

UNIVERSITEITSBIBLIOTHE
900000076455

RODOLPHVS HOSPINIANVS DE MONACHIS.

RODOLPHI HOSPINIANI DE MONACHIS

HOC EST,

DE ORIGINE ET PROGRESSV MONACHATVS *&* Ordinum MONASTICORVM, EQVITVMQVE Militarium *tum* Sacrorum *quàm* Secularium, omnium;

LIBRI SEX.

EDITIO NOVA, AB AVCTORE ANTE OBITVM emendata, aucta, *&* locupletata:

CVM INTEGRIS CAPITIBVS, TVM RESPONSIONIBVS AD R. BELLARMINI *Sophismata*, *&* *Argumenta*, *quibus* MONACHATVM, *ejusque* Errores *&* Superstitiones *defendere conatur.*

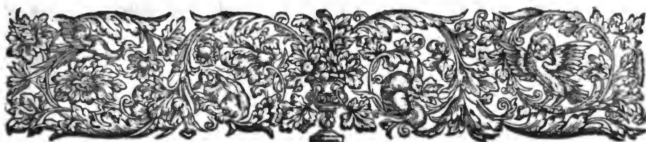
Et Triplici INDICE Auctorum, ex quibus hoc opus est collectum, Rerum *ac* Verborum Memorabilium; Locorum *item* S. Scripturæ quæ in hoc Opere explicantur.

GENEVÆ,

Sumptibus Ioannis Antonii & Samuëlis De Tournes.

M, DC, LXIX.

ILLVSTRISSIMO, &

Potentissimo PRINCIPI *ac* DOMINO

DN. MAVRITIO, HASSIÆ

LANDGRAVIO, Cattimelibocorum, Deciorum, Zigenhemi, Nidæ, *&c.* COMITI, *&c.* DOMINO suo Clementissimo; S.

VM ex Verbo Dei, ac probatis veræ primitivæ Ecclesiæ Doctoribus & Historijs constet, *Illustrissime, Generosissimeque* PRINCEPS, Hierarchiam illam Romanam, & errores qui in illa publicè non solùm ex Pulpitis in Scholis & Templis docentur, sed etiam libris conscriptis atque in lucem editis longè latéque sparguntur & pertinacissimè defenduntur, adeóque tenebras illas horrendas, quæ inde in Ecclesia Christi exortæ fuerunt, non semper extitisse: quæritur à multis hodiè, quando, quâ occasione & quibus Auctoribus eæ in Ecclesiam introductæ fuerint. Et quia hæc probè cognita habere, non tantùm Ecclesiarum Rectoribus & Ministris, verùmetiam Principibus alijsque Magistratibus, quos Deus ποιμένας λαῶν & nutritios Ecclesiæ suæ constituit, vtile ac valdè necessarium est, idcircò vt paucis coram CELSITVDINE tua de ijs differere mihi liceat à Clementia tua humiliter peto.

Certum est à Deo Opt. Max. Rectore illo Cœli ac Terræ sapientissimo, cunctis politijs seu Regnis in hoc Mundo certas attributas esse Periodos, quæ definiuntur à Daniele Propheta septuaginta hebdomadum mentione, quibus tempus exprimitur politiæ Iudaicæ à reditu ex Babylone ac restauratione Templi, vsque ad Nativitatem salutiferam in carne Filij Dei. Complectuntur illæ verò annos circiter quingentos. Hanc Periodum, lege quodammodo sancitum diuinitus, maximis Imperijs & potentissimis Regnis fatalem esse, & vniuersales mutationes afferre, ostendunt omnium temporum historiæ, si inde à prima antiquitate repetantur. Tot enim numerantur anni ab exitu Israelitarum ex Ægypto vsque ad ædificationem primi templi. Tot annos duravit Ducum seu Iudicum in Israele Principatus: & post hos Regum imperium: atque restituta à captivitate Babylonica Iudæorum politia. Totidem etiam annos stetit vtrumque Templum. Tot annorum spatio Asiam tenuerunt Assyrij: imperârunt Athenis Reges: stetit Lacedæmoniorum Respublica: rexerunt Rempublicam Romanam Consules: sedes Monarchię Vrbs Romana fuit ab Augusto vsque ad Valentinianum vltimum Constantij & Placidiæ filium. Quamuis simul inficiari nequeam, hanc Periodum non fuisse perpetuam & vniuersalem & plurima regna vix dimidium eius exegisse. Si enim rerum potiantur

Principes & Magiſtratus impij, ſceleribus, flagitijs ac libidinibus polluti: & ſi hæc vitia regnent etiam in ſubditis impunè, qui ferè ad exempla Principum ſeſe componunt, amittunt ſuam authoritatem Principes, & ſequuntur pœnæ, quæ mutationes accelerando, conſtitutos terminos multis annis antevertunt. Deus enim cùm ſit agens liberrimum, vt ſe ad cauſas ſecundas non alligat, ſic neque ijs Periodorum metis vincitur aut aſtringitur, quas conſtituit, ſed abrumpit, aut prorogat, vel etiam varijs mutationum vicibus interrumpit cœptos curſus, propter enumeratas cauſas, quibus ipſi fata nobis cudimus & acerſimus.

Quemadmodum verò Regna Mundi & Reſpublicæ certas habent Periodos, ſic etiam in Regno Chriſti ſeu militante in terris Eccleſia, iam inde ab Aſcenſione Domini in Cœlos, integrâ quingentorum annorum Periodo circumactâ, ſemper mutationes inſignes & quaſi fatales accciderunt, ac noua planè facies ſeu forma exorta eſt, ſicut hiſtoriarum ſeries dilucidè oſtendit. Primam Periodum Eccleſiæ, quæ ad Gregorij Magni Epiſcopi Romani ætatem vſque extenditur, inchoauit ipſe Filius Dei, Dominus ac Redemptor noſter vnicus Ieſus Chriſtus, qui juxta promiſſiones diuinas in vtero beatiſſimæ Virginis à Spiritu Sancto conceptus, & verus homo in lucem, editus abrogo Moſaico cultu, conſtituit nouam, eamque optimam, & ab omnibus ſtudioſè retinendam Religionis formam. Docuit enim, impletis ſuo adventu, adeoque ſublatis vmbris legalibus, iam in Dei cultu hoc vnum quàm diligentiſſimè ſpectandum, quod olim adumbratum fuerit, ſic vt pij porrò non in puerilibus iſtis ceremonijs & ritibus ceu pupis, ſed in præſtandis potius veræ fidei & pietatis officijs occupentur. Vt verò nerui quidam eſſent publicorum conuentuum, quibus Chriſtiani homines erudiuntur, eiſque externis quibuſdam ſymbolis remiſſio peccatorum & iuſtitia coram Deo ceu ſigillis obſignaretur, huic doctrinæ pauciſſimas addidit Ceremonias, Baptiſmum videlicet & Cœnam ſacram. Hanc formam Doctrinæ & Ceremoniarum vt ſimpliciſſimam, ita quoque perfectiſſimam & omnibus ſuis numeris abſolutiſſimam, vt à Seruatore acceperant, ita etiam fideliter retinuerunt Apoſtoli, nihilomnino vel aſſuentes, vel detrahentes, ſuiſque eam tradiderunt Succeſſoribus ſeu Poſteris, quam illi quoque integram & incorruptam ad multos annos diligentiſſimè obſervârunt: quod Euſebius ex Egeſippo teſtatur, qui dicit, quòd ſuo tempore in ſingulis ſucceſſionibus & Civitatibus, ita ſe res habere deprehenderit, quemadmodum Lex, Prophetę & ipſe Dominus Ieſus prædicaſſent. Noverunt ſiquidem adhuc illa ſanctiſſima & aurea planè ſecula, corporalem exercitationem paululùm habere vtilitatis in vera Eccleſia Chriſti, & humanis traditionibus fruſtrà Deum coli, ijſque ſynceram Religionem fœdiſſimè corrumpi. Ac licet paulò poſt in multis Religionis articulis Doctores hallucinari cœperint, nihilominus tamen de præcipuis fidei capitibus rectè & ſenſerunt ipſi, & alios etiam docuerunt. Ignorârunt itaque tempora illa penitùs Meritum operum noſtrorum, Sanctorum ſuffragia & inuocationes Reliquiarum & Imaginum cultum ac venerationem, Peregrinationes ad loca ſacra, Tranſſubſtantiationem Panis & Vini in verum corpus & ſanguinem Chriſti, Miſſam theatricam, Suffitus, Aquam luſtralem, Purgatorium, Indulgentiarum nundinationem, & Primatum ſeu Dominium & Regnum temporale in Eccleſia, aliaque huius generis penè infinita, quæ tamen hodie à Pontificijs ad hæc vſque ſecula impudentiſſimè reijciuntur. Circumferuntur quidem ſub titulo & nomine primorum Eccleſiæ Romanæ Sancto-

rum

rum Episcoporum & Martyrum constantissimorum Decretales quædam Epistolæ, in quibus multa, de his rebus tanquam ex tripode dictantur: sed ea tam sunt ἀνακόλουθα & inepta, adeoque manifestè sacras scripturas adulterant & corrumpunt, nec cum eorum temporum conditione congruunt, vt Gratianus, quantumuis & ipse impudentissimus in corrumpendis sacris literis, Conciliorum Canonibus & veterum Doctorum scriptis fuerit, alijque Pontificij Regni propugnatores ingenuè fateantur, eas nullo modo posse illorum hominum esse. Ab impostoribus igitur sequentibus demùm seculis confictæ sunt, quibus mos ille semper fuit, vt suis scriptis eorum inscriberet nomina, quos scirent ab omnibus plurimi fieri.

Cum verò status Ecclesiæ trecentis primis annis & aliquot sequentibus, præcipuè autem Constantino Magno clauum orbis tenente, ad ἀκμὴν summamque perfectionem peruenisset, Natura autem vltra hanc in terris nihil instituat, factâ conuersione, vt compleretur periodus, cuncta degenerare ac in peius ruere cœperunt. Habuerunt quidem illa quoque tempora, si quæ vnquam antea plurimos præstantes atque illustres Doctores, tamen omnes propè à puritate ac simplicitate doctrinæ Apostolicæ & proximè pręcedentis Ecclesiæ aliquantulum recesserunt. Nam, ne singulos persequar, omnes ferè de libero arbitrio confusè loqui cœperunt, sic vt modò homini integrum etiam post lapsum relinquant, modò adimant. Omnibus etiam hoc vitium fuit ex Pseudoapostolorum errore, de necessitate operum ad salutem, contractum, vt sentirent, aliquam esse hominis synergiam seu cooperationem in salutis negotio: contra verbum Dei, quod disertè docet, non renatum ex gratia per Spiritum Dei hominem, non intelligere & percipere, multóque minus velle & perficere ea quæ Dei sunt: imò sensus in homine præcipuos esse inimicos Dei, ac repugnare legi Dei. Et quàmvis D. Augustinus alijque paucissimi huic errori acriter sint reluctati, parùm tamen obtinuerunt, tam altas semel hæc concepta opinio, in hominum animis radices egerant. Hoc pacto autem summus fidei articulus, circa quem solùm cardo salutis nostræ vertitur, de gratuita peccatorum remissione per fidem in Christum, horribiliter obscurari & vitiari cœpit. Ea verò occasione factum est, vt mox in admiratione cœperint esse variæ ἐθελοθρησκίαι: quales sunt secessiones ab hominibus, afflictiones corporis, exstructiones immodicæ Templorum, Altarium & Sacellorum, institutiones Festorum dierum, Rogationum & supplicationum, translationes Reliquiarum Sanctorum mortuorum & earumdem venerationes. Adeoque frequeus apud horum temporum Doctores Ieiuniorum fit mentio, vt & in opinionem meriti Ieiunia abijsse iam tum videantur. Cœperunt etiam simul loca terræ sanctæ ab Ethnicis superstitionibus expurgari, excoli & in pretio haberi, propter rerum ibi gestarum memoriam, confluentibus eò ex omnibus terræ partibus Christianis: & paulatim hę res adeò in errorem deduxerunt homines, vt non in postrema pietatis laude ponerent ijs occupari. In primis verò obseruatione dignum est, quòd primâ hac Periodo ad finem suum accelerante, spiritus Antichristi Episcopos Romanos Zosimum, Bonifacium & Celestinum semina sui priuatûs & excellentię supra omnes alios Ecclesię Christi Episcopos impudenter satis sparsit. Ac licet vigiles quidam acres & strenui Episcopi, inter quos Aurelius Carthaginensis Episcopus, & præcipuus totius Aphricæ Metropolitanus, D. Augustinus, Prosper, Orosius, & multi alij pręstantes ac celebres Viri fuerunt, machinationes in tetro quodam facinore (quòd dicti Romani Pręsules or-

dine

dine sibi succedentes, summâ contentione à sanctis illis Patribus supremam iurisdictionem in Aphricanas & omnes alias toto terrarum orbe Ecclesias postulâssent, ideóque Nicæni Concilij primi decreta & Canones ad stabiliendum hunc suum Primatum nefariè corrupissent) in Carthaginensi Synodo sexta probè animaduertissent, & quasi auribus lupum deprehendissent, fortiterque eis sese opposuissent, vt ambitiosam istam & sceleratam postulationem contunderent: mox tamen plus nimio eis concessum est: vt in hujus Periodi fine propè Antichristus quasi in aluum & intra viscera Ecclesiæ receptus meritò videri queat.

Facies igitur Ecclesiæ tristis fuit circa principium secundæ Periodi, quæ paulò ante Gregorij Magni ætatem cœpit, & ad Henrici IV. Imperatoris tempora vsque durauit: quæ tamen ferri aliquomodo potuisset, nisi in progressu eius tristiorem, & circa finem tristissimam planè & fœdissimam nacta fuisset. Causę horum malorum fuerunt, non solùm iacta in priori Periodo errorum fundamenta & quasi sparsa semina, sed etiam quòd circa Gregorij primi tempora irruperunt magno impetu in Europam Gotthi & Wandali, gentes barbaræ, ac parte maxima impiæ, quæ vexârunt annos plus minus centum sexaginta, totum ferè Occidentem. Eruperunt è sedibus suis & Hunni, ac post hos Franci & Alemanni, & præclaras quasque cultasque gentes & vrbes flamma & ferro horribiliter vastârunt. Post Attilam enim in interiorem Galliam digressum, quicquid supererat quod ille non perdidisset in proximis Rheno Provincijs, id Alemanni & Franci, Hunnum statim subsecuti, prorsus euerterunt. Ipsa in primis Italia à Longobardis propè euersa & in solitudinem redacta fuit. Eaque tum rerum omnium in Europa facies erat, vt Gregorius Magnus orbi finem imminere, & diem illum maximum Christi ad judicium instare existimaret. Hîc dici non potest quantam in hoc afflictissimo & perturbatissimo rerum omnium statu vera Religio, pietas & eruditio in Occidentalibus Ecclesijs iacturam fecerit. Arserunt passim instructissimæ bibliothecæ: discerpti sunt optimi auctores: perierunt ac dissipatæ sunt benè constitutæ scholæ: conculcatæ sunt linguæ & bonæ artes. Hinc certò certius est per Gallias, Italiam, Hispanias, Germaniam aliaque occidentis Regna magnam barbariem & inscitiam exortam esse. In has igitur occasiones intentus hostis humani generis, horribiles & perniciosas tenebras, ceu nubes quasdam atras, totum Cœlum occupantes, in Ecclesiam Christi simul induxit per ipsos Doctores & Ecclesiarum Præsules maximè: quos inter Gregorius ille cognomento Magnus facile primas tenet. Is enim duarum precipuè rerum, quæ horribilem inclinationem & ruinam Ecclesiæ attulerunt, Auctor & quasi fundator fuisse perhibetur, Invocationis nimirum hominum mortuorum & Sacrificiorum pro mortuis. Ceremonijs etiam plus quàm Iudaicis & Ethnicis Ecclesiarum Religionem Christianam ita onerauit, vt Volateranus de eo referat, quòd Ceremonias plerasque quibus hodie Papistæ vtantur in Templis, primus instituerit, eandemque ob causam præcipuas Romę statuas, & quicquid fuerit mirandi operis in Tiberim pręcipitari iusserit, ne homines à Religione eius nuper admodum instituta sua specie auocarent. Ista verò Ceremoniarum accumulatio tum ipsos Doctores, tum etiam ipsos auditores à studio docendi atque discendi Verbum Dei abstraxit, atque impediuit necessarias & vtiles divini eloquij institutiones. Nam mentes humanę mirificè capiuntur & fascinantur Ceremoniarum splendore & pompâ. Deinde mox attulit

cam

eam persuasionem; quòd illis cultibus magis Deus coleretur, quàm alijs in Decalogo præceptis, & quòd eiusmodi pompis salutem & vitam æternam promererentur homines. Quæ enim aliæ cogitationes in cordibus nascerentur, quàm tales, vbi doctrina Verbi Dei extinguitur, & tantum externi ritus inculcantur ac exercentur?

Quæ quidem grauia videntur, & pijs animis hanc fœdam & miserabilem faciem Ecclesiæ diligenter contemplantibus suspiria, & tantùm non lachrymas mouent. Verùm, Clementissime Princeps, longè infeliciora & tenebricosiora tempora sequuta sunt, rebus subinde in peius, iusto Dei iudicio & vindictâ, aduersus mundi ingratitudinem & scelera ruentibus. Antichristus enim iam antea conceptus, nunc vitam & incrementa sub Gregorio M. in vtero Ecclesię accepit, atq; ad ipsum tempus partus deductus est. Post mortem autem Gregorij statim in lucem editur. Nam Bonifacius III. à Phoca Imperatore parricida crudelissimo, frustra reclamantibus plurimis Episcopis & Ecclesijs, obtinuit, vt Romanus Episcopus omnium Ecclesiarum per vniuersum Christianum orbem haberetur Princeps & Caput. Inde mox non amplius in Mysterio, sed palàm ea operari & perficere cœpit; quæ sacræ literæ de eo prædixerunt. Nam cultum Deorum alienorum instituit, Christo, æterno nostro Pontifice & intercessore abrogato, Sanctos mortuos intercessores pro genere humano decreuit: eosque inuocatione, Statuarum, Imaginum, Templorum & Altarium exstructione, Reliquiarum translatione, auro, argento, gemmis, Missis, candelis, suffitu & geniculationibus coli ac honorari præcepit: quin ipsas Statuas & Imagines, ex ligno, lapide aut metallo manibus hominum effictas, non simplici duntaxat honore, sed etiam adoratione colendas esse pronuntiauit. Cùm autem animaduerteret se decretis & iussis suis nudis parùm obtenturum, illicò ad vim confugit ac primum damnat sine ratione Synodos iconolatriam ex verbo Dei oppugnantes, dirisque execrationibus eas anathematizat: pios & synceros Doctores è sedibus suis exturbat, politicos Magistratus, ipsosque Imperatores, Reges, & Principes excommunicationis fulmine non solùm territat, sed, veluti Thronum Dei possidens, præcipit subditis, ne eiusmodi Magistratibus venerationem & inuocationem imaginum abolentis, vllum politicum honorem, obedientiam & tributa pręstent, quod Gregorius III. primò fecit. Summa imis miscet perditionis hic Filius, vt imaginum venerationem ac adorationem, nuper admodum institutam, obtinere possit. Et nequaquam silentio prętereundum est, quòd Pontifex Romanus, ob cultum Deorum alienorum in Ecclesijs statuendum & conseruandum, Imperium Occidentis, à legitimo Magistratu auulsit, idque sibi arripuit, & translationem in Francos simulauit. Hinc enim liquet Antichristum statim cum suorum Deorum adoratione Regna huius Mundi & gloriam eorum, hoc est, potestatem transferendi ea sibi vendicâsse. Neque dubium alicui debet esse, quin multa ex liuore, odio & dominandi libidine in Leonem, aliosque Imperatores Orientales conficta ab eo, & in vulgus sparsa, posteritatique tradita sint, quę hodiè pro veris habentur, quod illi nefarijs & impijs eorum conatibus obuiam ierint. Ceremonias etiam à maioribus suis & prædecessoribus inuentas non modò retinuerunt Pontifices Romani, sed etiam prodigiosè cumulârunt, plus quam dimidiâ parte secundę huius Periodi euolutâ & circumactâ. Baptismum & Cœnam Domini traditionibus humanis multis ac varijs contaminârunt & in alios vsus transtulerunt. Ritus ecclesiasticos omnes ad ędificationem superioribus seculis institu-

tos, in superstitiosum Baalismum converterunt, neglecto penitusque abiecto munere purè & syncerè Dei verbum propagandi Doctrinam de nuptijs vetitis & ciborum discrimine sub prætextu insignis pietatis & cultus vendiderunt. Cœnobijs denique Virorum atque Mulierum vniuersum Mundum compleuerunt, qui fœdis suis libidinibus cuncta longè latéq; contaminârunt & conspurcârunt. Inter hæc verò Ecclesia & sponsa Christi parum præsidij humani habuit, sed ab omnibus orba cœpit fieri, & quasi ouis in medio luporum constituta, & tanquam prędæ exposita fuit, tutoribus eius in hostium castris contra eam militantibus. Doctores enim Ecclesiarum pleriq; omnes suam operam Antichristo locârunt, runt, præmia inde amplissima accipientes. Et si qui fuerunt, qui his rebus Ecclesiæ afflictissimis succurrere cuperent, mox vel calumnijs vel apertâ vi oppressi fuerunt, atque efficacia errorum iusto Dei iudicio vicit. Magistratus etiam qui debuissent sua auctoritate & potentia, quâ fuerunt à Deo præditi Ecclesiam contra has corruptelas & tyrannidem tueri parum præstiterunt. Leo quidem Isaurus, Constantinus Copronymus, & Leo iunior, strenuè contra ierunt, & imaginum cultum sanctorum adorationem & intercessionem, Reliquiarum venerationem & similia multa reiecerunt & contra ea pugnârunt: sed eam ipsam ob rem suorum perfidiâ & impietate vexati, & ab Antichristo imperio Occidentis priuati, omnesque conatus eorum irriti facti sunt. Longobardorum Reges Pontificio iugo reluctantes, per Francos Regno suo prorsus exuuntur, & exuuiæ Pontifici Romano traduntur, qui gratitudinis ergò primò Francorum Regnum Pipino, dein imperium Occidentis Carolo M. confirmat: à quibus bestia illa vicissim adoratur & exaltatur. Neq; quisquam post Carolum eiusq; nepotes, durante hac periodo, Imperator, Rex, Princeps aut opulentus Dominus in toto Occidente fuit, qui non characterem bestię suscepisset, suisq; bonis & facultatibus ei inseruijsset.

Excepit hunc Ecclesiæ statum tertia Periodus, quæ initio Regni Henrici IV. Imperatoris cœpit, & ad annum quingentesimum supra millesimum vsque se extendit. Hæc vero maiorem mutationem Ecclesiæ atque Imperijs, quàm antea nunquam attulit. Nam inuexit in Ecclesiam faciem prorsus nouam, nec prioribus seculis vnquam visam, Regnum videlicet politijs simile, & ab illo Christi Regno, quod promittunt ac describunt sacræ literæ diuersissimum. In priori Periodo quidem Pontifices Romani maiorem Principatum seu Dominium nacti sunt artibus suis, quàm vel ipsis conueniat, vel verbum Dei arroget aut concedat: nihilominus tamen nondum adhuc arbitrio priuato omnia administrare in Ecclesia & gerere, aut reliquarum Ecclesiarum Episcopis tyrannicè imperare, leges præscribere, atque onera imponere, multò minus, iura imperatorum inuadere ausi fuerunt, aut si tentârunt istiusmodi aliquid, cohibiti sunt refragantium Episcoporum authoritate, & Imperatorum potentiâ, qui inde vsque à Carolo Magno antecessorum suorum exemplo, non solùm reliquarum, sed vel ipsius Romanę Ecclesię & creabant Pontifices atque Episcopos, & loco atque dignitate suâ indignâ facientes rursus deponebant, suffectis in eorum locum alijs: Synodos etiam ipsi & Concilia conuocabant, nec concedebant Pontificibus Romanis, licet valdè reluctantibus, vt ipsi vel indicerent, vel regerent & gubernarent Synodos, sub prętextu iuris alicuius, vel authoritate regiâ aut prętoriâ, vel sine authoritate & consensu Imperatorum & aliorum Episcoporum quidquam statuerent aut definirent. Imò ipsi Imperatores sæpè celebrârunt in Germania & Italia Synodos Pontificibus Romanis non consultis, multò minus adhibitis. Intelligebant siquidem

quidem prudentissimi Christianissimique Principes & ambitio Romanorum Pontificum satis docebat eos, quantum ad Ecclesiæ & Imperij tranquillitatem ac stabilitatem referret, Pontifices Imperatoribus subditos, atque obnoxios esse, ne abiecto iugo, eniti eo possent, quo contenderent, & non solùm politicos Magistratus pedibus suis conculcarent, sed & diuina ac cuncta permiscerent. In hac verò tertia Periodo Antichristus caudâ suâ (sic enim Diuus Ioannes in Apocalypsi depingit) ipsas cœli stellas tetigit & eas deturbare molitus fuit. Neque enim solùm, iam, quod mediâ parte secundæ Periodi euolutâ facere cœperat, caput suum extulit supra omnes alios toto orbe Christiano Pastores, sed veluti summus Orbis totius Monarcha seu Dictator quidam, sibi soli arrogauit potestatem constituendi & inuestiendi Episcopos, cæterosque Prælatos Ecclesiasticos, conuocandi Concilia & Synodos, iisque præsidendi, & ibi pro sua libidine decernendi controuersias, præscribendique Religionis formulas: Verùm etiam summâ audaciâ in politicum imperium irrupit, sibique Regna Mundi arrogauit, & ea ademit rursusque distribuit, quibuscunque libitum fuit. Imò quasi nihil aut parum hoc esset, voluit ipsos Imperatores, Reges & Principes à sese, Dominos scilicet à seruis Regnorum possessionem petere & accipere: quin leges præscripsit Imperatoribus ac Regibus, à quibus ipsi hucusque leges acceperant, easque circa vllam tergiuersationem ad amussim seruare præcepit: causarum etiam politicarum cognitionem & determinationem sibi soli vendicauit, gloriatusque est insuper, in scrinio sacri pectoris Romani Episcopi omnia iura contineri, iusta omnium condita esse, nec cum Religione mendacij adstringi posse: proinde debere cunctos homines pro legibus habere, quæcunque ipse dixerit. Quidquid aduersus Romanum Senatum & Episcopum sese extulerit, contundendum esse decreuit: se enim esse Regem Regum & Dominum dominantium: se quidquid Christus possit, posse: se omnia esse: sibique omnem potestatem datam esse tam in Cœlo quàm in Terra: & quamuis multa millia animarum ad infernum detrudat, à nemine tamen propterea se iudicandum esse, quum ipse sit iudex constitutus omnium. Hâc verò effreni audaciâ atque impudentiâ collum suum iugo Imperatorum penitùs subtraxit, & è contra Imperatorum colla, non dicam iugo, sed pedibus suis subiecit, atque Monarchiam (Monstrum horrendum, ingens) ex Politico & Ecclesiastico regimine mixtam constituit, faciemque Imperij Romani prorsus mutauit, seseque supra omne quod dicitur Deus exaltauit. Hoc pacto igitur Imperatores, Reges & Principes omni suâ potentiâ & authoritate spoliati, Pontificum Romanorum Vasalli & quasi satellites facti sunt, quorum deinceps officium esset Pontificibus præstò esse, & ad eorum iussa Papacæsareatum contra hostes externos propugnare ac prouidere sedulò, ne quid domi detrimenti caperet: arma etiam, ad ipsorum iussa, quoties opus esset, & contra quos illi vellent, stringerent.

In hac igitur eminentia constitutus Antichristus, introduxit in hoc nouum suum & monstrosum Regnum, ad priores idololatrias, nouum & prioribus seculis incognitum Deum Panaceum, quem sacræ literæ Deum Maozim nominant, eiq; peculiare festum, magnâ cum solennitate & reuerentia celebran-

dum, instituit. Hic nouus Deus occupauit in Ecclesia omnem cultum adorationis & venerationis soli Deo debitum, omniumque oculos & mentes à vero Deo ad se pellexit. Hoc sese in processionibus & theatrica Missa ostentante, conticuit vox doctrinæ. Hic Deus Ordinis Ecclesiastici dignitatem euexit, opes auxit, Regnum muniuit. Hic denique Deus nouus triticeus in Ecclesiam Ceremonias nouas inuexit & veteres ita confirmauit, vt hęc zizania agrum Domini penitùs occupârint, & semen verbi Dei oppresserint atque suffocârint. Ecclesiastici enim viri, magna dignitate præfulgentes, turpe iudicârunt sibi verbum Dei plebi ignorabili annunciare: eo igitur eiusque studio prorsus à se reiecto, vocârunt tantùm istis externis ritibus & ceremonijs, quarum histrionicâ administratione, omne tempus, sacris conuentibus, doctrinæ & precibus destinatum, contriuerunt & perdiderunt. Populus autem splendore Ceremoniarum captus & dementatus, doctrinam de articulis fidei, vt non audiebat, ita etiam non magnopere curabat vel audire expetebat: hac persuasione occęcatus, quòd externorum rituum exercitijs Deo facilimè reconciliari eique abundè seruire posset. Accidit igitur plebi, quod cęcis plerunque vsu venire solet: Nam oculis vel caligantibus, vel penitus extinctis, reliqua etiam membra nihil rectè agere valent, sed errant atque impingunt quocunque se moueant. Prodijs & nouum doctrinæ genus, quod Scholasticam doctrinam appellant: id doctrinam traditam in scriptis Propheticis & Apostolicis de peccato, de lege, de iustitia coram Deo, deque operibus bonis aboleuit: & quæ vestigia exigua erga verbum Dei reuerentiæ restabant adhuc, penitus extinxit, & in hominum animis deleuit, è contra autem philosophiam humanam; imprimisque Aristotelicam, in ipsa adyta Ecclesiæ intromisit, & in supremo gradu & Throno, ceu Reginam quandam, collocauit: nihilque omninò non solùm in secunda Periodo, sed initio quoque huius tertiæ tam visum fuit hominibus impium, blasphemum, ineptum & erroneum, quod pręclari & eximij illi, si Dijs placet, Theologi, suis subtilitatibus, argutijs, distinctionibus, sophismatis, exceptionibusque non ausi sint palàm propugnare ac defendere.

Cùm igitur res Ecclesiæ simul & Imperij afflictissimę essent, & sub Antichristi immani Tyrannide, ceu pondere grauissimo, depressę laborarent, secuta est quarta & vltima Periodus circa annos supra mille quingentos: cuius mox principium faustum ac felix fuit Ecclesiæ. Deus enim ex immensa gratia eius misertus, per præstantes aliquot viros in Germania & Heluetia densissimas has nebulas tenebras discussit, & verbi sui clarissimam lætissimamq; lucem, quæ prorsus extincta atque sepulta in priori Periodo iacuit, reddidit, eaque totum illustrauit Mundum. Sed non perpetuum fuit gaudium hoc quod pij conceperunt inde: Nam Antichristus, qui tenebras amat instar noctuæ, lucem hanc ferre non potuit, totisq; viribus eam rursus extinguere conatus fuit, atque ideò proditiones, parricidia, incendia, cædes & bella contra Ecclesiam mouit, & tantùm non summa imis miscuit. Durat hoc bellum bestiæ cum Ecclesia hodiè adhuc, & subinde maioribus resumptis viribus redintegratur, durabitque vsque ad finem quartæ huius Periodi, elapso nimirum quadringentorum annorum, qui adhuc reliqui sunt, spatio, quem ego terminum Mundo constitutum esse à Domino existimo. Quuadratus enim numerus perfectus est & ad æquilibrium factus. Sperare tamen pij debent, Seruatorem, iuxta suam promissionem, tempus hoc contractu-

rum

rum & abbreuiaturum propter electos, quorum salus & Antichristi, impiorumque pœna finem Mundi accelerando, constitutum terminum aliquot seculis anteuertent.

Ecce igitur, *Potentissime Clementissimeque* PRINCEPS, vt obscurata fuerit paulatim aurea primitiuæ Ecclesiæ facies, & vt pedetentim omnis generis errores ac superstitiones irrepserint, donec tandem in corruptissimum deploratissimumque statum res eius deductæ sint. Quamuis autem primitiuæ illius Ecclesiæ facies nonnihil his postremis temporibus sponsæ Christi restituta sit, sicut diximus, grauissimas tamen afflictiones patitur ab ijs qui eam rursus vi corrumpere ac violare conantur: in quibus illa gemens ac plorans *Tuam* CELSITVDINEM, aliosque illustrissimos & Orthodoxos in Germania Electores, Principes, Comites & Magistratus respicit, de quibus, ob præclara pietatis aliarumque virtutum specimina, ingentiæ & tantùm aureos montes sibi pollicetur, foreque confidit, vt auxilium vestrum præsentissimum breui experiatur: quæ spes eam ne fallat vobis etiam atque etiam est enitendum.

Etsi verò hæc: quæ hucvsque à me commemorata sunt, ita se habeant, sicut longâ demonstratione ex vulgò receptis approbatisque historijs probari possent; subinde tamen Pontificij vetustatem suæ Religionis crepant, & nobis, qui Euangelij doctrinam puram & orbi initio quartæ & vltimæ periodi reditam profitemur, nouitatem objiciunt, vt sub hoc fuco suas superstitiones, idolomanias, errores & immanem Tyrannidem hominibus commendent, in nos autem odium simpliciorum concitent. Collegi itaque ego ab aliquot iam annis Opus, in quo demonstro ex probatis historijs Originem Papatûs veram, ita quidem, vt quiuis intelligere queat, in vera primitiua Ecclesia nulla omninò eius vel exigua vestigia extitisse, sed, si quàm longissimè retrospiciamus paulo antè Gregorij Magni tempora primò eius quasi semina sparsa, quæ mox radices agere & paulatim succrescere cœperint, donec tandem in immensum excreuerint, & agrum Dominicum longè latéque occupârint. Huius Operis primam partem sub felicibus auspitijs Illustrissimi *Principis Electoris Friderici Palatini*, in lucem prodire volui: quæ complectitur Originem ac progressum Templorum & omnium ad Templa pertinentium. Hanc subsecuta est anno Domini 1580. altera pars de Origine ac progressu Monachatus & Ordinum Monachorum, Equitumque Militarium penè omnium, qui quidem apud auctores exstant, quæ nunc denuò recusa longè emendatior & locupletior prodit. Hoc autem Monasticæ vitæ genus caret in vniuersum Dei mandato: habuitque suas etiam Periodos, vt cætera: Cœpit enim circa annos nati in carne Filij Dei 300. vel Paulò ante. Initia eius valdè fuerant exigua: progressus mediocres, incrementa verò largissima, sicut intra spatium ducentorum quinquaginta annorum, circa medium Periodi tertiæ, Mendicantium saltem Monachorum Conuentus, quorum quidem ratio iniri potuit quindecim millia instituti sint, nulla reliquorum Ordinum ratione habitâ. Et habet hodiernus Monachismus cum veteri illo seu primo nihil omninò commune, quod in his libris copiosè ac solidè demonstratur.

Hanc verò partem alteram laborum meorum Tibi *Illustrissime Clementissimeque* PRINCEPS MAVRITI vt antea, ita iam quoque nuncupo & quodammodo consecro. Quod vt facerem rationes me multæ & graues mouerunt: quarum nonnullas commemorare libet, ne cui temerarius & impudens videar, qui Prinicpi in Germania celeberrimo studiorum meorum fœtus offerre

audeam. Vbi primo loco ingenuè fateor, huius consilij mihi rationem non postremam fuisse, quod vel ex CELSITVDINIS T. nomine augustissimi mentione authoritatem aliquam huic libro meo accessuram scirem. Quam occasionem nullo modo negligere debui, siquidem ex meis laboribus aliquem saltem ad Ecclesiam communem fructum redire cupio: non ignorans interim, quot & quàm graues hic liber sit subiturus censuras Papistarum, imprimisq; Iesuitarum, qui in aliorum laboribus arrodendis & insectandis nimiùm sunt strenui & impudentes, & nihil nisi quod ipsi soli dicunt, scribunt ac faciunt verum & rectum esse putant. Maximam autem CELSITVDO T. non solùm apud nostram, sed apud alias etiam gentes consequuta est existimationem, heroico illo ac propè diuino veritatis cœlestis defendendæ, ab erroribus varijs ac multiplicibus repurgandæ & ad posteritatem propagandæ quo incredibiliter propè flagrat zelo. Altera Dedicationis huius causa est, quòd inter clarissimam Domum Hassiacam & Patriam meam, Tigurinam Rempublicam, inde à Magno illo PHILIPPO C.T. Auo, nunquam satis laudato Principe, vsque adhæc tempora, summa semper coniunctio & amicitia fuit, quam ille sanctissimæ memoriæ Princeps hac vna in re, vt cætera omnia omittam manifestissimè declarauit, ac testatam fecit, quod in conuentibus aliquot Imperij causam nostrarum Ecclesiarum strenuè fortiterque defendit, & in condemnationes seu proscriptiones earum, inauditâ nec prius cognitâ causâ, contra ius gentium omniumque populorum consentire noluit. Intellexit enim acri illa, quâ à summo Principe Deo donatus fuit, prudentia, non hominum, sed Dei proscribi veritatem, quam nostræ Ecclesiæ, inde à principio reformationis, docuerunt, & in hunc vsque diem constanter profitentur atque docent. Hanc amicitiam C.T. parens laudatissimus Princeps, D. GVILIELMVS constantissimè semper fouit & aluit. Quemadmodum igitur CELSITVDO T. paterni Principatus hæres fuit, sic eam rogamus humiliter vt eandem à maioribus quasi per manus traditam, & tanquam hæreditario iure relictam clementer accipiat, foueat & constanter in ea perseueret. Quod nostram Ecclesiam & Rempublicam attinet, de earum erga C.T. potentissima voluntate & amore nec dubitet, nostræque eam obseruantiæ summæ chartaceum hoc munusculum aliquod saltem signum seu testimonium esse patiatur. Tertia causa est, materia horum librorum, sicut & totius nostri Operis. Plurimum enim refert, Princeps, quos Deus suæ Ecclesiæ nutritios constituit originem progressum & incrementa Papatûs & Antichristianismi totius probè cognita habere, vt intelligant, nulla omninò fundamenta, imò ne quidem vestigium aliquod habere in verbo Dei ac veræ primitiuæ Ecclesiæ doctrina & exemplo, sed demùm ruentibus in Ecclesia cunctis in peius emersisse, & paulatim temporis progressu aperta vi artibusque miris confirmatum ac stabilitum esse: ideoque in propulsandis Antichristi Regni tenebris vigilantiores, in defendenda autem Veritate & Verbi Dei doctrina pura constantiores atque alacriores sint. Ad quam CELSITVDINEM T. subinde excitare debet sanctissima memoria PHILIPPI Aui tui, qui magno cum vitæ & fortunarum suarum omnium periculo veritatis Euangelicæ patrocinium fortiter suscepit, atque infelicissimæ litis Eucharisticæ componendæ cupidissimus fuit, vt maioribus viribus Antichristi conatibus Germania obuiam ire & resistere posset, & nunc in cœlis propterea cum electis æternis gaudijs fruitur. Superest vt C.T. hoc meum, imò totius Ecclesiæ Tigurinæ summæ erga C.T. obseruantiæ signum benigno vultu accipere dignetur. Deum Patrem

trem

trem Domini nostri IESV CHRISTI, à quo solo omne bonum proficiscitur, rogo supplex, vt CELSITVDINEM T. vnà cum Serenissimo Filio Ottone Landgrauio & Postulato Administratore Hersfeldiæ totáque adeò Hassiacâ Domo, hoc vltimo Mundi senescentis tempore inter grauissimos & horribiles Antichristi aduersus Ecclesiam conatus & vndique imminentia pericula, seruet, gubernet, tueatur, & consilia vestra ad Germaniæ salutem & Ecclesiæ suæ conseruationem clementer suo Spiritu regat. AMEN.

T. CLEMENTIÆ

Obseruantissimus

Rodolphus HOSPINIANVS.
Tigurinus.

INDEX AVTHORVM

QVI IN HIS LIBRIS CITANTVR.

Abdias Babilonius.
Adelhelmus Duretellus.
Adilon.
Adrianus Damman *Gandavus*
Adrianus Iunius.
Ægidius Burdinus.
Ælianus.
Ælius Spartianus.
Æmilius.
Æneas Syluius.
Alanus de Rupe.
Albertus Argentinensis.
Albertus Castellanus.
Albertus Cranzius.
Albertus Magnus.
Albertus Montalnus.
Albertus Pighius.
Alcimus Auitus.
Alexander ab Ales.
Alexander ab Alexandria.
Alexandrinus Card.
Aloysius Lippomanes.
Alphonsus Aluerez Querrero.
Alphredus Mamelsburgensis.
Alucarius.
D. Ambrosius.
Amolarius.
Andreas Hyperius.
Andreas Osiander.
Angelus.
Annius Viterbiensis.
Annonius.
Anshelmus Centuariensis.
Anshelmus Ryd.
Anthonius Bonfinius.
Anthonius Menauinus.
Antoninus.
Appendicis ab August. lib. de Hæresibus, Author.
Appianus.
Apuleius.
Aristoteles.
Aristophanes.
Arnoldus de Villa-Nova.
Artemidorus.
Ascensius.
D. Athanasius.
Athæneus?
AuctorComment.aduersus Machiauellum.
Aulus Gellius.
D. Aur. Augustinus.

Baldus.
Bambergensis Historia.
Baptista Mantuanus.
Bartholomæus Carranza.
Bartholomeus Georgeuiz.
Bartholomæus de Pisis.
D. Basilius Magnus.
Beatus Rhenanus.
Beda Venerabilis.
Benedictus Nursinus.
Bergomensis.
Bernardus Cluniacensis.
D. Bernhardus Claraual.
Bernhardus Girardus.
Bernhardus Iustinianus.
Bernhardus Luxenburgicus.
Bernhardus Olerius.
Blasius Melanesius.
Bobadilla.
Boethius.
Bonauentura de Balneo regio.
Bonauentura Patauinus.
Bonifacius Ferrarius.
Bruti Fulminis Author.

Cæcilius Cyprianus.
Cœlius secundus Curio.
Cæsar Baronius.
Caius Iulius Cæsar.
Canisius.
Carolus Magnus.
Carolus Molinæus.
Carolus Pharnandus.
Cassiodorus.
Catalogus Testium veritatis.
Catechesis Iesuitica Austriæ.
Centuriæ Magdeburgensium.
Christianus Franken.
Christianus Massæus.
Christianus Vrstisius.
Christodorus Thebanus.
Chronicon Aeditui.
Chronicon Cassinense.
Chronicon Chronicorum.
Chronicon Coloniense.

Chronicon

Chronicon de *Ducibus* Bavariæ.
Chronicon Erdfordiense.
Chronicon Flandriæ.
Chronicon Hirsaugiense.
Chronicon Holsatiense.
Chronicon Isenacense.
Chronicon Londinense.
Chronicon Mersburgense.
Chronica Prutenica.
Chronicon Quendelburgense.
Chronicon Saxoniæ.
Chronicon Ordinis Theutonici.
Chalcondylas.
Chrysippus.
Cicero.
Claudius Paradinus.
Clemens Alexandrinus.
Colmariensium Dominicanorum annales.
Comment. de statu relig. & Resp. in Gallia Author.
Concilia quæ in his libris citantur.
Agathense.
Ancyranum.
Anglicanum.
Antisiodorense.
Aquisgranense.
Arelatense 2. 4.
Aurelianense 1.2.3.4.5.
Bracarense 1.2.3.
Cabillonense.
Cæsaraugustanum.
Chalcedonense.
Carthaginense 1.2.3.4.5.
Coloniense.
Constantiense.
Constantinopolitanum 6. Vniuersale.
Dingulofinense.
Elibertinum.
apud Fauentiam.
Forosuliense.
Gallicanum sub Carolomano.
Gangrense.
Herudfordianum in Anglia.
Hispalense 1.
Iserdense.
Lateranensia aliquot.
Lugdunense 2.
Lugdunense aliud.
Mantuanum.
Matisconense 1.
Mileuitanum.
Moguntina aliquot.
Neocæsariense.
Nicænum.1.2.
apud Palatium Vernis habitum.
Parisiensia aliquot.
Remense.
Romana aliquot.
Tarraconense.
Toletanum 1.2.3.4.6.7.9.10.14.
Triburiense.
Tridentinum.
Turonense.
Valentinum.
Wormatiense.
Conradus Gesnerus.
Constitutiones Apostolorum.
Cornelius Agrippa.
Cornelius Tacitus
Cyrillus.
Cyrillus Carmelita.

R. David, Kimchi.
Decretales Epistolæ.
Des. Erasmus *Roterod.*
Desiderius Longobardus.
Dicæarchus.
Dieghus Payua.
Diogenes *Laërtius.*
Diogenes *Cyzicenus.*
Dion Prusæus.
Dionysius *Areopagita.*

Ealredus Rhieuallensis Abbas.
Ecclesiasticæ Hierarch. author.
Ecclesiarum Reformatarum in Gallijs, Historia Gallica.
Effrem.
Ekardus *Sangallensis.*
Epiphanius.
Euagrius.
Eusebius.
Euthimius.

Fasciculus speculi Hierarchiæ Ecclesiasticæ.
Felix Fabri.
Felix Malleolus.
Festus Pompeius.
Flores Temporum.
Franciscus Antracinus.
Franciscus Irenicus.
Franciscus Iunius.
Franciscus Modius.
Franciscus Philelphus.
Franciscus de Puteo.
Franciscus Xauerius.
Fulgentius.
Fulgosus.

Gabriel Simeon.
Gasparus Bruschius.
Gasparus Peucerus.
Gelasius Papa.
Gelenius.
Geminianus, & eius Compilator.

Gentianus

Gentianus Heruetus.
Geolfridus Bernicius
Georgius Buchananus.
Georgius Cassander.
Georgius Fabricius.
Georgius Genebrardus.
Georgius Lilius.
Gerardus à Nazareth.
Gigas.
Gilbertus Cognatus.
Glossa iuris.
Gotardus Arthus.
Gratianus.
Grauamina Germaniæ.
Gregorius Mangolt.
Gregorius Magnus.
Gregorius Nazianzenus.
Gregorius Nyssenus.
Gregorius Turonensis.
Guido Bonatus.
Guilhelmus Conuentre.
Guilhelmus Durandus.
Guilhelmus de Sancto-Amore.
Guilhelmus Tyrius.
Gyraldus.

HEctor Boëthius.
Helmoldus.
Henricus Bullingerus.
Henricus de Erdfordia.
Henricus Kune.
Henricus Panthaleon.
Hermannus Contractus.
Hermannus Minorita.
Hermannus Schędelius.
Hesychius Presbyter.
D. Hyeronimus.
Hieronymus Platus.
Himarus Fulcus.
Hoffęus.
Homerus.
Honorius Augustodunensis.
Hortensius Caualcanus.
Hugo de S. Victore.
S. Huldrychus *Episc. August.*
Huldricus Mutius.
Humbertus.

IAcobus Capellus.
Iacobus Faius.
Iacobus Meierus.
Iacobus Middendorpius.
Iacobus Mossander.
Iacobus Payua Andradius.
Iacobus Schopperus.
Iacobus Sprenger.
Iacobus de Strada.
Iacobus de Vitriaco.
Iacobus de Voragine.
Iacobus de Wimpfelingus.
Iesuitarum Commentarius de rebus Indicis & Iaponicis.
S. Ignatius.
Ignatius *Antiochenus.*
Index Expurgatorius.
Ioachimus *Abbas.*
Ioachimus Vadianus.
Ioannes Andreas *Bononiensis.*
Ioannes Auentinus.
Ioannes Balæus.
Ioannes Capgraue.
Ioannes Cassianus.
Ioannes Cuspinianus.
Ioannes Euarsdenus.
Ioannes Funkius.
Ioannes Gerson.
Ioannes Gluel.
Ioannes Hagen, *seu* de Indagine.
Ioannes Hagulstadensis.
Ioannes Iouianus.
Ioannes Iustinianus.
Ioannes Langus.
Ioannes Lelandus.
Ioannes Magnus.
Ioannes Manlius.
Ioannes Mauia Polutianus.
Ioannes Molinus.
Ioannes Multiuallis.
Ioannes de Oppido.
Ioannes Palæonidorus.
Ioannes Pierius Valerianus:
Ioannes Quintinus.
Ioannes Simoneta.
Ioannes Sleidanus.
Ioannes Stokes.
Ioannes Stumpfius.
Ioannes Tillius.
Ioannes Tyssingtonus.
Ioannes Trithemius.
Ioannes de Turre Cremata.
Ioannes Viretus.
Ioannes Viroduranus.
Iodocus à Meggen.
Iornandes.
Iosephus Iudæus.
Iosephus Scaliger.
Isidorus *Episc. Hispalensis.*
Isocrates.
Iulius Africanus.
Iulius Capitolinus.
Iulius Pollux.
Iuo Carnotensis.
Ius Canonicum.
Ius Ciuile.
Iustinianus Imp.
Iuuenalis.

Lambertus

LAmbertus Danæus.
Lambertus Schaffnaburgensis.
Laurentius Agricola.
Laurentius Surius.
Laurentius Valla.
Lazius.
Leander Albertus.
Leo Hostiensis.
Leo I. Papa.
Liber Pontificalis.
Lucianus.
Lucius Florus.
Lucretius.
Ludouicus Seruinus.
Ludouicus Viues.
Luithprandus.

MAmelsburiensis.
M. Valerius Martialis.
Marianus Scotus & eius Appendix.
Martinus Capellanus.
Martinus Chemnicius.
Martinus Cromerus.
Martinus Polonus.
Martyrum historia Gallica.
Marullus.
Matthæus Galenus.
Matthæus Palmerius.
Matthæus Parisius.
Matthæus Sutliuius.
Matthæus Westmonasteriensis.
Metaphrastes.
Metensium gesta.
Monstreletus.

NAngiacus.
Nicephorus.
Nicetas Choniates.
Nicolaus Clemangis.
Nicolaus Gallus.
Nicolaus Harlemensis.
Nicolaus de Lyra.
Nicolaus Papa.
Nicolaus Quodus.
Nicolaus Simonis.
Nigellus.

ONuphrius Panuinius.
Oppianus.
Optatus Mileuitanus.
Origenes.
Otto Frinsing. & eius Continuator.
Ouidius.

PAlingenius.
Palmerius.
Panormitanus.
Paraphrastes Chaldæus.
Paulus Æmilius.
Paulus Diaconus.
Paulus Fagius.
Paulus Iouius.
Paulus Langus.
Pelagius Papa.
Petrus de Aliaco.
Petrus Belluga.
Petrus Blessensis.
Petrus Blomeuonen.
Petrus Boquinus.
Petrus Cantor.
Petrus Cluniacensis.
Petrus de Cruce.
Petrus Damianus.
Petrus Lombardus.
Petrus de Natalibus.
Petrus de Patushull.
Petrus de Soto.
Petrus de Vena.
Philibertus Pingonius.
Philippus Cominæus.
Philippus Melancthon.
Philippus Ribottus.
Philo Iudæus.
Phocylides.
Picus Mirandulanus.
Pindarus.
Platina.
Plato.
Plautus.
Plinius.
Plutarchus.
Polydorus Vergilius.
Pontus Heuterus.
Porphyrius.
Possidonius.
Potho Prumiensis.
Procopius Gazæus.
Prosper Aquitanicus.
Proteuangelium S. Iacobi.
Ptolemæus Lucensis.

RAbanus Maurus.
Reimundus Capuanus.
Ranulphus Hygnen.
Raphaël Volateranus.
Regino Prumiensis.
Richardus Armachanensis.
Richardus Leimham.
Richardus Maydeston.
Richardus de Mediauilla.
Richardus Ridder.
Robertus Barus.
Robertus Bellarminus.
Robertus Gaguinus.
Robertus Ormes Kireus.

Rogerus

Rogerus de S. Ivone.
Ruffinus.
Rupertus de Ruffia.
Rupertus Tuitiensis.

SAbellicus
R. Salomon.
Saluianus Marsiliensis.
Scalæ Dei Author.
Sebastianus Frank.
Sibertus de Beka.
Sigebertus, & eius Continuator.
Sigifridus.
Socrates Historicus.
Solinus.
Sophronius.
Sozomenus.
Stanislaus Hosius.
Stellæ.
Stephanus Hardingus.
Strabo.
Suetonius.
Suidas.
Supplementum Chronicorum.
Syluester Gyraldus.
Symeon Metaphrastes.
Synesius.

TApias Cardinal.
Tertullianus.
Thalmudistæ.
Theodomarus Abbas.
Theodoretus.
Theodorus Gaza.
Theodorus Lector.
Theodoricus de Appoldia.
Thomas de Aquino.
Thomas Ecklestonus.
Thomas Naogeorgus.
Thomas Scropus.
Thomas Waldenus.
Titus Liuius.
Tyrius.

VAldensis.
Valentinus Munzer.
Valerius Maximus.
Varro.
Vilibaldus.
Vincentius Bellouacensis, & eius Continuator.
Vincentius Lirinensis.
Virgilius.
Vlpianus Iuris C.
Vlricus de Vrinaria.
Vocabularium vtriusque Iuris.
Volkuinus.
Vrspergens. & illius Paralipomena.
Vulteius Remensis.
Walafridus.
Waldenses.
Wernherus Roluink.
Wiclevus.
Witikindus.

ZOnaras.

INDEX
RERVM ET VERBORVM

insignium copiosus quæ in his Libris de MONACHATV dilucidè & doctè explicantur.

ABbas quid 202. legitimè electus à quo consecrandus 238. præsentetur. Episcopo 538. fratres in consilium adhibeat 203. examinetur 539. præsit Monachis 114. 118. animas regat non caduca 203.

Abbatis electio tripartita 136. 219. confirmationis ceremonia 243. non professi consecratio 538. electi authoritate ordinaria consecratio 541. & ad eam apparatus 538. 539. 541. sine eius venia Monachis exire non licebat è suis monasteriis 236. nihilque edere 236. 302. mensa 218. officium 114. 202. 203. 212. 214. 215. 216.

Abbatem eligendi ritus 346. legitimè electum non licebat conuentui ab officio amovere 138. sacris vestibus induendi mos 269.

Abbate inuito non licebat Monacho Sacerdotem fieri 164.

Abbatem Episcopus ne temere loco moueat 239. ab eo non discernatur persona in monasterio 202.

Abbates canonici qui 237. 238. à quibus eligendi 136. 238. quales eligendi 236. 237. 238. si in congregatione idonei non inveniantur, aliunde eligantur ib. obtrudi cœperunt tandem Monachis 238. nuptiis interesse prohibentur 239. ne duo uni Monasterio præficiantur 236. pluribus monasteriis præfecti. ib. sui ordinis Regulæ subiecti sunt ib. secularia tractare incipiunt ib. bella gerunt 236. 346. legationes Regum nomine funguntur ib. Episcopis subiecti 237. 238. quale iuramentum Pontifici faciant 243. 541. ostiariis subiecti. Caroli M. tempore nondum Principes 261. cum monasteriis ab Episcoporum obedientia eximi cœperunt 239. Principum fiunt consiliarij 346. fiunt Imperij Principes ib. cathedra Imperiales Abbates cur dicantur ib. per simoniam eligi incipiunt ib. monetam cudunt 262. in eos summum ius habebant Imperatores.

Abbatum confirmatio seu investitura 241. 242. 243. 244. penes Imperatorum fuit 241.

Abbatum consecrationes luxuriosæ 542. 272. quando vice eorum Episcopi præesse monasteriis cœperint 239.

Abbatibus Monachi strictè subiecti 236. ab Episcopo ad Principem appellare licuit 239. licentia datur gestandi pontificia 356. defenditur hic mos ib. impugnatur ibid.

Abbatia Fuldensis regina Monasteriorum Germaniæ 254.

Abbatias politici regere quando cœperint 239.

Abbatissa 246. ne sit iuuencula 247. ne duo monasteria habeat ib. ne extra monasterium progrediatur ib.

Abbatissæ electio 510. consecratio 542. officium 240. iuramentum 541. habuerunt suos inspectores 254. 253. manum imponere & sacerdotes ordinare præsumunt 201. Principes fiunt 245. eis non licet manus imponere 247. de earum negligentia querela. 246.

Abbatiszellanorum laudabile factum. 256.

Abbt vnde 114.

Abdiæ Babylonij liber supposititius 53. 141. 139. 171. 193.

Absolutionis monastica forma 80. 214.

Abstinentia perfecta qua 89.

Acarnanes qui 21. 285.

Acepsemas superstitiosus Eremita 39.

Accidentalia in voto 166.

Acœmetæ Nestoriani fiunt 112. damnantur ibid. monasterio suo eijciuntur ibid. author eorum ibid. nominis ratio ibid. 171.

Acta Apostolorum Apocrypha 193.

S. Adelberti Cœnobium 356.

Ad duplices aquas Cœnobium 360.

Adelingiense Cœnobium 287.

Adeodati R. Papæ epistola suspecta 240.

Admonitionum diuersitas 47.

Adolescentes quomodo corrigendi 211.

Adoratio imaginum 300.

Aduentus Mendicantium prodigiis significatur 452. 453.

Adulti recens baptizati candida veste induebantur 157.

Aduocatia Cœnobij S. Galli in Heluetia 251. 252.

Aduocati monasteriorum 206. 261. variè appellati 260. ab initio dati fuerunt à Regib. & Imp. ibid. tandem neglecta authoritate Magistratus Abbates sibiipsis eos elegerunt ibid. quales eligerint 261

Aduocatorum iuramentum & officium 261. sine his Abbati & Monachis nil agere licet ibid.

D. Ægydij Cœnob. Brunsuiga 362

Ægyptiaca Maria, vide Maria Ægyptiaca.

Ægyptus ferax Monachorum

Æid Cœnobium 361.

Æsculapius Comatus 124

Afflighemense Cœnob. 360

Agapiti qui 150. magis cautè quam castè viuebant ibid.

Agatha Cœnobium 280

Agmundum Cœnobium 361

S. Agnetis Claustrum Schaphusæ 358

Agrestinus Episcopus Aquileiensis Monachorum superstitiones reprehendit 382

Ahusium Cœnobium 363

Alanus de Rupe fabricator Rosarij 298. contrectauit & lactauit papillas B. Mariæ ib.

Alas Eremita totos 80. annos panem non gustauit 40

Alba Augia Brigantina 260. Nariscorum 258

S. Albani Templum Basileæ 259.

Albertus Crantzius Mendicantes improbauit 472

Albertus Marchio Brandenburgicus Prussiæ dux salutatur 252

Albigenses 391. papisticorum errorum impugnatores 201. cruenta illorum laniena 391

Alborum spirituum ordo 518

Album castrum Cœnobium 278

Alcanthare militum ordo 498. origo ib. insigne ib. nomen vnde ibid.

Alcoranus Sergius conscripsit 23

Alemannis seruitutis iugum impositum 271

Alexander 3. Ioannitas à decimis exemit 331

Alexander 4. Augustinensium ordinem confirmauit 373. idem

idem Vuilhelmi de S. Amore libros, & Scholæ Parisiensis librum de Mundi periculis comburi iussit 468
Alexander 5. quicquid petunt Mendicantes bullis confirmat 460
Alexandri 6. dictum de Mendicantibus 473
Alexandra Hircani & Aristobuli mater Pharisæos promouit 8
Alexius quidam prima nocte sponsam reliquit 177. eius exemplum pro Bellarmino nihil facit ib.
Alfonsus Hispaniæ Rex Bandatorum & Calatrauensium equestres ordines instituit 553
Alipius Episcopus Adriano politanus columnis insedit, vnde Ciconita dictus 42. Monialib. suis legem dedit, vt viros nunquam aspicerent ib. passionis tempore faciem & corpus lacerauit ib. pro Christo habetur ib. Iobo præfertur 16
Alleluia quibus temporibus dicatur 208
Allersbachense Monasterium 361
Allerspach in valle Villisina Monasterium 368
Almæ Trinitatis Fratres 481
Almanschvvyler Monasterium 364
Alnesbornense Monasterium 365
Alnastara Monasterium 369
Alneum Monasterium 280
in Alsatiam veniunt Benedictini 198
Alstebianum Monasterium 256
Alta specula Monasterium 258
Altendorfense Monasterium 264. gymnasium pietatis ib.
Althense Monast. inferius 283
Althense Monast. superius 281
Amadeani 427
Amalpha Ciuitas Italiæ 328
Amalphitani qui 328.329
Amaritudo cordis 99
Amatæ cur dictæ Vestales 22
Ambaruales qui & cur sic dicti 21 infulas albas habuere ib. & spiceam coronam ib.
Ambrosius refutatur 20.154.155.195. vindicatur etiam 170 172. non est Author Sermonis de Baptismo D. Augustini 108
de Ambrosij libro ad Virginem lapsam iudicium 196
S. Ambrosij ad Nemus ordo 526. ubi institus ib. vestitus ib.
Ambrosianorum ordo 520. vestitus ib.
Ambrosianorum aliud genus 525. vestitus ib.
Amedeus 5. Sabaudiæ comes 526. sodalitium equestre instituit ib.
Amedeus 7. primus Sabaudiæ Dux 526. Equestrem ordinem instituit ib.
Amerbach Monasterium 281
Amida quis 27. eum Iaponij adorant 26
Ammonius Monachus in Scethi 162. functionem ecclesiasticam amputata auricula suscipere detrectat ib.
Ammonius superstitiosus Eremita 40
Amor Dei 70. quæ nos ad eum excitare debeant ib.
Amor proximi 72
ex Amore genus Pharisæorum 8
Amorbachense Monasterium 356
Amurathes 2. Imp. Turcarum à Monachis deceptus 6. Regnum filio resignat ib. in Mamissam vrbem ad Monachos secedit ib. mox imperium inuadit ib.
Anachoritæ qui & vnde dicti 2. 28. 201. 288. quid ab Eremitis differant 28. Illorum mores, ritus & instituta 29
Ἀναχωρεῖν 28
Ancyranæ Synodi canon 19. explicatur 178
Andanum Monasterium 286
Andlonum Monasterium 248
S. Andreæ Monasterium 257
S. Andreæ Monasterium iuxta Brugas 260
S. Andreæ inferioris Monasterium 278. author ib.
Angelicæ vitæ comparatur virginitas 64
Angliæ Rex Carteriorum Equitum Princeps 500.501
Angliæ schola 264
in Angliam veniunt de Armenia Fratres 532. Augustinenses 273. authoritatem ibi cur & quomodo amiserint ib. Benedictini 197.198. Bethlehemitæ 486. Brigidæ 514. Canonici 110. Carmelitæ 284. Carthusienses 212. Cœlestini 497 Cruciferi 326 Dominicani 434. Eremitæ S. Pauli 486 Franciscani 445 ibique à Benedictinis malè excipiuntur 242. ibique suspendio necantur 446. Martyrum Fratres 535. Obseruantes 505. Prædicatores 396. Pramonstratenses 319.320. Sarabaitæ 29. S. Trinitatis Fratres 482. de Viridi valle Fratres 536
in Angliam introductus Monachismus crescit 199. tertiam Regni partem deuorauit ib.
ad Anglosaxones veniunt Benedictini ib.
Anhusium Monasterium 253
Aniceti Epistola ad Galliæ Episcopos est adulterina 128
Animi prospectus in quolibet opere 72
S. Annæ fraternitas 294
Annuli Abbatis benedictio 540
Annuli insigne ordinis Equestris 515
Annulos Monachi gestant 187
Annunciationis B. Mariæ ordo Equestris 526. author & origo ib. insigne ib.
S. Antonius ignem sacrum curat 317
Antonius Eremiticæ vitæ Autor & propagator 33.35.59. vita. studia, mores, exercitia, victus, amictus 35.37. habitatio ib. Regula ib. morituri oratio ib. mors ib. reliquiæ in eius in Aegyptum deferuntur, ne corpus vano honore seruetur 37. exemplum eius multi secuti 36
Antonius Aegyptius non est primus author Anachoretarum 28. ignem sacrum curat 318. eius pictura ib.
Antonij Eremitæ iudicium de nimijs corporum afflictionibus 43. eius vita non ab Athanasio, sed ab alio conscripta. 51.
Antoniani ordo 318
Antoniani 317. mendicitate sua molesti ib. vestitus eorum ib.
S. Antonij fraternitas 298
S. Antonij de Vienna ordo 312
Antonini error 410
Antropomorphitæ erant Monachi 188. origo ibid. hæresis ibid.
Antropophagi ex occisorum carnibus epulas sacras instituunt 293
Appetitus cibi naturalis 74.75
Apocalypsis Carmelitarum 386.387 diuersitas eius & Christi ibid.
Apollo crinitus 123
Apostata quis 414
Apostoli Monachi & Monachatus Autores 53. in solius Christi verba iurarunt 54. non vouerunt paupertatem 54 55.418. nec continentiam ib. omnes præter Ioannem vxores habuerunt 54. 55. 62. 193. an à carnali opere abstinuerint 55. paupertas eorum 55. Canonicorum ordinem non instituerunt 109 non authores fraternitatum 297. non peregrinis sed communibus vestibus vsi 158. illorum tempore nomen Monachorum ignotum 53. & sacerdotum ib. Pontificum ib. præsulum ib. P. tres antiqui eos non Monachos faciunt 56
Apostolis melior Franciscus 441
Apostolorum canones suppositij 255
Apostolici viri 315
Apostolicorum ordo 199. viuendi ratio ib. vestitus ib. officium ib.
Aquarum haustus Monasterium 365
Aquarum inundatio in Galliis 453
Aquisgranensis synodi leges de Monachis latæ 230.231
Arden Monasterium 281

Archie-

Archiepiscopi Monachi 201
Arelatense Monasteriū 276. eius author & locupletator. ib.
Arelatensis 2. Synodus est suppositia 176. canon eius 2. explicatur ib.
Argentina D. Thomæ Templum exstructum 275. conflagratur ib. restauratur ib.
Aristippus summum bonum in voluptate animi ponebat 9. prouidentiam negabat 9. omnia casu fieri aiebat 9
de Armenia Fratres 532. in Angliam quando venerint ib.
in Armenia Monachatus Authores 60
Armenta cur dicti Eremitæ in Palæstina 40
S. Arnolphi Monasteriū ante muros vrbis Metensis 279
Arrogantiæ remedium 78. 79
Artifices Monasteriorum 117
Arualium Fratrum collegium à Romulo institutum 21. 297 vndecim sacerdotes habuit ib. officium eorum ib. Ambaruales dicti 17. ib.
Ascetica Basilij 105. & de ijs iudicium 106
Ἀσκηταὶ cur Monachi dicti 4
Ἀσκητικὰ quid 105
Ἀσκητήριον quid 28
Athanasius refutatur 63. non est Author vitæ Antonij, sed nuper ad eius opera adiecta 51. superstitiosus est in commendanda virginitate 64. primò inuexit Romam Monachorum institutionem 197. an sit Author libri de Virginitate siue Meditatione dubitatur 64. 150. 158. & de eo iudicium ib. ei Monachi multas nugas supposuerunt 51. iudicium eius de virginitate 52
Athenienses certo die comam deponebant 124
Attica de a[illegible] quid 448
Auaritia 95
Auaritiam fugere debent Monachi 114. 115. contra illorum auaritiam 259
Audæus vel Audius 188
Audæani hæretici 188. Author ib. doctrina ib. erant Monachi 188
Augia alba Brigantina 360
Augia alba Narriscorum 358
Augia diues Monasterium 282. eius dignitas 254. schola 264. 266
Augia maior 354
Augia minor ib.
Augia Rheni 286
Auguralis cœna 543
Augustana S. Crucis in monte A[illegible]dex fraternitas 301
Augustinus Manichæus fuit 108. Romæ & Mediolani Rhetoricam professus ib. lectione sacræ scripturæ fit Christianus ib. baptizatur ib. sacris literis operam dat ib. Episcopus ordinatur ib. nusquam se Monachum vocat ib. in quali Monasterio habitarit 109
Augustinus refutatur 66. 164. 181. vindicatur 159. 171. non est autor libri de S. Virginitate 141. nec Sermonis de communi vita Clericorum 56. 110. 543. & Epistolæ ad Letum 171. nec epistolarum ad Ediciam & Armamentarium 175 & sermonum ad Eremitas 46. 217. sermonis etiam decimi de diuersis 421. Epistolæ quoque centesimæ nonæ 544. nec Regulæ quæ ipsius nomine circumfertur 119. an fuerit autor Augustinianorum dubitatur 109. Monachus non fuit quales hodierni 108. non est autor Eremitarum Augustinensium 371. nudipedes inter hæreticos numerat 157.
Augustini Regulæ tres à fol. 372. vsque ad 379. de his Erasmi judicium ib. quinam ordines sub illa militarint 382. 383 eius Regula fuit doctrina Apostolica 108. ib. vestitus querela de corrupto Monachorum statu 154
de Augustini libris judicium mendicantis Monachi 497
inter Augustini familias certamen de prioritate & vestitu 109
Augustinensium Eremitarum ordo 271 & c. origo ib. de origine varia sententia ib. de origine qui scripserint 373. ib. vestitus 546. vnde atricolæ 271. tonsura 274. instauratio 272. 187. propagatio & confirmatio 274. contentio eorum cum Dominicanis de vestitu 292. quot Monasteria 537
Augustinenses cur mendicantes dicantur 454. quando in Angliam venerint 273. item Tigurum ibid.
de Augustinis cum perforatis calceis 427
de Augustinianorum origine dubitatur 109
de Auis ordo Equestris 532
Aureliacum Monasterium 352
Aurelia in Gallijs facinus Franciscanorum 446. 447
Aurelianense Cœnobium propè Vrbem 276. ejus Author. ib.
Aurelianensis I. Synodi canon vindicatur 424
Aureū vellus quid 527
Aurei velleris ordo ib. author & origo ib. non institutus propter vellus Gedeonis ib. diploma de institutione ib. nomina dignitatum ib. numerus Equitum ib. vestitus ib. insignia ib. quis hodie eius Princeps ib.

Baculi pastoralis consecratio 539
Baiazethes Deruisorum ordinem deleuit 24
Balæus refutatur 478
Balduinus R. Hierosolym. habitationem Tēplarijs cōcessit 353
Ballerstettense Monast. 363
Balneum Monasterium 361
Bandatorum ordo 529. origo & author ib. vestitus ib.
Bannochorense Monasterium 199. propago Monachorum ib. caput primorum Europæ Monasteriorum ib. quot inhabitatores habuerit ib. primus eius Abbas Congellus ib.
Banthum Monasterium 358
Bantz Monasterium ib.
Baptismo æquatur veli impositio 196. 550
à Baptismo Monachi arcentur 229
Baptizare proprium Sacerdotum non mulierum 5
Baptizati adulti candida veste induebantur 158
Barbæ rasura, vide Rasura barbæ.
Barbas Ecclesiasticis omnibus abradi iussit Fr. I. Rex Galliæ 136
Barbati erant Monachi tempore Epiphanij 134. & patrum memoria 136
Barbaris nolunt prædicare Dominicani 395
Barcetum Monasterium 281
Barchonaburg Monasterium 280
Bardonis Monasterium 281
Barfusser 427. 547. vnde nomen ibid.
Baronius sibi contrarius 132. refutatur 128. 130. 132. 136. 138 140. 141. eius argumenta pro voto virginitatis Mariæ 139. 141. eorumque confutatio ib.
Basileæ turba exorta propter Begardos 498
Basilianorum ordo 66. ejus Autor non Basilius ib.
Basilius refutatur 144. 182. 183. vindicatur 158. 175
Basilius Monasteria in Oriente in Vrbes primus introduxit 1. qua occasione Monachatum elegerit 67. autor fuit vt Cœnobia erigerentur ib. non vt sint fucorum latibula sed scholæ 68. effecit vt Eremitæ & Cœnobitæ essent ib. non est Author ordinis Basiliani ib. ordinem à Christo institutum tenuit ib. vota superstitiosa ignorauit, contentus eo, quo Christo in Baptismo obligamur ib. tria vota continentiæ, paupertatis à suis non exegit ib. quid de Virginitate senserit 64. 144 aliquando Eremiticam vitam Cœnobiticæ præfert 49. aliquando media via incedit 47. an Brigidæ ordinem instituerit 106
Basilii ascetica 105 & de iis iudicium 106
de Basilij constitutionibus judicium 423
S. Basilij ordo 67. & c. Regula à fol. 69. vsque ad 105. de hac iudicium 105. an sit eius multi merito dubitant ib. quæ hodie à Monachis iactatur non est ejus 68. vestitus 106
Batthæi Eremitæ superstitio 39. ita frequenter jejunavit, vt ex dentibus vermiculi scaturierint ib.
Batutini Monachi 532
Beccum Monasterium Normanniæ 362

Beda Monachorum superstitiones non probat. 302

Beghardorum ordo 494. *Author ib. vnde sic dictus ib. nomina Fratrum ib. ritus ib. doctrina ib.* 495. *damnatur à Bonifacio VIII. Clemente V. Ioanne XXII.* 496. *multi contra eos scripserunt ib. defenduntur à Gregorio IX. & alijs ib.* 497. *ab Eugenio IV. approbantur ib. vestitus* 496 *propagatio ib. multa de illis finguntur* 496

Beghinarum ordo 493. *nomen vnde ib.*

Beguita 494

Belharting Monasterium 370.

Bellarminus refutatur 1. 18. 98. 20. 130. 132. 32. 34. 40. 44. 46. 51. 53. 55. 57. 126. 140. 42. 194. 158. 160. 168. 170. 172 174. 176. 178. 438. 420. 424. 426. 478. 544. *à reliquis Pontificijs dissentit* 174. 175. 177

Bellum Pratum Monaster. in Lotharingia 366

Belli Prati Monasterium in Anglia 361

Benedictio Abbatis, vide Consecratio Abbatis.

Benedictus quando natus, conuersus & mortuus 197. *quando & qua occasione sui nominis ordinem instituerit* 194 197. *primus in Italiam Monachos traduxit ib. quot Monasteria ædificarit ib. his singulis vnum ex suis discipulis dedit Abbatem ib. mittit Maurum in Galliam & Placidum in Siciliam ad plantandum Monachatum* 198. *pater Monachorum in occidente* 156. 201. *esum carnium Monachis suis prohibet* 213. 224. 289 *exceptis ægrotis ib. hæreses damnatas reuocat* 290. *cur cum vitro & serpente pingatur* 221. *eum Monachi perimere volunt ib.*

Benedicti Regula à fol. 202. *vsque ad* 222. *comprehendit* 73 *cap.* 201. *an contineat omnia præcepta, vel etiam consilia* 223. *strictè seruanda* 224. *Regulæ compendium* 222. *substantialia* 225. *in plerisque non dispensendum* 224. *num mortaliter peccent qui contra hanc agit* 223. *sub hac Regula qui ordines militent* 222. 223 *regulam hanc promittendi forma* 223. 226. *professione facta quæ cum nouitijs agantur.* 225.

Benedicti familia in diuersas familias scinditur 303. *eiusque rei causæ ib. lex ejus de cibo & potu violatur* 227

Benedicto immodicæ donationes factæ 222. *de illis dubitatur ib.*

S. Benedicti Monasterium Brixiæ 284.

S. Benedicti Monasterium Angliæ 361

Benedictini primi omnium territoria, census annuos &c. possederunt 7. *in Alsatia pedem figunt* 198. *in Anglia pullulant ib.* 199. *ad Anglosaxones veniunt ib. in Gallia plantantur* 198. *Germaniam penetrant* 199. *in Hispaniam, Romam & Siciliam veniunt ib. in tribum saterdotum adscripti* 232. 234 *non vsi femoralibus* 226. *vestiti dormire debent ib. splendido vestitu vsi* 227. *in Episcopatu etiam Monasticis vestibus vsi* 227. *copioso vino vtuntur ib.*

Benedictinorum ordo 196. *& seq. propagatio* 198. 199. *Monasteriorum ingens numerus* 201. 546. *vestitus* 113. 114. 273 *hodiernus* 226. *tunica* 225. *victus & potus* 223

Berengarius princeps reformando Monachos malam gratiam init 250

Bergense Monasterium 253.

Bermcingense Monasterium 252

Bernardinus Senensis de Obseruantia Fratribus se coniunxit 504

Bernardus de Bessa Legendam Francisci in compendium redegit 434.

Bernardus Eremita Nazarethanus 41. *superstitio eius prodigiosa ib.*

S. Bernardus quis 313. *fuit Monachus & maximis tenebris oppressus* 171. *luxum Monachorum in vestitu* 227. *in cibo & potu reprehendit ib. inuehitur in Ioannitas* 331. *in pompam Templariorum* 337. *sceleratam Monachorum vitam & fastum taxat* 348. *Author Monasteriorum* 369.

Bernardi cuculla ægrotantem sanat 156. *stolà diabolus ejicitur ibid.*

Bernardini & Cistereienses ijdem 313. *ab Aduocatis exempti* 334. *Episcopis non subditi* 313. 314. *rigorem Regulæ non diu seruant* 315. *Monasteria qualia habeant.*

Bernardinorum propagatio & vestitus 314

Bernensium Dominicanorum historia 444. 446

Berthegundis relicto marito Monasterium ingreditur 174 *factum eius damnatum ib.*

Bethlehemitarum ordo 486. *vestitus & habitus ib.*

Bibliorum postillator primus quis 397

Biburg Monasterium 368

Biri quid 155

Bisochi 494

Bischoffsheim Monaster. 383

Bizantinus nummus quid 360

S. Blasij Monast. in Hercinia sylua 359

Blasphemia Dominici morituri 399

Blavuburen Monasterium 359

Blummers Monasterium in Vosago monte 277

Bobiense Monasterium 199. 278. *quando & quo authore extructum ib. à quo dotatum ib.*

Boemi quid de Mendicantibus statuerint 470. 471

Boemia Teutonici ejiciuntur 353

Bona cella Monasterium 366

Bona à laicis ad Ecclesiasticas personas non licet transferre sine licentia Principis siue Magistratus 250

Bona Ecclesiastica in quos vsus adhibita 249

Bonæ voluntatis ordo 432

Bonauentura de Balneo regio generalis Minister Franciscanorum 433. *illius constitutiones ib.*

Bonauentura taxatur 404. *legendam Francisci exornat* 434

Bonifacius 8. refutatur 258

Bonifacius Germaniæ Apostolus 297. *quis & qualis fuerit ib. Fraternitatum author ib. primus in Germaniam Monachos traduxit* 197. *ibique Benedictinorum ordinem instituit* 199. *Monialibus concionari permisit* 301

Boni nuntij Sodalitij restauratio 471

Bonorum hominum ordo 486. *Regula ib. vestitus ib.*

Bonorum operum instrumenta 103. 205

Bononiam veniunt Prædicatores 396

Bonzij Monachi Iaponiorum 26. *cœlibes sunt ib. instructas bibliothecas habent ib. mentum & caput radunt ib. moribus & vita turpissimi ib. auarissimi* 25. *populo chirographa vendunt vlcerorum præsidio à Dæmonibus tuti sint* 26. *indulgentias magnas proponunt* 25. *Amidam & Xacam adorandos plebi inculcant ib. homines cæteraque in nihilum redire docent* 27. *nullum esse Deum, animum, Dæmonem statuunt* 23

Bosiani 428.

Besovv Monasterium 364

S. Bouis fraternitas 298. *vestitus ib.*

Brasumas Monachus Eutychianus 190. *Eutychis causam defendit in Ephesina Synodo ib. author Flauiani necis ib. in Syria orthodoxos afflixit ib. à partibus Dioscori stetit ib. à Patribus Chalcedonensibus exibilatur ib.*

Breitenovv Monasterium 368

Brendanus Monachus Hiberniam & Scotiam Monachorum habitaculis replet ib.

Bretnovv Monaster. 362

Brigida Scotica 503

Brigida Suetiæ Regina 505

S. Brigidæ ordo 505. *author ib. an à Basilio sit institutus* 104 *constat ex fœminis & maris* 505. *confirmatio ib. ritus ib. habitus & vestitus* 505. *Regula à fol.* 506. *ad* 415. *vsque. Christus eam proprio ore dictauit in ictu oculi* 513. *diuersa à Christi Regula* 513. *lectisternia* 506. *officia ibidem. taciturnitas quando seruanda* 506. 507. *loqui quando liceat* 509. 511 *ieiunia* 507. *receptio & consecratio sororis* 507. 509. 511. *numerus* 509. *sacerdotũ ordinis vestitus*

vestitus & officium 509. *Abbatissæ electio* 510. *ædificia qualia habeant ibid. expensarum ratio quomodo habenda* 511. *oblata quatenus recipere liceat ib. mortis memoriam recolant* 511. *pauca Monasteria habent* 513. *proprium ne possideant* 505. *in Templis quid esse debeat* 511. *in Angliam veniunt* 514. *initio Cœnobia Virorum domicilia connexa habuerunt* 252.

in Britannia Pelagianismus adseritur & propagatur 190.

Bronium Monaster. Hannoniæ 355.

Bruder Claus von Vndervvalden 38. 39.

Bruno Coloniensis Author Carthusiensium. 309.

Bruschii error. 347.

Bruta benefactores agnoscunt 98.

Bruviler Monasterium 361.

Buchaugia Monasterium 283.

Bucowa Monasterium 295

Bulgariam quando Franciscani intrarint 437

Bulgarorum Rex Monasticum habitum deponit 295.

Bullingeri iudicium de primis Monachis 121

Burbachense Monasterium 355.

Burgoliense Monasterium 356.

in Burgundiam veniunt Gallus & Columbanus ibique multos annos Evangelium prædicant 199.

Burchonium Cœnobium 359.

Bursfeldense Monasterium 360.

Bursfeldensis ordo 532.

Buscense Monasterium 369.

Byblingum Monasterium 360.

C*Alatrauæ militia ordo* 343. *origo ib. Regula* 144. *privilegia & confirmatio ib. vestitus* 143.

Calb Monasterium in Saxonia 367.

Calcarij Equites qui 328.

Calceamentorum vsus Ægypti Monachis nullus 117.

Calcearia Monachorum 217.

Calense Cœnobium 279. *quando & à quo erectum ib.*

Caligulæ ordo 499.

Calixti II. Tyrannis in Henricum V. Imp. 243.

Calvitium in mulierib. rarum 152. 153.

Calypha Ægypti humanitas erga Christianos 328. 329.

Camaldulensis ordo 306. *origo ib. Author ib. occasio ib. locus ib.* 307. *ieiunia* 306. *cibus ib.* 307. *vestitus & nomen ib.*

Camberonense Monasterium 365.

Campana signum post completorium quis instituerit 434

Campidona vel Campidonense Monasterium magnificum 285. *ab Hildegarde fundatum ibid. schola fuit* 243. *eius exemptio* 239. *eius Abbas Princeps* 261

in Candesia Monachi 27. *vestitu flavo incedunt ibid. rasi sunt ib. sphærulas precatorias manibus gestant* 27. *labia semper movent ibid. ab oneribus publicis exempti ibid. statuas multas habent ibid.*

Canibales ex occisorum carnibus epulas sacras instituunt 293

Canon 2. *Congregensis synodi vindicatur* 291

Canones Apostolorum supposititi 255.

Canones mutilatum membris ad Ministerium non admittunt 162

Canonicæ horæ vnde dictæ 123

Canonicus non debet fieri Monachus 111

Canonici Abbates qui 237

Canonici vnde dicti 109

Canonici seculares qui & quando orti 111

Canonici regulares quando orti 111.

Canonici regulares qui. 111

Canonici reformati 110

Canonicorum ordo 111. *Author ibid. de origine varia sententia ibid. restauratur* 111. *eius propagatio & incrementa ibid. vestitus ibid. illorum collegia quare instituta* 109. *dicta Monasteria* 109. *in Angliam quando venerint* 110.

Canonicorum S. Georgij in Alga ordo 519. *origo, Author, confirmatio, vestitus ibid.*

Canonicorum regularium ordo alius 532. *vestitus ibid.*

Canonicorum Lateranensium ordo 520. *Author & origo ibid. vestitus & confirmatio ibid.*

Canonicorum S. Marci ordo 486. *vbi exordium sumpserit ibid.*

Canonissæ Regulares 111

Canonissæ Seculares 247

Canonissarum secularium origo & instituta 247. *primum Monasterium ibid. de reformatione canon ibid.*

Camberij equi 4. *sic dicti Monachi ibid.*

Capcapus Ioannitas Syria expulit 231

Cappa 225

Cappel Monasterium Tigurinorum 366. 367

Capellanorum ordo 532. *quando exortus ibid. vestitus ibid.*

Capillati carminibus celebrati 125

Capillos promittere antiquis vsitatum. Vide Comam.

Capitulum provinciale in Peters. hausen 304

Capitulum generale habendum ob reformationem 304

Caprecaput Monasterium 280

de Captiuorum redemptione ordo 481

Capucini 427

Cardinales Monachi 201

Cardinales ex Prædicatoribus 397

Carmelus mons 383

Carmelitarum ordo 383. *&c. origo ibid. de origine Doctorum varia sententia* 383. *vestitus* 385. 547. *immunitas ib. Regula* 383. *qualis sit* 383. *qui eam præscripserit ibid. correcta* 383. 384. *confirmata & approbata ibid. in remissionem peccatorum servanda* 385. *certamen cum Dominicanis* 386. *fraudes ibid. propagatio ibid. incrementa* 387. *Monasteria* 538. *æstimatio eorum deficit* 384. *nequitia taxatur* 387.

Carmelitæ cur dicantur Mendicantes 434. *superstitionibus alligati* 384. *quando venerint in Angliam ibid. in Lituaniam* 385. *fortes quidem abijciunt, sed mox recipiunt* 387. *indulgentias vendunt pro cultu Mariæ* 388. *Baptistæ imaginem in suis Claustris habent ibid. in duas familias scinduntur ibid. Ægypto migrare iubentur* 385. *Mariæ Fratres dicti ibid. cuius Mariæ sint revera Fratres* 386. *in S. Petri ius assumpti ibid. extremis in Vrbes irruunt ibid.* 387. *à Purgatorio exempti* 386. *cum Præmonstratensibus de vestitu, in primis propter albas cappas contendunt* 319.

Carmelitis nomen mutatur 385. *carnium esus & carceres concessa* 386.

de Carmelitis qui ex professo scripserint 390.

Carmelitarum Monasterium 358

Carnium prohibitionis origo 289

Carnium esu gentes abstinuerunt 290. *eos Monachi hodie imitantur ibid.*

Carnium esus à Benedicto prohibetur 203. 227. 289. *item à Manichæis* 289. *Priscillianistis ibid. Eustathianis* 289. *error hic refutatur ex verbo Dei* 290. *ex conciliorum decretis* 290 291. *res non mala* 291.

Carolus M. multa canonicorum collegia instituit 268. *non à Pontificibus, sed Imp. Græcis imperium accepit* 241. *Eremiticam vitam præfert Cœnobiticam* 48. *eius tempore Monasteria fuere Ecclesiæ seminaria* 261. *Abbates quoque nondum Principes* 261

Carolus V. Imp. Melitam insulam Rhodiis donavit 334

Carolus VI. Galliæ R. contra Mendicantes pronunciat 461

Carolus Granellus Hieronymianorum Author 107

Carolomannus habitu monastico Romam proficiscitur 200

Caroli Lotharení Cardin. mors 491

Carolina insula 293

Carpocratiani Vxores inter se communes habent 62

Beda Monachorum superstitiones non probat. 302
Beghardorum ordo 494. *Author ib. vnde sic dictus ib. nomina Fratrum ib. ritus ib. doctrina ib.* 495. *damnatur à Bonifacio VIII. Clemente V. Ioanne XXII.* 496. *multi contra eos scripserunt ib. defenduntur à Gregorio IX. & alijs ib.* 497. *ab Eugenio IV. approbantur ib. vestitus* 496 *propagatio ib. multa de illis finguntur* 496
Beghinarum ordo 493. *nomen vnde ib.*
Beguta 494
Belharting Monasterium 370.
Bellarminus refutatur 1. 18. 98. 20. 130. 132. 32. 34. 40. 44. 46. 51. 53. 55. 57. 126. 140. 42. 194. 158. 160. 168. 170. 172. 174. 176. 178. 438. 420. 424. 426. 478. 544. *à reliquis Pontificijs dissentit* 174. 175. 177
Bellum Pratum Monaster. in Lotharingia 366
Belli Prati Monasterium in Anglia 361
Benedictio Abbatis, vide Consecratio Abbatis.
Benedictus quando natus, conuersus & mortuus 197. *quando & qua occasione sui nominis ordinem instituerit* 194 197. *primus in Italiam Monachos traduxit ib. quot Monasteria ædificarit ib. his singulis vnum ex suis discipulis dedit Abbatem ib. mittit Maurum in Galliam & Placidum in Siciliam ad plantandum Monachatum* 198. *pater Monachorum in occidente* 156. 201. *esum carnium Monachis suis prohibet* 213. 224. 289. *exceptis ægrotis ib. hæreses damnatas reuecat* 290. *cur cum vitro & serpente pingatur* 222. *eum Monachi perimere volunt ib.*
Benedicti Regula à fol. 202. *vsque ad* 222. *comprehendit* 73 *cap.* 201. *an contineat omnia præcepta, vel etiam consilia* 223. *strictè seruanda* 224. *Regulæ compendium* 222. *substantialia* 225. *in plerisque non dispensandum* 224. *num mortaliter peccent qui contra hanc agu* 223. *sub hac Regula qui ordines militent* 222. 225 *regulam hanc promittendi forma* 223. 226. *professione facta quæ cum nouitiis agantur.* 225.
Benedicti familia in diuersas familias scinditur 303. *eiusque rei causæ ib. lex ejus de cibo & potu violatur* 227
Benedicto immodicæ donationes factæ 222. *de illis dubitatur ib.*
S. Benedicti Monasterium Brixiæ 284.
S. Benedicti Monasterium Angliæ 361
Benedictini primi omnium territoria, census anuos &c. possederunt 7. *in Alsatia pedem figunt* 198. *in Anglia pullulant ib.* 199. *ad Anglosaxones veniunt ib. in Gallia plantantur* 198. *Germaniam penetrant* 199. *in Hispaniam, Romam & Siciliam veniunt ib. in tribum sacerdotum adscripti* 232. 234 *non vsi femoralibus* 226. *vestiti dormire debent ib. splendido vestitu vsi* 227. *in Episcopatu etiam Monasticis vestibus vsi* 227. *copioso vino vtuntur ib.*
Benedictinorum ordo 196. *& seq. propagatio* 198. 199. *Monasteriorum ingens numerus* 201. 546. *vestitus* 113. 114. 273 *hodiernus* 226. *tunica* 225. *victus & potus* 223
Berengarius princeps reformando Monachos malam gratiam init 250
Bergense Monasterium 253.
Bernrieden̄se Monasterium 252
Bernardinus Senensis de Obseruantia Fratribus se coniunxit 504
Bernardus de Bessa Legendam Francisci in compendium redegit 434.
Bernardus Eremita Nazarethanus 41. *superstitio eius prodigiosa ib.*
S. Bernardus quis 313. *fuit Monachus & maximis tenebris oppressus* 171. *luxum Monachorum in vestitu* 227. *in cibo & potu reprehendit ib. inuehitur in Ioannitas* 351. *in pompam Templariorum* 337. *sceleratam Monachorum vitam & fastum taxat* 348. *Author Monasteriorum* 369.
Bernardi cuculla ægrotantem sanat 156. *stolâ diabolus ejicitur ibid.*
Bernardini & Cistercienses ijdem 313. *ab Aduocatis exempti* 334. *Episcopis non subditi* 313. 314. *rigorem Regulæ non diu seruant* 315. *Monasteria qualia habeant.*
Bernardinorum propagatio & vestitus 314
Bernensium Dominicanorum historia 444. 446
Berthegundis relicto marito Monasterium ingreditur 174 *factum eius damnatum ib.*
Bethlehemitarum ordo 486. *vestitus & habitus ib.*
Bibliorum postillator primus quis 397
Biburg Monasterium 368
Biri quid 155
Bisochi 494
Bischoffsheim Monaster. 383
Bizantinus nummus quid 360
S. Blasij Monast. in Hercinia sylua 359
Blasphemia Dominici morituri 399
Blavburen Monasterium 359
Blummers Monasterium in Vosago monte 277
Bobiense Monasterium 199. 278. *quando & quo authore extructum ib. à quo dotatum ib.*
Boemi quid de Mendicantibus statuerint 470. 471
Boemia Teutonici eijciuntur 353
Bona cella Monasterium 366
Bona à laicis ad Ecclesiasticas personas non licet transferre sine licentia Principis siue Magistratus 250
Bona Ecclesiastica in quos vsus adhibita 249
Bonæ voluntatis ordo 432
Bonauentura de Balneo regio generalis Minister Franciscanorum 433. *illius constitutiones ib.*
Bonauentura taxatur 404. *legendam Francisci exornat* 434
Bonifacius 8. *refutatur* 258
Bonifacius Germaniæ Apostolus 297. *quis & qualis fuerit ib. Fraternitatum author ib. primus in Germaniam Monachos traduxit* 197. *ibique Benedictinorum ordinem instituit* 199. *Monialibus concionari permisit* 301
Boni nuntij Sodalitij restauratio 471
Bonorum hominum ordo 486. *Regula ib. vestitus ib.*
Bonorum operum instrumenta 103. 205
Bononiam veniunt Prædicatores 396
Bonzij Monachi Iaponiorum 26. *cœlibes sunt ib. instructas bibliothecas habent ib. mentum & caput radunt ib. moribus & vita turpissimi ib. auarissimi* 25. *populo chirographa vendunt vt eorum præsidio à Dæmonibus tuti sint* 26. *indulgentias magnas proponunt* 25. *Amidam & Xacam adorandos plebi inculcant ib. homines cæteraque in nihilum redire docent* 27. *nullum esse Deum, animum, Dæmonem statuunt* 23
Bosiani 428.
Besovv Monasterium 364
S. Bonis fraternitas 298. *vestitus ib.*
Brasumas Monachus Eutychianus 190. *Eutychis causam defendit in Ephesina Synodo ib. author Flauiani necis ib. in Syria orthodoxos afflixit ib. à partibus Dioscori stetit ib. à Patribus Chalcedonensibus exibilatur ib.*
Breitenovv Monasterium 368
Brendanus Monachus Hiberniam & Scotiam Monachorum habitaculis replet ib.
Brevnovv Monaster. 362
Brigida Scotica 503
Brigida Suetiæ Regina 505
S. Brigidæ ordo 505. *author ib. an à Basilio sit institutus* 104 *constat ex fœminis & maris* 505. *confirmatio ib. ritus ib. habitus & vestitus* 505. *Regula à fol.* 506. *ad* 415. *vsque. Christus eam proprio ore dictauit in ictu oculi* 513. *diuersa à Christi Regula* 513. *lectisternia* 506. *officia ibidem. taciturnitas quando seruanda* 506. 507. *loqui quando liceat* 509. 511 *ieiunia* 507. *receptio & consecratio sororis* 507. 509. 511. *numerus* 509. *sacerdotū ordinis*

vestitus

vestitus & officium 509. Abbatissæ electio 510. ædificia qualia habeant ibid. expensarum ratio quomodo habenda 511. oblata quatenus recipere liceat ib. mortuis memoriam recolant 511. pauca Monasteria habent 513. proprium ne possideant 505. in Templis quid esse debeat 511. in Angliam veniunt 514. initio Cœnobia Virorum domicilia connexa habuerunt 252.
in Britannia Pelagianismus adseritur & propagatur 190.
Bronium Monaster. Hannonia 355.
Bruder Claus von Vndervvalden 38.39.
Bruno Coloniensis Author Carthusiensium. 309.
Bruschii error. 347.
Bruta benefactores agnoscunt 98.
Bruviler Monasterium 361.
Buchaugia Monasterium 283.
Bucovia Monasterium 295
Bulgariam quando Franciscani intrarint 437
Bulgarorum Rex Monasticum habitum deponit 295.
Bullingeri iudicium de primis Monachis 121
Burbachense Monasterium 355.
Burgoliense Monasterium 356.
in Burgundiam veniunt Gallus & Columbanus ibique multos annos Evangelium prædicant 199.
Burchonium Cœnobium 359.
Bursfeldense Monasterium 360.
Bursfeldensis ordo 532.
Buscense Monasterium 369.
Byblingum Monasterium 360.

Calatraua militia ordo 343. origo ib. Regula 144. privilegia & confirmatio ib. vestitus 143.
Calb Monasterium in Saxonia 367.
Calcarij Equites qui 328.
Calceamentorum vsus Ægypti Monachis nullus 117.
Calcearia Monachorum 217.
Calense Cœnobium 279. quando & à quo erectum ib.
Caligula ordo 499.
Calixti II. Tyrannis in Henricum V. Imp. 243.
Calvitium in mulierib. rarum 152.153.
Calypha Ægypti humanitas erga Christianos 328.329.
Camaldulensis ordo 306. origo ib. Author ib. occasio ib. locus ib. 307. ieiunia 306. cibus ib. 307. vestitus & nomen ib.
Camberonense Monasterium 365.
Campana signum post completorium quis instituerit 434
Campidona vel Campidonense Monasterium magnificum 285. ab Hildegarde fundatum ibid. schola fuit 243. eius exemptio 259. eius Abbas Princeps 261
in Candesia Monachi 27. vestitu flauo incedunt ibid. rasi sunt ib. sphærulas precatorias manibus gestant 27. labia semper mouent ibid. ab oneribus publicis exempti ibid. statuas multas habent ibid.
Canibales ex occisorum carnibus epulas sacras instituunt 293
Canon 2. Congregensis synodi vindicatur 291
Canones Apostolorum supposititia 255.
Canones mutilatum membris ad Ministerium non admittunt 162
Canonica hora vnde dicta 123
Canonicus non debet fieri Monachus 111
Canonici Abbates qui 237
Canonici vnde dicti 109
Canonici seculares qui & quando orti 111
Canonici regulares quando orti 111.
Canonici regulares qui. 111
Canonici reformati 110
Canonicorum ordo 111. Author ibid. de origine varia sententia ibid. restauratur 111. eius propagatio & incrementa ibid. vestitus ibid. illorum collegia quare instituta 109. dicta Monasteria 109. in Angliam quando venerint 110
Canonicorum S. Georgij in Alga ordo 519. origo, Author, confirmatio, vestitus ibid.
Canonicorum regularium ordo alius 532. vestitus ibid.
Canonicorum Lateranensium ordo 520. Author & origo ibid. vestitus & confirmatio ibid.
Canonicorum S. Marci ordo 486. vbi exordium sumpserit ibid.
Canonissæ Regulares 111
Canonissæ Seculares 247
Canonissarum secularium origo & instituta 247. primum Monasterium ibid. de reformatione canon ibid.
Cantherij equi 4. sic dicti Monachi ibid.
Capcapus Ioannitas Syria expulit 231
Cappa 225
Cappel Monasterium Tigurinorum 366.367
Capellanorum ordo 532. quando exortus ibid. vestitus ibid.
Capillati carminibus celebrati 125
Capillos promittere antiquis vsitatum. Vide Comam.
Capitulum prouinciale in Peters. hausen 304
Capitulum generale habendum ob reformationem 304
Caprecaput Monasterium 280
de Captiuorum redemptione ordo 481
Capucini 427
Cardinales Monachi 201
Cardinales ex Prædicatoribus 397
Carmelus mons 383
Carmelitarum ordo 383. &c. origo ibid. de origine Doctorum varia sententia 383. vestitus 385.547. immunitas ib. Regula 383. qualis sit 383. qui eam præscripserit ibid. correcta 383.384. confirmata & approbata ibid. in remissionem peccatorum seruanda 385. contentio cum Dominicanis 386. fraudes ibid. propagatio ibid. incrementa 387. Monasteria 538. æstimatio eorum deficit 384. nequitia taxatur 387.
Carmelitæ cur dicantur Mendicantes 454. superstitionibus alligati 384. quando venerint in Angliam ibid. in Lituaniam 385. sorores quidem abijciunt, sed mox recipiunt 387. indulgentias vendunt pro cultu Mariæ 388. Baptistæ imaginem in suis Claustris habent ibid. in duas familias scinduntur ibid. Ægypto migrare iubentur 385. Mariæ Fratres dicti ibid. cuius Mariæ sint reuera Fratres 386. in S. Petri ius assumpti ibid. extremis in Vrbes irruunt ibid. 387. à Purgatorio exempti 386. cum Præmonstratensibus de vestitu, in primis propter albas cappas contendunt 319.
Carmelitis nomen mutatur 385. carnium esus & carceres concesse 386.
de Carmelitis qui ex professo scripserint 390.
Carmelitarum Monasterium 358
Carnium prohibitionis origo 289
Carnium esu gentes abstinuerunt 290. eos Monachi hodie imitantur ibid.
Carnium esus à Benedicto prohibetur 203.227.289. item à Manichæis 289. Priscillianistis ibid. Eustathianis 289. error hic refutatur ex verbo Dei 290. ex conciliorum decretis 290 291. res non mala 291.
Carolus M. multa canonicorum collegia instituit 268. non à Pontificibus, sed Imp. Græcis imperium accepit 241. Eremiticа vita præfert Cœnobiticam 48. eius tempore Monasteria fuere Ecclesiæ seminaria 261. Abbates quoque nondum Principes 261
Carolus V. Imp. Melitam insulam Rhodiis donauit 334
Carolus VI. Galliæ R. contra Mendicantes pronunciat 461
Carolus Granellus Hieronymianorum Author 107
Carolomannus habitu monastico Romam proficiscitur 200
Caroli Lotharenі Cardin. mors 491
Carolina insula 293
Carpocratiani Uxores inter se communes habent 62

Carrasa Episcopatum recusat 531. Iesuitarum ordinem ingredi volens ob superbiam repulsam passus ibid. hypocrita insignis ibid. fit Pontifex ibid. nomen mutatur ibid. pecuniis accumulandis studuit ibid. belli quam pacis amantior ibid.

Carteriorum Equitum ordo 499. cur sic dictus 491. origo ibid. leges ibid. insignia ib. nomina hodiernorum ibid.

Carthaginensis synodi 3. canon 19. consutatur 185

Carthaginensis synodi canon 87. emendatur 134. canon 104. explicatur 160

Carthusiensium ordo 309. occasio ibid. Author ibid. locus 310. vestitus, Regula, cibus ib. 311. ad templa mulieribus aditus interdictus 311.

Carthusienses singuli suas cellas tenent 310. ab esu carnium abstinent 309. cum Principibus diuitiis certant 311. in Angliam quando venerint ibid.

in Carthusinensi ordine cur nulla Miracula fiant vt in reliquis 311.

Carris Ecclesiæ præficitur Monachus 161.

Casa Dei Monasterium 357.

Casæmarium Monasterium 16.

Casimirus Rex Poloniæ à Papa absoluitur voto 295.

Cassinense Monasterium 197. 233. 275. olim caput Benedictinorum ordinis 275. quo Authore & quando conditum ibid. vbi situm ibid. solo æquatur ibid. restauratur 253. 254. eius dignitas 253. reditus 198. exemptio 240. Monachi ex illo pulsi 275.

Cassinenses Monachi non vsi cucullo 226. eorum ritus & instituta 233. 235.

Castellense siue Castelliense Cœnobium 277.

Castelium siue Castellum Monasterium 360.

Catalogus Equitum hodiernorum Carteriorum 501. Magistrorum Ioannitarum 329. Melitensium 335. Rhodiorum 333. Ministrorum generalium Dominicanorum 391. Franciscanorum seu Minorum 431. 433. 435.

Catharina Senensis 515. noui ordinis Author ibid. à carnium esu, item à vino abstinet ibid. solo pane & crudis herbis vsa ib. parentes eius ib. apparitiones ib. sponsalia ib. votum ib. vestitus 516. mors ibid.

Catharina Senensis confessor 394. & Legendæ eius author ibid.

S. Catharinæ ordo 515. author, origo, vestitus ibid.

Cazense Monasterium 284.

Cella Dei superior Monast. 363.

Cella inferior Monast. ibid.

Cella Monachorum Monast. 281.

Cellarius Monasterij qualis eligendus 211. vasa & substantiam Monasterij vt sacras res conspiciat ibid.

Cellariorum ordo 531. vnde sic dictus ib. vestitus ibid.

Cellense Monasterium 367.

Centuriatorum Magdeburgensium Authores refutantur 233. eorum error 410. 411.

Chalcedonense Concilium de nuptiis sacrarum Virginum 148. 179. Monachos ad ecclesiastica officia non ordinandos nisi vrgente necessitate 163. 165.

Chalomerianorum ordo 532. crucem albam in pallio albo gestant ibid.

Charitas Dei 69. quomodo obtineatur 98. signa eius ibid.

Charitas proximi 71.

Charitatis charta 312.

Charitatis fratres 522.

Chiacini Monachi cum barba 427.

Chirothecas benedicendi ratio 271.

Chordigeri qui 542.

Chorherren 110.

Christus non vouit paupertatem 418. 420. Dominico comparatur 399. 401. quomodo à Prædicatoribus & Franciscanis pingatur 473. Brigidæ Regulam proprio ore dictauit 523. sibi desponsauit S. Catharinam 515. abscisso corde, lucidum & rubicundum intromisit ibid.

Christi incarnationi & resurrectioni comparatur parricidium Iacobi Clementis Monachi in Henricum III. Galliæ R. perpetratum 452.

Christi stigmata an Franciscus habuerit 438. 439. Dominicanus Bernensis qualia habuerit 444. Miracula eius minora quam Dominici 398. 399.

sub Christi brachio mansio Francisci in cœlis 441.

Christo comparatur Dominicus 499.

pro Christo habetur Alipius 42.

Christum in vlnis habuit Franciscus 400.

Christiani non fuerunt Esseni de quibus Philo 14. 15. 56. 57.

Christiani ne fuerint Monachi quorum Philo meminit 14. 15.

Christiano nil tam contrarium quam crapula 213. fugienda Monachorum familiaritas 471.

apud Christianos vt irrepserit virginitatis studium 60. 61. causæ progressus 61. &c.

à Christianis capitur Hierosolyma 329.

Chrysogoni Monasterium 282

Chrysostomus refutatur 178. 179. vindicatur 158. 170. eius querela de corrupto statu Virginum sacrarum 149.

in Ciandu prouincia Monachi 25. eorum ritus, mores, instituta, vestitus, religio ibid.

Cibus nimius nocet corpori 74.

Cibi appetitus est naturalis 74. eius vtilitas spectanda 75.

à Cibis certis abstinendum esse est doctrina Dæmoniaca 290.

Cicero quid corona nomine intelligat 127.

Cilicium quid 116. 155. eius vsus 95.

Ciliciis vsi ab initio Monachi 155.

Cinai qui 29. vnde sic dicti 289. in Chalcedonensi concilio damnati ibid.

Circumcelliones genus Monachorum 29. vnde sic dicti ibid. 289.

Cisterciensis ordo 311. &c. origo 311. occasio ib. Author ibid. locus ib. Regula 312. 313. approbatio & propagatio ibid. rasura & vestitus ibid.

Cistercienses & Bernardini iidem 313. è decimis eximuntur 331. pecunia se ab omni bono redimunt 323. Bernardum patrem suum agnoscunt 314. scholas non instituunt 323. eorum auaritia, ambitio taxatur 316.

Cistercium Monast. in Burgundia 360.

Ciuilium & Ecclesiasticorum criminum differentia, notatur 256.

S. Clara 484. eius parentes ibid. afflictiones ibid. ieiunia 484. 485.

S. Claræ ordo 484. origo, Author, confirmatio ibid. incrementa 485.

Clareuallense Monast. 362.

Clari Maresci Monast. 365,

Clarissæ 427.

Clarissarum ordo 484. incrementa 443.

Classense Monasterium 306.

Claugerorum ordo 534. originem ad D. Petrum referunt ibid. vestitus ib.

Claustrum vnde dictum 6. quid ibid.

Claustra Monachorum & Monialium veneris prostibula 545.

Clemangis contrà Moniales 505.

Clemens V. ordinem Templariorum abrogauit 514.

Clemens Alexandrinus refutatur 180.

Clerus quid 4.

Clericus Monacham vitians minus peccat quam Laicus 245.

Clerici dicti sunt Monachi 4. ne Abbates eligantur 237. non æque omnes abrasis barbis vsi 134. 135. absque permissu Principis vlla immobilia teneant 249. in Galliis & alibi nulla prædia habuerunt absque Principum permissu ibid. in capitalibus rebus iurisdictioni imperiali subiecti

subiecti 255.257.259. de subtractis sibi legatis à Mendicantibus queruntur apud Bonifacium VIII. 458. hic quartam partem legatorum Mendicantes eis soluere iubet ibid. vtrique Benedictum VII. arbitrum adeunt ibid. hic Bonifacij decretum abrogat 458.459. hinc maior lis orta 459. Clementis V. auxilium implorant ibid. ille Bonifacij VIII. legem approbat ibid. sed sub Alexandro causa cadunt 459. in Parlamento Parisino rursum obtinent 461.
Clericorum & Monachorum ordines olim distincti 232. exemptio à ciuilibus exactionibus 254.
Clericatui quis omnium primus in Occidente Monachatum iunxerit 163.
de Clericorum communi vita Sermo non est Augustini 544.
Clodouaus G. R. seruitutis iugum imponit Alemannis 271.
Closterleut 271.
Cluniacense Monasterium 288.
Cluniacensis Abbas Abbatum 254.
Cluniacensis ordo 305. origo, occasio, autor, ritus & consuetudines ibid.
Cluniacenses Monachi diuites 305. strictum viuendi genus abijciunt ibid. vt recipiantur 306. intinctionem panis consecrati in poculum renouant 305.
Clu...er 302.
Cl...ne vallis Monasterium 252.
Cæciliæ exemplum castitatis prætextu viro coniugale debitum negantis pro Bellarmino non facit 177.
Codices sacri in choro legendi 37.
Cælestinus I. superstitiosum monasticum vestitum damnat 493.
Cælestinorum ordo 493. &c. Author 493. institutio ibid. propagatio ibid. vestitus, fraternitas ibid. quando sic dicti 443. in Angliam veniunt 494.
Cœlibatus vide Virginitas
Cœlum ardere visum 452.
Cœna & prandium quibus ferculis instruantur 213.
Cœna Pontificalis descriptio 543.
Cœnobita & Monasterialis idem 202.
Cœnobita qui & vnde dicti 28. 201. 279. ab initio extra Vrbes habitarunt 2. nullos annuos redditus habuerunt 7. labore manuum victum compararunt ibid.
Cœnobitarum origo 50.
Cœnobia vide Monasteria.
Cœnobitica vita, vide Monastica.
Cœnobium quid 5.28.
Cœnobij & Monasterij differentia 6.
Cœnobia vide Monasteria.
Cœnobiorum aduocati, vide Aduocati Monasteriorum.
Collatura vide Decima.
Collectanei 427.
Collegium Arualium fratrum 21.
Collegij bene instituti idea 262.
Collegia Canonicorum 267. 269. dicta Monasteria 109. cur instituta 267. ab initio erant schola 267. studia artium cur illis demandata ibid.
Collegia Episcoporum dicta sunt Monasteria & cur 7.
Collegia Prophetarum 19.
Colobium 116.155.
Colobiis vsi ab initio Monachi 155.
Coloniensis Episcopi contentio de Prioritate cum Abbate Fuldensi 254.
Coloni Ecclesiastici 275.
Coloni Regij 275.
Columbanus Monachus 199.
in Columnis quidam Eremita vitam transigerunt 41.
Coma libertatis signum 123. apud Gentes in tanta admiratione, vt eam Diis suis affinxerint ibid. non nutrienda ex Apostolorum constitutione 136.
Coma nutritio prohibita à Deo 125. à doctrina Apostolica & catholica aliena 124.126. est muliebris mollities 123. inutilis, ignominiosa, seruilis, puerilis 124.
Comam alere antiquis vsitatum 123.
Comam ne nutriant Clerici Anacletus, Anicetus, Gregorius, Zacharias & Concilia statuerunt 126.
Comam qui aluerint 123.
Comam alere vir non debet 124.
Comata Gallia 123.
Comati carminibus celebrati 123. malè audierunt 123.
Commatres Monialibus fieri non licet 244.
Commendator Ioannitarum 330.
Communis vitæ vtilitates 73.
Communio rerum non facit Monachum 53.
de Communi vita fratres 531.
Compturr 330.
Compturey 312.
Compostellanorum ordo 344.
Concionari Monialibus permittitur 5.301. error hic confutatur ibid.
Concionari non permissum virginibus sacris 301.
Confessio peccatorum 104. non reuelanda 410.
Confirmatio Abbatum 241.243. Episcoporum 241. Cœnobiorum 248. penes Imperatorem fuit ibid.
Congellus Apostol. ordinis Monachus 199.
Coniugia in vniuersum Monachis prohibita 178.179. confutatur hic error 179. antiquitas erroris 178.
Coniugij odio multi solitariam vitam elegerunt 166. error hic damnatus 166.167.
Coniugio liberè vsi Apostoli 54.55.
Coniugum neutri licet continentiam vouere, vel monasticam vitam suscipere sine alterius consensu 173.
Consecratio Abbatis non professi & ad eam apparatus 537. 539.541. Abbatis item electi authoritate ordinaria ibid. Abbatissæ ibid. Monachorum prima classis 191. sororis S. Brigidæ 509. sanctimonialium seu virginum sacrarum 192.193.195.542.
Consecrationes quando & quomodo fiant 191.193.542. sunt luxuriosæ & intemperantes ibid. fiunt ad imitationem Ethnicorum 543.
Consensus facit matrimonium 177.
Consilia Euangelica quot & quænam 475. principalia quæ 476.
Consiliorum Euangelicorum causa & origo 475. finis 476. obseruationi blasphemè meritum tribuitur ibid. hunc errorem defendit Bellarminus 476. refutatur ibid.
ex Consiliis Monachi faciunt præcepta & contra 476.
de Consiliis & præceptis Christi sententia 476.
Constantia Guilelmi XI. Siciliæ R. filia Monacha Henrico VI. Imper. nubit 336
Constantiensis Synodi decretum pro Fratribus de Obseruantia 502.503.
ante Constantinum M. nulli Monachi 191. nulla monasticorum contubernia 3
Constantinopolitanorum militum ordo 334. vnde sic dicti ibid. vestitus & habitus ibid.
Constantinopolit. Synodi 6. canon 44. suppositiiius 179.
Constitutiones qui vulgo Basilio adscribuntur an sint eius 423.
Consuetudo mala difficulter abijcitur 72.
Contadiscone Monasterium 277. quibus autoribus ædificatum ibid.
Continens verè quis 74.
Continentes Fratres 427. qui & cur sic dicti ibid.
Continentia vera quæ 74.
Continentia promissa cum consensu irrita reddi non potest 174. error hic confutatur 174. Bellarminus 175. eum defendit ex scriptura, Patribus, exemplis ibidem alij alio

fuco 177. refutantur ib.
Continentia vitiorum & ciborum 74.
Continentiam non voverunt Apostoli 74.77
Continentiam vouere neutri coniugum licet sine alterius consensu 173.
ad Continentiam nemo votis adstringebatur 180.181.
ob Continentiam quidam sponsas suas relinquerunt 177. error hic contra Bellarminum defenditur 179.
Conventuales 427.
in Conviuiis qui locus eligendus 75.
Corbeiense Monast. in Saxonia 286.287.
Corbeiense Monast. in Gallia 280.
Corbeiensis schola 266.
Corona 126 quid per eum intelligant 126.127. quid Iesuita 126. quid sacra litera 127. quid denique Cicero ib.
Corona Iesuitica Mysteria 172.173.
Corona prima apud Romanos qua 21.
S. Corona fraternitas 298.
Corybantes qui 21.385.
Cosinus Florentia Dux S. Stephani ordinis autor 412.
Coxiense Monasterium 247.284.
Crapula ante omnia vitanda 213.
Crispinense Monasterium 280.
S. Crux ab Helena inuenta 326.
Crux in & circa lunam apparet 452.
Creutzlingen Monast. 362.
S. Crucis Monaster. 357.
S. Crucis Monaster. Augusta Vindelicorum 367.
S. Crucis Vallis Cœnob. 165.
S. Crucis Monaster. Donawerda 361.
S. Crucis Monasterium aliud 358.
S. Crucis Monasterium Austria 362.
Crucis Fratres 533 vestitus ib.
Crucis stellatores 533. vestitus ib. cur crucem gestent & stellam ib.
Crucem tollere Christi quid 72.
Zu dem h. Creutz Monast. 357.
Crucegladiatorum ordo, vide Gladiatorum ordo.
Cruciferorum ordo 325. origo 325. de origine varia sententia ib. confirmatio 325. vestitus, ritus 326. in Angliam veniunt ib.
Cruciferorum ordo alius 533. habitus, vestitus, mores ib.
Crucigerorum ordo 327. vestitus, Regula ib. in Angliam veniunt ib. & in Poloniam 327.
Cubertus Anglus monasticam vitam prefert Erimitica 47.
Cuculla 156.125. non est propria Monachorum 159.
Cuculla Franciscanorum mulieribus difficulter parturientibus exosculanda datur 156.
Cucullam morituri induunt vt à Dæmone tuti sint, & recta in Cœlos auolent 155.
Cucullis monasticis non sanitas corporis tantum sed diuina virtus, expiatio peccatorum & vita aterna adscribitur 156. imo eadem gratia qua Baptismo ib. & qua merito Christi adscribenda 547.
Curati idem qui Clerici 457.
Curetes qui 21. 385.
Curiales Monachi qui 230.
Cuselbas quis 23.
Cybeles fratres qui 21.
Cyprianus hyperbolicè virginitatem laudat 63. quando librum de Habitu Virginum scripserit 52. eius summa ib. & de eo iudicium ib.
Cypriani locus de nuptiis sacrarum Virginum explicatur 142.143. querela de corrupto Virginum statu 149.
Cyrilli Presbyteri prophetia contra Mendicantes 464.465. & in eam scholia 465.
Czamuthar Monachi apud Turcas cum hominibus non versantur ib. rarò loquuntur ib. ecstases supernaturales habent ib.
Czesilar Monachi apud Turcas 24. eorum ritus, mores, doctrina ibid.

DActyli Idæi qui 21 385.
Dagobertus R. G. Monialem duxit 205. S. Dionisiij Templum extruxit 277. in donationibus & ædificijs salutem posuit ib. illius atate homines pro ea loco in monasteria detrusi 7.
Damasi scriptum nullam meretur fidem 51.
S. Damiani ordo 484.
Daniel Eremita in columnis frigore periit 42.
Dauid in saltatione Christi cum Catharina citharam pulsat 515.
Decani Monasteriorum 210. incorrigibiles deponantur ib.
Decima olim nulla data Monachis 269. causa ib. quando dari cœperint 270. qua ratione ad Monasteria peruenerint 269. quibus concessa Monachis 270.
Decimarum quarta partis origo 458.
Decimas non exigant Monachi 312.
Decretales à quo congesta 393.
Decretales Epistola suppositiuia 413.
Decretum Constantiense pro Fratribus de obseruantia 502. 503.
Defectio generalis in ordine Franciscanorum 504.
Defloratio Virginis non facit matrimonium sed pactio 177.
Dermschler apud Turcas Monachi 23. in magna sunt autoritate 24. legem nihil prodesse, sed gratiam Dei, qua hominem saluari oportet ib. opiniones suas prodigiis asserunt ib. multos in sui fauorem trahunt ib.
Deruschlar Monachi 23.
Deruisorum ordo ob insignem nequitiam deletur 24.
Desertum quid in sacris literis significet 32.
Desiderius Longobardus mendicantium statum improbans hareticus proclamatur 468.
Desperatio originem dedit eremitica vita 35. facit Monachum ib.
Dea Syria qua 20. 21.
Dea Syria sacerdotes 20. 21. Mendicantibus Monachis simillimi ibidem. eorum sacra & doli ibid.
Deus nihil impossibile pracipit 98. non in multiloquio, sed in puritate cordis nos exaudit 210.
Dei donorum descriptio
Dei benignitas 71. maximum beneficium ibid. mandata inuicem coherent 74. memoria infigenda menti 72. verba arguent nos in iudicio 69.
Dei Augia Monasterium 358.
Deo pro beneficiis gratiam referre non possumus 70.
Deuotioni propria communis vtilitas praferenda 91.
Diaconissarum in Ecclesia officium 3.
Didymus Eremita nulli hominum ad mortem vsque conuixit 39.
Dilectio inimici vtilis 98. non impossibilis ib.
Dionysius Areopagita non est autor Ecclesiastica hierarchia 2.53.191.
S. Dionysiij Monasterium Lutetia 278. quando & quo authore exstructum ibid. magnificè exornatum ibid.
Disciplina corrigendi delicta in Monasteriis 119. qualis fuerit ibid.
Disciplinatorum B. Maria virginis fraternitas 298.
Discipulis convenit obedire Magistro 203.
Dispensatio Pontificiorum 147.
Diuini Amoris Sodalitas 531. origo ib. nomen ib. non eadem cum Iesuitis.
Diuinum officium quod 414. 415.
Diuortium fit in ordine Minorum 501.
Doberam Monasterium 365.
Docere & Baptizare proprium Sacerdotum non mulierum 5.

Doctoris necessaria conditio 69.
Delegiense Monasterium 278.
quando & quo authore exstructum ib. Academia fuit ib.
Dolense Monasterium 352.
Dolum Monasterium in Anglia 278.
Domina & Virgines pauperes
Dominarum Monasterium Tiguri
Dominarum pauperum ordo 484.
Dominicus Nazarethanus Eremita 40. literas docere noluit ib.
Dominicus alius 40. prodigiosa eius superstitiones 40.41. flagellationes instituit 40. 41. 491.
Dominicus vnde sit dictus 399. Prædicatorij ordinis author 318. item cruenta Albigensium lanieua 391. Christo comparatur 399. 401. deificatur 402. ordinis sui confirmationem petit 391. incrementa ordinis in ecstasi vidit 396. Romæ Moniales instituit ib. generalis fit magister 393. ostiatim eleemosynam petit 392. Romam profectus somnia sua disseminauit & in Italia 375.
Dominici natiuitas 390. 391. educatio 391. hypocrisis 397. visiones 397. Miracula viuentis ib. mortui 399. iudicium de eius Miraculis ib. doli & fraudes 397. &c. mendacia ib. morituri blasphemia 399. mors 393.
Dominicani sanguinolenti 391. in tres partes scinduntur 391. pueros ante probationis annos receperunt 401. quomodo pinxerint Christum 473. cur præponantur Franciscanis 372.
Dominicanorum ordo, vide Prædicatorum ordo.
Dominicanorum Tyrannis 449. vestitus & habitus 548. Bernæ exustorum historia 444. &c. cucullæ ipsorum inest vis diuina 155. 13.
S. Dominici Monasterium 358.
S. Dominici fraternitas 298,
Dominico die lectioni vacandum 215.
Dominicis diebus & cæteris festis ad vigilias surgendum 207.
Domus Dei sapienter administretur 216.
Donorum Dei descriptio 70.71.
Donationum amplissimarum Monasterijs factarum causa 270. 271. 273.
de Donationibus Benedictio factis dubitatur 222.
Donatus monasticam professionem Benedicti primus in Hispaniam induxit 198.
Dormitoria Monachorum 210.
Dorotheus eremita superstitiosus 39. per omnem vitam in lecto non dormiuit, cibi & potus sui demensus ib.
Drachma Attica quid 448.
Dracones visi in Anglia sub aduentum Franciscanorum 453.
Druidæ siue Dryidæ 21. vnde sic dicti ib. magi Gallorum ib. in Gallia nulla prædia possedere iure hæreditario 249. hinc pulsi in Germaniam migrarunt 21. eorum habitatio, mores, ritus & instituta ib.
Duniacensis ordo 205.
Dunstanus insignis magus 373.
Duplicia monasteria fieri prohibentur 251. Sancta Brigida sorores ab initio habuerunt 252

EBereum Monasterium 280.
Ebracum Monasterium in Ostro Francis 363. amplissimis priuilegijs donatur à Conrado IV. Imp. 304. à Ludouico IV. ib. Carolo IV. ib. & Ferdinando ib. ab aduocatorum & Episcoporum iure & obedientia eximitur ibid.
apud Ebrandi fontem Monasterium 369.
Ecclesia quandiu caruerit Monachatu & Eremitica vita 36.
Ecclesia vetus reuocauit Alcibiadem à nimijs ieiunijs 43.
Ecclesiæ Catris Monachus præficitur 161.
in Ecclesiam Christi vt irrepserit cœlibatus 60.61.
Ecclesias & Cœnobia Monachi simul regere incipiunt 188.
Ecclesias non licuit ædificare sine consensu Principis vel Magistratus eius loci 247. hanc potestatem ad se rapiunt Rom. Pontifices ibid.
Ecclesiastica administratio Monachis interdicta 417.
Ecclesiastica bona non possideant Monachi 312.
Ecclesiastica Hierarchia falsò Dionysio Areopagitæ inscribitur 55.
Ecclesiastica officia Monachi attingere non debent 164. 549. nec mutilati membris 162.
Ecclesiastica immunitas, vide Ecclesiasticæ personæ.
Ecclesiasticæ personæ an sic sint exemptæ, vt etiam ob grauia & atrocia crimina, à seculari iudice vel potestate puniri non debeant 456. negatiua probatur ex Dei verbo 255. ex decretis Imperatorum ib. ex Pontificum Romanorum decretis 256. ex decretis Conciliorum ib. 257. sanctionibus Regum Galliæ 258. exemplis denique aliquot priuatorum 257.
Ecclesiastici sanctiores iurisdictione aut rarò aut nunquam vsi 258.
Ecclesiastici coloni 271.
Ecclesiastici serui ibid.
Ecclesiasticorum & Politicorum differentia notatur 256.
Ecclesiasticorum & ciuilium criminum differentia 256.
Ecclipses Solis & Lunæ frequentes circa aduentum Mendicantium 452.
Edelstetten Monasterium in Sueuia 361.
Εδεμα quid 12.
Edgarus Anglorum R. 40. Monasteria condidit 356.
Eduardus I. Angliæ R. edicto statuit, vt nemini liceret dare prædia collegijs monachorum.
Eduardus III. Angliæ R. ordinem Charteriorum instituit 499.
Eduardus IV. Angliæ R. induxit obseruantes 505.
Egesippus vindicatur 158.
Egidianum Monasterium Norinbergæ 365.
Egnitius Senator quid Benedicto donarit 197.
Ehingen Monasterium 363.
Eichenbrunn Monasterium in Sueuia 363.
Eichlingen Monasterium 363.
Einhamense Monasterium 358.
Einsdorff Monasterium 368.
Einsidlen Monasterium 287.
Elatus quis 99
Elchinhen Monasterium 363.
Eleemosynam dare cuius sit officium 90.
Elephantiacum Monasterium 284.
Eliberina Synodi canon 13. expenditur 154.
Elispagum Monasterium 361.
Elvvangen Monasterium 284.
Engelberg Monasterium apud Subsyluanos in Heluetia 363.
Engethlingum Monasterium 280.
Eningen Monasterium 352.
Enos non instituit nouum Dei cultum qui Monachatum adumbrarit 50. 51. sed verum Dei cultum retinuit ibid.
Enochi nomine quem Flagellantes intellexerint 490.
Ensdorff Monasterium 370.
Enthusiastæ Monachi 189.
Epicurus summum bonum in voluptate corporis ponebat 9. Dei prouidentiam, spiritus etiam tam bonos quam malos negabat ib. omnia casu fieri aiebat ib.
Epiphanius matrimonium post votum contractum peccatum esse dixit 37. sed refutatur 181. vindicatur. 176.
Epiphanij errores 14. sententia de Virginum sacrarum nuptijs 144.

Episcopus ne Abbatem temere loco moueat 269
ab Episcopo ad Principem licuit appellare Abbatibus 239
Episcopi Monachi Benedict. 200.
Episcopi nihil tyrannicè agant ib. Abbatum vice Monasterijs præesse quando cœperint ibid. frustra conantur Monachos reformare 350.
Episcoporum confirmatio penes Imperatorem fuit 241. ab illorum obedientia Abbates cum Monasterijs se eximere cœperunt 240.
in Episcopos summum ius habent Imperatores 241.
Episcopis Abbates subiecti 238
Episcopicellen. Præpositura 288.
Epistolæ Decretales 112. adulterina 255. 425.
Epternacense S. Vuilibrods Monasterium. 280.
Externacense Monasterium à Mundiburdio exemptum 262.
Equestres & militares ordines Alcanthare 498. Annunciationis B. Mariæ 526. de Auis 532. Aurei velleris 328. Bandatorum 529. Calatrauensium 343 Carteriorum 50. Compostellanorum 244. 245. Constantinopolitanorum 535. Genetta 533. S. Georgij 529. Gladiatorum seu Gladiferorum 480. Histricis 533. D. Iacobi de Spatha 344. 345. Iesu Christi 498. Ioannitarum 328. 329. 331. de Labanda 534. Lazaritarum 343. Lunæ 529. S. Mariæ militia 481. S. Mariæ milites 342. Mauritianorum 326. Melitensium 334. 335. Mensæ orbicularis 535. S. Michaelis 529. Montesiæ 484. Rebattinorum 530. de Redemptione captiuorum 481. Rhodiorum 332. 335. Rotundæ tabulæ 535. Sepulchri Dominici. 459. Sancti Spiritus 520. Stellæ 448. 499. Stephani 530. Templariorum 389. 337. 359. S. Thomæ 536. S. Trinitatis 481. Teutonicorum 359. Vngaricus 536.
Equitum duo genera Sacri & profani 338.
Equitum duo genera Sacri & profani 338.
Equi Cantherij dicti Monachi 4. & cur. ib.
Erasmi iudicium de libro Athanasij quem de virginitate inscripsit, siue de Meditatione 64. item de Epistola 75. ad Letum quæ Augustino tribuitur 171. de S. Augustini Monachatu, eiusque Sermonibus ad Eremitas Fratres 383.
Erdfordiæ puellarum Monasterium 283.
Eremita primus quis 33.
Eremita primus in Syria Hilarion 35.
Eremita secundus quis 36.
Eremita Heluetiorum Nicolaus 38. 39.
Eremita alius apud Heluetios 39.
Eremita non fuit Helias 31. nec Ioannes Baptista 31. 34.
Eremita S. Onophrij 516.
Eremitæ qui 28. 31. vnde sic dicti 288. ab Anachoretis differunt 28. sunt Monasteriorum seminaria 59. primi extra vrbes habitarunt 1. tandem in eas commigrarunt ib. primi ad sacros cœtus conuenerunt 46. cœnam Domini acceperunt ib. presbyteros habuerunt ib. in Palæstina superstitiosissimi 39. 41. feris quam hominibus similiores 40. nudi in desertis vagantur ib. radiculis & herbis victitant ib. hinc Armenta dicti ib. prodigiosis iniurijs suorum corporum homicidæ fuere 43. Bellarminus quidem hæc defendit 44. 45. sed refutatur ib. damnantur ab Epiphanio.
Eremitarum origo & authores 30. 31. 33. tria genera 30. primorum studia mores, exercitia, victus & amictus 35. 37. 39. eorum & reliquorum hominum differentia 46. ieiunia prodigiosa 39. 41. multitudo in Aegypto 59.
de Eremitis primis excutiuntur Patrum sententia 33.
in Eremitis quid laudandum 46.
Eremitarum S. Francisci ordo 525. Author ib.
Eremitarum Hieronymianorum ordo 516.
Eremitarum S. Pauli ordo 485.
Eremitarum monasterium apud Heluetios 287.
Eremitica vita tentationibus & ludibrijs Dæmonum obnoxia 42.
Eremitica vita originem dederunt desperatio 35. κακοζηλία ibid. haeretici & schismata ib. ocium ib. persecutiones 34. 41. 543 Autor Antonius 33. 35. item Paulus Thebanus 34. non Helias, nec Ioannes Baptista 31. 33.
Eremitica vita cœnobiticam prafert Hieronymus 47. Cubertus 47. Carolus M. 48. alij Eremiticam cœnobitica vita præferunt 48. Basilius media via incedit ib. 49. apud Deum eiusdem sunt ponderis 50.
Eremitica vita abusus & errores 39. 41. 43. vnde exorti 42.
in Eremitica vita nullum est meritum ib. nec vita æterna quærenda ib.
Erlach Monasterium 359.
Ermundense Monasterium 288.
Ermemarense Monasterium 361.
Essæi siue Esseni vnde dicti 9. 12. 14. nuptias fastidiunt & cur 10. 18. 13. 58. 289. cum prægnantibus non concumbunt 12. omnia communia habent 10. 12. 13. circa Deum religiosi sunt 10. à iureiurando abstinent 10. 13. Sectæ suæ studiosos ante probationis annos non recipiunt 11. modus eos recipiendi ib. longæui sunt ib. aduersa contemnunt ib. quid de animarum immortalitate sentiant 11. regimen vniuersitatis Deo adscribunt 12. pecunias negligunt 12. 13. manibus laborant 9. 12. 13. agriculturam exercent 12. 13. instrumenta bellica non faciunt 13. Deum nullius mali autorem esse dicunt ib. sacras ædes & οἴκημα habent 13. vinum non bibunt 14. 289. in quatuor ordines diuiduntur 11. à carne abstinent 289.
Esseni de quibus Philo non fuerunt Christiani 14. 15. 56. 57.
Essenorum origo, instituta, leges, ritus, mores atque adeo totum vitæ genus ex Iosepho 10. 11. Plinio 12. Philone atque Eusebio 12. 13.
Essenorum alij nuptias non fastidiunt 12.
Essenorum instituti vestigia extant in Apostolicis literis 15.
Essenorum institutum Monachatum promouit 58. 59.
Ethenheimium oppidum 281.
Etheluulphus voto & professione Monachus Rex Angliæ creatur & ducit Vxorem 295.
Ethnici Cœlibatum in suis Ministris maximi fecerunt 61. vota idolis nuncuparunt 424. 424. 425. esum carnium prohibuerunt 89. 289.
Ethnicorum Monachi 20. Sacerdotes 21. Virgines Vestales 21. crudelitas eorum monastica vita causa 33. 543. inuentum Fraternitates 297.
apud Ethnicos Virginitas in vsu 60.
ab Ethnicis Monachi suas flagellationes didicerunt 492. & imposturas 448. 449. suaque vota quæ sanctis nuncupant 424. 425.
Ethonis monasterium prope Kenzbingum 280. quando & quo authore fundatum ib. collapsum restauratur 280. 281.
Euagrius Monachus Pelagianus 95.
Euangelium æternum à Franciscanis & Prædicatoribus confictum 450. Parisijs publicè prælegitur 450. comburitur iussu Papæ ib. eo deleto nihilo secius blasphemia mansit 450. 451.
Euangeliorum codex est Regula piæ vitæ 57. omnia ad salutem necessaria continet. ib.
de Euangelio Monachi 427.
Euangelica consilia, vide consilia Euangelica. ib. vestitus.
Euangelici Sodalitij restauratio.
Eucharistia qua deuotione sumenda 95.
Euershamense Monasterium in Anglia 280.
Euershamense Monasterium ad Isaram fluuium 359.
Euhardi Clausen Monasterium 273.

Euphrasia

Euphrasia continentia prætextu sponsum reliquit 177. *eius exemplum pro Bellarmino non facit ibid.*
Europa ante Constant. M. monasticorum contuberniorum expers 3.
Eusebius vindicatur 158. *ipsius errores notati & refutati* 14. 15. 57.
Eusebius Episcopus Vercellensis in Occidente primus Monasteria in vrbes introduxit 1. 197. *primus Monachatū Clericatui iunxit* 163. *primus Ecclesias & Monasteria simul rexit* 188.
S. Eustachij apud Northusanos Monasterium. 256.
Eustathius quis 64. *Macedonianus* 188. *Montanus* 152. *Monachatus Autor in Armenia, Paphlagonia ac Ponti Regionibus* 63. 76. 154. 167. 187. *primus de Cœlibatu leges sanxit* 64. *nuptias damnauit* 167. *mulieribus licere Religionis ergo à viris etiam inuitis discedere statuit* 152. *consueto Monachorum vestitu rejecto nouum excogitauit* 155. 160. *eo non vtentes Cœlo exclusit ibd. amnatur* 155. *esum carnium prohibuit* 289. *à Gangrensi Synodo damnatus* 290. 291.
Eustathiani esum carnium prohibuerunt. 289.
Eutyches Monachus hæresim sui nominis condit 292. *eiusdem hæresis ib.*
Eutychianus Eremita Nouatianus 187.
Eutychiani Monachi 190. 191.
Excommunicatio in Monasterijs necessaria 209. *eius modus ibid.*
Excommunicandi qui sint 210.
Excommunicatus non à quoquam benedicatur, nec cibus qui ei datur 211.
Excommunicato se iungens sine Abbatis iussione incidit in similem pœnam 211.
Excommunicati si non emendantur, quid cum illis agendum 211. *quomodo satisfacere debeant* 214.
de Excommunicatis qualiter Abbas sollicitus esse debeat 211.
Exemptionem nullam habent Clerici à seculari iurisdictione in grauioribus criminibus 255. 257. 259.
Exemptiones Monachorum à ciuilibus exactionibus 254. *& Monasteriorū à Mundiburdi, Campidonensis* 240. *Cassinensis ib. Epternacensis* 262. *Fuldensis* 240. *S. Maximini ibid. S. Martini Turoni in Gallia* 240. *Vindonicensis ib.* 241. *plerunque nouerunt*. 241.

F*Aar Cœnobiolum infra Tigurum* 256.
Fabarium Monasterium 281.
Fabula Teclæ, vide Teclæ fabula.
Fabula de Francisci stigmatibus, vide Stigmatibus Franciscus.
Facinora nefanda Franciscanorum 446. 447. 449.
Fahl oder todtenfahl 171.
Fames maxima per Europam mendicantibus exortis 452. 453.
S. Fara Monasterium 186. *prostibulum Damonialium Mulierum ibid.*
Farmerius generalis Minister Minorit. Archiepiscopus Rauennæ creatur 435.
Fasciculus speculi hierarchiæ ecclesiasticæ contra Mendicantes scriptus 472.
Fastus Monachorum in Equitatu & condendis Monasterijs 349.
Faucense Monasterium in alpestri Sueuia 281.
Fauense Monasterium 281.
Feciales qui 500.
Felix Melleolus contra Mendicantes scripsit. 471.
Femoralibus Benedictioni non vsi 226.
Feruor ætatis vt reprimatur 73.
Festorum certa obseruatio 301.
Fides & spes mandatorum Dei amorem generant 97.
S. Fidei Monasterium Schletstadij 357.
S. Fidis cella 365.
Filij Prophetarum. Vide Prophetarum filij.
Fiscalini qui 271.
Fiscanum Monasterium 279.
Flagellationes instituta 40. 41. 301. 491. *publicæ à Papa prohibitæ, sed nihilominus retentæ* 490. *Hispanicæ & Italicæ*. 490. 491. *ab Ethnicis mutuatæ* 492.
Flagellantium ordo & origo 486. 487. 789. 491. *ritus & superstitiones* 486. 487. *vestitus* 489. *doctrina* 489. *damnatur* 489. *initium in Italia habuit* 487. *ibique edictis publicis coercetur ib. repressus rursus emergit ib. Acephali dicti, & cur ib.*
de Flagellantium origine & ceremonijs qui scripserint 487. 489. 491.
Flocus quid 226.
Floriacense Monasterium 279. *quando & à quo fundatum ib. à Normannis direptum* 274.
Fons salutis Monasterium 364.
Fontis regij Monasterium 276.
Fontanum Monasterium Angliæ. 364.
Fontinella Monasterium 279.
Forficensium seu Forficiferorum ordo 533. *vestitus ib. forficeni cur gestent ib.*
Fornicantium Monialium pœna 245. *& Vestalium* 25.
Fossense Monasterium 279.
Franciscus prius Ioannes dictus 403. *noui ordinis author ib. mercator ibid. voluptarius ibid. qua occasione factus Monachus ib. fur* 404. *ob furtum à patre exhæreditatus ibid. hypocrita ib. Regulam conscribit* 405. *à Papa iussus cum porcis se in luto inuoluit* 409. *hocque medio confirmationem ordinis impetrauit ib. Angelus putatiuus habens clauem abyssi* 410. *cur fune cinctus*. 432. *discipulos in orbem dimittit* 437. *in Syriam cum socijs trajicit ib. Iesus typicus* 438. 431. *Christum in vlnis habuit* 440 *maior Ioanne Baptista ib.* 441. *melior Apostolis* 441. *inter orandum eleuatus ibid. orationis formam discipulis præscribit* 433. *tempus etiam ieiunij* 415. *qualem paupertatem inter suos instituerit*. 420.
Francisci Miracula conficta ad propagandum ordinem 437. *stigmata* 437. *ritus eius non habendi pro diuino officio* 415. *blasphemum elogium* 441. *mors* 437. *mansio in Cœlis sub brachio Christi* 441. *Legendæ authores* 431. *se adiungunt socij* 404. 405. *Regula* 405. 407. *animaduersiones in illam à fol.* 411. *ad* 427. *confirmatur* 409. *de confirmatione variant authores* 409 *in scholis prælegenda præcipitur* 410. 411.
Franciscanus quidam affirmauit Ioannem Euangelistam magis fuisse Mariæ naturalem filium quam Iesum 446.
Franciscani seu Minoritæ quando exorti 403. *cur Mendicantes dicantur* 454. *cur Dominicanis postponantur & Prædicatoribus* 371. *quomodo recipiantur* 405. *non soli Deo, sed etiam creaturis vouent* 424. *sed refutantur* 424. 425. *manibus laborare debent* 416. 417. *& nihil proprij possidere* 418. *scholas instituunt* 436. *Magistros Theologiæ creant ib. nouum Euangelium fingunt* 450. 451. *visionibus ordinem propagant* 431. *& sanctitate hypocritica* 442. *vt liberentur ab altissima paupertate Nicolaum III. adeunt multis adhibitis argumentis* 457. *hoc solutis argumentis eis permittit vsum rerum donatarum proprietatē nequaquā* 458. 457, *mediante pecunia facinorosos quos absoluunt* 446. *sunt lenones ib. maledici ib. mœchi ib. sacrilegi ib. auari* 449. *fures* 455. *suspendio necantur ib. à Papa hæretici proclamantur* 455. *hypocriseos accusantur* 473. *quomodo pingant Christum ib. cur funem gerant* 431. *Germaniam intrant* 437. *Tartariam & Bulgariam ib. in Franciam veniunt* 449. *in Angliam* 446. *ibique à Benedictinis male excepti* 442.

cum prædicatoribus de ordinis dignitate dimicant 473. conciliantur ib. promouendi 433. non vocandi Domini vel Magistri ib. impetrant priuilegia quod possent pecunias accipere interposita persona 433.
Franciscanorum Autor 403. incrementa maxima 442. 443. classes 427. variæ familiæ ib. iciunia 405. officia diuina ibid. labor 406. paupertas ibid. modus elegendi Ministrum generalem 406. 407. 433. Catalogus generalium Ministrorum 433. 435. forma faciendi professionem 406. 407. 433. forma recipiendi ad eam 406. vestitus 405. 428. 457 controuersia de vestitu 428. 429. 431. ioci de illo 431. sanctitas eius ib. votum de non possidendo proprio est contrarium facto 408. 435. propagatio 437. ædificia & vestes sumptuosæ damnantur cum redditibus 434. 435. facinora nefanda 446. 447. tyrannis 449. Monasteria quot 537. ordinem tollere statuit Vrbanus 549. 457
de Franciscanorum schismate prophetia. 505.
in Franciscanorum ordine semper occultus Papa 219. 436.
Franciscanis pecunias non licet attrectare 415. mendicare quando liceat 418. vasa sacra pretiosa prohibentur ib. in serico ministrare permittitur ib. sepulchri Dominici custodia tradita 478. carnium esus prohibitus 433.
Franciscanos exaltant Rom. Pontifices Priuilegijs 441. apud eos Prouinciales Ministri, Custodes & Guardiani instituuntur 433. schismata inter eos oriuntur 434. 437. & alios ordines 438.
ex Franciscanis creati Pontifices Maximi 443. & Cardinales ib.
de Franciscanis qui ex professo scripserint. 443.
S. Francisci Eremitarum ordo 525. Author. ib.
Franckenthal Monasterium 364.
Fratres de militia Dominici 392. de pœnitentia Dominici ib. de communi vita 532. Minores 427. de paupere vita 494. de pœnitentia Iesu Christi 427.
Fraterculi 494.
Fraternitates quid 299. 302. agentibus non Apostolis originem ducunt 297. propagantur 298. in varias familias distinguuntur ibid.
Fratria vide Fraternitates.
Fratricelli Papam hæreticum proclamant 435.
Fratricellorum ordo 247. vnde nomen ib.
Fravvenberg Monasterium 283.
Fravvenmunster Monasterium Tiguri 287.
Fravvenroth Manasterium 367.
Fridericus III. Imp. ordinem Equestrem S. Gregorij instituit 529.
Fridericus dux Sueuiæ Autor Teutonici ordinis. 340.
Fridericus dux Vvirtenbergensis in ordinem Carteriorum receptus 500. & quibus ceremonijs 500. 501.
S. Fridolinus Scotorum R. filius multa Monasteria instituit 275.
S. Fridolini imaginem cur Glaronenses in suis insignijs habeant 275.
Frutuariense Monasterium 354.
Fulco de Villaret Rhodum expugnauit, & contra Soldanum deffendit. 335.
Fuldense Monasterium magnificentissimum 126. Regina Monasteriorum Germaniæ 252. insignem Bibliothecam habuit 263. & scholam ibid. eius exemptiones. 282. 240.
Fuldensis Abbatis dignitas 254. 346. contentio cum Magdeburgensi Archiep. de primatu 254. & cum Coloniensi ib.
Funeralia quid 477.
Funigeri qui 427
Fur fuit Franciscus Monachus 404.
Fures sunt Mendicantes in primis Franciscani 455.
Furoris proprium 103.
Furoris & iræ differentia 99.
Fussense Monasterium 281.

Gallia Comata vnde nomen habeat 123. plantat Benedictionos 198.
in Galliam Monachos primus duxit S. Martinus 198. in eam Bededictini veniunt ibid. Franciscani 449. Prædicatores ib.
in Gallia Pelagianismus adseritur & propagatur 190. Monasticas ceremonias primus ibi propagauit Maurus. 198.
Galliarum Rex contra Mendicantes pronunciat 461.
Gallorum cruenta lamena in Sicilia 338.
S. Gallus in Burgundiam venit 199. Luxouiense Monasterium exstraxit ib. Euangelium annos 95. ibi prædicauit ib. hinc pulsus in Heluetiam migrauit ib. Tucconia idola destruit & Ecclesiam colligit 200. ad Constant. Episcopum vocatus ib. cellulam construit ib. cœnobio sui nominis originem dat ib. Regulam Discipulis suis nullam præscripsit ib.
S. Galli Monasteriorum 200. origo ib.
Gandersheimium monasterium 287.
Gangrensis synodi canon 2. vindicatur 291. & canon 12. explicatur 160.
Gastalianorum ordo 532. autor & origo ib. ritus ibid. fratres & Sorores in hoc ordine qua ratione carnem domare soleant ib.
Gastonus Francus ordinem Ministrantium infirmis instituit 318.
Gaudent... qui 428.
Gaudium in Domino quid 84.
Gedeonis vellus 527
Gelasius I. autor Canonicorum 110.
Gelasius Tecta fabulam inter apocrypha numerat 193.
Gemblacense Monasterium 352.
Genetta ordo Equestris 533.
Gengenbach Monasterium 281.
Gentilis de Spoleto Autor schismatis inter Franciscanos 435.
Georgius à Vvildenstein Abbas mille Equitibus comitatus Argentinam ingressus 279.
S. Georgij Canonicorum in Alga ordo.
S. Georgij Equitum ordo 529.
S. Georgij Monasterium in Duello 354. Steinam ad Rhenum situm transfertur ib.
S. Georgij Monasterium Augustæ 365.
S. Georgij Monasterium Venetijs 353.
Georgij Martyris Monasterium 279.
Gerardus Prior S. Mariæ Bonon. cruciferorum Author 325.
Gerardus Ritter contra Mendicantes scripsit 468. 469.
Gerenrodense Monasterium 356.
in Germania Monachatus primus Author Bonifacius 337.
in Germaniam veniunt Begardi 447. Benedictini 199. Franciscani 437.
Germani in Templarios mites 338.
Germanorum querela de Mendicantibus 473.
Gerontocomium Monasterium 281.
Gertrudis Monasterium Reginoburgi 377.
S. Gertrudis Moniales 533.
Gerundense Monasterium in Lusitania 278.
Gerundinensium ordo 201. à loco nomen habet ib. Autor & vestitus ib. habuit Cardinales ib.
Gesek Monasterium 356.
Geysenfeld Monasterium 357.
Gsenn Monasterium 534.
Gigniacense Monasterium 288.

Gilbertus

Gilbertus de Semphringam 323.
Gilbertinorum ordo 323.325.*origo confirmatio, Regula* 323. *Cœlibatus immundus* 324.325.*pecunia se redimunt ab omni bono* 323.
Gervvicense Monasterium 200.280.
Gladbach Monasterium 353.
Gladiatorum seu Gladiferorum ordo 480. *origo ib. de origine dissentiunt historici* 480. 481.*nomen ib. Author ib. Vestitus* 480-481.*cum Teutonicis coalescunt* 481.
Glasconiense Monasterium 281.
Glocestriense Monasterium 355.
Gloriari in Domino quid 99.
Gloria inanis quid 97.
Glossatoris errores 166.
Gnostici Monachi 189. *Vxores habent inter se communes* 6.
Godefridus de Fontanis scribit contra Mendicantes 466.
Godescalcus coactus votum monasticum fecit 295.
Gordianus quæ bona testamento legarit Benedicto 197.
Gorzia Monasterium 284.
Gottes zell Monasterium 366.
D.Gothardi Monasterium Hildeshemia 363.
Gottshauleus 371.
Gottsovv Monasterium 358.
Græcorum Monasterium *Romæ* 286.
Grandimontensis ordo 309. *origo & Author ib.*
Grando & tempestas vehemens circa aduentum Mendicantium in Angliam 452.453.
Grafecaf Monasterium Vvestphaliæ 358.
Gratia communicata multiplicatur 73.
Gratiæ magnitudo damnationis occasio ingratis est 71.
Gratiæ ordo 536.
Gratiam vnusquisque in commune conferre debet 73.
Gratiani errores notantur & refutantur 160.161.174.178. 196 251.254.255.
Gregoria nuptijs iam constitutis sanctimonialem vitam petijt 177. *hoc exemplum pro Bellarmino nihil facit* 177.
Gregorius M. relicto seculo Monachus fit 200. *Episcopus Romæ ibid. sex Monasteria in Sicilia condidit* 200.201. *paternam domum in Monasterium conuertit* 201.*noui ordinis author* 201.*Monachis ligandi & soluendi potestatem primus dedit* 233. *nullo modo vult vt* Monachi *& Ecclesias & monasteria simul regant* 188. *vt nullus Monachus ad Ecclesiasticum officium promoueatur* 164.*vehemens fuit erga Iustum* Monachum 201.
Gregorius I. *infanticidij reus* 185. *decretum suum de coacto cœlibatu abrogat ibid. Innocentij I. decretum de Monachis ratum non habuit.* 166.
Gregorio III. Cassinense Monasterium instaurat 253.
Gregorius VI. inuestituræ ius inuadit 241. *egregio sophismate factum defendit ibid. de Pontificia sede deturbatur* 242.
Gregorius VII. quod antecessor efficere non potuit, in actum perduxit 242.
Gregorius XIII. Iesuitis 25. *tonnas auri donauit* 544.
Gregorij Nazianzeni iudicium de Virginitate 65.
S.Gregorij Monasterium *in Nigrasylua* 359.
Gregorianorum ordo 100.101. *Author ibi. Regula* 201. *vestitus ib.*
Gnato Britannus in sacrifices scripsit inuectiuas 349.
Guardiani instituuntur apud Franciscanos 433. *potestas eorum limitatur* 434.
Guidonis prophetia de schismate in ordine Franciscanorum 505.
Guilhelmus Aquitaniæ Dux Augustiniensium Eremitarum Author 372.
Guilhelmus de S. Amore Franciscanos hypocritas vocat 442. *contra Mendicantes scribit* 466. *& contra Euangelium Franciscanorum* 450. *hæreseos damnatur*
Guldinsius quid 527.
Gurgitense Monasterium 284.
Gurthonense Monasterium 278.
Gute zell Monasterium 366.
Gymnosophistæ Indorum nudi in syluis agunt 23. *voluptatum omnium expertes ib. feruentibus arenis toto die pedibus insident ib. frigora & æstum citra dolorem perferunt ibid.*
Gyrouagi vnde dicti 28.202.289. *Monachorum genus* 28. *Sarabaitis deteriores* 28.201. *differunt à Sarabaitis* 28. 29.*circumcelliones etiam dicuntur* 29.

Habitus non facit Monachum 155.
Habitus & mores debent conuenire 76.
Habsbrunn Monasterium 364.
Hæreses causam dederunt Eremiticæ vitæ 35.
Hæresium omnium mater & seminarium est Monachatus 188.189.191.
Hæreticus proclamatur papa à Fratricellis 435.
Hæretici proclamantur à Papa Franciscani 435.
Hæretici Nudipedes 157.
Halbasiense Monasterium 280.
Halthausen Monasterium 361.
Hamnense Monasterium 360.
Haraldi qui 500.
Hasriedense Monasterium 285.
Haste Monasterium in Alsatia 280.
Hebdomadarius Lector 213
Hebdomadarij officium 117.
Hedkelinge Monasterium 355.
Heerbertingum Monasterium 366.
Heilbrunn Monasterium 364.
Heimeranense Monasterium *schola fuit* 264.
Helena non inuenit S.crucem 226.
Helenæ Fratrum ordo 533.
Helera Monasterium 275.
Helias an fuerit Eremita 31.*cur in desertum fugerit ibid. vocatus à Deo è deserto, ad munus docendi redit ibidem non est vsus Carmelitico vestitu* 386. *eius exemplum Eremitis non patrocinatur* 19. *quem illius nomine flagellantes intelligant* 290.
Helias Tolosanus confessor Catharinæ Senensis 394.*& eius Legendæ Autor ibid.*
Heliense Monasterium 355.
Helles Eremita 39 *ignem in sinu sine combustione gestauit ibid.*
in Heluetiam veniunt Gallus & Columbanus 199.
Heluetiorum Eremita Nicolaus 38.39.
Heluetiorum alius Eremita, sed hypocrita 39.
Henricus Eremita superstitiosus 40.
Henricus II. Imp. claudicasse fingitur 272. *claudicationis vera causa ibidem primus Monachis venerationem indulsit* 351.
Henricus III. Galliæ R. à Monacho Dominicano interficitur 451.
Henrici III. Imp. soror Monialis portat Clericum 185.
Henricus IV. Galliæ R. in Monasterium detruditur 192.
Henrici IV. Imp. in eligendo Abbate Fuldensi laudabile factum 237. *demitur ei ius inuestituræ a Gregorio VII.* 242.

Henricus V. repetit ius inuestiturae 242. ei resistit Paschalis ibid. nubit ei Constantia Monacha Siciliae Regis filia 356
Henricus Luxenburgensis Imp. infecta hostia interfectus 445
Herrenalb Monasterium 366
Horsfeldense Monasterium 282
Hessungen Monasterium in Thuringia 359
Heydingsfeldense Monasterium 358
Heyterschen Ioannitarum Priorum sedes 330
Hiberniam Monachorum habitaculis repleuit Brendanus 191
de Hierarchia Ecclesiastica Dionysii iudicium. 191
Hieronymus refutatur 12. 19. 65. 167. vindicatur 159. 171. 175. Cœnobiticam vitam Eremiticæ præfert 47. abit in solitudinem 107. in Bethlehem secedit 107. non erat Monachus quales hodie sunt ibid. vocatur Romam ibid. vestitum hypocritum in Religiosis damnat 156. non meminit votorum quæ vocantur solennia 548
Hieronymi errores 12. 19. 175. exercitia in Eremo 107. viuendi ratio aliena ab Hieronymitanis hodiernis 106. iudicium de prodigiosis ieiuniis 44. querela de corrupto statu Monachorum 154. mors 107
D. Hieronymi, seu Hieronymitanorum ordo 106. 107. origo, habitus & initium ib.
D. Hieronymi, alias Eremitarum seu Mendicantium Hyeronymianorum ordo alius à superiore 516. origo, vestitus, propagatio. instauratio, Regula & eius confirmatio ib.
Hierophantes qui 60
Hierosolyma à Christianis capitur virtute Ioannitarum 329
Hierosolymis Monasterium Beatæ Mariæ de Latina 329
Hierosolymitani Patriarchæ contentio cum Iohannitis 331
Hierosolymitarum ordo 343
Hierosolymitarum ordo alius 533 vestitus ib.
Hilarion primus Eremita in Palæstina & Syria 36. 56. miraculis claruit 38. habitaculum eius ib. exercitia & studia ib. vestitus 38. 546. cibus 38 lectus ib. fuga & mors ib.
Hilarij Monasterium ad Mosellam 275
Hilarij Monasterium in Picardia 275 quando & quibus authoribus exstructum ib.
Hilarij templum in Vogasi Montibus 275
Hilarij Templum Curiæ Rhætorum ib.
Hilariacum Monasterium 275
Hildegardis vaticinium de Mendicantibus 463
Hildesheimum Monasterium in Saxonia 355
Himmon Abbas Sangall. ceremoniarum amans 351
Himmon vallis 295.
Hirsaugiense Monasterium 287 celebris schola 265
de Hispania Fratrum ordo 533.
in Hispaniam veniunt Benedictini 198. Prædicatores 395
Hispania flagellationes 490. 491. ab Ethnicis mutuata 491
Histricis ordo Equestris 533. cur sic dictus ib.
Hohenvvart Monasterium 358
Hohenburgense Monasterium 280
Holonense Monasterium 281
Holzkirch Monasterium 280
Homicidæ fuerunt Eremitæ suorum corporum ob prodigiosa ieiunia &c. 40. 43.
Homicidij rei qui 12. 44
Homo quale animal 71
Honorem an quærere liceat 92
Honorius Augustodunensis inuehitur in sceleratam Monachorum & Monalium vitam 350
Honorius IV. Augustinensium ordinem impugnatum priuilegiis communiis 372
Hora canonica vnde dicta 123
Horam operis Dei quis significare debeat 215
Horreum Monasterium Treueri 275. vnde sic dictum ibid. olim collegium Canonissarum ibid. hodie Benedicti sororum ibid. quando fundatum ibid. locupletatum ib.
Hospitalariorum militum S. Ioannis ordo, qui progressu temporis Ioannitæ, Rhodij ac Melitenses Equites appellati sunt 328. 329
Hospitalariorum S. Spiritus ordo 327. origo, confirmatio, officium ibid.
Hospitalariorum alius ordo 534. Author & origo ib. habitus ib. Magister ib.
Hospites quomodo excipiendi sint in Monasteriis 216
Hospitibus cui non præcipitur nullatenus societur Monachus 216
Hosius refutatur 142. 143
S. Hubrechti fraternitas 290
Hughofen Monasterium 362
Hugo de S. Caro primus Bibliorum postillator 397
Hugo Episcopus Gratinopol. Carthusiam Monachis eius nominis concedit 310
Hugo de S. Victore luxum Monachorum taxat 227
Huldricus Abbas Sangallensis Pontificalia impetrat 356
S. Huldrici Monasterium Augustæ Vindelicorum 353
Humilitas quæ 85
Humilitatis acquirendæ difficultas 85. gradus duodecim 206. 207. culmen ascendere possimus 205
Humilitatis Monasticæ inditia 119
Humiliatorum ordo 315. 317. origo 315. exercitia ib. vestitus 316. Regula, propagatio, confirmatio, nomen ib. eius abrogatio 316. 513. abrogationis causa 316
in Hungariam missi Prædicatores 395
Hymnorum certa obseruatio 301
S. Hyppoliti Monasterium ad Viennensem syluam 281

Iacobitæ 534
Iacobus non est autor Liturgiæ 52. nec Sepulchritarum 478
Iacobus Arragonum R. Autor ordinis militiæ S. Mariæ 484
Iacobus Clemens Dominicanus Henricum III. Galliæ Rex interficit 451 parricidium eius incarnationi Christi eiusque resurrectioni comparatur 452
Iacobi Protœuangelium apocryphus liber 140
S. Iacobs bruder 534
D. Iacobi Fratres 533. in Anglia exorti ib. vestitus eorum ib.
S. Iacobi Monasterium 355
S. Iacobi Monasterium Bambergæ 358
S. Iacobi Monasterium in monte Schonberg. 358
D. Iacobi Monasterium Reginoburgi 367
Iacobi principis Templariorum constantia 339. exuritur cum duobus alijs ib.
D. Iacobi de Spatha ordo militaris 342. 345. origo, vestitus ib.
Iactans quis 99
Iaponiorum Monachorum mores, ritus vestitus, instituta 26. 27. Religio impia atque vana ib.
Ibracense Monasterium 369
Ieiunij tempus præscripsit Franciscus non Deus. 415
Ieiunia sint libera 415. moderata valetudini conducunt. 44

Ieiunia

Ieiunia Eremitarum prodigiosa 39.41.43. de his Antonij & Hieronymi iudicia 44. Bernhardus immeritò illa laudat 43. Bellarminus eadem defendit 44. 45. sed refutatur ib.
Ieiunijs prodigiosis Eremita suorum corporum homicida fuerunt 40.43
Ieiunantium ordo 527. origo & superstitio ib.
Iesu Christi militum ordo 498. origo Autor, confirmatio, sedes & vestitus. ib
Iesu crucifixi antitypus Franciscus 438
Iesuatorum ordo 513. origo ib. vita ratio, nomen ib. à Papa mutatum 515. vestitus à Papa datus 513. confirmatio ib.
Iesuita Mendicantium patroni 463. quid corona nomine intelligant 126. quem finem statuant consiliorum Euangelicorum 476. tonsura & rasura nominibus sine discrimine vtuntur fallendi causa 127. quot habeant redditus quotannis 544. Roma magnificum collegium exstruxerunt ib.
Iesuitarum facinus in expurgandis libris 134
Iesuitis nomen Monachi non competit 2. tonnas auri 25. eis donauit Gregorius XIII. 543
Iesuiticea corona Mysteria 132
Iesuita Theatini 531
Ignis custodia antiquissimum inuentum 22
Ignis sacer quando extinctus 22
Ignis sacer lues quædam 318. ab Antonio curatur ib.
Ignorantia Fratrum ordo 534
Ignorantiam simulare peccatum 93
Imaginum adoratio 301
Immortalitatem animarum negant Sadducai 9. credunt Esseni 11
Immunitas ecclesiastica, vide Ecclesiastica persona.
Immunitas Carmelitarum 391
Imperij constitutionem Pontifices Roman. ad se trahunt 243
Imperator, nisi è Pontifice coronatus fuerit Rex tantum Romanorum dicitur 244
Imperatores pontificum Rom. Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, &c. confirmabant 241. summam in eos habebant potestatem ib.
sine Imperatorum consensu non licebat olim Ecclesias & Monasteria ædificare 247. & bona à Laicis ad personas Ecclesiasticas, Ecclesiarum & Monasteriorum vlla alienatione transferre 249
Impingens Pharisæorum genus 8
Impositio veli Baptismo æquatur 193.195.550
Impudicitia & immunditia differunt 103
Inas occidentalium Anglorum Rex primus soluit Papæ S. Petri denarios 281
Incarnationi Christi comparatur parricidium Iacobi clementis Henricum III. Galliæ Rex interficientis 451
Inclusorum ordo 268. cur sic dictus ibidem. superstitio 302
Incontinentia periculosa 37. eius signa 74
Index repurgatorius 124
Indianorum ordo 531. origo, vestitus ib. Carmelitarum propago ib.
Indorum Gymnosophista, vide Gymnosophista.
Indulgentia & gratia à Pontificibus Rom. congregationi S. Iustina data 522.523
Indulgentia aucupium Sacerdotum 490
Infantum sex mille capita in viuario inuenta 185
Infantum institutor qualis esse debeat 73
Infanticidia ex coacto cælibatu consequuta 185
Ingeltrudis filiam à marito prætextu Religionis auellit. 137
Innerdorff Monasterium 366
Innocentius I. matrimonium contrahentibus pœnitentiam denegat 186. decretum eius de Monachis Clericis factis refutatur 165
Innocentius III. est Angelus habens clauem abyssi iuxtà Liranum 410. eius visio 391
Innocentius IV. ampla dat Dominicanis priuilegia 401.
Intelligentia à Deo petenda 99
Intinctio panis consecrati in poculum abolita renouatur 305
Inuestitura Rom. Pontificis, Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum. &c. ad Imperatores pertinet 241. hoc ius pontifices Rom. inuadunt 241. Henricus V. Imp. hoc repetit 242. sed resistit ei Paschalis 2. ibid. tandem Pontifex confirmationem confirmat Imperatori 242.243. Imperatore in Germaniam reuerso confirmationem suam pontifex reuocat 243. Imperator coactus resignat ib.
Inuidia radix 78
Ioachimi Abbatis scholia in Cyrilli prophetiam contra Mendicantes 465
Ioannes Ægyptiacus Eremita superstitiosus 40
Ioannes Baptista an fuerit Eremita 31.33. cur in Eremo versari voluerit 32. cùm parentibus in montana Regione, quæ Desertum dicitur, habitauit 31. non instituit nouum vita genus 34. minor Francisco Monacho 440. 441
Ioannes Euangelista magis Maria filius quam Iesus 446
Ioannes Bonus ordinem Augustinensium restaurauit 372. moritur ib.
Ioannes Cassianus quis 116. eius peregrinationes. ibid.
Ioannes Burgundia Dux autor ordinis Aurei velleris 527
Ioannes Florentinus Iurisperitus qua occasione Franciscanus factus 433
Ioannes Gualbertus fit Monachus 307. autor Vallis vmbrosa ordinis 307. in numerum sanctorum relatus 308
Ioannes I. Galliæ R. ordinem equitum Stella instituit 498
Ioannes Gerson contra Bullam mendicantium scripsit 471
Ioannes Hagen contra flagellantes scribit 490
Ioannes XXII. ordinem militarem Iesu Christi instituit 489. hæreticus proclamatur 435. iudicium eius de paupertate Monachorum Mendicantium 424
Ioannes XXIII. non instituit sepulchritas 478. ei Beata Maria in visione Carmelitas commendat 386
Ioannes Iezerus Bernæ factus domini 444. nouus Christus 445
Ioannes Marensis instituit ordinem S. Trinitatis 481
Ioannes de Poliaco Mendicantes impugnat 468. à Monachis & Ioanne XXII. oppressus ib.
Ioannes Quintinus refutatur 291
Ioannes Treuisa rigidus in Monachos 468
Ioannes de Turrecremata refutatur 225.226
D. Ioannis Mons Monasterium 281
S. Ioannis Baptista Monasterium Hierosolymis 329
S. Ioannis præpositura Lubecæ 366
Ioannis Stokes contentio cum Carmelitis 386. contrà eosdem scribit ib.
Ioannita primi inter milites sacros 328. vnde dicti hospitalarij 329. tria obseruant 330. Diuites fiunt 331. Syria quando expulsi ibidem. Rhodo potiuntur 332. hinc Rhodij dicti ibidem. in linguas octo diuiduntur ibidem. in quo differant à militibus S. Stephani 529

Ioannitarum ordo 328. &c. in tres classes distinctus 328. 331. origo 328 329. virtute Hierosolyma capitur 329. confirmatio 330. Regula, vestitus, magistri, prior, commendator, votum, leges alia ibidem priuilegia & confirmatio 331. incrementa, controuersia cum Patriarcha Hierosolymitano ibid. luxus taxatur ibid magistri in Syria 331.
Ioannita de Ciuitate 534.
Iosephi Iudas descriptio Essenorum 10.11.
Iouiniani Imp. lex de contrahendo matrimonio Virginibus sacris explicatur 146.
Ira & furoris differentia 99.
Iosaphati vallis ordo 533. autor, vestitus & habitus ibid.
Iosephi Fratrum ordo 534.
Irasci & non peccare quid 101.
S. Iobo praefertur Alipius 41.
non Irasci impossibile 87.
Irmentrudis Comitissa factum 285.
Irritatio quid 99.
Isidorus de Anna pro Samuele filio vouente refutatur 334.
Isnense Monasterium 359.
Israelita filios suos statuis aneis includentes immolarunt 293.
in Italiam Vestalium institutum quis introduxerit 22.
Italica flagellationes 490. 491. ab Ethnicis mutuata 491.
S. Ita fraternitas 299. 201. author, statuta & ordinationes ibid.
Ittingen Monasterium in Turgauia 363.
Iudaeorum Monachi 7.9.11.13.15.17.19. Sanctimoniales ibidem.
apud Iudaeos quando Virginitas coeperit 60.
Iudex laicus aduersus Clericos decernere potest 255. 257. 259.
Iudicium non omne prohibitum 87.
Iudicare quos non liceat 87.
Iurgenburg Monasterium in Saxonia 250.
Iuniores à quibus coercendi 73.
Iuramentum Abbatum 243. 541. aduocatorum 261. illud damnant Esseni 10.13. & flagellantes 490.
Iurisdictio in criminalibus causis & ciuilibus ad Episcopos delata speciali concessione 258.
S. Iustina ordo 520. author, origo, confirmatio, ritus ibid. constitutiones 520. 521. indulgentia data à Pontificibus Romanis 521. 525.
Iustinus non est autor libri Quaestionum & Responsionum 52. 53. 179.
Iustus Monachus ob tres occultatos aureos in sterquilinio sepelitur & excommunicatur 201.
Iustum & sanctum differunt 100.
Iuuauiense Monasterium 277.
Iuuenilis feruor vt reprimendus.

K Αναχωρησις vita Eremitica originem dedit 35.
Kastenvegty 278.
Keysersheim Monasterium 364.
Kemingerus Monachus Apost. ordinis 199. mirum eius studium in propaganda veritate ib.
Kettunen Monasterium 361.
Kiezingense Monasterium 281.
Κλῆρος quid 4.
Kloster 6.
Κοινόβιον quid 8.
Kunigsmunster Monasterium 356
Κωμῶται vnde dicti 21
Kreichovv Monasterium 365.
Κρίνειν & κρίμα quid significent 141.
Kubach Monasterium 362.

de L Abanda ordo militaris 534
Laborare debent Monachi 416. 418. idque probatur aliquot argumentis ibid. Bellarminus contrarium asserit, sed refutatur ib.
Lacense Monasterium 358.
Laicus vitians Monacham magis peccat quam Clericus 245.
Laici aduersus Clericos decernere possunt 257. 258. 259.
Lanckenheim Monasterium 364.
Landenbergius Abbas Santgallensis Heluetios monasterij aduocatos constituit 261.
Lantheim monasterium 368.
Lateranensium canonicorum ordo 520.
Latiniacum monasterium 279.
de Latta Monasterium 277.
Lauacra Augustini 379.
Laudis monasterium 365.
Lauense Monasterium in Carinthia 369.
Laurentius Iustitianus ampla aedificia monachorum reprehendit 251. autor ordinis canonicorum S. Georgij in Alga 519.
Laurentij monasterium 282.
S. Laurentij monasterium Leodia 356.
Laurissa monasterium 285.
Lazaritarum ordo 345. origo & vestitus ib.
Lazaritarum ordo alius 534. duo eius sunt genera ib. vestitus habitus, cibus ib.
Lector Hebdomadarius 213.
Lectionibus & Psalmis quando vacandum 215.
Legenda Antiqua 434.
Legenda Francisci autor 434.
Legenda Tecla vide Tecla fabula.
Legis falsa distinctio Mendicantium 474.
Liturgia Iacobi & de ea iudicium 52.
Lenones sunt Franciscani 446.
Lentisgeu monasterium 280.
Leo 1. pp. nuptias sacrarum Virginum improbauit 146. sed refutatur ib.
Leo de Carate restituit ordinem Canonicorum Lateranensium 520.
Leobardus fit monachus sponsa relicta 177. eius exemplum pro Bellarmino nihil facit 177.
Leobaldus in Alsatia monasticam professionem Benedicti primus plantauit 198.
S. Leonhardi templum Basilea 365.
S. Leonardi praepositura Sangalli 35.
Leporius monachus Pelagianismum in Gallijs & Britannia propagauit. 190.
ad Letum epistola 75. non est Augustini 171. & de ea iudicium ib.
Leuita pradia non possidebant saltem iure hareditario 249.
Lex diuina coram hospite legenda & quare. 216.
Lex Iouiniani Imp. de non contrahendo matrimonio virginibus sacris explicatur 146.
Lexouiense monasterium 263 eius fundator 264. schola fuit ibid.
Leybeigenschafft 271.
Libera coenobia 294. 139.
Liberi monachatus ergo parentes reliquerunt & e contra 167. error hic damnatur vna cum Bellarmini rationibus 168. 169. 171.
Liberi etiam inuiti à parentibus in monasteria detrusi 292. 293. consuetudo hac desumpta ab Ethnicis 293. & Israelitis ib. confutatur hic erroror 293.

Liberi olim ex monasterijs eximebantur 295.
Libido fomes peccati 74.
Lindauiense monasterium 286.
Lindisfarnenses Monachi vinum quando primum bibere cœperint 228.
Linonchlenij fratres 534.
Lirinense monasterium 277.
Lituani à Teutonicis profligati 341.
in Lituaniam quando venerint Carmelitæ 385.
Lobiense monasterium 280.
Loca quænam monasterijs prouidenda 250.351.
Loculum ad introitum templi situm sit apud Brigidas 512.]
Locustarum nomine præsignati mendicantes à S. Ioanne 477.hi sunt per quam similes 477.
Loense monasterium 357.
Lollbruder 494.
Lo chense monasterium 342.
Lorëcham monasterium 284.
Loqui quando liceat Monachis 113. & Brigidis 509.
Loqui tempore Psalmorum quibus liceat 96.
Loqui præceptorum est 105.
Loquendi modus Prophetarum 100.
Lorsch monasterium 285.
de Lotharij Imp. anima certant diaboli & angeli 274.
Lucernense monasterium in Heluetia 287.
S. Lucij monasterium Curiæ Rhætorum 365.
Lucusiani monasterium 277.
Ludouicus Barbus Venetus instituit ordinem S. Iustinæ 520.
Ludouicus 2. captum patrem & Carolum fratrem in monasteria intrusit. 292.
Ludouicus 2. Galliæ R. ordinem equestrem S. Michaelis instituit 529.
Ludouicus viues contra mendicantes scribit 472.
Ludis ne intersint Monachi 229.
Lugendum quomodo 83.
Lunæ equitum ordo 529. origo, author, leges ib.
Lunæ tres visæ 452.
Lupi paruulos ab vberibus maternis raptos deuorarunt 452.
Lutenbach monasterium in Alsatia 356.
Lutetiam quando prædicatores venerint 395.
Luthera monasterium 365.
Luxouiense monasterium 199.277. schola fuit 243.
Luxus monachorum taxatur 227.347.349.

Macarius superstitiosus eremita 51. prima nocte sponsam reliquit 177. eius exemplum pro Bellarmino non facit, quo probare vult sponsas ob continentiam relinquendas esse 177.
Macedoniani qui & Marathoniani 189. damnantur à Gangrensi Synodo ib. hæresis eorum 188.
Madelbardestorf monasterium 368.
Magdalenæ ordo 534.
Magdeburgensis Ecclesia titulum primatis Germaniæ vnde habeat 31.
Magdeburgensis abbatis dignitas 346. contentio cum Fuldensi Abbate de Primatu 254.346.
Magdeburgenses centuriatores refutantur 233. eorum error 410.411.
Magistri Ioannitarum 329. Melitensium 336. Rhodiorum 333.
Magistratibus licet pseudomonachatum abrogare 544.
Magnæ matris Deûm sacerdotes 21. variè dicti. ibid.
D. Magnus monasterium Reginoburgi 367.
Mahomet impuber regno præficitur 25. vsus est operâ Sergij in conscribendo Alcorano 23.
Mahometes cum archangelo colloquium habet, & falsa miracula simulat ib.
Mahometisini fabricatores monachi 181.
Mailrosa monasterium 280.
Mala ex nobis sunt 103.
Mala consuetudo difficulter abijcitur 72.
Mali definitio 70.
Maledicus sermo quis 71.
Mallersdorff monasterium 367
Malliacense monasterium 277.356.
Mamelsburiense monasterium 263. schola fuit ibid.
Malmudarium monasterium Angliæ 280.
Mandritæ vnde dicti 30.288.
Manganorum monasterium 360.
S. Mangi præpositura 288.
Manichæi esum carnium prohibent 89.289. in eo imitantur gentiles 290.
Mansmunster monasterium in Alsatia 287.
Mansuetus quis 84.
Mantor quid 117.
Mantus quid 226.
Marathonius hæresim Macedonianam propagauit 189.
Marcellus papa statuit monachos in monasterijs non inuitos retinendos 187.
Marcus Euangelista non instituit ordinem Essenorum 15.
Marcus quidam monachus fit formidine pœnæ 59.
Marcus à Sitich fraternitatem S. Ittæ instituit 299.
Mare exundat circa aduentum Carmelitarum 452.
Maria Aegyptiaca 39. scelerum pœnitentiam agens abijt in desertum 39. huius meretricis fratres sunt Carmelitæ 386.
Maria & Ioseph erant verè coniuges 177. apparet Dominico Romæ 397. item Ioannis 45. pro Carmelitis orauit 386. & cuidam prædicatori 398. non vouit virginitatem 140. Iesuitæ contrarium probant, sed refutantur 140. 141. mendicauit vt Carmelitæ scribunt 388.
Mariæ fratres sunt Carmelitæ prædicatores 393. sub illius pallio latent dominicani 397. de illius intercessione fabula ibid. templum ei exstructum à Franciscano 204.
B. Mariæ virginis Disciplinatorum fraternitas 298.
B. Mariæ milites 342.
S. Mariæ militiæ ordo 242. origo, autor, vestitus ibid.
B. Mariæ Seruorum ordo 492.
B. Mariæ monialium ordo de decem virtutibus 534. origo, vestitus & habitus ibid.
B. Mariæ conceptionis ordo 535.
S. Mariæ ordo alius 535. origo, vestitus ibid.
S. Mariæ ordo quartus 535. autor, habitus ibid.
S. Mariæ monasterium Aquisgrani 285.
Mariæ Monasterium apud Eremitas in Heluetijs 287.
S. Mariæ monasterium Luxenburgi 359.
S. Mariæ de Frigido monte monasterium 365.
S. Mariæ de Latina monasterium Hierosolymis 329.
S. Mariæ monasterium Quedlinburgæ 354.
S. Mariæ monasterium Vvormaciæ 287.
Mariæ Viridarium monasterium 364.
Mariæ Magdalenæ monasterium Hierosolymis 329
Marienburg oppidum ad Vistulam flumen 341.
Marienvverdt monasterium 364.

Marktal Monasterium 366.
Martalense Monasterium 366.
Martinus Eremita 40. pedem catenæ illigauit, lapide insuper affixo ne longius procedere posset ibid.
S. Martinus in vrbes Galliæ Monachos primus duxit 197.
S. Martini fraternitas 298.
S. Martini Monasterium 355.
S. Martini Monasterium in Anglia 361.
S. Martini Monasterium Colmariæ 283.
S. Martini Monasterium in Hispaniis 277.
S. Martini Monasterium Lutetiæ 370.
S. Martini Monasterium iuxta Montem sacrum 354.
S. Martini Monasterium Tornaci 280.
S. Martini Monasterium Treueris 276. collapsum tertio restauratur ibid.
S. Martini Monasterium Turoni in Gallia eiusque exemptio 240.
Martyrum fratres 535. in Angliam quando venerint ib. autor ibid.
ad S. Martyres in schola Græcorum Monasteriorum 284.
Matrimonium facit consensus, non coitus 177.
Matrimonia Virginum sacrarum olim reprehensa sed non rescissa 145. legibus ecclesiasticis prohibita 146.147 post vota an sint irrita 182. Monachorum contrahentium defensio 93. Monachis prohibita 178. Religionis causa soluere non licet. 172.174.
Matrimonio non prælata virginitas 62. quando vero prælata 63.
Matthæus Poloniæ comes Mariam Abbatissam in Vxorem duxit 296.
Matthildis monasticis sacris initiata cum Anglorum R. nuptias contrahit 147.
Maturinorum ordo 536.
Matutinæ quomodo peragendæ 208.
Maurus cæremoniarum monasticarum in Gallia propagator 198.
S. Mauri Monasterium 276. eius autor, situs, donationes ibid.
Maurs munster Monasterium 276.
S. Mauritij Monasterium 361.
S. Mauritij Monasterium infra Octodorum 275. situs eius & donationes ibid. fit collegium canonicorum secularium ib.
Mauritianorum Equitum ordo 472. autor & origo ib.
S. Maximini Treueris Monasterium 240. autor ibid. solo æquatum restituitur ibid. eius dignitas 254. exemptio 240.
S. Medardi Monasterium 276.
Medeschamstedi Monasterium 280.
de Meditationis seu Virginitatis libro qui Athanasio inscribitur, iudicium 64.
Mehrerovv Monasterium 370.
Meiscenthal Monasterium 354.
Melch Monasterium 363.
Meletense Monasterium 277.
Meletiani Monachi 189. hæresis eorum ibid à Monachis approbata & propagata ibid. diutissimè durauit ibid.
Melicense Monasterium 363.
Melita insula Rhodijs attributa 334. obsidetur à Solymanno sed frustra 334.335.
Melitenses dicti Rhodij 334. conditiones illis præscripta 334.
Melitensium magistri 168. redditus annui ib.
Melos quid 147.225. bis vsi ab initio Monachi 147.
Mendicantis Monachi iudicium de libris Augustini 497.
Mendicantes in quatuor ordines distincti 370. cur sic dicti 454. inuentum Diaboli 468. 470. votum paupertatis fregerunt 424. paupertatis professæ pœnituit 454. triplicem paupertatem faciunt ib. à paupertatis altissima praxi se liberare conantur 455. sunt fures ibid. legatis & redditibus inhiant 457. cum Curatus siue Clericus super legatis certant 458. Benedictum II. arbitrum adeunt ibid. causamque obtinent 458. apud Clementem V. causa cadunt, & ab illo coërcentur 459. a Iohanne vero 22. plenè ad mendicitatem releganturt 459. ideoque Alexandri V. opem implorant 459. hic quicquid petunt bullis confirmat 460. bullas suas exponunt ib. impugnantur multis argumentis 460.461. ad ea respondent 461. de causa decidunt ibid. priuilegia de possessione proprij adipisci conantur, sed frustra ibid. Carolus VI. Galliæ R. contra eos pronunciat 461. Sixti IV. opem implorant 462. tandem conciliantur ibid. non pauperes sed diuites sunt 459. idque contra votum 462. 463. Pharisæis similes 469. locustis Ægyptiacis 477. Deæ Syriæ sacerdotibus 21. seipsos mutuo lacerant 473. nouum doctrinæ genus fabricarunt 474.477. cucullæ inductioni magnam vim adscribunt 477. bonas artes corruperunt 477.
Mendicantium aduentus prodigijs significatus 452. 453. prodigia illa à multis obseruata 453. &c. artes illorum in emungendis legatis, stipendijs &c. 457. Monasteriorum numerus 537. patroni Iesuitæ 461.
Mendicantium Religionum ordo 372. numerus crescit in infinitum 370. limitatur 370.371.
de Mendicantium Monachorum paupertate Ioannis XXII. iudicium 424.
Mendicantibus quinam in ipso papatu contradixerint à fol 463. ad 473. de illis vaticinia 463.465.
Mendicantium Hieronymianorum ordo 516.
Mendicitas iræ Dei signum 453.
Mendicitatem sacræ literæ prohibent 453.
Menominia 117.
Mensa orbicularis ordo Equestris 535. vnde sic dictus ib. autor ib. in Anglia adhuc exstat ib.
Mensura ciborum & potus in Monasterijs vsitata 213.
Meretricum pœnitentium ordo 535. autor & confirmatio ibid.
Meritum bonorum operum Monasteria promouit 170.
Meritum nullum est in eremitica vita 42.
Merkense Monasterium 359.
Messaliani qui & Psalliani Monachi 191. caput erroris ibid.
S. Michaelis ordo equestris 519. autor & origo ibid. insigne torquis aureus ib. cuius rei symbolum ib. numerus Equitum ib. leges ib.
S. Michaelis Monasterium 355.
S. Michaelis Monasterium Hildesheimense 361.
S. Michaelis Monasterium Luneburgi in Saxonia 353.
S. Michaelis Monasterium in Thuringia 281.
S. Michaelis Monasterium Verduni 280.
S. Michaelis archangeli Vuengense Monasterium 366.
Michelsfeld Monasterium 362.
Michelsfeld Monasterium 368.
Milites duo relictis sponsis vota monastica suscipiunt 177. hæc exempla Bellarminum non iuuant 177.
Militis sepulchri Dominici consecratio 478.480.
Militum Hospitaliorum S. Ioan. ordo. 328.329.
Militares ordines vide Equestres.
Militares ordines degenerant 345. vtile eorum institutum 345.
Minelense Monasterium 353.
Minimi 427.
Minimorum Iesu Mariæ ordo 525. autor, origo, ritus, confirmatio, cibus, vestitus, incrementum ibid.
Ministri Monachorum 117.
Minores siue minoritæ. Vide Franciscani.

Miracula nihil adjiciunt sanctitatis homini 45. *non omnem doctrinam confirmant* ib. *si desit verbum Dei nos de voluntate certiores reddere non possunt* ib. *falsi Doctores & hypocritæ sæpius faciunt* ibid. *Dominici* 398. 417. *maiora quam Christi* ibid. *de illis iudicium* 399. *Ethnicorum* 136. *Francisci* 437. *Mahome istarum* 272. *Papistarum pro exstructione Monasteriorum facta* 272. 273. *& Monachatus* 273. *cur nulla in Carthusiensi ordine fiant* 311.

Misericordiæ Fratres 532.

Missificatio 302.

Missa quid 98. *ratio eam consecrandi* 540. 541.

Modoalenense Monasterium 276.

Mœchi sunt Franciscani 446.

Mogilnense Monasterium 360.

Mompelgardense Monasterium 362.

Μοναχὸς quid I. *hanc vocem Latini retinuerunt* 4.

Monachus unde dicatur ex sententia Canonistarum 2. *Augustini* ib. *Dionisii Areopagitæ* ib. *Pyamonis Abbatis* 2 3. *Bellarmini* ib. *quid significet* 1. 19. 54. 160. 545.

Monachi summum bonum nihil scire. 534.

Monacho indoctior prouerbium 477.

Monachum facit desperatio 35. *non communio rerum* 53.

Monachi qui 54. *dicti sunt Regulares sed impropriè* 3. *Religiosi* ib. *Munch* 3. *equi Canthery* 4. *θεραπευταὶ* ibid. *ἀσκηταὶ* ibid. *Clerici & Philosophi* ib. *Nonni* 5. *nulli fuerunt in Syria ante Hilarionem* 56. *nulli ante Constantinum M. in Europa* 3. 191. *primi in desertis habitarunt* 1. *in urbes quando commigrarint* ibid. *Christiani cum Nazaræis nihil habent commune* 16. 17. *nihil cum Rechabitis* 18. *filiis Prophetarum non sunt similes* 20. *cum Philosophis comparantur* 4. *primi Ecclesiis mendicitate non molesti* 115. 122. *per decurias & centurias sunt diuisi* 113. *laborare debẽt* 35. 105. 118. 119. 199. 415. 417. *fuerunt barbati* 134 *veteres nostris dissimiles* 121. *Episcopis subditi* 119. *Et Abbatibus* 236. *nõ docentis sed plangentis officium habent* 160. 545. *prædicare non debent* 163. *olim Monachi facti quibus libertas erat cordi* 106. *ab initio non Clerici* 160. 161. *inferiores ostiariis* 162. *probatiores ad clericatum promoti* 161. *in tribum sacerdotum adscripti* 163. *ut è latibulis suis emerserint* 165. *Clerici facti à priori proposito discedere nõ audebant* 165. *ab initio ad seculum redire potuerunt* 186. 187. *annulos gestant* 187. *secularia negotia tractare inceperunt* 187. 262. *ex ambitione cellulas ædificant* 187. *plura Monasteria regere inceperunt* ibid. *Ecclesias & Cœnobia simul regunt* 188. *Vxores duxerunt* 185. 295. *liberos generarunt* 113. *primæ classis plerumque hæretici* 187. 189. *nulla munera accipiant* 105. 216. 217. *ut dormire debeant* 207. 229. *Fratres se inuicem nominent* 219. *cellulas sibi ne construant* 228. 229. *induti sunt sericis vestibus & deauratis calceis* 227. *à baptizandi munere arcentur* 229. *bona sua Monasterio collata non abalienare* 229. *pueros ex baptismo suscipere prohibentur* ib. *nuptiis & ludis non intersint* ib. *clericatum appetentes nõ impediendi* ib. *intra Monasteria sint conclusi* ib. *res ad se pertinentes non curent* ibid. *ecclesiastica non tractent* 164. 229. 545. *nec secularia* 229. 259. *nulli rei nisi ieiunio, &c. sint intenti* 229. *canes vel accipitres ad venandum non habeant* 229. *tabernas ne ingrediantur* ib. *sint πολυπράγμονες* 230. *unde concionandi licentiã nacti sint*. 232. 233. *ad Clericatus officia eligebantur non nisi consentiente Abbate* 234. 236. *ad Episcopatum promoti* ib. *Monachi & Monachæ in uno Monasterio ne habitent* 251. *simul habitarunt* 251 *copioso vino vtuntur* 17. 227. *suas imposturas ab Ethnicis didicerunt* 448. 449. 289. *preces vendunt* 296. 297. *sunt rapaces* 296. *bona ecclesiastica non possideant* 312. *decimas non exigant* ib. *labore manuum & eleemosynis vivant* ibid. *correctionis sunt impatientes* 314. *ob atrocia crimina à seculari iudice puniri possunt* 255. 257 259. *nominari incipiunt à primis fundatoribus* 288. 289. *error hic refutatur* 289. *sunt fugiendi* 471.

Monachorum nomen Apostolis ignotum 53. *Europæis ante Constantinum* M. 3. 59. *quot genera* 5. 202. *studia, exercitia, vestitus oeconomia, & instituta primæ classis à fol.* 112. *ad* 125. *disciplina quando labascere cœpta* 154. *&c. & de hoc querela* ib. *dormitoria* 209 *ieiunia* 229. *exemptiones à ciuilibus exactionibus* 253. *dissoluta vita, fastus hypocrisis, luxus, &c. taxantur* 227. 301. 306. 251. 313. 338. 348. 446.

Monachorum Votum. Vide Votum

Monachorum rasura. Vide Rasura.

Monachorum vestitus. Vide vestitus.

Monachis abundauit Aegyptus 5. 35. 67. *quando loqui liceat* 113. *præfuit Abbas* 114. *ad alia Monasteria non licet migrare* 230. *Monachis scortatoribus reconciliatio danda, matrimonium contrahentibus non item* 186. *ab initio nulla data decimæ* 259. *in vniuersum coniugia prohibita* 178. 119. *olim erant libera* 119. *prohibitum fuit ne quid ex donatione siue ex testamento caperent* 249. *venationes quis indulserit* 35. *scripturarum lectio sit familiaris* 265.

Monachos ante 300. *annos post natum Christum fuisse probat Bellarminus ex patribus* 51. 53. *sed refutatur* ib. *obligari eos ad laborem manuum, &c. vide laborare debent Monachi. Episcopi eos reformare student* 350. *Vngarorum hostiles excursiones licentiores fecit* 351.

Monacha libera 519.

Monachatus caret exemplis in sacris literis 121. *est παράζηλα veteris Nazaræatus* 17. *fuit incognitus Europæis ante Ambrosianũ* 3. *in Occidentem quando & quomodo introductus* 174. 163. *& Romam* 60. *hodiernus falsò affingitur Augustino* 108. *ab initio alienus à superstitionibus* 262. *ludicris miraculis confirmatur* 373. *est mater omnium hæresium* 188. 189. 191. *vetus cum hodierno nihil habet commune* 106. *& à fol.* 543. *ad finem vsque: ac proinde tollendus est* 549.

Monachatus origo 50. *&c. de origine variæ sententiæ* 50. 51. 53. *authores qui* 59. *non Rechabitæ* 18. 5. *non Apostoli* 53. 56. 57. *origo apud Iudæos* 7. *Armenos* 59. 188. 153. 109. *Syros & Aegyptos* 59. *causa eius promouens ex Augustino* 66. *admiratores patres* 53. *veteris descriptio* 106. *classis errores viginti duo à fol.* 155. *vsque ad* 187. *secunda classis errores à fol.* 287. *vsque ad* 303. *& refutantur locis citatis.*

Monachatum qua occasione Basilius elegerit 67. *in occidente quis primus Clericatui coniunxerit*. 163.

Monachatu quandiu Ecclesia caruerit 36.

Monasterium quid 6. 14.

Monasterii & Cœnobii differentia 6.

Monasterii nomen collegiatis Ecclesiis tributum 7. 109

Monasterii cellarius 211.

Monasterii ordinem perturbantium pœna 90.

Monasteria nulla ante Constantinum in Europa 3. *nulla in Palæstina ante Hilarionem* 56. *in Ciuitates quando demum introducta* 1. 67. 139. 197. *non licebat ædificare sine licentia Principis vel Magistratus eius loci* 248. *hanc autem potestatem tandem ad se rapiunt pontifices* ibid. *exstructa confirmabantur* 250. *amplis opibus cur dotata* 123 *ciuilibus oneribus priuilegiata* 254. *ab initio erant tenuia, mox augusta facta* 251. *ne duplicia fiant* ibid. *augusta reprehenduntur* ibid. *olim erant officinæ ieiunii, vigiliarum, precum, &c.* 120. *seminaria ordinis ecclesiastici* 162. 163 *schola* 129. 68. 170. 261. 263 265. 267. *schola Nobilium* 266. *hodie sunt officinæ idololatriæ* 170. *in profanos vsus non sunt conuertenda* 253 *quando pœnæ & exilii loca sint habita* 7. *facta carceres & exiliarum*

loca 292. erroris origo ibid. politici quando ea regere cœperint 239. & ab obedientia Episcoporum eximi 240. Monachi illa & Ecclesias regere incipiunt 188.

Monasteria ingredi non est iuris diuini 171. sponte ingressis non licebat amplius exire 294. 415. confutatur hic error 294. 295.

Monasteria primæ classis qualia 119. secundæ classis à fol. 274. vsque ad fol. 288. in tertia classe exstructa a fol. 352. vsque 369. quarta Classis 537.

Monasteria satanæ synagoga Cluniacensis vocat 349.

in Monasteria homines pœnæ loco detrusi 7. & ob pœnitentiam 195. Virgines olim non detrudebantur, sed apud suos manebant 52. liberi à parentibus detrusi 292. mulieres à viris nolentibus & e contra concesserunt 172. & Principes expiandi peccata gratia 291. nemo inuitus detrudendus 293. recipiendi probantur 118. 119.

ad Monasteria Puellarum Viri ne eant 252 253. qua ratione collatura & decimæ peruenerint 269.

Monasteriorum situs 220. aduocati 259. artifices 215. patroni 260. præpositi 217. sacerdotes 218. 219. per Europam vera origo 270. multitudinis etiam 269. ac donorum quæ eis facta sunt 270. 271. 273. seruitus vnde 271. confirmationes penes Imp. erant 248 opes in quos vsus conuersæ 351. quorundam exemptiones ab omni obedientia Episcoporum 240. 241. nocuerunt 241.

Monasteriorum Mendicantium numerus 537. & prædicatorum 395. Benedicti. 201.

Monasterijs quæ loca prouidenda 250. 251.

in Monasterijs viuendi ratio 150. 151. non inuitæ Moniales, sunt retinendæ 150. in quibusdam Monachi & Monachæ simul habitarunt 251. lectio sacrarum literarum ad mensam vsitata 120. disciplina corrigendi delicta qualis fuerit 119. psallendi mos 109. quandiu scholæ durarint 267.

à Monasterijs eruditio omnis profligata 477.

ex Monasterijs olim eruditi viri prodierunt 122. 123. liberi eximebantur 295.

Monasterialis & Cœnobita idem 201.

Monasteriorum catalogus Ad duplices aquas 359. S. Adelberti 356. Adelirgiense 287. D. Aegydij Brunsuigæ 362. in Aegypto 277. Aeid 369. Afflighemense 370. Agathæ 280. S. Agnetis 357. Ahusium 363. Alba Augia Brigantina 360. Alba Augia Nariscorum 357. S. Albani Basileæ 359. Album castrum 278. Allerbachense 361. Allerspach. 367. Almanschvvyler 364. Almesbornense 365. Alnastara 359. Alneum 280. Alstebianum 355. Altaspecula 179. Altenderfense 358. Althense superius 281. Althense inferius 283. Amerbach 281. Amorbachense 356. Andanum 286. Andlonu 288. S. Andreæ 255. S. Andreæ inferioris 277. S. Andreæ iuxta Brugas 370. Andriense 369. Anbusium 355. Aquarum haustus 375. Arden 282. Arelatense 275. S. Arnolphi 279. Augia Dei 358. Augia diues 281. Augia Rheni 286. Aureliacum 372. Aurelianense 278. Ballersteiense 363. Balneum 361. Bamochorerse 199. Banthum 358. Banz 358. Barcetum 281. Barchonaburg 280. Bardonis 281. Beccum 362. Beconia 295. Beiharting 369. Bellum pratum in Lotharingia 366. Belli prati 361. D. Benedicti 361. Benedicti Brixiæ 282. Berecingense 272. Bergense 353. Beringense 252. Biburg 368. Bischoffsheim 283. S. Blasij in Hercinia sylua 359. Blavvburen 359. Blummers in Vosago monte 277. 199. Bobinuse 278. Bona Cella 366. Bosiaini 428. Bosovv 364. Breitenovv 368. Bretnovv 362. Bronium Hannoniæ 356. Bruuiler 361. Buchaugia 283. Burbachense 355. Burgoliense 355. Bursfeldense 370. Burrhonium 369. Buscense 369. Byblingum 360. Calb in Saxonia 367. Calense 279. Camberonense 365. Campidonense 285. 224. in Candiis 25. Cappel 366. 367. Caprecaput 280. Carmelitarum 358. Casa Dei 357. Casamarium 357. Cassinense 197. 233. 253. 276. Castelium siue Castellum 359. Castellense siue Castelliense 277. Caziense 284. Cella Dei superior 363. Cella inferior 364. Cella Monachorum 281. Cellense 367. Chrysogoni 281. Cistercium in Burgundia 369. Clareuallense 362. Clari Maresci 365. Classense 306. Cluniacense 288. Clutinæ vallis 252. Contadiscone 277. Corbeiense 240. 287. Coxiense 248. Crispinense 280. Cruzlingen 362. zudem H. Creux 357. S. Crucis 357. S. Crucis Augustæ Vindelicorum 367. S. Crucis Austriæ 181. S. Crucis Donavverdæ 362. S. Crucis Vallis 361. Dei augia Monast. 358. Dei cella 366. S. Dionisij 278. Doberan 366. Dolense 352. Dolegiense 278. Dominarum Tiguri 247 287. S. Dominici 357. Dotum 277. Ebercum 280. Ebracum 315. 363. Edelstettum 363. Ebingen 361. Eichlingen 363. Einhamense 358. Einsdorff 368. Egidianum 365. Eichenbrunn 363. Einsidlen 287. Elchingen 363. Elephantiacum 284. Elispagum 361. Elvvangen 284. Engelberg apud Subsyluanos in Heluetia 363. Engeihlingum 280. Eningen 352. Ensdorff 369. Epernacense 280. Erlach. 359. Ermemarense 361. Ermundense 288. Euershamense 280. Euershamense aliud 359. Euhardi Clausen 273. S. Eustachij apud Northusanos 355. Faar 363. Fabarium 282. S. Fara 185. Faucense 281. Fauense 281. S. Fidis 365. S. Fidei Schletstadij 357. Fiscannum 279. Floriacense 279. Fons Salutis 364. Fontis regij 276. apud Fontem Ebrandi 369. Fontanum 364. Fontinellam 279. Franckenthal 364. Fravvenberg 283. Fravvenmunster Tiguri 287. Fravvenroth 367. Fruttuarense 354. Fuldense 251. 281. Gandersheimium 287. Gemblacense 352. Gengenbach 281. Georgij Martyris 279. S. Georgij Augustæ 365. S. Georgij in Duello 353. S. Gregorij in sylua nigra 359. D. Georgij Venetijs 353. Gerenrodense 356. Gerontocomium 281. Gertrudis 367. Gerundense 278. Geseck 356. Geysenfeld 257. Gsann 554. Gigniacense 288. Giruuicense 280. Gladbach 353. Glasconiense 281. Glocestriense 255 Gorzia 284. Gottesavv 356. Gotteszell 276. D. Gothardi 361. Græcorum Romæ 286. Grascaf 358. Gurgitense 284. Gurthenense 277. Habsbrun 364. Halbasiense 280. Halthausen 361. Hamnense 359. Hasriedense 285. Haste 279. Hedklinge 255. Heerbertingum 365. Heilbrunn 364. Heimeranense 264. Helera 275. Heliense 356. Herzenalb 366. Hersfeldense 281. Hessungen 359. Heydingsfeldense 358. Hilarij ad Mosellam 275. Hilarij in Picardia 275. Hilariacum ibid. Hildesleuianum 335. Hirsaugiense 287. Hohenburgense 280. Hohenvvart 358. Helenense 281. Holzkirchen 280. Horreum Treueri 278. Hughofen 362. S. Huldrichi Augustæ vindelicorum 353. S. Hyppoliti 283. S. Iacobi 356. S. Iacobi Bambergæ 358. D. Iacobi Reginoburgi 368. S. Iacobi in monte Schonberg 358. Ibracense 369. S. Ioannis Baptistæ Hierosolymis 329. S. Ioannis Lubecæ 366. D. Ioannis mons 283. Innerdorff 366. Irsingen ibid. Isnense 359. Ittingen 363. Iugenburg 357. Iuuauiense 277. Keituuein 361. Keysersheim 364. Kiczingense 283. Kenigsmunster 356. Kreicuavv 365. Kubach 562. Lacense 358. Lanckenheim 364. Lantheim 368. Latiniacum 279. de Latta 277. Laudis 365. Lauense 359. Laurentij 282. S. Laurentij Leodi 356. Laurissa 285. Lentisgen 280. Laxouiense 263. Lindauiense 286. Lirinense 277. Lobiense 280. Loense 357. Lorchense 362. Loricham 284. Lucernense 287. S. Lucij 365. Lucusiani 177. Lutenbach 356. Luthera 365. Luxouiense 277. Madelhardestorff 368. D. Magni Reginoburgi 367. Mailrosa 280. Mallersdorff 367. Malliacense 277 Malliaense 356. Mamelsburiense 264. Mamudarium 280. Manganorum 360. S. Mangi 288. Mansmunster 287. S. Mariæ ibid. S. Mariæ Aquisgrani 285. Mariæ apud Eremitas in Heluetijs 287. S. Mariæ

de Frigido

de Frigido monte 365. S. Maria de Latina 329. B. Maria Luxenburgi 359. Maria Magdalena Hierosolymis 329. S. Maria mons 358. S. Maria Quedlinburga 354. Maria viridarium 364. Marienvverdt. 364. S. Maria Vvormacia 287. Markthal 366. Martalense 366. D. Martini 355. S. Martini aliud 275. S. Martini in Anglia 361. S. Martini Colmaria 285. S. Martini Colonia 354. S. Martini in Hispaniis 277. D. Martini Lutetia 362. S. Martini iuxta montem Sacrum 354. S. Martini Tornaci 280. S. Martini Treueris 276. Martini Turoni in Gallia 240. ad S. Martyres in Schola Graecorum 284. S. Mauri 276. S. Mauritij 361. Mauritij 357. Maursmünster 276. S. Maximini 284. S. Medardi 276. Cœnob. Medeschanischedi 280. Mehrerovv 360. Meisenthal Cœnob. 354. Melch 363. Meletense 277. Melicense 363. Merkense 359. S. Michaelis 280. S. Michaelis 355. Michel-fald 361. Michelsfald 368. S. Michaelis Archangeli Vuengense 368. S. Michaelis Hildesheimense 361. S. Michaelis Luneburgi in Saxonia 353. S. Michaelis Verduni 280. S. Michaelis in Thuringia 281. Minelene 353. Modoalenense 276. Mompelgardense 362. Monachomonasteriũ 369. Monantula 284. Monasterium 368. Montis Monachorum 272. Mons Monachorũ 356. Mons salsuginis 354. Sindense 362. Mortuaegium 281. Moslinense 283. Mulbrunnense 365. Murbachium 281. Munchen nevvenburg. 353. Munster in Argouia 352. Munster in Gramvvald 352. Mure in Argauia Heluetiorum 353. Musaeum 280. S. Naborius 275. Neoburgũ Austriae 261. Neoburgense ad Dannubiũ 355. 13. Neoburgense ad Rhenum 285. Neostephota 367. Neresheimum 359. Neunilerense 281. Neumburgicum 363. Neuvvenburg propiè Heidelbergam 265. D. Nicolai Henaci 366. Nieu Bodeken 247. Niualis 279. Nouus mons 283. Noua cella 365. Nouum Monachorum castrum 353. Nonantula 284. Nouum doliolum 247. Nunnenberg 277. Odenheim 285. Oliuense 269. Omnium Sanctorum Vienna 364. Osborch 362. Patterlingen 352. S. Panthaleonis 353. Paradisum 354. Paterniacense 352. Pfefers 282. Pegauiense 267. Pegeuiense 361. Petershausen 353. S. Petri 277. S. Petri 278. S. Petri extrà muros Beneuentanorum 280. S. Petri extra muros Ticinensis urbis 281. S. Petri Mersburgense 359. S. Petrimons 243. Petri in Orphiana insula 297. S. Petri vicinum Papia 281. S. Peter auffdem Schvvartzvvld 352. D. Petri Treueris 355. Petrsburgum 359. Piburgiũ 369. Pitlauiense 277. Plocense 369. Pœnitentia 276. Portanen 280. Portense 367. Pramonstratense 363. Pratinsula 353. Prumicense 286. Prunlingen 368. Quercetum 357. S. Quintini 353. Rabdorff 366. Ranshofen 361. Regenstorff 368. Reichsfor 280. Reinhausen 359. Reomaus 277. Reychovv. 281. Rheinfelden in Halsatia 367. Rheni augia 285. Richenbach 359. Richenpagum 367. Riddahes-husense 366. Rinichnacum 361. Rod 359. Roggenburg 363. Rotelspurg 285. Rotenhaslah 367. Ratollfscellense 287. Rotum vel Rhodiũ 363. Salomonis 288. Salomonis villa 364. ad Salinas 361. Salmunschvvyler 364. S. Saluatoris in Anglia 361. Saluatoris Aquicinctlo 358. S. Saluij 362. Sanctimonialium Dominici Romae 396. Santgallense 279. Schaffe 283. Schaphusianũ in Heluetia 357. Schaumbeubte 185. Schattethal 179. Schemnis 370. Schlechdorff 367. Schonberg 357. Schonnovv 364. Schomthal. 362. Schuren 278. Scussenriedt 367. Schutrense 281. Schyren. 358. ad Scotos zu den Schotten 275. Scotorũ Vienna 370. Seckingense 275. Sedebecke 365. Selesen 274. Selesen 280. Selgenstatense 287. Selse 278. Seuerini 277. Sigerpergense 358. Siluanum 367. S. Simphoriani 278. Sindelfingen 359. Sion 365. Sorethum 367. Spanheimense 363. Speinhartum 366. S. Spiritus Lutzelburgae 365. Stabulans 280. Steccebouiense 360. Steslonense 287. Steingaden 183. Stephani 281. D. Stephani 366. S. Steph. Bambergae 355. S. Stephani & Syluestri 284. S. Stephani Augustanae 353. S. Stephani Salingastadij 285. Stitterlinburgense 354. Strenuuelspach 280. Suben 181. Sultzberg 177. Sulcouense 381. Summisheim 362. Summuntorium 358. Suessionense 253. Surberg 278. Svvarzachium 281. Svvarzach 286. Syacum 283. S. Syluestri 357. S. Syluestri 283. ad Sylurum lacum 285. Tegerseense 236. 251. 253. Tegerseense 283. Tegerseense in Bauaria 544. Thaba 355. S. Theodori Bäberga 365. Thelogiense 264. Thierphauptiũ 283. Thologiẽse 278. Tniz 281. Torinense 358. S. Trinitatis 357. Truttenhausen 366. Tuiciense 357. Tumiaceste 280. Tutich. 281. Trettenhausen 366. Vaccarum riuus 362. Vallis vmbrosa 358. Vanchescense Monast. 370. Varsopagum 279. Varnpach 369. Verde 285. Vernhen 369. D. Victoris ibid. S. Vincentij 284. Monachorum Vindonicense 240. 241. Vinearum 285. Vischbecense 351. Visconiense 365. S. Viti Martyris 366. Vitonimense 369. Viuariense 277. Vra 368. Vrangia 368. S. Vrbani in Argouia 367. Vrsinum 366. Vrspergum 363. Vrspringum 352. Vttenburrhanum 254. Vttenburra 283. Vuagenhausen 369. Vualbaciense in Saxonia 356. Vualderbach. 369. Vualdkirch 353. Vualdsassen 364. Vualdseehense 366. Vualkenredense 369. Vualkenriet 363. S. Vualpurgis 287. S. Vualpurgis 356. Vualfroderse 356. Vuanchoscense 369. Vuasserschopffe 365. Vuaslare 280. Vueichenstephanum 287. Vueidenberg 369. Vueisenovv 353. Vueissensteig 288. Vuvoissenbrunnense 283. Vuesserum 367. Vuest 280. Vuettenhausen 354. Vueingarten 285. Vuiceliacum 283. Vuilheimense 359. Vuvilionense 355. Vuindenburg 368. Vuirmuthense 280. Vuolffs.munster 285. Vuessecum Vuurmspach 360. Zachariae 285. Zedlicense 365. Zenonis 367. Zuvifaltum 353. Zurzachiense 288. Zuvifaltense 259.

Monetam cudunt Abbates 262.

Monialis 6.

Monialis & Onagri comparatio 6.

Moniales. Vide Virgines sacrae.

Μόνος quid 26.

Μοναχός 6.

Mons Monachorum Monast. 278. 356.

Mons salsuginis 354.

Montis oliueti ordo 535. quando exortus ibidem habitus ibid.

Montis Sindense Cœnob. 362.

Montesiae militia ordo 484. auctor ibid. confirmatur ibid. insignia ibi.

Montanus legem de soluendis matrimonijs primus tulit 196

Montolererani Monachi 535.

Montoliuitensium ordo 419. origo, author ib. regula, vestitus, confirmatio ib.

Mores & habitus debent conuenire 76.

Mori quotidie quomodo debeamus 74.

Mors & vita in manibus linguae 205.

Mortarius, genus Pharisaeorum 8.

Mortuaria vnde 271.

Mortuorum funeribus non licet interesse Nazaraeis 17.

Mortuegium Cœnob. 281.

Moses quidam ex latrone fit laudatissimus Monachus 162.

Moses alius inuitus ex Monacho Episcopus factus 162.

Mosaicam Politiam in Christianismum induxerunt Mendicantes 454.

Mulbrunnum Cœnob. 365.

Mosliuense Cœnob. 284.

Mulier ob Religionem non tondenda 153.

Mulieres aspicere sed non appetere licet August. 367.

Mulieres in Cœnobia Monachorum ne eant 252.

Mulieres à viris nolentibus, & è contra, in Monasteria concesserunt 172. error hic damnatus 173. 173. extirpari non potuit 173.

Mulieres

Mulieres olim in Syria docebant 5.
Mulierum familiaritas pramonstratensibus abrogatur 322.323.
Mulierum consortium Franciscanis interdictum 407.
Mulieribus interdictus aditus ad Carthusiensium templa 311.
Mulieribus non licet sacra officia peragere 5.
Munch vnde 3.
Munchennevvenburg Cœnob. 353.
Mundiburdium quid 262.
Mundi & Paulina historia 448.449.
Munera nec dare nec accipere debent Monachi 216.
Munster 7.
Munster in Argouia Cœnob. 352.
Munster in Gramvvald Cœn. 352.
Murbachium Monasterium in superiori Alsatia 281.
Mure Cœnob. in Argauia Heluetiorum 393.
Murmurare quam sit graue 86.
Murmurare de cibo quid 89.
Musæum Cœnob. 280.
Mutilatum membris canones ad ministerium non admittunt 162.

S. NAboris Cœnobium 275.
Natura humana senum & infantium miseretur. 213.
Nazir vel Nazaræus vbi primo legatur in sacris literis 15. quid significet ibid.
Nazaræi qui 15. vinum non bibunt 16. 17. vxores habent 17. carnes edunt ib. mortuos non tangunt 16.17. instituta & mores 16.17
Nazaræorum Monachorum comparatio ib.
Nefesogli Turcis qui 24. capellis vel vestimentis suis omnes infirmitates depellunt 24.
Neoburgense Monasterium ad Danubium 356.
Neoburgense Cœn. ad Rhenum 285.
Neoburgum Monasterium Austria 362.
Neostephata Monasterium 365.
Nereshermen Monaster. 369.
Nestoriani Monachi 190.191.
Neoburgensis schola puellarum 266.
Nevvberg Monasterium 356.
Nevvenburg Cœnobium prope Heidelbergam 266.
Nevvmburgicum Cœnob. 564.
Nevvilerense Cœnob. 281.
Nicea Vrbs 333.
Nicena Synodus vindicatur 160.
Nicephori error 14.
Nicolaus Clemangis grauiter insectatur Mendicantes 469. & Moniales 470.
Nicolaus Gallus contra Carmelitas scripsit 387.
Nicolaus Eremita Vndervvaldensis 38. quando claruerit 38 in solitudine 21. annos absque cibo & potu vixit 38. vita sanctimonia 38. mors 39.
Nicolaus III. Regulam Francisci in scholis pralegi mandauit 410.411.
Nicolaus Taruisinus, opilionis filius fit papa 394.
D. Nicolai cœnob. Isenaci 376.
Nicolaitarum secta vnde orta: & summa doctrina 61.
Nieu Bodeken Cœnobium 247.
Nigellus sceleratos Monachorum mores depingit 349.
Niualis Cœnobium in Brabantia 279.
Nobiles olim in Monasterijs educati & instituti fuerunt 266.
Nobilium filij quomodo recipiendi sint in Monasteria 218.
Nocturna illusio 80.
Nocturna laus qualiter æstatis tempore agatur 207.
Nocturna officia 207.
Nollbruder 474.
Nonantula Monasterium 284.
Nonna 5. vox Aegyptiaca quid significet ib. Germanis quid ib.
Nonnæ dictæ sunt Monachæ 5.
Nonnæ Anglicanæ liberos enecant 185.
Nonnarum tonsura, vide tonsura Virginum sacrarum
Nonni dicti Monachi 5.
Norbertus Lotharingus instituit pramonstratensium ordinem 318.319. de hypocrisi accusatur 321.
Normanni vastant Floriacense Monasterium 274.
Noua cella Cœnob. 365.
Nouitij quomodo instituendi 87. cum Nouitio quid agatur professione facta 225.
Nouitiorum probatio 217.
Nouitios recipiendi mos 347 ætas recipiendorum ib.
Nouatianorum hæresis 188.
Noui virginis Mariæ Fratres 536.
Nouus mons Cœnob. 283.
Nouum doliolum Cœnobium 247.
Nouum Monachorum castrum in Saxonia 353.
Nubere quid in Domino 183.
Nudipedes Fratres hæretici 158.
Numa Pompilius Romæ Virgines Vestales instituit 22. stipendium illis assignauit ib. congressus cum Aegeria simulat 449.
Nunnenberg Cœnobium 277.
Nuptiæ sacrarum Virginum post virginitatem promissam libera erant 141.143. quando male audire cœperint 143. & de his Patrum & conciliorum iudicia 143. 145. 147. nuptiæ harum contractæ quando cœperint dissolui 147. vt descensum sit ad prohibitionem nuptiarum 145. 147. nuptias Basilius incestas appellat 143.
Nuptijs inesse prohibentur Monachi 229.
Nuptiales dies 542.
OBedientia monastica superstitiosa 119.
Obedientia præstanda Monacho 205.
Obedientia quibus præstanda 77.
Obedientia mensura 86.
Obedientia ordo 221.
Obedientia promptitudo 88.
Obedire nolentes in Monasterio nemo defendat 221. pœna qui inobedientem defenderit ibid. sibi inuicem obediunt Monachi ib.
Obseruantes 427.
de Obseruantia Fratres 427.
de Obseruantia Fratrum ordo 501. origo ib. confirmatio 501. 502. à conuentualibus iniurijs affecti 501. & contra illi conuentuales contumelijs proscindunt 504. decretum concilij Constantiensis pro illis 502.503. ritus 504. in suo instituto non diu perseuerant ibid. confirmatio ibid incrementa 504.505. in Angliam ducuntur 505. impugnantur à conuentualibus 505. in reliquis ordinibus exoriuntur ibid. Christum se esse quidam ex illis finxit. 105.
Oceanus limites suos permulta miliaria egressus 452.
in Occidente pater Monachorum Benedictus 201.
in Occidentis Vrbes quis primus Monachos & Monasteria introduxit 197.
Ocium causa Eremiticæ vitæ 17.
Ocium fugiant Monachi 114. est animæ inimicum 209
Ociosi sermonis periculum 85.
Oculi Domini speculantur bonos & malos 206.
Odenheim cœnob. 285.
Oeconomi Cœnobiorum 117.
Oeconomia Cœnobiorum 117
Officium diuinum quid 414.415.
Officia diuina per diem 209.
Officium diurnum Brigidarum 506.507.
Officia nocturna. 207.
Officia quomodo distribuenda 91.

Offensi

Offensi animum placandi ratio 221.
Oliuense Monasterium 363.
Omnium *sanctorum* Monasterium *Viennæ* 364.
Onagri & monialis comparatio 6.
ad Opera bona quando prompti reddamur 88.
Operum merita auxerunt Monasteria 270.
Opes Monasteriorum *in quos vsus conuersæ* 351.
Operare vt debeant Augustiniani 375.
Oratio breuis & pura sit 210. *eiusdem reuerentia* 210.
Orationis forma qua Franciscani vtuntur 433.
de Orationis reuerentia 210.
Orantium corda vagari non debent 91.
Orantium vnitas multum valet 73.
Ordines omnes constant è Monachis & Monachabus 111.
Ordinum Monachorum & Equitum militarium catalogus.
Ordo Albatorum 318. *Alborum spirituum* 493. *Alcanthare militum* 498. *S. Ambrosij ad Nemus* 525. *Ambrosianorum* 532. *Annunciationis B. Mariæ* 526. *S. Antonij de Vienna* 311. *Antoniani* 317. 317. *Apostolicorum* 199. *de Armenia Fratrum* 532. *Augustinianorum* 108. *Augustinensium Eremitarum* 372. *de Auis* 532. *Aurei velleris* 527. *Bandatorum* 529. *Barfusser* 427. 543. *S. Basilij* 67. *Basilianorum* 88. *Batutinorum* 532. *Beghardorum* 494. *Beghinarum* 494. *Beguttarum* 494. *Benedictinorum* 196. *Bernhardinorum* 313. *&c. Bethlehemitarum* 486. *Bonorum hominum* 486. *Bonæ voluntatis* 532. *Boni nuntij* 471. *S. Brigidæ* 505. *Bursfeldensis* 532. *Calatraua militia* 343. *Caligula* 499. *Camaldulensis* 306. *Canonicorum S. Georgij in Alga* 519. *Canonicorum Lateranensium* 520. *Canonicorum regularium S. Marci* 586. *ordo horū alius* 531. *Capellanorum* 532. *de Captiuorum redemptione* 481. *Carmelitarum* 283. *&c. Carteriorum quitū* 499. *S. Catharinæ* 515. *Carthusiensis* 309. 311. *Cellariorum* 532. *Chalomerianorum* 532. *Charitatis* 532. 311. 313. *Cisterciensiū* 313. *S. Claræ* 484. 48. *Clarissarū* 483. *Clauigerorum* 533. *Cluniacensis* 153. *Clutinæ vallis* 252. *Calestinorum* 247. *&c. de Communi vita* 532. *Compostellanorum* 344. *Constantinopol. militiū* 533. *Cruciferorum* 336. *Cruciferorum alius* 533. *Crucigerorum* 337. *Crucis Fratrum* 533. *Crucis stellatorum* 533. *S. Damiani* 284. *Dominicanorū* 390. *Duniacensis* 305. *S. Francisci Eremitarū* 525. *Forsientium* 533. *Forsiferorū* 533. *Franciscanorum* 403. *&c. Fratricellorum* 474. *Gastalianorum* 532. *Geneta* 533. *Flagellantium* 486. 487. *&c. S. Georgij* 529. *Gertrudis* 533. *Gilbertinorum* 323. 325. *Gladiatorum seu Gladiferorū* 479. 481. *Grandimontensis* 309. *Gratiæ* 536. *Gregorianorum* 200. 201. *Gerundinensium* 201. *Helenæ Fratrum* 533. *Hieronymianorum* 106. 89. *S. Hieronymi seu Eremitarum Hieronymianorum alius* 516. *Hierosolymitarum* 343. *Hierosolymitanorum* 533. *de Hispania Fratrum* 533. *Hystricis equestris* 533. *Hospitalariorum militum S. Ioannis* 328. 329. *Hospitalariorum* 533. *Hospitalariorum S. Spiritus ordo* 327. *Humiliatorum* 316 *D. Iacobi Fratrum* 534. *D. Iacobi militum de Spatha* 344. *Ieiunantium* 527. *Iesu Christi militum* 498. *Iesuatorum* 514. 515. *Ignorantiæ* 534. *Inclusorum ordo* 535. *Indianorum* 531. *Ioannitarum* 328. *Ioannitæ de ciuitate* 534. *Iosaphati vallis* 534 *Iosephi* 534. *S. Iustinæ* 520. *de Labanda* 534. *Lazari* 534. *Lazaritarum seu Hierosolymitanorum* 343. *Lazaritarum alius* 534. *Linonchlenij Fratrum* 534. *Equitum Lunæ* 529. *Magdalenæ* 534. *Mariæ milites* 342. *S. Mariæ militia* 484. *S. Mariæ Monialium* 534. *S. Mariæ ordo alius* 535. *B. Mariæ seruorum* 492. *S. Mariæ quartus* 535. *Marturinorum* 536. *Martyrum Fratres* 336. *Maritianorum Equitum* 472. *Melitensium* 334. *Mensæ orbicularis* 535. *Meretricum pænitentium* 516. *Equitum S. Michaelis* 529. *Militum Sepulchri Dominici* 477. 479. *Monacharum liberarum* 535. *Minimorum Iesu Mariæ* 525. *Minorum* 403. *&c. Ministrantium infirmis in Hospital. S. Antonij* 318. *Montis oliueti* 535. *Misericordiæ Fratres* 532. *Montesiæ militia* 484. *Montoliuitensium* 519. *de Obseruantium Fratrum* 501. *&c. S. Onophrij Eremitæ Paulinorum* 532. *S. Pauli Eremitarum* 486. *pauperum Dominarum* 484. *Pauperum Voluntariorum* 5 5. *Peregrinorum pauperum* 511. *Perifcelij* 499. *S. Petri de Corbulo* 535. *S. in Schunbach* 535. *Petri Pænitentium* 427. *Pænitentium Mulierum* 525. *Prædicatorum* 389. *&c. Premonstratensium* 319. 321. 323. *Purgatoriorum* 535. *Rebattinorum militum* 530. *Reclusorum* 535. *de Redemptione captiuorum* 481. *Rhodiorum* 338. *Robertinorum* 325. *Rotundæ tabulæ* 535. *S. Ruffi* 535. *Saluatoris* 505 *S. Saluatoris* 505. *S. Saluatoris seu Scopetinorum* 518. *Sanguinaria pænitentia* 486. *&c. Scala Dei* 535. *der Scherbrudern* 533. *Sclauoniani* 535. *Scopetinorum* 517. *Scotiæ Fratrum* 535. *Sepulchralium* 533. *Seruorum B. Mariæ* 492. *Seruientium ægrotis* 536. *Sodalitatis Diuini Amoris* 531. *S. Sophiæ* 536. *S. Speculariorum* 536. *Sancti Spiritus* 520. *Equitum S. Spiritus* 530. 223. *S. Spiritus Hospitalariorum* 28. *S. Spiritus D. D. V. Valentini, Quirini & Antonij* 536. *Equitum Stellæ* 498. *Stellatorum* 268. *S. Stephani* 530. *Syluestrinorum* 268. 309. *Templariorum* 335. 337. 339. *Teutonicorum Marianorum* 339. *&c. Thabennensiotarum* 66. *Theatinorum* 531. *S. Thomæ militum* 536. *S. Trinitatis* 481. *Turlupinorum* 519. *Valetudinario seruientium* 336. *Vallis Scholarium* 485. *Vespillonum* 535. *de Viridi valle* 536. *Vallis Vmbrosæ* 307. *Vngaricus Eques* 536. *Vuences laitarum* 536. *Zambonitæ* 374. *Zupffnonnæ* 536.
Ordo in mandatis Dei seruatur 69.
Ordinem Franciscanorum promittendi forma 436. 438.
in Ordine Franciscanorum semper occultus Papa ib.
Ordinum Monasteriorum varietas, vitas, multitudo improbatur 303.
de Origine Monachatus variæ opiniones 50. 51.
Origines seipsū castrauit 43. 63. *infensus coniugio ibid. vnde errorem istum hauserit ibidem eius iudicium de Virginitate* 63.
Osborch Monasterium 362.
Oσιοι vnde Græci mutuarint.
Ostiarij ordinatio 210. *eius conditiones ib. habitatio ibid. vt recipere debeat pulsantes ib. quando ei adiutor dandus ibid.*
Ostiarijs subiecti Abbates 545.
Ostiarijs inferiores Monachi 159.
Othmarus primus Abbas S. Galli 200.
Otho III. Imp. Monachis nimium indulgens 350. 351.

Pachomius author Thabennensiotarum 66. 122. 68.
Pactio, non defloratio Virginis facit matrimonium 177.
in Palæstina Eremitæ superstitiosissimi 40. 41.
in Palæstina ante Hilarionem nulla fuerunt Monasteria 56.
de Palladij historia Lausiaca iudicium 1, 8.
Pallium quid 157. *eo vsi ad Christum conuersi priscis temporibus ibid. tandem in desuetudinem abijt ibid. Pallium Mariæ* 396.
Panis libra sufficiat libra sufficiat Monachis in die 213.
Panis consecrati intinctio in poculum renouatur 305.
Panem nostrum da nobis quid sit 100.
Panem negant esse corpus Christi realiter Flagellantes 490.
S. Panthaleonis cella in Inhofen 352.
Panthaleonis Monaster. Coloniæ 353.

in Paphlagonia

in Paphlagonia Monachatus autores 59.
Paphnutius quidam cum filio in Monasterium recipitur 117.
Paradisum Cœnob. supra Schaphusiam 354.
Parentes Monachatus ergo reliquerunt liberos & econtra 167. reprobatur hic error ex verbo Dei, concilijs, Patribus 167. Bellarminus hunc errorem defendit duabus exceptionibus, ex Scriptura, Canonibus conciliorum, Patribus 168. 169. 171. sed refutatur locis citatis.
Paring Monasterium 267.
Parisiensis Academia professorum dissensio cum prædicatoribus 357.
Parisiensis schola liber de periculis Mundi comburitur 468.
Parisiensis laniena cruenta in Bartholomæi festo 338. 339.
Parricidium Iacobi Clementis Dominicani incarnationi & resurrectioni Christi comparatur 452.
Parturientibus Francisci cuculla & bracca exosculanda exhibita 156.
Paschalis 11. perfidia in Henricum 5. Imp. 242. 243.
Paterniacense Cœnob. 351.
Patroni Cœnobiorum 260.
Patres primi Monachatus admiratores 33. grauiter errant 33. Apostolos non Monachos faciunt 55. coronæ nomine quid intelligant 126. 127.
Patrum iudicia de Virginitate 63. 65. sententia de primis Eremitis excutiuntur 33.
à Patribus ad Scripturas prouocandum 33.
D. Paulus habuit Vxorem 193.
Paulus Thebeus primus Eremita quando & qua occasione Eremum incoluerit ibi. illius exercitia 36. habitaculum 34. 36. Victus ibid. vestitus 36. 515. non est autor Anachoretarum 28.
Paulus 4. antea Ioannes Petrus Carrafa dictus 531.
Paula laudatur qui reliquerit liberos 167.
Paulinus non induit cucullam vt Bellarminus putat 159.
Paulini 428.
Paulinorum ordo 532. autor & origo ib. ritus ib. iuuenes & puella ad domandam carnem vno lecto concumbunt, sed cruce interposita ib. ex Italia eyciuntur ibid.
Paulina & Mundi historia 428. 449.
Pauperes spiritu qui 94.
Pauperes voluntarij 268. eorum instituta & genus vitæ ib.
Pauperum Dominarum ordo 484.
Pauperum peregrinorum ordo 511. origo, rits & leges ibid.
Paupertas prædicatorum 392.
Paupertas res media 454. triplex inter mendicantes, altissima, media & infima ib.
Paupertatis altissima theoria iucunda 454. 455. praxis grauissima 455. ab hac se Mendicantes liberare volunt 455. professa pœnituit Mendicantes 454.
Paupertatis socij 499.
Paupertatis votum. Vide Votum paupertatis.
Paupertatem non vouit Christus 414. nec Apostoli 54. 55. 415.
Paupertatem qualem instituerit Franciscus 420.
Paupertatem voluntariam & mendicitatem rectè voueri & suscipi probare vult Bellarminus, sed refutatur 419. 421. 423.
Peccati fomes libido 73.
peccato alterius consentire quid 97.
Peccata non sunt leuia ducenda 77. propter seipsa nobis displicere debent 97.
Peccatores quomodo corripiendi 73.
Peccatorum expiatio cucullis adscripta 156.
Peccantium multitudinem respicere nocet 72.
Pecuniam mediante papa condonet sceleribus 323 Franciscani etiam absoluunt sceleratos quosque 446.
Pecunias habere infirmitatis humanæ est 457.
Pecunias attrectare Franciscanis non licet 415.
Pegauiense Monasterium 267.
Pegouiense Monasterium 361.
Peguanorum Monachorum ritus, mores, vestitus, atque Religio 27.
Pelagius Monachus orientem & Angliam veneno suo infecit 190.
Pelagiani Monachi 189. hæresis eorum 189. à Monachis profecta 190.
Pepuziani hæretici Mulieribus Sacerdotium attribuunt 5. damnantur à Carthaginen. 4. synodo ib.
Peregrinorum pauperum ordo 330. origo ib. ritus ib. leges ib.
Perfectorum instituta quæ 469.
Perfectionem vitæ monasticæ tribuere impium 466.
Peribolaum quid 155.
Periscelij Equites 328.
Persecutiones originem dederunt eremiticæ vitæ 34. 35. 43. 553.
Personarum acceptio non fiat sed infirmorum consideratio 212.
Petrus an rasus fuerit 127.
Petrus de Aliaco Monachos tollendos censet 271.
Petrus Eremita preculas Rosarias inuenit 384.
Petrus Ferdinandus I. magister ordinis D. Iacobi de Spatha 344.
Petrus Gambacita Pisanus author Hieronymianorum Eremitarum 107.
Petrus Mediolanensis cappa sua angina laborantem sanauit 156.
Petrus Moronaus autor Cœlestinorum 493. fit Pontifex ibid. dictus Cœlestinus ibid. eius natiuitas & educatio ibid. mors ibid.
S. Petri Cœnobium extra muros Beneuentanorum 280.
S. Petri Cœnobium 278.
S. Petri Mersburgense Cœnob. 359.
S. Petri mons Cœnob. 247.
S. Petri Cœnob. in orphiana insula 277.
S. Petri Cœnobium Salzburgi 277. quando fundatum & quo authore ibid. doctos viros habuit ibid.
Petriburgum Cœnob. 359.
S. Petri de Corbulo ordo 535.
S. Petri in Shunbach ordo 535.
Petershausen Monasterium 353. incendio deletum restauratur ib.
S. Peter auff dem Schvvarzuvald Monast. 352.
S. Petri Cœnobium extra muros Ticinensis ciuitatis situm 283.
Diui Petri Cœnobium Treueris 355.
S. Petri Cœnobium vicinum Papiæ 281.
Petterlingen Monast. 352.
S. Petri nummus 297.
Pfeffers Monasterium 282.
Pflaeger 260.
Pharisæus vnde dictus 7.
Pharisæi à quo promoti 7. quæ vera doctrinæ capita retinuerint 8.
Pharisæorum errores, ritus, vestitus 8.
Philautus quis 98.
Philippus Bonus instituit ordinem Aurei velleris 527.
Philippus Tudertus author ordinis Seruorum B. Mariæ 491.
Philonis descriptio Essenorum 12. 13. non est Apostolica traditio 15.
Philosophi Monachi cur dicti 4. superstitionum magistri ibid.
Philosophorum & Monachorum comparatio 4.
φρονιστήριον quid 6.

Phylacteria

Phylacteria quid 8.
Piburgium Monast 369.
Pillamense Monasterium 297.
Pighius refutatur 143.
Pigritiæ remedium 86.
Pinzegori qui 427.
Pior eremita superstitiosus 39. sororem morituram aspicere noluit 40.
Pius I. an consecrat. Virginum instituerit 193.
Pius V. Humiliatorum ordinem abrogauit 316.317.
Placere sibi 86.
Placere sibi 86.
Placidus patricius Romanus in Sicilia Benedictinorum ordinem plantauit 198.
Platina refutatur 134.
Plocense Monasterium 369.
Pœna fornicantium Monialium 245.
Pœnitentia quomodo agenda 92.
Pœnitentiæ doctrinam disputationibus inuoluerunt Mendicantes 475.
Pœnitentiæ Cœnobium 276. quo authore conditum ibid. qua de causa ibid. vnde denominatum ibid. multis prouentibus Regiis locupletatum ibid.
Pœnitentiæ fructus 77.
Pœnitentes Minoritæ 427.
Pœnitentium ordo 427. confirmatur ibid. damnatur in Anglia ibid. sed rursum approbatur ib.
Pœnitentium incrementa 443.
Pœnitentium mulierum ordo 525. author & confirmatio ibid.
Pœnitentes quomodo suscipiendi 79.
Poloni rotunda tonsura in morem Monachorum cur vtantur 296.
Poloni Papæ tributarij facti 295. qua occasione ibid. quibus conditionibus ib.
Poloni cum Teutonicis bellum gerunt 342.
Polonia recipit Predicatores 395. Poloniæ rex Prussiæ Ducatu se abdicat 341. eius translatio cum Teutonicis non approbatur ib. transactionis leges ib.
Politici Abbatias regere incipiunt 239.
Politica administratio Monachis interdicta 417.
Polydorus queritur de Monachorum petulantia 349. contra Mendicantes scribit 471. eius errores 105.107.138. 193.326.
Pontifex Franciscanos hæreticos pronuntiat 415. flagellationes publicas prohibet 490. conniuet sceleribus mediante pecunia 162. & aliquos à suo voto absoluit 323. hæreticus proclamatur à Fratricellis 435. longo tempore occultus fuit inter Franciscanos 436.437.
Pontifices contradixerunt Begardis 495.
Pontifices ad brachium seculare confugiunt 255. ex Franciscanis qui prodierint 443. constitutionem Imperij ad se trahunt 243. diuina & humana venalia habent 424
Pontificum nomen Apostolis ignotum 53. dispensatio 147. libido quiduis agendi 132.
Pontificalis cœnæ descriptio 543.
Pontificialia gestandi licentia Abbatibus data 345.
Portense Monast. 359.
Portare infirmitates quid 101.
Portare onera inuicem quid 101.
Portaneu Monast. 280.
de Portiuncula 227.
Postillator Bibliorum primus quis 397.
Prædia ne dentur Manachorum collegijs edicto sancitur 250.
Prædicatores cur Mendicantes dicantur 454. cur Franciscanis præponantur 371. quotannis Capitulum generale habent 391. Mariæ Fratres dicti 393, infidelibus nolunt prædicare 395. vt Regulam promittant 395. cur sinistra manu communicent ibid. quot Pontifices & Cardinales habuerint in suo ordine 397. pueros recipiunt ante probationis annos 401. damnatur hic mos ib. transfugas recipiunt 403. sedi Romanæ sunt formidabiles ibid. priuilegiantur 402.403. fingunt nouum Euangelium 450. veniunt in Hispaniam 395. Bononiam ib. in Scotiam ib. Poloniam & Rusciam ib. in Angliam, Hungariam ib. in Galliam 449.
Prædicatorum ordo 390. &c. in tres partes scinditur 391. origo 390. author, ritus 389.391. regula 391. confirmatio ib. paupertas ieiunia, lectisternia ib. vestitus ib. Monasteria humilia ib. officium 393. propagatio 395. Monasteria quot & vbi 396.537. contentio de vestitu cum Augustinensibus 391. cum Academia Parisiensi 393. visiones fictæ 397. Magistrorum generalium catalogus 393.395. in illorum ordine eleemosyna cessant 394.
Prædicatoribus carnis esus prohibitus 391. Mulierum familiaritas prohibita 392. silentium mandatum ib. palatium Romæ cessit 395.
Prælati cura in iniungendis officijs 95.
Præmonstratenses contendunt cum Carmelitis propter albas cappas 319. non vtuntur Pontificalibus ornamentis ib. non instituunt scholas 323. hinc bubulci dicti ib. Frustra reformantur ibid. ab initio duplicia monasteria habuerunt 252.
Præmonstratensium ordo 320. &c. origo 318.319. autor, nomen, confirmatio, priuilegia 319.321. peculiaria huius ordinis 322. in Angliam veniunt 319.323. illorum sceleribus conniuet Papa 323. Religio protecta ib. Abbates eligendi mos & officium 320.321.
Præmonstratense Monasterium in Lotharingia 363.
Præpositura Beronensis 352. Embracensis 367. Episcopicellensis 27. D. Ioan. Lubecæ 366. S. Leonhardi Sant. Galli 363. S. Mangi Santus 287. Quatuor turrium 358. Tigurina 276. S. Vrsi Soloduri 276. Vuagenhausen Vualdseensis 366.359.
Præpositus ordinetur ab Abbate 220.
Præpositi Monasteriorum 210. ex indebita eius ordinatione quæ mala oriantur 220. pœna delinquentis ib.
Præsidentis iudicio omnia comittenda 89.
Præsulum nomen Apostolis ignotum 53.
Prandium & cœna quibus ferculis instruantur 213.
Pratinsula Monasterium 354.
Preces cur non exaudiantur 97. numerare eas superstitiosum 414. 415.
Preces vendiderunt Monachi 295. hic error quando exortus ib. confutatur 296.297.
Preculas Rosarias quis inuenerit 384.
Presbyteros habuerunt Eremitæ 46.
Presbyteridæ in publicis congressibus docent 5.
Principes in Monasteria expiandi peccata gratia concesserunt 291. error hic refutatur ibid. olim in Monasterijs educati 266.
Princeipes Christiani debent pseudomonachatum abrogare 550.
Prior Ioannitarum 329. vbi in Germania sedeat ib.
Prior pro ædificatione ad mensam potest aliquid dicere 213.
Priscillianistæ esum carnium prohibuerunt 289.
Processiones 301.
Procuratores Cœnobiorum 260.
Prodigia horrenda Mendicantes Monachos antecesserunt 452.453. multi ea obseruarunt 453.
Prodigijs doctrinam suam asserunt Turcorum monachi 24.
Profani Equites qui 328.
professio Virginitatis olim libera 139.
promissio temeraria non soluenda sed corrigenda 173.
prophetia de schismate in ordine Franciscanorum 505.
prophetia Hildegardis de Mendicantibus 463. & Cyrilli presbyteri de ijsdem 464.465. Scholia in eam ib.

***** propheticus

Propheticus loquendi modus 100.
Prophetarum filij 19. *cur sic dicti ib. non fuerunt Monachi ib. non sunt Monachatus autores* 51. *cur Hieronymus Monachos dixerit* 20. *pulmento vescebantur tempore famis ib in vrbibus habitabant ib.*
Prophetarum collegia 19.
Proprium an habere liceat 79.
Proprij possessio noxia 510.
Proprietas bonorum an licita sit.
de Proprietate rerum certamen 455.
Proterius Episc. Alexand. trucidatus in medio baptisterio 190.
Proteuangelium Iacobi liber apocryphus 140.
Prunniense cœnob. 286.
Prunlingen Monasterium 288.
Prussia ad Christianismum 341. *conuertitur* 171. *rebellat* 342.
Psallere sapienter quid 71.
Psallendi mos Augustinensium 376.
Psallendi modus in Monasterijs 209.
Psalliani qui & Messaliani Monachi 191
Πτυχὶς *quid* 401.
Pueri minori ætate quomodo corripiendi 211.
Pulmentum quid 217.
Pulmenta duo cocta ad refectionem quotidianam sufficiant 21?.
Purgatorium damnant flagellantes 490.
Purgatoriolum ordo 535. *habitus & vestitus ib.*

QVadragesima obseruatio 215.
Quarta partis decimarum origo 458.
der Quaten origo 458.
Quatuor turrium præpositura 358.
Querceium Cœnob. in Brugensi suburbio 357.
Querela de Monachis & Monialibus 149. 154. 217. 301. 306. 315. 251. 349. 321. 349.
Quæstionum & Responsionum liber non est Iustini 52. 53. 179.
S. Quintini Ecclesia Monast. mutatur. 353.

RAbanus Maurus 263. *eius studium in Fuldensis Monasterij schola & bibliotheca restanda studium.* 264. 265.
Rabdorff Cœnob. 366.
Radere & tondere differunt 126.
Rasura hodierna Monachorum non similis veteri 127. *ante annos* 400. *Christi non fuit in vsu* 129. *non ab omnibus probata* 129. *non Nazaræorum institutum* 130. *non mandatta à Deo ib. sed prohibita* 129. 131. *Ethnicorum ritibus aduersatur* 131. *est seruilis & flagitiosa* 131. *probosa* 132. *morionum propria, mollitiei & ærumnarum nota ib. coitum parit* 133. *ab Ethnicorum sacerdotibus mutuata.* 130.
Rasura Nazaræorum & Monachorum dissimilis 130.
Rasura Petri hodiernum non probat 129. *rasuræ eius causa incerta ib.*
Rasura & tonsura nominibus Iesuitæ sine discrimine vtuntur 127.
Rasuræ an sit autor Anicetus 128. *an Paulus ib. non eadem vbique forma* 130. *Mysteria nouem* 131. 133. *eius antiquitatem probat Barbeius* 129. *sed refutatur ib. vera origo* 129. 135.
Rasura barbæ aduersatur verbo Dei 136. *Patrum memoria non ab omnibus Clericis recepta ibidem est mollitiei signum* 137. *& luctus ibid est fœda nuditas* 134. *in Oriente non fuit vsurpata* 135. *Romæ & alibi nulla lege sancita ibid.*
Rasura barbæ Mysteria 137. *origo* 134 136. 137.
in Rasura barbæ Christiani Romanum Clerum imitati sunt 135.
Radere barbam & caput non licet ex Apostolorum constitutione 136.
in Radenda vel non radenda barba eiusque prouincia consuetudo seruanda 136.
Radulphus Episcopus Angliæ Minorum ordinem qua occasione ingressus 242.
Raiculphi Monasterium 280.
Ranshofen Monasterium 361.
Rebatinorum militum ordo 512.
Rebellio Prussiæ à Teutonicis 342. *causa rebellionis ib.*
Rebrachatoria 116. 117.
Rechabitæ qui 18. *vinum non bibebant ib. agriculturam non exercebant ib in tabernaculis habitabant ibid. Vxores habebant ib. non sunt Monachorum Patres* 17. 51.
Reclusorum ordo 535. *cur sic dictus ib.*
de Redemptione captiuorum militum ordo. 481.
Redimicula 117.
Reficere Fratres quibus horis oporteat 213.
Reformati 427.
Regensdorff Cœnob. 368.
Regij coloni qui 271.
Regula primorum Monachorum in Alemannia & Heluetia erat Verbum Dei 199.
Regulares Canonissæ 111.
Regulares dicuntur Monachi, sed impropriè 3.
Reichford Monasterium 280.
Reimundus de Pennaforti Decretales colligit 393.
Reinhausen Monast. Saxoniæ 359.
Religio vera contemnitur propter peccata infidelium 100.
Religio Iaponiorum impia 26. *vana* 26. 27.
Religionis causa Vxor non deserenda 414.
Religionem vnam Deus in populo suo habere voluit 7.
Religiosi qui dicantur 3. *Monachi cur sic dicti ib. secularia iudicia fugere debent.*
Religiosi Iaponiorum 26.
in Religiosis damnatur vestitus hypocriticus 156. 157.
Reliquiarum translationē prohibuit Antonius Eremita 37.
Reliquiarum importatio in Monasteria 302.
Remboth Monachorum genus quale 28.
Remboth vnde dicti 288. 289. *eorum mores, ritus, instituta, vestitus, habitatio* 28. 29.
Remedium contra libidinis stimulos 372.
Rennuitæ Monachi 28.
Renunciare seculo quid 74.
Resurrectioni Christi comparatur parricidium Iacobi Clementis Dominicani 452.
Reychenovv 266.
Reychovv Cœnobium 281.
Rex Bulgarorum monasticum habitum deponit 295.
Rhaca quid 97.
Rhedo Comes Montigranellus author Hieronymianorum Eremitarum ?07.
Rheinfelden Cœnob. in Holsatia 377.
Rheni augia Cœnob. in insula Rheni situm 286.
Rheynovv Cœnob. 286.
Rhodij dicti Ioannitæ 332. *Rhodo potiuntur ib. amittunt* 333. *hinc pulsi vbi appulerint ib. in* 8. *linguas diuiduntur* 331.
Rhodiorum votum 332. *mos eligendi Magistrum* 333. *Magistri qui ib.*
Rhodijs Melita attributa 334.
Richardus Armachanensis Episcopus libro edito Mendicantes refutat 468. *tanquam hæreticus excommunicatur ib.*
Richardi Cantuariensis Episcopi sepulchrum spoliarunt Franciscani 446.
Richenbach cœnob. 359.
Richenpagum Cœnob. 377.

Riddabes-

Riddabesbusense cœnob. 366.
Ridendi tempus nunquam est in hac vita 84.
R...chnacum cœnob. 361.
Risus quid in scriptura 74. *incontinentiæ signum ib.*
Robertinorum ordo 225.
S. Rochi fraternitas 298.
Rod Cœnob. 359.
Rogerius Siciliæ Rex habitum monasticum deponit 295.
Roggenburg Monast. in Sueuia 363.
Romualdus Camaldulensis ordinis autor 306. *diabolicis præstigijs à Monacho deceptus Monachismum assumpsit ibid.*
Roma est Babylon 106.
Romam Monachatus introductus 60. 197.
Romam Benedictini veniunt 198.
Romæ magnificum collegium Iesuiticum 542.
Romanæ Synodi sub Sylvestro habitæ non probantur 194.
Romulus in numerum Deorum relatus 271.
Rosarij origo eiusque fraternitas 297.
Rosenkranz unser frauven 299. 298.
Rosorias preculas quis inuenerit 384.
Rotelspurg Cœnob. 285.
Rotenhaslach Cœnob. 287.
Rotobscellense Cœnob. 287.
Rotum vel Rhodium Cœnobium 363.
Rotunda tabula ordo equestris 535. *cur sic dictus ibid. autor ibid.*
S. Ruffi ordo 535. *auctor ib. vestitus ib.*
Ruscia prædicatores recipit 395.

S*Abaudia Dux unde albam crucem in clypeo rubeo habeat* 333.
Sabellici errores notantur & refutantur 504. 326.
Saccij qui 427.
Sacerdos libera 535.
Sacerdos quid 5.
Sacerdotis officium 5. *Mulieribus non conuenit ib.*
Sacerdotes Christianorum 5. *Ethnicorum.* 5. 20. 21.
Sacerdotes Monasteriorum 219.
Sacerdotes qua conditione in Monasteria recipiantur 218.
Sacerdotum nomen Apostolis ignotum 53.
Sacerdotum rasura, vide Rasura
Sacerdotissæ dictæ Monachæ 5.
Sacrilegi qui 99.
Sacri Equites qui 328.
Sanctimonialis 6.
Sanctimoniales dictæ sunt Monachæ. 6.
Sanctimoniales an habuerint Iudæi 20.
Sanctimonialium tonsura. Vide tonsura Virginum sacrarũ
Sanctimoniales, vide Virgines sacræ.
Sanctimonialium Dominici cœno Romæ 396.
Sadducæi unde dicti 9. *Prophetarum libros repudiabant* 9. *prouidentiam Dei, animarum immortalitatem, resurrectionem corporum negabant* 9. *Epicuro & Aristippo similes* 9. *contentiones cum pharisæis habebant* 9.
Sadducæorum secta origo 9. *errores* 9. *ab illorum partibus ditiores inprimis steterunt* 9.
Ad Salinas Cœnob 362.
Salmenschvuuler Cœnob. 364.
Salomonis villa Cœnob. 364.
Salomonis Monasterium 288.
S. Saluatoris Cœnob. in Anglia 361.
S. Saluatoris Monaster. in Aquicinicto 358.
S. Saluatoris ordo 518. *nomen origo, restauratio, confirmatio ibid.*
S. Saluij Cœnob. 362.
Samaritani Monachi 189. *eorum hæresis ib. & cum Iudæis comparatio ib.*
Sanctum & iustum differunt 100.
Sancti spiritus ordo 520. *author ib. vestitus ib.*
Sanctis nuncupare nota est κακοζηλία Ethnicorum 424. 425.
Sanctificatio nostra quæ sit 97.
Sanguinem fundentes qui 8.
Sanguinaria pœnitentia 488.
Sanctgallense Monasterium 279. *celebrem scholam habuit* 264. *& bibliothecam ib.*
Sapientia à Deo petenda 100.
Sarabaitæ qui 202. 289. *dicti etiam Remnuitæ* 28. *à Gyrouagis differunt* 28. 29. *in Angliam veniunt* 29. *eorum ritus, vestitus, &c.*
Sauses Aegyptiaca vox quod Heluetijs Seuse 28.
Scaffe Monast. 283.
Scala Dei ordo 535.
Scala Iacobi latera quid significent 206. 207
Scapulare quid 226.
Satan per se nihil potest 52. *naturalibus motibus abutitur ibid.*
Schaffner 260.
Schaumbeubten Monasterium 369.
Schaphusianum Cœnob. in Heluetia 357.
Schattenthal Monast. 358.
Schennis Cœnob. 286.
Scherbruder 533.
Schirmherren 260.
Schismata Eremitica vita causa 35. *inter Franciscanos & alios ordines* 434. 435.
Schlechdorff Cœnob. 359.
Scholæ fuere antiqua Monasteria 262. 263. *&c. quandiu ibi durarint* 267. *frigere incipiunt* 351. *ad Mendicantium ordines redactæ* 474. *sub illis interierunt ibid.*
Scholasticus apud Monachos quis 265.
Scholastica autor Monialium 242.
Scholastica Theologia in Anglia deficit 384.
Scholastica Theologiæ autores mendicantes 474.
Schonovv Cœnob. 374.
Schonthal Cœnob. 372.
Schonberg Monkster. 358.
Schuren Cœnob. 278.
Schussenrindt Cœnob. 367.
Schutrense Cœnob. 281.
Schyren Cœnob. 358.
Sclauoniani ordo 535.
Scopetinorum ordo 518.
Scortatoribus Monachis reconciliatio datur, matrimonium contrahentibus non item 186. *confutatur hic error ibid.*
Scotia Monachorum habitaculis repletur 199.
in Scotiam Dominicus mittit Discipulos 395.
ex Scotia Fratres 535.
Scotorum Monasterium Viennæ 366.
ad Scotos zu den Schotten Cœnob. 275.
Scriptura S. primorum Monachorum Regula 219. *deficiente ea Romani iudices rem omnem ad statuarios relegant* 109. *quid corona nomine intelligat* 127.
Scriptura S. nihil addendum vel detrahendum 76. *ad omnem auditorum sufficiunt disciplinam* 37.
Scripturarum sacrarum lectio Monasterijs ad mensam usitata 120. *familiaris sit Monachis* 265.
ad Scripturas sacras à patrib. prouocandum 33.
S. Sebastiani fraternitas 298.
Seckingensis seu Secanica insula Monasterium 275.
Seculares canonissæ 147.
Secularia iudicia religiosi fugere debent 74.
Secularia negotia Monachi tractare incipiunt 546.
Seculo renuntiare quid 74.
Sedebeke Cœnob. 365.

Selesen Monast. 287.
Selse Monast. 358.
Semiuiri qui & cur sic dicti 21.
Σημεῖον quid 14.
Septimanarij coquinæ 212.
Sepulchri Dominici militum ordo 478. *origo, vestitus ib. inauguratio* 478.479. *iuramenta* 479. *ensis ipsorum benedictio* 480.
Sepulchri Domini custodia Franciscanis tradita 478.
Sepulchralium ordo 533. *vestitus ibid.*
Sepulchrum spoliarum Franciscani 446.
Serapion Monachus Antropomorphita 188.
Sergius Nestorianus Monachus Alcoranum conscripsit 23. 192.
Sericis vestib. induti Monachi 227.
Serui Ecclesiastici 271.
Serui Fiscales seu Fiscalini 271.
Serui Regij 271.
Seruorum B. Mariæ ordo 492. *author ib. regula & vestitus ib. propagatio ib. origo* 493.
Seruientes 281.
Seruientium ægrotis mercede fœmineus ordo 536.
Sertitus Monasteriorum vnde 271.
Seruitutis Germanorum initium 271.
Seuerini Cœnob 277.
Seuse Heluetica vox quod Aegyptijs Sauses 28.
Sichimita quid 8.
in Siciliam Benedictini veniunt 188.
Sigerpergense Monast. 358.
Silentium quando necessarium 91.
Silurnum Cœnob. 367.
Simeon quidam Eremita author stylitarum 41. *columnam ascendit, ibique instar ciconiarum habitauit* 41. *factum illius Bellarminus excusat* 44. 45. *refutatur* 45. *Danielem quendam discipulum habuit* 41.
S. Simphoriani Cœnob. 278.
Snidelfingen Cœnob. 369.
Sion Cœnobiolum 365.
Societas mala 72.
Socij paupertatis 519.
Sodalitatis Diuini Amoris ordo 531.
Sodalitates vide Fraternitates.
Solitaria vita pericula 73.
Solitariam vitam elegerunt multi odio coniugij 166. *error damnatur* 166.107.
Solitudo secularis quid 84.
Solitudinis fructus 72.
Solymannus Melitenses oppugnare conatur, sed frustra 167.334.375.
Somnus cohibendus 84.
S. Sophiæ ordo 536.
Sophronij error 14.
Sorbonæ initium 451.
Sorethum Cœnob. 367.
Sorores quomodo & quando accedendæ 100.101.
Sorores de pœnitentia 427.
Sorores de pœnitentia Domini 391.
Sozomeni error 14.
Spanheimense Monast. 363.
Specularitorum ordo 536. *vestitus ib.*
Speinhartum Monast. 390.
Spes & fides amorem Dei mandatorum generant 97.
S. Spiritus Cœnob. Lutzelburgæ 365.
S. Spiritus ordo 519.
S. Spiritus Equites 530.
S. Spiritus D. D. D. Valentini, Quirini & Antonij ordo 436.
S. Spiritus Hospitalariorũ ordo, origo, confirmatio, officiũ 327
Spittalherrén 533.
Sponsas suas ob continentiam quidam reliquerunt 177. *errorem hunc Bellarminus defendit, sed refutatur* 177.
Sponsalia Catharinæ Senensis cum Christo 515.
Stabulanus cœnob. Angliæ 280.
Stechouiense Cœnob. 360.
Stefiouiense Cœnob. 283.
Steinam ad Rhenum sitam sancti Georgij cœnobium in Duello transfertur 353.
Steingaden Cœnobium Bauariæ 346.
Stellatorum ordo 536. *duplex ib. vestitus & habitus ib.*
Stellæ Equitum ordo 498. *origo ib. symbolum ib. tessera* 499. *vilescit ib.*
S. Stephani Monasterium Augustanæ 353.
S. Stephani & Syluestri Monaster. 284.
S. Stephani Monasterium Bambergæ 356.
D. Stephani Monasterium Mogunt. 355.
S. Stephani Cœnobium Salingastadij 285.
S. Stephani ordo 530. *ordinis autor ib. origo ib. confirmatio ib. in quo differat à Ioannitis ib. sedes ib. Magister ibid.*
Stigmata Francisci, vide Fran. Stigmata.
Stitterluburgense Cœnob. 354.
Strenunelspach. Cœnob. 280.
Studius quis 111.
Studitæ ib.
Stylitarum origo 41.
Suben Cœnobium 361.
Succinctoria 117.
Suessionense Monast. 253. *eius dignitas ib.*
Suleouiense Cœnobium 369.
Sultzberg Cœnobium 354.
Summisheim Cœnobium 362.
Summuntorum Cœnobium 358.
Superbus quis 85.
Superbiæ remedium ib. eius species 49.
Superstitio Eremitarum 39.
Surberg Cœnob. in Alsatia 278.
Suvarzach Cœnobium 286.
Suvarzachium Cœnobium 281.
Syacum Cœnobium 283.
S. Syluestri cœnobium 357.
S. Syluestri Cœnobium Romæ 283.
Syluestrinorum ordo 308. 309. *regula & habitus est cum Vallis Vmbrosæ ordine* 309.
ad Syluium lacum Cœnobium 285.
Synaxis Monachorum 117.
Synodi sub Syluestro habita 144. *& de his iudicium ib.*
Syria Dea quæ 20.21.
in Syria Monachatus authores 59.
Syricius papa Monachos in tribum sacerdotum primus ascripsit 163. *constitutio eius impugnata ib.*
Syrus Monachus per annos totos 139. *ieiunauit* 39.
Σύζυγος quid significet 55.

T

Acere Discipulorum officium 205.
Taciturnitas quatenus necessaria 96. *Monachis conuenit* 113.
Talapoi Monachi in Regno Peguani 27. *Papistarum Monachos repræsentant ib. eorum ritus, mores, victus, amictus, habitatio ib.*
Talentum quis abscondit 102.
Tartariam intrant Franciscani 437.
Techellis Persa Monachus 24.
Tecla fabula apocrypha 62.293.
Theclam ante matrimonij consummationem Paulus à nuptijs reuocauit 177. *eius exemplum non facit pro Iesuitis* 177.
Tegerseense Monasterium 283.236.251.543. *eius dignitas* 235.253.
Templarij hæreseos falsò notati 170. *iniustè cæsi ib. à Germanis mitè tractati* 358.

Templariorum

Templariorum ordo 168.&c.*origo, occasio* 335. *nomen ibid. officium* 335.*Regula* 336.*vestitus, propagatio ib.priuilegia* 338.*fastus ib.tristis exitus* 338. 349. *ordinem abrogauit Clemens.V.*514.
Templarijs fugere non licebat 337.*capti ab eis vt redēpti ib.*
Templum Dei domus precationis non nundinationis puellarū 51.
Tempus ieiunij præscriptum est non à Deo 415.
in Tentationibus orandum 101.
Terræmotus ingens in montibus Saluijs 453.
Tertullianus vindicatur 159.
Tertullianus coniugio infensus 63.
Tertullianus qua occasione librum de velandis Virginibus conscripserit, & de eo iudicium 51.
Tertullus Romanus quænam Benedicto testamento legarit 197.
Tertiana quæ 153.
Testamentum Francisci 408.409.
Teutonici Prussiam occupant 341.*ex Bœmia eijciuntur* 343.
Teutonicorum Marianorum ordo 339. &c. *author* 339. *nomen* 340. *locus & nomen ib. confirmatio* 340. 341. *vestitus, Regula officium ib.genera duo ib.tres ordini præficiuntur ib.*
Teutonicis bellum facit Rex Poloniæ 341. *cum illis Gladiatores coalescunt* 481.
Teutonicos Equites recipiendi ritus 343. *& inaugurandi ibid.*
Thaba Monasterium in Vngaria 355.
Thabennensiotarum ordo 66.*autor ib. nomen* 65.288.*occasio* 66.*Regula* 66.67.121.*incrementa* 67.
Thakiphu quid Hebræis significet 130
Theatini Iesuitæ 531.
Theatinorum ordo 531.*non idem cum Iesuitis ibid.origo ib. nomen ib.*
Theodorus Abbas cum suis Monachi Enthusiastæ 189.
S.*Theodori cœnob.Bambergæ* 365.
Theolegiense Cœnobium 264.*schola fuit ib.*
Theophilactus vindicatur 159.170.
Θεραπευταὶ *dicti Monachi* 4.
Θεραπευτίδες 14.
Thierphauptum Cœnobium in Bauaria 283.
Thologiense Cœnobium 278.
Thomas an matrimonia prohibuerit 172.173.
Thomas Aquinas iniustè Desiderium Longobardum hæresiarcham proclamat 468.
Thomas de Ceperano Legendam de vita & furtis Francisci composuit 434.
Thomas Eckleston Franciscanis scripsit de origine sui ordinis 443. *de eius Scripto Iudicium ib.*
Thomas Penketus Monachus in Anglia Regem perfidus 373.
Thomas Rhedonensis Carmelita combustus & cur 386.
Thomas Valdensis Antichristi doctrinam in Lituania primus plantauit 385.*inquisitor hæreticæ prauitatis truculentissimus* 388.
S.*Thomæ militum ordo* 536.
Thomæ Aquinatis errores notantur & refutātur 109. 224.
Tigurum quando Augustinienses venerint 373.
Tigurini fraternitates abrogarunt in ipso papatu 301.
Tiguri longo tempore vnico cœn.contenti erant 287.
Tigurina præpositura 276.
Timor Dei 96. *quomodo ad eam excitemur ib.*
ex Timore qui 8.
Timotheus Monachus hæreticus 189. *Proterium trucidat* 190.*pater Timotheanorum ib.*
Timotheanorum hæresis à Monachis plantata 189.
Tniz Cœnobium 281.
Turlupinorum ordo 519.
Todtenfehl vnde 271.
Toletanæ Synodi canon vltimus explicatur 169.
Tolosæ in Christianos tyrannidem exercent Monachi 449.
Tondere & radere differunt 126.
non Tondenda Mulier ob Religionem 153.
Tonsores quando primum Romam venerint 137.
Tonsura cur instituta inter Clericos Christianorum 125.
Tonsura ea veteribus vsitata quæ etiam in veteri Testam. fuit 126.
Tonsura Sanctimonialium Virginum sacrarum, &c. non ferenda 152.*pugnat cum Dei verbo ib. cum natura ib. est turpis ib.adulterij nota* 53. *argumentum Diaboli ib. superflua ib.damnatur ib.apud Aegypti Moniales fuit in vsu ib.ab Ethnicis sumpta ib.*
Tonsura veterum Papisticæ non similis 126.
Tonsura rotunda cur Poloni vtantur 296.
Tonsura Clericorum & Monachorum origo 123. 125.
Tonsura & rasura nominibus Iesuitæ sine discrimine vtuntur 127.
Tonsuræ forma apud veteres 126.
Torinense Cœnobium 355.
Torquati Equites 328.
Τραγήματα 12.
Transsubstantiatio rasuram barbæ inuexit 136.
Trebellianica quid 458.
Triburiensis Synodi canon 47.*explicatur* 170.
Tributis qui sint obnoxij 104.
Trigesimæ origo 201.
S.*Trinitatis Cœnobium* 355.
S.*Trinitatis ordo* 481.*origo, author, vestitus, nomen, officium ib.in Angliam quando venerint ib.res donatæ vt diuidende* 481.*Ministri electio & officium* 483. *vestitus, lectisternia, potus, cibus ieiunia* 482.*rasura* 482.
Tristitia secundum Deum quid 84. *secundum seculum quid ib.*
Troglodytæ qui 30.*vnde sic dicti* 30.287.
*Troglodytarum habitationes, victus, vestitus, &c.*30.
Truttenhausen Cœnobium 276.
S.*Trutperti Cœnobium* 279.
in Tucconia idola destruuntur 200.
Tubunensia verba apud Augustinum quid 184.
Tuiciense Monasterium 356.
Tumiaceste Cœnobium 280.
Tunica Benedictinorum qualis 225.
Turci cur Monachos habeant 23.
Turcarum Monachorum quot genera 23.*descriptio* 23. *varij eorum ritus, mores & instituta* 23. *cum sacerdotibus Turcarum de eleemosyna contendunt* 25. *ab Amurathe II.contentio dirimitur ib.*
Tutsch Cœnobium 281.
Tyranni sacerdotis historia 449.
Tyrannis Franciscanorum 17. *Dominicanorum ib.*

V*Accarum riuus Cœnobium* 362.
Vagari per multa ad profectum obest 71.
Vagatio mentis 80.
Valetta Ciuitas hodie contra barbaros propugnaculum 335.
Valetudinario seruientium ordo 536.
Vallis Scholarium ordo 485.*origo, fundator ib. vestitus ib. confirmatio ib.*
*Vallis vmbrosa Monaster.*358.
Vallis vmbrosæ ordo 307.*origo. author, occasio ib. ritus & instituta* 308.*propagatio ib.nomē, vestitus, approbatio ib.*
Vanchosense Monasterium 369.
Varietas Monasticarum ordinum improbatur 303.
Variopagum Cœnobium 279.
Varnpach Cœnobium 359.
Veli impositionis origo 192.
Veli impositio Baptismo æquatur 196.549.
Venantius Bituricensis nouam nuptam reliquit 173.

Venationes Monachis quis indulserit 351.
Venceslaus Rex Teutonicos è Boëmia eijcit 353.
Venti procellosi circa aduentum Franciscanorum 452.
Verda cœnobium 285.
Vernhen Monaster. apud Vuestgothos 369.
Vespillonum ordo 536.
Vestales Virgines 21. 23. *cur sic dictæ* 21. *dictæ sunt Amata* 22. *Capta ib.* Monacha 6. *tondebantur* 153.
Vestalium Virginum origo 21. *fornicantium pœna* 23.
Vestis qualiscunque vi suâ neminem regni Dei participem reddit 155.
Vestibus communibus non peregrinis usi Apostoli 158. *non monstrosis ornati Religiosi* 158.
Vestitus & mores conueniant 76.
Vestitus ordinatus Christianos decet ib.
Vestitus priscorum & recentiorum Monachorum 546.
Vestitus Monachorum 116. 117. 121. 123. *qualis eos deceat* 75. 157. *olim erat simplex* 106. *& liber* 155. *superstitiosus excogitatus* 155. *damnatus* 155. 546.
Vestitu singulari, nec eiusdem forma omnes Monachi usi 158. 159. *contrarium probat Bellarminus* 158. 159. *sed refutatur ib. ei adscribunt expiationem peccatorum & vitam æternam* 156. 157.
Vestitum singularem non habuerunt olim Monachi 155. 158. 159. *contrarium probat Bellarminus* 158. *sed refutatur ib.*
Vestitus luxuria damnatur 75.
Via angusta quid 96. *spaciosa quid ib.*
Vicedominus quid 260.
D. Victoris Cœnobium Parisijs 369.
Viduarum munus in Ecclesia 5.
Vigilias & exequias nihil prodesse dicunt Flagellantes 490.
S. Vincentij Monasterium 291.
Vinearum Monasterium 285.
Vindonicense Monasterium 240. 121. *exemptio ib.*
Vinum Monachi largè bibunt 2. 17. *eis concessum cur & quantum* 227. *quatenus liceat eis bibere ib. Nazaræis non licebat* 16. 17. *Rechabitæ non bibebant* 18. *Lindisfarnenses Monachi quando primum bibere cœperint* 228.
Virgines vestales, vide Vestales.
Virgines pauperes 427.
Virgines sacræ 5. *dictæ Monachæ, Moniales, sanctimoniales, nonnæ ib. olim non vbique Monasterijs inclusæ* 147. *non inuitæ retentæ* 150. *modus & ritus consecrandi* 245. 194. 197. *ne commatres fiant* 244. *vestibus sumptuosis ne induantur* 245. *extra Monasterium ne progrediantur ib. vitiantis pœna. ib.*
Virginum sacrarum author 244. *duo genera* 139. *officium in Ecclesia* 5. *consecrationis origo* 191. 193. *exercitia* 139. *&c.* 242. 245. *fornicantium pœna ib.*
Virginum sacrarum tonsura, vide Tonsura.
Virginibus sacris concionari permittebatur 301. *error hic refutatur ib.*
Virginitas seu cœlibatus in usu apud Ethnicos 60. *apud Iudæos quando cœperit ib. vt in Ecclesiam Christi irrepserit ib. causa progressus inter Christianos* 61. *Ethnici illam in suis Ministris magni fecerunt* 61. *quæ mala eam consequantur* 185. 324. 325.
Viridis color stultorum est 429.
de Viridi valle Fratres 536. *quando in Angliam venerint ibid.*
Viri uxoribus derelictis in Monasteria concesserunt 172. *error damnatus* 172. 174. *extirpari non potuit.* 173.
Viris non licet accedere ad Cœnobia puellarum 252. 253.
Virtutis definitio 70.
Vischbecense Monaster. 352.
Visconiense Monaster. 365.
Visitationis Fratres 532.
Vita & mors in manibus linguæ 205.
Vita communis stadio similis 73.
S. Viti Monast. in Aegypto 277.
S. Viti martyris Monast. 366.
Vitomense Monast. 369.
in Viuario propè Monasterium plusquam mille infantium capita inuenta 4. 185.
Viuariense Monasterium 277.
Vitzdomen qui 260.
Ungaricus Eques ordo 535.
Volateranus refutatur 504.
Voluntatis propria malum 89.
Votario melius est habere concubinas quam legitimam Vxorem 183.
Votum quid 424.
Votum de voluntaria paupertate pugnat cum exemplo Christi, Apostolorum, verbo Dei & patribus 417. 419. *refutatur contraria sententia* 419. 421. 423.
Vota substantialia 166.
Voto non obligabantur Virgines Cypriani seculo 52.
ex Voto cœlibatus ortus 184. 185.
Vota soli Deo non creaturis facienda 424. *contraria sententia refutatur* 425. *semel facta non irrita reddenda* 181
Vota continentiæ quando cœperint 179. *non sunt in nostra potestate* 181. *non soluunt matrimonium* 173. *extorta constituantur* 184. 185. *irrita reddi debent* 181. *post votum matrimonia non illicita ideoque rescindenda* 182. 183.
Vra Monasterium 368.
Vrangia Monasterium 368.
Vrbanus statuit ordinem Franciscanorum tollere 514.
S. Vrbani Monasterium in Argonia 267.
S. Vrsi præpositura Soliduri 276.
Vrsinium Monast. 266.
Vrspergum Monast. 263.
Vrsprungum 252.
Vttenburra Monast. 284.
Vvagenhausen Monasterium 259.
Vvalbaciense Monaster. *in Saxonia* 256.
Vvaldenses se Mendicantibus *opponunt* 468.
Vvalderbach Monast. 269.
Vvaldkirch Monast. 253.
Vvaldramus 200.
Vvaldsassen Monast. 264.
Vvaldsee Præpositura 266.
Vvalkenredense Monast. 269.
Vvalkenriet Monasterium 261.
S. Vvalpurgis Monast. 256.
S. Vvalpurgis Monaster. *Eichstadiæ* 288.
Vvalfrodense Monast. 256.
Vvanchofcense Monast. 269.
Vvasserschopffe Monast 265.
Vvalare Monast. 280.
Vveichenstephanum Monast. 287.
Vveissenovv Monast. *in Sueuia* 254.
Vveissensteig Cœnob. 288.
Vvences laitarum ordo 536.
Vvesenbrunnense Monast. 283.
Vvessorum Cœnobium 267.
Vvest cœnobium Angliæ 280.
Vvettenhausen Cœnobium *in Algauia* 254.
Vveingarten Cœnobium 285. *quando, quo authore, qua occasione fundatum ib. vbi situm ib.*
Vvicelianum Monasterium 283.
Vvilhaimense Monast. *in Carinthia* 259.
Vvilhelmus de S. Amore Mendicantes *damnauit* 466. *hæreticus proclamatur* 468. *libri eius comburuntur ib.*
Vvilconiense Cœnobium 255.
Vvindenberg Cœnobium 269.

Vvindenburg Cœnobium 268.
Vvirmuthense Cœnobium 280.
Vvolffmunster Cœnobium 285.
Vvormatia multos pios flammis ad iudicarum Dominicam 449.
Vvessecum cœnobium 267.
Vvurmspach cœnobium 259.
Vxor religionis causa non deserenda 414.
Vxores Monachi duxerunt 295.
Vxores cur non sint ducenda 10.13.

XAca 26.eum Iapponi suppliciter adorant ibid.
Xenodochium Hierosolymis ædificatum 229.

ZAcharia Monasterium 285.
Zambonua qui 272.
Zamolxis humanis sacrificijs placatur 293.
Zedlicense Monasterium in Bœmia 265.
Zelus duplex 221.
Zenonis Monasterium 267.
Zigimer 20.21.
Zona vsus apud veteres 76.
Zuvifaltum Monasterium 359.
Zuvifaltense Monasterium 259.
Zupsnomia ordo 536. abrogatur ib.
Zurzachiense Monasterium 288. eius monachi seculares Canonici facti ibidem.

INDEX LOCORVM S. SCRIPTVRÆ

vtriusque TESTAMENTI, *quos vel* AVTHOR *in his Libris exponit, aut ab Adversarijs, alijsve expositos citat.*

Ex GENESI.
CAP. 4. vers. 26. pag. 50. 51.
Cap. 12. vers. 1. pag. 168.
Cap. 28. vers. 12. pag. 206.
LEVIT.
Cap. 19. vers. 27. pag. 130. 156.
Cap. 21. vers. 5. pag. 152.
NVMER.
Cap. 16. vers. 1. 2. &c. pag. 16.
DEVT.
Cap. 33. vers. 9. pag. 168. & 16. pag. 15.
Ex III. REG.
Cap. 19. vers. 9. pag. 31.
Ex IV. REG.
Cap. 4. vers. 38. pag. 19.
Cap. 6. vers. 19. & 2. pag. 19.
Ex PSALM.
Psal. 37. vers. 25. pag 454.
Ps. 45. vers. 11. pag. 168.
Ps. 47. vers. 1. pag. 91.
Ps. 133. vers. 1. pag. 2. 35. 66.
Ex ISAIA.
Cap. 3. vers. 17. pag. 152.
Cap. 7. vers. 20. pag. 132. 137.
IEREMIA.
Cap. 35. vers. 1. 2. &c. pag. 18.
Cap. 48. vers. 37. pag. 132.
EZECHIEL.
Cap. 5. vers. 1. pag. 130.
Cap. 44. vers. 20. pag. 125. 131.
Ex MATTHAEO.
Cap. 5. vers. 3. pag. 419.
Cap. 6. vers. 3. pag. 85. & 11. pag 100.
Cap. 7. vers. 1. pag. 87. & 13. 14. pag. 96. & 15. pag. 469.
Cap. 10. vers. 9. 10. pag. 423. & 37. p. 169.
Cap. 19. vers. 10. pag. 60. & 21. p. 420. 421. 466. & 27. pag. 420. 421.

LVCA.
Cap. 1. vers. 34. pag. 140. 141. & 80. p. 32.
Cap. 3. vers. 2. pag. 31.
Cap. 6. 20. pag. 420.
Cap. 9. vers. 61. pag. 169. & 62. p. 414.
Cap. 14. vers. 33. pag. 423.
Cap. 22. vers. 36. pag. 100.
IOANNE.
Cap. 1. vers. 21. 22. pag. 32. 33.
ACTIS.
Cap. 4. vers. 32. pag. 421.
Cap. 5. à vers. vsque 10. pag. 421.
Cap. 18. vers. 18. pag. 16.
Cap. 26. vers. 5. pag. 8.
Ex ROMAN.
Cap. 13. vers. 1. pag. 255.
I. CORINTH.
Cap. 7. vers. 3. 4. p. 172. & 5. p. 175. & 6. p. 63. & 26. p. 61.
Cap. 9. vers. 5. p. 54. 55.
Cap. 11. vers. 5. pag. 151. & 6. p. 152.
Cap. 14. vers. 34. pag. 6.
PHILIP.
Cap. 4. pag. 55.
COLOSS.
Cap. 2. vers. 6. pag. 290. & 23. p. 15. 39. 43.
II. THESS.
Cap. 2. vers. 9. pag. 441.
Ex I. TIMOTH.
Cap. 4. vers. 3. pag. 39.
Cap. 5. vers. 9. pag. 194. & 11. 12. p. 142. & 23. p. 43.
HEBR.
Cap. 1. vers. 9. pag. 289.
I. PET.
Cap. 4. vers. 15. pag. 255.
APOCAL.
Cap. 6. vers. 8. pag. 453. & 12. p. 453.
Cap. 13. vers. 1. pag. 261.
Cap. 20. vers. 1. pag. 410.

Ad

Ad Clariss. THEOLOGVM

D. D. RODOLPHVM HOSPINIANVM

Adfinem & Compatrem colendum,

DE MONACHORVM

MENDICITATE MONARCHIA.

RODOLPHI SIMLERI D. M.

EPIGRAMMA.

MENDICIS *Monachis tot opes & splendida regna*
Mirare? est Monachus pervigil Oeconomus.
Necque est Oeconomus simplex: verùm Oeconomorum
Princeps: hinc Crassus, Crœsus & inde redit.
Oeconomi regum ditescunt sanguine regni,
Et Monachi Dominis prævaluêre suis.
Sic, FRIDERICE, *premit Monachus tibi colla superbus:*
HEINRICOS, *Monachus exuit Italia:*
VALESIOS, *vita:* SVECOS, *diademate: regno,*
BORBONIOS: ANGLOS, *vita, opibusq; simul.*
QUIN *etiam Monachus Monopola trifurcifer, audax*
Mercator, fallax institor, atque leno:
Et varias merces, nullâ mercede redemptas,
Ceu, fumum atque fimum, tempora, templa, sonum:
Cum cœlo, infernum: cum sacris, jura profana:
Cum Iuda Dominum vendit vbiq; suum.
ARTIBVS *his, Monachus, corrasit, vertice raso,*
Divitias, jura, & splendida rura simul.
Nec finis. Donec mendacia, furta, rapinas,
Merces fallaces, implicitasq; strophas.
HOSPINIANE *potens divini flamine verbi,*
Et proprijs retegis artibus, atque teris:
Et quæ fallacem Oeconomum, quæ deniq; Iudam.
Hæc eadem Monachum fata manere doces.
IVRE *igitur sospes, Monachis repetentibus orcum.*
HOSPES *es, & patriæ gloria prima scholæ.*

DE ORIG-

DE ORIGINE ET PROGRESSV MONACHATVS, APVD IVDÆOS, ETHNICOS ET TVRCAS.

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

De significatione vocum Monachi, Religiosi Θεραπευτῶν, Ασκητῶν & Clerici.

VOCES *Monachi & Monachatûs*, & similes, quæ subinde in his liberis occurrent, enucleare non institueram, quia Grammatices propria est tractatio ista, ac propterea quia fastidij plenior, præcipuè quum nomina hæc omnibus sint notissima, præterire eam visum fuerat. Sed ab hoc instituto, reuocârunt me tùm variç etymologiç, à variis proditæ, tùm omnium penè eorum, qui de re quapiam Commentarios scripsere, consensus, quos à vocum finitione auspicatos ferè video, vt lectori constaret qua de re institueretur Oratio. Vnde rectè & prudenter dixisse ille quibusdam videtur: εἰς τὸ ὀρθῶς διδάσκειν, δεῖ πρῶτον ἐξετάζειν τὰ ὀνόματα.

Μοναχὸς quid significet. Μοναχὸς igitur Græca vox est, & significat hominem solitarium, qui solus viuit, & vitæ solitariæ genus elegit, & alio etiam nomine, sed idem significâte, Μονάστης dicitur. Vnde D. Hieronymus ad Paulinum, Monachum in Vrbibus commorantem, & inter homines viuentem, nequaquam suo nomini respondere scribit. *Si cupis*, inquit, *esse quod diceris Monachus, id est, solus, quid facis in vrbibus, quæ vtique non sunt solorum habitacula, sed multorum*. Ad Heliodorum verò, *Interpretaré*, inquit, *vocabulum Monachi, id est tuũ, quid facis in turba qui solus es?* Et ad Rusticum in eandem sententiam ait: *Quid desideramus vrbium frequentiam, qui de singularitate censemur?* Ad quæ verba Erasmus annotans, *Nam hinc* (inquit) *Monachi vocabulum, quasi dicas, vnum aut singularem. Nomen autem inde sumptum, quòd olim pij quidam homines, partim non ferentes gentilium in Christum blasphemias, partim afflicti ab inimicis Christianæ fidei, profugerent aliquò in vastas solitudines, atque ibi viuerent: alij gregatim, quos Cœnobitas vocant: alij semotim, quos appellant Anachoretas*. Hæc ille. Et Antonium Eremitam dixisse accepimus, *lethalem esse piscibus extra vndas conuersationem: neque minus Monachum in periculum cœlestis vitæ, & professionis sanctioris amittendæ venire, si nomini suo non satisfaciens, moras in vrbibus trahat*. Habitârunt igitur à principio non in Vrbibus, sed in desertis ac solitudinibus tam Cœnobitæ quàm Eremitæ, ac procul erant remoti à cæteris hominibus, qui hoc illorum institutum non sequebantur, vnde & Monachi nomen eis inditum fuit. Progressu verò temporis, tepescente eorum pietate ac remittente feruore pristino, in vrbes, contra nominis sui professionem, commigrârunt. Ac testatur sanè Ambrosius Epistola 82. ad Vercellensem ecclesiam, *Eusebium eius loci Episcopum*, qui circa annos Christi 360. floruit, *primum in Occidente Monasteria in ciuitates introduxisse*, vt Basilius circa annos Christi 370. in Oriente.

Bellarminus Cap. 1. de Monachis hanc Etymologiam eludit, inquiens: *Hieronymus videtur velle nomen Monachi propriissimè conuenire Eremitis, qui soli habitabant. At non ita esse, tum ex eo cognosci potest, quòd Eremitæ cœperunt à Paulo primo Eremita, ipso Hieronymo authore in eius vita. Nomen autem Monachi inuenitur apud Dionysium Areopagitam, qui ferè 300. annis Paulum primum Eremitam antecessit: tum ex eo, quod omnes veteres, & ipse etiam Hieronymus in Epistola ad Eustochium de ser-*

de seruanda virginitate, nomen Monachi tam Eremitis quàm Cœnobitis voluit esse commune. Et addit. Augustinum testari Canticum illud Psalm.132. de secularibus Monachos fecisse, nihilque aliud significare Monachum, quàm hominem in tali vnitate & communitate cum aliis eiusdem instituti viuentem, vt cum illis omnibus vnum cor habeat, & vnum ac solum hominem faciat: secundum hanc inquit, significationem nomen Monachi solis Cœnobitis conueniret. Respondeo, non crediderim Bellarminum significationem hujus nominis Hieronymo melius intellexisse. Deinde, vt concedamus maximè, Hieronymum Cœnobitas quoq; Monachos appellare, non tamen propriè eis hoc nomen competere disertè dicit, retinuerunt tamen appellationem Monachi quod eorum conuersatio non multum ab initio à solitudine abesset: nam habitantes in Cœnobiis tam extra quam intra Vrbes Vrbium vsu & conuersatione se prorsus abdicabant: & vera Cœnobia quandam adhuc solitudinis imaginem Iohanni Trithemio Homilia 7. ad Fratres, habere videntur. De Dionysio & Augustino paulò post respondebo.

Canonistæ ex Can. Placuit §. Agnoscat, 16. q 1. Μοναχὸν dictum putant composita voce ἀπὸ τοῦ μόνου & ἄχος, quod non tristem hominem, vt dicto Canone explicatur, sed ipsam tristitiam, & dolorem ejusmodi significat, qui obstupefacit, suiq; sensum adimit homini, ægritudinem item mentis, & per translationem pestem. Quę sanè verę sunt hoc tempore Monachorum etymologiæ. Sunt enim illi reuera bestiæ sensu ac ratione carentes, nec solùm sibiipsis, intemperantissimâ suâ vitâ, sed etiam pestiferâ doctrinâ & superstitionibus variiis toti Mundo pestis vnicat quod etiam ex veteri Epigrammate intelligi potest, quod ita habet:

Vos Monachi, vestri stomachi, sunt amphora Bachi,
Vos estis, Deus est testis deterrima pestis.

Sunt alii qui dicũt syllabam Χος Epenthesim tantum esse ad vocem Μόνας, à qua fiat deriuatio vocis Μοναχός. Potius autẽ παραγωγῆς est terminatio illa. Sunt denique qui volunt cõpositum esse hoc nomẽ ex Μόνος & εὐχὴ, quòd soli nimirum orent. Quâ ratione Seruator noster omnes suos fideles Monachos efficere voluisset, quando dixit: *Tu cum precaris, introito in conclaue tuum, & clauso ostio precare Patrem tuum qui est in occulto: & pater tuus qui te aspicit in occulto reddet tibi in propatulo.* (Matt. 6.) Meritò igitur hæc etymologia, vt ridicula, à nonnullis reijcitur, sicut & alia eiusdem pretii quæ exstat in Vocabulario vtriusque juris Mediolani anno 1520. excuso, cuius author vult, Monachũ dici à Monos, quod est Vnus, & Icos Custos, quòd vnius animæ custos sit: Cuius generis multæ aliæ reperiuntur apud Iacobum de Voragine in Aurea Legẽda, & alios, ex quibus intelligitur, quantæ illorum tempore fuerint tenebræ in linguis & horrenda barbaries.

Diuus Augustinus verba illa Dauidis Psalmo 123. explicans: *Ecce quam bonum & jucundum est, vt cohabitent Fratres & sint vnanimes:* nihil aliud significare vult Monachum, quàm hominem in vnitate, & communitate cum aliis eiusdem instituti viuentem, vt cũ illis omnibus vnum cor habeat, & vnum ac solum hominem faciat. *Quare & nos* (inquit) *non appellemus Monachos, cũ dicit Psalmus: Ecce quam bonum & quàm iucũdum habitare Fratres in vnum?* Μόνος *enim vnus dicitur, & non vnus quomodocunque, nam & in turba est vnus, sed vnà cum multis vnus dici potest:* Μόνος *non potest, id est solus:* Μόνος *enim vnus solus est. Qui ergo sic viuunt in vnum, vt vnum hominem faciant, vt sit illis verè quod scriptum est, Vna anima & vnum cor, multa corda, sed non multa animæ: multa corpora, sed non multa corda, rectè dicitur* Μόνος, *id est vnus solus.* Secundum hanc autem interpretationem Augustini nomen Monachi non Eremitis, sed Cœnobitis, imò omnibus fidelibus conueniret, qui Spiritu Dei renati, in Vrbibus, Vicis & priuatis ędibus vnitati Spiritus. Christianæ charitati & concordiæ student, quam non solum Dauid hoc loco commendat in Fratribus, sed sacræ literæ passim, inprimisq; Christus Seruator à suis fidelibus requirit. Loquitur autem Augustinus hoc loco secundum illud quòd erat, & quòd suo proposito, vbi explicabat, quid esset, *habitare Fratres in vnum,* maximè conueniebat: & veram nominis & rei naturam non exponit. (*Monachus quid sit Augustino.*)

Author Ecclesiasticæ Hierarchiæ, quæ falsò Dionysio Areopagitæ adscribitur, vt omnes docti, qui eam paulò diligenter inspiciunt, fateri coguntur, cap. 6. dicit, Monachos vocari inde, quòd rebus diuisibilibus relictis, Monadi, hoc est Deitati soli placere studerent, Sic enim inquit: Μοναχοὶ ὀνομάζονται, ἐκ τῆς ἀμερίστου καὶ ἑνιαίας ζωῆς, ὡς ἑνοποιούσης αὐτοὺς ἐν ταῖς τῶν διαιρετῶν ἱεραῖς συμπτύξεσιν, εἰς θεοειδῆ μονάδα καὶ φιλόθεον τελείωσιν. Et aliquantò post: Ἀπείρηται τρόπῳ παντὶ τοῖς ἑνιαίοις μοναχοῖς, ὡς πρὸς τὸ ἓν αὐτῶν ὀφειλόντων ἑνοποιεῖσθαι, καὶ πρὸς ἱερὰν μονάδα συνάγεσθαι. (*Monachus quid sit Dionysio Areopagitæ.*)

Pyamon quoque Abbas in Ægypto apud Cassianum Collationis 18. cap. 5. Monachos inde dictos indicat, quòd à matrimoniis abstinerent, & à parentum Mundique conuersatione secederent, quò soli Deo per contemplationem inseruire possent. Hanc explicationem nominis Bellarminus quoque (*Monachus quid significet Pyamoni Abbati.*)

que tanquam propriissimam amplexus est. Iuxta hanc verò interpretationem, soli illi essent Monachi, qui cœlibes sunt, & qui vitæ contemplatiuæ student: quales fuerunt Ægypti plerique omnes: postea Benedictini, Cistercienses, Cluniacenses, Camaldulenses, Vallis Vmbrosæ, Syluestrini, Grandimontenses, Carthusiani, Præmonstratenses, Eremitæ omnes, & similes: excluderentur autem ab hoc nomine omnes Equites seu Milites sacri, Dominicani, Franciscani, & plures alii, hodiéque Iesuitæ, qui non soli contemplationi insistunt sed toti in actione versantur, totum orbem peragrantes, Collegia instituentes & Sacerdotes concionando alijsque officijs adjuuantes. Hoc igitur Thomas de Aquino, in secunda secundæ quęst. 186. Articul. 1. Bonauentura aliique animaduertentes, posteriores hos non Monachos appellârunt. Et rectè quidem, non enim secundum veram & genuinam huius nominis significationem, in solitudinibus, extra consortium hominum, habitant illi, sed in mediis Vrbibus, in Foro, in Vicis, in Compitis, in Castris, & inter armatorum acies circumuolitant, in aulis Principum, in curiis senatorum versantur, denique in ipsa quoque gynæcea & penetralia Mulierum vsq; perreptant. Definant igitur quoque testimonia de priscis Monachis afferre, aut nomine illorum se suasque superstitiones defendere, cùm nihil ferè habeant cum illis commune. Deinde, neque secundum Augustini etiam interpretationem hoc nomen eis conuenit: nam in Cœnobiis seu monasteriis illorum maximè dissidia, lites, jurgia ac simultates vrgent. Tertiò, τὰ διαιρετά, hoc est diuisibilia, opes scilicet, honores, divitias Mundumque adeo ipsum non reliquerunt, sed his ipsis, tanquam corui rapaces, vel soli inhiant ipsi: dum parœciarum redditus & decimas intercipiunt: sacra omnia vendunt, & à mortuis etiam tributum exigunt, quod olim gentes extremę sorditiei & rapacitatis indicium esse putârunt, adeoque vulgari prouerbio notârunt. Neque Monadi, id est, diuinitati soli inseruiunt: vnde nomen Monachi deriuatur, secundum Ecclesiasticæ Hierarchiæ authorem, sed potius Mundo, ventri, & carnis suę voluptatibus. Negent ista abs se fieri, si possunt. Sed negare non possunt, cum ista in omnium conspectu fiant, & jam pridem tota hæc Mundi machina sub illorum flagitiis, ceu pondere grauissimo depressa, laboret. Pyamon verò ille Abbas apud Cassianum non verum nominis etymon explicare voluit, sed potius Monachorum sui tēporis mores describere, quum dicit, eos à parentum Mundique conuersatione secedere, & à coniugiis abstinere, vt soli Deo per contemplationem inseruire queant.

Thomas igitur & Bonauentura, eos *Regulares* & *Religiosos* appellârunt. *Regulares* quidem, quòd regulæ certæ viuendi, non quidem Christi, quâ omnes obligamur, quęque vna nobis ad bene beateq; viuendum, & ad salutem æternam consequendam sufficere debeat, sed vel Dominici, vel Francisci, vel ficti cujusdam Augustini, vel Ignatii Loylæ, vel similium hominum superstitiosorū addicti sint. *Religiosos* verò, quòd videri velint, quasi soli sese totos seruitio Dei mancipauerint, quum nihil sit minus. Nam, vt Hieronym. Platus libro 1. c. 2. de Dono religiosi statûs docet, hoc genus vitæ sic appellatur à relegendo, quòd eius sectatores omnia, quæ ad Dei cultum pertinent, diligenter pertractent & tanquam elegant. Vel potius, juxta Thomam, à religando, quòd Deo sese quibusdam peculiaribus charitatis officijs, obligent, vt tanquam illigati discedere amplius non possint. Hoc enim aiunt Religionem esse, statum ad perfectionem tēdentem, per tria vota, paupertatis, castitatis & obedientię alligatam, vt integrum amplius non sit in ea cessare. Eamque virtutum moralium maximam & præstantissimam esse constituunt; cuius flos sit sanctitas: Cùm proprium eius munus sit, mentem hominis ab omni labe purgatam, integram & sine macula Deo offerre, & omnes ejus vires Deo consecrare, quum nihil minus fiat. Nam inter Dei servitium & cultum, ac Monachorum instituta & Ordines magna est discrepantia. Sunt etiam vtrinq; diuersi authores mores, & doctrinæ: Francisci Testamentum à Christi Testamento plurimùm differt, & aliter docet Franciscus, aliter Dominicus, aliter Benedictus, aliter Ignatius. Monachi non per Christum solùm, sed per Ordinū suorū authores ad cœlos contēdēdū docent, aliasq; vias, & rationes consequēdę salutis tradunt, quàm verbum Dei, fideq; in Christū aut neglectâ, aut posthabitâ, per Regulas aut pręcepta hominum incedendū esse volunt. Monachorum Regulæ cultum Angelorum, hominum defunctorum, imaginum & aliarum rerum præscribūt, adeoq; eos non seruitio Dei, sed creaturarum mancipant. Facilè tamen ego nomen eis concesserim, si pro superstitioso, timido ac hæsitabundo accipiatur, quo sensu Terentius in Heautontimor, eo vtitur: *Vt stulta, & miseræ omnes sumus, Religiosæ*, &c.

Regulares & Religiosi dicūtur etiam Monachi.

Latini Monachi nomen retinuerunt: non

A 2 tamen

tamen id ante Ambrosium & Hieronymum apud Latinum authorem facilè reperies: quòd hoc vitę genus Europæis ante horum tempora ferè incognitum fuerit. Sozomenus certè libro 3.cap.14. disertè affirmat Thraces, Illyrios & quotquot Europam incolunt, ante Constantinum M. & aliquandiu post, monasticorum contuberniorum expertes fuisse.

Münch unde. Ab hoc Græco nomine Germani etiam suum mutati sunt Münch, quo nomine quoque appellare solent equos Cantherios, quibus scilicet testes amputati sunt vt fiant mansuetiores: dicti Cantherii, quòd semine careant, Varrone teste. Differunt ab equo, vt capus à gallo. Eam verò ob causam hoc nomen etiam equis his inditum videtur, quòd Monachi summam castitatem in ingressu Religionis voueant, & propterea nec matrimonium contrahere, nec liberos procreare eis liceat, adeoque seipsos quodammodo castrâsse ob Regnum Cœlorum videri possint. Sed hac ratione per Antiphrasin hi equi à Germanis sic dicerentur. Vix enim salatius, & ad omnes libidines magis procliue genus hominum inveniri potest vspiam. Cuius rei si quotidiana experientia nulla suppeditaret exempla, illud tamen satis amplo testimonio foret, quòd S. Huldrychus Episcopus Augustanus in Epistola ad Nicolaum Papam scripsit, *Gregorij M. tempore in Viuario propè cœnobium plus quàm sex mille capita infantum reperta fuisse.*

Monachi dicti etiã θεραπευταὶ Ecclesiasticæ Hierarchiæ author cap. 6. dicit, à quibusdam tales vocatos esse Θεραπευτάς, ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ καθαρᾶς ὑπηρεσίας, à cultu Dei puro: sed simpliciter θεραπευτὴς significat cultorem, & θεραπεία cultum, quem in istiusmodi hominibus D. Paulus ἐθελοθρησκείαν appellauit. Videntur autem veteres nomen hoc ex Philone mutuati esse: is enim in libro περὶ θεωρητικοῦ βίου ἱκετῶν, indicat, Essenos μονάζοντας καὶ μονοβίους θεραπευτὰς vulgò appellatos fuisse. Et quia ritus eorum, studia, mores instituta & leges, Monachorum ritibus per quàm similes fuerunt, eorum quoque nomine eos appellare cœperunt.

Monachi ἀσκηταὶ dicti. Est & Ἀσκητοῦ nomen frequens apud Basilium & alios: quod significat exercitatorem. Omnium autem Christianorum, non tantum Monachorum est, sese in virtutum palæstra ac officina exercere dies ac noctes.

Monachi dicti etiam Clerici. *Clericorum* quoque nomine appellantur Monachi, vt patet ex Rubrica seu titulo de vita & honestate Clericorum, vbi in textu agitur de Monachis. Κλῆρος autem, vnde Clerus & Clerici, sortem vel hæreditatem significat. Hoc igitur nomine rasi & vncti omnes in Papatu appellari gaudent, quasi ipsi soli sint hæredes Dei & Regni ejus. D. Petrus autem sic appellat quoscunque fideles capite quinto, epistol. 1. cum inquit, *Neque dominantes Cleris.* Vbi Erasmus, *Cleros vocat*, inquit, *non Diaconos aut Presbyteros, sed gregem qui cuique fortè contigit gubernandus.* Volunt tamen in fauorabilibus tantum Monachos appellari Clericos, in odiosis (sic loquuntur isti) non item, quòd habeant aliam qualitatem à Clericis secularibus, vt refert arch. in cap. statutum de elec. libro sexto fc. Sic etiam in fauorabilibus appellatione Ecclesiarum veniunt Monasteria, vt patet distinct. 64. cap. Abbati, §. Hac autem auctoritate & no. in cap. 2. de supp. negli. præla. libro sexto. Appellatione tamen Monachorum nunquam veniunt Clerici seculares, quòd non competit etymologia vocabuli.16. quæst. 1. Placuit. Et appellatione Monasteriorum nunquam veniunt, nisi in Germanica lingua, idque raro, Ecclesiæ seculares, eadem ratione. fa. in simili quod no. Bar. in libro primo ff. ad muni. non sic è contrario facit. c. Rodulphus, & c. significante de rescrip.no.Abb.in c.1.de jura.calum.colum. 3. vt habet Albertus Montaluus in suo Repertorio.

Philosophi denique à Chrysostomo, Sozomeno aliisque ecclesiasticis scriptoribus appellantur frequentissimè Monachi, hanc ob causam, quòd eum tenent Monachi apud Christianos, quem Philosophi apud Ethnicos, vt Nylus testatur in libro quem de Philosophia Christiana inscripsit. Etsi verò Cicero in 1. de Oratore cum dicat esse philosophum, *qui studeat rerum divinarum & humanarum vim, naturam causasque nosse, & omnem benè viuendi rationem tenere ac prosequi:* constat tamen etiam D. Pauli testimonio, eos apud Ethnicos errorum & superstitionum grauissimarum, imò omnis impietatis Magistros atque authores fuisse. Et alii quidem confusam illam Deorum multitudinem non solùm crediderunt ipsi, sed & alios docuerunt, eosque superstitiosissimis sacris venerati sunt. Alii Deos omninò nullos esse tradiderunt, quales narrantur à Plutarcho Diagoras Milesius, Theodorus Cyrenensis, & Euemerus Thegeates. Epicurus verò Deos humanâ *Monachi dicti etiam Philosophi.*

specie

specie præditos esse,& illos res mortalium nequaquā curare tradidit. Stoici cōcatenationē quandā causarum finxerunt, cui ipse quoque Deus subjectus sit,& vt reliqua omnia,fatali necessitate ferantur. Nihil de his dicam,quę philosophi occultè designârunt, de quibus multa Lucianus scripsit,& qualia passim in historijs & eorum vitis occurrunt. Omittam quoq; interiores animi motus & desideria,quę in illis hominibus corruptissima erant. Quod si philosophis poëtas cōnumeres,hos ea de Dijs cecinisse videbis,quę nemo vir bonus de se dici velit. Quoad mores, iidem multa præter officium ac honestatem fecerunt. Vt non injuriâ Monachis philosophorum nomen inditum sit, illique in horum locum apud Christianos quasi hæredes successerint. Monet autem Paulus, *vt nobis caueamus, ne quis nos deprædetur per philosophiam,& inanem deceptionem juxta constitutionem hominum,juxtà elementa mundi,& non juxta Christum.*

De Nominibus VIRGINVM *sacrarum* SACERDOTISSARVM NONNARVM, MONIALIVM, MONACHARVM & VIRGINVM Vestalium.

Virgines ALterius etiam sexus homines Monachismum profitentes variè appellantur. In primitiua Ecclesia ante Constantini M. tempora, *Virgines* simpliciter vocatas fuisse certum est,nec facilè aliud nomen eis tributum reperies.

Sacerdos Basilius verò in libello de Virginitate,*Sacerdotes* eas appellat. *Nullus,* inquit, *adeò furiosus sit sacrilegus, vt impollutam Sacerdotem petulantibus manibus contingat.* Sacerdotum autem est populum docere, baptizare, sacram cœnam administrare,&c. Vnde & nomen Sacerdotis habent,quòd sacrum dent, sicut ait Beda & Gregorius in Pastorali lib. 2.c.18. Et Plato quoque in eo qui Ciuilis vel de Regno inscribitur Dialogo, *Sacerdotum,* inquit,*esse,vt intelligant, doceantque quo pacto donaria Dijs & sacra sint offerenda: item qua ratione vouendum sit, quidue à Dijs petendum.* Dum igitur hoc nomen Virginibus sacris imponit Basilius, aduersatur Paulo, qui jubet,*vt Mulier in silentio discat,neq; authoritatem in virum exerceat, vtque in Ecclesia sileat, nec doceat.* 1.Cor.14. 1.Timot.2. Inseruierunt quidem Viduę & Virgines primæ Ecclesiæ, & Paulus eas in Diaconatum allegauit, verùm non propterea erant Sacerdotes aut Præsbyteridæ: neq; ita vel à Paulo vel ab alio nominatas fuisse demonstrari potest. Nam nudum ipsæ manuum ministerium præbebant,& Diaconis parebant. Parabant enim mensas, quæ in Ecclesijs eo tempore Ἀγάπας instruebantur: curabant ægrotos, debiles &infirmos: excipiebant peregrinos, illorumq; pedes lauabant. Quæ omnia non solum commodius à fœminis, quàm à viris, sed etiam honestius fiebant & gerebantur, præsertim verò cura ægrotantium. Si enim ægrotâsset Christiana Mulier,vel hæmoroide, aut alijs hujusmodi morbis occultis, & quæ honestè à maribus tractari non possunt laborâsset,ad eas multò honestius Mulieres intromissæ fuerunt,quàm viri. Docendi autem,baptizandi aut simile officium, Sacerdotum proprium, illis aut aliis demādatum non fuit. Hoc adeò verum, vt Epiphanius hęresi Collyrydianorum, qu.79. scripserit: Πρεσβυτερίδες ἢ ἱέρισσαι ὐκ εἰσὶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἱερουργεῖν γάρ ἐν ἐκκλησίᾳ μὴ δύναται. Nec obstat quod Eusebius lib.1.de Vita Constantini refert,Mulieres è suo sexu eligere solitas fuisse aliquas,quę eas docerent,ne in publicis congressibus conuenirent cum viris. Licinius enim Imperator,homo profanus,cōtra morem Ecclesiæ & mandata Dei,edicto & lege vetuerat,ne in Syria simul cum viris congregarentur & convenirent Mulieres. Superest igitur,vt Basilius,& qui eum in hoc sequuti sunt Patres, vel ab Ethnicis, vel ab Hæreticis id hauserint: apud vtrosque enim mulierculæ quædam Sacerdotes sunt appellatæ,quòd sacra eis commissa fuerint. Sic Cicero Act.7.in Verrem, *Sacerdotes,* inquit, *Cereris, atq; illius fani Antistita, majores natu, probatæ ac nobiles Mulieres,ad Magistratus suos deferunt.* Et pro M.Fonteio. *Nolite pati,*ait,*judices,aras Deorum immortalium,Vestaq; matris, quotidianis Virginis lamentationibus de vestro judicio cōmoueri: prospicite, ne ignis ille æternus, nocturnis Fonteiæ laboribus vigilijsque seruatus, sacerdotis Vestæ lachrymis extinctus esse dicatur.* Pro Cor. *Sacra,*inquit,*Cereris per Præcas semper curata sunt sacerdotes:* & ibidem: *Sacerdos illa,qua Græcum illud sacrum ministraret & faceret.* Et Vergilius lib.6. Æneid.de Sibylla loquens ait: *Hæc vbi dicta dedit Phœbi lōgæua sacerdos.* Tales Gellius *Sacerdotissas* appellauit. Nam lib.10.c.15.inquit: *Eædem fermè ceremoniæ sunt, quas Flaminicas sacerdotissas Dialeis seorsum aiunt obseruauisse.* Adhæc in veteri Ecclesia Pepuziani hæretici voluerunt, *Mulieres esse posse & Presbyteridas & docere,& Sacramēta administrare.* Verùm propterea ab omnib. orthodoxis,& præsertim in Carthaginēsi synodo 4. sunt damnati. Qua in re nō solùm strenuè illos imitātur, qui sacris Virginibus sacerdotium nescio quod attribuūt, sed etiam qui hodiè obstetricibus in casu necessitatis paruulos baptizare concedunt.

Nonnæ Exstat apud Hieronymum *Nonnæ* voca-

bulum, quo id etiam genus hominum insignitur, in Epistola ad Eustochium Virginẽ. *Quia maritorum*, inquit, *experta dominatum, viduitatis, præferunt libertatem, castæ vocantur & Nonnæ: & post cœnam dubiam, Apostolos somniant.* Apparet autẽ hoc verbũ ab Ægyptijs, in vulgi sermonem venisse. Solent enim aliquoties res ejus gentis sortiri vocabula, in qua præcipuè fuerint, aut vnde natæ sint. Ægyptus autẽ præter cæteras Prouincias, Monachorũ gregibus abũdauit ab initio, & Hieronymi adhuc ætate. Quorum lingua, puto, Monachos & sanctos *Nonnos* fuisse vocatos: Monachas & Virgines *Nonnas*. Nã in eadẽ Epistola ad Eustochiũ, cùm de Monachorũ Ægypti agit generibus, Ægyptijs vtitur vocabulis. *Tria sunt*, inquit, *in Ægypto genera Monachorũ. Primum Cœnobitæ: quod illi Causes gẽtili linguâ vocant. Tertiũ est quod Remboth dicunt*, &c. Deinde memini Suidas *Nonni* cujusdã Ægyptij, qui Parthenũ Theologũ versibus sit interpretatus: vt Erasmus ad verba ista Hieronymi annotauit. Et Athanasius Apologia 2. mentionẽ facit *Nõni* Episcopi Ægyptij, patrocinatoris Athanasij in Synodo Tyri Mater etiã Gregorij Nazianzeni *Nonna* appellata fuit, quẽadmodũ in vita Gregorij Nazianzeni, Gregorius Nyssenus retulit. Benedictus Nursinus Abbas in sua Regula c. 63. *Nonni* vocabulũ interpretatur *Paternam reuerentiam*, & jubet, *vt juniores Monachi Priores suos Nonnos vocent:* quod etiam præcipitur in Aquisgranensi synodo, anno 816. celebrata. In Germanica verò lingua hodiè sacratas tantùm virgines, non monachos, Nonnen vocamus: quo nomine etiam suam castratam appellare solemus.

Monialis & Sanctimonialis. Dicuntur etiam nostrâ ætate *Moniales, & Sanctimoniales* vulgò, à Græco, vt opinor, nomine Μόνιος, vel Μονιὸς, quòd solitudinem captantem, solitarium & soliuagum significat. Peculiariter tamen Μονιὸς à Suida & Hesychio vsurpatur pro porco syluestri, qui solitarius pascitur. Sic etiã accipitur in Æsopi fabulis, Μονιὸς, ἄγειος ἐπὶ τινός ἴσως δένδρου, &c. Cyrillus in Expositione Hoseæ prophetæ, Μονιὸν dicit significare ὄνον, id est, asinum, illum fortasse syluestrẽ, qui ὄναγρος dicitur. Non ineptè igitur hinc nomen sortitæ sunt. Referunt enim quidam de Onagris, quòd domari non possint, & quòd hominũ consuetudo eis sit intolerabilis. Deinde vt Monialibus plærisq; à fronte & tergo scapulare nigrum per mediũ depẽdet: ita vitta nigra medium occupat dorsum Onagrorum, quam vtrinque ambiunt lineæ niueæ, sicut his verbibus Oppianus indicat:

Ταινίη δὲ μέλαινα μέσην ῥάχιν ἀμφιβέβηκε
Χιονέης ἑκάτερθε ἐεργομένη σφάγησι.

Vt etiam Plinius de fœminis hujus animalis testatur, *quòd copiâ libidinis gaudeant*: sic de Monialibus certũ est, paucas esse quæ cõtinentiam præstent, sed plęrasq; in cœno nefandissimarum libidinum sese subinde volutare: ac proinde verissimè cecinit ille,

Conueniunt fatis nomina sæpè suis.

Denique *Monachæ* quoq; vocatæ sunt: & ad Ethnicorum imitationem, *Virgines Vestales*, de quibus mox dicemus. *Monachæ Virgines Vestales.*

De Vocabulis Monasterij, Cœnobij & Claustri.

Monasterium & Cœnobium quid. M*Onasterij & Cœnobij* nominibus habitationes Monachorum vel Solitariorum apud Veteres appellatæ sunt. Et Isidorus in libro de Officijs hanc dicit esse inter illa differentiam, quòd Monasterium possit etiam vnius Monachi habitatio nuncupari, Cœnobiũ autem non nisi plurimorum. Abbas Germanus apud Cassianum Collat. 18. c. 9. dicit, *Monasterium nomen esse diuersorij, & nihil amplius quàm locum, id est, habitaculum significare Monacharum Cœnobiũ verò, professionis illius qualitatem disciplinamq; designare.* Euagrius lib. 1. c. 21. φροντιστήρια vocat, hoc est, Scholam, locum curarum, disciplinæ & conuentûs. Posterioribus seculis, quùm Monachorum & Monialiũ pietas muris esset cõcludenda, domicilia & habitationes eorum *Claustra*, à claudendo appellari cœperũt: vnde etiamnũ hodie Germanica lingua Klöster vulgò vocantur. Extat homilia Abbatis Volkuini in Euangelium, *Simile est Regnum Cælorum seminanti*, &c. typis excusa Basileæ anno Domini 1555. in ea inter alia dicit: *Olim sanè Claustrum dicebatur à claudendo, hodiè potius à claudicando dicitur. Dudum quippe à claudendo propria dicebatur: quoniam Viri claustrales non solùm corpore, sed & corde intus manentes, omnes sẽsus suos ab appetitu seculari, ab omni concupiscentia temporali strenuè clauserunt. Hodie verò rectius à claudicãdo dicuntur: quoniam Viri claustrales temporalibus inhiant, quasi in vtranq; partem claudicant, dum seruire Deo volũt & mammonæ, Religioni & ambitioni, polo simul & foro*, &c. Cuspinianus in Austria sua Vocis *Claustri*, & habitationum, quæ *Claustra* appellantur aliam reddit originem & occasionem. *Claustrum quid.* *Aliud genus*, inquit, *Monachorum apud primos Christianos inuenio, qui in Claustris degebant: quæ hanc appellationem sortita sunt, quasi in carceribus clauderentur illi, qui & enormiter & grauissimè delinquebãt, vel parricidia, vel homicidia, vel incestus, vel grauissima scelera committentes. Pij enim Christiani olim indignum cẽsebant, hominem parricidam eculeo insui, aut extremo supplicio, aut perpetuo exilio, ne in desperationem inciderent, mulctare: domus quasdam extruentes, in quibus miseri illi homines pœnitẽtiã agerẽt pro suo reatu, Deumq; sibi reconciliarent, à*

cætu

cœtu hominū ſeorſim degerent ſequeſtrati. Atq; hi eleemoſyna, quæ à pijs largiebatur, victitabant: quemadmodum Cœnobitæ ex certis redditibus, ac annuis cenſibus victum ſibi quærebant, vt liberè poſſent Deo ac rebus diuinis vacare.

Hęc verò conſuetudo nō primis Chriſtianis adſcribenda mihi videtur: cœpit enim ſub Dagoberto demùm, circa annos Chriſti 640. Rex enim ille Francorum primus legitur homines exilij ſeu pœnæ loco in monaſteria detruſiſſe, vt eſt videre in Stumpfij Chronicis lib. 3. cap. 60. Deinde non ſolum ſcelerati, ſed innocentes quoq; vtriuſq; ſexûs homines Religionis ergò in monaſteria, velut in perpetuos carceres detruſi leguntur. Illud etiam de primis Cœnobitis non eſt intelligēdum: quod dicit, *eos ex certis redditibus ac annuis cenſibus victum ſibi quæſiviſſe.* Nam primi illi Cœnobitæ nullos omninò redditus ſeu annuos cenſus ac prouētus habuerunt, ſed omnes labore manuū ſuarum ſibi victum aliaque neceſſaria comparârunt. Primi omnium Benedictini Monachi poſt annos Domini 530. villas, agros, prædia, territoria quoque, cenſus annuos & redditus poſſidere cœperunt.

Monaſterij nomen Collegiatis Eccleſiis tributū etiam. Monaſterij etiam nomen progreſſu temporis impoſitum fuit Eccleſijs, quæ Collegia & Capitula habuerunt: vnde etiam Collegiatæ Eccleſiæ plęræq; Germanicè Münſter dicuntur. Hoc inde originem ſumpſit, quòd veteres Epiſcopi, quales fuerunt Baſilius, Auguſtinus & alij, propè ſuas Eccleſias, aut intra eas Monaſteria, id eſt, Collegia ſeu cœtus ſtudioſorum & Doctorum Virorum habuerunt, ex quibus plurimi ad Eccleſiarum gubernacula ſunt promoti.

Ἀσκητήριον quid. Fit & Ἀσκητηρίου apud Baſilium & veteres, nonnullos mentio: quo ſignificatur locus ſolitarius, & à publico ſeceſſus ad pietatis & veræ philoſophiæ exercitationem.

CAPVT II.

De Origine MONACHATVS *apud* Iudæos.

QVemadmodum Dei Opt. Max. natura ſimpliciſſima puriſſimaq; eſt, ita quoq; cultûs ſui modum ſeu rationem ſimplicem quidem, ſed tamen abſolutiſſimā perfectiſſimamq; jam inde ab exordio Mundi præſcripſit hominibus. Ac voluit quidem vnam omnium fidem & Religionem eſſe; ptoindeque etiam cùm temporis progreſſu maxima pars hominum ab hac vnitate Religionis defeciſſet, ipſe per Moſem populo ſuo communes leges dedit, quæ fidei & diuini cultûs, adhęc vitæ morumq; præcepta ex æquo ad omes pertinentia comprætendunt. Vtque formam Religionis vnam tradiderat: ita primò Tabernaculum, poſteà verò Templum quoq; vnicum eſſe voluit; totius gentis. Hieroſolymis, ad quod, ceu ad vnicam eamque communem Parochiam; omnium tribuum homines diebus feſtis conuenire, & in quo ſolo externus cultus Dei exerceri debuit, qui in ſacrificij, & ſuffimento maxima ex parte conſiſtebat: ne facilè in ſectas aut partes diuerſaque ſtudiá ſcinderentur, ſed hoc pacto omnes in vná eademque Religionis forma contineret, & ſimul fidem in promiſſum Seruatorem, Ieſum Chriſtum omnibus commendaret, qui ſuo tempore Hieroſolymis pro peccatis totius Mundi victima fieri debebat. At hoſtis vnitatis Eccleſiæ Satan, vt totius Religionis corruptionem, & humanarum traditionum figmenta facilius induceret, tandem Sectas & partium ſtudia circa doctrinam & Religionem excogitauit, eâ omnino ratione, quâ Chriſtianum populum ſub Papatu poſtea in diuerſos Monachorum ordines ſcidit.

Annis itaque ante natum in carne filium Dei circiter centum & triginta, ſub Ioanno Hircano Simonis filio tres ſectæ emerſerunt & confirmatæ ſunt, hac occaſione, quòd Legis Doctores nimium ſibi authoritatis vſurparent, & ſinguli doctiores ſanctioreſque reliquis & dici & haberi vellent, quę diuerſam à Verbo Dei doctrinam tradebant, & ſententijs, veſtitu item ac certis ritibus non ſolum à Sacerdotibus & Leuitis, qui à Deo inſtituti erant, ſed inter ſe ipſos quoque diſcernebantur.

CAPVT III.

De PHARISÆIS.

INter hos primatum facilè tenebant *Phariſæi*, quos Alexandra Hircani & Ariſtobuli mater in ſummam potentiam ac dignitatem exuerat, eò quòd præ alijs Scripturarum ſacrarum cognitione & morum integritate commendarentur. *Phariſæi à quâ promoti.* Nam ſacras literas ſedulò interpretabantur: vnde & illos nomen accepiſſe pleriſque volunt. Idem enim Phariſæus eſt quod Latinis expoſitor ſeu Doctor: licet ſint, qui eos à Pharez, id eſt, à ſeparatione dictos velint, quòd ab alijs prophanis hominibus, quorum victum & amictum immundum, & vitam peccatis contaminatam haberi cupiebant, voluerunt eſſe diſtincti, ne ab illis ipſi quoque contaminarentur. *Phariſæi vnde dicti.* Vnde Hieronymus aduerſus Luciferianos, & in Quæſtionibus Hebraicis, eos à diſſidio ſic appellari dicit.

Pharisaei quae vera doctrinae capita retinuerint. Etsi verò in genere quædam capita veræ Doctrinæ retinuerunt, ex quorum numero hæc fuerunt, esse Deum & quidem vnũ, véturum esse Messiam, ac multa beneficia in genus humanum collaturũ, legem & Rempub. Iudaicã à Deo esse, semen Abrahæ esse Ecclesiam Dei, animas cum corporibus non interire, futuram esse resurrectionẽ, in qua retributio boni & mali futura sit, & similia: tamen horribiliter simul errârunt in præcipuis doctrinæ cœlestis capitibus. *Pharisaeorum errores.* Nam vnũ tantum esse verum Deum, & quidem vnicã personam crediderunt. Ioan. 8. & blasphemiæ accusârunt Christum, quum adseveraret, se esse verum Dei filium, adeoque etiam verum Deum: & Messiam tantum humanã naturam habiturum putârunt: eundemque corporale Iudæorum Regnum restauraturum esse docuerunt. *Matth. 20.* Nam ex Pharisæorum schola profectum fuit, quòd mater filiorum Zebedæi ad Christum dixit: *Iube vt sedeant isti duo filij mei, vnus ad dexteram tuam, & alter ad sinistram, in Regno tuo:* & quòd post resurrectionem Domini discipuli, ejus interrogârunt eum, *Act. 1.* *Domine, num hoc tempore restitues Regnum Israeli?* Deinde legis obseruationem ad externa tantum facta, non etiam ad interiorem, & quidem absolutissimam obedientiam referebant. Quædam, sed tamen non omnia, fato Stoico tribuebãt, homines enim arbitrium simul asserebant, docentes, agere quæ justa sunt, vel negligere, majori ex parte in hominis esse potestate, adjuuare tamẽ in singulis nonnihil Deum & Fatum. Hinc præcipuus illorũ error enatus est quòd docerent legem divinam potestate liberi arbitrij seu humanis viribus impleri posse: ideoque ipsi suorum operum meritis & propriæ justitię fiduciã elati, gratiã Dei aspernabantur & Dei justitiam reijciebant, dum suam stabilire contendebant. Quia verò legis impletionem absolutissimam sibi solis tribuebant, & sanctissimi omnium haberi volebãt, factum est, vt in observatione ceremoniarũ seu rituum externorum, vt diligentissimi, ita etiam superstitiosissimi essent, quo singularem sanctimonię opinionem apud imperitum vulgus hoc pacto sibi compararẽt. Sabbato igitur ita strictè ab omnibus operibus abstinuerunt ipsi, aliosque abstinere docuerunt, vt sanationem ęgroti vnico verbo factam, & vellicationes spicarum ob vrgentẽ famem, grande scelus esse dicerẽt. Cum publicanis & peccatoribus non sumebãt cibũ. Lotiones externas plurimas instituebant, quibus non modò corpora sua, verumetiam omnis generis vasa quotidie abluebãt, quasi ipsorũ etiã animæ istis purificari possent. Orationes crebas easq; lõgas in plateis etiam instituebant: peregrinationes terrâ marique suscipiebant ad faciendum vnum proselytum: non jurabant: decimabant mentam & anethum & cyminũ & rutã & omne olus: ædificabant sepulchra prophetarum, & ornabãt monumẽta justorũ, Luc. 18 bis in sabbato & alias etiam frequenter jejunabant. Vestes deniq; longas gestabãt: pitacia chartarum in fronte gerebant, & in sinistro brachio, quibus Decalogus inscriptus erat: *Exod. 13* quòd dixerat Dominus, *Habebis quasi quid appensum inter oculos tuos, & in manu tua.* Et hæc *phylacteria* dicebantur, quæ dilatabant, vt magis essent conspicua, quæq; purpurea dicit fuisse Epiphanius. Hi etiam majores fimbrias aliis ferentes spinas eis affigebant, quibus puncti inter eundum memores mãdatorum Dei fierent: & vt summatim dicam, omnia eò referebant, vt ab hominibus magnificerent, & laudibus summis veherentur, sicuti Matt. 23 Christus docet. *Pharisaeorum genera.*

Pharisæorum autem septem fuisse genera in Talmud Iudæorum indicatur. 1. *Sichimita*, qui sectam hanc ob carnale aliquod commodum suscepisset, sicut Sichimitæ olim Circumcisionem ob nuptias Dinæ Iacobi filiæ impetrandas. 2. *Impingens*, quòd pedibus subinde in lapides impingeret. 3. *Sanguinem fundens*, qui caput crebrò parietibus aut columnis illideret, donec multo manaret sanguine 4. *Mortariarius*, quoniam capio seu calyptrã caput opertus esset, ex qua, velut ex profundo mortario prospiceret, prorsum tãtum & deorsum, nõ sursum neq; ad latera. 5 *Pharisaeus*, quid debeo facere, & faciam illud, qui inanis glorię causa his subinde verbis vtebatur: qualis fuit qui Christo responderat: Hæc omnia seruaui à juventute mea, quid adhuc mihi deest? 6. *Ex amore*, is dicitur, qui amore præmij sectam hanc profitetur. 7. *Ex timore*, qui metu iræ Dei huic sectæ nomen dedit: refert etiam Andr. Osiander in cap. 14. Harmoniæ Euang. Quod igitur Paulus dixit, Act. 26. *se secundum exquisitissimam sectam vixisse Pharisaeum*, dupliciter intelligi potest. Vel, quòd secta Pharisaica, in genere, exquisitissima fuerit, si ad sectam Sadducæorum, Essenorum & similium, comparetur: Vel, quòd ex septem prædictis Pharisæorum familiis, eam quæ omnium exquisitissima visa sit, elegerit, cui se addiceret.

Pharisaei hostes verorum doctorum. Omnes autem erant, sicut etiam hodie Monachi, accerrimi & cruentissimi verorũ Doctorum hostes & persecutores, vt testatur historia Matt. 15. Marc. 3. Ioh. 11. & 18. Erant etiam arrogantes & ambitiosi, vt qui primos accubitus in cœnis, primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro amarent, Matt. 23. Erant denique potentes ac formidabiles: refert enim Iosephus Antiq.

dere

Iud.lib. 13.c. 23. *Pharisæos apud populum plurimũ potuisse sive exosum aliquem concupiuerint, lædere, sive socium & amicũ juvare. Valde enim his fidem habuisse vulgus, etiam si per invidiam de aliquo malè loquuti fuerint.* Et lib. 17. cap. 3. scribit, *Pharisæos esse genus hominum astutum, arrogans, & interdum Regibus quoque infestum, vt eos apertè etiam impugnare non vereatur interdum. Nam cùm vniuersa Iudæorum gens fidem suam iureiurando obstrinxisset Regi & Cæsari, soli Pharisæi, sex millium numerum excedentes, non iurârunt.*

CAPVT IV.

De SADDVCÆIS.

Sadducæi vnde sunt dicti. PRoximi à Pharisæis *Sadducæi* fuerunt, qui magnificum sibi nomen à Iustitia imposuerunt: Zaddikim enim justi dicũtur. Videtur autem inde hæc secta enata, quòd Pharisæi immodicis ceremoniis homines onerantes, ipsi hęc vincula nonnihil laxare volebãt. Nam etsi à Religione minimè alieni esse vellent, & proinde libros Mosis reciperent, Prophetarum tantùm repudiarent, *Sadducæorum errores.* & in plerisq; falsis dogmatibus cum Pharisæis consentirent, tamen homines nimium politici, fidei & Religionis præcipua fundamenta negabant, prouidẽtiam Dei, deinde animarum immortalitatem & corporum resurrectionem. Ex quo absurdo, vt fieri solet, multa alia sequuntur: nempe, corpora & animas simul post mortem interire: pios bonorum operum nullam retributionem, malos & scelestos è contra nullas pœnas accipere, quàm in hac vita: nullum esse Infernum: nullum Cœlum, in quo æterna futura sit vita. Attamen vt Respublica & pax inter homines consisteret, justitiæ studendum esse docebant, non aliqua futuri præmii spe, sed propter ipsam justitiam: asseuerantes, in nostra ipsorum esse potestate, vt tam felicitatis nobis ipsi authores simus, quàm infortunij, vt Iosephus indicat Antiquit. Iud. lib. 13. c. 9. & de bello Iudaico lib. 2. cap. 7. item Matth. 22. cap. Marc. 12. Luc. 20. Itaque plerumque comparatum est, vt qui pessimi omnium sunt, honestissima vocabula suis cupiditatibus prætexant. Similes enim planè erant Epicuro & Aristippo, quorum hic quidem summum bonum ponebat in voluptate corporis: ille verò in voluptate animi, hoc est, in absentia dolorum omnium: Deorum prouidentiam è rebus humanis tollebant: omnia casu seu fortuitò fieri aiebant: & spiritus tam bonos quàm malos negabant. Et tamen multos sectatores habuerunt, magnaque in existimatione habiti sunt. Epicuro Lucretius tantùm tribuit, vt non dubitarit affirmare, eum reliquorum omnium philosophorum lumen ita obscurasse, quemadmodum Sol suo splendore aliorum cœlestium corporum claritatem obtenebret.

Hoc vtcunque in Ethnicis ferri potuisset, illud verò mirandum, quòd à Sadducæorum partibus in populo Dei, plurimi, ditiores inprimis, steterunt, vt Iosephus lib. 13. cap. 18. Antiquit. indicat. Verùm apud Christianos etiam eò res peruenerunt hodiè, vt Epicureismus & Atheismus passim regnet, vera autem pietas exulet & longè lateque profligata sit.

Inter Pharisæos & Sadducæos contentiones. Non autem prætereundum videtur, quòd inter Pharisæos & Sadduceos magnę contentiones fuerunt. Multas enim constitutiones à maioribus per manus acceptas Pharisæi tradiderunt populo, quæ non sunt scriptæ in lege Mosaica, Sadducæi autem his authoritatem derogantes, dicebant, oportere eas tantùm seruari quę scripto contineantur. Et tamen simul suas contra Christum aliquoties conjunxerunt operas, eiq; exitium machinati sunt, vt est videre Matt. 16. & 22. Mar. 12. Luc. 20. Est enim hoc ferè proprium impiis ac superstitiosis hominibus, vt cum in externis ritibus perpetuò dissideant, in veritatis tamen oppressione optimè conuenire soleant, cui omnes ex æquo infensi sunt. Ita hodiè quoque Monachos inter sese, & cum aliis consentire videmus, in oppugnanda luce Euangelii, licet in professione & moribus longissimè inter se distent.

CAPVT V.

De ESSÆIS *siue* ESSENIS.

Esseni vnde dicti. HIs tertii accessere *Essæi*, seu, vt aliâs vocantur, *Esseni*, quos nonnulli interpretantur *Sectatores* vel *Operarios* ab עשה, Assah, quòd salutem bonis hominum operibus acceptam ferant, non autem gratiæ Dei. Philo autem Iudæus in libro περὶ θεωρητικοῦ βίου τῶν ἱκετῶν, ait Esseos παρωνύμους εἶναι τῆς ὁσιότητος. Quare? ἐπειδὴ, ait καὶ ἐν τοῖς μάλιστα θεραπευταὶ θεοῦ γεγόνασι. Disertè ait cultores Dei vocatos patrio idiomate, hoc est, Syriaco: in quo חסי & חסיא, id est, ὅσιος, & חסיותא ὁσιότης. Vnde Græci perspicuè suum ὅσιον mutuati sunt. Hi

cùm

cùm nec effrenatam licentiam Sadducæorum, nec Pharisæorum hypocrisin & simulationem ferre possent, secesserunt in solitudinem quandam Palæstinæ haud procul ab Iericho, vbi erant fragrantes balsami colles & horti, ad lacum Mariam seu Asphaltiten, sicut Plinius libro quinto capite decimoseptimo de ipsis scripsit, ibique monasticam planè vitam agentes, peculiares scholas instituerunt, in quibus præter leges sacras, alias quoque liberales artes, præsertim autem eam philosophiæ partem quæ est de moribus, diligenter tradiderunt & exercuerunt. Sed vt rectius hoc hominum genus cognoscatur, Iosephi narrationem integram de Essenis hic recitare visum est. Is igitur libro secundo capite septimo de bello Iudaico in hunc modum scribit. *Tertium*, inquit, *Philosophiæ genus Essæi colunt, gente quidem Iudæi, verùm inter se mutuo amore conjunctissimi: & qui præter cæteros, voluptates quidem quasi maleficia vitarent: continentiam verò seruare, neque cupiditati succumbere, virtutem maximam ducerent. Itaque nuptias quidem fastidiunt: alienos vero filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt: non quia conjugia vel humani generis successionem censeant perimendam: sed quia cauendam putent intemperantiam fœminarum, nullam earum vni viro fidem servare credentes. Quin & diuitiarum contemptores sunt, rerumque apud eos communicatio admirationi habetur, neque inueniàs alteri alterum opulentiâ præstare, legemque sibi dixerunt, vt qui disciplinam suam sectari vellent, bona contubernio publicarent: Ita enim fore, ne vel paupertatis humilitas, vel diuitiarum dignitas appareret, sed permixtis facultatibus, velut inter fratres, vnum esset omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, & si quis vel inuitus vnctus fuerit, munditijs corpus abstergere, quoniam squalorem decorem putant, dummodo semper in veste sint candidi. Designatos autem communium rerum procuratores habent, & ad vsus omnium singulos indiuisos. Non est autem illis vna ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia conferunt: & aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Denique tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante viderunt. Hinc est, quia cùm peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur: neque præterea quicquam ferunt. in singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum vestimenta cæteraque vsui necessaria tueatur. Amictus autem cultusque corporis, omnibus pueris, in metu & sub cura Magistri agentibus, par est. Nec vero vestitum sine calceos mutant, nisi aut omnino conscissis prioribus, aut longi temporis vsu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut vendunt, sed genti quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet: quamvis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipuè circa Deum Religiosi sunt. Namque ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quædam vota celebrant, quasi vt oriatur precantes. Deinde ad quas venerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumque ad horam quintam studiosè fuerint operati, rursus in vnum congregantur: linteisque præcincti velaminibus, ita corpus aquis frigidis abluũt. Atque hac lustratione factâ in eadem secreta coëunt, quo neminem alterius sectæ hominem aspirare concessum est: ipsique purificati, velut in sanctum quoddam templum in cœnaculum veniunt: quibus cum silentio ibi residentibus pistor quidem panes ordine, vnum autem vasculum ex vno pulmento singulis coquus apponit. Deinde voce cibum sacerdos antevenit: neq; gustare quenquam fas est, nisi prius Deo celebretur oratio. Post finem quoque prandij vota repetunt. Nam & cùm incipiunt & cùm desinunt, quasi datorem victus, Deum laudibus canunt. Tunc veluti sacris illis depositis vestimentis vsq; meridiem, ad opera se conferunt. Similiterq; inde reversi cœnant, considentibus etiam hospitibus, si quos fortè intervenisse repererint. Neq; vero clamor vnquam tectum illud neque tumultus inquietat: cùm etiam loquendi ordine alijs alij cedant: eorumque silentium extra tectum constitutis, arcanũ quoddam videatur honorabile. Cujus quidem rei perpetua sobrietas causa est, quodq; apud eos edendi aut potandi modus saturitate definitur. Sed quãvis aliquarum rerum nihil sine præcepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est, in juvando & miserendo sui juris sunt. Nam & subvenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuiq; licet, atq; indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid absq; curatoribus, interdictum. Iidem iracundiæ moderatores iusti sunt indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius vitant. Iam enim mendacij condemnatum arbitrantur, cui sine Deo non creditur. Summum autem studium veterum scriptis adhibent: ea maximè inde, quæ animæ & corpori expediant, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicæ, quamque vim propriam singuli lapides habeant, à rimantibus conquiruntur.*

Essenorum instituta, leges & consuetudines ex Iosepho.

Sectæ vero suis studiosis non statim cum eis vna collectio: sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuique eundem victus ordinem tribuunt: dolabram quoque, & quod prædictum est peri-

perizoma, & albam vestem tradentes. Cùm verò processu temporis experimentum continentiæ dederit, accedit etiam ad communem cibum, & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in convictum assumitur. Post ostensionem quippe continentiæ, duobus annis alijs mores ejus probantur. Cumque dignus apparuerit, tunc demùm in consortium assumitur. Priùs verò quàm incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adjurat se primum quidem colere Deum, deinceps verò erga homines seruare justitiam, & neque propriâ sponte nocere cuiquam, neque ex præcepto obesse: quin imò iniquos omnes odisse, & collaborare semper justitiæ sectatoribus, fidem omnibus seruare, maximè verò principibus. Neque enim absque voluntate Dei, quenquam posse ad principatus potentiam accedere. Si verò ipse cæteris præsit, nunquam abuti, nunquam se abusurum viribus potestatis ad contumeliam subjectorum, sed neque veste aut ambitioso ornatu aliquo eminere reliquis, veritatem semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus verò à furto, & animam puram seruare ab injustis compendijs: & neque aliquid de Mysterijs consectaneos celare. Neque profanis eorum quippiam publicare, etiamsi intentatâ quispiam morte compellat. Super hæc autem addunt, nihil se de Dogmatibus aliud, quàm ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum iri simul Dogmatis sui libros, & Angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant & quasi præmuniunt accedentes. Deprehensos vero in peccatis, à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerumque morte consumitur. Illis quidem sacramentis & ritibus oblatum cibum potest: herbas vero pecudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerunque miserati, & extremum spiritum agentes, receperunt: sufficienter pro peccatis eorum, quæ vsque ad mortem adduxerant, pœnas luisse censentes. In judicijs vero sunt diligentissimi atque justissimi. Disceptant autem non minus quàm centum in vnum coacti: quod autem ab his decretum fuerit immobile manet. Veneratio quoque apud eos post Deum magna legislatoris est: ita vt si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus verò obedire, & plurium quorumque decreto probabile arbitrantur officium. Cùm simul denique sederint decem, nullus vnus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum, vel in dextram sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudæis diligentius cauent, neque cibum sibi solum pridie præparant, ne videlicet illo die ignem accendant, sed neque vas aliquod transponere præsumunt, imò nec aluum purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam vno pede altam σκαλίδι, hoc est, dolabrâ, quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa veste sese diligentissimè contegentes, ne scilicet splendori divino injuriam faciant, in eadem fouea ab onere ventris leuantur, ac deinceps terram, quam effoderant, reducunt: idque ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, vt quasi ab immunditia diluantur.

Discernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumq; hi qui juniores sunt inferiores præcedentibus æstimantur, vt si aliquos eorum contigerint, quasi à contactu alienigenæ diluantur. Viuunt autem quàm longissimè, ita vt plurimi eorum vsque ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem scilicet victus, vt equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum, cruciatus siquidem vincunt firmitate consilii. Mortem verò si cum decore obeunda sit, judicant etiam immortalitate meliorem.

Prodidit autem eorum in omnibus negotiis animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artuum confractiones & ignes, ac per tormenta omnigena transeuntes, vt videlicet vel in legislatoris aliquid loquerentur injuriam, vel ciborum quippiam, quod non solent, ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in mediis quin imò cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant, illudentes, constantes animos cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eos essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiamque eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere, & de æthere subtilissimo commeantes, quasi carceribus, ita corporibus implicari, velut quas illecebra naturalis contraxerit. Cùm verò fuerint à carnalibus releuatæ vinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita illico lætari eas, sublimesque ferri. Et quidem bonas (concinentes Græcorum in hoc sententiis) pronuntiant vltra Oceanum degere, vbi eis sit reposita perfruitio: illic quippe esse Regionem, quæ neque imbribus, neque niuibus, neque æstibus aggrauetur: sed quam Oceano Oriens Zephyrus, leuiter aspirans amœnet. Malis autem animabus procellosa loca & hyberna delegant, plena gemitibus, exercendarum sine fine pœnarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos heroas & semideos vocauerunt, beatorum insulas sequestrâsse: improborum autem

autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdam commentati sunt, Sisyphos videlicet & Tantalos, & Ixyones, & Tytios. Hæc sunt ergo, quæ Essæi de diuinitate animæ philosophantur. Sunt autem in eis qui etiam futura nosse promittant, sacris videlicet libris & varijs sanctificationibus, prophetarumque dictis à primis ætatibus adhærentes: rarò autem accidit, vt prædictiones eorum frustratio consequatur.

Essenorum genus à coniugio non abhorrens. *Est etiam aliud Essæorum collegium, cibos quidem & mores legesque similes cum prioribus habens, distat verò opinione conjugij. Maximam siquidem vitæ hominum partem successionem scilicet, amputare eos, qui abstineant nuptijs, arbitrantur: quippe si in eandem omnes velint ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tantâ ipsi moderatione conueniunt, vt per triennium explorent valetudinem fœminarum: & si constanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum pugnante concumbit, vt ostendant quòd non voluptatis causâ nuptias sed liberorum inierint. Lauantibus autem fœminis, ita vt viris perizomatum inest amictus.* Et quidem de institutis ac moribus Essæorum hucusque Iosephus.

Idem author de iisdem lib. 18. c. 2. Antiq. Iud hæc refert. *Essenorum*, ait, *placitum vniuersitas regimen citra exceptionem Deo asserit, immortalitatem animis: nec aliud quicquam æquè ac justitiam, omni contentione expetendum existimant Ad templum autem donaria mittentes, sacra ibi non faciunt, quòd sanctioribus vtuntur ceremonijs: quapropter exclusi à cõmuni Fano, seorsim sacrificant. Moribus alioqui sunt probatissimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam est istorum justitia, quâ omnes Græcos & Barbaros longè superant, multis etiam seculis triti in ejus continuis studijs.*

Hieronymi error. Hìc jam Hieronymi error notandus videtur, qui lib. 2. contra Iouinianum scribit, *Iosephum Essæos miris efferre laudibus, propterea quòd & ab Vxoribus, & vino, & carnibus semper abstinuerint, & quotidianum Iejunium verterint in naturam.* Iosephus autem in tota hac Essæorum descriptione, hæc de Iejuniis Essæorum, & de abstinentia à carnibus non habet: sed describit νῆψιν, hoc est, sobrietatem, frugalitatem vel temperantiam ipsorum: nimirum quòd à laboribus horâ quintâ, quæ nobis est vndecima, conuenerint ad prandium, & vesperi ad cœnam, vbi panis & vasculum ex vno & eodem pulmento singulis fuerit propositum. Et quia interpres pulmenti mentionem facit, volunt nonnulli Hieronymum inde collegisse ea, quæ de abstinentia à carnibus, & jejuniis scribit. Iosephus autem voce τοῦ ἐδέσματος vtitur: significat autem ἔδεσμα generaliter quemcunque cibum, quoduis edulium & ferculum: hoc est, non tantùm viliores, sed delicatiores quoque cibos: id quod clarissimè ex Isocrate intelligi potest, qui in Orat. de pace ait: ἐπιδείξειεν ἄν τις πολλοὺς χαίροντας μὲν καὶ τῶν ἐδεσμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν βλάπτουσιν, id est, *multos ostendere licet, qui delectantur cùm cibis, tùm exercitijs, quæ lædunt tam corpus quàm animam*: vbi non alios quàm lautissimos & exquisitissimos cibos intelligit. Et Athenæus lib. 1. de Philino quodam dicit, μήτε ποτῷ χρήσασθαί ποτε, ἢ ἐδέσματι ἄλλῳ ἢ μόνῳ γάλακτι πάντα τὸν βίον. Idem ῥαφανίδα dicit esse εὐτελὲς σφόδρα ἔδεσμα: & lib. 4. dicit τράγημα tantùm à βρῶμα differre, quantum ἔδεσμα à τρωγάλιον. Sunt autem τραγήματα & τρωγάλια bellaria, quæ in secundis mensis apponuntur comedenda & arrodenda, vt nuces, amygdalæ, raphani, poma, pira, ficus & similia, sicut Pollux quoque indicat lib. 6. cap. 11. βρώματα autem, & ἐδέσματα sunt cibi reliqui omnes, qui primis apponuntur mensis.

Meminit Essenorum quoque Plinius lib. 5. cap. 17. *Ab occidente Iudææ*, inquit, *litora Esseni fugitant, gens sola, & in toto orbe præter cæteras mira, sine vlla fœmina, omni Venere abdicatâ sine pecunia, socia palmarum. In diem ex æquo conuenarum turba renascitur, longè frequentantibus, quos vitâ fessos ad mores eorum fortunæ fluctibus agitat. Ita per seculorum millia (incredibile dictu) gens æterna est, in qua nemo nascitur. Tam fœcunda illis aliorum vitæ pœnitentia est.* *De Essenorum institutis Plinius.*

De iisdem, ex libro Philonis, quem pro Iudæis composuit, Eusebius libro 8. de Præparatione Euangel. capit. 4. hæc scribit: *Præter cæteros*, ait, *quos penè innumerabiles sanctio Mosaica ad benè viuendum incitauit, Essæi summi omnium atque maximi sunt:* ἀπὸ τῆς ὁσιότητος, *id est, à sanctitate appellari: quorum secta non genere, sed virtute atque humanitate discernitur. Itaque nemo puer, nemo adolescens propter instabilitatem ætatis, sed vel viri omnes aut senes sunt, qui nullo corporis morbo, nullâ animi perturbatione feruntur, sed verâ soli hominum libertate fruuntur, cuius rei vita eorum testimonium præbet, Nemo proprium aliquid possidet, non domus, non pecus, non vas aliquod, sed omnibus in medio positis communiter vtuntur: habitant simul vt sodales. Cumque omnia pro communi vtilitate faciant, alia aliorum negotia sunt: quæ impigrè subeuntes certant: non frigus, non calorem, non aliquam mutationem aëris formidantes, sed ante ortum solis ad solitos labores versi* *De Essenis Philo & Eusebius.*

uersi crepusculo vespertino cum gaudio redeunt, non aliter quàm qui certamine gymnico exercentur. Meliora enim & iucūdiora tam animo quàm corpori ea certamina putant, quæ non senescunt cum corpore. Sunt autem eorum alij agricolæ, alij pastores, alij apium cultores, alij harum artium magistri, ita vt perfectè inter se viuant alijs non indigentes: nihil facere recusant, quod cùm vtile societati sit, turpe non est. Cúmque à laboribus suis mercedem ceperint, apud eum deponunt, qui quæstor creatus est. Is omnia diligenter procurat, quibus egent, egent autem paucissimis, cùm omnẽ luxum tanquam animæ atque corporis morbum aspernentur. Communis est ipsis non mensa solùm, verùm etiam vestis, tenuis quidem omnis, sed grauior in hyme, quæ in vno deposita loco est, vnde vnusquisque indifferenter assumit. Ægrotatio quoq; corporis si acciderit, studio atque curâ omnium & re communi curatur. Seniores si absq; liberis natura concedunt, felicissimi omnium putantur, honorati à cæteris non minus quàm si eos genuissent Et quoniam acutissimè matrimonio huiusmodi societatem facilè dissolui posse perspexerunt, vxorem ducere omninò recusant castimoniæ summopere studentes. Nimium enim mulier seipsam amat, & Zelotypiâ maximè mordetur, ac viri mores artificio quodam atque lenocinio facilè potest in peius peruertere. Si verò etiam liberos viro pepererit, quæ prius astutè faciebat, ea iam audacter atq; apertè aggreditur, omnique vi regere maritum conatur. Quare vxor huic societati inimicissima iudicata est: non seruat enim mores, nec probus erga omnes est, qui aut voluptate victus, aut liberorum amore superatus in seruitutem vxoris deductus est. Hac vitâ eorum fit, vt non priuati solum, verumetiam reges atq; principes eorum philosophiam plurimùm admirentur. Hactenus Euseb. ex Philonis Apologetico.

In eo verò libro, quem inscripsit, Πᾶς σπουδαῖος ἐλεύθερος, Omnis studiosus liber, in quo agit περὶ πρακτικοῦ βίου ἐσσαίων, ita de Essæis narrat Philo: *Palæstinam*, ait, *maxima gens Iudæorum habitant, inter quos qui dicuntur Essæi, comperiuntur plures numero, vt ego opinor, quàm quatuor millia. Essæi dicti, quasi Sancti Græcè, quoniam Dei cultores præcipuè sunt, non animalia sacrificantes, sed mentes suas virtute munitas offerendas Deo putantes. In ciuitatibus non habitabant, existimantes, vt contagionem aëris corporibus, sic conuersationem vulgi animo nocere. Horum alij agros colunt, alij pacificas artes ad vtilitatem suam & proximorum exercent, nec argentum nec aurum reponunt, nec ingentes agros laudant, sed tantum colunt, quantum necessitati possit sufficere. Hi enim ex omnibus penè hominibus soli pecuniam & fundos negligentes virtute ditissimi putantur: facilitatem viuendi & paucorum indigentiam rectè magnas esse diuitias iudicantes. Nemo eorum tela, enses, galeas, scuta, cæteraq; belli factitant instrumenta: sed nec eas artes exercent, quibus facilè omnes in improbitatem labuntur: nulla mercatura, nullus cauponatus, nulla eis cognoscitur nauigatio: omnes rapinæ occasione depellunt. Nemo seruus est apud eos, sed cùm vniuersi liberi sint, alteri alteris seruiunt. Omnes qui seruis vtuntur, non solùm quia æqualitatem contemnunt, tanquam iniustos oderunt, verum etiam quasi naturæ leges transgressos omninò despiciunt. Omnes enim aiunt quasi mater eadem natura genuit, quare quamuis non vocemur, sumus tamen reipsâ fratres, auaritiæ crimine abalienati: rationalem philosophiæ partem non necessariam ad viuendum: naturalem humanâ naturâ maiorem consequi posse putantes, alteram sophistis, alteram leuioribus reliquerunt hominibus, illam philosophiæ saltem partem approbantes, quâ de Deo & de creatione omnium scrutamur. Morali maximè inuigilant, ad quam absolutè consequendam paternis legibus adiuuantur, quas rectè intelligerẽ nemo sine diuino auxilio potest. Has semper quidem sed maximè septimis diebus docent. Dedicata enim septima dies deputatur: in qua cæteris omnibus neglectis ad sacra loca concurrentes quæ Synagogæ appellantur, ordine sub senioribus iuniores considere solent, leguntúrq; scripturæ diligenter & exponuntur à peritissimis: symbolis enim prisco more scripturam vti maximè arbitrantur, Discunt igitur piè, iustè sanctéque viuere, triplici Regula vtentes, amore Dei ardentissimo: virtutis cultu diligentissimo: charitatẽ proximi feruentissimâ. Quòd igitur summè Deum diligant, multa nobis argumento sunt. Castitas perpetua, iurisiurandi nulla mentio, mẽdacij odium, & præcipuè quòd bonorum omnium, nullius mali causam esse Deum opinantur. Quòd virtuti studeant patet, quia pecuniam negligunt, gloriam aspernunt, voluptatem òderunt, constantes, seueri magniq; animi sunt, cæteraq; huiusmodi innumerabilia. Charitatis autem argumenta sunt, beneuolentia, societas, æqualitas. Nullus enim domum habitat, quæ omnium communis non sit: vnum ærarium, vnus sumptus omnibus est. Præterea vestis communiter omnibus proposita, communis cibus & potus, communis mensa, omnis vita communis est. Quæ omnia multò magis illi opere faciunt, quàm alij verbis significāt. Nec mirum, quæcunque enim quotidiè laborantes consequũtur non ipsi seruant, sed in medium afferentes communi vtilitati attribuunt: non negliguntur apud eos ægrotantes, sed à communibus curantur. Seniores nō minus quā parētes liberi venerātur, &c.* Hucusq; Philo, qui etiam alio loco, *Essæi,* inquit, *cùm primùm ad philosophiam se contulerint, à cognatis, & re sua familiari recedũt. Deinde omnibus vitæ curis repudiatis, atque vrbibus relictis aut in desertis agris, aut hortis, aut montibus degunt: & quia dissimilium commercia & inutilia & noxia esse norunt, vitam propheticam æmulantur atque exercent. In vnoquoque cætu*

tamen id ante Ambrosium & Hieronymum apud Latinum authorem facilè reperies: quòd hoc vitę genus Europæis ante horum tempora ferè incognitum fuerit. Sozomenus certè libro 3. cap. 14. disertè affirmat Thraces, Illyrios & quotquot Europam incolunt, ante Constantinum M. & aliquandiu post, monasticorum contuberniorum expertes fuisse.

Münch vnde. Ab hoc Græco nomine Germani etiam suum mutati sunt Münch, quo nomine quoque appellare solent equos Cantherios, quibus scilicet testes amputati sunt vt fiant mansuetiores: dicti Cantherii, quòd semine careant, Varrone teste. Differunt ab equo, vt capus à gallo. Eam verò ob causam hoc nomen etiam equis his inditum videtur, quòd Monachi summam castitatem in ingressu Religionis voueant, & propterea nec matrimonium contrahere, nec liberos procreare eis liceat, adeoque seipsos quodammodo castrâsse ob Regnum Cœlorum videri possint. Sed hac ratione per Antiphrasin hi equi à Germanis sic dicerentur. Vix enim salatius, & ad omnes libidines magis procliue genus hominum inveniri potest vspiam. Cuius rei si quotidiana experientia nulla suppeditaret exempla, illud tamen satis amplo testimonio foret, quòd S. Huldrychus Episcopus Augustanus in Epistola ad Nicolaum Papam scripsit, *Gregorij M. tempore in Viuario propè cænobium plus quàm sex mille capita infantum reperta fuisse.*

Monachi dicti etiã θεραπευταὶ Ecclesiasticæ Hierarchiæ author cap. 6. dicit, à quibusdam tales vocatos esse Θεραπευτὰς, ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ καθαρᾶς ὑπηρεσίας, à cultu Dei puro: sed simpliciter θεραπευτὴς significat cultorem, & θεραπεία cultum, quem in istiusmodi hominibus D. Paulus ἐθελοθρησκείαν appellauit. Videntur autem veteres nomen hoc ex Philone mutuati esse: is enim in libro περὶ θεωρητικοῦ βίου ἱκετῶν, indicat, Essenos μονάζοντας καὶ μονοβίους θεραπευτὰς vulgò appellatos fuisse. Et quia ritus eorum, studia, mores instituta & leges, Monachorum ritibus per quàm similes fuerunt, eorum quoque nomine eos appellare cœperunt.

Monachi ἀσκηταὶ dicti. Est & Ἀσκητοῦ nomen frequens apud Basilium & alios: quod significat exercitatorem. Omnium autem Christianorum, non tantum Monachorum est, sese in virtutum palæstra ac officina exercere dies ac noctes.

Monachi dicti etiam Clerici. *Clericorum* quoque nomine appellantur Monachi, vt patet ex Rubrica seu titulo de vita & honestate Clericorum, vbi in textu agitur de Monachis. Κλῆρος autem, vnde Clerus & Clerici, sortem vel hæreditatem significat. Hoc igitur nomine rasi & vncti omnes in Papatu appellari gaudent, quasi ipsi soli sint hæredes Dei & Regni ejus. D. Petrus autem sic appellat quoscunque fideles capite quinto, epistol. I. cum inquit, *Neque dominantes Cleris.* Vbi Erasmus, *Cleros vocat*, inquit, *non Diaconos aut Presbyteros, sed gregem qui cuique fortè contigit gubernandus.* Volunt tamen in fauorabilibus tantum Monachos appellari Clericos, in odiosis (sic loquuntur isti) non item, quòd habeant aliam qualitatem à Clericis secularibus, vt refert arch. in cap. statutum de elec. libro sexto sc. Sic etiam in fauorabilibus appellatione Ecclesiarum veniunt Monasteria, vt patet distinct. 64. cap. Abbati, §. Hac autem auctoritate & no. in cap. 2. de supp. negli. præla. libro sexto. Appellatione tamen Monachorum nunquam veniunt Clerici seculares, quòd non competit etymologia vocabuli. 16. quæst. I. Placuit. Et appellatione Monasteriorum nunquam veniunt, nisi in Germanica lingua, idque rarò, Ecclesiæ seculares, eadem ratione. fa. in simili quod no. Bar. in libro primo ff. ad muni. non sic è contrario facit. c. Rodulphus, & c. significante de rescrip. no. Abb. in c. I. de jura. calum. colum. 3. vt habet Albertus Montaluus in suo Repertorio.

Philosophi denique à Chrysostomo, Sozomeno aliisque ecclesiasticis scriptoribus appellantur frequentissimè Monachi, hanc ob causam, quòd eum tenent Monachi apud Christianos, quem Philosophi apud Ethnicos, vt Nylus testatur in libro quem de Philosophia Christiana inscripsit. *Monachi dicti etiam Philosophi.* Etsi verò Cicero in I. de Oratore cum dicat esse philosophum, *qui studeat rerum divinarum & humanarum vim, naturam causasque nosse, & omnem benè viuendi rationem tenere ac prosequi:* constat tamen etiam D. Pauli testimonio, eos apud Ethnicos errorum & superstitionum grauissimarum, imò omnis impietatis Magistros atque authores fuisse. Et alii quidem confusam illam Deorum multitudinem non solùm crediderunt ipsi, sed & alios docuerunt, eosque superstitiosissimis sacris venerati sunt. Alii Deos omninò nullos esse tradiderunt, quales narrantur à Plutarcho Diagoras Milesius, Theodorus Cyrenensis, & Euemerus Thegeates. Epicurus verò Deos humanâ specie

ſpecie prædiros eſſe,& illos res mortalium nequaquã curare tradidit. Stoici cõcatenationẽ quandã cauſarum finxerunt, cui ipſe quoque Deus ſubjectus ſit,& vt reliqua omnia,fatali neceſſitate ferantur.Nihil de his dicam,quę philoſophi occultè deſignârunt, de quibus multa Lucianus ſcripſit,& qualia paſſim in hiſtorijs & eorum vitis occurrunt. Omittam quoq; interiores animi motus & deſideria,quę in illis hominibus corruptiſſima erant.Quod ſi philoſophis poëtas cõnumeres,hos ea de Dijs cecinisse videbis,quę nemo vir bonus de ſe dici velit.Quoad mores, iidem multa præter officium ac honeſtatem fecerunt. Vt non injuriâ Monachis philoſophorum nomen inditum ſit, illique in horum locum apud Chriſtianos quaſi hæredes ſucceſſerint.Monet autem Paulus, *vt nobis caueamus, ne quis nos deprædetur per philoſophiam,& inanem deceptionem juxta conſtitutionem hominum,juxtà elementa mundi,& non juxta Chriſtum.*

De Nominibus VIRGINVM *ſacrarum* SACERDOTISSARVM NONNARVM, MONIALIVM, MONACHARVM & VIRGINVM Veſtalium.

Virgines

ALterius etiam ſexus homines Monachiſmum profitentes variè appellantur.In primitiua Eccleſia ante Conſtantini M. tempora, *Virgines* ſimpliciter vocatas fuiſſe certum eſt,nec facilè aliud nomen eis tributum reperies.

Sacerdos

Baſilius verò in libello de Virginitate,*Sacerdotes* eas appellat. *Nullus*, inquit, *adeò furioſus ſit ſacrilegus, vt impollutam Sacerdotem petulantibus manibus contingat.* Sacerdotum autem eſt populum docere, baptizare, ſacram cœnam adminiſtrare,&c. Vnde & nomen Sacerdotis habent,quòd ſacrum dent, ſicut ait Beda & Gregorius in Paſtorali lib. 2.c.18.Et Plato quoque in eo qui Ciuilis vel de Regno inſcribitur Dialogo, *Sacerdotum*, inquit,*eſſe,vt intelligant, doceantque quo pacto donaria Dijs & ſacra ſint offerenda: item qua ratione vouendum ſit, quidue à Dijs petendum.* Dum igitur hoc nomen Virginibus ſacris imponit Baſilius, aduerſatur Paulo, qui jubet,*vt Mulier in ſilentio diſcat,neq; authoritatem in virum exerceat, vtque in Eccleſia ſileat, nec doceat.* 1.Cor.14. 1.Timot.2. Inſeruierunt quidem Viduę & Virgines primæ Eccleſiæ, & Paulus eas in Diaconatum allegauit, verùm non propterea erant Sacerdotes aut Præsbyteridæ:neq; ita vel à Paulo vel ab alio nominatas fuiſſe demonſtrari poteſt. Nam nudum ipſæ manuum miniſterium præbebant,& Diaconis parebant.Parabant enim menſas, quæ in Eccleſijs eo tempore Ἀγάπας inſtruebantur: curabant ægrotos, debiles & infirmos:excipiebant peregrinos, illorumq; pedes lauabant. Quæ omnia non ſolum commodius à fœminis, quàm à viris, ſed etiam honeſtius fiebant & gerebantur, præſertim verò cura ægrotantium. Si enim ægrotâſſet Chriſtiana Mulier,vel hæmoroide, aut alijs hujuſmodi morbis occultis, & quæ honeſtè à manibus tractari non poſſunt laborâſſet,ad eas multò honeſtius Mulieres intromiſſæ fuerunt,quàm viri.Docendi autem,baptizandi aut ſimile officium, Sacerdotum proprium, illis aut aliis demãdatum non fuit. Hoc adeò verùm, vt Epiphanius hęreſi Collyrydianorum, qu.79. ſcripſerit: Πρεσβυτερίδες ἢ ἱερίσσαι οὐκ εἰσὶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἱερουργεῖν γὰρ ἐν ἐκκλησίᾳ μὴ δύνανται. Nec obſtat quod Euſebius lib.1.de Vita Conſtantini refert,Mulieres è ſuo ſexu eligere ſolitas fuiſſe aliquas,quę eas docerent,ne in publicis congreſſibus conuenirent cum viris.Licinius enim Imperator,homo profanus,cõtra morem Eccleſiæ & mandata Dei,edicto & lege vetuerat,ne in Syria ſimul cum viris congregarentur & convenirent Mulieres. Supereſt igitur,vt Baſilius,& qui eum in hoc ſequuti ſunt Patres, vel ab Ethnicis, vel ab Hæreticis id hauſerint:apud vtroſque enim mulierculæ quædam Sacerdotes ſunt appellatæ,quòd ſacra eis commiſſa fuerint.Sic Cicero Act.7.in Verrem, *Sacerdotes*, inquit, *Cereris, atq; illius fani Antiſtitæ, majores natu, probatæ ac nobiles Mulieres,ad Magiſtratus ſuos deferunt.* Et pro M.Fonteio.*Nolite pati*,ait,*judices,aras Deorum immortalium,Veſtaq; matris, quotidianis Virginis lamentationibus de veſtro judicio cõmoueri:proſpicite, ne ignis ille æternus, nocturnis Fonteiæ laboribus vigilijſque ſeruatus, ſacerdotis Veſtæ lachrymis extinctus eſſe dicatur.* Pro Cor.*Sacra*,inquit,*Cereris per Præcas ſemper curata ſunt ſacerdotes*: & ibidem: *Sacerdos illa,quæ Græcum illud ſacrum miniſtraret & faceret.* Et Vergilius lib.6. Æneid.de Sibylla loquens ait: *Hac vbi dicta dedit Phœbi lõgæua ſacerdos.* Tales Gellius *Sacerdotiſſas* appellauit.Nam lib.10.c.15.inquit:*Eadem fermè ceremoniæ ſunt, quas Flaminicas ſacerdotiſſas Dialeis ſeorſum aiunt obſeruauiſſe.* Adhæc in veteri Eccleſia Pepuziani hæretici voluerunt, *Mulieres eſſe poſſe & Presbyteridas & docere,& Sacramẽta adminiſtrare.* Verùm propterea ab omnib. orthodoxis,& præſertim in Carthaginẽſi ſynodo 4.ſunt damnati.Qua in re nõ ſolùm ſtrenuè illos imitãtur, qui ſacris Virginibus ſacerdotium neſcio quod attribuũt, ſed etiam qui hodiè obſtetricibus in caſu neceſſitatis paruulos baptizare conceduunt.

Exſtat apud Hieronymum *Nonnæ* vocabulum, Nonnæ

bulum, quo id etiam genus hominum insignitur, in Epistola ad Eustochium Virginẽ. *Quia maritorum*, inquit, *experta dominatum, viduitatis, praeferunt libertatem, castae vocantur & Nonnae: & post caenam dubiam, Apostolos somniant.* Apparet autẽ hoc verbũ ab Ægyptijs, in vulgi sermonem venisse. Solent enim aliquoties res ejus gentis sortiri vocabula, in qua praecipuè fuerint, aut vnde natę sint. Ægyptus autẽ praeter caeteras Prouincias, Monachorũ gregibus abũdauit ab initio, & Hieronymi adhuc aetate. Quorum lingua, puto, Monachos & sanctos *Nonnos* fuisse vocatos: Monachas & Virgines *Nonnas*. Nã in eadẽ Epistola ad Eustochiũ, cùm de Monachorũ Ægypti agit generibus, Ægyptijs vtitur vocabulis. *Tria sunt*, inquit, *in Ægypto genera Monachorũ. Primum Caenobitae: quod illi Causes gẽtili linguâ vocant. Tertiũ est quod Remboth dicunt*, &c. Deinde memini Suidas *Nonni* cujusdã Ægyptij, qui Parthenũ Theologũ versibus sit interpretatus: vt Erasmus ad verba ista Hieronymi annotauit. Et Athanasius Apologia 2. mentionẽ facit *Nõni* Episcopi Ægyptij, patrocinatoris Athanasij in Synodo Tyri Mater etiã Gregorij Nazianzeni *Nonna* appellata fuit, quẽadmodũ in vita Gregorij Nazianzeni, Gregorius Nyssenus retulit. Benedictus Nursinus Abbas in sua Regula c. 63. *Nonni* vocabulũ interpretatur *Paternam reuerentiam*, & jubet, *vt juniores Monachi Priores suos Nonnos vocent*: quod etiam pręcipitur in Aquisgranensi synodo, anno 816. celebrata. In Germanica verò lingua hodiè sacratas tantùm virgines, non monachos, Nonnen vocamus: quo nomine etiam suam castratam appellare solemus.

Moniales & Sanctimoniales. Dicuntur etiam nostrâ aetate *Moniales, & Sanctimoniales* vulgò, à Graeco, vt opinor, nomine Μόνος, vel Μονιὸς, quòd solitudinem captantem, solitarium & soliuagum significat. Peculiariter tamen Μονιὸς à Suida & Hesychio vsurpatur pro porco syluestri, qui solitarius pascitur. Sic etiã accipitur in Æsopi fabulis, Μονιὸς, ἄγειος ἐπὶ τινός ἐσὼς δένδρου, &c. Cyrillus in Expositione Hoseae prophetae, Μονιὸν dicit significare ὄνον, id est, asinum, illum fortasse syluestrẽ, qui ὄναγρος dicitur. Non ineptè igitur hinc nomen sortitae sunt. Referunt enim quidam de Onagris, quòd domari non possint, & quòd hominũ consuetudo eis sit intolerabilis. Deinde vt Monialibus plaerisq; à fronte & tergo scapulare nigrum per mediũ depẽdet: ita vita nigra medium occupat dorsum Onagrorum, quam vtrinque ambiunt lineae niueae, sicut his verbibus Oppianus indicat:

Ταινίη δ' μέλαινα μέσσην ῥάχιν ἀμφιβέβηκε
Χιονέης ἑκάτερθε ἀεξομένη σφαίρησι.

Vt etiam Plinius de foeminis hujus animalis testatur, *quòd copiâ libidinis gaudeant*: sic de Monialibus certũ est, paucas esse quae cõtinentiam praestent, sed plęrasq; in coeno nefandissimarum libidinum sese subinde volutare: ac proinde verissimè cecinit ille,

Conueniunt fatis nomina saepè suis.

Monachae Virgines Vestales. Denique *Monachae* quoq; vocatae sunt: & ad Ethnicorum imitationem, *Virgines Vestales*, de quibus mox dicemus.

De Vocabulis Monasterij, Coenobij *&* Claustri.

Monasterium & Coenobium quid. M*Onasterij & Coenobij* nominibus habitationes Monachorum vel Solitariorum apud Veteres appellatę sunt. Et Isidorus in libro de Officijs hanc dicit esse inter illa differentiam, quòd Monasterium possit etiam vnius Monachi habitatio nuncupari, Coenobiũ autem non nisi plurimorum. Abbas Germanus apud Cassianum Collat. 18. c. 9. dicit, *Monasterium nomen esse diuersorij, & nihil amplius quàm locum, id est, habitaculum significare Monacharum Coenobiũ verò, professionis illius qualitatem disciplinamq; designare.* Euagrius lib. 1. c. 21. φροντιστήρια vocat, hoc est, Scholam, locum curarum, disciplinae & conuentûs. Posterioribus seculis, quùm Monachorum & Monialiũ pietas muris esset cõcludenda, domicilia & habitationes eorum *Claustra*, à claudendo appellari coeperũt: vnde etiamnũ hodie Germanica lingua Klöster vulgò vocantur. Extat homilia Abbatis Volkuini in Euangelium, *Simile est Regnum Caelorum seminanti*, &c. typis excusa Basileae anno Domini 1555. in ea inter alia dicit: *Olim sanè Claustrum dicebatur à claudendo, hodiè potius à claudicando dicitur. Dudum quippe à claudendo propria dicebatur: quoniam Viri claustrales non solùm corpore, sed & corde intus manentes, omnes sẽsus suos ab appetitu seculari, ab omni concupiscentia temporali strenuè clauserunt. Hodie verò rectius à claudicãdo dicuntur: quoniam Viri claustrales temporalibus inhiant, quasi in vtranq; partem claudicant, dum seruire Deo volũt & mammonae, Religioni & ambitioni, polo simul & foro*, &c. Cuspinianus in Austria sua Vocis *Claustri*, & habitationum, quae *Claustra* appellantur aliam reddit originem & occasionem. *Claustrum quid.* *Aliud genus*, inquit, *Monachorum apud primos Christianos inuenio, qui in Claustris degebant: quae hanc appellationem sortita sunt, quasi in carceribus clauderentur illi, qui & enormiter & grauissimè delinquebãt, vel parricidia, vel homicidia, vel incestus, vel grauissima scelera committentes. Pij enim Christiani olim indignum cẽsebant, hominem parricidam eculeo insui, aut extremo supplicio, aut perpetuo exilio, ne in desperationem inciderent, mulctare: domus quasdam extruentes, in quibus miseri illi homines poenitẽtiã agerẽt pro suo reatu, Deumq; sibi reconciliarent, à caetu*

cœtu hominũ seorsim degerent sequestrati. Atq; hi eleemosyna, quæ à pÿs largiebatur, victitabant: quemadmodum Cœnobitæ ex certis redditibus, ac annuis censibus victum sibi quærebant, vt liberè possent Deo ac rebus diuinis vacare.

Hęc verò consuetudo nõ primis Christianis adscribenda mihi videtur: cœpit enim sub Dagoberto demùm, circa annos Christi 640. Rex enim ille Francorum primus legitur homines exilij seu pœnæ loco in monasteria detrusisse, vt est videre in Stumpfij Chronicis lib.3.cap.60. Deinde non solum scelerati, sed innocentes quoq; vtriusq; sexûs homines Religionis ergò in monasteria, velut in perpetuos carceres detrusi leguntur. Illud etiam de primis Cœnobitis non est intelligẽdum: quod dicit, *eos ex certis redditibus ac annuis censibus victum sibi quæsiuisse.* Nam primi illi Cœnobitæ nullos omninò redditus seu annuos census ac prouẽtus habuerunt, sed omnes labore manuũ suarum sibi victum aliaque necessaria comparârunt. Primi omnium Benedictini Monachi post annos Domini 530. villas, agros, prædia, territoria quoque, census annuos & redditus possidere cœperunt.

Monasterij nomen Collegiatis Ecclesijs tributũ etiam. Monasterij etiam nomen progressu temporis impositum fuit Ecclesijs, quæ Collegia & Capitula habuerunt: vnde etiam Collegiatæ Ecclesiæ plęræq; Germanicè Münster dicuntur. Hoc inde originem sumpsit, quòd veteres Episcopi, quales fuerunt Basilius, Augustinus & alij, propè suas Ecclesias, aut intra eas Monasteria, id est, Collegia seu cœtus studiosorum & Doctorum Virorum habuerunt, ex quibus plurimi ad Ecclesiarum gubernacula sunt promoti.

Ἀσκητήριον quid. Fit & Ἀσκητηρίου apud Basilium & veteres, nonnullos mentio: quo significatur locus solitarius, & à publico secessus ad pietatis & veræ philosophiæ exercitationem.

CAPVT II.

De Origine MONACHATVS *apud* Iudæos.

QVemadmodum Dei Opt. Max. natura simplicissima purissimaq; est, ita quoq; cultûs sui modum seu rationem simplicem quidem, sed tamen absolutissimã perfectissimamq; jam inde ab exordio Mundi præscripsit hominibus. Ac voluit quidem vnam omnium fidem & Religionem esse; proindeque etiam cùm temporis progressu maxima pars hominum ab hac vnitate Religionis defecisset, ipse per Mosem populo suo communes leges dedit, quæ fidei & diuini cultûs, adhęc vitæ morumq; præcepta ex æquo ad omes pertinentia comprehendunt. Vtque formam Religionis vnam tradiderat: ita primò Tabernaculum, postea verò Templum quoq; vnicum esse voluit; totius gentis. Hierosolymis, ad quod, ceu ad vnicam eamque communem Parochiam; omnium tribuum homines diebus festis conuenire, & in quo solo externus cultus Dei exerceri debuit, qui in sacrificij, & suffimento maxima ex parte consistebat: ne facilè in sectas aut partes diuersaque studia scinderentur, sed hoc pacto omnes in vna eademque Religionis forma contineret, & simul fidem in promissum Seruatorem, Iesum Christum omnibus commendaret, qui suo tempore Hierosolymis pro peccatis totius Mundi victima fieri debebat. At hostis vnitatis Ecclesiæ Satan, vt totius Religionis corruptionem, & humanarum traditionum figmenta facilius induceret, tandem Sectas & partium studia circa doctrinam & Religionem excogitauit, eâ omnino ratione, quâ Christianum populum sub Papatu postea in diuersos Monachorum ordines scidit.

Annis itaque ante natum in carne filium Dei circiter centum & triginta, sub Ioanne Hircano Simonis filio tres sectæ emerserunt & confirmatæ sunt, hac occasione, quòd Legis Doctores nimium sibi authoritatis vsurparent, & singuli doctiores sanctioresque reliquis & dici & haberi vellent, quę diuersam à Verbo Dei doctrinam tradebant, & sententijs, vestitu item ac certis ritibus non solum à Sacerdotibus & Leuitis, qui à Deo instituti erant, sed inter se ipsos quoque discernebantur.

CAPVT III.

De PHARISÆIS.

INter hos primatum facilè tenebant *Pharisæi*, quos Alexandra Hircani & Aristobuli mater in summam potentiam ac dignitatem exuerat, eò quòd præ alijs Scripturarum sacrarum cognitione & morum integritate commendarentur. Nam sacras literas sedulò interpretabantur: vnde & illos nomen accepisse plerisque volunt. Idem enim Pharisæus est quod Latinis expositor seu Doctor: licet sint, qui eos à Pharez, id est, à separatione dictos velint, quòd ab alijs prophanis hominibus, quorum victum & amictum immundum, & vitam peccatis contaminatam haberi cupiebant, voluerunt esse distincti, ne ab illis ipsi quoque contaminarentur. Vnde Hieronymus aduersus Luciferianos, & in Quæstionibus Hebraicis, eos à dissidio sic appellari dicit. *Pharisæi à quo promoti.* *Pharisæi unde dicti.*

Pharisæi quæ veræ doctrinæ capita retinuerint. Etsi verò in genere quædam capita veræ Doctrinæ retinuerunt, ex quorum numero hæc fuerunt, esse Deum & quidem vnũ, venturum esse Messiam, ac multa beneficia in genus humanum collaturũ, legem & Rempub. Iudaicã à Deo esse, semen Abrahæ esse Ecclesiam Dei, animas cum corporibus non interire, futuram esse resurrectionẽ, in qua retributio boni & mali futura sit, & similia: tamen horribiliter simul errârunt in præcipuis doctrinæ cœlestis capitibus. *Pharisæorum errores.* Nam vnũ tantum esse verum Deum, & quidem vnicã personam crediderunt. Ioan. 8. & blasphemiæ accusârunt Christum, quum adseueraret, se esse verum Dei filium, adeoque etiam verum Deum: & Messiam tantum humanã naturam habiturum putârunt: eundemque corporale Iudæorum Regnum restauraturum esse docuerunt. *Matth. 20.* Nam ex Pharisæorum schola profectum fuit, quòd mater filiorum Zebedæi ad Christum dixit: *Iube vt sedeant isti duo filij mei, vnus ad dexteram tuam, & alter ad sinistram, in Regno tuo:* & quòd post resurrectionem Domini discipuli, ejus interrogârunt eum, *Act. 1.* *Domine, num hoc tempore restitues Regnum Israeli?* Deinde legis obseruationem ad externa tantum facta, non etiam ad interiorem, & quidem absolutissimam obedientiam referebant. Quædam, sed tamen non omnia, fato Stoico tribuebãt, homines enim arbitrium simul asserebant, docentes, agere quæ justa sunt, vel negligere, majori ex parte in hominis esse potestate, adjuuare tamẽ in singulis nonnihil Deum & Fatum. Hinc præcipuus illorũ error enatus est quòd docerent legem divinam potestate liberi arbitrij seu humanis viribus impleri posse: ideoque ipsi suorum operum meritis & propriæ justitiç fiduciã elati, gratiã Dei aspernabantur & Dei justitiam reijciebant, dum suam stabilire contendebant. Quia verò legis impletionem absolutissimam sibi solis tribuebant, & sanctissimi omnium haberi volebãt, factum est, vt in observatione ceremoniarũ seu rituum externorum, vt diligentissimi, ita etiam superstitiosissimi essent, quo singularem sanctimoniç opinionem apud imperitum vulgus hoc pacto sibi compararẽt. Sabbato igitur ita strictè ab omnibus operibus abstinuerunt ipsi, aliosque abstinere docuerunt, vt sanationem ęgroti vnico verbo factam, & vellicationes spicarum ob vrgentẽ famem, grande scelus esse dicerẽt. Cum publicanis & peccatoribus non sumebãt cibũ. Lotiones externas plurimas instituebant, quibus non modò corpora sua, verum etiam omnis generis vasa quotidie abluebãt, quasi ipsorũ etiã animæ istis purificari possent. Orationes crebas easq; lõgas in plateis etiam instituebant: peregrinationes terrâ marique suscipiebant ad faciendum vnum proselytum: non jurabant: decimabant mentam & anethum & cyminũ & rutã & omne olus: ædificabant sepulchra prophetarum, & ornabãt monumẽta justorũ, Luc. 18 bis in sabbato & alias etiam frequenter jejunabant. Vestes deniq; longas gestabãt: pitacia chartarum in fronte gerebant, & in sinistro brachio, *Exod. 13* quibus Decalogus inscriptus erat: quòd dixerat Dominus, *Habebis quasi quid appensum inter oculos tuos, & in manu tua.* Et hæc *phylacteria* dicebantur, quæ dilatabant, vt magis essent conspicua, quæq; purpurea dicit fuisse Epiphanius. Hi etiam majores fimbrias aliis ferentes spinas eis affigebant, quibus puncti inter eundum memores mãdatorum Dei fierent: & vt summatim dicam, omnia eò referebant, vt ab hominibus magnificerent, & laudibus summis veherentur, sicuti Matt. 23 Christus docet.

Pharisæorum genera. Pharisæorum autem septem fuisse genera in Talmud Iudæorum indicatur. 1. *Sichimita*, qui sectam hanc ob carnale aliquod commodum suscepisset, sicut Sichimitæ olim Circumcisionem ob nuptias Dinæ Iacobi filiæ impetrandas. 2. *Impingens*, quòd pedibus subinde in lapides impingeret. 3. *Sanguinem fundens*, qui caput crebrò parietibus aut columnis illideret, donec multo manaret sanguine 4. *Mortariarius*, quoniam capio seu calyptrã caput opertus esset, ex qua, velut ex profundo mortario prospiceret, prorsum tãtum & deorsum, nõ sursum neq; ad latera. 5 *Pharisæus*, quid debeo facere, & faciam illud, qui inanis glorię causa his subinde verbis vtebatur: qualis fuit qui Christo responderat: Hæc omnia seruaui à juventute mea, quid adhuc mihi deest? 6. *Ex amore*, is dicitur, qui amore præmij sectam hanc profitetur. 7. *Ex timore*, qui metu iræ Dei huic sectæ nomen dedit: refert etiam Andr. Osiander in cap. 14. Harmoniæ Euang. Quod igitur Paulus dixit, Act. 26. *se secundum exquisitissimam sectam vixisse Pharisæum*, dupliciter intelligi potest. Vel, quòd secta Pharisaica, in genere, exquisitissima fuerit, si ad sectam Sadducæorum, Essenorum & similium, comparetur: Vel, quòd ex septem prædictis Pharisæorum familiis, eam quæ omnium exquisitissima visa sit, elegerit, cui se addiceret.

Pharisæi hostes verorum doctorum. Omnes autem erant, sicut etiam hodie Monachi, accerrimi & cruentissimi verorũ Doctorum hostes & persecutores, vt testatur historia Matt. 15. Marc. 3. Ioh. 11. & 18. Erant etiam arrogantes & ambitiosi, vt qui primos accubitus in cœnis, primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro amarent, Matt. 23. Erant denique potentes ac formidabiles; refert enim Iosephus Antiq.

dere

Iud. lib. 13. c. 23. *Pharisæos apud populum plurimũ potuisse sive exosum aliquem concupiuerint, lædere, sive socium & amicũ iuvare. Valde enim his fidem habuisse vulgus, etiam si per invidiam de aliquo malè loquuti fuerint.* Et lib. 17. cap. 3. scribit, *Pharisæos esse genus hominum astutum, arrogans, & interdum Regibus quoque infestum, vt eos apertè etiam impugnare non vereatur interdum. Nam cùm vniversa Iudæorum gens fidem suam iureiurando obstrinxisset Regi & Cæsari, soli Pharisæi, sex millium numerum excedentes, non iurârunt.*

CAPVT IV.

De SADDVCÆIS.

Sadducæi vnde sunt dicti. PRoximi à Pharisæis *Sadducæi* fuerunt, qui magnificum sibi nomen à Iustitia imposuerunt: Zaddikim enim iusti dicũtur. Videtur autem inde hæc secta enata, quòd Pharisæi immodicis ceremoniis homines onerantes, ipsi hęc vincula nonnihil laxare volebãt. Nam etsi à Religione minimè alieni esse vellent, & proinde libros Mosis reciperent, Prophetarum tantùm repudiarent, *Sadducæorum errores.* & in plerisq; falsis dogmatibus cum Pharisæis consentirent, tamen homines nimium politici, fidei & Religionis præcipua fundamenta negabant, prouidẽtiam Dei, deinde animarum immortalitatem & corporum resurrectionem. Ex quo absurdo, vt fieri solet, multa alia sequuntur: nempe, corpora & animas simul post mortem interire: pios bonorum operum nullam retributionem, malos & sceleстos è contra nullas pœnas accipere, quàm in hac vita: nullum esse Infernum: nullum Cœlum, in quo æterna futura sit vita. Attamen vt Respublica & pax inter homines consisteret, justitiæ studendum esse docebant, non aliqua futuri præmii spe, sed propter ipsam justitiam: asseuerantes, in nostra ipsorum esse potestate, vt tam felicitatis nobis ipsi authores simus, quàm infortunij, vt Iosephus indicat Antiquit. Iud. lib. 13. c. 9. & de bello Iudaico lib. 2. cap. 7. item Matth. 22. cap. Marc. 12. Luc. 20. Itaque plerumque comparatum est, vt qui pessimi omnium sunt, honestissima vocabula suis cupiditatibus prætexant. Similes enim planè erant Epicuro & Aristippo, quorum hic quidem summum bonum ponebat in voluptate corporis: ille verò in voluptate animi, hoc est, in absentia dolorum omnium: Deorum prouidentiam è rebus humanis tollebant: omnia casu seu fortuitò fieri aiebant: & spiritus tam bonos quàm malos negabant. Et tamen multos sectatores habuerunt, magnaque in existimatione habiti sunt. Epicuro Lucretius tantùm tribuit, vt non dubitarit affirmare, eum reliquorum omnium philosophorum lumen ita obscurasse, quemadmodum Sol suo splendore aliorum cœlestium corporum claritatem obtenebret.

Hoc vtcunque in Ethnicis ferri potuisset, illud verò mirandum, quòd à Sadducæorum partibus in populo Dei, plurimi, ditiores inprimis, steterunt, vt Iosephus lib. 13. cap. 18. Antiquit. indicat. Verùm apud Christianos etiam eò res peruenerunt hodiè, vt Epicureismus & Atheismus passim regnet, vera autem pietas exulet & longè lateque profligata sit.

Non autem prætereundum videtur, quòd inter Pharisæos & Sadduceos magnę contentiones fuerunt. *Inter Pharisæos & Sadducæos contentiones.* Multas enim constitutiones à maioribus per manus acceptas Pharisæi tradiderunt populo, quæ non sunt scriptæ in lege Mosaica, Sadducæi autem his authoritatem derogantes, dicebant, oportere eas tantùm seruari quę scripto contineantur. Et tamen simul suas contra Christum aliquoties conjunxerunt operas, eiq; exitium machinati sunt, vt est videre Matt. 16. & 22. Mar. 12. Luc. 20. Est enim hoc ferè proprium impiis ac superstitiosis hominibus, vt cum in externis ritibus perpetuò dissideant, in veritatis tamen oppressione optimè conuenire soleant, cui omnes ex æquo infensi sunt. Ita hodiè quoque Monachos inter sese, & cum aliis consentire videmus, in oppugnanda luce Euangelii, licet in professione & moribus longissimè inter se distent.

CAPVT V.

De ESSÆIS *siue* ESSENIS.

HIs tertii accessere *Essæi*, seu, vt aliâs vocantur, *Esseni*, quos nonnulli interpretantur *Sectatores* vel *Operarios* ab עשה, Assah, quòd salutem bonis hominum operibus acceptam ferant, non autem gratiæ Dei. *Esseni vnde dicti.* Philo autem Iudæus in libro περὶ θεωρητικοῦ βίου τῶν ἱκετῶν, ait Esseos παρωνύμους εἶναι τῆς ὁσιότητος. Quare? ἐπειδὴ, ait καὶ ἐν τοῖς μάλιστα θεραπευταὶ θεοῦ γεγόνασι. Disertè ait cultores Dei vocatos patrio idiomate, hoc est, Syriaco: in quo חסי & חסיא, id est, ὅσιος, & חסיותא ὁσιότης. Vnde Græci perspicuè suum ὅσιον mutuati sunt. Hi

cùm

cùm nec effrenatam licentiam Sadducæorum, nec Pharisæorum hypocrisin & simulationem ferre possent, secesserunt in solitudinem quandam Palæstinæ haud procul ab Iericho, vbi erant fragrantes balsami colles & horti, ad lacum Mariam seu Asphaltiten, sicut Plinius libro quinto capite decimoseptimo de ipsis scripsit, ibique monasticam planè vitam agentes, peculiares scholas instituerunt, in quibus præter leges sacras, alias quoque liberales artes, præsertim autem eam philosophiæ partem quæ est de moribus, diligenter tradiderunt & exercuerunt. Sed vt rectius hoc hominum genus cognoscatur, Iosephi narrationem integram de Essenis hic recitare visum est. Is igitur libro secundo capite septimo de bello Iudaico in hunc modum scribit. *Tertium,* inquit, *Philosophiæ genus Essæi colunt, gente quidem Iudæi, verùm inter se mutuo amore conjunctissimi: & qui præter cæteros, voluptates quidem quasi maleficia vitarent: continentiam verò seruare, neque cupiditati succumbere, virtutem maximam ducerent. Itaque nuptias quidem fastidiunt: alienos vero filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt: non quia conjugia vel humani generis successionem censeant perimendam: sed quia cauendam putent intemperantiam fœminarum, nullam earum vni viro fidem seruare credentes. Quin & diuitiarum contemptores sunt, rerumque apud eos communicatio admiratoni habetur, neque inuenias alteri alterum opulentiâ præstare, legemque sibi dixerunt, vt qui disciplinam suam sectari vellent, bona contubernio publicarent: Ita enim fore, ne vel paupertatis humilitas, vel diuitiarum dignitas appareret, sed permixtis facultatibus, velut inter fratres, vnum esset omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, & si quis vel inuitus vnctus fuerit, munditijs corpus abstergere, quoniam squalorem decorem putant, dummodo semper in veste sint candidi. Designatos autem communium rerum procuratores habent, & ad vsus omnium singulos indiuisos. Non est autem illis vna ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia conferunt: & aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Denique tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante viderunt. Hinc est, quia cùm peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur: neque præterea quicquam ferunt. in singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum vestimenta cæteraque vsui necessaria tueatur. Amictus autem cultusque corporis,*

Essenorum instituta, leges & consuetudines ex Iosepho.

omnibus pueris, in metu & sub cura Magistri agentibus, par est. Nec vero vestitum sine calceos mutant, nisi aut omnino conscissis prioribus, aut longi temporis vsu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut vendunt, sed genti quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet: quamvis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipuè circa Deum Religiosi sunt. Namque ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quædam vota celebrant, quasi vt oriatur precantes. Deinde ad quas venerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumque ad horam quintam studiosè fuerint operati, rursus in vnum congregantur: linteisque præcincti velaminibus, ita corpus aquis frigidis abluũt. Atque hac lustratione factâ in eadem secreta coëunt, quo neminem alterius sectæ hominem aspirare concessum est: ipsique purificati, velut in sanctum quoddam templum in cœnaculum veniunt: quibus cum silentio ibi residentibus pistor quidem panes ordine, vnum autem vasculum ex vno pulmento singulis coquus apponit. Deinde voce cibum sacerdos antevenit: neq; gustare quenquam fas est, nisi prius Deo celebretur oratio. Post finem quoque prandij vota repetunt. Nam & cùm incipiunt & cùm desinunt, quasi datorem victus, Deum laudibus canunt. Tunc veluti sacris illis depositis vestimentis vsq; meridiem, ad opera se conferunt. Similiterq; inde reversi cœnant, considentibus etiam hospitibus, si quos fortè intervenisse repererint. Neq; vero clamor vnquam tectum illud neque tumultus inquietat: cùm etiam loquendi ordine alij alij cedant: eorumque silentium extra tectum constitutis, arcanũ quoddam videatur honorabile. Cujus quidem rei perpetua sobrietas causa est, quodq; apud eos edendi aut potandi modus saturitate definitur. Sed quãvis aliquarum rerum nihil sine præcepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est, in juvando & miserendo sui juris sunt. Nam & subvenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuiq; licet, atq; indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid absq; curatoribus, interdictum. Iidem iracundiæ moderatores iusti sunt indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius vitant. Iam enim mendacij condemnatum arbitrantur, cui sine Deo non creditur. Summum autem studium veterum scriptis adhibent: ea maximè inde, quæ animæ & corpori expediant, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicæ, quamque vim propriam singuli lapides habeant, à rimantibus conquiruntur.

Sectæ vero suis studiosis non statim cum eis vna collectio: sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuique eundem victus ordinem tribuunt: dolabram quoque, & quod prædictum est peri-

perizoma, & albam vestem tradentes. Cùm verò processu temporis experimentum continentia dederit, accedit etiam ad communem cibum, & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in convictum assumitur. Post ostensionem quippe continentia, duobus annis alijs mores ejus probantur. Cumque dignus apparuerit, tunc demùm in consortium assumitur. Priùs verò quàm incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adjurat se primum quidem colere Deum, deinceps verò erga homines seruare justitiam, & neque propriâ sponte nocere cuiquam, neque ex præcepto obesse: quin imò iniquos omnes odisse, & collaborare semper justitia sectatoribus, fidem omnibus seruare, maximè verò principibus. Neque enim absque voluntate Dei, quenquam posse ad principatus potentiam accedere. Si verò ipse cateris præsit, nunquam abuti, nunquam se abusurum viribus potestatis ad contumeliam subjectorum, sed neque veste aut ambitioso ornatu aliquo eminere reliquis, veritatem semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus verò à furto, & animam puram seruare ab injustis compendijs: & neque aliquid de Mysterijs confectaneos celare. Neque profanis eorum quippiam publicare, etiamsi intentatâ quispiam morte compellat. Super hæc autem addunt, nihil se de Dogmatibus aliud, quàm ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum iri simul Dogmatis sui libros, & Angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant & quasi præmuniunt accedentes. Deprehensos vero in peccatis, à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerumque morte consumitur. Illis quidem sacramentis & ritibus oblatum cibum potest: herbas vero pecudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerunque miserati, & extremum spiritum agentes, receperunt: sufficienter pro peccatis eorum, quæ vsque ad mortem adduxerant, pœnas luisse censentes. In judicijs vero sunt diligentissimi atque justissimi. Disceptant autem non minus quàm centum in vnum coacti: quod autem ab his decretum fuerit immobile manet. Veneratio quoque apud eos post Deum magna legislatoris est: ita vt si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus verò obedire, & plurium quorumque decreto probabile arbitrantur officium. Cùm simul denique sederint decem, nullus vnus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum, vel in dextram sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudæis diligentius cauent, neque cibum sibi solum pridie præparant, ne videlicet illo die ignem accendant, sed neque vas aliquod transponere præsumunt, imò nec aluum purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam vno pede altam σκαλίδι, hoc est, dolabrâ, quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa veste sese diligentissimè contegentes, ne scilicet splendori divino injuriam faciant, in eadem fouea ab onere ventris leuantur, ac deinceps terram, quam effoderant, reducunt: idque ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, vt quasi ab immunditia diluantur.

Discernuntur autem inter se, secundum suscepta abstinentia tempora, in ordines quatuor: tantumq; hi qui juniores sunt inferiores præcedentibus æstimantur, vt si aliquos eorum contigerint, quasi à contactu alienigenæ diluantur. Viuunt autem quàm longissimè, ita vt plurimi eorum vsque ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem scilicet victus, vt equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum, cruciatus siquidem vincunt firmitate consilii. Mortem verò si cum decore obeunda sit, indicant etiam immortalitate meliorem.

Prodidit autem eorum in omnibus negotiis animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artuum confractiones & ignes, ac per tormenta omnigena transeuntes, vt videlicet vel in legislatoris aliquid loquerentur injuriam, vel ciborum quippiam, quod non solent, ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in mediis quin imò cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant, illudentes, constantes animos cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eos essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiamque eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere, & de æthere subtilissimo commeantes, quasi carceribus, ita corporibus implicari, velut quas illecebra naturalis contraxerit. Cùm verò fuerint à carnalibus releuata vinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita illico lætari eas, sublimesque ferri. Et quidem bonas (concinentes Græcorum in hoc sententiis) pronuntiant vltra Oceanum degere, vbi eis sit reposita perfruitio: illic quippe esse Regionem, quæ neque imbribus, neque niuibus, neque æstibus aggrauetur: sed quam Oceano Oriens Zephyrus, leniter aspirans amœnet. Malis autem animabus procellosa loca & hyberna delegant, plena gemitibus, exercendarum sine fine pœnarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos heroas & semideos vocauerunt, beatorum insulas sequestrâsse: improborum autem

autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdam commentati sunt, Sisyphos videlicet & Tantalos, & Ixyones, & Tytios. Hæc sunt ergo, quæ Essæi de diuinitate animæ philosophantur. Sunt autem in eis qui etiam futura nosse promittant, sacris videlicet libris & varijs sanctificationibus, prophetarumque dictis à primis ætatibus adhærentes: rarò autem accidit, vt prædictiones eorum frustratio consequatur.

Essenorum genus à coniugio non abhorrens. *Est etiam aliud Essæorum collegium, cibos quidem & mores legesque similes cum prioribus habens, distat verò opinione conjugij. Maximam siquidem vitæ hominum partem successionem scilicet, amputare eos, qui abstineant nuptijs, arbitrantur: quippe si in eandem omnes velint ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tantâ ipsi moderatione conueniunt, vt per triennium explorent valetudinem fœminarum: & si constanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum pugnante concumbit, vt ostendant quòd non voluptatis causâ nuptias sed liberorum inierint. Lavantibus autem fœminis, ita vt viris perizomatum inest amictus.* Et quidem de institutis ac moribus Essæorum hucusque Iosephus.

Idem author de iisdem lib. 18. c. 2. Antiq. Iud hæc refert. *Essenorum*, ait, *placitum vniuersitas regimen citra exceptionem Deo asserit, immortalitatem animis: nec aliud quicquam æquè ac justitiam, omni contentione expetendum existimant Ad templum autem donaria mittentes, sacra ibi non faciunt, quòd sanctioribus vtuntur ceremonijs: quapropter exclusi à cõmuni Fano, seorsim sacrificant. Moribus alioqui sunt probatißimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam est istorum justitia, quâ omnes Græcos & Barbaros longè superant, multis etiam seculis triti in ejus continuis studijs.*

Hieronymi error. Hîc jam Hieronymi error notandus videtur, qui lib. 2. contra Iouinianum scribit, *Iosephum Essæos miris efferre laudibus, propterea quòd & ab Vxoribus, & vino, & carnibus semper abstinuerint, & quotidianum Iejunium verterint in naturam.* Iosephus autem in tota hac Essæorum descriptione, hæc de Iejuniis Essæorum, & de abstinentia à carnibus non habet: sed describit νῆψιν, hoc est, sobrietatem, frugalitatem vel temperantiam ipsorum: nimirum quòd à laboribus horâ quintâ, quæ nobis est vndecima, conuenerint ad prandium, & vesperi ad cœnam, vbi panis & vasculum ex vno & eodem pulmento singulis fuerit propositum. Et quia interpres pulmenti mentionem facit, volunt nonnulli Hieronymum inde collegisse ea, quæ de abstinentia à carnibus, & jejuniis scribit. Iosephus autem voce τοῦ ἐδέσματος vtitur: significat autem ἔδεσμα generaliter quemcunque cibum, quoduis edulium & ferculum: hoc est, non tantùm viliores, sed delicatiores quoque cibos: id quod clarissimè ex Isocrate intelligi potest, qui in Orat. de pace ait: ἐπιδείξειεν ἄν τις πολλοὺς χαίροντας μὲν καὶ τῶν ἐδεσμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν βλάπτουσιν, id est, *multos ostendere licet, qui delectantur cùm cibis, tùm exercitijs, quæ lædunt tam corpus quàm animam*: vbi non alios quàm lautissimos & exquisitissimos cibos intelligit. Et Athenæus lib. 1. de Philino quodam dicit, μήτε ποτὲ χρήσασθαί ποτε, ἢ ἐδέσματι ἄλλῳ ἢ μόνῳ γάλακτι πάντα τὸν βίον. Idem ῥαφανίδα dicit esse εὐτελὲς σφόδρα ἔδεσμα: & lib. 4. dicit τράγημα tantùm à βρῶμα differre, quantum ἔδεσμα à τρωγάλιον. Sunt autem τραγήματα & τρωγάλια bellaria, quæ in secundis mensis apponuntur comedenda & arrodenda, vt nuces, amygdalæ, raphani, poma, pira, ficus & similia, sicut Pollux quoque indicat lib. 6. cap. 11. βρώματα autem, & ἐδέσματα sunt cibi reliqui omnes, qui primis apponuntur mensis.

De Essenorum institutis Plinius. Meminit Essenorum quoque Plinius lib. 5. cap. 17. *Ab occidente Iudææ*, inquit, *litora Esseni fugitant, gens sola, & in toto orbe præter cæteras mira, sine vlla fœmina, omni Venere abdicatâ sine pecunia, socia palmarum. In diem ex æquo conuenarum turba renascitur, longè frequentantibus, quos vitâ fessos ad mores eorum fortuna fluctibus agitat. Ita per seculorum millia (incredibile dictu) gens æterna est, in qua nemo nascitur. Tam fœcunda illis aliorum vitæ pœnitentia est.*

De Essenis Philo & Eusebius. De iisdem, ex libro Philonis, quem pro Iudæis composuit, Eusebius libro 8. de Præparatione Euangel. capit. 4. hæc scribit: *Præter cæteros*, ait, *quos penè innumerabiles sanctio Mosaica ad benè viuendum incitauit, Essæi summi omnium atque maximi sunt:* ἀπὸ τῆς ὁσιότητος, *id est, à sanctitate appellari: quorum secta non genere, sed virtute atque humanitate discernitur. Itaque nemo puer, nemo adolescens propter instabilitatem ætatis, sed vel viri omnes aut senes sunt, qui nullo corporis morbo, nullâ animi perturbatione feruntur, sed verâ soli hominum libertate fruuntur, cuius rei vita eorum testimonium præbet. Nemo proprium aliquid possidet, non domus, non pecus, non vas aliquod, sed omnibus in medio positis communiter vtuntur: habitant simul vt sodales. Cumque omnia pro communi vtilitate faciant, alia aliorum negotia sunt: quæ impigrè subeuntes certant: non frigus, non calorem, non aliquam mutationem aëris formidantes, sed ante ortum solis ad solitos labores versi*

versi crepusculo vespertino cum gaudio redeunt, non aliter quàm qui certamine gymnico exercentur. Meliora enim & iucũdiora tam animo quàm corpori ea certamina putant, quæ non senescunt cum corpore. Sunt autem eorum alij agricolæ, alij pastores, alij apium cultores, alij harum artium magistri, ita vt perfectè inter se viuant alijs non indigentes: nihil facere recusant, quod cùm vtile societati sit, turpe non est. Cúmque à laboribus suis mercedem ceperint, apud eum deponunt, qui quæstor creatus est. Is omnia diligenter procurat, quibus egent, egent autem paucißimis, cùm omnẽ luxum tanquam animæ atque corporis morbum aspernentur. Communis est ipsis non mensa solùm, verùm etiam vestis, tenuis quidem omnis, sed grauior in hyme, quæ in vno deposita loco est, vnde vnusquisque indifferenter assumit. Ægrotatio quoq; corporis si acciderit, studio atque curâ omnium & re communi curatur. Seniores si absq; liberis natura concedunt, felicißimi omnium putantur, honorati à cæteris non minus quàm si eos genuissent Et quoniam acutißimè matrimonio huiusmodi societatem facilè dissolui posse perspexerunt, vxorem ducere omninò recusant castimoniæ summopere studentes. Nimium enim mulier seipsam amat, & Zelotypiâ maximè mordetur, ac viri mores artificio quodam atque lenocinio facilè potest in peius peruertere. Si verò etiam liberos viro pepererit, quæ prius astutè faciebat, eaiam audacter atq; apertè aggreditur, omnique vi regere maritum conatur. Quare vxor huic societati inimicißima iudicata est: non seruat enim mores, nec probus erga omnes est, qui aut voluptate victus, aut liberorum amore superatus in seruitutem vxoris deductus est. Hac vitâ eorum fit, vt non priuati solum, verumetiam reges atq; principes eorum philosophiam plurimùm admirentur. Hactenus Euseb. ex Philonis Apologetico.

In eo verò libro, quem inscripsit, Πᾶς σπουδαῖος ἐλεύθερος, Omnis studiosus liber, in quo agit περὶ πρακτικοῦ βίου ἰσολωῶν, ita de Essæis narrat Philo: *Palæstinam*, ait, *maxima gens Iudæorum habitant, inter quos qui dicuntur Essæi, comperiuntur plures numero, vt ego opinor, quàm quatuor millia. Essæi dicti, quasi Sancti Græcè, quoniam Dei cultores præcipuè sunt, non animalia sacrificantes, sed mentes suas virtute munitas offerendas Deo putantes. In ciuitatibus non habitabant, existimantes, vt contagionem aëris corporibus, sic conuersationem vulgi animo nocere. Horum alij agros colunt, alij pacificas artes ad vtilitatem suam & proximorum exercent, nec argentum nec aurum reponunt, nec ingentes agros laudant, sed tantum colunt, quantum necessitati poßit sufficere. Hi enim ex omnibus penè hominibus soli pecuniam & fundos negligentes virtute ditißimi putantur: facilitatem viuendi & paucorum indigentiam rectè magnas esse diuitias iudicantes. Nemo eorum tela, enses, galeas, scuta, cæteraq; belli factitant instrumenta: sed nec eas artes exercent, quibus facilè omnes in improbitatem labuntur: nulla mercatura, nullus cauponatus, nulla eis cognoscitur nauigatio: omnes rapinæ occasione depellunt. Nemo seruus est apud eos, sed cùm vniuersi liberi sint, alteri alteris seruiunt. Omnes qui seruis vtuntur, non solùm quia æqualitatem contemnunt, tanquam iniustos oderunt, verum etiam quasi naturæ leges transgressos omninò despiciunt. Omnes enim aiunt quasi mater eadem natura genuit, quare quamuis non vocemur, sumus tamen reipsâ fratres, auaritiæ crimine abalienati: rationalem philosophiæ partem non necessariam ad viuendum: naturalem humanâ naturâ maiorem consequi posse putantes, alteram sophistis, alteram leuioribus reliquerunt hominibus, illam philosophiæ saltem partem approbantes, quâ de Deo & de creatione omnium scrutamur. Morali maximè inuigilant, ad quam absolutè consequendam paternis legibus adiuuantur, quas rectè intelligerẽ nemo sine diuino auxilio potest. Has semper quidem sed maximè septimis diebus docent. Dedicata enim septima dies deputatur: in qua cæteris omnibus neglectis ad sacra loca concurrentes quæ Synagogæ appellantur, ordine sub senioribus iuniores considere solent, leguntúrq; scripturæ diligenter & exponuntur à peritißimis: symbolis enim prisco more scripturam vti maximè arbitrantur, Discunt igitur piè, iustè sanctéque viuere, triplici Regula vtentes, amore Dei ardentißimo: virtutis cultu diligentißimo: charitatẽ proximi feruentißimâ. Quòd igitur summè Deum diligant, multa nobis argumento sunt. Castitas perpetua, iurisiurandi nulla mentio, mẽdacij odium, & præcipuè quòd bonorum omnium, nullius mali causam esse Deum opinantur. Quòd virtuti studeant patet, quia pecuniam negligunt, gloriam aspernunt, voluptatem oderunt, constantes, seueri magniq; animi sunt, cæteraq; huiusmodi innumerabilia. Charitatis autem argumenta sunt, beneuolentia, societas, æqualitas. Nullus enim domum habitat, quæ omnium communis non sit: vnum ærarium, vnus sumptus omnibus est. Præterea vestis communiter omnibus proposita, communis cibus & potus, communis mensa, omnis vita communis est. Quæ omnia multò magis illi opere faciunt, quàm alij verbis significãt. Nec mirum, quæcunque enim quotidiè laborantes consequũtur non ipsi seruant, sed in medium afferentes communi vtilitati attribuunt: non negliguntur apud eos ægrotantes, sed à communibus curantur. Seniores nõ minus quã parẽtes liberi venerãtur, &c.* Hucusq; Philo, qui etiam alio loco, *Essæi*, inquit, *cùm primùm ad philosophiam se contulerint, à cognatis, & re sua familiari recedũt. Deinde omnibus vitæ curis repudiatis, atque vrbibus relictis aut in desertis agris, aut hortis, aut montibus degunt: & quia dissimilium commercia & inutilia & noxia esse norunt, vitam propheticam æmulantur atque exercent. In vnoquoque cœtu*

est ædes sacra, quàm σεμνεῖον vocant, id est, μοναστήριον: in qua soli sanctæ vitæ Mysteria peragũt, nemine quicquam afferente, non potum, non cibũ, nec aliud quicquam eorum quæ corporis necessitatibus seruiunt: sed leges & oracula vatum & hymnos cæteraq; quibus scientia & pietas augentur & perficiuntur. Ac paucis vt absoluam, cibum aut potum nemo eorum gustauerit ante Solis occasum. Nam philosophiam quidem luce dignam iudicãt: tenebris, corporis necessitates. Enarrant autem sacra oracula, arcanis sensibus per allegorias eruendis. Omnem enim legem illi censent animanti similem esse: cuius corpus sit ipsa scriptura & verba: anima verò, sensus obscurus sub verbis delitescens. Eadem Mulierum quoque ratio est, quæ Θεραπευτρίδες *appellantur, quasi cultrices vel curatrices dicas: quarum pleræque grandæuæ Virgines castitatem non necessitate, sicut quædam sacerdotes apud Gentes, magis quàm sponte sua propter zelum ac desiderium sapientiæ custodiunt, cuius commercium studiosè colentes, corporum voluptates immortalium liberorum, quos solus amans Dei animus ex se gignere potest, non mortalium cupida, aspernantur.*

Apud Philonem etiam exstat descriptio eius abstinentię à vino & carnibus, itemque Ieiunij, cuius Hieronymus ex Iosepho, sed perperam meminit. *Quidam,* inquit, *per totum triduum non cogitant de cibo. Nonnulli verò ita capti sunt illecebris sapientiæ, vt duplo plus temporis abstineant, & expletis sex diebus vix alimentum necessarium degustent, imitati cicadas, quæ cantantes aëre nutriuntur. Septima verò die quæ sacra est, post animarum curam, etiam corpus pascunt. Nihil autem opipari vel lauti parant: sed vtuntur pane simplici, obsonium ipsorum est sal, quibus delicatiores hyssopum adijciunt:* Et mox *In diebus quibus cœnant, vinum non præbetur, sed aqua limpidissima, pluribus quidem frigida senioribus verò calida. Mensa pura est à dapibus cruentis, hoc est animantium quæ sanguinem habent: in qua mensa panes sunt cibus, obsonium verò sal, quibus aliquando hyssopus tanquam condimentum pro delicatioribus addit.* Et rationem addit, *Vinum,* ait, *ipsis habetur vt venenum dementiæ, obsonia verò opipara ex animantibus, iudicant maximè prouocare concupiscentiam.*

Esseni de quibus Philo, non fuerunt Christiani.

Ex hac verò narratione Philonis de ritibus, institutis moribus & toto vitæ genere Essæorum, Eusebius libro secundo, capite 16. & 17. elicere conatur, fuisse ritus, instituta & mores primorum Monachorum Christianorum temporibus Apostolorum. In quam opinionem eum adductum arbitror duabus ex causis: primò, quòd Eusebij tempore talis fermè fuit Monachorum vita, qualis Essæorum à Philone describitur, maximè cùm dicat, vnum quenque cœtum σεμνεῖον, id est, μοναστήριον ædem sacram vel Monasterium habuisse, Μοναστήριον enim propriè Monachorum habitacula sunt. Deinde, quòd Philo scribit, illud genus hominum vbique in alijs etiam orbis locis fuisse, imprimis autem in Ægypto & circa Alexandriam multiplicatum. Philo autem nihil vspiam de Christianis scripsit, nec vllo verbo in tota hac ratione Christianorum mentionem facit, sed duos libros composuit de ea secta philosophorum, quos Essæos vocant. Alter est, περὶ πρακτικοῦ βίου ἰσσαίων, qui erant κοινόβιοι, cui titulum fecit, ὅτι πᾶς σπουδαῖος ἐλεύθερος. Alter liber est, περὶ θεωρητικοῦ βίου ἰσσαίων, qui erant μονάζοντες & μονόβιοι: in hoc libro describit, eorum qui vulgò Θεραπευταὶ vocati fuerunt, vitam, studia ac mores. Tã igitur abest, vt Christiani fuerint, illi de quibus Philo scribit, vt pertinaciores hostes non habuerint Christiani, vt qui ceremonijs Iudaicis pertinacissimè fuerint addicti, Sozomeno etiam teste lib. primo capite 12, vt non immeritò doctissimus Scaliger in libro de ratione temporum non tantum in hac re, sed etiam in tota historia pertexenda, plus iudicij, quàm diligentiæ & studij requirat in Eusebio.

Vnde ergo μοναστηρίου Monasterij fit mentio apud Philonem? Indicabo quod sentio: idq; non planè aspernandum agnoscet, qui diligenter Philonem legerit, & cogitârit, à priscis Monachis fieri potuisse, quod hodie fit à Iesuitis, immutando, addendo, delendo, quæcunq; ipsis visa fuerint. Vocabulum Σεμνεῖον non omnibus notum fuit: explicationis igitur loco à quodam additum, *id est, vel siue* μοναστήριον; quod deinde irrepsit in textũ; quod in editionibus librorum sæpissimè. Vno altero exemplo rem declarabo. In lib. 2. de Natura Deor. Cicero, *Anum fatidicam* πρόνοιαν *induci, id est prouidentiam.* Nam tria postrema verba non esse in veteri libro, testantur viri docti, qui aiunt, olere sine dubio glossema ab imperitis librarijs in seriem receptum. Sic in Orat. pro Sextio: *Venit cum exercitu Capuam, & inde Cn. Menulanum Trib. militum Antonij Capuâ præcipitem eiecit.* Quis non videt ex glossemate inculcatum fuisse Capuâ, cum inde, id est, Capuâ, eiectum esse ostenderet is, qui sensum Oratoris exprimere voluit. Item in Orat. pro domo, *ô Rem, quam homines soluti, à cura liberati, redire non desinant*: Verba illa, *à cura liberati,* quæ non exstant in manu scriptis, apparet ex glossemate vocis *Soluti* irrepsisse. In re manifesta pluribus exemplis opus non est.

Errantem Eusebium sequutus est Epiphanius, qui etiam, quia Eusebij mentem malè assequutus fuit, deterius illo pronunciauit. Item Sozomenus, Sophronius & Nicephorus. Ac vt res vero similior

milior videretur, Pontificij finxerunt hodiè ex Hieronymo, D. Marcum Euangelistam, qui Alexandriæ collegit Ecclesiam, ex traditione & præscripto Petri, tale genus vitæ, vt à Iosepho & Philone describitur, instituisse, vt esset Peculiaris cultus seu θεραπεία Dei. Ac præclaram certè speciem illa antiquitas haberet, si Apostolis instituta & probata, atq; à primis fidelibus Apostolorum tempore vsurpata fuisset. Hic fucus olim multos seduxit hodiéq; pontificij eo subindè ad fallendum vtuntur. Sed non est Apostolica traditio, quam Philo describit, nec ex Apostolorum doctrina aut præscripto instituti fuerunt tales cultus, nec Christiani aut fideles exstiterunt qui eos obseruârunt. Nam Essæi, Iudæorum secta, Alexandriam & in vicina loca commigrârunt, quod in Pharisæis, vti dictum est, hypocrisin fucosamque pietatem, ambitionem, liuorem, dominandi libidinem & alia à vera pietate aliena detestarentur: deinde etiam à crasso ac prophano Sadducæorum Epicureismo abhorrerét.

Essæorum instituti num vestigia exstent in Apostolicis literis. Quia verò Sectæ huius mores descripsit, docentibus adhuc & in carne viuentibus Apostolis (Caligulam Imp. enim legatus fuit missus, & postea sub Claudio orationem contra Caium in frequenti Senatu recitauit) haud alienum ab instituto nostro fuerit, inquirere, an in Apostolorum scriptis vestigigia quædam exstent instituti huius, & num probarint illud, aut ad imitationem proposuerint, an verò improbârint? Quod *Locus Coloss. 2. explicatur.* si igitur conferatur locus Pauli, in Epistola ad Colossenses 2. cap. exstat, cum Philonis descriptione, mox deprehendet, verba in eo loco ita posita à Paulo, vt quasi digito monstrare voluerit, quod de illo Essæorum instituto loquatur. Cùm autem diligenter hoc fecerit Martinus Chemnicius in Examine Tridentini Concilij, verba eius adscribam. *Quia*, inquit, *Philo dicit, quosdam ob amorem σοφίας, neglectâ corporis curâ, per triduum, imò per sex sæpè dies vix degustare aliquid, hoc Paulus ita exprimit: Habent speciem σοφίας, non habentes curam corporis. Et quòd Philo dicit: ipsos σωματικὰς ἀνάγκας non dignas ducere, quibus aliquid temporis in die tribuant: hoc Paulus vocat ἀφειδείαν σώματος, gloriabantur enim se soli animæ viuere. Philo dicit, ipsos institutum suum vocâsse θεραπείαν, hoc est cultum, & se θεραπευτὰς, hoc est cultores. Illud verò Paulus in loco ἐθελοθρησκείαν cultum propriâ voluntate institutum & susceptum vocat. Cumq; illi se vocarent ἱκέτας, sicut titulus Philonis habet, quasi supplices ratione humilitatis: Paulus ideò speciem ταπεινοφροσύνης taxat. Ipsum etiam verbum δογματίζεσθε, quod Paulus ibi vsurpat, ex Philonis descriptione sumptum est, qui Essæorum exercitia vocat σοφίας δόγματα. Et illa ipsa mensis Pauli μὴ γεύσῃ ne gustaris, ad id respicit, quod Philo dicit: vix post sex dies ἀπογεύσασθαι necessarium cibum. Sicut & vocabulum πλησμόνης, quod in descriptione illa Philonis extat, Paulus in eo loco vsurpat Et quia Philo de theorijs ipsorum grandia philosophatur, ita, vt concludat, ipsos esse cæli ciues, & Patri ac Creatori omnium verè assistere: ideò Paulus dicit: Inflatus mente carnis in his quæ non vidit ἐμβατεύων. Iosephus etiam scribit, Essæos iactare nomina quædam Angelorum: ideò Paulus in illo loco Angelorum etiam mentionem facit. Cumq; ἄσκησις illa multis arridet, & magnis præconijs extolleretur, Paulus 1. Timoth. 4. dicit: Corporalis exercitatio ad modicum prodest, pietas verò ad omnia vtilis est. Rationes etiam Essæorum de potu aquæ & abstinentia à carnibus, quasi vsus vini & carnium per se (aliud enim est loqui de crapula & ebrietate) sit venenum dementiæ, & irritamentum concupiscentiæ carnis: Paulus quasi ex professo refutat, cùm Timotheo præscribit ne amplius aquam bibat, sed modico vino vtatur propter stomachum: & cùm de cibis dicit. Omnis creatura Dei bona est, & nihil reijciendum si cum gratiarum actione sumatur. Vides igitur Paulum & verbis & sententijs ostendere, se de Essæorum potissimùm instituto loqui, quod tantis encomijs Philo euehit.*

CAPVT VI.

De NAZARÆIS.

Etsi *Nazaræorum* institutum & votum nihil habeat commune cum Monachorum in Papatu Ordinibus, tamen quia Pontificij putant, illud typum seu vmbram quandam exstitisse tunc temporis seu Monachatus, de eo aliquid dicere statui, vt Lector intelligat quantum inter se differant ista, quamque longè sint diuersa atque seiuncta.

Vox *Nazir* vel *Nazaræus* primùm legitur Gen. 49. cap. Vbi Iacob fausta imprecatus Iosepho, *Benedictiones*, inquit, *erunt super caput Ioseph & super vertice Nazaræi Fratrum suorum.* Et Moses hoc repetens Deut. 33. cap. dicit: *Proueniet* (benedictio) *ad caput Iosephi, & ad verticem Nazaræi inter Fratres suos.* Kimchi verba Iacobi, *Super vertice Nazaræi*, interpretatur, *Super corona Fratrum*, aut *super eum, qui est seiunctus & separatus à Fratribus.* Munsterus verba Mosis exponit, *qui à Fratribus suis velut Nazaræus separatus fuit, & venditus in Ægyptum.* Nazar enim significat, separauit se, consecrauit se, alienauit se à prophanis vsibus, & sanctificauit se. Erant igitur Nazaræi, qui valedicentes mundanis rebus, & profanis negotijs, ac celebrem aliquam continentiam, & strictiorem

Nazir vbi primò legatur.

Nazar quid significet.

Nazaræi qui.

rem vitam disciplinamque instituere volentes, ad tempus aliquod, sese totos Deo deuouebant & consecrabant.

Nazaraeorum instituta. De eorum institutis, moribus & consuetudinibus Numer.6.fere per totum caput agitur: vbi tria potissimum ipsis seruanda præscribuntur.Primum est,vt quicquid inebriare,gulam irritare, prouocare libidinem, & statum mentis eneruare vel euertere possit,ab eo vniuersum abstineant.Ait enim Dominus: *Vir siue mulier cum fecerint votum vt sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare,à vino,& omni quod inebriare potest abstinebunt. Acetum ex vino, & ex quacunque alia potione, & quicquid de vua exprimitur, non bibent Vuas recentes siccasque non comedent, cunctis diebus, quibus ex voto Domino consecrantur: quicquid ex Vinea vinum fieri potest, ab acinis vsque ad folliculum, non comedent.* Alterum, vt nullus effœminatus corporis cultus Nazaræo permittatur, ne fomenta libidinis increscerent,& ad cuticulæ curam ac sensuum lenocinia corpus aliquâ sui parte pertraheretur. Quia igitur molles & delicati eo tempore caput radere solebant, ideò rasio capitum prohibita, & vt promitterent capillos toto Nazareatus tempore mandatum eis fuerat. *Omni tempore*,inquit Num.6. Dominus, *separationis suæ nouacula non transibit super caput eius vsque ad completum diem quo Domino consecratur. Sanctus erit crescente cæsarie capitis eius.* Tertium, ne exequijs & funeribus mortuorum, parentum quoque & Fratrum interfint, quo minus à studio pietatis & legis diuinæ meditandæ abstrahantur,quâ nihil charius amplecti debent Domino consecrati. Vnde Dominus ibidem ait: *Omni tempore consecrationis suæ super mortuum non ingredietur, nec super Patris quidem & Matris,& Fratris,& Sororisque funere contaminabitur,quia consecratio Dei sui super caput eius est.* Quod si verò contigerit Nazaræum fortuito vel subitaneo ac non perspecto contractu mortui alicuius pollui, vel aliâ quapiam re contaminari, emundare se certis quibusdam ceremonijs, iubetur, atq; ita de integro Nazareatûs votum inchoare. Quicquid enim ante se seruauerat, tanquam irritum habebatur. *Sin autem*,ait, *mortuus fuerit subitò quispiam coram eo,polluetur caput consecrationis eius:quod radet. illico in eadem die purgationis suæ, & rursum septimâ:in octaua autem die offerret duos turtures, vel duos pullos collumbæ sacerdoti in introitu tabernaculi testimonij: facietque sacerdos vnum pro peccato,& alterum in holocaustum, & deprecabitur pro eo quia peccauit super mortuo: sanctificabitque caput eius in die illo.* Ita Paulus, quasi aliquâ re contaminatus fuisse inter gentes purificari voluit in Templo, Act. 18.

Finito autem tempore Voti iubetur Nazaręus consecrare Domino tempus consecrationis vel separationis, hoc est, Domino commendare ac dedicare, vel orare vt gratum habeat voti illius institutum, vtque proficiat Domino Deo in gloriam,& sibijpsi in vitę & morum non intermittendam disciplinam ac sanctimoniam. Non quòd desinere debeat exinde esse mundus & sanctus,sed vt vsu acquisito, expeditior in pijs actibus tanto tempore exercitatus. Nec verbis tantum debuit officium hoc suum commendare, sed etiam idipsum publicè testari tribus oblatis sacrificijs, holocausto pro peccato, & salutari cum ceremonijs panum oblatorum&libaminum iuxta legem. *Cùm dies*, dicit Dominus, *quos ex voto decreuerat, complebuntur, adducet eum ad ostium Tabernaculi fœderis,& affert holocaustum eius Domino, agnum anniculum immaculatum pro peccato, & arietem vnum immaculatum hostiam pacificam:canistrum quoque panum azymorum, qui conspersi sint oleo, & lagana absque fermento vncta oleo, sacrificia quoq; ac libamina singulorum: quæ offeret:Sacerdos coram Domino, & faciet tam pro peccato, quàm in holocaustum. Arietem verò immolabit hostiam pacificam Domino, offerens simul canistrum azymorum, & libamenta quæ ex more debentur. Tunc radetur Nazaræus ad ostium Tebernaculi fœderis consecrationis suæ:tolletque capillos eius,& ponet super ignem, qui est suppositus sacrificio pacificorum & armum coctum arietis,totamq;absque fermento vnam de canistro,& laganum azymorum vnũ, & tradet in manus Nazaræi postquam rasum fuerit caput eius. Susceptaq; rursum ab eo eleuabit in conspectu Domini,& sanctificata, sacerdotis erunt sicut pectusculum quod separari iussũ est, & femur. Post hæc potest bibere Nazaræus vinũ.*

Nazaræis cũ Christianorum Monachis nihil commune. Hanc ceremoniam Veteris Testamenti si cum Monachatu Christianorum conferamus, & diligenter quid Nazaræi cum nostris Monachis commune habeant inquiramus, mox apparebit δίς δια πασῶν,vt dici solet,inter se discrepare. Primò enim, Nazarçorum institutum verbo Dei expresso nitebatur, vt modo ex capite sexto Num. indicaui. Quia enim homines procliues sunt ad certa quædam vitæ genera deligenda, ne Iudæi facilè in superstitiones laberentur, hoc pacto Deus illos frænare & in officio continere voluit. Vnde etiam Cyrillus & Procopius in libro Numerorum aiunt, *hoc genus vitæ Nazaræorum institutum esse à Deo, vt reuocaret homines à cultibus & ritibus idololatricis Ethnicorum, vt quod illi dabant idolis, id sibi Iudæi tribuerent.* Ita etiam cùm illi sacrificarent

rent idolis, voluit vt Iudæi sibi potius sacrificarent: non quod sacrificia Deus tanti faceret, sed vt illi ab idololatria retraherẽtur. Monastica autẽ vita Christianorum omni prorsus verbo Dei destituitur, sed eã ab hominibus inuentam, susceptam & excogitatã esse constat. 2. Deinde Deo vouebãt Nazaræi, eiq; se consecrabant: hodiè verò potissima monasticorum votorum pars creaturis nuncupari solet, & Sanctis mortuis, vel saltem opinione talibus, vt Dominico, Francisco, Benedicto, & similibus sese toto cõsecrant Monachi. Cùm Paulus disertè scripserit, *Nolite serui fieri hominum*: nec tulerit, vt Christiani dicerent, *Ego sum Pauli, ego Apollo, ego Cephæ*; Nazaręi sponte sua hoc vitæ genus suscipiebant: multi verò in monasteria inuiti & refragantes detruduntur à suis parentibus 4. Rursum Nazaręorum votis nulla in re conditio vitæ mutabatur, imò etiam coniugati manebant. Samuel enim & Samson, licet vterq; Nazaræus esset, tamen vxores habuerunt: & Samuel quidem suscepit liberos, vt sacra testatur historia: Monastica autẽ vota, vt omnes alias vitæ cõditiones, ita etiam matrimonia tollunt ac dirimunt. Nam monasticum vitæ genus suscipientem, perpetuam castitatem seu virginitatẽ vouere oportet. 5. Adhæc Nazaręis vinum quidem & sicera interdicebatur, non autem esus carnium. Monachis autem vice versa vsus carniũ olim in vniuersum vetitus fuit, licet Carthusiani soli eam legem obseruent hodiè, cæteri verò certis quibusdam diebus per annũ à carnibus abstineant. A vino autẽ tam abest vt sibi temperent Monachi, vt nullum aliud genus hominum eo se magis impurgitet, nec iniuria eorum stomachi amphoræ Bachi in veteri Epigrammate vocati sint. Et quidem si terra, in qua habitant, non generosissima producat vina, ea etiã ex remotissimis locis magno pretio petunt. Cùm autem multæ sint carnes, quæ vt vinum, calorẽ & libidinem, nõ accẽdant, meo quidẽ iudicio, potus vini magis, quàm esus carnium prohiberi debebat. 6. Neque etiam Nazaræorum instituto scindebatur Ecclesiæ vnitas: Monachorum autem votis, Scinditur incertum studia in contraria vulgus, & infinitæ sectæ in Ecclesiam inuehuntur. 7. Illi promittebant capillum, ne molles & delicati viderentur: vel, vt significarẽt, se cogitatus suos, & omnem vitæ rationem, ita Deo dedicasse, vt nihil in eis superfluum sit reliquum. Hi verò è contra, barbam radunt, & tondentur nouacula à vertice infra dimidium caluæ, ita vt capillus infernè, in parui circuli speciem, circa aures & tẽpora solùm, caput ambiat instar coronæ: vnde etiã hanc capitis rasuram *coronam* vocant: Deus è contrà Num. 6. crines capitis prominẽtes Nazaræi coronam appellat, licet alij separationẽ vertant: ita omnia pro arbitrio inuertunt. 8. Nazaręis funeribus interesse nõ licebat, nec mortuos curare: Monachi autem frequẽtes sunt in funeribus, & cadauera, quib⁹ illi polluebantur, hi tanquam corui & vultures rapaces auidissimè expectant, diuitum pręsertim, & quæstus, quem inde faciunt, illis longè est vberrimus. 9. Nazaræi etiã ea solùm vouebant, quæ ab homine præstare poterãt: Monachi è contrà, quæ in nostra potestate nõ sunt: Virginitatem enim seu continentiã & castitatem perpetuã vouent, cuius tamen donũ non omnibus datum esse ipse Christus testatur. 10. Nazaræi nemini graues erãt voto suo: at Monachi dum voluntariam paupertatem vouent, otiosi ventres aliorum laboribus pasci volunt. 11. Nazaręos voti Religio non impediebat, quo minus & Magistratibus & parẽtibus reliquisq; omnibus parerent, quibus nos naturę lex obstrictos reddit. Monastica autẽ vota obediẽtiam omnẽ tollunt, & solis Abbatibus Pontificiq; Rom. Monachos obstringunt, quos etiã Magistratus imperio subesse oportebat. 12 Præterea à Nazaræis proprij meriti fiducia procul aberat: nã & se peccatores, & Deum omnis boni authorẽ esse fatebantur, cùm voto soluerentur: Monasticis autem votis humanæ iustitiæ & meritorũ nostrorũ fiduciam quàm maximè stabiliri cõstat: neq; enim solùm sibi meriti salutẽ per sua vota affirmant, sed aliis quoq; sua merita vænalia exponunt. 13. Nuncupabant sua vota Nazaręi ad certũ aliquod tempus, vel in annum, vel in mensem, vel vt quisq; sibi commodissimum iudicasset: nam hominum ingenia sæpè mutantur, & studia pietatis languent, ideò aliquo modò instaurari debent. Hinc nati sunt veterũ secessus in solitudines ad tempus, Ita apud Romanos & alios qui administrabant Rempub. fessi rerum, sæpè in villas suas concesserunt & prædia, vt recrearẽt animos, quo ad res gerendas promptiores instructioresq; redirẽt. Si Nazaræi ad spatium aliquod temporis, à congressu & consuetudine aliorum hominum secedebant, quo meliores & sãctiores posteà se referrent ad obeunda vitæ munia. Et finito quidẽ tempore voti, liberi erant ex eo tẽpore, & ad victum pristinum atq; aliis communem redibãt. Singulare est enim illud quòd Samson & Samuel ad finem vsque vitæ suæ Nazaræi fuerunt. Monachorũ autem votũ est perpetuum: si quis illud fregisset, tãquã apostata corã Ecclesia anathemate cõdẽnari iubetur in Toletana 4. Synodo. Quæ cùm ita sint, nihil superest, nisi vt dicamus, Nazaræos nihil cõmune cũ Christianorũ Monachis habere, & Nazaręorum vo-

ta non esse Monachorum instituta, quæ nihil aliud sunt quàm superstitiosa & ridicula quædam imitatio seu κακοζηλία veteris Nazreatus. Ita etiam antiquitùs homines superstitiosi, cùm audirent Abrahamum voluisse immolare filium suum, & ea de causa vehementer Deo placuisse, ipsi quoque volebant suos filios immolare, ac eos per ignem traducebant: se hoc pessimo instituto grauiter Deum offendebant. Denique Nazaræi, tunc solùm tondebantur, quum voto suo soluerent & desinerét esse Nazaręi, insigneq; illorum erat longa cæsaries, vt est videre Num. 6, Monachi verò è contra tondentur & taduntur quum primum votum faciunt, & incipiunt esse Monachi, insignéque eorum est capillus detonsus & barba abrasa.

Argumentum igitur Bellarmini; quo cap. 5, probare vult Monachatum ex Nazaræorum veteris legis instituto, duplex est fallacia prior à non consequente, altera ab ignoratione Elenchi, Originem quidem citat, quem homil. 11, in Leui scribere dicit ad Nazaræorum exemplum quosdam in Ecclesia etiam seipsos totos cultui diuino deuouisse. Origenes autem non loquitur de Monachis, sed ad omnes Christianos exemplum Nazaræorum extendit. Ex quibus omnibus, inquit, clarum est, quomodo vnusquisque nostrorum, qui vult esse sanctus, consecrari debeat Deo, & nullis prætereà actibus vel negotijs, quæ ad Deum minimè pertinent occupari.

CAPVT VII.

De RECHABITIS.

Rechabitæ qui. DIvus Hieronymus in Epistola ad Paulinum, de institutione Monachi, alijsq; in locis dicit, vt etiam citatur à Bellarmino ca. 5. *Rechabitas fuisse Patres Monachorum*: ob eamque causam aliquid de ijs dicendum videtur. Qui isti fuerint, cuiusue generis ac stirpis cognosci potest ex libri primi Paralipom. cap. 2. Vbi indicatur, fuisse Cinæos, hoc est ex posteritate Iethronis soceri Mosis. Antea quidem Cinæi vocati sunt, posteà verò Rechabitæ dicti fuere, à Rechabio viro præstantissimo, atq; auo illorum. Ratio viuendi ei præscripta fuit à patre suo Ionadabo filio Rechabi, quæ talis fuit, sicut ex cap. 35. Ieremiæ intelligitur: primò eis percepit, biberent vinum: deinde ne agros & vineas colerent: tertiò, ne domos ædificarent pro habitatione sua, sed habitarent in tabernaculis perpetuò. Cinæis quidem Rechabitæ originem suam ducunt, patrium & auitum fuit vagari per loca pascua saltus & nemora: vnde Moses hortatus est illos, vt secum proficiscerentur, atque iter per deserta monstrarent, & pollicitus est, se illis collocaturum de bono, quo Israëlitæ afficiendi erant, cùm in terram Chanaan peruenissent. Cùm verò ex his nonnulli posteà relictis pascuis & solitudinibus, confluerent ad Iambez, quem Hebræi volunt fuisse Othonielem legis diuinæ scientissimum, vt ab illo instruerentur, quos etiam sacræ literæ dicunt Deum hymnis & laudibus celebrâsse, hac ratione studium sacræ scripturæ aliarumq; rerum diuinarum paulatim inter Cinæos propagatum fuit. Quoniam verò Ionadabi liberi harum rerum præ ceteris erant studiosi, hæc præcepta eis pater dedit peculiariter, vt hoc pacto eos liberos redderet seu absolueret à curis & Mundi voluptatibus, quo magis & expeditius in illud studium incumberent: quæ etiam causa fuit, vt non in vrbibus, in frequentia hominum, sed in agris ac solitudinibus plærunque habitarent. Eo autem tempore, quo Nabuchodonosor cum suo exercitu per omnes Iudææ fines grassatus fuit, coacti fuerunt & ipsi Hierosolymam ceu in asylum quoddam confugere, vti testantur apud Ieremiam 35, ca. nec tamen ibi vel ædificârunt sibi domos, sed tantum conductum habuêre hospitium. Atque si temporum ratio ineatur, durauit hoc institutum Rechabitarum, propemodum ad trecentos annos: tantum enim ferè spatium conputatur à Iehu, cuius ætate Ionadabus vixit, ad Ioachimum posteriorem, vel Zedechiam Reges, quorum temporibus vaticinatus est Hieremias, qui postremus Rechabitarum mentionem facit.

Quod si hæc conferas cum institutis primorum Monachorum, poterit aliqua ex parte verum esse, quod Hieronymus dixit, *Rechabitas Patres Monachorum fuisse*: Si verò conferantur cum ijs Monachis qui hodiè sunt, nihil prorsus simile reperies. Rechabitę enim adeò non bibebant vinum, vt quùm duxisset illos Ieremias propheta Hierosolymis in quoddam triclinium sacerdotum adiunctum Templo, ac iussisset eis apponi cyphos & phialas, eosq; inuitâsset vt biberent, noluerunt id illi facere, dicentes, *hoc sibi per sui parentis institutum minimè licere.* Nostri verò Monachi, non coacti, tamen subinde sese ingurgitant etiam vsq; ad vomitum. Illi domos nullas ædificabant, neq; etiam possidebant: hi tales exstruunt, vt meritò cum Regijs conferri queant. Possident etiam vineta præclarissima agrosque fertilissimos, & in medijs vrbibus habitant, ne dixerim grassâtur. Prætereà Rechabitæ nullo prorsus obstricti erant voto, vt sunt nostri Monachi, ad *Rechabitis hodiernis Monachis nihil commune.*

hæc

hæc instituta, seruanda sed tantùm abstinebant ab istis rebus, vt suo parenti obsequerentur. Rechabitæ deniq; habebant vxores & liberos, sicut ex c. 35. Ierem. clarè intelligitur: Monachi verò suo voto, quo continentiam & cœlibatum promittunt, matrimonium etiam abiurant ac detestantur. Nihil ergo commune habent cum Rechabitis. Hoc igitur quoque Bellarmini argumentum fallacia est, A non consequente.

CAPVT VIII.
De PROPHETARVM Filijs.

Filiorũ Prophetarum institutum. PRophetarum filios Veteris Testamenti D. Hieronymus Monachos facit. Nam in Epistola ad Rusticum inquit: *Filij Prophetarum, quos Monachos in V. Testamento legimus, ædificabant sibi casulas, propter fluenta Iordanis: & turbis vrbium derelictis, polenta & herbis agrestibus victitabant.* Et in Epistola ad Paulinum, de Monachis loquens: *Nostri duces:* inquit, *filij Prophetarum: qui habitabant in agris & solitudinibus, & faciebant sibi tabernacula propter fluenta Iordanis.* *Filij Prophetarũ non Monachi.* Hic primo cuperem scire, vbi Hieronymus in V. Testamento legerit filios Prophetarum Monachos fuisse. Si dicas nomen quidem Monachi in V. Testam. illis non tribui, id verò quod ista voce significetur. Respondeo, ne sic quidem Monachos ab Hieronymo rectè appellari. Monachus enim, iuxta aliquos, est, qui in solitudinibus & desertis, à reliquorum hominum consortio segregatus, habitat, quo in commodius Deo inseruire possit. Tales verò non omnes fuerunt, qui Prophetarum filij dicuntur. Aliqui enim illorum in Rama, Hiericho, Romoth, Galaad, Bethel, alijsque Vrbibus celeberrimis habitârunt: vt est videre 1. Sam. 10, 2, Reg 2, & 6, &c. Vt non minus verè dicere aliquis potuisset eis, quàm Hieronymus Paulino suo, *Si cupitis esse quod dicimini Monachi, id est soli, quid facitis in vrbibus, quæ vtique non sunt solorum habitacula, sed multorum?* Item, *Quid desideratis vrbium frequentiam, qui de singularitate censemini?* Quod autem ad fluenta Iordanis concesserunt nonnulli, ibique habitationem ædificârunt, vt 2, Reg. 6, iudicatur, non propterea factum est, quòd cœtus hominum fugerent, & locum hunc sanctiorem reliquo, in quo hunc vsq; habitauerant, iudicarent, aut commodius se ibi, quàm in vrbibus Deo seruire posse, arbitrarentur, sed necessitate adducti, quòd nimirum habitatio illorum nimis erat angusta. Aiunt enim ad Heliseum prophetã: *4. Reg. 6.* *Ecce locus in quo habitamus coram te angustus est nobis: Eamus vsq; ad Iordanem, & tollant singuli de sylua materias singulus, vt ædificemus ibi locum ad habitandum.* Ad hæc ex vno tantum Collegio cõmigrârunt ad Iordanem aliqui, non ex omnibus omnes. Multò verò minus Monachi nomen eis conueniet, siquidem Monachus is sit, qui vt hodiè à quibusdam definitur, ad perfectionem Christianam per Paupertatis, Continentiæ & obedientiæ vota tendit: nam filios prophetarum tale votum edidisse, ne vnico quidem verbulo probari potest.

Cuperem & illud ab Hieronymo scire, vndénam habeat, quod de Casulis eorum dicit: nam de forma habitationis eius seu ædium illarum quas ad Iordanem exstruxerunt, nihil in sacris literis dicitur: quamuis facilè concesserim, non fuisse magnificas & splendidas, vt hodiè mansiones omnes Monachorum sunt. Illud quoque non est verum quod idem Pater dicit, filios Prophetarum polenta & herbis agrestibus victitâsse. Equidem in 2. Reg. 4, c. legitur, *Heliseum reuersum in Gilgal, dixisse puero suo coqueret pulmentum filijs Prophetarum: egressusque est vnus ex eis in agrum vt colligeret olera, &c.* Non obseruauit autem circumstantiam, quæ ibid. annotatur: fames enim erat maxima, quâ etiam filij Prophetarum premebantur, eaq; videtur etiam potissima causa fuisse, ob quam Helisæus à Carmelo in Gilgal redijt; vt scilicet collegium Prophetarum ibi confirmaret, & sua doctrina, nec non exhortatione consolaretur, ne ob famem vrgentem dissiparetur. Mirum igitur non est, si famis maximæ tempore polenta & oleribus agrestibus victitarunt. Non ergo ex instituto aut voto aliquo id facilè concesserim, in magna quoque rerum omnium copia, ipsos tenui & vili victu contentos fuisse: & nunquam vel perdices, vel capos, vel phasianos, vel pisces pretiosos illis appositos, quibus & similibus cibis hodiè Monachi sese ingurgitant vsque ad vomitum.

Vt autem semel expediam qui fuerint filij Prophetarum sciendum est, Prophetas, *Collegiũ Prophetarũ.* puta Samuelem, Heliam & Helisæum Collegia instituisse, in quibus simul viuebant plures discipuli. His præerant Prophetæ illi. Legitur enim in historia Samuelis, ipsum Samuelem præfectum fuisse Naioth, hoc est, Bursæ, vt hodiè vocamus, siue collegio, quod erat exstructum in montem sancto in ipsa Rama. Eiusdem gymnasij mentio etiam fit 1. Samuel 10, cap. Collegio Hierechuntino & Ramoth Galaad alijsque Helias aliquandiu præfuit, deinde Heliseus, vt est videre 2, Reg. 4, & 6, capite Discipuli isti vocabantur *filij Prophetarum*, quod à Prophetis in vero Dei cultu, pietate, literis, disciplinis, & moribus denique erudirentur fidelissimè.

Tantum igitur à Monachis differunt hi Prophetarum filij, quantum nostra adhuc ætate veræ pietatis, bonarum artium ac disciplinarum veri studiosi, qui in collegijs Academiarum simul viuunt & habitant, à Monachis, eorumque institutis, ritibus ac superstitionibus absunt.

Hieron. qua ratione filios Prophetarum Monachos dixerit.

D. Hieronymus itaq; admirator Monachatus primi ac purioris eximius, hæc in commendationem eius scripsit, quo in maiori authoritate & existimatione esset apud homines, si cum sanctissimorum præstantissimorum præstantissimorumque Prophetarum institutis commune aliquid habere, imo ab ijsdem institutus crederetur. Hinc factum etiam, vt maiorem eius laudem, quædam, vt fit, quæ parum cum sacris literis conueniant, scripserit. Neque in hoc solum lapsus est pater hic in Epistola ad Rusticum, sed etiam eo, quòd dicit in Psalmo scribi *filios Ionadabi primos captiuos ductos fuisse:* id enim nusquam legitur, nec in Psalmis, nec in alijs literis: nisi, quòd colligitur è titulo Psalmi 70, qui est huiusmodi: τῷ υἱῶν Ιωναδάβ καὶ τῶν πρώτων αἰχμαλωτισθέντων, id est, *Ionadab & eorum qui primi captiui fuerunt:* nec in Psalmo ipso hac de re vlla fit mentio, vt etiam D. Augustinus testatur.

CAPVT IX.

De SANCTIMONIALIBVS Iudæorum.

Puellæ asseruatæ in templo Hierosolym.

DIvus Ambrosius in libro de Virginibus scribit, *in Templo Hierosolymitano apud Iudæos, asseruatas fuisse puellas Virgines.* Hoc verò in sacris literis Veteris & Noui Testamenti non legitur: neque etiam à Iosepho alicubi earum fit mentio, & ad Iudæorum instituta accomodari non potest. Habuit autem, vt arbitror, Ambrosius id ex Apocrypho scripto, hoc est, ex libro 2, Machabeæorum ca. 3, vbi mentio fit conclusarum Virginum: sed fidem nullam faciunt libri isti.

CAPVT X.

De Ethnicorum MONACHIS *seu* RELIGIOSIS, *eorumque origine.*

ETHnicismus olim innumeras habuit sacrorum famulas, quibus initiati, Religionis certam quandam Sectam constituere videntur, quos, pro Monachi vocis significatione, impropriè Monachos appellamus, eos tamen præterire hoc loco non placuit. Mentionem autem eorum tantum faciam, qui nostris Monachis perquàm similes fuerunt, & cum eis maximam affinitatem habuerunt.

Deæ Syriæ sacerdotes.

Vbi primò occurrunt sectæ *Deæ Syriæ Sacerdotes*, Mendicantibus Monachis simillimi, qui malefica Religionis specie Prouincias peragrando, pecunias & alias res corradebant. Ij simulachra Deorum circumferentes, quibusdam fallacijs vaticinabantur, Deos suos propitios offerentibus futuros spondebant, multa malitia, multa mentientes: de quibus Apuleius lib. octauo meminit, ac sub persona asini sui, oppido quàm scienter eorum technas, machinas atq; fraudes enarrat, ita scribens: *Vbi tandem fatigati, vel certè suo laniatu satiati pausam carnificinæ dedere, stipes æreas, imò verò & argenteas multis certatim offerentibus, sinu recepere patulo, nec non & vini cadum, lactem & caseos, & farris & siliginis ac leguminum aliquid, & nonnullis ordeum Deæ gerulo donantibus auidis animis corradentes omnia & in saculos huic quæstui de industria præparatos facientes, dorso meo congerunt, vt duplici scilicet sarcina pondere grauatus, & horreum simul & templum incederem. Ad istum modum palantes omnem illam deprædabantur Regionem.* Hucusq; Apuleius. De Dea autem Syria Lucianus libellum scripsit, in quo tradit, se vidisse in Syria statuam in Templo Deæ multiformem, quæ quidem esset Iuno, haberet tamen aliquid Palladis, & Veneris, & Lunæ, & Rheæ, & Dianæ, & Nemeseos, & Parcarum, quæ altera manu tenebat sceptrum, altera fusum, in capite radios ferebat, & ignem, & ceston, & denique demonstrat Deam Syriam esse numen vnum, quod varijs nominibus vocaretur. Ælianus tamen Deam Syriam Venerem intelligit. Eius sacerdotes crotala pulsabant, cui Galli sacrificantes, secabant brachia, multi tympana percutiebant, alij diuina cantica concinebant. Item in sacris Deę quibusdam iuncturas manuum & ceruices stigmatibus notabant, inde Assyrij omnes notati olim fuerunt. *Durat adhuc superstitiosa fraus in gente: nam tunc non sacerdotes, sed magnus vilissimæ plebis sexus vtriusque numerus in omnes orbis etiam Christiani partes diffusus, voti, vt aiunt, causâ, sine fine peregrinatur, victum ostiatim quæritando. Mulieres chiromantiam profitentur, hoc est, per linearum manuum inspectione diuinant, interim egregiè doctæ ad subtrahendam furtim é marsupio eorum, quibus futura prædicunt, pecuniam, nisi benè cauerint. Nusquam vltra tertium diem immorantur, sub dio propè ciuitates & oppida tabernacula collocant, sunt omnes stigmatibus notati. Ex quo satis constat, hoc esse Assyrios, qui fraudibus & dolis* exer-

Deæ Syriæ qua.

Zigeiner

Mendicantes Monachi. Dea Syria Sacerdotes. *exercitati, ritu Sacerdotũ Dea Syria, eo mẽdicitatis aucupio viuunt. Hos strenuè amulantur hodiè Mendicantes Monachi, qui per insidiosam pietatem, tanquam Diuorum omnium ministratores, dolis apprimè instructi, hic pro Templi adificatione, alter pro vestimentis coëmendis alius pro alendis pauperibus, alius pro redemptione captiuorum, &c. circumeuntes castella, pagos, villas, ab hoc credulo rustico blandulè poscunt, & cupidißimè accipiunt ouem lanam, agnum, hædum, ab alio gallinam & oua, ab alio porcellam vel pernas, ab alio caseum & linum, ab alio superstitiosè attonito tritici sextarium, aut cadum vini, vel olei lechytum. Adhac aut sanctorum reliquias, vel Apostolicas tabulas, seu quorundam antistitum chirographa vetustate aßiduoque vsu passim obliterata è pixide depromunt, illaque magna cum veneratione, offerentibus osculanda porrigunt, promittentes pro datis munusculis cunctis vitam cælestem. Sic eiusmodi rusticanis donis onusti prædam vendunt, in argenti laminam conflant, atque mox domum redeunt gaudentes, quod simplicia rustica plebis corda ac pias mulierculàrum mentes illuserint, ludificârint, & fefellerint gnauiter: nam ad ciuitates, quibus non facilè est imponere, non audeunt:* Hæc omnia sunt Polydori Vergilij ex lib. 7. cap. 7. de Inuent. rerum.

Dryidæ, siue Druidæ huc quoque referendi sunt: Fuerunt illi Gallorum magi: & quidem in syluis seu lucis maximè (vndè & nomen habere creduntur, à dictione δρῦς quæ quercum significat) habitârunt, ac sub quercubus philosophati sunt. De his Cæsar lib.6. Comment. de bello Gallico ita scribit: *Druida rebus diuinis intersunt, sacrificia publica ac priuata procurant, Religiones interpretantur. Ad hos magnus adolescentium numerus disciplina causâ concurrit, magnoque ij sunt apud eos honore. Nam ferè de omnibus controuersijs publicis priuatisque constituunt: & si quod est admissum facinus, si cades facta, si de hæreditate, de finibus controuersia est, ijdem decernunt, præmia pœnasque constituunt. Si quis aut priuatus, aut publicus eorum decreto non stetit, sacrificijs interdicunt. Hac pœna apud eos grauißima. Quibus ita interdictum, ij in numero impiorum ac sceleratorum habentur, ab ijs omnes decedunt, aditum eorum, sermonemque defugiunt, ne quid ex contagione incommodi accipiant: neque ijs petentibus ius redditur, neque honos vllus communicatur. His autem omnibus Druidibus praest vnus, qui summam inter eos habet authoritatem. Hoc mortuo, si quis ex reliquis excellit dignitate, succedit: at si sunt plures paces, suffragio Druidum eligitur. A bello abesse consueuerunt, neque tributa vnâ cum reliquis pendunt: militia vacationem, omniumque rerum habent immunitatem: tantis excitatis præmijs, & suâ sponte multi in disciplinam conueniunt, & à propinquis parentibusque mittuntur, &c.* Hos Imperator Tiberius exegit omni Galliâ succisâ eorum silvâ: ipsi verò trans Rhenum in Germaniam demigrârunt. Auentino teste libro secundo, Annal. folio 128.

Magnæ matris Deum sacerdotes his etiam annumerandi videntur. *Galli* illi vocati fuerunt à flumine Phrygiæ, auctore Festo: quod qui ex eo bibissent, ita fuere inciperent, vt se virilitatis parte priuarent: vnde & Semiuiri dicti sunt, quia castrati & exsecti. Eorum magister *Archigallus* dicebatur, vt Giraldus indicat de Dijs gentium Syntag. 4. Appellati etiam sunt *Magna Matris Deûm*, id est, *Cybeles Fratres*. Auentino teste lib. 1. Annal. fol. 31. in Germanicâ editione: item, κουρῆτες, teste Strabone lib. 10. ἀπὸ τῆς κουρᾶς, id est *tonsura*: anteriorem enim capitis partem detonsam gestabant. Alij tamen *Curetas* dictos existimant ἀπὸ τῆς κουροτροφίας, eò quòd Iouem aluissent. Refert Strabo eodem loco, *Curetas ex Ida monte in Graciam traiecisse, tandemque consedisse trans Acheloum fluuium, ibique quòd intonsa seruarent capita Acarnanas vocari cœpisse.* Dicti sunt quoq; *Corybantes*, quòd sacro correpti furore cymbala pulsassent, ne Saturnus Iouem vagientem audiret, & capita iactarent: hinc qui capita iactant, & furijs ac numine agitantur, κορυβαντιζειν dicuntur. Denique *Dactyli Idai* vocati sunt, quòd in Ida Phrygiæ monte primò habitârint.

Magnæ matris Deûm Sacerdotes. Curetes. Corybantes. Dactili Idai.

Romulus Romanæ conditor vrbis, cùm legibus armisque vrbem muniuisset, ne Religio in benè instituta ciuitate deesset. Collegium Fratrum *Arualium*, & vndecim in eo Fratres constituit Sacerdotes. Eorum officium erat Cereri & Bacho pro frugum & vini vbertate ambaruales hostias mactare: quæ idcircò *Ambarnales* dicebantur, quòd antequam mactarentur, ter circum arua ducebantur. Vnde Vergilius in Georg.

Arualium Fratrũ collegiũ. Ambaruales vnde dicti.

Terque nouas circum felix eat hostia fruges.

Huic Collegio Fratrum *Arca Laurentia*, quæ posteà populum Rom. hæredem instituit, Romuli nutrix, tribuit infulas albas, & spiceã coronam pro religiosissimo insigni, quę prima apud Romanos corona fuit. Hic honos non nisi vita finiebatur, exulesque & captos comitabatur. Alex. ab Alex. libro 1. capite 26. Gyraldus de gentium historia Syntag. 17. ex Fulgentio, Varrone & Plinio.

In primis autem referri huc debent *Vestales* Virgines: earũ originẽ Iacobus Middendorpius

Vestales Virgines.

pius de Academijs lib. 3. ad Noachi vſque tempora ex aliorum ſententia refert, *Noachus*, inquit, *post diluuium Domino Deo gratias acturus cum vxore & liberis ſacrificium obtulit, quod etiam Deo vehementer gratum exſtitit. Vnde veriſimile fit viris doctis, quòd optimi parentes, poſteros ſuos, vt crebro ſacrificarent, admonituri, ignem à ſe receptum, & ad hanc rem neceſſarium, diligenter cuſtodiendum tradiderint. Nam egregium Palladium Vetulonia in Italia. Noachus & eius vxor ſempiterno igni conſeruando exſtruxiſſe leguntur, cuius certiſſima hactenus argumenta exſtare probat Annius Viterbienſis, ſacros nimirum cineres & Ethruſis literis deſcripta monimenta. Noacho autem in conſtituenda Repub. ducendiſque colonijs occupato, vxor ſacri ignis & ſacrificiorum cura, erudiendiſque puellis, præcipuè vocâſſe videtur. Ad eius verò ſacri ignis cuſtodiam, Virgines legiſſe creditur, vt virginitatem & ſanctimoniam diuino cultui in primis conuenire declararet, quia ignis pura, ſterilis & incorrupta natura eſt. Vnde Ouid.*

Nataque de flamma corpora nulla vides.
Iure igitur virgo quæ ſemina nulla remittit.

Hinc & Eſtam ſiue Veſtam eam appellatam aliqui volunt, quòd ſacrum ignem Virginibus cuſtodiendum prima inſtituiſſet. Vnde illud Ouidij:

Nec tu aliud veſtam, quàm viuam intellige flammam.

Ignis cuſtodia antiquiſſimum inſtitutum. Ita quidem ille. Conſtat tamen ſacri ignis cuſtodiam Virginibus demandatam antiquiſſimum fuiſſe inſtitutum, à quocunque tandem profectum fuerit. Nam Strabo lib. 6. *In Saxo*, inquit, *vetuſtum Mineruæ templum Poliadis ſurgit, in quo lucis inextinctæ lychnus eſt, & Virginum domus, quam Iclinus condidit. In Græcia tamen, vbi etiam perpetuus ſeruabatur ignis non Virgines*, inquit Plutarchus, *ſed coniugio ſolutæ Mulieres eiuſce rei curam habebant*, vt Cœlius Lect. antiq. lib. 8. cap. 35. annotat. *In Italiam Veſtaliũ inſtitutum quis introduxerit.* In Italiam per Æneam hæc ſacra, hocque ſacerdotij genus traductum videtur. Nam Vergilius Æneid. 2. dicit:

Sic ait, & manibus Vitas, Veſtamque potentem,
Æternumque adytis effert penetralibus ignem.

Et Alcianus Veſtæ Templum Albæ poſuit. Non deſunt tamen authores, qui dicunt, Saturnum idololatram ab Hur Chaldæorum Veſtalium cultum in Italiam traduxiſſe, & ſub nomine Veſtæ, ignem vigilem ſtupido populo colendum propoſuiſſe. Quod ſi Middendorpio credimus, Saturnus Noachus fuit, quem ſic appellatum tradit ab agricultura, & ſaluberrimi vini inuentione, lib. 3. de Academijs. Romæ Numa Pompilius Veſtæ ſacra inſtituit., & Virgines Veſtales primus legit, Albã oriundum ſacerdotium, vt T. Liuius lib 1. indicat. L. Florus in Numa, cauſam reddit, ob quam hoc à Pompilio inſtitutum fuerit. *Imprimis*, inquit, *focum Veſtæ virginibus colendum dedit, vt ad ſimulachrum cœleſtium ſyderum cuſtos imperij flamma vigilaret.* Tradidit A. Gellius lib. 1. Noct. Attic. ca. 12. primæ Veſtali, quæ huiuſmodi adhibita ſit miniſterio, *Amatam* nomen fuiſſe, ac propterea reliquas deinceps omnes *Amatas* appellatas: dicique non electas, neque creatas Veſtales, ſed captas, eò quòd capiebatur à Pontifice de manu patris Veſtalis virgo. Verba Pontificis erant: *Sacerdotem Veſtalem, quæ ſacra faciat, quæ iuſſi: & ſacerdotem facere pro pop. Rom. Quiritibus, vti quod optima lege fiat, ita te Amata capio.* Papiâ lege Pontificis Max. arbitratu olim 20. Virgines è populo legebantur, ſortitioq; ex eo numero in concione fiebat. At poſtea ſi quis honeſto loco natus Pontifici ſuam offerret filiam, gratiâ Pópiliæ legis admittebatur: neque capi poterat minor ſex annis, neque maior decem, & quæ ex ſeruis nata aut corpore manco, ſenſúue diminuto foret. Romæ primò *Gigania* & *Berenia* captę, mox totidem additæ, *Camilia* & *Tarpeia*. Huic numero ſeruius Tullius duas nouiſſimè adiecit. Hæ decem primos annos ſacrorum ritum perdiſcebant, totidem deinde operam dabant ſacris, tertio decennio rudes & nuper captas inſtruebant: poſteà verò ſi qua id ætatis nubere voluiſſet, fas erat alterutrum mallet ſequi. Quando verò illis quæ coniugium ſequutæ fuiſſent, malè vertiſſet, plures ad mortem vſque in Religione perſeuerabant. Stipendium iis Numa de publico ſtatuit, vt aſſiduę eſſent Antiſtites Templi, quod inter Palatium & Capitolium, forma rotunda exſtuctum erat: & eas perpetua virginitate alijſque cæremonijs ſanctas & venerabiles fecit, Liuio authore lib. 1. Carpento vehebantur, Magiſtratuſque illis aſſurgebant: ac fortuito occurſu, ſontem ſupplicio eximebant. Ignis, quem ſeruare & cuſtodire debebant, ſi per incuriam exſtinctus eſſet, quod factum eſt Athenis ſub Ariſtone Tyranno, & apud Delphos Templo à Medis incenſo: Romæ autem tum Mithridatici, tum ciuilis belli temporibus, haud quaquam ex altero igne lucernas ſacras accendere fas erat, ſed nouum & peregrinum elici oportebat, accenſa ex ſole flamma pura & immaculata, vaſis, quæ *Scaphia* vocabant, quæ ratione iſta ſic concinnabantur excauata, vt radijs, ſolaribus hinc inde coniectis in cẽtrum arida materia appoſita, confeſtim promicaret ignis,

ignis. Sunt qui tradunt, exstincto igne, Virgines verberibus affici solitas à Pontifice, cui suberant: Quibus mos erat, tabulam felicis materiæ tamdiu verberare, quousq; exceptũ ignem cribro æneo in ædem Virgo ferret. Nam, sicuti etiã meminit Antiquit. 2. Dionysius, id Romani præsagium interitûs vrbis opinabantur: Cælio auctore lib. 8. cap. 35. Si qua Vestalium incesti conuicta esset, ante ora ciuium, mœsto silentio efferebatur, viuaque circa Collinam portam, in subterraneum specum demissa, statimq; terra superiniecta necabatur. Polyd. lib. 4. cap. 14.

Vestalis virginitas mercenaria. D. Ambrosius ob supra commemoratas causas Vestalium virginitatem accusat, vt mercenariam: *Conferuntur*, inquit, *immunitates, offeruntur pretia: quasi hoc non maxime petulantiæ sit indicium, castitatem vendere, quod pretio promittitur, pretio soluitur, pretio addicitur, pretio adnumeratur. Nescit retinere castitatem, quæ vendere solet, &c.* At si hæc accusatio vera & iusta sit, quod negari minimè debet, maximè in Pontificios, Episcopos, Sacerdotes, Decanos, Abbates, Monachos & Moniales, Canonicos aliosq; magnos Prælatos quadrabit. Nam illi quoq; ob aliam causam cœlibes non viuunt, nisi vt opibus, otio, delitijs ac dignitatibus amplissimis fruantur. Alioqui nuptias, quemadmodum cæteri appeterent, cùm à scortationibus non abstineant.

Indorum Gymnosophistæ huc etiam referendi videntur, quid nudi in syluis vitam egerunt, vnde & dicti fuerunt, voluptatum omnium expertes, quibus vita mortalium corrumpitur. De his Augustinus lib. 15. de Ciuit. sic scribit: Indorum Gymnosophistæ, qui nudi perhibentur Philosophari in solitudinibus Indiæ, à generando se cohibent. Hi ab Exortu ad Occasum perstare dicuntur, Solem contuentes immobilibus oculis, feruentibus arenis toto die alternis pedibus insidentes. Hi frigora niuium, & æstus flammæ citra dolorem perferunt. Eadem de ijs refert Plinius lib. 7. cap. 2.

Nota sunt etiam, quæ de Atheniensium Hierophantis, de Iouis Cretensis Prophetis, aliarumq; gentium Religiosis, diuersarumq; Dearum Nymphis atque Ministris omnes antiqui atq; recentiores historici referunt.

CAPVT XI.

De Turcorum MONACHIS *seu* RELIGIOSIS.

Turcæ Monachos habent. TVrcis etiam non desunt Monachi vel Religiosi, sed eorum magnam turbam habent, habitu exteriore, moribus, institutis ac consuetudinibus inter se differentes. Neque mirum hoc alicui videri debet. Sergius enim, cuius operâ Mahomet in conscribendo suo Alcorano vsus est, Monachus Nestorianus fuit, ac propterea suæ professionis homines in Turcica gente cumprimis etiam plantare studuit. Sunt autem ferè triplicis generis, seu Ordinis Monachi Turcorum, vt Bartholomæus Georgieuiz Peregrinus Hierosolymitanus in Epitome de Turcorum moribus indicat. *Primus* ordo illorum est, qui nihil proprij habentes, quasi nudi incedunt, præter pudenda pellibus ouinis tecta: & tempore frigoris ad cooperiendum dorsum similiter pelle vtuntur: latus, manus, pedes, & caput nullo prorsus tegunt vestimento. Exigunt eleemosynas tam à Christianis, quàm à Turcis *Alahici* petentes, quod significat propter Deum. Hi deuotâ verbâ *Maslah* vocatâ in rabiem aguntur, adeò vt per pectus totũ in transuersum vulnus ducant, itidem per brachium vel nullo dolore dissimulato, & fungum arborum incensũ capiti, pectori, manui superpositum nõ remouẽt, donec in cineres resoluatur. *Genera Monachorum Turcicorum.* *Aliud* genus est, qui incedunt pertusâ verpâ siue mentulâ, & incluso annulo æreo ponderis trium librarum, à coitu disclusi, ob seruandam castitatem. *Tertium* genus rarò egreditur, sed manent die noctuq; in Templis habentes in angulis Templorum tuguriola sine calciamentis, vestimento, discooperto capite: nihil gestantes prẹter vnam camisiam multis diebus ieiuni orantes, vt Deus ipsis futura reuelet, quos Rex Turcorum bellum moturus consulere solet.

De Turcicis Monachis Cuspinianus. De hoc Turcorum Monachatu Ioannes Cuspinianus paulò fusius scribit. *Quidam*, inquit, *incedunt nudi, operientes verenda tantùm: tantam præ se ferentes patientiam, vt quasi impassibiles, neq; hyemis sæuitiam frigore, neq; æstatis ardorem calore sentiant: stigmata cicatrices incisiones cutis, vlcerationes æquè ferentes, si quis faciat, insensibiles penè. Quidam eo deueniunt abstinentia: & tantam induunt perfectionem, vt rarissimè cibum ac potum, nõnunquam penitus sine cibo & potu degant. Alij magnam paupertatem professi, nil de terrenis rebus cogitant, nec in crastinum aliquid reseruant. Alij rursus perpetuum silentium tenent vt muti Czamutlar dicti, nullam cum hominibus conuersationem habentes: ac ne prouocati quidem summis iniurijs ac tormentis ad loquendum cogi possunt. Dicunt alij se visiones ac reuelationes, alij raptus ac ecstases supernaturales habere. Quicunq. autem in hoc statu degunt, Dermschler* vel vt Georgieuiz habet, Deruischlar) *nominantur signaque diuersa professionis gestant, quibus internosci possint. Aliqui in capite pennas, quibus significant se meditationibus ac reuelationibus deditos: Aliqui inaures, quibus notant obedientiam in spiritu,* propter

propter raptus frequentiam, Nonnulli catenas in collo aut brahys, quibus violentiam, quam in ecstasi patiuntur, notificant. Nonnulli centones variegatos, quo paupertatem repræsentant. Varios quoq; habent viuendi ritus. Aliqui inter homines conuersantur, alij seorsum congregati in modum villæ, pleriq; in nemoribus ac locis desertis. Quidam in Ciuitatibus aquam baiulant in vtribus, ad bibendum optimam, nihil inde mercedis exposcentes, sed hospitalitatis officium exhibentes: si quid tamen illis vltrò porrigitur, accipiunt. Habitant aliqui circa sepulchra mortuorum, & ex oblationibus populi viuunt. Homines non seruant leges Mahometis particulares, quia vxores aliqui non habent, nec lotiones, nec orationes secundum ceremonias prædictas faciunt. Fœminæ autem quædam his sese Religiosis clam commiscentes, dicuntur natos sine virili semine parere, qui Nefesogli vulgò vocantur: quãquam diabolico id fieri suggestu feratur. Quorũ semper duo in magna illa ciuitate, &, ante Cõstantinopolim captam, sede regiâ, quæ Bursia corruptè, Prusi ab bantiquis dicta, capillis vel vestimentis suis omnes infirmitates dicuntur depellere: quia eorum & actio & vita mirabilis & supernaturalis censetur. Ob id Christianis illudentes, minimè mirum esse dicunt si I. Christus ex Maria Virgine natus dicatur. Omnes verò religiosi illi, qui Dermschler vulgò nominãtur, in magna habentur veneratione, quasi sanctorum successores Regnique totius conseruatores, & amici Dei ac Mahometis. Horum opinio est, legem prodesse, sed gratiã Dei, quæ hominem saluari oportet, quæ sine merito & lege sufficiens est ad assequendam salutem, quam ipsi Rach Matallach nominant. Sed nulla ratione, nulla authoritate opinionem suam, prodigijs tantum & signis asserunt: multos in sui fauorem trahentes, potissimùm qui spirituales & deuoti sunt.

Nota.

Dermschler in magna authoritate.

Sunt qui Czofilar appellantur, quasi meditatiui vel spiritualibus exercitijs dediti. Hi quasi successores prophetarum & patrum qui hanc sectam fundârunt, magnæ authoritatis habentur, traditiones patrum allegantes, & per meritum homines saluari asserentes, sine gratia & lege (quod Pereketallach vocant) intenti orationibus particularibus, exercitijs spiritualibus, vigilijs & mendicationibus. Nunquam enim orationem intermittant continuam, quam ipsi Izillaraithmach vocitant. Noctu conuenientes in circulo consident, ac commotione capitum per aliquod tempus repetendo dicunt Layllachillahach. Subiungunt deinde crebrò item repetendo Lahu. Tandem repetunt iterum Hubu, & quasi exanimes cadunt & obdormiunt. Hos maximè illi venerantur, qui generis antiquitatem & stemma nobilitatis referunt. Effiier Embieler dicti, quorum genus eorum alterius nationis commixtionem non accipit, nec à patrum sanctione huius sectæ vnquam recessit.

Czofilar qui.

Inter Turcas, inquit Antoninus Menauinus lib, 1. de Relig. Turc. *quatuor sunt Monachorum præcipui ordines. Plures quidem erant, sed propter singularem eorum nequitiam ad hanc paucitatem redacti sunt. Primi Ordinis Monachi incedunt vestiti pelle leoninâ, & librum, vt plurimùm, in manu ferunt. Secundi Ordinis Continentiam vouent, eamq; licet inuiti seruant. Tertius Ordo ex mendicatione viuit; Quartus, capite raso incedit, & prorsus literarum & humanitatis expers est:* Hos *astutos, impostores, & raptores* vocat Menauinus addens: *ex his aliquos Regiones oberrare, alios fœminarum pudicitiæ insidiari, reliquos se gulæ & voluptati dare: lib. 2. Ob quam insignem nequitiam vniuersus Ordo Deruisorum à Baiazete Imp. delectus est*, vt refert Marin. Barlet de rebus gestis Scanderb.

Techellis Persa Monachus.

In numerum eorum Monachorum vel Religiosorum qui solitudines inhabitârunt, vel maximè referendus est *Techellis* ille Persa, Harduellis Mahometanæ legis noui interpretis discipulus, & qui postea *Cuselbas*, hoc est *Rubrum caput* cognominatus est. Is virtute doctrinæq; notitia magistro comparandus sęvitiam Iacuppi fugiens, superato Euphrate in minorem Armeniam peruenit, posuitq; sedem in Antitauro Monte, vbi ad radices perfossæ rupes naturæ atq; arte hominum, opacos specus habent, qui rubra saxa ab incolis nuncupantur. Ea est salubris & peramœna loci facies propter frequentiam varietatemque pomiferarũ arborum ac perennes aquarum fontes, quibus & plana rigãtur, & colles toto anni tempore vestiuntur. Ibi Techellis procul à commercio hominũ in altitudinem contemplationis conditus, dum diuina cœlestiaq; rimatur, per aliquot annos durissimam vitam egit, contentus his, quæ sponte terræ atq; ipsius naturæ benignitate nascebantur. Is primò à pastoribus visus & agnitus, deinde ob agricolis qui victûs duritiem pietatemq; hominis admirabantur, necessarijs ad vitam rebus donatus est, ac demum cùm responsa daret, & iam maior homine videretur, gliscente in immensum diuinitatis opinione, à curiosis in pagos tractus, ac mox inuito similis in proximas deductus Vrbes, omnem Prouinciam sui famâ admirationeq; compleuit. Nec, publicatis semel nouę legis interpretationibus, mortales defuerunt, qui (vti Harduelli acciderat) hominem adorarent, arbitrarenturq; nisi ea iussa præceptaq; capesserent, animas post interitum corporis, æternos ignis cruciatus subituras. Talia frequentissimis concionibus atque responsis quum omnibus facilè persuasisset, mobilem gentem ac superstitionibus deditam, breui ad sui studium pertraxit, iussitque vt sectatores turbinatum capitis tegumentum linteâ in spiras circumdanto fasciâ pro insigni nouæ Religionis rubro

colore

colore distinguerent: vnde & ejus sectatores à rubro hoc colore pileorum, *Caselba* toto Oriente nominati sunt, P. Iouio authore lib. 13. historiarum.

Inter Monachos & sacerdotes Turcicos certatio.

Porrò inter Turcorum sacerdotes, qui *Tacusmani* gentili linguâ & Monachos seu Religiosos, qui *Dermschler* nuncupantur orta contẽtio fuit, quemadmodum etiam inter Mendicantes Monachos & Curatos, vt vocant, Christianorum, sicuti suo loco referemus, cui potius vota & eleemosynæ populi iure deberentur. Sacerdotes sibi deberi causati, dixerunt: *Nos curam populi habemus consultando, judicando, regendo, docendo legem, tribuendo & obseruando, & totius populi onus portando. Cùm igitur ministerium nostrum vniuerso Regno magis sit necessarium, merito vota nobis debẽtur.* Contra Religiosi: *Nos*, inquiũt, *sumus successores & vicem gerentes eorum qui fundamentum sunt legis & gratiæ, qui & pro populo coram Deo assistentes, omnes necessitates ejus suis meritis & intercessione supplentes, Regni pericula auertimus, bona operamur, omni facultate & studio hominibus succurrimus deficiẽtibus, & auxiliamur: nobis igitur eleemosynæ & vota populi jure debentur.* Dissensio isthæc ad Amurathem. 2. Turcorum Imperatorem post victoriam Varnensem in Asiam reuersum, tanquam ad supremum arbitrum, à quo prouocare absque omni contradictione minimè liceret, delata est. Qui cùm rationes vtriusque partis examinâsset, sacerdotũ ministerium Regno magis necessarium cognouit, hisq; meritò vota Populi adjudicare cogitabat. Religiosi hujus rei facti certiores, Regem adeunt supplicantes, ne hanc sententiam, priusquam paulò diligentius secum hanc rem discuterent, promulgaret. Adiecit rex septem dierum inducias. Paucis diebus interiectis, cùm Amurathes in lecto nocte quiescens, & commonitionem sentiret viscerum, vt opus naturæ excrementa deiiciendo expleret, secretiorem petiit locum: ac sedens è tabula quadam præcipitatus in cloacam, nec clamore vllo (quoniam vndiq; clausum erat cubiculum) nec labore proprio (licet plurimùm fatigatus omnia tentasset) præsens periculum effugere poterat. Mox sanctum aliquẽ, qui huic necessitati opitularetur, inuocauit. Et ecce habitu religiosorum quidam apparens, *ô Amyra*, inquit, *vbi illi sunt quos Regno tuo pernecessarios judicasti? cur huic necessitati non succurrunt? Nunquid illi præferendi, qui vbi virtus humana defecerit, inuocantibus se vltrò ostendunt?* His dictis Regem lecto suo illæsum restituens, euanuit. Manè rex acta nocturna reuoluens, conuocatis Religiosis omnibus quos habere poterat, singulos alloquens, cuique nummos aureos distribuit, diligentissimè vnumquenq; de facie intuitus, si fortè inueniret eum qui sibi opitulatus esset. Quùm autem Rex talem non inueniret, qùum jam singuli trãsissent, accessit major inter Religiosos Regem, dicens: *Ne mireris, si ille qui nocte tibi opem attulit, hîc non appareat: vnus enim communem omnium causam egit, quoniam de nostra salute fuit tractatum.* Ex hac illusione Rex in eam venit mentis alienationem, vt Filio Mahumete adhuc impubere Regno præfecto, in Mamissam Vrbem, vbi multitudo Religiosorum erat, secesserit, Religioniq́ue operam dederit, Ioanne Cuspiniano auctore. Chalcondylas tamen aliter hoc postremum refert. *Amuratem enim* 2. inquit, *cùm ad Varnam exercitus suos ad fugam inclinare cerneret, vouit, si incolumis euaderet præsens periculum, & victoria potiretur se cessurum Regno, & id commissurum filio, & abiturum in Asiam, vt ibi admixtus Nazaræis, vitam traduceret, & culturum frequenter Mahumetem, eique immolaturum. Sed victoria potitus, Mahumetem quidem filium ad Regni moderamen vocauit, mox autem pœnitentiâ ductus, per Chatitem Regnum iterum inuasit.*

In prouincia Ciuitatis Ciandù, quæ magno Chamo paret, plurimi Monachi inueniuntur, idolorum cultui deputati. Habent hi monasterium quoddam magnum, oppiduli habens magnitudinem, in quo sunt circiter duo millia Monachorum, qui idolis seruiunt, rasura & veste à Laicis distincti. Nam radunt caput & barbam, vestemq́ue induunt religiosam. Hi in idolorum solennitatibus magnis clamoribus cantant, luminaria multa in Templo accendunt, aliisq́ue compluribus destinentur stultis ceremoniis. Sunt & aliis locis Monachi & varij idololatræ, quorum quidam multas habent Vxores, alij verò pro honore Deorum suorum caste viuunt, vitam austeram ducentes, nam nihil comedunt præter farinæ purgamenta aquis diluta. Vestiuntur quoque pannis rudibus & asperis, coloris abjecti, & lecti mollitiem vitantes, dormiunt super rigentia stramina. Alij tamen Monachi qui laxioris sunt vitæ, judicant hos tam austerè viuentes hæreticos, quod non debito viuendi modo Deos colant.

CAPVT XII.

De Iaponiorum Religiosis seu Monachis.

IN Commentario Iesuitarum de rebus Indicis & Iaponicis anno 1574. Coloniæ edito, fol. 421. Iaponiis in nouo orbe Religiosi esse narrantur, *Bontij* ab ipsis appellati qui amplissima incolere dicuntur Christianorum ritu Monachorũ Cœnobia, cœlibẽ vitam ducere, in phano medio aram excitare, in qua Amidæ signum ligneum, in rosa item lignea considet, præclara ad aspectum: ingentes habere bibliothecas, cœnationes ad cibum vnà sumendum, æramenta seu tintinnabula, quib⁹ ad precationes horarias excitentur: vespere Præfectum certum vnicuique argumentũ ad meditandum proponere: à media nocte ante aram illam Templi alternantibus choris quasi matutinas recitare preces, è Xacæ libro nouissimo: primâ luce vnam horã singulos meditando cõsumere: permagna construere perystilia, & in iis Fotoquiorũ (quo nomine Iaponij quidam sancti appellantur) sacella: mento capiteq; esse raso: dies per annum festos celebrare multos. Ibidem refertur, eosdem Bontios, vitâ, moribusq; esse turpissimos, & omnium mortalium auarissimos, omnesque nosse conficiẽdæ pecuniæ vias: vendere Populo multa chirographa, quorũ præsidio se tutos fore â Dæmonibus vulgus existimat: mutuari etiam nummos, quos in altera vita duplicato reddant fœnore: dareq; cautionis causâ creditori syngraphas, quas secum è vita discedens deferat ad inferos: claro eosdem esse vt plurimum genere, eò quòd Iaponij Proceres multiplici prole onerati, quibus filiis satis amplum patrimonium relinquere se posse diffidant, hos ferè ad Bontiorum numerum aggregent. In expiandis deniq; suorum manibus Bontios primas tenere, neminemq; esse, quamuis pauperrimũ, qui ob hanc causam munus aliquod non offerat Bontiis. Mitto aquam lustralẽ, vascula vaporaria suffimẽti causâ prunis imposita: multas & magnas indulgentias, quas populo in concionibus perseueranti & Cœnobia ipsorum ditanti proponere dicuntur in eodem Commen. fol. 429. 444. & 432.

De iisdem Franciscus Xauerius Iesuita in epistola anno 49. ad suos socios missa, ita scribit: *Bonzij, inquit, cùm reliquis flagitiis, tum præposteræ libidini turpiter adeò dediti sunt, non modò vt id non celent, sed etiam profiteantur palàm; & longo jam vsu Virorum æquè ac Mulierum aures callum ad tam nefarij sceleris nomen obduxerint: quod tamen vitium quum à Christianis in eis reprahenditur, tantùm abest vt aut erubescant, aut doleant, vt etiam apertè derideant eos & illudant. Permultos habent in Cœnobiis filios optimatum instituendos literis; horum ætatis flore abutuntur. De Bonziis quidam sunt cultu corporis Monachis non absimiles: vestibus vtũtur cinericij coloris: tertio vel quarto quoque die capillum ac barbam penitus videntur abradere: horum laxior etiam est disciplina: muliebres (quibus cum viuunt) ejusdem ordinis habent cœtus: quas, fama consentiens est, prægnantes, partum medicamentis abigere.*

De his Iaponiorum Bonziis Gotardus Arthus in Epitome hist. Indiæ Orientalis sic scribit: Magistris Religionum & sapientiæ Bonziis vtuntur, hi capite ac mento prorsus abraso, inter quotidiana & occulta flagitia atque stupra, cœlibem nihilominus ac sobriam professi vitam, ad mortales decipiendas, conciliandæ pecuniæ causa, in omne argumentum sanctimoniæ & grauitatis compositi sunt. Variæ ac multę numerantur eorum sectæ, nec desunt, qui ad quãdam Rhodiorum Equitum speciem, bellicas vnà cum Religione res tractent, sed communi omnes appellatione Bonzij vocantur, honesto loco nati plerique, nam proceres, multitudine liberorum, & angustia rei familiaris vrgente, ex illis aliquot ad Bonziorum instituta & familias aggregant.

Vario autem dogmate, multisque mendaciis, in tollenda pariter Dei prouidentia & animorum immortalitate desudant: Inter docendum tamen interest, impietatem enim hanc pauci palam & promiscuè cunctis hominibus, alij autem nonnisi nobilibus atque Dynastis ex arcano tradunt, vulgus & multitudinem promiscuam, inferni metu in officio continẽdam affirmantes. Duobus hisce generibus interjecti scelere & amentia sunt, qui veteres quosdam impostores Amidam & Xacam suppliciter adorandos plebi inculcant, verbisque conceptis deprecandos, neque id per hæsitationẽ aut angorẽ, sed animo planè securo, certaq; si illi tantum rectè inuocentur, salutis æternæ fiducia, quippe quorum vtriusque dum in terris agerent, tanta asperitas & sanctimonia vitæ fuerit, ad generis humani luenda peccata, vti solicitum amplius esse de superum pace veniaque non modo stultum & superuacaneum, sed & in ipsos beatæ vitæ parentes contumeliosumque atque nefarium sit. *Religio Iaponiorum impia.*

Xacam illum dicunt, octies millies natum, antequam à fœmina pareretur, atque eo tempore, priusquam conciperetur, à matre, sanctimoniæ causa, ligna, aquam & omnia alia necessaria hominibus *Religionis Iaponiorũ vanitas*

minibus ministrasse. Amidam verò regis cujusdam filium inprimis sanctum & eruditum fuisse negantur, qui librum reliquerit multis confertum dogmatibus, sine cujus libri ope nemo seruari possit. Omnis autem libri ejus, quem Foquequium vocant, summa eò refertur, vt persuadeat hominibus, nihil esse, ex quo omnium esse dependeat. Hinc quamuis plebei varia ad orandum numina proponant, ipsi tamen Bonzii apud se, nihil esse in rerum natura, præter ortum & interitum existimant, dicuntq; homines, bruta animantia, plantas & omnia, redire in eum locum vnde profecta sunt, hoc est in nihilum, quemadmodum è nihilo extiterunt. Hinc tres esse hominum animas dicunt, quæ ordine, alia post aliam deinceps, corpus & ingrediantur & deserant, donec in nihilum redigantur. Has verò ineptias in arcanis habent. Interim choros & symphonias libris exercent, mortuorum manes cõuiuio excipiunt, curant funera, habent Cœnobia cum campanis & cellis, cinericiis quidam & atris vtuntur vestibus, multaque cum superstitione exequiarum justa persoluunt, verum enimvero illis omnibus absolutis, addunt ad extremum vocem quandam, qua nugas esse omnia ista denotant, vnde facilè intelligitur, eos veluti pecora, judicio & ratione carentia, nullum esse nec Deum, nec animum, nec Dæmonem statuere. Cæterum cum intima conscientiæ solicitudine vexantur, ad hujusmodi morsus sedandos, sine pudore vllo metuue, in omni scelerum & flagitiorum turpitudine sese volutant, ad optatam curriculi metam per varias libidinum turpitudines peruenire sese posse putantes.

Bonzij de religione nihil sentiunt.

Sunt etiam in Regno Peguano superioris Indię qui *Talapoi* dicũtur, Monachos Papistarum repræsentantes. Hi ædificia sua in syluis habent admodum à terra eleuata, vt tuti à tigribus esse possint. Semel tantum in die cibum capiunt, & tunicâ oblongâ, mixti ex rubro & nigro coloris vtuntur, pedibus autem nudis & operto capite incedunt, crines nullâ corporis parte alentes: tunicam singulo coreaceo quatuor digitos lato colligunt, & pallium oblongum ex dextro humero ad latus sinistrum demittunt: Pro auertendo Solis æstu vmbraculum gestant ex gossypio ejusdem cum vestitu coloris factum. Per totam autem ciuitatem Mendicantes incedunt, appensâ ad cingulum ollâ, in quam cibum colligunt, qui abundè ipsis suppeditatur, habentur enim vulgò sanctissimi, quum præsertim vitam pudicâ agant, & honestam in incessu præ se ferant. Singulis Lunæ diebus summo mane surgentes, cum pelui per plateas incedunt, populumque excitant vt cibum sibi parent & ad conciones cant. Solent præterea Talapoi seu Monachi isti corpora sua recenti aquâ frequenter abluere, quam collectam vulgus quidem summo studio asseruat, & tam sanctam habet, vt in potum etiam eam auidissimè assumat: vt refert Gothardus Arthus in Epitome hist. Indicæ pag. 322.

In Candesio Ceilanæ Insulæ Regno Indico Monasterium est pro Monachis, qui vestitu flauo induti per plateas passim incedere conspiciuntur, vmbellam manibus pro sole à capitibus arcendo gestantes. Sunt enim rasi instar Monachorum nostratium, & sphærulas etiam precatorias manibus gestant, sed cruce insigniti non sunt. Labia autem semper mouent, quasi tacitè secum aliquid mussitantes & magnam sanctitatis speciem præ se ferentes, vnde in magna sunt existimatione à laboribus oneribusq; publicis semper excepti & liberi. Monasterium eorum ita exstructum est, vt nostratiũ formam ferè referat. Habet enim peristylia, delubra, sacella &c. auro vndique obducta & ornata. Sed & statuę in delubris sacellisque conspiciuntur vtriusque sexus quam plurimæ, quas dicunt eorum repræsentare effigies, qui præ cæteris sanctam & honestam egerint. Impositæ sunt autem vt plurimum aris sacellorum, & vestibus auro argentoque nitentibus indutæ. Ante ipsas ingentia Candelabra à puellorum nitentium statuis gestantur, in quibus cerei nocte dieque semper ardentes cernuntur. Singulis autem horis ad hæc sacella Monachi preces & alia superstitionis suæ officia peractum confluunt.

Monasterium & Monachi in Cãdesiã

DE ORIGINE ET PROGRESSV MONACHATVS APVD CHRISTIANOS.

LIBER II.

CAPVT I.

De variis generibus primorum MONACHORVM *apud Christianos.*

Monachorum tria genera. DIVVS Hieronymus de Custodia virginitatis ad Eustochium indicat, tria potissimum genera Monachorum hinc inde per Prouincias, præsertim autem in Ægypto ab initio fuisse. Refert idem ex Hieronymo Vincentius lib.17. cap.54. Specul.histor. Cassianus lib.5.cap.6.& 36. de spiritu Gastrimar:item Collatione 18. cap. 4. Durandus in Ration.diuinorum lib.2.cap.1. Antoninus tit.16.c.1.& 2. Ottho Frisingensis lib.7.cap.35. Nec multum etiam ab his dissentit Euagrius de Palestinæ Monachis scribens lib.1.cap.21. Et Isidorus in lib. de Offic. vbi sex Ordines Monachorum facit, qui tamen sub tribus sequentibus facilè comprehendi possunt.

Anachoretæ.1. Primum genus est *Anachoretarum seu Eremitarum*, qui soli per deserta, quæ Græci ἐρήμως vocant, habitant, & ab eo, quòd procul ab hominum conuersatione in Eremos recesserint, nuncupantur. Ἀναχωρεῖν enim, vnde Ἀναχωρηταὶ Anachoretæ, secedere significat. Ita etiam Rabanus lib.4. cap. 6. de proprietate sermonis, Anachoretas & Eremitas pro iisdem ponit. Pyamō Abbas apud Cassianū Collatione 18.cap.4. eos Anachoretas, id est, Secessores vocat, *qui prius in Cœnobiis instituti, in secreta solitudinum loca demùm secesserint,* cujus professionis se quoque participem esse dicit: Sed dum autores horum primos scribit cap 6.& 36. lib.5. de spiritu Gastrimargiæ, fuisse vel Paulum quendam Thebæum, vel Antonium Ægyptium, facilè erroris conuincitur Pyamon, cùm neuter horum prius in Cœnobiis institutus fuerit.

Cœnobitæ 2. Alterum genus est *Cœnobitarum*, quos Ægyptij Sauses gentili vocant lingua:(Heluetij in sua lingua Seüse vocant hominem immorigerum, proteruum, inobedientem, & deploratæ vitæ:)Latinè in commune viuentes possunt appellari Κοινὴ communiter significat: Κοινόβιον Cœnobium, Latinè contubernium, consortium seu vitæ fortunarumque communitas. Aul. Gellius Noct. Attic.lib.1.cap.9.

Durādus in Rationali diuinorū lib.2. c.1. distinguit inter Anachoretas & Eremitas: & inquit, *Anachoretæ sunt, qui ædificāt solitudines: & quamuis in communi vita positi, priuatæ tamē contemplationi deseruiunt. Eremitæ autem, qui solitariè in desertis degunt.* Videtur ergo ille per Cœnobitas intelligere Monachos in Ciuitatibus habitātes: per Anachoretas eosdem conuentuales, sed extra muros ciuitatum in solitudinibus commorantes: per Eremitas denique qui in desertis soli degunt.

Tertium est, quod *Remboth* ipsi dicunt, deterrimum atque neglectū. Hi bini vel trini habitant, nec multò plures: suoq; arbitrio & ditione viuentes, de eo quod laborarint in medium partes conferunt, vt habeant alimenta communia. Habitant autem quàm plurimi in Castellis & Vrbibus: & quasi ars sit sancta non vita, quicquid vendiderint majoris est pretij. Inter hos sępe jurgia sunt, quòd cibo suo viuentes, non patiūtur alicui se esse subjectos. Solent certare jejuniis. Apud eos affectata sunt omnia: latæ manicæ, & caligæ follicantes: vestis grossior: crebra suspiria: visitatio Virginum: detractio Clericorum: & si quando dies festus venerit saturantur vsque ad vomitum. Hæc etim ex Hieronymo Vincēt.in spec.hist. cap.54.lib. 17.Anton.tit.15.1.§.2. Cassianus hos videtur appellare *Sarabaitas*, quos Ægyptiacâ linguâ sic appellatos refert, quod semetipsos à Cœnobiorum congregationibus separarint, & res suas sigillatim ac necessitates proprias curarint, bini vel terni in cellulis sub nullius Abbatis aut præpositi gubernatione, quo liberum esset quiduis pro arbitrio agendi, & euagandi quo animi libido ferret: & tantum studium his esse cumulandi diuitias idem indicat. Isid. in lib. de Offic. hos etiam *Rennuitas* nuncupat. His non absimiles fuerunt quos *Gyrouagos* appellarunt, quasi vagando gyrantes Prouincias & Regiones varias. Nam tota vita sua per diuersas Prouincias ternis aut quaternis diebus per diuersas cellas hospitantur, semper vagi & nūquam stabiles: & propriis voluptatibus & gulæ illecebris seruiētes. *Remboth* *Sarabaitæ.* *Rēnuitæ Gyrouagi.*

tes. Hos Benedictus in sua Regula deteriorès *Sarabait.* esse pronunciat. Hi enim cellas ædificabāt&manebāt in eis: isti verò tanquā hospites, omnes Prouincias & terras peragrabant. *Sarabitæ* de labore proprio viuebāt: *Gyrouagi* verò de laboribus alienis: imò quod multo tempore & labore quæsitum & congregatum erat, id vnâ horâ isti consumebāt: denique per diuersa loca percurrentes, plurimos malæ suæ vitæ exemplo perdebant ac corrumpebant. Quod igitur Antoninus tit. 15. cap. 1. §. 2. ex Cassiano de *Sarabaitis* cōmemorat, id propriè de his *Gyrouagis* intelligendum arbitror. *Hi sub nulla*, inquit, *Regula & sub nullius obedientia constituti, discurrunt per Ciuitates & Castra sub ouina pelle Religiosi habitus & deuotæ locutionis: cor gerunt lupinum, deuorantes domos viduarum, & captiuas ducentes mulierculas oneratas peccatis: pseudoprophetæ & Apostoli diuinantes de occultis & per dulces sermones & benedictiones decipiunt corda simplicium.* Isidorus in lib. de Offic. hos nominare videtur *Circumcelliones*; & dicit, *quòd sub habitu Monachorum vbique circa cellas vagentur, venalem circumferentes hypocrisim, circumeuntes Prouincias, nusquam missi, nusquam fixi, nusquam stantes, nusquam sedentes, habentes pro Deo membra martyrum, quæ plerunque aliis venditent: fimbrias & phylacteria sua magnificent, gloriam captantes ab hominibus. Alios comam non incidere* ait, *honores quos non acceperunt se habere dicentes.* Item, *Continuo*, inquit, *tepefacti, pristinos mores ac vitia resecare contemnunt, nec jugum humilitatis ac patientiæ diutius sustinere contenti sunt, subindeq; seniorū imperio dedignantur: separatas expetunt cellas, & solitarij sedere desiderant, vt nemine lacessente mansueti vel humiles existimentur. Quorū institutio, imò tepor, hos quos similes infecerit, ad perfectionem nunquā permittit accedere: non solùm quòd vitia non abscindunt, sed in deterius vadunt, & in vitia conualescunt: & dum animi prouocati, quod jam lethale & intestinum virus est, quantū amplius cælatum fuerit, tantum profundius serpens, insanabilem morbum generat ægrotandi*, &c. Ad hoc genus Monachorum Cassian⁹ in collatione Pyamonis, illos quoq; pertinere asserit, qui in solitudine siue in congregatione cum aliis degentes, sub Prælatis carnaliter viuunt. Antonin. tit. 15. cap. 1.

Circumcelliones

Pullulare cœperunt *Sarabitæ*, ex Ægyptiorum Monachis orti, anno Domini 1309. in Anglia primùm: qui porcorum ac bouum pellibus induti, & succincti funibus, palmarum spinas ad calcanea portantes, angelicā faciem simulabant, sed in corde lupum fouebant: vt ex Ioanne Clyn Hiberno Balæus Cent. 4. cap. 82. in Append. 2. indicat. Nicephorus lib. 14. cap. 50. hos ἀπαθεῖς, id est, non dolentes vocat Damnatum & reprobatum fuit hoc tertium genus Monachorū, in Synodo Chalcedonensi anno 453. habita cap. 4. his verbis: *Quidam Monachorum habitu vtentes indifferenter per Ciuitates incedunt, nec non & monasteria, & seipsos propria præsumptione commendant. Placuit igitur neminem aut ædificare aut construere monasteria, aut oratorij domum, sine conscientia ejus Ciuitatis Episcopi*, &c. 16. q. 1. c. qui verè & purè, item, 18. q. 2. quidam Monachorum.

Sarabitæ quādo in Angliā venerint

Circulatores dānati.

De his tribus generibus Monachorum Euagrius lib. 1. cap. 21. sic scribit: *Alij gregatim viuentes nihil terrenarum rerum possident. Neque enim aurum illis est: & quid de auro dico? nec propriam vestem quisquam habet, aut aliquod esculentum. Etenim pallio vel tunicâ quam quis nunc habet, paulo post alius vtitur, sic vt omnium vestimenta vnius & vnius omnium esse videantur. Communis apponitur mensa, nullis vel obsoniis vel aliis esculentis delicata, sed solis oleribus ac leguminibus instructa, quæ sic exhibentur, vt ad vitam duntaxat sustentationem sufficiant. Communibus precationibus ad Deum noctes ac dies immorantur, sic seipsos restringentes, sicque laboribus atterentes, vt sine sepulcris mortui videantur in terra: Frequenter sic ea quæ constituta sunt excedunt, vt biduum ac triduum jejunēt. Sunt qui ad quintum vsq; diem & vltra quoque, jejunium extendant, ac solum necessarium cibum vsurpent. Rursus alij diuersâ ratione viuentes, seipsi solos domiciliis includūt, quæ tantum habent latitudinis tantumque altitudinis, vt neque corpora sua erigere, neque liberè jacere queant, secundum dictum Apostoli, speluncis ac cauernis terræ immorantes. Alij cum bestiis agentes, latebris quibusdam incognitis abditi precationes ad Deum faciunt. Quin & aliud quoddam genus hujusmodi conuersationis, omnē fortitudinis ac tolerantiæ virtutem excellens excogitârunt. Etenim Viri ac Mulieres ardenti solitudini seipsi committentes, ac sola naturæ necessaria contegentes, cætera nudi immensum pariter frigus, & incensi aëris feruorem ferunt, ex æquo & calorem & algorem contemnentes & humanam escam prorsus recusantes. Terram autem depascuntur (vnde & armenta vocantur) hoc solùm consequentes, vt viuant, ita vt suibus ac bestiis similes reddantur, aspectusq; ipsorum, & mens quoque ab humana forma & mente dissideant: & homines visos fugiāt, ac si quis eos insectetur vel pedū velocitate elabūtur, vel aliquo in accesso loco sese abscondant. Dicam & aliud, quod propè transijssem, quamvis apud omnes in precio habeatur. Sunt quidem alij minimi, sunt sanè, attamen posteaquā virtutis beneficio id consequuti sunt, vt cuncta ferre queant, ad seculum redeunt, inq; mediis turbis versantes Circulatores sese nuncupant, atque ita inanem gloriam pessundant, quam extremam tunicam, secundum sapientem Platonem, animā deponere solet:*

let: & sine cupiditate edendo philosophantur, & si tabernis vel institorum vsu opus sit nec locum. nec vultus suos, nec quicquam ex omnibus obtegunt, Denique crebris balneis vtentes mulieribus frequenter junguntur, vnaque lauant, sicque ab affectionibus & cupiditate liberi, vt naturæ vim inferant, & neque aspectu, neque tactu, neque etiam complexu fœmineo moueantur, vt naturæ suæ respondeant, sed cum Viris Viri, cum Mulieribus Mulieres esse, & vtriq; naturæ communicare, vnius autem esse velint.

CAPVT II.

De EREMITIS & *variis eorum* generibus.

Eremitarum tria genera. 1. OTtho Frisingẽsis libro septimo, capite trigesimo quinto, tria genera *Eremitarum*, quos etiam *Anachoretas & Solitarios* vocat, enumerat. *Alij*, inquit, *sub priore degentes, in remotis & abditis locis singuli singulas Cellas velut sepulchra inhabitant Operibus manuum sustentantur, modico contenti pabulo, annonam totius hebdomadæ sabbato accipiunt, ac omnimodæ humanæ consolationis expertes à colloquiis tantùm diuinis & Oratione non recedunt.* 2. *Dominicis solùm diebus ad Oratorium, quod in communi positum est concurrunt, ac verbo sanctæ cohortationis à seniore irrigati, deificis salubriter refecti Mysteriis cum omni alacritate reuertuntur. Alij vitæ suæ solum Deum testem habere cupiunt, ideoque antris, speluncis & parietibus se includunt, tantoque ardentius cælo suspensi, sabbatisare creduntur, quanto amplius omnis humanæ societatis extorres inueniuntur.* *Mandritæ.* *Hos etiam* Mandritas *appellare possumus, à Mandris, hoc est specubus seu cauernis, quas inhabitãt.* *Troglodytæ.* Troglodytarum *quoque nomen non ineptè eis à nobis tribuitur. Sunt enim* Troglodytæ *populi Æthiopiæ sub Ægypto in sinum Arabicum & mare rubrum vergentes* : ἀπὸ τῶν τρώγλων, *hoc est ab antris, in quibus habitant, nomen sortiti. De his Plinius libro 5. cap. 8. Troglodytæ,* inquit, *specus excauant: hæ illis domus: victus serpentium carnes: stridorque non vox: adeò sermonis commercio carent. Sunt etiam qui squalores solitudinum requirant, bestiale ferarum consortium non pertimescant, herbâ pascantur, pelle carnis pro operimento vtentes, algore noctis, & calore solis in modum Æthiopum denigrati, velut tympanum obrigescant, atque terreno habitaculo in terra positi includi dedignantes, tectoque cæli tantum vtentes, non se tam homines, quàm cœlestis curiæ contubernales esse demonstrant.* Nicephorus lib. 14. cap. 50. hos βοσκοὺς, id est *pabulatores* nominat, sic enim inter alia inquit: *Omni humano alimento omnino repudiato, herbis quibusdam & radicibus, quas terra sua sponte fert, viuunt: qui etiam ab ejuscemodi victus genere* βοσκοὶ, *hoc est, pabulatores dicti sunt.*

CAPVT III.

De Origine *& primis* Authoribus EREMITICÆ vitæ.

Variæ opiniones de primis eremitis SOzomenus lib. 1. capit. 12. varias variorum opiniones de Origine & primis authoribus Eremiticæ vitæ enumerat *Quosdam enim Heliam, alios Ioannem Baptistam huic instituto ac Religioni initium dedisse affirmare dicit*: sicut etiam refert Nicephorus lib. 8. capite trigesimo nono. Isidorus in libro de Officiis. Antoninus lib. 15. cap. 1. §. 1. Opinor autem Sozomenum Patres veteris Ecclesiæ hoc loco innuere, qui suo tempore & paulò ante vixerunt, quique Heliam & Ioannem Baptistam Eremitarum Principes fecerunt. Hieronymus enim ad Eustochium de custodienda virginitate, de Eremitis differens: *Hujus vitæ*, inquit, *auctor Paulus, illustrator Antonius, &, vt ad superiora conscendam, Princeps Ioannes Baptista.* Et in Epistola ad Paulinum, *Noster*, inquit, *princeps Helias, noster Helisæus*, &c. Chrysostomus quoque Homiliâ 1. in Marcum, *Sicut*, ait, *sacerdotum princeps sunt Apostoli, sic Monachorum princeps Ioannes Baptista est.* Ob eam verò causam existimo Patres hos Eremitarum principes & authores facere Heliam & Ioannem Baptistam, quòd in Eremis versati sint. Sic igitur argumentari volunt:

Quicunque versatur in Eremo est Eremita:
Helias & Ioannes Baptista versati sunt in Eremis: Ergo
Helias & Ioannes Baptista fuerunt Eremitæ.

Respondeo, in conjugatis ambiguis non procedit argumentum. Major loquitur de habitu, vt ita dicam, Minor verò de actione. Is enim Põtificiis Eremita dicitur propriè, non qui ad tẽpus aliquod, necessitate vrgẽte, se in desertis locis continet, quod Helias fecit: sed qui ex proposito, consilio ac volũtate sua in Eremũ cõcedit, ibiq; perpetuò degit, vt sic mortificet carnẽ ejusq; cupidita-

piditates, eoq; loci in precibus, jejunio, continentia & vita austerissima Deo seruiat, & ad perfectionis statũ cõtendat. Talis Eremita nõ fuit Helias propheta. Primò enim abscõdit se in torrẽte Cherith, non ex voto & instituto aliquo, sed jussu Dei, 2 Reg. 7. Videbat is siquidem, fore vt Achabus Heliam per totum Regnum Israelitarum ad exitiũ quæreret: cùm igitur intelligeret salutem ejus in periculum venturam, admonet vt ad tempus secedat. Idem Propheta postea metuens minas Iesebelis in desertum se contulit, quod respiciebat Edom & continebatur inter Ægyptũ ac terrã Chanaan: verebatur enim ne manendo in vrbibus, Iesebeli deferretur, quæ facilè potuisset eò submittere sicarios qui eum perimerẽt. Successerat autem ei parùm feliciter desertum hoc: nam parùm abfuisset, quin fame necatus esset. Recreatus igitur cibo ab Angelo, ambulauit quadraginta diebus & totidẽ noctib' in deserto, donec tandem peruenerit ad Montẽ Horeb, vbi sub noctem ingressus est speluncam, non vt ibi perpetuò lateret, sed pernoctaret tantùm. Displicuit autem hic secessus Prophetæ Deo admodũ ob relictam vocationẽ suam. Ac propterea dicebat ei Deus delitescẽti in antro isto: *Quid tibi hîc Helia?* Quasi diceret: Non eo fine ac voluntate te cõstitui Prophetã, vt in desertis locis ageres, sed vt homines institueres: nam spiritualia charismata ad hominũ ædificationẽ conferuntur. Ideoq; monet illum, vt reuertatur ad loca habitata & ab hominibus culta, nec moretur diutius in desertis ac solitariis locis, quod etiam fecit Propheta, & ad munus docendi rediit: vt est videre 2. Reg. 19. cap. Vt igitur non sequitur, Dauid tyrãnicè egit alienam conjugem rapiens, igitur Dauid est Tyrãnus. Iustitia est seuerè punire pecuniâ corruptos Iudices, ergo Cambyses, qui pellẽ detraxit iniquo judici, & eam instrauit tribunali, justus fuit, &c. Ita non valet hæc cõsequẽtia. Helias versatus fuit in Eremo ad tẽpus, ergo fuit Eremita. Alioquin Eremitæ fuissent Agar cum filio Ismaele, qui in codẽ deserto, quo Helias, errãrunt aliquandiu. Eremita fuisset Moses, qui, vt Helias, in mõte Horeb delituit, cùm ex Ægypto fuisset ob perpetratã cædem. Eremitæ fuissent Israelitę qui 40. annis in deserto fuerũt. Eremita fuisset Christus, qui in deserto 40. diebus ac noctibus fuit, quiq; sæpè εἰς ἐρήμους τόπους ad orandum concessit. Sed quid multa? Tam abest vt Eremitarum instituto Heliæ exemplum patrocinetur aliquid, vt eo potius, sicut modò vidimus, validissimè confutetur.

Helias an Eremita.

In Ioannis Baptistæ exemplo paulò difficilior est nodus. Primò autem nostrorum sententiam proponam, qui docent, Ioannẽ Baptistam non fuisse Eremitam, nec eremiticæ vitæ fundamenta jecisse: deinde ad ea quæ contra hanc sententiam obiiciuntur à Bellarmino breuiter respondebo. Etsi igitur Ioannes dicatur fuisse in deserto, non id tamen sit accipiendũ, quasi in syluas arctiores & remotiores secesserit, & Eremitæ aut Monachi instar, solitariam ibi vitam egerit, aut veluti vrsus in specu seu antro quodam delituerit, cumq; nullo homine omninò versari voluerit, sed se velut perpetuo exilio damnarit, vsque ad tricesimum ætatis suæ annum, vt Simeon Metaphrastes & Euthymius Monachus Zygadenus, fine authore, contra rationẽ & omnẽ historiæ Euangelicæ fidẽ confidentissimè, solis conjecturis innixi, asserũt. Sed habitauit cum parentibus, à quibus educatus liberaliterque institutus fuerat, in deserto, hoc est, Regione montana, in qua passim, sed rari quidem homines habitabant. Nam Lucæ 1. ca. Maria Mater Domini dicitur *profecta esse in montanam Regionem ad Elizabetham, matrem Ioannis Baptistæ, cognatam suam.*

Ioan. Baptista an Eremita

Obiicit autem contra hanc sententiam Bellarmin' cap. 39. de Monachis ex sui Canisij lib 1. de corruptelis verbis Dei cap. 2. 3. & 4. *Primò*, verba Luc. 3. *Factum est verbũ Domini super Ioannẽ Zachariæ filium in deserto, & venit in omnem Regionem Iordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ. Eum ante locum*, ait, *quẽ Lucas Regionem circa Iordanem vocat, Matthæus Desertum nominat: quum dicit, In diebus illis venit Ioannes Baptista, in deserto prædicans baptismum pœnitentiæ. Ergo*, inquit Bellarminus, *Ioãnes venit à deserto in desertum: sed prius illud desertum, vbi mansit Ioannes, antequam prædicare inciperet, adeò erat desertum vt ejus comparatione illud alterum non videretur desertum.* Negatur consequentia. Erat Ioannis paterna domus in montana Regione, quæ *Desertum* non incommodè appellatur: hîc igitur factum est verbum Domini ad eum, vt munus suum auspicaretur prædicando & baptizando: progressus itaque in aliud Desertum, id est, in saltuosa loca, versus Iordanem & Mare mortuum, ibi prædicare & baptizare cœpit, propter aquarum commoditatem. Non ergo distinguendum est, quod Bellarminus facit inter Desertum, in quo factum est verbum Domini ad Ioannem, & illud, in quo prædicare cœpit, sed potius colligendum ex verbis Euangelistarum, vtrumque locum fuisse saltuosum, montanum, & desertum comparatione aliarum Regionum.

Sed inquiunt *Secundo Bellarminus & Canisius.* Desertum in sacra Scriptura semper pro vero Deserto, hoc est, vasto, horrido, inculto & habitatoribus vacuo loco accipitur. Nos

Desertũ in sacris literis non sẽper vastã eremũ significat.

verò id negamus: Nam Iosue cap. 15. legimus, tribui Iuda, sex ciuitates in *Deserto*, quę suas villas ac vicos habuerũt, forte assignatas fuisse. Fuit ergo desertum hoc, non horridus aut incultus locus, & vastissima Eremus, sed montana Regio ac saltuosa, ideoq; non tam frequẽs quàm reliquæ. Ac, vt apertissimè colligi potest ex Luc. 1. cap. in vna harum sex vrbium tribus Iuda, in hoc deserto sitarum, Zacharias Ioannis Baptistæ pater habitauit: dicitur enim ibi: *Surrexit Maria in diebus illis, & profecta est in montanam Regionem cum festinatione in vrbem Iuda: & ingressa est domum Zachariæ*, &c. Quid ergo mirum, si Ioannes ab Euangelistis in deserto fuisse dicatus? Quid etiam mirum, si nos per desertum istud non vastissimam Eremum vel solitudinem, sed Regionem montanam, ideoque frequentia hominum destitutam, intelligimus?

Explicatur locus Luc 1.

Tertiò obiiciunt, quod Lucæ 1. de Ioanne dicitur: *Erat in desertis vsque in diem ostensionis suæ ad Israel.* Hinc colligunt, non vidisse Israelitas Ioannem vsque ad annum ejus 30 quo nimirum se ostendere ac prædicare cœpit, adeoque toto illo tempore non habitâsse in domo parentum, vel in Oppidis & pagis, sed in verissima Eremo. Falsò autem hæc colligũtur inde. Nam sensus verborum Euangelistæ hic est, vt ex superioribus patet: habitâsse Ioannem cum parentibus suis, in eo loco qui Desertum in sacra Scriptura dicitur, ibiq; vt credibile est, societates, cõmercia & consuetudinem hominum fugisse, ne vel corrumperetur, vel ob nimiam familiaritatem ipse cum doctrina sua postea contemneretur. Hoc enim commune vitiũ omnium & singulorũ hominum, vt parùm magnificè de illis sentiant, quos à pueris nouerunt, cum quibus educati sunt, & quos pueros viderunt sæpè multa etiam præter decorum & officium interdum, ob intellectûs imbecillitatem facere. Ergo hominum commercia respuit, & in primis à docendi munere abstinuit vsque ad diem ostensionis suæ, id est, vsque ad tempus illud, quo prodire in publicum ad Dei vocationem debuit, & munus suum docendo ac baptizando inchoare.

Explicatur locus Ioh. 1.

Sed dicunt *quartò, Si Ioannes versatus fuisset semper in domo parentum, nouissent vtique illum homines, & sciuissent ipsum esse Zachariæ & Elizabethæ Filium. Non nouisse autem eum homines ex dubitatione Iudæorum patet, qui Ioannis 1. cap. petunt à Ioanne quis ipse sit? num Helias, an aliquis alius?* indeq; concludunt, *eum ab infantia vsque ad annum tricesimum latuisse in verissima Eremo.* Argumentum hoc si in formam redigas futilitatem ejus mox videbis. Sic autem formari potest:

Quemcunque homines non nouerunt, non in parentũ suorũ ædibus educatus est. sed in verissima Eremo delituit:

Ioannem Baptistam non nouerunt homines, vt patet ex Ioannis 1. cap. Ergo.

Hic major non tam falsa, quàm ridicula est: respondebo igitur ad Minorem. *Primò*, Homines illi de quibus Ioannes cap. 1. loquitur, non fuerunt ex ea Vrbe, vel Regione montana illa oriundi, in qua hucusque Ioannes cum parentibus suis habitauit: sed fuerunt, vt expressè dicit Euangelista, Hierosolymitani Sacerdotes, Leuitæ & Pharisæi. Vrbs autem Hierosolymorum distabat longo interuallo à Ioannis patriâ: non mirum igitur si Hierosolymitani Ciues eum non nouerunt, præsertim cùm hominum commercia auersatus sit, & sæpè fiat, vt in frequentioribus & populosis Vrbibus multi Ciues plurimis aliis Ciuibus prorsus incogniti sint, eosque si videant pro peregrinis habeant, inprimis si non vsitato, sed peregrino vestitu vtantur.

Secundò, nec illud procedit: Ioannem interrogarunt quis esset, ergo eum non nouerunt. Nam eodem modo argumentari possem: Ioannes Baptista duos ex Discipulis suis ablegauit ad Christum, qui sciscitentur, ipse ne is sit, qui venturus erat, án alium exspectare debeant: ergo Ioannes Christum non nouit esse Messiã. Qui autem, vt Christi præco & testis esset à Deo missus, & priuatis reuelationibus abundè instructus fuerat, imò qui & in vtero Matris nondum nato, & post natiuitatem, luculentum illi testimonium perhibuerat, non potuit ignorare hunc esse promissum illum humani generis vindicem, quem omnes constanti fide amplecti & sequi debeant. Sed interrogatione istâ Discipulis suis tantùm consulere voluit, qui Christum pro Messia nondum agnoscebant.

His adde *tertiò*, quòd Hierosolymitani isti Ioannem non interrogant vnde, aut cujus filius sit? sed, Quis sit? & mox vers. 21. hanc quæstionem explicant, dicentes ad eum, Quid ergo es tu? hoc est, quod nam tuum officium est? an à Deo es constitutus Propheta, & ab eo hoc munus docendi ac baptizandi commissum? Nec reprehensionẽ aliquam merebatur factum hoc Hierosolymitanorum Antistitum: decet enim Ecclesiarum Præsules, vt speculatorum instar vigilent, & attendant ne qui nouis dogmatibus seducantur, aut Ecclesiæ vnitas atq; pax per ambitiosos & ineptos rerum nouatores perturbetur: dare operam quoq; debent ne quis promiscuè sine examine & ordinatione legitima docẽdi Prouinciã sibi temerario ausu arroget. Hunc autem fuisse statum

tum quæstionis ipsorum, etiam ex Ioannis responso apparet. Non enim dicit, sum ex montana regione oriundus: Zacharias sacerdos, quem omnes nostris; & eius vxor Elizabeth, sunt parentes mei: sed ad quæstionem de officio suo directè respondet, inquiens: *Vox sum clamantis in deserto*, &c. Fieri potest igitur vt patriam, parentes & familiam eius nouerint: de munere autem, quod obibat, dubitant.

Excutiuntur patrum sententiæ de primo eremita.

Venio nunc ad Patrum hac de re testimonia, quæ obijcit quinto loco Bellarminus. Eusebius enim lib. 9. demonstrat. Euangelica ca. 5. de Ioanne hæc refert: *Procedebat*, inquit, *ex deserto inusitatum habitum, omnemq; communem hominum consuetudinem declinans: nam neque in vicum vllum, neque in vrbem, neque in communem aliquem virorum cætum commeabat.* Respondeo, hæc contra nos non facere. Concedimus enim Ioannem cœtus & societates hominum aspernatum esse negamus autem eum in vastissimis solitudinibus habitasse, & propterea pro Eremita habendum. Verum obstare videtur quod idem Eusebius eodem loco dicit: *Repente*, ait, *nescio vnde è latebris solitudinis prodeuntem, & post prædicationem rursum in solitudinem & latebras recedentem, sine cibo, sine potu, abhorrentem à multitudine, meritò obstupescebant, & ne hominem quidē illum esse arbitrabātur.* Et Hieronymus in Epistola ad Rusticū: *Ioannes*, inquit, *Baptista sanctam habuit matrē Pontificisq; filius fuit, & tamen nec patris affectu, nec matris opibus vincebatur, vt in domo parentum cum periculo viueret castitatis: viuebat in Eremo, & oculis desirantibus Christum nihil aliud dignabatur aspicere.* Hinc in Epistola ad Eustochium Eremitarum principem facit Ioannem. Audio quidem hæc dici à Patribus istis: sed vt conueniant & consentiant cum sacris literis non video. Euangelistæ enim nullo loco docent, Ioannem è latebris solitudinis prodijsse, & post prædicationem rursum in solitudines recessisse: ijdem ne vno quidem verbo indicant, Ioannem ob periculum castitatis in domo parentum noluisse habitare Quid igitur? Sequenda est Regula quam ipse Hieronymus: qui hæc de Ioanne scribit, tradidit nobis. Nam super 23. cap. Matth. in illa verba: *Et veniet super vos omnis sanguis, qui effusus est à sanguine Abel iusti, vsque ad sanguinem Zachariæ, &c.* agit de loco controuerso, quisnam ille Zacharias fuerit occisus inter Templum & altare: & infert illorum sentētiam, qui volunt eum fuisse patrem Ioannis Baptistæ, qui fuerit occisus, quòd Christum annuntiâsset. Qua de re ita ipse pronuntiat: *Hoc quia de Scripturis non habet authoritatem, eadem facilitate contemnitur, qua probatur.* Quibus verbis occultè Basilium perstringit, qui in ea fuit sententia. Nec mirum cui videri debet, cur hic ab istorum Patrum authoritate recedamus. Nam non solùm in hac re, sed sæpissimè aliâs lapsi sunt grauiter: vt de Eusebio euidentissimè demonstrabitur infra capite 1. Classis primæ Cœnobitarum. Ipsi quoq; Pontificij non rarò à Patribus ad Scripturas prouocant: quod etiam Patres ipsi faciendum docuerunt. Adhæc Hieronymo, qui panegyricè loquens & eremiticam vitā extollens, Ioannem principem Eremitarum facit, oppono Hieronymum, qui longè aliter sētit in Prologo ad Pauli Eremitæ vitam. *Inter multos*, (inquit) *sæpe dubitatum est, à quo potissimum Monachorum Eremus habitari cœpta sit. Quidā enim altius repetentes à beato Helia & Ioanne sumpsere initiū. Quorum & Helias plus nobis videtur fuisse quàm Monachus & Ioannes ante prophetare cœpisse quàm natus est. Alij autem, in quam opinionē vulgus omne consētit, asserunt Antoniū huius propositi fuisse caput: quod ex parte verū est. Non enim tam ipse ante omnes fuit, quàm ab eo omnium incitata sunt studia. Amatas verò & Macarius Discipuli Antonij, quorum superior Magistri corpus sepeliuit, etiam nunc affirmant, Paulū quendā Thebæū*, principē *istius rei fuisse: quod non tā nomine quàm opinione nos quoq; cōprobamus.* Vt autē semel dicam quod res est, ferunt Patres hi primi Monachatus admiratores eximij, ob eamque caussam originē eius ad Viros sanctitate pietateque præstantes, & Dei seruos excellentes retulerunt, quo sic nouo huic vitæ generi authoritatem & gratiam maiorem conciliarent. Sic enim est comparatum inter homines, vt quicquid à præstantibus Viris profectum sit, magna in existimatione habeatur. Hinc factum etiā opinor, vt primi illi mortales omnium artium & disciplinarum inuentores Deos esse dixerint, quo maiore in admiratione essent, maioreque studio homines ingenui in eas incumberent.

Sed esto vt volunt isti, nec habitârit cum suis parentibus sed fuerit in vero deserto Ioannes, non multum tamen eius exemplum Eremitarum instituto inseruiet. Nam quod fecit ille, id ex singulari spiritûs sancti impulsu & Ministerij causâ fecit, cui ipsum Deus destinauerat. Quia enim Christi prænuncius atque primus noui Testamenti Minister, adeoque Prophetis omnibus excellentior esse debebat, necesse fuit ita eum à pueris educari, vt vulgò omnes viderent singulare quid de illo sperari debere. Deinde cum per annos circiter quadringentos & quinquaginta (post Malachiam nimirum, qui vltimus Veteris Testamenti propheta fuit) prophetādi munus quieuisset, illud

illud non sine noua aliqua præparatione instaurari oportuit, vt omnium mentes ad audiendum verbum Domini excitarentur. Præterea quia Angelus dixerat, *Vinum & siceram non bibet*, hominumquoq; cõsuetudinẽ vitare debuit, ne eâ corrumperetur. Exigebat etiam tale quid populi Iudiaici ingenium, qui in externis hærere, & ex his Doctoribus iudicium facere solebat. Illis ergo accõmodare sese voluit Iohannes, ne quam suæ incredulitatis & contumaciæ excusationem haberent. Hinc igitur colligitur, non debere hoc Ioannis factum in exemplum trahi, & nisi ipsi quoque diuinitùs vocemur, non nouam institui debere viuendi rationẽ, sed potius curandum esse, vt nostræ vocationi satisfaciamus. His adde, quòd nõ perpetuò in deserto fuit, si maximè verum Desertum fuisset, vt volunt isti, sed ad tempus duntaxat, donec se manifestaret Israeli. Neque etiam ibi sic vixit, vt aliis idem vitæ genus præscriberet.

Luc. 1.

Eremitica vita persecutiones originem dederunt.

Ex his omnibus puto intelligi posse. Eremitarum institutum ad Heliam prophetam & Ioannem Baptistam nullo modo referendum esse. Quocirca omnium rectissimè illi mihi sensisse videntur, qui, vt Sozomenus lib. 1. cap. 12. & Nicephorus lib. 8. cap. 39. indicant, existimârunt *persequutionum tempora* huic instituto seu generi vitæ causam præbuisse: quibus etiam ijdem authores subscribere videntur. Cùm enim Decij & Valeriani Impp. tẽporibus circa annos Christi 252. Christũ confitentib. exquisita & horrenda à Ministris nequitiæ & crudelitatis pararẽtur tormenta multi Christianorum imbecillitati carnis parum fidentes, atq; ideò abnegationẽ diuini nominis & pœnas intollerãdas metuentes, putauerunt, & puritati fidei, & saluti corporis fugâ esse consulendũ. Itaq; relictis Vrbibus & facultatibus suis, in vastas proripuere, seseq; abdiderunt in solitudines atq; latibula, ibiq; scenas seu ædiculas & casas tuguriolaq; extruxerunt. Sæpè etiam in omnibus mõtibus intonsis & saltibus de industria errabundi, ne deprehẽsi caperentur, mutabant sedes: Nicephorus lib. 8. cap. 39. At vbi remisisset furor persequentium, & iam etiam Tyrannorum cessâssent lanienæ, non ad sua & ad Mundum redibant, sed in Desertis & Casis illis suâ sponte manserunt, vtpote assueti iam diuinis contemplationibus & tranquilliori vitæ generi, ibiq; in tali instituto ad mortem vsq; perseuerarunt. Niceph. lib. 8. cap. 39.

Primus eremita quis.

Inter primos autem, qui fecisse hoc legũtur, principatũ tenet *Paulus Thebæus*. Is enim natus annos 15. aut circiter, in persecutione sub Decio, orbus vtroq; parente cum sorore nupta cũ locupleti hæreditate relict⁹ est. Insidias autem mariti sororis animaduertens, prodere eum, vt Christianum, volentis, sine dubio vt bonis à socero relictis solus potiretur, fugâ saluti suæ consuluit: & in specum ad radicem saxei montis se recepit: vbi amœnitatis loci occasione inductus, omnem solitarius reliquam exegit ætatem: Et annos natus 113. ibidem moritur. Antonius tit. 16. cap. 1. & 2. Macul. lib. 1. cap. 9. Sabellic. lib. 2. cap. 2. Hieronymus in eius vita. Ab eo tempore, quo Eremum ingressus fuit, qui erat annus Christi 260. vsq; ad vitæ finem, nusquam inde discessit, hominem etiam nunquam vidit, præterquàm supremo vitæ die Antoniũ, iam nonagenarium diuinitus monitum, à quo etiam humatus fuit. ibid. Panuinius in Chron. refert, Paulum hunc anno Domini 256. Eremum primò incolere cœpisse. Hic inquam Paulus primus fuit, quorum quidẽ nominatim meminerũt historiæ, qui persequutionem tempore metu mortis in solitudines fugit: Frisingen. lib. 4. cap. 5. Sozomenus lib. 1. cap. 12. vnde à Iacobo de Voragine & Petro de Natalibus *primus Eremita* appellatur: nam apud probatos authores nihil tale à quoquam Iustini Martyris tempore, & aliquanto post factum reperitur. Quod argumento esse potest, Eremitarũ genus apud Christianos & nondum in vsu tum fuisse, & propter necessitatem, non opinionem seu potius superstitionem excellentis cultus diuini susceptum esse. Cõfirmat hęc quæ modò dixi Bapt. Mantuanus lib. 1. de vita Blasij, vbi inquit:

Tum plerique patres sancti, cum tale viderent.
Excidium, fugere vrbes, & more ferarum.
Per deserta vagi cæcis latuère cauernis:
Ista ergo crediderim per noxia tempora, Paulum.
Niligenam, sole ardentem, qui primus Eremum.
Incoluit, liquisse vrbes, patriosque penates.
Et didicisse togas textis componere palmis.

Ex hoc igitur Pauli Thebæi instituto Eremitarum origo & initium est, vt etiam Hieronymus in vita eius disertè attestatur. Hunc deinceps alij sunt imitati quàm plurimi, non solùm persequutionum & Tyrannorum metu, sed bono zelo ac pio animi proposito, Mundi nimirum & rerum mundanarum tædio, ne scilicet immundo Mundi consortio polluerentur, vtque cõtemplationibus diuinis seu rerum cœlestium meditationi ac precibus magis incumbere possent. Quibus haud immeritò annumerari debent clarissima illa lumina Basilius, Nazianzenus, Augustinus, Hieronymus,

ronymus, aliiq; sanctissimi Viri, qui philosophiæ & cœlestiũ rerum contemplationi sese dedentes, maluerunt in tenebris alicujus Eremi latere, quàm inter homines, & in media Ecclesiarũ luce versari. Horũ aliqui propterea fecerũt hoc, quòd, vt diximus, Ecclesias ejusq; Ministros viderent diuexari Tyrannorũ persequutionibus: referẽte Cassiodoro Tripartitæ historiæ lib. 1. cap. 11. Quidã verò cessantibus persequutionibus, qui animaduerterunt, ipsam Ecclesiam domesticis concuti dissidiis: hinc namq; grassantes viderunt hæreticos, auuersus quos magna & difficilia certamina oportet ab iis qui rerũ potiuntur habenis suscipi: inde ardentes factiones Episcoporũ, & detestãda schismata, quæ tanta sæpe numero fuerunt, vt boni, pij modestiq; homines, quibus adjungere sese deberent, planè ignorauerint. Talis igitur cùm esset Ecclesiarũ status, etiam post annos à nato Christo trecẽtos, pace à Constãtino redditã orbi, plæriq; consultissimũ arbitrati sunt sese eò loci conferre, vbi ab his malis tuti agere possent. Fateri tamen simul oportet, non paucos adductos fuisse etiam præpostero quodã amore ocij, seu cupiditate priuatæ quietis & trãquillitatis: fortè gaudentes atq; oblectantes sese vmbraticis suis studiis philosophicis atq; inanibus contemplationibus. Multi quoq; in hæc solitaria loca absq; dubio concesserũt progressu temporis ex κακοζηλίᾳ, hoc est, prauã piorum, præstantiũ & clarorũ virorum imitatione, quos videlicet nouerãt se quoq; in hoc vitę genere exercuisse, vt hoc pacto vanã & nihil profuturam gloriã aucuparentur. Interdum etiam à spiritu nõ bono persuasi, vtpote humilitatẽ & vitam Angelorũ ineptè præ se ferentes, in iis quæ non viderũt fastuosi incesserunt, quorũ Hieron, nonnullos memorat atq; etiam insectatur. Cæterum, vt hoc obiter moneã, sicut hi, ita illi quoque priores non leuiter peccarunt. Nam satis declarauerũt, se pro Christo non libenter aliquid incommodi ferre posse: declarauerũt se priuati boni plus justo amãtes fuisse, & tanquã si sibi solis nati essent, noluisse per charitatẽ aliis seruire, noluisse dona & talenta sibi à Deo cõmissa ad vtilitatẽ Ecclesiarum expendere: noluisse, cum tamẽ potuissent, imò debuissent, in procuranda Ecclesiarũ pace, in reducendis in rectam viam errantib⁹, in consolandis afflictis, in docendis imperitis discrimina aut labores ullos subire. Vnde profectò eos qui ita solitariam vitam delegerunt, constat magis spectãsse priuatum aliquod cõmodum quàm Ministerij ecclesiastici reueritos majestatẽ. Qua in re quàm grauiter peccarint, nemo non intelligit. Quocirca etiam nonnullos ex sanctis patribus legimus postea pœnitudine ductos, suã temeritatem deplorãsse, nec non confessos, se erga Deum & homines ingratos, Deoq; vocanti immorigeros extitisse, & veniam à Deo & Ecclesia humiliter petiuisse: vt videre licet apud Chrysostomũ, lib. 1. De dignitate sacerdotali, & Gregorium Nazianzenum in homilia quadam. Multi denique ex desperatione in Eremos vel solitudines cõcesserunt, & monasticam vitam elegerunt. Vnde & vulgatum illud prouerbium natum est, *Desperatio facit Monachum*. Quæ quidem vera esse, eum fateri oportebit, qui historias, res gestas, & vitas Eremitarum & Monachorum legerit.

Antonius Eremita. Primus autem, cujus quidẽ historię meminerunt, qui post Paulum illum Thebęũ solitariam vitam egit, *Antonius* est, qui in Ægypto hoc vitæ genus instituit, vnde in alias deinde Regiones propagatũ fuit. Ægypt⁹ enim, vt Arianismi & Meletianismi, maximarum hæreseōn, ita etiam Monachismi fatrix & ferax fuit, siue propter solitudines, quas hoc hominũ genus ferum prorsus & agreste captat: siue propter innatam illi genti superstitionẽ præ cæteris Mundi Nationib⁹. Nobilibus ac Religiosis is fuerat natus parentibus: ætatis autem anno 20. vendidit quę habebat, partemque sorori concessit, reliqua pauperibus distribuit: & initio quidem in locis à sua villa remotiorib⁹ solus habitauit: vnde ad Discipulos suos sæpe commeauit: & ab vnoquoq; quod in eo pium, decens, honestum & egregium deprehendisset, sedulò perdidicit. Cùm autem annum ætatis suæ ingressus jam esset 35. in Eremum secessit: duriorẽ quàm ante vitam sibi proponẽs. Ibi cùm per annos 20. latuisset, ad annũ scilicet ætatis 55. in publicum tandem prodiit, ac familiaritatem cum Monachis aliis, ad quos sæpe accessit, coluit. Ingressus est & vrbes Christum fideliter prædicans. Tandẽ inde rediens in durissimam Eremum se cõtulit, vbi ad montem sublimem habitaculum suum constituit, in quo & mortuus est, cum 105. vixisset annos, anno Christi 361. secundum Hieronymum in Chronico. Refert etiam Sozomenus cap. 11. Tripart. hist. Narrat Suidas Antonium fuisse Alexandriæ, & de causa sororis diu litigãsse in foro, postea venisse Constantinopolim. Cumque videret se non esse idoneum ad forenses disputationes, quæsiuisse solitudines.

Antonij exemplũ multi secuti sunt. Hunc Antoniũ sequuti sunt in hoc vitæ genere multi alij, inter quos præcipui fuerũt *Hilarion*, primus Eremita per Palæstinam & Syriã: nec dum enim, Hieronymo teste, tũc monasteria erant in Palæstina, nec quisquã Monachũ ante Hilarionem in Syria nouerat. Ille fundator & eruditor hujus cõuersationis &

nis & studij in hac Prouincia fuit. *Paulus* item cognomento *Simplex*, *Amon* & ipse Ægyptius, *Eutychianus*, *Macarij duo*, quorũ vnus Ægypti, alter Nitriæ deserta incoluit, *Pambo*, *Paphnutius*, *Apollonius*, *Anub*, *&c.* Qui tamẽ omnes non tam eremiticam, quàm cœnobiticam vitam egerunt, instituendo monasteria & communitates per Ægyptum, Palæstinam, Lybiam, Syriam, Arabiam, aliasq; Regiones, vt postea pluribus dicetur.

Antonius eremitica vita author. Hinc patet *Antonium* hunc in Ægyptum primò eremiticam vitam introduxisse, & ex parte etiam cœnobiticam: cujus deinde Discipuli vtrumque vitæ genus in omnibus Prouinciis plantârunt ac propagârunt. Vnde non immerito Antonius à nonnullis primus Author & fundator Monachatûs esse perhibetur. Hoc D. Hieronymus partim attestatur quoque, partim corrigit in initio narrationis de vita Pauli Thebæi, vt paulò ante indicauimus. Quibus itidem addit, Antonium non tam ante omnes Monachos fuisse, quàm ab eo omnium incitata sint studia. *Amatas* verò & *Macarius*, discipuli Antonij, è quibus superior corpus Magistri sepeliuit, etiam nunc affirmant, Paulum quendam Thebæum, Principem rei istius fuisse: sed non nominis. *Quam opinionem, vt verosimiliorem, & nos*, inquit Hieronymus, *recipimus*. In quam sententiam etiam Vincentius lib. 17. cap. 54. spec. hist. ait, *Hujus vitæ author Paulus, illustrator Antonius fuit.* Sabellicus quoque Enne. 7. libro 8. cum Antonij hujus mentionem fecisset, subjungit hæc verba: *Hinc videtur mihi Monastica vita, quæ hodie latè patet, principium ortum.* Et Polydorus lib. 7. cap. 1. inquit, *Paulum vt exemplar, Antonium vt exemplum ad imitandum fuisse dicunt. Et, Antonio initium rei hujus jure optimo acceptum referri decet, qui, etsi non ante omnes fuit, primus tamen mirè omnium studia ad eam vitam degendam incitauit, Monachorumque dogma instituit. Adauxit & id temporis pium hoc institutum Hilarion in Syria, &c.*

Monachatu quãdiu caruerit ecclesia Christi. Mortuus est Antonius, vt Hieronymus annotat, anno Christi 361. Constat igitur ex his omnibus, quòd ab Apostolorum temporibus Ecclesia Christi Eremiticâ vitâ & Monachatu vltra 260. annos caruerit: vnde etiam Cornelius Agrippa de vanit. scient. cap. 62. inquit: Sunt adhuc in Ecclesia diversarum sectarum Populi, Monachi & Fratres Anachoretæ, quibus vetus lex omnino caruit. Caruit etiam Ecclesia eo tempore quo fuit optima, nec tot ceremoniarum ritibus implicita fuit.

CAPVT IV.

De Studiis, Moribus, Exercitiis Victu *&* Amictu *primorum* Eremitarum.

DE Paulo Thebæo referunt, quòd in specu saxei Montis delituerit, orationibus vacans: quodq; palmæ primo fructib⁹ nutritus sit, deinde per annos 60. dimidiati panis Fragmentum singulis diebus comederit, coruo alite homini ministrante: neq; aliud quàm aquam biberit: indumentoque de palmarum foliis contento nuditatem operuerit, Hieronymus in ejus vita. Marullus lib. 1. cap. 9. Sabellicus lib. 2. cap. 2. Aluarez Guerrero in Thesauro Christianæ Religionis capite quinquagesimo septimo. In libro decimo Institutionũ capite vigesimo quarto, de hoc Paulo legitur *quòd labore manuum victum sibi quæsierit, dicereque solitus fuerit, sine opere manuum, nec vere posse Monachum perdurare, nec ad perfectionis culmen aliquando ascendere.* *Pauli Thebæi exercitia.*

De Antonio antea quædam diximus, quibus adiicienda videntur. Omnibus virtutibus clarissimus, à superstitionibus autem alienissimus fuit: celebris item & medendi dono & prophetiis. Vnde sæpè eum de rebus magnis Constantinus Magnus consuluit: sæpè etiam ad componendas controuersias Vrbes petiit. Liberè ergo Eremum incoluit: sicut & liberè cælebs vixit. Contra hæreticos Arianos & meletianos acriter disputauit pro Athanasio orthodoxo. Sozomenus retulit lib. 6. cap. 5. *quòd multos in Templo per visionem conspexerit sacram mensam subuertere, cætera verò quæ in Templo essent fœdissimè commaculare ac disiicere.* Ex quo paulò post futuram Ecclesiæ vastationem per homines jumẽtis impuris similes, Arianos videlicet, Fratribus prædixit: quæ & biennio post atrocissima secuta est. Prædixit tamen & Ecclesiæ ex turbis illis eluctationem, & gloriam eorum qui fidem Domini seruauissent: *Dominus*, inquit, *rursum miserebitur, & suum citò Ecclesia recipiet ornatum.* In Eremo cùm per annos latuisset viginti, ad annum vsque ætatis quinquagesimum quintum in publicum prodiit, ac familiaritatem cum Monachis aliis, ad quos sæpe accessit, coluit. Alexandriæ tempore persequutionis, quam ibi Maximinus exercuit, & in qua Petrus celeberrimus ille Episcopus martyrio functus est, frequẽs fuit: vbi qui ad supplicia & mortem ducebantur Christianis semper adfuit, atque animosè cohortatus est, ne metu impiorum, aut impatientia cruciatuum fracti deficerent, adeò vt Monachis õnibus præfectus ciuitate inter- *Antonij exercitia.*

interdiceret. Si quãdo tamẽ in publicũ prodiisset, cõfectò quãto potuit celeritate, cujus gratiâ in Vrbẽ venerat, negotio, rursũ se in solitudinẽ recipiebat. Siquidẽ dicere solitus erat, *lethalẽ esse piscibus extra vndas cõuersationem neq; minus Monachũ in periculum cœlestis vitæ, & professionis sanctioris amittendæ venire, si moras in Vrbibus trahat*, vt Nicephorus indicat lib.8.c.40.& Sozomenus lib.1.c.11. Tripartitæ historiæ. Scripturas memoriter tenuisse, literas tamen nec scisse eum, nec curâsse, Sozomenus scribit lib.1. c.13. ac mentẽ bonam, vt literis antiquiorẽ, illis prętulisse. Meminit hujus rei etiã Augustinus in Prologo lib.1.de doctrina Christiana. Ad philosophum quendam, mirantẽ quòd absq; libris esset, dixisse Socrates refert lib. 4.c.25. *Liber meus, ô philosophe, natura est rerum conditarum; quæ mihi prastò est, quotiescunque sermones Dei legere voluero.* Cumq; nonnulli ex Discipulis suis, piæ vitæ *Regulam* ab eo peterent, *Euangeliorum codicem ipsis obtulit*, dicens, *illũ omnia ad salutem necessaria cõtinere*, Balæus Cẽturiâ primâ cap.39. Scriptorum Britãniæ. Dictâsse eum scribit Hieronymus in Catalogo Ægyptiacâ linguâ Epistolas septem Apostolici sensûs atq; sermonis: in quibus inter alia dicit, *Sacras literas ad omnem auditorum disciplinam posse sufficere, & hoc esse optimũ, si ex ijs mutuis consolationibus inter se Fratres vtantur*: testatur etiam *eas ad cognitionem Dei sufficere.* Sozomenus lib.1.cap.13.de vita & exercitiis Antonij hæc scribit: *Voluptatem*, inquit, *repulit molestijs, quas ipse sibi facessebat. Erat illi cibus panis solus, & sal: potus aqua: prandij tempus solis occasus, cùm tamen sæpius biduum aut dies plures ieiunus maneret. Vigilabat noctes integras precationi vacans vsq; ad lucẽ: si somnũ gustaret dormiebat paululum inclinatus: cubabat autem humi, nec unctiones nec balnea curans: nudatũ proprĩu corpus nunquam aspexit. Injuriâ affectis, vt patronus fideliter affuit, eiusq; rei gratiâ in vrbes sæpè commeabat: intercessit pro multis apud Principes ac Magistratus, omnibusque officiosum se ac placidum exhibuit. Sic igitur sciebat sanctissimus vir, quid tempori vnicuiq; congrueret, & quando tempus esset frui quiete quando necessarium solitudini præponere ciuitates*, refert etiam Theodoretus lib.8.c.5. Tripartitæ historiæ. Similia de eo retulit in Hilarionis vita Hieronymus & Efrẽ in Sermone de Moderatione risûs. Victum sibi quæsiuit non mendicando, sed labore manuũ, cùm scriptum esse sciret: *Nõ operanti nec vescendum esse.* Tandem se in vastissimum durissimumq; desertum contulit, ibiq; ad Montem sublimem habiculum suũ constituit nonagenarius. Cumq; iam annos compleuisset ætatis suæ centum & quinque, euocari se à Deo sentiens, Fratribus prædixit, adesse vitæ suæ finem. Itaque grauissimâ

Regula Antonij

concione hortatus eos est, vt à Meletianis schismaticis, & Arianis hæreticis diligenter sibi cauerent: ac fidem in Christum, & Patrum de ea traditiones ex scripturis sanctis exstructas, diligenter custodirent. Quam concionem, jam migraturus ad Dominum, coram duobus rursus Discipulis, quos ad se vocauerat, habuit: à quibus & petijt, vt cadauer suum sepelirent ac terræ mandarent, nec in lectulis reseruarent, quod cum funeribus Martyrum & sanctorum Ægyptij facere consueuerunt. *Si qua*, inquit, *mei vobis cura, si qua patris memoria est, si mihi vicarium rependatis affectum, nullus ad Ægyptum meat perferat reliquias, ne* VANO *corpus honore seruetur, ne vituperati ritus à me, vt nostris, etiam circa me seruentur. Hujus enim rei gratiâ maximè huc sum regressus. Vos igitur humo tegite, vos patris operite corpusculum, & illud quoque senis vestri custodite mandatum, vt nemo præter vestram dilectionẽ, locum tumuli mei nouerit, &c.* Vt refert Athanasius in vita eius, quam Euagrius Presbyter ex Gręco transtulit. Vbi tamen notandum, meminisse quidem huius vitæ Antonij ab Athanasio descriptæ Nazianzenum & Hieronymum quoque. Hanc ipsam autem esse, quæ Tomo 2. Operum Athanasii hodie legitur, non immeritò dubitatur. Sunt, qui insulsi hominis commentum esse grauibus de causis iudicent. Neq; enim reperiuntur hîc vitæ monasticæ leges, quas Nazianzenus scribit Athanasium sub narrationis prętextu promulgare voluisse: &, cùm author demonstrare conetur. Antonium hunc Christum in omni vitæ cursu imitatum fuisse, ita pueriliter & ridiculè de eo fabulatur, vt nihil cum judicio eum legisse in Athanasio necesse sit, qui hanc Narrationem pro Athanasiana agnoscit. Narrant etiam alii Antonium causidicum fuisse, & valde doctum. At commentitius iste author refert, vt diximus, eum indoctum fuisse & literarum imperitum. Vetus tamen commentum esse, vel hinc patet, quòd Damascenus Oratione I. de Imaginibus ex hoc locum citat. Græcè non reperitur, nec in Basiliensi, nec in Anglicano, nec in aliis, quos vidimus Codicibus.

De eodem Ægyptiorum errore Antonius sępe etiam antea Episcopos deprecatus fuerat, vt populos ecclesiasticâ contestatione corrigerent, & laicos Viros ac mulieres rigidius ipse conuenerat, dicens, *nec legitimum hoc esse, nec Deo placitũ quippe cum Patriarcharũ & Prophetarum sepulchra, quæ ad nos vsq; perdurant, hac facta convincerint.* Domini quoque corporis exemplum oportere intueri jubebat, quod in sepulchro positum vsque ad resurrectionis diem tertium clau-

sum fuerit. Hoc insuper addens, *Quid majus aut sanctius corpore potest esse Dominico? Quod tamē iuxta cōsuetudinem gētium caterarū, humo cōditum esse scimus?* Ex quibus apparet, quàm alienus fuerit sanctus hic vir ab ijs superstitionibus, quibus hodie greges Monachorum occupantur. Vestiméta sua adferri Athanasio mádauit & Serapioni: alterum enim vestimentorum recens ab Athanasio acceperat: ac tandem placidissimo fine quieuit. Hieronymo auctore in vita ejus.

De habitaculo Antonij

De ejus habitaculo in vastissima Eremo Hieronymus in Hilarionis Abbatis vita sic scribit: *Saxeus & sublimis Mons per mille circiter passus ad radices suas aquas exprimit: quarū alias arena ebibūt, alia ad inferiora delapsa paulatim riuum efficiūt. Super quem ex vtroque ripa palma innumerabiles multū loco & amœnitatis & commodi tribuūt.* De Hilarione deinde loquens, eùm post obitum Antonij Discipulos ejus visendi gratiâ adisset: *Videres*, inquit, *senem huc atque illuc cum Dicipulis beati Antonij Isaaco & Pelusiano discurrere Hic, aiebant, psallere, hic orare, hic operari, hic fessus residere solitus erat: has vites, hac arbustula ipse plātauit: illam areolam manibus suis ipse composuit: hunc piscinam ad irrigādum hortulum multo sudore fabricatus est: istum sarculum ad faciēdam terram plurib. annis habuit. Iacebat in strato eius Hilarion, & quasi calēs adhuc cubile eius deosculabatur. Erat autem cellula nō plus mensura per quadrum tenēs, quàm homo dormiens extēdi poterat. Praterea in sublimi Mōtis vertice, quasi per cochleam ascēdētibus, & arduo valde, dua eiudem mensura cellula visebantur, in quibus venientium frequētiam: & Discipulorum suorum contuberniumfugiens moratus est. Verùm ha in vivo excisa saxo, ostia tantum addita habebant.*

Hilarionis exercitia.

De Hilarione primo in Palæstina & Syria Eremita, ibidemque monasticæ vitæ authore Hieronymus & Sozomenus referunt quod annos natus 15. in solitudinem, à vico Thabata, vicina vrbi Gazensium in Palæstina circiter stadia 20. distantem, Antonij famâ excitus, concesserit: vbi habitaculo ex lateribus, testis, junco & virgultis cōstructo, latitudine pedum 4. altitudine verò pedum quinque, ita vt stantem caput inclinare, jacentē verò pedes contrahere necesse esset, ad multos annos eremiticam vitā exercuit: in qua Miraculis plurimis claruit, quorū aliquot Sozomenus lib. 5. c. 10. & 15. plura verò Hieronymus in vita ejus retulit, vt dono medicādi, sanādi à Dæmonib. obsessos, auertendi imminentia pericula & calamitates, ac prophetiæ. Quibus, vbicunq; esset, gloriā sibi maximam cōparauit: eam verò summo fugiens conatu, hospitium frequenter mutauit, & in diuersis locis commoratus est. Inter cætera verò excercitia illius commendabile illud in primis fuit, quòd sacras scripturas, quas tenuisse eum exactè Sozomenus scribit, post psalmos & præcationes Deo quasi præsente recitare solitus est. Proxima sunt laborum assuetudo, otij atq; indulgentiæ impatientia, continentia, famis, sitis, æstûs, frigoris, cæterarumque molestiarum tolerantia. Vestitus ei saccus fuit, eum semel indutum, nunquam lauit, *superfluum esse* dicens, *mundicias in cilicio quærere*: erat insuper ei ex pellibus consuta tunica, quam ab Antonio, aliquando dono acceperat. Cibus, quē ante solis occasum nunquam sumpsit, carices erant, & herbarum succi, vt Hieronymus narrat. Idem de eodem, *vicesimo primo*, inquit, *anno vsque ad 27. tribus annis dimidium lentis sextarium, quā madefactum aquā frigidā comedit, & aliis tribus panem aridum cum sale & aqua. Porrò à 27. vsque ad 30. annum, herbis agrestibus, & virgultorum quorundam radicibus crudis sustentatus est. A 30. autem vsque ad 35 sex vncias panis hordeacei, & coctum modicè olus, absq; oleo in cibo habuit. Sentiens autem caligine oculos suos, & totum corpus impetigine, & punicea quadam scabredine cōtrahi, superiori victui adiecit oleum: & vsque ad 63. vita sua annum sic victitans, nihil extrinsecus aut pomorū, aut leguminis, aut cuiuslibet rei gustauit. Inde cum se videret corpore defatigatum, & propinquam putaret imminere mortem, à 64. anno vsque ad 80. pane abstinuit. Fiebant autem ei de farina & comminuto olere sorbitiuncula, cibo & potu vix quinque vncias appendentibus. Sicque complens ordinem vita, nunquam ante Solis occasum, nec in diebus festis, nec in gravissima valetudine soluit iejenium. A precando & psallendo, si quando vacaret, aut humum fodiebat, aut fiscellas ex iunco contexebat: quòd audiebat, exercitia hac & disciplinam esse Monachorum Ægyptiorum. Lectus ei ad mortem vsque nuda fuit terra, & stratum interdum iunceum. Sub Iuliano Imper. à Gazensibus requisitus ad mortem est: fugiens igitur in Siciliam, ibi ligna ex desertis montibus in vrbes gestando, victum sibi quæsiuit. Ex Sicilia ad Dalmatas venit. Tandem ad Paphum, Cypri vrbem, in secretiore quodam & aspero loco habitauit: vbi & mortuus est, annos natus 80.*

Nicolaus Eremita Heluetius.

Primis his Eremitis, viris sanctis & bonis meritò annumerandus videtur Nicolaus Eremita Vndervvaldēsis. (Der Bruder Claus von Underwalden in Heluetia,) qui patrum nostrorum memoria, hoc est, circa annos Christi 1480. claruit. Is vxore relictâ, ex qua mares quinque & totidem filias susceperat, in solitudinem se contulit, & in ea 21. annos absq; cibo & potu vixit. Vitæ sanctimoniâ valde fuit insignis, de reconditis sacrorum Mysterijs multum disputat, cùm tamen

tamen nullum vnquam in ea re studiũ posuisset, & planè illiteratus esset. Lætus sẽper conspiciebatur, ad pœnitẽtiam omnes Heluetios, sed ad concordiam inprimis, deinde ad ἀδωροδοξίαν, vtq; externorum Principũ fœdera vitarent, sedulò hortabatur. Diebus festis suos in templo Saxlensi conueniebat, eosq; non modò voce, sed & exẽplo ad pietatem accendebat. Inter preces quotidianas hac formulâ ceu epiphonemate solebat vti, Herr: nim̃ mich mir / vnd gib mich dir. Illud quoque liberè profitebatur, longè gratius sibi fuisse, quòd diuino auxilio charissimam vxorem relinquere, quàm quòd cibo & potu omni abstinere potuerit. Oculi ejus terribili splendore fulgebant. Arteriæ & venæ jugulares inter loquendum ita intumescebant, vt spiritu non sanguine repletæ viderentur. Anno tandem 1502. vir rarissimi exempli placidissimè expirauit. Cujus monitis vtinam nos Heluetij pareremus. Ejus vitam alius quidam imitaturus, consilium à Nicolao adhuc viuente petijt, quânam ratione etiam ipse eas abstinentiæ dotes assequi posset. Cæterùm Nicolaus hominem serio admonuit, non humano, sed diuino instituto hæc fieri, neque Dei dona omnibus ex æquo distribui: hortari igitur, vt sorte suâ contentus suę professioni incumberet, non stultâ æmulatione talentum suum defoderet. Is vero pij viri consilio spreto, eremiticam vitam nihilominus sequebatur. Tandem cùm in vinaria vasa, quibus more Heluetico honorarium vinum peregrinis conferri solet, impurissimus homo ventrem exonerâsset, in carcerem conjectus, bonisque mulctatus, ad secularem vitam redijt, Stumpfio in Chronicis teste.

Bellarminus cap.39. adducit testimonia ex Nazianzeno, Basilio, Epiphanio, Chrysostomo, Hieronymo & Augustino, quibus Eremiticam vitam & institutum commendant & laudant. Est autem fallacia secundum quid. Patres enim illi Monasticam sui temporis vitam secundum certa quædam principia, fines & media celebrant: id verò Iesuita ad monasticam & eremiticam vitam nostri quoque temporis simpliciter trahit.

CAPVT V.

Abusus & Errores *qui irrepserunt in* EREMITICAM vitam.

ETsi verò multa ab his ipsis quoque superstitiosius quàm oportebat facta esse constet: judicandum enim de illis juxta dictum Pauli Coloss. 2. *præcepta & doctrinæ hominum verbótenus quidem habent speciem sapientiæ*, ἐν ἐθελοθρησκείᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, hoc est, *in cultu voluntario, & summißione animi, & in eo quod corpori non parcant, non tamen vllius sunt pretij*: nihilominus mox post hos primos quoque jam enumeratos Eremitas, imò Hilarione adhuc viuente, & inde per omnia ferè secula hæc multo majore superstitione obseruata sunt, quàm vel ab Hilarione aut alio vnquam factum fuerit. Soxomenus enim lib.6. cap. 34. de *Batthæo* quodam Eremita Cœlosyriæ indicat, quòd tam frequentèr jeiunârit, vt ex ejus dentibus vermiculi scaturierint. *Batthæi Eremitæ superstitio.* Idem lib.6. cap 34. Monachum *Syrum* quendam nominat, tantæ abstinentiæ, vt per annos totos 70. panem prorsus nõ attigerit: *Syrus.* ignarus nimirum illius Paulini 1. Tim. 4. *Omnis creatura Dei bona est, & nihil reijciendum quod cum gratiarum actione accipitur.* Theodoret. lib.4. c.28. meminit *Acepsemæ* cujusdam, *Acepsemas.* qui in solitudine Cyri vrbis ad annos 60. in conclaui abditus latuerit, cum nemine colloquens, neque alicui se conspiciendum offerens. Non legit scilicet illud Pauli Hebr. 10. *Adjuuemus nos mutuò ad prouocandam charitatem & bona opera, non deserentes collectionem nostri, sicut consuetudo est quibusdam.* De *Macario* Ægyptio *Macarius.* Socrates lib. 4. cap. 23. refert, quòd annis totis 20. panem comederit in pondere, & aquam biberit in mensura; & corpus suum parietibus applicando, somni nonnunquam quàm minimum sibi surripuerit. De *Dorotheo* Sozomen. *Dorotheus.* indicat libr. 6. cap. 29. quòd per omnem vitam suam nunquam in strato aut lecto, pedibus extensis dormierit: quòd cibi quotidianum demensum sibi fuerint, panis sex vnciæ, cum minutorum olerum manipulo: potus verò aqua. Et cap. 28. de *Helle* refert, quòd ignem in sinu, sine *Helles.* combustione vestimenti, gestauerit. Socrates lib. 4. cap.23. de *Didymo* quodam scribit *Didymus.* ex Euagrio, quòd cum 90. annos vixisset, nulli tamen hominum ad mortem vsq; conuixerit. Sed quis hæc monstra hominum non execretur, vt inimicos humanæ societatis, contra totam secundam tabulam delinquentes: *Diligas proximum tuum sicut teipsum?* Et 1. Corinth. 7. *Vnum quemque sicut vocauit Deus, ita ambulet.* Paulus quidam Diaconus Neapolitanus in volumine de vitis Patrum narrat de *Maria* quadam Ægyptiaca, *Maria Ægyptiaca.* quòd pœnitentiam agens scelerum suorum, in Desertum abjerit, vbi per annos 47. extra omnium hominum consuetudinem vixerit, nuda ober-

rans, & tenuissimo cibo victitans. Narrat Cassianus c.17.collat.2.itē lib.5.Gastrimarg. c.26.& c.40.lib.5.de spiritu Gastrim.item c. 6.collat.2.nōnullos immodicis jejunijs &vigilijs vsq;adeo se afflixisse,vt propriū sæpius facti sint homicidæ corporū. Refert Marianus Scotus sub Mauritio,in Campaniæ Mōte Marsico quēdam *Martinum* Eremitā sibimetipsi pedē catenæ illigâsse,lapide insuper affixo,ne longius procedere posset. *Pior* admodū adolescens eremiticam vitā complexus,interdixit sibi,voto nūcupato, domesticorum suorum cōspectu,Cumq; post annos quinquaginta, à sorore sua ægrotante & videndi ejus cupida solicitatus,jussus etiam à Monachorū præsidibus, in patriam vt ad se veniret,venit quidem, sed adstans ad fores, clausis oculis,cum se paululum contemplari sororem jussisset,& oratiunculam recitâsset, in solitudinem redijt.Sozomenus lib.6.c.29. Volaterranus lib.21.Anthrop. Examinanda verò & judicāda hæc est monstrositas juxta verbum Dei, in quo simile nihil legitur de Prophetis & Apostolis. Paulus autem in 1. Tim.5.ait:*Si quis suorū,& maximè domesticorū curam nō habet,fidē negauit,& est infideli deterior. Ammonius* quoque Antonij Discipulus, qui circa Scetim habitauit,lectus Episcopus, ne munus id ei obeundū esset, aurē sibi ipse rescidit,linguam quoque nisi ei priuato esse liceret,executurus.Nicephorus lib.11.Et *Alas* quidam annos octoginta totos panem non gustauit.Sozom.lib.6.c.34.In *Ioannis* cujusdā Eremitę Ægyptiaci speluncam,quę in prærupti montis vertice fuerat, nemo ingressus est à quadragesimo vsq; ad nonagesimum ętatis suæ annum.Per fenestram aduenientibus responsa dabat.Ipse intus solus morabatur. Cùm primum ad Eremū secessisset, tribus continuis annis sub cuiusdam saxi rupe stans semper orauit, nunquam resedit: tantum somni cœpit, quantum rectus capere potuit:cibum quoq; non aliū gustauit,quàm dominicis duntaxat diebus Eucharistiæ sacramentum à sacerdote sibi delatum. De pedibus, quòd tamdiu immobiles perstiterint,saniem fluxisse aiunt.

Martinus eremita. *Pior.* *Ammonius.* *Alas.* *Ioan. Ægyptiacus.*

Euagrius de nonnullis Palæstinæ Monachis indicat, quod præter humanam formā nihil habuerint: sed tantum quæ natura recta esse voluerit,texisse, cætera verò nudos in solitudinibus vagatos fuisse,Viros pariter ac Mulieres:nec vllam corporis curam gessisse,sed algoris & ęstûs juxta tollerantes radiculis & herbis victitâsse,quam ob causam etiam *armenta* dicti fuerint: quo factum, vt vsque adeò omnem humanam naturam exuerint, & in feras degenerârint, vt & ipso aspectu horridi fuerint, & cæteris quoque hominibus visis,ozyus in pedes se conjecisse,quorum pernicitate aut elapsi sint,aut locis inaccessis sese abdiderint. Meminit etiam horum Sozom.lib. 6.c.33.

Eremita in Palæstina.

Gerardus à Nazareth c.37.de quodā *Henrico* Eremita in valle S.Nicolai propè Antiochiam in monte Nigro refert,quòd in tugurio habitans,nemini quicquā locutus sit,sed nutibus tantum quid vellet significârit:nihil occisum comederit,nec oua quidem: lacte tamen vsus sit:caput illorū & impexū fuisse, pedes nudos,curaq;,sæpe etiam totum corpus.Item c. 6. de *Dominico* idiota in Ecclesia Nazarethana scribit,quòd tam tetricam & austeram vixerit vitam , vt penè omnibus suo tēpore admirationi fuerit. De crastino enim die nunquam fuit solicitus,tam macilentus,vt ossa vix ossibus hærerent.Risit nūquam, tacuit semper,ita vt mutū existimares.Domus ejus atrium Ecclesiæ fuit,stratū nuda tellus,ceruical lapis,pedes nudi,facies &caput velatū sēper. Et cùm aliquādo Gerardus à Nazareth suum offerret studiū,velle se eū literarū elemēta docere, & quosdā Psalmos,respuit omnino,dicēs, se Deo placere magis posse justè viuendo,quàm tēpus perdere inutiliter aliquid ei rei addicendo.

Henricus eremita. *Dominicus.*

Dominicus quidā alius circa annos 1050.Eremū illā ingressus est,quæ erat in Regione, quæ dicitur Luceoli, cōstituta:in qua videbantur decē & octo cellulæ ad habitandū deputatæ,ibiq;sub hac Regula viuebatur,vt nunquā vinū biberēt,nunquā adipe alimēta cōdirēt,vnum in dominica die sed &quintā feriā pulmētum sumerēt,quinq; per hebdomadam diebus in pane &aqua jejuniū celebrarent:solis autē orationibus vacantes,vel manuum operibus insistētes,nō agriculturā exercebant,non prædia vel aliquā substantiā,præter vnum asellū possidebāt,cum quo vnus erat Minister, qui vel ad acquirendas, vel ad terēdas fruges indeficiēs discurrebat, solusq; eos cunctis necessitatibus sustētabat. Sed *Dominicus* nō solùm in his assiduè sese exercuit,verū etiam præ cæteris omnib. corpus suū superstitiosissimè afflixit. Fuit enim longo tēpore ferreâ ad carnē loricâ præcinctus.Hanc etiam continuæ vitæ cōsuetudinē indifferēter habuit, vt vix dies vlla præterierit,quin duo psalteria modulādo,vtraq; manu scopis armatâ nudū corpus afflixerit. Quadragesimalibus circulis,cū pœnitentiā peragēdam haberet, per dies singulos dum sese scoparum tunsionibus afficit,vt minus, tria psalteria meditando absoluit.Sæpe autem centum annorum pœnitentiā suscepit: ea verò sic ab ipso expleta est: cum tria scoparum millia vnum pœnitētiæ annum apud huius Eremi Monachos expleant,decē autem psalmorum modulatio,mille scopas admittat,vt sępe probatum esse Pet.Damian.

Dominicus alius. *Dominici prodigiosa superstitiones.*

eremita

Eremita asserit, dum centum quinquaginta psalmis constare Psalterium nō ambigatur, quinq;annorum pœnitentia in vnius psalterij disciplina rectè supputantibus invenitur. Porrò siue quinq; vicies, siue viginti quinquies, centū faciunt. Consequitur igitur, vt qui viginti Psalteria cū disciplina decantat, centum annorū pœnitentiā se peregisse cōfidat. Sed & in hoc quoq; omnem modum *Dominicus* excessit: vtraq; enim manu scopas tenens sese castigauit: & quidē centum annorum pœnitentiā sex diebus cōsummauit. Quin etiam in Quadragesima quadā mille annos imponi sibi ad pœnitentiam petiit, quos omnes, ante finitum Ieiunij tēpus expleuit. In extrema quoq; senecta, sæpe duo Psalteria cum disciplinis stando cōtinuauit, ita vt neq; interim sederit, neq; vel ad momentū à percussionibus quieuerit. Quodam tempore octo Psalteria inter diem ac noctē cum disciplina expleuit. Visus est autē tunc vultus ejus totus scopis attritus, ac sulcantibus quibusdā vibicibus liuefactus, tanquam si pila fuerit, ptisanarū more cōtusus. Cibus ejus fuit panis cum fœniculo. Præter loricā ferreā quâ erat vestitus, duobus insuper ferreis circulis corpus, duobus item brachiorū armos cinxit. Paucis ante obitū annis, quasi nouum supplicij genus inueniens, virgarum scopas in corrigiarum scuticas vertit, & quia duriores sunt, in his verberandi consuetudinem posuit. Hocq; flagellum, si quò iret, portabat in sinu, vt vbicunq; eum jacere cōtingeret à verberibus non cessaret. Aliquando verò cum loci occasio non præberet totum se posse exuere, per crura saltem & femora, perque caput atq; ceruicem, sese non cessabat affligere. Circulis quoque ferreis quatuor, quia sibi præ longa consuetudine jam vilueràt, quatuor itē superaddidit alios, vt duobus in cruribus cōstringeretur. Cumque in Eremo nec ocreis nec calceis vteretur, vestes tamen ejus ad tibias vix medias descēdebant. Noua deniq; ferreorum nexuū argumenta cōfinxit, multisq; se vinculis per diuersa membra constrinxit. Nam duo pendebant vincula ceruice tenus per humeros altrinsecus, hinc ad sexum, illinc ad femen: duos verò in coxalibus circulos, duos suscepit in vlnis: quæ omnia Petrus Damianus refert in Oratione de vita hujus Dominici apud Surium Tomo quinto, de Vitis Sanctorum.

Bernardus eremita Nazarethanus. *Bernhardus* solitarius Nazarethæ, solebat tantùm tribus in hebdomade diebus cibum capere, à vino & carnibus in vniuersum abstinēs, tenuiter vestiri, mane & vesperi Psalmos & preculas recitare, de die Montes asperos & inuios perlustrare, vbi latibulum aptum reperiret. Is aliquando crines capitis atque barbæ ambussit, vestes abjecit in Eremum, & occursum penitùs refugit humanum, donec tādem post dies quindecim frigore & inediâ compulsus hominum quæreret domicilia, vt Gerardus Nazareth. cap. 7. testatur.

STYLITÆ.

Stylitarū origo. AD Eremitas hos non incommodè referuntur etiam *Stylitæ*: quod Monastices genus nouū & prioribus tēporibus non modo non vsitatum, sed ne auditum quidē, sub Thodosio posteriore inuectum est nimirum in Columnis vitam solitariam agendi. Ejus mirabilis instituti inuentum, ad primum authorem referunt *Simeonem* quendam quem inde *Stylitem* vel *Columnellam* vocârunt. Euagrius lib. 1. c. 13. Hic *Simeō* ex vico Sisan oriūdus, authore Theodoro Lectore lib. 1. Collectan. in monastica jā ante institutus propè Antiochiā in monasterio, in Desertum tandem abijt, & annos tres in spelunca clausus permansit. Quia verò hoc ei cum multis cōmune erat, aliquid propriū & peculiare instituere volens, super columnis sibi circumquaq; domicilium struxit. Quod cùm esset non tantum quiddam insolēs, sed & sine reliquorū consilio & approbatione susceptū, mittunt illi communi consensu quosdā, qui ipsius consilium exquirerent, mandarentq; ipsorum verbis, vt descenderet, hac additâ exploratione: Quod si ad obsequēdum ipsorum monitis futurus esset promptus & facilis, relinquerent ipsum suo sibi arbitrio. Sin verò difficilem & pertinacem se esset exhibiturus, deturbarent illū vi & violentiâ. Legati verò cùm ad eum venissent, & vix suorum mandata exposuissent, jam sublato altero pede ad descendendum erat paratissimus. Quod illi vbi senserunt, arbitrati sunt ejus obediendi promptitudinem satis posse esse indicio à Deo esse ejus inuētum. Quare ipsi gratulari & bene precari, cursum quem cœperat vt persequeretur hortati sunt. In hoc vitæ genere superstitiosissimo, non modo nulli extraneæ Mulieri, sed nec propriæ Matri se videre permisit. Et vsq; hodiè basilicam columnæ illius fœminarum nulla ingreditur. Nam quædam Mulier veste indutâ virili ingredi volens, mox vt limē attigit, retrorsum mortua cecidit. Vide Surium Tomo 1. de Vitis Sanctorum. Vixit in columnis minoribus annos septem. Deinde verò in columna 40. cubitorum 30. annos.

Habuit Discipulum quendam *Danielem* nomine qui ex ipsius schola egressus, Magistrumque imitatus, ipse quoque hoc nouum monastices institutum coluit: Nicephorus libr. 14. capit. 51. & libr. 15.

cap. 22. Vincentius in speculo historiali lib. 21. cap. 51. & 52. Erat quodam anno hyems asperrima & inclementissima, quâ nocte quadã venti vehementes ingruentes, ei ex pelle confectam cucullam flando expellunt, & in vallem proximã deportant. Cum ventis autem multa nix faciem eius impetebat: cùm igitur quidam scalas admouissent columnæ, vident hominem amictu nudatum, glacie verò omni ex parte comprehensum, & capite, & facie, & reliquis corporis partibus: quin imò etiam toto prorsus corpore concretum, & in glaciem, si frigus spectes & côcretionem, conversum. Habetur etiam in Metaphraste & Aloysio Lippomane, itemq; Surio Tomo 6. de Vitis Sanctorum.

Simile genus vitæ ingressus est etiam *Alipius* Episcopus Adrianopolitanus, qui, vt Surius habet Tomo 6. de Vitis Sanctorum, valedicens terrenis omnib. & amicis & negociis, vitam egit in columna (vnde & *Ciconita* dictus est) per annos septuaginta, inter Cœlum & Terram pendens, adeóq; paucis tabulis conclusus in capite colũnæ, vt ne quidem parùm sedere aut recumbere posset, sed perpetuò staret in ipsa tanquam statua ænea: quin etiam tabulis tandem dejectis, imbribus, niui, frigori & calori solis, ventis & tempestatibus obnoxius fuit, planeq; sub dio vixit vsq; ad vitæ finem. Habuit sibi adjunctos duos choros Virginum, & vnũ Monachorum, cùm quibus alternatim hymnos & psalmos diu noctuq; decantauit. Proposuit mulierculis suis, seu potius Monialibus hanc legem, vt Virorum oculis nunquam aspirentur: eam illę adeò sanctè observârunt, vt etiam in mortis periculo constitutæ, noluerint à parentibus visitari. Tempore jejunii, quando recitavit historiam Passionis, vsus est quadam hypotyposi: faciem enim & corpus fœdauit vnguibus, fudit lachrymas largo imbre, aliasque miras gesticulationes adhibuit, vt simplex turba putaret, se ipsum Christum in Passione coràm videre. Commendatur à Metaphraste, quòd fuerit præ Iobo sanctitate & patientiâ clarus. Sed nos juxta Regulam verbi Dei de eo judicemus: Frustra me colunt mandatis hominum Iobus miseriam sibi divinitus immissam patienter tulit: hic autem ex superstitione molestias sibijpsi exhibuit.

Refutantur Errores EREMITICÆ vitæ, *& solutionibus Bellarmini respondetur.*

HÆc pauca propterea ex multis commemoro, vt inde perspicuũ fiat, quàm multę atq; horrendę superstitiones errores que in Eremiticam vitam, jam inde à prima sua origine, irrepserint. Hos inter nõ postremi sunt, quòd in id, quod ab initiò ex necessitate incœptum, ab omnique superstitione procul amorũ fuerat, ipsi, progressu tẽporis, meriti fiduciã collocârũt, & hypocritæ stultæque mulierculæ nihil sanctius excogitari potuisse existimârunt, sibiq; persuaserunt, se eiusmodi vita veniam delictorũ impetrare, & gratiam favoremque Dei sibi promereri posse. Deinde quod in Eremis & solitariis locis suam salutem ac vitam ęternam quęsiuerunt. Quid autem obsecro his simile vspiã docetur in tota scriptura? quid in veteris Testamẽti libris? quid in Prophetarũ Oraculis? quid in doctrina Evangelica? quid in Apostolicis monumẽtis? quid deniq; harum ineptiarum aut in Ecclesia prima à tẽporibus nimirum Apostolorum vsque ad annos Domini 300. observatum est? aut verò vniuersali judicio & consensu Ecclesiæ omniũ temporum receptum aut comprobatum? Meritum enim nostrum nullum est prorsus apud Deum. *Omnes enim peccauerunt, & destituuntur gloriâ Dei. Non est justus, aut qui faciat bonum, ne vnus quidem.* Et *institiæ nostræ sunt in conspectu Dei instar sordidorum centonum. Sanguis autem Iesu Christi nos emundat ab omni peccato*, 1. Ioan. 1. Hæc est concors & vnanimis totius scripturæ doctrina. Tam verò abest vt vita æterna in solitudinibus quæri debeat, vt ferè nullo alio in loco minus inveniri possit. In Eremis enim potissimum homines tentationibus & ludibriis Dæmonum obnoxii sunt, quod testantur gravissimarum tentationum certamina, quæ in his locis adversus Diabolos, ipsis etiam pontificijs authoribus, plurimi decertârunt. Vnde etiam Deum Adamo dixisse arbitror: *Non est bonum, vt homo solus sit.* Quam sententiam Solomon etiam secutus, dixit: *Melius est duos coniunctos viuere, quàm vnum solum.* Item, *Væ vni aut soli, si ceciderit.* Et certè hanc perversam hominum sententiam egregiè confutauit Ambrosius, quando dixit: *Illud animaduerte, quod extra paradisum vir factus est, intra paradisum mulier: vt aduertas, quòd non loci, non generis nobilitate, sed virtute vnusquisque gratiam comparat sibi. Denique extra paradisum (hoc est, in inferiori loco) vir factus melior inuenitur: & illa quæ in meliori loco (hoc est, in paradiso) facta est, inferior invenitur*: vt habetur apud Gratianum dist. 40. cap. Illud autem. Adhuc clarius Gregorius inquit. *Qualibet occulta loca sine gratia animam saluare non possunt: quod aliquando in ipsis quoque conspicimus erratibus electorum. Nam Loth in ipsa peruersa Civitate fuit justus, in Monte peccavit. Sed ista cur dicimus, quàm maiora no-*

[Margin notes: 1. *Errores in eremitica vita eorú.* 2. *Eremitica vita nullũ est meritum.* Psal. 14. Rom. 3. Isa. 63. *In eremis vita æterna nõ quærenda* NOTA]

ra noverimus? Quid enim Paradiso jucundius, quid Cœlo securius? & tamen homo ex Paradiso, & Angelus de Cœlo peccando cecidit: ead. dist. c. Quælibet. Vbi etiam Glossa dicit, *quòd argumentum hoc contra Eremitas faciat.*

Post persequutionum tempora causa fugiendi in solitudines superstitio. His adde, quòd primi illi Eremitæ propter persequutiones immanes & horrendas in Deserta ac vastas solitudines secesserunt & Mundum impium jure vitârunt. Cùm verò postea, cessantibus persequutionibus, vera Religio longè latéque esset propagata, & Christus vbique ritè coleretur, quę obsecro causa fugæ in solitudines amplius fuit, nisi hypocrisis & superstitio?

5. Fuit hæc quoque insignis superstitio, quod quùm primi illi Eremitæ radicibus arborum tantum, herbis, aquâ purâ, secundo pane, & siliquis similibusque cibis vixerint, quùm neque caro, neque vinum, neque alij cibi propter incultum locum supperterent illis, neq; ibi reperirentur etiam: alii horum vitam egregiè se imitari putantes, similibus cibis, sine necessitate, victitârunt. Quo *Eremitæ prodigiosis jejuniis suorum corporũ homicidæ fuerunt.* factum simul, eadem superstitione magistra, vt ex commemoratis exemplis vidimus, quòd nonnulli tam prodigiosis ieiuniis ita sese macerarunt, & afflixerunt, vt meritò suorum corporum homicidæ dici & haberi possint. Illam verò afflictionem corporis pro vera mortificatione ipsi reputarunt: in eo errantes, quod, vbi innatus morbus inhæreat, nesciverunt, cum in sola carnali parte & affectibus cum philosophis ponentes: cùm ille vel maximè sit in summa ac nobilissima animæ parte, nempe in parte rationali: eoque cum debilitatibus ipsius à Deo conditæ naturæ expugnare sunt conati: atque inde ipsorum vigiliæ, cilicia, flagellationes, cibi corruptissimi & similia. Deus autem, qui dixit, *Non occidet*, nequaquam præcepit tristia media, longas vigilias, nuditates, frigora, flagellationes, &c. Vult autem vt veterem Adamum cum suis concupiscẽtijs & prauis conatibus, cui Deus est stultitia, & hujus census est hostilitas erga Deum, 1. Tim. 5. oppugnemus & jugulemus juxta illud: *Qui sunt Christi, carnem crucifixerunt cum affectibus & cupiditatibus*, Galat. 5. Ex verbis etiam Pauli ad Timotheum: *Ne amplius esto abstemius, sed vino paucnlo vtere, propter stomachum tuum, & crebras tuas infirmitates:* haud obscurè colligitur, nihil in iniuriam naturæ & nimiam corporis debilitationem vel instituẽdum, vel institutum & semel susceptum retinendum esse. Timotheus enim, vt verisimile est, post hanc Pauli commonefactionem, vino vsus est, quo tamen abstinere decreuerat. Sed quia ea abstinentia debilitabantur vires corporis naturales, postea vinum in victum adhibuit. Est enim non modò vita hæc Dei donum, ideóq; à nobis minimè aspernanda, sed virium naturalium & sanitas & integritas quoq; Dei donum sunt, quæ, quantum quidem in nobis est, fouendæ, sustentandæ, tuendæque sunt, vt nostro muneri satis esse possimus. Aliâs enim nostra culpa fit, quòd inutiles & minus idonei euadimus. Præclarum est exemplum veteris Ecclesiæ, quæ Alcibiadem quendam, nihil aliud præter solum panem & aquam pro cibo & potu usurpantem adeóq; nimis austerè viuentem, monuit, vt ea viuendi ratione abstineret. Atque ille sapienti Ecclesiæ consilio paruit libens, cuncta intrepidè vsurpans, & Deo gratias agens, vt refert Eusebius lib. 5. cap. 3. Vnde falsa quoque & planè respuenda est illa laus, quam authores supra nominatis Eremitis, & Bernhardus Sermone 6. in Psalmum, *Qui habitat*, quibusdã Monachis tribuũt, nimirum quòd varijs corporis exercitijs & abstinentijs contriti fuerint supra vires, supra naturam, supraq; consuetudinem. Malè quoque idem Bernhardus Serm. 30. in Cantica ait: *Monachum te fore professus es, non medicum: nec de complexione tibi judicandum, sed de professione.* Verior illa est ejusdem Bernhardi sententia Serm. 10. in Psal. *Qui habitat*, vbi ait: *Nec sanè dixerim, vt vel ipsam odio habeas carnem tuam. Dilige eam tanquam tibi datam in adjutorium, & ad æternæ beatitudinis consortium præparatam: cæterùm sic amet anima carnem, vt non ipsa in carnem transiisse putetur.* Sed & illa quoque ejusdem sententia Serm. 4. in eundem Psal. verissimè est, *Dominum voluisse, ut in manna cœlitùs compluta omnis saporis, omnis odoris delectatio inesset, vt liberum esse ciborum vsum atq; à Deo sibi concessum homines intelligerent.* Vini quoq; vsum Diuus Paulus Timothæo præscribit, in quo tamen suauitas voluptasque gustûs, vnâ cum vtilitate coniuncta est, vt est in Psalmo 104. Nec ignorauit Bernhardus tam seueram vitę rationem meritò dici crudelitatẽ, vt ex ejus Epistolis apparet, de qua tamẽ purgare quidem Monachicã vitam conatur, sed non potest: vti neq; ad hoc argumentum respondit Thomas de Aquino in Apologia & defensione Monasticæ vitæ, quia est ineuitabile aduersus eum telũ. Sed quid multis? Paulus hanc superstitionem non modo nõ probat, sed palàm damnat, nosque ab ea dehortatur ad Colos. 2. inquiens: *Si mortui estis cum Christo ab elementis Mundi, quid quasi viuentes in Mundo decretis tenemini? Ne tetigeris, ne gustaueris, ne contrectaueris: quæ omnia ipso pereunt vsu, secundum paecepta, & doctrinas hominum, quæ verbòtenus quidem habent speciem sapientiæ, per superstitionem ac humilitatem animi, & læsionem corporis, non per honorem aliquem ad expletionem carnis.*

Antonij judicium de nimijs corporum afflictionibus.

Longè igitur alia mens fuit Antonio, Eremitarum authori, vt quidá volunt. Referunt enim, aliquando eum cú Fratribus suis saltádo ac discurrendo, corpus, ne quid vitij aut morbi côtraheret exercuisse. Id verò prętereuntes fortè aliquos vehementer offendit, quòd ejusmodi ludum táto viro indignum, ac leuitatem quandá esse arbitrarétur. Hoc animaduertés Antonius, rogat quendá prætereuntiú, vt arcum, quem gestabat, extéderet: paret ille: jubet Antonius vt altius extéderet. Respondet ille, nequaquam, ne nimium tésus rúpatur. Tum Antonius: *Quamobrem igitur*, inquit, *tu nostro hoc offenderis exercitio, quod hîc ob valetudinis & corporis nostri commodum instituimus? Quod sine dubio, si nimiùm affligeremus corrumperemus.*

Hieronymi de prodigiosis jejunijs judicium.

Sed hac de re quid senserit D. Hieronymus, admirator aliâs rerum externarú eximius, operæpretium erit quoq; audire. Is igitur in Paulæ Epitaphio, referens Paulam, quùm ex ardentissima febri respirâsset, etiá tenui & parco vino vti omnino noluisse, licet medici, ipséq; Epiphanius Episcopus Salaminæ & Hieronymus hoc ei ob corporis refectionem instátissimè suaderent, ne aquá bibens in hydropem verteretur, tandé hæc addit: *Hac refero, non quòd inconsideranter, & vltra vires sumpta onera probem, monente scriptura: Super te onus ne leuaueris. Difficile est modú tenere in omnibus. Et verè iuxta philosophorum sententiam*, μεσότης ἡ ἀρετὴ, κακία ὑπερβολὴ πέλει, id est, *modus virtus est, nimietas vitium reputatur. Quod nos vná & breui sententiolá exprimere possumus. Ne quid nimis.* Et ad Rusticú Monachum, *Ieiunia*, inquit, *moderata sint, ne nimia, debilitent stomachum, & majorem refectionem poscentia erumpant in cruditatem, quæ parens est libidinú. Modicus ac temperatus cibus carni & animæ vtilis est.* Rursus idem pater dixit: *Sint tibi jeiunia pura, & continua, moderataque, id est, quotidiè esurire, & quotidiè prandere*, vt habetur de Consecr. dist. 5. Item: *Non dico hebdomadas, non duplicata, non multiplicata jeiunia, sed vel singulos dies absque ciborum luxuria transigamus*: ibidem: extant etiam hæc verba Sermone 65. de Tempore in operibus Augustini. Hilarius quoque Pictauiensium Episcopus, illud Psalmi 64. expositurus, *Tibi reddetur votum in Hierusalem. Cernimus*, inquit, *nudis philosophos corporibus algere: ipsi etiam coniugiorum magistri vsu abstinent: hæretici sicco panis viuunt cibo. Sed quis tandem otiosi huius propositi profectus est? Totum hoc inane atque ridiculum est, & cum ipsis superstitionis causis miserabile.* Si in Ethnicis damnauit hic Pater superstitionem hanc, quanto magis in Christianis damnasset?

Iesuitarum objectiones

Quod autem supra diximus, multos Eremitarum prodigiosis & immodicis jeiunijs suis affligentes sese, homicidas sui fuisse, id Bellarminus pernegat, dicens, *adeò non fuisse suorum corporum homicidas, vt etiam diutissimè vixerint, sicut de Paulo Thebæo, Antonio aliýsque constet.* Adhæc D. Hieronimus lib. 2. contra Iouinianum ostendit ex Hippocrate & Galeno, *côducere sanitati jejunium*, quod idem etiam ex Antiphane Medico doctissimo demonstrat Clemens Alexandrinus lib. 2. Pædagogi c. 1. Ad primú respôdeo, à particulari ad vniuersale nô valere consequentiá necessariá, nec causam accidentariá tollere verá. Alioquin falsú dixisset Dauid Psal. 55. *Viri sanguinarij & dolosi non dimidiabunt dies suos:* quum certú sit horú multos diutissimè viuere. Falsum etiam pronútiâssent Apostoli, in suis Canonibus, qui c. 22. ita sanciverút: *Si quis absciderit semetipsum, id est, si quis amputauerit sibi virilia, non fiat Clericus: quia sui est homicida, & Dei côditioni inimicus.* Item c. 23. *Si quis, cùm Clericus fuerit, absciderit semetipsú, omnino damnetur, quòd sui homicida est*: citatur etiá à Gratiano dist. 55 c. Si quis absciderit. De Origine autem referút, quòd adolescés, ob virginitatis amorem, seipsum exsecuerit, & tamen septuagesimum ætatis suæ annum attigit. Cur ergo tales homicidæ dicútur in Apostolorum Canonibus, si Iesuitarú argumétum verum est? Respôdet Glossa ad citatum Canoné apud Gratianum, & ait: *Fit hoc propter homicidij periculú, quod sectionem sequi poterat: sicut etiam qui infantem exponit homicida dicitur* in Toletana synodo, dist. 87. c. vlt. Addit glossa: *Non est considerandum quid eueniat, sed quid euenire possit.* Idem etiam Bellarmino responderi potest.

projeiunijs & afflictionibus corporis prodigiosis.

Ad secundú respôdeo, Verum seu moderatum, non prodigiosum jeiunium sanitati conducere: & de illo Hippocrates ac Galenus locuti sunt, hoc verò penitus ignorârút. Illud etiam Hieronymus in Epistola ad Rusticum cômendat & requirit, hoc verò rejicit ac detestatur, inquiens: *Ieiunia moderata sint, ne nimia debilitent stomachum*, &c. Agnouerunt quoque hunc errorem posterioribus seculis egregiè Abbates, Episcopi & similes, qui cum Monachis in Cœnobijs mirè dispensarunt, vt jeiunia soluerent promiscuè, ac citra delectum vescerentur quibusl bet, aliaque multa hujus generis, quæ ipsorum Ordinis & instituti Regula præscribit, quæque ipsi sanctè vouerunt, omitterent, tantum ne corporis periret incolumitas, aut homo de vita periclitaretur.

Bellarmini defensio Simeonis Stylitæ.

Simeonis Stylitæ superstitioné duob. modis excusare conatur Bellar. ex Theod. historia religiosa c. 26. Primò, *quòd id non fecerit sponte, sed quasi coactus. Cùm enim plurimi ad eum confluerent, eumq; certatim tangerent, vt curarétur à languoribus suis, vel certè vt aliquam inde sancti-*

sanctitatem perciperent, ipsum excogitâsse aiunt rationem hanc viuendi in columna, quo à nemine vel tangi, vel à precibus abstrahi posset. Respondeo, fallaciam esse non causæ vt causæ: non enim vera causa viuendi in columnis profertur. Nam *primò*, si verum est quod narrat Bellarminus ex Theodoreto, tum etiam quando sic in columna ageret, cōcursus hominum maximus quotidie ad eum fiebat. Si igitur ea gratia ascendisset columnam, vt quieti ac precibus vacare posset, inde rursum ob turbas magis quam ante hac nunquam ad se confluentes descendisset. Non ergo hæc est vera causa superstitionis hujus. Sed sit vera causa, longè tamen aliæ viæ erāt quibus turbas effugere potuisset. Christus semel atq; iterum ob quietem & preces turbas fugit, at nullam vnquam propterea columnam ascendit. *Secundò* dicit, *hoc eum fecisse instinctu Spiritûs sancti, qui voluerit nouo illo spectaculo singularissima pœnitētia, torporem excitare hominum. Ita etiā prophetas sape à Deo jussos quadā facere, qua stulta quodammodo fuerint. Nam Isaiam jussit nudum prorsus incedere per ciuitatem, Isa. 20. Ieremiam catenā ligneā sponte suā circumdatum, Ier. 28. Ezechielem comedere panem in fimo bouino factum, & per dies 290. dormire super latus sinistrum, & per 40. super dextrum, Ezech. 4. barbam item ac caput radere, & pilos in medio foro in statera ponderare, & vnam partem cremare, alteram concidere gladio, tertiam dispergere in ventum, aliam ligare in summitate pallij, Ezech. 5. &c.* Respondeo, hæc omnes Prophetas ex singulari, sed expresso mandato Dei fecisse: ideoque pro paribus sumūt hic ea quæ distant multum, & reipsâ sunt dissimilia, quamuis eandem rationem habere videantur Iesuitis: aut ostendant præceptum aliquod, quo jussus sit à Deo Simeon iste columnam ascendere, ibique instar ciconiarum agere. *Quicquid autem fit juxta verbum & voluntatem Dei, quamvis videatur stultum esse, tamen omnino Deo gratum est, & acceptum: contrà verò quod fit prater Dei voluntatem ac verbum, ac secus quàm ille vult fieri, quanquam existimatur acceptum Deo, tamen est omnium pessimum*, vt Chrysostomus ait in Oratione 1. contra Iudæos.

Cùm igitur præceptum aliquod proferre nequeant, quo jussus sit Simeon iste in columna habitare, ad Miracula ejus confugiūt, quæ ediderit, quæque indicio sint, ipsū hoc instinctu Dei fecisse. Respondeo: si demus maximè omnia ea Miracula fecisse illum vt volunt, non tamen sequitur eum instinctu & jussu Dei in columna habitâsse. Si desit enim expressum Dei verbum & mandatum Miracula nos de voluntate ejus certiores reddere non poterunt. Permittit nāq; Deus interdum etiam falsos Doctores, & malos impiosque homines edere Miracula; quod de Magis Ægyptiacis constat, Exod. 7. Et Matth. 7. inducit Christus quosdā in die judicij dicentes, *Nonne Domine in nomine tuo dæmonia ejecimus? nonne in nomine tuo multas virtutes edidimus?* Quibus tamen dicetur, *Nunquam noui vos, discedite à me qui facitis iniquitatem.* Matth. 24. ait Dominus: *Surgent pseudochristi & pseudoprophetæ, & signa magna dabunt, ita vt in errorem inducantur, si fieri possit, electi.* A Paulo quoq; 2. Thess. 2. Antichristi aduentus describitur secundum operationem Satanæ, cum signis & prodigijs mēdacibus. Hinc Cyrillus lib. 7. cap. 11. in Euangelium Ioannis, *Miracula*; inquit, *nihil adjiciunt sanctitatis homini: cum malis & reprobis id etiam competat.* In quam etiam sententiam Gregorius M. in Euangelia homil. 4. inquit: *Corporalia Miracula ostendunt aliquando sanctitatem non autem faciunt.*

Quod autem ad Theodoreti narrationem ipsam attinet, multi dubitant, an ea veri Theodoreti sit, & Gentianus Heruetus ipse multa in ea desiderat. Et certè vel vnica illa historia de jejunio quadragesimæ per Simeonem istum affectata, satis apertè ipsius κακοζηλίαν euincit, vt alia multa taceā, quę in ea narrantur: *Quum autem*, inquit Thodoretus ille, *contenderet virtutis augere diuitias, desiderauit similiter ac diuini homines Moses & Elias, ieiunus permanere quadraginta diebus, & admirabili Basso conatur persuadere, qui tunc multos obijt vicos, vt qui praeesset ijs qui in pagis erant Sacerdotibus*, id est, Chorepiscopus esset) *vt nihil quidem intus relinquat, luto autem ostium obstruat. Quum is autem rei referret difficultatem, & moneret ne violentam mortem existimaret esse virtutem, est enim id crimen & maximum & primum: At tu inquit, o pater, repone mihi decem panes & hydriam aqua, & si videro corpus egere alimēto, ero eorum particeps. Factum est vt jussit: & illa quidem fuerunt reposita, ostiū autem luto est obductum. Finitis autem diebus, venit quidem ille admirandus & homo Dei Bassus: moto autem luto ostium ingressus, inuenit quidem panum numerum, inuenit etiam vrnam quoque aquâ plenam, ipsum autem jacentem, nec spirantem, & nec loqui nec moueri potentem. Spōgiā ergo petitā, quum os eā humectâsset & eluisset, ei obtulit diuinorum sacramentorum symbola: & sic per hæc confirmatus surrexit, & modicum cibi sumpsit*, &c. Huic homini vitam suam sic instituenti, meritò dicere quis potuisset, quod olim Nouatiano Acesio Constantinus M. dicebat: *Erigito scalam Acesi tibi, & in cœlum solus ascendito.* Moses enim & Helias nō proprię voluntatis motu jejunauerunt, sed diuinæ vocationis ductu & necessitate. Si ergo hos imitari voluit Simeon iste, cur non etiā vocationem Dei extraordinariam exspectauit?

ctauit? Alioquin extraordinaria rei imitatio iniqua est & præsumptuosa planè. Fuisset etiam suipsius homicida, nisi Basii illius aduentu ex insperato à præsentissima morte liberatus fuisset.

Epiphanius dãnat eremitas.

Quæ quum ita sint, non injuria Epiphanius lib.3.tom.2.hæresi 80. cum quædam de Eremitarum moribus, institutis, consuetudinibus & politia disseruisset, reprehendit illa tandem simul omnia, *vt quæ, licet honestæ vitæ gratia, tamen neque ex Euangelij, neque ex Apostolorum præcepto traditionéue suscepta & instituta sint*.

In eremitarum institutis quid laudandum.

Illud tamen in primorum Eremitarum institutis non improbandum videtur, quòd conuenerunt ipsi quoque ad sacros cœtus interdum, maximè verò sabbathis, Dominicis diebus, Paschate, & Natali Christi, quibus etiam sacram Domini cœnam acceperunt: id quod Cassianus docet lib.5.c.26. De Gastrimargia. Item cap.15. Collat.18. & c.4. Collat.19. itemque cap.5. Collat.2. denique cap.2. Collat.10. Idem cap.1. Collat.3. indicat de Paphnutio, quòd habuerit cellam ab Ecclesia quinque miliaribus distantē, ad quam diebus sabbathis & Dominicis diligenter venerit: neque itineris difficultate sese domi continuisse etiam in extrema senecta, nimirum nonagenarium. Idem de Monachis in Sceti habitantibus Nicephorus indicat lib.11.cap.37.

Eremitæ habuerunt presbyteros.

Ac inter ipsos fuit aliquis cui Ecclesię gubernatio demandata fuit, quem etiam Presbyterum nominarunt. Sic Paphnutius, ejus cœtûs, qui in Eremo Scythiæ fuit, Presbyter vocatur. Cujus antecessor fuit Isidorus quidam & ipse Presbyter appellatus, vt refert Cassianus c.15. Collat.18. Idem facit mentionem etiam aliorum lib.5.cap.40. de Gastrimargia cap.9. Collat.21. Et cap.2. Collat.10. mentionem facit nonnullorum qui tribus præfuerint Ecclesiis. Vnde liquet, sæpe in vna & eadem Eremo plures fuisse Ecclesias: hic enim in Schythiæ Eremo tres disertè constituuntur Ecclesiæ. Est & ex eodem Cassiano notandum, ad Presbyterij ejusmodi dignitatem non quemlibet suo arbitrio aut ambitione promotum fuisse, sed quem vniuersus seniorum cœtus ætatis prærogatiua & fidei ac virtutum testimonio excellentiorem censuisset, eum ab ipsis electum.

Inter eremitas & reliquos homines quæ olim differentia.

Alioquin primi Eremitæ nihil quicquam diversum à cęteris fidelibus, pręter Eremum seu solitudinem & normulam vitæ paulò austeriorem seuerioremque habuerunt, vt Vadianus testatur in Epitome trium terrę partium.

Iudiciũ de sermonibus Augustini.

In fine hujus capitis admonendum Lectorem duxi, quòd exstét inter D. Augustini opera Sermones quidam ad Eremitas, quibus nihil insulsius, ipso etiam Erasmo teste, aut impudentius inter omnia quæ illi falsò inscripta sũt: vtpote in quibus nec verba, nec sententiæ, nec pectus, nec omnino quidquam est Augustino dignum: in eum autẽ finẽ consarcinati, vt artifex Ordinem, qui Eremitarũ Augustinensium dicitur, orbi commendaret. Sermonem 51. suffuratus est ex Homilia Augustini 52. & ne fraus animaduerteretur in eo detraxit initium. Sermone 52. & 53. continentur acta apud populum de disquisitione Clericorum Augustini, quæ tamen habentur inter ejus Epistolas & stultè mixta sunt Eremiticis. Sermone 54. habetur Concio, cujus initium: *Nihil sic Deo placet*, quę habetur aliàs inter opera Augustini. Sermone 57. de Vanitate seculi, exstat in tomo 9. sicut & Sermo 59. cujus initium: *Audite fratres*. Sermone 60. fingit D. Augustinum Monachum, quo tamen nomine nec se nec suos Clericos vsquam appellat. Et quod non solum pugnat cum verbo Dei, sed etiam cum scriptis Augustini, ibidem dicit sub persona Augustini: *Factus sum Monachus, aut Monachus saluor, aut aliter non saluor, non est aliud medium.* Quo ipso certè insignis fit sanctissimo viro injuria. Sed nusquam impudentius finxit quàm Sermone 14. vbi falsus Augustinus dicit, *se tria monasteria apud Hipponem ad honorem S. Trinitatis construxisse: quorum primum sit, in quo ipsi jam annis multis modico pabulo contenti hilariter commorentur. Alterum in horto, quem Valerius sibi dederit, ædificasse. Et quoniam Presbyter Episcopus factus sit, nec semper in Eremo apud Fratres habitare potuerit, propterea infra domum Episcopi secum habere voluisse monasterium Clericorum, & cum eisdem viuere cœpisse secundum Regulam & Apostolorum traditionem.* Verùm singulas ineptias, nugas & figmenta, ne quid amplius dicam, horum sermonum, excutere non est otium. Et tamen quisquis hoc opus confinxit, homo suauis, sibi promisit futurum, vt verus Augustinus crederetur: & sanè repererunt similes labra lactucas.

DE ORI-

DE ORIGINE
ET
PROGRESSV COENOBITARVM APVD CHRISTIANOS.
LIBER III.

Sequens tractatio de Cœnobitis in quatuor Classes diuiditur.

DE *Cœnobitis dicturi, totam tractationem in quatuor Classes diuidemus, quas totidem libris explicabimus. In prima de ijs dicemus Monachis vel Cœnobitis, qui in Oriente præsertim, vsque ad Benedictum Nursinum, hoc est, ab anno ferè Domini* 300. *vsque ad annum* 530. *floruerunt. In secunda de ijs tractabimus, quibus in Occidente hinc inde dispersis, sed passim in Cœnobia contractis, Benedictus certam vitæ rationem seu Regulam præscripsit, & mox per suos Discipulos hoc vitæ genus in omnes Europæ Prouincias propagauit. In tertia indicabimus, quâ occasione circa annum à Christo nato* 900. *vsq; ad annum* 1197. *Benedictinorum familia in plures diuidi cœperit, aliјque simul ordines emerserint. In quarta deniq; referemus, vt noui, ijque hactenus incogniti Ordines Monachorum, Mendicantium maximè, exorti sint, & vniversam ferè terram omnesque ejus angulos occupârint, post millesimum & ducentesimum Christi annum, paucis quibusdam præmissis.*

Verum EREMITICA *an* CŒNOBITICA *vita præstantior sit & melior.*

Hieronymus Cœnobiticam vitam præfert Eremiticæ.

DIuus Hieronymus in Epistola ad Rusticum Monachum præfert Eremiticę vitæ Cœnobiticam, inquiens: *Primum tractandum est, vtrum solus, an cum aliis in monasterio vivere debeas. Mihi quidem placet, vt habeas sanctorum contubernium: nec ipse te doceas absque Doctore ingrediaris viam, quam nunquam ingressus es, statimque tibi in partem alteram declinandum sit, & errori pateas plusque aut minus ambules, quàm necesse est, ne aut currens lasseris, aut moram faciens obdormias. In solitudine sito, subrepit superbiâ: etsi parumper jejunauerit, hominemque non viderit, putat se alicujus esse momenti. Oblitusque sui vnde, & quo venerit, intus corde, linguâ foris vagatur. Iudicat contra Apostoli voluntatem alienos servos: quo gula voluerit, porrigit manum: dormit quantum voluerit, nullum veretur: facit quod voluerit, omnes inferiores se putat, crebriusque in vrbibus quàm in cellula est, & inter fratres simulat verecundiam, qui platearum turbis colliditur.* Et paulò post inducit exemplum Græci adolescentis, & Monachi in Ægypto, qui cùm nulla operis magnitudine flammam potuisset carnis exstinguere, eum pater monasterij arte seruauit. *Hic* (inquit) *si solus fuisset, quo adjutore superâsset?* Idem ad Demetriadem de Custodienda virginitate, *Solet*, inquit, *inter plerosque esse certamen, vtrum solitaria, an cum multis vita melior sit: quarum prior præfertur quidem secundæ: sed si in viris periculosa est, ne abstracti ab hominum frequentia, sordidis & impiis cogitationibus pateant, & pleni arrogantiæ & supercilij, cunctos despiciant, armentque linguas suas, vel clericis vel alijs Monachis detrahendo: quanto magis in fœminis, quarum mutabilis fluctuansque sententia, si suo arbitrio relinquatur, citò ad deteriora delabitur. Noui ego in vtroque sexu, per nimiam abstinentiam, celebri sanitatem quibusdam fuisse vexatam. Præcipuèque in his, qui in humectis & frigidis habitauerunt cellulis: ita vt nescirent quid agerent, quoue se verterent: quid loqui, quid tacere deberent. Certè si rudes secularium literarum, de tractatibus hominum disertorum quippiam legerint: verbositatem solam discunt, absque notitia scripturarum: & juxta vetus elogium, cum loqui nesciant, nesciunt tacere: docentque scripturas quas non intelligunt, & cum alijs persuaserint, eruditorum sibi sumunt supercilium: prius imperitorum Magistri, quàm Doctorum Discipuli. Bonum est igitur obedire majoribus, parere perfectis: & post Regulas scripturarum, vitæ suæ tramitem ab alijs discere: nec præceptore vti pessimo, scilicet præsumptione suâ. De talibus & Apostolus loquitur: Circumferuntur omni vento doctrinæ: semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis pervenientes.* Hæc Hieronymus. *Ephes. 4.*

Cutbertus Anglus etiã Cœnobiticã vitam præfert eremiticæ.

Cutbertus Lindisfarnensis in Anglia primò anachoreta Cœnobiticam vitam eremiticæ his verbis prætulit: *Iurè est Cœnobitarum vita miranda, qui Abbatis per omnia subijciuntur imperijs, ad ejus arbitrium cuncta vigilandi, orãdi, jejunandi atque operandi tempora*

pora moderantur: quorum plurimos noui paruitatem meam longè & munditiâ mentis, & culmine gratiæ prophetalis anteire: refert Surius ex Beda tom. 2. de Vitis Sanctorum. Et Carolus Magnus in suis Constitutionibus dicit, *Anachoretas monendos esse, quòd melius ipsis sit, si in congregatione permaneant, quàm vt in solitudines recedant*. Hinc etiam Iuo Carnotensis, *Vita solitaria*, inquit, *communi inferior est, quia importunis cogitationibus plena, quæ tanquam muscæ minutissimæ de limo surgentes, volant in oculos cordis, & interrumpunt sabbatum mentis. Neque hoc ex conjecturis dicimus, sed ab his, qui vera esse experti sunt, didicimus.*

Carolus Magnus præfert etiam eremiticæ vitæ cœnobiticam.

Cassianus autem collatione 19. indicat, Abbatem in Thebaide Ioannem interrogatum, *quare deseruerit eremiticam vitam & cœnobiticam susceperit*, respondisse, *se velut imparem anachoriticæ disciplinæ, & sublimitate tantæ perfectionis indignum, ad vitiorum scholas reuertisse*. Vide Antoninum tit. 15. cap. §. 18. Et Ortho Frisingensis libr. 7. cap. 35. dicit, *Anachoretarum vel Solitariorum collegium, in numero quidem rarius, vitæ verò austeritate Cœnobitis vel æquale vel eminentius esse.*

Eremitica vita præstantior cœnobitica iuxta alios.

Laurentius Surius ex Metaphraste in Vita Onuphrij, qui relicta cœnobiticea vita eremiticam susceperat, indicat, Onuphrio interroganti Cœnobitas, *an qui habitant in solitudine ipsis sint majores & perfectiores apud Deum?* in hunc ferè modum respondisse. *Sunt Cœnobitis majores Eremitæ. Nam nos quidem alter alterum videmus quotidie, & nostras synaxes communiter celebramus cum gaudio, & quando esurimus, cibum paratum inuenimus. Similiter etiam si sitierimus habemus aquam: & si contigerit aliquem nostrûm esse imbecillum, alij eum consolantur, propterea quòd viuamus communiter. Quòd si etiam esculentum aliquod desiderauimus, hoc inter nos communicamus propter Dei charitatem. Qui autem habitant in solitudine, sunt remoti ab his omnibus. Vnde nam enim hæc eis suppeterent? Quod si eos aliquando inuaserit afflictio, vel bellum ex laqueo aduersarij, vbi inuenient hominem, qui mutare possit mentem aut consolari? Quin etiam si desit eis cibus, non est facilè eum consequi. Similiter si inuadat sitis, eis aqua non adest. Ibi autem maximè laborant qui sunt huiusmodi, quando statuunt solitudinem occupare ad habitandum, & magis amplectuntur seruitutem in Deum, & se tradunt exercitationi, famem & sitim parati sustinere, & occulta bella eius, qui est bonis infestus, contendentes vincere, & omnem viam arctam in Domino persequentes, vt nequaquam superentur ab insania aduersarij*, &c. tomo 3. de Vitis Sanctorum.

D. Basilius autem interrogatus aliquando, expediretne seorsim viuere, an cum Fratribus, qui idem Religionis studium sectarentur? media incedens via, *Plurimū*, inquit, *prodest ad conseruandam Dei memoriam, secretius & remotius habitare, nec cum his qui negligentius agunt, viuere. Accedit enim hoc vt aspiciens anima ad multitudinem nequiter viuentium: primò quidem impediatur, ne malorum suorum capiat intellectum, & possit, quæ deliquit, per pœnitentiam purgare, vel causas culpæ vitiorum emendatione recidere, quod in comparatione pessimorum jam se aliquid magni existimat perfecisse. Deinde impeditur perturbationibus & occupationibus, quas communis vita hominum habere solet. Veruntamen in multis etiam video vtile esse communem vitam ducere, cum his qui ejusdem voluntatis sunt atque propositi, plus quàm solitariam. Primò quidem quod ad vsus etiam corporales victusque Ministerium vnusquisque solus non sufficit, sed inuicem operâ nostrâ indigemus. Sed nec ratio charitatis permittit quod suum est quærere. Deinde nec culpas suas facilè quis agnoscit, cum qui arguat nemo sit. In conventu autem Fratrum delinquenti delictum suum facilè apparet, cum à pluribus arguitur vel notatur. Sed & aduersus insidia Diaboli cautior est & vtilior societas plurimorum quàm vita solitaria*, Refert etiam Antoninus tit. 10. c. 4. §. 3.

Basilius media incedit via.

Rursus Basilius de eodem, *Ad multa*, inquit, *vtiliorem esse considero vitam, quæ simul cum plurimis degitur: Primò, quod neque ad corporis necessitates vnusquisque nostrum sibijpsi sufficit, sed in rerum necessariarum suppeditatione alter alterius auxilio opus habet. Quemadmodum enim pes hanc quidem vim habet, alterius autem indigus est, & citra reliquorum membrorum auxilium neque suam actionem potentem, aut sibijpsi sufficientem ad durabilitatem reperit, neque solatium habet defectus: sic etiam in solitaria vita, & quod adest nobis inutilè redditur, & quod deest consolationem non reperis, cùm opifex Deus decreuerit nos mutuâ operâ indigere, vt etiam inter nos conjungeremur. Et absque hoc, etiam dilectionis Christi ratio non permittit, vnumquemque quod est proprium spectare: Dilectio enim, inquit, non quærit quæ sua sunt. At verò solitaria vita, vnum scopum habet, vniuscuiusque necessitatum curam: hoc verò palam pugnat cum dilectionis lege, quàm Apostolus implebat, non quærens vtilitatem suam, sed multorum, vt saluarentur. Deinde in separatione neque delictum suum vnusquisque facilè cognoscet, cùm non habet redarguentem, & cum mansuetudine ac misericordia corrigentem: facileque accidit ei quod dictum est: Væ soli, quia si ceciderit, nō habet subleuantem se,* 1. Cor. 13.

Prate-

Præterea cum vnus non sufficiat ad omnia spiritualia bona suscipienda, vnuscujusque proprium donum commune fit multorum, qui simul conuersantur. Qui solus viuit, vnum fortaßis donum habet, & hoc inutile facit per segnitiem in seipso defossum: in plurium autem conuictu, & proprio dono fruitur, multiplicans hoc per distributionem, & aliorum donis velut suijpsius vtitur. Qui separatim Deo seruiunt, quamuis diligenter & impigrè id faciant, non plus certè habent, quàm sit in vnoquoque roboris & virium: at in religiosa societate, ita vnius virtus cum alterius virtute commiscetur, vniusq; dona & benefacta ita cum altero communicantur, vt singuli non suis tantùm sed aliorum etiam opibus & diuitijs augeantur: & omnino ex ea conjunctione ac vinculo innumerabilia penè commoda in singulos redundent.

Habet porrò plura bona ea vita, quæ à pluribus simul viuitur, quæ non facilè fuerit omnia recensere. Nam & ad conseruationem datorum nobis à Deo bonorum vtilior est, quàm solitudo, & ad custodiam ab externi hostis insidijs securior à vigilantibus. Solitariæ vitæ, præter alia multa pericula, primùm quidem & maximum est, complacentia sui. Quia enim neminem habet, qui ipsius opus probare possit, ad perfectionem mandati se peruenisse putabit. Neque defectus suos noscit, nec profectum in operibus agnoscit, quia omnem sibi materiam operationis mandatorum amputauit. In quo enim humilitatem ostendet, qui neminem habet, quo se humiliorem declaret? in quo misericordiam, qui resectus est à plurium societate? Stadium igitur certaminis, & profectus prosperitas, & perpetuum exercitium, & mandatio mandatorum Domini, est habitatio Fratrum in eodem loco. scopum quidem habens gloriam Dei, secundum mandatum Domini nostri Iesu Christi, qui dixit: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra bona opera, & glorificent patrem vestrum, qui est in cælis: formam autem seruans sanctorum, de quibus in Actibus narratur, & de quibus scriptum est: Omnes qui credebant, erant in eodem loco, & habebant omnia communia. Et rursus: Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna: & nullus quicquam rerum suarum sibi proprium dicebat, sed erant ipsis omnia communia.

Matt. 5.

Act. 2.

Idem tamen Basilius Anachoreticam seu Eremiticam vitam societati & communi hominum vitæ, atque etiam eorum cœtibus & congregationibus, qui in Vrbibus Ecclesiæ Dei seruiunt, præfert. Nam Epistolâ 181. ad Chilonem Monachum sic scribit. *Si*, inquit, *insurgens praua cogitatio dicat; Quæ vtilitas est tibi hujus in hoc loco conuersationis? quid lucri fers ex secessu ac consuetudine hominum? An non nostri à Deo constitutos Episcopos Ecclesiarum Dei, Viros familiariter conuenientes, & spirituales conuentus indesinenter celebrantes, in quibus maxima his qui accedunt, vtilitas oritur? Illic enim contingunt prouerbialium ænigmatum reuelationes, Apostolicorum dogmatum solutiones, euangelicarum sententiarum enarrationes, Theologiæ auscultatio, fratrum spiritualium congressus, qui magnam ex ipso faciei conspectu vtilitatem accedentibus præbent. Tu autem à tantis bonis alienum teipsum fecisti, & desides hic efferatus ad similitudinem ferarum. Vides enim hic solitudinem magnam, abalienationem ab hominibus non modicam, penuriam doctrinæ: alienationem Fratrum, & spiritum ad mandata Dei magna socordia præditum. Cùm igitur talibus ac tantis te speciosis prætextibus aggressa praua cogitatio subuertere voluerit, oppone ipsi per piam meditationem, experientiam rei, dicens: Quandoquidem tu dicis mihi, bona ea quæ in vita sunt esse, propterea ego huc trāsmigraui, indignum me ipsum censens Mundi bonis, quibus admixta sunt mala, imò potiùs exuperant mala: Quemadmodum modica aqua pura, à multa venti procella ac puluere dißipatur: sic quæ putamus nos bona in vita facere, à multitudine malorum obruuntur. Quapropter ego transmigro in Montes, sicut passer, & velut passer, & velut passer liberatus sum à laqueo venantium. In hac solitudine dego, ô mala cogitatio, in qua Dominus versatus est, hic est quercus illa Mambre. hic ad cælum ferens scala, hic Angelorum castra à Iacob conspecta, hic solitudo, in qua Populus purificatus legem accepit, & sic in terra promißionis Deum vidit. Hic mons Carmelus, in quo Helias commorans, Deo complacuit. Hic campus in quo Esdras, secessu facto, omnes diuinos libros ex mandato Dei eructauit: Hic solitudo in qua Ioannes locustas edens hominibus pænitentiam prædicauit. Hic Mons oliuarum, in quem Christus ascendit, & orauit, nosque similiter orare docuit Hic Christus ille solitudinis amator. Ait enim: Vbi duo sunt aut tres congregati in nomine meo, illic sum in medio ipsorum Hic arcta illa & angusta via, quæ ducit ad vitam. Hic doctores & prophetæ, qui in solitudinibus errant, ac Montibus speluncisque & foraminibus terræ. Hic Apostoli & Euangelistæ, & Monachorum remota ab Vrbibus vita. Hæc itaque voluntariè suscepi, vt accipiam quæ Martyribus ac testibus Christi, alijsque sanctis promissa sunt, vt citra mendacium dicam: Propter sermones labiorum tuorum, ego custodiui vias duras. Noui enim Deo charum Abraham, voci Dei credidisse, & in solitudinem commigrâsse: Iacob Patriarcham extra patriam apud peregrinos vixisse: Ioseph temperantem illum diuenditum fuisse, continentiæ repertores pueros tres in igne pugnâsse Rursus ad Nazianzenum: Reliqui vrbis conversationes velut infinitorum malorum occasiones.*

Chrysost. Epist. 1. *Cum majore*, inquit, *libertate, dilectißimi, hodiè vos alloqui volo, sed sustinete,*

nete, vt discatis, quòd hæc Monachorum vita, & crucifixorum, quæ grauis esse putatur & onerosa, hac facilis & mollior esse videtur, multò dulcior est atque concupiscibilior. Et huius vos ipsi testes, qui frequenter in ærumnis & mæroribus positi, beatos vocatis, qui in Montibus atque speluncis habitantes conjugium non attigerunt, & vitam degunt tranquillam. Fora fugientes, & Ciuitates, & medios tumultus, in Montibus vitam elegerunt, cum præsenti nihil commune habentem, nihil sustinentem humanum, non secularem tristitiam, non dolorem, non curam tantum, non pericula, non insidias, non inuidiam, non zelotipiam, non absurdos amores, non aliud quicquam hujusmodi. Hic iam quæ sunt Regni meditantur, in saltibus conuersantes, in Montibus & speluncis, & quiete ac solitudine multa, & super hæc omnia, cum Deo: & ab omni quidem ijs munda tumultu domuncula: omni verò vitio ac morbo libera anima, subtilis & leuis, & aëre subtilissimo longè purior.

Eremitica & cœnobitica vita eiusdē ponderis apud Deum. Nos autem apud Deum vtrumque monasticæ vitæ genus ejusdem ponderis esse dicimus: tùm quia præter voluntatem Dei instituta atque suscepta sunt, tùm verò maximè quòd cum verbo eius ex diametro pugnant. Dei enim verbum cœtus, congregationes & societates hominum commendat, solitariam autem vitam, qualis reuera etiam Cœnobitarum est, reijcit ac damnat.

Gen. 2. Dei enim verbum est: *Non est bonum, vt homo solus sit.* Et Salomon inquit: *Melius est duos coniunctos viuere, quàm vnum solum.* Item,

Eccl. 4. *Væ vni aut soli, nam si ceciderit non erit secundus ad subleuandum eum.* In quam sententiam etiam Cicero, quamvis Ethnicus, præclarè admodum dixit, *nos natos esse ad societatem communitatemque generis humani: & siquidem alicui omnia, quæ ad victum cultumque pertinent, virgula diuina (vt aiunt) suppeterent, non tamen optaturum se vt viueret in solitudine & procul à reliquis mortalibus more ferarum*: Idemque alio loco ex Platone refert, *non nobis solùm nos natos esse, sed ortus nostri partem patriam vendicare, partem parentes, partem amicos.* Et Stoicorum dogma fuisse legimus, *quæ in terris gignuntur, ad vsum hominum omnia creari, homines autem hominum causâ esse genitos vt ipsi inter se alius alij prodesse possent. Naturam igitur ducem sequi debemus, communes vtilitates in medium afferre mutatione officiorum, dando, accipiendo, tùm artibus, tùm operâ, tùm facultatibus devincire hominum inter homines societatem.* Qua de re vide plura apud Ciceronem libro 1. Officiorum in fine.

CLASSIS PRIMA. COENOBITARVM VEL MONACHORVM.

CAPVT I.

De Origine COENOBITARVM.

De origine Cœnobiticæ vitæ opiniones variæ. DE prima Origine Monasticæ vel Cœnobiticæ vitæ variæ sunt auctorum sententiæ. Et primo quidem, adeò antiquam eam Iesuita Bellarminus facit, vt dicat, quandam ejus ad vmbrationem fuisse in lege naturæ atq; Diluuium. In quam sententiam adducuntur verbis iis, quæ Genes. 4. c. in fine leguntur: *Iste (Enos) cæpit inuocare nomen Domini.* Ex quo loco colligit, hunc Enos

Explicatur locus Gen. 4. instituisse peculiarem aliquem cultum, & sublimiorem, quàm esset Religio vulgi. Nam etiam ante Enos Adam & Abel invocâsse nomen Domini: & tamen hunc dici primò cœpisse inuocare nomen Dei: qua de re multa disputat etiam Valdensis lib 3. doctr. fid. art. 1. c. 1. Sed non aduertunt illi, aut certè se advertisse dissimulant, quid eo loco à Mose tractetur. Descripserat Caini & posteritatis ejus studia & mores impios, profanos ac detestandos, simulq; indicarât, eos simul omnes à vero Deo & cultu ejus defecisse, ac sese Mundo mundanarumque rerum studiis totos addixisse. Qua de re & Iosephus libro 1. Iud. Antiquit. cap. 4. hæc scripsit: *Adhuc viuente Adam, contigit Caini sobolem per successionem esse nequissimam & alium alio peiorem existere, qui vtique ad bella incontinentes erant. & ad latrocinia properabant. Si quis autem eorum segnis esset ad fundendum sanguinem, alijs rebus pessimis imminebat, contumeliam faciens, & auarus existens.* Ex quibus intelligitur, verum Dei cultum inter homines, adeoque omnem pietatem exstinctam tum fuisse. Subijcit igitur quando & quibus authoribus potissimũ vera Religio sit restaurata in Terra. Tum nimirum, quùm res in mundo sic essent deploratissimæ, & Adamo Seth, huic verò Enos natus esset. Ab his duobus maximè, non à solo Enos, verus Dei cultus, quia propter impietatis diluuium penè interierat, non peculiaris aliquis, qui Monachatûs adumbrationem quandam habuerit, restitutus, non de nouo institutus fuit, vt isti volunt: & cultum hunc non pauculi quidam, sed Seth & Enos cum suis omnibus tenuerunt ac fideliter obseruârunt. Colligitur hoc non solùm

solùm ex Mose,sed ex Iosepho etiam, qui loco modò citato sic scribit: *Seth perveniens ad ætatem, quæ iam posset ea quæ sunt bona discernere, virtuti studuit. Et cùm fuisset vir egregius, imitatores sui, filios dereliquit: Illi autem omnes cùm boni fuissent orti,in eadem terra sine vexatione viventes,felicissimè commorati sunt, nihilque eis vsque ad vitæ terminum crudele prouenit. Disciplinam verò rerum cœlestium & ornatum earum primitus invenerunt.* Et mox: *Isti quidem septem generationibus permanserunt, Deum iudicantes esse Dominum omnium, & ad virtutem semper inspicientes.* Cum his consentit etiam Hebraica veritas, quæ ita Latinè habet: *Tunc cœptum est vt invocarent in nomine Iehoua:* vel: *Tunc cœptum est inuocari nomen Iehouæ.* Dissentit autem, vt sæpè aliàs vulgata versio,quæ sic habet: *Iste (Enos) cœpit invocare nomen Domini*: præterea, quî possumus ex Enos Monachum facere, qui fuit conjugatus, qui in vita communi vixit, qui diuitias & res proprias possedit?

D.Hieronymus originem Cœnobitarum ad Rechabitas & filios Prophetarum refert in Epistola ad Rusticum & Paulinum: de qua sententia quid statuendum sit, supra lib.1. cap. 7. & 8. indicatum est. Vbi simul etiam demonstratur, quid Monachatus cum Nazaræorum instituto commune habeat,cap.6.

Bellarminus probare vult monachos fuisse ante annos 300. post natum Christum ex Athanasio.

Nunc venio ad nouum Testamentum, ex cujus historia Bellarminus probare conatur,fuisse ante annos 300. Monachos in Ecclesia. Ac *primò* profert authoritatem Athanasij,qui in vita Antonij dicit, *ante Antonium non fuisse quidem Eremitas, sed tamen Monachos fuisse, qui in agris, ciuitatibus vicinis, monasteria sua constituerint: & Antonium, cum Monasticen exercere voluerit, ad senem quendam accessisse, qui ab ineunte ætate monasticen exercuerit.* Hinc probare vult Iesuita contra Hieronymum,Antonium non fuisse primum Monachum, & ante annos Domini 300. fuisse Monachos. Respondeo, scriptum hoc,quod hodiè sub Athanasij nomine circumfertur,nullam prorsus fidem mereri: nuper enim admodum ad reliqua ejus opera adjectum est, Græcè enim non reperitur, nec in Basiliensi, nec in Anglicano, nec in alijs codicibus. Deinde non reperiuntur in hoc scripto vitę monasticæ leges, quas Nazianzenus scribit Athanasium suo narrationis prætextu promulgare voluisse. Adhæc cùm author scripti hujus demonstrare conatur, Antonium, Christum in omni vitæ suæ cursu imitatum fuisse,ita pueriliter & ridiculè de eo fabulatur, vt nihil cum judicio eum legisse in Athanasio meritò dici queat. Præterea falsus hic auctor dicit, *Antonium indoctum fuisse & literarum imperitum*: cùm alij contrà asserant, causidicum fuisse & valdè doctum.

Nec obstat quod Bellarminus dicit, *scripsisse Athanasium vitam Antonij, Nazianzenum, Hieronymum, Augustinum Ruffinum & alios testari.* Concedo, enim scripsisse Athanasium vitam Antonij, sed an hæc ipsa illa sit, quę hodiè exstat, ob supra dictas causas non immeritò dubitatur. Hoc quum dicimus, repræhendi in nobis non potest. Si enim Vigilius Martyr lib.5.contra Eutychen fatetur, *se libros contra Sabellium, Photinum & Arium idcirco sub nomine Athanasij scripsisse, vt præsentes cum præsentibus viderentur agere*, quid mirum, si eandem sibi licentiam imperiti Monachi sumpserunt, quorum multi confictas in claustris suas nugas sancto huic Patri supposuerunt? hujus generis enim scripta multa in primo, plurima verò in secundo Athanasij operum Tomo suppositititia inueniuntur.

Secundò, vt probet Bellarminus ante annos Domini 300. fuisse Monachos,adducit testimonium Damasi, qui scribit *Dionysium ex Monacho factum Episcopum Romanum.* Respondeo, hoc scriptum Damasi, nec apud Pontificios fidem aliquam mereri. Deinde, hic Dionysius eodem tempore, quo Antonius, se in solitudinem Carmeli, juxta Nicolaum Harlemensem in Chronico temporum, contulit ob persecutionum atrocitatem. Quid autem hoc pro Bellarmino,& Cœnobitica vita? *Ex Damaso. Iudiciũ de Damasi scripto.*

Tertiò pugnat Tertulliani & Cypriani autoritate: *Ille enim*,inquit Bellarminus, *librum scripsit de velandis Virginibus: hic verò librum eiusdem argumenti de Habitu Virginum. Vterque autem loquitur de Virginibus religiosis,& per solennem professionem Deo consecratis. Tertullianus inprimis distinguit inter Virgines Mundi, id est, seculares, & Virgines Dei, id est, sanctimoniales, &c.* *Ex Tertulliano.*

Respondeo, Bellarminus, qui putat Tertullianum in suo libro agere de velo seu habitu sacrarum Virginum, &, vt ipse vocat, sanctimonialium, refellitur tum occasione scripti, tum disputatione ipsâ. *Mos primùm fuerat*, Beato Rhenano teste in argumento hujus libri Tertulliani, *solennis apud Carthaginenses,vt non modò Mulieres, sed & Virgines velarentur: deinde res arbitrio cujusque permissa est. Quibus maior probitatis cura, veterem consuetudinem vltrò observabant, quam cætera negligebant, vel vt non præceptam, vel vt suis moribus non convenientem. Tertullianus igitur cùm cerneret, quantum ex hoc mali nasceretur, quòd Virgines aperto capite starent in congregationibus Christianorum,non secus atque in choreis solent, quæ maritum quærunt, docet hoc* *Iudiciũ de libro Tertulliani de velandis virginibus.*

libro Virgines etiam velandas esse: quòd quæ de velandis Mulieribus Paulus præcepit, etiam ad Virgines pertineant, quibus in Mulierum ordinem transitus fit, non tam per concubitum, quàm per alia quæ Mulieribus & Virginibus communiter accidunt. Apparet etiam, tum puellas aperto capite in congregationem venire solitas, volentibus sic parentibus, vt maritos ex Christianis facilius inuenirent. At Tertullianus Templum Dei, domum precationis esse vult, non nundinationis puellaris. Meminit quidem Tertullianus *Virginum Dei, & Virginum hominum*, Sed Rhenanus obseruandum esse docet, eas Virgines, quæ velatæ in Ecclesiá veniebant Virgines Dei ab eo dici: illas verò quæ foris quidem, hoc est in vicis propter Ethnicos velabantur, in ipso verò cœtu Christianorum nudato stabant capite, Virgines hominum appellari, juxta illud Geneseos, Filij Dei, & filij hominum. Idem Rhenanus non hanc Tertulliani, sed posteriorẽ Ambrosij ętatem Virgines sacratas, & ab Episcopo velatas habuisse, apertè testatur. Denique in disputatione ipsa ne verbulum quidem est, ex quo euinci possit, fuisse illo tempore Virgines aliquas consecratas. Nam quod Bellarminus obiicit ex Tertulliano hæc verba: *ô sacrilegæ manus, quæ dicatum Deo habitũ detrahere potuerũt*: &c: Loquitur ibi de iis, quæ abjecta vetere consuetudine velandi caput, nudo capite & aperto incedebant, & in cœtus sanctos veniebant. Item. *Nupsisti Christo, illi tradidisti carnem tuam*, &c. de illis loquitur, quæ sese non Mundo, sed Christo vera fide & Christiana vita consecrârunt.

Ex Cypriano. Iudiciũ de Cypriani libro de Habitu virginũ

Quod ad Cypriani librum de Habitu Virginum attinet, nihil prorsus ibi agit de sacris Virginibus, vel Sanctimonialibus, vt Bellarminus vult, sed in genere de Christianis Virginibus, & parte prima hortatur illas, vt à terreno cultu & ornamentis abstineant, quinque argumentis. Parte secunda à quibusdam Virgines dehortatur: nempe, vt non cerussa nouum corpori inducant colorem: quia manus Deo inferant, quando id quod ille formauit, reformare contendant: nescientes quod opus Dei sit omne quod nascitur, Diaboli verò quodcunque mutatur: Item, vt non celebrent lauacra cum Viris; & non intersint nuptiis, quibus animus ad nuptias non est. Parte vltimâ laudat virginitatem ab adjunctis: quòd à malo sit libera, quòd non pariat cum gemitu, & in hac vita ejus boni sit particeps, quòd in vita æterna alii quoque sensuri sint. Hæc igitur tota tractatio nihil ad sanctimoniales attinet.

Ne quid autem dissimulem, obseruandum est, librum Tertulliani de Velandis Virginibus ab eo tum scriptum fuisse, cùm jam ad Montani deliria inclinare cœpisset: quo etiam tempore duo nõ mediocria mala in sinum Ecclesiæ irrepere cœperunt; nẽpe, superstitiosa Virginitatis admiratio, quã Christus non simpliciter, sed propter Regnum Cœlorum commendauit: & praua æmulatio, quum hæretici virginitatem suorum decantarent. Atque hæc quidem duo mala altiores radices Cypriani seculo egerunt: sed tamen apud suos adhuc manebant Virgines, neque aut voto aliquo obligabantur, aut in Monasteria Ecclesiasticâ authoritate detrudebantur.

Ex Liturgia Iacobi.

His duobus testimoniis Tertulliani & Cypriani ego duo alia addo. Primum est, quòd in Liturgia Iacobi separata exstat precatio pro ijs, qui in Monasterijs degunt. Sed insunt huic Liturgiæ alia multa, quæ satis declarant eam Iacobi Apostoli non esse: ex quibus illud præcipuum est, quòd in ea talis ritus Cœnæ describitur, qui ab Apostolis obseruatus non fuit, sicut ex eorum Actis, & Iustino Martyre, qui proximè ad Apostolorum tempora accessit, colligitur. Adde, quòd λειτουργίας vocabulum pro ritu missandi Apostolorum tempore nondum vsurpatum fuit.

Ex Iustino. Iudiciũ de Quæst. & Respons. Iustini

Alterum est, quòd Monachorũ & Anachoretarum mentio fit apud Iustinum Martyrem in libro Quæstionum & Responsionũ, quæst. 21. & 110. Nam hic liber falsò Iustino adscribitur. Iustinus vixit circa annos Domini 164. & sub Cõmodo Imp. Martyrio defunctus est: & tamen qu. 82. & 86. Origenem citat, qui sub Alexandro Imp. claruit, cujus cum Matre Mammæa fuisse Origenes dicitur circa annos 212. Ex quo intelligimus, Origenem annos 48. Iustinum sequutum fuisse: & tamen ita citatur, quasi diu ante Iustinum floruerit. Deinde in quæstionibus illis mẽtio fit vocabulorum ὑποστάσεως, προσώπων, τριάδος μονάδος, quæ in genuinis ejus scriptis non inueniuntur, & longè post ab ecclesia, summâ necessitate id postulante, vsurpata sunt. Adhæc Manichæorum mentionem facit: Manes autem, sectæ istius author, diu post vixit sub Aureliano Imp. anno 260. vt centum anni omninò interfuerint inter Manetem & Iustinum. Quæst. 52. negat verũ Samuelem fuisse, quẽ maga excitauit: in colloquio autem cũ Triphone Iudæo, qui liber sine omni controuersia Iustini est, verum Samuelem fuisse ait. Fuisse & non fuisse contradictoria sunt. Neque verò existimandum sanctissimum Martyrem adeò leuem, aut inconstantem fuisse, vt modò hoc, modò aliud scripserit ac senserit. Omitto alia similia, ac præsertim tot friuolas, tot Iustini cãdore, pietate & doctrina indignissimas solutiones. Quare

liber

liber iste non Iustini videtur esse. Vnde etiã in librorum Iustini nomenclatura non inuenitur, quæ apud Ecclesiasticos historicos & Hieronymũ reperitur, Ioannes Langus, Vir doctissimus, & Iustini interpres, itemq; Pontificius, putat pleraq; in hoc libro contenta, esse quidem Iustini, sed tamen aliquos per interpretationes hæc de Monachis & similia adscripsisse, quæ deinceps imperiti nec satis considerati scribæ, in ipsum authoris contextum inseruerint.

Ex Dionysio Areopagita, & de eius Hierarchia ecclesiastica iudicium

Quartò citat Bellarminus Dionysium Areopagitam: *Is*, inquit, *Epistolam scripsit ad Demophilum Monachum: & libro de Ecclesiastica hierarchia cap. 6. prolixè monasticæ professionis formã explicat.* Quia verò nouit reiici à nostris testimonia omnia, quæ ex Ecclesiastica hierarchia citantur, vt quæ non à Dionysio Areopagita Pauli Apostoli Discipulo scripta sit, ipse probare vult, antiquissimũ esse Authorem, & quidem non recentiorem quàm sit Gregorius I. à quo citetur. Respondeo, probare debuit Iesuita, Dionysium hũc fuisse Areopagitam illum, & quidem años Domini 300 floruisse: hoc non facit, sed saltem probat antiquissimũ fuisse authorem, quod nos nõ negamus. Non tamen fuit antiquior Eusebio, qui vixit circa annos Domini 300. Constantini M. tempore. Is enim scriptores plerosque omnes diligenter persequitur & quos libros ac Epistolas singuli ediderint, nominatim indicat: horum verò nõ meminit, licèt mentionem faciat Dionysij, quòd Atheniensis Episcopus fuerit. Similiter non fuit antiquior Hieronymo, qui circa annos Christi 390. floruit: alioquin Hieronymus posuisset eum quoq; inter scriptores Ecclesiasticos; non enim potuisset ignorare scriptorem qui ante sua tempora vixisset. Eãdẽ ratione notus etiã fuisset de nomine saltem Ambrosio, Augustino, Chrysostomo, alijsq; Patribus tã Latinis quàm Græcis, quibus tã incognitus fuit, vt ex eorum scriptis colligi potest, in quibus nullam prorsus ejus, & scriptorum illius mentionem faciunt.

Bellarminus quidem hoc argumento triumphat, idq; sibi maximè fauere gloriatur. Nam cùm dicti Patres non citent Dionysij opera, signum esse, non floruisse auctorem hunc eorum tempore, & longè ipsis antiquiorem esse. Quàm firma autem sit hæc ratio Lectori judicandum relinquo. Quis enim credibile putet, libros ab Areopagita Pauli Apostoli Discipulo scriptos de cœlesti & Ecclesiastica hierarchia, de diuinis nominibus, deque alijs rebus mirificis, non futuros in summo apud omnes prætio fuisse?

Quod autem ad libros ipsos attinet facilè ex ijs colligi potest, quòd non ab Areopagita scripti fuerint. Citantur enim in ijs Ignatij epistolæ, quas scriptas fuisse post Areopagitæ mortem demum nemo dubitat: Ioannis Euangelium ejusque Apocalypsin nominat, quorum editio Dionysij morte aliquot annis recentior fuit. Epistolam misit ad Polycarpum, eumque ἱεράρχην salutat, quum tamen eo tempore admodum adolescẽtem necesse est fuisse Polycarpum. Nam Dionysium historię narrant occisum esse in Gallijs anno Domini 96. Polycarpum verò anno 166. quando ætatis suæ annum agebat 86. Citat quoque Clementem Alexandrinum Strom. lib. 8. qui vixit circa annos Domini 215. hoc est, 150. annis post Dionysii Areopagitę mortem. Quando etiam suos pręceptores confitetur istam scientiam ab Apostolis accepisse, nonne satis se Apostolorum Discipulum minimè fuisse prodit? Cumque Pontificum, Præsulum, Sacerdotum, Monachorum, Templorum, Chori &c. mentionem faciat, satis indicat ex qua officina prodierit historia illa: hæc enim nomina temporibus Apostolicis ignota fuerunt. Postremò, ipsa dictio formaque orationis noua, arguta, obscura & affectata istum Dionysium non esse Areopagitam atque Apostolicum clamat. Sed de hoc Dionysio vide plura capite 12. Classis I. Cœnobitarum.

De Abdia Babylonio.

Miror Bellarminum ex Abdia Babylonio Iphigeniæ Æthiopum Reginæ nullam mentionem fecisse. Refert enim illam lib. 7. hist. Apostol. Reginam illam, quamdiu Hyrtacus vixerit, in prætorio commoratam fuisse cum suis Virginibus, ibique diebus & noctibus diuinis rebus vacâsse. Quum verò Frater ejus ad Regnum peruenisset, qui ab Apostolo Matthæo cum sorore baptizatus sit, ipsam Templis & Monasterijs totam Æthiopiam repleuisse. Sed puduit fortasse Iesuitam hoc testimonium ex manifestè notho & suppositio libro proferre.

Apostoli an Monachi & Monachatus authores.

Quintò probare conatur Bellarminus, Apostolos primos fuisse Monachos, & Cœnobiticæ vitæ authores, rerum omnium communionem instituendo, Act. 4. Est verò hæc fallacia non causæ. Rerum enim communio non facit Monachos propriè. Alioquin Pythagoras quoq; inter suos Discipulos Monachatũ instituisset. Nam quicunque ab illo in suam disciplinam recepti fuissent, quod quisque pecuniæ familiæque habebantur. Plato etiam ex sua Republica nil nisi Cœnobium seu Monasterium, & ex ejus ciuibus Monachos fecisset. In libro siquidem 5. de legibus demonstrare conatur, felicissimum Reipublicæ statum, rerum omnium communitate constare. Inquit enim

enim, Πρώτη μὲν τοίνυν πόλις τέ ἐστι καὶ πολιτεία, καὶ νόμοι ἄριστοι ὅπου τὸ πάλαι λεγόμενον, ἂν γίγνηται κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν ὅτι μάλιστα. λέγεται δὲ ὡς ὄντως ἐστὶ κοινὰ τὰ φίλων: id est, *Prima quidem civitas est Reip. status, ac leges optima, vbi quod jam olim dicitur, per omnẽ ciuitatẽ, quàm maximè fieri potest obseruabitur: dictum autem est verè, res amicorum cõmunes esse.* Monachi quoq; essent conjuges, qui omnem suam substantiam, corpora deniq; sua communia habent. Imò omnes Christiani primi, qui bona sua in medium attulerunt, Monachi fuissent. Negat quidem Bellarminus *hanc viuendi rationem in Apostolica Ecclesia omnibus communem fuisse, sed eorum tãtum, qui volebant perfectius viuere. Petrum enim Ananiæ dixisse de fundo vendito: Nonne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat potestate?* Lucas autem disertè Iesuitam refutat; *Multitudinis credentium, ait, erat cor vnum & anima vna. Nec quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.* Nec obstat quòd in potestate Ananiæ esset, vel non vendere fundum, vel non reddere pretium Apostolis. In ejus enim potestate erat vel deserere societatem Christianorum, vel tunc tantum vendere, & pretium distribuere, quando opus erat. Ac nullus ex hac Christianorum societate arctiore vinculo tenebatur sua vendere & tribuere, quàm Ananias.

Monachi qui. Sed ii sunt Monachi propriè, qui juxta Hieronymũ, in solitudinibus vel soli vel gregatim habitant, contemplationibus suis dediti. Tale vero nihil de Apostolis in tota sacra scriptura legitur, sed potius inter homines habitârunt, cœtibus ipsorũ interfuerũt, & in ijs publicè docuerunt. Vel Monachus is est, vt hodie à Pontificijs definitur, qui ad perfectionem Christianam per obedientię, continentiæ & paupertatis votum contendit. Tale autem votũ Apostolos vel edidisse vel ab alijs exegisse, cum in cõmune sua cõferrent, probari non potest. Asserit hoc quidem Bellarminus, & dicit, Augustinum dicere, *Apostolos se voto ad hãc perfectionem obligâsse.* Augustinus autem non loquitur omnino de perfectione, nec de alio voto quàm hoc, quo omnes Christiani obligantur, & tenentur omnia relinquere & Christum sequi quando necessitas postulauerit. Dicam clarius: Augustinus lib. 17. de Ciuit. Dei c. 4. de Apostolis scribit: *Dixerant illi Ecce nos dimisimus omnia & secuti sumus te: hoc votum potentissimi voverant.* Explicat autem se mox, inquiens: *Vnde hoc eis nisi ab illo, de quo hic dicitur: Dans votum voventi?* vult dicere, Christũ, qui Apostolos vocauit, iisdem animum dedisse in hac vocatione persistendi *alioquin,* inquit *ex illis essent potẽtibus, quorum infirmatus est arcus*, id est vocent, sed votum non seruant. Votum ergo Augustinus appellat illum affectum, quem Christus Apostolis suis dedit: non temerarium, qualem Monachi faciunt, promissionem Deo solemniter factam, rerum sibi impossibilium præstandarum.

In nullius etiam, ne Petri quidem, sed solius Christi verba jurârunt Apostoli: nulliusque hominis regulam, sed Christi tantum, quam ipsi fideliter seruârũt, tum alios, vt idem facerent, docuerunt. Paulus certè grauiter reprehendit Corinthios suos, quòd non satis ipsis esset, Christianum nomen, Euangelij Regula & Baptismi votum, ac docet, Christianam Religionem flagitare, vt vni & soli Christo adhæreamus, nullis hominibus, cum Christus, nullus verò hominũ, crucis suæ supplicio nos redemerit, omnesque in nomen Christi, non hominis cuiuspiam baptizati, adeoque peculium ejus facti simus. *Apostoli in solius Christi verba jurarũt*

Continentiam autem Apostolos voluisse ex sacris literis probari non potest, sed conjugio liberè vsi sunt. Et si credimus Ambrosio, omnes conjugati fuerunt, excepto Ioanne & Paulo. Nam in explicatione horum verborum Pauli, *Despondi vos vni Viro Virginem castam exhibere Christo*, ita inquit, *Hæc non sunt referenda ad corporis castitatem: nam ita excluderemus Apostolos ab Ecclesia Dei, qui omnes præter Ioannem & Paulum habuerũt vxores, & tamen pertinebãt ad Ecclesiã.* Paulus ergo intelligit castitatem spiritûs, ne Ecclesia inficiatur idololatriâ aut adulterio hæresium & prauarum opinionum. Et Ignatius in Epistola ad Philadelphienses, itemque Clemens Alexandrinus reliquis Apostolis Paulum quoque annumerat, vt indicat Eusebius lib. 3. cap 30. Sed aiunt, *ab initio quidem Apostolos conjugatos fuisse, postquã autẽ à Christo vocati fuerint reliquisse, & quodãmodo repudiâsse Vxores, atque ab illorum consortio abstinuisse.* Respondeo, non licuisse Apostolis repudiare Vxores, nisi intercessisset adulteriũ. Dominus enim excepto scortationis casu, divortium prohibet. Neque Christus in hunc Mũdum venit, vt vinculum cõjugij rumperet seu dissolueret, sed potius hortatur, *ne homo separet quod Deus coniunxit.* Deinde etiã post ascensionem Christi inter prædicandũ euangelium Apostolos cõiugio vsos Paulus manifestissimis verbis attestatur in 1. Cor. 9. cap. vbi inquit: *An non habemus potestatem sororem Mulierem circumducendi quemadmodum & cæteri Apostoli & Fratres Domini & Cephas? Aut solus ego & Barnabas non habemus potestatem hoc faciendi?* Vbi loquitur de potestate sumendi necessaria ab Ecclesijs, ad sustentationem non Apostoli tantum sed & conjugis, si qua in illius sit tanquam legitimi mariti *Apostoli continẽtiã nõ vouerunt.* *Locus 1. Cor. 9. explicatur.*

riti comitatu. Sed hac potestate dicit se non vsú atq; adeò nec sibiipsi sumptus à Corinthiis accepisse, multo minus Vxoré fidelem secú habuisse, quæ illorú facultatibus aleretur. Nó igitur valet illa exceptio, quâ aliqui dicunt, *loqui hic Paulú nõ de Apostolorũ Vxoribus, sed de opulẽtis Matronis, quæ Apostolos sequutæ prædicationis sumptus suppeditârint.* Ná de Christo quidem tale quid legimus, de Apostolis nó ité. Deinde quæro, an Apostoli, de quibus hic Paulus loquitur, à fidelibus sumptus acceperint, nec ne? Accepisse eos palàm innuit hoc loco Paulus: ná eorú exéplo probare vult, idé quoq; sibi licere. Ad quid ergo opus erat circum ducere Matronas diuites, quæ necessaria suppeditarét? Adhęc, si de muliere tantú fideli, quæ Vxor nó esset, loqueretur Paulus, quid op⁹ erat post Sororis vocabulum Mulieris etiá addere? Quę enim Soror obsecro potest esse, quę nó sit Mulier? Soror verò esse potest, quæ tamé non sit Vxor. Cùm ergo postquam Sororem dixit, & γυναῖκα addidit, satis declarat, se non de quavis Muliere fideli, sed de Vxore fideli loqui. Præterea, si tales Matronas intelligeret, vt isti volunt, non in singulari, sed plurali loqueretur numero. Atqui non dicit, An non habemus potestatem Sorores, vel Mulieres, sed *sororem vxorem circumducendi*?

Quibus etiá illud addendú, quòd res scádali plena fuisset, si relictis propriis Vxorib. quas habuisse Apostolos extra controuersiá est, muliereulas alias circumduxissent, eoq; magis, quod hic in singulari de vna tantùm loquatur Muliere. Qua ratione obsecro adulterii suspicioné effugere potuisset Apostolus coniugatus, si relicta domi legitima cóiuge, mulierculá quandá aliá circúduxisset? Ac est sanè non leuis conjectura, hunc ipsum Paulú ab initio suá quoq; Vxoré sic circumduxisse secú, tandé autem Philippis eá reliquisse, cùm vt expeditior esset in functione Apostolatûs, tum verò ne cuiquá oneri foret ob sumptus necessarios. Meminit enim ad Philippenses quarto capite, σὲ γνήσιε σύζυγε: quod vulgatæ versionis Author transtulit, Germaná cõparé, & occasioné dedit Lyrano, vt Germanú, propriú Viri cuiusdá nomé esse putauerit, qui socius fuerit Apostoli in Euangelico Ministerio. *Locus Phil. 4. explicatur* Chrysostomus etiá indicat, fuisse nonnullos, qui illud σύζυγον pro nomine proprio acceperint. Ac mirú sanè quòd nulli comparis nomé eodé modo interpretati sint. Propriè auté σύζυγος coniugé significat, quòd coniuges quasi sub vnú iugú coniuncti & copulati sint: & est sicut & cõiugis nomen, tá fœminini quá masculini generis: vt apareat hęc verba pertinere ad cõiugé Apostoli, qué sensú & Clemés & nõnulli alii ex Græcis tenuerút, vt est videre apud Eusebiú lib. 3. c. 30. Vnde & Erasmus reddidit, *Compar germana.* Nec obstat, quo din Græco est σύζυγε γνήσιε masculine, nõ γνησία: ná id fit Atticorú more, qui frequéter masculinis pro fœmininis vtuntur: Ita idé Paulus ad Titum 2. scripsit, ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις. Vnde & Clementem Alexandrinum, Græcæ linguæ peritissimum hoc adeo nihil mouit, vt dicere ausus sit, *Paulus non detrectat in quadam Epistola salutare cõiugem suam*, vt refert Eusebius lib. 3. c. 30.

Apostoli an à carnali opere abstinuerint. Adhuc tamen contendunt, licet Apostoli circumduxerint secum Vxores suas consortium earum respuerint, tamen ab opere seu carnali commixtione abstinuisse, atque ita cœlibes vixisse. Quæro autem vnde illi hoc habeant? aut cui inter illos hæc dixerint Apostoli? Nam quod Paulus dicit, *velim omnes esse, sicut ego sum*, non multum eos iuuat. Reliquerat enim Philippis vxorem suam: ipse interim per diuersas Religiones proficiscens Euangelium prædicabat, non multum sollicitus de carnali coniunctione cum Vxore sua, præsertim cum laboribus fractus & viribus ferè exhaustus jam esset. Itaque habuit vxorem, quasi non haberet: vt quamuis esset maritus, tamen torum maritalem, pro dono sibi divinitùs concesso parùm appeteret, adeoq; cœlebs videri potuisset: eoque sese exempli loco proponit, quem imitentur.

Sed esto, vixerint omninò cœlibes, posteaquam à Christo vocati fuerunt, non tamen demonstrari potest, eos Cœlibatum seu Continentiam vouisse, de quo hoc loco potissimùm agitur.

De paupertate Apostolorum. Quod autem ad paupertatem attinet, Apostoli etiam ante suam vocationé nó opulenti fuerunt. Vocati autem à Christo, reliquerunt quidem quæ habebant, sic tamen vt quotiescunq; per negotia licuerit, ad sua redierint, quibus etiam liberè vsi fuerunt: donec in orbé digressi, suis omnibus renunciare coacti sunt: neque enim tum ædes, agros, suppellectilem & similia secum vehere aut portare poterant. At voto aliquo renuntiasse Apostolos suis facultatibus, & paupertatem promisisse, quod Monachi faciunt, ex sacris literis probari non potest.

Profert denique Bellarminus Patres, quorum plurimos asserere dicit, ab Apostolorum exemplo Religiones monasticas cœpisse. *An Patres Apostolos Monachos faciant.* Primò nominat Eusebium lib. 2. hist. cap. 16. Secundò Hieronymum de viris illustribus in Philone. Tertiò Augustinú Serm. 2. de vita Clericorum. Quarto Possidonium in vita Augustini. Quintò Isidorum de officiis lib. 2. c. 15. Sextò Cassianum Collat. 18. cap. 5. Respondeo, Eusebius non magis Apostolorum, quam omniú Christiano

rum exemplum profert: at omnes non erāt Monachi. Deinde Eusebius hoc non asserit, vt Bellarminus affirmat: sed, *Aiunt*, inquit: ex vulgi igitur sermone narrat tantùm. ac fortasse ipsos Cœnobitas notat, quorum studia paulò ante ipsius tempus feruêre cœperunt. Hieronymus in Catalogo Virorum illustriū disertè in vita S. Marci dicit, *Philonem, cùm vidisset Alexandriæ Ecclesiam judaizantem, in laudem suæ gentis librum super eorum conuersatione scripsisse*: hoc nihil ad Apostolos. Augustini Sermones de vita communi Clericorum suppositítij sunt: nec tamen loquitur Author eorum de Monachis, sed de Clericis: id etiam facit Posidonius. Isidorus dicit, *Cœnobitas imitatos esse exemplum Apostolorum, qui omnia communia habuerint*: non autem vitam Apostolorum, quos nunquam existimauit esse Monachos. Cassianus dicit, *primos* Monachos ad exemplum primorum Christianorum omnia communia habuisse.

Chrysostomus nō vult Apostolos fuisse Monachos.

Constare itaque jam puto Apostolos non fuisse Monachos: cui enim definitio nō conuenit, nec definitum competit. Astipulatur mihi Diuus Chrysostomus, qui homiliâ primâ in Marcum ait: *Vt Sacerdotum principes sunt Apostoli, sic Monachorum princeps est Ioannes Baptista.* En Sacerdotum Principes facit Apostolos, non Monachorum, quod vtique fecisset, si Apostoli Monachi fuissent, aut cœnobiticam vitam instituissent. Idem Pater homiliâ vndecimâ in Epistola ad Hebræos disertè testatur. Pauli tempore *ne vestigium quidem Monachi fuisse.* Quod autem Bellarminus dicit, loqui hic Chrysostomum de Corinthijs tantum, apud quos ne vestigium quidem Monachi fuerit, at non propterea sequi, non fuisse tunc Monachos in Palestina & Ægypto, puerile est: nam in genere loquitur, sine omni exceptione, quam sine dubio Vir prudentissimus adjecisset, si Apostolorum ætate vspiam Monachi fuissent. Confirmat etiam nostram sententiam, & istorum opinionem confutat D. Hieronymus, qui in vita Hilarioris ita scribit: *Ad Hilarionem certatim de Syria & Ægypto confluebant, ita vt multi crederent in Christum, & se Monachos profiterentur. Nec dum enim tunc Monasteria erant in Palæstina, nec quisquam Monachum ante S. Hilarionem in Syria nouerat. Ille fundator & eruditor hujus conuersationis & studij in hac Prouincia fuit.* Conferantur hęc cum Bellarmini sententia, & videbis δὶς διὰ πασῶν discrepare. Volunt isti Apostolos fuisse Monachos, & Monachatum Hierosolymis instituisse: contendunt etiam Apostolorum ętate fuisse Monachos in Palæstina & Ægypto. Chrysostomus autem dicit, *Sacerdotum principes fuisse Apostolos, vt Monachorum Princeps fuerit Ioannes Baptista.* Negat etiam apertissimè Hieronymus, monasteria fuisse in Palæstina, aut Monachos ante S. Hilarionem in Syria: sed hunc ipsum virum *fundatorem, non restauratorem* hujus conuersationis & studij in hac Prouincia fuisse. Floruit autem circa annos Domini 301. Hilarion.

Sextò Bellarminus putat, Religiosos illos, quorum Philo Iudæus de vita contemplatiua, vel de Supplicum virtutibus mentionem facit, quique in Ægypto, & præcipuè circa Alexandriam in loco quodam ad Lacum Mariam, Nicephorus Maræoticum vocat, in agris & hortis solitarijs extra muros Vrbium plures numero quàm quatuor millia habitârunt & philosophati sunt, Christianos fuisse, & Monachatui vel Cœnobiticæ vitæ initium & occasionem dedisse: quòd illi ferè per omnia eam vitam duxerint, quam hodiè Monachi ex præscripto legis agere soleant.

Religiosi quorum Philo meminit an Monachi Christiani.

Eusebius, inquit, Bellarminus, *lib. 2. hist. cap. 16. dicit, Philonem Romæ S. Petrum vidisse, atque ejus adhæsisse colloquijs, & eorum vitam qui in monasterijs degunt, luculenter scripsisse. Item Epiphanius hæresi 29. quæ est Nazaræorum, de hoc libro Philonis loquens; Monasteria*, inquit, *ipsorum in vicinia circa Mariam Paludem recensens, non de alijs narrauit, quàm de Christianis. Hieronymus de viris illustribus in Philone, posteaquam docuit, Philonem de Christianis esse loquutum, subjungit: Ex quo apparet, talem primam Christo credentium fuisse Ecclesiam, quales nunc Monachi esse nituntur.*

Quibus respondebo non meis, sed Viri doctissimi Iosephi Scaligeri verbis, qui libro sexto de Emendatione temporum ita eos refutat. *Philo*, inquit, *duos libros de ea secta philosophorum scripserat, quos Essæos cabant. Alter est* περὶ πρακτικοῦ βίου τῶν Ἐσσαίων, *qui erant* κοινόβιοι, *quem inscripsit hoc titulo*, ὅτι πᾶς σπουδαῖος ἐλεύθερος. *Alter liber est* περὶ θεωρητικοῦ βίου τῶν Ἐσσαίων *qui erant*, μονάζοντες καὶ μονόβιοι. *In hoc libro* θεωρητικῷ *describit* τῶν μοναζόντων καὶ ἀσκούντων Ἐσσαίων *vitam, studia & mores: eosque ait* παρωνύμως εἶναι τῆς ὁσιότητος, *Quare?* ἐπειδὴ, inquit, καὶ ἐν τοῖς μάλιστα θεραπευταὶ θεοῦ γεγόνασι. *Disertè ait cultores Dei vocatos, patrio idiomate, hoc est, Syriaco: in quo* חסי & חסיא est ὅσιος, & חסיותא, ὁσιότης. *Vnde Græci perspicuè suum* ὅσιον *mutuati sunt. Tantum igitur abest, vt Christiani fuerint illi* θεραπευταὶ, *vt pertinaciores hostes non habuerint Christiani, quàm eos, qui plurimis ceremonijs Iudaicis addicti erant. Quod si illi* θεραπευταὶ *fuissent Christiani, igitur & Christiani fuissent* ἡμεροβαπτισταὶ, *vt illi. Vide quid fit, vbi*

sit, vbi authoritas antevertit veritati. Quicunque enim illa legunt vel audiunt non dubitant vera esse, quia ab Eusebio profecta. Itaque non solùm illum in hac re imitatus est Epiphanius, sed etiam, quod Eusebij mentem malè assecutus sit, deterius illo pronuntiauit. Nam quia Eusebius inde eos θεραπευτὰς *à Philone dictos putauit, quòd in nomine Iesu morbos depellerent: icirco Epiphanius putauit ab Eusebio* Ἰεσσαίους *quasi dictos,* παρὰ τὸ Ἰάσασθαι *, quasi* Ἰατρὸς *Hinc fit catena non illius fati Chrysippei, sed errorum inuicem se consequentium. Nam* Ἰησοῦν *non* σωτῆρα *, vt Angelus Virgini nunciauit, sed Graecè* ἰατρὸν καὶ θεραπευτὴν *nominat. Et quorsum, inquies, Iudaei Essai ad tempora Christi? Res est ipsa, de qua agimus. Nam hoc ipsum respondere volumus, veteres istos summos Viros, cùm de incunabulis Christianismi scribunt, multa à veritate aliena saepè pronunciasse. Neque in hoc solùm errauit Eusebius, sed insuper in alijs multis.* Eusebij errores. *Quippe cùm legisset apud Lucam in Actis Apostolorum paulo ante Christi mortem fuisse quendam nomine Theudam, qui collectâ hominum perditissimorum manu, ingentem tumultum in Iudaea excitauit: non collatis temporum & rerum rationibus, statim putauit eum esse Theudam, de quo Iosephus lib. 20. Antiquit. Iudaicarum loquitur: cùm inter vtrunque minimum intersint anni duodecim. Par error, quòd cùm apud Iosephum mentio fiat duobus locis Iuda Gaulanita, qui in diebus censûs Iudaici Author fuerat populo à Romanis desciscendi, putat eum censum, siue* ἀπογραφὴν *idem esse cum illa descriptione, quae in Dominici natalis tempus incidit. Neque aduertit, alteram decennio post natum Christum factam. Atqui cogitandum erat, multum interesse,* πάσαν Οἰκουμένην ἀπογράφεσθαι*, vt accidit nascente Christo, & vnius Iudaea rationes, & patrimonium Archelai in fiscum redigi: quod quidem contigit ipso Archelao Viennam relegato: à quo tempore coepti procuratores fisci in Iudaeam mitti. At verò descriptio illa, quae in natalem Domini incurrit, ideò facta, quia tum Breuiarium totius imperij conficere in animo habebat Augustus: in quo opes publicae continebantur, quantum Ciuium sociorumque in armis, quot classes Regna, Prouinciae, tributa aut vectigalia, & necessitates, & largitiones, & hujusmodi alia, vt habes apud Cornel. Tacitum & Suetonium.* Similiter lapsum putat Eusebium Scaliger in numero anni captae & euersae Hierosolymae, itemque mortis ac passionis Christi. Adhaec quod relationem Eusebij ex Philone de Religiosis istis circa Alexandriam, attinet, secum ipse pugnat: quae enim in historia Ecclesiastica de Christianis vult intelligi, ea ipsa ad verbum ferè de Praeparatione Euangelica libro octauo capite quarto, de Essaeis narrat: quaeque in Ecclesiastica historia σεμνεῖα καὶ μοναστήρια vocat Religiosorum istorum, ea de Praepar Euang. *Synagogas* appellat. Vt non immeritò Scaliger admoneat, *licet Eusebio hoc nomine plurimùm debeatur, quòd omnia apud veteres Scriptores Africanum Tatianum aliosque sparsa in vnum conspectum conjecerit, eoque multum historiae contulerit, nihilominus non minori cum delectu scripta eius legenda, quàm legerit ipse scripta veterum.*

Franciscus Iunius in Animaduersionibus suis ad Bellarmini Controu. 5. lib. 2. clarè etiam indicat, de quibus Philo scripserit, & vt malè ipsum Eusebius intellexerit. *Hieronymus*, inquit, *ex Eusebio hausit: Eusebius ex falsa Philonis interpretatione. Nam quum Essenorum apud Iudaeos duo fuerint genera, horum* κοινοβίων*, qui in actiua, illorum* μονοβίων*, siue* μονοζώντων*, qui in contemplatiua vita sese occupabant; prout & Iosephus distinguit lib. 2. de bello Iud. cap. 7. Philoni visum fuerat de vtroque genere dicere libris singularibus: quorum priorē inscripsit* περὶ τοῦ πάντα σπουδαῖον ἐλεύθερον εἶναι*, siue* ὅτι πᾶς σπουδαῖος ἐλεύθερος*, posteriorem verò* περὶ βίου θεωρητικοῦ ἢ ἱκετῶν *(vt refert Eusebius lib. 2. hist. Eccles. cap. 17.) siue* περὶ βίου θεωρητικοῦ καὶ ἱκετῶν*, quemadmodum vulgo apud Philonem legitur. Priore postquam de illis egit, qui vitam actiuam jam olim coluerunt in Palaestina Syriaque ut alij apud alias gentes Philosophi; ad secundos venit posteriore libro, in cujus principio & claudit libri superioris, & ingreditur libri ipsius argumentum de Essais Iudaeorum tam apertè, vt vel Eusebium ipsum mirer tam properè tantae lucis oblitum esse, vt Iudaicum* ἐπιτήδευμα*, planè Iudaicum, Christianis praeter Philonis mentem tribueret. Qui de Christianis exponunt Philonis argumentum, ab ijs deleri oportuerat & priorem librum inde à medio ipsius, & posterioris principium totum, vbi se de altero Essaeorum genere profitetur dicturum esse. Hypothesi ergo falsa omnia superstructa sunt, ideoque optimo jure negari debent.*

His etiam assentitur Danaeus. *De Philone Iudaeo*, inquit, *quòd Bellarminus scribit, eum Monachos Christianos & vidisse, & laudâsse in libro de Vita contemplatiua, falsum est. De Essenis loquitur, quemadmodum & liber ipse, & Hyeronymus de Custodia virginitatis ostendunt, & Plinius Philoni aequalis libro 5. cap. 17. & Iosephus lib. 2. cap 7. de Iudaico bello, ac lib. 18. cap secundo Antiquitatum. Ergo omnes istos falsos testes pro se adducit Bellarminus. Nam quòd Eusebium lib. 2 hist Epiphanium haeresi 29. Hieronymum de Viris illustribus, suae sententiae testes & suffragatores citat, nihil promouet. Omnes enim illi falsum vnius Eusebij judicium secuti senserunt, non loqui Philonem de Essenis, sed Monachis*

nachis Christianis. Nam quamlibet noui hujus vitæ generis commẽdandi occasionem quæsiuit & captauit Eusebius, non rectè tamen Philonis mente perpensâ sed ad istam commendationem quo jure quâue injuriâ, eam Eusebius detorsit, sicut & in multis alijs errauit. Ineptè etiam Bellarminus Philonem & Iosephum de Monachis Christianis loqui putat, quos illi sic laudent, vt neminem plus possint. Vterque autem Christianos ne semel quidem nominauit in suis libris, tam eos oderunt, velut infestissimos suæ gentis Iudaicæ hostes &c.

Eusebio aduersatur Hieronymus. Horũ sentẽtię etiã Hieronymus alio loco assentitur. Nã cùm in Epistola ad Eustochiũ studia, ritus, mores, instituta & cõsuetudines primorũ Monachorũ Ægypti enumerâsset, ita concludit eã narrationem, *Tales* ait, *Philo Platonici sermonis imitator, tales Iosephus, Græc⁹ Liuius, in secunda Iudaica captiuitatis historia, Essenos refert.* Non ergo Christianos esse putauit pater hic Religiosos istos circa Alexãdriam, sed Essenos: Christianis tamen Monachatũ profitẽtibus in ritibus, institutis ac tota viuẽdi ratione perquàm similes. Simul etiam hoc testimonio Hieronymi ij confutantur, qui dicunt, non loqui de ijsdem, Iosephũ & Philonẽ. Dicit autem Hieronymus, *se eadem referre de Monachis, quæ Philo & Iosephus de Essenis*: ergo de ijsdem scribunt Iosephus autem scribit de Essenis, quã antiquã sectã fuisse testatur apud Iudæos lib. 18. Antiq. c. 2. Hanc Charybdim sine dubio videntes nonnulli, locum hũc Hieronymi nefarie corruperũt: nam (vt Erasmus admonet) pro eo quod pater iste scripsit, *Essenos refert*, ipsi posuerunt, *esse nos debere refert*. Hoc igitur alij concedũt, sed tamẽ volunt eos de Christianis loqui: in qua sententia est Matthæus Galenus in lib. de Origine Monastices c. 5. Possem simpliciter respondere hoc esse petere principium: de eo enim controuertitur fuerintne Christiani, an non. Quæro autem quis vnquã Essenos Christianos esse dixerit? Perinde hoc est, ac si dicerem Pharisæos & Sadducæos Christianos fuisse. Fuerunt scilicet, eâ nimirum ratione quâ Monachi sunt Christiani: hostes videlicet Christi ejusque Ecclesiæ truculentissimi. Neq; valet illa distinctio, quã dicunt, fuisse tria genera Essenorum, nimirum Essenos Samaritanos, Essenos Iudæos, & Essenos Christianos, ex Iudæis conuersos, quos Epiphanius Essæos vel Iessæos nominet hæresi 29. Nam quos Epiphanius Iessæos vocat, illi ipsi sunt de quibus Philo scribit: eos autem fuisse Iudæos, non Christianos satis à nobis probatũ puto. Epiphanius verò, tùm deceptus ab Eusebio, Christianos eos esse putauit: tum, quia mẽtem Eusebij non rectè est assequutus, deterius illo pronuntiauit. Quia enim Eusebius Essenos, quos Philo θεραπευτὰς vocat, sic appellatos existimauit, quòd in nomine Iesu morbos curarent: ideirco Epiphanius eos Ἰεσσαίους vocauit, παρὰ τὸ ἰάσασθαι à medendo, quasi ἰατροὺς medicos. Et ex hoc errore Epiphanij distinctionem hanc Essenorum hausiũt isti. Adde his omnibus, quòd Marcellus Francolinus pontificius in lib. de Horis Canonicis c. 3. apertè fatetur, Philonem *putâsse* quòd de suis Iudæis scriberet.

Sed esto, fuerint illi, de quibus Philo scribit, Christiani, vt Eusebius & Epiphanius, totaq; cohors Pontificiorum volunt, nihilominus causa illorum Monachis nostris parum proderit. Iosephus enim tot & tantos errores illis tribuit, quorum ipsos quoq; puderet Monachos. Audiamus etiam de illorũ institutis judicium Sozomeni, qui lib. 1. c. 12. suę historiæ inquit: *Philo quidem ad hunc modum scribens Hebræos significare videtur, qui ipsius temporibus Christianismũ amplexi: Plus æquo Iudaicè conuersabantur, & gentis suæ ritus obseruabant.* En disertè dicit, Religiosos illos, de quibus Philo scribit, Christianam quidem Religionem amplexos, sed in ritibus, institutis ac moribus, quos obseruãrint, plus æquo Iudaicè conuersatos esse, & eosdem ritus quos obseruârint cùm adhuc Iudæi essent, Christianos factos retinuisse. Similiter Hieronymus in Catalogo virorum illustrium eos Iudaizantem Ecclesiam vocat, in vita S. Marci. Qui igitur illos imitãtur hodiè, & ritus ac consuetudines suas ab illis mutuãtur, Iudaizare se hoc testimonio Sozomeni & Hieronymi cõuincuntur.

Essenorum instituta promouit Monachatum. Nihilominus tamen, quicquid sit, non negauerim, horum Essenorum institutum, seu potius superstitiones, in ipsam quoq; Ecclesiam, veluti Gangrenam quandam serpsisse. De Cœlibatu & Virginitate eorum nemini dubium esse debet. Scribit enim Iosephus lib. 2. c. 12. de Bello Iudaico, *primarium caput sectæ hujus fuisse* ὑπεροψίαν γάμου καὶ ἐγκράτειαν, *contemptum conjugij & continentiam.* Eusebius quoque lib. 8. cap. 4. de Præparatione Euangelica, recitat multas Essæorum contumelias contra conjugium & sexum muliebrem. Et Philo in libro de Vita contemplatiua refert, *in eorum conventibus fuisse, præter Viros cælibes*, etiã Mulieres γηραλέας παρθένους, id est, vetulas Virgines castitatem seruãtes. Cùm igitur, vt Plinius & Solinus meminerunt, Essænorum hic cœlibatus Gentibus quoque admirationi fuerit, ideò multos quoque inter Christianos eum imitari voluisse credibile est. Idem judicandum etiam de ipsorum σεμνείοις seu φροντιστηρίοις & habitationibus in quibus vitam, Monachatui, nostro in jejuniis aliisque ritibus non absimilem, egerunt, quamq; absq; dubio plurimi, mo-

mi molestiarũ huius seculi & rerũ humanarum tædio, ad eorum exemplum elegerunt.

Cœnobitica vitæ authores qui. Alii igitur, & rectius, meâ quidem sententiâ. Eremitas, puta, *Paulum illum Thebæum, & Antonium Ægyptiũ*, monasticę vitę authores constituunt. In qua opinione sunt Hieronymus, Vincentius, Sabellicus & plures alii, vt supra indicauimus. Quòd enim hi primò necessitate vrgente fecerunt institueruntq; id alii mox in legem & consuetudinem vertenũt. Confestim enim *Antonius* multos sectatores nactus est, partim in Ægypto & Lybia *In Ægypto, Syria, &c. monasticæ qui authores.* partim in Palæstina, Syria & Arabia fatetur hoc quoq; Baronius Tom. 3. Pap. 386. *Cùm inquit, ex omni hominum genere ad Antoniũ inuisendum cõfluerent, & ab eodem ad cõtemptum seculi, & perfectæ vitæ studium arripiẽdum sedulò inuitati, idem viuendi genus & institutum capesserent; complura condidit monasteria, cœnobiticaq; ipse primus vitæ iecit fundamenta: adeò vt Cœnobitarum Monachorum institutor sit habitus.* Ex mox: *Antonius Monachos in vnum collegit, & in diuersa loca, tanquam in diuersis aluearijs apum examina distribuit, qui sub eius disciplina à seculi abdicatione ad monasticam professionem amplexandam fuerant persuasi.*

Inter hos autem præcipuus fuit *Paulus ille, qui Simplex* est cognominatus: Item *Sarmatas, Amatas & Macarius*, in primisq; *Hilarion* in Syria, ad quem propter Miracula eius certatim ex Syria & Ægypto confluebant, & se Monachos profitebantur. Polyd. lib. 7. c. 1. Hos mox imitatus est etiam *Amon* & ipse Ægyptius, & *Eutychianus* qui in Olympo fuit, qui multos quoque sectatores habuerunt. Et hi quidem ceu Duces floruerunt sub Constantino Magno.

Sub Constantino eius filio, Antonii æmulatores fuerunt primarii duo *Macarÿ, Pambo, Paphnutius, Appollonius, Anub*, & in primis *Pachomius*, qui in Tabenna Insula Monasticam vitã instituit, vt suo loco dicetur copiosius. Iuliani, Iouiniani & Valentiniani Imppp. tẽporibus enituerũt *Ioãnes* quidam Ægyptius, *Amon* item Tabennosiotes, qui in Tabenna insula monasteriis præsidens 3000. discipulorum habuit, in quibus erant *Benus & Theonas* monasticorum ordinũ Duces, quemadmodũ & alibi *Copres, Helles & Helias*. Patres item Monachorũ celebres tum fuere *Isidorus, Serapion & Dioscorus*. Inter quos Isidorus monasterio suo circumcirca tignis & muro septo, dedit operam, ne quis eorũ qui in disciplina ejus erat, foras progrederetur: sed vbi quantum satis est rebus necessariis vsus esset, in loco suo maneret. Serapion verò ad 10000. Discipulorum habens, circa Arsenoiten vixit. Dioscoro 100. erant sectatores. Sozom. lib. 6. cap. 28. & 29. Præter hos & *Apollos* circa pubertatis annos monasticam vitam ingressus, cùm annos 40. in solitudine versatus esset, speluncam quandam subiit, atque ibi habitare cœpit, multorumque Monachorum Dux & Author fuit.

Eodem etiam tempore apud Alexandriã & circa Mareoten, atq; vicinos Lybies multi in solitudinibus habitârunt, qui duorum millium numerũ expleuere: inter quos pręcipuus fuit *Dorotheus* ille Thebis oriundus. Circa angustias verò terræ, quæ in Ægypto sunt, à transuehendis nauibus Διολκὸς dictas *Piamon & Ioannes* quidam Monachorũ multorum duces fuere. Apud Scetim quoq; Monasticam exercuit vitam *Marcus* quidam, quem inopinatum, per ludum homicidium Monachum fecit pœnam delicti timẽtem. Circa Scetim etiam Mons fuit Nitriæ, in quo ingens Monachorum fuit multitudo, nimirum 5000. teste Hieronymo ad Eustochium de Virginitate custodienda, & monasteria contigua non pauciora quàm 50. Quorum quædam fuerunt, in quibus Monachi communiter, quædam in quibus seorsim habitârunt. Fuit & alius locus ad interiorem solitudinem vergens, & ab istis stadiis 70. distans. *Cellarumis* nomen habuit, quòd Monachorum ibi domicilia, non continenter, sed sparsim constructa essent. Hæc Niceph. lib. 11. c. 34. 35. 36. & 37. Qui plura de hujus vitæ authoribus scire cupiat, legat Sozom. lib. 3. cap. 14. & lib. 6. c. 28. 29. 30. 31. 32. 33. & 34. Et Socratem lib. 4. cap. 23. Ex his igitur patet, Eremitas fuisse scaturigines & seminaria Cœnobitarum.

Armenijs, Paphlagonibus, iisque qui ad Pontum habitant, monasticæ conuersationis Eustathium Armeniæ Episcopum, sed hæreticum, Authorem fuisse circa annum 320. à multis creditum Sozom. retulit lib. 3. c. 14. Quo tẽpore Thraces & Illyrios, & quotquot nationes Europam incolunt expertes fuisse monasticorum contuberniorum Sozomenus eodem loco disertè affirmat: sicut etiã Niceph. lib. 9. c. 16. testatur, Monachatũ nimirum vsq; ad Constantiũ Cõstantini Magni filium per Thraciam & Illyricũ prorsus incognitum fuisse. Per reliquam verò Europam ante Hieronymi ætatẽ Monachatũ nõ fuisse, inde apparet, quòd vix in aliquo Latinorũ scriptore ante Hieronymũ, Monachi nomen reperitur. Refert autẽ Sozom. lib. 4. c. 27. *Marathonium* persuasione Eustathii illius Episcopi Sebastiæ Religiosam vitã illustrâsse, & contubernia Monachorũ primò õniũ Cõstãtinopoli instituisse, quæ ab eo tẽpore per successionẽ cõseruata fuerint. Fuit autẽ hic *Marathonius* Macedonianus, quorũ hæresim tanto studio & pecuniis adiuuit, vt Macedoniani à nonnullis eo tempore Marathoniani vocati fuerint: solus enim ille *In Armenia Paphlagonia, &c. monastica qui author.*

cum

cum contuberniis suis in causa fuit, quòd hæresis ista non prorsus Constantinopoli exstincta fuit.

Monachatus quomodo & quando in vrbē Romam intro ductus.

Quomodo autē & quando in vrbē Romā Monachatus immigrârit in Epiphanio Marcellæ Hieronymus indicat. *Nulla*, inquit, *eo tempore nobilium fœminarum nouerat Roma propositum Monachorum, nec audebat propter rei nouitatem ignominiosum, vt tūc putabatur, & vile in populis nomē assumere. Hæc ab Alexādrinis Sacerdotibus, Papaque Athanasio, & postea Petro, qui persecutiones Arrianæ hæreseos declinātes, quasi ad tutissimum communionis suæ portum, Romam cōfugerant, vitam B. Antonij adhuc tūc viuētis, monasteriorumque in Thebaide Pachomij, & virginum ac viduarum didicit disciplinam. Nec erubuit profiteri quod Christo placere cognouerat. Hāc multos post annos imitata est Sophronia & aliæ. Hujus amicitijs fruita est Paula vēerabilis, in hujus cubiculo nutrita Eustochium, virginitatis decus, vt facilis æstimatio sit, qualis Magistra, vbi tales Discipulæ.* Et in consolatione ad Pāmachium super obitu Paulæ, *Nostris temporibus*, inquit, *Roma possedit, quod Mundus ante nesciuit: tum rari sapientes, potentes, nobiles Christiani, nunc multi Monachi sapientes, potentes, nobiles, quibus cunctis Pammachius meus, sapientior, potentior, nobilior, &c.*

De Virginitatis, *seu* Cœlibatûs studio *Primitiuæ Ecclesiæ*, *quo* MONACHATVS *non mediocriter promotus fuit.*

Virginitas in vsu apud Ethnicos.

PRomouit hoc vitæ genus plurimùm *Virginitatis* seu *Cœlibatûs* institutū, quod jā tū in primitiua Ecclesia frequentissimū vsitatissimumq; fuit: de quo si rem paulò altius repetā, haud alienū ab instituto nostro fortasse fuerit. Fuisse Virginitatis vel Cœlibatûs studium in vsu apud Ethnicos quoq; negare nemo potest, qui vel parū historias eorū legerit. Hierophantas enim Atheniensiū vsq; ad sua tempora sese cicutæ sorbitione castrâsse, & postquā in Pontificatum fuerint electi uiros esse desiisse, Hieronymus refert lib. 2. contra Iouinianum. In quem locum Erasmus annotauit, *Hierophātas nō propriè dici sacerdotes, sed magis sacrorum custodes, quos Latinè vocamus Æditưos.* Et Alexander ab Alexandro lib. 5. c. 12. prolixè describit, Virgines Vestales non tantū apud Romanos, verùm etiam in Mineruæ templo & apud Delphos, ignem peruigilem custodiuisse: & apud Assyrios Dianam Ecbatanam non alios, quàm sacerdotes perpetuæ Virginitatis voluisse. Cheræmon, quoque Stoicus apud Hieronymum lib. 2. contra Iouinianum de vita antiquorum Sacerdotum Ægypti narrat, *quòd nūquam Mulieribus se miscuerint, nunquam cognatos & propinquos: ne liberos quidem viderint, ex eo tempore, quo cæpisset diuino cultui deseruire, à carnibus & vino semper abstinuerint, maximè propter appetitus libidinis restinguendos.* Et Magnæ Matris Deûm Sacerdotes ex flumine Phrygiæ bibebant, ex quo ita furere incipiebant, vt se virilitatis parte priuarent: vnde & *Semiuiri* dicebantur, quia castrati & exsecti. Diabolus enim etsi nefandissimis libidinibus delectetur, solùm tamen legitimum conjugium à sacris suis idololatricis prætextu puritatis repulit.

Virginitas apud Iudæos quando cœpit.

Ac licet in veteri Testamēto Virginitas seu Cœlibatus non esset in magna authoritate, tamen post Machabæorū tēpora, quùm vera Religio collapsa & exstincta esset. Virginitas, quoq; in pretio haberi cœpit, Essenis authoribus potissimùm, quorū doctrinæ primariū caput fuit, γάμου ὑπεροψία Conjugii cōtēptus, quòd scilicet Vxores nō admitterēt, sed auersarentur, vt Iosephus indicat lib. 18. c. 2. Antiquit. & lib. 2. c. 12. de Bello Iudaico. Cumq; propter hāc speciē Esseni in magna authoritate & admiratione essent, instituerunt etiam Scribæ & Pharisęi peculiaria quędā & determinata continentiæ tēpora à conjugibus, aliqui quadriennium, aliqui octennium, nonnulli etiam decennium: & tēpore illo durante peculiares purpuræ fimbrias gerebant, vt hominibus continentiæ suæ professionem ostentarent: ita enim Epiphanius inter hæreses apud Iudæos, ante Christum, describit Pharisæos & Scribas Tom. 1. lib. 1. hæresi 15. Ad hoc institutum Essenorum, Scribarum & Pharisæorum respexisse videntur Apostoli, quando Domino dixerunt Matt. 19. *Si tale est negotium hominis cum vxore, nō expedit cōtrahere matrimonium.* Quod perinde aliqui putant esse, ac si dixissent: Si ita res habet vt dicis, Esseni, Scribæ & Pharisęi rectè faciunt, qui conjugium auersantur & continentiæ student. Christus verò ita respondet, vt ostendat, donum veri cœlibatûs nō quidem omnibus datum esse: esse tamen nonnullos qui ad promouendum Euangelium felicius, sponte ac volentes à conjugio abstineant, cùm neq; ab ipsa natura, neq; vi hominum prohibiti fuerint ne Mulieribus commisceri possent.

Cælibatus studium in Ecclesiâ Christi vt irrepserit.

Scripsit hęc Essenorū superstitio in ipsam quoq; Ecclesiam post Christi ascensionē, vt nimirum, quū intelligerent esse eos ob continentiam & cœlibatum in maxima admiratione non solum apud Iudæos, sed Gentes quoq; esse etiam qui propter Regnum Cœlorum sese castrâssent, ipsi quoq; non modò quæstiones ea de re mouere, sed insuper etiam ei studere inciperent, non Virginitatis amore, sed superstitione quadam, & κακοζηλία. Nam ex 1. Corin. 7. cap. haud obscurè col-

rè colligi poteſt, quæſiuiſſe à Paulo Corinthios, an filias ſuas elocare, an veluti Chriſto ſacras in perpetua Virginitate tenere domi debeant, quo liberius ei ſeruiát? Quibus Apoſtolus quaſi ſuperſtitioné præ foribus Eccleſiæ ſtanté videns, magna cum prudentia & cautione reſpó det: *Bonū eſt homini Mulierē non attingere*: ſed exceptionem addit: *Attamen vitandam ſcortationem, quiſq; ſuā habeat, & quæq; ſuum.* Rurſus dicit *Velim omnes eſſe vt ego ſum*: mox tamen ſermoné téperat, *Quiſq; (ait) donū ſuum habet à Deo, alius ſic, alius autē ſic.* Porrò *Virginibus*, inquit, *& Viduis dico, bonū eſt, ſi ſic permanſerint*: ſed ſtatim addit cautionem: *Qui non continent nubant*: Et *melius eſt nubere quàm vri.* Item, *Solutus es ab vxore, noli quærere Vxorem*: ſed ſubiicit, *Si nupſerit Virgo, non peccauit.* Poſtremò, *Qui celebs eſt*, inquit, *curat ea quæ ſunt Domini, quomodo placiturus ſit Deo: at qui ducit Vxorem, ſolicitus eſt de his quæ ſunt Mundi, quomodo placiturus ſit Vxori. Innupta curat ea quæ ſunt Domini, vt ſit ſancta cùm corpore tum ſpiritu Cōtra, quæ nupta eſt, curat ea quæ ſunt Mundi*: ſed adhibet rurſus cautioné: *Hoc autem dico ad id quod vobis conducibile eſt, non vt vobis laqueum iniȷciam, ſed vt quod honeſtum ac decorum eſt ſequamini*: &c.

Pauli ſentētia de virginitate 1. Cor. 7.

Quávis auté hoc reſponſo Pauli ſuppreſſū hoc malum in Eccleſia pullulás videri meritò potuiſſet, eradicari tamen amplius non potuit, ſed magisq; creuit, ipſis adhuc Apoſtolis viuentibus. Cauſæ ejus fuerunt multæ & variæ. *Primò* enim nonnulli verba Pauli ſimpliciter intelligentes, nec cautiones & temperaméta admittentes, ſibiipſis perſuaſerunt, Cœlibatum & Virginitatem Conjugio longè prēſtantiorem, cultumq; Deo gratiſſimum acceptiſſimumque eſſe.

Cauſæ progreſſus virginitatis inter Chriſtianos, 1.

2\. *Deinde* illo tempore res Eccleſiæ ob graues perſecutiones paſſim erant afflictiſſimę, omniū malorū cauſa Chriſtianæ Religioni imputabatur, & fœda horrendaq; ſcelera de fidelibus ſpargebantur: quo factū fuit, vt cójiceréntur ſine diſcrimine in carceres, beſtijs dilaniandi obijcerentur, aliaq; ad ſupplicia dira atque horrenda raperentur, & impunè permitteretur omnibus in locis ſæuire in Chriſtianos quibuſcunq; id libitum fuiſſet. Exiſtimârunt igitur Virginitatis ſtatum, in tantis perſecutionum procellis, magis conuenire fidelibus, vt quibus minus graue moleſtumq; eſſet, ſi ſoli fugerent, ſoli trucidaréntur jugularenturq; quàm ſi adhæc cogerentur etiam ſolliciti eſſe de Vxore & liberis. Quò etiam Paulus reſpiciens in 1. Cor. 7. c. ſuaſit quidem, ſed non præcepit Virginitaté fidelib., inquiés: *Arbitror hoc bonū eſſe propter præſentē neceſſitatē.* Loqui enim hic videtur Apoſtolus non de hujus generis moleſtijs, quæ Chriſtianis non ſunt peculiares, ſed tū infidelibus etiá in matrimonio conſtitutis communes: verùm de tali quadá neceſſitate quæ Chriſtianos tū peculiariter premebat: ob hanc inſtátem tum neceſſitatem, hoc eſt ob ingentia pericula tum téporis Chriſtianis imminentia in toto orbe, Paulus dicit; bonum, id eſt cōmodum eſſe homini ſic eſſe: Quibus vtiq; oſtendere voluit, ſe nec præcipere Virginitatem, nec loqui de dignitate aliqua ejus, quâ Conjugiū corá Deo excellat, quod Pauli já tū ætate aliqui inde colligebant, ſed de cōmoditate & vtilitate ejus, quam in præſenti neceſſitate perſecutionis homini adferat, vt hoc minus ad defectioné à Chriſti fide permoueatur, ſed liberior ſit ad quæuis pro nomine ferenda diſcrimina.

Locus 1. Cor. 7. enucl.

Tertiò, laborabat Eccleſia Apoſtolorum tempore & poſt graui infamiâ. Quia enim horis antelucanis & in tenebris metu Tyrannorum conueniebát, vulgus mox cœpit ſuſpicari, illos inter ſe promiſcuo concubitu & nefarijs libidinibus vti, vt Iuſtinus Martyr refert in Apologia 2 qui etiá Author eſt, iuvenem quendam Alexandrinū hujus ſuſpicionis delendæ causâ egiſſe cum chirurgo, vt ab eo caſtraretur: ſed illum reſpondiſſe, non licere hoc ſibi ſine authoritate Magiſtratûs aut præſidis. 3.

Poſtremò, major pars eorum qui accedebant ad Chriſtum, erat Ethnicorum: at illi maximi ſemper fecerunt Virginitatem & Cœlibatum in ſacrorum ſuorum Miniſtris. His itaque cauſis fiebat, vt Apoſtolorum adhuc ætate magnus inter Chriſtianos Virginum & Cœlibum numerus eſſet, eorumque inſtitutum ab omnibus commendaretur: à multis etiam ad imitandum ſibi proponeretur. Habemus hujus rei, præterea quæ paſſim in hiſtorijs exſtant, memorabile exemplum in *Nicolao*, Qui ex ſeptem primis Diaconis vnus fuit. De eo Epiphanius tom. 2. lib. 1. hæreſ. 25. refert, quòd cùm haberet formoſam Vxorem, & videret alios quàm plurimos ob Virgintiatem in admiratione eſſe, ne videretur inferior alijs, aut vxorius, conſtituerit ad exemplum & imitationem cœlibum, conſuetudini conjugali in perpetuum renunciare: eoq; in inſtituto aliquandiu perſeuerâſſe Nicolaum Epiphanius ſcribit: ſed cùm in finem non poſſet incontinentiæ vſtionem reprimere, ne tamen inconſtantiæ aut leuitatis inſimularetur, ſi à propoſito reſiliiſſe videretur, maluit ſe conuertere ad promiſcuam Venerem, & ad vagas libidines, quàm legitimo cójugio vti. Atque inde orta fuit ſecta Nicolaitarum, quam in Aſia latè diſſeminatam fuiſſe Ioannes in Apocalypſi teſtatur; qui ſenſerunt, *ſi modo à legitimo Matrimonio abſtinerent, ſe alijs fœdus libidinibus non pecca-* 4.

Nicolaitarū ſecta unde orta & ſumma doctrina

re. In qua historia illud principaliter obseruandũ est, quòd Nicolaus ille ex immodica cœlibatus admiratione, propter quem videbat alios quosdam magni fieri, in eam opinionẽ deuenerit, quasi Virginitas Christianis hominibus magis quàm conjugalis consuetudo conueniret. Euentus verò tristis & obscœnus ostendit, Deum non velle omnes esse cœlibes, sed qui capere possint capiant, qui verò vrantur, nubant. Vides ergo quantâ contentione, quibus artibus & insidiis hostis humani generis, superstitiosam Virginitatis opinionem, laborârit primis illis Apostolicis temporibus in Ecclesiam inuehere.

Post Apostolorũ tempora vt studuerit Satan Cœlibatum in Ecclesiã introducere.

Cùm autem viuentibus Apostolis id quod aliquoties tentarat, obtinere non posset, obseruauit occasionem & tempus illud, quo Paulus & cæteri Apostoli è terris migrâssent, & Ioannes in Pathmon relegatus esset: tunc enim existimauit se in Ecclesiam, tanquam domum vacuam, hac sua hypocrisi facilè irrepere posse. Produxit igitur in Asia Præbyterum quendam sectatorem, seu σπουδαστὴν, sicut se jactabat, Pauli, qui sparsit historiam quãdam de Periodo seu actis Pauli & Teclæ: cuius hęc ferè summa erat. Teclã nobilem Iconiensium Virginem, voluntate & cõsensu parentũ nuptam fuisse Thamiro cuidam: Paulũ verò cum venisset Iconium eo modo de Virginitate concionatum fuisse, vt Tecla, repudiato sponso, contra volũtatem sponsi, & parentum Cœlibatum vouerit. Et Paulum per multos annos Teclam illam secum circumduxisse, ac tandem eam sacro velo consecrâsse, & alias quoq; velandi potestatem, imò & docẽdi in Ecclesia & baptizandi ei concessisse. Quod manifestè cum Pauli doctrina pugnat, qui Vxores Viris adhærere, & in Ecclesia tacere jubet. Quia verò magna erat, & meritò quidem Pauli authoritas, idcirco impẽsius quàm antehac nunquam Virginitati studere cœperunt. Ioannes verò cum ab exilio Ecclesiæ restitutus esset, videns fabulam hanc doctrinæ Pauli aduersari, Presbyterum illum coram Ecclesia convicit, quod falsum & suppositilium scriptum sub Pauli nomine sparsisset. Et impostor quidem ille publicè confessus est, se hoc totum Pauli amore fecisse, vt Tertullianus in libro de Baptismo indicat cap. 17. Vnde & Gelasius Papa, qui circa annos Christi 500. vixit, totam illam narrationem de Tecla inter apocrypha numerat, dist. 15. c. Sancta Romana, sicut etiam ante illum Hieronymus in Catalogo Script. Ecclesiast. sub titulo Lucæ. Et tamen Monachi hodiè hunc librum reuocant ejusque Legendam probant:

Tecla fabula.

Durauit hoc institutum seu vitæ genus in Ecclesia etiam post Ioannis Apostoli obitũ, vt ex scriptis Patrum, qui iis temporibus vixerunt, intelligi potest, omniũ verò clarissimè ex Ignatio, qui in Epist. ad Philippenses scribit: *Saluto τὸ σύστημα Collegium Virginum.* Item ex Iustino Martyre, qui in Apologia secunda, quam dedit Antonino Imp. quum malè audiret Ecclesia propter Gnosticos, & Carpocratianos, qui Vxores inter se cõmunes habebant, ita respondit: *Multi in vtroque sexu reperiuntur egressi annum sexagesimum, qui à teneris disciplinâ Christianâ imbuti perpetuum castitatem conseruauerunt*: Idem etiam legitur apud Athenagoram & Tatianum.

Virginitas libera ab initio.

Adhuc tamen libera ac voluntaria erat Virginitas & in cuiusq; arbitrio posita, ita vt nemo vel ad eam cogeretur, vel nuptiis aliquid detraheretur, & conjugati præ continentibus despicerentur. Ignatius enim in Epistola ad Philadelphienses: *Non detraho*, inquit, *de cæteris beatis, qui nuptijs copulati fuerũt, quorum nunc memini. Opto enim Deo dignus ad vestigia eorum in Regno Dei inueniri: sicut Abraham, Isaac, Iacob: sicut Ioseph, Isaias & cæteri Propheta: sicut Petrus & Paulus & reliqui Apostoli, qui nuptijs fuerunt societati: qui non libidinis causâ, sed posteritatis subrogandæ gratiâ conjuges habuerunt.* Primum ait, se commendasse Virginitatem, sed non ita tamen, vt quicquam derogaret maritis. Imò optat, vt ipsi contingat ad eorum accedere vestigia. In eadem Epistola sic Philadelphienses alloquitur: *Virgines Christo subditæ sint, non abominantes nuptias, sed id quod præstantius est amplectentes, non in calumniam Matrimonij, sed vt liberioribus animis diuinæ legis meditationi vacent.* Exstant etiam ejusdem Martyris sententiæ de Cœlibatûs onere nemini imponendo, in Gnomologico Græco lib. 1. cap. 14. *Si quis potest, in castitate manere, ob carnis Dominicæ honorem, citra gloriationem maneat.* Item, *Cœlibatûs jugum nemini imposueris: est enim res periculosa, & custoditu, cum obtinetur, difficilis, quando ex necessitate seruatur. Iuvenibus nuptias permitte priusquam meretricijs amoribus corrumpantur.* Laudabatur igitur Virginitas, sed ita, vt sua conjugio laus integra & salua maneret.

Eusebius libro 4. c. 23. & Nicephorus lib. 4. cap. 8. de Dionysio Alexandrino referunt. quòd scripserit Epistolam ad Gnosios, in qua monuerit. Pynitum illorum Episcopum, *Virginitatis jugum tanquam necessarium cuiquam imponat, sed infirmitatis rationem multorum habeat.* Respondet autem Pinytus, *se recipere quidem Dionysij sententiam, sed tamen simul monet eum, vt in posterum perfectioribus, liberis cibum firmiorem impertire velit, ne semper immorantes hujusmodi doctrinis,*

quæ tanquam lactis cibus sunt, in puerili institutione consenescāt Vnde colligi potest, sensisse Pynitum, conjugium ab Apostolis approbatum quidem esse: sed temporis tantum gratiâ tanquam lactis cibum & puerilē imperfectamque institutionem concessum fuisse. Posteros verò debere de doctrina firmiore & perfectiore institutione cogitare. Ex quo apparet, cœpisse mysterium iniquitatis jam tum operari, & superstitiosi Cœlibatûs semina spargi, quæ mox radices amplissimas fecerunt, per ipsos Doctores & Ecclesiarū Antistites, maximè, qui Virginitatē & Cœlibatū passim honesto etiam conjugio prætulerunt, & nescio quod meritum aut quam perfectionem ei tribuerunt. Fecit hoc cùm alibi, tum verò maximè lib. 5. adversus Marcionem Tertullianus, qui quòd acerbitate ingenij & impatientiâ victus ad Mōtanistas defecerat, conjugio infensior fuerat, præsertim secundo: *Quod digami*, inquit in libro de Monogamia, cap. 12. *præsident apud vos, insultantes vtique Apostolo: certè non erubescentes, cùm hæc sub illis leguntur: Episcopum vnius Vxoris Virum* Hæc Tertullianus quum Montanista esset, non antea scripsit. Montanistæ autem secundas nuptias damnabant. Quia verò Tertullianus in magna apud omnes existimatione erat, multos in eundem errorem traxit.

Virginitas quodam honesto Matrimonio prælata.

De virginitate Tertullianus.

Origenes tanto studio castitatis & Virginitatis laborauit, vt seipsum castràrit, sicut Eusebius de eo testatur: licet hoc à multis post Concilijs prohibitum & damnatū fuerit. Mirum igitur non est si superstitiosus in causa fuerit, & quædam nō rectè ab eo pronunciata sint. Nam Homil. 23. in Numer. ait, *Iuge sacrificium non nisi à Virgine aut cœlibe præstari posse.* Per juge verò sacrificium intelligit preces: quasi dicere velit, neminem ritè precari posse præter cœlibem: cum tamē Paulus velit, Viros omni loco orare debere. Verum quidem est, eūdem Apostolum monuisse cōjuges, vt precationis & jejunij causâ temperarent sibi ad tempus ex consensu: non tamen hoc ita præcipit, vt à se invicem discedant, quasi cùm sint in conjugio precari non possint. Illud verò nequaquam tolerari potest, quòd idem Homil. 27. in Lucam, *Primus*, inquit, *gradus est ab omni conjugio abstinere: secundus vnas tantum nuptias experiri.* Quò etiam illud referendum, quòd Tractatu septimo ait, *quædam esse bona simpliciter, quædam permissa ad duritiem cordis*, & in eo genere Matrimonium etiam ponit. *Nam bonum est*, inquit, *Mulierem non tangere: veruntamen propter duritiem cordis additur: propter scortationem vnusquisque suam habeat Vxorem, & quæque suum Maritum. Bonum est quod Paulus ait, Volo omnes esse sicut ego sum: ad duritiem tamen cordis addit, Melius est nubere quam vri.*

Origenes.

Videtur autem Origenes hunc errorem inde hausisse, quòd cùm Paulus in priori ad Corinthios jussisset, vt cōjuges, qui ad tempus à mutuo congressu sibi temperâssent, jejunii & precum nomine; ad id ipsum redirent, id se ait non ex imperio mandâsse, verùm juxta indulgentiā. Quibus verbis visus est Paulus aliquid vitij cōjugio inurere, quādoquidem ejus vsui indulgentiâ putauit opus esse. At si genuinum sequamur sensum; res longè aliter habet. Errant enim in συγγνώμης voce. Vt enim Aristoteles lib. 6. Ethicorum definiuit, γνώμη ἐστὶ κρίσις ὀρθὴ ἐπιεικοῦς, id est, rectum judidiū æqui. Ob quā causam εὐγνώμονας etiam laudamus, & τὸ ἐπιεικὲς συγγνωμικὸν dicimus: συγγνώμη verò ἐστὶ γνώμη κριτικὴ ὀρθὴ τοῦ ἐπιεικοῦς. Versatur itaq; circa æquum, & suum jus remittit, quod sæpissimè summa est injuria. Non ergo peccato connivet Paulus, sed id tantum tuatur quòd æquum est. Non cogit Apostolus conjuges, vt sibi temperent, sed æquum dicit, vt id ad tempus faciant, jejunii & precum causâ. Non item jubet necessario præcepto, vt ad opus conjugii redeant, sed κατὰ συγγνώμην; quod rectâ sanaque conscientiâ ex æquo possint facere. Si Deus continentiæ donum sit elargitus, videantque illius vsu Regnum Euangelij se posse proferre, non impedit Paulus, quin ita maneant. Sed interea si nolint aut non possint, ostendit quid liceat, & ita liceat, vt duritiem cordis non oporteat prætexere, vt Origenes fecit.

Locus 1. Cor. 7 explicatur.

Idem deniq; lib. 10. in Epist. ad Rom. Virginitatem opus perfectionis facit: Licet nōnullis in locis cōmodè de Conjugio & Cœlibatu loquatur. Secutus est Cyprianus, qui sæpè etiam in hyperbolicas laudes & commendationes Virginitatis ac Cœlibatus abreptus fuit. Plurimis in locis detestatur & mirum in modū exagitat sexum muliebrē. In libro De bono pudicitiæ *Virginitas*, ait, *æquat se Angelis: si verò exquiramus etiā excedit; dum in carne luctata victoriam & contra naturam refert, quam non habent Angeli.* Liber etiam De singularitate Clericorū, siue is Cypriani sit, cujus inscriptionē habet, siue Augustini, inter cujus opera circumfertur, siue cujusuis alterius Patris, in eandem sentētiā *castitatem statum* vocat *angelicæ qualitatis*. In Sermone de Natiuitate Christi, *Et si bona sunt*, ait, *& instituta à Deo conjugia, melior tamē est continentia, & virginitas excellentior.* In eodem libro clarè dicit, *quod ad continētiam & Virginitatem, neque necessitas, neque mandatum aliquod impellat quenquam*, sed tamen addit, *perfectionis suadere consilium.*

Cyprianus.

Hæc quùm docuissent Patres & Ecclesiarum Antistes ante Constantini M. tempora, & propterea Virginitatis ac Cœlibatûs studium in magna apud omnes admiratione esset, Monachatus certè nuper natus & Cœnobitarum viuendi ratio noua & inusitata hoc majori cum studio & applausu postea recepta approbataque fuit, quùm primi illi Monachi nuptiis vale dicentes, incontinentia & cœlibatu, vel seorsim in Eremis, vel vnà in monasteriis quàm castissimè sanctissiméque viuerent.

Eustathij doctrina de cœlibatu.

Nec minus hæc ipsa doctrina sequentiũ Doctorum in Ecclesia Monachatũ promouit, imò mirum in modum propagauit & auxit, cùm jam passim Monasteria & cõtubernia Monachorum erecta & instituta essent. Nam circa annos Domini 325. emersit Eustathius Sebastiæ Armeniæ Episcopus, qui ab officio remotus, in Armenia, Paphlogonia & Pontimontibus monasticæ conuersationis Author fuisse dicitur à Sozom. lib. 3. cap. 14. Is sub hypocritici Cœlibatûs & continẽtiæ prętextu mox quàm plurimos sectatores nactus est, & hac occasione Monachatus in istis Regionibus mirificè propagatus fuit. Accusauit enim cum suis nuptias, quæ jam antea ob Virginitatis amorem plurimis sordebant; & docuit, *quòd nullus in cõjugali positus gradu, spem cõsequẽda salutis æterna habere debeat.* Accidit igitur vt multi nuptias in vniversum aversantes, sub prætextu castitatis ab Vxoribus siue maritis, rupto cõjugali vinculo, diverterent, & catervatim in Eustathij monasteria irruerent. Adeoque primus de Cœlibatu seu Virginitate & continentia superstitiosa & hypocritica sanxisse leges creditur: Opere prętiũ igitur est inquirere quis aut qualis egregius hic artifex fuerit. Epiphanius itaque scribens in hæresim 75. tom. 1. lib. 3. vocat hunc Eustathium γνησιώτατον, id est, germanissimum vel selectissimum Arij Discipulum, vt qui Magistri dogma tenuerit pertinacissimè, quem etiam οὔτε θλίψεις τῶν διωγμῶν διωρθώσαντο, hoc est, neq; tribulationes afflictionum corrigere & emẽdare potuerunt. Imò Macedonii quoque Spiritum sanctum negantis esse Deum, notatus fuit blasphemiâ, Pneumatomachis patrocinans, sicut ait Basilius Magnus. Testantur idem Socrates lib. 2. c. 45. Nicephorus lib. 9. c. 47. & Suidas. Cum autem in Concilio Gangrẽsi propterea damnatus fuerit, apparet, ne hoc quidem tempore leges de custodienda Virginitate latas, ab omnibus Ecclesiarum Ministris receptas & approbatas, sed potius damnatas fuisse. Nihilominus tamen ita altè insedit hominum animis hæc superstitio, vt reperti sint, qui Eustathium repræhensioni omni exemerint, sicut Nicephorus indicat lib. 9. cap. 16.

Eustachius primus de cœlibatu leges sanxit.

Eustachius quis.

Doctores in cœlibatus commendatione superstitiosi Athanasius.

Sequuti tamen sunt Doctores alii, in cæteris quidem plerisq; orthodoxi, in Cœlibatûs autẽ cõmendatione superstitiosi, ne quid grauius dicam. Athanasius enim in libro de Virginitate palàm dicit, *per Maritum corpus Mulieris pollui.* At secus docent nos sacræ literæ, nempe, *infidelem cõiugem à fideli sanctificari.* Cum itaq; opus conjugii sanctificationẽ interponat, multum abest, vt contaminationem aut pollutionem inducat. Idem in eodem libro, *posteaquam*, inquit, *cõtinentiam professa es, corpus tuum sãctificatum est, templumque Dei factum.* Sed quæro hunc Patrem, si quæ non professa esset Virginitatem, vel continentiam, Christo tamẽ credidisset in sancto Conjugiò, an corpus suum non habuisset sanctificatum & Dei Templum? Paulus certè corpora Christianorum, etiam conjugatorum, Templa Dei appellauit. Non enim alicubi conjugatos excipit, quin & ipsi Templi Dei essent, & sanctificati. Quod itaq; omnium Christianorum est, hoc Athanasius Virginibus peculiariter tribuit. Sed illud maximopere mirandũ, quod idem Pater in eodem libro ita tãdem exclamat: *O Cõtinẽtia gaudium Prophetarum, Apostolorum gloria: O Cõtinẽtia Angelorum vita, & sãctorum hominũ corona.* Sunt hęc hyperbolicæ & tragicæ exclamationes, quæ ad lydiũ Verbi Dei lapidem examinatæ consistere non possunt. Apostoli certè & pleriq; Prophetarum conjuges habuere. Quomodo ergo Virginitas illis est gaudium & gloria? Quid deinde cum Virginitate commune habent Angeli, quãdoquidem corpore carent? Vnde æquè illi Virgines dicuntur atque lapides cæci.

Hic igitur monendus est Lector, quid Erasmus de hoc Athanasii libro de Virginitate sine Meditatione judicàrit: *si Athanasij est*, inquit, *mirè dejecit stilum. Alij verò & grauitatem Theologicam abiecisse Athanasium affirmãt, si istas pueriles præceptiones Virginibus præscripserit: nihil enim commune habere cum Patris illius celeberrimi scriptis. Nã præter superiora, hortatur etiam virgines ad cõtemptum pecunia, ieiunium, sobriam vitam, castitatem, preces, cõuersationem sãctam, eleemosynam, meditationes sãctas, recitationem Psalmorum, & id genus alia. Præscribit & certas lectioni horas, synaxi, deprecationi hymnis. Testatur, illum in tertio Angelorum choro inuentum iri, qui præcepta hæc seruauerit. De salute quoque sua neminem ante obitum certum esse posse docet.*

Basilius

Basilius etiam haud obscurè innuere videtur, *Cœlum non nisi Virginibus replendum esse*, Vult etiam *vt ijs, quæ promissam Virginitatem non seruent, fores Fratrum illis non aperiantur amplius, neque si accesserint gratiâ tecti ob frigus grauiter vrgens.*

Grego-

Gregorius Nazianzenus. Gregorius Nazianzenus in Oratione habita in funere Gorgoniæ sororis ita etiam scribit: *In duo diuisa est: Vita, in Nuptias & Virginitatem. Hæc sublimior est ac diuinior, laboriosior autem & lubricior: illa verò humiliores ac securiores.* In Orat. funebri de Basilia etiã scribit: *Res magna est Virginitas, Angelis aggregari ac absq; jugo esse, naturæque solitaria: nam Christi illam vocare cunctor, qui cum nasci deberet ob nos natos, ex Virgine nascitur, vt Virginitatem lege sanciret.* Atqui & conjugati possunt cum Angelis in cœlesti patria conjungi. Neque probari potest vel vnico verbo Christum lege Virginitatem sanxisse.

Ambrosius. Ambrosius *Virginitatem principalem esse virtutem* affirmauit: quod tamẽ verum non est: Christianorum enim præcipuæ virtutes sunt Fides, Spes, Charitas. Adhæc fatemur Castitatem esse virtutem, sed quæ non tantum ad Virgines sed etiam ad Virgines & conjugatas pertineat: Virginitatem autem per seipsam nemo virtutem dixerit.

Hieronymus. Hieronymus in libris contra Iouinianum, Matrimonium cum folijs & radice arboris, Virginitatem autem cum pomis: & rursus Matrimonium cum stipula & culmo, Virginitatem cum tritico & bonis granis confert. Verba autem ejus hæc sunt: *Num arboris aut segetis contumelia est, si radici & folijs, culmo & aristis poma præferantur & fructus? Vt poma ex arbore, frumentum è stipula, ita Virginitas è nuptijs.* Scribit præterea, *Oro te, quale illud bonum est, quod orare prohibet, quod corpus Christi accipere non permittit? Quandiu impleo officium Mariti, non impleo Christiani.* Quibus verbis palàm docet, conjugum preces non exaudiri, eisque ad Eucharistiæ perceptionem aditũ non patere, neque veros Christianos cẽsendos, qui conjugi debitum persoluerint. Idem tractans illum locum Pauli, *Bonum est homini Mulierem non tangere*, infert, *ergo malum est tangere. Nihil enim bono contrarium est nisi malum.* Et ex eo quod Apostolus inquit, *Bonum est homini sic esse*, ille infert, *ergo malum est homini non sic esse.* Hoc autem argumentandi genus æquiuocatione peccat. Cùm enim docuisset Paulus ob præsentem necessitatẽ, & molestias, quę coniugio sunt annexę, Bonũ est homini Mulierem non tangere, quasi diceret, vtile, commodum, & magis expeditum esse, hinc ille à cõtrarijs concludit, malum esse Mulierem tangere: atq; malum intelligit, non minus expeditum, incommodũ aut inutile, sed vitiosum & peccatũ: quo sensu malũ non est cõtrarium illi bono, de quo antecedens intelligendũ est. Et certè argumentatio à contrarijs, non quoad genus, est valida, sed cùm juxta proprias differentias deducitur. Illud etiam valde mirandũ in hoc patre, quòd mox subijcit. *Nunquam scripsisset Paulus, vnusquisque Vxorem suam habeat, nisi præmisisset, propter fornicationem. Tolle fornicationem, & non dicet, vnusquisque Vxorem suam habeat.* Quibus vtique verbis Christianis hominibus omnes alias Matrimonij contrahendi causas adimit, vnicâ fornicatione exceptâ: cùm sint alię multę & quidem honestæ. Et mox addit: *Id præterea quod Apostolus dicit, Melius est nubere, quàm vri: sic accipit, ac si dicere voluisset, melius esse quidem nubere, quia pejus sit vri. Tolle*, ait, *ardorem libidinis, & non dicet, Melius est nubere: melius enim semper ad comparationem deterioris respicit, non ad simplicitatem in comparabilis per se boni. Veluti si diceret, melius est vnum oculum habere quàm nullum.* His omnibus probare vult, nuptias esse malas. Adducens etiam id quod ad Romanos scribitur: *Quem ergo fructum habuistis in illis in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est*, &c. *Puto*, inquit, *quòd & nuptiarũ finis mors sit: fructus autem sanctificationis, qui vel ad Virginitatem pertinet, vel ad continentiam, vita pensatur æterna.* Quo loco, quod Paulus de peccatis in genere dixit, ille peculiariter ad nuptias detorquet: & hac sententiâ & nuptias damnat, & conjugatos ad desperationem ferè adigit. Atq; in hanc sententiam multa alia apud eundem Patrem in libris contra Iouinianum exstant, quibus conjugium & coniugatorum statum manifestè damnat: quæ tamen postea hortatu Pammachii aliquantulum mitigauit, & variis modis excusare conatus fuit.

Patres in doctrina de cœlibatu recesserũt à verbo Dei. Videmus ergo ex his omnibus, longissimè posteris ætatibus recessisse Patres à Doctrina Verbi Dei, & præsertim Apostoli Pauli, qui Virginitati non plus quàm nuptiis, perfectionis, sanctimoniæ & castitatis tribuit. Cùm etiam post ea tempora Virginitas in admiratione quidem esset, ob frequens ejus studium, non tamen plus ei quàm conjugio tributum fuit, & liberum cuique fuit vel Virginem vel Coniugem esse. Progressu tamen temporis, ruentibus in Ecclesia rebus in peius, superstitio accessit, vt Virginitas ab omnibus ferè coniugio longè præferretur, & in coniugali positos statu vix, ac ne vix quidem saluari posse opinarentur. Ex Chrysostomo sanè intelligitur, fuisse eius ætate, qui conquesti sint, se non posse perfectè viuere, quòd Vxores haberent: quorum tamen sententiam Pater ille non probat.

Hâc verò doctrinâ hocque modo & his authoribus Monachatus plantatus, auctus, & longè latéque dilatatus & propagatus fuit: Monachorum etiam, vt qui cœlibes essent plerique omnes, instituta, exercitia, ritus ac studia mirificè hac ratione stabilia & confirmata sunt.

Monachatus causa promouens ex Augustino. D. Augustinus, admirator eximius, pro eius seculi more, monastices, causam Monasteriorum & cœnobiticæ vitæ promouentem aliam indicat in Psalmum 132. Verba nimirum illa Dauidis Prophetæ: *Ecce quàm bonum & quàm jucundum habitare Fratres in vnum. Iste*, inquit Augustinus, *dulcis sonus, ista suauis melodia, tam in cantico, quàm in intellectu, etiam monasteria peperit. Ad hunc sonum excitati sunt Fratres, qui habitare in vnum concupierunt. Iste versus fuit tuba ipsorum. Ipsi primò habitauerunt in vnum, qui omnia quæ habebant vendiderunt, rerumque suarum pretia ad pedes Apostolorum posuerunt.* Sed torquet hic Pater, quod cum pace tanti alioquin Viri dixerim, hæc Prophetæ verba, ad Monachorum institutum, quod ille nec instituere nec commendare voluit hoc versu, sed in genere tantum laudare concordiam hominum, qui filij vnius Patris, ideoq; Fratres sunt. Ac possunt sanè fideles in Vrbibus mediis, in foro, in Vicis, in priuatis denique ædibus sic viuere in vnum, vt non sit propterea illis in monasteria commigrandum, in quibus hodie lites, simultates, iurgia, odia & inimicitiæ validissimè regnant. His adde, quod Monachi in sectas seu Ordines innumeros sunt diuisi, qui singuli aliis sanctiores & præstantiores haberi volunt. In hoc vno tantum omnes consentiunt, vt oppresso Christo, & fide in hunc exstinctâ. omnis generis superstitiones regnent, quæ incautos ad interitum abripiunt. Adhæc cohabitatio illa Monachorum & contubernia seu monasteria eorum, in quibus plures consociantur, non pluris certè facienda nostris temporibus quàm olim Pharisæorum, Essenorum, Vestalium Virginum. Arualium Fratrum & similium Collegia, cum illorum sint monasteria, non minus quàm horum fuerint collegia, officinæ superstitionum & falsorum Deorum cultus. Vt coniunctio seu cohabitatio talis inutilis sit, si non ad bonum finem, hoc est ad Dei honorem & salutem proximi dirigatur, quantúmuis jucunda & suauis fuerit.

CAPVT II.

INter primos autem authores monasticæ seu cœnobiticæ vitæ haud immeritò referuntur *Thabennensiota*: quibus à nonnullis annumerantur etiam *Basilius & Augustinus*, de quibus in specie nunc aliqua referemus: mox de studijs, exercitijs, moribus, vestitu & toto denique vitæ genere Monachorum primæ huius classis plura dicturi.

Ordo THABENNENSIOTARVM.

INter Classis hujus primæ Monachos, celeberrimi fuerunt *Thabennensiota*, sic eos vocat Vincentius in spec. hist. lib. 18. cap. 83. Nicephorus eos *Thabennesios* nominat. Author eorum fuit *Pachomius* quidam Antonij Discipulus, *Amon*, verò illustrator, quippe qui 300. Ordinis hujus Monachis præfuit. *Thabennesiotarum author.*

Nomen. Nomen habent à loco in quo habitârunt. In Thebaida enim Prouincia, Thabenna siue Thabennensis insula fuit, in qua primo quidem Eremiticam vitam exercuit Pachomius ille, circa Constantij Constan. M. filij tempora, postea verò Cœnobitarum conturbernia ibidem instituit, hac occasione. Venit ad eum in spelunca sedentem Angelus (ater an albus fuerit incertum est) dixitque illi: *Veni, & omnes juniores Monachos collige, eosque juxta Regulam vita, quam à me disces, institue.* Tabulas autem æreas illi dedit, in quibus sequens Regula scripta erat. *Occasio instituti*

Regula THABENNENSIOTARVM.

DIuersitas intra domus atrium cellulas facies, ternosque per singulas manere præcipies. In vno tamen loco cibus omnium fiat. Nec jeiunare, nec manducare quenquam prohibebis, fortioribus tamen & magis edentibus grauius opus injunges. Somnum verò non jacentes capiant, sed super instructas & paululum reclines cathedras pallijs suis velatas sedentes quiescant: pellibus caprinis tegantur, quas nec propter cibum, vel somnum capiendum deponant, sed tantum quando ad communionem ingrediuntur: tunc vnusquisque cingulum suum soluat, pellemque deponat, & cum cucullo tantum accedat. Si quis alterius Regula peregrinis aduenerit, non edat cum eis nec bibat, nec in mansionem eorum introducatur. Quicunque verò ad permanendum cum eis intrare voluerit, non eum in loca monasterij secretoria recipies, nisi triennium totum laboriosius opus duriusque perficiens impleuerit. Edentes cucullis capita sua velent, ne alter alterum aspiciat manducantem, sed solum catinum vel mensam, nec loqui quiquam liceat dum manducat. Porrò 34. ordines esse Fratrum instituit: & vnicuique literam Græcam, qua tanquam proprio

prio signo vel vocabulo dignosceretur, superposuit. Hoc etiam ordinauit & jussit, vt Orationes 12. per totum diem, & vesperi totidem ad lumen facerent: & in nocturnis quoque vigilijs totidem preces effunderent. Tunc ait Pachomius Angelo: parum hoc est. At ille: Ideò, inquit, has paucas fieri pracepi, vt & juniores implere sine tristitia possint impositam sibi Regulam viuendi. Qui vero firmiores & perfectiores sunt, non illis necesse est aliena Regula constringi: quòd vitam suam totam visioni & cultui Dei penitus dederunt. His itaque dispositis discessit ab eo Angelus: Sicut nugatur Vincent. spec. hist. lib. 18. *c.* 82.

Sozomenus & Nicephorus de horum Monachorum noua vitæ ratione, à reliquis Monachis variante, ita scribunt: *Indumentum*, inquiunt, *illis erat Melota seu pellis ouilla: capitis tegmen cucullum, seu mitra & tiara lanea, qua purpureis distincta quibusdam filis, puncta sua haberet, crucis formam referentia. Tunica item & Zona itidem linea esse debebant: in quibus, simul considentes & in sagis, super exstructis thoris mediocrem caperent somnum. Pracepit similiter Angelus iste Pachomio, vt domicilium eorum ita sepimento circumuallaretur, vt id lectum cujusque concluderet. Primaria autem & Dominica die vt ad communionem & perceptionem diuinorum Mysteriorum accedens, solutas zonas & sagula pellicea deponerent. Atque vt duodecies interdiu semper orarent: itidem verò ad vesperam: noctu similiter, & item horâ nonâ tertiò. Et cùm cibus esset capiendus, vt orationem quamque Psalmus praecederet. Praeterea vt ad numerum Gracarum literarum cœtum Monachorum cohabitantium in 24. ordines diuideret: & cuique ordini congruentem, sicut animus, vita & mores cujusque ferrent, imponeret appellationem: scilicet, vt simpliciores, ι. & ο. qui verò praui essent, & minus recti, ζ & ξ. vocarentur, atque aliter alij iuxta cujusque institutum, & litera ipsius habitum aptum accommodando cognomen, Sozomen. libr.* 3. *capit.* 14. *& Niceph. libro* 9. *capit.* 14.

Incrementa Thabennsiotarum. Monachi hi cum tempore maxima cœpere incrementa, adeò vt breui ordo ipsorum ad numerum septem millium creuerit, qui omnes hujusmodi, quæ diximus, custodierunt instituta. Intra Thabennam namque circiter 1300. fuisse dicuntur: vbi monasterium Pachomij, in quo scilicet ipse degebat, primum & maximum fuit. Ex Thabenna verò in reliquam Thebaida & Ægyptum hic ordo propagatus fuit. Eorum autem omnium vnum erat institutum, vnus viuendi modus, & communia omnia. Insulam ipsam quasi Metropolim quandam esse putabant: & qui ibi rebus præerant *Patres* dicebantur. Ex quibus quoque, qui instituti ejus æmulatores erant, cœtui cuique & domicilio præfectos suos accersentes accipiebant. Niceph. lib. 9. cap. 14.

CAPVT III.

Ordo Sancti BASILII.

Basilius quâ occasione monachicam vitam elegerit. SAnctus Basilius tempore Presbyterii sui, quo functus est Cæsareæ Cappadocum Metropoli, calumnijs traductus fuit apud Eusebium ejus loci Episcopum, ita vt animus Eusebii prorsus alienus ab eo factus fuerit. Tanto enim odio & inuidiâ eum prosecutus est, vt eum ab Ecclesia omninò repellere conaretur, nisi à Nazaræis & Ascetis Monachis prohibitus fuisset. Basilius autem tranquillitati Ecclesiæ consulens, non sese Eusebio opposuit, sed sponte ejus odio cessit, ac in monasterium quoddam Ponti se recepit: Ibi Monachos in Religione ac verbo Dei diligenter instituit: qui inde discedens, & Ponti Vrbes ac rura circumiens, Author fuit, vt hinc inde Cœnobia erigerentur, in quibus multi vnâ viuerent, non separatim. Hactenus enim in Eremis & solitudinibus singuli in latebris, speluncis, vel cellulis & ædiculis soli habitârunt. Adstipulatur nobis Hieronymus, qui in Epitaphio Paulæ refert, quòd multa Monachorum millia in Ægypto fuerint, quorum singuli peculiarem cellulam haberent. Pachomius domicilia Monachis exstruxit, in quibus terni habitârunt. Ad Nitriam quinquaginta inter se vicinæ cellulæ seu ædiculæ fuerunt, in quibus alij conjunctim, alij separatim habitârunt: ad interiorem verò solitudinem infinita quidem Monachorum habebantur domicilia, quorum vnumquodque tam erat ab aliis separatum, vt nec videre inuicem, nec audire possent. Die Dominico simul oraturi conueniebant: si non venirent, perspicuum erat, quòd contra animi sententiam abessent, &c. vt Sozomenus lib. 6. cap. 30. & 31. & Niceph. lib. 11. cap. 38.

Basilius certam formam vitæ monasticæ praescripsit, & primus cœnobia in vrbibus exstruxit. Ex his igitur solitudinibus & cellulis Basilius M. Monachos in Cœnobia congregauit, & disciplinam instituit, quâ Monachi non amplius vagarentur atque fluctuarent, sed essent semper vnicâ Religionis formâ deuincti. Quod his verbis in Monodia ejus Nazianz. indicat: *Vt autem non solùm sibi*, inquit, *sed alijs quoque proficeret, primus Cœnobia excogitauit, ritumque agrestem ad Ordinem quendam, formulamq; Religioni propriorem, reduxit Cùm enim animaduertisset eos, qui in communi vita, hoc est inter alios mixtim monasticam licet abstinentiam seruent, aliis quidem vtiles, sibi verò nequaque existere, cum*

nachis Christianis. Nam quamlibet noui hujus vitæ generis commẽdandi occasionem quæsiuit & captauit Eusebius, non rectè tamen Philonis mente perpensâ sed ad istam commendationem quo jure quâue injuriâ, eam Eusebius detorsit, sicut & in multis alijs errauit. Ineptè etiam Bellarminus Philonem & Iosephum de Monachis Christianis loqui putat, quos illi sic laudent, vt neminem plus possint. Vterque autem Christianos ne semel quidem nominauit in suis libris, tam eos oderunt, velut infestißimos suæ gentis Iudaicæ hostes &c.

Eusebio aduersatur Hieronymus.

Horũ sẽtẽtię etiã Hieronymus alio loco assentitur. Nã cùm in Epistola ad Eustochiũ studia, ritus, mores, instituta & cõsuetudines primorũ Monachorũ Ægypti enumerâsset, ita concludit eã narrationem, *Tales ait, Philo Platonici sermonis imitator, tales Iosephus, Græcus Liuius, in secunda Iudaicæ captiuitatis historia, Essenos refert.* Non ergo Christianos esse putauit pater hic Religiosos istos circa Alexãdriam, sed Essenos: Christianis tamen Monachatũ profitẽtibus in ritibus, institutis ac tota viuẽdi ratione perquàm similes. Simul etiam hoc testimonio Hieronymi ij confutantur, qui dicunt, non loqui de ijsdem, Iosephũ & Philonẽ. Dicit autem Hieronymus, *se eadem referre de Monachis, quæ Philo & Iosephus de Essenis*: ergo de ijsdem scribunt Iosephus autem scribit de Essenis, quã antiquã sectã fuisse testatur apud Iudæos lib. 18. Antiq. c. 2. Hanc Charybdim sine dubio videntes nonnulli, locum hũc Hieronymi nefarie corruperũt: nam (vt Erasmus admonet) pro eo quod pater iste scripsit, *Essenos refert*, ipsi posuerunt, *esse nos debere refert.* Hoc igitur alij concedũt, sed tamẽ volunt eos de Christianis loqui: in qua sententia est Matthæus Galenus in lib. de Origine Monastices c. 5. Possem simpliciter respondere hoc esse petere principium: de eo enim controuertitur fuerintne Christiani, an non. Quæro autem quis vnquã Essenos Christianos esse dixerit? Perinde hoc est, ac si dicerem Pharisæos & Sadducæos Christianos fuisse. Fuerunt scilicet, eã nimirum ratione quâ Monachi sunt Christiani: hostes videlicet Christi ejusque Ecclesiæ truculentissimi. Neq; valet illa distinctio, quã dicunt, fuisse tria genera Essenorum, nimirum Essenos Samaritanos, Essenos Iudæos, & Essenos Christianos, ex Iudæis conuersos, quos Epiphanius Essæos vel Iessæos nominet hæresi 29. Nam quos Epiphanius Iessæos vocat, illi ipsi sunt de quibus Philo scribit: eos autem fuisse Iudæos, non Christianos satis à nobis probatũ puto. Epiphanius verò, tùm deceptus ab Eusebio, Christianos eos esse putauit: tum, quia mẽtem Eusebij non rectè est assequutus, deterius illo pronuntiauit. Quia enim Eusebius Essenos, quos Philo θεραπευτὰς vocat, sic appellatos existimauit, quòd in nomine Iesu morbos curarent: iccirco Epiphanius eos Ιησαίους vocauit, παρὰ τὸ ἰάσασθαι à medendo, quasi ἰατροὺς medicos. Et ex hoc errore Epiphanij distinctionem hanc Essenorum hauserũt isti. Adde his omnibus, quòd Marcellus Francolinus pontificius in lib. de Horis Canonicis c. 3. apertè fatetur, Philonem *putâsse* quòd de suis Iudæis scriberet.

Sed esto, fuerint illi, de quibus Philo scribit, Christiani, vt Eusebius & Epiphanius, totaq; cohors Pontificiorum volunt, nihilominus causa illorum Monachis nostris parum proderit. Iosephus enim tot & tantos errores illis tribuit, quorum ipsos quoq; puderet Monachos. Audiamus etiam de illorũ institutis judicium Sozomeni, qui lib. 1. c. 12. suę historiæ inquit: *Philo quidem ad hunc modum scribens Hebræos significare videtur, qui ipsius temporibus Christianismũ amplexi: Plus æquo Iudaicè conuersabantur, & gentis suæ ritus obseruabant.* En disertè dicit, Religiosos illos, de quibus Philo scribit, Christianam quidem Religionem amplexos, sed in ritibus, institutis ac moribus, quos obseruâ-rint, plus æquo Iudaicè conuersatos esse, & eosdem ritus quos obseruârint cùm adhuc Iudæi essent, Christianos factos retinuisse. Similiter Hieronymus in Catalogo virorum illustrium eos Iudaizantem Ecclesiam vocat, in vita S. Marci. Qui igitur illos imitãtur hodiè, & ritus ac consuetudines suas ab illis mutuãtur, Iudaizare se hoc testimonio Sozomeni & Hieronymi cõuincuntur.

Essenorum institutũ promouit Monachatum.

Nihilominus tamen, quicquid sit, non negauerim, horum Essenorum institutum, seu potius superstitiones, in ipsam quoq; Ecclesiam, veluti Gangrenam quandam serpsisse. De Cœlibatu & Virginitate eorum nemini dubium esse debet. Scribit enim Iosephus lib. 2. c. 12. de Bello Iudaico, *primarium caput sectæ hujus fuisse* ὑπεροψίαν γάμου καὶ ἐγκράτειαν, *contemptum conjugij & continentiam.* Eusebius quoque lib. 8. cap. 4. de Præparatione Euangelica, recitat multas Essæorum contumelias contra conjugium & sexum muliebrem. Et Philo in libro de Vita contemplatiua refert, *in eorum conuentibus fuisse, præter Viros cœlibes*, etiã Mulieres γεραλέας παρθένους, id est, vetulas Virgines castitatem seruãtes. Cùm igitur, vt Plinius & Solinus meminerunt, Essænorum hic cœlibatus Gentibus quoque admirationi fuerit, ideò multos quoque inter Christianos eum imitari voluisse credibile est. Idem judicandum etiam de ipsorum σεμνείοις seu φροντιστηρίοις & habitationibus in quibus vitam, Monachatui, nostro in jejuniis aliisque ritibus non absimilem, egerunt, quamq; absq; dubio plurimi, mo-

mi molestiarũ huius seculi & rerũ humanarum tædio, ad eorum exemplum elegerunt.

Cœnobitica vitæ authores qui.

Alii igitur, & rectius, meâ quidem sententiâ. Eremitas, puta, *Paulum illum Thebaum, & Antonium Ægyptiũ*, monasticę vitę authores constituunt. In qua opinione sunt Hieronymus, Vincentius, Sabellicus & plures alii, vt supra indicauimus. Quòd enim hi primò necessitate vrgente fecerunt instituerunt q; id alii mox in legem & consuetudinem vertetũt. Confestim enim *Antonius* multos sectatores nactus est, partim in Ægypto & Lybia partim in Palæstina, Syria & Arabia fatetur hoc quoq; Baronius Tom. 3. Pap. 386. *Cùm inquit, ex omni hominum genere ad Antoniũ inuisendum cõfluerent, & ab eodem ad cõtemptum seculi, & perfectæ vitæ studium arripiẽdum sedulò inuitati, idem viuendi genus & institutum capessérent; complura condidit monasteria, cœnobiticaq; ipse primus vitæ iecit fundamenta: adeò vt Cœnobitarum Monachorum institutor sit habitus.* Ex mox: *Antonius Monachos in vnum collegit, & in diuersa loca, tanquam in diuersis aluearijs apum examina distribuit, qui sub eius disciplina à seculi abdicatione ad monasticam professionem amplexandam fuerant persuasi.*

In Ægypto, Syria, &c. monastica qui authores.

Inter hos autem præcipuus fuit *Paulus ille, qui Simplex* est cognominatus: Item *Sarmatas, Amatas & Macarius*, in primisq; *Hilarion* in Syria, ad quem propter Miracula eius certatim ex Syria & Ægypto confluebant, & se Monachos profitebantur. Polyd. lib. 7. c. 1. Hos mox imitatus est etiam *Amon* & ipse Ægyptius, & *Eutychianus* qui in Olympo fuit, qui multos quoque sectatores habuerunt. Et hi quidem ceu Duces floruerunt sub Constantino Magno.

Sub Constantino eius filio, Antonii æmulatores fuerunt primarii duo *Macarÿ, Pambo, Paphnutius, Appollonius, Anub*, & in primis *Pachomius*, qui in Tabenna Insula Monasticam vitã instituit, vt suo loco dicetur copiosius. Iuliani, Iouiniani & Valentiniani Imppp. tẽporibus enituerũt *Ioãnes* quidam Ægyptius, *Amon* item Tabennosiotes, qui in Tabenna insula monasteriis præsidens 3000. discipulorum habuit, in quibus erant *Benus & Theonas* monasticorum ordinũ Duces, quemadmodũ & alibi *Copres, Helles & Helias*. Patres item Monachorũ celebres tum fuere *Isidorus, Serapion & Dioscorus*. Inter quos Isidorus monasterio suo circumcirca tignis & muro septo, dedit operam, ne quis eorũ qui in disciplina ejus erat, foras progrederetur: sed vbi quantum satis est rebus necessariis vsus esset, in loco suo maneret. Serapion verò ad 10000. Discipulorum habens, circa Arsenoiten vixit. Dioscoro 100. erant sectatores. Sozom. lib. 6. cap. 28. & 29. Præter hos & *Apollos* circa pubertatis annos monasticam vitam ingressus, cùm annos 40. in solitudine versatus esset, speluncam quandam subiit, atque ibi habitare cœpit, multorumque Monachorum Dux & Author fuit.

Eodem etiam tempore apud Alexandriã & circa Mareoten, atq; vicinos Lybies multi in solitudinibus habitàrunt, qui duorum millium numerũ expleuere: inter quos pręcipuus fuit *Dorotheus* ille Thebis oriundus. Circa angustias verò terræ, quæ in Ægypto sunt, à transuehendis nauibus Διολκὸς dictas *Piamon & Ioannes* quidam Monachorũ multorum duces fuere. Apud Scetim quoq; Monasticam exercuit vitam *Marcus* quidam, quem inopinatum, per ludum homicidium Monachum fecit pœnam delicti timẽtem. Circa Scetim etiam Mons fuit Nitriæ, in quo ingens Monachorum fuit multitudo, nimirum 5000. teste Hieronymo ad Eustochium de Virginitate custodienda, & monasteria contigua non pauciora quàm 50. Quorum quædam fuerunt, in quibus Monachi communiter, quædam in quibus seorsim habitàrunt. Fuit & alius locus ad interiorem solitudinem vergens, & ab istis stadiis 70. distans. *Cellarum* nomen habuit, quòd Monachorum ibi domicilia, non continenter, sed sparsim constructa essent. Hæc Niceph. lib. 11. c. 34. 35. 36. & 37. Qui plura de hujus vitæ authoribus scire cupiat, legat Sozom. lib. 3. cap. 14. & lib. 6. c. 28. 29. 30. 31. 32. 33. & 34. Et Socratem lib. 4. cap. 23. Ex his igitur patet, Eremitas fuisse scaturigines & seminaria Cœnobitarum.

Armenijs, Paphlagonibus, iisque qui ad Pontum habitant, monasticæ conuersationis Eustathium Armeniæ Episcopum, sed hæreticum, Authorem fuisse circa annum 320. à multis creditum Sozom. retulit lib. 3. c. 14. Quo tẽpore Thraces & Illyrios, & quotquot nationes Europam incolunt expertes fuisse monasticorum contuberniorum Sozomenus eodem loco disertè affirmat: sicut etiã Niceph. lib. 9. c. 16. testatur, Monachatũ nimirum vsq; ad Constantiũ Cõstantini Magni filium per Thraciam & Illyricũ prorsus incognitum fuisse. Per reliquam verò Europam ante Hieronymi ætatẽ Monachatũ nõ fuisse, inde apparet, quòd vix in aliquo Latinorũ scriptore ante Hieronymũ, Monachi nomen reperitur. Refert autẽ Sozom. lib. 4. c. 27. *Marathonium* persuasione Eustathii illius Episcopi Sebastiæ Religiosam vitã illustràsse, & contubernia Monachorũ primò õniũ Cõstãtinopoli instituisse, quæ ab eo tẽpore per successionẽ cõseruata fuerint. Fuit autẽ hic *Marathonius* Macedonianus, quorũ hæresim tanto studio & pecuniis adiuuit, vt Macedoniani à nonnullis eo tempore Marathoniani vocati fuerint: solus enim ille

In Armenia Paphlagonia, &c. monastica qui author.

cum

cum contuberniis suis in causa fuit, quòd hæresis ista non prorsus Constantinopoli exstincta fuit.

Monachatus quomodo & quando in vrbē Romam intro ductus. Quomodo autē & quando in vrbē Romā Monachatus immigrârit in Epiphanio Marcellæ Hieronymus indicat. *Nulla*, inquit, *eo tempore nobilium fœminarum nouerat Roma propositum Monachorum, nec audebat propter rei nouitatem ignominiosum, vt tūc putabatur, & vile in populis nomē assumere. Hæc ab Alexādrinis Sacerdotibus, Papaque Athanasio, & postea Petro, qui persecutiones Arrianæ hæreseos declinātes, quasi ad tutissimum communionis suæ portum, Romam cōfugerant, vitam B. Antonij adhuc tūc vivētis, monasteriorumque in Thebaida Pachomij, & virginum ac viduarum didicit disciplinam. Nec erubuit profiteri quod Christo placere cognouerat. Hāc multos post annos imitata est Sophronia & aliæ. Hujus amicitijs fruita est Paula vēerabilis, in hujus cubiculo nutrita Eustochium, virginitatis decus, vt facilis æstimatio sit, qualis Magistra, vbi tales Discipulæ.* Et in consolatione ad Pāmachium super obitu Paulæ, *Nostris temporibus*, inquit, *Roma possedit, quod Mundus ante nesciuit: tum rari sapientes, potentes, nobiles Christiani, nunc multi Monachi sapientes, potentes, nobiles, quibus cunctis Pammachius meus, sapientior, potentior, nobilior, &c.*

De Virginitatis, *seu* Cœlibatûs studio *Primitiuæ Ecclesiæ, quo* MONACHATVS *non mediocriter promotus fuit.*

Virginitas in vsu apud Ethnicos. PRomouit hoc vitæ genus plurimùm *Virginitatis* seu *Cœlibatûs* institutū, quod jā tū in primitiua Ecclesia frequentissimū vsitatissimumq; fuit: de quo si rem paulò altius repetā, haud alienū ab instituto nostro fortasse fuerit. Fuisse Virginitatis vel Cœlibatûs studium in vsu apud Ethnicos quoq; negare nemo potest, qui vel parū historias eorū legerit. Hierophantas enim Atheniensiū vsq; ad sua tempora sese cicutæ sorbitione castrâsse, & postquā in Pontificatum fuerint electi uiros esse desiisse, Hieronymus refert lib. 2. contra Iouinianum. In quem locum Erasmus annotauit, *Hierophātas nō propriè dici sacerdotes, sed magis sacrorum custodes, quos Latinè vocamus Æditùos.* Et Alexander ab Alexandro lib. 5. c. 12. prolixè describit, Virgines Vestales non tantū apud Romanos, verùm etiam in Mineruæ templo & apud Delphos, ignem peruigilem custodiuisse: & apud Assyrios Dianam Ecbatanam non alios, quàm sacerdotes perpetuæ Virginitatis voluisse. Cheræmon, quoque Stoicus apud Hieronymum lib. 2. contra Iouinianum de vita antiquorum Sacerdotum Ægypti narrat, *quòd nūquam Mulieribus se miscuerint, nunquam cognatos & propinquos: ne liberos quidem viderint, ex eo tempore, quo cœpisset diuino cultui deseruire, à carnibus & vino semper abstinuerint, maximè propter appetitus libidinis restinguendos.* Et Magnæ Matris Deûm Sacerdotes ex flumine Phrygiæ bibebant, ex quo ita furere incipiebant, vt se virilitatis parte priuarent: vnde & *Semiuiri* dicebantur, quia castrati & exsecti. Diabolus enim etsi nefandissimis libidinibus delectetur, solùm tamen legitimum conjugium à sacris suis idololatricis prætextu puritatis repulit.

Virginitas apud Iudæos quando cœperit. Ac licet in veteri Testamēto Virginitas seu Cœlibatus non esset in magna authoritate, tamen post Machabęorū tēpora, quùm vera Religio collapsa & exstincta esset. Virginitas, quoq; in pretio haberi cœpit, Essenis authoribus potissimùm, quorū doctrinæ primariū caput fuit, γάμȣ ὑπεροψία Conjugii cōtēptus, quòd scilicet Vxores nō admitterēt, sed auersarentur, vt Iosephus indicat lib. 18. c. 2. Antiquit. & lib. 2. c. 12. de Bello Iudaico. Cumq; propter hāc speciē Esseni in magna authoritate & admiratione essent, instituerunt etiam Scribæ & Pharisęi peculiaria quędā & determinata continentiæ tēpora à conjugibus, aliqui quadriennium, aliqui octennium, nonnulli etiam decennium: & tēpore illo durante peculiares purpuræ fimbrias gerebant, vt hominibus continentiæ suæ professionem ostentarent: ita enim Epiphanius inter hæreses apud Iudæos, ante Christum, describit Pharisæos & Scribas Tom. 1. lib. 1. hæresi 15. Ad hoc institutum Essenorum, Scribarum & Pharisæorum respexisse videntur Apostoli, quando Domino dixerunt Matt. 19. *Si tale est negotium hominis cum vxore, nō expedit cōtrahere matrimonium.* Quod perinde aliqui putant esse, ac si dixissent: Si ita res habet vt dicis, Esseni, Scribæ & Pharisęi rectè faciunt, qui conjugium auersantur & continentiæ student. Christus verò ita respondet, vt ostendat, donum veri cœlibatûs nō quidem omnibus datum esse: esse tamen nonnullos qui ad promouendum Euangelium felicius, sponte ac volentes à conjugio abstineant, cùm neq; ab ipsa natura, neq; vi hominum prohibiti fuerint ne Mulieribus commisceri possent.

Cœlibatus studium in Ecclesiā Christi vt irrepserit. Serpsit hęc Essenorū superstitio in ipsam quoq; Ecclesiam post Christi ascensionē, vt nimirum, quū intelligerent esse eos ob continentiam & cœlibatum in maxima admiratione non solum apud Iudæos, sed Gentes quoq; esse etiam qui propter Regnum Cœlorum sese castrâssent, ipsi quoq; non modò quæstiones ea de re mouere, sed insuper etiam ei studere inciperent, non Virginitatis amore, sed superstitione quadam, & κενοζηλία. Nam ex 1. Corin. 7. cap. haud obscu-

rè col-

rè colligi poteſt, quæſiuiſſe à Paulo Corinthios, an filias ſuas elocare, an veluti Chriſto ſacras in perpetua Virginitate tenere domi debeant, quo liberius ei ſeruiát? Quibus Apoſtolus quaſi ſuperſtitioné præ foribus Eccleſiæ ſtanté videns, magna cum prudentia & cautione reſpódet: *Bonũ eſt homini Mulierẽ non attingere*: ſed exceptionem addit: *Attamen vitandam ſcortationem, quiſq; ſuã habeat, & quaq; ſuum.* Rurſus dicit *Velim omnes eſſe vt ego ſum*: mox tamen ſermoné téperat, *Quiſq; (ait) donũ ſuum habet à Deo, alius ſic, alius autẽ ſic.* Porrò *Virginibus*, inquit, *& Viduis dico, bonũ eſt, ſi ſic permanſerint*: ſed ſtatim addit cautionem: *Qui non continent nubant*: Et *melius eſt nubere quàm vri.* Item, *Solutus es ab vxore, noli quærere Vxorem*: ſed ſubiicit, *Si nupſerit Virgo, non peccauit.* Poſtremò, *Qui celebs eſt*, inquit, *curat ea quæ ſunt Domini, quomodo placiturus ſit Deo: at qui ducit Vxorem, ſolicitus eſt de his quæ ſunt Mundi, quomodo placiturus ſit Vxori. Innupta curat ea quæ ſunt Domini, vt ſit ſancta cùm corpore tum ſpiritu Cõtra, quæ nupta eſt, curat ea quæ ſunt Mundi*: ſed adhibet rurſus cautioné: *Hoc autem dico ad id quod vobis conducibile eſt, non vt vobis laqueum injiciam, ſed vt quod honeſtum ac decorum eſt ſequamini:* &c.

Pauli ſententia de virginitate. 1. Cor. 7.

Quãvis auté hoc reſponſo Pauli ſuppreſſũ hoc malum in Eccleſia pullulás videri meritò potuiſſet, eradicari tamen amplius non potuit, ſed magisq; creuit, ipſis adhuc Apoſtolis viuentibus. Cauſæ ejus fuerunt multæ & variæ. *Primò* enim nonnulli verba Pauli ſimpliciter intelligentes, nec cautiones & temperaméta admittentes, ſibiipſis perſuaſerunt, Cœlibatum & Virginitatem Conjugio longè prǽſtantiorem, cultumq; Deo gratiſſimum acceptiſſimumque eſſe.

Cauſa progreſſus virginitatis inter Chriſtianos, 1.

2. *Deinde* illo tempore res Eccleſiæ ob graues perſecutiones paſſim erant afflictiſſimę, omniũ malorũ cauſa Chriſtianæ Religioni imputabatur, & fœda horrendaq; ſcelera de fidelibus ſpargebantur: quo factũ fuit, vt cójicerétur ſine diſcrimine in carceres, beſtijs dilaniandi obijcerentur, aliaq; ad ſupplicia dira atque horrenda raperentur, & impunè permitteretur omnibus in locis ſæuire in Chriſtianos quibuſcunq; id libitum fuiſſet. Exiſtimârunt igitur Virginitatis ſtatum, in tantis perſecutionum procellis, magis conuenire fidelibus, vt quibus minus graue moleſtumq; eſſet, ſi ſoli fugerent, ſoli trucidarétur jugularenturq; quàm ſi adhæc cogerentur etiam ſolliciti eſſe de Vxore & liberis. Quò etiam Paulus reſpiciens in 1. Cor. 7. c. ſuaſit quidem, ſed non præcepit Virginitaté fidelib., inquiés: *Arbitror hoc bonũ eſſe propter præſentẽ neceſſitatẽ.* Loqui enim hic videtur Apoſtolus non de hujus generis moleſtijs, quæ Chriſtianis non ſunt peculiares, ſed tũ infidelibus etiá in matrimonio conſtitutis communes: verùm de tali quadá neceſſitate quæ Chriſtianos tũ peculiariter premebat: ob hanc inſtátem tum neceſſitatem, hoc eſt ob ingentia pericula tum téporis Chriſtianis imminentia in toto orbe, Paulus dicit, bonum, id eſt cõmodum eſſe homini ſic eſſe: Quibus vtiq; oſtendere voluit, ſe nec præcipere Virginitatem, nec loqui de dignitate aliqua ejus, quâ Conjugiũ corá Deo excellat, quod Pauli já tũ ætate aliqui inde colligebant, ſed de cõmoditate & vtilitate ejus, quam in præſenti neceſſitate perſecutionis homini adferat, vt hoc minus ad defectioné à Chriſti fide permoueatur, ſed liberior ſit ad quæuis pro nomine ferenda diſcrimina.

Locus 1. Cor. 7. explicatur.

Tertiò, laborabat Eccleſia Apoſtolorum tempore & poſt graui infamiâ. Quia enim horis antelucanis & in tenebris metu Tyrannorum conueniebát, vulgus mox cœpit ſuſpicari, illos inter ſe promiſcuo concubitu & nefarijs libidinibus vti, vt Iuſtinus Martyr refert in Apologia 2 qui etiá Author eſt, iuvenem quendam Alexandrinũ hujus ſuſpicionis delendæ causâ egiſſe cum chirurgo, vt ab eo caſtraretur: ſed illum reſpondiſſe, non licere hoc ſibi ſine authoritaté Magiſtratûs aut præſidis. 3.

Poſtremò, major pars eorum qui accedebant ad Chriſtum, erat Ethnicorum: at illi maximi ſemper fecerunt Virginitatem & Cœlibatum in ſacrorum ſuorum Miniſtris. His itaque cauſis fiebat, vt Apoſtolorum adhuc ætate magnus inter Chriſtianos Virginum & Cœlibum numerus eſſet, eorumque inſtitutum ab omnibus commendaretur: à multis etiam ad imitandum ſibi proponeretur. Habemus hujus rei, prætereà quæ paſſim in hiſtorijs exſtant, memorabile exemplum in *Nicolao*, Qui ex ſeptem primis Diaconis vnus fuit. De eo Epiphanius tom. 2. lib. 1. hæreſ. 25. refert, quòd cùm haberet formoſam Vxorem, & videret alios quàm plurimos ob Virgintiatem in admiratione eſſe, ne videretur inferior alijs, aut vxorius, conſtituerit ad exemplum & imitationem cœlibum, conſuetudini conjugali in perpetuum renunciare: eoq; in inſtituto aliquandiu perſeuerâſſe Nicolaum Epiphanius ſcribit: ſed cùm in finem non poſſet incontinentiæ vſtionem reprimere, ne tamen inconſtantiæ aut leuitatis inſimularetur, ſi à propoſito reſiliiſſe videretur, maluit ſe conuertere ad promiſcuam Venerem, & ad vagas libidines, quàm legitimo cõjugio vti. Atque inde orta fuit ſecta Nicolaitarum, quam in Aſia latè diſſeminatam fuiſſe Ioannes in Apocalypſi teſtatur, qui ſenſerunt, *ſi modo à legitimo Matrimonio abſtinerent, ſe alijs fœdis libidinibus non pecca-* 4.

Nicolaitarũ ſecta unde orta & ſũmma doctrinæ.

 re. In

re. In qua historia illud principaliter obseruandũ est, quòd Nicolaus ille ex immodica cœlibatus admiratione, propter quem videbat alios quosdam magni fieri, in eam opinioné deuenerit, quasi Virginitas Christianis hominibus magis quàm conjugalis consuetudo conueniret. Euentus verò tristis & obscœnus ostendit, Deum non velle omnes esse cœlibes, sed qui capere possint capiant, qui verò vrantur, nubant. Vides ergo quantâ contentione, quibus artibus & insidiis hostis humani generis, superstitiosam Virginitatis opinionem, laborârit primis illis Apostolicis temporibus in Ecclesiam inuehere.

Post Apostolorũ tempora vt studuerit Satan Cœlibatum in Ecclesiã introducere.

Cùm autem viuentibus Apostolis id quod aliquoties tentarat, obtinere non posset, obseruauit occasionem & tempus illud, quo Paulus & cæteri Apostoli è terris migrâssent, & Ioannes in Pathmon relegatus esset: tunc enim existimauit se in Ecclesiam, tanquam domum vacuam, hac sua hypocrisi facilè irrepere posse. Produxit igitur in Asia Præbyterum quendam sectatorem, seu σπουδαστὴν, sicut se jactabat, Pauli, qui sparsit historiam quãdam de Periodo seu actis Pauli & Teclæ: cuius hęc ferè summa erat. Teclã nobilem Iconiensium Virginem, voluntate & cõsensu parentũ nuptam fuisse Thamiro cuidam: Paulũ verò cum venisset Iconium eo modo de Virginitate concionatum fuisse, vt Tecla, repudiato sponso, contra volũtatem sponsi, & parentum Cœlibatum vouerit. Et Paulum per multos annos Teclam illam secum circumduxisse, ac tandem eam sacro velo consecrâsse, & alias quoq; velandi potestatem, imò & docẽdi in Ecclesia & baptizandi ei concessisse. Quod manifestè cum Pauli doctrina pugnat, qui Vxores Viris adhærere, & in Ecclesia tacere jubet. Quia verò magna erat, & meritò quidem Pauli authoritas, ieccirco impẽsius quàm antehac nunquam Virginitati studere cœperunt. Ioannes verò cum ab exilio Ecclesiæ restitutus esset, videns fabulam hanc doctrinæ Pauli aduersari, Presbyterum illum coram Ecclesia convicit, quod falsum & suppositititium scriptum sub Pauli nomine sparsisset. Et impostor quidem ille publicè confessus est, se hoc totum Pauli amore fecisse, vt Tertullianus in libro de Baptismo indicat cap. 17. Vnde & Gelasius Papa, qui circa annos Christi 500. vixit, totam illam narrationem de Tecla inter apocrypha numerat, dist. 15. c. Sancta Romana, sicut etiam ante illum Hieronymus in Catalogo Script. Ecclesiast. sub titulo Lucæ. Et tamen Monachi hodiè hunc librum revocant ejusque Legendam probant:

Tecla fabula.

Durauit hoc institutum seu vitæ genus in Ecclesia etiam post Ioannis Apostoli obitũ, vt ex scriptis Patrum, qui iis temporibus vixerunt, intelligi potest, omniũ verò clarissimè ex Ignatio, qui in Epist. ad Philippenses scribit: *Saluto τὸ σύστημα Collegium Virginum.* Item ex Iustino Martyre, qui in Apologia secunda, quam dedit Antonino Imp. quum malè audiret Ecclesia propter Gnosticos, & Carpocratianos, qui Vxores inter se cõmunes habebant, ita respondit: *Multi in vtroque sexu reperiuntur egressi annum sexagesimum, qui à teneris disciplinâ Christianâ imbuti perpetuum castitatem conseruauerunt*: Idem etiam legitur apud Athenagoram & Tatianum.

Virginitas libera ab initio.

Adhuc tamen libera ac voluntaria erat Virginitas & in cuiusq; arbitrio posita, ita vt nemo vel ad eam cogeretur, vel nuptiis aliquid detraheretur, & conjugati præ continentibus despicerentur. Ignatius enim in Epistola ad Philadelphienses: *Non detraho*, inquit, *de cæteris beatis, qui nuptijs copulati fuerũt, quorum nunc memini. Opto enim Deo dignus ad vestigia eorum in Regno Dei inueniri: sicut Abraham, Isaac, Iacob: sicut Ioseph, Isaias & cæteri Prophetæ: sicut Petrus & Paulus & reliqui Apostoli, qui nuptijs fuerunt societati: qui non libidinis causâ, sed posteritatis subrogandæ gratiâ conjuges habuerunt.* Primum ait, se commendasse Virginitatem, sed non ita tamen, vt quicquam derogaret maritis. Imò optat, vt ipsi contingat ad eorum accedere vestigia. In eadem Epistola sic Philadelphienses alloquitur: *Virgines Christo subdita sint, non abominantes nuptias, sed id quod præstantius est amplectentes, non in calumniam Matrimonij, sed vt liberioribus animis diuinæ legis meditationi vacent.* Exstant etiam ejusdem Martyris sententiæ de Cœlibatûs onere nemini imponendo, in Gnomologico Græco lib. 1. cap. 14. *Si quis potest, in castitate manere, ob carnis Dominicæ honorem, citra gloriationem maneat.* Item, *Cœlibatûs jugum nemini imposueris: est enim res periculosa, & custoditu, cum obtinetur, difficilis, quando ex necessitate seruatur. Iuvenibus nuptias permitte priusquam meretricijs amoribus corrumpantur.* Laudabatur igitur Virginitas, sed ita, vt sua conjugio laus integra & salua maneret.

Eusebius libro 4. c. 23. & Nicephorus lib. 4. cap. 8. de Dionysio Alexandrino referunt, quòd scripserit Epistolam ad Gnosios, in qua monuerit. Pynitum illorum Episcopum, *Virginitatis jugum tanquam necessarium cuiquam imponat, sed infirmitatis rationem multorum habeat.* Respondet autem Pinytus, *se recipere quidem Dionysij sententiam, sed tamen simul monet eum, vt in posterum perfectioribus, liberis cibum firmiorem impertire velit, ne semper immorantes hujusmodi doctrinis,*

qua

quæ tanquam lactis cibus sunt, in puerili institutione consenescat Vnde colligi potest, sensisse Pynitum, conjugium ab Apostolis approbatum quidem esse: sed temporis tantum gratiâ tanquam lactis cibum & puerilẽ imperfectamque institutionem concessum fuisse. Po steros verò debere de doctrina firmiore & perfectiore institutione cogitare. Ex quo apparet, cœpisse mysterium iniquitatis jam tum operari, & superstitiosi Cœlibatûs semina spargi, quæ mox radices amplissimas fecerunt, per ipsos Doctores & Ecclesiarũ Antistites, maximè, qui Virginitatẽ & Cœlibatũ passim honesto etiam conjugio prætulerunt, & nescio quod meritum aut quam perfectionem ei tribuerunt.

Virginitas quodo honesto Matrimonio prælata.

De virginitate Tertullianus.

Fecit hoc cùm alibi, tum verò maximè lib. 5. adversus Marcionem Tertullianus, qui quòd acerbitate ingenij & impatientiâ victus ad Mõtanistas defecerat, conjugio infensior fuerat, præsertim secundo: *Quod digami*, inquit in libro de Monogamia, cap. 12. *præsident apud vos, insultantes vtique Apostolo: certè non erubescentes, cùm hæc sub illis leguntur: Episcopum vnius Vxoris Virum* Hæc Tertullianus quum Montanista esset, non antea scripsit. Montanistæ autem secundas nuptias damnabant. Quia verò Tertullianus in magna apud omnes existimatione erat, multos in eundem errorem traxit.

Origenes.

Origenes tanto studio castitatis & Virginitatis laborauit, vt seipsum castrârit, sicut Eusebius de eo testatur: licet hoc à multis post Concilijs prohibitum & damnatũ fuerit. Mirum igitur non est si superstitiosus in causa fuerit, & quædam nõ rectè ab eo pronunciata sint. Nam Homil. 23. in Numer. ait, *Iuge sacrificium non nisi à Virgine aut cælibe præstari posse.* Per juge verò sacrificium intelligit preces: quasi dicere velit, neminem ritè precari posse præter cœlibem: cum tamẽ Paulus velit, Viros omni loco orare debere. Verum quidem est, eũdem Apostolum monuisse cõjuges, vt precationis & jejunij causâ temperarent sibi ad tempus ex consensu: non tamen hoc ita præcipit, vt à se invicem discedant, quasi cùm sint in conjugio precari non possint. Illud verò nequaquam tolerari potest, quòd idem Homil. 27. in Lucam, *Primus*, inquit, *gradus est ab omni conjugio abstinere: secundus vnas tantum nuptias experiri.* Quò etiam illud referendum, quòd Tractatu septimo ait, *quædam esse bona simpliciter, quædam permissa ad duritiem cordis*, & in eo genere Matrimonium etiam ponit. *Nam bonum est*, inquit, *Mulierem non tangere: veruntamen propter duritiem cordis additur: propter scortationem vnusquisque suam habeat Vxorem, & quæque suum Maritum. Bonum est quod Paulus ait, Volo omnes esse sicut ego sum: ad duritiem tamen cordis addit, Melius est nubere quam vri.*

Locus 1. Cor. 7 explicatur.

Videtur autem Origenes hunc errorem inde hausisse, quòd cùm Paulus in priori ad Corinthios jussisset, vt cõjuges, qui ad tempus à mutuo congressu sibi temperâssent, jejunii & precum nomine; ad id ipsum redirent, id se ait non ex imperio mandâsse, verùm juxta indulgentiâ. Quibus verbis visus est Paulus aliquid vitij cõjugio inurere, quãdoquidem ejus vsui indulgentiâ putaуit opus esse. At si genuinum sequamur sensum; res longè aliter habet. Errant enim in συγγνώμης voce. Vt enim Aristoteles lib. 6. Ethicorum definiuit, γνώμη ἐστὶ κρίσις ὀρθὴ ἐπιεικοῦς, id est, rectum judidiũ æqui. Ob quã causam εὐγνώμονας etiam laudamus, & τὸ ἐπιεικὲς συγγνωμικὸν dicimus: συγγνώμη verò ἐστὶ γνώμη κριτικὴ ὀρθὴ τοῦ ἐπιεικοῦς. Versatur itaq; circa æquum, & suum jus remittit, quod sæpissimè summa est injuria. Non ergo peccato connivet Paulus, sed id tantum tutatur quòd æquum est. Non cogit Apostolus conjuges, vt sibi temperent, sed æquum dicit, vt id ad tempus faciant, jejunii & precum causâ. Non item jubet necessario præcepto, vt ad opus conjugii redeant, sed κατὰ συγγνώμην; quod rectâ sanaque conscientiâ ex æquo possint facere. Si Deus continentiæ donum sit elargitus, videantque illius vsu Regnum Euangelij se posse proferre, non impedit Paulus, quin ita maneant. Sed interea si nolint aut non possint, ostendit quid liceat, & ita liceat, vt duritiem cordis non oporteat prætexere, vt Origenes fecit.

Cyprianus.

Idem deniq; lib. 10. in Epist. ad Rom. Virginitatem opus perfectionis facit: Licet nõnullis in locis cõmodè de Conjugio & Cœlibatu loquatur. Secutus est Cyprianus, qui sæpè etiam in hyperbolicas laudes & commendationes Virginitatis ac Cœlibatus abreptus fuit. Plurimis in locis detestatur & mirum in modũ exagitat sexum muliebrẽ. In libro De bono pudicitiæ *Virginitas*, ait, *æquat se Angelis: si verò exquiramus etiã excedit; dum in carne luctata victoriam & contra naturam refert, quam non habent Angeli.* Liber etiam De singularitate Clericorũ, siue is Cypriani sit, cujus inscriptionẽ habet, siue Augustini. inter cujus opera circumfertur, siue cujusuis alterius Patris, in eandem sentẽtiã *castitatem statum* vocat *angelicæ qualitatis*. In Sermone de Natiuitate Christi, *Et si bona sunt*, ait, *& instituta à Deo conjugia, melior tamẽ est continentia, & virginitas excellentior.* In eodem libro clarè dicit, *quod ad continẽtiam & Virginitatem, neque necessitas, neque mandatum aliquod impellat quenquam*, sed tamen addit, *perfectionis suadere consilium.*

Hæc quùm docuissent Patres & Ecclesiarum Antistes ante Constantini M. tempora, & propterea Virginitatis ac Cœlibatûs studium in magna apud omnes admiratione esset; Monachatus certè nuper natus & Cœnobitarum viuendi ratio noua & inusitata hoc majori cum studio & applausu postea recepta approbataque fuit, quùm primi illi Monachi nuptiis vale dicentes, incontinentia & cœlibatu, vel seorsim in Eremis, vel vnà in monasteriis quàm castissimè sanctissiméque viuerent.

Eustathij doctrina de cœlibatu.

Nec minus hæc ipsa doctrina sequentiũ Doctorum in Ecclesia Monachatũ promouit, imò mirum in modum propagauit & auxit, cùm jam passim Monasteria & cõtubernia Monachorum erecta & instituta essent. Nam circa annos Domini 325. emersit Eustathius Sebastiæ Armeniæ Episcopus, qui ab officio remotus, in Armenia, Paphlogonia & Pontimontibus monasticæ conuersationis Author fuisse dicitur à Sozom. lib. 3. cap. 14. Is sub hypocritici Cœlibatûs & continẽtiæ prętextu mox quàm plurimos sectatores nactus est, & hac occasione Monachatus in istis Regionibus mirificè propagatus fuit. Accusauit enim cum suis nuptias, quæ jam antea ob Virginitatis amorem plurimis sordebant; & docuit, *quòd nullus in cõjugali positus gradu, spem cõsequẽda salutis æterna habere debeat.* Accidit igitur vt multi nuptias in vniversum aversantes, sub prætextu castitatis ab Vxoribus siue maritis, rupto cõjugali vinculo, diverterent, & catervatim in Eustathij monasteria irruerent. Adeoque primus de Cœlibatu seu Virginitate & continentia superstitiosa & hypocritica sanxisse leges creditur: Opere prętiũ igitur est inquirere quis aut qualis egregius hic artifex fuerit. Epiphanius itaque scribens in hæresim 75. tom. 1. lib. 3. vocat hunc Eustathium γνησιώτατον, id est, germanissimum vel selectissimum Arij Discipulum, vt qui Magistri dogma tenuerit pertinacissimè, quem etiam οὔτε θλίψεις τῶν διωγμῶν διορθώσαιτο, hoc est, neq; tribulationes afflictionum corrigere & emẽdare potuerunt. Imò Macedonii quoque Spiritum sanctum negantis esse Deum, notatus fuit blasphemiâ, Pneumatomachis patrocinans, sicut ait Basilius Magnus. Testantur idem Socrates lib. 2. c. 45. Nicephorus lib. 9. c. 47. & Suidas. Cum autem in Concilio Gangrẽsi propterea damnatus fuerit, apparet, ne hoc quidem tempore leges de custodienda Virginitate latas, ab omnibus Ecclesiarum Ministris receptas & approbatas, sed potius damnatas fuisse. Nihilominus tamen ita altè insedit hominum animis hæc superstitio, vt reperti sint, qui Eustathium repræhensioni omni exemerint, sicut Nicephorus indicat lib. 9. cap. 16.

Eustachius primus de cœlibatu leges sanxit. Eustachius quis.

Doctores in cœlibatus commendatione superstitiosi Athanasius.

Sequuti tamen sunt Doctores alii, in cæteris quidem plerisq; orthodoxi, in Cœlibatûs autẽ cõmendatione superstitiosi, ne quid grauius dicam. Athanasius enim in libro de Virginitate palàm dicit, *per Maritum corpus Mulieris pollui.* At secus docent nos sacræ literæ, nempe, *infidelem cõiugem à fideli sanctificari.* Cum itaq; opus conjugii sanctificationẽ interponat, multum abest, vt contaminationem aut pollutionem inducat. Idem in eodem libro, *posteaquam,* inquit, *cõtinentiam professa es, corpus tuum sãctificatum est, templumque Dei factum.* Sed quæro hunc Patrem, si quæ non professa esset Virginitatem, vel continentiam, Christo tamẽ credidisset in sancto Conjugio, an corpus suum non habuisset sanctificatum & Dei Templum? Paulus certè corpora Christianorum, etiam conjugatorum, Templa Dei appellauit. Non enim alicubi conjugatos excipit, quin & ipsi Templũ Dei essent, & sanctificati. Quod itaq; omnium Christianorum est, hoc Athanasius Virginibus peculiariter tribuit. Sed illud maximopere mirandũ, quod idem Pater in eodem libro ita tãdem exclamat: *O Cõtinẽtia gaudium Prophetarum, Apostolorum gloria: O Cõtinẽtia Angelorum vita, & sãctorum hominũ corona.* Sunt hęc hyperbolicæ & tragicæ exclamationes, quæ ad lydiũ Verbi Dei lapidem examinatæ consistere non possunt. Apostoli certè & pleriq; Prophetarum conjuges habuere. Quomodo ergo Virginitas illis est gaudium & gloria? Quid deinde cum Virginitate commune habent Angeli, quãdoquidem corpore carent? Vnde æquè illi Virgines dicuntur atque lapides cæci.

Hic igitur monendus est Lector, quid Erasmus de hoc Athanasii libro de Virginitate sine Meditatione judicârit: *si Athanasij est,* inquit, *mirè dejecit stilum. Alij verò & grauitatem Theologicam abiecisse Athanasium affirmãt, si istas pueriles præceptiones Virginibus præscripserit: nihil enim commune habere cum Patris illius celeberrimi scriptis. Nã præter superiora, hortatur etiam virgines ad cõtemptum pecuniæ, ieiunium, sobriam vitam, castitatem, preces, cõuersationem sãctam, eleemosynam, meditationes sãctas, recitationem Psalmorum, & id genus alia. Præscribit & certas lectioni horas, synaxi, deprecationi hymnis. Testatur, illum in tertio Angelorum choro inuentum iri, qui præcepta hæc seruauerit. De salute quoque sua neminem ante obitum certum esse posse docet.*

Basilius

Basilius etiam haud obscurè innuere videtur, *Cœlum non nisi Virginibus replendum esse,* Vult etiam *vt ijs, quæ promissam Virginitatem non seruent, fores Fratrum illis non aperiantur amplius, neque si accesserint gratiâ tecti ob frigus granitèr vrgens.*

Grego-

Gregorius Nazianzenus. Gregorius Nazianzenus in Oratione habita in funere Gorgoniæ sororis ita etiam scribit: *In duo diuisa est: Vita, in Nuptias & Virginitatem. Hæc sublimior est ac diuinior, laboriosior autem & lubricior: illa verò humiliores ac securiores.* In Orat. funebri de Basilia etiã scribit: *Res magna est Virginitas, Angelis aggregari ac absq; jugo esse, naturæque solitaria: nam Christi illam vocare cunctor, qui cum nasci deberet ob nos natos, ex Virgine nascitur, vt Virginitatem lege sanciret.* Atqui & conjugari possunt cum Angelis in cœlesti patria conjungi. Neque probari potest vel vnico verbo Christum lege Virginitatem sanxisse.

Ambrosius. Ambrosius *Virginitatem principalem esse virtutem* affirmauit: quod tamẽ verum non est: Christianorum enim præcipuæ virtutes sunt Fides, Spes, Charitas. Adhæc fatemur Castitatem esse virtutem, sed quæ non tantum ad Virgines sed etiam ad Virgines & conjugatas pertineat: Virginitatem autem per seipsam nemo virtutem dixerit.

Hieronymus. Hieronymus in libris contra Iouinianum, Matrimonium cum folijs & radice arboris, Virginitatem autem cum pomis: & rursus Matrimonium cum stipula & culmo, Virginitatem cum tritico & bonis granis confert. Verba autem ejus hæc sunt: *Num arboris aut segetis contumelia est, si radici & folijs, culmo & aristis poma præferantur & fructus? Vt poma ex arbore, frumentum è stipula, ita Virginitas è nuptijs.* Scribit præterea, *Oro te, quale illud bonum est, quod orare prohibet, quod corpus Christi accipere non permittit? Quandiu impleo officium Mariti, non impleo Christiani.* Quibus verbis palàm docet, conjugum preces non exaudiri, eisque ad Eucharistiæ perceptionem aditũ non patere, neque veros Christianos cẽsendos, qui conjugi debitum persoluerint. Idem tractans illum locum Pauli, *Bonum est homini Mulierem non tangere*, infert, *ergo malum est tangere. Nihil enim bono contrarium est nisi malum.* Et ex eo quod Apostolus inquit, *Bonum est homini sic esse*, ille infert, *ergo malum est homini non sic esse.* Hoc autem argumentandi genus æquiuocatione peccat. Cùm enim docuisset Paulus ob præsentem necessitatẽ, & molestias, quę coniugio sunt annexę, Bonũ est homini Mulierem non tangere, quasi diceret, vtile, commodum, & magis expeditum esse, hinc ille à cõtrarijs concludit, malum esse Mulierem tangere: atq; malum intelligit, non minus expeditum, incommodũ aut inutile, sed vitiosum & peccatũ: quo sensu malũ non est cõtrarium illi bono, de quo antecedens intelligendũ est. Et certè argumentatio à contrarijs, non quoad genus, est valida, sed cùm juxta proprias differentias deducitur. Illud etiam valde mirandũ in hoc patre, quòd mox subijcit. *Nunquam scripsisset Paulus, vnusquisque Vxorem suam habeat, nisi præmisisset, propter fornicationem. Tolle fornicationem, & non dicet, vnusquisque Vxorem suam habeat.* Quibus vtique verbis Christianis hominibus omnes alias Matrimonij contrahendi causas adimit, vnicâ fornicatione exceptâ: cùm sint aliæ multę & quidem honestæ. Et mox addit: *Id præterea quod Apostolus dicit, Melius est nubere, quàm vri: sic accipit, ac si dicere voluisset, melius esse quidem nubere, quia pejus sit vri. Tolle*, ait, *ardorem libidinis, & non dicet, Melius est nubere: melius enim semper ad comparationem deterioris respicit, non ad simplicitatem incomparabilis per se boni. Veluti si diceret, melius est vnum oculum habere quàm nullum.* His omnibus probare vult, nuptias esse malas. Adducens etiam id quod ad Romanos scribitur: *Quem ergo fructum habuistis in illis in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est*, &c. *Puto*, inquit, *quòd & nuptiarũ finis mors sit: fructus autem sanctificationis, qui vel ad Virginitatem pertinet, vel ad continentiam, vita pensatur æterna.* Quo loco, quod Paulus de peccatis in genere dixit, ille peculiariter ad nuptias detorquet: & hac sententiâ & nuptias damnat, & conjugatos ad desperationem ferè adigit. Atq; in hanc sententiam multa alia apud eundem Patrem in libris contra Iouinianum exstant, quibus conjugium & coniugatorum statum manifestè damnat: quæ tamen postea hortatu Pammachii aliquantulum mitigauit, & variis modis excusare conatus fuit.

Patres in doctrina de cœlibatu recesserũt à verbo Dei. Videmus ergo ex his omnibus, longissimè posteris ætatibus recessisse Patres à Doctrina Verbi Dei, & præsertim Apostoli Pauli, qui Virginitati non plus quàm nuptiis, perfectionis, sanctimoniæ & castitatis tribuit. Cùm etiam post ea tempora Virginitas in admiratione quidem esset, ob frequens ejus studium, non tamen plus ei quàm conjugio tributum fuit, & liberum cuique fuit vel Virginem vel Coniugem esse. Progressu tamen temporis, ruentibus in Ecclesia rebus in peius, superstitio accessit, vt Virginitas ab omnibus ferè coniugio longè præferretur, & in coniugali positos statu vix, ac ne vix quidem saluari posse opinarentur. Ex Chrysostomo sanè intelligitur, fuisse eius ætate, qui conquesti sint, se non posse perfectè viuere, quòd Vxores haberent: quorum tamen sententiam Pater ille non probat.

Hâc verò doctrinâ hocque modo & his authoribus Monachatus plantatus, auctus, & longè latéque dilatatus & propagatus fuit: Monachorum etiam, vt qui cœlibes essent plerique omnes, instituta, exercitia, ritus ac studia mirificè hac ratione stabilia & confirmata sunt.

Monachatus causa promouens ex Augustino.

D. Augustinus, admirator eximius, pro eius seculi more, monastices, causam Monasteriorum & cœnobiticæ vitæ promouentem aliam indicat in Psalmum 132. Verba nimirum illa Dauidis Prophetæ: *Ecce quàm bonum & quàm jucundum habitare Fratres in vnum. Iste*, inquit Augustinus, *dulcis sonus, ista suauis melodia, tam in cantico, quàm in intellectu, etiam monasteria peperit. Ad hunc sonum excitati sunt Fratres, qui habitare in vnum concupierunt. Iste versus fuit tuba ipsorum. Ipsi primò habitauerunt in vnum, qui omnia quæ habebant vendiderunt, rerumque suarum pretia ad pedes Apostolorum posuerunt.* Sed torquet hic Pater, quod cum pace tanti alioquin Viri dixerim, hæc Prophetæ verba, ad Monachorum institutum, quod ille nec instituere nec commendare voluit hoc versu, sed in genere tantum laudare concordiam hominum, qui filij vnius Patris, ideoq; Fratres sunt. Ac possunt sanè fideles in Vrbibus mediis, in foro, in Vicis, in priuatis denique ædibus sic viuere in vnum, vt non sit propterea illis in monasteria commigrandum, in quibus hodie lites, simultates, iurgia, odia & inimicitiæ validissimè regnant. His adde, quod Monachi in sectas seu Ordines innumeros sunt diuisi, qui singuli aliis sanctiores & præstantiores haberi volunt. In hoc vno tantum omnes consentiunt, vt oppresso Christo, & fide in hunc exstinctâ. omnis generis superstitiones regnent, quæ incautos ad interitum abripiunt. Adhæc cohabitatio illa Monachorum & contubernia seu monasteria eorum, in quibus plures consociantur, non pluris certè facienda nostris temporibus quàm olim Pharisæorum, Essenorum, Vestalium Virginum. Arualium Fratrum & similium Collegia, cum illorum sint monasteria, non minus quàm horum fuerint collegia, officinæ superstitionum & falsorum Deorum cultus. Vt coniunctio seu cohabitatio talis inutilis sit, si non ad bonum finem, hoc est ad Dei honorem & salutem proximi dirigatur, quantúmuis jucunda & suauis fuerit.

CAPVT II.

INter primos autem authores monasticæ seu cœnobiticæ vitæ haud immeritò referuntur *Thabennensiotæ*: quibus à nonnullis annumerantur etiam *Basilius & Augustinus*, de quibus in specie nunc aliqua referemus: mox de studijs, exercitijs, moribus, vestitu & toto denique vitæ genere Monachorum primæ huius classis plura dicturi.

Ordo THABENNENSIOTARVM.

INter Classis hujus primæ Monachos, celeberrimi fuerunt *Thabennensiotæ*, sic eos vocat Vincentius in spec. hist. lib. 18. cap. 83. Nicephorus eos *Thabennesios* nominat. Author eorum fuit *Pachomius* quidam Antonij Discipulus, *Amon*, verò illustrator, quippe qui 300. Ordinis hujus Monachis præfuit. *Thabennesiotarum author.*

Nomen habent à loco in quo habitârunt. In Thebaida enim Prouincia, Thabenna siue Thabennensis insula fuit, in qua primo quidem Eremiticam vitam exercuit Pachomius ille, circa Constantij Constan. M. filij tempora, postea verò Cœnobitarum conturbernia ibidem instituit, hac occasione. Venit ad eum in spelunca sedentem Angelus (ater an albus fuerit incertum est) dixitque illi: *Veni, & omnes juniores Monachos collige, eosque juxta Regulam vitæ, quam à me disces, institue.* Tabulas autem æreas illi dedit, in quibus sequens Regula scripta erat. *Nomen.* *Occasio instituti*

Regula THABENNENSIOTARVM.

DIuersitas intra domus atrium cellulas facies, ternosque per singulas manere præcipies. In vno tamen loco cibus omnium fiat. Nec jeiunare, nec manducare quenquam prohibebis, fortioribus tamen & magis edentibus grauius opus injunges. Somnum verò non jacentes capiant, sed super instructas & paululum reclines cathedras pallijs suis velatas sedentes quiescant: pellibus caprinis tegantur, quas nec propter cibum, vel somnum capiendum deponant, sed tantum quando ad communionem ingrediuntur: tunc vnusquisque cingulum suum soluat, pellemque deponat, & cum cucullo tantum accedat. Si quis alterius Regulæ peregrinis aduenerit, non edat cum eis nec bibat, nec in mansionem eorum introducatur. Quicunque verò ad permanendum cum eis intrare voluerit, non eum in loca monasterij secretoria recipies, nisi triennium totum laboriosius opus duriusque perficiens impleuerit. Edentes cucullis capita sua velent, ne alter alterum aspiciat manducantem, sed solum catinum vel mensam, nec loqui quiquam liceat dum manducat. Porrò 34. ordines esse Fratrum instituit: & vnicuique literam Græcam, qua tanquam proprio

prio signo vel vocabulo dignosceretur, superposuit Hoc etiam ordinauit & jussit, vt Orationes 12. per totum diem, & vesperi totidem ad lumen facerent: & in nocturnis quoque vigilijs totidem preces effunderent. Tunc ait Pachomius Angelo: parum hoc est. At ille: Ideò, inquit, has paucas fieri præcepi, vt & juniores implere sine tristitia possint impositam sibi Regulam viuendi. Qui verò firmiores & perfectiores sunt, non illis necesse est aliena Regula constringi: quòd vitam suam totam visioni & cultui Dei penitus dederunt. His itaque dispositis discessit ab eo Angelus: Sicut nugatur Vincent. spec. hist. lib. 18. c. 82.

Sozomenus & Nicephorus de horum Monachorum noua vitæ ratione, à reliquis Monachis variante, ita scribunt: *Indumentum,* inquiunt, *illis erat Melota seu pellis ouilla: capitis tegmen cucullum, seu mitra & tiara lanea, quæ purpureis distincta quibusdam filis, puncta [illegible] haberet, crucis formam referentia. Tunicæ item & Zonæ itidem lineæ esse debebant: in quibus, simul considentes & in sagis, super exstructis thoris mediocrem caperent somnum. Præcepit similiter Angelus iste Pachomio, vt domicilium eorum ita sepimento circumuallaretur, vt id lectum cujusque concluderet. Primaria autem & Dominica die vt ad communionem & perceptionem diuinorum Mysteriorum accedens, solutas zonas & sagula pellicea deponerent. Atque vt duodecies interdiu semper orarent: itidem verò ad vesperam: noctu similiter, & item horâ nonâ tertiò. Et cùm cibus esset capiendus, vt orationem quamque Psalmus præcederet. Præterea vt ad numerum Græcarum literarum cœtum Monachorum cohabitantium in 24. ordines diuideret: & cuique ordini congruentem, sicut animus, vita & mores cujusque ferrent, imponeret appellationem: scilicet, vt simpliciores, ι. & ο. qui verò praui essent, & minus recti, ζ & ξ. vocarentur, atque aliter alij iuxta cujusque institutum, & literæ ipsius habitum aptum accommodando cognomen, Sozomen. libr. 3. capit. 14. & Niceph. libro 9. capit. 14.*

Incrementa Thabennesiotarum. Monachi hi cum tempore maxima cœpere incrementa, adeò vt breui ordo ipsorum ad numerum septem millium creuerit, qui omnes hujusmodi, quæ diximus, custodierunt instituta. Intra Thabennam namque circiter 1300. fuisse dicuntur: vbi monasterium Pachomij, in quo scilicet ipse degebat, primum & maximum fuit. Ex Thabenna verò in reliquam Thebaida & Ægyptum hic ordo propagatus fuit. Eorum autem omnium vnum erat institutum, vnus viuendi modus, & communia omnia. Insulam ipsam quasi Metropolim quandam esse putabant: & qui ibi rebus præerant *Patres* dicebantur. Ex quibus quoque, qui instituti ejus æmulatores erant, cœtui cuique & domicilio præfectos suos accersentes accipiebant. Niceph. lib. 9. cap. 14.

CAPVT III.

Ordo Sancti BASILII.

SAnctus Basilius tempore Presbyterii sui, quo functus est Cæsareæ Cappadocum Metropoli, calumnijs traductus fuit apud Eusebium ejus loci Episcopum, ita vt animus Eusebii prorsus alienus ab eo factus fuerit. Tanto enim odio & inuidiâ eum prosecutus est, vt eum ab Ecclesia omninò repellere conaretur, nisi à Nazaræis & Ascetis Monachis prohibitus fuisset. Basilius autem tranquillitati Ecclesiæ consulens, non sese Eusebio opposuit, sed sponte ejus odio cessit, ac in monasterium quoddam Ponti se recepit: Ibi Monachos in Religione ac verbo Dei diligenter instituit: qui inde discedens, & Ponti Vrbes ac rura circumiens, Author fuit, vt hinc inde Cœnobia erigerentur, in quibus multi vnà viuerent, non separatim. Hactenus enim in Eremis & solitudinibus singuli in latebris, speluncis, vel cellulis & ædiculis soli habitàrunt. *Basilius quâ occasione monachicam vitam elegerit.* Adstipulatur nobis Hieronymus, qui in Epitaphio Paulæ refert, quòd multa Monachorum millia in Ægypto fuerint, quorum singuli peculiarem cellulam haberent. Pachomius domicilia Monachis exstruxit, in quibus terni habitàrunt. Ad Nitriam quinquaginta inter se vicinæ cellulæ seu ædiculæ fuerunt, in quibus alij conjunctim, alij separatim habitàrunt: ad interiorem verò solitudinem infinita quidem Monachorum habebantur domicilia, quorum vnumquodque tam erat ab alijs separatum, vt nec videre inuicem, nec audire possent. Die Dominico simul oraturi conueniebant: si non venirent, perspicuum erat, quòd contra animi sententiam abessent, &c. vt Sozomenus lib. 6. cap. 30. & 31. & Niceph. lib. 11. cap. 38.

Ex his igitur solitudinibus & cellulis Basilius M. Monachos in Cœnobia congregauit, & disciplinam instituit, quâ Monachi non amplius vagarentur atque fluctuarent, sed essent semper vnicâ Religionis formâ deuincti. *Basilius certam formam vitæ monasticæ præscripsit, & primus cœnobia in vrbibus exstruxit.* Quod his verbis in Monodia ejus Nazianz. indicat: *Vt autem non solùm sibi,* inquit, *sed alijs quoque proficeret, primus Cœnobia excogitauit, ritumque agrestem ad Ordinem quendam, formulamq; Religioni propriorem, reduxit Cùm enim animaduertisset eos, qui in communi vita, hoc est inter alios mixtim monasticam licet abstinentiam seruent, alijs quidem vtiles, sibi verò nequaquam existere, cum*

Confirmant hac Card. Tapias ad auth. Ingressi de sacrosanct. eccles. & Hier. Platus lib. 1. c. 22. de Bono statu religiosi. Basilius effecit, & Eremita & cœnobita essent.

in multis eos necesse sit versari malis, quæ vitæ quietæ perfectæq; cõtraria videtur: eos verò qui in solitudine procul ab alijs agũt, firmiores sanè proposito, magisq; Deo cõjunctos quàm superiores vidit, attamen sibi tantum vtiles, cùm rerum experientiam nequaquam teneant, nec cum alijs commercium vllum habeant, vtrumq; vitæ genus cõjungere conatus est. Quamobrem Monachorũ Cœnobia, haud procul ab ijs qui in hominũ societate viuũt, ædificari jussit, nec omnino separauit; vt & propinquitate, cùm opus charitatis exposceret, adesse valerent, dissiti alioqui proprijs terminis, ne quies eorum aut pax interrumpi per multitudinẽ posset: nec ipsi Monachi actionis merito, quod ex impendenda alijs pietate esset priuarentur, neque rursus eorum actio per tumultus inutilis redderetur. Vt alter alterum hoc modo juuare posset, & Monachorum vita per cõuersationem eorum, qui in communi agunt, pia fieret: & ipsi ex Monachis quietem, cõstantiam, sapientiam, contemplationẽ ediscerent, quemadmodum tellus & pontus inuicem se juuant ac suscipiunt. Hactenus Nazianzenus, quæ Volateranus, alijque recentiores scriptores confirmant. Valẽtinianus etiam, Theodosius & Archadius Impp. lege, quæ in Theodosiano Codice exstat, libro 1. tit. de Monachis, liberos in oppida ingressus Monachis concesserunt. Et in Tridentino Concilio Sessione 25. cap. 5. decretum exstat, vt Monasteria, præsertim Monialium, propter multas grauissimas causas, in Vrbes & Oppida, si fieri possit, transferantur.

Basilii Monasteria Scholæ.

Fuerunt autem hęc Basilij Cœnobia non latibula ignauorum fucorũ, sed potius Scholæ, in quibus artes & philosophia, vnà cum Theologia verâ Religione pietateq; tradebantur, eam maximè ob causam, vt semper docti & idonei Viri in promptu essent, quos Ecclesijs præficere possent. Erant ergo Monachi sub Basilio militantes, separati à Mũdo, & omni rerum mundanarũ cura, quò facilius bonas literas addiscere, & veram Religionem imbibere, liberiusq; Deo vigilijs, hymnis & precibus seruire possẽt. Ruffinus ibid. Et ob studia hæc honestatis pietatisq; maximus vndiquaq; adhæc, à Basilio sic instituta monasteria seu contubernia & communitates docentium ac discentium, factus est concursus. Proinde falsum est, quod nonnulli confidenter affirmant, Basilium primũ Ordinem Monachorum instituisse, quẽ *Basilianum* vocant: primò etiam tria Vota continẽtiæ, paupertatis & obediẽtiæ à suis Monachis exegisse. Regulam quidem, hoc est, certũ vitæ genus suis Discipulis præscripsit, intra quod ceu fræno quodam legibus certis continerentur: quemadmodum etiamnũ hodie in bene cõstitutis Scholis, Academijs & Collegijs studiosorum certę leges exstãt, secundũ quas viuendum est ipsis. Ordinem autem ipse cum suis eum tenuit quem Christus instituit: Voto etiam, quo Christo obligamus in baptismo, contentus fuit, at superstitiosa illa quæ hodiè in Monachorum lustris in vsu sunt vota penitus ignorauit. Adstipulatur nostrę sententię Vadianus eruditissimus simul, ac omnis Antiquitatis peritissimus Vir. Nam in libro De tribus terrę partibus ait: *In solitudinem pertractus Basilius multis annis, Nazianzeno annitente, diuinis libris animum impendit. Postremò regressus Ponti Vrbes & rura circuiuit, & Ecclesias nõ modò cõfirmauit Euangelij prædicatione, verùmetiam constituit. Monasteria itidem ordinâsse dicitur, hoc est Scholas, in quibus rejectâ seculi curâ, doctrinæ, moribus pudicitia & cõtinentiæ vacaretur, quo purior esset cultus & Dei & proximi. Id enim erant illa ætate monasteria: si cui vacat legat lib. 2. c. 9. Ruffini.*

Mirum autem, Regulam quandam Basilii jactari à Monachis quibusdam nostri temporis, ceu tales esse jusserit Vir pientissimus, quales ipsi sunt, qui præter nomen nescio an quicquam veteris Monachismi præstẽt. Nihil ille alienum à Christo, à doctrina Apostolica, à solida puraque pietate instituerat, qui solitudinem hoc fine ad tempus amplexus fuit, vt rerum curis exemptus, diuinarum literarum arcana hoc expeditius assequi posset, quò promptius in hoc separabat & effingebat, vt doctrinâ exemploque prodesse quàm plurimis cupiebat. Nusquam autem plus fuit sanctis viris negotii quàm in illo otio (vt obiter Scipionis dicto vtamur) neque minus vnquam soli fuerunt, quàm quando hoc modo soli erant. Nostris Monachis magnâ parte expertibus doctrinarum & scripturæ, hoc muneris videlicet incumbit, vt Votis, vestibusque & jejuniis suis, pro nobis satagant, canant & mereantur. Exstat Epistola Basilii ad Gregorium Nazianzenum de vita solitaria, hoc est Monachismo scripta, quam Latinam Franciscus Philelphus fecit, palàm innuens, quibus finibus vetus Monachismus contentus fuerit, quid spectârit, & quo vsu receptus sit. Quod ipsum multis in locis & Hieronymus, fautor alioqui Monachorum, explicat. Sed esto, instituerit hæc vt isti volunt, Basilius, nihilominus tamen ob hoc ipsum, quòd nimirum videbatur nouos cultus instituere, & communi hominum vitæ quasi derogare, reprehendit eum Ecclesia Neocæsariensis, vt apparet ex eius epistola 63. Item eius proprius Episcopus Eusebius, vt ex vita Basilii à Gregorio Nazianzeno recitata animaduerti potest. Catalogus testium Veritatis. Vnde apparet multos tunc adhuc monasticen, nouaque ista pietatis genera damnâsse: quanquam impossibile dictu sit,

quantum

quantum ea monastica nostrâ fuerit purior, syncerior, & ab omnibus superstitionibus mundior. Idq; vt magis perspicuum fiat, Regulam, quam quidem suis Monachis Basilium præscripsisse volunt, c. 95. comprehensam, integram adscribam.

Regula à S. BASILIO, *Cæsariensi Episcopo, sui temporis* Monachis *præscripta.*

Psal 93. *HVmanum genus diligens Deus, & docens hominẽ scientiam: his quidẽ, quibus docẽdi* *2 Tim 4* *contulit gratiam, præcepit per Apostolum, permanere in doctrina: his verò, qui ædificari diuinis* *Deut 32* *institutionibus indigent, per Moysen protestatur, dicens: Interroga Patrem tuum & annũtiabit tibi: Presbyteros tuos & dicent tibi. Propter quod* *Doctoris necessaria conditio.* *necesse est, nos quidem quibus Ministerium verbi creditum est, in omni tẽpore paratos esse ac promptos ad instructionem perfectionemq; animarum: & quædam quidem in cõmuni Ecclesiæ auditorio simul omnibus de præceptis Domini contestari: quædam verò secretius perfectioribusq; discere & inquirere, & manifestare atq; interrogare volẽtibus de fide & veritate Euangelij Domini nostri Iesu Christi, & de conuersione perfecta, copiam nostri sermonis facultatemque præbere: quo possit ex his perfectus effici, & cõsummatus homo Dei. Vobis autem conuenit nullum tempus vacuũ præterire: quò minus ad ea, quæ communiter cũ omni Ecclesia discitis, etiã secretius de eminentiorib. & perfectiorib. inquiratis, vt omne æuũ vitæ vestræ in inquirẽdo de melioribus transigatis. Quoniã & in hoc nos cõgregauit Deus, vt paululũ quid à molestijs turbarum silẽtij agamus & quietis: neq; in aliud opus animum demus, neq; residuũ tempus somno rursus & remissioni corporeæ mancipemus, sed inquisitione & solitudine meliorũ noctis hoc quod superest spatium exigamus, adimplẽtes illud* *Psalm. 1.* *quod scriptum est per Dauid: Qui in lege ejus meditabitur die ac nocte.* *Inuicẽ conferendi vtilitas* *Si quid ergo vnusquisque vestrum deesse sibi ad sciẽtiam putat, ad cõmunẽ id proferat inquisitionem. Facilius enim pluribus simul cõferentibus, si quid illud difficile, vel obtectũ esse videtur, clarescit, Deo sine dubio inueniendi gratiã largiẽte. Sicut ergo nobis necessitas imminet, sicut illud Apostoli: Væ mihi erit, si non euãgelizẽ: ita in vobis, si ab inquisitione & interrogatione cessetis, vel si remissiores ac resolutiores ad ea adimplenda, quæ recta invẽta fuerint, exi-* *Ioan. 12.* *statis, simile discrimen impendet. Propterea enim Dominus dixit: quia sermo quem locutus sum vo-* *Luc. 12.* *bis, ille judicabit vos in nouissimo die. Et iterum: Seruus qui ignorauit voluntatem Domini sui, & fecit digna plagis, vapulabit paucis: qui autẽ cognouit, & fecit contra voluntatem Domini, vapulabit plurimis. Oremus ergò misericordiam Domini, vt & nobis verbi inculpabile tribuat Ministerium, & vobis fructuosum doctrinæ concedat euentum. Tanquam ergo scientes, quoniam stabunt ante faciem vestram verba hæc ante tribunal Christi:* *Dei verba arguent nos in iudicio.* *Arguã te, inquit, & statuam illa contra faciem tuam. Intendite animum diligenter ad hæc quæ dicuntur, & ad opus dignum, quæ au-* *Matth. 14.* *distis, festinanter adducite: quia nescimus qua die vel hora Dominus noster veniat.*

CAPVT I.

De Ordine MANDATORVM DEI.

Interrogatio QVoniam dedit nobis sermo tuus potestatẽ vt interrogaremus, primò omniũ doceri quæ sumus, si ordo aliquos est in mãdatis Dei: & aliud quidem sit primum, aliud *Matth. 22.* secundum, & sic per ordinem cætera: an omnia mandata sibi inuicem cohærent: vt sint æqualia, & vnde voluerit, possit quis initium sumere, tanquàm in modum circuli vel coronæ?

Responsio. Interrogatio vestra antiqua est, vt olim proposita in Euangelio in eo, quùm accedẽs ad eum quidam Legis Doctor: ait: Magister, quod est primum mandatũ in lege? Et Dominus respondit: Diliges Dominum Deum tuũ ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex totis viribus tuis: hoc est primum & magnũ mandatũ. Secundũ autem simile est huic: Diliges proximũ tuum tanquã teipsũ. Ipse enim Dominus ordinẽ mãdatis imposuit: primum dicens & magnũ esse mãdatũ, Deum ex toto corde, ex tota anima & mẽte diligere: secundum verò ordinẽ & cõsequẽntia, & quod illi esset simile per virtutẽ, imò quod illud expleret, & quòd penderet *In omnibus mandatis ordo seruetur.* ex primo, diligere proximũ sicut meipsum. Sed & de alijs similiter in sanctis scripturis inuenies: & obseruatur, vt ego arbitror in omnibus mandatis ordo quidam & consequentia præceptorum.

CAPVT II.

De CHARITATE DEI: *Quare & quomodo diligendus sit.*

Interrogatio QVoniam igitur, vt ais, de charitate primum esse mandatum, inde nobis primum omnium dissere. Nam quia oportet diligi, audiuimus: quomodo tamẽ oporteat impleri, desideramus addiscere.

Optimum sumpsistis sermonis exordiũ, & proposito vestro valdè conueniens. Deo itaq; juvante nos, vt dicitis, faciemus. Sciendum ante omnia est, quod mandatum istud vnum quidẽ videtur: sed omniũ mandatorũ *Matth. 22.* in se virtutẽ complectitur, & cõstringit, ipso *Quid sit dilectio insinuatur.* Domino dicente: quia in his duobus præceptis omnis lex pendet, & prophetiæ. Nec tamen nos per singula discutere aggredimur ordinem mandatorum: alioquin videbimus

totum

totum opus introducere in partẽ. Sed quátum ad propositum sufficit,& præsens ratio postulat,inquirimus,illud ante omnia designantes,quòd omnium mandatorum,quę à Deo accepimus,virtutes in nobisipsis insitas gerimus: quo scilicet neq; difficultas nobis sit,tanquam nouũ aliquid à nobis & alienũ exspectetur: neq, rursũ elationis dari nobis aliqua videatur occasio,si putemus nos plus aliquid offerre Deo quam ab ipso in natura nostrę creationis accepimus.Quoniam quidem ea quæ à Deo nobis insita sunt,si rectè competenter moueamus in opus,hoc est,secundũ virtutẽ viuere:Si verò naturæ beneficia corrumpamus, hoc est in malitiã vertere. Est ergo mali ista diffinitio,non rectè vti motib. animi,à Deo nobis insitis.Et rursum ista diffinitio,est rectè vti, id est,secundum mandatum Dei,& secundum consciẽtiã,animi motibus à Deo nobis insitis. Quũ ergo hæc ita se habeant,hoc idẽ inuenimus etiã de charitate constare. Mãdatum accepimus diligere Deum.Dilectionis virtutẽ à Deo anima sibi insitam gerit:in quo nec extrinsec⁹ testimonijs indigemus.Vnusquisq; enim in semetipso & ex semetipso horum, quæ dicimus sumit judicium.Omnis homo cupit quod bonũ est:& affectu quodam naturali constringimur ad omne quod bonum putamus:sed & erga consãguineos & carnis proximos(nullo docentè)in amore cõstringimur:hisque quorum beneficia accipimus, omni affectu & officijs copulamur.Et quid habetur tam bonum quã Deus?imò quid aliud bonũ,nisi Deus solus?Quid decor,quid splendor,quid pulchritudo, quã naturaliter diligere prouocamur,quousque talis gratia? Quę amoris flãma,quæ anima secreta,&interiora succedunt: sicut amor Dei inflãmare debet arcana mentis?præcipuè si sit munda anima,si sit ab omni pollutione purgata, &quæ vero affectu dicat,Quoniã vulnerata charitate ego sum.Ineffabilem prorsus ego sẽtio amorem Dei,& qui sentiri magis quã dici possit.Inenarrabilis quædã lux est: etiã si fulgura, si coruscũ comparet,vel adhibeat sermo,non patietur auditus.Si luciferi fulgores,si lunæ splendores,si ipsum solis lumẽ assumas,ad comparationẽ gloriæ ipsius, obscura sunt omnia,& multò teterriora,quàm si cæca nox, obscuritate profundæ caliginis mersa, limpidissimi meridiani solis lumini comparetur.Decor iste corporis oculis non videtur: anima sola & mente conspicitur. Qui decor si cuius fortè sanctorum mentẽ animamq; perstrinxit,flagrãtissimum in eo amoris stimulum defixit.Præterea denique velut amoris cuiusdam ignibus tabescẽtes, & præsentem vitam perhorrescentes,dicebant aliqui ex eis.Quando veniam & apparebo ante conspectum Dei?Et iterum dicebat istius amoris ignibus flagrans & succẽsus:Sitiuit anima ad Deum fontem vivum: quando veniam & apparebo ante eum? Et insatiabiliter habens eius desideriũ, orabat vt videret volũtatem Dei, & protegeretur in templo sãcto eius. Ita ergo naturaliter & concupiscimus quæ bona sunt, & amamus. Nihil autem(vt diximus)tam summùm bonum est,quam Deus:&ideò debitum quoddam exoluimus hanc,quã ab eo expetimur, charitatem. Quæ vtiq; si denegatur,& minimè exoluitur,iræ nos inexcusabiliter obnoxios facit.Et quid dico irę obnoxios?Quę enim poterit maior esse ira, quæ vltio grauior,quàm hoc ipsum si accidat nos alienos effici à charitate Dei,quæ est in Christo Iesu Domino nostro? Quod si parentibus inest naturalis affectus erga eos,quos genuerunt:& nõ solùm hoc in hominibus, verùm etiã in mutis animalibus hoc invenitur: videte ne fortè inueniamur pecudibus hebetiores,vel feris belluis immaniores,si nullo erga genitorem cõstringamur affectu. Quẽ etiamsi qualis & quãtus sit,scire non possumus:ex hoc tãtùm solo,quòd ex ipso sumus, venerari &diligere parentes debemus affectu,atq;indesinenter erga ejus pendere memoriã, sicut erga genitrices suas paruuli faciunt:sed & multo amplius, multoq; promptius,quanto &immensorum beneficiorum ejus obnoxios scimus.Quod & ipsum commune puto esse cũ cæteris animalibus: meminerunt nanque etiam illa,si quid eis quis contulerit boni. Si mihi nõ credis,audi prophetam dicentem:Cognouit bos possessorẽ suum,&asinus pręsepe domini sui.Absit autem de nobis dici ea quæ sequuntur: quia Israel aurẽ me nõ cognouit,&populus meus me nõ intellexit.Quod si etiam eos qui beneficii aliquid contulerunt, nullo docente diligimus,& omni studio,quantum fieri potest,referre gratiam nitimur:quomodo sufficeremus referre gratiã de beneficijs Dei, quæ tanta sunt,vt effugiant numerum?Et aliud:Sufficiat aliquod ex omnibus, per totã vitam nostram efficere nos obnoxios largitori.Nam omitto cætera omnia, quæ quidẽ & ipsa magna sunt &præclara:verùm à majoribus & melioribus, velut stellæ quædam splendentioribus solis radijs, obteguntur. Quoniam quidem nec tẽpus nobis est,amplius dilatare sermonem: vt possimus etiam de minimis erga nos divina enumerare beneficia.Sileamus ergo quotidianos solis ortus, & vnius lampadis fulgore illum natum vniversum mundum:Sileamus lunæ circuitus,aëris permutationes,vicissitudinesq;imbres ex nubibus flumina, fontesq; de terra: latitudines &altitudines maris:vniuersitatẽ terræ,

Margin notes: *Quid sit secundũ virtutem viuere.* — *Virtutis & mali definitio.* — *Cant. 5.* — *Psal. 41.* — *Psal. 26.* — *Deum debitè amamus.* — *Quę nos ad amorẽ Dei excitare debeant.* — *Comparatio commoda.* — *Esai.* — *Gratiam Deo referre non possumus pro beneficijs.* — *Donorum Dei descriptio.*

terræ & natiuitates eius animantiũ quæ in aquis gignũtur, & quæ eo coalescunt vel oriuntur in terris, nostris desiderijs vel vsibus deputata. Hęc omnia vel cætera innumerabilia prętermitto. Hoc solũ, quod ne volenti quidem præteriri possibile est, præterire non possumus: & quamvis reticere gratiam non sit possibile, multò tamen impossibilius est, vt dignum est & competit, proloqui: hoc inquam quantũ est, quod scientiam suã donauit hominibus Deus, & rationabile animal esse fecit in terris: & ineffabili Paradisi vti voluptate ac decore concessit: quemque serpentis arte deceptum, & in peccatum lapsum, ac per peccatum in mortem deuolutũ nequaquam despexit, sed legem in adjutoriũ dedit: præfecit Angelos, destinauit Prophetas: conatos malitiæ comminationum severitate compescuit: bonorum desideria munificẽtissimis remissionibus provocavit: & finem vtriusq; viæ in multis imaginibus præsignauit. Verùm quum post hæc omnia in malis nostris & incredulitatibus duraremus, non est aduersus, neque dereliquit nos impios Domini bonitas, neq; cum beneficijs ejus essemus ingrati, vertere potuimus & excludere misericordiam ejus à nobis: sed reuocamur à morte, & iterũ reuiuificamur per Dominum nostrum Iesum Christũ: qui quum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Infirmitates nostras accepit, & ægritudines nostras portauit: & pro nobis vulneratus est, vt liuore ejus sanaremur: & à maledicto nos redemit, factus pro nobis maledictus: & morte turpissima condemnatus est, vt nos reuocaret ad vitã. Nõ sufficit reuocare nos mortuos, sed & diuinitatis suæ participium tribuit; & munus æternitatis indulget: & supra omne quod vel petere, vel intelligere possumus, credentibus vel diligentibus se præparat: quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Quid ergo retribueremus Domino pro omnibus, quæ retribuit nobis? Verùm ille ita benignus & clemens, vt ne retributionem quidem reposcat: sed sufficit ei, vt pro his omnibus quę largitus est, diligatur. Quis ergò tam irremediabiliter ingratus est, vt post talia, ac tanta beneficia, non diligat largitorem? De charitate quidem Dei, ista sufficiant.

Maximum Dei beneficium. **Gen. 3.** **Phil. 2.** **Opus redemptionis commemorat.** **Isa. 53.** **Gal. 3.** **Sap. 2.** **Isa. 64.** **1. Cor. 2.** **Benignitatis Dei commendatio.**

CAPVT III.

De CHARITATE PROXIMI *Quare & quomodo diligendus sit.*

P*Ropositum est superius, Fratres, non omnia dicere possibile esse: sed breuiter & succinctè commemorare ea, quæ amorẽ Dei inserere animæ ac suscitare sufficiant. Consequens iam nunc est, etiam de eo mandato, quod ordine ac virtute secundum diximus explicare. Et quidem quoniam lex eas virtutes, quæ animæ à creatore insitæ sunt elimet & excolat, jã superius diximus. Quia ergò præcipimur diligere proximos sicut nosmetipsos: videamus si etiam nobis virtus & facultas ad hujus quoq; mandati expletionem est. Et quis ignorat quoniam humanum animal & cõmunicabile est homo, & non agreste aliquod ac ferum? Nihil enim tam proprium est nostræ naturæ quàm indigere, & requirere inuicẽ: & diligere quod requirit. Quia ergò Dominus harum virtutum in nobis semina seminauit: sine dubio horum etiam fructus requiret, & testimonium nostræ erga se dilectionẽ accipiet proximorum. In hoc enim, inquit, scient omnes quia mei estis Discipuli, si dilectionem habueritis adinvicem. Et ita in omnibus duo ista mandata conjungit: vt etiam opera misericordiæ quæ fiũt, transferat in semeipsum. Esurivi enim, & dedistis mihi manducare: & reliqua quæ in proximo gesta sunt, se dicit esse perpessum, quũ dicit: Quandiu fecistis vni ex minimis istis Fratribus meis, mihi fecistis. Ergò per primũ completur & secũdum: per secũdum verò ascenditur & redditur ad primũ, vt qui diligit Dominum, diligat & proximũ. Ait enim Dominus: Qui diligit me, mandata mea custodit. Hoc est (inquit) mandatum meũ, vt diligatis inuicem: & qui diligit proximum, implet Dei charitatem: quia ipse in se recipit, quicquid confertur in proximo. Et quidem his, qui initia habent ad timorem Dei, & ad primos aditus Religionis accedunt: prima institutio est vtilis per timorem, secundum scientiam sapientissimi Salomonis, dicentis: Initium sapiẽtiæ, timor Domini: nam idipsum etiam in Psalmista legitur. Vos verò, Fratres, qui jam paruuli in Christo esse desistitis, neque vltra lacte indigetis, cibos solidos ex dogmatum firmitate perquirite ad nutriendum & pascendum interiorem hominem, quo per eminentiora quæque perueniat ad perfectum: & in omni quæ in Christo est, veritate firmetur. Obseruandum sanè est, ne fortè copiosioris gratiæ pondus, grauioris nobis causa cõdemnationis existat, si ingrati inueniamur largitoris muneribus. Illud autem ante omnia considerandum est, quod neq; aliud vllum mandatum, neq; hoc quod de charitate Dei & proximi præcipitur, implere quis poterit, si per varias & diuersas occupationes animus oberret. Sed neque artificium vllum, vel vllius disciplinæ industriam adipisci possibile est eos, qui frequenter ex alijs ad aliam referuntur. Omni ergo custodia oportet nos seruare cor nostrum, ne fortè desiderium Dei mala desideria & sordidæ cogitationes depellant à nostris animis ac detrudant, sed è contrario assidua cogitatione & memoria Dei, formam quodammodo ejus ad figuram animæ nostræ signatulis infigamus, quæ nullis queat intus turbationibus abo-*

Homo quale animal. **Mutuæ dilectionis ratio.** **Ioan. 3.** **Matt. 25** **Ioan. 14 & 15.** **Prou. 1.** **Psal. 111.** **1. Cor. 3.** **Heb. 5.** **Magnitudo gratiæ, damnationis occasio ingratis est.** **Obest ad profectũ per multa vagari.**

bus aboleri. Sic enim & desiderium in nobis diuinæ charitatis accenditur, dum frequẽs ejus memoria mentem atque animos illustrat, & ad opus mãdatorum Dei erigimur & suscitamur. Et rursus ipsis charitatis operibus vel conseruatur in nobis Dei charitas vel augetur: & hoc puto ostendere volentem Dominum, dicere aliquando quidem: Si diligitis me, mandata mea seruate: aliquando Si facitis quæ dico vobis, permanetis in charitate mea: sicut ego seruaui mandata Patris mei, & maneo in ejus charitate. Ex quibus docet, nos, prospectum operis nostri debere ex sua volũtate pendere: vt tanquam speculum quoddam ipsum habentes, & semper ad ipsum respicientes, opus nostrum ad ipsum oculo dirigamus. Sicut enim artificia, quæ in hac vita sunt, prospectum animi gerunt: & ita secundũ hoc quod animo cõceperint, etiam in opere vtuntur manuum ministerio: sic & in hoc nostro opere, vnus manet nobis iste prospectus atque vnus terminus est, quo Deo placere debeamus. Secundum hunc ergo prospectũ opus dirigamus mandatorum. Impossibile nanque est, aliter stare posse operis nostri formam, nisi voluntas ejus qui injunxit opus semper in memorata habeatur: vt ejus voluntate seruata, & laboris diligentia competenter expleta semper jungamur Deo, dum semper ejus memores sumus. Sicut enim verbi causa, faber securim faciens aut falcem, meminit semper ejus qui opus iniunxit, & retinet in corde suo, cujus magnitudinis vel qualitatis vel forma iniunxerit fieri securim: & illud superintendens: quod sibi meminit à domino operis injunctum, ad hoc dirigit manuum Ministerium, vt forma operis cum ejus, qui injunxit, animo ac voluntate conueniat. Si autem obliuiscatur, quid vel quale sit quod sibi fuerat imperatum, sine dubio aliquid aliud quàm sibi fuerat injunctum, faciet. Ita & Christianus omnem conatum & omne studium in actibus suis adhibere debet, vt secundum voluntatem Dei, qui opus iniunxit suum quoque dirigat opus, vt & actus sui ornentur, & possit ejus qui præcipit, voluntatem implere: tunc etiam illud complere potest quod dictum est: Siue manducetis siue bibatis, siue alind aliquid faciatis, omnia ad gloriam Dei facite. Si verò declinet aliquis à Regula, & corrumpat obseruantiam mandati, ex hoc ipso arguitur, quod sit immemor Dei. Plurimum autem prodest ad conseruandam memoriam Dei, etiam secretius & remotius habitare. Nam permixtim viuere cum his qui negligentius agunt circa timorem Dei, & contemptum habent mandatorum ejus, plurimum nocet: sicut & Salomonis sermo testatur dicens: Cum homine iracundo ne habitaueris, ne fortè discas vias ejus, & accipias laqueos animæ tuæ. Et item quod dicit: Exite de medio eorum, & separamini, dicit Dominus, id ipsum respicit. Igitur neque per oculos neque per aures respiciamus illecebras ad peccatum, ne paulatim longo vsu inhæreamus in consuetudines pessimas & rursum non possimus orationi vacare: oportet primò secretius habitare: hoc enim modo & præcedentes consuetudines excidemus, in quibus contra mandatum Dei agebamus. Non enim paruus est labor, vt se aliquis à priori non bona consuetudine reflectat ac reuocet: quoniam quidem mos longo tempore confirmatus, vim quodammodo obtinet naturæ. Oportet ergo nos primùm omnium negare nos ipsos, & tollere crucem Christi, & sic eum sequi. Negamus enim nos hoc modo, si per omnia præterita consuetudinis obliti, voluntates proprias abnegemus ita vt non solum ab omnibus non rectè agentibus, verumetiam à nostris ipsis inordinatis & incompositis moribus secedamus. Alioquin vt in eadem quis consuetudine, atque in priori conuersatione permanens emendare se possit & corrigere, difficillimum est: imò, vt verius dicam, penitus impossibile. Sed & in hoc ipsum, vt tollat quis crucẽ suam, & sequatur Christum, plurimum impedit societas ac permixtio eorum, qui vitam dissimilem ducunt. Nam paratũ esse ad mortem pro Christo, & mortificare membra quæ sunt super terram, & pro nomine Christi libenter ferre omne discrimen, hoc hoc est tollere crucem suam Ad quod grande impedimentum videmus posse nobis oboriri ab his, qui dissimiles sunt vel vita, vel moribus, & ad cætera alia, quæ multa sunt. Accidit autem hoc etiam, vt respiciens anima ad multitudinem nequiter viuentium, primùm quidem occupetur & impediatur, ne suorum malorũ capiat intellectũ: vt possit vel purgare per pœnitẽtiã, quod diliquit, vel causas resecare emẽdatione vitiorũ: in cõparatione enim pessimorũ, aliquid se tã magis æstimat profecisse. Tum deinde impedimẽtis & interturbationibus atq; occupationibus, quas cõmunis hominum vita habere solet, id quod majus omniũ est & pretiosius, memoriam Dei non potest custodire: qua depulsa ab animis & exclusa, non modò lætitia & gaudio caret diuino, & dilectionis Domi sustinet detrimenta, sed & dulcedinem non sentit diuini eloquij, vt dicat: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel & fauum ori meo: verùm in neglectum peruenit & obliuionem iudiciorum Dei, & contemptus consuetudine decidet: quò maius malum & pernitiosum pati nihil potest.

Margin notes: Memoria Dei insigendamẽti. — Ioan. 14 — Prospectus animi in quolibet opere. — Similitudo aptissima — 1. Cor. 10. — Solitudinis fructus. — Malorũ societas. — Prou. 22 — Difficulter abiicitur mala consuetudo. — Matth. 16. — Vt nos ipsos abnegemus — Tollere crucem quid. — Respicere ad multitudinẽ peccantium nocet. — Psal. 118.

CAPVT IV.

De Vtilitate VITÆ COMMVNIS.

QVoniam ostendit nobis sermo tuus periculosum esse, cum his qui mandata Dei contemnunt, vitam ducere: nunc discere cupimus, si oportet eum, qui ab huiusmodi consortijs discesserit, remotum esse & solum: an verò cum Fratribus eiusdem propositi & eiusdem animi, vitam suam sociare? (Interrogatio.)

In multis

Responsio Vtilitates communis Vitæ

In multis vtile esse video, vitam communem ducere cum his qui eiusdem voluntatis sunt atque propositi. Primò quia ad vsus corporales victûsque Ministerium, vnusquisque nostrorum solus non sufficit: & ideo pro his quæ ad vitæ nostræ Ministerium necessaria sunt inuicem homines opera nostra egemus. Sicut enim pes in alio quidem suis viribus vtitur, in alio verò indiget alienis, & sine cæterorum adiutorio membrorum, nec explere opus suum, nec sufficere suis viribus potest: ita etiam vita solitaria mihi pati videtur, quum neque quod ei inest, vtile est:

1.Cor.13

neque quod deest, ab alio quæri potest. Præter hoc autem ne ratio quidem charitatis vnumquenque permittit, quod suum est quærere, dicente Apostolo: Charitas non quærit quæ sua sunt. Deinde, sed nec culpas quidem suas vnusquisque ac vitia facilè dignoscit: quum, qui arguat, nemo sit: & facilè huiusmodi homini accidere potest id, quod scriptum est: Væ soli, quia si ceciderit, non est alius qui erigat eum. Sed & mandata quidem à pluribus facilius adimplentur: ab vno verò dum vnum mandatum videtur impleri, aliud impeditur: vt puta quomodo solus misitabit infirmum? aut quomodo suscipiet peregrinum? Si verò omnes corpus sumus Christi, singuli autem alterutrum membra: per consonantiam velut in vnius corporis compage, in spiritu sancto aptari & coniungi debemus adinuicem. Quod si vnusquisque nostrum solitariā eligat vitam, scilicet, non tali aliqua causa vel ratione, quæ Deo sit placita, vel ad communem cæterorum pertineat dispensationem, sed propriæ voluntati & passioni satisfaciens: quomodo possumus vicissim adimplere, & integram assignare membrorum ad se inuicem consonantiam? Iste enim talis neque cum gaudentibus gaudet, neque cum flentibus flet: quoniam separatus & diuisus à cæteris, neque cognoscere quidem necessitates proximorum poterit. Tum deinde nec sufficere potest vnus ad suscipienda omnia dona Spiritus sancti: quia secundùm vniuscuiusque mensuram fidei, & donorum spiritualium distributio celebratur: vt id quod per partes vnicuique distributum est, rursum tanquam membrum ad ædificationem vnius corporis coëat & conspiret. Alij autem datur sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ, alij fides, alij prophetia, alij gratia curationum & cætera: quæ singula vtique non tam pro se vnusquisque, quam pro aliis suscipit à Spiritu sancto: ideò & necesse est vniuscuiusque gratiam, quam susceperit à spiritu Dei, in commune prodesse, Accidit autem, vt is qui remotus viuit & separatus, vnamquanque suscipiat gratiam, & hanc ipsam inutilem faciat, dum nihil per eam operatur, sed fodit eam in semetipso: quod cuius & quanti sit periculi, nostis omnes qui legitis Euangelium Si autem cæteris communicat gratiam, & ea ipsa perfruitur, quam ipse suscipit: & multiplicatur in eo dum communicatur cæteris, & ipse nihilominus fruitur gratia reliquorum. Habet autem & alia quamplurima bona communis vita ista sanctorum: quæ non est possibile nunc omnia dinumerare. Iterum interim, vt diximus, ad conseruanda Spiritus sancti dona, commodior est multò quam si degamus in solitudine Sed aduersus insidias inimici, quæ extrinsecus inferuntur, multò cautior est & vtilior societas plurimorum: vt facilius suscitetur è somno, si quis fortè dormierit somnum illum qui ducit ad mortem: Sed & delinquenti delictum suum facilius apparebit, quū à pluribus vel arguatur, vel notetur: secundum quod & Apostolus dicit: Sufficit ei qui eiusmodi est, obiurgatio hæc quæ fit à pluribus. Sed & in oratione non paruum emolumentum à pluribus nascitur, cum consensu & vnitate orationibus: vt ex multorum personis, per gratiam quæ in nobis est, gratia referatur Sed & interdum periculo proxima est vita solitaria. Primùm quidem illi periculo subiacet, quòd certè grauissimum est, in quo sibi placet: & neminem habens qui possit probare opus suum, videbitur sibi ad summam perfectionem venisse. Tum deinde sine vllo exercitio degens, neque sibi abundet vitii, neque quid virtutis desit, agnoscit: neque discretionem habere poterit in operum qualitate, pro eo quod operandi materia omnis exclusa sit. In quo enim humilitatem suam probare poterit, neminem habens cui se humilem exhibeat. In quo enim misericordiam demonstrabit, totius consortij & societatis alienus? Ad patientiam verò quomodo seipsum exercebit, nullum habens qui videatur eius voluntatibus obuiare? Si quis autem dicat, sufficere sibi scripturæ doctrinam & Apostolica præcepta, ad emendationem vitæ formata: simile mihi videtur aliquid facere his, qui semper fabrile artificium discunt, nunquam tamen faciunt opus: vel his qui instructorum semper arte docentur, nunquam tamen ædificandæ domus operam dabunt. Ecce enim Dominus non æstimauit sibi sufficere solam verbi doctrinam sed opere ipso voluit nobis tradere humilitatis exemplum, quum præcinctus linteo: lauit pedes Discipulorum suorum. Tu ergò cuius pedes lauabis? quem curabis officiis? cuius inferior aut vltimus eris, quum solus viuas? Sed & illud quod dicitur. bonum & iucundum habitare Fratres in vnum: quod vnguento pontificiali, in barbam descēdēti, Spiritus sanctus comparauit, quomodo in solitaria vita complebitur? Stadium namq; est quoddam. Apostolico præcepto ad emendationem morum vitæq; formatum: in quo per virtutis exercitium proficitur, in quo meditatio diuinorum mādatorum effulget & clarescit: amplius hæc cōmunis habitatio inter se vnanimorum fratrum habens in se illam similitudinē & exemplum, quod in Actibus Apostolorum refert de Sanctis scriptura diuina: quia omnes credentes erant in vnum, & habebant omnia communia.

Eccles. 4. — Rom.12. — Iniusta causa solitudinis appetendæ. Rom.12. — 1.Cor.12. — Vniuscuiusq; gratia debet in communi prodesse. — Multiplicatur communicata gratia.

2. Cor. 2. — Orantium unitas multùm ualet. Vita solitaria periculosa — Ioan.13 — Psal. 132. — Vita communis studio similis. — Actor. 4

G CAPVT

CAPVT V.

Quomodo Renunciandum sit Seculo.

Interrogatio. Matth. 16. Luc. 14.

Si oportet primò renunciare omnibus, & ita venire ad hanc vitam vel conuersionem, quæ secundum Deum est, Domino Saluatore nostro Iesu Christo dicente: Si quis venit ad me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Et iterum: Qui non renunciauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse Discipulus.

Responsio.

Qui ad hoc opus venit, vt Deum sequatur, etiam semetipsum neget & tollat crucem suam: certum est autem, quia & ante iam zabulon renunciauit, & operibus eius. Quod tamen non ab his, qui in profectu vitæ sunt, vel qui iam ad perfectionem tendunt, sed ab his, qui prima statim confessione initiantur, fieri solet. In hoc autem renunciat, sicut superius diximus, etiam sibi homo, id est primæ consuetudini vel vitæ suæ. Renunciat autem & moribus vel delectationibus seculi huius: sed & consanguinitati corporali, maximè ei quæ impedire eius propositum potest: & parentes quidem eos, qui se in Christo genuerunt, magis putabit. Fratres autem eos qui eundem adoptionis spiritum acceperunt: possessiones verò omnes à se ducet alienas. Et vt breuiter dicam hic cui cui pro Christo omnis Mundus crucifixus est, & ipse Mundo: quomodo potest seruus effici cogitationum & solitudinum Mundi, quùm Dominus iubeat etiam animam suam esse abnegandam pro se? Perfecta itaq; abrenunciatio in eo est: vt passionibus propriis careat, dum adhuc in corpore est: Sed hæc incipit agere ab his primò, quæ extrinsecus sunt, id est, à passionibus, & inani gloria, & si quæ sunt familiæ, vt ab his primo efficiatur extraneus. Et hoc est, quod nos docuerunt Apostoli Iacobus & Ioannes, qui reliquerunt patrem suum Zebedæum, & nauem ipsam in qua erant. Sed et Matthæus relinquens vectigal, & exurgens, ac sequens Dominum qui non solum lucra relinquerat vectigalium, sed & periculum contempserat: quod vtiq; poterat euenire à principibus seculi, pro eo quod rationes vectigalium imperfectas atque incompositas reliquisset. Ita autem cupiditate sequendi Dominum ductus est, vt nullum prorsus huius vitæ respectum vel cogitationem sibimet reseruaret. Quòd autem neque ad affectus parentum, sibi aduersantur Dominicis præceptis: neq; ad vllam aliquam humanam delectationem oporteat aliquem respicere, & per hoc ab eo, quod proposuit, impediri: Dominus nos docet, dicens. Si quis venit ad me, & non odit Patrem suum & Matrem suam: aut Vxorem, aut Filios, aut Fratres, aut sorores, insuper & animam suam, non potest meus Discipulus esse: quod est simile illi quod dixit, vt deneget quis seipsum.

Renunciare seculo quid. Galat. 6. Luc. 14. Matth. 9. Luc. 14.

CAPVT VI.

Quibus debeamus Nostra relinquere.

Interrogatio. Luc. 18. Luc. 12.

Si oportet eum, qui seruis Dei sociari vult relinquere indifferenter propinquis suis portionem facultatum suarum, Domino dicente: Vade & vende omnia bona tua, & da pauperibus, & habebis thesaurum in Cælo: & veni, sequere me. Et iterum: Vendite omnia quæ habetis, & date eleemosynam.

Responsio. Ierē 48.

Arbitror quidem, quòd is qui accedit ad Dei seruitium, non debeat contendere: & cuilibet relinquere ea quæ sibi competunt: sed tentet omnia, si fieri potest, cum summa diligentia assumpta tanquam ea quæ iam Deo consecrata sunt, quantùm fieri potest, rationabiliter dispensare: sciens quia non est absque periculo, in opere Dei agere negligenter. Si verò propinqui eius vel parentes contra fidem veniant, debet rursum reminisci Domini, dicentis: Quia non est qui reliquerit domum, aut Fratres, aut Sorores, aut parentes, aut vxorem, aut Filios, aut agros, propter me & propter Euangelium: qui non recipiat centuplum in præsenti tempore, & in futuro vitam æternam. Verumtamen oportet eum his, qui sibi quæ sua sunt denegant & resistunt, & desidem faciunt, pronuntiare & testari, quia sacrilegij crimen incurrunt, secundum mandatum Domini, dicentis: Quòd si peccauerit in te Frater tuus, vade & argue eum & reliqua. Iudicium verò experiri de his apud Iudices seculi, abnuit Religionis authoritas per id, quod dixit Apostolus: Audet quis vestrum, negocium habens aduersus alium, iudicari apud iniustos, & non apud sanctos? & rursum, quia iam quidem omnino delictum est in vobis, quia iudicia habetis inter vos.

Matth. 19. Matth. 18. Religiosi iudicia secularia vitare debent. 1. Cor. 6.

CAPVT VII.

Qui debeant Suscipi, *& quomodo* probentur VENIENTES.

Interrogatio. Matth. 11.

Si oportet nos omnes, qui veniunt suscipere cum probatione: & qualis ista debet esse probatio, quùm Dei clementia omnes vocet per illam prædicationem, quæ dicit: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego vos reficiam?

Responsio. Luc. 18.

Non est absque discrimine, abiicere quempiam venientem ad nos, Veruntamen immundis (vt aiunt) pedibus non indulgendum est, intrare quempiam in sanctam doctrinam: sed sicut Dominus noster Iesus Christus iuuenem illum, qui ad se venerat, interrogauit de priori vita sua: & quum audisset, quia rectè transacta est: quod deerat ei præcepit adimplere, & ita demùm iussit eum sequi se: ita etiam oportet nos inquirere de præterita vita & de conuersatione ne fortè simulata quis mente & fallaci animo accedat ad nos Quòd ita demum dinoscitur, si facilè omnem laborem corporis, qui iniungitur, ferat: & ad castigationem vitæ pronus inclinatur: vel si etiam delictum aliquod suum, quū interrogatus fuerit, nequa-

nequaquam pronunciare confunditur, & medelam delicti, quæ adhibita fuerit, gratanter assumat: & si ad omnem humilitatem absque verecundia inclinatur, ac vilioribus & abiectioribus artificiis si ita ratio poposcerit, tradi se non aspernatur. Quum ergo ex his singulis documentis fuerit comprobatus & firma mente & stabili consilio promptus animo sit, tunc eum suscipi oportet. Prius autem quàm corpori Fraternitatis inseratur, oportet ei iniungi quædam laboriosa opera, & quæ videantur habere opprobria à secularibus. Et obseruari oportet, si hæc libenter ac fiducialiter expleat, nec confusionem eorum grauiter ferat: vel etiam, si in labore piger inueniatur, aut promptus.

CAPVT VIII.

Quæ ÆTAS *Dei seruitio* opportuna sit.

Interrogatio. Luc. 18 2.Tim. 3 1.Tim. 3 *Ex qua ætate oportet nos ipsos offerre Deo, vel Virginitatis professionem, quando oportet firmam & stabilem iudicare, dicente Domino: Sinite infantes venire ad me. Et Apostolo Paulo collaudante eum, qui ab infantia sua sacras Literas didicisset; & rursum præcipiente edoceri filios in doctrina & correptione Domini.*

Respōsio. *Omne tempus primæ ætatis opportunum esse dicimus ad suscipiendam eruditionem & timorem Domini. Firma tamen erit professio Virginitatis, ex quo adulta iam ætas esse cœperit, & ea quæ solet nuptiis apta deputari: oportet tamen infantes, voluntate & consensu parentum, imò ab ipsis parentibus oblatos, sub testimonio plurimorum suscipi, vt omnis occasio maledicti gratia excludatur hominum plurimorum. Adhibere autem oportet eis summam diligentiam, quo possint ad omne virtutis exercitium probabiliter institui, tam verbo quàm intellectu & opere. Quicquid autem in tenero quis & paruo insereret firmius & tenacius in posterum conseruauit. Iniungenda est ergo infantium cura his qui ante omnia in veritate patientiæ documenta sui probabiliter præbuerunt: qui possint pro merito delicti & æquitatis singulis quibusque etiam correptionis adhibere mensuram: & qui seruent eos, primò omnium à sermonibus ociosis & ab iracundia atque incitamentis gulæ, & à cunctis indecentibus atque inordinatis motibus. Si verò cum ætatis augmento nullus in eis deprehenditur profectus industriæ, sed vaga mens & animus cassus ac tumens etiam post instituta probabilia infructuosus permanserit: huiuscemodi abiici oportet, & maximè quum iuuenilis feruor rudem lacessit ætatem. Eorum verò, qui ætate iam robusta accedunt ad seruitium Dei, oportet inquirere (vt diximus) qualitatem vitæ præteritæ: & sufficere etiam hoc ipsum, si satis instanter hoc expetunt, & si verum & ardens desiderium est eorum erga opus Dei. Huiuscemodi*

Infantiū institutor qualis esse debent.

A quibus coercendi sint iuniores.

verò documenta fieri oportet, valdè prudenter ab his qui discutere potuerint & probare. Quum autem fuerint suscepti, si fortè propositum suum transgressi fuerint: nec videre oportet eos amplius, tanquam eos qui in Deum deliquerunt, & professionis suæ pactum transgressi sunt, docente sacro eloquio: Et si peccauerit homo in hominem, orabunt pro ipso ad Dominum: Si autem in Deum peccauerit, quis orabit pro eo? 1.Reg.2.

CAPVT IX.

De CONTINENTIA *seruanda, & modo seruandi.*

Si oportet eum, qui se piæ ac Religiosæ vitæ dederit, etiam continentiam obseruare? Interrogatio.

Quia in omnibus necessaria sit continentia, manifestum est. Primò omnium ex eo, quòd Apostolus Paulus inter fructus Spiritus sancti etiam continentiam nominat: tum deinde & immaculatum Ministerium per hanc seruari posse designat, quùm dicit: In laboribus, in vigiliis, in ieiuniis, in castitate. Et alibi: In labore & fatigatione, in ieiuniis multis in fame & siti, in vigiliis frequenter. Et iterum, omnis qui in agone contendit, ab omnibus continens. Et rursum: Macero corpus meum, & seruituti subiicio, quod vtique non aliter, quàm per continentiam videtur impleri. Et iuuentutis tumor ac feruor ætatis, velut freno quodam restringi ac reprimi per solam continentiam potest. Non enim expediunt stulto delitiæ, secundùm Salomonem: Et carnis curam, inquit Apostolus, ne feceritis in desideriis. Et iterum: Vidua quæ in delitiis est, viuens mortua est. Sed & exemplum id diuitis, viuentis in delitiis, necessariam nobis ostendit esse continentiam: ne fortè & nos audiamus, quod audiuit & diues: quia consecutus est bona in vita sua. Quomodo autem incontinentia periculosa sit, etiam Apostolus edocet: quum etiam propriè illis ascribit, quos recedere à Deo dicit. Ait enim: In nouissimis autem diebus instabunt tempora periculosa: erunt enim homines seipsos amantes. Et quum plura malitiæ genera enumerasset, ad vltimum posuit commessores, incontinentes, immites. Sed Esau malorum suorum quasi fomitem quendam habuit incontinentiam, qui pro vno cibo vendidit primitiua sua. Sed & prima illa præuaricatio non aliunde homini, nisi per incontinentiam accidit. Omnis verò sanctorum vita, atque ipsius Domini in carne positi præsentia, quæ nobis alia, nisi continentiæ, proponis exempla? Moyses quidem, dum continuato quadraginta dierum ieiunio, semper adstitisse indefessus dicitur Deo, & meruisse legis auxilium humano generi deferre. Helias quoque visionis Dei tunc dicitur dignus effectus, cum & ipse simili spatio temporū continuisse à cibo perscribitur. Sed

Respōsio. Gal.5. 2.Cor.6. 2.Cor.11. 1.Cor.9

Feruor ætatis ut reprimatur

Prou.18 Rom. 3. 1 Tim.5 Luc.16.

Periculosa incontinentia. 2.Tim 3

Gen.25.

Gen.3.

Exod.24 Deut.9. 1.Reg. 19.

Dan. 1. Matt. 3 & 4. & Daniel & trium puerorum meritũ apud Deũ, quo de omnibus inimicis suis, & de ipso Tyranno triumphum fecerunt, non aliunde nisi per continentiam venit: Ioannis autem omnis vita, continentia fuit. Ab hac etiam Dominus manifestationis suæ initia patefecit. Continentiã autem dicimus, non quod à cibo penitus abstinendum sit: hoc est enim, violenter vitam dissoluere: sed ea quæ vitæ vsus non superfluus, sed necessarius, constat. Quum refugimus quod suaue est. & explemus ea quæ sola corporis necessitas poscit: & vt breuiter dicam, omnia quæ pascibilem concupiscentiam reliquerunt, ab his abstinere, virtus est continentia. Et ideo non solum erga cibi libidinem, continentia virtus agnoscitur: sed & quum ab omnibus, in quibus delectamur quidem corpore, sed & in anima lædimur abstinemus. Verus ergo continens est, qui nec gloriam humanam desiderat: sed & à vitiis se continet, & ab ira, & à tristitia, & ab omnibus, quæ occupatas tenere consueuerunt ineruditas mentes & incautas. Penè autem in omnibus mandatis Dei inuenimus, quod vnum alteri cohæret: & separatum ab alio compleri impossibile est. Id tamen, præcipuè in hac ipsa continentia deprehenditur. Quoniam quidem humilis ille judicabitur, qui se à superbia continet. Et ille qui renunciat omnibus facultatibus suis, & secundum Euangelium vendit sua omnia & diuidit: iste sine dubio continet se à pecuniæ desiderio. Sed & mansuetus ille est, qui iram continet, & furorem cohibet. Iam vero vagos oculos, visum, & auris auditum, & intemperantiam vitæ, quid aliud, quàm continentia, moderatur & cohibet? Sed & intemperatum risum continentia coërcet. Sicut incontinentiæ signum est, inordinatis & incompositis moribus agere, sic & in risu: quum itaque subridendo tantummodo lætitiam mentis oporteat indicari, indecorum autem est, crepitantem cum sonitu eleuare risum: quod certum est, per incontinentiam mentis accidere solere etiam inuitis: quæ res grauitatem & constantiam animi emollire ac resoluere consueuit. Vnde Salomon: Risum, inquit, dixi amentiam: & sicut vox spinarum sub olla, ita risus stultorum. Et iterum: Stultus in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens, vix tacitè ridebit. Ostendit autem Dominus in semetipso necessarias quidem carnis se habuisse passiones, id est, quæ virtuti testimonium ferrent, velut laborem, & fletum, ac tristitiam. Nusquam autem inuenitur etiam risu vsus: quantum ad historiam pertinet Euangelij: sed & deflere magis inuenitur eos qui rident, dicens: Væ vobis qui ridetis, quia flebitis. Nec sanè seducere nos debet similitudo nominis, risus. Mos namque est scripturæ, interdum lætitiam animæ, & affectum quendam latiorem, risum nominare: Sicut ibi Sara, risum, inquit, mihi fecit Deus. Et ipse Dominus: Beati qui nunc flent, quia ridebunt. Et in Iob quid dictum est? Os autem veracium implebitur risu. Hæc omnia nomina pro gaudio animæ accipiuntur. Qui ergo liber est ab omni passione, & nihil per incitamenta libidinũ gerit, sed continenter ac sobriè aduersus omne quod potest lædere nititur: hic perfectè continens dicitur, quia sine dubio per hoc alienus inuenitur ab omni genere peccati. Libido namque est totius mali muscipula, & per hanc omnes decipimur ad peccatum: per quam qui non resoluitur, neque inclinatur ab ea, omne ex se peccati pessimum germen excidit.

[Margin notes: Vera cõtinentia quæ. — Mandata Dei cohærent inuicem — Luc. 18. — Incontinentiæ signum. — Eccle. 2. & 7. — Eccle. 11 — Luc 6. Risus quis in scriptura. Gen. 21. Luc. 6. Iob; 8. — Continẽs perfectè quis. — Libido fomes peccati.]

CAPVT X.

De Mensura CONTINENTIÆ.

Quæ est mensura continentiæ?

Quantum spectat ad vitia & passiones penitus abstinere, nec vnquam superari. Quantum autem ad cibos, prout vsus deposcit, vt ætas, vel labor, vel robur corporis, vel commoditas est: ita etiam & modus & qualitas temperabitur cibi. Neque enim fieri potest, omnes Fratres vnum ordinem ac modum vel Regulam custodire. Hi verò qui sani sunt possunt omnes eandem mensuram tenere in abstinentia. Immutari autem oportet per singulos, in quibus causa aliqua diuersitatis existit, prouidentia ac prouisione eorum, quibus dispensandi cura hæc permissa est. Neque per singula sermonem complecti possumus: sed ea tantùm comprehendimus, quæ ad communem uel generalem pertinent institutionem Solatia vero in cibis incommodorum, vel eorum qui jam fessi sunt ex opere continentiæ suæ, vel aliis quibusque laboribus, quos pro Religione pertulerunt: ij qui præsunt, secundum quod res & ratio deposcit, adhibebunt Neque enim tempus reficiendi omnibus idem statui potest, neque modus cibi, neque qualitas: sed profectus iste vnus sit omnibus vt non vsque ad satietatem persistamus in edendo. Repleri enim ventrem, & grauari ex cibo, valde inutile est etiam corpori ad omne tempus. Tum deinde, quia & grauatur in somnum & quia etiam lædi ex his facilè potest. Sed ne suauia quidem in fame ciborum sectanda sunt: sed sufficit vsum explere viuendi, refutata luxuria. Si enim libidini seruiamus, nil aliud est, quàm Deum facere ventrem nostrum. Quoniam quidem corpus humanum semper exolescit & defluit, idcirco & repleri indiget, & reformari: propter quod & naturale est cibi desiderium id, quod secundum rectam rationem vsus ipse ad reparationem poscit eorum, quæ exinanita fuerint & assumpta tam aridi, quàm etiam humidi alimenti. Siquid ergo id est, quod potest vel breuius, vt facilius explere hanc necessitatem corporis in cibis, id potius eligendum est. Sed & hoc, opinor, ostendit Dominus quum esurientes reficit in deserto: quia cum vtique maiore

[Margin notes: Interrogatio. Respõsio. Continẽtia vitiorum & ciborum. — Cibus nimius nocet corpori. — Appetitus cibi est naturalis. — Mar. 8. Ioan. 6.]

Mira-

Miraculo copiosiores eis cibos parare posset, nihil horum fecit, sed simplicem eis exhibuit victum. Et secundum Ioannem qui panes hordeaceos & pisciculos apponit duos, de potu quidem nec mẽtio vlla fuit. Ex quo id sine dubio designatur, quòd omnibus sufficiens esse possit aqua vsus & pernecessarius: nisi fortè aliquis per infirmitatem corporis ex hoc lædi videatur, quum sine dubio secundùm consilium Apostoli Pauli ad Timotheum scribentis, cauendum est quod nocet. 1. Tim. 5. *Sed & quæ manifestam inferunt noxam corpori, deuitanda sunt. Absurdum enim videtur, propter sustentationem corporis cibum sumere, & rursum per ipsum corpori inferre perniciem, & inutile id reddere ad Ministerium mandatorum Dei.* Vtilitas cibi spectanda. *Oportet tamen omnino vt illis cibis, qui & facilius, & vilius comparantur: vt ne occasione abstinentiæ inueniamur preciosiora quæ & difficiliora sectari, dum suauitate condimentorum: viles natura cibos in delicatum saporem conamur extollere: sed siquidem quod in vnaquaque Prouincia facilius & vilius comparatur, & quod in usu omnium communiter habetur, hoc ad vsus nostros oportet assumi: & ea tantummodo deferentes, inferentesque quæ ad vitam pernecessaria sunt, id est, oleum, & alia huiuscemodi, vel si qua etiam ad infirmantium solamen adhibentur.* Vsus cõmunis amandus.

CAPVT XI.

De Loco in CONVIVIO eligendo.

Interrogatio. Luc. 14. *Quomodo oportet nos obseruare circa cathedras & accubita, quum tempus poposcerit: quoniã præceptum Domini habemus, qui nos in omnibus instituit ad humilitatem, in quo etiam de hoc pronunciat: vt si ad conuiuium eamus discumbendi locum nouissimum requiramus, & non occupemus locum priorem.*

Responsio. *Illud oportet nos obseruare, quia vbi omnes eodem prospectu ac proposito conuenimus, maximè si in multis ac majoribus humilitatis nostræ documenta jam dedimus: cupere quidem præuenire vnumquenque inferiorem locum secundum Domini mandatum condecens est: sed rursum, si res ad contentionem veniat de hoc, & vnus alium detrudere de loco inferiori conetur, valde est improbabile. Causa enim ex hoc perturbationis & inquietudinis nascitur, si incipiat nemo alteri cedere. Et si per hoc certamina moueantur, simile erit tanquam de Primatibus contendatur. Propter quod oportet etiam in hoc considerantius præuidere: vel quid vnicuique nostrum competit, vel certè indulgere ei, cui cura commissa est: & in cæteris, & in recumbendo ordinem custodire, & obtemperare: & vt impleatur in nobis quod dictum est: Omnia vestra honestè & secundum ordinem fiant.* 1. Cor. 14.

CAPVT XII.

De VESTIMENTIS; vel CALCEAMENTIS.

Quis est dignus vel decens habitus Christianus? Interrogatio.

Quoniam in superioribus sermo humilitatem docuit esse necessariam, vult ergo, qui religiosè ac piè viuere cupit, in omnibus humilitatem ac simplicitatem requirat, id est de ea quæ paruo sumptu acquiruntur. Id obseruandum puto in corporalibus vsibus, per quod occasiones nobis majorum occupationum minimè fiant. Hoc ergo etiam in obseruatione indumentorum custodiendum puto. Si enim nobis studium habendum est, omnium nouissimos deputare nos debere. Nam si hi qui gloriam sibi ex indumentorum splendore conquirunt, satagunt, quum preciosis & magnificis vestibus videantur induti ita consequens, eum, qui de vltimis & nouissimis, id est per nimiam humilitatem placere studet, eligere debere hoc, in quo omnium nouissimus & vltimus appareat: sicut ille qui è contrario est, de summis & preciosis videri clarius & nobilius gestit. Si enim in publica cœna arguuntur Corinthy, quòd per suam abundantiam confundant eos qui non habent: certum est, quia in hoc simplici & communi omnium indumento, qui ad communem habitum vel vsum pertinet, si alter altero præferatur habitus, vel preciosior inueniatur, ex ipsa comparatione confundimus non habentes. Sufficienter quoque Apostolus in huiuscemodi vsibus breui sermone Regulam posuit dicens: Habentes autem victum ac vestitum, his contenti simus. Ostendit indumento solo, quo contegamur, indigere nos, & non varietate aliqua vestis, & ornamento eius ac decore jactari: quæ vtique postmodum intraducta sunt humana vita artificiis luxuriæ ingenio conquisita. Sed & primus ille indumenti vsus hac eadem indicat quum dicitur, Deum fecisse primis hominibus pelliceas tunicas. Sufficiebant enim ad confusionem regendam huiuscemodi indumenti vsus. Verùm quoniam nobis profectus in indumentis etiam calefieri & foueri necessarius videtur, ad vtrunque vsus ipse temperetur, quò & cooperiri nuditas videatur, & vis frigoris, vel omne quod extrinsecus lædit, arceri. Sed quoniam in his ipsis alia quidem sunt meliora, alia inferiora, consequens est ea eligere, quæ nobis vsum exhibeant longiorem: ita tamẽ, quòd in nullo lædatur Regula voluntariæ paupertatis, id est ne alia quidem nobis sint vestimenta ad procedendum parata, & alia ad vsum domesticum: & rursum alia ad aliquod tempus, vel alia in nocte, alia in die. Sed propter vnum illud ipsum tale esse indumentum quod nobis sufficiat ad omnia: vt in die honestum videatur indumentum, & in nocte explicat necessitatem. Ex hoc enim fiet, vt & habitus noster cõmunis & similis,

Marginal notes: Responsio. — 1. Cor. 11. — 1. Tim. 6. — Vestimentorũ luxuriã damnat. — Gen. 3. — Breuis regula de vestitu.

milis, atque vnius formæ sit omnium, & Christianum etiam visio ipsa designet. Ea enim quæ vno prospectu ac proposito gerũtur, similia, imò eodem esse omnibus debẽt. Vtile est autem etiam ex ipsa proprietate vestis aut habitus intelligi vnũquenque, & professionem ejus agnosci in ea vita, qua secundum Deum viuit, vt sciat sibi etiam actus similes esse debere: & ad eos qui nos vident, secundum habitum nostrum æquales & in actibus apparere debere. Non similiter enim turpe est in quolibet alio, si inhonestè quid agat, sicut in his, qui vitam sobriam etiam ipso habitu profitentur. Si enim quis videat in triuio aliquem hominem cædentem alium, aut vapulantem publicè, vel turpiter proclamantem, aut in tabernis aliisque locis vitam cum dedecore ducentem: nec obseruabit quidem facilè huiuscemodi hominem vel notabit, sciens eum consequenter in reliqua vita sua agere. Si verò eum qui religiosam vitam profitetur, videat quis parum, vel aliquid contra, quàm condecet facere: obseruãt omnes & increpant, & ad Religionis opprobrium ducunt. Itaque velut pædagogus quis est infirmioribus habitus iste Religiosior, vt etiam inuitos eos ab opere inhonesto indecentique custodiat. Deinde & Apostolus Episcopum ordinatum esse designat: quæ res ad habitum Magistri reuocatur. Sed & de Mulieribus dicit: in habitu ordinato eas esse debere. Ordinatus autem habitus Christiani esse dicitur is, qui secundum propositum ac professionem ejus aptus intelligitur. Sicut enim est proprium aliquod militi in habitu vestimenti: & alius est habitus senatoris, ex quo præcipuè intelligitur vel iste qui senator est, vel iste quia miles est: ita etiam Christianus habere aliquid proprium etiam ex ordinatione indumenti ipsius debet. Sed & de calceamentis eadem ratio obseruabitur, quod simplex est & parcius, & aptum proposito & vsibus sufficiens, id assumatur. Zona quoque vsum ostendunt necessarium esse etiam qui præcesserunt nos: sancti Ioannis Zona pellicea constringere lumbos ejus dicitur: & Helias antea quasi quiddam proprij habitus ipsius designatur quum dicitur: vir hirsutus & zonam pelliceam circa lumbos habens. Sed & Petrus zona vsus ostenditur, sicut ex verbis Angeli, quæ ad eum dicta sunt, recognoscimus: Accingere, inquit, & calcea te caligas tuas. Sed & B. Paulus vsus zona ostenditur per Agabi prophetiam, dicentis: Virum, cujus est zona hac, sic alligabunt in Hierusalem. Sed & Iob audiuit à Domino: Accinge sicut vir lumbos tuos. Virtutis namque cujusdam, & prompti ad opera animi signum videtur esse vsus cinguli. Sed & Discipuli Domini vsi videntur eadem ex more quibus prohibebatur, ne pecuniam haberent in zonis suis. Reuera enim necessarium videtur, eum, qui manuum opere vti in aliquo debet succinctum esse, & in omnibus præparatum, ac sine vllo inueniri impedimento ad omne boni operis ministerium: vnde cingulo indiget: vt vel colligata circa corpus sit tunica Christiani, & quæ magis confouere possit, quum vndique constricta sit sic: vel non impediri ad omnem rem quam agere parat. De numero autem indumentorum nihil possumus dicere, quum manifesta definitione perscriptum sit: in quo dicit, qui habet duas tunicas, det non habenti: ex quo sine dubio, plures habere illicitum est. Quibus ergo habere duas tunicas non licet, his quomodo aliquid de diuersitate indumentorum præcipi potest?

[Marginal notes, left: *Debent habitus moresq; cõuenire pariter.* — *Ordinatus habitus Christiani.* — *De zona & calceamẽtis. Matt. 3.* — *3. Reg. 1.* — *Acto. 12. Acto. 21. Iob. 38.* — *Vsus zonæ apud veteres. Matth. 10.* Right: *Contra variam vestimẽtorum supellectilem. Luc. 3.*]

CAPVT XIII.

De eo quod non debeamus nostro Sensu ambulare.

Si licet alicui ex proprio dicere, quod sibi videtur bonum, absque testimoniis Scripturarum, Domino nostro Iesu dicente de Spiritu de sancto: Non enim loquetur à se, sed quæcunque audierit, hæc loquetur. De seipso autem: Non potest filius à seipso facere quicquã. Et iterum: Ego à meipso non sum locutus, sed qui misit me Pater, ipse dedit mandatum, quid dicam & quid loquar: & scio quia mandatum ejus vita æterna est. Quæ ergo loquor, sicut dixit mihi Pater, ita loquor.

Quis potest in tantum temeritatis progredi, vt audeat à se quicquam loqui, vel cogitare? Imò vero sciendum est, quia omnes duce itineris indigemus Spiritu sancto, vt ipse nos dirigat in vita veritatis, & in cogitatione, & in verbis, & in actibus. Cæcus est enim, & in tenebris degit omnis qui est absque sole justitiæ, qui est Dominus noster Iesus Christus cuius mandatis velut radiis illuminamur, Mandatum enim Domini lucidum, inquit, illuminans oculos. Quia ergo in omnibus negotiis, quæ inter nos versantur, vel verbis, quædam quidem per mandatum Dei in diuinis scripturis distinguuntur, quædam verò recitentur: de his quidem quæ scripta sunt, nulla prorsus licentia permittitur cuiquam vel admittere quod prohibitum est vel omittere quod præceptum est: quum ipse Dominus ita præcipit, dicens: Et custodi verbum hoc, quod ego mando tibi hodie: non adiicies ad illud, neque auferes ab eo. Sed & terribilis quædam expectatio judicij, & ignis zeli, qui consumpturus est aduersarios, & eos qui ausi sunt tale aliquid operari. De his verò quæ scriptura reticuit, Regulam nobis Apostolus posuit, dicens euidenter: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Nemo quod suum est, quærat: sed quod alterius. Itaque omnimodo, quæ nobis licita sunt, sed quæ ædificant proximos, agere debemus: & non nobis placere, sed proximis ad ædificationem. Scriptum est enim: Subiecti inuicem in timore Christi. Sed & rursum Dominus ait: Si quis vult in vobis esse major, fiat omnium nouissimus & omnium seruus. Quod vtique qui implere vult, amputat sibi proprias

[Marginal notes, right: *Interrogatio. Ioan. 16. Ioan. 5. Ioan. 12.* — *Responsio.* — *Psal. 18.* — *Nihil oportet scripturæ addere vel detrahere.* — *Deut. 4. & 14.* — *1. Cor. 6.* — *Ephes. 5. Luc. 22.*]

prias voluntates, secundum imitationem ipsius Domini dicentis: Descendi de cælo, non vt facerem voluntatem meam: sed voluntatem eius qui misit me, patris. Et iterum præcepit Dominus: Si quis angariauerit te mille passus, vade cum illo alia duo.

CAPVT. XIV.

De Obedientia, Quibus obedire oporteat.

Interrogatio. *Si oportet omnibus vel quibuscunque obedire?*

Responsio. Exod. 18. Admonitionũ diuersitas & quibus obediendum. Thess. 5. 2. Cor. 10. *Horum quidem qui imperant, differentia vel diuersitas non debet impedire obedientium propositum: quia neque Moyses intemperans extitit socero suo Iethro, quum vtilia moneret & iusta. Commonitionum sanè non parua est diuersitas. Aliæ nanq; contraria videntur esse mandatis Dei: aliæ verò interrumpere mandatum vel contaminare videntur: aliæ verò ad explendum id atq; ædificandum veniunt. Necessarium est ergo meminisse Apostolici præcepti dicentis: Prophetias nolite spernere: Omnia autem probate quod bonum est tenete: ab omni specie mala abstinete vos. Et iterum: Cogitantes, purgantes, vel destruentes omnem altitudinem, extollentem se aduersus scientiam Dei, & captiuantes omnem intellectum ad obediendum Christo. Si quid ergo est, quod conueniat cum mandato Dei, & animæ expediat, & hoc nobis ab aliquo fuerit imperatum: velut voluntatem Domini promptè & libenter debemus accipere, & explere quod dictum est, obtemperantes inuicem in charitate* Ephes. 4. *Christi. Si autem contrarium aliquid mandatis Christi, vel quod corrumpere videatur aut contaminare, iubemur ab aliquo facere, tempus est nos dicere: Obtemperare oportet Deo magis quàm* Act. 5. *hominibus. Et rursum meminisse Domini di-* Ioã. 10. Gal. 1. *centis: Alieni autem vocem non sequuntur, sed fugiunt ab eo, quia nesciunt vocem alienorum. Sed & sancti Apostoli meminisse debemus, qui ad cautelam nostram ausus est Angelis quidem parcere, dicens: Etiamsi nos aut Angelus de cælo euangelizet præterquam euangelizauimus, vobis, anatehma sit. Ex quo docemur, etiamsi nobis valdè sit aliquis charus, si magnificus habeatur, & in admiratione sit positus, qui prohibet nos facere, quod à Domino præceptum est: vel rursum imperat facere, quod Dominus fieri prohibuit, execrabilis debet esse, qui eiusmodi est, omnibus qui diligunt Deum.*

CAPVT XV.

De AFFECTV; Quo obedire debemus.

Interrogatio. *Quali affectu seruire debet, qui seruit Deo? & ipse affectus quid est?*

Responsio. *Affectum bonum vel animum illum esse ego arbitror, quum desiderium vehemens & inexplebile atque immobile inest nobis placendi Deo. Impletur autem iste affectus scientia, per quam intueri & respicere possumus magnificentiam gloriæ Dei & per cogitationes pias ac puras; & per memoriam eorum bonorum, quæ à Deo nobis condita sunt, ex quorum recordatione venit animæ dilectio Domini nostri Iesu Christi, vt eum diligat ex toto corde suo, & ex tota anima sua, & ex tota mente sua, secundum illum qui dicebat: Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus. Cum hoc ergo* Psalm. 42. *tali affectu seruire oportet Domino, sicut ab Apo-* Rom. 8. *stolo dictum est: Quis nos separabit à Charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius?*

CAPVT XVI.

De eo qui Præesse *habet, qualis debeat esse*

Quibus sentire debet de se is, qui præest, in quibus præcipit vel imperat? Interrogatio.

Apud Deum quidem, sicut Minister Christi & Dispensator Ministeriorum, Dei, timens ne præter voluntatem Dei vel præter quod in sanctis scripturis euidenter præcipitur, vel dicat aliquid, vel imperet & inueniatur tanquam falsus Christi testis, aut sacrilegus, vel introducens aliquid alienum à doctrina Dei, vel certè subrelinquens & præteriens aliquid eorum quæ placita sunt. Ad Fratres autem esse debet tanquam si nutrix foueat paruulos suos: paratus autem secundum voluntatem Domini, & secundum quod vnicuiq; expedit communicare cum eis, non solum Euangelium sed & animam suam: memor præcepti Domini ac Dei nostri dicentis: Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut & ego dilexi vos. Maiorem hac charitatem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Responsio. 1. Cor. 4. Ioan. 13. & 15.

CAPVT XVII.

De Modo Corripiendi.

Peccantem quomodo corripiemus vel emendabimus Pater? Interrogatio.

Sicut scriptum est, Domino dicente: Si peccaverit in te Frater tuus, vade, corripe eum inter te & ipsum solum. Si audierit te lucratus eris Fratrem tuum. Si verò te non audierit, assume tecum alium vel duos vt in duorum vel trium testium stet omne verbũ. Quòd etiã ipsos non audierit, dic Ecclesiæ. Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Si fortè hæc increpatio, quæ fit à pluribus, euenit ei in salutem. Et sicut dixit Apostolus, Argue, obsecra, increpa, consolare in omni patientia & doctrina. Et rursum: Si quis non obedit verbo, per Epistolam hunc notate: & non commiscemini cum eo, sine dubio, ad mensæ participationem. Responsio. Matt. 18. 2. Tim. 4. Thess. 3.

CAPVT XVIII.

De MINIMIS non contemnendis, *sed* corrigendis.

Interrogatio. Si quis etiá in paruis delictis affligere voluerit Fratres, dicens quia debetis pœnitere per singula: ne fortè & ipse immisericors videatur, & dissoluere charitatem?

Responsio. Matth. 5. Nullũ peccatum est paruum ducendum. Rom. 7. 1. Cor. 15. Cum affirmauerit Dominus, quia tota vnum aut vnus apex nõ transiet à lege, donec omnia fiant: & rursum diffinierit, quia de omni sermone ocioso quod locuti fuerint homines, reddẽt de eo rationẽ in die iudicij: nihil oportet contẽni tanquã paruũ. Qui autẽ spernit minima, paulatim defluit. Sed ei quomodo quis audebit breue dicere aut paruum delictum, quũ Apostolus dicat, manifesteq; diffiniat, quia per præuaricationem legis Deus exhonoratur? Sed & aculeus mortis, peccatum esse dicitur. Et non dicit, quali vel tali peccato. Magnus ergo irrisor est, qui intermittit & negligit, quàm qui arguit: sicut is qui in morsu serpẽtis permittit delitescere venenũ, quàm ille qui educit & abstrahit. Sed & charitatẽ destruet ille, qui, Prou. 13. secundùm quod scriptũ est parcens baculo, odit filiũ: qui autẽ diligit, diligẽter corripit?

CAPVT XIX.

De POENITENTIS Affectu.

Interrogatio. Quomodo quis debet pœnitere in vnoquoque delicto?

Responsio. Psal. 118. 2. Cor. 7. Affectum illum in se recipiens, quẽ gerebat ille, qui dixit: Iniquitatẽ odio habui, & abominatus sũ. Sed & ea quæ scripta sunt in sexto Psalmo, atq; in aliis quamplurimis. Sed & illa, quæ Apostolus dixit ad eos, qui secũdum Deum contristati sunt: Quantam operatus est, inquit, in vobis solicitudinẽ? sed indignitatem, sed æmulationem, sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos castos esse negocio. Sed & in his ipsis, in quibus deliquit, agens multa contraria.

CAPVT XX.

De dignis POENITENTIÆ Fructibus.

Interrogatio. Qui sunt fructus dignæ pœnitẽtiæ, Pater?

Responsio. Col. 1. Opera, quæ contraria sunt peccato, quæ debet afferre ille qui vult secundum quod scriptum est, in omni tempore bono fructificare.

Interrogatio. Qui se uerbo dicit pœnitere, peccatum autem suum non emendat, quid est?

Responsio. Prou. 26. Ibid. De isto scriptum est: Si te interrogauerit inimicus tuus magna voce, nõ acquiesces ei, septem enim nequitiæ sunt in anima eius. Et alibi: Sicut canis reuertens ad vomitum suum, ita homo permanens in malitia sua.

CAPVT XXI.

De CONFESSIONE Quibus fiat.

Qui vult confiteri peccata sua, si omnibus debet confiteri & quibuslibet, an certis quibusdam? Interrogatio.

Clementia Dei erga eos qui deliquerunt manifesta est, secundum quod scriptum est: Qui non vult mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur, & viuat. Quia ergo confessionis modus ad hoc aptus est, & cõuertens se à peccato, fructus dignos ostendere debet pœnitentiæ, secundum quod scriptum est: Omnis arbor quæ non facit fructum bonũ, excidetur, & in ignem mittetur: necessariũ videtur, his, quibus dispensatio Mysteriorũ Dei cõmissa est, confitenda esse peccata. Sic enim & hi qui antiquitus pœnitebant, inueniuntur apud Sanctos confessos esse peccata sua. Scriptum est in Euangelio, quia Ioanni baptistæ confitebãtur populi peccata sua. Et in Actibus Apostolorum, Apostolis hi qui baptizabantur. Responsio. Ezech. 18. & 33. Matt. 3. Ibid. Act. 1.

CAPVT XXII.

De perfecta Curatione post POENITENTIAM Delinquentium.

Qui pænituerunt pro aliquo peccato, & rursũ in hoc ipsum peccatum inciderunt: quid facient, Pater? Interrogatio.

Is qui semel deliquit, & iterum in eodem peccato incurrit, indicare de se videtur hoc primũ, quòd ab illo peccato priori non fuerit expurgatus: ex quo, velut à radice quadam pessima, eadem, quæ ante, pullularunt. Sicut enim quis arboris ramos excidẽs, si radicem reliquerit, vbi radix fuerit, virgulta eiusdem seminis germinabit: ita etiam peccatum facere probatur, quoniam omnes qui delinquunt ex ipsis peccatis initium sumunt: sed & ex aliis interdum delicti occasio nascitur. Necessarium ergo ei est, qui vult omnimodo purgare se à peccato, primas ipsas causas culpæ excidere. Verbi gratia: Si ex contentione vel inuidia fuerit, non à se sumpsit exordium, sed radicem habet arrogantiam ex cupiditate humanæ gloriæ venientem. Dum enim gloriam quærit ab hominibus, aut contentionibus studet, aut rectè agentibus inuidet, huic inuidet, scilicet per quẽ videtur ipse minus in laude vel in admiratione haberi. Si quis ergo semel notatus fuerit inuidiæ vel cõtentionis vitio, & rursum in hoc ipsum inciderit, sciat se primam illam causam, de qua superius diximus, ex qua inuidia vel contentio nascitur, in interioribus medullis habere reconditam. Oportet ergo eum & per contraria atq; aduersa curari, id est per humilitatem. Exercitationes verò humilitatis sunt, si se vilioribus officiis subdat, & Ministeriis vilioribus tradat. Ita nãq; arrogãtiæ atque Responsio. Inuidiæ radix. Remedium contra arrogãtiam.

atq; humanæ gloriæ vitium curare poterit, vt consuetudine humilitatis affectus, vltrà iam non incidat in arrogantiæ & vanæ gloriæ delictum, sed in singulis huiuscemodi vitiis, cura similis adhibetur.

CAPVT XXIII.

De affectu CORRIPIENTIS, & eius qui corripitur.

Interrogatio. Quali affectu vel quali sensu oportet increpare eum qui increpat, Abba?

Responsio. Psalm. 118. Ad Deum quippe tali mente debet esse, qualem indicat beatus Dauid, dicens: Vidi præuaricantes, & tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt. Ad eos autem quos increpat, hunc debet affectum seruare, quem pater & medicus erga ęgrotantem filium: & tunc maximè, quum qualitas curæ tristior videtur grauior.

Interrogatio. Quali affectu quis debet suscipere correptionem, Abba?

Responsio. Sicut ęger filius Patris & Medici de vita sua soliciti: qui si etiam asperum aliquid offerat, vel amarum ad curandũ filium, scit, vtiq; filius, quod nec Pater in aliquo negligere potest de salute filij, nec Medicus falli.

Interrogatio. Qui tristatur aduersus eum, qui se increpat, qualis est?

Responsio. Eccl. 30. Psalm. 140. Neque periculum peccati agnouit iste, neq; damnum neq; lucrum pœnitentiæ: nec credit illi qui dixit, quia qui diligit, diligenter corripit. Sed & seipsum alienum facit ab illa vtilitate dicentis: Corripiet me iustus in misericordia & increpabit me. Sed ad læsionem cæterorum, iste talis permanet inter Fratres. Exoluit ei, & impedit animos eorum qui possunt proficere.

CAPVT XXIV.

De his qui ostendunt Peccata sua; Et *de his* qui verè aut non verè pœnitent, quales erga eos simus,

Interrogatio. Quale iudicium debet esse de his, qui peccantes defendunt opera sua?

Responsio. Matt. 18. Vt mihi videtur, grauius ab illo quod dixit Dominus: Quia expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & præcipitetur in marre quam vt scandalizet vnum de minimis istis. Non enim iam ad emẽdationem & correptionem, sed defensionem ad cõfirmandum peccatum suum suscipit, qui delinquit, & alios simile prouocat ad malũ: ita vt conueniat eis, qui peccantes defendunt, illud quod scriptum est. *Luc. 3. Matt. 3.* Quia si non ostenderitis fructus dignos pœnitentiæ, & excidemini & in ignem mittemini. Vel rursum quod Dominus dicit: quia si oculus tuus dexter scandalizet, erue eum, & projice abs te. Expedit enim tibi, vt pereat vnum membrorum tuorũ, & nõ omne corpus tuum mittatur in gehennam ignis ardentis.

Interrogatio. Pœnitentes ex corde, quomodo debent suscipi, Pater?

Responsio. Luc. 15. Sicut Dominus ostendit quum dicit: qui conuocauit amicos suos & vicinos dicens: Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam, quam perdideram.

Interrogatio. Erga eum qui non pœnitet pro peccato, qualiter esse debemus, Pater?

Responsio. Matt. 18. 2. Thess. 3. Sicut præcipit Dominus, dicens: Sit tibi sicut Ethnicus & publicanus. Et sicut Apostolus docuit, dicens: Subtrahite vos ad omni Fratre ambulante immoderatè, & non secundùm traditionem, quam tradimus vobis.

CAPVT XXV.

De PROPRIETATE non habenda.

Interrogatio. Si debet habere aliquid proprium, qui inter Fratres est?

Responsio. Actu 4. Act. 2. Ioan 15. Hic contrarius est illi testimonio, quod in Actibus Apostolorum de illis, qui credebant primitus, scriptũ est. Ibi enim ait, quia nemo quicquam ex eis suum proprium dicebat esse: sed erant illis omnia cõmunia. Si quis ergo proprium sibi esse dicat aliquid, sine dubio alienum se facit ab electis & à charitate Christi, qui docuit verbo, & opere compleuit, & qui animam suam posuit pro amicis suis. Si ergo ipse animam suam posuit pro amicis suis, quomodo nos etiam ea, quę extra animam sunt propriam, vendicabimus?

Interrogatio. Si quis dicat: quia neque accipio à Fratribus, neque do: sed contentus meis propriis: quid in hoc seruare debemus Pater?

Responsio. Ioan. 15. 1. Cor. 5. Hic non acquiescit Doctrinæ Domini, dicentis: Diligite inuicem, sicut ego dilexi vos. Acquiescendum est & Apostolo, dicenti: Auferte malum ex vobis, ne fortè accidat, vel modicum fermentum totam massam corrumpere.

CAPVT XXVI.

De his quæ dantur à PARENTIBVS quomodo dispensanda sint.

Interrogatio. Si debet à carnalibus propinquis aliquid?

Responsio. Propinquis quidem reddere quæ sua sunt, his qui ad seruitium Dei accedunt, necessarium est: & nihil subtrahere, vt non crimen sacrilegij incurrant: veruntamen hæc prærogari in conspectu eorum, ad quos visa sũt pertinere, & illis ipsis præstet occasionem elationis ac superbię, & aliis fratribus eiusdẽ propositi

» propositi pauperibus tristitiam generent, ita » vt accidat illud, in quo arguuntur Corin» thij, Apostolo dicente: Quia confunditis nō habentes. Et idem qui per loca singula Ecclesiis præsunt, si sunt fideles & prudentes dispensatores ipsis offerri debent, secundū imitationem eorum, qui in actibus Apostolorum id fecisse describuntur: de quibus dicitur: quia afferentes precia prędiorū suorū, ponebant ante pedes Apostolorum. Certè » quoniam non est in huiusemodi dispensa» tionis officium fideliter illis offerri conue» nit, qui apud omnes in hoc probati inueni» untur. Veruntamen etiam de his probabit » ille qui præest, per quem debeat dispensari.

1. Cor. 11.

Act. 3.

CAPVT XXVII.

De Modo, quo nos gerere debeamus erga PARENTES, vel Familiam.

Interrogatio. Quomodo debemus videre eos, qui aliquando vel familiares, vel consanguinei fuerunt & proximi?

Responsio. Sicut Dominus ostendit, quum ei nunciauerunt, quia Mater & Fratres tui foris stāt, volentes te videre: ad quos cum increpatione respondit, dicens: Quæ est Mater mea? & qui sunt Fratres mei? Qui enim fecerit voluntatem Patris mei qui in Cœlis est, ipse meus Frater & Soror & Mater est.

Luc. 8.

Interrogatio. Quòd si deprecantur nos, vt eamus cum ipsis ad domos eorum, si debemus acquiescere?

Respōsio. Siquidem pro ædificatione fidei aliquis ire potest, si probauerit ille qui pręest, mittatur. Si verò propter aliquam humanam gratiam audiat Dominum dicentem ad illum qui dixit: Magister, permitte mihi primùm ire, & renunciare his qui in domo sunt: Quia nemo mittens manum suam in aratro, & respiciens retrò, aptus est Regno Cœlorum. Quòd si pro renunciando volenti ire vt renunciaret, quid dicemus de cæteris?

CAPVT XXVIII.

De Vagatione Mentis.

Interrogatio. Vnde ergò vagatur mens nostra, & cogitationes diuersæ ascendunt in corde nostro? & quomodo hæc possumus emēdare?

Respōsio. Vagatur quidem mens nostra interdum » ocio, dum non occupatur in necessaria soli» citudine, sed in remissione posita & securi» tate, non credit præsentem esse Deum scru» tantem corda & renes. Si enim hoc crede» ret, faceret hoc quod scriptum est: Prouidebam Dominum in conspectu meo, quoniā à dextris est mihi, ne commouear. Qui enim hoc agit, vel horum similia, neq; vagabit vnquam, neq; habebit ocium vanis cogitationibus indulgere, vel aliquid cogitare, quod non ad ædificationem fidei pertineat, & ad aliquam humanam vtilitatem pertineat & spectet: quantò magis nihil audebit, quod aduersum est Deo, & non ei placeat, cogitare?

Psal. 7.

CAPVT XXIX.

De Nocturnis Illusionibus.

Interrogatio. *Vnde nocturna phantasia inhonesta & turpes accidunt nobis?*

Responsio. *Veniunt quidem hæc maximè ex diurnis animæ motibus & actibus, indignis & incongruis. Si enim vacet in iudiciis Dei, expurgatur anima per meditationem legis diuinæ & studium verbi Dei: ibiq; si indesinenter curam gerat, semper requirens & scrutans quid sit quod placeat Deo, talia habebit etiam semina.*

CAPVT XXX.

De INFIRMIS, Quomodo eis ministretur; & qualiter ipsi debeant suscipere Obsequia.

Interrogatio. *Quali affectu debemus infirmis Fratribus ministrare?*

Respōsio. *Sicut ipsi Domino offerentes obsequium, qui dixit: Quia quodcunq; feceritis vni ex his minimis Fratribus meis, mihi fecistis. Expedit autem ad conseruandum huiuscemodi affectum in obsequiis: vt & hi qui obsequia à nobis suscipiunt, tales sint: quibus merito deferri obsequium debeat. Et ideo oportet eos qui præsunt curam gerere, vt ne ij quibus ministratur, tales sint, qui carni indulgeant & ventri: sed potius in amorem Dei & Christi eius probabiles inueniantur, & per patientiam suam ac vitæ meritum, Fratrum mereantur obsequia, vt habeantur ad gloriam Christi & opprobrium Zabuli, sicut fuit & sanctus Iob.*

Matth. 25.

Interrogatio. *Cum quali humilitate debet quis suscipere à Fratribus obsequium, pater?*

Responsio. *Sicut seruus à Domino: & sicut ostendit Petrus Apostolus, quum ei Dominus ministraret. In quo etiam periculum eorum ostendit, qui nolunt obsequium recipere fratrum.*

CAPVT XXXI.

De CHARITATE inuicem habenda, & qualiter eam Proximis exhibeamus.

Interrogatio. *Qualem debemus habere charitatem ad inuicem?*

Responsio. *Qualem Dominus ostendit, dicens: Diligite inuicem, sicut & ego dilexi vos. Maiorem hac charitatem nemo habet, quàm vt animam suam quis ponat pro amicis. Si autē & animā poni oportet, quanto magis in aliis votum & studium debet ostendi? Sine dubio nō secundum humanas voluntates, secundum illum prospectum, in quo est omnium commune propositum placendi Deo.*

Ioan. 5.

Quomo-

Interrogatio. Quomodo potest quis implere charitatem circa proximum, pater, edissere nobis?

Responsio. Primò quidem metuens iudicium præuaricantis mandatũ Dei, quia ipse dixit: Qui non crediderit filio, non habebit vitam: sed ira Dei manet super illum. Tum deinde, velut cupiens ad æternam vitã peruenire: quia mandatum eius vita æterna est. Primum enim magnum mãdatũ est: Diliges Dominũ Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua. Simile verò huic est secundũ: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Et si quis desiderat similis effici Domino, dicenti: Mãdatum nouũ do vobis, vt diligatis inuicem sicut ego dilexi vos. Sed ex communi sensu hoc sẽtire possumus, qui beneficiũ cõsequamur à Fratre in eo quod diligimur à Fratre, debitores efficiamur, vt eum merito diligamus. Quod etiã inter gẽtiles obseruari solet, sicut in Euãgelio Dominus dicit: Si diligitis eos qui vos diligunt, quæ vobis est gratia? quia & peccatores & gẽtiles, diligẽtes se diligunt. Si enim vel lædit nos, vel aduersatur qui: hunc non solum propter mandatũ, sed propter hoc ipsũ, quia plus nobis præstat in quo lædit, diligere debemus. Siquidẽ credimus Domino, dicẽti: Beati estis quũ exprobrabunt vos, & persequentur, & dicent omne malũ aduersum vos, mentientes propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces vestra multa est in cœlis.

Ioã.3. Matt.22. Ioã.13. Matt.5. Ibidẽ.

CAPVT XXXII.

De SERMONE ociosо.

Interrogatio. Vsque ad quem modum ociosus sermo iudicabitur, pater?

Responsio. Generaliter omnis sermo, qui non proficit ad aliquã gratiam fidei Christi, ociosus est: & tantũ est periculũ huiusmodi sermonis, vt etiã si bonum esse videatur, quod dicitur ad ædificationem fidei tamen nõ pertineat: non in sermonis bonitate ille, qui locut⁹ est, periculũ effugiat: sed in eo quod nõ proficit sermo' prolatus cõtristat spiritũ sãctum Dei. Hoc enim manifestè demonstrauit Apostolus, dicens. Omnis sermo malus de ore vestro nõ procedat: sed si quis bonus ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus: & super hæc adiecit: Nolite contristare spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis. Quo vtiq; grauius malum nullum esse poterit.

Periculũ ociosi sermonis. Ephes.4. Ibidẽ.

CAPVT XXXIII.

De maledico SERMONE *&* DETRACTIONE.

Interrogatio. Quid est maledicus, pater?

Responsio. Omnis sermo, qui ob hoc profertur, vt infamet aliquem, aut deroget alicui vel malè commendet, maledicus est; etiamsi videatur non esse iniuriosus. De hoc manifestum est ex sententia Euangelij, quum dicit de Iudæis: quia maledixerunt eum, dicentes: Tu sis discipulus illius. *Ioã.4.*

Interrogatio. Quæ est detractio, vel derogatio, Abba?

Responsio. Duas opinor esse causas, in quibus licet aliquem dicere & retractare aliena mala Si quãdo cõsilium habere necesse est cum ceteris, qui in hoc ipsum videtur assumi, quomodo corrigatur is, qui peccauit vel mali aliquid egit. Et rursũ, si quãdo necesse est preuenire aliquẽ & cõmoneri, ne fortè incurrat in consortium alicuius mali, dũ cũ putat esse bonũ: quia Apostolus dicit: Nolite cõmisceri cũ huiuscemodi homine. Et Salomon: Noli manere cum homine iracũdo: ne forte eius vias discas, & sumas laqueũ animæ tuę Quod & ipsum Apostolum fecisse inuenimus per hoc, quod scribit ad Timotheũ, dicens: Alexander ærarius multa mihi mala ostendit: quem & tu deuita. Valde enim restitit nostris sermonibus. Præter huiuscemodi necessitates, quicunq; dicit aliquid aduersus alium, vt vel deroget ei, vel obtrectet: istud est detrahere, etiam si vera videantur quæ dicit.

Duæ causæ, ob quas aliquis potest narrare alterius vitia. 2.Thes.3. Prouerb.22. 2.Tim.4.

CAPVT XXXIV.

De pœna Detrahentis *vel* Respondentis, quando corripitur.

Interrogatio. Qui detrahit Fratri, vel audit detrahentem, & patitur: quid dignum est, pater?

Responsio. Excommunicari debet. Detrahenti enim occultè proximo suo, hunc persequebar. Et alibi dictum est: Noli libenter audire detrahentem ne forte eradiceris. *Psal.100.*

Interrogatio. Quod si de eo qui præest, quis detraxerit, quomodo eum obseruabimus?

Responsio. Et in hoc manifestum est iudicium iracundię Dei super Mariã, quæ detraxit Moysi, & peccatum eius nec ipso quidem Moyse orante, inultum Deus esse permisit. *Nũ.12.*

Interrogatio. Si quis acriori sermone, vel insolentiori voce respondeat, & admonitus dicat, quia nihil mali habeat in corde suo, si oportet ei credi?

Responsio. Non omnes passiones animæ manifestæ sunt omnibus, nec ipsis quidem qui patiuntur eas. Sicut enim sapientissimis Medicis signa quædam dantur absconsa & occulta ex corporum motibus, quæ ipsos, qui patiuntur, effugiunt & latent: ita etiam in animo sunt quædam vitia, etiã si nõ sentit ille qui peccat. Sed & credere oportet Domino dicenti: quia malus homo de malo thesauro cordis sui profert mala. Et ideo fieri non potest, vt malus de corde malo proferat bonũ sermonẽ: nec bonus de corde bono malum proferat verbum. Sed iterũ quidem potest esse mali cordis bonitas simulata: bonũ au- *Math.12.*

tem

„ tem cor, malum non potest simulare. Dicit
Rom. 12. „ enim Apostolus, quia prouidentes bona nô „ solum coram Deo sed etiam coram homi- „ nibus.

CAPVT XXXV.

De IRA, *Quomodo possit aliquis non irasci*, & *aliis quibusdam*, breviter.

Interrogatio. Quomodo possit aliquis non irasci.

Responsio. „ Si Deum credat omnia inspicere, & Dominũ præsentem semper intueatur, quádoquidem neq; is, qui iudici suo subiectus est, audet in oculis iudicis sui aliquid suæ indignationis ostendere, id est, cùm nô ipse sibi aliud putat esse subiectũ, sed se parat ad alterius obediétiá: hoc est enim, omnes ducere, superiores sibi. Si enim nô ad omnes vsus suos, vel ad suá vtilitaté obedire quærit eos qui obediût: scire debet, quòd sermo Domini vnûquenq; docet aliis obsequi vel ministrare. Quod etiam implet, si videt aliquem mandatũ Domini præterire, & non erga eũ ira moueatur, sed miseratione & compassione: secundum eum qui dicit: Quis infirmatur, & ego non vror? (2. Cor. 11.)

Interrogatio. Quis est mansuetus?

Responsio. Qui non transfertur à iudiciis suis, quibus statuit & studet Deo placere.

Interrogatio. Quomodo quis vincatur in voluptate ac libidine ciborum?

Responsio. Si statuit sic expectádum esse non id quod delectat, sed id quod expedit: & quod vsui, non voluptati sufficiat.

CAPVT XXXVI.

De malo Desiderio amputando.

Interrogatio. Quomodo excidemus mali desiderij appetitum.

Responsio. Desiderio meliore si magis ignimur & accendimur ad amoré Dei, secundum illum qui dixit: Eloquiũ Domini igniuit eũ: & iudicia vera Dei, iustificata in semetipsa: desiderabilia super aurũ & lapidem preciosum multum, & dulciora super mel & fauum. Sémper enim desiderium melius est, si in opere sit & in re: & possideat totos animos nostros, atq; eorum quæ desideramus, perfrui contendamus. Contemnere nos facit & despicere inferiora, sicut docuerũt nos omnes sancti: quanto magis ea, quæ mala sunt & turpia. (Psalm. 104. Psalm. 18.)

CAPVT XXXVII.

De *Tristitia* vel *Gaudio* malis & bonis.

Interrogatio. Quæ est tristitia secundum Deum? & quæ est secundum seculum?

Responsio. Secundum Deum tristitia est, quum pro mandatis neglectis vel præuaricatione tristamur, secúdum quod scriptum est: Tristitia tenuit me pro peccatoribus derelinquétibus legem tuam. Seculi autem tristitia est, quum aliquid de rebus humanis, vel quæ ad seculum pertinent, contristamur. (2. Cor. 7.)

Interrogatio. Quid est in Domino gaudium, vel quid facientes, gaudere debemus?

Responsio. Si secundum mandatum Domini gerim⁹: vel in gloriam Dei agimus: hoc est in Domino gaudium, vel quum pro nomine Domini aliquid patimur, & gaudemus, vel aliis sãctè agentibus congratulamur.

Interrogatio. Quomodo lugere debemus, vt beatitudinem consequamur?

Responsio. Cum illa interrogatione, in qua exposuimus, quæ est secundũ Deum tristitia, etiam ista interrogatio côtinetur, id est, si pro peccatis lugemus, vel si eos deflemus, qui per præuaricationem legis inhonorant Deum, vel propter eos qui periclitátur in peccato: quia anima quæ peccauerit ipsa morietur: secundum illum qui dixit, Et lugeam multos ex his qui ante peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam. (Ezech. 18. 2. Cor. 12.)

Interrogatio. Si ex toto corde ridere non licet?

Responsio. Quum Dominus eos qui nunc rident, cô demnet: manifestum est, quia nũquam tempus est risus Fidelis animę: & maximè quum tam plurimi sint qui per præuaricationem legis Deum exhonorent, & in peccatis suis moriantur: pro quibus vtique tristari indesinenter conuenit & lugere. (Luc. 6. Nunquam est tempus ridendi in hac vita.)

CAPVT XXXVIII.

De *Solicitudine seculari* & *Negligentia*, quomodo accusat.

Interrogatio. Quæ est solicitudo secularis, Abba?

Responsio. Omnis solicitudo secularis, etiam si nihil videatur habere illicitum: tamen si ad Religionem non pertineat & ad virtutem, secularis est.

Interrogatio. Vnde nobis accidit importunè dormitare? & quomodo hoc possum⁹ abiicere Pater?

Responsio. Venit quidem importunè dormitare tũc, cum languidior est anima erga memoriam Domini, & quũ iudiciorũ eius eam incessit obliuio. Abiicere autem id possumus, quum dignam de Deo assumpserimus cogitationé, & ad voluntatem eius extenderimus desideria nostra, secundùm illum qui dixit: Si dedero somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem: & requiem temporibus meis donec inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob. (Psal. 131.)

Deo-

CAPVT XXXIX.

De Operibus nostris, *quomodo omnia ad gloriam Dei faciamus.*

Interrogatio. Quomodo ad gloriam Dei quis faciet omnia, Pater?

Responsio. Quum omnia propter Deum, vel ex mãdato Dei facimus, & in nullo sectamur hominum laudes, & in omnibus meminimus Domini, dicentis: Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant bona opera vestra, & magnificent patrem vestrum, qui in cœlis est. (Matt. 5.)

Interrogatio. Quomodo manducat quis & bibit in gloriam Dei?

Responsio. Si in memoriam semper habeat, à quo pascitur, Deum: & si non solùm animo, verum etiam corpore, per singula contestetur se ei gratias agere, & securum manducare. Sed & quasi operarium Dei ab ipso refici ob hoc: vt ad laborem vel expletionem sufficiat mandatorem Dei.

Interrogatio. Quomodo facit dextera, quod non cognoscat sinistra?

Responsio. Quum intenta mente, & fixo desiderio placendi Deo, agimus opera Dei, & omni sollicitudine constringimur, ne decedamus à via recta & ab opere legitimo: tunc nullius prorsus extrinsecus, neque membri nostri recipimus cogitationem, nisi solius Dei & ejus operis, quod explemus: tanquam si artifex faciens vas, indesinenter, & eius meminit, qui opus injunxit: & vas, quod versat in manibus, si rectè & fabrè veniat, intuetur. (Locus Matt. 6. explicatur.)

Interrogatio. Quomodò apparebit ille, qui hominibus vult placere?

Responsio. Quum præsentibus quidem his, qui laudare possunt, agit aliquid operis boni: nullo autem tali præsente, vel etiam his, qui vituperare possunt, adstãtibus segnius & pigrior in opere. Si enim Domino placere velit, semper vtique & in omni loco idem esse atque eadem gerere studebit, adimplens id quod scriptum est: per arma justitiæ à dextris & à sinistris, per gloriam, & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam: vt seductores, & veraces. (2. Cor. 6.)

Interrogatio. Quomodo quis effugiet vitium placendi hominibus, vel captandi laudem ex hominibus?

Responsio. Si certus sit de præsentia Domini, & fixam habeat solicitudinem Deo placendi, & multo desiderio teneatur earum beatitudinum, quæ à Domino repromissæ sunt. Non enim oportet sub præsentia Domini placere conseruis, ad injuriam Domini vel sui perniciem: non Domino, sed conseruorum nutibus intuens.

CAPVT XL.

De Superbia, *& ejus curatione.*

Interrogatio. *Quomodo intelligitur superbus? vel quomodo curatur, Pater?*

Responsio. *Intelligitur quidem ex eo quòd semper ea quæ eminentiora sunt, quærit: curatur autem si credat sententiæ eius qui dixit: Superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam. Illud sanè sciendum est, quòd quomodo quis timeat damnum superbiæ, impossibile est curari hoc vitium, nisi abstrahat se, & secedat ab omnibus occasionibus elationis: sic impossibile est extingui lingua alicuius vel gentis loquelam, vel artificium aliquod, nisi quis omni genere se penitus abstrahat non solùm ab agendo & loquendo, sed etiam ab audiendo eos qui loquuntur, vel videndo eos qui agunt id, quod oblivisci cupit: & ita observandum est de omnibus vitiis.* (Superbi signum Iacob. 4. Remedium superbiæ)

CAPVT XLI.

De Humilitate, *& de Honore non requirendo.*

Interrogatio. *Quid est humilitas? & quomodo eam possumus implere?*

Responsio. *Humilitas quidem est hæc, vt omnes homines existimemus superiores nobis secundum diffinitionem Apostoli. Implere autem id possumus, si memores fuerimus Domini dicentis: Discite à me quia mitis sum & humilis corde: quod in multis sæpe ostendit & docuit. Et credere ei debemus, promittenti: quia qui se humiliaverit, exaltabitur. Deinde vt indesinenter & absque vlla cessatione in omnibus actibus & in omni negocio humiliores cæteris inveniri studeamus & in hoc exercitium nostrum ponamus. Vix enim sic poterimus pristinæ arrogantiæ à nobis abolere memoriam, & affectum humilitatis assumere: sic enim etiam in artificiis fieri solet. Idemq; modus erit etiam in cæteris virtutibus obtinendis, quæ ex mandato Domini nostri Iesu Christi veniunt.* (Humilitas, quæ. Phil. 2. Matt. 11 Luc 18. Humilitatis acquirendæ difficultas.)

Interrogatio. *Si oportet honorem quærere?*

Responsio. *Reddere quidem cuiq; honorem edocti sumus requirere autem honorem prohibiti: Domino dicente: Quomodo potestis credere, gloriam ob invicem quærentes, & gloriam quæ est ab vno Deo non quæritis? Itaque requirere gloriam vel honorem, indicium est infidelitatis, & alienos esse à pietate Dei, cum & maximè Apostolus dicat: Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem. Si ergo hi qui oblatam sibi ab hominibus gloriam accipiunt, ita condemnantur: qui neque oblatam requirunt, quali iudicio digni sunt?* (Ioan. 5. Gal. 1.)

CAPVT XLII.

De Obidientia, de modo videlicet & affectu obedienti, & alijs quibusdam ad id pertinentibus.

Interrogatio. *Quomodo invicem obedire debemus, Pater?*

Responsio. Matth. 20. *Sicut servi Dominis, secundum quod præcipit Dominus: quia qui vult in vobis esse magnus, fiat omnium novissimus & omnium servus. Quibus verbis addidit, vt inclinet magis ad humilitatem: sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. Sed & illud quod ab Apostolo dictum est. per charitatem spiritus servire invicem.*

Interrogatio. *Vsque ad quem modum oportet progredi eum, qui placendi Deo implere Regulam cupit?*

Responsio. Phil. 2. *Apostolus ostendit, proponens nobis obedientiam Domini: Qui factus est inquit, obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Et prædixit. Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu.*

Interrogatio. *Qui piger est erga mandatum, quomodo potest industrius & vigilans effici?*

Responsio. Remedium contra pigritiã. Prou. 20. 1. Cor. 3. *Si certus sit, præsentiam Domini esse vbique & omnia intuerit: & comminationem illam, quæ adversus pigrum prolata est, ante oculos habeat, & spem multæ retributionis Domini, qui repromisit per Apostolum dicens: Quia vnusquisq; propriam mercedem accipiet secundum suum laborem: & si quæ similia in scripturis sanctis invenimus, quæ de labore patientiæ & operum solicitudine ad Dei gloriam referantur.*

Interrogatio. *Si quis non contentus est, quotidie aliquid sibi injungi ab his qui pro mandato Domini incedunt: sed artificium vult discere, quali vitio ægrotat? aut oportet ei acquiescere?*

Responsio. Luc. 11. *Iste talis, & præsumptor est sibi placens & infidelis, qui non timuit sententiam Domini dicentis: Estote parati, quia qua hora non putatis filius hominis veniet. Si enim quotidie quis expectat Dominum solicitus est & trepidus, quomodo præsentem diem non transeat ociosus, & nihil amplius quærit. Si autem ei imperatur artificium discere, obedientia sua habet lucrum: & non in eo quod sibi placet assumat judicium.*

Interrogatio. *Si quis industrius sit & promptus ad implenda mandata, agat autem non quod ei injungitur, sed quod ipse vult, quam mercedem habet, Pater?*

Responsio. Rom. 15. Non debemus nobiipsis placere. *Merces enim ejus illa ipsa est quod sibi placet. Cum autem dicat Apostolus, Vnusquisq; nostrum proximo suo placeat in bonum ad ædificationem: & vt amplius inclinaret & constringeret audientes, addit & dicit: quia ipse Christus non sibi placuit: scire debet vnusquisque, periculum suum esse in eo quòd sibi vult placere. Simul enim & inobediens invenitur.*

Interrogatio. Mensura obedientia. *Si licet alicui excusare opus quod ei injungitur, & aliud quærere: quum diffinita sit obedientiæ mensura, vsque ad mortem esse: edissere nobis, Pater.*

Responsio. Luc. 9. Contra excusãtes si ea quid iniungitur. *Qui devitat hoc, quod ei injungitur, & aliud quærit, primò omniũ inobedientiæ reus est, & manifestè ostenditur, quia nondũ abnegauit semet ipsum: & inde multorũ malorum causa efficitur tã sibi quàm cæteris: quia aditum cõtradictionis plurimis aperit, & seipsum ad contradicẽdum assuescit. Et cum non possint singuli discernere, quod melius est, & eligere: potest fieri, si licentia, vt aliud deterius eligat. Tum deinde etiam suspicionem dabit Fratribus, quòd passione aliqua, vel ad opus quod eligit, adstringatur: vel certè erga eos cum quibus necesse est operari. Itaque omni modo non obedire, multorum malorum causa est. Si autem ratio est aliqua, quæ sibi rectè excusari videatur opus id quod excusat: ponat hanc ipsam huic qui præest, & relinquat ejus judicio, vt ipse probet, si excusatione dignum est quod eligit.*

Interrogatio. *Si injustum fuerit aliquid Fratri, & contradixerit: postea autem sua sponte obierit, quid est?*

Responsio. Prou. 1. Luc. 10. *In eo quod contradixerit, quasi non obtemperans, judicandus est: & velut cæteros ad simile provocans malum. In quo sciat se illi sententiæ obnoxium, quæ dicit: Contradictiones suscitat omnis malus: Dominus autem Angelum immisericordem mittet ei. Quum autem certus sit, quia homini non obtemperat, sed Domino dicenti: quia qui vos audit, me audit, & qui spernit vos, me spernit: si compunctus est recordatione mandati, prius satis faciat: & ita si permittitur, impleat, quod jussum est.*

Interrogatio. *Si autem obediat quis, & murmuret?*

Responsio. Phil. 2. Murmurare quam sit graue. *Apostolo dicente. Omnia facite sine murmurationibus & hæsitationibus. Alienus sit à Fratrum vnitate, qui murmurat, & opus ejus abjiciatur. Manifestum est enim, istè qui talis est, quia infidelitate ægrotat, & certam spei fiduciam non gerit.*

CAPVT XLIII.

De his qui Offendunt, aut Offenduntur: Quomodo satisfaciant, aut recipiant satisfactionem.

Interrogatio. *Si Frater Fratrem contristaverit, quomodo debet emendare?*

Responsio. 2. Cor. 7. Rom. 14. *Si contristavit quidem, sicut Apostolus dicit: Contristati enim estis, vt in nullo detrimentum patiamini ex nobis: non ille qui contristavit, emendare debet: sed ille qui contristatus est, judicia ejus tristitiæ quæ est secundum Deum, ostendere debet: ipsum verò qui indifferenter contristauit, id est, non secundum Deum: memor sit ille, qui contristavit Apostoli, dicentis: Si autem propter escam Frater tuus scandalizatur,* jam

Matt. 5. *jam non secũdum charitatem ambulas: & quum cognouerit tale delictum esse suum, impleat illud quod à Domino dictum est: Si offers munus tuum ad altare, & recordatus fueris quia Frater tuus habet aliquid adversum te: relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius recõciliari Fratri tuo: & tunc veniens, offeres munus tuum.*

Interrogatio. *Quod si non acquiescet vt satisfaciat, quid agendum est, Pater?*

Responsio. *Implere debemus in eo illud, quod à Domino dictum est, de eo qui peccauit, & non egit pœnitentiam, quum dicat: Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus.* Matt. 18.

Interrogatio. *Si satis faciente eo qui contristauit, noluerit reconciliari is, qui contristatus est?*

Responsio. *Manifesta est in hoc Domini sententia, quæ refertur in illa parabola de seruo, qui rogatus est à conseruo suo, & noluit patienter agere: Et videntes, inquit, conserui renunciauerunt Domino suo.* Ibidem. *Iratus autem Dominus, reuocauit omnem gratiã debiti, quam concesserat: & tradidit eum tortoribus, vsquequo redderet debitum.*

Interrogatio. *Quod si contristatur ille, qui excitatur ad vigilias: aut etiam irascitur, quid dignum est?*

Responsio. *Interim excommunicari debet, & non manducare: si forte compunctus agnoscat, quamvis & qualibus bonis semetipsum insipienter defraudet: & ita conuersus, recipiat ejus gratiam qui dixit: Memor fui Dei, & delectatus sum.* Ps. 76. *Quod si permanserit in stultitia, non intelligens gratiam: abscindatur tanquam putrefactum membrum à corpore. Scriptum est enim: Quia expedit vt vnum membrorum tuorum pereat, quàm totum corpus tuum mittatur in gehennam.* Matt. 5.

CAPVT XLIV.

De Iudicio, *quare & quomodo debemus judicare.*

Interrogatio. Quid est, Nolite judicare, vt non judicemini, Pater?

Responsio. Quum Dominus aliquando dicat, Nolite judicare, vt non judicemini: aliquando verò, Iustum judicium judicate: non vtique omni modo judicandi prohibet facultatem: sed differentiam judicii nosse nos docet, vt sciamus in quibus judicemus. (Locus Matt. 7. explicatur. Non omne judicium prohibitum.) Vnde hoc manifeste Apostolus nobis tradidit, & dicit de his causis, quæ in vniuscujusque arbitrio esse debent: Tu autem quare judicas Fratrem tuum? Et iterum: Non ergo invicẽ jũdicemus. Rom. 14. In his verò actibus qui Deo non placent, notat eos, qui judicãtur, & ipse suam sententiam prodit per hęc, quæ dicit: 1. Cor. 5. Ego quidem sicut absens corpore, præsens autem spiritu jam judicaui, tanquam præsens, eum qui hæc ita operatus est, in nomine Domini nostri Iesu Christi, congregatis vobis & meo spiritu, cum virtute Domini nostri Iesu Christi, tradere hujuscemodi hominem sathanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat in die Domini. Si quid ita in nostra potestate vel arbitrio positum & incertum est, non oportet de his judicare Fratrem: secundum hoc quod dicit Apostolus, tanquam de his quæ ignorantur: (De quibus judicandũ non sit.) Itaque nolite ante tempus judicare, vsquequo veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. 1. Cor. 4. Dei autem judicia judicare, omnimodo necessarium est: ne forte & nos simili ira absorbeamur, si quiescamus erga peccantes & sileamus: nisi forte quis eadem faciens, fiduciam non habeat arguendi, neque authoritatem judicandi Fratrem dicente Domino: Ejice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis ejicere festucam de oculo fratris tui. Matt. 7.

CAPVT XLV.

De Zelo & Ira.

Interrogatio. Quomodo intelligit quis, si zelo Dei moueamur aduersus peccantem Fratrem, an propria iracundia?

Responsio. Si ad omne peccatum Fratris patitur illud quod scriptum est, Cõsumpsit me zelus domus tuæ, quoniam obliti sunt verborum tuorum inimici mei. Ps. 68. Manifestus est enim & in hoc Dei zelus. Veruntamen etiam in his oportet omnia prudenter dispensare. Si ergo hunc affectum etiam non habuit in anima suá, motus suos sciat magis ex passione, quam ex Deo descendere: & in nullo posse officium pietatis implere.

Interrogatio. Dicunt quidam impossibile esse non irasci hominem.

Responsio. Si possibile est militi in conspectu Regis sui irasci, sed ne sic quidem habebit rationem hoc, quod dicitur. (Impossibile hominem non irasci.) Humanus enim vultus ejusdem formæ hominis ad hominem propter vnitatem naturæ, vbi quamvis sola dignitatis sit eminentia, tamen prohibet passionem irascendi: qui non magis Deus, quem certi sumus cordi nostro præsentem esse, & motus nostros inspicere? cujus manifestum est quanta sit eminentia, etiam hoc ipso quod scrutatur corda & renes, & motus videt animæ.

CAPVT XLVI.

De perfecta Subjectione *quod in omnibus oportet nos subijcere, & quo affectu.*

Interrogatio. *Si oportet ire quocunque non commonito illo, qui præest?*

Responsio. *Quum dicat Dominus: Non veni vt à me faciam quicquam, sed ille qui me misit, ipse facit,* Ioan. 5. *quanto magis vnusquisque nostrum non sibi permittere debet aliquid? Qui enim sua authoritate*

aliquid agit, manifestissima superbia morbo detinetur, & subjectus est illi sententia, qua dicit: Prou.16 Luc.16. *quoniam in hominibus superbientibus abominatio est apud Deum: sed in omnibus sua sponte vel authoritate aliquid agere, culpabile est.*

Interrogatio. *Si hoc alicui volenti literas discere, vel lectioni vacare, indulgendum est?*

Responsio. *Apostolo dicente, vt non, quacunq; vultis, illa faciatis: in omni negocio sua voluntate permittere vnumquenq; agere, perniciosum est. Sed oportet illud suscipere, quod ab his qui prasunt injungatur, etiam contra voluntatem ejus, cui injungitur, secundum exemplum Domini, dicentis: Pater, non mea voluntas, sed tua fiat.* Gal.5. Luc.22.

Interrogatio. *Si licet vnicuique vitare opus, quod grauius videtur?*

Responsio. Qua cogitatione reddamur ad omne opus prompti. *Qui fideliter & purè Deum diligit, & certus est de retributione Domini, nec sufficere sibi putat ea qua injunguntur, sed semper augmenta operis quarit: & majora qua injunguntur desiderat & exoptat, etiam supra vires videatur esse quod facit. Nec aliquando securus est, tanquam opere expleto: sed è contrario solicitus est & anxius, tanquam si nihil dignum praceptis Euangelicis egerit, memor illius Dominici sermonis dicetis: Qum autem feceritis omnia quacunq; pracepi vobis, tūc dicetis: Servi inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus. Sed & imitabimur Apostolū: cui cum Mundus esset crucifixus, & ipse Mundo, non erubescit dicere: quia ego meipsum nondum existimo apprehendisse. Vnum autem, ea quidem qua retrò sunt obliuiscens, ad ea qua antea sunt me extendens secundum propositum sequor ad palmam superna vocationis Dei in Christo Iesu. Et qui quū haberet potestatem, Evangelium annuncians, de Evangelio vivere: magis in labore & fatigatione inquit, nocte & die operans vixi: non quia nō haberemus potestatem, sed vt nos formam daremus vobis ad imitādū nos. Qua quum ita sint, quis ita vel stultus est, vel infidelis, vt putet se majoribus quàm debet, oneribus pragravari, quum hanc quoque mensuram nondum possit implere?* Luc.17. Gal.6. Phil.3. 2.Thess.3 Nemo putet se plus iusto gravari.

Interrogatio. *Quomodo quis promptus fiat, etiam ad pericula sustinenda propter mandata Domini, Abba?*

Responsio. *Primò quidem, vt consideret quia & ipse Dominus obedit patri pro nobis vsq; ad mortem: & certus sit, quia mandatū Domini vita aterna est, sicut scriptū est. Tunc deinde etiā, vt credat Domino dicenti: quia qui voluerit animam suam saluam facere, perdet eam. Qui autem perdiderit animam suam propter me, saluam eam faciet.* Phil.2. Ioan.12. Que nos ad pericula paratos faciant.

Interrogatio. *Cum quali affectu obedire oportet ei, qui nos ad opus mandati cohortatur?*

Responsio. Similitudo de promptitudine obediendi. *Eo affectu, quo esuriens parvulus nutrici obtemperat ad vbera invitanti: vel quo affectu omnis homo ea qua ad vitam pertinent, imò & si quid amplius pro eo, quia multò preciosior est futura vita, quam prasens: sicut dixit Dominus, quia mandata mea vita aterna sunt. Sicut ergo prasens vita constat in cibo panis, ita & futura vita constat in opere mandati, sicut & ipse Dominus dixit: Meus cibus est, vt faciam voluntatem ejus qui misit me, patris.* Ioan.12 Ioan.4.

CAPVT XLVII.

De Gratia, quam habere debemus pro eo, quod ad Dei servitium vocati sumus.

Qualis animo debet esse quis pro hoc ipso, quòd dignus habitus est in opere Dei inueniri? „ Interrogatio.

Eo, quo erat ille qui dicebat: Quis ego, sum, Domine? aut quæ est domus patris mei? sed quoniam dilexisti me: explens per singula id quod scriptū est: Gratias agentes Deo & Patri, qui idoneos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine: quia liberauit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in Regnum filii charitatis suæ. „ Responsio. 2.Reg.7. Coloss.1

CAPVT XLVIII.

De his qui nouiter accedunt ad Dei seruitutem, quomodo ab alijs instruantur.

Interrogatio. *Quomodo debent hi qui præcesserūt in labore operis Dei instruere eos qui nuper accedunt?*

Responsio. *Siquidem corpore adhuc vegetes sunt, per hoc quod impigrè ad cuncta humilitatis officia semetipsos paratos exhibent, adificent eos, & formā eis vtilem ad omnem profectum prastent. Si verò infirmiores sunt corpore, per hoc quòd adificent eos, ostendentes eis se in omnibus vel actibus vel motibus, vel etiam ipsius vultus Dei semper habere & cogitate prasentiam. Sed & in his, qua ab Apostolo numerata sunt, specialibus affectibus charitatis, quibus ait: Charitas patiens est: benigna est: non zelatur, non agit perperam, non inflatur, non dehonestatur, non quarit qua sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia sustinet, omnia sperat, omnia patitur, charitas nunquam cadit. Hac enim omnia etiam in infirmo corpore impleri possibile est.* 1.Cor.13.

CAPVT XLIX.

De his qui in Monasterio ad tempus esse volunt, quomodo cum ipsis agendum sit.

Interrogatio. *Si dicat quis, Volo apud vos paruum aliquid facere, vt proficiam ex vobis: si oportet suscipi, Pater, an non?*

Responsio. *Domino pronūciante, quia venientē ad me non ejiciā foras, & Apostolo nihilominus dicente, propter subintroductos aut falsos Fratres, qui subintroierunt explorare libertatē nostrā, quā habemus in Christo Iesu: quibus nec ad horā cessimus subjectioni, vt veritas Evangelij permaneat apud vos* Ioan.6. Gal.2.

vos: concedi ei quidem conuenit ingressum propter incertos exitus rerum. Interdum potest fieri, vt per tempus proficiat, & delectetur sanctitate vitæ, & permaneat in cœptis: sicut etiam frequenter factum scimus. Sed vt manifesta fiat veritas institutionum nostrarum, de quibus homines opinantur: oportet tamen circa eum cautius agi & diligentius, vt siue in veritate permaneat, vel proficiat, siue institutionem nostrarum libertas exploretur, probabilis inueniatur ac pura. Ita nanque & nos Deo placebimus, & ille aut proficiet, si verax est: aut, si simulator sit erubescet.

CAPVT L.

De Abstinentia & Mensura eius ac ratione Ieiunij.

Interrogatio. Si quis supra vires vult abstinere, ita vt etiam in opere mandatorum impediatur per nimietatem abstinentiæ: si oportet ei concedi?

Respõsio. 1. Tim. 4. Perfecta abstinentia. Propria volũtatis malum. Ephes. 2. Interrogatio vestra non mihi videtur competenter adhibita: non enim iam continentiam in cibis solam esse diximus. Nam hæc ab Apostolo etiam culpari inuenitur, si non cum fide & oratione fiat, cum dicit: abstinentes se à cibis, quos Deus creauit. Sed illam diximus esse perfectam abstinentiam, quia se quis à prioribus suis voluptatibus continet. Quantum autem habeat periculi qui voluntatem propriam facere vult & non Domini, certum est ex his quæ Apostolus dicit: Facientes voluntates carnis & cogitationum, eramus natura filij iræ, sicut & cæteri.

Interrogatio. Quis satis ieiunat, & in refectione non potest communem cibum cum omnibus sumere: quid magis eligere debet, ieiunare cum Fratribus & cum ipsis reficere? aut propter maiora ieiunia, alios cibos requirere?

Respõsio. Acto. 4. Ieiunij mensura non debet ex vniuscujusque voluntate pendere, sed ex iussu & institutione eorum qui communiter Deo seruiunt: sicut & illorum in omibus humanitas & consonantia refertur, qui in actibus Apostolorum, cor & animam vnam habuisse signantur. Si quis ergo rationabiliter ieiunat, & fideliter etiam virtutem, vt sustinere possit, petit à Domino, consequetur: fidelis est enim qui repromisit.

Interrogatio. Quomodo oportet ieiunare, cum necessarium ieiunium iniungitur: si aliquando aliquid quod religio deposcit, explendum est tanquam ex necessitate, an voluntariè?

Respõsio. Matth. 5. Domino dicente, Beati, qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Omne quod ad Religionem pertinet, si non nisi ex proposito & non deuotione fiat, periculum generat. Debet ergo ieiunio sociari deuotio. Quia ergo necessarium sit ieiunium in talibus quibusque causis, & maximè cum desideramus aliquid impetrare à Domino, etiam sanctus Apostolus docet, qui inter cæteras suas virtutes addidit etiam hoc, dicens: quia in ieiunijs.

Interrogatio. 2. Cor. 11. Qui non vult vti ex his cibis, ex quibus Fratres reficiuntur, sed alios quærit, rectè facit Pater?

Respõsio. Matth. 6. Acto. 4. Specialiter hoc ipsum, relinquere cibum, contra Domini mandatum est, dicentis: Nolite quærere quid manducetis aut quid bibatis. Et vt vagis nos attentos faceret ad ea quæ dicebat addidit. Hæc enim omnia gentes inquirunt. Sanè solicitus debet esse is qui præest, vt impleat illud quod dictum est: diuidebatur autem singulis secundum id quod opus erat.

Interrogatio. Qui dicit, quia lædit me: & contristatur? si ei alius cibus non fuerit datus?

Respõsio. Omnia præsidentis iudicio committenda. Apparet enim, quod non est fixus in spe illa quam & Lazarus habuit? nec de charitate eius, qui præest, & tam sui quàm omnium solicitudinem gerit certus est. Veruntamen absolutè neque de his quæ prosunt, permittitur, vniuscuiusque iudicio de voluntate aliquid agere: sed eius qui præest iudicio committendum est, vnicuique prout res vel necessitas expetit, consulatur. Primò omnium, in his quæ animæ prosunt: tum deinde secundo loco, etiam in corporalibus vsibus secundum Dei voluntatem moderetur.

Interrogatio. Si verò etiam quis murmuret propter escam, quæ erga eum sententia seruabitur?

Respõsio. Contra murmurãtes de cibo. 1. Cor. 10. Ea, quæ circa illos, qui murmurauerunt in deserto. Dicit etenim Apostolus: Neque murmuraueritis, sicut quidam eorum murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore.

Interrogatio. Si oportet eum, qui plus laborat, requirere plus à consuetudine?

Respõsio. Acto. 4. Si propter retributionem Dei laborem suscipit: non hic requirrere laboris sui mercedem vel requiem sed pro his ad promissa Domini festinare: sciens quia sicut pro laboribus mercedes parauit Dominus, ita etiam pro angustijs consolationes. Veruntamen hi qui præsunt, obseruabunt Regulam illam, quæ dicit: Diuidebatur vnicuique, prout ei opus erat. Debet enim vnumquenque præuenire, vt secundum laborem, & solatia refectionis inueniat.

CAPVT LI.

De Vestimentis vel Calceamentis, & alijs quæ dantur, quomodo recipiantur.

Interrogatio. Quali affectu oportet recipere vel vestimentum, vel calceamentum qualecunque fuerit?

Respõsio. Etiam necessaria verecundè petenda. Si quidem breue aut grande est ad mensuram staturæ suæ, hoc indicare debet, sed cum omni verecundia & mansuetudine. Si verò pro abiectiori vel vtiliori monetur, quia non est nouum: meminerit manda-

Luc. 10. *ta Domini, dicentis: Quia dignus est non quicunque, sed operarius, mercede sua. Discutiat ergo seipsum, si digne operatus est opera Dei, & adimpleuit omnia, quæ præcepta sunt. Et nunc non aliquid requiret, sed de eo ipso, quod ei datur, erit solicitus, quia meritum suum accepit. Hoc enim quod de vestimento dictum est, etiam de omni re, quæ ad vsus corporis pertinet, eadem forma obseruari potest.*

Interrogatio. *Si quis iratus fuerit, nolens suscipere aliquid eorum, quæ ad vsus communiter prabentur?*

Respōsio. *Iste talis dignus est, vt etiam si quærat, non accipiat, vsque quo probet is, qui præest: & cum viderit vitium animi curatum, tunc etiam quod corporis vsibus necessarium, præbebit.*

CAPVT LII.

De his qui tarde ad Mensam *vel* alibi occurrant.

Interrogatio. *Si necesse est omnes conuenire ad horam prandij, cum qui remanet, & post prandium venit quomodo transigemus?*

Respōsio. *Si quidem necessitate vel loci, vel operis remansit à communi ordine: qui præest probabit & ignoscet. Si verò cum posset occurere non satisfecit, fateatur culpam negligentiæ suæ, & maneat sine cibo vsque ad illam horam, quæ conuenitur ad cibum in posterum diem.*

CAPVT LIII.

De his quæ distribuenda sunt, *à quibus distribuantur.*

Interrogatio. *Pauperes venientes ad ostium, & petentes, quomodo, & si debet vnusquisque porrigere panem, vel quodcunque aliud: aut oportet hoc ad eum qui præest pertinere?*

Respōsio. Matth. 15. *Quum Dominus dixerit. Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus: sed & canes de micis quæ cadunt de mensa puerorum, libenter accipiunt: is cui dispensatio iniuncta est, cum consideratione debet hoc facere. Si quis autem præter illius voluntatem hoc præsumit facere tanquam inquietus & indisplicinatus confiteatur, vsqueque discat loci sui ordinem custodire, secundum quod Apostolus dicit: Vnusquisque in quo vocatus est, in eo permaneat.*

1. Cor. 7. Interrogatio. *Si licet vnicuique veterem timicam suam aut calceamentum dare cui voluerit, misericordiæ causa propter mandatum?*

Respōsio. *Dare aliquid mandati gratia, non est omnium, sed eorum quibus officium creditum est. Sic ergo, ad quem pertinet dispensatio, siue nouum, siue vetus vestimentum, ipse dat, cui dari debet: & ipse suscipit à quo suscipi debet.*

CAPVT LIV.

De ratione habenda ad eum qui præest, nihil nisi de eius voluntate fiat.

Si Frater iunior iussus fuerit docere seniorem secundum ætatem, quomodo debet agere cum illo? Interrogatio.

Tanquam Ministerium exhibens ad implendum Domini præceptum cum omni reuerentia, timens illam sententiam quæ dicit: Maledictus qui facit opus Dei negligenter. Obseruet autem ne elatus in iudicium incidat, Diaboli. Respōsio. Ierem. 48.

Si debent peregrini intrare vsque ad illa loca vbi Fratres operantur, vel etiam si alij de eodem monasterio debent, relictis locis suis intrare ad alios præter illam cui creditum est requirere operantes, id est ad quem operis pertinet dispensatio? Interrogatio.

Si quis inuentus fuerit hoc faciens, tanquam interturbans disciplinam & ordinem Fratrum, à communi conuentu excludatur, & omninò etiam à licitis greßibus inhibeatur: & sedens in vno loco, in quo indicauerit is qui præest, apto ad correctionem & vindictam, nunquam permittatur abscedere, sed vrgeatur in opus multo plus quàm consuetudo est, & quotidie exigatur, vsque quo discat implere quod Apostolus dixit: Vnusquisque in quo vocatus est, in eo permaneat. Respōsio. Vindicta eorū qui ordinem monasterij perturbant. 1. Cor. 7.

Si oportet eos qui nouerunt suscipere ab aliquo opus absque conscientia vel iussione eius qui præest, & operum solicitudinem gerit? Interrogatio.

Furti eiusmodi erit reus: vel similis is, qui furibus concurrunt. Respōsio.

CAPVT LV.

De cura habenda de Vtensilibus, & Rebus MONASTERII.

Quomodo debent hi, qui operantur, curam gerere ferramentorum, vel vtensilium eorum, quibus operantur? Interrogatio.

Primum quidem sicut vasis Dei, vel quæ iam Deo consecrata sunt vti debent: deinde tanquam qui non poßint sine ipsis deuotionis & studij sui emolumenta consequi. Respōsio.

Quid si per negligentiam pereat aliquid ex his, aut per contemptum dißipetur? Interrogatio.

Is quidem, qui contemnit, velut sacrilegus iudicandus est: & qui perdit per negligentiam, & ipse simile crimen incurrit, pro eo, quod omnia, quæ ad vsus seruorum Dei deputata sunt, Deo sine dubio consecrata sunt. Respōsio

Quid si à se ipso commodare voluerit alicui, aut accipere ab aliquo? Interrogatio.

Tan-

Respõsio. *Tanquam insolens & temerarius habendus est. Hæc enim eorum qui præsunt, & curam dispensationis gerunt, officia propria sunt.*

Interrogatio. *Quomodo si necessitas poscat, vt is qui præest, requirat ab aliquo eorum vas, vel ferramentum, & contradixerit?*

Respõsio. *Qui seipsum & membra sua tradidit in alterius potestatem propter mandatum Domini: quomodo licebit ei de vtensilibus contradicere, huic præcipuè, cui cura commissa est.*

CAPVT LVI.

De his qui *in alijs occupati*, non possunt occurre ad opus, *vel* ad ACTIONEM.

Interrogatio. *Si quis circa cellarium vel coquinam, vel alia huiuscemodi occuppatus, non occurrat adesse in ordine psallentium, vel ad orationem, nihil damni patitur in anima, Abba?*

Respõsio. *Vnusquisque in opere suo obseruare debet propriam Regulam sicut membrum in corpore: & damnum habebit, si neglexerit in eo: quod iniunctum est ei, de communi Fratrum vtilitate negligens amplius periclitabitur. Et ideo mente & deuotione complere debet id, quod scriptum est: Cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino. Si enim corporaliter non occurrit adesse cum cæteris adorationis locum, in quocunque loco inuentus fuerit, quod deuotionis est, expleat, Oportet tamen obseruare, ne fortè quis possit complere in tempore suo, quod complendum est, & occurrere: sed dum loqui vult, occasiones nectit, tanquam in monasterij opere occupatus. Quod quis facit, offendiculum cæteris præstat, & ipse negligentis crimen incurrit.*

(Margin: Communis vtilitas deuotioni propria præferenda. Ephes. 5.)

CAPVT LVII.

De reuerentia ORATIONIS & *vagatione Mentis.*

Interrogatio. *Quomodo obtinebit quis, vt in oratione cor eius non vagetur, Pater?*

Respõsio. *Si certus sit assistere ante oculos Dei. Si enim quis iudicem suum videns aut principem, & loquens cum eo, non sibi credit licitum esse vagari oculis, & aliorum aspicere dum ipsi loquitur: quanto magis, qui accedit ad Dominum, nusquam debet mouere oculos cordis, sed intus esse in eum qui scrutatur renes & corda? vt impleat illud quod scriptum est, Leuantes sanctas manus sine ira & discrepatione.*

(Margin: Psal. 7. 1. Tim. 2.)

Interrogatio. *Si impossibile est obtinere hominem, vt in omni tempore & loco non vagetur mens eius? vel quomodo id fieri potest?*

Respõsio. *Quia hoc possibile sit ostendit ille qui dixit: Oculi mei semper ad Dominum. Et iterum: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commoueat. Quomodo possibile sit pro re diximus, id est, si non demus animæ ocium, sed in omni tempore de Deo & de operibus, ac de beneficijs eius & donis cogitemus: & hac cum confessione & gratiarum actione semper volnamus in mente, sicut scriptum, Psallite sapienter.*

(Margin: Psal. 24. Psal. 15. Psal. 46.)

Interrogatio. *Et quid est, Psallite sapienter?*

Respõsio. *Quod est in omnibus cibis gustus, vt vnumquodque agnoscatur, cuius saporis sit: hoc est & in sancta scripturæ prouidentiæ sensu. Fauces enim, inquit, escas gustabunt: sensus autem verba discernet. Si quis ergo ita animam suam intendat ad singula verba Psalmorum, sicut gustus intentus est ad discretionem saporis ciborum: iste est qui complet hoc quod dicitur, Psallite sapienter.*

(Margin: Quid psallere sapienter. Iob. 34.)

CAPVT LVIII.

De CELLARIO Monasterij *& his quæ ad eum pertinent.*

Interrogatio. *Qua mensura temperare debet potestatem dispensationis suæ is, cui cellarij cura commissa est?*

Respõsio. *Erga eum quidem, qui ei tradit huiuscemodi dispensationem meminisse debet Domini, dicentis: Non possum ego facere à meipso quicquam. Ad cæteros verò solicitè scire debet, quid vtique vnusquisque opus habeat, vt compleat illud quod dictum est. Diuidebatur vnicuique prout opus erat. Eadem enim ratio obseruari debet ab omnibus, quibuscunque aliqua Ministerij vel dispensationis solicitudo commissa est.*

(Margin: Ioan. 5. Acto. 4.)

Interrogatio. *Quæ sententia obseruabitur erga dispensantem, si aliquid secundum personæ acceptationem vel contemptionem facit?*

Respõsio. *Apostolo præcipiente, aliquando quidem, ne quid facias secundum fauorem, vel in aliam partem declinando: aliquando autem dicente, quia si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei. Si quis hoc facit, notetur vsque quo corrigatur: veruntamen oportet cum summa diligentia & probatione discutere, & considerare, ad quam partem vnusquisque aptus sit vel opportunus: & ita iniungi quodcunque illud est operis vel officij, vt neque illi qui iniungunt, ex hoc ipso condemnentur, quod non aptum alicui iniunxerint officium, & inueniantur mali esse dispensatores animarum sine mandatorum Domini: neque illi ipsi quibus iniungitur occasionem peccati ex hoc habere videantur, vel voluntate aliquid agere: sed eius qui præest, iudicio committendum est, vt vnicuique vt res vel necessitas expetit, consulat quam primùm omnium in his quæ animæ prosunt. Deinde secundo loco, etiam in corporalibus vsibus secundum voluntatem Dei moderetur.*

(Margin: 1. Tim. 5. 1. Cor. 11. Officia quomodo destribuenda. Notent prælati.)

Interrogatio. *Si autem neglexerit dare Fratri, quod opus est?*

Respōsio. Matth. 25. Ierem. 48. *Manifesta est de hoc sententia Domini dicentis: Discedite à me maledicti in ignem æternum: qui præparatus est Diabolo & Angelis eius. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare: sitiui, & non dedistis mihi bibere: & ea quæ sequuntur. Et maledictus homo, qui facit opus Dei negligenter.*

CAPVT LIX.

Des his qui præferendi sunt.

Interrogatio. *In profectibus mandatorum Dei, vna mensura est omnium? an alius amplius, alius minus debeat aliquid?*

Respōsio. Matth. 13. Luc. 19. Matth. 25. *Quia non sit vna mensura in omnibus, sed quia alij plus credunt alij minus, manifestum est ex ipsius Domini verbis, nunc quidem dicentis, Aliud semen cecidit in terram bonam: & hic est qui audit verba mea & intelligit in fructum affert aliud centesimum, aliud sexagesimum. Hoc idem autem in his quinque, qui quinque minas susceperunt, inuenitur, cum dicitur: Alij quidem data sunt quinque talenta, alij duo, alij vnum.*

Interrogatio. *Si oportet æqualiter haberi hos qui plus proficiunt, & eos qui minus?*

Respōsio. Luc. 7. 1. Tim. 5. *Illud obseruandum est in hoc, quod de remissione peccatorum Dominus statuit, dicens: Remissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem parum dimittitur, parum diligit. Et iterum, quod de Presbyteris Apostolus statuit, dicens: Qui bene præsunt Presbyteri, duplici honore honorentur: maximè qui laborant in verbo & in doctrina Domini. Hoc in omnibus huiuscemodi causis obseruari, consequens puto.*

Interrogatio. *Quod si contristatur is qui minus honoratur, cum præferri sibi viderit eum, qui in timore Domini præcedit, quomodo eum habebimus, Pater?*

Respōsio. Contra malè ambulantes honores. Matth. 20. Psal. 14. *Is qualis est, certum est quia malignitatis vitio non caret, secundum Euangelij parabolam, in quo Dominus dicit ad eos qui contristati sunt, quia æqualiter cum nouissimis honorati sunt. An, inquit, oculus tuus malus est, quia bonus sum? Et manifesta est de his talibus Dei sententia, quæ dicit per Prophetam: Ac nihilum deductus est in conspectu eius malignus, timentes autem Dominum glorificat.*

CAPVT LX.

De his qui accedant ad Deum, quomodo pæniteant.

Interrogatio. *Anima post multa peccata, & post multas vitæ miserias, quum quali timore, & quum qualibus lachrymis debet recedere à peccatis, & cum quali spe & affectu debet accedere ad Deum?*

Respōsio. Psal. 118. *Primò quidem odisse debet illam suam priorem voluptabilem vitam & ipsam memoriam, & eius perhorescere, atque execrari. Scriptum est enim: Iniquitatem odio habui, & abominatus sum legem autem tuam dilexi. Deinde vt maiorem timorem habeat, Magistro vtatur ignis æterni pauore, & metuat pœnam perpetuam. Sed & lachrymarum tempus agnoscat per pœnitentiam, sicut Dauid docuit in sexto Psalmo, purgationem peccatorum posse fieri vbertate lachrymarum in sanguine Christi, per potentiam misericordiæ eius, & per multitudinem miserationum Domini, qui dixit: Quia si fuerint peccata vestra sicut fenicium, vt niuem dealbabo: Si autem fuerint vt coccinum, vt lana candida efficientur. Et post hæc, recepta virtute & facultate placendi Deo, dixit: Conuertisti planctum meum in gaudium mihi conscidisti saccum meum, & circundedisti me lætitia. Vt cantem tibi, ô gloria mea, & non compungar, & ita accedens ad Dominum psallat, & dicat: Exaltabo te, Domino: quoniam suscepisti me, nec delectasti inimicos meos super me.* Esa. 1. Psal. 29. Ibidem.

CAPVT LXI.

De his qui non habent vnde tribuant.

Quoniam scriptum est, Redemptio animæ viri propria diuitiæ eius: nos, quibus fortè non accidit dispergere pro animæ Redemptione diuitias, quid faciemus, Pater? Interrogatio. Prou. 13.

Siquidem voluimus, & non potuimus, memores simus responsionis Domini ad Petrum, quum de hoc solicitus esset & diceret: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis? Et respondit ei: dicens: Omnia qui reliquerit domum, aut Fratres, aut Sorores, aut Patrem, aut Matrem, aut Vxorem, aut Filios, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Quòd si per negligentiam accidit cuiquam omisisse diuitias, vel nunc adhibeat propensius studium operi manuum, largiens: neglectum resarcire censum. Quòd si nec tunc quidem vel tempus superest, vel virtus ad huiuscemodi Ministerium, consoletur nos Apostolus, dicens: Non quæro quæ vestra sunt, sed vos. Respōsio. Matth. 19. 1. Cor. 12.

CAPVT LXII.

De Ignorantia, si excuset? Et de his qui consentiunt Peccantibus.

Si quis audiens sermonem Domini, dicentis, quia seruus qui cognouit voluntatem domini sui, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multum: qui verò non cognouit, & fecit contra voluntatem eius digna plagis, vapulabit paucis. Et si quis negligat & dissimulet se scire voluntatem domini sui, si habet aliquid excusationis? Interrogatio. Luc. 12.

Mani-

Responsio. *Manifestum est, qui hujusmodi est, quia simulat ignorantiam: nec vllo genere effugiet peccati sententiã. Si enim non venissem, inquit Dominus,* Ioan.15 Contra simulantes ignorantiã. *& locutus eis non fuissem, peccatum non haberēt. Nũc autem excusationem non habent, de peccato suo. Si ergo sacra scriptura omnibus & vbiq; voluntatem Dei denunciat, cur inter eos qui ignorant, iste iudicetur: & non cum alijs magis, de quibus scriptum est,* Psal.57. *quia sicut aspidis surda & obturantis aures suas, ne exaudiant vocem incantantiũ, & curentur medicamento, quòd componitur à sapiente viro,* Ezech.33 *Veruntamen is qui praest, & verbi Dei Ministeriũ exhibet si neglexerit annunciare vnicuiq;, & intimare de singulis, velut homicida animarum iudicabitur secundum scripturas.*

Interrogatio. *Si quis facit voluntatem alicuius, nunquid est etiam particeps ejus vel socius, Pater?*

Responsio Ioan. 8. Cuius opera facimus illius serui sumus. *Si credimus Domino dicenti: quia facit peccatũ, est seruus peccati: & iterũ, Vos ex Diabolo Patre estis, & desideria Patris vestri facere vultis, scimus, quia non solum socium & participem, sed & dominum sibi & Patrem ascribit eum, cuius opera facit. Testatur autem de his Apostolus, dicens: An nescitis, quoniam cui exhibuistis vos* Rom. 6. *servos, serui estis ejus cui obedistis, siue peccati in mortem, sive obedientia ad iustitiam.*

Interrogatio. *Si is qui consentit alterius peccato, etiam ipse peccati reus est, Abba?*

Responsio. *Hæc sententia Domini, manifesta est ex verbis ipsius, quibus ait ad Pilatum, dicens: Qui tradidit me tibi, maius peccatum habet,* Ioan.19. *Manifestum est igitur est igitur ex hoc, quia & Pilatus acquiescens his qui tradiderunt Dominum, peccatum habebat, licet minus quàm illi. Ostenditur autem hoc etiam in illo, quod Adam acquievit Eva, vel* Gen.3. *consensit, quæ acquieverat serpenti. Nullus enim ex ipsis, aut innocens iudicatus est, aut impunitus abscessit. Sed & ipsa Domini indignatio, qua adversus eos habita est, hoc ipsum indicat. Quum enim Adam pro excusatione sua obtecisset, Quia Mulier, quam dedisti mihi, ipsa mihi dedit, & manducavi: Quare, inquit Deus audisti vocem Mulieris tuæ, & comedisti de ligno, quod praeceperam tibi ne manducares? maledicta terra in operibus tuis.*

CAPVT LXIII.

De peccantibus Fratribus *admonendis, & periculo non arguendi.*

Interrogatio. Si oportet peccantibus Fratribus, silere, vel acquiescere, Pater?

Responsio. Quia non oporteat, manifestum est ex ipsis Domini præceptis, quibus in veteri Testamento docet: Argues proximum, vt non Leuit.19 assumas ex eo peccatum. In Euangelio autem dicit: Si peccauerit in te Frater tuus, Matt. 18. vade, & argue eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris Fratrem tuum. Si autem te non audierit, assumes adhuc alium tecum aut duos, vt in ore duorum aut trium testium stet omne verbum. Si autem & illos non audierit, dic Ecclesiæ: si verò Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Quantum autem sit crimen huius peccati, dinoscitur primò ex Ioan.3 sententia Domini, qua dicit: Qui incredulus est filio, non habebit vitam æternam, sed ira Dei ascendet super eum. Tum deinde Ios.7 ex historiis, quæ vel in veteri vel in nouo Testamento referuntur. Nam Achan ille cum furatus esset Regulam auream de anathemate Hiericho, super omnem Populum facta est ira Dei. Et quidem Populo peccatum, quod commiserat, ignorante vsquequò manifestatum est: & pertulit cum omni domo sua horrendum illum ac famosissimum interitum. Sed & Heli Sacerdos de Silo, & 1.Reg.4. quidem cum non siluisset peccatibus filiis, qui erant filii pestilentiæ, imò frequēter cōmonens & castigans, dicens: Nolite Filii, nō bene audio de vobis, & cætera, quæ vel peccatũ arguerēt, vel de Dei iudicio cōmonerent: tamen quia nō dijudicauit, neq; digno zelo Dei aduersus eos cōmotus est: in tantũ irã Dei provocauit, vt etiam vniuersus Populus pariter cũ Filiis extingueretur, & arca Testamenti ab alienigenis raperetur, & ipse insuper omnibus amissis, miseranda morte corrueret. Quod si vel in Populũ ignorantē de vnius peccato, vel in Patrem qui cōmonuerat & corripuerat, quamuis segniter pro peccato, tãta Dei iracũdia accensa est: quid sperandũ est de his, qui agnoscũt aliorũ delicta, & retinēt vel reticent, nec qualēcunq; adhibent correctionē? Quos vtiq; conveniret obseruare illud, quod Apostolus ad Co- 1 Cor. 5. rinthios dicit: Quare nō magis luctũ habuistis, vt tollatur de medio vestrũ, qui hoc opus fecit? vel illud: Ecce enim hoc ipsum secundũ Deum contristari, quantum operatũ 2.Cor. 7. est in vobis? sed solicitudinē, sed excusationem, sed indignationē, sed timorē, sed desideriũ, sed æmulationem, sed vindictã. Vnde & metuere debent, ne fortè etiã nunc similem veteribus interitum sumãt hi, qui similiter negligunt: imò & grauius quãto magis perniciosius est spernere legē Christi, quàm legem Moysi: & his competit illud aptari Gen.4 quod dixit: Septies vindicatum est de Caïn, de Lamech vero septuagies septies.

CAPVT LXIV.

De Devotione *&* Compunctione, *quomodo eveniat, aut non eveniat nobis.*

Interrogatio. *Cur aliquoties anima, si non satis agat, sponte tamē quodam genere incidit ei dolor quidã cordis & compunctio timoris Dei: aliquando autem tãta securitas & negligentia animum tenet, vt etiam si cogat se homo, non possit dolorem aliquem vel compunctionem cordis assumere?*

Huiusce-

Responsio. *Hujucesmodi quidē compunctio ex Dei dono venit, ad prouocandum desiderium, vt gustans anima, hujuscemodi cōpunctione vel dolore prouocetur, & invitetur ad imitandum similem gratiā. Ostenditur enim, quia si datur etiam non satis agentibus: quanto magis dabitur & his: qui desiderant & laborant semper esse in compunctione timoris Dei: & vt sint inexcusabiles, qui per negligentiam gratiam istam perdūt.* *Quare non semper obtinemus quod postulamus.* *Quod verò aliquoties compellimus nosmetipsos, & nō possumus obtinere: indicatur ex hoc, quod in alio tēpore multum neglegimus. Non enim possibile est, vt is qui nec meditationibus divinis seipsum jugiter exerceat subitò veniat ad orationem, & continuò obtineat quod requirat. Sed & ostenditur per hoc & hujuscemodi, animam alijs vitijs vel passionibus prægrauari, quorum dominatione ad ea quæ vult habere, impeditur: secūdum illud quod Apostolus tractat, dicens:* Rom. 8 *Quoniam ego carnalis sum, venundatus sub peccato. Non enim quod volo, hoc ago, sed quod odi, hoc facio. Et iterum: Nunc autē jam ego non operor illud, sed quod habitat in me, peccatū. Quod & ipsum permittit nobis Deus pro nostra vtilitate provenire, vt per hanc ipsam, quā contra voluntatem anima patitur, cōtrarietatem, corrigatur aliquando: & conuertatur aliquando ad eum qui reuelet eā ab oneribus suis, & cognoscat tādem semetipsum, ac respiciat, & intelligat quod in laqueis Diaboli capta detinetur. In quos quidem sua sponte decidit, sed jam quasi captiva, non quod vult, agit, sed quod odit, illud facit. Sed* Rom. 7. *si conuertatur ad Dominum, qui liberet eam de corpore mortis hujus, statim inveniet misericordiam, si tamen integrè ex toto corde pœniteat.*

CAPVT LXV.

De Dono Spiritus sancti, *& qui sint* Pauperes Spiritu.

Interrogatio. Quomodo quis dignus efficitur particeps spiritus sancti, Abba?

Responsio. Dominus noster Iesus Christus docuit nos, dicens: Ioan. 14. Si diligitis me, mādata mea seruate. Et ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, spiritum veritatis, quem hic Mundus non potest accipere. Donec ergò non seruamus mandata Domini, nec sumus tales, vt & ipse de nobis testimonium Ioan. 15. ferat, dicens, quia non estis de hoc Mundo, spiritus sancti participium habere non possumus.

Interrogatio. Qui sunt pauperes spiritu?

Responsio. Domino dicente aliquando quidem, Ioan. 6. Quia verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt: aliquando verò: Ioan. 16. Quia spiritus sanctus ipse vos docebit & commonebit quæ dixi vobis. Non enim loquetur à semetipso, sed quęcunq; audiet, hęc loquetur. *Qui sint pauperes spiritu.* Isti sunt pauperes spiritu, qui non alia causa pauperes sunt nisi propter doctrinā Domini, dicentis: Matt. 17. Luc. 6. Vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Et si autem etiam quis quacunq; ex causa impositam sibi paupertatem secundum voluntatem Domini dispēset & suffert, sicut ille Lazarus, etiam iste à beatitudine nō erit alienus, dicente Domino: Matt. 6. Nolite soliciti esse quid manducetis, vel quid bibatis, vel quid induamini.

CAPVT LXVI.

De tempore & modo adimplendi Mandata.

Interrogatio. Vsque ad quem est obseruatio mandati? vel quomodo adimpleri potest?

Responsio. Mandati quidem obseruatio, est vsq; ad mortē: adimpleri verò potest per hoc, quod habet vnusquisq; desiderium & amorē Dei. Dominus autem cum exclusisset solicitudinem seculi, conjunxit statim promissionis spem, dicens: Luc. 12. Scit enim Pater vester, quia his indigetis. Sed & Apostolus dixit, quia 2. Cor. 1. nos ipsi in nobis responsum mortis habuimus, vt non simus fidentes in nobis, sed in Domino qui suscitat mortuos. *Quomodo mori quotidie debeamus.* Secundum ergo propositum nostrum & animæ præparationem, quotidie moritur, voluntate autem Domini reseruamur. Propter quod & Apostolus cum omni fiducia dicebat: 2. Cor. 6. vt morientes, & ecce viuimus. Iuuat autem hujuscemodi propositum etiam circa mandatum Domini, ardens animus & desiderium insatiabile: quo qui constringitur, non habebit ocium nec tempus occupari erga corporales vsus vel actus.

CAPVT LXVII.

De Labore manuum, *si fieri oporteat.*

Interrogatio. *Si ergo neque solicitudinem habere oportet de necessarijs vsibus ad vitam, & aliud præceptum est Domini dicentis:* Ioan. 6. *Operamini non cibum qui perit, superfluum est manibus operari?*

Responsio. *Ipse Dominus in Euangelio præceptum suum explicauit. Nā ibi ipse quidem dixit, non oportere quæri aliud ad vitam, cum dicit.* Matt. 6. *Nolite quærere quid manducetis aut quid bibatis: hæc omnia gētes inquirunt: & addidit: Quærite autem Regnū Dei & justitiā eius. Et quomodo oporteat quæri, indicauit.* Cap. 6. *Cum enim dixisset, nolite operari cibū qui perit: addidit, sed eum qui permanet in vitā æternam. Et hoc quid esset, ostendit in alio loco, dicens:* Ioan. 4. *Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui me misit, patris. Voluntas autem patris est, esurientibus cibum dare, sitientibus potum, nudos cooperire, & cætera hujuscemodi: tum deinde necessarium est & Apostolum imitari dicentem:* Act. 20. *omnia ostendi vobis, quia laborantes oportet suscipere infirmos. Et cum iterum docet: Magis autem laboret vnusquisque manibus suis operans*

operans quod bonum est, vt possit impertiri necessitatem patientibus. Cum verò hac ita nobis vel Dominus in Euangelio, vel Apostolus tradat, manifestum est quidem, quia pro nobis quidem soliciti esse nō debemus, neq; laborare: propter autem mandatum Domini, & propter necessitatem proximorū soliciti esse debemus, & operari attentius: & maximè, quia Dominus in seipsum recipit ea quæ in servos ejus fecerimus, & Regnum Cælorum pro hujusmodi promittit obsequijs.

1. Thess. 4 — Solicitare ... manibus laborare. — Matt. 10 — Matt. 25

CAPVT LXVIII.

De Cogitationibus, *& vaga mentis judicio.*

Interrogatio. *Si quis in corde cogitat de cibis, tum deinde notet seipsum & arguat: si & hic, quasi cogitans talibus, judicandus sit?*

Responsio. *Siquidem non id temporis est, quo naturaliter requirere cibos famis necessitate cōmonetur: manifestum est id esse vaga mentis indicium, & animæ erga præsentia affectum gerentis erga voluntatem Dei desidis & remissa, proximam tamen habens misericordiam Dei: & pro hoc ipso quod seipsum arguit & notauit, nota criminis exuitur: si tamen servet dē catero cogitationum lapsus, memor Dominici sermonis, quo dixit: Ecce sanus factus es: jam noli peccare, ne quid tibi deterius fiat. Si autem id temporis sit, quo naturaliter de cibis appetendis admonemur: mens autem in melioribus occupata, inferiora spernit & despicit: non ratio ciborum notabilis, sed contemptus, laudabilis invenitur.* (Ioan. 5.)

CAPVT LXIX.

De mensura vel modo Vestimentum, Vocis, Laboris, & Condemnationis.

Interrogatio. Sicilicet post nocturnam tunicam habere & alteram vel cilicium, vel aliam quamlibet?

Responsio. Cilicij quidem vsus habet proprium tēpus. Non enim propter vsus corporis, sed propter afflictionem ejus inuentum est hujusmodi indumentum, & propter humilitatem animæ. Quum autem duas tunicas habere prohibuit sermo diuinus, quomodo potest hoc suscipi, nisi ad eos vsus, de quibus supra diximus. (*Cilicij vsus.* Matt. 10.)

Interrogatio. Si licet ei qui ministrat maiori voce, id est cum clamore, loqui?

Responsio. Vocis mensuram diffiniuit audiendi modus. Si ergo breuior fuerit & compressior vox quàm res poscit: super est vt murmur potius vel susurratio videatur quàm sermo. Si verò major sit quàm requirit, cum possit audire ille cui loquimur, etiamsi leuius loquamur: hæc jam non erit vox sed clamor, quod est notabile: nisi fortè grauior sit auditus ejus cui loquimur, & necessitas nos cogat ad clamandum. Propterea enim & de Domino scriptum est: Quia Iesus, inquit Euangelista, clamabat dicens: Si quis credit in me, non in me credit, sed in eum qui me misit. Clamare autem dicitur de his quorū interior auditus, surdus erat & obduratus. (Ioan. 10.)

Interrogatio. Si quis die suo, quo ministrat in coquina, supra vires laborauit, ita vt impediatur, & non possit reliquis diebus exercere officium suum: si oportet imperari ei etiam hujuscemodi opus?

Responsio. Iam supra diximus, quia is cui injūcta est operum cura, & qui præest considerantius observare debet vniuscujusq; vires vel possibilitatem: & prout quis aptus est, ita etiam opus injungere, ne audiat & ipse quod scriptum est: Qui fingit laborem in præcepta. Ille tamen cui injungitur, contradicere non debet: quia obedientia vsque ad mortem seruanda est. (*Cura prælati in iniungendis officijs.* Ps. 93. Rom. 8.)

Interrogatio. Si quis condemnatus est, vt eulogiam non accipiat: & dixerit, quia si non accepero eulogiam, non manducabo: si debemus eum audire, Pater?

Responsio. Si quidem tanti modi est culpa, pro qua condemnatus est, vt dignum sit ei cibum etiam vetare, probet ille qui præest. Si autem à sola benedictione suspensus est aliquis, & indulgetur ei cibus: condemnatus & inobediens est, etiam in hoc contentiosi notam suscipere debet & cognoscere, quia per hoc non curat culpam, sed auget delictum suum.

CAPVT LXX.

De fide & deuotione habenda in sumptione S. EVCHARISTIÆ.

Interrogatio. *Quali timore vel fide, vel affectu percipere debemus corporis & sanguinis Christi gratiā, Pater?*

Responsio. *Timorē quidē docet nos Apostolus dicens: Qui manducat & bibit indignè judicium sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini. Fidē verò edocet nos sermo Domini dicentis: Hoc est corpus meum, quod pro multis datur: hoc facite in meam commemorationem. Et iterum sermo Iohannis dicentis: Quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis: & vidimus gloriam ejus, gloriam quasi vnigeniti à patre, plenum gratia & veritate. Sed & Apostolus scribens: Qui cum in forma Dei esset non rapinam arbitratus est esse se aqualem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam serui accipiens: in similitudinem hominum factus, & habitu inventus vt homo, humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis. Cum ergo fidem habet his dictis, & considerat magnificentiam gloria ipsius, & admiratur nimietatem humilitatis, quomodo talis & tantus obediens fuit patri vsque ad mortem pro nostra vita: puto quia possit provocari anima ad effectum & ipsius* (1 Cor. 11. Matt. 26. Ioan. 1. Phil. 2.)

Dei

Rom. 8. *Dei Patris, qui vnico filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, & ad amorem vnigeniti eius eo amplius provocabitur, quo eum videat mortem turpissimam pro nostra redemptione tolerasse, sicut & Apostolus de eo dicebat: Quia charitas Dei constringit nos judicantes hoc, quod si vnus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt: & pro omnibus mortuus est, vt qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est & resurrexit. Talem ergo affectum & fidem praeparare debet in animo suo, qui de pane & de calice participat.*

CAPVT LXXI.

De bono-Thesauro; *De* Taciturnitate, *vel* Silentio.

Interrogatio. *Quis est bonus thesaurus, & quis est malus thesaurus, Abba?*

Responsio. Luc. 6. *Prudentia quidem & sensus qui in Christo est, & virtus animi, quae ad gloriã Dei pertinet, thesaurus est bonus: prudentia autem & sensus malitiae, & in his sapere quae Deus fieri non vult, thesaurus est malus, ex quibus proferunt secundum Dei vocem suo quoq; tempore vtriq; fructus vel mali vel boni, in operibus & verbis.*

Interrogatio. *Si bonum est penitus tacere, Pater?*

Responsio. *Silentium & taciturnitas tunc bonum est, cum vel ad personas vel ad tempus aptatur, sicut à sacra scriptura docemur, quae dicit aliquando quidem: Qui intelligit, tunc tempore tacebit, quia tempus malum est.* Amos 5. *Aliquando autem, posui ori meo custodiam dum consisteret peccator aduersum me: obmutui & humiliatus sum, & silui à bonis.* Ps. 38. *Et alibi: Quod si alij sedenti revelatum fuerit prior taceat.* 1. Cor. 14 *Et iterum: Mulieres vestrae in Ecclesiis taceant. Sed & alio tempore his, qui incontinentem linguam habent, dicitur: Omnis sermo malus de ore vestro non procedat: sed si quis bonus, ad aedificationem fidei catholicae.* Ephes. 4. *Necessaria verò taciturnitas, vsq; quo vitia, si qua illa sunt, linguae vel sermonum temeritas resecetur, & discat opportunè & in tempore vtiliter loqui: vt, sicut scriptum est, sermo eorum sale conditus sit, vt det gratiam audientibus.* Coloss. 3. Taciturnitas quatenus necessaria.

Interrogatio. *Si oportet tempore orationum vel Psalmorum loqui aliquem in domo, Abba?*

Responsio. *Praeter eos, qui ministerij solicitudinem gerunt, vel eos quibus disciplinae cura commissa est, vel dispensationis operum: qui & ipsi ita considerantius agere debent, vt quantum necessitas exigit hoc solum loquantur, & hoc ipsum cum quiete & honestè, ne interturbent aut offendiculum faciant: caeteris cunctis silentium habere convenit. Prophetis in Ecclesia docentibus Apostolus dicit: Quia si alij sedenti revelatum fuerit, prior taceat,* 1. Cor. 14 *quanto magis in tempore Psalmorum vel orationum tacere & silentium agere cunctis convenit, nisi quem fortè (vt superius diximus) communis providentiae causa aliquid proloqui cogit.*

CAPVT LXXII.

De Timore *& de* Via-lata, *&* Porta-angusta.

„ Quando possumus timere judicium Dei? „ Interrogatio.

„ Naturaliter expectatio omnis mali timorem incutit. Ita namq; bestiae timentur, & principes scientes imminere in his aliquid quod ad vitę exitum pertineat. Si ergo credamus, quia verae sunt communicationes futuri judicij Dei, & recordemur futuri illius examinis Tribunal, timebimus judicia Dei nostri. „ Responsio. „ Quomodo excitemur ad timorem Dei.

„ Quomodo lata est & spatiosa via, quae ducit ad mortem? „ Interrogatio. „ Matt. 7.

„ Dominus pro multa clementia sua, & nominibus & verbis his vtitur, quibus possit nobis in notitiam adducere dogmata vitae. Sicut ergo qui ambulant in via, si à recto declinant itinere quod certis lineis & manifesto calle concluditur, spatia multa & vaga incedunt: ita & is qui incesserit de via, quae ducit ad Regnum coelorum, multam latitudinem erroris incurrit: per quod ad perditionem peruenitur. „ Responsio. „ Similitudo.

„ Quomodo angusta porta & arcta via est, quae ducit ad vitam? „ Interrogatio. „ Matth. 7.

„ Et hic similiter angustum & arctum hoc indicat, quia via haec, id est vita nostra angustatur & coarctatur in tribulationibus. Constringimur enim ex vtráque parte nos qui iter agimus, ne prorsus inde ad aliud declinemus. Periculum est enim in vtramlibet partem declinare: sicut in exigui pontis transitu, vbi ex vtraque parte eum qui pontem declinauit cuncti fluminis vnda rapiat & auferat. Propterea ergo scriptum est: Non declinauimus in dextram neque in sinistram. Et Dauid: Iuxta semitam scandalum posuerunt mihi. „ Responsio. „ Num. 20. „ Ps. 139.

CAPVT LXXIII.

De Auaritia, *&* conuenienti Ornatu, *& alijs quibusdam: videlicet quid sit* agere Perperam, *&* de inani Gloria.

Interrogatio. *Auaritia vsq; ad quẽ modũ diffinitur, Pater?*

Responsio. *Quum transgressus quis fuerit modum legis statutum. Quod designatur secundùm quidem Vetus Testamentum in eos qui plus se diligunt: qui vel plus in pecunia in necessarijs de se sit solicitus quàm de proximo. Scriptum est enim Diliges proximum tuum sicut teipsum.* Leuit. 19. *Secundùm Evangelium verò, si quis plus solicitus sit, quàm de praesenti die, sui videlicet causa vel corporis, iste sine dubio audiet: Stulte, hoc nocte ani-* Luc. 12.

& animam tuam repetent abs te: & quæ præparasti cujus erunt? Quibus addidit Dominus, dicens. Ita erit & ei qui sibi thesaurizat, & non est in Deum diues.

Interrogatio. Quid est, perperam agere?

Responsio. Quicquid non propter vsus necessarios, sed vel decoris causa, vel ornatus alicuius fit, hoc est, perperam agere.

Interrogatio. Quid ergo, quod ab Apostolo dicitur, habitus ornatus?

Responsio. Is qui secundum propositũ vniuscuiusque vsus honestus est, vel secundum locũ, vel secundum tempus, vel secundum personam. Non enim vsus hominum idem esse potest in tempore hyemis, & in tempore æstatis: neque idem habitus est operantis, & quiescentis: nec militis idem est, nec priuati, neque Viri idem, qui Mulieris.

Interrogatio. Si quis preciosas vestes abiiciat, ipsa autem induméta viliora quibus vtitur, vel calceamenta, ita compositè vtatur, vt studeat decorem inde aliquem capere, si peccat? aut vitio aliquo id facere putandus est?

Responsio. Qui vult per decorem habitus, placere hominibus, manifestũ est, eum huius vitij ægritudine laborare, id est, hominibus placédi: & certum est menté ejus à Deo longius euagari. Sed & hoc ipsum est vitium, perperam agere quum indumentis vel calceamentis non vsus causa vtitur, sed decoris.

Interrogatio. Quid est rhaca?

Responsio. Prouincialis, id est, gentis illius sermo velut cõuicij leuioris: quod domesticis, vel his quorum fiduciam quis geri dici solet.

Rhaca quid. *Interrogatio.* *Gal. 6. Eph. 6.* Quid dicit Apostolus, Non efficiamur inanis glorię cupidi. Et iterum: Non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes? Quis est inanis gloriæ cupidus? & quis hominibus placens?

Responsio. Puto quòd inanis gloriæ cupidus est, qui propter gloriã seculi, id est, propter eos qui vidét vel audiũt aliquid de eis, quo vel laudare possint, vel admirari, facit aliquid vel dicit. Hominibus autem vel placés est, quia ad voluntaté alicujus hominis, vt placeat ei, facit aliquid & dicit, etiam si indignum sit & injuriosum hoc ipsum, quod facit.

CAPVT LXXIV.

De inquinamento Carnis & Spiritus, & Cordis munditia.

Interrogatio. Quid est inquinamentũ carnis, & inquinamentum spiritus: & quomodo ab his mũdari possumus? & quid est sanctificatio, & quomodo possumus eam obtinere?

Responsio. Inquinamentũ carnis est, commisceri his qui illicita & nefanda cõmittunt. Spiritus autem inquinamentũ est, quum indifferéter habemus commisceri eis, qui de fide impiè sentiunt. Emũdamur autem ab his, quũ implemus illud, quod Apostolus dixit, Cum hujusmodi nec cibum sumere, & quæcunque similia statuit: vel certè, quum illud patimur in corde nostro, quod ait Dauid: Tristia tenuit me pro peccatoribus derelinquentib⁹ legem tuam. Vel quum ostéderimus talem nostram tristitiam, qualem Corinthij ostéderunt, quum obiurgaretur à Paulo, quũ erga eum qui peccauerat, indiscretè egissent, quum dicit: In omnibus exhibuistis vos incõtaminatos esse negotio. Sãctificatio auté est, adhærere Deo ex integro: & sine aliqua prætermissione, in omni tempore solicitum esse, & studiũ gerere placere ei, quoniã neque pollutũ aliquid in donis Dei offerri potest: alioquin & sacrilegum erit, & impium. *1. Cor. 5.* *Psal. 118.* *2. Cor. 7.* *Sanctificatio nostra quæ sit.*

Interrogatio. Quis est mundo corde?

Responsio. Qui seipsum reprehendit, vel præuaricatus non sit mandatum Domini, vel contempserit vel neglexerit.

CAPVT LXXV.

De Peccato odio habendo, & Mandatis DEI diligendis.

Interrogatio. Quomodo potest aliquis odium habere aduersus peccatum?

Responsio. *Propter seipsa nobis displicere debent peccata.* Si semper ex his, quę finem habent tristé vel infestum, odium nascitur hominibus aduersum illos, qui causę sibi hujuscemodi negotij extiterint. Si quis ergo certus sit, quãtum & qualium malorum nobis fiunt peccata, spontè & sine vlla comminatione ex intimo affectu odium ei aduersum ea nascitur, sicut ostendit ille, qui dicebat: iniquitatem odio habui, & abominatus sum: legem autem tuam dilexi Domine. *Psalm. 118.*

Interrogatio. Quomodo potest aliquis ex animo & affectu facere mandata Dei.

Responsio. Naturaliter delectamur in his quæ bona sunt & prosunt. Si ergò credimus de his, quę promissa sunt, ex eo ipsa quia speramus: inseretur animę nostrę affectus & desiderium ad explenda ea, à quibus id consequi possumus, quod desideramus. Si quis ergò odium habuerit, & execratus fuerit iniquitatem, & emundauerit se ab omni peccato, ex quo sicut corpus à languore delectationem non habet cibi, ita & anima detenta peccati morbo, non habet desiderium erga mandatum Dei. Si recordetur, quia mandatũ Dei, vita æterna est: & omnibus, qui custodiunt istud, permanet adimpletio promissionum: potest per hæc nasci animæ affectus ille qui dicit: Iudicia Dei vera, justificata in semetipsa. Desiderabilia super aurum & lapidem preciosum multum: & dulciora super mel & fauum. Nam & seruus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa nimis. *Fides & spes alle-ctione & desiderium mandatorũ Dei nobis inserũt.* *Ioã 12.* *Psalm. 118.*

I CAPVT

CAPUT LXXVI.

De Mensura Charitatis, *quomodo habeatur: Et de Indiciis, quibus cognoscimus nos Deum vel proximum diligere.*

Interrogatio. Quæ est mensura in charitate Dei?

Responsio. Vt supra vires extendat quis animam suam ad voluntatem Dei, proficiens & desiderans ea, quæ ad gloriam Dei pertinent.

Interrogatio. Quomodo quis obtineat, vt possit habere in se charitatem Dei?

Responsio. Si grati & fideles existimamus erga beneficia ejus, quod in mutis animalibus facere videmus: nam & canes interdum diligunt eos, qui cibũ eis præbent. Sed & Esaias propheta hoc dicit, quũ arguit ingratã gentẽ, & dicit ex persona Domini: Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Agnouit bos possessorẽ suum, & asinus præsepe Domini sui. Israel autem me non cognouit, & populus meus me nõ intellexit. Si enim boui & asino, pro eo beneficio quod pascũtur, dilectio spontanea nascitur erga Pastorẽ: ita nos etiam si gratanter & fideliter beneficia Dei suscipiamus, sine dubio diligemus beneficiorum Præbitorem Deum, & absque vlla doctrina, naturali quodam instinctu, in ejus concitamur affectum, si tamen sanitas nostræ animæ præsto sit.

Bruta benefactores suos cognoscũt. Esa. 1.

Interrogatio. Quę sunt indicia, in nobis esse charitatem Dei?

Responsio. Quæ Dominus docuit, dicens: Si diligetis me, mandata mea seruate. *Ioã 14.*

Interrogatio. Quid est, seipsum diligere? vel quomodo vitium suum agnoscit, qui seipsum diligit.

Responsio. Multa abusiue dicuntur, sicut & illud: Qui amat animam suam, perdet eam, & qui odit animam suam in hoc Mundo, in vitam æternã custodit eam. Philautus ergo Græcè dicitur, qui seipsum diligit. Intelligi autem potest, qui talis est, hoc modo: si ea quæ facit, pro semetipso facit: etiam si videatur secundum mandatũ Dei esse quæ facit. Qui enim pro sua requie patitur deesse aliquid necessitati, vel sibi, vel Fratri, siue eorũ quæ ad animã necessaria sunt, siue ad corpus: hic manifestè Philautus est, id est seipsum diligẽs deprahẽditur: cujus vitij finis, interitus. *Ioan 12.*

Interrogatio. Quomodo apparet, qui diligit Fratrem secundùm mandatum Domini? & quomodo arguitur, qui non diligit?

Responsio. Charitatis duo ista præcipua signa sunt, quum tristamur & grauiter ferimus in his, in quibus læditur ille quem diligimus: & quum vel satagimus, vt non fiant: vel gaudemus, si prouenerunt aliqua, in quibus vtilitas vel profectus est ejus qui diligitur. Beatus ergo est, qui luget super eum, qui delinquit, cujus videt vitę imminere periculum: & gaudet pro eo qui proficit, & suũ lucrũ deputat profectᵘ proximi sui. Si patitur vnum membrum, compatiũtur omnia mẽbra: quod vtique secũdum rationem charitatis Christi, dicebat: & si glorificatur vnum membrum: congaudẽt omnia membra. Qui autem hunc habet affectum erga Fratrem, certum est, quòd secũdum charitatem Dei diligit proximum suum.

Charitatis signa præcipua. 1. Cor. 12.

CAPUT LXXVII.

De INIMICIS diligendis.

Interrogatio. *Qui sunt inimici, quos diligere jubemur? & quomodo diligimus inimicos nostros, præstantes eis beneficia tantummodo, aut etiam affectum exhibentes? si hoc possibile est fieri?*

Responsio. *Inimici proprium est, lædere & insidiari: & ideo õnis qui quoquomodo lædit aliquẽ, inimicus dicitur, maximè autem qui peccant. Isti enim quod in se est, lædunt diuersis modis & insidiantur vel his qui se vident, vel his qui simul viuunt. Et quoniam ex corpore & anima constat homo, secundùm animam quidem diligimus, arguentes, commonentes, & omni modo ad conuersationem eos prouocantes: secundùm corpus verò præstemus eis beneficia & misericordiam: & si indigent, victum: quoniam nemo dubitat, quoniam charitas in affectu stat. Quod autem possibile sit, docuit Dominus per charitatem Dei patris, & per suam obedientiam vsq; ad mortem: quam vtiq; pro inimicis adhuc & impiis nobis sustinuit, sicut & Apostolus testatur, dicens: Commendat autem Deus suam charitatem in nobis, quoniam cùm adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Sed & nos adhuc ipse cohortatur, dicens: Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi: & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit seipsum pro nobis hostiam & oblationem Deo. Nunquam autem præciperet hoc justus & clemens Deus, nisi vtiq; etiam possibilitatem nobis donasset. Inesse enim hoc nostræ naturæ dignoscitur, quum etiam bestiis & animalibus erga eos, qui beneficij aliquid præstiterint, inest naturalis affectus. Quis autem tantum beneficij amicis suis præstat quantum nobis inimicus noster? quum nobis causa beatitudinis efficiatur illius, de quo Dominus dicit: Beati estis, quum persequuntur vos & exprobrant, & dicunt omne malum aduersum vos, mentientes propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces vestra est in cælis.*

Non impossibile diligere inimicos. Rom. 5. Ephes. 5. Nihil impossibile Deus præcipit. Beneficium ex dilectione inimici. Matt. 5 Luc 6.

CAPUT LXXVIII.

De IRA, *&* diuersis ejus speciebus.

Interrogatio. Quid est, quod dicit Apostolus, Irascimini, & nolite peccare? Et Sol nõ occidat super iracundiam vestrã, quum in aliis dixerit: Omnis amaritudo, vel ira, vel indignatio tollatur à vobis. *Ephes. 4.*

Arbitror

Re- sponsio. " Arbitror in hoc loco Apostolum secundum imitationem Domini, hoc locutum " fuisse. Sicut enim in Euangelio Dominus " dicebat: Audistis quia dictum est antiquis " illud vel illud: & ipse addebat, dicens: Ego " autem dico vobis hoc & illud: Ita etiam " Apostolus sic, quùm prius meminisset antiquitatis per hoc, quod dicitur: Irascimini " & nolite peccare: paulò post addidit, quod " dixerat, & quod nobis conveniret dicens: " Omnis amaritudo, & ira & indignatio & " clamor tollatur à vobis. (Matt. 5. Ephes. 4.)

Interrogatio. *Quid est, Date locum iræ?*

Responsio. *Non resistere malo, secundum scriptum est: Sed ei qui percusserit te in dexteram maxillam, præbe ei & alteram: & implere ea omnia quæ sequuntur, vel illud: Quum persecuti vos fuerint in vna Ciuitate, fugite in aliam.* (Rom 12. Matt. 10)

Interrogatio. *Quæ est differentia amaritudinis, & furoris, & iræ, & indignationis?*

Responsio. *Furoris quidem & iræ differentiam puto constare in animo, & motu: quia qui irascitur, intra animum suum adhuc vitium voluit: sicut ex hoc ipso indicatur, quod dicitur: Irascimini, & nolite peccare. Qui verò amplius furit, aliquid per motum gerit. Furor enim, inquit, secundum similitudinem serpentis. Vehementius verò furorem concitare, irritatio nominatur. Amaritudo autem illa est malitia in corde, quæ etiam arte quadam componitur, & armatur.* (Furoris & iræ differentia. Psal 4. Psal. 57. Irritatio. Amaritudo.)

CAPVT LXXIX.

DE PACE; *Quis sit verus Pacificus: & quomodo efficiamur sicut Paruuli.*

Interrogatio. *Quis est, qui à Domino beatificatur, pacificus?* (Matt 5.)

Responsio. *Qui Christi adjutor est, secundùm quod dicit Apostolus, Pro Christo legatione fungimur, tanquam ex Deo exhortante: per nos exhortamur, per Christum reconciliamur Deo. Et iterum: Iustificati igitur ex fide, pacem habemus ad Deum. Illa enim alia pax, repudiata est à Christo, dicente: Pacem meam do vobis: nan sicut hic Mundus dat, ego do vobis.* (2Cor. 5. Rom. 5. Ioan. 14)

Interrogatio. *Quomodo converti quis potest, & effici sicut infans?* (Matt. 18)

Responsio. *Si tales fuerimus ad doctrinam Domini, qualis est infans in discendo: qui neque contradicit Doctoribus, neque rationes & verba componit, aduersum eos resistens, sed fideliter suscipit quod docetur, & cum metu obtemperat ac acquiescit Doctoribus suis.*

CAPVT LXXX.

De diversis speciebus Superbiæ, *Et de* bona *&* mala Gloriatione.

Interrogatio. *Domino dicente, Qui se exaltat humiliabitur: & Apostolo præcipiente, Noli altum sapere. Et alibi: Arrogantes, superbi, inflati. Et iterum: Charitas non inflatur. Quis est elatus? & quis iactans vel arrogans? Quis verò superbus, & quis inflatus: vel quis tumens?* (Luc. 18. Rom 11. 2. Tim. 3 1. Cor. 13)

Responsio. *Elatus est, qui seipsum effert pro his, quæ fortè rectè vel prosperé gesta sunt: & per hoc magnus sibi videtur & elatus, secundum illum Pharisæum, qui & ipse inflatus dici potest. Sicut etiam Apostolus Corinthios arguit, quibus dicit: Vos inflati estis. Iactans autem vel arrogans est ille, qui non acquiescit his, quæ à Patribus, vel à Majoribus instituta sunt pro vtilitate communi: nec acquiescit verbis Apostoli dicentis: vt idem sapiatis & idem sentiatis: sed propriam quandam vitam iustitiæ ac sanctitatis inquirit. Superbus verò est, qui etiam nil vsquam in seruitutis aut rectorum gestorum habens, elatus est: & rectus videri vult plus esse quàm est. Similis autem huic esse potest etiam hic, qui inflatus dicitur vel tumens, secundum quod Apostolus dicit: Sed inflatus est, nihil sciens.* (Elatus quis. Luc. 18. 1. Cor. 4. Iactans quis. Coloss. 2)

Interrogatio. *Quid est, charitas non dehonestatur?*

Responsio. *Sicut quis dicat, De statu honestatis suæ non deducitur. Est enim quædam propria honestas charitatis, & habitus ejus atque ornatus: ille sine dubio, per quem singulas charitatis virtutes enumerat Apostolus: quæ singula honestates quædam ejus sunt & ornatus.* (1. Cor. 13.)

Interrogatio. *Scriptura dicente, Nolite gloriari neque loqui alta: & Apostolo confitente. Quia quæ loquor, sicut in insipientia in hac substantia gloriandi. Et rursum: Factus sum insipiens gloriando. Et iterum ipso dicente: Qui gloriatur in Domino glorietur. Quæ est gloriatio in Domino? & quæ est culpabilis gloriatio?* (1. Reg. 2. 2. Cor 11 2. Cor. 12. 1. Cor. 1. 2. Cor. 10)

Responsio. *Apostoli quidem manifestum est propositum, quod adversum vitia loquebatur. Non enim, vt seipsum commendaret, hoc dicebat, sed vt quorundam insolentiam arrogantiamque retunderet. Gloriatio est in Domino, cum quis si rectè egerit, non sibi sed Domino ascribit dicens: Omnia possum, sed in eo qui me confortat Christus. Culpabilis autem gloriatio duplici ratione dinoscitur: vel secundum quod dicitur, quia laudatur peccator in desiderijs animæ suæ: & qui gloriatur in malitia qui potens est in iniquitate: vel secundum illud, Cum faciunt aliquid boni operis, vt videantur ab hominibus: & pro hoc ipso, quod volunt laudari, gloriantur in his quæ fecerint. Sed huiusmodi & omnes sacrilegi designantur, cum gratiam, quæ à Deo data est, propriam faciunt, & gloriam, quæ Deo debetur, in semetipsi convertere volunt.* (Gloriari in Domino quid. Phil. 4. Psal. 9. Psal. 51. Matt. 6. Sacrilegi qui.)

CAPUT LXXXI.

De intelligentia *à Deo petenda, & modo ipsam promerendi.*

Inter- rogatio. „ Qualem intelligentiam vel prudentiam „ à Deo petere debemus? vel quomodo eam „ possumus promereri?

Re- sponsio. „ Intellectus quidã quis sit ab ipso Domi- „ no discimus per prophetam dicentem: Non „ glorietur sapiens in sapientia sua, nec diues Ierem. 9. „ in diuitijs suis: sed glorietur, qui gloriatur, in Ephes. 5. „ intelligendo & cognoscendo Deum. Et ite- „ rum per Paulum Apostolum sic dicitur: Sed „ intelligentes, quæ sit volũtas Dei. Possumus „ autem hoc modo illam promereri, si facia- Ps. 45. „ mus illud quod scriptum est: Vacate, & vi- „ dete quoniã ego sum Deus. Et si credamus Esa. 7. „ omne verbum Dei verum esse. Si enim, in- „ quit, non credideritis, non intelligitis.

Inter- rogatio. „ Si Dominus dat sapientiam & à facie e- „ jus scientia & intellectus est: & alii quidem Prou. 11 „ per spiritum datur sermo sapientiæ, alii ser- 1. Cor. 12 „ mo scientiæ: quomodo increpat Dominus Matt. 15. „ discipulos suos, quia & vos adhuc insensati „ estis, & non intelligitis?

Respõ- sio. „ Si quis scit voluntatem Dei, volentis o- „ mnes homines saluos fieri, & in agnitionem 1. Tim. 2 „ veritatis venire, & studium spiritus sancti „ didicit gratiam Dei: iste cognoscit raritatẽ „ intellectus non ex culpa ejus descendere, „ qui dona distribuit: sed ex eorum desidia, „ qui infidelitate sua id suscipere non meren- „ tur. Et idcirco rectè inculpatur insipiens vel „ insensatus, qui veluti sole orto claudit ocu- „ los suos, ne videat, sed in tenebris ambulat.

Inter- rogatio. „ Si ab aliquo aliquid beneficij consequa- „ mur, quomodo poterimus & Domino dignè „ & integrè gratias agere, & ei qui benefi- „ cium contulit, quali mensura vti debemus „ in vtrosque?

Re- sponsio. „ Si Deum, omnium authorem bonorum „ & conditorem esse credamus: eum verò, „ per quem boni aliquid consecuti sumus, vt „ Ministrum Dei gratiæ & muneris agnosca- „ mus.

CAPUT LXXXII.

De quorundam Nominum differentia, *& de nonnullis* Scripturæ dictis, *quid significent.*

Interrogatio. *Quid est, dignum & sanctum, quod Græci* O- σιον *dicunt? & quid est justum?*

Responsio. Sanctũ & justũ differũt. Oσιον *quidem, id est sanctum arbitror, quod decet & debetur ab inferioribus deferri superioribus secundum hanc ipsam rationem, quæ ab eminentioribus videtur. Iustum autem hoc, quod pro operis merito vnicuique retribuitur. Et in illo quidem, ab aliorum optimo quoque indicatur obsequium: in hoc verò tam boni quàm mali designatur retributio.*

Interrogatio. *Quomodo dat quis sanctum canibus, & mittit margaritas ante porcos? aut quomodo accidit illud quod additur: Ne fortè conculcent eas pedibus, & conversi, disrumpant vos?* Matt. 7.

Responsio. *Manifestè nobis Apostolus tradidit ex his, quæ adversus Iudæos dicit: Qui in lege gloriaris, per prævaricationem legis Deum inhonoras? Injuriam ergo hanc, quam per prævaricationem verbo Dei inferre dicuntur hi, de quibus sermo est: prohibet hic, & abdicat Dominus. Et quia evenit vt infideles & non credentes, cum non vident nos prævaricari mandata, contemptum habeant Religionis & doctrina Domini: & ex ipsis arguant nos, quæ sunt scripta in lege nostra: ac velut rumpant & efficiant & exprobrent, confutantes tanquam legis nostræ transgressores.* Rom. 2. Vera religio cõtemnitur propter peccata fidelium.

Interrogatio. *Quomodo aliquando quidem Dominus prohibet sacculum vel peram in via: aliquando dicit: Sed nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram: & qui non habet gladium, vendat tunicam & emat gladium?* Luc. 10. Luc. 22.

Respõsio. *Hoc explanauit ipse Dominus dicens: Quia oportet adhuc cõpleri in me quod dictũ est: Qui cũ iniquis deputatus sum Denique postquã completa est prophetia de gladio ait ad Petrũ: Cõverte gladium tuum in locum suum. Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt, ita vt nõ videatur præceptum esse quod dicitur: Nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram, sed potius prophetia prædicentis Domini quia futurum erat, vt Apostoli obliti gratiæ Domini & legis ejus assumerent. Quod autem videtur quasi imperativo modo dici, pro positivo accipitur. Hæc verbi figura in scripturis propheticis satis frequenter invenitur, sicut est illud: Fiant filij ejus orphani, & Diabolus stet à dextris ejus, & multa similia.* Luc. 22. Isa. 53. Matt. 26. Modus loquẽdi propheticus. Ps. 108.

Interrogatio. Matt. 6. *Quid est panem substantivum da nobis hodie, quod in oratione Dominica jubemur dicere?*

Respõsio. *Quum operantes manibus, memores sumus Domini, dicentis: Nolite soliciti esse animæ vestræ quid manducetis aut quid bibatis. Et Apostolo præcipiente, Operamini, vt habeatis vnde possitis, præstare necessitatem patienti, id est cum non ad proprios vsus, sed pro mandato Domini operamur: quoniam dignus est operarius mercede sua: tunc substantivum panem, id est, qui vitam quotidianam substantia confert à Domino poscimus, & non à nobis præsumimus: sed vt necessitati, in quantum sufficiat, satisfaciat: & agnoscamus eum, qui sufficientiam præstat.* Luc. 12. Ephes. 4. Luc. 10. Panem nostrum da nobis quid sit.

CAPUT LXXXIII.

De accessu ad SORORES.

Interrogatio. *Si omni volenti accedere ad Sorores oportet indulgere, an certis quibusque personis & temporibus? vel quomodo videndæ sunt sorores?*

De

De his superius iam sufficienter diximus: quia nec Vir ad Virum accedere vtcunq; sine causa, ex arbitrio suo vel potestate, debet, sed cum omni obseruatione, probáte eo qui præest, id est, vt vel profit quis, & qué vidit quod proficiat ex eo, quanto magis erga Mulieres id obseruari cōuenit maiori cautela? Si quis ergo meminit Domini dicentis: Quia de omni sermone ocioso reddetis rationē in die iudicij: timebit in omni negocio hãc sentētiã. Acquiescendũ est enim & sancto Apostolo dicenti: Siue mãducetis, siue bibatis, siue aliquid aliud faciatis, omnia cũ gloria Dei facite. Et iterũ: Omnia ad ędificationem fiant. Nihil ergo ociosè vel inutiliter agendum est, sed certus quis & certo tempore, & certo in loco, & certis personis vel apparere vel loqui debet: vt excludatur omnis nefanda suspicio, & seruemus nos sine offensione etiam apud omnes, & ad ædificationem fidei vnicuiq; apparere. Sed certè solus ad solam suam accedere nulla Religionis ratio permittit. Melius est enim duo quàm vnus: simul enim & fidelis est, & tutius res geritur. Etenim væ soli, quia si ceciderit, non est qui erigat eum.

(Matt. 12. 1. Cor. 14. Ibid. 1. Tim. 5.)

CAPVT LXXXIV.

De his, *qui sæpius Correpti, non emendantur.*

(Interrogatio.) Si quis habet aliquod vitium, quod corrigi non potest: & frequenter notatus in peius proficit, si expedit illum intermitti?

(Responsio. Matt. 18. 2. Cor. 2. Matth. 18.) Et de hoc alibi iam diximus, quia oportet peccantes corripere patienter, secundũ eum qué supra diximus, modum à Domino propositum. Quod si non sufficit ei ad emédationē, sic vt illis de Corintho, obiurgatio hæc, quæ fit à pluribus: gentilis de reliquo & publicanus haberi debet, qui eiusmodi est: Quia ei parcere, quem Dominus condemnauit, nulli tutũ est: maximè cum Dominus dicat, quia expedit vnicuique, vt vnum oculum, aut vnam manum, aut vnum pedem perdat, & ita intret in Regnum, quàm dum parcit vni ex his membris totum corpus mittatur in gehennam ignis, vbi est fletus & stridor dentium. Sed & Apostolus de his ipsis testatur dicens: quia modicum fermentum totam massam corrumpit. (Gal. 5.)

(Interrogatio.) Si quis contristatur, quod ei non permittitur facere id quod non potest aptè & rectè facere, si debemus ei permittere?

(Responsio.) Et de his quidem iam dictum est in multis: quia propria voluntate nulli quicquam permittendum est, sed iudicio & probatione multorum, vel horum qui præsunt. Qui autem non obtemperat, hic sententiam præsumpti & contradicentis excipiat.

CAPVT LXXXV.

De portandis invicem Infirmitatibus.

Quomodo debent Fratres infirmitates infirmorum portare? (Interrogatio.)

Portare est tolerare & curare, secundum quod scriptum est: Ipse infirmitates nostras tulit, & ægritudines nostras portauit: Non ipse in semetipsum susciperet infirmitates, sed quod abstulit eas ab his quibus erant: & curauit eos. Ita ergo in hoc pœnitentia interueniente, curabuntur infirmiores ex constantia & integritate fortiorum, qui dicuntur portare, id est exportare & auferre infirmitatem eorum qui inualidi sunt. (Responsio. Portare infirmitates quid.)

Quid est, Inuicem onera vestra portate? & quam legem Christi adimplebimus hoc facientes? (Interrogatio. Gal. 6.)

Hoc est quod superius explanauimus. Grauius enim sunt onera & peccata, quæ trahunt animam in profundum inferni, quæ à nobis inuicem auferimus & portamus, id est exportamus, ad confessionem prouocando eos qui peccant. Portare autem pro auferre & exportare, consuetudo est & ritu prouincialium dici, sicut & ego ipse audisse me memini. Legem autem Christi replere illius qui dixit: Non veni vocare istos: sed peccatores ad pœnitentiam. (Responsio. Luc. 5. Matth. 9.)

CAPVT LXXXVI.

De Tentationibus *in quibus orandum est:*

Domino dicente nobis orandum esse vt ne intremus in tentationem: si oportet nos orare, ne accedant nobis dolores corporales: vel si inciderimus in eos, quomodo oportet fieri? (Interrogatio.)

Non distinxit tentationum qualitatem, sed generaliter præcepit orandum esse, ne intremus in tentationem. Si verò inciderimus, vt det nobis exitum euadendi, & vt sustinere possimus, à Domino posci oportet, vt possimus implere quod dictum est: Quia qui perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit. (Responsio.)

Quis est aduersarius noster? & quomodo ei consentire debemus, dum sumus in via? (Interrogatio. Matth. 5.)

Tunc specialiter Dominus eum qui aufert à nobis aliquid vel auferre conatur, aduersarium nominauit. Consentimus autem, si seruemus præceptum Domini dicentis: Si quis autem voluerit tecum contendere in iudicio, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium: quod & in omnibus obseruari oportet. (Responsio.)

CAPVT LXXXVII.

De Diffinitione in agendis, *& si Semel* Statuta *impleri debent.*

Si bonum est statuere ad certum tempus, verbi causa, abstinere se à tali cibo vel à tali potu, Domino dicente: Non vt faciam voluntatem meam, sed eius qui me misit, patris? (Interrogatio. Ioan. 6.)

Respõsio. *Omnis huiuscemodi diffinitio congrua: quod sciens Dauid dicebat: Iuraui, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ, non meæ voluntatis.*

Interrogatio. *Si quis voluntate peccauerit condemnatur an ille qui per ignorantiam & veritatem fuerit aliquid locutus?*

Responsio. Luc. 12. *Iudicium Domini in his qui per ignorantiam peccant, manifestum est, cum dicit: Qui nescit, & non fecit, dignè plagis vapulabit paucis. Vbiq; tamen digna gesta pœnitentiæ spem præsumat.*

Interrogatio. *Si quis cogitauit tantum facere & non fecerit, & ipse mendax iudicandus est?*

Responsio. *Si secundum mandatum est, quod cogitauit vt faceret, non solum vt mendax, sed vt contemptor à Domino condemnatur.*

Interrogatio. *Si quis præuentus fuerit, vt deffiniat agere aliquid eorum quæ non placent Deo, quod oportet magis irritum reuocare quod male fuerat diffinitum: an timore eo, ne mendax sit, implere peccatum?*

Responsio. 1. Cor. 3. Ioan. 5. Ioan. 14. Ioan. 6. *Quum dicat Apostolus: Nunquid ex nobisipsis idonei sumus cogitare aliquid quasi ex nobis? Et Dominus nihilominus: Quia non possum à meipso facere quicquam, Et iterum. Verba quæ ego loquor vobis à me ipso non loquor. Et in alio loco: Descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me, patris. Pœnitentiam debet agere primum: quia aliquid temere diffiniuit quodcunq; fuerit quod diffinitum est: ne ipsa quidem bona propria authoritate facere oportet: multo autem magis ea, quæ non placent Deo statuere non licet. Quia oportet irrita reuocare, quæcunque ex præsumptione contra mandatum Dei statuuntur.* Ioan. 13 *Manifestè ostenditur in Apostolo Petro, qui temere quidem statuerat & dixerat: Non lauabis mihi pedes in æternum. Audiuit autem à Domino diffinita sententia: Quia si non lauero tibi pedes, non habebis partem mecum. Statim vero mutauit diffinitionem suam, & ait: Domine, non tantum pedes meos sed & manus & caput.*

CAPVT LXXXVIII.

De Rerum distributione *&* dispensatione.

Interrogatio. Luc. 6. Matt. 5. Si is cui commissa est dispensatio eorum, quæ Domino offeruntur, necessitatem habet implere mandatum illud, quod dicit: Omni petenti te da: & eum qui vult mutuum à te sumere, non auertes?

Responsio. Matt. 19. Luc. 12. Hoc quod dictum est: Omni petenti da, & voluntatem mutuari abs te, non auertes: quasi tentationis habet locum, sicut ex consequentibus demonstratur. Propter malos enim præceptum est non principaliter, sed quod in necessitate fieri debeat Principale enim præceptum Domini est: Vende omnia bona tua, & da pauperibus. Et iterum: Vēdite bona vestra, & facite misericordiā. Matt. 25. Quod ergo aliis delegatum est vel deputatum in alios deferri, non est absq; discrimine, Domino dicente: Quia non sum missus, nisi ad oues perditas domus Israel: & quia non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. Sed & de te ipso debes iudicare quod iustum est.

Interrogatio. Quod si Frater nihil habens proprium, petat ab aliquo hoc ipsum, quod vestitus est quid debet facere, maximè si nudus est ille qui petit?

Respõsio. 1. Cor. 7. Siue nudus siue malus, id est siue necessitatem patitur siue fallit, siue quid aliud est, semel dictum est, quia dare vel accipere non est omnium, sed solius illius cui commissum est istud officium. Qui vtique cum omni prouidentia & cautela huiuscemodi dispensationem debet implere, vt possit vnusquisque in eo quod vocatus est permanere.

CAPVT LXXXIX.

De Fide sine Charitate *quomodo habeatur, & de quibusdam aliis breuiter.*

Interrogatio. 1. Cor. 13. *Quomodo potest quis sine charitate tantam fidem habere, vt Montes transferat, aut substantiam suam diuidat, & corpus suum tradat vt ardeat?*

Responsio. Matth. 23. Matth. 7. *Si memores sumus Domini dicentis: Faciunt enim omnia vt videantur ab hominibus: sed & illud illis dicentibus quid respondit: Domine, nonne in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in tuo nomine virtutes multas fecimus, cum ait eos: Nescio vos vnde sitis. Non quia mentiti sunt, sed quia Dei gratia abusi sunt ad proprias voluntates: quod vtiq; alienum est à charitate Dei. Si ergo horum meminerimus, facilè aduertimus quæ dicta sunt.* Quare gratiam & dona Dei etiam indigni accipiāt. Matt. 5. Phil. 1. *Quod autem gratiam Dei vel donum etiam indigni accipiant, non est nouum aut mirum: Deus enim & in tempore hoc benignitatis & patientiæ etiam solem oriri iubet super bonos & malos interdum autem etiam ad profectum eorum qui adhuc infideles sunt. & gloria eius multiplicatur, secundum quod dicit Apostolus: Quia quidam per inuidiam & contentionem, quidam autem propter bonam voluntatem Christum annunciant: & addidit dicens, Veruntamen omnino siue occasione siue voluntate Christus annuncietur, in hoc ego gaudeo.* Ibidem.

Interrogatio. Matth. 25. *Quis dicitur abscondere talentum, & propterea condemnatur.*

Responsio. *Quicunq; gratiam Dei detinet: & assumit in suis vsibus, & non ad eorum vtilitatem: iste tanquam de occultati talenti crimine condemnatur.* Quis talentum abscondat.

Interrogatio. *Quid est immunditia & impudicitia.*

Respõsio. *Immūditia quid est, lex ostēdit. Hoc enim nominis vsus super his, qui inuiti naturalē necessitatem vte-*

Immūditia & impudicitia differūt. tē vtebātur, sicut homines pati consueuerunt. Impudicitia verò mihi videtur esse, quum quis naturalem libidinis motum, impudentius & inuerecundius concitat & inuitat.

Respōsio. Ætatis ratio hābenda in corripiendo. Hoc sit in iudicio positum eorum qui præsunt, vel quanto tempore, vel qualimodo corrigi debeat: quia & ætas, & eruditio multam facit differentiam.

CAPVT XC.

De Furore & Indignatione, & de bono Affectu corripiendi.

Interrogatio. Quid est proprium fauoris? & quid est proprium indignationis iustæ? & quomodo aliquoties quasi ab indignatione incipientes, inuenimur decidere in furorem?

Respōsio. Furoris quidem proprium est, incitatio animæ, mala meditantis aduersum eum, qui se concitat & irritat. Indignationis verò iustæ est, peccantem corripere, eo affectu vel proposito, quo auertimus à peccatis, & quod displicet nobis, quod non rectè gestum est. Quod autem interdum à bono incipiens anima decidit in malum, nihil mirum est: multa etenim inuenies huiuscemodi, propter quod reminiscere sanctæ scripturæ, dicentis: Iuxta iter scandalum posuerunt mihi. Psal. 138. Et iterum: Nisi enim quis legitimè certauerit, non coronabitur. 2.Tim.2 Et ideo in omnibus obseruanda est rerum varietas, mens, vita, tempus, & ordo: quia ex aliqua horum causa accidit, vt, quod vid tur bonum, id inueniatur malum.

Interrogatio. Ex quibus fructibus probari debet is, qui ex affectu arguit Fratrem peccantem?

Respōsio. Signa boni affectus corripientis. Primò omnium, ex eo quod præcipuum est, si cum misericordia rem gerit: & est in eo quod dicit Apostolus: Quia si patitur vnum membrum compatiuntur omnia membra. 1 Cor.12. Vel illud: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? 2.Cor.11 Tum deinde si in omni peccato similiter affligitur & contristatur erga omnes, qui peccant. Vel si in se delinquat aliquis, vel in alium, similiter contristatur & luget: etsi arguens, obseruabit illam Regulam quam Dominus posuit: Matt.18 id est, vt vel inter se, vel ipsum solum. uel in alio vno aut duobus adhibendis. Super omnia autem si obseruat quod dixit Apostolus, hoc est, cum omni patientia. 2.Tim.3

Interrogatio. Si oportet, qui ingrediuntur ad Fratres, statim artificia discere?

Respōsio. Qui præest, probet.

Interrogatio. Si quis non ex desiderio corrigendi Fratres, arguat eum qui delinquit, sed sua vitia explendi gratia: quomodo oportet & hunc corrigi, si post multam commonitionem in eisdem permanet?

Respōsio. Iste velut suis commodis prospiciens, & primatus desiderans notetur: & emendationis ei modus ex institutionum disciplinis intimetur. Quòd si permanserit in obstinatione, manifesta est eorum sententia, qui non pœnitent pro delicto.

Interrogatio. Qualibus correptionibus vti oportet inter Fratres ad emendationem eorum qui delinquunt?

CAPVT XCI.

De Occasionibus, quibus ex nobis ad nos decipiendos abutitur Inimicus.

Interrogatio. Si in omni peccato suo secundum cogitationem, siue secundum verbum, siue secundum actum, satan in causa conueniat dici?

Respōsio. Nihil in nobis ex se potest inimicus. Generaliter arbitror, quòd satan ipse per semetipsum causa peccati existere nulli potest: sed motibus animi nostri, siue naturalibus siue etiam ex vitio conceptis, abutitur ad volunt item malitiæ suæ: & nostris motibus non, si fortè non vigilamus tradit in hoc, quod ipsi gratum est, id est in peccatum. Naturalibus ergo motibus nostris abutitur: sicut illud, quod in Domino facere conatus est, quum sensisset eum esurire, & ait ad eum: Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant. Matth. 4. Luc.22. Motibus autem ex vitio conquisitis abutitur, sicut fecit in Iudam: quoniam quem cupidum vidit, & auaritiæ morbo ægrotantem, abusus hoc vitio, vsque ad proditionis Domini ruinam, ob triginta argenteorum lucrum eum pertraxit. Quia autem mala ex nobis oriuntur, manifestè ostendit Dominus, dicens: Quia de corde malo procedunt cogitationes malæ, & reliqua. Mala ex nobis. Matth. 15. Hoc autem accidit his, qui per negligentiam inculta & squalentia naturalium in se bonorum semina relinquunt: sicut ait Salomon: Quia sicut agricultura, ita vir insipiens: & sicut vinea, ita homo cui deest prudentia: & sic relinquens eam fiet deserta, & ascendēt in ea spina, & erit derelicta. Prou. 24. Huic ergo animæ quæ ex huiuscemodi negligentia squaluerit, & in desertum venerit, consequens est suscipere illam sententiam, quæ dicit: Spina & tribuli orientur in ea, Gen.3. & pati illud, quod scriptum est: Exspectaui vt faceret vuas, & fecit labruscas. Isa.5. De qua dixit: Plantaui vineam soreth. Et tunc meritò dicitur ad eam, quod dictum est per seruum Domini Hieremiam, à Domino dicente: Ego plantaui te vineam fructiferam totam veracem: quomodo conuersa es in amaritudinem vitis alienæ? Iere.2.

CAPVT XCII.

De his qui de Secularibus Negociis ad Conuersionem veniunt.

" Interrogatio. Si quis relinquens fiscalia debita, intret ad Fratres, & parentes eius pro ipso exigantur & tribulentur: si non affert hoc culpam aliquam vel his qui eum susceperunt, vel ipsi illi qui ita gerit?

" Responsio. Dom. noster I. Chr. his, qui eū interrogauerunt, si licet censum dari Cæsari, aut non:

Responsio. *Hujuceſmodi quidẽ compunctio ex Dei dono venit, ad prouocandum deſiderium, vt guſtans anima, hujuſcemodi cõpunctione vel dolore prouocetur, & invitetur ad imitandum ſimilem gratiã. Oſtenditur enim, quia ſi datur etiam non ſatis agentibus: quanto magis dabitur & hiis: qui deſiderant & laborant ſemper eſſe in compunctione timoris Dei: & vt ſint inexcuſabiles, qui per negligentiam gratiam iſtam perdũt.* Quare non ſemper obtineamus quod poſtulamus. *Quod verò aliquoties compellimus noſmetipſos, & nõ poſſumus obtinere: indicatur ex hoc, quod in alio tẽpore multum neglegimus. Non enim poſſibile eſt, vt is qui nec meditationibus divinis ſeipſum jugiter exerceat ſubitò veniat ad orationem, & continuò obtineat quod requirat. Sed & oſtenditur per hoc & hujuſcemodi, animam aliis vitiis vel paßionibus pregrauari, quorum dominatione ad ea quæ vult habere, impeditur: ſecũdum illud quod Apoſtolus tractat, dicens:* Rom. 8 *Quoniam ego carnalis ſum, venundatus ſub peccato. Non enim quod volo, hoc ago, ſed quod odi, hoc facio. Et iterum: Nunc autẽ jam ego non operor illud, ſed quod habitat in me, peccatũ. Quod & ipſum permittit nobis Deus pro noſtra vtilitate provenire, vt per hanc ipſam, quã contra voluntatem anima patitur, cõtrarietatem, corrigatur aliquando: & conuertatur aliquando ad eum qui reuelet eã ab oneribus ſuis, & cognoſcat tãdem ſemetipſum, ac reſpiciat, & intelligat quod in laqueis Diaboli capta detinetur. In quos quidem ſua ſponte decidit, ſed jam quaſi captiua, non quod vult, agit, ſed quod odit, illud facit. Sed* Rom. 7. *ſi conuertatur ad Dominum, qui liberet eam de corpore mortis hujus, ſtatim inveniet miſericordiam, ſi tamen integrè ex toto corde pœniteat.*

CAPVT LXV.

De Dono Spiritus ſancti, *& qui ſint* Pauperes Spiritu.

Interrogatio. Quomodo quis dignus efficitur particeps ſpiritus ſancti, Abba?

Reſponſio. Ioan. 14. Dominus noſter Ieſus Chriſtus docuit nos, dicens: Si diligitis me, mãdata mea ſeruate. Et ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, ſpiritum veritatis, quem hic Mundus non poteſt accipere. Donec ergò non ſeruamus mandata Domini, nec ſumus tales, vt & ipſe de nobis teſtimonium Ioan. 15. ferat, dicens, quia non eſtis de hoc Mundo, ſpiritus ſancti participium habere non poſſumus.

Interrogatio. Qui ſunt pauperes ſpiritu?

Reſponſio. Ioan. 6. Domino dicente aliquando quidem, Quia verba quæ ego locutus ſum vobis, ſpiritus & vita ſunt: aliquando verò: Quia ſpiritus ſanctus ipſe vos docebit & commonebit Ioan. 16. quæ dixi vobis. Non enim loquetur à ſemetipſo, ſed quęcunq; audiet, hęc loquetur. Qui ſint pauperes ſpiritu. Iſti ſunt pauperes ſpiritu, qui non alia cauſa pauperes ſunt niſi propter doctrinã Domini, dicentis: Vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Matt. 17. Luc. 6. Et ſi autem etiam quis quacunq; ex cauſa impoſitam ſibi paupertatem ſecundum voluntatem Domini diſpẽſet & ſuffert, ſicut ille Lazarus, etiam iſte à beatitudine nõ erit alienus, dicente Domino: Matt. 6. Nolite ſoliciti eſſe quid manducetis, vel quid bibatis, vel quid induamini.

CAPVT LXVI.

De tempore & modo adimplendi Mandata.

Interrogatio. Vſque ad quem eſt obſeruatio mandati? vel quomodo adimpleri poteſt?

Reſponſio. Mandati quidem obſeruatio, eſt vſq; ad mortẽ: adimpleri verò poteſt per hoc, quod habet vnuſquiſq; deſiderium & amorẽ Dei. Dominus autem cum excluſiſſet ſolicitudinem ſeculi, conjunxit ſtatim promiſſionis ſpem, dicens: Scit enim Pater veſter, quia Luc. 12. his indigetis. Sed & Apoſtolus dixit, quia 2. Cor. 1. nos ipſi in nobis reſponſum mortis habuimus, vt non ſimus fidentes in nobis, ſed in Domino qui ſuſcitat mortuos. Quomodo mori quotidie debeamus. Secundum ergo propoſitum noſtrum & animæ præparationem, quotidie moritur, voluntate autem Domini reſeruamur. Propter quod & Apoſtolus cum omni fiducia dicebat: vt 2. Cor. 6. morientes, & ecce viuimus. Iuuat autem hujuſcemodi propoſitum etiam circa mandatum Domini, ardens animus & deſiderium inſatiabile: quo qui conſtringitur, non habebit ocium nec tempus occupari erga corporales vſus vel actus.

CAPVT LXVII.

De Labore manuum, *ſi fieri oporteat.*

Interrogatio. *Si ergo neque ſolicitudinem habere oportet de neceſſariis vſibus ad vitam, & aliud præceptum eſt Domini dicentis: Operamini non cibum qui* Ioan. 6. *perit, ſuperfluum eſt manibus operari?*

Reſponſio. *Ipſe Dominus in Euangelio præceptum ſuum explicauit. Nã ibi ipſe quidem dixit, non oportere quæri aliud ad vitam, cum dicit.* Matt. 6. *Nolite quærere quid manducetis aut quid bibatis: hæc omnia gẽtes inquirunt: & addidit: Quærite autem Regnũ Dei & juſtitiã eius. Et quomodo oporteat quæri, indicauit. Cum enim dixiſſet, nolite operari cibũ* Cap. 6. *qui perit: addidit, ſed eum qui permanet in vitã æternam. Et hoc quid eſſet, oſtendit in alio loco, dicens: Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius qui me miſit, patris.* Ioan. 4. *Voluntas autem patris eſt, eſurientibus cibum dare, ſitientibus potum, nudos cooperire, & cætera hujuſcemodi: tum deinde neceſſarium eſt & Apoſtolum imitari dicentem: omnia oſtendi vobis, quia laborantes oportet ſuſcipere infirmos.* Act. 20. *Et cum iterum docet: Magis autem laboret vnuſquiſque manibus ſuis operans*

operans quod bonum est, vt possit impertiri necessitatem patientibus. Cum verò hæc ita nobis vel Dominus in Euangelio, vel Apostolus tradat, manifestum est quidem, quia pro nobis quidem soliciti esse nō debemus, neq; laborare: propter autem mandatum Domini, & propter necessitatem proximorū soliciti esse debemus, & operari attentius: & maximè, quia Dominus in seipsum recipit ea quæ in servos ejus fecerimus, & Regnum Cælorum pro hujusmodi promittit obsequijs.

Ephes. 4 Quare anxie manibus laborare. Matt. 10 Matt. 25

CAPVT LXVIII.

De Cogitationibus, *& vaga mentis judicio.*

Interrogatio. *Si quis in corde cogitat de cibis, tum deinde notet seipsum & arguat: si & hic, quasi cogitans talibus, judicandus sit?*

Responsio. *Siquidem non id temporis est, quo naturaliter requirere cibos famis necessitate cōmonetur: manifestum est id esse vaga mentis indicium, & animæ erga præsentia affectum gerentis erga voluntatem Dei desidis & remissæ, proximam tamen habens misericordiam Dei: & pro hoc ipso quod seipsum arguit & notauit, nota criminis exuitur: si tamen servet dē cætero cogitationum lapsus, memor Dominici sermonis, quo dixit: Ecce sanus factus es: jam noli peccare, ne quid tibi deterius fiat. Si autem id temporis sit, quo naturaliter de cibis appetendis admonemur: mens autem in melioribus occupata, inferiora spernit & despicit: non ratio ciborum notabilis, sed contemptus, laudabilis invenitur.*

Ioan. 5.

CAPVT LXIX.

De mensura vel modo Vestimentum, Vocis, Laboris, & Condemnationis.

Interrogatio. „ Sicilicet post nocturnam tunicam habe-
„ re & alteram vel cilicium, vel aliam quam-
„ libet?

Responsio. „ Cilicij quidem vsus habet proprium tē-
„ pus. Non enim propter vsus corporis; sed
„ propter afflictionem ejus inuentum est hu-
„ jusmodi indumentum, & propter humilita-
Cilicij visus. „ tem animæ. Quum autem duas tunicas ha-
„ bere prohibuit sermo diuinus, quomodo
Matt. 10. „ potest hoc suscipi, nisi ad eos vsus, de qui-
„ bus supra diximus.

Interrogatio. „ Si licet ei qui ministrat maiori voce, id
„ est cum clamore, loqui?

Responsio. „ Vocis mensuram diffiniuit audiendi mo-
„ dus. Si ergo breuior fuerit & compressior
„ vox quàm res poscit: super est vt murmur
„ potius vel susurratio videatur quàm sermo.
„ Si verò major sit quàm requirit, cum possit
„ audire ille cui loquimur, etiamsi leuius lo-
„ quamur: hæc jam non erit vox sed clamor,
„ quod est notabile: nisi fortè grauior sit audi-
„ tus ejus cui loquimur, & necessitas nos co-
„ gat ad clamandum. Propterea enim & de
„ Domino scriptum est: Quia Iesus, inquit E- Ioan. 10.
„ uangelista, clamabat dicens: Si quis credit
„ in me, non in me credit, sed in eum qui me
„ misit. Clamare autem dicitur de his quorū
„ interior auditus, surdus erat & obduratus.

Interrogatio. „ Si quis die suo, quo ministrat in coquina,
„ supra vires laborauit, ita vt impediatur, &
„ non possit reliquis diebus exercere offi-
„ cium suum: si oportet imperari ei etiam hu-
„ juscemodi opus?

Responsio. Cura prælati in iniungendis officijs. „ Iam supra diximus, quia is cui injūcta est
„ operum cura, & qui præest consíderantius
„ observare debet vniuscujusq; vires vel pos-
„ sibilitatem: & prout quis aptus est, ita etiam
„ opus injungere, ne audiat & ipse quod scri-
„ ptum est: Qui fingit laborem in præcepta. Psal. 93.
„ Ille tamen cui injungitur, contradicere non
„ debet: quia obedientia vsque ad mortem Rom. 8.
„ seruanda est.

Interrogatio. „ Si quis condemnatus est, vt eulogiam
„ non accipiat: & dixerit, quia si non accepe-
„ ro eulogiam, non manducabo: si debemus
„ eum audire, Pater?

Responsio. „ Si quidem tanti modi est culpa, pro qua
„ condemnatus est, vt dignum sit ei cibum e-
„ tiam vetare, probet ille qui præest. Si autem
„ à sola benedictione suspensus est aliquis, &
„ indulgetur ei cibus: condemnatus & inobe-
„ diens est, etiam in hoc contentiosi notam
„ suscipere debet & cognoscere, quia per hoc
„ non curat culpam, sed auget delictum suum.

CAPVT LXX.

De fide & deuotione habenda in sumptione S. EVCHARISTIÆ.

Interrogatio. *Quali timore vel fide, vel affectu percipere debemus corporis & sanguinis Christi gratiā, Pater?*

Responsio. *Timorē quidē docet nos Apostolus dicens: Qui manducat & bibit indignè judicium sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini. Fidē verò edocet nos sermo Domini dicentis: Hoc est corpus meum, quod pro multis datur: hoc facite in meam commemorationem. Et iterum sermo Iohannis dicentis: Quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis: & vidimus gloriam ejus, gloriam quasi vnigeniti à patre, plenum gratia & veritate. Sed & Apostolus scribens: Qui cum in forma Dei esset non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam serui accipiens: in similitudinem hominum factus, & habitu inventus vt homo, humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis. Cum ergo fidem habet his dictis, & considerat magnificentiam gloriæ ipsius, & admiratur nimietatem humilitatis, quomodo talis & tantus obediens fuit patri vsque ad mortem pro nostra vita: puto quia possit provocari anima ad effectum & ipsius*

1 Cor. 11. Matt. 26. Ioan. 1. Phil. 2.

Dei

Rom. 8. *Dei Patris, qui vnico filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, & ad amorem vnigeniti eius eo amplius provocabitur, quo eum videat mortem turpissimam pro nostra redemptione tolerasse, sicut & Apostolus de eo dicebat: Quia charitas Dei constringit nos judicantes hoc, quod si vnus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt: & pro omnibus mortuus est, vt qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est & resurrexit. Talem ergo affectum & fidem præparare debet in animo suo, qui de pane & de calice participat.*

CAPVT LXXI.

De bono-Thesauro; *De* Taciturnitate, *vel* Silentio.

Interrogatio. *Quis est bonus thesaurus, & quis est malus thesaurus, Abba?*

Responsio. Luc. 6. *Prudentia quidem & sensus qui in Christo est, & virtus animi, quæ ad gloriã Dei pertinet, thesaurus est bonus: prudentia autem & sensus malitiæ, & in his sapere quæ Deus fieri non vult, thesaurus est malus, ex quibus proferunt secundum Dei vocem suo quoq; tempore vtriq; fructus vel mali vel boni, in operibus & verbis.*

Interrogatio. *Si bonum est penitus tacere, Pater?*

Responsio. Amos 5. Ps. 38. *Silentium & taciturnitas tunc bonum est, cum vel ad personas vel ad tempus aptatur, sicut à sacra scriptura docemur, quæ dicit aliquando quidem: Qui intelligit, tunc tempore tacebit, quia tempus malum est. Aliquando autem, posui ori meo custodiam dum consisteret peccator aduersum me: obmutui & humiliatus sum, & silui à bonis.* 1. Cor. 14 *Et alibi: Quod si alij sedenti revelatum fuerit prior taceat. Et iterum: Mulieres uestræ in Ecclesiis taceant. Sed & alio tempore his, qui incontinentem linguam habent, dicitur: Omnis sermo malus de ore vestro non procedat: sed si quis bonus, ad ædificationem fidei catholicæ. Necessaria verò taciturnitas, vsq; quo vitia, si qua illa sunt, linguæ vel sermonum temeritas resecetur, & discat opportunè & in tempore vtiliter loqui: vt, sicut scriptum est, sermo eorum sale conditus sit, vt det gratiam audientibus.* (Ephes. 4. Taciturnitas quatenus necessaria. Coloss. 3.)

Interrogatio. *Si oportet tempore orationum vel Psalmorum loqui aliquem in domo, Abba?*

Responsio. *Præter eos, qui ministerij solicitudinem gerunt, vel eos quibus disciplinæ cura commissa est, vel dispensationis operum: qui & ipsi ita considerantius agere debent, vt quantum necessitas exigit hoc solum loquantur, & hoc ipsum cum quiete & honestè, ne interturbent aut offendiculum faciant: cæteris cunctis silentium habere convenit. Prophetis in Ecclesia docentibus Apostolus dicit:* 1. Cor. 14 *Quia si alij sedenti revelatum fuerit, prior taceat, quanto magis in tempore Psalmorum vel orationum tacere & silentium agere cunctis convenit, nisi quem fortè (vt superius diximus) communis providentiæ causa aliquid proloqui cogit.*

CAPVT LXXII.

De Timore *& de* Via-lata, *&* Porta-angusta.

„ Quando possumus timere judicium Dei? „ Interrogatio.
„ Naturaliter expectatio omnis mali timorem incutit. Ita namq; bestiæ timentur, & principes scientes imminere in his aliquid quod ad vitę exitum pertineat. Si ergo credamus, quia veræ sunt communicationes futuri judicij Dei, & recordemur futuri illius examinis Tribunal, timebimus judicia Dei nostri. „ Responsio. Quomodo excitemur ad timorem Dei.

„ Quomodo lata est & spatiosa via, quæ ducit ad mortem? „ Interrogatio. Matt. 7.
„ Dominus pro multa clementia sua, & nominibus & verbis his vtitur, quibus possit nobis in notitiam adducere dogmata vitæ. Sicut ergo qui ambulant in via, si à recto declinant itinere quod certis lineis & manifesto calle concluditur, spatia multa & vaga incedunt: ita & is qui incesserit de via, quæ ducit ad Regnum cœlorum, multam latitudinem erroris incurrit: per quod ad perditionem pervenitur. „ Responsio. Similitudo.

„ Quomodo angusta porta & arcta via est, quæ ducit ad vitam? „ Interrogatio. Matt. 7.
„ Et hic similiter angustum & arctum hoc indicat, quia via hæc, id est vita nostra angustatur & coarctatur in tribulationibus. Constringimur enim ex vtráque parte nos qui iter agimus, ne prorsus inde ad aliud declinemus. Periculum est enim in vtramlibet partem declinare: sicut in exigui pontis transitu, vbi ex vtraque parte eum qui pontem declinauit cuncti fluminis vnda rapiat & auferat. Propterea ergò scriptum est: Non declinauimus in dextram neque in sinistram. Et Dauid: Iuxta semitam scandalum posuerunt mihi. „ Responsio. Num. 20. Ps. 139.

CAPVT LXXIII.

De Auaritia, *&* conuenienti Ornatu, *& alijs quibusdam: videlicet quid sit* agere Perperam, *& de* inani Gloria.

Auaritia vsq; ad quē modũ diffinitur, Pater? Interrogatio.

Quum transgressus quis fuerit modum legis statutum. Quod designatur secundùm quidem Vetus Testamentum in eos qui plus se diligunt: qui vel plus in pecunia in necessarijs de se sit solicitus quàm de proximo. Scriptum est enim Diliges proximum tuum sicut teipsum. Secundùm Evangelium verò, si quis plus solicitus sit, quàm de præsenti die, sui videlicet causa vel corporis, iste sine dubio audiet: Stulte, hoc nocte ani- Responsio. Leuit. 19. Luc. 12.

" & animam tuam repetent abs te: & quæ præparasti cujus erunt? Quibus addidit Dominus, dicens. Ita erit & ei qui sibi thesaurizat, & non est in Deum diues.

Interrogatio. Quid est, perperam agere?

Responsio. Quicquid non propter vsus necessarios, sed vel decoris causa, vel ornatus alicuius fit, hoc est, perperam agere.

Interrogatio. Quid ergo, quod ab Apostolo dicitur, habitus ornatus?

Responsio. Is qui secundum propositū vniuscuiusque vsus honestus est, vel secundum locū, vel secundum tempus, vel secundum personam. Non enim vsus hominum idem esse potest in tempore hyemis, & in tempore æstatis: neque idem habitus est operantis, & quiescentis: nec militis idem est, nec priuati, neque Viri idem, qui Mulieris.

Interrogatio. In vilius quoq; vestimentorum quid peccet. Si quis preciosas vestes abiiciat, ipsa autem induměta viliora quibus vtitur, vel calceamenta, ita compositè vtatur, vt studeat decorem inde aliquem capere, si peccat? aut vitio aliquo id facere putandus est?

Responsio. Qui vult per decorem habitus, placere hominibus, manifestū est, eum huius vitij ægritudine laborare, id est, hominibus placēdi: & certum est mentē ejus à Deo longius euagari. Sed & hoc ipsum est vitium, perperam agere quum indumentis vel calceamentis non vsus causa vtitur, sed decoris.

Interrogatio. Quid est rhaca?

Responsio. Prouincialis, id est, gentis illius sermo velut cōuicij leuioris: quod domesticis, vel his quorum fiduciam quis geri dici solet.

Rhaca quid. Interrogatio. Gal. 6. Eph. 4. Quid dicit Apostolus, Non efficiamur inanis gloriæ cupidi. Et iterum: Non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes? Quis est inanis gloriæ cupidus? & quis hominibus placens?

Responsio. Puto quòd inanis gloriæ cupidus est, qui propter gloriā seculi, id est, propter eos qui vidēt vel audiūt aliquid de eis, quo vel laudare possint, vel admirari, facit aliquid vel dicit. Hominibus autem vel placēs est, quia ad voluntatē alicujus hominis, vt placeat ei, facit aliquid & dicit, etiam si indignum sit & injuriosum hoc ipsum, quod facit.

CAPVT LXXIV.

De inquinamento Carnis & Spiritus, & Cordis munditia.

Interrogatio. Quid est inquinamentū carnis, & inquinamentum spiritus: & quomodo ab his mūdari possumus? & quid est sanctificatio, & quomodo possumus eam obtinere?

Responsio. Inquinamentū carnis est, commisceri his qui illicita & nefanda cōmittunt. Spiritus autem inquinamentū est, quum indifferēter habemus commisceri eis, qui de fide impiè sentiunt. Emūdamur autem ab his, quū implemus illud, quod Apostolus dixit, Cum hujusmodi nec cibum sumere, & quæcunq; similia statuit: vel certè, quum illud patimur in corde nostro, quod ait Dauid: Tristia tenuit me pro peccatoribus derelinquentib⁹ legem tuam. Vel quum ostēderimus talem nostram tristitiam, qualem Corinthij ostēderunt, quum obiurgarētur à Paulo, quū erga eum qui peccauerat, indiscretè egissent, quum dicit: In omnibus exhibuistis vos incōtaminatos esse negotio. Sāctificatio autē est, adhærere Deo ex integro: & sine aliqua prætermissione, in omni tempore solicitum esse, & studiū gerere placere ei, quoniā neq; pollutū aliquid in donis Dei offerri potest: alioquin & sacrilegum erit, & impium. 1. Cor. 5. Psal. 118. 2. Cor. 7. Sanctificatio nostra quæ sit.

Interrogatio. Quis est mundo corde?

Responsio. Qui seipsum reprehendit, vel præuaricatus non sit mandatum Domini, vel contempserit vel neglexerit.

CAPVT LXXV.

De Peccato odio habendo, & Mandatis DEI diligendis.

Interrogatio. Quomodo potest aliquis odium habere aduersus peccatum?

Responsio. Propter se ipsa nobis displicere debent peccata. Si semper ex his, quę finem habent tristē vel infestum, odium nascitur hominibus aduersum illos, qui causę sibi hujuscemodi negotij extiterint. Si quis ergo certus sit, quātum & qualium malorum nobis fiunt peccata, spontè & sine vlla comminatione ex intimo affectu odium ei aduersum ea nascitur, sicut ostendit ille, qui dicebat: iniquitatem odio habui, & abominatus sum: legem autem tuam dilexi Domine. Psalm. 118.

Interrogatio. Quomodo potest aliquis ex animo & affectu facere mandata Dei.

Responsio. Fides & spes dilectionē & desiderium mandatorū Dei nobis inserūt. Ioā 12. Naturaliter delectamur in his quæ bona sunt & prosunt. Si ergò credimus de his, quę promissa sunt, ex eo ipsa quia speramus: inferetur animę nostrę affectus & desiderium ad explenda ea, à quibus id consequi possumus, quod desideramus. Si quis ergò odium habuerit, & execratus fuerit iniquitatem, & emundauerit se ab omni peccato, ex quo sicut corpus à languore delectationem non habet cibi, ita & anima detenta peccati morbo, non habet desiderium erga mandatum Dei. Si recordetur, quia mandatū Dei, vita æterna est: & omnibus, qui custodiunt istud, permanet adimpletio promissionum: potest per hæc nasci animæ affectus ille qui dicit: Iudicia Dei vera, justificata in semetipsa. Desiderabilia super aurum & lapidem preciosum multum: & dulciora super mel & fauum. Nam & seruus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa nimis. Psalm. 118.

CAPVT LXXVI.

De Mensura Charitatis, *quomodo habeatur: Et de Indiciis, quibus cognoscimus nos Deum vel proximum diligere.*

Interrogatio. Quæ est mensura in charitate Dei?

Responsio. Vt supra vires extendat quis animam suam ad voluntatem Dei, proficiens & desiderans ea, quæ ad gloriam Dei pertinent.

Interrogatio. Quomodo quis obtineat, vt possit habere in se charitatem Dei?

Responsio. Bruta benefactores suos cognoscunt. Esa. 1. Si grati & fideles existimamus erga beneficia ejus, quod in mutis animalibus facere videmus: nam & canes interdum diligunt eos, qui cibũ eis præbent. Sed & Esaias propheta hoc dicit, quũ arguit ingratã gentẽ, & dicit ex persona Domini: Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Agnouit bos possessorẽ suum, & asinus præsepe Domini sui. Israel autem me non cognouit, & populus meus me nõ intellexit. Si enim boui & asino, pro eo beneficio quod pascũtur, dilectio spontanea nascitur erga Pastorẽ: ita nos etiam si gratanter & fideliter beneficia Dei suscipiamus, sine dubio diligemus beneficiorum Præbitorem Deum, & absque vlla doctrina, naturali quodam instinctu, in ejus concitamur affectum, si tamen sanitas nostræ animæ præsto sit.

Interrogatio. Quę sunt indicia, in nobis esse charitatem Dei?

Responsio. Ioã 14. Quæ Dominus docuit, dicens: Si diligetis me, mandata mea seruate.

Interrogatio. Quid est, seipsum diligere? vel quomodo vitium suum agnoscit, qui seipsum diligit.

Responsio. Ioan 12. Multa abusiue dicuntur, sicut & illud: Qui amat animam suam, perdet eam, & qui odit animam suam in hoc Mundo, in vitam æternã custodit eam. Philautus ergo Græcè dicitur, qui seipsum diligit. Intelligi autem potest, qui talis est, hoc modo: si ea quæ facit, pro semetipso facit: etiam si videatur secundum mandatũ Dei esse quæ facit. Qui enim pro sua requie patitur deesse aliquid necessitati, vel sibi, vel Fratri, siue eorũ quæ ad animã necessaria sunt, siue ad corpus: hic manifestè Philautus est, id est seipsum diligẽs depræhẽditur: cujus vitij finis, interitus.

Interrogatio. Quomodo apparet, qui diligit Fratrem secundùm mandatum Domini? & quomodo arguitur, qui non diligit?

Responsio. Charitatis signa præcipua. Charitatis duo ista præcipua signa sunt, quum tristamur & grauiter ferimus in his, in quibus læditur ille quem diligimus: & quum vel satagimus, vt non fiant: vel gaudemus, si prouenerunt aliqua, in quibus vtilitas vel profectus est ejus qui diligitur. Beatus ergo est, qui luget super eum, qui delinquit, cujus videt vitę imminere periculum: & gaudet pro eo qui proficit, & suũ lucrũ deputat profect⁹ proximi sui. Si patitur vnum membrum, compatiũtur omnia mẽbra: quod vtique secũdum rationem charitatis Christi, dicebat: & si glorificatur vnum membrum: congaudẽt omnia membra. Qui autem hunc habet affectum erga Fratrem, certum est, quòd secũdum charitatem Dei diligit proximum suum. *1. Cor. 12.*

CAPVT LXXVII.

De INIMICIS diligendis.

Interrogatio. *Qui sunt inimici, quos diligere jubemur? & quomodo diligimus inimicos nostros, præstantes eis beneficia tantummodo, aut etiam affectum exhibentes? si hoc possibile est fieri?*

Responsio. *Inimici proprium est, lædere & insidiari: & ideo õnis qui quoquomodo lædit aliquẽ, inimicus dicitur, maximè autem qui peccant. Isti enim quod in se est, lædunt diuersis modis & insidiantur vel his qui se vident, vel his qui simul viuunt. Et quoniam ex corpore & anima constat homo, secundùm animam quidem diligimus, arguentes, commonentes, & omni modo ad conuersationem eos prouocantes: secundùm corpus verò præstemus eis beneficia & misericordiam: & si indigent, victum: quoniam nemo dubitat, quoniam charitas in affectu stat. Quod autem possibile sit, docuit Dominus per charitatem Dei patris, & per suam obedientiam vsq; ad mortem: quam vtiq; pro inimicis adhuc & impiis nobis sustinuit, sicut & Apostolus testatur, dicens: Commendat autem Deus suam charitatem in nobis, quoniam cùm adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Sed & nos adhuc ipse cohortatur, dicens: Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi: & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit seipsum pro nobis hostiam & oblationem Deo. Nunquam autem præciperet hoc justus & clemens Deus, nisi vtiq; etiam possibilitatem nobis donasset. Inesse enim hoc nostra naturæ dignoscitur, quum etiam bestiis & animalibus erga eos, qui beneficij aliquid præstiterint, inest naturalis affectus. Quis autem tantum beneficij amicis suis præstat quantum nobis inimicus noster? quum nobis causa beatitudinis efficiatur illius, de quo Dominus dicit: Beati estis, quum persequuntur vos & exprobrant, & dicunt omne malum aduersum vos, mentientes propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces vestra est in cælis.*

Non impossibile diligere inimicos. Rom. 5. Ephes. 5. Nihil impossibile Deus præcipit. Beneficium ex dilectione inimici. Matt. 5. Luc 6.

CAPVT LXXVIII.

De IRA, *&* diuersis ejus speciebus.

Interrogatio. Eph. 4. Quid est, quod dicit Apostolus, Irascimini, & nolite peccare? Et Sol nõ occidat super iracundiam vestrã, quum in aliis dixerit: Omnis amaritudo, vel ira, vel indignatio tollatur à vobis.

Arbitror

Re-spõsio. " Arbitror in hoc loco Apostolum secundum imitationem Domini, hoc locutum " fuisse. Sicut enim in Euangelio Dominus " dicebat: Audistis quia dictum est antiquis " illud vel illud: & ipse addebat, dicens: Ego " autem dico vobis hoc & illud: Ita etiam " Apostolus sic, quùm prius meminisset anti" quitatis per hoc, quod dicitur: Irascimini " & nolite peccare: paulò post addidit, quod " dixerat, & quod nobis conveniret dicens: " Omnis amaritudo, & ira & indignatio & " clamor tollatur à vobis. "

Matt. 5. Ephes. 4.

Interrogatio. *Quid est, Date locum iræ?*

Rom 12 Respõsio. *Non resistere malo, secundum scriptum est: Sed ei qui percusserit te in dexteram maxillam, præbe ei & alteram: & implere ea omnia quæ sequuntur, vel illud: Quum persecuti vos fuerint in vna Ciuitate, fugite in aliam.* Matt. 10

Interrogatio. *Quæ est differentia amaritudinis, & furoris, & iræ, & indignationis?*

Respõsio. *Furoris quidem & iræ differentiam puto constare in animo, & motu: quia qui irascitur, intra animum suum adhuc vitium voluit: sicut ex hoc ipso indicatur, quod dicitur: Irascimini, & nolite peccare. Qui verò amplius furit, aliquid per motum gerit. Furor enim, inquit, secundum similitudinem serpentis. Vehementius verò furorem concitare, irritatio nominatur. Amaritudo autem illa est malitia in corde, quæ etiam arte quadam componitur, & armatur.* Furoris & iræ differentia. Psal 4 Psal. 57. Irritatio. Amaritudo.

CAPVT LXXIX.

De PACE; *Quis sit verus Pacificus: & quomodo efficiamur sicut Paruuli.*

Interrogatio. Matt 5. *Quis est, qui à Domino beatificatur, pacificus?*

Respõsio. *Qui Christi adjutor est, secundùm quod dicit Apostolus, Pro Christo legatione fungimur, tanquam ex Deo exhortante: per nos exhortamur, per Christum reconciliamur Deo. Et iterum: Iustificati igitur ex fide, pacem habemus ad Deum. Illa enim alia pax, repudiata est à Christo, dicente: Pacem meam do vobis: nan sicut hic Mundus dat, ego do vobis.* 2.Cor. 5 Rom. 5. Ioan. 14

Interrogatio. Matt. 18 *Quomodo converti quis potest, & effici sicut infans?*

Respõsio. *Si tales fuerimus ad doctrinam Domini, qualis est infans in discendo: qui neque contradicit Doctoribus, neque rationes & verba componit, aduersum eos resistens, sed fideliter suscipit quod docetur, & cum metu obtemperat ac acquiescit Doctoribus suis.*

CAPVT LXXX.

De diversis speciebus Superbiæ, *Et de* bona & mala Gloriatione.

Interrogatio. *Domino dicente, Qui se exaltat humiliabitur: & Apostolo præcipiente, Noli altum sapere. Et alibi: Arrogantes, superbi, inflati. Et iterum: Charitas non inflatur. Quis est elatus? & quis iactans vel arrogans? Quis verò superbus, & quis inflatus: vel quis tumens?* Luc. 18. Rom 12. 2.Tim. 3 1.Cor. 13

Respõsio: Elatus quis. *Elatus est, qui seipsum effert pro his, quæ fortè rectè vel prosperé gesta sunt: & per hoc magnus sibi videtur & elatus, secundum illum Pharisæum, qui & ipse inflatus dici potest. Sicut etiam Apostolus Corinthios arguit, quibus dicit: Vos inflati estis. Iactans autem vel arrogans est ille, qui non acquiescit his, quæ à Patribus, vel à Majoribus instituta sunt pro vtilitate communi: nec acquiescit verbis Apostoli dicentis: vt idem sapiatis & idem sentiatis: sed propriam quandam vitam iustitiæ ac sanctitatis inquirit. Superbus verò est, qui etiam nil vsquam in servitutis aut rectorum gestorum habens, elatus est: & rectus videri vult plus esse quàm est. Similis autem huic esse potest etiam hic, qui inflatus dicitur vel tumens, secundum quod Apostolus dicit: Sed inflatus est, nihil sciens.* Luc. 18. 1.Cor. 4. Iactans quis. Coloss. 2

Interrogatio. *Quid est, charitas non dehonestatur?*

Responsio *Sicut quis dicat, De statu honestatis suæ non deducitur. Est enim quædam propria honestas charitatis, & habitus ejus atque ornatus: ille sine dubio, per quem singulas charitatis virtutes enumerat Apostolus: quæ singula honestates quædam ejus sunt & ornatus.* 1.Cor. 13.

Interrogatio Reg. 2. *Scriptura dicente, Nolite gloriari neque loqui alta: & Apostolo confitente. Quia quæ loquor, sicut in insipientia in hac substantia gloriandi. Et rursum: Factus sum insipiens gloriando. Et iterum ipso dicente: Qui gloriatur in Domino glorietur. Quæ est gloriatio in Domino? & quæ est culpabilis gloriatio?* 2.Cor 11 2.Cor. 12. 1.Cor. 1. 2.Cor. 10

Responsio. Gloriari in Domino quid. *Apostoli quidem manifestum est propositum, quod adversum vitia loquebatur. Non enim, vt seipsum commendaret, hoc dicebat, sed vt quorundam insolentiam arrogantiamque retunderet. Gloriatio est in Domino, cum quis si rectè egerit, non sibi sed Domino ascribit dicens: Omnia possum, sed in eo qui me confortat Christus. Culpabilis autem gloriatio duplici ratione dinoscitur: vel secundum quod dicitur, quia laudatur peccator in desideriis animæ suæ: & qui gloriatur in malitia qui potens est in iniquitate: vel secundum illud, Cum faciunt aliquid boni operis, vt videantur ab hominibus: & pro hoc ipso, quod volunt laudari, gloriantur in his quæ fecerint. Sed huiusmodi & omnes sacrilegi designantur, cum gratiam, quæ à Deo data est, propriam faciunt, & gloriam, quæ Deo debetur, in semetipsi convertere volunt.* Phil. 4. Psal. 9. Psal. 51. Matt. 6. Sacrilegi qui.

CAPVT LXXXI.

De intelligentia *à Deo petenda, & modo ipsam promerendi.*

Interrogatio. Qualem intelligentiam vel prudentiam à Deo petere debemus? vel quomodo eam possumus promereri?

Responsio. Intellectus quidã quis sit ab ipso Domino discimus per prophetam dicentem: Non glorietur sapiens in sapientia sua, nec diues in diuitijs suis: sed glorietur, qui gloriatur, in intelligendo & cognoscendo Deum. Et iterum per Paulum Apostolum sic dicitur: Sed intelligentes, quæ sit volũtas Dei. Possumus autem hoc modo illam promereri, si faciamus illud quod scriptum est: Vacate, & videte quoniã ego sum Deus. Et si credamus omne verbum Dei verum esse. Si enim, inquit, non crediderítis, non intelligitis.

Ierem. 9. Ephes. 5. Ps. 45. Esa. 7.

Interrogatio. Si Dominus dat sapientiam & à facie ejus scientia & intellectus est: & alii quidem per spiritum datur sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ: quomodo increpat Dominus discipulos suos, quia & vos adhuc insensati estis, & non intelligitis?

Prou. 11 1. Cor. 12 Matt. 15.

Responsio. Si quis scit voluntatem Dei, volentis omnes homines saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire, & studium spiritus sancti didicit gratiam Dei: iste cognoscit raritatẽ intellectus non ex culpa ejus descendere, qui dona distribuit: sed ex eorum desidia, qui infidelitate sua id suscipere non merentur. Et idcirco rectè inculpatur insipiens vel insensatus, qui veluti sole orto claudit oculos suos, ne videat, sed in tenebris ambulat.

1. Tim. 2

Interrogatio. Si ab aliquo aliquid beneficij consequamur, quomodo poterimus & Domino dignè & integrè gratias agere, & ei qui beneficium contulit, quali mensura vti debemus in vtrosque?

Responsio. Si Deum, omnium authorem bonorum & conditorem esse credamus: eum verò, per quem boni aliquid consecuti sumus, vt Ministrum Dei gratiæ & muneris agnoscamus.

CAPVT LXXXII.

De quorundam Nominum differentia, *& de nonnullis* Scripturæ dictis, *quid significent.*

Interrogatio. *Quid est, dignum & sanctum, quod Græci* Ὅσιον *dicunt? & quid est justum?*

Responsio. Sanctũ & justũ differũt. Ὅσιον *quidem, id est sanctum arbitror, quod decet & debetur ab inferioribus deferri superioribus, secundum hanc ipsam rationem, quæ ab eminentioribus videtur. Iustum autem hoc, quod pro operis merito vnicuique retribuitur. Et in illo quidem, ab aliorum optimo quoque indicatur obsequium: in hoc verò tam boni quàm mali designatur retributio.*

Interrogatio. *Quomodo dat quis sanctum canibus, & mittit margaritas ante porcos? aut quomodo accidit illud quod additur: Ne fortè conculcent eas pedibus, & conversi, disrumpant vos?* Matt. 7.

Responsio. *Manifestè nobis Apostolus tradidit ex his, quæ adversus Iudæos dicit: Qui in lege gloriaris, per prævaricationem legis Deum inhonoras? Injuriam ergo hanc, quam per prævaricationem verbo Dei inferre dicuntur hi, de quibus sermo est: prohibet hic, & abdicat Dominus. Et quia evenit vt infideles & non credentes, cum non vident nos prævaricari mandata, contemptum habeant Religionis & doctrina Domini: & ex ipsis arguunt nos, quæ sunt scripta in lege nostra: ac velut rumpant & efficiant & exprobrent, confutantes tanquam legis nostræ transgressores.* Rom. 2.

Vera religio contemnitur propter peccata fidelium.

Interrogatio. *Quomodo aliquando quidem Dominus prohibet sacculum vel peram in via: aliquando dicit: Sed nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram: & qui non habet gladium, vendat tunicam & emat gladium?* Luc. 10. Luc. 22.

Responsio. *Hoc explanauit ipse Dominus dicens: Quia oportet adhuc cõpleri in me quod dictũ est: Qui cũ iniquis deputatus sum Denique postquã completa est prophetia de gladio ait ad Petrũ: Cõverte gladium tuum in locum suum. Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt, ita vt nõ videatur præceptum esse quod dicitur: Nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram, sed potius prophetia prædicentis Domini quia futurum erat, vt Apostoli obliti gratiæ Domini & legis ejus assumerent. Quod autem videtur quasi imperativo modo dici, pro positivo accipitur. Hac verbi figura in scripturis propheticis satis frequenter invenitur, sicut est illud: Fiant filij ejus orphani, & Diabolus stet à dextris ejus, & multa similia.* Luc. 22. Isa 53. Matt. 26. Ps. 108.

Modus loquẽdi prophetici.

Interrogatio. *Quid est panem substantivum da nobis hodie, quod in oratione Dominica jubemur dicere?* Matt. 6.

Responsio. *Quum operantes manibus, memores sumus Domini, dicentis: Nolite soliciti esse animæ vestræ quid manducetis aut quid bibatis. Et Apostolo præcipiente, Operamini, vt habeatis vnde possitis, præstare necessitatem patienti, id est cum non ad proprios vsus sed pro mandato Domini operamur: quoniam dignus est operarius mercede sua: tunc substantivum panem, id est, qui vitam quotidianam substantia confert à Domino poscimus, & non à nobis præsumimus: sed vt necessitati, in quantum sufficiat, satisfaciat: & agnoscamus eum, qui sufficientiam præstat.* Luc. 12. Ephes. 4. Luc. 10.

Panem nostrum da nobis quid sit.

CAPVT LXXXIII.

De accessu ad SORORES.

Interrogatio. *Si omni volenti accedere ad Sorores oportet indulgere, an certis quibusque personis & temporibus? vel quomodo videndæ sunt sorores?*

De

Re-spōsio. De his superius iam sufficienter diximus: quia nec Vir ad Virum accedere vtcunq; sine causa, ex arbitrio suo vel potestate, debet, sed cum omni obseruatione, probáte eo qui præest, id est, vt vel profit quis, & quē vidit quod proficiat ex eo, quanto magis erga Mulieres id obseruari cōuenit maiori cautela? Si quis ergo meminit Domini dicentis: Quia de omni sermone ocioso reddetis rationē in die iudicij: timebit in omni negocio hác sentētiá. Acquiescendū est enim & sancto Apostolo dicenti: Siue máducetis, siue bibatis, siue aliquid aliud faciatis, omnia cū gloria Dei facite. Et iterū: Omnia ad ędificationem fiant. Nihil ergo ociosè vel inutiliter agendum est, sed certus quis & certo tempore, & certo in loco, & certis personis vel apparere vel loqui debet: vt excludatur omnis nefanda suspicio, & seruemus nos sine offensione etiam apud omnes, & ad ædificationem fidei vnicuiq; apparere. Sed certè solus ad solam suam accedere nulla Religionis ratio permittit. Melius est enim duo quàm vnus: simul enim & fidelis est, & tutius res geritur. Etenim væ soli, quia si ceciderit, non est qui erigat eum.

Matt. 12. 1. Cor. 14. Ibidē. 1. Tim. 5.

CAPVT LXXXIV.

De his, *qui sæpius Correpti, non emendantur.*

Interrogatio. Si quis habet aliquod vitium. quod corrigi non potest: & frequenter notatus in peius proficit, si expedit illum intermitti?

Respōsio. Et de hoc alibi iam diximus, quia oportet peccantes corripere patienter, secundū eum quē supra diximus, modum à Domino propositum. Quod si von sufficit ei ad emēdationē, sic vt illis de Corintho, obiurgatio hæc, quæ fit à pluribus: gentilis de reliquo & publicanus haberi debet, qui eiusmodi est: Quia ei parcere, quem Dominus condemnauit, nulli tutū est: maximè cum Dominus dicat, quia expedit vnicuique, vt vnum oculum, aut vnam manum, aut vnum pedem perdat, & ita intret in Regnum, quàm dum parcit vni ex his membris totum corpus mittatur in gehennam ignis, vbi est fletus & stridor dentium. Sed & Apostolus de his ipsis testatur dicens: quia modicum fermentum totam massam corrumpit.

Matt. 18. 2. Cor. 2. Matth. 18. Gal. 5.

Interrogatio. Si quis contristatur, quod ei non permittitur facere id quod non potest aptè & rectè facere, si debemus ei permittere?

Respōsio. Et de his quidem iam dictum est in multis: quia propria voluntate nulli quicquam permittendum est, sed iudicio & probatione multorum, vel horum qui præsunt. Qui autem non obtemperat, hic sententiam præsumpti & contradicentis excipiat.

CAPVT LXXXV.

De portandis inuicem Infirmitatibus.

Quomodo debent Fratres infirmitates infirmorum portare? Interrogatio.

Portare est tolerare & curare, secundum quod scriptum est: Ipse infirmitates nostras tulit, & ægritudines nostras portauit: Non ipse in semetipsum susciperet infirmitates, sed quod abstulit eas ab his quibus erant: & curauit eos. Ita ergo in hoc pænitentia interueniente, curabuntur infirmiores ex constantia & integritate fortiorum, qui dicuntur portare, id est exportare & auferre infirmitatem eorum qui inualidi sunt. Respōsio. Portare infirmitates quid.

Quid est, Inuicem onera vestra portate? & quam legem Christi adimplebimus hoc facientes? Interrogatio. Gal. 6.

Hoc est quod superius explanauimus. Grauius enim sunt onera & peccata, quæ trahunt animam in profundum inferni, quæ à nobis inuicem auferimus & portamus, id est exportamus, ad confessionem prouocando eos qui peccant. Portare autem pro auferre & exportare, consuetudo est & ritu prouincialium dici sicut & ego ipse audisse me memini. Legem autem Christi replere illius qui dixit: Non veni vocare istos: sed peccatores ad pænitentiam. Respōsio. Luc. 5. Matth. 9.

CAPVT LXXXVI.

De Tentationibus *in quibus orandum est:*

Domino dicente nobis orandum esse vt ne intremus in tentationem: si oportet nos orare, ne accedant nobis dolores corporales: vel si inciderimus in eos, quomodo oportet fieri? Interrogatio.

Non distinxit tentationum qualitatem, sed generaliter præcepit orandum esse, ne intremus in tentationem. Si verò inciderimus, vt det nobis exitum euadendi, & vt sustinere possimus, à Domino posci oportet, vt possimus implere quod dictum est: Quia qui perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit. Respōsio.

Quis est aduersarius noster? & quomodo ei consentire debemus, dum sumus in via? Interrogatio. Matth. 5.

Tunc specialiter Dominus eum qui aufert à nobis aliquid vel auferre conatur, aduersarium nominauit. Consentimus autem, si seruemus præceptum Domini dicentis: Si quis autem voluerit tecum contendere in iudicio, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium: quod & in omnibus obseruari oportet. Respōsio.

CAPVT LXXXVII.

De Diffinitione in agendis, *& si Semel* Statuta *impleri debent.*

Si bonum est statuere ad certum tempus, verbi causa, abstinere se à tali cibo vel à tali potu, Domino dicente: Non vt faciam voluntatem meam, sed eius qui me misit, patris? Interrogatio. Ioan. 6.

Respõsio. *Omnis huiuscemodi diffinitio congrua: quod sciens David dicebat: Iuraui, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ, non meæ voluntatis.*

Interrogatio. *Si quis voluntate peccauerit condemnatur an ille qui per ignorantiam & veritatem fuerit aliquid locutus?*

Responsio. Luc 12. *Iudicium Domini in his qui per ignorantiam peccant, manifestum est, cum dicit: Qui nescit, & non fecit, dignè plagis vapulabit paucis. Vbiq; tamen digna gesta pænitentia spem præsumat.*

Interrogatio. *Si quis cogitauit tantum facere & non fecerit, & ipse mendax iudicandus est?*

Responsio. *Si secundum mandatum est, quod cogitauit vt faceret, non solum vt mendax, sed vt contemptor à Domino condemnatur.*

Interrogatio. *Si quis præuentus fuerit, vt deffiniat agere aliquid eorum quæ non placent Deo, quod oportet magis irritum reuocare quod male fuerat diffinitum: an timore eo, ne mendax sit, implere peccatum?*

Responsio. 1. Cor. 3. Ioan. 5. Ioan. 14. Ioan. 6. *Quum dicat Apostolus: Nunquid ex nobisipsis idonei sumus cogitare aliquid quasi ex nobis? Et Dominus nihilominus: Quia non possum à meipso facere quicquam, Et iterum. Verba quæ ego loquor vobis à me ipso non loquor. Et in alio loco: Descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me patris. Pænitentiam debet agere primum: quia aliquid temere diffiniuit quodcunq; fuerit quod diffinitum est: ne ipsa quidem bona propria authoritate facere oportet: multo autem magis ea, quæ non placent Deo statuere non licet. Quia oportet irrita reuocare, quæcunque ex præsumptione contra mandatum* Ioan. 13 *Dei statuuntur. Manifestè ostenditur in Apostolo Petro, qui temere quidem statuerat & dixerat: Non lauabis mihi pedes in æternum. Audiuit autem à Domino diffinita sententia: Quia si non lauero tibi pedes, non habebis partem mecum. Statim vero mutauit diffinitionem suam, & ait: Domine, non tantum pedes meos sed & manus & caput.*

CAPVT LXXXVIII.

De Rerum distributione *&* dispensatione.

Interrogatio. Luc. 6. Matt. 5. " Si is cui commissa est dispensatio eorum, " quæ Domino offeruntur, necessitatem ha" bet implere mandatum illud, quod dicit: O" mni petenti te da: & eum qui vult mutuum " à te sumere, non auertes?

" Responsio. " Hoc quod dictum est: Omni petenti da, " & voluntatem mutuari abs te, non auertes: " quasi tentationis habet locum, sicut ex con" sequentibus demonstratur. Propter malos Matt. 19. Luc. 12. " enim præceptum est non principaliter, sed " quod in necessitate fieri debeat Principa" le enim præceptum Domini est: Vende omnia bona tua, & da pauperibus. Et iterum: Vēdite bona vestra, & facite misericordiā. " Matt. 15. Quod ergo aliis delegatum est vel deputa" tum in alios deferri, non est absq; discrimi" ne, Domino dicente: Quia non sum missus, " nisi ad oues perditas domus Israel: & quia " non est bonum sumere panem filiorum, & " mittere canibus. Sed & de te ipso debes iu" dicare quod iustum est. "

Quod si Frater nihil habens proprium, " Interrogatio petat ab aliquo hoc ipsum, quod vestitus est " quid debet facere, maximè si nudus est ille " qui petit? "

Siue nudus siue malus, id est siue necessi" Responsio. tatem patitur siue fallit, siue quid aliud est, " semel dictum est, quia dare vel accipere " non est omnium, sed solius illius cui com" missum est istud officium. Qui vtique cum " 1. Cor. 7. omni prouidentia & cautela huiuscemodi " dispensationem debet implere, vt possit v" nusquisque in eo quod vocatus est permanere. "

CAPVT LXXXIX.

De Fide sine Charitate *quomodo habeatur, & de quibusdam aliis breviter.*

Quomodo potest quis sine charitate tantam fidem habere, vt Montes transferat, aut substantiam suam diuidat, & corpus suum tradat vt ardeat? Interrogatio. 1. Cor. 13

Si memores sumus Domini dicentis: Faciunt enim omnia vt videantur ab hominibus: sed & illud illis dicentibus quid respondit: Domine, nonne in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in tuo nomine virtutes multas fecimus, cum ait eos: Nescio vos vnde sitis. Non quia mentiti sunt, sed quia Dei gratia abusi sunt ad proprias voluntates: quod vtiq; alienum est à charitate Dei. Si ergo horum meminerimus, facilè aduertimus quæ dicta sunt. Quod autem gratiam Dei vel donum etiam indigni accipiant, non est nouum aut mirum: Deus enim & in tempore hoc benignitatis & patientiæ etiam solem oriri iubet super bonos & malos interdum autem etiam ad profectum eorum qui adhuc infideles sunt. & gloria eius multiplicatur, secundum quod dicit Apostolus: Quia quidam per inuidiam & contentionem, quidam autem propter bonam voluntatem Christum annunciant: & addidit dicens, Veruntamen omnino siue occasione siue voluntate Christus annuncietur, in hoc ego gaudeo. Responsio. Matth. 23. Matth. 7. Quare gratiam & dona Dei etiam indigni accipiāt Matt. 5. Phil. 1. Ibidem.

Quis dicitur abscondere talentum, & propterea condemnatur. Interrogatio. Matth. 25.

Quicunq; gratiam Dei detinet: & assumit in suis vsibus, & non ad eorum vtilitatem: iste tanquam de occultati talenti crimine condemnatur. Responsio. Quis talentum abscondat:

Quid est immunditia & impudicitia. Interrogatio.

Immūditia quid est, lex ostēdit. Hoc enim nominis vsus super his, qui inuiti naturalē necessitatem vte- Respõsio.

Immūditia & impudicitia differūt. tē vtebātur, sicut homines pati consueuerunt. Impudicitia verò mihi videtur esse, quum quis naturalem libidinis motum, impudentius & inuerecundius concitat & inuitat.

Hoc sit in judicio positum eorum qui præsunt, vel quanto tempore, vel qualimodo corrigi debeat: quia & ætas, & eruditio multam facit differentiam. Respōsio. Ætatis ratio hābenda in corripiendo

CAPVT XC.

De Furore & Indignatione, & de bono Affectu corripiendi.

Interrogatio. Quid est proprium fauoris? & quid est proprium indignationis justæ? & quomodo aliquoties quasi ab indignatione incipientes, inuenimur decidere in furorem?

Respōsio. Furoris quidem proprium est, incitatio animæ, mala meditantis aduersum eum, qui se concitat & irritat. Indignationis verò justæ est, peccantem corripere, eo affectu vel proposito, quo auertimus à peccatis, & quod displicet nobis, quod non rectè gestum est. Quod autem interdum à bono incipiens anima decidit in malum, nihil mirum est: multa etenim inuenies huiuscemodi, propter quod reminiscere sanctæ scripturæ, dicentis: Iuxta iter scandalum posuerunt mihi. Psal. 138. Et iterum: Nisi enim quis legitimè certauerit, non coronabitur. 2.Tim.2 Et ideo in omnibus obseruanda est rerum varietas, mens, vita, tempus, & ordo: quia ex aliqua horum causa accidit, vt, quod videtur bonum, id inueniatur malum.

Interrogatio. Ex quibus fructibus probari debet is, qui ex affectu arguit Fratrem peccantem?

Respōsio. Signa boni affectus corripientis. Primò omnium, ex eo quod præcipuum est, si cum misericordia rem gerit: & est in eo quod dicit Apostolus: Quia si patitur vnum membrum compatiuntur omnia membra. Vel illud: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? 1.Cor.12. 2.Cor.11 Matt.18 2.Tim.3 Tum deinde si in omni peccato similiter affligitur & contristatur erga omnes, qui peccant. Vel si in se delinquat aliquis, vel in alium, similiter contristatur & luget: etsi arguens, obseruabit illam Regulam quam Dominus posuit: id est, vt vel inter se, vel ipsum solum. uel in alio vno aut duobus adhibendis. Super omnia autem si obseruat quod dixit Apostolus, hoc est, cum omni patientia.

Interrogatio. Si oportet, qui ingrediuntur ad Fratres, statim artificia discere?

Respōsio. Qui præest, probet.

Interrogatio. Si quis non ex desiderio corrigendi Fratres, arguat eum qui delinquit, sed sua vitia explendi gratia: quomodo oportet & hunc corrigi, si post multam commonitionem in eisdem permanet?

Respōsio. Iste velut suis commodis prospiciens, & primatus desiderans notetur: & emendationis ei modus ex institutionum disciplinis intimetur. Quòd si permanserit in obstinatione, manifesta est eorum sententia, qui non pœnitent pro delicto.

Interrogatio. Qualibus correptionibus vti oportet inter Fratres ad emendationem eorum qui delinquunt?

CAPVT XCI.

De Occasionibus, quibus ex nobis ad nos decipiendos abutitur Inimicus.

Si in omni peccato suo secundum cogitationem, siue secundum verbum, siue secundum actum, satan in causa conueniat dici? Interrogatio.

Generaliter arbitror, quòd satan ipse per seipsum causa peccati existere nulli potest: sed motibus animi nostri, siue naturalibus siue etiam ex vitio conceptis, abutitur ad voluntatem malitiæ suæ: & nostris motibus non, si fortè non vigilamus tradit in hoc, quod ipsi gratum est, id est in peccatum. Respōsio. Nihil in nobis ex se potest inimicus. Naturalibus ergo motibus nostris abutitur: sicut illud, quod in Domino facere conatus est, quum sensisset eum esurire, & ait ad eum: Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant. Matth. 4. Luc.22. Motibus autem ex vitio conquisitis abutitur, sicut fecit in Iudam: quoniam quem cupidum vidit, & auaritiæ morbo ægrotantem, abusus hoc vitio, vsque ad proditionis Domini ruinam, ob triginta argenteorum lucrum eum pertraxit. Quia autem mala ex nobis oriuntur, manifestè ostendit Dominus, dicens: Quia de corde malo procedunt cogitationes malæ, & reliqua. Mala ex nobis. Matth. 15. Hoc autem accidit his, qui per negligentiam inculta & squalentia naturalium in se bonorum semina relinquunt: sicut ait Salomon: Quia sicut agricultura, ita vir insipiens: & sicut vinea, ita homo cui deest prudentia: & sic relinquens eam fiet deserta, & ascendēt in ea spina, & erit derelicta. Prou. 24. Gen.3. Isa.5. Huic ergo animæ quæ ex huiuscemodi negligentia squaluerit, & in desertum venerit, consequens est suscipere illam sententiam, quæ dicit: Spinæ & tribuli orientur in ea, & pati illud, quod scriptum est: Exspectaui vt faceret vuas, & fecit labruscas. De qua dixit: Plantaui vineam soreth. Iesa.5. Et tunc meritò dicitur ad eam, quod dictum est per seruum Domini Hieremiam, à Domino dicente: Ego plantaui te vineam fructiferam totam veracem: quomodo conuersa es in amaritudinem vitis alienæ?

CAPVT XCII.

De his qui de Secularibus Negociis ad Conuersionem veniunt.

„ Interrogatio. Si quis relinquens fiscalia debita, intret ad Fratres, & parentes eius pro ipso exigantur & tribulentur: si non affert hoc culpam aliquam vel his qui eum susceperunt, vel ipsi illi qui ita gerit?

„ Responsio. Dom. noster I.Chr. his, qui eū interrogauerunt, si licet censum dari Cæsari, aut non:

Matt. 22. „ Ostêdite,inquit,mihi numisma census. Cujus imaginê habet & suscriptionem? Quum autem dixissent, quia Cæsaris: respondit, dicens: Reddite ergo, quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo. Ex hoc manifestè docemur, quia hi obnoxij sunt tributis Cæsaris, apud quos inuenitur census Cæsaris & imago. Si quis tale etiam justè veniens ad Fratres, secum detulit, obnoxius est ad soluendum debitum. Si verò, omnibus derelictis in manibus propinquorum, abscessit: nullus vel ipsi, vel Fratribus scrupulus debet existere.

Qui sint tributis obnoxij.

CAPVT XCIII.

De modo quem seruare debet is qui præest, *cum* SORORIBVS; *& maximè circa Confessionem.*

Interrogatio. Si oportet eum qui præest, ei, quæ sororibus præest, loqui aliquid, quod ad ædificationem fidei pertineat, Virginibus?

Responsio. *1. Cor. 14.* Et quomodo seruabit præceptum illud Apostoli, dicentis: Omnia vestra honestè & secundum ordinem fiant?

Interrogatio. Si conueniet eum qui præest, cum ea quæ sororibus præest, frequenter loqui: & maximè, si aliquid de Fratribus pro hoc læduntur?

Responsio. *1. Cor. 10.* *1. Cor. 9.* Apostolo dicente: vt quid enim libertas mea judicatur ab alia conscientia? & bonum est imitari eum, dicentem: Quia non vsus sum potestate mea, ne offendiculum aliquod darem in Euangelio Christi. Et quantum fieri potest, rarius videndæ sunt, & breuius est sermocinatio facienda.

Interrogatio. Si oportet, cùm soror aliqua confitetur quodcunque delictum suum Presbytero, etiam Matrem monasterij adesse?

Responsio. Honestius mihi videtur esse & religiosius, vt per seniorem Matrem Presbyter, si quid illud videtur, sibi statuat: & modum & tempus pœnitentiæ imponat ad emêdationem ejus, quem corrigi desiderat à peccato.

Interrogatio. Si oportet gesta turpia confitenti vel obscœna inuerecundius annunciare omnibus, aut certis quibuslibet à quibuscunque?

Responsio. Confessio peccatorum hanc habet rationem, quam habet vulnus aliquod corporis vel passio, quæ Medico demonstranda est. Si ergò non omnibus quis vitia vel vulnera corporis sui reuelat, nec quibuslibet, sed his tantummodo, qui summæ peritiæ testimonium habent, & curæ ac medelæ disciplinam: ita confessio peccatorum fieri debet apud eos tantummodo, qui curare hæc præualent, & emendare, secundum

Galat. 6. quod scriptum est: vos qui fortiores estis, infirmitatem infirmorum portate: hoc est, auferte & exportate per curationem.

Interrogatio. Si ignorante matre seniore, Presbyter præcipiat aliquid fieri sororibus, nunquid rectè indignatur Mater senior?

Responsio. Etiam rectè, cui dubium? quoniam ille malè agit.

CAPVT XCIV.

De Impedimentis *quæ nobis potest* Dæmon *inferre.*

Interrogatio. *1. Thess. 2.* *Si potest impedire propositum sancti hominis Satanas, quia scriptum est: Ego quidem Paulus semel & bis, sed impediuit me Satanas?*

Responsio. *Eorum quæ in Domino geruntur, quædam quidem proposito & judicio animi efficiuntur: quædam etiam per corpus adimplentur, id est, vel labore, vel patientia corporis. Quæcunque igitur in anima proposito consistunt, hæc impedire nullo modo potest Satanas. Ea verò, quæ etiam Ministerio corporis adimplentur, frequenter (promissione tamen Dei) impediri possunt, ad probationem eius qui impeditur: vt appareat, si à bono proposito nequaquam per huiuscemodi impedimenta mutatur. Sicut hi qui supra petram seminati dicuntur, quòd præsentes quidem audientes verbum cum gaudio susceperunt: facta autem tribulatione vel persequutione, continuo recesserunt. Sed certè si permanerent in bonis, majoribus præmiis digni sunt, quasi qui in certamine vicerint, sicut & ipse Apostolus, quum frequenter proposuisset Romam proficisci, & prohibitum se fateretur, tamen non recessit à proposito: vsquequo quod proposuerat, expleret. Sed & vt patientiam habeant, sicut & sanctus Iob, qui tanta à Diabolo passus est, & cogente loqui aliquid impiè aduersus Deum, in nullo penitus, ne in sermone quidem, Regulam pietatis excessit: quo minus sentiret contraria de Deo, sicut scriptum est: Quia in his omnibus non peccauit Iob labiis suis, neque stultum aliquid contra Deum locutus est.*

Cur in bonis operibus quãdoq; sancti impediantur *Luc 8.* *Rom. 1.* *Iob. 1.*

CAPVT XCV.

De bona Stultitia *in hoc Seculo,*

Interrogatio. *Quomodo fit animus in præsenti seculo stultus?*

Responsio *Psal. 72.* *Isa. 5.* *Si timaet sententiam Domini, dicentis: Væ qui prudentes sunt apud semetipsos, & in conspectu suo sapientes. Et imitetur eum qui dixit: Vt jumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. Et omnem arrogantiam prudentiæ abiiciens, non prius credat sensibus suis inesse aliquid boni, quàm Mandato Dei illuminetur: & intelligat quid est quod placeat Deo, siue in opere, siue in verbo, siue in cogitatione, se-*

2. Cor. 3. *ne, secundùm quod Apostolus dixit: Cõfidentiam autẽ talem habemus in Christo ad Deũ: non quia nobis idonei sumus cogitare aliquid à nobis, quasi à nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Cui est honor & gloria in secula seculorum.* AMEN.

Sub Basilii Regula qui militent Sub hac Regula S. Basilii militâsse dicuntur plærique omnes Orientales Monachi: ipsi quoque Carmoliæ, & quidam, *Armenij* nuncupati: quorum alii hodie sub Augustini Regula, alii sub aliis constitutionibus degere affirmantur. *Vestitus* Vsi sunt albo vestitu.

Iudiciũ de Basilii Regula. Etsi verò sub Basilii nomine jam multis seculis vendita sit hæc Regula, sunt tamen multæ & probab.les rationes, quæ in eam sententiá multos adducunt, vt non credant eam veri Basilii esse. *Primo* enim stylus cum veris Basilii scriptis non convenit. *Deinde* Gregorius Nazianzenus, qui non solùm Basilii socius studiorum indiuulsus, sed etiam ei familiarissimus fuit, in Oratione de Vita & obitu ejus, aliquot Basilii scripta & monumenta recenset, hujus autem Regulæ ne vno quidem verbo meminit, quod non fecisset vtiq; si à Basilio cõscripta & in omnibus monasteriis, à se institutis, observata fuisset. *Tertiò*, in multis exemplaribus non exstat hæc Regula cap. 95. comprehensa, sed quædam alia, quę tantum c. 35. habet. Adde quòd hæc ipsa Regula in aliquibus exemplaribus tantum 95. habet capita, in aliis verò centum. Insunt deniq; ei multa quæ nec eum veri Basilii scriptis, nec cum temporum illorum ratione congruunt. Nec obstat, quòd Ruffinus eam in Latinum sermonem transtulisse dicitur. Primò enim dubitari potest, an ea hæc ipsa sit quam adscripsimus, an verò altera illa quæ 35. capitibus cõtinetur, aut alia. Deinde Ruffinus aliquot annis post Basilium vixit, licet non ita multis: fieri potuit ergo, vt post mortem Basilii à quibusdam studiosis non tantum S. Basilii, sed monasticæ professionis in vniuersum conscripta, & ejus nomine publicata sit. Sed sit sane veri Basilii vera Regula, ex ea ipsa tamen facilè perspicitur, quod etiam supra monuimus, tunc temporis monasticam nostrâ longè fuisse puriorem, synceriorem, & ab omnibus superstitionibus mundiorem: quod etiam intelligi potest ex ejusdem ad Gregorium Nazianzenum de vita solitaria Epistola, in qua palàm innuit, quibus finibus vetus Monachismus contentus fuerit, quid spectârit: & quamob causam receptus sit. Ex hac etiam Regula erroris convinci potest Polydorus Vergilius, qui lib. 7. cap. 2. affirmat, Basilium *primo Vota monastica introduxisse*: nam in hac tota Regula Votorum non meminit. *Polydori Vergilij error.*

Ascetica Basilij. Scripsit ad eosdem Monachos Basilius *Asceticos Sermones*, in quibus etiam Monasticæ vitæ rationem, observationem & cultum prolixe describit: ex quibus inter multa alia apparet, Monasticen professuros, facultates suas distribuisse prius, quàm in monasterium ingressi fuerint. *Oportet*, inquit, *Monachum ante omnia id vitæ genus amplecti, vt nihil possideat, corpus habeat quietum & habitum honestum, vocem moderatam, & sermonem benè dispositum, cibum & potum sumere, tranquillè ac cum silentio, apud seniores tacere.* Ibidem & in Compendio Quæst. 284. & in Moralibus Summa 48. cap. 7. præcipit iisdem, *vt labore manuum suarum se alant, & ex ijs bonum, quæ in communem omnium vsum distribuerint ac deposuerint, ne cuiquã molesti sint.* Item, *ne à quoquam munera seu donũ accipiant, vel ad ipsam quoque corporis sustentationem, exceptâ saltem summâ necessitate, in grauissimis scilicet corporum ægritudinibus seu morbis. Oportet enim eum,* ait Basilius, *qui viribus præditus est, operari, ac impertiri his qui opus habent: qui enim operari non vult, ne manducare quidem dignus judicabitur.* Vnde colligitur, Basilii Monachos, non tantum studiis Literarum, sed simul quoq; labori manuum deditos esse debuisse. Habuerunt ergo in Cœnobiis suis officinas, in quibus suũ quisque artificium exercuit: quæ loca in patria hoc est Græca lingua Ἀσκητήρια Asceteria, hoc est domos, seu loca Exercitationis nominârunt: & Monachos ibi laborantes, Ἀσκητὰς Ascetas, Moniales ἀσκητρίας Ascetrias, & opera Ἀσκητικὰ Ascetica appellârunt. Sermones ergo quos ad hos Monachos Basilius scripsit Ἀσκητικοὺς Asceticos nominauit. Budæus tamen in Commentariis hæc omnia ad exercitationem mentis in Rebus divinis referre videtur. *Asceteria quid*

De Asceticis Basilij judicium. Vbi tamen nec illud prætermittendum videtur, quòd à multis dubitatur, num libri illi de Virginitate & monastica vita scripti, qui *Ascetici* dicuntur, Basilij γνήσιοι sint, cùm pleráque in iis horridiora sint quàm in reliquis ejus scriptis. Deinde etiam in catalogo scriptorum Basilij in Oratione Nazianzeni, Ascetica illa non recensentur: quæ certé vir ille, qui ex professo laudationem Basilij instituerat, omissurus minimè fuisset: potest igitur esse alius quidam Basilius, & hoc quidem recentior. Sozomenus autem lib. 3. cap. 14. affirmat, visum nonnullis suo tempore, Asceticorum illorum authorem fuisse Eustathium illum Sebastiæ Armeniæ Episcopum, sed Macedonianum hæreticum, qui monasticæ author Armenijs exstiterit, iisque, qui ad Pontum habitant, de vita ea Religiosè obseruanda instituendaque deque cibis, quibus eam vitam profitentibus vel vtendum vel abstinendum esset, de vestitu denique & moribus scripserit.

scripserit: quæ verò omnia in Gangrensi Synodo reprobata & damnata sunt. Idem quoque testatur Nicephorus lib.9.c.16.

Polydori Vergilij error. *S. Brigidæ ordo an à Basilio institutus.* Polydorus lib.7.c.4. indicat, esse nonnullos, qui dicant, S. Brigidæ ordinem Basilium primò in Græcia instituisse ordinâsseque vt Cœnobia vtriq; initiatorum sexui communia essent, murorum tamen ac aspectus separatione divisa, vtque Virgines superiora habitarent, Monachi verò inferiora: Templa itidem pari modo communia: omnibus autem Abbatissa quam vocant, præesset. Sed postea ne Virginitas muliebris obtrectationibus pateret, Patres jussisse, vt Viri seorsim habitarent, ac propterea S. Brigidam Sueciæ principem circa annum Domini 1360. instaurâsse ejusmodi Religionem initâ ratione, quâ sine criminis suspicione, & Templum & domus essent vtrisque communia. Cui opinioni ipse quoque Polydorus assentitur. Sed authores, à quibus hoc habeat, non nominat, neque etiam rationes, quibus hoc adstruat, profert: saltem dicit opinionem hanc esse verosimilem. Et Cranzius in Metrop. lib.9.cap.52. Veterem hanc esse traditionem ait.

CAPUT IV.

De HIERONYMITIS, *seu* Ordine D. Hieronymi.

Hieronymianorum duo ordines. DUæ sunt Hieronymianorum familiæ, quæ vtræque D. Hieronymum, Basilii coætaneum suum Authorem prædicant: quidam enim *Hieronymiani*, alii verò *Hieronymitani Eremitani* dici volunt. Sed faciunt hi insignem sanctissimo Viro iniuriam, quippe cuius Monachatus, hoc est ratio & causa vivendi in solitudinibus, ab istorum diversissima fuerit. Habeo rei hujus testem locupletissimum ipsum Erasmum, maximi judicij Virum, qui in Vita Hieronymi ad hunc modum scribit. *Studiosè*, inquit, *perlustratis Galliarum bibliothecis omnibus, & congressus cum his, quos vel eruditio vel integritas morum reddiderat insignes, & vndiquaque nonnihil decerpens, quod ad Christianum institutum facere videbatur, tandem cœpit de deligendo vitæ genere, deque loco commodo cogitare. Reputabat autem animo, Romam adhuc veterem sapere Paganismum, & inter ejus vrbis delitias parum esse tutam adolescentiam, vt quam alicubi Babylonem appellet: deinde suam quoq; patriam barbaricis voluptatibus esse corruptam, quod ipse non dissimulans in Epistola quadam: In mea* (inquit) *patria rusticitatis vernacula, Deus venter est, & in diem vivitur, & sanctior est ille, qui ditior est. Proinde communicato cum sodalibus consilio, de secessu cogitauit, quo liberius & expeditius, se totum sacris studijs & Christo dedicaret. Iam tum pium adolescentis animum offendebat mundus, qui eâ tempestate Christianos Ethnicis habebat admixtos. Vnde fieri necessum erat, vt qui Christum profitebantur, pleriq; titulo magis quàm vita essent Christiani, & verè probis mentibus pium viuendi votum adesset verius, quàm facultas. In matrimonio, vt nihil aliud accideret, certè libertatis naufragium perspiciebat. Adhac Clericorum & Episcoporum statim, quòd hoc quoq; volentes, nolentes, honos, opes & negotia mundi involuerent ac transversos raperent, gravissimis periculis obnoxium esse. Et multorum vita displicebat, jam prisca illa pietate sacerdotum ad tyrannidem ac fastum degenerante. Pensitatis igitur omnibus ac circumspectis, MONACHI placuit institutum: quod, ne quis in hoc erret, id temporis longè diversum erat, ab hoc quod hodiè videmus ceremonijs obstrictum, imò quibus maximè libertas erat cordi, hi Monachi professionem suscipiebant. Primum enim res manebat integra, manebat commigrandi remigrandique quo velles potestas: manebat dulcissimum ac liberrimum ocium ad studium, jejunia, psalmos, vigilias, aut suapte incitabantur, aut exemplis invitabantur, non cogebantur hominum constitutiunculis. Vestitus erat simplex, nec is tamen præscriptus, sed suo cuiq; arbitrio sumptus: non qui prodigiosâ novitate faceret insignem, & digito notandum, sed qui simplicitatem Christianam præ se ferret. Votorum nulla vincula. Deniq; si quem fortè sui instituti pœnitentia cœpisset, tota demum pœna erat, inconstantia nota. Cuius rei si quis fidem requirat, legat Hilarionis vitam: legat institutionem Monachi ad Rusticum, & item ad Paulinũ: legat in Epistola, cujus initium, Audi filia, descriptum triplex apud Ægyptios Monachorũ genus. Quin inter alia præstabat & hæc cõmoda illud vitæ genus. Huius prætextu honestius licebat ab affinium & cognatorum vinculis temet excutere, graui nimirum onere ei, cui nihil dulcius ocio studiorum: à publicis functionibus, à munijs & officijs imperialis aulæ prorsus habebantur excusati. Postremò minus patebant Episcoporum quorundam jam tum insolescentium tyrannidi. Iam hic titulus nec à functione clericatus quidquam remorabatur, & ex nullo ordine sæpius deligebantur Episcopi. Nec aliud erat quidquam tunc Monachi professio, quàm prisca liberaque vitæ meditatio, ac purè Christiana. Hæc obiter admonẽda duxi, ne qui mos est plerisq; Hieronymũ sui instituti faciant authorem,* AD QVOS ILLE NIHIL ATTINET. Hæc omnia Erasmus in vita D. Hieronymi quam ejus operibus præfixit. In quam sententiam idem quædam scripsit in Antidoto Epistolæ ad Rusticum Monachum, quæ in capite de Institutis, &c. Monachorum huius Classis referemus. Vide locum.

Hieronymi viuendi ratio aliena ab Hieronymitanis hodiernis.

Cùm

Hieronymus a solimint.

Cùm igitur solitariam vitam Hieronymus agere instituisset, in Syriam abijt cum Heliodoro comite, instructus ingenti bibliothecâ, sicut ipse affirmat in Epistola ad Eustochium: ibiq; in solitudine exstruxit sibi locum vbi habitare posset. Interea tamen ad vicinas diuersas excurrit terras: abiit Hierosolymam, ibiq; fuit aliquandiu: fuit & Antiochiæ: fuit in solitudine Chalcidis, in qua ab Arrianis variis modis afflictus fuit, ita vt non semel ipsum pœnituerit aditæ Syriæ. Tandem igitur in semotissimam Eremum sese abdidit, quæ Syriam à Saracenis disterminat: satius esse ducens, cum feris & prædonibus barbaris, quam istiusmodi Christianis habitare.

Hieronymi in Eremo exercitia.

Hic annos quatuor ab hominum frequentia semotus, in tuguriolo suo viuens, vigiliis, ieiuniis & orationibus, certaminibus quoq; & corporis afflictionibus aduersus lasciuiam & ardentes naturæ suæ impetus: quos sæpe accusat ipse & damnat, dedit operam. Relegebat vniuersam bibliothecam suam, veterum studiorum sibi memoriam renouans: sacras literas ad verbum ediscebat Meditabatur in Prophetis: ex Euangelicis & Apostolicis literis veluti purissimis fontibus, Christi Philosophiam hauriebat, Lectioni etiam adiungebat scribendi studium & linguarum vsum, præsertim autem Hebrææ, vsus ad eam rem nocturno præsertim tempore, doctissimis Hebræorum, quos ingenti mercede conducebat. In hac solitudine visebatur nonnunquam ab amiculis, vicinos Monachos invisebat aliquoties & ipse. Literarum quoque vicissitudine fruebatur amicis absentibus. Quanquam autem hoc ille ocium perpetuum optabat, tamen ob Ecclesiæ necessitates Romam è Syria retractus est, vbi ita se gessit, vt mortuo Damaso, summo pontificatu dignus indicaretur à plurimis, exceptis Clericis qui eum oderant, quòd vitas & scelera eorum insectaretur acerbissimè. Varia igitur & terra mendacia de illo in vulgus sparserunt: quo factum est, vt in tantum apud Romanos odium & periculum incurrerit, vt inde in Syriacas solitudines rursum secesserit, & in Bethleem, iuxta Domini præsepe sibi sedem delegerit. Condiderat autem ibidem Paula nobilissima Romana Matrona. Eustochij Mater quatuor monasteria: tria Mulierum, quibus ipsa præfuit: quartum Virorum, in quo Hieronymus cum piis & doctis ac studiorum adiutoribus, non minus iucundam quàm sanctam vitam multis egit annis, sicut ipse testatur in Epitaphio Paulæ. Hic enim omne tempus aut sacris dabatur Psalmis, aut vertendis sacris voluminibus, aut ediscendis diuinis literis, quas Fratribus ac Mulieribus assiduè prælegebat. Nobilium quoque pueros sibi commissos in Poetarum ac Rhetorum literis instituebat. Id quod ei Ruffinus criminis magni loco obijcit. Quibus rebus factum est, vt ex toto vndique terrarum orbe frequens hominum multitudo ad eum confluxerit, quos omnes pro suis facultatibus, Christianâ accepit benignitate, neminem à suo conturbernio arcens, præter palàm hæreseos inustos cauterio: ac tandem sic peracto vitæ cursu, mortuus est, anno ætatis suæ 91 salutis verò 422.

Hieronymus non Monachus qualis hodie sunt.

Hæc ex Erasmo non sine causa adscripsimus: hinc enim perspici puto, quod etiã Vadianus affirmat in Epitome trium partiũ terræ fol.239. falsum esse. quod quidam dicunt, Monachum, vt hodie sunt Monachi, alliùe Regulæ quàm doctrinæ Christi, aut Votis illis, quibus hodie iurati quidam seruiunt mancipatum, alioue vestitûs genere quàm vulgari vsum fuisse. Hoc enim Monachorum genus Hieronymi ætas in totum ignorauit, & longè alij qui tum Monachi dicebantur, quàm hodierno die, erant: vt non iniuriâ Polydorus lib.7. cap.3. dicat, multas esse congregationes, quæ Hieronymi & aliorum Regulas ab ipsis editas profiteantur, quas tamen tantum abfuerit, vt ipsi instituerint, vt etiam ne tale quid vnquam cogitârint futurum.

Hieronymianorum origo.

Credibile igitur aliquot seculis post sanctissimi Viri huius obitum, prauâ & peruersa quadam pietate aliquos permotos, vt Hieronymi institutum imitarentur, ortamque inde nouam quandam familiam, quæ à Hieronymi nomine, *Hieronymiani* sint appellati, Quo tempore autem quóue authore hæc familia cœperit, adhuc ignoratur. Polydorus lib.7.cap.3. Horum autem institutum longè est diuersum ab eo quo Hieronymus vixerat, teste ipso quoque Polydoro Vergilio lib.7.cap.3. de Inuent. rerum, quippe qui natiuo amiciuntur colore, pallioque super tunicam rugato, atq; superiore parte à summo ad imum scisso, scorteâ zonâ tunicam succingunt, & soleis ligneis pedes muniunt, Sabellicus Enne.7.lib.9. Polydorus vt supra. Hoc verò de Hieronymo eiusque discipulis nusquam legitur.

Hieronymianorum habitus

Hieronymianorum eremitarum initium

De Hieronymianis Eremitanis autem certum est, eos circa annum demùm Domini 1365. cœpisse Authore quodam Petro Gambacitâ Pisano: alij Authorem eorum constituunt Carolum cognomento Granellum Florentinum: nonnulli etiam Rhedonem quendam Montigranelli Comitem: de quo suo loco plura. Sabellicus Enne.6.libro 9. Polydorus libro 7.capite 3. Panuinius in Chron. Quid si sub his initium sumpsissent etiam Hieronymiani?

CAPVT

CAPVT V.

De AVGVSTINIANIS, *ac primùm de* S. Augustini Monachatu.

QVID. Augustinum Monachum faciunt, quales hodiè sunt, qui eius Regulam profitentur, eadem fide id faciunt, qua illi, qui D. Hieronymo & Basilio Monachismum, qualis nunc est, affingunt, coætanei enim fuere. Author Sermonis de Baptismo D. Augustini (qui Ambrosio ascribitur, sed non est, verùm impostoris cuiusdam, adeò nihil est illic Ambrosianum (Augustinum quidem in baptismo statim ornat cucullo nigro, & cingulo coriaceo: quod ipsum satis indicat de quo grege ille blattero fuerit, qui hæc confinxit. Nam hac formâ seu specie pingunt sanctissimum Virum etiam ij qui hodie vulgò dicuntur *Augustinenses*. Pari stultitiâ adiecit, *Augustinum esse Religionis exordium*. Si enim Religionem vocat Monachismum, bis fallitur: cùm Augustinus nec Monachus fuerit vt hodie sunt, nec exordium huius instituti, etiamsi Monachus fuisset: postremò nullus eâ ætate Monachismum Religionem nominauit.

S. Augustino Monachatus falsò affingitur qualis hodie est.

Scribit quidem Polydorus Virgilius lib. 7.ca.3. *Augustinum eatenus fuisse in Eremo iuxta relationem quorundam, quoad Manichæus in Africa sæuientibus, Hipponensi Diæcesi fuerit præfectus*. Sed hoc falsum esse res ipsa docebit. Nam ad annum vsq; 31. etiam ipse Manichæus fuit, & Romæ ad Mediolani Rhetoricam professus est: quo tempore incidit in Simplicianum, ac ei exponit circuitus erroris sui, ac petit ab eo consilium, quâ ratione ad veritatis plenioré cognitioné posset peruenire. Ille hortatur eum, vt sacras literas legat, & imitetur exemplum Victorini Rhetoris, qui diligenti lectione earum tandem Christianus factus sit, lib. Cõfessionum 8. ca. 1. & 2. Fortè tum etiam Politianus quidam Antonij Eremitæ historiam ei recenset: & de duobus, qui apud Treviros lecto codice de vita Antonij, in casa monastica reb⁹ omnibus, & quidem sponsis etiã suis neglectis, cõtinuò id vitæ genus amplexi sint: qua narratione adeò affectus fuit, vt sibiisi displiceret, & in hortum cum Alipio secedens, lachrymas funderet, ob perditè exactam ætatem, & peteret à Deo mentem & vitam meliorem. Audit autem vocem de domo vicina, cum cantu puerorum seu puellarum sibi dicentem: *Tolle lege, tolle lege*. Ac cùm neminem videret, diuinam admonitionem existimabat esse. Et arrepto codice, incidit in locum Pauli: *Non in commessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitiis, &c*. His lectis omnis dubitationis tenebræ ei sũt excussæ: ac re cum Alipio cõmunicatâ, vterq; statuit, ad Christianam transire Religioné, nõ sine Matris eius exultatione, lib. confess. 8. c. 6. 7. & 12. Igitur resignat professionem Rhetorices: & scribit ad Ambrosium, eiq; & suos errores, & quòd eos cognoscat ac damnet indicat, & quid propositi habeat exponit, lib. 9. Confess. cap. 5: Recipiebat autem sese cum omnibus suis in villam Verecundi cuiusdam ciuis Mediolanensis, ibiq; vacabat lectioni sacrarum literarum, seseq; præparabat ad baptismum, libro eodem capite tertio, & quarto. Inde autem Mediolanum reuersus baptismum percepit cum filio, & Alipio annos natus 33. lib. 9. capite 3. 4. 6.

Polydori error.

Cùm in Africam adornaret reditum cũ quibusdam Comitibus, moritur eius Mater Monica, lib. 9. cap. 8. Secessit igitur in domũ & agros proprios, ibiq; fermè triennium exegit in sacrarũ literarũ studio, ad quod orationem, ieiunium, exercitia collationum & scriptionum adiungebat. Possidonius in vita eius cap. 3. Elapso hoc temporis spatio Hipponem vocatur, vbi Presbyter, mox Coëpiscopus Valerij Episcopi ordinatur: Possidon. ca. 4. 5. 6. 7 & 8. & Aug. collat. 1. Cũ Donatistis. Ex his Augustini & Possidonij verbis perspicuum fieri arbitror, falsissimũ esse quod quidã dicũt, Augustinũ Monachũ fuisse, vt hodie sunt illi, qui eius nomen, & nescio quã cõsutam seu potius confictã eius Regulam profitentur: Quibus adde, quòd Augustinus in omnibus suis scriptis nusquam se Monachum vocat, nec etiam suos Clericos eo nomine designat. In oratione quadã ad populũ, negat *se* vsurum pileo rubro, quod *pirrhetum* dicitur, nos corruptè *byrrhum* vocamus. *Decet*, inquit, *Episcopum, at non decet Augustinum*. Et in sermone de Vita Clericorum, *Quicunque*, ait, *vult exhæredidato filio Ecclesiam hæredem facere, quærat alium, qui suscipiat, quàm Augustinum*. Vbi magis dicendum fuerat, non decet Monachum: &, quærat alium quàm Monachum. Possidonius quoque in vita Augustini, nusquam meminit vel balthei coriacei, vel cucullæ quibus vsus fuerit sanctus Vir: sed hæc sunt eius verba: *Vestes Augustini, & calceamenta, & lectualia ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimùm, sed medium tenebat*. Hinc affirmauit in quodam publico scripto Iacobus Wimpfelingus, qui claruit circa annos Christi 1490. & Presbyter Ecclesiæ Spirensis fuit, *Augustinum non fuisse Monachum, nec fratrem Mendicantem*. Verùm metu pœnæ palinodiam cecinit ad Iulium 2. Pontificem Max. ad instantiam Fratrum Augustinensium, vt Gesnerus in sua Bibliotheca refert.

Augustinus nusquã se Monachum vocat.

Vestitus D. Augustini

Iacobus Vuimpfelingus.

Testatur

Augustinus quali monasterio habitarit. Ex Augustini Regula. Testatur quidem Posidonius in vita ejus, *habitâsse Augustinum in Monasterio, à se intra Hipponensem Ecclesiam extructo, sed cum Doctis & Theologiæ studiosis: vixisseq́ secundũ Regulam Apostolorum: & ex suo illo collegio dedisse primò Hipponensi Ecclesiæ Clericos, deinde verò Ecclesiis quibusdam aliis rogantibus Episcopos, Viros vndiquaq́ doctissimos & piissimos.* Legatur cap. 5. & 11. ejus historiæ. Hoc si adhuc hodiè obseruaretur, & societates piorũ haberi possent, & collegia benè recteq́; instituta, vbi homines quandiu vellent, probè ac sanctè erudirentur, & quoad sacras literas, & quoad mores. Felix reuera fuit Ecclesia Christi, quandiu in hoc instituto permãsit: felices fuerunt & Ciuitates Regionesq́; quæ talia olim contubernia habuerunt: vnde perpetuò valebant bene sanctèq́; eruditis Viris abundare, illosq́; pro necessitate, vel ad Ecclesiam regendam, vel etiam interdum ad Rẽpub. administrandã euocare.

De origine Augustiniarũ dubitatur. Quæ cùm ita sint, minimè hercle mirandum, si, quod ipse quoque Polydorus Vergilius testatur, de Origine familiarum Augustini dubitetur, & parum constet, an Aurel. Augustinus eas instituerit familias, quarum hodiè vulgò Auctor fertur, vel alius aliquis. Vbi nec illud prætermittendum puto, quòd *Inter familias Augustini certamẽ de prioritate.* inter has ipsas Augustini familias magnum certamen est, quæ nam prior ab Augustino fuerit instituta, Canonicíne Regulares, an Eremitæ Augustinenses: Vtraq; enim hanc ad se laudem trahit. Quam rem, quoniam adhuc sub judice lis est, in medio relinquit Sabellicus Enne. 7. lib. 9. Nec solum de origine verùm etiam de ipso habitu contentio inter Canonicos Regulares & Fratres Au- *Certamen de habitu.* gustinianos fuit. Nam corã Pontifice Rom. pertinaciter litigârunt olim super Beati Augustini habitu, videlicet nigrámne ille stolam super alba tunica, an candidam super nigra induisset. Et cum pro lite dirimẽda deficerent scripturæ, visum fuit Romanis judicibus, rem omnem (ridiculum sanè) ad statuarios & pictores relegare: vt illi ex cucullato tentatore Diabolo vltimam adferrent sententiam. Factum post Nicolai 4. tempora. Refert Balæus ex Cornelij Agrippæ libro de Incertitudine sciẽtiarum, Cent. 4. cap. 54. in Appendice.

CAPVT VI.

De CANONICORVM ordinis *origine*.

ETsi Augustinensium Eremitarum & Canonicorum origo & initium in dubium vocetur, tamen quæ de *Canonicis* referantur ab Authoribus hoc loco commemoranda videntur, de Eremitis Augustinensibus in quarta Classe dicturi. Erant ab initio Ordines Monachorum & Clericorum prorsus distincti: *Monachus enim* (vt inquit Hieronymus) *non Doctoris, sed plangentis officium habet.* A Viris autem Religiosis & piis *Canonicorum collegia quare instituta.* ad monasticæ vitę imitationem, etiam Presbyterorum & Canonicorum collegia instituta sunt, ex quibus Clerici Monasteriis Ecclesiæ initiati ac destinati, & Presbyteri in Ecclesiæ Ministerio jam constituti, ad certam & præscriptam Regulam vitam agerent, quæ quamuis monasticâ illâ paulò fuerit liberior, tamen etiam certis legibus & Canonibus adstringebatur, vnde & vita illa *Canonica*, & qui eam profitebantur *Canonici* dicti sunt, ipsorumque Collegia, *Monasteria* quoque dicta fuerunt: quod nomen adhuc in celebrioribus nonnullis collegiis retinetur, ob eamq́; causam in antiquioribus Conciliis monasteria Monachorum & Clericorum memorantur: atque his præerat Episcopus, vt illis Abbas: hodie tamen Episcopi loco *Præpositum* habent.

De origine Canonicorum variæ sententiæ. De auctore hujus instituti variæ proferuntur variorum sententiæ. Thomas Aquinas Secunda secundæ, quæstione 188. comprobare nititur, Apostolorum esse inuentum: inquit enim inter alia, *Apostoli post A-* 1. *scensum Christi in Cœlos in monte Sion, de genere vitæ deliberantes, communia inter se omnia, ac tria Vota coram Deo statuerunt*: sicut etiam refert Polydorus libro septimo capite tertio de Inuent. & Volateranus lib. 1. Anthrop. Thomam secuti. His autem paucissimis *Thomæ Aquinatis error.* Thomæ verbis duo falsissima insunt. Primum est, quòd dicit Apostolos post Ascensionem Christi de nouo quodam vitæ genere deliberasse. Alterum, quod ait, Apostolos tria vota instituisse. De his enim ne vestigium quidem vllum apud Euangelistas exstat: quorum concors est sententia, Apostolos mox post Ascensionem Domini rectâ reuersos Hierosolymam, fuisse semper in Templo laudantes & benedicentes Deum. De nouo quodam vitæ genere, & tribus Votis ab se institutis, nulla prorsus fit mentio. *Hoc igitur* (ut inquit D. Hieronymus) *quia de Scriptura sacra non habet authoritatem, eadem facilitate contemnitur, quâ probatur.* Deinde nemini dubium esse debet, quin Apostoli id vitæ genus ingressi sint quod ipsis erat a Christo præscriptum, qui dixit, *Profecti docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti: docentes eos seruare omnia quæ mandaui vobis*, Matthæi 18.. Hanc Regulam sequutos esse Apostolos Mar. 16. cap. testatur, qui dicit: *Illi egressi prædicarũt vbiq́* &c. Tertiò aduersatur Thomas eorũ sententiæ, qui S. Basiliũ trium monasticorum Votorum Authorem faciũt.

2\. Alij igitur hujus Canonicæ vitæ initium ad Vrbanum I. Romanum Pontificem referunt, qui floruit circa annos Christi 230. ideo quòd is constituisse legitur, vt ex prædiis & bonis matricibus Ecclesiis collatis, Episcopi omnes communem vitam degere volentibus, cuncta necessaria subministrent: sicut legitur in decretali 1. Vrbani.

3\. Nonnulli D. Augustinũ hujus instituti præcipuum Authorem faciunt, qui cùm cœtum quendam piorum Virorũ congregâsset, qui extra Vrbem & turbas hominum pietatem exercerent, factus Episcopus, intra Episcopium monasterium quoque Clericorum & Presbyterorũ, cum quibus cõmuniter viueueret, instituisse legitur. Refert equidem Possidonius de S. Augustino hujuscemodi quid in vita ejus: sed ratio illa Augustini vivẽdi cum Clericis longè alia fuit quàm hodie Canonicorum sit: nullis enim Votis illi obligati erant vt hi sunt, neque etiam eo vestitu vsi legũtur quo hodie vtuntur. Adhæc longè fuit aliud illorũ officium quàm horũ sit nostrâ ętate. Nam quum probè illi in honestis disciplinis & sacrarũ literarũ arcanis instituti fuissent, ad ecclesiastica munia promouebantur, & vel Ecclesiã docendo cum Episcopo in commune regebant, vt qui veluti collegæ ejus essent in munere Pastorali, vel ipsi ad Episcopatûs dignitatem euehebantur: hi verò docendi munere prorsus neglecto abjectoq; si tantum in Choro (vnde & Chorherren Germanicè quasi Chori Domini vocantur) constitutis horis cantillent, & nescio quas preculas demurmurent, tum demum egregiè se suo officio perfunctos arbitrantur. In duobus etiam Sermonibus Augustini de Communi vita Clericorum asseritur, Augustinum in suo Episcopatu hos Regulares Clericos instituisse. Sermones autem isti non sunt Augustini γνήσιοι, ac ne apicem quidem ejus habent.

4\. Onuphrius Panuinus in suis ad Platinam annotationibus, indicat ex Archiuis Ecclesiæ Lateranensis, Gelasium I. Papã circa annum 495. Canonicos Regulares Ordinis Sancti Augustini Laterani primùm collocâsse. Crediderim ergo hunc Gelasium horum Canonicorum esse Authorem, & ad hoc exemplum mox alibi quoque in majoribus Ecclesiis eos institutos esse: de quo tamen alij judicent. Fuit certe hic Gelasius idololatriæ egregius architectus, & ceremoniarum cumulator, vt in vita ejus indicatur.

5\. De Origine hujus ordinis ita scribit Sabellicus Enne. 9. lib. 9. *In hac*, inquit, *tempora*, quibus nimirum schisma ingens erat inter Benedictum XIII. Gregorium XII. & Alexandrum V. *reponit Canonicorum regularium ortum Philippus Eremitanus apud Frisonariam Lucensis agri oppidum. Sed huius fidem eleuat inueterata contentio de Eremitanæ & Canonicæ familiæ ortu, vtraq; suam ad Aurelium Augustinum referens originem. Potuit igitur instauratio esse verius quàm origo.* Hęc Sabellicus.

Cranzius lib. 4. c. 37. Metrop. indicat. *Ordinem hunc sub Iuone Carnotensi Episcopo reflorere cœpisse circa annum* 1080. Vincentius in spec. hist. lib. 26. c. 51. & Antoninus tit. 15. ca. 17. indicant, *hoc factum saltem in Ecclesia S. Quintini Beluacensis, sub Iuone ejusdem Ecclesiæ præposito postea verò Carnotensi Episcopo.* Panuinius in Chron. ait, *hunc in Ordinem in Galliis esse ab Iuone restitutum.* Gilbertus verò Cognatus narrat lib. 3. refert, *in Doctorum hominum locum, quorum collegia Basilius & Augustinus instituerint Canonicos Regulares successisse anno Domini* 1080. *sub Iuone, & postea reformatos anno* 1380.

Balæus Centuriâ 1. Scriptorum Britannicorum indicat, *sectam Canonicorum à Berino circa annum Domini 636. in Angliam primùm esse propagatam:* & addit, *hanc sectam vnum ex duobus bestiæ cornibus fuisse, quod mendacibus signis Antichristum ad Stellas extulerit: juxta id quod exstat Apocal.* 13. Canonici quando primũ in Angliã venerint.

Hæc autem vita Canonica cùm paulatim laxari & solui cœpisset, in Concilio Moguntino anno 813. sub Carolo celebrato, Canonici ad ejus obseruationem reuocati sunt, cap. 9. enim leges Canonicæ vitæ breuiter comprehenduntur: *vt Canonici Clerici canonicè viuant, obseruantes diuinam scripturam & doctrinam, & documenta sanctorum Patrum: nihilque sine scientia Episcopi sui vel Magistri agere præsumant: & vt simul dormiant ac manducent, vbi facultas hoc faciendi suppetat, & in suo claustro maneant.* Hinc Tritthemius in Chronico Hirsaugiensi fol. 41. refert, *in Cathedralibus Ecclesiis hanc fuisse Canonicæ vitæ antiquam institutionem, vt Canonici in commune viuerent, vnam habentes mensam, vnam bursam, vnumque commune dormitorium.* Cùm verò hæc Caroli constitutio fortassis minus proficeret, in conuentu Aquisgranensi sub Ludouico Primo Imperat. mandatum fuit, *vt liber conscriberetur, in quo accuratius & copiosius ex scriptis potissimum sanctorum Patrum, tota ratio Canonicæ vitæ descripta esset: missusque fuit liber ille per Ciuitates & monasteria Canonici Ordinis, & vitam illam profitentibus iniunctum, vt quæ præciperentur in illo fideliter custodirent & seruarent: inprimisque vt abiicerent succrescentem pompam in auro & argento, inque pellibus varij generis magnique precij: quæ res jam tum per Galliam & Germaniam excreuerat in abusum maximum.* Canonici reformati.

De

Canonicus nō debet fieri Monachus

De iisdem Canonicis præcipitur in Synodo Educensi circa annos Domini 1083. *vt nullus Abbas, vel Monachus ipsos à proposito professionis canonicæ reuocare, & ad monasticum habitum trahendo suscipere audeat, vt Monachi fiant, quandiu Ordinis sui Ecclesiam inuenire quieuerint. Quod si temerario ausu id agere tētauerint, anathemate feriuntur.* c. 19. q. 3. In quā sententiam etiam Vrbanus 2. Papa mandauit, & vniuersaliter interdixit, *ne quis Canonicus, nisi publice lapsus fuerit, Monachus efficiatur: Si contra egerit, ad ordinem redeat, & deinceps memorialem cucullam deferat, vltimusq; in choro maneat:* ibidem. Si tamen hoc fecerit cum Patris & totius congregationis licentia, licet ex ejusdem Vrbani ad Abbatem S. Ruffini concessione, ibidem. In Coloniensi Synodo anno 1260. celebrata, sancitur, Can. 7. *Ne Canonici frequenter extra immunitatem Ecclesiarum suarum comedant aut dormiant.* Et Cap. 9. *Si quando per vicos Ciuitatis aut plateas incedant, ita decenter in habitu vestimentorum incedant, sicut ab antiqua consuetudine obseruatum sit.*

Progressu verò temporis affluentibus diuitiis, & Religiosis Laicis Ecclesiarum patrimonia supra quàm credi possit locupletantibus, vetus Canonicorum disciplina penitus collapsa & conculcata est. Religio enim vbi peperit diuitias, mox filia deuorauit matrem: id est, opes pepulere pietatem & induxerunt luxum. Neglecta autem pietas errori locum aperuit, error verò omnia superstitione oppleuit, superstitio bonas literas oppressit, proque his barbariem plantauit. Luxus pauperibus valedicere, egenos negligere, equisones & canum Magistros conducere, palatia exstruere, aulas Regias instruere, Alcinoique hortos adornare docuit.

Canonici Regulares quando orti.

Cum igitur illorum vita longissimè sic à Regula deflexisset, ipsique jugum omne excussissent, & veterum constitutionum repagula perfregissent, in eorum locum successit Canonicorum aliud genus, qui cum Regulæ præscriptum propius sequerentur, Canonici Regulares dicti sunt, ad quorum differentiam illi Regulæ desertores, absurdo & monstroso nomine *Canonici Seculares*, hoc est, Regulares irregulares dicti sunt.

Canonici Seculares qui, & quando coeperint

Quo tempore autem hæc irregularitas per Germaniam cœperit, Trithemius indicat in Chronico Hirsaugiensi fol. 46. vbi inquit: *Anno 977. Canonici Treuirenses majoris Ecclesiæ abjectā regulari vitā, desierunt esse Regulares, & facti sunt nomine & re Seculares. Quorum exemplo Canonici quoque S. Paulini Treuiris, S. Castoris Confluentiæ, item Moguntinenses, Vuormatienses, Spirenses & complurium aliarum Ecclesiarum diuersis temporibus regularitatem abjecerunt.* Non injuriā autem Albertus Cranzius libro tertio cap. 15. & lib. 7. cap. 50. Metrop. Canonicum Secularem vocat *monstrum sine exemplo: Regularem sine Regula: Canonicum sine Canone.*

Cùm itaque post annos Domini 1300. hic Ordo penè interiisset; rursus instauratur, & in plures familias diducitur circa annos Christi 1380. vt Antoninus refert tit. 15. cap. 17. eo enim tempore exorta est *congregatio Canonicorum Seruatoris*, quæ & *Scopetina* nūcupatur: alia item *Frisonaria*, quam & *Lateranensem* appellant. Tertia *D. Gregorij Venetiis in Alga*, vt Polydorus indicat lib. 7. c. 3. de quibus & nos in Classe quarta plura dicemus. — Canonicorum Ordo restauratus.

Vestitus Canonicorum est tunica candida, cum linea toga, sub nigro pallio: tegumentum à scapulis impositum, ceruicem, totumque contegit caput, præterquam à fronte, vt testantur Sabellicus Enne. 7. lib. 9. & Polyd. Vergil. lib. 7. cap. 3. Et in Senonen. Synodo cap. 22. sancitur, *vt Canonici Regulares tam intra quàm extra monasteria super veste exteriori togam lineam ferant.* Volateranus lib. 21. Anthrop. de vestitu eorum ita scribit: *Amictus est*, inquit, *linea tunica tantū, veste cuiuscunque superadditā, quam Iacobus Apostolus præsul Hierosolymitanus primus ex more Leuitico veterumque sacerdotum sibi assumpsit: post eum Marcus Alexandriæ. Posteri verò diuersis inter se factis conciliabulis, alij alia simul cum lineis indumenta corripuêre, statutaq; condidêre.* — Vestitus Canonicorum.

Sabellicus Ennead. 7. libro nono ait, *quæ intra extraque Italiam sortiti sint Canonici loca, aut quantus sit hodie initiatorum numerus, neque ipsos scripsisse, nec se alioquin scriptum reperisse.* Volateranus autem lib. 21. Anthrop. affirmat, *Ordinem hunc habuisse olim in Europa Cœnobia 4555. in Italia 700. hodie autem vix 60. ibi habere. Pontifices Maximos 36. Cardinales 300. Sanctos Viros, seu in Catalogum sanctorum relatos ad 7500.* — Canonicorum Ordinis incrementa & propagatio.

CAPVT VII.

De CANONISSIS Regularibus.

FVerunt etiam in hoc Ordine Canonissæ Regulares, vt ex Bruschio de Monasteriis patet. Quod commune omnibus Ordinibus est, vt non solùm è Viris, sed etiam Mulieribus, hoc est, è Monachis & Monachabus simul constent, quo jucundior sit societas, & jugum Monasticum suauius.

CAPVT VIII.

De ACŒMETIS *vel* STVDITIS.

Acœmetarũ & Studitorum nominis ratio, ac ordinis origo.

AVcta est Gennadij Episc. tempore circa annos videlicet 459. Constantinopol. Ecclesia nobilissimo Monachorum Cœnobio *Acœmetarum*, hoc est *Insomnium*: in quo plurima multitudo habitãs Monachorum juges die noctuq; peruigiles Deo laudes offerebat, tripartito tempore, & Monachis sibi inuicem succedẽtibus. Vocati sunt iidem *Studitæ*, à *Studio*, Viro clarissimo, qui ejusmodi monasterium erexit: de quo hæc Nicephorus lib. 15. c. 23. *Ejusdem Gennadij Episcopi tempore, Studius Vir præclarus Roma Constantinopolim peruenit, & sancto Præcursori Tẽplum erexit, in quod Monachos ex domicilio eorum, qui* ἀκοίμητοι, hoc est, *Insomnes dicuntur, induxit. Horum domicilium Marcellus diuinissimus construxerat, in quo perpetuis carminibus nunquam non hymni Deo canebantur, sodalitate Monachorum eam ob rem in tres cœtus diuisa.* Hæc Nicephorus.

Studius quis.

Quod vero ad *Studium* monasterij hujus conditorem pertinet, non solùm suo ipsius clarus fuit munere Consulatus, sed majorũ suorum quoq; Magistratibus insignis. Temporibus enim Theodosij M. claruit Studius præfectus Pretorio ad quem exstat luculenta S. Ambrosij Epistola 58. an ejus consultationem respondentis, quâ ipsius summa Religio innotescit. Porrò hunc de quo est sermo, ante quiennium cum Aetio Consulatum gessisse, Fasti produnt Consulares: eâ enim nobilissimâ omnium dignitate insignire voluit Studium nouum Constantinopolis colonum Marcianus Imp. anno Domini 454. In Oriente quidem ipsum creatum fuisse Consulem, ex eo liquet, quòd Aetium collegam constet esse creatum in Occidente. Hunc autem qui Consulatum gessiit, eundem esse cum Studio qui condidit monasterium, Suidas affirmat, in historia.

Acœmetarum verus author.

Cæterum quod spectat ad Acœmetarum Monachorum institutum, non fuit ejus Marcellus Auctor, sed propagator: verùm Alexander Abbas, ejusdem Marcelli institutor Religiosum illum cultum inuenit, si vera sunt quæ in Actis Marcelli referuntur apud Surium die 29. Decemb. Successit verò in præfectura monasterij Ioannes Marcelli collega, cùm ne crearetur Abbas. Marcellus ipse inde recessisset, sed post Ioannem præesse Cœnobio compulsus est. Sub ipso verò Marcello plura ædificante monasteria, institutum illud semper Deum laudantium, longè lateque diffusum esse, ejus vitæ acta testantur.

Acœmetæ Nestoriani fiunt.

Circa annos verò Domini 540. in Nestorij hæresim prolapsi sũt Monachi Acœmetæ, & à Iustiniano Imp. propterea damnati, à Constantino verò Copronymo monasterio suo ejecti. Quum autem in Oriente Arabes Saraceni omnia longè lateque depopularentur sub Duce suo Habdimelech, factum est, vt Theodorus, qui postea cognominatus est *Studita*, Monachos suos Constantinopolim duxerit, vt eos ab hac infestatione liberaret, & Studij monasterium habitare cœpit. Cùm autem multi, crescente ejus famâ, quotidie ad eum confluerent, partim Laici, partim Monachi, nonnulli etiam delicatæ vitæ & voluptuariæ dediti, benignè tamen omnes excipiebat. Edidit præterea institutiones Iambicis versibus conscriptas, quemadmodum vnumquemque imperata facere oporteret. Quorum versuum contextus initium à Præposito ipso duxit: & deinde cæteros omnes ad infimum vsque percurrens, definiuit ac statuit, quibus pœnis, quibusque separationibus, aut genuflexionibus affici debeat, qui ad diuinas laudes tardius venerit, qui vas confregerit, aut temerè proiecerit, ac negligentius tractârit: qui Fratrem in re quapiam offenderit: qui in loquendo modum excesserit, & linguæ frenum non injecerit, iisque omnibus congruentes pro delicti modo pœnas imposuit.

CAPVT IX.

De Studiis, Exercitiis, Institutis, Victûs, *item &* Vestitus *ratione* MONACHORVM *primæ huius Classis.*

QVod superius ex aliorum relatione diximus, Monachos Orientales sub Regula Basilij, quam integram recensuimus supra, militasse, id aliqua ex parte falsum esse mox intelliget, qui Patres & historias eorum temporum legerit, in quibus multa instituta, consuetudines & ritus à Monachis tunc temporis obseruata leguntur, quæ nec in Basilij Regula habentur, nec ab ipso præscripta esse probari potest: ideoq; illa breuiter recensere statui, vt intelligatur, quæ primi Monachismi ratio fuerit, & quam procul posterioribus seculis ab ea discessum sit.

Sozo-

De institutis Monachorum Sozomenus.

Sozomenus igitur lib.6.c.28. de Ægypti Monachis scribens, inter alios etiam mentionem facit *Isidori*, *Serapionis* & *Dioscori*, qui Patres multorum Monachorum fuere. Ac Isiodorus quidem inquit, *monasterio suo vndiq. circumsepto sollicitè cauebat, ne quisquam eorum qui intus agebant, foras egrederetur, & vt nihilominus omnia necessaria haberent. Serapion autem circa Arsenoiten degit, habens sub se Monachorum circiter* 10000. *quos omnes sic instituit, vt propriis laboribus necessaria conquirerent, & aliis quoque egenis illa supeditarent. Messis tempore pro mercede metentes sufficiens sibijpsis frumentum reponebant, & reliquis quoque Monachis tradebant*, ibidem, Euagrius de Palæstinæ Monachis scribens, ait, *esse eorum nonnullos qui gregatim viuant, nihil certi possidentes rerum terrenarum, non modo auri sed nec aliarum rerum, omnia habentes ita communia, vt qua veste vsus sit heri hic, eadem hodiè alius vtatur: mensam itidem illis appositam communē ex oleribus & leguminibus, nec non & preces cōmunes ad Deum fecisse ac biduano, triduano quoque, imò quinque, & amplius dierum ieiunio & laboribus vsque adeò se attriuisse, vt sine sepulchris mortui sint habiti in terra.* Refert etiam Nicephorus lib.14.cap.50.

Euagrius.

Nazianzenus & Ephrē.

Recitat etiam multa Monachorum exercitia ac proprietates Nazianzenus in oratione de reconciliatione Monachorum. Item Ephrem.lib.2. de compunctione cordis cap.3.

Athanasius.

Est & operibus Athanasij annexa adhortatio ad Monachos, quæ satis prolixam formulam vitæ Monachorum proponit hoc modo. *Primum abstinentiæ cura, ieiunij patientia, orandi assiduitas & legendi: vel si quis adhuc literarum expers sit, audiendi sit desideriū, cum cupiditate descendit. Hæc enim sunt prima, quasi lactentium cunabulorum in Dei agnitione crepundia.* Et, *Hos ad præmium gloriæ illo labore nitentes, bonum est non manducare carnem, neque bibere vinum.* Et *Ieiuniorum quoque non sit volentibus certa mensura, sed in quantum possibilitas valet, visu laborantis extensa, quæ præter Dominicam semper sint solennia si votiua sunt. Orationibus verò ita frequenter instandum est, vt vix eas aliquod tempus interpellet. Sine legē di studio nemo ad Deum valebit esse intentus. Illud autem extra commotionem esse puto, vt sit vetus, facilis, vestitusque vilis: cùm hæc tegendi corporis gratiâ reperta sint, non ornandi, & illa sustinendæ animæ potius, quàm obruendæ. Nec hoc tantum sine contentus simultates amore commutet, iram patientia temperet freno, auaritiam abstinentiæ forti vincat ferro, & præcipuè linguam custoditâ taciturnitatis obsepiat, ne in litigium controuersia ferueat, ne in maledictum procurrat, ne in obtrectationem maledica serpat, ne in iurationem facilis serpat, ne in mendacium ficta simulet, ne in circumuentione astuta calleat: ne in elationem superbia iactetur: sed obseruans tempus tacendi, & tempus loquendi, omne verbum otiosum obnoxium sciat esse rationi.* Item, *sit necessarius è domo & rarus egressus, quem aut Religionis ratio exegerit, aut ad substantiam victus gratiâ exercendi operis ordinarit.* Et, *Ne quis fortè aut connexus sit coniuge, aut liberis impeditus, &c.* Tametsi in Epistola ad Dracontium Monachorum meminerit, quos liberos generâsse dixit.

Ambrosius

Ambrosius Epist. 82. libro 10. de iuniotibus Monachis ad hunc modum scribit: *Recepti*, inquit, *intra monasterium ieiunabant, intra monasterium continebantur, nullus erat luxuriæ locus, interdicta ludibriosa disputationis licentia, &c.*

Hieronymus.

Hieronymus in Epistola ad Eustochium de Custodienda Virginitate, de Ægypti Cœnobitis scribens, *Prima* ait, *apud eos confœderatio est, obedire maioribus, & quicquid iusserint facere. Diuisi sunt per decurias & centurias: ita vt nouem hominibus decimus præsit. Et rursum decem præpositos, sub se centesimus habeat. Manent separati, sed iunctis cellulis: vsque ad horam nonam, vt institutum est, nemo pergit ad alium: exceptis his Decanis, quos diximus: vt si cogitationibus fortè quis fluctuat, illius consoletur alloquiis. Post horam in commune concurritur, Psalmi resonant, scripturæ recitantur ex more. Et completis orationibus, cunctisque residentibus, medius quem Patrem vocant, incipit disputare. Quo loquente, tantum silentium fit, vt nemo alium respicere, nemo audeat excreare. Dicentis laus, in fletu est audientium. Tacitè voluuntur per ora lachrymæ, & ne in singultus quidem erumpit dolor. Cum verò de Regno Christi, & de futura beatitudine, & de gloria cœperit annunciare ventura, videas cunctos moderato suspirio, & oculis ad cælum leuatis intra se dicere: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? Post hæc Concilium soluitur, & vnaquaque decuria cum suo parente pergit ad mensam, quibus per singulas hebdomadas vicissim ministrant. Nullus in cibo strepitus est. Nemo comedens loquitur. Viuitur pane, leguminibus & oleribus, quæ sale solo condiuntur. Vinum tantum senes accipiunt, quibus & paruulis sæpe fit prandium, vt aliorum fessa sustentetur ætas, aliorum non frangatur incipiens. Dehinc consurgunt pariter, & hymno dicto ad præsepia redeunt, ibi vsque ad vesperam cum suis vnusquisque loquitur, & dicit: vidistis illum & illum? Quanta in ipso sit gratia? quàm moderatus incessus? quantum silentium? si infirmum viderint, consolantur. Si in Dei amore ferentem, cohortantur*

ad studium. Et quia nocte extra orationes publicas in suo cubili vnusquisque vigilat, circumeunt cellulas singulorum, & aure apposita quid faciant diligenter explorant. Quem tardiorem deprahenderint, non increpant, sed dissimulato quod norint, eum sæpius visitant, & prius incipientes prouocant magis orare quàm cogunt. Opus diei statum est, quod Decano redditum, fertur ad Oeconomum, qui & ipse per singulos menses Patri omnium cum magno tremore reddit rationem. A quo etiam cibi cùm facti fuerint prægustantur: & quia non licet dicere cuiquam, tunicam & sagum textaque iuncis strata non habeo, ille ita vniuersa moderatur, vt nemo quod postulet habeat. Si quis verò cœperit ægrotare, transfertur ad exedram latiorem, & tanto senum ministerio confouetur, vt nec delitias vrbium, nec Matris quærat affectum. Dominicis diebus orationi tantum & lectionibus vacant, quod quidem & omni tempore completis opusculis faciunt. Quotidiè aliquid de scripturis discitur. Ieiunium totius anni æquale est, exceptâ quadragesimâ, in qua sola conceditur districtius viuere. A Pentecoste, cœnæ mutantur in prandia, quo & traditioni ecclesiasticæ satisfiat, & ventrem cibo non onerent duplicato. Hactenus Hieronymus: refert eadem ex Hieronymo Vincentius lib. 17. cap. 54. Eadem prope modum refert Augustinus lib. 1. de moribus Ecclesiæ Catholicæ cap. 31.

Abbas præfuit Monachis. Obseruandum autem, quòd D. Hieronymus dicit, eum, qui omnibus præfuerit, *Patrem* appellâsse: Syriacâ lingua, quâ vsi sunt Monachi hi de quibus scribit, vel *Abbatem*, quod idem significat inde adhuc nostrâ linguâ eundem nominamus Abbt. Nec solùm hoc dicit Hieronymus, verùm etiam Augustinus lib. 1. de moribus Ecclesiæ Catholicæ cap. 31. item Chrysostomus homil. 73. in cap. Matth. 23. *Abbatis officium* De officio autem Abbatum huius Classis hæc tradit Basilius Sermone 2. Exercitatorio de vita spirituali, &c. *Non decet* (Abbatem inquit) *esse vagum, sed probè scientem deducere euntes ad Deum cognitionem habentem diuinarum scripturarum, indistractum, pecunias contemnentem, à negotiis alienum, quietum, pium, amantem pauperes, non iracundum, malorum immemorem, paratum ad ædificandum eos qui ipsum adeunt, vanæ gloriæ negligentem, non superbum, adulatoribus non deditum, immutabilem, nihil præferentem Deo, &c. Si inueneris,* inquit, *talem, trade teipsum ei.*

Ex Hieronymi præterea Epistola ad Paulinum apparet, Monachos eius ætatis non in Vrbibus, sed solitudinibus habitâsse: repræhendit enim Paulinum, quòd contra hunc morem ageret, dicens: *Si cupis esse quod diceris, Monachus, id est, solus, quid facis in Vrbibus? quæ vtique non sunt solorum habitacula, sed multorum?*

Monachus nõ debet esse otiosus. Idem Pater Monachum nunquam vult esse otiosum, sed vt vel diuinis contemplationibus intentus sit, vel aliquid operis faciat, quo labore manuum suarum sibi aliisque victum & amictum acquirat. Nam ad Rusticum Monachum, *Nunquam,* inquit, *de manu tua, vel oculis tuis liber Psalterij discedat. Dicatur ad verbum oratio sine intermissione. Vigilet sensus, nec vagis cogitationibus patens, corpus pariterque animus tendat ad Dominum. Iram vince patientiâ: ama scientiam scripturarum, & carnis vicia non amabis: nec vacet mens tua variis perturbationibus, quæ si pectori insederint, dominabuntur tui, & te deducent ad delictum maximum. Facito aliquid operis, vt semper Diabolus inueniat te occupatum. Si Apostoli habentes potestatem de Euangelio viuere laborabant manibus suis, ne quenquam grauerent, & aliis tribuebant refrigeria quorum pro spiritualibus metere carnalia, cur tu in vsus tuos successura non præpares? Vel fiscellam texe iunco, vel canistrum lentis plecte viminibus: seratur humus: areolæ æquo limite diuidantur, in quibus quùm olerum iactata fuerint semina, vel plantæ per ordinem positæ, aquæ ducantur irriguæ: hîc pulcherrimorum versuum spectator assistas, Ecce supercilio cliuosi tramitis vndam. Elicit illa cadens raucum per lenia murmur Saxa ciet: scatebrisque arentia temperat arua. Inserantur fructuosæ arbores vel gemmis, vel surculis, vt paruo post tempore laboris tui dulcia poma decerpas. Apum fabrica aluearia ad quos te mittunt Salomonis Prouerbia. Monasteriorum ordinem ac regiam disciplinam in paruis disce corporibus. Texantur & lina capiendis piscibus. Scribantur & libri, vt & manus operatur cibos, & anima saturetur lectione. In desideriis autem est omnis ociosus. Ægyptiorum monasteria hunc morem tenent, vt nullum absque opere & labore suscipiant, non tam propter victus necessaria, quàm propter animæ salutem, ne vagentur perniciosis cogitationibus.* Repetuntur hæc à Gratiano de Consecratione dist. 5. c. Nunquam.

Auaritiam fugere debet Monachus. Auaritiæ quoque malum Monacho in primis fugiendum, non quòd aliena non appetat est enim hoc peculiare Monachis, sed ne quid recõdat, aut tanquã suum reseruet: idem Pater in Epistola ad Eustochium docet: & inter alia grauissimum adducit exemplum rei, quæ non ante plures annos in Nitriæ deserto acciderat. Quidam enim ex Fratribus illis parcior, magis quàm auarior,

auarior, centum solidos, quos lina texendo acquisierat, moriens dereliquerat. Initum est igitur inter Monachos consilium (nam in eodem loco circiter 5000, dimisis cellulis habitabant) quid facto opus esset. Alij pauperibus distribuendos esse dicebant: alij dandos Ecclesiæ: nonnulli parentibus remittendos, Macarius verò Pambo & Isidorus, cæteriq; Patres decreuerunt, infodiendos esse cum eodem dicentes: *Pecunia tecum sit in perditionem.* Tantusque cunctos per totam Ægyptum terror inuasit, vt vel vnicum solidum reliquisse, esset criminis

Augustinus. D. Augustinus duobus præcipuè locis veteris Monastices formam nobis diligenter depingit: Libro nimirum de moribus Ecclesiæ Catholicæ, vbi aduersus Manichæorum calumnias eius professionis sanctimoniam opponit: & altero, cui titulum fecit, De opere Monachorum: vbi in degeneres quosdam Monachos, qui institutum illud corrumpere cœperant, inuehitur. Ego hîc eorum, quæ tradidit, summam ita colligam vt verbis quoque eius, quoad licebit, vtar. *Contemptis,* inquit, *Mundi huius illecebris, in communem vitam castißimam sanctißimamque congregati, simul ætatem agunt, viuunt in orationibus, lectionibus, disputationibus: nulla superbia tumidi, nulla peruicacia turbulenti, nulla inuidentia liuidi, Nemo quiquam poßidet proprium: nemo cuiquam onerosus est. Operantur manibus ea, quibus & corpus pasci poßit, & mens à Deo impediri non poßit. Opus autem suum tradunt eis, quos Decanos vocant. Illi autem Decani cum magna sollicitudine omnia disponentes, rationem vni reddunt, quem Patrem vocant. Hi verò Patres non solùm sanctißimi moribus, sed etiam diuinâ doctrinâ excellentißimi, omnibus rebus excelsi, nullâ superbiâ consulunt ijs, quos filios vocant: magnâ suâ in iubendo authoritate, magnâ ipsorum in obtemperando voluntate. Conueniunt autem diei tempore extremo de suis quisq; habitaculis, dum adhuc ieiuni sunt, ad audiendum illum Patrem: & conueniunt ad singulos Patres, terna, vt minimum, hominum millia (de Ægypto potißimum & Oriente loquitur) corpus deinde reficitur, quantum saluti & salubritati sat est: coërcente vnoquoq; concupiscentiam, ne se profundat, vel in ea ipsa, quæ præstò sunt, parca & vilißima. Ita non solùm à carnibus & vino abstinent pro sufficientia domandarum libidinum, sed & ab ijs, quæ tanto concitatius ventris & gutturis prouocant appetitum, quanto quasi mundiora nonnullis videntur. Quo nomine solet turpe desiderium exquisitorum ciborum: quod à carnibus alienum est, ridiculè turpiterq; defendi. Quicquid necessario victui redũdat (redundat autem plurimum ex operibus manuum & epularum restrictione) tanta cura egentibus distribuitur, quantâ non ab ipsis qui distribuunt, comparatum est. Nullo enim modo satagunt, vt hæc sibi abundent: sed omni modo agunt, vt non apud se remaneat, quod abundauerit.* De moribus Ecclesiæ Cathol. cap. 31.

Idem Augustinus commemoratâ austeritate, cuius exempla & Mediolani, & alibi viderat: *Inter hæc* (inquit) *nemo vrgetur in aspera, quæ ferre non potest: nulli, quod recusat, imponitur nec ideo condemnatur à cæteris, quòd in eorum imitatione se fatetur inualidum. Meminerunt enim, quantopere commendata sit charitas: meminerunt omnia mundis munda, &c. Itaq; non rejiciendis generibus ciborum, quasi pollutis, sed concupiscentiæ perdomandæ, & dilectioni Fratrum retinendæ, inuigilat omnis industria. Meminerunt: Esca ventri, & venter escis, &c. Multi tamen firmi propter infirmos abstinent. Multis non est causa ista faciendi, sed quòd viliore victu & minimè sumptuoso se sustentare placet. Itaq; ÿdem ipsi, qui sani temperant, si ratio valetudinis cogit, ægroti sine vlla formidine accipiunt: Multi vinum non bibunt: nec tamen se eo inquinari putant: nam languidioribus, & qui sine ipso nequeunt salutem corporis obtinere, humanißimè præberi faciunt: & nonnullos stultè recusantes fraternè admonent, ne vana superstitione debiliores citius, quàm sanctiores fiant. Ita pietatem sedulò exercent: Corporis verò exercitationem, ad exiguum tempus pertinere nouerunt. Charitas præcipuè custoditur: charitati victus, charitati sermo, charitati habitus, charitati vultus aptatur. Coitur in vnam conspiraturque charitatem: hanc violare, tanquam Deum, nefas ducitur: huic si quis resistit, ejicitur atque vitatur: hanc si quis offendit, vno die durare non sinitur.* De moribus Eccles. Cath. capit. 33. Quibus verbis, veluti in tabula, qualis olim fuerit monastice, repræsentâsse videtur sanctus hic Pater.

De moribus & exercitijs Monachorum vtriusque sexus Romæ commorantium, hæc D. Augustinus refert: *Romæ,* inquit, *plura cognoui sanctorum collegia & diuersoria, in quibus singuli grauitate & prudentia, diuinâque scientia præpollentes cæteris secum habitantibus præsunt Christiana charitate, sanctitate & libertate viuentibus.* Ac paulò post de ipsorum institutis hæc addit: *Ne ipsi quidem cuiquam onerosi sunt, sed Orientis more, & Pauli Apostoli authoritate, manibus suis se transigunt. Ieiunia etiam prorsus incredibilia multos exercere didici, non quotidie semel sub noctem corpus reficiendo, quod est vsquequaque vsitatißimum: sed continuum triduum, vel amplius sæpißimè sine cibo & potu ducere. Neque hoc in viris tantum, sed etiam in fœminis: quibus item multis Viris & Virginibus simul habitantibus, & lana ac tela victum quæritantibus, præsunt singulæ grauißimæ probatißimaque*

batissimaque, non tantum in instituendis componendisque moribus perita ac probatæ, sed etiam instruendis mentibus idoneæ. Atque inter hæc nemo vrgetur in aspera, quæ ferre non potest: nulli quod recusat imponitur: nec ideo à cæteris contemnitur, quòd in eis imitandis se fatetur inualidum,&c. Et mox: *Itaque reijciendis generibus ciborum, quasi pollutis, sed concupiscentia perdomandæ, & dilectioni Fratrum retinendæ inuigilat omnis industria.* Scripsit idem Pater in libro de Opere Monachorum libro 17. *Non licet Monacho viuere ex alieno, etiamsi assiduus sit in Orationibus & Contemplationibus:* Et quidam Eremita, vt habetur in Tripartita historia libro 8. cap. primo dixit: *Monachus, qui manibus suis non laborat, violento indicatur æqualis.*

Epiphanius. De disciplina & vita Monachorum Ægyptiorum multa Epiphanius habeat libro 3. tom. 2. hæresi octuagesimâ. Idem in Compendiaria doctrina de fide Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ, multa de diuersitate obseruationum Religiosorum seu Monachorum recenset: *In singulis*, ait, *monasterijs, tum in Aegyptiorum Regione, tum in alijs, serui Dei proprijs manibus, tenues suas operationes operantur, iuxta vniuscuiusque artem, In ore verò omnem ferè diuinam scripturam annunciãt, citraque fatigationem, & impigrè frequentes agunt vigilias, partim in orationibus, partim in Psalmodiis. Perpetuò autem conuentus ex more statuto ordinatos faciunt, versanturque interdiu semper assiduis iuxta interuallum horis, preces ad Deum irreprehensibiliter cum multa humilitate & doloroso eiulatis sursum emittentes: & propriis manibus operantur, vna cum spirituali operatione, ne egentes fiant.* Item: *Sunt aliæ, præeminentes vitæ conuersationes, eorum qui ab omnibus carnibus abstinent, quadrupedibusque ac volatilibus & piscibus, ouo item & caseo, & aliis diuersis vitæ institutis. Et quidam sanè abstinent ab omnibus his: aliqui verò à quadrupedibus solùm, volatilibus verò & reliquis vescuntur: alij piscibus solis: alij etiam à piscibus abstinent, caseo verò vescuntur: alij autem neque caseum sumunt. Iam vero adhuc alij etiam à pane abstinent, alij etiam ab arborum fructibus duris ac nucibus, & à coctis: multi verò etiam humi dormiunt: Alij neque calciamenta induunt: alij saccum gestant occultum, qui videlicet rectè gestant propter virtutem & pœnitentiam. Indecorum enim est in conspicuo sacco prodire, quemadmodum aliqui faciunt. Indecorum est item in vinculis prodire, velut quibusdam visum est. Plerique à balneo abstinent: & quidam vitæ renunciârunt, artesque tenues & nullius negotij subiipsis excogitauerunt, ne ociosam vitam degant, neque panem grauatum comedant, &c.*

Chrysostomus. Chrysostomus hom. 73. cùm quædam de Monachorum sui temporis moribus & institutis disseruisset, attingit obiter certa quædam opera, quæ videntur iisdem quoque particularia fuisse: vt findere ligna, accendere ignem, coquere, aduenis ministrare fodere, rigare, plantare, sportas & saccos texere, in cap. 32. Matth. Et Monachos hoc in vsu habuisse adhuc citra annos Domini 506. ex Synodi Agathen. cap. 56. apparet.

De Vestitu MONACHORVM primæ Classis, ex Ioanne Cassiano.

Ioannes Cassianus quis. IOannes Cassianus Author Monasticæ vitæ in Gallia, ab ipsa propemodum infantia inter Monachos adoleuit, & in vtroque genere tam Eremitarum quàm Cœnobitarum ad extremam vsque vitæ metam perdurauit. Ac studio monastices suscepit varias, difficiles & longinquas peregrinationes, sicut cap. 1. collat. 16. ipse refert. Peragrauit enim Palæstinam. Mesopotamiam & Cappadociam. Inuisit Ægyptum ac Thebaidos deserta. Peruenit & ad Nili vsque ostia. Scythiæ quoque deserta perlustrauit, studio cognoscendi vitam, mores, instituta & exercitia Monachorum hinc inde commorantium: cuius rei locupletissimi testes sunt ipsius libri his de rebus conscripti. Is lib. 1. de habitu Monachorum cap. 3. docet, Monachi vestem eiusmodi esse debere, vt corpus cõtegat tantum, & nuditatis verecundiam operiat, & frigoris iniuriam arceat, non quæ vanitatis & elationis seminaria foueat. Vnde & *Cilicinam vestem*, velut circumspectam cunctis atque notabilem, & quæ ex hoc ipso possit spiritui elationis concipere vanitatem, quæque ad necessarium operis exercitium, in quo Monachum semper impigrum expeditumq; oportuit incedere, inhabilis sit atque inepta, refutârunt, eodem auctore. *Quod si vero quosdam* (ait) *hoc amictu circumdatos legimus probabiles extitisse, non nobis ex eo est monasteriorum Regula sancienda, vel antiqua sanctorum Patrum sunt perturbanda decreta. Generali enim omnium constitutioni, paucorum non debet præponi nec præiudicare sẽtentia:* Nota de Cilicio. Idem lib. 1. cap. 5. quemadmodum & Sozomenus lib. 3. cap. 14. indicat, Ægyptiorum Monachorum habitum à reliquorum disciplina diuersum fuisse. Scribit enim eos diebus ac noctibus indesinenter vti *cucullis perparuis*, quæ caput contegentes, ad ceruicem & humeros demissæ sint. *Colobiis* lineis indutos eosdem narrat, quæ ad cubitorum ima tantum pertigerint, nec manicas habuerint, sed nudas manus circumtulerint, cap. 5. *Rebrachatoria* quoque nominat, quæ dicit

dicit Græcè appellari ἀναλάβυς, Latinè *Succinctoria* seu *Redimicula*: eaq; fuisse vesticulas duplices, laneo plexas subtegmine: quæ per summa ceruicis descendentia, & à lateribus colli diuisa, vtrarumq; alarum sinus ambierint, quibus hinc inde succincti vestimenti amplitudinem ad corpus constrinxerint, vt ita ad omne opus expeditiores essent, ibid. cap. 6. Vsos & angustis palliis, quibus collum pariter & humeros texerint, idque *Mautorem* appellasse, idem author est cap. 7. Gestârunt & *peras*, quas & pelles caprinas & meloten appellat: similiter & baculum, quæ symbola esse voluerunt affectuum & carnis petulantiæ mortificandæ, cap. 8. & 9.

Calceamentorũ vsus Ægypti Monachis nullus

Calceamentorum vsum ipsis fuisse nullum, idem commemorat, vtpote in calidis Regionibus primùm habitantibus, in quo tamen Euangelicum interdictum simul obseruare videri volebant. Si quando tamen vel corporis infirmitas, vel matutinus hyemis rigor, vel meridiani æstus feruor cogebant, caligis tantum pedes muniebant, cap. 10. In aliis autem Prouinciis, pro situ & ratione locorum, & recepto vsu, varias vestes in vsu fuisse ex cap. 11. ejusdem libri Cassiani de habitu Monachorum apparet.

Oeconomia & Victûs ratio MONACHORVM ex Cassiano.

Cœnobiorum œconomi.

OEconomos in plerisque monasteriis fuisse, quibus earum rerum quæ ad victum pertinent dispensatio & cura commissa fuerit, ex cap. 18. & 20. patet lib. 4. de Institutione.

Ministri, seu Hebdomadarij.

Habuerunt & peculiares ex Fratribus Ministros, quorum opera in quotidianis obsequiis sibi præstandis vsi sunt, maximè in monasteriis Mesopotamiæ, Palæstinæ & Cappadociæ: & quidem singulis septimanis per vices sibi in officio successerunt, neq; id etiam sine ceremonia. Nam vbi per totam hebdomadam magno studio & diligentiâ, ac certatim obierunt omnia sua munia, sub Dominici diei cœnâ, totius septimanæ ministerium cõcludebant lotione pedũ, quam exhibebant ordine vniuersis Fratribus, in vnum congregatis ad concinnendos Psalmos, quod ad quietem jam se composituri de more dicebant. Ac sequenti die, quam secundam Sabbati Cassianus nominat, post matutinos hymnos vasa ac cuncta vtensilia sibi in ministerio succedentibus tradebant magnâ curâ congregata & signata, cap. 9. & 10. ejusdem libri. Apud Ægyptios verò non fuit istorum hebdomadariorum Ministrorũ vsus, sed illi diversâ ratione vni ac certo alieni Fratrum judicio probato, vel peni vel culinæ curam commiserunt, ita quidem, vt quandiu per vires & ætatem posset, eâ administraret fide & diligentiâ quâ posset maximâ, cap. 22. ejusdem libri.

Victus.

Victûs cùm fuerit apud diuersos diuersissima ratio hoc in genere dici potest, maximè ipsos vsos esse leguminibus, oleribus & & sicco pane, vt ex cap. 5. lib. 5. de Spiritu Gastrimargiæ intelligi potest. De Ægyptiis singillatim meminit, eos non magnam curam parandis cibis & coctionibus impendisse, sed plurimùm vsos xerophagiis, & homophagiis. Et voluptati fuisse secta singulis mensis porrorum folia, labsania, sal frictum, oliuas, pisciculos minutos salitos, quos etiá peculiari nomine *Menominia* vocarint, c. 22. lib. 4. indicat. Commemorat etiam c. 11. ejusdem libri quoddam cibi genus, quod maximarum deliciarũ loco alicubi sit habitum, si quando Fratribus in refectione fuerit appositum, videlicet herbam quam *Lapsanum* vocant, sale conditam & aquâ dilutam.

Ieiunia.

Maxima & crebra Iejunia exercuisse eos qui monasticen professi sunt, idem testatur cap. 17. libro eodem. Apud Ægyptios etiam, maximè verò apud Thabennensiotas, si quando ad sumendum cibum vnà accubuit magna Fratrum multitudo, tantum præstitere silentium, vt præter Decuriæ præfectũ, nullus ne quidem mutire auderet. Qui tamen etiam ipse sonitu potius quàm voce indicat, si quid est vel mensæ apponendum, vel inde remouendum. Vescentibusq; Cuculla supra oculorũ palpebras demissa fuit, ne scilicet liber pateret prospectus ad curiosius intuenda alia quàm quæ suis in mẽsis essent apposita. Diebus Sabbati & Dominicis item feriis, prádium pariter & cœnam Fratribus exhibitam, cæteris diebus non item, ex 12. cap. intelligitur. Extra mensam siue ante vel post non licitum fuit quicquam cibi degustare. Et hoc quidem vsque adeò seuerè obseruatum est, vt etiam per medios hortos & pomaria incedentibus, non fuerit permissum, non modò ex arboribus eorum quæ vltrò se offerrent, quicquam decerpere: sed neque eorum quæ passim strata humi jacerent, pedibus etiam interdum calcanda tollere & ori admouere lib. 4. cap. 18. de Institutione Renunciantium: item lib. 5. cap. 20. de Spiritu Gastrimargiæ.

Synaxes

Habuerunt etiam solennes ac quotidianos suos congressus, quos *Synaxes* vocârunt, quibus ad canendos Psalmos & faciendas preces conuenerunt: idque statutis temporum horis: nam tertiam, sextam & nonam obseruarunt lib. 2. cap. 2. de Canone diurnarum orationum, *&c.* Noctu autem vt plu-

plurimùm Monachos conuenisse ex 2. lib. cap.2. planum est, vocatiq; sunt hi nocturni congressus, quotidianæ vigiliæ, cap.17. ejusdem libri. Nocturnas vigilias secutæ sunt matutinæ orationes, post longum non ita interuallum. Quibus finitis, non licuit ad somnum reuerti. Ac vigilias eâ nocte quæ illucescit in Sabbati diem, agere, fuisse vniuersale per totum Orientem, cap.9. indicat.

Cantus

Alibi autem plures, alibi pauciores decantatos esse Psalmos, ideoque canendorum Psalmorum, & faciendarum precum non eandem vbique fuisse rationem, expressè tradit Cassianus cap.2. lib.2. de Canone nocturnarum orationum & Psalm. item cap.4. 5.6. ejusdem libri. Et lib.3. cap. 3.6.

Si quis fratrum in diurnis Orationũ congressibus primo Psalmo cœpto ac finito, in nocturnis uerò cõuentibus secundo cœpto ac absoluto, nõ interuenisset, non fuit deinceps ei integrum ingredi Oratorium: sed ante fores fuit ei conuentûs dimissio expectanda. Et cunctis egrediẽtibus, submissa in terram pœnitentiâ, tarditatis ac negligentiæ culpa deprecãda. Cap.7. lib.3. Vnde Benedictus videtur mutuatus esse quæ habet. Cap.43. Regulæ suæ. Finitis orationibus Canonicis & congressu, illicò in suas cellulas receperunt sese, quas aut singuli, aut interdum etiam bini simul vnà tenuerunt: nec vel paulisper subsistere, & cum altero sermonem conferre licuit cap.12. lib.2. de Canone nocturn. orat.

Opus manuũ.

In ipsis autem cellulis interdiu suas manuum operationes & artificia exercuisse colligi potest ex Cap 12. & 14. Item ex libro 2. Cap.5. & libro 3. Cap. 2. de Canone nocturn. orat. Et per Ægyptum quidem Monachi ad labores & manuum suarum opera ita sunt adacti, vt non tantum peregre aduenientes Fratres commodè excipere potuerint, verùm etiam per loca Lybiæ, quæ sterilitate & annonæ penuriâ laborant, imò etiam piis qui per ciuitates in carcerum squaloribus contabescerent, alendis, plurimùm alimoniæ mittentes contulerint. Cassianus Cap.3. lib.10. de spiritu acidiæ.

De Institutis MONACHORVM ex Cassiano.

Monachis præfuit Abbas.

Cœnobiorum Collegiis vnum aliquem electum præfuisse, penes quem summa rerum gubernatio fuerit, supra ex Hieronymo, Augustino & Chrysostomo indicauimus. Id tamen ex Cassiano quoque manifestum est, qui eum etiam *Abbatem* nominat: ac Cap.3. lib.3. de Canone nocturn. orat. de ipsius electione scribit: ac inter alia refert, in Ægypto & Thebaide neminem eligi, Fratrum congregationi præficiendum, nisi qui ipsi prius obediendo didicisset, quid obtemperaturis imperari oporteret, & seniorum institutis ipse assequutus fuisset, quæ junioribus tradi deberent: contra verò per alias Prouincias prius Abbates fieri dicit quàm Discipuli fuerint.

In monasteria recipiẽdi probabãtur

In monasterium autem recipiendi prius explorabatur animus & desiderium Religionis studio ardens: in tolerandis item injuriis perseuerantia, modo hujusmodi: Dies decem & eò amplius præ foribus excubare cogebatur, & omnium prætereuntium Fratrum opprobriis & injuriis erat expositus. Sic cum Paphnutius quidam cum filio paruulo suo octo annorum in monasterium recipi cuperet, Abbas, vt experiretur eius obedientiam & affectum erga filium, non solum eos ante fores monasterii manere, sed Monachos etiam filiolum ejus sine causa ante patrem colaphis cedere jussit, quod tamen ille æquissimo animo tulit: imò jussus aliquando ab Abbate vt puerum lachrymãtem in proximum flumen proiiceret, nec id detrectauit: sed Fratres quos Abbas ad flumen præmiserat ab instituto auocãrũt eum. His autem similibusq; experimentis vbi satis exploratus fuisset, tum inquisitum est, ne quid de pristinis suis facultatibus vel nummulis reliquum esset apud ipsum. Neque enim pecuniam inferre quenquam passi sunt, etiã quæ monasterij vsibus profuturæ viderentur, Cap.3. & 4. lib.4. Institut. Renunciãt. Hoc propterea obseruatũ esse dicit Cassianus, primùm, ne confidentiâ hujus oblationis inflatus, nequaquam se pauperioribus Fratribus coæquare dignetur: tum, ne ea quæ spirituali feruore incẽsus intulerat, tepefactus postea non sine injuria monasterij sacrilego spiritu exigere moliatur. Post hæc recipiebatur. Exstat autem formula receptionis talis apud Cassianum. *Senex Pinufius*, inquit, *exhortationem hanc dedit Fratri, quem sub nostra præsentia in Cœnobio suo recipiebat. Nosti*, ait, *quot diebus præ foribus excubãs hodie sis receptus, cujus difficultatis causam primitus debes cognoscere. Sicut nanque immensa gloria fideliter seruientibus Deo, ac secundum Regulæ hujus institutionem cohærentibus ei, promittitur in futurum: ita pœna grauissima præparantur his qui tepidè negligenterque fuerint executi, & secundum hoc quod professi sunt, vel quod ab hominibus esse creduntur, fructus etiam congruos sanctitatis eidem exhibere neglexerint. Nam maledictus qui opus Domini facit negligenter. Ieremias ait. Ideò igitur à nobis diu refutatus es: non quòd tuam vel omnium salutem non toto corde cupiamus, & his qui ad Christum cupiunt peruenire etiam procul occurrere non optemus, sed ne temere recipientes & nos apud Deum le-*

um leuitatis, & temetipsum reum maioris supplicij faceremus, si ad præsens facilè susceptus, nec pondus professionis huius intelligens vel destitutor posthæc vel tepidus exstitisses. Caue ergo ne quid aliquando eorum resumas, quæ renũcians obiecisti, & contra Domini interdictum, de agro dominicæ Euãgelicæ operationis reuersurus, inueniaris tunicâ tuâ, quâ te expoliaueras, reuestiri. Caue ne parentum, ne affectionis pristinæ recorderis. Caue ne quando superbiam, quam nũc incipiens ardore fidei ac piâ humilitate calcâsti, quùm cœperis Psalmorum vel professionis quandam notitiã degustare, paulatim elatus resuscitare mediteris. In hac quoq; humilitate ac patientia, quam vt susciperes in monasterio, decem diebus præ foribus perseuerans, multis lachrymis implorâsti, nõ solùmmodo persistas, verum etiam perficias ac succrescas. Satis enim miserum est, vt cùm debeas à rudimentis ac primordiis tuis prouehi, & ad perfectionem tendere, etiam ab ipsis incipias ad inferiora decidere. Arcta est via quæ ducit ad vitam. Considera ergo te de paucis & electis effectum, & ne exẽplo multitudinis refrigescas. Sed viue vt pauci, vt cũ paucis inueniri merearis in Regno Dei. Multi enim sunt vocati sed pauci electi. Et pusillus est grex cui placuit Patri hæreditatem dare. Itaque non leue noueris esse peccatum professum perfectionem, ea quæ sunt imperfecta sectari: ad quẽ perfectionis statum his gradibus atq; hoc ordine peruenitur. Principium nostræ salutis eiusdemq; custodia, timor Domini est: Per hunc enim & initium conuersionis, & vitiorum purgatio, & virtutum custodia his qui imbuuntur ad viam perfectionis acqueritur. Qui quùm penetrauerit hominis mentem, contemptum et rerum omnium parit, obliuionemque parentum, mundiq; ipsius gignit horrorem. Contemptu autem ac priuatione facultatũ omnium humilitas acquiritur. Humilitas verò his indicijs comprobatur: Primò, si in se mortificatas habeat omnes voluntates. Secũdò, si non solum actuum suorũ, verùm etiam cogitationum nihil suo celauerit seniori. Tertiò, si nihil suæ discretioni, sed iudicio eius vniuersa cõmittat, ac monita eius sitiens libẽter auscultet. Quartò si in omnibus seruiet obedientiam mansuetudinem atque patientiæ cõstantiam. Quintò si nõ solum iniuriam inferat vlli, sed ab alio quidẽ sibi irrogatam nec doleat, aut tristetur. Sextò, si nihil agat, nihil præsumat, quod non cõmunis Regula, vel maiorum cohortentur exempla. Septimò, si omni vtilitate contẽtus sit, & ad omnia quæ sibi præcipiuntur velut operarium malum iudicauerit & indignũ. Octauò si semetipsum cunctis inferiorem intimo cordis credat affectu. Nonò, si linguã cohibeat, vel non sit clamosus in voce. Decimò, si non sit facilis ac promptus in risu.

Sic autem receptus, propriis vestibus exuebatur, & Abbatis manibus monasterij habitu induebatur in cõmuni Fratrum conuentu. Exuuiæ autẽ ipsius, Oeconomo designato committebantur ad tempus quo rursũ interea explorationibus ipsius probaretur cõstantia. Nam ne hoc quidẽ modo, quo diximus, probati, vniuerso statim collegio associebantur, sed per integri anni spatium, sub cuiusdam senioris disciplina, peregrinorum & aduenatũ curam eos gerere oportebat. Quod si interea quocũque modo aliquid persensissent, ex quo ipsum minus cõstantem futurum iudicâssent, spoliato Ordinis vestitu, propria ei vestimenta, quæ ab Oeconomo repetierũt, reddiderunt, & monasterio eiecerunt: sin verò constanter perseueraturum eum arbitrarentur, vestimenta eius alicui indigẽti donârunt, & reliquo cœtui aggregârunt, cap. 5 & 6. eiusdem libri: ita tamen vt alteri ex senioribus, cui institutio decem iuniorum commissa erat, cõmitteretur erudiendus, cap. 7. Eruditi autẽ & assuefacti sub senioris illius disciplina, tãtam obedientiam præstabant, vt ne Cellã quidẽ quacunque de causa egrederentur sine Præpositi, seu Magistri venia. Imò ne naturali quidẽ necessitati satisfacere propriâ authoritate audebãt. Cùm sonitũ audissẽt ad orationem seu ad opus aliquod inuitãtem, certatim è cubiculis suis proruperunt, ita vt is, qui aliquid scripsisset intus, quam fuisset repertus inchoâsse literam eam perficere nõ ausus esset, sed imperfectâ relictâ, obedientem se exhibuit, quam virtutem non solum operi manuum, seu lectioni vel silentio & cellæ quieti, verum etiam cũctis virtutibus ita prætulerunt, vt huic iudicarint omnia postponẽda, & vniuersa dispendia subire parati fuerint. Vnde imperata quoque tanta animorum promptitudine expedijsse dicũtur, vt impossibilia sæpius, & quæ ipsorum vires superauerint, tamen aggredi non recusarint, quo animum obediendi paratum declararent, cap. 10.

Disciplina corrigendi delicta in Monasteriis.

Habuerunt & corrigendorum delictorum disciplinam, quam *publicam pœnitentiã* subinde nominat Cassianus. Ea fuit eiusmodi, vt qui delequisset in Synaxi, seu publico omnium fratrum congressu, in terram prostratus, tam diu veniam demissè peteret, quandiu solennitas orationũ esset finita: quã quidẽ impetrabat, vbi Abbatis iudicio de terra surgere iussus fuisset. Eâ autẽ emendatione tantũ leuiora delicta expiabãtur, qualia sunt, si quid per negligentiam fuisset vel fractũ vel perditũ, si non in tempore ad cõuentus accessisset: si durius aut contumacius etiam respondisset, si in Psalmorũ modulationibus titubasset: si mandata itẽ statuta officia minus diligẽter expedijsset, si dimisso congressu nõ rectà ad cellã redijsset: si cũ alio præter suũ contubernalem confabulatus esset: si cũ suspẽso ab oratione orâsset: si cum

cũ parentibus vel amicis, hominib. politicis absque senioris permissu collocutus fuisset: si denique literas absque senioris authoritate vel dedisset vel accepisset. Nam grandiora illa & magis atrocia, vt sunt conuitia, manifesti contemptus, contradictiones tumidæ, nimis dissolutus & effrenis incessus, cum Mulieribus familiaritas, iræ, rixæ, simultates, iurgia, auaritiæ contagium, rerum minus necessariarum affectatio, & possessio: postremò extraorninaria & furtiua cibi refectio, plagis vel eiectione ex sodalitio, puniebantur. Capite. 16.

Lectio sacrarũ literarũ ad mensam vsitata in monasteriis vnde

In more etiam positum institutoque primæ huius Classis Monachorum fuit, vt mēsæ accumbentibus & edentibus, ex sacris literis aliquid legeretur. Cassianus lib. 4. ca. 7. Institutionum indicat, consuetudinem hanc non ab Ægyptiorum, sed Cappadocum Monachis ortam esse. Tradidit eam postea Augustinus quoque cap. 13. Regulæ suæ, quæ tamen falsò ei adscribitur, vbi ita præcipit: *Cùm acceditis ad mensam donec inde surgatis, quod vobis secundum consuetudinem legitur, sine tumultu & contentionibus audite: nec sola vobis fauces sumant cibum, sed & aures esuriant verbum Dei. Saluator Diabolo tentanti de peccato gulæ ait: Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei: insinuans corporalem cibum despiciendum esse propter spiritualem.* Eandemque consuetudinem à suis etiam Monachis obseruari voluit Benedictus, monasticæ vitæ in Occidente Author, vt est videre cap. 38. Regulæ suæ. Fuit inde in Concilio Toletano 3. ca. 7. statutum quoque, *vt in conuiuio sacerdotali sēper haberetur lectio de scripturis diuinis*: quod etiā exstat distinct. 44. c. pro reuerētia Dei.

Consuetudo legendi sacras literas ad mensam laudabilis.

Est autem consuetudo hæc multis nominibus laudabilis. Primò namque in mensa non tantum interior, sed etiam exterior homo verbo Dei pasci debet, vt Augustinus loco citato etiā docet. Et Bernardus in Apologia ad Guilielmum Abbatem repræhendit grauiter contemnentes cibum spiritualem & appetentes corporalē. Et in libro de solitaria vita ad fratres de Monte Dei: *Cùm manducas*, inquit, *nequaquam totus manduces, sed corpore tuo suam refectionem procurante, mēs non omninò suam negligat, sed de memoria suauitatis Domini, vel scripturarum aliquid, quod eam pascat, meditando vel saltem memorando secum ruminet & digerat.* Vitantur etiam hoc pacto in conuiuijs multa turpia, inutilia & ociosa verba. Vnde Cassianus loco supra nominato ait: *Reficientibus Fratribus, sacræ lectiones in Cœnobijs recitantur non tam spiritualis exercitationis causâ, quàm compescendæ superfluæ fabulationis gratiâ maximè contentionũ, quæ plerunque solent in conuiuijs generari.* Et cap. 7. Toletani 3. Concilij dicitur: *Pro reuerentia Dei & sacerdotum, id vniuersa sancta cōstituit Synodus, vt quia solent crebrò mensis ociosæ fabulæ interponi, in omni sacerdotali conuiuio lectio scripturarum diuinarum misceatur. Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum, & fabulæ non necessariæ prohibentur.*

Monachi Episcopis subditi.

Illud etiam non intermittendum videtur, monachos à iurisdictione & obedientia Episcoporum in hac prima Classe non exemptos fuisse, vt sequentibus seculis fieri cœpit, sed eos Episcopis subiectos esse debuisse, ita vt sine illorũ authoritate nec suos gregales in Clerum promouere, nec monasteria condere nec cellulas exstruere, nec alia huiusmodi agere ipsis licuerit. Ita enim sancitur in Chalcedonensi Concilio cap. 4. *Monachos per vnamquamque Ciuitatem aut Regionem volumus Episcopo esse subiectos*, &c. Reperitur hoc in Aurelianen. 1 Synodo ca. 21. vbi etiam additur *vt Abbates quoque in Episcoporum potestate sint, ab ijsq; corrigantur si deliquerint.* 18. q. 2. Abbates. In Chalcedonēsi Synodo eâdem sancitum quoque est, *vt nullus Monachus monasterium, oratorij domum & cellulas inconsulto Episcopo de nouo ædificet, aut congregatiunculas Monachorum instituat.* Repetitur in Agathensi Synodo cap. 27. & 58. in Aurelianensi 1. cap. 24. vt est etiam videre 18. q. 2. In Agathensi Synodo decretum etiā fuit, *Ne quid Abbates sine suo Episcopo vendant.* 27. q. 4. in venditione.

Monachis non licuit vagari.

Non licuit etiam Monachis per Ciuitates & agros vagari, vel relictis suis monasteriis ad alia transire. Præcepit enim Chalcedonensis Synodus, *vt Monachi sine licentia Episcopi, vagantes, ad propria loca redire cogantur.* Idem etiam constituit Pelagius Papa Paulino solitario scribens. 16. q. 1. Probinum. Et in Agathensi Synodo decernitur. *Ne quis Monachum, nisi Abbatis sui permissu aut voluntate, ad alterum monasterium commigrantem, Abbas alius suscipiat aut retineat, sed vbicunque fuerit Abbati suo tradatur* 20. q. 5. Monachum.

Monasteria huius primæ classis quid.

Ex his quæ hactenus de moribus, exercitijs, studiis ac institutis Monachorum primæ huius Classis diximus, perspici puto, ipsorum monasteria fuisse *primò* Officinas (sic enim Ambrosius Epistola 82. appellat) ieiunij, vigiliarum, precum, beneficentiæ, charitatis, laboris & similium virtutum. *Secundò*, Scholas studiosorum, præsertim Basilij, Hieronymi & Augustini monasteria: quæ tamen ab aliis diuersi aliquid habuerunt: nam in ijs instituti in studijs sacrarum literarum, deinde euocati fuerunt ad ministeria Ecclesiastica. Neque obstant Bellarmini argutiæ Nam licet non

vbique

vbiq; meminissent Patres Scholarũ: Monachos literis operam non dedisse: nec pugnant cum literarũ studiis orationes, jejunia & similia. Sed quia non certas habuerũt de studiis literarum Regulas, sub initia primæ monasticæ Monachi, eam fortasse ob causã scriptores Ecclesiastici Scholarũ tam disertè & freqũeter non meminerunt. *Tertiò*, in iis degẽtes non fuisse cuiquã mẽdicitate suã molestos sed labore manuũ suarũ victum & amictũ sibi aliisq; cõparasse. *Quartò*, Regulas eorum has primas fuisse, vt omnia essent libera, Votum autem perpetuũ ista professio non haberet: adeò, vt nec ciborũ nec jejuniorum certa tempora indicta essent, sed quantum vellent ederẽt & biberẽt & operarẽtur. Itẽ quando vellent jejunarẽt. Hanc enim fuisse Regulam Pachomij, qui Dux & Author vitæ Tabennẽsiotarum Monachorum fuisse dicitur, Niceph. testatur lib. 9. ca. 14. *In eo scripto*, inquit, *quòd Pachomio cœlitus ab Angelo datũ fuit, leges praescribentis more, expositum erat, permitti debere vnicuique, vt quantum posset & vellet, ederet, biberet, operaretur: atq; itidem vt pro arbitrio suo jejunaret aut non jejunaret. Et vt validius cibum capientibus duriores labores, qui vero parcius alimentis vterẽtur, & ad pietatis exercitium incitatiores essent, leues atque faciles opera mandarentur*, Testatur hoc etiam *Erasmus*, qui in Antidoto Epistolæ D. Hieronymi ad Rusticũ de primorũ Monachorum viuendi forma ita refert: *Ad Rusticum*, inquit, *sicut etiam in iis Epistolis, quas ad Heliodorum suum scripsit, D. Hieronymus nihil eorũ præcipit quæ his temporibus à Monachis exiguntur. Permittit enim possessionẽ rei familiaris. Permittit vitã agere cum Matre, cum Sorore, denique cũ quibuslibet Viris aut Mulieribus, modo fugiat suspectam ac periculosam consuetudinẽ. Hortatur, non exigit, vt si malit peregrè viuere in cõtubernio multorũ, Patris alicujus arbitrio viuat potius quàm solus suo. De monasterio certo, de figura, aut colore aut materia vestis, nulla vsquã mentio Tantũ ejusmodi vestitũ vult esse, vt nec sordibus hypocrisim, nec nitore fastum præ se ferat. De tribus Votis illis, quæ vocant solennia, ne verbum quidem vllum. Laudat in Rustico eloquentiæ studiũ quodque literarum gratia, procul semotus, adierit Regiones. Meminisse autẽ debemus, id quod palàm liquet ex hujus scriptis, ætate Hieronymi nondũ fuisse hoc Monachorũ genus, cujusmodi nostra tempestate videmus: quos omnes vtinam tam pios haberet Mundus, quàm habet multos: & ita sanctimonia cæteris antecellentes, vt ornatu differunt. Nam illis temporibus Monachi nihil aliud erant quàm vita seueriori Mundi contemptum profitentes, nihilominus Episcopo suo parebant sicut cæteri, & Clericorum munere fungebantur, sicut & cæteri. Porrò Monachis olim non fuisse interdictam rerum suarum possessionem vel Augustinus est testis in lib. de Hæresibus ad quod vult Deum cujus hæc sunt verba: Apostolici*, inquit, *qui se isto nomine arrogantissimè vocauerunt, eò quòd in suam communionem non reciperent vtentes conjugibus, & res proprias possidentes, quales habet catholica Ecclesia, & Monachos & Clericos plurimos. Idem in Regula suorum Clericorum prohibet, ne sit notabilis illorum habitus, nec vestibus affectent placere sed moribus, hoc est si meliores velint videri cæteris, non id agant nouo colore, aut forma vestis sed probitate vitæ. Non igitur mirum, si nihil de his meminerit Hieronymus quæ nondum erant instituta. Nescióque an nunc quoque magis expediret Ecclesiæ Christianæ, si pauciora forent monasteria, quorum magnam partem ad mores parum Religiosos prolapsam videmus: essetque omnium idem cultus, eædem preces eademque vitæ ratio. Postremò quàm minimùm seruitutis ac ceremoniarum, quæ magis ad Iudæos pertinent quàm ad Christianos, & superstitiosum facere possunt pium non possunt.* Hæc Erasmus: qui etiam in vita Hieronymi inquit, *Monachi institutum Hieronymi tempore longè diuersum erat ab hoc quod hodie videmus ceremoniis obstrictum, imo quibus maximè libertas erat cordi, hi Monachi professionem suscipiebant. Primùm enim res manebat integra, manebat commigrandi remigrandique quo vellet potestas: manebat dulcissimum ac liberrimum ocium ad studium, jejunia, psalmos, vigilias, aut suópote incitabãtur, aut exemplis inuitabantur, non cogebantur hominum constitutiunculis. Vestitus erat simplex, nec is tamen præscriptus, sed suo cuique arbitrio sumptus: non qui prodigiosã nouitate faceret insignem & digito notandum, sed qui simplicitatem Christianam præ se ferret. Votorum nulla vincula. Denique si quem fortè sui instituti pœnitentia cœpisset tota demum pœna erat inconstantiæ notæ. Cujus rei si quis fidem requirat, legat Hilarionis vitam: legat institutionem Monachi ad Rusticum, & item ad Paulinum: legat in Epistola, cujus initium: Audi filia, descriptum triplex apud Ægyptios Monachorum genus. Quin inter alia præstabat & hæc commoda illud vitæ genus. Hujus prætextus honestius licebat ad affinium & cognatorum vinculis temet excutere, graui nimirum onere ei, cui nihil dulcius ocio studiorum: à publicis functionibus, à muniis & officiis imperialis aulæ prorsus habebantur excusati. Postremo minus patebant Episcoporum quorundam jam tum insolescentium Tyrannidi: Iam hic titulus nec à functione Clericatus quicquam remorabatur, & ex nullo ordine sæpius deligebantur Episcopi. Nec aliud erat quicquam tunc Monachi professio, quàm priscæ liberaque vitæ meditatio ac purè Christiana.*

Proinde quod Hieronym⁹ ad Heliodorũ scribit: *Animaduerte Frater, nõ licet tibi quidquam*

[Margin: De Monachatu Classis primæ Erasmus ex Hieronymo.]

[Margin: Ex Augustino]

[Margin: An proprium aliquid]

habere licuerit primis monachis. *quam habere de rebus tuis. Nam omnis inquit Dominus, qui non renunciauerit omnibus quæ possidet, non potest esse meus Discipulus:* Hoc inquã ita interpretatur Erasmus in Antidoto Epistolæ ad Heliodorũ: *Non videtur,* ait, *hoc exigere ab Heliodoro velut à Monacho, cùm id à Rustico Monacho nõ exigat.* Idoq; Erasmus sic accipiẽda putat hæc verba Hieronymi, *ipsũ nimirũ in exhortando plus dixisse, & hyperbole vsum: veluti Paulus ad Hebræos scribens, quo deterreret eos qui Christi professionem suscepissent, ab iterandis peccatis ait impossibile esse qui semel fuissent illuminati, relapsos in peccatũ reuocari ad pœnitentiã, cum quotidie Christianos relapsos restituat Ecclesia. Ita enim nonnunquã iniquum petimus, vt æquum auferamus, præsertim vbi non leges aut decreta proferuntur, sed exhortatio, cõsolatio, admonitio, pro ratione temporis ac personæ tractatur. Aut certè ita accipiẽda verba Hieronymi: Non licet tibi quicquam habere de rebus tuis, vt subaudias conditionem, Si nimirum vis perfectum esse. Quanquam Euangelicum præceptum non tam de prædiis ac nummis abiiciendis loquitur, quàm de affectibus. Ille præclarè abiecit opes, qui nec studet accumulandis, nec dolet ablatis, nec gaudet affluentibus, nec vllo in precio habet. Postremò qui juxta Paulum sic possidet quasi non possideat.* Hactenus Eras.

Polydorus Vergilius. Polydorus quoque Vergilius lib. 7. cap. 1. de Inuentor. rerum indicat, *Vestitum honestum pro jure suo quemque sumpsisse ex Monachu prima huius Classis.*

Vadianus. Adstipulatur his etiam Vadianus, qui in Epitome trium terræ partium fol. 187. *Adaucta vita monastica,* inquit, *instituto, & Discipulis contractis, monasteria passim instituta sunt, nimirum scholæ quædam, veteris disciplinæ exercendæ. in quibus tamen, vt animus lectione cognitioneq; scripturarum, sic & corpus per vices horarum labore exercebatur: dimicabatur non infeliciter cum carnis incentiuo & Diaboli versutia: & quemadmodum in gymnasio tyrones ad certamen veterani, sic in illis Abbates, hoc est seniores eruditione & pietate probati, suos ad luctamen in seculo ferendum, obarmabant. Interim & Episcopis auscultabant, & Dominicis diebus in Ecclesiam multi prodibãt, consueta cum illis sacrificia peragentes, quòd palàm, in vita Paulæ Hieronymus indicat. Nullus inter eos diues, nullus pauper erat, habentes alimenta & quibus tegerẽtur, his contenti erant: labore manuum parabantur in diem quibus esset opus, si superat quicquam pauperibus diuidebatur. Et in hoc quidem vitæ genere voluntate, non necessitate persistebant: mutare licebat propositum quoties ratio exegisset: neque hoc humanis consiliis dabatur loci, vtcunque in speciem honestis, vt & inuiolata consistere, & præjudicare diuinis possent. Proinde in Presbyteros & Episcopos eligebantur sæpe numero, qui in hocce studiorũ & disciplinæ tyrocinio essent versati: nulla enim illis vitæ Regula alia quàm scripturarum, nempe vt perpetua peccati detestatione Christo Domino per baptismum demortui, certa salutis fiducia in vita nouitate cum illo resurgerent. Quod vnum Votum catholica Ecclesia in omnibus membris suis, capite Iesu Christo, ita custodit & seruat, vt si ad incredulorum multitudinem paucitas illa credentium conferatur, haud aliud inuenias quàm monasterium quoddam disciplinæ Euangelicæ, & Ciuitatem Dei, plenam Conciuibus & Cohæredibus Christi, quorum mutuam dilectionem & pacem, non decreta & constitutiones hominum quantumuis sibi placentiũ, sed diuina oracula moderantur, neque cujusquã tam arctè quicquam priuatum est quin ipsum commune faciat Dilectio si vsus postulet. Quanquam autem non sim nescius, monasticæ vitæ nec exempla in scripturis, nec præcepta esse, & Hieronymus, alioqui fautor Monachorũ, non admodum illorum sententiam probet, qui Elisæum & Ioannem id genus vitæ fecerunt authores, tamen ferenda videbatur illo seculo vel nouitas, quæ modò ad disciplinam & eruditionem conseruandam esset admissa: quia nec Vota illa quæ vocant solennia hodie dicuntur, tunc quenquam illaqueabant, & jejunia etiam continua dissimulabantur: neque admodum referebat, quo vestitu, modò honesto, incederes: nihil venale illis aliud quàm quod in officinis vaniret. Postremò, mendicitate Ecclesiis non erant molesti, longè minus tyrannide aut fastu inflati. Hodie specie Votorum orbis abundat, quæ minus arbitror odiosa bonis forent, si tam seuerè redderentur quàm supinè jactantur. Illud mirum proximis quingentis annis, triginta amplius monasticas sectas enatas, hodie non numero, solùm, sed opibus quoque celebres spectari, cùm ante id tempus alia Regula (quod sciam) non teneretur quàm Benedicti. Nam quod de Basilio & Augustino quidam somniant, prorsus omni fide caret.* Hactenus Vadianus. *Nota.*

Bullingerus. In eandem quoque sententiam Bullingerus de Origine erroris cap. 13. de primis Monachis ita scribit: *Deo,* ait, *seruientes, toti incumbebant precibus, lectionibus meditationibusq; sacris, denique & laboribus, quibus victum sibi quærebant. Rigebant tum Monachorum, id est solitariorum hominũ digiti callis magis quàm annulis aureis. Floruit autem hoc vitæ genus primùm & maximè apud Ægyptios. Legantur hujus generis quædam apud Hieronymum, in vita Pauli primi Eremitæ, & Augustinum in libro de Moribus Ecclesiæ catholicæ cap. 31. Ægyptiorum exemplum postea sequuti sunt & aliarum Nationum homines: vnde multis in locis exstructa sunt Cænobia in quibus communibus viuebatur impensis. Tandem cæperunt in Cænobiis illis seriora coli studia, & conjectari licet ex 9. capite lib. 11. hist. Eccles. Habebatur præterea in istis pauperũ & infirmorũ cura. Ex his tum monasteriis prodierunt multi eruditi Viri, Ecclesiarum do-*

rum Doctores & Episcopi, moribus & literaturâ clarissimi. Id quod postea Principum & Nobilium Virorum, popularium quoque animos adeò commouit, vt opes amplissimas monasteriis certatim affunderent. Pulchrum enim & pium videbatur, & pauperum subuenire inopiæ, quos tantopere Christus suis commendauit, & pietatis studia juuare, sine quibus Religio nequit esse incolumis. Idem lib.2.c.8. de Episcoporum instit. *Habitabant olim,* inquit *studiosi bonarum & sacrarum literarum in loco aliquo vno studiis accommodo & à turbis semoto: omnibus rebus vtebantur communiter: vnde & domicilia eorum dicta sunt Cœnobia. Sub iisdem enim agebant præceptoribus, eâdem vtebantur mensa, non splendide quidem commessantes, sed frugaliter & studiosorum more victitantes. Vestitus quoque propemodum omnibus idem, nihil sordium habens, aut luxus, sed qui decebat ornabatque studiis consecratos. Iam & horæ propemodum singulæ lectionibus, exercitiis, precibus & confabulationibus seriis, jucundis ac literatis erant destinatæ. Aliis enim exponebantur scripturæ Canonicæ, vnde & nomen inuenerunt & dictæ sunt horæ Canonicæ: aliis exercebatur inuentus in disciplinis. Erat justum tempus quod precibus, lectioni Psalmorum, & curæ corporis impendebant,* & cætera.

CAPVT X.

De origine Tonsuræ CLERICORVM *&* MONACHORVM.

AD instituta & ritus Monachorum non incommodè referri posse arbitror TONSVRAM, cujus à Patribus aliisque authoribus primæ hujus Classis semel iterumque fit mentio: ideoq; eam hoc capite ita explicare statui, vt quam ob causam à principio instituta, quæ ejus ratio, forma ac modus primò fuerit, deinde in quem hypocriticum & superstitiosum, adeoque non dissimulandum abusum progressu temporis deuenerit, ob oculos ponam: idque ita me facturum confido, vt & abstrusa ac recondita quædam in lucem sim prolaturus, & docti Viri fortasse hanc disputationem non sint improbaturi.

Promittere capillum vsitatū veteribus. Sciendum itaque apud Veteres frequentissimo in vsu fuisse comam seu capillitium non attondere aut incidere, sed instar Mulierum alere atque promittere, quod & *summittere crinem* Tacitus, Suetonius, & *submittere capillum* Plinius dixerunt. Ac refert Adrianus Iunius in libro de Coma cap.3. ex Aristotelis lib. 2. Oeconomicorum, tanti gentilium nonnullos olim comæ nutritionem & promissionem fecisse, vt nec dubitârint quidem æs soluere mulctæ nomine Mausolo Cariæ Regi, quò liberis esse & immunibus liceret à Regis imperio, quod criniumtondendorum necessitatem proponebat. Et Dion Prusæus comæ encomium scripsisse memoratur ab eodem. Galliæ Cisalpinæ à Comæ studio & intonsis capitibus Comatæ nomen fuit: ejus incolas belli ciuilis tempore tonsos fuisse, Lucanus in primo Pharsaliæ, vtpote in seruitutem redactos, his versibus testatur:

Et nunc tonse Ligur, quondam per colla decora
Crinibus effusis toti prælate Comatæ.

Apud Getas capillati publicis etiam carminibus celebrabantur, Iornande Auctore. Cæsar in Comment. Britannis, & Solinus Indis promissum capillum tribuunt: & Oppianus in Cynegeticis Parthos βαθυπλοκόμας ob promissam cæsariem appellat. Homerus quoque frequenter vniuersos Græcos καρηκομόωντας, id est crinitos, seu capite comatos vocat. Et notum est Lycurgi institutum, qui ne Spartani comam deponerent, prohibuit. Æthyopes τιθυνόκομον γένος, tanquam comę nutritiam gentem vetus Tragœdiæ appellat. Quin imò tanta in admiratione prolixi capilli fuerunt apud gentes, vt Diis etiam suis eos affinxerint. Homerus & Phidias statuarius comam Ioui diuiduam tribuerunt, quâ totum tremefaciat Olympum, scilicet ob majestatem & reuerentiam. Neptunum cæruleâ cæsarie spectabilem vetustas finxit. De Baccho quoq; fabulati sunt, quòd longos amet crines. Apollo ἀκερσεκόμης, à Pindaro ἀκερσεκόμας intonsus, item χρυσοπλόκαμος. & à latinis poëtis Crinitus appellatur: eique à Christodoro Thebano poëta ἀδέτον πλόκον, id est, fluxa & fluens cæsaries tribuitur. Æsculapius etiam Comatus dictus fuit, atque eâ specie Epidauri vrbis Ciues coluerunt eum.

Promissio comæ muliebris mollities. Hæc verò consuetudo nutriendi comam omnibus ætatibus à cunctis populis non omnino Barbaris semper est vitio data. Quia enim Mulieribus hoc propriè à natura ferè datum est, vt studiosius comam nutriant & exornent, propterea etiam pro muliebri mollitie plærunque habitum fuit si Viri idem fecissent. Vnde & comatuli ferè effœminati, molles & delicati, qui nitorem elegantiamque non satis virilem affectarent, à veteribus dicebantur. Suffragatur etiam nostræ sententiæ Synesius, qui ait: καθάπαξ οἱ θηλυδρίαι τριχοπλάσται πάντες εἰσὶν *in vniuersum effeminati omnes capillorum concinnatores sunt.* Et Plautus Cynedum calamistratum vocat. Antonius Imp.

apud

apud Philostratum Alexandrum sophistam mollitiei accusare volens, comæ studiosum illum appellat. Ciceronem quoque de Cæsare dicere solitum accepimus, se, quo minus crederet eum ad tyrannidem aspirare, adduci capillorum molliter fluentium argumento. Postremò salacissima turba Liberi Patris Orgia fanatico cursu celebrans, semper comata erat.

Ac si rem hanc totam paulò diligentius expendamus, reperiemus, studium immodicum nutriendæ comæ, non modò seculis omnibus apud celeberrimas quasq; gentes vt mollitiei muliebris notam, in Viris infame fuisse, sed etiam inutile, vile, ignominiosum ac seruile. Nulla enim potest ratio adferri, ob quam superflua capillitij seges alẽda sit, aut quid præstantis emolumenti ea adferat demonstrari, nisi fortassis ad pediculos producendos nutriendosq; id fieri dicas. Ignominiosam autem in Viris esse comam promissam D. Paulus luculentissimè docet in 1. Cor. 11. vbi dicit. *Natura ipsa hoc docet vos, quòd Viro, si comatus fuerit,* PROBRO *sit: cõtra Mulieri si comata fuerit, decori sit.* Ambrosius indicat, D. Palum hoc secundum legem pronunciâsse: *prohibet enim,* inquit, *lex Virum esse comatum.* Vnde Origenes dixit, *Iobum tondentem caput facto præstitisse, quod acerbius postea ab Apostolo interminatum est verbo, quòd vir si comam nutrierit, ignominia illi sit.* Et alius dixit, *Vir comam alere non debet, cùm sit imago Dei.* Consentit etiam Phocylidis dictum cum Pauli sententia: quum enim negâsset masculis alendos esse cincinnos, præter virilis sexûs decorum, hoc subiicit:

ἄρσεσιν οὐκ ἐπέοικε κόμη· χλιδαὶ δὲ γυναιξί.
Cæsaries decet haud marem, sed Fœmina comptu
Gestiat.

Aristophanes quoque in Auibus, comæ promissuram ignominiæ loco obiicit philosophis, qui ob parsimoniam comam submittebant, inquiens:

ἐκόμων, ἐπείνων, ἐῤῥύπων, ἐσωκράτων,
Comabant, esuriebant, squallebant, socratisabant,

Et Laertius ex Phauorino indicat, eos exsibilari solitos fuisse, qui comati in stadium prodirent, vbi virili robore opus sit. Hectorem quoque Homericum Paridi probri loco obiecisse constat comendi capillitij studium, vocans eum κέρᾳ ἀγλαόν, hoc est, cæsarie nitentem.

Quòd autem seruitutis signum quoddam apud gentes nonnullas coma fuerit, argumento sunt serui, qui à Dominis suis libertate donati capillos ponebant, vt nulla seruilis conditionis vestigia restarent in eo qui libertatem accepisset. Vnde & Lucianus dicit, *Coma & cincinnus retrò sparsus, haud ingenuæ conditionis esse hominem loquitur.* Huc pertinet etiam prouerbium illud: Δοῦλος ὢν κόμην ἔχεις, id est, *seruus cùm sis comam geris.* Dicitur de eo qui præter decorum aliquid faceret: Aristophanes in Auibus, & Suidas.

Eundem morem denique alendi capillum inter plerosque populos grauitate honestateq; celebres, pueris, & infantibus, non Viris vsitatum fuisse, inde apparet, quòd Poëtæ absolutè pueros capillatos, & crinitam turbam appellant: quod fecit Martialis lib. 5. Epigr. Testatur idem mos antiquissimus, quo adolescentes ad pubertatis vsque annos comam nutrire sunt soliti, postea verò eam resecuerunt, & certis Diis consecrârunt. Plutarchus enim testis est, temporibus Thesei, ex ephoebis excedentes Delphos profectos, detonsæ comæ primitias Apollini, cognomento κουροτρόφῳ, dedicâsse. Similiter Æsculapio appensum fuisse crinem pueritiæ, Martialis lib. 9. Epigrammat. ostendit: & lib. 1. testatur, consuetudinem hanc Romanis quoq; fuisse: quibus etiam in Vrbe arbor fuit *Capellaris* appellata, in qua tonsum capillum Deo consecratum suspẽderunt adolescentes, Festo Pompeio auctore. Eundem morem obseruâsse etiam Ægyptios Lucianus in Nauigio indicat: eodem Auctore apud Troezneios lege vetitum fuit puellis & adolescentibus conjugio copulari, antequam cæsariem totondissent: idemq; etiam Assyriis obseruatum commemorat in libello de Dea Syria. Imò Atheniẽses certũ diem deputatum habuerunt, quo puberes adolescentes detonsis crinibus ac Dianæ appensis, virilem togam sumebant. Quæ omnia abundè probant, comæ alimoniam puerorum, virorum nequaquam fuisse apud gentes quoque.

Ad ea verò, quæ superius de nutritione comæ diximus, quæ apud nonnullos populos & priuatos homines in vsu fuit, haud difficulter respõderi potest. Adrianus enim Iunius in libro de Coma extremæ dementiæ Lycios accusat, quòd maluerint fiscum Regis Mausoli explendo, suis se opibus spoliare, quàm comam, nulli futuram vsui, præterquàm inani ostentationi, deponere. De Dione idem testatur, quòd adulatoris potius personâ assumpta, quàm synceri philosophi, in gratiam Traiani Imperatoris, cui à crinibus cognomen erat, encomium comæ scripserit. Adeò enim ab ipso honoratꝰ fuerat Dion, vt triũphanti assessor esse meruerit: vt igitur vicissim gratificaretur ei, encomiũ illud edidit. Gallis, Liguribus, Getis, Britannis, Indis, Parthis, Æthiopibus aliisque

Inutilis. Ignominiosa. Seruilis. Pueriles. Quid sentiendum de his qui comam nutriebant.

que

quo nationibus, nondum ad cultum ciuilitatemq; traductis, capillatis suo more, hoc est, barbaro, esse licuit. Vnde & D. Ambrosius sic de illis pronunciat: *Verùm*, inquit, *excusationem habeant qui patrios, vsus sequebatur, sed tamē barbaros*, &c. Spartani etiā, ex Lycurgi instituto, justā promittendi capilitij causam habuisse videntur, vt hoc pacto ab hostibus Argiuis internoscerentur, qui diuersā legem sanxerant. Quòd autem Diis suis, Ioui, Neptuno, Baccho, Apollini, Æsculapio comam affinxerunt. Poetæ, mirum non est: quid enim illis non licuit? Deinde si vera sunt quæ de Ioue iidem illi Poetæ referūt, egregius fuit stuprorū artifex, & prodigiosus luparum omniū insessor, Apollo non minus amator fuit strenuus. Neptuni libidinū feruores, ne maria quidem vlla exstinguere potuerūt, quin in omne Nympharū genus exardesceret. Baccho delitiis diffluenti, semperq; puero & poculis occupatissimo, otium fortasse non fuit tollendæ comæ. Quòd Nisus Megarensium Rex; aureâ, vel, vt Pausanias refert, purpureâ cæsarie spectabilis fuit. Pterelaus rutilâ, auri instar, comâ superbus: Zethus & Calais Boreadæ crinium remigio volarunt, Absalon denique Regis Dauidis filius, comæ decore omnes homines superauit, intolerabilis superbiæ & fastûs morbum arguisse facilè perspicitur.

Coma nutritio cur prohibita à Deo.

Ob has verò enumeratas causas, quòd studium alendæ comæ à multis quoque gentilibus, vel parum ob cultum, humanitatem, ciuilitatemq; celebrib⁹, pro re inutili, superflua, seruili, puerili, quin etiam ignominiosa haberetur, & quę non graues, honestos, probosq; Viros, sed luxu diffluentes, lasciuos, cinoedos, effœminatos ac molles potius deceret: voluit Deus id etiam à Sacerdotibus & cultûs diuini administris, esse alienissimū, ne mali exempli aliis sint. Sic enim pręcipitur Ezechiel 44. c. *Capita sua non radent Sacerdotes, neq; comam nutrient, sed tondentes attondebunt capita sua.* Quibus verbis vetat rasionē capitis, & rursū prohibet promissum capillū, sed jubet לכסום, hoc est, להשורת vt Hebræi exponunt, id est, pilum æquare capiti, vt non nimis promissus sit in morē Mulierum, nec in cranio resectus vel abrasus: vult ergo vt medium teneant. Vnde & Hieronymus in hunc locū ita scribit: *Iuxta quod discimus*, inquit, *nec caluitium nouaculâ faciendum, nec ita ad pressum tondendum caput, vt rasorum similes esse videamur.* Et Paulus 1. Cor. 11. c. non vult Viros in vniuersum comatos esse, propterea quòd natura ipsa doceat, quòd Viro, si comat⁹ fuerit, probrō sit. Nam quemadmodum natura comam Mulieri in signum subjectionis destinauit, ita Viris, tanquam Dominis, eandem ademit. Vir ergo comam nutriens se volens seruituti subjicit, à qua Vir fortis abhorrere debet.

Tonsura cur instituta inter clericos Christianorum

Cùm verò post Apostolorū tempora comæ nutriendæ studium passim etiam inter Christianos inualesceret, visum tamen est grauibus viris, Episcopis, Sacerdotibus, Presbyteris & Monachis nequaquam, ob scandalum, id concedendum. Vnde Platina de Anacleto 5. Romano Pontifice refert, quòd statuerit, *Ne præsul nèue Clerici comam nutrirent*: non habetur autem in Decretalibus ejus Epistolis, vndecunq; Platina id habeat. Anicetus etiam circa annos 160. sic præcepisse fingitur in Decretali sua, *Clerici, qui Laicis & simplicibus, virtutis, honestatis, pudicitiæ, grauitatisq; exemplar esse debent ac seipsos tanquam signum purioris vitæ, rudioribus ad imitationem prudenter exhibere, juxta Apostolum, comā non nutriāt: quia sic discreti debēt esse in conuersatione, ita & in tonsura, & omni habitu discreti debent apparere.* Et in Carth Conc. 4. sancitum quoque fuit c. 44. *Ne Clericus comam nutriat.* Synodus item Agathen. c. 20. decreuit, *Vt Clerici qui comam nutriunt, ab Archidiacono, etiam inuiti detondeantur*: dist. 23. Clerici qui. De eadem re D. Hieronymus ad Eustochium ita scribit: *Viros quoque fuge, quos videris catenatos, quibus fœminei, contra Apostolum, crines, hircorum barba, nigrum pallium, & nudi patientia frigoris pedes. Hæc omnia argumenta sunt Diaboli.* Et Augustinus de Opere Monachorum cap. 31. ait: *Nolunt obtemperare Apostolo quidam, in tantum vt etiā jam comam nutriant. Vnde ille nec disputari de eo omnino voluit dicens. Si autem quis vult contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei. Hoc autem præcipio, vt scilicet non differentis solertia requiratur, sed præcipientis authoritas attendatur. Nam & hoc quo pertinet quæso tam apertè contra Apostoli præcepta comari?* Et mox: *Illi venalem circumferentes hypocrisim timent, ne vilior habeatur tonsa sanctitas, quàm comata, vt videlicet qui eos videt, antiquos illos quos legimus cogitet, Samuelem & cæteros, qui non tondebantur.* Ex his duobus testimoniis colligunt quidam tonsuram Hieronymi & Augustini tempore adeò vulgarem fuisse inter Clericos & Monachos, vt quidam Monachi, quo magis suam sanctimoniam notabili distinctoque ab aliis habitu venditarent, comam demitterent. Hanc autem repræhendunt in iis duo hi Patres hypocrisim, & volunt, vt more aliorum Clericorum & Monachorum tonsi sint, nec in demissione capillorum sanctimoniam aliquam quærant. Ob easdem etiam causas, quas supra commemorauimus, Epiphanius lib. 3. contra hæreses, inuehitur in Mesopotamiæ Fratres monasticam vitam degentes, quòd muliebri

ritu comas alerent atq; promitterent, diserteq; ait, *filios sanctæ Virginis Matris Ecclesiæ in tonsura reuerendos esse oportere*, quippe, inquit, *cùm coma nutritio à doctrina Apostolica, & Catholica Ecclesiæ consensu sit aliena.* In Concilio quoque vniuersali 6. Constantinop. cap.33. sancitum fuit, *ne cui liceat populo pro suggestu sacras scripturas explicare, nisi sacerdotali tonsurâ vsus fuerit*: quamuis hic Cànon vsus sit ex suppositiciis. Et Gregorium M. aiunt, anathema denunciâsse Clerico, qui comam laxauerit: dist.23. si quis. Idem etiam fecit Zacharias Papa in Synodo quadam Romæ habita anno 742.

Forma tonsuræ apud veteres. Sed quæritur jam, quæ forma hujus Tonsuræ apud veteres Christianos fuerit? Nam varia tonsuræ genera apud Ethnicos instituti nostri non est multis persequi, quùm id diligentissimè præstiterit Adrianus Iunius libro de Coma cap.6. Respondeo, non talis, quæ hodie apud Clericos & Monachos in Papatu in vsu est, quâ summus vertex capitis nouaculâ raditur, & infernè circa aures & tempora capilli instar sertæ seu coronæ relinquuntur. Hanc meam sententiam rationibus aliquot probabo.

1\. *Tonsura veterû non similis Papisticæ.* Prima est, quæ sumitur ab ipso *Tondendi* vocabulo, quod non radere, sed crines incidere tantùm significat. Et sanè differre tondere ac radere ex Martial. lib.2. Epigr. clarè perspicitur, vbi ait: *Non tondet, inquam: quid ergo facit? radit.*

2\. Deinde supra indicauimus, cultiores inter Ethnicos tonsos fuisse. Nemo autem, opinor, tonsuram cum rasura conjunctam ibi intelliget, quæ hodie in vsu est.

3\. Tertiò, Hieronymus & Augustinus repræhendentes aliquos Monachos qui illorum tempore comati fuerant, dicunt, *eos non obtemperare Apostolo.* Quare? quod tonsi non essent. Paulus autem 1.Cor.11. capite, non loquitur de tonsura & rasura tali, quæ hodie Clericis in Papatu in vsu est, sed in genere jubet, ne viri comati sint, sed comá incídát, ne dependeat. Talem tonsuram exigunt hi Patres etiam à Monachis. Quod si igitur tõsura Monachorũ Hieronymi & Augustini tẽpore, similis fuisset tonsuræ nostrorum, sequeretur, Viros quoque seu Laicos omnes Pauli tempore tonsos & rasos fuisse eodem omnino modo, quo sunt nostri Monachi.

4\. Quartò, colligo hoc clarissimè ex lib. 3. Pædagogi cap. 11. Clementis Alexandrini, vbi formam tonsuræ clericalis apertissimè describit, dicens: *Pili tondendi sunt, non nouaculâ, sed tonsorum forficibus.*

5\. Quintò, ex Optato Mileuitano, qui libro 2. contra Parmenianum repræhendit Donatistas, quòd Catholicis Sacerdotibus per vim capita raserint: *Docete*, inquit, *vbi vobis mandatum sit radere capita Sacerdotibus: quum è contrario tot sint exempla proposita, fieri non debere.* Ex his verbis tria colligimus. Primum est, Donatistas hæreticos in more habuisse, suis sacerdotibus capita radere, non orthodoxos & catholicos. Alterum, de rasura tali capitum Sacerdotum, nullum prorsus exstare mandatum. Tertium, exstare multa exempla quæ ejusmodi rasuram prohibeant.

Sextò, Athanasius, Hieronymus, Epiphanius, Augustinus, Palladius, Isiodorus & Concilia horum Doctorum temporibus habita, nusquam rasuram, sed solam tonsuram nominant, vt Bellarminus ipse testatur tomo 1.col.1743. & col. sequente dicit, Optati Mileuitani, Hieronymi & Ambrosij tempore Sacerdotes non rasos, sed tonsos fuisse. 6.

Septimò, tonsuram veterum dissimilem fuisse hodiernæ, ex Hieronymo rursus haud obscurè intelligi potest, qui ad verba illa Ezechielis 44. hæc annotat. *Discimus hic*, inquit, *nec caluitium nouaculâ esse faciendum, nec ita ad expressum condendum caput, vt rasorum similes esse videamur, sed in tantum capillos demittendos, vt operta sit cutis.* 7.

Ex quibus jam simul intelligitur, talem tonsuram Christianorum Clericis & Monachis olim in vsu fuisse, quæ etiam veteris Testamenti Sacerdotibus à Deo mandata fuit, Ezech.44. nempe, vt capillus ita æquaretur capiti, vt nec nimis promissus in morem Mulierum, nec tamen in vertice & cranio vsque ad aures & tempora vel resectus vel abrasus esset. Tali tonsurâ etiam num hodie ministri omnes Ecclesiarum reformatarum in Germania ferè tota vtuntur. *Tonsura ea Veteribus vsitata quæ etiã in veteri Test. fuit.*

Hinc & illud etiam perspicitur quid intelligendum sit per *Coronam*, cujus sæpè apud Patres fit mentio. Hieronymus in Epist. ad Augustinum, quæ est 26. inter Augustini Epistolas: *Fratres tuos*, inquit, *Dominum meum Alipium, & Dominum meum Euodium, vt meo nomine salutes, precor Coronam tuam.* Et Augustinus in Epistola ad Proculianum Episcopum, quæ ordine est 147. *per Coronam* ait *nostram nos adiurant vestri, per Coronam vestram vos adjurant nostri.* Et Hieronymus in Epistola ad quendam Leuitam suum de duobus hominum generibus inter alia inquit: *Regnum quod habent Clerici in Deo, designat Corona in Capite*, &c. Bellarminus hic per *Coronam* intelligit circulum illum Capillorum, qui raso vertice capitis, circa aures & tempora relinquitur. Sed Homonymiâ seu Æquiuocatione peccat. Modò probauimus talem tonsuram capitis & rasuram verticis veteribus fuisse incognitã. Sacræ literæ, quarum loquendi modũ etiam *Per Coronam quid intelligant Patres.* *Per Coronam quid intelligant Iesuitæ.*

Per coronam quid intelligat sacræ literæ.

etiam veteres Patres imitantur, per *Coronã* intelligunt gloriam, decorem, honorem & dignitatem. Vnde Salomon Prou.16. *Corona dignitatis senectus, quæ in viis iustitiæ reperietur*: & 17.c. dicit: *Corona senum filij filiorũ, & gloria filiorum Patres eorum.* Ab eodem Mulier prudens *Corona Viri* appellatur. In Threnis Ieremiæ etiam legitur 6. cap. *Cecidit corona capitis nostri:* intelligens gloriam & omnia ornamenta quibus decoratus fuerat populus Dei. Respondeo igitur primò, Patres illos hoc loco per *Coronam* simpliciter intelligere honorem, gloriam & dignitatem, per quam apud veteres obtestationes fiebant, sicut adhuc hodie Latinis & Germanis vsitatum est dicere: Rogo & obtestor excellẽtiam, dignitatem & reuerentiam tuam, &c. Ich bitte ewer Durchleuchtigkeit / Hocheit / Würde oder Ehrwirdigkeit. Quod igitur Hieronymus dicit, *Precor coronam tuam*, idem est ac si diceret, precor reuerentiam, excellentiã tuam, &c. Cumque dicat Augustinus, *Per coronam nostram nos adiurant vestri.* Perinde est ac si diceret: Per excellentiã nostram & dignitatẽ muneris seu officij nostri nos adiurant vestri, &c. Potest etiã fieri, vt Augustinus per Coronam hoc loco intelligat cœtum & congregationem fidelium: vt sit sensus, per cœtum nostræ fidei & curæ à Deo concreditum nos obtestantur vestri, &c. Sic enim Paulus Ecclesiã Philippis cõgregatã *coronã* suam appellat. Adde, quòd sacræ literæ per *coronã*. nõ tonsurã aut rasurã, sed crines capitis disertè intelligunt. Nam Ieremiæ 13. dicit Dominus: *Descendet de capitibus vestris corona gloriæ vestræ*, hoc est, crines seu capilli, quibus hucusque ad splendorem, gloriã & ornamentum vsi fuistis, abradentur vobis in Babylone. In libro etiam Num. 6. cap. Deus crines capitis *coronam* vocat: quanquam id alij Separationem vertant eo loco. Apud Græcos etiam comam alẽtes *Coronistæ* dicebantur, à coma nimirum, quæ ab iis corona dicebatur, vt ex Plutarchi intelligitur libro de Mulierũ virtutibus. Cicero etiã hominum audientium circulum vel cœtum *coronæ* nomine frequẽter intelligit. Nam pro Fla. ait: *A iudicibus Oratio auertitur, vox in coronam turbamq́ effunditur*: de Finibus. *Si coronam times dic in Senatu.* Item, *Cur armatorum coronâ septus est Senatus?* Et, *Non coronâ consessus vester cinctus est, vt solebat.* Et sanè libro 2. de Origine Templorum cap. 6. ex Augustino aliisq́; Authoribus probauimus, altaria olim in multis locis in medio templorum constituta fuisse, vt Episcopus vel Presbyter sacra facturus, in medio circumfusæ turbæ quasi in corona steterit. Adhæc fieri potest, vt Patres isti per *Coronã* intelligant canitiem Episcoporum, quæ corona, hoc est, decus, honor & ornamentum hominis est, & meritò cunctis veneranda. Vnde Leuit. 19. iubetur surgere iuniores ad canitiem, Iob. 12. dicitur: *Canities hominum prudentia est*, Prou. 20. Salomon dicit, *Decor est senum canities.* Quemadmodum igitur Augustinus ait, *Per coronam vestram vos adiurant nostri*, &c. sic Germani quoq; dicũt in obtestationibus, Ich bitte dich / thů das vmb meiner grawen haare willen. Ehr meine grawe haar/&c. Denique si maximè per Coronam intelligant tonsuram Patres isti, eam tamen intelligunt quæ tunc in vsu fuit, & quam paulò ante descripsimus, nõ eam quã hodiè vtuntur, quùm fuerint dissimiles. Quamuis autem molles & effœminati homines tõsuram talẽ pro probro habuerint, graues tamen & honesti Viri, apud Christianos præsertim, eam sibi laudi duxerunt, adeoq́; pro corona, hoc est, ornamento & decore habuerunt.

Per coronã quid Cicero intelligat.

De Origine RASURÆ CLERICORVM *&* MONACHORVM.

Hodierna Monachorũ rasura nõ similis veteri.

SEd dicendum nobis, his ita explicatis, de origine eius rasuræ, quâ hodiè Sacerdotes, inprimisque Monachi vtuntur. Non enim tondentur veterum more, sed, vt diximus, radũtur in vertice capitis, relicto, circa aures & tempora in formulam circuli, capillo. Nam de Benedictinorum Monachorum rasura Polydorus lib. 7. cap. 2. in hunc modũ scribit: *Tondentur nouaculâ à vertice infra dimidium caluæ: capillus infernè recisus, in parui circuli speciem, circa aures & tempora, totum ambit caput instar coronæ.* Et de Cisterciensibus Monachis referunt, quòd caput ferè totum rasum, & per quàm exiguas coronas habeãt. Hæc *Rasura* à veterum *Tonsura* plurimum differt, & primitiuæ Ecclesiæ incognita fuit. Bellarminus tamen & Baronius rasuræ & tonsuræ nominibus sine discrimine perpetuò fallendi causâ vtuntur, quod Lectorem diligenter obseruare iubemus.

Iesuitæ rasuræ & tonsuræ nominib. sine discrimine vtuntur.

Apud Bedam lib. 4. cap. 8. historiæ Ecclesiasticæ Anglorum Ceolfridus, itemque Iacobus de Voragine in Legẽda aurea de Cathedra Petri, originem huius rasuræ ad Petrum Apostolũ vsq; referunt. Dicunt enim Petro, quum prædicaret Antiochiæ Euangelium, in cõtumeliam Christiani nominis gẽtes summitatẽ capitis abrasisse, indeq́; factũ, vt postea omnis Clerus tali rasurâ vteretur pro honore, quod propter Christum Apostolorum principi in contumeliam irrogatum fuerit. Sed narrant hæc isti sine omni authore, tantùm ex nonnullorũ traditione, ideoq́; eadem facilitate contemni potest, quâ probatur.

D. Pet. an rasus.

L 4 Baronius

Baronius hoc ipsum de Petro tom. I. pag. 571. citat ex theor. rerum Ecclesiast. vbi Germanus Constantinopolitanus Episcopus idē refert: fatetur tamen simul quoque, *Germanum auctorem, ex quo hæc habeat, non nominare:* confugit igitur pro more ad maiorū traditionem, ex qua eum hoc mutuatum esse, credendum sit, Amolarius quoq; hāc narrationem tantæ authoritatis esse non putat, vt inde hæc sententia confirmari possit, lib. 3. de Eccles. Offic.

Rasura Petri causa incerta. Deinde, non consentiunt authores sibijpsis de causa rasuræ capitis Petri. Nam Beda lib. 5. c. 22. sic scribit: *Neq; ob id tantùm in coronam attondemur, quia attonsus ita est Petrus: sed quia Petrus in memoriam Dominicæ passionis ita attonsus est: idcirco & nos: qui per eandem passionem saluari desideramus, ipsius passionis signum cum illo in vertice, summâ videlicet corporis nostri parte, gestamus* Iuxta Bedæ igitur hunc locum Petrus non contumeliæ causâ attonsus fuit, vt supra ex Ceolfridi sententia retulit, sed in memoriam Dominicæ passionis. Testimonia autem diuersa, & fidem sibi inuicem derogantia, nihil firmitatis habent. Et duæ orationes pugnantia continentes veræ simul esse non possunt.

Rasura Petri hodiernam nō probat. Vt autem concedamus, Petro in contumeliam caput tonsum esse, non tamē sequitur, Monachos quoque tonderi vel radi debere. Neque enim præceptum aliquod habemus, vt notas circumferamus earum rerum, quæ per contumeliam inflictæ sunt Apostolis. Nihil etiam hæc ad rasuram & coronas Monachorū. Præterea si Petro ab Antiochenis Ethnicis, & Ioanni Euangelistæ, vt in pseudo Prochoro indicatur, iussu Domitiani Imp. ignominiæ causâ capita rasa sunt, colligitur inde, Apostolos rasurâ vsos non fuisse, Fallitur ergo Baronius, qui asserit pag. 572. se probâsse ex dictis auctoribus, Rasuræ ritum ex Apostolico fonte fluxisse. *Baronius non probauit ex Apostolico fonte rasurā.*

Vnde mox eadē pagina exclamat, *Oriens, Occidensq; pariter ac omnes denique Regiones, in quibus Christiana fides est, aliquando propagata, pari consensione visæ sunt non solùm hoc esse testata: sed æquè omnes idipsum firmissimâ eius rei obseruatione probasse. Doceat qui velim prouinciam Orbis aliquam, quæ Christi nomen acceperit, eiusdem fuisse rasuræ clericalis expertem,* &c.

Respondeo, ante & diu post Aniceti Papæ tempora, qui sedi Romanæ præbuisse dicitur circa annos Domini 165. nullo idoneo & satis firmo testimonio probari potest rasuram Clericorum & Monachorum receptam fuisse in omnibus Christiani orbis prouinciis, quod pro confesso sumit Baronius: nam de Petri exemplo, & consuetudine, quæ inde fluxisse dicitur, modo respondimus: nostram autem sententiam iam confirmabimus.

Aniceto quidem tribuunt, quòd instituerit, *vt sacerdotes desuper caput in modum sphæræ radant.* Exstat in eius Epistola ad Galliæ Episcopos: & citatur à Gratiano dist. 23. c. prohibete. Insunt autē huic Epistolæ multa de Archiepiscopis, Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Suffraganeis, deq; appellatione in grauioribus causis ad sedem Romanam, quæ cum conditione temporum illorū nequaquā congruunt. Ob has & alias causas Bellarminus ipse col. 1743. tom. I. fateri cogitur, hanc Aniceti Epistolam non esse prorsus indubitatā, ac fortasse falsum, præ se ferre titulū. Et quod præsens mandatū attinet, hic falsus Anicetus seipsum mēdaeij manifesti ibidem arguit: dicit enim, *iussisse Apostolum, ne sacerdotes comam nutriant, sed desuper caput in modum sphæræ radant.* In Apostolicis autem Epistolis nullum omninò præceptum de hac rasione extat. Tantum Paulus I. Cor. 11. c. dicit, *naturam docere, quòd Viro comatum esse dedecori sit.* de radendis verò capitibus nullum verbum. *Anicet an rasurā instituerit* *Paulus an rasura its ator.*

His addo, quod in libro de Romanis Pōtificibus peruetusto, qui Damasi nomine fertur, vt etiam attestatur Baronius tom. I. Annalium pag. 573. & exstat etiam tom. I. Conciliorum à Surio editorum pag. 187. de Aniceto legitur *quod simpliciter instituerit secundum præceptum Apostoli, ne Clerici comam nutrirent:* nec additur particula, *vt sacerdotes desuper caput in modū sphæræ radant.* Hoc absque dubio de communi illa Viris omnibus, non tam Clericis quàm laicis, à Paulo præscripta lege I. Cor. 11. *ne videlicet illi Mulierū exemplo comam alerent.* Author huius Epistolæ Decreta talis, quisquis ille fuerit, significare voluit. Idque etiam habetur in Concilio Carthag. 4. Can. 44. & Agathensi Can. 20. *ne clerici comam nutriant.* Ad hoc respondet Baronius tom. I. Annalium pag. 573. *Si nō de tonsura in modum sphæræ fieri solita veteres Patres hoc intellexerint: cur tam instante Clericis faciendum esse mandârint, quod Apostolicâ lege quiuis laicus facere teneretur, nempe comā nō nutrire, sed capillos deponere.* Respondeo, Patrum illorum tempore, neglecto Apostolico mandato, tam clerici quàm laici comā rursus communiter nutrire cœperunt, Huic igitur malo occurrere volentes Patres illi, Clericis & sacerdotibus saltem præceperunt, vt Apostolico mandato obedirent, nec comam, Mulierum more, nutrirent & promitterent.

Optatus Mileuitanus de Tonsura. Deinde cōtra Baroniū facit, quod Optatus Mileuitanus, qui diu post Anicetū Papā vixit, āno scilicet 370. li. 6. cōtra Parmenianū arguēs Donatistas, quod Catholicis sacerdotibus

tibus

tibus per vim capita raserint, disertè docet, Nullum exstare mandatum de radendis capitibus sacerdotum: *Docete*, inquit, *vbi vobis mandatum sit, radere capita sacerdotibus? quum è contrario tot sint exempla proposita, fieri non debere.* Hinc duo colligo: Primum, aut mandatum hoc Aniceti temporibus Optati nondum promulgatum, sed posterioribus seculis ab impostore aliquo ei falsò adscriptum: aut Pontificum Romanorum authoritatem tum tantam non fuisse, quanta hodie est, cùm ab ea ne latum quidem vnguem discedere licet. Alterum, falsum esse quod Baronius dicit, *Nullam prouinciam Orbis Christiani rasura clericalis expertem fuisse.*

Baronius Rasuram Papisticam ex Am. Marcellino probare conatur. Porrò Baronius Rasuræ Papisticæ antiquitatem etiam Ethnici Scriptoris authoritate probare conatur. *Ammianus Marcellinus*, inquit, *testatur, temporibus Iuliani Apostatæ. Theodorum quendam Ecclesiæ ædificandæ præfectum, ab Ethnicis supplicio affectum, quòd cirros puerorum licentius detondebat: nihil aliud significans, nisi quòd pœnas dederit, quòd complures pueros in Clericos cooptaret.* Insunt autem huic argumento multa vitia. *Primò*, falsa est consequentia, cirros puerorum licentius detondit, ergo eos in Clericos cooptauit. *Secundò*, detondit cirros puerorum, non capita eorum in modum sphæræ rasit, quod probare voluit Baronius. *Tertiò*, non Christianorum puerorum, sed Ethnicorum puerorum cirros detondit, non vt eos in Clericos cooptaret, sed quòd luxuriam eorum in alenda & nutrienda cæsarie seu coma ferre non posset. Hoc verò parentes istorum puerorum fieri noluerunt.

Saluianus de eadem Rasura. Saluianus Massiliensis quoque lib. 8. de vero iudic. & prouid. Dei, cuius Baronius etiam meminit, non Rasuræ, sed recisis comarum fluentium iuris ad cutem Tonsuræ, de qua supra diximus mentionem facit.

Amalarius de Ecclesiast. Offic. lib. de Origine tonsuræ, seu potius rasuræ Papisticæ disputans, nihil certi affirmat, sed hæc refert: *Interrogatur*, inquit, *ab aliquibus, quis primus tonsus sit nostro more? Legi in Epistola cuiusdam Viri, Petrus* (intelligit autem Epistolam quæ apud Bedam exstat lib. 5. c. 8. Anglic. hist.) *sed quia non tantæ auctoritatis est, vt ex illa firmare valeamus nostram sententiam, maluimus illam silentio præterire. Non tamen ex re est, si dixerimus, illum* (Petrum) *aut aliquem successorem eius, primò fuisse tonsum nostro more*, (hoc est, rasum in sphæræ figuram vsque ad aures) *quoniam ab illa Ecclesia sumptus est talis vsus, in qua illi sederunt. &c.*

Quicquid sit, & quocunq; tempore Rasura Papistica inceperit, certũ tamen est, ante annum 400. & aliquanto post in Christi Ecclesia eam in vsu non fuisse. *Rasura Papisticã ante annos 400. Christi in vsu nõ fuit.* Nam Bellarmino quoq; teste tomo 1. col. 1743. Athanasius, Hieronymus, Epiphanius, Augustinus, Palladius, Isidorus & Concilia eodem tempore celebrata, nusquam Rasuræ, sed solius Tonsuræ mentionem faciunt. Et col. 1744. fatetur, Optati Mileuitani, Hieronymi & Ambrosij tempore Sacerdotes in Christi Ecclesia non rasos, sed tonsos fuisse. Malitia igitur insignis est, quòd nihilominus Bellarminus, Baronius & alij originem Rasuræ vel ad Apostolorum tempora referunt, vel Aniceto Romano pontifici tribuunt.

Confirmatur tamen & omnibus Clericis in Hispaniis obtruditur hæc rasura Papistica in Toletana Synodo 4. anno 631. iuxta Panuinium habita. *Cùm enim*, vt inquit Baronius tom. 1. pag. 573 *quidam hæretici eandem cum Catholicis vsurparent capillorum tonsuram, ac proinde eo signo vellent videri Catholici, eius Regionis Episcopi, conuentu habito dilatandam eiusmodi capitis tonsuram statuerunt. Est de hoc in hæc verba Canon descriptus: Omnes Clerici, vel Lectores sicut Leuitæ & Sacerdotes, detonso superius capite toto, inferius solam circuli coronam relinquant, &c.*

Ab Angliæ autem Clero rasuram hanc capitum anno Domini 664. magnâ contentione receptam, Balæus in Scriptoribus Britaniæ testatur. Et certè in Synodo Aquisgranensi demum anno Dominicæ incarnationis 816. celebrata, certum huis Rasuræ tempus deputatum fuit, videlicet, *vt Monachi in Octauis Paschæ radantur.* Item *vt non in Quadragesima, nisi in sabbato sancto Paschæ, in alio tempore semel tantum per quindecim dies radantur.* Ita tertio die feriarum, Apaturiarum, quem mense Octobri solennem κυριῶτιν dictum Athenienses celebrarunt, puberes quoque adolescentes detondebantur, quando videlicet etiam φρατρίαις, hoc est, Sodalitatibus eos ascribebant, & in classes tributim diuidebant, pueri quoque, vt quisque, ingenio valebat, certatim poëmata recitabant, alter alterum superare contendens: cuius consuetudinis Plato in Timæo mentionem facit, vbi indicat, parentes illo die pueris certaminis loco rhapsodias fuisse proponere solitos.

Rasura non ab omnibus probata Et tamen non vbique neque ab omnibus approbatam, ne dum receptã fuisse rasuram hanc, ex relatione Bedæ apparet in vita Eustasij tomo 3. Cùm enim certamen Eustasio Abbati Luxouiensis Cœnobij fuisset de Regula & ceremoniis illis nouis Benedictinorum Monachorum,

rum, cum Agrestino Aquileiensi Episcopo & Apillino Genuensi, ac conuocata esset synodus Matisconensis à Lothario Imp. reprehendit inter alia accusationis capita Agrestinus, quòd Monachi Eustasij ad eum quo diximus modum raderentur. Abbas autem superstitiosus nihil habuit quod responderet, sed solùm ad tribunal Dei prouocauit Episcopum. Refert præter Bedam etiam Iacobus Meyer in Chronico Flandriæ.

Rasura non eadē vbique forma.

Non etiam vbique eadem fuit huius rasuræ forma ab initio obseruata, Geolfridus enim Bernicius, Anglosaxonicæ Regionis ad Septentrionem indigena, in Epistola ad Naitanum Regem Pictorum tradit, alios Monachos (in Anglia puto) more Petri tonderi ac radi per circularem coronam: alios verò Simonis Magi more, in fronte quidem coronam præferre, sed in ceruice obliquum angulum facere. Et licet asserat vtramq; formam esse liberam, nec damnari hos qui illam obseruent: tamen Romanam consuetudinem alteri præfert apud Bedam lib. 5. c. 22. Anglicæ historiæ. Monachi quoque in Huensi insula anno Domini 716. suo more abiecto; Romanum tanquam Canonicum susceperunt, teste Beda lib. 5. cap. 23.

Rasura non Nazaræorū institutum.

Ne tamen videantur hunc morem radēdi capita ex humano cerebro finxisse, Isidorus, qui floruit circa annos Domini 640. lib. 2. de officiis diuinis, cap. 4. & Polydorus lib. 4. c. 8. aliiq; post eos multi, dicunt, quòd hoc faciant ad imitationē Nazaræorū veteris Testamenti. Sed tam abest, vt Monachi aliquid præsidij in Nazaræorum instituto habeant, vt validissimè eo refellantur. Nam comam oportuit Nazaręos conseruare & nutrire vsq; ad finem Voti persoluti: tunc enim demum offerendo sacrificio & carnibus in igne incendendis, comam abradebant & concremabant in eadem flamma. Ex eo autem tempore liberi erant, & ad victum pristinum aliisq; communem redibāt Monachi è contra, quàm primum Vota fecerint, tondentur & raduntur: nec liberi, sed tum demum serui & superstitionum mancipia fiunt: ab eoq; tempore quo rasi & tonsi fuerint, ad pristinum vitæ genus ac victûs rationem sine grandi piaculo non licet redire. Et quàm pulchrè Nazaręorum exemplum pro ipsis faciat, Epiphanius indicat hæresi 80. vbi probat, Monachos debere esse tonsos: quia gerere comam longam, sit proprium Nazaręorum veteris Testamenti. Proinde hanc Isidori causam vel rationem ipse Bellarminus quoque lib. 2. de Monachis cap. 40. reiicit & contemnit.

Rasura non mādata à Deo.

Minus præsidij habent in Exechielis exemplo, qui iubetur à Deo radi c. 5. Nam id mysticum fuisse & ad Chriam pertinuisse, quâ populum ad pœnitentiā Propheta mouere debuit, negare nemo ausit. Oseas quoque iubetur à Deo meretricē ducere Vxorem, qui tamen à scortatione suos præcipuè Ministros vult esse alienissimos.

Monachi rasura imitātur Ethnicorum sacerdotes.

Non igitur Nazaręos veteris Testamenti sed gentilium potius sacerdotes radendo capita sua immitātur Monachi. Testatur enim Synesius Ptolemaidos Episcopus, itemq; Artemidorus in Onirocriticis, vsitatam fuisse peculiariter Ægyptiis sacrificis capitis totius rasuram. Sic Isidis Deæ Ægyptiacæ sacerdotes rasos fuisse legimus. Vnde & Satyricus caluum gregem illos nominat, quos æmulatus Cōmodus Antoninus Imp. dum sacris Isidis operaretur, caput rasisse traditur in Capitolini & Spartiani historiis. His adde quod D. Hieronymus dicit in c. 44. Ezech. *superstitionem gentilem rasa habuisse capita.* Et Porphyrius in libris de abstinentia ab animatis testatur, *Samanaos ex Philosophis Indis homines continentissimos, vitaq; austeritate decantatissimos, superfluam pilorum materiam abrasisse.* Epiphanius quoq; indicat lib. 2. tomo 1. hæres. 64. *Serapij sacerdotes Athenis rasos fuisse.*

Rasura pontificiorum prohibetur à Deo.

Deus autem hunc morem in veteris Testamenti sacerdotibus prorsus ferre noluit. Nam Leuitici 19. cap. ait: *Non attondebitis comam in rotundum.* Ait verò Bellarminus, hunc locum nihil concludere: & citat Isichium, qui annotārit, *tondere comam in rotundum, non esse comam scindere, sed ornare.* Respondeo, etsi verbū תַקִּפוּ *takiphu*, vulgò referatur ad radicem נָקַף, quæ circumdedit, circuiuit, in orbem transijt significat, vnde Hesichius forrassis suā istam interpretationē hausit: retinet tamen formam descondētis à radice נָקַף, quæ inter alia etiam exscindere significat. Quæ causa est, quòd Hebræi in vno illo verbo vtriusq; radicis significationem coniungunt, & per rotundam tonsuram aut rasionem interpretantur. Quamuis ergo Hesychius diuersam expositionem afferat, maior tamē hac in re interpretib⁹ Hebræis debetur fides. Paraphrastes Chaldæus sic reddit. *Non in gyro tondeatis angulos capitis vestri.* Quibus Paulus Fagius huius interpres in Annotationibus suis hæc addit: *Angulos capitis Hebrai vocant tempora, qua sentiunt non ita tendenda esse post aures, vt eorum rasura fronti æquetur, & caput sphæra habeat figuram.* Quæ planè iisdem verbis Munsterus in Bibliis suis ex Rabbinis exponit. His adde, quòd Patres omnes hunc locum eodem modo quo nos, intelligunt & interpretantur.

Deinde

2. Deinde Leuitici 21.c. disertè iterum inquit: *Non radent caput, nec barbam.* Bellarminus verò dicit, *non præcipi sacerdoti his verbis absolutè, ne radat caput suum sed ne radat in morte alicuius propinqui sui, in signum luctûs.* Respondeo, si non licuit sacerdotibus tempore luctûs radere capita sua: quantò minus tempore lætitiæ? non enim signum gaudij, sed luctûs fuisse rasuram omnibus constat. Adhæc, si prohibet Deus, ne radantur in signũ luctûs, quæro cur apud veteres pœnitẽtes in signũ doloris rasi fuerint? Deinde absolutè, sine omni conditione, prohiberi hoc loco rasuram à Deo dico. Nam si præceptũ hoc ad luctum tantum referre velis, ideò quòd ab initio capitis iussit ne lamentationibus mortuorum sacerdotes intersint, ne sese polluant, eâdem ratione dicere possem, velle ergo Deum in sequenti præcepto etiã, ne sacerdotes ob luctum tantum defuncti propinqui meretricem, aut prophanam vel etiam repudiatam à Viro suo ducant.

3. Tertius locus, quo disertè prohibetur sacerdotibus in veteri Testamento, rasura capitis, exstat apud Ezechielem 44. vbi Dominus dicit: *Capita sua non radent sacerdotes, neque comam nutrient, sed tondentes attondebunt capita sua.* Hæc verba ita interpretatur Bellarminus, vt dicat, *Sacerdotibus Iudæorum fuisse prohibitam rasuram, non quòd in se mala esset, sed ne viderentur similes sacerdotibus gentilium, in quorum vicinia habitabant, qui toto capite raso idolis sacrificabant.* Hic verò bellus iste homo seipsum quasi sorex prodit, & haud obscurè significat, se rationem istam non à Deo, neque ex verbo eius, sed à gentilium sacerdotibus habere. Iis non vult Deus neque in hoc, neq; in aliis ritibus similes fieri suos sacerdotes, ne in talibus superstitionibus, extra & contra verbum Dei excogitatis, ipsum colere velle videantur. Ac licet Ethnicorum sacerdotes cum sua rasura non amplius sint, nihilominus tamen debemus abstinere etiamnũ hodiè ab omnib[9] iis superstitionibus, quibus ante multa secula homines occupati fuerunt. Verè est enim dictũ, ex plumis auem cognosci, sic etiã ex superstitiosis & ethnicis ritibus ac moribus superstitiosum & ethnicum hominẽ agnoscimus. Suffragatur nostræ sententiæ D. Hieronym. qui in suis ad Ezechielem. Comment. legem hanc Dei ad nos vsq; extendit, qui in nouo Testamento Ecclesiæ Dei inseruimus Sic enim dicit: *Iuxta quod* DISCIMVS, *nec caluitium nouaculâ faciendum, nec ita ad pressum tondendũ caput, vt* RASORVM SIMILES ESSE VIDEAMVR.

Ex his verbis Hieronymi Baronius tom. 1. pag. 575. duo colligit. Primum est, ipsum non probare capillorum tonsuram solitam fieri more gentilium. Hoc vero postremum Hieronymus non dicit, sed Baronius de suo addit. Hieronymus in genere dicit, Caluitium nouaculâ non faciendum. Alterum est capillos ita tondendos vt operta sit cutis. Vt autẽ hoc sit intelligẽdum, Hieronymus ipse explicat, quũ dicit. velle Dominum, Sacerdotes capita sua operiri suâ naturaliq; cæsarie, non ad ornatũ atq; luxuriam, sed ad honestatem. Improbat ergo rasuram papisticam. *Notabil rasi.*

Quartò, irridet propheta Ieremias in libro Baruch Baalis & Deorum ligneorũ sacerdotes, ob capitis & barbæ rasuram. Quis igitur nobis id vitio verterit, si Monachos & sacerdotes Papisticos cũ sua rasura satis rideamus, quum & ipsos nihil alium quam Deorum ligneorum & omnis generis superstitionum Ministros esse res ipsa clamet? 4.

Denique, quæ ex veteri Testamento illis sic obiiciuntur, Bellarminus tomo 1. col. 1743. vno quasi verbo prosternere conatur. *Ea enim pertinere* dicit *ad ceremonias legales.* Respondeo, etsi cessent, quæ sunt ceremonialia simul tamen ostendunt hæc, quòd tõsura & rasura ista in Sacerdotibus minimè fuerit à Deo probata. 5.

Pontificiorum libido quiduis agendi. Vbi Pontificiorum obiter seu impudentia, seu audacia notãda venit, quâ sibi quiduis licere putant. In consarcinandis etenim suis ceremoniis, ritibus ac cultu externo in vniuersum, quibus Deum colerent, & peccata sua expiarent, collegerunt ritus Mosaicos quàm plurimos iam pridẽ per Christi aduentum abrogatos, eosq; obtruserunt Ecclesiæ tanquam necessarios ad salutem obseruandos. Quod autem ad hunc ritum de coma capitis attinet, prorsus diuersum sequuti sunt: sacrificuli enim & Monachi abradunt in honorem Dei, vt ipsi quidẽ opinantur, comam capitis sui, quod tamen disertis verbis Deus veteris Testamẽti sacerdotibus prohibuit. Cumq; leges illæ, à Deo hac de re promulgatæ, obiiciuntur illis continuò respondent Iesuitæ, esse ceremoniales, & propterea non magis obligare quàm Circumcisionem & Sacrificia, &c. Atq; ita vbi visum fuerit sequuntur ritus Mosaicos, vbi verò id sibi commodum non viderint & opportunum, aliud ex humana sua libidine fingunt atque excogitant.

Rasura Ethnicorum ritibus aduersatur. Rasura seruilis. Flagitiosa. Non solum autem Deus in veteri Lege Sacerdotibus cultûs diuini rasuram capititis prohibuit, sed aduersatur ea quoq; multorum populorum ac gentium ritibus, institutis & legibus. Apud Græcos enim & Romanos non liberos homines, sed seruos rasos fuisse constat. Imò quantopere rasura vitio data fuerit Romæ liberis hominib[9], ex Ciceronis oratione pro Roscio colligi posse videtur,

videtur, vbi de Pannio Chærea dicit: *Nónne ipsum caput & supercilia illa penitus abrasa olere malitiam, & clamitare calliditatem videntur? Nónne ab imis vnguibus, vsq; ad verticem summum (si quam coniecturam affert homini tacita hominis figura) ex fraude, mendacijs, fallaciis constare totus videtur? Qui iccirco capite & superciliis semper est rasis, ne pilum vllum boni Viri habere dicatur.* Fuisse etiam apud veteres probrosum caput radere, hoc arguit, quòd quum Dauid misisset legatos ad Hanũ Regem Ammonitarũ, qui eum Patris mortem grauiter lugentem suo nomine consolarentur, ille mox suspicatus venisse eos ad explorandum terræ situm, rerumque statum, rasit illis capita, præciditq; tunicas vsque ad nates, atque ita ignominia notatos demum dimisit, 1. Paral, 19. Beda quoq; lib. 4. c. 8. hist. Eccl. refert, D. Petro, cùm Antiochiæ concionaretur, ab improbis summum capitis abrasum, vt ludibrio cunctis impendiò magis foret. Germani morionibus viuâ cute tenus crines radere solent, vt mẽtis ingeniiq; õnimoda inopia significetur. Sed & flagitiosæ mollitiei nota rasos infames fuisse plurima suppeditant exempla historiæ. Adhæc calamitatum damniq́ue significationem habere rasuram, tam ex sacris, quàm profanis scriptoribus apparet, quibus illa ærumnas, luctũ & perniciem portendit, Apud Esaiam cap. 7. Deus minatur, *se rasurum caput & barbam regis Assyrij*, innuens vtique calamitatibus & ærũnis opprimendũ eum. Et Hieremias imminens malum prænuncians cap. 48. *Omne*, inquit, *caput caluitium erit*. Apud Isaiam iterum cap. 3. minatur Deus, *se rasurum verticem Sionidum, propter oppressos egenos*. Micheas quoque monet Iudæos, *vt decaluentur super filios delitiarum, dilatentq; caluitium more aquilæ, cui senio confecta implume fit caput*. Minatur similiter Amos propheta, *Deum pertæsum flagitiorum sui populi, inducturum cuilibet capiti caluitium:* significare volens, grauibus modis diuinitus eos plectendos fore. Sybari vrbe à Crotoniatis direptâ, Milesij vniuersi promiscuè capita raserunt, ingentis luctûs testimonio Ægyptij, gens superstitiosissima, à mortuo Api boue, omnes comá radebant, Plinio auctore lib. 8. nat. hist Et Artemidor⁹ testatur, rasuræ somnium nautis naufragiũ, ægrotis summũ vitæ periculum portẽdere.

Probrosa.

Morionum propria. Mollitiei nota Aerumnarum inditium.

Rasura mysteria.

Hæc igitur omnia animaduertentes Pontificij, & probè intelligentes se Rasuræ suæ nullum præsidium vel in sacris, vel etiam in profanis literis habere, ad Mysteria confugêre, & eorum nomine seu fuco eam Ecclesiæ commẽdârunt ac obtruserunt. Baronius
1. tomo 1. pag. 570. dicit, in Papatu Clericorũ & Monachorum capita integra non radi, ne secundum Iudaicum vel Gentilium ritum facere viderentur: nimirum Iudaizare cum Nazaræis, &c. Et tamen paulò ante eâdem paginâ ex Isidoro ostendit, ritum radẽdi capita à Nazaræis, qui Iudæi fuerunt, exortũ in Ecclesia esse. *Ex his*, inquit, *quòd Nazarai, qui cæteris sanctiores haberentur Religionis ergò in Templo capita radenda offerrent, Apostolicâ traditione in Ecclesiam deriuatum traditur, vt qui à communi hominum vita recedentes, exquisitius viuendi genus assectarentur, ac per omnia sese diuino cultui manciparent, deberent eorum capita radi. Id Isidorus his verbis testatur: Tonsura Ecclesiastica vsus à Nazaræis, ni fallor exortus est, qui prius crine seruato, denuò post vitæ magnam continentiam deuotione completâ, caput radebant, & capillos in ignem sacrificij ponere iubebantur, scilicet vt perfectionem deuotionis suæ Domino consecrarem. Huius ergo exempli vsus ab Apostolis introductus est, vt qui diuinis cultibus mancipati, Domino consecrantur quasi. Nazaræi, id est sancti Dei, crine præciso innouentur.* Hæc Baronius, qui eundem ritum ibidem ex Ezechiele probat, cui dicitur cap. 5. *Fili hominis, sume tibi gladium acutum, & duces super caput & barbam tuam:* Videlicet, quia ipse sacerdotali genere Deo in Ministerio sanctificationis seruiebat. Intelligit igitur Lector, vt Baronius sibiipsi contradicat. Neque enim obstat, quòd integra capita non radunt in Papatu. Nam si Iudæos & Ethnicos imitari nolumus, nec integra capita, nec partem eorum radere debemus.

Beda etiam lib. 5. historiæ cap. 22. dicit, 2.
& citatur etiam à Baronio tomo 1. pag. 571. *monachalis & sacerdotalis capitis verticem nouaculâ radi, & infernè circa aures & tempora capillos instar coronæ relinqui, ad exprimendam imaginem spineæ coronæ Christi. Vt enim omnes Christiani signo communi crucis ornantur, ita par est, vt Clerici & Monachi, qui specialius Christum patientem imitari volent, speciali signo ornentur; Coronâ etiam hac admoneri illos simul* 3.
debere, libenter sibi ferenda esse probra, sannas & cõtumelias, quibus Christi nomine afficiantur. Et sanè nunquam satis cõqueri possunt de probris, quibus Christi & Euangelij causâ quotidiè obiiciuntur. O quàm dira & grauia patiuntur in dies pro sancta Matre Ecclesia sanctissimi isti Martyres, dormiendo in mollissimis lectulis in medios vsque dies, certandis poculis & diuidendis assatis pauonibus, phasianis, capis, perdicibus similibusq́ue cibis lautissimis. O duram, asperam & acutam spineam coronã, cuius spinis tã immaniter punguntur & configuntur delicati illi & molles vertices. Quàm mites & humanos habuit tonsores Christus, qui coronam capiti illius circumdederunt, si cum his cõparentur, qui hos tam duriter tractant?

Isidorus

Isidorus lib. 2. cap. 4. de Officiis. Rabanus lib. 1. de Institut. Clericorum, cap. 3. Hugo lib. 2. de Sacramentis, pap. 3. cap. 1. Durandus in Ration. libro 2. indicant, *ipso deraso vertice, ejusque coronâ, significari temporalium omnium abjectionem: quòd Clericos solo victu & amictu contentos esse oporteat, & omnia habere communia: capillis verò remanentibus designari aiunt, non esse horum curam penitus negligendam, nec omnia sacerdotibus abiicenda, sed retinendum quod ad sustentationem vitæ sufficiat.* Rursum sic tonderi

5\. dicunt, *vt relinquatur circulus capillorum, ad significandam regiam coronam,* Et sane his suis rasis verticibus sunt regiam coronam assequuti: nam exempti ab omni Magistratuum potestate, cui omnes parêre jussi sunt, & tanquam ab ea manumissi ac in libertatem vendicati, ipsis sunt Imperatoribus, Regibus & Principibus non solùm liberiores & magis immunes, sed etiam formidabiles. Præterea quùm ab omnibus tantùm non adorentur, quasi Dij quidam, & quum omnes propemodum totius orbis opes jampridem corraserint & accumulârint, jure optimo gloriari equidem possunt de sua frugalitate, & diuitiarum contemptu, quibus nunquam satis expleri possunt.

6\. Rupertus Tuitiensis libro secundo, de Diuinis Officiis capite vigesimo quinto, rasionis clericalis hanc causam adfert, *quia scilicet in Caluariæ loco Christus crucifixus sit.* Egregia me hercle ratio, neq; minus acuti Theologi.

7\. Author Ecclesiast. hierarch. cap. 6. dicit, nudationem illam capitis significare vitam puram & apertam, non fucatam vlla specie. Cicero autem caput rasum olere malitiam, & clamitare calliditatem testatur in Orat. pro Roscio Comœdo: vbi etiam addit, Fannium Chæream solitum fuisse radere caput, ne pilum vllum boni viri habere dicatur.

8\. Bellarminus aliud Mysterium addit, nimirum *signum esse pœnitentiæ & conuersionis*: quum constet, apud nullos hodiè homines pauciora vestigia veræ pœnitentiæ & conuersionis ad Deum conspici, quàm apud hos ipsos rasos & vnctos Monachos & Sacerdotes.

9\. Mirùm quòd non nonum etiam adjecerunt Mysterium rasuræ, quòd videlicet illa sit efficacissima ad excitandam venerem. Cujus rei exemplum ex facetiis Adelphinis cogor hîc adscribere. *Mulier quædam Maritum suum apud judicem impotentiæ accusauerat. Sciens autem judex Mulierem hanc adulteram esse, & cum Monacho rem habere, Maritúmque ejus falsò accusari, statuit, vt & Maritus tondeatur, coronamq; capiti suo radat, & cum conjuge dormiat: quod tamen consilium, clàm Marito indicatur. Obtemperat ille Iudici, & Mulier attactu coronæ Monachum sibi adesse credens & condormire, laudat Mariti potentiam. Tandem à Marito cognoscens quis esset, totum hoc tonsuræ adscripsit, quod etiam ille affirmauit, dicens, poros capitis crine obstructos, exhalare superfluitates non sinere: necesse igitur esse vt coitus impediatur: abrasis igitur pilis contrarium fieri ei persuasit, exemplum Monachorum reliquorumque sacerdotum adducens, qui omnium essent potentissimi, juxta prouerbium;* Qui non potest indulgere Veneri radatur. *Quo audito, petiit Mulier, vt omnes pilos corporis abradat.*

Tonsura coitum paris.

Cùm hæc ita sint, quæ hucusque de Rasura capitum sacerdotum & Monachorum diximus, non injuria Thomas Nageorgus contra eam lib. 2. Papistici Regni ita cecinit:

Sunt omnes primùm supremo vertice rasi,
Attonsique comam: quo quisque & sanctior atque
Relligiosior esse cupit, cunctisque videri,
Latius hoc caluam fermè deradit ad aures,
Vt latum digitum vix stet quasi facta corona.
Non à Iudæis fluxit hic ritus ineptus,
Nec satis apparet quæ gens tam stulta per orbem
Sic deturparit caput agnatumque decorem
Cogente abstulerit nullo, bellumque putarit
Non rasos inter rasa procedere calua.
Certè præcipuos fidei primosque magistros
Sic rasos nemo vidit, nec re super ista
Mandarunt quiquam tam cæca, tamque pudenda:
Finxerunt ipsi longo post tempore segnes:
Ociaque hoc peperere nefas, vt cætera, nobis.
At miror cur non pudeat? nudare quod ausint
Coram plebe caput, sed adhuc Mysteria magna
Significare ferant, natura remque suapte
Turpem, persuadere suis conentur honestam?

Se nempe esse ferunt, reges, istudque notari
Vertice sic raso. Quid non nugentur inepti?
Hæc proferre palàm qui non absurda verentur?

De Rasura Barbæ SACERDOTVM *&* MONACHORVM *in Papatu.*

Rasurā barbæ an instituerit Anacletus.

ORiginem rasionis barbæ Sacerdotum Monachorū apud Christianos Platina & eum sequuti alij ad *Anacletum* referunt, qui circa annos Christi 85. Romanæ Ecclesiæ fuit Episcopus. Is enim decreuit, vt ait Platina, *Ne præsul, nève Clerici barbam & comam nutriant*. Non autem exstat decretum hoc in Decretalibus *Anacleti* Epistolis: vt verosimile sit, vel Platinam, vel eos à quibus habet, hoc confinxisse, vel locum hunc ab impostore aliquo corruptum esse.

Rasurā barbæ an Carthag. Synodus 4. instituerit.

Alij igitur tradunt in Carthaginensi 4. Synodo anno 401. juxta Prosperum, vel 418. juxta Marianum Scotum celebratā, & cui interfuerunt 214. Episcopi, sancitum esse cap. 44. *Vt Clerici nec comam nutriant, nec barbam:* ita quidem illi citant Canonem. Laurentius Surius autem Carthusianus Monachus testatur, in libro Gemblacensi ita legi hunc Canonem: *Clericus nec comam nutriat, nec barbam tondeat.* In libro autem Gandensi S. Bauonis, titulo *Statuta Ecclesiæ antiqua*, idem indicat sic legi: *Clericus nec comam nutriat, nec comam radat:* atque ita etiam in vetustioribus Gratiani exemplaribus habetur. Legendum autem ad hunc modum Canonē Carthaginensis Synodi hac ratione probo: quòd celebrata est Synodus illa circa Messalianorum, quos & Psallianos & Euchetas appellârunt, hæreticorum tempora, qui insolitum & nouū tunc temporis inter Christianos, & præcipuè Ecclesiasticos homines habitum instituerunt. Vt enim aliquid melius hi quàm alij profiteri viderentur, comā alere suos jusserunt, & barbam radere sicut Epiphanius lib. 3 tomo 2. contra hæreses nō obscurè innuit. Damnauit igitur hos Carthaginensis Synodus, præcipiens, *vt clericus nec comam nutriat, nec barbam radat*, Messalianorum more & instituto. Quocirca dubium esse nemini debet, quin posterioribus demum seculis à rasoribus seu tonsoribus barbæ, verbum *tondeat* vel *radat* etiam erasum sit. Quid enim non audeant isti homines, quum ex ipso Decalogo, quem Deus suâ manu scripsit, secundum præceptum totum, de non habendis & colendis idolis seu imaginibus, nefario ausu eradere vel expungere non sint veriti? Et quid hodiè Iesuitæ non audent? Qui cum videant multa cùm ex Patribus, tum ex historiis aliorumque scriptis, suis decretis, placitis, scriptis, dictis & factis repugnantia & oppugnantia, terras mariaque peragrantes & bibliothecas omnes perlustrantes, id sibi juris vbique sumere non erubescunt, vt Patrum & historicorum tum veterum tum recentiorum scripa interpolent, voces, sententias, quin integras paginas addant, assuant, detrahant, mutent, mutilentq; pro arbitratu seu libidine sua, quod ipsi, honesto scilicet nomine, *libros repurgare* vocant. Hæc autem non à me ficta, sed verissima esse Lector intelliget ex *Indice repurgatorio* librorum à Iesuitis compilato: vbi quodlibet suo calculo mutant, suaq; sufficiunt. Expergissimini igitur Ecclesiarum Pastores & Scholarum Doctores, huncq; conatum hocque facinus Iesuitarum diligenter attendite & oculis notate, ne quid Ecclesiæ & Scholæ, vestræ curæ commissæ, detrimenti inde accipiant. *Nota Iesuitarum facinus.*

Monachi fuere barbati Epiphanij adhuc tempore.

Fuisse etiam Monachos barbatos Epiphanij adhuc tempore, hoc est circa annos Domini 400. ex libro ejus tertio tomo 2. contra hæreses apparet, vbi inuehitur in Mesopotamiæ Monachos, *quòd muliebri ritu comas promitterent, & barbam Viri formam resecarent.* Ac licet Hieronymus, Augustinus & alij plures multa de institutione Monachorum scripserint, abrasionis tamen barbæ, sicut & capillorum capitis, nullam prorsus mentionem faciunt. Imò Hieronymus *abrasionem barbæ fœdam nuditatem appellat.* Monachos etiam multos barbas habuisse circa annos Christi 730. Stumpfius non solum libro quinto capite quarto. Annal. Heluetic. attestatur, sed etiam probat exemplis aliquot. Ex Pauli quoque Diaconi libro 22. Roman. rerum colligitur, Constantini Imp. & Irenes ad huc ætāte, Græciæ Monachos, barbas nutrisse: dicit enim, quòd Lachonodrato præfectus Imperatoris, barbas Monachorum cerâ & oleo peruncłas incenderit.

Monachi & Clerici nō æquè omnes abrasis barbis vsi sunt.

Hæc & alia huius generis plura tam sunt perspicua & clara, vt Baronius ipse tomo 1. Annal. pagin. 577. fateri cogatur, Monachos non æquè omnes, nedum Clericos abrasis barbis incedere consueuisse: & aliam prorsus diuersamque Orientalium ab Occidentalibus consuetudinem moremque fuisse, certissimum esse. *Nam*, inquit, *in Ecclesia Orientali nunquam barbâ rasos inuenimus Monachos vel Clericos: secus autem in Ecclesia Occidentali.* Tum rei hujus diuersitatis originem accuratius

accuratius peruestigans, *Vt primùm*, inquit, *dicamus de Clericis, qui in Ecclesia præsertim Occidentali, longè antiquiores sunt Monachis, inuenimus hac ex parte, secundum morem diuersarum prouinciarum, tam Laicos, quàm Clericos, inter Gentiles viuentes agere consueuisse: & inprimis, quia in Oriente tam Iudæi quàm Græci, barbati incederent, Christianos inter ipsos positos idem factitâsse. In Occidente verò, atque potissimùm Romæ, quoniam qui præsertim maturioris ætatis (vt auctor est Gellius libro tertio, capite quarto) essent, tanquam, quoddam nobilitatis insigne, radere barbam consueuerant (notatus est enim à Dione & aliis Hadrianus, qui primus omnium barbatus incessit, vel alij pauci post eum, sed non sic tamen vt cæteri Romanorum ipsos imitarentur) Christiani Romæ agentes, cur non sicut cæteri abrasi incederent barbâ, cum honestus spectatusque haberetur ejusmodi communis omnium cultus, nec aliqua vel leuis saltem esset ejus obseruationis superstitio? Sic igitur Clementem sic Pudentem Senatorij ordinis homines, sic denique siue Romanos, siue cæteros Romæ agentes, exceptis Orientalibus, attonsos barbâ fuisse, nulla dubitatio esse debet. Certè vestitu tantùm, non barbâ, ab Ethnicis fuisse Christianos distinctos, vt qui Pallio amicti solerent incedere, Tertullianus sæpe testatur, cumque non, sicut Pallium Christianorum, illi sugillarent & barbam, eos constat more cæterorum barbis attonsos incedere consueuisse. Verùm affectata illa nimis barba non attonsio, vel abrasio, sed auulsio potius dicenda, ab ipsis Gentilibus etiam condemnatur, vt de Iulio Cæsare & Othone Suetonius memoriæ prodidit. Tertullianus etiam libro de Cultu fœmin. capite octauo huiusmodi notat, cùm ait: Barbam acrius cædere, interuellere, circumdare capillum & componere &c. Cæterum barba illa abrasio, quæ more majorum absque fuco artéue simpliciter facta esset, æquè communis Romanis omnibus erat. Quin etiam inter Græcos nonnullos in suis ipsorum Regionibus, quo se Romanorum studiosos esse signo aliquo præ se ferrent, testatur Dio Chrys. Orat. 36. consueuisse contra Græcorum omnium suorumq; gentilium consuetudinem, barbâ rasos incedere more Romano, quod plus cæteris, qui Romæ agerent, præstitisse, nullus jure poterit dubitare.*

Romanū Clericatū Christiani cæteri barbæ abrasione imitati sūt. *Verùm illud ipsum quod agerent Romanæ Ecclesiæ Christiani, præstitisse etiam cæteros orbis Occidentalis Fideles, eosdemque libenter esse imitatos vnde descenderent, facilè existimare quis poterit. Nam de Sacerdotibus Galliarum perspicuum est, barbâ rasos fuisse. Est de ea re manifestum exemplum in Sydonio Apollinari libro quarto capite 13. qui de Germanici Episcopi Cantillanensis corporis cultu sic scribit: Vestis adstricta, tonsus cothurnus, crinis in rotæ speciem accisus, barba intra rugarum latebras mersis ad cutem secta forficibus.*

In radenda vel non radenda barba, cuiusque prouinciæ consuetudinē seruandā. Ex his omnibus sic concludit tandem Baronius: *Seruare igitur in his locorum consuetudinem, vt secundum cujusque Prouinciæ mores, vel barbati, vel attonsi barbis incederent Sacerdotes, velut lege quadam fuisse præscriptum, ex eo saltem potest facilè perspici, quod cùm sæpissimè Occidentales vnà cùm Orientalibus Sacerdotibus ad publicos conuentus Episcopi conuenissent, nullum vnquam de his aduersus se inuicem negotium factum, neque vlla prorsus exorta ejus rei gratiâ controuersia reperitur: ratis nimirum omnibus id esse legitimum, quod quisque pro more suorum gentilium facere videretur.*

Baronius igitur concedit, abrasionem barbę in Oriente non vsurpatam fuisse, Romæ vero aliisque in locis per Occidentem nullâ lege sancitam, sed ex consuetudine tantum receptam, neque vlli de ea litem aliquam illatam, sed cuique genti & Prouinciæ morem & consuetudinem suam liberam relictam fuisse.

Romæ & in Italia pristinus immutatus est vsus. Quum autem Romæ atque in Italia Gothi aliæque barbaræ barbaræque gentes diutius morarentur, sensim pristinus ille immutatus est vsus, *tamen*, inquit Baronius, *quod ad Clericos attinet, sic viguit ejus rei obseruantia, vt non viuere more majorum ferè Religio haberetur, sicque factum est, vt penes eos ejusdem rei vsus inuiolatus & constans plurimis seculis perdurârit*, adeò vt Gregorius septimus anno 1080. ad Iacobum Calaritanum Episcopum scripserit, præceperitque, vt Clericos suos omnes barbas radere cogeret, idq; ex majorum consuetudine. Scripsit etiam satis pro imperio eadem de re ad Sardiniæ Ducem his verbis: *Nolumus prudentiam tuam molestè accipere, quòd Archiepiscopum vestrum Iacobum consuetudini Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, vestræq; specialiter obedire coegimus, scilicet, vt quemadmodum totius Occidentis Ecclesiæ Clerus ab ipsis Christianæ fidei primordiis barbam radendi morem tenuit, ita & ipse raderet. Vnde eminentiæ quoque tuæ præcipimus, vt ipsum ceu Pastorem suscipiens & auscultans, cum consilio ejus omnem tuæ potestatis Clerum barbas radere facias, atque compellas: res quoque omninò renuentium, nisi demùm consenserint, publices, hoc est, juri Calaritanæ Ecclesiæ tradas, & ne vlterius se intromittant, constringas, &c.*

Videtur autem hic mos radendi barbam cum portentoso Transsubstantiationis dogmate circa annos Christi 1200. ab Innocentio III. stabilito & confirmato, inualuisse

ualuisse & incrementa sumpsisse maxima. Hanc enim inter alias causam rasuræ hujus reddunt, ne scilicet in sacrificio Missæ sanguine sacro tingerentur barbæ, néue eodem imbutæ, ipsarum pilis aliquid de eo inhæreret, atque etiam ne sacro crustulo contingerentur, & de corpore Domini in iisdem quicquam retineretur. Ob quod periculum olim etiam argenteæ fistulæ excogitatæ & fabrefactæ fuerunt, vt per eas plebs è calice hauriret sanguinem. O sanctos homines: sacrificium illud suum tribus obolis vendunt, & ne in barba hæreat magnopere cauent. Nónne hoc est excolare culicem & camelum deglutire? Veruntamen non solum prudenter hac lege obuiam est iterum huic graui periculo, sed etiam vtiliter tonsoribus eorumque quæstui prouisum, quos isti habent in delitiis & inter voluptatum suarum Magistros.

Sunt tamen qui hoc ad Petrum Lombardum referant, quem circa annos Christi 1160. procurasse aiunt, *vt Presbyterorum & Monachorum barbæ raderentur:* jam tum enim celebris erat per Occidentem & recepta Transsubstantiationis sententia, quâ carnalis præsentia corporis & sanguinis Christi asserebatur, hicque Lombardus strenuus ejus fautor & promotor fuerat.

Rasura barbæ patrum memoria adhuc non ab omnibus Clericis recepta.

Non tamen hunc morem tunc quoque ab omnibus vbique receptum, inde apparet, quòd Franciscus I. Gallorum Rex, vt pecunias à sacrificulis extorqueret, barbas Ecclesiasticis omnibus abradi jussit. Illi verò ingenti pecuniâ barbas redemerunt. Habuit quoque eodem ferè tempore Ioannes Pierius Valerianus Orationem pro Sacerdotum barbis, excusam Romæ apud Caluum anno 1531. quam tamen hucusque mihi videre non licuit. Hodie quoque non idem hac de re obseruatur vbique vsus, ne Romæ quidem, quum Pontificum Max. Cardinalium, Episcoporum, *&c.* alij tondeant, radant alij, alij rursus promittant barbam.

Rasura barbæ aduersatur verbo Dei.

Aduersatur autem hic vsus radendi barbam manifestissimè verbo Dei. Nam Leuit. 19. Deus ad cœtum omnem Israelis loquens, graui edicto sancit, *ne in rotundam tondeant comam, neque corrumpant angulos barbæ*, id est, ne resecent nouaculâ tam supremum quàm infimum barbitij honorem, quo genæ mentumq; vestiuntur: quamuis vulgata versio simpliciter habeat. *Nec radetis barbam.* Et ne quis obiiciat hæc totius populi Israelitici Viris mandata esse, mox capite vigesimo primo ejusdem libri sacerdotibus peculiares leges præscribens inquit: *Non radent caput nec barbam.*

Baronij interpretatio legis Dei de non radenda barba refutatur.

Baronius tomo 1. Annal. pag. 576. totam vim legis diuinæ, quâ Iudæi eorumque Sacerdotes capita ac barbas radere prohibentur, in eo versari asserit, vt Iudæis prohiberet ea facere, quæ proximæ prouinciæ facerent idolorum sacrifici, qui caput ac barbam tonderunt. Nam in Ægypto Isidis, Serapidis & aliorũ Sacerdotes omnes corporis pilos & capillos, præsertim capitis & barbæ, penitus abraserunt. Apud Syros quoque eandem consuetudinem viguisse inter Sacerdotes Deæ Syriæ, Lucianus, eorum gentilis, in libello de Dea Syria testatur, vt nimirum capita raderent & supercilia, nec non & barbas deponerent. In templo quoque ejusdem Deæ viros exsectos glabros sacrificare consueuisse Apuleius de Asino aureo refert. Respondeo, varias hujus tonsuræ & abrasionis prohibitionis causas fuisse: sed sit hæc vnica vel præcipua quam Baronius affert, eadem certè lege hic ritus tondendi caput ac radendi barbam etiam hodiè Christianis prohibetur, non minus quàm olim Iudæis. Nam ab Ethnicorum & idololatrarum superstitiosis ritibus non solùm Iudæi abstinere debuerunt, sed etiam Christiani.

Apostolorum constitutione non licet caput & barbam radere.

Ex Apostolorum quoque institutione non licet Christianis nec caput nec barbam radere. Hæc enim exstat constitutio libro primo, capite quarto in fine: *Fidelis cùm sis & homo, non licet tibi nutrire capillum, & in vnum complicare, quod est delicatum & molle; vel discerniculo discriminare, vel flauum facere: quoniam quidem lex vetat, inquiens: Non faciatis vobis rotunditatem ex coma capitis vestri, neque incisiones. Neque verò licet barbæ pilos corrumpere, neque hominis figuram præter naturam mutare. Non scindetis, inquit lex, superficiem barbæ vestræ. Hoc enim Mulieribus decens, creator Deus statuit, Viris indecorum esse judicauit.* Respondet Baronius tomo 1. pagina quingentesima septuagesima sexta, *nullum de his Canonem esse Apostolicum.* Epiphanius autem hunc, qui exstat apud Clementem, non pro Apostolico Canone, attamen pro diuina scriptura & verbo Dei agnouit. Nam, hæresi 80. *De barba*, inquit, *in Constitutionibus Apostolorum dicit diuina scriptura ac doctrina: Non corrumpas, hoc est, non seces pilos barbæ, neque meretricio more ob comam efferaris.* Respondet Baronius, *diuinam legem & Apostolos tunc demùm vetuisse barbæ pilorum incisionem, cùm coma capitis non tantum promittantur, sed & fœminarum more crispentur, vel aliter in*

ter in rotundum artificio componantur: adeò vt sic culti, Fœminæ, repræsentarent effigiem potius quàm Viri. Imò verò Baroni lex Dei & Apostolicus canon in genere absque omni conditione & exceptione barbæ incisionem & abrasionem prohibet, ne qui eâ vtuntur, Fœminam potius quam Virum repræsentent, & ornamenta à Deo viris data temerè deprauentur.

Inter signa quoque luctûs & magnarum calamitatum rasuram barbæ aliquoties numerauit Deus. Apud Isaiam cap. 7. minatur Deus, *se caput & barbam vniuersam regis Assur abrasurum:* quo extremum excidium ei denunciare voluit. Idem rursus cap. 15. *Moabitarum barbam omnem rasuram* eodem sensu prædicit. Et Ieremias præsentes calamitates prænuncians, *Omne* inquit, *caluitium, & omnis barba rasa erit.*

Rasura barbæ apud gentes mollitiei signum. Apud gentes quoque abrasionem barbæ mollitiei indicium certissimum fuisse effœminatiq; animi, Eunuchi satis magno argumento sunt, qui virilitatis signum, barbam nimirum, non producunt. De Clisthene homine mollissimo referunt, quòd, vt iuuentam mentiretur, barbam sæpissimè abraserit: vnde & Prouerbio locum fecit, *Clisthenem video*, de quo vide Erasmum. Sed & prima radendi institutio mollitiem arguit. Chrysippus enim libro 4. de Honesto & voluptate indicat, Alexandri Magni ætate primùm radendæ barbæ morem fuisse exeogitatum, antea inusitatum, quando ille luxu Persico fractus atque euiratus, Macedonicam asperitatem horrere cœpisset. Quo tempore etiam anno 454. à condita Roma, tonsores demum ex Sicilia P. Ticinius Mena Romam adduxit, teste Plutarcho & Plinio libro 7. nat. hist. pristinâ illorum virtute in Asiaticam luxuriam & mollitiem degenerante. Sed enim quod argumentum euidentius mollitiei dari poterit, quàm si quis radendo barbam muliebrem speciem assumat, & tantùm non se virum esse neget? Epiphanius enim libro 3. contra hæreses, vt diximus, barbam viri formam appellat: natura siquidem non alio discrimine, quod oculorum judicio sit obuium, marem à fœmina separauit, quàm barbâ. Vnde Diogenem mentum habenti rasum dixisse ferunt: *Nunquid naturam accusas, quia te Virum, non autem Mulierem fecerit?* Iustoque adeò Dei judicio factum existimo, quòd, quùm hujus rasitationis instituto, quodammodo Viris suæ virilitatis insigne atque decus ademerint, eaq; ratione effecerint, vt vix Vir amplius à fœmina internosci potuerit, eo vsque deuentum sit tandem, vt ad summum vsque Pontificâtus fastigium Mulier irrepserit, perueneritque, non quidem sine hujus sacrosanctæ sedis, quæ nunquam errare potest, pudendo sempiternoque opprobrio: vt notum est ex historia, quæ à fide dignissimis, iisq; quàm plurimis authoribus citatur, & omnibus est in ore, de Ioanna Papissa. Quocirca Hanun Rex ille barbarus Dauidis legatos magnâ contumeliâ & ignominiâ afficere volens, barbam illis abrasit. Quæ omnia cùm ita sint, rectè alicubi Alexin dixisse legimus:

Si quem recisa fortè barba videris,
Tonsáue, facturum quid horum dicito?
Mihi videtur militare velle, vel
Fecisse barbæ cuncta quæ contraria:
Ingénsue contigisse prorsus huic malum.
Quid per Deos villi molestiæ afferunt?
Ob quos viri videntur esse singuli?
His quid putas fecisse in contrarium?

Sit igitur illud ratum & firmum, barbam Viri radi non debere, refragante diuinæ scripturæ authoritate, reclamante naturæ lege: quin & Doctorum & sapientum Virorum vbique gentium consensus docet, Virum grauem, constantem & probitate morum præstantem barbam decere.

Sed tamen vt aliquo saltem fuco, hanc suam barbæ rasitationem, verbi Dei & gentium honestissimarum consuetudinibus repugnantem, ornarent, Mysterium ejus excogitârunt. *Rasuræ barbæ mysteria.* Aiunt enim, eâ significari vitæ innocentiam, ac animi submissionem & modestiam, qua tanquam imberbes pueri, aut Angeli, qui semper puerili ac iuuenili formâ depinguntur, præditi esse debeant atque horum similes esse. Egregia certè Religio istorum hominum: Signa volunt habere, cùm ne micam quidem rei significatæ habeant. Paulus Corinthios admonet, *ne sint sensibus pueli, sed malitiâ infantes, sensibus verò perfecti.* At his diuersum planè accidit. Quàm enim sint sapientiâ & eruditione diuinarumq; literarum peritiâ infantes: quàm vitę innocentiâ, ac animi submissione & modestiâ sint celebres, lippis & tonsoribus notum est. Iure ergo harum rerum symbolum mento gestare debent. Huic & ego alterum addam Mysterium, quòd alienas Conjuges & Mulieres magis.

—mollia semper
Oscula delectant, & desperatio barbæ.

Iuuenale teste Satyr. 6.

CAPVT IX.

De VIRGINIBVS *primæ huius Classis castitatem profitentibus, quas hodiè* Moniales, *vel* Sanctimoniales *vocant.*

Virgines castitati profitentes fuerunt in primitiua ecclesia.

FVisse mox post Apostolorum tempora in vera primitiua Ecclesia Mulieres quoque & Virgines continentiam & castitatem perpetuam profitentes, negari non potest. Tertullianus enim in libro ad Vxorem clarè indicat, *inter Christianos esse perpetuam continentiam seruantes.* Et Cyprianus libro primo, Epistolâ vndecimâ indicat, *fuisse suo tempore inter Christianos Virgines Deo dicatas, quæ coninentiam præstare voluerint, nec tamen omnes potuerint.* Meminerunt etiam historiæ Virginum Ceciliæ, Agnetis & aliarum. Pius quoque Episcopus Romanus in decretalibus (si modò fides aliqua eis adhibenda est) Virginum sacrarum, earundemque consecrationis mentionem facit, circa annum Domini 150. Et Eusebius libro quarto, de vita Constantini refert, fuisse ante Constantinum etiam hujusmodi Virgines continentes: vbi & magnopere approbâsse disciplinam ejusmodi Imperatorem Constantinum affirmat, adeò vt & frequenter earum contubernium adierit. Helenam etiam, Constantini Matrem, Hierosolymis Virgines Deo sacras reperisse, Socrates testatur libro primo, capite decimo septimo. Quarum professionem vsque adeò probauit, vt Ministram sese illis præbuerit, sicut Theodoretus indicat libro primo capite decimo octauo. Et Socrates libro quarto, capite vigesimo quarto, ex Euagrio indicat, in Ægypti solitudinibus Mulieres æquè atque Viros monasticam vitam professas fuisse: Quod etiam Epiphanius testatur in narratione illa de formula, statutis & traditionibus Ecclesiæ Catholicæ. Meminit & Ambrosius Mauritianarum Puellarum, quas Mediolani ipse velârit, libro I. de Virginibus ad Marcellinam.

In Europa verò Virginitatis Votum apud muliebrem sexum commune suo tempore fuisse Ambrosius indicat libro eodem. Romæ certè Marcella nobilissima Vidua, prima omnium fœminarum ausa est Monachæ institutum profiteri: cùm id vocabuli vehementer inuisum esset Romanis auribus. Conceperat autem Mulier hæc ardorem hunc ex Athanasio, ac cæteris Ægyptiis Sacerdotibus, qui tum Arrianæ factionis persecutionem declinantes, Romam confugerant. His enim referentibus Antonij vitam (cujus etiamnum viuentis mira fuit nominis celebritas) ac Monachorum in Thebaide versantium, Virginum item ac Viduarum didicerat institutum. Eadem autem ad æmulationem propositi sui, complures allexit, tum Matronas, tum Virgines, cumprimis autem Sophroniam, Principiam, Paulam ac Eustochium: & breui tantus accreuit numerus, Mundi contemptum profitentium Fœminarum, vt quod prius ob nouitatem inuidiosum erat, postea cœperit esse gloriosum. Erasmus in vita Hieronymi.

Polydori Vergilij error.

Miratur quidem Polydorus eos qui tradant Marcellam hanc, primam Fœminarum ausam esse hoc institutum profiteri Romæ: cùm diu ante illam Pius I. consecrationes Virginum Puellarum instituerit: & Soter Papa qui secundo loco successit Pio, constituerit, *Ne Monacha vlla pallam attrectaret,* &c. Verùm & ego miror Polydorum, quòd fictis & suppositiis decretalibus primorum Episcoporum Rom. plus fidei tribuat, quàm tantorum Virorum probatis testimoniis ac judiciis: imò quàm ipsi Hieronymo, qui hoc ipsum clarè attestatur in Epitaphio Marcellæ Viduæ ad Principiam: vbi inquit: *Nulla eo tempore*(quo Marcella nimirum hoc vitæ genus instituit) *nobilium Fœminarum nouerat Romæ propositum Monachorū nec audebat propter* REI NOVITATEM *ignominiosum (vt tunc putabatur) & vile, in populis assumere nomen. Hæc ab Alexandrinis Sacerdotibus, Papaque Athanasio, & postea Petro, qui persecutionem Arianæ hæreseos declinantes, quasi ad tutissimum communionis suæ portum Romæ confugerant: vitam beati Antonij adhuc tunc viuentis, monasteriorumq́; in Thebaide Pachumij, & Virginum ac Viduarum didicit disciplinam, nec erubuit profiteri, quod Christo placere cognouerat,* &c.

CAPVT

CAPVT XII.

De Exercitiis, Studiis, Institutis, Consuetudinibus, Victûs & Vestitûs *ratione* SANCTIMONIALIVM *seu* VIRGINVM sacrarum *primæ huius Classis, ac variis erroribus qui in illarum vitæ genus irrepserunt.*

1. Duo genera Monialium. DVO fuisse in prima hac Classe genera Sanctimonialium vel Virginum sacrarum, facilè animaduerteret, qui historias legerit. Vnum earum est, quæ non superstitione aliquâ, aut stulta ac vanâ meriti alicuius persuasione, sed ardente amore Dei, Regnique cœlestis desiderio, adeoque pio zelo genus hoc vitæ susceperunt. Alterum genus earum est, quæ ex κακοζηλία hypocrisi, superstitione ac vanâ meriti persuasione, Virginitatem vouerunt, existimantes eum esse cultum Deo gratissimum, amplissimas habentem Dei promissiones, eius maximè, quæ futura est, vitæ æternæ: è contra autem in coniugali positas statu saluari non posse. Huius erroris Eustathius ille hæreticus circa annos Domini 330. Author fuisse prohibetur.

Professio virginitatis libera ab initio. Matth. 19. Profitebantur autem ab initio hoc institutum seu vitæ genus suâ sponte & liberè, à nullo vel iussæ vel coactæ: Deus enim id cuique liberum reliquit. Christus Seruator noster aiebat Discipulis, quum sermo incidisset de non contrahendo Matrimonio: 1. Cor. 7. *Non omnes capiunt verbum istud: qui potest capere capiat.* Hanc doctrinam filij Dei constanter etiam Paulus tradidit: *De virginibus*, inquit, *præceptum Domini non habeo.* Item, *Non hoc dico, vt cuiquam laqueum iniiciam:* quibus vtique verbis ostendit, Virginitatem liberam esse seruandam, nec aliquam ad eam cogendam, vltra quàm possit. In quam sententiam etiam D. Cyprianus in Sermone de Natiuitate Christi clarè dicit, *quòd ad continentiam & Virginitatem, neque necessitas, neque mandatum aliquod impellat.* Cassiodorus quoque in Psalmum 75. docet, *omnino esse liberum, Virginitatem vouere, vel non.* Et Basilius M. ait: *Non præcepit Dominus vllibi Virginitatem.* Cumque ante Cyprianum iam tum Tertulliani tempore ab aliquibus ad Virginitatem cogerentur nonnullæ; reprehendit id sanctus Vir, & grauissimè conqueritur, obseruatione eius Cœlibatûs innumera patrari infanticidia. *Non enim* (inquit) *confitebuntur* (Virginitatem professæ) *nisi suorum ipsorum infantium vagitibus prodita. Quantum autem plures, non etiam de pluribus sceleribus suspectas habebis? Dicam, licet nolim: difficile Mulier fit, quæ timet fieri, quaque iam facta, potest Virginem mentiri sub Deo. Quanta enim circa vterum suum audebit, ne etiam Mater detegatur? Scit Deus, quot iam infantes, & perfici, & perduci ad partum integros duxerit, debellatos aliquandiu à Matribus. Facillime semper concipiunt, & felicissimè pariunt huiusmodi Virgines, & quidem simillimos Patribus. Hæc admittit flagitia coacta & inuita Virginitas.* Et Epiphanius contra Montanistas hæresi 48. libro 2. tomo 1. de eodem ita scribit: *Nos non necessitatem imponimus, verùm cùm bono consilio admonemus, exhortantes eum qui potest: non autem necessitatem imponimus non potenti, neque reiicimus ipsum à vita. Sanctum enim verbum omnibus prædicauit, vt debilium infirmitatem portemus, velut etiam ipse S. Apostolus dicere comperitur, & tales redarguere, qui non sunt eiusdem doni.* Dicit disertè, nemini necessitatem imponit. Addit, *bonos pastores cohortari eos qui possunt, non autem imponere necessitatem non potenti Paulum etiam*, inquit, *redarguere eos, qui non sint eiusdem doni*: scilicet quando se obstringere audent aut ad Virginitatem aut ad Cœlibatum. Nam dicit, *Iuniores Viduas reiicere.* Et Ambrosius lib. 1. de Virginitate inquit: *Sola Virginitas suaderi & optari, Non imperari, potest. Nam quæ supra nos sunt, in Voto magis quàm in Magisterio sunt*, &c.

Neque etiam Voto aliquo ad id sese obstringebant primis illis Apostolorum temporibus. Imò contra Vota illa Virginitatis & Cœlibatus acriter pugnat Paulus in priore Epistola ad Corinthios, dicendo: *Quisque suam habeat, & quæque suum propter scortationem. Melius est nubere quàm vri. Qui non continent. nubant. Si nupserit Virgo, non peccauit: & consimilia.* Cùmque viduæ illæ, quas *Diaconissas* appellârunt, eâ conuentione seu pacto ad Ecclesiæ Ministerium admitterentur Pauli tempore, vt Cœlibes & pudicæ viuerent, ideoque vellet etiam Apostolus eas non esse minoris quàm sexagenarias, hanc vnam ob causam iuniores Viduas ad has conditiones adigi noluit, ne fortè ob ætatis lubricitatem damnationẽ incurrerent, quòd violarent prius datá fidem lasciuiẽdo & scortando. Ex quo uno euidentissimè colligitur, Paulum auersatũ fuisse cœlibatûs Votum, propter magnum periculum lapsûs & scandali, noluisseque ipsum talia in Ecclesia Christi nuncupari Vota, quæ periculo, cuius modò meminimus, homines reddant expositos. Ad virginitatẽ non Voto obstringebantur à principio.

Iacobi protevangelium.

S. Mariā non vouisse virginitatem.

Sparsum quidem fuit olim scriptum sub specioso titulo Proteuangelij Iacobi, quasi basis & fundamentum esset Euangelicæ narrationis, in quo Maria Mater Christi narratur Votum perpetui Cœlibatûs emisisse. Et Abdias Babylonicus, qui nuper prodiit, in vita Bartholomæi ita scribit de Maria: *Hæc virgo cùm execraretur omnem Virum seruandæ Virginitatis Votum prima Deo omnipotenti vouit.* Et certè Proteuangelium istud Iacobi etiam S. Augustino ita imposuit, vt crederet, Mariam Matrem Domini Virginitatem vouisse, eaque de causa Angelo dixisse: *Quomodo fiet istud Virum non cognosco?* Quam verò hoc sit absurdum dicere, facilè omnes intelligunt. Nam primò tunc temporis Vota hæc non fuerunt vsitata Iudæis: deinde Matrimonium iam contraxerat: post illud contractum continentiam ei vouere non licuit. Quod si antea vouisset, non potuisset iure vllo contrahere, nisi voluisset in tanta re ludere, ac sancta promissione sui corporis Viro potestatem facere, quem postea nollet ad congressum admittere. Longè maiorem candorem & synceritatem sanctissimæ Virgini nos tribuimus, quàm vt voluerit quippiam sanctè promisisse, quod in animo non haberet reuera præstare.

Bellarmini & Baronij argumenta pro voto virginitatis B. Mariæ Vide etiam Sutliuiū de Monachorum studiis cap. 24.

Ad probandum tamen Votum continentiæ Mariæ Virginis, Bellarminus lib. de Monachis capit. 22. ex verbis sanctissimæ Virginis Luc. 1. huiusmodi argumentum fingit: B. Virgo ad Angelum dixit, *Quomodo fiet istud, quia Virum non cognosco?* Ergo perpetuam continentiam vouit Deo. Hanc consequentiam, quia nullam esse videt Iesuita, primò circumscribit & intorquet verba Virginis, ac si non planè, non candidè, non perspicuè & syncerè, sed tortuosè, vafrè & obscurè Angelo respondisset: quum enim perspicuè vno vel altero verbo dicere potuerit, Virginitatem voui Deo, vult iste B. Mariam ambages verborum quæsiuisse. *His verbis*, inquit, *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco, virgo sanctissima significat impedimentum se habere, quo minus filium concipere & parere posset. Impedimentum autem illud aliud non esse potuit, quàm Votum continentiæ iam emissum. Illa enim verba, Virum non cognosco, non significant iam actu non cognosco. sed non licet mihi cognoscere, alioqui ineptissima interrogatio fuisset, cùm posset statim responderi, etsi nunc Virum non cognoscis tamen paulò post cognosces. Itaque sicut dicimus in Quadragesima, Ego non vescor carnibus, id est, non licet mihi hoc tempore carnibus vesci: sic B. Virgo dixit, Virum non cognosco: id est, prohibeor Virum non cognoscere: Cur autem prohiberetur, nulla ratio potest reddi, nisi Votum, &c.*

Respondeo, est hæc tortuosa verborum B. Virginis interpretatio, neque vllum Votum vel vnico verbulo innuunt, sed à Iesuita eis affingitur. Quum enim B. Virgini Angelus nunciâsset fore, vt iamiam in ipso momento conciperet, quo loquebatur cum ea, interrogat B. Virgo, Quomodo hoc fieri possit, quum virum non cognouisset: Erat quidem Iosepho desponsata, sed nondum maritata. Ergò rectè Maria Virgo intellexit sibi ab Angelo indicari fore, vt cum primùm, & ante Coniugium consummatum conciperet filium, imò in ipso hoc temporis articulo, antequam Iosepho cohabitaret. Quærit ergo illa non immeritò, Quomodo fiet istud? non quia Virginitatem voui (neque enim hoc dicit) sed quia Sponsum, Virum meum, aut alium non cognoui adhuc. Nullum ergo Virginitatis Votum continent verba hæc B. Mariæ.

Deinde Augustinus testatur de S. Virginitate capite quarto Mores Iudæorum Votum perpetuæ Virginitatis non tulisse: quod etiam R. Salomon in capite nono Genes. & R. Kimchi in capite 56. Isa. testantur.

Denique, de quo etiam supra diximus, si B. Virgo hoc perpetuæ Virginitatis Votum Deo vouisset, cur postea nupsit Iosepho, de cuius Virginitate seu continentia minimè certa esse potuit Maria? Sese igitur in magnum violandi Voti periculum prudens sciensque coniecisset: quam leuitatem sanctissimæ Virgini impingere nolumus. Nam quod Bellarminus dicit, *B. Mariæ diuinitùs reuelatum fuisse, nunquam Iosephum debitum coniugale expetiturum*, nullo idoneo testimonio ab eo probatur, proinde eâ facilitate à nobis reiicitur, quâ ab illo profertur.

Argumenta Bellarmini & Baronij pro voto virginitatis ex Patribus.

Ad confirmandum etiam Mariæ Votum de perpetua Virginitate, Bellarminus & Baronius Patres aliquot obijciunt. Ex Græcis quidem Gregorium Nyssenum qui in Oratione de Christi natiuitate sic inquit: *Si Maria liberorum causâ ducta fuisset à Iosepho, quomodo parituram Angelo prænuncianti, se rem nouam & alienam audire præ se tulisset, quam ipsa quoque sese adstrinxisset naturæ legi, vt aliquando Mater esset? Verum quia carnem Deo consecratam, tanquam sanctum aliquod oblatum munus, oportebat intactam integramque præstare: idcirco, licèt, inquit, Angelus sis, licèt de Cœlo venias, licèt id quod ostendis, naturam superet humanam, tamen*

tamen me Virum cognoscere nefas est. Astutè autem recitet Iesuita proximè praecedentia Nysseni verba, quae sic habent: *Hæc Mariæ vox demonstrat esse vera quæ per apochrypham illam historiam traduntur.* Agnoscit ergo Nyssenus hanc sententiam de Mariæ Voto ex hystoria sacra & canonica non esse depromptam, sed ex apocrypha hæreticorum, nempe, Marcionitarum (qui etiam tria priima capita & magnam partem quarti ex Euangelio Lucæ eraserunt) aliorumque Virginitatis & continentiæ præconum, qui Virginitatis Votum Mariæ affinxerunt, vt suas nugas facilius venderent: Hoc ipso fuco Nyssenus quoque seductus est, yt sententiam illam approbaret, quæ veritati sacræ Scripturæ aduersatur. Negamus igitur veram hanc sententiam esse. Nec potuit Maria vtrumque simul spondere, Virginitatem Deo, & nuptias Iosepho. Et cur Virginitatem vouisset illa, quum eius cognata Elisabetha sterilitatem probrum apud Lucam appellet?

Ex Latinis autem Patribus obiiciunt Augustinum, qui in libro de Sancta Virginitate sic scribit capite quarto: *Ipsa quoque Virginitas eius ideò gratior & acceptior, quia non eam conceptus Christus Viro violaturo, quam conseruaret ipse, præripuit: sed priusquam conciperetur, iam Deo dicatam, de qua nasceretur elegit. Hoc indicant verba, quæ sibi fœtum annuncianti Angelo Maria reddit: Quomodo, inquit, fiet istud, quoniam Virum non cognosco? quòd profectò non diceret, nisi Deo Virginem se antè vouisset Sed quia hoc Israelitarum mores adhuc recusabant, desponsata est Viro iusto non violenter ablaturo, sed potius contra violentos custodituro, quod illa iam vouerat. Quanquam, etiamsi hoc solùm dixisset; Quomodo fiet istud: nec addidisset? Quoniam Virum non cognosco: non quæsisset vtique, promissum sibi filium quomodo Fœmina paritura esset, si concubitura nupsisset, Poterat & iuberi Virgo permanere, in qua Dei filius formam serui congruenti Miraculo exciperet: sed exemplo sanctis futura Virginibus, ne putaretur sola Virgo esse debuisse, quæ prolem etiam sine concubitu concipere meruisset, Virginitatem Deo dicauit, cùm adhuc quid esset conceptura nesciret; vt in terreno mortalique corpore cœlestis vitæ imitatio Voto fieret, non præcepto, amore eligendi non necessitate seruiendi, Itaque Christus nascendo de Virgine, quæ, antequam sciret quis de illa esset nasciturus, Virgo statuerat permanere: Virginitatem sanctam approbare maluit, quàm imperare: ac sic etiam in ea fœmina, in qua formam serui accepit, Virginitatem esse liberam voluit.*

Respondeo *primò*, non imeritò dubitari, an hic liber Augustini sit genuinus, nec ne. *Secundò*, demus esse, Augustino tamen, vt multis aliis, proteuangelium Iacobi ita imposuit, vt crederet etiam, Mariam Virginitatem vouisse. *Tertiò*, ratio Augustini; seu potius Authoris huius scripti, quod Augustini nomen habet, nulla est. Nam potuit Maria rectè dicere, *Quomodo fiet istud, quia Virum non cognosco*; etiam sine continentiæ Voto. Loquitur enim de præsenti tempore. Quod si Votum emisisset, tum dixisset, Quoniam Virum non cognoscere Deo voui. *Quartò*, longè aliud per Votum intellexit Author scripti illius, quàm Bellarminus & Baronius. Ille enim intelligit quoduis propositum: hi Votum intelligunt cum circumstantiis & solennitatibus ex legibus Pontificiis depromptis.

Quod ad testimonia Bedæ, Anselmi, Ruperti, Bernardi & aliorum Theologorum attinet, quæ citantur apud Magistrum in quarto libro Sententiarum distinct. 30. reiicimus non immeritò testimonia illa omnia, partim quòd Dogma istud ex corrupto fonte hæreticorum, hoc est, libris eorum apocryphis, vt supra dictum, & imprudent κακοζηλία profectum est: partim verò, quod dicti Theologi vixerunt, quum omnis generis falsa dogmata & superstitiones in Ecclesia altissimas radices egissent.

Rursus Abdias, Iphigeniam Æglippi Regis Æthiopum filiam, Voto perpetuæ Virginitatis cum multis aliis à Matthæo Euangelista sacro velo consecratam dicit. Sunt autem ista in quibus hæc continentur: apocrypha scripta, adeoque à veteri Ecclesia inter supposititia, notha, adulterina, absurda & impia numerata, vt Eusebius loquitur libro tertio capite vigesimo quinto. Et dist. 15: Gelasius Papa Actus singulorum Apostolorum apertè inter apocrypha reiicit.

Haud diu tamen post Apostolorum tempora, erant quæ profitebantur etiam coram Ecclesia se velle cœlibes viuere: adhuc tamen Vota non exigebantur.

Ac licebat sanè ab initio non modò post susceptá, sed etiam post sic promissam corá Ecclesia Virginitatem nubere Refert quidé fictus apud fictum Abdiam Matthæus, *Virginem non fas esse nubere:* sed nusquam habeo hoc veri Matthæi Euangelium: nec cæteri Apostoli eam necessitatem vlli imposuerunt, sed Pauli doctrina est, 1. Cor. 7. *posse Virgines, si velint, nubere.* Nec erat primò cuique ea res admodú fraudi: & pœna, quæ ipsis irrogabatur alia non erat, quàm reprehensio,

Nuptiæ post virginitatẽ promissam liberæ.

hensio, quæ fiebat verbis, & inconstantiâ nota. Certum hoc est de Viduis, quæ Apostolorum temporibus sub certa Cœlibatûs conuentione sub pacto ad Ecclesiastica Ministeria eligebantur. Vbi nemo existimet, aliud & quidem diuersum iudiciũ de Nonnis seu Monialibus esse quàm sit de illis Viduis de quibus Paulus dicit *si iuniores sint, nõ rarò fieri, vt lasciuire incipiant aduersus Christum: nubere volentes, habentes damnationem, quòd primam fidem reiecerint seu irritã fecerint.* Vbi Apostolus, vt Augustinus in eum locũ annotauit, Damnationem non in consequens reiicit coniugium, sed in præcedentẽ inconstantiam. Matrimonium igitur illarum per se non fuit damnabile: neque à veris Christianis in vllo vnquàm homine dãnatum fuit: sed habebant istæ damnationem, quia fregerant fidem prius datam & pactum violauerant, quo se pollicitæ fuerãt in Ministerio castè viuere: idque non præstiterant in lasciuiam & scortationem lapsę. Per *κρίμα* autem, quod interpres *damnationem* seu *condemnationem* vertit, non mortem & interitum seu perditionem animæ, sed tantum repræhensionem & maculam vel notã infamiæ intelligit, quam nos vocamus Ein bescheltung oder ausrichten vnd nachred: Ein verleumbdung. Sensus ergo verborum Pauli est, Viduas sibiipsis perpetuam inurere ignominiæ maculam, quòd fidem pactam interdum soluãt. Vult igitur iuuenculas Viduas, quæ se continere non possunt, potius se applicare Coniugio quàm ei instituto vitæ, à quo postmodum resilire per necessitatem non sine repræhensione hominum compellantur. Atque ita etiam hunc locum intellexit Erasmus, sic eum in Paraphrasi explicans. *Interim (inquit) hanc infamia maculam sibi contrahunt, quòd fidem quã Christo pacti videntur fecerint irritam, duplici nomine notandæ, & quòd temerè susceperint professionem castitatis, non satis exploratis viribus, & quòd à suscepta resilierint.* Nec noua aut inusitata videri debet hęc interpretatio. Ita enim Verbum *κρίνειν*, & verbale *κρίμα* ab ipso Christo vsurpantur Matth. 7. quum inquit: *μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε, ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε*: id est, *Nolite cõdemnare ne cõdemnemini* &c. Vbi certè Seruator loquitur de iis, qui ex prauo affectu in aliorũ vitã ac mores inquirunt, & aliorum dicta aut facta, quæ vel mala sunt, vel mala esse videntur, malignius notant & carpunt. Hoc per *κρίνειν* hoc loco intelligit. Per *κριθῆτε* verò & *κρίμα* non æternam condemnationem innuit, quam subituri sint, qui sic prauè ac temere de alijs iudicant: sed talionis pœnam, hoc est idem iudicium apud homines alios, eandem repręhensionem, infamię maculam seu notam, quam alijs inusserint. Isto sensu Paulus alibi quoq; hac voce vtitur. Nam ad Roman. c. 2. dicit: *Inexcusabilis es ô homo, quisquis iudicas*, id est accusas, repræhendis aut damnas. Ratio: *Nam hoc ipso quòd iudicas alterum: teipsum condemnas*, id est, arguis, accusas & reprehendis: *eadẽ enim facis tu qui iudicas.* Idem Apostolus 1. Tim. 5. cap. in fine inquit: *Quorundam hominum peccata ante manifesta sunt præcedentia εἰς κρίσιν, ad iudicium, quosdã vero et subsequuntur.* Vbi quidam per *κρίσιν* nihil aliud, quàm cognitionẽ peccatorum, adeoque reprehensionem illorum intelligunt. In eadem Epistola cap. 3. dicit. *Neophytum Episcopum facilè cadere εἰς κρίμα*, hoc est, in criminationem & conuiciationem aduersariorum.

Explicatur locus 1. Tim. 5.

Sed licuisse aliis Virginibus sacris in primitiua Ecclesia nubere, non tamen etiam citra inconstantiæ notam, ex Cypriano clarissimè intelligitur. Cùm enim eius tempore quædam sacræ Virgines essent, quæ cum maribus nimirum familiariter versarentur: quia non solùm vnà degebant sub eodem tecto, verùm etiam eodem lecto cubabant: nec tamen illæ ob id minus vellent haberi Virgines: inde autem varia in Ecclesia orirentur scandala: consultus ea de re Cyprianus lib. 1. Epistolâ vndecimâ, cùm collegis Episcopis & Presbyteris ita respondet Pomponio: *Desideras vt tibi rescriberemus quid nobis de ijs Virginibus videretur, quæ cùm semel statum suum continentiæ & firmiter tenere decreuerint, detectæ sint postea in eodem lecto pariter mansisse cum masculis, ex quibus vnum Diaconum esse dicis. Circa quam rem, quoniam consilium nostrũ desiderâsti, scias nos ab Euangelicis & Apostolicis traditionibus non recedere, quò minus Fratribus & Sororibus nostris constanter & firmiter consulatur.* Et mox in hæc verba erumpit: *Quod si sese ex fide Christo dicauerunt, pudicè & castè sine vlla fabula perseuerent, ita fortes & stabiles præmium Virginitatis expectent. Sin autem perseuerare nolunt, vel non possunt, melius est, vt nubant, quàm in ignem deliciis suis cadant.* His verbis Cyprianus clarè docet, fieri non rarò, vt Cœlibatum vel nolimus, vel non possimus seruare. Quid tum agendum, an etiam inuitis manendum in eo statu, & carnis titillationes præferendæ, Non hoc dicit Pater ille: sed suadet nuptias, easque docet longè magis conducere, quàm vt ob deliciarum lasciuiam in ignem coniiciamur. Ac ne quis dicat, quod Osius fecit, loqui illum de quibusuis Virginibus, attendat ille, quòd disertis verbis de illis agit, quæ Virginitatem profitebantur. Dicit enim: *Christus, cùm Virginem suam sibi dicatã, & sanctitati suæ destinatam*

Cypriani locus de nuptiis sacrarum virginum.

destinatam, iacere cum altero cernat, quàm indignatur & irascitur: Item: *Quia qua hoc crimẽ admisit, non mariti: sed Christi adultera est.* Postremò adhuc clarius. *Qui se,* inquit, *semel castrauerunt propter Regnum Cœlorum: Deo per omnia placet.* Hęc manifestâ indicãt, loqui hic Cyprianum de virginibus, nõ quibusuis, sed quas tum temporis pro sacris habebant.

Nihilominus tamen cauillantur Pontificij hæc de velatis Virginibus non esse intelligenda. Quod facilè concedo, nullo enim verbo hic veli mẽtio fit à Cypriano. & morẽ velandi sanctimoniales, post Cypriani demùm tempora incepisse, in sequentibus demonstrabitur. Secundò dicunt, non hîc agi de ijs Virginibus quę in monasterijs vnà vixerint. Quasi verò temporibus illis, cùm aduersus Ecclesiam horribiles & cruentæ excitarẽtur persequutiones, licuerit Christianis monasteria exstruere, vbi Virginũ cateruæ simul concluderẽtur. Sed demus monasteria tunc fuisse, quid locus ad hæc conferi? Si Votum ab ipsis fuit editũ, quid refert, an in monasterio, an in priuatis fuerint ędibus? Tertiò dicunt, Cyprianum in hac Epistola de illis tantùm Virginib⁹ agere, quæ nõ habitâ ratione suæ imbecillitatis temerè Votum fecerint Hoc libẽter recipimus ab illis: saltẽ illi vicissim nobis concedant, Votum istarum Cypriani testimonio fuisse irritũ, & quæ noluerint, aut nõ potuerint in Virginitate permanere, potuisse nubere. Illud verò nequaquã recipiendum, quòd aliqui dicunt, duo hîc à Cypriano instituti genera Virginũ: vnum earum, quæ cum masculis in eodẽ lecto dormiant, quas Pater ille grauiter coarguat: alterum earum, quæ si nubant post Votum, incestum & adulterium committã^r. Non enim de Virginibus loquitur Cyprianus quæ nupserint. Nam si nupsissent, admonitione non opus fuisset, vt id facerent. Quorsum istud obsecro dixisset, *Aut perseuerent absque fabula, vel si non possunt, aut si nolunt, melius est vt nubant?* Putâsne sanctum Virum suasurum id iis fuisse, quod vel incestus, vel adulterium sibi videretur? Ex verbis eius id solùm colligitur, quasdam ex Virginibus istis dormiuisse cum Diaconis: nihilominus tamẽ sese venditâsse pro Virginibus, & maioris euidẽtiæ gratia seipsas obstetricibus probãdas, & inspiciendas exhibuisse. Has, licet corpore neque corruptę neque vitiatæ fuerint, tamen Cyprianus his verbis affatur. *Si,* inquit, *superueniens Maritus spõsam suã viderit iacentẽ cum altero, nonne indignatur & fremit? Ita Christus, cùm viderit Virginẽ suã, sibi dicatã, & sanctitati sua destinatã iacentẽ cũ altero quàm indignatur & irascitur?* Quia verò Virgines tales sæpè vitiabãtur, ac turpi cõcubitu sese polluebant, idcircò adulteras & incestas appellat: nõ quod Matrimonia cõtraxissẽt, sed quòd sub nomine Christi & sãcta ista professione scortabãtur. At si Matrimoniũ cõtraxissent, neq; incestûs, neq; adulterij ipsas condẽnâsset, siquidẽ suadet eis, vt nubant: imò disertè profitetur, se talia Matrimonia, tanquã vera & legitima rescindere & pro irritis habere nõ posse. Dicit enim: *Intercedendũ est citò talibus, vt separentur, dum adhuc separari innocentes possunt: quia diuidi postmodum nostra intercessione non poterunt, posteaquam conscientia grauissima cohæserint.*

Aiunt deniq; nonnulli, has Virgines, de quibus Cyprianus, publicè quidẽ in Ecclesia, sed tamen priuatim apud seipsas voluisse, ideoque licuisse eis nubere. Sed longè aliam esse earum rationem, quæ publicè & solenniter voueant. Hoc argumẽto vsus est Pighius. Verùm si interrogent illos vnde hoc habeant, aut qui sciant, & nũ adfuerint? quid obsecro responderent? Facilè quiduis fingitur, at non eadem facilitate probatur. Deinde Voti ista distinctio in sacris literis non reperitur: & quoad obligationem, perinde arbitror esse, siue publicè siue priuatim voueas. Nam si votum perpetui Cœlibatûs, tam strictè, sine vlla dispensatione ex mandato Dei obligat, impium sanè est in Voto simplici contra mandatum Dei dispensare, in solenni autem Voto, tantum propter externas quasdam solennitates ab hominibus excogitatas atque adiectas, nolle dispẽsare: ita enim humanæ solẽnitates longè pręferrentur verbo Dei. Sed hac ipsâ distinctione Pighius fatetur, Votum Cœlibatûs nõ propter mandatũ Dei, tam strictè obligare (post simplex enim votum concedit ipse alijque nuptias non esse dãnabiles) sed propter humanas solennitatum constitutiones. Quare cum Osius videret, se hac distinctione parùm proficere, ait, *priuatam esse vnius Cypriani opinionem* Cùm verò vni laico scripturas proferenti plus sit credendum, quàm toti Concilio, vt Panormitanus & Gerson testãtur, quanto magis sanctissimo Episcopo, qualis Cyprianus fuit? Laudandus itaque est Iacobus Payua Andradius, qui tametsi ex Iesuitarũ cloaca emerserit, nihilominus ingenuè & cãdidè fatetur, Cyprianũ in hac Epistola innuere, *æquum esse, vt huiusmodi Virginibus post Votum, Episcopi authoritate liberũ ac integrum fiat nubere, quod proprio arbitrio ipsis facere non licuerit.* Et addit: *Cypriani, tanquam Episcopi primatis erat, Vota Deo facta, cum iustitiæ æquitatisque ratio postularet, irrita facere, seu, vt dici solet dispensare.*

Non dissentit à Cypriani sẽtẽtia, qua vult, lõgè præstabili⁹ esse nubere, quàm in Virginitate persistere, & vti Basili⁹, qui ob doctrinę & eruditionis existimationẽ appellat⁹ est *Basilius de nuptiis sacrarum virginũ*

Magnus

Magnus. Nam in libello de Virginitate, agẽs de Virgine, quæ in eo statu parũ Christo integrè seruiat, quæque Mundi curis & prauis affectionibus contaminata sit, in hũc ferè modum scribit: *Nam si abiecto Viri iugo, & ad vitam, ad quam conseruanda domus, & procreandorum liberorum gratiâ facta est, inutilis, & professa Virginitati pudenda futura est, tota res damni plena est, dum & in eruditis cogitationibus animũ, & remissis exultationibus corpus corrumpit. Et longè sanè præstabilius esset, ipsam Viro coniunctam ad vitam gubernari, & quod ad opem rei domesticæ ferendam conducit, talionis vice præfecturæ ipsi rependere. & liberos senum nutritores ad generis successionem bonos producere.*

Canon Eliber-tinæ synodi nõ prohibet nuptias S. Virginum.

Neque obstat huic sententiæ Canon 13. Elibertinæ Synodi, circa annos 313. in Hispania habitæ, quo sancitur, *Virginibus, quæ se Deo dedicauerunt, si pactum perdiderint Virginitatis, atque eidem libidini seruierint, nõ intelligentes quid admiserint, ne in fine quidem dandam esse communionem. Quod si verò semetipsas pœnituerint, quòd infirmitate corporis lapsæ fuerint, & toto tempore vitæ suæ huiusmodi fœminæ pœnitentiam egerint, & abstinuerint se à coitu, eò quòd lapsæ potius videantur, in fine communionem accipere posse.* Non enim loquitur hic Canon de Virginibus sacris quæ honesta Matrimonia contrahunt, sed de illicitis complexibus, adeoque de scortationis scelere. Hoc enim clarè innuit Canon his verbis, *Si* EIDEM *libidini seruierint*: nam respicit ad præcedentem Canonem, in quo etiã in fine à communione excluduntur, qui lenocinium exercuerint, & vel alienum, vel suum corpus vendiderint. Inquit igitur Synodus, *si eidem libidini seruierint Virgines sacræ, ne in fine quidem eis quoque danda cõmunio.*

Iudiciũ de synodis à Syluestro habitis.

In Synodo quidem secunda Romana quæ Syluestro 1. adscribitur, sãcitur, *Ne quis Episcopus sacratam Virginem intra 72. seruatæ pudicitiæ annos Matrimonium expetere permittat.* Canon. 8. Sess. 1. Verùm neque de aliis Synodis à Syluestro Romæ habitis, in probatis Authoribus, Socrate nimirum. Theodoreto, Sozomeno, & Eusebio in primis, qui omnes Romanam quoque historiam diligentissimè descripserunt, aliquid reperitur: ex quo intelligi potest quantum ipsarum constitutionibus sit tribuendum.

Nuptiæ sacrarũ virginũ quando malè audire cœperint

Non dissimulandum tamen, cœpisse nuptias sacrarum Virginum circa Basilij tempora, aut paulò ante illa, peius, quàm ante hac nunquam audire, Basilius enim, primus, vt opinor, hoc genus matrimonij *Incestum, stupri scelus & adulterium* in lib. de Virginitate appellauit. Nam quasi oblitus eorũ, quæ modò rectè dixerat, *de Virginibus sacris*, inquit, *eas, cùm ad voluptatem carnis declinant, mox velle nubere: sed prætexere nuptias incassũ, quum incestum coniugiũ amplius inire nequeãt.* Id quòd duabus conatur rationibus prima est, *quòd in vero legitimoque coniugio statuit iudiciũ rationis auteuertere debere cupiditatẽ voluptatis: quod istis non accidit, cùm desiderio voluptatis victæ nubere velint.* Cùm verò, vbi sic agitur, iustum connubium non possit intercedere, dicit, *illarum nuptias non esse nuptias.* Altera ratio, est *quòd viuente priori Viro, Matrimoniũ quod subsequitur, fiat irritum: Mulier enim Coniugij lege tenetur quandiu Vir eius vixerit. Christus autem, cui Virgines istæ sunt despõsatæ, non moritur: nunquã ergo licet illis alteri nubere, quum Dominus nunquam moriatur.* Nõ obseruauit autem bonus Pater, se hic fallacia vti ὁμωνυμίας seu Æquiuocationis. Matrimonium enim inter nos & Christum spirituale est, nec licet nobis in hoc matrimonij genere, cum alio copulari. At Matrimoniũ alterius generis, quoad carnẽ, minimè prohibebantur contrahere. Certè Christus nõ solum Virginum, sed omnium fidelium Vir est, iuxta illud Pauli: *Despondi vos vni Viro Virginem castam exhibere Christo.* Et tamen concessum est omnibus fidelibus Matrimonia quoad carnem contrahere, citra omnem adulterij notam. Idem Basilius de Virginibus sacris nubentibus rursus dicit: *Nullus adeo furiosus sit sacrilegus, vt impollutam Sacerdotem petulantibus manibus contingat: neque vult vt fores fratrum illis aperiantur amplius, neq; si accesserint gratia tecti ob frigus grauiter vrgens.* Sed longè aliter Christiana suadet charitas.

De nuptiis sacrarum virginũ Epiphanius.

Mitius pronunciauit Epiphanius, qui aduersus Apostolicos hæres. 61. lib. 2. tom. 1. postquam tradidisset, post Votum editum Virginitatis aut Viduitatis coniungi Matrimonio non licere, dicit, *tales*, qui hoc faciant, *peccare:* atque ideo longi temporis pœnitentiam imponit nubentibus post Votum, vt sic tandem eum Ecclesia reconcilientur: & hoc vocat χεῖμα. Sed tamen mox addit, Melius est habere χεῖμα, quam κατάχειμα. *Melius enim*, inquit, *est, vnum peccatum habere, quàm plura: melius est lapsum à cursu, palàm sibi Vxorem accipere iuxta legem, & non quotidiè occultis iaculis sauciari ab improbitate, quæ ipsi à Diabolo infertur.* Et hoc vocat κατάχειμα, quando malunt occultè scortari, quàm apud homines confundi.

Ambrosius.

Noluit etiam D. Ambrosius, vt Virgines Deo consecratæ nuberent. Cumque ob id apud nonnullos malè audiret, hac ratione sese defendit: *Ioannes dicebat Herodi, Tibi non licet Fratris tui Vxorem habere, Ille Regi hæc dixit: cur ergo priuatis hominibus idem non dixerim?* Sed quæ Ioannes Regi

rem habere

dixit consentanea erāt verbo Dei, & legi naturæ: quæ verò Ambrosius priuatis hominibus dixit, pugnabant cū verbo Dei & propterea nulla est hæc defensio. Addde quod Ambrosius ista docendo sibiipsi cōtradicit. Non vult Virgines sacratas nubere: dānat ergo in istis matrimoniū, & Virgininitatē imperat. Ait autem eodē libro: *Non ego quidem dissuadeo Matrimoniū, sed Virginitatem attexo beneficiū.* Et rursus: *Non imperari potest Virginitas, sed optari. Nam quæ supra nos sunt, in Voto magis sunt, quàm in Magisterio.* Neque enim valet illa conciliatio, qua aduersarij dicunt, propositiones illas, quibus affirmatur, Matrimoniū non damnari, & Virginitatē non imperari, non esse vniuersales, sed contrahēdas ad eos qui non vouerint. Nam cùm Vota causas non auferant, ob quas Matrimonium præcipitur, propositiones illæ vniuersaliter sunt accipiendæ. Qui enim continentiam vouerunt, sæpius vtuntur. Cùm igitur causa matrimonij maneat, præceptum quoque meritò locum habere debet.

Rectissimè autē sensit Hieronymus, qui in Epistola ad Demetriadē, in Cypriani, Epiphanij & Basilii sententiā prorsus descēdēs ait: *Sanctum Virginū propositū & cœlestis Angelorumq; familiæ gloriā quarundā non bene se agentiū nomen infamat. Quibus apertè dicendum est, vt aut nubant, si se non possunt continere: aut contineant, si nolunt nubere.* Aiunt quidem aduersarij, hęc scripta esse ab Hieronymo, non de sacris, sed de quibusuis aliis Virginibus. At meminisse debebāt isti, hęc scribi ad Demetriadem jam Deo consecratā, & de illis Hieronymo sermonē esse, quę eandē susceperāt professionē. Erasm⁹ putat, Hieronymū hoc loco fortè de nō velatis loqui: quod nō obstat nostræ sentētiæ. Nam siue ab Episcopo Velum accepissent, siue non, modò professio aut Votum intercessisset, perinde est.

Matrimonia sacrarū Virginū olim reprehēsa, sed non rescissa. Augustinus.

Vnde nōnulli ita ad hunc locū Hieronymi respondent, Matrimonia consecratarū Virginū antiquitus non fuisse rescissa, sed tantū repręhensa. Quod & nos agnoscim⁹, ac postulamus, vt mos hic primitiuę Ecclesię etiā hodie retineatur. D. August. etsi aliquantulū videri possit rigidior, & nuptiis sacrarum Virginum iniquior, eò quòd omnes ab iis absterreat, horteturq; eas quæ vouerūt, ne se Matrimonio implicēt: imò Contractus hujusmodi pro grauib⁹ reputet peccatis: nihilominus tamen illarū Matrimonia vult esse firma & rata nulloq; modo rescindēda & irrita facienda, libro de bono Viduitatis cap. 8. 9. & 10. vbi etiā ait, *alios quidē aliter sentire,* nempe, qui voluerint hæc non esse Cōjugia sed adulteria: *quos ille,* ait, *acutè quidem, sed nō consideratè hoc dicere.* Nec secum ipse pugnat Augustinus quū dicit: *Non quidem possum dicere à proposito meliore lapsas, si nupserint, fœminas, adulteria ea esse non Conjugia.* Et in Psalm. 83. *Virginem Sanctimonialem si nupserit adulterā reputari.* Priore enim loco suam sententiā proponit, non esse adulterā in ipso Matrimonio contracto post Votū: posteriore autē quid alij sentiāt, refert, nimirū reputari seu videri ab iis adultera: ideoq; judicare illas nuptias nō esse ratas, sed potius adulteria dicenda. Priore loco rem excutit & definit: posteriore verò ostēdit quid aliis videatur.

Chalcedonense conciliū de nuptiis Monialium. Arelatense cōcilium.

Concilium Chalcedonēse ca. 16. Virgines Deo dicatas & Monachos prohibet etiam Matrimonia cōtrahere: sed si id fecerint, sācit vt maneant excōmunicati: concedit tamen simul, vt hanc seueritatem Episcopus queat mitigare. Eadem de re Conciliū Arelatense 2. cap. 33. ita sanciuit: *Si puellæ quæ se Deo vouerunt, post 25. annos ætatis ad terrenas nuptias sponte transierunt, vt cum his, cum quibus se obligauerint, communione priuentur: ita tamen, vt eis postulantibus pœnitentia non negetur, cujus pœnitentiæ communio multo tempore differatur.* Reperitur & confirmatur hoc in Concilio Valentiæ in Galliis celebrato circa annos Christi 378. vbi sic statuitur cap. 2. *Puellis, quæ se Deo vouerunt si ad terrenas nuptias transierint pœnitentia non statim detur: & cùm data fuerit, nisi plenè satisfecerint Deo, eisdem communio differatur.*

Valentina synodus.

Innocentius I. de nuptiis Mōnialiū.

At Innocentius I. Papa, qui vixit circa annos Christi 407. in Epistola decretali 2. Can. 12. longè aliter & quidem seuerius statuit, denegando pœnitentiā velatis Virginibus, si Matrimonium contraxerint, quam Arelatensis Synodus iis concedit. Ita enim scribit: *Quæ Christo spiritualiter nupserunt, & velari à Sacerdote meruerunt, si postea vel publicè nupserint, vel se clanculò corruperint, non sunt admittendæ ad agendam pænitentiam, nisi is, cui se junxerant, de seculo decesserit.* Rationem hanc addit: *Si enim de omnibus hæc ratio custoditur, vt quæcunque viuente Viro, alteri nupserit, habeatur adultera, nec ei agendæ pœnitentiæ licentiæ concedatur, nisi vnus ex eis defunctus fuerit: quanto magis de illa tenenda est, quæ ante immortali se sponso conjunxerat, & postea ad humanas nuptias transmigrauit?* Habetur etiam apud Gratianum 27. q. 1. Quæ Christo spiritualiter. In Turonensi 2 Synodo cap. 21. & in Zachariæ I. Epistola ad Pipinum & Episcopos Franciæ. Inest autem Æquiuocationis fallacia huic Innocentij argumento. Nam diuersa est ratio humani & spiritualis conjugij, idcirco de iisdem ferre judicium non possumus. Et satis confutat hanc rationem Gregorius Nazianzenus in Oratione habitâ in funere Gorgoniæ sororis, vbi dicit: *Carni conglutinari nequaquam separat à spiritu: neque si qua caput habet*

Innocētij paralogismus.

Virum: ideo caput primum ignorat, sed parumper Mundo ministrat, & natura, quantum Lex exegit carnis, seu illi potius qui carni legem hanc tulit, Deo. Audis fieri posse, vt Mulier quæ in Matrimonio est, duo possit habere capita citra adulterij suspicioné: verùm non ejusdé ordinis: Christú spirituale, quoad vitam cœlestem, & Maritum, vt familiam regat. Et sanè hoc suo argumento Innocentius nos omnes adulteros faceret, & à pœnitétia arceret. Nam Paulus de omnibus fidelibus dixit: *Despondi vos vni Viro Virginem castam exhibere Christo.* In Epistola ad Ephesios cum ex Genesi dixisset: *Propter hoc relinquet homo Patrem suum & Matrem suam, & adhærebit Vxori suæ*, addidit: *hoc esse Mysterium magnum in Christum & in Ecclesiam:* docens vtique inter Ecclesiam & Christum matrimonium esse, sed Mysticum & spirituale. In eadem Epistola ait Paulus: *Qui adhæret scorto, vnum corpus efficitur, qui verò adhæserit Deo, est vnus spiritus.* At omnes per fidem Christo adhæremus. Si ergo firma esset ratio Innocentij, sequeretur, pios & fideles omnes, qui insiti & desponsati sunt per fidem Christo, adulteros fieri, si Matrimonium externum contrahant. Imò juxta hanc rationem Christus ipse adulter esset, vt supra etiá in Basilio indicauimus: quod tamen blasphemú & horrédum est dicere: & propterea à me adducitur, vt vanitas hujus argumenti vel à pueris depræhédatur, quod tamen etiamnú hodie frequentissimè à Pontificiis obiicitur nobis.

Leo I. Aliâ itaque ratione dánat tales Leo I. Epistola 90. ca. 14. vbi inquit: *Ambigi non potest crimen magnum admitti, vbi & propositum deseritur, & consecratio violatur. Nam si humana pacta non possunt calcari impunè, quid de eis manebit, qui corruperint fœdera diuini sacramenti?* Ad quam quid respondendum sit, jam indicabitur.

Innocétius. Nam Innocétius c. 13. ejudé Epist. de his quæ nondum sacro velamine tectæ, tamé in Virginitate semper se permanere velle promiserunt, licet velatæ nondum sint, aliquanto mitius pronunciauit, sic enim constituit: *Hæ verò quæ necdum sacro velamine tectæ, tamé in proposito Virginali semper se permanere promiserant, licet velatæ non sint, si fortè nupserint, his agenda aliquanto tempore pœnitentia est, quia sponsio earum à Domino tenebatur.* In eandem ferè sententiam Leo I. Epist. 90. de iisdem ita scribit: *Puella quæ non coacta parentú imperio, sed spontaneo judicio, Virginitatis propositum atque habitum susceperunt, si postea nuptias eligunt, præuaricantur, etiamsi consecratio non accessit.* Exstat etiam 20. q. 1. Puellæ. *Si enim inter homines solet bonæ fidei contractus nulla ratione dissolui, quanto magis ista pollicitatio quam cum Deo pepigerunt, solui sine vindicta non debet?* Habetur etiam 27. qu. 1. Hæ verò quæ. Non autem obseruauit bon' Vir, in hujusmodi ciuilibus contractibus ea polliceri nos, quæ in nostra sint potestate: at in Voto Cœlibatûs ea promittuntur & vouentur, quæ nec fuerunt, nec sunt, nec erunt in potestate nostra. *Non omnes*, ait Dominus, *capiunt sermonem hunc, sed quibus datum est.* Cum itaque pro paribus sumantur hîc ab Innocentio, quæ multum inter se distant, quæque reipsâ sunt dissimilia, consequitur idem judicium de iis non esse, proinde non valere consequentiam in hoc argumento. Idem verò aliâ deinde ratione probare conatur. *Si Apostolus*, inquit, *quæ à proposito Viduitatis discesserant, dixit eas habere condemnationem, quia primam fidem irritam fecerunt: quanto magis Virgines quæ pactionis suæ fidem minimè seruauerunt?* Exstat etiam apud Gratianum 27. q. 1. Hæ verò. Supra autem diximus Augustinum, damnationé non in consequens reiicere Conjugium, sed in præcedentem inconstantiam, ob quam malè audiebant. Hic nos quoque concedimus meritò tales repræhendendas: quæ non expésis suis viribus, temerè & inconsideratè continentiam promiserunt quam non potuerunt seruare, sed illas propterea à nuptiis arcendas, aut earum matrimonia rescindéda, & pœnitentiam talibus denegandam, illud verò pernegamus. Symmachus I. Papa in decretali 1. Epistola cap. 4. de eodem sic simpliciter statuit: *Virgines prohibemus nubere, quas annis plurimis in monasteriis ætatem peregisse contigerit.*

Neque huc referenda videtur Iouiniani Imp, constitutio, quam ad Præfectum Prætorij perscripsit, *vt deinceps capitaliter in eum animaduerteretur, qui sacram Virginem non solum rapere sed & attentare, jungendi Matrimonij causa, auderet.* Hanc enim legem vt promulgaret, adductus videtur, quòd homines quidam improbi & impudici sub Iuliani apostatæ imperio, in contumeliam Christiani nominis hujusmodi nuptias, vel villatâ vel persuasione adhibitâ, Virginibus corruptis, contraxerant. Horum effrenem libidinem Imperator hac constitutione inhibere voluit, l. Si quis C. de Episc. & Cler. Nicephorus lib. 10. cap. 39. Tripartita historia lib. 7. cap. 4. Permouit etiam absque dubio optimum Imperatorem vt hoc decerneret, Donatistarum impietas, à quibus sacratas Virgines constupratas fuisse, Optatus Mileuitanus, qui Iouiniani temporibus vixit, lib. 2. aduersus Parmenianum indicat. Iouiniani Imp. lex.

Retentæ & confirmatæ sunt hæ leges de non contrahendo Matrimonio Virginibus sacris etiam in sequétibus tribus Classibus. Nam in Parisiési Synodo circa annos Christi 557.

Leges ut mitrabatur matrimonia à Monialibus etiam in sequentibus Classibus retinende

sti 557. habita c.5. sancitur, *ut sacrarũ Virginũ neq; per raptũ neq; per cõpetitiones aliquas quisquã conjugia sortiatur.* Similiter sancit, *ab earũ conjunctionibus abstinendũ, quæ vestiũ commutatione tam viduæ, quàm puellæ, Religionẽ, pœnitentiã aut Virginitatẽ publica declaratione fuerint professæ.* Transgressor perpetuo anathemate percuti jubetur. In Aurelianensi Synodo 5. anno 552. juxta Panuiniũ habita, ca.19. statuitur: *Si puellæ, quæ vel propriâ voluntate monasterium expetant, vel à parẽtibus offerãtur, post acceptã benedictionẽ nupserint, cum his quibus copulantur Ecclesiæ cõmunione priuentur.* In Synodo Matisconensi 1. anno 587. celebrata cap.12. decretum fuit, *Si puella voluntariè, aut parẽtibus eius rogãtibus Religionem professa, vel benedictionẽ fuerit consequuta, & postea ad cõiugium trãsgrediatur, vt ad exitum vsque cum eo qui ei se junxit, cõmunione priuetur. Quòd si verò pœnitentia ducti, se separauerint, quandiu loci illius Episcopo visum à cõmunione suspendantur: ita tamen, vt in infirmitate aut fine vitæ eis non denegetur.* Idem sancitur in Lugdunensi Synodo 2. anno 600. habita cap.1. in Toletano 10. anno 659. celebrata juxta Panuinium c.5. Gregorius M. quoq; Monacham ducentem anathematis pœnâ puniendum censuit in Synodo Romæ habitâ anno 595. Idem etiã decreuit Gregor. II. in alia Romana Synodo cap.3. Et Synodus Dingulofinensis, teste Auentino lib. 3. Annalium. Item Wormatiensis Synodus anno 868. celebrata, cap.22. & c.73. Eadem de re in Synodo Triburiensi, sub Arnulpho Rege anno Dom. 895. juxta Regioné habita, hujusmodi Canon promulgatur: *Si quis sacro velamine consecratam in cõjugium duxerit, & post dicatũ Deo propositũ incesta fœdera sacrilegaque miscuerit, vt in constitutis Gelasii Papæ cap. 20. legitur, protinus æquum est à sacra communione detrudi, & nisi per publicam probatamq́ pœnitentiam omnino non recipi. Si autem pœnituerint, transeũtibus de seculo viaticum non negetur.* In Chalcedonẽsi Concilio cap.19. *Hoc perpetrantes excommunicentur, confitentibus atuhoritate Episcopi misericordia largitur.* In Epist. Papæ Siricij cap. 6. *velatæ, Deo consecratæ si abjecto proposito sanctitatis, clanculum sacrilegâ se contagione miscuerint, vel de illicitis complexibus publicè & liberè filios procreauerint, has impudicas detestabilesq́ personas à monasteriorum cœtu & Ecclesiarum conuentibus eliminandas esse judicatum est: quatenus retrusæ ergastulis tantum facinus continuâ lamentatione defleant. Vnde verbo Domini & canonicâ authoritatem in hac Synodo sancta præcipimus vt omnino separentur, & juramento colligentur, vlterius sub vno non cohabitare tecto, nec familiari frui colloquio, excepto in Ecclesia, aut in publico: aut pariter vllam habere cõmunionem, vnde suspicio illecebrosi desiderij, aut scandalum libidinosi facti justè possit oriri. Si qua etiam inter se diuidenda sint, diuidant, & vterq; sua prouideat.* His & similibus legibus ita dementatæ fuerũt, vt Matthildis, Edgari Regis Scotorum soror, quæ monasticis sacris initiata fuerat, cùm inuita Anglorum Regi Henrico nubere cogeretur, õnibus precib⁹ prolem, si qua ex ea crearetur, execrata sit: vt Polydor. indicat lib.11. Anglicæ historiæ.

Nota ut descensũ sit ad prohibitionem nuptiarũ Monialiũ.

Ex his, quæ hucusq; diximus, intelligi posse arbitror, ab initio Monachatus, hoc est, melioribus temporibus, licuisse nubere sacratis Virginibus, non tamèn sine inconstãtiæ nota. Concilium Antyranum anno 306. celebratũ cap. 19. violationi Voti pœnã leuissimam statuit, quæ est censeri inter Bigamos. Posterioribus deinde temporibus, quãdo superstitiones inualescere cœperũt, nuptiæ tales pessimè quidem audiuerunt, & pro peccato sunt habitæ, non autẽ rescissæ aut irritæ factæ, si eas iniuissent: sed illæ tãtum cõmunione priuabantur, non tamẽ eis pœnitentia denegabatur. Innocent. I. Papa cœpit illas excommunicare, ita vt nullã eis concesserit pœnitentiã & communionem vsque ad finem vitæ: quæ lex à multis deinde synodis repetita & confirmata fuit. Ruẽtibus autem omnibus in Ecclesia in deterius, Matrimonia sic cõtracta dissoluerũt etiam, atque demùm igne & ferro trucidãrũt, omni prius tormentorũ & pœnarũ genere diuexatas & excruciatas. Testatur Bruschius, quandam Abbatissam Cœnobij Sekingensis circa annum Domini 1545. æternis carceribus abjudicatam, quòd contra Pontificiã benedictionem nubere, & monasteriũ deserere ausa fuisset: fol.148. de Monast. Germaniæ. Cumque in omnib. fermè conditionibus à Paulo ad Titum & Timoth. enumeratis, facilè dispensent, & omnia in Regulis Monachorum ab ipsis relaxentur, vnicam tamen Virginitatis professionem, quam Christus & Paulus liberã reliquerũt, illi inuiolatam haberi volũt: nisi quòd Pontifices Romani cùm è re sua est, eam etiam relaxare interdũ, interueniente pecuniâ, solent. Hoc autem quid aliud est quàm ob traditiones humanas, verbum Dei irritum facere, & contra doctrinam Pauli, laqueum hominibus iniicere, & necessitatem eis imponere.

Virgines sacræ ante Constantinum M. monasteriis non inclusæ.

Sed quoniam de nuptiis sacratarum Virginum, satis superque vt opinor, dictum: reliquum est, vt de aliis earundem institutis, ritibus ac consuetudinibus agatur. Constat igitur Virgines sacras nullis monasteriis ante Constantinum M. inclusas fuisse. Cui enim verosimile videri queat, Christianis ante hæc tempora, magnâ indignitate tractatis, & communi totius orbis ferè Ethnicorum

N 2 odio

odio contēptis, in maximis persequutionū procellis, licuisse Tēpla cōdere, vel monasteria exstruere, cùm ne prodire quidē plærunq; auderēt, vt Eusebius indicat lib. 6. c. 31. & benignè agi secum tum crederēt, quū, intermissis persequutionibus, in Vrbibus ac Vicis tollerarentur. Si qua itaq; erat Virgo, quæ se Deo istis tēporibus cōsecrâsset, apud suos manebat Parentes aut cognatos: vel in suis priuatis ædibus aut sola habitabat, aut vnam vel alteram ejusdem volūtatis & propositi secum habebat. Vsitatū hoc fuisse Cypriani ætate ex ejus scriptis non obscurè colligi potest. In libro De habitu Virginū, grauiter ab eo reprehendūtur, quòd ad nuptias irent, & conuiuiis lasciuis interessent.

Virgines sacræ post Cōstantini M. tempora nō vbique inclusæ.

Sed & post Cōstantini M. tēpora morem hunc multis in locis durâsse ex Athanasio liquet, qui in lib. de Virginitate inquit, *Si oras, aut psallis, aut legis, sola sedeto, ne quis audiat, nisi tu sola, aut si habueris concordē vnam, aut duas Virgines.* Hoc ipsum manifestius indicant, quæ aliquanto postea sequuntur. *Si sanctus*, inquit, *veneris in domum tuam, cum metu & timore occurres illi, & si Vir justus ingrediatur in domum tuam, sic illum excipe vt filium Dei, & procumbes ad pedes illius in terra.* Vnde simul videmus, Virgines istas Ministerium hospitalitatis habuisse atq; Dei Viros cōsueuisse suscipere, qui huc & illuc ob varia Ecclesiæ negotia discurrebant. Quod enim aliud Ministeriū Virgines istę habuerint, non facilè cognosci potest. Imò adhuc circa annos Christi 400. cum parētibus suis aliquot in locis domi habitâsse, Virgines sacras, ex Canone 33. Cōcilij Carthaginensis 3. anno 399. juxta Prosperum celebrati, clarissimè perspicitur. Romæ quoq; Eustochium Virginem cum suis parentib⁹ habitasse cùm multa alia, tùm verò illud maximo est indicio, quòd Hieronymus ei scribit inter alia, *vt parētibus subjecta sit.* Idem etiā de Demetriade Virgine intelligitur ex Hieronymi ad eam Epistola. Quibus etiam licebat interdum in publicū prodire, Tēpla accedere, sacris cœtibus interesse, verbum Dei audire, & sacram cœnā sumere cum aliis fidelibus. Apparet hoc ex Cypriani lib. de habitu Virginum, ex quo mox aliqua referemus. Hieronymus etiā Eustochium hortatur, *vt rarus sit ejus egressus in publicum: siq; Fratris aut sororis defunctæ corpusculū sit deducendū, id ne sæpius faciat.* Et ad Demetriadē idem refert, *se nouisse quasdam sanctas Virgines quæ diebus festis, propter frequentiā Populorum, pedem domi cohibuant, nec tunc egredi, quando major sit adhibenda custodia, & publicum deuitandum.* Et Augustinus Epist. 109. *Quando proceditis*, ait, *simul ambulate: cum veneritis quò itis simul state. Neq; quando proceditis Viros videre prohibemini*, &c. Item, *quando simul estis in Ecclesia, & vbicunque Viri fuerint, vestrā pudicitiā custodite.* Vt verissimè pronunciarit Erasmus in vita Hieronymi. *Virgines sacras ab initio, non, vt hodie solent, ferreis cancellis ceu feras indomitas inclusas fuisse:* quem morē ipse ibidem valdè improbat, & dicit, *dolendum esse, huc denique collapsam Christianorū pietatē vt Virginum integritas, claustris ferreis & repagulis murorū sit extorquenda: quum ea demum sit Religio accepta Christo, non quæ vi extundatur, sed quæ vltrò à volentibus offeratur.* Sin autem parētibus suis orbentur, quibus tunc cōmendandæ sint in Synodo Carth. 3. anno 99. habita ita sancitur cap. 33. *Virgines sacræ cùm parentibus, à quibus custodiebantur, priuatæ fuerint, Episcopi prouidentia, vel Presbyteri, vbi Episcopus absens est, in monasterio Virginum vel grauioribus fœminis commendentur, vt simul habitantes, inuicem se custodiant.* Ex Augustini quoque Epist. 199. apparet, ejus adhuc ætate conjuges ex amborum consensu continentiam profitentes, non in monasteria concessisse, sed in iisdem ædibus in vnâ habitâsse, & obsequia mutua invicem præstitisse in omnibus, carnali commixtione exceptâ.

Virginū status corrigitur.

Cæterum vt nihil tam sanctum tamq; honestum est quod non cōtaminari & pollui queat: ita etiā si honestissimè sanctissimèq; hæ Virgines cum suis parentibus vel cognatis viuerent: inuentæ tamen sunt etiam, quæ cum viris nimium familiariter versarentur, eò quod non solum, vt supra quoq; diximus, vnà degebāt sub eodem tecto, verumetiam eodem lecto cubabant, & nihilominus tamen Virgines haberi volebant. Quam ob rem grauia oriebantur in Ecclesia scandala Cypriani tempore. Hoc verò ceu indignissimum professione ista, nequaquam tulit Pater ille, sed ita rescripsit Pomponio ipsum de hoc consulenti. *Ne patiaris*, ait, *Virgines cum masculis habitare, non dico simul dormire, sed nec simul viuere, cum & sexus infirmus, & ætas adhuc lubrica per omnia frenari & regi debeat, ne Diabolo insidianti & sæuire cupienti ad nocendum detur occasio.* Et mox: *Certè ipse concubitus, ipse complexus, ipsa confabulatio & inosculatio, & coniacentium duorum turpis ac fœda dormitio, quantum dedecoris & criminis cōfitetur Si superueniens maritus sponsam suam jacentē cum altero videat, nónne indignatur & fremit? & per Zeli dolorem fortaßis & gladiū in manu sumit? Quare Christus Dominus & judex noster cum Virginem suam sibi dicatam, & sanctitati suæ destinatā jacere cum altero cernat, quàm indignatur & irascitur?* Et rursus: *Qui se ex fide Christo pudicè & castè sine vlla fabula perseuerent. Si autem perseuerare nolunt aut non possunt, melius est vt nubant, quàm in ignem deliciis suis cadant.*

Non

Non tamen penitus eradicari potuerunt zizania ista, sed adhuc Constantini M. temporibus in agro Domini sparsa fuerunt. Vnde in Carth. Synodo, quæ authoritate Constantini M. à Grato Episcopo Carth. conuocata fuit, & ab aliquibus pro prima habetur, can. 3. sancitum fuit, *Ne viri castitatem professi, cum ejusdem professionis Mulieribus, in vna & eadem domo cohabitent.* Et Ancyrana Synodus anno 308. habita, cap. 19 *Virgines, puellas, quæ tanquam sorores cum nonnullis Viris habibitare voluerunt, ab eorum consortio arcet.* Imo Chrysostomi adhuc ętate fuerunt, qui apud se Sorores hujusmodi fouerunt hoc prætextu, quòd etiam absque nuptiis & congressu, tamen aliquid voluptatis haberet Mulieris conuictus. Fuerunt etiam Hieronymi tempore, vtriusque sexûs homines *Agapiti* dicti, qui Virginitatem simulantes, non quidem cum parentibus aut cognatis suis habitabant, sed ab iis separabant, & inter se veluti sanctius seorsim extra Mundum victuri cohabitabant, & plerunque se Clericis jungebant. Sed vt multi authores affirmant, magis cautè quàm castè viuebant. Res tota fuit nostris Monachis & Monachabus simillima. Scripsit contra hos D. Hieronymus. Sed Clericis id scriptum adeò displicuit jam tunc temporis, vt Romæ, teste ipsomet Authore, ab eis lapidatum sit. Depingitur enim ibi haud obscuris coloribus, Clericorum Monachorum ac Sanctimonialium impurissima castitas. Vnde non est mirum si etiamnum hodie ejusmodi scripta à Romanis lapidentur.

Agapiti.

Ex Cypriani denique libro, De habitu Virginum intelligitur, alios quoque errores statum talium Virginum, cum suis vel parentibus vel cognatis habitantium inuasisse. Hos errores ille grauiter reprehendit: dicens: *Quid ornata, quid compta procedis, quasi Maritum aut habeas aut quæras? Neque enim fas est Virginem ad speciem suæ formæ comi, aut de carne & de ejus pulchritudine gloriari, cum nulla sit illis magis quàm aduersus carnem colluctatio, & vincendi aut domandi obstinata certatio.* Item: *Ornamentorum ac vestium insignia & lenocinia fucorum non nisi prostitutis & impudicis Fœminis congruunt: Neque Deus purpureas aut coccinas oues fecit, aut herbarum succis, aut conchiliis tingere & colorare lanas docuit. Nec distinctis auro lapillis & margaritis contexta serica, & numerosa compage digestis monilia instituit, quibus ceruicem, quam fecit, absconderet, vt operiatur illud quod Deus in homine formauit, & conspiciatur desuper id quod Diabolus adinuenit. An vulnera Deus auribus inferri voluit, vt postea de aurium cicatricibus & cauernis preciosa grana dependeant?* Et mox: *Quasdam non pudet nubentibus interesse, & inter illam lasciuientium libertatem sermonum colloquia incesta miscere, audire quod non decet, quod non licet dicere, obseruare, & esse præsentes inter verba turpia & temulenta cōuiuia, quibus libidinum fomes accenditur. Quis illi in nuptiis locus est, cui animus ad nuptias non est? Aut voluntaria illic & læta esse quæ possunt, vbi & studia & Vota diuersa sunt? Quid verò quæ promiscuas balneas adeunt quæ oculis ad libidinem curiosis pudori ac pudicitiæ corpora dicata prostituunt, quæ cum Viros atq; à Viris nudæ vident turpiter, ac videntur: nonne ipsa illecebram vitiis præstant? Estote igitur tales quales vos manus Patris instituit. Maneat in vobis facies incorrupta, ceruix pura, forma syncera. Non inferantur auribus vulnera, nec brachia includat aut colla de armillis & monilibus preciosa catena: sint à compedibus aureis pedes liberi, crines nullo colore fucati, oculi conspiciendo Deo digni. Celebrentur lauacra cum fœminis, quarum in vos pudica lauatio est. Nuptiarum festa improba & conuiuia lasciua vitentur, quorum periculosa contagio est. Vince vestem quæ Virgo es, quæ Deo seruis: vince aurum, quæ carnem vincis & seculum,* &c.

Ex his perspicuum fit, Virginitatis professionem non diu integram mansisse, sed Diabolum in eam sua zizania mox seminâsse, adeò vt jam in prima hac Classe plurimùm corruptionis eam inuaserit. Qua de re, vt longè maximo gentibus offendiculo, mirandum in modum conqueritur etiam D. Chrysostomus prolixo sermone, cui titulum fecit: *Quòd regulares Fœminæ Viris cohabitent*: in quo inter alia dicit: *Vno hoc pracellenti dono semper Ethnicis excelluisse & admirationi fuisse Christianos, Virginitatis nempe dono, quod apud gentes rarissimè fuerit: cùm non defuerint interim etiam apud Ethnicos, qui maximas opes contempserint, iram vicerint: ingenuè autem fassos esse, hanc vnam virtutem esse quiddam sublimius, quodq; supra naturam sit prorsus. Nunc verò apud Christianos quæ Virginitatis ordinem elegissent, nomen tantum & appellationem rei superesse, negotium autem totum in corpore sublatum. Neque enim haberi rationem vestitus, sermonis, silentij, compunctionis, & hoc genus rerum istā professione dignarum. Imò è contra ipsas nugari, ridere intempestiuè magis, viuere in delitiis magis quàm Mulieres in fornice. Et eadem istas facere quæ obscœnæ illæ solent: pharmaca terere, lethales succos miscere, eundemq; parare puluerem.* Dicit quoque, *ipsas secum includere Viros, eosque sibi facere contubernales.* Item, *frequentes fieri cursus obstetricum ad hujusmodi sacrarum Virginum domus.* O Iuno Lucina fer opem obsecro: nam te instigante, contra verbum Dei, hoc genus vitæ institutum est.

Querelæ de corrupto statu Monialium

Cōstātini M. autem ætate monasteria & contubernia Virginum castitatē profitentium

Monasteria Monialiũ quãdo exstrui cœpta. tium exstrui cœperunt. Cœpta sunt tamen ædificari maximè post annum Domini 700. Etsi enim jam antea fuerant quædam, õnino tamen rara & pauca erant:& in hæc cõcludebantur. De istis autem monasteriis Virginum seu puellarum sanciuit Agathẽsis Synodus cap. 28. *ne juxta Monachorum & Virorum caulas & lustra, propter periculum & offendiculum ædificentur:* vbi etiam habetur 18.q.2.Monasteria puellarũ.Probè enim nouerunt Patres hujus Synodi, quàm sit procliue hoc genus hominum ad libidines. Refert etiam Augustinus libro 1.de Catholicæ Ecclesiæ moribus cap.31.fœminas hujusmodi Religiosas suo tempore in habitaculis suis à Viris quàm longissimè fuisse remotas, piâ tantùm charitate & virtutis imitatione illis esse junctas. Ad eas quoque nullum esse accessum,non modò juuenibus,sed ne ipsis quidem probatissimis grauissimisq; senibus, nisi ad vestibulum vsque, necessaria, quibus indigent,præbendi gratiâ. Et in Toletana 1, Synodo anno 420. celebrata, juxta Marianum, cap.6. præcipitur, *ne Virgines Religiosæ Virorum familiaritatem habeant.*

Moniales non inuitæ in monasteriis retinendæ. Traditas autem monasteriis his, non esse retinẽdas inuitas, sed licentiam eis dandam ad suos egredi, Marcellus circa annos Christi 304. constituit, ita tamen, ne si postea ad monasterium redire voluerint,recipiantur. Si verum est quod Gratianus habet 20. quæst. 1. Illud autem statuendum: alioqui non exstat in Epistolis ejus decretalibus: vnde etiam à Gratiano Paleæ titulo ornatur.

Ratio viuendi in monasteriis Monialium ex Athanasio. Quod autem ipsam formulam Virginum sacrarum viuendi attinet, quâ in monasteriis seu contuberniis his suis vsæ sunt, exstat inter Athanasij Opera Liber de Virginitate, multa hac de re proponens: de quo tamen Erasmus dubitare videtur an sit Athanasij: *si enim ejus est*, inquit, *mire deiecit in eo stilum ad captũ Virginis.* Vult autem *mediocriter vestitam esse Virginem, indumento fusco, non tincto, sed natiui coloris, aut albo: amiculo item, & manicis laneis, vsque ad digitos,vittâ crinali laneâ, cucullo & superhumerali lacinias non habente. Ieiunare moderatè, & quidem à vitiis magis, quàm à cibis: panem sumere cum oleribus oleo refectis. Horâ nonâ in hymnis & orationibus perdurare, solam & seorsim orare & psallere, nunquam denudari: balneis non vti, nisi faciei & manuum ex aqua pura ablutione Sole oriente librũ in manus sumere: post horam tertiam synaxin conficere: sextâ horâ precationes absoluere: nonâ Deum glorificare, & cum lachrymis peccata confiteri. Post synaxin horæ nonæ panem comedere,ad mensam orare, post cibum sumptum Deo gratias agere. Horâ duodecimâ redire in Templum, majorem & longiorem facere synaxin cum Virginibus concordibus. Mediâ nocte surgere, & hymnis celebrare Dominum. Excitatam quidem primùm, versum Psalmi dicere: Mediâ nocte excitabar ad confitendum tibi: post verò recitare integrum Psalmum 50. additis ad quemlibet Psalmum lachrymis,cum genũ inflexione:post tres Psalmos absolutos accinere, Alleluia. Mane recitare Psalmum,Deus Deus meus ad te de luce vigilo:in diluculo hunc,Benedicite omnia opera Domini, cũ hymno Gloria in excelsis Deo. Post illa seruare charitatem,mansuetudinem, tolerantiã, lõganimitatem, clementiam: non responsare,in publicũ non prodire,quietem armare, seruorum Dei non obliuisci, sanctos hospitio excipere,in ædes ingredientibus occurrere pedes eorum abluere, cum aliis, omne quod apponitur,comedere: vinum, sed pauxillum, bibere,* &c. Eadem ferè de Virginum sacrarum exercitiis recitat Ambrosius lib.1.de Virginibus.

Basilius in libro de Virginitate, hortatur Virgines inter alia, *ne vagentur frequenter, néue accedant ad nuptias, & per omnes discurrant angiportus.* Deinde,inquit,*Si virgo Dei curat, quomodo placeat Domino, nihil quòd ei non placeat, debet facere,neque palàm, neque clanculum: quin & suos ipsius cogitatus castiget oportet. Nam quæ hoc non fecerit, neque Christo sponsa est,neque homini Vxor: sed in oculis sponsi opinionem Virginitatis captat virgineo habitu, quo se per pompam venditat. Imò Christum non leui afficit injuriâ, cùm magis hominum quàm ejus oculos reuereatur. Coram hominibus pudet illam non agere Virginem, cùm tamen clanculum, multò aliter se habeat, saltem quoad affectus & cogitationes.* *Basilius.*

Hieronymus Eustochio Virgini sacræ hæc præcepta Virginitatis præscripsit. Vult vt sponsa Christi vinum fugiat tanquam venenum: alioquin oleum flammæ adiici, & ardenti corpusculo fomenta ignium ministrari. Vt ab esculentioribus cibis abstineat. Vt nullum consortium habeat Matronarum & Viduarum: sed socias habeat, quas jejunia tenuant, quibus pallor in facie est, quas & ætas probauit & vita, quæque quotidie in cordibus suis canunt: vbi pascis? vbi cubas in meridie? vt rarus sit ejus egressus in publicum. Sit ei moderatus cibus, & nunquam venter expletus, ne ad orationem nocte surgenti indigestio ructum faciat, sed inanitas. Vt crebrius legat, discat quàm plurima, vt tenenti codici somnus obrepat, & cadentem faciem sancta pagina suscipiat. Sint ei quotidiana jejunia, & refectio satietatem fugiens: nihil enim prodesse biduo triduoq; transmissio vacuum portare ventrem, si obruatur postea,& compensetur saturitate jejunium. Vult etiam vt lauet singulis noctibus lectum *Hieronymo.*

ctum suum, & lachrymis suis stratum suum riget. Vt virginitatem custodiat, nuptias auersetur. Cùm ieiunet, læta sit facies eius. Fratris aut sororis defunctæ corpusculum si sit deducendum, ne id sæpius faciat. Nec satis Religiosa videri velit, nec plus humilis quàm necesse est, ne gloriam fugiendo quęrat: Auaritiæ quoq; malũ fugiat: non vt aliena non appetat, hoc enim & publicas leges punire, sed vt sua, quæ sint aliena, nõ seruet. Aduersus alias eiusdem professionis Virgines ne erigatur, ne infletur vt Domina. Diuisas orandi horas habeat, horam nimirum tertiam, sextam, nonam, diluculum & vesperam, vt si fortè in aliquo fuerit opere detenta, ipsum eam ad officium tempus admoneat. Nec cibum sumendum ipsi, nisi oratione præmissa: nec recedendum à mensa, nisi referat creatori gratiam. Nocte bis terque surgendum, reuoluenda quæ de scripturis retinet. Nulli detrahat denique.

Illud quoque non omittendum videtur, quòd in eadem Epistola monet Eustochium, vt sibi caueat à multis, quæ tamen hodie in frequentissimo sunt vsu apud Moniales, ita vt absque iis Moniales ferè non habeantur. Cuius generis sunt vestis pulla, aut aliqua diuersitate nobilis: cingulum sacceum: cilicium: cucullus: amputatio criniũ, hypocriticus incessus & gestus, ac similia. Verba Hieronymi hæc sunt: *Vestis tua nec sit satis munda, nec sordida, nullaq; diuersitate notabilis, ne ad te obuiam prætereuntium turba consistat & digito monstreris. Nec, si quando in conuentum sororum veneris, humilius sedeas: scabello te causeris indignam: vocem ex industria, quasi confectam ieiuniis, tenues: & deficientis mutata gressum, humeris innitaris alterius: Sunt quippe nonnullæ exterminantes facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes: quæ statim, vt aliquem viderint, ingemiscunt, demittunt supercilium: & opertâ facie vix vnum oculum liberant ad videndum Vestis pulla: cingulum sacceum, & sordidis manibus pedibusq; venter solus, quia videri non potest, æstuat cibo. Aliæ virili habitu, veste mutatâ, erubescunt esse quod natæ sunt: crinem amputant: & impudenter erigunt facies eunuchinas. Sunt quæ ciliciis vestiuntur, & cucullis fabrefactis: vt ad infantiam redeant, imitantur noctuas & bubones. Hæc omnia argumenta sunt Diaboli.*

Idem Pater in Epitaphio Paulæ refert quòd Paula in Bethleem Virgines sacras, quas è diuersis Prouinciis congregârat, in tres turmas monasteriaque diuiserit: ita dũtaxat, vt in opere & cibo separatæ, Psalmodiis & orationibus iungerentur. Post Alleluia cantatum (quo signo ad Collectam vocabantur) nulli residere licitum erat. Sed prima seu inter primas veniens, cæterarum operiebatur aduentum, pudore & exemplo ad laborem eas prouocans non terrore. Mane, horâ tertiâ, sextâ, nonâ, vespere, noctis medio per ordinem Psalterium cantebant. Nec licebat cuiquam sororũ ignorare Psalmos: & non de scripturis sanctis quotidie aliquid discere. Die tantum Dominico ad Ecclesiam procedebant, ex cuius habitabãt latere. Et vnumquodq; agmen Matrem propriam sequebatur: atque inde pariter reuertentes, instabant operi distributo, & vel sibi, vel cęteris indumenta faciebant. Si qui erat nobilis, non permittebatur de domo sua habere comitem, ne veterum actuum memor, & lasciuientis infantiæ errorẽ refricaret antiquũ, & crebrâ confabulatione renouaret. Vnus omniũ habitus. Linteamine ad tergẽdas solùm manus vtebantur. A Viris tãta separatio, vt à spadonibus quoque eas seiũgerent: ne vllã darent occasionẽ linguæ maledicæ. Si qua vel tardior veniebat ad Psalmos, vel erat in opere pigrior, variis eam modis aggrediebatur: si erat iracunda blanditiis: si patiens, correptione Excepto victu & vestitu, nullã habere quidquã patiebatur, ne cõsuetudide plus habenni præberet locũ auaritiæ, quæ nullis expletur opibus. Iurgantes inter se sermone lenissimo fœderabat. Lasciuientẽ adolescentularũ carnẽ, crebris & duplicatis frãgebat ieiuniis, malẽs ei stomachũ dolere, quàm mentẽ. Si vidisset aliquã comptiorem, contractione frontis, & vultûs tristitia arguebat errantem: Turpe verbum atq; lasciuum nũquam de ore virgineo proferri patiebatur. Quam linguosam, garrulã ac procacem, rixisq; perspexerat delectari, & sæpius commonitam nolle conuerti, inter vltimas & extra conuentum sororum, ad fores triclinij orare faciebat, & separatim cibum capere, vt quam obiurgatio non correxerat, emendaret pudor. Furtum quasi sacrilegium detestabatur. Et quod inter seculi homines, vel leue putatur, vel nihil, hoc in monasteriis grauissimum dicebat esse delictum.

Et ad Demetriadem de Custodienda Virginitate inquit: *Præter Psalmorum & orationis ordinem quod tibi horâ tertiâ, sextâ, nonâ, ad vesperum, mediâ nocte & mane semper est exercendum, statue quot horis sanctam scripturam ediscere debeas: quanto tempore legere non ad laborem, sed ad delectationem & instructionem animæ. Cumque hæc finieris spatia, & frequenter te ad figenda genua sollicitudo animæ suscitauerit: habeto lanam semper in manibus, vel staminis pollice fila deducito, vel ad torquenda subtegmina in alueolis fusa vertantur: aliarumque neta, aut in globum collige, aut texenda com-*

compone. Quæ texta sunt, inspice: quæ errata, reprehende: quæ facienda, constitue. Si tantis operum varietatibus occupata fueris, nunquam dies tibi longi erunt. Et mox: *Quæ viuunt in monasterio, & quarum simul magnus est numerus, nunquam solæ, nunquam sine Matre procedant. De agmine columbarum, crebro accipiter vnam separat, quam statim inuadat ac laceret.*

Augustinus. Augustinus libro 1. cap. 31. de Ecclesiæ Catholicæ moribus, quædam etiam de institutis Monialium commemorat, & inter alia dicit, eas lanificio corpus exercere atque sustẽtare, vestesq; ipsas Fratribus tribus tradere, atque ab his vicissim quæ victum spectant recipere. Ex quibus, sicut etiam iis quę ex Hieronymo adduximus, apparet, quòd olim Virgines sacratæ labore manuum suarum sibi victum comparârint, nec alicui mendicitate suâ molestas fuisse. Et Epistola 109. hæc obseruare præcipit in monasterio constitutas. Primum, vt vnanimes habitent in eadem domo: nec habeant aliquid proprium, sed omnia communia: & distribuatur vnicuique à Præposito earum victus & tegumentum, non quidem ęqualiter omnibus, sed tamen vnicuiq; sicut opus fuerit. Illæ quę aliquid esse videbantur in seculo, non contemnant Sorores suas, quæ ad illam Sanctã societatem ex paupertate venerunt. Nec extollantur si communi vitæ de suis facultatibus aliquid contulerunt. Vt orationibus instent horis & temporibus constitutis. Carnem doment ieiuniis & abstinentiâ escæ & potûs, quantum valetudo permittat. Cùm accedant ad mensam, donec inde surgant, quod eis secundum consuetudinem legatur, vt sine tumultu & contentionibus audiant. Si quæ infirmæ sint ex pristina consuetudine, aliterq; tractentur in victu, nec debere id iis molestum esse aut iniustum videri, quas alia consuetudo fecerit fortiores. Ne sit notabilis habitus & vestitus earum: nec affectent vestibus placere, sed moribus. Nec sint ipsis tam tenera capitum tegmina, vt retiola subter appareant. Capillos ex nulla parte nudos habeant, nec foris vel spargant negligentiâ, vel componant industriâ. Quando procedunt, simul ambulent. In incessu, in statu, in habitu, in omnibus moribus nihil fiat quod illiciat cuiusquam libidinem. Vestes suas in vno loco habeant sub vno custode, vel duabus, vel quot sufficere possint ad eas excutiendas, ne tineæ eas lædant. Et sicut pascantur ex vno cellario, sic induantur ex vno vestiario, nec ad ipsas pertineat quid ipsis inducendum pro temporis congruentia proferatur, vtrum hoc recipat vnaquæque quod deposuerat, an aliud quod altera habuerat, dummodo vnicuique quod opus sit non negetur. Si quam rem sibi collatam celauerit, furti condemnetur. Indumenta secundum arbitrium Præpositæ lauentur. Lauacrum corporum, vsusq; balnearum non sit assiduus. Ægrotantium cura alicui iniungatur. Iurgia & lites nullas habeant. Præpositæ denique in omnibus obediant.

De Tonsura SANCTIMONIALIVM, *seu* NONNARVM.

ETsi in veteri Ecclesia Tonsura Clericis & Monachis mandata fuit, à fœminis tamen quas Moniales vocant, nunquam requisita est, quòd in iis nullo modo ferenda sit. *Tonsura in fœminis non ferenda.* Pugnat enim non solum cum verbo Dei, sed etiam cum ipsa natura. Nam Paulus dicit 1. Cor. 11. cap. *Omnis Mulier orans aut prophetans non operto capite, dedecorat caput suũ: nam id vnum ac idem est ac si rasa esset. Nam si non velatur Mulier etiam tondeatur. Quòd si turpe Mulieri tonderi aut radi, veletur.* Quod perinde est, ac si diceret: Communi sensu perturpe est fœmina rasa. Nec quicquam est à quo Mulier magis abhorreat quàm à turpitudine. Sic enim natura comparata est, vt cupiat placere Viro. Et hoc studio multa est in ornando suo corpore, capite præsertim, cuius capillos studiosè nutrit atque cõponit. Argumentatur igitur Apostolus in hunc modum: Cum sexus muliebris natura à corporis sui, maximè capitis, turpitudine abhorreat, quomodo sic desipit Mulier, vt in cœtu sacro corpus suum dehonestet? Dehonestat autem illud, dum inter orandũ aut prophetandum apertum ac nudum ostendat. Quare? Quia nuditas illa muliebris capitis nihil differt à tonsura. Norunt autem omnes quàm turpe & contra naturã sit Mulier tonsa ac rasa. Vnde Plinius scribit lib. 11. ca. 37. *capillorum defluuium in Muliere rarum esse.* Et Zonaras exponens Canonem 17. Gágrensis synodi, ait: Τοσαῦτον οἰκεῖον οἶδεν, ἡ φύσις ταῖς γυναιξὶ τὴν κόμην, ὅτι οὐδὲ φαλάκρωμα ταύταις ἐγγίνεται φυσικῶς, id est, *Tam proprium nouit natura fœminis esse comam, vt ipsis caluitium non fiat naturaliter.* Colligit igitur hinc Paulus, vt fœmina veletur, si nolit turpis haberi. Debebant igitur his verbis Apostoli Nonnæ seu Moniales nostræ admoneri, quàm sit alienum à decoro naturæ quòd tondentur hodie. Obuelantur quidem in publico, idque non vulgari tantum modo, sed & singulari ac tincto panniculo, Religionis indice: intus tamen sunt tonsæ. Quorsum autem tondentur cum sint velatæ? Tonsuram Apostolus tam non requirit in Christiana fœmina, vt palam etiam turpem esse dicat. Illę verò sic dementantur, vt nisi tondeãtur Religiosas

ligiosas esse nō posse putent: quasi Christiana Religio rem absurdam & naturæ contrariam poscat. Imò dementatio ista eousq; creuit, vt coniugatæ quoque tonsuram monasticam Religionis gratiâ interdum accipiant, quas hodie *Tertianas* vocant. Sub peplo gestant tonsuram, quæ se partim Monachis, partim Maritis suis obstrictas esse profitentur. Detestandum planè Maritorū genus, qui Vxores suas cum Monachis non modò occultâ societate, sed & manifestâ professione scienter communicant. Atqui veteres Germani grauiorem ignominię notam Vxoribus adulterij suspectis inurere non poterant, quàm si præcisis capillis denudatas foras extrusissent, vti à Tacito proditum est.

Mulier ob Religionem non tondenda. Sed quia Paulus hoc loco in genere de omnibus Mulieribus videtur loqui, excipere possent, eas quæ Religionis ergò tonsurâ assumunt, vt reliquis humiliores vel etiam sanctiores videantur. Fecerunt hoc olim Eustathij hæretici, & Monachatûs in Armenia, Paphlagonia ac pôti regionibus authoris, sectatores, sed in Gangrensi Concilio hic error sub anathematis pœna damnatus fuit. Ita enim statuitur Can. 17. *Si qua Mulier propter aliquod magnum, sicut putat, Religionis studium, sibi tondeat & amputet comas, quas Deus in memoriam subiectionis ipsi dedit: hæc ceu dissoluens legem siue præceptum subiectionis & obedientiæ, anathema esto:* Habita est hæc synodus anno Domini 324. Eundem errorem, ceu opus Diaboli reprehendit etiam grauiter D. Hieronymus ad Eustochium Virginē sacram & Deo dicatam ita scribens: *Aliæ virili habitu, veste mutatâ, erubescunt esse quod sunt natæ: Crinem amputant, & impudenter erigunt facies eunuchinas. Hæc argumenta sunt Diaboli.*

Moniales Aegypti quare tonsæ. Hieronymus quidem in Epistola ad Sabinianum testatur, moris fuisse suo tempore in Ægypti & Syriæ monasteriis, vt tam Virgo quàm Vidua, quæ se Deo vouissent, & seculo renūtiantes, omnes delicias seculi conculcâssent, crinem monasteriorū Matribus offerrent desecandum, non intecto postea contra Apostoli voluntatem incessuræ capite, sed ligato pariter ac velato, nec hoc quenquam præter tondentes & tonsas nouisse. Factum autem hoc esse ab ipsis nullâ superstitione, sed necessitate solum cogente, idem Pater eodem loco testatur: *Hoc, inquit, duplicem ob causam de consuetudine versum est in naturam vel quia lauacrum non adeunt: vel quia oleum, nec capite, nec ore norunt; ne à paruis animalibus, quæ inter cutem & crinem gigni solent, & congretis sordibus, opprimantur.* Cùm verò hodie Sanctimoniales & balneis vtantur frequentissimè, aliisq; modis quàm plurimis corpora sua excolant, vt tale quid nostris, quod priscis illis, pertimescendum non sit apparet tonsuram Monialium hodiè rem superfluam & inutilem esse: Cessante enim causa, cessat etiam effectus. In aliis autem locis Monachas tonsurâ non vsas fuisse, clarissimè intelligitur non solùm ex Hieronymi verbis, quæ supra citauimus, sed etiam ex D. Augustini Epistola 109. in qua vitæ Regulam præscripsit Monachabus, & inter alia inquit: *Capillos ex nulla parte nudos habeatis:* & ne quis amputatos vel attonsos capillos intelligat, attendat quod subiicit, *nec foris vel spargat negligentia, vel componat industria.* Et Cyprianus in libro De habitu Virginum inquit. *Dominus tuus dicit, Non potes facere capillum vnum album aut nigrum, & tu ad vincendam Domini tui vocem vis te esse potiorem? Audaci conatu & sacrilego contemptu crines tuos inficis, malo præsagio futurorum capillos iam tibi flammeos auspicaris, & peccas capite, hoc est corporis parte meliore, &c.* Quæ certè manifestè declarant, Virginum sacrarum crines tunc nondum detonsos fuisse. *Moniales non vbique tonsæ.*

Tonsura Monialiū ab Ethnicis sumpta. Morem autem hunc cirros capillorum detondendi peculiaribusque diuis vouendi, quem obseruant Sanctimoniales hodiè, ab Ethnicis omnis superstitionis authoribus, vt pleraque alia in Christianam Religionem irrepsisse, Adrianus Iunius in libro de coma cap. 4. ingenuè fatetur, Apud Romanos enim Vestales Virgines tondebantur etiam, earumque crinis ad Loton arborem Romæ vetustissimam, cognomento *capillatam*, consecrandus deferebatur, vt à Plinio memoriæ est proditum.

CAPVT XIII.

Abusus & Errores alij qui in primæ huius Classis MONASTICAM vitam irrepserunt.

NEgari autem non potest, præter illos errores, quos supra hinc inde commemorauimus fuisse alios quoque, & quidem non paucos in hac prima. Monachatus forma, qui parùm probandi videantur. In externis rigidioris disciplinæ exercitiis non fuisse superstitiosos concedo: at immodicā affectionem & κακοζηλίαν non abfuisse dico. Pulcrum fuit, abdicatis facultatib. omni terrenâ solicitudine carere: at pluris à deo fit familiæ piæ regendæ cura: vbi sanctus paterfamilias, omni auaritiâ, ambitione aliisque carnis cupiditatibus solutus, & liber hoc sibi habet propositum, vt in certa vocatione Deo seruiat. Pulchrum est in secessu,

cessu, procul ab hominum consuetudine, philosophari: at Christianæ mansuetudinis non est, quasi odio humani generis, in desertum & solitudinem confugere, & simul ea officia deserere, quæ Dominus in primis mandauit. At si demus maximè, nihil aliud fuisse mali in ea professione, hoc certè non mediocre malum fuit: quòd exēplum inutile & periculosum in Ecclesiam induxit.

Licet autem hæc aliaq; huius generis vtcunque etiam tolerari potuissent, dici tamen non potest quàm fœdissimè superstitio, ignorantia & hypocrisis Monachorum, quæcunque ab initio salubriter instituta, erant, progressu temporis peruerterit. Et iam tum quidem Hieronymi ac Augustini ætate disciplina illa primorum Monachorum prorsus labascere & interire cœpit: id quod ex præcedentibus aliquot locis coniicere licet, omnium autem clarissimè id videbitur ex ipsorummet Patrum scriptis, qui de hoc non vno in loco conquesti sunt grauissimè.

Querela de corrupto Monachorum statu ex Hieron.

D. Hieronymus enim, qui alioquin multis in locis nimius est in laudando Monachatu, tamen in sui seculi pseudomonachos acriter inuehitur non vno in loco, vt facilè intelligas: eum Monachatum & Monachos qui hodie sunt prorsus improbaturum fuisse, De custodia Virginitatis ad Eustochium contra Rhembotos Monachos differens, *Habitant*, inquit, *quàm plurimi in Vrbibus & Castellis: apud hos affectata sunt omnia, laxæ manicæ, caligæ follicantes, vestis crassior, crebra suspiria, visitatio Virginum, detractio Clericorum. Et si quando dies festus venerit, saturantur vsque ad vomitum. His igitur quasi quibusdam pestibus exterminatis, &c.* In eadem Epistola hortatur Eustochium, *vt Viros fugiat quos viderit catenatos, quibus fœminei contra Apostolum crines, hircorum barba: nigrum pallium, & nudi patientia frigoris pedes: Qui postquam*, inquit, *nobilium introierunt domos, & deceperunt mulierculas oneratas peccatis, semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes, tristitiam simulant: quasi longa ieiunia furtiuis noctium cibis protrahunt, Pudet*, ait, *reliqua dicere, ne videar magis inuehi quàm monere.* Idem Pater ad Rusticum De viuendi forma, *Vidi ego*, inquit, *quosdam, qui postquam renunciauere seculo, vestimentis duntaxat & vocis professione, nihil de pristina consuetudine mutarunt. Res familiaris magis aucta quàm imminuta. Eadem Ministeria seruulorum, idem apparatus conuiuij: In vitro & patella fictili aurum comeditur, & inter turbas & examina Ministrorum nomen sibi venditant solitarij.* Et mox: *Sub Religionis titulo exercentur iniusta compendia, & honor nominis Christiani fraudem magis facit quàm patitur. Quodq; pudet dicere, sed necesse est, vt saltem sic ad nostrum erubescamus dedecus, publicè extendentes manus pannis aurum tegimus, & contra omnium opinionem plenis sacculis morimur diuites: qui quasi pauperes viximus.* Idem ad Nepotianum De vita Clericorum: *Nonnulli*, ait, *sunt ditiores Monachi, quàm fuerant seculares & Clerici, qui possideant opes sub Christo paupere, quas sub locuplete & fallaci Diabolo non habuerant, vt suspiret eos Ecclesia diuites, quos tenuit mundus ante mendicos. Natus in paupere domo & in tugurio rusticano, qui vix milio & cibario pane, rugientem saturare ventrem poterat, nunc similam & mella fastidit.*

Augustinus.

Sic D. Augustinus peculiarem librum in hoc argumenti genere scripsit, cui titulum fecit, De opere Monachorum, in quo refutat eius ætatis ociosorum & ignauorum ventrum, hoc est, Monachorum prauam opinionem, qui prætextu precū, psalmorū & lectionum, ocio indulgebant: interim præcepto Domini se obtemperare asserentes, quòd de victu non debeamus esse soliciti. Et locum Apostoli, vbi scribit: *Qui non laborat, non manducet:* de cibo & opere spirituali dictum imaginabantur. Cæterum Augustinus ex textûs circumstantia cōuincit: Apostolum de labore manuum corporali locutum. Licere autem orare & psallere nihilominus, etiam dum manibus operantur. Et citius exaudiri vnam obedientis orationem quàm decem millia contemptoris. Obtēperent igitur & ipsi Apostolicis de labore manuum præceptis. Et accusat grauiter Monachos, quòd ociosas manus, & plena repositoria velint habere. Et capite 22. *Non apparet*, inquit, *vtrum ex proposito seruitutis Dei venerint, an vitam inopē & laboriosam fugientes, vacui pasci ac vestiri voluerint, & insuper honorari ab iis (serui à Dominis) à quibus contemni conteriq; consueuerant, &c.* Hos ille damnat constanter, quòd laborem debitum fugientes vmbraculo malæ disciplinæ se contegant, hisq; contingere ait, quod Viduis iunioribus, &c. Cap. Item 28. ita scribit: *Callidissimus hostis tam multos hypocritas sub habitu Monachorum vsquequaq; dispersit, euntes per prouincias, &c.* Item, *Alij membra Martyrum (si tamen Martyrum) venditant, alij fimbrias magnificant, &c. mentiuntur, & omnes petunt omnes exigūt, aut sumptus lucrosæ egestatis aut simulatæ precum sanctitatis.* Hæc Augustinus. Quod si igitur hi duo Patres Hieronymus & Augustinus ex mortuis resurgentes, nostros viderent Monachos, eorumque mores, vitam, studia, vestitum & monasteria, nequaquam eos agnoscerent. Et quid obsecro dicturos putas?

Primus

Primus Error *qui in* MONASTICAM *huius Classis* vitam *irrepsit.*

Primus superstitiosus excogitatus. HÆc quidem in genere illi de corrupto primorum quoq; Monachorum statu. Sed operæ pretium me facturũ arbitror, si præcipuos tantũ errores, qui in hanc primã Cœnobiticã vitam irrepserunt, singulatim commemorẽ: nam omnes & singulos referre infiniti propemodũ esset laboris: Adhæc iam antea in superiorib. superstitiones ac errores multos obiter cõmemorauimus, vt eos hic eos hic repetere non sit necesse. Ac primũ quoad vestitũ, Cucullis ab initio passim vsi sunt more sumpto ab Ægyptiis Monachis, vt Cassianus scribit. Melotis item, id est ouilibus vestimẽtis & vilibus pannis: Colobiis lineis ad imã vsq; cubiti partẽ pertingentibus: Cilicio & succinctoriis siue subligaculis & pelliceis, quæ lineo Colobio operiebantur, vnde superpellicia dicta: non superstitione aliquâ, vel vt vanitatis & elationis semina fouerẽt, sed necessitatis gratiâ tantũ, vt corpus cõtegerent, nuditatis verecundiam operirent, frigoris iniuriã arcerẽt, & expeditiores ad operandũ man' haberẽt. Sed hunc consuetũ atq; iã vulgo receptum Monachorũ vestitum reiiciens Eustathius nouũ atq; insolitum excogitauit, eoq; non vtentes è Regno Cœlorũ exclusos pronũciauit, quasi illi plus sãctitatis quã reliquis inesset.

Vestitus superstitiosus damnatus. Hic verò error seu potius hæc superstitio in Concilio Gangrensi à 16. Episcopis dãnata fuit, anno Christi 324. paulò post Nicenum Concilium Magnum. Nam Canone 12 eiusdem Concilij statuitur, vt, *Si vir aliquis, ob eam quam sibi sectandam putârit, Religionẽ, vtatur peribolæo: & velut in hoc Iustitiam cõstituens, condemnet eos, qui Viros cũ Dei metu atq; reuerentia gestant, & aliã communi solitaq; veste vtuntur, anathema sit* Intelligunt autem per περιβόλαιον nihil aliud quam *pallium*. Ex Tertulliani autẽ libello *de pallio* perspicitur, *pallium* fuisse vestimentum oblongum, simplex & frugale, hominis totũ corpus à ceruicibus ad talos vsq; vno circumiectu cõtingens, fibulis annexum & aptatum corpori. Et quia idem Author ibidem dicit, *pallium ceruicibus circumstructum fuisse*, aliquibus dicere videtur, pallium penè fuisse cucullatum. quòd altum sic esset vt collum totum contegeret Apostolicis autem temporibus ad Christũ conuersos, aliis indumentis omnibus derelictis, omnes ferè se vestire pallio solitos fuisse multa sunt quæ testantur. Ipse certè Tertullianus Christianus factus, mox abiectâ togâ, pallium sumpsit, quam etiã ob causam ipsum deridebant ac subsannabant. Vsi sunt autem hoc vestimenti genere ob eius facilitatem, frugalitatem & simplicitatem: quod tamen ipsum quoq; mox in desuetudinem abiit, & annis procedentibus communiter gestari pallium desiit. Eius verò vsum reuocare tentabat Eustathius, qui Armeniis, Paphlagonibus iisq; qui ad Pontum habitabant monasticæ conuersionis Author fuit, & suis sectatoribus peculiare vestitûs genus præscripsit, ita vt non verè conuersos ad Christũ, vitãq; mutasse crederet, qui simul & vestem non mutâssent, palliatiq; & cucullati nõ essẽt. Disertè enim in proœmio Gangrensis Synodi dicitur, docuisse Eustathiũ, ex huiusmodi habitu Monachos suos esse sanctiores, & coram Deo iustiores. Hoc verò adhuc hodie Monachis est vsitatissimũ, vt nimirum quisq; Ordo non cõmuni ac vulgari, sed peculiari vestitûs genere vtatur, extra quod se saluari non posse putant. Hũc errorem impiæ superstitionis plenissimum damnant præsenti canone patres Concilij huius, & docent neq; pallio tribuendum esse iustitiam, neq; Biris esse auferendam, quod Zonaras apertè indicat quum in præsentem Canonem ita scribit: *Qui sectabantur* (inquit) *Eustathium, debebant inter alia vestiri pannis crassis & vilibus oportere, velut inde sanctificãdi forent eorum Discipuli. Peribolæũ verò nominabant aliis superius & exterius amiculũ, sic vt appareret Ex quo Religionis gloriã venentur, & reprahendant eos qui Biros* (*à Serico videlicet cõtextas vestes*) *aut quod aliud in vsu vestimentũ, cũ Dei timore ferrent, & non vt pauperioribus insultent & efferantur, nec vt splendidis vestibus ad delicias vtantur, & qua lasciui habeãt amoris argumentum. Qui damnant igitur vel accusant vti peccantes, eos qui piè & sine fastu sericis vestibus vtuntur, anathemate condemnat Canon hic.* Hactenus Zonaras: Et rectè quidem. Biri quid. Nam si potus & esca nõ est Regnum Dei, multò certè minus vestis, quæcũq; sit ea, purpurea, pannosáue, candida, leucophæa, nigra vel Onagria, extorres nos aut participes Regni Dei vi suâ reddet. Et si (iuxta vulgare prouerbium.) Habitus non facit Monachũ, sed animi regularis professio tantũ, nec habitus etiam cilicinus, facere valet Christianum, sed animus ille solus, qui vetere homine exuto, per fidem, quæ est in Christo Iesu, nouum hominẽ, atq; adeò ipsum Christum induerit: cap. *porrectum*, & cap. *statuimus:* Extra de *Regularibus* Glossa in cap. *Tuarum* ad vocem *Signatos*. Extra de *priuilegiis & excessibus priuilegiatorum*. Vnde rectè quoq; Geminianus & eius Compilator, Cardinalis Alexandrinus ad hunc locum annotant, sicut refert. Ioh. Quintinus in explicatione Concilij Gangren. *Extrinsecus vestes mutare non posse hominis intrinsecas qualitates. Sub sordido pallio sæpe inest sapientia. sæpe etiam subest improbitas & insipientia:*

Peribolæum & pallium quid.

Repressa

Repressa igitur fuit aliqvandiu superstitio hæc in vestitu Monachali Gágrensi hoc decreto, & non ausi sunt Monachi eiusdem quoq; Regulæ, vnius generis aut coloris vestem gestare: qui etiã erant in eodem Cœnobio, varij coloris & generis vestibus vtebantur, vt docet Basilius Epistola 1. ad Gregorium Theologum.

Contra superstitiosum vestitũ Hieronymus. Arrigite aures Monachi.

Damnauit peculiarem & hypocriticum vestitum in Religiosis (vti sese vocant) etiã Hieronymus in Epistola ad Eustochium, vbi sic scribit: *Vestis sit nec satis munda, nec sordida, & nulla diuersitate notabilis: ne ad te obuiã prætereuntium turba consistat, & digito monstreris,* Et mox: *Ne cogitatio tacita subrepat, vt quia in auratis vestibus placere desijsti placere coneris in sordidis: Sunt quippe non nullæ, quibus est vestis pulla, cingulum sacceum, & sordidæ manus pedesq;: venter solus, quia videri non potest, æstuat cibo. His quotidiè Psalmus ille canitur: Dominus dissipabit ossa hominum sibi placentium. Sunt quæ ciliciis vestiũtur, & cucullis fabrefactis: vt ad infantiã redeant, imitantur noctuas & bubones. Sed ne tantũ videar disputare de fœminis: Viros quoque fuge, quos videris catenatos, quibus fœminei contra Apostolum crines, hircorum barba, nigrum pallium, & nudi patientia frigoris pedes. Hæc omnia argumenta sunt diaboli.* Hactenus Hieronymus: quæ vtinam nostri hodiè Monachi diligenter perpenderent, vt discerẽt tandem, vestitum suum hypocriticarũ & varietate formæ, colorumq; notabilem primis quoque Monachis incognitum fuisse. Idem ad Saluinam de Viduitate seruãda ait: *Nihil nocuit militanti* (Nebridio Saluinæ Marito) *paludamentum, baltheus & apparitorum caterua. Sicut è contrario, nihil aliis prodest vile palliolum, fulua tunica, corporis illuuies, & simulata paupertas.*

Cœlestinus.

Cùm etiam adhuc Cœlestini I. Papæ tẽporibus hoc est, circa annos Christi 430. ita libera adhuc vestitûs ratio Monachorũ esset, vt si quis ex Monachis in Clerum allegaretur (neque enim adhuc tunc Monachi sacerdotes propriè erant) simul etiam priorem vestitum monasticum abijceret: fuerũt tamen quidam qui hoc facere nollent, sed superstitiosè monasticũ habitum retinerẽt. Hos autem grauiter refutauit dictus Cœlestinus Pontifex Roman. in epist. 2. ad Galliæ Episcopos, dicens, Eos potius superstitioso cultui, quàm fidei ac mẽtis puritati inseruire: velle eos potius per literam, id est externos ritus, quàm spiritum Deo seruire, dum amicirent se pallio, & præcingerent lũbos: Verùm non esse eam sententiã diuini præcepti, vt ad literã sit necesse præcingere lũbos: alioquin & ardentes lucernas, & baculos in manibus esse gestandos. *Discernendi,* inquit, *sumus à plebe, vel à cæteris doctrinâ, nõ veste: cõuersatione, nõ habitu: mentis puritate, nõ cultu. Nam si studere incipiemus nouitati, traditum nobis à patribus ordinẽ calcabimus, vt locum vacuũ superstitionibus faciamus, Rudes ergo fideliũ mentes ad talia nõ debemus inducere. Docẽdi enim potius sũt, quàm illudẽdi. Nec imponẽdũ est eorũ oculis, sed mẽtibus præcepta infundenda sũt:*

Quamuis autem ne Benedictus quidem Monasticæ vitæ Author in Occidente superstitiones & sanctitatem aliquam in monastico habitu monstrâvit, vt ex cap. 55. Regulæ eius apparet, progressu tamen temporis plus nimiùm Benedictini cucullis suis tribuere cœperunt. Lusus tamen iocusque id fuit præ eo, quod in quarta Classe sub Mendicãtibus Monachis, & præsertim Frãciscanis seu Minoritis factum fuit, quãdo tota Religio in omne genus præstigiarũ & illusionũ transformata, & neglectâ synceerâ cordis pietate, ac prædicatione Euangelij seu institutione Christianorũ, res tota ad superstitiosas obseruationes vestium ita deducta fuit, vt cucullo suo sanctitatem eximiam & diuinam vim seu virtutem adscripserint. Eam enim ob causam difficulter parturientibus Mulierculis Franciscanorum cucullam, proferatos calceos, chordas & braccas contrectandas & exosculandas deuotissimè exhibent: de eo quod latet nihil dicam. Et is qui vitam D. Bernhardi conscripsit lib. 4. cap. 1. nugatur, Monachum quendam ægrotantẽ cucullo Bernhardi impositum, continuò sanitatem recepisse: eiusdemque stolâ Diabolum ex quodam Viro eiectũ fuisse. De Petri Mediolanensis Dominicani seu ordinis Prælatorum Monachi cappa, Vincentius fabularum egregius artifex, lib. 31. cap. 104. indicat, quòd cuiusdam nobilis filium: anginâ grauiter laborantem, sanitati restituerit: eundemq; nobilem, vbi grauissimos & ipse postea dolores pectoris perpessus fuisset, vt de vita etiam periclitaretur, cappam eandẽ, quem ex eo tempore diligenter asseruârat, pectori applicasse, & mox vermem bicipitem, pilorumq; densitate villosum euomisse, & sanitatem recuperâsse. Sed sunt hæc superstitiosa, nec etiam fidem aliquam merentur: nihil enim simile in tota sacra scriptura reperitur. Marcus quidẽ Euangelista c. 5. refert, Mulierem sanguinis profluuio laborantem, Christi vestimẽta tetigisse & sanatam esse: Verùm ne quis vesti huic hoc tribueret, Christus ipse fatetur, hanc virtutem ex SE prodiisse, non vtiq; ex veste. Similiter Act. 19. scribitur, ad sudaria & semicincta Pauli morbos & spiritus immundos cessisse: sed ibidem Miraculorum istorum omnium Author vnicus Deus indicatur, qui ista sic fieri voluit, vt Apostolorum doctrinæ fidem faceret, & de Christo filio suo publicè

Expiatis peccatorũ & vitæ æterna, cucullo monastica adscripta.

bliçè testaretur: hunc finem cum non habeant Miracula Papistica, alium etiam Authorem quà in Deum habent: vt de eo nihil jam dicam, quòd multa Miracula à Monachis commemorantur, cùm tamen simile quid nihil vnquam acciderit.

Imò eousq; progressa est superstitio & effrenis audacia, vt eandē cucullis suis vim ac virtutē tribuere ausi sint, quam sacræ literę morti Christi ejusq; merito adscribunt. Docuerunt enim mortuos, cucullâ monasticâ indutos, in eaq; sepultos, à malignis spiritibus tutissimos esse, & tales, rectâ in Cœlos auolare. Vnde & Breuiarium de consecratione cucullę monachalis, orat Deū vt vestē illam ita benedicat & sanctificet, vt sint arma fortia ad tegēdum peccata, & tutū munimen contra spiritus aëris, & ignita tela inimici. Et Thomas scribit super 4. Sentent. distinct. 4. in vitis patrum dici, quòd quidā viderit eandem gratiā descendētem super eum, qui habitū Religionis assumeret, & super eum qui baptizaretur. Inde factum est, vt his præstigiis ita demētati fuerint Imperatores quoque, Reges ac Principes, vt cùm horam fatalem adesse animaduerterent, in D. Francisci familiam adoptari, inq; habitu Franciscano vitā functi sepeliri peterent. Longè aliud verbum Dei nos docet. Paulus quidem Eremita primus, primus quoque omnium fuit, qui veste seu pallio Antonij Eremitæ sepeliri voluerit, sicut indicat D. Hieronymus in vita Pauli. Ibidem tamen Hieronymus sanctum hunc virum ab omni superstitionis suspicione liberat, ne quis videlicet putaret, Paulum hunc sanctitatem aliquam huic Pallio, quod Athanasius Episcopus in Eremum proficiscenti Antonio dederat, tribuere. Nam inquit: *Hoc autem beatus Paulus rogauit, non quòd magnopere curaret, vtrū tectum putresceret cadauer, an nudum, quippe qui tanti temporis spatio contextis palmarum foliis vestiebatur, sed vt à se recedenti* (Antonio) *mœror suæ mortis alleuiaretur.*

Bellarmini argumentū primum pro vestiu Monachorum. Bellarminus in libro de Monachis cap. 40. de vestitu Monachorum duo præcipuè probare conatur. PRIMVM est, antiquissimum esse institutum, ut qui Mundi contemptum & pœnitentiā profitentur, singulari & notabili habitu induantur, quo ipso nostri tēporis Monachorum quoque monstrosum habitum defendere vult. Respondeo, honestum & decens vestium discrimen à nostris nequaquam reprehendi: nam & in vetere ac nouo Testamento seruos Dei in publico suâ, hoc est, sui Ordinis solitâ veste vsos esse legimus. Apud gentes quoque Reges, Principes, Senatores, ac Sacerdotes peculiari & notabili vestitûs genere à vulgo discretos fuisse certum est. Sin verò Bellarminus per singularem & notabilem habitum intelligat insolitum, monstrosum, peregrinum & inusitatum habitum, quo hodie Monachi, præsertim Capucini & similes vtuntur, quorum alij ferè nudi incedunt, alij panniis nimium multis inuoluuntur: nonnulli saccis, & culcis ciliciisque asperrimis vestiuntur; alij contra mollibus tunicis ac togis vtuntur, nonnulli scapularibus acuminatis & laxis, alij pileis strictioribus; & quidem vel candidi, vel nigri, vel fusci, vel cinericei, vel cerulei, *&c.* coloris: hoc verò, inquam, nec antiquum, nedum antiquissimum est, atque etiam à Patribus meritò reprehensum & prohibitum fuit. Nam, vt supra quoque indicauimus, disertè Hieronymus ad Eustochium, *Vestis sit*, inquit, *nullâ diuersitate notabilis: ne ad te obuiam prætereuntium turba consistat, & digito monstreris.* Item, *Ne cogitatio tacita subrepat, vt quia in auratis vestibus placere desiisti, placere coneris in sordidis. Sunt quippe nonnullæ, quibus est vestis pulla, cingulum sacceum, & sordida manus pedesque. Sunt quæ ciliciis vestiuntur: & cucullis fabrefactis: vt ad infantiam redeant imitantur noctuas & bubones. Viros quoque fuge quibus est nigrum pallium, & nudi patientia frigoris pedes. Hæc omnia argumenta sunt Diaboli,* &c. Augustinus Nudipedes Fratres inter hæreticos numerat cap. 68. de hæres. *Est alia*, inquit, *hæresis nudis pedibus semper ambulantium.* Gangrensis Synodus eos condemnauit, qui spretis communibus & visitatis vestibus, nouos habitus assumerent. Ioannes Cassianus de Institut. renunciant. libro primo Monachorum vestes tales esse debere dicit, vt corpus contegant tantùm, vt nuditatis verecundiam operiant, & frigoris injuriam arceant, non quę vanitatis & elationis seminaria foueant. Ideoq; ibidem refert Monachos priscos perparuis cucullis, colobiis lineis, succinctoriis & melōtis vsos fuisse. De coloribus verò horum indumentorum prorsus nihil. Cilicium autem, velut vestem circumspectam omnibus & notabilem condemnat. Vide supra plura ex Iohan. Cassiano titulo, *De vestitu Monachorum primæ Classis ex Cassiano pag.* 58. b.

Vt autem sententiam suam probet aliquomodo Iesuita, ex antiquissimis Patribus quædam testimonia profert. Respondeo *primò* in genere, Patres quidem illos indicare, Monachos sui temporis suas quasdam vestes à vulgo dissimiles & distinctas habuisse: cujus autem formæ vel coloris fuerint non addunt, id enim cuique pro arbitratu, & cujusque Prouinciæ more & consuetudine liberum relictum fuisse apparet. *Bellarminus ex Patribus conatur probare singularem vestitum Monachorum.*

O 1. Secun-

Dionysius. 1. *Secundò*, ad Patrum testimonia respondebo in specie. Dionysius capite sexto, Eccles. Hierarch. vbi de professione Monachi loquitur, sic ait: *Sacerdos signo crucis eum consignatum tondet: omnique veste detractâ eum aliâ induit.* Respondeo, testimonium hoc ex falso & supposititio Authore citari, & proinde non valere. Deinde, aliis quidem, sed non monstrosis & inusitatis vestibus eos ornatos fuisse concedo, in signum abjectæ prioris vitæ; quemadmodum etiam adulti quum baptizarentur, candidâ veste induebantur, quam tamen non per totum vitæ tempus & assiduè gestabant.

Eusebius. 2. *Eusebius*, inquit Bellarminus, *libro secundo, capite vigesimo quarto scribit ex Egesippo, Iacobum Apostolum Fratrem Domini, nunquam induisse laneam vestem, sed solâ syndone lineâ vsum.* Respondetur, Hunc non esse Iosephi locum, vt vitiosè in Græco Eusebio legitur, neque etiam Egesippi, vt Iesuita corrigendum putat, sed est Clementis Ὑπομνημάτων, vt ipsa Eusebij verba confirmant: Dicit enim, Iosephum his Clementis verbis dicere consona. Sed & imperitè Auctoris verba interpretatur, quæ sic habent. Τύτῳ μόνῳ ἐξῆν εἰς τὰ ἅγια εἰσίεναι· ὐδὲ γὰρ ἔριον ἐφόρει, ἀλλὰ σινδόνας, καὶ μόνος εἰσήρχετο εἰς τὸν ναόν: hoc est, Huic soli licebat in sancta ingredi (neque enim laneum opus gestabat, sed sindonas) & solus ingrediebatur in Templum. Non vult auctor, Iacobum hunc summum sacerdotem fuisse, cui soli in sancta sanctorum ingredi licuerit, non enim dicit, εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, sed tantum, εἰς τὰ ἅγια, sed soli illi ex numero Apostolorum, & Virorum Apostolicorum, qui tum Hierosolymis fuerunt, hoc licuisse. Rationem autem prærogatiuæ illius reddit, quòd solus è tribu Sacerdotum esset. Hoc declarauit communi signo, inquiens: *quia non laneum opus gestabat*, vt Iudæi cæteri, *sed sindonas*, & vestes lineas, quæ Sacerdotibus ingressuris in Templum lege imperantur. Quid verò hoc ad Christianos, qui ab istis legalibus ceremoniis liberati sunt? Quid etiam ad Monachos, qui laneis, non lineis vestibus vtuntur?

Athanasius. 3. *Athanasius*, ait Bellarminus *in libro de Virginitate ante medium, docet Sanctimonialem, vt fuscam vestem ac vilem gerat.* Respondeo, librum hunc inter supposititia opera Athanasij numerari, quòd ejus stilus genuinum ejus non referat, nec Theologica Patris illius grauitas in eo, vt in cæteris, appareat. Deinde, non tantum Monachi, sed etiam alij Christiani olim vestitu fusco & vili vsi sunt. Et hodie apud Pontificios non Monachi solùm, sed omnes ferè sacrifici & clerici fuscis vestibus vtuntur.

4. *Basilius*, ait Iesuita, *Epistola prima ad Gregorium multa dicit de habitu Monachi, & similiter in Quæstionibus fusè explicatis, quæstione vigesima secunda.* Respondeo, pauca scripsisse hac de re Basilium: & tamen illa ipsa pro Iesuita non faciunt. Neque enim certam & peculiarem formam monasticæ vestis descripsit, neque forma illa, cujus ille meminit, Monachorum habitui, quo nunc vtuntur, similis est. Vnam enim vestem Monachis concedit, eamque jubet esse *strictam, & crassam, & absque colorum amœnitate.* *Basilius*

5. *Chrysostomus homilia sexagesima nona in Matthæum dicit, Monachos habitu imitari Heliam, & Iohannem. Et libro de Comparatione Regis & Monachi dicit, Monachos vno tantum amictu instituto suo conformi, vti solere.* Respondeo, si Chrysostomi loca citata diligenter inspiciantur, totam Iesuitæ causam euertere. Dicit enim: *Amictus ipsis fortitudini suæ conueniens circumiat. Non enim effœminatæ ac eneruæ per terram sibi vestes trahuntur, sed ita eis preparatæ sunt, vt beatißimis angelus illis, Heliæ dico, Helisæo, Iohanni ac vniuersis Apostolis: etenim aliis è caprarum, aliis è camelorum pilis confectæ sunt: multis coria solùm, & ea vetustate consumpta satisfaciunt.* Ex quibus intelligimus, non omnes vnâ veste, nec ejusdem formæ vsos esse. Illud quoque obseruandum, quòd dicit, Monachos etiam vniversos Apostolos in vestitu imitatos fuisse: constat autem Apostolos non peregrinis, aut ex pellibus caprinis confectis, vel qualibus Monachi nostri hodie vtuntur, sed communibus vestibus vsos esse. In libro autem de Comparatione Regis & Monachi non dicit, Monachos vno tantum amictu, instituto suo conformi, vti solere, sicut Iesuita audacter fingit, sed *Monachis vestem & mensam moderatam esse.* *Chrysostomus.*

6. Iesuita dicit, Palladius in historia Lausiaca cap. 41. scribit, *etiam Virgines sanctimoniales suo tempore cucullis vti consueuisse.* *Palladius.* Respondeo primò, hæc Palladij Monachi & Euagrij Discipuli sub Theodosio majore historia ad Lausum, Romæ in Vaticana bibliotheca vsque ad annum Domini 1555. delituit. An inde incorrupta ac integra prodierit, affirmare non possum. Eam ex Græco conuertit Gentianus Heruetus. quam & fabularum centonem non immeritò dixeris, cujus vanitas argumentis quàm plurimis potest reuinci personarum, rerum, temporum, locorum, vocum, *&c.* Secundò, verba hæc citato à Iesuita capite non leguntur. Tertiò, nautæ & rustici quoque cucullis capita sua tegere soliti sunt: non ergo habitus ille Monachis peculiaris fuit.

7. *Ter-*

Tertullianus. 7. *Tertullianus*, inquit Bellarminus, *libro de Velandis Virginibus meminit habitus Deo dicati quo vtebatur sanctimoniales.* Respódeo primò, Iesuitam hæc quidem dicere, sed verba Tertulliani non proferre, quod vtiq; fecisset, si tale quid apud eum exstaret. Secundò, Virgines illæ, de quibus Tertullianus in hoc libro agit, non erant Moniales consecratæ, vt supra dictum est, & paulo infrà, cap. de Consecratione seu velaminis impositione Sanctimonialium rursus dicetur. Tertiò, non erat habitus Virginum illarum vnius formæ, licet Christo habitũ dicarent, & modestiâ suâ se Christianas esse profiterentur.

Ambrosius. 8. *Ambrosius libro 6. Epistola 36. de Paulino loquens, qui ex magno Viro in seculo, & nobili senatore Monachus factus fuerat, & eo facto multos gentilium Senatorum offenderat: Et cùm ipsi*, inquit, *capita & supercilia sua radant, si quando Isidis suscipiunt sacra, si fortè Christianus Vir attentior sacrosanctæ Religioni vestem mutauerit, indignum facinus appellant.* Respondeo, Ambrosium indicare velle, Paulinum, qui relicto gentilismo Christianus factus erat, *vestem mutâsse*. Vestis autem, quam reliquerat, senatoria & splẽdida erat: quam autẽ susceperat erat exigui pretij, & qualem moderati Christiani gerere solebant. Errãt igitur qui eum cucullum monasticum induisse putant.

Hieronymus. 9. *Hieronymus Epistola 4. ad Rusticum Monachum: Vidi, quosdam*, inquit, *qui postquam renũciauerunt seculo, vestimentum duntaxat, & vocis professione, non rebus, nihil de conuersatione pristina mutauerunt. Epist. 13. ad Paulinum: Tunicam*, inquit, *mutas cum animo. Et Epist. 15. ad Marcellam: Tunicam fusciorem*, inquit, *induta se repentè Domino consecrauit. Et Epist. 22. ad Eustochium de Virginit. omnium Cœnobitarum eũdem fuisse habitum dicit, nimirum tunicam & sagum, quibus in vita Hilarionis addit cucullã: dicit enim, vestes ejus fuisse, tunicam sacceam, palliolum & cucullam. Epist. 27. ad Eustochium de obitu Paulæ loquens de sanctimonialibus: Vnus*, inquit, *omnium habitus, linteamine ad tegendas solùm manus vtebantur.* Respondeo, non solùm Monachos quando seculo renũciauerunt, vestes mutâsse, sed Christianos omnes, à gentilismo conuersos, luxum pristinum vestium & cultûs corporis abiecisse, & frugaliore vestitu vsos esse, vt ex Tertulliani libro de Pallio intelligitur. Hic autem quæritur, vtrum Monachi omnes vnâ vestis, & totius habitûs corporis formâ vsi sint, & num ea diuersa fuerit à veste reliquorum Christianorum? Respondet Hieronymus, nec vnam vestem omnium Monachorum, nec diuersam à reliquis Christianis fuisse. Vt autem tunicam mutârint modò diximus. In citatione loci ad Marcellam ostendere debuit Iesuita, omnes Moniales ejusdem coloris & materiæ vestes induisse, & eas, quoad formã, à vestibus aliarũ Christianarum Mulierum diuersas fuisse. In vita Hilarionis Eremitæ ab initio dicit, eum sacco membra cooperuisse: deinde habuisse pelliceum ἐπενδύτην, quod Erasmus indusium, subuculam & intimã vestem interpretatur: sagumq; rusticum. In fine autem addit cucullam, non quidem vt Monachi propriam, sed vt peregrinantibus, & sub dio agentibus commodam, ad propulsandam cœli iniuriã, quemadmodum cucullatũ sagum agricolis imperat Columella, & cuculliones viatorũ Capitolinus in Vero nominat, & Festus Cuculliunculum. In Epist. de obitu Paulæ, dicit quidem Hieronymus, Virgines omnes in monasterio à Paula ædificato vno modo vestitas fuisse: sed vestitus ille non erat vnus certus, nec dissimilis aliarum Virginũ Christianarum frugali & simplici habitui.

10. *Augustinus*, ait Bellarminus, *lib. 6. contra Faustum c. 9. dicit peccatum esse si vel sanctimonialis gerat ornamenta nuptarum, vel nuptæ speciem Virginũ vestibus referant: & Epistola 199. ad Ediciam indicat, fuscam vestem fuisse tunc insigne continẽtiam profitentium.* Respondeo, ex Augustini verbis illud saltem colligi posse, distinctionem saltem fuisse aliquã in frugalitate & luxu vestiũ, non in forma: & inter Virginũ Christianarum habitũ non multum interfuisse. In Epistola ad Ediciam, non expressè dicit Augustinus, fuscam vestẽ fuisse tunc insigne continentiam declarantiũ: sed ex verbis ejus aliquo modo saltem colligi potest, Monachas nigris vestibus vsas esse. *Quid enim*, inquit, *est absurdius, quàm Mulierem de humili veste superbire, cui te potius expediret obtemperare candidis moribus, quàm in nigellis vestibus repugnare. Quia etsi te indumẽtum Monachæ delectabat*, &c. Hoc autem nihil ad propositum facit, nisi solæ Moniales vestes nigras gestarent & vnius formæ. Deinde reprehendit Augustinus Ediciam, quòd inuito & repugnante Marito Monachæ vestem, hoc est, frugalem & vilem induisset. Et quæ hac de re Augustini fuerit sententia, ipse perspicuè declarat, Serm. 67. *Vera*, inquit. *Conuersio sine vestimentorum commutatione sufficit. Vestimenta verò religiosa sine bonis operibus non solum remedium habere non poterunt, sed etiam justum Dei judicium sustinebunt.* *Augustinus.*

11. *Gregorius lib. 2. Dialog. cap. 1. meminit habitus Monachi Et lib. 3. c. 14. meminit habitus sanctimonialis.* Respondeo, Gregorium priore loco non loqui de habitu Monachi, sed de habitu bonæ conuersationis. Posteriore verò meminit quidem habitûs Virginis, sed qualis fuerit, & an distinctus à Virginum aliarum habitu, non indicat. *Gregorius.*

12. *Cassianus totum primum librum de instistitutis Cœnobiorum consumit in explicando habitu Monachorum, docens, eos præscriptum habitum professioni congruentem à majoribus accepisse.* Respondeo, Cassianus de habitu Monachorum communi loquitur: nec tamen significat, eum Monachis solis peculiarem fuisse. Imò docet, variam fuisse vestitûs Monachorum formam & materiam, & longè recentiorum Monachorum habitui dissimilem.

Gangrens. Syn. 13. *Gangrense Concilium cap. 12. reprehendit eos Monachos, qui ob habitum superbiebant, & contemnebant alios Christianos, qui communibus vestibus vtebantur.* Respondeo, Eustathiũ hæreticum circa annos Domini 324. suis sectatoribus ac Monachis peculiare quoddam genus vestitûs excogitâsse & præscripsisse, eosq; non verè conuersos ad Christum, nec verè mutâsse vitam docuisse, qui simul & vestem non mutâssent, palliatiq; & cucullati non essent. Hanc doctrinam, tanquam hæreticam condemnârunt Patres Gangrẽsis Concilij. Vnde colligere possumus contra Bellarminum, nec certam tunc vestitûs formam lege aliquâ receptam, nec eorum sententiam probatam fuisse, qui communem vestitum spreuerunt, & suum sanctiorem illo judicârunt.

Carthag. 4. Syn. 14. *Concilium Carthaginense 4. can. 104. distinguit habitum laicalem ab habitu religioso.* Respondeo, distinctionem hanc præcipuè in frugalitate & simplicitate vtentium, ac vestis pretio fuisse.

15. *De habitu Clericorum vide Chrysost. hom. 83. in Matth. & Hieronym. lib. 1. contra Pelagianos, vbi meminerunt candidæ vestis. Item Hieronym. in Epitaphio Nepotiani, vbi meminit sacra tunica, quâ vtimur in Mysterio Christi.* Respondeo, hæc extra oleas à Iesuita dici: non enim hic de clericali sed monachali habitu agitur.

Atque hæc sunt illa quæ cap. 40. pro defensione monachalis vestitûs profert Iesuita: de sanctitate autem vestitûs illius, & vi quam formæ, materiæ & colori ejus tribuerunt olim, & adhuc hodiè tribuunt, ne verbũ quidẽ addit, intelligens nimirũ, ista pertinere ac dici in contumeliam Christi, qui ea sanguine & morte suâ comparauit nobis, quæ illi vestibus monachalibus tribuunt.

Bellarmini ratio cur Monachi singulari habitu vti debeant SECVNDO Bellarminus hoc capite rationẽ reddere conatur, cur Monachi habitũ peculiarem sumpserint. Sed frustra ejus rei rationes excogitantur & fingũtur, quæ sine ratione & verbo Dei temerè suscepta est: ac proinde non immeritò tanquam hominum somnia reiiciuntur omnes ejus rationes. Præcipua alicui ratio videri posset quã ex Basilio elicere conatur, propter Viri illius authoritatem. Basilius autem q. 22. non propriè de Monachis loquitur, nec ita vt Bellarminus has rationes explicat. Quærit enim ibi, *Qui vestitus homini Christiano conueniens sit*, & indumenta præscribit *vilia ac simplicia, quibus frigoris vis depelli queat, & communem vult esse Christianorum ornatum.*

Alter ERROR.

Monachi ab initio non Clerici. ET hactenus quidem, ab origine videlicet prima sua vsq; ad annos Christi 590. Monachi non in Clericorum, sed Laicorũ numero habebãtur: proq; magna absurditate habitũ fuit in puriori Ecclesia, si Monachus sacerdotio fungeretur, & officia diuina tractaret. Gratianus causa 16. q. 1. conatur hoc probare Concilij Niceni 1. Canone, in quo præcipitur, *vt Monachorum conuersatio & vita secundum etymologiam nominis ab omnibus discrepet. Cùm enim* Μοναχὸς *Latinis singularis dicatur, Monachum per omnia singulariter agere oportere, ideoque Monachum non debere alicui, nisi inuicem, pœnitentiam dare*, &c. Sed falsa est inscriptio, neq; enim inter Canones hujus Concilij vspiam exstat, vndecunq; Gratianus habeat. Testatur autem ea quæ diximus Hieronymus ad Riparium & Desiderium, vbi inquit: *Monachus non docentis, sed plangentis officium.* Et ad Paulinum, *Si cupis*, inquit, *esse quod diceris Monachus, id est, solus, quid facis in vrbibus quæ vtique non sunt solorum habitacula, sed multorum?* Ad Heliodorum item, *Alia causa est Monachi*, ait, *alia Clerici, Clerici oues pascunt: ego pascor. Illi de altari viuunt, mihi securis quasi ad radicem infructuosæ arboris ponitur. Si munus ad altare non defero, mihi ante presbyterum sedere non licet.* Idem alibi dicit, *Monachos in Scethi conuenisse in vnum, vt sacerdotem sibi inuenirent qui eis Missarum solennia celebraret.* Et Monachos inferiori gradu habitos esse tunc tẽporis, quàm Clericos, idem Hieronymus ad Rusticum docet, vbi inquit, *Monachis sine presbyterorum consilio nihil licere agere*, 16. q. 1. c. Ecclesia.

Augustinus quoq; haud obscurè idipsum innuit Epistola 76. ad Aurelianum, vbi inter alia dicit: *Ordini Clericorum fit indignissima iniuria, si desertores monasteriorũ ad militiam Clericatus eligãtur, cùm ex his qui in monasterio permanẽt, non tamen nisi probatiores atq; meliores in clerum assumere soleamus: nisi fortè, sicut vulgares dicunt, Malus Choraula bonus symphoniacus est: ita iidem ipsi vulgares de nobis jocabuntur, dicentes: Malus Monachus bonus clericus est. Nimis dolendum si ad tam ruinosam superbiam Monachos surrigamus, & tam graui contumeliâ Clericos dignos putemus, in quorum numero sumus, cùm aliquando etiam bonus Monachus vix bonum Clericum faciat, si adsit ei sufficiens continentia, & tamen desit instructio necessaria, aut personæ regularis integritas.*

Imò

Monachi ab initio inferiores Ostiariis. Imò Syluester I. Papa, si Gratiano credimus, in quadā Synodo cōstituit, vt Abbates monasteriorū Ostiario, qui infimus inter omnes ecclesiasticos Ordines reputatur, sint subditi. Ita enim habet Canon: *A Subdiacono vsque ad Lectores omnes subditi sint Diacono Cardinali Viro reuerēdissimo in Ecclesia repræsentātes ei honorē. Porrò Pontifici Presbyter: presbytero Diaconus: Diacono Subdiaconus: Subdiacono Acolythus: Acolyto Exorcista: Exorcistæ Lector: Lectori Ostiarius: Ostiario Abbas*, &c. Distinct. 93. c. A Subdiacono, & 16. q. 1. Can. Generaliter. §. Hoc idem. In probatis autem Authoribus, Socrate nimirum, Theodoreto & Sozomeno, qui Romanæ Ecclesiæ historias quoq; scripserunt nullius prorsus Synodi à Syluestro celebratæ fit mentio. Tomi Conciliorū, anno 1530. editi, vnius tantū Synodi, quos verò Laur. Surius in lucem dedit, trium meminere. In nulla autem Synodorum istarū Canō hic à Gratiano citatus reperitur: sed alius quidā, huic tamen non per omnia similis. Nam caput 7. tertiæ Synodi ita habet: *A Subdiacono vsque ad lectorē omnes subditi sint Diacono Cardinali, vrbis Romæ, in ea Ecclesia honorem repræsentans tantùm. Pontifici verò presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Acolythi, Exorcista Lectori in omni loco repræsentans obsequiū, siue in publico, siue in gremio Ecclesiæ, tātum Pontifici.* De Abbate autē, quòd Ostiario subditus esse debeat, nihil præcipitur. Rectè tamen Gratianus affirmat, causa 16. q. 1. Canon. Hinc est etiam §. Monachos, *vsque ad tempus Eusebij, Zosimi & Syricij Monachos simpliciter Monachos, & non Clericos fuisse:* cui etiā adstipulatur Glossa ad Canonē, A Subdiacono, distinctione 93. Item Antoninus tit. 15. cap. 1. §. 2. Cranzius in Metropoli lib. 2. cap. 1. Et Canonis, placuit. Paragrapho, Neq; pœnitentiam, 16. q. 1. vbi hæc leguntur. *Neq; pœnitentiam dare, neque filium de baptismo accipere, neque baptizare, neque infirmum visitare, neque mortuum sepelire, neque ad Ecclesiam secularem transire, neque aliis qualibuscunque negotiis sese implicare Monachus præsumat. Sit Claustro suo contentus: quòd sicut piscis sine aqua caret vitâ, ita sine monasterio Monachus. Sedeat itaque Solitarius & taceat, quòd Mundo mortuus est, Deo autem vivit.*

Monachi probatiores ad clericatum promoti. Negari tamen non potest quin etiam interdum ex Monachis probatiores & magis idonei ad Clericatū assumpti, & ad officia ecclesiastica promoti fuerint. Sozomenus enim lib. 6. c. 33 & 34. meminit Lazari cujusdam ex Monachis Syris circa Nisibenos, iis quos *Greges* dixerunt, qui postea Episcopus monasterij factus sit. Idem eodem loco de Leone quodam Cappadociæ Monacho refert, quòd Ecclesiæ Ancyranæ præfectus fuerit. Scribit etiam lib. 6. c. 34. de Prapidio sene Monacho Cappadocâ, quòd multorū vicorum Episcopus fuerit, simulq; nobilissimo pauperum hospitia, à Basilio exstructo, cui ob id Basilidi fuerit nomen, præfuerit. Et Solon monasticen vrbanā professus Rhinocururæ, tandem ejus Ciuitatis Episcopus eligitur: lib. 6. cap. 31. Vitus quidam Monachus Ecclesię Carris constituitur, cap. 31. Eulogius etiā Monachus Syrus, Episcopus tandem ab iis, apud quos claruit, in monasterio creatus est: ibidē cap. 34. Meminit quoque Gregorij cujusdam, quem Presbyterū vocat, & Abbatem Monachorum, Epiphanius in Epistola ad Ioannem Hierosolymitanum.

Qui etiam Monachi ad Episcopale munus ab Athanasio fuerint accersiti, ipse ad Dracontiū Monachum scribit, quem contentiosius reluctantem ad idem ministeriū suscipiendū expertus, his monet post multa: Neque enim tu solus ex Monachis es constitutus (Episcopus scilicet) neque solus monasterio prȩfuisti, neq; solus à Monachis delectus es. Nosti enim Serapionē Monachū esse, & quot Monachorū Præfectum. Neque à te ignoratur, quot Monachorū Pater fuerit Apollonius. Nosti Agathonē, neq; ignotū habes Aristonē. Memor es Ammonij cum Serapione peregrè profecti. Fortassis etiam audisti de Cue in superiori Thebaide: poteris etiam resciscere de Paulo, qui est apud Latos, & de aliis multis: & tamen isti Episcopi constituti, non contradixerunt, sed habentes pro exemplari Eliseum, & conscij quid Elias egerit, & eruditi quid Discipuli Christi Apostoliq; fecerint, susceperūt hanc curam, neq; ministerium hoc aspernati sunt, neq; propterea seipsis deteriores facti sunt, sed & laboris mercedem exspectant, proficientes ipsi, aliosq; proficere adhortantes. Quot ab idolis conuerterunt? Quot à furiosa & dæmoniaca consuetudine suis admonitionibus compescuerūt? Quot adduxerūt Christo seruos? adeo vt qui ista signa conspiciant, admirentur. An, quæso, non ingens signum, puellam inducere vt Virgo maneat, & adolescentiorem adhuc, vt sit continens, & idololatram, vt cognoscat Dominum? Et post aliqua: Quod non sit impedimento cura Episcopalis monasticæ obseruantiæ.

Sozomenus item lib. 6. c. 28. Dioscorus & Eulagius Presbyteri & Monachi Ægyptij sunt, quos à diligentia in officio etiam commēdat: de illo enim refert, quòd examinârit, atq; explorârit singulos ad sacra Mysteria accedētes, vtrū seipsos debitè probassēt, an alicujus malefacti conscii sibi essent: de hoc verò testatur, quòd ad Mysteria sacra accedentium, cogitationes pernouerit, delictaq; eorū deprehensa manifestè redarguerit, resipiscentes verò rursus admiserit. Numerantur

merantur etiam inter Monachos inquilinæ à Sozomeno Rhinocururæ Ægypti, celebris Melanes, Episcopus quoq; ejusdem vrbis, & commendatur ab externis operibus ecclesiasticis, cap. 34. Moses ex latrone laudatissimus Monachus fact⁹, Presbyter tandē creatur Monachorum per Schetim, juxta Sozomenū lib 6. cap. 29. Mauuia Saracenorū Regina eâ cōditione arma depositurā se, & belli finem facturam promisit Romanis, si Monachus, cui Moses (alius est à superiore) nomē esset, genti suæ Episcopus præficeretur. Quæ conditio Romanis cum gratissima esset, illicò Moses comprehendi deducíq; jubetur Alexandriā, & Episcopus ordinari: tū ille, *Ego quidem*, inquit, *sacerdotio me judico indignum, attamen si quid per me fieri in dispensatione sua voluerit Dominus, age onus hoc subibo:* profectusq; ad Saracenos, Christi fidem apud eos felicissimè propagauit. Sozom. lib. 6. c. 38. Ruffinus lib. 2. c. 6. Socrates lib. 4. c. 36. Theodoret. lib. 4. c. 23.

Heliodorus item Monachus primò, deinde verò Episcopus fuit, & quidē pater Nepotiani Monachi & Presbyteri, ad quē Hieronymus longam Epistolam scripsit, de viuendi forma Clericis & Episcopis digna. De Ammonio in Scheti Monacho Sozomenus indicat, cùm ad ecclesiasticā vocatus esset gubernationē, neq; verbis vel precibus vllis à se remouere posset, qui eum accersitū venerant, quòd sibi auriculam āputārit, vt hoc modo facilius dimitteretur, cùm Canones mutilatis membris neminē ad ministeria admittāt, Verùm cùm legati ne sic quidem ipsum missum facturi essent, sed sponte vocationē sequi nolentē, vel vi abrepturos dicerent (Canones enim istos Iudæis rectius obseruandos: Ecclesiæ verò non multum interesse, quo corpore sit Minister, modò doctrinâ & morum pietate integer sit) ipse vel linguam etiam sibi excisurum minatur, ni facesserēt. Vbi obseruandū quòd non objecit illis professionem suam & vitę institutum, ex quo ad Clericatum nemo assumi debeat: quod fecisset vtique si Monachis Clericos & sacerdotes ōninò non licuisset. Dioscorus autē vnus ex Ammonij Fratribus inuitus & præter animi sui sententiā etiam ipse quantumuis Monachus Hermopoleos constitutus est Episcopus à Theophilo Alexandrino, qui eorum famâ motus, maximo illos in precio habebat, adeò vt reliquos etiam Dioscori Fratres, Longum, Eusebium & Euthymium ad se vocatos, cōtubernales sibi & domesticos voluerit. Iisque etiam in Cleri ordinem adscriptis, Ecclesiæ Alexandrię Oeconomiam demùm cōmendauit: quo tamen munere breui tēpore post resignato, in solita loca deserta recesserunt, quòd monasticē vitæ vrbanæ præferrēt, vt Nicephorus refert lib. 13. c. 10. Cassianus lib. 1. de Incarnatione Domini, Leoporium aliquando Monachū, tunc verò Presbyterum fuisse dicit. Paphnutius Eremita Presbyter fuit ejus Ecclesiæ, ad quam Eremitæ in Scythia certis diebus soliti sunt cōuenire, vt ex 1. cap. Collationis 3. Cassiani liquet. Ab eo in ministerij Ecclesiæ Eremitarū societatē ascitus. Daniel quidē, Diacon⁹ primùm, mox & Presbyter. ab ipso creatus, & vt sibi in ministerij succederet gubernatione post obitum electus est: eodē Auctore cap. 1. Collat. 4. In Cōcilio quoq; Cōstantinopolitano, in quo Eutyches dānatus fuit, mentio fit 15. Monachorum & Archimandritarum, qui Presbyteri simul fuerunt, & damnationi Eutychis factæ in ea Synodo subscripserunt.

Ex Augustino etiā apparet, fuisse ejus tēpore vsitatum, in monasteriis educatos, ad Episcopale munus vocare, & Ecclesiæ Clericos Cœnobia ministrare. Nam in Epistola 81. Caprariæ insulæ Monachos sic alloquitur: *Vos Fratres*, inquit, *adhortamur in Domino, vt propositum vestrū custodiatis & in finem perseueretis:* & si quando operam vestram Mater Ecclesia desiderauerit, nec elatione auida suscipiatis, nec blandiēte desidia respuatis, sed miti corde obtemperetis Deo. *Nec vestrum odium necessitati Ecclesiæ præponatis: cui parturienti si nulli boni ministrare vellent, quomodo nasceremini, non inueniretis.* Loquitur autem de ministerio quo fideles spiritualiter renascuntur. Idem ad Aureliū Epistola 76. *Et ipsis*, ait, *lapsus occasio, & ordinis Clericorū fit indignissima iniuria, si desertores monasteriorum ad malitiam Clericatûs eliguntur: cùm ex iis qui in monasterio permanent, non tamen nisi probatiores ac meliores in Clerū assumere soleamus: nisi fortè, sicut vulgus dicit, Malus choraules bonus est symphoniacus: ita & de vobis jocabitur; Malus Monachus, bonus Clericus est, Nimis dolendum, si ad tam ruinosam superbiam Monachos surrogamus, & tam graui contumeliâ Clericos dignos putemus, quum aliquando etiam bonus Monachus, vix bonum Clericum faciat, si adsit ei sufficiens continentia & tamen desit necessaria doctrina.* Ambrosius quoque, *Moderatâ*, inquit, *dispensatione commendamus, doctos aut probos Monachos Presbyterij honore dedicatos prædicare, pœnitentiam dare, debita miseris relaxare, decimarum, primitiarum, oblationum viuorum & mortuorum portione justâ perfrui debere:* sicut legitur 16. q. 1. C. doctos.

Ex quib⁹ perspicuū fieri arbitror, etsi Monachi ab initio in Clericorū numero nō sint habiti, tamē Monastica collegia fuisse seminaria ordinis Ecclesiastici, & pios homines sese ad Ecclesiæ gubernationem Monasticâ disciplinâ solitos fuisse prę parare, quo aptiores & *Monasteria seminaria ordinis ecclesiastici.*

res & melius formati tantũ subirent munus. Nõ quòd omnes ad hunc finẽ peruenirent, aut etiam tenderent, cùm maiori ex parte essent homines illiterati: sed qui idonei tantum erant, seligebantur, idq; ex dispensatione quadam veriùs, quàm quòd tum lege aliquâ sancitum esset.

In occidente quis primum Clericatui Monachatum iunxerit.

In Occidente Monachismum primus cõiunxit Clericatui S. Eusebius Episcopus Vercellensis, qui in Ægyptum profectus est, & Alexandriæ contra Arianos Concilium habuit, & Monachorum institutum diligentius perquisiuit, & Clericali vitæ cõiungere studuit. Sic enim Ambrosius ad Vercellen. lib. 10. Epist. 82. *primus*, inquit, *in Occidentis partibus diuersa inter se Eusebius sanctæ memoriæ coniunxit, vt & in ciuitate positus, instituta Monachorum teneret, & Ecclesiam regeret ieiunij sobrietate.*

Syricius primo Monachos in tribũ sacerdotum adscripsit.

Syricius autem Papa circa annos Domini 390. primus authoritate Pontificià. Monachos lege canonizauit, hoc est, in tribum clericorum recepit, vt non iam amplius Monachi simpliciter, sed aliquid maius essent, vt qui Clericorum officiis aggregari, & sacris initiari à primis ordinibus etiam vsque ad Episcopatum possent. Gratianus 16. quæst. 1: §. Superiori authoritate. Antoninus tit: 15. cap. 1. § 2. Balæus cẽt. 1. cap. 41. Script. Britanniæ. Ita enim inquit in Epistola decretali prima: *Monachos, quos tamen morum grauitas, ac vitæ & fidei institutio sancta commendat, Clericorum officiis aggregari* ET OPTAMVS ET VOLVMVS: *ita vt qui intra tricesimũ ætatis annũ sunt digni, in minoribus per gradus singulos, crescente tempore, promoueantur ordinibus: & sic ad Diaconatus vel Presbterij insignia, maturæ ætatis consecratione perueniant. Nec statim saltu ad Episcopatus culmen ascendant, nisi in his eadem, quæ singulis dignitatibus præfiximus, tempora fuerunt custodita* Extat etiam 16. quæst. 1. cap. Monachos. Quod ad postremum autem (vt obiter hoc primo loco moneam) contrarium statuit Gelasius Papa, posse nimirum Monachum omnes ordines intra annum recipere: *Monachus Nouitius*, inquit, *morum honestate fulcitus, continuò Lector vel Notarius: aut certè defensor* (hoc est, Exorcista, vt glossa annotat) *effectus, post tres menses existat Acoluthus, maximè si huic ætas suffragatur, sexto mense Subdiaconi nomen accipiat. Ac si modestæ conuersationis honestæq; voluntatis existat, nono mense Diaconus, completoque anno sit Presbyter, cui tamen quot annorum fuerant interstitia collatura sancti propositi sponte suscepta doceatur præstitisse deuotio:* vt est videre distinct. 77. cap. vltimo Idem etiam in rescripto Pelagij Papæ conceditur, quod exstat 16. q. 1. c In parochia. Hanc tamen repugnantiam Glossator ita conciliare conatur, vt hoc dispensationem, illud commune ius esse dicat.

Syricij constitutio impugnata

Quod autem Syricij constitutionem ipsam, qua de hic agimus, attinet, impugnasse illam Gratianus existimat: Leonem I. Pont. Rom. Epist. 61. ad Theodoret. Episc. Cyri, quo loco specialiter statuit, vt præter Domini sacerdotes, nullus, ne Monachus quidẽ audeat prædicare, cuiuscunque sciẽtiæ nomine glorietur: vt etiam legitur 16. q. 1. c. Adiicimus. Vbi Gratianus, *Ecce*, inquit, *in hoc Canone vitium est expressum, & generali constitutione euacuatum.* Ego verò existimo, Syricium simpliciter statuisse Monachos à sacris ordinibus & ecclesiasticis officiis non arcendos, quod ante hac plærunque factum fuerat, quòd in laicorum numero haberentur: nõ autem voluisse, vt Monachi posthac desinerent esse Monachi, adeoque licentiã haberent etiam ante initiationem prædicandi pœnitentiam dandi, soluendi & sacramenta administrandi. Nam in Chalcedonẽsi Concilio Magno hoc disertè prohibetur, cap. 4: & diu quoque post ea tempora Pontifices Romani hoc fieri noluerunt vllo modo. Alexander enim II. *Iuxta Chalcedonensis*, inquit, *Concilij tenorem, Monachis, quamuis Religiosis, intra Claustra morari præcipimus: Vicos, Castella, & Ciuitates peragrare prohibemus, & à populorum prædicatione omninò cessare volumus.* Calixtus etiam Papa, *Interdicimus*, ait, *Monachis & Abbatibus publicas pœnitentias dare, infirmos visitare, vnctiones facere & Missas publicas cantare: Chrisma, oleum: consecrationes, Altarium & ordinationes clericorum ab Episcopis accipiant in quorum Parochiis manent.* Quibus etiam adstipulatur Paschalis II. qui in quadam Epistola Victorem Bononiensem monet, *vt suæ diæceseos Monachis interdicat, ne præter suam aut alterius Romani Pontificis sententiam ac voluntatem Episcopalia iura sibi temerè arrogent, scilicet pœnitentiam dare & remissionem peccatorum, reconciliationem pœnitentium, decimas & Ecclesias:* vt est videre 16. q. Peruenit. Idem etiam sanciuit Eugenius III. Papa: *ne videlicet Monachus pœnitentiam daret, infirmos inuiseret, nec in mortui funere esset.* Item. *Ne Monachus Ecclesiam peculiarem regeret:* Robertus Barns. Quâ igitur authoritate ipse omnes Ecclesias rexit, cùm & ipse fuerit Monachus? Bernardus quoque Serm. 64. super Cantica testatur, *Monacho publicè prædicare non conuenire.* Et in Concilio Mantuano anno 1066. habito sancitum fuit, *Monachos cœnobio destinatos, non esse admittendos ad officia Clericorum.* 16. Iuxta Chalcedonense.

Syricij lex conditionaliter recepta.

Hanc ipsam tamen Syricij legem quoq; ne tum quidem absolutè receperunt, sed ratam & fixam tum demùm habuerunt, si

Monachi à Populo electi, & ab Episcopo expetiti essent accederetq; Abbatis consensus. Institutum hoc fuit in Terraconensi Synodo circa annos Christi 480. celebrata, in cuius Can. 11. præcipitur, *Ne Monachi à monasterio foras egredientes aliquod Ministerium Ecclesiasticum præsumant agere nisi id fiat cum Abbatis imperio.* Et post paucos annos in Cõcilio Agathensi ita sancitum fuit: *Monachi vagantes ad officium Clericatûs, nisi eis testimonium Abbas suus dederit, nec in Parochiis, nec in Ciuitatibus ordinentur. Si enim necesse fuerit Clericum de Monachis ordinari cum consensu Abbatis præsumat Episcopus.* In quam sententiam etiam Ilerdẽsis Synodus, anno Domini 570. habita, decreuit, *Cùm pro vtilitate Ecclesiæ aliquos Monachorum in Clericatus officio Episcopus probauerit promouendos, vt cũ Abbatis voluntate ordinentur*: vt habetur 16. q. 1.

Quin imò statuerunt, vt in loco quem Abbas indicauerit, Monachus eligatur, & ab Episcopo Sacerdos ordinetur. Sic enim Gelasius Papa præcipit, 16. q. 1. c. Si quis. *Si quis*, inquit, *Monachus fuerit, qui venerabili vita merito sacerdotio dignus videatur, & Abbas, sub cuius imperio regi Christo militat, illũ fieri Presbyterum petierit, ab Episcopo debet elegi, & in loco quo iudicauerit ordinari.* Gregorius I. quoque decreuit, *vt nullus Ecclesiasticum officium ex monasterio producatur Monachus, nisi quem Abbas loci admonitus propria voluntate obtulerit Episcopo:* distinctio. 58. c. Nullus. Et in Carthaginensi 5. Synodo ca. 13. præcipitur. *Si quis de alterius monasterij conuentu repertum, vel ad Clericatum promouere voluerit, vel in suo monasterio maiorem personam monasterij constituere, sine licentia Abbatis & Monachorum: vt Episcopus, qui hoc fecerit à cæterorum communione seiunctus, sua tantummodo plebis communione contentus sit: ille verò neque clericus, neque canonicus, neque præpositus perseueret*, dist. 58. c. Si quis.

Ex quibus colligitur, inuito Abbate non licuisse Monachos ad Ecclesiastica officia promouere. In Chalcedonensi autem Concilio Magno contrarium videtur sancitum Canone 4: qui sic habet: *Monachos per vnamquãq; Ciuitatem aut Regionem volumus Episcopo subiectos esse, & quietem diligere, & intentos esse tantummodo orationi & ieiunio, in locis, in quibus renunciauerunt seculo, permanentes nec Ecclesiasticis, nec secularibus negotiis communicent vel in aliquo sint molesti, propria monasteria deserentes: nisi forte his præcipiatur, propter opus necessarium ab Episcopo Ciuitatis.* Ex Canone quoque, In Parochia decimasexta causa, quæstione prima, glossa colligit, *si Patronus præsentet Episcopo Monachum aliquem, quòd teneatur Episcopus eum instituere.*

Alij ad Syricij constitutionem necessitatis etiam & vtilitatis exceptionem addiderunt, nec voluerunt Monachum ordinari, & parochialibus Ecclesiis præfici, nisi summa necessitas & vtilitas id expostulet. Sic enim in Concilio Generali Chalcedonensi Canone 3 sancitum fuit: *Monachos, qui per Ciuitates singulas seu possessiones in monasteriis sunt, placent nobis Episcopo esse subiectos, & quieti operam dare, atque obseruare ieiunia & orationes: in locis in quibus semel se Deo deuouerint, permanentes: & neq. communicare Ecclesiasticis, neq. seculares aliquas attrectare actiones, relinquentes propria monasteria, nisi fortè iubeantur propter* VRGENTES NECESSITATES *ab ipsius Ciuitatis Episcopo:* vt habetur etiam 16. q. 1. c. Qui verè apparet hoc etiam ex Decretali 1. Gelasij Papæ, in qua concedit, *vt Monachi eligantur, si defuerint Clerici:* sicut etiam habetur distinctio 55. ca. priscis, & distinctio. 76. si quis de Religioso, cum c. seq. Et in Ilerdensi Synodo sancitum fuit. *si pro vtilitate Ecclesiæ aliquos Monachorũ in Clericatus officio Episcopus probauerit promouendos, vt tum demum ordinentur*, 16. quæst. 1. Cum pro vtilitate Vnde Glossa ad Canonem, placuit, 16. quæst. 1. sic habet: *Satis potest admitti, quòd secundum antiqua iura Monachi non poterant præesse parochialibus Ecclesiis, nisi ex necessitate. Hodiè verò* (inquit) *possunt, vtilitate etiã suadente, quòd magis probati sunt quàm seculares, & sic magis sunt vtiles.* Eadem Glossa ad Can. In parochia 16. quæst. 1. dicit, *ex eo quod legitur. Extra de statu Monachorum, intelligere Monachos quod non debeant præfici parochialibus Ecclesiis, nisi subsit necessitas, vel vtilitas.*

Recepti autem sic in Clericorum numerum, & sacris ordinibus initiati, potestatem habebant, sicut Clerici seculares, non solùm prædicandi, sed & pœnitentiam imponendi, soluendi, ligandi, sacramenta administrandi, & decimas aliaq; Sacerdotibus quæ debeantur, petendi. Sic enim Innocentius Papa, *Si Monachus*, inquit, *ad Clericatum promoueatur, beneficia præstentur ei pleniter: & annona & decimæ donentur absque vlla dilatione & minoratione.* Et Gregorius Magnus, *Moderamine Apostolicæ authoritatis decernimus, vt Monachi, si Presbyterij honore dedicati sunt, cum ligandi soluendique potestate, decimarum, primitiarum oblationum, donationum quæ fiunt pro viuis & defunctis portionem, iuxta Canonem ad proximiorumque vtilitatem meritò perfectionis iustitiæ non minus quàm cæteri Sacerdotes laudabiliter sibi vendicent.* Rursus idem: *Ex auctoritate huius decreti, quod Apostolico moderamine & pietatis officio à nobis est constitutum, sacerdotibus Monachis, Apostolorum figuram tenentibus, licet prædicare, baptizare, communionem dare, pro peccatoribus orare, pœnitentiam*

nitentiam imponere atque peccata soluere. Cumque nonnulli essent qui assererent, Monachos, qui Mundo mortui sunt aut esse deberent & Deo viuunt, sacerdotalis officij potentia indignos esse, adeoque ne pœnitentiam dare nec Christianitatem largiri, neo absoluere posse per sacerdotalis officij diuinitus sibi iniunctam potestatem, Bonifacius, Papa hanc eis potestatem confirmauit speciali priuilegio, quod sic habet: *Omnino labuntur isti: neque enim Beatus Benedictus, Monachorum præceptor almificus, huius rei aliquo modo fuit interdictor: sed eos secularium negotiorum edixit expertes fore tantummodo. Quod quidem Apostolicis documentis & omnium sanctorum patrum institutis, non solum Monachis, sed etiam Canonicis magnopere imperatur. Nemo enim militans Deo implicat se negotiis secularibus. Tantorum igitur patrum instituti exemplis, quibus periculosissimum est refragari, credimus, à sacerdotibus Monachis ligãdi soluendiq; officium, Deo operante, dignè administrari, si eos dignè contigerit hoc ministerio sublimari. Decertantes igitur monasticæ professionis Presbyteros sacerdotali potentia arcere officio, omni modo præcepimus, vt ab huiuscemodi ausibus reprimantur in posterum:* causa decima sexta quęst. prima, C. Sunt nonnulli. Vtque omnis occasio dubitationis prorsus tolleretur, tandem etiam formulâ eàdem quâ sacerdotes consecrari cœperunt: neque enim aliud in consecratione Monachorum dicitur, & aliud in consecratione sacerdotũ: sed vtriusque in commune à Domino benedictionẽ infundi Episcopus obnixè poposcit. Et dum consecrat, cũctis sacerdotibus sigillatim dicit, *Consecrentur & sanctificentur Domine manus istæ, vt quicquid consecrauerint, consecratum sit, & quicquid benedixerint, benedictum sit.* Ecce communis est benedictio, vnde igitur deuortium? *Sicut ergo in benedictione vtrique communem nanciscuntur potestatem: ita in institutione communiter assequuntur potestatis assecutionẽ.* Verba sunt Gratiani, ad Canonẽ. Generaliter: causa decima sexta quę. prima,

Monachi vitæ latibulis suis emerserint.

Atque hoc pacto gens ista paulatim, locustarum instar, è suis desertis, & è suo cœno, veluti ranæ, emergere cœperunt. Primò enim ex dispensatione, deinde ex constitutione, tertiò ex speciali priuilegio Monachi facti sunt Sacerdotes, Episcopi, Doctores, Prædicatores & Sacramentorum administratores, de consensu Abbatis & Episcopi. Tandem etiam, vt est genus hominum ambitiosissimum, impudentissimum, audacissimumque, in maximas ac supremas Ecclesiæ Papisticæ dignitates, veluti Archiepiscopatus, Cardinalatus, Papatum denique ipsum, veluti crabrones & locustæ, inuolârunt, & hodiè Papatûs soli columnæ restant.

ERROR III.

Monachi clerici facti à priore proposito tamẽ discedere non audebant.

ETsi & hic insignis error in monastica vita primæ hujus Classis, quòd Monachis ad Clericatum promotis & ordinibus sacris initiatis à priori proposito discedere non licebat, ex institutione Innocẽtij I. Papæ, qui cap. 10. decretalis secundæ inquit, *De Monachis, qui diu morantes in monasteriis si postea ad Clericatûs ordinem peruenerint, statuimus, non debere eos à priori proposito deuiare aut discedere, ne quod diu seruauit in monasterio, id in meliori gradu positus amittat.* Legitur etiam 16. q. 1. c. De Monachis. Vbi glossa per distinctionem hanc Canonem explicare conatur, *Si enim*, inquit. *Monachus transit ad Episcopatum ex toto adsoluitur à iurisdictione Abbatis. quod etiam fit, si transfertur ad Ecclesiam secularem, quæ non est subiecta Abbati suo vel in spiritualibus vel in temporalibus. Si verò Ecclesia subest Abbati suo quoad temporalia, respondebit Abbati suo: sed quo ad spiritualia, eximitur ab eius obedientia. Si verò Ecclesia ex toto subiecta sit Abbati suo, tunc manet obediens Abbati suo, nec à proposito recedere debet, quantum ad ea quæ sunt de substantia Monachatus, vt de habitu & continentia, & de non habendo proprio, in his enim non absoluitur, etsi transeat ad Ecclesiam secularem: verùm in ieiunio, silentio & vigiliis absoluitur.*

Cùm autem ea quæ de substantia Monachatûs sunt retinere, & Votum quod in ingressu Religionis fecerunt, seruare debeãt Monachi etiam si facti sint Clerici, non vtique desierũt, sed pergunt esse Monachi. Canones autem vetant Monachos prædicare, pœnitentiam imponere, sacramenta administrare, &c. etiam post illam à Syricio latã legem: vt apparet ex Chalcedonensis Cõcilij Canone 4. in quo præcipitur, *vt Monachi ieiunio & orationi intenti sint, & in suis monasteriis maneant, nec Ecclesiasticis vel secularibus negotiis communicent.* Idẽ sanciuit quoque Paschalis 2. circa centesimũ supra millesimum Christi annum. Et Calixtus Papa, *Interdicimus*, inquit, *Abbatibus & Monachis publicas pœnitentias dare, infirmos visitare, vnctiones facere & missas publicas cantare: Chrisma, & oleum consecrationesq; altarium, ordinationes Clericorum ab Episcopis accipiant, in quorum Parochiis manent.* Alexander II. denique iuxta Chalcedonensis Concilij tenorem, Monachis (quamuis Religiosis) intra Claustrum morari præcepit: Vicos, Castella & Ciuitates peragrari prohibuit: & à Populorum prædicatione omnino cessare iussit. Extant hæc omnia 16 q. 1. Quæro igitur, quomodo munus suũ benè impleat, quẽ Canones nõ esse idoneum declarãt, ideoq; etiam

etiam non admittunt? Citabunt scilicet abortiuum illud decretum Innocentij I. *Non debere Monachum, factum Clericum, à priori suo proposito discedere.* Sed quæ est illa ratio, vt aliquis, simulac Romanam occupauerit sedem, totam antiquitatem verbulo vno euertere queat? Non immeritò igitur Gregorius I. Papa, cuius tamen tempora plurimùm fæcis habuerunt, hanc Innocentij cõstitutionẽ ratam non habuit. Nam Ioanni Rauennat. Episcopo scribens, *Nemo*, inquit, *potest ecclesiasticis officiis deseruire, & in monastica Regula ordinatè persistere: vt ipse districtionẽ monasterij teneat, qui quotidie in Ministerio ecclesiastico cogitur permanere.* Et ad Maximilianum Syracusanum Episcopum ita scribit: *Presbyteros, Diaconos, cæterosque cuiuslibet ordinis, qui Ecclesiis quoquomodo militant, Abbates per monasteria esse non permittas: sed aut amissâ Clericatus militiâ monasticis non promoueantur ordinibus: aut si Abbatis loco permanere decreuerint, Clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum est, si cùm vnum ex his pro sui magnitudine diligenter quis non possit explere, ad vtrumque videatur idoneus.* Idem rursus Episcopo Rauennati Mariano, *Si quis Monachorum, ex quocũque monasterio, ad Clericatus officiũ, vel sacrum ordinem accesserit, non ibi aliquã vlterius habeat potestatem:* vt etiam legitur 16. quæst. 1. Nec etiam ineptè sensisse illi mihi videntur, qui censuerunt, *ad quamcumque Ecclesiam venerit aliquis, vt illius consuetudinem seruet.*

Error hic dãnatus.

Quod autem distinctionem ipsam Glossatoris attinet, firma non est. Innocentius enim in hoc suo decreto non agit de iure Abbatis illo, quod habet in eos qui iurisdictioni eius subiacent, sed de instituto monachico in vniuersum, adeoq; de iis maximè, quæ in Religionis ingressu promittunt vel vouent se præstare velle. Ea autem sunt obedientia, paupertas, continentia, ieiunia, vigiliæ, silentium & similia: ab hoc (vt opinor) proposito non vult Innocentius discedere Monachũ, si ad Clericatum promoueatur, *ne quod diu seruauit in monasterio, in meliori gradu positus amittat.* Hæc si Glossator per iurisdictionem Abbatis intelligat maximè, falsum erit quod dicit. Monachos ad Episcopatum transeuntes, vel ad Ecclesiam, quæ non sit Abbati subiecta, ab hac iurisdictione ex toto absolui: pugnat enim cũ hoc decreto Innocentij. Deinde Innocentius III. Papa c. Cùm ad monasterium, negat penes etiam Episcopũ Romanum esse potestatem absoluendi à Voto continentiæ, paupertatis & obedientiæ. Ac licet interdum nihilominus absoluantur, non tamen fit ex toto. Ab obedientia Abbatũ eximuntur sanè: siq; efficiãtur Episcopi aut Cardinales Monachi, absoluuntur quoque à paupertate: desinunt enim iam tum esse pauperes: desinunt, obedire Prælatis illius ordinis vel instituti: desinunt, quæ continentur in Regula, quã vouerunt obseruare: ab vnico tamen cœlibatu nunquam absoluuntur, cùm ibi grauior sæpè vrgeat necessitas, quàm in aliis. Illud quoq; nihil est, quod idem Glossator, addit, *eũ, qui ad Ecclesiam promoueatur, quæ ex toto Abbati subiecta sit, absolui ab accidentalibus, non autẽ à substantialibus ordinis.* Nomine autem substãtialium tria illa comprehẽdit, castitatẽ, paupertatem & obedientiam. Reliqua omnia ad accidentalia refert, quæ in singulis regulis continentur. Quæro enim, vnde nam certi sint, Deum hanc distinctionem admissurũ, cùm non tantum tria illa voueant, sed illa simul omnia quæ in sua regula continentur? Quod si igitur ab vno istorum absolui possunt, non impediẽte Voto, ab aliis omnibus etiam possunt. Sin autem ab hoc non possunt, propter Votum neque ab aliis possunt absolui.

Similiter, quum multi Episcopi ad Monachorum habitum descenderent, & nihilominus in pontificali Throno permanere vellent, id quoque in Concilio Constantinopolitano, qui sub Photio Patriarcha in Sophiæ Templo celebratum est, prohibitũ hoc canone fuit. *Vniuersalis hæc Synodus statuit, vt si quis Episcopus, vel aliquis alius ex põtificali dignitate voluerit ad vitam monasticam descendere: & pœnitentiæ locum implere, ne amplius Antistitis dignitatem vsurpet. Monachorũ enim professiones, subiectiones, & discendi cupiditatis rationem habent, non autem doctrinæ & primatus: nec alios pascere: sed ipsos pasci profitentur.*

ERROR IV.

NOnnulli etiam in hac Classe Monasticam vel solitariam vitam eligerunt, non virtutis amore, verùm odio nuptiarum & coniugalis vitæ, à qua, tanquam ab aliquo turpi scelere, abstinebant. Damnantur autem hi à Patribus, in Cangrensi Synodo anno 324. celebratâ, congregatis, qui Canone 9. ita decreuerunt: *Si quis Virginitatem custodiat, aut in continentia degat, ac velut abhorrens nuptias, secedat ac solus agat, non ideo quia sancta sit virginitas, neque propter Virginitatis bonum, Anathema sit.* Et Canone 10. eiusdem Synodi, *Anathemate feriuntur illi, qui Virginitatem seruantes ob Dominum, superbiunt, ac se supra coniugatos extollunt:* quod faciebãt plerique omnes Monachi, tũ verò maximè sectatores Eustathij, qui Armeniis, Paphlagonibus, & iis qui ad Pon-

Solitariam vitam eligerũt multi odio cõiugij.
Error hic dãnatus.

Pontum habitant, monasticæ conuersationis author fuit, & in multas superstitiosas, absurdas & alienas à verbo Dei obseruationes exorbitauit, quas inter & hæc non fuit postrema, quòd nuptias ita damnauit, vt nullum in conjugali positum gradu, spem habere apud Deum assereret, nolletque idcirco vt in ædibus eorum qui honestè etiam Matrimonio conjuncti viuerent, preces haberentur. Sacræ literæ autem totum conjugalem impollutum vocant: varias verò ἐθελοθρησκείας & electionis cultus, qualis reuera Monachatus est, reiiciunt ac damnant.

ERROR V.

Parêtes monasticæ vitæ ergo reliquerunt liberos, & è contra liberi parêtes.

QVemadmodum autem vno inconuenienti dato alia multa sequuntur: ita hoc errore recepto approbatoq; mox plures alios post se traxit. Fuisse enim legimus multos parentes qui liberos suos reliquerunt: & è contra liberos, qui parentibus debita officia denegârunt, Religionis & monasticæ vitæ prætextu, cui sese deuouerant totos. Execratur autem & damnat hos simul õnes Gangrensis Synodus. Nam Canone 15. ita sancitur: *Si quis filios suos relinquit, nec eos alit: &, quantum quidem valet, eos ad pietatem diuini cultus non informat: vel* (vt alij verterunt) *eis secundum pietatem necessaria non præbuerit: sed ejus Religionis quam sectatur: vel* (vt alij habent) *continentiæ occasione: seu* (vt alij habent) *exercitationis* (ἀσκήσεως) *prætextu, negligendos eos putauerit, sit anathema.* Et Canone 16. in hunc modum præcipitur: *Quicunque filij à parentibus, prætextu pietatis seu diuini cultus secedunt, maximè si fideles fuerint, debitumque honorem parentibus non exhibent, æstimatâ videlicet longè pluris in ipsis Dei Religione, anathema sit.* Neque injuriâ anathemate feriuntur tales, Paulus dicit: *Vos patres nolite ad iram prouocare filios vestros:* Ephes. vltimo, & Coloss. 3. Hoc autem faciunt, non tantùm, qui liberis suis, tanquam seruis, morosius dominantur: qui natos minis truculentissimis & conuitiis irritant: sed etiam, qui relictis ipsis, in monasterium concedunt, omni prorsus liberorum curâ abjectâ: aut etiam, qui filiis exhæreditatis & abdicatis, Cœnobiis, quibus sese mancipârunt, tradunt & abdicant sua bona.

Error hic reprobatur.

Lex Dei quoque de Votis, cujus æquitas moralis est, parentibus concedit liberorum Vota infringere atque irrita facere. *Si fæmina*, inquit, *Moses, quidpiam vouerit, & se constrinxerit juramento, quæ est in domo patris sui, & in ætate adhuc puellari, si cognouerit pater Votum, quod pollicita est, & statim vt audierit contradixerit Pater, & Vota & juramenta ejus irrita erunt, nec obnoxia tenebitur sponsioni, eò quòd contradixerit Pater:* Num. 30. Hæc ratio valet etiam in filiis. Paulus quoque potestatem dat parentibus locandi, vel non elocandi Filiam: 1. Corinth. 7. Sin verò liberis etiam inuitis parentibus monasterium ingredi liceret, vt vult Bellarminus, nulla esset parentum in dictis rebus potestas.

Diuina etiam lex præcipit, *Honora Patrem & Matrem tuam:* Exod. 20. Apostolus inquit: *Filij obedite parentibus vestris in Domino:* Ephes. 6. Item, *Mutuam vicem filij reddite parentibus:* priore ad Timoth. quinto. Debent ergo liberi sese gratos erga parentes pro educationis beneficio exhibere, & mutuam vicem ipsis reddere. Hoc verò non faciunt, qui parentes deserunt, ipsisque inuitis monasticam vitam suscipiunt.

Humana quoque lex edicit, vt *liberi parentes alant, aut vinciantur.* Item, *vt Filiusfamiliâs vel seruus sine Patris aut Domini authoritate non obligetur*, Iuxta Vlpianum ff. de pollic. l. si quæ. Idem sentiunt Iurisconsulti omnes, filiosfamiliâs ex Voto sine consensu parentum non teneri, vt est videre L. filiusfamiliâs. Cod. de fidejussoribus & ibid. d. Bartolus in l. tenetur §. si filius de act. empt.

Basilius dicit quæst. 15. fusè explicata, Filios non esse recipiendos ad monasticam disciplinam, nisi à parentibus offerantur.

Denique, si Vxor non potest monasterium ingredi inuito Marito, ergo nec liberi sine consensu Parentum, quum plus juris habeant Parentes in Liberos, quàm Viri in Vxores. Ergo Parentes relictis Liberis; & vicissim Liberi desertis Parentibus religionem (vt vocant) profiteri non debent.

Contra diuinam igitur & humanam legem laudat Hieronymus Paulam, nobilissimam Romæ fœminam, in eius Epitaphio, quòd, licet Fratre, cognatis, &, quod his maius est, Liberis prosequentibus, & clementissimam Matrem pietate vincere cupientib. ipsa tamen facilè hos omnes neglexerit: Cumq; paruus Toxotius filiolus, post quem Paula parere desierat, supplices manus tetendisset in littore. Ruffina jam nubilis, vt suas expectaret saltẽ nuptias, tacens fletibus obsecrâsset, tamen illa siccis oculis ab iis discesserit. Inter hostium autẽ manus, & captiuitatis durã necessitatem,

Hieronymus testatur.

tem, nihil crudelius est quàm Parentes à liberis separari: filios è sinu & complexibus Matrum rapi: illa verò, necessitate nullâ vrgente, ex superstitione verius quàm pietate, non solùm cognatos & affines, sed etiam Liberos, charissima sua pignora, tam facilè deseruit: Imò idem Pater, quasi hoc parum esset, Heliodorũ suum ad vitæ solitariæ societatem exhortans, *Licet*, inquit, *paruulus ex collo pendeat nepos: licet sparso crine & scissis, vestibus vbera, quibus te nutrierat, Mater ostẽdat: licet in limine Pater iaceat: per calcatum perge Patrem: siccis oculis ad vexillum crucis euola. Solum pietatis genus est in hac re esse crudelem. Neque verò nescio qua te dicas nunc cõpede præpediri Non est nobis ferreum pectus, nec dura præcordia: non ex silice natos Hyrcanæ nutrire tigrides: blandis tibi Vidua soror hæret lacertis: nunc illi cum quibus adoleuisti vernulæ, aiunt: cui nos seruituros relinquis? Nunc & gerula quondam, iam anus: & nutritius secundus post naturalem pietatem Pater, clamitat: Morituros expecta paulisper & sepeli. Forsitan & laxis vberum pellibus Mater, arata rugis frõte, antiquum referens mammæ lallare, congeminet. Dicant, si volunt, & Grammatici: In te omnis domus inclinata recumbit. Facilè hæc vincula rumpit amor Dei & gehennæ timor. At contra scriptura præcipit, parentibus obsequendum. Sed quicunque eos supra Christum amat, perdit animam suam.* In hanc sententiam etiam D. Augustinus Epistolâ 38 hortatur Lætum suũ, *vt neglectis cognatorum, affectibus, ad id quod cœperat: solitariam & monasticam puta, vitam ineundam fortiter pergat.* Et ad Fabiolam idem Pater scribit: *Quanti Monachorum, dum Patris Matrisque miserentur, suas animas perdiderunt?*

Augustinus.

Hunc errorem Bellarminus defendere conatur duabus exceptionibus.

Hunc autem manifestissimum errorem Bellarminus defendere conatur, *primò*, duabus exceptionibus: quarum prima est, si liberi ad pubertatis annos peruenerint. Pubertatis autem annos constituit in viris anno 14. in fœminis anno 12. Respondeo, verbũ Dei has exceptiones & conditiones Iesuiticas nescire, sed simpliciter dicit liberos, quandiu in domo patris fuerint, sub Patris potestate esse, ideoq; etiá illi licere Vota liberorũ infringere. Altera exceptio est, vt parẽtes nõ fiat in tali necessitate, vt sine liberorũ auxilio viuere non possint: tunc enim teneri eos ex præcepto Dei parentib⁹ obedire. Respondeo neq; hanc conditionẽ in verbo Dei exstare, quod simpliciter mandat, vt parentibus obediamus. Præcepta autem affirmatiua non tantum in necessitatis casu sed etiam extra illum obligant.

Ex scriptura.

Secundò errorem hunc probare conatur ex S. Scriptura. Simul tamen fatetur apertè, *etsi Scriptura hoc disertè non doceat, tamen illi valdè conforme esse.* Citat autem primum locum ex Gen. 12. c. vbi Deus ad Abrahamum dicit *Egredere de domo tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui.* Respondeo, Iesuitá hoc loco pro paribus sumere quæ sunt imparia, & δὶς διὰ πασῶν discrepant. Aliud enim est Deum iubentem sequi, & aliud Monachorũ Patriarchas, puta Franciscum, Dominicum. Ignatium Loyolam, &c. sequi. Aliud etiam est idololatras deserere, & in terram promissam proficisci, & aliud pios parentes relinquere, & monasterium ingredi, ibiq; sese in barathrum idololatriæ ac superstitionum coniicere. Abraham quoque mortuo. Patre iussus est rursus de terra sua reuerti. Monachis autem semel monasteria ingressis nunquam amplius inde licet egredi.

Explicatur locus Gen. 12. c.

Deinde vt errorem suum defendat, citat locum ex Deut. 33. c. *Qui dixit Patri suo & Matri suæ, Nescio vos: & Fratribus suis, Ignoro illos: Hi custodierunt eloquium tuum, & pactum tuum seruauerunt.* Est hæc eadem cum superiore fallacia. Commendatur enim hoc loco à Mose in tribu Leui syncerum & incorruptum iudicium, quòd sibi contra idololatras opem tulerint nullâ personarum ratione habitâ, seque potius imperio ac mandato expresso Dei, quàm suis affectibus accõmodârint. Monachi è contra sine vllo Dei mandato, Parentes suos deserunt, seque ad idololatras conferunt, eosque defendunt.

Explicatur locus Deut. 33. c.

Eodem etiam pertinet locus quẽ ex Psalmo 45. citat: *Obliuiscere Populum tuum, & domum Patris tui, & concupiscet Rex decorem tuum.* Compellat enim his verbis Dauid Ægyptiorum Regis filiam, quam Solomon Vxorem duxerat, eamque hortatur, vt depositâ memoriâ paternæ domûs & abiectâ idololatriâ, in qua educata erat, veram de Deo doctrinam in hoc populo sonantem amplectatur, ne, si ipsa prauos cultus retineret, quibus assueuerat, aliis suo exemplo noceret. Quid hoc obsecro ad Monachos? qui piis parentibus relictis monasteria ingrediuntur, ibique in omne genus superstitionum sese præcipites dant. Si ad Ecclesiam spiritualem Christi sponsam hæc verba referas, multò magis Iesuitę sententiam euertunt, Hortatur enim fideles propheta, ne vlla alia in re, quàm in sincero erga sponsum amore, vero cultu, reuerentiâ atq; obedientiâ felicitatem suam ponat; seque ita beatá fore iudicet, si relictâ paternâ idololatriâ, & spretis illicitis superstitionib⁹, huic vni se totam dedat, atque ab eius erga se amore pendeat. Monachi verò contrariũ faciũt: Deinde totus hic Psalmus vinculũ coniugij confirmat, ideoque docet esse arctissimum, laudat etiam & cõmendat illud. Votum autem Monachatûs illud ècõtra abrogat ac soluit.

Explicatur locus Psal. 45.

Ad hæc

Explicatur locus Matth. 10.

Adhæc profert Bellarminus verba Christi, Matth. 10 *Filius, qui amat Patrem aut Matrem plus quàm me, non est me dignus.* Et, *Pater, qui Filium vel Filiam amat supra me, non est me dignus:* quibus probare vult licere liberis, retinentibus etiam & retrahentibus Parentibus, ad Religionis Eremum properare. Petitio est principij. Quæritur enim de hoc, an parentes & liberos relinquere, & monasticum habitum induere, sit Christum, ac non potius omnis generis superstitiones sequi? Item, num deserere parentes vel liberos, ac cœnobiticam agere vitam, sit Christum plus quàm Patrem aut Matrem amare? Nihil equidem tale docere nos Dominus his verbis voluit: sed hoc potius, vt ipsum omnibus qui nobis etiam coniunctissimi sunt, quique naturæ legibus nobis commendantur, præferamus, imo tantumnon odio habeamus, si quando res eo deueniat, vt aut ipsum abnegare, aut ab illis diuelli oporteat. Per comparationem igitur dicuntur ista, vt neminem nobis tam charum aut amicum habeamus, vt in eius gratiam velimus à Christo deficere, qui nos pretioso suo sanguine redemit. Deinde hoc quoq; vult, vt eos affectus, qui per se etiam laude digni sunt, in officio contineamus, ne nos à fide & pietate, quam ipsi debemus, transuersum abripiant. Vnde dicit, *Qui amat Patrem aut Matrem, Filium aut Filiam* SVPRA, *aut* PLVS QVAM ME, *non est me dignus.* Nihil igitur hæc ad stabiliendam Monachorum aliorumq; superstitiosorum hominum ἀστοργίαν faciunt. Nam hæc præstare possumus etiam extra monasteria, si cum parentibus pijs & fidelibus habitemus: non enim illi nos ad fidei abnegationem compellunt, sed liberè possumus adire sacras conciones, audire verbum Dei: licet nobis sine periculo inuocare Deum, & Sacramentis, vt à Christo instituta sunt, vti. Et quamuis multa contra verbum Dei à quàm plurimis in mundo impunè fiant, nemo tamen ad peccata & enormia scelera compellitur, sed quo quis sanctiorem vitam agit, hoc gratior & acceptior bonis est omnibus. Grauiter igitur errant qui sub hoc prætextu ἀστοργίας hanc superstitiosorum hominum excusare conantur. Gangrensis certè Synodus non solùm ἀστόργυς hos, sed etiam illos anathemate ferit Can. 3. qui docent, *Seruum diuini cultûs, aut aliquo Religionis prætextu, contemnere Dominum suum, & recedere à seruitio, non autem docent, in bona voluntate, & omni honore seruire suo Domino.* Quanto magis igitur damnandi erunt, qui liberos non docent obsequi parentibus, sed potius se ipsorum obedientiæ subducere & monasterijs sese includere.

Grauissimè quoq; monet Erasmus magni iudicij vir, Hieronymum in Epistola ad Heliodorum verba Christi, de non amandis supra se Parentibus nonnihil ad suum negotiũ seu institutum torsisse. *Nam id quidem,* ait, *locum habet, vbi parentes Ethnici vetant, quo minus fias Christianus: non, vt desertis parentibus, quibus opus est fortasse tuo subsidio, in Eremum aut in monasterium temet abdas: cùm possis apud Christianos parentes Christianam agere vitam si modo purgaris animum mundanis affectibus. Verùm huiusmodi detorsio probatur in exhortando aut deterrendo: Sed alij passim & seriò, quicquid de Mundo, hoc est de mundana vita dictum est, id detorquent ad communem Christianorum vitam, quod de sequendo Christum id trahunt ad Monachorum vitam. Olim cùm maxima mortalium pars sacrificaret idolis, Christiani afflicti ab illis, & non ferentes quotidianas in Christum blasphemias, fugiebant in solitudines, & mundum impium ac perniciosum iurè vitabant. Nunc cùm vbique colatur Christus quorsum attinet fugere? Si Mundum vocas affectus à Christo alienos: puta, fastum: auaritiam, inuidiam, libidinem: hic Mundus intra te est, à te ipso fugias oportet. Alioquin & in monasterijs quantumlibet semotus, Mundum inuenies.*

Explicatur locus Luc. 9.

Adducit denique, *quod Luc. 9. non permisit Dominus eum, quem vocabat, vt iret domum ad salutandum, vel ad sepeliendum parentem.* Respondeo primò, apud Euangelistam Lucam nihil legi de salutatione Patris, neq; etiam moris est salutare mortuos: Bellarminus igitur hoc de suo addidit. Deinde ex particulari ac dispari nihil sequitur, particulare est quòd Christus duos illos Discipulos ex singulari reuelatione vocauit talia autem in exemplum trahi non debent. Dispar est, quòd Monachi ad otium vocantur ad ministerium verbi Dei: Nam priori dicit, *Sine vt mortui sepeliant mortuos suos, tu verò profectus annuntia Regnum Dei:* posteriori verò dicit, *Nemo qui manum suam admonet aratro, & respicit ad ea quæ retro sunt, appositus est ad Regnum Dei:* Quod pro Monachis nihil facit.

Ex Canonibus Conciliorum. Concilium Toletanum 10.

Tertio, sententiam suam Iesuita probare vult Canonibus Conciliorum aliquot. *In Concilio,* inquit, *Toletano 10. cap. vltimo sic sancitur: parentibus filios Religioni tradere non amplius, quàm vsq; ad XIII. eorum ætatis annum licentia poterit esse. Posteà vero an cum voluntate parentum, an sua deuotionis sit solitarium Votum, erit filius licitum Religionis assumere cultum.* Respondeo Synodũ hanc, iuxta Panuinium celebratam esse circa annos, Christi 660. quando variæ superstitiones in Ecclesiã irrepserant. Deinde Synodi huius decretum non infirmat parentum in liberos potesta-

tem. Docet enim, parentes filios suos impuberes monasterijs tradere potuisse. Post pubertatis autem annos, etsi concedat liberis monasteria ingrediendi potestatem, nihil tamen significat vnde intelligere liceat, eos inuitis parentibus potuisse monasteria ingredi.

Concilium Triburiense. In Triburiensi Synodo anno 811. celebrata capite vigesimo quarto sancitur ita, vt Bellarminus ex Gratiano refert, *Si in fortiori ætate adolescentula vel adolescens seruire Deo elegerit, non est potestas parentibus prohibendi.* Respondeo primò, aut paulò ante, Concilium hoc celebratum esse eo tempore, quo tenebræ maximæ totam ferè Germaniam occupârunt. Secundò de Gratiano respondeo, ipsum 20. quæst. 2. c. puella pessimâ fide verba Synodi huius retulisse atque interpretatum esse. Nam pro eo quod de *patrono* puellæ, & de *patrocinio* Synodus statuerat, Gratianus de parentibus interpretatur: malè parentes patronis accensendo aut adæquando. Nec dici potest, nomen *parentis & patroni* Gratianum in Italica & Hispanica lingua accepisse: nam Triburiensis Synodus non in Italia vel Hispania, sed in finibus Germaniæ & Galliæ ad Rhenum, & à Germanis habita fuit. Prætereà tota illa pars, *Si verò in fortiori ætate adolescentula, vel adolescens seruire Deo elegerit, non est potestas parentibus prohibendi*, quæ præcipua & propria est quæstionis huius, non est in Canone hoc Synodi huius, sed Gratia assuta est ei. Negamus igitur authoritatem eius.

Clemens 3. Clemens 3. Cùm virum de regularibus, loquens de puella nobili, *Tunc*, inquit, *quia liberum habet arbitrium in electione propositi, parentum sequi non cogitur voluntatem.* Respondeò primò, Clementem hunc Papam, qui sellam pontificiam anno 1187. tenuit, in propria causa testimonium dicere, ac propereà nullius auctoritatis esse. Secundò, Clemens hic non dicit, puellam inuitis parentibus monasterium ingredi posse, quod Bellarminus probare vult, sed vbi à parentibus monasterio traditur, & ipsi posteà dissentiunt, cogi eam tunc parentem sequi voluntatem. Tertiò, quum de velo Religionis imponendo filiæ dicto loco ageret Clemens, negat eam cogi ad sequendam parentum voluntatem. Non autem per contrarium sensum sequitur, vt cum ipso Clemente loquamur, si parentes cogere non possunt, ad suscipiendum Religionis velum, ergo etiam cogere non posse, vt non suscipiat. Parentum enim in impediendo, quàm in cogendo maior est auctoritas. Exempli gratiâ: Coniugium liberorum impedire possunt, cogere verò non possunt. Eadem est prorsus in eligendo vitæ genere ac statu ratio.

Quartò probat testimonijs Patrum. *Chrysostomus in fine libri tertij contra vituperatores monasticæ: Sin autem*, inquit, parentes alloquens, *vos contenderitis, filij quidem si fuerint egregiâ virtute præditi, etiamsi nolueritis, ad hanc peruenient philosophiam monasticam, sempiternisque gaudijs fruentur: vos autem infinitos vobis ipsis cruciatus congeritis.* Respondeo, hæc pro Bellarmini sententia confirmanda non facere. Hortatur parentes, vt filios suos ad vitam monasticam suscipiendam hortentur: quod si hoc nolint facere, filios ipsorum nihilominus eam suscepturos. Non igitur sensit, filios inuitis ac renitentibus maximè parentibus posse & debere monasteria ingredi. Nam aut postea cum licentia eorum, aut post mortem parentum hoc facere potuerunt. Præterea loquitur Chrysostomus de monasterijs sui temporis, quæ pietatis Scholæ & officinæ erant: ac fortasse reprehendit parentes, quòd liberos vel propter seculi amorem, vel Religionis ac pietatis contemptum monasteria ingredi noluerunt. Hodiè verò Religionis veræ exercitium vbique viget, & monasteria impietatis ac idololatriæ officinæ sunt. Idem respondetur ad id quod Iesuita ex Chrisostomi homil. 84. in Ioan. & in cap. 6. Epistolæ ad Ephes. profert, *parentes cùm spiritualia, aut pietatem impediunt, non agnoscendos vel audiendos.* Nam qui liberos suos hodiè monasteria sua ingredi prohibent, eos non à spiritualibus aut pietatis officijs, sed ex idololatriæ & omnium turpitudinum ac superstitionum cloaca reuocant. Assumptio itaque in hoc argumento Bellarmini falsa est, quæstionem monasticam pietatem esse contendit. Atque vt prorsus non essent corrupta hodiè monasteria, in vitæ tamen genere deligendo nihil liberis temerè inuitis parentibus facere licet. *Testimonijs patrum. Chrysostomus.*

Eadem est ad Theophylacti locum responsio, qui in caput decimum nonum Ioan. dicit, *Non oportere parentibus ad pietatem obsistentibus parere.* Nam pietas hodiè à monasterijs vbique exulat. *Theophylactus.*

Ambrosius, inquit Iesuita, *libro tertio de Virginitate loquens de illis, quæ inuitis parentibus profitebantur, non arguit ipsas, sed earum parentes, qui vim facere conabantur quos dicit peiores, Gentilibus esse, qui filias præmijs ad Virginitatem inuitabant.* Respondeo primò, non candẽ Virginitatis rationẽ fuisse *Ambrosius.*

de

de qua loquitur Ambrosius, & eius quæ in Papatu hodie in vsu est, de qua Bellarminus loquitur. Secundò, non agit Ambrosius de eo, quòd liceat liberis inuitis parētibus Religionem monasticam ingredi, de quo controuersia est, sed de ingressis Religionem ex consensu parentum, quòd eos non liceat inde reuocare & vi ad nuptias cogere. Postremò etsi maximè de hac quæstione Ambrosius ageret, quòd tamen à Iesuita falsò ei tribuitur, non sequeretur tamen ex dispari, cùm Ethnicorum superstitio non posset vllo iure dici Christianorum obligatio, vel obligationis argumentum. Ex diuerso igitur: controuerso & dispari nihil sequitur.

Hieronymus. Objicit Iesuita ad Hieronymum, qui in Epistola de suspecto contub. *Si quis*, inquit, *te corripit: quòd sis Christiana, quòd sis Virgo, non cures quòd Matrem deserueris, vt in monasterio inter Virgines viueres: talis detractio laus tua est.* Item: *crudelitas illa pietas est, illum enim præfers Matri, quem præferre iuberis & animæ tuæ.* Respondeo, his verbis Hieronymi probari non posse, licere liberis Religionem ingredi parentibus inuitis. Nam illa ad quam scribit Hieronymus de consensu Matris professa erat Virginitatem: sed tantum docet propter Christum & veram Religionem Parentes & omnia deserenda esse: inuictum quoque Christiani homini animum in vocatione sua aduersus omnes impetus exterorum, atque infidelium imprimis, esse oportere: dicit enim, *Si quis te corripit, quòd sis Christiana*, &c.

Et ad Heliodorum, *Licet*, inquit, *paruulus ex colle pendeat nepos, licèt sparsò crine, & scissis vestibus vbera, quibus te nutrierat Mater ostendat, licèt in limine Pater iaceat, percalcato perge Pater siccisque oculis ad vexillum crucis euola, solum pietatis genus est, in hac re esse crudelem.* Respondeo primò, ipsummet Hieronymum fateri in Epistola ad Nepotianum, se in ea hac, quam ad Heliodorum scripserat, calentibus adhuc Rhetorum studijs, pro iuuenili ætatis ratione, scholastico flore lusisse, quæ causa est, quod hyperbolis ac reliquis id genus ornamentis plurimis in ea vtitur. Secundò, nego consequentias, Christum sequere solum, ergo vitam monasticam elige. Item, Hieronymus vitam manasticam sui temporis laudauit ergo hodiernam quoque laudat & præcipit.

Hieronymus, inquit Iesuita, *in Vita Malchi testatur, eum, cùm à parentibus ad nuptias minis & blanditijs cogeretur, eis inuitis ad monasterium se contulisse.* Respondeo, particulare hoc esse exemplum, vt etiam Leobardi & Pappulæ, quos Gregorius Turonensis, Legendarum scriptor, ob eandem causam laudat, vt refert Bellarminus, ideoque inde nihil colligi potest. Deinde legibus non exemplis nobis viuendum est.

Augustinus etiam Epistola 38. ad Letum refert, eum à Matre impeditum esse, ne ad vitam perfectam sequeretur: sed hoc improbat Augustinus. Respondeo, Erasmo non videri hanc Epistolam Augustini esse, sed potiùs Paulini: ac licet eruditam eam esse fateatur, multùm tamen dissonare dicit à phrasi Augustini. Sed sit maximè Augustini, non tamen hortatur Letum ad monasticam vitam, quæ ei falsò tribuitur, sed ad Christianæ vitæ perfectionem. Imò hortatur eum, *vt pietatem aduersus Matrem seruet.* At hæc Letus hic ætatis & iudicij virilis, quum hæc ad eum scriberentur, & tamen nihil inuitâ Matre, nedum Patre inuito, facere decreuerat. *Augustinus*

Gregorius Magnus *Parentes in via Dei nobis aduersantes odiendo & fugiendo nescire iubet.* Respondeo, Gregorium hoc loco de Christiana fide & vita, non de vita monastica loqui. *Gregorius M.*

Quod ad Bernardum attinet, cuius Epistolam 111. Iesuita objicit, quam Heliæ cuiusdam Monachi nomine ad parentes eius scripserat, Respondeo, mirum non esse Bernardum illa scripsisse, qui & Monachus ipse fuit, & maximis illius seculi tenebris oppressus fuit. *Bernardus.*

Postremò, sententiam suam Bellarminus Ratione confirmare nititur, quam sub Ambrosij nomine proponit. *Cui licet*, inquit Ambrosius libro de Virginitate, *maritum eligere, cur non licet Deum præferre?* Respondeo, pro paribus hic sumi à Bellarmino, quæ sunt imparia: aliud enim est Deum præferre, & monasterium ingredi. Prætereà, vt licet Maritum eligere, non tamen hoc contra voluntatem parentum fieri licere dicit. *At*, inquit, *licet filijs parentibus inuitis Matrimonium contrahere, cur non ergo liceat eisdem inuitis continentiam profiteri?* Respondetur, hoc non Ambrosij, sed Bellarmini argumentum esse, & quidem admodum elumbe. Nam iuxta doctrinam Pauli licet nubere, si contineare non queas. Ingressum autem monasterij esse vel præcepti, vel iuris diuini ne ipse quidem Bellarminus dixerit. Deinde ipsi etiam Canonistæ fatentur, peccare liberos qui contra voluntatem parentum coniunguntur. Antecedens igitur falsum & contra bonos mores est: nisi fortè parentes contra bonos mores il- *Rationibus.*

stum honestumq; coniugium iustâ ætate & modò à liberis postulatum impedire velint:tum enim publica auctoritas legitimi Magistratûs, velut communis parentis interuenit. Falsa est etiam consequentia, non enim idem sunt continentia,& ingressus in monasterium, extra quod multi continentiam professi sunt, atque etiam castius seruârunt quàm in Cœnobijs.

Dicit prætereà Iesuita, *posse Coniuges matrimonio iam contracto, sed non consummato, in monasteria discedere.* De hoc sequenti errore dicetur. Addit, *quemlibet ingenuum post annos pubertatis sui iuris esse.* Asserit quidem hoc Iesuita, sed nulla lege probat: quum ex lege diuina & humana contrarium ostendi possit. Denique ait, Deo magis obediendum quàm hominibus. At monasterium ingredi non est Deo obedire: aut præceptum Dei aliquod ostendatur, in quo hoc mandetur. Inquit: *Consuluit Deus perfectam vitam omnibus in genere, & in particulari internâ inspiratione vocat aliquos.* Respondeo, de vocatione generali hoc certum: de vocatione vero interna ad monasticam vitam, falsum.

ERROR SEXTVS.

Mulieres à viris nolentibus, & econtra, in monasteria concesserunt:

ACcidit etiam, vt multæ Mulieres, proprijs Viris quantumuis nolentibus derelictis, & Viris Vxoribus derelictis, vinculum coniugale dissolueret, & vel monasticam vitam vel continentiam simpliciter profiterentur. Fecerunt hoc Montani hæretici instinctu, qui primus legem de soluendis dirimendisque Matrimonijs tulit, vt inquit apud Eusebium lib.5. cap.18. Apollonius: ex proprio facto suo, quo Priscillam & Maximillam à Maritis suis abstraxit, generale Dogma constituens, quod Mulieribus Religionis ergò à Viris etiam inuitis & repugnantibus discedere liceret. Eundem errorem disseminauit posteà latius Eustathius & ipse hæreticus atque Monasticæ vitæ in Armenia & Paphlagonia Author. Et eo vsq; excreuit tandem, vt non solùm Basilius in quęstionibus, quęst.12. doceat, *Virum qui non possit ab Vxore consensum impetrare transeundi ad monachismum, posse, eâ etiam inuitâ id facere:* sed etiam Iustinianus Imperator hoc lege latâ defendat C. de Episc. & Cler. l. finali. Cassianus quoque col. 21. cap.9. de Theona Abbate quodam scribit, *quòd cùm per quinque annos cum Vxore vixisset, ac post id tempus Monachus fieri vellet, ab Vxore autem licentiam non impetraret, illâ etiam inuitâ Matrimonium soluerit, & Religionem ingressus sit:* ac cap. 10. idem Cassianus non vult reprehendi hoc Theonæ factum, quod Miraculis claruerit, & à plurimis magnis patribus factum eius collaudatum sit.

Error [illegible] de matrim.

In eo autem peccârunt, quòd non solùm Matrimonium secundum doctrinam dæmoniorum (1. Timoth. 4.) contempserunt, sed etiam vinculum coniugale nefandissimo ausu ruperunt, contra Christi mandatum, *Quod Deus copulauit homo ne separet.* Et Paulus 1.Cor.7.ait: *Vxori Vir debitam beneuolentiam reddat: similiter autem & Vxor Viro. Vxor proprium corpus non habet in potestate, sed Vir: similiter autem & Vir proprium corpus non habet in potestate, sed Vxor. Ne fraudate alius alium, nisi si quid ex consensu ad tempus, vt vacetis ieiunio & precibus: & rursum simul conuenite, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam vestram.* Item, *Ijs qui matrimonio iuncti sunt, denuntio non ego sed Dominus: Vxor à Viro non discedito: & Vir Vxorem ne dimittito.* Quæ quidem nullâ aliâ occasione ad Corinthios scripta ab Apostolo, quàm quòd iam tum apud eos fuerunt, qui sanctimoniæ aut castitatis prætextu vel Maritos vel Vxores relinquerent, vt D. Hieronymo placet lib. 1. contra Iouinianum. Secundum Regulam itaque Verbi Dei damnauit errorem hunc & Gangrensis Synod. quæ c.14. ita sanciuit: *Si qua Mulier, Virum proprium relinquens, discedere voluerit, nuptias execrans, anathema esto.*

Ante aliquot annos prodijt quidem scriptum Abdię cuiusdam Babylonici, quem fingunt contemporaneum, imò comitem Apostolorum fuisse, in quo probare velle videtur huiusmodi diuortia vel separationes coniugum Religionis ergo non admodum displicuisse Apostolis: narratur enim ibi de Drusiana quadam, quòd, postquam à Ioanne Apostolo ad Christianam Religionem fuisset conuersa, noluerit amplius Marito suo commisceri. Et quidem Marito repugnante ipsam mori potius voluisse, quàm fidem Marito præstare. Sed quùm hoc ex diametro pugnet cũ manifestissima doctrina Pauli 1.Cor.7. mirum certè, qui potuerit ab Apost. approbari. Rectè ergo vetus Ecclesia talia scripta de Actib. Apostolorum, non tantùm inter Apocrypha, sed inter supposititia, adulterina cõmentitia, absurda & impia reiecit, sicut Eusebius loquitur lib.3 c.25. Eccles. hist. & repetitur dist.15. Ex quibus intelligitur, simul, quid de eo quoq; statuendum quod ibidem narratur in vita Thomæ, Mulieres conuersas, à Thoma Mulieres conuersas, à Thoma didicisse, vt nõ amplius dormirent cum Maritis suis. Cumque Rex peteret à Thoma quia separârit animos Vxorũ à consortio suo curare debere vt redeant, vt sint cõiuges suę sicut antehac fuerint Thomam respon. *Errat iussio Regis, si n. hoc facerẽ, Deus corp⁹ animã mitteret*

mitteret in æternum ignem. Quod certè manifestissimè pugnat cũ doctrina Pauli 1, Cor. 7. D. Hieronymus quoq; Epistola 14, ad Celantiam, grauiter arguit eam, quod sine licentia Viri continentiam vouisset.

Et D. Augustinus multis in locis probat, neutri coniugium sine alterius voluntate seu consensu licere continentiam vouere, vel vitam monasticam, altero derelicto, suscipere. *De adulterinis coniugijs. si tu abstines*, inquit, *sine Vxoris voluntate, tribuis ei fornicandi licentiam, & peccatum illius tuæ imputabitur abstinentiæ.* Ad eundem modum in Psalmum centesimum quadragesimum sextum ait: *Si dicat Vir, continere iam volo: nolo autem Vxor: non potest: quod enim tu vis, non vult illa. Nunquid per continentiam tuam debet illa fieri fornicaria? Si alij nupserit te viuo, adultera erit. Non vult Deus tale damnum tali lucro compensari. Redde debitum, etsi non exigis reddere: pro satisfactione perfecta Deus tibi computabit, si non quod tibi debetur exigis, sed reddis quod debetur Vxori.* Ad Armentarium Riparium, & Paulinam inquit, *Vna sola causa esse potest, quæ te ad id quod vouisti non solùm non hortaremur, verùm etiam prohiberemus implere: si fortè tua coniunx hoc tecum suscipere animi, seu carnis infirmitate recusaret. Nam & vouenda talia non sunt à coniugatis, nisi ex consensu & voluntate communi: Et si propriè fuerit factum, magis est corrigenda temeritas quàm persoluenda promissio. Neque enim Deus exigit, si quis ex alieno aliquid vouerit, sed potius vetat vsurpare alienum.* Idem in quæstionibus Numer. *Manifestum est*, ait, *ita legem voluisse fœminam sub Viro esse, vt nullus eius vota, quæ abstinentiæ causa voluerit, reddantur ab ea: nisi auctor Vir fuerit permittendo. Nam quum ad peccatum eiusdem Viri pertinere voluerit lex, prius si permiserit, & postea prohibuerit, & hoc tamen non dixit, vt Mulier quod vouerat faciat, quia permissa iam prius à Viro fuerat, dixit esse peccatum, quia abnuit quod prius concesserat non tamen Mulieri ex hoc iussu dedit, vt quod prius Vir ei concesserat, postea si prohibuerit contemnatur.* Et grauiter admodum ad Ediciam Epistola 199, ita scribit: *Continentiam Marito nondum volente non secundum sanam doctrinam ne suscepisse cognoui. Neque enim corporis tui debito fraudandus fuit priusquam ad illum bonum, quod superat pudicitiam coniugalem, tuæ voluntati voluntas quoque accederet: nisi fortè non legeras nec audieras vel non attenderas Apostolum dicentem: Bonum est homini Mulierem non tangere. Propter fornicationem autem vnusquisque suam Vxorem habeat, & vnaquæque suum Virum habeat. Vxori Vir debitum reddat similiter autem & Vxor Viro. Vxor non habet potestatem, corporis sui, sed Vir: similiter autem & Vir non habet potestatem corporis sui, sed Mulier. Nolite fraudare inuicem, nisi ex consensu ad tempus, vt vacetis orationi: & iterum ad id ipsum estote, ne vos tentet satanas propter intemperantiam vestram. Secundum hæc verba Apostolica, etiam si se ipse continere voluisset, & tu noluisses, debitum tibi reddere cogeretur, & illi Deus imputaret continentiam, si non suæ sed tuæ cedens infirmitati nè in adulterij damnabile flagitium caderes, maritalem tibi concubitum non negaret: quantò magis te, quàm magis subiectam esse decuerat, ne ipse quoque in adulterium diabolica tentatione traheretur, in reddendo huiusmodi debito voluntati eius obtemperare conuenerat, cum tibi voluntatem continendi acceptaret Deus, quia propterea non faceres, ne periret Maritus. Et mox: Si nunquam tenuisses Mariti assensum, numerus te nullus defendisset annorum: sed post quantumlibet tempus me consuluisses, nihil tibi aliud responderem nisi quod ait Apostolus: Vxor non habet potestatem corporis sui sed Vir.* Huc vsque Augustinus. Non ergo assequutus est sensum sanctissimi Viri Gratianus, qui causâ 33 quæst. 5 Canone, Quod Deo ex hac Epistola Augustini probare conatur: Non posse Virum continentiæ vota rescindere, quę sine eius assensu Mulier Deo promiserit. Disertè enim Augustinus in his quæ recitauimus, verbis, docet Continentiæ Vota nec Mulierum sine consensu Viri, nec Virum sine consensu Mulieris Deo reddere posse, alioquin irrita haberi debere. In sequentibus verò eius Epistolę verbis, quę à Gratiano isto Canone citantur, docet, Si pari cõsensu voueant Coniuges continentiam, perseueranter vsq; in finem reddere debere: à quo proposito, si alter Coniugum discedat, alterum saltem instantissimè perseuerare debere. *Ad hoc*, inquit Augustinus, *te* (Ediciam) *Nunquam exhortarer, nisi tibi ad hoc Vir consensisset. Nam si nunquam tenuisses eius assensum, numerus nullus te defendisset annorum.* Falsam igitur hic Canon inscriptionem habet; quæ sic habere debebat: *Potest Vir continentiæ vota rescindere, quæ sine eius assensu Mulier Deo promisit.* Vel sic: *Non potest Vir continentiæ vota rescindere, quæ cum* (non sine) *eius assensu Mulier Deo promisit*: hic enim verborum Augustini sensus est, quæ à Gratiano eo loco citantur. *Gratiani error.*

Sed quia semel radices in Ecclesia error hic egerat, euelli amplius non potuit. Gregorius enim Turonensis in Vitis Patrum de quodam Venantio Bituricensi refert, quòd parentum iussu ac consensu in iuuenali ætate cum honesta puella matrimonium contraxerit, post celebrata verò sponsalia, forte Turonum in monasterium Sancti Marti- *Error hic extirpari non potuit.*

ni venisse, ac quum omnia perlustrâsset, eo vitæ genere adeò delectatum fuisse, vt nouę nuptæ libellum repudij miserit, & ab Abbate Syluino in Monachorum ordinem cooptatum fuisse.

Inhumanissimum factum. Idem Turonensis in eandem sententiam aliud, sed longè atrocissimum inhumanissimumq; factum recitat lib.6, hist. cap.34. *Ante hos*, inquit, *annos, quum Ingeltrudis monasterium puellarum intra atrium S. Martini collocare cœpisset, filiæ suæ Berthegundi mandata mittit, dicens: Relinque Virum tuum, & veni, vt faciam te Abbatissam huic gregi quem congregaui. At illa audito leuitatis consilio cum Viro Turonos aduenit, ingressaq; monasterium Matris, dicebat Viro: Regredere hinc, & guberna liberos nostros, nam ego non reuertar tecum: Non enim videbit Regnum Dei coniugio copulatus.* Quæ sanè verba non ex suggestione cœlestis, sed tartarei atque infernalis illius spiritûs protulit, de quo Paulus scripsit; *quòd ex eius instinctu in nouissimis temporibus falsi doctores coniugia prohibituri sint.*

Factum Berthegundis damnatum. Non probat autem factum hoc Berthegundis Turonensis Gregorius: nam ita eodem loco scribit: *Ille verò* (Maritus Berthegundis) *ad me* (Gregorium) *veniens, nunciauit mihi omnia, quæ à coniuge audierat. Tunc eo accedens ad monasterium, Canonum Nicænorum decreta relegi, in quibus continetur, Quia si qua reliquerit Maritum, & thorum, in quo bene vixit, spreuerit, dicens, Quia non sit ei portio in illa cœlestis Regni gloria, qui fuerit coniugio copulatus, anathema sit, Quibus auditis, Berthegundis metuens, ne à Sacerdotibus Domini communione priuaretur, egressa monasterium rediit ad Virum suum.* Videmus igitur hinc, vnde istæ coniugum distractiones Religionis ergo exortæ sint. Scribit idem tamen Author, *tandem Matrem astu, & fraude Filiam à Coniuge auulsisse iterum.* Improbauit etiam errorem hũc Gregorius M. ad Theoctistum patritium lib.9, indict.4, Epist.39, vbi etiam reprehendit legem illam ciuilem, quam supra recitaui, quæq; permittit contrarium: *Sunt*, inquit, *qui dicunt Religionis gratiâ coniugia debere solui. Verùm sciendum est, si hoc lex humana concessit, lex tamen diuina prohibuit. Per se enim veritas dicit: Quod Deus coniunxit, homo ne separet. Quæ etiam ait: Non licet admittere Vxorem, exceptâ causâ fornicationis. Quis ergo latori huius legis contradicat? Scimus quod scriptum est: Erunt duo in carne vna. Si ergo Vir & Vxor vna caro sunt, & Religionis causâ dimittit Vir Vxorem, vel Mulier Virum in hoc Mundo remanentem, vel etiam fortasse ad illicita vota migrantem: quæ est ista conuersio, in qua vna & eadem caro ex parte transit ad continentiam, & ex parte manet in pollutione?* Et mox: *Si Continentiam, quam Vir appetit Mulier non sequitur, aut quam Mulier appetit, Vir recusat, diuidi coniugium non potest, quòd scriptum est: Mulier potestatem sui corporis non habet sed Vir: similiter & Vir potestatem sui corporis non habet, sed Mulier*, Idem Leoni Episc. Cathinensi scribit, *Mulierem absq; Viri consensu monasterio deputatam, ad eius consortium non prohiberi debere quò minus redeat.* Et Adriano Panormitano notario præcipit, *vt Agathosa Maritum suum qui in monasterium ab ipsa secesserat, etiam tonsuratum curet reddi: præsertim si non probetur vel Virum eius voluntate conuersum fuisse, vel relictam vxorem crimen adulterij commisisse.* Et iisdem rationibus quibus supra ad Theoctistum, vtitur. Idem etiam scribit Vrbico Abbati. Et à Gratiano 27, q.2, citatur ex Synodo 8, Canon, qui sic habet: *Si quis coniugatus vult conuerti ad monasterium, non est recipiendus, nisi prius à Coniuge castimoniam profitente fuerit absolutus. Nam si illo viuente illa per incontinentiam alteri nupserit, proculdubio adultera erit: nec recipietur apud Deum eius Viri conuersio cuius sequitur coniugalis fœderis prostitutio.* Idem sanciuit etiam Nicoalaus Papa, vt est videre apud Gratianum 27, q. c. Scribit nobis.

ERROR SEPTIMVS.

IN hoc ipso tamen non solùm Augustinus in Epistola ad Ediciam ac alibi, sed & alij Patres errârunt quoque quod docuerunt, si cum consensu alterius coniugum ab altero promissa fuerit continentia: etiam si posteà in irritum deducere voluerit, qui permisit, non tamen posse. Item, Si pari consensu voverint coniuges continentiam, neutri coniugum id violare, nec ambobus ad congressum coniugalem redire licere. Cumque ex consensu Vxoris quidem instituisset ab vsu matrimonij abstinere per occasionem domesticæ cõsuetudinis relapsa est illa ad coitum. Pœnitentiâ verò ducta, se contulerat ad loca sancta, & Hieron. rem totam narrat. Laudat ille propositum Vxoris, & simul adhortatur illius Maritum in Epistola quę Rustico, quamuis falsò, vt Erasmus autumat, inscribitur, vt Vxoris exemplo etiam ipse pœniteat, & loca sacra visat. Et Gregorius M. reprehendit quasdam Mulieres, quæ ex monastica vita ad Maritos suos reuersę fuerant: lib.4, Epist.18. *Promissa continentia cum consensu irrita reddi non potest.*

Pugnat autem hæc doctrina manifestè cùm verbo Dei. Christus dicit, *primò* Matth. 19. *Quod Deus coniunxit homo separare non debet.* Cùm autem coniugati, suscepto ex mutuo consensu continentiæ Voto, à se inuicem discedunt, separantur contra mandatum Christi & soluitur coniugale vinculum. Respondet Bellarminus cap.17, *hoc facilè solui* *Confutatur hic error.*

ui posse: nam non solui coniugium per Votum continentiæ: & hoc probare vult ex Augustini libro primo de Sermone Dominici cap. 14. Sed non consentiunt alij ex Pontificijs, qui apertè fatentur, hoc modo solui coniugium; vt Angelus in Authent. de Episcopis & Clericis, §. Si verò constante. Et Baldus post glossam in authent. Sed hodie c. de adult. Ita etiam Lombardus lib. quarto Sent. distinct. 31 §, 2, inquit: *Corporaliter possunt separari coniuges causâ fornicationis, vel ex communi consensu causâ Religionis.* Et Tridentinum Concilium anathema dicit ijs, *qui dixerunt, Matrimonium ratum per solennem Religionis professionem alterius coniugum dirimi.* Leges etiam Pontificiæ vetant, *ne vel Vir Vxorem, vel uxor Virum repetat.* Talem separationem nec ipse probauit Augustinus, quem tamen Iesuita pro se citat. *Qui dimittendi moram quæsiuit*, inquit libro primo, *de Sermone Domini in monte, significauit, quantum potuit duris hominibus, se nolle dissidium.* Et alibi dicit, *Præceptum esse Domini, Mulierem à Viro non discedere.* Nec obstat quod libro 1 de sermone Domini capite decimo quarto, *Coniugia illa beata pronunciat, quæ terrenâ prole contemptâ continentiam inter se pari consensu seruari potuerint.* Nam nec discessum à se inuicem, nec vota continentiæ probat, nec illis coniugij vsum negat, qui continere non possunt.

C. Veniens & constitutus & c. Dudum de conuer. coniugatorum.

Secundò, Christus dicit, *Non omnibus datum est uerbum istud: qui potest capere capiat.* Et Paulus docet, *Vxori Virum debitum præstare seu reddere debere, similiterque Vxorem Viro: neuter enim coniugum proprij corporis ius habet. Vnde infert: Ne fraudetis vos inuicem, nisi si quid ex consensu,* PRO TEMPORE (ita quidem habet vulgata versio, sed in Græco est, πρὸς καιρὸν AD TEMPVS) *vt vacetis ieiunio & precationi.* Simul tamen monet vt in hac re, quid expediat, considerent, ne diuturniore ista veluti coniugij interruptione ad incontinentiam solicitentur. Nam ita inquit: *Et rursum simul conuenite, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam vestram.* Errauit igitur dupliciter Hieronymus: primò, quòd laudauit Vxorem hanc, quam pœnituit, quòd post promissam continentiam, Viro suo debitum persoluerat. Deinde quòd adhortatur Virum eius ad eandem pœnitentiam, quam visendis locis sacris declarare debeat. Talem enim pœnitentiam sacræ terræ nuspiam iniungunt aut præcipiunt.

Bellarminus vt eludat locum Pauli.

Hunc apertissimum locum Pauli Bellarminus c. 17 sic eludit: *Paulus*, inquit, *postquam, ait: Iterum reuertimini in idipsum, subdit, Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium. Vbi illud: Secundum indulgentiam, non potest referri ad id: Nolite fraudare inuicem. Ibi enim locum habet imperium, non indulgentia, neque ad illud: Nisi ex consensu ad tempus, vt vacetis orationi. Nam abstinere ad tempus ex consensu propter orationem, non eget indulgentiâ. Id enim dicimur indulgere, quod non libenter concedimus, sed quasi coacti. Paulus autem maximè cupiebat, vt contineret cum dicat: Cupio omnes esse sicut meipsum: ergo illud Secundum indulgentiam, refertur ad illud; Iterum reuertimini in idipsum. Id enim Paulus non libenter concedit, sed indulget propter incontinentiam illorum. Et sic exponunt Hieronymus libro primo contra Iouinianum. Augustinus libro primo contra Iulianum capite vigesimo primo. Ambrosius, Theodoretus & alij in hunc locum. Ergo qui perpetuò continet ab Vxore ex consensu, rem gratam Paulò faciunt, tantum abest, vt ille hoc prohibuerit.* Hæc omnia Iesuita.

Explicatio loci 1. Cor. 7.

Respondetur, verba illa Pauli, *Hoc dico secundum indulgentiam*: in quibus robur Bellarminiani argumēti situm est, non posse referri ad illa, *Reuertimini in id ipsum*: alioquin non liceret coniugibus, qui propter orationem abstinent à coniugali opere, iterum ad se inuicem redire, quod vult Apostolus. Et si hoc quod dicit Paulus. *Cupio omnes esse sicut meipsum*; ad eos pertineret, tum hoc ad omnes coniugatos pertineret, & tenerentur omnes à se inuicem discedere. Pugnaret deniq; præceptum cum consilio. Nam præceptum est, Ne coniuges à se inuicem discedant. At cōtinentiam dicunt esse consilij tantum. Sed verba illa commodissimè referuntur ad ea, quæ superius dixerat de nuptijs. Nam vt hortaretur vnumquemque qui non potest continere, vt Vxorem ducat: hoc tamen secundum indulgentiam dicit. Sic etiam exponit Lombardus libro 4, Sent. §. Sed si distinct. 31. *Egerat Apostolus*, inquit, *de nuptijs, & de carnali coitu, & ad vtrunq; retulit illud, Hoc autem dico secundum indulgentiam.* Nec repugnat Hieronymus, vel cęteri Patres, quorum mentionem facit Iesuita. Hieronymus enim Indulgentiam ad nuptias refert *Mussitamus*, inquit, *adhuc nuptias non vocare indulgentiam, sed præceptū.* Hoc autem ille rectè fieri negat. Augustinus libro primo, capite vigesimo primo, contra Iulianum, huius loci planè nullam mentionem facit. Libro secundo contra Iulianum meminit quidem huius loci, *sed neminem alterum fraudare* vult. Hoc verò nihil ad rem facit. Ambrosius & Theodoretus in suis ad hoc caput Commentarijs nihil prorsus habent quod pro Bellarmino faciat. Hæc de loco Pauli sufficiant.

Responsio.

Sed pergit Iesuita & nostram sententiam de præsenti quæstione oppugnare, suam verò confirmare nititur ex Patribus.

Bellarminus errorem hunc defendere vult ex Basilio.

Basilius in Quæst. q.12. *Eos*, inquit, *qui in coniugio Matrimonij ad talem vitam accedunt, percunctari oportet, an ex consensu hoc faciant, &c.* Respondetur, loqui Basilium de tali professione, quam emittere potuit alter ex coniugibus, altero repugnante. Nihil enim dicit esse antiquius, quàm vt Dei iussis pareatur. Hoc verò ne aduersarij quidem probant.

Epiphanio. Epiphanius hæres. 59, & Hieron. contra Vigilant. dicunt, *Coniugatos non consueuisse sacris initiari, nisi continentiam perpetuam ab Vxore promitterent.* Respondeo, quæri, an tales continentiam vouerint, & vbi de hoc constiterit, an à se inuicem discesserint, ita vt rursus conuenire non licuerit? Hoc Epiphanius & Hieronymus nec factum innuūt, neq; etiam probant. Deinde neuter hoc absolutè & simpliciter, atq; vniuersaliter dicit, sed tantum de Ecclesiarum parte. Ex particulari verò nihil necessariò sequitur. Epiphanius non dicit hoc semper & vbiq; obseruari, sed ibi *maximè vbi accurati sunt Canones Ecclesiastici illi*, de quibus paulò ante egerat. Neque aliud Hieronymus dicit.

Arelatensi Syn. Arelatense 2 Concilium prohibet, *quemquam ad Sacerdotium assumere, nisi promissa esset conuersio.* Respondeo *primò*, si per *conuersionem* intelligat Synodus separationem à legitima Vxore, quasi nuptię peccatum essent, non immeritò hunc Canonem rejici: si à Concubina, nihil ad rem facit. *Secundò*, Concilium hoc suppositum esse, aut falsam habere inscriptionem tribus argumentis probatur. 1. Quòd c. 7. Arianorum meminit, qui post illud demum exorti sunt. 2. Quòd mentionem facit Bonosi, qui diu post Innocentij I tempora vixit. 3 Quòd Vasensis Synodi recordatur, quæ circa annum 443, tempore Leonis I, celebrata est, Arelatensis autem circa annum 314, sub Syluestro habita fingitur. His *tertia* ratio addi potest: Si enim celebrata est hæc Synodus ante Nicænum Concilium M. per hoc abrogata est Arelatensis: si post, particularis Synodus contra vniuersalem nihil decernere potuit.

Hieronymo. Hieronymus Epist. 14, reprehendit Celantiam, *quòd sine consensu Viri continentiam vouisset.* Et rectè quidem: docet enim Paulus, Vxorem Viro debitum pręstare debere: Item, neutrum coniugum alterum fraudare debere, nisi ex consensu, & quidem ad tempus solùm, ne eos tentet Satanas.

Augustinus. Ad loca quæ ex Augustini profert Bellarminus Epistola ad Ediciam, Armentarium & Paulinam. Resqondeo *primò* in specie, Epistolas duas posteriores non Augustini, sed alterius auctoris esse, non sine graui causa Erasmum iudicâsse. Quod etiam Augustinum laudare dicit Paulinum Epistola 32. quòd cum Therasia coniuge sua continentiæ Votum susceperit, dico hoc in ea Epistola non reperiri. Respondeo *secundò* in genere cum Francisco Iunio, tria hic animaduerti debere, ne fortè ex particulari & secundum qui dicta simplicem vniuersalem concludamus. *Primum* est, tempore Augustini errorem hunc vires sumpsisse maximas, & in Africa omnium maximè: de qua dixit Ambrosius lib. 3 de Virginibus, *plures illic Virgines consecrari quàm in partibus Italiæ homines prodeant.* Fuit ergo particularis error, & eo tempore inualescens, & in certis tantum Ecclesijs. *Secundum*, in Voto continentię duo distinctè sunt obseruanda, res & promissio illius. Respectu rei, hoc est, continentiæ homines ad eam tantisper obligantur, dum habent donum & vocationem à Deo; si donum & vocationem mutabit Deus, non amplius obligantur secundum Deum. Respectu promissi seu voti: Si enim perpetuam continentiam vouerit homo, non obligatur per Votum ad eam præstandam, donec Votum Deus soluerit auctoritate suâ, nempe mutato dono & vocatione ipsius, quasi iniectâ manu, vt homo tractus à voto seu proposito voluntatis suæ sequatur Dei alio vocantis voluntatem. *Tertium*, August. ad illa duo respexit; nempe id errorem istum receptum & communem, cui cessit, ne fortè & frustra & cum damno Ecclesiæ repugnaret: & ad rationem voti, quam obseruare debét quicunq; vouerunt, nisi contrariâ Dei vocatione absoluantur. Sic enim qui vouerunt, iubentur in Voto constanter perseuerare, quod non est malum: sed non iubentur Dei voluntati resistere, quod est pessimum. Nam qui vouent sine conscientia doni & vocationis Dei, secundùm se obligantur; qui ex conscientia, secundùm Deum obligantur: qui autem contra donum & vocationem, ij etsi secundùm se videntur obligari, tamen secundùm Deum à Voto absoluti sunt, cùm Deus non accipiat Votum.

Exempla quæ adducit Bellarminus, sunt particularia, ex quibus nihil vniuersale colligere licet. Deinde legibus, non exemplis, viuendum est nobis. Habemus autem expressam legem in Paulo quid hîc faciendum sit: non igitur curandum est, quid Ammon Monachus, Paulinus & Therasia, Maturianus & Maxima, Eduardus Angliæ Rex, Henricus I Imp. & Kunegundis, Petrus Vrseolus Dux Venetorum, Catharina Sueciæ, Boleslaus Poloniæ Rex, Alphonsus II Castellæ Rex & nonnulli alij fecerunt, sed potius attendendum quid verbum Dei nos doceat. *Nam*, vt præclarè monet Chrysostomus Orat. 1. contra Iudæos, *quod fit* Bellarminus hunc errorem defendit exemplis.

præter

fieri, quanquam existimatur acceptum Deo, tamen est omnium pessimum & iniquissimum.

Error hic quo fuco defendatur.

Hunc autem suum errorem nonnulli etiam hoc fuco defendere solent, quòd aiunt, eos qui continentiam vouerint, illico Maritum habere Christum: Atqui viuente coniuge aliud Matrimonium contrahi non posse: Christum autem amplius non mori, & mortem illi vltrà non dominari: ergo post Votum continentiæ, quo Christus factus sit Vir vouentium, si redeant ad matrimonium, non esse legitimum, sed pro adulterio habendum. Hic obserua quantâ iniuriâ Christum Dominum afficiant qui sic colligunt. Si enim Mulier Viro coniuncta Marito assentiente vouerat continentiam, iam tum ex istorum sententia cum Christo Matrimonium inijt, idque facit priore adhuc viuo Marito: ergo Christus fit adulter, si vera sit istorum ratio. Deinde nemo ignorat, omnium consensu posteriores nuptias dignitate prioribus cedere: semper enim priores magis laudantur & commendantur. At si Votum in ipso Matrimonio nuncupatum, nouum est cum Christo coniugium, efficietur, indigniorem esse coniunctionem cum Christo, quâm cum Viro.

ERROR OCTAVVS.

Sponsas suas quidam ob continentiam reliquerunt.

MEminere prætereà nonnullorum historiæ, qui prima nuptiarum nocte, virginitatis amore, & (videri volebant) pro Christo sponsas suas deseruerunt, & vel in deserta loca, vel monasteria secesserunt.

Bellarminus hunc errorem defendit exēplis Tecla.

Bellarminus cap. 18. hoc rectè factum probare conatur aliquot exemplis. Ac primum, *quod sanctam Theclam*, inquit, *ante matrimonij consummationem S. Paulus à nuptijs reuocauerit, testatur Epiphanius hæresi 78. & Ambrosius lib. 2. de Virginibus.*

Alexij.

Secundum *exemplum est S. Alexij, qui primâ nocte nuptiarum Vxorem intactam relinquens, peregrè profectus est, castamque vitam perpetuò duxit, vt refert Simon Metaphrastes in eius vita.* Meminit etiam huius exempli Gratianus 27. q. 2. c. Scribit nobis.

Euphrasia.

Tertium est S. Euphrasiæ, de qua Similia refert idem Metaphrastes.

Cæciliæ.

Quartum *est S. Cæciliæ, quæ teste eodem Metaphraste, primâ nocte nuptiarum negauit Viro suo Valeriano coniugale debitum, quia nimirum continenter viuere volebat.*

Militum duorum.

Quintum *est apud Augustinum lib. octauo, Confess. capite sexto, vbi scribit, duos milites, lectâ Antonij vitâ, mox vota monastica suscepisse, relictis sponsis quas habebant.*

Leobardi.

Sextum *est S. Leobardi, qui teste Gregorio Turonensi rupit fœdera nuptialia cum honesta, puella inita, & inuitis parentibus Monachus factus est:* & Turonensis quidem nimiùm cultibus humanis deditus factum hoc vehementer laudat.

Gregoriæ.

Septimum *est apud Gregorium libro tertio, Dialogorum cap. decimo quarto vbi dicit Gregoriam sacram Virginem, nuptijs iam constitutis ad Ecclesiam confugisse, & sanctimonialis vitæ habitum petijsse ac impetrâsse.*

Macarij.

Octauum exemplum apud Gratianum 27. q. 2. est Macarij, qui celebrato nuptiarum conuiuio, cùm vesperi thalamum ingressurus esset, ex Vrbe trans mare fugiens Eremum concessit.

Nonum est, quòd fictus Abdias Babylonicus in ficto suo scripto narrat in vita S. Thomæ Apostoli, Dominum apparuisse cuidam sponso & sponsæ, deductis iam in cubile, & dissuasisse consuetudinem coniugalem his verbis: *Thomas vos mihi commendauit, vt custodiam vos ab omni malo.*

Quibus decimò annumerandus est Canon, qui exstat apud Gratianum 27. q. 1. c. Desponsatam, quo sancitur, *Desponsatam puellam non licere parentibus alteri Viro tradere, licere tamen illi monasterium eligere.*

Sed si hæc ad normam verbi Dei & veterum Patrum scripta, examinauerimus, perperam egisse eos deprehendemus. Nam coniugij vinculum nefariè dissoluerunt. Etsi enim carnalis commixtio nulla adhuc intercesserit, nihilominus tamen consensus inter eos fuit, qui efficiens matrimonij causa est iuxta illud Iustiniani in Nouel. const. 22. γάμον διάθεσις ἀμοιβαία ποιεῖ. Et Vlpiani L. nuptias. De Regulis iuris, Itemq; Isidori: *Consensus facit matrimonium.* Vnde & Ambrosius in libro de Virginibus ait: *Cùm initiatur Coniugium, Coniugij nomen nanciscitur. Nam defloratio virginitatis non facit Matrimonium, sed pactio coniugalis. Denique cum Mulier coniungitur Viro, Coniugium est: non cùm Viri admixtione cognoscitur. Et Diuus Augustinus de bono coniugali*, inquit, *Coniux vocatur à prima desponsationis fide.* Vbi etiam indicat Iosephum & Mariam coniuges fuisse, licet à Viro non cognita fuerit sancta Maria. *Mariam*, inquit, *concubinatu non agnouerat Ioseph, nec fuerat cogniturus, nec petierat; nec mendax manserat coniugis appellatio; vbi nec fuerat, nec futura erat carnalis commixtio vlla. Propter quod fidele coniugium ambo parentes Christi vocari meruerunt non solùm illa Mater verùm etiam ille Pater eius: sicut & coniunx Matris eius fuit, vtrumq; mente,* non

non carne. In quam sententiam etiam Chrysostomus super Matthæum ait: *Matrimonium non facit coitus sed voluntas.* Et Isidorus: *Coniuges,* ait, *verius appellantur à prima desponsationis fide: quamuis adhuc ignoretur inter eos coniugalis concubitus.* Deniq; Nicolaus I. Papa, *Sufficiat,* inquit, *solus secundum leges consensus eorum, de quorum quarumque consensu & coniunctionibus agitur. Qui solus si defuerit, cætera etiam cum ipso coitu celebrata, frustrantur. Vnde etiam scriptura sacra sponsos Viros & sponsas Coniuges vocare solet. Nam in Deuteronomio ita à Domino Mosi dicitur: Si quis sponsam alterius in agro oppreßit, morte moriatur: quòd Vxorem alterius violauit.* Refert etiam Hieronymus super Genesin lib. 4. & super Matthæum in Euangelio: Cum esset desponsata. Gregorius quoq; I. in Epistola ad Mauritium Imperatorem Quam ob causam prohibetur quoq; 27. q. 2. *ne desponsatam, mortuo Viro quisquam ex eius propinquis ducat.* Quod decretum Gratianus Iulio Papæ adscribit, sed eius non est, cum nusquam in Epistolis eius decretabilibus legatur. Sanxit idem tamen Gregorius I. vt habetur eadem causa, q. 2. cap. Qui desponsatam. Item, Si quis Vxorem. Imò Syricius statuit, *desponsatam puellam non modo non propinquis & consanguineis defuncti Viri, sed prorsus nulli alteri nubere posse.* c. De coniugali. Et in legibus Imperialibus Sponsa iubetur lugere mortem Sponsi, tanquam Mariti sui. Hinc iam intelligitur, eos qui etiam primâ nocte Sponsas suas relinquunt, coniugale vinculum rumpere, & coram Deo adulteros fieri. Respondeo denique ad exempla quæ Bellarminus pro defensione huius erroris addit, nobis legibus non paucorum exemplis viuendum esse.

ERROR NONVS.

Coniugia in vniuersum Monachis prohibita.

Antiquitas huius erroris Explicatur Canon 19. Ancyranæ Synodi

ACcessit huic errori ac superstitioni alia quoque, quòd nimirum coniugia vtrique sexui Cœnobitarum huius Classis in vniuersum fuerūt prohibita, sic vt nec Monacho Vxorem ducere, nec Monachæ Viro nubere licuerit: impurum Cœlibatum præferentes honesto Coniugio. Vt autem antiquitatem huius instituti ostendant nonnulli, Canonem 19. Ancyranæ Synodi, anno 308 habitæ, citant, vbi sic præcipitur: *Quicunque Virginitatem pollicitam prævaricati sunt, professione suâ contemptâ inter digamos,* hoc est, qui ad secundas nuptias transierunt, *habeantur.* Respondeo, hanc Synodum statuere de Sacerdotibus, quibus non amplius licebat Episcopi, Presbyteri aut Diaconi munere fungi, ruptâ Cœlibatus promissione, non aliter quàm digamis, vt Origenes indicat homiliâ decimâ nonâ in Lucam. Rationes quæ me in hanc sententiam adducunt, hæ sunt. *Primò*, quod ijdem illi Patres Synodi Ancyranæ plerique omnes sequenti Concilio Nicæno interfuerunt, & sine dubio illi ipsi fuerunt, qui Cœlibatum Sacerdotum in eo stabilire voluerunt, reclamante illis Paphnutio. *Deinde*, huius Synodi tempore Monachi nondum in Clericorum sed Laicorum adhuc numero habebantur, & proinde superuacaneum fuisset, eos instar digamorum, ab Ecclesiasticis muneribus hoc Canone arcere. Existimârim etiam, cum origine impij Voti Cœlibatûs circa annos Christi 350 prohiberi cœpisse maximè, nullo tamen adhuc edicto publico, coniugia Monachis. Mox verò post hæc tempora Ecclesiam Romanam rexit Syricius. Is, circa annos trecentos nonaginta ab incarnatione Domini, Occidentalium Ecclesiarum Ministris, primus coniugio interdixit, & Monachos ad Ecclesiastica munera, vsque ad Episcopatus flagitium euexit. Balæus itaque Centuriâ primâ Script. Brit. cap. quadragesimo quarto in Appendice, putat, tum quoque simul lege publicâ cum Clericis nuptijs interdictum fuisse Monachis ab eodem Pontifice Romano.

Hinc etiam circa hæc tempora demum Monachorum nuptias Patres nonnulli in suis scriptis damnârunt. Chrysostomus enim homil. 7. in Matthæum, cum ad perfectionem vitę adhortatus fuisset auditores, tandem inquit, *Non propterea extrudo te in solitudines, in quibus Monachi versantur: imo nobis & Monachis omnia Dei mandata sunt communia præter connubium.* Verùm ex verbo Dei hoc non probat. Deinde in Epistola posteriori ad Theodorum lapsum idem repetit, quòd nuptiæ Monachis non sint concessæ. Verba eius hæc sunt: *Neque vllus fortè tibi persuaserit dicens: Nihil de non accipienda Vxore Dominus præcepit. Nec me ignorare confiteor, quod adulterium interdixit, non nuptias vetuit. Verùm in te adulterij nomen accipiet, si volueris vnquam, quod absit, nuptias cogitare. Et quid mirum, si nuptiæ tales quibus offenditur Deus in adulterio comparantur?* Et mox: *Atq, vt illud repetam, quod in principio posui Epistolæ, si militiæ vincula non tenerent te, quis tibi desertionis crimen objiceret? Nunc autem nihil penitus in te tui iuris est, quippe qui tanto Imperatori militare cœpisti. Nam si Mulier proprij corporis non habet potestatem sed Vir: multò magis, hi qui Christo potius quàm sibi viuunt, conditionem corporis sui habere non possunt.* Hoc loco D. Chrysostomus ὁμωνυμίας fallaciâ vtitur. Nam spirituales cum Christo & carnales nuptias pro ijsdem ponit, & putat quemadmo-

quemadmodum illa quæ Viro nupserit, alteri nubere non possit, priore Marito superstite, nisi adulterij crimen incurrere velit: Sic qui spirituales cum Christo nuptias contraxerit, non posse amplius ad carnales nuptias circa adulterij notam transire. Respondebo igitur illi Gregorij Nazianzeni verbis, qui in Oratione habitâ in funere Gorgoniæ sororis ait: *Carni conglutinari neququam separat à spiritu, neq; si qua caput habet Virum, ideò caput primum ignorat, sed parumper Mundo ministrat, & natura quantum lex exigit carnis seu illi potius, qui carni legem hunc tulit Deo.* Et diligenter hic Paralogismus notandus est, nam & alij Patres eo frequenter vsi sunt, sicut supra cap. 11. huius primæ Classis vidimus; & hodie Pontificij eo subinde vtuntur ad fallendum simplices.

Synodi Chalced. & Matiscon. Sequutum est Chalcedonense M. Concilium in cuius Cap. 16. disertè præcipitur, *vt nec Deo dicata Virgo, nec Monachus nubant.* Et in Matisconensi 1. Synodo, anno 587. celebrata, cap. 12. *Coniugium Monachorum pro stupro & fornicatione iudicatur* Ac in vniuersali sexto Constantinopolitano Concilio, *Monachus qui Vxorem duxerit, fornicatorum pœnis subjicitur*, c. 44. est tamen vnus ex suppositítijs. Mitius hac de re statuit Gregorius M. qui Monachum in Massa, quæ Matroclis nominatur, ex Monasterio fugientem, & Vxorem ducentem iubet simpliciter in monasterium retrudi, lib. 12. Epist. 10. *Synod. Turonẽ.* In Turonensi 2. Synodo, anno 552. habita iuxta Panuinium in Chron. sancitur, *Ne Monachus sub excommunicationis pœna coniugio copuletur: qui secus fecerit, ab suæ Vxoris consortio etiam iudicis auxilio separari iubetur. Quod si Monachus talis per cuiuscunque patrocinium se conatus fuerit defendere, & is qui in suo proposito perseuerat, & ille qui cum exceperit ad defendendum, ab Ecclesia segregari iubentur, donec reuertatur Monachus ad septa monasterij & indictam ab Abbate quandiu præceptum ei fuerit agat pœnitentiam.*

Hæc si ita acciperentur, Connubia Monachis non licere, saluo nimirum illo statu, & conditione saluâ, facilè recipi ac admitti possent. Neq; enim aliquis simul & Maritus & Monachus esse potest. Sed quia sensus est, Monachis; etiamsi vrantur, & propterea Matrimonio opus habuerint, tamen nullo modo licere statum suum mutare, & Matrimonium contrahere, nisi velint, iuxta Chrysostomum, adulterij, vel, iuxta Matisconensis & Turonensis Synodi decreta, stupri seu fornicationis crimen incurrere, ac propterea excommunicari, imò crudeliter necari, nequaquam à nobis vel probari vel recipi potest.

Confutatur hic error. Pugnat enim hæc doctrina ex diametro cum verbo Dei, quod docet, *Coniugium omnibus hominibus*, cuiuscunq; ordinis aut conditionis sint, *à Deo concessum esse.* Pugnat etiam cum Monachorum in Britannia Apostolicorum exemplo, qui vsque ad Augustini, postea Moguntinensis Episcopi, aduentum in Angliam, ad nuptias liberi erant. Pugnat cum Pauli Thebæi, Antonij Ægyptij, Hilarionis, Macarij, Hieronymi & aliorum priorum Eremitarum exemplo, qui in Ægypto & Palæstina liberè Eremos incoluerunt liberè Cœlibes vixerunt, nihilq; prorsus tentandum esse docuerunt, quod sacrarum scripturarum authoritatem non haberet. Testatur sanè Ioannes Hierosolymorum Archiepiscopus 44. cui tanquam Metropolitano D. Hieronymus parebat, in libro suo ad Caprasium, de Institutione primorum Monachorum, nuptiàs Monachis fuisse liberas adhuc circa annum Domini 400. quando eundem librum Græcè scripsit, vt habet Philippus Ribotus lib. 1. c. 7. de Peculiaribus Carmelitarum gestis. Et Athanasius in Epistola ad Dracontium Monachorum meminit, quos liberos generâsse dixit. Pugnat denique hæc doctrina cum Eugenij Papæ, & Caroli M. Constitutionibus, qui voluerunt, neminem inuitum retinendum in Monasterio. Vnde & Caroli Magni adhuc ætate multorum Cœnobiorum consuetudo fuit, vt inde vtriusque sexus homines exire ac nubere ipsis liberum fuerit.

ERROR DECIMVS.

COEperunt etiam in hac Classe Continentiam & Cœlibatum Voto promittere non tam Monachi quàm cæteri Clerici, non quidem coactè, sed spontè, liberè ac voluntate propriâ, quum ab initio sine omni prorsus Voto hoc facerent. *Votorũ quum primo mentionem fecit.* Primus autem omnium Votorum mentionem facit, quod equidem sciam, Iustinus Martyr, quęst. 89. Sed respondeo, Quæstionum istarum librum non esse Iustini, vt capite tertio huius libri satis probauimus. Deinde loquitur ibi de votis veteris Testamenti, agit enim de filia Iephte, & verba eius hæc sunt: *Permisit Deus illam immolari, non quasi humanô sanguine delectaretur, sed quo documentum statueret posteris, ne vnquam imprudenter Deô Vota nuncuparent. Multa enim metuenda sunt absurda in eiusmodi Votis imprudentibus: quæ ne eueniant prospiciens Deus, permisit immolari filiam Iephte. Quod quidem non fuit antegressi concilij vel Dei, vel ipsius Iephte, sed accidens imprudentis voti. Clemens verò Alexandrinus disertè voti Cœlibatûs mentionem facit libro secundo Stromateωn*, dicit enim: *Rursus Dominus dixit, qui matrimonium contraxit, propterea non abjiciatur* (μὴ ἐκβαλλέσθω) qui

qui verò non duxit Vxorem, ne ducat. Qui professus est seu vouit (*in Græco est* ὁμολογήσας) *se non ducturum vxorem, cælebs maneto.* Possem vnico verbo hæc rejicere: citat enim verba Christi Clemens iste, sed vbi scripta sint demonstrari non potest. Attamen dabo dixisse hæc Christum, & fuisse Clementis huius ætate, hoc est circa, annos Christi 175. Virginitatis seu continentiæ & Cœlibatus professiones ac Vota: iam tum enim cœperant homines deflectere à Verbo Dei, & varijs ἐθελοθρησκείαις, nimitũ tribuere, ac vt, Eusebi us lib. 5. cap. 26. ex Iræneo refert, quidam præter accuratam diligentiam rerum habenis potiti, simplicem ac vulgarem consuetudinem post habuerunt & mutârunt: Modo nobis vicissim dent, primis illis Apostolicis tẽporibus Vota castitatis nulla adhuc fuisse, sed qui donum Cœlibatûs haberent, vixisse quidem Cœlibes, sed sine Voto seu professione aliqua circa annos demum 170. cœpisse paucos quosdam profiteri castitatem coram Ecclesia, nondum tamen tum etiam à quoquam Vota extorta fuisse. Et Clemens hanc quoque addit cautionem Votis huiusmodi, *vt qui suscipiunt Votum castitatis, videant, ne per impietatem suscipiunt*: id est, ne illicita aut turpia putent esse coniugia, vel eos condemnent, qui matrimonium contrahunt, & in eo honestè ac sanctè viuunt.

Votorum progressus. Clementem hunc post aliquot annos sequutus est Cyprianus, qui in libro De habitu Virginum expressè Voti mentionem facit. Et ex Hilario Pictauorum Episcopo in Psalmum 64. vbi dicit: *Deo ergo vouenda sunt, contemptus corporis, castitatis custodia, ieiunij tolerantia, &c.* apparet, eius tempore, hoc est, circa annos Christi 365. iam in Ecclesia Vota Cœlibatûs, continentiæ & castitatis suscepta vulgò fuisse, quæ tamen posterioribus seculis magis magisque in vsu esse cœperunt.

Vota cœlibatus pugnant cum Christi & Apostolorum doctrina. Primò autem hæc Vota Cœlibatûs pugnant cum doctrina Christi & Apostolorum. Meminit quidem Christus nonnullorum, qui seipsos castrârunt propter Regnum Cœlorum, hoc est, qui volentes à Coniugio abstinuerunt, vt aptiores essent ad promouendum Regnum Christi: hos autem vouisse continentiam vel Cœlibatum minimè dicit, nec ex verbis eius probari potest. Imò pugnat Seruator contra istiusmodi Vota, cùm dicit Matth. 19. *Qui potest capere capiat:* ibidemque perspicuè docet, *Non omnes capere verbum hoc, sed eos tantum, quibus hoc datum sit.* Vult igitur, neminem Cœlibatum vouere debere, nisi cui hoc datum sit à Deo, vt possit continere.

Paulus 1. Cor. 7. inquit, *Qui se non continent nubant.* Item, *vnusquisque propter fornicationem Vxorem suam habeat.* Et 1. Tim. 5. *Volo iuniores nubere & filios procreare.* Rursus idem Apostolus 1. Cor. 7. inquit. *Melius est nubere quàm vri.* Quibus docet, non debere eos Cœlibatum vouere, aut seruare, qui carnis vstiones sentiunt, neque vel precibus, vel ieiunijs vincere possunt. Prætereà 1. Cor. 7. dicit Apostolus, se, quæ de Virginitate & Viduitate scripserat, *ad vtilitatẽ nostram scripsisse, non vt aliquãdo nobis injiciat.* At qui Votis Cœlibatũ ab hominibus extorquent, laqueũ eis injiciunt, & eos tantum non strangulant. Insuper Apostolus eod. cap. docet, Virginitatem ab eis tantum promittendam esse, qui cor suum obfirmârunt, & potestatem suæ voluntatis habent, & nulla necessitate coacti hoc vitæ genus elegerunt. *Qui instat*, inquit, *firmus in corde, nec adigitur necessitate, sed in potestate habet propriam voluntatem, & hoc decreuit in corde suo, vt seruet suam Virginem, bene facit.* Non est igitur quisquam ad Virginitatem compellendus, nisi vbi firmitas cordis est, & potestas supra propriam voluntatem, & tamen illa interuenit necessitas. Hinc ergo colligimus, Monachos & Moniales, qui cordis firmitatem non habent, aut suæ voluntatis potestatem, & tamen post emissam professionem Vota seruare coguntur, non rectè Cœlibatum vouere.

Secundò, pugnant vota Cœlibatus cum temporibus ante & post latam legem, quibus nemo Votum tale emisisse legitur. Neq; etiam lex aliqua exstat apud Mosem, quę Votum Cœlibatus præcipiat. Imò lege Dei Cœlibatus prohibitus, & Virginitas dedecori fuisse videtur. In N. Testamento etiam, neq; Christus neque Apostoli Votum hoc vel fecisse, vel præcepisse leguntur. Nullas etiam optimis Ecclesię temporibus de Cœlibatus votolatas fuisse constat. *Vota cœlibatus non sunt facta ante & post legem.*

Tertiò, quũ Patres primitiuæ Ecclesię Virginitatem laudant, aut mentionem eius faciunt, non Pontificiam intelligũt, cuius nullum apud eos reperitur vestigium, sed eam, quæ vel ab omni Voto, vel à Voto solenni libera erat. Epiphanius hæresi 61. dicit: *Melius est lapsum à cursu palam sibi Vxorem sumere secundum legem, & à Virginitate illo tempore pœnitentiam agere, & non quotidie iaculis sauciari.* Hic Bellarm. quoq; fatetur: *Epiphanium de ijs loqui, qui Voto non erant, astricti, & tamen vitam agebãt cælibem.* Nam Epiphanij tempore nemo ad Cœlibatũ & continẽtiam adstringebatur, aut Motis solẽnibus, aut alio vinculo, quàm promissione spontaneâ. Hieron. Epist. 8. ad Demetriad. de Virginibus loquens, *Aut nubant*, inquit, *si non possunt se continere, aut contineant, si nolunt nubere.* Et Epistola 47. de vitando suspecto contubernio: *Si Virgo* *Patres quam virginitatem laudent.*

go es, ait, *quid* quid times diligentem custodiam?si corrupta,cur non palam nubis?Non igitur votis sollennibus illo tempore conscientiç Virginum constringebantur. Augustinus Epistola 70,ad Bonifacium Virginum nuptias probat.Et lib.de Sancta Virginit. c. 34. *Multas*, inquit,*reuocat à nubendo non amor præclari propositi, sed aperti dedecoris timor,&c. Hæ igitur quæ nubere volunt, & ideò non nubunt,quia impunè non possunt, quæ melius nuberent quàm vrerentur id est,quàm occulta flamma concupiscentiæ in ipsa concupiscentia vastarentur, &c. in mortuis deputandæ sunt.* Hæc & alia multa apud Augustinum ostendunt, eius tempore nullas Virgines sacras voto aliquo solenni obligatas fuisse.

Concilia prima nullum Votum exegerunt. Quartò, Concilia antiquissima nullum vnquam Votum continentiæ & Cœlibatûs à Monachis exegerunt. Canon. 18 Ancyrani Concilij sic habet: *Quotquot Virginitatem pollicitam prauaricati sunt, inter digamos habeantur.* Hinc colligitur, Virgines illo tempore nullo voto solenni, sed simplici promissione obstrictas ad continentiam fuisse.

Votum Cœlibatus non est in nostra potestate. Quintò,Nemo ea vouere debet,quæ non habet in sua potestate. *Nullus*,inquit,Aquinas 2,2,q 88, art.8. *Potest per permissionem firmiter se obligare ad id, quod est in potestate alterius: sed solùm ad id, quod est omninò in sua potestate.* Nemo autem in sua potestate habet Cœlibatum & Continentiam, sed sunt singularia Dei dona, quæ ille dat cui vult, vt Augustin, lib.de Sancta Virginit.c.41,ex lib. Sapient.c.8,docet,Et si vires nostras diligenter examinauerimus, fateri nos oportebit,in nostra potestate non esse ne vramur, ne concupiscamus, ne fœdas perturbationes & motus animi impuros patiamur,& illis assétiamur, Paulus certè hanc corruptionem & imbecillitatem hominis in seipso agnoscens Rom.7, dixit: *Non quod volo, hoc ago,sed quod odi hoc facio. Noui enim non habitare in me bonum.Nam velle adest mihi,sed vt, quod bonum est,perficiam,non assequor,Non enim facio bonum quod volo,sed malum,quod nolo, hoc ago.* Cùm ergo singulare munus & donum Dei sit Cœlibatus & continentia,quam non omnibus, sed cui ipsi visum fuerit, dat: illam vouere, quid aliud est, quàm de alieno liberalem esse?

Contra hæc verò argumenta varia objicit Bellarminus, quibus ea eludere conatur: ad ea verò solidè respondet Sutliuius cap. 23, de Monachorum institutis: quo breuitatis causâ Lectorem remitto. Vide etiam apud eundem caput 24, in quo diluit Bellarmini pro Voto continentiæ sophismata libro de Monachis cap. 22,23, & sequentibus proposita.

ERROR VNDECIMVS.

HVnc igitur errorem, qui in hac prima Classe de vouendo Cœlibatu extra & contra verbum Dei introductus fuit,mox(vt fit)sequutus est alius.Docuerunt enim vt diximus, Vota hæc semel facta firma ac rata esse debere, nec vllo modo rescindenda. Hinc Epiphanius *Matrimonium post Votum contractum peccatum esse* dixit contra Apostolicos hæresi 61,lib.2,tom.1. Augustinus quoque vota tam firma & valida esse voluit, vt in eandem sententiam *grauissimè peccare pronunciârit, qui postea nuncupata Matrimonia contraxerint*, lib. 1. De adulterinis coniugijs ad Pollentiam c.24,dicit, *eum,qui vouerit aut Virginitatem,aut continentiam non debere Vxorem ducere, quamuis, cum sit infidelis, ad Christum se promittat accessuram: non enim faciendum malum, vt inde eueniat bonum.* Et in Psalm.83. *Virginem sacratam, si nupserit post Votum editum,adulteram Christi reputari* affirmat.Imò in lib. De bono *Viduitatis*, inquit, *lapsus tales grauiores esse adulterijs.* Vnde etiam Armentarium Riparium adhortans vt continentiam, quam vnà cum Vxore vouerat, seruet: *Iam vouisti*, inquit, *iam te obstrinxisti, aliter facere non licet,&c.* Et Epist.199 ad Ediciam scribit: *Quod Deo pari consensu ambo voueratis, perseueranter vsque in finem reddere ambo debuistis: à quo proposito si lapsus est ille, tu saltem constantissimè persevera.* *Vota irrita reddi non debere.*

Impugnatur hic error. Anteà autem demonstraui,Vota, præsertim Cœlibatus, in N. Testamento pugnare cum verbo Dei,in quo disertè mandatur, *vt qui non continent nubant: Melius est nubere quam vri.* Quod si verò ea præstare non tenemur quæ cum iuramento promisimus, si illicita,iniusta ac inhonesta fuerint: quanto minus ad ea seruanda obligamur, quæ expresso Dei verbo aduersantur. Clemens Alexandrinus dicit Stromat.lib.3. *Vnumquemque suam vxorem habere debere,ne in tentationem Satanæ incidat.* Qui ergo tentationes non possunt euitare, votis non arceantur à nuptijs. Basilius de Virginit. etsi nuptias Virginum consecratarum improbet, dicit tamen, *præstabilius fore. vt Virgines non continentes nubant, quam vt flagitiosè viuant:* Sensit ergo Virgines aut Votum Cœlibatus non emisisse, aut si emiserint, id tamen irritum fieri potuisse. Hilarius in Psal.64,scribit,*Vota Ecclesiastica Religionis cum dignis Deo cautionibus facienda esse.* Si vota autem irrita reddi non deberent, frustra addidisset,*Si tamen possumus*,cautionesque frustra adhibendas dixisset. Deinde noua promissio, cuius-

Q modi

modi sunt Cœlibatûs Vota, non abrogant antiquiorem obligationem illius mandati, quod per Paulum est promulgatum. Si vir aliquis castitatem vouisset, & ingressus monasterium esset absq; consensu Vxoris,& è contra: vel ipsorum Pontificiorum sententia Vir ab Vxore reuocari,& Votum eius irritum reddi potest. Si Vxor hoc potest, cur idem non posset verbum Dei,quod non cõtinenti dicit vt nubat, melius esse nubere quàm vri? Vnde rectissimè Glossa dicit 27, q.2,in Can. Sufficiat.§.Si ergo. *Quantumcunq; absolutum sit Votum, semper tamen excipi authoritatem maioris.* Maior autem est auctoritas verbi Dei quàm hominum. Adhæc,si Deus patitur de lege sua sacrosancta aliquid relaxari &condonari,non imputando nimirum fidelibus suis ea quæ contra legem subinde committunt:multò minùs certè supplicium sumet de pijs,si delinquant non in Dei leges, sed quas homines sibi temerè imposuerunt? Porrò Vota facta ante annum 15,vel 18,apud ipsos etiam Papistas, irrita habentur, quòd ea adhuc ætate homines rerum sint imperiti:cur igitur non illa quoque imperita Vota irritaret, quæ apud homines ex ruditate & ignorantia rerum diuinarum & verbi Dei exoritur? Prætereà,si humanis contractibus ea tantum promissa nos obligant, in quibus is cum quo contrahimus, vult nos habere obligatos: absurdum est ad ea præstanda Voto non adigi, quæ Deus à nobis minimè requirit: præsertim cùm non aliter recta sint opera nostra, nisi vbi Deo placent: & hoc conscientię testimonium habeant,quòd placeant. Manet enim hoc fixum: *Quidquid non est ex fide peccatum est.* Quod indicare vult Paulus, si quod cum dubitatione susceptum sit opus,propterea vitiosum esse,quòd omnium bonorum operum radix est fides, quâ certi sumus illa Deo accepta esse. Ergo si nihil nisi hoc certitudine, aggredi licet homini Christiano,cur non,si quod temerè susceperint ignorationis vitio,ab errore postea liberati desistant. Eiusmodi verò cum sint Vota Cœlibatûs, non modò nihil obligant, sed necessariò sunt rescindenda.

Aduersatur etiam hæc sententia liberati quæ in primitiua Ecclesia fuit, quâ non inuiti seu coacti præcepto vel mandato aliquo cœlibes vixerunt,sed spontè ac liberè,vt capite vndecimo pluribus indicauimus. Et quâ ratione obsecro peccat ille,qui obtemperat verbo Dei & Apostolorum, & vtitur remedio sibi diuinitus oblato? Citatur denique à Gratiano 20, q.4, ex Basilio locus, vbi docet, *Monacho non licere Votum vouere sine consensu Abbatis: sin autem vouerit, frangendum esse.* Cur igitur non irritum habendum esset quoque Votum Cœlibatûs & continentiæ, quod quis fecit,non solum non essentiente, sed etiam reclamante ac prohibente Deo? Item,cùm Cœlestinus III Pontifex Romanus Constantiam in monasterio Sanctæ Claræ professam exemerit, eamque Henrico Imperatore in Vxorem dederit, sæpè etiam alij Pontifices vota Cœlibatus relaxarint, quis non intelligit Vota irrita reddi posse?

Iacobus de Strado in Thesaur. antiq. & Simoneta lib.5.c.81.

ERROR DVODECIMVS.

EX hoc verò errore alius adhuc natus est. Existimârunt enim matrimonia vel coniugia post Votum contracta,esse illegitima & illicita,adeoq; rescindenda. Pugnat autem hæc doctrina non solùm cum ijs,quę modo ex verbo Dei in medium attulimus, sed etiam cum Canonibus qui Apostolorum nomine circumferuntur. Nam Canone 5 præcipitur, *Nequis Vxorem suam abjiciat Religionis prætextu:* sicut etiam legitur distinct. 28. Si quis docuerit. Pugnat etiam cum doctrina Patrum qui primis annis post natum Christum trecentis vixerunt. Nam,vt paulò ante indicatum est, iubent illi Virgines, quæ continere non possunt,nubere. Cyprianus Virgines illas sacras, quæ suâ ætate cum maribus nimiam familiaritatem habebant, grauiter admodum hortatur Epistolâ 11, *si sese ex fide Christo dicauerint, vt pudicè & castè sine vlla fabula perseuerent: sin autem perseuerare nolint aut non possint, vt nubant: hoc enim melius esse quàm vt in ignem suis delitijs cadant.* Quod si Patres coniugia post Votum inita pro illegitimis habuissent, & rescindenda censuissent,non vtique Virgines istas monuissent vt nuberent. Neque obstat, quòd adulteras ac incestas eas vocat Cyprianus:non enim id propterea fit,quò matrimonium contraxissent:ad id enim hortatur eas,sed quòd sub nomine Christi ac professione sanctæ Virginitatis scortabantur, turpibusq; istis coniunctionibus sese polluebant, quibus cum Diaconis iacebant, & tamen pro Virginibus sese venditabant. Et ante Cyprianum Tertullianus etsi in eo erret, quòd putauit viduas illas, de quibus Paulus in 1 Tim 5, cap. vouisse,apparet tamen inde ipsum matrimonium post votum editum verum ac legitimum duxisse, alioquin Votum eis nullum tribuisset, cùm Paulus iuniores illas viduas nubere velit. Augustinus de Bono viduit.capite 10. *Inconsideratam opinionem* vocat, *quæ putat lapsarum à sancto proposito fœminarum, si nupserint, non esse coniugia, & propterea rescindenda: ac per eam non paruum malum fieri,* testatur.

Matrimonia post Votum, illicita adeoque rescindenda.

Confutatur hic error.

Basilius primus nuptias post votum illicitas censuit.

Primus

Primus Basilius M. nuptias post Votum initas, incestas ac illicitas ausus est appellare. De Virginibus enim agens dicit, *cùm ad carnis voluptatẽ declinent, velle eas nubere, sed pretexere frustra nuptias, cùm incestum coniugium inire amplius nequeunt.* Idq; duabus rationibus probare conatur. Prima est, quòd in vero legitimoq; matrimonio statuit iudicium rationis auertere debere cupiditatem voluptatis, quod istis non accidit, cùm desiderio voluptatis victæ nubere velint. Cùm itaq; vbi sic agitur iustum ac legitimum matrimonium contrahi non possit, cõcludit talium nuptias non esse nuptias. Ad confirmandam autem hanc sententiam adducit locum ex 1, Cor. 7, cap. vbi Paulus dicit de Vidua: *Si velit nubere, vt nubat, sed tamen in Domino.* Hoc Basilius interpretatur, pręeunte iudicio rationis, non cupiditate voluptatis superante atq; anteuertente. Vbi vult iudicium rationis hoc esse, vt quis prudenter apud se cõstituat expedire atq. honestum esse procreare liberos, illos sanctè educare, atq; piè familiam instituere. At non ita sensit Paulus cùm ait, *Melius est nubere, quàm vri: qui non continet, debere nubere, vtq; vnusquisq, propter scortationem suam habeat, & quaq; suum.* Nullam enim hic facit mentionem procreandorum liberorum. Ac si hac Regula vtenda esset, infinita matrimonia rescinderentur. Nubere adhæc in Domino non sic à Paulo, vt à Basilio, accipitur: sed vt fideli Viro nubat, non tali, propter quem posteà à vera fide deficiat.

Altera Basilij ratio est hæc: viuente priori Viro, matrimonium, quod Mulier cum alio contrahit, fit irritum: Mulier enim coniugij lege tenetur quandiu vir eius vixerit. Christus autem non moritur: qui ergo post Votũ, quo sese obstrinxit Christo, duxerit aliam, irritum erit id coniugium. Vbi manifesta ὁμωνυμίας fallacia sanctus ille vir vtitur, sicuti c. 11, huius Classis pluribus demonstrauimus. Aliter sensit Epiphanius: is enim contra Apostolicos hæresi 61, lib. 2, tomo 1, etsi dicat, matrimonium, post Votum nuncupatũ, peccatum esse, tamen simul fatetur, illud esse legitimum ac verum matrimonium. Imò incontinentibus, qui se obligârunt, non autem stant promisso, sed scortantur, disertè suadet nuptias: dicit enim, *Melius est indicium, quàm condemnatio. Qui enim, vt ne confundantur apud homines, occultè scortantur, & sub solitudinis aut continentiæ specie libidinem curant, non apud homines habent confusionem, sed apud Deum, qui videt occulta, & redarguet omnem carnem in suo aduentu, prout quisque peccauit. Melius est enim vnum peccatum habere, & non plura amplius est lapsum à cursu palàm sibi Vxorem sumere secundum legem, & ex Virginitate multo tempore pœnitentiam agere, & sic rursus ad Ecclesiam induci, velut qui mala operatus est, velut lapsum & fractum, & obligatione opus habentẽ, & non quotidie occultis iaculis sauciari ab improbitate, quæ ex Diaboli opere infertur.* Hieronimus quoque cuius tamen ætate vouendi consuetudo passim recepta fuit, in Epistola ad Demetriadem conqueritur, *cœlestem familiam, à quibusdam dehonestari: quibus* præcipit, *vt apertè dicatur, vt vel nubant, si non possint continere: vel si nubere nolint, contineant.*

Et Augustinus, tametsi omnes pios à matrimonijs, post factum votum, contractis absterreat, horteturq; omnes qui vouerunt castitatem, ne matrimonio iungantur, idq; pro peccato reputet: nihilominus coniugia, quæ Votum sequũtur, legitima, firma & rata vult esse, nulloque modo rescindenda existimat: quod etiam Polydorus Vergilius testatur lib. 8, c. 2, de Rerũ inuentoribus. Qua de re Augustin. rursus scribit in lib. de Bono viduitatis c. 8, 9, 10, alios quidem sensisse suo tempore, hæc non esse matrimonia, sed adulteria, propterea quòd, qui à matrimonio abliberi ẽtes, votum castitatis fecissent, maritũ Christum habeant, qui non moriatur amplius in æternum. Si igitur quis hoc marito relicto cum alio se coniungat, adulterum esse, cùm prior maritus adhuc superstes sit. Sed hos acutè quidem, verùm non consideratè hæc dicere Augustinus affirmat. *Hoc enim pacto Christus ipse adulter efficeretur.* Sępe enim fit, vt Mulieres cũ assensu Virorum, continentiã foueant, atq; ita Christi sponsæ efficiantur, priore Marito adhuc viuo. Non intelligunt autem isti, Vxores, etiamsi matrimonio cõstitutæ sint, nihilominus Christum quoque Maritum, non quidem carnalem, sed spiritualem habere posse. Vnde & Gregorius Nazianzenus in Oratione funebri Gorgonię sororis clare docet, *fieri posse, vt Mulier quæ in matrimonio viuit duo habeat capita, sed nõ eiusdẽ Ordinis, Christum spirituale, & Maritũ carnale.* Altera ratio quam cõtra hanc sententiã adducit Augustinus hæc est, *quòd coniunctio cũ Christo redderetur indignior, quàm cum defuncto Marito.* Posteriores enim nuptiæ prioribus dignitate semper cedere debent. Tertia est, *ne si hæc matrimonia scinderentur, alter coniunx, qui non vouit ducat aliam, priore adhuc in viuis agente:* vt est videre capite decimo eius libri. Idem pater Bonifacium quendam Comitem, vt ex eius Epistola septuagesima patet, cum Alipio dehortatus fuit à Monachi proposito, ait enim ibi: *Nos nouimus, nos testes sumus, quòd nobiscum apud Tubunas de animo & voluntate tua fuerit collocutus. Soli tecum eramus ergo & Frater Alipius. Sępe omnes actus publicos, quibus occupatus eras,*

relinquere cupiebat, & te in otium sanctum conferre, atque in ea vita viuere, in qua serui Dei Monachi viuunt. Vt autem non faceres, quid te reuocauit, nisi quia consideràsti, ostendentibus nobis, quantum prodesset Christi Ecclesijs, quod agebas, si eâ solâ intentione ageres, vt defensa ab infestationibus barbarorum, quietam & tranquillam vitam agerent. Horum igitur consilio Comes ille acquiescens, cùm intelligeret militia sua plus Christi Ecclesijs profuturum, quàm in monasterio, continentiæ tantum amplexus est Votum, quod tamen posteà, Vxorem ducens, violauit. Vnde superioribus mox subiungit Augustinus: *Tu autem ex hoc Mundo nihil quæreres, nisi quæ necessaria essent huic vitæ sustentandæ tuæ ac tuorum, succinctus baltheo castissimæ continentiæ, & inter arma corporalia spiritualibus armis tutius fortiusque munitus. Cùm ergo te esse in hoc proposito gauderemus, nauigâsti, Vxoremque duxisti. Sed nauigâsse obedientia fuit, quam secundum Apostolum debebas sublimioribus potestatibus. Vxorem autem non duxisses, nisi susceptam deserens continentiam concupiscentia victus esses. Quod cùm ego comperissem fateor, obstupui: dolorem autem meum ex aliqua parte consolabatur, quòd audiui te illum ducere noluisse, nisi prius catholica fuisset facta, &c.*

Nihilominus tamen sanctus hic Pater matrimonium hoc post Votum contractum non rescindi, aut irritum esse, se firmum ratumque haberi voluit, inquit enim eodem loco: *Si coniugem non haberes, diceremus tibi, quod & tribuno diximus, vt in sanctitate continentiæ viueres: adderem, quod tunc fieri prohibuimus, vt iam te, quantum rerum humanarum saluâ pace potuisses, à rebus bellicis abstraheres, & ei vitæ vacares in societate sanctorum, cui tunc vacare cupiebas. Sed vt te ad istam vitam non exhorter, coniunx impedimento est, sine cuius consensione continenter tibi non licet viuere. Quia etsi tu eam post illa tua verba Tubunensia ducere non debebas, illa tibi tamen nihil eorum sciens innocenter & simpliciter nupsit. Atque vtinam posses persuadere ei continentiam, vt sine impedimento redderes Deo, quod te debere cognoscis. Sed cum illa agere non potes, serua saltem pudicitiam coniugalem.* Hæc vtique manifestè indicant Augustinum voluisse, vt matrimonium, quod sequutum fuit Votum, legitimum, firmum ac ratum maneat: alioquin hortatus esset eum, vt relictâ Vxore, ac rescisso coniugio, Voto satisfaceret, & continentiam seruaret.

Si quis verò dubitet, an Votum nuptias has antecesserit, is diligenter perpendat verba Augustini. Dicit, *se obstupuisse, quùm comperisset eum Vxorem post susceptam continentiam duxisse.* At quæ causa huius stuporis fuisset, nisi vouisset continentiam? Addidit, *Et si tu post tua illa Tubunensia verba ducere non debebas* Quid hic per verba ista, ob quæ ducere Vxorem non debuit, aliud quàm Votum, quo hoc promisit, intelligit? vnde mox subjicit: *vt sine impedimento redderes Deo, quod te debere cognoscis.* Quæ omnia tam manifestè Votum intercessisse arguunt, vt etiam Glossa ad Canonem, Nos nouimus. 17, q. 2, id disertis verbis affirmet: licet Votum simplex fuisse velit. Testatur hoc quoque Erasmus in argumento, quod præfixit huic Epistolæ Augustini. Sed quid multis? Manifestissime enim Augustinus, in hac re quid senserit exprimit in libro de Bono coniugali ad Iulianum, vbi dicit: *Quidam nubentes post Votum asserunt adulteros esse: ego autem dico vobis quòd grauiter peccant, qui tales diuidunt.* Consentit cum his etiam Ancyrana Synodus anno 308, celebrata, in qua Patres cap. 19 ita sanciuerunt: *Quotquot Virginitatem pollicitam præuaricati sunt, professione contempta inter digamos haberi debebunt.* Vbi aliâ pœnâ, qui Votum castitatis violarunt, non afficiuntur, nisi quòd loco eorum qui ad secundas nuptias transierunt, ad Ecclesiasticas functiones non admittebantur matrimonia verò illorũ non irrita habebantur. Conciliũ Chalcedonense can. 16, prohibet quidem Monachos, vt & Virgines sacratas, matrimonium contrahere, sin minus, excommunicationi subjiciuntur: hanc tamen seueritatem concedit Episcopum mitigare posse, misericordiam & humanitatem confitentibus largiendo. Et in Concilio Aurelianensi 1, cap. 23, pœna alia non decernitur Monacho, si Vxorem duxerit, *quàm vt Ecclesiastici gradus officium nunquam sortiatur.*

ERROR DECIMVS TERTIVS.

CVm etiam initio sine omni prorsus Voto continentiam præstarent: deinde verò eam quidem vouerent, hoc est, Voto publice promitterent, sed sponte, libere ac voluntate propriâ, tandem eam Voto extorquere, & homines ad Votum Cœlibatus seu castitatis edendum cogere cœperunt. Fecit hoc primò, quod ego quod quidem sciam, Carthaginensis Synodus tertia, celebrata, vt Synodi inscriptio habet, Cæsario & Attico consulibus, quorum Consulatui Prosper annum 399, nuncupauit. Ea etenim can. 19, ita sanciuit. *Placuit, vt Lectores, quum ad annos pubertatis venerint, cogantur aut Vxores ducere, aut continentiam profiteri.* Habetur etiam dist. 23. *Cœlibatus voto extortus.*

Paulus

Confutatur his error.

Paulus autem à nemine Cœlibatum, nedum Votum eius extorsit, licet eum vehementer commendârit, ne cui laqueum injiceret. Tantumq; abfuit, vt ad Continentiã coegerit quenquam, vt expresse dixerit: *Bonum esset vt manerent sicut ego: sed qui se non continent Matrimonium contrahant: nam melius est Matrimonium contrahere quàm vri.* Item *de Virginibus praeceptum Domini non habeo.* Quod igitur Carthaginensis Synodus praecipit, *cogendos Continentiam profiteri aliquos*, in eo non solum discedit ab hac doctrina Pauli, sed etiam in hoc, quo iuniores, seu, vt Synodus loquitur, qui ad pubertatis annos venerunt, ad Cœlibatûs professionem seu Votum cogendos arbitratur. Paulus autem Viduas non minoris natu, quàm sexagenarias ordinari voluit: iuuenes verò ob ætatem lubricam ad Matrimonium ablegauit, cum ait: *Iuniores Viduas volo nubere*: Synodo è contra placuit, *vt Lectores, cum ad pubertatis annos venerunt, cogantur Continentiam vouere.* Nullus autem in ea ætate constitutus scire adhuc potest, quas habeat vires, aut quàm efficax Dei donum in ipso futurum sit. Deinde verbum Dei Cœlibatum & matrimonium cuique liberum relinquit: *Qui potest capere capiat*, ait Seruator. Et Paulus inquit, *qui se non continent, Matrimonium contrahant, &c.* Patres verò huius Synodi sub necessitate collocant.

Ex coacto Cœlibatu quid consecutum.

Quę mala autem, quot infanticidia, illiciti concubitus, stupra & his atrociora obseruationem Votorum monasticorum, & coactum hunc Cœlibatum sint consequuta res ipsa indicat. Bonifac. Apostolus Germ. refert in Epist. ad Etilbaldum, *Nonnas Anglicanas cum Regibus & alijs nimiam familiaritatem habuisse, liberos peperisse, eosq; enecasse.* Hoc etiã nostrâ memoriâ dirutis in Anglia monasterijs, & ex ossibus paruulorum effossis in fœminarum Cœnobijs, & ex testium dictis, & confessione multorum in visitatione monasteriorum temporibus Henrici VIII Angliæ Regis deprehensum est. S. Huldrychus Augustanus Episcopus ad Nicolaum I Papam scribens, testatur, quòd in Viuario propè monasterium plus quàm sexies mille infantum, capita inuenta, & ad Gregorium I allata sint: cuius infanticidij se Papa reum esse confessus sit. Ideoq; decreto suo de impuro & coacto isto Cœlibatu abrogato & penitus damnato, Apostolicum illud laudâsse consilium: *Melius est nubere quàm vri*, & mortis causam præbere. Queritur quoque Humbertus Episcopus in Epistola ad Rabanum, *fornicationis ludibrio non solum Laicas sed etiam Ecclesiasticas diffamari personas: & maximè in illis locis, vbi Sanctimonialium Fœminarum casta debuit esse conuersatio. Tam spurca enim ibidem* (ait) *fieri narrantur libidinis inquinamenta, vt incesti crimen pro nihilo ducatur. Et cum tanta infamia in ore vulgi inde circumquaque disseminetur, nulla pro hoc talibus personis nascitur erubescentia, ac ordinis reuerentia: sed sub prætextu & velamine consanguinitatis, quasi sub specie pietatis, celant sordes impietatis.* Hos puniri vult quidem Rabanus, si scilicet tam nefandæ rei veritas cognoscatur. Vbi verò scelus latet: propter suspicionem nullam vult fieri vindictam. Probat id Scripturæ testimonijs de non vindicando: item exemplo Dei, qui non statim post clamorem puniuit Sodomitas. O nequitiæ patronos.

Iuo etiam in Epistola ad Gualtherum Meldensium Episcopum: *Tam*, inquit, *ex verbis Turonensium Monachorum, quàm ex literis dominæ Adelheidis venerabilis Comitissæ audiui turpissimam famam de Monasterio S. Faræ: quòd iam non locus Monialium, sed prostibulum dicendum est Mulierum dæmonialium, corpora sua ad turpes vsus omni generi hominum prostituentium.* Vincentius lib. 26, ca. 53. scribit, *Monachum quendam post frixuras furtim comestas, tantum libidinum fauorem inuasisse vt nullâ ratione se amplius continere potuerit, sed proprijs manibus semen prouocâsse.* De Imperatoris Henrici III Sorore Moniali referunt, quòd noctè quadam Clericum amatorem per niuem dorso portârit extra curiam Imperialem: hoc cum vidisset Imperator, mortuo quodam Episcopo, Clerico dixit: *Accipe Episcopatum, & vide ne vltra equites in dorso Mulieris*: & vacante monasterio Sorori dixit: *Accipe Abbatiam, & vide ne vnquam portes Clericum equitantem.* Ranulphus lib. 2, cap. 21. Malmesburien. lib. 2, c. 18. Satius profectò fuisset sequi consilium Apostoli, dicentis: *Melius est nubere quàm vri.* Item, *Si se non continent, nubant.* Hoc perpendentes igitur pleriq; Fuldensium Monachi sub Abbate Hadamario circa annos Christi 950, matrimonia contraxerunt: cuius rei tamen exitus nusquam inuenitur. Bruschius de Monast. fol. 58. Hoc etiam alijs in monasterijs factum est: & propterea in Monachos Gregor. VII excommunicationis fulmine grauiter animaduertit, Bruschius fol. 137.

Defensio Monachorum matrimonia contrahent.

Ex his omnibus quę hucusq; per aliquot folia diximus, iã petẽda est eorũ defensio, qui ex Monachismo ad honestum aliquod viuẽdi genus concedunt: & è contra impugnatio eorum, qui tales anathemate ferire, & Ecclesiæ communione priuare non erubescunt. Ab his fractę fidei & periurij grauiter illa accusantur, quòd vinculum, vt vulgò creditur, insolubile, quo erant Deo & Ecclesiæ obligati, abruperint. At ego nullum fuisse vinculum, dico vbi quod homo cõfirmat,

Deus abrogat. Deinde, vt demus fuisse obligatos, cùm ignoratione Dei & errore multiplici tenerentur: nunc postquam veritatis notitiâ sunt illuminati, simul Christi gratiâ liberatos esse dico. Nã si tantâ efficaciâ crux habet Christi vt à legis diuinę maledictione, quâ vincti detinebamur, nos absoluat: quanto magis ab extraneis vinculis, quæ nihil sunt quam captiosa Satanæ retia, nos eruet? Quibuscunque ergo Christus Euangelij sui luce affulget, non dubium est, quin ab omnibus eos laqueis expediat, quibus se per superstitionem induerant. Verùm illis non deest adhuc alia defensio: Si videlicet ad cœlibatum non fuerint idonei. Nam si votum impossibile certum est animæ exitium, quã seruatam vult Deus, non perditam: sequitur in eo minime esse permanendum. At qui impossibile est Votum continentiæ ijs qui singulari dono prædìti non sunt, sicut Christus ipse in Euangelio docet, & experientia ipsa me tacente, loquitur. Vnde Patres quoque Cyprianus, Hieronymus, Augustinus & alij, vt ca. 11 huius secundæ Classis iudicauimus, Votum hoc Virginitatis & Cœlibatûs tali æquitate temperârunt, vt decreuerint, melius esse nubere, quàm in ignem delitijs suis cadere, si quæ perseuerare aut nolint, aut non possint. Longè ergo ab illo vetusto more recesserunt, qui non modo nullam admittunt moderationem, aut veniam, si quis præstando Voto impar deprehendatur, sed etiam grauius peccare omni deposito pudore pronunciant, si acceptâ Vxore, carnis intemperantiæ medetur, quàm si scortando corpus & animam contaminet. Vah quibus non probris lacerâssent sanctissimos hos Patres, si posterioribus aliquot seculis vixissent? Imò quid hodiè obsecro cum ijs ageretur? Absque dubio pro sceleratissima hæreticis damnarentur.

ERROR DECIMVS QVARTVS.

Monachus scortatoribus reconciliatio danda, matrimonium contrahentibus non itē.

EST & hic non dissimulandus error in prima Classe, quò Siricius Papa concessit, *vt Monachis & Monachabus, si ex illicitis complexibus liberos susceperint, pœnitentia & reconciliatio detur: quam & Sacerdotibus similiter lapsis, non negandam censuit.* dist. 82, cap. Quia aliquanti. Innocentius I Papa verò Canone 12, decretalis 2, *ijsdem pœnitentiam negauit & reconciliationem, si Matrimonium contraxerint.* Et Basilius vult, *ne fores Fratrum talibus aperiantur amplius, neq; si accesserint gratia tecti ob frigus grauiter vrgens.* Et nostris temporibus Monialium & Monachorum nuptias adulterio & scortatione deteriores esse asserunt, & tales, omni prius tormentorum genere excruciatos, igne & ferro perdunt, quum è contra liberum illis sit in omni genere libidinum sese volutare. Veniâ ergo dignos iudicant qui scortantur Monachos, qui verò legitimè Matrimonium contrahunt, & in eo sanctè castèq; viuunt, non item. Vnde & Coloniensis quidam Scriptor in libro quodam, quem in lucem edidit, scribere non erubuit, *melius esse, si votarius continere non valens, centum habeat concubinas, successiuè tamen, quàm si vnam legitimam Vxorem ducat.*

Confutatur hic error. Est hoc ab omni pietate alienum, vitia, imò scelera & flagitia præferre mandatis Dei. Longè aliter sensit Paulus, qui iussit, *vt propter scortationem quisq; suam habeat, & quaque suum.* Longè etiam alia mens fuit Origeni, qui in hæc verba ad Roman. *Ne quis plus sapiat quàm oporteat sapere: Quidam,* inquit, *plus sapiunt quàm oportet, de quibus Paulus loquitur ad Timotheum: qui discedent à fide, attendentes spiritibus erroris, habentes cauteriatam conscientiam, prohibentes nubere, &c. minus autem sapiunt, quàm oportet, qui scortantur, & viuunt in adulterio.* Idem in Matth. homil. 24, exponens verba Christi de Pharisæis, *qui sedebant in cathedra Mosis*, de quibus ait, *eos colligare onera importabilia, & ea imponere humeris aliorum ipsos autem nolle ea ne digito quidem attingere*, sic inquit: *Hodie qui non habent rationem humanarum virium, imponunt hominibus onera grauia & intolerabilia: sunt autem illi, qui cauterio inustam habent conscientiam, prohibentes nubere, & comedere cibos quos Deus creauit: & aggrauant iugum Domini, quod ille leue & commodum esse dixit. Ipsi verò interim,* inquit, *ingurgitant se voluptatibus, & nec castè agunt nec sobriè viuunt.* Ex quibus intelligitur, Origenem pluris fecisse Matrimonium, quàm impuram castitatem. Aliter etiam statuit Neocæsariense Concilium, nam cap. 1, *Presbyterum, si Vxorem duxerit, ab ordine suo deponit tantum si verò fornicatus fuerit, vel adulterium commiserit, extra Ecclesiam abjici* iubet, *& ad pœnitentiam adigi.*

ERROR DECIMVS QVINTVS.

Monachi ad seculum redeuntis pœnas.

SIricius adhæc constituit in Epistola decretali 1. *vt Monachi & Virgines propositum non seruantes, ab Ecclesiarum conuentibus eliminentur.* Et in Chalcedonensi Synodo Magna c. 7, etiam sancitum, *Monachis non licere ad seculum redire.* Atqui supra ex Erasmo iudicauimus, à primordio Monachatûs, mãsisse cuiq; commigrandi remigrandiq; potestatem quo vellet: & si quem fortè sui instituti pœnitentia cœpisset, totam demùm pœnam fuisse, inconstantiæ notam. Refert

Monachis ab initio ad seculum redire potuerunt.

eadem Polydorus lib. 7, cap. 1. Cuius rei si quis fidem requirat, legat Hilarionis vitam: legat institutionem Monachi ad Rusticum, & item ad Paulinum Hieronymi. Heliorum certè, qui aliquandiu cum Hieronymo in desertis Syriæ commoratus fuit, eius vitæ pœnitere cœpit, reuersusque est ad suos: quem tamen, tam abest, vt durius increpârit Hieronymus, & ab Ecclesiæ fideliumque consortio elimînârit, vt etiam suspicionem inconstantiæ depulerit ab amico, & suis imputârit commissis, quòd ille discessisset. Et Marcellus Papa diu ante Siricium constituit, *Traditos Monasteriis non esse retinendos inuitos, sed vt liceat eis regredi ad suos: ita tamen, ne, si posteà ad monasterium redire voluerint, recipiantur*, 20, q. 1. Illud autem statuendum. Vbi Glossa correcti iu. s Canonici, *Notatur quid*, inquit, *nomine palea ab authore glossa: sed exstat ferè in omnibus vetustis & sine palea nomine.* Hæc libertas si deinceps per nouas hominum leges inuiolata permansisset, longè alios omni tempore Monachos habuissemus, quando improbi haud diu Monachi fuissent. Polyd. lib. 7, c. 1. Societates certè & collegia priorum hominũ hoc pacto instituti & retineri potuissent, in quibus homines, quamdiu voluissent, probè & sanctè erudiri licuisset, & quoad sacras literas, & quoad mores. Deinde si opus fuisset, absque vlla nota leuitatis, inconstantiæ aut peccati ad matrimonium transiissent. Felix profectò fuit Ecclesia, quandiu in hoc instituto permansit: felices fuerunt & Ciuitates ac Regna, quæ talia contubernia & sodalitates olim habuerunt: vnde perpetuò valebant benè sanctèque eruditis Ciuibus abundare, illisque, prout necessitas postulabat, vel ad Ecclesiæ administrationem, vel ad reipublicæ gubernationem euocare.

ERROR DECIMVS SEXTVS.

Ob pœnitentiam agendam homines in monasteria detrusi.

SIricius quoque primus decreuit, *Manichæos pœnitentes Monasteria ingredi debere.* Platina. Et Diuus Hieronymus Sabinianum Diaconum, qui vitiauerat cuiusdam vxorem, & virginem ad stuprum sollicitauerat, passim quoque cœperat obtrectare famæ Hieronymi, admonet, *vt ingressus monasterium aliquod, pœnitentiæ laboribus expiet sua commissa.* Vnde apparet iam tum opinionem impiam cultus diuini, & meriti accessisse Voto monasticæ vitæ, & Virginitatis.

ERROR DECIMVS SEPTIMVS.

Monachi annulos gestarunt.

EX Cassiano apparet etiam iam tum ipsius ætate Monachos habuisse annulos, quos in digitis gestârint: armaria item & cistas habuisse, in quibus peculiaria recondiderint. Sec hæc Cassianus; vt sua professione indignissima, grauiter repræhendit.

ERROR DECIMVS OCTAVVS.

Monachi secularia negotia tractare incipiũt.

MOnachos quoque huius primæ Classis secularia negotia tractare cœpisse, ex Chalcedonensi Concilio colligitur, in quo hoc eis interdicitur. Sed hoc tunc lusum iocumque dixeris, præ eo quod sequentibus seculis ab ipsis factum est, quando forensia quoque subsellia occupârunt, & in ipsa penetralia aularum Imperatorum, Regum ac Principum irruperunt. In Terraconensi etiam Synodo sancitum fuit capite vndecimo. *Ne Monachus negotiatorem agat.* decimâ quinta quæstione, secundo capite obseruandum. Quæ lex prodigiosè violata est hodiè. Nam Monachis.

Templa, Sacerdotes, altaria, sacra, coronæ
Ignes, thura, preces, cœlum est venale. Deusque.

D. Hieronymus suum Paulinum monet, vt sibi ab his & similibus Monachis diligenter caueat, cùm inquit: *Quem senseris tibi aut crebrò de nummis loquentem (exceptâ eleemosynâ quæ indifferenter omnibus patet) institorem (id est, negotiatorem) potius habeto, quàm Monachum; præter victum, & vestimentum, & manifestas necessitates, nihil cuiquam tribuas; ne filiorum panes canes comedant.*

ERROR DECIMVS NONVS.

Monachi ambitionis impulsu cellulas in Eremis sibi ædificant.

NOnnulli etiam congregationibus Monasteriorum relictis, ambitionis & vanitatis impulsu, cellulas sibi in abditis locis construxerunt: id verò ne fiat sine Episcopi permissione, vel Abbatis sui voluntate in Aurelianensi 1 Synodo cap. 24, prohibetur. 18, quæst. 2. Nullus Monachus.

ERROR VIGESIMVS.

Monachi plura monasteria regere incipiũt.

COnati sunt quoque Abbates sæpè duo aut plura monasteria, ambitione & dominandi libidine, regere. Sed vetitum hoc fuit in Agathensi Synodo cap. 57, 21, quæst. 1, vnum.

ERROR VIGESIMVS PRIMVS.

Monachi Ecclesias & Cœnobia simul regunt.

COeperunt insuper nonnulli Ecclesias & Monachorum instituta simul regere. Fecit hoc primus Eusebius Vercellensis, circa Constantini, Constantini M. filij, tempora, sicut Ambrosius lib. 10, epist. 82, de eo refert, & probat cùm ait: *In Vercellensi Ecclesia duo pariter ab Episcopo exigi videntur monasterij continentia, & Disciplina Ecclesiæ. Hæc enim primus in Occidentis partibus diuersa inter se Eusebius sanctæ memoriæ coniunxit, vt & in ciuitate positus instituta Monachorum teneret, & Ecclesiam regeret ieiunij sobrietate. Multum enim adiumenti accedit ad Sacerdotis gratiam, si ad studium abstinentiæ, & normam integritatis, iuuentutem adstringat: & versantes intra Vrbem abdicet vsu Vrbis & conuersatione.* Gregorius Magnus autem in Epistola ad Maximianum Syracusanum Episcopum hoc nullo modo fieri voluit.

ERROR VIGESIMVS SECVNDVS.

MONACHI plerique primæ huius Classis Hæretici.

Monachi Anthropomorphitæ.

MOnachi denique in Scheti & tota Ægypto plæriq; omnes *Antropomorphitæ* fuerunt, qui docuerunt, Deum habere humanam formam, & membris humanis inclusum esse. Orta est hæc hæresis ex Monachorum ignorantia, qui sacras scripturas pręsimplicitate, non rectè intellexerunt, in qua de oculis, facie & manibus Dei audire solebant. Sozomenus lib. 8, cap. 11. Theodoretus de hæresibus. Nicephorus lib. 13, cap. 10. Epiphanius in Anacephalæosi. Hocque errore ita fascinati fuerunt Monachi isti, vt cùm à Theophilo Alexandrino Episcopo acerrimè impugnatus is esset, illi, hoc non ferentes, Alexandriam, monasterijs suis desertis turmatim conuolârint, Theophilum occisuri: Nicephorus lib 13, cap. 10. Posteà quoq; inter eosdem Monachos, & Dioscorum eiusque Fratres, *Longos* vulgo, ob proceritatem corporis, appellatos, sed de Deo rectè sentientes, non esse scilicet eum anthropomorphon, eadē de causa natę grauissimæ contentiones, & ex contentionibus pugnæ & conflictus orti sunt: ibidem. Serapion, vnus ex antiquissimis Schytię Deserti Eremitis, quique apud Cassianum collat. 5, de origine & causis vitiorum disputat, errore Antropomorphitarum ita desipuit, vt neq; à Paphnutio suo illo Pastore in rectam viam reduci posset: & quia antiquitate professionis istius solitariæ cæteros anteibat, & præterea etiam pietate præstabat, multis eius obfuit authoritas, vt eundem errorem etiam ipsi pertinacius retinerent ac defenderent.

Monachi Audeani.

Latissimè errorem hunc disseminauit *Audæus*, quem alij *Audium* vocant, *Audæanorum hæreticorum author*: nam, vt Epiphanius indicat lib. 3, tom. 1, hæresi 70, relegatus ad Scythiam propterea quod rebelles populos faceret, vlterius progressus ad intima Gothiæ, monasteria ibi multa suæ sectæ instituit. Vnde idem author de eius Discipulis ait: *In monasterijs habitant, & secedentes contubernium faciunt: tùm in solitudinibus, tùm propè Vrbes & in suburbijs:* in Anacephalæosi Præter quòd autem cum istis Deum Antropomorphon fecerunt, habuerunt hoc peculare, quòd cum alijs orare, vituperantes eorum Episcopos ac diuites eos appellantes. Cum Iudæis Pascha celebrârunt. Recesserunt omnino à communione ecclesistica, quòd in illa fœneratores & impuri ferrentur. Refert Epiphanius in Anacephalæosi, & Theodoretus lib. 4, cap. 10.

Eutychianus Eremita. Nouatianus.

Eutychianus Eremita circa Olympum clarus Miraculis, Religione fuit cum suis socijs, Sozomeno auctore lib. 1, ca. 14. *Nouatianus*, qui meritis operum suorum vitam æternam adscripserunt, Isidoro teste. Deinde fidelibus post baptismum nullum docuerunt esse locum pœnitentiæ, etiam si ea quæ ad pœnitentiam requirantur, omnia fecissent: referentibus Dionysio Alexandrino apud Eusebium lib 6, cap, 43. Epiphanio, Philastrio, Augustino & Theodoreto. Nec abnegatores Christi, aut lapsos, posse salutem consequi, dixerunt, etiam si pœnitentiam agant: Theodoretus. Rebaptizabant etiam ab orthodoxis baptizatos, vt Cyprianus ad Iubaianum testatur. Secundas denique nuptias ab ijs damnatas Augustinus indicat in libro de Hæresibus.

Eustathius Monachismi Author in Armenia Macedonianus.

Eustathius primus Author & plantator monasticę vitę in Armenia. Paphlagonia & circa pontum *Macedonianus* fuit, spiritum sanctum in diuinitate Triadis compræhendere detrectans, vt Socrates refert lib. 2, cap. 45. Deinde ipse cum suis asseclis nuptias damnârunt, & in ædibus coniugatorum orare noluerunt. Presbyteros coniuges tanquam pollutos prę se contēpserunt. Dominicis diebus ieiunârunt: & Ecclesiasticos cœtus in ædibus priuatis coegerunt, ibiq; etiam cōmunicârunt. Diuites omninò è Regno Dei exclaserūt. Carnibus vescentes damnârunt: & peculiarē vestitum assumpserunt, &c. vt narrat Epistola Grāgrensis Synodi, à qua etiam,

vt

vt hęretici,damnati sunt.Ruffinus lib.1.c.25, indicat, non solùm Eustathium hunc, sed plurima etiam monasteria circa Constantinopolim & vicinas Prouincias,insaniā Macedonij promouisse:nam Marathonius persuasione Eustathij religiosam vitam illustrans, & Monasteria Constantinopoli instituens, tanto studio Macedonianam hæresim per suos Monachos in ea vrbe & circa promouit, pecunijsque adiuuit, vt Macedoniani eo tempore Marathoniani à plerisque vocati sint,sicut lib.4, cap.27.Sozomenus indicat.Idē auctor est,Monachos quosdā,Macedoniana hæresi infectos,fuisse Hierosolymis, inde autem in Ciliciam migrauisse.

Monachi Meletiani. Magna quoq;pars Monachorum,per Ægyptum & Syriam,*Meletianorum* hæresi fuit irretita, vt Epiphanius testatur,qui ab initio noluerunt tantum orare cum conuersis, id est,eis,qui in persecutione lapsi fuissent,vel schisma fecissent: posteà verò Arrianis sese totos addixerunt,Augustino teste de Hæresibus. Approbatū & latissimè sparsum fuisse hoc venenū a Monachis,prętextu seuerioris cuiusdam in ἀξιοπίστως disciplinæ & zeli in Deum maioris, Epiphanius scribit, adeò vt omnes penè nominis Christiani Regiones labefecerit, & Constantinopolim etiam durauit:Theodoretus enim scribit lib.quarto de hæretic. fab. suo adhuc seculo virus hoc in Ægypto, vbi Monachatus in primis viguit,præsertim grassatum fuisse, multosq; corrupisse. Athanasius nihil aliud ferè de Meletianis his Monachis, quàm turbas,insidias & persecutiones coniunctas cum Arrianis, recitat:inter quos non postremus fuit Ioannes quidam, de quo Sozomenus refert lib.2, cap.23, quòd eius operâ Meletiani & Arriani in accusando vsi sint. Subornatus enim ab illis fuerat,vt Athanasium homicidij,quasi Arsenium occidisset, apud Iudices accusaret. Sozomenus lib. 2,cap. 23.Inuentum autem Arsenium,apud Patrinum Monachum Meletianum abdunt:ibidem.

Monachi Gnostici. Theodoretus lib. 4, cap. 4, refert, trans lacum Mariæ, circa Alexandriam, Monachos fuisse de secta *Gnosticorum*.

Euagrius Monachus, Pelagianus, &c. *Euagrium*, qui relicta Constantinopoli cum Nazianzeno Hierosolymam abijt, indeque ad Monachos Ægyptios in Scethim transijt, quorum contubernio se cupidissimè adiunxit, Hieronimus in Proœmio aduersus Pelagianos Manichæo, Priscilliano, Iouiniano & similibus hæreticis annumerat: cumque ijs sensisse dicit, posse ad perfectionem, similitudinem & æqualitatem Dei humanam virtutem & scientiam peruenire: & ne cogitatione quidem & ignorantiâ, cùm ad consummationis culmen ascenderit, posse peccare.

Theodorus Abbas cum suis Monachis Enthusiastis. *Theodorus*, quem Cassianus cap.1,collationis 6. Monachum fuisse dicit Palæstinæ, in loco quem Cellas vocant inter Nitriam & Scythiam,quemq;ibidem miris laudibus,ab actuali vita & conuersatione,effert. *Enthusiastarum* errore imbutus fuit. Docuit enim Monachum in scripturarum cogitationem peruenire anhelantem,non opus habere vt multum laboris impdéat legendis Cōmentariorum libris: sed hoc potissimum ipsum omni industria conari oportere, vt animum à vitijs habeat quàm purgatissimum. Hinc mox futurū,vt mentis oculi iam per sese ceu naturaliter scripturarum sacramenta percipiant,sublato affectionū velamēto.Et quùm Abbas monasterij fuerit, vt ex Cassiano patet,nemini dubium esse debet,quin Monachi sub eo militantes, eodem errore implicati fuerint.

Monachi Samaritani & Iudæi. Theodoretus lib.1,c.9,testatur,fuisse in Ægypto Monachorum agmina quędam, quæ neq;sani dogmatis fidē habuerint,& nouos in reEcclesiastica ritus vsurpârint,nō abhorrentes à dementia *Samaritarum* & *Iudæorum*. Samaritæ autem tantum Deuteronomium Mosis receperunt. In cæteris fuerunt Gentes, sicut Iudæi: Prophetas etiam qui post Mosem fuerunt, reiecerunt:Carnis resurrectionem negârunt,& à quibusdam abstinuerunt,à quibus non soliti sunt abstinere Iudęi.

Timotheanorum hæresis à Monachis exorta & plantata. *Timotheanorum* error à Monachis etiā suam originem habet. Docuerunt illi Christi naturas in Mariæ vtero conflatas in vnam quādam tertiam naturam veluti massam, quæ iam nec diuina si nec humna propriè, quia istiusmodi vnione & conflaturâ proprietates vtriusq; naturæ coierint simul & perierint:ac inde tertium quiddā voluerunt productum, quod vocetur Christus. Nimirum quemadmodum ex aqua& melle commixtis fit hydromel: item ex melle & aceto fit oxymel,quod iam neq;acetum est neq;mel, & tamen quiddam tertium ex vtroq; compositum, quod vtriusq; proprietates confusas habeat, non autem in ipso malagmate distinctas: vt Boethius indicat in lib. De duabus naturis,& vna persona Christi. Ipsis igitur Christus post assumptum hominem, neque verus Deus, neque verus homo amplius fuit, sed chimæra quædam & monstrum ex Deo & homine confusis inter se & tribulatis compactum & conflatum. Author Appendicis Augustini libri De Hæresibus Timotheum huius hæreseos parentem facit, quem & monachicam vitam professum fuisse dicit, cuius fuco & prætextu multos deceperit.

Fuit

Fuit ille ipse qui à Græcis historiæ ecclesiast. scriptoribus Αἴλουρος, id est, Felis, vel à cæsijs oculis, vel à malignitate & astutia nominatur, ex Monacho primùm Presbyter: post autem Alexādriæ factus fuit Episcopus seditione populari, in qua Proterium Alexandriæ Episcopū crudelissimè etiam in medio Baptisterio & ipso die Paschæ trucidauit, vt eius sede potiretur, sicut Euagrius lib. 2, ca. 8, & Nicephorus lib. 15, ca. 17, tradunt. Propter hoc autem facinus horrendum & excōmunicatus & de Throno deiectus, tandem à Basilisco Imperatore reuocatus fuit, & Alexādrinis restitutus, quo maximè tempore videtur hæresis hęc cœpisse, & tum ab eo ipso confidenter introducta, tum etiam ab alijs Episcopis & Monachis ipsius fautoribus fortius tutiusque defensa fuisse, authore ipso triumphante, & præclarissimam Episcopatus sedem obtinente. In Ægypto, Monachatus altrice, maximè viguit, vbi tanquam in suo regno furiosè in Monachorum lustris in Chalcedonensem Synodum debachatus est Timotheus.

Pelagianorū hæresis à Monachis profecta. *Pelagianorum* quoq; hęresis è Monachorum lustris profecta est, quorū hæc doctrina fuit. Hominem sine peccato nasci, ac solo voluntatis imperio, sine Gratia Dei, saluari posse. Huius tam impiæ blasphemiæ author fuit Pelagius Monachus, vt Augustinus disertis verbis in libro de Hæresibus indicat cap. 88. Ac breui temporis spatio omnes per Orientem, deniq; etiam per Angliam, quo profectus fuerat, non solùm Ecclesias, sed monasteria maximè hoc suo nocentissimo veneno infecit. Leporium quoq; monasticæ professionis Apostolici Ordinis in magno illo Bannochorensi Cœnobio infectum Pelagiani dogmatis errore, tanquam vnum ex primarijs Pelagij Discipulis, illud ipsum Dogma in Gallijs adseruisse & Britannia, & docendo propagâsse, ex Cassiani lib. 1, de Incarnatione Domini certissimum est.

Eutyches Monachus hæresim sui nominis condidit. *Eutyches* prętereà Monachus & Constantinopolitanus Archimandrita, quem Abbatem posteà vocârunt superbiæ superstitionisq; monachicæ plenus homo arrogans, totam hæretici cœni fecem & excrementa impurissima colligens, tandem hæresim sui nominis cōdidit, quæ instar immanis hydrę, innumeras postea alias peperit, & Ecclesiæ pestem fideiq; Christianæ internecionem in Oriente tandem prorsus attulit. Hic igitur Satanæ mastigia & Monachus, sub Theodosio iuniore iam sene, quū Nestoriū refutare vellet, & dogma, de duabus in Christo personis, tollere, dixit, post vnionem naturarum in Christo, non iam duas, sed vnam tātum, nempe diuinam naturam mansisse, hācque impiam doctrinā inter suos Monachos effutiuit. Ex eorum Monachorū numero facilè fuit Princeps Brasumas, monasterij cuiusdam in Syria Abbas: quem fuisse inter omnes totius Orientis Monachorū pręsides cōmendatissimum, Theodosius in literis ad Dioscorum, & Iuuenalis Hierosolymorum Episcopus in Ephesina Synodo testatur: & à Theodosio hoc nomine ad Ephesinā Synodum vocatur, vt locum teneat omnium totius Orientis archimandritarum, & cum cęteris sanctis patribus statuat, quæ Domino sint placitura. Vbi verò ad Synodum venit, & expressè dixit: ***Eum qui dicit duas naturas, duo incidite***, vt Basilius Seleuciæ Isauriæ Episcopus in act. 1. Chalced. Synodi testatur. Ac author fuit, vt Flauianus, duarum naturarū in Christo assertor, malè tractatus interficeretur tandem vt Diogenes Cyzicenus in 4. act. Concilij Chalced. refert. Inde verò domum reuersus, in Syria stipatus Monachorum cateruâ Episcopos rectè sentientes passim afflixit: ita vt posteà in Chalced. Synodo quærantur, eum totam Syriam penè euertisse. In Chalced. Synodo præsto fuit etiam, & Dioscori Alexandrini partes adhuc constanter fouit: vt 4. actio eius Synodi argumento esse potest. Cumque reliquis Monachis Eutychianis se coniunxisset, qui itidem à parte Dioscori stabant, & Concilij acta impugnabant oblato libello, & in consessum Patrum ingressus fuisset, statim ab omnibus exibilabatur,

Apparet quoq; ex Leonis I Papæ Epistola 81, quam ad Palæstinæ Monachos scripsit, *Monachi Nestoriani & Eutychiani.* plærosq; eo tempore Mocachorum *Nestorii* & *Eutychis* veneno infectos fuisse. Sic enim ad finem Epistolæ scribit: *Quùm multis manifestationibus declaratum sit, quàm rectè Nestorium & Eutychen cum Dioscoro, fides Christiana damnauerit, nec Christianus possit vocari qui vel illius, vel horum imputati prabet assensum: doleo, vos Euangelica & Apostolica doctrinæ (vt audio) resultare, exagitando seditionibus Ciuitates conturbando Ecclesias, nec solum iniurias, sed etiam cædes Presbyteris atque Episcopis inferendo, vt præ furore & sæuitia propositi vestri & professionis sitis immemores. Vbi est Regula mansuetudinis & quietis? vbi longanimitas patientia? vbi tranquillitas pacis? vbi firmamentum dilectionis, & tollerantiæ fortitudo? Quæ vos ab Euangelio Christi aut persuasio abduxit, aut persecutio separauit? vel quæ tanta existit decipientis astutia, vt obliti Prophetarum & Apostolorum, obliti symboli salutaris & confessionis, quam pronunciantes coram multis testibus, sacramentum baptismi suscepistis, diabolicis vos illusionibus subderetis? Quid apud vos actura fuerant vngulæ, quid sæ-*

ua

na tormenta, si ad expugnandum fidei vestra integritatem, tantum vana hareticorum commenta valuere? Pro fide vos agere creditis, & fidei contraitis. Ecclesia nomine armamini, & contra Ecclesiam dimicatis. Hoccine à Prophetis, hoc ab Euangelistis, hoc ab Apostolis didicistis, vt negantes veram Christi carnem, & ipsam verbi essentiam passioni mortique subdentes, alienam faciatis nostram à suo reparatore naturam, &c. mox: *Declinate ergo filij ab his diabolicis persuasionibus, declinate, &c.*

Monachi. Messaliani. Ex Monachorum etiam schola profecti dicuntur *Messaliani*, quos & *Psallianos* & *Euchetas* appellant: quorum hæresis initia quædam sua habere cœpit, sub Constantino Imperatore quemadmodum Epiphanius scripsit: pleno autem Dogmate & speciali appellatione innotescere sub Valentiniano & Valente Imperatoribus & Damaso Episcopo Rom. circa annos Christi 341. Caput erroris illorum fuit, quod orationi seu precationi totam nostram salutem adscripserunt, & Christi sanguini ademerunt: ideoque orationibus & canticis per totum diem fuerunt tantùm dediti: quorum vtrunque Monachi olim senserunt, tum verò maximè hodiè faciunt.

Confirmat hæc omnia Baronius quoque Tomo tertio, pagina trecentesima nonagesima prima. *Nonnulli*, inquit, *Ægyptij Monachi Meletianis schismaticis adhæserunt & Arianis, ac monstrosas quidem calumnias aduersus Sanctum Athanasium suum ipsorum Episcopum construxerunt: & ijsdem pariter prodiere complures hæresiarcha ex quibus denominati haretici Euchaita, Aëriani, Eustathiani, Messaliani, Antropomorphita, Iouinianei, Origenista, Eutychiani, Seueriani & alij, quam plurimi.*

Monachi fabricatores Mahometismi. Vnanimi denique historicorum omnium consensu traditur, Sergium quendam Monachum, sed Nestorianum, adiuuisse Mahometem in componendo suo Alcorano, horrendissimarum blasphemiarum plenissimo.

Quæ quùm ita sint, vt inficiari nemo potest, meritò Monachatui hæresium omnium seminaria accepta referre debemus: suntque fructus Monachismi nil nisi blasphemiæ horrendæ, & errores penè irradicabiles, tam est pertinax & ἀνήκοον hoc genus hominum.

CAPVT XIV.

De Consecratione MONACHI *Classis huius prima.*

Dionysius in sua Hierarchia de Consecratione Monachi ita scribit: *Sacerdos*, inquit, *stat ante diuinum altare, precationem qua Monachos attingit, recitans & pronuncians. Is autem, qui consecratur & initiatur, stat post Sacerdotem, nec vtrunque genu flectit, nec alterum, nec caput habet suppositum diuinis libris: sed tantum praesto est Sacerdoti, qui mysticam precationem in ipso recitat. Sacerdos verò eâ perfectâ cùm ad eum qui initiatur, venit, illum rogat primùm, num remittat nuncium, non solum diuiduis distinctisque vitiis, verum etiam visionibus: deinde perfectissimam ei vitam exponit, hoc pro testimonio dicens, eum mediam vitam superare ac transilire oportere. Quæ vbi omnia, is qui initiatur continenter professus est se esse facturum, Sacerdos signo crucis eum consignatum condet, appellant tres personas diuina beatitudinis: omnique veste detractâ, eum aliâ induit, & cum alijs sanctis viris qui adsunt, cùm eum salutauit, participem facit diuinorum Mysteriorum.*

Iudicium de Hierarchia Dionysij. Volunt autem fuisse hunc Dionysium Areopagitam illum Discipulum Pauli Apostoli, de quo Lucas in fine cap. 17. Actorum. Mihi verò totum hoc scriptum de Hierarchia, quod Dionysio Areopagitæ tribuunt, suspectum facit, vel vnicus hic locus de Consecratione Monachi: cùm Monachi nulli, non solùm Pauli ætate, cuius coætaneus Dionysius hic fuit, sed vsque ad Constantini Magni ferè tempora, spacio trecentorum propè annorum à Christo nato, in rerum natura prorsus fuerint, vt ex ijs, quę supra retulimus copiosè, liquet. Adhæc superstitiosa sunt illa, nec consentanea sacris literis, multò minus obseruata in puriori Ecclesia, qualis Pauli tempore fuit. Quod etiam de tonsura Monachi in eius consecratione profert, ad tempora alia id genus scripti pertinere prodit, à quocunque tandem Authore consarcinatum sit, cùm Tonsuram & Rasionem capitum longo tempore post institutam demum supra demonstratum sit. His alijsque de causis motus absque dubio Theodorus Gaza, in præfatione in problemata Alexandri Aphrodisæi à se conuersa ad Nicolaum Quintum statim ab initio libros hos de Hierarchia non esse Dionysij Atheniensis Viri doctissimi insinuauit. Quibus etiam Erasmi iudicium adjicimus, quod in Annotationibus ad caput decimum septimum Actorum exstat. *Mihi*, inquit, *non videtur priscis illis temporibus tantum fuisse Christianis ceremoniarum, quantum ille describit. Deinde mirum si tam priscus author fuit, & tam multa scripsit, à nemine veterum seu Græcorum seu Latinorum fuisse citatum, non ab Origine, non à Chrysostomo, ne ab Hieronymo quidem,* qui

qui nihil intentatum reliquit. Quin & Gregorius ipse Vir probæ fidei, citans huius literas, non indicat fuisse eum Dionysium Areopagitam. Hieronymus in Catalogo Virorum illustrium vnum & alterum Dionysium commemorat, huius libros non recenset. Laurentius Valla indicat fuisse suæ ætatis doctissimos Viros, qui indicauerint eos liberos esse Apollinarij. Tametsi eius nominis duos commemorat Hieronymus, alterum Hieropolytanum Episcopum, qui floruerit sub M. Antonino secundo, alterum Laodicenum in Syria Episcopum: neutri tamen eiusmodi quicquam tribuit operum. Neque enim opinor Apollinari hæretico hæc tribuenda. Ante complures annos, vir incomparabilis Guilielmus Grocinus, vt Theologus summus, ita in nulla disciplina non exquisitè doctus & exercitatus, auspicaturus Londini in æde D. Paulo sacra enarrationem cælestis Hierarchiæ, meditatâ præfatione multùm asseuerauit hoc opus esse Dionysij Areopagitæ, vehementer destomachans in eorum impudentiam, qui dissentirent: at idem priusquam operis dimidium confecisset, ac gustum attentius cœpisset, ingenuè coram auditoribus fassus est, sibi, verso calculo, non videri id opus esse Dionisij Areopagitæ. Idem Erasmus in Scholijs in vitas Sriptorum Ecclesiæ ab Hieronymo descriptas: *Quum fuerint*, inquit, *Dionysij Græci, probabile est, libros de Hierarchia cœlesti, & de diuinis nominibus ab horum aliquo fuisse scriptos.*

Rationes autem, quibus probare vult Bellarminus lib. de Monachis c.5, horum librorum auctorem esse Dionysium Areopagitam, ridiculæ & inualidæ sunt. Dicit enim, authorem huius Hierarchiæ non esse recentiorem Gregorio Magno, quod nullus, vt opinor, hactenus negauit: sed non sequitur, propterea esse Dionysium Areopagitam. Addidit verò, non etiam esse recentiorem Hieronymo, cùm Gregorius eum appellet antiquum & venerabilem patrem. Quasi verò necesse sit, nullos esse antiquos & venerabiles patres appellandos, nisi qui ante annos ducentos vixerint, tot enim anni inter Hiernoymum & Gregorium M. intercesserunt. Tertiò colligit, non floruisse eum paulo ante Hieronymum, quòd neq; Pater hic inter scriptores Ecclesiasticos eum numeret, neq; Ambrosius. Chrysostomus, Augustinus & similes eius mentionem faciant. Hoc verò argumentum pro nobis facit: nam si Dionysius Areopagita scripsisset hos libros, sine omni dubio Hieronymus, qui nihil intentatum reliquit, eum inter primos posuisset: sed quia id non fecit, nulláque prorsus eius fit mentio ab vllis Patribus ante Gregorium I, satis constat Areopagitam ista non scripsisse. De hoc Dionysio vide plura supra cap. 1, Classis primæ Cœnobitarum.

CAPVT XIII.

De Consecratione, *seu* Velaminis impositione SANCTIMONIALIVM, *eiusque origine.*

ETsi verò in priuatiua Ecclesia Virgines sexûs muliebris quàm plurimæ fuerunt, institutum tamen earum erat liberum, & nulla ad id suscipiendum cogebatur, sed sponte suâ id profitebatur. Non enim vouebant ab initio Cœlibatum seu Virginitatem, neq; cum velaminis impositione, alijsve ceremonijs & preculis seu benedictionibus consecrabantur. Restat igitur vt demonstrem, quando Voto Virginitatis aut Cœlibatus publica & solennia, cum aliqua Episcoporum consecratione cœpisse conjiciam. Putant igitur aliqui id sub Constantino M. factum, si quàm longissimè retrospiciamus. Refert enim Eusebius lib. 4, de vita eius, Imperatorem hunc legem scueram correxisse, quâ cauebatur apud priscos, *ne sterilis, quique liberis careret, esset hæres fœcundi.* Sciebat enim prudentissimus Imperator aliquos esse, qui optarent quidem liberos: verùm ob naturæ imbecillitatem illis hoc succedere. Indignum igitur iudicauit, vt tanquam delinquentes punirentur. Et alios esse intellexit, qui abstinerent quidem à coniugijs, non quod liberorum procreationem horrerent vel odissent, sed ob nimium philosophiæ Christianæ amorem. Ne hos quidem puniendos illa lege putauit Imperator, vt hæreditate excluderentur propinquorum suorum. Hoc vbi narrauit Eusebius de Constantino, mox subjicit, *Mulieres ad perpetuam Virginitatem se Deo consecrâsse, nec non ad Sacerdotium Dei.* Quibus vtiq; verbis haud obscurè dicere voluisse videtur, Puellas & Mulieres publicè in Ecclesijs ab eo tempore receptas, quæ Virginitatem seu Cœlibatum profiteri constituissent. Neque enim credendum est, antehac permultas fecisse, aut facere ausas esse, cùm non solùm lege hac notatæ, sed insuper hæreditatibus quoq; alioquin ad se pertinentibus, exspoliatæ fuissent. Sed hæc coniectura tantum est, cui candidi lectores, quantum visum fuerit, tribuant. Sunt qui Basilium M. huius instituti seu consuetudinis authorem faciant. Beatus Rhenanus, antiquitatum indagator dilihentissimus, in annotationibus ad Tertulliani librum de velandis Virginibus, indicat,

Origo impositionis veli & Consecrationis Virginum.

eat, Ambrosij & Hieronymi demum ætatem sacratas Virgines & velatas ab Episcopo habere cœpisse. Vnde etiam Ambrosius libro 1. de Virginibus ad Marcellinam refert, de Placentino sacrandas Virgines, item de Bononiensi & Mauritania, Mediolanum venire, vt ibi scilicet ab Ambrosio ejus vrbis Episcopo, velentur. Hoc autem institutum suum velandi sacras Virgines, quod in Mediolanensi Ecclesia tunc vt novum & peregrinum reprehendebatur, conatur Ambrosius ex fabula Teclæ, de qua mox quædam dicturi sumus, tanquam traditionem Apostolicam probare & tueri.

Abdiæ Babylonici fabula. Hinc jam patet quâ fide dignum sit, quod Iulius Africanus (qui nuper prodiit, postquam Legendæ vulgares fœtere cœperunt, & cujusdam Abdiæ Babylonici nomen præ se fert, quem fingunt contemporaneum & comitem Apostolorum fuisse) refert, Matthæum Apostolum, amplius quam ducentas Virgines consecrasse. Sed habet illa tota historia plurima, quæ indicant eam falsissimam esse, & posteriori tempore ab impudentissimo impostore compilatam. Nec sine causa vetus Ecclesia talia scripta de Actibus Apostolorum. non tantum inter apocrypha, sed etiam inter supposititia, adulterina, commétitia, absurda & impia reiecit, sicut Eusebius loquitur lib. 3. cap. 25 & repetitur distinctione 15. *Teclæ fabula.* Ejusdem monetæ est Teclæ historia, de qua nugantur, quod repudiato sponso, Paulus per multos annos eam secum circumduxerit, & tandem sacro velo consecrârit, traditâ ipsi potestate docendi, baptizandi, & Virgines voto perpetui cœlibatûs velandi & consecrandi. Sed author hujus fabulæ à Ioanne Apostolo publicè coram tota Ecclesia conuictus fuit, quòd falsum & supposititium librum scripsisset, & Pauli tantum amore fecisset. Et verus Paulus mulieribus in Ecclesiis non docendi, sed tacendi munus injungit, 1. Cor. 14. Vnde etiam Gelasius Papa distinctione 15. eum inter apocrypha numerat. Et tamen Monachi postea, hanc fabulam aliquoties explosam, rursus in theatrum peculiari Legendâ, vt vocant, duxerunt, vt hominibus persuaderent votum cœlibatûs, ordinem Sanctimonialium, ac ritum eas consecrandi & velandi, esse institutum & traditionem Apostolorum. *Polydori error. Pius 1. an consecrationis virginũ instituerit.* Polydorus Virgilius de Invent. rerum lib. 4. cap. 13. Consecrationes virginum sacrarum, quibus nimirum vota continentiæ facientes religioni addicuntur, Pij 1. Rom. episcopi institutum esse autumat. Sed decretum quod Gratianus 20. q. 1. c. virgines non; Pio 1. adscribit, & ex quo Polydorus hæc colligit, eius non est, quum in Pij Decretalibus epistolis nuspiã reperiatur. Vnde simul liquet quid statuendum de eo sit, quòd idem Pius in eodem Canone decrevisse dicitur, *Non consecrandas sacras virgines, nec velamen eis imponendum, nisi in Epiphania, in sabbatho Paschæ, & in Apostolorum natalitiis; nisi mortis causâ vrgente.* *Virgines quibus diebus consecrandæ.* Hoc tamen sanciuit Gelasius 1. causâ vigesimâ, quæstione primâ. De votis Deo: & exstat in Decretali ejus primâ. Hác autem prærogatiuam Apostolorum festis diebus idcirco datam, Polydorus testatur, quod illi ante omnes virginitatis amatores & cultores fuerint. Atqui Paulus testatur, Apostolos suas vxores secum circumduxisse. Imò si credimus Ambrosio, omnes habuerunt vxores, præter Ioãnem & Paulum. Nam in illa verba Pauli posteriore ad Corinth. vndecimo, *Despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo: hæc* inquit, *non sunt referenda ad corporis castitatem.* „Nã ita excluderemus Apostolos ab Eccle- „sia Dei, qui omnes, præter Ioannẽ & Pau- „lum habuerunt vxores, & tamen pertine- „bant ad Ecclesiam. Sed & Paulum habuisse „vxorem, Ignatius & Clemens Alexandrinus, antiquiores Ambrosio, & qui propius ipso ad tempora Apostolorum accesserunt, testantur. Loquutos denique Apostolos honorificẽtissimè de C[illegible]jugio scripta ipsorũ testãtur.

Iudicium de Tertulliani libro de velandis virginibus. Tertullianus librum scripsit de velandis Virginibus, ex quo titulo nonnulli colligunt, eius tempore Virgines sacras dedicatas & velatas esse. Verùm longissimè errant, & magnam hoc ipso inscitiam suam produnt, ac declarant se librum illum ne inspexisse quidem. Certum enim est, librum hunc Tertulliani nihil minus spectare quàm Virgines ab Episcopis consecratas, quod isti ineptissimè putant. Sed hoc est libri ejus argumentum. Virgines Carthaginensium veniebãt in templa aperto capite. Id factum cum à quibusdã reprehenderetur ex Pauli verbis ad Corinthios, Carthaginenses responderunt, locum illum Pauli tantum de nuptis mulieribus, nõ de Virginibus intelligendum esse. Tertullianus itaque probat, verba illa Pauli pertinere ad omnes, & tam Virgines, quàm nuptas in cœtu sacro velari oportere, sicuti etiam testatur Beatus Rhenanus in suis ad hunc librum annotationibus: quibus hæc porrò adiicit: *Observandum*, inquit, *eas Virgines quæ velatæ in Ecclesiam ventitabant, Virgines Dei à Tertulliano dici, illas verò, quæ foris quidem, hoc est in vicis propter Ethnicos velabantur, cæterum in ipso cœtu Christianorum sive Ecclesia nudato stabant capite, Virgines hominum appellari, juxta illud Geneseos, Filij Dei, & filiæ hominum. Atque haud scio an illæ priores fuerint consecratæ aut professionem fecerint, cujus rei nulla prorsus hic fit mentio. Posterior autem ætas nempe D. Ambrosij, sacratas Virgines habuit, & velatas ab Episcopo, &c.*

A quibus velata virgines ab initio.

Ab initio autem huius ritûs seu consuetudinis, tã à Sacerdotibus & Prebyteris, quàm Episcopis consecrabátur, vt ex Ambrosio intelligitur, qui libro 3. de Virginibus ad Marcellinam ita scribit; *Aiunt pleriq; maturioris ætatis Virgines esse velandas. Neq; ego abnuo, sacerdotalis cautionis esse debere, vt non temerè puella veletur.* Idem in lib. ad virginem lapsã. *Ante veli*, inquit, *impositionem Sacerdos dicit*, &c. Innocẽtius etiam 1. in epistola ad Victritium c. 12. *Quæ Christo*, inquit, *Spiritualiter nubunt, & à Sacerdote velantur*, 27. q. 1. c. 10. In Concilio autem Carthaginensi 2. can. 3. prohibitum fuit, *ne consecratio puellarum seu Virginum à Presbyteris fieret*: 26. q. 6. c. Si iubet sanctitas. Factum æra 428. circa tempora Syricij Papæ. Et in Carthaginensi 3. Synodo cap. 36. sancitum fuit, *ne Presbyter hoc faceret inconsulto Episcopo.* Et Eutychianus Papa constituit, *vt Abbatissa præsumens velare Virginem vel Viduam excommunicetur*: 20. quæst. 2. Statuimus vt si. Sed falsa est inscriptio, non enim in Decretalibus epistolis Eutychiani reperitur.

Quoto ætatis anno virgines velandæ. 1. Tim. 5.

Quoto autem ætatis anno Virgines consecrari seu velari debeant, variè traditum inuenimus. Paulus vult ordinari viduas Diaconissas, in quarum locũ postea Sanctimoniales substitutæ sunt, sexagenarias: in his enim vigor ille naturæ & prolificus prorsus interiisse & defecisse videtur. Nulla enim est, quæ post 60. annũ concepisse referatur, nisi miraculo id factum sit, & præter naturę ordinem, quod Saræ Abrahami vxori accidit Gen. 18.

Explicatur locus 1. Tim. 5.

Respõdet Bellarminus. *Apostolũ loqui de Viduis, quas Ecclesia eo tẽpore aluerit.* de monach. c. 35. Hoc ipsum verò contra Bellarminum & Moniales facit, quæ sumptibus Ecclesiæ alũtur. Deinde quæ à Paulo hoc loco de viduis dicũtur, ea Bellarminus cap. 24. ad Moniales refert, indeque probare conatur, matrimonia post votum editũ illicita esse, *quia damnationem habeant quæ primam fidem irritam faciant.* Aut igitur hæc pertinere ad Sanctimoniales, aut ad omnes pertinere fateatur, necesse est. Adhæc non tantùm seniores eligi, sed etiam iuniores à viduitatis professione excludi præcipit. *Adolescentulas*, inquit, *Viduas reiice.* Mox addit, *Volo iuniores nubere, & matresfamiliâs esse.* Quod si quæ Apostolus de Viduis pręcipit, ad Moniales pertinẽt, sequitur à Monialium professione & consecratione iuniores excludi. Respõdet Bellarminus, *his verbis; Volo iuniores nubere*, opponi illa, *Volo omnes esse sicut meipsum, & propterea neutro in loco præceptum contineri.* Respondeo, Apostolus priore loco vtitur verbo βούλομαι: in posteriore verò θέλω. Deinde 1. Tim. 5. de ijs loquitur, quæ non possunt cõtinere: & 1. Cor. 7. de ijs quæ donũ continentiæ habent. Multum ergo duo illi modi loquẽdi discrepant, Gregorius M. etiam lib. 3. epist. 11. *Nullum Episcoporum*, inquit *fraternitas tua nisi sexagenariam Virginem, cuius ætas hoc atq; mores exegerint, velare permittat.*

In Concilio Romano sub Sylvestro habito c. 10. sancitum aiunt, *vt nullus Episcoporum Virginẽ sacratam benedicere attentet, nisi eã probauerit septuaginta duorũ annorum esse vbi probari possit iudicium veræ pudicitiæ: & vt deinde, vncto vertice introducatur ad nuptias Christi, velamẽ capitis ferens.* Quãuis Synodorũ à Sylvestro Romæ habitarũ nullus probatus autor meminerit. Adde quod istę Synodi Syluestri sibi ipsis cõtradicunt. Nam in secunda Synodo statuitur. *Nulla schemata*, hoc est, consecrationes vel initiationes, *oportere fieri nisi post 25. annos ætatis, propter scandala: & vigintiquinque annis elapsis. iam euacuato omni feruore diaboli, inueniat sibi mũdum vas spiritus sãctus.*

Imminutum est autem annorum tempus & spacium à Paulo præscriptum, volueruntque homines ipso Dei spiritu videri sapientiores. Nam in Cæsaraugustano Concilio can. 8 decernitur, *non velandas Virgines, quæ se Deo vouerunt, nisi quadraginta probata ætate, quam sacerdos comprobauerit.* Sic etiam in Agathensi Synodo sancitum fuit can. 19. *vt Sãctimoniales, licet vita & mores earum probati sint, tamen ante annum ætatis 40. non velentur.* Gratianus 20. q. 1. citat hunc canonem ex Carthaginensi Concilio: sed falsa est inscriptio. Leo 1. etiam constituit, *vt Monacha non acciperet velaminis capitis benedictionem, nisi probata fuerit in virginitate 60*(pro quo alij legunt 40.)*annos* Tom. 1. Concil. fol. 716. Sabellicus Enne. 8. lib. 2. Meminit etiã Platina & Valer. Anselmus Ryd. Idem etiam sancitum fuit in Chalcedonensi Concilio 27. q. 1. Diaconissam. *Ne videlicet Diaconissa ordinetur ante quadraginta annos, & vt hoc cum diligenti probatione fiat.* Vbi notandum, quod glossa apud Gratianum hoc loco contrahit hanc legem Chalcedonensis Concilij de Diaconissa, seu vt hodie vulgo appellantur de Moniali ad Abbatissam: quod est inane commentum. Nam Cæsaraugustana Synodus de Virginibus hæc statuit: & in neutro istorum Conciliorum mentio vlla fit Abbatissæ: ad hanc ætatem absque dubio respexit etiam Basilius, quando quæstione 15. iuuenes in virginitatis professione maturam ætatem, & iudicij confirmationem exspectare iubet.

Sed & hoc tempus tanquam nimis longum esset, restrictum est & constitutum, vt statim post vicesimum quintum ætatis annum posset Virgo quælibet votum monasticum suscipere, & à Prælato consecrari. Ita enim decreuisse Pium 1. Rom. Episcopum Gratianus dicit 20. q. 1. *Virgines non velen-*

velentur ante 25 annos: nisi forte necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis. Sed falsò adscribitur. Pio: nam in Decretalibus eius Epistolis prorsus non inuenitur. Testatur hoc etiã glossa Correcti Gregoriani iuris 20, q. 1, c. 15 *Caput hoc*, inquit, *inter Decreta Pij non est inuentum, & abest à tribus vetustis Gratiani exemplaribus.* Sed est Gelasij 1 decretum in Epistola 1 ad Episcopos Lucaniæ c. 14 & 15. Idem Gratianus 20 q. 1 dicit Carthaginense 4 Concilium sanciuisse, *vt ante annos 25 nec Diaconi ordinentur, nec Virgines consecrentur, nec Lectores populum salutent.* Eadem verba exstant dist. 77, & simpliciter ibi dicitur esse ex Africano Concilio. In tomis autem Conciliorum qui à Laur. Surio editi sunt, hic Canon non in quarto, sed tertio Carthaginensi Concilio habetur vbi etiam annotat Surius, hoc capitulum in quibusdam vetustis codicibus sic habere, *Placuit vt Lectores populum non salutent: & vt ante annos 25 nec Clerici ordinentur, nisi primùm Diuinis Scripturis instructi, vel ab infantia eruditi propter fidei professionem*, vt Consecrationis Virginum mentio nulla hic fiat. Repetitur tamẽ in Mileuitana Synodo sub Arcadio & Honorio Augustis celebrata, Canone 26. Vbi etiam *conceditur intra annos 25 Virgines consecrare si necessitas postulet*: & quid per necessitatem intelligatur explicat. Sic enim habent verba Canonis: *Placuit, vt quicunque Episcoporum necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis (quum vel petitor potens, vel raptor aliquis formidatur, vel aliquo etiam mortis scrupulo periculoso compuncta fuerit ne non velata moriatur aut exigentibus parentibus, aut his ad quorum curam pertinet) velauerit Virginem seu velauit intra 25 annos ætatis, non ei obsit Concilium quod de isto annorum numero constitutum est*: idem etiam sanciuit Synodus Arelatensis ca. 27 Turonensis etiam Synodus ca. 20 constituit, *ne ante annum ætatis 25 Virgines velentur.* Et Basilius M. interrogatione 15 in Regulis docuit, *eam quæ se sua sponte Deo offerat, & Virginitatem amplectatur, si annum 18 compleuerit, in Virginum ordinem referendam esse.*

Veruntamen & hoc tempus restrictum fuit progressu temporis, & constitutum, vt statim post annos pubertatis, hoc est, post duodecimum ętatis posset, quæ votum Ordinis & Vitæ Monasticæ suscepisset, etiam à Pręlato consecrari. Ante 12 autem ætatis annum, ne ex parentum quidem iussu & confirmatione votum ab iis factum ratum fuit. Vnde & Carolus M. cauit in Constitutionibus suis Aquisgrani, *vt infantulæ ætatis puellæ non velentur antequam illa eligere sciant quid velint.* Mox tamẽ Triburiensis Synodus anno 895 c. 24 decreuit, *si Virgo etiam ante annum 12 sponte ac propriá voluntate velamen sacrum sibi imposuerit, vt velata permaneat, licet patronus eius eam repetere velit.* Atque ita paulatim hac in parte, sicut etiam in multis alijs à veteris Ecclesiæ sententia recesserunt.

Diuus Ambrosius quum à quibusdam reprehenderetur quòd Virgines admodum puellas Deo pateretur consecrari, tali excusatione vsus fuit: Dei Sacerdotem oportere quidem in hoc negotio rationem ætatis habere. Verùm inquit, non annorum, aut castitatis, grauitatis, constantiæ, educationis & consimiliũ. Quod verò ad annos attinet, eorum causa nullas excludendas à Virginitatis professione. Ambrosij verba hæc sunt, *Aiunt plerique maturioris ætatis Virgines esse velandas: neque ego abnuo sacerdotalis esse cautionis debere, vt non temerè puella veletur. Spectet planè, spectet ætatem Sacerdos, sed fidei vel pudoris, spectet maturitatem verecundiæ: examinet grauitatis caniciem, morum senectam, pudicitiæ annos, animos castitatis: tum deinde si matris tuta custodia, comitum sobria sedulitas. Si hæc præsto sunt, non deest Virgini lõgæua canicies. Si desunt, differatur puella moribus, quàm annis adolescentior. Non ergo ætas reiicitur florentior, sed animus examinatur. Et certè Teclam, non senectus, sed virtus probauit. Et hinc quid plura contexam? Cum omnis ætas habilis Deo perfecta sit Christo*, &c. Et mox duo subdit testimonia: *Ex ore infantium & lactantium perfecisti laudẽ.* Et, *Sinite paruulos ad me venire.* Hoc autem quod existimat Ambrosius ætatem non annis metiendam quoad hæc vota, procul dubio aduersatur Paulo, qui Viduam recipiendam ad ecclesiæ ministerium sexagenariam esse voluit, & iuuenculas inde exclusit. Quibus vtique ætatem annorum apertissimè demonstrauit. Deinde adducit Tecle fabulã iam antea explosam. Deniq; duo testimonia ex Sacris Literis profert, quasi Dauid & Christus de voto cœlibatus, aut virginitatis in iis locis egerint.

Ambrosij excusatio quod Virgines admodũ puellas consecrãtas.

Reliquum est, vt dicamus quæ fuerit ratio hoc tempore velandi & consecrandi Virgines istas. In Carthaginensi igitur Synodo 4, quæ habita est iuxta Prosperum anno 401, vel iuxta Marianum Scotum 418, sancitum fuit cap. 11, *vt Sanctimonialis Virgo, quum ad consecrationem suo Episcopo offeratur, in talibus vestibus producatur, quibus semper vsura sit, professioni & sanctimoniæ aptis*: dist. 23 c. 24. Deinde adducebatur ad altare, solenni conuentu, accensisque candelis: cui tum Sacerdos ante veli impositionem dicebat: *Aspice filia & intuere, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, vt concupiscat Rex decorem tuum.* Ad quæ verba simul tegebatur velo, tanquam castitatis & verecundiæ testimonio, & omnis populus acclamabat, *Amen.* Optatus Mileuitanus

Quomodo velatæ Virgines.

R 2 lib.

lib.2 ad Parmenianum indicat, Virginibus Mitras impositas fuisse: Videtur autem per *Mitras* nihil aliud intelligere quàm velum. Precatiuncula tum super Virginem velatam dicebatur ex institutione Ambrosij de Virginis institutione cap.7. Accurrebant denique ad velatam certatim Matronæ religiosæ & Nobiles oscula eius petentes. Sűt hęc desumpta ex libro Ambrosij ad Virginem lapsam: qui tamen Ambrosij non videtur esse. Potiùs est declamatio quædam, quæ eadem propemodum tota exstat apud Hieronymum sub titulo epistolæ ad matrẽ & filiã. Neq; hoc latuit Erasmum, qui sagax admodum fuit in iis fucis & fraudibus deprꝩhendendis. Ex Alcimo Auito apparet, pluribus in locis Moniales Chrismate quoque inunctas fuisse.

Indicii de libro Ambrosij ad Virginẽ lapsam.

Velo Virginum sacrarum multum sanctitatis tributum.

APPARET autem non diu post Constãtini tempora, superstitionem inualuisse, vt in velo illo Virginum sacrarum multũ sãctitatis collocaretur. Nã in decreto quod Pio 1 à Gratiano, rectiùs autem ab aliis Gelasio 1 adscribitur, pręcipitur, *vt illud non nisi in Epiphania, in Sabbato Pascha, & Apostolorũ natalitiis imponatur.* Cumque addat, *Nisi forsitan, sicut de Baptismo dictum est, graui lãguore correptis, ne sine hoc munere de seculo exeant, implorantibus non negetur:* quisque videt Pontificem istum impositionem veli superstitiosi, etiam Baptismo æquâsse, deque eo ita loqui, ac si quam iacturam salutis faceret, si sine illo ex hac vita migraret Virgo. Cumque Innocentius 1 Virginibus velatis pœnitentiam omnem deneget, si matrimonium contrahant: nondum autem velatis eandem concedat, licèt idem fecerint, intelligitur iterum, quantum velo dedicatarum Virginum tunc temporis tribuerint. Nam vtrinque promissio intercedebat de virginitate seruanda, siue datum, siue non datum fuisset velum: & tamen discrimen tantum fecerunt.

DE ORIGINE
ET
PROGRESSV MONACHATVS
APVD CHRISTIANOS.
LIBER IV.

ONASTICVM *vitæ genus, quod post trecentesimũ à Christo nato annum Constantino Magno imperãte initium maximè habuit in Oriente, etiam sub Anastasio Imperatore durauit ibi, sub quo præcipuè in Palæstina, Ægypto, Syria ac Phœnicia plurima huic generi hominum monasteria vel collegia fuerunt exstructa, id quod plurimi testantur historici. Quia verò paulò ante annum Domini 500 hoc malum ipsam quoque Europã inuasit, & in primis post annum Domini 530 Benedictinorum ordo, paulatim in omnes totius Occidentis angulos quàm latißimè diffusus est: nos quoque omißis prioribus illis, de Occidentalibus deinceps potißimùm agemus Monachis.*

CLASSIS SECVNDA COENOBITARVM *VEL* MONACHORVM.

CAPVT I.

De Benedicto & Ordine BENEDICTINORVM.

Benedictus quando & qua occasione sui nominis Ordinem instituerit.

ANNIS post Antonium illum Thebęũ, de quo supra, circiter 166 claruit *Benedictus Nursinus*, in Vmbria Italiæ regione natus. Is tumultuum & bellorum, quæ Iustiniani Imperatoris tempore exorta fuerant, pertæsus, in solitudinem abiit: in qua perdiu versatus, se demum Sublacum seu Sublaqueum contulit, quod est Latinorum præclarum oppidum, laeui eodem & tamen prisco nomine proximum, distante ab vrbe Roma circiter millia passuum 40. Hic cum à multitudine ob sanctitatis famam frequenter adiretur, & ei solitudine nihil gratius esset, postremò eius celebritatis vitãdæ causã, Cassinum, in ea regione peruetustum oppidum, in quo castrum & Ara Apollinis habebatur antiquitus, venit, vbi & Monasteriũ seu Cœnobiũ condidit, ibiq; sibi sedẽ posuit, sparsosq; hinc inde per Italiã & soliuagos eo tẽpore Monachos in id Cœno-

Cœnobium quasi in vnum contraxit, mores & vitam, quam Basilius cum certa viuendi forma constituisset in Oriente, ipse in Occidente instituit, anno Domini 530 vt notat Balæus ex Paleonydoro, parum vulgaræ obseruationis. Volateranus lib. 21. Anthropol. Polydorus Vergil. de Inuent. Rer. lib. 7, ca. 2, Gregorius Papa Dialogorum lib. 2, cap. 1 & 2, Panthaleon in Chronicis. *Benedictus*, inquit, *cum sorore Scholastica primus regularẽ vitã certis legibus & ordinibus admotis (cum hactenꝰ Monachi seorsim liberè Christo inseruissent) inchoauit, in Caßinensi Cœnobio*, Sebast. Franc.

Quis Monachos primo in Occidẽte introduxit in vrbes.

Eusebius Vercellensis Episcopus Monasteria & Monachos in Ciuitates introduxit in Occidente primus, vt Ambrosius testatur. Idem deinde ab aliis multis in locis factum est. Athanasius enim in vrbem Romã primus inuexit Monachorum institutionẽ, idque vitę genus nobilissimæ Romanæ fœminæ consectari cœperunt. De iis enim Hieronymus epistola 16 ad Principiam hæc scribit: *Nulla eo tempore nobilium fœminarum nouerat Roma propositum Monachorum, nec audebat, propter rei nouitatem, ignominiosum & vile in populis nomen assumere. Hæc (Marcella) sub Alexandrinis prius Sacerdotibus, Papaque Athanasio, & postea Petro, qui persecutionem Arianæ hæreseos declinantes, quasi ad tutißimum communionis suæ portum Romam confugerãt, vitam B. Antonij adhuc tũc viuentis, Monasteriorumque in Thebaïde Pachomij & Virginum ac Viduarum didicit disciplinam*, &c. Et Baronius Tom. 3, pag. 501. Factum est, inquit, feliciter, vt Athanasio propalante, inferretur ac pariter coleretur in vrbe sublime illud viuendi genus, cuius in montibus ac desertis locis tantum cernebantur vestigia.

S. Martinꝰ Monachos in vrbes Galliç traduxit primus, vt Baronius testatur Tom 3. p. 388, Bonifacius Germanorum Apostolus in vrbes Germaniæ: atq; Benedictus in Italiæ aliarumque regionum oppida.

Natus fuit anno Domini 480, venit ad conuersionem anno ætatis suæ 14. Moritur anno Domini 542 ætatis suæ 62 Martij 21 die, vt Trithemius de Viris Illustribus Ordinis Benedictini lib. 1. cap. 1. indicat.

Benedictus quot Monasteria ædificarit.

Duodecim Monasteria construxisse dicitur, quibus singulis, vnum ex duodecim suis discipulis Abbatem dedit: Leo Hostiensis in Chronico Cassinen. lib. 1, cap. 1. Inter illa verò pręcipuum fuit *Caßinense* Cœnobium, quod sæpè direptum atque euersum, semper tamen restauratũ, ac plurimis possessionibus locupletatum fuit. Nam in primordio statim Ordinis Tertullus Patritius Romanus, oblato ex integro Cassino monte cum vniuersis pertinentijs suis Benedicto cõuocauit mox ad se Reibup. primiscrinium & testamentum iuxta morem Romanum conscribi fecit, in quo tradidit Cassinensi Cœnobio castra, villas & possessiones, cum vniuersis adiacentibus suis, habentes hos fines: Ab vna parte fluuiũ Vulturnũ, ab alia Ligirlanũ, à tertia Sacrũ, & à quarta municipium Carsiolanũ, cũ vniuersis quę intra pręd ctos fines tũc tẽporis habebãtur. Domũ verò in qua Placidus filiꝰ eius natus fuerat Romæ in Cœliomõte, beati Erasmi nomine dicãs Benedicto ex toto cõcessit. Obtulit etiam eodem die medietatem de lacu Lucrino, nec non & insulam Caprariam in salo Neapolitano locatã, portumq; Traiesensẽ & Vltranẽsẽ, & totã piscariã Lesinensẽ vnà cũ fasce sua: simul etiã tres insulas Diomedis & fluuiũ Lauri iuxta piscariã Lesinẽsem. Propria etiã quæ in Apulia habebat, rogatu Placidi filij sui pari modo concessit, quorũ nomina hæc sunt: In Canusia fundum Melitensem, Podensem, villam Pertusam, campum Caliensem, Babolianum viculum, & Ecclesiam Sanctæ Mariæ in eadem Canusina ciuitate constructam cum cortibus istis, Mirazanum, Plazanum, campi Pascua, lacum Romanum in territorio Capuano, fundum Patenatiensem, Landanẽsem, Melassanum, Funiclirum, nec non & bona sua in Magelala, vbi postea à Benedicto constructum est Monasterium Domini Liberatoris, vnà cum omnibus quæ ibi Tertullus possidebat, regiones scilicet has: Theatæ, Aprucium, Pnię Asculum, Firmum, in mari Adriatico portum Sabini & portum Maurini. In Liguria cortes has: Adili, Musalinum, Montironem, Fraguanelum, Rongalia Campodulsum Laurentianum, Argelæ, Ragogusosa, Calderaria, Frasseuetula, Seratam, Petrosam pontem longum Berseli Germanum, Moncerionem. In salo Gadicano insulas has: Pontiam, Pontateriam, Palmariam & portum fluuij Gariliari. Hæc omnia Tertullus cum filio Placido Benedicto Monacho per scriptum tradiderunt in perpetuũ possidenda. In Sicilia his insuper adiecit idem Patritius decem & octo patrimonij sui Cortes bonas valdè & magnas, cum suis portubus, syluis, aquis, piscariis, molendinis, aquarumque decursibus ad easdem Cortes pertinentibus, cum Seruis septem millibus exceptis vxoribus & filiis eorum.

Cassinẽse Cœnobium vt locupletatum.

Hunc æmulatus Equitius Senator, obtulit & ipse cum filio suo Mauro fundum Gentianum cum cella Sancti Agapiti, & Cortem suam in ciuitate Neapolitana locatam, cum Ecclesia Sanctorum Cæliciæ & Seuerini. Cordianus quoque Romanæ vrbis vir spectabilis horum, deuotione

 permotus,

permotus, obtulit pro se & Siluia vxore sua villam Euchcliam in suburbio Aquinensi locatam cum pertinentiis suis inter hos fines: Ab vno latere filicem & riuum qui ex nomine Mauri postea nominatus est: ab altero campum longum & riuum qui fluit per agrum de marilia famelica, & fluuium Caruellum: ab altero à riuo filuatici vsque in filicem. Pari etiam modo obtulit fundum granarium inter hos fines qui incipit, à Sancto Firmano, & vadit directè in Camarda, & inde in fluuium Melphua, inde in limitem sub granarium, & vadit ad montem Sancti Angeli. Concessit etiam fundum Reginæ inter hos fines: Ab vno latere habet viam Latinam, ab alio filicem, à tertio fluuium Melfua, & viam Campaniam inde in portariciam, & vadit in fossam, & mittit in filicem: Si vera sunt quæ Chronicon Cassinense, Antoninus tit. decimo quinto, cap. decimo quarto, §. tertio, & Laurent. Surius in vita Placidi, Tomo 5 de Viris Sanctorum referunt. His multa alia progressu temporis accesserunt. Habet enim hoc proprium ferè superstitio, vt non modò liberales, verùm etiam prodigos reddat homines in cultibus ab hominibus excogitatis, cùm in iis ferè sordidissimi simus, quæ Deus in verbo suo disertè à nobis requirit, & quæ ad proximi, pauperum præsertim necessitatem subleuandam seruire poterant.

Non abs re igitur Volateranus libro 21, scribit: *Cassinense Cœnobium religionis huius caput est, cuius aureorum 40000 redditus fuere: vrbibus, opibusque plurimis, si per Tyrannorum rapinam licuisset, dominabatur. Regna potius quàm Cœnobia vir sanctus posteris reliquit, ignorans nimirum non se tam pauperibus hospitium, aut Christi seruis ad diuina mysteria subsidium (vt sperabat) quàm Clericis ac Sacerdotibus otium atque luxuriam pariturum, &c.* verba sunt Volaterani. Hoc scilicet est relinquere mundum & bonis secularibus renunciare?

CAPVT II.

De propagatione Ordinis BENEDICTINORVM.

ORDO quem instituit Benedictus mox à principio & inde per annos sexcentos, valdè cœpit multiplicari, & vsque in longissimas terrarum prouincias dilatari atque extendi. Audientes enim Principes & Ecclesiarum Antistites de nouo hoc instituto Benedicti, cupiebant singuli Cœnobia eius in prouincijs suis & regionibus à fundamentis erigere. Miserunt etiã ex remotissimis regionibus Legatos suos ad eum, petentes sibi fratres destinari Monasticæ institutionis magistros; qui apti essent & alios docere, & Benedicti conuersationem quam vidissent, instruere, vt Trithemius de Viris Illustribus Ordinis huius lib. 1. cap. 2. refert.

Benedictini in Galliā plantātur. Paulò ante mortem suam misit Benedictus Maurum, Equitij Senatoris Romani filium, suæ verò disciplinæ traditum & commendatum, in Galliam, vt ritus monasticos ibi instauraret, cum Galli id Legatis & Literis à Benedicto summopere flagitâssent. Cumque eò venisset, ceremonias monasticas Benedictinorum per vniuersam Galliã propagauit primus. Gregorius lib. 2 dialogorum cap. 7. Vincent. lib. 21, cap. 68. Antoninus tit. 15 cap. 14 § 1 & 2. Sabellicus Enne. 8 lib. 3 iuxta quem hæc facta sunt circa annum 540. Iuxta flumen autem Ligerim propè Aureliam primum monasterium sui Ordinis exstructũ est: & in 26 anno fundationis eius centum & quadraginta fratres in id congregati sunt. Qui numerus tam Mauri authoritate, quàm totius congregationis assensu præfixus est: & statutum, vt nemo deinceps esset qui hunc numerum excedere vel minuere auderet Antoninus tit. 15 cap. 14 §. 2.

Benedictini in Siciliā veniūt. Idem Benedictus Placidum Tertulli Romani patricij filiũ, suumq; discipulũ in Siciliã misit, vbi & ipse Monasticã vitã, & Benedictinorum Ordinẽ 4 annos pro virili plãtauit. Antonin. tit. 15 cap. 4 § 3 & 4 & 5 & 6.

Benedictini in Alsatia pedem figunt. Leobardus etiã Benedicti discipulus, in Alsatia Monasticã hãc Benedicti professionẽ primus plantauit, & construxit 4 miliaribus ab Argentina, versus montana Vosagi, dimidio miliari à Tabernis Alsaticis, Oratoriũ & auditoriũ sibi ac discipulis suis, in honorem Petri & Pauli, sanctique Episcopi Martini, anno Domini 583 sub Illustrissimo Francorum in Austrasia Rege Childeberto. Bruschius de Monast. Ger. fol. 83. b.

Benedictini Romam intrant. Refertur à Leone in Cassinensi Chronico lib. 1 cap. 2 tẽpore Pelagij fratres Cassinẽsis Cœnobij prædationibus Longobardorũ motos (id quod sub Iustino iuniore factũ est, & Duce Longobardorũ Zoto Beneuentano) Romã cõmigrasse, allato secũ codice Regulæ quã Benedictus scripserat, ac propè Lateranẽsẽ Ecclesiã Monasteriũ exstruxisse, in quo vixerint annos 130. Et hac occasione Benedictinorum Ordo Romam primò peruenit.

Benedictini in Hispaniam veniūt. Ac Donatus Monasterij Seruitani Conditor, circa annũ Domini 590 primus in Hispaniam Monasticæ professionis vsum & Regulã Benedicti induxit. Vaseus ex Alfonso.

Benedictini in Angliā pullulant. In Angliã autẽ Benedicti Monachi cũ Augustino Cãtuariẽsi Archiepiscopo primùm intrârunt

intrârunt, anno Domini 596 adiuuante Benedicto Biscopio, qui omnes Monachorum veterum vitæ regulas cum Benedicti sui methodo conferens, opus elicuit inde, ad suorum Cœnobitarum vsum, quod prænotauit, *Concordiam Regularum* lib. 1. Item exhortationes ad Monachos itidem liber 1. Balæus Cent. 1. Scrip. Brit. cap. 82.

Benedictini ad Anglosaxones. Apud Anglosaxones quoque primum Cœnobium conditum fuit Virmuthense, anno Christi 670. secundum verò Giruuicense anno 673 mox alijs pernicioso Christianitatis damno sequentibus. Balæus Cent. 1 c. 39.

Benedictini in Germaniam penetrant. Martianus Scotus scribit fol. 388. Bonifacium, Germaniæ Apostolum & Moguntinum Episcopum, vitam Monasticam virorum & mulierum, primum in Germania, ad Benedicti Regulam instituisse, circa annos Domini 745.

NOTA. Atque hic est ortus Monasticæ vitæ, & præsertim Benedictinorum Ordinis, eiusq; Monasteriorum in Europa conditorum, quibus ab hoc initio certatim omnia loca passim repleri cœperunt, mira hominum cuiuscunque statûs ad superstitionem promptitudine, ac prodigiosâ liberalitate. Et quemadmodum in aruis, quæ vel negligenter, vel planè non coluntur, zizania longè latèque sese diffundunt, donec omnia occupent: ita in agro Domini, postquam humanæ Traditiones de Electitiis operibus, & vita Monastica radices egerunt, & in æstimationem cultûs diuini venerunt, atq; ab Oratoribus & Doctoribus Ecclesiæ non modò non euulsæ, sed etiam, vt bonum semen, cumulatæ & propagatæ sunt, adeò sese extenderunt, vt propemodum omnem agrum Domini compleuerint.

CAPVT III.

Ordo APOSTOLICORVM.

Monachismus in Angliam introductus crescit. SVB *Congello* Bannocorensi, illustris familiæ Britanno Monachismus Ægyptius, à Pelagio, prius introductus, sub specie religionis in Britannia radices, vires & incrementa largissima cœpit, ad alias etiam Europæ prouincias plantaria transmittens. Bânochorense enim Christianorum Philosophorum Collegium, quòd à Lucij Regis tempore annos circiter 350 durauerat, in Monachorum, sub *Apostolici Ordinis* titulo Cœnobiû permutauit, & ex illius Præposito ipse anno Christi 530 primus Abbas effectus est. Balæus Cent. 1. de Script. Brit. cap. 53. In vita Malachiæ Hiberniensis Archiepiscopi, Bernhardus Clareuallensis hunc locum tradit primorum exstitisse per Europam Monasteriorum caput, & multa generauisse Monachorum millia. Balæus Cent. 1 cap. 53. Idem refert cap. 74. hoc Cœnobium plærisque bis mille ac centum eodem tempore inhabitatores habuisse, qui non ad Basilij aut Benedicti præscriptam vitę methodum, sed iuxta Christi Doctrinam, & normam Verbi Diuini vixerint. In septem quoque particulares cõuẽtus distinctos, iuxta numerũ Ecclesiarũ Asiæ, trecentis vnicuiq; datis ad S. Trinitatis honorẽ earundẽ Ecclesiarũ Traditiones sub titulo Euangelistæ Ioannis obseruâsse, idem eodem loco testatur. Neq; etiam in summo degebãt otio, deglutientes pauperum sudores: sed iuxta D. Pauli Doctrinam de manuũ suarũ laboribus in cõmuni viuebant: idem ibid. cap. 70. Vestitus eorũ erat melote ex caprinis pellibus, cuculla stricta & candida stola, ibid. cap. 61. Apostolico more pedibus ad prædicãdũ perrexerũt, baptizârũt, simulachra euerterũt, Ecclesias cõdiderũt, ęgrotis ministrârũt, ãgores curarũt, in magna abstinẽtia vixerũt, idẽ cap. 61.

Apostolici Ordinis Monachorum ratio viuendi. Vestitus. Officiũ.

Kentingerus Apostol. Ordinis Monachus. Talis fuit *Kentingerus Eluius*, qui formatis in Religione Christiana Venedotis & Rossis, Euangelium prędicabat ad flumen vsq; Fordẽse, & ad mare Scoticum, Columbano Scoto comitatus: vbi Caledonios; Athalos, Horestos, ac vicinarum Albaniæ regionum incolas, monendo, hortando, docendo ad veræ pietatis obseruationes fideliter instigauit. Ex suis etiam discipulis quosdam ad Orchadas insulas, ad Nortuegiã & Islãdiam misit, vt eorum instructionibus sacris fidei lumen reciperent. Et in Eluiensi Apostolicorum Virorum collegio 365 Literatos homines ad id semper paratos habeat, præter reliquos ferè totidem alijs exercitijs deditos: idem ibid. c. 61.

Congellus Apost. Ord. Monachus. Brendanus. Habuit & *Congellus* in suo Bannochoren. Cœnobio discipulos plurimos, inter quos præcipui fuerunt Brendanus, Columbanus & Gallus. Ac *Brendanus* quidem Hiberniam & Scotiam Monachorum habitaculis repleuit: regna enim illa perusgans, tantam discipulorum, suarum tamen manuum labore victitantiũ, multitudinem collegit, vt 3000 Monachorum Abbas diceretur. *Columbanus* autem & *Gallus* anno 566 iuxta Sigebert. relictâ patriâ, & suo illo Cœnobio, in quo à Congello instituti fuerant, in Burgundiam venerunt, & Luxouiense Cœnobium in Vosago monte primo exstruxerunt, ac in illis locis annos circiter 48 Euangelium fideliter prædicauerunt. Inde verò pulsi, quòd Theodorici regis Austrasiorum stupra liberiùs reprehendissent, per Heluetiorum ac Alemannorum fines, ad Brigantinum Lacum perueniunt

Columbanus & Gallus.

anno 614, ibiq; in loco Tucconia dicto, idola destruũt & Ecclesiã Christo colligũt. Sed & inde pellũtur. Columbanus igitur relicto Gallo quem repentina febris inuaserat, in Italiam proficiscitur, ac in Coecijs Alpibus Bobiense Cœnobium condidit Agilulphi regis opibus adiutus. Gallus autem in Sueuia mansit, ac tandem ad Constantiensem Episcopum vocatur. Verùm ille Ioannem quẽdam Diaconum suum ei functioni præficit, & formam gubernandæ Ecclesiæ præscribit. Petrus de Natalibus lib.9, c.72, Ioan. Stumpfius in Chron.

Origo S. Galli Cœnobij potentissimi. Gallus autem solitudinis amãs apud Heluetios in Eremo quadam sibi cellulam seu domunculam & casam quandam exstruxit, circa annum Christi 630 iuxta Hermannũ Contractum & Vrspergen, in qua reliquum vitæ suæ transegit. Coniunxerant verò se illi viuenti adhuc multi pij & religiosi viri, cùm sanctitate eius, tùm solitudinis amore permoti: à quibus humilis illa & satis angusta cella, post mortem Galli ampliatur. Cumque res liberalitate fidelium collatæ, aliquantulæ Monachorum Congregationi sufficere posse viderentur, Vualdramnus quidam, ad cuius paternam possessionem Eremus illa pertinebat, in qua Gallus cellam construxerat, videns res collatas à quibusdam in alienos vsus conferri, religiosum quendam Presbyterum, Othmarum nomine, cui summam earum committeret rerum, à Victore tunc Curiensium Comite impetrauit, eique cellulam cum omnibus ad eam pertinentibus commendauit. Postmodum cõsilio cuiusdam Ducis, nomine Nebi, persuasus ad Carolum Regem cum eodẽ Duce profectus est, ipsique cellam hanc proprietatis iure tradidit, & vt Othmarum Presbyterum eidem loco præficeret, exorauit. Annuẽs igitur eiꝰ petitioni Princeps, Othmaro ad se vocato locum commendauit, & vt regularem ibi vitam institueret præcepit. Is igitur ad cellam iam suam regressurus, vndique habitacula, Monachorum vsibus apta & congrua, construxit, quæ progressu temporis ex tam paruo initio operâ & studio aliorum Abbatum in amplissimum magnificentissimumq; non dico Monasterium, sed vrbem Santgallensem dictam excreuerit.

Regula primorum in Alemannia & Heluetia Monachorum, Regula Benedicti vt in Monasteria Obseruabis autem hîc, neque Columbanum neq; Gallum Benedicti aut alterius hominis Regulam discipulis suis præscripsisse: satis enim illis fuit Verbi Dei Regula seu norma omnium optima, absolutissima perfectissimaque.

Accidit autem post mortem Caroli Regis, vt filius eius Carolomannus, mundo renuncians & Monasticum habitum induens, Romam proficisceretur: in itinere prope Monasterium Galli veniens, eo causa orationis accessit: ibi cognitis omnibus dixisse fertur: *Tenuis quidem hic est locus facultate, sed pro meritis beati Galli, celebri diffamatus rumore.* Fratri itaque Pipino rescripsit, vt sui amoris intuitu huic Monasterio aliquod regiæ munificentiæ solatium dignaretur impendere. Cùm igitur ab Othmaro accepisset literas, annuit petitioni fratris, simulque libellum seu Regulam quam Benedictus de Cœnobitarum conuersatione composuerat, Abbati Othmaro tradidit, & alia regiæ dignitatis impertiens dona, id ei omni diligẽtiâ iniunxit, vt in loco sibi commendato ad supplendas beati Galli excubias, regularis vitæ ordinem institueret. Atque vt melius posset quod iubebatur efficere, concessit illi quosdam redditus, vt illis collaborantibus officinas fratrum vsibus necessarias construeret, & vectigalia, quæ annuatim regijs redditibus inferre debebant, ad sustentationem fratrum haberet: vt refert Vualafridus Abbas Augiensis in vita S. Galli apud Surium tomo 5, de Vitis Sanctorum. Inualescente igitur in Europa Benedictinorũ Ordine, etiam in contubernia illa non solùm à Columbano & Gallo, sed etiã ab alijs instituta, Regula eius Ordinis irrepsit, cuius rei multa apud Bruschium de German. Monasteriis extant exempla. Ac vt ex superioribus colligi potest, Regula Benedicti in Santgallense Cœnobium annis propè 80 post Galli mortem sub Othmaro 1 eius Abbate, anno Domini 720 introducta fuit. Stumpfius in Chron. Serò tamen in Fuldensi Cœnobio, anno Domini 744 fundato, recepta fuit, nimirum circa annum demùm 1035, vt Bruschius indicat. Quo factum est, vt, quemadmodum refert Trithemius in Chron. Hirsaugien. folio 26 adhuc circa annum Christi 900 alterius Ordinis quàm Benedictinorũ in Europa, Germaniæ & Galliæ, nulla fuerint Monasteria. Et Bruschius de Monaster. German. fol.13. de Othmaro, primo S. Galli Cœnobij Abbate scribẽs, *Accepit*, inquit, *Regulam S. Benedicti, quòd ea tunc sola esset & vnica Monachorũ secta & professio.* *hac introducta.*

CAPVT IV.

Ordo GREGORIANORVM.

Gregor. M. author huius Ordinis. EX hoc Benedictinorũ Ordine *Gregorianorũ & Gerundinensiũ* quoque prodierũt Ordines. Gregorius Magn. enim, qui postea Episcopatum Romanum adeptus est, relicto seculo, Monachus factus est: & post obitum parentum suorum sex Monasteria ex suis

ex suis facultatibus in Sicilia condidit: paternam quoq; domum Romæ in Monasterium conuertit, & Apostolo Andreæ dedicauit. Monachis ibi degentibus circa annos Christi 595. Benedicti Regulã custodiendã tradidit, peculiari vestitu eisdem assignato. Nam, vt Franckus in Chronicis suis fol.466 b. indicat, aeriis (fortasse legẽdum aheneis, vt ex Francko coniicio) palliis, iisdemq; amplissimis eos vestiri voluit. Franciscus Modius dicit, eos habuisse vestitum ceruinum, siue Betici coloris, cui ad pectus crux rubea intexta fuerit, & aluisse barbas. Abdicationem opum adeò superstitiosè obseruare præcepit, vt aliquando Iustum Monachum, cuius ope medicã sæpe antea adiutus fuerat, cùm contra Regulam tres aureos occultâsset, in mortis agone (quod tamen magni istius Gregorij magnam pietatem parum commendat) sine consolatione relinqueret: vitum diabolo, quantumuis pœnitentem & peccatum illud anxiè deplorantem, traderet, & mortuum denique in sterquilinio sepelire iuberet, addito fulmine excommunicationis, pecunia tua tecum sit in perditionem. Trigesimo tamen die post hoc factum improbauit, & triginta sacrificia celebrauit, quibus se eum rursus ex inferis liberâsse scribit, & ad cœlum reportâsse. Et hinc originem sumpsisse *Trigesimam*, & consuetudinem triginta Missas pro defunctis celebrandi, Antoninus testatur tit.12.c.3.

Orige Trigesimæ.

CAPVT V.

Ordo GERVNDINENSIVM.

SEBASTIANVS Frank. lib.4 Chronicorum fol.480 b. refert. Ioannem quendam Gerundinensium Episcopum in Lusitania in somnis admonitum, Cœnobium condidisse circa annos Domini 610 Monachis, quos collegerat in eoque cõgregauerat peculiarem à Papa Regulam impetrâsse: vestitum album eis cum suis insignils in pectorali tribuisse, tanquam tesseram aliquam, tænias quaternas, quarũ duę virides, totidemque rubræ fuerint, vt Franciscus Modius habet: & nomen à loco assignâsse. Meminit etiam Platina in vita Bonifacij IV, sub quo hæc acciderunt.

Benedictus pater Monachorũ in Occidente.

Ex his igitur, & ex iis quæ in tertia Classe referemus, apparet, BENEDICTVM rectè omnium Monachorum Occidentalium patrem, fundatorem, institutorem & principẽ à Trithemio & aliis nominari, vsque ad tẽpora Sectarum Mendicantium, hoc est, per annos 666 qui est numerus nominis Bestiæ, Apoc.13 (quod mysterio non caret) vsque ad annũ Domini 1197, quo Dominic⁹ Hispanus cœpit cõtra Albigenses, Papisticorum errorum impugnatores, prædicare. Balæus Cent. 1 cap.50. A quo tempore, vt Trithemius loquitur; non adeò Monasteria fundabantur Ordinis huius, quemadmodum præteritis tẽporibus. Suo autem tempore, hoc est circa annos 1500, Monasteria Ordinis Benedictini, Abbates habẽtia, exceptis Præposituris, Prioratibus, & Cœnobiis Monialium, vltra quindecim millia fuisse idem author refert: & addit, *si vnusquisque sua possideret, tertiam partem orbis Christiani Benedictum occupare videri potuisse*. In sola Moguntina prouincia hodiè Ordo hic habet Abbatias 114, præter illas quæ ab Ordine secessionem fecerunt: quarum numerus denarium superat. Prodierunt igitur ex his eius Cœnobiis multa agmina Monachorum toto hoc tempore. Ex eius saltem discipulis Volaterani temporibus, 24, exstiterunt Romani Pontifices. Gregorius I Bonifacius IV Adeodatus. Agathon, Stephanus III, Leo IV, Leo V. Sylvester II, Stephanus IX, Gregorius VII, Victor III, Vrbanus II, Paschalis II, Gelasius II, Anastasius IV, Adrianus IV, Clemens VI, Vrbanus V, &c. Sunt etiam qui Syluerium Papam ex hoc Ordine ad Pontificatum assumptum putent: constat autem ipsum Ordinem hũc præcessisse, deiectumque Papatu, in Ponti insula exulâsse, ibique Monachicum primò assumpsisse habitum, eo penè tempore quo Benedictus Maurum in Galliam misit. Eugenius III, & Benedictus XII, quos nonnulli in Benedictinorũ familiã referũt, Cistertienses fuerũt. Cœlestinũ V, cõstat fuisse Eremitam, & sui Ordinis fũdatorem. Ioannem XX, Benedictũ X, Innocentium VI, & Gregorium XII, quos huius Ordinis fuisse aliqui affirmãt: null⁹ historias hac de re scribẽtiũ, saltẽ fuisse Monachos memorat. Porrò Christophor⁹ Syluester IV, Anaclet⁹ II, & Petrus de Luna, Benedictus XIII, appellatus, inuasores Rom: sedis, Ordinis Benedictini non fuerunt, vt volunt aliqui: quanquam deiecti postea, Monasticum carcerem subire aliqui ex eis coacti fuerint, vt Trithemius lib. 4 c. 20, de Viris Illustribus huius Ordinis testatur.

Monasteriorũ Benedictini numerus ingens.

Cardinales etiam habuit Ordo hic Volaterani ętate ferè 200 Archiepisc. in diuersis Ecclesiis 1600, Episc. 4000 Abbates eruditione & scriptis celebres 15700 Canonizatos & Sanctorum Cathalogo insertos 15600. Infinitus ergo fuerit necesse est reliquorum inutilium terræ ponderum numerus, Volateranus lib.21 Trithemius lib. 1 c. 4 de Viris Illustribus huius Ordinis, Sabellicus Enne.8, lib. 2 Genebrardus in Chronographia. Sebast. Frank in Chron. fol 466.

REGVLA,

REGVLA,

Quam BENEDICTVS suis MONACHIS præscripsit.

REGVLAM conscripsit Benedictus, in qua suis Monachis normam viuendi in Monasteriis tradidit: quam tamen multi post mortem demum Benedicti à Gregorio M. qui ex Monacho postea Romanus Pontifex factus est, conscriptam, & ab Eugenio II Papa confirmatam, approbatamque volunt, circa annos Domini 825 sicut tomo 2 Conciliorum indicatur. Bergomensis libro 10 refert, Gregorium III. circa annos Domini 739 Monachis Regulam integrè, sanctèq; tradidisse: num vero hæc ipsa sit quæ Benedicto adscribitur, an alia, incertum est. Est autem 73, cap. comprehensa, quam narrabo ordine.

CAPVT I.

De Generibus MONACHORVM.

Cænobitæ. MONACHORVM *quatuor esse Genera, manifestum est. Primum, Cænobitarum: hoc est, Monasteriale militas sub Regula, vel Abbate. Deinde secundum Genus est Anachoretarum,* Anachoretæ. *id est, Eremitarum, horum qui non conuersionis feruore nouitio, sed Monasterij probatione diuturna, didicerunt contra diabolum multorum solatio iam docti pugnare: & benè instructi fraterna ex acie ad singularem pugnam Eremi, securi iam sine consolatione alterius, sola manu vel brachio contra vitia carnis vel cogitationum, Deo auxi-* Sarabaitæ detestabiles. *liante, sufficiunt pugnare. Tertium verò Monachorum teterrimum Genus, est Sarabaïtarum, qui nulla Regula, approbati experientia Magistri, sicut aurum fornacis: sed in plumbi natura molliti, adhuc operibus seruantes seculo fidem, mentiri Deo per tonsuram noscuntur. Qui bini aut terni, aut certè singuli sine pastore non Dominicis, sed suis inclusi ouilibus, pro lege eis est desideriorum voluptas: cùm quicquid putauerint vel elegerint, hoc dicunt sanctum, & quod noluerint, putant non licere. Quartum verò Genus, est Mo-* Gyrouagi. *nachorum, quod nominatur Gyrouagum, qui tota vita sua per diuersas prouincias ternis aut quaternis diebus per diuersorum cellas hospitantur: semper vagi, & nunquã stabiles: & propriis voluptatibus & gula illecebris seruientes, & per omnia deteriores Sarabaitis: de quorum omnium miserrima conuersatione melius est silere, quàm loqui. His ergo omissis ad Cænobitarum fortissimum Genus disponendum, adiuuante Domino veniamus.*

CAPVT II

Qualis debeat esse ABBAS.

ABBAS *qui præesse dignus est monasterio, semper meminisse debet, quod dicitur: & nomen maioris factis implere: Christi enim agere vices in monasterio creditur, quando ipsius vocatur pranomine, dicente Apostolo: Accepistis* Rom. 8. *spiritum adoptionis filiorum: in quo clamamus, Abba Pater. Ideòque Abbas nihil extra præceptum Domini (quod absit) debet aut docere, aut constituere vel iubere: sed iussio eius vel doctrina fermentum diuinæ iustitiæ in discipulorum mentibus conspergatur. Memor sit semper Abbas, quia doctrinæ suæ, vel discipulorum obedientiæ, vtrarumque rerum in tremendo iudicio Dei facienda erit discussio: Sciatque Abbas culpæ Pastoris incumbere, quicquid in ouibus paterfamilias vtilitatis minus potuerit inuenire. Tantùm iterum liber erit, vt si inquieto vel inobedienti gregi pastoris fuerit omnis diligentia attributa, & morbidis earum actibus vniuersa fuerit cura exhibita, pastor earum in iudicio Domini absolutus, dicat cum Propheta Domino: Iustitiam tuam non abscondi in corde* Psal. 39. *meo, veritatem tuam & salutare tuum dixi: ipsi autem contemnentes spreuerunt me. Et tunc demum inobedientibus cura suæ ouibus pœna sit ei præualens ipsa mors. Ergo cum aliquis suscipit nomen Abbatis, duplici debet doctrina suis præesse discipulis, id est, omnia bona & sancta, factis amplius quàm verbis ostendere: vt capacibus discipulis mandata Domini verbis proponat: duris verò corde & simplicioribus, factis suis diuina præcepta demonstret. Omnia verò quæ discipulis docuerit esse contraria, in suis factis indicet non agenda: ne aliis prædicans, ipse reprobus inueniatur, ne quando dicat illi Deus peccanti: Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu verò odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos* Psal. 50. *post te. Et qui in fratris tui oculo festucam videbas, in tuo trabem non vidisti? Non ab eo persona in monasterio discernatur. Non vnus plus ametur, quàm alius, nisi quem in bonis actibus, aut in obedientia inuenerit meliorem. Non præponatur ingenuus* Matt. 7 *ex seruitio conuertenti, nisi alia rationabilis causa existat. Quod si ita iustitia dictante, Abbati visum fuerit, & cuiuslibet ordine id faciat. Sin aliàs propria teneant loca: quia siue seruus, siue liber, omnes in Christo vnum sumus: & sub vno Domino,*

1.Cor.2. Rom. 1. Gal. 2. Ephes.6. Act. 10. 1.Tim.4 *Domino, æqualem servitutis militiam baiulamus: quia non est personarum acceptio apud Deum. Solummodo in hac parte apud ipsum discernimur, si meliores aliis in operibus bonis & humiles inveniamur. Ergo æqualis sit ab eo omnibus charitas: una præbeatur in omnibus, secundum merita, disciplina. In doctrina námque sua Abbas Apostolicam debet illam semper formam servare, in qua dicit: Argue, obsecra, increpa, id est, miscens temporibus tempora, terroribus blandimenta: dirum magistri, pium patris ostendat affectum, id est, indisciplinatos & inquietos debet durius arguere: obedientes autem & mites & patientes, ut in melius proficiant, obsecrare: negligentes autem & contemnentes ut increpet & corripiat, admonemus.*

Neque dissimulet peccata delinquentium, sed mox ut cœperint oriri, radicitus ea, ut prævalet, amputet, memor periculi Heli Sacerdotis de Silo. Et honestiores quidem atque intelligibiles animos, prima vel secunda admonitione verbis corripiat, improbos autem & duros corde ac superbos vel inobedientes, verberum vel corporis castigatione, in ipso initio peccati coërceat, sciens scriptum: Prover. 23. *Stultus verbis non corrigitur. Et iterum:* 1. Reg 2. *Percute filium tuum virga, & liberabis animam eius à morte. Meminisse debet semper Abbas quod est: meminisse debet quod dicitur: & scire, quia cui plus committitur, plus ab eo exigitur. Sciátque quàm difficilem & arduam rem suscepit, regere animas, & multorum servire moribus: & alium quidem blandimentis, alium verò increpationibus, alium suasionibus: & secundum uniuscuiusque qualitatem: ita se omnibus conformet & aptet, ut non solùm detrimenta gregis sibi commissi non patiatur, verùm etiam in augmentatione boni gregis gaudeat.*

Ante omnia ne dissimulans, aut parvipendens salutem animarum sibi commissarum, non plus gerat solicitudinem de rebus transitoriis & terrenis atque caducis, sed semper cogitet, quia animas suscepit regendas, de quibus & rationem redditurus est. Et ne causetur de minore fortè Matt.6. *substantia, meminerit scriptum: Primum quærite regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis. Et iterum, nihil deest timentibus eum.* Psal.34.

Sciátque, quia suscipit animas regendas, præparet se ad rationem reddendam. Et quantum sub cura sua fratrum se habere scierit numerum, agnoscat pro certo, quia in die iudicij ipsarum omnium animarum redditurus est Domino rationem, sine dubio addita & sua anima. Et ita semper timens futuram discussionem pastoris de creditis ovibus, cùm de alienis ratiociniis cavet, redditur de suis solicitus. Et cùm de admonitionibus suis emendationem subministrat aliis, ipse efficitur à vitiis emendatus.

CAPVT III.

De adhibendis ad consilium fratribus.

QVoties aliqua præcipua agenda sunt in monasterio, convocet Abbas omnem congregationem: & dicat ipse unde agitur. Et audiens consilium fratrum, tractet apud se: & quod utilius iudicaverit, faciat. Ideo autem omnes ad consilium vocari diximus: quia sæpe iuniori Dominus revelat, quod melius est. Sic autem dent fratres consilium cum omni humilitatis subiectione ut non præsumant procaciter defendere quod eis visum fuerit, sed magis in Abbatis pendeat arbitrio, ut quod salubrius iudicaverit esse, ei cuncti obediant. Sed sicut discipulis convenit obedire magistro, ita & ipsum providè & iustè condecet cuncta disponere. In omnibus igitur omnes magistram sequantur regulam: neque ab ea temerè devietur à quoquam. Nullus in monasterio proprii sequatur cordis voluntatem, neque præsumat quisquam cum Abbate suo protervè intus vel foris monasterio contendere. Quod si præsumpserit, regulari disciplinæ subiaceat. Ipse tamen Abbas cum timore Dei & observatione regulæ omnia faciat: sciens se procul dubio de omnibus iudiciis suis, æquissimo iudici Deo rationem redditurum. Si qua verò minora agenda sunt in monasterii utilitatibus, seniorum tantùm utatur consilio, sicut scriptum est: Omnia fac cum consilio, & post factum non pœnitebit. Eccl.32.

CAPVT IV.

Quæ sunt instrumenta bonorum Operum.

I.	*PRimum instrumentum In primis. Dominum Deum diligere ex toto corde, tota anima, tota virtute.*	Deut. 6.
II.	*Deinde, proximum tanquam seipsum.*	Lucæ 10.
III.	*Deinde non occidere.*	Levit. 19.
IV.	*Non adulterari.*	
V.	*Non facere furtum.*	Exo. 20.
VI.	*Non concupiscere.*	Deute. 5.
VII.	*Non falsum testimonium dicere.*	1. Petr. 2.
VIII.	*Honorare omnes homines.*	Lucæ 9.

IX. *Et*

IX.	*Et quod sibi quis fieri non vult, alij non faciat.*	Tob. 4.
X.	*Abnegare semetipsum sibi, vt sequatur Christum.*	Matth. 7.
XI.	*Corpus castigare.*	1. Cor. 9.
XII.	*Delitias non amplecti.*	2. Pet. 2.
XIII.	*Ieiunium amare.*	Daniel. 1.
XIV.	*Pauperes recreare.*	Tobiæ 4.
XV.	*Nudum vestire.*	Esaiæ 58.
XVI.	*Infirmum visitare.*	Matth. 25.
XVII.	*Mortuum sepelire.*	Tobiæ 1. 2.
XVIII.	*In tribulatione subuenire.*	Eccl. 6.
XIX.	*Dolentem consolari.*	Eccl. 7.
XX.	*A seculi actibus se facere alienum.*	2. Tim. 2.
XXI.	*Nihil amori Christi praponere.*	Matth. 10.
XXII.	*Iram non perficere.*	Matth. 5.
XXIII.	*Iracundia tempus non reseruare.*	Ephes. 4.
XXIV.	*Dolum in corde non tenere.*	Pro. 12. Iob. 36.
XXV.	*Pacem falsam non dare.*	Psalm. 27.
XXVI.	*Charitatem non derelinquere.*	1. Pet. 4.
XXVII.	*Non iurare, ne fortè periuret.*	Matth. 5.
XXVIII.	*Veritatem ex corde & ore proferre.*	Psalm. 14.
XXIX.	*Malum pro malo non reddere.*	1. Thess. 5.
XXX.	*Iniuriam non facere, sed ei factam patienter sufferre.*	1. Cor. 6.
XXXI.	*Inimicos diligere.*	Matth. 5.
XXXII.	*Maledicentes se non remaledicere, sed magis benedicere.*	Rom. 12.
XXXIII.	*Persecutiones pro iustitia sustinere.*	1. Pet. 3.
XXXIV.	*Non esse superbum.*	Matth. 5.
XXXV.	*Non vinolentum.*	1. Tim. 3.
XXXVI.	*Non multum edacem.*	Eccle. 31. 37.
XXXVII.	*Non somnolentum.*	Prouerb. 20.
XXXVIII.	*Non pigrum.*	Prouer. 24. 26.
XXXIX.	*Non murmuriosum.*	Sapien. 1.
XL.	*Non detractorem.*	Prouerb. 4.
XLI.	*Spem suam Deo committere.*	Psal. 36.
XLII.	*Bonum aliquid in se cum viderit, Deo applicet non sibi.*	Iacob. 1.
XLIII.	*Malum verò semper à se factum sciat, & sibi reputet.*	Oseæ. 13.
XLIV.	*Diem iudicij timere.*	Iob. 31.
XLV.	*Gehennam expauescere.*	Lucæ 12.
XLVI.	*Vitam æternam omni concupiscentia spirituali desiderare.*	Psalm. 83.
XLVII.	*Mortem quotidie ante oculos suspectam habere.*	Matth. 24.
XLVIII.	*Actus vitæ suæ omni hora custodire.*	Deuter. 4.
XLIX.	*In omni loco DEVM se respicere pro certo scire.*	Prouerb. 5.
L.	*Cogitationes malas cordi suo aduenientes, mox ad Christum allidere.*	Psalm. 136.
LI.	*Et seniori spirituali patefacere.*	Eccl. 8.
LII.	*Os suum à malo vel à prauo eloquio custodire.*	Psalm. 33. 38.
LIII.	*Multum loqui non amare.*	Prouerb. 10.
LIV.	*Verba vana aut risui apta, non loqui.*	Mat. 12. 2. Tim. 2.
LV.	*Risum multum aut excussum non amare.*	Ecclef. 7.
LVI.	*Lectiones sanctas libenter audire.*	Lucæ 11.
LVII.	*Orationi frequenter incumbere.*	Lucæ 18.
LVIII.	*Mala sua præterita cum lachrymis vel gemitu quotidie in oratione Deo confiteri: de ipsis malis de cætero emendare.*	Psalm. 6.
LIX.	*Desideria carnis non perficere: voluntatem propriam odire.*	Galat. 5.
LX.	*Præceptis Abbatis in omnibus obedire, etiamsi ipse aliter (quod absit) agat: memor illius Dominici præcepti: Quæ dicunt, facite: quæ autem faciant, facere nolite.*	Hebr. 13.
LXI.	*Non velle dici sanctum, antequam sit: sed priùs esse, vt veriùs dicatur.*	Matth. 6.

LXII	*Præcepta Dei factis quotidie adimplere,*	Ecclef. 6.
LXIII.	*Castitatem amare,*	1. Timoth. 5.
LXIV.	*Nullum odire*	Leuit. 19.
LXV.	*Zelum & inuidiam non habere.*	Galat. 5.
LXVI.	*Contentionem non amare.*	2. Timoth. 2.
LXVII.	*Elationem fugere.*	Pfalm. 130.
LXVIII.	*Seniores venerari.*	Leuit. 19.
LXIX.	*Iuniores diligere.*	1. Timoth. 5.
LXX.	*In Christi amore pro inimicis orare.*	Matth. 5.
LXXI.	*Cum discordantibus ante solis occasum in pacem redire.*	Ephef. 4.
LXXII.	*Et de Dei misericordia nunquam desperare.*	Ezech. 18.

Ecce hæc sunt instrumenta spiritualis artis: quæ cùm fuerint à nobis die noctuque Esa. 43. 1. Cor. 1. *incessabiliter adimpleta, & in die iudicij reconsignata, illa merces nobis à Domino recompensabitur, quam ipse promisit: quam oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quam præparauit Deus his qui diligunt eum. Officina verò, vbi hæc omnia diligenter operemur, Claustra sunt Monasterij & stabilitas in Congregatione.*

CAPVT V.

DE OBEDIENTIA.

PRimus humilitatis gradus, est Obedientia sine mora. Hæc conuenit his, qui nihil sibi Christo carius aliquid existimant: propter seruitium sanctum, quod professi sunt, seu propter metum gehennæ, vel gloriam vitæ æternæ, mox vt aliquid imperatum à maiore fuerit, ac si diuinitus imperetur, moram pati nesciunt in faciendo. De quibus Dominus dixit: Ob auditu auris obediuit mihi. Et iterum dicit Doctoribus: Qui vos audit me audit. Psal. 17. Matth. 10. *Ergo hi tales, relinquentes statim quæ sua sunt, & voluntatem propriam deserentes, mox ex occupatis manibus & quod agebant, imperfectum relinquentes, vicino obedientiæ pede iubẽtis vocem factis sequuntur: & veluti vno momento prædicta magistri iussio & perfecta discipuli opera in velocitate timoris Dei ambæ res communiter citius explicantur: quibus ad vitam æternam gradiendi amor incumbit: ideò angustam viam arripiunt, vnde Dominus ait:* Matth. 7. *Angusta via est, quæ ducit ad vitam vt non suo arbitrio viuentes, vel desiderijs suis & voluptatibus obedientes, sed ambulantes alieno iudicio & imperio in Cœnobiis degentes, Abbatem sibi* Ioan. 5. *præesse desiderant. Sine dubio hi tales illam Domini imitantur sententiam, qua dicit: Non veni facere voluntatem meam, sed ei⁹ qui misit me. Sed hæc ipsa Obedientia tũc acceptabilis erit Deo & dulcis hominibus si quod iubetur, non trepidè, non tardè, non tepidè aut cum murmure vel cum responsione nolentis efficiatur. Quia obedientia quæ maioribus præbetur, Deo exhibetur. Ipse enim dicit: Qui vos audit me audit. Et cum bono* 2. Cor. 9. Eccle. 35. *animo à discipulis præberi oportet, quia hilarem datorem, diligit Deus. Nam malo animo si obedit discipulus, & non solum ore verum etiam in corde si murmurauerit, & si impleat iussionem, tamen acceptum iam non erit Deo, qui cor respicit murmurantis. Et pro tali facto nullam consequitur gratiam, imo pœnam murmurantium incurrit, si non cum satisfactione emendauerit.*

CAPVT VI.

DE TACITVRNITATE.

FAciamus quod ait Propheta: Dixi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam: obmutui: & humiliatus sum, & silui à bonis. Psal. 38. *Hic ostendit Propheta si à bonis eloquiis interdum propter taciturnitatem debet taceri: quanto magis à malis verbis propter pœnam peccati debet cessari? Ergo quamvis de bonis & sanctis ad ædificationem eloquiis perfectis discipulis propter taciturnitatis grauitatem, rara loquendi concedatur licentia, quia scriptum est: in multiloquio non effugies peccatum. Et alibi: Mors & vita in manibus linguæ.* Prou. 10. & 14. *Nam loqui & docere magistrum condecet, tacere & audire discipulo conuenit. Et ideò si qua requirenda sunt à priore, cum omni humilitate & subiectione reuerentiæ requirantur, ne videantur plus loqui quàm expedit. Scurrilitates verò vel verba otiosa & risum mouentia æterna clausura in omnibus locis damnamus, & ad tale eloquium discipulum aperire os non permittimus.* Notate Monachi.

CAPVT VII.

DE HVMILITATE.

CLamat nobis diuina Scriptura; Fratres, dicens: Omnis qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur. Luc. 14. *Cum hæc ergo dicit, ostendit nobis omnem exaltationem genus esse superbiæ, quod se cauere Propheta indicat, dicens: Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei.* Psal. 130. *Neque ambulaui*

laui in magnis, neque in mirabilibus super me. Sed quid? Si non humiliter sentiebam. sed exaltaui animam meam, sicut ablactatum super matrem suam, ita retribues in animam meam. Vnde fratres, si summa humilitatis volumus culmen attingere, & ad exaltationem illam cœlestem, ad quam per præsentis vitæ humilitatem ascenditur,
Gen. 28. volumus velociter peruenire, actibus nostris ascendentibus scala illa erigenda est, quæ in somno Iacob apparuit, per quam ei descendentes & ascendentes angeli monstrabantur. Non aliud sine dubio descensus ille & ascensus à nobis intelligitur, nisi exaltatione descendere & humilitate ascendere. Scala verò ipsa erecta, nostra est vita in seculo, quæ humiliato corde à Domino erigitur ad cælum: Latera enim eiusdem scalæ, dicimus nostrum esse corpus & animam, in quæ latera diuersos gradus humilitatis vel disciplinæ euocatio diuina ascendendos inseruit.

Humilitatis Gradus 1. Primus itaque humilitatis gradus est, si timorem Dei sibi ante oculos semper ponens, obliuionē omnino fugiat: & semper sit memor omnium quæ præcepit Deus: vt qualiter contemnentes Deum, gehennam pro peccatis incidunt: & vitam æternam, quæ timentibus Deum præparata est, animo suo semper reuoluat. Et custodiens se omni hora à peccatis & vitiis, id est, cogitationum, linguæ, oculorum, manuum, pedum vel voluntatis propriæ: sed & desideria carnis amputare festinet.

Æstimet se homo de cælis semper à Deo respici omni hora, & facta sua in omni loco ab aspectu Diuinitatis videri, & ab Angelis omni hora renunciari. Demonstrat nobis hoc Propheta, cum in
Psal. 7 cogitationibus nostris ita Deum semper præsentem ostendit dicens: Scrutās corda & renes Deus.
Psal. 93. Et iterum: Dominus nouit cogitationes hominū,
Psal. 138. quoniam vana sunt. Et itèm dicit: Intellexisti cogitationes meas à longè: Et quia cogitatio homi-
Psal. 75. nis confitebitur tibi. Nam vt solicitus sit circa cogitationes suas peruersas, dicat semper vtilis frater in corde suo: Tunc ero immaculatus coram eo, si obseruauero me ab iniquitate mea. Voluntatem verò propriam ita facere prohibemur, cum dicit scriptura nobis: Et à voluntatibus tuis auertere. Et iterum: Rogamus Deum in Oratione, vt fiat illius voluntas in nobis. Docemur ergo
Psal. 17. meritò non facere nostram voluntatem, cum ca-
Eccle. 18. ueamus illud quod dicit Sancta Scriptura: Sunt
Prou. 16. viæ quæ putantur ab hominibus rectæ quarum finis vsque ad profundum inferni demergit. Et cū iterum caueamus illud quod de negligentibus di-
Psal. 52. ctum est: Corrupti sunt & abominabiles facti
Psal. 37. sunt in voluptatibus suis. In desideriis verò carnis ita nobis Deum credamus semper esse præsentem, cum dicit Propheta Domino: Ante te est omne desiderium meum. Cauendum ergo ideò malum desiderium, quia mors secus introitum delectationis posita est. Vnde scriptura præcipit dicēs:
Psal. 33. post cōcupiscētias tuas nō eas. Ergo si oculi Domini speculantur bonos & malos, & Dominus de cælo semper respicit super filios hominum vt videat si est intelligens aut requirens Deum: & si ab Angelis nobis deputatis quotidie Domino factori nostro opera nostra nunciantur: cauendum ergo omni hora, fratres, sicut dicit in Psalmo Propheta: ne nos declinantes in malum, & inutiles Psal. 52.
factos aliqua hora aspiciat Deus & parcendo nobis in hoc tempore: quia pius est, & exspectans nos conuerti in melius, dicat nobis in futuro: Hæc fecisti & tacui.

Secundus humilitatis gradus est, si propriam Gradus 2.
quis non amans voluntatem desideria sua non Ioan. 6.
delectetur implere, sed vocem illam Domini factis imitetur, dicentis: Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui misit me. Item dicit Scriptura: Voluntas habet pœnam & necessitas parit coronam.

Tertius gradus humilitatis, vt quis pro Dei Gradus 3
amore omni obedientia se subdat maiori, imitans Phil. 2.
Dominum, de quo dicit Apostolus: Factus est obediens vsque ad mortem.

Quartus humilitatis gradus est, si in ipsa obe- Gradus 4.
dientia duris & contrariis rebus vel etiam quibuslibet irrogatis iniuriis, tacita conscientia patientiam amplectatur, & sustinens non lassescat vel discedat dicente Scriptura. Qui perseuerauerit vsque in finem hic saluus erit. Item confor- Matth. 10. & 24.
tetur cor tuum, & sustine Dominum. Et ostendens Psal. 26.
fidelem pro Domino vniuersa etiam contraria sustinere debere: dicit ex persona etiam sufferen- Psal. 43.
tium: Propter te morte tota die afficimur, æstimati sumus vt oues occisionis. Et securi de spe retributionis Diuinæ, subsequantur gaudentes & dicentes: sed in his omnibus superamus, propter eum qui dilexit nos. Et item alio loco Scriptura: Pro- Rom. 8. Psal. 65.
basti nos, inquit Deus: igne nos examinasti sicut igne examinatur argentum: induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro. Et vt ostendat sub priore debere non esse, subsequi- Ibidem.
tur, dicens: Imposuisti homines super capita nostra: sed & præceptum Domini, in aduersis & in iniuriis, per patientiam adimplentes: qui percussi in maxillam, præbent & aliam. Aufe- Luc. 6.
renti tunicam, dimittunt & pallium: angariati milliario, vadunt & duo: cum Paulo 2. Cor. 11.
Apostolo falsos fratres sustinent, & persecutionem, & maledicentes se, benedicunt.

Quintus humilitatis gradus est, si omnes Gradus 5.
cogitationes malas cordi suo aduenientes, vel mala à se absconsè commissa, per humilem confessionem Abbati non celauerit suo. Hortatur nos de hac re scriptura dicens: Reuela Domino viam tuam, & spera in eum. Et item dicit Confitemini Psal. 36.
Domino quoniam bonus, quoniā in seculum mi- Psal. 105.
sericordia eius Et item Propheta: Delictum meum Psal. 31.
cognitum tibi feci, & iniustitias meas non operui. Dixi, pronunciabo aduersum me iniustitias meas Domino: & tu remisisti impietatem cordis mei.

Sextus

Sextus humilitatis gradus, si omni vilitate vel extremitate contentus sit Monachus. Et ad omnia quæ sibi iniunguntur, velut operarium malum & indignum se indicet dicens, cum Propheta: Ad nihilum redactus sum, & nesciui: vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum.

Gradus 6. Psal. 72.

Septimus humilitatis gradus est, si omnibus se inferiorem & viliorem, non solum sua lingua pronunciet, sed etiam intimo cordis credat affectu, humilians se, & dicens cum Propheta: Ego autem sum vermis, & non homo, oprobrium hominum, & abiectio plebis: exaltatus sum, & confusus. Et item: Bonum mihi, humiliasti me vt discam mandata tua.

Gradus 7. Psal. 21. Psal. 87. Psal. 118.

Octauus humilitatis gradus est, si nihil agat Monachus, nisi quòd communis Monasterij regula, vel maiorum cohortantur exempla.

Gradus 8.

Nonus humilitatis gradus est, si linguam ad loquendum prohibeat Monachus, & taciturnitatem habens vsque ad interrogationem, non loquatur, monstrãte Scriptura: Quia in multiloquio non effugietur peccatum. Et quia vir linguosus non dirigetur super terram.

Gradus 9. Prou. 10. Psal. 139.

Decimus humilitatis gradus est, si non sit facilis ac promptus in risu: quia scriptum est: Stultus in risu exaltat vocem suam.

Gradus 10. Eccl. 21.

Vndecimus humilitatis gradus est, si cum loquitur Monachus leniter & sine risu, humiliter cum grauitate vel pauca verba, & rationabilia loquatur: & non sit clamosus in voce, sicut scriptum est: Sapiens verbis innotescit paucis.

Gradus 11.

Duodecimus humilitatis gradus est, si non solùm corde Monachus, sed etiam corpore humilitatem videntibus se, semper indicet, id est, in opere, in Oratorio, in Monasterio, in horto, in via, in agro, vel vbicunque sedens, ambulans, vel stãs: inclinato semper sit capite, defixis in terram vultibus: reum se omni hora de peccatis suis existimans, iam se tremendo iudicio Dei se præsentari existimet: dicens sibi in corde semper illud, quod publicanus ille euangelicus, fixis in terram oculis, dixit: Domine, non sum dignus ego peccator leuare oculos meos ad cœlum. Et iterum cum Propheta: Incuruatus sum, & humiliatus sum vsquequaque. Ergo his omnibus humilitatis gradibus ascensis. Monachus mox ad charitatem Dei perueniet illam, quæ perfecta foras mittit timorem: per quam vniuersa, quæ prius non sine formidine obseruabat, absque vllo labore velut naturaliter ex consuetudine incipiat custodire: non tam timore gehennæ, sed amore Christi, & consuetudine ipsa bona & delectatione virtutum, quæ Dominus iam in operario suo mundo à vitiis & à peccatis, Spiritu Sancto dignabatur demonstrare.

Gradus 12. Luc. 18. Psal. 118.

CAPVT VIII.

De Officijs Diuinis in noctibus.

Hyemis tempore, id est, à Calendis Nouembris vsque ad Pascha, iuxta considerationem rationis octaua hora noctis surgendum est, vt modicè amplius de media nocte pausetur, & iam digesti surgant. Quod verò restat post Vigilias à fratribus, qui psalterij vel lectionum aliquid indigent, meditationi inseruiatur. A Pascha autem vsque ad supra dictas Calendas Nouembris, sic temperetur hora Vigiliarum agenda, vt paruissimo interuallo, quo fratres ad necessaria naturæ exeant, custodito, mox matutini, qui incipiente luce agendi sunt, subsequantur.

CAPVT IX.

Quanti Psalmi dicendi sint in Nocturnis horis.

Hyemis tempore, præmisso in primis versu, Deus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me festina. In secundo dicendum tertiò est: Domine, labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam. Cui subiungendus est tertius Psalmus, & Gloria. Post hunc Psalmus nonagesimus quartus, cum Antiphona aut certè decantandus. Inde sequatur Ambrosianum: deinde sex Psalmi cum Antiphonis: quibus dictis, dicto versu, benedicat Abbas Et sedentib⁹ omnibus in scamnis, legãtur vicissim à fratribus in codice super analogiũ tres lectiones: inter quas & tria Responsaria canantur. Duo Responsoria sine gloria dicantur. Post tertiam verò lectionem, qui cantat, dicat gloria. Quam dum incipit cantor dicere, mox omnes de sedilibus suis surgant ob honorem & reuerentiam sanctæ Trinitatis. Codices autem legantur in Vigiliis tam Veteris Testamenti quàm noui Diuinæ authoritatis. Sed & expositiones earum quæ à nominatissimis Doctoribus Orthodoxis & catholicis Patribus factæ sunt. Post verò has tres lectiones cum Respõsoriis suis sequantur reliqui sex Psalmi cum Alleluya canendi. Post hos lectio Apostoli sequatur ex corde recitanda: & versus & supplicatio Litaniæ, id est, Kyrieeleison, & sic finiantur Vigiliæ nocturnæ.

CAPVT X.

Qualiter Æstatis tempore agatur Nocturna Laus.

A Pascha autẽ vsq; ad Calẽdas Nouẽbris, omniũ (vt supra dictũ est) Psalmodia quãtitas teneatur,

neatur excepto quod lectiones in codice, propter breuitatem noctium minimè legantur, sed pro ipsis tribus lectionibus, vna de Veteri Testamento memoriter dicatur: quam breue respõsorium subsequatur, & reliqua omnia, vt dictum est, impleantur, id est vt nunquam minus à duodecim Psalmorum quantitate, ad Vigilias nocturnas dicatur, exceptis tertio & nonagesimo quarto Psalmo.

Capvt XI.

Qualiter Dominicis diebus Vigiliæ agantur.

Dominico die temperius surgatur ad Vigilias: in quibus Vigiliis teneatur mensura, id est, modulatis (vt supra dispsuimus) sex Psalmis & versu residentibus cunctis dispositè, & per ordinem in subselliis legantur in codice, vt suprà diximus, quatuor Lectiones cum Respõsoriis suis: vbi tantum in quarto Responsorio dicatur à cantante. Gloria. Quam dum incipit, mox omnes cum reuerentia surgant. Post quas Lectiones sequantur ex ordine alij sex Psalmi cum Antiphonis, sicut anteriores, & versu. Post quos iterum legantur aliæ quatuor Lectiones cum Responsoriis suis ordine quo suprà. Post quas iterum dicantur tria Cantica de Prophetis quæ instituerit Abbas: quæ Cantica cum Alleluya psallantur. Dicto etiam versu, & benedicente Abbate legantur aliæ quatuor Lectiones de nouo Testamento ordine quo suprà. Post quartum autem Responsorium incipiat Abbas Hymnum, te Deum laudamus. Quo perdicto, legat Abbas Lectionem de Euangelio, cum honore & tremore stantibus omnibus: qua perlecta, respondeant omnes, Amen. Et subsequatur mox Abbas Hymnum. Te decet laus. Et data benedictione: incipiant Matutinos. Qui ordo Vigiliarum omni tempore, tam æstatis quàm hyemis, æqualiter in die Dominico teneatur nisi fortè (quod absit) tardius surgant, & aliquid de Lectionibus breuiandum est aut responsoriis. Quod tamen omninò caueatur, ne proueniat. Quod si contingerit, dignè inde satisfaciat Deo in Oratorio, per cuius euenerit neglectum.

Capvt XII.

Quomodo Matutinorum solennitas agatur.

In Matutinis Dominico die in primis dicatur sexagesimus sextus Psalmus sine Antiphona in directum. Postquam dicatur quinquagesimus cum Alleluia. Post quem dicatur centesimus septimus decimus: & sexagesimus secundus. Inde benedictiones & laudes: electio vna de Apocalypsi ex corde, & Responsorium, & Ambrosianum: versus, canticum de Euangelio, Litania: & cõpletum est.

Capvt XIII.

Qualiter priuatis diebus Matutini agantur.

Diebus autem priuatis Matutinorum solennitas ita agatur, vt sexagesimus sextus Psalmus dicatur sine Antiphona: subtrahẽdo modicè sicut in Dominica: vt omnes occurrant ad quinquagesimũ, qui cum Antiphona dicatur. Post quẽ alij duo Psalmi dicantur secundũ consuetudinem: id est, secunda feria quintus, & tricesimus quintus. Tertia feria, quadragesimus secundus, & quinquagesimus sextus. Quarta feria, sexagesimus tertius, & sexagesimus quartus: Quinta feria octogesimus septimus, & octogesimus nonus. Sexta feria, septuagesimus quintus, & nonagesimus primus. Sabbato autem, centesimus quadragesimus secundus, & canticum Deuteronomij, quod diuidatur in duas Glorias. Deut. 32. *Nam cæteris diebus canticũ vnum quodq; diẽ suo ex Prophetis. sicut psallit Ecclesia Romana, dicatur. Post hæc sequantur laudes: deinde Lectio vna Apostoli memoriter recitãda: Responsorium Ambrosianũ versus canticũ de Euangelio: Litania, & cõpletum est. Planè agẽda Matutina, vel vespertina, non transeat aliquãdo, nisi in vltimo ordine, Oratio Dominica omnibus audientibus, dicatur à Priore propter scandalorum spinas, quæ oriri solẽt in Monasterio vt cõuenti per ipsius orationis spõsionem, qua dicunt, Dimitte nobis sicut & nos dimittimus: purgent se ab huiusmodi vitio. Cæteris verò agendis: vltima pars eius orationis dicatur: vt ab omnibus respõdeatur. Sed libera nos à malo.*

Capvt XIV.

Qualiter in Natalitiis Sanctorum agantur Vigiliæ.

In Sanctorum verò festiuitatibus vel omnibus solennitatibus, sicut diximus Dominico die agendum, ita agatur: excepto, quòd Psalmi aut Antiphonæ vel Lectiones, ad ipsũ diẽ pertinẽtes, dicantur. Modus autem supra scriptus teneatur.

Capvt XV.

Quibus temporibus dicatur Alleluia.

A Sancto Pascha vsque ad Pentecosten, sine intermissione dicatur Alleluya, tam in Psalmis, quàm in Responsoriis. A Pentecoste autẽ vsque ad caput Quadragesimæ, omnibus noctibus cum sex posterioribus Psalmis tantum ad nocturnos dicatur. Omni verò Dominica extra Quadragesimam cantica matutini, Prima, Tertia, Sexta, Nonaq́ue cum Alleluia dicantur. Vespera verò, cum Antiphona: Responsoria verò nunquam dicantur cum Alleluya: nisi à Pascha vsque ad Pentecosten.

CAPVT XVI.

Qualiter Diuina Opera per diem agantur.

Psal. 118. VT ait Propheta, Septies in die laudem dixi tibi. Qui septenarius sacrat⁹ numer⁹, à nobis sic implebitur, si Matutina Prima, Tertia, Sextæ, Nona, Vespera, Completoriique tempore nostra seruitutis officia persoluamus, quia de his Horis diurnis dixit Propheta: Septies in die laudem dixi tibi. Nam de nocturnis vigiliis idem ipse Propheta ait: Media nocte surgebam ad confitendum tibi. Ergo his temporibus referamus laudes Creatori nostro super iudicia iustitiæ suæ: Ibidem. id est, Matutinis, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespera, Completorio, & nocte surgamus ad confitendum ei.

CAPVT XVII.

Quanti Psalmi per easdem Horas canendi sunt.

IAm de Nocturnis vel Matutinis digessimus ordinem Psalmodiæ: nunc de sequentibus Horis videamus. Prima Hora dicantur Psalmi tres, singulatim, & non sub vna Gloria. Hymnus eiusdem Horæ, post versum, Deus in adiutorium meum intende, antequam Psalmi incipiantur. Post expletionem verò trium Psalmorum, recitetur lectio vna, versus, & Kyrieeleison, & Missæ sint. Tertia verò, Sexta, & Nona item eodem ordine celebratur: oratio, id est, versus: hymni earumdem horarum, terni Psalmi, lectio, versus, Kyrieeleison: & Missæ sint. Si maior Congregatio fuerit, cum Antiphonis: si verò minor, in directum psallantur. Vespertina autem synaxis quatuor Psalmis cum Antiphonis terminetur, post quos Psalmos Apostoli lectio recitanda est: inde Responsorium Ambrosianum, versus, canticum de Euangelio, litania, & Oratio Dominica, & fiant Missæ. Completorium autem, trium Psalmorum dictione terminetur. Qui Psalmi directanei siue Antyphona dicendi sunt. Post quos hymnus eiusdem Horæ, lectio vna, versus, Kyrieeleison, benedictio, & post Missæ fiant.

CAPVT XVIII.

IN primis semper diurnis Horis dicatur versus: Deus in adiutorium meum intende. Domine, ad adiuuandum me festina, & Gloria. Inde Hymnus vniuscuiusque Horæ. Deinde prima Hora Dominica dicenda quatuor capitula Psalmi centesimi octaui decimi dicantur. Reliquis verò Horis, id est, Tertia, Sexta, vel Nona, terna capitula suprascripti Psalmi centesimi octaui decimi dicantur, Ad primam autem secundæ feriæ, dicantur tres Psalmi, id est, primus, secundus, & sextus. Et ita per singulos dies ad primam, vsque ad Dominicam dicantur, per ordinem terni Psalmi, vsq; ad nonum decimum Psalmum. Ita sanè vt nonus Psalmus & septimus decimus, diuidantur in binas Glorias. Et sic fiat, vt ad vigilias Dominicæ semper à vicesimo incipiatur. Ad tertiã verò Sextã & Nonam secundæ feriæ nouem capitula, quæ residua sunt de centesimo decimo octauo Psalmo, ipsa terna per easdem Horas dicantur. Expenso igitur Psalmo centesimo octauo duobus diebus, id est, Dominica & secunda feria, tertia feria iam ad tertiam, sextam, vel nonam psallantur terni Psalmi, à centesimo nono decimo vsque ad centesimum vicesimum septimum, id est, Psalmi nouem. Quique Psalmi semper vsque ad Dominicam per easdem Horas itidem repetantur. Hymnorum nihilominus lectionum vel versuum dispositione vniformi, cunctis diebus seruata. Et ita scilicet, vt semper Dominica à centesimo octauo decimo incipiatur. Vespera autem quotidie quatuor Psalmorum modulatione canatur. Qui Psalmi incipiantur à centesimo nono vsq; ad centesimum quadragesimum septimum: exceptis his, qui in diuersis Horis ex eis sequestrantur, id est à centesimo septimo decimo vsque ad centesimum vicesimũ septimũ, & centesimo tricesimo tertio & centesimo quadragesimo secundo Reliqui omnes in vespera dicẽdi sunt. Et quia minus veniũt tres Psalmi, ideò diuidẽdi sunt, qui in numero supra scripto fortiores inueniũtur, id est, centesim⁹ tricesim⁹ octau⁹ & cẽtesim⁹ quadragesim⁹ terti⁹, & cẽtesimus quadragesimus quartus. Centesimus verò sextus decimus, quia paruus est, cũ cẽtesimo quinto decimo coniungatur. Digesto ergo ordine Psalmorũ vespertinorũ, reliqua, id est, lectiones, respõsoria, hymni, versus, vel cantica, sicut supra taxauimus, impleantur. Ad completorium verò iidẽ Psalmi repetantur quotidie, id est, quartus, nonagesimus, & centesimus trigesimus tertius. Disposito ordine Psalmodiæ diurnæ, reliqui omnes Psalmi qui supersunt, æqualiter diuidantur in septem noctium vigiliis, partiendo scilicet, qui inter eos prolixiores sunt Psalmi: & duodecim per vnamquanque constituantur noctem. Hoc præcipuè commonentes, vt si cui fortè hæc distributio Psalmorum displicuerit, ordinet, si melius aliter iudicauerit, dum omnimodis id attendatur, vt omni hebdomada Psalterium ex integro numero centum quinquaginta Psalmorum psallatur. Et Dominico die semper à capite repetatur ad vigilias: quia nimis iners deuotionis suæ seruitium ostendunt Monachi, qui minus Psalterio cum canticis consuetudinariis per septimanæ circulum psallunt: dum quando legamus sanctos Patres nostros vno die hoc strenuè impleuisse, quod nos tepidi vtinam septimana integra persoluamus:

anno 614, ibiq; in loco Tucconia dicto, idola destruũt & Ecclesiã Christo colligũt. Sed & inde pellũtur. Columbanus igitur relicto Gallo quem repentina febris inuaserat, in Italiam proficiscitur, ac in Coecijs Alpibus Bobiense Cœnobium condidit Agilulphi regis opibus adiutus. Gallus autem in Sueuia mansit, ac tandem ad Constantiensem Episcopum vocatur. Verùm ille Ioannem quẽdam Diaconum suum ei functioni præficit, & formam gubernandæ Ecclesiæ præscribit. Petrus de Natalibus lib. 9, c. 72, Ioan. Stumpfius in Chron.

Origo S. Galli Cœnobij potentissimi.

Gallus autem solitudinis amãs apud Heluetios in Eremo quadam sibi cellulam seu domunculam & casam quandam exstruxit, circa annum Christi 630 iuxta Hermannũ Contractum & Vrspergen, in qua reliquum vitæ suæ transegit. Coniunxerant verò se illi viuenti adhuc multi pij & religiosi viri, cùm sanctitate eius, tùm solitudinis amore permoti: à quibus humilis illa & satis angusta cella, post mortem Galli ampliatur. Cumque res liberalitate fidelium collatæ, aliquantulæ Monachorum Congregationi sufficere posse viderentur, Vualdramnus quidam, ad cuius paternam possessionem Eremus illa pertinebat, in qua Gallus cellam construxerat, videns res collatas à quibusdam in alienos vsus conferri, religiosum quendam Presbyterum, Othmarum nomine, cui summam earum committeret rerum, à Victore tunc Curiensium Comite impetrauit, eique cellulam cum omnibus ad eam pertinentibus commendauit. Postmodum cõsilio cuiusdam Ducis, nomine Nebi, persuasus ad Carolum Regem cum eodẽ Duce profectus est, ipsique cellam hanc proprietatis iure tradidit, & vt Othmarum Presbyterum eidem loco præficeret, exorauit. Annuẽs igitur ei⁹ petitioni Princeps, Othmaro ad se vocato locum commendauit, & vt regularem ibi vitam institueret præcepit. Is igitur ad cellam iam suam regressurus, vndique habitacula, Monachorum vsibus apta & congrua, construxit, quæ progressu temporis ex tam paruo initio operâ & studio aliorum Abbatum in amplissimum magnificentissimumq; non dico Monasterium, sed vrbem Santgallensem dictam excreuerit.

Regula primorum in Alemania & Heluetia Monachorum, Regula Benedicti vt in Monasteria

Obseruabis autem hîc, neque Columbanum neq; Gallum Benedicti aut alterius hominis Regulam discipulis suis præscripsisse: satis enim illis fuit Verbi Dei Regula seu norma omnium optima, absolutissima perfectissimaque.

Accidit autem post mortem Caroli Regis, vt filius eius Carolomannus, mundo renuncians & Monasticum habitum induens, Romam proficisceretur: in itinere prope Monasterium Galli veniens, eo causa orationis accessit: ibi cognitis omnibus dixisse fertur: *Tenuis quidem hic est locus facultate, sed pro meritis beati Galli, celebri diffamatus rumore.* Fratri itaque Pipino rescripsit, vt sui amoris intuitu huic Monasterio aliquod regiæ munificentiæ solatium dignaretur impendere. Cùm igitur ab Othmaro accepisset literas, annuit petitioni fratris, simulque libellum seu Regulam quam Benedictus de Cœnobitarum conuersatione composuerat, Abbati Othmaro tradidit, & alia regiæ dignitatis impertiens dona, id ei omni diligẽtiâ iniunxit, vt in loco sibi commendato ad supplendas beati Galli excubias, regularis vitæ ordinem institueret. Atque vt melius posset quod iubebatur efficere, concessit illi quosdam redditus, vt illis collaborantibus officinas fratrum vsibus necessarias construeret, & vectigalia, quæ annuatim regijs redditibus inferre debebant, ad sustentationem fratrum haberet: vt refert Vualafridus Abbas Augiensis in vita S. Galli apud Surium tomo 5, de Vitis Sanctorum. Inualescente igitur in Europa Benedictinorũ Ordine, etiam in contubernia illa non solùm à Columbano & Gallo, sed etiã ab alijs instituta, Regula eius Ordinis irrepsit, cuius rei multa apud Bruschium de German. Monasteriis extant exempla. Ac vt ex superioribus colligi potest, Regula Benedicti in Santgallense Cœnobium annis propè 80 post Galli mortem sub Othmaro 1 eius Abbate, anno Domini 720 introducta fuit. Stumpfius in Chron. Serò tamen in Fuldensi Cœnobio, anno Domini 744 fundato, recepta fuit, nimirum circa annum demùm 1035, vt Bruschius indicat. Quo factum est, vt, quemadmodum refert Trithemius in Chron. Hirsaugien. folio 26 adhuc circa annum Christi 900 alterius Ordinis quàm Benedictinorũ in Europa, Germaniæ & Galliæ, nulla fuerint Monasteria. Et Bruschius de Monaster. German. fol. 13. de Othmaro, primo S. Galli Cœnobij Abbate scribẽs, *Accepit*, inquit, *Regulam S. Benedicti, quòd ea tunc sola esset & vnica Monachorũ secta & professio.*

hæc introducta.

CAPVT IV.

Ordo GREGORIANORVM.

Gregor. M. author huius Ordinis.

EX hoc Benedictinorũ Ordine *Gregorianorũ* & *Gerundinensiũ* quoque prodierũt Ordines. Gregorius Magn. enim, qui postea Episcopatum Romanum adeptus est, relicto seculo, Monachus factus est: & post obitum parentum suorum sex Monasteria

ex suis

ex suis facultatibus in Sicilia condidit: paternam quoq; domum Romæ in Monasterium conuertit, & Apostolo Andreæ dedicauit. Monachis ibi degentibus circa annos Christi 595. Benedicti Regulã custodiendã tradidit, peculiari vestitu eisdem assignato. Nam, vt Franckus in Chronicis suis fol. 466 b. indicat, aeriis (fortasse legẽdum aheneis, vt ex Francko coniicio) palliis, iisdemq; amplissimis eos vestiri voluit. Franciscus Modius dicit, eos habuisse vestitum ceruinum, siue Betici coloris, cui ad pectus crux rubea intexta fuerit, & aluisse barbas. Abdicationem opum adeò superstitiosè obseruare præcepit, vt aliquando Iustum Monachum, cuius ope medicâ sæpe antea adiutus fuerat, cùm contra Regulam tres aureos occultâsset, in mortis agone (quod tamen magni istius Gregorij magnam pietatem parum commendat) sine consolatione relinqueret: virum diabolo, quantumuis pœnitentem & peccatum illud anxiè deplorantem, traderet, & mortuum denique in sterquilinio sepelire iuberet, addito fulmine excommunicationis, pecunia tua tecum sit in perditionem. Trigesimo tamen die post hoc factum improbauit, & triginta sacrificia celebrauit, quibus se eum rursus ex inferis liberâsse scribit, & ad cœlum reportâsse. Et hinc originem sumpsisse *Trigesimam*, & consuetudinem triginta Missas pro defunctis celebrandi, Antoninus testatur tit. 12. c. 3. *Origo Trigesimæ.*

CAPVT V.

Ordo GERVNDINENSIVM.

SEBASTIANVS Frank. lib. 4 Chronicorum fol. 480 b. refert. Ioannem quendam Gerundinensium Episcopum in Lusitania in somnis admonitum, Cœnobium condidisse circa annos Domini 610 Monachis, quos collegerat in eoque cõgregauerat peculiarem à Papa Regulam impetrâsse: vestitum album eis cum suis insigniis in pectorali tribuisse, tanquam tesseram aliquam, tęnias quaternas, quarũ duę virides, totidemque rubræ fuerint, vt Franciscus Modius habet: & nomen à loco assignâsse. Meminit etiam Platina in vita Bonifacij IV, sub quo hæc acciderunt.

Benedictus pater Monachorũ in Occidente. Ex his igitur, & ex iis quæ in tertia Classe referemus, apparet, BENEDICTVM rectè omnium Monachorum Occidentalium patrem, fundatorem, institutorem & principẽ à Trithemio & aliis nominari, vsque ad tẽpora Sectarum Mendicantium, hoc est, per annos 666 qui est numerus nominis Bestiæ, Apoc. 13 (quod mysterio non caret) vsque ad annũ Domini 1197, quo Dominic⁹ Hispanus cœpit cõtra Albigenses, Papisticorum errorum impugnatores, prædicare. Balæus Cent. 1 cap. 50. A quo tempore, vt Trithemius loquitur; non adeò Monasteria fundabantur, Ordinis huius, quemadmodum præteritis tẽporibus. Suo autem tempore, hoc est circa annos 1500, Monasteria Ordinis Benedictini, Abbates habẽtia, exceptis Præposituris, Prioratibus, & Cœnobiis Monialium, vltra quindecim millia fuisse idem author refert: & addit, *si vnusquisque sua possideret, tertiam partem orbis Christiani Benedictum occupare videri potuisse*. In sola Moguntina prouincia hodiè Ordo hic habet Abbatias 114, præter illas quæ ab Ordine secessionem fecerunt: quarum numerus denarium superat. Prodierunt igitur ex his eius Cœnobiis multa agmina Monachorum toto hoc tempore. Ex eius saltem discipulis Volaterani temporibus, 24, exstiterunt Romani Pontifices: Gregorius I Bonifacius IV Adeodatus. Agathon, Stephanus III, Leo IV, Leo V. Syluester II, Stephanus IX, Gregorius VII, Victor III, Vrbanus II, Paschalis II, Gelasius II, Anastasius IV, Adrianus IV, Clemens VI, Vrbanus V, &c. Sunt etiam qui Syluerium Papam ex hoc Ordine ad Pontificatum assumptum putent: constat autem ipsum Ordinem hũc præcessisse, deiectumque Papatu, in Ponti insula exulâsse, ibique Monachicum primò assumpsisse habitum, eo penè tempore quo Benedictus Maurum in Galliam misit. Eugenius III, & Benedictus XII, quos nonnulli in Benedictinorũ familiã referũt, Cistertiẽses fuerũt. Cœlestinũ V, cõstat fuisse Eremitam, & sui Ordinis fũdatorem. Ioannem XXI, Benedictũ X, Innocentium VI, & Gregorium XII, quos huius Ordinis fuisse aliqui affirmãt: nulli⁹ historias hac de re scribẽtiũ, saltẽ fuisse Monachos memorat. Porrò Christophor⁹ Syluester IV, Anaclet⁹ II, & Petrus de Luna, Benedictus XIII, appellatus, inuasores Romæ sedis, Ordinis Benedictini non fuerunt, vt volunt aliqui: quanquam deiecti posteà, Monasticum carcerem subire aliqui ex eis coacti fuerint, vt Trithemius lib. 4 c. 20, de Viris Illustribus huius Ordinis testatur. *Monasteriorũ Benedictini numerus ingens.*

Cardinales etiam habuit Ordo hic Volaterani ętate ferè 200 Archiepisc. in diuersis Ecclesiis 1600, Episc. 4000 Abbates eruditione & scriptis celebres 15700 Canonizatos & Sanctorum Cathalogo insertos 15600. Infinitus ergo fuerit necesse est reliquorum inutilium terræ ponderum numerus, Volateranus lib. 21 Trithemius lib. 1 c. 4 de Viris Illustribus huius Ordinis, Sabellicus Enne. 8, lib. 2 Genebrardus in Chronographia. Sebast. Frank in Chron. fol. 466.

REGVLA,

REGVLA,

Quam BENEDICTVS suis MONACHIS præscripsit.

REGVLAM conscripsit Benedictus, in qua suis Monachis normam viuendi in Monasteriis tradidit: quam tamen multi post mortem demum Benedicti à Gregorio M. qui ex Monacho postea Romanus Pontifex factus est, conscriptam, & ab Eugenio II Papa confirmatam, approbatamque volunt, circa annos Domini 825 sicut tomo 2 Conciliorum indicatur. Bergomensis libro 10 refert, Gregorium III. circa annos Domini 739 Monachis Regulam integrè, sanctèq; tradidisse: num vero hæc ipsa sit quæ Benedicto adscribitur, an alia, incertum est. Est autem 73, cap. comprehensa, quam narrabo ordine.

CAPVT I.

De Generibus MONACHORVM.

Cœnobitæ. MONACHORVM *quatuor esse Genera, manifestum est. Primum, Cœnobitarum: hoc est, Monasteriale militās sub Regula, vel Abbate. Deinde secundum Genus est Anachoretarum,* Anachoretæ. *id est, Eremitarum, horum qui non conuersionis feruore nouitio, sed Monasterij probatione diuturna, didicerunt contra diabolum multorum solatio iam docti pugnare: & benè instructi fraterna ex acie ad singularem pugnam Eremi, securi iam sine consolatione alterius, sola manu vel brachio contra vitia carnis vel cogitationum, Deo auxiliante, sufficiunt pugnare. Tertium verò Monachorum teterrimum Genus, est Sarabaïtarum, qui* Sarabaitæ detestabiles. *nulla Regula, approbati experientia Magistri, sicut aurum fornacis: sed in plumbi natura molliti, adhuc operibus seruantes seculo fidem, mentiri Deo per tonsuram noscuntur. Qui bini aut terni, aut certè singuli sine pastore non Dominicis, sed suis inclusi ouilibus, pro lege eis est desideriorum voluptas: cùm quicquid putauerint vel elegerint, hoc dicunt sanctum, & quod noluerint, putant non licere. Quartum verò Genus, est Mo-* Gyrouagi. *nachorum, quod nominatur Gyrouagum, qui tota vita sua per diuersas prouincias ternis aut quaternis diebus per diuersorum cellas hospitantur: semper vagi, & nunquã stabiles: & propriis voluptatibus & gu'a ill cebris seruientes, & per omnia deteriores Sarabaïtis: de quorum omnium miserrima conuersatione melius est silere, quàm loqui. His ergo omissis ad Cœnobitarum fortissimum Genus disponendum, adiuuante Domino veniamus.*

CAPVT II

Qualis debeat esse ABBAS.

ABBAS *qui præesse dignus est monasterio, semper meminisse debet, quod dicitur: & nomen maioris factis implere: Christi enim agere vices in monasterio creditur, quando ipsius vocatur prænomine, dicente Apostolo: Accepistis* Rom. 8. *spiritum adoptionis filiorum: in quo clamamus, Abba Pater. Ideòque Abbas nihil extra præceptum Domini (quod absit) debet aut docere, aut constituere vel iubere: sed iussio eius vel doctrina fermentum diuinæ iustitiæ in discipulorum mentibus conspergatur. Memor sit semper Abbas, quia doctrinæ suæ, vel discipulorum obedientiæ, vtrarumque rerum in tremendo iudicio Dei facienda erit discussio: Sciatque Abbas culpæ Pastoris incumbere, quicquid in ouibus paterfamilias vtilitatis minus potuerit inuenire. Tantùm iterum liber erit, vt si inquieto vel inobedienti gregi pastoris fuerit omnis diligentia attributa, & morbidis earum actibus vniuersa fuerit cura exhibita, pastor earum in iudicio Domini absolutus, dicat cum Propheta Domino: Iustitiam tuam non abscondi in corde* Psal. 39. *meo, veritatem tuam & salutare tuum dixi: ipsi autem contemnentes spreuerunt me. Et tunc demum inobedientibus curæ suæ ouibus pœna sit ei præualens ipsa mors. Ergo cum aliquis suscipit nomen Abbatis, duplici debet doctrina suis præesse discipulis, id est, omnia bona & sancta, factis amplius quàm verbis ostendere: vt capacibus discipulis mandata Domini verbis proponat: duris verò corde & simplicioribus, factis suis diuina præcepta demonstret. Omnia verò quæ discipulis docuerit esse contraria, in suis factis indicet non agenda: ne aliis prædicans, ipse reprobus inueniatur, ne quando dicat illi Deus peccanti: Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu verò odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos* Psal. 50. *post te. Et qui in fratris tui oculo festucam videbas, in tuo trabem non vidisti? Non ab eo persona in monasterio discernatur. Non vnus plus ametur, quàm alius, nisi quem in bonis actibus, aut in obedientia inuenerit meliorem. Non præponatur ingenuus* Matt. 7. *ex seruitio conuertenti, nisi alia rationabilis causa existat. Quod si ita iustitia dictante, Abbati visum fuerit, & cuiuslibet ordine id faciat. Sin aliàs propria teneant loca: quia siue seruus, siue liber, omnes in Christo vnum sumus: & sub vno Domino,*

1 Cor. 2. Rom. 2. Gal. 2. Ephes. 6. Act. 10. 1. Tim. 4. Domino, æqualem servitutis malitiam baiulamus: quia non est personarum acceptio apud Deum. Solummodo in hac parte apud ipsum discernimur, si meliores aliis in operibus bonis & humiles inveniamur. Ergo æqualis sit ab eo omnibus charitas: una præbeatur in omnibus, secundum merita, disciplina. In doctrina namque sua Abbas Apostolicam debet illam semper formam servare, in qua dicit: Argue, obsecra, increpa, id est, miscens temporibus tempora, terroribus blandimenta: dirum magistri, pium patris ostendat affectum, id est, indisciplinatos & inquietos debet durius arguere: obedientes autem & mites & patientes, ut in melius proficiant, obsecrare: negligentes autem & contemnentes ut increpet & corripiat, admonemus.

Neque dissimulet peccata delinquentium, sed mox ut cœperint oriri, radicitus ea, ut prævalet, amputet, memor periculi Heli Sacerdotis de Silo. Et honestiores quidem atque intelligibiles animos, prima vel secunda admonitione verbis corripiat, improbos autem & duros corde ac superbos vel inobedientes, verberum vel corporis castigatione, in ipso initio peccati coërceat, sciens scriptum: Stultus verbis non corrigitur. Et iterum: Percute filium tuum virga, & liberabis animam eius à morte. Meminisse debet semper Abbas quod est: meminisse debet quod dicitur: & scire, quia cui plus committitur, plus ab eo exigitur. Sciátque quàm difficilem & arduam rem suscepit, regere animas, & multorum servire moribus: & alium quidem blandimentis, alium verò increpationibus, alium suasionibus: & secundum uniuscuiusque qualitatem: ita se omnibus conformet & aptet, ut non solùm detrimenta gregis sibi commissi non patiatur, verùm etiam in augmentatione boni gregis gaudeat.

Prover. 1. 1. Reg 2.

Ante omnia ne dissimulans, aut parvipendens salutem animarum sibi commissarum, non plus gerat solicitudinem de rebus transitoriis & terrenis atque caducis, sed semper cogitet, quia animas suscepit regendas, de quibus & rationem redditurus est. Et ne causetur de minore fortè

Matt. 6. substantia, meminerit scriptum: Primum quærite regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis. Et iterum, nihil deest timentibus eum. Psal. 34.

Sciátque, quia suscipit animas regendas, præparet se ad rationem reddendam. Et quantum sub cura sua fratrum se habere scierit numerum, agnoscat pro certo, quia in die iudicij ipsarum omnium animarum redditurus est Domino rationem, sine dubio addita & sua anima. Et ita semper timens futuram discussionem pastoris de creditis ovibus, cùm de alienis ratiociniis cavet, redditur de suis solicitus. Et cùm de admonitionibus suis emendationem subministrat aliis, ipse efficitur à vitiis emendatus.

CAPVT III.

De adhibendis ad consilium fratribus.

Quoties aliqua præcipua agenda sunt in monasterio, convocet Abbas omnem congregationem: & dicat ipse unde agitur. Et audiens consilium fratrum, tractet apud se: & quod utilius iudicaverit, faciat. Ideo autem omnes ad consilium vocari diximus: quia sæpe iuniori Dominus revelat, quod melius est. Sic autem dent fratres consilium cum omni humilitatis subiectione ut non præsumant procaciter defendere quod eis visum fuerit, sed magis in Abbatis pendeat arbitrio, ut quod salubrius iudicaverit esse, ei cuncti obediant. Sed sicut discipulis convenit obedire magistro, ita & ipsum providè & iustè condecet cuncta disponere. In omnibus igitur omnes magistram sequantur regulam: neque ab ea temerè devietur à quoquam. Nullus in monasterio proprii sequatur cordis voluntatem, neque præsumat quisquam cum Abbate suo protervè intus vel foris monasterio contendere. Quod si præsumpserit, regulari disciplinæ subiaceat. Ipse tamen Abbas cum timore Dei & observatione regulæ omnia faciat: sciens se procul dubio de omnibus iudiciis suis, æquissimo iudici Deo rationem redditurum. Si qua verò minora agenda sunt in monasterii utilitatibus, seniorum tantùm utatur consilio, sicut scriptum est: Omnia fac cum consilio, & post factum non pœnitebit. Eccl. 32.

CAPVT IV.

Quæ sunt instrumenta bonorum Operum.

I.	Primum instrumentum In primis Dominum Deum diligere ex toto corde, tota anima, tota virtute.	Deut. 6.
II.	Deinde, proximum tanquam seipsum.	Lucæ 10.
III.	Deinde non occidere.	Levit. 19.
IV.	Non adulterari.	
V.	Non facere furtum.	Exo. 20.
VI.	Non concupiscere.	Deute. 5.
VII.	Non falsum testimonium dicere.	1. Petr. 2.
VIII.	Honorare omnes homines.	Lucæ 9.

IX. Et

IX.	*Et quod sibi quis fieri non vult, alij non faciat.*	Tob. 4.
X.	*Abnegare semetipsum sibi, vt sequatur Christum.*	Matth. 7.
XI.	*Corpus castigare.*	1. Cor. 9.
XII.	*Delitias non amplecti.*	2. Pet. 2.
XIII.	*Ieiunium amare.*	Daniel. 1.
XIV.	*Pauperes recreare.*	Tobiæ 4.
XV.	*Nudum vestire.*	Esaiæ 58.
XVI.	*Infirmum visitare.*	Matth. 25.
XVII.	*Mortuum sepelire.*	Tobiæ 1. 2.
XVIII.	*In tribulatione subuenire.*	Eccl. 6.
XIX.	*Dolentem consolari.*	Eccl. 7.
XX.	*A seculi actibus se facere alienum.*	2. Tim. 2.
XXI.	*Nihil amori Christi præponere.*	Matth. 10.
XXII.	*Iram non perficere.*	Matth. 5.
XXIII.	*Iracundiæ tempus non reseruare.*	Ephes. 4.
XXIV.	*Dolum in corde non tenere.*	Pro. 12. Iob. 36.
XXV.	*Pacem falsam non dare.*	Psalm. 27.
XXVI.	*Charitatem non derelinquere.*	1. Pet. 4.
XXVII.	*Non iurare, ne fortè periuret.*	Matth. 5.
XXVIII.	*Veritatem ex corde & ore proferre.*	Psalm. 14.
XXIX.	*Malum pro malo non reddere.*	1. Thess. 5.
XXX.	*Iniuriam non facere, sed ei factam patienter sufferre.*	1. Cor. 6.
XXXI.	*Inimicos diligere.*	Matth. 5.
XXXII.	*Maledicentes se non remaledicere, sed magis benedicere.*	Rom. 12.
XXXIII.	*Persecutiones pro iustitia sustinere.*	1. Pet. 3.
XXXIV.	*Non esse superbum.*	Matth. 5.
XXXV.	*Non vinolentum.*	1. Tim. 3.
XXXVI.	*Non multum edacem.*	Eccle. 31. 37.
XXXVII.	*Non somnolentum.*	Prouerb. 20.
XXXVIII.	*Non pigrum.*	Prouer. 24. 26.
XXXIX.	*Non murmuriosum.*	Sapien. 1.
XL.	*Non detractorem.*	Prouerb. 4.
XLI.	*Spem suam Deo committere.*	Psal. 36.
XLII.	*Bonum aliquid in se cum viderit, Deo applicet non sibi.*	Iacob. 1.
XLIII.	*Malum verò semper à se factum sciat, & sibi reputet.*	Oseæ. 13.
XLIV.	*Diem iudicij timere.*	Iob. 31.
XLV.	*Gehennam expauescere.*	Lucæ 12.
XLVI.	*Vitam æternam omni concupiscentia spirituali desiderare.*	Psalm. 83.
XLVII.	*Mortem quotidie ante oculos suspectam habere.*	Matth. 24.
XLVIII.	*Actus vitæ suæ omni hora custodire.*	Deuter. 4.
XLIX.	*In omni loco* DEVM *se respicere pro certo scire.*	Prouerb. 5.
L.	*Cogitationes malas cordi suo aduenientes, mox ad Christum allidere.*	Psalm. 136.
LI.	*Et seniori spirituali patefacere.*	Eccl. 8.
LII.	*Os suum à malo vel à prauo eloquio custodire.*	Psalm. 33. 38.
LIII.	*Multum loqui non amare.*	Prouerb. 10.
LIV.	*Verba vana aut risui apta, non loqui.*	Mat. 12. 2. Tim. 2.
LV.	*Risum multum aut excussum non amare.*	Ecclesi. 7.
LVI.	*Lectiones sanctas libenter audire.*	Lucæ 11.
LVII.	*Orationi frequenter incumbere.*	Lucæ 18.
LVIII.	*Mala sua præterita cum lachrymis vel gemitu quotidie in oratione Deo confiteri : de ipsis malis de cætero emendare.*	Psalm. 6.
LIX.	*Desideria carnis non perficere : voluntatem propriam odire.*	Galat. 5.
LX.	*Præceptis Abbatis in omnibus obedire, etiamsi ipse aliter (quod absit) agat : memor illius Dominici præcepti : Quæ dicunt, facite : quæ autem faciant, facere nolite.*	Hebr. 13.
LXI.	*Non velle dici sanctum, antequam sit : sed priùs esse, vt veriùs dicatur.*	Matth. 6.

LXII.

LXII	*Præcepta Dei factis quotidie adimplere ;*	Ecclef. 6.
LXIII.	*Castitatem amare,*	1. Timoth. 5.
LXIV.	*Nullum odire*	Leuit. 19.
LXV.	*Zelum & inuidiam non habere.*	Galat. 5.
LXVI.	*Contentionem non amare.*	2. Timoth. 2.
LXVII.	*Elationem fugere.*	Pfalm. 130.
LXVIII.	*Seniores venerari.*	Leuit. 19.
LXIX.	*Iuniores diligere.*	1. Timoth. 5.
LXX.	*In Christi amore pro inimicis orare.*	Matth. 5.
LXXI.	*Cum discordantibus ante solis occasum in pacem redire.*	Ephef. 4.
LXXII.	*Et de Dei misericordia nunquam desperare.*	Ezech. 18.

Ecce hæc sunt instrumenta spiritualis artis : quæ cùm fuerint à nobis die noctuque incessabiliter adimpleta, & in die iudicij reconsignata, illa merces nobis à Domino recompensabitur, quam ipse promisit : quam oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quam præparauit Deus his qui diligunt eum. Officina verò, vbi hæc omnia diligenter operemur, Claustra sunt Monasterij & stabilitas in Congregatione. Esa. 43. 1. Cor. 1.

CAPVT V.

De OBEDIENTIA.

PRimus humilitatis gradus, est Obedientia sine mora. Hæc conuenit his, qui nihil sibi Christo carius aliquid existimant: propter seruitium sanctum, quod professi sunt, seu propter metum gehennæ, vel gloriam vitæ æternæ, mox vt aliquid imperatum à maiore fuerit, ac si diuinitus imperetur, moram pati nesciunt in faciendo. De quibus Dominus dixit : Ob auditu auris obediuit mihi. Et iterum dicit Doctoribus : Qui vos audit me audit. Ergo hi tales, relinquentes statim quæ sua sunt, & voluntatem propriam deserentes, mox ex occupatis manibus & quod agebant, imperfectum relinquentes, vicino obedientiæ pede iubētis vocem factis sequuntur: & veluti vno momento prædicta magistri iussio & perfecta discipuli opera in velocitate timoris Dei ambæ res communiter citius explicantur: quibus ad vitam æternam gradiendi amor incumbit : ideò angustam viam arripiunt, vnde Dominus ait: Angusta via est, quæ ducit ad vitam vt non suo arbitrio viuentes, vel desideriis suis & voluptatibus obedientes, sed ambulantes alieno iudicio & imperio in Cœnobiis degentes, Abbatem sibi præesse desiderant. Sine dubio hi tales illam Domini imitantur sententiam, quæ dicit : Non veni facere voluntatem meam, sed ei⁹ qui misit me. Sed hæc ipsa Obedientia tūc acceptabilis erit Deo & dulcis hominibus si quod iubetur, non trepidè, non tardè, non tepidè aut cum murmure vel cum responsione nolentis efficiatur. Quia obedientia quæ maioribus præbetur, Deo exhibetur. Ipse enim dicit: Qui vos audit me audit. Et cum bono animo à discipulis præberi oportet, quia hilarem datorem, diligit Deus. Nam malo animo si obedit discipulus, & non solum ore verùm etiam in corde si murmurauerit, & si impleat iussionem, tamen acceptum iam non erit Deo, qui cor respicit murmurantis. Et pro tali facto nullam consequitur gratiam, imo pœnam murmurantium incurrit, si non cum satisfactione emendauerit.

Marginal notes: Psal. 17. Matth. 10. — Matth. 7. — Ioan. 5. — 2. Cor. 9. Eccle. 35.

CAPVT VI.

De TACITVRNITATE.

FAciamus quod ait Propheta : Dixi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam: obmutui : & humiliatus sum, & silui à bonis. Hic ostendit Propheta si à bonis eloquiis interdum propter taciturnitatem debet taceri : quanto magis à malis verbis propter pœnam peccati debet cessari ? Ergo quamvis de bonis & sanctis ad ædificationem eloquiis perfectis discipulis propter taciturnitatis grauitatem, rara loquendi concedatur licentia, quia scriptum est: in multiloquio non effugies peccatum. Et alibi: Mors & vita in manibus linguæ. Nam loqui & docere magistrum condecet, tacere & audire discipulo conuenit. Et ideò si qua requirenda sunt à priore, cum omni humilitate & subiectione reuerentiæ requirantur, ne videantur plus loqui quàm expedit. Scurrilitates verò vel verba ociosa & risum mouentia æterna clausura in omnibus locis damnamus, & ad tale eloquium discipulum aperire os non permittimus.

Marginal notes: Psal. 38. — Prou. 10. & 14. — Notate Monachi.

CAPVT VII.

De HVMILITATE.

CLamat nobis diuina Scriptura ; Fratres, dicens : Omnis qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur. Cum hæc ergo dicit, ostendit nobis omnem exaltationem genus esse superbiæ, quod se cauere Propheta indicat, dicens : Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei. Neque ambulaui

Marginal notes: Luc. 14. — Psal. 130.

S

laui in magnis, neque in mirabilibus super me. Sed quid? Si non humiliter sentiebam, sed exaltaui animam meam, sicut ablactatum super matrem suam, ita retribues in animam meam. Vnde fratres, si summæ humilitatis volumus culmen attingere, & ad exaltationem illam cœlestem, ad quam per præsentis vitæ humilitatem ascenditur, volumus velociter peruenire, actibus nostris ascendentibus scala illa erigenda est, quæ in somno Iacob apparuit, per quam ei descendentes & ascendentes angeli monstrabantur. Non aliud sine dubio descensus ille & ascensus à nobis intelligitur, nisi exaltatione descendere & humilitate ascendere. Scala verò ipsa erecta, nostra est vita in seculo, quæ humiliato corde à Domino erigitur ad cœlum: Latera enim eiusdem scalæ, dicimus nostrum esse corpus & animam, in quæ latera diuersos gradus humilitatis vel disciplinæ euocatio diuina ascendendos inseruit.

Gen. 28.

Humilitatis Gradus 1.

Primus itaque humilitatis gradus est, si timorem Dei sibi ante oculos semper ponens, obliuionē omnino fugiat: & semper sit memor omnium quæ præcepit Deus: vt qualiter contemnentes Deum, gehennam pro peccatis incidunt: & vitam æternam, quæ timentibus Deum præparata est, animo suo semper reuoluat. Et custodiens se omni hora à peccatis & vitiis, id est, cogitationum, linguæ, oculorum, manuum, pedum vel voluntatis propriæ: sed & desideria carnis amputare festinet.

Æstimet se homo de cœlis semper à Deo respici omni hora, & facta sua in omni loco ab aspectu Diuinitatis videri, & ab Angelis omni hora renunciari. Demonstrat nobis hoc Propheta, cum in cogitationibus nostris ita Deum semper præsentem ostendit dicens: Scrutās corda & renes Deus. Et iterum: Dominus nouit cogitationes hominū, quoniam vanæ sunt. Et item dicit: Intellexisti cogitationes meas à longè: Et quia cogitatio hominis confitebitur tibi. Nam vt solicitus sit circa cogitationes suas peruersas, dicat semper vtilis frater in corde suo: Tunc ero immaculatus coram eo, si obseruauero me ab iniquitate mea. Voluntatem verò propriam ita facere prohibemur, cum dicit scriptura nobis: Et à voluntatibus tuis auertere. Et iterum: Rogamus Deum in Oratione, vt fiat illius voluntas in nobis. Docemur ergo meritò non facere nostram voluntatem, cum caueamus illud quod dicit Sancta Scriptura: Sunt viæ quæ putantur ab hominibus rectæ quarum finis vsque ad profundum inferni demergit. Et cū iterum caueamus illud quod de negligentibus dictum est: Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in voluptatibus suis. In desideriis verò carnis ita nobis Deum credamus semper esse præsentem, cum dicit Propheta Domino: Ante te est omne desiderium meum. Cauendum ergo ideò malum desiderium, quia mors secus introitum delectationis posita est. Vnde scriptura præcipit dicēs: post cōcupiscētias tuas nō eas. Ergo si oculi Domini speculantur bonos & malos, & Dominus de cœlo semper respicit super filios hominum vt videat si est intelligens aut requirens Deum: & si ab Angelis nobis deputatis quotidie Domino factori nostro opera nostra nunciantur: cauendum ergo omni hora, fratres, sicut dicit in Psalmo Propheta: ne nos declinantes in malum, & inutiles factos aliqua hora aspiciat Deus & parcendo nobis in hoc tempore: quia pius est, & exspectans nos conuerti in melius, dicat nobis in futuro: Hæc fecisti & tacui.

Psal. 7. Psal. 93. Psal. 138. Psal. 75. Psal. 17. Eccle. 18. Prou. 16. Psal. 52. Psal. 37. Psal. 33. Psal. 52.

Secundus humilitatis gradus est, si propriam quis non amans voluntatem desideria sua non delectetur implere, sed vocem illam Domini factis imitetur, dicentis: Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui misit me. Item dicit Scriptura: Voluntas habet pœnam & necessitas parit coronam.

Gradus 2. Ioan. 6.

Tertius gradus humilitatis, vt quis pro Dei amore omni obedientia se subdat maiori, imitans Dominum, de quo dicit Apostolus: Factus est obediens vsque ad mortem.

Gradus 3. Phil. 2.

Quartus humilitatis gradus est, si in ipsa obedientia duris & contrariis rebus vel etiam quibuslibet irrogatis iniuriis, tacita conscientia patientiam amplectatur, & sustinens non lassescat vel discedat dicente Scriptura. Qui perseuerauerit vsque in finem hic saluus erit. Item confortetur cor tuum, & sustine Dominum. Et ostendens fidelem pro Domino inuersa etiam contraria sustinere debere: dicit ex persona etiam sufferentium: Propter te morte tota die afficimur, æstimati sumus vt oues occisionis. Et securi de spe retributionis Diuinæ, subsequuntur gaudentes & dicentes: sed in his omnibus superamus, propter eum qui dilexit nos. Et item alio loco Scriptura: Probasti nos, inquit Deus: igne nos examinasti sicut igne examinatur argentum: induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro. Et vt ostendat sub priore debere non esse, subsequitur, dicens: Imposuisti homines super capita nostra: sed & præceptum Domini, in aduersis & in iniuriis, per patientiam adimplentes: qui percussi in maxillam, præbent & aliam. Auferenti tunicam, dimittunt & pallium: angariati milliario, vadunt & duo: cum Paulo Apostolo falsos fratres sustinent, & persecutionem, & maledicentes se, benedicunt.

Gradus 4. Matth. 10. & 24. Psal. 26. Psal. 43. Rom. 8. Psal. 65. Ibidem. Luc. 6. 2. Cor. 11.

Quintus humilitatis gradus est, si omnes cogitationes malas cordi suo aduenientes, vel mala à se absconsè commissa, per humilem confessionem Abbati non celauerit suo. Hortatur nos de hac re scriptura dicens: Reuela Domino viam tuam, & spera in eum. Et item dicit Confitemini Domino quoniam bonus, quoniā in seculum misericordia eius. Et item Propheta: Delictum meum cognitum tibi feci, & iniustitias meas non operui. Dixi, pronunciabo aduersum me iniustitias meas Domino: & tu remisisti impietatem cordis mei.

Gradus 5. Psal. 36. Psal. 105. Psal. 31.

Sextus

Sextus humilitatis gradus, si omni vilitate vel extremitate contentus sit Monachus. Et ad omnia quæ sibi iniunguntur, velut operarium malum & indignum se iudicet dicens, cum Propheta: Ad nihilum redactus sum, & nesciui: vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum.

Gradus 6. Psal. 72.

Septimus humilitatis gradus est, si omnibus se inferiorem & viliorem, non solum sua lingua pronunciet, sed etiam intimo cordis credat affectu, humilians se, & dicens cum Propheta: Ego autem sum vermis, & non homo, oprobrium hominum, & abiectio plebis: exaltatus sum, & confusus. Et item: Bonum mihi, humiliasti me vt discam mandata tua.

Gradus 7. Psal. 21. Psal. 87. Psal. 118.

Octauus humilitatis gradus est, si nihil agat Monachus, nisi quòd communis Monasterij regula, vel maiorum cohortantur exempla.

Gradus 8.

Nonus humilitatis gradus est, si linguam ad loquendum prohibeat Monachus, & taciturnitatem habens vsque ad interrogationem, non loquatur, monstrãte Scriptura: Quia in multiloquio non effugietur peccatum. Et quia vir linguosus non dirigetur super terram.

Gradus 9. Prou. 10. Psal. 139.

Decimus humilitatis gradus est, si non sit facilis ac promptus in risu: quia scriptum est: Stultus in risu exaltat vocem suam.

Gradus 10. Eccl. 21.

Vndecimus humilitatis gradus est, si cum loquitur Monachus leniter & sine risu, humiliter cum grauitate vel pauca verba, & rationabilia loquatur: & non sit clamosus in voce, sicut scriptum est: Sapiens verbis innotescit paucis.

Gradus 11.

Duodecimus humilitatis gradus est, si non solum corde Monachus, sed etiam corpore humilitatem videntibus se, semper indicet, id est, in opere, in Oratorio, in Monasterio, in horto, in via, in agro, vel vbicunque sedens, ambulans, vel stãs: inclinato semper sit capite, defixis in terram vultibus: reum se omni hora de peccatis suis existimans, iam se tremendo iudicio Dei se præsentari existimet: dicens sibi in corde semper illud, quod publicanus ille euangelicus, fixis in terram oculis, dixit: Domine, non sum dignus ego peccator leuare oculos meos ad cœlum. Et iterum cum Propheta: Incuruatus sum, & humiliatus sum vsquequaque. Ergo his omnibus humilitatis gradibus ascensis. Monachus mox ad charitatem Dei perueniet illam, quæ perfecta foras mittit timorem: per quam vniuersa, quæ prius non sine formidine obseruabat, absque vllo labore velut naturaliter ex consuetudine incipiat custodire: non tam timore gehennæ, sed amore Christi, & consuetudine ipsa bona & delectatione virtutum, quæ Dominus iam in operario suo mundo à vitiis & à peccatis, Spiritu Sancto dignabatur demonstrare.

Gradus 12. Luc. 18. Psal. 118.

CAPVT VIII.

De Officijs Diuinis in noctibus.

HYemis tempore, id est, à Calendis Nouembris vsque ad Pascha, iuxta considerationem rationis octaua hora noctis surgendum est, vt modicè amplius de media nocte pausetur, & iam digesti surgant. Quod verò restat post Vigilias à fratribus, qui psalterij vel lectionum aliquid indigent, meditationi inseruiatur. A Pascha autem vsque ad supra dictas Calendas Nouembris, sic temperetur hora Vigiliarum agenda, vt paruissimo interuallo, quo fratres ad necessaria naturæ exeant, custodito, mox matutini, qui incipiente luce agendi sunt, subsequantur.

CAPVT IX.

Quanti Psalmi dicendi sint in Nocturnis horis.

HYemis tempore, præmisso in primis versu, Deus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me festina. In secundo dicendum tertiò est: Domine, labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam. Cui subiungendus est tertius Psalmus, & Gloria. Post hunc Psalmus nonagesimus quartus, cum Antiphona aut certè decantandus. Inde sequatur Ambrosianum: deinde sex Psalmi cum Antiphonis: quibus dictis, dicto versu, benedicat Abbas Et sedentibus omnibus in scamnis, legãtur vicissim à fratribus in codice super analogiũ tres lectiones: inter quas & tria Responsaria canantur. Duo Responsoria sine gloria dicantur. Post tertiam verò lectionem, qui cantat, dicat gloria. Quam dum incipit cantor dicere, mox omnes de sedilibus suis surgant ob honorem & reuerentiam sanctæ Trinitatis. Codices autem legantur in Vigiliis tam Veteris, Testamenti quàm noui Diuinæ authoritatis. Sed & expositiones earum quæ à nominatissimis Doctoribus Orthodoxis & catholicis Patribus factæ sunt. Post verò has tres lectiones cum Respõsoriis suis sequantur reliqui sex Psalmi cum Alleluya canendi. Post hos lectio Apostoli sequatur ex corde recitanda: & versus & supplicatio Litaniæ, id est, Kyrieeleison, & sic finiantur Vigiliæ nocturnæ.

CAPVT X.

Qualiter Æstatis tempore agatur Nocturna Laus.

A Pascha autẽ vsq; ad Calẽdas Nouẽbris, omnis (vt supra dictũ est) Psalmodiæ quãtitas teneatur,

neatur excepto quod lectiones in codice, propter breuitatem noctium minimè legantur, sed pro ipsis tribus lectionibus, vna de Veteri Testamento memoriter dicatur: quam breue respõsorium subsequatur, & reliqua omnia, vt dictum est, impleantur, id est vt nunquam minus à duodecim Psalmorum quantitate, ad Vigilias nocturnas dicatur, exceptis tertio & nonagesimo quarto Psalmo.

CAPVT XI.

Qualiter DOMINICIS diebus Vigiliæ agantur.

DOminico die temperius surgatur ad Vigilias: in quibus Vigiliis teneatur mensura, id est, modulatis (vt supra disposuimus) sex Psalmis & versu residentibus cunctis dispositè, & per ordinem in subselliis legantur in codice, vt suprà diximus, quatuor Lectiones cum Respõsoriis suis: vbi tantum in quarto Responsorio dicatur à cantante. Gloria. Quam dum incipit, mox omnes cum reuerentia surgant. Post quas Lectiones sequantur ex ordine alij sex Psalmi cum Antiphonis, sicut anteriores, & versu. Post quos iterum legantur aliæ quatuor Lectiones cum Responsoriis suis ordine quo suprà. Post quas iterum dicantur tria Cantica de Prophetis quæ instituerit Abbas: quæ Cantica cum Alleluya psallantur. Dicto etiam versu, & benedicente Abbate legantur aliæ quatuor Lectiones de nouo Testamento ordine quo suprà. Post quartum autem Responsorium incipiat Abbas Hymnum, te Deum laudamus. Quo perdicto, legat Abbas Lectionem de Euangelio, cum honore & tremore stantibus omnibus: quâ perlecta, respondeant omnes, Amen. Et subsequatur mox Abbas Hymnum. Te decet laus. Et data benedictione: incipiant Matutinos. Qui ordo Vigiliarum omni tempore, tam æstatis quàm hyemis, æqualiter in die Dominico teneatur nisi fortè (quod absit) tardius surgant, & aliquid de Lectionibus breuiandum est aut responsoriis. Quòd tamen omninò caueatur, ne proueniat. Quod si contingerit, dignè inde satisfaciat Deo in Oratorio, per cuius euenerit neglectum.

CAPVT XII.

Quomodo Matutinorum solennitas agatur.

IN Matutinis Dominico die in primis dicatur sexagesimus sextus Psalmus sine Antiphona in directum. Postquam dicatur quinquagesimus cum Alleluia. Post quem dicatur centesimus septimus decimus: & sexagesimus secundus. Inde benedictiones & laudes: electio vna de Apocalypsi ex corde, & Responsorium, & Ambrosianum: versus, canticum de Euangelio, Litania: & cõpletum est.

CAPVT XIII.

Qualiter priuatis diebus Matutini agantur.

DIebus autem priuatis Matutinorum solennitas ita agatur, vt sexagesimus sextus Psalmus dicatur sine Antiphona: subtrahẽdo modicè sicut in Dominica: vt omnes occurrant ad quinquagesimũ, qui cum Antiphona dicatur. Post quẽ alij duo Psalmi dicantur secundũ consuetudinem: id est, secunda feria quintus, & tricesimus quintus. Tertia feria, quadragesimus secundus, & quinquagesimus sextus. Quarta feria, sexagesimus tertius, & sexagesimus quartus: Quinta feria octogesimus septimus, & octogesimus nonus. Sexta feria, septuagesimus quintus, & nonagesimus primus. Sabbato autem, centesimus quadragesimus secundus, & canticum Deuteronomij, quod diuidatur in duas Glorias. Deut.
Nam cæteris diebus canticũ vnum quodq; diẽ suo 10.
ex Prophetis sicut psallit Ecclesia Romana, dicatur. Post hæc sequantur laudes: deinde Lectio vna Apostoli memoriter recitãda: Responsorium Ambrosianũ versus canticũ de Euangelio: Litania, & cõpletum est. Planè agẽda Matutina, vel vespertina, non transeat aliquãdo, nisi in vltimo ordine. Oratio Dominica omnibus audientibus, dicatur à Priore propter scandalorum spinas, quæ oriri solẽt in Monasterio vt cõuenti per ipsius orationis spõsionem, quâ dicunt, Dimitte nobis sicut & nos dimittimus: purgent se ab huiusmodi vitio. Cæteris verò agendis: vltima pars eius orationis dicatur: vt ab omnibus respõdeatur. Sed libera nos à malo.

CAPVT XIV.

Qualiter in Natalitiis Sanctorum agantur Vigiliæ.

IN Sanctorum verò festiuitatibus vel omnibus solennitatibus, sicut diximus Dominico die agendum, ita agatur: excepto, quòd Psalmi aut Antiphonæ vel Lectiones, ad ipsũ diẽ pertinẽtes, dicantur. Modus autem supra scriptus teneatur.

CAPVT XV.

Quibus temporibus dicatur Alleluia.

A Sancto Pascha vsque ad Pentecosten, sine intermissione dicatur Alleluya, tam in Psalmis, quàm in Responsoriis. A Pentecoste autẽ vsque ad caput Quadragesimæ, omnibus noctibus cum sex posterioribus Psalmis tantum ad nocturnos dicatur. Omni verò Dominica extra Quadragesimam cantica matutini, Prima, Tertia, Sexta, Nonaque cum Alleluia dicantur. Vespera verò, cum Antiphona: Responsoria verò nunquam dicantur cum Alleluya: nisi à Pascha vsque ad Pentecosten.

CAPVT

CAPUT XVI.

Qualiter Diuina Opera per diem agantur.

Psal. 118. *VT ait Propheta, Septies in die laudem dixi tibi Qui septenarius sacrat' numer', à nobis sic implebitur, si Matutina Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespera, Completoriique tempore nostræ seruitutis officia persoluamus, quia de his Horis diurnis dixit Propheta: Septies in die laudem dixi tibi. Nam de nocturnis vigiliis idem ipse Propheta ait: Media nocte surgebam ad confitendum tibi. Ergo his temporibus referamus laudes Creatori nostro super iudicia iustitiæ suæ:* Ibidem. *id est, Matutinis, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespera, Completorio, & nocte surgamus ad confitendum ei.*

CAPUT XVII.

Quanti Psalmi per easdem Horas canendi sunt.

IAm de Nocturnis vel Matutinis digessimus ordinem Psalmodiæ: nunc de sequentibus Horis videamus. Prima Hora dicantur Psalmi tres, singulatim, & non sub vna Gloria. Hymnus eiusdem Horæ, post versum, Deus in adiutorium meum intende, antequam Psalmi incipiantur. Post expletionem verò trium Psalmorum, recitetur lectio vna, versus, & Kyrieeleison, & Missæ sint. Tertia verò, Sexta, & Nona item eodem ordine celebratur: oratio, id est, versus: hymni earumdem horarum, terni Psalmi, lectio, versus, Kyrieeleison: & Missæ sint. Si maior Congregatio fuerit, cum Antiphonis: si verò minor, in directum psallantur. Vespertina autem synaxis quatuor Psalmis cum Antiphonis terminetur: post quos Psalmos Apostoli lectio recitanda est: inde Responsorium Ambrosianum, versus, canticum de Euangelio, litania, & Oratio Dominica, & fiant Missæ. Completorium autem, trium Psalmorum dictione terminetur. Qui Psalmi directanei sine Antyphona dicendi sunt. Post quos hymnus eiusdem Horæ, lectio vna, versus, Kyrieeleison, benedictio, & post Missæ fiant.

CAPUT XVIII.

IN primis semper diurnis Horis dicatur versus: Deus in adiutorium meum intende. Domine, ad adiuuandum me festina, & Gloria. Inde Hymnus vniuscuiusque Horæ. Deinde prima Hora Dominica dicenda quatuor capitula Psalmi centesimi octaui decimi dicantur. Reliquis verò Horis, id est, Tertia, Sexta, vel Nona, terna capitula suprascripti Psalmi centesimi octaui decimi dicantur. Ad primam autem secunda feriæ, dicantur tres Psalmi, id est, primus, secundus, & sextus. Et ita per singulos dies ad primam, vsque ad Dominicam dicantur, per ordinem terni Psalmi, vsq; ad nonum decimum Psalmum. Ita sanè vt nonus Psalmus & septimus decimus, diuidantur in binas Glorias. Et sic fiat, vt ad vigilias Dominicæ semper à vicesimo incipiatur. Ad tertiã verò Sextã & Nonam secunda feriæ nouem capitula, quæ residua sunt de centesimo decimò octauo Psalmo, ipsa terna per easdem Horas dicantur. Expenso igitur Psalmo centesimo octauo duobus diebus, id est, Dominica & secunda feria, tertia feria iam ad tertiam, sextam, vel nonam psallantur terni Psalmi, à centesimo nono decimo vsque ad centesimum vicesimum septimum, id est, Psalmi nouem. Quique Psalmi semper vsque ad Dominicam per easdem Horas itidem repetantur. Hymnorum nihilominus lectionum vel versuum dispositione vniformi, cunctis diebus seruata. Et ita scilicet, vt semper Dominica à centesimo octauo decimo incipiatur. Vespera autem quotidie quatuor Psalmorum modulatione canatur. Qui Psalmi incipiantur à centesimo nono vsq; ad centesimum quadragesimum septimum: exceptis his, qui in diuersis Horis ex eis sequestrantur, id est à centesimo septimo decimo vsque ad centesimum vicesimũ septimũ, & centesimo tricesimo tertio & centesimo quadragesimo secundo Reliqui omnes in vespera dicẽdi sunt. Et quia minus veniũt tres Psalmi, ideò diuidẽdi sunt, qui in numero suprascripto fortiores inueniũtur, id est, centesim' tricesim' octau' & cẽtesim' quadragesim' terti', & cẽtesimus quadragesimus quartus. Centesimus verò sextus decimus, quia paruus est, cũ cẽtesimo quinto decimo coniungatur. Digesto ergo ordine Psalmorũ vespertinorũ, reliqua, id est, lectiones, respõsoria, hymni, versus, vel cantica, sicut supra taxauimus, impleantur. Ad completorium verò idẽ Psalmi repetantur quotidie, id est, quartus, nonagesimus, & centesimus trigesimus tertius. Disposito ordine Psalmodiæ diurnæ, reliqui omnes Psalmi qui supersunt, æqualiter diuidantur in septem noctium vigiliis, partiendo scilicet, qui inter eos prolixiores sunt Psalmi: & duodecim per vnamquanque constituantur noctem. Hoc præcipuè commonentes, vt si cui fortè hæc distributio Psalmorum displicuerit, ordinet, si melius aliter iudicauerit, dum omnimodis id attendatur, vt omni hebdomada Psalterium ex integro numero centum quinquaginta Psalmorum psallatur Et Dominico die semper à capite repetatur ad vigilias: quia nimis iners deuotionis suæ seruitium ostendunt Monachi, qui minus Psalterio cum canticis consuetudinariis per septimanæ circulum psallunt: dum quando legamus sanctos Patres nostros vno die hoc strenuè impleuisse, quod nos tepidi vtinam septimana integra persoluamus:

CAPVT XIX.

De Disciplina Psallendi.

VBiq; credimus diuinã esse præsentiã: & oculos Domini in omni loco speculari bonos & malos maximè tamen hoc sine aliqua dubitatione credamus, cùm ad Opus Diuinum assistimus. Ideò semper memores simus quod ait Propheta: Seruite Domino in timore. Et iterum, Psallite semper. Et, in conspectu angelorum psallam tibi. Ergo consideremus, qualiter oporteat nos in conspectu Diuinitatis & angelorum eius esse. Et sic stemus ad psallendum, vt mens nostra concordet voci nostræ.

Psal. 8 Psal. 46 & 117.

CAPVT XX.

De Reuerentia Orationis.

SI, cùm hominibus potentibus volumus aliqua suggerere, non præsumimus, nisi cum humilitate & reuerẽtia; quanto magis Domino Deo vniuersorum, cum omni humilitate & puritatis deuotione supplicandum est? Et non in multiloquio, sed in puritate cordis, & compunctione lachrymarum, nos exaudiri sciamus. Et ideò breuis esse debet & pura Oratio, nisi fortè ex affectu inspirationis Diuinæ gratiæ protendatur. In conuentu tamen omninò breuietur Oratio: & facto signo à Priore, omnes pariter surgant.

Matth. 6.

CAPVT XXI.

De Decanis, & de Præposito Monasterij.

SI maior fuerit cõgregatio, eligãtur de ipsis Fratres boni testimonij & sanctæ conuersationis, & constituantur Decani, qui solicitudinem gerant super Decanias suas, in omnibus secundùm mandata Dei & præcepto Abbatis sui. Qui Decani tales eligantur, in quibus securus Abbas partiatur onera sua: & non eligantur per ordinem, sed secundum vitæ meritum & sapientiæ Doctrinam. Quod si quis ex eis aliqua fortè inflatus superbia, repert⁹ fuerit reprehensibilis: correptus semel & iterum atque tertio: si emendare noluerit, deiiciatur: & alter in loco eius, qui dignus est subrogetur. Et de Præposito eadem constituimus.

Actor 6.

Matth. 18.

CAPVT XXII.

Quomodo dormiant Monachi.

SInguli per singula lecta dormiant Monachi. Lectisternia pro modo conuersationis secundùm dispositionem Abbatis sui accipiant. Si potest fieri, omnes in vno loco dormiant. Si autem multitudo non sinit, deni aut viceni cum senioribus, qui super eos soliciti sint, pausent. Candela iugiter in eadem cella ardeat, vsque mane: vestiti dormiant: & cincti cingulis aut funibus & cultellos ad latus non habeant cum dormiunt, ne fortè per somnum vulnerentur dormientes: & vt parati sint Monachi sẽper, & facto signo, absq; mora surgentes, festinent se inuicem prauenire ad opus Dei: cum omni tamen grauitate & modestia, adolescentiores autem fratres iuxta se non habeant lecta, sed permixti cum senioribus. Surgentes verò ad opus Dei, inuicem se moderatè cohortentur propter somnolẽtorum excusationes

CAPVT XXIII.

De Excommunicatione Culparum.

SI quis frater contumax, aut inobediens, aut superbus, aut murmurans vel in aliquo contrarius existens sanctæ regulæ & præceptis seniorum suorum, contemptor repertus fuerit, hic secundùm Domini nostri præceptum, admoneatur semel & secundò secreto à senioribus suis. Si non emendauerit, obiurgetur publicè coram omnibus. Si verò neque sic correxerit, si intelligit qualis pœna sit, excommunicationi subiaceat. Sin autem improbus est vindictæ corporali subdatur.

CAPVT XXIV.

Qualis debeat esse modus Excommunicationis.

SEcundum modum culpæ excommunicationis vel disciplinæ debet extendi mensura. Qui culparum modus, in Abbatis pendeat iudicio. Si quis tamen frater in leuioribus culpis inuenitur, à mensa participatione priuetur. Priuati autem à mensæ consortio ista erit ratio: vt in Oratorio Psalmum aut Antiphonam non imponat, neque lectionem recitet vsque ad satisfactionem. Refectionem autem cibi post fratrum refectionem solus accipiat, vt si, verbi gratia reficiunt sexta hora, ille frater nona: Si fratres nona, ille vespera, vsque dum satisfactione congrua veniam consequatur. Deut.

CAPVT XXV.

De grauioribus Culpis.

IS autem frater, qui grauioris culpæ noxa tenetur, suspendatur à mensa simul & ab Oratorio: nullus ei fratrum in vllo iungatur consortio: neque in colloquio. Solus sit ad opus sibi iniunctum, persistens in pœnitentiæ luctu, sciens illam terribilem Apostoli sentẽtiam, dicentis: traditũ huiusmodi hominem satanæ in interitũ carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini. Cibi autem refectionem solus percipiat men- 1. Cor. 5.

mensura vel hora qua praviderit ei Abbas competere. Nec à quoquam benedicatur transeunte, nec cibus qui ei datur.

CAPVT. XXVI.

De his, qui sine iussione Abbatis iungunt se excommunicatis.

SI quis frater præsumpserit sine iussione Abbatis, fratri excõmunicato quolibet modo se iũgere, aut loqui cum eo, vel mandatum ei dirigere: similem sortiatur excommunicationis vindictã.

CAPVT XXVII.

Qualiter debeat Abbas esse solicitus circa Excommunicatos.

Math. 9. *OMni solicitudine curam gerat Abbas circa delinquentes fratres: quia non est opus sanis medicus, sed malè habentibus. Et ideò uti debet omni modo, vt sapiens medicus, immittere*
2. Cor. 2. *quasi occultos consolatores senipectas, id est, seniores sapientes fratres, qui quasi secretè consolentur fratrem fluctuantem, & prouocent eum ad humilitatis satisfactionem & consolentur eum, ne abundantiori tristitia absorbeatur: sed sicut ait idem Apostolus, confirmetur in eo charitas, & oretur pro eo ab omnibus. Magnopere enim debet solicitudinem gerere Abbas: & omni sagacitate & industria curare, ne aliquam de ouibus sibi creditis perdat. Nouerit enim se infirmarum curam suscepisse animarum, non super sanas tyrannidem: & metuat prophetæ comminationem, per*
Ezech. 34. *quem dicit Deus: Quod crassum videbatis, vo-*
Luc. 16. *bis assumebatis: & quod debile erat, proiiciebatis. Et pastoris boni pium imitetur exemplum, qui relictis nonaginta nouem ouibus in mõtibus, abijt vnam ouem quæ errauerat, quærere: cuius infirmitati in tantùm compassus est, vt eam in sacris humeris suis dignaretur imponere, & sic reportare ad gregem.*

CAPVT XXVIII.

De his, qui sæpius correpti, non emendauerint.

SI quis frater frequenter correptus pro qualibet culpa si etiam excommunicatus non emẽdauerit, acrior ei accedat correctio, id est, vt verberum vindicta in eum procedat. Quòd si nec ita se correxerit, aut forte (quod absit) in superbiam elatus etiam defendere voluerit opera sua, tunc Abbas faciat quod sapiens medicus: Si exhibuit fomenta, si vnguenta adhortationum, si medicamina diuinarum scripturarum, si ad vltimum vstionem excommunicationis, vel plagas virgarũ: & iam si viderit nihil suam prævalere industri-
1. Cor. 5. *am, adhibeat etiam, quod maius est, suam & omnium fratrum pro eo orationem, vt Dominus, qui omnia potest, operetur salutem circa infirmum fratrem. Quòd si nec isto modo sanatus fuerit, tunc iam Abbas vtatur ferro abscisionis, vt ait Apostolus. Auferte malum ex vobis. Et iterũ:* 1. Cor. 7.
Infidelis si discedit, discedat: ne vna ouis morbida omnem gregem contaminet.

CAPVT XXIX.

Si debeant iterum recipi Fratres exeuntes de Monasterio.

FRater qui proprio vitio egreditur, aut proiicitur de Monasterio, si reuerti voluerit, spondeat prius omnem emendationem vitij, pro quo egressus est, & sic in vltimo gradu recipiatur, vt ex hoc eius humilitas comprobetur. Quòd si denuo exierit vsque tertio ita recipiatur. Iam verò posteà sciat omnem sibi reuersionis aditum denegari.

CAPVT XXX.

De Pueris minori ætate qualiter corrigantur.

OMnis ætas vel intellectus, proprias debet habere mensuras, idcoque quoties pueri, vel adolescentiores ætate, aut qui minus intelligere possunt, quanta pœna sit excommunicationis: hi tales dum delinquũt, aut ieiuniis nimiis affligãtur, aut acribus verberibus coerceantur vt sanẽtur.

CAPVT XXXI.

De Cellario Monasterij qualis sit.

CEllarius Monasterij eligatur de cõgregatione sapiens, maturus moribus, non multum edax, non elatus, non turbulentus, non iniuriosus, non tardus, non prodigus, sed timens Deum qui omni congregationi sit sicut pater. Curam gerat de omnibus: sine iussione Abbatis nihil faciat: quæ iubentur, custodiat: fratres non contristet. Si quis autẽ frater ab eo fortè aliquid irrationabiliter postulat, non spernẽdo eũ cõtristet: sed rationabiliter cum humilitate malè petenti deneget: animam suam custodiat, memor semper illius Apostolici: quia qui benè ministrauerit, gradum bonum sibi acquirit. Infirmorum, infantum, hospitum, pauperumque cum omni solicitudine curam gerat, sciens sine dubio, quia pro his Math. 25.
omnibus in die iudicij rationem redditurus est. Omnia vasa Monasterij cunctamque substantiam, ac si altaris vasa sacrata conspiciat, nihil ducat negligendum. Neque auaritiæ studeat, neque prodigus sit aut extirpator substantiæ Monasterij, sed omnia mensuratè faciat, Eccl. 18.
& secundum iussionem Abbatis. Humilitatem ante omnia habeat: & cui substantia non est quæ tribuatur, sermo responsionis porriga-

tur bonus, vt scriptum est: Sermo bonus super datum optimũ. Omnia quæ ei iniunxerit Abbas, ipse habeat sub cura sua: A quibus eũ prohibuerit, nõ præsumat. Fratribus constitutam annonã sine aliquo typo vel mora offerat, vt non scandalizẽtur: memor diuini eloquij quid mereatur, qui scãdalizauerit vnum de pusillis. Si congregatio maior fuerit solatia ei dentur: à quibus adiutus & ipse æquo animo impleat officium sibi cõmissum: aliis competentibus dentur quæ danda sunt & petantur quæ petenda sunt, vt nemo perturbetur neq; contristetur in domo Dei.

Matth. 18.

CAPVT XXXII.

De Ferramentis, vel rebus Monasterij.

SVbstãtiæ Monasterii in ferramentis vel vestibus, seu quibuslibet rebus prouideat Abbas fratres, de quorũ vita & moribus securus sit: & eis singula vt vtile iudicauerit, consignet custodienda, atque recolligenda. Ex quibus Abbas breuem teneat: vt dum sibi in ipsa assignata fratres vicissim succedunt, sciat quid dat aut quid recipit, Si quis autem sordidè aut negligenter Monasterij res tractauerit, corripiatur. Si non emendauerit, disciplinæ regulari subiaceat.

CAPVT XXXIII.

Si debeant Monachi aliquid proprium habere.

PRæcipuè hoc vitium radicitus amputandum est de Monasterio, ne quis præsumat aliquid dare aut accipere sine iussione Abbatis, neq; aliquid habere proprium, nullam omninò rem, neq; codicem, neque tabulas, neque graphium, sed nihil omninò. Quippe quibus nec corpora sua, nec voluntatem licet habere in propria potestate, Omnia verò necessaria à Patre Monasterij sperare, nec quicquam liceat habere quod Abbas non dederit aut permiserit. Omniaque sint omnibus communia, vt scriptum est, neq; quisquam suum aliquid esse dicat, vel præsumat. Quod si quisquam huic nequissimo vitio deprehensus fuerit delectari, admoneatur semel & iterum: si non emendauerit, correptioni subiaceat.

Act. 4

CAPVT XXXIV.

Si omnes æqualiter debeant necessaria accipere.

Act. 4.

SIcut scriptum est: Diuidebatur singulis prout cuiq; opus erat, vbi nõ dicimus, vt personarũ, quod absit, acceptio sit, sed infirmitatũ consideratio. Vbi qui minus indiget, agat Deo gratias, & non cõtristetur. Qui verò plus indiget humilietur pro infirmitate & non extollatur pro misericordia: & ita omnia mẽbra erunt in pace. Ante omnia ne murmurationis malũ pro qualicunq; causa in aliquo qualicũq; verbo vel significatione appareat. Quod si deprehensus fuerit quis, districtiori disciplinæ subdatur.

Act. 41.

CAPVT XXXV.

De septimanarijs Coquinæ.

FRatres sic sibi inuicem seruiant, vt nullus excusetur à Coquinæ officio, nisi aut ægritudine, aut in causa grauis vtilitatis quis occupatus fuerit, quia ex inde maior merces & charitas acquiritur. Imbecillibus autem procurentur solatia, vt non cum tristitia hoc faciant, sed habeant omnes solatia secundùm modum Congregationis aut positionem loci. Si maior Cõgregatio fuerit, cellarius excusetur à Coquina vel si qui, vt diximus maioribus vtilitatibus occupantur. Cæteri verò sibi sub Charitate inuicem seruiant. Egressurus de septimana, sabbatho munditias faciat. Lintea, cum quibus sibi fratres manus aut pedes tergunt lauet. Pedes verò tam ipse qui egreditur quàm ille qui intraturus est, omnibus lauent. Vasa Ministerij sui munda & sana cellario reconsignẽt: Qui cellarius item intrãti consignet: vt sciat quid dat aut quid recipit. Septimanarij autem ante vnam horam refectionis, accipiant super statutam annonam singulos biberes & panem vt hora refectionis sine murmuratione & graui labore, seruiant fratribus suis. In diebus autem solemnibus, vsque ad Missas sustineant. Intrantes & exeuntes hebdomadarij. in Oratorio, mox matutinis finitis Dominica, omnium genibus prouoluantur, postulantes pro se orari. Egredientes autem de septimana, dicunt hunc versum: Benedictus es Domine Deus, qui adiuuisti me & consolatus es me. Quo dicto tertio, accipiat benedictionem egrediens: subsequatur autem ingrediens & dicat: Deus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me festina. Et hoc idem tertiò repetatur ab omnibus. Et accepta benedictione ingrediatur.

Hoc deuotissimè obseruant Monachi Congregationis sanctæ Iustinæ.

CAPVT XXXVI.

De infirmis Fratribus.

INfirmorum cura ante omnia & super omnia adhibenda est vt sicut reuera à Christo, ita eis seruiatur: quia ipse dicturus est: Infirmus fui & visitastis me. Et quod fecistis vni de his minimis meis, mihi fecistis. Sed & ipsi infirmi considerent in honorem Dei sibi seruiri, & non superfluitate sua contristent fratres suos sibi seruientes. Qui tamen patienter portandi sunt: quia de talibus copiosior merces acquiritur. Ergo cura maxima sit Abbati, ne aliquam negligentiam patiantur. Quibus fratribus infirmis sit cella super se de-

Matth. 25.

se deputata, & seruitor timens Deum, & diligens ac solicitus. Balnearum vsus infirmis, quoties expedit, offeratur. Sanis autem & maximè iuuenibus, tardius concedatur. Sed & carnium esus infirmis omnino debilibusque pro reparatione concedatur. At vbi meliorati fuerint, à carnibus more solito omnes abstineant. Cura autem maxima sit Abbati, ne à cellariis aut seruitoribus negligantur infirmi: quia ad ipsum respicit quicquid à discipulis delinquitur.

CAPVT XXXVII.

De Senibus & Infantibus.

LIcet ipsa natura humana trahatur ad misericordiam in his ætatibus, Senum videlicet & Infantum, & tamen Regulæ authoritas eis prospiciat. Consideretur semper in eis imbecillitas, & nullatenus eis districtio Regulæ teneatur in alimentis, sed sit in eis pia consideratio, & præueniant horas canonicas.

CAPVT XXXVIII.

De Hebdomadario LECTORE.

MEnsis Fratrum edentium lectio deesse non debet. Nec fortuito casu qui arripuerit codicem, legere audeat ibi: sed lecturus tota hebdomada, Dominica ingrediatur. Qui ingrediens post Missas & communionem, petat ab omnibus pro se orari, vt auertat ab ipso Deus spiritum elationis. Et dicatur hic versus in Oratorio tertio ab omnibus, ipso tamen incipiente: Domine, labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam. Et sic accepta benedictione ingrediatur ad legendũ. Summumque silentium fiat ad mensam, vt nullius musicatio vel vox, nisi solius legentis, ibi audiatur. Quæ verò necessaria sunt comedentibus & bibentibus, sic sibi vicissim ministrent Fratres vt nullus indigeat aliquid petere. Siquidem tamen opus fuerit, sonitu cuiuscunque signi potius petatur, quàm voce. Nec præsumat ibi aliquis de ipsa lectione, aut aliunde quicquam requirere, ne detur occasio: nisi forte prior pro ædificatione voluerit, aliquid breuiter dicere. Frater autem hebdomadarius accipiat mixtum, priusquam incipiat legere, propter Communionem Sanctam, & ne fortè graue sit ei ieiunium sustinere. Postea verò cum Coquinæ hebdomadarijs & seruitoribus reficiat. Fratres autem non per ordinem legant, aut cantent, sed qui ædificent audientes.

Arg. quòd omni Dominica die cõmunicarint.

CAPVT XXXIX.

De mensura Ciborum.

SVfficere credimus ad refectionem quotidianã, tam Sexta, quàm Nona, omnibus mensibus cocta duo pulmentaria propter, diuersorum infirmitates: vt forte, qui ex vno non potuerit edere ex alio reficiatur. Ergo duo pulmentaria cocta, Fratribus omnibus sufficiant. Et si fuerint inde poma aut nascentia leguminũ, addatur & tertium. Panis libra vna pro pensa sufficiat in die siue vna sit refectio, siue prandij & cœna. Quod si cœnaturi sunt de eadem libra tertia pars à cellario reseruetur, reddatur cœnaturis. Quod si labor fortè factus fuerit maior, in arbitrio & potestate Abbatis erit, si expediat aliquid augere, remota præ omnibus crapula.

Vt nunquam surripiat Monacho indigeries: quia nihil sic contrarium est omni Christiano; quomodo crapula, sicut ait Dominus noster: videte ne grauentur corda vestra in crapula. Pueris verò minori ætate non eadem seruetur quantitas: sed minor quam maioribus, seruata in omnibus parcitate.

Carnium verò quadrupedum omnino ab omnibus abstineatur comestio: præter omnino debiles & ægrotos.

CAPVT XL.

De mensura Potus.

VNusquisq; proprium habet donum ex Deo, alius sic, alius verò sic. Et ideò cum aliqua scrupulositate à nobis mensura victus aliorum constituitur. Tamen infirmorum contuentes imbecillitatem, credimus heminam vini per singulos sufficere per diem: Quibus autem donat Deus tolerantiam abstinentiæ, propriam se habituros mercedem sciant. Quod si aut loci necessitas, aut labor, aut ardor æstatis amplius poposcerit, in arbitrio prioris consistat, considerans in omnibus ne subrepat sacietas vel ebrietas. Licet legamus vinum omnino non esse Monachorum, sed quia nostris temporibus id Monachis persuaderi non potest, saltem vel hoc consentiamus, vt non vsque ad sacietatem bibamus sed parcius: quia vinum apostatare facit etiam sapientes. Vbi autem necessitas loci exposcit, vt nec supra scripta mensura inueniri possit, sed multo minus, aut ex toto nihil, benedicant Deum qui ibi habitant & non murmurent. Hoc ante omnia admonentes, vt absque murmurationibus sint.

Notate Monachi.

CAPVT XLI.

Quibus horis oporteat reficere FRATRES.

A Sancto Pascha vsque ad Pentecosten, ad sextam reficiant Fratres, & ad seram cœnent. A Pentecoste autem tota æstate, si labores agrorum non habent Monachi, aut nimietas æstatis non perturbat, quarta & sexta feria, ieiunent vsque ad Nonam: reliquis verò diebus ad Sextam prandeant. Quã prandij

sexta, si opera in agris habuerint, aut æstatis feruor nimius fuerit, continuanda erit, & in Abbatis sit prouidentia. Et sic omnia temperet ac disponat; qualiter & animæ saluentur, & quod faciunt fratres, absque iusta murmuratione faciant. Ab Idibus autem Septembris vsq; ad caput Quadragesimæ ad nonam semper reficiant. Ab initio verò Quadragesimæ vsque ad Pascha, ad vesperam reficiant. Ipsa tamen vespera sic agatur, vt lumine lucernæ non indigeant reficientes, sed luce adhuc diei omnia consumentur. Sed & omni tempore siue cœnæ, siue refectionis hora sic temperetur, vt cum luce fiant omnia.

CAPVT XLII.

Vt post Cõpletorium nemo loquatur.

OMni tẽpore silentio debẽt studere Monachi, maximè tamen nocturnis horis. Et ideò omni tempore, siue ieiunij, siue prandij, si tempus fuerit prandij, mox vt surrexerint à cœna, sedeant omnes in vno loco. Et legat vnus collationes vel vitas Patrum, aut certè aliquid quod ædificet audientes. Non autem heptaticum aut regum: quia infirmis intellectibus non erit vtile illa hora hanc Scripturam audire: aliis verò horis legantur. Si autem ieiunij dies fuerint, dicta vespera paruo interuallo mox accedant ad lectionem collationum vt diximus, & lectis quatuor aut quinque foliis, vel quantum hora permittit, omnibus in vnum occurrentibus per hanc moram lectionis, si quis fortè in assignato sibi commisso fuerit occupatus, occurrat. Omnes ergo in vnum positi compleant, & exeuntes à Completoriis, nulla sit licentia denuò cuiquam loqui aliquid. Quod si inuentus fuerit quisquam hanc præuaricari taciturnitatis regulam, grauiori vindictæ subiaceat, excepto, si necessitas hospitum superuenerit, aut fortè Abbas alicui aliquid iusserit. Quod tamen & ipsum cum summa grauitate & moderatione honestissimè fiat.

CAPVT XLIII.

De his qui ad opus DEI vel ad Mensam tardè occurrerint.

AD horam diuini officij mox vt auditum fuerit signum, relictis omnibus, qualibet fuerint in manibus, summa cum festinatione curratur cum grauitate tamen, vt nõ scurrilitas inueniat fomitem. Ergo nihil operi Dei præponatur. Quod si quis ad nocturnas Vigilias post Gloriam Psalmi nonagesimi quarti, quem propter hoc omnino protrahendo, morosè volumus dici, non occurrerit, non stet in ordine suo in choro, sed vltim⁹ omnium stet, aut in loco quem talibus negligentibus seorsum constituerit Abbas, vt videatur ab ipso vel ab omnibus, vsque dum completo opere Dei, publica satisfactione pœniteat. Ideò autem eos in vltimo, aut seorsum iudicauimus debere stare, vt visi ab omnibus, vel pro ipsa verecundia sua emendentur. Nam si foris Oratorium remaneãt, erit fortè talis qui se aut recollocet & dormiat; aut certè sedeat sibi foris, vel fabulis vacet, & datur occasio maligno, sed ingrediatur intus, vt nec totum perdat; & de reliquo emendetur. Diurnis autem horis, qui ad opus Dei post versum, & gloriam primi Psalmi; qui post versum dicitur, non occurrerit, lege quã superius diximus, in vltimo stet loco: nec præsumat sociari choro psallentium vsque ad satisfactionem, nisi fortè Abbas licentiam dederit permissione sua: ita tamen, vt satisfaciat reus ex hoc. Ad mensam autem, qui ante versum non occurrerit, vt simul omnes dicant versum & orent, & sub vno simul omnes accedant ad mensam, qui per negligentiam suam aut vitium non occurrerit, vsque ad secundam vicem, propter id corripiatur. Si denuò non emendauerit, non permittatur ad mensæ communis participationem, sed sequestratus à consortio omnium, reficiat solus sublata ei portione sua vini vsq; ad satisfactionem & emendationem. Similiter autem patiatur, qui & ad illum versum non fuerit præsens, qui post cibum dicitur. Nec quisquam præsumat ante statutam horam, vel postea quicquam potus aut cibi sumere. Sed & si cui offertur aliquid à Priore, & accipere renuerit, hora qua desiderauerit, hoc quod prius recusauit, aut aliud, omnino nihil accipiat vsque ad emendationem congruam.

CAPVT XLIV.

De his qui excommunicantur, quomodo satisfaciant.

QVi pro grauiori culpa ab Oratorio & à mẽsa excommunicatur, hora qua opus Dei in Oratorio celebratur, ante fores Oratorij prostratus iaceat, nihil dicens, nisi tantum posito in terra capite stratus pronus omnium de Oratorio exeũtium pedibus, & hoc tam diu faciat, vsq; dũ Abbas iudicauerit satisfactum esse. Qui dum iussus ab Abbate venerit prouoluat se ipsius Abbatis pedibus: deinde omniũ fratrum vestigiis vt orent pro eo. Et tũc si iusserit Abbas, recipiatur in choro vel ordine quo Abbas decreuerit. Ita sanè, vt Psalmum, aut lectionem vel aliquid non præsumat in Oratorio imponere, nisi iterum Abbas iubeat. Et omnibus horis, dum completur opus Dei, proiiciat se in terram in loco quo stat, & sic satisfaciat vsque dum ei iterum iubeat Abbas, vt quiescat iam ab hac satisfactione. Qui verò pro leuibus culpis excommunicantur tantum à mensa in Oratorio satisfaciant vsque ad iussionem Abbatis: hoc perficiant vsque dum benedicat, & dicat sufficit.

CAPVT XLV.

De his qui falluntur in Oratorio.

SI quis dum pronunciat Psalmum, aut Responsorium, aut Antiphonam, vel lectionem fallitur, nisi per satisfactionem ibi coram omnibus humiliatus fuerit, maiori vindictæ subiaceat: quippe qui noluit humilitate corrigere quod negligentia deliquit. Infantes autem pro tali culpa vapulent.

CAPVT XLVI.

De his qui in aliquibus Leuibus delinquunt.

SI quis dum in labore quouis, in Coquina, in cellario, in Ministerio, in pistrino, in horto, in arte aliqua, dum laborat, vel in quocunque loco aliquid deliquerit aut fregerit quippiam, aut perdiderit, vel aliud quid excesserit vbi & vbi, & non veniens continuò ante Abbatem vel Congregationem, ipse vltro satisfecerit, & prodiderit delictum suum, dum per alium cognitum fuerit, maiori subiaceat emendationi. Si anima verò peccati causa fuerit latens, tantum Abbati, aut spiritualibus senioribus patefaciat, qui sciāt curare sua & aliena vulnera, non detegere & publicare.

CAPVT XLVII.

De significanda Hora operis DEI.

NVncianda Hora operis Dei die noctuque sit cura Abbati, vt ipse nunciet, aut tali solicito fratri iniungat hanc curam, vt omnia Horis competentibus compleantur. Psalmos autem vel Antiphonas post Abbatem ordine suo, quibus iussum fuerit, imponant. Cantare autem & legere non præsumat, nisi qui potest ipsum officium implere, vt ædificentur audientes. Quod cum humilitate & grauitate & tremore faciat, & cui iusserit Abbas.

CAPVT XLVIII.

De Opere Manuum quotidiano.

OCiositas inimica est animæ: Et ideò certis temporibus occupari debent fratres in labore manuum: certis iterum horis in lectione Diuina. Ideòque hac dispositione credimus vtraque tempora ordinari, id est, vt à Pascha vsq; ad Calendas Octobris, à mane exeuntes, à prima vsq; ad horam penè quartam laborent, quod necessarium fuerit. Ab hora autem quarta vsque ad horam quasi sextam, lectioni vacent. Post sextam autem surgentes à mensa, pausent in lectis suis, cum omni silentio: aut fortè qui voluerit legere, sic sibi legat vt alium non inquietet. Et agatur nona temperius, mediante octaua hora. Et iterum quod faciendum est, operentur vsq; ad vesperā. Si autem necessitas loci, vt paupertas exegerit vt ad fruges colligendas per se occupentur, non contristentur: quia tunc verè Monachi sunt, si labore manuum suarum viuūt: sicut & Patres nostri & Apostolici. Omnia tamen mensuratè fiant propter pusillanimes. A Calendis autem Octobris vsque ad caput Quadragesimæ vsque ad horam secundam plenā, lectioni vacent, hora secunda agatur tertia, & vsq; nonam, omnes in opus suum laborent quod eis iniungitur. Facto autem primo signo hora nonæ, disiungant se ab opere suo singuli, & sint parati dum secundum signum pulsauerit. Post refectionem autem vacent lectionibus suis aut Psalmis. In Quadragesimæ verò diebus, à manè vsque ad tertiā plenā, vacent lectionibus suis, & vsq; ad decimam horā plenā operentur quod eis iniungitur. In quibus diebus Quadragesimæ accipiant omnes singulos codices de Bibliotheca, quos per ordinē ex integro legāt. Qui codices in caput Quadragesimæ dādi sunt. Ante omnia sane deputentur vnus aut duo seniores, qui circumeant Monasterium horis quibus vacant fratres lectioni, vt videāt ne fortè inueniatur frater otiosus, qui vacat ocio aut fabulis, & non est intentus lectioni, & non solum sibi inutilis est, sed etiam alios extollit. Hic talis si, quod absit, repertus fuerit, corripiatur semel & secundo: si non emendauerit, correptioni regulari subiaceat, & taliter, vt cæteri metum habeant. Neque frater ad fratrem iungatur horis incōpetentibus. Dominico die lectioni vacēt omnes exceptis his qui variis officiis deputati sūt. Si quis verò ita negligēs & desidiosus fuerit, vt non velit, aut non possit meditari, aut legere, iniungatur ei opus quod faciat, & non vacet. Fratribus infirmis, vel delicatis, talis opera aut ars iniungatur, vt nec ociosi sint, nec violentia laboris opprimantur, vt effugentur. Quorum imbecillitas ab Abbate consideranda est.

1 Cor. 14.

Ioan. 21.

CAPVT XLIX.

De Obseruatione Quadragesimæ.

LIcet omni tempore vita Monachi Quadragesimæ obseruationem debeat habere, tamen quia paucorum est ista virtus, ideo suademus diebus Quadragesimæ omni puritati, vitam suam custodire, id est, omnes pariter negligentias aliorum tēporū, his diebus sāctis diluere. Quod tūc dignè fit si ab omnibus vitiis tēperemus: orationi cū fletibus, lectioni & cōpūctioni cordis, atq; abstinētiæ operā demus. Ergo his diebus augeamus nobis aliquid ad solitū pensū seruitutis nostræ, orationes peculiares

peculiares, ciborum & potus abstinentiam, & vnusquisq; suprà mensuram sibi indictam, aliquid propria voluntate, cum gaudio Sancti Spiritus offerat Deo, id est, subtrahat corpori suo, de cibo, de potu, de somno, de loquacitate, de scurrilitate, & cum spiritualis desiderij gaudio, sanctum Pascha expectet: hoc ipsum tamen quod vniusquisq, offert Deo, Abbati suo suggerat, & eius fiat oratione, & voluntate: quia quod sine permissione patris spiritualis fit, præsumptioni deputabitur, & vanæ gloriæ, non mercedi. Ergo cum voluntate Abbatis omnia facienda sunt.

CAPVT L.

De Fratribus qui longè ab Oratorio laborant, aut in via sunt.

FRatres qui omninò longè sunt in labore, & non possunt occurere hora competenti ad Oratorium, & Abbas hoc perpendit, quia ita est, agant ibidem opus Dei vbi operantur, cum tremore diuino flectentes genua. Similiter qui in itinere directi sunt, non eos prætereant, Horæ constitutæ sed vt possunt, agant sibi, & seruitutis pensum non negligant reddere.

CAPVT LI.

De Fratribus qui non satis longè proficiscuntur.

FRatres qui pro quouis responso proficiscuntur, & ea die sperant reuerti ad Monasterium, non præsumant foris manducare, etiamsi omnino à quouis rogentur: nisi forte ab Abbate suo eis præcipiatur: quod si aliter fecerint, excommunicentur.

CAPVT LII.

De Oratorio Monasterij.

Dist. 42. oratorium. Extra de statu Monach lib 3. decretalium, cum ad Monast.

ORatorium hoc sit, quod dicitur: nec ibi quicquam aliud geratur aut condatur. Expleto opere Dei, omnes cum summo silentio exeant, & agatur reuerentia Deo. vt frater qui fortè sibi peculiariter vult orare, non impediatur alterius improbitate. Sed & si aliter vult sibi fortè secretius orare, simpliciter intret, & oret, non clamosa voce, sed in lachrymis, & intentione cordis. Ergo qui simile opus non facit, non permittatur expleto opere Dei, remorari in Oratorio, sicut dictum est, ne alius impedimentum patiatur.

CAPVT LIII.

De Hospitibus excipiendis.

Math. 25.

OMnes superuenientes hospites, tanquam Christus suscipiantur: quia ipse dicturus est: Hospes fui, & suscepistis me. Et omnibus congruus honor exhibeatur maximè domesticis fidei: & peregrinis. Vt ergo nuntiatus fuerit: hospes, occurratur ei à Priore, vel à Fratribus cum omni officio charitatis: & primitus orent pariter, & sic sibi socientur in pace. Quod pacis osculum non prius offeratur, nisi oratione præmissa, propter illusiones diabolicas. In ipsa autem salutatione, omnis exhibeatur humilitas Omnibus venientibus siue discedentibus hospitibus, inclinato capite vel prostrato omni corpore in terra, Christus in eis adoretur, qui & suscipitur. Suscepti autem hospites ducātur ad orationem, & postea sedeat cum eis Prior, aut cui iusserit ipse. Legatur coram hospite lex diuina, vt ædificetur: & post hæc omnis ei exhibeatur humanitas. Ieiunium à Priore frāgatur propter hospitem, nisi fortè præcipuus sit dies ieiunij, qui non possit violari Fratres autem cōsuetudines ieiuniorum prosequantur. Aquam in manibus Abbas hospitibus det: pedes autem hospitibus omnibus tam Abbas quàm cuncta Congregatio, lauet. Quibus lotis, hunc versum dicant: Suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio templi tui. Pauperum, & peregrinorum maximè, susceptio omni cura solicitè: exhibeatur: quia in ipsis magis Christus suscipitur. Nam diuitum terror ipse sibi exigit honorem. Coquina Abbatis & hospitum per se sit, vt in certis horis superuenientes hospites, qui nunquam desunt Monasterio, non inquietent fratres. In quam Coquinam ad annum ingrediantur duo Fratres, qui ipsum officium bene impleant. Quibus, vt indigent, solatia administrentur eis, vt absque murmuratione seruiant. Et iterùm quando occupationem minorem habent, exeant, vbi eis imperatur, in opera. Et non solùm ipsis, sed & in omnibus officiis Monasterij ista sit consideratio: vt quando indigent solatia, accommodentur eis: & iterùm, quando vacant, obediant imperanti. Itèm & cellam hospitum habent assignatam Frater, cuius animam timor Dei possideat, vbi sint lecti strati sufficienter, & domus Dei à sapientibus sapienter administretur. Hospitibus autem, cui non præcipitur, nulla tenus societur, neque colloquatur: sed si obuiauerit, aut viderit, salutatis humiliter, vt dictum est, & petita benedictione, pertranseat, dicens, non licere sibi colloqui cum hospite.

Psal. 47.

CAPVT LIV.

Quod non debeat Monachus literas seu eulogias accipere.

NVllatenus liceat Monacho, neq; à parentib⁹ suis, neq; à quoquā hominum, nec sibi inuicē literas

literas aut eulogias, vel qualibet munuscula accipere aut dare sine præcepto Abbatis sui. Quod si etiam à parentibus suis ei quicquam directum fuerit, non præsumat suscipere illud nisi priùs indicatum fuerit Abbati. Quod si iusserit suscipi, in Abbatis sit potestate, cui illud iubeat dari. Et non contristetur Frater, cui fortè directum fuerat, vt non detur occasio diabolo. Qui autem aliter præsumpserit, disciplinæ regulari subiaceat.

CAPVT LV.

De Vestiarijs & Calcearijs FRATRVM.

VEstimenta fratribus secundum locorum qualitatem vbi habitant, vel aerum temperiem dentur: quia in frigidis regionibus amplius indigetur, in calidis verò minùs. Hæc ergo consideratio penes Abbatem est. Nos tamen mediocribus locis sufficere credimus Monachis, per singulos Cucullam & Tunicam: Cucullam in hyeme villosam, in æstate puram aut vetustam, & scapulare propter opera. Indumenta pedum pedules & caligas. De quarum rerum omnium colore, aut grossitudine, non causentur Monachi, sed quales inueniri possunt in prouincia, qua habitant, aut quod vilius comparari potest. Abbas autem de mensura prouideat, vt non sint curta ipsa vestimenta vtentibus eis, sed mensurata. Accipientes noua, vetera semper reddant in præsenti, reponenda in Vestiario, propter pauperes. Sufficit enim Monacho duas Tunicas & duas Cucullas habere propter noctes, & propter lauare ipsas res: iam quod supra fuerit, superfluum est & amputari debet. Et pedules, & quodcunque est vetustum, reddant dum accipiunt nouum. Femoralia hi qui in via diriguntur de Vestiario accipiant: qui reuertentes, lota ibi restituant, &c. Stramenta autem lectorum sufficiant, matta, saga, lena, & capitale. Quæ tamen lecta, ab Abbate frequenter scrutanda sunt, propter opus peculiare ne inueniatur: & si cui inuentum fuerit, quod ab Abbate non acceperit grauissimæ disciplinæ subiaceat. Et vt hoc vitium peculiaris radicitus amputetur, dentur ab Abbate omnia quæ sunt necessaria, id est Cuculla, Tunica, & pedules, & Caligæ, brachile, cultellus, graphium, acus, mappula, tabulæ, vt omnis auferatur necessitatis excusatio. A quo tamen Abbate semper consideretur illa sententia Actuum Act. 4. *Apostolorum: quia dabatur singulis prout cuique opus erat. Ita ergo & Abbas consideret infirmitates indigentium, non malam voluntatem inuidentium. In omnibus tamen iudiciis suis, Dei retributionem cogitet.*

CAPVT LVI.

De Mensa ABBATIS.

MEnsa Abbatis cum peregrinis & hospitibus sit semper. Quoties tamen minùs sunt hospites, quos vult de Fratribus vocare, in ipsius sit potestate. Seniores tamen vnum aut duos semper cum Fratribus dimittendum procuret, propter disciplinam. Extra de statu Monach. cum ad Monast.

CAPVT LVII.

De Artificibus MONASTERII.

ARtifices si sunt in Monasterio, cum omni humilitate faciant ipsas artes, si tamen iusserit, Abbas. Quod si aliquis ex eis extollitur pro scientia artis suæ, eo quod videatur aliquid conferre Monasterio, hic talis euellatur ab ipsa arte, & denuò per eam non transeat: nisi fortè humiliato ei iterum Abbas iubeat. Si quid verò ex operibus artificum venundandum est: videant ipsi per quorum manus transigēda sunt, ne aliquam fraudem præsumant inferre. Memorentur sēper Ananiæ & Saphiræ, ne fortè mortem quam illi in corpore pertulerunt, hanc isti, vel omnes, qui aliquam fraudem de rebus Monasterij fecerint, in anima patiantur. In ipsis autem pretiis non surripiat auaritiæ malum, sed semper aliquantulum vilius detur, quam ab aliis secularibus datur, vt in omnibus glorificetur Deus. Act. 5.

CAPVT LVIII.

De Disciplina suscipiendorum FRATRVM.

NOuiter veniens quis ad conuersionem, non ei facilis tribuatur ingressus, sed sicut ait Apostolus: Probate spiritus, si ex Deo sunt. 1. Ioan. 4.

Ergo si veniēs perseuerauerit pulsās, & illatas sibi iniurias & difficultatē ingressus post quatuor aut quinq; dies visus fuerit patienter portare, & persistere petitioni suæ, annuatur ei ingressus, & sit in cella hospitum paucis diebus. Posteà autē sit in cella nouitiorum, vbi meditetur, & manducet, & dormiat. Et senior ei talis deputetur, qui aptus sit ad lucrandas animas, qui super eum omnino curiosè intendat, & solicitus sit, si verè Deum quærat, si solicitus est ad opus Dei, ad obedientiam, ad opprobria. Prædicentur ei omnia dura & aspera, per quæ itur ad Deum. Et si promiserit de stabilitate sua perseuerantiam, post duorum mensium circulum legatur ei hæc Regula per ordinem, & dicatur ei: Ecce lex, sub qua militare vis. Si potes obseruare, ingredere: si vero non potes, liber discede. Si adhuc steterit, tunc ducatur in supradictam cellam nouitiorum, & iterum probetur in omni patientia: & post sex mensium circulum, relegatur ei Regula, vt sciat, ad quid ingreditur. Nouitiorum probatio.

Etsi adhuc stat, post quatuor menses iterum legatur ei hæc eadem Regula. Et si habita secum deliberatione, promiserit se omnia custodire, & cuncta sibi imperata seruare, tunc suscipiatur in Congregatione, sciens lege Regulæ constitutum, quod et ex illa die non liceat de Monasterio egredi, nec collum excutere de subiugo Regulæ, quàm sub tam morosa deliberatione licuit recusare, aut suscipere. Suscipiendus autem, in Oratorio corã omnibus promittat de stabilitate sua: & cõuersione morum suorum, & obedientia coram Deo & Sanctis eius, vt si aliquando aliter fecerit ab eo se damnandum sciat, quem irridet.

De qua promissione sua faciat petitionem ad nomen Sanctorum, quorum reliquiæ ibi sunt, & Abbatis præsentis. Quam petitionem manu sua scribat, aut certè si non scit literas, alter ab eo rogatus scribat & ille nouitius signum faciat, & manu sua eam super altare ponat. Quam dum posuerit, incipiat ipse nouitius mox hunc versum: Suscipe me Domine, secundum eloquium tuum, & viuam, & non confundas me ab expectatione mea. Quem versum omnis Cõgregatio tertio respõdeat. adiungentes: Gloria Patri. Tunc ipse Frater nouitius prosternatur singulorum pedibus, vt orent pro eo: & iam ex illa die in Congregatione reputetur. Psal. 118.

Res, si quas habet, aut eroget pauperibus, aut facta solenniter donatione, conferat Monasterio, nihil sibi reseruans ex omnibus: quippe qui ex illo die nec propriè corporis potestatem se habiturum sciat. Mox ergo in Oratorio exuatur rebus propriis, quibus vestitus est, & induatur rebus Monasterij. Illa autem vestimenta, quibus exutus est, reponantur in vestiario conseruanda: vt si aliquando, suadente diabolo, consenserit vt egrediatur de Monasterio (quod absit) tunc exutus rebus Monasterij projiciatur. Illam tamen petitionem eius, quam desuper altare Abbas tulit, non recipiat, sed in Monasterio reseruetur.

Professi hodie nõ reijciũtur, sed proceditur in eos secũdum grades disciplinæ Regularis: ad vltimum recluduntur.

Capvt LIX.

De Filiis Nobilium, vel Pauperum, quomodo offerantur.

Si quis fortè de Nobilibus offert filium suum Deo in Monasterio, ipse puer minor est ætate, parentes eius faciant petitionem quam supra diximus, & cum oblatione ipsam petitionem, & manum pueri inuoluant palla altaris, & sic eum offerant. De rebus autem suis, aut in præsenti petitione promittant sub iureiurando, quia nunquã per suspectam personã, nec quolibet modò ei aliquãdo aliquid dent, aut tribuãt occasionẽ habẽdi. Vel certè, si hoc facere noluerint, & aliquid offerre voluerint in eleemosynã Monasterio, pro mercede sua faciant ex rebus quas dare voluit Monasterio dotionem: reseruato sibi, si ita voluerint vsu fructuario. Atq; ita omnia obstruantur, vt nulla suspicio remaneat puero, per quam deceptus perire possit, (quod absit) quod experimento didicimus. Similiter autem & pauperiores faciant, qui verò ex toto nihil habent similiter petitionem faciant, & cum oblatione offerant filium suum coram testibus.

Capvt LX.

De Sacerdotibvs qui voluerint in Monasterio habitare.

Si quis de Ordine Sacerdotum in Monasterio se suscipi rogauerit, non ei citiùs quidem assentiatur. Tamẽ si omninò persiterit in hac supplicatione, sciat se omnem Regulæ disciplinam seruaturum, ne aliquid ei relaxabitur: vt sit, sicut scriptum est: Amice, ad quid venisti? Concedatur ei tamen post Abbatem stare, & benedicere, aut Missas tenere, si tamen Abbas ei iusserit. Sin aliàs nullatenus aliqua præsumat, sciens se disciplinæ regulari subditum, & magis humilitatis exempla omnibus det. Et si fortè ordinationis, aut alicuius rei causa fuerit in Monasterio, illum locum attendat, quando ingressus est in Monasterium, non illum, qui ei pro reuerentia Sacerdotij concessus est. Clericorum autem si quis eodem desiderio Monasterio sociari voluerit, loco mediocri collocetur, & ipse, tamen si promittit de obseruatione Regulæ, vel propria stabilitate. Matth. 26.

Capvt LXI.

De Monachis peregrinis, qualiter suscipiantur.

Si quis Monachus peregrinus, de longinquis prouinciis superuenerit, si pro hospite voluerit habitare in Monasterio & contentus fuerit consuetudine loci, quam inuenerit, & non fortè superfluitate sua perturbat Monasterium, sed simpliciter contentus est quod inuenerit: suscipiatur, quanto tempore cupit. Si qua sanè rationabiliter, & cum humilitate charitatis deprehendit, tractet Abbas prudenter, ne fortè ad hoc eum Dominus direxerit. Si verò posteà voluerit stabilitatem suam firmare, non renuatur talis voluntas: & maximè, quia tempore hospitalitatis potuit eius vita dignosci. Quòd si superfluus aut vitiosus repertus fuerit tempore hospitalitatis, non solùm non debet sociari corpori Monasterij, verùm etiam alij vitientur. Quòd si non fuerit talis, qui mereatur projici, non solùm, si petierit, suscipiatur Congregationi sociandus, verumetiam suadeatur vt stet, vt eius exemplo alij erudiantur. Et quia in omni loco vni Domino seruitur, vni regi militatur, quem si etiam talem esse Rom.

esse perspexerit Abbas, liceat eum in superiori aliquantulum constituere loco. Non solùm autem Monachum, sed etiam de suprascriptis gradibus Sacerdotum vel Clericorum, stabilire potest Abbas, in maiori quàm ingrediuntur loco, si eorum talem perspexerit vitam esse. Caueat autem Abbas ne aliquando de alio noto Monasterio Monachum ad habitandum suscipiat, sine consensu Abbatis eius, aut literis commendatitiis, quia scriptũ est: Quod tibi fieri non vis alteri ne feceris. Tob. 4. Matth. 7.

CAPVT LXII.

De SACERDOTIBVS Monasterij.

SI quis Abbas sibi Presbyterum vel Diaconum ordinari petierit, de suis eligat, qui dignus sit Sacerdotio fungi Ordinatus autem, caueat elationem, aut superbiam, nec quicquam præsumat, nisi quod ei ab Abbate præcipitur, sciens se multo magis disciplinæ regulari subdendum. Nec occasione Sacerdotij obliuiscatur Regulæ obedientiã, & disciplinã: sed magis ac magis in Deũ proficiat. Locũ verò semper illum attendat, quo ingressus est Monasterium, præter officium altaris: & si fortè electio Congregationis, & voluntas Abbatis pro vitæ meritò eum promouère voluerit: qui tamen Regulam, à Decanis, vel Præpositis constitutam sibi, seruare sciat. Quòd si aliter præsumpserit, non Sacerdos sed rebellio iudicetur. Et sæpè admonitus, si non correxerit, etiam Episcopus abhibeatur in testimonium. Quòd si nec sic emendauerit, clarescentibus culpis, proiiciatur de Monasterio: si tamen talis fuerit eius contumacia, vt subdi, aut obedire Regulæ nolit.

CAPVT LXIII.

De Ordine CONGREGATIONIS.

ORdines suos in Monasterio ita conseruent, vt conuersionis tempus, & vitæ meritum discernit, vtque Abbas constituerit. Qui Abbas non turbet gregem sibi commissum, nec quasi libera vtens potestate, iniustè disponat aliquid, sed cogitet semper, quia de omnibus iudiciis & operibus suis, redditurus est Deo rationem. Ergo secundùm ordines quos constituerit, vel quos habuerint ipsi Fratres, si accedant ad pacem, ad cõmunionem, ad Psalmum imponendum. in choro standum. Et in omnibus omninò locis ætas non discernatur in ordine, nec præiudicet: quia Samuel & Daniel pueri Presbyteros iudicauerunt. Ergo exceptis his, quos, (vt diximus, altiori consilio Abbas prætulerit, vel degradauerit certis ex causis, reliqui omnes vt conuertuntur, ita sint: vt verbi gratia, qui secunda hora diei venerit in Monasterium: iuniorem se nouerit illius esse qui prima hora venit diei, cuiuslibet ætatis aut dignitatis sit. Pueris verò per omnia ab omnibus disciplina teneatur. Iuniores igitur, Priores suos honorent: Priores, iuniores suos diligant. In ipsa autem appellatione nominum, nulli liceat alium puro nomine appellare, sed Priores, iuniores suos Fratres nominent: Iuniores autem, Priores suos Nonnos vocent: quod intelligitur paterna reuerentia. Abbas autem, quia vices Christi agere creditur, Dominus & Abbas vocetur: non sua assumptione, sed honore & amore Christi. Ipse autem cogitet, & sic se exhibeat, vt dignus sit tali honore. Vbicunque autem sibi obuiant Fratres, iunior, à Priore benedictionem petat. Transeunte maiore, minor surgat & det ei locum sedendi. Nec præsumat iunior considere, nisi ei præcipiat senior suus: vt fiat quod scriptum est: Honore inuicẽ præuenientes. Pueri paruuli, vel adolescentes in Oratorio, vel ad mensas cum disciplina, ordines suos consequantur. Foris autem vel vbivbi, custodiam habeant & disciplinam vsque dum ad intelligibilem ætatem perueniant.

1. Reg. 7. Dan. 13.

CAPVT LXIV.

De ordinando ABBATE.

IN Abbatis ordinatione illa semper consideretur ratio, vt hic constituatur, quem sibi omnis concors Congregatio secundùm timorem Dei, siue etiam pars quamuis parua Congregationis saniori consilio, elegerit. Vitæ autem meritò: & sapientiæ doctrina eligatur, qui ordinandus est, etiamsi vltimus fuerit in ordine Congregationis. Quòd si etiam omnis Congregatio vitiis suis (quod quidem absit) consentientem personam pari consilio elegerit, & vitia ipsa aliquatenus in notitiam Episcopi, ad cuius diœcesim pertinet ille locus, vel Abbatibus, vt vicinis Christianis claruerint, prohibeant prauorum præualere consensum, & domui Dei dignum constituant dispensatorem: scientes pro hoc se recepturos mercedem bonam, si istud castè, & zelo Dei faciant, sicut è diuerso peccatum, si negligant. Ordinatus autem Abbas, cogitet semper quale onus susceperit, & cui redditurus est rationem villicationis suæ: Sciatque sibi oportere prodesse magis, quàm præesse. Oportet ergo eum esse doctum lege diuina, vt sciat & sit vnde proferat noua & vetera. Castum, sobrium, misericordem, & semper super exaltet misericordia iudicium, vt idem ipse consequatur: oderit vitia, diligat Fratres. In ipsa autem correptione prudenter agat, & ne quid nimis: ne, dum nimis cupit eradere eruginem, frangatur vas. Suamque fragilitatem semper suspectus sit: memineritque calamum quassatum non conterendum. In quibus non dicimus; vt permittat nutriri vitia, sed prudenter & Esa. 42.

18. q. 2. Abbatem. Extra de elect. c. Ecclesia c. 2. vide liss. 18. q. 1 Abbatem. 18 q. si quis Abbas. 13. dist. error. ead dist. consentire. Matth. 13.

cum charitate ea amputet, prout viderit cuiq; expedire, sicut iam diximus, & studeat plus amari, quàm timeri. Non sit turbulentus & anxius, non sit nimius & obstinatus, non sit Zelotypus & nimis suspiciosus, quia nunquam requiescit. In ipsis imperiis suis sit prouidus & consideratus, siue secundum Deum, siue secundum seculum sint. Opera, quæ iniungit, discernat & temperet, cogitans discretionem Sancti Iacob, dicentis : Si greges meos plus in ambulando fecero laborare, morientur cuncti vna die. Hac ergo aliaque testimonia discretionis matris virtutum sumens, sic omnia temperet, vt & fortes sint qui cupiant, & infirmi non refugiant. Et præcipuè, vt præsentem Regulam in omnibus conseruet, vt dum benè ministrauerit, audiat à Domino, quod seruus bonus, qui erogauit triticum conseruis suis in tempore suo. Amen dico vobis, super omnia bona sua constituet eum.

Gen. 33. Matth. 24.

CAPVT LXV.

De PRÆPOSITO Monasterij.

Mala quæ ex indebita Præpositi ordinatione oriātur.

SÆpiùs quidem contingit, vt per ordinationem Præpositi scandala grauia in Monasterio oriantur : dum sint aliqui maligno spiritu superbia inflati, & æstimantes se secundos Abbates esse, assumentes sibi tyrannidem, scandala nutriunt, & dissentiones in Congregatione faciunt, & maximè in illis locis, vbi ab eodem Sacerdote, vel ab eisdem Abbatibus, qui Abbatem ordinant, ab ipsis etiam & Præpositus ordinatur. Quod quàm sit absurdum, facilè aduertitur : quia ab ipso initio ordinationis, materia ei datur superbiendi, dum ei suggeritur, à cogitationibus suis exutum eum esse à potestate Abbatis sui, quia ab ipsis ordinatus est, à quibus & Abbas. Hinc suscitantur inuidiæ, rixæ, detractiones, æmulationes, dissensiones, exordinationes, & dum contraria sibi Abbas præpositusque sentiunt, & ipsorum necesse est sub hac dissensione animas periclitari, & hi qui sub ipsis sunt, dum adulantur partibus, eunt in perditionem. Cuius periculi malum illos respicit in capite, qui talibus in ordinationibus se fecerunt authores. Ideòque nos præuidemus expedire propter pacis charitatisque custodiam, in Abbatis pendere arbitrio ordinationem Monasterij sui, prout Abbas disposuerit. Et si potest fieri, per Decanos ordinetur (vt ante disposuimus) omnis vtilitas Monasterij, prout Abbas disposuerit, vt dum pluribus committitur, vnus non superbiat. Quòd si aut locus expetit, aut Congregatio petierit rationabiliter cum humilitate, & Abbas iudicauerit expedire, quemcunque elegerit Abbas cum consilio Fratrum timentium Deum, ordinet ipse sibi Præpositum. Qui tamen Præpositus, illa agat cum reuerentia quæ ab Abbate suo ei iniuncta fuerint : nihil contra Abbatis voluntatem & ordinationem faciens : quia quantum prælatus est cæteris, tantum eum oportet solicitè obseruare præcepta Regulæ. Qui Præpositus si repertus fuerit vitiosus, aut elatione deceptus superbia, aut contemptor Sanctæ Regulæ fuerit comprobatus, admoneatur verbis vsque quater. Si non emendauerit, admoneatur ei correptis disciplinæ regularis. Quod si neque sic correxerit, tunc deiiciatur de Ordine Præpositure, & alius qui dignus est, in loco eius subrogetur. Quod si & posteà in Congregatione quietus & obediens non fuerit, etiam de Monasterio expellatur. Cogitet tamen Abbas, se de omnibus iudicijs suis Deo redditurum rationem : ne fortè zeli aut inuidiæ flamma vrat animam.

Ad vitanda mala ordinatio Præpositi ab Abbate fiat 89 dist. c. ad hac.

Pœna Præpositi delinquentis.

CAPVT LXVI.

De OSTIARIO Monasterij.

AD portā Monasterij ponatur senex sapiēs, qui sciat accipere responsum & reddere, cuius maturitas eum non sinat vagari. Qui portarius cellam debet habere iuxta portam, vt venientes semper præsentem inueniant, à quo responsum accipiant: & mox vt aliquis pulsauerit, aut pauper clamauerit, Deo gratias respondeat, aut benedicat: & cum omni mansuetudine timoris Dei responsum reddat festinanter, cum feruore charitatis. Qui portarius si indiget solatio, iuniorem Fratrem accipiat. Monasterium autem, si possit fieri, ita debet construi, vt omnia necessaria, id est, aqua, molendinum, hortus, pistrinum, vel artes diuersæ, intra Monasterium exerceantur, vt non sit necessitas Monachis vagandi foras, quia omninò non expedit animabus eorum. Hanc autem Regulam volumus sæpiùs in Congregatione legi, ne quis Fratrum de se ignorantia excuset.

1. Ordinatio Ostiarij, eiusque conditiones. Ostiarij habitatio. Ostiarius vt recipere debeat pulsantes. Ostiarius quando Adiutor dandus. 2. De situ Monasterij.

CAPVT LXVII.

De FRATRIBVS viam directis.

DIrigēdi Fratres in via, omnium Fratrum, vel Abbatis se orationi commendēt: & semper ad orationem vltimam operis Dei commemoratio omnium absentium fiat. Reuertentes autem de via Fratres, ipso die, quo redeunt per omnes canonicas horas, dum expletur opus Dei, prostrati solo Oratorij, ab omnibus petant orationem propter excessus, ne quid forte subripuerit in via, visus aut auditus malæ rei, aut otiosi sermonis. Nec præsumat quisquam aliis referre, quæcunque foris Monasterium viderit aut audierit: quia plurima destructio est. Quod si quis præsumpserit vindictæ regulari subiaceat. Similiter & qui præsumpserit claustra Monasterij egredi vel quocunque ire, vel quippiam quamuis parum, sine iussione Abbatis facere.

1. Regula frequenter legenda. Fratres exeūtes Monasterio precibus sunt iuuandi.

CAPVT

CAPVT LXVIII.

Si FRATRI impossibilia injunguntur.

SI cui Fratri aliqua fortè grauia aut impossibilia iniunguntur, suscipiat quidem iubentis imperium cum omni mansuetudine & obedientia. Quod si omninò virium suarum mensuram viderit pondus oneris excedere, impossibilitatis suæ causas ei qui sibi præest, patienter & oportunè suggerat, non superbiendo aut resistendo vel cōtradicendo. Quod si post suggestionem suam in sua sententia prioris imperium perdurauerit, sciat iunior ita sibi expedire, & ex charitate confidens de adiutorio Dei obediat.

CAPVT LXIX.

Vt in MONASTERIO non præsumat alter alterum defendere.

Obedire nolentē nullus defēdat. Pœna eius qui inobedientem defenderit.

SVmmoperè præcauendum est, ne quauis occasione præsumat alter alterum defendere Monachum in Monasterio, aut quasi tueri, etiamsi qualibet consanguinitatis propinquitate iungantur: nec quolibet modò id à Monachis præsumatur: quia exinde grauissima occasio scandalorum oriri potest. Quod si quis hæc transgressus fuerit, acrius coerceatur.

CAPVT LXX.

Vt nullus præsumat alium Cædere, vel Excommunicare.

Nullus nisi publica authoritate alium cædat aut excommunicet. Publicè peccantes publicè corrigantur. Infantiū correctio. Tob. 4.

VEtetur in Monasterio omnis præsumptionis occasio. Ordinamus atque constituimus, vt nulli liceat quenquam Fratrum suorum excommunicare aut cædere, nisi cui potestas ab Abbate data fuerit. Peccantes autem coram omnibus arguantur, vt cæteri metum habeant. Infantibus verò vsque ad quintum decimum annum ætatis, disciplinæ diligentia ab omnibus adhibeatur, & custodita sit. Sed & hoc cum omni mensura & ratione. Nam in fortiori ætate qui præsumpserit aliquatenus sine præcepto Abbatis, vel in ipsis infantibus, sine discretione exarserit disciplinæ regulari subiaceat, quia scriptum est: Quod tibi non vis fieri, alijs ne feceris.

CAPVT LXXI.

Vt Obedientes sint sibi inuicem FRATRES.

Monachi non solum Abbati, sed etiā sibi inuicem obediāt.

OBedientiæ bonum non solum Abbati exhibendum est ab omnibus, sed etiam sibi inuicem ita obediant Fratres, scientes per hanc Obedientiæ viam se ituros ad Deum. Præmisso ergo Abbatis aut Præpositorum, qui ab eo constituuntur, imperio, cui non permittimus priuata imperia præponi: de cætero, omnes iuniores Prioribus suis omni charitate & solicitudine obediant. Quod si quis contentiosus reperitur, corripiatur. Si quis autem Frater pro quauis minima causa ab Abbate, vel à quocunque priore suo corripitur, quolibet modo, vel si leuiter senserit animum prioris cuiuscunque contra se iratum, vel commotum, quamuis modicè, mox sine mora tamdiu prostratus in terra ante pedes eius iaceat satisfaciens, vsque dum benedictione sanetur illa commotio. Quod si quis contempserit facere, aut corporali vindictæ subiaceat, aut, si contumax fuerit de Monasterio expellatur.

Ord: Obendientia. Ratio placādi animū superioris offensi.

CAPVT LXXII.

De bono Zelo quem debent habere MONACHI.

SIcut est zelus amaritudinis malus, qui separat à Deo, & ducit ad infernum: ita est zelus bonus, qui separat à vitiis, & ducit ad Deum, & ad vitam æternam. Hunc ergo zelum feruentissimo amore exerceant Monachi, id est, vt honore se inuicem præueniant. Infirmitates suas siue corporum, siue morum patientissimè tolerent: obedientiam sibi certatim impendant. Nullus, quod sibi vtile iudicat, sequatur, sed quod magis alij: charitatem fraternitatis casto impendant amore: Deum timeant, Abbatem suum sincere & humili charitate diligant: Christo omninò nihil præponant, qui nos pariter ad vitam æternam perducat, Amen.

Iac. 3. Psal. 68. Rom. 12. Ephes. 4. Gal. 5. Phil. 2. Rom. 13. Ephes. 5.

CAPVT LXXIII.

De eo, quòd non omnis Iustitiæ obseruatio in hac Regula sit constituta.

REgulam hanc descripsimus, vt eam obseruantes in Monasteriis, aliquatenus vel honestatem morum, aut initium conuersationis nos demonstremus habere. Cæterum ad perfectionem conuersationis qui festinat, sunt doctrinæ sanctorum Patrum quarum obseruatio perducat hominem ad celsitudinem perfectionis. Quæ enim pagina, aut quis sermo diuinæ authoritatis veteris ac noui Testamenti, non est rectissima norma vitæ humanæ. Aut quis liber Sanctorum Catholicorum Patrum hoc non resonat, vt rectò cursu perueniamus ad Creatorem nostrum? nec non & collationes Patrum & instituta, & vita eorum, sed & Regula Sancti Patris Basilij nostri, quid aliud sunt: nisi benè viuentium, & obedientium Monachorum instrumenta virtutum? Nobis autem desidiosis, & malè viuentibus, atq; negligentibus rubor confusionis est. Quisquis ergo ad patriam cœlestem festinas, hanc minimam inchoationis Regulam descriptā, adiuuante,

adiuuante Christo perfice: tunc demum ad maiora, quæ supra commemorauimus, Doctrinæ, virtutumque culmina Deo protegente, peruenies, Amen.

Compendium Regulæ Benedicti. Hanc Regulam breui compendio Isidorus Hispalensis, qui claruit circa annos Domini 627 in libro de Officiis complectitur, his verbis. *In Cœnobiis,* inquit, *simul plurimi viuunt in orationibus, Lectionibus, Vigiliis, ieiuniis, silentio, nullâ superbiâ tumidi, nullâ inuidentiâ, sed modesti, regno Dei placiti, concordes, cogitationes suas alterutrum reuelantes: in inuicem confitendo, inuicem se discutiunt & corrigunt, nihil peculiare defendunt: pulchras vestes non induunt, sed vilissimas & mediocres: lauacra non frequentant, nisi pro languoris consultu. Abbatis nunquam progrediuntur mandata, nihil sine scito Abbatis faciunt, ad possibilitatem operantur, vt mens impediri non possit. Canunt autem cùm laborant, & vbicunque abierunt semper psallunt, diuino celeumate consolantur. Conueniunt autem omnes nocte dieque dato signo, & in festinatione properant ad orationem solennium horarum, celebrantes fixâ intentione cordis, & vsque ad consummationem Psalmorum sine fastidio persistentes. Conueniunt diebus singulis interpositi, dum adhuc ieiuni sunt in collatione audientium patrum: audiunt autem cum incredibili studio, summo silentio: affectúsque animorum, prout eos prouocauerint, differunt, orationem autem gemitu vel fletu significant. Corpus deinde cum magno silentio reficiunt, tantum quantum saluti necesse est, coërcente vnoquoque per parsimoniam cibi aut potûs, concupiscentiæ gulam, ne grauetur eorum cor, & ea ipsa quæ prestò sunt parca & vilissima sunt. Itaque non solum à carnibus & à vino abstinent pro sufficentia domandæ libidinis, sed etiam ab omnibus, quæ ventris prouocant appetitum, & quod necessario victu superest ex operibus manuum, & epularum restrictione egentibus distribuunt, vt nihil remaneat quod abundauerit.*

De Donationibus Benedicto factis dubitatio. Hanc Regulam Benedicti si diligenter mecum perpendo, cogor dubitare de immodicis illis donationibus à Tertullo, Placido, Equitio, Mauro, Gordiano & aliis quàm plurimis factis Benedicto adhuc viuenti suisque Monasteriis Cassinensi in primis, cui donata Chronicon Cassinense testatur, castra, villas, municipia, lacus, insulas, portus, fundos, regiones, molendina vnâ cum seruis ac rusticis. Nam vt Stephanus Hardingus secundus Cisterciensium Abbas in sua Regula, quam *Charitatis chartam* appellauit, quamque in tertia Classe recensebimus, clarè etiam testatur, nec in Regula, nec in vita Benedicti prorsus legitur, Benedictum possedisse Ecclesias, vel altaria, vel oblationes & sepulturas, vel decimas aliorum hominum, seu furnos, molendina, aut villas, vel rusticos: non eum etiam vspiam in ciuitatibus, castellis, aut villis, sed in locis à frequentia populi semotis, Cœnobia construxisse. Ex literis quoque Theodomari Abbatis XII. Cassinensis Cœnobij ad Carolum Magnum & Theodoricum apparet, tantis opibus atque diuitiis id Monasterium non abundasse, ab initio, vt nugantur aliqui: dicit enim ibi, *Monachos eius loci propterea non vti Cucullis, quod maioris sunt pretij, &c.*

Ad hanc autem præscriptæ Regulæ normam Benedictus Abbas factus Fratres sui Monasterij viuere voluit: illi verò non assueti tam duram agere vitam, sed libidinibus & voluptatibus carnis indulgere, tandem Benedictum è medio tollere decreuerunt: ac in vitreum poculum vinum veneno mixtum fuderunt: eo autem arrepto poculum fractum; & vinum effusum fuit. Hinc Benedictum pingunt in manu gestantem vitreum poculum fractum cum serpente, qui venenum denotat. *Benedictum Monachi perimere volunt.*

Militant autem sub hac Regula Ordines circiter 23, & maximè nigri, qui vulgò dicuntur *Benedictini*: de quibus in c. 1 in principio, & ibi Ioannes Andreas in Clementinis De statu Monachorum: qui aliquando laxati vitæ austeritatem, iterum recepti sunt in Congregationem Sanctæ Iustitiæ, vel Iustinæ cum exemptionibus & constitutionibus per Eugenium IIII. confirmatis, vt scribit Alphonsus Aluarez Guerrero in suo Thesauro. *Ordines militantes sub Regula Benedicti.*

Ordo quoque Specuensis.

Carthusiensis.

Cisterciensis.

S. Vuihelmi.

Scotorum.

Montis-Oliuetensium, album portantium habitum.

Cœlestinorum.

Sclauorum.

Vallis vmbrosæ.

Fontis Ebrandi.

Humiliatorum sub albo habitu.

Grandimontensis.

S. Ambrosij.

Camaldulensis.

Vallis Scholarium.

S. Pauli primi Eremitæ, quem alij ad Augustinenses referunt.

Clunia-

Cluniacensis.
Præmonstratensis.
S. Iustinæ.
Syluestrinorum.
Gilbertinorum.
Et Ordo de S.Burga Vidua: vt Trithemius indicat lib.1 cap. 3 de Viris Illustribus Ordinis Benedictinorum. His Polydorus Vergilius lib.7 cap. 2 *Eremitanos D.Hyeronimi* annumerat, quos dicit postremò per Martinum 5 in familiam Benedicti adscitos fuisse. Qui tamen omnes diuerso amiciuntur vestitu, differuntque, in traditionibus & statutis: vt partim in hac secunda, partim in tertia classe videbitur.Suntq; omnes exempti præter Syluestrinos, vt Alphonsus Alvarez Guerrero indicat cap. 57.

CAPVT V.

De Ritibus, Institutis, Legibus, Consuetudinibus, Victus & Vestitus ratione BENEDICTINORVM MONACHORVM.

EX hac Regula, quam Benedictus suis discipulis custodiendam tradidit facilè quidem intelligi potest, qui fuerint, aut saltem esse debuerint Ritus, Instituta, Leges & consuetudines, quæ item Victûs & Vestitus ratio Monachorum huius secundæ Classis, vt rursus hoc loco de iisdem agere velle, Crambe repetita, quod dici solet, haud immeritò videri possit. Quia tamen vel à præscriptæ Regulæ terminis, ex dispensatione, vt vocant recesserunt, vel alia nonnulla, quæ in Regula non continentur obseruanda susceperunt, operæ prætium me facturum putaui, si de his & similibus insequentibus paucis agerem. Præmittam autem his quæstionem. An in Regula Benedicti omnia sint præcepta, vel quædam etiam consilia: & num mortaliter is peccet, qui ex dispensatione contra illam agit.

An in Regula BENEDICTI omnia sint præcepta, vel aliqua etiam consilia, & num mortaliter peccet, qui ex dispensatione contra Regulam hanc agit?

IOannes de Turre-Cremata Cardinalis in Commentariis suis ad Benedicti Regulam statim ab initio, mouet quæstionem, *An omnia in Regula Benedicti contenta cadant sub præcepto, numque omnia illa obligent ad peccatum mortale.* Ac negantem partem tuetur ille: distinguit enim totam Regulam in præcepta & consilia. Nos ita simpliciter respondemus: Si ea quæ Benedictus in Regula sua statuit, sunt desumpta ex lege & verbo Dei, cuius generis sunt pleraque, quæ cap. 4, Regulæ continentur, videlicet, diligere Deum ex toto corde, tota anima, tota virtute, & proximum sicut seipsum: non occidere, non adulterari, &c. Hæc inquam & similia omnia nullo modo pro consiliis, sed præceptis sunt habenda, ad quę non solùm Monachi, sed omnes ac singuli homines obligantur, non quòd Benedictus homo superstitiosus, sed quia Deus ista præcepit, ac proinde non licet in iis dispensare, sed qui cōtra illa agit, mortaliter, vt loquuntur isti, peccat. Quæcunque enim fiunt contra legem Dei, peccata sunt, quæ mortem merentur. Quæ verò non solùm extra, sed etiam contra Verbum Dei sunt à Benedicto instituta, non modò neminem obligant, verùm etiam summoperè sunt cauenda. *Quicquid enim fit*, Chrysostomo teste, *præter Dei legem & voluntatem, ac secus quàm ille vult fieri, quanquam existimetur acceptum Deo, tamen est omnium pessimum & iniquissimum.*

Quod autem Cardinalis distinctionem attinet, dico, illam contra mentem, seu voluntatem Benedicti in suam Regulam ab eo esse introductam, quum ne vllum quidem eius vestigium in ea appareat. Conatur quidem eam ex Regulæ exordio probare, vbi Benedictus dicit, *Ausculta, ô fili præcepta magistri, & admonitionem pij patris libenter excipe:* vbi per admonitionem consilium intelligit. Non aduertit autem quod sequitur ibidem. *Et efficaciter comple.* Vt igitur maximè intellexerit Benedictus per *admonitionem* Consilium, apparet tamen hinc, voluisse illum, vt id impleatur firmiter & peficiatur strenuè. Et in fine Prologi. *Preparanda ergo*, inquit, *sunt corda & corpora, sanctæ præceptorum obedientiæ militatura.* Vbi *præceptorum* tantum in sua Regula meminit. His accedit, quod capite tertio dicitur in Regula: *In omnibus sequantur omnes Regulam: nec ab ea temerè declinetur à quoquam.* Et capite quinquagesimo octauo dicit, *Si promiserit se* OMNIA CVSTODIRE, *& cuncta sibi imperata seruare velle, tunc suscipiatur in Congregatione.* Et mox: *Si aliquando aliter fecerit, à Deo se damnandum sciat.* Capite

Benedicti Regula strictè seruanda.

sexagesimo quoque agens de Ecclesiasticis personis, quæ in Monasteria recipi voluerint, disertè dicit, *eas quoque* OMNEM *Regulæ disciplinam seruare debere, & nihil quicquam eis relaxandum, ne ob Presbyteratum quidem.* Hinc obiter perspicitur error Thomæ-Aquinatis, qui articulo 20. Quodlibeti 1 asserit, *Benedictum statuisse, suos Monachos profiteri, non obseruari Regulam.* Atqui ex his clarissimè intelligitur, voluisse Benedictum totam suam Regulam *seruari*, non quidem simpliciter, sed tanquam ex præcepto, non solùm à Monachis, sed ab Abbatibus quoque, nam, ut etiam Bernardus ait, *Super Fratrum transgressiones tantùm, non super Patrum traditiones, constituitur, qui Abbas eligitur.* Vnde quoque, Extra, Ne clerici c. Relatum est nobis dicitur: *Relatum est nobis quòd Monachi de N. viuunt seculariter, & alios exemplo corrumpunt. Ideoque mandamus, quatenus eos ad obseruantiam Regulæ appellatione remota, compellas.* Vult vt ad obseruantiam Regulę inobediétes Monachi cópellantur. Non est autem aliquis ad obseruantiam eorum compellendus, quæ non habent vim præcepti. Quod autem Ioannes Andreas in glossa illius C. dicit, *hæc esse intelligenda de tribus tantùm substantialibus in Regula*, friuolum est: nam Benedictus & auctor huius C. loquuntur de obseruantia Regulæ in genere, sine vlla exceptione, quæ posterioribus seculis à Scholasticis conficta est, ad excusandas transgressiones Regulæ enormes. Quibus adde, quòd ille ipse Andræas de hac exceptione dubitare videtur, quando eodem loco subiicit: *Alia autem non credo esse in præcepto: aliàs vix vnus Monachus de mille saluaretur:* quod libenter ei damus & concedimus. Diuus Bernardus quoque in libro de præcepto & dispensatione, ad quæstionem, *Vtrum omnia in Regula Benedicti putanda sint præcepta?* Respondens, ita dicit: *Omnia proinde in Regula sunt instituta Sancti Benedicti, exceptis sanè nonnullis de spiritualibus: verbi gratia, de charitate & humilitate, mansuetudine, quæ non tam ipsum constat instituisse, quàm Deum: & ob hoc, penitus non sunt immutanda. De cætero, reliqua vniuersa, non profitentibus quidem monita tãtum seu consilia censenda sunt. Nec grauant non obseruata, cùm tamen profitentibus, in præcepta, præuaricantibus, in crimina fiant.* Idem pater eodem loco, vniuersa in Regula contenta, non modò dicit esse pręcepta, sed etiam necessaria.

In plerisque Benedicti Regula non dispensandum.

Hinc iam colligitur, non licere vlli, in hac Regula dispensare, sed omnia in ea obligare, ex Benedicti sententia, ad peccatum mortale, proindeque vix vnum aut alterum ex tot myriadibus Monachorum, iuxta Ioannem Andream, saluari posse: quum vix vnus quidem repertus sit inter omnes, qui Regulam hanc seruarit, & in omnibus Cœnobijs, vel liberalissimè in multis dispensârint, vel quędam in Regula immutârint, vel etiam noua extra eam obseruanda, animi quidem intentione non mala, instituerint, vel denique directè contra illam multa egerint, vt in sequentibus manifestè iam declarabitur.

CAPVT VI.
De forma promittendi REGVLAM BENEDICTI.

FORMAM promittendi Regulam hanc Benedictus haud obscurè monstrat capite 58 vbi dicit *Suscipiendus in Oratorio coram omnibus promittat de stabilitate sua, & conuersione morum suorum, & obedientia, coram Deo & sanctis eius.* Ex quibus intelligitur formulam promissionis talem fuisse: Ego N. N. promitto stabilitatem, & conuersionem morum meorum, & obedientiam, coram Deo & Sanctis eius, in Monasterio hoc & hoc, in præsentia talis Abbatis, & aliorum Fratrum. Hanc deinde promissionem scripto, manu propriâ, exarato, confirmare, & super altare ponere debuit.

Hæc forma paululum immutata fuit à Monachis Cassinensis Cœnobij. Scribit enim Theodomarus Abbas XII. Cassinensis Monasterij in suis ad Carolum M. literis, quòd ibi promissionem Regulæ his verbis facere soleant: *In nomine Domini promitto, me in Sacro Monasterio B. Martyris illius siue confessoris, secundum instituta Benedicti, coram Deo & sanctis angelis eius, præsente etiam Abbate nostro, omnibus diebus meis in hoc Sancto Monasterio, à modò & deinceps, perseueraturum, in omni obedientia, quodcunque mihi præceptum fuerit, obediturum. Ego N. N. hanc promissionem à me factam, manu propriâ coram testibus scripsi & roboraui.*

Posteà verò in Synodo quadam sub Rege Ludouico, siue Imperatore, seu tempore filij sui Lotharij, sancitum fuit, vt Monachi huiusmodi promissionem facerent: *Ego N. N. promitto stabilitatem meam, & conuersionem morum meorum, & obedientiam secundum Regulam S. Benedicti coram Deo & Sanctis eius.*

Thomæ Aquinatis error.

Ex quibus rursum apparet, falsum esse quod Thomas de Aquino Quodlibeto 1 art. 20 confidenter dicit, Benedictum statuisse, *vt Monachus profiteatur, non quidem obseruare Regulam, sed conuersionem morum suorum secundum Regulam.* Nam illud: *secundum Regulam*, non habet Benedictus, sed

sed posterioribus demum tẽporibus à Cassinensis Cœnobij Monachis huic promissioni, vt multa alia toti Regulæ, assutum fuit, vt haberent quo se excusare possent, si totam Regulam & omnia, quæ in ea continẽtur, tanquam præcepta non obseruarẽt: Nam profiteri, viuere *secũdũ Regulã*, idẽ volũt esse, quod tẽdere ad hoc, vt aliquis mores suos informet secundum Regulã tanquã se cũ lum quoddã exẽplar. Proinde colligũt hinc ex voto seu promissione tali obligari aliquẽ ad ea tãtum seruanda, quę ponãtur in Regula, tanquã præcepta: cætera verò, quæ non contineantur in Regula sub præcepto, non cadere directè sub voto: ideoque contra illa agentes non peccare mortaliter. Supra autem probaui, omnia in Regula Benedicti præcepta esse, ideoque promittere, vel seruare Regulam, vel secundum Regulam viuere, perinde erit: vtraque enim promissionis forma ad pręcepta obligabit, totique Regulæ subiiciet. Neque valet argumentum. Promitto me velle viuere secundum Regulam ergo nõ obligor ad omnia seruanda quæ in ea tenentur. Deus præcipit vt secundum leges & statuta sua viuamus. Quis verò sanè mentis inde concluderet, ergo non tenemur omnia in lege Dei seruare cũ scriptum sit, vt Paulus Gal. 3 testatur: *Execrabilis quisquis non manserit in* OMNIBVS, *quæ scripta sunt in libro Legis, vt faciat ea.* Ad eundem prorsus modum Benedictus quoq; de sua Regula pronunciauit cap. 58, vbi inquit: *Qui promiserit se omnia custodire, & cuncta sibi imperata seruare velle, suscipiatur in Congregatione: & si aliquando aliter fecerit, ab eo se damnandum sciat, quem irridet.*

Quæ substantialia in Regula Bened. Illud quoque in hac Regula professione diligenter notãdum videtur, quod tria præcipuè ex institutione Benedicti, recipiendi promiserũt ab initio, nimirum. *Stabilitatem, Morum conuersionem, & obedientiam*: Et hæc quidem tria substantialia Regulæ fuisse eum temporis Cardinalis quoque de Turre-Cremata fatetur. Posteris verò ętatibus pro duobus primis duo alia suposuerunt, videlicet Cœlibatum *seu Continentiam perpetuam, & paupertatem extremam.*

Quæ post factam professionem cũ Nouitio agãtur. Factâ hac professione post Euangelium & Offertorium, secundum modum à Benedicto positum, & dicto versu, *Suscipe me Domine, &c.* fiũt Litanię, nouitio prostrato toto corpore in terram, aliis Fratribus genua flectentibus. Dictis verò Litaniis, & Oratione Dominica, sequuntur Orationes à Patribus institutæ. Deinde exuitur nouitius veste non benedicta, dicente Abbate: *Exuat te Deus veterem hominem, &c.* Et dato osculo ab Abbate, omnes Fratres similiter per ordinem dant ei osculum pacis, & per tres dies continuo silentio perseuerans recipit communionem ad Missam, vt refert de Turre-Cremata Cardinalis. Qui tamen ordo diuersimodè seruatur à diuersis.

CAPVT VII.

De Vestitu BENEDICTINORVM.

BENEDICTVS voluit, vt in temperatis regionibus Monachi sui Ordinis vtantur simpliciter *Cuculla, Tunica, & Scapulari.* Cucullam iussit hyeme esse villosam, id est; duplicem, seu panno villoso nec tonso subductam: æstate verò puram, hoc est, tenuẽ, siue de leuiore panno factam. Intelligit autẽ per *Tunicam* id genus vestimenti quod sub Cuculla gestant Monachi, corpus vndiq; tegens, sed caputio carẽs. Tunica hæc vt præcipitur ca. 1, extra, de statu Monachorum, in Clementinis, debet esse rotunda per circuitum, & non scissa, nec lõgitudine nimia aut breuitate notãda: largas etiam manicas habere debet vsq; ad pugnum protensas, non consutitias, vel quomodolibet botonatas. Et *Tunica Benedictinorũ quæ.* Cassinensis quidem Cœnobij Abbates suis Monachis tres Tunicas concesserunt propter diuersos labores: duas grossiores in hyeme, vnam verò subtiliorem in æstate, vt Theodomarus Abbas eius loci retulit. *Cuculla*, secundum Isidorum lib. 91, ca. 24. Ethym. *Cucullã quid.* per diminutionem dicitur à Casa vel à Cella. Nam sicut Casa vel Cella tegit omnia quæ intra sunt, ita Cuculla à capite deflués, vsque ad plantas vndique totum contegit corpus: variè tamen à diuersis hæc vox accipitur: qua de re Theodomarus Abbas 12 Cassinensis Monasterij ad Carolum Magnũ in hunc modũ scripsit: *Illud*, inquit, *vestimẽtum quod à Gallicanis Monachis Cuculla dicitur & nos Cappam vocamus, quòd propriè Monachorũ designat habitũ, Melotem appellare debemus, sicut & hactenus in hac prouincia à quibusdã vocatur.* *Cappã Melot.* *De quo, sicut B. Gregorius scribit in lib. Dialog. ereptus ab aqua per Maurum Monachũ puer Palcidus dixit: Ego cum ab aqua extraherer, Melotẽ super me Abbatis cernebam, eumq; me aquis educere considerabã. Quod tegumentum ideò sic appellatum est, quòd solebat antiquitus de illius animalis pelle fieri quod Melos propter rotunditatẽ sui corporis appellatur. Quod gen⁹ bestiolæ à nonnullis Tax vocatur. De quo genere Tegumẽti nihil B. Benedictus in sua textu Regulæ locutus est, ob hoc scilicet vt coniicere possumus, quia diuersò modo hoc vidit plerosq; Monachos vti Tegumẽto. Nam Galliarum Monachi hoc laxius & prolixius induuntur: Itali verò Monachi breuius huiuscemodi & strictius vestimentum habent Græci verò propter operimentum capitis modicum quiddã tantum ante pectus & dorso dependens:*

Trans-

Transmarini autem Monachi huiusmodi operimentum pellicium habent. Ergo quia tantam in hoc Monachico indumẽto B. Benedictus diuersitatem vidit, vnicuiq; Monachorum, quod ex his potiùs eligere velit, pro arbitrio dereliquit. Ioannes de Turre-Cremata Cardinalis in cap. 58 Regulæ Benedicti, indicat, aliquos Cucullã dicere Cappam habitum longum & amplũ, sed manicas non habentem. Sic etiam videtur Clemẽs accipere extra, de statu Monachorum. Alij Cucullam nominant eum habitum, qui ab aliis dicitur *Flocus*, videlicet habitus, cũ Caputio ex omni parte clausus longisque manicis manicatus. Cucullã Cassinensis Cœnobij Monachi non vsi sunt, vt testatur Abbas Theodomarus ad Carolũ M. quia essent maioris pretij, & quia Benedictus præceperat talibus vti vestibus, quales possent in prouinciis vilius emi. Loco Cucullarum autem duos habuerunt, quos vocârunt *Mantos*, qui ex grossiori sago, vt Thodomarus scribit, fiebant, & vnum in æstate subtilius operimentum. *Scapulare* dicitur à scapulis, quòd scapulas præcipuè & caput tegat. Hoc vestimento olim penè omnes in Samnitibus rustici vsi leguntur. Et sanè Benedictus quoq; statuit, vt id Monachi propter operas habeant tantùm. Qua de re adnotare libet quę in Catalogo testium veritatis fol 214 & 215 ex libro quodam ante annos 540 scripto, ab Hutteno autem anno 1520 edito referuntur: *Quia legitur ibi, ociositas inimica est animæ, ideo propter opera tantum constituit S. Benedictus alteram Cucullam, quæ dicitur Scapulare: eò quòd eiusmodi vestis apta sit caput tantum & Scapulas tegere. Sic enim scribit & docet B. Basilius in Regula sua de Institutione Monachorum: Reuera, inquiens, necessarium videtur, eum qui manuum opere vti in aliquo debet, expeditum esse, & in omnibus præparatum, ac sine vllo impedimento inueniri ad omne boni operis Ministerium. Vidimus nos aliquando vestem Cucullatam, paruam quidem sed ita moderatam, vt desuper, vsque ad renes tantùm deflueret, & vtrinque vsque ad humerorum confinia pertingeret: qualis certè forma atque mensura propriè dicitur Scapulare, quod Monachis propter opera tantum assignatur, ex mandato Regulæ: quia ibi exprimitur vtrunque, vt & Monachus singularitatis suæ custodiam per vestem Cucullatam attendat: & per breuitatem eius simul, ac per brachiorum nuditatem magis explicitus & impiger ad opera fiat. Rara autem est nunc apud Monachos & inusitata eiusmodi vestis: quia pauci, aut omninò nulli istius temporis Monachi student more Patrum labori, aut exercitio operis. Cùm apud antiquos Patres fuerit vsitatum, vt nullum acciperet in consortium suũ, nisi probatus hoc meruerit per operis exercitium, quod post orationum studia & lectionum præcipuè valet cõtra impugnationes vitiorũ. Vnde & Sarrabattas, hoc est, sibi viuentes appellat S. Benedictus tertiũ genus Monachorum.* Hac ratione autem omnes omniũ Ordinum Monachi hodie *Sarrabattæ* essent. Cassinenses Monachi pro hoc quoq; tegumento, ex grossiori textu, vt scribit Theodomarus, ad Melotis similitudinem operimentũ habuerunt, nisi quòd manicæ in hoc vsq; ad manus pertingebãt.

Scapulare.

Femoralibus seu brachis iuxta Regulam vti nullis licebat, nisi peregrè euntibus, quas domũ reuersi vestiario restituebant. Carolus tamen Caluus in epistola ad clerũ Rauennatem indicat, non esse contra Regulã, si quis Abbatis cõsensu femoralibus vtatur Calceorum denique vsus eis concessus fuit quos tamen nõnulli diuisos à caligis portabãt, propter sudorẽ pedũ quo faciliùs possẽt eos lauare, vt scribit Ioã. de Turre-Cremata.

Femoralibus Benedictini non vsi sunt.

Hodiè verò, qui propriè Benedictini appellantur, nigro amiciuntur colore, tunicâ laxiore, ac discinctâ, & ad pedes vsq; demissâ amictu capitis, quem Cucullum vel Cucullam vocãt, in humeros, & scapulas breuiùs reiecto, quàm cæteris: subter candida tunicula, & ea quidem lanea, cum cilicio, ocreati incedunt, vt referunt Sabellicus Enne 8 lib. 2 Antonin tit. 15 cap. 14 §. 8 Polydorus lib. 7 cap. 2 Hic verò annotandum videtur Benedictũ in Regula de vestimentis nigris, vel alterius coloris, nihil omninò pręcepisse, sed liberũ id reliquisse: dicit enim *de colore non causentur Monachi.* Clemens V. vt habetur extra in Clementinis De statu Monachorum, præcipit, *vt color sit, vel brunus, vel niger, vel albus:* ex quibus tandem nigrum & album elegerunt.

Vestitus Benedictinorum hodiernus.

Vbi nec illud prætereundũ videtur, quòd capite vigesimo secundo Regulæ præcipit, *vt dormiãt vestiti.* Et quidem ex capite quinquagesimo intelligitur manifestè, Monachos non simpliciter vestitos, aut peculiari aliquâ & ad hoc deputatâ veste, sed in his suis Tunicis & Cucullis dormire debere. Causam enim reddens, ob quam Monachis duas Tunicas, & duas Cucullas habere liceat ait, *propter noctes*, quibus scilicet altera ex Tunicis & Cucullis vti debeant. Indecorũ enim & inhonestum videri potuisset, iisdẽ vestibus interdiu & noctu indutum esse. Hãc verò legẽ prodigiosè violatã hodie nemo negare poterit. Bellâ tamẽ vtitur excusatione Ioannes de Turre-Cremata, Cardinalis: *Quia*, inquit, *hoc graue est & durũ, ideò antiquæ cõsuetudini Ordinis, quæ vt interpres legis seruãda est, stãdũ in hac parte potiùs cõsulim⁹.* Si enim reuiuisceret hodie Benedict⁹, nõ probaret vtiq; excusationẽ hãc, sed dictur⁹ esset, nõ attẽdẽdũ quid aliqui ãte vos fecerint, sed quid ego, qui Ordinẽ hũc institui prim⁹ pręceperim

Benedictini dormire vestiti debuerunt.

Licet

Benedictini etiam splendido vestitu vsi.

Licet autem ex his simul intelligi possit, Benedictinos Monachos vilibus vestimentis vti debuisse, multi tamen splendido etiã vestitu vsi leguntur. Nam Monachi in Martini Turonensis Monasterio sericis induti fuerunt vestibus, & deauratis calceis, vt indicat Martinus in vita Adriani: Chronicon Æditui, & Erfordiensis cap. 69. Hoc etiam in alijs Cœnobijs factum fuit. Reprehendit autem hunc luxum grauiter admodum aliquot locis D. Bernardus: *Iã quæritur*, inquit, *ad induendum, non quod vtilius, sed quod subtilius inueniatur: non quod frigus repellat, sed quod superbire compellat: non denique (iuxta Regulam) quod vilius comparari potest, sed quod venustius, imò vanius ostentari.* Et epist. 42 contra multitudinem vestium, *Clamant*, ait, *nudi, clamãt famelici, conqueruntur & dicunt: Nobis fame & frigore laborantibus, qui conferunt tot mutatoria vel extensa in perticis, vel plicata in manticis.* Repræhendit etiam Clemens V. extra in Clement. de statu Monachorum, & Adelhelmus Durotellus Malmesburiensis Cœnobij Abbas aliquoties in suis scriptis luxũ in Monachis & Monialibus pretiosarum vestium.

Benedictini etiam in Episcopatu Monachi vestibus vsi.

Vltimo notandum, in plurimis Ecclesiis Monachos etiam in Episcopatu suas Monasticas vestes retinuisse, vt in Epistola Cleri Rauennatis ad Carolum, & in responsione Caroli indicatur. Et in Constantinopolitano Concilio Generali 8 circa annos Christi 870 habito, sancitur à 373 Patribus, *ne Monachi, qui vitâ & doctrinâ vt Episcopi creentur, meruerint, mutent habitûs vestisque rationem, ob nouam dignitatem: alioquin vel corrigantur, vel ab officio remoueantur.* In Rauennatensi tamen Ecclesia ad munus Ecclesiasticum vocati Monachi, & Episcopi facti, Sacerdotali habitu, Monastico abiecto, vsi sũt.

CAPVT VIII.

De Victu & Potu BENEDICTINORVM.

Carnes prohibentur Benedictinis.

PRæcipit in sua Regula Benedictus, ne à Monachis, sub ea militantibus, expetantur cibi preciosi, nec rari siue insoluti & inusitati, aut etiam studiosè præparati: sed contẽtos iubet duobus pulmentarijs coctis, & ad sũmum tertio de leguminibus crudis, atque infusis. Per *pulmentarium* autem intelligit, pulmentum factum ex piscibus, aut leguminibus, siue de herbis vel farina, aut caseo. A carnibus abstinere suos Monachos prorsus voluit, propter reprimendas concupiscentias carnis, quæ esu carnium fouentur & excitantur. Prohibuit autem non solùm quadrupedum, sed etiam volatium carnes, quippe quę delicatiores & preciosiores sunt reliquis: vnde in minore compræhendit maius. Vini vsum medicum vix, ac ne vix quidẽ concedit: dicit enim. *Legimus vinũ omninò Monachorum non esse: sed quia nostris tẽporibus id Monachis persuaderi non potest saltem vel hoc consentimus, vt non vsque ad satietatem bibant, sed parcius, &c.* Non diu autem hæc lex in Cassinẽsi Cœnobio sic obseruata fuit. Ita enim Theodomarus Abbas ad Carolum Magnum scribit: *Nos ex institutionẽ maiorum nostrorum, tria cocta pulmentaria aliis diebus, quartâ & sextâ feriis duo tantùm reficiẽdis Fratribus præparamus. Die verò Dominico, & in festiuitatibus præcipuis, etiam quartum addimus pulmentum, exceptis secundâ, & quartâ & sextâ feriis. Aliis diebus prandentibus Fratribus, cùm vinum nobis abundat, singulas phialas miscere facimus. In summis quoque festiuitatibus, hoc est, in Natiuitate Domini, in Epiphania, in Pascha, & tertiâ feriâ post Pascha, quando nobis grãdis festiuitas est, & in Pentecoste, & in Sancti Ioannis, & Sancti Petri, & Sãcti Laurentij, & in Sãctæ Mariæ, & in S. S. Martini & Benedicti etiã his ad prãdiũ miscere faciamus. Volatilia nũquã nisi die Natalis Domini si est vnde vsq; ad dies octo comedimus, similiter etiam Paschatis festis diebus.*

Progressu verò temporis hæc lex Benedicti in omnibus sui Ordinis Monasteriis prodigiosè violata est, cum passim Monachi exquisitissimos, lautissimosque cibos & generosissima vina cõpararent, iisque sese ingurgitarent vsque ad vomitum. Hac de re, vt longè indignissima, & à professione Monachi alienissima, ita conquestus est Hugo de Sancto-Victore, capite decimo nono, de institutione Nouit. *Alij*, inquit, *noua quædam & insolita ciborum genera exquirunt, ita vt sæpè propter vnius hominis ventrem per omnes circum pagos turba famulorum discurrat.* Ibidem: *Alij superstitiosum nimis in præparandis cibis studium adhibent, infinita decoctionum, & frixurarum, & condimentorum genera excogitantes: modò mollia, modò dura, modò frigida, modò calida, modò cocta aqua, modò assa, modò pipere, modò allio, modò cuminò, modò sale condita, secundùm consuetudinem prægnantium Mulierum desiderantes.* Et Bernardus in Apologia ad Guilielmum Abbatem, *Quis*, inquit, *dicere sufficiat, vt cætera taceam, quot modis oua sola versantur, & vexantur: quanto studio euertuntur, subuertuntur, liquantur, durantur, diminuuntur. Et nunc quidem frixa, nunc assa, nunc farsa, nunc mixtim, nunc sigillatim, apponuntur. Vt quid autem hæc omnia,*

Lex Benedicti de cibo & potu violata.

mnia, nisi vt soli fastidio consulatur? Ipsa denique qualitas rerum talis decoris apparere curatur, vt non minus affectus, quàm gustus delectetur: & cùm stomachus crebris fructibus repletum se indicet, nec dum tamen curiositas satiatur: sed dum oculi coloribus, & palatum saporibus illiciuntur, infelix stomachus, cui nec colores lucent, nec sapores demulcent, dum omnia suscipere cogitur, oppressus magis obruitur, quàm reficitur. Rursus: *Tantâ quippe occuratione & arte coquorũ cuncta apparãtur, quatenus quatuor aut quinque ferculis deuoratis, prima non impediant nouissima, nec satietas minuat appetitum. Palatum quippe dum nouellis dum seducitur condimentis, paulatim dissuescunt cognita, & ad succos extraneos, veluti adhuc ieiunum, auidè renouatur in desideria. Venter quidem dum nescit, oneratur, sed varietas tollit fastidium: quia enim puras (vt eas natura creauit) epulas fastidimus, dum aliæ aliis multiuariè permiscentur, & spretis naturalibus, quos Deus indidit rebus, quibusdam adulterinis gula prouocatur saporibus, transitur nimirum meta necessitatis, sed necdum delectatio superatur.* De immodico autem vini vsu idem Bernardus Sermone trigesimo in Cantica, ad Monachos ait: *Si vobis placet authoritas Pauli de bibendo vino, obsecro, ne tradatis obliuioni quod dicit, Modico.* Et in Apologia ad Guilelmum Abbatem, *Iam verò*, ait, *de aqua potu quid dicam, quando nec vllo quidem pacto vinum aquatum admittitur? Omnes nimirum, ex quo Monachi sumus, infirmos stomachos habemus.* Et paulò infrà: *Pudet dicere, sed magis pudeat actitari. Et si pudet audiri, non pudeat emendari. Videas vno in prandio ter vel quater semiplenum calicem reportari, quatenus diuersis vinis magis odoratis, quàm potatis, nec tam haustis, quàm attactis, sagaci probatione, & celeri cognitione vnum tandem ex pluribus, quod fortiùs sit, eligatur.* Item; *Quale est autem illud, quod nõnulla Monasteria ex more obseruare dicuntur: in magnis videlicet festis vina delibuta melle, pigmentorum respersa pulueribus, in conuentu bibere? nunquid & hoc fieri dicimus propter stomachi infirmitatem? Ego verò ad nihil aliud valere video, nisi vt vel ampliùs bibatur, vel delectabiliùs: quos illa sententia videtur respicere: vlulatè qui bibitis vinũ in dulcedine: periit enim ex ore vestro,* Ioel 1.

Lindisfarnen. Monachi. vinum quando primum bibere cœperint.

Balæus Centuriâ secundâ, capite decimo quinto in appendice testatur, post annos demùm Christi 756 Monachos primùm Lindisfarne in Anglia vinum bibere cœpisse, cùm priùs aquam solummodo aut lac potâssent.

CAPVT IX.

De his quæ à Synodis sunt constituta de Monachis BENEDICTINIS, & vel in eorum REGVLA non continentur, vel neglecta ad vsum reuocantur.

PRÆSCRIPSERAT quidem Benedictus Monachis suis Regulam omnibus numeris, vt opinabatur, absolutã, quã etiã simpliciter ab iis custodiri atq; obseruari voluit: sed quia tẽpora mutãtur, & nos mutamur in illis, & hæc dies hæcq; ætas aliã vitã aliosq; mores, quàm alia, sæpè postulet, factum est, vt à Synodis, vel necessitate cogente, nouæ leges sint conditę, & Monachis propositæ, Regula interim saluâ & incolumi manente, vel vetus disciplina in vsum reuocata, quùm ex negligentia collapsa esset, & prorsus inculta iaceret, vel denique multa prohibita & abrogata, quę superstitione, aut etiam ambitione & vanâ aliquâ persuasione magistrâ à Monachis fiebant. Vnde etiam in Turonensi 3 synodo huiusmodi Canon editus fuit: *Monasteria Monachorum in quibus Regula B. Benedicti Patris conseruabatur, sed nunc fortè qualicunque negligentiâ subrepente, remissius ac dissolutius custoditur, vel certè penitùs abolita negligitur, bonum videtur, vt ad pristinum reuertantur statim, & Abbates eorundẽ in eodem habitu ac vita, qua ipsa Regula præcipit eos incedere, viuere studeant: quoniam aliqua sunt Monasteria, in quibus iam pauci sunt Monachi, qui prædicti patris Regulam, suis Abbatibus promissam, habeant: quippe cum ipsi Abbates magis canonicè quàm monasticè inter suos conuersari videntur.*

Hinc in Aurelianensi 1 Synodo cap. 22 sancitur, *vt nullus Monachorum, Congregatione Monasterij derelictâ, ambitionis & vanitatis impulsu cellulam cõstruere, sine Episcopi permissione, vel Abbatis sui voluntate, præsumat.* 18 q. 2 nullus Monachorum. Item, *vt Monachi, qui hinc inde vagentur, si inuenti fuerint, cũ auxilio Episcopi, tanquàm fugitiui sub custodiã reuocentur.* Et ante hanc Synodum in Agathensi Concilio similiter decretum fuerat, *ne Monachis ad solitarias cellulas liceat à Congregatione discedere, nisi fortè probatis post emeritos labores, aut propter infirmitatis necessitatem, asperior ab Abbatibus Regula permittatur.* Quod ita tamen fieri ibidẽ iubetur, *vt intra Monasterij septa eadẽ manentes, nihilominus sub Abbatis potestate permaneant* cap. 38 extat etiam apud Gratianum causa 20 q. 4 Monachum §. Seruandum, vbi simul Gratianus indicat de quibus Monachis hoc sit intelligendum, *de religiosè nimirũ viuentibus, quibus vota specialis abstinentiæ vel alicuius districtionis, quæ generalem cõsuetudinem suorũ Fratrum excedat, sine Abbatis cõsensu vouere nõ licet,*

Ne Monachi cellulã sibi cõstruant.

cet, ne super eos Fratres scandalizentur. Illorũ etiam causâ hoc statutũ esse idẽ testatur eodem loco, *qui regularem disciplinam subterfugientes, peregrinationis suæ vota sibi assumunt:* quod nec Monacho, nec vlli Clerico licet, ne hac occasione ad secularem conuersationem redeat. In Aurelianensi autẽ Synodo ambitionis & varietatis causâ hoc Monachis prohibetur, sicut exstat 18 q. 2 nullus Monachus.

Ne duo Monachi in vno lecto simul dormiant. In Synodo Turonensi 2 anno 570 iuxta Panuinium celebrata, statuitur cap. 15, *nullus Monachorum assumere alium in lectum suũ præsumat. Nec liceat Monachis cellulas habere communes, vbi aut bini maneant, aut peculiares reponi possint: sed vt locus labore communi construatur, vbi omnes iaceant, aut Abbate, aut Præposito gubernante.* Peccant igitur hodie in omnibus ferè Monasterijs, per cellas singuli separatim dormiendo.

De Ieiunio Monachorum. Cumque negligentiores in obseruatione ieiuniorum essent, ita sancitũ fuit in Synodo Turonensi 2 cap. 18 *De ieiuniis antiqua à Monachis instituta seruentur, vt de Pascha vsq; in Quinquagesimam, exceptis Rogationibus, omni die Fratribus prandium præparetur. Post quinquagesimam totâ hebdomadâ exactè ieiunent, Posteà vsq; ad Calend. Aug. ter in septimana ieiunent, secundâ, & quartâ, & sextâ die, exceptis his qui aliquâ infirmitate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie Missæ sanctorum sunt, prandium habeant. In Septembri toto & Nouembri ter in septimana. De Decembri vsque ad Natale Domini omni die ieiunent. Et quia inter Natalẽ Domini & Epiphaniam omni die festiuitates sũt. itemq; prandebunt.* Excipit triduum illud, *quo ad calcandam Gentilium consuetudinem Patres statuerunt priuatas in Calend. Ianuarij fieri Litanias, vt in Ecclesia psallatur, & hora octaua in ipsis Calendis Circumcisionis Missa celebretur. Post Epiphaniam verò vsque ad Quadragesimam ter in septimana ieiunent.*

A baptismo remoti Monachi. Gregorius M. in epistola ad Valentinum quendam Abbatem, à Baptismo omninò remouit Monachos, nec idoneos censuit, qui pueros susciperent ex Baptismo. Citatur etiam à Gratiano 18 q. 2 peruenit: itemq; à Sabellico Enne. 8 lib. 5 & Chronico Chronicorum. In Antisiodorensi Synodo quoq; anno 614 celebrata cap. 25 sancitum fuit, *ne Abbates filios de Baptismo leuent, nec Monachi commatres habeant.* Causa huius decreti redditur in Glossa ad dictum locum Gratiani, *ne scilicet nimiâ hac occasione, à Monachis contrahatur familiaritas cum locis, & præsertim cũ mulieribus*, quas ibidem Gregorius Monasteria, ob eandem causam, ne accedere quidem vult. In Antisiodorensi Concilio etiam. Abbatibus & Monachis, nuptiarum solennitatibus penitus interdicitur, cap. 24, cùm tamen Christum ipsum, illius matrem sanctissimam & Apostolos nuptiis interfuisse Euangelica historia narret.

Monacho non licet bona sua Monasterio collata abalienare. Decreuit etiã Gregorius M. ne liceat Monacho sua bona Monasterio collata, testamẽto abalienare. Sic enim, inquit: *Ingredientibus Monasterium conuertendi gratiâ, vlterius nulla sit testandi licentia, sed res eorum eiusmodi Monasterij iuris fiant*, lib. 7 epist. 7.

Monachi clericatum appetentes non impediendi. In Toletana 4 Synodo anno 631 habita, sancitũ fuit, *ne Clerici Monachorum appetentes ab Episcopo suo impediantur*, 10 q. 1. Clerici qui.

Monachi intra Monasteriã conclusi. Eugenius 1 Papa circa annos Domini 654 Monachos cõclusit intra Monasteria, eosq; sine Abbatis venia Monasterio exire vetuit, cum prius ob contemptum Regulæ vagarentur, sicut referunt Cranzius lib. 2 cap. 1 Metrop. Schædelius fol. 173, Funckius in Chron. & Balæus in eius Vita. Idem quoq; præcepit Carolus M. in suis cõstitutionibus.

Monachi ne ludis intersint. In Concilio vniuersali Constantinopolitano 6 annos 681 celebrato, decretũ fuit, *Ne Monachi intersint ludis theatricis:* quod iam antea quoq; in Carthaginensi 3. Synodo sancitum fuerat.

Monachi rel ad se pertinentes curare non debent. Stumpfius lib. 5 cap. 3 Chronic. refert, in Moguntina quadam Synodo sub Vnefrido eius loci Episcopo, temporibus Pipini Francorum Regis sancitum fuisse, *vt Monachi nulli rei nisi ieiunio, lectioni & orationi in his locis in quibus seculo renunciauerunt, intenti: & nec Ecclesiasticis nec Secularibus sese negotiis miscere audeant, nisi eos Episcopus ad necessarium aliquod opus euocârit.*

Monachi Secularia ne tractent & Ecclesiastica. Et in alia Moguntina Synodo anno 813 Caroli M. iussu habita, decretum fuit cap. 12, & 14, *ne Monachi iudicia secularia tractent, nec canes vel accipitres ad venandum habeant.* Repetitur & confirmatur hoc in Remensi Synodo eodem anno celebrata cap. 29, in qua simul præcipitur cap. 26, *Ne Monachi tabernas ad edendum & bibendum ingrediantur.* In quam sententiam in Synodo Dingulofinensi inferioris Bauariæ circa annum 766 præcipitur quoque, *vt Monachus quisque in conclaui suo deliteat, iuxta nomen suum, & suam solius curam gerat, nec parochiam administret*, Auentino auctore lib. 3 Annalium, folio 321 in Germanica editione. Idem sancitur in alia Synodo Boiariæ anno 799 habita, eodem auctore ibid. folio 333. Vnde duo obseruatione digna colliguntur. Primum est, ne hoc quidem tempore omnibus in locis licuisse Monachis concionari, ligare & soluere, sacramenta administrare, parochias regere, aut vllis Ecclesiasticis negotiis immiscere sese. Alterum Monachos

V secularia

secularia tractare non debere. Docet hoc etiam Gregorius Magnus in Moralibus. *Qui spiritualibus*, inquit, *bonis ditati sunt, terrenis non debent implicari negotiis, ne, dum cognouerint inferiora bona disponere, non valeant superioribus bonis deseruire.* *Alienum enim esse à seculi actibus, maximè conuenit Monachis & Religiosis.* Vnde & Hieronymus ad Rusticum Monachum scripsit: *Tu, si Monachus esse vis, non videri, habeto curam non rei familiaris, cui renunciando, hoc esse cæpisti, sed animæ tuæ: Monachum, non loquendo & discurrendo, sed tacendo & sedendo quisque te nouerit.* Hæc autem prodigiosè esse violata, ex sequentibus patebit, & res ipsa clamabat hodie, quando Monachi alterum pedem in curia, alterum in Ecclesia habent, & omnia vbique in omnibus esse volunt. Reprehendit autem hanc πολυπραγμοσύνην in Monachis grauiter admodum Hugo libro 2 de Claustro animæ cap. 16 vbi agens de duodecim abusibus ait, *quòd quintus abusus sit Monachus Curialis. Qui enim secularium hominum consortium diligunt, qui se consiliis principum libenter ingerunt, qui secretorũ conscii & sunt internuntij, curiales possunt appellari. Ordo autem Claustri, & Ordo Curiæ, diuersus est valdè. Ibi sedes in insidiis cum diuitibus in occultis, vt interficias innocentem: hîc audis, Non sedi cum consilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo. Ibi insidiaris, vt rapias pauperem, &c. Hic dicis, Odiui Ecclesiam malignantium, & cum impiis non sedebo. Ibi dextra tua repleta est muneribus: hîc lauas inter innocentes manus tuas. Ibi pauperum res violenter auferuntur: hîc pauperibus sponte offeruntur. Ibi laudatur peccator in desideriis animæ suæ, & iniquus benedicitur: hîc benedicitur iusto. Si vis Monachus esse curialis, laudas quod non debes: quod non expedit defendis: quod non licet, operaris.* Hæc ille. Hoc vitium in Monachis notauit etiam Bernardus, qui in homilia super *Missus est*, ita dicit, *Qui antea in suo oppido vel vico vix cogniti fuerunt, modò circumeuntes prouincias, curias frequentantes, regum notitias & principum familiaritates assecuti sunt.*

Exceptio Thomæ. Excipit autem hic Thomas in secunda secundæ, quæstione 187 articulo 2 dilectionem proximi: sic enim dicit: *Status religionis est ordinatus ad perfectionem charitatis consequendam. Ad quam quidem principaliter pertinet Dei dilectio, secundariò autem dilectio proximi. Et ideò religiosi præcipuè, & propter se debent intendere ad hoc quòd Deo vacent. Sin autem necessitas proximis immineat, eorum negotia ex charitate agere debent, secundùm illud ad Gal. 6. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi: quia & in hoc ipso quòd proximis seruiunt propter Deum, dilectioni diuinæ obsequuntur.* Vnde dicitur Iac. 1. *Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem hæc est, Visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum.* Quæro autem, cur eandem charitatem Monachis non impendere liceat suis parentibus quoque si ipsorum auxilio indigeant? Dicunt enim, non peccare Monachum, nec contra præceptum Dei agere, si in Claustro maneat, parentibus etiam in extrema necessitate constitutis, neglectis: debere tamen quantum possit saluâ Ordinis sui obedientiâ, satagere, vt per se vel per alium suis parentibus subueniatur. Quid est mandata Dei irrita facere propter traditiones humanas, si hoc non est?

In Nicena 2 Synodo cap. 21 sancitur, *Ne Monachi & Monachæ sua relinquant Monasteria, & se ad alia conferant.* In Triburiensi autem Synodo celebrata anno Domini 895 iuxta Reginonem lib. 2, vel anno 899 iuxta Sigebertum cap. 17 id eis conceditur, assentiente tamen Episcopo, Abbate & Fratribus: ac ratio additur, quòd multi sancti id fecisse legantur. *Monachis ad alia Monasteria migrare non licuit.*

1 In Synodo Aquisgranensi anno Christi 816 celebrata hæc de Monachis & Abbatibus sunt constituta, *vt nullus plebeius aut Clericus secularis in Monasterio recipiatur, ad habitandum, nisi voluerit fieri Monachus.* *Leges in Aquisgranensi Synod. de Monachis latæ.*

2 *Vt nemini liceat sermonem iuramenti, aut affirmationis proferre, nisi sicut S. Patres soliti fuerunt loqui, id est, Crede mihi Frater. aut, Viuit Dominus, seu, Nouit Dominus.*

3 *Vt in parasceue nil aliud nisi panis & aqua sumatur.*

4 *Vt benedictio post Completorium à Sacerdote dicatur: & deinde aquâ benedictâ, antequam intrent in dormitorium, super capita illorum à Priore aspergantur.*

5 *Vt de omnibus eleemosyna datis, tam Ecclesiæ quàm Fratribus, Decima Pauperibus dentur*

6 *Vt opus balneorum in arbitrio Prioris constat.*

7 *Vt prætermissis partitionibus Psalterij Psalmi speciales pro eleemosynariis & defunctis canantur.*

8 *Vt in hebdomada Pentecostes non flectantur genua: & non ieiunetur, nisi tantùm si statuti dies fuerunt ieiunij quatuor temporum, ieiunetur: vt in Vigilia Sanctæ Mariæ, Annunciatione, Assumptione, Natiuitate. Ieiunetur similiter in natali omnium Apostolorum seu S. Ioannis Baptistæ de martyrio. seu in natali cuiuslibet Sancti, in cuius honorem dedicatus est locus, vbi militant Monachi.*

9 *Vt*

9 *Vt Laici in refectorium causâ manducandi vel bibendi, non ducantur.*

10 *Vt quoties necessitas exposcit, vestimenta, calceamenta & omnia necessaria Fratribus dentur.*

11 *Vt Monachus professione factâ tribus diebus Cucullâ veletur capite.*

12 *Vt puerum Pater aut Mater, altari tempore oblationis offerant, & petitionem pro eo coram Laicis testibus faciant, quam tempore intelligibili ipse puer confirmet.*

13 *Vt qui præponuntur Nonni vocentur, id est, paterna reuerentia.*

14 *Vt senior Decanus reliquis Decanis præponatur: & Abbate vel Præposito præsente locum proprium teneat.*

15 *Vt Præpositus, Decani, Cellarius, portarius de suo Ministerio, nisi causa vtilitatis aut necessitatis, non remoueantur.*

16 *Vt infantes oblati. carnem, nisi causâ infirmitatis, non manducent.*

17 *Vt Dormitorium iuxta Oratorium constituatur, vbi superuenientes Monachi dormiant:*

18 *Vt Canonici Abbates secum Monachos in itinere, nisi ad generale placitum, non ducant.*

19 *Vt duo tantùm signa ad Tertiam, Sextam, Nonamque pulsentur.*

20 *Vt docti Fratres eligantur, qui cum hospitibus loquantur.*

21 *Vt de furto incerto excommunicatio cœnæ fiat, quousque culpabilis confiteatur.*

22 *Vt si Frater aduersus Fratrem, pro qualibet culpa, testimonium protulerit, Fratri perfectiori credatur.*

23 *Vt baculi à Monachis pro necessitate aut infirmitate ferantur.*

24 *Vt ad capitulum primitus martyrologium legatur, & dicatur versus: deinde Regula aut homilia qualibet legatur.*

25 *Vt quando Fratres ieiunant, post Sextam dormiant: hoc est, æstiuo tempore, post hac celebrent Missam.*

26 *Vt data à Priore saponis aut vncturæ mensura, & reliqua quæ ibi sunt necessaria ad suos, habeant lectum propter causam infirmitatis.*

27 *Vt lectio ad capitulum tradatur similiter ad collectionem, si tempus fuerit oportunum.*

28 *Vt qui noxâ tenetur, die Dominicâ, remissius habeat, & veniam non petat.*

29 *Vt ad Missam, Sanctus dicant stantes: post hac. Pater noster. & alias Orationes genua flectentes, quando tempus opportunius est, Monachi dicant.*

30 *Vt volatilia in Natiuitate Domini, & Pascha tantùm octo diebus, si fuerit vnde, aut qui voluerint comedant.*

Et posteà eodem anno hæc statuta sunt.

1 *Vt Monachi omnes, qui possunt, memoriter Regulam discant.*

2 *Vt Officium Diuinum, iuxta quod in Regula Beati Benedicti continetur, celebrent.*

3 *Vt in ieiunio quatuor temporum nullus cibus sumatur, alius, nisi ille, sicut in Quadragesima constitutm est à Sanctis Patribus, similiter in capite ieiunij.*

4 *Vt in Coquina, in pistrino, & in cæteris artium officinis, propriis manibus operentur.*

5 *Vt nullo vnquam tempore post Vigilias causâ dormiendi, nisi contigerit eos ante horam constitutam surgere, ad lectos redeant suos.*

6 *Vt poma & lactucas, nisi quando alius sumitur cibus, non comedant.*

7 *Vt certum phlebotomiæ tempus non obseruent: sed vnicuique secundùm quod necessitas exposcit, concedatur, & specialis in cibo.*

8 *Vt quando ieiunant Monachi, Officium Mortuorum celebretur, priusquam lectio ante completorium legatur. Deinde eant in Refectorium, bibant, & post hac legant collectionem.*

9 *Vt cum à quocunque Priore suo increpatus quis fuerit, Mea culpa, primò dicat, Deinde prosternens se illius pedibus cum cappa, si habuerit, veniam petat: & tunc iubente Priore surgat: & vnde interrogatus fuerit rationem humiliter reddat.*

10 *Vt sibi compatres commatresque non faciant: & nullam vnquam quamlibet mulierem osculentur.*

11 *Vt si necesse fuerit eos occupari in frugibus colligendis, constitutum vt meridie legendi & pulsandi tempus prætermittatur, & operantes non murmurent.*

12 *Vt quartâ & sextâ feriâ ieiunantes, ante Nonam, aut post Nonam, si fuerit necessitas, (iuxta Prioris arbitrium, leuia exerceantur opera.*

13 *Vt in quadragesima libris de bibliotheca, secundùm Prioris dispositionem acceptis, alij nisi sicut Prior decreuerit expedire) non accipiant.*

14 *Vt eis Vestimenta nec multùm vilia, nec multùm preciosa, sed mediocria dentur.*

15 *Vt si infrà posita mensura decreuerit Abbas, causâ necessitatis, quippiam augeri, in illius maneat potestate. Alioquin hoc omninò prouideat, vt camisias duas, Tunica vna, & Cuculla vna, & itinere cappa vna & pedules quatuor, pellicium vsque ad talos vnum, fasciolos duos.*

16 *Vt in quadragesima sibi, sicuti in alio tempore, vicissim pedes lauent, & antiphonas huic officio congruentes decantent. In Cœna verò Domini, pedes Fratrum post mandatum Abbas lauet, & osculetur: in refectorio, manu propriâ poculum eis porrigat.*

17 *Vt in hebdomada Paschæ, in Claustro, non loquantur, sed Lectio Diuina ab omnibus teneatur: similiter in hebdomada Pentecostes, & in omnibus diebus Dominicis, seu in Natali Domini, & in omnibus Sanctorum festis præcipuis.*

18 *Vt mandatum, si tempus Cœnæ est, tam Fratrum quàm etiam Peregrinorum, post Cœnam fiat,*

19 *Vt ea, quam Monachi sui habent mensurâ sint Abbates contenti in manducando, in bibendo, in dormiendo, in vestiendo, in operando, quando in aliis non fuerint vtilitatibus occupati.*

20 *Vt villas frequenter, & nisi necessitas coegerit, Abbates non circumeant: neque suis illas Monachis custodiendas committant: & si eos ire ad eas, necessitas fuerit, expleto necessitatis negotio, ad sua mox Monasteria redeant.*

21 *Vt Abbas, vel quispiam Fratrum, ad portam Monasterij cum hospitibus non reficiatur. In refectorio autem, omnem eis humanitatem manducandi exhibeat: ipsi tamen cibi potusque mensurâ contentus sit, quam reliqui Fratres accipiunt. Si verò propter hospitem voluerit ad solitam mensuram Fratribus, sibique aliquid augere, in sua maneat potestate.*

22 *Vt in domo infirmorum non manducent sine licentia Prioris, neque bibant.*

23 *Vt seruitores non ad vnam mensam, sed in propriis locis post refectionem Fratrum reficiantur: quibus eadem lectio, quæ Fratribus recitata est, recitetur.*

24 *Vt lectoribus nihil, nisi quod Regula iubet, detur.*

25 *Vt Halleluya in Septuagesima dimittatur.*

26 *Vt Præpositus intra Monasterium, post Abbatem, maiorem reliquis Abbati subditis habeat potestatem.*

27 *Vt Monachis, nisi Monachus sit, non constituatur Præpositus.*

28 *Vt seniorum, Monasterium circumeuntium, quidam cum Fartribus inobedientiam exeant, quidam in Monasterio propter custodiam remaneant.*

29 *Vt nouitio non facilis Monasterij tribuatur ingressus: & vt in cella hospitum, probationis causâ hospitibus seruiat. Res verò, si quas habet, parentibus suis aut Monasterio committat. Expleto probationis suæ anno secundo, quod Regula præcipit, inde faciat. Ipse verò nec tondeatur, nec vestimenta pristina immutet, priusquam obedientiam promittat, id est, secundùm Regulam Sancti Benedicti professionem in Ecclesia faciat.*

30 *Vt quando Fratres post Sextam dormiunt, quis eorum voluerit legere in Ecclesia, aut in lectis suis, legat.*

31 *Vt in quadragesima vsque ad Nonam operentur Fratres. deinde Missâ celebratâ, & Vesperi congruo tempore reficiantur.*

In Concilio quodam Galliæ à Carolomanno conuocato, statuitur, *vt Monachi & Moniales belli tempore ieiuniis & orationibus addant orationes & ieiunia frequentiora.*

CAPVT X.

Monachi Benedictini in tribum Sacerdotum adscripti.

MONACHORVM & Clericorum Ordines ab initio prorsus distincti fuerunt. Nam vt in prima Classe diximus. Monastica vita priuata olim fuit, & ab omni Ministerio Ecclesiæ separata, sic, vt primùm ad celebranda intra Cœnobia Diuina mysteria aliundè Presbyterum acciperent: posteà etiam concessum fuit, vt & ex ipso Ordine Presbyter ordinaretur, cuius Ministerio in celebrandis & participandis sacramentis vterentur. Mox etiam alijs Ecclesijs & Parochijs id petentibus, ex suis Cœnobiis Sacerdotes dederunt. Non rarò etiam ob singularis eruditionis famam Monachi ad gentes seu infideles prædicationis & plantandæ Religionis gratiâ, ex Monasterijs missi sunt.

Hic iam quæritur, à quo potissimùm Monachi hanc licentiam in hac secunda Classe nacti sint. Fuerunt enim qui dicerent, eos temerario ausu hunc dignitatis gradum conscendisse, ac propterea inde deturbandos esse. Antoninus titulo 13, cap. 1, §, 1, Liber pontificalis. Ranulphus in Polychronico *Monachi vnde licentiam nacti sint concionandi.*

Polychronico libro 5, cap. 10, Balæus de Scriptoribus Brit. fol. 69, & 73, hoc Bonifacio IV tribuunt. Et Centuriarum Ecclesf. hist. authores Magdeburgenses Centuriâ 7 in vita Bonifacij IV rei huius testem adducent Platinam quoque: verùm, quod pace illorum dixerim, eius meminit ne verbo quidem. Decretum autem Bonifacij, quod hac de re promulgauit, ita recitat Gratianus causa 16 q. 1. *Sunt nonnulli nullo dogmate fulti: audacißimè quidem Zelo magis amaritudinis quàm dilectionis inflammati, asserentes Monachos, qui mundo mortui sunt & Deo viuunt; Sacerdotalis Officij potentiâ indignos, neque pœnitentiam, neque Christianitatem largiri, neque absoluere posse per Sacerdotalis Officij diuinitus sibi iniunctam potestatem. Sed omninò labuntur. Neque enim B. Benedictus Monachorum Præceptor almificus huiusmodi rei fuit interdictor, sed secularium negotiorum edixit expertes fore tantummodò. Quod quidem Apostolicis documentis & omnium Sanctorum Patrum institutis, nonsolùm Monachis, sed etiam Canonicis magnopere imperatur. Nemo enim militans Deo implicat se negotijs secularibus ait Apostolus. Tantorum igitur Patrum instituti exemplis, quibus periculosißimum est refragari, credimus à Sacerdotibus Monachis ligandi soluendiq; Officium dignè administrari, si eos dignè contigerit hoc mysterio sublimari. Decertantes igitur Monastica professionis Presbyteros Sacerdotali potentia arcere Officio, omni modo præcipimus, vt ab huiusmodi ausibus reprimantur in posterum: quod quanto quisq; est celsior, tãto & illis erit potẽtior.* Ita quidẽ statuit de Monachis Bonifacius iste. Verũ non primus hoc fecit ille in Classe hac, sed potiùs, vt ex eius Decreto nõ obscurè intelligitur, cõfirmauit Monachis potestatem ligandi ac soluendi quam iam antea acceperant. Nam ante Bonifacius Gregorius Magnus talem hac de re Legem tulit, referente etiam Gratiano 16. q. 1, Moderamine. *Moderamine*, inquit, *Apostolica authoritatis decernimus, vt Monachi, si Presbyterij honore dedicati sunt, cùm ligandi soluendique potestate decimarum, primitiarũ, oblationũ, donationũ, quæ fiunt pro viuis & defunctis, portionem iuxta Canonẽ ad suam proximarumq; vtilitatem, meritò perfectioris iustitiæ non minùs quàm cæteri Sacerdotes laudabitur sibi vindicent.* Et rursus: *Ex auctoritate huius Decreti, quod Apostolico moderamine & pietatis Officio à nobis est constitutum, Sacerdotibus Monachis Apostolorum figuram tenentibus, liceat prædicare, baptizare, concionem dare, pro peccatoribus orare, pœnitentiam imponere, atque peccata soluere.* Ante Gregorium quoq; Innocentius 1, decreuit, *Si Monachus ad Clericatum promoueatur, vt beneficia ei pleniter & annona & decima dentur, &c.* 16, quæst. 1, cap. 22.

Eligebantur autem ad Clericatûs Officia non nisi consentiente Abbate. Et si ad apicem Episcopalem aut Presbyterij dignitatẽ vocati essent extra Monasteria, tunc nullam ampliùs vel potestatem, vel licentiam habitandi in suo illo Monasterio habuerunt: sicut decreuit Gregorius Magnus in Synodo quadam Lateranensi, & in Epistola ad Marianum Episcopum Rauennat. 16, q. 1. Ne pro cuiuslibet.

CAPVT XI.

De Ritibus & Institutis MONACHORVM Cassinensis Cœnobij.

CASSINENSE Cœnobium Caput fuit Benedictini Ordinis Monasteriorum. In eo verò plurima, quæ in Benedicti Regula non continentur, instituta atque obseruata sunt: de quibus Theodomarus Abbas eius loci Theodorico gloriosissimo viro in hunc modum scribit. *Quarto decimo die ante Pascha, sublatis altarium ornamentis, operimus ea tegumentis lineis nigris afferimus coronas, velamus iconas, non canimus in Responsorij Gloriam. Item post diem Palmarum, tres tantùm noctes separamus matutinum à nocturno: reliquas verò tres noctes matutinum nocturno coniungimus. In quibus noctibus, siue in medio constitutis diebus, à vespere quartæ feriæ vsque dum Sabbato, Gloria in excelsis Deo, incipitur neque signum secundum consuetudinem tangimus. Presbyter iuxta morem officium complet: nec lector benedictionem, lecturus in Ecclesia seu Refectorio, petit: sed neque versum, neque, hymnum, neque vocatorium canimus, nisi tantùm nouem Psalmos cum Antiphonis canentes, in tres diuisiones partimur, ternasque Lectiones & Responsoria tertiò repetentes, ita vt nouem omninò expleantur, pronunciamus. Vniuersa autem hæc à nobis eâ ratione geruntur, vt & in paßione Domini quodammodò simul cum ipsis etiam Sacris Domicilijs compati & tristari videamur: & in eius resurrectione nobis lætantibus, omnia quasi noua & lætiora habeantur. Reliqua verò Officia, secundum morem Romanum explemus. In Cœna autem Domini, post Missas & vesperum ingredientes Refectorium, comedimus medicum, si est vnde, de piscibus. Deinde surgentes à mensa, lauat paruitas mea pedes omnium Fratrum: & interim dum mandatum facimus, à cantoribus Antiphona canitur. Post iterum ingreßi Refectorium, cœnamus. Sequente nocte ad matutinum, per singulas Antiphonas, quod putamus & apud vos fieri extinguimus candelas singulas. Serò autem in Parasceue, nihil aliud*

 quàm

quàm panem & aquam percipimus. Sequenti nihilominus nocte, in extinguendis candelis ita sicut & in anteriori, facimus Sabbato quoq; post horam nonam pulsato signo, explentes omnia Ordine Romano; cùm iam adueniēte nocte ad Missas ingredimur, manibus nostris cunctis Fratribus cereos damus singulos, quos vsq; ad expletam Missam succensos manibus ferunt. Ac demùm post vespertinum Officium, cum modulato psallentio, cum cruce & caroſtatis, gestantibus vniuersis ardentibus cereis suis, Refectorium ingredimur, vbi lucernæ pariter & candelæ dependentes lumina spargunt. Item die Dominico Paschali ante Missas, pergimus cum luminaribus & aquâ benedictâ, canentes per singulas mansiones: & dicuntur à Sacerdote preces vnicuique conuenientes. Secundâ verò feriâ pergimus cum crucibus & aquâ benedictâ, seu patrocinijs, per singulos labores, & agimus Missas reuertentes. Tertiâ quoque feriâ, quia mos nobis est dies Quadragesimæ apud Sanctum Benedictum peragere, descendentes de monte veniunt Fratres nostri, qui ad Monasterium Domini Saluatoris in planicie commanent, cantando obuiam nobis. Adsunt etiam & penè de omnibus Cellis nostris, & coniungimur ante basilicam Beati Petri, in loco spatioso, salutantes in osculo pacis, vestitis sicut in die Paschæ Sacerdotibus nostris atque Ministris, ferentibus Euangelia & Sacras Sanctorum Reliquias. Adsunt etiam cruces & careostati, cum flammantibus cæreis, in tantùm, vt vix vlla apud nos sit iucundior dies: & celebrata Missa in Sancto Petro, imus sonoris concentibus resonando, ad Domini Saluatoris Cœnobium. Factâ etiam ibi Missâ, pergimus canendo, vestitis Sacerdotibus, in Refectorium. Dehinc postquam exuuntur Sacerdotes vestibus, prandemus. Sex autem omninò per annum vicibus ingredimur canentes in Refectoriū: hoc est, in Natalis Domini & Epiphaniorum die, die quoque Palmarum & in Sabbato Sancto: nihilominus in ipso Paschali Dominico: & tertiâ feriâ post Paschā: vestitis, vt à Missa exeunt, Sacerdotibus nostris, præeuntibus crucibus cæreostatis cum micantibus cæreis. In his festis Paschalibus, secundâ & tertiâ feriâ, canentes psalmos regulariter, facimus octo lectiones. Deinceps vsque ad Octauum Paschæ sex, inde quoque vsque ad Pentecosten, in vtroque Monasterio tres: post Pentecosten verò, per totam æstatem legimus apud Sanctum Benedictū quotidianis diebus tres Lectiones. In Monasterio autem Domini Saluatoris vsque ad Octobris Calendas, de Testamento Veteri vnam. Quam ideò Sanctus Pater noster, vt putamus, nō in Codice Legi, sed ex corde recitari præceperit, eò quòd necdū æstatis tempore, mos esset Romanis, quotidianis diebus in volumine legere: sed posteà siue à Beato Gregorio Papa, siue, vt alij affirmant, ab Honorio hoc institutum, quando & totam Scripturam in Ecclesia legi præcepit. Vnde & nos, quia & id potiùs arbitramur venerabili Patri nostro esse gratiùs, Romanam in legendis Veteris & Noui Testamenti libris, consuetudinem sequimur. Psalmos verò, præter tres noctes ante Pascha, semper regulariter canimus. In diebus autem Dominicis secundùm Sanctam Regulam, semper facimus duodecim Lectiones canentes, sicut nobis præcipitur, Psalmos: excepto quod Paschalibus, siue alijs solennibus diebus, pro quinquagesimo & centesimo decimoseptimo Psalmo, nonagesimum secundum & nonagesimum nonum cantamus. Si quando autem nouos Psalmos secundùm Romanorum morem diebus congruentes canimus, vt in die Natalis Domini siue Epiphania, in Ascensione Domini, siue Beati Petri, vel etiam Sanctorum Martini & Benedicti, tres posteriores Psalmos in duas diuidimus glorias, vt omninò duodecim fiant. Festiuitates autem Sanctorum, quia iuxta morem Romanæ Ecclesiæ, plures colimus, in his tantùm quæ præcipuæ sunt, hoc est, Natiuitate Domini, Epiphania cum Octauis suis, Pontificatione Beatæ Mariæ cum Octauis suis, Sanctorum Martyrum Faustini & Iulittæ, Sanctæ Scolasticæ, Sancti Benedicti, Ascensione Domini, in Sancti Ioannis, Sancti Petri, vel omnium Apostolorum, Sancti Laurentij, Sanctæ Mariæ, Sancti Germani, Sancti Martini, Sancti Andreæ, ieiunamus pridie vsque ad vesperam, legimus Lectiones duodecim, genua non flectimus, ab operibus vacamus. Reliquis autem Festiuitatibus, quia (vt diximus) multæ sunt, & quia proprijs manibus laboramus, facimus octo Lectiones, dehinc pergimus ad laborem. Ieiunium Quadragesimæ à Quinquagesima inchoamus, celebrantes iuxta morem Missæ: ad vesperum reficimur: sed ab ouis, piscibus & caseo minimè abstinemus. Per totam autem quadragesimam, exceptis diebus Dominicis, & Festiuitatibus Beatorum Gregorij & Benedicti, siue cùm semel aut bis regamur pro charitate, neque coctum comedimus, & præter infirmitatem neque vinum potamus. In diebus autem æstatis, cùm fruges per nos ipsos colligimus, frequenter hi qui operantur, sicut & regulariter conceditur, quartâ & sextâ feriâ ad Sextam se reficiunt, reliquis ad notam ieiunantibus: ex quibus etiam alij concesso ad Sextam prandio, ad Nonam protendunt.

In mensura autem ipsius cibi & potus, modum nobis traditum custodimus. Aliquoties tamen, vt pro Festiuitate præcipua, aut pro duris operibus, pro vt, conuenit, caseum aut aliud aliquod augemus, iuxta quod & nobis augendi licentia datur. Sed & his ipsis pro causis miscere etiam Fratribus ad mensam supra statutam mensuram facimus. Pari etiam modò hyemis tempore, cum ad Nonam reficiuntur, vesperè eis tantùm, quantùm

tùm Pater noster cœnantibus largitus est, in potum concedimus. Grandi quoque æstu qui labore fatigantur, singulas ante cibum phialas, similiter etiam post Nonam accipiunt. A carnibus verò abstinentes regulariter, solummodò volatilia, die Natalis Domini, siue Pascha, & tribus aut quatuor diebus sequentibus comedimus: & nisi deesset abundantia, vsque ad earundem dierum Octauas comederemus: senibus, pueris & infirmis, iuxta Sanctam Regulam, comedendi licentiâ contributâ.

De vestibus autem & calceamentis, supra id quod Sancta Regula loquitur, scribere non audemus. Illud tamen tenendum est, quod Beatissimus Benedictus Pater noster, quomodo singulis pro vniuscuiusque necessitate distribui opus sit, in Abbatis reliquit arbitrio. Et certè sunt apud nos aliqui, quibus ampliùs pro labore cōtinuo seu sua infirmitate concedimus Sunt autem alij qui ita vt Sancta continet Regula, contenti sunt. Veruntamen cùm post Sancti Martini, vestimenta Fratres reddentes vetera, noua accepturi sunt, pergant cum psallentio & luminaribus in vestiarium canitur, ibi gradualis, & legitur Euangelium: Nolite soliciti esse quid manducetis aut bibatis, neque corpori vestro quid induamini. Dehinc dicta Oratione, cunctis prout competit, vestimenta impertiuntur. Calceamenta verò quoties opus est, reddentes vetusta, noua accipiunt.

Propinquantibus Quadragesimæ diebus, manè cunctis per Ordinem Fratribus ceram ad luminaria tribuimus, vt scilicet non solùm luce diei, sed etiam noctu Diuinis Lectionibus exerceantur.

Præterea, quod Sacris Canonibus continetur, neque diebus Dominicis, neque à Pascha vsque ad Pentecosten, neque (vt præuisimus) præcipuis Festiuitatibus ad Officia genu flectimus: exceptis videlicet causis, quæ in Sancta Regula continentur. Siue cum die Sabbatorum ante completorium apud Beati Patris Confessionem, diligentiam facimus: pari etiam modò à Natiuitate Domini vsque ad Octauam peragimus, in quibus etiam diebus ad Sextam reficimur. Cæterum priuatis suis Fratres Orationibus omni tempore, pro suo quisque arbitrio, genua flectunt.

Sunt & alia quæ à maioribus instituta seruamus: nudato, exceptis infirmis, capite ad Officium stamus: flectimus ceruicem, quoties Gloria canitur. Bis in die, manè scilicet & vesperi, Confessionem ad inuicem facimus: manè confitentes, si quid noctu cogitatione vel illusione deliquimus: vesperi autem, si quid verbo, corde vel opere excedimus. Accedentes ad Refectorium, siue exeuntes, summum silentium obseruamus. Si quis aliquem sonitum in Oratorio, vel in Refectorio siue Dormitorio fecerit, prostratus senioribus, pœnitentiam agit. Si quamlibet partem sui corporis aliquis vulnerauerit, similiter ante seniorem procumbens, pœnitentiam gerit. Nec ad ipsa corporis necessaria, in opere siue itinere constitutus, audet quis ire, sine maioris imperio. Quoties vel viam pergimus, vel aliquid operamur, vel quum in Coquina quid præparamus, siue cùm panem facimus, vnusquisque cum Fratre alio Psalmos canimus. Virgam neque in Monasterio constituti, neque foras egressi, manu gestamus: præter hos qui infirmi sunt, siue qui senio grauantur. Post nocturnum, nisi is qui ex aliquo incommodo grauis est, & hoc ipsum cum permissu senioris, alias non permittitur somnum capere. Nisi certis & statutis diebus, & omnes pariter, alias nunquam radimur. Deponimus autem comam die Paschæ, & Ascensione Domini, & Sancti Petri, Calendis Augusti & Septembris & Octobris & Sancti Martini, & Natiuitate Domini, & cùm Pascha serotinum est, semel ante Septuagesimam, & in Quinquagesima.

Ad extremum, Sacerdos cuius est diei Officium, cunctorum viuentium ad Missam relegit nomina Fratrum. Iam verò infirmantes Fratres nostri, dum ad transitum veniunt, statutis Fratribus psallentibus obediunt: quibus defunctis statim in quatuor diuisionibus à tota Congregatione in singula Oratoria, tam ad Sanctum Benedictum, quàm ad maius Monasterium, Psalterium finitur. Si quis autem nocte obierit, supra id quod diximus, etiam nocturnum Officium cum nouem Psalmis, tribusque Lectionibus siue Responsorijs, siue matutinum pro eis Domino canitur. Interim verò dum lauantur, vestiuntur, ordinantur, dumque ad Sanctum Benedictum rursum deferuntur, pro eorum à præordinatis Fratribus ereptione continuè psallitur. Qui cum illuc perducti fuerint à Fratribus, qui illic sunt cum Psalmodijs & luminaribus excepti, ducunt ante sacrum Patris venerabilis corpus, & sic pro eis sacrificium offertur. Deinde vsque dum sepeliuntur, pro eis continuè psallitur. Ad extremum pro vnoquoque defuncto à singulis in vtroque Monasterio Fratribus duo psalteria canuntur: & à nostris Sacerdotibus, qui vtique plures sunt, pro vnoquoque duodecim Missæ fiunt: excepto quod ab iisdem Sacerdotibus, pro omnibus quiescentibus Fratribus quotidie fit commemoratio. Quodque pro eis per singula Officia Psalmus 50 ab omni Congregatione cantatur, & nihilominus priuatis Fratrum sine intermissione Orationibus commemorantur. Et quidem maiores nostri, plures defunctis Fratri-

bus Psalmos canebant. Sed quia creuit & aucta est Congregatio, dũ frequenter tam Fratres quàm pulsantes nostri obeunt, quibus etiã & moriẽtibus hospitibus Psalteriũ canimus, vix hoc ipsũ explere valemus. Nam & de singulis circum quaque Monasterijs, morientibus Fratribus siue Sororibus, nihilominùs psalterium, præter hac etiam pro singulis qui nobis suas eleemosynas largiuntur, publicè ante completorios duodecim Psalmos canimus, excepto quas vnusquisque soli Deo cognitas priuatim pro eis preces effundimus. Atque hæc sunt illa quæ in Cassinensi Cœnobio extra Regulam obseruare solebant, quęque ante Theodomarum XII Abbatem huius Monasterij nullus vnquam euulgare ausus fuit: quemadmodum ipsemet fatetur in exordio ad Theodoricum Epistolæ.

CAPVT XII.

De ABBATIBVS Cœnobiorum huius secundæ Classis.

Ne duo Abbates vni Monasterio præficiantur. COENOBIIS singulis, singuli præerant Abbates. Nam in Cabillonensi Synodo circa annos Christi 658 habita sancitur, cap. 12. *Ne duo Abbates vni Monasterio præficiantur, ne sub obtentu potestatis, simultas inter Monachos & scandalum generetur.*

Abbates plurium Monasteriorũ Abbates. Quidam tamen Abbates non tantùm vnius, sed pluriùm sæpè Monasteriorum erant rectores, gubernatores & inspectores. Balæus Centuriâ 2, cap. 1 Scriptorum Britanniæ refert, *Cœnobio Vuirmuthense, ea Giruuicense, quinque milliaribus distantia, unum tantùm habuisse Abbatem.* Carolus M. autem in Constitutionibus suis vetuit, *ne Abbates multa Monasteria & Cellas habeant.*

Abbatibus Monachi strictè subiecti. Erant autem Abbatibus Monachi tam strictè subiecti, vt ne quidem exire ipsis licuerit sine Abbatis consensu & veniâ ex iis Monasteriis quibus præerant. Vnde etiam Gregorius M. in quadam Lateranen. Synodo constituit, *ne inuito Abbate, ad ordinanda alia Monasteria, aut ad Ordines sacros, vel clericatus Officium vocentur Monachi.* Item, *vt nullus Monachum, sine testimonio vel concessione Abbatis sui in Ecclesia aliqua teneat, vel ad aliquem promoueat honorem.* tom. concil. Imo in quibusdam Monasterijs nihil ne leuiculum quidem, sibi comedere licere existimârunt, sine Abbatis venia. Gesta Mentensium.

Abbates sui Ordinis Regulæ Officium verò Abbatum à Benedicto copiosè describitur in Regula, cui non minùs quàm Monachi erant subiecti, vt cap. 64 præcipitur: & in Aquisgranensi Concilio sancitur, *vt Abbates suam Regulam discutientes, pleniter legant & intelligant, eamque efficaciter cum Monachis suis implere studeant. Sique scelus aliquod enorme à Monacho in Monasterio admissum fuisset; Abbas autem hoc non emendâsset, aut Episcopo non indicâsset, ad pœnitentiam agendum aliud Monasterium retrudi iubetur*, cap. 13 Antisiodorensis Synodo. *subiecti etiam.*

Abbates secularia tractare incipiunt. Etsi verò disertè Benedictus tam Abbatibus quam Monachis prohibuerit, ne se immisceant secularibus negotijs constat tamen Abbates sæpissimè legationibus Regum ac Principum nomine functos esse, iudicia secularia exercuisse, bella excitâsse, prælijs interfuisse, & similia multa, à sua professione alienissima tractâsse. Sic Ebulo Abbas Dionysij, castrum quoddam in Aquitania expugnans, ictu lapidis perijt, vt Regino lib. 2, testatur. Et Annonius lib. 5, cap. 23 de Francis refert, *Hugonem & Gaufridum Abbates cum Normannis conflexisse, & multos eorum interfecisse.* Auentinus quoq; lib. 3 Annalium indicat, *Monasterium Tegersecense in Bauaria, fossâ, mœnibus, tormentis bellicis, & alijs huiusmodi, instar Regiæ instructum munitumque fuisse: Abbatem eius loci, more Regulorum, equestris Ordinis tetrarchas perpetuos, Præfectum Aulæ, Rectorem Palatinarum Ædium, Archimagirum, & Pincernam habuisse.*

CAPVT XIII.

De Electione ABBATIS.

Tres differentiæ electionũ Abbatis. BENEDICTVS cap. 64, Regulę tres differẽtias electionum Abbatis facit, prima est, *vt Congregatio concors Monachorum sibi Abbatem eligat, ex suo, non alieno Cœtu siue Cœnobio, quemcunque voluerit, etiamsi sit ex infirmo ordine Congregationis, modò sit ad id munus obeundum idoneus. Secunda, licet non tanta Congregatio vnanimi consensu, nec etiam maior, sed minor pars elegerit Abbatem, modò de saniori consilio id faciat, ac meliorem eligat, electio illa rata habeatur ac firma.* Confirmatum est hoc à Gregorio Magno in Lateranensi quadam Synodo, quæ extat tomo 2, Conciliorum a Laurentio Surio collectorum, vbi sancitur, *vt defuncto Abbate alicuius Congregationis, non extraneus, nisi de eadem Congregatione, quem sibi propriâ voluntate concors Fratrum societas elegerit, & qui electus fuerit, sine dolo, & venalitate aliqua, ordinetur:* exstat etiam apud Gratianum, causa 18 quęst. 2. Quam st. §, Defuncto. Et ad Castorium Ariminensem Episcopum

Episcopum idē in eādē sententiā scripsit: *Abbas in Monasterio non per Episcopū aut per aliquem extraneorū ordinetur*, siue, vt glossa habet, *eligatur*, 18 quæst. 2 Abbas. Rursus ad eundē scripsit: *Abbatem cuilibet Monasterio nō alium, sed quem dignū moribus atq; actibus Monastica Disciplinæ communi consensu Cōgregatio poposcerit, ordinari volumus* 18 quæst. 2 Abbatem. Et Pelagius in Epistola ad Mellitū Subdiaconum ita etiā decreuit: *Abbatem in Monasterio illū volumus ordinari, quem sibi de sua Congregatione & Monachorum electio, & (quando magis obseruandum est) ordo vitæ ac meritum poposcerit ordinari.* Repetuntur hæc in quadā Anglicana Synodo anno 786 habita cap. 5. Et Carolus Magnus iussit, *vt Monachi in Cassinensi Cænobio, iuxta præceptum Regulæ, Abbatē sibi sine cuiusquam præiudicio, licenter eligerent*, vt refert Leo Hostiensis libro primo, capite decimo quarto de Cassinensi Cœnobio. Tertia ratio eligēdi Abbatē hæc est. *Si communi cōsensu Monachorū persona non idonea & vitiis cooperta eligatur, tūc Episcopus diœcesanus, vicini Abbates & Dominus seu Princeps eius loci alium eligant etiā renitentibus Monachis.* Vnde etiam in Triburiensi Synodo anno 811, celebrata sic Decretū fuit: *Si quis Abbas cautus in regimine, humilis, castus, misericors: discretus, sobriusq; non fuerit, ac diuina præcepta verbis & exēplis non ostēderit, ab Episcopo vicino, in cuius territorio cōsistit, & à vicinis Abbatibus, & cæteris Deū timentibus, à suo arceatur honore, etiamsi omnis Congregatio vitijs suis cōsentiens, Abbatē eum habere voluerit* 18 quæst. 2. Si quis Abbas. Hinc etiam Toletanū Concilium respexisse videtur, quod præcipit, *vt Sacerdotes vel Episcopi Abbates eligant, aliaq; officia Monasteriis ordinent*: 18 quæst. 2. Hoc tantùm. Gratianus enim eodem loco. c. Abbas §. Ecce in Teletano hūc Canonem Toletani Cōcilij volēs conciliare cum Gregorij Magni & Pelagij Decretis, quæ statuunt, *Abbatem à Fratribus suæ Congregationis eligendum & ordinandum*, dicit: *Sciendum quosdam Monachos esse indomitæ ceruicis & effrenatæ superbiæ: quos dum Abbates ad Religionem cogere voluerint, in eorum deiectionom conspirent, & alium Moribus suis conuenientem sibi præficere contendere, quales fuerint qui in necem Benedicti conspirâsse legantur: propter hos igitur constitutum, vt tum Abbates & alia officia per Sacerdotes instituantur.*

Abbas si in Cōgregatione idoneus non inueniatur aliunde eligatur.

Sin verò Monachi idoneam personam inter se, aut in sua Congregatione inuenire nequeant, tunc, vt sibi de aliis Monasteriis similiter eligant ordinandum, Gregorius Magnus statuit, in eadem Lateranensi Synodo, seu in Epistola ad omnes Episcopos, causâ 18 quæst. 2 Quam sit. §. Defuncto.

Clerici ne Abbates eligātur.

Idem tamen decreuit, ne Clerici Abbates eligantur cuiuscunque sint Ordinis. Sic enim lib. 3 Epistola 12 Maximiano Syracusano Episcopo scribit: *Presbyteros, Diaconos, cæterosque cuiuslibet Ordinis Clericos, qui Ecclesiis quoq; modo militant, Abbates fieri per Monasteria non permittas: sed aut omissâ Clericatus militiâ, Monachicis prouehantur Ordinibus: aut si in Abbatis loco permanere decreuerint, Clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incognitum est, si cùm vnum ex his pro sui magnitudine diligenter quis non possit explere, ad vtrunq; iudicetur idoneus sicq; inuicem & Ecclesiasticus Ordo vitæ Monachicæ, & Ecclesiasticis vtilitatibus Regula Monachatus impediatur.*

Abbates obtrudi cœperūt Monachis.

Durauit hæc consuetudo vt plurimùm in omnibus Cœnobiis longo tempore. Progressu tamen temporis non rarò Abbates Monasterijs dederunt & Monachis obtruserunt, vel PRINCIPES, in quorum ditione Cœnobium erat, non quidem ex Monachorum Congregatione, sed vndecunque libitū fuisset: qui deinde Monasteria à Principibus in beneficium accipiebant. VEL IMPERATORES ET REGES Refert Bruschius de Monasteriis Germaniæ fol. 60. cùm anno Domini 1075 grādis fuisset inter Monachos & Abbates, qui ex diuersis locis cōfluxerant, cōcertatio, & veluti solenniter in dicto certamine Olympico singuli pro viribus accelerātes alius aureos montes, alij alia beneficia ex Fuldēsi ditione, alius consuetis maiora in Rempub. seruitia promisisset, nec modus esset promittendi, nec pudor ambiēdi, Imperatorē Henricū IV. vt prudētē ita religiosū, impudētiam eorum, vt dignū fuit detestatū, Monachum quendam Hersfeldēsem pium & doctum Ruthardum, alijs, per vocis diminutionem, Ruzelinum dictū, qui pro causa Monasterij, Abbatis sui iussu ad Curiam venisset Imperatoris, in mediū euocâsse, & nihil minùs suspicanti, etiam inopinatæ rei miraculo penè exanimi, plurima item alleganti quibus sese excusaret, & gubernationis onus potiùs quàm honorem à se remoueret, baculum pastoralem offerētem, *primum inter Imperatores*, Abbatē eum elegisse, deinde apud cæteros tam Monachos quàm Seculares, vt electioni cōsentiant obtinuisse. Qui autē sic ab Imperatoribus vel Regibus Abbates non ex numero Monachorū creabātur, sed vel ex Sacerdotibus, vel aliis Clericis, nō Abbates simpliciter sed *Canonici Abbates* dicebantur, vt testatur Stūpfius lib. 5, c. 4, Annal. Helueticorum. Vel EPISCOPI quibus erant subiecti. Refert Stumpfius lib. 5, c. 3, Chron. *Carolum Magnum quibusdam Episcopis singulari priuilegio concessisse Abbates in Monasteriis sibi subiectis eligere*

Canonici Abbates.

eligere. Vel etiam PONTIFICES ROMANI, sed non nisi interueniente pecuniâ & muneribus, vel alterius lucri spe. Serò tamen, post Carolinorum nimirum tempora hoc, sibi ius primum vendicare cœperunt, antea enim, præsertim in Germania & Gallia, hoc ipsis non fuit licitum. Vel AB HIS OMNIBVS simul Abbates eligebantur.

Abbates quales eligendi. Decreuit autem Synodus quædam Romana à Leone IV. iussu Lotharij Imp. & Ludouici Regis celebrata, *vt Abbates tales eligantur, qui sui vocabuli Ministerium Deo possint indubitanter supplere, ita Docti, vt quæcunq; Fratrum negligentiâ acciderint, omninò cognoscere possint & emendare*, cap. 27, Luithprandus in vita Leonis.

Abbatē legitimè electum non licebat cōuentui ab officio amouere. Non liceat autem Monachis Abbatem sic vel à se vel ab aliis electum & ordinatū, ab officio suo pro arbitrio amouere, & aliū ordinare. Ita enim hac de re Opilioni defensori Pelagius scripsit: *Nullam potestatem de cætero, nullam licentiam Monachis relinquimus, pro arbitrio suo, aut Abbates expellere, aut sibimet alios ordinare: quia nulla auctoritas remanebit Abbati, si Monachorum potestati cœperit subiacere.* 18 *q.* 2. Nullam potestatem. Et Gregorius Magnus Monasterio in Suessorum ciuitate priuilegium dedit, vt si Abbas eius loci ob causam capitalem deponendus sit, non priùs id fiat, nisi Pontifex Rom. id ratum fecerit: statuitque vt in eo iudicio sint tres metropolitani, cum suffraganeis, & Abbates quàm plurimi, vtque accusatores adsint cum duodecim testibus sicut videre licet in libro eius 11 cap. 32.

Abbas legitimè electus à quo consecratus. Electus autem sic Abbas consecrabatur per Episcopum in cuius diœcesi erat, sicut patet ex priuilegio à Carolo Magno Vttenburræ Cœnobio dato, apud Bruschium de Monast. Germaniæ fol. 176.

CAPVT XIV.

ABBATES Episcopis subditi.

PLæraque Monasteria huius secundæ Classis Episcopis erant subiecta cum Abbatibus & Monachis: à quibus etiam visitabantur & corrigebantur, si quid minùs piè, rectèq; ab ipsis ageretur. Nam in Aurelianensi prima Synodo cap. 21, ita sancitum fuit: *Abbates pro humilitate religionis, in Episcoporum potestate consistant. Et si quid extra Regulam fecerint, ab Episcopis corrigantur*, 18 q. 2. Abbates pro humilitate. Citat etiam Gratianus eodem loco ex Aurelianensi quadam Synodo, sed in nulla reperitur, Canonem, qui præcipit, *vt non semel, sed sæpiùs in anno Episcopi Monasteria Monachorum visitent, & si aliquid corrigendum fuerit, corrigant.* In Cabillonensi quoque Synodo, anno 658, habita. cap. 22 sancitum fuit, *vt Episcopi Monachos, à Benedicti Regula discedentes, in Ordinem redigant.* Gregorius M. etiam constituit, *vt visitandi exhortandiq; gratiâ, ad Monasterium quoties placuerit, Episcopus eat: sic tamen charitatis officium illic impleat, vt grauamen aliquod Monasterium non incurrat* 18 q. 2, visitandi. Sanciuitq; Aurelianensis 2 Synodus tempore Vigilij Papæ celebrata, *vt Abbates, qui Episcoporum præcepta contemnant, ad Communionem penitus non admittantur, nisi contumaciam humilitate suscepta deponant.* Et Moguntina quædam Synodus sub Vunefrido eius loci Episcopo, tēpore Pipini Francorū Regis habita, decreuit, *vt Monachi vbiq; Episcopis sint subiecti eosq; diligāt: nec Ecclesiasticis nec secularibus sese negotiis miscere audeant, nisi eos Episcop' ad necessariū aliquod opus euocārit*: sicut refert Stumpfius lib. 5 c. 3 Chron.

Quicquid etiam sine licentia Episcopi ab Abbate de rebus Monasterij venderetur, ad potestatem Episcopi reuocandum Agathensis Synodus statuit cap. 56 exstat quoque 17 q. 4 in venditionibus. Qua de re & Aurelianensis 3 Synodus tale Decretum edidit 23. *Abbatibus, Presbyteris cæterisque Ministris, de rebus Ecclesiasticis, vel sacro Ministerio alienare vel obligare absque permissu & subscriptione Episcopi sui, nihil liceat. Quod qui præsumpserit, degradetur Communione concessa. Et quod præsumptum, vel alienatum, vel temerè ordinatum est, Ordinatione Episcopi reuocetur* 12 q. 2 Abbatibus. In eandem ferè sententiam, ita quoque præcipitur cap. 11, Aurelianensis 4 Synodi: *Si quid Abbatibus aut Sacris Monasteriis oblatum fuerit, in sua proprietate hoc Abbates minimè reuocabunt, nec alienari à cunctis Fratribus debet quacunque occasione. Quibus si fuerit necessarium vt statuta conuellant, non aliter valeat, nisi fuerit sui Episcopi subscriptione firmatum.*

Nec licere cuiquam Monachorum absque venia Episcopi Monasterium ædificare, Concilium Chalcedonense & Agathense præceperunt 18 q. 2. Quidam Monachorum. Et, de Monachis.

Imò ne peregrè quidem eis licebat ire sine Episcopi assensu. Nam in Cabillonensi Synodo cap. 15 statuitur, *ne Abbates vel Monachi ad Principem eant sine Episcopi sui concessione sub Anathematis pœna.*

Sæpè tamen sine Principum & Regum etiam concessione, Abbatibus non licuit peregrè abire, vt apparet ex Theodori Fuldensis Abbatibus Epistola ad Benedictum.

Eccle-

Ecclesias deniq; Monachorum Episcopo subiectas esse debere, in Concilio apud Fauentiam celebrato definitum fuit 16 q. 4 statuẽdum.

Episcopi nihil tyrannicè cũ Monachis agant. Quia verò Episcopi hac suâ potestate sæpè sunt abusi, ipsorum audacia non rarò fuit repressa. Nam Gregorius M. in Concilio quodam Lateranensi decreuit, *vt nullus Episcoporum vltra præsumat de redditibus, de rebus, vel curtis Monasteriorũ, vel de cellis & villis, quæ ad ea pertinent, quocunque modò, qualibet exquisitione minuere, vel dolos, vel immißiones aut violentias aliquas facere: aut in describendis peruidendisque rebus Monasterij acquisitis vel datis acquirendisve vllâ occasione se permiscere: sed si qua causa fortè inter terram venientem suarum Ecclesiarum & Monasteriorum euenerit, & pacificè non potuerit ordinari apud electos Abbates & alios Patres, siue voluntariâ dilatione, medijs sacrosanctis Euangelijs finiatur.* Idem sanciuit Herudfordiana Synodus Angliæ ca. 3 Et in Toletana Synodo decretum fuit, *vt Episcopi si aliquid in Monachos Canonib⁹ interdictum præsumpserint, aut vsurpare quicquã de Monasterij rebus tẽtauerint, excõmunicẽtur* 18 q. 2 hoc tantùm. In Toletana 7 Synodo ca. 7 cautũ etiã fuit, *vt defuncto Abbate nihil ab Episcopo aufferatur, & aliquid de Monasterij rebus minuatur*, Et Gratianus eodem loco, Canone Non semel. § pro talibus indicat, *Propter Episcopos tales, qui animarum curam non habentes, bona tantùm Monasteriorum in suos vsus conuertere cupiant, statutum esse vt Monasteria cum suis rebus penitus sint libera à potestate & dominio Episcoporum.*

Monasteria ab Episcopis occupata. Sæpè etiam Monasteria ab Episcopis alijsque Clericis occupabantur, & tanquam Abbatibus regebãtur. Hoc verò prorsus non vult fieri Gregorius M. sic enim hac de re scribit lib. 7 Epist. 40 Maximiano Rauennatensi Episcopo. *Dudum ad nos multorum relatione peruenerat, Monasteria in Rauennatibus partibus constituta, omninò Clericorum vestrorũ dominio prægrauari: ita vt occasione quasi regiminis, ea velut in proprietate poßideant. Quibus non modicum condolentes, decessori vestro literas misimus, vt hoc emendare per omnia debuisset. Sed quoniam vita est termino citiùs præoccupatus, ne hoc onus Monasterio remaneret, fraternitati vestræ eadem nos scripsisse recolimus. Et quia, vt comperimus, in huius rei hactenus cessatum correctione est, hæc ad vos iterum præuidimus scripta dirigere. Hortamur ergo vt omni morâ omnique excusatione summotâ, ita Monasteria ipsa ab huiusmodi studeatis grauamine releuare, quatenus nullam deinceps in eis Clerici, vel hi qui in sacro sunt ordine constituti, ob aliud habeant, nisi orandi tantùm modò causam accedendi licentiam, aut si fortè ad peragenda Sancta Missarum fuerint inuitati mysteria. Sed ne vel pro cuiuslibet Monachi aut Abbatis promotione, onus aliquod fortasse sustineant, studendum vobis est, vt si quispiam Abbatum aut Monachorum ex quocunque Monasterio ad Clericatus officium vel Ordinem Sacrum accesserit, non illic aliquam habeat vlterius potestatem: ne Monasteria huius occasionis velamine, ea quæ prohibemus, sustinere onera compellantur. Hæc itaq; omnia vigilanti curâ emendare, iam secundò commonita Sanctitas vestra non differat, ne si post hoc negligentes vos esse, quod non credimus, senserimus, aliter Monasteriorum quieti prospicere compellamur. Nam notum vobis sit, quia tanta necesitati seruorum Dei Congregationem subiacere ampliùs non patimur.* Idem Gregorius decreuit quoque, *ne Episcopus in Monasterijs cathedram collocet vel aliquam potestatem exerceat, seu ordinationem quamuis leuißimam faciat, nisi ab Abbate loci fuerit rogatus.*

Abbatũ vice quando Episcopi præesse Monasterijs cœperint. Tamen circa Carolinorum tempora frequentissimo fuit in vsu præsertim per Germaniam & Galliam, vt Episcopi vice Abbatum præessent Monasterijs & Monachos regerent. Probari hoc posset multis exemplis ex Chronologia Bruschij de Monasterijs Germaniæ, itemque ex Stumpfij Annalibus Heluetiorum de Monasterijs S. Galli & Augiæ diuitis. Sed satis sit quod in genere alicubi Bruschius dicit, *vsq; ad annos Domini 850 Abbates Episcopos factos; post hæc verò tempora Episcopos opimiores Abbatias cœpisse ad se rapere, & simul Abbates ac Episcopos agere, ob ventrem.*

Monasteria politici regere quando cœperint. Imò politici quoq; auaritiæ studio Monasteria & Abbatias regendas post ea tempora non rarò susceperunt, easque suo nomine gubernandas alijs commendarunt, ipsis interim politico regimini vacantibus vt est videre apud Annonium lib. 5 cap. 41. De gestis Francorum: & Iacobum Meyerum in Flandrica historia.

Episcopus ne Abbatẽ temerè loco reijciat. In Turonica 2 Synodo quoque cap. 6 sancitur, *Ne Episcopus Abbatem sine omnium suorum Abbatum consensu loco eijciat, & alium per præmia ordinet.* Et in Moguntina Synodo præcipitur, *ne liceat Episcopo res Monasterij ob peccatum Abbatis tollere* 16 q. 6 Episcopo.

Abbatibus ab Episcopo appellare ad principẽ licuit. Præterea licebat Abbatibus, ab Episcopo ad Principem & Concilium prouocare: vt colligitur ex Rabani Epistola ad Orgarium, de causa Saxonis fugitiui Monachi in Synodo verò Toletana 7 cap. 15 præcipitur, *ne Abbates aut Monachi patrocinio seculari vtantur: nec ad Principem sine Episcopi sui licentia eant, sin minus excommunicentur.* Si etiam Episcopi Abbatibus præter debitam obedientiam, contra libertatem Ordinis à Pontificibus Romanis indultam aliquid exigant;

exigant, liberum relinquitur Abbatibus authoritate Apostolicâ, quod petitur denegare, lib. 5 Decret. tit. 31 c. 5 Sanè.

Abbates cum Monasteriis ab Episcoporũ obedientia eximi caeperunt.

Quidã tamen Abbates cum suis Monachis & Monasteriis ab omni obedientia Episcoporũ erãt penitus exempti. Nam Gregorius M. Monasterio in Suessorum ciuitate priuilegiũ dedit, vt tantùm Pontificis Rom. pareat, vt est videre in libro eius 12 cap. 32 Et Leo Hostiensis lib. 1 c. 4 indicat, Cassinẽse Monasterium tantùm Romano Pontifici subiectũ fuisse, & ab omniũ Episcoporũ iurisdictione liberatum. Sic etiam Monasterium S. Maximi propè Treuerim, Ordinis primùm & Regulæ Orientaliũ Monachorũ, nũc verò Benedictinæ professionis, quã suscepit circa annũ Domini 764 ab Imper. Constantino sub perpetuò duraturam tuitionem Imperatoriã susceptũ est, & adhuc hodie ab omni Archiepiscopali & Episcopali iugo exemptum, in temporalibus soli Imperatori Romano, in spiritualibus soli summo Pontifici subest, Bruschius de Monast. Germ. fol. 125. Idem refert ibid. fol. 28 b. Adrianum Pontificem Max. ac huius nominis primum, Andegario Campidonensi Abbati circa annos Christi 780 insigne priuilegiũ dedisse, in quo Pontifex Cãpidonẽse Monasterium ab omni Episcopali iugo exẽptum, & perpetuò liberum esse statuerit. Zacharias etiam & posteà Benedictus Romani Pontifices, Fuldense Cœnobium sibi solis voluerunt esse subiectum, vt patet ex Epistola Theotonis ad Benedictum Papam, & Hartonis ad Leonem.

Exemptio Cassinensis Monasterij S. Maximiani

Exemptiis Campidonensis Monasterij & Fuldensis.

Exemptio Monasterij S. Martini Turoni in Gallia.

Circa annos etiam Domini 676 Monasterium S. Martini Turoni in Gallia à Theodato Papa Romano exemptum esse dicitur ab omni Episcopali subiectione & gubernatione. Exemplum priuilegij huius profert Baronius Tomo 8 Annalium pag. 516 quod inter alia sic habet: *Ægiricus religios⁹ Presbyter & Abbas Monasterij S. Martini supplici voce precatus est, vt priuilegium Apostolicâ authoritate subnixum, ob munitionem venerabilis Monasterij quod beatæ recordationis Confessor Christi Martinus Turonensis Ecclesiæ Episcopus in Gallicanis partibus ad Conuersorum salutem sui sacratissimi corporis consecratione decorauit, cui nunc præesse se perhibens, scriptis ostenderat, ei concedere deberemus. Parumper autem ambigimus, idcirco quod mos atque traditio sancta nostræ Ecclesiæ plus non suppetat, à regimine Episcopatus prouidentiæ religiosa loca secernere. Verùm vbi & prædicti Fratris nostri Cutperti Turonensis Ecclesiæ Præsulis Monasticam libertatem, hoc est liberam dispensandi licentiam scripto concessam religiositatem eius exemplari proferente compertimus, in cuius volumine & aliorum per Gallicanam videlicet prouinciam constitutorum Antistitum ad id consensum præbentiũ subscriptiones subter annexas inspeximus: nullatenus iam exortem rationis, ac Canonicæ Regulæ tantorum Episcoporum consonam sententiã forè perpendimus. Propterea & nos erga quos iidẽ Fratres nostri reuerendissimi præsentes conferre prouiderunt, simili censura ex auctoritate profectò Apostolorum principis, cui claues ligandi atq; soluendi Conditor ac Redemptor omnium tribuit, identidem confirmare concessimus: vt Apostolicâ fulti auctoritate per priuilegij seriem grauedines à quolibet Episcoporum sub prætextu discussionis religiosus Abbas vel Monachi ibi degentes ne sustineant: neque rursus sibi disputandi apud eos licentiam vendicantes, dispendia his atque insolentias angariarum imponant, neque per occasionem regularis disciplinæ rimandæ atq; seruandæ quaslibet eis intentent iniurias, sed liberam licentiam habere statuimus, salua profectò Monachicarũ Regularum custodia, religioso Abbate (quicunque pro tempore præerit) præfato venerabili Monasterio id procurante, vt erga quos pristinæ recordationis eius articulus continet, & ipse conseruare nitatur, & quicunque sub eius reguntur dispensatione solerter custodire commoneat, districtèque compellat.*

Reuerendissimus verò Episcopus, in cuius parœcia est memoratum venerabile Monasterium, vel res ac possessiones consisterint faciendæ tantùm ordinationis ac promotionis Sacerdotum atque Leuitarum, vel conficiendi chrismatis sit tantùm concessa licentia. Dispositionem autem venerabilis loci gerere, & conuersationem Monachicam exquirere, religioso Abbati, eiusque Præposito, vel qui probatissimi fuerint in eodem Monasterio (quod etiam præfati præsules consonâ sententiâ definierunt) decernimus, &c.

Ex his verbis priuilegij huius, *Mos atque traditio sanctæ Ecclesiæ nostræ plus non suppetat à regimine Episcopalis prouidentiæ religiosa loca secernere*, Colligit Baronius, cessâsse hoc tempore Romanos Pontifices eiusmodi exemptiones & immunitates concedere Monasteriis. Ex iis verò exemplis Gregorij M. & Leonis Hostiensis, quorum paulò ante mentio facta est, constat, non cessâsse, sed subinde durâsse hunc morem & consuetudinem etiam in Romana Ecclesia. Atque hæc res valdè mihi suspectam facit hanc epistolam, seu priuilegium Adeodati Rom. Papæ, præsertim cùm Baronius ipse testatur, Pontificis huius res gestas alto silentio sepultas esse, vnicam hanc epistolam per Papirium Massonum nuper in lucem vindicatam.

Exemptio Vindocinensis Monasterij.

Alexãder 2 Papa monit⁹ ab Oderico Vindocinẽsis Monasterij Abbate circiter annũ Christi

Christi 1040 à Gaufrido Andegauorũ Comite & Agnete Pictauiensiũ Comitissa Monasterium in honorem Trinitatis apud castrum Vindocinum fundatũ fuisse, & à Nicolao 2 speciale priuilegium cõcessum præter ea quæ à Clemente & Victore indulta fuerunt hoc addidit, nimirum, *vt inter sedis Apostolica Pontificẽ & Abbatem illius venerabilis loci nulla prorsus persona media habeatur:* & quoniam Beato Principi Apostolorum Petro eiusq; successoribus in alodium propriũ bona à Gaufrido & Agnete collata erant, Ecclesiam Beatæ Priscæ in vrbe Rom. cum dignitate Cardinali, Sancti (vt ait) Spiritus iudicio Oderico Abbati decernens statuit, *vt nulla nisi solius Papæ persona potestatem aut dominationem aliquam in illo Cœnobio exercere auderet, vel pro eius loci rebus Abbatem, quem alodiarium Beati Petri vocat, siue Fratres sollicitare contenderet, sed si quis contra eos causari vellet, Papæ præsentia requireretur:* Hæc sunt priuilegij verba quod in Vindocinensis Monasterij librario exstat.

Exemptiones Monasteriorũ nocuerunt. Experientia autem docuit, eiusmodi immunitates obfuisse potiùs, quàm profuisse Monasticæ obseruãtię. Nũquã certè placuit S. Bernardo, quod ex plurib⁹ locis epistolarũ eius apparet, vt Monachi ab Episcopali obedictia huiusmodi priuilegijs se subtraherẽt.

CAPVT XV.
De Inuestitura, seu *Confirmatione* ABBATVM.

In Episcopos & Abbates summũ ius habebant Imperatores. ETsi verò Abbati erant subditi & subiecti Monachi, & Episcopo Abbas, in hos tamen omnes summum Ius erat Imperatori vel Regi, penes quem fuit Confirmatio non solùm Episcoporũ, sed etiam Abbatum, ita vt eorum electio quantùmuis legitima, tamen irrita haberetur, nisi ab Imperatore vel Rege esset cõfirmata & approbata, veluti à præcipuo membro Ecclesię. Quod adeò verum est, vt ipsius quoq; Romani Pontificis electio à Clero & populo Romano facta, vana haberetur, ferè vsq; ad Friderici 2 Imperatoris tempora, nisi eam Imperatores aut eorum Exarchi cõfirmâssent, sicut suo loco dicetur copiosius. Potestas hæc oblata fuit Cõstantino M. sine omni refragatione, cùm primum ad Christianam religionem cõuersus fuisset: quàm posteà omnes Imperatores obtinuerunt. Eandemq; potestatem ipsemet Pontifex Adrianus 1 in Lateranensi Synodo, cui interfuerũt Episcopi & Abbates 153 iuxta Sigebertum: Iudices item & Doctores legum atq; vniuersus Clerus Romanus anno D. 773, Carolo M. Francorum Regi, & eius in Regno Francico successoribus, primùm, deinde Imperatoribus Romanorum, concessit & confirmauit: nimirum, vt non solùm ius & potestatem habeant eligendi Pontificem, & ordinandi Apostolicã Sedẽ; sed etiam Archiepiscopos, Episcopos, Abbates aliosque prælatos per singulas prouincias ab ijs inuestituram accipiant, vt nisi dicti Pręlati à Rege vel Imperatore inuestiãtur & cõfirmentur, à nemine cõsecretur. Eademque Synodus refragantes huic decreto; cuiuscunq; sint ordinis homines, anathemate ferit: & nisi resipiscant, exilio irreuocabili; & supplitio capitali subiicit, dist. 63, cap. Adrianus, & cap. in Synodo. Sigebertus Antonin. tit. 14, c. 1, § 6. Nihil hic Põtifex Rom. de veteri suo iure, pro compẽsatione beneficiorum in Carolũ transtulit: sed quemadmodum Leo III imperium Occidentis à Constantinopolitanis Imperatoribus transtulerat ad Gallos, sic ante ipsũ Adrianus hic Inuestituras prælatorum ab iisdem Græcis Imperatoribus eorũq; Exarchis, penes quos eæ hactenus fuerant, transtulit ad Carolum & eius posteros. Cumque hoc ius successoribus Caroli ab Adriano III Pontifice ereptum fuisset, id quod sæpè antecessores Adriani Machinati fuerant, Othoni 1 Germanorum Regi & Imperatori, id restituit Leo VIII Papa, circa annos Christi 965.

Inuestituras Pontifices Romani ad se trahunt. Post hæc verò tẽpora abusi sũt interdum Imperatores ac Reges suã potestate circa Inuestituras, ita vt nõnunquã Episcopos & Abbates cõfirmarẽt, qui, siue ob imperitiã, siue ob iuuenilẽ ætatẽ huic muneri nõ essẽt idonei, aut nõ legitimè electi: gratiâ vel muneribus corrupti: quã ob causã etiã passim apud bonos pessimè audiebãt. Hac igitur occasione insidiari cœpit iuri Inuestituræ Imperatorio Gregorius VI. *Gregorius VI.* Ac quanquã illi à quibusdã obiiceretur, aduersari hoc ei⁹ institutũ antiquissimis Imperatorum, priuilegijs, surdo tamen narrabatur, quod dici solet, fabula: ac illorũ verba tali fuco eludebat, Multa sæpè multis, vt iusta & ęqua concedũtur, quæ alijs, vt iniqua, denegãtur: exẽpli gratiâ, ait, Cædes in bello iustè fit, & pœna caret, in pace autem iniustè cõmittitur, & homicidij nomine insignitur. Simili ratione, cõcludebat, Inuestituras Superiorũ Imperatorum vt iustas quidẽ esse toleratas & approbatas, quãdiu videlicet auaritiæ suspicio abfuerit: easdem verò nunc ex manibus eorum extorquendas, quando in Aulis Principum omnia venalia existant. Est verò hæc fallacia. A dicto secundùm quid, ad dictum simpliciter. Etsi enim nonnulla in Principum Aulis venalia existant interdum, constat tamẽ plurima rectè & secundùm leges ibi peragi: ac licet à Principibus aliqui ob munera

sint inuestiti, plurimis tamen Episcoporum & Abbatum dignitas legitimè confirmata fuit. Aut si argumentum hoc aliquid roboris habere debet, ne, ipsis quidem Pontificibus Rom. Inuestituræ permittendæ erunt, cum omnibus notum sit, ipsos cuncta & Diuina & humana venalia habere: vt rectè cecinerit Mantuanus, Ecloga 5.

Si quid Roma dabit, nugas dabit. Accipit aurum,
Verba dat: heu Romæ nunc sola pecunia regnat.
Item,
Venalia Romæ.
Templa, Sacerdotes, altaria, sacra, coronæ,
Ignes, thura, preces, cælum est venale, Deusque.

Tandem verò Gregorius hic ab Imperatore, non tantùm ob hos seditiosos erga legitimum magistratum, conatus, verumetiā ob immanem erga Romanos tyrannidem, de Pontificia sede deturbatur, petentibus hoc enixè ab Imperatore Romanis.

Gregorius VII. Quod igitur Gregorius VI efficere non potuit, id Gregor. VII. eius discipulus in actum perduxit: vsus ad id, homo astutissimus, hac occasione, quòd Imperator Saxonicis aliisque maximis bellis à Pontifice excitatis, occupatus erat ac proinde minus seditiosis eius conatibus resistere potuit. Nā hoc inuestituræ ius Gregorius VII in Synodo quadam Romana Henrico IV Imperatori ademit, & contra facientes anathemati subiecit. Idem etiam fecit successor eius *Victor III.* Victor 3 in Beneuentana Synodo his verbis: *Constituimus, vt si quis deinceps Episcopatum Abbatiamq; de manu alicuius laicæ personæ susceperit, nullatenus Episcopus vel Abbas habeatur: neq; vlla ei, vt Episcopo vel Abbati adhibeatur reuerentia. Insuper ei B. Petri gremium & introitum Ecclesiæ interdicimus, quousq; locum, quem sub tanto crimine ambitionis & inobedientiæ, cœpit resipendo non deserit. Similiter etiam de inferioribus Ecclesiasticis gradibus dignitatibusque constituimus. Si quis item Imperatorum, Regum, Ducum, Principum, Comitum vel cuiusuis potestatis secularis, Episcopatum, vel quamuis aliam Ecclesiasticam dignitatem dare præsumpserit, eiusdem sententiæ vinculo se astrictū nouerit.*

Ius Inuestituræ repetit Hen. V Imperator. Resistit Paschalis 2. Cæterum ne sic quidem vicerunt: nam, mortuo Henrico IV filius eiusdem nominis Ius Inuestituræ ad se pertinere arbitrabatur ideoq; subinde id repetiit, vt quod à Carolo M. per successores accepisset Hoc verò Paschalē 2 pessimè habebat, vt qui Gregorij & Victoris suorum antecessorum spiritum penitus inbibisset: sicut Antoninus clarè scribit, *à Gregorio 7 maximè hanc causam cœptam, & exagitatam à successoribus atque omnium maximè à Paschali.* Et porrò addit: *Imperator enim vti volens consuetudine & authoritate prædecessorum suorum, insistebat ac petebat sibi cōcedi seu seruari ea quæ priuilegijs magnis Carolo magno iam per trecentos annos & amplius concessa & obseruata fuerant sub summis Pontificibus illius temporis. Ex quibus priuilegijs licitè per Inuestituram annuli & Virgæ Episcopatus & Abbatias conferebant: & hoc esse suum ius allegabat:* tit. 7, cap. 1. Idem quoque Vincentius commemorat. Synodis itaque Præsul Romanus contra hanc Imperatoris libertatem studiosè vota colligebat, atq; in Imperatorem confidenter eiaculabatur. Imperator autem per legatos inducias petit, ne cōtra priuilegia suis maioribus concessa, iniuriā afficiatur: ac pollicetur se rationem factorum redditurū, modò Pontifex in Germania dignaretur rem cognoscere. Ac Pontifex sperbè respondet tanquam pantocrator, non fas esse de re tanta in Germania disceptare: vixque tandem adduci potest multis precibus, vt concedat inducias, donec ipsemet Imperator in Italiam veniret. *Pōtifex Rom. inuestituras confirmat Imperatori.* Quò nam autem ea omnia essent inuasura, non obscurè cernit Imperator. Vt igitur trāquillitati Rom. Imperij maturè consuleret, atq; cū ipso Pōtifice trāsigeret, habitā graui cū suis deliberatione, in Italiā expeditionē Imperatore dignam suscipit. Facta sunt hæc anno Dom. IV Sigebert. Pet. Diaconus in Chron. Cassin. Aduentanti Imperatori Pontifex pro sua elatione animi leges & pacta priusquam in ciuitatem admitteretur, dictare nititur. Non quidem recusat ipsi confirmare Imperium solenni more, verùm eā conditione, vt suo priuilegio de Inuestitura Episcoporum: Abbatum & aliorum Prælatorum, prorsus & ante omnem actionem renunciet. Quod cùm certis conditionibus recusaret Imperator tandem potentiam eius in conspectu habentes Romani, concesserunt vel inuiti, vt pacificè in vrbem intraret. Ibi cum multa iniquissima à Papa postulata, multaque nefaria à Romanis contra Imperatorem patrata essent, tandem factā transactione, Paschalis Pontifex, consentientibus ac præsentibus Cardinalibus, Episcopis & Principibus, priuilegium de Inuestituris Episcoporum & Abbatum publicā voce Imperatori concessit & confirmauit. Qua de re Vincentius sic scribit lib. 26, cap. 10. *Post lectum Euangelium tradidit ei Papa ante altare Beatorum Apostolorum Petri & Pauli in oculis omnium Principum, priuilegium de Inuestitura Episcopatum & Abbatiarum tam per annulum quàm per Virgam, &c. Hanc transactionem Missa & porrectione Cœnæ Sacræ ipse Pontifex corroborat, tali voce additā:*

Domine

Domine Imperator hoc corpus Domini natum ex Maria Virgine, passũ in cruce pro nobis, sicut Sãcta & Apostolica tenet Ecclesia, damus in confirmationem veræ pacis inter me & te. Et sicut pars ista viuifici corporis diuisa est (nam hostiã fractã, ipse partem sumpsit, alteram Henrico dedit) ita diuisus sit à Regno Christi & Domini, qui pactũ istud rumpere & violare tentârit. Hoc anathemate prõnunciato omnes subiunxere, AMEN.

Sigebert. Chron. Cassinen. Vrsperg. Vincent. Antonin. Henricus de Erdfordia.

Põtifex compromissionẽ suam reuocat. Æternùm igitur hic Papa à Regno & cõsortio Christi diuisus erit. Cùm enim Imperator in Germaniã venisset, Papa hic mox conuocatis suis, in Lateran. Synodo reuocat & retractat omnia quæ tam sanctè promiserat, ostendens se extremâ necessitate coactum hoc fecisse. Damnatur itaque & irritũ iudicatur priuilegium illud, simulque Imperator excommunicatur. Sed priusquam hanc Imperator sceleratam perfidiam vlcisceretur, expirat Pontifex: cui succedit Gelasius, & huic Calixtus II, quem Imperator agnoscere noluit. Turbæ igitur nouę exoriuntur. Tãdẽ Legati Põtificij has cõditiones pacis Cęsari proponũt: Primò, vt Calixti vocationem comprobet, licèt à Cæsare creatus Papa adhuc in viuis esset, ni velit à dignitate Imperij excidere. Deinde vrgetur vt suum Ius Inuestituræ resignet, atq; Romano Põtifici tradat, id enim postulare ipsum seuerissimè atq; strictissimè. Multa ergo vltrò citròque in vtranq; partẽ disputãtur. In tãtas igitur angustias Cęsar redactus, vt aut cedendũ veteri suo iure, aut regnum ammittendum esset, petit inducias, & potestatem hac de re cũ Principibus conferẽdi. Sed illi perterriti & penè exanimati Põtificis Romani fulmine, ad vnum omnes suadent, cedẽdum esse volũtati Papæ, ni velit se & vniuersam Germaniã in extremũ periculũ adducere. Consulit porrò amicos & aduersarios, verùm nihil solatij vspiã audit. (Erat hæc impietatis erga parentem iustissima pœna.) Expugnatus itaque Imperator, necessitati, tanquam durissimo telo, parendum esse decernit, suũque ius Pontifici tradit: formulam Concordiæ vtrinque datis literis sigillisque appensis corroborant. Vt autem triumphus ille de manubijs Cæsari ereptis illustrior esset, Calixtus has literas de extorta resignatione & renunciatione Iuris Cæsarei, in Ecclesia Lateran. publicè suspendit, vt omnibus & risum & insultationem mouerent. Vrspergen. Granz. lib. 5, c. 42, Phrising. lib. 7, c. 16, Erdfurdensis.

Hac ratione autem non beneficiorum impiam Ecclesiasticorum nundinationem sustulerunt, sed Principibus saltem & politico magistratui potestatem conferendi Ecclesiastica Officia eripuerunt, vt sic redigerentur sub seruitutem Rom. sedis omnes Episcopi, qui hactenus propter Inuestituræ Ius Principibus magis quàm Pontifici Romani erant obnoxij.

Abbatis cõfirmationis ceremonia. Confirmationis autem ceremonia Abbatis ab Imperatore factæ, per traditionem baculi & ferulæ in manus futuri Abbatis fiebat: hac ceremoniã ipsum admonens curæ pastoralis seu Fratrum Cænobij sibi hoc modo demandatæ, cui etiam dabantur literæ, vt Cœtus Monachorum de confirmatione certus esset. Iurabat etiam nouus Abbas Imperatori, manibus Euangeliorum libro impositis. Stumpfius lib. 5, cap. 5, Annalium Heluetiorum.

Iuramẽtũ quod Abbates Pontifici Rom. faciunt. Iuramentum, quod Pontificibus Romanis, post extortum è manibus Imperatorum Inuestituræ, vt Abbates in Cõfirmatione sua facere solebant, apud Stumpfium lib. 5, ca. 7, tale exstat: *Ego N. Abbas Monasterij N. ex hoc tempore obediens ac subiectus ero S. Petro & S. Romanæ Ecclesiæ, & Sanctissimo nostro Domino Papæ N. & legitimè electo suo successori. Non cõsentiam vllo modo, vt sua vita vel membris aliquibus priuentur, in carceres cõijciãtur: aut ignominiã seu contumeliã aliquã efficiantur. Consilia eorum quæ mihi pendunt vel per se ipsos, vel per suos Legatos, vel per literas nulli nota faciam. Pontificatum Summum & Sanctitatem Pontificiæ Sedis quoad potero promouebo, contra totum mundum, meo tantùm Ordine excepto. Pontificis Legatos ad me venientes, vel à me discedentes, honorificè excipiam & tractabo, ac pro meis viribus promouebo. Iura, priuilegia, libertatem & potestatem Romanæ Ecclesiæ defendam ac augebo. Nullis consilijs intereo quæ contra Rom. Sedem habentur, sed ea Pontifici quàm primùm potero, significabo. Regulas, leges & statuta Patrum, præsertim verò Pontificum Summorum mandata fideliter seruabo, alijsque vt idem faciant author ero. Hæreticos, apostatas, schismaticos, & sanctissimi nostri Patris Papæ aduersarios pro esse oppugnabo. Si ad Synodum vocatus fuero, veniam. Limina Apostolorum quot annis & quæ sunt vltrà Alpes (S. Iacobi) biẽnio, quæ verò trãsmare sũt triẽnio, vel per Legatos meos visitabo, nisi ab hoc à Sãctissimo Papa absoluar. Territoriũ, vicos, arces, oppida & prædia Monasterij mei non vendã nec cuiquã donabo aut oppignorabo sine licẽtia & voluntate Sedis Romanæ. Instituta leges, ritus & consuetudines Ordinis S. Benedicti firmiter seruabo sic me Deus adiuuet & Sancta Euangelia.* Hic videre licet vt Pontifices Romani Abbates quoque omnibus vinculis sibi suæque Sedi deuinctos & constrictos reddiderint, ad suam tyrannidem cor-

roborandum,& Regnum illud fatale Antichristi erigendum.

Adhunc verò modum cùm è manibus Imperatorum ius Inuestiturarum extorsissent, & sibi solis Ecclesiasticas personas subiecissẽt,mox aliud longè maius aggressi sunt, & caput suum etiam supra ipsos Imperatores extulerunt, vt quibus ipsi paruerant hactenus,hos sibi iam quoque subijcerent Pótifices Romani.Cum enim Principum Germaniæ authoritatem & potestatem euersã cuperent Pontifices, sed labefactare nec vi nec dolo possent,ad solita arma,hoc est mẽdacia impudentissima confugerunt: Finxerũt enim diuino mandato Pótificij iuris esse constitutionem & translationem Imperij. Qua de re multa exstant impudenter condita & defensa decreta,quę recensere non est opus,cùm & nota sint vulgò, & hæc tractatio ad præsens nostrum institutum non pertineat propriè. Quamuis autẽ Gregorius V reliquerit ius & potestatẽ eligẽdi Regem in Imperatorẽ postmodũ promouendum,ijs Principibus ad quos hoc ius deuolutũ fuerat.statuit tamen,vt post electionẽ talẽ primùm appellaretur tantùm Romanorũ Rex. Coronatus verò & vnctus, benedictioneq; acceptâ à Rom. Pontifice, tum demùm appellaretur Imperator Augustus,vt Mutius indicat lib.13,fol.119. Et Innocentius III Pótificibus arrogat potestatem Rom. Imperatoribus tradendi confirmandiq; Imperium, ijs de causis quòd Rom. Pontifex & in Carolum M. Imperium Occidentis transtulerit.Posteà Clemẽs VI post mortem Imp.Ludouici IV, Carolo IV Imp. diploma dat postulatq; vt Germani Carolum Ecclesiæ fidũ recipiant,& nullum posthac priùs forè Cæsarem quàm Primarius orbis Christiani Sacerdos,Vicarius Christi, author fiat,iurent. Insuper abrogationem Pontificis Rom. ad Imperatorẽ attinere, & ius indicendi Concilium alterius quàm Pótificis Romani esse, hæresim omnium perniciosissimã esse profiteãtur,Auentino teste.Istis figmentis cùm se armâssent, nihil non posteà tentare ausi sunt.Nam & iuramentis peculiaribus Imperatores obligârunt, quorum formula exstàt in Clementina, & ausi sunt ab Archiepisc. Moguntino pastulare sub iuramento, quod Pium II fecisse ex recentibus historijs constat, ne, nisi priùs consulto & consentiente Pontifice,ad electionem Imperatoris Electores conuocaret. Hoc pacto omnem non solùm in Ecclesia, sed etiam in politico Imperio potestatem ad se pertraxerunt Pontifices. Carolus M. autem Imperium non à Pontificibus Rom. accepit, sed ab Orientis Imperatoribus,qui ius suũ Carolo,cum bello Italiam subegisset,non Pontifici Rom.cõcesserunt.Carolus autem à Romano Pontifice renuntiationem Imperatoris solennem fieri voluit, quâ notum fieret orbi Christiano,hunc Imperatorẽ legitimũ esse. Adhæc pijssimum est fieri renuntiationem Monarchiæ orbis Christiani in maxima hominum frequentia publica, solennibus ritibus, cum ardenti ac seria precatione ad eum, pro re omnium in genere humano maxima,pro salute & felicitate illius,cui cura, gubernatio: protectio ac defensio Ecclesiæ & Reip. cõmendata est. Hoc ius autem à quo acceperit Rom. Pontifex,quis ex antecessoribus eius id vsurpârit, & cur præ alijs omnibus sibi soli vendicet,cuperem ab eo audire. Sed tamen posset quoq; ei concedi propter Caroli exemplum,nisi ad vocem suam ita alligaret Imperatoris authoritatem, vt sine illa nullam esse contenderet. Sanè Itali Ludouicum IV fortissimum heroa & Christianissimum Principem,ob nullam aliam causam negârunt Imperatorem fuisse,quàm quòd à summo Pontifice nec approbatus, nec benedictionem consequutus esset, Cranzio teste in Saxonia lib.cap.28 Hac ratione verò ante Carolum nullus omninò Imperator exstitisset,cùm nullum ex omnibus à Pontificibus Rom.approbatum legamus.Sed hæc obiter alio enim loco commodiore de his plurimis disputabimus.

Falsum.

CAPVT XVI.

De Sanctimonialibus huius secundæ Classis, earumque Institutis.

Monialium in secunda Classe author.

HAbuit & hoc secundùm Monasticæ vitæ genus Cœtus Virginum, vel, vt vulgò vocantur,Monialiuum aut Sanctimonialium. Ac testatur Gregorius M. lib.6. epist.23,suo tempore tria millia Ancillarum Dei Romæ fuisse, Monalium autem in Benedictinorum familia Scholastica Soror Benedicti fundatrix fuisse perhibetur. Quemadmodum enim Benedictus virorum primus, ita Scholastica Virginum prima Congregationes in hac Classe 2, instituit earumque regularem vitam, certis legibus & ordinibus adhibitis, inchoauit. Panthaleon in Chron. Obligauit etiam Sanctimoniales huius Classis ad Regulam Benedicti Synodus quædam Francia, tom.2, Concil.

De exercitijs autem institutis & consuetudinibus Sanctimonialium huius secundæ Classis constitutum inuenio à Gregorio

gorio M. *ne baptizatorum commatres fiant*: quoq; Decreto nimiam familiaritatem cum Laicis tam viris quàm mulieribus eis prohibere voluit. Deinde in Cabillonensi Synodo c. 59 præcipitur, *vt Sanctimoniales in Monasterio constitutæ, habeant studium in legendo, & in cantando, & in Psalmorum celebratione siue oratione. Et horas canonicas matutinam videlicet, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Vespertinam, Completoriam pariter celebrent. Et omnes, exceptâ quam infirmitas tenet, in Dormitorio dormiant, & omnibus diebus ad Collationem veniant.* Adelhelmus Durotellus Malmesburiensis Cœnobij Abbas laudat hoc nomine Sanctimoniales, *quòd sacris literis incumbant, quòd historias euoluāt, variasq; Patrum expositiones, chronologias, Poëtas & Grāmaticos legant*, In libro de Virginitate cap. 61. Cabillonensis Synodi sancitur, *non debere Sanctimoniales in proprijs mansionibus seu cellis suis, cum aliquibus masculis Clericis siue Laicis, consanguineis siue extraneis bibere siue comedere. Sed si quando id agendum sit, in auditorio agatur: & vbi auditorium desit, non fiat Et cum nullo masculo eis colloquium habere liceat, nisi in auditorio, & ibi coram testibus.* Et c. 62 statuitur, *vt Sanctimoniales, nisi fortè Abbatissa, pro aliqua sua necessitate incumbente, illas mittente, nequaquam de Monasterio egrediantur. Hæ verò quæ famulos aut famulas non habent, ad exercenda negotia ad portam Monasterij perueniant, & ibi coram testibus negotia sua conficiant.* Similiter constitutum fuit in Concilio vniuersali Cōstantinopolitano 6. cap. 46, *Sanctimoniales extra Monasterium progrediantur. Quod si necessitas hoc eas facere cogat, id faciant cum benedictione eius quæ præest eis: tuncque non sola per se sed cum aliquibus vetulis, & quæ in Monasterio primæ sunt exeant. Extra verò cubandi venia non datur.*

Moniales ne extra Monasterium suum progrediatur.

Monialium probatio.

In Synodo Aurelianen. 5, anno 552, habita, cap. 19, sancitur, *vt illæ puellæ, quæ vel propriâ voluntate Monasterium expetunt, vel à parentibus offeruntur, annum in ipsa veste quā intrauerunt permaneant. In his verò Monasterijs vbi non perpetuò tenentur inclusæ, triennium in ea quá intrauerunt veste permaneant, & posteà secundùm statuta Monasterij ipsius in loco quo elegerint permanere, vestimenta religionis accipiant.*

Monialium fornicantiū pœna.

Sanctimoniales fornicantes, post tertiam verberationem in carcerem conijciebantur, ibique cum pane & aqua per annum pœnitentiam agebant, iuxta Bonifacij Germanorum Apostoli Decretum in Synodo factum anno 742.

Monialem vitiantis pœna.

In Concilio sexto vniuersali Constantinopolitano cap. 4 sancitur: *Si quis Episcopus vel Presbyter, vel Diaconus, vel Subdiaconus, vel Lector, vel Cantor, vel Ostiarius, monacham vitiarit, deponatur, Laicus verò segregetur.* Ergo Laicus vitians Monacham magis peccat quàm Clericus.

Moniales sumptuosis vestibus ne induātur.

In eodem Concilio c. 45, præcipitur, *ne futuræ Monachæ induantur sericis aut alijs sumptuosis vestibus eo die quo ingressuræ sint Monasterium.* Vide Caranzæ Epitome Conc. fol. 320.

Monialium cōsecratio.

Consecrabantur autem seu velo ornabantur ab Episcopo in cuius erant diœcesi: non ab Abbatissa, hoc enim fieri prohibet Carolus M. in suis Constitutionibus, & Parisina Synodus sub Ludouico & Lothario celebrata cap. 41, & 43.

Ritus consecrādi Monialem.

Ritus autem consecrandi, velandi & initiandi MONIALES sub finem huius secundæ Classis: & posteà aliquot seculis indicatur in veteri quadam AGENDA circa annos Domini 900 scripta. Primùm vestimenta, quibus deinceps noua nupta ornanda erat, consecrabantur in altari ab Episcopo: post ijs induebatur solùm velum Episcopus reseruabat. Ipsa verò consecratis iam induta vestibus, duos vtraque manu cereos tenens ardentes, ad altare accedebat, ibique sese prosternebat: post lectum verò Euangelium, Episcopus ipse hac Orationis forma benedicebat: DEVS *psalmator corporum, afflator animarum, qui nullam spernis ætatem, non sexum reprobas, non sexum reprobas, non vllam conditionem gratia tua ducis indignam: sed omnium creator æqualis es, & redemptor, tu hanc famulam tuam, quam ex omni numero gregis bonus pastor eligere ad seruandam coronam perpetuæ Virginitatis, & castimoniam dignatus es animæ, tuo protectionis scuto circumtege, & ad omne opus virtutis & gloriæ, magis ornante sapientia præparato, vt vincens carnis illecebras, & illicita connubia recusans, insolubilem filij tui Domini nostri Iesu Christi copulam mereatur. Huic petimus Domine arma suggeras, non carnalia, sed spiritus virtute potentiam tribuas: vt te muniente illius sensum & membra, in eius corpore non possit dominari peccatum: atque sub tua gratia viuere cupiens, nihil sibi malorum defensor, & inimicus bonorum, de hoc vase iam tuo nomini consecrato, prævaleat vendicare. Omnem etiam genuinum calorem imber gratiæ cœlestis extinguat. Lumen verò perpetuæ castitatis accendat, facies scandalis pudica non pateat, nec incautis occasionem tribuat negligentia delinquendi. Sicque in ea cauta Virginitas, & ornata pariter & armata fide integra, spe certa, charitate syncera, vt præparato animo ad continentiam virtus tanta præstetur, quæ superet diabolica vniuersa figmenta: atque contemnens præsentia, futura seclc-*

ur: Ieiunia carnalibus epulis præferat, & Lectiones sacras conuiuijs & potationibus anteponat: vt orationibus pasta, & eruditionibus expiata, luminata vigilijs, opus gratiæ virginales exerceat. His virtutum armis hanc tuam famulam interius exteriusque communiens, præsta ei in offensum cursum virginitatis implere, per ipsum Dominum nostrum Iesum Christum, qui tecum & cum Spiritu Sancto viuit & regnat in æterna secula seculorum. Et accepto velo consecrato, Virginis capiti illud imponebat: *Accipe*, inquiens, *velum puella, quod perferas sine macula ante tribunal Domini nostri Iesu Christi ipso auxiliante, cui est honor & gloria in secula seculorum.* Eamq; his consecrabat verbis: *Domine Deus, qui humanam substantiam in primis hominibus diabalicâ fraude innatam, ita verbo tuo per quod omnia facta sunt, reparas, vt eam non solum ad primæ originis innocentiam reuoces, sed etiam ad experientiam quorundam bonorum, quæ in nouo seculo sunt habenda, perducas: & obstrictos adhuc conditione mortalium, iam ad similitudinem prouehas Angelorum. Respice Domine super hanc famulam tuam, quæ in manu tua continentiæ suæ propositum collocans, tibi deuotionem suam offert, à quo ipsa vota sumpsit. Quando enim animus mortali carne circumdatus, legē naturæ, libertatem licentiæ, vim consuetudinis, & stimulos ætatis euinceret, nisi tu per liberum arbitrium hunc amorem virginitatis clementer accenderes, tu hanc cupiditatem in eius corde benignus aleres, tu fortitudinem ministrares? effusa nanque super omnes gentes gratia tua, ex omni natione quæ est sub cœlo, in stellarum inummerabilem numerum Noui Testamenti hæredibus adoptaris inter cæteras virtutes, quas filijs tuis non ex sanguinibus neque ad voluntatem carnis, sed de tuo spiritu genitis indidisti, etiam hoc donum in quasdam mentes de largitatis tuæ fonte defluxit: vt cùm honorem nuptiarum nulla interdicta minuissent, ac si per sanctum coniugium initialis benedictio permaneret, existerent tamen sublimiores animæ, quæ in viri ac mulieris copula fastidirent connubium, concupiscerent sacramentum: nec imitarentur quòd in nuptijs agitur, sed diligerent quod nuptijs prænotatur. Agnouit authorem suum Beata Virginitas, & æmula integritatis angelicæ, illius thalamo, illius cubiculo se deuouit, qui sic perpetuæ Virginitatis est Sponsus, quemadmodum perpetuæ Virginis est filius. Implorantibus ergo auxilium tuum Domine, & confirmari se benedictionis tuæ consecratione cupientibus, da protectionis tuæ munimen & regimen, ne hostis antiquus, qui excellentiora studia subtilioribus infestat insidijs, ad obscurandam perfectæ continentiæ palmam, par aliquam mentis serpat incuriam, & rapiat de proposito virginum quod etiam moribus non esset nuptarum. Sit in ea Domine per donum spiritus tui prudens modestia, sapiens benignitas, grauis lenitas, casta libertas in charitate ferueat, & nihil extra te diligat: laudabiliter viuat, laudari non appetat: te in sanctitate corporis, te in anima sua puritate glorificet: amore te timeat, amore tibi seruiat: tu ei honor sis, tu gaudium, tu voluntas, tu in mærore solatium, tu in ambiguitate consilium, tu in iniuria defensio, in tribulatione patientia, in paupertate abundantia, in ieiunio cibus, in firmitate medicus: in te habeat omnia, quem diligere appetit supra omnia, & quod est professa custodiat, scrutatori pectorum non corpore placitura, sed mente: transeat in numerum sapientum Puellarum, vt cœlestem Sponsum accensis lampadibus cum oleo præparationis expectet, ne turbata improuiso Regis aduentu, sed secura cum lumine & præcedentium choro iocanter occurat, ne excludatur cum stultis, regalem ianuam cum Sapientibus Virginibus licenter introeat, & in agni tui perpetuo comitatu probabilis mansura castitate permaneat.* Huic consecrationi tandem preces subjiciebantur ad Deum pro perseuerantia.

CAPVT XVII.

De ABBATISSIS.

QVemadmodum Monachi Abbates, sic Monachæ vel Sanctimoniales Abbatissas habuerunt. De harum verò negligentia Turonensis 3 Synodus, iussu Caroli M. anno Domini 813 iuxta Sigebertum, habita ita conqueritur cap. 26. *In Monasterijs Puellarum multa inueniri possunt quæ emendatione indigent. Nam quædam Adbatissarum negligentiùs, quàm oporteat, viuere dicuntur, & ob hoc earum vita & conuersatio à multis diffamatur: sed & talium actus subditam familiam imitari velle, credendum est. Victus etiam ac vestimenta, aliaque nonnulla necessaria, quæ iure ab Abbatissis præparari debuerant, abstracta sibi eadem conqueritur familia.* Vnde in Cabillon. Synodo anno 813 celebrata, ob reformationem Abbatissarum huiusmodi canones editi sunt de officio illarum. ca. 52. *Monasterijs Puellarum tales præfici debent Fœminæ, & Abbatissæ creari, quæ & se & subditum gregem cum magna religione & sanctitate custodire norint, & his, quibus prosunt, prodesse non desinant. Sed & se & illas ita obseruent, vt pote vasa sancta in Ministerio Domini præparata. Talem enim se debet Abbatissa exhibere subditis in habitu, in veste, in omni conuictu, vt eis ad cœlestia Regna pergentibus ducatum præbeat. Sciat etiam, se pro his, quas in regimine accepit, in conspectu Domini rationem reddituram.* De iisdem cap. 54. sic habet: *Abbatissa diligentem habeat curam de Congregatione sibi commissa, & prouideat, vt in Lectione,*

De Abbatissarū negligentia querela.

Abbatissæ officium.

ctione, & in officio, & in Psalmorum modulatione ipsæ sanctimoniales strenuæ sint, & in omnibus operibus bonis illa eis ducatum præbeat, vt pote pro animabus earum rationem in conspectu Domini redditura, & stipendia sanctimonialibus præbeat necessaria, ne fortè per indigentiam cibi aut potus, peccare compellantur ca. 55, *Abbatissa cum viris, Clericis siue Laicis, horis incompetentibus non loquatur: sed quicquid cum masculis Clericis siue Laicis, de rebus necessariis peragere debet, à prima hora vsq; ad vespertinam peragat. Et hoc non cum singulis, sec coram pluribus.* Et rursus c.56, præcipitur, *vt à vespera vsq; ad primam, neq; Abbatissa, neq; aliqua sanctimonialiū cū quibuslibet masculis vllū colloquium habeāt, nisi fortè talis fuerit occasio, quam euitare nō possint, vtq; si necessitas incubuerit, id coram testibus faciant. Abbatissam quoq; ædificare ea debere, aut restaurare quæ ad sanctimonialium necessitatem pertinent,* Canone 58 eiusdem Concilij sancitur.

Abbatissa ne duo monasteria habeat, nec extra monasteriū progrediatur.

De Abbatissis decreuit etiam Synodus apud Palatium Vernis habita anno 766, c.6, *vt nulla duo Monasteria habeat, nec extra Monasterium exeat, nisi necessitate cogente.* Qua de re, in Cabillonēse iterum Synodo huiusmodi quoq; Canon exstat. *Abbatissa, quæ in ciuitate Monasterium habet nequaquam de Monasterio egrediatur, nisi per licentiam Episcopi sui, aut qui eius vicem obtinet, nisi fortè aut imperialis iussio eam cogat, aut prolixitas itineris id facere minimè permittat. Et si quando foras pergit, de sanctimonialibus, quas secum ducit, curam & vigilantiam habeat vt nulla eis detur peccandi licentia siue occasio. Sed & cùm pergit, in Monasterio talem vice sua constituere debet, quæ de sanctimonialium animabus curam & vigilantiam habeat.* Eadem habet Canon 30 Turonensis Synodi.

Abbatissæ & Moniales Romam orationis gratia ne eant.

In Synodo Foroiuliensi c.12, sancitum fuit, *vt nulla vllo vnquam tempore licentia sit Abbatissæ, vel cuilibet Monachæ Romam orationis gratiâ adire.* Et Lullus Episcopus Osuitam Abbatissam excommunicauit, quòd Virgines velatas sine suo consensu peregrinationes suscipere passa fuisset.

Abbatissa non licet manus imponere, &c.

Non licebat autem Abbatissis manus imponere, ordinare Sacerdotes & velare Virgines: cùmq; nonnullæ Caroli Magni ætate hanc potestatem sibi arrogarent, prohibentur à Carolo in Constitutionibus suis: vbi etiam indicat, id contra morem Ecclesiæ fieri, & monet Episcopus vt interdicant. In Parisiensi quoque Synodo sub Ludouico & Lothario habita, præcipitur Canone 41, & 43, *ne Abbatissæ vel ceteræ sanctimoniales, vel Viduas vel Virgines velent.*

Abbatissa ne sit iuuencula.

Gregorius Magnus denique in Registro, nullam omninò iuuenculam, sed sexagenariam tantùm Virginem ordinandam Abbatissam voluit: sicut etiam videre est 20, q. 2 iuuenculas.

CAPVT XIX.

De CANONISSIS secularibus.

Origo & institutio Canonissarum secularium.

CVm Ludouicus Pius Caroli M. F. imperaret, in Concilio prouinciali Aquisgranensi anno tertio Imperij eius habito, Ordo Canonicarum Secularium constitutus est primùm, teste Gobelino Personâ in vita Meinulphi apud Surium tomo quinto de Vitis Sanctorum. Sunt autem, quæ continentiæ quidem studium sectantur, absque tamen voti professione, & in Collegijs degunt: quibus etiam inde prodire ac nubere licet.

Primum Canonissarū harum monasterium.

Inter prima monasteria pro Congregatione talium, id numeratur, quod Meinulphus hic tempore Ludouici primi Imperatoris exstruxit, & Saxonicè vocauit Nieu Bodeken/ quod Latinè posset reddi *Nouum doliolum*, vt internosci posset à villa propinqua, quæ Bodeken dicebatur, ibidem. Tale etiam Collegium fuisset Coxiense, quod pro duodecim nobilibus puellis exstructum est. Tale etiam fuit Lindauiense Collegium in Acronio lacu situm, & Dominarum Collegium Tiguri, de quibus suo loco plura.

De Canonissarum secularium reformatione Canon.

In Comitijs Augustanis sub Carolo quinto & Ferdinando primo Imperatore de harum Canonissarum reformatione promulgata quoque inter alia multa constitutio his verbis circumfertur: *Etiam si non habeant Canonissæ, quam tamen decentissimum esset habere, mensam communem, sed suam quæque peculiarem: debent tamen commune habere Dormitorium ne pudicitiæ insidiatori Sathanæ detur occasio ad incontinentiam tentandam. Debent quoque à nimis exquisito & procaci habitu abstinere, nec secularibus comptis incedere vestibus cultæ, sed in habitu modesto, mundo & casto, vt sint earum Monasteria Scholæ pudicitiæ & virtutis, in quibus filiæ nobilium discant non lasciuire non superbire, sed Deum timere, & orare. Pijs assuescant exercijs ac moribus bonis, Vbi voluerint nupturæ in Domino. Talia autem Collegia, sicubi in his Virgines ob liberiorem vitam, famam suam in periculum adducant, per superiores & Episcopos reformentur.*

Canonissarum etiam frequens & crebra in Canonico Iure fit mentio, & per singulos annos visitari iubentur: Pontifi-

ces tamen apertè protestantur, earum se Regulam non approbare. De ijsdem lib. 3, Clement. tit. 10, cap. 2, ad hunc modum etiam præcipitur *Illas mulieres, quæ vulgò dicuntur Canonicæ Seculares, vt Seculares Canonicam vitam ducunt, non renunciantes proprio, nec professionem aliquam facientes, per locorum Ordinarios si exempta non fuerint, suâ, si verò exemptæ fuerint, Apostolicâ authoritate præcipimus, visitari per hoc tamen non intendentes earum statum, Regulam seu Ordinem approbare.*

CAPVT XX.

I. *De* non ædificandis ECCLESIIS aut MONASTERIIS *sine speciali licentia Principis* vel *Magistratus eius loci.*

DOmicilia, in quibus tam Monachi quàm Moniales in hac etiam Secunda Classe habitârunt *Monasteria & Cœnobia* dicebantur. Nulli verò licebat apud Veteres, præsertim Francorum, & posteà Germanorum Imperatorum temporibus, sine consensu & licentia speciali Principis vel Magistratûs eius loci, non tam Ecclesiam, quàm Monasterium vel Cœnobium ædificare. Nota sunt, ex ijs quæ in libro nostro de Templis pag. 33, diximus, Constantini Magni Imperatoris Decreta de Instaurandis Templis: quod ipsum etiam sequentes Imperatores fecerunt: qui cum ciuitatem aliquam Imperatoriâ authoritate innouarent, non modò ciuilibus formis, sed etiam priuilegijs & iuribus Ecclesiasticis eam decorârunt: quæ ideò & ipsis auferre licebat, & hac de re, quæcunque vellent, pro arbitrio statuere & decernere: vt testatur Balsamon ad Can. 17 Chalcedonensis Concilij. *Si enim*, inquit, *eis permittitur, ea quæ voluerint de regionum finibus ordinare pro innouatis à se vrbibus; multò magis, Episcopatus Metropolium honorare donabunt, eorum qui promotiones designabunt, & alia quædam pro ea quam habent potestate iubebunt.* Huc etiam referri potest Nouella Iustiniani 67, de non ædificandis nouis Ecclesijs aut Monasteriis: vt intelligatur, rerum quoque sacrarum curam ad Principem pertinere, eiusque authoritati competere, vt de ijs leges ferat, iubeat & vetet. Cui quidem maximè conuenit, quod habetur in tit. Digest. de Colleg. & Corp. Nimirum *extraordinarium crimen esse in eos, qui illicitum Collegium, vel quodcunque tale corpus, celebrant, id est, sine authoritate Principis & Senatûs, quorum vel mandatis, vel Senatusconsultis huiusmodi Collegia & corpora dissoluuntur.* Qua de re Tertullianus: *In Senatusconsulta & Principum mandata coitionibus opposita deliquimus.*

Quod si & exemplis rem confirmari oporteat, non desunt ea nobis. Pantheon in vrbe Roma, olim in Deorum gentilium cultum erectum, quum Bonifacius IV in sacrum vsum conuertere vellet, priùs illi à Phoca hunc Imperatore impetrandum fuit, vt testatur Beda in Æstiualibus de Sanctis, tomo 7, Platina & alij. Ijdem referunt Honorium I. Basilicam Diui Petri, tegulis æneis à Ioue Capitolino seu Romuli templo, sed Heraclij Imperatoris licentiâ & permissu ablatis, operuisse. Ex probatis authoribus quoque multa proferre possemus exempla, ijsque probare, primos per Gallias, Germaniam & alias Occidentis Prouincias Templorum & Monasteriorum authores fuisse Francorum Reges, Clodoueum, qui primus inter illos fuit Christianus: Item Chlotarium, Childebertum & Dagobertum: imprimisque Carolum Magnum de quo referunt, quòd tot Monasteria & Templa exstruxerit, quot Latinorum literæ in Alphabetho sint. Idem sacras ædes, vbicunque in toto suo regno vetustate collapsas comperit, Episcopis & Abbatibus, ad quorum curam pertinebant, vt restaurarentur imperauit, adhibens curam per legatos, vt imperata perficerent, vt Eginhardus in vita Caroli & Vrspergen. in Chronico referunt. Denique per vniuersam Galliam nulla Monasteria, religiosæ domus & templa, nulla etiam Corpora & Vniuersitates reperiuntur, nisi vel solius Principis liberalitate, vel saltem ipsius veniâ & approbatione extructa, vt ex vetustissimorum Collegiorum atque Cœnobiorum instrumentis seu talibus haud obscurè perspicitur: & ne hodie quidem vlla in Gallia constitui possunt, nisi Regio Diplomate priùs impetrato, & accedente prætereà supremæ Curiæ Sacrâ vice iudicantis Senatusconsulto. *Exēpla.*

Interdum tamen fiebat, vt fundus à Principe futuro Cœnobio destinaretur, qui Ecclesiasticæ ditionis esset, vel, vt Monachi per seipsos propria præsumptione Monasteria construerent, & hoc

hoc modo ecclesiastica & ciuilia negotia perturbabant, ideò in Agathensi Synodo Can.27,& Chalcedonēsi c.4,sancitum fuit, vt in exstructione Cœnobiorū semper accederet etiam cōsensus Episcopi eius loci,propter pacē & tranquillitatem publicam. Sic enim habet Canon.4,Chalcedonensis:*Quoniam nonnulli Monachali habitu vtentes, & Ecclesias ciuiliaq; negotia perturbant, temerè & citra vllam discriminis rationē in vrbibus circumcursantes,quin etiam Monasteria sibi constituere studentes,visum est, nullum vsquā ædificare nec constituere posse Monasterium,vel Oratoriam domum,præter sententiam ipsius ciuitatis Episcopi.*

Pontifices Rom. hanc potestatem ad se rapiunt. Tandem ex Decreto Nicolai I Papæ circa annos 855 Romani Pōtifices hāc potestatē sibi solis arrogare ausi sūt,*vt nemini absq; præceptione seu nutu Papæ & Apostolicæ sedis Basilicam vel Ecclesiam construere liceat.*

II. BONA à LAICIS sine permissu Principis & authoritate publica ad Ecclesiasticas personas Ecclesiarum & Monasteriorum nulla alienatione transferri posse.

Confirmatio. HOc Sacris Legibus, tam etiam Imperatorum, quam Regum ac Principum Christianorum constitutionibus conuenit: idq;Phillipi Vallesij Galliæ Regis seculo viri pij & docti plurimi: deinde inter cæteros Iacobus Capellus Aduocatus Regius, Marillacus,Seguierius,Menillius,Thuanus, Iacobus Faius & Ludouicus Seruinus tam publicis actionibus quàm scriptis suis asseruerunt & confirmârunt: potissimùm verò Capellus in libello quem Francisco I Regi obtulit, & Seruinus, in libro Vindiciarum secūdùm libertatem Ecclesiæ Gallicanæ & Regij status Gallo Francorum, Augustæ Turonum edito, ex quo in Lectoris gratiam descripsi,quæ sequuntur:Olim inquit, *Leuitæ in terrâ sanctâ prædia non possidebant saltem hæreditario iure. vt ex Deuteron.* 10 *& 18, & Leuit.25, capitibus discimus. Sic neque teste Plinio Druidæ in Gallis Clericis verò & Monachis Christianis sub veteribus Principibus prohibitum fuit, ne quid ex donatione siue ex testamento caperent. Quod D. Hieronymus ad Nepotianum scribens disertis verbis testatur,vbi non de constitutionibus Principum conqueritur, verùm se dolere ait, quòd Christiani clerici meruerint hanc legem. Ea lex est Valentiniani,Valentis,&Gratiani ad Damasum Episcopum vrbis Romæ, Ecclesiastici,&c. Cod.Theodos.de Episcopis & Cleric. & Ecclesi. In qua tamen Legi Mosaicæ contrarium est quod ijs capere liceat,vt à propinquis ad quorum successionem vel bona iure ciuili vel edicti beneficio admitterentur. Sed durior lex in Gallijs scripta est, aut iure non scripto,& consuetudine Lex Mosaica repetita, per quàm Clericis prædia possidere nō licuit de qua Sydonius Apollinaris. Obtinuit,* inquit, *vt portio nostra sit Dominus,atq;vt adscripti turmis contribulium Leuitarum non remaneamus terreni, quibus terra non remanet, incohemusq;vt à seculi lucris,sic quoq; à culpis peregrinari Scio Saluianum Massiliensem in lib 3 ad Ecclesiam Chatolicam sic dixisse: Qui antistat in Euangelio Sacro,antistare debet in humano testamento sed præponūtur tenebræ luci, terra Cœlo mundus Deo. Quibus verbis aduersus eos exclamat qui liberis religionem ingredientibus non esse opus dicebant æquam accipere cum Fratribus Patrimonij portionem Sed ea lex erat illius sæculi:vt dandos quidem vitæ vsus Christiani censerent ei cui vita concederetur, verùm vsufructu dato tolleretur proprietas: Nimirum parentes liberos abdicabant quos religioni dicabant, & eos iubebant, quasi Latinos esse libertos, vt viuerent scilicet quasi ingenui, & morerentur vt serui. Certè sub Leonis Papæ I tempora ferunt Hilarium Arelatensem Episc. cùm bona sua propinquis reliquisset,ea non solùm quæ Arelatensis habebat: Ecclesia iure optimo possedisse, verùm acceptis numerosis hæreditatibus ampliauisse. Ita dixit Prosper in lib 2. de vita contempl. c.9 vbi idē refert de Sancto Paulino. Sed credibile est, imò aliter haud credendum, illos à Principibus gratiā impetrâsse qualem vulgò nostri literas amortisationis vocant. Sanè Constantinus Ecclesias tam Orientales quàm Occidentales amplissimis prædijs dotâsse dicitur,vt victus Clericis præberetur. Sed si donatis vel ab eo vel ab alijs possessionibus Ecclesiastici rectè vsi fuissēt, quarū prima pars veteribus Canonibus Episcopo adsignata erat,vt peregrinos inopes hospitio exciperet, secūda ædibus Clericis impēdebatur,tertia pauperibus quarta sartis tectis sacrarū ædiū: forsitan,vt vir pius dixit,nō tot hostes hodie pateretur Ecclesia;nec essēt huiusmodi legibus diuitiæ Clericorū possessionesq; circūscriptæ. At iuris etiā Canonici professores dicūt, Apostolos futurā Ecclesiæ in Gētibus præuidētes, idcirco prædia in Iudæa non adeptos: sed pretia tātùm ad fouēdos egētes. Et ab ijs profertur Canō,* Futurā, *qui à Gratiano Melchiadi Papæ tribuitur,insertus causæ 22.q.1,vbi hæc scripta sūt Cōstantinū M. fabricādi Ecclesiàs in suo degentibus Imperio licentiam dedisse, & prædia constituisse tribuenda. Tum hæc adiecta : Denique idem Princeps donaria immensa contulit, & fabricam templi primæ Sedis Beati Petri instituit: adeò vt sedem Imperatoriam relinqueret,& Beato Petro successoribusque suis profuturam concederet.*

At quidā proferūt Vrbani Papæ decretū quo statutū fuisse dicūt,vt Ecclesiæ Romanæ liceret prædia possidere quorum prouentibus ipsius Ministri alerentur: & hoc decretum à Gratiano refertur

in

in illa causa 12, q. 1, in Canone, Videntes. *Adducunt horum bonorū alienationem sub excommunicationis pœna interdictam. Sed quis præsumat, sanctum illum Martyrem Vrbanum, qui sub Heliogabalo cum alijs Christianis in latibulis se occultabat, & cuius omnis cogitatio, motusq; animi in capiendis de propagandâ Religione consilijs, & pertinentibus ad beatè viuendum ac benè moriēdum, aut in studiis scientiæ cognitionisq; Diuinæ versabatur, in terras ferri voluisse? Tum Christiani omnes, nec vitijs animum applicabant, nec diuitijs, sed martyrij gloriam quærebant: & possessionum frustrà ab ipsis acquisitum fuisset dominium: cum ijs frui non liceret. Quamobrem cœlum petebant, & solo animi ardore concalescebant. Ab alijs igitur, quàm à Pontificibus martyrium passis huiusmodi de licentia possessionum acquirendarum probationes quærendæ sunt, siue in Italiâ, siue in alijs locis. Quæ verò sub Principibus Christianis, vel in Galliis, vel alibi eis data sunt: ea non nisi permittentibus Principibus habuêre vt ex Gregorij I Papæ lib. 5, Epist. 5, colligi potest, vbi prædiorum, quæ in regno Galliarum ad eum pertinebant, Rectorem candidum Regina Brunichilda commendat. Et quod in c. 1 de censibus, & in alijs iuris Canonici locis scriptum est, prædia concessa fuisse Presbyteris, depromptum est ex capitularibus Caroli Magni, & Ludouici: vbi de Manso, quod Ecclesiæ vnicuiq; tribuitur mētio fit.*

Verùm quæ causa est, cur in Gallijs, & in alijs multis regionibus, Clericis prædia sine licentiâ Principis habere non liceat? Huius rei ratio est, quòd cum prædia ferè omnia vel feudorum Dominis, vel ijs qui censuales appellantur, pensiones & tributa debeant, quæ ex mutatione possessorum illis pendi solent, exstinguerentur: nec censui censendo fundi ampliùs vlli essent, id est, nec emerentur, nec vēderentur, si Ecclesiastici eos acquirerent. Etenim Ecclesia, Collegia, & Ciuitates, quibus olim res templorum, id est, ædificiorum Idolis sacratorum, ab Ethnicis ablatas Imperatores tribuerunt. Denique corpora omnia & vniuersitates manus mortua vocantur: quia legionibus similes sunt, ex quibus licet multi decedant: tamen cùm in eorum locum alij subijciantur, eadem existimantur, vt idem populus, idem Magistratus qui abhinc centum annis fuerunt, quamuis ex illis nemo superstit. Et hanc ob causam cùm etiam iure communi rerum Ecclesiasticarum alienatio prohibita sit, Regijs quoque constitutionibus anno 1402, & multis Senatusconsultis, tam Regi quàm Nobilibus, & alijs feudorum & censualium prædiorum Dominis consultum est, vt Ecclesiastici gratiam à Principe obtineant, & postea hominem, quem leges aliquæ municipales viuentem, morientem & confiscantem appellant, dominis offerant, & pro eo iure quod quidam Morticinium, alij indemnitatem vocant, partem tertiam rei æstimatæ, vel aliam ex arbitrio iudicis soluere tenentur. Rex verò solus huiusmodi concessiones dare potest, quibus renūciat iuri cogendi Ecclesiasticos ad transferendas res alienatas in idoneam Laicorum manum. Et hæc ratio est: quoniam inter est Principum, ne Ecclesiastici tot prædia comparent, vt Laicos spolient: & ita breui habeant rerum omnium copiam. Quâ ratione frequentibus Senatus Parisiēsis placitis cautum fuit, ne absque permissu Principis vlla immobilia Clerici vel religiosi teneant: & ita contra Chathalaunensem Episcopum iudicatum fuit anno Domini 1277. In summa hoc ius ad Principem pertinet, vt sine eius licentiâ Ecclesiasticæ personę nihil possidere queāt. Vnde Iuo Carnotēsis in Epistolâ, ex authoritate D. Augustini, contra Clericum dicentem, *quid mihi & Regi?* ita scribit: *Quid tibi ergo & possessioni? Per iura Regum possidentur possessiones. Dixisti: Quid mihi & Regi? Noli dicere possessiones tuas; quia ad ipsa iura renunciâsti humana, quibus possessiones tenentur. Quòd si hac & æterna lege sancita essent, nō esset in manu Principum, vt ea in quibusdam districtè iudicarent, in quibusdam misericorditer relaxarent.*

Hoc ius autem, quod Ecclesiasticæ personæ & Religiosi seu Monachi, quos *Homines manûs mortuæ* Galli vocant, prædia sine Regis licentiá possidere non possint, non modò apud Gallos, sed apud Hispanos quoq; locū habet cuius rei testis est Petrus Belluga Valētinus, in suo speculo, titulo de *Amortisationibus*. Hoc iure etiā nuper Serenissimus Dux & Senatus Venetus aduersus Ecclesiasticas personas vsus est, decreuitque, *Bona à Laicis absque licentia & consensu ducis & authoritate Senatus ad Ecclesiasticas personas nullâ alienatione transferri posse.*

Hoc ius apud omnes ferè populos locum habet. Hispani. Veneti. Angli.

EDVARDVS I Anglorū Rex edicto quoq; statuit, *vt nemini hominum liceret dare prædia collegijs Monachorū: vtq; non liceret etiā Monachis, aut alijs Sacerdotib⁹ emere possessiones, ne possessiones eiusmodi Cœnobiorū aliorūue Sacerdotiorū dotes fierēt.* Et legē hāc *ad Manumortuā* vocârunt, quod res semel datæ collegij Sacerdotū, non vtiq; rursus vēderentur, velut mortuę, hoc est, vsui aliorum mortalium in perpetuum ademptæ essent. Polyd. lib. 17.

Moris fuit etiā apud Anglos, vt hæredes executoresue rationē bonorum relictorum reddāt Episcopo vel Archidiacono, coráq; eis iureiurando promittant, se executuros, quæ de mortui facienda constituissent: ex quibus bonis æstimatis ipsi Episcopi & Archidiaconi vectigal aliquod, & idem pergrando sæpenumero capiebant, non sine maximo hæredum detrimento. At HENRICVS VIII Rex illud ad minimā pecunię summá redegit. Quo facto tam pio & sancto

cto quàm iusto, valdè sui populi commodis consuluit. Polyd. l. 27.

III. *De* MONASTERIORVM *Confirmatione.*

EXstructo vero Cœnobio aliquo cōfirmabatur, vel ab *Imperatore:* vel à *Rege*, & penes hos solos diu hæc potestas permansit Tandem eam sibi vendicârunt quoq; *Romani Pontifices*. Cōfirmationem sequebatur dedicatio seu cōsecratio, quæ ab initio fiebat per Metropolitanos, acceptâ priùs legitimâ donatione: vt patet ex Gregorij lib. 8. indict 3, epist. 63.

IV. *Quæ loca* MONASTERIIS *prouidenda sint.*

QVæ loca autem & qualia ædificia sint prouidenda Monasterijs, definiuit Synodus Moguntina iussu Caroli M. anno 813, habita, c. 20 in hunc modum: *Dignum ac necessariū est, vt missi per quæcunq; loca directi simul cum Episcopis vniuscuiusq; diœcesis, perspiciant loca Monasteriorū Canonicorum pariter & Monachorum, similiterq; puellarum, num in apto & congruo loco sint posita, vbi cōmodum necessariū possit acquiri, quod ad vtilitatē pertinet Monasterij, sicut in Sancta Regula dicitur. Monasterium autem debet constitui, vt omnia necessaria intra Monasterium exerceantur, vt nō sit necessitas Monachis vel Clericis vel Puellis vagādi foras, quia omninò non expedit animabus eorū. Similiter quoq; ædificia Monasteriorum supradicti missi, & cum eis Episcopi, per diuersa loca præuideāt, an apta sint, & cōgruenter sanctæ professioni cōposita, vel num claustrum firmū habeāt, in quo saluari possint animæ in eis cōmorantium sub disciplina canonica vel regulari. Vbi autem aliter inuentū fuerit, hoc omnimodo Episcopus loci ipsius faciat emēdari, ita vt condignam professione eorū ad custodiam habeant Canonici vel Monachi atque Nonnates, ne detur eis occasio malefaciendi.*

Monasteria ab initio tenuia, mox augusta facta. Data est igitur à principio opera tantùm, vt eiusmodi Cœnobia ædificarentur, quæ necessitati & vtilitati seruirēt. Progressu verò tēporis facta sunt Monasteria, præsertim Benedictinorū, augusta & ampla, quæq; omnem modū magnificētiæ excederēt. Vnde Bruchius de Monasterijs Germaniæ ita de iis canit.

Semper enim valles syluestribus vndiq; cinctas
Arboribus Diuus Bernardus, amænaque prata
Et fluuios: Iuga sed Benedictus amabat & arces
Cœlo fugientes, è quarum vertice latè,
Prospectus petitur Secessum plebis vterq;

Monasterium Tegerscense. Monasterium *Tegerscense* in Bauaria, fossâ, mœnibus, tormentis bellicis, & alijs huiusmodi instar Regiæ olim instructum, munitumque fuit, Auentino teste libro 3 Annalium. *Fuldēse.* *Fuldense* quoq; Cœnobium Regiæ similiùs, quam Monachorum Cellæ seu habitaculo, ad eiusdem nominis amœnissimū ac pisculentissimum fluuium, & intra eiusdē nominis præclaram ciuitatem, amœnissimo loco fundatū & constructū, elegantissimisq; ędificijs exornatū est. Extra ciuitatis mœnia in quatuor angulis circa se quatuor alia magnificētissima ac splēdidissima Monasteria, in altissimis mōtibus sita, & Abbatibus Fuldēsibus cōdita fūdataq; habet: videlicet Diui Ioānis Mōtē, Nouū Mōtem, S. Petri Montē, ac Frauenbergum, quasi Dominarum vel nostræ Dominæ, id est, Beatæ Virginis Mōtem: & parochiale templum S. Floriani: in quorum Monasteriorum medio quasi, situm est Fuldense Cœnobium.

Augusta & magnifica Monasteria reprehenduntur. Reprehendit autē hanc Monachorū pōpam, seu professione eorū indignissimam, & à primorū Monachorū simplicitate alienissimā Trithemius Abbas Spanheimensis in Chronico Hirsaugiensi folio 6 grauiter admodū *Veteres*, inquit, *olim Monachi Cellas quidem, Ecclesias & alias mēsiones humiles habebāt & tenebrosas: sed eorū corda erāt lucida valdè in amore Dei omnipotentis, & in scientia Diuinarū Scripturarū. Nostri autē Ecclesias, Cellas, domosq; & omnes mēsiones lucidissimas fabricāt, sed corda eorum vitijs & desidiâ plenâ, tenebrosa sunt: quoniam nec Deum sicut debuerant, diligunt, nec Lectionibus Scripturarum animū intēdunt.* Laurentius Iustinianus quoq; Patriarcha Venetus nō probauit in Monasterijs splēdida, magnifica & ampla ædificia: cumq; videret talia: caput quassās dicebat: *Nō sic Patres nostri, nō sic.* Dormitoriū ipse fecit apud Leonicū ex sepe & creta, cùm tamen lateritiū facere posset propter Monasterij facultates. Dicebat enim, *nullā rem Monachum aspicere debere in hoc seculo, quæ desideriū illius teneret*, vt refert Bernardus Iustinianus de eius vita apud Surium tomo primo, de Vitis Sanctorū.

V. *Ne duplicia fiant* MONASTERIA.

DVplicia Monasteria fieri, vel in vno Monasterio Monachos & Monachas simul habitare non debere, Gregorius M. in Registro decreuisse legitur: vbi hæc verba exstant: *In nullo loco Monachos & Monachas permittimus in vnū Monasteriū habitare: sed nec ea quæ duplicia Monasteria vocantur. Et si quid tale est, religiosus Episcopus mulieres quidem in suo loco manere studeat, Monachos autem aliud Monasteriū ædificare cogat. Si autem plurima sint talia Monasteria separētur in alijs Monasterijs Monachæ, & in alijs Monachi: res autē quas habēt cōmmunes secūdùm iura eis cōpetentia distribuantur.* Ferè eadem verba exstant in Authent. de Sanctissim. Episcop. §. Si quis autem ad Monasticam vitam. Idem etiam Decretum fuit in Nicæna 2 Synodo cap. 20, 18, q. 2. Definimus. Citatur à Gratiano ex 8 Synodo: sed est error Gratiani: nam ex

stat

ſtat inter Canones Nicænæ 2 Synodi, quæ pro ſeptima nõ octaua Synodo ab ipſis quoque Pontificijs numeratur. Vnde colligitur, iam tum Gregorij Magni ætate hũc abuſũ in Monaſticá irrepſiſſe, vt in iiſdẽ Cœnobijs quibuſdá in locis ſimul habitarẽt Monachi & Virgines. Adeòq; iucunda hæc Societas iſti generi hominum viſa fuit, vt etiá deinceps aliquot ſeculis conſtanter fideliterque ſeruata fuerit. Beda certè lib.4, cap. 7, teſtatur in Monaſterio Berincingẽſi, tantùm habitacula ab inuicem fuiſſe diſcreta: matutinas autẽ laudes ſimul cantáſſe, itemq; ad ſepulchra mortuorũ ſimul laudes dixiſſe Monachos & Moniales. Balæus quoq; ex Lelãdo refert, Cẽturia 10, cap. 10, in Monas Monaſterio, quod Elericus Cambrius circa vallem Clurinam condiderit, inſignẽ fuiſſe virorum & mulierum numerum. Præmõſtratenſes etiam ab initio plæraq; Monaſteria duplicia, tam virorum, quàm mulierum habuerũt: *ne videlicet ne eſſet ipſis coſta, quam ademptam Adamo, ſed poſteà cum multo lucro redditam eidem ſciebant.* Verba ſunt Bruſchij de Monaſt. Germaniæ fol. 35, b. Brigidę quoque Cœnobia, à principio virorũ domicilia connexa habuerũt: ita tamen, vt de vno ad aliud vix tranſiri potuerit. Templum ſeu Oratorium ſic commune habuerunt, vt Fratres in inferiori parte, Sorores ſeorſum in ſuperiori Officium exoluerent.

Nõnullis in locis, etſi Monaſteria virorũ & mulierũ non eſſẽt eadẽ, tamẽ aut cõtigua erãt, aut nõ procul diſtabãt, vt nõ tantùm in ſuis obſeruationibus, ſed etiam in ijs quæ ad corporalẽ pertinebãt vitã, mutua auxilia ſibi inuicẽ præſtarẽt, vt patet ex Epiſtola Bonifacij ad Optatũ & Bergouini ad Lullũ. Prohibetur autem hoc quoq; Canone 28. Agathenſis Synodi, vbi ſancitur, *vt Monaſteria puellarum longius à Monaſterio Monachorum, aut propter inſidias diaboli aut propter oblocutionem hominum, collocentur*, 18, q.2.

VI. *Ne in* Cœnobia MONACHORVM *Mulieres eant.*

GRegorius M. Mulieres Cœnobia Monachorũ ſubire in vniuerſum vetuit in Epiſtola ad Valentinũ Abbatẽ 18 q.2, Peruenit: referũt etiá Sabellicus Ene.8 lib.5 Chronicõ Chronicorũ. Robert. Barus & Balæus de Scrip. Brittanniæ in vita eius. Ob eamq; causá ſáciuit etiá in quadá Lateranẽſi Synodo *Miſſas publicas nõ celebrãdas in Monaſterijs ab Epiſcopis*, ne ſcilicet cõcurſus illuc fiat populi, & præſertim mulierũ. In Synodo Turonica 2 anno 570 celebrata, c.17 in eandẽ ſentẽtiã decernitur, *ne mulier ſola Monaſteriũ aliquod ingrediatur: quod ſi quis eã viderit, nec ſtatim eiecerit, excõmunicari iubetur.* Repetitur & cõfirmatur in Antiſiodorenſi Synodo anno 614 habita, c. 26. In Cõcilio vniuerſali 6. Conſtantinopolitano, cap.47 præcipitur, *ne mulier in virorũ Monaſterio dormiat.* Et in Nicæna 2 Synodo anno Domini 788 habita. ca. 18, ſancitũ fuit, *Si quis mulierẽ in Monaſterio habeat, ad Miniſteriũ aliquod obeundũ puniatur. Et ſi in ſuburbanis mulieres eſſe cõtigerit, ac Monaſterij Præfectus illic iter facere voluerit, præſente illo mulier nullum Miniſterium obeat, ſed alio in loco ſeorſim agat.*

VII. *Ne ad* Monaſteria PVELLARVM *Viri accedant.*

E Contra etiam prohibitum fuit, ne ad Monaſteria Sanctimonialiũ Viri, cuiuſcũq; cõditionis vel ſtatûs, eant, & ne vel loquantur cum eis. Ita enim ſanciuit Synodus Matiſconen. 1 anno Dom 583, habita, ſecundùm Panuinium, cap. 2. *Nullus Epiſcopus, Presbyter Diaconus, Clericus, vel quicunq; ſecularis, in Monaſterijs Puellarum, niſi probatæ vitæ, & ætatis prouectæ, præter vtilitatem, aut pro quacunq; reparatione Monaſterij, in quacunq; earum neceſſitate habitare, aut ſecretas collocutiones habere præſumant: neque intra ſalutatorium aut Oratorium ingredi permittantur, præcipuè Iudæi: nec pro quocunque negotiorum occaſione Puellis intra Monaſterium Deo dicatis aliquid ſecretius colloqui, aut familiaritatẽ vel moras ibidem habere conentur.* In Hiſpalenſi etiam Synodo 1 vel iuxta alios 2 anno 634 habita, c.à 10, & ſi Monaſteria Virginum Sacrarum Monachorum curæ (ouis ſcilicet lupo, Die ſan zum ſchmär) cõmittantur, quorum adminiſtratione gubernentur: tamen hæc cautio adhibetur: *vt Monachi, remoti à Virginum familiaritate quæ maneant.* Sic enim ſancitur: *Abbati, vel ei qui præficitur, extra eam, præeſt, loqui Virginibus Chriſti aliquid quod ad inſtitutionem morum non pertineat, non licebit: nec cum ea ſola, quæ præeſt, frequenter eis loqui oportet: ſed ſub teſtimonio duarum vel trium Sororum, ita vt rara ſit acceſſio, & breuis omnis locutio. Abſit enim vt Monachos Chriſti Virginibus familiares eſſe velimus, ſed eos tantum earundem gubernaculis deputamus, cõſtituentes, vt vnus Monachorum probatiſſimus eligatur, cuius cura ſit prædijs earum ruſticis vel vrbanis intendere, fabricas exſtruere, & ſi quid aliud eſt, ad neceſſitatem Monaſterij prouidere, vt Chriſti famulæ pro animæ ſuæ tantùm vtilitate ſolicitæ, ſolis diuinis cultibus viuant, operibuſque ſuis inſeruiant. Veſtes autem illæ iiſdem faciant, à quibus tuitionem expectant, ab iiſdem denuò laborum fructus, & procurationis ſuffragium receptura. Si qui Monachorum contrafecerint, ſciant quod eorum temeritas excommunicationis ſit plectenda cenſura.*

Vnde

Vnde intelligitur, habuisse Abbatissam quoque suum inspectorē, & quasi Cœnobij curatorem, videlicet ex Monachis aliquē, qui tamē seorsim habitârit, & cui nec cum alia virgine sola, nisi cum Abbatissa, loqui licuerit. Constantinopolitana 6 Synodus vniuersalis c. 47 statuit etiam, *ne vir in Monasterio Mulierum dormiat*. Et Nicæna 2 Synodus ca. 20, ita sanciuit, *Non Monachus liberè cum Monacha loquatur, vel Monacha cum Monacho seorsum confabuletur, nec cubet Monachus in fœminarum Monasterio, nec Monacha seorsum comedat. Et quando quæ sunt vitæ necessaria parte virorum ad regulares Fœminas deferuntur, extra portam hæc accipiat Monasterij muliebris Præfecta cum aliqua anu Monacha. Si autem eueniat, vt aliquam cognatam velit Monachus aspicere, præsente Præfecta cum ea colloquatur exiguo & breui sermone, & mox ab ea recedat*, 18, q. 2. Definimus. Citat hanc Canonem Gratianus ex Synodo 8: sed est septima. In Foroiuliensi verò Synodo ca. 12, præcipitur, *vt Monasteria Virginum nulli fas sit adire, neque Episcopis, neq; Presbyteris & Diaconis vel visitationis, vel prædicationis gratiâ, sine licentia Episcopi, & vt tunc secum habeat testes*. Et Moguntina Synodus iussu Caroli M. anno 813, habita, cap. 26. decreuit, *Presbyteris tantùm ad Missarum solennia puellarum Monasteria ingredi licere. quibus finitis statim egrediantur*. Idem etiam sancitur in Arelatensi Synodo 4, vbi & Clerici & Monachi iuuenes à puellarum Congregationibus prorsus arceantur, nisi aut paterna aut germana necessitudo id postulet: probatæ autem vitæ & ætatis prouectæ viri, ad quascunq; Virginum sacrarum necessitates vel ministrationes permittuntur intrare.

VIII MONASTERIA *in profanos vsus non conuertenda.*

MOnasteria quæ consecrata sunt, non debere fieri secularia habitacula Chalcedonense Concilium definiuit ca. 24, ad hunc modum: *Quæ semel sunt dedicata Monasteria, & res quæ ad ea pertinent, Monasterijs reseruentur, nec fiant ampliùs secularia habitacula. Qui verò hoc fieri permiserint, Canonum condemnationibus subiaceant*. Hic Glossa indicat præcipere Conciliũ, ne de Monasterio vnquam fiat secularis Ecclesia. Excipit autem illa, nisi enormiter Monachi in Monasterio viuant: tunc enim posse Monachos remoueri & institui seculares Canonicos, cum authoritate tamen Papæ vt habetur extra ne Cleri, vel Mo. relatum: nisi sint alij de Ordine eius Monasterij, per quos possit locus ille reformari: vt extra de religiosè domo. Ecōtra verò licet Episcopo de seculari Ecclesia facere, regularem, hoc est, vnam ex parochianis Ecclesijs seu Basilicis Monasterium facere, sicut decernitur Toletana Synodo 3, cap. 4, extra de Eccles. ædific. ad audientiam. Gregorius M. Ioanni Rauennati Archiepiscopo ita quoque scribit: *Peruenit ad me, quòd in Ecclesijs fraternitatis tuæ, aliqua loca dudum Monasterijs consecrata, nunc habitacula Clericorum aut etiam Laicorum facta sint: dumque hi qui sunt in Ecclesijs, fingunt se religiosè viuere, Monasterijs præponi cupiunt, & per eorum vitas Monasteria destruuntur. Nemo autem potest Ecclesiasticis Officijs, &c.* & infra, *Proinde Fraternitas tua, si hoc quolibet in loco factum est, emendare festinet: quòd ego nullo modo patiar, vt sacra loca pro Clericorum ambitu destruantur*, 18. q. 2, Peruenit. Et Gratianus 19, q. 3, Citat Canonem ex quadam septima Synodo, quo prohibetur, *ne Monasteria aut alia loca sacra communia diuorsoria fiant*.

CAPVT XXI.

De Ordine MONASTERIORVM *&* ABBATVM.

INter Monasteria & Abbates huius secundæ Classis Ordo quidam fuit & prærogatiui aliqua, ita vt alij alijs authoritate dignitateque excellerent. Nam Zacharias Papa I constituit, vt Cœnobium Cassinense, quod à Gregorio III instaurari cœptum ipse absoluit dignitate, vigore & honorificentiâ, omnia alia Monasteria in toto orbe terrarum siue exstructa, siue exstruenda, præcellat. Et Abbati eius in Conuentu Episcoporum ac Principum, superiorem omnibus Abbatibus sedem, & in consilijs ac iudicijs priorem sui Ordinis omnibus sententiam tribuit. Epistola priuilegialis ad Petronacem in Chronico Cassinensi. Leo Hostien. Paulus Diaconus lib. 6, cap. 13, de gestis Longobard. *Cassinensis Cœnobij dignitas.*

Monasterium in Suessorum ciuitate à Gregorio M. lib. 12, cap. 32, constituitur caput Monasteriorum Galliæ, vtque nullius ditioni subsit. *Monasterij Suessonē. excellentia.*

Hunc morem seruârunt Monasteria deinceps etiam in tertia & quarta Classe. Abbas enim Tegerseensis, omnes Boiariæ antistites præcellit dignitate. Nam Cœnobium suum fossâ, mœnibus, tormentis bellicis & alijs huiusmodi instructum, instar regiæ possidet: & more regulorum equestris ordinis Tetrarchas perpetuos, Præfectum Aulæ, Rectorem Palatinarum ædium, Archimagirum & Picernam habet. Auent. lib. 3. Annalium. *Tegerseensis Abbatis authoritas.*

Cluniacensis Abbas Abbatum.

Cumq; Cluniacensium Abbas Pontius ad Synodum, quam Paschalis 2, Romæ habuit anno Domini 1117 veniens, sese Abbatem Abbatum nominaret, eum titulum Cassinenses ei concedere noluerunt. Res igitur ad disceptationem adducitur. Ac tandem Ioannes Cancellarius quærit, Cluniacensesne à Cassinensibus, an Cassinenses a Cluniacensibus Regulam acceperint? Respondetur, non modo Cluniacenses porcos, verùm omnes in Rom. orbe Monachos Regulam Benedicti à Cassinensi accepisse Cœnobio. Fertur ergo sententia, Cassinensi Abbati id priuilegij competere. Chro. Cass. lib. 4, c. 62.

Fuldēsis Abbatia Regina Monasteriorū Germaniæ.

Ita Fuldensis Abbatia aliarum omnium Germaniç Abbatiarum illustrissima Domina ac Regina habetur, Abbas eius loci Princeps est Romani Imperij, vnus ex quatuor Imperij aut cathedræ potiùs imperialis Abbatibus, ordinatis & sic dictis à Carolo IV, quòd ad pedes Cæsaris sedere in publicis Imperij statuum Conuentibus deberent: & sunt Fuldensis, Campidonensis, Murbacensis & Weissenburgensis. Sed & omnium nō Germaniæ solùm, sed & Galliæ Abbatum Primas, & Romanç Imperatricis Archicancellarius, sicut Magdeburgēsis Archiepiscopus Germaniæ Primas, Mogūtinus verò Imper. Rōm. Archicancellarius antiquitus designatus, hac etiam adhuc tēpestate ita haberi solet. Bruschius de Monast. Germ. fol. 56, b. Cumq; sub Abbate huius Cœnobij Berthoo Schlikio circa an. 1137 orta esset seditio & contentio in inter ipsius & Archiepiscopi Magdeburgen. Ministros de Primatu sedendi, is hæc dijudicanda ad Imperatorē peruenit: vbi magnanimiter agente hanc suam causam Abbate, ipsius Augustæ Imperatricis (cuius perpetuus Archicancellarius est) fauore & ope facilè obtinuit, vt sibi Princeps sedendi locus adiudicaretur. Bruschius ibid. fol. 60, b. Vide grauem cōtentionem inter Electorem Principem Coloniēsem & Abbatem quendam Fuldensem de Prioritate, vt vocant, sedis à sinistro latere Imperatoris & Comitijs Imperij Moguntiç celebratis. apud Cranzium lib. 6, c. 46, quam litem his verbis concludit author: *Va tibi superbia, quæ in cælis nata, cum authore tuo ad inferna demergeris semper excrucianda.*

Augiæ diuitis Cœnobij dignitas.

Innocentius quoque III Papa dedit Comiti Henrico à Calben Abbati Augiæ diuitis priuilegium anno Domini 1207, in quo Romæ & in omnibus Synodis huius Cœnobij ex speciali gratia iubetur sedere ad pedes Romani Pontificis, & tenere in manu librum Sacramentorum, Pontificiarum legum, positionumque & ordinationum Sanctorum Patrum Bruschius de Monasterijs.

S. Maximini authoritas.

Quemadmodum autem Abbas huius Monasterij Augustæ siue Imperatricis Archicancellarius habetur, ita Abbas Cœnobij S. Maximini extra Vrbem Treuirim sic priuilegijs, dignitatibus ac singularibus prærogatiuis insignitus ac donatus est, vt Decanus plærumq; septem præcipuarum Ecclesiarum Treuirensium, Imperatricis Augustæ Archisacellanus esse debeat, Bruschio teste de Monast. Germ. fol. 125, b.

CAPVT XXII.

De EXEMPTIONIBVS CLERICORVM *&* MONACHORVM *ab omnibus ciuilibus exactionibus ac oneribus.*

MOnasteria plęreq; cùm opes acquisiuissent, exactionibus ciuilibus erant subiecta, imò sumptus quoq; bellicos, contra infideles præsertim, dare cogebantur ab initio. Stumpfius lib. 5, cap. 3. Chron. Gregorius quidem M. in Lateranensi quadam Synodo (si Tomis Conciliorum credimus) constituit, vt Monasteria Ecclesiasticis conditionibus seu angarijs vel quibuslibet obsequijs secularibus nullo modo subiaceant, nullis Canonicis curis deseruiant, sed remotis vexationibus ac cūctis grauaminibus, suū opus perficiant. Verùm hoc cōstituit ab initio propè Benedictini Ordinis, quando eius Monasteria vel nullas, vel paruas & exiguas opes habebāt, quæ suorū Monachorum sustentationi vix sufficerent. Omitto quòd ius temporis Monasteriorum multorū Monachi labore manuum victum sibi quæritabāt: his ergo noluit Gregorius Principes ciuilibus oneribus & exactionibus molestos esse.

Quædam tamen Monasteria posterioribus temporibus quoq; ab huiusmodi ciuilibus oneribus & exactionibus erāt peculiaribus priuilegijs exempta. Tale priuilegium dedit Carolus M. & eius cōiunx Hildegardis Vttēburrhano Cœnobio quod sic habet. Inuestitus (Abbas Monasterij) per nos liberum hūc ab omni exactione curiali vel munere permittimus abire. Amplius præsenti sanè Abbati eiusq; successoribus, Monachis & hominibus ac negociatoribus præfati Monasterij, qui à nostra authoritate frequentia populi ad reliquias sacras venientes inibi statuimus hanc libertatis gratiam concedimus, vt vbicunque in regno nostro ad negociandum perrexerint, siue in Ciuitates, vel in Oppida, seu Portum, Nauesq; petant, siue venientes seu redeuntes: sine exactione Felonij cū pace securi transeāt & pergāt. Dat. anno Incarnationis Domini 769.

An ECCLESIASTICÆ *personæ, quibus etiam Monachi annumerantur, sic sint exemptæ, vt etiam ob grauia maximè & atrocia crimina, à seculari iudice vel potestate puniri non debeant.*

De immunitate Ecclesiasti. ci.

HÆc quæstio ad hoc caput non incommodè referri potest. Ad eam verò facilis & prõpta est responsio, tam ex Apostorum, quàm ex Pontificum sanctionibus, & Doctorum Sacræ Theologiæ, ac iuris Canonici & Ciuilis, vsuque fori.

Negatiua probatur ex Verbo Dei Explicatur loci 1 Petr. 4.

Prodeat in primis D. Petri testimonium in Epist. 1, c. 4, v. 15, vbi ita scribit: *Nemo vestrũ patiatur vt homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor.* Cuius loci expositio est in Concilio Matisconensi 1. circa tẽpora Pelagij II Papæ, c. 7, his verbis cõcepta: *Vt null⁹ Cleric⁹ de qualibet causâ, extra discussionẽ Episcopi sui, à seculari iudice iniuriã patiatur, aut custodia deputetur. Quòd si quicũq; iudex cuiuscũq; Clericũ absq; causâ criminali, id est, homicidio, furto, aut maleficio hoc facere fortasse præsũpserit, quã diu Episcopo loci illi⁹ visũ fuerit, ab Ecclesia liminib⁹ arceatur.* Vbi notãda exceptio, ex qua liquet, in causis *Criminalibus*, maximè in eo Capitulo expressis, Clericos, iurisdictioni secularium iudicum subijci debere. Quod adeò verum est, vt aliâ probatione non indigeat: subiungam tamen D. Pauli authoritatem in Epist. ad Rom. c. 13, sic scribentis;

Explicatio loci Rom. 13.

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, non est enim potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinatæ sunt. Itaq; qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt; ipsi sibi damnationem acquirunt. Nam Principes non sunt timori boni operis, sed mali. Vis autem non timere potestatem? Bonum fac & habebis laudem ex illa: Dei enim Minister est, tibi in bonum: si autem malum feceris, time: non enim sine causâ gladium portat: Dei enim Minister est vindex in iram ei, qui malum agit. Ad quę verba eleganter scripsit Chrisostomus his verbis: *Omnibus hæc præcipiuntur Sacerdotibus & Monachis; non autẽ ijs solis, qui huius vitæ negotijs occupãtur, statim in ipso Proœmio declarat Apostolus, cum sic dicit, omnis anima; quasi dicat, etiamsi Apostolus etiamsi Euãgelista, etiãsi Propheta, vel alius quiuis fuerit subiectio enim ista non euertit pietatẽ.* Hęc ille.

Respõsio ad Canones in Decreto Gratiani contrarium asserentes.

Et illo sæculo certum est, tam Laicos, quàm Clericos etiam in Capitalibus causis, Imperiali iurisdictioni subiectos fuisse: quàmuis à quibusdam afferatur, Ecclesiam quoq; de criminibus cognouisse, priusquam ad Laicum iudicem deueniretur; ex Canone, *Si quis Sacerdotum*, qui Papæ Pio 1 tribuitur, à Gratiano relatus in collectione Decretorum causâ 11 q. 1, & ex Canone *Clericos*, qui Stephano in eadem collectione, causâ 3, q. 4, vbi hæc habetur: *Clericos Episcorum suorum accusatores vel insidiatores de gradu decidere debere, & Curiæ tradi seruituros.* Etenim horum Canonum fides ijs suspecta est, qui vel eorum temporum doctrinam, vel authorum stylum vel statum Imperij non ignorant: vt etiam omnes illæ Epistolę, quæ Rom. Pontif. vsq; ad Syricium Papã adscribuntur, pro dubijs & incertis, ne dicã suppositítijs habentur: quemadmodum & liber, qui inscribitur *Canones Apostolorum*, à quibusdam liber de Episcopis nuncupatus: in quo nõnulla de Clericorũ criminibus referũtur.

Ex decretis Imperatorum.

Sed vera est historia Ecclesiastica de Paulo Sâmosateno, qui Aureliani Imp. authoritate ab Ecclesia, vnde aliter abigi non poterat, expulsus fuit. Vera quoque lex est Philippi, qui primus Imperatorum Christo nomen dedit, in L. data opera. C. de his qui accusare possunt vel non aduersus incendiarios sine vllo personarum discrimine. Quis verò nesciat, in illa accusatione, aduersus Athanasium Alexandrinum Episcopum calumniosè instituta, cum Arsenium occidisse falsò argueretur à Constantino M. datos iudices, qui in Synodo sederent, vt ea de re cognoscerent. Et Stephanum Antiochenum Episcopum (vt Theodoretus testatur, & alij historici Ecclesiastici) sub Constante & Constantio, à Legatis, quos ad fratrem Constans miserat, de vi publica & lege Corneliâ de sicarijs reum peractum, & eorum iudicio in Palatio Principis, non in Ecclesiâ damnatum fuisse? Sed omnium instar esse poterit, quod habetur in Epistola mille Episcoporum ad Imratorem scriptâ: qui cum ab eo per literas rogarentur, vt de Concilio Chalcedonensi, & simul de Timotheo Aeluro, qui reus erat homicidij, & Alexandrinum Episcopatum ambijsse dicebatur, quid ipsis videretur, scriberent, hæc responderunt: *Legibus ageret: quæ enim Crimina ei obijcerentur, mensuram egredi Ecclesiasticæ vindictæ.* Quâ de re alij ad eundem Imperatorem ita scripsêre: *Timotheus vestram iustitiam debet experiri solummodo; quoniam ad magnitudinem commissorum eius potestas Ecclesiastica non sufficit.* Aliud præterea exstat illius sæculi scriptum his verbis:

De delictis autem & præsumptionibus quas nefandè commisit, Reip. legibus, & earum Præsidibus, secundùm rationem iudici competenti subdetur. Et Euagrius author est, à Zenone Imperatore aduersus Alexandrinum & Antiochenum Episcopos latam fuisse sententiam, ob hoc solùm, quòd alter coram ipso Principe mentitus fuisset; alter Basilisci partes fouerет.

Deniq; vt alijs exemplis cõpluribus facilè demõstrari potest, etiã in ijs quæ ad Ecclesiam pertinent, securitatem Ecclesiasticam seueritate Principum semper adiuuari profuit: quod ex D. Augustino refert Decretorum compilator Gratianus, in C. *prodest*, 23 quæst. 5, & idem D. Augustinus alicubi scribit: *Malos quosdam Clericos Curiæ traditos fuisse.* An vt Curiæ seruirent? An verò (vt posteà factũ est) Imperiali brachio mancipati sunt, à Magistratibus secularibus puniendi (Certè hęc verba (*Tradi Curiæ*) quam interpretationem recipere debeant: an illam, quam Innocentius III Papa dedit in Canone *Nouimus*, de verb. signif. in collectione Decretalium à Gregorio IX Pontifice factâ optimè norũt ij, qui Theodosianas leges ex recto puriorũ Iuris interpretum sensu didicerunt: inter quas notanda constitutio, in L. *nequis officialium*, *C. Theodosiano*, tit. *de Decurionibus*.

Iustinianus notat differentiã ciuilium & Ecclesiasticorum Criminum.

Sed vt ad alias pergamus authoritates: tres exstant Iustitiniani Constitutiones; nimirum Nouellæ 79, 83, & 123, in quibus Ciuiliũ & Ecclesiasticorum Criminum differentia notatur, & in illa maximè 123, cuius cap. 8, *constituit Princeps, ne propter quemlibet casum Episcopus ad secularem iudicẽ trahatur* CITRA IMPERIALEM IVSSIONEM: quib⁹ posterioribus verbis sũmi Imperij ius sibi reseruat.

Ex Sũmorum Pontificum decretis.

Et hoc agnouit Ioannes Papa, in Epistola inter claras. Codici Iustiniano insertâ, sub tit. *de Summâ Trin. & fide Catholica*, vbi de Imperiali Iurisdictione sic ait: *Non ei* (S. Imperatori) *parua vicissitudo à potentia diuina tribuitur, per quem nullis rugis Ecclesia diuisa secernitur, nullis insertis maculis variatur. Scriptum est enim: quia cum Rex iustus sederit suprà sedem, non aduersabitur ei quicquam malignum.*

Ioannes Papa.

Pelagius.

Pelagius etiam Papa in Epistola 3 inter Epistolas Decretales S. Pontificum Anno 1591 editas Romæ, Narsæ in Italia Duci scripsit in hunc modum. *De Liguribus atq; Veneticis & Histris Episcopis quid dicam? quos idonea est excellentia vestra & ratione & potestate reprimere; & dimittitis eos in contemptum Apostolicarum sedium de sua rusticitate gloriari.* Et statim subjicit: *Nolite ergo dubitare, huiusmodi homines Principali vel iudiciali authoritate cõprimere: quia Regula Patrum hoc specialiter constituerunt; vt, si qua Ecclesiastici Officij persona, cui subiecta est, restiterit, vel seorsum collegerit, aut aliud altare erexit, seu Schisma fecerit, iste excommunicetur atque damnetur. Quod si fortè & hoc contempserit & permanserit diuisiones & Schisma faciendo, per potestates publicas opprimatur.* Quæ verba citantur à Gratiano, C. *de Liguribus*, causâ vigesima tertia quæstione quinta. Et his addenda est altera eiusdem Pelagij Papæ Epistola quinta, quàm & citat idem Gratianus, C. *Istud* causâ 2, quæst. 1, *Istud*, inquit, *est, quod à vobis poposcimus, nunc iterum postulamus: vt Paulinum Aquileiensem Pseudo Episcopum, & illum Mediolanensem Episcopum, ad Clementissimum Principem sub digna custodia dirigatis: vt & iste, qui Episcopus esse nullatenus potest, quia contra omnem Canonicam institutionem factus est, alios vltra non perdat; & ille, qui contra morem antiquum eum ordinare præsumpsit, Canonum vindictæ subiaceat.* Quæ quidem nullo modo repugnant Canoni, *Pudenda*, qui eidem Pelagio tribuitur in Decreto Gratiani, causâ 23, q. 2, Quicquid sit, ex istis Pelagij Epistolis manifestò apparet Summum Pontificem ad Principum secularium brachium confugisse: & hæc in Italia.

Ex decretis Conciliorum.

Apud Gallos verò Concilium Matisconense, Canone suprà citato, veterem consuetudinem, de puniendis authoritate iudicum secularium Clericis, homicidij, furti, vel maleficij, reis disertis verbis confirmauit, & Francorum Episcopi, non nisi apud iudices Regios, atrociorum Criminum rei fuerunt delati. Scio quidem, & Prętextatum Rothomagensem sub Rege Chilperico, & Ebbonem Remensem sub Ludouico pio, aliosq; nonnullos ob Maiestatis crimen in Synodis Episcoporum iudicio damnatos fuisse: sed hoc Regum Christianissimorum humanitati tribuendum est; qui, ne viderẽtur in propriâ causâ iudices seuerius agere, ideò Episcoporum concilio animaduersionem reliquerunt. Quâ in re siquidèm sese mitiores & remissiores præstitêre; non idcircò imminui suprema eorum authoritas potuit, à qua suâ sponte descendere voluerũt, vt lenitati & clementiæ locum darent. Imò Leo IV Papa Regiæ se submittens potestati, Regi Ludouico rationem reddidit, quòd aduersus Saracenorũ Copias Romanos in armis habuisset, & illius etiã num exstat Epistola, in qua Regi hęc scribit: *Nos si incompetenter aliquid egimus, & in subditis legis tramitem non conseruauimus, vestro ac missorũ vestrorum cũcta volumus emẽdare iudicio. quoniã si nos, qui aliena debemus corrigere peccata, peiora committimus; certè non veritatis discipuli, sed (quod dolentes dicimus) erimus præ ceteris erroris magistri. Inde magnitudinis vestræ magnopere clementiam imploramus: vt tales adhac quæ diximus perquirenda missos, in his partibus dirigatis, qui Deum per omnia timeant, & cuncta (quemadmodum si vestra præsens fuisset Imperialis gloria) diligenter exquirant. Et non tantùm hæc sola, quæ superiùs diximus, quærimus, vt examussim exagitent, sed siue minora, siue etiam maiora illis sint de nobis indicata negotia, ita eorum cuncta legitimo terminentur examine: quatenus in posterum nihil sit, quod ex eis indiscussum vel indefinitum remaneat.*

Et

Et hæc refert Gratianus in Decreto, causâ 2, q.7, C. *Nos si inconpetenter.* Ad quem locum adnotat Glossa: *aliorũ iudicio Papam se subjicere posse argumento l, est receptũ, D. de iurisd. om. iud.* ad quam notat Alexander de Imola: *Francorũ Regem etiam in suâ causâ iudicẽ esse posse, hac ratione quòd neminem in tẽporibus Superiorem agnoscat, præter Deum.* Quod & alij Doctores Itali scripserũt, & Princeps Philippus Pulcher Franciæ & Nauarræ Rex Bonifacio Papæ VIII idẽ scripsit anno M, CCC, II. Et quòd de Rege Frãcorum hîc diximus, eadem ratione ad cæteros omnes penes quos summæ potestatis ius est, sine controuersiâ extendi debet.

At, inquiet aliquis, vera quidem hæc sunt, & locũ habent, cum de crimine Maiestatis agitur, Imò & superioribus exemplis probatũ, est, etiam in homicidio & alijs atrocioribus delictis idem obtinere. Quæ quidem abundè sufficere potuissent; libet tamen & insuper hoc addere, quòd in Concilio Suessionensi, sub Carolo Caluo Imperatore & Rege Francorum, contigit certè memoriâ dignum. In eo enim cùm duo Monachi in Crimen vocati essent, quòd de Pipinio, qui in Monasteriũ ad perpetuũ relegatus erat, liberando cõspirâssent: congregati cum Abbate cæteri Cœnobitæ, spectatâ facinoris atrocitate cuius animaduersionem ideò ad se nõ pertinere rati sũt, Monachos illos expellendos decreuerũt; vt vindictæ publicæ, & pœnis à Laicis iudicibus inferendis subjicerentur: *quia crimen Monachorum* (inquiebant) *superare videretur aliorum* CVLPAS VSITATAS. Quibus verbis Docti in foro Parisiensi Iurisconsulti obseruârunt, distinctionem fieri inter delictũ communne quod vocant, & priuilegiatum: non quòd Iudex Laicus in quibusdam alijs casibus aduersus Clericos decernere nõ possit. Si enim verbi gratiâ, in causâ corã Iudice Laico pendẽti Clericus falsum cõmiserit, vel si agatur de indulgentiâ à Principe concessa aut inobedientia Clerici contra prohibitionem aliquam à Regijs iudicibus factam venientis; certũm est, huiusmodi criminum cognitionẽ & coercitionem ad Iudicem Secularem pertinere: quòd expressũ est in libro forẽsis praxeos, qui *Parlamenti stylus* inscribitur, vbi plęraq; in hâc rẽ adnotat peritissimus Galliç & Germaniæ Iurisconsultus Carolus Molinæus cuius authoritatẽ sequũtur etiam illi, qui se Catholicissimos dicũt, Hispani, qui, vt habemus Gallicana Cõcilia, quæ Secularẽ iurisdictionem cõmendant & tuẽtur, cuiusmodi Moguntinũ & Cabiloñẽse, in quibus de degradatione Clericorũ quędã sãctiones sũt à Gratiano relatæ, in Canone *Dictum est nobis* 8 dist. ita & ipsi habẽt in Hispania Cõcilij Toletani XII constitutionẽ, quæ in magnis criminibus Clericos etiã à sacris altaribus. ex legũ Mosaicarũ præscripto, auellendos decernit: vt Regijs aspectibus præsẽtentur, & solus Princeps authoritatẽ suã interponat, & definiẽdi iudicandiq; potestatẽ habeat. In illis verò casibus, qui priuilegiati dicũtur, dubiũ non est, qui Magistratus Secularis Iudex sit, id enim in Gallia semper obseruatũ est, licet Hortensius Caualeanus I, C, Fiuizanensis, in suo tractatu de *Regio Brachio*, cõtrà scripserit, *cauẽdũ esse tanquã ab igne, ne facultas brachij Regij à Laicis cõcedatur directè, neq; per indirectũ, cõtra personas Ecclesiasticas; à quibus*, inquit, *Laici omninò abstinere debẽt*, Ecclesiã autẽ criminibus purgare nõ est eã lædere. Nec quisquam objiciat, quasi pro Clericis dictũ illud Dauidis Ps. 104. *Nolite tãgere Christos meos.* Hæc enim verba eũ sensum recipere nõ possũt, vt ex illis inferatur, à Iurisdictione Sæculari Clericos eximi debere. Imò notãt Interpretes, hæc à Deo Abimelech Regi Gerar dicta fuisse; prohibendo, ne Rex ille, aut quispiam ex suis Vnctos Domini tangeret, id est, ne iniuriã illis faceret: non autem, ne Iure & Legibus in ipsos agere & animaduertere posset, vt etiã colligere est ex his quæ sequũtur. *Et in Prophetis meis nolite malignari.* Itaq; cum in Clericorũ personis crimina vindicantur: dicendum nõ est, eos tanquam Christos tangi, sed potiùs vt Antichristos; cuiusmodi sunt, quicunque Christo Domino, & eius præceptis aduersantur. Sunt qui abutantur hac D. Bernardi sententiâ: *In criminibus seges nostra est:* quam ita detorquent, vt ex ea probare velint, causas Clericorum criminales in foro tantùm Ecclesiastico tractandas esse. Sed alia mens fuit sancti viri: nimirum vt doceret, monitionibus quoq; Ecclesiasticis crimina exsecranda, vt flagitiosi terrreantur. Audiant Richardum Cantuariensem Archiepiscopũ, in Epistola Richardo Vintoniẽsi, Gaufrido Heliẽsi, & Ioãni Noruicẽsi; Episcopis scripta, quę inter Epistolas Petri Blesẽsis exstat numero 75, vbi ob Iurisdictionẽ Secularẽ ab Ecclesiasticis vsurpatã, sic cõqueritur: *Clerici*, inquit, *vel Episcopi occisores Romã mittũtur, eũtesq; in delicijs, cũ plenitudine Apostolicæ gratiæ, & maiore delinquẽdi audaciã, reuertũtur. Taliũ vindictã excessũ Domin' Rex sibi vẽdicat: sed nos eã nobis damnabiliter reseruam', atq; liberã prabẽtes impunitatis materiã, in fauces nostras Laicorũ gladios prouocam', Ignominiosũ est quod pro capra vel ouicula grauior; pro Sacerdote occiso pœnaremissior irrogatur. Sed his & durioribus digni sumus, qui iurisdictionem alienam, & nobis omninò indebitam, ambitione temerariæ vsurpamus. Nam & in corpore Decretorum, & in Epistola ad Romanos, hæc verba legisse meminimus.*

Explicatio loci Psal. 104.

minimus. Sunt quædam enormia flagitia, quæ potiùs per mundi iudices, quàm per Rectores & Iudices Ecclesiarũ vindicãtur: sicut est, cùm quis interfecit Pontificẽ, Apostolicũ, Presbyterũ, siue Diaconũ huius criminis reos, Reges & Principes mũdi damnant. Omnis equidem iustitia ideò exercetur, vt debita quiete gaudeat innocentia, & malignantium temeritas refrænetur: verumtamẽ in hac iurisdictione maledicta, quàm ambitiosè & superbè præsumimus, Deum offendimus, & Dominum Regem, viamq. in Clericos malignãdi tutissimam aperimus. Hæc ille Richardus, qui sic demum Epistolã suam cõcludit: *Reddẽtes igitur Deo quæ Dei sunt, & Cæsari quæ sunt Cæsaris, iuxta petitionem Domini Regis ei tantorũ vindictam excessuum relinquamus: reis autem in mortis articulo constitutis, quia sententiam lati Canonis incurrerunt, si absolutionem postulauerint, & in hoc, & in alijs, quantum possumus, sine scandalo & periculo Ecclesiæ, humanitatis consilium misericorditer impendamus.*

Innumeræ verò sunt Regũ Galliæ sanctiones, quæ nullo discrimine, tam in Ecclesiasticos, quàm in Laïcos, pœnas statuũt: sed alijs prætermissis, hîc sufficiet de illa mentionem facere, quam tulit Franciscus I, anno 1539, præ cæteris notatu dignam; ad quam Ægidius Burdinus; Procurator Regius Catholicus, Commentarium scripsit: in quo Mosaïcam illam legem, quæ homicidas & sanguinum viros ab altari abstrahi iubet, in vsum reuocandam esse docuit; nullã admissã distinctione Laïcorũ à Leuitis, vel contrà Leuitarum à Laïcis: quòd huiusmodi Sicarij & Homicidæ ipso facto priuilegio Clericali spoliati videantur, vt edixit Innocentius IV Summus Pontifex, in Concilio Lugdunensi, aduersus eos quos Assassinos vocat, & eorum receptatores.

Multa quoq; L. Seruinus ad rem nostram spectantia disseruit, in celebri actione, Idib. Decemb. anno Christi M,D,CIII, pro Rege habitã in caussã criminali, inter Viduam Antonij Massæi in Nouiodunensi vrbe Assessoris Regij interfecti, & Ecclesiæ Nouiodunẽsis Canonicos cædis accusatos: vbi cùm rationibus & authoritatibus, tum etiam exẽplis probauit, Episcoporum & aliorũ qui in Ecclesia dignitates gerũt audientiam & Iurisdictionem, non tantùm in criminalibus delictorũ communium caussis, sed & in ciuilibus, à Regibus speciali concessione delatam, prudentiores tamen & sanctiores Ecclesiasticos eã aut nunquã, aut certè admodũ rarò vsos fuisse, cuius rei, quoad ciuiles controuersias, testẽ produxit Nicephorũ, lib. 14, c. 39, vbi ait, *Sylvanum Episcopũ Troados, quoniã vir erat optimus, quum ij qui sub eo erãt Clerici, in caussis, vt nugis, vndecunq; inter eos, qui iudicio cõtenderent, prouenientibus, velati nũ dinationem instituerent, ne quis ex Clero posthac caussã iudicaret, cõstituesse, sed supplicatiũ libellos acceptos vni ex fidelibus Laicis, quem præcipuè æqui & iusti studiosum esse sciebat, dedisse, eique iudicio caussarum commisso de iure contendentium nugamenta ad eum reiecisse.*

Addit Seruinus, *quoad Capitaliũ caussarũ iudicia, obijci nõ posse locos supra citatos ex Apostolorum, Patrum, Conciliorũ, & Sacrarũ Legũ atq; Constitutionũ auctoritatibus: maximè ex 7 Cõcilij Masticonẽsis Canone, nec etiã locũ Euãgelij à Bonifacio VIII citatum,* in extrauagante Vnam sanctã, *(ecce duo sunt gladij)* quod respõdent Apostoli, cùm antea dixisset Dominus, *Qui habet sacculum, tollat: similiter & peram: & qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium,* qui locus à Patribus, tam Græcis quàm Latinis, lõgè alio quàm Bonifacij sensu exponitur. Hinc enim Bonifacius arguit, *vtrumq; gladiũ, tam spiritualẽ* scilicet, *quàm tẽporalẽ in manu Petri esse. Ergo & Ecclesiam vtriusq. potestatem habere.* Sed euertit hãc interpretationẽ D. Athanasius, in dictis & interpret. S. Scripturæ, quæstione trigesima tertia, vbi interrogatione factã, *quomodo illud intelligendũ sit; Qui habet palliũ vẽdat & emat gladiũ?* Sic respõdet: *Hoc ideò dixit Domin⁹ vt Apostolis proditionem sibi intẽtatã notã faceret, & aduẽtũ Iudæorũ. Ergo illud,* inquit, *nec omninò subticuit, ne ad Iudæis turmatim veniẽtibus terrerẽtur Apostoli, nec etiã penitus illis iudicauit omnia, ne tenerẽtur aliquo metu.* Æquè aduersatur Bonifacio D. Basilij sẽtẽtia, in Regulis breuioribus, interrog. 251, ad eadẽ verba, *Qui nõ habet, vẽdat tunicã suã, & emat gladiũ.* Ait enim: *Illud nequaquã præceptũ esse; sed vaticiniũ Domini, prædicentis, Apostolos oblitos donorũ & legis Domini, gladio etiam rem gerere ausuros.* Quasi dixisset, *vendet & emet gladium*: & ita imperatiuum loquendi modum pro vaticinandi modo vsurpari; quod in sacris literis esse frequentius, ex alijs locis idem Basilius docet. Quòd si & Latinos Patres consulere velimus; multa in eandem sententiam præclare Augustinus, in Quæstionibus mixtis, Quæstione centesima quarta, quæ prætermitti sine errore non possunt. *Si Dominus* inquit, *in Euangelio Lucæ, nuncians bellum Iudaïcum aduersum se futurum, discipulis suis dixit, vt gladios pararent: quomodo postquam inceptum esset bellum, Duce Scariothe, & videns Petrus Apostolus insurgentes hostes, protulit gladium, & amputarit, auriculam serui Sacerdotum, Dominus idem vetuit? Vt quid gladios parari iussit, qui postmodum prohibuit percutere, reum etiam mortis designans eum, qui percusserit gladio: cùm non vtique iniustè videretur Apostolus percussisse?*

Tum

Tum sic respõdet: *Quia*, inquit, *noua & mirabilis res futura erat, vt, qui inaudita signa faciebat, sic subitò humiliaretur, vt & verberibus subjiceretur & morti: ideò, ne velut impræscius hæc pati videretur, & vt Dei virtutem à se nullo modo recessisse, imò ne diminutam quidem, sed ita vt fuerat etiamnum inesse ostenderet, illudq; firmaret quod dixerat, potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam: hæc omnia sic prædixit, vt de iis non dubitaret, sed præscius contra hæc se pararet; & hac causâ gladios parari, non tamẽ occidi iussit.* Itaque eo permittente percussit Petrus, *vt dolorem faceret* (ait idem Augustinus) *non vt occideret: quia nemini licet, excepto iudice*, quemquam gladio occidere. Vel dicamus ex Hilarij mente: cùm de percusso Pontificis seruo mentionem facit in capite vigesimo tertio ad Matth. *Seruo Principis Sacerdotum*, inquit, *ab Apostolo auricula desecatur? populo videlicet Sacerdotio seruitienti, per Christi Discipulum inobediens auditus exciditur, & ad capacitatem veritatis hoc, quod erat inaudiens, amputatur.*

Ad ea verò, quæ in supradicta causa Nouiodunensi objiciebantur à reorum patronis, de Exemptione Clericorum a seculari iurisdictione respondit, Ludouicus Seruinus Gallus & probauit, nihil ad hanc rem facere Concilij Chalcedonensis Canonem 17, qui à Pontificijs citatur, & ex hoc Euangelij loco sumptus est: *si frater tuus in te peccauerit, prius dic Ecclesiæ*, &c. nec etiam Carthaginense Concilium 3, nec Mileuitanum, nec Veneticum 1, nec Parisiense, nec Matisconensis 1, Canonem 8, nec Decretum Marcello Papę adscriptum in Collectione Gratiani, causâ 2, q. 1, quod ab alijs Bonifacio Papę tribuitur in Epistola ad Episcopos Galliarum; nec item Epistolam Papæ Martini 1, nec Decretales S. Gregorij, nec alias Nicolai Papę 1 Episcopis Galliarũ, scriptas, nec Ioãnis Papæ 8 sanctionem, quæ habetur in Canone, *Si Imperator*, dist. 96. nec illam Vrbani Papæ, quam recitat Richardus Cantuariensis in Epistola suprà citatâ: siue is fuerit Vrbanus 1, quod non benè cõstat, siue Vrbanus 2 in Concilio Claromontano, vel alibi de iurisdictione à Clericis præsumptâ aliquid statuerit, nec etiã quod ait Innocentius III in c. *Si diligenter* de foro compet. & Innocentius IV in c. 2 *de maioritate & obedientiâ*, nec deniq; quod sanxit Bonifacius VIII cuius rescripta in Gallijs nullam vim habuerũt, illa maximè quæ Regni & status libertatem reddunt, & Regiæ aduersantur potestati. Etenim omnia illa Decreta, rescripta & sanctiores, ita intelligi debent: vt vel inter Clericos tantùm in leuioribus controuersijs, vel, si delictis agatur, in communibus tantùm, non in atrocioribus, ex secularium Principum concessione iudicandis, locum habere possint: iuxta exceptionem Canonis 7 Concilij Matisconensis superius relati. Et hoc antea idem Seruinus in vindicijs suis tractauerat; ex quibus hęc tantùm, quæ ad rem nostram conducere videntur, desumpsi. *Si de delictis*, inquit, *agatur: aut commune crimen est, vt nostri loquuntur, aut priuilegiatum. Ob commune delictum iudex Ecclesiasticus pœnam in Clericos statuit, qualis Sacris Canonibus sancit: & constituta est: non quidem sanguinis, (nam iudicia capitis ab eo non exercentur) sed Ieiunij & Custodiæ vel secundùm alia iudicia, quæ in Ecclesijs, Capitulis & Monasterijs redduntur: vt Imperatoris Iustiniani tempore delinquentes Clerici in ea loca detrudebantur, quæ ipse in authent. 79 apud quos oporteat Monachos, &c. Decanica nuncupari dicit, nostri Capitulum vocant. Quòd si priuilegiatum crimen fuerit Clericis admissum, vt si fidem publicam violaverint, & cœtu, concursu, turbâ, seditione, conuocatis hominibus, siue hostibus, siue alijs præter vsum itineris arma habuerint, vim deniq; fecerint, & bona aliena rapuerint, vel pecunias fisci & publicas sustulerint, tum interueniente Regio Procuratore, & Iudice Laico, cum Ecclesiastico fori Promotore & Iudice, de maleficio cognoscitur, non vt Ecclesiasticus pœnam Canonicam infligat, sed puniendi maleficij ergo Regij Magistratus iudicium fit,* Pag. 214.

Quamobrem hæc est Regula perpetuò seruanda, si Reges & Principes, fidique & deuoti eorum subditi statum politicum & Regni culmen & columen conseruari velint, nẽpè vt cùm de criminibus agitur, maximè grauioribus, non possint Ecclesiastici allegare PRIVILEGIVM: quod eo casu verius PRIVILEGIVM diceretur, vt in Synodo quadam Antisiodorensi, Regum permissu conuocatâ. Sancti Patres dixerunt. Et certè ipsorum etiam Clericorum interest, vt ita obseruetur. Si enim in mundo tantùm sunt, non etiam de mundo; sanè immundi esse non debent. Leges autem in Regno positæ ab omnibus, tàm Clericis quàm Laicis, probari & custodiri debent. Statuta enim Laicorum, quoad Personas in Criminibus, & quoad res in temporali Dominio, ligant Ecclesiasticos: ita vt & ipsi Episcopi apud aliquos Sacramentum, hoc est vulgi verbo, iuramentum fidelitatis Regi præstare teneantur.

CAPVT XXIII.

De ADVOCATIS MONASTERIORVM.

Aduocati cur monasterijs dati.

DE Monachis sępè sancitum fuit in Synodis, vt supra retulimus, ne se mundanis vel secularibus negotijs immisceant, nec ea quæ mundi sunt tractêt, sed ieiunijs, orationi & lectioni solùmodò intenti sint. Ac peruulgatū fuit olim dictum hoc: *Monachis interdictus est officiorum* (seculariū) *omniū vsus* Stumpfius lib. 5, c.3, Chron. Cùm verò Monasterijs ex liberalitate principum donarentur nō rarò territoria ampla cum Oppidis, Arcibus, Pagis, Castris, Aquis, Piscinis, Campis, Pascuis, Syluis, &c. cum omnibus simul Iuribus ac Priuilegijs, Ciuilibus & Ecclesiasticis, sicut patet ex donatione Hildegardis Caroli M. coniugis Campidonensi Monasterio facta, & alijs apud Bruschium de Germanorum Monasterijs: ne cogerentur ob hanc causam Abbates & Monachi, secularia negotia, omissis spiritualibus, tractare: iussi sunt ab Imperatoribus ac Regib⁹, Laicos eligere, quibus hæc curāda administrandaq; traderent & cōmendarent, ipsi interim suo officio probè fungerētur. Non rarò etiam potētiores Ecclesiasticis bonis, tanquam corui rapaces inhiantes, ea ad se pertrahebant, ac in suos vsus conuertebant, vt inde Ministrorū Ecclesiæ & pauperū ratio nulla haberi potuerit. Ad horum igitur coruorum rapacitatem & audaciam infringēdam opus erat Ecclesijs defensoribus non minùs iustis quàm potentibus. Quocirca in Concilio Carthaginensi 5 anno 420, habito, cap. 9, statuitur, *vt ab Imperatoribus vniuersis auxilium petatur propter afflictionem pauperum, quorum molestijs subinde vexetur Ecclesia, quo defensores eius aduersus potētias diuitum cū Episcoporum prouisione delegētur.* Et ante hāc Synodum in Myleuitana, celebrata sub Arcadio & Honorio Coss. præside D. Augustino, anno 402, præcipitur c.16 *vt petatur à gloriosissimis Imperatoribus, quo iubeant Iudices dare peritos sibi defensores scholasticos, qui in actu sint, vel in officio defensionum causarū Ecclesiasticarum, more Sacerdotum, vt prouinciæ ijdem ipsi qui defensionem Ecclesiarum susceperint, habeant facultatem pro negotijs Ecclesiarum (quoties necessitas flagitauerit) vel ad obsistendum callidè decipientibus, vel obrepentibus, vel ad necessaria suggerenda, ingredi iudiciū secretaria.* Hinc Originem habere puto Ius Patronatûs, Die Kastvogteren Ecclesiarū & Cœnobiorum.

Vide infra lib. 5 c. 9 de Bernardinis & Ebracensi Cœnobio.

Aduocati Patroni. Procuratores Vicedomini.

Vocati sunt vulgò *Aduocati* seu *Patroni*, Germanicè, Kastenvogt oder Schirmherren. Theodosius Imp. in suis Legibus nomnat eos *Procuratores*, Schaffner oder Pfläger: nonnulli appellârunt eos *Vicedominos*, quam vocem Germani retinentes nominant Viztomen.

Aduocatos quis ab initio monasterijs dederit.

Huiusmodi aduocatos Monasterijs in hac Classe dederunt Imperatores Reges ac Principes.

Aduocatos cœnobia sibi digere possunt.

Progressu verò temporis licentia data fuit quibusdam Abbatibus ac Monachis quoscunque & vndecunque vellent sibi eligere Aduocatos: vt patet ex priuilegio à Carolo M. & eius Coniuge Hildegarde dato Monasterio Vttenburrhano, apud Bruschium de Monast. Germ. fol. 176, quod ita habet: *Placuit nostræ prouidentiæ, in Tottonis Abbatis potestate ponere, vt sapientum vsi consilijs ex his quos inter potentes seculi nouerint esse, æquitatis & fidelitatis amatores eligant suis competentibus locis aduocatos & defensores, si opus habuerint: sin verò nos nostrosque successores iustissimos & certissimos defensores habeant.* Similiter Imperatores Rom. potestatem fecerunt Zuifalten sis Cœnobij Abbati & conuentui, eligendi sibi Tutorem & Aduocatum quemcunque vellent, sibique vtilissimum forè existimarent: Addito etiam hoc priuilegio, vt si quis non vtilis videretur, possent Monachi alium etiam eiecto & amoto priore eligere & assumere pro suo arbitratu. Quæ causa fuit, vt hoc Monasterium & alia, nunc hos nunc illos Aduocatos habuerint. Bruschius de Monasterio Germ. fol. 184. Nec licebat vlli hominum, nisi Monachorum conuentui placeret, sibi hanc potestatem vendicare, vel quasi hæreditariam, aut aliquo iure debitam inuadere, vt patet ex eodem priuilegio Vttenburrano.

Abbates neglectâ authoritate legitimi magistratus sibi ipsis Aduocatos elegerũt.

Aduocatia monasterij S. Galli in Heluetia.

Sępè etiam accidit, vt Imperatores, Reges & Principes bellis aliisque de causis impediti, Monasteriorum curam & tutelam negligerent. In hanc verò occasionem intenti Monachi, vt colla sua Magistratui politico subducerent, ipsimet, non expectatâ legitimi Magistratûs authoritate, quoscunque liberet, Tutores & Aduocatos elegerunt. Si antiquitus Sancti Galli Monasterium in Heluetijs, sub tutela Imperatorum Romanorū fuit, qui Cœnobio Aduocatos ex nobilibus istarum Regionum, quæ Alemaniæ nomine censebantur, dedere. Verùm cùm in varijs dissidijs Pontificum Romanorum & Imperatorum ab his negligeretur cura Cœnobij, & bello deinde exorto inter Abbatem & Abbatiscellanos, experti essent Cœnobium opus habere fortibus aliquibus Aduocatis, cū ciues oppidi, qui in ipsis quasi visceribus Cœnobij hærebant, Abbatiscellanis

cellanis coniuncti essent, & ex clientibus Abbatis plerique his fauerét: ideoque Caspar Landébergius Abbas ordine 52, de consilio suorum fratrum petijt à quatuor Pagis Heluetiæ Tiguro, Lucerna, Suitia, & Glarona se iure ciuitatis cum suis donari, eosq; Cœnobij aduocatos & defensores suę libertatis & omnium suorum bonorum possessionum, iurisdictionum, consuetudinum, priuilegiorum constituit. Est autem ius hoc ciuitatis perpetuum, quod à singulis Abbatibus, cùm primùm electi fuerint, renouatur, ac spondet Abbas omnia loca suæ ditionis quatuor Pagis semper aperta fore, vt vbique liberum receptum habeant: item si quæ controuersia illi cum quoquam oriatur, se velle iudicio horum Pagorum stare. Posteà Abbas Vlricus cognomẽto Rufus qui Landébergio successit, hoc addidit priori fœderi, vt singuli quatuor Pagi ordine mittant virum Senatorij Ordinis, qui biennio cum Abbate maneat, & sit totius regionis Capitaneus, hic iudicijs interest & omniũ mulctarũ semissis cedit Heluetijs: sancitur prætereà eodẽ pacto, vt omnibus bellis subditi Abbatis quatuor Pagis militent. Quòd autem Abbas Vlricus renouauit fœdus & se arctiùs coniunxit quatuor Pagis, causa fuit, quòd proximis annis cùm ciues S. Galli & Abbatis cellani conspirâssent cum subditis Abbatis, & destruxissẽt Rosacis Cœnobiũ, quod Abbas nouũ illic exstruebat, quatuor Pagi, cæteris Heluetijs in auxilium euocatis, Abbatis iura fortiter asseruerunt, & eius aduersarios grauiter multârunt. Curat hæc societas nostra quoq; ætate, & quamuis non omnes Pagi quoad religionem cum Abbate consentiant, mittunt tamen illi ex fœdere Capitaneum, qui ciuiliũ rerum administrationi interest, & in his rebus priuilegia & iura Monasterij tuetur.

Aduocatos quos elegerint Monachi. Eligebãt autem sibi Aduocatos seu Patronos Monachi Imperatores ipsos, Reges, Principes & potẽtissimos quosq;, vt eò faciliùs ipsi cũ Monasterijs & rebus ad ea pertinẽtibus ab ijs defẽdi possent, eoq; minùs improborũ hominum iniurijs essent expositi.

Iuramẽtum & officium Aduocati. Obligabant quoq; ex Priuilegio speciali Aduocatos Monachi Iuramento: eius formã adscribam ex priuilegio Caroli M. Vtteburrhano Cœnobio dato, ex quo Officiũ & munus eorum simul perspici poterit: *Igitur iurabit*, inquit Carolus, *quòd secundùm posse & nosse iustus & vtilis Aduocatus in homines & res Monasterij esse velit. Deinde quicquid placitãdo acquisierit, id est, iniuria Bannorum vel satisfactione temeritatũ, tertiâ sibi parte retenta, duas reddat Abbati: & nullum Aduocatum vel exactorẽ præter se, nisi Abbatis permissione constituat. Tertiò, quòd nihil priuati muneris vel seruitij à quolibet loco siue curte, seu à villicis, vel à Cellerarijs quasi ex debito & statuto iure exigat, & mãsiones ac pernoctationes vspiam frequentare caueat. Ad vnũquemq; verò locũ, quẽ Abbas od placitandum* (zu gricht sitzen vnd gricht zehalten) *cum duodecim equis & totidem viris Aduocatus semel tantùm in anno adueniat, nisi pro aliquâ necessitate ab Abbate sæpiùs aduocetur, ac tũc pro loci qualitate ab Abbate honestè suscipiatur & procuretur. Infrà locum Monasterij nullũ placitũ nisi rogatu vel voluntate Abbatis vnquã statuat. Adhæc nullum domus seruientem sine consensu Abbatis ad iudicium vel ad damnũ cogat. Quando autem huius commissi vel in homines vel in res (quod vulgò* Ballmundt *dicitur) extiterit statim sine mora & sine præiudicio (nisi citò resipuerit) Aduocatia cum omnibus cõmodis, sine spe recuperationis carebit &c. Dat. anno incarnationis Domini 769, Actum Moguntiæ in Pentecoste.*

Sine aduocato Abbati & Monachis nil agere licet. Quemadmodum autem cum consensu Abbatis & Conuentûs Aduocatum omnia agere oportebat, ita vicissim Abbati sine Aduocato in secularib. nihil agere licebat, alioquin irritũ & vanũ habebatur. Vnde in multis Monasteriorũ instrumẽtis hæc verba leguntur: *Complacuit mihi Abbati N. &c. vnà cum consensu Fratrum, nec non & Aduocato nostro N. N. &c. Stumpfius lib. 5 Chron.*

Abbates Caroli M. tempore nõdũ principes. Ex his quoq; quæ de Aduocatis diximus, apparet, falsissimum esse, quòd quorundam Monasteriorum Abbates gloriãtur, se à Carolo M. Ius & Priuilegia Principum impetrâsse: cùm certũ sit, omnia Monasteria Caroli M. tempore sub Aduocatos habuisse, & propterea non absolutè, vt Principes, sui iuris, in secularibus, fuisse. Stumpfius lib. 5, c. 3. Idem etiam probatur ab eodem c. 5 hoc argumento, quòd Imperatores in confirmatione Abbatum plerunq; eos adhortati sunt, dent operam, vt Benedicti Regula in suis Monasterijs diligenter seruetur, quę tamen secularium rerum curam, quæ propriè est Principum, tam abest vt Monachis commẽdet, vt seuerissimè eam ijs etiam prohibeat.

Campidonen. monasterij Abbas Princeps. Vnico Monasterio tamen Campidonensi, in Rhætia vel Rhætiæ potiùs particula Ilergouia, quæ Sueuiæ ab aliquibus annumeratur, eiusque Abbati Andegario ac successoribus, concessa fuit circa annos Christi 780 ab Adriano Romano Pontifice plena potestas ante meridiem sacra faciendi, post meridiem vero gladij, ad exercenda iura forensia. Vnde versus natus, quem Abbas & Princeps huius loci cum Herbipolensi Episcopatu communem habet.

Cãpidona sola indicat ense, stola. Bruschius de Monast. Huic ãnumerari potest fortè Epternacẽse Cœnobiũ: cuius priuilegiũ datum à Pipino seniore Francorum Duce: itemq; ab

eius coniuge Blitrude & filio Carolo Martello sic habet: *Ita volumus Abbatem nostrum Epternasensem exemptũ, vt nullius subsistat Mũdiburdio, nisi solius Dei.* Hoc ab omnibus sequentibus Regibus & Cęsaribus, imo ab ipso Carolo V confirmatum est. Bruschius de Monast. German: fol 141 b. Intelligit autem Pipinus hic per *Mundiburdium* nihil aliud quàm tutionem seu defensionem, vel vt alij loquuntur, Ius patronatûs Bruschius ibidem fol. 84. Quam interpretationem habet ex verbis Priuilegij Theodorici Francorũ Regis Mauri Monasterio dati, in quo inter alia hæc verba exstant. *Similiter petijt* (Maurus) *vt eum cum omni familia rebusque Monasterij sui longè vel propè constitutis sub nostro Mundiburdio & defensione reciperemus.*

Mundiburdiũ quid.

Abbates monetã cudunt.

Carolus Magnus quoq; Andegario Abbati Campidonensi, ad Principis dignitatem euecto, potestatem dedit monetæ cudendæ: si verũ est quod Bruschius refert de Monast. Germ. fol. 29, ideòque primus hic inter Abbates fuerit, quibus hæc potestas data est.

Monachi secularia tantum tractare incipiũt.

Hæc res tandem fœdissimum abusum peperit, vt nimirum Abbates & Monachi secularibus quibusq; negotijs sese immiscerent, & omnia tam prophana, quàm sacra tractarent. Qua de re grauiter conquestus est olim Petrus de Aliaco Cardinalis Cameracen. in libro de Reformatione Ecclesiæ, & inter alia inquit: *Diligenti emendatione opus esset, quòd Religiosi & Monachi, plus sunt Officiales fisci quàm Christi, in Curijs Principũ & Cathedris iudiciorum, in Cameris Computorum & alijs rebus secularibus.* Sed de hac re in sequentibus Classibus plura.

CAPVT XXIV.

MONASTERIA *plæraque huius secundæ Classis post* Benedicti *tempora fuisse* SCHOLAS.

Monachatus ab initio alienus fuit à superstitionibus.

DIligenter legẽti ac expendenti secum Regulã Benedicti, mox manifestũ fiet, Monachatum ab initio in Occidente alienissimum fuisse ab horrendis illis erroribus & superstitionibus, quæ posterioribus tẽporibus, præsertim autem sub Mendicantibus Monachis post ducentesimũ supra millesimum à nato in Carne Christo annũ cateruatim in hoc vitæ genus irrepserunt. Continet enim, paucis quibusdam exceptis, multa pia ac vtilia præcepta: &, si finis alius, quàm à Benedicto, constituatur à nobis, videre licet in hac Regula, ideam seu formam quandam COLLEGIORVM, in quibus iuuentus ad suscipiendum vel Ecclesiæ vel Reipublicæ gubernationem piè feliciterq; erudiri & institui posset.

Collegij bene instituti idea.

Quicunque enim de recta institutione Collegiorum talium scribunt vel loquuntur haud multum diuersa, ab ijs, quæ in hac Regula continentur, requirunt. Volunt enim vt in commodo aliquo loco domus commoda exstruatur, quæ a Benedicto *Monasterium* vocatur: vtque huic domui vir grauis præsit, qui non solùm bonorum & liberalium studiorum sit admirator & cultor verùm etiam vitâ, habitu & moribus pietatis formam exprimat, quem boni venerentur, mali formident, reuereantur vniuersi, quique eo sit iudicio, vel, vt Benedictus loquitur, tali discretione præditus, vt pro varietate ingeniorum alios blandè adhortari, alios seueriter, cùm res & vsus postulat, coercere, nec non omni tempore ad timorem Dei, ad diligentiam in studijs pietatis & literarum incitare queat. Talem in suo Monasterio *Abbatem* vocat Benedictus, & hæc ferè ab eodem requirit Regula, quæ illi à Præfecto Collegij. In hanc domum quicunque recipiuntur, volunt ijdem illi, vt ijsdem viuant legibus, eademque mensâ vtantur omnes, vtque manè surgentes ad vnum locum conueniant, vbi religiosâ mente precentur, post caput vnum ex Veteri Testamento illis recitetur: mox inde ad lectionem quisque suam audiendam, aut ad priuatam repetitionem, vt res postulet, sese conferat. Tempore prandij omnes vno loco cibum capiant, & præter precationem tum præeuntem, tum subsequentem, iterum lectio ex Veteri Testamento interponatur. Cœnæ eadem sit ratio quæ prãdij fuerat, nisi vt lectio sacra recitetur ex Testamento nouo. Rursus autem vesperi antequam cubitum eunt, ad vnum locum precaturi conueniant, vbi iterum audiant recitare caput vnum ex Nouo Testamento, vt hoc pacto iuuenes obiter atque aliud agendo in verbo Dei proficiant: vtque cætera quæ locus tempus & personæ exigent, qui præest, pro suo, aut etiam, si opus sit, aliorum iudicio & arbitrio sapienter constituat: inprimis autem ipse intersit quotidie precationibus tam matutinis quàm vespertinis: prandio item & cœnæ: vbi nonnunquam de loco aliquo è sacris Biblijs recitato exhortatiunculam ad pietatem seu bonos mores interserat: sed eos præcipuè annotet atque inculcet locos, quibus vel damnantur vitia, quæ fuerint forsitan recens perpetrata, vel fides, pietas, similesque virtutes commendantur. Volunt denique isti, vt in hoc studiosorum sodalitio homines, quandiu velint probè & sanctè

factè erudiantur, & quoad literas tam sacras quàm prophanas, & quoad mores: deinde si opus sit ad matrimonium transire eis liceat, & vel Ecclesijs, vel Rebuspublicis præficiãtur. Felices sunt ciuitates & regiones quæ talia contubernia habent, vndè perpetuò valent benè sanctèq; eruditis viris abundare, illosq; pro necessitate, vel ad Ecclesiam regendam, vel ad Rempub. administrãdam euocare. Ac immortali me hercle laude fuisset dignus Benedictus, si in hunc finem sodalitates in Monasterijs instituisset: id verò quoniam non fecit, erroribus & superstitionibus infinitis fundamenta hac suâ Regula institutoque suo in vniuersum iecisse haud immeritò censeri debet.

Etsi verò Benedictus in hoc suo Instituto hunc sibi præfixum scopum nequaquam habuerit, sapientissimo tamen ac prorsus diuino consilio factum puto, vt post eius tempora, Cœnobia per Europam plurimis in locis non opinione meriti cuiusdã, aut superstitione aliquâ, vel etiam vt essent latibula ignauorum fucorum, sed bono potiùs ac pio consilio & fine condita sint: nimirum, quia maxima pars Europæ, vel nondũ, vel nuper admodũ ad Christianam Religionem erat conuersa, ideòq; magna penuria piorum ac verorum verbi Dei Doctorum esset, exstructa sunt Monasteria, vt essent quasi SCHOLÆ, in quibus non modò pueri, sed adulti quoque, in vera pietate, Religione & bonis literis erudirentur, quo inde, tanquam ex equo Troiano, tandem prodire, & Ecclesijs hinc inde præfici possent.

Testem habeo Trithemium Abbatem Spanheimensem, qui lib. 1, cap. 6, de viris Illustribus, deque Monasterijs & Monachis Benedictinis sic scribit: *Qui se in Sanctis Scripturis ampliùs exercitâssent, vacantibus horis, studio & expositionibus earundem intendebant: libros conficientes & varios tractatus, quibus studia Fratrum suorum quotidie ad Deum prouocabant. Cæteri autem Fratres, iuxta quod Regula vetat, otio non vacabant: sed post orationes operi manuum deuotè insistebant. Libros scribebant, qui ad hoc erant idonei, & à Doctioribus edita, ex schedis ad mundum redigebant. Alij scriptos Codices artificiosè conglutinabãt, corrigebãt alij, rubro minio cæteri exornabant. Nullius manus huic Sãcto deerat Officio: gaudebãt se omnes participes haberi studiorum, quæ in expositionibus Scripturarum gerebantur. Iuniores etiam Fratres disciplinis instituebantur Ecclesiasticis, prout vnicuique eorum conueniebant: alij in Grammatica: alij in Orthographia: in Rhetorica nonnulli, vel Dialectica; quidam in Musica, Arithmetica & arte Computistica: alij in Philosophia, atq; alij in his iam fundati, ad Scripturas introducebantur theoreticas. Nullus in Cœnobijs locus dabatur ocio, sed suis studijs atque laboribus singuli insistebant. Vnde etiam multi sanctissimi doctissimique in omni scientia Scripturarum viri, cum magna laude nominis sui & ordinis, euaserunt. Nil Monachis olim iucundius erat, quàm in Sacratissimis Scripturis commorari, illas legere & exponere, & nouos semper ad Dei laudem libros compilare.* Cumque ibidem Bonifacij, Rabani & Bedæ mentionem fecisset, hæc adjicit: *Hi Sanctissimi Viri, atque in Scripturis peritissimi Doctores, quidquid de scientia Scripturarum norunt, in Monasterijs sub Regula Ordinis didicerunt. Non mittebantur causâ discendi ad exteras nationes, cùm in Cœnobijs semper haberent bonarum artium Præceptores.* Consentit cum his Bruschius qui de Ioanne Vuengkio Abbate Heilbrunnen. & insignis eius Monasterij Scholę institutore disserẽs, ait, *Sciebat vir optimus, Monasteria non ociosis ventribus, sed literarum, sed pietatis, sed honestæ vitæ studiosis initio condita ac tanta Principum liberalitate erecta & donata esse.* Et Mutius in Chron. Germ. de Carolo M. ait, *non alio proposito tot fundauit Monasteria, nisi vt iuuentus benè in illis instituta vtilis esset exemplo & doctrina hominibus, & qui in illis consenescere mundi stultitia & pompa contempta contemplationi & orationi se tradentes statuerent, docerent morum probitatem, veramque Religionem populum, fol. 79.*

Confirmat hæc etiam Iuonis historia in Iustiniano: vbi memorat. Florum quendam Regum Franciorum procerum Primarium, singulari pietate præditum, Maurum Benedicti discipulum aduenientem in Galliam humanissimè excepisse, & in Dei honorem Monasterium propè Aurelianensem ciuitatem exstruxisse, in quo & ipsius, & post modum multorum nobilium liberi pietatis studijs à Mauro alijsque Doctoribus imbuti fuerunt. Ac colligit Curio libro 2 Chronologiæ, Monasticas sodalitates adhuc Caroli M. tempore nihil aliud quàm Ecclesiæ seminaria fuisse. De Sturmio ex Norica regione Nobilibus orto parẽtibus, & primo Fuldensi Abbate Bruschius scribit, *quòd videns Germaniam à literis & pietate alienam, varijsq; & bellis & seditionibus turbatam, indolem verò Germanorum præclaram, si quem nacta esset magistrum eius ducendæ formandæq; callidum, Scholas aliquot morum & pietatis constituere meditatus sit: ac primo Hersfeldense Cœnobium inchoâsse, mox Fuldense condidisse, in quo 400, habuerit discipulos, omnium disciplinarum & professionum monumentis occupatos: Ac Carolum Magnum volentem & literis & pietati consultum, ne tot & tanta ingenia non alerentur, plurima huic Cœnobio bona contulisse.* Schola Monasteriorum.

Vincentius lib. c. 17, 18, & 19, testatur quoque, quòd Columbano in *Lexoniense* Cœnobiam, Lexoniensis.

biam,

bium ab ipso in Burgũdia exstructum multi passim discipuli dicendi causâ adducti fuerint. Ab eundem modum Eustasius Columbani discipulus, & in Luxouiensi Cœnobio Abbas celebrem ibi Scholam habuit, ex qua plurimi Episcoporum & præsulum Ecclesiarum prodierunt: vt Chagnoaldus Lugduni, Achatius Viromandorum, ac Nouiocomensis ac Tornacensis Episcopi, Andemarus Bononiæ & Tharonẽsis oppidi. Beda quoque testatur lib. 3, cap. 3, historiæ Eccles. Osuualdum Anglorum Regem multas possessiones & territoria ad instituenda Monasteria contribuisse, in quibus juuenes erudirentur. Balæus Cent. 13 script. Britann. narrat, Gregorium M. Gymnasia Britannorũ transtulisse ad Monasteria, ad hęresin Pelagianorum, quæ in Scholis tradebatur, exstirpandam. Apud Cãtios tamen, & Cantabrigiæ denuò Scholæ extra Monasteria sunt apertæ.

Theologiensis. Sic *Theologiense* Cœnobium sub veteri Shaumburgo, Lotharingiæ Ducum castro anno Christi 627, hoc vno fine conditum fuit, vt esset Schola & Ecclesia Theologorum, vnde & nomen videtur habere, teste Bruschio de Monasterijs.

Heimeranensis. In Monasterio *Heimerani* Salzburgi sacras literas & bonas artes interpretati sunt Monachi: teste Auentino de gestis Boiorum lib. 3.

Malmesburiensis. Sic Maidulfus Scotus philosophus *Malmesburiense* Cœnobium anno Christi 685, condidit in quo Scholam tam Græcæ quàm Latinæ linguæ aperuit, & artes prælegit: vt indicat Balæus Cent. 14, cap. 26, vbi etiam hoc addit: *Habebant*, ait, *in Monasterijs solennioribus priuatas Scholas tunc prælati, futuris commodis tunc prospicientes, cùm adhuc non esset* Anglia. *in Anglorum gente Gymnasia publica propter sibi contrarias Britannorum & Scotorum opiniones.* Beda etiam lib. 3, cap. 3, testatur in historia Ecclesiast. venisse in Angliam ex Scotia Monachos, qui informârint juuentutem in bonis literis. Stephanus II Papæ Romæ intra Modiceum Monasterium cœpit ædificare, quod eius successor Paulus I absoluit, & Græcos in id collocauit, & locum ipsum ad Sanctos Martyres in Schola Græcorum nominari præcepit: suo in Constantino, Hedio quoque libro 6, cap. 6, Ecclesiasticę historię refert. Doctos viros ex Gręcia in Galliam venisse, & à Pipino ac Carolo Magno in Monasterio missos esse, vt Gręcam linguam docerent Monachos: atque ita Egidium in Gallijs, Appollonium Ratisbonæ in Cœnobio Hemerani, Virgilium apud Salzburgenses inclaruisse scribit. Et Bruschius de Monast. Germ. fol 27, indicat, Caroli Magni coniugem Hildegardin Campibonense Monasterium condidisse, eique amplissima munera contulisse, pro sustentatione Nobillium ac Illustrium Germaniæ Virorum, qui pietatis, literarum ac Religionis studio se dederent. Idem refert in Augiam diuitem Nobilissimum Benedictinæ Professionis Monasteriũ assumptos primùm circa annum 724, tantũ Principes, comites ac Barones, vt hi illic educarentur ac erudirentur in prima infantia ad adolescentiæ vsque tempora: tum enim benè institutis ac liberè educatis integrum ac liberum fuisse prodire iterum; & vel Vxores ducere, vel aulas Principum & militiam sequi.

Altendorfensis. Arx *Altendorfensium* Principum, in Cœnobium conuersa, pietatis & bonarum literarum Gymnasium esse cœpit, circa annum Domini 800.

Santgallensis. In *Santgallensi* quoque Monasterio celebris Schola fuit circa annos Christi 840. in qua multorum Principum & Nobilium liberi instituebantur, vt essent posteà & sapientiâ instructi, & ad omnes res gerendas aptiores. Habuit idem Monasterium maximi pretij Bibliothecam: quippe in qua fuerunt innumeri omnium facultatum libri, partim ab ipsis Monachis Cœnobij eius conscripti, partim etiam aliundè magno pretio conquisiti. Bruschius de Monaster. & Stumpfius Chron. lib. 5, cap. 4.

Fuldensis. In primis autem in *Fuldensi* Monasterio circa annos Domini 840, eruditio & doctrina floruit sub Rabano Mauro Abbate, qui discipulos plures, tam in artibus quàm in Sacris Literis instituit, quiquo multiș in locis Ecclesijs & Monasterijs Præfecti sunt: eratque Fuldensium Monachorum celebris fama per vniuersam propè Europam, & apud ipsos quoque Imperatores, Reges ac Principes magni fiebant propter scientiam Sacrarum Literarum, quâ alijs excellebant. Trithemius in Chronico Hirsaugien. Habuit etiam hoc Cœnobium insignem & incomparabilem Bibliothecam collectam & adornatam primùm à Rabano, auctam verò & in Ordinem redactam posteà ab Hildeberto: Bruschius de Monast. Germ. fol. 56, vbi etiam de Monachis Fuldensis Cœnobij ait: *Monachi & Abbates Fuldenses literis & vita integritate conspicui erant, & tãdem ad Archiepiscopatus Moguntini etiam gubernationem, ob insignem virtutem ac vita honestatem euocati sunt.*

Idẽ de Rabano Mauro huius loci Abbate, *vir*, inquit, *erat in diuinis scripturis eruditissim⁹, & sciẽtia seculari doctissim⁹, Bedæ Anglici olim discipul⁹, & Gymnasij Parisien. Professor: Philosophus*

losophus. Rhetor & Astronomus, suique temporis poëtarum nulli secundus, cui nec Italia similem, nec Germania aequalem peperit. Quibus rebus argumento sunt tot & tanta volumina ipsius diuini ingenij monumenta. Nam vt eruditionem tāti viri omnes Bibliotheca commendant, ita quantùm ingenio voluerit, liber de laudibus S. Crucis Imperatori Ludouico Pio dedicatus euidentissimè probat: qui quamuis diuersarum immutabili varietate figurarum mirificè sit distinctus, omnium tamen figurarū characteres quocunq; vertas, certam sententiam reddunt. Bibliothecam Fuldensē tāta librorum multitudine locupletauit, vt dinumerari vix queant. Demùm cùm se totum diuinis libris scribendis dedere vellet, posthabito regimine in montem D. Petri se contulit, eoq Fratres studiorum suorum aemulos collocauit, vbi biblica scripta omnia discipulis enarrans, Commentarijs ea in hunc vsq; diem extantibus illustrauit. Deinde cùm multitudo Fratrum rumore piae conuersationis creuisset, aliud monasterium in mōte Ioāni Baptistae sacrare constituit, &c. idē ib. *Erāt*, inquit, *Richardi Abbatis Fuldē. aetate, Monachi alij in describendis Clarissimorū Authorū monumētis, alij scribendis ac dictandis proprijs, alij docendi alij discēdi laboribus ita occupati, vt caducarū friuolarūq; rerum eos facilè caperet obliuio. Erat enim Fulda pulcherrima Academia honestissimarum rerum & disciplinarum, quarum decens cum Christiana pietatis Religione collatio, mores effrenes non ferebat. Porrò vbi harum rerū friguit studium, opus fuit arctiori disciplina & vitae genere seueriore, ne videlicet ignauo otio animi ad caelestia generati torpescerent.* Idem de Sigeuuardo Abbate Fulden. & ad Episcopatum Hildesheymen, vocato circa annum 1040. *Facilis inde*, ait, *coniectura est, quantos & quales viros Schola Fulden. enutrierit, ex qua veluti sapiētiae, eruditionis, ac optimorum morum penu, tot Episcopi, Archiepiscopi & Cardinales mundo exhausto quodammodo Doctorum Virorū ingenijs, prodierunt ex hoc Gymnasio Pontifices Ecclesiarum Praesules, hinc Summum Imperium Senatores & Consiliarios, hac caeteri Principes rerum suarum Tutores & Curatores petebant.*

Trithemius etiam in suo Chronico Hirsaugiensi satis clarè docet. Antichistum Romanum mille aut ampliùs annis non tantâ crudelitate ac tyrannide in Ipsis Monachorum delubris omnia, vt nūc, occupâsse, ac pro arbitrio statuisse: ac continuò filo illorum nomina recenset, qui Scholis Monachorum per multa tempora praefuerunt, eosque *Scholasticos* appellat. Exponit etiam, quae Monachorū circa annos Christi 840, fuerint studia: nempè assidua ac feruens Bibliorum Sacrarum lectio, cui etiam aliarum liberalium artium studia adiunxerunt. *His temporibus*, inquit nimirum circa annos 840, *& diu post, erat haec cōsuetudo Monachorum Benedictinorum celeberrima, vt Scholae in singulis penè Coenobijs haberentur, quibus non seculares homines, sed Monachi moribus & eruditione praeficiebantur ornatissimi: qui nō solùm in Diuinis Scripturis docti essent, verùm etiam in Mathematica, Astronomia, Arithmetica, Geometria, Musica, Rhetorica, Poësi, & in caeteris omnibus secularis litteraturae scientijs eruditissimi haberentur. Ex his multi non solum in Romana lingua docti erant, sed etiam in Hebraica, Graeca, & Arabica peritissimi, quod ex eorum opusculis facilè dignoscitur: quāquam vitio Scriptorum qui à primaeua institutione Praeceptorum paulatim degenerare caeperunt, pauco exemplaria nostris temporibus emendata reperiuntur. Quoties autem idoneum ad hanc subeundam prouinciam in suo Coenobio Monachum Abbas minimè habuisset, de aliquo alio monasterio petere apiū, non erat verecundum. Maximum enim dedecus iudicabant, dociles animos Monachorum negligere, quos ac moribus & literis benè instituere possent, nullis laboribus, nullis parcebant impensis. Sic namq; doctissimus ille Monachus Gemblacensis Sigebertus multo tempore in Coenobio Sancti Vincentij Metensis Monachorū Praeceptor, quā quam de alio Monasterio, fuit. ita Strabus Monachus Fuldensis in Hirsfeldia: Notgerus S. Galli, in Stabulensi Albinus Monachus, Anglicus in Fulda, Milo, S. amandi in Corpeia, atq; alij complures in alijs Monasterijs docendi ad tempus tenuērunt officium, vbi conuersionis primordia caeperunt. Haec autem consuetudo sanctissima, primùm in Anglia caepit, vbi venerabilis ille Monachus & Presbyter Beda Monachorum institutor factus post se multòs doctissimos reliquit discipulos. Quantum verò haec Monachorum institutio ordini nostro* (Benedictino) *profuerit, nemo ignorat, qui veterum historias studiosus reuoluit. Multi enim ex Monachis, propter scientiam literarum incomparabilem ad Episcopatus Honorem promoti sunt, qui Ordinem nostrum vitā & doctrinā mirabiliter illustrārunt. Nam etiamsi studium literarum nihil conferret Ordini, quàm vtilem occupationem Monachorum esset, nihilominus maxima veneratione à nobis promouendum: quia nisi mens hominis Claustralis aliquo exercitio occupetur delectabili, in multas & varias miserias delabitur. Quod Sancti Patres probè intelligentes, lectionem Scripturarum Monachis omninò voluerunt esse familiarem.* Nota.

Idem de Diethmaro 6 Abbate monasterij Hirsaugien. scribens, inquit, *Magna multitudo Monachorum sub eius regimine in hoc Coenobio claruit, quorum aliqui sanctitate vitae valdè fuerunt insignes, plures autem propter scientiam & doctrinam Scripturarum celeberrimi nominis habiti sunt. De diuersis* Nota. Hirsaugiensis Schola.

uersis quoq; Benedictinorum Ordinis per Germaniã Monasterijs, Monachi ad scientiã scripturarum hauriendam Hirsaugiam mittebantur: quia talis eo tempore consuetudo in Ordine nostro seruabatur, vt Monachi pro pleniori eruditione consequenda, si qui viderentur idonei, ad diuersa Monasteria instruendi mitterentur. In omnibus enim nostri Ordinis Cœnobijs in Germania & Gallia maximè Monachorum Scholastici ex Monachis habebantur, qui iuniores quosque & ingenio præstantes in primitiis Literarum scientijs erudirent: & posteà qui habiles inuenti fuissent ad altiora transmitterent. In solis autem famosioribus Cœnobijs quibus & abundantia rerum temporalium erat copiosior, & Monachorum numerus maior, constituebantur ad officium docendi alios Monachi omnium doctissimi, & non solum in diuinis, sed etiam in secularibus Literis eruditi: ad quos ex inferioribus gradus Cœnobijs mittebantur Monachi altioribus disciplinis instituendi. Quicunque verò inter eos maioris eruditionis famam in Ordine acquisierat, etiam plures ad se missos discipulos ad erudiendum Monachos habebat. Inter Monasteria autem hunc morem studiorum habentia, hoc tempore præcipua fuerunt, Monasterium. Nota.

Fuldense,	Hirsfeldense,
Mediolanense,	Remense,
Stabulense,	S. Galli,
Hirsaugiense,	S. Dionysij Parisiense,
Altisiodorense,	Wissenburgense,
Augiense,	Prumiense,
Sãcti Maximi Treuerense,	Turonense,

in quibus omnibus erant Monachi & multi & valdè studiosi, è quorum Collegio in singulis Cœnobijs vnus cæteris in scientia scripturarum excellentior Scholasticus ponebatur. Abbates autem qui Monachos habere cupiebant in omni scientia eruditos, ad diuersa monasteria ex suis quosdam mittebant instituendos. Vtinã tale studiũ in nostris haberetur monasterijs, quàm multo bona fierent, & infinita mala prohiberentur. Sed non omnibus inest amor scientiæ scripturarum: proptereà noster Ordo sacratissimus quasi sine honore iaceat sepultus. Hactenus Trithemius.

Corbeiensis Schola. Idem fol. 40, Chronici Hirsaug. testatur, Windechindũ Monachum, qui sub Otthone I, circa annum Domini 950 claruit, multis annis in Monasterio Scholæ Corbeiensi publicè præfuisse, & cõplures post se doctissimos discipulos reliquisse, ex quibus multi ad Episcopatus & Abbatias diuersas posteà fuerint assumpti: & tamẽ Meginradi Scolastici Hirsaugiensis fama, celeberrima, excitus, eò venit, vt ipsemet fateur in libello quem de Studijs veterum scripsit, tantùmq; ibi vidit ardorem discendi sacras potissimùm literas, imò etiam tot ibi reperit doctissimos Viros, vt satis nequiuerit admirari: ipsumq; Meginradum Scholasticum præcipuis laudibus celebrauit, dicens, eum esse alterum Hieronymum, & nulli veterum eruditione inferiorem.

Testatur quoq; Bruschius de Monasterijs antiquis, quòd Oratoria & Scholæ fuerint, in quibus pietas, doctrina, virtus & Religio floruerint: ac de Ethone Augiæ diuitis (Reychenouw) Abbate refert, quòd in suo Monasterio insignem Scholam habuerit, ex qua aliæ quatuor plantatæ fuerint circa annos Domini 730. Idem fol. 74, refert de Hẽrico Rodolpho à Weze Abbate Waldsassense, *quòd memor prima Monasteriorum omniũ originis* (verba sunt authoris) *colligendæ Scholæ in vsum totius circumiacentis Prouinciæ inprimis fuerit studiosus.*

Henricus Mutius in Chron. fol. 160, de Conrado Friderici Barbarossæ Fratre, *Collegium*, inquit, *Sacerdotum in Neuwenburg iuxta Heidelbergam, mutauit in Monasterium Monialium, & annuos redditus auxit. In Oppido enim voluit doceri & institui pueros, aliaque habebat Virorum Monasteria, in quibus instituebantur pueri ingenui. Hoc autem voluit esse Scholam Puellarũ ingenuarum, vbi in pudicitia ad timorem Domini & sanctam maritorum, post nuptias, obedientiam puellæ instituebantur. Credidit enim seculum quod tum erat, & aliquot quæ post anteque erant, nullum magis salutarem rem vnquam institutam quàm tales ad vtrunq; sexum ludi instituti, hoc est Monasteria, ex quibus prodibant tot casta ad maritos virgines, quæ factæ matronæ suam prolem educabant ad modum quo ipsæ erant educatæ aut domi aut in Monasteria tradita. Ex illis Scholis prodibant iuuenes modestiã & timore Domini humanitateq; præditi, Neq; erat vllus Nobilium qui suos non tradiderit instituendos in has Scholas, vbi erant Præceptores vacantes lectioni, orationi & ieiunijs. Quam aliam putas esse causam tam bonorum Principum & modestissimæ Nobilitatis, qui fuerunt per aliquot secula? Nemo ferè à Carolo Magno Principum fuit, qui non in Monasterijs educatus sit à puero.* Idem auctor lib. 19, fol. 184, cùm nomina eorum Principum enumerâsset, qui terræ sanctæ recuperandæ gratiâ ingentem eò duxerant exercitum, addit in fine hæc verba: *Hi omnes Religionis amore suas maximas & pulcherrimas possessiones, suas Vxores charamque prolem reliquerunt. Magni profectò & suspiciendi animi fuerunt. Hæc verò animorum sublimitas debetur rectæ puerorum institutioni: fuerunt enim omnes non in stabulis equorum & in voluptatibus carnis, sed in Monasterijs, Scholis Christianæ Reipub. saluberrimis, à Sanctis Patribus in Orationibus, ieiunijs & salutaribus Euangelicæ Doctrinæ præceptis instituti & educati.* Neuburgensis Schola.

Adsti-

Gregorij Cassandri testimoniũ. Adstipulatur his omnibus Gregorius Cassander etiam, Vir apud Pontificios magnæ existimationis, qui in Consultatione sua de articulis Religionis inter Catholicos & Protestantes controuersis ad Ferdinandum & Maximilianũ Imp. fol. 233. inquit: *Monachorum cœtus initio ex illiteratis tãtùm ferè constabat, mox cùm & literatis hominibus hoc genus vitæ allubesceret, cœperunt in Monasterijs studia non solùm rerum diuinarum, sed etiam liberaliũ artium exerceri. sic vt ibi adolescentes in liberalibus, & potissimum pietatis studijs imburentur, ac tandem ex ijs Ecclesiæ Ministri & Pastores assumerentur. Ita de Gelasio II legimus in libro Põtificali, eum in Monasterio Cassinensi institutum fuisse, viris ad omnia peritissimis, quorum in eo Monasterio non parua copia inerat, ad liberales artes addiscendũ adiunctum. Et Seuerus in vita Martini testatur, ex eius Monasterio Episcopos & Sacerdotes ascitos fuisse: & Pelagius Pontifex optat, vt qui in Monasterijs nutriuntur tales sint vt prouecta ætate, & vita probata ad Sacerdotium valeant promoueri,*

Scholæ quãdiu in Monasterijs durarint. Apparet igitur ex his omnibus, post Benedicti tẽpora literas Monachos in plerisque Monasterijs didicisse propemodũ omnes. Hancq; discendi rationem animaduertimus in Benedictinis sodalitijs durãsse aliquantulum vltra ætatem Hermanni Cõtracti & *Nota.* Mariani Scoti, qui eodem tempore floruerunt, nimirum circa annos nati in carne Christi 1060. De huiusmodi tamen Scholis in Synodo Aquisgranensi anno 816, sancitum fuit, *vt nullæ in Monasterijs habeantur, nisi eorum qui oblati fuerint.*

De Collegijs CANONICORVM.

IN prima Classe diximus, Episcopos quosdam aggressos quoq; cœtus colligere eruditorum hominum quibus cum familiariter in vna domo eademq; mensa viuerent, quotidie de sacris studijs religiosè conferentes: è quibus posteà eos Ecclesijs præficiebant, quos iudicabant ad id muneris maximè accomodos. Hos inter præcipuus fuit D. Augustinus, qui si Possidonio Calamẽsi Episcopo credimus, talia sodalitia collegit circiter annum Domini 390. Quia verò id institutũ nequaquam omnibus Episcopis conuenire poterat passim intereà temporis laboratum est diligenter, vt apud eas Ecclesias, quas cathedra Episcopalis exornat. Scholæ existerent, apud quas pia iuuentus in vna simul domo & sub eodem domûs præfecto tum benignè aleretur, tum puram Religionis Doctrinam hauriret. Exstant Canones 1, & 2, Toletani 2, itemq; alius Toletani 4 Concilij, qui non obscurè istud declarant.

Post ea tempora verò emerserunt cœtus Canonicorum, qui regendarum Scholarum, in quibus bonæ artes, inprimis verò Theologia traderẽtur, Prouinciam ad se receperunt. Neque enim alium in vsum instituta fuerunt initio eorum quos *Canonicos* vocamus Collegia, quàm vt essent Scholæ Ecclesiasticæ, in quibus tam Viri quàm Adolescentes & Pueri dogmata sanctę Religionis Christianę purè addiscerent. Cuius sanè rei certissima argumẽta in medium profert D. Hyperius cap. 4, de Collegiorum institutione 1. Primùm enim hac de causa etiamnum hodie ibi plærunq; cernuntur vetusta Canonicorũ Collegia, vbi Episcopi ipsi sedem habẽt. Expedire enim Prisci illi Christiani existimabant, vt Episcopis perpetuò adessent aliqui in conspectu, qui quotiescũque alicubi moderator Ecclesiæ posceretur, ceu idonei & probè instructi mitti statim possent. 2. Hinc quoque factum quod in hũc vsq; diem passim videmus ijsdem Collegijs subiectas esse ciuitatum in quibus agunt omnes Ecclesias, quibus & illi de suo grege præficiunt quos visum fuerit. 3. Quin etiam Ius Patronatûs (vt vocant) in Oppidis & Pagis vicinis tẽporum successu eâdem de causâ ad eos deuolutum est. Demandata namq; fuit illis cura, vt è suis Scholis ad Ecclesias vicinas homines doctos ablegarẽt, aut certè si quos à Populo & Magistratibus electos offerri contingeret, ipsi eosdem examinarẽt, atq; aut approbatos locum iuberent obtinere, aut reiectos prohiberent. 4. Accedit his, quòd in omnibus Collegijs Canonicorum semper aliquis è primoribus appellatione *Scholastici* honestatur. Erat nanq; is Scholæ Ecclesiasticæ Inspector & Moderator primæ dignitatis, qualem in Scholis publicis quas Academias iam nũcupant, dicere possumus *Rectorem*. At si cui istud minus probatur, at cõcedat oportet, *Scholastici* fuisse munus sacras literas quotidie in cœtu Fratrum enarrare. 5. Decanum insuper Canonici aliquem creant, prorsus quemadmodum receptum est in Academijs Decanos eligi. Ac proculdubio olim præerat ille tum scholasticis, tum Ecclesiasticis exercitijs. Quod exemplum, sicut & plęraque alia, probabile est Professores Academicos à Canonicis mutuatos. 6. Vetusta quoque Canonicorum ædificia, scholasticorum Collegiorũ imaginem magna ex parte repræsentant. Videas enim in illis præter commodas ædes eleganti serie sibi coniunctas, easdemque septis aut muris conclusas, etiam lectoria, Bibliothecam, & quascunque Scholæ benè institutæ necessarias Officinas. 7. Ad antiqui etiam instituti quasi memoriam multis in locis adhuc Scholam aliquam puerilem, in qua Grammaticæ elementa vtcunq; proponuntur, retinent

Collegia ab initio nil nisi Scholæ.

Scholasticus quis in Canonicorum Collegijs.

Ludimagistrum aliquem, qui quàm minimo sit stipẽdio cõtentus, ibi alentes. Hæc enim sors Ecclesię perpetua fuit, vt Tauri Bisan in ocio & rerum omnium abundantia saginati, incrassati, impinguati & delicati sẽper fuerint: è contra verò fidelibus ac dignis magnâ mercede operarijs, quales verè sunt qui in Scholis fideliter laborãt, vix datum sit, vt vel suem inde enutrire potuerint. 8. Sed & illud prisci moris superest vestigiũ, quod singulis diebus in Conuentibus, quos appellãt matutinos, recitantur quędam capita ex Biblijs: nec non diuersis anni partibus nouos authores Sacrorũ Librorũ ipsi in manus sumunt, & quidem eo ordine, vt nisi permisceretur prolixus cãtus, integra Biblia intra paruum temporis spacium percurri possent. 9. Porrò in ijsdem Cõuentibus lectiones quędam subijciuntur ex Euãgelica historia, atque in easdem protinus aliqua enarratio seu homilia, sumpta ex Sancti alicuius Patris Commentarijs. Sunt sanè Bedæ, & quorundam aliorũ eius ætatis homiliæ prorsus tales, vt appareat in cœtu Canonicorum sacris literis in vna domo incumbentium habitas esse. Credo autem, posteaquã desierunt præfici eruditi Scholastici, & iã non possent qui munus illud obibant, suo Marte arcanas literas intepretari inductam demùm consuetudinem recitãdi veterũ Patrum, Origenis inquã, Chrisostomi & similiũ explicationes.

Confirmantur verò hæc omnia ijs, quæ in vetustissima Clericorũ Regula (quę reformationi Ludouici pij Imp. adjũcta conspicitur) disertè de hoc toto negotio præcepta legimus. Cuius Regulæ autor fuerit, tametsi in dubio sit positũ, tamẽ cùm partim ex Prospero vetustissimo auctore (vixit enim anno 454, partim ex Isidoro, qui claruit imperante Heraclio anno 614, plurima collecta sint certè huius posterioris sæculi nulli attribui potest. Ita autẽ legimus eius Regulæ capite 20. *Solerter Rectores Ecclesiarũ vigilare oportet, vt pueri & adolescẽtes, qui in Congregatione sibi commissa nutriuntur vel erudiũtur, ita iugibus Ecclesiasticis disciplinis cõstringantur vt eorũ lasciua ætas, & ad peccãdum valdè procliuis, nullũ possit inuenire locũ, quo in peccati facinus proruat. Quapropter in huiusmodi instituẽdis & spiritualiter erudiendis, talis à prælatis constituendus est vita probabilis Frater, qui eorum curam summã gerat industriâ eosq; ita cõstringat, qualiter Ecclesiasticis Doctrinis imbuti, & armis spiritualibus induti, & Ecclesiæ vtilitatibus decenter parẽre, & ad gradus Ecclesiasticos quãdoq; digni possint promoueri.* Hęc ibi. Nec dubito, quin multò plura & manifestiora de his omnibus in lucem queãt protrahi, si quorundã vetustissimorũ Collegiorum, quæ Canonicis sunt dicata, liberum esset archiua lustrare & perscrutari.

Cùm verò partim propter tempestates bellorum, & perturbationẽ Ecclesiarum secutam ex hæreticorum sæuitia ac malignitate, in Germania & alibi freqũetes Ecclesiæ Pastoribus destituerẽtur, Carolus nomine & re Magnus anno 800, plurimũ laborauit, vt erat Princeps literatus, nec nõ propugnãdæ Religionis pro virili sua studiosus, ad Scholas Theologicas restaurãdas. Itaq; præter Cœnobia & nouas Scholas publicas, quas hodie *Vniuersitates* nominant etiam Collegia Canonicorum instituit Moguntię, Coloniæ, Treuiri, Salzburgi, Seduni & alibi, quibus Theologicarum liberaliumq; artium Scholarum conseruandarum præcipua cura relicta est. Quod ex Eugenij II, qui vixit anno 830 sanctione, quæ exstat distinct. 37, procliue est cognoscere. *De quibusdã locis*, inquit, *ad nos refertur, neq; magistros, neq; curã inueniri pro studio literarum. Idcirco ab vniuersis Episcopis subiectis plebibus & alijs locis in quibus necessitas occurrit, omninò cura & diligentia habeatur, vt Magistri & Doctores constituantur qui studia literarum liberaliumq; artium dogmata assiduè doceant: quia in his maximè diuina manifestantur atque declarantur mandata.* Eadem distinctione Relatum nobis subijcitur sententia Clementis Pontificis, studium Sacrarum Literarum nõ parum commendãs, atque id capessendum diligenter exhortãs. Sed magis conuenit præsenti instituto Canon 3 Cabillonensis Synodi, qui sic habet *Oportet etiam, vt sicut Dominus Imperator Carolus, vir singularis mansuetudinis, prudentiæ, iustitiæ, temperantiæ, præcipit, Scholas Canonici constituant, in quibus & literalis solertia disciplinæ, & Sacræ Scripturæ documenta discant, & tales ibi erudiant, quibus meritò dicatur à Deo: Vos estis sal terræ*, &c.

Neque deesse voluit huic negotio pio & sancto suum studium & voluntatem Leo IX, qui ducentis annis post Eugenium II, (vixit enim circa annos 1040) in hunc modum de Scholis Theologicis decreuit: *Necessaria res existit, vt iuxta Ecclesiam Claustra constituantur, in quibus Clericis disciplinis Ecclesiasticis vacent. Itaque omnibus sit vnum Refectorium ac Dormitorium, seu ceteræ officinæ ad vsus Clericorum necessaria. Ministri verò post Episcopum super eos eligantur, quorum vita atque Doctrina illos potiùs exornet, quàm dehonestet*: sicut etiam legitur causa duodecima, quæstione primâ. Ab his minimè dissidet constitutio de Consecratione distinctione quintâ, transcriptâ ex libro Quinque capitulorum: *In omnibus igitur (quantùm humana fragilitas patitur)* decernimus, vt Canonici Clerici canonicè viuant, obseruantes diuinæ doctrinam scripturæ & documenta

Carolus M. Collegia Canonicorum multa instituit.

Canonicorum Collegia fundata artium & Theologiæ seminaria.

menta

menta Sanctorum Patrum, & nihil sine licentia Episcopi sui, vel Magistri incompositè gerere præsumant. In vnoquoque Episcopatu simul manducent & dormiant, vbi his facultas id faciendi suppetit. Qui de rebus Ecclesiasticis stipendia accipiunt, in vno claustro maneant, & singulis diebus manè prima hora ad lectionem veniant, & audiant quid eis imperetur. Ad mensam verò similiter lectionem audiant, & obedientiam secundùm Canones suis Ministris faciant. Quo loco audis de prælegendis prandij & cœnæ tempore Libris Sacris mentionem fieri: Nam vetus sanè id fuit institutum, quemadmodum Canones plures declarant. Si quidem Concilij Toletani 3 Canon 7, sic habet: *Pro reuerentia Dei & Sacerdotum id vniuersa constituit Synodus vt quia solent crebrò mensis ociosæ fabulæ interponi, in omni sacerdotali conuiuio lectio Scripturarum Diuinarum misceatur. Per hoc enim animæ ædificantur ad bonum, & fabulæ non necessariæ prohibentur.* Celebratum est hoc Concilium circiter annum Domini 590, præsente Rege Hispaniæ Recaredo, qui contemporaneus fuit Gregorij I, à quo Gregorio Episcopi Hispani haud dubiè id acceperunt, quando eiusdem Gregorij, item Concilij Toletani 3, deinde & cuiusdam Concilij Nannetensis de hac ipsa re constitutiones annotatas licet inuenire distinct. 44. Sed & ante hęc tempora D. Augustinus eandem consuetudinem inter suos obseruari voluit cap. Regulæ suæ, si modò Augustini ea sit. Cassianus lib. 4, cap. 7. Institutionum, indicat, hunc morem à Cappadocum Monachis originem sumpsisse, & inde longè lateque propagatum esse.

Cæterum ad præsentem causam de Scholis Canonicorum pertinere videtur Gregorij VII Decretalis De vita & honestate Clericorum, vbi inquit inter alia, *Statuimus, vt facultatibus per Ecclesiarum vestrarum prouentibus & expensis diligenter inspectis, certum in ijs valeatis ponere numerum Clericorum, & statuere vt bona eorum veniant in commune, in vna domo vescantur, atque sub vno tecto dormiant & quiescant.* Iterum vero post aliquot annorum curricula, id est, ferè ad annum 1214 celebratum est, Concilium Lateranense, in quo conuenientes Fratres 1315, atque altâ mente considerantes, quantùm malum in Ecclesia sequeretur ex neglectis & prolapsis Scholis, iusserunt Canonicos vbique Scholas reparare, Theologiæ Professores alere, ijsdemque Præbendas adsignare, quarum reditibus se commodè sustentarent.

Quandiu in his Scholis Cœnobiorum & Collegiorum Canonicorum verbum Dei & Euangelica Doctrina retenta, ac iuuentuti fideliter tradita fuit, floruerunt Ecclesiæ simul & Respublicæ supra quā credi possit: quàprimùm vero reiecto verbo Dei Philosophia humana in ipsa adyta Monasteriorum intromissa, & in supremo harum Scholarum controuersarum quæstionum dijudicandarum ac decidendarum gradu & Throno, ceu Regina quædam collocata fuisset, quod sub Monachis Mendicantibus cœpit maximè, vera Religio paulatim extincta & in hominum animis deleta fuit, Ecclesiaque Dei eos, qui sic in Cœnobijs & Canonicorum collegijs instituti, & in cœno horribilium superstitionum educati fuerant, grauissimos experta est hostes.

CAPVT XXV.

Quâ ratione, Collaturæ *vt vocant &* Decimæ Parochiarum *ad* MONASTERIA *peruenerint.*

QVia verò Monasteria ab initio nihil ferè aliud, vt diximus, quàm Scholæ & Collegia Studiosorum erant, in quibus iuuentus erudiebatur, haud aliter quàm nunc in Gymnasijs & Academijs, quæ, quia verus Monasteriorum isque vetustissimus vsus hodie euanuit, iam vicem eorum supplent: ac inde Doctores Ecclesijs & Parochijs præficiebantur, factum est, vt Oppida & Vici suas Parochias cum decimis traderent, & prorsus donarent Monasterijs, hac tamen conditione, vt ex ijs his Ecclesijs & Parochijs, veluti suis, doctos & idoneos homines præficerent. Refert Iacobus Schopperus in Chron. fol. 343, vbi etiam exemplis hęc probat. Tandem superstitionibus multis ac varijs, pręsertim autem vanissimâ illâ opinione de Operum merito inualescente, ob redemptionem animarum & salutem æternam consequēdam decimæ Monasterijs sunt contributę. Alioquin decimæ nullæ datæ sūt ab initio Monachis, cùm non in Clericorum, sed Laicorum numero haberētur, & sese manuū suarū labore alerent. Eas autem demùm accipere illis licebat, si ad Clericatum promoti & Parochiæ alicui Pręfecti fuissēt. Vnde Ambrosius ait: *Doctos aut probos Monachos Presbyterij honore dedicatos, prædicare, baptizare, pænitētiam dare, debita miseris relaxare, Decimarum, primitiarum, oblationum viuorum & mortuorum portione iusta perfrui debere, moderata dispensatione commendamus.* 16, q. 1, Doctos. Et Innocentius Papa similiter docuit. *Si Monachus ad Clericatum promoueatur, vt beneficia præstentur.*

Decimæ nullæ ab initio datæ Monachis.

ei pleniter, & annona & decima donentur, absq; vlla dilatione & imminutione. 16, quæst. 1. Si Monachus, Gregorius Magnus etiam ea de re scripsit: *Moderamine Apostolicæ authoritatis decernimus, vt Monachi, si Presbyterij honore dedicati sunt, cum ligandi soluendique potestate Decimarum, primitiarum, oblationum, donationum, quæ fiunt pro viuis & mortuis, portionem, iuxta Canonem, ad suam proximorumque vtilitatem, merito perfectioris institia, non minùs quàm cæteri Sacerdotes, laudabiliter sibi vindicent.* Vbi obseruandum, quòd decimæ his Monachis iubentur dari, non vt Monachis, sed vt Presbyteris & Sacerdotibus altari seruientibus, idq; etiam moderatâ quâdam dispensatione. Alioquin adeò nullæ in primitiua Ecclesia Monachis dabantur decimæ, vt ipsemet de Prædijs & agris suis, quos manibus suis excolebant, tanquam Laici Episcopo & parochianis Ecclesijs Decimas soluerent, vsque ad tempora Paschalis II qui Pontificatum Rom. adeptus est circa annos Christi 1100. Posteà enim idem Paschalis & Synodus quædam Moguntina statuerunt, *vt nec Monachi, nec Religiosi, aut alij communiter viuentes Decimas de suis laboribus soluerent.* Tempore verò procedente Adrianus Papa solis Cisterciensibus Hospitalarijs Hyerosolymitanis & Templarijs concessit hoc priuilegium, vt de laboribus suis, quos proprijs manibus excolunt Decimas soluere non teneantur. Alijs verò Monachis concessit Decimas tantùm de noualibus, quæ colunt suis manibus & de hortis ac nutrimentis animalium suorum: vt indicat Alexander III, lib. 3. Decretalium, tit. 30, cap. 8. Ex parte. Vide ibidem etiam Glossam.

Decimæ quando Monachis dari cœperint.

CAPVT XXVI.

Origo & Causa multitudinis MONASTERIORVM, *ac magnificentissimorum* Donorum, *quæ eis facta sunt: ex quorum genere etiam est* Seruitus, die Leybeigenschafft. *Item* Mortuaria, *quæ nos vocamus* die Fahl *vel* Todtenfahl *Monasteriorum.*

Zelus promouendi studia Literarum.

CVm verò Christiani Principes viderent hanc ob causam Monasteria vel Cœnobia Monachorum ad promouenda studia literarum, & commoda Ecclesiæ fideique Christianæ plurimùm prodesse, factum est, vt moti pio ardentique zelo plurima hinc inde Cœnobia maximis sumptibus exstruxerint, eaque redditibus opibusque immodicis certatim locupletârint. Fuit hæc primorum Monasteriorum Germaniæ, Galliæ & ipsius quoque Italiæ aliarumque per Europam nationum verissima origo & vnica causa: quod ex vetustissimorum Monasteriorum Collegiorumque fundationibus, & ex ijs quæ de Scholis Monasteriorum supra retulimus facilè depræhenditur: quæ postquam ita degenerauerunt, vt ociosorum hominum, gulæ & ventri deditorum, vel ineptè superstitiosorum, lustra facta sint, horribilis inde Ecclesiarum ruina & vastitas enata est. Beda certè libro 3, cap. 3. Ecclesiasticæ historiæ testatur. *Osuualdum Anglorum Regem Possessiones & Territoria multa contribuisse ad instituenda Monasteria, vt iuuentus in ijs bonis literis & moribus imbui ac erudiri posset.*

Progressu verò temporis superstitiones multæ & variæ ac opiniones falsæ de operum merito, deque intercessione apud Deum Monachorum viuentium, & Sanctorum mortuorum, vel opinione saltem talium, numerum Cœnobiorum in immensum auxerunt. Causa enim illa, quâ moti hucusque fuerant Reges & Principes Religiosi, vt exstruerent & immodicis opibus locupletarent Monasteria, indefessum nimirum pietatis & bonarum literarum studium Monachorum paulatim euanuit, & alia in locum eius successit. Nam cum Francorum Reges & Principes immanem tyrannidem exercerent, cruenta eaq; iniusta bella gererent, stupra, adulteria, cędes aliaq; huius generis nefaria scelera patrarent, sicut historiæ perhibent ac testantur luculentissimè, ob eaq; facinora non rarò à pijs Episcopis & fidelibus Ecclesiarum Ministris acriter reprehenderentur, ipsi pœnitentiâ ducti summopere efflagitabant, vt precibus pro se apud Deum Episcopi intercederent. Stumpfius in Annalibus Heluet. lib. 3, cap. 80, & lib. 5, cap. 2.

Persuasio de Operum Meritis.

Hoc etsi à principio citrà omnem abusum præstitum fuisset, paulatim tamen superstitiones horribiles inde enatæ sunt, præsertim quando Patres & Ecclesiarum Doctores opinionem vanissimam de merito operum nostrorum animis hominum instillare cœperunt. Tunc enim Monarchæ, Reges, Principes, immò Nobiles & Ignobiles Monasteria seu habitacula solitariorum condere, ijsque tantùm non Crœsi opes certatim affundere cœperunt: duplici errore decepti miseri mortales, & quòd hac ratione se cultum Deo præstare longè gratissimum & acceptissimum, suorumque peccatorum remissionem his operibus, quæ bonâ intentione præstitissent consequi opinarentur: & quòd Monachos, quibus abundè omnia suppeditarent, sequestres & intercessores apud Deū habere se existimarent.

rent. Stumpfij Chron. lib. 5. c. 2. Fuit hęc persuasio vana vtriq; parti dulcissima longeque acceptissima Laici enim sine metu aut conscientię stimulis libere sese in fœdissimorũ peccatorum luto dies noctesq; volutârunt, hac spe freti, se fundationibus & exstructionibus Cœnobiorum, Donationibusq; quas ijs facerent, suis suorumq; animabus redemptionem cõsequuturos, vt non amplius fide verâ & pietatis studio sibi opus esset. Monachis verò hoc propterea gratum & jncundũ fuit, quòd perspexerunt, se hoc modo in otio & rerum omnium abundantia vitam suã transigere posse, nec opus habere posthac duro labore & callis manuum suarum victum amictum sibi quærere ac comparare.

Testes sunt horũ quæ modò diximus, Donationes cœnobijs factę, quas adhuc hodie multis veteribus instrumentis monasteriorũ videre licet: cujus generis vna hæc est: *In Dei nomine perpetrandum est vnicuiq; hominum, quàm velociter tempora caduca prætereunt, & futura appropriant. Ideo penset vnusquisq; apud semetipsum, si habeat vnde aliquid de facultatibus suis tribuere valeat ad venerabilia loca pro remedio animæ suæ, vt in sempiterna requie cum beato Petro & Andrea Paradysum mereatur possidere. Quia illi datis rebus suis mercati sunt regnũ cælorum. Regnum Dei tantum valet quantũ habes. Quid vilius cum emitur, vel quid charius cùm possidetur? In hac itaque promissione ego* N. N. *valde cõpũctus trado, &c.* Stumpfius in Chron. l. 5. c. 2. Ita de Osuuia Rege Beda scribit l. 2. cap. 14. quòd propter cædem Osuini, quàm perpetrârat, monasterium Engethlingum ædificârit, vt ibi quotidie preces pro interfecto & interfectore fierent.

Leybeigē schafft. *Monasteriorũ.* Hac occasione quoque serui & Mancipia monasterijs & Cœnobijs donata fuere. Cujus rei originem paulò altius repetã ex Beati Rhenani l. 1. Germanicarum rerum, quòd frequẽter hodie de ea disputari sciam. Clodoueus Francorum Rex circa annos Christi 499. ingenti prœlio ad Tolbiacum, qui vicus Vbiorum est, victis Alemannis, innumera millia occasione deleverat, indeq; non solum Germaniã primam, cum Elcebensi tractu, parteque maxima Sequanorũ, sed etiam traiecto Rheno veterem Alemanniam, & trans Danubium Rhætiam primã penetrãs, nec vsquam conquiescens, totam Alemannorum gentem perdomuerat. Quia verò Frãci rebellionem summopere extimescebant, hoc eis summo studio fuit, vt Alemãnos sic premerent, ne vires vnquam resumere, aut aliquo saltem pacto respirare possent. Armis igitur omnibus ademptis perpetuæ seruituti eos addixit, ita vt reliquię Alemannorum Principum, Baronum & Nobilium, quos hinc inde per Alemanniam collocaverat, Serui & Mancipia esse cogerentur, qui hucusque liberi fuerant. Ab hoc infelici prælio rectè conjiciunt Iurisconsulti *Seruitutem* Germanorum habuisse initium. Confirmat eorum sententiam Theodoricus Ostrogotthorum Rex, qui in Epistola deprecatoria, quę exstat in Varijs apud Cassiodorum, ad Clodoueum socerum, inter alia hæc scripsit: *Sufficiat innumerabilem nationẽ, partim ferro, partim seruitio subjugatam.* Non quòd tota gens fuerit seruitute damnata, sed quòd majorem partẽ sic Franci depresserint ac deiecerint, ne resumere possent arma, & se in avitã libertatem vẽdicare. Quid enim possent pauciores liberi inter innumeros seruos? Hi autẽ *Serui Fiscales*, & simpliciter *Fiscalini* vocabãtur: quòd res & corpus fisco Regis cessisset. Vnde & *Regijs servis* nomen.

Cum verò progressu temporis Reges Frãcorum, eorumq; vasalli, puta Principes, Comites & Nobiles, per Galliam & Alemanniã, ex vana meriti persuasione monasteria conderent, eaque amplissimis bonis, nimirũ Oppidis, Vicis, Villis & Prædijs ditarẽt, sicut diximus, simul etiam seruos & mãcipia eorũ locorum eis donârunt. Fecisse hoc Carolũ Martellum, Lotharium, aliosque ex instrumentis Augię divitis (Reichenouw) aliorumque Cœnobiorum intelligi potest. Atque hac occasione etiam Abbates nostrates talia Mancipia possidere cęperunt, ex liberalitate Francorum Principum. Tum verò non amplius *Serui fiscales* aut *Fiscalini*, sed *Ecclesiastici serui* Closterleut oder Gottshausleut appellabantur.

Hinc illæ pensitationes, quas Germani vocant Fähl vel Todtenfähl, originem habent quibus per Germaniã & Heluetiam adhuc hodie multos scimus obnoxios esse, vt mortuo patrefamiliâs, pręstantissimum iumentum è stabulo, vel pretiosissimam vestem procurator Abbatis abducat vel auferat. Accidit etiam, vt ijsdem temporibus per Galliam & Germaniam quidam res suas Ecclesijs vel Monasterijs donarent, & rursum agros aut domum in beneficij modũ reciperent, ad vitæ suæ tempus, non citra tamen pensitationem. Nec filius post mortem Patris aut hæres vendicare sic donata poterat. Hi *Coloni Ecclesiastici* dicebantur. Erant & *Regij Coloni.* Si qua libera Puella, Colono Regis vel Ecclesiastico nupsisset, nullam agri paterni partem accipiebat, propter inæquale coniugium, sicut ex legibus Alemannorum Rhenanus refert. *Mortuaria.* Fähl oder Todtenfähl. *vnde.*

Cùm verò tanto cum detrimento & ignominia Alemanicæ Gentis hoc seruitutis genus introductum sit, omnes & singuli, præsertim verò Ecclesiastici & Religiosi ab eo abhorrere debebant, & iugum hoc *Seruitutis iugo Monachi liberare debeant, non promere homines.*

hoc gravissimum nomineq; Christiano indignissimum, miserorum ceruicibus auferre. Sensit hoc etiam olim Gregorius M. etiam ipse Monachus, ita scribens: *Cum Redemptor noster, totius conditor creaturæ, ad hoc propitiatus humanam carnem voluit assumere, vt divinitatis suæ gratia dirupto (quo tenebamur captivi) vinculo servitutis, pristinæ nos restitueret libertati: salubriter agitur, si homines, quos ab initio natura liberos protulit, & jus gentium iugo substituit servitutis, in ea natura quâ nati fuerunt, manumittentis beneficio libertati reddantur, &c.*

Duabus his causis multitudinis monasteriorum & amplissimarum donationum, quæ eis factæ sunt tertia, adhuc annumerari debet, videlicet *Somnia, Visiones, Spectra seu Apparitiones spirituũ, signa item & Miracula*, quæ vel verè sunt facta ad decipiendos homines eósque in errorem validè ab ducendos: vel à Monachis nefariè conficta, cum nihil vnquã simile quid acciderit. Ac vt ficticijs suis miraculis aliquam fidem facerent, finxerũt insuper impudentissimi homines, se vel in cœlum, vel ininfernum, vel in Limbum Patrum, vel deniq; in Purgatorium raptos hæc & alia vidisse: vel Reuelationes in Somnis, aut apparitiones miraculosas Christi, Mariæ, Apostolorum aliorumque sibi factas, & nescio quæ alia ædita. Qua in re Ethnicorũ imposturas, dolos & fraudes egregiè imitati sunt: eorum enim Principes tùm acuendis sæpè excitandisq; militum animis miracula & oracula cœlestia multa ad eundem planè modũ, quo Monachi, confinxerunt: tũ etiã vt populo obsequentiore vterentur. In vulgus quoque ædebant nonnunquam, se vel libros Sibillinos inspexisse, aut Delphos Oraculum Apollinis misisse sciscitatum, aut egregia auspicia esse. Populus itaque, cum ea verè Dijs ipsis denunciari crederet, libentissimè iussis Magistratuum & Imperijs Ducum obsequebatur, haud secus quam si Dij ipsi iussissent. Imperatores verò & imposturæ artifices soli norant quantum istis commentis tribuendũ esset. Ita Iulius Proculus à Patribus subornatus, auctore Lactantio cùm Romulum in Deorum numerum referre conarentur, nunciavit plebi, se vidisse Romulum humano habitu augustiorem, eumque mandâsse ad populum, sibi delubrum fieret, se Deum esse, & Quirinum vocari. Eodem prorsus modo Mahometus, Turcicæ blasphemiæ author, quo nouam suam Religionem hominibus commendaret, finxit, se, epilepsia laborantem, cum Archangelo Gabriele colloquia habere, ab eoque se accepisse legem. Dux quoque militiæ factus, dixit, se in Hierusalem ab eodẽ Archangelo translatum, & in cœlum eleuatum ibi sua Mysteria didicisse: vt est in Azora 27, & 63. In legum suarum promulgatione columba arte assuefacta aduolavit, & humeris eius insidens, grana ex aure eius legit: quâ re dementati homines, spiritum sanctũ leges ei dictare existimauerunt: similibusq; imposturis ac dolis multos decepit atque seduxit. Talia verò plurima in Papatu olim facta esse, & adhuc hodie fieri à Sacrificulis ac præsertim Monachis nemo negare poterit. Et quidem quod ad presentem causam attinet, multa exstant huius generis Miracula apud authores hinc inde, que non solum in hac secunda Monachatus Classe, sed etiam in sequentibus ædita leguntur, ad excitanda hominum studia ædificandi & exstruendi monasteria, quorum aliqua hoc tantum loco referemus: nam in duabus sequentibus Classibus hoc labore supersedere statuimus, quòd nolimus istiusmodi fabulis ac nugis annotandis vel Lectori molesti esse, vel bonas horas malè collocare, & cartas commaculare.

III. Tertia causa multitudinis Monasteriorũ Miracula sunt.

Imperatori Henrico II. cognomento Claudo, cùm in secretiori quodam sacello deuotius aliquando oratur, apparuit Michael Archangelus, qui femur Regis tangens, vnde claudus factus legitur, qui rectus prius incesserat, Evangelicumque Codicem osculandum ei porrigens, in hęc verba eum consolatus est: *Ne timeas electe Dei, velociter surge, atque hoc signũ pacis divinitus tibi transmissum suscipe, Deique cultum strenuè propagare perge.* Postea ex Apulia in Germaniam redeunti, & apud Cassinense monasteriũ grauius ex calculo decumbenti, Deoque precibus vehementer instanti, Benedictus per quietem ei oblatus dicitur, qui exciso sine doloribus calculo, vulnerisq; hiatu pulchre sanato optimæ valetudini Regem restituit. His miraculis Rex motus, cùm Bambergam rediisset, in memoriam harum salutarium apparitionum sempiternam, & in honorem S. Michaelis Archangeli & D. Benedicti Cœnobium Montismonachorum construxit, & munificẽtissimè dotavit. Refert Bruschius de monasterijs Germaniæ, sed absque dubio ex Monachorum Legendis, mendaciorum plenissimis, habuit, vnde etiam meritò *Lugendæ* appellantur. Quasi verò apud probatos authores simile exemplum exstet, quòd Angeli quenquam in signum amoris læserint, aut claudum fecerint. Non hoc est verorum Angelorum, sed Diabolorum ingenium. Verior ergo illorum est relatio, qui aiunt, Henricum in Italia captum, eum se, deceptis custodibus, de muro præcipitâsset, luxato fractoue crure, postea claudicâsse. Aventinus quoque l. 5. Annaliũ testatur, *Imperatorem Cœnobium hoc, non in memoriam*

Miracula pro extructione monasteriorum facta.

memoriam sempiternam excisi à Benedicto calculi & vulneris, pulchrè, sanati sed quòd liberis careret, & Germaniæ, Galliæ atque Italiæ pacem reddidisset, ædificasse.

Refert Cuspinianus in Austria, Agnetem Leopoldi Austriæ Marchionis cōjugē, marito suasisse, vt locū aliquē designaret, in quo laudes Christo dicerentur, & eius genetrici D. Mariæ, pro monasterio condendo. Ex arce verò in monte Cecio sita Danubium ambobus prospectantibus, leni Zephyro flammeum è capite Agnetis abreptum in proximum nemus delatum. Quod vbi post nouem annos ibi Leopoldus inter venandum reperisset illæsum, eo loci monasterium exstruxisse.

Cranzius lib. 7. cap. 21. Daniæ suæ indicat, Ericum Daniæ regem Venceslaum Boemiæ ducem à fratre interfectum deuotè coluisse: qui & Erico in somnis apparuerit, eique dixerit: *Confide frater, adsum, quem colis: nuncius tibi venio, eodem te Martyrij genere absumendum, quo ego: prius tamen volo, vt monasterium in terra Revalensi construas, in honorem Dei & mei: idque eum graviter quidem incæpisse, sed non absoluisse.*

Anno Domini 1440, laboriosius quidam, rusticæque & vitæ & artis homo omnino simplex, & sector straminum in vsum & pastum jumentorum, Euerhardus nomine, ob deuotionem, quam à pueris conceperat erga matrem Domini, Virginem Mariam, stipitem quendam eo loco, vbi nunc est Cœnobium Euerhardi Clausen appellatū, tunc temporis deserto, terræ, infixit, & in eo superius excauato imaginem tristissimæ Virginis matris Treuiri emptam, in gremio mortuum habentis filium, collocauit. Is postea à beata Virgine admonitus, domunculam paruam eidem ædificavit, & sublato stipite illam ipsam imaginem in priori muro domunculæ reposuit. Ibi verò cùm miracula plurima fierent, & oblationes innumeræ quotidie accederent hominum Religionis ergò eo cateruatim confluentium, ijs adjutus Euerhardus, Sacellum circiter quinque passuum (priore ædiculâ destructâ) fabricavit, & postea circa idem sacellum, Basilicam in longitudine 26. in latitudine verò 12, passus habentem ædificauit, & mox factus est omnis generis hominum maximus ad novum Idoleum concursus. Tandem pulcherrimū factum est Cœnobium, in quod Ordo Canonicorum Regularium S. Augustini introductus est anno Christi 1456. vt refert ex Monachorum monasterij relatione Bruschius de Germ. Monaster. fol. 50..

Miracula pro confirmatione monachatus.

Neque verò Miracula ædita leguntur solùm, vt hominum, animi excitarentur ad ædificanda monasteria, sed etiam vt Monachatus ipse, inuentum humanum, pro cultu Dei eximio haberetur, & horribiles eius superstitiones commendarentur Diabolus, irati Dei permissu, multa ludibria hominum oculis offudit, eosque mendacibus signis in hac secunda & sequentibus Classibus validissimè dementavit. Narrat Euagrius, Barsanuphium quendam, in phrontisterio quodam propè Gazam solitariam egisse vitam: & quibusdam curiosis eius domunculâ perforatâ explorare cupientibus, quâ nam ratione iste ageret vitam, repente ignem exiliisse, quo sint fugati omnes. Lib. 4 Cap. 34:

Turonensis, hac in parte admodum facundus, indicat, quendam Monachum in loco solitario orâsse, ac vidisse Abbatem quomodo flamma ex eius ore processerit, quæ in altum ascenderit. In lib. de Gloria Confessorum Cap. 37.

Gregorius M. Dialog. lib. 3. c. 18. indicat, Gothos, Benedicti Patris Benedictinorum cellâ incensâ simul ipsum quoq; flammis vltricibus exurere conatos esse: verùm divinitùs accidisse, vt ignis quidem in circuitu omnia devoraret, cellam verò illæsam relinqueret: Gothos autem furibundos ipsum rapuisse, & in clibanum ardentem coniecisse: ex quo tamen postero die saluus & incolumis extractus sit.

Idem Gregorius Dialog. lib. 1. c. 2. Francos inuasisse monasterium Libertini scribit, vt aurum, quo abundare dicebatur, aufferrent: verùm ipso orante, cæcitate percussos, speque suâ frustratos, recedere coactos esse.

Sigebertus scribit, Benedictio ad montem Cassinum iter instituenti ad omne biuium duos Angelos occurrisse, viam ipsi monstrantes. Ac Maurum Benedicti discipulum eo ipso tempore quo Benedictus ex hac vita migrârit, in visione quasi stratam viam lampadibus coruscam, recto tramite ab ejus cella in cœlum directam vidisse, hancque esse viam per quam Benedictus in æternam patriam ascenderit: author est Iuo in Chronico.

Gregorius Dialog. lib. 2. cap. 24. narrat de Monacho, qui ad parentes sine venia & benedictione Claustrali exierat, quòd eodem die sit mortuus: cumque esset sepultus, postero die corpus eius extra sepulchrum proiectum inuentum esse. Eodem etiam pertinet illud Miraculum, quod ibid. cap. 25. recitat, de Monacho, qui inuitus detinebatur in monasterio, & seriò instabat, vt facultas discedendi sibi concederetur. Dimissus enim à Benedicto, in via obuium habuit Draconem aperto ore eum inuadentem: ipse verò tremens ac palpitans

Wie betriegt man die Kinder.

pitans cùm auxilium Monachorum inclamaret, ad monasterium est reductus.

Ad monasticam vitam corroborandam & stabiliendam faciunt etiam hæc Miracula, quæ Gregorius lib. 9. Epistolarum indict. 4. commemorat, quòd Monacho volēti deserere monasticam vitā, & clam sese è monasterio proripere, canis ater obviam venerit, ipsum, dilaniaturus. Item, quòd alius è Monachorum grege, inscijs reliquis, discessum parans, à Cacodæmone horribiliter sit vexatus. Voluit enim Diabolus, cultum monasticum observari, non deseri.

Refert Beda lib. 4. cap. 14. cùm pestis grassaretur in Monasterio Selesen, visos fuisse Apostolos Petrum & Paulum (spectra diabolica fuerunt) qui jusserint per cuncta monasterij Oratoria celebrari Missas, & sic propter Osvvaldi intercessionem cessaturam esse pestem.

Cùm Gregorius Agrigentinus esset Hierosolymis, vidit in mōasterio quodam tempore passionis Christi, quosdam homines, à terra in cœlum tolli, aliosque cibi expertes degere. Vidit & fluctus lachrymarū, fontium flumina superantes. Metaphrastes.

Beda lib. 4. historiæ Ecclesiast. Anglorum cap. 7. 8. 9. & 10. multa hujus generis commemorat de Cœnobio virginum Bereeingen. & inter alia refert, quòd vna ex sororibus viderit quandam ex isto Cœnobio aureis funibus in cœlum trahi, quam visionem mox secuta sit mors Abbatissæ.

Nugatur Vincentius l. 23. c. 114. niveam columbam Berchario & Niuardo, alteri somnianti, alteri spectanti, occulis designasse locum Altiuillaris. O somniatores!

Vtinfrethus scripsit Epistolam ad Eadburgam Abbatissimam, plenam vanitatibus & nugis, quas quidam à mortuis resurgens retulerit: & inter alia quædā etiam de Monasticæ vitæ dignitate refert. Exstat Epistola in Historia Eccles. Magd. Cen. 8. col. 877.

Fabulantur etiam de Lothario Imperatore, quòd, cùm mortuus esset, Diaboli & Angeli de anima ejus certâtint. Monachos verò, qui prestò fuerint, precibus suis subuenisse Angelis, vt victis Diabolis ipsi animâ potirentur. Ranulphus lib. 5. cap. 31. in Polychron. Flores temporum. Martinus in Chronico sub Lothario. Erdfordien.

Cùm Normanni Floriacense in Gallia Cœnobium deuastâssent, igneque subjecto concremâssent, D. Benedictus comiti Sigilloso, cui monasterij illius cura & defensio cōmissa fuerat, in somnis apparuisse fingitur, eumque graviter, quod opem non tulisset monasterio contra Normānorum incursiones, obiurgâsse. Cōmes igitur è somno excitatus, statim arma capit, parvaque manu coactâ, hostem prædâ onustum, concitato insecutus est cursu: ac impetu in eos facto, D. Benedicti auxilio ad internecionem vsque omnes cecîdit, vt Robertus Ganguinus Monachus S. Trinitatis nugatur lib. 5. de gestis Francorum.

Dunstanus ex Cantuariensibus Collegijs secerdotes Maritos eiecerat, Romani Pontificis autoritate, eaq; Monachis tradiderat. Sacerdotes verò in id toti incumbebant, vt in pristinas suas sedes ac dignitates restituerentur. Habito itaque Cantuariæ Conventu, & vtraq; parte auditâ, major pars Presbiteros ad pristinos honores restituendos censuit Monachi igitur ad suas, tanquam ad sacram anchoram, confugêre artes, quibus & superiores fuerunt. Nam subito hæc vox audita est: *Non benè sentiunt, qui Presbiteris favent.* Et quia imago Christi de cruce pendentis, quæ ibi prostabat, eam visa est ædidisse vocem, fides habita est oraculo: sicut referunt Polydorus lib. 6. Anglicæ hist. & Vincentius lib. 24. cap. 80. Fuisse autem Dunstanum hūc insignem Nigromanticum historiæ tradunt. Qui similes nugas alias, aut longè impudentiores scire desiderat, legat Vincētij lib. 25. cap. 56. 57. & 89. & lib. 27. c. 100. & 101. item lib. 29. cap. 6. 7. 8. item lib. 30. cap. 25. 32. 45. denique lib. 31. cap. 104.

In fine hujus capitis non omittendum videtur, quod in diligenti auctorem lectione observaui, ante Gregorij M. ætatem, à nullo fide digno authore ejusmodi falsa & mendacia signa ac miracula, ad commendandam monasticam vitam aliasque superstitiones impudentissimè conficta, sed post ejus tempora demùm, quibus omnis generis errores ac superstitiones in Ecclesiam Dei innundârunt, referri à Paulo Diacono, Vincentio nugatore eximio & similibus alijs.

CAPVT XXVII.

MONASTERIA *quæ tempore huius Classis Secundæ sunt extructa.*

CAthologum Monasteriorum Occidentis, quę quidem apud authores exstant, vnicuique deinceps Classi adjicere placuit, vt intelligatur, quando, quibus authoribus, & quâ etiam occasione ea exstructa ac instituta sint, quantamque vim error de traditionibus humanis habeat. In prima Classe deditâ operâ hūc laborem prætcrijmus: etsi enim innumerabilia ferè tunc quoque Cœnobia, per omnes Orientis Provincias, in primis verò in Ægypto, Syria & Palæstina condita fuerint, tamen quia nec nominis, nec temporis certi, nec authorum à quibus fundata seu ædificata sunt, vlla fit mentio, ea silentio præterire visum fuit.

Mox

Mox igitur ab initio hujus Classis, vel etiā paulò ante eam, Scotię quidā Monachi ante Columbanum & Gallum, patrio solo relicto in Galliam, Alemanniam & Heluetiam, plantandæ Religionis & propagandi Christianismi ergò commigrârunt, ibique non solùm in Eremis, sed præcipuè in Vrbibus Ædes & Collegia instituerunt. Hos inter primo loco mihi nominādus videtur meritò S. *Fridolinus*, Scotorū & Hibernię Regis filius, qui in pictauia circa annos Christi 460. magnificum *Cœnobium in honorem S. Hilarij*, quem de terra eleuauit, condidit Clodouei Regis ope & auxilio. Inde verò discedens in Belgium, ad Mosellam Amnem rursus in honore *S. Hilarij aliud monasterium* inchoauit, quod hodiè *Helera* vel *Hilariacū* appellatur: idque *S. Naboris* Cœnobiū hodie esse putatur, quod ex ruinis primi monasterij seu Cellæ S. Fridolino exstructæ, & ex imis fundamentis solerti studio condidit Sigisboldus Metensium 23. Episcopus: dedicatumque est in D. Pauli honore anno Dom. 714. Donatū est corpore S. Naboris: vnde & nomen nactum fuit anno Christi 765. à Crodegango 27. Metensium Pontifice, cui Paulus Pōtifex Roman. id dono dederat, Bruschius. Relinquēs verò & hunc locum paulo post in Vosagi montibus *Templū etiam S. Hilarij* exstruxit. Venit inde & Argentinam, ibique monasterium quoque erigi curavit: quod anno Domini 1007. igne cœlitus demisso conflagrauit: sed restauratum, Monachi ejus abjectâ regulari vitâ seculares canonici ad D. Thomam fiebant anno 1031. Inde discedens Curiam Rhætorum pervenit, vbi rursus *S. Hilarij* nomine Ecclesiam construxit. Tandem ad *Seckingeensem* vel *Secanicā* in Rheno sitam Insulam, à Secato Rheno sic dictam, appulit, vt ibi quoque ædiculam conderet. Sed ab Incolis malè exceptus Insulaq; ejectus fuit. Venit igitur ad Regē Clodoueum, cui quum aliquandiu verbum Dei cōcionatus esset, ab eo possessionē totius insulæ impetrauit, vbi pro octo Canonissis & quatuor Canonicis, *Cœnobiū, eiusdem cum loco nominis exstruere* cœpit anno D. 495. cui a duob' fratribus Glarona, pagus jā est Heluetiæ, cū tota ditione, cujus illi domini erāt, donata fuit. Vnde adhuc hodie Glaronenses in suis insignijs S. Fridolini imaginē habēt. Ingentibus præterea locupletatū fuit opibus à Comitib' Hanbregensibus, & Conrado Sueviæ Duce.

Hilarij Cœnobium in Picardia.

Hilarij Cœnobiū ad Mosellam.

Ad hunc modum alij quoq; Scotiæ Monachi, Constantiæ aliisque in vrbibus ædes sibi compararunt, quas inde *Ad Scothos* Zu den Schotten appellârunt.

Monasteria ad Scotos.

S. Mauritij Cœnobiū infra Octodorum Valesiæ vicum ex C. Comment. Cæsaris notum, Augauni seu Tarnadæ oppidulo ad rupes montium sito, Sigismundus II. Rex Burgundionum Maximi Geneuensis, Theodori Sedunensis & aliorum Episcoporum precibus; vt in suo diplomate Rex testatur, impulsus, ædificauit in honorem Legionis Thebææ & Mauricij Ducis, propter cōfessionem nominis Christi ibi cæsorum. S. Seuerinū Abbatem ibidem constituit, & oppidulum Tornade juxta positum, mœnibus ampliatis, Cœnobio conjunxit, & ei idem (vt vulgò loquuntur (incorporavit. At eo tempore Tornade nomē obsoleuit, & nunc vulgò ad *S. Mauritium* appellatur Robertus Gaguinus Frācinarum rerum scriptor, Simonē Sigismundi Fratrē monasterij hujus authorem facit, sed falsò, cùm non tantùm ex Historijs, sed etiam ex Archivis & vetustissimis hujus Cœnobij literis certū sit, non aliū quā Sigismundum hujus Cœnobij authorē esse.

Monasterium S. Mauritij.

Quo anno exstructum sit, non satis certum est. In tabulis quas [*dotationis* vocant, Sigismundus testatur, se Cœnobium hoc instituisse sciente & approbante Clotario Clodouei F. ejusq; fratribus Regibus Francorū. At Aimoinus ipsum Clodoueū per Seuerinum Abbatē S. Mauritij à febri liberatū scribit. Sigebertus ante Sugerij necē Regē Sigismūdum Cœnobium hoc exstruxisse se scribit, ante annum Salutis 515. Alij postea id ad parricidij expiationem ab eo conditum volunt. Ergo, si conjecturis vti liceat, crediderim, Burgundos ante Regem Sigismundum Martyrum horum memoriam coluisse, atq; eo loci fratres aliquot habitâsse: postea hunc locum ædificijs & opibus à Sigismundo auctum & exornatum, ideoq; hunc Cœnobij auctorem perhiberi. Quicquid sit tabulæ donationis testantur. Sigismundum Regem amplos redditus huic Cœnobio donâsse: & credendum Clodoueum M. Francorum regem, non pauca eidem dedisse, si modò verū est quod ab Aimoino traditur, ipsū à Severino 1. Abbate febri liberatū esse.

Quo anno exstructum sit Sancti Mauritij Cœnobium.

Progressu temporis Benedicti regulā profiteri cœperunt: sed aliquanto post Caroli M. tempora Monachi hinc propter vitæ petulantiam & improbitatem ejecti, & in eorum loco Presbyteri & Canonici seculares à Ludovico Pio Imp. substituti sunt circa annos Christi 830. & datus Prępositus qui ipsos regat. Vltimus in ordine Prępositorum Reinoldus fuit Amedęi Comitis Frater, quo tempore opibus Cœnobij dissipatis, quas Canonici partim turpiter prodegerant, partim liberis suis largiti fuerant, ad tantam egestatem Collegium illud peruenit, vt nemo amplius Cœnobium inhabitaret aut sacra perageret, donec tandem Amedæus Comes, permotus precibus Gratianopolitani Episcopi, Aganum venit, & ab alienata bona

bona Cœnobio restituit, & in loco Canonicorum, alterius familiæ Canonicos, quos *Regulares* nominant, delegit, imposito eis Priore Hermencrado, anno 1136. Ab his Cœnobij opes rursus auctæ sunt: nam & Petrus Tarentasiensis Episcopus fratribus nō pauca donavit, & Amedæus Comes Præposituram Balnearum illis attribuit: aliorum quoque liberalitate, Fratrum etiam diligentiâ & parsimoniâ brevi tempore opes illorum plurimùm crevere: his autem aucti, Priores nomen fastidientes, ab Eugenio Papa impetravere Abbatis nomen & dignitatem. Ac Hugo secundus Cœnobij Prior, anno 1146. Abbas ab Eugenio Papa Lugduni appellatus est.

Præpositura Tigurina. *Præpositura Tigurinæ* initium referunt ad annos Domini 501. quibus Clodoueus Magnus prima fundamenta ejus iecit: Carolus autem Magnus anno 810. amplissimis redditibus eam dotauit.

Monasterium S. Vrsi. *S. Vrsi præpositura* quoque sub Clodoueo M. instituta dicitur Soloduri in Heluetijs; quam postea liberalissimè dotavit Bertreda Caroli M. mater.

Cassinense. *Cassinense Cœnobium*, totius Ordinis Benedictinorum olim caput, Benedictus Nursinus condidit, circa annos Domini 520. eo in loco, in quo Castrum & Ara Apollinis habebatur antiquitus. Id anno Domini 595. direptum ac solo æquatum à Longobardis, anno 650. ab ijsdem restauratum fuit. Ex quo temporibus Friderici II. Monachi omnes expulsi sunt.

Aurelianense. *Aurelianensem* propè vrbem, Florus quidam, Regum Francicorum Consiliarius Primarius, in Dei honorem monasterium exstruxit Mauro Benedicti discipulo.

Fontis regij. *Fontis regij monasterium* Antisio dorensis vrbis Romanus exstruxit, vt in Epitome mundi annotatur

S. Mauri *Mauri monasterium* (Maursmünster) anno Christi 534. Leobardus Mauri discipulus haud procul à Tabernis Alsaticis, versus Vosagi montana, sibi ac discipulis suis primò construxit. Id postea ampliatum magnificè, in honorem Principum Apostolorum Petri ac Pauli, Sanctique Episcopi Martini inauguratur anno Domini 582. sub Rege in Austrasia Childeberto, Clodovei primi Gallorum Regis ad Christum conuersi filio, qui etiam totam Marchiam Aquileiensem liberalissimus fundator ac ditator Monachis huius monasterij sub Regula Benedicti, perpetuis temporibus possidendam tradidit: quæ donatio à sequentibus Francorum regibus omnibus, datis pulcherrimis diplomatibus confirmata est.

Penitentia. *Pænitentiæ* monasterium amplissimum Iustinianus Imp. in littore, quod in dextra occurrit ingredienti Euxinum Mare, ædificari iussit circa annos 535. ad recipiendas in id miseras prostitutas fœminas, quæ resipiscētes Deo vellent iugi pœnitentiâ deseruire. Hos monasterium talium mulierum, ob rei similitudinem cognominabant *Pænitentiam*. Multis pecuniarum prouentibus Reges ipsi hoc monasterium locupletârunt, multâ præterea venustate & sumptibus imprimis excellentia ad consolandas Mulieres ædificarunt, ne ad seruanda castitatis munia quoque modo segniores fiant teste Procopio de Ædificijs Iustiniani Imp. Orat. I.

S. Martini. *S. Martini monasterium* ad ipsos muros Treuirensis Vrbis situm, constructum dicitur ex Tetradij consularis viri privata domo in scholasticæ congregationis habitationem circa annos Christi 406. à S. Martino Turonensi Episcopo. Is enim cùm Treuirim venisset, & Tetradij seruum à Dæmonio liberâsset, Consul S. Martino, pro hoc beneficio, domum suam dono dedit, hac lege, vt ex ea oratorium S. Cruci dedicatum redderet. Cùm autem barbarorum irruptionibus desolata reddita, & penè collapsa esset restaurauit eam Magnericus Episcopus 50. Trevirorum, & in Monasterium Benedicti Ordinis commutavit circa annos 530. qui etiam abolito S. Crucis prisco nomine, S. Martini Cœnobium nouo titulo appellari iussit. Cùm verò à Nordmannis miserè sævitum esset in ipsam qnoque Treuirium, interijt Cœnobium hoc funditus: restauratur ab Episcopo 68. eius loci circa annos Christi 880. Tertiò ab Hungaris incensum, rursus à Theodorico Episcopo LXXII. præclarè instauratur. Brusch.

S. Medardi. *S. Medardi Cœnobium* ædificatur Suessioni à Chlottario Clodouei M. filio circa annos Domini 550. Quale autem quantúmue hoc S. Medardi monasterium fuerit, quod regiâ est exædificatum impensâ, ex Gregorij Papæ Epistola intelligitur, dum munitum illud à se voluit Sedis Apostolicæ Privilegijs, vt primum omnium esset honore & dignitate monasterium. Ioannes etiam Papa qui circa annos Domini 564. sedem Rom. tenuit, idem monasterium alijs muniuit Priuilegijs, vt patet ex Gregorij lib. 12. epist. 32.

Arelatense etiam hoc tempore monasterium exstruit Childebertus Rex, cuius meminit Gregorius. M. lib. 7. Epist. III. & illud locupletauit Priuilegijs: Ædificauit quoque *Modoalense* monasterium.

In eadem vrbe monasterium construxit ex promissione Sigebertus Lotharij Francorum Regis filius, vt Gregorius Turonensis lib. 4. cap. 19. & Sigebertus indicant.

Pictauij

Pictauij etiam Radegunda eiusdem Regis Vxor Cœnobium condidit, in quo & vixit: Gregorio Turonensi authore lib. 3, cap. 7, & lib. 9, cap. 2.

S. Andrae. *Sancti Andreae inferioris monasterium* erexit Viennix Remilia Eugenia Ansemundis filia. Adon Viennensis ętate 6.

In attrio Sancti Martini Turonensis Episcopi Ingeltrudis Puellarum monasterium exstruxit: Greg. Turonen. lib. 10, cap. 12.

Vulilaicus quidam Diaconus monasterium instituit in montis cuiusdam cacumine, octo miliaribus ab Exosio castro, vbi prius Diana colebatur.

Æmilianus Eremita initio in sylua in territorio Auernensi Cœnobium ædificauit: & posteà eius successor Brachio Turonen. duo alia exstruxit: Gregorius in vitis Patrum cap. 12.

Vrsus Abbas monasterium in Turonico territorio, ad locum quem Senapariam dixere, ædificauit. Posteà etiam aliud statuit ad Angerem fluuium: Greg. Turonen. in vita Vrsi.

Augustodunensis ciuitatis monasterium fecit Brunichildis Regina: libro vndecimo, epistola octaua.

Childebertus Francorum Rex in muros Arelaten. vrbis Cœnobium posuit, Gregorius lib. 7, epist. 115.

Contadiscone. *Contadiscone monasterium* Lupicinus & Romanus Eremitæ propè Auenticam ciuitatem ædificàrunt: & posteà adhuc duo alia adiecerunt, Greg. Turonen. in vitis Patrum cap. 1, & 13. Addidit Chilpericus Burgundiæ Dux annuatim trecentos modios tritici, totidemque vini, & centum aureos ad vestitum. Nam Monachi iussi vineas & agros sumere, maluerunt reditus istos percipere: dixerunt enim: *Non decet Monachos facultatibus extolli, sed in humilitate cordis Dei regnum iustitiamque eius exquirere.* Quantum mutati sunt ab his posterioribus seculis Monachi?

Dolum. *Dolum monasterium* in Anglia Samson Glamorganius circa annum Christi quingentesimum sexagesimum, exstruxit: Vincentius lib. 21, cap. 103.

Viuariense. *Viuariense* siue *Castellense*, aut *Castelliense Cœnobium* eodem tempore ædificauit Cassiodorus, qui sub Regibus Gothicis amplissimis functus est honoribus apud ciuitatem Sythicanam in Sicilia, vt Gregorius indicat lib. 7. Indict. 1, Epist. 33.

S. Petri. *Sancti Petri Cœnobium*, Ordinis Benedictini intra Salisburgensis vrbis muros situm, ex quo, tanquam ex equo Troiano plurimi egregij & excellentes Viri ad gubernandos varios Germaniæ Episcopatus prodierunt; inchoatum & fundatum & legitur anno Christi quingentesimo octoagesimo, vnà cum ipso Episcopatu Salisburgensi, à Sancto Rudoberto ex nobili prosapia Franciæ Regum ac Scotiæ Ducum oriundo: auxilijs tamen & munificentiâ Theodonis Boiorum reguli, quem Rudobertus ex Vvormatiensi Ecclesia & Episcopatu eiectus & in Bauaria circumquaque docens, Ratisbonæ in vera Christi agnitione instituit & baptizauit. Tum autem liberam annuntiandi Christi potestatem in ijs locis nactus perexit ad Noricos: venit ad Salisburgum (quæ vrbs paulò ante solo tenus penè ab Attilâ & Hunnis euersa erat) hanc vepribus & virgultis iam coopertam, situ & ruinis deformatam, Theodonis veniâ & pace sibi concessam ac donatam primus expurgauit & instaurare cœpit, construens initio monasterium hoc Sancti Petri, in quo ipse etiam primùm sedem suam Episcopalem habens, collectos discipulos fideliter docebat. Bruschius.

Iuuauiense Monialium *Cœnobium* extra muros Salisburgensis ciuitatis in vicino colle situm, & Nonnarum Montis vocabulo (Nunnenberg) cognominatum, cœpit circa annum Domini quingentesimum octoagesimum quintum, Sanctus Rudobertus seu Rupertus enim primus Salisburgensium Antistes, pro germana sorore sua Sancta Ehrentrude Oratorium ibi initio construxit, ad quam Virginem cùm aliæ etiam accessissent, quæ virginitatis conseruandæ studio solitariam vitam elegerant, mox pręclarum Cœnobium Puellarum factum est. Bruschius. Iuuauiense.

Sunt alia plura hoc seculo sexto à nato in carne Christo exstructa monasteria, quorum nuda exstant nomina tantùm apud authores. Meminit enim monasterij *De Latta*, Greg. Turonen. lib. cap. 48 *Gurthonensis*, cap. 86, de gloria Confessorum. *Reomaus*, cap. 87. *Lirinensis*, cap. 97. *Meletensis* idem meminit in vita Caluppanis. *Malliacensis* in vita Solonis *Martini* in Hispanijs, lib. 10, cap. 12. *Seuerini* in Noricorum finibus mentionem facit Bonfinius decad. lib. 7. *Sancti Petri* in Orphiana insula, Gregorius Magnus lib 1 Epistolarum, 48 Epistola. *Lucusiani*, lib. 7, Epist. 27. *Sancti Viti* in Ætna lib. 8, Epist. 21. Gregorius Magnus in Sicilia sex, Romæ vnum monasterium condidit, quibus tantam delegauit terrarum copiam, quanta ad victum quotidianum pręhendum sufficeret, teste Greg. Tur. hist. lib. 10, cap. 1. De Latta. Gurthonense. Reomaus. Lirinense. Meletense. Malliacense. Martini. Seuerini. S. Petri.

Post hoc seculum verò *Luxouiense Cœnobiũ*, Germanicè Blummera in Vosago mõte Luxouiense.

AA Colum-

Columbanus & Gallus anno Christi 602, exstruere cœperunt, vel paulò ante, ac in illis locis Euangeliũ fideliter prædicarunt.

Bobiēse. *Bobiense monasterium* idem Columbanus, Luxouio pulsus, quòd Theodorici Regis Austrasiorum stupra liberius reprehendisset, in Coccijs Alpibus condere cœpit anno Christi 617, Agdulphi Regis opibus adiutus. Dotatum posteà fuit liberaliter anno Domini 629, à Theodelinda Longobardorum Regina.

Horreũ. Ochdũren. Ochdũren, Latinè Horreum Cœnobium Treueri, ex Dagoberti Regis horreo Monachorum habitatio factum, olim Canonissarum, hoc est liberatum & ab omni voto immunium Virginum amplissimum Collegium, hodiè verò sororum instituti Benedicti potens monasterium, quod S. Matthiæ Treuerensi Abbati subjicitur, in honorem Beatæ Virginis Mariæ, temporibus Modovvaldi Treuerorum Archiepiscopi fundatum est anno Domini 606, locupletatum verò anno Domini 645, à Dagoberti ex Matthilde filia Irmina, Viduâ factâ antequã cum sponso nuptias celebrâsset Bruschius.

S. Symphoriani. *S. Simphoriani monasterium* idem Episcopus propè Treuerim ad Mosellam condidit anno Christi 645.

Gerundense. *Gerundense monasterium* in Lusitania Ioannes eiusdem nominis Episcopus condidit Bonifacij IV, temporibus, hoc est, circa annos Domini 610.

S. Dionysij. *S. Dionysij Tutetiæ Parisiorum Cœnobium* magnificentissimum inchoatur anno Domini 625, vel iuxta alios 631, à Dagoberto Rege Francorum. Cumque Sisenandus ope Dagoberti Rex Visigothorum factus esset, pro hoc beneficio decem pondo auri Francis appendit, quæ Monasterio Sancti Dionysij absoluendo attributa sunt: adque id exornandum ex Pictonibus, qui Aquitanico motu contumacius egerant, sacrorum locorum nobilia ornamenta eò asportata fuerunt, vt Æmilius in Dagobertho testatur. Hinc & Ioannes Tillius in Chronicis de Regibus Francorum sic scriptum reliquit: *Dagobertus ædem Diui Dionysij à fundamentis erexit, ex alijs vndequaque corradens, easque spolians, quo hanc vnam ditaret: nec quisquam ante eum inuenitur qui patrimonij annuos reditus templis tam magnificè profusèque donarit. Monachorum otium & inertia multas texuit de eo fabulas, vt assentatione & laudibus, Principum facultates ad hamum pellicerent. Horum verò istiusmodi commenta apud exteros nostrarum eleuant historiarum fidem.* Hæc ille. Rectiùs multò egit Clodoueus II, Dagoberti huius filius, qui, cùm circa annos Domini 660, fames maxima Galliam inuasisset, vt ei succurreret, aurum & argentum omne, quo ædem Diui Dionysij Dagobertus pater impensè magnificèque exornârat, Thesaurum etiam in capsis & ferculis, brachiumque Diui Dionysij abstulit, & egentibus piè distribuit, eodem Tillio auctore.

Album castrum, seu Vveissenburgense monasterium vnum ex Germaniæ omnibus potentissimum, & ex quatuor illis Sancti Romani Imperij, ducali dignitate conspicuis, idem Rex, vt expiaret sua peccata, in honore Sanctæ Trinitatis, Sanctæ Mariæ perpetuæ Virginis & Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, construxit, anno Christi sexcentesimo trigesimo quarto hanc immunitatem illi tribuens, vt nullus Pontificum Nemetensium, in quorum Diœcesi situm est, vel reliquorum Episcoporum, aliquam ibi dominandi, vel quaslibet causas agendi habeat facultatem, sed sub Dagoberti defensione Pater monasterij omnia possideat: Nauclerus Gener. 21, aliaque eximia Priuilegia & immunitates ei concessit, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo nono quùm Cœnobium malè regeretur, ac Palatinus Comes id reformare vellet, Monachi, ablatis redditũum & Priuilegiorum tabulis, ad suos cognatos hinc inde in arces prædatorias se contulerunt. Album castrum.

Dolegiense M. quod alias *Tholegiense* vocatur in Diœcesi Treuirensi sub honore Sancti Mauritij & sociorum eius construxit idem Dagobertus, in finibus Lotharingiæ anno Domini 629, consilio & auxilijs Beati Modoaldi Treuirorum Archiepisc. absoluit autem filius Dagoberti Sigebertus Austrasiæ Rex: Tandem etiam S. Pirminius Episc. & Monachus præclarè exornauit. Fuit olim insignis ac celebris Academia, in qua vigebant & sacræ & profanæ literæ: nunc verò Monachorum otiosorum Benedictinorum habitaculum Brusch. Dolegiense.

Sancti Petri Cœnobium idem Rex Erdphordiæ erexit, anno Christi sexcentesimo trigesimo, Schædelius pagina 175. S. Petri.

Surberg etiam in Alsatia olim monasterium fuit, quod ab eodem Rege fundatum & dotatum dicitur. Et credibile est Dagobertum hunc plura alia cùm Templa, tum Cœnobia maximis sumptibus exstruxisse. De quo Tillij iudicium audire operę pretium erit, qui in Chronico suo de Regibus Francorum, *Credo*, inquit, *Dagobertum bonum fuisse virum: verùm non vsque adeò sanctum, qui in immensis cùm donationibus, tùm ædificijs, salutem, quemadmodum isti persuadebant, poneret.* Surberg.

S. Trut-

S.Trutperti. *Sancti Trutperti monasterium* initium habuit anno Christi 625, quo veniens ex Scotia, in Hercynia sylua Cellulam sibi fabricauit, in qua Eremitam egit. Cæsus autem, eoq; in loco humatus, posteà Orbertus, filius Sigeberti Sueuiæ Ducis & primi Comitis Habspurgi, elegantissimum Cœnobium condidit.

Sant-Gallense. *SantGallense monasterium* circa annos Christi 630, initium suum habere cœpit. Nam S. Gallus Scotus, Columbani discipulus, & accolarum Acroniani lacus primus Euangelicæ veritatis doctor, anno Domini 630, domunculam seu Cellam primam & Oratorium in densissimo nemore condidit. Post mortem verò eius inhabitârunt hanc Cellam aliqui Sancti Galli discipuli diuersarum regionum, nullum tamen Ordinem adhuc profitebantur ad annos fere 80. Amplificare autem cœperunt ijdem illi Cellam hanc, Sigeberti Austrasiæ Regis & Fridebergæ coniugis eius, Gunzonis Sueuorum ducis Vberlingæ tunc temporis ad lacum Acronium Residentis filiæ impensis, donationibus, ac sumtib. Post hæc tempora S. Othmarus, à Pipinio Rege rogatu Carolomanni fratris primus Abbas hoc in loco constitutus, Pipini Regis auxilio prima Cœnobij eius, quod hodie cernitur, fundamenta iecit, & primas habitationes pro magna copia Monachorum fecit, absoluitq; anno Christi 640. Templum quod adhuc hodie ibi conspicitur pulcherrimum & amplissimum, exstructum est anno 830. Consecratum verò anno 836. ab Hunnis vestatū & spoliatum anno 937. Hoc Cœnobium progressu temporis ab Imperatoribus, Regibus, Principibus, Comitibus ac Baronibus, in primis autem ab Hedvviga Comitissa de Eberstein Henrici Aucupis Imp. filia, ita est locupletatum & auctum, vt aluerit olim Monachos 150.

Hinc Abbatum huius Cœnobij à multis seculis magna fuit potentia, & non contemnendæ opes, ac inter Principes Imperij adhuc hodie numerantur. A quo autem Imperatore titulum & honorem hunc acceperint certo sciri non potest. Stumpfius in Annal. Heueticis annotat, à Conrado Fabarẽsi Annal. scriptore tradi, Vlrichum Abbatem ex Altosaxorum familia oriundum, Basileæ à Philippo Augusto in Principem promotum fuisse. Et quamuis nostra ætate non tanta sit istorum Abbatum potentia vt olim fuit, magna tamen nihilominus est, & latè imperant. Paret illis in Turgea oppidum Vveila, ac eo loci Palatium ac Vicarium habet: deinde in superiore Turgea, ager populosus & non contemnendus Imperio Abbatum subiectus, & in certas Præfecturas distributus est, quibus Præfecti ab Abbate imponuntur. In plerisque etiam locis suos Ammanos & Officiales habet, qui ipsius nomine minorem iurisdictionem exercent. Summum quoque iudicium ab ipso constitutum est, ad quod ab his minoribus prouocationes fiunt, & ibi grauiores causæ disceptantur. Officia quoq; omnis generis pro more Principum constituta sunt. Præthereà Comitatus Toggenburgius quoque Abbatem huius Cœnobij dominum suum agnoscit, qui etiam Præfectum regioni constituit, summum judicem rerum capitalium. In Præfectura denique Rheguscorum, quæ ad Heluetios, spectat, minor iurisdictio in plerisque vicis ad Abbatem pertinet, qui etiam officiales in 15 habet. Abbas SantGallensis Georgius à Vvildenstein legitur mille equitum commitatu Argentinam esse ingressus anno Christi 1361, cùm Vvaltherus Baro à Geroltzeck in Episcopum Argentinensem electus introduceretur. Dedit monasterium hoc toti Germaniæ multos eruditos Viros in omni scientiarum genere multosque Episcopos Constantienses, ac varijs Germaniæ monasterijs Abbates Habet etiam Bibliothecam nobilissimam, innumeraque optimorum authorum multitudine refertissimam.

S. Arnolphi monasterium ante muros vrbis Metensis anno Christi 630, construebatur ab Arnolpho eius loci Episcopo. S. Arnolphi.

Latiniacum monasterium Furseus, & *Fossense*, Foillanus exstruxerunt: Sigeberto teste. Latiniacum.

Fiscanum & Fontinellam Vvandregisilus condidit: Sigebertus & Vincentius libro 23, capite 110 Fiscanum & Fontinellam.

Niualis monasterium in Brabantia, instinctu Sancti Amandi, Itta Pipini relicta fundauit anno Christi sexcentesimo quinquagesimo, eique filiam suam Gertrudem Virginem præfecit: Abbas Vrspergen, & P. Æmilius. Niualis.

Floriacense Cœnobium fundauit Leodeboldus quidam Abbas anno Domini sexcentesimo quinquagesimo secundo in quod Benedicti & Scholasticæ corpora ex Cassinensi Cœnobio, à Longobardis euerso, deportata fuerunt: Regino & Sigebertus. Floriacense.

Calense monasterium erexit anno Christi 666, Bechtildis Lotharij mater. Calense.

Variopagum, Vindeliciæ inferioris monasterium. Boiorum Principes, propè arcem suam Neoburgum condiderunt, in quo & sepeliri voluerunt, Auent. lib. 3, Annal. Variopagum?

Georgij martyris Cœnobium Compertus Longobardorum Rex Papię constituit, Supplem. Chron. S. Georgij

AA 2 Hasle

Haste. *Haste Cœnobium* in Alsatia exstruitur circa annũ Christi sexcentesimum sexagesimum per Florentinum Argentinensem Episcopum, cui à Clodoueo II. Haste cum omnibus pertinentijs donatur.

Stabulaus. Malmudarium. Vuest. *Stabulaus, Malmudarium, & Vuest*, in Anglia monasteria Sigebertus, Rex, de posteritate desperans, exstruxit: quibus adiecit nouem alia: quanquam nonnulli volunt illud postremum à Lucio Rege conditum, teste Polydoro lib. 4.

S. Michaëlis. *Sancti Michaëlis monasterium* Vulfradus, quem alij Walfridum nominant, Maior domûs Childerici Francorum Regis, in Parochia Verdunensi anno Domini sexcentesimo sexagesimo octauo iuxta P. Æmilium & Sigebe. erexit, quò, interfecto Rege à Badillo, se contulit.

Corbeiense. *Corbeinse in Gallia Cœnobium* condidit anno Domini sexcentesimo sexagesimo Bathilda Clodouci II, vxor, Ducissa Saxoniæ.

S. Martini. *Sancti Martini Cœnobium* Tornaci anno sexcentesimo sexagesimo quarto, erigitur ab Eligio eius loci Episcopo.

Lobiense. *Lobiense, Alneum, Vuastare & Crispinense monasteria* condidit quidam Landelinus: Sigebertus.

Halbasiense. *Halbasiense* Trudo in Gallia exstruxit.

Virmuthense. *Virmuthense* anno Christi sexcentesimo septuagesimo, & *Girunicense* anno sexcentesimo septuagesimo tertio apud Anglosaxones exstructa sunt.

Holzirkirch. *Holzkirchen* beym Odenwald *monasterium* Troanus frater Gotberti, à quo Chilianus interfectus fuerat, condidit: Valent Munzer.

Musæũ. *Musæum monasterium* condidit Meldulfus natione Scotus, anno Domini sexcẽtentesimo octoagesimo quinto beneficio Eleutherij, & in eo scholam publicam tam Græcæ quàm Latinæ linguæ aperuit: ob quam causam in magnum Cœnobium excreuit, & *Malmesburia* dictum est.

Engethlingen. *Engethlingum Cœnobium* Osuuius Rex propter cędem Osuini, quam perpetrârat, ædificauit, vt Beda refert lib. 3, cap. 14.

Medeschamstedi. *Medeschamstedi monasterium* construxit Sexuulfus in Giruiorum: Beda libro quarto, capite sexto.

Agatha. *Agatha monasterium* Pertharit Longobardorum Rex Papiæ ædificauit: Blondus Dec. 1. libro nono.

S. Petri. *Sancti Petri Cœnobium* extra muros Beneuentanorum Theodorera coniunx Romualdi exstruxit, vbi multas Virgines sacras congregauit. P. Diacon. libro sexto capite primo de Longob.

Hohenburgense. *Hohenburgense monasterium*, quondam arx, in Alsatia non procul ab Argentina, anno sexcentesimo nonagesimo sub Childerico Francorum Rege fundatur & puellis attribuitur à S. Othiliæ, à qua posteà nomen accepit, parente.

Epternacense. *Epternacense Sancti Vuilibrodi Cœnobium*. quatuor miliaribus à Treuiri versus, Luzelburgum intra septem altissimorum montium iuga situm, fundatum & constructum legitur anno sexcentesimo nonagesimo sexto ad preces Sancti Willibrodi primi Traiectensis Archiepiscopi, à Pipino seniore Francorum duce, eiusque coniuge Blitrude, & vtriusque filio Carolo Martello. Erat olim Cœnobium hoc tam potens vt haberet sibi subiectas viginti duas arces. Bruschius.

Selesen. Reichford. Tumiaceste. Strenuelspach. &c. Meminerunt historiæ multorum aliorum Cœnobiorum, quæ seculo hoc septimo post natum in carne Christum exstructa dicuntur: vt sunt *Selesen*: Beda lib. 4, cap. 14. *Reichford*: cap. 16. *Tumiaceste*: cap. 22. *Strenuuelspach*: *Ebercum*: *Vetadum* cap. 26, lib. 5, ca. 3. *Monasterium Mailrosa, Raiculphi*: Beda lib. 5, cap. 9: & 10. *Barchonaburg*. lib. 2, cap. 2. *Portaneu*: lib. 2, cap. 16. *Monasteria in sylua Elnete*: lib. 2, cap. 13. *Caprecaput, Lentisgen*: lib. 3, cap. 21, & 28. Eligius quidam primùm aurifaber, deinde vero Mon achus, multa passim in Gallia exstruxit Cœnobia: Supplementum Chronicorum. Thessalonus quoque in lacu Chinino Noricorum, duo monasteria Benedictini Ordinis condidit, vt Auent. lib. 3, indicat. Botulpho & Adolpho ab Ethelmundo regulo Australium Anglorum in Iuanno locus datus est, vbi monasteria vterque condiderunt. Osuualdus quoque & Osuui Reges plurima ad construenda monasteria largiti sunt, Beda teste lib. 3, cap. 3, 5, & 24. Quod multi alijs etiam in locis fecerunt.

Euershamense. *Euershamense monasterium* in Anglia Eguuinus Wiccius, nobili apud Anglosaxones Merciorum genere satus, Monachus Benedictinus, Kenredi Regis beneficio à fundamentis erexit circa annos Christi 700. Balæus Centuriã 1, Script. Brit. cap. 91.

Cella Monachorum. *Cella Monachorum*, hodie *Ethonis Monasterium*, Benedictini instituti vetustissimum Cœnobiũ ad Nigrã syluam propè Kenzhingum non procul à Rheno situm, fundatum legitur circa annos Domini 700, à Wiggero Monacho, qui posteà Argentinensis Episcopus electus fuit, & primùm ei hoc nomen indidit, vt Monachorum, hoc est, solitariorum hominum & Eremitarum Cella appellaretur. Cùm verò non multos post annos collapsum esset, renouatum est anno Domini 754, ab Ethone Comite Habspurgio, & Diuitis Augiæ Abbate, qui & oppidum ipsum quod ab eo adhuc *Ethen-*

heimium

heimium dicitur, construere cœpit: de cuius Cœnobij restauratione exstat tale distichon:

Anno ter deno, septingentesimo, quarto,
Antistes claustrum renouando Condidit Etho.
Bruschius.

Arden. *Arden Cœnobium* Leodiensis Diœcesis fundatur ab Huberto eius loci Episcopo circa annos 710. Alij volunt fundatum esse à Beggha (à qua Begghinæ posteà nomen sortitæ sunt) Pipini filia. Translatum progressu temporis fuit Coloniam ad Sanctum Martinum.

Schutrense. *Schutrense Cœnobium* tribus miliaribus suprà Argentinam ad Amnem eiusdem nominis situm, fundatum legitur anno Domini 715, à Pirminio Monacho superstitioso in Gallicana Francia, sed posteà Episcopo Meldensi, iuxta Trithemium, seu Metensi, iuxta Chronicon de Ducibus Bauariç & alios, constituto.

Gerontocomiũ. *Gerontocomium* monasterium, Gregorius II, Papa Romæ instituit, anno 716, quod post apsidem sanctę Dei genetricis ad præsepè situm est. Monasterium etiam Sancti Andreç Apostoli, quod Barbaræ nuncupatur, ordinauit: Anastasius.

Schunarzachiũ. *Schunarzachium* in Argentinensi Diœcesi idem Pirminius inchoauit.

Gengenbach. *Gengenbach Cœnobium* fundauit etiam Pirminius circa annos Christi 716, situm est in Alsatia: distat miliari vno à Schuteren. Circa annos Domini 752, exornatur per Ruchardum Landgrauium Alsatiæ: dotatur verò liberalissimè à Berchtoldo Zæringensi quinto anno Christi 1218.

Glasconiense. *Glasconiense Cœnobium* Inas visisaxonum seu Occidentalium Anglorum Rex exstruxit circa annos Domini 720, quod in eo loco Iosephus Arimathæensis olim sacellum ædificâsse dicitur. Fuit hic Inas ille ipse, qui Monachorum imposturis delusus Romano Antichristo vectigal (Petri denarios vocant) ex singulis regni sui ædibus in perpetuam eius seruitutem primus persoluit Polydorus lib. 4. de rebus Anglorum & Balæus Cent. 1. Script. Brit. c. 97.

Fauēse. *Fauense Cœnobium* inchoatur etiam anno Domini 720, authore Pipino: situm est ad Lycum amnem.

Neuuilerense. *Neuuilerense monasterium* eodem tempore quo Gegenbachense Pirminius inchoauit, situm est in Argentinensi Diœcesi. Cumque ab initio eius Monachi Benedictinum Ordinem professi essent, cum anno Domini 1490, abiecerunt, & seculares Canonici facti sunt.

Altense Cœnobium Superius, à Sancto Altho sic dictum, circa tempora eadem Pirminius iste fundauit in Bauaria. Sunt qui referant ad annum 741, Schafnaburgensis. Althēse.

Faucense Cœnobium Sancti Magni Ordinis Benedicti in Alpestri Sueuia ad Lycum amnem, in eiusdem nominis Episcopali oppido situm, Diœcesis Augustanæ, nunc verò parum mutatâ voce *Fussense*, fundatum est anno Christi 720, ad preces Sancti Magni, vnius etiam ex primis Germanię Apostolis, à Rege Pipino: posteà auctum & locupletatum à Carolo Magno, & à Vigberto Episcopo Augustano donatum verò à Leopoldo Austriæ Marchione, & Guelphone Sueuorum Duce. Bruschius. Faucēse.

Murbachium vel Mortuuegium à latrocinijs infesto quondam loco, antiquitus verò Viuarium, hoc est, Refectorium peregrinorum dictum, Cœnobium Benedictini Ordinis, in superiori Alsatia ad montana Vosagi situm, ex potentissimisque Germaniæ monasterijs vnum, quemadmodum etiam ex illis quatuor vnum, quorum Abbates Principes Imperij dicuntur: fundatum legitur circa annos Christi 724, ad Pirminij petitionem à Sueuiæ & Alemanniæ Duce quondam Eberhardo, sub Theodorico Francorum Rege. Bruschius. Murbachium.

Sancti Petri monasterium vicinum Papiæ anno 723 inchoatur à Luithprando Longobardorum Duce: hodie vocatur Ad aureum cœlum. Idem condidit eodem ferò tempore in alpibus *Bardonis & Holonense Cœnobia*: Paul. Diac. lib. 6, cap. 17, de gestis Longobardorum. S. Petri. Bardonis & Holonēse.

Amerbach monasterium, situm in Herbipolensi Diœcesi, inceptum fuit à Pirminio sępè nominato: liberalissimè dotatum ab Eligio Tornacensi Episcopo anno 764. Priuilegia amplissima impetrauit à Martino I. Amerbach.

Tütsch vel *Tniz monasterium*, è regione Coloniensis vrbis situm, fundatur anno Christi 723, quo in loco olim fuerat amplum & munitissimum oppidum cum præsidiario milite Rom. vocabaturque *Munimentum Tnitense*. Tniz.

Barcetum monasterium ad S. Anastasium anno Christi 723, ædificatur à Luithprando Longobardorum Duce. Barcetum.

Sancti Michaëlis in Turingia monasterium ædificatur anno 724, quod est in Ordorff. cuius Monachi laboribus suis ea quæ ad victum & vestitum necessaria sunt sibi comparabant. Occasio hęc S. Michaëlis.

hoc gravissimum nomineq; Christiano indignissimum, miserorum ceruicibus auferre. Sensit hoc etiam olim Gregorius M. etiam ipse Monachus, ita scribens: *Cum Redemptor noster, totius conditor creaturæ, ad hoc propitiatus humanam carnem voluit assumere, vt divinitatis suæ gratia dirupto (quo tenebamur captivi) vinculo servitutis, pristinæ nos restitueret libertati: salubriter agitur, si homines, quos ab initio natura liberos protulit, & jus gentium iugo substituit servitutis, in ea natura quâ nati fuerunt, manumittentis beneficio libertati reddantur, &c.*

III. *Tertia causa multitudinis Monasteriorū Miracula sunt.* Duabus his causis multitudinis monasteriorum & amplissimarum donationum, quæ eis factæ sunt tertia, adhuc annumerari debet, videlicet *Somnia, Visiones, Spectra seu Apparitiones spirituū, signa item & Miracula*, quæ vel verè sunt facta ad decipiendos homines eósque in errorem validè ab ducendos: vel à Monachis nefariè conficta, cum nihil vnquā simile quid acciderit. Ac vt ficticijs suis miraculis aliquam fidem facerent, finxerūt insuper impudentissimi homines, se vel in cœlum, vel ininfernum, vel in Limbum Patrum, vel deniq; in Purgatorium raptos hæc & alia vidisse: vel Reuelationes in Somnis, aut apparitiones miraculosas Christi, Mariæ, Apostolorum aliorumque sibi factas, & nescio quæ alia ædita. Qua in re Ethnicorū imposturas, dolos & fraudes egregiè imitati sunt: eorum enim Principes tùm acuendis sæpè excitandisq; militum animis miracula & oracula cœlestia multa ad eundem planè modū, quo Monachi, confinxerunt: tū etiā vt populo obsequentiore vterentur. In vulgus quoque ædebant nonnunquam, se vel libros Sibillinos inspexisse, aut Delphos Oraculum Apollinis misisse sciscitatum, aut egregia auspicia esse. Populus itaque, cum ea verè Dijs ipsis denunciari crederet, libentissimè iussis Magistratuum & Imperijs Ducum obsequebatur, haud secus quam si Dij ipsi iussissent. Imperatores verò & imposturæ artifices soli norant quantum istis commentis tribuendū esset. Ita Iulius Proculus à Patribus subornatus, auctore Lactantio cùm Romulum in Deorum numerum referre conarentur, nunciavit plebi, se vidisse Romulum humano habitu augustiorem, eumque mandâsse ad populum, sibi delubrum fieret, se Deum esse, & Quirinum vocari. Eodem prorsus modo Mahometus, Turcicæ blasphemiæ author, quo nouam suam Religionem hominibus commendaret, finxit, se, epilepsia laborantem, cum Archangelo Gabriele colloquia habere, ab eoque se accepisse legem. Dux quoque militiæ factus, dixit, se in Hierusalem ab eodē Archangelo translatum, & in cœlum eleuatum ibi sua Mysteria didicisse: vt est in Azora 27, & 63. In legum suarum promulgatione columba arte assuefacta aduolavit, & humeris eius insidens, grana ex aure eius legit: quâ re dementati homines, spiritum sanctū leges ei dictare existimauerunt: similibusq; imposturis ac dolis multos decepit atque seduxit. Talia verò plurima in Papatu olim facta esse, & adhuc hodie fieri à Sacrificulis ac præsertim Monachis nemo negare poterit. Et quidem quod ad prẹsentem causam attinet, multa exstant huius generis Miracula apud authores hinc inde, que non solum in hac secunda Monachatus Classe, sed etiam in sequentibus ædita leguntur, ad excitanda hominum studia ædificandi & exstruendi monasteria, quorum aliqua hoc tantum loco referemus: nam in duabus sequentibus Classibus hoc labore supersedere statuimus, quòd nolimus istiusmodi fabulis ac nugis annotandis vel Lectori molesti esse, vel bonas horas malè collocare, & cartas commaculare.

Imperatori Henrico II. cognomento Claudo, cùm in secretiori quodam sacello deuotius aliquando oratur, apparuit Michael Archangelus, qui femur Regis tangens, vnde claudus factus legitur, qui rectus prius incesserat, Evangelicumque Codicem osculandum ei porrigens, in hẹc verba eum consolatus est: *Ne timeas electe Dei, velociter surge, atque hoc signū pacis divinitus tibi transmissum suscipe, Deique cultum strennè propagare perge.* Postea ex Apulia in Germaniam redeunti, & apud Cassinense monasteriū grauius ex calculo decumbenti, Deoque precibus vehementer instanti, Benedictus per quietem ei oblatus dicitur, qui exciso sine doloribus calculo, vulnerisq; hiatu pulchre sanato optimæ valetudini Regem restituit. *Miracula pro extructione monasteriorum facta.* His miraculis Rex motus, cùm Bambergam redijsset, in memoriam harum salutarium apparitionum sempiternam, & in honorem S. Michaelis Archangeli & D. Benedicti Cœnobium Montismonachorum construxit, & munificētissimè dotavit. Refert Bruschius de monasterijs Germaniæ, sed absque dubio ex Monachorum Legendis, mendaciorum plenissimis, habuit, vnde etiam meritò *Lugendæ* appellantur. Quasi verò apud probatos authores simile exemplum exstet, quòd Angeli quenquam in signum amoris læserint, aut claudum fecerint. Non hoc est verorum Angelorum, sed Diabolorum ingenium. Verior ergo illorum est relatio, qui aiunt, Henricum in Italia captum, cum se, deceptis custodibus, de muro præcipitâsset, luxato fractoue crure, postea claudicâsse. Aventinus quoque l. 5. Annaliū testatur, *Imperatorem Cœnobium hoc, non in memoriam*

memoriam sempiternam excisi à Benedicto calculi & vulneris, pulchrè, sanati sed quòd liberis careret, & Germaniæ, Galliæ atque Italiæ pacem reddidisset, ædificasse.

Refert Cuspinianus in Austria, Agnetem Leopoldi Austriæ Marchionis cõjugẽ, marito suasisse, vt locũ aliquẽ designaret, in quo laudes Christo dicerentur, & eius genetrici D. Mariæ, pro monasterio condendo. Ex arce verò in monte Cecio sita Danubium ambobus prospectantibus, leni Zephyro flammeum è capite Agnetis abreptum in proximum nemus delatum. Quod vbi post nouem annos ibi Leopoldus inter venandum reperisset illæsum, eo loci monasterium exstruxisse.

Cranzius lib. 7. cap. 21. Daniæ suæ indicat, Ericum Daniæ regem Vencesłaum Boemiæ ducem à fratre interfectum deuotè coluisse: qui & Erico in somnis apparuerit, eique dixerit: *Confide frater, adsum, quem colis: nuncius tibi venio, eodem te Martyrij genere absumendum, quo ego: prius tamen volo, vt monasterium in terra Revalensi construas, in honorem Dei & mei: idque eum graviter quidem incæpisse, sed non absoluisse.*

Anno Domini 1440, laboriosius quidam, rusticæque & vitæ & artis homo omnino simplex, & sector straminum in vsum & pastum jumentorum, Euerhardus nomine, ob deuotionem, quam à pueris conceperat erga matrem Domini, Virginem Mariam, stipitem quendam eo loco, vbi nunc est Cœnobium Euerhardi Clausen appellatũ, tunc temporis deserto, terræ, infixit, & in eo superius excauato imaginem tristissimæ Virginis matris Treuiri emptam, in gremio mortuum habentis filium, collocauit. Is postea à beata Virgine admonitus, domunculam paruam eidem ædificavit, & sublato stipite illam ipsam imaginem in priori muro domunculæ reposuit. Ibi verò cùm miracula plurima fierent, & oblationes innumeræ quotidie accederent hominum Religionis ergò eo cateruatim confluentium, ijs adjutus Euerhardus, Sacellum circiter quinque passuum (priore ædiculâ destructâ) fabricavit, & postea circa idem sacellum, Basilicam in longitudine 26. in latitudine verò 12, passus habentem ædificauit, & mox factus est omnis generis hominum maximus ad novum Idoleum concursus. Tandem pulcherrimũ factum est Cœnobium, in quod Ordo Canonicorum Regularium S. Augustini introductus est anno Christi 1456. vt refert ex Monachorum monasterij relatione Bruschius de Germ. Monaster. fol. 50..

Miracula pro confirmatione monachatus.

Neque verò Miracula ædita leguntur solùm, vt hominum, animi excitarentur ad ædificanda monasteria, sed etiam vt Monachatus ipse, inuentum humanum, pro cultu Dei eximio haberetur, & horribiles eius superstitiones commendarentur Diabolus, irati Dei permissu, multa ludibria hominum oculis offudit, eosque mendacibus signis in hac secunda & sequentibus Classibus validissimè dementavit. Narrat Euagrius, Barsanuphium quendam, in phrontisterio quodam propè Gazam solitariam egisse vitam: & quibusdam curiosis eius domunculâ perforatâ explorare cupientibus, quâ nam ratione iste ageret vitam, repentè ignem exiliisse, quo sint fugati omnes. Lib. 4 Cap. 34.

Turonensis, hac in parte admodum facundus, indicat, quendam Monachum in loco solitario orâsse, ac vidisse Abbatem quomodo flamma ex eius ore processerit, quæ in altum ascenderit. In lib. de Gloria Confessorum Cap. 37.

Gregorius M. Dialog. lib. 3. c. 18. indicat, Gothos, Benedicti Patris Benedictinorum cellâ incensâ simul ipsum quoq; flammis vltricibus exurere conatos esse: verùm divinitùs accidisse, vt ignis quidem in circuitu omnia devoraret, cellam verò illæsam relinqueret: Gothos autem furibundos ipsum rapuisse, & in clibanum ardentem coniecisse: ex quo tamen postero die saluus & incolumis extractus sit.

Idem Gregorius Dialog. lib. 1. c. 2. Francos inuasisse monasterium Libertini scribit, vt aurum, quo abundare dicebatur, aufferrent: verùm ipso orante, cæcitate percussos, speque suâ frustratos, recedere coactos esse.

Sigebertus scribit, Benedictio ad montem Cassinum iter instituenti ad omne biuium duos Angelos occurrisse, viam ipsi monstrantes. Ac Maurum Benedicti discipulum eo ipso tempore quo Benedictus ex hac vita migrârit, in visione quasi stratam viam lampadibus coruscam, recto tramite ab ejus cella in cœlum directam vidisse, hancque esse viam per quam Benedictus in æternam patriam ascenderit: author est Iuo in Chronico.

Gregorius Dialog. lib. 2. cap. 24. narrat de Monacho, qui ad parentes sine venia & benedictione Claustrali exierat, quòd eodem die sit mortuus: cumque esset sepultus, postero die corpus eius extra sepulchrum proiectum inuentum esse. Eodem etiam pertinet illud Miraculum, quod ibid. cap. 25. recitat, de Monacho, qui inuitus detinebatur in monasterio, & seriò instabat, vt facultas discedendi sibi concederetur. Dimissus enim à Benedicto, in via obuium habuit Draconem aperto ore eum inuadentem: ipse verò tremens ac palpitans

Als be-trügt man die kinder.

pitans cùm auxilium Monachorum inclamaret, ad monasterium est reductus.

Ad monasticam vitam corroborandam & stabiliendam faciunt etiam hæc Miracula, quæ Gregorius lib. 9. Epistolarum indict.4. commemorat, quòd Monacho voléti deserere monasticam vitá,& clam sese è monasterio proripere, canis ater obviam venerit, ipsum, dilaniaturus. Item,quòd alius è Monachorum grege, inscijs reliquis, discessum parans, à Cacodæmone horribiliter sit vexatus. Voluit enim Diabolus, cultum monasticum observari, non deseri.

Refert Beda lib. 4. cap. 14. cùm pestis grassaretur in Monasterio Selescu, visos fuisse Apostolos Petrum & Paulum (spectra diabolica fuerunt) qui jusserint per cuncta monasterij Oratoria celebrari Missas, & sic propter Osvvaldi intercessionem cessaturam esse pestem.

Cùm Gregorius Agrigentinus esset Hierosolymis, vidit in mõasterio quodam tempore passionis Christi, quosdam homines, à terra in cœlum tolli, aliosque cibi expertes degere. Vidit & fluctus lachrymarú, fontium flumina superantes. Metaphrastes.

Beda lib. 4. historiæ Ecclesiast. Anglorum cap. 7. 8. 9. & 10. multa hujus generis commemorat de Cœnobio virginum Berecingen. & inter alia refert, quòd vna ex sororibus viderit quandam ex isto Cœnobio aureis funibus in cœlum trahi, quam visionem mox secuta sit mors Abbatissæ.

Nugatur Vincentius l. 23. c. 114. niveam columbam Berchario & Niuardo, alteri somnianti, alteri spectanti, occulis designasse locum Altiuillaris. O somniatores!

Vttinfrethus scripsit Epistolam ad Eadburgam Abbatissimam, plenam vanitatibus & nugis, quas quidam à mortuis resurgens. retulerit: & inter alia quædá etiam de Monasticæ vitæ dignitate refert. Exstat Epistola in Historia Eccles. Magd. Cen.8. col.877.

Fabulantur etiam de Lothario Imperatore, quòd, cùm mortuus esset, Diaboli & Angeli de anima ejus certâ(r)int. Monachos verò, qui prestò fuerint, precibus suis subuenisse Angelis, vt victis Diabolis ipsi animâ potirentur. Ranulphus lib. 5. cap. 31. in Polychron. Flores temporum. Martinus in Chronico sub Lothario. Erdfordien.

Cùm Normanni Floriacense in Gallia Cœnobium deuastâssent, igneque subjecto concremâssent, D. Benedictus comiti Sigilloso, cui monasterij illius cura & defensio cõmissa fuerat, in somnis apparuisse fingitur, eumque graviter, quod opem non tulisset monasterio contra Normánorum incursiones, obiurgâsse. Cómes igitur è somno excitatus, statim arma capit, parvaque manu coactâ, hostem prædâ onustum, concitato insecutus est cursu: ac impetu in eos facto, D. Benedicti auxilio ad internecionem vsque omnes cecîdit, vt Robertus Ganguinus Monachus S. Trinitatis nugatur lib.5. de gestis Francorum.

Dunstanus ex Cantuariensibus Collegijs sacerdotes Maritos eiecerat, Romani Pontificis autoritate, eaq; Monachis tradiderat. Sacerdotes verò in id toti incumbebant, vt in pristinas suas sedes ac dignitates restituerentur. Habito itaque Cantuariæ Conventu, & vtraq; parte auditâ, major pars Presbiteros ad pristinos honores restituendos censuit Monachi igitur ad suas, tanquam ad sacram anchoram, confugêre artes, quibus & superiores fuerunt. Nam subito hæc vox audita est: *Non benè sentiunt, qui Presbiteris favent.* Et quia imago Christi de cruce pendentis, quæ ibi prostabat, eam visa est ædidisse vocem, fides habita est oraculo: sicut referunt Polydorus lib. 6. Anglicæ hist. & Vincentius lib. 24. cap.80. Fuisse autem Dunstanum húc insignem Nigromanticum historiæ tradunt. Qui similes nugas alias, aut longè impudentiores scire desiderat, legat Vincétij lib.25 cap.56.57.& 89.& lib.27.c.100.& 101. item lib.29.cap.6.7.8. item lib.30. cap. 25.32. 45. denique lib.31.cap.104.

In fine hujus capitis non omittendum videtur, quod in diligenti auctorem lectione observaui, ante, Gregorij M. ætatem, à nullo fide digno authore ejusmodi falsa & mendacia signa ac miracula, ad commendandam monasticam vitam aliasque superstitiones impudentissimè conficta, sed post ejus tempora demùm, quibus omnis generis errores ac superstitiones in Ecclesiam Dei innundârunt, referri à Paulo Diacono, Vincentio nugatore eximio & similibus alijs.

CAPVT XXVII.

MONASTERIA *quæ tempore huius Classis Secundæ sunt extructa.*

CAthologum Monasteriorum Occidentis, quę quidem apud authores exstant, vnicuique deinceps Classi adjicere placuit, vt intelligatur, quando, quibus authoribus, & quâ etiam occasione ea exstructa ac instituta sint, quantamque vim error de traditionibus humanis habeat. In prima Classe deditâ operâ húc laborem præterijmus: etsi enim innumerabilia ferè tunc quoque Cœnobia, per omnes Orientis Provincias, in primis verò in Ægypto, Syria & Palæstina condita fuerint, tamen quia nec nominis, nec temporis certi, nec authorum à quibus fundata seu ædificata sunt, vlla sit mentio, ea silentio præterire visum fuit.

Mox

Mox igitur ab initio hujus Classis, vel etiã paulò ante eam, Scotię quidã Monachi ante Columbanum & Gallum, patrio solo relicto in Galliam, Alemanniam & Heluetiam, plantandæ Religionis & propagandi Christianismi ergò commigrârunt, ibique non solùm in Eremis, sed præcipuè in Vrbibus Ædes & Collegia instituerunt. Hos inter primo loco mihi nominãdus videtur meritò. *S. Fridolinus*, Scotorũ & Hiberniç Regis filius, qui in pictauia circa annos Christi 460. magnificum *Cœnobium in honorem S. Hilarij*, quem de terra eleuauit, condidit Clodouei Regis ope & auxilio. Inde verò discedens in Belgium, ad Mosellam Amnem rursus in honore *S. Hilarij aliud monasterium* inchoauit, quod hodiè *Helera* vel *Hilariacũ* appellatur: idque *S. Naboris* Cœnobiũ hodie esse putatur, quod ex ruinis primi monasterij seu Cellæ S. Fridolino exstructæ, & ex imis fundamentis solerti studio condidit Sigisboldus Metensium 23. Episcopus: dedicatumque est in D. Pauli honore anno Dom. 714. Donatũ est corpore S. Naboris: vnde & nomen nactum fuit anno Christi 765. à Crodegango 27. Metensium Pontifice, cui Paulus Põtifex Roman. id dono dederat, Bruschius. Relinquẽs verò & hunc locum paulo post in Vosagi montibus *Templũ etiam S. Hilarij* exstruxit. Venit inde & Argentinam, ibique monasterium quoque erigi curavit: quod anno Domini 1007. igne cœlitus demisso conflagrauit: sed restauratum, Monachi ejus abjectâ regulari vitâ seculares canonici ad D. Thomam fiebant anno 1031. Inde discedens Curiam Rhætorum pervenit, vbi rursus *S. Hilarij* nomine Ecclesiam construxit. Tandem ad *Seckingeensem* vel *Secanicã* in Rheno sitam Insulam, à Secato Rheno sic dictam, appulit, vt ibi quoque ædiculam conderet. Sed ab Incolis malè exceptus Insulaq; eiectus fuit. Venit igitur ad Regẽ Clodoueum, cui quum aliquandiu verbum Dei cõcionatus esset, ab eo possessionẽ totius insulæ impetrauit, vbi pro octo Canonissis & quatuor Canonicis, *Cœnobiũ, eiusdem cum loco nominis exstruere* cœpit anno D. 495. cui a duob⁹ fratribus Glarona, pagus jã est Heluetiæ, cũ tota ditione, cujus illi domini erãt, donata fuit. Vnde adhuc hodie Glaronenses in suis insignijs S. Fridolini imaginẽ habẽt. Ingentibus prꝛterea locupletatũ fuit opibus à Comitib⁹ Hanbregensibus, & Conrado Sueviæ Duce.

Hilarij Cœnobium in Picardia.

Hilarij Cenobiũ ad Mosellam.

Ad hunc modum alij quoq; Scotiæ Monachi, Constantiæ aliisque in vrbibus ædes sibi comparârunt, quas inde *Ad Scothos* (Zu den Schotten) appellârunt.

Monasteria ad Scotos.

S. Mauritij Cœnobiũ infra Octodorum Valesiæ vicum ex Comment. Cæsaris notum; Augauni seu Tarnadæ oppidulo ad rupes montium sito, Sigismundus II. Rex Burgundionum Maximi Geneuensis, Theodori Sedunensis & aliorum Episcoporum precibus; vt in suo diplomate Rex testatur, impulsus, ædificauit in honorem Legionis Thebææ & Mauricij Ducis, propter cõfessionem nominis Christi ibi cæsorum. S. Seuerinũ Abbatem ibidem constituit, & oppidulum Tornade juxta positum, mœnibus ampliatis, Cœnobio conjunxit, & ei idem (vt vulgò loquuntur (incorporavit. At eo tempore Tornade nomẽ obsoleuit, & nunc vulgò ad *S. Mauritium* appellatur Robertus Gaguinus Frãcinarum rerum scriptor, Simonẽ Sigismundi Fratrẽ monasterij hujus authorem facit, sed falsò, cùm non tantùm ex Historijs, sed etiam ex Archivis & vetustissimis hujus Cœnobij literis certũ sit, non aliũ quã Sigismundum hujus Cœnobij authorẽ esse.

Monasterium S. Mauritij.

Quo anno exstructum sit, non satis certum est. In tabulis quas (*dotationis* vocant, Sigismundus testatur, se Cœnobium hoc instituisse sciente & approbante Clotario Clodouei F. ejusq; fratribus Regibus Francorũ. At Aimoinus ipsum Clodoueũ per Seuerinum Abbatẽ S. Mauritij à febri liberatũ scribit. Sigebertus ante Sugerij necẽ Regẽ Sigismũdum Cœnobium hoc exstruxisse se scribit, ante annum Salutis 515. Alij postea id ad parricidij expiationem ab eo conditum volunt. Ergo, si conjecturis vti liceat, crediderim, Burgundos ante Regem Sigismundum Martyrum horum memoriam coluisse, atq; eo loci fratres aliquot habitâsse: postea hunc locum ædificijs & opibus à Sigismundo auctum & exornatum, ideoq; hunc Cœnobij auctorem perhiberi. Quicquid sit tabulæ donationis testantur. Sigismundum Regem amplos redditus huic Cœnobio donâsse: & credendum Clodoueum M. Francorum regem, non pauca eidem dedisse, si modò verũ est quod ab Aimoino traditur, ipũ à Severino 1. Abbate febri liberatũ esse.

Quo anno exstructum sit Sancti Mauritij Cœnobium.

Progressu temporis Benedicti regulã profiteri cœperunt: sed aliquanto post Caroli M. tempora Monachi hinc propter vitæ petulantiam & improbitatem eiecti, & in eorum loco Presbyteri & Canonici seculares à Ludovico Pio Imp. substituti sunt circa annos Christi 830. & datus Prępositus qui ipsos regat. Vltimus in ordine Prępositorum Reinoldus fuit Amedęi Comitis Frater, quo tempore opibus Cœnobij dissipatis, quas Canonici partim turpiter prodegerant, partim liberis suis largiti fuerant, ad tantam egestatem Collegium illud peruenit, vt nemo amplius Cœnobium inhabitaret aut sacra peragerent, donec tandem Amedæus Comes, permotus precibus Gratianopolitani Episcopi, Aganum venit, & ab alienatæ bona

bona Cœnobio restituit, & in loco Canonicorum, alterius familiæ Canonicos, quos *Regulares* nominant, delegit, imposito eis Priore Hermencrado, anno 1136. Ab his Cœnobij opes rursus auctæ sunt: nam & Petrus Tarentasiensis Episcopus fratribus nō pauca donavit, & Amedæus Comes Præposituram Balnearum illis attribuit: aliorum quoque liberalitate, Fratrum etiam diligentiâ & parsimoniâ brevi tempore opes illorum plurimùm crevere: his autem aucti, Priores nomen fastidientes, ab Eugenio Papa impetravere Abbatis nomen & dignitatem. Ac Hugo secundus Cœnobij Prior, anno 1146. Abbas ab Eugenio Papa Lugduni appellatus est.

Præpositura Tigurina. *Præpositura Tigurina* initium referunt ad annos Domini 501. quibus Clodoueus Magnus prima fundamenta ejus iecit: Carolus autem Magnus anno 810. amplissimis redditibus eam dotauit.

Monasterium S. Vrsi. *S. Vrsi præpositura* quoque sub Clodoueo M. instituta dicitur Soloduri in Heluetijs; quam postea liberalissimè dotavit Bertreda Caroli M. mater.

Cassinense. *Cassinense Cœnobium*, totius Ordinis Benedictinorum olim caput, Benedictus Nursinus condidit, circa annos Domini 520. eo in loco, in quo Castrum & Ara Apollinis habebatur antiquitus. Id anno Domini 595. direptum ac solo æquatum à Longobardis, anno 650. ab ijsdem restauratum fuit. Ex quo temporibus Friderici II. Monachi omnes expulsi sunt.

Aurelianense. *Aurelianensem* propè vrbem, Florus quidam, Regum Francicorum Consiliarius Primarius, in Dei honorem monasterium exstruxit Mauro Benedicti discipulo.

Fontis regij. *Fontis regij monasterium* Antisio dorensis vrbis Romanus exstruxit, vt in Epitome mundi annotatur

S. Mauri *Mauri monasterium* (Maursmünster) anno Christi 534. Leobardus Mauri discipulus haud procul à Tabernis Alsaticis, versus Vosagi montana, sibi ac discipulis suis primò construxit. Id posteà ampliatum magnificè, in honorem Principum Apostolorum Petri ac Pauli, Sanctique Episcopi Martini inauguratur anno Domini 582. sub Rege in Austrasia Childeberto, Clodovei primi Gallorum Regis ad Christum conuersi filio, qui etiam totam Marchiam Aquileiensem liberalissimus fundator ac ditator Monachis huius monasterij sub Regula Benedicti, perpetuis temporibus possidendam tradidit: quæ donatio à sequentibus Francorum regibus omnibus, datis pulcherrimis diplomatibus confirmata est.

Penitentia. *Pænitentiæ* monasterium amplissimum Iustinianus Imp. in littore, quod in dextra occurrit ingredienti Euxinum Mare, ædificari iussit circa annoe 535. ad recipiendas in id miseras prostitutas fœminas, quæ resipiscẽtes Deo vellent iugi pœnitentiâ deseruire. Hos monasterium talium mulierum, ob rei similitudinem cognominabant *Pænitentiam*. Multis pecuniarum prouentibus Reges ipsi hoc monasterium locupletârunt, multâ prętere a venustate & sumptibus imprimis excellentia ad consolandas Mulieres ædificarunt, ne ad seruanda castitatis munia quoque modo segniores fiant teste Procopio de Ædificijs Iustiniani Imp. Orat. 1.

S. Martini. *S. Martini monasterium* ad ipsos muros Treuirensis Vrbis situm, constructum dicitur ex Tetradij consularis viri privata domo in scholasticæ congregationis habitationem circa annos Christi 406. à. S. Martino Turonensi Episcopo. Is enim cùm Treuirim venisset, & Tetradij seruum à Dæmonio liberâsset, Consul S. Martino, pro hoc beneficio, domum suam dono dedit, hac lege, vt ex ea oratorium S. Cruci dedicatum redderet. Cùm autem barbarorum irruptionibus desolata reddita, & penè collapsa esset restaurauit eam Magnericus Episcopus 50. Trevirorum, & in Monasterium Benedicti Ordinis commutavit circa annos 530. qui etiam abolito S. Crucis prisco nomine, S. Martini Cœnobium nouo titulo appellari iussit. Cùm verò à Nordmannis miserè sævitum esset in ipsam qnoque Treuirium, interijt Cœnobium hoc funditus: restauratur ab Episcopo 68. eius loci circa annos Christi 880. Tertiò ab Hungaris incensum, rursus à Theodorico Episcopo LXXII. præclarè instauratur. Brusch.

S. Medardi. *S. Medardi Cœnobium* ædificatur Suessioni à Chlottario Clodouei M. filio circa annos Domini 550. Quale autem quantúmue hoc S. Medardi monasterium fuerit, quod regiâ est exædificatum impensâ, ex Gregorij Papæ Epistola intelligitur, dum munitum illud à se voluit Sedis Apostolicæ Privilegijs, vt primum omnium esset honore & dignitate monasterium. Ioannes etiam Papa qui circa annos Domini 564. sedem Rom. tenuit, idem monasterium alijs muniuit Priuilegijs, vt patet ex Gregorij lib. 12. epist. 32.

Arelatense etiam hoc tempore monasterium exstruit Childebertus Rex, cuius meminit Gregorius. M. lib. 7. Epis. III. & illud locupletauit Priuilegijs: Ædificauit quoque *Modoalense* monasterium.

In eadem vrbe monasterium construxit ex promissione Sigebertus Lotharij Francorum Regis filius, vt Gregorius Turonensis lib. 4. cap. 19. & Sigebertus indicant.

Pictauij

Pictauij etiam Radegunda eiusdem Regis Vxor Cœnobium condidit, in quo & vixit: Gregorio Turonensi authore lib. 3, cap. 7, & lib. 9, cap. 2.

S. Andreæ. *Sancti Andreæ inferioris monasterium* erexit Viennæ Remilia Eugenia Ansemundis filia. Adon Viennensis ętate 6.

In attrio Sancti Martini Turonensis Episcopi Ingeltrudis Puellarum monasterium exstruxit: Greg. Turonen. lib. 10, cap. 12.

Vusilaicus quidam Diaconus monasterium instituit in montis cuiusdam cacumine, octo miliaribus ab Exosio castro, vbi prius Diana colebatur.

Æmilianus Eremita initio in sylua in territorio Auernensi Cœnobium ædificauit: & posteà eius successor Brachio Turonen. duo alia exstruxit: Gregorius in vitis Patrum cap. 12.

Vrsus Abbas monasterium in Turonico territorio, ad locum quem Senapariam dixere, ædificauit. Posteà etiam aliud statuit ad Angerem fluuium: Greg. Turonen. in vita Vrsi.

Augustodunensis ciuitatis monasterium fecit Brunichildis Regina: libro vndecimo, epistola octaua.

Childebertus Francorum Rex in muros Arelaten. vrbis Cœnobium posuit, Gregorius lib. 7, epist. 115.

Contadiscone. *Contadiscone monasterium* Lupicinus & Romanus Eremitæ propè Auenticam ciuitatem ædificàrunt: & posteà adhuc duo alia adiecerunt, Greg. Turonen. in vitis Patrum cap. 1, & 13. Addidit Chilpericus Burgundiæ Dux annuatim trecentos modios tritici, totidemque vini, & centum aureos ad vestitum. Nam Monachi iussi vineas & agros sumere, maluerunt reditus istos percipere: dixerunt enim: *Non decet Monachos facultatibus extolli, sed in humilitate cordis Dei regnum iustitiamque eius exquirere.* Quantum mutati sunt ab his posterioribus seculis Monachi?

Dolum. *Dolum monasterium* in Anglia Samson Glamorganius circa annum Christi quingentesimum sexagesimum, exstruxit: Vincentius lib. 21, cap. 103.

Viuariense. *Viuariense* siue *Castellense*, aut *Castelliense Cœnobium* eodem tempore ædificauit Cassiodorus, qui sub Regibus Gothicis amplissimis functus est honoribus apud ciuitatem Sythicanam in Sicilia, vt Gregorius indicat lib. 7. Indict. 1. Epist. 33.

S. Petri. *Sancti Petri Cœnobium*, Ordinis Benedictini intra Salisburgensis vrbis muros situm, ex quo, tanquam ex equo Troiano plurimi egregij & excellentes Viri ad gubernandos varios Germaniæ Episcopatus prodierunt; inchoatum & fundatum & legitur anno Christi quingentesimo octoagesimo, vnà cum ipso Episcopatu Salisburgensi, à Sancto Rudoberto ex nobili prosapia Franciæ Regum ac Scotiæ Ducum oriundo: auxilijs tamen & munificentià Theodonis Boiorum reguli, quem Rudobertus ex Vvormatiensi Ecclesia & Episcopatu eiectus & in Bauaria circumquaque docens, Ratisbonæ in vera Christi agnitione instituit & baptizauit. Tum autem liberam annuntiandi Christi potestatem in ijs locis nactus perexit ad Noricos: venit ad Salisburgum (quæ vrbs paulò ante solo tenus penè ab Attilà & Hunnis euersa erat) hanc vepribus & virgultis iam coopertam, situ & ruinis deformatam, Theodonis veniâ & pace sibi concessam ac donatam primus expurgauit & instaurare cœpit, construens initio monasterium hoc Sancti Petri, in quo ipse etiam primùm sedem suam Episcopalem habens, collectos discipulos fideliter docebat. Bruschius.

Iuuauiense. *Iuuauiense* Monialium *Cœnobium* extra muros Salisburgensis ciuitatis in vicino colle situm, & Nonnarum Montis vocabulo (Nunnenberg) cognominatum, cœpit circa annum Domini quingentesimum octoagesimum quintum, Sanctus Rudobertus seu Rupertus enim primus Salisburgensium Antistes, pro germana sorore sua Sancta Ehrentrude Oratorium ibi initio construxit, ad quam Virginem cùm aliæ etiam accessissent, quæ virginitatis conseruandæ studio solitariam vitam elegerant, mox pręclarum Cœnobium Puellarum factum est. Bruschius.

De Latta. Gurthonense. Reomaus. Lirinense. Meletense. Malliacense. Martini. Seuerini. S. Petri. Sunt alia plura hoc seculo sexto à nato in carne Christo exstructa monasteria, quorum nuda exstant nomina tantùm apud authores. Meminit enim monasterij *De Latta*, Greg. Turonen. lib. cap. 48 *Gurthonensis*, cap. 86, de gloria Confessorum. *Reomaus*, cap. 87. *Lirinensis*, cap. 97. *Meletensis* idem meminit in vita Caluppanis. *Malliacensis* in vita Solonis *Martini* in Hispanijs, lib. 10, cap. 12. *Seuerini* in Noricorum finibus mentionem facit Bonfinius decad. lib. 7. *Sancti Petri* in Orphiana insula, Gregorius Magnus lib 1 Epistolarum, 48 Epistola. *Lucusiani*, lib. 7, Epist. 27. *Sancti Viti* in Ætna lib. 8, Epist. 21. Gregorius Magnus in Sicilia sex, Romæ vnum monasterium condidit, quibus tantam delegauit terrarum copiam, quanta ad victum quotidianum prębendum sufficeret, teste Greg. Tur. hist. lib. 10, cap. 1.

Luxouiensi. Post hoc seculum verò *Luxouiense Cœnobiũ*, Germanicè Blummern, in Votago mõte

Columbanus & Gallus anno Christi 602, exstruere cœperunt, vel paulò ante, ac in illis locis Euangeliũ fideliter prædicarunt.

Bobbiense. *Bobiense monasterium* idem Columbanus, Luxouio pulsus, quòd Theodorici Regis Austrasiorum stupra liberius reprehendisset, in Coccijs Alpibus condere cœpit anno Christi 617, Agdulphi Regis opibus adiutus. Dotatum posteà fuit liberaliter anno Domini 629, à Theodelinda Longobardorum Regina.

Horreũ. Schcuren. Scheuren/ Latinè Horreum Cœnobium Treueri, ex Dagoberti Regis horreo Monachorum habitatio factum, olim Canonissarum, hoc est liberatum & ab omni voto immunium Virginum amplissimum Collegium, hodiè verò sororum instituti Benedicti potens monasterium, quod S. Matthiæ Treuerensi Abbati subjicitur, in honorem Beatæ Virginis Mariæ, temporibus Modovvaldi Treuerorum Archiepiscopi fundatum est anno Domini 606, locupletatum verò anno Domini 645, à Dagoberti ex Mathilde filia Irmina, Viduâ factâ antequã cum sponso nuptias celebrâsset Bruschius.

S. Symphoriani. *S. Simphoriani monasterium* idem Episcopus propè Treuerim ad Mosellam condidit anno Christi 645.

Gerundense. *Gerundense monasterium* in Lusitania Ioannes eiusdem nominis Episcopus condidit Bonifacij IV, temporibus, hoc est, circa annos Domini 610.

S. Dionysij. *S. Dionysij Tutetiæ Parisiorum Cœnobium* magnificentissimum inchoatur anno Domini 625, vel iuxta alios 631, à Dagoberto Rege Francorum. Cumque Sisenandus ope Dagoberti Rex Visigothorum factus esset, pro hoc beneficio decem pondo auri Francis appendit, quæ Monasterio Sancti Dionysij absoluendo attributa sunt: adque id exornandum ex Pictonibus, qui Aquitanico motu contumacius egerant, sacrorum locorum nobilia ornamenta eò asportata fuerunt, vt Æmilius in Dagobertho testatur. Hinc & Ioannes Tillius in Chronicis de Regibus Francorum sic scriptum reliquit: *Dagobertus ædem Diui Dionysij à fundamentis erexit, ex alijs vndequaque corradens, easque spolians, quo hanc vnam ditaret: nec quisquam ante eum inuenitur qui patrimonij annuos reditus templis tam magnificè profusèque donarit. Monachorum otium & inertia multas texuit de eo fabulas, vt assentatione & laudibus, Principum facultates ad hamum pellicerent. Horum verò istiusmodi commenta apud exteros nostrarum eleuant historiarum fidem.* Hæc ille. Rectiùs multò egit Clodoueus II, Dagoberti huius filius, qui, cùm circa annos Domini 660, fames maxima Galliam inuasisset, vt ei succurreret, aurum & argentum omne, quo ædem Diui Dionysij Dagobertus pater impensè magnificèque exornârat, Thesaurum etiam in capsis & ferculis, brachiumque Diui Dionysij abstulit, & egentibus piè distribuit, eodem Tillio auctore.

Album castrum, seu Vveissenburgense monasterium vnum ex Germaniæ omnibus potentissimum, & ex quatuor illis Sancti Romani Imperij, ducali dignitate conspicuis, idem Rex, vt expiaret sua peccata, in honore Sanctæ Trinitatis, Sanctæ Mariæ perpetuæ Virginis & Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, construxit, anno Christi sexcentesimo trigesimo quarto hanc immunitatem illi tribuens, vt nullus Pontificum Nemetensium, in quorum Diœcesi situm est, vel reliquorum Episcoporum, aliquam ibi dominandi, vel quaslibet causas agendi habeat facultatem, sed sub Dagoberti defensione Pater monasterij omnia possideat: Naucletus Gener. 21, aliaque eximia Priuilegia & immunitates ei concessit, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo nono quùm Cœnobium malè regeretur, ac Palatinus Comes id reformare vellet, Monachi, ablatis reddituum & Priuilegiorum tabulis, ad suos cognatos hinc inde in arces prædatorias se contulerunt. Album castrum.

Dolegiense M. quod alias *Tholegiense* vocatur in Diœcesi Treuirensi sub honore Sancti Mauritij & sociorum eius construxit idem Dagobertus, in finibus Lotharingiæ anno Domini 629, consilio & auxilijs Beati Modoaldi Treuirorum Archiepisc. absoluit autem filius Dagoberti Sigebertus Austrasiæ Rex: Tandem etiam S. Pirminius Episc. & Monachus preclarè exornauit. Fuit olim insignis ac celebris Academia, in qua vigebant & sacræ & profanæ literæ: nunc verò Monachorum otiosorum Benedictinorum habitaculum Brusch. Dolegiense.

Sancti Petri Cœnobium idem Rex Erdphordiæ erexit, anno Christi sexcentesimo trigesimo, Schædelius pagina 175. S. Petri.

Surberg etiam in Alsatia olim monasterium fuit, quod ab eodem Rege fundatum & dotatum dicitur. Et credibile est Dagobertum hunc plura alia cùm Templa, tum Cœnobia maximis sumptibus exstruxisse. De quo Tillij iudicium audire opere pretium erit, qui in Chronico suo de Regibus Francorum, *Credo*, inquit, *Dagobertum bonum fuisse virum: verùm non vsque adeò sanctum, qui in immensis cùm donationibus, tùm ædificijs, salutem, quemadmodum isti persuadebant, poneret.* Surberg.

S. Trut-

S.Trutperti. *Sancti Trutperti monasterium* initium habuit anno Christi 625, quo veniens ex Scotia, in Hercynia sylua Cellulam sibi fabricauit, in qua Eremitam egit. Cæsus autem, eoq; in loco humatus, posteà Orbertus, filius Sigeberti Sueuiæ Ducis & primi Comitis Habspurgi, elegantissimum Cœnobium condidit.

Sant-Gallense. *SantGallense monasterium* circa annos Christi 630, initium suum habere cœpit. Nam S. Gallus Scotus, Columbani discipulus, & accolarum Acroniani lacus primus Euangelicæ veritatis doctor, anno Domini 630, domunculam seu Cellam primam & Oratorium in densissimo nemore condidit. Post mortem verò eius inhabitârunt hanc Cellam aliqui Sancti Galli discipuli diuersarum regionum, nullum tamen Ordinem adhuc profitebantur ad annos fere 80. Amplificare autem cœperunt ijdem illi Cellam hanc, Sigeberti Austrasiæ Regis & Fridebergæ coniugis eius, Gunzonis Sueuorum ducis Vberlingæ tunc temporis ad lacum Acronium Residentis filiæ impensis, donationibus, ac sumtib. Post hæc tempora S. Othmarus, à Pipinio Rege rogatu Carolomanni fratris primus Abbas hoc in loco constitutus, Pipini Regis auxilio prima Cœnobij eius, quod hodie cernitur, fundamenta iecit, & primas habitationes pro magna copia Monachorum fecit, absoluitq; anno Christi 640. Templum quod adhuc hodie ibi conspicitur pulcherrimum & amplissimum, exstructum est anno 830. Consecratum verò anno 836. ab Hunnis vestatū & spoliarum anno 937. Hoc Cœnobium progressu temporis ab Imperatoribus, Regibus, Principibus, Comitibus ac Baronibus, in primis autem ab Hedvviga Comitissa de Eberstein Henrici Aucupis Imp. filia, ita est locupletatum & auctum, vt aluerit olim Monachos 150.

Hinc Abbatum huius Cœnobij à multis seculis magna fuit potentia, & non contemnendæ opes, ac inter Principes Imperij adhuc hodie numerantur. A quo autem Imperatore titulum & honorem hunc acceperint certo sciri non potest. Stumpfius in Annal. Helueticis annotat, à Conrado Fabarēsi Annal. scriptore tradi, Vlrichum Abbatem ex Altosaxorum familia oriundum, Basileæ à Philippo Augusto in Principem promotum fuisse. Et quamuis nostra ætate non tanta sit istorum Abbatum potentia vt olim fuit, magna tamen nihilominus est, & latè imperant. Paret illis in Turgea oppidum Vveila, ac eo loci Palatium ac Vicarium habet: deinde in superiore Turgea, ager populosus & non contemnendus Imperio Abbatum subiectus, & in certas Præfecturas distributus est, quibus Præfecti ab Abbate imponuntur. In plerisque etiam locis suos Ammanos & Officiales habet, qui ipsius nomine minorem iurisdictionem exercent. Summum quoque iudicium ab ipso constitutum est, ad quod ab his minoribus prouocationes fiunt, & ibi grauiores causæ disceptantur. Officia quoq; omnis generis pro more Principum constituta sunt. Præterea Comitatus Toggenburgius quoque Abbatem huius Cœnobij dominum suum agnoscit, qui etiam Præfectum regioni constituit, summum judicem rerum capitalium. In Præfectura denique Rheguscorum, quæ ad Heluetios, spectat, minor iurisdictio in plerisque vicis ad Abbatem pertinet, qui etiam officiales in 135 habet. Abbas SantGallensis Georgius à Vvildenstein legitur mille equitum commitatu Argentinam esse ingressus anno Christi 1361, cùm Vvaltherus Baro à Geroltzeck in Episcopum Argentinensem electus introduceretur. Dedit monasterium hoc toti Germaniæ multos eruditos Viros in omni scientiarum genere multosque Episcopos Constantienses, ac varijs Germaniæ monasterijs Abbates. Habet etiam Bibliothecam nobilissimam, innumeraque optimorum authorum multitudine refertissimam.

S. Arnolphi monasterium ante muros vrbis Metensis anno Christi 630, construebatur ab Arnolpho eius loci Episcopo. S. Arnolphi.

Latiniacum monasterium Furseus, & *Fossense*, Foillanus exstruxerunt: Sigeberto teste. Latiniacum.

Fiscanum & Fontinellam Vvandregisilus condidit: Sigebertus & Vincentius libro 23, capite 110. Fiscanum & Fontinellam.

Niualis monasterium in Brabantia, instinctu Sancti Amandi, Itta Pipini relicta fundauit anno Christi sexcentesimo quinquagesimo, eique filiam suam Gertrudem Virginem præfecit: Abbas Vrspergen, & P. Æmilius. Niualis.

Floriacense Cœnobium fundauit Leodeboldus quidam Abbas anno Domini sexcentesimo quinquagesimo secundo in quod Benedicti & Scholasticæ corpora ex Cassinensi Cœnobio, à Longobardis euerso, deportata fuerunt: Regino & Sigebertus. Floriacense.

Calense monasterium erexit anno Christi 666, Bechtildis Lotharij mater. Calense.

Variopagum, Vindeliciæ inferioris monasterium. Boiorum Principes, propè arcem suam Neoburgum condiderunt, in quo & sepeliri voluerunt, Auent. lib. 3, Annal. Variopagum.

Georgij martyris Cœnobium Compertus Longobardorum Rex Papię constituit, Supplem. Chron. S. Georgij.

Haste. *Haste Cœnobium* in Alsatia exstruitur circa annũ Christi sexcentesimum sexagesimum per Florentinum Argentinensem Episcopum, cui à Clodoueo II. Haste cum omnibus pertinentijs donatur.

Stabulaus. Malmudarium. Vuest. *Stabulaus, Malmudarium, & Vuest*, in Anglia monasteria Sigebertus, Rex, de posteritate desperans, exstruxit: quibus adiecit nouem alia: quanquam nonnulli volunt illud postremum à Lucio Rege conditum, teste Polydoro lib. 4.

S. Michaelis. *Sancti Michaëlis monasterium* Vulfradus, quem alij Walfridum nominant, Maior domûs Childerici Francorum Regis, in Parochia Verdunensi anno Domini sexcentesimo sexagesimo octauo iuxta P. Æmilium & Sigebe. erexit, quò, interfecto Rege à Badillo, se contulit.

Corbeiense. *Corbeinse in Gallia Cœnobium* condidit anno Domini sexcentesimo sexagesimo Bathilda Clodouei II, vxor, Ducissa Saxoniæ.

S. Martini. *Sancti Martini Cœnobium* Tornaci anno sexcentesimo sexagesimo quarto, erigitur ab Eligio eius loci Episcopo.

Lobiense. *Lobiense, Alneum, Vuastare & Crispinense monasteria* condidit quidam Landelinus: Sigebertus.

Halbasiense. *Halbasiense* Trudo in Gallia exstruxit.

Virmuthense. *Virmuthense* anno Christi sexcentesimo septuagesimo, & *Girunicense* anno sexcentesimo septuagesimo tertio apud Anglosaxones exstructa sunt.

Holzirkirch. *Holzkirchen beym Odenwald monasterium* Troanus frater Gotberti, à quo Chilianus interfectus fuerat, condidit: Valent Munzer.

Musæũ. *Musæum monasterium* condidit Meldulfus natione Scotus, anno Domini sexcẽtentesimo octoagesimo quinto beneficio Eleutherij, & in eo scholam publicam tam Græcæ quàm Latinæ linguæ aperuit: ob quam causam in magnum Cœnobium excreuit, & *Malmesburia* dictum est.

Engethlingen. *Engethlingum Cœnobium* Osuuius Rex propter cędem Osuini, quam perpetrârat, ædificauit, vt Beda refert lib. 3, cap. 14.

Medeschamstedi. *Medeschamstedi monasterium* construxit Sexuulfus in Giruiorum: Beda libro quarto, capite sexto.

Agatha. *Agatha monasterium* Pertharit Longobardorum Rex Papiæ ædificauit: Blondus Dec. 1. libro nono.

S. Petri. *Sancti Petri Cœnobium* extra muros Beneuentanorum Theodoreta coniunx Romualdi exstruxit, vbi multas Virgines sacras congregauit. P. Diacon. libro sexto capite primo de Longob.

Hohenburgēse. *Hohenburgense monasterium*, quondam arx, in Alsatia non procul ab Argentina, anno sexcentesimo nonagesimo sub Childerico Francorum Rege fundatur & puellis attribuitur à S. Othiliæ, à qua postea nomen accepit, parente.

Epternacense. *Epternacense Sancti Vuilibrodi Cœnobium*, quatuor miliaribus à Treuiri versus, Luzelburgum intra septem altissimorum montium iuga situm, fundatum & constructum legitur anno sexcentesimo nonagesimo sexto ad preces Sancti Willibrodi primi Traiectensis Archiepiscopi, à Pipino seniore Francorum duce, eiusque coniuge Blittrude, & vtriusque filio Carolo Martello. Erat olim Cœnobium hoc tam potens vt haberet sibi subiectas viginti duas arces. Bruschius.

Selesen. Reichford. Tumiaceste. Streneulspach. &c. Meminerunt historiæ multorum aliorum Cœnobiorum, quæ seculo hoc septimo post natum in carne Christum exstructa dicuntur: vt sunt *Selesen*: Beda lib. 4, cap. 14. *Reichford*: cap. 16. *Tumiaceste*: cap. 22. *Streneuelspach: Ebercum: Vetadum* cap. 26, lib. 5, ca. 3. *Monasterium Mailrosa, Raiculphi*: Beda lib. 5, cap. 9: & 10. *Barchonaburg*. lib. 2, cap. 2. *Portaneu*: lib. 2, cap. 16. *Monasteria in sylua Elnete*: lib. 2, cap. 13. *Caprecaput, Lentisgeu*: lib. 3, cap. 21, & 28. Eligius quidam primùm aurifaber, deinde vero Mon achus, multa passim in Gallia exstruxit Cœnobia: Supplementum Chronicorum. Thessalonus quoque in lacu Chinino Noricorum, duo monasteria Benedictini Ordinis condidit, vt Auent. lib. 3, indicat. Botulpho & Adolpho ab Ethelmundo regulo Australium Anglorum in Iuanno locus datus est, vbi monasteria vterque condiderunt. Osuualdus quoque & Osuui Reges plurima ad construenda monasteria largiti sunt, Beda teste lib. 3, cap. 3, 5, & 24. Quod multi alijs etiam in locis fecerunt.

Euershamēse. *Euershamense monasterium* in Anglia Eguuinus Wiccius, nobili apud Anglosaxones Merciorum genere satus, Monachus Benedictinus, Kenredi Regis beneficio à fundamentis erexit circa annos Christi 700. Balæus Centuria 1, Script. Brit. cap. 91.

Cella Monachorum. *Cella Monachorum*, hodie *Ethonis Monasterium*, Benedictini instituti vetustissimum Cœnobiũ ad Nigrã syluam propè Kenzhingum non procul à Rheno situm, fundatum legitur circa annos Domini 700, à Wiggero Monacho, qui posteà Argentinensis Episcopus electus fuit, & primùm ei hoc nomen indidit, vt Monachorum, hoc est, solitariorum hominum & Eremitarum Cella appellaretur. Cùm verò non multos post annos collapsum esset, renouatum est anno Domini 754, ab Ethone Comite Habspurgio, & Diuitis Augiæ Abbate, qui & oppidum ipsum quod ab eo adhuc *Ethenheimium*

heimium dicitur, construere cœpit: de cuius Cœnobij restauratione exstat tale distichon:

Anno ter deno, septingentesimo, quarto,
Antistes claustrum renouando Condidit Etho.

Bruschius.

Arden. *Arden Cœnobium* Leodiensis Diœcesis fundatur ab Huberto eius loci Episcopo circa annos 710. Alij volunt fundatum esse à Beggha (à qua Begghinæ posteà nomen sortitæ sunt) Pipini filia. Translatum progressu temporis fuit Coloniam ad Sanctum Martinum.

Schutrense. *Schutrense Cœnobium* tribus miliaribus suprà Argentinam ad Amnem eiusdem nominis situm, fundatum legitur anno Domini 715, à Pirminio Monacho superstitioso in Gallicana Francia, sed posteà Episcopo Meldensi, iuxta Trithemium, seu Metensi, iuxta Chronicon de Ducibus Bauariç & alios, constituto.

Gerontocomiũ. *Gerontocomium* monasterium, Gregorius II, Papa Romæ instituit, anno 716, quod post apsidem sanctę Dei genetricis ad præsepè situm est. Monasterium etiam Sancti Andreę Apostoli, quod Barbaræ nuncupatur, ordinauit: Anastasius.

Schuuarzachiũ. *Schuuarzachium* in Argentinensi Diœcesi idem Pirminius inchoauit.

Gengenbach. *Gengenbach Cœnobium* fundauit etiam Pirminius circa annos Christi 716, situm est in Alsatia: distat miliari vno à Schuteren. Circa annos Domini 752, exornatur per Ruchardum Landgrauium Alsatiæ: dotatur verò liberalissimè à Berchtoldo Zæringensi quinto anno Christi 1218.

Glastoniense. *Glasconiense Cœnobium* Inas vvestsaxonum seu Occidentalium Anglorum Rex exstruxit circa annos Domini 720, quod in eo loco Iosephus Arimathæensis olim sacellum ædificâsse dicitur. Fuit hic Inas ille ipse, qui Monachorum imposturis delusus Romano Antichristo vectigal (Petri denarios vocant) ex singulis regni sui ædibus in perpetuam eius seruitutem primus persoluit Polydorus lib. 4. de rebus Anglorum & Balæus Cent. 1. Script. Brit. c. 97.

Fauēse. *Fauense Cœnobium* inchoatur etiam anno Domini 720, authore Pipino: situm est ad Lycum amnem.

Neuuilerense. *Neuuilerense monasterium* eodem tempore quo Gegenbachense Pirminius inchoauit, situm est in Argentinensi Diœcesi. Cumque ab initio eius Monachi Benedictinum Ordinem professi essent, cum anno Domini 1490, abiecerunt, & seculares Canonici facti sunt.

Altēse. *Altense Cœnobium Superius*, à Sancto Altho sic dictum, circa tempora eadem Pirminius iste fundauit in Bauaria. Sunt qui referant ad annum 741, Schafnaburgensis.

Faucēse. *Faucense Cœnobium* Sancti Magni Ordinis Benedicti in Alpestri Sueuia ad Lycum amnem, in eiusdem nominis Episcopali oppido situm, Diœcesis Augustanæ, nunc vero parum mutatâ voce *Fussense*, fundatum est anno Christi 720, ad preces Sancti Magni, vnius etiam ex primis Germanię Apostolis, à Rege Pipino: posteà auctum & locupletatum à Carolo Magno, & à Vigberto Episcopo Augustano donatum verò à Leopoldo Austriæ Marchione, & Guelphone Sueuorum Duce. Bruschius.

Murbachium. *Murbachium vel Mortuuegium* à latrocinijs infesto quondam loco, antiquitus verò Viuarium, hoc est, Refectorium peregrinorum dictum, Cœnobium Benedictini Ordinis, in superiori Alsatia ad montana Vosagi situm, ex potentissimisque Germaniæ monasterijs vnum, quemadmodum etiam ex illis quatuor vnum, quorum Abbates Principes Imperij dicuntur: fundatum legitur circa annos Christi 724, ad Pirminij petitionem à Sueuiæ & Alemanniæ Duce quondam Eberhardo, sub Theodorico Francorum Rege. Bruschius.

S. Petri. *Sancti Petri monasterium* vicinum Papiæ anno 723 inchoatur à Luithprando Longobardorum Duce: hodie vocatur Ad aureum cœlum. Idem condidit eodem ferè tempore in alpibus *Bardonis & Holonense Cœnobia*: Paul. Diac. lib. 6, cap. 17, de gestis Longobardorum.

Bardonis & Holonēse. Amerbach. *Amerbach monasterium*, situm in Herbipolensi Diœcesi, inceptum fuit à Pirminio sępè nominato: liberalissimè dotatum ab Eligio Tornacensi Episcopo anno 764. Priuilegia amplissima impetrauit à Martino I.

Tniz. Tütsch vel *Tniz monasterium*, è regione Coloniensis vrbis situm, fundatur anno Christi 723, quo in loco olim fuerat amplum & munitissimum oppidum cum præsidiario milite Rom. vocabaturque *Munimentum Tnitense*.

Barcetum. *Barcetum monasterium* ad S. Anastasium anno Christi 723, ædificatur à Luithprando Longobardorum Duce.

S. Michaëlis. *Sancti Michaëlis* in Turingia monasterium ædificatur anno 724, quod est in Ordorff. cuius Monachi laboribus suis ea quæ ad victum & vestitum necessaria sunt sibi comparabant. Occasio hęc

fuit, si fabulis credere voluerimus: Cùm Bonifacius Germanorum Apostolus in Thuringia versaretur, apud flumen Oraham tétoriis fixis S. Michaël ei apparuit. Manè Missam illic celebrat, ac deinde prandiũ eo in loco sibi parari iubet. Dicente Ministro, deesse cibum quo vesceretur, iussit apponi mensam Intereà quædam auis aduolat, & piscem ore ferens, qui illo die ad cibum sufficeret, ante mensam deponit &c. His subdit de rectione illi facta Ecclesiæ & Monasterij in honorem S. Michaëlis Archangeli.

Augia Diues. *Augia Diues*, Germanicè die Reychow, olim Sindicosana; Nauclero teste, à Gallico quodam Præfecto Sindelesio sic dicta, qui insulam istam S. Pirminio excolendam, inhabitandamq; dedit, habentem in longitudine miliare dimidium Germanicum, Vineta egregia, omnisq; generis fructus in summa copia. In ea fundauit & construi curauit circa annos Christi 724. Pirminius sæpè iam nominatus, auxilijs & subsidijs Caroli Martelli, præclarissimum nobilissimumq; Benedictinæ professionis Cœnobium: in quod nulli ciuium, nec equitum etiam, sed tantùm Principum, Comitum & Baronum filij ab initio recipiebantur, quibus benè institutis liberum erat prodire iterum, & vel vxores ducere, vel Principum Aulas & militiam sequi. Hodiè autem promiscuè omni generis homines recipi solent. Cœnobium hoc adeò potens & opulentum fuit olim, cùm ex Regum & Imperatorum donationibus, tum ex accurata rei familiaris administratione, vt eius Abbas annuos reditus aureorum sexaginta miliũ habuisse dicatur: vnde & *Diues Augia* quasi opulentũ pratũ (id enim Germanis Ow significat) dici meruit Bruschius.

Fabarium. *Fabarium*, Germanicè Pfeffers Ordinis Benedicti in Curiensi Diœcesi, Monachorũ Cœnobium inchoatũ & fundatũ esse legitur suasu Pirminij Episc. Meldensis & primi Abbatis in Augia diuite sumptibus Caroli Martelli sub Theodorico II, Rege Galliarũ anno Christi 734. Locupletatum est posteà ac amplissimis Priuilegijs & Immunitatibus donatum ab Imperatoribus Ludouico, Lothario Carolo Crasso & alijs Bruschius.

Chrysogoni. *Chrysogoni, Laurentij & Stephani monasteriũ* Gregorius III fundauit: Liber Pontificalis.

Hersfeldense. *Hersfeldense monasterium* Sturmius, ex Norica regione nobilibus ortus parentibus, inchoauit anno salutis 736. Alij hoc Bonifacio Germanorum Apostolo adscribunt. Igne conflagrauit anno 1037.

Fulda. *Fulda* siue *Fuldense monasterium*, vt in Caroli diplomatibus inuenitur, *Cœnobium Sancti Saluatoris* in sylua Buchonia situm, potentissima Ordinis Benedictini Abbatia, ad eiusdem nominis amœnissimum ac pisculentissimum fluuium, & intra eiusdem nominis præclaram ciuitatem, fundata & constructa est anno Domini 742, vt Balæus habet: vel 744, vt Bruschius, vel 745, vt Isencense Chronicon, sumptibus Carolomanni, & Pipini Galliæ & Franciæ Regum à Bonifacio Germanorum Apostolo & primo Archiepiscopo Moguntino, à quo nulli fœminæ permittebatur ingressus in hoc monasterium, quàm soli Liebæ Anglicæ, Vestali amantissimæ, & cætera: cuius corpus in eodem sepulchro sibi consepeliri iussit adhuc viuens.

De exemptione huius Monasterij extant literæ Zachariæ Papæ ad Bonifacium Germanorum Apostolum petentem eam, quæ sic habent: *Zacharias Papa Bonifacio Episcopo, & per eum Fratribus in Monasterio ab eo constructo. Quoniam semper sunt concedenda, quæ rationabilibus congruunt desiderijs: oportet vt deuotioni conditoris piæ constructionis Oraculum in Priuilegijs præstandis minimè denegetur. Igitur quia postulasti à nobis, quatenus monasterium Saluatoris à te constructum in loco, qui vocatur, Erga ripam fluminis Fulda, Priuilegio Sedis Apostolicæ decoretur, vt sub iurisdictione sanctæ nostræ, cui auctore Deo deseruimus, Ecclesiæ constitutum, nullius alterius Ecclesiæ potestati submittatur. Pro qua re pijs desiderijs fauentes, hac nostra auctoritate id quod exposcitur, effectui mancipamus. Et ideò omnem cuiuslibet Ecclesiæ Sacerdotem in præfato monasterio ditionem vllam habere, auctoritatem præter Sedem Apostolicam prohibemus, ita vt nisi ab Abbate monasterij fuerit inuitatus, nec Missarum solennitatem ibidem quisquam præsumat celebrare, vt profectò iuxta id quod subiectum Apostolicæ Sedem Apostolicam prohibemus, ita vt nisi ab Abbate monasterij fuerit inuitatus, nec Missarum solennitatem ibid quisquam præsumat celebrare, vt profectò iuxta id quod subiectum Apostolicæ Sedi consistit, inconcusse dotatum permaneat: locis quoq; & rebus tam eis, quas moderno tempore tenet vel possidet, quam quæ futuris temporibus in ius ipsius monasterij diuina pietas voluerit augere ex donis & oblationibus, decimisq; fidelium, absq; vllius personæ contradictione firmitate perpetua perfruatur. Constituimus quoq; per huius decreti nostri paginam, vt quicunque cujuslibet Ecclesiæ Præsul, vt quacunque dignitate prædita persona hanc Priuilegij nostri chartam, quam auctoritate Principis Apostolorum firmamus, temerare tentauerit, annathema sit, & iram Dei incurrens, à cœtu Sanctorum omnium extorris fiat: & nihilominus præfati monasterij dignitas à nobis indulta; perpetualiter inuiolata permaneat Apostolica auctoritate subnixa. Data*

pridie

pridie Nonas Nouembris, imperante domino Augusto Constantino, anno trigesimo secundo Imperij eius Indictione prima.

Habet hoc potentissimum Cœnobium extra Ciuitatis mœnia in quatuor angulis circa se quatuor alia magnifica monasteria, in altissimis montibus sita, & ab Abbatibus Fuldensibus fundata: videlicet.

S. Petri mons. *S. Petri montem*, quod à Sturmio inchoatum Gangolfus secundus Fuldensis Abbas circa annos salutis 785. absoluit.

Frauuẽberg. *Frauuenbergum*, quasi Dominarum, vel nostræ Domine, id est, beatæ Mariæ Virginis montem, antea Episcopi montem dictum, quòd Bonifacius ibi sedem nouæ Christi scholæ vicinam sibi delegisset, Ratgarius tertius Fuldensis Abbas construxit circa annos Christi 795.

D. Ioannis mons. *D. Ioannis montem*, hoc est monasterium S. Ioannis in monte situm, Rabanus Maurus quintus Fuldensis Abbas construxit circa annos Domini 835.

Nouus mons. *Nouum montem*. In horum monasteriorum medio quasi, sita est Fuldensis cùm Ciuitas, tum Abbatia. Aliarum omnium Germaniæ Abbatiarum Domina ac Regina. Abbas eius Princeps est Romani Imperij, vnius ex quatuor Imperij aut Cathredræ potius Imperialis Abbatibus: sed & omnium non Germaniȩ solùm, verùm & Galliæ Abbatum Primas, & Romanæ Imperatricis Archicancellarius. Habet insignem & incomparabilem Bibliothecam collectam & adornatam primo & Rabano, auctam verò & in ordinem redactam ab Hildeberto XII. huius loci Abbate.

Alten. *Alten inferius* in Bauaria Benedicti Ordinis, fundatur ab Odilone Thessalonis parte anno Christi 743.

Vuicelliacum. *Vuiceliacum Cœnobium* Girandus Comes Burgundiæ exstruxit anno Domini 745. Sigebertus.

S. Petri. *B. Petri* monasterium, quod foras muros Ticinensis Ciuitatis situm est, *& cælum aureum* appellatur, instituit hoc ipso tempore Luithprandus Longobardorum Rex. *Bercetum* quoque monasterium ædificauit. In Olonna etiam suo pro hastio miro opere in honorem S. Anastasij Martyris Christo domicilium statuitur, in qua & monasterium fecit.

Tegerseo. *Tegerseense monasterium* ad Anisum amnem situm fundatur ab Occario Palatino anno salutis 744. Olim fossâ, mœnibus, tormentis bellicis alijsque huiusmodi instar regiæ munitum instructumque fuit.

Syacum. *Syacum monasterium* Pipinus exstruxit. Ioannes de Oppido.

Kiczingense. *Kiczingense* Monalium celebri loco; ex Comitibus scilicet, Baronibus Nobilibus parentibus tantum Natarum, potentissimum olim cœnobium Benedictinorũ, intrà eiusdem nominis præclarã apud Ostrofrancos Vrbem, ad Mœnum amnem situm, fundatum est ad petitionem Bonifacij Moguntini Archiepiscopi anno Domini 745. à. D. Adelheide, vel, vt Trithemius appellat, Adeloga Pipini Francorum Regis filia. Bruschius.

S. Hypoliti. *S. Hypoliti Cœnobium*, ad Viennensem syluam situm, sex miliaribus Viennâ distans, condidit Albertus Palatinus circa annos salutis 744.

S. Sylvestri. *S. Syluestri monasterium* Romæ in monte Soracte Carolomannus Rex Galliæ anno 746. ædificauit, in quo & ipse Monachum egit.

Thierhauptũ. *Thierhauptum* superioris Bavariæ celebre Cœnobium, situm in colle, ex quo Augusta Vindelicorum & Donouuerda conspici possunt, ad eiusdem nominis amplum pagum, fertilissimo loco: ab animali seu fera, quæ in venatione ibi Thessilonis Ducis filium peremit, dictum: Ordinis Benedictini, Diœcesis Augustanæ: fundatur & inchoatur in honorem Petri ac Pauli Apostolorum à Duce Bauarorum Thassilone anno Christi 750. Auctum verò, locupletatum, & post primam incinerationem quasi denuo reædificatum ac secundariò fundatum est à Lothario Imper. circa annos Christi 846. Tertiò etiam renouatum & auctum est à Gebhardo Ratisbonensis Ecclesiæ Episcopo anno salutis 1022. Bruschius.

VVissenbrunn. *Vuesenbrunnensem* eiusdẽ monastici instituti Abbatiam idem Thassilo eodem tempore erexisse dicitur Bruschius.

Puellarũ Erdfurd. *Erfordiæ Puellarum Cœnobium* ædificavit Vuolderus Comes, & de patrimonio suo dotauit, anno 9. Copronymi, id est, Christi septingentesimo quinquagesimo Erdfordiensis cap. 68.

Schaffe. *Schaffe monasterium* Vualdericus Archiepiscopus Laureacensis & Bathavien. ope Thessilonis supra Monachium decem millia passuum Sancto Dionysio ædificauit in Pipino Pago, & in ripa Isaræ, idque Monachis Benedictinis tradidit. Aventinus lib. 3. Annalium.

Bischofsheim. Bischhoffsheim in Moguntina Diœcesi à Bonifacio eius loci Archipiscopo exstruitur anno Domini septingẽtesimo quinquagesimo & sacratis Virginibus inhabitandum conceditur.

Buchaugia. *Buchaugia* Canonissarum ab omni voto immunium, Collegium potius quàm monasterium, in Sueuia, ad eiusdem no-

nominis amœnissimum lacum situm, non procul à Biberaco Imperiali in Suevis vrbe: fundatum legitur in honorem Sanctorum Cornelij & Cypriani, ab Adelhinde Sueuorum Ducis Hildebrandi filia, Hildegardis sorore, relictaque Vidua Comitis Ottonis à Kesselburg, anno Domini 752. Secundus Collegij huius fundator, & post primam eius incinerationem instaurator fuisse dicitur Ludouicus I. Imperator qui etiam Oppidis & Villis id dotavit. Assumuntur in hoc Collegium tantum Commitissæ & Baronissæ, quæ ibi sub Abbatissa benè & pudicè educatę, ad pietatem & virtutem informatæ, liberè egredi possunt quocunque volunt: soli Abbatissæ, propter acceptam benedictionem Pontificiam, integrum hoc non est. Bruschius.

Nonantula. *Nonantulam Cœnobium* nobile Anshelmus Vir illustris & frater Astulphi Longobardorum Regis erexit anno salutis 752. in agro Mutinensi, in honorem Apostolorum, idque amplissimis redditibus auxit, & Sylvestri reliquias eò transtulit: Sigeb. & alij.

Ad S. Martyres in Schola Græcorũ. *Stephanus Papa* anno 754, reliquias Dionisij Romam detulit, & monasterium in honorem ipsius ædificare in proprio suo cœpit, quod Frater eius Paulus illo morte prævento, quoniam ipsi in Pontificatu successerat, nobiliter consũmavit, & conuectis illud cõpluribus Martyrum corporibus, consecravit. Et velut à Fratre & prædecessore suo iussus frater Monachos natione Græcos ibi constituit, & idem monasterium, *Ad Sanctos Martyres in Schola Græcorum* appellari fecit, ad honorem & memoriam Dionysij sociorumque eius: Hilduinus. Græcos autem Monachos Græco Dionysio dare Stephanus voluit, quòd putaret eum ipsum Dionysium fuisse magnum illum Areopagitam, qui prædicatione Pauli ad Christi fidem conversus est.

Gorzia. *Gorziam Cœnobium* in Metensi parochia Crodegangus fundat anno Christi 758, Sigebertus.

S. Benedicti. *Sancti Benedicti* nomine desiderius Longobardorum Rex in agro Brixiana ædificare cœpit monasterium anno 758. quod extructum latifũdijs locupletauit. Insuper & monasterium Monialium erexir in Alsinbergæ filiæ Virginis gratiam, quæ ibidem vitam monasticam professa est. Id autem cùm amplissimis redditibus auxisset, rogauit Paulum Papam, vt Apostolico illud Privilegio communiret, quod & fecit.

Coxiense. *Coxiense*, vel *Caziense* illustrium nobiliumque Dominarum, quas Canonissas vocant, amplissimum in Tumiliasca superioris Rhetiæ Fractu, ad posteriorem Rhenum situm Collegium, fundatum est pro 12. Nobilibus Puellis & Abbatissa, in honore S. Petri & Pauli Apostolorum, anno reparatæ salutis 760. à Victore Episcopo XV. Curiensi. Bruschius.

S. Sylvestri. *SS. Stephani* & *Sylvestri* monasterium exstruxit Paulus Papa anno Christi 761. idque diversis prædijs atque rebus & Possessionibus Vrbanis vel rusticis, & cunctis necessarijs vtensilibus ditavit.

S. Vincentij. *S. Vincentio* per insigne Oueti eodem anno in Lusitania cœptum est erigi, cùm ossa eius deportâssent in extremam Lusitaniæ partem, in locum qui ex eo postea Promontorium S. Vincentij appellatum est.

Elephantiacum. *Elephantiacum*, vel, *Elefancense*, seu, vt hodiè vocant, Elwangen / magnificum Ordinis Benedicti ad Iagistam Franconiæ amnem in Virguna situm, & à capto ibi Tragelapho nominatum monasterium, fundatur anno Domini 764. Munsterus habet 754. ab Episcopo quodam Lingonensi Hariolpho, quem Pipinus & Carolus M. Charissimum habuerunt, à quibus etiam Priuilegia consequutus est atque reliquias. Bruschius.

Lorisha. *Lorisham*, *Gurgitense & Moslinense* Cœnobia Crodegangus fundavit circa annos Christi 764.

Vtenburra. *Vtenburra* in Guntiana valle ad Guntium Amnem situm, olim Oppidum & Castrum Comitum Ilergouiæ, nunc verò Cœnobium potens Ordinis Benedicti: fundatum est pro duodecim Monachis in honorem Dei Opt. Max. principisque Apostolorum Petri, invictissimiq; Martyris Alexandri, à Sylacho Francorum duce, Alemanniæ præfecto ac Ilergouiæ Comite, eiusque conjuge Ermisuuinda anno Christi 764. Bruschius.

S Maximini. *Santi Maximini* potentissimum vetustissimumque monasterium, extra Treuericæ Vrbis Nigram vel Martiam portam in ipso campo Martio situm, ex regio D. Helenæ Palatio Cœnobium factum, inchoatur anno Domini 333. Imperii Constantini M. anno 23. ab ipso Christianissimo Imperatore Constantino, ad petitionem matris suæ Helenę, vt ex privilegio, à Dagoberto Galliarum Rege anno 643. huic Cœnobio dato, patet. Devastatum autem & solo æquatum à Barbaris in Germaniam & Galliam excursiones facientibus, ex imis fundamentis renovatum ac de integro præclarè restitutum legitur, Benedictinęquæ professionis Monachis habitandum datum ab Hildulpho Archiepiscopo Trevirorum, circa annos Christi 764.

Hasria-

Hasriedense. *Hasriedense Cœnobiũ*, in ejusmodi nominis Imperiali olim, hodie Eystetensis Episcopi oppido ad Almonum Amnem sito, Carolum M. fundâsse aiunt circa annos ferè 764. Bruschius.

S. Maria. *Mariæ monasterium* Aquisgrani Carolus M. fundavit, vt patet ex Bulla eius apud Ptolemæum Lucensem.

Rotelspurg. *Rotelspurg* fundatur anno 766. à Rothperto Comite Habspurgi.

S. Martini. *S. Martini Cœnobium* Colmariæ Benedictinæ professionis, fundauit Bertha Caroli M. mater. Progressu temporis seculares Canonici facti sunt Monachi huius loci.

Ad Sylurum lacum Cœnobium superioris Bauariæ exstruxit Hildeuualda Archiepiscopus Palatinus. Auentinus lib. 3. Annalium.

Zacharia. *Zachariæ monasterium* Heracleæ ædificauit Angelus Baduarius, Dux Venetorum, reliquijs eius istic collocatis: Bergomen. lib. 10.

Neoburgense. *Neoburgense monasterium* ad Rhenum Carolus M. extruere cœpit. Chronicon Munzeri ætate 3.

Lorsch. *Lorsch*, Latinè *Laurissa*, non procul Heydelberga, fundatur à Pipino & Carolo M. Habuit olim instructissimam & celeberrimam totius Germaniæ Bibliothecam. Circa annos Christi 1232. Fridericus II. Imp. omnia Priuilegia ei ademit, & Episcopo Moguntino dedit.

Odenheim. *Odenheim* Instituti Benedictini Cœnobium in Spirensi Diœcesi fundatur Caroli M. temqoribus. Sed anno Christi 1481. abiecto habitu Monachi, seculares Canonici facti sunt, & translati cũm Priuilegijs redditibus Bruxellas, vt hodie locus tantum incultus & horridus sit.

Verda. *Verda* Caroli M. auxilio Cœnobium Cathedrali Ecclesiæ contiguum condidit circa annos Christi 780. Suidbertus Monachus primò, sed postea à Carolo M. Verdensi Episcopatui præfectus, pro Canonicis Benedicti regulam obseruantibus: Balæus Cent. 13. cap. 61.

Amelberto & Vtoni Cœnobium exstruxit Carolus M. super ostia Isaræ, ad riuum Metenam in Istrum influentem. Auentinus lib. 4.

S. Stephani. *S. Stephani monasterium* Salingastadij idem Carolus ædificauit anno Christi 781. Chron. Quendelburg.

Campidona. *Campidona* vel *Campidonense* Ordinis Benedictini Monasterium magnificum ac potens, in Rhætia, vel Rhetiæ particula Illergovia, extra ejusdem nominis Imperialem longeque vetustissimam Vrbem situm: fundatum est pro nobilibus & illustribus viris anno Christi 773. ab Hildegarde Regina, & Caroli M. coniuge, tum verò nondum Imperatoris. Donatum est maximis libertatibus ab Adriano Pontifice Romano, à quo etiam dedicatum est anno Domini 777. Primus eius Abbas à Regina fundatrice constituitur Andegarius quidam. Hinc Cœnobij inscriptio nata quæ ambulantibus per eius ambitum obvia est.

Hildegardis 773. fundauit Carolus 774. confirmauit.

Adrianus 777. dedicauit. Andegarius 778. inchoauit.

Wolffsmünster. Wolffsmünster Gangolphus Abbas II. Fuldensis Cœnobij fundavit, circa annos Domini 790.

Plura alia Monasteria in hac Classe exstructa. Sunt & plura alia octauo hoc à nato in carne Christo seculo exstructa monasteria, quorum tamen vel nomen, vel auctor, vel tempus fundationis non ab authoribus exprimitur. 1. Nam monasterium *Puellarum* non procul à Cassino monte in loco qui Plumbariola dicitur proprijs sumptibus exstruxit Thesia vxor & filia Rattenda Rachis Longobardorum Regis anno 750. Hostiensi teste lib. 1. cap. 8. 2. Adrianus etiam Papa in Basilica Eugeniæ *Puellarum* Cœnobium instituit: Liber Pontificalis. 3. In insula Elys Cœnobium Ethelreda erexit, & Monalium ibi collegium instituit: Polydorus. 4. Tharasius exstruxit monasterium in sinistra parte Bosphori: Metaphrastes tom. 5. ex Ignatio. 5. Corbinianus in monte Frisingense monasterium instituit: Frising. lib. 5. cap. 24. 6. Intra Isaram & Lycum octo sacratis viris & fœminis Cœnobia exstructa, vt Auentinus refert lib. 3. Annal. Idem auctor est nouendecim Cœnobia & Collegia Monachorum & Sacerdotum, tempore Vtilonis Ducis Bauariæ exstructa: Mutius lib. 8. Ranulphus lib. 5. c. 26. testantur. Carolum M. tot exstruxisse monasteria, quot sint in alphabeto literę, eaque secundum alphabetum distinxisse, & in singulis singulas aureas literas librarum centum posuisse.

Vinearum. *Vinearum* (Weyngarten) potentissimum amplissimumque Benedictinę professionis Cœnobium in Constantiensi Diœcesi, in vetustissimo Pago Altorff situm, ex arce ducali in Monachorum domicilium conuerti cœpit circa annos Domini 800. sub Caroli Magni imperio, ex liberalitate ac munificentia Irmentrudis Comitissæ, hac occasione: Viderat Irmentrudis quod paupercula quædam ciuis adiacentis oppiduli Altorffensis, vno & eodem partu tres filios ædidisset, ijsq; visis dixit ea, impossibile esse vt citra adulteri suspicionem tot filios ex vno marito fœmina simul com-

concipere posset: verè esse adulteram, & adulterij pœnâ dignam. Saquenti verò anno etiam illa gravida facta, simul peperit, absente marito, duodecim infantulos admodum parvulos: timore itaque ac metu perculsa, ne & ipsa adultera iam esse existimaretur, iussit, vt relicto vno tantum filio, reliqui in proximum flumen abjicerentur. Hos dum ancilla in prę terfluentē amnem Scherzium portat, ecce præstò est Princeps Altorffensis infantum horum verus pater, quęrens quid ferat ancilla? Quæ qùum responderet catulos esse: Videamus quæso (inquit Princeps) si qui nobis ex illis placerēt, quos tolleremus. Ancilla se ostensuram negans, ecquid istas sordes intueri velit, Principem increpat. Is verò instat, puerosque vndecim uidens parvulos quidem, sed egregiâ formâ conspicuos, mox cuius sint inquirit? Audiēs verò ex ancilla totam rei seriem & causam, puellos istos cuidam molitori in ea ipsa vicinia hebitanti alendos & educandos tradidit: ancillam ad heram, cui abjectos infantes diceret, redire iussit. Elapso verò sexennio pulchrè vestitos pueros in arcem suam afferri Princeps jubens: coniugem, ecquid agnoscat hos? quęrit. Ipsa deportatorum infantum memor, mox ad genua mariti procidens veniam commissi petit. Maritus ignoscit, & gratitudinis ergò pro divinitus servatâ tam numerosâ prole, in ipso Altorffensi oppidulo cœnobium hoc constituit, quod postea à multis ac magnis Principibus dotatum fuit. Bruschius.

Rheni augia. *Rheni augia* (Germanicè Xhennouw) Benedictinæ professionis Cœnobiū opulentissimum in Insula Rheni situm, à quo fundatum sit demonstrari certò non potest. Patronum habet & colit Vindanum Scotum regiâ stirpe genitum, quem aiunt Monachum eo loci egisse circa annos Christi 800. Quidam arbitrantur Vindanum hunc Cœnobij huius fundatorem exstitisse: alij hoc tribuunt Wolfrado Comiti Kyburgensi: Stumpfius lib 5. cap 18. Annalium Heluericorum.

Schennis *Schennis*, Canonissarum liberatum ab omni voto, monasterium fundatur Caroli M. temporibus circa annos Christi 806. ab Hunfrido Istriæ Domino. Anno Domini 1045. ab Ottone III. Imperat. Huldrychi Comitis cuiusdam intercessione, multa Priuilegia impetrat, à quo etiam in imperij tutelam suscipitur. Stumpfius lib. 10. cap. 78. Annal. Heluet.

Prumiense. *Prumiense Cœnobium* jisdem temporibus fundatum 881. à Normannis in cineres redigitur: sed restauratum, ab ijsdem diripitur & concrematur anno 892.

Andanū *Andanum Cœnobium* construxit in Ardana Wachandus Leodiensis Episcopus anno Domini 809. Sigebertus.

Lindauiense Canonissarum nobili stemmate natarum, ab omni voto immunium, nullásque prorsus veste monasticâ indutarum, nel vullo cœlibatûs iuramento ab honestis nuptijs exemptarum Dominarū, amplissimum collegiū, in lacu Acronio, & eiusdem nominis vrbe sitū, antiquitus Lendaugiense, ob maximam ad locum naturâ portuosum appellendi è lacu cōmoditatem dictum: cœpit circa annos Dom. 810. ex liberalitate & munificentia Adelberti cujusdā Comitis de Rorbach, Caroli Magni consanguinei, sacrique Palatij Magistri & Provinciarum Rheticarū Præfecti. Is cum aliquando in Acronij lacûs procellosis fluctibus de vita periclitatus esset, vouit se eo loci Virgini Mariæ Cœnobium constructurum, vbi saluus & incolumis littori appulisset. Delatus igitur in hanc Insulam Cœnobium voti reus exstruxit, eique à felici euentu Lendaugiæ nomen indidit. Cōfirmatur eius fundatio, & dotatur ab Imperatore Ludovico II: anno salutis reparatæ 866. additâ prætereà istâ etiam dignitate ac Prærogatiuâ singulari, vt Abbatissa eius loci cum alijs Sacri Rom. Imperij Ecclesiasticis Prælatis Princeps esset Romani Imperij, cui in publicis pompis liber præferri deberet, quemadmodum Buchaugiensi etiam Abbatissæ in celebrioribus pompis liber & nudus gladius antiquitus anteferri est solitus. Bruschius. Lindauiensē.

Svvarzach (aliud à superiore) Herbipolensis Diœcesis exstruitur ab Meginguuado Duce Ostrofrancorum & Comite Rotenburg ad Tubarum, & Imina eius coniuge in honorem Christi, Mariæ, Sebastiani & Felicitatis, anno salutis 815. In cineres redactum instauratur à Ruthardo Duce Zæringensi, qui anno Christi 1085. Constantiensis Episcopus factus est. Fuit & eodem loco puellarum Cœnobium ejusdem nominis, fundatum à Titrada vel Theodoreta nepte quadam Caroli M. ex Pipino filio, anno Christi 823. Bruschius. Svvarzach.

Paschalis Papa anno 818. Græcis Monachis Romæ egregium construxit monasterium apud Sanctum Praxedem, quem presbiteralem titulum mirificè exornauit, donisque quàm plurimis auxit. Ne igitur Romam confugientes Orientales Monachi incertis sedibus per Vrbum vagarentur, ipsis monasterium hoc erexit, de quo Anastasius meminit. Græcorū Romæ.

Corbiense monasterium sumpsit exordium anno Domini 822. Chronicon Hirsaugiense & Henricus Erdfordiensis. Chronicon Quendelburgense & Cranzius dicunt, collegium Monachorum ex Corbeia Corbiense.

beia in Francia, ad flumen Smumæ, translatum esse à Ludouico in Saxoniam, ad Visurgim, lib. 1. cap. 19. Merrop.

Selgen-stattense. *Selgenstatense Cœnobium* Sanctorum Marcellini & Petri, in Moguntinensi Diœcesi, eodem ferè tempore fundatur sub regula Benedicti, per Ludouicum Imperatorem cooperante Einhardo olim Cancellario Imperatoris, tunc autem Monacho, & primo eius Cœnobij Abbate.

Rotolfs-cellense. *Rottolfscell* Constantiensis Diœcesis initium suum habere cœpit anno 823. quo Ratolphus Veronensis Episcopus in loca Constantiæ vicina venit, ibique cellam pro habitatione exstruxit: quæ postea in magnum monasterium & Vrbem ejusdem nominis excreuit.

Vueichenste-phanũ. *Vueichenstephanum* Benedictinæ professionis elegans ac magnificum, amœnissimoque in monte propè Frisingam Episcopalem in Bauaris vrbem situm Cœnobium, constructum legitur anno Christi 830. ab Hittone Frysingensi Episcopo VI. qui instituit ibi primum præpositum, cum sex præbendarijs. Anno 1021. transtulit præposituram hanc in eiusdem montis vmbilicum S. Viti appellatione notum: in hunc verò Vueichenstephani altiorem montem Monachos cum Abbate secundum Benedicti Regulam victuros introduxit Egilbertus Frinsing. Episc. XVII.

Hirsau-giense. *Hirsaugiense monasterium* in Hercinia sylua & Spirensis Diœcesis, Erlafridus Comes de Calue, vir diues & potens apud Ludouicum Pium Imp. à Nottingo filio, Episcopo Vercellensi persuasus, in honore B. Petri & S. Aurelij Epis. Redicianorum, exstruxit, anno ab incarnatione Domini 830. & septem annis absoluit. Liberalissimè dotatur à Berchtoldo Duce Zaringiæ, & Brunone Comite Vuirtenbergensi anno Christi 1105. Tritthem. ab initio Chronici Hirsaug.

Adelin-giense. *Adelingiense Cœnobium* Alfredus construxit: Ranulphus lib. 5. cap. 29.

Domi-narum seu frawen-münster Tiguri. *Dominicarum monasterium* Tiguri in sinistra parte Limagi fluminis situm, vulgò Frawenmünster/ Canonissarum ex Principum, Comitum ac Baronum familijs natu-ram opulentissimum amplissimumque olim collegium, fundatur anno 833. à Ludouico German. Bauariæ & Ostrofrancorum Rege Ludouici Pij F. Hildegardis, fundatoris filia, prima ibi Abbatissa constituitur. Gisela tertia huius loci Abbatissa cõsequuta est jus cudendæ monetæ à Carolo Crasso Imp. D. Catharina Baronissa à Zimmeren vltima huius collegij Abbatissa anno à nato Christo 1524. cum consensu Collegij tradidit gubernationem eius Coss. & Senatui amplissimo vrbis Tigurinæ: qui id etiam in meliorem vsum, hoc est in Scholam & Collegium commutauit, in quo bonarum artium & linguarum studiosi quindecim, sæpè etiam viginti, cum pædagogo liberalissimè aluntur, & vbi studiorum suorum cursum grauiter confecerint, Ecclesijs in vrbe & agro Tigurino præficiuntur. Et dignissimum obseruatione est, vrbem Tigurinam quantumvis amplam & populosam vnicum tantum hoc cœnobium habuisse eoque contentam fuisse, in quo ipso tamen Moniales liberæ & ab omni voto immunes viuebant, vt quandocunque libitum fuisset, prodire & honestas nuptias contrahere licuerit eis: vsque ad tempora Mendicantium Monachorum, hoc est ad annos Christi 1200. tunc enim locustæ illæ demùm cateruatim hanc quoque vrbem ingressæ aliquot in ea locis domicilium ac sedem sibi parârunt.

Lucernense Cœnobium in Heluetijs Benedictini Ordinis fundatur à Vuighardo fratre Ruperti Sueuiæ & Alemanniæ Ducis anno Christi 840. progressu temporis abjectâ regulari disciplinâ Monachi eius seculares Canonici facti sunt. Lucer-nense.

Mariæ monasterium, quod vulgò Nonnarum monasterium appellari solet, inchoatum fuit primo in Vuallerbergo Vangionum Vrbi vicino monte: sed ex eo tandem, vrgentibus rebus, in Vuormaciense suburbium translatum est, fundatumque pro puellis perpetuæ virginitati dicatis anno Christi 840. à Ludouico Pio Imp. Ordinis olim fuit Benedictini, hodiè verò Cisterciensis instituti. Bruschius. S. Mariæ

Gandersheimium magnificentissimum opulentissimumque Monialium ex Principum & Comitum stirpe natarum Collegium verius quàm Cœnobium, in ejusdem nominis Brunsuicensi quodam oppido situm: exstrui & fundari cœptum est anno Christi 842. à Leodulpho M. Duce Saxonum: consecratum verò & dotatum est anno 852. ab Alfrido Episcopo IIII. Hildesheymensium. Bruschius. Gãdersheimiũ.

Steftoniense Cœnobium condidit, & Sanctimonialibus repleuit Alfridus: Ranulphus libro 2. cap. 16. Stefto-niense.

Mansmünster præclarum Cœnobium in Alsatia Rheno adjacens, fundatur anno Domini 850. à Mansen Sueviæ Duce & conjuge eius, quòd liberis carerent. Concessum fuit nobilibus tantum puellis, ab omni voto liberis, nec vllo iureiurando ab honestis nuptijs exemptis. Mans-münster.

Eremitarum in Heluetijs Cœnobium Ordinis Benedicti celeberrimum & opulentissimum, Germanicè, zu den Einsidlen/ in quod antiquitus Principes tantum, Comi- Einsidle

tes

tes ac Barones summo loco nati recipiebantur anno Christi 860. cœpit, ædificante sibi illic Cellam Meginrado Berchtoldi Comitis à Sulacum ad Danubium habitantis filio, qui Angiæ divitis monasterio relicto in huius loci tenebrosissimam solitudinem Religionis ergò concessit: vbi anno 863. à viatoribus duobus (qui Tiguri postea capiti rotæ & igni simul adjudicati sunt) trucidatus, corpus autem ad Augiam diuitem reuectum ibique honorificè sepultum est. Cella autem hæc post mortem eius pene annos 60. vacabat, quando Decanus quidam summi Collegij Argentinensis Eberhardus nomine, annum circiter Christi 923. Eremiticæ vitæ studio relictis rebus suis omnibus in hanc ipsam Eremum ingressus est, & collapsam Meginradi Cellam reparavit, & mediocre delubrum ibi construxit. Adhunc elapsis aliquot annis venit Gregorius quidam Eduardi Angliæ Regis filius. His se tertius adiunxit, Benno vel Benedictus Canonicus quidam Argentinensis. Otto Magnus Imperator ex Eremitarum horum exiguo & humili domicilio fecit magnificam Abbatiam, quam etiam amplissimis proventibus annuis locupletauit, opulentissimamque effecit. Ter periijt incendio monasterium hoc, videlicet anno Christi 1226. sub Abbate Conrado à Thun. 1509. sub Abbate Conrado de Rechburg: & denuo anno 1577. sed toties restauratum fuit. Colitur ibi Idolion Mariæ Virginis, ad quod ex longinquis terris peregrinationes Religionis causâ suscipiuntur.

Vueissensteig. *Weissensteig* Augustanæ Diœcesis Cœbium erigitur anno Domini 861.

Ermundense. *Ermundense monasterium* Thidericus sub Episcopo Traiectensi Edilbaldo construxit, & Nonnis tradidit, anno 8. Ludovici II. Christi verò 863.

Salomonis. Salomonis monasterium, grassantibus per Britanniam Northmannis, Salomon Britonum Rex Connoyoni Abbati Redonensi, eiusque Monachis ad eum confugientibus, in aula sua iuxta Pletanum, monasterium condidit in honorem Saluatoris, anno 869. idque varijs oblationibus liberalissime dotavit.

S. Walpurgis. *S. Walpurgis* Monalium Benedicti Regulam profitentium magnificum monasterium, intra muros Eichstadianæ Vrbis situm, cœpit sub ejusdem vrbis Episcopo VI. Odogero circa annos salutis 870. Bruschius.

Zurzachiense. *Zurzachiense Cœnobium* Benedictinæ professionis, ob Nundinas quæ bis quotannis in Vico ei adiacenti celebrantur, celeberrimum, anno 881. Carolus Crassus Imperator fundauit & Richardæ conjugi suæ tradidit. Monachi eius progressu temporis abiecto habitu seculares Canonici facti sunt.

Andloun. *Andloun*, Antiquitus Andelaha ab eiusdem nominis fluvio, vel Heltonis Cœnobium in pago Helisatia S. Fabiano & S. Felicitati sacrum, Canonissatum celebri loco natarum opulentum Collegium, ad montana Vosagi situm: fundatum ac pro 12. Canonissis, totidemque Canonicis liberalissimè dotatum est anno salutis 880. vel vt alij volunt 888. à Richardo Scotorum Regis filia, Caroli Crassi Imperatoris conjuge, quæ à viro repudiata ibi vixit, mortua & sepulta est. Bruschius.

S. Mangi. *Præpositura S. Mangi*, quæ erat è regione Sangallensis Basilicæ, *Præpositura Episcopicellensis* ([illegible]) fundator extitit Salomon Baro de Ramschuuang Abbas Sangallensis & Episcopus Constantiensis, anno salutis 889. vel iuxta Stumpfium in Heluet. Annal. 898.

Gigniacense. Cluniacense. *Gigniacense & Cluniacense Cœnobia* Berno Comes Burgundiæ exstruxit anno reparatæ salutis 895. Sigeb.

Abhæc Irene hoc seculo in insula Principis monasterium ædificauit, & Bardanes in insula Prima, juxta Paulum Diaconum lib. 24. rerum Rom.

CAPVT XXVIII.

Errores *ac superstitiones multæ, variæ & horribiles, quæ* in vitam MONASTICAM *secundæ huius Classis irrepserunt.*

ERRORES qui in vitam monasticam in superiori Classe irrepserunt, in hac non solùm sunt retenti & confirmati, sed alij insuper ijs accesserunt.

ERROR PRIMVS.

Ordines Monachorum nomina ricœperunt à primis fūdatoribus. HActenus nominati sunt Monachi vel à locis in quibus habitârunt, vel à majoribus ac vitæ genere: videlicet, *Anachoretæ*, *Eremitæ* & *Monachi* quod à conversatione hominum segregati soli in desertis & solitudinibus habitarent: *Mandritæ* à mandris, id est, specubus & antris seu cavernis. *Troglodita* etiam, ob eandem causam. *Cœnobitæ*, quod in solitudinibus multi simul viverent in vno contubernio *Tabenensiotæ* à Tabenna, sive. Tabenensi Insula Thebaidis. *Remboth*, quòd

quòd suo arbitrio bini & bini viuerent sine legibus: Item *Sarabitæ, Gyrouagi, Circumcelliones & Circulatores* ob eandem causam. In hac verò Classe & sequentibus nominari cœperunt à primis fundatoribus seu institutoribus Ordinum: nempe *Benedictini, Apostolici, Gregoriani, Augustiniani, Franciscani, Dominicani*, &c. à Benedicto, Apostolis, Gregorio, Augustino, Francisco, Dominico, &c. Impium est autem & à professione Christiana alienum, à quoquam alio, quàm à Christo verè Catholicos & Christianos nominari. Vnde D. Hieronymus contra Luciferianos scribit, *Sic ubi audieris eos, qui dicuntur Christiani, non à Domino Iesu Christo, sed à quoquo alio nuncupari, vt Marcionitas Valentinianos, scito, non Ecclesiam Christi, sed Antichristi synagogam esse.* Et Chrysostomus Homil. 33, in Acta Apost. *Illi*, inquit, *habent quosdam, à quibus appellantur. Prout enim hæresiarcha nomen, ita & secta vocatur: nobis autem nullus vir nomen dedit, sed fides ipsa.* At Benedicti, Francisci &c. Ordines, non habent Christum authorem, alioquin omnes Benedictini Christiani essent, quod nec aduersarij verum esse concedunt. Deinde si Christum haberent authorem, cur ab alijs diù post Christi natiuitatem inuenti dicuntur? Cur nouas additiones postulàrunt? cur denique nouâ opus habuere confirmatione.

Refutatur hic error.

ERROR II.

Benedictus in Regula sua esum carnium in suis Monachis damnauit, ab eoque abstinere prorsus ipsos voluit, infirmis vel ægrotis exceptis. Sic enim, inquit, cap. 36, *Carnium esus infirmis omninò debilibusque pro reparatione concedatur. At vbi meliorati fuerint, à carnibus more solito omnes abstineant.* Et cap. 39, *Carnium verò*, ait, *quadrupedum omninò ab omnibus abstineatur comestio: præter omninò debiles & infirmos.* De eodem exstat decretum Fructuosi Episcopi, de Consecratione distinct. 5, Carnem. *Carnem*, inquit, *cuiquam Monacho nec gustandi, nec sumendi est concessa licentia: non quod creaturam Dei iudicemus indignam, sed quòd carnis abstinentia vtilis & apta Monachis æstimetur: seruato tamen moderamine pietatis erga ægrorum necessitudines.*

Carnium esus à Benedicto suis Monachis prohibetur.

Quod si quis Monachus violauerit, & *contra sanctionem Regulæ vsumque veterem vesci carnibus præsumpserit, sex mensium spacio retrusioni & pœnitentiæ subiacebit.* Hinc morem abstinendi à carnibus adhuc Caroli Magni temporibus in Cassinensi Cœnobio in vsu fuisse ex Theodomari Abbatis literis patet. Cumque parum fideliter progressu temporis hæc Benedicti sanctio obseruaretur, ideò Gregorius VII Romę in Concilio, Monachis, præcipuè verò Benedictinis, vt sanctioribus, in vniuersum rursus carnes prohibuit: reliquis verò, vt imperfectiorib' certis tantùm diebus prohibitionem illam imposuit. Otho etiam Frisengensis lib. 7, c. 35, clarè testatur, suo adhuc tempore, hoc est, circa annos Christi 1140, omnes Monachos communiter à carnibus abstinuisse. Hæc verò lex ita prodigiosè violata est hodiè, vt nõ iniuriâ Polydorus Vergilius lib. 7, de Inuent. rerum cap. 2, dę eo ita conqueratur: *Monachi qui hodiè continẽter carnibus vescuntur, quorum numerus vbiq; gentium extra Italiam ingẽtissimus est, perpetuò ægrotẽt necesse est, nisi velint impudenter fateri, se cõtra suas leges facere. Atqui ita monastica instituta, vt humana, haud diù inuiolata stetere hominum moribus in deterioribus inclinantibus, ac diuitijs pietatem, quæ vt mater illas a principio Ordini pepererat contaminantibus.* Hęc ille.

Quòd autem Benedictus Monachis suis carnium esum in perpetuum prohibuit, earumq; vsũ in cibo prorsus damnauit, eo ipso veterum nonnullorum hæreses, iam olim damnatas, quasi ab inferis reuocauit. Nam circa annum Domini 280, Manichæi inter multos alios errores, etiam hunc sparserunt: *Ab omnibus animantium carnibus, abstinendum esse, imò nec oua saltem sumenda, nec lactẽ vescendum, hæc enim omnia naturæ mala & immũdæ esse, vel commixtione gentis tenebrarum inquinata*, sicut inquit Augustinus contra Faustum Manichæum lib. 6, cap. 6, & lib. 30, cap. 5, vel quòd de occisis carnibus fugerit diuina substantia referente eodem de hæresibus. Et electis quidem suis (tãquam perfectioribus) simpliciter esu carnium, ouorum & lacticiniorum interdixerunt: auditoribus verò suis tanquam imperfectioribus, illa edenda concedebant, vt indicat Augustinus, lib. 5, cap. 5, contra Faustum. Hæc verissima est Origo, vnde posteà à Monachis, tanquã perfectioribus, sub alio prætextu, strictior abstinentia à carnibus, quàm à reliquo vulgo tanquam imperfectioribus iniuncta fuit. Quia verò Augustinus subinde opponit Manichæis, nõ vsũ carniũ, sed luxũ in culpa esse: vidẽtur Manichæi fundamẽtum suę opinionis inde exstruxisse: Si carnes & vinũ causa sũt vitiosorũ cupiditatũ in vescẽtibus: sicut multi tradiderũt, cõsequẽs igitur erit, illa per se esse immũda, & cõmixtione gẽtis tenebrarũ inquinata. Sed est fallacia παρὰ τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον.

Contra prohibitionem esus carnium. Origo prohibitionis carnium Manichæi.

Posteà circa annos Dom. 380, à Priscilliano quodã in Hispania & Gallia eadẽ hæresis reuocata fuit, carnes scilicet esse immũdas & execrãdas, ideoq; ab earũ esu abstinẽdũ.

Circa annũ verò 320, Eustathius, Sebastiæ, Armeniæ Episcopus, à carniũ esu abstinendum esse docuit, nõ quòd cũ Manichęis eas immundas & abominandas esse cẽseret, sed (vt

Priscillianistæ etiam carniũ esum prohibuerunt. Eustathiani idem fecerũt.

(vt ipsemet fatetur in Synodo Grágensi) διὰ τὴν ἄσκησιν κατὰ Θεὸν, hoc est, propter exercitationem cultûs diuini. Posteà institutum illud multi alij etiam amplexi sunt, & aduersus alios quos præ se contemnebant, sese extollebant, arrogantes sibi iustitiam & perfectionem quandam, sicut Grágensis Synodi acta ostendunt. Hanc ipsam quoq; nec aliam ob causam, Monachi, & Carthusienses inprimis, carnium esum rejiciunt, imò damnant. Ioannes enim de Turre cremata in suis ad Regulam Benedicti Commentarijs, *Benedictus*, inquit, *prohibet Monachis comestionem carnium, propter reprimendas concupiscentias carnis, & stimulos carnis retundendos qui ex esu carnium, quo maximè concupiscentia fouetur & roboratur, magis magisque insurgant.*

Sozom. lib. 5. cap. 13.

Monachi prohibitione carnium imitantur gentiles.

Imitantur etiá Monachi hac in re Ethnicos, qui sub Saturno, hoc est, aureo seculo, nullas prorsus carnes comederunt, sed vniuersi vixerunt frugibus & pomis, quæ sponte terra gigneret, auctore D. Hieronymo aduersus Iouinianum, & Dicæarcho in libris Antiq. & descriptione Græciæ. Asclepiades Cyprius, ætate, quâ Pygmaleon in Oriente regnauit, scribit, vsum comedendarum carnium non fuisse. Chæremon Stoicus de vita antiquorum Ægyptij sacerdotum scribens, narrat, eos ex eo tépore, quo cœpissent diuino cultui deseruire, carnibus & vino se abstinuisse: ouú quoque pro carnibus vitauisse, & lacteorú alterum carnes liquidas, alterú sanguinem esse dicentes colore mutato. Brachmanę apud Indos, teste Eusebio lib. 6 de Præpar. Euangel. nihil animatum edebát. Indorum Magos, ad Solis sacerdotium euectos, carnibus abstinuisse penitus. Alex. ab Alexand. lib. 4, c. 7. testatur. Iosephus lib. 2, de bello Iudaico, & in lib. 13, & 18, Antiquit. res describit sectas Iudæorum, Pharisæos Sadducæos, Essenos: quorum nouissimos fert ad cœlum laudibus, propterea quod ab vxoribus ac vicino, &, vt placet Hieronymo, carnibus semper abstinuerint. In Creta, vt tradit Euripides, Iouis Prophetæ non solùm carnib, non vescebantur, sed ne coctis cibis quidem. Herodatus verò in 1 Babilonios piscibus olim tantùm victitâsse dicit. Xenocrates autem Philosophus ex Triptolemi legibus, apud Athenienses, tria duntaxat præcepta in téplo Cereris Eleusinæ remansisse scribit. Honorandos Patres, venerádos Deos carnibus non vescendum. Refert Polydorus Virgil. lib. 3, cap. 5, de Inuét. rerum. Orpheus quoq; huiusmodi vitæ rationem instituisse dicitur inter suos, vt non solùm ságuine pecudú non inquinarent aras Deorum, verùm ne vesci quidem vllius animantis carnibus sustinerent: sed libis ac frugibus melle conspersis sacra facerent, nec alijs ipsi vescerétur. Vnde & Plato lib. 6, de legibus, ὀρφικὸν βίον vitam innoxiam, & à luxu sanguinolentisq; dapibus puram appellauit.

Confutatur error de prohibitione ciborum Carnium ex verbo Dei.

Validissimè autem errores hi & superstitiosæ opiniones confutantur sacrarum literarum testimonijs. Nam Act. 10, ter ad Petrum dicitur, *Quæ Deus purificauit, tu communia ne dixeris.* Paulus ad Coloss. 2, ca. confert inter se abrogationem discriminis ciborum, quod in veteri lege, voce diuinâ constitutú erat, & decreta iuxta hominú doctrinas & mandata de non edendis quibusdam cibis facta, & inde argumétatur à maiore ad minus: Si à Leuitico ciborum discrimine, quod tamen præcepto & mandato diuino sancitú fuerat, in Christo liberi facti estis, vt non iam peccetis siue ijs ad vsum vestrum vtamini, siue ab ijs abstineatis: multò minùs ergo alijs decretis, quæ iuxta hominú doctrinas & mandata prohibent nonnullos cibos, teneri debetis. Idem Paulus Rom. 14, inquit. *Regnum Dei non est esca aut potus*: Id est, Vera religio non est sita in discrimine cibi aut potûs. Item 1 Cor. 10. *Esca non commendat nos Deo. Si enim quiduis edamus siue à quibusdam abstineamus, nihil ampliùs in regno Dei habebimus.* Et Heb. 13. *Bonum est*, ait, *gratiâ stabiliri cor, non escis, quæ non prosunt his qui in illis ambulârunt*, hoc est qui discrimen illud superstitiosè obseruârunt, post reuelatum Euangelium. Rursum, 1 Tim. 4, disertè indicat ex Spiritus Sácti suggestione, fore Spiritus impostores in posterioribus temporibus. qui præcepturi sint abstinere à quibusdam cibis, in hypocrisi, id est, sub simulatione externæ sanctitatis: cùm intus conscientia sit cauterio notata. Et dæmoniorum hanc doctrinam nominat. Loquitur autem hic Apostolus non tantùm de Tatianis, Manichæis, Priscillianistis & Eustathianis, vt Pontificij volunt, sed in genere de omnibus doctrinis prohibentibus nonnullorum ciborum vsum, quocunque tempore post Apostolos id fiat.

Damnatur hic error Conciliorum testimonijs Ancyranæ Synodus.

Damnata quoque est hæc Doctrina in Concilijs veteris Ecclesiæ in Synodo Ancyrana cap. 14, sancitum fuit, *vt, qui inter Clericos à carnibus abstinere velint hanc quidem habeant potestatem, ita tamen ne illas tanquam immundas rejiciant, sed contingant. Eos verò, qui carnes pollutas & abominandas putarent, ita vt nec olera cum carnibus coacta gustare velint, deponendos esse* decernit eodem Canone Synodus. Habita autem est anno 308, paulò ante Nicænam Synodum, eique interfuerút 18, Episcopi, vt indicat author lib. Conciliorum. Panuinius in Chron. ponit in annum 316.

Gangrensis Synodus.

Gangrésis quoq; Synodus anno 324, iuxta Carranzam celebrata, Eustathij errorem, quem

quem suprà indicauimus cap. 2, his verbis damnauit: *Si quis eum, qui carnem (excepto sanguine idolothyto & suffocato) ex fide cum religione manducat, condemnârit, veluti spem propter huiusmodi perceptionem non habeat, anathema sit.*

Ioannes Quintinus refutatur. Ioannes Quintinus in explicatione huius Canonis admodum laborat, vt hoc fulmen Canonis huius à Pontificiorum capitibus depellat: contendit enim, Synodum loqui de Tatianis, Manichæis, Priscillianistis & Eustathianis, contra quos nominatim hęc Synodus fuerit conuocata, illorumque errores damnârit. De his ipsis quoq; scripsisse volunt Papistæ Paulum, *forè spiritus impostores postremis temporibus, qui ex Diaboli instinctu præcepturi sint abstinere à quibusdam cibis in hypocrisi*, &c. 1, Tim. 4. Hoc inquiunt, de Tatianis, Manichæis, Priscillianistis & Eustathianis, non de Papistis dictum est. Sed quàm firmum sit argumentum videbitur si in formam redigatur.

Paulus dicit, forè spiritus impostores postremis temporibus, qui prohibituri sint quosdā cibos in hypocrisi, & Dæmoniorum doctrinam appellat, eamque damnat Gangrensis Synodus.

Sed Tatiani, Manichæi, Priscillianistę & Eustathiani mox post Apostolorum tempora hoc fecerunt.

Ergo Tatiani, &c. Dæmoniorum doctrinam protulerunt, ideòque sunt damnandi illi, non Pontificij.

Nam est insufficiens enumeratio partium. Paulus enim in genere de omnibus his loquitur, qui à quibusdam cibis iubent abstinere, quocunque tempore & à quibuscunque hominibus id fiat; eosdemque simul omnes Gangren. Synodus damnat. Inferendum ergo fuerat. Quicunque ergo nonnullos cibos rejiciunt, damnant & prohibent, siue illi sint Tatiani, Manichæi, Priscillianistæ, Eustathiani, siue Papistæ, Monachi aut alij, doctrinam Dæmoniorum proferunt, ac iurè sunt damnandi. De similibus enim idem est iudicium. Et perindo hæc elusio, ac si quis argumentetur: Quod Paulus scribit de scortatione & scortatoribus, impletum est suo tempore in Corinthiis: Ergo ad nostri vel alterius seculi scortatores nihil omninò pertinet: qua ratione in vniuersum à nostræ ætatis hominibus Sacræ Scripturæ præcepta rejici possent.

Carnium esus res non mala. Eo ipso quoque, quòd infirmis ac ægrotis Fratribus carnium esum concedit Benedictus, haud obscurè fatetur, edere carnes rem non malam & à Deo prohibitam esse. Nam, vt Thomas ipse in quodlibeto 1, artic. 20, argumentatur, *nulla res mala concedenda alicui ratione cuiuscunque infirmitatis:* comedere autem carnes conceditur à Benedicto ratione infirmitatis: ergo pro re mala non habuit Benedictus esum carnium. Et si verùm est quod dicunt isti, ob eam tantùm causam Benedictum esum carnium prohibuisse Monachis, vt faciliùs reprimere possent carnis concupiscentias & eius stimulos retundere, non injuriâ sanè mirum, quum Timotheus vino potiùs, quàm vllis alijs cibis ad domandam carnem abstinuisse dicatur, cur veteres Monachi vino potissimum non vterentur. Prętereà quum totâ distinctione 35, vini incommoda atque pericula varia enumerantur à Gratiano, maximèque sanctioribus viris cauendum præcipiatur: denique quum Prouerb. 31, serium aliquid acturis vinum interdicatur: mirum, inquam, aliqui non injuriâ videbitur, nullos Monachos posterioribus seculis etiam abstinentissimos & rigidissimæ vitæ Regulam professos; vino tamen abstinere noluisse: nisi fortasse Diuum Bernardum excipias, qui se vino docet abstinuisse. Cum Diuus Paulus Ephes. 5, in hoc vno cibi genere ἀσωτίαν & lasciuiam inesse testatur potiùs, quàm in reliquis omnibus cibis. Ex quo apparet Monachismum nostri temporis meram hypocrisim esse, in quo non vera abstinentia præscripta est, sed sola tantùm ostentatio & abstinentiæ vmbra, cùm vino potiùs quàm carne esset illis abstinendum, si verè carnem contundere studerent.

ERROR III.

In monasteria Principes expiandi peccata gratia concesserunt. Tertia superstitio, quę in hac Classe in vitam Monasticam irrepsit, hæc est, quòd ea post sexcentesimum à nato Christo annum in tanto pretio cœpit esse, vt non solùm monasterijs & habitationibus Monachorum omnia loca repleta fuerint passim, mirâ hominum ad superstitionem promptitudine, & prodigâ liberalitate: sed etiam in ea nonnunquam Reges & Principes, relictis splendidissimis aulis sese receperint: in quibus tandem profligato pietatis ac religionis studio, stupra & vagæ effusæque in omni intemperantia libidines exortæ sunt. Vt rectè quidam dixerit: *Vitaliani Papæ tempore circa annum Christi sexcentesimum sexagesimum tria magna mirabilia facta esse: Monachorum Cœnobia erecta: Reges in Monachos tonsos: & quotidianam scortationem in sanctum statum canonizatam esse*: sicut testatur Balæus de Script. Britan. Cent. 1, in Vitalliano.

Quod de Regibus & Principibus eorumque liberis diximus, quòd relictis splendidissimis aulis ac mundi voluptatibus, se in monasteria contulerint, nemini dubium esse debet, nec probatione egere puto, exẽpla enim in omnibus historijs exstant. Idem etiam fecisse leguntur interdum Episcopi, qui Episcopali functioni seu muneri otium in Cœnobijs prætulerunt.

Etsi veró ab initio hoc pio zelo fecerint, tædio nimirum mundi & politicæ administrationis, molestiarum plenissimæ, superstitio tamen accessit tandem, quòd existimarent, se in Cœnobijs pœnitentiam agere, pro peccatis suis satisfacere, Deiq; gratiam ac vitam æternam externis quibusdam exercitijs promereri posse. Ita enim Gregorius M. scribit, lib. 9, indict. 4, Epist. 39. *Duobus modis*, inquit, *sancti viri* (intelligit autem eos qui relicto seculo & honesto coniugio, monasterium ingressi sunt) *etiam à licitis soleant abstinere: aliquando vt merita sibi apud omnipotentem Deum augeant: aliquando vero vt anteactæ vitæ culpas detergant.* Hac verò doctrina & persuasione multùm detrahitur misericordię Dei & gloriæ Christi, cui soli omnia dona, maximè autem spiritualia accepta ferri, iuxta doctrinam verbi Dei, debent. Paulus enim ad Rom. 5, ait, *per Christum contingere, quòd fide perducamur in gratiam, in qua stamus & gloriamur sub spe gloriæ Dei.* Idem 1, Cor. 1, *Christus*, ait, *factus est nobis sapientia à Deo, iustitia, sanctificatio & redemptio.*

ERROR IV.

Monasteria facta Carceres & Exiliorum loca.

FActa sunt quoq; Cœnobia seu monasteria in hac secunda Classe quasi carceres & exiliorum loca, in quæ relegabantur seu detrudebantur, aut facinorosi & seditiosi, vel opinione saltem tales. Vide exempla apud Centuriatores Magdeb. Centuriâ 6, col. 353, & Cent. 8, col. 398. Item Centuriâ 9, col. 272. Cent. 11, col. 328. Aut ab Imperio ac Magistratu remoti. Exempla exstant apud Cẽturiatores Magdeb. Cent. 8, col. 398. Item Cent. 9, col. 271, & 272. Ita Ludouicus II, Ludouici Pij filius, captum Patrem & aliquandiu circumductum, intrusit in monasterium Suessioni, anno Imperij Ludouici 19. Carolum Fratrem relegauit Brumiam, quod fuit monasterium in Lotharingia: nouercam Dertonam in Italiam: Philippus Melanthõ lib. 4, Chron. ic. in Ludouico Pio. Vel aliâ aliquâ dignitate suâ exuti. Exempla habes in Ecclesiastica hist. à Magdeburgen. collecta Cent. 8, col. 398, & Cent. 9, col. 271, & 273. Nec desunt etiam exempla hoc nostro seculo. Iuxta hunc enim morem, longâ consuetudine firmatum, ab initio Gallicorum bellorum à Guisijs sub specie Religionis excitatorum, statuerunt ijdem Guisiani Nauarræ Principem, nunc D. G. Galliæ Regem Henricum IV, atq; Annam Mommorãtium equitum magistrum in D. Dionysij monasterium detrudere, ne dolis & technis ipsorum obstarent.

Origo erroris huius.

Cœpit autem hic mos seu consuetudo, detrudendi homines exilij vel pœnæ loco, maximè sub Clodoueo M. Frãcorum Rege, Stumpfio teste in Annal. Heluet. libro 3, cap. 60. Fuit is sæuus, immitis ac truculentus Princeps, qui leui de crimine suspectos quosuis trucidare iussit, paucis quibusdam ex singulari gratia in monasteria detrusis: ibidem.

ERROR V.

Liberi à Parentibus in monasteria detrusi.

EX hac verò consuetudine superstitiosa alia quoq; nata est, vt nimirum parentes interdum suos liberos etiam inuitos & refragantes monasterijs mancipârint, & ante annos discretionis in ea intruserint, vnde postmodùm, si ad annos pubertatis venissent, illis, maximè id expetentibus, exire non ampliùs licuit. Defendit hunc errorem Gregorius M. ad Augustinum Anglorum Episcopum ita scribẽs: *Addidistis adhuc, quòd si mater vel pater filium filiamue intra septa monastery in infantiæ annis sub regulari traderent disciplina: vtrùm liceat eis, postquam ad pubertatis annos inoleuerint egredi & matrimonio copulari: hoc omninò deuitamus, quòd nefas est, vt (oblatis à parentibus Deo filijs) voluntatis frena relaxentur.* Et in Synodo Toletana 4, ita sancitur: *Monachum aut paterna deuotio, aut propria professio facit. Quicquid horum fuerit, alligatum tenebit. Proinde his ad mundũ reuertendi intercludimus aditum, & omnes ad seculum interdicimus regressus.* Repetitur & confirmatur à Clemente III, in Decretalibus lib. 3, tit. 31, cap. 12. Isidorus quoq; in eandem sententiam ait. *Quicunque à parentibus proprijs in monasterio fuerit delegatus, nouerit se ibi perpetuo mansurum. Nam Anna Samuelem puerum suum natum & ablactatum Deo pietate obtulit: qui & in monasterio templi, quo à matre fuerat deputatus, permansit, & vbi constitutus est deseruiuit.* Approbauit eundem errorem etiam Triburiensis Synodus his verbis: *Quem progenitores ad monasterium tradiderunt & in Ecclesia cœpit legere & canere, nec vxorem ducere, nec monasterium deserere poterit: sed si discesserit, si tonsuram dimiserit, rursus tondeatur. Vxorem si vsurpauerit, dimittere compellatur.*

Et Alexander III Belluacensi Episcopo ita scripsit: *Si à parentibus fuerit oblatus, seu annū 14 compleuerit, cum religionem intrauit, seu post 14 annum professionem à se priùs factam ratam habuerit, eum ad eandem, vel ad aliam religionem transire compellas.* Decretal. lib. 3, tit. 31, ca. 11. In Vuormaciēsi deniq; Synodo anno 868, habita, cap. 22, præcipitur, *si Pater filiū, filiāq; intra septa monasterij in infantiæ annis sub regulari tradiderit disciplina, vt non liceat eis, postquam ad pubertatis peruenerint annos egredi, vel matrimonio copulari, sed in religionis habitu cultuque* VELINT NOLINT *permanere cogantur.*

Consuetudo detrudēdi liberos & quoscunque homines in monasteria Ethnicorum similis.

Mos autem hic detrudendi in monasteria non solùm liberos, verùm quoscunq; homines, etiam inuitos tanquam in carcerem pœnæ aut exilij, siue etiam Religionis causâ, haud absimilis est Ethnicorum consuetudini, apud quos superstitionum licentia eo vsq; progressa fuit, vt non minimam cultûs diuini partem in hostijs humanis ponerent, ijsq; Deum placari putarent. Equidem Tauri Schytiæ aduenas Dianæ pro hostijs immolabant, præsertim naufragos, & (vt Athanasius inquit) quos prouidentia eripuerat, hos ipsi iugulabant. In Asia Laodicæi Mineruæ Virginem mactabāt: Arcades Ioui Lycæo puerum, Phœnices autem & Carthaginenses ex Principum filijs aliquem deligebant, quem regio ornatu Saturno hostiam facerent. Et cùm à sacris istis abstinere cœpissēt, posteà victi ab Agathocle, Deos ideò sibi iratos arbitrari, vt numen placarent, ducētos nobilium filios ad aras mactâsse feruntur. Apud Arcades item, Dionysij templum fuit, in quo puellæ ad aram flagellabantur ad necem, sicuti & Spartę pueri ad aram Orthiæ Dianæ. Traces Zamolxim, quem Deorum maximum putâ unt, nō aliâ ratione sibi propitium fieri arbitrabantur, quàm si ad aram facili lancearum ictu homo concideret. Atq; Iulius Cęsar lib. 6. Comment. de bello Gallico scribit, *quòd Galli, si qui sint affecti grauioribus morbis, quiq; in prælys periculisq; versentur, aut pro victimis homines immolent, aut se immolaturos voueant. Alios immani magnitudine simulachra habere, quorum contexta viminibus membra viuis hominibus compleant, quibus succensis circumuentos flammâ exanimatosq; immolari homines.* Alia huiusmodi multa olim apud gentes diuersas in vsu fuerunt. Sed & nostro seculo huius impiętatis vestigia exstant apud Canibales & Antropofagos, qui captos non absq; solenni ritu mactare, & ex illorum carnibus epulas sacras instituere consueuerunt. Et constat ab Hispanis nouum orbem lustrantibus, insulam repertam esse, quàm illi à Carolo Carolinam dixerunt, in qua frequentes viderunt statuas æneas suorum Deorum, quibus illi infantes & puerulos, quos immolare statuerant, inclusos, igne admoto, crudelitate nefariâ necârunt. Sed & in Scripturis Molochi mētio fit, qui quòd geniturę præesse crederetur, à superstitiosis hostijs infātū colebatur.

Israëlitæ quoq; filios suos statuis æneis includentes immolarūnt.

Et sanè mirum videri poterat, homines cōtra naturæ leges eò vęsanię deuenisse, nisi Dei populum eadē factitâsse sciremus, cùm tamen legem à Deo accepisset, quâ impietas hæc non absq; diris cōminationibus prohibetur. Hoc verò apud Israëlitas in vsu fuisse, sacra historia testatur, & Manassem Regem filium suum per ignem traduxisse legimus. 2. Reg. 17, & 21, & 23. Imò locus erat publicus in valle filiorum Hinnon (quem à sono tympanorum, quæ ne puerorum eiulatus exaudirentur, magnâ contentione intereà pulsabant, Tophet dixêre) cruentis hisce sacris destinatus, quem Iosias demùm sustulisse fertur. Eadem ergo superstitio in hac secunda Classe obseruata fuit, & sequentibus seculis magis magisq; inualuit, quandò nimirum multi filios & filias suas monasterijs, haud aliter quàm olim Ethnici suos statuis æneis, incluserunt, vbi non minùs libidinum flammis vsti sunt, quàm qui olim in Tophet immolabantur. Et quos pudet filios suos vel verbi & Ecclesiæ ministerio consecrare, vel artificijs manuarijs addicere, filiasque opificibus manuarijs elocare, ij in eò non gloriam modò, sed Religionis quoquè præcipuam partem consistere putant, si illos superstitionibus fœdissimis mancipent.

Confutatur hic error.

Improbârunt igitur hanc, non dico inhumanitatem, sed plus quàm belluinam feritatem, alij quàm plurimi. Leo enim Papa sanciuit, *Puellas, quæ non parentum coacta imperio, sed spontaneo iudicio virginitatis propositum atq; habitum susceperint, si posteà nuptias elegerint, præuaricari,* &c. vnde colligitur, Papam hunc sensisse, si coactæ habitum virginitatis sumpserint, sine præuaricatione ipsum deserere posse. Idem etiam sanciuit Eugenius Papa in Synodo quadam, vt referunt Hermánus Schædelius, Supplemētum Chronic. lib. 20, §. 1, cap. Si qui & Gratianus 20, q. 2, quo loco Gratianus *hæc de nubilibus puellis tantùm intelligenda* dicit, Respondeo, si nubilis puella contra suam voluntatem tradita monasterio, inde exire rursus potest, cur nō multò magis liceret hoc ei, quæ à parentibus monasterio oblata fuit in infantia, hoc est, in illa ætate quæ rerū est imperita, & virium suarum nescia? Deinde hæc de filijs & puellis iuuenculis quoq; intelligi debere, testimonijs aliquot summorum, vel ipsorum Pontificiorum iudicio, virorum & decretis Cōciliorum probabo. Marcellus enim Papa ita sáxit: *Illud statuēdū esse cēsemus, vt si in mi-*

nori ætate filij monasterio oblati fuerint, vel sacram tonsuram, vel velamina susceperint: dignum quidem duximus, vt 15 anno à Prælatis monitis verbis inquirantur, vtrum in ipso habitu permanere cupiant an non? Si permanere professi fuerint, vlterius pœnitendi locum minimè amplecti possunt. Si verò ad secularem habitum reuerti voluerint, redeundi licentia nullo modo denegetur, quòd satis inutile est, vt coacta seruitia Domino præstentur: licet hic Canon paleę titulo à Gratiano ornetur. Carolus M. quoq; in suis legibus cauit, *vt infantulæ ætatis puellæ non velentur, ne in infantiæ annis promittant cuius ipsas posteà pæniteat*: idemq; constituit, *neminem inuitum cogendum esse, vt promittat de stabilitate permanendi in Cœnobio*. Et Cœlestinus III Papa circa annos Christi 1193, ijs qui in pueritię annis monasticam professionem amplexi sunt, decreto permittit, cum ad maturiorem peruenerint ætatem, ad seculum redire. Sed adscribam eius verba *Nostris*, inquit, *auribus relatum est, quòd cum N. N. miles se cum filio suo discretionis annos nullatenus attingente, ad quoddam monasterium cum bonis suis contulisset, dictum filium suum fecit habitum suscipere Monachalem*. Et mox: *Quod si dictus puer ad annos discretionis peruenerit, & habitum retinere noluerit Monachalem, si ad hoc induci nequiuerit, non est vllatenus compellendus: sed tunc liberum ei erit dimittere illum, & bona paterna quæ ipsi ex successione proueniunt postulare*, vt est videre in Decret, lib.3, tit.31, cap.14. In Carthaginensi 3 Concilio, cui D. Augustinus quoq; interfuit, decretum fuit, *vt pueri Ecclesiæ oblati, cum ad pubertatem prouenissent, aut ducerent vxores, aut castitatem vouerent*. In Toletana deniq; Synodo 10 cap.6, sancitum fuit, *ne parentes liberos suos ante annum ætatis decimum* (Gratiano 20, q.2. Si in qualibet habet annum 14, alij 18.) *monasterijs tradant, ne fortè ex iuuenili inscitia promittant, cuius posteà, confirmato eorum iudicio, ipsos pæniteat*.

Isidoro respondetur de Anna pro Samuele filio vouente. Quod autem Isidorus Annæ exemplum ad defendendum errorem hunc objicit, quę pro Samuele filio vouit: Respondeo, à particulari ad vniuersale non procedere argumentum. Deinde, nisi peculiarem Anna à Deo afflatum habuisset, non potuisset vouere, vt Samuel per omnem vitam in tabernaculo Domini seruiret: quandoquidem lex Dei certo quodam spatio annorum, nimirum quinquagenario, à ministerio absoluebat. Tertiò, pro paribus sumit Isidorus quæ sunt imparia multumq; differunt. Nazaræorum enim institutum, quo voto Samuelem Anna destinauit, approbatum fuit à Deo in Veteri Testamento. Monachatus autem cui multi liberi à parentibus mancipantur, nullum vel testimonium vel approbationem in verbo Dei prorsus habet.

ERROR VI.

QVod si verò in hac secunda Classe vtriusq; sexûs aliquis non coactus & inuitus, sed sponte ac volens circa & post pubertatis annos, monasterium ingressus fuisset, tùm verò illi exire inde & ad seculum reuerti prorsus non licebat. Monachus enim in Missa, quæ Maratoclis nominatur, ex monasterio fugiens, à Gregorio M. in monasterium iubetur retrudi, lib.12, Epist.20. In Concilio Toletano 4, anno 631, habito, sancitur, cap.48, *vt Monachis ad mundum reuertendi intercludatur aditus*, 20, q. Monachum. Repetitur & confirmatur in Synodo Toletana 6, cap. 6. *Sponte ac voluntarie monasterium ingressis non licebat amplius exire inde.*

In eadem Toletana 4 Synodo, cap. 54, statuitur, *vt si quis ex secularibus pœnitentiam agendi gratiâ seipsum totonderit, & in monasterium abierit, non inde egrediatur si minùs, reuocetur. Si verò aliqui admoniti ad pœnitentiam reuerti noluerint, vt veri Apostatæ coram Ecclesia anathematis sententiâ condemnentur*. Idem etiam statuitur in eadem Synodo cap. 55, de sanctimonialibus Viduis ac Virginibus: quæ iam mutato habitu seculari, sub religioso cultu in conspectu Sacerdotis & Ecclesiæ apperuerunt, posteà verò propositum mutare volunt. Vide etiam Synodi Toletanæ 6, cap.7, Leo quoque 4 Papa sanxit in Concilio Rom. cap. 33, *vt sicut præter suam voluntatem intrusi in monasteria retinendi non sint inuiti, nec sponte monasterium ingressis licere inde egredi, etsi nondum fuerint consecrati*, tomi Concil. Luithprandus. Liber Decretorum Leonis cap.28, Epistola Zachariæ 1 Papæ ad Pipinum & Episcopos Franciæ in Synodo Triburiensi anno 895, iuxta Reginonem, vel iuxta Sigeb. anno 899, habita, cap.24, statuitur: *Si Virgo etiam ante 12, annum ætatis sponte & propriâ voluntate velamen sanctum sibi imposuerit, vt velata permaneat, licet patronus eius eam repetere velit*. *Nec his qui monasteria propter pœnitentiam agendam ingrediuntur, inde etiam exire licet.*

In Cabillonensi Synodo anno 813, iuxta Sigeb iussu Caroli M. habita, præcipitur, cap. 7, *vt licet quidam ab Abbatibus & Monachis, auaritiæ, & turpi lucro inhiantibus, vanis promissionibus illecti, vel quibuslibet machinationibus persuasi, mentisq; inopes effecti, comam deposuerint, monasticen profiteri cœperint: nihilominus tamen ijs monachatui valedicere & Cœnobium relinquere, fraude quoque comperta, nullo modo licere, sed in eo quod cœperint, vt perseuerent cogendos esse*. *Etiam circumuento à Monachis monasterium non licet relinquere.*

Suprà autē indicauimus ex Hieron. & Erasmo, in prima Monachatûs Classe, hoc est, à pri- *Confutatur hic error.*

à primordio cœnobialis vitæ, fuisse cuique monachorũ commirandi potestatem liberá quò vellet:& si quem forè sui instituti pœnituisset, totam demum pœnam fuisse inconstantiæ notam. Id quod etiam testatur Polyd. Virgil. de Inuent. rerum, lib.7.cap.1.

Moris etiam fuisse liberos eximendi è monasterijs circa annos Christi adhuc 575. ex ea narratione apparet, quæ apud Turon. lib.6.hist.cap.34.exstat de Chilperico Rege Francorum. Is enim in Pictauiense monasterium filiam tradiderat, quam quidem inde rursum volebat eximere & matrimonio iungere: verum illa ab alijs seducta hoc obedientiæ officium patri detractauit.

Adversatur quoque his mos retinendi in monasterijs Cœnobitas inuitos, decretis Eugenij Papæ & Caroli Magni Adhæc Triburiensis Synodus decreuit, *si puella ante 12. annos ætatis sponte suâ sacrũ sibi velamen assumpserit, posse statim parentes vel tutores id factum irritum facere si voluerint.* Si parentes hoc possunt, cur non verbum Dei posset homines cuiuscunque ætatis, vanâ persuasione circumuentos, ab hoc instituto auocare?

Præterea non ab omnibus semper & vbiq; hæc ipsa consuetudo in maiori etiam ætate obseruata legitur. Circa annum enim Domini 724. in Augia Diuite (Reychenouw) nobilissimo Benedictinę professionis monasterio, alijsq; plurimis, liberum fuit & integrum Principum, Comitum ac Baronũ liberis in eo bene institutis & educatis, prodire iterum, & vel vxores ducere, vel aulas Principum, vel etiam militiá sequi: Brusch. de Monast. Germ. Et ante hæc tempora etiam circa annos Christi 637. Dagobertus Francorum Rex Monialem duxit Nanthildem. Stumpf. Chron. lib. 3. cap. 78. de Rachisio Fratre Aistulphi, Liber Pontificalis & Mutius lib. 7. referunt, quod deserens monasterium, arma contra Desiderium cœperit ad occupandum regnum.

Anno Domini 821. Bucouiæ Cœnobium Monialium nobiliũ in Germania ædificatũ fuit: ex quo exire & honestè nubere omnes poterāt, exceptâ Abbatissâ, cui id non licebat propter Pontificis benedictionem. Pontificis ergo benedictio cum scortationibus locum habere poterat, Christianũ verò cõiugium non item: Balæus Cent.2.cap.12. in Append. Idem author testatur eodem lib. c.20. Ethelulphum Egberti Anglorum Regis Filium, sed voto ac professione Monachum, post patris mortẽ, Gregorij IV. Rom. Pont. authoritate, votorum omnium vinculis solutum, Regem creatum, vxorem duxisse, magnâ vi pecuniarũ interueniente: promisit enim se quotannis trecentas auri libras Romam missurum, non solùm ad seruandum perpetuum lumem in D. Petri & & Pauli templis, sed etiam ad ipsius Pontificis vsum. Factum circa annos Christi 847. Si licet hoc solutâ pecuniâ, cur non gratis etiam liceret? & Monachi S. Huldrychi Augustani Episc. vxores semper ducebant, vsque ad tempora Hildebrandi seu Greg. VII: qui prohibuit nuptias. Balæus Cent. 2.cap. 12. in Append.

Rex Bulgarorum habitum monasticum deposuit, cum videret filium suum idololatriam gentilium instaurare: atque arreptis armis filium capit, & iuniori regnum tradit, atque ipse ad monasterium redit, anno 865. Sigebertus. Regino lib. 2.

Godescalus, qui inuitus & coactus votũ monasticum fecerat, in Synodo Moguntina absolutus est. Hatto in Epist. ad Otgarium.

Archiepiscopus Corsentinus in Synodo à Paschali 2. habita, anno IIII. Cypriani in Latio accusat Rogerium Sicilię Regem, qui se inuitum coegisset Monachum fieri. At Papa inquit, *Dona & vocationem absque pœnitentia esse, eam ob causã huius controversiæ dijudicationem ab Abbatem pertinere. Abbas respondet, Deum nolle coacta seruitia: ideoque debere ipsum religionis habitum præter voluntatem susceptum, ad pedes Apostolorum deferre, ac si velit, liberè resumere.* Verùm ipse exuto cucullo, adduci non potuit, vt rursum eum indueret. Chron. Cassinen.lib.4.c.15.

Romani etiam Pontifices, aliquos, sed non nisi mediante pecuniâ, quæ omnia in curiá Romana potest, à suo voto absoluisse leguntur. Oratoribus Polonicis Casimirus Cluniacensis Diaconus, qui regio sanguine apud Polonos ortus, & regno eiectus, Monachum agebat, cùm ad auitum reuocaretur regnũ; respondet: *Alieni iam se iuris factum esse, datam semel Deo atque ijs quorum se potestati vltrò subiecisset, fidẽ fallere non posse.* Mœsti hoc responso Legati, ac de spe propemodum deiecti, omnia tamen tentanda esse existimant. Abbatem monasterij adeunt, eadem orant, muneribus eius animum emollire cõnantur. Ab eo ad Pontificem Max. rejiciuntur. Ne eum quidem itineris laborẽ & molestiam defugiunt. Romam igitur è Gallijs profecti, à Benedicto IX. vel (vt alij volunt) à Clemente II. impetant, vt Casimirus Monachus & Diaconus professionis & sacramenti religione solutus, ad regnum majorum suorum redeat, Vxorem ducat & Liberos procreet. Pro hoc autem Polonis iniunctum: Primùm, vt de singulis capitibus, exceptis Nobilibus siue Equitibus, & qui sacris addicti sunt, quotánis obolus vnus in lucernam perpetuo in ędc D. Petri Romę arsuram pendatur: qui etiamnum S. Petri nummus dicitur. Deinde iniunctum est, vt omnes

Poloni Papæ tributarij facti necessitate S. Petri nummis.

omnes Poloni rotundâ, in morem Monachorum, tonsurâ capillorum vtantur, nec infra auriculas ritu barbarico quisquã omnino comam promittat. Item, vt festis solennibus, dum sacra peraguntur, singuli Equites fasciam lineam candidam in modum stolæ, quâ in sacris vtuntur Sacerdotes atque Diaconi, à collo suspensam ferant. Suscipiunt non grauatim præcepta, leges & conditiones Pontificis, legati, & Poloniam omnem ad hæc seruãda obstringunt: *Cromerus* libro 7. *de gestis Polonorum.* Nota autem hic quid hoc facto Pontifex quæsierit: videlicet Imperium mundi, deinde pecunias.

N. B.

ConstantiamGuilielmi II. Siciliæ & Aquilæ Regis Filiam, ne filium regni destructorem, vt in fatis erat, progigneret, in monasterium D. Claræ Panormi detrusam, Celestinus III. Papa non obstante voto inde eduxit, & Henrico VI. Imp. penè anum vxorem dedit, ex quo Fridericum peperit, quo jure dotis regnum Siciliæ vltra Pharum obtineret: vt Iacobus de Strada in thesauro antiquitatum, & Simoneta libro 5. cap. 85. annotant. Sic Matthæus quidam Poloniæ Comes Mariam RamesiensisCœnobij Abbatissam, Stephani Anglorum Regis filiam, Rege ipso & Magnatibus assentientibus, in Vxorem duxit, nihil impediente voto, vt ex Matthæo Parisio Balæus Cent. 2. Script. Britanniæ in appendice cap. 49. refert, & Sigeberti Continuator, qui indicat, Matthæum hunc Flandriæ Comitem fuisse.

Abbatis zellarũ laudabile factum.

Si hæc facta sunt ob pacem regnorum cõciliandam & pecuniam corradendam, cur non potius fierent pro salute animæ gratis? præsertim cum Christus & vitæ & sanguini suo in ea redimenda non pepercit. Deinde, si Pontifex Rom. misellus homo, educere, quoscunque libuerit, ex monasterijs potest, cur non idem posset sacrosanctum Dei verbum? Quo loco referre libet veram historiam, quæ docet quàm stulti & superstitiosi sint quicunque credant, se traditionum humanarum vanitatibus, & voti vinculo ita obstrictos teneri, vt ne latum quidem vnguem inde recedere audeant, ab ijsdem tamen, interueniente pecuniâ, à Pontifice Rom. liberari & absolui posse. Abbatis cellæ (*Pagus est* XIII. *Heluetici Fœderis*) quidam supremum Magistratum gerens, quem *Landammanum* vocant, commatrem suam vxorem duxerat. Quia verò talia matrimonia in Pontificiorum legibus prohibita sunt, Sacerdos eius loci hoc quoque publicâ benedictione confirmare noluit. Ammanus igitur Romam ad Põtificem proficiscitur, & quod leges prohibent, id ipse interueniente auro facilè à Pontifice impetrat. Reuersus domum ostenso priuilegio, sine mora matrimonium eius benedicitur & confirmatur. Mox verò à Magistratu toti gẽti indicitur Concilium, in quo vnanimi omnium consensu decretum fuit, vt quod Landammanus pecuniâ impetrâri, sibi quoque impunè, non expectatâ Romani Pontificis authoritate liceat.

ERROR VII.

Preces vendiderunt.

AD hæc preces & intercessiones suas vẽdiderunt Monachi: & docuerũt, eos Precationum suarum reddi participes, qui æris vel beneficij aliquid contulissent. Cœpit hic error, vt suprà iudicaui, iam tum primorum Franciæ Regum, quos vulgò Clodoueos seu Merouecos appellant, temporibus radices agere, pullulauit autẽ & in immensum excreuit sub Carolinis, nimirum Carolo Martello, Pipino, Carolo magno, Ludovico Pio & sequentibus Imperatoribus ac Regibus, quando non tantum viuis, sed etiam mortuis suam operam precando locârunt: ob eamque causam Imperatores, Reges ac Principes non solùm plurima hinc inde Cœnobia condiderunt maximis sumptibus, verùm ea insuper Provincijs, Territorijs, Oppidis, Villis, Curtibus, Prædijs, Decimisque donârunt, vt ex Monasteriorũ instrumentis & Priuilegijs facilè perspicitur. Ludum tamen & iocum hæc quoque dixeris, præ eo quod sub Mendicantibus postea Monachis factum est.

Confutatur hic error.

Hac autem in re Monachi non vno modò peccârunt. Primò enim orationem, quæ vniuersæ est Ecclesiæ, sic vendicant sibi, quasi esset ipsorum priuata. Deinde mercede conducti orant: aut negent hoc si possunt; Tertiò, suæ intercessionis apud Deum sæpè volunt esse participes, qui vel omnem vitam profligatissimè transegerunt, vel adhuc in cœno omnis impietatis hærent in terris, & ne tantillum quidem de pœnitentia & emendatione vitæ sunt soliciti. Quartò sub hoc prætextu domos Viduarum & Orphanorum deuorant, hæreditates intercipiunt, rerum imperitos suis facultatibus emungunt, & in monasteria pro labore, studio sacrarum literarum & liberalium artium, pro pietate alijsque virtutibus & honestis exercitijs ipsi hac viâ hocque pacto otium, ignauiam, ignorantiam, inscitiam, auaritiam seu habendi cupidinem, hypocrisin, lernam denique omnium vitiorum & malorum introduxerunt. Persuadere etiam cœperunt in hac Classe simplicioribus Monachi, vt vel sese in Monachatum præcipitent, vel laici maneant, modò sua bona ac patrimonia monasterijs largiantur.

Hanc

Hanc autem impudentissimam rapacitatem eorum Cabilonense Concilium circa annum Domini 800. sub Carolo M. Celebratum, seuerissimè coercuit, ac præcepit, *Omnia illa bona suis hæredibus, parentum stultitiâ, & Monachorum auaritiâ spoliatis, omnino reddere.* Ab Alexandro III. quoq; in Lateranensi Synodo anno 1180. sancitum fuit, cap. 16. *Ne Monachi pretio recipiantur in monasteria.*

ERROR VIII. DE FRATERNITATIBVS.

Fraternitates quid

AD errores secundæ huius Classis referendæ sunt comprimis *Fraternitates*, quas & *Confraternitates, Societates* vel *Sodalitates*, & *Fratrias* appellant. Eæ sunt mixtum quid, hoc est, monstrum ex Monachis & Laicis. Nam, vt Laur. Surius Carthusianus tom.3. de Vitis Sanctorum indicat, multi deuoti seculares habitum & Regulam per omnia Religionum seu Ordinum Monachorũ assumere sæpe non valentes, & tamen societatem seu participationem & communionem orationis & meriti Ordinis alicuius habere summopere expetẽtes, tunc Sodalitates seu Confraternitates instituunt, in quibus sub certis, non tamen rigidis obseruantijs, ac si in ipso Ordine essent, in misericordiæ, aliarumque virtutum, vt sibi quidem persuasum habent, operibus proficientes, Christo & membris eius pia exhibeãt obsequia. Magistri, qui his Sodalitatibus præficiuntur, statutis diebus omnes socios conuocant ad Ceremonias nonnullas concelebrãdas, ad orandum, pauperes alendos & similia peragenda. In supplicationibus publicis procedunt ordine, vt plurimum saccis, linoque ora contecti, sese flagello converberant, nudum ac lacerum tergum ferentes, in veræ pœnitentiæ signum.

Origo fraternitatum.

Originem harum Fraternitatum Polydorus lib. 7. cap. 6. ad Apostolos vsque refert atque extendit. *Apostoli*, inquit, *statim vt Christus est morte affectus, officij memores conuentus facere, prout in Actis patet, cœperunt vbi orando, consulendo, agendo, rem Christianam propagandam mirum in modum curabant: non secus atque illi, qui eorum operâ Religionem complexi sunt, postea facere, teste Tertulliano in Apologetico, qui cap. 39. ita scribit, Coimus in cœtum & aggregationem, vt ad Deum quasi manu facta, precationibus ambiamus orantes. Hæc vis Deo grata est. Oramus etiam pro potestatibus, pro statu seculi, pro rerum quiete. Coimus ad literarum diuinarum commemorationem, si quid præsentium temporum qualitas aut præmonere cogit, aut recognoscere, &c. Vnde vsus facile ad Posteros manasse videtur, vt profani quoque homines cœperint Apostolorum more, diuini cultus causâ instituere societates, seu, vt ita dicam fraternæ charitatis Collegia illisque Magistros dare qui statutis diebus reliquos socios conuocarent ad ceremonias nonnullas concelebrandas. Inde tot militum Ordines prodiere. Durauit institutum, abijtque in varias societates, quas vulgò Confraternitates vocant*, &c. Sed institutum hoc Pontificiorum multum distat ab Apostolorum facto. Collegerunt illi cœtus fidelium, quibus Euangelium annunciarunt, cum quibus publicè orarunt, sacramentis vsi sunt & pauperum rationem habuerunt: adhæc fraternitate eâ, quæ inter omnes Christianos esse debet, contenti fuerunt, de qua in carmine graduum. *Ecce quam bonum & iucundum, habitare Fratres in vnum.* Hypocriticas igitur tales fraternitates ignorarunt penitus: & eas qui hodie quærit, Christum profectò aspernatur, testamentum eius irritum facit, & verè Idololatram agit.

Rectius igitur illi sensisse videntur, qui vt Polydorus eodem loco testatur, Fraternitates has à sodalitijs Romanorum originem sumpsisse volunt. Cornelius Tacitus enim *sodales sacerdotes* Romulum, initâ cum Titio societate, fecisse scribit: vnde *Titij sodales*. Et tranquillus *sodales Augustales* vocat: sicut apud Iulium Capitolinum, *Antonianos sodales* legimus. Plinius refert *Romulum instituisse Arualium collegium, seque duodecimum appellari voluisse Fratrem*, vt supra lib. 1. cap. 10. pluribus est demonstratum. Durâsse autem longo tempore istiusmodi Sodalitates apud Romanos, testatur vetustum marmor apud Tybur, in quo inscriptum est, *Sodales Hadrianales.*

Originem igitur apud Christianos harum Fraternitatum ad Bonifacium natione Anglum, & Germanorum Apostolum referunt, qui vixit circa annos Christi Domini 730. Magdeburgenses enim Centuriatores testantur Cent. 8. colum. 797. ipsum Sodalitates has primò & inuenisse, & instituisse. Quis autem & qualis fuerit hic Bonifacius Balæus indicat Cent. 2. Script. Brit. capite 13. vbi ait: *Reuera à Christo nato quisquam non fuit, qui alteram illam in Apocalypsi bestiam apertius egerit, quæ de terra ascendens, duo gerebat cornua, vt agnus, quam hic ipse. Nam Papa secundus erat, eius ipsius testimonio: dum summâ legatione fungens, ad Bauaros, Sclauos, Thuringos, Hessos, Saxones, Dacos, Frisios & alios Germaniæ Populos, Moguntinensis metropolita, & Coloniensis Ecclesiæ Præfectus ordinatus, proficisceretur. Centum millia hominum charactere bestiæ in Bauaria signauit, ac terrore magis quam pia doctrina, Antichristo adduxit & obedientes fecit: præter id quod in Gallijs sacerdotum illic omnium prin-*

Bonifacius Germanor: Apostolus.

ceps

ceps fecit. Celebrauit Synodos, ordinauit Episcopos, confirmauit Missatores, condidit monasteria, damnavit Ministrorum conjugia, peregrinationes instituit, Purgatorium docuit, mortuorum ossa, & imagines venerari iussit, Vestales concionari, contra doctrinam Pauli permisit, effecitque vt cum oblationibus innumera turba Romam adiret. Childericum legitimum Francorum Regem contra ius & fas deposuit, Pipinum eius loco substituit, ac Populum omnem ab eius fidelitate absoluit, quo jure ipse viderit. Vnde quiuis intelligere potest, quid de Fraternitatum fœtu iudicandum, quum à tam superstitioso homine, ne quid grauius dicam, in lucem editus sit.

Sodalitates crescunt. Ab eo verò tempore quo esse cœperunt Sodalitates istæ, longè lateque sunt propagatæ, & in dies singulos auctiores factæ, inque varias societates seu familias distinctæ. Hæ enim enumerantur ab authoribus Fraternitates: *Sanctæ Annæ, Sancti Sebastiani, Sancti Rochi, Sancti Hubrechti, Sanctæ Coronæ*, quæ cœrulei coloris vestitu vtitur. Meminerunt etiam authores Fratriæ *Sancti Antonij & Sancti Dominici* nigro, *Sancti Martini & Sancti Bonis* albo vestitu vtentis. Instituit quoque Sodalitatem talem Cœlestinus, qui postea creatus fuit Pontifex Mau. Lauren. Surio teste tom. 3. de Vitis Sanctorum. Est & Confraternitas quam vocant *Disciplinatorum Beatæ Mariæ Virginis*, quæ est Senis in domo Hospitali de la Scala. In hanc nulli admittuntur, nisi quorum fama integra est & bona existimatio, aut saltem esse censetur. Ex hoc loco omnes ferè Italiæ benè moratorum, siue disciplinatorum Laicorum exercitationes, vel devotionis studia manâsse volunt. Prodierunt inde Ioannes Columbinus Iesuuatorum institutor primus, & eius socius Franciscus Vincentinus: itemque Ordinis Montis olìueti Fundatores: Petronius de Petronijs, posteaCarthusianus effectus: Andreas de Galleronis: Bernardinus Senensis, instituti de Obseruantia iuxta aliquos in Minorum Ordine author, alijque permulti: vt Laurentius Surius indicat tomo 3. de Vitis Sanctorum.

De Confraternitate ROSARII.

Rosarij origo eiusque fraternitas. CIrca annum quoque Domini 1470. Alanus de Rupe, Dominicanus Monachus, post quasdam malorum Dæmonum illusiones, ex Mariæ Psalterio Rosarium fabricauit, idque Euangelij loco hominibus prædicauit, atque *Fraternitatem Rosarij* inde demùm instituit. Vtque magis diminueretur Dei gloria, & periclitaretur animarum salus, Iacobus Sprenger, Teutonicæ prouincialis confictis miraculis hæc sublimauit, ac tandem Sixtus IV. Papa bullis & indulgentijs approbauit. De quo toto negotio liber etiam editus est, in cuius principio legitur, *Beatam Virginem ingreßam fuisse aliquando in cellulam clausam eiusdem Alani, concinnâsseque ei ex suis capillis annulum & Monachum sibi desponsâsse, osculatam fuisse, dedisse contrectandas & lactandas papillas: ac denique fuisse illi tam familiarem, vt sponsa solet esse sponso, &c.* vt Balæus ex Leandro & Trithemio refert Cent. 8. Appendice 2. cap 50. Scipt. Brit. Hæc etsi manifestè impia & blasphema sint, & magna cum ignominia sanctissimæ Virginis dicantur, tamen à Pontificijs magna cum admiratione recepta & approbata fuerunt. Liber autem hic in quo hæc & similia portentosa mendacia referuntur, videtur esse Ioannis de Lamsheim, qui de institutione & vtilitate Fraternitatis Rosarij Diuæ Virginis Mariæ librum inscripsit.

Aliam tamen originem Rosarij in vetustissimo libello Germanicâ linguâ excuso, legi, quæ de verbo ad verbum sic habet: Dieses ist vnser lieben Frauwen Rosenkrantz/ vnd wie er von ersten ist aufkommen. Vor etwas zeyt hat ein Mann die gewonheit/ daß er alle tag unser lieben Frauwen machet ein Krantz von rosen/ oder von blůmen/ oder was er zů jeder zeyt gehaben mocht. Derselb gab sich in einen Orden/ da er ein Leybrůder ward/ vnd hat so viel zůthůn/ daß er unser lieben Frauwen ihren Krantz nicht nach seiner gewonheit alle tag machen kondt. Darumb war er so betrůbet/ daß er den Orden wider verlassen wolt. Dieses vernam ein Altvatter/ vnd fraget ihn was ihm angelägen wer. Der Brůder klaget ihm seinen kummer. Da sprach der Altvatter zů ihm/ du solt nit trauren/ ich wil dich lehren vnser lieben Frauwen alle tag einen Rosenkrantz machen/ welcher ihr lieber ist/ dann so du ihren alle die blůmen gebest so auff erden sind: Vnnd lehret ihn fünffzig Aue Maria sprächen/ für einen Rosenkrantz. Das freuwet den Brůder/ vnd bättet also den Rosenkrantz alle tag. Eines tages reitet er auß von des Closters geschäfften wägen/ da kam er in einen Wald/ vnd gedacht an seinen Rosenkrantz/ daß er denselben noch nit gebättet het: da saß er ab/ vnd bättet vnser lieben Frauwen den Rosenkrantz auff seinen knien. Da kamen Mörder dahär die wolten ihn gemördet haben/ vnd sahen ein schöne Jungkfrauw vor ihm stehen/ die ein Schienen in der hand hat da man ein Kräntzlein aufmachet/ vnnd als offt er ein Aue Maria bättet/ so nam sie ihm ein Rosen auß dem mund/ vnd band die auff die Schienen/ biß daß der Krantz voll war/ vnd setzet ihn auf ihr Haupt/ vnd

fůhr

führ hinweg. Da giengen die Mörder zů ihm / vnnd fragten ihn / wer die schön Jungfrauw gewesen / die vor ihm gestanden sey? Der Brůder hat grantwortet / er habe kein Jungkfrauw gesähen. Sie sprachen / es sey eine vor ihm gestanden / vnd fragten was er hett gethan? Da haben sie erst vernommen / daß die liebe Můter Gottes bey ihm gewesen / vnd ihren Krantz geholet hett / vnnd thaten ihm nichts. So ist auch zů Trier gewesen ein Doctor / der ein Carthenser war / vnd hat gesähen im geist / wie vnser liebe Fraw kommen für Gott mit allen Jungkfrawen / Martyren / Beychtern / vnd andern Heyligen / vnd sangen den Rosenkrantz / vnnd bätteten für das Mensch so den Rosenkrantz gebättet hat. Da ward demselben Menschen ein schöner Stůl gesetzet / vnd der Rosenkrantz daran gehäncket. So offt sie ein Ave Maria anfiengen zů singen / so neiget sich alles Himmlisch heer / außgenommen vnsere Frauw / wann sie sangen / Ave Maria. Vnd wann sie sangen / Jesus Christus / Amen / so buckte sich vnsere liebe Frauw / vnd alles Himmlisch heer mit ihro / Gott zů ehren / rc.

Confraternitas igitur hæc in eo maximè posita est, vt B. Maria mater Domini frequenti repetitione Salutationis Angelicæ honoretur: singulis in ea fratribus qualibet hebdomadâ, Rosarium ter recitantibus. Rosarium autem constat Oratione Dominica quinquies, & Salutatione angelicâ quinquagies, ad numerum tot globulorum ex filo vel chorda pendentium, repetita. Vnde Rosarium tertio dictum efficit numerum centesimum quinquagesimum in Salutatione angelicâ, qui est numerus Psalmorum Dauidicorum: à quo numero vocatur etiam trinum illud Rosarium, Psalterium B. Virginis, vt Costerus refert in libello de Institutione Sodalitatis B. Virginis Mariæ, pag. 100. Huius fraternitatis & Rosarij, eiusque ritûs Baptista Mantuanus, in Alphonso etiam his verbis meminisse videtur: *Hi filo insertis numerant sua murmura baccis.*

Error autem non leuis est, si qui inter precandum globulis ex fune pendentibus, quos etiam Rosaria vocant, sic preces suas Deo adnumerant, haud aliter quàm si ipsis cum sordido aut obliuioso, vel etiam malæ fidei creditore res sit. Preces etiam suas ex superstitione æstimant, easdemque certo numero adstringunt, vt compleant, mirâ inconditâ linguæ celeritate absque omni fide verba profundunt.

De Confraternitate S. ITTÆ.

MArcus à Sittich quoque Episcopus Constantiensis & Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Presbiter S. Crucis in Velabro, authoritate Gregorij XIII. Rom. Pontificis anno 1580. Mart. 30. *Fraternitatem S. Ittæ* instituit, quam quum amicus communicârit mihi integram adscribere non grauabor, vt inde Lector impietates, idolomanias, ritus, totam denique rationem harum fraternitatum intelligere queat.

Es sollen alle Priester / so in diese Brůderschafft angenommen / alle Fronfasten für låbendige vnd abgestorbne Brůder vnd Schwöstern ieder ein Mässz halten / oder so es einem nit müglich wäre die Mässz zůhalten / sol darfür ein Vigil oder Seel vesper bätten.

Deßgleychen ein Leybrůder vnd Schwöster an statt derselbigen Mässz alle Fronfasten ein Rosenkrantz andächtigklich bätten.

Diß Mässzopffer vnd Gebätt sollen von Geistlichen vnd Weltlichen personen innerthalb eines Monats frist / nach dem sie in der Brůderschafft angenommen werden zů einem dester bessern anfang fleyssigklich verrichten.

Wie bald ein Brůder oder Schwöster deß andern tödtlichen verscheiden erfart oder verständiget wirdt / soll das Priester ieder dem abgestorbnen / vnd anderen Christgleubigen Seelen zů sonderem trost vnd heyl ein Mässz läsen / oder an statt ein Vigil oder Seel vesper bättet (wie obstehet) vnd ein Leybrůder dem andern fünff Vater noster / vnd fünff Ave Maria / vnd ein Christlichen Glauben bätten.

So aber ein Priester auß der Brůderschafft die schuld menschlicher natur bezahlt / sollen die Priester (wie obgehört) mit haltung der gewohnlichen Seelmässz / fortschreyten / vnd die Leyenbrůder verbunden seyn dem abgestorbnen Priester zůhilff / ieder fünffzähen Pater noster / fünffzähen Ave Maria / vnd drey Christliche Glauben zůsprächen.

Damit nun der dienst Gottes deß Allmächtigen in diser Brůderschafft dester baß gefürdert / vnd in auffgang gereicht werde / ist beredt / daß alle Brůder vnd Schwöster sollen järlich am nächsten tag / so nach aller Seelen tag volget / außgenommen so aller Seelen tag am sambstag gefiele / sol man die zůsamenkunfft biß nächsten darauf volgenden montag anstellen / zů Vischingen / zůsamen kommen / Gott dem Allmächtigen / Marie seiner lieben Můter / vnd der würdigen säligen Frauwen S. Jten / auch gantzen Himmelischen heer zů hohem lob / preyß vnd eher / den läbendigen zur besserung / allen todten vnd abgestorbnen Brůdern vnd Schwöstern zů sonderen trost / hilff vnd heyl in dem gewonlichen Münster oder Pfarrkirche gebürende / begängnussen / vnd vigilien / seellobämmter vnd Mässen /

auch gmeines/ andächtiges vnnd innigkliches Gebätt/ sampt andern Gottsdiensten/ aufopffern/ begehen vnd halten/ desselbigen tags aller Brüderen vnd Schwöstern der läbendigen vnd todten tauff vnd zůnammen offentlich an der Cantzel verläsen vnd verkündt werden. Es sollen auch alle Empter vnd Mässen mit gewonlichen frommen vnd opffer durch alle Brüder vnd Schwösteren besůcht/ auch hernacher das Opffergält dem Gottshauß Vischingen gehören/ vnd mag sich hinwider ein Gottshauß/ kertzen zůgäben versprächen.

Diesen angestelten Jahrstag oder Brüderschafft sol keiner oder keine zůbesůchen pflichtig seyn/ sonderlichen welliche dem ort weyt gesässen/ alter/ schwach oder kranckheiten/ auch vngwitters halb ihnen söllliches nicht müglich: Doch sol nicht dester minder iedem aufgelegt seyn/ er besůch söllichen Jahrstag oder nicht/ dem Priester ein Mässz zůhalten/ vnnd Leyen ein Rosenkrantz zů bätten.

Wann künfftiger zeyt ein Mann oder Weybs persohn in diese Brüderschafft auffgenommen/ sol derselbig zůhanden der Brüderschafftbar außrichten vnd bezahlen einen guldin.

Es sol allwägen ein Prelat des Gottshauß Vischingen/ vnnd ein Leyenbrüder oder Brüderschafft Seckelmeister seyn/ vnnd alle stifftung so an die Brüderschafft begaabet wirdt/ bestes ihres fleysses verwalten/ vnnd allwäg alle Jahr der Brüderschafft rächnung thůn vnd gäben.

So auch geistlich Weybs persohnen in diese Brüderschafft aufgenommen werden/ sollen sie ihr Gebätt aller ding wie ander Leyenpersohnen vollbringen/ allein außgenommen die siben Bůßpsalmen mehr vnnd weyters/ weder andere gemeine Weltliche persohnen auch darzů sprächen.

Wo ihren vier auß der Brüderschafft/ namlich zwen Geistlich vnnd zwen Weltlich bey einanderen versamlet/ vnnd einer oder mehr dareyn begärt/ sollen die macht haben die aufzůnemmen/ doch daß der Brüderschafft das bestimpt Gält fürderlich/ oder auff den nächstkünfftigen Jahrstag zůhanden gestelt/ vnd hingegen die nammen der neüwen Brüderen vnd Schwöstern aufgezeichet vnd Abblaß.

Die obgeschriebenen Artikel/ Statuten vnd Ordnungen hat der hochwirdig Fürst vnd gnädig herr Marcus Sittich/ der H. Römischen Kirchen Cardinal vnd Bischoff zů Costantz/ auß Apostolischer authoritet vnd gewalt confirmiert vnd bestätet. Vnd damit das heyl der Brüderschafft dester gnadenreycher werde/ hat ihr Hochfürstlich genad auß barmhertzigkeit deß Allmächtigen/ vnd seiner allerwürdigisten gebärerin Marie/ vnd aller Heiligen Gottes verdienst allen vnd ieden Brüderen vnd Schwöstern dieser Brüderschafft/ vnd anderen Christgläubigen menschen so ie gebeychtet haben/ vnnd wahre reüw vber ihre sünd tragen/ vnnd bey der Brüderschafft auff den angestelten Jahretag/ oder sonst bey der begangnuß der abgestorbnen Brüderen vnd Schwöstern andächtigklich verharren/ viertzig tag Abblaß tödtlicher vnnd läßlicher sünden/ so offt es geschicht durch die gemein Apolisch authoritet vnd gewalt nach ihren auferlegten bůssen zů gegenwärtigen vnd künfftigen vnd immerwärenden ewigen zeyten gegeben/ Amen.

Hæc de verbo ad verbum ita Latinè habent.

Omnes ac singuli huius Confraternitatis Sacerdotes, in ieiunijs quotuor temporum, pro viuis ac motuis Fratribus & Sororibus Missam celebrare debent. At si Missam celebrare non licet, vigiliam aut vesperas pro salute animarum habeant.

Laici verò huius Fraternitatis, ijsdem temporibus Rosarias preces deuotè peragant.

Omnes Clerici & Laici postquam in hanc Fraternitatem adoptati sunt, ad felicem introitum Missæ sacrificium & deuotas preces, intra mensis spatium præstent & absoluant.

Si fratrem vel sororem Fraternitatis obijsse constat, Clerici pro salute defuncti, & omnium fidelium animarum, Missam celebrare tenentur, aut illius loco vigiliam aut vespertinas preces habere. Laici orent pro anima defuncti Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam quinquies, Symbolum Apostolorum semel.

Sin verò Sacerdos naturæ debitum soluerit, reliqui Exequias Ecclesiæ vsitatas pro defuncto habeant. Laici verò pro defuncti Clerici salute orent, Orationem Dominicam decies quinquies, & Aue Maria decies quinquies: Credo terties.

Quo majori deuotione cultus diuinus in hac Fraternitate celebretur & propagetur, constitutum est, vt omnes & singuli Fratres & Sorores quotannis proxima post omnium Sanctorum die, sin verò in feriam sextam inciderit, feria secunda conueniant in Cœnobio Vischingen (Piscinæ) & illic in Dei omnipotentis & Matris eius Diuæ Mariæ Virginis & beatæ ITTÆ, & omnium Sanctorum cœlitum, gloriam, honorem & laudem, ad ędificationẽ viuentium, & consolationẽ defunctorũm, omnes vtriusq; sexus, in summo Tẽplo, Missã, Exequias, Vigilias, Anniuersaria, celebrent,

celebrent, oblationes & sacrificia peragant, pias ac devotas preces fundant, & quæcunq; ad cultum Dei pertinent, faciant. Publicè etiam ex sacro vmbone omnium defunctorũ & viventium Fratrum & Sororum nomina & cognomina proclamentur.

Sacris officiis singuli interesse, & debitas oblationes conferre debent, quorum vsus fructus ad dictum Cœnobiũ redit, quod pia recompensatione suis sumptibus cereos dabit.

Hanc solennitatem nulli ex necessitate frequentare coguntur, in primis quibus lõgum iter insumendum, aut quos ætas, infirmitas corporis aut aëris intemperies impedit. Nihilominus siue adsint, siue absint, Clerici Missam celebrare, Laïci verò constitutas Rosarias preces absoluere tenentur.

Si ex hoc tempore Vir aut Mulier in hanc Fraternitatem adoptatur, Fraternitati soluat florenum.

Prælatus seu Abbas dicti Cœnobij in Vischingen, & ex Laïcis Fratribus vnus, quæstores sint Fraternitatis omnes donationes & legationes fideliter administrent, & annuatim rationem accepti & expensi reddant.

Si sacræ Virgines in hanc Fraternitatem receptæ fuerint, præter Laïcis præscriptas preces addant insuper septem Psalmos pœnitentiales, qui Laicis aliàs non sunt dicendi.

Si quatuor Fratres, nimirum Clerici duo, & Laici duo congregati fuerint, & vnus aliquis aut plures in dictam Fraternitatem cooptari cupiant, illos recipiendi potestatem habeant, ea tamen conditione, vt florenum præsentem ipsis aut ad constitutum solennem diem solvant. Et illorum nomina consignentur.

Prædictos hosce articulos constitutiones, statuta confirmavit, Reverendissimus & Illustrissimus Princeps, & Clemẽtissimus Dominus Marcus Sytticus S.R.E. Cardinalis, & Episcopus Constantiensis ex Apostolica authoritate. Et quo gratia hujus Societatis plenior & vberior sit, concedit, ex Dei Omnipotentia, misericordia & ejus genetricis Mariæ, & omnium Sanctorum meritis, omnibus ac singulis Fratribus & Sororibus hujus Fraternitatis & reliquis omnibus Christianis hominibus, qui peccata sua confessi fuerint, & pœnitentiam verè egerint, si dicto die apud Fraternitatem comparuerint, aut exequiis defunctorum devotè interfuerint 40. dierum omnium actualium & venialium peccatorum remissionem, quoties nimirum id fit, Apostolica nimirum authoritate & potestate postquam iniunctam pœnitentiam absoluerint, præsenti & futuro tempore & in perpetuũ, *Amen.*

Nuper etiam Sixtus V. Papa instituit Augustanam Fraternitatem S. Crucis in monte Andex.

Scissum est autem vulgus his Fraternitatibus sæpe in factiones multas & varias, ex quibus simultates graues, imò cædes & seditiones ortæ sunt: ob eamq; causam eæ à prudentissimo Senatu Tigurino in ipso Papatu abrogatæ fuerunt in vrbe sua.

ERROR IX.

CVmq; ab initio, iuxta doctrinam Pauli, non licuisset Mulieribus in Ecclesia loqui, vel docere, neque etiam, secundùm Decretales primorum Pontificum Rom. vel pallas & vasa Altaris contingere, vel offerre, vel vllius sacerdotalis officij ministerium vsurpare: Bonifacius tamen Germanorum Apostolus permisit circa annos Christi 720. Monialibus concionari, vt Balæus testatur centuriâ 2. cap. 13. Script. Brit. Tecla quoque ad fluuium Mogum Kilzingi, & Lieba in Bischofsheim concionatæ sunt, authore Hedione lib. 6. cap. 21. ex Vilibaldo. Quin eousque vno inconvenienti semel dato, progressa fuit audacia, vt quædam Abbatissæ etiam manus imponere, ordinare Sacerdotes & velare Virgines præsumerent. *Monialibus permissum concionari.*

Sed hoc contra morẽ Ecclesię fieri Carolus M. in suis Constitutionib', & graviter monet Episcopos, ne hoc fieri permittant. In Parisiensi quoque Synodo sub Ludovico & Lothario habita, præcipitur, cap. 41. & 43. *ne Abbatissa & cætera Sanctimoniales, vel Viduas vel Virgines velent.* *Confutatur hic error.*

Errores RELIQVI.

HIs jam enumeratis superstitionibus erroribúsque accesserunt plures alij. 1. Adorare enim cœperunt imagines Sanctorum in hac secunda monastices Classe: Paulus Diaconus lib. 23. rerum Rom. *Adoratio imaginum.*

2. Certas item Hymnorum, Cantionum & Festorum formas observabant. Et Hunebertus Deirus, quem aliqui Vvicbertum appellant, superstitiosus Monachus, cuique loco ac tempori peculiares & proprias tribuit ceremonias, quasi in illis consummata fuisset justitiâ. Balæus Centur. 1. cap. 95. Script. Britanniæ. *Hymnorum Festorum, &c. Certa observatio.*

Missificatio. 3. Accessit his etiam missificatio superstitiosa & Baalismus. Nam non solum in virorum, sed & Virginū Cœnobiis Presbyteri & Diaconi Missas celebrare tandem cœperunt.

Importatio Reliquiarum in Monasteria. 4. Importatio etiam Reliquiarum in monasteria circa annos quidē Christi 800. cœpit, sed ostensio earum in plurimis Cœnobiis serò tandem recepta & admissa fuit. Refert enim Bruschius de Germaniæ monasteriis, Iofridum Comitē de Leynigen, & Abbatē monasterij antiquissimi S. Matthiæ propè Treuirim, Reliquiarū ostensionē primùm isti Cœnobio, circa annos Domini 1380. introduxisse, cū Chunonis Archiepiscopi consensu, à Bonifacio IX. Papa impetratam.

Processiones. 5. Cœperunt & Processiones Monachis hujus Classis in vsu esse.

Nihil ederunt Monachi sine Abbatis licētia. 6. Nihil quoq; edere sibi licere putârunt sine Abbatis consensu. Vnde cùm in monasterio, cui Amatus præfuit, Puella quædam à Diabolo obsessa fuisset, ejus rei hanc vnicam causam fuisse crediderunt superstitiosissimi homines, quòd pomum sine licentia senioris gustâsset, vt gesta Metensium testantur.

Flagellationes institutæ. 7. Quidam etiam post annos Christi 700. cœperunt lacerare sibi verberibus terga, eáq; cilicio tegere, auctore Paulo Æmilio de gestis Francorum lib. 2.

Inclusorum superstitio Clūsuer. 8. Fuerunt denique in hac secundâ monachâtus Classe, qui, relictis Cœnobiis, sese in Cellulas; tanquam in perpetuos carceres incluserunt, ex quibus per totam suam vitam egressi non sunt.

CAPVT XXIX.

Errores & Superstitiones MONACHORVM *huius secundæ Classis non ab omnibus probatæ.*

Agrestinus Episcopus Aquileiensis. AGrestinus Theodorici Regis Notarius & Episcopus Aquileiensis cum omnibus suis bonis in Luxouiense Cœnobiū, à Columbano Benedicti discipulo fundatum, secessit. Cùm autem ibi aliquandiu superstitiosos ritus spectasset, pertæsus eorum Aquileiam abiit, & ad Attalam Bobiēsis Cœnobii Abbatem scribit, & reprehendit istas Monachorum nouitates: ac postea ad Eustasium redit, eúmq; monet, vt à monasticis observationibus recedat. Sed malam gratiam init, & ex collegio relegatur. Id molestè ferens, adiungit sibi Apellinum cognatum suum, & Genuensem Episcopū ac vicinos aliquot, & Lotharium Galliæ Regem in suam etiam sententiam conatur pertrahere. Rex verò indicat, rem illam in Synodo rectè & legitimè tractari & cognosci posse. Cōvocat ergo Episcopos Burgundiæ ad suburbium Matisconensis vrbis. In ea Synodo Agrestinus accusat Columbani & Eustasii nouas traditiones quasi superfluas, & canonicæ institutioni cōtrarias. Author vitæ Eustasii, tomo 3. operum Bedæ. Ac si integra huius Synodi acta exstarent, aut historia ista à non suspecto, & nouis Monachorum traditionibus nimium dedito authore annotata esset, facilè appareret, pios & graues viros in Ecclesia etiam circa annos Christi 600. abhorruisse à prodigiosis superstitionibus Monachorum Benedictinorum, tum temporis sese suis nouis Ceremoniis in Germania & Gallia diffundentium, & homines à vero Dei cultu ad traditiones humanas abducentium.

Beda Presbyter Ecgberto Lindisfarnensi in Anglia Episcopo per literas inculcat, vt Reges admoneat, Pseudomonachos & importunos monasteriorum constructores, si specie ocii potius quàm virtutis id fiat, castigandos esse. Ita subolere cœpit iam suâ ætate vir pius, quorundam Actichristi Ministrorum, in Latinis Ceremoniis & Monachatu imposturas tunc scaturientes. Balæus Cent. 2. cap. 4.

Narrat quoq; Beda libro 3. cap. 27. Ecclesiasticæ historiæ, de duobus Monachis adolescentibus in Scotia historiam, ex qua apparet, eius ætate adhuc non omnes Monachos fiduciam suam in operibus collocasse. *Beda.*

Contra præposterum etiam & superstitiosum studium ædificandi monasteria, Beda in Esdram lib. 2. cap. 8. sic inquit: *Sæpius inculcandum eis qui monasteria magnifico opere construentes, nequaquam in his Doctores statuūt, qui ad opera Dei Populum cohortentur, sed suis potius mihi voluptatibus & desideriis serviant.* Qua de re supra etiam ex Trithemio quædam retulimus.

Potho etiam Prumiensis Presbyter in libro de Satu domûs Dei, graviter reprehendit multa superstitiosa quæ in monasteriis fiebant atque obseruabantur, non autem à Patribus Monachorum nedum à Deo vel instituta, vel præcepta erant *Prælati nostri*, inquit, *non contenti terminis, quos posuerunt Patres nostri, quibusdam diverticulis, quæ ad regiam charitatis viam minimè conducunt, subjectos suos aberrare faciunt. Sed nihil in his magis est inordinatum, quàm res benè ordinatas, nouâ quadam ordinatione, præsumptione, nulla cogente necessitate destruere*, &c. Item: *Revera respicimus ad amplius, cùm intentionis nostræ oculum in eo defigimus, vt in observantiis exterioribus ampliorem nobis laborem indicamus: sed factum est minus, qui nimirum spiritualibus animæ profectibus valdè imminuti sumus*, &c. *Potho.*

DE ORI-

DE ORIGINE ET PROGRESSV MONACHATVS. APVD CHRISTIANOS.

LIBER V.

IVSTINIANI *Imperio vsque ad Conradi I. Imperatoris tempora, per annos quadringentos Benedicti Nursini ordo monasticus sub vna Regula, iisdémque ferè legibus, moribus, & habitibus, per omnes totius propè Occidentis Prouincias solus viguit & in pretio fuit. Ab illo verò tempore, hoc est, post annum à nato in carne filio Dei noningentesimum, hæc Benedictinorum familia, quæ hactenus vnica fuit, & sub vno patre militauit, in plures diuisa est, quas etiam cum suis institutis, legibus, habitibus & superstitionibus ordine deinceps referemus.*

CLASSIS TERTIA.

COENOBITARVM VEL MONACHORVM.

CAPVT I.

Benedictinæ familiæ scinduntur in diuersas familias eiúsque rei causa.

DE hac Secessione seu Diuisione D. Bernhardus ita inquit: *Quemadmodum arbor vna est in radice & trunco, multiplex autem in ramis & fructibus, qui tamen humorem & vigorem habent à radice & trunco: Ita status Monachalis in Occidente vnus est ab vno patre deriuans à Radice regulæ Benedicti habens vigorem, qui tamen processu temporis distinctus est in multos ramos, diuersarum Religionum Monachalium, conuenientium in Regula, sed differentium in Constitutionibus, additis ad Regulam variis & moribus & habitibus, vt in sequentibus clarè videbitur:* Refert Antoninus tit. 15. cap. 14. Ex Anshelmi autem Hauelburgensis Episcopi, qui floruit circa annum Dominicæ natiuitatis 1150. quadam Epistola apparet, eo seculo non paucos fuisse, qui hanc varietatem, nouitatem & multitudinem Ordinum monasticorum, subinde in ecclesia exorientium, eamque in varias sectas discerpentium, valdè improbarint: *Ecce,* inquiunt, *videmus in Ecclesia Dei quosdam emergere, qui pro libitu suo, insolito habitu induti nouum viuendi ordinem sibi eligunt, & siue sub monasticæ professionis titulo, siue sub Canonicæ disciplinæ voto quodcunque volunt sibi assumunt, nouum psallendi modum, & metas cibariorum sibi statuunt, & nec Monachos qui sub Regula S. Benedicti militant, nec Canonicos qui sub Regula S. Augustini Apostolicam vitam gerunt, imitantur, Sed omnia pro libitu suo noua facientes, ipsi sibi sunt lex, ipsi sibi sunt authoritas: & quos possunt in suam societatem sub prætextu nouæ legis colligunt. Et in hoc Religiosiores videri putantur, si ab omni religiosiori habitu ac disciplina sequestrati inueniantur, & tanquam præ cæteris notabiles, digito monstrentur*, vt in Catalogo testium veritatis indicatur.

Causa verò huius secessionis in Benedictina familia fuit corruptissimus & deploratissimus inter Monachos status. Nam, vt in superiori Classe retulimus, terrenis intenti & circa secularia occupati, cœlestia facilè negligebant, nec non in omni superstitionum & libidinum genere sese volutabant. Hoc cernentes nonnulli & ipsi quidem superstitiosuli, sanctiores tamen reliquis haberi volentes, peculiares ordines instituerunt, in quibus Monachi arctiore disciplinâ exercerentur: Volateranus lib. 21. Anthrop. Ac retinuerunt illi quidem Benedicti Regulam statuta tantum singularia quædam apposuerunt, & Regulam ipsam, penè in cunctis monasteriis obsoletam, in lucem reuocarunt, dederuntq; operam, vt à suis quàm diligentissimè seruaretur, vt hoc pacto Ordinem Benedictinorum, ruinam jam jam minitantem, & tantùm non penitus collapsum fulcirent atque sustentarent. Quæ causa etiam fuit, vt summi Pontifices quoque & Concilia aliquot reformationes multas ac varias in Ordine instituerint, quo ipsi etiam labascanti Ordini aliquâ saltem ratione succurrerent opemque ferrent.

De hac re diligenter scripsit Trithemius li. 1. ca. 8. 9. 10. 11. & 12. De viris illustribus quę ordine referam hoc loco, licet nonnulla ad quartam Classem pertineant. *Ditauerat Benedictinorum Ordinem mox ab initio cultus Dei,* inquit Trithemius, *& syncera deuotio, quem progressu temporis cæca Monachorum ambitio bonis omnibus denudauit. Quamprimum enim cœperunt terrena sapere, & commoda temporalia amare, defecit color Religionis, deuotio tota expirauit, Spiritualibus autem neglectis, justo Dei judicio etiam temporalia defecerunt. Causa verò primi defectus in Ordine fuit negligentia*

Prælatorum. Cœperunt enim paulatim Fratres suos negligere, diuina postponere, Pompam seculi colere, necessaria vitæ Monachis denegare. Iactabant se quidam ex eis de nobilitate generis, &, ne professione monastica parentibus viderētur iniuriam facere, despectis statutis regularibus mundo quàm Deo maluerūt militare. Alij autem, vt diximus, diuitiis affluentes, Dei obliti sunt: & post desideria carnis suæ ambulantes, in vanitatibus suis evanuerunt. Nonnulli etiam rudes, inexperti, & sine scientia scripturarum, cùm non haberent vbi cor suum delectabiliter figerent, ad amorem seculi conversi, disciplinam Ordinis destruxerunt. Duo enim sunt, quæ Ordinem in obseruantia tenuerunt: amor videlicet Dei & studium scripturarum: quibus deficientibus Monachi quoque ab institutione sua recesserunt. Prodierunt igitur aliqui qui afflictissimis his rebus opem ferre & Ordinem restaurare conati sunt. Primus citra controuersiam omnem fuit Berno Cluniacensis Ordinis author. Deus dedit quoque Abbas Cassinensis, multa Cœnobia Monachorum suis temporibus ad regulæ obseruantiam redegit. Temporibus etiam Caroli M. generalis reformatio in Germania Ordinis hujus instituta fuit. Aliis quoq; diuersis temporibus particulares reformationes factæ in monasterio Fuldensi & Hirsaugiensi sub Abbate Vuilhelmo anno Domini 1080. quæ reformatio in multa Cœnobia diffusa fuit. In Hirsfeldia etiam specialis reformatio multis annis viguit, quæ se inde ad multa monasteria dilatauit. In aliis quoque monasteriis idem sæpe tentatum: sed nullam vnquam generalem reformationem totius Ordinis factam invenimus.

Post hæc etiam Patres generalium Conciliorum Constantiensis & Basiliensis, plura ad Ordinis reformationem per universam Germaniam constituerunt. Anno autem Domini 1417. vniversi Abbates Ordinis per prouinciam Moguntinam & Diœcesim Bambergensem, authoritate Concilij Constantiensis citati & conuocati, Capitulum provinciale celebrarunt in Cœnobio Petershausen propè Constantiam, indictione 10. vltimâ die Februarij, in quo magna de Reformatione Ordinis habebatur consultatio. Sed non diu perseuerauit metu assumpta Religio. Nam soluto Concilio, maior pars in pristinam deformitatem relabitur. Similia quoque in Concilio Basiliensi inter religiosos Abbates authoritate ejusdem Concilij tractabantur, sicut patet ex Bulla super Ordinis reformatione à Concilio Patribus missa anno Domini 1439, indictione 2. cùm celebraretur Capitulum prouinciale apud S. Ægydium in Nurenburga.

Attendentes quoque summi Pontifices Ordinis hujus ruinam, pro reformatione ejus varia statuta ediderunt, præcipientes etiam rebelles per censuram Ecclesiasticam ad eorum obseruantiam compelli. Vt autem huiusmodi statuta ab omnibus Prælatorum vigilantiâ obseruarentur, Innocentius Papa III. anno Dominicæ natiuitatis 1215. indict. 3. in magno Concilio Lateranensi mille trecentorum Patrum constituit, vt in singulis Regnis siue Prouinciis, de triennio in triennium Ordinis haberetur Capitulum generale, in quo de reformatione ejus ageretur: vt patet C. in singulis. De statu Monachorum. Et anno Domini 1310. Clemens V. Papa, in Concilio Viennensi de celebrando capitulo Prouinciali, & visitationibus Monachorum varia statuta edidit, vt patet eodem titulo, Ne in agro in Clement. circa finem. Benedictus quoque 12. circa annos Christi 1335. de eadem re multa edidit, quæ in extrauagante continentur. Item & Honorius III. qui Pontificatum obtinuit anno Domini 1228 de Visitationibus Monachorum multa statuit quæ tamen in effectum non venerunt. Nam ante Concilium Constantiense, quod fuit anno Domini 1417. Capitula Prouincialia hinc inde non amplius celebrabantur, visitationes negligebantur: vnde grauem Ordo jacturam sustinuit. Et quamuis in ipso Concilio Capitulorum celebratio instaurata sit denuo, & Visitationes Monachorum instituta, in multis tamen Christiani orbis partibus hæc non sunt observata, & hodie obsoleuerant in totum.

Sed & Nicolaus de Cusa Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, & Apostolicæ sedis per Germaniam legatus propter reformationem Ordinis Benedicti plurimùm laborauit. Anno siquidem Domini 1451. indict. 14. Maij 23. die, Patres de Ordine Moguntinæ Provinciæ, celebraverunt Capitulum Prouinciale apud S. Stephanum in Herbipoli, in quo Cardinalis ille præsens fuit, & post celebratam Missam ante altare S. Stephani ab omnibus Patribus tunc præsentibus, & absentium procuratoribus, juramentum ac promissionem, manuumq; adstipulationem accepit: quòd omnes, qui per Moguntinam Prouinciam nondum essent reformati, infra anni spacium, sub pœna amissionis omnium Priuilegiorum, reformationi colla submitterene. Ad cujus rei execunem Visitatores constituit, qui ad meliora singulos compellerent. Sed praua consuetudo ita multos seduxit, vt in pristina deformitate vsque in hodiernum diem perseuerent.

Ex his videmus, quàm fuerit diabolus in omnes occasiones, quæ ad suum cultum vsui esse poterant, intentus. Monasteriorum enim, quæ omnium impietatem officinæ exstiterunt, non solùm diligentissimam curam gessit, eorumque numerus vt augeretur laborauit sedulò: sed nouos insuper qualicunque occasione inuenit Ordines, prætextum quendam sanctitatis nimiæ & diuini cultus, per sua organa, superstitionibus turgentia, hominibus offundendo.

CAPVT

CAPUT II.

Ordo CLUNIACENSIS *Regulam* Benedicti *tenens.*

PRimus autem Ordo, qui à vulgata Benedictinorum vivendi consuetudine secessionem fecit, *Cluniacensis* est, quem Sabellicus Enne. 9. lib. 1. etiam *Duniacensem* vocat. Incipit anno Domini 912. juxta Vincentium lib. 25. cap. 59. Antoninum tit. 15. cap. 6. §. 1. Seb. Frank in Chron. fol. 466. tali occasione. Berno Gigniacensis Cœnobij Abbas moriturus. Cœnobio à se nuper exstructo in Burgundia (quod tamen Martinus Polonus in Chronico & Sabellicus Enne. 9. lib. 1. Guilielmo Pio Aquitaniæ Duci adscribunt: quibus etiam astipulatur Polydorus libro 7. cap. 2.) apud *Cluniacum*, in Masticensi seu Masticocensi (vtrunque enim scriptum reperio) agro, Odonem præfecerat Abbatem, Virum doctrina & sanctitate hypocritâ insignem. Exstant ejus miracula plurima, sed falsa, apud Antoninum, vt supra. Hic S. Benedicti regulam inter suos Monachos interiisse videns, non modò eam suâ operâ repartam, sed & auctiorem Monachis, quibus præerat, obseruandam exhibuit, sicque pro primo Authore & Fundatore huius Ordinis habetur. Odonem Abbatem secutus est Meinardus, inde Maiolus, & hunc Odilo.

Origo Cluniacensis ordinis & auctor.

Huius loci Monachi in suis primordiis locupletes erant in seculo (verba sunt Ranulphi lib. 6. cap. 4.) & splendidæ Religionis in Deo. Eâ igitur occasione, quòd cæteris Monachis sanctitate præstare videbantur, nouę sectę nomen inditum est à loco, quæ postea longè latéque ob rei novitatem dispersa est. Per Alfredam enim Angliæ Reginam in suum quoque Territorium hoc monstrosorum hominum vitæ genus sub initium statim propagatum est, juxta Trithemium & Bergomensem anno 912. vt Sigebertus & Vincentius indicant.

Cluniacenses Monachi divites.

CLUNIACENSIS Ordinis *Ritus & Consuetudines.*

BErnhardus Monachus Cluniacensis circa annos Christi 1050. descripsit lib. 1. Consuetudines Cluniacensium. Petrus quoque Cluniacensis Abbas circa annum Domini 1100. sui Ordinis Regulam cum Cisterciensibus conferens, quędam huius sectę statuta in hunc modum recitat. *Cluniacenses non nisi post annum aditum claustri aperiant: vsum mediocrium pelliceorum admittunt, ne debiles, infirmi aut delicati à proposito recedant. Cluniacenses plus quàm tertiò redeuntem Monachum recipiunt: quia timent, ne veniâ denegatâ, expositus hostibus pereat, & ouem vagabundam lupus, qui & clausulas rapere & dispergere solet, & interimat. Item, Dies octo Natalis Domini, Epiphaniam & Purificationis festum, qui vere per omnia dies Dominici sunt, & omnem authenticam duodecim lectionum solennitatem, & regularium jejuniorum consuetudinem excipiunt. Item, Manuum opus postposuerunt, cum per promiscuam vtriúsque sexus multitudinem absque aliquo vel plurimo periculo conversari non liceat. Item, Hospitibus necessaria pro viribus exhibent, absque omni quo possunt honore prosequuntur. Item, Mensam Abbatis non semper cum hospitibus, sed semper cum Fratribus esse decernunt. Postremò Cluniacenses ita & Regulæ & ordinis mandata moderantur, vt secundum ejusdem Regulæ verba sit & quod fortes cupiant, & infirmi non refugiant: vt qui pane non potest, saltem lacte, ne vitam perdat, alatur.* Lib. 5. cap. 16.

Ex Cassandri etiam lib. 2. cap. 35. apparet Cluniacenses Monachos reuocasse errorem jam penè abolitum de intinctione panis consecrati in poculum benedictionis. Ita enim inquit: *Quantis ipsum corpus Sacerdos dederit, singulis sanguini intingit*, &c. Citat autem hęc ex instituis Cluniacensiũ. Irrepserat hic error aliquot seculis antequã Ordo hic mũdo innotuisset in Ecclesiam, hac occasione, quòd in casu necessitatis in cõmunione paruulorum & infirmorum, in primitiua Ecclesia intincta & infusa aliquãdo Eucharistia, data legeretur: sicut ex historia Serapionis, ex Cypriani Serm. 4. de lapsis, & ex Prospero de promissionibus cap. 6. & 26. quæst. 6. Is in decretis intelligitur. Ex his igitur casibus extraordinariis, quidã postea voluerũt consuetudinem intinctę Eucharistiæ in legitimam & ordinariã communionem Ecclesię inuehere, quod tamen Iulius Pontifex Rom. circa annos Domini 340. grauiter reprehendit in Epistola ad Ægypt. Episcopos, quę etiam exstat de Cõsecratione dist. 2. c. Cum omne, & dicit, *esse contra divinum ordinem, contra Apostolicas institutiones: item esse contrarium Evangelicæ & Apostolicæ doctrinæ, & consuetudini ecclesiasticæ adversum.* Hoc igitur modo repressa quidem tum fuit hæc consuetudo: postea tamen rursus emersit circa annos Christi 580. sed in Bracarensi 3. Synodo iterum damnata: tandem anno 920. à Cluniacensibus Monachis reuocata, quando ingens inclinatio doctrinę & rituum à puritate veteris Ecclesię facta jam esset.

Intinctionem panis consecrati in poculũ Cluniacenses renovant.

Etsi verò hui' Ordinis Monachi ab initio insignẽ prę se ferrẽt hypocriticã sanctitatẽ,

Monachi hi abiiciũt strictum viuendi genus.

tamen progressu temporis strictum aliàs illud suum vivendi genus prorsus abjecerunt. Qua de re Petrum Cluniacensem Abbatem valdè graviterque conquerentem audiamus: *Fratres nostri*, inquit, *spreto Deo, abiecto pudore, totum (vt dicitur) annum, nullâ prater sextam exceptâ feriâ, in absumendis carnibus continuant: nec hoc saltem occultè, sed palàm & publicè facientes, peccatum suum, juxta Prophetam, quasi Sodoma predicant. Discurrunt de locis ad loca, & vt Milui aut Vultures, vbi vel famum coquinarum viderint, vel nidorem assa, vel vsta carnis naribus hauserint, celeriter aduolant. Et quia ab ista videntibus, prauo eorum exemplo, sacer Ordo blasphematur, ore illorum nomen Domini ipsi blasphemant. Deridetur jam à talibus, si quis timore Dei ductus, à tali esu abstinere voluerit: & hypocrita, simulator ac prophanus vocatur: reputatur ab eis sicut Ethnicus & Publicanus, cauendum esse ab illo sicut ab hoste publico, pradicant. Faba, caseus, oua, ipsi etiam pisces jam in nauseam versi sunt. Sola olla Ægyptiorum placent. Assus aut elixus Porcus, juvenca pinguis, cirogrillus & lepus, anser ex anserum grege electus, gallina & prorsus omne quadrupes aut volatile domesticum sanctorum Monachorum mensas operiunt. Sed viluerunt jam & ista. Assiduitas multa fastidium ingessit. Ad regulas & peregrinas delicias transitus factus est. Satur Monachus jam non nisi caprea, ceruo, apro vel vrso agresti vesci potest. Lustranda sunt nemora, venatoribus opus est, ancupum arte fasiani, perdices, turtures capiendi sunt, ne servus Dei fame pereat*, &c. lib. 6. epist. 7.

Vt recipiantur Cluniacenses. De receptione Monachorum in Cluniacensium Ordinem Bernhardus Cluniacensis ita scribit in epistola ad Robertum nepotem: *Puer Cluniacum ducitur, tondetur, raditur, lauatur, exuitur rusticanis, sordidis, induitur preciosis, nouis ac nitidis, & ita in Conuentum suscipitur.*

CAPUT III.

MONACHORUM Ordines *qui post millesimum à nato Christo annum instituti sunt, isti ab Authoribus recensentur.*

Ordo CAMALDULENSIS. Benedictinæ *professionis*

Ordinis origo. CAMALDULENSIUM Secta oritur in Italia anno Domini 1012. juxta Panvinium in Chron. Alij referunt ad annum 1016. vel 1017. Sabellicus ad annum 1030. Volateranus ad 1033. nonnulli etiam ad 1048. Vide Sebast. Franck in Chron. fol. 477. b.

Author ejus primarius fuit quidam *Romualdus*, Rauennâ ciuitate oriundus, & ex illustrissima Ducum stirpe progenitus, sicut indicat Antoninus tit. 15. c. 15. §. 1. Vixit annos 120. totos, & anno 20. ætatis suæ monasticam profiteri cœpit: teste eodem tit. 15. cap. 15. §. 7. Interfuerat cuidam pugnæ: at licet neminem interfecisset, imò nulli ne vulnus quidem inflixisset, tamen pœnitentiam tanti reatûs (vt loquitur Antoninus) acturus, in Classense Cœnobiũ cõcessit, quod haud procul à Rauennatensi aberat ciuitate: in quo, à Monacho quodam, quibusdam præstigiis diabolicis & signis mendacibus, deceptus ac persuasus, habitum tandem assũpsit, ibid. In eo igitur Cœnobio prima futurę sanctitatis rudiméta inuenit & didicit. *Author.*

Cùm autem in hoc Classensi Cœnobio & aliis quàm plurimis Benedicti ritus laxos nimiùm videret, peculiarem Ordinem instituit, in quo Monachi seueriore disciplinâ continerentur, vt refert Volater. lib. 21. *Occasio.*

Primo autem condidit suæ professionis Cœnobia quàm plurima in Hetruria Piceno, Faminia, Venetia & Histria: quod latè prosequitur Antoninus dicto loco. Demùm incidit in Hetruria in Madulũ quendã Apennini incolã, qui de Religione appellatus, testatus est, habere se agellum in summo Apennino, vbi per quieté visus esset sibi cernere scalas in cœlum surrectas, in quibus mortales candido amictu cœlum scanderent. Motus hac inani visione, non minus quàm diuino Oraculo quodã Romualdus, locum à Madolo & petiit & impetrauit, atq; Oratorium ibi condidit. Exstructæ sunt mox in eminentissimo jugo montis, viginti millia passuum ab Aretio, duo de viginti Oratoriæ Cellæ in orbem dispositæ, quibus singulis impositus est irriguus Hortus, Fons, Porticus, Sacellum, Vaporarium: non muro, non fossâ locus circumseptus: perpetuum hîc silentium, nisi cùm ij, qui hîc sunt, sacris operantur. Sunt ex his quidam, qui ne sacrorum quidem horâ cum aliis congrediãtur: sed sibi agunt: quartâ & sextâ feriâ pane & aquâ transigunt jejunia, nudis pedibus humi accubantes, tertiâ & septimâ vinum fructusq; adiiciuntur. Primâ, secundâ & quintâ coctum pulmentum, per conualles hoc & abrupta loca reptantur: procul inde ad quingentos passus occurrunt ligneæ cruces, quas transgredi mulieribus pontificio anathemate est interdictum. Est & Viris carnem ferentibus inde ad duo millia passuum, alter Camaldulensiũ locus: *Locus.*

locus: horum vita remissior, hinc oua montanis illis, vt cætera edulia: vt ex Commentariis Bernhardini Cadoli Camaldudulensis Monachi Sabellicus refert lib. 2. Ennead. 9, Polydorus Vergilius lib. 7. cap. 2. de rerum Invent.

Vestitus Dedit Romualdus suis discipulis Candidam cucullam ferendam in argumentum nocturnę illius imaginis. Dedit & toti *Nomen.* Ordini Camaldulensium nomen, à Camaldula campo, vbi nouæ essent Religionis istius jacta fundamenta. Sabellicus ex eodem ibid. Polyd. ibid.

Capvt IV.

Ordo Vallis-Vmbrosæ: Benedictini *instituti.*

Ordinis origo. Ordo *Vallis vmbrosæ* à Benedicto descendens quibusdam constitutionibus priuatis illius Regulæ superadditis tantum, Originem cœpit ãno 1040. juxta Antoninũ tit. 15. cap. 17. juxta Panuinium in Chron. anno 1030. juxta Polydorum Vergilium verò anno 1060. lib. 7. cap. 2. de Inuent. rerum, secundum Volateranum autem libro 21. anno 1070. juxta alios anno 1400. vt indicat Sebast. Franckus in Chron. folio 466.

Author. Author ejus fuit *Ioannes* quidam *Gualbertus* Florentinus. Is die quadam manu armatorum cinctus, in montibus propè monasterium D. Miniatis in authorem fraternæ necis incidit, cum quo acerrimas exercuerat hactenus inimicitias: sed misero pedibus suis prouoluto, & per Christum crucifixum sibi ignosci manibus ad pectus transuersim ductis petenti veniam dedit: indéque simul procedentes ad templum D. Miniati, ad effigiem Christi crucifixi, omnem litem transegerunt, quam illorum conciliationem imago illa motu capitis quasi comprobare visa est. Volateran. lib. 21. Polid. lib. 7. cap. 2. Hoc paulo aliis circumstantiis narrat Antoninus tit. 15. cap. 17. *Ioannes Gualbertus,* inquit, *& pater ejus, inimicitias capitales cum quodam habentes, qui injustè consanguineum eorum interfecit, accidit vt quadam die Ioannes cum suo armigero Florentiam redirent, & hostis ille suus ex insperato ei obuiaret in via ita arcta, vt neuter posset ad alteram partem declinare. Quod cernens ille, & interitum suum quasi expectans cùm esset inermis, subitò de clementia Ioannis confisus, ex equo desiliit, & in terram prostratus veniam cancellatis manibus ad pectus ob crucifixi amorem humiliter sibi dari postulavit. Compunctus igitur Ioannes audito nomine crucifixi, illi pepercit ob Christi amorem, præcipiens simul illi vt surgeret, nec sibi timeret, quippe cui ex corde offensam dimisisset, & quo vellet tutus abiret. Ioannes verò Gualbertus vltra progressus, quandam Ecclesiam Monachorum intravit, in qua imago crucifixi caput ad eum inclinauit, quasi ei gratias agens, quòd ob ejus reuerentiam inimico capitali pepercisset. Ea imago in memoriam tanti miraculi in Ecclesia S. Miniatis in monte propè Florentiam adhuc hodie cum magna veneratione seruatur.* Hactenus Anton. Refert etiam L. Surius tom. 4. de Vitis Sanctorum ex Blasio Melanesio.

Hoc prodigio motus hacque vocatione attractus Ioannes, constituit mundo, vt putabat, valedicere, & labantia cuncta dispicere, vt Christum in cruce nudum suspensum, ipse quoque nudus sequeretur: relictis igitur omnibus animum ad professionẽ Religionis adjecit. Itaq; ad S. Miniatis monasteriũ profectus, ab Abbate & Fratribus humiliter petiit sibi Religionis habitũ donari. Recept⁹ igitur in Laïci habitu, pro monasticæ vitę cõsuetudine cõparat se ad capiẽda vitæ religiosæ experimẽta. Interea pater ei⁹ audiẽs Filiũ suũ Monachũ futurũ, ad monasteriũ abiit, filiúmq; ad se mitti postulat. Sed quùm Ioannes ea de re ab Abbate interrogatus, non assentiret, timẽs ne quid à patre, homine seuero & aspero, periculi ei crearetur, Abbas iniquum censebat, illum compellere & in discrimen coniicere. Tum verò furore percitus Gualbertus Pater, quod nõ daretur sibi copia, cum filio colloquendi, multas ei monasterio minas intẽtauit, si ausi essent filium ejus in suã soliditatẽ admittere. Multũ igitur anxij formidabant Monachi, si habitũ monastieũ, quẽ ille obnixè poscebat, Ioanni traderẽt, ne aliquo insigni damno à Patre ejus afficerẽtur. Cùm ergo nullus auderet veste monasticã cũ induere, ille cùm sibiipsi capitis comam totondisset, cucullũ Fratris cuiusdam appręhendit, eumq; sibi hilariter induit, cunctis Fratribus iuuantib⁹ & congratulantibus illi, Etsi autem Pater ejus, vt illum vidit eã veste indutum, initio acerbè tulit, multúmque doluit, tamen ejus propositum approbauit tandem. Ita ergo Ioannes jam monachus effectus, cœpit, jejuniis vigiliisque domare corpus. Nec diu post Abbate ad patres suos descendente, Fratres Ioannem vnanimi consensu in locum ejus surrogant. Sed illud munus recusans malebat subesse quàm præesse. Ab alio autem per Simoniam Abbatiã acquisitã ipse cum Fratre quodam clam ex monanasterio recessit, veniénsque Florentiam Teuzonem quẽdam senem cum socio adit, qui apud Beatæ Mariæ Ecclesiam Florentiæ in quadam cellula sese incluserat. Ab illo Ioannes suscitabatur, nũ sub Abbate Si-

moniaco intra suum monasterium Christo militare deberet, vel quid sibi faciendum esset? Consuluit ille vt cum socio palàm in foro ciuitatis coram omnibus proclamaret. Episcopum & Abbatem Simoniæ vitio obnoxios teneri, ac deinde loco cederet. Quod consilium tametsi à communi legũ cõsuetudine abhorreret, simpliciter tamen ille secutus est. Ea res verò magnum horrorem attulit multis, quibusdam Episcopi studiosis & amicis clamantibus, reum esse mortis, qui tanto viro tantam labem adspersisset: aliis verò eum excusantibus. Porrò è tumultu, quem concitauerat, extractus, clanculum vix euasit manus eorum, qui Episcopo fauebant: consulentéque illo solitario homine, è patria discessit, & cum socio perquirere cœpit locum ad habitandum idoneum.

Vt autem ad Eremum Camaldulensem peruenere, non breuem illic fecere moram, ibi degentium mores contemplantes & vitam, quæ Eremitica & solitaria erat. Cúmque ab ejus loci habitatoribus inuitarentur, vt se ipsis professione coniungerent, Ioannes magis appetens vitam Cœnobiticam, quippe tutiorem solitariâ, inde recessit eâ animi sententiâ, vt alibi nouan quandam congregationem institueret, Benedicti regulam secuturam. Veniens igitur ad Vallem Vmbrosam à duobus Monachis qui illic degebant, susceptus est: & cum locus ei arrideret, constituit illic sedem figere, constructo quodam vili ex lignis domicilio. Fama autem ejus per loca viciniora sensim sese diffundente, permulti & Clerici & Laici ejus inuisendi causâ, plerique etiam conuersionis studio ad eum venere, in quibus fuere Erizo, Albertus, Teuzo, Rodulphus, itémque Petrus, qui postea fuit Albanensis Episcopus Cardinalis, & complures alij. Porrò Abbatissa quædam S. Hilarij, cujus monasterij erat locus memoratus, postquam de Ioanne etiam audiuit & sociis ejus, subsidio eis misit alimenta quædam & libros, & postea consentiente monasterio, locum ei donauit cum rebus & possessionibus multis, publico scripto donationem illam confirmans.

Ritus & instituta horũ Monachorum. Postquam autem Monachi satis illic numero increuissent, placuit omnibus, ipsum Ioannem sibi Abbatem renunciare. Itaque in primaria sede illum collocarunt, eius imperio parituri: susceptóque Abbatis nomine & ministerio, mentem Regulæ Benedicti, quam complexi erant, accuratè inspiciens, modis omnibus eam obseruandam curauit. Itaque prohibuit, ne vnquam Monachi è monasterio exirent, nisi propter res necessarias monasterij, idque peritâ prius exeundi facultate. Voluit etiam noctibus nunquam in dormitorio lumen abesse, haud secus atque in Oratorio. Ad vilitatem vestium & paupertatem hortabatur Fratres, tum etiam vt ciliciis vterentur. Ex ouium suarum lanis variis jussit promiscuè pannum fieri, vnde vestes conficerentur. Commissos quos vocant, & Conuersos siue Laicos Fratres per multos recepit, eósque externis admouebat operibus, vt Monachis tolleretur occasio euagandi.

Propagatio Ordinis. Post aliquot annos multi Nobiles loca ei obtulerunt aliis Cœnobiis exstruendis cõgrua. Alii rogabant eum vt monasteria dissoluta, sibi moderanda & gubernanda sumeret, & ad ante dictam formam reuocaret. Construxit igitur tum recens monasterium S. Saluii: item aliud in Moscera, tertium in Razulo, quartum in monte Scalario, aliáque in Tuscia & Gallia Cisalpina, quam Longobardiam vocant, sub ejus instituto exstruuntur. Paginam quoque jam vetustum monasterium reformandum suscepit, atque aliud Sanctæ reparatę in Æmilia siue Romandiola. Horum autem singulis suos præfecit Præpositos, sæpiúsque illa visitabat, corrigens quæ emendatione digna viderentur. Cúmque monasterium Muscetarum visitaret, videréque structuras grandiores & elegantiores, quàm illorum paupertati congruere videretur, ejus loci Abbati vultu seuerissimo dixit: *Tu hoc in loco magnis impendiis, quibus plurimi pauperes foueri potuissent, propriâ voluntate palatia fabricasti*, &c. Ex Blasio Melanesio Surius tom. 4. de Vitis Sanctorum.

Nomen. A loco igitur huic familię nomen inditum fuit, vt refert Schædelius.

Vestitus. Quod genus vestitus attinet, idem Ioannes Vestes veneti aut grisæi siue cinericij coloris suis Monachis attribuit: Antonius, Volateranus, Polydorus Vergilius, Sebastianus Frank.

Approbatio. Ab Alexandro II. deinde à Gregorio VII. hoc Monachorum genus probatum fuit, ipseque Ioannes Gualbertus in numerum Sanctorum relatus est: Volateranus lib. 21.

CAPVT V.

Ordo SYLVESTRINORVM *sub Benedicti Regula Militantium.*

SYLVE-

SYLVESTRINORVM Ordinem, qui ejusdem Regulæ & habitûs est cum Vallis vmbrosę Ordine, instituit & inchoauit quidam Syluester in monte Fano propè Fabrianum in Marchia Anconitana. Genebrardus in Chronographia.

CAPVT VI.

Ordo GRANDIMONTENSIS Benedicti *Regulam præcipuè tenens.*

Ordinis origo. GRANDIMONTENSES emerserunt anno à nato in carne filio Dei 1076. juxta Vincentium in specul. hist. lib. 26. cap. 46. Author. Antoninum titulo 15. cap. 21. Volateranum lib. 21. per Stephanum, Stephani cujusdam Galli filium, Aruerniâ oriundum: Is à patre Beneuentum ac Molonem ejus vrbis Episcopum missus vt erudiretur, duodecim annis regulam & instituta Benedicti probè didicit. Discedens autem inde, cùm peragrasset multas Eremos, & de Canonicorum Monachorum ac Eremitarum vita, quæ imitanda videbantur, memoriæ mandasset, tandem propé Lemouicos Aquitaniæ in Mureto monte syluis denso, anno ætatis 30. substitit, ibique paruum tugurium fecit. Discipulis suis, rapsodiam seu regulam ex Benedicti, & Monachorum Canonicorum, quos Regulares vel Augustinianos vocant, ac Eremitarum, superstitiosis ritibus consuetam, proposuit. Ipse pane & aqua cōtentus, Loricam ferream super nudum corpus gestabat, vili supernè amictu opertam. Stratus, in quo post nimiam corporis fatigationem ad quiescendum se modicum conferebat, adeò durus erat & quieti contrarius, vt in eo dormiens vexari posset, non foueri: erat enim ex tabulis ligneis instar sepulchri in terra consertus, omni stramento, omnique lectisternio carens. Præter horas Canonicas genuflexiones innumerabiles terram deosculando, & cum fronte nasoque percutiendo faciebat: earumque assiduitate manibus ac genibus in modum Cameli callos contraxerat, & nasum in obliquum curuauerat. Veruntamen ad hunc rigorem discipulos suos non compellebat. Moritur annorum 80. Ex hoc autem domicilio Petrus quidam Lemouicen. Stephani discipulus & successor, à Monachis Augustinianis vnà cum suis expulsus, petiit sibi diuinitus commodum exercendæ Religionis locum ostendi. Dum autem in Missa quadam quam ipse celebrabat ter caneretur *Agnus Dei*, ex aere vox audita est: *In grandi monte: in grandi monte: in grandi monte*, qui locus Mureto vicinus erat. Hæc autem vox Christi non fuit, quia is vetat exire in Eremum, aut in Cellas religionis ergò. Nec Angli boni, quia illi nihil loquuntur contra Christi doctrinam. Ergo necesse est Satanicam hanc fuisse vocem. Vbi itaque Templum constituerunt superstitiosi homines, corpusque Stephani authoris sui eò transtulerunt, & se Grandimontenses dici voluerunt. Volaterranus, Antonius, Vincentius, Polydorus vt supra: Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 20. Schedelius. Nangiacus. Sebast. Frank. in Chron. fol. 466. b.

Ioannes XXII. Papa in domo Grandimontis, quę caput est totius Ordinis Grandimontensis, Abbatem constituit, quæ antea per Priorem regi solebat, & totum illum Ordinem reformauit. Martinus Polonus in Supputat. Platina. Sabellicus Ennead. 9. lib. 8. Balæus in vita Ioannis.

CAPVT VII.

Ordo CARTHVSIENSIS.

CARTHVSIENSIVM Oro instituitur anno Christi 1080. juxta Polydorum Vergilium lib. 7. cap. 3. & Genebrardum in Chronogr. juxta Sigebertum verò Vincentium lib. 26. cap 82. Antoninum tit. 15. cap. 22. & Panuinium in Chron. anno 1086. tali occasione & authore. Parisiis Professorum quidam, cuius eruditio, vitę morumque integritas Religioque apud optimos quosque maximam merebatur & admirationem & laudem, suum diem obiit: qui inter solennes exequias, quæ ei tum in Templo de more fiebant, in pheretro se erigens, tristi querela exclamauit, justo Dei judicio accusatus sum. Ad hanc vocem omnes qui aderant consternati, humationem in sequentem diem differendam esse censuerunt. Secundo die, mortuus erecto rursus corpore in pheretro residens, eandem lamentationem repetit. Tertio deinde die, cùm tota ferè ciuitas in templum cōfluxisset, iterū se erigens, horrendum vociferabatur: *Iusto Dei judicio condemnatus sum.* Omnibus tum metu exanimatis, BRVNO patria Coloniensis, ejusdemque Scholæ professor philosophiæ, rei tam stupendæ spectator: *Videtis*, inquit, *ad circūstantes quàm miserabilis sit exitus viri celeberrimi, & omniū nostrum opinione sanctissimi. Númne & nos sic perire volumus? Profectò non est locus salutis nisi mundum relinquamus. Si in ligno viridi hoc factum est, quid in arido fiet?* His-

Ordinis initiū. Occasio. Author.

Hisq; dictis, cum quatuor literatis ac eruditis, & duobus idiotis, petiit Eremū. In Gratianopolitanam autem Diœcesim (est Galliç Celticç Vrbs) delati, ab Hugone Episcopo, *Locus.* locum quendam cui nomen *Carthusia* fuit, impetrarunt. Fuit illa tum quidem Eremus ampla in altissimis mōtibus, prorsus inculta, atque à nemine habitata, solis feris peruia, hominibus verò & domesticis animalibus, propter loci asperitatem, penè incognita & inaccessa: altas & tanquam excisas hinc inde rupes & scopulos, arboresq; syluestres & infrugiferas habuit: fuitq; supra modum frigida, & magnâ anni parte niuibus operta: adeò etiam prærupta, sterilis & infructuosa, vt nihil in ea neq; seri neq; meti potuerit: ad eam etiā accessus & aditus difficilis & periculosus, propter duas præcelsas rupes, quç cùm directè in sublimè sese subrigant, in ipso vertice propemodum coalescere videntur, ita vt introeuntibus & horrori sint & terrori. In ejus medio fluuiolus est, qui ex montibus illis collectus, cum ingenti murmure instar torrentium aut aquarum inundantium decurrit: vt carceris cujusdam potius, quàm humanæ habitationis nomen mereatur. Hunc tamen locum incolere cœperunt circa solennitatem Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ anno salutis nostrç 1084. antecedente, comitante, dirigente & adjuuante eos in omnibus, res quoq; necessarias eis suppeditante Hugone Episcopo, qui etiā ipse huic familiæ nō diu post sese adjunxit.

Exstructa tum ab illis est in editiori mōtis parte, quæ nunc dicitur, Ad beatam Mariam de Casalibus, Ecclesia, vel potius monasteriū, & parua domicilia vel cellulç apud fontem, qui vsq; in prçsens Fons Brunonis appellatur, haud procul ab ea Ecclesia distantes, sed inter se tamen aliæ ab aliis separatæ, ne alter alterius quietem interturbaret. Atque in iis cellulis singulis bini Fratres degebant, & quemadmodum priscilli illi Ægyptij Monachi, silentio, orationi, lectionique vacabāt: certis etiam horis operi manuum, prçsertim conscribendis libris, incūbentes, tum vt suç inopiç consulerent, tum etiam vt ne quam darent occasionem illis, qui quçrunt occasionem, institutum eorum calumniandi, quod nullam Ecclesiç Dei operam nauarent, sed suis duntaxat rebus studerent. Franciscus de Puteo primariç hujus Carthusiæ Prior, & Petrus Blomeuenne Carthusiç Colonien. Prior apud Laurentium Surium tom. 5. de Vitis Sanctorum, aliìque hçc referunt.

Vestitus. Regula. Inter omnes Monachos ipsi rigidissimam obseruant Regulam. 1. Intima enim veste vtuntur cilicinâ, summo pallio nigro, subter candida toga, & operculo siue tegmine capitis cucullo. Polydorus Vergil. 2. Carnibus *Cibus.* nunquam vescuntur, sed ab earum esu prorsus per totam vitam suam abstinent, etiam in grauissima infirmitate seu morbo: ita vt qui eis vesci voluerit, amplius in clausura cum reliquis non possit permanere. Atqui constat, prçcepta non tantùm hominū, cujus generis hoc extra omnem controuersiā est verum etiam Dei, charitatis lege condienda & temperanda esse, juxta regulam à Deo positam, *Misericordiam volo, non sacrificium.* Sacrificia quidem ille prçcepit, verū si aliquando misericordiç impēdendç proximis obstarent, ad tempus vel ad horam seponēda fuerūnt. 3. Pisces nunquam emūt, attamen gratis oblatos accipiunt. 4. Pane vtuntur furfureo, vino aquâ dilutò. 5. Die Dominicâ & quintâ feriâ tantùm caseis vel ouis vescuntur. Tertiâ feriâ, aut Sabbato vel legumine, vel olere cocto vtuntur: Omni secundâ, quartâ & sextâ feriâ solo pane & aquâ contenti sunt, ac sibi quisq; suum parat cibum. Semel in die tantum, & soli comedunt. 7. At octo diebus Natalis Domini, totidemq; Paschæ, & Pentecostes feriis, Epiphaniâ Domini, Purificatione Mariæ, & duodecim Apostolorum, Baptistæ Michaelis, Martini & Omnium Sanctorum festiuitatibus & bis in communi mensa cibum capiunt. 8 Singuli suas tenēt cellas, vbi oratione, lectione, atque manuum operibus, maximè verò scribendis libris occupari debebant. 9. Silētium eis penè est perpetuum. Vnde mirum est, superstitiosos homines piscibus vesci. Nam Athenæus de Pythagoricis scribit, eos animalia quidem reliqua attigisse, verùm moderatè: quædam etiam immolasse: pisces autem nec gustasse omninò, idq; echemythiæ, id est, silentij ratione Quippe silentium ipsi, vt Carthusiani opinati sunt esse diuinum quiddam: pisces verò prorsum sine voce esse animaduertūtur, vel parœmia suffragante apud Lucianum, cæterosque. Refert etiam Cœlius Lect. Antiq. lib. 13. ca. 5. 10. In cellis suis Canonicas horas, hoc est, primam, tertiam, sextam, nonam, completorium, signo templi commmoniri, obseruant. 11. Ad vesperas & matutinas in templis conueniunt, Missasq; celebrant, iis diebus, quibus bis eos comedere diximus. 12. Vnde Petrus Blesensis refert epistola 40. Carthusienses Missam non singulis diebus celebrare. 13. Nulli fas est Cœnobio exire, excepto Præfecto & Procuratore, idq; tantum ad negocia ejus loci curanda. 14. Auaritiæ insuper viandæ gratia, certis terminis, juxta locorū fertilitatem & sterilitatem, in circuitu cellarum suarum, vel majoribus vel minoribus contenti, extra quos, etiamsi totus mundus eis offerretur, nec saltem quan-

quantum vel pes humanus occupat, terræ ſpacium accipere debeant. 15. Præterea etiá pecorum, boum ſcilicet, aſinorum, ouium, caprarum, hircorúmq; certum conſtituere numerum, quem tranſgredi olim fas non fuit. Eámque ob cauſam duodecim tantum Monachos, cum Priore, qui decimus tertius erat, ac decem & octo converſis, paucíſque mercenariis in ſui Ordinis monaſteriis eſſe perpetuò decreuerunt. 17. Mulieribus ad eorum etiam templa aditus plané interdictus, ne aliquid videant per quod ad libidinem rapiantur. *Bella ſanè* (inquit Polydorus Vergilius) *proviſio, ſi affectiones animi poſſint clauſtris compeſci, & caro ſolitudine & otio domari: id quod Diuus Hieronymus valdè laborando, vt ipſemet teſtatur, vix efficere potuit.* Ac refert Volateranus, *Hugonem Epiſcopum Gratianopolit. ſed Carthuſianum factum annis* 50. *mulieris faciem nunquam videre voluiſſe.* 18. Eum, qui ſemel ab ipſorum conſortio, deſciuerit, nunquam deinceps recipiunt. Referunt hæc Petrus Cluniacenſis de Miraculis cap. 28. Polydorus lib. 7. cap. 3. Volateranus lib. 21. Ranulphus lib. 7. cap. 4. vt Carthuſianus Ordo hodiéque præ cæteris primæuum rigorem ſuum retinere videatur: non quòd nihil de eo remiſerit, ſed quòd non ab eo ſic deflexerit, vt magnam aliquam ruinam, ſicut cæteri ferè omnes, feciſſe cenſendus ſit. 19. Illud verò reprehendit vehementer D. Bernardus in Carthuſienſibus, quòd mox ab initio Ordinis ſui magnifica & maxima Clauſtra ſeu Cœnobia maximis ſumtibus ædificare cœpiſſent: in epiſtola Ad fratres in monte Dei.

Confirmatio. Confirmavit hunc Ordinem Alexander III. Papa, circa annum demùm Domini 1178.

Votum. Vouerunt ab initio ſummam paupertatem: eò autem loci res eorum redactæ ſunt, vt divitiis cum ſummis Principibus hodie certarent.

In Angliam primò venerunt anno Domini 1180. apud Vuithamum in Barthonienſi patria moraturi. Balæus Centuriâ ſecundâ cap. 63. de Scriptorib. Britan. ex Thoma Scropo.

In CARTHVSIENSI Ordine *cur nulla, vt in reliquis Ordinibus. Miracula fiant.*

BOnifacius Ferrarius (qui vixit circa annos 1420.) de Valencia, natione Cathalanus, Ordinis Carthuſien. ſcripſit tractatum, cur in Ordine Chartuſienſi pauci Canonizati ſint, & miracula nulla publica fiant, ad Bonifacium eiuſdem Ordinis lib. 1. Geſneri Bibliotheca. Librum non vidi, nec ſcio an exſtet. Ego verò puto, quòd nulla miracula in hoc Ordine fiant, inde eſſe, ne propter miraculorum ad eos concurſum, quies & ſolitudo, cui ſe totos addixerunt, diſturbetur. Hocque ex eo colligo, quòd Antonius refert tit. 15. cap. 22. §. 2. circa annos Domini 1175. quendam Charthuſiæ Monachum mortuum miracula multa ad ſepulchrum edidiſſe, vt maxima multitudo hominum quotidie eò confluxerit: cùm autem Prior eius loci videret quietem Monachorum turbari, ſeu, vt Antonius loquitur, diſſolui ex eo concurſu, & multa ſimul ſcelera ab iis, qui eò concurrerent perpetrari, acceſſiſſe ad tumulum defuncti, eíque præcepiſſe in virtute ſanctæ obedientiæ, vt ſicut in vita ſibi obedierit, ita & nunc faciat, ac nullum de cætero miraculum edat, quod & factum ſit. Hæc ſe legiſſe Antonius dicit in Chronico huius Ordinis. Si verò de miraculis Sancti alicuius nihil conſtat, non Canonizatur etiam.

CAPVT VIII.

Ordo Sancti ANTONII De-*Vienna.*

ORdo fratrum Sancti Antonij de Vienna à Gaſthone & Girondo Nobilibus & Viennenſibus ſub Regula Sancti Auguſtini inſtituitur, circa annos Chriſti 1095. Panuinius in Chronico.

CAPVT IX.

Ordo CISTERCIENSIS Benedictinæ *profeſſionis.*

CISTERCIENSIVM Ordini initium dedit annus Domini 1089. juxta communem omnium hiſtoricorum conſenſum, videlicet Sigeberti, Antonini titulo decimo quinto, capite decimo octauo, Vincentij, Trithemij, Chronic. Hirſaug. Cranzij Metropol. lib. 5. cap. 19. Polydori lib. 7. cap. 2. Volaterani lib. 21. Panvinij in Chron. Sebaſt. Franck. in Chron. fol. 469. *Ordinis origo.*

Hac autem occasione instituitur. Præclarum in Episcopatu Lingonensi, quod Molismus appellatur, Cœnobiũ fuit, olim quidem Doctorũ Monachorum multitudine, progressu vero temporis rerum gulę & vētri seruientium copia insigne. Cùm verò possessionibus virtutibusq; diuturna non possit esse societas, pietatis item studiũ & præpostera ventris cura in vna sede non facilè morentur, lasciviores facti sunt Monachi, & à præscriptæ regulæ norma enormiter exorbitarũt, vt indicat Sigebertus circa annũ Domini 1098. Viginti igitur & vnus ex illo conventu Fratres, vnà cũ Roberto Abbate (qui à Stephano quodã Hardingo Anglo peregrinationis duce, vt Volateranus li. 21. indicat, persuasus fuerat) dissolutã istam Monachorum vitam odio habere cœperũt, Adhæc existimarunt Monachos, tanquam solitarios, bona Ecclesiastica non possidere, nec decimas exigere debere, quæ ex constitutione veterum sanctorum Patrum Ecclesiarum Ministris pauperibúsq; destinatæ essent: Monachos contra, juxta Benedicti regulam, ex labore manuum suarum & eleemosynis fidelium vivere debere. Vnanimi igitur consensu Cœnobio egressi, in locum quendam solitarium, & ab hominum consuetudine remotum, Religionis ergò commigrarunt. Post multas tandem difficultates & molestias, quæ ipsos à suo proposito retrahere videbantur, exuperatas, *Cistericum*, locum in Burgundia Cabillonensis Diœcesis horridum, & hominibus ob Veprium densitatem vix peruium, ideóque horrendi aspectus perueniunt, ibíque cum suo vitæ generi, quod durissimum expetebant, eum maximè conuenire arbitrarentur, suas sedes figunt. Horum votis mox astipulantur Hugo Lugdunensis Episcopus, Vualtherus Cabillonensis Episcopus, & Odo Burgundiæ Dux, qui eis concedunt & potestatem & facultatem exstruendi Cœnobium, in quo Robertus Abbatis munere aliquandiu functus est. Referunt iidem qui supra: & Balæus Centur. 2. Script. Brit. cap. 63.

Notate Monachi.

Roberto ad suos Molismenses redire coacto Albericus, & hoc defuncto successit Stephanus Hadingus, quem etiam Balæus Cent. 2. cap. 63. & quidam alii authorem hujus Ordinis constituunt, quòd ille Robertum impulisset ad commigrandum in eum locum, perinde ac si is qui hortatur, non qui facit, primas iure ferre debeat. Polydorus lib. 7. cap. 2. Balæus de Script. Brit. Centur. 2. cap. 63.

Regula CISTERNENSIVM.

HIc Stephanus suam Regulam scripto complexus est, quam etiam *Charitatis Chartam* Fratres illi appellarunt: juxta illam Abbas & Fratres Cistercienses non immemores sponsionis suæ. Regulam Benedicti in loco Cisterciensi ordinatam vnanimiter statuerunt tenere, reiicientes à se quicquid regulæ refragabatur, foricos videlicet & pelliceas & stamina, caputia quoque & femoralia, pectima & coopertoria stramina lectorum, ac diversa ciborum in refectorio fercula: sagimẽ etiam, & cætera omnia quę puritati regulæ adversabantur. Sicque rectitudinem regulæ supra cunctum vitæ suæ tenorem ducentes, tam in Ecclesiasticis quàm cæteris observationibus regulæ vestigiis sunt adæquati seu conformati. Exuti ergo veterem hominem, nouum se induisse gaudebant. Et quia nec in Regula, nec in Vita Benedicti eundem Doctorẽ legebant possedisse Ecclesias, vel Altaria, vel Oblationes & sepulturas, vel Decimas aliorũ hominum, seu furnos, molẽdina, aut Villas, vel rusticos, nec etiam fœminas monasterium eius intrasse, nec mortuos ibidem, excepta sua sorore, sepeliisse: ideo hæc omnia abdicauerũt, dicentes: *Vbi beatus pater Benedictus docet, vt Monachus à secularibus actibus se faciat alienum, ibi liquidò testatur, hoc non debere versari in actibus vel cordibus Monachorum, qui nominis sui ethymologiam hac fugiendo sectari debent. Decimas quoque aiebant à S. patribus in quatuor partitiones distributas: Vnam scilicet Episcopo, alteram Presbytero, tertiam hospitibus ad illam Ecclesiam venientibus, seu Viduis & Orphanis, sive Pauperibus aliunde victum non habentibus: quartam restaurationi Ecclesiæ.* Et quia in hoc Computo personarum Monachi personam, qui terras suas possidet, vnde & per se & per pecora sua laborando vivat, non reperiebant: idcirco hæc veluti aliorum ius iniustè sibi vsurpare detrectabant.

Seculi ergo diuitiis spretis, cœperunt cum paupere Christo pauperes inter se tractare, quo ingenio quoúe artificio seu quo exercitio in hac vita se, hospites & pauperes superuenientes, quos vt Christum suscipere præcepit Regula, sustentarent. Tuncque definierunt, se conversos Laicos barbatos, licentia Episcopi sui, suscepturos, eósque in vita & morte, excepto Monachatu, vt semetipsos tractaturos: & homines etiam mercenarios (quia sine adminiculo istorum non intelligebant se plenariè die noctéq; præcepta regulę posse servare) suscepturos. Cumq; terras ab habitatione hominũ remotas, & Vineas, & Prata, & Sylvas aquásque ad facienda molendina

lendina (ad proprios tamen vsus) & ad piscationem, & equos pecoraque diuersa, necessitati hominum vtilia, ad exercendas agriculturas instituissent, decreuerunt, vt prędicti conuersi domos illas regerent, non Monachi: quia habitatio Monachorum secundùm Regulam debet esse in Claustro ipsorum. Quia etiam Benedictum non in Ciuitatibus, nec in Castellis aut in Villis, sed in locis à frequentia populi semotis, Cœnobia construxisse, viri illi sciebant, idem se æmulari promittebant. Et sicut ille per duodenos Monachos, monasteria constructa adiuncto Patre disponebat, sic se facturos confirmabant. Sigebertus. Antoninus tit. 15, Ca. 18, § 1. Vincentius lib. 27, ca. 1. Hanc Charitatis Chartam anno 1107, ab Vrbano II Romano Pontifice procurauit Hardingus confirmari. Balęus Cent. 2, cap. 63, de Script. Brit:

Commendat & Petrus Blesensis ob disciplinæ rigorem hoc monasticę vitæ genus in Epistolis: ob quam causam resilijsse plurimos, & ob id difficilia fuisse eius Ordinis initia in Bernardi vita scribitur.

Malmesburgen. lib. 4, cap. 32, indicat, Cisterciensium nemini horis diuinis aut Completorio abesse licere, exceptis infirmis: Cellarium & Hospitarium, post auditum Completorium, hospitibus seruire diligenter: summo studio seruantes silentium: alios nunquam nisi cum Priore aut Abbate colloqui.

Alexander III, Papa præcipit, vt si quis Cisterciensium è monasterio fugerit, per Episcopos, vt ad officium redeat, cogatur: lib. 3, Decret. tit. 31, cap. 7. Non est.

Petrus Cluniacensis Abbas sui Ordinis Regulam cum Cisterciensi conferens, hæc statuta Cisterciensium commemorat lib. 5, Epist. 16. 1, Cistercienses non nisi post annum aditum Claustri aperiunt. 2, Cistercienses duabus tunicis, & duabus cucullis, vel eiusdem generis paucis additis vestibus, contenti sunt. 3, Cistercienses non nisi tertiò fugitiuos reuertentes recipiunt: quia & ipsa Regulæ verba conseruare, & à frequenti fuga stultos vel instabiles Monachos, negato demum reuersionis aditu, deterrere studēt. 4, Cistercienses absq; exceptione aliqua, regularia ieiunia, tam æstatis, quàm hyemis obseruant, iuxta Regulæ rigorem. 5, Cistercienses iuxta Regulæ præceptum operas manuum faciunt. 6, In omnibus aduenientibus, vel discedentibus hospitibus, inclinato capite, vel prostrato omni corpore in terram, Christum adorant, eisq; vniuersis pedes abluunt. 7, Mensam Abbatis cum hospitibus & peregrinis semper esse volunt. 8, Monastici Ordinis plurima detrimenta morumq; ruinas in monasterijs reparare laborant, & delicatis magis quàm necessarijs condescensionibus explosis, ad antiqui & primi feruoris morem horum temporum leporem reuocare contendunt.

Approbauit hunc Ordinem Vrbanus II teste Sigeberto, Platinâ, Vollaterrano lib. 21, circa annum 1100. *Approbatio Ordinis.*

Sub Innocentio II Cisterciensis Ordo maxima accepit incrementa. Nam Monachi eius sanctitate, vel potiùs hypocrisi, hominum animos mirificè sibi deuinciebant, qui largissimè etiam eorum fouebant Conuentus. Eorum superstitione Angliam contaminauit Gualtherus Exspec. Anglus, Vir genere nobilis, ac prædicti Stephani Hardingi olim discipulus, qui anno Domini 1132, ad Riheuallém constructo Cœnobio, hoc genus Monachorum ibi primùm plantauit, vt author est Ioannes Hagulstadensis. Balæus. Cent. 2. cap. 63, in Appendice. *Propagatio Ordinis.*

Assumpserunt habitum griseum: vnde etiam ab initio *Grisei* dicebantur, Cranzius libro septimo capite decimo quarto Metrop. Caput ferè totum rasum & coronas perquàm exiguas habent. Vide Sebast. Frank in Chron. fol. 470. *Vestitus Ordinis.* *Rasura Ordinis.*

BERNARDINI.

Cistercienses & Bernardini ijdem, eiusdemque Ordinis Monachi sunt: vulgò tamen vocantur *Bernardini* à Sancto Bernardo ex Burgundia & nobilibus parentibus oriundo, qui relicto seculo Cistercium se contulit, anno ab incarnatione Domini 1113 à constitutione domus Cisterciensis decimo quinto, cum socijs fermè 30, ibique ita se gessit vt mox Abbas Clareuallensis Cœnobij, in ditione Lingonensi tunc primùm Roberti impensâ constructi cōstitueretur, cui annos 36, laudabiliter præfuit, & monasteriorum sui Ordinis 160 author esse dicitur lib. 5, cap. 2, in vita eius. Antoninus tit. 17, cap. 5. Trithemius in Chron. Hirsaugien. tātùm 140, numerat. Cùm igitur bonus ille Frater Robertus, eiusq; monasteriū Cistercium, valdè obscurum fuisset, & Guilermus ipse (qui vitā Bernardi lib. 5, descripsit) dicat, eam domum pauperem, & eo tempore adhuc absconditam, & penè nullam fuisse, adeò quidem, vt sub Abbate Stephano, nouellus & pusillus Grex Cisterciensis, eiusq; paucitas, tædio ei esse inciperet, & omnis spes posteritatis (verbis authoris vtor) decideret, in quam sanctæ illius paupertatis hæreditas transfunderetur: idcirco à loco quidē vbi primò sedes suas fixerunt Cistercienses, à fūdatore autē seu authore Ordinis *Cistercienses & Bernardini ijdem. S. Bernardus quis.*

Roberto, non Robertini, sed à propagatore præcipuo, & à pietatis, doctrinæ ac generis splendore clarissimo Bernardo *Bernardini* vocantur. Testantur hoc etiam, præter communem experientiam, literæ Abbatum eius Ordinis in Germania, qui ita scripserunt in literis contractuum: Wir N. N. von Gottes verhengknuß Abte/ vnd wir Prior vnd Convent des Closters Bernharder Ordens / ꝛc. Testantur hocquoq; tabulæ depictæ in monasterijs eius Ordinis, vbi diuus Bernardus à dextris, Robertus verò à sinistris depictus cōspicitur. Sicut & passim in fenestris Circuitûs monasteriorum illius Ordinis historia vitæ Bernardi, non Roberti depicta est. Cùm enim à portiore nominandæ sint res, meritò à Bernardo Bernardini, à primo autem Ordinis loco Cistercienses dicuntur.

Cistercienses. Bernardū Patrem suum agnouerunt. Et Cistercienses non Robertum, sed Bernardum Patrem suum agnouisse, sicut Benedictini Benedictum, narrare ea de re libet vel fabulam, vel historiā. Cùm enim Abbas quidam indoctus Ordinis huius aliquando in monasterium quoddam Benedictinorum venisset, & illic Abbas Cœnobij eius mensam his verbis consecraret, Benedictus benedicat, &c. neq; ille præ inscitia intelligeret, de Deo id intelligendum: rediens in suū monasterium ad imitationem illius, & ipse consimili vsus esse dicitur præcationis formulâ *Bernardus bernardat*. Vestitus Bernardinorum hodie à Cistercienſium diuersus *Vestitus Bernardinorū.* est: habent enim tunicam nigram super pallio albo. Festis tamen diebus Cisterciensiū habitu vtuntur, vt ostendant vnde originem suam habeant, Seb. Frank in Chron. fol. 470.

Propagatio Bernardinorū. Mox autem ob sanctitatis singularis opinionem ordo hic longè latèq; diffusus est; è diuersis enim Regionibus Fratres ad fundāda monasteria ex eo accersuntur: fundata verò & statuta disciplinæ eius subjiciunt, & arctioris ineunt Regulas vitæ. Sed & diuersarum Regionum Ciuitates ex hoc collegio meruêre Episcopos. In primis Roma summo ornatur Pontifice. Præneste Stephanum habet: Ostia Hugonem. In ipsa quoq; Romana Curia & Henricus & Bernardus; alter Presbyter, alter Diaconus ordinati sunt Cardinales. Propè Vrbem Romam Nepa quoque sub Hoberto refloruit. In Tuscia Pisis Balduinus effulsit Citra Alpes Lauzannæ datus est Amedeus, Seduno Garinus, Lingonis Godefridus, Antisiodoro Alanus, Nannetis Bernardus Beluaco Henricus, Tornaco Giraldus, Eboraco Henricus. In Hibernia duo Episcopi Curiæ Rhætorum Algorus & alijs locis alij.

Bernardini ab Aduocatiis exēpti. Quia verò Ordo hic secularium rerum curiam omnē abiecisset, nec possessiones aliquas terrenas possideret ab initio, idcirco à primaria sui institutione, ab omni Aduocatorum iure ita liber & immunis exstitit, vt cùm progressu temporis Agros, Villas, Prædia, territoria adamare cœpissent Monachi, semper tamen in illorum potestate & arbitrio situm fuerit Aduocatum eligere sibi, vel non, & eum etiam, quandiu placuisset retinere. Colligitur hoc etiā ex priuilegio Conradi IV Imp. Ebracensi, magnifico & opulentissimo Cisterciensium Monachorum in Ostrofransis & Herbipolensi diœcesi sito Cœnobio dato, quod inter alia sic habet: *Statuimus, vt sicut Ordo Cisterciensis ab omni Aduocatorum genere iuxta primariam institutionem suam semper liber exstitit & immunis, sic deinceps eadem Ecclesia (excepto solo Romanorū Imperatore) nulli prorsus Aduocatorum (nisi cui voluntariè sese subiecerit, ita quòd Vrelle suum posteà valeat immutare) per Prædia & Possessiones suas aliquatenus sit subiecta. Act. & Dat. Norimbergæ anno Dominicæ incarnationis* 1240. Datum est eidem Cœnobio Priuilegium ab Imperatore Ludouico IV Bauaro, Normbergæ anno 1339 in quo scribitur inter alia, *Ottonem Herbipolensem Episcopū confessum esse, nullum se habere aliud Aduocatiæ ius in Ebracēse Cœnobium, quàm nomine S. Rom imperij.* In ijsdem etiam literis hæc Aduocatia Imperiali authoritate commendatur Episcopo prædicto Ottoni, tamdiu verò vsurpanda, nec diutius, quàm eâ vel opus habeat, vel vti velit Abbas eius loci: addita insuper cautione, quòd si Abbas Episcopum nollet ampliùs habere tutorem aut aduocatum, liberum ei sit alium à Romano Imperatore postulare. Hoc ipsum posteà sequentes Imperatores Carolus IV anno 1352 & Vuenceslaus anno 1387 confirmârunt. Ferdinandus verò Imp. insigni priuilegio monasterium Ebracense anno Domini 1544 ab omni, cùm Moguntini Archiepiscopi, tum Herbipolensis Episcopi visitatione, reformatione, electione, depositione, correctione & confirmatione totaliter exemit: vt quod soli Ordinis Visitatori & Sancto Romano Imperio immediatè subsit & subesse debeat semper, referente Bruschio de Germanorum Monasterijs.

Neq; solùm ab Aduocatorum, sed Episcoporum quoq; iure & obedientia exempti erant, modó vellent, Monachi isti. Indè verò factum vt si Episcopus aliquis ab Abbatibus huius Ordinis ordinationem seu consecrationē inuitatus esset, sępe numerò ille hoc detrectaret. Idcirco Alexander III Cisterciensibus Monachis concessit peculiari priuilegio, vt si quis Episcopus tertiò cum humilitate & deuotione, requisitus, substitutos Abbates illorū benedicere fortè renueret, *Bernardini Episcopis non subditi.*

ijsdem Monachis liceat proprios Monachos benedicere, & alia, quæ ad huiusmodi officium pertinent, exercere, donec Episcopi suam duritiem recogitent, & Abbates benedicere non recusent, lib. 1, Decretal. tit. 10, cap. 1. Statuimus. In Concilio quoq; Viennensi anno 1311, habito grauiter accusârunt Cistercienses Episcopos nonnullos de damnis quę ipsorũ monasterijs inferrent. Clemens V igitur præcepit *si fortè Episcopi ad Cistercienſium monasteria veniant charitatiuè*, id est hospitalitatis gratiâ, *vt apponant illis cibos, non quidem exquisitos & delicatos, sed quibus Monachis secundùm Regulam suam etiam vesci liceat, idq; intra septa monasteriorum, non tamen intra portam quam Regularem appellant. Tunc etiam posse Episcopum eiusq; seruos eleemosynas dare de fragmentis mensæ* hoc est, de reliquijs quæ supersint ex mensa: vt est videre lib. 3, Clementinarum tit. 13 cap. 1. Ad nostrum.

Bernardini amœna monasteria quærunt. Monachi autem huius Ordinis semper elegerunt suis Monasterijs ampla, & cultissima fertilissimaq; loca. Vnde & Bruschius hac de re ita cecinit de Germ. Monast.

Semper enim valles syluestribus vndique cinctas
Arboribus Diuus Bernardus, amœnaq; prata
Et fluuios, &c. amabat.

Bernardini non diù Regulæ rigorem seruant. Non diù etiam Cisterciẽſes seu Bernardini Regulæ suæ rigorem seruârunt: sed tẽporis progressu eleemosynarum collatione non contenti, contra Regulam, Prædijs, Villis, Molendinis alijsq; bonis inhiare, eaq; in suũ ius redigere, & mirificè sub pietatis pretextu opulentiores suis bonis emungere cœperunt, haud aliter quàm reliqui Monachi, sicut suprà iudicauimus: vt ex Alexandri III epistola, quæ exstat tomo 2, Concil. patet. in qua hanc ob causam valdè Bernardinos reprehendit. *Nunc*, inquit *aliqui ex vobis pristinæ institutionis obliti penitus vel ignari, contrà ordinis vestri gloriam & decorem Villas, Molendina, Ecclesias & Altaria possident. fidelitates & hominia suscipiunt, rusticos & tributarios tenent, & omne studium adhibent vt termini eorum dilatentur quorum conuersatio esse debet in cœlis. Læditur hinc Ordo penitus, & mutatur. Ideoq; sanctum & venerabile Collegium vestrum precibus & monitis, quibus possumus, exhortamur, quatenus domus illæ, quæ in prima sui origine in Ordine vestro sunt fundatæ constitutis & ordinatis terminis sint contentæ, nec velint ad ea manus extendere quæ sine laboribus & periculis multis, & demum sine Ordinis magna confusione minimè poterunt retinere. Si enim relictis originalibus Ordinis statutis ad communem, volueritis aliorum monasteriorum viam diuertere, oportebit & vos communi iure censeri: quia dignum est vt qui similem cum suscipiunt vitam, similem sentiant in legibus disciplinam.* Et quæ sequuntur reliqua. Testatur quoque Robertus Gaguinus lib. 6, de Francis, apud Cistercien. Monachos rationem victûs simplicem multis seculis in vsu fuisse: sed vbi possessionibus aucti & prouentibus ditati sint, apud successores illorum virtutem & pietatem elanguisse, ita vt in luxum parsimonia, in superfluas opes paupertas, in fastum humilitas, in lasciuiam continentia, in confusionem omnis ferè Ordo versus fuerit. Quinam etiam, Syluester Giraldus Episcopus Meneuensis in Anglia, vir eruditissimus, acriter taxauit Cisterciensium ambitionem, auaritias & libidines, in suo speculo historiæ: Balæo teste Cent. 3, cap. 40, & 61, in Apendice.

CAPVT X.

Ordo HVMILIATORVM.

Ordinis origo. HVmiliatorum Origo fuit, iuxta Antoninum tit. 15, c. 13, sub Imperatore Henrico III, anno Domini 1017, cui astipulatur etiam Volateranus lib. 21. Iuxta Polydorum Vergilium verò lib. 7. c. 2, sub Friderico Barbarossa cœpit in Germania primùm circa annos 1164, tali occasione. Multi mortales vtriusq; sexûs, aut bello capti, aut quia fides eorum suspecta fuit, ex Cisalpina Gallia, ab Imper. sæpiùs eam terram bello petente, in German. fuerunt traducti. Ibi licet in domibus suis singuli morarentur cum Vxoribus & Famulis suis, labore manuum suarum victum sibi quęrentes, maximè verò ex lanificij exercitio, conuenerunt tamen certo tempore se inuicem ad pietatem exhortantes, ac ieiunijs, eleemosynis & orationi insistentes. Tandem longiore exilij morâ fracti, albis omnes viri fœminęque induti vestibus, & in conspectum Imperatoris prodeuntes, ad genua eius sese abiecerunt ac veniam deprecati sunt. Imperator & lachrymis & vestitu supplicum motus: libertatem in suam redeundi patriam cuique concessit.

Exercitia. Reuersi igitur decreuerunt seorsim in Cœnobijs Viri & Mulieres habitare, magisque instare Orationibus, Vigilijs & Abstinentiæ: habentes aliquos, etsi paucos, sacra tractantes. Sub cura & regimine vnius eorum degebant, & exercitia corporalia, præcipuè autem in lanificio & texura pannorum, reliqui omnes continuabant. Demùm ipsis numero multiplicatis, maximè verò Clericis, exercitium manuale diminuentes, lectionibus & diuinis Officijs magìs quam anteà intenderunt.

Vestitus. Habitu vniformi, sed humili, induti, scilicet tunicâ, scapulari & chlamyde seu cappa desuper albâ.

Regula. Sumpseruntque pro norma viuendi, non totam, sed partem Regulæ Benedicti. Superiores suos *Præpositos* nominant.

Propagatio & Confirmatio. Multiplicatiq; valdè, exstruxerunt plurima monasteria tam Virorum quàm Mulierum per Tusciam & Lombardiam. Plerique Romanorum Pontificum circa annos Christi 1200 suo hunc Ordinem suffragio approbârunt, Modum viuendi Innocentius 3 confirmauit: post modum per successores Ordo hic à diœcesanis exemptus, priuilegijs multis munitus, & sub regimine vnius principalis seu generalis *Præpositi* constitutus est. Antoninus tit. 15, cap. 23, Seb. Frank. in Chro. fol. 470.

Nomen. Nomen autem eis inde putatur esse inditum, quòd ad Imperatoris pedes aliquando humiliter prostrati, libertatem impetrauerint. Sabellicus Enne. 9, lib. 5, Semimonachos agunt, & creduntur ijdem esse qui & Syluestrini, seu Ordo Montis fani: Alfarez in Thesauro cap. 57.

Ordo HVMILIATORVM *abrogatur.*

ANno Domini 1571 à Pio V Humiliatorum Ordo per totam Italiam deletus & abrogatus est, ob dissolutam vitam, præcipuè autem ob necem intẽtatam Cardinali Borrhomæo protectori eorum. Bulla autem de abrogatione huius Ordinis, quæ extat in libro Matthæi Toscani, cuius titulus est: Summa constitutionum, & rerum in Ecclesia Romana gestarum à Gregorio IX vsque ad Sixtum V, de causis abrogationis Ordinis eorum de verbo ad verbum sic habet: PIVS EPISCOPVS *seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Quemadmodum sollicitus pater quem vnicè carum educauit filiũ, via salutis egressum reuocare cupiens, primùm hortatur, indulget, promittit, increpat, alia prætereà atq; alia tentare non desinit, dum quod expetit, modo aliquo consequatur, omnia deniq; expertus, cum nihil iam proficere intelligit, desperata prorsus salute, omnem de illo parentis animum ejicit, domo expellit, indignũ existimans, qui parta hæreditate fruatur: sic Romanus Pontifex, quem diuina Maiestas Patrem & Pastorem omniũ Ecclesiæ suæ Ordinum constituit, sicubi quampiam sacrarum congregationum à Regula, & vita præscripto aberrare percipit, modo admonendo, modo corripiendo connititur, eam vel primis institutis restituere, vel certè quo pacto emendatam in aliquo statu illis magis cohærenti continere: omnibus tandem ad illius sanitatem conquisitis, vbi salutaria remedia fastidire, & viam iniquitatis obstinatius procedere, atque adeo in prauum indurescere, animaduertit, vt potiùs confringi: quàm corrigi possit, omni curatione reiecta, de ipsa remouenda decernit, ne inueterati atque indomiti mali vis, in alias insurgat, eisque exitio sit futura. Quod, vt nostrum hac in re studium flagrat, cum in plurimis, tum maximè in Fratrum Humiliatorum familia enixè curauimus, nihil inexpertũ relinquentes quin illa multis iampridem madis affecta, & si non protinus, certè accomoda rerum moderatione directa ad pristinum institutum paulatim regrederetur. Etenim postquã dilectus filius noster Carolus, tituli Sanctæ Praxedis, Presbyteri Cardinalis Borrhomæus, huius Ordinis Protector, & Apostolicæ Sedis delegatus, animaduertens dictos Fratres in luxum iam pridem effusos esse, multa de ratione cultus diuini, de obedientia & vita, vt antea communi, deque modo recipiendorum & educandorum Religiosorum prouidenter statuerat, intelligeremus eos, illa cæteraque omnia Regulæ suæ instituta, omninò aspernari, vitamque omnium voluptatum varietate confertam ducere, ac propositos, & qui ex eo Ordine rerum administrationem habebant bonamque fructuum partem veluti propriam in vanitatibus mundanis turpitudinibusque flagitiosè profundere, innumeraque scelera committere. Nos vias omnes quæ illos in aperta huiusmodi pericula atque incommoda coniecerant, excindere conati, pleraque alia de ipsorum vita, moribus & proprietate Regulæ inimica, deque modo & tempore gubernandæ cuiusque præpositura, nec non ratione administrationis bonorum, & dispensatione prouentuum, alijsque muneribus & officijs, ad prolapsi huius status, & disciplinæ regularis reparationem maximè conferentibus edidimus, sperantes illa prosperos tandem successus dicto Ordini allatura. Sed obsistente bonarum rerum perturbatore, plerique omne (quoniam otio & desidia nimium assueuerant) Regulæ instituta & emendationem abhorrentes, etsi statuta & præcepta nostra communi consensu palam acceptârunt, clam tamen quibus illa modis supprimerent comminiscentes, nefarias protestationes in occulto fecerunt, necessarios suos, & alios potentiores Laïcos ad intestinas seditiones concitârunt, suasores prætereà & impulsores ad intimos sũmorum Principum Ministros dimiserunt, qui magnis præmijs & pollicitationibus eos pollicerent, in animos prædictorũ Principum inducere, vt nos ad illam rescindendã inclinarent, multaq; alia de ea tollenda prauis artibus sunt conati, vt turpẽ illam & flagitiosam vitam suã retinerent, letalesq; mũdi voluptates sequerẽtur, inter quos nõ defuit, qui altius præcipitatus, etiã à Catholica fide ad Hæreticos, & impia illorũ dogmata declinarit. Quibus cognitis, omniũ grauissimum impœnitentiæ peccatum in eis animaduer-*

Causæ abrogationis.

inaduertimus, qui toties frustrà correpti, in eadem obstinatione perdurare contendunt, non satis habentes talia attentare, nisi & ijs, qui inter ipsos qui posse putant, illis imprimis qui saluti eorum sedulo inuigilant, exitium machinentur, illius stimulis concitati, qui scelestum Iudam in funestum auaritiæ morbum iniecisse non contentus, etiam ad prodendum Dominum suum pecunia impulit. Huius nimirum Spiritus nequissimi ductu, quondam Hyeronymus Lignana Præpositus Præpositura S. Christophori Vercellen. & plures alij conscelerati huius Ordinis, in necem dicti Caroli Cardinalis propitiatoris sui conspirantes, vt pecuniam ad tantum nefas expeditam conficerent, de trucidando imprimis dilecto filio Fabio Simoneta Fratre dicti Ordinis prouentum Præpositura Breda Mediolanensis Depositario, apud quem nummos inuenire credebant, secreto conuenerunt, inde ad Ecclesiam dictæ Præpositura, in qua ipsum orantem, laqueo suffocare decreuerant, profecti, sed inter se de modo agrediendi, misericordia Saluatoris nostri, discordes, hoc conatu destiterunt, mutatoq; consilio sacra aurea & argentea furati sunt. Quibus clam venditis, seu pignori datis, prædictus Hieronymus quendam Donatum Faziam comprofessorem suum, Apostatam, pacta pecunia induxit vt ipsum Carolum Cardinalem occideret, qui nacta loci & temporis opportunitate, in eum vesperi de more in sacello cum familia precantem, vt transuerberaret sclopũ glandibus confertũ igne admoto exonerauit, sed telorũ parte aduestes orãtis exinanita alijs vtrinq; in proximo violentia ictus defixit, innocentẽ Diuina pietas saluũ & incolumẽ cõseruauit. Quare ãbo, & quidã alij hui⁹ nefãdi criminis participes posteà capitis pœnas debitas persoluerunt.

Quãdo igitur familiam prædictã, nulli studio ad Ecclesiæ Dei vtilitatẽ proficiẽti incũbentẽ, nulli disciplina Ecclesiastica deditam, nullam omninò futuræ virtutis specimen ostendentem, tam detestandis facinoribus infectam, tam atroci sacrilegio contaminatam, & prætereà impœnitentem atque incorrigibilem agnoscimus, omni de illa spe prorsus exclusa, ipsam tandem tollere constituimus, tanquam malam arborem fructus pessimos proferentem: Habita itaque cum Fratribus nostris deliberatione matura de illorum consilio, & nobis attributæ potestatis plenitudine, extinguimus & abolemus Ordine prædictorum Fratrum Humiliatorum, officium Præpositi generalis ac Prouincialium, & quacunque alia ministeria Ordinis sic suppressi, nec non omnia, & quæcunque statuta, consuetudines & decreta eiusdem, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel alia quacunque firmitate munita, & pariter priuilegia, & indulta generalia, & specialia, quorum omniũ tenores ac si ad verbum insererentur præsentibus habemus pro expressis quibuscunq; illa cõcepta sint formulis, nec non irritantibus alijs decretis, & vinculis roborata: Priuamusque Generalem, ac cæteros omnes Præpositos, & Fratres omnes Præposituris, Dignitatibus, Administrationibus, Officijs & Beneficijs Ecclesiasticis cum cura & sine cura, nec non domibus, conuentibus & bonis immobilibus, mobilibus & se mouentibus in Italia & vbicunque gentium constitutis sacra quacunq; & cõmuni supellectile, ac ipsorũ omnium vsu fructu administratione ac possessione spirituali, & temporali, ac etiam iure & actione siue per statuta nostra siue alias quomodolibet pertinente. Ac tollimus eis omnimodam facultatem, vsum & auctoritatem, generalia & prouincialia, & alia capitula de cætero celebrandi.

Volumus autem vt omnes Fratres qui nunc sunt, qui Professionem regularem emiserunt deinceps in domibus & locis, quos eis cum victu, & alijs necessarijs proximè assignandos curabimus; omninò redigantur, vt ibi vitam ducant regularem suæ professioni conformem, sub cura & visitatione ordinariorum locorum aut alterius, vel aliorum quos eis duxerimus delegandos, vel iuxta iuris communis dispositionem transeant ad pares, vel strictiores Ordinis approbatos. Nouitij verò & alij quicunque non professi, detracto Religionis habitu ex professorum consortio, & domibus expellantur. Quibus professoribus nominatim præcipimus atq; interdicimus ne posthac quemquam expulsorum, & omninò alium etiam vouẽtem, ad Professionem vel habitum admittant, nec nouas domos, vel loca recipiant, vel acquirant, quod si secus fiat, professio sit inanis, neminemq; obliget, neq; in genere sic professum. Nouarum domorum seu locorum receptiones vel acquisitiones viribus & effectu careant, & contra facientes, excommunicationis sint sententia eo ipso innodati, à qua nullus nisi in mortis articulo constitutus absolui possit, absque Romani Pontificis licentia speciali. Cæterum intendentes & cultui diuino, & Ecclesiæ Ministris quamprimùm prospicere omnes Præposituras, Dignitates, Personatus, Administrationes, Officia, cæteraq; beneficia Ecclesiastica, cum cura, quæ deinceps secularia sint, per priuationem prædictam, apud sedem Apostolicam vacantia, nec non Domos, Conuentus, Loca, Suppellectilem, Bona, Fructus, Res, Actiones & Iura supradicta, eorumque proprietatem & dominium nostræ & dictæ sedis liberæ dispositioni specialiter & expressè reseruamus. Decernentes irritum & inane quicquid secus per prædictos, aut quoscunq; alios scienter vel ignoranter contigerit attentari. Voluimus autem vt præsentium exempla Notarij publici manu, & personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, sigillo obsignata, eandem illam prorsus fidem in iudicio & extra illud, vbique locorum faciant, quam ipsamet præsentes facerent, si essent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo, &c. Si quis autem, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum: Anno Incarnationis Dominicæ 1571. Idibus Februarij, Pontificatus nostri annò sexto.

CAPUT XI.

ANTONIANI, *siue* ORDO MINISTRANTIUM *Infirmis in* Hospital. Sancti Antonij.

Ignis sacer. SIgebertus refert, quod anno 1089. lues excrescens, quos pertigerit, eosdem igne sacro siue consumpserit, siue membris mutilatis deformes ostentui reliquerit. Cujus causâ, vt asseritur in historia Antoniana ab Himaro Fulco conscripta, parte 2. cap. 31. 32. 33. frequentiori concursu creuit cultus Sancti Antonij M. in prouincia Viennensi, vbi eius corpus translatum à Iocellino ex stirpe Comitum Pictauiensium oriundo Constantinopoli, iussu Vrbani Papæ ab eius Filio Guigone apud Motam Sancti Desiderij fuerat collocatum vbi omnes eodem morbo facti, confestim sanati sunt. *Ignis sacer curatur ab Antonio.* Auctus est eò amplius erga Sanctorum Antonium reuerentia, quòd sicut eo morbo ægrotantes sanari consueuerint, ita sani in eundem peccantes siue periurio, aliàue irrogatâ in eum blasphemiâ vel contumelia, eundem mox experiri solerent vltorem, eodemque confestim morbo ignis sacri periculi; vt quidem in dicta Historia affirmatur: quod pauendum cunctis prodigium hactenus perseuerat, adeò vt apud idololatras Papistas in prouerbium versum sit: *In S. Antonium neminem impune peccare.*

Author Ordinis. Anno igitur 1096. Gastono Franco Viro nobili Prouinciæ Viennensis cum Gerino filio eius, auctore, iunctis sibi octo alijs, institutus asseritur Ordo Ministrantium infirmis, qui sacro igne consumpti perpetuo viuerent, truncatis membris calamitate, vt Baronius indicat Tom. 11. pagina 655.

De pictura Antonij; eiusque ratione. De pictura Antonij Ioannes Molanus cap. 59. de Picturis & imaginibus, ita scribit: *Sancto Antonio ignis appingitur, quia, vt habet Collecta diei, Deus concedit obtentu beati Antonij confessoris sui, morbidum ignem extingui. Eandem ob causam multis locis in ostio domus appingitur, vt obtinere dignetur à Deo, ne pestis eam domum inuadat Itidem porcus appingitur, vt Laici doceantur, animalia sua eius intercessione à malo præseruari. Et in hujus beneficij implorationem, ac protestationem porcus plerisque locis alitur à communitate, quem nominant S. Antonij Porcum. Porrò sicut maiores nostri, memorias sanctorum inuisentes, libenter pro se conferebantur paruam Sancti imaginem, sic etiam pro pecoribus suis conferebant collo alligandã molam ex memoria S. Antonij, eo modo protestantes quòd meritis S. Antonij petebant & confidebant animalia sua preseruari à peste. Quod indicant carmina Antonij Nouidij. Agens enim de porco grunniente, qui Antonio appingitur, subdit:*

Collo mea concutit æra
Noscere quo possis ne noceatur, ait:
Aesque meum gestat baculo quod cernis in isto,
Quodque rogans æger, collaque multa gerunt.

Liber in manibus (nam hunc nonnulla appingunt) significat, quòd Antonius sanctus & perfectus vir, sine vlla scientia literarum, scripturas diuinas, & memoriter audiendo tenuisse, & prudenter cogitando intellexisse prædicetur. Appingunt etiam Tau signum crucis: nam eo fortiter restituit Dæmonum insultibus Hæc ille.

Monachi autem Antoniani mendicitate sua importuna, contra Antonij exemplum, hominibus sunt molestissimi: Ignem Antonij continuo non contribuentibus aliquid minantur: quo fit, vt superstitiosi homines singuli singulis annis Porcellum benè saginatum dent, vt hoc pacto gratiam eorum, & preces ad Deum promereantur, tutique sint ab illorum diris. *Antoniani mendicitate sua hominibus molesti* Vide Seb. Frank in Chron. p. 468. Obquam etiam causam delecti Cardinales alijque Prælati a Paulo 3. in concilio de emendanda Ecclesia, suadent. *Quæstuarios istos S. Antonij, qui decipiant rusticos & simplices, eosque innumeris superstitionibus implicent, tollendos esse.*

Vtuntur nigro habitu cum Tau Coerulei coloris ante pectus. *Vestitus.*

CAPUT XII.

Ordo PRÆMONSTRATENSIS.

NObertus Lotharingus illustri familia natus, relictis seculi huius pompis, monasticen profiteri cœpit, vbi Diaconi & Presbyteri gradibus ornatur *Præmonstratensium ortus.* Æmilius lib. 5. Nobertum vocat. Auentinus lib. 6. Annal. Nordobertum, è Santhone Germaniæ inferioris oppido oriundum. Monachorum autem contubernalium vita dissoluta motus, ipse in Eremum quandam Leodiensis Diœcesis egressus, arctius & cunctis prioribus seculis inauditum monasticæ genus, cum socijs 13. vndiquaquam collectis arripit. Nudis ipse Norbertus pedibus hyemis asperitate, prædicationis gratia, passim authoritate Calixti Pontificis oberrabat circa salutis annum 1119. *Regula.* vt Sigeberti habet Continuator. Vincentius l. 37. ca. 28. Tritthemius in Chron. Hirsaugien. Antonius tit. 15. cap. 19.

15. cap. 19. Panuinius in Chron. annum 1120. annotant. Exstant in Chronico Martini de huius sectæ primordijs, hi duo versiculi.

Anno milleno, centeno, bis quoque deno,
Sub patre Norberto, Præmonstratensis viget Ordo.

Fuit his Norbertus Laudunensis Episcopus & Magdeburgēsis Archiepiscopus progressu temporis creatus, tantumque potuit gratia apud Lotharium Imper. & Innocentium II. Pontificem, vt Magdeburgensi Ecclesiæ titulum *Primatis Germaniæ* impetrarit: Bruschius.

Vnde Magdeburgens. Ecclesia titulum Primatus Germaniæ habeat.

Viuunt sub Augustini Regula, quam sibi diuinitus & miraculosè datam fuisse Nortbertum in communi capitulo affirmasse dicit author vitæ eius apud Surium de Vitis Sanctorum. *Scio*, dixit ibi, *vnum ex professionis nostræ fratribus, cui de regula nostra indaganti studiosius, non quidem suis meritis, sed Fratrum orationibus, beatus visus est Augustinus, qui & auream regulam à latere dextro prolatam, ibi porrexit, seque luculento sermone ei intimauit, dicens: Quem vides Augustinus ergo sum Hipponensis Episcopus. Ecce habes Regulam, quam ergo conscripsi: sub qua si benè militauerint Confratres tui, filij mei, adstabunt securi in extremi terrore iudicij.*

Nomen.

Fingebant autem impóstores illi, quo facilius auram popularem captarent, non solùm è cœlo suam sibi Religionem traditam, sed etiam locum visione præmonstratum, seque ideò *Præmonstratenses* vocabant Balæus Cent. 3. Script. Brit. cap. 34. Volateranus tamen lib. 21. & Polydorus lib. 7. cap. 3. affirmant, vnde Ordini nomen inditum.

Confirmatio Priuilegia.

Horum institutum Calixtus II. authoritate Pontificia statim confirmauit: Vincentius, Volateranus, Polydorus. Eosque singulari titulo, vt Bruschius indicat, *Canonicos Regulares exemptos* appellauit. Alij confirmationem Ordinis huius referunt ad Innocentium II. sub quo etiam maxima incrementa cœpit Ordo. Nam eius Monachi sanctitate, vel potius hypocrisi, hominum animos mirificè sibi deuinciebant, qui largissimè etiam eorum fouebant sodalitates. Vnde factum, vt sub ipsum statim initium per Syriam, Normanniam, Flandriam, Angliam, Vasconiam, Gothiam, Hispaniam & Burgundiam diffusus sit, veluti Sigeberti Continuator annotat.

Vestitus.

Amiciuntur huius sectę professores tunica alba cum linea toga sub candido pallio, quo potissimùm à Canonicis differunt Polyd. lib. 7. cap. 3. Seb. Frank. in Chron. fol. 470. b. Sub Nicolao autem IV. Præmonstratenses Canonici & Carmelitæ Fratres dimicant propter albas cappas, quas Honorius IV. illis concesserat, in magnum, vt dicebant, præjudicium & scandalum. Sed Carmelitæ Pontificis fauorem nacti, tandem vicerunt. Balæus Cent. 4. cap. 54. in Appendice, ex Ioanne de Molinis cap. 9. sui Speculi, & cap. 57. eiusdem Centuriæ ex cap. 5. Chronici Ioannis Vineti.

Præmonstratẽses non vtuntur Pontificalibus ornamentis.

Cum multorum Ordinum & præsertim Benedictini Abbates potestatem & licentiam à Pontificibus Rom. nacti essent, gestādi infulam seu mitram, baculum, annulos & similia ornamenta Pontificalia. Abbates tamen huius Ordinis communi consilio statuerunt, vt nullus eorum mitra & chirotecis vtatur, ne forsan ex ipsis supercilium elationis aliquis assumat, aut sibi videatur sublimis, cùm his vti se viderit, quę Pontificibus, & maioribus Prælatis à Pontificibus Rom. concessa essent. Statuerunt insuper, vt si qua forsam Ecclesia laxioris Ordinis Prēmonstratensium voluerit regulam profiteri, huiusmodi Pontificalibus, etiamsi ea prius habuerit, deinceps tamen non vtatur, sed potius humilitatem seruet, & statuta huius Ordinis imitetur. Adjecerunt quoque huic institutioni, vt nullus Fratrum Præmonstratensium, ad Apostolicam sedem accedens, vel recedens ab ipsa, vel alias, incedat in habitu seculari, nisi euidens hoc necessitas postularit. Inhibuerunt etiam, ne quis contra statuta generalis Capituli, siue in habitu, siue in vniformitate officij, seu etiam in temporalibus temerè venire præsumat, aut regulariter puniatur. Ne quis item assumat honorem, ad quem fuerit forsan electus sine licentia, vel præcepto illius, cui obedire tenetur. A prima etiam plantatione Religionis huius, constitutum à Fratribus fuit, vt Abbates & Præpositi eorum certis temporibus conueniant Præmonstratum, vt si qua forsan corrigenda forent de communi Abbatum & Præpositorum consilio corrigerentur.

Regula Præmonstratensivn, *eiusque Confirmatio.*

Confirmauit etiam hunc Ordinem eiusque Priuilegia, statuta, leges, ritus & totam viuendi denique rationem Innocentius III. vt est videre lib. 1. Decretalium Innocentij III. vbi etiam Regulam eorum commemorat, in nonnullis constitutionibus ab Augustini Regula, sub qua militant, variante, ad hunc modum. Ad exemplar felicis recordationis Alexandri,

Lucij, Vrbani & Clementis prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, vniuersas regulares institutiones, & dispositiones, quas de communi consensu, vel maioris, & sanioris partis fecistis, sicut inferius denotantur, auctoritate Apostolica roboramus, & præsentis scripti priuilegio communimus: videlicet, vt Ordo Canonicus, quemadmodum in Præmonstratensi Ecclesia, secundum beati Augustini regulam, & dispositionem recolendæ memoriæ Norberti quondam Præmonstratensis Ordinis institutoris, & successorum suorum, in candido habitu institutus esse dignoscitur, per omnes eiusdem Ordinis Ecclesias perpetuis temporibus inviolabiliter obseruetur, & eiusdem penitus obseruantia.

Idem quoque libri, qui ad divinum officium pertinent, ab omnibus eiusdem Ordinis vniformiter teneantur: nec aliqua Ecclesia vel persona Ordinis vestri, aduersus communia ipsius Ordinis instituta priuilegium aliquod postulare, vel obtentum audeat quomodolibet retinere,

Nulla etiam Ecclesiarum ei, quam genuit, quamlibet terreni commodi exactionem imponat, sed tantum Pater Abbas curam de profectu, tam filij Abbatis, quàm Fratrum domûs illius habeat, & potestatem habeat secundum ordinem corrigendi, quæ in ea nouerit corrigenda: & illi ei tanquam patri reuerentiam filialem humiliter exhibeant.

Abbas autem Præmonstratensis Ecclesiæ quæ Mater esse dignoscitur aliarum, non solum in his Ecclesijs quas instituit, sed etiam in omnibus alijs eiusdem Ordinis, & dignitatem, & officium Patris obtineat, & ei ab omnibus tam Abbatibus, quàm Fratribus debitâ patri obedientiâ impendatur.

Præterea omnes Abbates Ordinis vestri, singulis annis, ad generale Capitulum Præmonstratense, postpositâ omni occasione, conueniant illis solis exceptis, quos à labore viæ corporis retardauerit infirmitas: qui tamen idoneum pro se delegare debebunt nuncium per quem necessitas, & causa remorationis suæ Capitulo valeat nunciari. Hi autem, qui in remotioribus partibus habitantes, sine graui difficultate singulis annis se nequiuerint Capitulo præsentare, in eo termino conueniant, qui in ipso ei Capitulo fuerit constitutus. Si verò quilibet Abbatum, aut præpositorum, per contumaciam vestrum Capitulum frequentare desierint, liceat Abbati Præmonstratensi, consilio sui Capituli, eos vsque ad dignam satisfactionem sententiâ percellere regulari: & sententiam, quam præfatus Præmonstratensis Abbas siue in generali Capitulo, siue extra Capitulum consilio Coabbatum, in Prælatos, & subditos totius Ordinis vestri canonicè tulerit, nulli Archiepiscoporum, seu Episcoporum, nisi fortè de mandato Romani Pontificis, liceat relaxare.

In generali igitur vestro Capitulo præsidente Abbate Præmonstratensi cæterisque considentibus, in spiritu Dei cooperantibus de his, quæ ad ædificationem animarum, ad instructionem morum, & ad informationem virtutum, atque incrementum regularis disciplinæ spectabunt, sermo diligens habeatur. Porrò de omnibus quæstionibus, & querelis, tam spiritualibus, quàm temporalibus, quæ in ipso capitulo propositæ fuerint, illud teneatur irrefragabiliter, & seruetur, quod Abbas Præmonstratensis cum his, qui sanioris consilij, & magis idonei apparuerint, iuste, ac prouide iudicauit.

Sanè si Abbas aliquis vestri Ordinis infamis vel inutilis, aut Ordinis sui Præuaricator inuentus fuerit, & prius per Patrem suum Abbatem, aut per nuncios eius admonitus, suum corrigere & emendare delictum neglexerit, aut cedere (si amouendus fuerit) sponte noluerit, auctoritate generalis Capituli deponatur: & depositus sine dilatione ad domum vnde exiuit, seu ad aliam eiusdem Ordinis, quam elegerit, sine vlla conditione temporalis commodi reuertatur, in obedientia Abbatis, sicut cæteri Fratres ipsius domus firmiter permensurus. Id ipsum etiam alio tempore (si necesse fuerit) & Capitulum sine scandalo, & periculo expectare nequiuerit, per Abbatem Præmonstratensem, & Patrem Abbatem, & alios Abbates, quos vocauerit, fieri licebit. Quod si depositus in se datæ sententiæ contumaciter contraire tentauerit, tam ipse, quam Principatus eius, qui de Ordine vestro fuerint in sua contumacia fautores, ab Abbate Præmonstratensi & cæteris Abbatibus censurâ Ecclesiasticâ, donec satisfaciant, arceantur.

Verùm cum aliqua Ecclesiarum vestrarum Abbate proprio fuerit destituta, vel cùm ibi Abbatis electio regulariter non fuerit celebrata, sub Patris Abbatis potestate, ac dispositione consistat, & cum ejusdem consilio, qui eligendus fuerit, à Canonicis eligatur. Electo autem Fratres Ecclesiæ statim obedientiam promittant: qui non quasi absolutus à potestate Patris Abbatis, vel Ordinis sui, Archiepiscopo, in cujus Diœcesi fuerit, præsentetur, plenitudinem ab eo officij percepturus: ita tamen, quòd post factam Archiepiscopo, vel Episcopo suo, professionem, occasione illâ non transgrediatur constitutiones Ordinis sui, nec in aliquo eius præuaricator existat.

Si quis etiam ex vobis canonicè electus in Abbatem diœcesano Episcopo semel, & iterum per Abbates vestri Ordinis præsentatus, benedictionem non potuerit ab eo obtinere, nec Ecclesia, ad quam vocatus est, destituta, consilio periclitetur, officio, & loco Abbatis plenariè, secundum ordinem fungatur in ea, tam exterioribus

terioribus prouidendis, quàm interioribus corrigendis, donec aut interuentu generalis Capituli vestri, aut præcepto Romani Pontificis, seu Metropolitani, benedictionem suam obtineat.

Porrò nulla persona Ecclesiastica pro chrismate aut consecrationibus, & ordinationibus, aut pro sepultura pretium, aut pro benedicendo Abbate, & deducendo in sedem suam palefridum, aut aliquod à vobis exigere, nullus vestrum, etiam si exigatur, dare præsumat: quia & exigentem, & dantem nota, & periculum Simoniacæ prauitatis inuoluit.

Cæterùm si aliqua Ecclesiarum vestrarum Pastoris solatio destituta inter Fratres de substituendo Abbate discordia fuerit, vel scissura suborta, & ipsi facilè ad concordiam, vel vnitatem reuocari nequiuerint, Pater Abbas consilio Coabbatum suorum eis idoneam prouideat personam, & illi eam sine contradictione recipiant in Abbatem: quam si recipere contempserint, sententiæ subjaceant, quam Pater Abbas cum consilio Coabbatum suorum in eos duxerit auctoritate Ordinis promulgandam.

Adhuc quoniam Præmonstratensis Ecclesia prima Mater est omnium Ecclesiarum totius Ordinis, & Patrem super se alium non habet, sicut ad cautellam, & custodiam Ordinis statutum est, per tres primos Abbates Laudunensem, Floreffiensem, Cuissiacensem anna ibidem visitatio fiat: & si quid in ipsa domo corrigendum fuerit: absque maiori per eos audientia corrigatur. Quod si abbas in corrigendo tepidus, & Fratres sæpius moniti incorruptibiles permanserint, ad generale Capitulum referatur, & sicut melius visum fuerit, consilio generalis Capituli emendetur, & sententia in hac parte Capituli sine retractione aliqua obseruetur.

Quoties verò Ecclesia Præmonstratensis sine Abbate fuerit, ad præfatos tres Abbates eius cura respiciat, & à Canonicis ipsius Ecclesiæ, cum eorum consilio persona in Abbatem idonea eligatur: ad consilium suum quatuor alijs Abbatibus ad eandem Ecclesiam pertinentibus pariter aduocatis, quos ipsi Cononici prouiderint aduocandos.

Liceat quoque vnicuique Matri Ecclesiæ Ordinis vestri cum consilio Abbatis Præmonstratensis de Abbatibus Ecclesiarum, quæ ab ea proiesisse noscuntur, siue etiam de alia eiusdem Ordinis inferiore Ecclesia sibi quemcunque voluerit (si tamen idoneus exstiterit) in Abbatem, assumere. Personam autem de alio Ordine nulla Ecclesiarum vestrarum sibi eligat in Abbatem, nec vestri Ordinis aliqua in Abbatem monasterij alterius Ordinis, nisi de auctoritate Rom. Ecclesiæ, ordinetur.

Nulli etiam Canonicos, vel conuersos vestros sine licentia Abbatum recipere, aut susceptos liceat retinere.

Sanè nulli Ecclesiæ vestri Ordinis liceat ad aliquam aliam professionem temeritate qualibet se transferre. Si qua verò Ecclesia Canonicorum alterius Ordinis ad Ordinem vestrum venerint, ad Ecclesiam vestri Ordinis habeant sine refragatione respectum, in qua vestrum noscuntur Ordinem assumpsisse.

Præterea si inter aliquas Ecclesias vestri Ordinis de temporibus quæstio emerserit, non extra Ordinem Ecclesiastica vel secularis audientia requiratur, sed mediante Præmonstratensi Abbate, & cæteris, quos vocauerit, aut charitatiuè inter eas componatur, aut auditis vtrinquè rationibus eadem controuersia iusto iudicio terminetur.

Ad maiorem quoque Ordinis vestri pacem conseruandam districtius prohibemus, ne aliquis Prælatorum, vel subditorum nostrorum in his, quæ ad disciplinam, & instituta Ordinis spectant, audeat, pro vt statutum est in Lateranensi Consilio, appellare: sed si quisquam appellare tentauerit, nihilominus illi, quorum interest, regularem disciplinam exercere debebunt.

De cætero quoniam à strepitu, & tumultu secularium remoti pacem, & quietem diligitis, grangias vestras, & curtes, sicut & atria Ecclesiarum à prauorum incursu, & violentia liberá fore sancimus, prohibentes, vt nullus ibi hominem capere, spoliare, verberare, seu interficere, aut furtum, vel rapinam committere audeat.

Ob euitandas verò sæcularium virorum frequentias, liberum sit vobis, saluo iure diœcesanorum Episcoporum, oratoria in grangijs, & & curtibus vestris construere: & in ipsis vobis, & familiæ vestræ diuina officia (cùm necesse fuerit) celebrare, & ipsam familiam, nisi aliqui sint, qui in vicinia habeant propria domicilia ad confessionem, communionem, & sepulturam, cum vestri Ordinis honestate suscipere.

Liceat quoque vobis personas liberas, & absolutas è seculo fugientes, ad conuersionem recipere, & eas cum rebus suis sine contradictione aliqua retinere.

Infirmas quoque absolutos, qui in extremá voluntate ad vos se transferri, aut apud vos sepeliri deliberauerint, nullus impedire, seu res eorum legitimas detinere præsumat: saluâ tamen hæredum legitimâ portione, & canonicâ iustitiâ illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntur.

Ad maiorem etiam Ordinis vestri reuerentiam, & regularis disciplinæ obseruantiam, vobis filij Abbates subjectos vestros ligandi, & soluendi plenam concedimus facultatem.

Quia verò singula, quæ ad Religionis profectum, & ad animarum salutem ordinâstis, præsertim abbreuiationi nequiuêre annecti, nos cum his, quæ præscripta sunt, consuetudines vestras, quas inter vos Religionis intuitu regulariter

riter statuistis, & deinceps auctore Domino statuetis, auctoritate Apostolicâ robaramus, & vobis, vestrisque successoribus, & omnibus qui Ordinem vestrum professi fuerint, perpetuis temporibus inuiolabiliter obseruandas decernimus: nec aliquæ literæ habeant firmitatem, quæ tacito nomine Præmonstratensis Ordinis, contra libertates vobis ab Apostolica Sede indultas fuerint impetratæ.

Sanè laborum vestrorum, quos proprijs manibus aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animaliũ, nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat, licet fundorum Dominus pro reproprietate aliquem censum, vel quotamlibet partem frugum reddatis.

Interdicimus verò Episcopis, & alijs Ecclesiarum Prælatis, nisi seruato euectionis numero, in Lateranensi Concilio constituto, in vestris monasterijs hospitari. Ad grangias autem vestras & ad curtes hospitandi gratiâ, non nisi in magna necessitate diuertant, & tunc contenti sint ipsarum mansionum cibarijs consuetis, cum honestate atque charitate exhibitis.

Nulli autem sæculari personæ vel Ecclesiasticæ in domorum vestrarum liceat carnibus vesci, nisi manifestè ægritudinis causâ, & hoc in solis Monasterijs conuentualibus vestris.

Prohibemus insuper, ne aliqua persona Fratres Ordinis vestri audeat ad secularia judicia prouocare: sed si quis aduersus eos aliquid sibi crediderit de jure competere, sub Ecclesiastici examine judicij experiendi habeat facultatem. Licitum præterea vobis sit, in causis vestris Fratres vestros idoneos ad testificandum adducere, & earum testimonio (sicut rectum fuerit) & propulsare violentiam, & iustitiam vendicare.

Prohibemus quoque ne cuilibet Ecclesiasticæ, vel sæculari Personæ fas sit in Ecclesijs vestris contra statuta Lateranensis Concilij tallias exercere, vel quaslibet alias vobis ineptas exactiones imponere.

Interdicimus etiam vobis, ne feras, aues, carnes, sues & cætera huiusmodi curiositatis animalia à quolibet ad nutriendum, siue custodiendum in detractionem vestri Ordinis suscipere præsumatis.

Porrò vt quietius Deo seruire possitis, & discurrendi à vobis necessitas auferatur, præsenti scripto duximus indulgendum, vt si Episcopis vestris, aut malitiosè differentibus, vel pro iusto impedimento, non valentibus ordinationes, & cætera Ecclesiastica ministeria vobis conferre, aliquem Episcopum, de cuius ordinatione & officio plena sit vobis notitia hospitem vos habere contigerit, liberum sit vobis ab eo, & ordinationes, & cætera sacramenta suscipere: dum tamen præiudicium diœcesano Episcopo non debeat generare.

Præterea postulatione vestrâ clementius inclinati, præsenti paginâ duximus inhibendum, ne quis Archiepiscopus, vel Episcopus, aut eorum officiales vestras Ecclesias, seu regulares personas eorum, absque manifesta, & rationabili causa interdicere, seu suspendere præsumat: sed si quid in eis fuerit corrigendum, ad audientiam generalis Capituli Præmonstratensis referatur, & ibi prout iustitiæ, & honestati congruerit emendetur.

Porrò si qui Episcopi, aut eorum officiales in personas vestras, aut Ecclesias sententiam aliquam contra libertatem eisdem à prædecessoribus nostris, vel a nobis indultam promulgauerint, eandem sententiam, tanquam contra Apostolicæ Sedis indulta prolatam, statuimus irritandam. Decernimus ergò, &c. saluâ Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur, &c. Datum Reati, per manum Raynaldi domini Papæ notarij Cancellarij vicem agentis. VI. Cal. Aug. In dictione primâ anno Dominicæ incarnationis M. C. XCVIII. *Pont. verò Domini Innocentij Papæ* III. *Anno primo.*

Habuit autem Ordo iste hoc peculiare, vt vbi esset Monachorum Collegium, ibi puellarum etiam (haud stultè sapuerunt boni socij illi) non tantum non procul abesset, sed etiam contigua esset habitatio, vt se inuicem iuuisere possent. Bruschius. *Puellarum habitatio in hoc Ordine.*

Fuit autem hæc consuetudo multarum libidinum causa. Quod animaduertens circa annos Christi 1273. Conradus Præpositus Martalensis Cœnobij Ordinis Præmonstraten. abrogauit bono & pio zelo, atque omnium Fratrum Consilio Monasterium Sororum sub Priorissa viuentium, quod eidem Martalensi Cœnobio coniunctum erat. Extat decretum apud Bruschium de Monaster. Germ. fol. 82. quod ita habet. *Anno verbi incarnati 1273. Dominicâ quâ cantatur, indica me Deus, Nos Conradus Præpositus de Martello cum vniuerso Conuentu Fratrum nostrorum Canonicorum attendentes, quod Mulierum nequitia superet omnes nequitias quæ sunt in mundo, & quod non est ira super iram Mulieris, quodque venena aspidum & Draconum sanabiliora sint homini & mitiora, quàm familiaritas Mulierum: Decreuimus pari consensu & communi consilio, saluti tam animarum quàm corporum & etiam rerum in posterum prouidere volentes, vt aliquas de cætero sorores ad augmentum nostræ perditionis nullatenus recipiamus, sed eas quasi venenata animalia recipere deuitemus. Vt autem hæc firmitatis robur obtineant inconuulsum, Ego Conradus prædictæ Ecclesiæ tradidi fidem meam sanioribus & senioribus, nomine iuramenti, vt infra spatium 50. annorum nullam sororum recipiam, vel recipi patiar. Cæterorum verò Canonicorum iuramenta recipi, vt nullus ipsorum aliquam sororem recipiat infra terminum quinquaginta annorum:* *Mulierũ familiaritas in hoc Ordine abrogatur.*

annorum: vel recipi patiatur, post hunc terminum elapsum quid successoribus nostris complaceat, arbitrio eorum relinquimus. Consulimus autem, vt & ipsi Prædecessorum vestigia, ob commodum & salutem suam in his imitentur. Vtinam fiat.

Norbertus de Hypocrisi accusatur. Hanc ob causam etiam sine dubio in Coloniensi Synodo anno 1119. habitâ, multi pij viri hunc Norbertum tanquam insignem hypocritam & impostorem, nouo vestitûs & vitæ genere cultum Dei instituentem, grauissimè accusarunt. Vrspergen. Cranzius in Saxonia lib. 5. cap. 40.

Papa mediante pecuniâ sceleribus Præmonstraten. cōniuet. Et anno Domini 1250. Robertus Lincolien. in Anglia Episcopus, vir pius & doctus, Præmonstratenses, cum aliorum Ordinum suæ Diœcesis Monachis post horrendos quosdam excessus citauit, reformandæ eorum vitæ gratiâ. Sed exemptionibus à Pontificibus Rom. & nuper admodum ab Innocentio IV. per pecuniam impetratis, impediebatur. Ad Papam igitur longissimo itinere senex & pie querulus venit, dicens: *Credebam Domine, quòd te auxiliatorem habens, omnes de quibus sum conquestus, vt debeo, castigarem, atque à suis erroribus reuocarem. Ipsi verò Præmonstratenses. Cistercien. ac Gilbertini, & quidam alij, datâ pecuniâ, proh pudor, ab omni bono se redemerunt.* Cui Papa: *Frater liberâsti animam tuam. Quid ad te, de gratia mea? Fecimus eis gratiam. Nunquid oculus tuus nequam est, quia bonus sum?* Scripturâ benè dispensata. Refert Balæus Cent. 4. cap. 11. in Appendice de Script. Brit. ex Matt. Parisio.

Pramōst. religio projecta Circa annum 1497. proiecta est Religio Præmonstratensium, quam hactenus habuerant: & Apostolicâ dispensatione facti sunt Canonici seculares: Veruntamen professi regulam, à substantialibus non absoluuntur Interiorem vestem non mutant. Cranzius lib. 12. cap. 18. Metrop.

Pramōst. nō instituerunt scholas Præmonstratenses sicut & Cistercien. ab initio nullas instituerunt Scholas: ideoque eos Dominicani & Franciscani ob literarum imperitiam bubulcos & ouium tonsores desisorie vocabant. Balæus ex Matthæo Parisio Cent. 4. cap. 11. in appendice de Script. Brit.

Pramōst. quando in Angliā venerint. Venerunt in Angliam anno Domini 1145. Neuuhauusiæque in agro Lincolniensi primò consederunt Balæus Cent. 2. cap. 63. ex Thoma Scropo.

CAPVT XIII.

Ordo GILBERTINORVM.

Gilbertus quis. Gilbertus de Semphringam, ex Lincolniensi Prouincia oriundus, Iocelini equestris Ordinis Viri filius & hæres, corpore atque animo deformis, non parum apud Anglos in literis profecit. In Gallias igitur studēdi gratiâ Missus, vt quod corpori, defuit sicut Lelandus indicat, ad animi formā accederet: comparatis demùm literis, superstitionum Magister, Lincolniam est reuersus. Vbi post nouas illudendorum animorum artes ac præstigias, quæ claræ vitæ exempla Lelandus vocat, confluentibus ad illum tum Mulieribus tum Viris selectissimis, tredecim breui Cœnobia, præscriptis nouis viuendi sanctionibus, erexit: quorum illud celeberrimum, atque adeò primum erat, quod in pago Sempringamensi, natali solo, construxit: in quibus 700. Fratres, ac 1100. Sorores habuit, Balæo teste. Magis consultum Monachis fuisset, si pauciores Moniales, & plures Fratres exstitissent. Et hæc fuere initia prima, inertis ac incestuosæ, ex Viris & Fœminis, Gilbertinorum Sectæ, quam ille primus inchoauit, anno Domini 1148. vt authores sunt Scropus & Capgrauus. Postea verò Galliam repetijt, & decreta, quæ suis sectatoribus præscripsit, Eugenio III. Romano Pontifici examinanda obtulit. Romanus collaudato hominis instituto, vt ad eius commodum nato, nouæ sectæ authoritatem addit. Denique ex animi sententia confecto negotio, lætissimus domum redijt, ac scripsit ex Augustini & Benedicti regulis, Gilbertinorum statuta Balæus Centuriâ 3. cap. 25. de Scrip Britaniæ. *Ordinis origo.* *Confirmatio.* *Regula.*

Gilbertinorum castitas. De Gilbertinorum Ordine & castitate Nigellus, huius temporis poeta, in suo Brunello, vel Stultorum Speculo sic scribit.

Quid de Sempringham, quantum vel qualia sumam.
Nescio, nam noua res me dubitare facit.
Hoc tamen ad præsens nulla ratione remittam,
Namque necesse nimis Fratribus esse reor:
Quod nunquam, nisi clam, nullâque sciente Sororum,
Cum quocunque suo Fratre manere licet.

ITEM.

Canonici Missam tantum, reliquumque Sorores,
Explent officij debita iura sui.
Corpora, non voces, murus disiungit: in vnum
Psallunt: directo Psalmatis absque mero:

ITEM.

Harum sunt quædam steriles, quædam parientes
Virgineoque tamen nomine cuncta tegunt

Quæ:

Quæ pastoralis baculi dotatur honore,
Illa quidem melius fertiliusque parit.
Vix etiam quævis sterilis reperitur in illis,
Donec eius ætas talia posse negat.

Balæus vt supra.

De calibatu immundo Gilbertin. Ealredus. De eorum Cœlibatu, Ealredus Abbas Rhieuallensis mirabile ac funestum exemplum recitat in Libro suo, De quodam miraculo, quod ob historiæ prolixitatem decurtatum adscribemus. In Vuatoniensi monasterio Ordinis Gilbertinorum, Puella quatuor annorum nutrienda suscipiebatur, Henrici Murdach Archiepiscopi Eboracensis instantijs. Quæ mox, vt infantilem excessit ætatẽ, cum puellaribus annis puellarem induit lasciuiam. Petulans illi oculus, sermo indecens, lasciuus incessus. Incedebat sacro tecta velamine, sed nihil tali dignum habitu prætendebat in opere. Corripitur verbis, sed non corrigitur. Vrgetur verberibus, sed non emendatur. Et iam nubilis facta serijs ludicra præponebat. Accidit autem, vt Fratres monasterij, quibus exteriorum commissa est cura, quidpiam operis facturi, ingrederentur monasterium Fœminarum. Quod illa perpendens accessit propius, & curiosius illorum opera contemplabatur, & vultus. Erat inter eos adolescens cæteris formosior, facie & ætate viridior. Iniecit in illum oculos misera, & ipse vicissim intendebat in eam. Aspiciunt se oculo blandiori, & mox serpens tortuosus vtriusque pectus ingreditur, lethiferumque insibilat per cuncta vitalia virus. Res primùm nutibus agitur, sed nutus signa sequuntur. Rupto silentio, tandem conserunt de amoris suauitate sermonem. Accendunt se mutuò, spargunt vtrinque seminaria voluptatis, libidinis incentiua. Ille stuprum meditabatur, illa de solo (vt postea dicebat) cogitabat amore. Interim coalescunt affectus, & vt liberius inuicem fruerentur, de loco & tempore in vnam coiere sententiam. Placebat noctis obscuritas. Dat signum prædæ impijssimus prædo, vt ad sonitum lapidis in parietem vel tectum ædis, in qua pulsare consueuit, certissima egrederetur ad eum. Elusit omnium industriam puella. Surgit misera, pergit ad ostium, & post celebratas matutinas egreditur: post modicum reditura, accipitris accipitur vnguibus. Prosternitur: os, ne clamaret, obstruitur: & prius mente corrupta, carne corrumpitur. Experta voluptas, nefas compulit iterare. Cum hæc sæpius agerentur, Sorores sonitum, quem crebrò audiebant, admirantur, fraudemque suspicantur. Illa maximè patuit suspicioni, cuius mores omnibus solebant esse suspecti. Fuga etiam iuuenis suspicionem adauxit. Cùm enim concepisse se adultero prodidisset, timens ne & ipse proderetur, relicto monasterio ad seculum perrexit. Sorores astutiores Puellam conueniunt. Illa vlterius celare non valens, confitetur excessum. Stupor apprehendit omnes, que verbum audiebant: & aspicientes se mutuò, complosis manibus irruunt super eam. Extractoque ab eius capite velo, aliæ tradendam flammis, aliæ viuam excoriandam, aliæ impositam stipiti assandam putârunt. Spoliatur, extenditur, & absq; vlla miseratione flagellis cæditur Præparatoq; ergastulo, vincitur, intruditur, catenulis stringitur. Singulis pedibus duo annuli inducuntur, quibus duæ non parui ponderis cathenæ insertæ sunt: quarum vna immani trunco clauis infigitur, altera per foramen extracta foris serâ concluditur. Sustentatur pane & aquâ quotidianis opprobrijs saturatur. Interea tumens vterus, magis ac magis denudabat conceptum. Metuebant Sorores illud crimen omnibus impingendum. Sæpius igitur irruunt in captiuam. Et spirantes vltionem iuuenis, quærunt ab illa, quando sit ei rediturus? Confitetur illa pactum eius. Ascitis igitur quibusdam è Fratribus, rem aperit Mater: iubetque vt nocte illâ vnus tectus velamine caput, designato loco sederet, aliosque præsentes adesse, qui eum fustibus exciperent, ac vinctum tenerent. Mox adolescens, horum ignatus aduenit, habitu tunc secularis, & ardens libidine, mox inspecto velamine in virum irruit. Qui verò ex pacto aderant, cœpere iuuenem. Res defertur ad Virgines, quæ petunt à Fratribus iuuenem sibi per modicum tempus dimitti, quasi secretum quiddam ab illo cognituræ. Susceptus ab eis prosternitur ac ligatur. Adducitur ad spectaculum illa malorum omnium causâ, daturque ei in manus instrumentum, ac proprijs digitis abscindere virilia inuita compellitur. Tunc vna de adstantibus, arreptis quibus fuerat mutilatus, sicut erant fœda sanguine, in ora peccatricis proiecit. Abscissus, Fratribus redditur: mulier in carcerem confusá retruditur. Exactâ vltione, ac tepescente Virginum cœlo, infans in ventre viuebat, lac ex vberibus vbertim fluebat, adeoque vterus intumescere videbatur, vt putaretur paritura. Plumbeus color oculos circumfundit, faciem pallor inuadit, & nunc vacuatis humore mamillis, post modicum solito liquore replebantur. Iam eam vix capiebat ergastulũ, iam partui necessaria præparantur, caueturq; quantum potest, ne fletus infantis partum prodat. Ecce in

ce intempestæ noctis silentio, cùm se misera sopori dedisset, vidit in somnis assistere Pontificem, per quem, vt supra retulimus, in eodem monasterio mancipabatur, amictum pallio, videlicet Henricum Murdach. Cumque seueriori oculo aspiceret in eam, Quid est, inquit, quòd mihi quotidie maledicis? Negauit illa nimio terrore perterrita. Tunc Episcopus: Verum est, ait, cur negas? Videns se deprehensam mulier, respondit: Verè Domine, quia tu me huic monasterio tradidisti, in quo inuenerunt me tanta mala. Ad hoc Antistes: Tibi potius hoc imputato, quæ peccata tua necdum, vt oportet, Patri spirituali propalasti. Sed vide vt quàm citius confitearis, Psalmis his recitatis: & Psalmos numerauit. Euigilans illa, visionem & Psalmos commendabat memoriæ. Sequenti nocte, cùm jam putaretur paritura, iterum affuit in somnis Pontifex, duas secum adducens venustâ facie mulieres. Accessit ad miseram, increpans & dicens: Si fuisses verâ confessione purgata, manifestè cerneres ea quæ agũtur. Nunc quidẽ senties beneficiũ, sed modicum, & qualitatem facti scire non poteris. Erecta post modicum: videt mulieres infantem suum in vlnis ferentes, discedentem, sequi Pontificem. Expergefacta, nihil põderis sensit in ventre. Attrectat manu corpus, & totum vacuum reperitur. Mane facto, adsunt custodes, & ita inuenientes imponunt illi quòd infantem occiderit: euersisque straminibus, nihil reperiunt. At illa retulit visionem, nihil se amplius scire protestans. Palpant vterum, probant vbera explorantque omnia: sed nec partus signum nec conceptus indicium vident. Nihil tamen sine Patris Gilberti authoritate judicare præsumunt. S. pater Gilbertus adveniens, hęc omnia mihi bonâ fide retulit: adduxitque ad eius cubiculum, vbi in suo antro sedebat inclusa. Hæc omnia Ealfredus. Nota in hoc miraculo virtutes, quæ comitantur monasticum cœlibatum: scilicet periuria, homicidia, infantum detrusiones in foricas & latrinas, pręter alia multa quæ latent. Communiter enim in monasteriis ejusmodi portenta fiunt. *Balæus Cent. 3. cap. 25. in Appendice.*

Ja Doctor Agnes.

Es wirdt von ihren geschwigt sein.

CAPVT XIV.

Ordo ROBERTINORVM.

ROBERTVM quendam Eremitam Guaresburgi in agro Eboracensi nouum Monachorum Ordinem excogitasse anno Domini 1137. cujus sectatores *Robertini* dicti sint, ex Capgraue refert *Balæus* Cent. 2. cap. 63. *de Scriptoribus Britanniæ, in Appendice.*

CAPVT XV.

Ordo CRVCIFERORVM.

DE Origine Cruciferorum variæ variorum sunt opiniones. Genebrardus in Chronol. ex Volaterano indicat, Ordinem hunc in Italia ortum circa annos Domini 1200. Panuinius in Chronico affirmat anno Domini 1169. Ordinem hunc institutum vel reformatum à Gerardo Priore S. Mariæ Bononiæ, authore Alexandro III. qui etiam ejus Ordinis Fratribus regulam viuendi præscripserit. Idem rursus dicit, Cruciferorum Ordinem diu ante institutum confirmatum esse anno 1243. Sabellicus autem Enne. 9. lib. 6. Polydorus lib. 7. capit. 3. Sebast. Frank in Chron. fol. 471. de Origine hujus Ordinis hęc ferè referunt. *Cruce signati* (inquiunt) *in Syriam ituri, aut certè inde reuersi, Innocentij III. hortatu Albigenses exstinxerunt. Placuit adeò factum, vt Pontifex Crucigerorum nomen propè ad interitum perductum, erexerit authoritate suâ, ornaritque priuilegio haud vno. Sed res multò antiquior est, omniúmque Ordinum post Pontificiam dignitatem vetustissima, si vera sunt quæ homines ejus Religionis scribunt. Cletus enim, qui Petri Apostoli fuit Discipulus & Episcopus Rom. cœlesti nuncio monitus dicitur. Crucem habentes, vt hospitalem fundaret domum iis qui Romam peregre venirent Religionis causâ, essentque ibi præstò, qui itineribus fessos comiter acciperent pieque reficerent, gestaréntque hi perpetuò Crucem, monimentum Dominicæ passionis. Rem his principiis ortam (nam paruit Cletus Oraculo) Cyriacus Hierosolymitanus Episcopus, quem Iulianus apostata occidit, primus illustrauit ac nonnihil auxit.* Ita Sabellicus. Polydorus autem inquit: *Illud pro certo habendum dixerim, rectè initium hujus rei assignari Cyriaco Hierosolymitano Antistiti: is enim fuit qui Helenæ Constantini Matri locum ostendit, vbi Dominica crux occultaretur, qui ob memoriam rei dicitur primus constituisse Collegium eorum, qui crucem omnibus venerandam manu gestarent. Rem iis principiis ortam, & breui post tempore ad interitum propè deductam, tertius Innocentius instaurauit annno salutis 1215. quod Romæ Albigenses subitò exortos, vnde magnus in vrbe motus extitit, ope Cruce signatorum, qui tum in Syriam ituri erant,*

Varia de Origine huius Ordinis Sententia 1. 2. 3.

exstinxisset. Inde Innocentius IV. religionem propè adultam plurimis excoluit institutis: tribuit & Alexander III. multum huic Ordini, multoq; venerabiliorem reddidit suo diplomate.

Vestitus. Postremò Pij II Pontificatu, in Mantuano Conuentu datum est, vt cœruleo tantum vterentur amictu, cum olim indiscreto vbi sint colore & habitu. Sabellicus & Polydorus Vergil. vt supra.

Ritus. Innocentius IV. In Regula quam eis præscripsit, constituit, vt semper Crucem in manibus gestarent: vnde & familię nomen est inditum. Roluink in Fasciculo temporum, Polydorus indicat, hoc in Mantuano Conventu ex veteri eorum consuetudine & instituto ordinatum esse.

In Angliam quando venerint Anno Domini 1244. in Angliam primùm venerunt Crucigeri, & Colcestriæ locantur. Refert ex libro 2. Florum hist. Matthæi Vuestmonasterij, Balęus Cent. 4. Script. Brit. in Appendice cap. 3.

Sabellici error. Quod autem Sabellicus & Polydorus Vergilius ex Crucigerorum relatione Originem eorum ad Cletum, Petri Apostoli Discipulum, & ab eo inde tertio loco Pontificem, referunt, qui à cœlesti nuntio crucem habente monitus fuerit, vt hospitalem domum fundaret iis qui Romam peregre venirent Religionis causâ, essentq; ibi pręstò, qui itineribus fessos comiter acciperent pieque reficerent, iiq; perpetuò gestarent crucem, monumentum Dominicæ passionis, id falsum esse mox patebit ei, qui conditionem eorum temporum diligenter perpenderit, quibus Christianis nullo in loco minùs quàm in ipsa vrbe Roma, Tyrannorum alumnâ, licuit esse tutis. Cui ergo verisimile videtur, licuisse illis hospitales domos ibi exstruere? Aut quis probatus auctor vel vnico verbulo mentionem facit peregrinationum eo tempore Romam *Religionis ergò* susceptarum, quę aliquot seculis post Hierosolymã versus, & tandem etiam Romam, superstitione magistrâ, sunt institutę? Credibile igitur Crucigeros hæc ex seipsis finxisse, saltem vt antiquitatis argumento tali Ordinem suum commendatiorem redderent hominibus.

Polydori error. Illud verò, quod Polydorus pro certo habendum dicit, incertissimum est, videlicet initium huius rei rectè assignari Cyriaco Hierosolymitano Episcopo, qui Helenæ Constantini Matri locum ostenderit, vbi Dominica crux occultata fuerit, quique ob rei memoriam primus constituerit Collegium eorum qui crucem omnibus venerandam manu gestarét. Platina enim & alij hoc sub Eusebio Romano Episcopo factum esse volunt. Onuphrius Panuinius autem Augustinianus Monachus in suis ad Platinam Annotationibus de eo hæc scribit: *Quod Platina, ait, ex Damaso (vt videtur) tradit, crucem Christi ab Helena Imperatoris Constantini Matre sub Eusebio inuentam esse, quânam ratione fieri potuerit, non inuenio, cùm nihil tum Constantinus in Syria juris haberet, quæ incredibili Maximini tyrannide premebatur, neque adhuc ipse plenè in Christum credebat, quod post crucis in cœlo visionem ardentissimè fecit.* *S. Crux non inventa ab Helena.* Insuper Ruffinus lib. 1. cap. 7. Theodoretus lib. 1. cap. 18. Sozomenus lib. 2. cap. 1. & 2. Socrates lib. 1. cap. 17. historiæ Ecclesiasticæ id 25. anno post ferè. Nicæno jam Concilio celebrato, factum fuisse referunt. Ad hæc Nicephorus lib. 7. cap. 36. tradit, Helenam à Syluestro Pontificatum Rom. post Eusebium tenente, ad fidem Christianam demum conversam esse. Cui sententiæ etiam astipulari videtur Marianus Scotus, qui in Chron. ait: *Anno 7. Constantini magni ad Evangelij veritatem 327. Constantino IV. & Licinio IV. Consulibus. Constantino à Papa Syluestro baptizato scribit illi sua Mater Helena, vt negans Christum, Iudæos sequeretur. Tunc Idibus Augusti congregati sunt cum Helena 120. Iudæorum sapientiores, cum Constantino autem & Sylvestro Papa 24. Episcopi, à quibus Iudæi sacra scriptura superati sint.* Hæc si vera sunt, sequitur Helenam, tempore Eusebij Papę adhuc infidelem fuisse. Quæro igitur, qui potuerit tunc Hierosolymã Religionis Christianę ergò proficisci? Sabellicus igitur Enne. 7. lib. 8. affirmat, Eusebium historicum testari, quòd Crux inventa sit tempore Syluestri. Sed Eusebius diligentissimus scriptor qui Cõstantini M. tempore vixit, huius rei non meminit, ne eo quidem in loco, vbi Templi structuram in Cranio describit: volunt autem Theodoretus & Sozomenus in repurgando loco futuro templo destinato crucem inuentam fuisse: quod certè non omissurus fuisset, si tale quid vel à Constantino, cui familiarissimus fuit, vel à Matre ejus audiuisset vnquam accidisse. Mirandum etiam est valdè, quomodo inuentionem S. Crucis Hieronymus in Chronicis suis annotare vel noluerit, vel neglexerit: quę tamen causa adeò celebris fuit. Vnde non immeritò Gelasius Papa distinct. 15. *Inventionem S. Crucis ab Helena,* dicit, *Nouellam esse reuelationem, quæ cum judicio legenda sit*: & proinde intelligit hinc Lector, quid de eo statuendum sit, quod Crucigeri de origine sui Ordinis referunt.

CAPVT

CAPVT XVI.

Ordo alius CRVCIGERORVM.

Vestitus EST aliud quoque Crucigerorum collegium, longè remissioris vitæ, sed ii pallio amiciuntur nigro, geruntque in pectore, non manu, crucem ex albo rubroque colore confectam, ac D. Augustini regulam profitentur: Polydorus lib. 7. cap. 3.

Crucigeri hi in Poloniam quando venerint Cromerus lib. 6. de rebus Polonorum indicat, Iaxam quendam Gryphium Poloniæ Principem in suam patriam Hierosolymis deduxisse hunc Ordinem, quem etiam genuinam crucem rubram in vestibus gerere asserit.

CAPVT XVII.

Ordo S. SPIRITVS HOSPITALARIORVM.

Ordinis origo. ORdo S. Spiritûs Hospitalariorum Romæ circa annum 1201. inchoatus est. Panuinius in Chron. Fortassis idem erit cum Ordine Spiritus sancti fratrum, qui anno 1210. incœpit, vt in Chronico Saxoniç inuenitur. *Confirmatio.* Confirmauit hunc Ordinem ejusque priuilegia Innocentius 3. & exstat formula confirmationis lib. 3. decretalium Epistolarum Innocentij, quæ sic habet: *Religiosam vitam eligimus*, & cætera, vsque ad verbum illud, *Annuimus. Et præfatum Hospitale S. Spiritus ad montem Pessulanum constructum, in quo diuino estis obsequio mancipati sub B. Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti Priuilegio communimus. Inprimis siquidem statuentes, vt Fratres mihi commorantes, secundum rationabiles institutiones perpetuò Domino debeant famulari. Præterea quascunque possessiones:* & cætera, vsque ad verbum *Vocabulis Locum ipsum, in quo præfatum Hospitale situm est, cum omnibus pertinentiis suis, Domos, Vineas, Terras, Hortos & omnia, quæ in Territorio Montis pessulani, & in locis circumadiacentibus possidetis: Domum, quam habetis in Massilia, cum omnibus suis Pertinentiis, Domum quam habetis in Villa quæ dicitur Amillau: cum omnibus Pertinentiis suis: Domum, quam habetis in loco, qui dicitur Calp de mala Vetula, cum omnibus Pertinentiis suis: Domum, quam habetis in Villa, quæ dicitur Mesols, cum omnibus Pertinentiis suis: Domum, quam habetis in Burgo Sancti Iuliani de Bridi, cum omnibus Pertinentiis suis: Domum, quàm habetis in Villa, quæ dicitur Bragaac, cum omnibus Pertinentiis suis: Domum, quam habetis in Argenteria de Chacers, cum omnibus Pertinentiis suis: Domum, quam habetis in Ciuitate Trecensi, cum omnibus Pertinentiis suis: & Domum quam habetis in Vrbe Roma juxta S. Mariam Transtyberim, cum Domo quæ est in loco, qui dicitur S. Agatha in introitu vrbis Romæ, cum omnibus Pertinentiis suis: statuentes, vt omnes Domos, quas in præsentia justè habetis, vel in posterum poteritis rationabiliter adipisci, prædicto Hospitali S. Spiritus Montis Pessulani: & Procuratores eorum perpetuò subjacere debeant. Liceat insuper vobis in Domibus vestris sine præjudicio Vicinarum Ecclesiarum cum consensu diœcesani Episcopi construere cœmeteria, ad opus Fratrum vestrorum, & familiæ tantum, vt Oratoria fabricare, in quibus ad præsentationem vestram instituantur per diœcesanum Episcopum Capellani, & amoueantur per eum cùm deliquerint, vel aliter etiam corrigantur. Liceat quoque vobis liberas & absolutas Personas è seculo fugientes*, & cætera. *Prohibemus insuper, vt nulli Fratrum vestrorum, post factam in loco vestro professionem, fas sit absque Procuratoris sui licentia*, & cætera. *Chrisma verò & oleum sanctum*, &c. *per diœcesanum Episcopum sine prauitate & exactione aliqua vobis præcipimus exhiberi*, &c. *Datum Romæ apud S. Petrum 9. Cal. Maij indict. 1. Incarnationis Dominicæ anno 1189. Pontificatus verò Innocentij Papæ 1.* Vnde apparet Ordinem initio Pontificatus Innocentij ante annos Christi 1200. incœpisse: Sed legendum, Innocentij Papę III.

Videtur autem Fratrum hujus Ordinis præcipuum fuisse officium, pauperes ægrotos hospitio excipere, eos curare & mortuos sepelire. *Officia.*

CAPVT XVIII.

Ordo IEIVNANTIVM.

QVAMVIS hic Ordo Monachorum Ordinibus non annumeretur vulgò, mihi tamen prætermittendus non videtur: de cujus Origine & superstitiosis opinionibus hæc referunt. Anno 1030. habita est jussu Conradi II. Franciæ Ducis & Regis Roberti apud Triburium Synodus, in qua præcipuè de Iejuniis agitatum est. Ex illa Synodali conclusione, quæ feriâ 6. jejunare constituerat, Secta seu Ordo Iejunantium mox originem suam sumpsisse vi- *Ordinis origo.* *Superstitio.*

se videtur. Surrexerunt enim qui dicerent, cœlitùs sibi reuelatum fuisse Iejunium in pane & aqua omnibus feriis sextis, sufficere ad remissionem omnium peccatorum, modò se juramento ad ista constrinxerint. Imposuerunt deinde & alia multa conscientiis intollerabilia quæ omnia Gerardus Cameracensis Episcopus suâ curâ & operâ aboleuit, quamuis complures Galliarum Episcopi in hanc sectam jam primùm conspirauerant. Tanta tunc meritorum Christi fuit ignorantia, etiam apud ipsos Ecclesiarum Antistites. Vincentius lib. 26. cap. 16. multis de hac Secta agit. Funckius lib. 9. Comment. in Chron. ad vitam Ioannis 20. Balæus in Vita Ioann. 21. Cent. 21. fol. 145. Præter obseruationem Iejunij feriæ 6. docuerunt etiam, sibi cœlitùs reuelatum, vt ablata nemo repeteret: Arma nullus ferret: Sui uel proximi sanguinis nullus existeret vltor: Percussoribus indulgeret: Sabbato carnibus & pinguedine abstineret: Solo hoc contenti Iejunio in omnium peccatorum remissionem nullam sibi scirent aliam adiiciendam pœnitentiam. Qui hæc detrectaret obseruare, ab Ecclesia separaretur & morientem, tanquam alienum à fide, nullus visitaret, ne corpus ejus sepulturæ traderetur. Vide Antoninum tit. 16. cap. 4. §. 2.

CAPVT XIX.

Equitũ duo genera Sacri.

INter Equites nostri seculi duo potißimum genera animaduertuntur. Sunt enim alij Sacri, alij Profani. Sacri sunt, qui Religionis ergò contra Christianæ Religionis hostes pugnant, & propter certam vitæ religiosæ formulam, Equites Ordinarij ab Ordine possunt appellari, à cruce verò quam torqui appensam gestant, Equites Crucigeri.

Profani & hi vel Torquati.

Profani *autem duûm itidem sunt generum, vt splendore personarum, sic appellatione à dignitatis insigni desumpta differentes. Alij Torquati, à torque aureo, cui insignia Ordinis Equestris, & ejus qui ea contulit Principis appensæ sunt. Cuiusmodi sunt nostro seculo quatuor Ordines, S. Georgij apud Anglos, quos Equites Charterios & Periscelios vocant. Alter Annunciationis apud Sabaudos. Tertius Velleris aurei apud Burgundos, & hæreditaria successione apud Austriacos. Quartus apud Gallos S. Michaelis.*

vel Calcarij.

Alterum genus profanum est Equitum Calcariorum, à calcaribus aureis, quibus insigniuntur, quamvis torquis sine appendice, & gladij deaurati gestandi jus habeant. In quo genere inferioris tantum conditionis homines censentur (vt in Priore illo Reges & Principes tantum, & Principibus æstimatione proximi:) nulli astricti vinculo societatis, nec militiæ addicti Ornamento externo, tanquam virtutis testimonio superbientes. Nos hoc genere omisso, de secundo aliqua, de primo autem plura dicemus. Qui ad illud referuntur Ordines militares, in hunc potissimum finem instituti sunt primò, circa & post centesimum supra millesimum à nato in carne Filio Dei annum, vt pro Religione Christiana, proq; peregrinantibus Hierosolymam atque ad alia loca sacra contra infideles Saracenos, Turcos, aliosq; feros ac barbaros homines fortiter pugnarent: qua autem occasione, & quibus authoribus id factum sit ordine jam referemus.

Ordo Militum HOSPITALARIORVM S. Ioannis, *qui progressu temporis* Ioannitæ, Rhodii *ac* Melitenses Equites *appellati sunt.*

Ioannitæ inter Milites sacros primi.

INter milites sacros primi absque omni controuersia sunt *Ioannitæ*, de quorum origine & incrementis Tyrius lib. 18. cap. 5. belli sacri: Iacobus de Vitriaco lib. 1. Hist. Hieros. cap. 30. Æmilius lib. 8. Volateranus lib. 21. Polydorus lib. 7. cap. 5. & Panthaleon in hunc ferè modum scribunt.

Ioannitarum origo.

Cùm Turcæ, gens effera, crudelis & vagabunda, caput suum extulissent moxque in Asiam magno impetu irrupissent, primò Ægyptum, post etiam Syriam & Hierosolymam anno Christi 1012. magnâ humani sanguinis effusione occuparunt. Calypha tamen Ægyptius ea humanitate erga Christianos vsus dicitur, vt Templum Dominici sepulchri, præterea Bethleemiticum & montis Sion phanum illæsum conseruarit. Tum etiam quartam vrbis Hierosolymorum partem Christianis circa eadem Templa inhabitandam concessit, cùm reliquæ tres, vt prius Sarracenis, ita nunc Turcis cederent. Eandem humanitatem etiam successor ejus erga Christianos exercuit. Accidit autem vt sub Hequem Calypha Turca quidam canem mortuum in Mahometanum Templum clam proiecerit: cujus criminis cùm Christiani conscij haberentur, tantum odium ipsis inde conflatum fuit, vt vix in publicum prodire ausi fuerint, ac in propriis ædibus lapidibus peterentur. Quin etiam, qui ex Europa in Asiam trajecissent Christiani, visendi loca sacra gratia, tuti non erant in itinere.

Amalphitani qui.

Interea Amalphitani varias merces, easq; insolitas, adeoq; Turcis gratissimas in Oriẽtẽ nauib⁹ aduexerunt. Est autem Amalphia Ciuitas exterioris Italię, inter mare & mõtes eminen-

eminentissimos sita. Ob has ergo inusitatas merces Calyphæ Ægyptio cæterisq; præfectis ac incolis Syriæ erant acceptissimi, ita vt Magistratuũ licentiâ omnes Regiones& Vrbes circumire, atq; merces distrahere sine omni periculo liberè possent. Quia verò Hierosolymis nullum haberent domiciliũ, vt in aliis maritimis Ciuitatib⁹, amicorũ numero collecto, Calypham Ægyptium adeũt, ac per ejus proceres oblato scripto impetrât, vt præsidi Hierosolymorum nunciaretur, quo Turcorum amicis in his ea parte quâ Christiani habitarent locus amplus ad ædes opportunas construendus assignaretur. Hac occasione oblatâ, pecuniam passim à mercatoribus colligunt, & ad lapidis jactum ante januam Ecclesiæ Dominicæ resurrectionis, in honorem Dei & Virginis Mariæ, Monasterium erigunt, quin etiam alias ædes adjungũt, quæ ad vsus Monachorum atq; suæ gentis hospitiũ satisfacerent.

Monasterium B. Mariæ Hierosol. erigitur

Hoc fundamento jacto ex Amalphia Italiæ Monachos & Abbatem eo transferunt, & locum ritu Romanæ Ecclesiæ Deo & Matri Virgini consecrant. Et quoniam Latini fundauerant, longo tempore dictum fuit *Monasterium S. Mariæ de Latina.*

Monasterium Mariæ Magdalenæ Hierosol. ædificatur.

Cùm autem eodem tempore etiã sanctę Mulieres quædam, omnibus laboribus & periculis contemptis sacra loca inuiserent, nec intra septa Virorum Monasterij loca superessent, vbi honestè commodeq; susciperentur colligerẽturq; iidem Amilphitani Mulieribus etiam Oratorium & propriam Domum exstruxerunt, vbi postea Monasterium Mariæ Magdalenæ peccatricis fuit constitutum, vt certus Monialium numerus peregrinantes Hierosolymam Fœminas exciperet, eisque inseruiret. Huic Cœnobio S. Agnes nobilis Matrona, natione Romana, prima præfuit.

His initiis factũ, vt multi Nobiles, & Ignobiles ex variis Christianorũ Prouinciis, ad loca sacra confluere cœperint. Cùm autem per terras hostium transeundum esset ipsis, plerunq; intercepti atque omnibus bonis exuti fuerunt, ita vt vix nudi ad Vrbem penetrarent. Extra Vrbem verò summâ fame, siti & corporis nuditate expectare oportebat, donec numismate aureo oblato à Ianitoribus ingressum impetrarent. Ingressis autem & locis sanctis ordine peragratis, vix erat spes refectionis vnius diei, nisi quantum à dicto monasterio suppeditaretur eis. Plerique enim Vrbis inhabitatores erant infideles, excepto paupere Patriarcha, Clero & populo Christiano, qui indies tot calamitatibus erant expositi, vt vix in suprema paupertate & mortis metu respirare, & exsanguinea ferè corpora trahere possent.

Monachi Hierosol. Xenodochiũ exstruũt

Cùm res ad eas ãgustias redactæ essent, Monachi, qui monasteriũ Latinorum incolebât, victui & vestitui proprio detrahẽtes, intra ambitũ sibi designatũ Xenodochium siue hospitalem Domum erexerunt, in qua peregrini sani aut ægroti reciperentur, ne noctu in viis publicis ab impiis Turcis jugularentur. Collectis etiam ibidem eleemosynis, fragmentorum reliquiæ ex Virorum & Mulierum (de quo postea) Monasterio ab Ordinatis Fratribus hospitalariis, ad vitæ sustentationem deferebantur. In eodem quoq; loco Oratorium in honorem Dei & Sancti Ioannis Baptistę constituerũt Hospitalarij, admoniti scilicet Zachariæ Patris memoriâ, qui in eum locum sæpe ad meditandum perrexerat. Antoninus tamẽ historicus refert tit. 17. c. 9. §. 2 itemq; Volateran⁹ lib. 21. Ioanni Eleemosynario hanc Domum dicatam fuisse, qui Phoca imperãte, Patriarcha Alexandrinus fuit, natione alioquin Cyprius, ita cognominatus, ob frequentes, quas pauperibus erogabat, eleemosynas. Quin etiam antiquorum historiæ tradunt, Ioannem Hircanum ex Machabæorũ illustristi familia prognatum, in eo loco suo tẽpore Prochodochium habuisse, quod sub Tito cum reliqua vrbe interierit. Vtcunque sit, certum est, Fratres Hospitalarios ibidem constitutos, postea ab eodem loco *Ioannitas* denominatos fuisse. Quoniam verò huic loco nulli certi redditus essent, Amalphitani, tam qui domi manerent, quàm qui foris mercimonia sequerentur, singulis annis Hospitalario, qui nimirum hospitali domui erat Præfectus, collectam pecuniam transmittebant, vt aduenientibus Christianis subsidio esset: Volateranus lib. 21. Æmilius lib. 5. de gestis Francorum: Tyrius lib. 8. cap. 5. Atque hoc modo paruis initiis Hospitalarij cœperunt, qui postea sub Regibus Hierosolymitanis in præclarum nouum Ordinem Ioannitarum Equitum suis egregiis virtutibus convenerunt, atque amplissimas dignitates & opes sibi & posteris suis compararunt.

Oratorium S. Ioannis Baptistæ Hierosol. erigitur.

Ioãnitæ vnde dicti Hospitalarij.

Nam annò Domini 1099. Vrbs Hierosolymorum in Christianorum potestatem venit 4. Non. Iulij: ad quam victoriam Hospitalarij Fratres D. Ioannis magno emolumento fuerunt. Rebus enim Turcarum in Vrbis expugnatione inclinantibus, ipsi à tergo aperto Marte illos aggrediebantur, suisque locis & stationibus hostibus deturbatis, Christianis turmatim irrumpendi occasionem dederunt. Erat eo tempore Gerardus quidam Xenodochij Magister & Hospitalariis Fratribus Præpositus. Cùm itaque strenuam operam Christianis in ea Vrbis expugnatione

Hierosolyma capitur à Christianis virtute Ioannitarum.

præterea quoque in maxima ad Ascalonem pugna illo nauasset, Rex Gottefridus ei & Fratribus *Hospitalariis* gratias egit, atque plurima bona intra & extra Vrbem ipsis attribuit, vt liberalius Christianos peregrinantes excipere, atque barbaris hostibus resistere possent. Balduinus quoque qui in regno Gottfrido successerat, Hospitalarios fideles belli comites exaltauit, atque aliquot Arces & Oppida eis defendenda concessit. Eorum institutum confirmarunt Patriarchæ Hierosolymitani, & Honorius secundus Pontifex Romanus, vt Gigas testatur. *Ioannitarum confirmatio.*

Regula, Leges, Instituta, & Ritus IOANNITARVM.

HOspitalarij igitur D. Ioannnis, hoc pacto plurimis opibus aucti & locupletati, certum ordinem constituunt, & Voto facto sese peregrinos Latinos hospitio suscepturos, & Christianorum Religionem & Regionem contra infideles armis defensuros profitentur. Ordinis censentur S. Augustini, atque Orationem Dominicam certo numero repetitam pro Canonicis horis pronunciant. Vestitus militaris sunt arma, quibus Balthæum rubeum militare cum alba cruce superinduunt: exterius verò chlamide atri coloris cum alba cruce octogona vtuntur, idq; parte sinistrâ. Hinc fit, vt plerique in pace nigra, at in bello rubeâ cruce conspicui existant. Ex hoc quoque tempore non amplius *Præpositos* seu *Præfectos*, sed *Magistros militiæ* crearunt, qui in vniversum Ordinem teneret imperium, & cujus mandatis pacis & belli tempore obedirent omnes. Sicq; suffragiis communibus, Raymundus de Podio Florent. vir fortis ac strenuus post Fratrem Gerardum primus Magister electus fuit anno Christi 1103. *Ioannitarum Regula. Vestitus. Magistri.*

Progressu temporis in omnibus Regionib' Christiani orbis Oppidis, Castellis, Vicis aliisq, bonis locupletati, Ordinis Magistri inter Principes recepti sunt: tum quoq; Ordinis *Priores* in singulis Christianorum Provinciis constituerunt, qui ædes ipsorum gubernare, aliis hujus Ordinis Equitibus præesse, atque omnia bona dispensare sunt soliti. Prior, qui Ioannitis Germaniç præest, in Heyterschen hodie sedem suam habet, qui locus est in Brisgauia, vbi ante annos ferè 242. Prior Ordinis pulchram arcem exstruxit, ac sibi successoribusq; sedem constituit, quòd ibi ante annos circiter 442. D. Bernardus Nobiles concurrentes ad sacrum Bellum exhortans, hominem cæcum, surdum & mutum sanitati restituisset. *Prior. Prior Ioannit. in Germania.*

Emeritos quoque milites, adeoq; bello in Syria fessos passim in Prouincias ablegarunt, atque Ordinis domus & possessiones, quibus à piis Christianis subinde augebantur, commendarunt, quos etiam inde *Commendatores* vocarunt, Germanicè corruptè Comphtür & ædes eorum Comphtüre. *Commendator.*

Raymundus autem habito Fratrum suorum conuentu, tria ex omnium consensu constituit Equitibus hujus Ordinis observanda, nimirum *Obedientiam*, *Paupertatem & Castitatem*: obedientia enim præstanda Magistro, nihil proprij tenendum, atq; castitas, quantum fieri potest, tenenda, ne hujus seculi negotiis impliciti à sacra militia abstrahantur. Vnde etiam ad Ordinem hunc accessuri tali voto obstringuntur. *Ego N. N. voueo & promitto Deo omnipotenti, beatæq; Mariæ semper Virgini Dei genetrici, ac S. Ioanni Baptistæ perpetuò cum Dei auxilio seruare veram obedientiam cuicunque superiori, qui à Deo & Religione nostra mihi dabitur: amplius viuere sine proprio: & castitatem seruare.* Sequentes autem Magistri etiam alias cõditiones adjecerunt, quarum præcipuæ sunt, vt ter in anno sumant Sacramentum corporis & sanguinis Christi, vtpote in festo Paschatis, Pentecostes, & Natiuitatis Domini nostri: vt abstineant à mercimoniis exercendis, & vsuris: ne alienent bona Ordinis sine consensu Magistrorum: ne condant testamenta, nec aliquos hæredes instituant. Statuerunt etiam, ne ex Iudæis, Arabibus, Turcis aut aliis infidelibus prognati, ad Ordinem hunc recipiantur, neque etiam illi, qui extra legitimum matrimonium sint geniti (nisi illi Comitum aut Principum filij existant) neque homicidç, aut in conjugio constituti. Inprimis autem, vt ęgrotorum & pauperum rationem habeant, atque eorum benigni hospites existant. Qui verò recipiuntur, sint corpore firmo, sano & benè compacto, ætateq; ad minimum octodecim annorum, vt labores commodius ferre, ac Barbaris gentibus fortiter resistere queant: sint etiam parentibus illustribus, generosis & nobilibus antiquâ propagine orti: inprimis verò illi qui Equitibus Ioannitis adscribi cupiunt. In tres enim Classes distinxerunt Ordinem. Primæ Classis sunt *Sacerdotes & Capellani*, qui sacra tractant, atque Dominis suis militantibus omnia fausta & felicia legendo, canendo & orando frequenter precantur: Secundæ, *Equites* omnes ex nobilitate, qui tantùm Orationem dominicam certo numero repetitam pronunciant, quiq; reliquis dominantur: tertiæ, quos illi *Servientes* vocant, eosq; seruorũ loco habent. Primę & vltimę Classis homines ex ple- *Ioannitis tria obseruanda. Ioannitarum votum. Ioannitarum leges aliæ. Ioannitarum Ordo in 3. Classes distinctus.*

ex plebeis recipi possunt. Quod si etiã Principes Christiani inter se bella mouẽt, Equites Ioãnnitæ nulli sese parti conjungunt, & neutrales existunt. Interim verò nihil intermittũt quæ ad pacem inter discordes restituendã facere videntur, vt communibus viribus fortius infidelibus resistere atque Christianã Remp. vndiq; à Barbaris defendere queant. Qua in re certè non vulgarem laudem merentur: quum hoc Monachorum omnium sit ingeniũ hodie semperq; fuerit, vt tantum in Christi viscera & verè fideles sęviant, omnẽq; lapidem mouẽãt, vt Principes Christiani hos radicitus exstirpent ac deleant. Sed quod ad rem militarem atq; officiorum dignitatem pertinebat, Raymundus ad Romanorum antiquam Remp. respexit, & ad eam formam omnia accommodauit, vt suum Ordinem multis victoriis redderet celebratissimum, atque hoc animo sequentes ipsum Magistri fuerunt etiam.

Ioãnnitæ ditiores fiunt. Ioannitarum controversia cum Patriarcha Hierosolymitano.

Hinc autẽ factũ est, vt, cum ob egregiam virtutẽ, quam in occupãda Ptolemaide, Berytto, aliisq; locis munitissimis, præstiterant, plura adhuc Oppida, Vici atq; bona à Rege & Principibus in Terra-sancta obtinerẽt, & Priuilegiis multis donarẽtur, magnæ inde simultates ipsis cum Fulchero Patriarcha Hierosolymitano exortæ fuerint. Conquerebatur enim ipse, quòd decimas Prædiorũ sibi negarent, quòd sumptuosas ædes ante Resurrectionis januam in sui contemptum ædificarẽt, quodq; excõmunicatos, & ab Ecclesia separatos ad se reciperent, ac eisdẽ ægrotis supremã Vnctionẽ & Mortuis sepulturã non negarẽt: plebi etiam Hierosolymitanæ authores fuissẽt, vt in ædes Patriarchę irrueret, ipsumq; iniuriis & contumeliis afficeret. Ac tandem contentiones, eo vsq; peruenerũt, vt partiũ studiosi etiam in sacratis Templis sese mutuis telis impeterẽt. Accusantur ergo Romæ ab ipso Fulcherio Patriarcha, qui ferè centesimo ætatis anno è Syria eò vsq; magnũ ac difficile iter emẽsus fuerat, apud Pontificẽ Adrianum IV. vehemẽtissimè. Sed & Ioannitæ jam antea quoq; honestam legationẽ ex suo Ordine ad Pontificẽ miserant, atq; Priuilegiorum suorum confirmationem impetrarant. Sed partibus auditis Adrianus cũ Cardinaliũ senatu pro Ioannitis pronunciauit, atq; eorum Bona à jurisdictione Patriarchæ & Episcoporum liberauit, quòd eorum opera Reges & Principes in Oriente vsi, multa præclara facinora contra Saracenos, Arabes & Turcas edidissent. Hunc mox sequutus Alexander III ob eandem causam Ioannitas cum Templariis & Cistercienfibus, Decimis itidem, ne eas Episcopis, quibus subiiciũtur, soluere cogerẽtur, exemit, vt est videre in *Decretalibus* Lib. 3. tit. 30. c. 10. Ex parte. Cõfirmauit quoq; Ordinem hunc in vniuersum annis aliquot post Clemens III. vt in *Chronicis Prutenicis* scribitur. Eundem etiam & scripto & sigillo approbauit Cœlestinus III. & eum cum Evangelij doctrina congruere asseruit. Formula ipsa in Germanico quodam Prutenorum scripto Chronico exstare dicitur.

Ioannitarum privilegia & confirmatio.

Ioannitarum incrementa.

His rationibus factũ est, vt ab hoc tẽpore Ordo Ioannitarũ opibus ac dignitate plurimùm creuerit, atq; non solũ apud Principes sed plebeios quoque in magna existimatione & honore fuerit, eiq; subinde plures majoresq; opes affuderint. Multi enim Comites & Nobiles hunc Ordinẽ ingressi ob pręclarã ejus famam, paterna bona testamento edito, ei attribuerũt, quo infidelibus perpetuò resistere, atq; vbicunque locorum essent, Christianã Religionem pro sua virili tueri possent. Tandẽ circa annos Christi 1299. cũ nulla amplius auxilia haberẽt ab Occidẽtis Principibus, qui intestinis bellis ferè omnes occupati erant, Capcapus Damascenorum Præfectus, qui à Tartaro regni cupiditate defecerat, omnia Hospitalariorum & Templariorũ oppida expugnauit, arcesq; & pręsidia funditus euertit. Nobilesq; harum familiarũ omnes vel occidit, vel vivos in suã potestatẽ redegit: qui etiam abjuratã Syriã, omnes inde cum bonis mobilibus excesserunt, circa annum salutis 1300. cùm fermè Equites illi 300. annis ibidem mansissent, atq; sacra Palæstinę loca contra varios Barbarorum insultus fortiter defendissent.

Ioãnnitæ quando Syria expulsi.

D. Bernhardus in luxum horum primorũ Hospitalariorum adhuc in Syria existentiũ, grauiter inuehitur, vt qui Reges & Satrapas in eo longè superent: *profectò ignorans, quid ad hoc vsque aui eorum plerique facturi essent: cùm non in armis, sed in ocio, interq; scorta & epulas hujusmodi luxuria sit.* Verba sunt Volaterani lib. 21.

Contra Ioãnnitas D. Bernhardus

Habuit hic Ordo sũmos Magistros in Syria *Gerardũ*, antequã Hierosolyma duce Gothefrido in Christianorum potestatẽ deuenisset. Secundus fuit *Raymũdus de Podio* Florẽtinus, qui post captam Hierosolymam sacris militibus certas viuendi regulas præscripsit: Tertius *Augerius de Balben*: IV. *Arnoldus de Comps*: V. *Gilbertus Assalus*: VI. *Castus*: VII. *Iobertus*: VIII. *Rogerius de Molins*: IX *Garnerius de Neapoli Syria*: X. *Ermengardus Daps*: XI. *Gothefridus de Dnysson*: XII. *Alphonsus de Portugallia*: XIII. *Gothefridus de le Rat*: XIV. *Guarinus de monte acuto*: XV. *Cervius*: XVI. *Bertrandus de Comps*: XVII. *Petrus de Villebride*: XVIII. *Cuilhelmus de Castelno*: XIX. *Hugo Renel*: XX. *Nicolaus Lorgur*: XXI. *Ioannes de Villers*: XXII. *Odo de Pinibus*: XXIII. *VVilholmus de Villaret.*

Magistri Ioãnnitarũ in Syria.

Hoſpitalarij S. IOANNIS è *Syria pulſi Rhodum expugnant, eamq́ poſſident; vnde* RHODII *dicti ſunt.*

HOſpitalarij D. Ioannis Syriâ expulſi Inſulam RHODVM, ab Othománo Turcarum Principe Chriſtianis ademptam, inuadere, atq; ſuo imperio ſubiicere ſtatuerút, vt ex propinquo infidelibus reſiſtere, atque res Chriſtianorum defendere poſſent: præſertim cùm ibi portus arte ac naturâ munitiſſimus haberetur. Coaluerat igitur ex omnibus terræ partibus Ioannitarum Ordo in maximum cœtum, atque Principum liberalitate tantas opes acquiſierat, vt protinus inſtructiſſimá Claſſe cóparatâ, mari ſeſe commiſerint, atq; rectâ Rhodum inſulam inuaſerint: mox etiam Turcas ſecuros exiſtẽtes fortiter aggreſſi ſint. Ac tandem poſt multas & cruentas oppugnationes hoſtes eò redegerunt, vt æquis conditionibus vitam & partem mobilium bonorũ ſeruarent, atq; Inſulam cum vrbe Hoſpitalariis traderent. Factum eſt hoc 18. Cal. Sept. anno Dominicæ incarnationis 1308. Volateran⁹ quidem tradit, hanc inſulá à Gothfredo Rege Hieroſolymorũ captam, Hoſpitalariis conceſſam fuiſſe: ſed prior ſententia, vt verior, pluribus probatur. Tum etiam quinq; adjacentes inſulæ in hujus Ordinis poteſtatem devenerunt, videlicet Nicoria, Epiſcopia, Iolli, Limonia, atq; Sirana. Has cum Inſula Rhodo Ordo militaris contra varios Barbarorum inſultus per annos 214. fortiter conſeruarũt, atq; abdicato nomine Hoſpitalariorũ RHODII MILITES, *Equites, & Rhodij Domini*, deinceps dici voluerũt. Panthaleon: Polydorus: Cranzius libro 9. cap. 7. Metropol. & Stumpfius in Heluet. Annal. libro 5. cap. 22. Inſulam etiam illam ita opere & impenſa munitam reddiderunt, vt quicquid in mari Chriſtianis reſtaret adhuc integrum conſeruarent, cæteroſq́; peregrinos, qui Hieroſolymam proficiſcerentur, defenderent, quamuis magnis & perpetuis bellis à Sarracenis oppugnarentur, atque à Turcis infeſtis animis ſubinde peterentur. Itaque Clemens V. Pontifex Rom. in primis Rhodum perpetuo jure Ioannitis eorumq; Magiſtro 23. Fulconi de Villareto poſſidendam attribuit & confirmauit.

Ioãnitæ Rhodo potiũtur

Ioãnitæ Rhodij dici volunt.

Ioannitarum incremẽta.

Occupatâ autem à Ioannitis Rhodo, dici non poteſt quantum authoritate, opibus ac viribus per totam ferè Europam creuerint. Tum igitur Ordinis hujus octo linguæ juxta varias Europæ nationes quoque ſunt conſtitutæ, quarum ſingulæ Magiſtrum habent, quem ejus linguâ *Priorem* vocant. Inter has Gallica Prouincionalis eſt prima: hæc habet Priorem cui Commendatores prouinciæ & finitarum Regionum ſubſunt. Secunda eſt Auernorum. Tertia Francorum, qui in Francia Occidentali circa Lutetiam habitant. Quarta Italorum omnium maxima, vt ſola ad 300. circiter Equites habeat. Quinta Hiſpanorum ex Arragonia. Sexta Anglorum. Septima Alemánorũ: cui & Bohemi, Vngari, Croati & Dalmatæ ſunt conjuncti: licet enim illi quoque Priores Maiori Cruce vtentes habeant, tamẽ Alemanniæ Priorem nunc Imperij Romani Principem reſpiciunt. Octaua eſt Hiſpanorum ex Caſtilia. Hi Priores prouinciis ſuis præſunt, & juxta linguarũ ordinẽ totius Ordinis Principem priore mortuo eligunt. Prȩter hos conſtituerũt & alios Priores paſſim in Chriſtianorũ Prouinciis, vtpote Toloſæ, Rupellæ, in Lombardia, Romæ, Venetiis, Piſis, Capuæ, Meſſinæ, in Catalonia, in Caſtilia, in Nauarra, & Portugalia, qui Ordinis Commendatoribus in ſuis Prouinciis præeſſent. Elegerunt & alios officiis aliquibus conſpicuos, vt *Mariſcalcum*, *Hoſpitalarium*, *Admiralium*, *Bailiuum*, *Theſaurarium & Cancellarium*. Hi ex ſuis Prouinciis ſubinde nouos aliquot adoleſcentes Nobiles ferè 20. annos natos ad Ordinis ſupremum Magiſtrum tranſmittunt, quorum virtus à ſuis Commendatoribus in publicis conventibus jam antea approbata fuit, id quod etiam ſuis literis demonſtrant.

Rhodij in 8 linguas diuiduntur

Hi Rhodũ (vt poſtea Melitam) vbi veniſſent, prȩſtito juramento, quòd Caſtitatem ſeruare, Obedientiá prȩſtare, Paupertatem amare, contra infideles ſemper pugnare, atque Ordinis & Reip. Chriſtianæ vtilitatẽ promouere cupiát & velint, in numerum Equitum Ioannitarum recipiebantur. Ibi poſtea per quinq; annos agentes, & circiter 50. ducatos ſtipendia ex publico ærario habentes munia injuncta ſtrenuè perficiebát: ac tandem in patriam reuertentes Domui alicui ex ſentẽtia ſummi Magiſtri præficiebantur. Quȩ conſuetudo etiamnũ hodierno die obſeruatur à Melitẽſibus militibus. Eius autem loci, domum reuerſi, prouentu ãnuo viuunt, ſed ſortem vel ſubſtãtiam diſſipare eis non licet. Quod ſi etiam *Prior* alicujus prouinciæ diſceſſerit, ferè ætate proximus (quem Bailiuum dicunt) authoritate ſummi Principis & aliorum Priorum & Ordinis Equitum ſubſtituitur. Is rebus in ſua Prouincia præeſt, atq; aliquoties ſuorum conventu habito ordine de ſingulis inquirit, quid omnibus in locis facto opus ſit. In primis verò prouidet, vt certa pars prouentuum per publicum *Receptorem* in Inſulam ad Ordinis Principem tranſmittatur.

Rhodiorum Votum.

Prioris officium

Non

Mos eligendi Magistrum. Non omittendum videtur, quòd veteri Rhodiorum more adhuc hodie obseruatur, nimirum vt si æqualia fuerint in electione summi Magistri suffragia, tum in potestate primi maximique Equitis sit, qui ad id eligitur, renunciare, vtrum ex illis duobus vel tribus maluerit. *Magister Rhodius nulli subiectus.* Is etiam qui eligitur hodie, ab antiqua consuetudine, ratione voti nulli Præsulum preterquam Romano Pontifici subjectus est: sed ratione dominiorum & possessionum etiam Romanorum Imperatorem, atque Hispaniæ aut alios Reges, in quorum regno degunt, vt Protectores, honoribus prosequuntur.

Rhodus amissa à militibus sacris. Amiserunt autem Rhodum anno Domini 1523. pridie Natalis Domini, cùm eam per ducentos & duodecim annos incoluissent, varios Barbarorũ insultus superassent, ac tandem per sex integros menses obsidionem fortissimè tolerassent, magnâ Christianorum Principum socordiâ qui neque suppetias ferre, neque intercessione quadam apud Tyrannum agere voluerunt, vt grauissima hæc obsidio solueretur, mallentque potius in propria viscera & Christi Seruatoris membra sæuire, quàm contra Christiani nominis hostem truculentissimum arma expedire. Licuit tamen equitibus Rhodiis, & incolis (qui vellent) Insulâ tutò excedere, secumque auehere quæcunque possent.

Rhodo pulsi vbi appulerint Milites sacri. Patriâ igitur suâ equites Rhodii pulsi, primò in Cretam insulam peruenerunt, quæ Venetorũ imperio antiquitus subjecta fuit: cumq; ob hyemis sæuitiam & insolitam tẽpestatem periculosum esset sese mari committere, ibidem humaniter excepti aliquádiu perseuerarunt, atq; animos & corpora refecerunt. Tum etiam hinc inde ex variis Christianorum Prouinciis, præsertim ex sui Ordinis ædibus, subsidia missa, atq; literæ indies allatę solatio & humanitate refertæ, quibus admonebantur, vt hanc suam fortunã patienter ferre, & Deo totã hanc causam committere velint: hanc enim esse verę fortitudinis naturã, vt in rebus prosperis nemo efferatur, nec in aduersis animum despondeat. Quáprimùm verò clementior aër insequeretur, Rhodij Cretam reliquerunt, & partim Venetias, partim in alias Italiæ Regiones nauibus deuecti fuerunt. Hîc cum aliquandiu cõmorati essent, circumspicere cœperũt de sede aliqua domestica Principis sui, ad quã sæpius cõuenire, ac cõsilia cõferre possent, de Barbaris repellẽdis, qui Christianis molesti esse cuperẽt. Prę cęteris autẽ *Nicea vrbs.* Nicea vrbs placuit, quæ tum Carolo Sabaudiæ Duci parebat. Sita hęc erat ad mare Ligusticum, inter Massiliam & Genuã in Prouincia, viginti ferè miliaribus Germanicis à Taurino Ducatus ejus Metropoli, loco oportuno contra Barbaros. Nam excelso adjacet Promontorio, quod initium habet ab Alpibus, perpetuoq; dorso descendens, in mare excurrit. Hujus extremo in jugo arx posita est, quæ subjecta maria latè despectat, arduoq; colle Vrbi conjungitur. Mœnia Vrbis non magnopere munita, paulò post nouis propugnaculis adaucta fuerunt. Hanc Rhodij facilè à Sabaudo impetrarunt ad tempus sui Ordinis sedem, præsertim quum Saraceni & Mauri ex vicina Africa & Barbaria, Sardiniam, Corsicam & adjacẽtes Europęas Christianorum Prouincias, in primis verò Vrbes maritimas Hispaniæ, Galliç & Italię, inuaderẽt & diriperẽt, quibus militaris hic Ordo hoc loco commodè resistere & procul suâ Classe arcere poterat. Cùm atem intellexissent Rhodij Solymannum Vngariæ Regem prælio superasse atque Budam occupasse, Caroli Cæsaris volũtate sedem mutare, & propius ad Græciam accedere statuerunt: nulli enim dubiũ erat, quùm Turcis in Vngaria res successisset, quin Classe comparatâ Italiam petere, atque Siciliam & Neapolim inuadere subitariâ quadam excursione parati essent. Itaque deliberatione habitâ Niceam præsidio confirmarunt, atque Princeps eorum cum Ordinis Equitibus Siracusas Siciliæ Vrbem præstantissimam, commigrarunt, quæ tum sicut & Neapolitanum regnum Carolo Imp. parebat. Ibi singulari studio ac diligentiâ Christianorum littora defenderunt, pyratas maria latrociniis infestantes abegerunt, atque Turcis hostibus suis, quacunque ratione potuerunt, incommodarunt.

Primus Magister summus hujus Ordinis post occupatam Rhodum fuit *Fulco de Villaret*, qui insulam Rhodum expugnauit anno Domini 1309. camq; postea egregiè contra Soldanũ auxilio Ducis Sabaudię defendit. *Magistri Rhody qui.* Vnde etiam Sabaudo concessũ, vt Ordinis insigne albam crucem in rubeo clypeo armorũ loco habere possit: *II. Mauritius de Pagnac*: qui vivente adhuc Fulcone sene electus fuit: *III. Elionus de Villa noua: IV. Deodatus de Gozono: V. Petrus de Corneliano: VI. Rogerius de Pinibus*: *VII. Remondus Berengarius*: *VIII. Robertus de Iulus*: *IX. Ferdinandus de Heredia*: *X. Philibertus de Nilliac*: *XI. Antonius Flauianus*: *XII. Ioannes de Lastic*: *XIII. Iacobus de Milly*: *XIV. Petrus Remondus Zacosta*: *XV. Ioannes Baptista de Vrsinis*: *XVI. Petrus Dambusson*: sub hoc frustra Rhodus à Turcis obsessa anno 1480. *XVII. Emericus de Bamboxse*: *XVIII. Guido de Blanchefort*: *XIX. Fabritius Carreto*: *XX. Philippus de Villers Lisseadam*, sub quo Rhodus amissa.

RHODII

RHODIIS Equitibus *amissâ Rhodo, Melita Insula attributa fuit, vnde* MELITENSES *deinceps appellati sunt.*

HAnc igitur virtutem eorũ cùm Carolus Imp. perspexisset, atq; Barbarorum vires & varias irruptiones in Europæas Christianorum Prouincias exploratas haberet, deliberare cœpit de Insula quadam remotiore loco sitâ Rhodiis offerendâ, vt ibidem Turcis resistere atque Barbaros per aliquot secula à Christianorum finibus repellere possent, quod etiam antea per ducẽtos & amplius ânos non tam feliciter quàm fortiter fecerant. Inter alias autem Melita in Africo mari sita & loci opportunitate, & fertilitate, commodissima visa fuit, quę tãquam firmissimum Europę propugnaculum fortissimo Ordini offerretur. Egit igitur cum illis vt relictis Syracusis, ducalem sedẽ in hanc Insulam transferrẽt. Et si verò Syracusis, ob rerum amœnitatem & mirabilem fertilitatem, vix Ordinis Equites auellerẽtur, viderentque quanto periculo sese exponerẽt, & quòd Barbari ab ortu & meridie omnia loca longè lateq; possiderent, vnde commodè ipsos inuadere & ingenti Classe oppugnare possent, nihilominus ob Christianę Reip. emolumentum, Insulam oblatam susceperunt anno Domini 1529. atque sese eandem contra Barbarorum irruptiones pro virili sua defensuros promiserunt.

Conditiones Melitẽsibus præscripta. Inter alias autem conditiones Carolus Cæsar ipsis iniunxit, vt & Tripolim (quæ & Neapolis dicitur, & in promontorio ad mare Africum, vbi Cymphus fluuius Africæ sese in mare exonerat, é regione Melitę Insulæ ad centum millia passuum sita est) suis viribus defenderent, & Mauros ac Saracenos procul inde propulsarent. Altera verò conditio erat, vt Cæsari aut aliis Christianorum Principibus contra Turcos, Saracenos, Arabes, Mauros atque alios infideles, pugnantibus subsidio essent, & longè ab eorum finibus arcerent. In primis verò, vt instructâ Classe pyratas in mari mediterraneo persequerentur & tollerent: atque etiam Christianorum littora à Barbaris fortiter defenderent. Insuper quoque, vt Hispaniæ & vtriusque Siciliæ Reges Protectores agnoscerent, & singulis annis gratitudinis ergò Falconem offerrent, in aliis liberi essent, suoque magno magistro obedirent.

Hac igitur ratione Rhodij Equites nobilissimę hujus Insulæ possessionem adepti sunt, atque ad nostra vsque tempora per sexaginta annos fortiter conseruarunt. Suâ enim classe ita vicina littora circumnauigarunt, vt Christianis omnibus solatio, & inimicis Barbaris terrori esse cœperint. Quotiescunque enim Christiani Principes cum Turcis aut Saracenis bellum suscepissent, Melitẽses Equites fortiter eos adiuuerunt, & tales se præstiterunt, vt meritò ab omnibus diligerentur, & reuererentur. Hęc autem causa fuit, ob quam Solymannus Turcarũ imperator statuerit Melitẽses anno Domini 1565. in sua Insula oppugnare & funditus delere. Ideoq; quantam potuit maximam classem exornare cœpit, suisq; maritimorum locorũ præfectis, idem facerẽt, imperauit. Mox etiam conuocatis in Concilium Bassis & Præfectis suis, quorum circiter sexaginta conuenerant, sic eos allocutus est: *Quod per hosce quadraginta annos semper optaui, vt mihi à cæteris bellis tantum otij daretur quo illos Cruciatos (qui se Christianorum propugnaculum esse gloriãtur) è suis nidulis eiicerem, id mihi videor hoc tempore Dei & Mahometis erga nos fauore consecutus. Nam & Persarum conatus sic repressimus, vt nos impedire nequeant. Et in Pannonia, vnde aliqui motus metuendi ferebantur, ea nos ipsi breui agitabimus, qua hostem nostrum sese in intimam Germaniam elidere pacemq; à nobis petere sint compulsura. Vos ipsi nostrorum hominum & negotiatorum querelas quotidie auditis, quos Melitenses isti Cruciferi rapiunt & spoliant: quorum injurias nos aliquando vlcisci omnia jura compellunt. Neq; mihi aliquid gratius atque ad nominis nostri gloriam aptius contingere potest, quàm si hæc duo ante obitum perficere, vt Melitam capiam, & res in Pannonia constituam. Nisi fortè quis existimet, nobis difficilius esse Cruciatos hos ex Melitensi scopulo deturbare, quàm vel maioribus nostris Hierosolymâ totaque Syria, vel nobis ipsis ex Insula Rhodo depellere ac propulsare. At hæc propior est Italiæ, vnde auxilia submitti & classe defendi possit? Mihi credite, nunquam nobiscum mari confligere, quia toties se victos esse meminerint, audebunt, præsidia verò locus tam angustus magna nec capere nec alere queat. Ad hanc ergo expeditionem, classem potentissimam hoc vere mittere statuimus, & jam vniuersis Nauarchis vti instructi cum suis copiis adsint imperauimus. Aderit Algerij Rex: Alexandrina præsidia in promptu sunt: Draguti quoque instructa nauigia, nostra vel me procurante exornantur. Huic classi cunctas Occidentis vires cessuras non dubitamus: id quod Dei & Mahometis magni ope, vestraq; duces notâ virtute freti dicimus. Iam illud modò reliquum, vt de belli gerendi ratione nobiscum singuli cogitetis, vestraq; consilia ad me referatis: quod vt melius facere possitis, in vobis totius insulæ situm munitionumque designationem in hac tabula exhibeo, quàm à certissimis & peritissimis accepimus.*

Auditâ

Audita Solymanni oratione, cuncti ejus institutum collaudât, req; diligenter deliberatâ, fit decretum, vt primo quoq; tempore navigarent. Cùm igitur validissima classis, vt quæ cōstaret triremib⁹, biremib⁹, aliisq; navigiis fermè 250. die 23. Martij Cōstâtinopoli è portu soluisset, 18. die Maij ad Melitá appulit. Milites, quorum ingens numerus erat, in terram expositi, summâ vi rem agere cœperunt. Melitenses autem Equites jam pridem per idoneos homines è Bizantio edocti quæ contra se pararentur, mox summo studio ac diligentiâ ea compararunt, quæ tantis copiis repellendis essent necessaria: promiseruntq; vno ore omnes, se potius vitam, quàm vt communi causæ desint, aut in Solymanni potestatem veniant, amissuros. Fuisse memorantur ictuum muralium tormentorum septuaginta octo millia, quibus hostes minuta loca insulæ concusserint. Globos autem ferreos saxeosq; ex horrendę molis tormentis emissos, quinque septemq; palmarum rotunditatis, quibus non modo crassissima mœnia dirui, sed etiam montes subuerti possent. Et tamen omnes difficultates per quinque menses tam fortiter sustinuerunt, vt vix vlla militaris virtus multis seculis clarius enituerit.

Melita obsidetur frustra.

Melitensium autem Equitum Princeps, ad Eminentiæ suæ statum conseruandum, totius Insulæ prouentibus fruitur, qui ad decem millia ducatorum in singulos annos extenduntur. Vt etiam liberalem se omnibus exhibere queat, annuatim aliquot millia Coronatorum ex Ordinis ærario attribuuntur: quin etiam in singulis Nationibus domus vna Commendatitia Principi cum omnibus bonis & redditibus cedit. Præterea si quæ bona per Equitum excursiones maritimas auferuntur, Decimæ Principi assignantur. Excurrunt autem sæpius ad quingenta aut sexcenta milliaria versus Græciá & Rhodum, vt Barbaris noceant, Pyratas tollant, atque mare pacatum reddant. Habét plerunq; Melitēses Equites sex Galeas, quarum singulæ quadringentos aut quingētos milites, & sedecim tormenta maiora bellica ferre possunt, quibus excurrentes Barbaros compescere, atq; intra suos terminos sese continere cogunt. Inter alias habebant maximam & omnibus hostibus in mari mediterraneo nauem formidabilé. Hanc & Carolus Imperator, & Franciscus Galliæ Rex, cum cruenta bella inuicem gererent, petebant. Verùm Ordinis Priores deliberatione habitâ eandem demoliti sunt, atque vtrumque amicum habere, & dissidentes ad pacis conditiones flectere cupiebant.

Melitensium Principis redditus annuus.

Summus autem Magister post Villardum in Melitensi Insula primus fuit *Perinus de Ponte*: II. *Desiderius de Tolono sancta Ialla*: III. *Ioannes de Homedes Hispanus*: IV. *Claudius de la Sengle*: qui Ordinis statuta renouauit, & Romæ in lucem edidit: V. *Ioannes de Valetta*: sub quo frustra Melita oppugnata fuit totis viribus anno 1565. Is etiam nouam Ciuitatem Valettam à se dictam in Melita ædificauit, & egregiè muniuit, tantâ festinatione, vt singulis diebus ad 3000. hominum passim confluentium ibidem laborarent: quæ nostro tempore meritò propugnaculum contra Barbaros dici potest. *Petrus de Monte*, *Italus*: VII. *Ioannes Leuesque della Cassiera Gallus*, qui ante paucos annos adhuc Ordini præfuit.

CAPVT XX.

Ordo TEMPLARIORVM.

Templariorum Ordo, haud longo interjecto spacio, post priorem Hierosolymis incepit anno nimirum 1110. juxta Seb. Franck in Chron. fol. 470. juxta Antoninum 1123. juxta alios 1128. Omnes tamen ferè in hoc consentiunt, Romæ sedente Gelasio II. cœpisse hac occasione. Recepta licet esset è Barbarorum manibus Hierosolymorum Vrbs, nusquam tamen tutum erat Christianis Religionis gratiâ eam petentibus, ob Saracenorum latrocinia, iter, Hugone itaque de Paganis, & Gaufredo de S. Aldemaro, vt Tyrius ait, seu de S. Alexandro, vt Volateranus habet, vel à fano Odemari, vt Æmilius, aliisque septem Latinorum viris primis authoribus, vouerunt Sepulchrum Domini adeuntes peregrinos contra grassatores armis tueri, & pro Religione pugnare, in remissionem peccatorum suorum. Quoniam verò iis ab initio neque domicilium esset, Rex Hierosolymitanus Balduinus in Palatio suo juxta Templum Domini, ad portam australem ad tempus habitationem concessit: Vnde & *Templariorum* nomen acceperunt. Canonici verò templi Domini, plateam, quam circa Regis habebant palatium, ad officinas construendas dederunt. Patriarcha quoque & Rex cum suis proceribus & aliis Ecclesiarum prælatis, de propriis dominicis suis pro victu & vestitu certa eis beneficia contulerunt, vt Matthæus Parisiensis habet. Sunt qui dicant, eos in Templo ipso habitasse: Volateranus lib. 21. Polydorus lib. 7. cap. 8.

Templariorum origo.

Nomen.

Armis igitur cincti vias publicas ab hostiũ latrociniis vindicare, vt Ioá. de Oppido narrat,

Officiũ.

rat, ac Christianos illuc peregrè profectos, per Templa ac cætera loca sacra, quo omnem terram sanctam tutò inuiserent, comitari solebant: *Matthaeus Parisiensis in Henrico* I. *Tyrius* lib. 12. cap. 7. *Volateranus*, *Polydorus*, *Philippus in Chron.* lib. 4. *Sebast. Franck in Chron.* fol. 471. b.

Regula, Instituta, Leges, Ritus, & Consuetudines TEMPLARIORVM Militum.

Regula. AMPLECTABANTVR quidem Templarij Canonicorum Regularium instituta: attamen nihil tenebant proprij, sed Patriarchæ in primis & Christianorum peregrinorum fouebantur liberalitate, in qua abstinentia 9. annis perseuerarunt, donec anno 1122. Honorij II. Pontificis Rom. & Stephani Patriarchæ authoritate formula Ordinis constituta fuit.

Vestitus Cùm enim hucusque nullum discrimen vestitûs & amictûs habuissent: Honorius II. candidum pallium eis assignauit, vt author est Tyrius lib. 12. cap. 7. Iacobus de Vitriaco lib. 1. hist. Hierosolymit. cap. 31. & Matthæus Parisiensis, qui etiam referunt, Trecis in Concilio hæc facta esse. Candido autem pallio postea Eugenius Pontifex rubeam crucem affigi præcepit, quo sui officij admonerentur: vt scilicet pro Christo mori parati essent, & vt ipsi contra gentiles primi arma caperent. Volateran. lib. 21. Matth. Parisiensis Ranulphus lib. 7. cap. 16. in Polychron. Polydorus & Sebast. Franck.

Propagatio. Habuit res leuis ab initio non parua incrementa: nam quum ab initio nouem eorum essent tantum in præcipua dispersi regna orbis Christiani, piâ largaq; beneficentiâ hominum, quòd eorum virtus passim per Europam prædicaretur, vt qui soli hactenus cum Hospitalariis Barbaris restitissent, & plerique eorum pro Religione Christiana fortiter pugnando occubuissent, ita locupletati sunt, vt facultates maximas, & Oppida quàm plurima vbique gentium possiderent, creato magistratu cui obtéperarent, certamq; pecuniæ summam Hierosolymam quotannis pro tuendis peregrinis mitterét: Volateranus, Polydorus. Deinde etiam fide & pietate erga peregrinos, in lõgè dissitis Prouinciis sibi conciliarunt hominum fauorem, qui de illis vicissim bene mereri cupientes, amplissima in eos contulerunt beneficia, vt hac ratione in immensum eorum excreuerint opes, sicut Bergomensis & Schædelius aiunt: eoque redacta res eorum tandem fuit, vt in conuentibus plus quàm trecentos habuerint Equites, exceptis Fratribus aliis, quorum numerus infinitus ferè fuit. Matth. Parisiensi teste. Regibus ipsos ditiores effectos idem Parisien. refert: qui etiam in Henrico III. author est, habuisse olim Templarios in Christianitate nouem millia *maneriorum*, sic enim vocat ille: Hospitalarios veiò novendecim: præter emolumenta & varios prouentus ex fraternitatibus & prædicationibus sibi cedentes. *Manerium* autem idem testatur, sine gravamine vnum militem potuisse in subsidium terrę sanctę mittere, cum omnibus plenariè ad militem pertinentibus.

Sunt qui volunt Bernhardum Clarevallensem ipsis certam vitæ normam pręscripsisse. Ac exstat inter ejus opera ad milites scripta exhortatio quædam, Hugoni ejus sectæ authori ab eodem inscripta, vbi inter cætera piam eorum conuersationem perstringit, Regulæ autem ab ipso scriptæ nusquam meminit.

Sed tamen quia totius penè Ordinis rationem ex illa D. Bernhardini relatione cognoscere licet, non ingratum lectori fore puto, si ipsius verba ex quarto & quinto Exhortationis capitibus huc adscripserimus. *Ratio Ordinis Templariorum ex Bernardo.* *Primò quidem*, inquit Bernhardus, *vtrolibet disciplina non deest, obedientia nequaquam contemnitur, itur & reditur ad nutum ejus qui praeest, induitur quod ille donaverit, nec aliunde vestimentum seu alimentum præsumitur. Et in victu atque vestitu cauetur omne superfluum, soli necessitati consulitur. Viuitur planè in communi iucundâ & sobriâ conuersatione, absque vxoribus & absque liberis. Et ne quid desit ex Euangelica perfectione, absque omni profectione, absque omni proprio habitant, vnius moris in domo vna, soliciti seruare vnitatem Spiritus in vinculo pacis. Dicas, vniversæ multitudinis esse cor vnum & animam vnam, ita quisque non omnino propriam sequi voluntatem, ses magis obsequi satagit imperanti. Nullo tempore aut ociosi sedent, aut curiosi vagantur: sed semper dum procedunt (quod quidem raro contingit) ne gratis comedant panem, armorum seu vestimentorum scissa resarciũt, vel vetusta reficiunt, vel inordinata componunt, & quaq; facienda postremò Magistri voluntas & communis indicit necessitas. Persona inter eos minimè accipitur, defertur meliori, non nobiliori. Honore se inuicem praeueniunt: alterutrum onera portant, vt sic adimpleant legem Christi. Verbum insolens, opus inutile, risus immoderatus, murmur vel tenue, sine susurrium nequaquam ibi reprehenditur inemendatum. Schacos & aleas detestantur, abhorrent venationem, nec ludicrâ illâ auium rapinâ* (vt assolet) *delectantur.*

ctantur. Mimos, & Magos, & Fabulatores, scurrilesq; Cantilenas, aut ludorum spectacula tanquam Vanitates & insanias falsas respuunt & abominantur. Capillos tondent, scientes, iuxta Apostolum, ignominiã esse viro, si comam nutrierit. Nunquam compti, raro loti: magis autem neglecto crine hispidi puluere fœdi, loricâ chaumate fusci Porrò imminente bello, intus fide, foris ferro, non auro se muniunt, quatenus armati, & non ornati, hostibus metum incutiant, non prouocent auaritiã. Equos habere cupiũt fortes & veloces, nõ tamen coloratos aut phaleratos: pugnam quippe, non Pompam victoriam, sed non gloriam cogitãtes, & studẽtes esse magis formidini, quàm admirationi. Deinde non turbenti, aut impetuosi, & quasi ex leuitate præcipites: sed consultè, & quasi cum omni cautela & omni prouidentia seipsos ordinantes & disponentes in aciem, iuxta quod de Patribus scriptum est, veri profectò Israëlitæ procedunt ad bella pacifici.

At verò vbi ventum fuerit ad certamen, tum demùm pristinâ lenitate postpositâ, tanquam si dicerent: Nonne qui oderunt te Domine, oderam & super inimicos tuos tabescebam? irruunt in aduersarios, hostes velut aues reputant, nequaquam, etsi paucissimi, vel sæuam barbariem, vel numerosam multitudinem formidantes. Nouerũt siquidem non de suis præsumere viribus, sed de virtute Domini Zebaoth sperare victoriam: cui nimirum facilè esse confidunt, iuxta sententiam Machabæi, concludi multos in manus paucorum, & non esse differentiam in conspectu Dei cœli liberare in multis & in paucis: quia non in multitudine exercitûs est victoria belli, sed de cælo fortitudo est. Quod frequentissimè experti sunt, ita vt plerunque quasi persecutus sit vnus mille, & duo fugârint decem millia. Ita denique miro quodam & singulari modo cernuntur, & Agnis mitiores, & Leonibus ferociores, vt penè dubitem quid potiùs censeam appellandos, Monachos videlicet, an Milites, nisi quòd vtrunq; forsan congruentius nominâtim, quibus neutrum deesse cognoscitur, nec Monachi mansuetudo, nec Militis fortitudo. De qua re quid dicendum, nisi quòd à Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Tales sibi elegit Deus, & collegit à finibus terræ Ministros ex fortissimis Israel, qui verè lectulum Solomonis, sacrum scilicet sepulchrum, vigilanter & fideliter custodiant, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi.

Est verò templum Hierosolymis, in quo pariter habitant, antiquo & famosissimo illi Solomonis impar quidem structura, sed non inferiùs gloriâ. Siquidem vniuersa illius magnificentia in corruptibilibus auro & argento, in quadratura lapidum & varietate lignorum continebatur: huius autem omnis decor, & grata venustatis ornatus pia est habitantium religiositas, & ordinatissima conuersatio. Illud varijs exstitit spectaculum coloribus, hoc diuersis virtutibus & sãctis actibus venerandum. Domum quippe Dei decet sanctitudo, qui non tam politis marmoribus quàm ornatis moribus delectatur, & puras magis diligit mentes, quàm super auratos parietes. Ornatus tamen huius quoque facies templi, sed armis, non gemmis: & pro antiquis coronis aureis, circumpendentibus clipeis paries operitur: pro candelabris, thuribulis atque vrceolis, domus vndique frenis, sellis ac lanceis communitur. Plane his omnibus liquidò demonstrantibus, eodem pro domo Dei feruere Milites zelo quo ipse quondam Militum Dux vrbe mentissimè inflammatus, armatâ illâ sanctissimâ manu non tamen ferro, sed flagello, quod fecerat de testiculis, introiuit in Tẽplum negotiantes expulit, numulariorum effudit æs & cathedras vendentium columbas subeuerit, indignissimum indicans, Orationis domum huiuscemodi forensibus infestari. Tali proinde sui Regis permotus exemplo, deuotus exercitus multò sanè indignius, longèque intollerabilius arbitrans, sancta pollui ab infidelibus, quàm à Mercatoribus infestari, in domo sancta cum equis & armis commoratur, tàm ab ipsa, quàm à cæteris sacris omni infidelitatis spurcâ & tyrannicâ rabie propulsatâ, ipsi in ea die noctuque tam honestis quàm vtilibus officijs occupantur. Honorant certatim Dei Templum sedulis & syncerisobsequijs, iugi in eo deuotione immolantes, non quidem veterum ritu, pecudum carnes, sed verè hostias pacificas, fraternam dilectionem, deuotam subiectionem, voluntariam paupertatem scilicet. Hæc omnia citato loco Diuus Bernardus. Refert etiam Antoninus tit. 15, cap. 20. Nec fas erat Templarijs terga dare, aut sine belli Ducis iussu ad suos reuerti: Ioan. de Oppido: Iacobus de Vitriaco.

Templarijs non licebat fugere.

In bellis fortè capti à Barbaris solo cingulo aut cultello redimebantur. Vnde cum Saladinus pro redẽptione sui Nepotis Magistrum Templi Christianis offerret, grauiter Magister ille contradixit: *Non*, inquiens, *esse consuetudinis Militum templi, vt aliqua redemptio daretur pro eis, præter cingulum & cultellum*: atq; ita in vinculis mortuus est. Sigebertus. Accidit autem progressu temporis, vt Templarij Magistrum suum cum multis sui Ordinis prꝑstantissimis fortissimisq; Equitibus, qui à Saladino captiui tenebantur, magnâ vi auri & argenti redimere ac liberare conarentur, quorum lagatis Saladinus inter alia & ita respondit: *Mala malis addentes, & Ordinis vestri transgressiones transgressionibus accumulantes, Magistros ac Fratres vestros captiuos magno põdere auri cupitis redimere, quos non nisi pro zona quadam vel capistro secundùm Ordinis vestri Regulam nouimus redimendos.* Hoc responso dato, toruo vultu eos discedere iussit.

Capti vt Redempti a Templarijs.

FF Ordinem

Tēplarios Ordinis priuilegia

Ordinem hunc ab Hierosolymorum Patriarchæ obedientia exemit Calixtus II in Concilio Remensi anno 1119, habito Matthæus Parisius. Balæus Cent. 2, de Scriptor. Brit. ex Matthæo Parisio hoc Gelasio II tribuit: & addit, hac ratione more Cham maledicti filij Noe, Templarios illum contempsisse, qui eos primùm fundauerit. Alexander III etiam Templarios, cum Cistercien. & Hospitalarijs Decimis, ne eas Episcopis, quibus subjiciuntur, soluere cogantur, exemit: lib. 3, tit. 30, cap. 10. Ex parte. Idem in Epistola quæ exstat tom. 2, Concil. omnes hortatur, vt suâ liberalitate spontaneę eorum subueniant inopiæ. Idem quoque in Synodo Lateranensi, vel alia aliqua, quæ eam proximè est secuta, sanciuit, *vt excommunicetur, qui in Templarios violentas manus iniecerit.* tomo 3 Concil. fol. 616.

Tēplariorum fastius.

Ex bonis autem Initijs mox pessima exēpla secuta sunt: ideoque etiam D. Bernardus in pompas ac cupiditates eorundem grauiter inuehitur, dicens: *Quis hic, ô Milites, tam stupendus error & furor, tantis sumptibus & laboribus militare stipendiis verò nullis, nisi aut mortis aut criminis? Operitis equos sericis & pendulos nescio quos panniculos loricis superinduitis. Depingitis hastas, clypeos & sellas, freno & calcaria auro & argento circumornatis, & cum tanta Pompa, pudendo furore & impudenti stupore ad mortem properatis. Militaria sunt hæc insignia, an potius muliebria ornamenta? Num quid fortè hostis mucro reuerebitur aurum, gemmis parcet, serica penetrare non poterit? Denique ipsi sæpius certiùsque experimini, tria esse præcipuè necessaria præliantı, vt scilicet strenuus industriusque & circumspectus sit Miles ad se seruandum, expeditus ad discurrendum & promptus ad feriendum. Vos per contrarium in oculorum grauamen fœmineo ritu comam nutritis, longis & profusis camisijs propria vobis vestimenta obuoluitis, delicatas ac teneras manus amplis ac circumfluentibus manicis sepelitis. Nec aliud inter vos bella mouet litesque suscitat, nisi aut irrationalis iracundiæ motus, aut inanis gloriæ appetitus, aut terrenæ qualiscunque possessionis cupiditas. Talibus certè ex causis neque occidere neque occumbere tutum est. At verò Milites Christi securi præliantur prælia Domini sui, nequaquam metuentes de hostium cæde peccatum, aut de sua nece periculum, quandoquidem mors pro Christo ferenda sit vel inferenda. Refert Antoninus tit. 15, cap. 20.*

Tēplariorum tristis exitus.

Tragicum autem & valdè tristem hic Ordo sortitus est finem. Ducentesimo enim ferè ex quo cœperat anno, imperante Henrico VII, callidissimè structâ, & mirifico astu occultatâ conspiratione Clementis V Pontificis, & Philippi Pulchri Franciæ Regis deletus est. Exordium laniienæ dedit Gallus, qui toto passim Regno suo vno quasi momento Templarios exstirpauit. Per reliquum orbem Christianum nato quasi signo à Pontifice Clemente V è Concilio Viennensi, totus eorum Ordo deletus est: Volateranus lib. 21, Antoninus ca. 1, tit. 21, § 3. Sabellicus Enne. 9, lib. 7, Polydorus Platina in vita Clementis. Cranzius lib, 9, c. 6. Metrop. Balęus in Append. 2, cap. 82, cent. 4, ex Christiano Massæo.

Germani in Templariorum Milit.

Sola Germania in suos paulò mitior fuit. Cùm enim Petrus pręsul Moguntinus à Pōtifice Clemente ex Gallia in Germaniam reuersus esset, cōuocatis Calend. Iulij anno Domini 1311 Patribus atque Proceribus suæ Prouinciæ, Papę sententiam exsequi, atque Tēplarios lege latâ tollere voluit. Ibi Hugo Vuildgrauius cum viginti Ordinis sui Militibus, tecto vestitus ferro, comparuit, atque in frequenti eorum consessu sese excusare proposuit. Cum autē nemo eum arcere auderet, clarâ intrepidaque voce testatus est, quòd grauiùs in eum Ordinem, quàm meritus esset, animaduerteretur, ideòq; se cū suis ad Pontificem maximum, qui Clementi successurus sit, prouocare. Conterriti cum Archiepiscopo Patres inermes & imbelles ferociâ Tēplariorū, iusserunt eos esse bono animo. Exceptâ enim scriptâ prouocatione eorum, & ad Pontificem missâ, eum minùs respondere contigit: ius enim de integro quęrendi statuendiq; Pręsuli dedit. Cum autem Templarij se insontes esse docerent, crimine absoluti, nomen tātùm & leges familiæ mutatæ sunt, personis & redditibus distributis in alias sacrorum Ordinum familias. Maiori tamen ex parte Possessiones & Prædia Templariorum Ioannitarum Hospitali Ordini, atque Fratribus Teuthonicis S. Mariæ adiudicata fuerunt in Germania, qui etiam ijsdem & hodie fruuntur: cùm in Gallia in fiscum Pontificis & Regis Philippi illorum Thesauri redacti essent.

Templariorum laniena quæ similis.

Similem cladē inferre voluit impius Haman populo Dei in Babylonica captiuitate detento, vt Hesterę historia testatur. Legimus quoq; idem ferè, quod Templarijs, in magna Græcia Pytagoreis olim accidisse: Liuius lib. 78, Plutarchus, Appianus & Valerius Max. referunt etiam, Mithridatem vno die 80000 Romanorum hinc inde in Asia mercaturām exercentium jugulâsse. Et anno Domini 1281, die 30, Martij Galli Siciliam tenentes ad vnum omnes sunt occisi. Sed superat immanitate, sęuitiâ ac rabie inauditâ facilè hæc omnia latrocininm, quo annò Domini 1573, in Bartholomæi festo in Euangelicos & Reformatæ Religionis

homines

homines, præsertim autem in Gasparum Colignium, Magnum Franciæ Admiralium, immortali laude dignissimum Principem sæuitum fuit, plus quàm centum millibus vtriusque sexûs per totam Galliam horribili clade submersis & interfectis.

Templariorum causa. Causas lanienæ huius ex suis coniecturis alij alias referunt: nimirum prophanitatem Religionis aliqui, Ethnicæ æmulam, quòd scilicet simulachra humanâ pelle induta, & binis in frōte carbūculis collocatis oculorū vice, victimis humanis colerent: natumq; ex Tēplarij & Virginis cōgressu torrerēt igne, & ex humore deliquato hoc suum perūgerent simulachrum: quod cineres hominis fortis in bello extincti potarent, audaciores se eo pacto fieri existimantes: quòd spuerent in crucem Christi: Alij libidines infandas: alij proditiones & fœdera cum hostibus Christiani nominis inita. Antoninus & reliqui vt supra. Ganguinus lib. 7.

Tēplarij iniustè cæsi. Sed de Religionibus quæ eis tribuuntur, conficta esse puto, vt sęuitiæ exēplum specie honestiore ad vulgus excusaretur: Coniecturis de libidinibus & proditionibus facilè assentior. Præcipuam tamen existimo fuisse causam deletionis, magnitudinem potentiæ & opum quę Monachis orbis Christiani & formidabilis & intollerabilis erat: Philippi Chron. lib. 5. Nam, vt Matthæus Parisius testatur, Templarij diuitijs Reges æquabant: in Henrico I. Idem in Henrico V dicit, Tēplarios nouem habuisse maneriorum, seu villarum millia, & hospitalarios nouendecim. Vnde lanienam eorum, de qua supra. Antoninus tit. 21, cap. 1, §. 3, auaritiæ Philippi Regis, eiusque insatiabili habendi cupiditati totam ascribit, quem hoc fecisse dicit, vt bonis templariorum immodicis ipso potiretur: cui astipulatur Trithemius in Chronico Hirsaugien. fol. 272, & Sebastianus Frank. Addit Antoninus, multa aduersa huic Regi & filijs eius accedisse, quę creditum sit à Deo eis ob iniustam Templariorum necem immissa fuisse.

Hermannus Minorita in manuscripto Chronico testatur, Templarios à Papa Clemente in fauorem Regis Galliæ hæreseos crimine falsò & indiuidiosè notatos fuisse, vt refertur in Vrspergen. Paralipomenis fol. 368.

Refert etiam Fulgosus lib. 1, cap 6, Templarium quendam Neapolitanum, damnatū ad ignem in vrbe Burdegala, conspectis in fenestra Pōtifice ac Rege Philippo pulchro, magnâ voce in hæc verba prorupisse: *Sanissimè Clemens Tyranne, posteàquam mihi inter mortales nullus iam superest ad quem appellem pro graui morte, qua me per iniuriam afficis, ad iustum iudicem Christum, qui me redemit, appello, ante cuius tribunal te voco, vnà cum Philippo Rege, vt intra annum diemque ambo illic compareatis, vbi causam meam exponam, & ius sine prauo vllo affectu ministrabitur.* Intra id tempus Clemens repentè morte correptus est, nec multò post Philippus quoq; interijt.

Tradunt Authores non obscuri nominis, Iacobum Templariorum Principem, & illustri loco in Delphinatu natum, cùm productus ad supplicium, circumfusâ ingenti multitudine, dum pyra exstrueretur, stetisset, propositâ vitæ spe ac impunitate, si, quæ in custodia fassus de se suisque esset, nunc quoque confessus veniam publicè peteret, in hunc modum locutum fuisse. *Ego nunc supremis rebus meis, cùm locum mandacio dari nefas sit, ex animo vereq; fateor, me ingens in mē meosq; scelus commisisse, vltimaq; supplicia cum summo cruciatu promeritum, qui in gratiam, quorum minimè decuit, dulcedineque vitæ flagitia impia sceleraq; ad tormenta ementitus sum in meum Ordinem de Religione Christiana optimè meritum, nunc mihi vitâ opus est precariâ & nouo super vetus mendacio retenta.* Exin rogo impositum, ac admoto paulatim igne prioribus pedibus, ad exprimendum scelerum confessionem, ne tum quidem cum reliquo corpore depasto, vitalia fœdo nidore torrerentur, ab huius orationis instantia desciuisse, aut mutatæ mentis vllam significationem præbuisse, neque ipsum, neque duos cum ipso supplicio affectos nobillissimos huius ordinis viros. Paulus Æmilius. Vrspergensis Paralipomena.

Caput XXI.

Ordo Tevtonicorvm Marianorum.

Dvobus his iam enumeratis sacrorum Militum Ordinibus accessit tertius, nimirum *Teutonicorum Marianorum*, ex vtroque priorum mixtus: Nam & ipsi hospitio excipiebant peregrinos & ægrotos (sicut Hospitalarij primò (suę præcipuè Nationis homines: ac necessitate exigente, etiam armis pro Religione pugnabant. *Teutonicorum Militū officium.* De huius Ordinis Authore duæ diuersæ sunt sententiæ, *Teutonici Ordinis authoř.* Quidam enim dicunt, quòd initium huic Ordini fecerit homo Teutonicus, qui post Hierosolyma recepta, vnà cum plurimis suæ gentis eo loci remanserit, ibique vitam suam finire statuerit. Is Vxorem & facultates habens amplas, motus suorum, qui sepuchrum, Domini quotidiè adibant, misericordiâ, qui neque linguam nôssent, neq; diuersorium inuenirent, domum suam hospitalem illis cōmunem fecit, ac ibidem Patriarchę authori-

tate D. Virginis sacellum adiunxit, vt ibidē orandi gratiâ conuenirent, atq; pauperibus eleemosynas elargirentur. Huic paulatim turba ingens Christianorum & præsertim Nobiles Germani sese tam pro ægrotis curandis, quàm pro tuenda Religione adiūxerunt, & voluntariam militiam professi sunt, bonaq; sua in alimentum indigorum, corpus autem pro tutela piorum deuouerunt. Ab hoc suo proposito, itemq; sacello D. Mariæ Virgini sacro, in quo ab initio conuenerāt, *D. Mariæ Milites* appellati sunt. Hi aucti numero, pietate, fauore & liberalitate bonorū, etiam opibus excellere cœperunt. Ad certum autem viuēdi institutum nondum animum adiecerant, sed sese cum Hospitalarijs & Templarijs coniungentes, Infidelibus armis restiterunt, nec etiam hospitalitatem neglexerunt: nam per fortiores foris bellum per mansuetiores domi liberalitatem & curam erga egenos simul atq; ęgrotos exercebant. In hac opinione sunt Volateranus lib. 21: Polydorus Vergilius lib. 7, cap. 5, de Inuent, rerum: & Paulus Æmilius.

Nomen.

Alia sententia de Origine Ordinis huius.

Cranzius verò lib. 7, cap. 14, Metrop. & lib. 8, cap. 3, Saxoniæ: Chronicon quoddam Coloniense: Trithemius in Hisaugiensi: Funckius lib. 10, Comment in Chronologiā suam: Peucerus lib. 4, Chronic. de Authore & Origine huius Ordinis hæc ferè referūt: *Teutonicorū*, inquiunt, *familia, quos à professione & symbolo Marianos nominant, initium habuit ad Ptolemaidem, imperante Henrico VI an. Christi* 1190 13, *Cal. Decemb. authoribus quibusdam ciuibus vrbium Bremæ & Lubecæ. Cùm enim in Ptolemaidis obsidione, quæ præter spem omnium longiùs protrahebatur, ex dissenteria multi laborarent, & non pauci eo morbo quotidiè absumerentur, multi quoque ab hostibus aut telis icti, aut in prælijs vulnerati, miserrimè ac sine aliorum commiseratione in castris vagarentur: ciues quidam ex Lubecensium & Bremensium ciuitatibus, cum Adolpho Comite de Holstein, qui instructâ Classe Christianis contra Saracenos Ptolemaidem oppugnantibus auxilio venerant, miserorum clade moti, velis nauium in terra expansis, quasi papiliones erexerunt, maléque affectos Milites in tabernacula illa susceptos, omnibus quæ ad sanitatem faciebant affatim exhibitis, curabant. Erant in castris, Fridericus filius Friderici I, Dux Sueuiæ, & Henricus Dux Brabantiæ. Hi duo Germanorum Militum Duces ab omnibus creati, strenuam in oppugnanda Accone, quæ & Ptolemais, operam nauabant. Accidit verò vt aliqua die Dux ille Fridericus tentoria Lubecensium & Bremensium, in quibus saucios & morbo affectos Milites curabant præteriret: at cum vidisset eorum eleemosynas, & alia quæ in pauperes exhibebant officia cognouisset, Suspirijs ex imo corde ductis, dixisse fertur: Ciues hi beneficentiâ & pietate omnes Principes, qui adsunt longè superant. Est hoc eorum profectò opus eiusmodi quod Principibus & Baronibus, qui cæteris & opibus & potentiâ præstant subeundum esset, si modò aliquo mouerentur pietatis affectu. Nam si & ipsi miserorum sauciorumq; curam in se reciperent, faciliores omnes essent inferioris homines fortunæ ad militiam pro Terræ Sanctæ recuperatione subeundam. His dictis ad suos regreditur, ac conuocatis omnibus, qui in castris erant. Principibus, ea de re cum ijs consultat. Erant autem præsentes. Henricus Rex Hierosolymæ Albertus Patriarcha Hierosolymitanus, Archiepiscopi & Episcopi, Henricus Dux Brabātiæ, Dux Austriæ, Duces Bauariæ, Brunsuicensis Saxoniæ, Sueuiæ, Comites Hollandiæ, Geldriæ, Cliuēsis; Landgrauij Turingiæ, Hassiæ, Misniæ: Comites Gulicensis, Bergensis, Nassauiensis, Homobergensis, Spanheimensis & complures alij Principes. His præsentibus, Fridericus quæ in animo agitabat, proponit: Se videlicet vidisse Ciuiū in pauperes benefacta, quæ res cum ad Principes pertinent cum in hanc sententiam perduxisse, vt in animo habere, Ordinem quendam Germanorum Militum, ex Nobilium prosapia electum instituere, quorum imprimis esset curam pauperum in Terra Sancta existentium, in se recipere. Deinde vt armis tam Terram Sanctam quàm alios Christianorum fines tutarentur. Erant tunc confirmati Templariorum & Ioannitarum Ordines. Ex horum obseruationibus medium quoddam eligitur, cuius ductu Fratres illi vitam regerent. Placet propositum omnibus, promittuntque quisque suam operam:*

Concediturr eis, ex Regis largitione, Domus Hospitalis Hierosolymis, quę S. Mariæ dicebatur, à qua & Ordini nomen esse debebat, vt videlicet *Milites domûs hospitalis S. Mariæ in Hierusalem* appellentur.

Locus nomen.

Ac ne quid Ordini deesset, mittuntur statim legati ad Henricum VI Rom. Imperatorem in Germaniam, peritum, vt hanc Ordinis Teutonicorum Militum constitutionem, suâ authoritate firmam esse iuberet, & si quibus vellet eum Ordinem Priuilegijs ornaret: instaret etiam apud Pontificem Romanum, vt suo quoque calculo eadem faceret rata. Henricus Imperator Fratris aliorumque Germanorum Principum acta & propositum laudat, probat, suosque Legatos cum ijs qui ad se missi erant Romam, ad Cœlestinum III, qui nuper Pontificatum inierat, destinat, pro Confirmatione Ordinis, non tam honesti quàm summè necessarij, vt tum apparebat, orat. Pontifex auditâ Principum voluntate, vt eorum gratiam aucuparetur, Ordinem confirmat, quædam in Regula viuendi addit,

Confirmatio.

addit, quædam mitigat, prout Militibus & Nobilitati Germanicæ cõuenire optimum putabat. Dedit eis pallium album cum nigra cruce insignitum, quâ ab alijs dignoscerentur. Polydorus dicit: *Albo amicũtur pallio, nigrâ cruce subter, & nigrâ tunicâ. Clipeum quoq; album cruce nigrâ ornatum idem Pontifex addidit: & barbam alere concessit. Multas insuper pontificias remissiones peccatorũ, & alias, vt vocãt, gratias idem cõcessit ijs, qui aut Ordinem suscipere nt, aut suis bonis & facultatibus eũdem promouerent. Concessa est eis quoq; libertas creandorum Equitum auratorum vt vocãt, quâ dignitate ipsis quoq; Regibus sunt comparati. Augustini Regulam sectari iubẽtur. Statuitur item, vt nemo nisi Teutonicus huiusce militiæ sacris initietur, & idem illustribus clarisq; ortus parentibus: eâ propositâ cõditione, vt aduersus sacratissimæ crucis hostes, paratus sit omni tẽpore sese indiscrimen offerre ac fortiter pro Religione dimicare. Vni, quem Magnum vel Summum Magistrũ vocabãt, omnes parerent. Is primus fuit quidam Henricus Vualpodius, electus in castris ad Ptolemaida: Eorũq; duo essent genera, alij sacris praeessent, quibus solis barbam alere fas non erat: his summus imperaret Magister penes quem solum in delinquentes pro suo arbitrio animaduertẽdi ius esset. Pœna autem clam, cunctis ignorantibus infligeretur. Cæteri, qui rei militari operam darent, à ratione sacrisq; ministerijs immunes essent. Attamen singulis diebus noctibusq; ducenties Orationem Dominicam, Symbolum Apostolicum & Angelicam Salutationem repeterent, ac vilibus in somnis vterentur stragulis. His per Summũ Magistrum alius quidam præficeretur, penes quem contumaces pro delicti ratione puniendi esset potestas.* Hæc annotãt Authores quos suprà nominaui ex Borussiaco quodã Chronico. His duabus sententijs de Ordinis Teutonicorũ origine, etiam tertia addi potest. Nam Sebastianus Frank fol. 472, Chron. hæc omnia, quæ Hierosolymis & ad Ptolemaidem in Syria circa initium Ordinis Teutonicorũ euenisse diximus, in Prussia accidisse affirmat, quum Fridericus II Imp. Barbaris & infidelibus eo loci bellum inferret. Cæterum cùm de Imperatoris huius expeditione in Prussiam nihil certi referant Authores, nos priorem sententiam, vt verosimiliorem, approbandam recipiendamque censemus.

Vestitus. *Regula.* *Officiũ.* *Genera duo.* 3.

Prussia à Teutonicis occupatur.

Occupatâ verò à Saracenis Hierosolymorum vrbe, Ptolemaide & alijs locis Terræ sanctæ, diuersa per loca dissipati fuerũt atque disiecti Teutonici, præcipuè verò in Germaniã magna eorũ multitudo venit. Accidit autẽ opportunè, vt per idem tempus, Mazouiæ Dux Conradus, grauiter affligeretur à Prussijs, qui tum Christi Religionis erant hostes: cumque se tueri diutius & ab illis defendere non posset, nec Fratres Ordinis Gladiferorũ, qui tunc in Liuonia strenuè Christianam Rempub. administrabãt, Lituanorum Prutenorumq; impetus sustinerent, primò Rom. Pontificem implorabat Conradus, vt cœlesti & immortali proposito præmio ad arma, sicut fieri solet, vocaret; deinde etiam Teutonicorum Militem Ordinem sibi adiunxit & Culmensem agrum omnem, Prussiæ finitimum, atq; vt magis excitaret, Prussiã omnem eis dedit occupandam. Eam donationem Fridericus II Imp. confirmauit, & ei, qui tum erat, erat, Ordinis Magistro Hermãno Salcio permisit, vt Prussijs bellum faceret, &, si debellaret, in perpetuum eâ regione potiretur. Fuit hoc anno Salutis 1226. Sicq; Ordo hic, Cæsaris & Pontificũ & Imperij Principũ auxilijs continuato bello per annos ferè 53, in suã demũ, fortiter pugnando, potestatem subegit Prussiã, & ad Christianam Religionem deduxit, & Episcopatibus aliquot atq; Colegijs decorauit, Arces etiam & Vrbes in ea cõstruxit, vt esset ijs locis veluti murus atq; propugnaculũ Imperij, & Nobilitatis Germaniæ perfugium. Fuit ad Vistulam flumen quercus, vbi ab initio victrix gens Castellum construxit, & inde, vt sunt res hominũ, quæ tenui principio facillimè augentur, Oppidum frequẽs cultu adoleuit: MARIENBVRG nunc vocant, caput gentis sedesq; eorum qui vniuerso Ordini præsunt. *Sedes Magistri Ordinis.*

In hac autem eminentia potentiaque constituti, tres Magistros Ordini pręfecerunt, quorum primus in Germania, secundus in Liuonia (quam Gladiferorum Militum beneficio Teutonici subegerunt, vt suo loco mox dicetur) tertius in Prussia, quique cæteris duobus præerat, habitabant. Cùm verò Lituani Tartaris cõiuncti bellũ facerẽt Polonis atq Mazouijs, Tutonici Milites, professionis & instituti sui memores, sumptis armis, longè latèq; profligarunt Lituanos in ipsorũ ingressi fines. Itaq; diuturna pax & amicitia ipsis fuit cũ Polonis, donec Lituaniæ quidam Princeps Poloniæ Rex fuit creatus. Is, vt suæ gentis cladem atq; dedecus vlcisceretur, bellum Teutonicis repentè fecit, & adiutus à Barbaris, damnum maximum dedit: sed repulsus à Teutonicis, & exutus bonâ suæ ditionis parte, non lætũ eius belli finem habuit, ita quidem, vt ad Concilium Constantiẽse querimoniam deferret. Interuenit posteà decretum, vt quam belli iure Teutonici Milites tenerent partem Poloniæ, redderent. Ad hunc modum auctus iterum, accepti beneficij memoriam deposuit & bellum redintegrauit, & quasdam Ordinis Teutonici Prouincias, Polonicæ Ditionis esse contendebat. Et quãquam intercessione duorum Regum Vngariæ

Tres Magistri Ordini præficiuntur. *Poloniæ Rex bellum Teutonicis fecit.*

gariæ atq; Bohemiæ transactum fuit, recruduit tamen vulnus, & demum ad Sigismundum Cęsarem delata causa fuit, qui priorem transactionem, Regum arbitrio factam, cõprobabat. Sed ne sic quidem Polonus conquieuit, & bellum rursus excitauit, quod anno 24, post Tornij compositum fuit sub Ladislao Rege. Qua quidem in pacificatione, ille ab omni lite discedit, neque se Prussiæ Dominum aut hæredem vocat, & successores omnes obligat, vt intra anni tempus, ab inito Magistratu, iurent se ratam habituros hanc pacem, & ad idem iusiurandum, Episcopos & Regni cæteros Ordines adigant, & vt decimo quoq; anno iusiurandum hoc renouetur. Hoc etiam tum pactũ fuit, si quis Poloniæ Rex deinceps Magistro Prussiæ bellũ moueat, ne populus ei parere tenatur vel auxiliari, sed vt pacem perpetuam vtrique colant.

Polonia Rex Prussia Ducatu se abdicat.

Et hæc quidem transactio ducentis circiter fuit obsignata sigillis: verùm non ampliùs 14, annis ea pax durauit. Nam anno salutis 1450, Populus factâ rebellione coniurauit aduersus Magistrum & licet Pontifex atque Cęsar eos proscriberent, Fridericus III, etsi cognitionem fieri petebat, tamen adeò non destiterunt, vt 70, circiter Oppida & Arces vno die deficerent, seq; Polonis dederent.

Prussia rebellionem facit à Teutonicis.

Causam defectionis dedisse memorãt impotentem & crudelem & contumeliosum dominatum Teutonicorum: & consentaneũ est fuisse conditionem subditorum difficiliorem ac duriorem propter assidua bella. Accepti sunt autẽ Prussij in fidem Polonorum his conditionibus, vt in societatem Ordinum Regni adsciscerentur, ad Honores ac Magistratus admitterentur, in Comitijs suo loco sententias dicerent, nec excluderentur à cõsulatione ac suffragijs, cùm Rex creandus esset. Cętera suis legibus viuerent, iure quo vellent vterentur, quę bona quisq; ante mutationem, siue priuatim, siue publicè possedisset, ea deinceps quoq; obtineret, telonia cũcta & portoria à Teutonicis instituta abolerentur, Magistratus publici in Vrbibus & Præfecturæ Arcium externis ne mandarẽtur, Mercatoribus liceret tuto passim in Polonia negotiari. At Prussij, ne relinqueretur vlla occasio aut Teutonicis repetendæ, aut Polonis nouis Dominis constituendæ Tyrannidis, vafro, sed opportuno consilio mox Arces Vrbibus impositas præsidioque firmatas, hoc eiecto, diruerunt vniuersas, priusquam deditione in Polonorum venirẽt potestatem. Ex hac Prussiorum defectione igitur renatum est bellum inter Teutonicos & Polonos, quos incolas grauiter afflixit totos annos duodecim ad annum scilicet 66, vsque supra millesimum quadringentesimum: in quo tandem Poloniæ Rex Casimirus, Sigismundi Pater, Teutonicorum Ordinem in eas redegit angustias, vt qui tum erat Ordinis Magister, Lodouicus Erlinsusius præsentis periculi metu coactus, quo & Prouinciam retineret, & saluus ipse in Prouincia esse posset, iniquissimis conditionibus cum eo transegerit, nullâ vel Pontificis, vel Cæsaris, vel Imperij Ordinum interueniente authoritate. Huius autem pacis hæ leges erant inter alia, *vt Prussiæ Magistri deinceps, intra sextum mensem ab initio Magistratu, Poloniæ Regem adeant, & per iusiurandum pro Domino agnoscant, eique opem in quoscunque ferant. Polonos quoque recipiant in Ordinem non minùs quàm Germanos, & ad Præfecturas etiam admittant, & quas deinceps acquirerent facultates, eas ad Poloniæ Regum clientelam deferrent: vtq; Culmensis & Michalouiensis Ditiones, adhac Mariæburgum, Stuma & Christburgum Arces atq; Oppida, Elbinga itidem, Turonia & Tochemita, & quæ ad Pomerianam vergunt, vulgari Pomerellæ nomine, Polonis cederent, reliqua Teutonici retinerẽt.*

Teutonicorum transactio cum Polonorum Rege.

Transactionis leges.

Causa rebellionis.

Fuerunt autem ab eo tempore Magistri, qui perspectâ rei iniquitate, graues ea de re querimonias habuerunt ad Pontifices & Cæsares: veruntamen coacti iurârunt. Tandem Albertus Marchio Brãdeburgicus hãc ob causam graue bellum gessit per bienniũ cum Poloniæ Rege Sigismundo, & anno salutis 1511 pactæ fuerunt in annos quatuor induciæ. Interea subinde solicitat Cęsarem Albertus & Ordines Imperij, de auxilijs, & ad Comitia Noribergę ipse venit, & vt Imperij Principes locũ suum habuit in consessu. Cum autem & Cæsar esset bello Gallico impeditus, & Turca in Vngariam impetum faceret, & seditione Rusticorum destineretur Germania, sic, vt auxilium inde nullum exspectari posset, & iã exijssent induciæ, pacem cũ Polono facit, eiq; fidem dat, vt præcipuo suo Magistratui, & Euangelijs Doctrinam suscipit, & mutato Ordine, Prussiã sibi vendicat, & qui fuit ante Magister iam de volũtate Regis Dux Prussię salutatur, & aliquanto post matrimonium ducit Friderici Danię Regis filiã Dorotheam. Eo facto vniuersum Ordinem in se concitauit: nam etsi Prussiam tenebat, ac Poloniæ Regis Præsidio nitebatur, tamen de cõmuni consensu Vualtherus Cronbergus ei suffectus est, qui priscum nomen atque statum representaret. Is deinde in omnibus Comitijs grauiter accusabat Albertum. Ille autem, edito scripto, sui facti rationem explicabat: & quemadmodũ extremâ necessitate coactus, quum ab Imperio destitueretur, in Poloni clientelam se dederit, ostendebat. Hæc ferè Sleidan. in fine lib. 5, & initio lib. 20, Cõmẽt.

Transactio hæc non approbata.

Albertus ex Magistro fit Dux Prussiæ.

Anno

Teutonici ex Boemia eijciuntur.

Anno Domini 1393. Venceslaus Romanorum & Boemorum Rex, ex vniuerso Boëmiæ Regno Fratres Teutonicus Ordinis S. Mariæ eiecit, inutiles fore asserens, bonáque eorum, castra & Ciuitates ipsis abstulit. Vrspergen. Paralipomena.

Ritus recipiendi Equites Teutonicos.

Ritus, quibus recipiuntur futuri Equites in hunc Ordinem, ita describit Sebastianus Frank in suo Chronico ex Ceremoniarum libro huius Ordinis. *Primò, congregatis Fratribus, & in medio illorum stante nouitio, interrogat singulos ordine Commendator, an placeat illis recipiendus, num vitium aliquod vel corporis, vel animi in eo animaduertant, idque vt syncerè, liberè & ingenuè ediscant hortatur. Deinde interrogatur futurus Eques, ecquam artem calleat Ordini vtilem, num liber, oberatus aut coniugatus sit, vel etiam vitio aliquo corporis laboret? Si quid horum sit, ne Ordinem intret, sedulo monet: sin minus, fore, vt, rei veritate deprehensâ, publice in conspectu multorum, Ordinis insignibus magna cum ignominia exuatur atque priuetur, bona fide ei indicat. Tum in manus Commendatoris, vel qui vicem eius gerit, promittere & vouere iubetur flexis genibus & manu altera Euangeliorum Codici Ordinisque Regulæ impositâ, obedientiam, castitatem, paupertatem, ægrorum curam, & ἄσπονδον perpetuumque bellum adversus Barbaros & Infideles. His ita peractis promittit Commendator futuro Equiti per totum eius vitam satis aquæ panis, vilemque vestitum:* Wir sagen euch wasser vnd brot zů / spricht er zů ime / vnd deß genůg / darzů ein geringe kleidung cůmer läbenlang: wirt es besser / so habt irs auch / mehr sind wir cůch nicht schuldig. *Post hæc surgit qui sic receptus fuit, osculatoque Magistro & singulis Fratribus, sedet in locum sibi demonstratum. Exin hortatur Magister vel Commendator cunctos Fratres vt Regulæ Ordinis instituta, leges & ritus diligenter custodiant atque obseruent: meminerintque semper se beneficentia & largitione fidelium, adeoque ex eleemosynis viuere.*

Ritus inaugerādi Teutonicos.

Certo etiam tempore solenniter inauguratur. Conuocatis enim suis propinquis & agnatis, cum ijs ad Templum procedit, præeunte aliquo cum ardenti face, cui triginta nummi argentei cum aureo annulo infixi sunt. Ibi procumbens in terram initiandus ante altare, post Offertorium iterum surgit, & traduntur ei gladius, clypeus, calcaria & pallium, quæ iam antea certis ceremonijs consecrata dedicataque fuerunt, iisque induitur & accingitur futurus Eques. Tum accedens Commendator, gladioque, quo accinctus est, stricto, bis eo clypeum percutit, dicens: Hie besser Ritter dann knecht / hoc est, è re tua magis est, te Equitem, quàm seruum esse: eodemque ense tergum noui Equitis feriens, ait illi: hunc ictum æquo animo feras, sed post hac nullum amplius, Den vertrag / vnd keinen mehr. Quibus finitis. Responsorium cantatur: & inde ad epulas itur, poculisque per totum illum diem, aut amplius eò, strenuè certatur.

CAPVT XXII.

Ordo LAZARITARVM, *seu* HIEROSOLYMITANORVM.

Ordinis origo.

ORdo Militiæ Sancti Lazari Hierosolymitanæ institutus est circa annos Christi 1119. Sebastianus Frank in Chronico fol. 479. refert, hunc Ordinem Hierosolymâ captâ & vastatâ cœpisse anno Domini 1103. sub Gregorio VI. Constat autem Gregorium VI. Pontificatum Romanum tenuisse anno Domini 1046. Hunc temporum iniuriâ labefactatum, reuocauit Pius IV. Authore Iannotto Castilionea Mediolanensi Magistro, & Priuilegijs auxit: Panuinius in Appendice ad Platinam, & Chronico.

Vestitus.

Vtuntur fulgineo amictu cum rubra cruce ante pectus, Frank.

CAPVT XXIII.

Ordo Militiæ CALATRAVÆ.

Ordinis origo.

CAlatrauenses *Milites* Ordinis sunt Cisterciensis, & anno salutis 1121. (vt habet Panuinij Chron. alij annum 1160. annotant) à Sanctio (alij habent ab Alphonso) Hispanorum Rege instituti sunt in Toletana Regione: à loco & Prouincia denominati *Calatraue*, vbi Cœnobium Templariorum fuerat: qui cùm Saracenis minimè resistere valerent, nouis his Militibus cedere iussi sunt.

Vestitus.

Nigrum vestitum cum assuta rubra cruce gestant: quorum Magister non minus aureorum quadraginta millium redditus habet. Volateranus libro vigesimo primo Polydorus libro septimo capite quinto Panuinius in Chron. & Pantaleon.

Regula vitæ & morum, itemque Privilegia Militum de CALATRAVA *secundùm* Ordinem Cistercienſium *viventium, eorumque confirmatio.*

MIlites de Calatraua confirmationem ſui Ordinis ab Innocentio III. Pontifice Romano impetrarunt, quæ exſtat lib. 2. eius Epiſtolarum decretalium, in qua Regula quoque vitæ & morum continetur. Sic enim habet: *Locum de Calatraua, & locum de Salua terra, in quo ad ſeruiendum Deo diuino eſtis obſequio mancipati, ſub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti paginâ communimus. Inprimis ſiquidem ſtatuentes, vt inſtitutio, quam Abbas & Fratres Ciſtercienſes vobis in eodem loco morantibus, non vt familiaribus, ſed vt veris Fratribus feciſſe dicuntur, perpetuis temporibus ibidem inuiolabiliter obſeruetur, videlicet, vt militaribus armis accincti contra Sarracenos pro tuitione Chriſtiani Populi fideliter dimicetis. Præterea ea, quæ de victu & veſtitu veſtro præfati Abbas & Fratres Ciſtercienſes, & vniuerſum capitulum ejuſdem Ordinis à vobis regulariter obſeruanda ſanxerunt, vobis nihilominus confirmamus, videlicet vt lineis in femoralibus tantùm vobis liceat vti: veſtes quoque moderatas, honeſtas & commodas ſecundum conſilium Morimundenſis Abbatis & Magiſtri veſtri, cum ſcapulari pro habitu Religionis habebitis. Veſtiti, & cincti dormietis: & in oratorio, dormitorio, refectorio, & in quoquina ſilentium iugiter tenebitis. Cauebitis tamen, ne in qualicunque veſte aut ſuperfluitatis argui, aut curioſitatis notari poſſitis. Tribus verò in hebdomada diebus, id eſt, feriâ tertiâ, quintâ & die dominicâ, cum præcipuis ſolennitatibus, vobis carnibus veſci licebit: vno tantùm ferculo, & vnius generis, quantum ad carnes pertinet contenti eritis, & ad menſam vbique ſilentium tenebitis. Ab exaltatione quoque Sanctæ Crucis, vſque ad Paſcha tribus diebus, ſcilicet feriâ ſecundâ, quartâ & ſextâ, præter Natale Domini, Epiphaniam, Hypopanti, & feſtiuitates omnium Sanctorum, & Apoſtolorum, omnes qui præſentes domi fuerint in ſeptimana qualibet ieiunabunt. Qui autem in caſtris militiæ fuerint, pro Miniſtri arbitrio ieiunia obſeruabunt. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, &c.* Et paulo infra: *Liceat etiam vobis in locis veſtris ſine manifeſto diſpendio viciniarum Eccleſiarum Oratoria conſtruere, in quibus Fratres & Familiæ veſtræ diuinum audire officium, & Chriſtianam habere valeant ſepulturam. Clerici quoque Ordinis veſtri Clericum Priorem habeant, cui profeſſionem faciant, reuerentiam ac ſubjectiònem impendant. Nihilominus verò præſenti decreto ſancimus, vt ſi quis in aliquem Fratrum veſtrorum, temerarias manus iniecerit, niſi rationabilis cauſa obſiſtat, excommunicationis ſententia ſit aſtrictus, & illud pro tutela veſtra tam in ſententia, quàm in pœna ſeruetur, quod ſub Innocentio Papa de Clericorum tuitione noſcitur inſtitutum. Regulares & antiquas conſuetudines Ordinis veſtri à Prædeceſſoribus veſtris, & à vobis hactenus obſeruatas aliqua leuitate mutari, ſeu etiam Poſſeſſiones domorum veſtrarum alienari, niſi de Magiſtri prouidentia fiat cum conſenſu Capituli, vel maioris, & ſanioris partis authoritate Apoſtolica prohibemus fieri. Prohibemus inſuper, vt infra fines Parochiarum veſtrarum quas à Sarracenis acquiſitis, vel in poſterum acquiretis, Capellas, vel Oratoria, ſeu Eccleſias nullas audeat ſine aſſenſu veſtro conſtruere, ſi vos pro neceſſitate Populi duxeritis conſtruendas: in quibus cum conſtructæ fuerint, liceat vobis Clericos eligere, & Epiſcopo præſentare: quibus ſi idonei fuerint, Epiſcopus curam animarum committat, vt ei de ſpiritualibus, vobis autem de temporalibus debeant reſpondere. Præterea nouas & indebitas exactiones ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, Archidiaconis, ſeu Decanis, aliiſue eccleſiaſticis, ſecularibuſue perſonis, vobis omnino fieri prohibemus, &c. Datum Laterani per manum Reinaldi Domini Papæ notarij Cancellarij vicem agentis 4. Cal. Maij, Indict. 2. Incarnati vero Domini anno* 1199. *vero D. Innocent. Papæ III. anno* 2.

CAPUT XXIII.

Ordo Militum Domini IACOBI *de* SPATHA.

IN Hiſpania quoque plures Ordines Militares inſtituti ſunt, Milites primum Sancti Iacobi de Spatha, ſub ritu & regula Domini Auguſtini, in quo Ordine primus Magiſter fuit Petrus Ferdinandus, ſub Alexandro III. Pontifice, qui rem approbauit: Cuius vectigal annuum 150. aureorum millia, Regum Hiſpaniæ munere conceſſa. Volateranus libro 21. Polydorus libro ſeptimo capite quinto Panuinius in Chron. huius Ordinis initium refert ad annum 1170. Vocatur & *Compoſtellanus* Ordo. Eius Equitum ſummus Magiſter, eſt in Hiſpania honos primus & ſupremus Magiſtratus à Rege, cum ſumma potentia coniunctus. Vtriuſque enim Hiſpaniæ nobilitas ferè omnis, honeſtatâ equeſtri hac dignitate, ditataque peramplis

Ordinis orig.

Compoſtellanus Ordo

peramplis perpetuísque redditibus vni huic Magistro paret. Signantur autem Equites hi bello paceque purpureâ cruce, quæ ante pectus militaris Spathæ capulum exprimit. Id insigne religioso ritu suscipitur, in honoreque est: nec nisi præclaro merito à Magistro Rege impetratur, scilicet vt Militibus pro Christi nomine aduersus Mauros operam nauantibus sacrati redditus præmia persoluant. Huius verò Ordinis Magistri, Regio nomini potentiâ atque opibus æquantur: ob idque formidabiles euaserunt, vt testatur Iouius in Consaluo.

Appendix de ORDINIBVS MILITARIBVS.

Militarii Ordinum vtilis institutio. CONsilium eorum, qui Ordines hos & alios Militares instituerunt longè fuit optimum & sanctissimum, vtpote quo nihil aliud spectatum fuit, quam plantatio & propagatio Ecclesiæ in genere humano, & imperij Christi ampliatio. Quid enim potest in terris vel suscipi vel geri pro gloria nominis diuini laudabilius, ijs operibus, quibus dilatatur ac propagatur Ecclesia, abolentur idola eorumque cultus & veneratio horrenda, multique ad veram Dei cognitionem adducuntur? exuitur barbaris feritas, aut saltem belluini & sanguinarij conatus reprimuntur, bonisque præstatur defensio? Quæ causa etiam fuit, vt à principio euentus responderit consilio, quando nimirum ex vero zelo acres & ardentes animorum impetus homines pij ad rem tantam tamque necessariam coniunxerunt, ad Dei gloriam & totius Reipublicæ Christianæ vtilitatem promouendam: tunc enim Deus quoque illorum conatus sic erexit & adiuuit, vt multa præclara ac fortia facinora terrâ marique ederent. Vt autem nihil est in rebus humanis perpetuum aut durabile, iuxta illud poetæ

Sic omnia fatis
In peius ruere, ac retro sublapsa referri.

Militarum Ordines degenerant. Ita etiam hæ militares familiæ posteris ætatibus degenerârunt à suis maioribus, ab eorumque instituto turpissimè defecerunt. Nam cum pericula superata essent, paulatim ex opum & otij abundantia à pietate, integritate & fortitudine, in Epicuream securitatem, luxum, mollitiem & ignauiam prolapsi sunt, & nimio suarum voluptatum studio curam Ecclesiæ prorsus abiecerunt: vt de alijs minutioribus nihil dicam, de quibus Sebastianus Franck. in Chron. suis fol. 473. & sequentibus verè grauiterque conqueritur. Vnde & in luxuriosam illorum vitam hi rhythmi Germanici sunt editi:

Kleider auß/ kleider an/
Essen/ trincken vnd schlaffen gahn.
Ist die arbeit so die Teütschen herren han:

CAPVT XXV.

De ABBATIBVS *huius Tertiæ Classis.*

Abbates à quibus electi. Ritus eligendi Abbat. ABbates, vt etiam superioribus ætatibus, à Monachis eligebantur, vt ex Priuilegio Henrici IV. Imperat. Hirsaugie. Cœnobio dato patet: quod quia ritum eligendi Abbatem continet ascribam: *Quandocunque*, inquit, *patre suo spirituali orbati fuerint, ipsi habeant liberam protestatem secundum regulam B. Benedicti inter se, vel vndecunque, vbi opus fuerit Abbatem sibi non solum eligendi, sed etiam constituendi. Quem cum Fratres regulariter elegerint, dehinc vt solet, ad constituendum chorum Monasterij conueniant, & vnà Clero aduocato, Populoque id sanctuario præsentibus, Decanus vel quicunque Prior sit loci illius, accipiat virgam regiminis de altari, & absque omni prorsus contradictione, tradat in manum ipsius, quem tota Fratrem congregatio sibi elegerat.* Chron. Hirsaugien. Et Vrbanus de eodem inquit: *Quotiescunque contigerit vt Abbas sit ordinandus, ad eius electionem nolumus, & omnino interdicimus, vllam personam interesse, præter Monachos, & eos solùm qui ad titulum monasterij obedientiam sunt professi. Quem ipsi elegerint, accipiat virgam Pastoralem ab aliquo de Primoribus Fratrum, nec vlla postea ad hoc vel Ecclesiastica vel politica expetatur: post quam habuerit Inuestituram Officij, mittatur ex parte congregationis ad quemcunque videatur potissimùm Episcoporum, vt pro charitate veniat, & (vt moris est) Abbatem benedicat.* Schafnaburgensis tamen queritur, *sæpe ambitiosum Monachorum pecus non expectatâ legitimâ vocatione & ordinatione aures Principum pro Abbatijs importunè obsudisse, & largitionibus ad dignitates aspirâsse.*

Abbates Principum füit consiliarij. Episcopi & Abbates Consiliarijs Regum ac Principum associabantur, vnde mox potentiam & authoritatem maximam apud omnes consecuti sunt, & formidini cunctis esse cœperunt. Stumpfius lib. 5. cap. 3. Annal. Heluet.

Hinc & illud longo post tempore secutum;

Quatuor Abbates Imperij sunt Principes.

tum, vt temporibus Otthonis III. Imperatoris (quando Electores septem Imperij creabantur, qui Imperatorem Rom. eligendi quemcunque vellent ius & potestatem haberent) etiam quatuor Abbates Ordinibus Imperij annumerantur, qui vulgò Principes Imperij aut Cathedræ potius Imperialis Abbates nominantur, & sunt hi *Fuldensis*, *Wissenburgensis* seu *Albi Castri*, *Campidonensis* & *Murbacensis*. Quidam tamen volunt hoc Caroli IV. Imperator: temporibus demùm institutum esse. Dicuntur autem (vt hoc obiter moneam) Cathedræ Imperialis Abbates, quod ad pedes Cæsaris sedere in publicis Imperij statuum Conuentibns debeant. Imò Fuldensis Cœnobij Abbas in eam eminentiam & dignitatem euectus est successu temporis, vt omnium, non Germaniæ solùm, sed & Galliæ Abbatum Primas, & Romanæ Imperatricis Archicancellarius factus sit: sicut Magdeburgensis Archiepiscopus Episcoporum Germaniæ Primas, Moguntinus verò Imperatoris Romanorum Archicancellarius antiquitus designatus, hac etiam adhuc tempestate ita haberi solet. Cumque sub Abbate Euldensi Schlikio anno Domini 1133. orta esset seditio & contentio inter ipsius & Archiepiscopi Magdeburgensis Ministros de Primatu sedenti, lis tanta dijudicanda ad Imperatorem ipsum pervenit. Vbi Fuldensis Abbas Augustæ Imperatricis fauore & ope facilè obtinuit, vt sibi Princeps sedendi locus adiudicaretur. Referunt partim Bruschius de Monast. Germaniæ fol. 56. b. & 60. b. partim etiam Stumpfius lib. 5. Chron. cap. 3. Eandem dignitatem & prærogatiuam cum Abbatibus consecutæ sunt quædam Abbatissę etiam, vt mox cap. de Abbatissis indicabitur.

Cur cathedra Imperialis Abbates dicantur.

Abbates per simoniā eligi incipiunt.

Cùm verò ad hunc potentiæ & dignitatis gradum ascendissent, atque in magna authoritate & exstimatione in sæculo essent Abbates, factum est vt plærisque in locis non amplius legitimè, vt hactenus, sed interueniente medianteque gratiâ pecuniâ, muneribus, affinitate & sanguinis coniunctione eligerentur confirmarenturque. Stumpfius ibid. Abusus hic in monasticam vitam irrepsit circa Otthonis III. Imperatoris tempora, & ab eo tempore subinde altiores radices egit. Stumpfius ibid.

Abbatibus licentia datur gestandi Pontificalia.

Neque solùm Abbates in hac tertia Classe in numerum Principum relati sunt, verùm etiam plerique priuilegia gestandæ Infulæ vel mitræ, baculi, annulorum cæterorumque Ornamentorum Pontificalium, impetrarunt à Pontificibus Romanis: quod in prima Classe nunquam, in secunda rarissimè vsurpatum fuit, vt videre licet in Bruschio de Monast. Germaniæ. Et Berchtoldus quidem Fuldensium Abbas circa annos Domini 1135. omnũi primus ab Innocentio II. Pontifice annulo, infula reliquisque Pontificalibus ornamentis donatus est. Bruschius de Monast. fol. 60. b. & Munsterus in Chronogr. Huldrychus quoque huius nominis VI. sed ordine XXXV. Abbas, potentissimi Sangallensis in Heluetia Cœnobij Abbas, primus huius loci Pontificalia ab Innocentio III. magnâ vi auri interueniente, impetrauit. Cœpit hæc res ab eo tempore, quo Pontifices Romani Inuestituræ ius ex Imperatorum manibus extorserunt, sibique solis vendicârunt: Stumpfio teste lib. 5. cap. 6. Annal.

Defenditur hic mos.

Et Bruschius quidem nominato loco hunc morem commendat hoc fuco. *Scio*, inquit, *hæc à plerisque pro contemptu haberi, & ambitioni quàm religioni viciniora. Verùm si cætera non desint, pietas erga Deum, lenitas & mansuetudo erga subditos, prudentia & solertia rerum gerendarum, honesta & tuta vitæ ratio sine offensione, dispeream, nisi hæc ornamenta, nescio quid mereantur authoritatis apud eos quibus præsis & spiritus afficiunt intuentium. Quod enim deterioris fuit conditionis Aaron in tanto pretiosissimarum rerum ornatu? Animus siquidem est, qui ornat & deformat: habitus exterior, prout animus fuerit.* Hæc ille.

Impugnatur hic error.

Petrus autem Blesensis hunc morem Abbatum gestandi Mitram, aliaque Episcoporum ornamenta, valdè improbat, licet Monachatum supra modum promouerit? *Sunt enim*, inquit, *Mitra, annulus & sandalia in Monachis quædam superba elatio, & præsumptuosa ostentatio libertatis*, Epistola. 34.

Abbates bella gesserunt.

Abbates quoque non solum prælijs & conflictibus interfuerunt, sed etiam ipsi ex Cœnobiorum suorum redditibus bella gerere cœperunt, pro sacrarũm literarum tractatione, & pietatis Religionisque exercitio. Et Norbertus quidem Abbas Santgallen. circa annos Domini 1040. primus inter Abbates eius monasterij, bellator exstitit, vt referunt Stumpfius libro quinto cap. 5. Annalium Heluet. & Bruschius de Monast. fol. 116.

VIDES ergo in quos vsus bona Monasteriorum conuersa tandem fuerint: quæ ab initio ob Religionis & pietatis studia à fidelibus eò sunt collata.

De

De MONACHIS.

Ritus recipiendi Nouitios in consortiū Monachorū.

RΕcipiendi in Monachorum consortium prius, vt etiam in superioribus Classibus, probabantur: Qua de re Anshelmus Cantuariensis Episcopus lib. de Similitudinibus cap. 79. ita scribit: *Nouitij probandi sunt, vtrum velint esse humiles, obedientes patientes, & obseruare omnia quæ Ordo requirit. Vnumquenque ergo illorum, is qui Magister deputatus, probat & arguendo & increpando. Plerumque etiam flagellanda tentat, an aptus ad suscipiendum in congregatione aliorum existat. Quem si viderit cuncta patienter sustinere, & aliorum consortio per omnia dignum esse, venit ad Abbatem annuncians ei coram tota congregatione: Domine, inquit, Nouitius ille, quem mihi commendastis, ita perfectè se habet omnibus modis, quòd iam est dignus inter nos esse, si iubetis. Quibus auditis Abbas aut eum recipit, communi consilio Fratrum, aut adhuc dimittit ad exemplum aliorum Nouitiorum. Illum autem Nouitium, quem Magister suus viderit inobedientem, impatientem, superbum, susceptione indignum, postquam eum diu tollerauit multisque modis emendare tentauit, tandem si nil proficere potest, venit ad Abbatem, & talia ei refert: Domine (inquit Nouitius ille quem habebam in custodia, vt eum docerem, quo posset esse dignus congregatione nostrâ, ita peruersè se habet in omnibus quæ agit, vt nec inter reliquos Nouitios dignus sit conuersari. Prouidere itaque nobis conuenit, quid potius de eo faciendum sit, Ad hoc ille respondens, Magistrum hortatur, vt eum adhuc omnibus modis emendare conetur, dicens, melius esse illum inter reliquos tollerare, quàm ad seculum reuerti dimittere. Sicque Nouitius ille neque in congregationem recipitur, nec à cella Nouitiorum expellitur.*

Aetas recipiendorum.

De ætate autem Inuestiendorum Monachorum ait Vrbanus Papa: *Nullum pro antiqua patrum disciplina patiantur habere commilitonem ætatis inferioris, quàm à vicesimo anno & supra.* Chron. Hirsaug. Leo quoque IX. constituit in Synodo quadam Moguntina, ne reciperetur aliquis ad vitam monasticam, nisi SPONTE, & SVB LEGITIMA *ætate subiret Cœnobium.* Chron. Æditui Cranzius lib. 4. capite 43. Saxon. Nauclerus: Funkius. Noluit ergò vt ante annos discretionis monasteria quis detrudatur.

De ABBATISSIS.

Abbatissæ etiam Principes fuit.

ABbatissæ quoque nonnullæ sub Ottone III. vel, vt alij volunt sub Carolo IV. eam dignitatem & prærogatiuam consecutæ sunt, vt inter Principes Imperij numerarentur. Bruschius enim de monast. Germ. indicat, Abbatissam Lindauiensem hoc Priuilegium habere, vt cum alijs sacri Romani Imperij Ecclesiasticis Prælatis Princeps esset Sacri Rom. Imperij, cui in publicis Pompis liber debeat præferri: quemadmodum Buchaugiensi etiam Abbatissæ in celebrioribus Pompis libera & nudus gladius antiquitus anteferri fuerit solitus. In eo tamen errare videtur Bruschius, quòd dicit, Abbatissam Lindauiensem hoc Priuilegium consecutam anno Domini 866. ab Imperatore Ludouico II. Cæsaris Lotharij filio: nam hæc dignitas & Prærogatiua post Othonis demum tempora data fuit Ecclesiasticis Prælatis, vt supra ex ipso quoque Bruschio indicauimus. Error Bruschij

CAPVT XXVI.

De luxu, hypocrisi, & fastu immodico MONACHORVM huius Tertiæ Classis.

DIxi ab initio huius Classis, Monachos nonnullos, ob corruptissimum ac deploratissimum superioris Classis statum cœnobitarum, peculiares Ordines excogitasse, in quibus Monachi arctiori disciplinâ constringerentur. Etsi verò reformatio illa aliquantisper inuiolata, salua & integra permansit, nihilominus tamen partim ex ijs quæ in ordinum huius Classis enumeratione superius retulimus, partim verò ex his quæ de modo de Abbatibus & Abbatissis commemorauimus, apparet in his ipsis reformatis Ordinibus à primorum Fundatorum institutis & placitis progressu temporis paulatim cœpisse exorbitare Monachos. Id verò vt magis perspicuum & manifestum fiat, querelas ea de re à Monachis huius temporis institutas in medium adducam.

Monachorum luxus ex Bernhardo.

Bernardus itaque Clareuallensis Abbas de immoderato luxu Monachorum sui temporis ita quæritur: *O quantum*, inquit, *distamus ab his qui in Antonij diebus existere Monachis? Nobis conuenientibus nihil de scripturis, nihil de salute agitur animarum: sed nugæ & risus, & vana proferantur in ventum. Inter prandendum quantum fauces dapibus, tantum aures pascuntur rumoribus, quibus totus intentus, nescias in edendo. Interim autem fercula ferculis apponuntur, & pro solis carnibus, à quibus abstinetur, grandia Piscium corpora duplicantur. Cunque prioribus fueris satiatus si secundos attigeris, videberis tibi nec dum gustâ Pisces, Tantâ quippe accuratione & arte coquorum*

coquorum cuncta apparantur, quatenus quatuor aut quinque ferculis deuoratis, prima non impediant nouissima, nec satietas impediat appetitum. Palatum quippe, dum nouellis seducitur condimentis, paulatim dissuescere cognita, & ad succos extraneos veluti adhuc ieiunium, auidè reuocatur in desideria. Venter quidem dum nescit oneratur: sed varietas tollit fastidium. Quia enim puras (vt natura parauit) fastidimus epulas, dum aliæ alijs multifariè permiscentur, & spretis naturalibus, quos Deus indidit rebus quibusdam adulterinis gula prouocatur saporibus: transitur nimirum meta necessitatis, sed nec dum delectatio superatur. Quis enim dicere sufficit, quot modis (vt cætera taceam) sola oua versantur & vexantur, quanto studio euertuntur, subuertuntur, liquantur, durantur, diminuuntur, & nunc quidem frixa, nunc assa, nunc farsa nūc mixtim, nunc sigillatim apponuntur? Vt quid autem hæc omnia, nisi vt soli fastidio consulatur? ipsa deinde qualitas rerum talis deforis apparere curatur, vt non minus aspectus quàm gustus delectetur: & cū iam stomachus crebris ructibus repletum se indicet, nec dum tamen curiositas satiatur. Sed dum oculi coloribus, Palatum, saporibus illiciuntur, infelix stomachus, cui nec colores lucent, nec sapores demulcent, dum omnia suscipere cogitur, oppressus magis obruitur quàm reficitur. Iam verò de aqua potu quid dicam, quando ne vllo quidem pacto vinum aquatum admittitur? Videas vno in prandio ter vel quater semiplenum calicem reportari, quatenus diversis vinis magis odoratis quàm potatis: nec tam haustis quàm attactis, sagaci probatione & celeri cognitione, vnum tandem è pluribus, quod fortius sit, eligatur. Quale est autem illud quòd non vlla monasteria ex more obseruare dicuntur, in magnis vedelicet festis vina delibuta melle, pigmentorum respersa pulveribus in conuentu bibere? Numquid & hoc fieri dicemus propter infirmitatem stomachi? Ergo verò ad nihil illud valere video, nisi vt vel amplius bibatur, vel delectabilius. &c. Hæc sibi à pluribus D. Bernhardus affirmata relata, qui ea se pro certo scire testati sint, in Epistola ad Guilhelmum Abbatem.

Ibidem quoque de alijs aliorum cœtuum monasticorum turpissima ac sceleratissima vita idem queritur: *Minor*, ait, *vnde inter Monachos tanta intemperantia in comessationibus & potationibus, in vestimentis, in lectisternijs, & equitaturis, & construendis ædificijs inolescere potuit, quatenus vbi hæc studiosius, voluptuosius atque effusius fiunt, ibi Ordo melius teneri dicatur, ibi maior putetur Religio. Ecce enim parcitas putatur auaritia, sobrietas austeritas creditur, silentium tristitia reputatur. E contra remissio discretio dicitur, effusio liberalitas, loquacitas affabilitas, cachinnatio iucunditas, mollities, vestimentorum & equorum fastus honestas, lectorum superfluus cultus munditia. Cumque hæc alterutrum impendimus charitas appellatur,* &c. Ille ipse Pater de sui seculi Monachis queritur, *quòd non vestitum, sed ornatum quòd non vtilius ad induendum, sed subtilius quærant: non quod frigus repellat, sed quod superbiæ & luxui seruiat: non denique iuxta Regulam quòd vilius, sed quod venustius, imò vanius ostentari queat. Ac vix,* ait, *in Prouincijs nostris inuenimus, quo vestiri dignamur.*

Insignem quoque Monachorum hypocrisim Potho perstringit inquiens: *Omnis gloria eorum ab intus: non verò interius vacui virtutibus exterius imaginem quandam sanctitatis nobis depingimus, cùm in exterioribus obseruantijs instituendis, commutandis, renouandis, inquietis semper dissentionibus animos ab intima theoria dulcedine alienatos occupamus. Ecce gloriam nostram in ore hominum ponimus, & gloriam veram, quæ testimonio conscientiæ commendatur, minimè habemus. Hinc est quòd his temporibus periculosis inopia nos eò angustat spiritualium, cùm exuberat copia rerum temporalium. Ecclesia enim in hoc tempore diuitijs maior, virtutibus minor facta est. Vnde refrigescente iam in multis charitate. Cœleste in nobis euanescit desiderium, atque omne virtutum studium ad appetitum conuertitur rerum transeuntium. Quo circa de statu temporis nostri, in quos fines seculorum deuenerunt, Ecclesia in verbis Cantici lamentando conqueritur. Ecce ait, in pace amaritudo mea amarissima. In prioribus seculis, quando persecutionis sæuitia catholicam fidem oppugnabat, amara erat amaritudo Ecclesiæ. Deinde amarior, cùm hæretica prauitas Doctrinam veritatis peruersis Dogmatibus corrumpere conabatur. Nunc vero quando pax esse videtur, quando nec persecutor manifestus seuit, nec hæreticus in verba malitiæ prorumpit, amaritudo amarissima sentitur. Est enim molestissimum hypocritarum genus intra domesticos parietes inclusum, cum amicis & domesticis Dei habitans. solo habitu exteriore mundi contemptum præferens, Monastica conuersationi se ingerens: quod eo acrius membris Christi nocet, quo minus vitari potest. Et reuera hæc est amaritudo amarissima, quando pax quidem est à persecutoribus & hæreticis, qui apertè sæuiunt: sed non est pax à domesticis qui intus sunt, qui Religiosorum quidem numero admixti sunt, sed veram Religionem execrantes, dolosè agunt in conspectu Domini, vt inueniatur iniquitas eorum ad odium. Cùm enim omni virtute interius sint destituti, solâ imagine sanctitatis exterius nitidi, intuentium oculos fallunt: quia nimirùm gloriam quæ ab hominibus est, quærunt. Iam mysterium iniquitatis in his operetur, donec caput illorum Antichristus adueniat,* &c. lib. 3. de Statu domus Dei.

Monachorum hypocrisis.

De

Monachorum fastus. De Monachorum fastu immodico D. Bernhardus in Apologia ad Guilhelmum Abbatem ita scribit : *Mentior si non vidi Abbatem sexaginta equos, & eò amplius ducere in suo comitatu. Dicas si videas eos transeuntes, non Patres esse monasteriorum, sed Dominos Castellorum: non Rectores animarum, sed Principes Prouinciarum. Tum deinde gestari jubentur mappula, scyphi, bacini, candelabra & mantica suffarcinata, non ex stramentis, sed ornamentis lectulorum. Vix denique quatuor leucis à suo quispiam domo recedit nisi cum tota suppellectili sua, tanquam sit iturus vel ad exercitum, vel transiturus per desertum, vbi non valeant inuenire necessaria.* Refert etiam Sigeberti Continuator sub annum 1180. Priorem quendam de Stollo quadraginta stipatum Equitibus incedere consueuisse. Sub annum etiam Domini 900. retulimus suprà, Abbates nonnullos Principes Imperij factos: sæpe etiam acriter eos de primatu sedendi inuicem certasse contra præceptum Christi Luc. 14.

Contra fastum & cupiditatem Monachorum condēdi monasteria, & studium colligendi opes. Manuel quoque Comnenus Imperator Constantinopolitanus, Monachorum immodicam cupiditatem struendi monasteria & colligendi immensas opes valde improbauit. Cùm enim intelligeret Monachos possessionibus & negotiis turbatos, tranquillitate animi & Dei cultu excidere, Cœnobio quod in Ponti faucibus, loco qui Catascepe dicitur, in honorem Michaelis Archangeli condidit, nullas vineas, nullos agros nullasque possessiones assignauit. Quo facto sanè videtur exemplum posteris relinquere voluisse, quo pacto templa condenda, & quæ viuendi ratio Eremitis pauperibus & à terrenis rebus se abstrahentibus, proponenda sit. Tantum autem abfuit, vt eorum institutum laudaret, qui monasticam vitam professi, & opibus affluunt, & multitudine curarum magis distrahuntur, quàm qui hujus vitæ deliciis occupantur vt decretum Nicephoræ Phocę, fortissimi & laudatissimi Imperatoris, olim abolitum, de non agendis monasteriorum latifundiis, quasi postliminio reuocarit, neque patrem, auum, cæterosque cognatos suos omnes, qui amplissima monasteriis Prædia donarunt, incusare destiterit: Annales Nicetæ Choniatæ Lib. 7. rerum à Manuele Comneno gestarum. Petrus Cantor cap. 69. affirmat, *Monasticam vitam esse erectam ex fænoribus & vsuris auarorum, ex mendaciis deceptionum & deceptionibus mendaciorum, prædicatorum, mercenariorum,* &c.

De perdita Monachorum vita Petrus Cluniacensis. De perdita Monachorum vita Petrus Cluniacensis Lib. 4. Epist. 2. ad Lugdunensem Archiepiscopum ita scribit : *Hoc planè ferè de vniuersis Prouinciæ tibi à Deo commissæ Monachis ac monasteriis loquor, qui se dicunt Monachos esse & non sunt, sed sunt synagoga satanæ. Quid enim illi sibi de Monacho præter nomen & habitum vendicant? Vbi enim in eis vel est vel apparet Monachi humilitas? vbi charitas? vbi illa quæ beatos facit paupertas? Dicunt hujusmodi homines se Monachos, hoc est, singulares & vnicos in Mundo esse, cum turbis & tumultibus hominum corde & opere misceantur.* Et ad Eugenium scribit : Linquant (Monachi) culicem, & camelum glutiunt : & irritum faciunt mandatum Dei propter traditiones : & decimantes mentham, & anethum, & cuminum, & omne olus, dimittunt grauiora legis, judicium, misericordiam & fidem.

Contra auaritiam & luxum Monachorum Serlo. Serlo quidam Monachus in D. Augustini Cœnobio apud Cantuarienses tam aculeatum & vehemens carmen contra Monachorum sui temporis, hoc est circa annos 960. auaritiam, luxuriam, incredibilem libidinem & nefandas libidines edidit, vt stigmata vulnerum majora nulla vel aspides & serpentes quantúmvis sibilantes reliquissent, Balæo teste Cent. 2. cap. 31. Scriptorum Britanniæ.

Gualo. Gualo Britannus in quosdam Monasticæ prpfessionis Sacrificos scripsit inuectiuas, in quibus reprehendit eorum petulantias, pompas, fraudes, philargyrias & imposturas : ac in libro quem in Monachos auaros scripsit, à principio statim *eos Sacrilegos Monachos, Ecclesiarum emptores,* &c. *vocat* Balæus Cent. 3. cap. 5. Factum circa annos Christi 1165.

Nigellus. Nigellus, poëta Britannus, in libro qui Brunellus vel speculum stultorum inscribitur, sceleratos mores Monachorum sui temporis his carminibus graphicè depingit.

Qui duce Bernhardo gradiuntur, vel Benedicto,
Aut Augustini sub leuiore jugo:
Omnes sunt fures, quocunque charactere sancto
Signati veniant, magnificentq; Deum.
Ne credas verbis, ne credas vestibus albis,
Vix etenim factis est adhibenda fides.
Quorum vox lenis, vox Iacob creditur esse:
Cætera sunt Esaü, brachia, colla, manus.
Rursus in Ægyptum, quam deseruere, reversi,
Dulce sibi reputant à Pharaone premi.

Carnis ad illecebras nullo retinente ruentes,
In foueam mortis carne trahente cadunt.

Balæus Centuriâ 3. cap. 30. in *Appendice Scriptorum Britanniæ.*

Idem Balæus Cent. 3. cap. 57. in Appendice testatur, quòd Ioannes Anglorum Rex, Monachorum & Clericorum imposturis, subsidio & auxilio suorum destitutus, Aquitaniam, Turoniam, Pictauiam, Andegauiam, Britanniam, Normanniam aliasque terras in Galliis perdiderit.

Honorius Augustodunensis Episcopus. Honorius Angustodunensis Ecclesiæ Presbyter, vel, vt Hedio parte 3. Chron. Ecclesiast. eum vocat, Episcopus, insigniter doctus, qui floruit circa annos Domini 1120. in quodam suo Dialogo de prædestinatione & libero arbitrio, grauiter quoque inuehitur in sceleratam hujus Classis Monachorum & Monialium vitam, inquiens: *Contemplare & Monachorum conciliabula, & videbis in eis Bestiæ tabernacula, per fictam professionem Deum irridentes, iram ejus prouocant, normam regularem moribus & vitâ calcant, per habitum seculum fallunt, multos deceptos decepti ipsi decipiunt, secularibus negotiis impliciti sunt, in seruitio Dei desides existunt: plerique illorum gulæ & illecebris dediti sunt, quidam in immunditiæ sorde computrescunt. Aspice etiam habitacula Monialium, & cernes in eis Bestiæ praeparatum thalamum. Hæ à tenera ætate impudicitiam discunt, complices sibi plurimas ad cumulum suæ damnationis adsciscunt, vel se operire festinant, quo magis frena luxuriæ laxare queant: omnibus fornicariis pejus prosternuntur, & vt insatiabilis charybdis, nunquam stercore immunditiæ replebuntur. Hæ animas juvenum illaqueant, & gaudent si plures illaqueant, & hac vult palmam victoriæ, quæ aliis prævalet in scelere*: Catalogus testium veritatis.

Polyd. Vergil. Queritur etiam de Monachorum petulantia Polydorus Vergil. cùm inquit: *Monachi & Sacerdotes hoc tempore, à majorum viis aberrantes vbique gentium, veluti jure suo immodicas opes comparare, malis artibus honores ambire, & tyrannidem exercere cœperunt*, lib. 6. Anglicæ hist. Et sub Rodolpho Abbate Hirsaugien. collapsam fuisse Monasticam disciplinam Trithemius in Chronico indicat, propterea quòd ei pocula & conuiuia magis curæ quàm pietas & Religio fuerit. Exstant etiam libidinum Monasticarum quædam exempla apud Polydorum lib. 6 Anglicæ hist. Ranulphum lib. 6. cap. 7. in Polychronico.

Episcopi reformare Ea fortè de causa Episcopi quidam, Religionis pietatisque studio insignes adducti, reformationem Cœnobiorum (quam verò scriptores Monasticæ professioni addicti, *Grauem Monachorum persecutionem audent appellare*, Christi scilicet autoritate vtentes, de zizaniis ante messem non euellendis) instituunt: meliùs nimirum judicantes, esse paucos probatæ eruditionis, pietatis & fidei Viros, quàm tot tantaque rudium & otiosorum hominum agmina inutilia terræ pondera, alere. *volunt Monachorum statum, sed frustra.* Episcopi itaque initium à minoribus Conuentibus faciunt, sicque ad majores etiam aditum sibi futurum faciliorem existimant. Sed falluntur boni viri. Infinita enim Monachorum multitudo suæ ruditatis, inscitiæ & ignorantiæ bene sibi conscia, deserta in qua stabat acie, aufugit, & ad seculum rediit. At Hadamari Fuldensis Abbatis tanta apud Imperatorem fuit authoritas, vt reformatores illi cœptis desistere cogerentur, Imperatore id jubente. Fuere enim nonnulli, authore Friderico Moguntino, omnia hæc agi palàm profitentes, vt nimirum Hadamaro, qui olim ipsum apud Fuldenses propter rebellionem contra Imperatorem, duriori carcere constrinxisset, ægrè facerent, aut quantulamcunque infamiæ notam ipsi inurerent. Vuitikindus lib. 3. gestorum Saxonicorum. Addit Cranzius & aliam hujus reformationis causam, quòd videlicet Episcopi ægrè tulerint, sæpius ab Imperatoribus sibi præferri Abbates, lib. 3, cap. 22. Saxoniæ. Quicquid sit, constat tamen hinc Monachos esse hominum genus disciplinæ, reformationis & correctionis impatientissimum.

Berengarius Princeps reformare volens Monachos malam gratiam init. Berengarius etiam Princeps Italię, Monachorum plurimos, qui otiosè viventes, in habitu Monastico, seculi voluptates sequerentur, claustris suis ejecisse scribitur. Sed malè propterea audit apud Pontificios scriptores, Tyrannidis eum traducentes. Et Agapetus II, Rom. Pontifex hanc & alias similes ob causas, Otthonem I. Rom. Imperat. contra hunc Berengarium vocauit, Romonorum regnum eo oppresso illi promittens. Balæus in vita Agapeti in Cent. secunda Scrip. Brit.

Causa deformati status Monachorum. Culpam verò horum malorũ in monastica vita omnem reijcit Bruschius de Monasteriis Germ. in Otthonem III. Imp. Nam cùm fuerit juvenis & hilari animo præditus Princeps, facilè sub ipsius gubernatione omnem Monasticã disciplinam in deterius labi, & paulatim exstingui cœpisse, fol. 115. Vnde etiam cùm Monachi Santgallenses Abbatem suum Gerardum, hominẽ superbum, temerarium, nullius honestatis aut virtutis amantem, deturbantem statim in ingressu

gressu suæ gubernationis seniores & honestos omnes à suis officiis, & in horum locum substituentem Ministros juuenes, lasciuos, leues, & Domini non dissimiles, omnia monasterij vendentem, oppignorantem & dilapidantem: grauiter accusassent apud Imperatorem Otthonem: Abbas verò ejus Ministerialem Comitem Muzonem pecuniâ jam ante corrupisset, vt Monachi apud Imperatorem efficere nihil possent, aut certè hoc tantum, quòd Imperator se Abbatem reprehendere diceret, & sperare affirmaret, ipsum posthac meliorem futurum: quod nisi fieret, redirent, & iterùm referrent de ea re Monachi, tum se eum exauthoratum & dejectum de Abbatiæ fastigio: Monachi non Abbati jam solùm, sed & Imperatori parum propitij, his versibus satis barbaris, Imperatorem infectati sunt:

Otto Rex tua lex quia semper venditur auro
Hic gentes frustra quærunt judicia justa.
Ottho dum regnas, non sunt judicia regni.
Ottho dum regnas, regnat pecunia tecum.
Plus est argentum tecum quàm lex sapientum.
Impie Rex Ottho, cur fulmina te patiuntur.
Te regnare dolens cur non tibi terra dehiscit?
Te cum Gerardo nostro nimis ad bona tardo,
Ei cum damnatus vterque precor pereatis.

Facta sunt hæc circa annum Domini 997. Et probant satis hi versus studia literarum in hoc Cœnobio, sicut etiam in aliis, hoc tempore prorsus refrixisse: Sunt enim versus quidem, sed ferè his similes, quos olim æditiuus quidam composuisse dicitur, de nouo in aram posito, & vetere abjecto Christum repræsentante Idolo, qui tales vulgò narrantur:

O Iesu vete⁀, olim tibi plurima dete,
Iam Christus nouus tollit tibi flaxis & ovus.

Refert Bruschius vt supra. Sed iniuriam faciunt nunquam satis laudato Imperatori: ei enim adhuc juveni omnes hoc testimonium perhibent historici, quòd fuerit Ingenij, magnitudinis animi, industriæ, consiliorum & sapientiæ argumentis summis Imperatoribus comparandus: quem verò mors citius abripuerit: quàm ex ætatis & judicij maturitate de naturæ præstantia judicium fieri exactum potuerit.

Ego, si meum quoque judicium interponendum sit, dissolutissimam vitam & summam illam Monachorum licentiam circa hæc tempora in plurimis locis hostilibus Vngarorum excursionibus tribuerem. Illi enim sub Otthone I. Imp. cum maximo exercitu Bauariam aliasque Germaniæ Provincias invaserunt, monasteria diripuerunt, incenderunt, & Monachos Sacerdotesque in ignem abjecerunt: ceteros viros, fœminas, pueros, puellas captiuas veluti pecudes abegerunt. Cuncta cæde, incendiis luctuque compleuerunt. Monachi igitur arreptâ ex paupertate occasione, & seuerioris Religionis jugo excusso licentius viuere incœperunt, Mystæ & Augustiniani ex atris albi, & ex laneis linei facti sunt. Multæ enim sacratæ Virgines excusso pudicitiæ freno, populariter tum viuere cœperunt, seque nescio cuius *Chori Dominas* nuncuparunt: Chorfrauwen non Closterfrauwen dici voluerunt, sic refert Auentinus Lib. 5. Annal. fol. 498. & 507.

Nec mirum etiam si sub Henrico II. Imp. non sub Otthone III. Claustralis disciplina prorsus perierit: ille enim primus Imperatorum, Auentino teste Lib. 5. Annal. fol. 570. Sacerdotes & Monachos ditauit, ipsisq; venationem quoque indulsit. Diuitiæ verò & opes pellunt pietatem & inducunt luxum. *Venationes quis Monachis indulserit*

Ex hoc fonte autem mala plurima emanarunt, inter quæ hoc vel præcipuum est, quòd circa annos Christi 950. Scholæ Monachorum, quarum ad hoc vsq; tempus in plerisq; Cœnobiis multæ eæq; celeberrimæ fuerunt, cœperunt aliquo modo frigere & collabi, quòd nimirum esset Monachis nimium negotij cum ventre Venere & seculo, cumq; Ceremoniis nuper confictis, parum verò admodum cum literis Bruschius de Monast. fol. 114. b. *Scholæ monasticæ cœperunt frigere.*

Vnde etiam opes illæ Monasteriorum, quæ à religiosis hominibus eò erant collatæ ad sustentationem discentium & pauperum, non amplius in hos vsus conuertebantur, sed in luxum Romanæ superbiæ, otiosorum hominum voluptates, & ad sustentationem equorum, canum, accipitrum, aucupum, venatorum, imò lenonum & scortorum spurcissimorum, atque in alios hujusmodi profanos abusus. Philippi Chron. Lib. 4. *Opes monasteriorum in quos vsus conversa.*

Hoc malum primùm cœpit in Santgallensi Cœnobio, in quo hactenus celeberrima Schola erat, & magnus numerus discentium alebatur, circa annos Domini 980. sub Himmone Abbate,

qui Ceremoniarum Ecclesiasticarum amantissimus fuerat, & propterea varias vestes, varia elenodia parabat, ornabatque Templum ejus loci vbique variis picturis ingeniosisq; imaginibus: vnde etiá his versiculis celebratus fuit:

Hoc Abbas Himmon picturis compsit & auro.
Hanc Othmare domum tuus Himmon ornavit & auxit.

Idem fecisse legitur ejus successor Vlrychus, Bruschius de Monasteriis fol. 114. Vnde simul apparet, superstitiosam illam obseruationem Ceremoniarum ante hæc tempora in omnibus monasteriis tam vulgarem non fuisse vt hodie est.

CAPVT XXVII.

Catalogus MONASTERIORVM *quæ tempore Tertiæ huius Classis exstructa dicuntur.*

Ab ãno 900. quæ fundata monasteria vsque ad annum 1000.

MONASTERIORVM numerus, qui jam antea maximus erat, amplius tamen his seculis per vniuersum Orbem creuit: nam vel vetera instaurabantur, vel noua ædificabantur: Imò hypocrisis Monachorum in tanta apud hujus Classis homines admiratione fuit, vt plurima Canonicorum Collegia & Templa, in Monasticæ professionis examina mutata legantur, sicut ex sequentibus manifestum fiet.

Vrsprin-gum. *Vrsspringum* Monialium nobilium Cœnobium in Constantiensi Diœcesi, Ordinis Benedictini, nomen habens à scaturiginibus limpidissimarum gelidissimarumq; aquarum, quas S. Huldrychus Augustanus Episcopus terram baculo percutiens elicuisse dicitur, fundatum est initio temporibus S. Huldrychi, ab ejus parentibus, circa annos Christi 900. Vastatum verò & incendio deletum cum esset circa annos Christi 1250. Alexander IV. amplissima Priuilegia & indulgentias dedit ad collapsi Monasterij restaurationem Bruschius.

S. Peter auff dem Schwartzwald Benedictinæ professionis Cœnobium, fundatur anno Domini 903. à duce Berchtoldo II. Zæringensi. Dotatur à Berchtoldo III. magnificè anno 1122. ibi etiam sepeliri voluit.

S. Petri. M. Aureliacũ Dolense Circa annos etiam Christi 913. S. Giraldus *Aureliacum* fundauit monasterium.

Et Ebbo Princeps partium Bituricensium *Dolense* Cœnobium ædificauit, vt in fragmentis Eloriacensis Chronici legitur.

Vischbecense. *Vischbecense Cœnobium* fundatur circa annos Christi 917. sub Lidario Mindensi Episcopo. Secundo anno quo absolutum fuerat, ab Vngaris solo æquatur, sed mox reædificatur, juxta Cranxium lib. 3. cap. 24. Metrop.

Münster Münster im Gramwald *Cœnobium* ædificatur anno Domini 932. Progressu temporis in Præposituram commutatur. Anno 1271. à Rodolpho Imp. incendio deletur.

Münster in Argouia fundatur anno 932. à Bernone Comite: dotatur à Comite Huldrycho Lenzburgensi multis prædiis anno 1036. hodie est Præpositura Canonicorum secularium.

Paterniacense. Paterniaci, seu Pätterlingen Cœnobium exstruitur à Bertha Roodolphi Regis Burgundiæ Vidua, Burckhardi Sueuiæ Ducis filia.

Eningen Eningen Cœnobium duobus miliaribus Constantiâ distans, fundatur à Comitibus Eningensibus, qui suam sedem ibi habuerunt, circa annos Christi 490. Benedictinæ professionis Monachi in eo habitarunt sub Præposito Anno 1532. incorporatum fuit Constantiensi Episcopatui. Vbi obiter admonendum arbitror, videri mihi lacum, quem Venetum vocant, Der vnder see: bey Costantz/ corruptè sic vocari hodie, & olim lacum Enetum, à Comitibus, & Comitatu Eningensi, qui huic lacui adiacet, appellatum. Sed hæc conjectura est. *Vnde lacus Veneti.*

Gemblacense. *Gemblacense monasterium* nobile in Gallia anno 946. à Guiberto erigitur, quod tum Ottonis Regis, tum Agapeti Papæ priuilegiis liberaliter communitur. Sigeb.

Pãthaleonis Cella. *D. Panthaleonis Cella* in Innhofen duobus miliaribus Germanicis à Weingarten Cœnobio, infra Büchhorn Imperij Vrbem, ad lacum Acronium sita, Monialium olim Benedictinarum Cœnobium, à Bertha Buchornensi Comitissa, Vvelphonis senioris germana sorore fundatum, & ab Episcopo Constantiensi S. Conrado Comite Altorffensi in honore S. Trinitatis, S. Crucis & D. Virginis Mariæ, sanctorumque Panthaleonis & Stephani dedicatum, circa annos Domini 950. Progressu temporis Vueingartensi monasterio, vnà cum templo S. Andreæ (quod vera Parochia est Buchornensis oppidi) subjectum esse legitur anno 1130. Bruschius.

Pāthaleonis Cœnobium. *S. Panthaleonis monasterium* Coloniæ exstruitur anno 954. vel juxta alios 950. à Brunone ejus loci Episcopo. Sigebertus.

Anhusium. *Anhusium monasterium* Benedictinæ professionis magnificum & opulentum hodie in Marchionatu Brandenburgensi, ex humili sacello erigi cœptum est anno Christi 958. ab Ernesto Comite de alto Truhendingen, ejusq; sororio Hartmanno Barone de Lobenburg, propterea quòd Ernestus liber ex carcere dimissus fuerat intercessione Hartmanni, in quem ob inobedientiam ab Othone M. Imp. conjectus fuerat: Bruschius. Munsterus lib. 3. cap. 309.

S. Quintini. *S. Quintini Ecclesia* in insula super Somenem fluuium sita, in Monachorum Cœnobium mutata est anno Domini 964. juxta Sigebertum.

S. Georgij. *S. Georgij Cœnobium* Benedictini Ordinis fundatur 966. anno, pro quo alij ponunt annum 960. ab Heduuige, Burckardi Sueuię Ducis conjuge, in Duello altissimo monte, cui arx imposita est munitissima, Hohendwiel dicta. Post annos 45. hoc est, anno Christi 1005. quòd altitudo montis incommoda esset Monachis, qui omnia vbique in omnibus esse volunt. Heinricus II. Imperat. de consilio nonnullorum Episcoporum & Sueuiæ Ducum, hoc Cœnobium Steinam, amœnissimam & opportunissimam Vrbem, Tigurinæ hodie Ditionis, ad Rhenum sitam, transtulit & liberalissimè dotauit. Stumpfius ex Ekardo Sangallensi Monacho, Lib. 5. cap. 14. Annalium.

S. Huldrychi. *S. Huldrychi* magnificentissimum Benedictini Ordinis *monasterium* intra Augustam Vindelicorum Vrbem situm, ex D. Afræ vetusto Templo in monasterium conuersum est, anno 965. ab ipso S. Huldrycho Augustano Episcopo, qui tradidit hoc Cœnobium Canonicis Regularibus. Anno verò 1012. à Brunone Episcopo, Henrici II. Imp. Fratre, ejectis Canonicis Abbatia Benedictinorum facta est. Bruschius & Munsterus lib. 3. cap. 341. Anno 1183. ignē totum periit, sed restauratur ab Henrico Abbate 19. ejus loci anno verò 1474. Templum ejus ventorum vi corruēs Parochum cum 30. hominibus interfecit.

S. Stephani. *S. Stephani* Canonissarum nobilium Collegium eò in loco Augustanæ Vrbis, vbi Hunni olim ab Otthone M. ingenti prælio victi sunt, fundatur à S. Huldrycho Augustano Episcopo Comite de Kyburg & Dillingen, quòd frater ejus Theobaldus Cæsaris castra sequutus, ab hoste eo loco cæsus fuerat. Appellatū autem fuit S. Stephani monasterium, quòd Hunnorum Rex ibi à S. Huldrycho baptizatus, & Stephanus nominatus fuisset. Bruschius fundationem Cœnobij refert ad annum 966. sicut etiam Munsterus lib. 3. cap. 341. Chron. Centuriatores Magdeburgenses, perperam Bruschium citantes, ad annos 996. potest tamen esse typographicus error. Alij ad annos Christi 985. ponunt.

Waldkirch. Waldkirch *Cœnobium* in Brisgouia fundatur à Bethilone Habspurgio pro Monialibus circa annos Christi 970. & in S. Margarethæ honore dedicatur. Progressu temporis Vrbs ejusdem nominis juxta id excreuit. Anno Domini 1512. ejectis sanctimonialibus inde, Canonicis regularibus traditum fuit.

S. Michaelis. *S. Michaelis monasterium* Luneburgi in Saxonia, Hermannus Saxoniæ Dux construxit, in quo Monachos Benedictinos posuit, eisq; ex S. Panthaleonis monasterio Coloniensi Abbatem præfecit anno 974. Trithem. in Chron.

Nouum Monachorum Cœnobium. Munchennewenburg, Latinè *Nouum Monachorum castrum*, monasterium Benedictini Ordinis in Saxonia, Gero Archiepiscopus Coloniensis fundauit circa annos Christi 975. Trithemius in Chron. Hirsaug.

Gladbach. *Gladbach Cœnobium* eodem tempore idem Archiepiscopus in Diœcesi sua fundauit pro Benedictini Ordinis Monachis, multisq; Prædiis & ornamentis ditauit. Primus ejus Abbas fuit Sanderadus, qui sanctorum Catalogo insertus est, ejusque festum 9. Calend. Septemb. agitur Trithem. in Chron. Hirsaugiensi.

Georgij. *D. Georgij Monasterium* Venetiis anno 975. Tribunus Mennius Dux 27. Venetorum ex suis bonis condidit: Bergomensis lib. 21.

Minelene. *Minelene monasterium* erigitur anno 976. & decima quadam Hersfeldensis Cœnobij dotatur ab Otthone II. Imp.

Bergense. *Bergense Cœnobium* fundatur anno reparatæ salutis 976. in Eystetensi Episcopatu à Vuiltrude piissima Berchtoldi vltimi Bauarorum Ducis conjuge, pro Virginibus Benedictinæ professionis, idq; omni suo territorio & dotalibus suis Prædiis liberalissimè dotauit: & Priuilegia amplissima ab Othone II. Imp. ac Ioanne XV. Papa impetrauit. Fuit fundatrix prima in hoc Cœnobio Abbatissa.

Petershausen. Petershausen *monasterium* Benedictini Ordinis Monachorū amplissimum, è regione

Constantiensis vrbis vltra Rhenum in Sueuis, fundatum & dotatum est anno Domini 980. à S.Gebhardo Constantiensi Episcopo, & Berchtoldo Fratre ejus, Comitibus Pregantinis & Zeringensibus. Templum hujus Cænobij idem Episcopus erigere cœpit anno 983. absolutum est anno 992. & dedicatum in honore B.Gregorij Papæ. Tam opulentum olim fuit Cœnobium, vt aluerit 80. Monachos: sed anno 1438. ad summam paupertatem redigitur. Et anno 1159. ignis maximum damnum ei intulit: anno verò 1548. 6. Augusti à Caroli V. militibus incendio funditus deletur, sed tamen mox restauratur. Bruschius & Stumpfius.

Wettenhausen. Wettenhausen *Cænobium* in Algauia fundatur à Comitibus Conrado & Vuernhero à Rockenstein anno reparatæ salutis 983. pro Canonicis regularibus.

S. Martini. *S. Martini monasterium* Benedictini Ordinis, olim in insulis Rheni, hodie verò intra vrbis Coloniensis muros situm, fundadatum dicitur primùm ab Odgero potentissimo Daciæ Duce: tandem verò restauratum & auctum, & post primam ejus euersionem quasi de nouo reparatum fuit circa annos Christi 986. ab Euergero Archiepiscopo Coloniensi B uschius.

B. Maria. *Beata Maria monasterium* Quadlinburgæ in Occidentali monte ædificari curauit anno 986. Mechildis Otthonis M. filia, vt in Quedlinb. historia habetur.

Wiesenow. Wiesenow *Cænobium* Præmonstratensis Ordinis in Sueuia situm est. In Latinis instrumentis vocatur Minor Augia, ad differentiam Maioris Augiæ, der Reychenow. Dicitur & Pratinsula, quasi insula pratorum, quorum magnus circa hoc Cœnobium est numerus: Vnde & Germanicè appellatur Wiesenow, tanquam pratorum augia: sunt tamen qui putent Wiesenow dici, quasi Alba augia, ab albo vestitu, quo Monachi hujus Ordinis vtuntur, sed falluntur isti, quum diu ante Præmonstratensem Ordinem initium suum habuerit Cœnobium hoc. Fuit primò sedes piorum aliquot Eremitarum circa annos 990 Postea verò mutatum est in Præmonstratensis Ordinis magnificum monasterium prope Rauensburg Vrbem Imperialem ad Schussium fluuiolum, à Gebizone de Wysenburg Equite aurato ditissimo, à quo & nomen fortè sortitum est. Erat initio vtriusque sexus Cœnobium, vt Præmonstratensium primò omnia fuerunt: sed progressu temporis ad vitanda scandala, Monialium locus, Weysenthal dictus, eiectis Virginibus, abrogatus euersusque fuit. Dotatum est liberalissimè à multis Imperatoribus & Principibus. Si meretrix vel scortum in hoc monasterium contigerit venire, per triduum hospitio excipitur à Monachis, si verò pauper & famelicus accedat, frustulo panis dato discedere jubetur: Gregorio Mangolt. teste in manu scripto quodam Chronico, qui in hoc Cœnobio aliquandiu Monachum egit.

Paradisi Cænobium est supra Scaphusiam Rheno adiacens. Prima eius fundamenta jacta sunt anno Domini 992. hac occasione Anno quo diximus magna rusticorum seditiosorum multitudo hoc ipso loco à nobilitate cæsa deletaque fuit. Sed quia multi ex nobilitate magni viri ibi quoque ceciderant, eorum liberi, propinqui & amici hoc loco Capellam exstruxerunt. Sub Friderico autem II. Imp. monasterium ibi fundatur S.Claræ instituti sub Minorum Ordine, & propter amœnitatem loci Paradisus appellatur. Paradisi.

Sultzberg Monialium Benedictinarum Cœnobium, in pago ejusdem nominis Brisgauiæ situm, fundatur anno Domini 993. ab Habspurgi Comitibus, & dedicatur in S. Cyriaci honore, confirmaturq; ab Henrico II. Imp. in fundationis tabulis Mons Salsuginis, Saltzberg, appellatur, à fonte salis qui ibi fuit, pro quo corruptè dicitur hodie Sultzberg. Sultzberg.

Scitterlinburgense monasterium anno 995. Hildemarus Halberstadensis Episcopus fundauit: historia Quedlinb. Scitterlinburgense.

S. Martini monasterium erigit Stephanus primus Hungariæ Rex anno 997. juxta S. Martini fundum, qui Sacer mons dicitur, & redditus sufficientes ei tribuit, ex hostium deuictorum spoliis. S. Martini.

Sunt plura alia ab anno Domini 900. vsque ad 1000. exstructa Cœnobia, quorum tamen vel nomen, vel fundator, vel annus fundationis omittitur ab authoribus. Theodoricus enim Metensium Episcopus duo Cœnobia ædificauit: alterum intra Metensis Vrbis muros, pro felici gubernationis auspicio: aliud verò in Caluomontensi pago, vt acta Metensium testantur.

Vuilla Bonifacij Marchionis filia, & Alberti Marchionis Tusciæ Vxor exstruxit Florentiæ à fundamentis Ecclesiam S. Mariæ vnà cum Cœnobio eidem conjuncto, quæ Hugo filius Alberti duabus donationibus redditibus amplissimis locupletauit Baronius Tom. 11. pag. 11.

Frutuarense monasterium Glaber. lib. 3. c. 5. refert à Vuillermo Abbate, cum Ecclesia S. Benigni martyris à Majolo ipsi credita esset, erectum esse in paternæ hæreditatis fundo, Vulpia, nominato, quod Frutuarense postea placuit appellari. Frutuarense.

Adel-

Adeldagus Hamburgensis monasterium Monachorum in Frisia exstruxit: Cranzius libro 3. cap. 23. Metrop.

Milo Mindensis Monachorum Cœnobium in Vuedegenborg condidit: ibid. cap. 47.

D. Petri. Henricus Treuirensium Episcopus in honorem D. Petri monasterium juxta summum templum fundauit, Trithemio auctore in Hirsaugien. Chron.

Rogerus Leodiensium Episcopus Baptistæ dedicauit nouum monasterium Sigebertus.

Fridericus Moguntinus Archiepiscopus D. Petrum nouo ornauit apud Moguntinos Cœnobio. Trithem.

Stephani & Martini. *D. Stephani & D. Martini* monasteria condidit Villegisus Archiepiscopus Moguntinus. Marianus Scotus.

Sancti Eustachij apud Northusanos Cœnobium Mechtildis Henrici Aucupis Imp. conjunx exstruxit, & Regulares Canonicos in id introduxit: Mesburgen. Chron.

Thaba Cœnobium fundauit Theodatus Apuliæ quondam Dux qui Regno eiectus aliquando apud Geysam Vngariæ Regem delituit, non procul à Danubio: Bonfinius li. 1. Decad. 2.

Cella. Reinaldus Marsorum Comes templum S. Mariæ in Cœnobium commutauit, quod à Cellis jam nomen habet Leo Hostiensis lib. 2. cap. 23.

Adelstanus rerum apud Anglos potius, duo monasteria Benedictinæ professionis exstruxit: alterum apud Mehouiam Sarisberiensis Diœcesis pagum: alterum ad Micelmum vicum: Polydorus lib. 6. Angliex hist.

Thudaldus Canisij Regensis oppidi Comes, magnificentissimum Cœnobium in Mantuano agro in Benedicti honorem fundauit: Bergomen. ibidem.

Glocestriens. *Glocestriense Cœnobium D. Petro sacrum* fundauit Ethelredus Merciorum Dux cum conjuge Ethelfreda. Ranulphus lib. 6. capite 4.

Heliense Burbachense. Torinense *Heliense, Burbachense & Torinense* monasteria condidit Atheluualdus Vintoniensis Episcopus: Malmesburiensis lib. 6. cap. 41.

Osuualdum Vigorniensem Episcopum Ramesiæ Cœnobium ędificasse idem testatur.

Hedkelinge. *Hedkelinge monasterij* author & fundator dicitur Hatto quidam Saxoniæ Comes: arcem enim suam in hoc monasterium mutauit, quòd liberis careret, vt in Chronico Saxoniæ indicatur.

Hildesleniani Cœnobium in Saxonia sub Othone M. incœpit: ibid. *Hildeslenianum.*

S. Michaelis. Bernardus Hildesheimensis Episcopus S. Michaeli ac nouem Angelorum choris Cœnobium ædificauit, eique Benedictinos Monachos imposuit Saxoniæ Chronic.

Ottho M. Imp. Magdeburgi regalem Abbatiam Benedictini Ordinis fundauit: sed mox eam in Archiepiscopatum commutauit, & Monachis extra Vrbem in quodam Collo, à quo & Cœnobium nomen accepit, locum concessit. Heinricus de Erdfordia.

Burkardus Herbipolensis Episcopus in honorem S. Andreæ pro Benedictinis Monachis fundauit Cœnobium. *S. Andreæ.*

Bronium Hannoniæ monasterium condidit Gerardus Gandensis Abbas, teste Iacobo Meyero in Flandrica hist. *Bronii.*

Virginum quoque hoc seculo decimo à nato Christo Mechelburgi Cœnobium exstructum est à Billugo Obotritorum Principe: Helmoldus cap. 12.

Alfreda Angliæ Regina, duo Monialium Cluniacensis nuper instituti Ordinis exstruxit monasteria: vnum Amisberię in Sarisberiensi Diœcesi alterum ad Vuhervellum Vintoniensis ditionis Polyd. lib. 6. Ang. hist.

Vuiltoniense Monasterium condidit Edgardus Angliæ Rex, eique Abbatissam Filiam suam Editham primò imponit: idem. *Vuiltoniensi.*

Bernardus Halberstatensis Episcopus Cœnobium in Hadmershem condidit. Bruschius.

Virginum monasterium in Helsling Adeldagus exstrui curauit, juxta Crantzium lib. 3. cap. 23. Metrop.

Adelbero Metensium Episcopus circa annos Domini 957. intra Vrbis suæ mœnia Monialium Cœnobium instituit: aliud item in Blisacensi pago in honorem S. Trinitatis. Xenodochium etiam infra Metim Vrbem in Virginum monasterium commutauit, vt Acta Metensium testantur. *S. Trinitatis.*

Henricus Imp. I. Cœnobia puellarum in Delmborgensi ciuitate, & Quedlinburgæ exstrui curauit, juxta Crantzium lib. 2. cap. 27. in Vuandalia, & lib. 3. cap. 12. in Saxonia.

Reingelheimensem arcem Mechtildis conjunx Henrici I. Imp. hæreditario jure ad ipsam deuolutam, in Monialium conuertit monasterium: Mersburgense Chronic.

Vualbaciense. *Vualbaciense Cœnobium* in Saxonia in honorem D. Andrææ exstruitur hoc etiam tempore: Chron. Saxoniç.

Geseck. *Geseck monasterium* Hoholdus, Bruno & Fridericus Anhaldini Fratres in sua ditione exstruxerunt in honorem B. Virginis & Cyriaci Martyris, cui sororem suam Witburgam præfecerunt: Henricus Erdfordiensis.

VValsrodense. *VValsrodense Cœnobium* Otthonis I. Imperat. tempore exstrui cœpit: Crantzius lib.3.capit.33.Metrop.

Alstebianum. *Alstebianum* Monialium Cœnobium iisdem temporibus Gero Comes quidam in Ioãnis Baptistæ honorem fundauit: Chron. Saxoniæ.

Gerenrodense. *Gerenrodense Cœnobium* ad radices Meliboci montis, vulgo Am Hartz exstrui fecit Gero Magdeburgensis Burggrauius: Chron. Saxon.

Ab ãno 1000. quæ monasteria condita ad annũ vsque 1100. Edgardus Anglorum Rex, singulis annis, quibus regno præfuit, nouum fundauit monasterium, Balæo teste Cent. 2. Script. Britanniæ. Et Ranulphus lib. 6. cap. 9. in Polychron. refert quadraginta eum monasteria condidisse.

Ab anno verò reparatæ salutis millesimo sequentia monasteria fundata leguntur.

Lutenbach. *Lutenbach monasterium* fundatur in Alsatia anno 1000. à Comite Lenzburgensi.

S. Stephani. *S. Stephani Cœnobium* in medio Bambergensis Vrbis situm condidit Henricus II. Imper. anno 1001. Consecratur à Benedicto VIII. Papa anno 1019. Idem Imper. in ejusdem vrbis suburbio S. Michaelis Cœnobium Benedictionis exstruxit. Hedio.

Adalberti. *S. Adalberti monasterium* Ottho III. Imp. Româ se Rauennam conferens, ædificauit, anno 1001.

Neoburgum. *Neoburgum Cœnobium* puellarum nobilium in Augustana Diœcesi situm est, Ordinis Benedictini, in ejusdem nominis oppido, ad Danubium. De prima ejus fundatione nihil certi habent authores. In Monialium autem habitationem fundatum & conuersum esse legitur ab Henrico II. Imper. ejusque conjuge Chunigunda anno Salutis 1007. ad petitionem Hilarij cujusdam Pannoniæ Episcopi. Bruschius.

Mons Monachorum. *Mons Monachorum* amplissimum amœnissimumque extra Bambergensi Vrbis mœnia monasterium Benedictini Ordinis, fundatur anno Christi 1008. in honorem Michaelis Archangeli, ferè vnà cum Bambergensi Episcopatu, ab Henrico II. Imp. ejusque conjuge, in memoriam apparitionis Michaelis Archangeli, quâ claudus factus fuerat; & S. Benedicti, calculum, quo laborabat, insomnis excindentis & vulnus pulchrè sanantis. Hanc autem impudentissimam fabulam esse, ad decipiendos & in errore superstitioneque retinendos homines nefariè à Monachis excogitatam supra cap. 24. Classis secundæ demonstrauimus. Renouatur, augetur & ditatur ab Otthone Bambergensi Episcopo VIII. anno Dom. 1126.

Tuiciense Benedictinæ professionis magnificentissimum opulentissimumque Cœnobium in dextera Rheni è regione Coloniæ Agrippinæ situm, fundatur hac occasione anno Christi 1012. Comes quidam de Rotenburg ad Tubarum Frater Heriberti Archiepiscopi Coloniensis, in magna annonæ caritate, Hattonis Archiepiscopi Moguntini inhumanissimum exemplum sequutus: ingentem pauperum multitudinem in horreum quoddam conuocatam, igni cùm enecasset ac perdidisset, sceleris pœnitentiâ ductus, pro satisfactione talis peccati Cœnobium hoc condidit de consilio Romani Pontificis Benedicti VIII. Brusch. Tuiciense.

S. Iacobi monasterium Balderieus Leodiensis Episcopus in quadam suæ Diœcesis insula exstruxit pro Monachis Benedictinis anno Christi 1014. S. Iacobi.

Neüberg *Cœnobium*, Latinè Nouum montem, condidit anno 1021. Richardus Abbas Fuldensis & S. Andrææ consecrauit. Neüberg.

Malliacense Cœnobium ingens in territorio Pictauiensi: itemque aliud *Burgoliense* in cespite *Andegauensi*, in fundo proprio ædificauit Vuilhelmus Aquitaniæ Dux anno 1025. Fragmenta historiæ Aquitan. Malliacense.

Rönigsmünster *Cœnobium* anno 1025. in Diœcesi Spirensi fundatur pro Benedictinis Monachis & anno 1148. in Canonicorum secularium collegium commutatur. Rönigsmünster.

S. Laurentij Cœnobium Leodiense Bruno Dux & Reinhardus Episcopus condiderunt anno Domini 1025. Irenicus. S. Laurentij.

Amorbachense Cœnobium exstruxit Richardus XXI. Fuldensis Abbas circa annos Dom. 1026. & S. Simplicio sacrauit Brusch. Amorbachense.

S. Vualpurgis monasterium temporibus Gregorij VII. anno 1030. Theodoricus Comes montis Hiligardi construxit. S. Vualpurgis.

Mure

Mure. Mure *Cœnobium* in Argauia Heluetiorum Benedictinæ professionis fundatur anno 1030. à Rapoto Comite Habspurgi. ejusque conjuge Itta Theodorici Lotharingiæ Ducis Filia, vt hac ratione satisfacerent Deo pro injustè acquisitis bonis & Prædiis. A principio præpositura fuit, sed anno Christi 1073. in Abbatiam commutatur. Anno 1089. in tutelam & patrocinium sedis Apostolicæ suscipitur, eâ conditione, vt Abbas hujus Cœnobij quotannis Romam mittat aureum numum. Stumpfius lib. 7. cap. 9. Annalium Heluericorum.

S. Crucis. *Ad S. Crucem*, Zu dem H. Creütz / *monasterium* inter Spiram & Vuormatiam erigitur anno 1034. Benedictinæ professionis à Conrado II. Imper. qui etiam primum ejus fundamenti lapidem posuit, ejusque conjuge Gisela. Anno verò 1504. ab Emichio Comite Lunigensi funditus, deletur, & Monachi disperguntur.

Jurgenburg. Jurgenburg in Saxonia propè Gosslariam ciuitatem Cœnobiũ fundatur à Conrado II. Imp. anno 1034. Cranzius lib. 4. cap. 36. Saxoniæ.

Casæmarii. *Casæmarium* nobilissimum in territorio Verulano monasterium exstruitur anno Christi 1036. hac occasione. In Verulana ciuitate erant quidam clerici, qui deplorantes, quòd Clericatûs officium haberent, vitam autem neque canonicam ducerent: Quid de nobis, dixerunt, in extremo examine fiet? ad cujus auxilium confugiemus? Talia animo voluentes & dicentes, adjunctis quibusdam laicis, venerunt ad fundum, qui dicitur Casæmarij: videntesque ibi antiqua ædificia, vbi dicitur templum fuisse Martis, distans à Verulana ciuitate milliaribus tribus cum dimidio, ibidem commorari cœperunt, eodemq; in loco Ecclesiam SS. Ioannis & Pauli condiderunt. Non multò post quatuor ex illis, euntes ad Abbatem S. Dominici, habitum monasticum ab eo susceperunt, indeque Casæmarium redeuntes, Abbatem de suis elegerunt, & sub eo Monachalem vitam egerunt sub Cistercieasium regula.

Paulò ante, videlicet anno 1030. Petri Casteldæi seu Gubernatoris Soranæ ciuitatis, & Dodæ ejus conjugis Oderisij Comitis Filiæ, sumptibus, in agro Sorano nobile exstruitur monasterium *S. Dominici*, vt Baronius refert tom. 11. pag. 102. & 103. (S. Dominici.)

Sylvestri. *S. Sylvestri monasterium* idem Petrus eodem ferè tempore exstruxit, ad majorem ciuium commoditatem ciuitati proximum, ad radices montis cui ciuitas adiacet, eodem Baronio eodem loco referente.

Geysenfeld. Geysenfeld, Monialium contubernium, fundatum est anno 1037. ab Eberhardo Comite Ebersspergio.

S. Mauritij. *S. Mauritij monasterium* quem primarium suum patronum esse voluit Bruno Mindensis Episcopus fundauit anno 1042. Cranzius lib. 4. cap. 21. Metrop.

S. Fidei. *S. Fidei Cœnobium* Schletstadij fundatur anno 1044. ab Hildegardo Ducissa Sueuiæ, à cujus Filiis liberaliter dotatur. Auctum verò & locupletatum est à Friderico I. Imperatore. Beatus Rhenanus.

S. Crucis. *S. Crucis monasterium* Leo IX. Papa fundauit anno 1049. & ex suo patrimonio amplissimis redditibus locupletauit, & sub protectione Rom. Pontificum esse voluit. Gregorius VII. lib. 12. cap. 14. ad Guarnerium Argentinensem Episcopum.

Loense. *Loense monasterium* Thomas Presbyter Loensis, falso zelo sanctus, ex sua Ecclesia condidit, & Canonicis regularibus attribuit circa annos 1050. quod Philippus Comes Loanus anno 1093. attributione suæ ditionis plurimùm auxit.

Quercetum. *Quercetum*, regularium Canonicorum Cœnobium, in Brugensi suburbio, condi cœpit anno 1050.

Scaphusianum. Scaphusiæ in Heluetiis nunc, fundatur regale monasterium & Abbatia Benedictini Ordinis ab Eberhardo Nellenburgensi Comite, anno 1052. Henrici III. Imp. temporibus, & absoluitur annis 12. totum ædificium. Constituit fundator, à quo liberalissimè dotatum fuit, sicut & à Burkhardo ejus Filio, vt Monachi duodecim, ad numerum Apostolorum, in eo sint sub vno Abbate, qui esset tertius decimus: & in extrema senectute ipsemet quoque monasterium hoc ingressus sub Abbate ad vitę suę finem vsque vixit: de quo vide in Stumpfij Chronicis plura libro quinto, capite decimo septimo.

Casa Dei Monasterium à Roberto Auernensi Episcopo ædificatur anno 1051. & priuilegiis Leonis IX. Papæ munitur, vt legitur in ejus vita apud Surium tom. 2. die 24. Apr.

Alba Augia. *Alba Augia* Nariscorum, aut potius Norici Cœnobium, Ordinis Benedictini, ad Schwabach amnem, non procul à Norinberga, in Diœcesi Bambergensi situm, fundatur à Gebhardo Comite de Hirsberg, vel, vt aliis placet, de Kalow, qui Eistetensis Ecclesiæ Episcopus, tandem Rom.

Rom. Pontifex factus, & Victor II. appellatus est. Cœpit autem hæc fundatio anno 1053. sub Imp. Henrico nigro: postea verò circa annos Christi 1130. quasi postliminio renouatum & ampliatum est ab ab Otthone Episcopo VIII. Bambergensi. Bruschius.

S. Iacobi monasterium, Benedictini Ordinis, Luitpoldus Archiepiscopus Moguntinus ad mœnia vrbis Moguntinensis fundauit, in monte qui dicitur Schönberg anno Domini 1059. idque multis Prædiis& ornamentis ditauit. Lampertus Schafnaburgensis & Chronic. Hirsaugiense.

Lacēs. *Lacensis monasterij* fundamenta, Treuirensis Diœcesis, anno 1060. Henricus Palatinus cum vxore Adelheide jecit. Irenicus lib. 12. Exeg.

Sigepergense. *Sigepergense monasterium* fundatur circa annos Domini 1060. ab Annone Archiepiscopo Coloniensi, vt legitur in ejus vita apud Surium tom. 6. cap. 25. die 24. Decemb.

Vallis vmbrosa. *Vallis vmbrosæ Cœnobium*, Germanicè Schattenthal anno 1060. ædificari cœpit, in monte Apennino, à Ioanne Gualberto.

S. Mariæ mōs. *S. Mariæ Mons*, vel Cœnobium B. Virginis Mariæ in Monte extra mœnia vrbis Boppardensis, Benedictinæ professionis Monialium circa hæc tempora inchoatur à ciuilibus eius ciuitatis: collapsum verò restauratur à Friderico II. Imp. anno 1220.

Parthenonense. *Parthenonem Cœnobium* pro 30. Benedictinæ familię Virginibus Athela, Balduini Pij Vxor, condidit, anno 1062. Iacobus Meyer.

Einhamense. *Einhamense monasterium* verò construxit anno 1063. Balduinus: idem.

Dei Augia Gottesouw *monasterium* propè Durlach fundatur à Berchtoldo Comite Hennebergensi anno 1064.

S. Agnetis. *S. Agnetis* Claustrum Scaphusię erigitur anno 1064. ab Itta Comitissa Nellenburgensi, cui sese inclusit. Anno 1090. in potens Cœnobium commutatur à quodam Sifrido Abbate ejus loci. Stumpfius lib. 5. cap. 17. Chron.

Quatuor turriū. *Quatuor turrium Præposituram* Vueissenburgēsem fundauit Samuel Abbas XXXI. Vueissenburgensis Cœnobij anno Domini 1070. funditus autem deletur in seditione rustica, anno 1520.

Carmelitarum Cœnobium inchoatur in Monte Carmelo ab ejus sectæ Fratribus anno 1070.

Altaspecula. *Summuntorium* vel *Altaspecula*, Germanicè Hochenwart / à Rapathone de Tauris, ejusque conjuge Emma Ducissa Austriæ, ex arce conuersum est in monasterium Benedictinæ professionis Puellarum, anno 1070. Brusch.

Selse monasterium Rhodo adjacens inter Spiram & Argentinam, Benedictini Ordinis, fundatur ab Adelheide Rodolphi Regis Burgundiæ Filia & Conjuge Otthonis I. Imper. anno. 1071. Paucis post annis in Canonicorum secularium collegium conuersum est. Selse.

Banthum, quod hodie corruptè dicitur Bantz / olim insigne & nouem robustissimis Turribus firmissimum munitissimumque Castrum: nunc verò Cœnobium in dextera descendentis è Voiitlandiæ montanis versus Franciam Orientalem Mœni, Benedictini Ordinis, Herbipolensis Diœcesis, fundatum legitur in S. Dionysij honorem anno 1071. sub Henrico IV. Imp. ab Alberade Comitissa de Banth, in gratiam mariti sui Hermanni Marchionis Voburgensis, qui in hastiludio Equestris certaminis lanceâ transfossus occubuerat, eademq; plurimis Prædiis id ditauit. Bruschius. Banthū.

Heydingsfeldense Cœnobium supra Herbipolim in sinistra Mœni situm construxit eodem tempore & fundauit eadem Comitissa, ob filiam à nobili quodam Centauro de Rantzenburg raptam ac deuirginatam. Bruschius. Heydingsfeldēse.

S. Iacobi Monasterium ante muros Bamburgenses, fundatur anno 1075. ab Hermanno ejus loci Episcopo, & 25. Canonicis assignatur: iis tamen inde ejectis Monachis inhabitandum conceditur. S. Iacobi

Grafscaff Vuestphaliæ Cœnobium erigitur anno 1076. ab Annonio Episcopo Coloniensi. Grascaff

Sigenberg *Cœnobium* Coloniâ non procul distans ab eodem Episcopo erigitur anno 1078. progressu temporis Hagersdorffum transfertur. Sigebergense.

S. Saluatoris Monasterium in Insula quæ Aquicinctus dicitur, à Sichero & Gualthero Viris illustribus fundatur anno Domini 1079. Sigebertus. S. Saluatoris.

Schyren ex humili Eremitarum Cella, ab Otthone & Alberto Nobilibus Viris exstructa, in celebre monasterium Benedictini Ordinis in Bauaria convertitur anno Domini 1079. ab Haziga Arragonum Regis Filia, sed Otthonis Schyrensis Comitis Conjuge, & in memoriam defuncti Mariti liberaliter dotatur Brusch. Schyrē.

B. Ma-

B. Maria. *B. Mariæ Cœnobium*, Conradus Lutzenburgensis Comes, confecto itinere Hierosolymitano, extra suam Vrbem fundauit, Benedictinisque Monachis tradidit, anno 1080. Brusch.

Wurmspach. Wurmspach *Cœnobium* Monialium Bernhardinæ Professionis, super Raperschuuilam duobus miliaribus Tiguro distantem, fundatur à Vuernhero Comite Habspurgi anno 1081. Stumpfius lib. 6. cap. 7. Annalium Helueticorum.

Richenbach. Richenbach *monasterium S. Gregorij* in Nigra Sylua fundari cœpit anno Domini 1083. à Wilhelmo Hirsaugiensi Abbate: Trithemius in Chronic. Idem Abbas author fuisse dicitur ibidem monasterij Erdfordiæ, *Petro* ac *Paulo* dicati: *Vuilheimensis* & *Lauensis* in Carinthia.

Sindelfingen. Sindelfingen *Cœnobium* in Ducatu VVirtenbergensi fundatur anno 1083. ab Adelberto Comite Tubingensi, & intercessione Alberti ac Vvilcke ejus Conjuge Ducissa Poloniæ Benedictinis Monachis traditur. Sed paucis elapsis annis eiiciuntur inde Monachi, & Canonicorum fit Collegium.

S. Albani. *S. Albani Templum* Basileæ anno 1083. Burckhardus ejus loci Episcopus, conuertit in ejusdem nominis Cœnobium Benedictinæ Professionis.

S. Blasij. *S. Blasij monasterium* in Hercynia Sylua fundatur à Barone Sellenburensi ob manum amissam, anno 1084. Irenicus libro II. ex Annalibus Argentinensium. Vide plura apud Munsterum lib. 3. cap. 317.

Andriense. *Andriense monasterium* Balduinus Comes Ghisnensis: & *Hamnense* Engerramus Comes Lilariensis ex Hispania, quo ad supplicandum D. Iacobo abierant, reuersi, Monachis ex Carofensi monasterio Pictonum secundum abductis, permissu Gerardi Morinorum Episcopi, construxerunt, anno 1084. Iacobus Meyer.

Zuuifaltum. *Zuuifaltum*, siue *Zuuifaltaha*, Latinè *Ad duplices aquas*, à duobus riuis in ipso monasterio concurrentibus sic dictum: magnificum & opulentum Benedtini Ordinis Cœnobium, Constantiensis Diœcesis, non procul à Danubio in Alpibus Sueuiæ, fundatur & amplissimè dotatur anno Chiristi 1088. in honore B. Virginis Mariæ, pro 12. Monachis à Comitibus de Achlam, Luitholdo & Chunone Fratribus. Subjectum est tantum Rom. Pont. Brusch.

Erlach. *Erlach Cœnobium* Bielensi lacui in Heluetiis adjacens exstruitur ab Episcopo Lausannensi anno 1089.

Wagenhausen. Wagenhausen à principio Cella B. Mariæ dicta & à Sifrido Abbate Scaphusiano condita anno 1090. mox in præposituram Benedictini Ordinis conuertitur, & Scaphusiano monasterio subiicitur. Stumpfius lib. 5. cap. 15. Annalium.

Merkense. *Merkense monasterium* juxta Calixtum condiderunt Eustachius Comes Bononiæ, & Ida Conjunx ejus anno 1090. Iacobus Meyer.

S. Petri. *S. Petri Merburgense Cœnobium*, fundauit Vuernherus Episcopus anno 1091. Chron. Mersburgense lib. 2. cap. 17.

Euershamense. *Euershamense monasterium*, juxta Stanelam, in agro Furnensi, ad Isaram fluuium, anno 1091. incœptum est. Iacobus Meyer.

Neresheimen. Neresheimen *monasterium* elegans & magnificum Benedictini Ordinis, in Sueuia situm in peramæno colle, fundatum & liberalissimè dotatum est anno Christi 1095. ab Hartmanno Comite Dillingensi, & ejus Conjuge Adelheide. Bruschius. Alij originem ejus ad annos 900. à nato Christo referunt.

Burrhonium. *Burrhonium*, quasi fons, siue fontes, propter admirandæ profunditatis fontem vicinum, ex quo Blauus fluuius æris coloris oritur, hodie mutatâ parum voce Blauburnium vel Blawbüren dicitur. Antequam Cœnobium & Oppidum ibi exstructum esset S. Ioanis Baptistæ exiguum saltem idolion ab Anshelmo, Hugone & Sigibotone Fratribus Comitibus Palatinis Tubingensibus & Ruckensibus conditum: nunc verò Benedictinæ Professionis in Ducatu Vuirtenbergensi magnificum & amœnissimum monasterium fundatur circa annos Christi 1095. ab Anshelmo Patre, & duobus ejus Filiis Palatinis Tubingensibus, & Comitibus de Rucka. Brusch.

Isnense. *Isnense Cœnobium*, intra muros Isnæ imperij Vrbis ad ejusdem nominis fluuiolum situm, fundatum est in honorem Sanctorum Iacobi & Georgij à Mangoldo Patre, & Vualthero ac Vuolfrado Filiis, Comitibus Veringensibus, & Benedictinis Monachis traditum anno 1096. Bruschius.

Reinhausen. Reinhausen *monasterium* Saxoniæ, vicinum Gottingæ, anno 1096. condi cœptum & cumulatè ditatum, Benedictinis Monachis repletur. Chron. Hirsaugiense.

Castelium. *Castelliũ* siue *Castellum*, olim quidẽ triplex Castrum, nunc verò præclarum & magnificum

eum monasterium, Benedictinæ professionis, in Palatinatu superiore, ad Lautherum amnem situm: fundatur in honorem Dei, ac S. Petri anno Domini 1098. à Friderico Comite à Castelberg & Berta ejus Conjuge: ab Otthone Comite de Hirsberg, & Berengario Comite de Sulizbach ejusque Conjuge Adelheide de Wolfratshausen. Brusch.

Alba Augia. *Alba Augia* Brigantina, siue Cœnobium Brigantinum, quod vulgo Majorem augiam, Die Mehrerow appellatur, situm est ad ostium lacûs Acronij, quo Brigantinus amnis sese exonerat, in amœnissim loco: fundatur anno Christi 1098. ab Huldrycho Rhetorum & Brigantiæ Comite: à principio Monachorum saltem Benedictinæ Professionis Abbatia insignis & oppulenta, dotata tam liberaliter à Rodolpho Comite à Pfullendorff/ vt pro secundo ejus fundatore habeatur, anno 1102.

Cistercium. *Cistercium*, nomen habens à loco, primum Bernhardini Ordinis Cœnobium, situm est in Burgundia, Cabillonensis Diœcesis, fundatur à Stephano Abbate Molismensis monasterij, de consilio Hugonis Lugdunensis, Vualtheri Cabillonensis Episcopi, & Otthonis Ducis Burgundiæ, anno 1098. vel juxta alios 1089.

D. Andreæ. *D. Andreæ Cœnobium* condidit Clementia Roberti Flandriæ Comitis Vxor, qui ei ex terra sancta literis mandauit, vt in honorem hujus Sancti Cœnobium construeret, quòd is sacram lanceam, quæ jam multis seculis humo defossa jacuerat, demonstrasset peregrinantibus. Ea igitur jussis obtemperans, à Baldrico Episcopo & Lamberto Archidiacono locum quendam in Bertferkerk juxta Brugas impetrauit, ibiq; Cœnobium pro Benedictinis Monachis exstruere cœpit, anno 1098. Iac. Meyer.

Byblingum. *Byblingum Monasterium* Benedictini Ordinis Constantiensis Diœcesis, non procul ab Vlma situm, fundatur in honorem S. Martini anno Christi 1099. ab Otthone & Harmanno Comitibus à Kirchberg, qui hoc Cœnobium suum Rom. Pontifici obtulerunt ac donarunt totum: vnde Abbas ejus quotannis nummum Bizantinum (Ein Ducaten) Cameræ Apostolicæ in perpetuam hujus oblationis memoriam, soluere cogitur, Bruschius. A præterfluente amne Byblingo denominatur.

Bursfeldense. *Bursfeldense Cœnobium*, Henricus Comes Northeimiæ & Gertrudis ejus Conjunx, in honorem Thomæ & Nicolai condiderunt pro Benedictinis Fratribus, circa annum Domini 1099. Chronic. Hirsaug.

Multa præter alia Cœnobia hoc seculo exstructa sunt, quorum tamen vel nomen, vel author, vel annus fundationis ignoratur. Nam Romanus Diogenes Imp. in editiori loco Protæ Insulæ, nouum monasterium condidit: teste Zonara tertio Annalium.

Stephanus I. Rex Hungariæ anno 1002. Hierosolymis exstruxit Monachorum Cœnobium, idemque Prædiis & Vineis, vnde eis victûs copia suppeditaret, dotauit.

Idem Imp. anno 1015. Padebornæ monasterium condidit ad aquilonarem plagam in honorem S. Michaelis Archangeli sub Regula Benedicti. Surius tom. 2. die 3. Mart.

Constantinus Monomachus monasterium *Manganorum* in gratiam Sclernæ pellicis exstruere cœpit.

In Samnitibus Imp. Henricus II. Cœnobium condidit, omnique ornamentorum decore exornauit. Historia Bambergensis.

Henricus IV. Spirense Cœnobium exstruxit, & mirâ mole & sculptili opere compleuit, vt in vita ejus scribitur.

Bartholdus Episcopus Tullensis, in saltu Vosagi monasterium in honorem Saluatoris construxit. Catalogus Tull.

Arnulphus, Suessionum Episcopus, Templum Aldenburgense Miraculis insigne, conuertit in Cœnobium Benedictinum. Iacobus Meyer.

Sex milites, concione Gederici Monachi à sceleribus abstracti, & à Coloniensi Archymista absoluti, in solitudine Brabantiæ cellam construxerunt, & Benedicti Regulas obseruarunt, hocque est initium *Affligbemensis* Cœnobij, Iacob Mayer, *Affligbemense.*

Bruno II. Episcopus Osnaburgensis, in altera parte Vrbis, in loco amœno & conspicuo Orientali monasterium Benedictinum erexit. Cranzius lib. 5. cap. 26. Metrop.

Boleslaus monasterium *Stecechouiense* supra Fistulam fluuium, in tractu Sendomiriensi, Benedictinis Sodalibus construxit, conferente Patrimonij sui partem Steccho Palatino Cracouiensi, & Magistro Equitum Poloniæ, vnde postea locus nomen accepit. Et aliud in monte Lysecio, ob preces Emerici Vngari. Cromerus lib. 3. *Stecechouiense.*

Boleslaus II. construxit & ditauit *Mogilnense* Cœnobium, atque eo Benedictinos collocauit, ibidem. *Mogilnense.*

Andreas

Andreas Rex Vngariæ, in Insula Tychonia Cœnobium magnum cum basilica D. Amano sacra fundauit Bonfinius.

Bruuiler. *Bruuiler Cœnobium* Coloniæ Agrippinæ vicinum, Ezelinus Comes Palatinus, Frater Chunegundis Imperatricis, diuitiis abundans in honorem Sancti Nicolai Archyepiscopi Myræorum construxit, & ditatum Benedicti sequacibus tradidit: vt Chronicon. Hirsaug. habet.

S. Michaelis. *S. Michaelis Cœnobium* Hildesheimense, suis impensis condidit Bernardus ejus loci Episcopus.

S. Mauritij. Ad Salinas. Halthausen. Gothardus ejusdem Ecclesiæ preſul, in monte suburbano monasterium *S. Maurity*, & in opposita vrbis parte, in honorem Bartholomæi aliud, quod *ad Salinas* vulgò vocatur: Item *Halthausen* Benedictinis exstruxit. Bruschius de Episcopis.

D. Iacobo Atha præfectus Prætorij Vngarici, in agro Zelyce Cœnobium cum æde ædificauit. Bonfin. libro tertio Decad. 2.

Conradus Imperat. II. in Castello suo Lymburgo, Cœnobium Benedictinæ Professionis exstructum, præsidiis, ornamentis, priuilegiis multis donauit: Vrspergensis & Trithemius in Chronic. Hirsaugiensi.

Ermemarise. Sub Benedicto Pontifice Romano octauo, ædificatum est monasterium *Ermemari* Benedictinum, extra mœnia Suessæ, à Ioanne quodam sacerdote & Monacho: cui Abbas Cassinensis de suis bona quædam certis redditibus possidēda attribuit, Chron. Class. li. 2. cap. 27.

Balneū. *Balneum monasterium* Ephegus Cantuariensis Præsul fundauit sub Imp. Henrico II. Epitome mundi.

D. Benedicti. *D. Benedicti monasterium*, Cnutus Rex Angliæ & Daniæ, in Norzfolgia intra paludes condidit, Polyd. lib. 7.

S. Saluatoris. S. Martini. Vuilhelmus conquæstor erexit, & amplissimis redditibus ac donis dotauit duo Cœnobia in Anglia, alterum propè Londinum à *Sancto Saluatore* denominatum, alterum verò S. Martino dedicatum, ab Hastyngo vico maritimo quinque passuum millia distans, cui *Belli* nomen indidit, pro expiatione animarum eorum militum, qui pugna aduersus Haraldum ibi ceciderant, Polydor. libro 9.

Pegouiense. Egbertus Marchio Saxoniæ in honorem S. Iacobi auspicatus est exstructionem *Cœnobij Pegouiensis*: Franciscus Irenicus lib. 12. Exeges.

Ranshofen Henricus IV. Imperat. Brunduno vrbi vicinum, Monachis Augustinianis consecrauit. Ranshofen.

Allersbach ad Vilsum amnem ejusdem professionis Monachis, Bernhardus & filij ejus Rupertus & Calochus tradiderunt. Allersbach.

Suben in ora Oeni fluminis, Tuta vxor Engelberti Carinthiæ Tetrarchæ: Gebhardus à Plaien, in Reichersperg: Chuno à Melding, *Garss* & *Aun*: vxor hujus Irmogarda, in agro Salisburgensi, in Berchtolsgaden: filia Alheidis cum marito Berengerio à Sultzbach, in Painburg, ad confluentem Trani & Alissi, Collegia Monachorum Augustinianorum instituerunt, Auentinus libro quinto. Suben.

Rinichnacum Monasterium D. Benedicti Monachis ædificauit Guntherus nobilissimâ familiâ apud Turogos procreatus, in Noreta sylva, atque Altaichio inferiori subjecit, Auentinus libro quinto. Rinichnacum.

Aribo, Bauariæ quidam Vir nobilis Burgilum Castellum suum, in templum D. Lamberti vertit, tradiditq; symmistis Benedictinis. Vulgò autem vocant *Soin*, seu *Soeum*.

Elispagum ad Roram amnem situm, Dithmarus Comes de Leonsperg Monachis condidit: quod postea ad bis mille ferè passus inde translatum, à *Vito* cognominatum est. Elispagum.

Kettuuein seu *Kettuueihe Cœnobium* Benedictinorum fundatum est ab Almanno Batauiæ Episcopo, Agneta Augusta, & Henrico Neoburgensi. Kettuuein.

Hamma Vxor Wilhelmi, duobus Filiis amissis, *Agmundum* in valle Anassi construxit Monachis. Agmūdum.

Aeid, Rod & Varnpach, Cœnobia Bauariæ, sub Henrico IV. condita sunt. Aeid. Rod. Varnpach.

Chunegundis Cœnobium Monialium Benedictinarum, in honorem Saluatoris & Sanctæ Crucis erexit, in loco qui Confugia appellatur. Historia Bambergensis.

Etheluodus duo Cœnobia fundauit, alterum Vuintoniæ Virginibus, alterum *Petri Burgum* vulgò dictum in Northantonensi comitatu Monachis repletum. Polyd. lib. 7. Petriburgum

Hessungen Cœnobium in Thuringia Benedictinæ Regulæ, fundauit Sigfridus Moguntinus, Chronicon Hirsaugiense. Hessungen.

HH Hen-

D. Martini. Henricus Rex Franciæ, ædem Lutetiæ suburbanam, & Cœnobium D. Martino sacrum struxit, Paul. Æmilius lib. 3.

Beccum *Beccum monasterium* Normanniæ ædificauit Herleuuinus miles, relictâ militiâ, Ranulphus lib. 6. cap. 23.

Canutus, Rex Angliæ & Daniæ *Cœnobium* quoddam in Noruegia ædificauit, Polydorus libro 7.

Sub Conrado Imperat. in singulis ferè Vrbibus Vuandaliæ monasteria instituta sunt, Cranzio teste lib. 3. cap. 1. Vuandaliæ.

Ioannes Gualbertus Vallis Vmbrosæ Ordinis fundator, construxit monasterium S. Saluij. *S. Saluij*: Item aliud in Mosceta, tertium in Razulo, quartum in monte Scalario, aliaque quam plurima in Thuscia & Gallia Cisalpina, quam Lombardiam vocant, sub ejus instituto exstruuntur.

Romualdus etiam, Camaldulensis instituti Author, suæ professionis Cœnobia plurima condidit in Hetruria, Piceno, Flaminia, Venetia & Histria.

Post hoc verò vndecimum reparatæ salutis seculum hæc exstructa monasteria leguntur.

S. Crucis *S. Crucis* Benedictini Ordinis, quod est intra mœnia Donauuerdæ Imperij Oppidi, fundatur pro Monialibus à Mangoldo Comite Dillingensi & Kyburgensi, ejusq; Conjuge Tuta, anno 1100. Augetur autem ab aliis duobus Mangoldis ejusdem stirpis. Bruschius. Munsterus lib. 3. cap. 308.

Sūmisheim. Summisheim erigitur Cœnobium anno 1104. à Ioanne Spirensi Episcopo.

Mōpelgardēse. *Mompelgardense Cœnobium* inchoatur anno 1106. in Argentinensi agro. Trithemius in Chronic. Hirsaug.

Lorchēse *Lorchense Cœnobium* Augustanæ Diœcesis circa annum 1108. cœpisse, Trith. indicat.

Rubach. Rübach, Latinè *Vaccarum riuus monasterium* præclarum Benedictinorum, sic dictum à vaccis & præterlabente riuo; fundatur & dotatur à Vuilburgi Comitissa Vuitelsbachensi anno 1108. quòd Pater ejus in reditu peregrinationis Hierosol. obiisset, & Mater Alberadis accepto eo nuncio animi mœrore etiam exstincta, Filiaque Vuilburgis eorum hæres vnica relicta esset Bruschius. Munsterus verò affirmat anno 1150. fundatum à Friderico Sueuiæ Duce: capite 339. libro tertio.

D. Ægidij. *D. Ægidio sacrum* Brunsuigæ Conuentum Monachorum Gertrudis Marchionissa instituit anno 1112.

Neoburgum. S. Crucis. *Neoburgum* Austriæ: & aliud *Sanctæ Cruci* dicatum per Leopoldum Austriacum: & *Baumgartembergius* Conuentus per Comitem quendam de Magland instituitur, circa annos Christi 1114. Cuspinianus.

Clareuallēse. *Clareuallense Cœnobium* Germanicè Schönthal fundatur anno 1115. sub Bernhardo I. ejus Abbate annis 15 post exstructionem Cisterciensis Cœnobij.

Montis Sindēse. *Montis Sindense Cœnobium*, Maurimonasterio vicinum, Richuuinus quidam Præpositus pro puellis fundauit, anno 1115. Brusch.

Michelsfält Michelsfäld clarissimum Benedictini Ordinis Cœnobium, in Nariscis amœnissimo loco situm, vno item eodemq; constantissimo muro, duabusque amplissimis fossis, & turribus decem instar Oppidi munitum: fundatur in honorem Sancti Ioannis Euangelistę pro generis nobilitate conspicuis Viris & literarum bonarum studiosis, circa annos Christi 1119. ab Otthone Comite de Andechs, Henrici V. Imperat. Sacellano, Bambergensi Episcopo VIII. & Pomeranorum Apostolo. Brusch.

Bertnow Bertnow fundatur anno 1119. à Vuernhero Gruningensi & Comite Vuirtenbergensi, cui locus is donabatur ab Henrico V. Imp.

Creutzlingen. Creutzlingen *Cœnobium* extra muros Constantię circa annos 1120. fundatur ab Huldrycho Comite à Kyburg & Constantiensi Episcopo, auxilio Comitum Altorffensium. Anno 1414. Octob. Abbas ejus à Ioanne Rom. Pontefice consequitur priuilegia gestandæ Mitrę, Baculi, Annulorum, cęterorumque Pontificalium ornamentorum. Anno 1499. in bello inter Imperium & Heluetios igne vastatur, sed anno 1506. restauratur. Stumpf. lib. 5. cap. 9.

Hugshofen Hugshofen *monasterium* in Vogeso monte fundatur anno 1120.

Osborch. *Osborch* in honorem D. Laurentij Cœnobium, Gedebaldus Trajectensis Episcopus haud procul à ciuitate in palustri quodam loco fundauit anno 1120. Trithem.

Antuerpiæ Norbertus Premonstratensis sectę inuentor Cœnobium suæ professionis exstrui curauit circa annos 1120. Balæus Cent. 2. cap. 65.

Engelberg

Engelberg. Engelberg in Vnderwalden fundatur anno Domini 1120. à Conrado Seldenburensi Domino Tigurinæ Ditionis, in quo & ipse monasticam egit vitam. Huic adjungitur aliud Cœnobiolum ejusdem nominis, sed Monialium, ab Henrico presbytero quodam Buchsensi Vnderuualdensis Ditionis, circa annos 1200. Benedicti Regulam obseruant tam Viri quàm Fœminæ. Stumpfius libro septimo capite tertio Chron.

Pramōstratēse. *Præmonstratense Cœnobium* construitur in Lotharingia anno 1120. à Norberto.

Eichenbrunn. Eichenbrunn, quasi Fons ad quercus, Cœnobium Benedictinum in Sueuia, extra muros Gundelfingiacensis Oppidi situm, inter Danubium & Brentium amnem, fundatum & exstructum est in honorem Apostolorum Petri & Pauli, à Gumberto Patre, & Chunone Filio Dominis de Fachberg, sub Calisto II. Pontifice Max. à quo & hæc fundatio est confirmata anno Domini 1122. Bruschius. Munsterus libro 3. cap. 334.

Melicēse. *Melicense Cœnobium*, Germanicè Melch/ ædificari fecit Lepoldus Dux Austriæ anno 1122.

Ballerstetense. *Ballerstetense Cœnobium*, Halberstadiensis Diœcesi anno 1124. sub Henrico V. initium sumpsit: Chronicon Saxoniæ & Tritthemius in Chron. Hirsaug.

Sphanheimenses Comites Meginhardus & Rodolphus anno 1124. suam Ecclesiam Monachis inhabitandam concesserunt.

Vrspergum. *Vrspergum monasterium* Præmonstratensis Ordinis magnificum Augustanæ Diœcesis, exstruitur anno 1125. à Vuernhero Comite de Schuuabeck & Balizhausen. Brusch.

Abusiū. *Abusium Cœnobium* Benedictinæ Professionis in Brentiana valle, loco amœnissimo, Augustanæ Diœcesis, fundatur in honorem Sancti Martini Episcopi, à Mangoldo Comite Palatino Tubingensi, circa annos 1125. Inchoatum primo fuit in pago Langenow/ qui duobus lapidibus ab Vlma Sueuiæ Metropoli abest: translatum est autem à Mangoldi Filiis in Brentianam vallem anno Domini 1194. ob majorem lignorum & aquarum copiam. Bruschius. Munsterus lib. 3. cap. 308.

Roggenburg. Roggenburg Præmonstratensis sectæ magnificentissimum in Sueuia monasterium, duobus miliaribus ab Vlma, ædificari cœptū est anno Domini 1126 à Berchtoldo, Sifrido & Conrado Fratribus Comitibus de Bibregk, & à Demutha Berchtoldi Conjuge, Comitissa à Zolleren. Bruschius.

Edelstettum. *Edelstettum*, Canonissarum liberarum & ab omni professione ac Regula immunium, in Sueuia pulcherrimum Collegium, fundatum & liberaliter dotatum est anno Christi 1126. à Gisela Vuernheri Comitis de Suuabeck & Balizhausen, Vrspergensis Cœnobij Fundatoris, Sorore. Liberum est hujus Collegij egredi si voluerint, & nubere, soli Abbatissæ ob benedictionem Pontificiam hoc non licet Brusch.

Rotum. *Rhodam* vel *Rhodium*, vulgo *Monachorum Rotum*, præclarum Præmonstratensis Ordinis Cœnobium in Sueuia, non procul à Memminga, à Rhodo flumine, monasteriū ipsum perfluente, sic appellatum, fundatur anno 1126. ab Hemma Baronis & Equitis à Vuildenuuerck Conjuge. Bruschius.

D. Gotthardi. *D. Gotthardo* sacrum monasterium Hildeshemiæ fundatur 1126. vt in Chronico Saxoniæ Germanico indicatur.

Ebracū. *Ebracum* opulentissimum Cisterciensis Ordinis Cœnobium in Ostrofrancis Herbipolensis Diœcesis, ad ejusdem nominis fluuiolum situm, fundatū est anno Domini 1126. à Bernone ac Richouvino Fratribus de Eberow. In hoc monasteriū omniū Herbipolensium Episcoporū corda, corporibus mortuis, exsecta, quatuor pulchris equis honorifico currui præpositis auehi, & ibi in templi choro propè Sacramentariam ædiculam honorificè tumulari solent. Brusch.

Abbatia in Vualkenriet eodem anno initium sumpsit. Erdfordiensis.

Ehingē. Ehingen in ejusdem nominis Oppido situm Monasterium Sueuiæ, fundatur à S. Huldrychi Parentibus anno 1127. & est Benedictinę professionis. Munsterus lib3. c. 316.

Cella Dei. *Cella Dei superior*, Præmonstratēsis Ordinis præclarum Cœnobiū infra Herbipolim in Francia Oriētali ad Mœnum situm, inchoatum & fundatū est anno Christi 1128. ab ipso Pręmonstratensium Monachorum Patre ac Principe Norberto Laudunensi in Burgundia Episcopo & Archiepiscopo Magdeburgensi, operâ & studio Embriconis Herbipolensis Episcopi. Brusch.

Ittingē. Ittingen, Præpositura primò in Turgauia Heluetiorum, fundatur anno 1128. à Vuernhero Abbate Sancti Galli, & traditur 12. Canonicis regularibus. Ad summam autem egestatem redacta progressu temporis, post Concilium Constantiense in Carthusiam commutatur. Stumpfius lib. 5. cap. 28. Annalium.

Elchingen. Elchingen olim Eichlingen à vicino querceto, Cœnobium Sueuiæ, non procul Vlmâ ædificatur impensis Ducis Conradi Saxoniæ, ejusque Conjugis Luciæ Ducissæ Sueuiæ, & sororis Con-

 radi

radi III. Imp. anno 1128. Incendio vastatum, magnificè reparatur ab Alberto quodam Regulo Sueuiæ, Comite de Rauenstein & Irezberg anno 1142. quod saluus ex terra sancta ad suos lares rediisset. Brusch. & Munsterus lib. 3. cap. 339.

S. Leonhardi praepositura. *S. Leonhardi Praepositura* S. Galli, fundatur anno 1128. à Vuernhero ejus loci Abbate. Stumpfius & Bruschius Abbatis Chunonis tempore iterum propter bellicos tumultus deserta est, quum floruisset annis 350. & annui redditus sunt Sangallum translati: penitus autem euersa est S. P. Q. Sangallensis sententia anno 1530.

Neumburgum *Neumburgicum Cœnobium* Monachorum in agro Lutzenburgensi Henricus quidam Comes exstruxit anno 1128. Irenicus.

Marienwerdt. Marienwerdt Latinè *Mariæ viridarium*, Præmonstratensis instituti monasterium, fundatum legitur in honorem B. Virginis anno 1128. ab Hermanno de Kink, propter occisum Florentium Geldriæ ducem. Irenicus lib. 11. & 12. Exeg.

Faar. Faar Cœnobiolum Monialium infra Tigurum, Limago flumini adjacens, fundatur anno 1130. à Luitholdo Barone à Regensperg.

Omnium Sanctorum. *Omnium Sanctorum Cœnobium* Viennæ erigitur anno 1130. ab Henrico primo Duce Austriæ.

Inferior cella. *Inferior Cella*, nobilium olim Puellarum monasterium, primùm sub Paradisi nomine cœpit in superiori Dei cella anno 1130. Postea verò prohibendorum quotidie illic orientium scandalorum causâ, in alium, etsi non procul dissitum locum translatum est. Brusch.

Fontanum. *Fontanum monasterium* Angliæ Richardus quidam fundauit anno 1130. Balæus.

Habsbrun. Habsbrun *Cœnobium* ædificatur anno 1132.

Heilbrunn Heilbrunn, Latinè *Fons salutis*, Cistercensium Ordinis magnificentissimum ditissimumq; monasterium, ad Suuabachium Amnem, fundatum est anno 1132. ab Otthone Comite Andecensi, Episcopo VIII. Bambergensi, & à Rabathone ac Conrado Comitibus de Adenberg eorumque vxoribus. Brusch.

Lanckenheim. Lanckenheim Cisterciensis instituti monasterium, in Sudetis montibus terrę Nariscorum vicinis, non procul à Mœno, Babenbergensis Diœcesis, longè magnificentissimum munificentissimumq; hospitium gratuitum, fundatum est anno Domini 1132 absolutumque post viginti demum annos. Bruschius.

Waldsassen. Waldsassen quasi Eremum & nemora amantium, aut (quod Germanismum melius exprimit) ad nemora sedentium Cœnobium, in Nariscis Cisterciensis Ordinis amplissimum, cœpit ædificari anno Christi 1133. à Geruuico Domino de Vuolmundstein. Brusch.

Keisersheim. Keysersheim *monasterium* opulentum, magnificum & longè pulcherrimum Cisterciensis instituti, in syluis Sueuiæ olim Heydwang dictis circa Donauuerdam, Augustanæ Diœcesis, fundatur anno 1133. ab Henrico Comite de Lechsmund & ejus Coniuge Loicarde. Brusch. Munsterus lib. 3. cap. 339. vocat Keisheim

Franckenthal. Franckenthal *Cœnobium* Augustinianæ professionis Monachis Buggo Vuormaciensis Episcopus non procul à sua vrbe fundauit anno 1135. Franckenthal, inquit Irenicus lib. 11. vno nomine duo monasteria complectuntur juxta Vuormaciam, vtriusque sexûs, quæ Erckenbertus Camerarius Dalburgensis exstruxit ductu Buggonis Episcopi.

Schönaw. Schönaw *monasterium* Cisterciensis instituti idem Buggo in suo Territorio eodem tempore fundauit: & propter Nemorum circumiacentium amœnitatem sic appellauit. Trithem.

Bosow. Bosow *Cœnobium* Theodoricus Sicensis Episcopus magnis sumptibus condidit anno, Vrspergensis.

Salmenschwyler. Salmenschwyler Latinè *Salomonis Villa*: quidam arbitrantur Almanschwyler ab Alemannis legi debere, sicut Almansdorff & Almansbach: omnium monasteriorum Cisterciensis Ordinis totius Germaniæ pulcherrimum opulentissimumque in Suevia situm, Solomonis villam aliqui dici existimant, quòd ad Templi Hierosol. formam conditum sit: alij verò à Salomone Pastore quodam primam ibi cellam sibi in Oratorium construente dictum volunt. Fundatum est à Gunthéramo ditissimo Barone de Adelsreute circa annos Domini 1135. Dotatum est liberalissimè à multis Imperatoribus, Regibus, Principibus, Comitibus, Baronibus ac Nobilibus. Aluit ante paucos adhuc annos 60. Monachos Georg. Abbas 16. hujus Cœnobij circa annos 1446. curauit fieri Organum, cujus maxima & medioxima fistula habet in longitudine pedes 28. in circumferentia spithamas 4, Item vini cadum ob magnitudinem in tota Germania celebrem, in quo Monachum vini inspectorem periisse affirmant: Brusch. Sine dubio tanta cura locupletandi & exornandi bibliothecam illis Monachis non fuit.

Lutheram

Luthera. *Lutheram* Halberstadiensis Diœcesis monasterium condidit Lotharius Imp. pro Monialibus: sed iis ob dissolutos mores mox inde ejectis, Monachis Benedictinis, Bergâ juxta Magdeburgum accitis, repleuit anno 1135. quod deinceps ab Imperatoris nomine *Regia Lotharij* dictum fuit, Trithem. in Chron. Hirsaug.

Almesborn. *Almesbornense monasterium* eodem anno inchoatur.

S. Leonhardi. *S. Leonhardi* Templum Basileæ commutatur in monasterium ab Episcopo Adelberto, & Regularibus Canonicis traditur anno 1135.

S. Theodori. *S. Theodori monasterium* Bambergense, nobili stemmate natarum puellarum perpetuæ Virginitatis voto obstrictarum, inchoatum est primò in Michelsfeld in S Nicolai colle circa annum Christi 1135. postea verò Bambergam, vbi hodie adhuc exstat, translatum anno 1150. ibique in honore S. Theodori Martyris quasi de nouo fundatum est à Getrude Palatinissa quadam, Cōradi Marchionis Misnensis Filia. Brusch.

S. Fidis Cella. *S. Fidis Cellam* Otho Episcopus Babenbergensis construxit, eamque prædiis multis dotatam donauit monasterio Montismonachorum, ut ibi septem Monachi, & duo Conuersi diuinis laudibus insistant: factum anno 1136.

Mulbrunn. *Mulbrunnum Cœnobium* Cisterciensis instituti potens & magnificum in Ducatu Vuirtenbergensi in fertilissimo solo situm, & à proximo fonte sic appellatum: fundatur anno Domini 1138. à Gunthero Comite Lyningensi & Episcopo Spirensi: contulit etiam ad eius ædificationem quædam nobilis vir Vualtherus de Lammersheim. Bruschius.

Sion. *Sion Cœnobiolum* Monialium infra Clingnouv in Heluetiis, fundatur anno 1138. à Dominis de Clinanovv.

Visconiense. Clari Maresci. Cāberonense. Laudis. *Visconiense Cœnobium* ædificatur in Flandria anno 1125. *Clari Maresci* anno 1148. *Camberonense* 1152. *Laudis* juxta insulam Chron. Flandriæ.

S. Spiritus. *S. Spiritus monasterium* Monialium nobili genere natarum celebre atque magnificum intra muros Lutzelburgenses, in sublimi & extremo ferè montanæ ciuitatis angulo situm, fundatur circa annos Christi 1140. à Ducissa quadam Lutzelburgensi. In eo S. Claræ Ordo incœpit anno 1275. Bruschius.

Egidianum. *Egidianum* apud Noribergenses Benedictini Ordinis magnificum monasterium ad S. Egidium vulgò dictum, à Rom. Imperat. Conrado III. erectum esse dicitur ano 1140 Bruschius.

S Crucis Vallis. *S. Crucis Vallis*, olim *Aquarum haustus*, vulgò Wasserschöpffe ab irriguis fonticulis quos tota vicinia habet plurimos: postea verò à S. Crucis particula, quam secundus fundator Comes Ego de Vullenstetten & Gruningen dicitur furtim ex Augia diuite sustulisse, aliter nominatum: præclarum Cisterciensis Ordinis Cœnobium Monialium nobili genere natarum, in Sueuia, fundatur anno 1140. pro 60. Monialibus.

S Lucij. *S. Lucij* antiquissimum olim Benedictinorum monasterium, extra mœnia Curiensis Rhętorum vrbis in amœno loco situm: S. Lucij primi Rhæticarum Prouinciarum Apostoli, sed à Rhætorum Præfectis trucidati Martyris Oratorium primò fuit. Quando verò in Cœnobium mutatum sit, aut à quibus sit fundatum, certò judicari non potest. Conuersum est verò in Præmonstratensium domicilium circa annos Domini 1140. ejectis inde lasciuientibus & luxuriantibus Benedictinis Monachis; à Conrado Comite de Bibregk Curiensi Episcopo 38. Hodie Xenodochium est, in quod pauperes & ægroti recipiuntur Brusch.

S. Mariæ de Frigido monte. *S. Mariæ de Frigido monte Cœnobium* exstruxit Volateranus quidam anno 1140. in Gallia. Sigeberti Continuator.

Noua cella. *Noua Cella* extra muros Frisingensis Vrbis in ipso Isaræ & Mosæ confluxu, monasterium Præmonstratensis Ordinis, in honorem Sanctorum Apostolorum Petri ac Pauli fundatur anno 1141. ab Otthone Frisingensi Episcopo. Brusch.

Sedebek. *Sedebeke monasterium* cœpit anno 1141. Trithemius in Chronic. Hirsaug.

S. Georgij. *S. Georgij monasterium* Augustæ incœptum ædificari anno 1142. Bruschius & Munsterus ad annos 1135. reiiciunt: absoluitur anno 1142. iisdem testibus, à Vualthero Comite Palatino Tubingensi & Episcopo Augustano, ejusq; Canonicis in honorem Sancti Georgij Martyris, pro Canonicis Regularibus S. Augustini.

Heerbertingum. *Heerbertingum* Canonicorum Regularium Sancti Augustini Cœnobium non procul ab Ahusio Benedictino Monasterio, ad Brentianum fluuiolum situm, Augustanæ Diœcesis, fundatur in honorem S. Dionysij anno Domini 1144. à potentissimo Sueuorum Principe Friderico Barbarossa. Brusch.

Zedlicense. *Zedlicense Cœnobium* in Boemia, octo miliaribus à Praga Morauiá versus situ, fundatū

est circa eadem tempora, Monachis quibusdam ex Vualdsassio eò euocatis Bruschius.

Riddahesbusense. *Riddahesbusense Cœnobium* fundatur circa annos Christi 1145. à Ludolpho quodam Principe, qui monasticen in eodem loco profiteri cœpit.

Speinshartum. *Speinshartum* Præmonstratensis Ordinis, & Ratisbonensis Diœcesis præpotens monasterium, in superiori Palatinatu in fertilissimo agro situm: fundatur in honorem B. Virginis Mariæ anno Christi 1145. ab Adelfolco de Reiffenberg/ejusque conjuge Richinza: duobusque Adelfolci Fratribus Reinholdo & Gerhardo Brusch.

Bona cella. *Bona cella*, Germanicè Gutezell, siue, vt in vetustis quibusdam Diplomatibus exstat, *Dei cella*, Gotteszell, Monialium olim ducentarum, hodie duodecim saltem præclarum Cœnobium in Sueuia, Cisterciensis instituti, fundatur circa hæc tempora in honorem sanctorum Cosmæ & Damiani à duobus sororibus Comitissis à Schloßberg. Brusch.

Herrenalb. Herrenalb in Nigra sylua Cœnobium fundatur à Berchtoldo de Eberstein/ anno 1148. Munsterus lib.3.c.317.

S.Viti. *S. Viti* Martyris Cœnobium in Shima per Comites de Halremont fundatum est, anno 1148.

Steingaden. Steingaden Bauariæ *monasterium*, fundatur ab Henrico Vuelphone pro Monachis Præmonstratensis instituti, anno 1150. vel juxta alios 1191. Auentinus.

S. Nicolai. *D. Nicolao* sacrum *Cœnobium* Isenaci pro Monialibus, Adelheidis Ludouici Landgrauij cujusdam Filia exstruxit, in quo ipsa prima fuit Abbatissa, circa annos Domini 1154. Chronic. Isenacense.

Innerdorff. Innerdorff/ fundatur ab Otthone Comite de Vuitlespach, anno 1156.

Rábdorff. Rábdorff Collegium Canonicorum Regularium S. Augustini supra Eichstadium in amœnissima valle situm, fundari & exstrui cœpit anno Christi 1156. ab Imperatrice D. Beatrice Burgundiæ Ducissa, Friderici Barbarossæ secunda Conjuge. Bruschius.

Ad scotos. *Scotorum monasteriorum* Viennæ fundatur in Austria anno 1158. ab Henrico Iasamerger.

S. Ioannis Præpositura. *S. Ioannis Præpositura* Lubecæ pro duodecim Canonicis Regularibus fundatur anno 1163. per Geraldum primum ejus loci Episcopum. Anno verò 1177. Benedictinis Monachis conceditur ab Henrico Episcopo: & anno 1238. iisdem inde ejectis, Monialibus inhabitandum Cœnobium traditur.

Doberan monasterium insigne Cisterciensium construitur anno Dom. 1170. à Vuandalorum Principe Pribislao, Bernonis Megapolitani Episcopi instinctu: Cranzius in Vuandalia libro 5. cap 8. Dobera.

Martalense. *Martalense Cœnobium* Præmonstratensis instituti, in firmissima ad Danubium rupe situm, & pulcherrimis ædificiis conspicuũ, ex Canonicorum Collegio in monasteriũ mutatum, & quasi de nouo fundatum & dotatum est in honorem Petri & Pauli anno Salutis 1171. ab Hugone III. Palatino Comite Tubingensi ejusque Conjuge Elisabetha Rodolphi Bregantini Comitis Filia. Bruschius. Munsterus hoc Cœnobium vocat Marktal libro tertio, capite trigesimo decimo sexto, Chronicon.

Bellum pratum. *Bellum pratum* in Lotharingia Simon Dux Lotharingiæ fundauit anno 1175. Irenicus.

Vrsinium. *Vrsinium*, vel, vt hodie corruptè appellatur: Irsingen, *Cœnobium* Ordinis Benedictini amplissimum & pulcherrimum, infra Kauffbüren Imperij Vrbem, in mediis densissimisq; nemoribus situm, fundatur anno 1182. ab Henrico Marchione de Rumsperg ejusq; filiis Godefrido & Bertholdo, ac Irmelgarde filia. Brusch.

S. Michaelis. *S. Michaelis* Archangeli Vuengense monasterium, Regularium Canonicorum S. Augustini, quod nunc tertio loco extra ipsa ciuitatis Vlmensis mœnia situm est, in mõte vrbi vicino, & hodie adhuc S. Michaelis titulo accolis noto, primum cœpit anno Domini 1183. construi à nobili & generoso Vuittigouo Comite de Albegke, & ejus Conjuge Bertha. Brusch.

Truttenhausen. Truttenhausen Canonicorum Regularium S. Augustini Cœnobium ad radices altissimi S. Otiliæ montis in Alsatia ad Vosagum amœnissimo loco situm, fundatur in honorem B. Mariæ & S. Nicolai Episcopi sub Lucio III. Pont. Max. & Imp. Friderico Barbarossa, anno Christi 1181. ab Errade Abbatissa in Altitona siue S. Odyliæ Cœnobio, & Gunthero ejus Fratre de Vueinheim & Landsperg. Brusch.

Waldsee. *Vualdseebensis Præpositura*. Canonicorum Regularium S. Augustini in Sueuis Collegium, intra ejusdem nominis Oppidum sita, fundatur anno 1181. à Friderico II. Imp. Brusch.

Cappel. *Capella monasterium* Tigurinæ Ditionis Cisterciensis Ordinis fundatur à Vualthero I. Barone de Eschenbach/Schnabelburg vnd Schwartzenberg, anno Christi 1185. Anno Domini 1524. à Senatu Tigurino conuersum est in Scholam, ex qua multi magni Viri prodierũt, qui Ecclesiæ &

siæ & Reipublicæ vtilissimi fuerunt. Stumpfius libro sexto, capite trigesimo quarto. Annalium.

Rheinfelden. Rheinfelden *Cœnobium* in Holsatia fundatur anno 1186. à Comite Adolpho Holsatensi III. Albertus Crantz. lib. 8. cap. 25. Saxoniæ.

Embrach. *Embrachum præpositura* in agro Tigurino fundatur anno 1187. Stumpfius lib. 5. cap. 35. Chron. Anno 1525. traditur hæc Præpositura ab Henrico Brennualdio tunc temporis Præposito, & Capitulo Senatui Tigurino in reformatione, à quo primus Oeconomus ei præficitur Henricus Vuolphius auus meus maternus.

Sorethum. *Sorethum*, hodie verò Schussenriedt, à Schussio præterfluente fluuio dictum, magnificum Præmonstratensis instituti Cœnobium, Constantiensis Diœcesis in Sueuia, fundatur, & ex arce in monasterium commutatur anno Christi 1188. à Berengario & Conrado Baronib⁹ de Schussenriedt, Equitibus auratis. in honorem Dei, B. Virginis Mariæ ac S. Magni Confessoris. Bruschius.

S. Vrbani. *S. Vrbani Cœnobium* Cisterciensis instituti in Argouia, fundatur anno 1194. à Leopoldo & Vuernhero Baronibus de Langenstein.

S. Crucis. *S. Crucis Cœnobium* Regularium Canonicorum Sancti Augustini, ex Hamelbergo in Augustam Vindelicorum translatum est anno Christi 1194. per Episcopum Augustanum Vdalschalcum Comitem à Thennenlobe, primum hujus Cœnobij intra Augustanæ Vrbis muros Fundatorem: quod primum à Marschallis de Biberach in Mönterhofen Pago inchoatum, mox inde à Conrado Antistite Augustano Comite Lutzelsteinio in Hamelburgum montem Augustanæ Vrbi vicinum, & inde tandem, vt diximus, in Vrbem ipsam translatum est. In hoc semper diuertere solet Legatus Pontificius, si quis Româ ad Imperij Comitia Augustæ celebranda mittitur. Bruschius Munsterus lib. 3. cap. 341.

Vuessecii. *Vuessecum Cœnobium* juxta Litomeritzium in Boemis situm, perficitur circa annos Christi 1199.

Exstructa sunt duodecimo hoc seculo à nato Christo plurima alia Cœnobia, quorum tamen vel nomina, vel fundatores, vel tempus fundationis ab Authoribus non adnotantur.

Nam circa Otthonis Bambergensis Episcopi tempora, Henricus & Filius ejus Ernestus, Comites à Kirchberg, Castrum suum Mallersdorf, in inferiori Vindelicia juxta Lauatum amnem situm, in monaste- *Mallersdorff.* rium conuerterunt.

Eodem tempore Berchtoldus ab Andechs & Diessen, in vertice Matrone montis ædem Benedictini Ordinis exstruxit.

Richenpagum. *Richenpagum Monasterium* Dietpoldus Vogburgensis Præfectus condidit in Nariscis, in ripa Rhegi, pro Benedictini Monachis.

D. Iacobi & Gertrudis. *D. Iacobi & Gertrudi* monasterium etiam conditur Reginoburgi.

Zenonis. *Zenonis Cœnobium* Conradus Salisburgensis Episcopus apud Richenhall in Norico Augustinianis exstruxit.

Neostephota. Silurnū. Schlechdorff. *Neostephotam*, *Silurnum & Schlechdorff* Henricus Dux Bauariæ, & Ottho Frater ejus Episcopus Fruxinensis in superiori Bauaria, de nouo exstruunt extra muros Fruxinenses, Cœnobia: *Scapulariam*, ante trecentos annos conditam, sed ab Vngaris euersam restaurant.

Allerspach. Allerspach in valle Villisina Cisterciensis Ordinis: & non procul inde Osterhofen Præmonstratensis instituti, ædificantur.

Rotenhaslach. Rotenhaslach, quod Iuuauus alluit, in agro Burgusiano, Cisterciensibus conditur.

Paring. D. Magnus. *Paring monasteriolum, & D. Magnum* Reginoburgi, Henricus, Gebhardus & Conradus Raningenses Monachi construxerunt.

Templariis Henricus & Ottho fratres Rietenburgenses, monasterium dedicauere. Aventinus lib. 7. Annalium.

Pegauiense. *Pegauiense Cœnobium* Vuipertus Lusatio Marchio in honorem D. Iacobi exstruxit & dotauit liberalissimè

Cellense & Portense. *Cellense & Portense* magnifica monasteria Eckhardus Mersburgi Episcopus inchoauit.

Monachorum conuentus in *Lucka* sub finem Imperij Conradi inchoatur per Comites Aldenburgenses Crantzius lib. 6. cap. 42. Metrop.

Monasterium in Cappenberg, Præmonstratensis instituti, exstrui cœpit Vuerneri Monasteriensis Episcopi tempore. Cranzius lib. 6. cap. 45. Metrop.

Calb. *Calb Cœnobium* in Saxonia iisdem ferè temporibus exstruitur, vt in Saxoniæ Chronico scribitur.

Fraunenroth & Vuesserū. *Fraunenroth*, & *Vuesserum* monasteria Comites Hennenbergenses condiderunt.

HH 4 Ottho

Ottho Bambergensis Episcopus vnum & viginti exstruxisse Cœnobia & oratoria Monachorum, in Bambergensi historia scribitur, cujus hæc sunt verba. In Episcopatu Herbipolensi duo Cœnobia eleganti quidem & magnifica structurâ fundauit, quorum vni nomen est *Vrangia*, sub patrocinio Laurentij Martyris: alteri *Vra*, in honorem Petri Apostoli constructo: quibus agros & Prædia, vnde Monachi ociosè viuerent, addidit. In Bambergi Episcopatu tertium Michelsfeld. Et hæc quidem tria sub professione Cluniacensi. Quartum, Lantheim appellatum, sub Ordine Cisterciensi. Horum autem monasteriorum duo, videlicet Vrangia, & Michelsfeld, in patrimoniali fundo sita sunt. Lantheim verò & Vra in aduentitio. Porrò in Ratisbonensi Episcopatu sex monasteriorum fuit egregius Fundator. Quinque de Ordine & Professione Cluniacensi: quorum vnum Einsdorff nuncupatum, in honorem Iacobi Apostoli. Secundum Prunlingen, sub Patrocinio Georgij Martyris. Ambo hæc in aduentitio. Tertium est Cœnobium cognomento *Monasterium*, quod cum adiacenti Parochia ejusdem nominis ab Henrico Bauarorum Duce & Dipoldo Mantuano emit deinde cum plena proprietate Ecclesiæ Bambergensi contulit, eamque rem regali priuilegio Lotharij Imperatoris communiri procurauit. Quartum Biburg, sub patrocinio beatæ Mariæ Virginis. Quintum Madelhardesdorff, in honorem Ioannis Euangelistæ. Et hæc quoque duo in aduentitio collocauit. Sextum in eodem Episcopatu Ratisbonensi sub Professione Clericorum regularium instituit, quos Nobertinos vocant, ipsum in fundo aduentitio collocauit. Windenburg nuncupatum. In Halberstadensi Episcopatu, sub professione Cluniacensi vndecimam instituit Monachorum congregationem, sub patrocinio Ioannis Baptistæ, vbi Abbatia erat Witenburg appellata: nunc autem loco & nomine mutatis, Regensdorff nuncupatur. Hunc autem locũ munificentiâ & liberalitate Henrici Imperatoris junioris consecutum, ac Regio prius Priuilegio firmatum, Ecclesiȩ suæ Bambergensi subiecit. Auxit hoc monasteriũ reditu duplicato. Nam cùm illi tũ essent subjecti sexaginta mãsi, totidem ipse addi curauit. In Episcopatu Batauiensi tertiam decimam instituit congregationem in Alderbach, ac quartam decimam sub Ordine Cluniacensi *& patrocinio Andreæ* Apostoli juxta fluuium Anisum. Vltimam hanc à Lintboldo Marchione condonata consequutus est: de suo autem quinquaginta marcas impendit, & viginti mansos addidit. In patriarchatu Aquileiensi arx erat Aruoldestein vocata, quȩ annuis quinque & quadraginta mansis ad se spectantibus ab Ecclesia Babenbergensi fuerat ab alienata: quę cùm ipse locum multo labore ac magnis impensis recuperasset, demolitâ prius molitione in Abbatiam solennem redegit, addiditq; mansos sexaginta. Insuper quinque Monachorum oratoria condidit: primũ in *Asbarch* Ratisbonensis Diœcesis, in honorem *Matthæi Apostoli & Euangelistæ*. Secundum Bantbergæ sub patrocinio *Fidei Virginis*, quod primum Monialibus inhabitandum concessit: sed paulò post mutato consilio, septẽ eò collocauit Monachos. Tertium *Rothe* Herbipolensis Diœceseos in S. Georgij honorem. Quartum *Vetzera* sub professione Nortbertinorum in eadem Diœcesi. Quæ duo oratoria progressu temporis ob vicinitatem in vnum coiere, Vetzera præualente. Quintum verò in pago *Tullefeld* instituit in eodem Episcopatu. Denique aliud quoddam *in Tuckelhusen*, ab aliis quidem cœptum, sed ob sumptuum inopiam imperfectum relictum, Ottho Episcopus monasticæ superstitioni deditissimus absoluit. Hist. Bamberg.

Vrãgia. Vra. Michelsfeld. Lantheim. Einsdorff. Prunlingen. Monasterium. Biburg. Madelhardesdorff. Windeburg. Regensdorff.

Scotis Embrico Herbipolensis Episcopus in suo suburbio ędificandi monasterium dat potestatem, Trithemio teste in Chronico Hirsaugien.

Bruno Treuirensis Episcopus, ejusque Frater Poppo Comites de Bretheim, Monachorum Cœnobium condiderunt in Odenheim, Spirensis Diœcesis, anno 1123.

Lotharij Imp. jussu ad radices montis, quo arx Sigenberg exstructa est, fundatur Cœnobium anno 1133. Holsatiense Chronicon.

In Rinkaugia Ruthardus Moguntinus præposituram, in monte, qui ab Episcopo nomẽ habet, condidit, quã successor ejus in Abbatiam mutauit, anno 1130. Trithemius.

Hassiæ monasterium in Breitenow à Vuernhero Comite fundatur anno 1117. & ex Hirsaugia Monachis repletur.

Padalirone in agro Mantuano Benedictinis Cœnobium condidit Vuelpho secundus Boiorum Dux. Auentinus lib. 6. Annalium.

Ad Aquas Saluias Innocentius Romanus monasterium condidit, in honorem Anastasij Martyris: Vincentius & Erdfordiensis.

Ad Bellum montem anno 1130. à Roberto Condensi Cœnobium ædificatur: Vincent. libro 27. cap. 6.

Vrsicampi Simon Nouiomensis Præsul monasterium erexit anno 1129.

D. Victo-

D. Victoris. *D. Victoris Cœnobium* in suburbio Parisino Ludouicus Grossus fundauit, sub quo etiam Cluniacensium Ordo magna incrementa sumpsit. Idem & Caroli locum pro Cistercіensibus in Syluanectensi agro, & Cœnobium Puteolanum in agro Vastiniensi condidit. Gaguinus lib. 6. de Francis.

Ibracēse. *Ibracense* Malachias Armachanus condidit monasterium: teste Balæo:

Henricus Anglorum Rex in oppido Regundio Benedictinis cellas exstruxit.

Vuarinus Salapiæ Comes duo Benedictinorum posuit Cœnobia: alteruum in suburbio Salapiæ, alterum ad pagum Vuenelochum: hoc D. Milburgæ, illud verò Petri & Pauli demandauit tutelæ. Polydorus Vergil. lib. 11.

Glocestriæ, ejusdem professionis Cœnobitis domicilium condidit Vigorniensis Episcopus Aldredas: Idem lib. 12.

Malthildis Henrici Anglorum Regis Mater, in Calatensi Pago Cœnobium erexit. Sigeberti Continuator.

Suleouiense. *Suleouiense* in Diœcesi Gnesnensi, in Russai Comitis villa Casimirus Polonorum Dux fundauit: item *Copriunicense* pro Cisterciensibus.

Vuāchoscense. Olinēse. *Vanchoscense Cœnobium* Gedeon Cracouiæ Episcopus: & *Olinense* Dantisco vicinum Samborius Satrapa Cisterciensibus condiderunt, sub eiusdem Casmiri regimine. His Vitus Plocensis *Buscense* in Cracouiana Diœcesi: *Vitouiense & Plocense* partim pro viris, partim pro puellis, Præmonstratensis instituti, adiecit: Cromerus lib. 6. de rebus Polon.

Buscēse. Vitouiēse. Plocēse.

In villa Saba sub Bernhardi Regula viuentium Monachorum Cœnobium exstruitur à Carolo Suetiæ Rege: Ioan. Magnus lib. 19. Gothicæ hist. cap. 7.

Alnastara apud Ostrogotos, & *Vuernhen* apud Vuestgotos Cœnobia Suercherus Gothorum Rex in senectute sua fundauit, quorum vtrunque Monachis ex clareualle accitis repleuit: Ioan. Magnus lib. 18. cap. 19. Alnastara.

Iaxa Gryhius Polonus, Monialium Cœnobium, Præmonstratensis Ordinis, in suburbio Cracouiensi instituit: Cromerus libro sexto.

Buggo Vormaciensis Episcopus Virginum Cœnobium circa annos 1135. instituit in Kreihow: Trithem. in Chron. Hirsaug.

Cœnobium apud fontem Ebrandi magnificum & pulcherrimum Monialium, Rothbertus de Arbreisel construxit: Malmesburiensis lib. 5. cap. 51. de gestis Anglorum.

In Heimersleuen Monialium Cœnobium Saxoniæ instituitur à Reinhardo Halberstadiano Episcopo Chron. Saxoniæ.

Vualkenredense in Glossariensi agro, & aliud intra Vrbis mœnia quod à nouis structuris nomen habet conduntur etiam circa hæc tempora. Vualkēredense.

In villa Vreta non procul à Lincopia, Cisterciensibus Monialibus Carolus Suetiæ Rex monasterium fundauit: Ioan. Magnus lib. 19. cap. 7. Gothicæ hist.

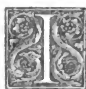
In Boiaria quoque, præter ea quæ superius posuimus monasteria, exstructa sunt *Schaumbeubten, Monachomonasterium, Piburgium*, Walderbach/ Windenberg/ Ensdorff/ Beiharting/ *Vinaria, Chiminum, &c.* Auentinus lib. 6. Annalium.

Schaumbeubten Monachomonasterii Piburgiū &c.

D. Bernhardus denique Author fuisse dicitur in Vita sua 160. Monasteriorum.

DE ORI-

DE ORIGINE
ET
PROGRESSV MONACHATVS
APVD CHRISTIANOS.
LIBER VI.

N hoc Sexto & Vltimo libro de Monachatu facilè principatum obtinent MENDICANTES, *vti vocant Monachi: quorum originem referunt ad Friderici Barbarossæ Imp. strenuissimi piissimique postremos imperij annos, quibus ex infernali puteo caternatim in mundum prodiisse dicuntur. Aderat enim jam illud fatale tempus, quo, quæ exigua erga verbum Dei reuerentiæ restabant adhuc vestigia, ab his Monachis exstingui & ex hominum animis deleri: philosophia autem humana in ipsa adyta Ecclesiæ intromitti, & in ejus supremo controuersarum quæstionum dijudicandarum ac decidendarum gradu & Throno, ceu Regina quædam, collocari debuit, quo facilius suis subtilitatibus, argutiis, distinctionibus, oppositionibus & sophismatis horrenda, blasphema & impia quæque dogmata propugnarent: & Antichristus Romanus, ipsorum Abadon, suâ ambitione, auaritiâ, fastu, dolis, imposturis, fraudibus, idolatriâ & immani tyrannide orbi Christiano in his densissimis, ac plus quàm Cimmeriis tenebris validissimè imperitare posset, & tantùm non pro Deo coleretur.*

CLASSIS QVARTA.

COENOBITARVM
VEL
MONACHORVM.

CAPVT I.

De Ordinum MENDICANTIVM *numero.*

Mendicantiũ Ordines in infinitum crescũt.

FVERVNT Mendicantium Monachorum initia valdè exigua, & Ordines pauci numero, sed progressu temporis ita creuerunt, vt in infinitum penè procederent, dum ignauissimus quisque, pro naturæ humanæ ingenio, noui aliquid invenire, ac nouæ sectæ nomen suum posteris relinquere studeret. Gregorius Decimus igitur Papa anno 1273. vel secundum Flores temporum anno 1274. Concilium maximum Lugdunum conuocauit, cui interfuerunt, vt Martinus Capellanus & Lucensis indicant, Episcopi 500. Abbates 60. & Prælati 1000. ex Germania Gallia, Anglia, Hispania, Sicilia, Vngaria, Dacia, Bohemia, Polonia, &c. Nominatim autem euocauerat eò Pontifex omnium Mendicantium, quorum jam tum multa & varia genera erant, Primores ex omnibus nationibus: qui omnes tamen, viginti tribus eorum Ordinibus damnatis ac abolitis, in *Quatuor* duntaxat eo in Concilio redacti sunt. Edictum simul etiam fuit, *ne quisquam noui aliquid incipere deinceps tentaret, ne populo nouæ Religionis titulo imponenies, alienis viuant otiosi laboribus.* Verba Concilij hęc sunt: *Religionum diuersitatem nimiam, ne confusionem induceret, generale Concilium consultâ prohibitione vetuit. Sed quia non solùm importuna petentium inhabitatio illarum postmodum multiplicationem extorsit, verùm etiam aliquorum præsumptuosa temeritas diuersorum Ordinum, præcipuè Mendicantium, quorum nondum approbationis meruere principium, effrenatam quasi multitudinem adinuenit: repetitâ Constitutione districtiùs inhibentes, ne aliquis de cætero nouum Ordinem aut Religionem adinueniat: vel habitum nouæ Religionis assumat. cunctas affatim Religiones & Ordines Mendicantes post dictum Concilium adinuentos, qui nullam confirmationẽ sedis Apostolicæ meruerũt, perpetuæ prohibitioni subiicimus, & quatenus processerant reuocamus. Confirmatos autem per sedem eandem, post idem tamen Concilium institutos, quibus ad congruam sustentationem redditus aut possessiones habere professio siue Regula quælibet interdicunt, sed per quæstum publicum tribuere victum solet incerta mendacitas, modò decernimus subsistere infra scripto: vt videlicet Professoribus eorundem Ordinum ita liceat in illis remanere, si velint, quòd nullum deinceps ad eorum professionem admittant, nec de nouo domum vel aliquem locum acquirant, nec domos seu loca quæ habent, alienare valeant sine sede eiusdem licentia speciali. Nos enim ea dispositioni sedis Apostolicæ reseruamus in terræ sanctæ subsidium, vel pauperum, vel alios pios vsus per locorum ordinarios, vel eos quibus sedes ipsa commiserit, conuertenda. Si verò secus præsumptum fuerit, nec personarum receptio, nec domorum vel bonorum acquisitio, aut ipsorum, cæterorumq́; bonorum alienatio*

Mendicantiũ numerus limitatus

natio valeat, & nihilominus contrarium facientes sententiam excommunicationis incurrant. Personis quoque ipsorum Ordinum omnino interdicimus, quoad extraneos, prædicationis & audiendæ confessionis officium, aut etiam sepulturam. Sanè ad Prædicatorum & Minorum Ordines (quos euidens ex eis vtilitas Ecclesiæ vniversali proueniens perhibet approbatos) præsentem non patimur constitutionem extendi. Cæterum Eremitarum Sancti Augustini, & Carmelitarum Ordines, quorum institutio dictum Concilium generale præcessit, in solido statu volumus permanere. Adhæc personis Ordinum (ad quos constitutio præsens extenditur) transeundi ad reliquos Ordines approbatos licentiam concedimus generalem, ita quod nullus Ordo ad alium, vel conuentus ad conuentum se ac loca sua totaliter transferat, sedis ejusdem super hoc permissione specialiter non obtenta.

Ordo Mendicantiũ religionum. Approbati autem hi Ordines Mendicantium Monachorum non similiter ab authoribus enumerantur. Volateranus Libro 21. Antrop. & Alphonsus Aluarez in suo Thesauro hoc ordine commemorant, vt primum locum dicant tenere *Prædicatores* seu *Dominicanos*: secundum *Minoritas* seu *Franciscanos*: tertium *Augustinenses*, & quartum *Carmelitas*. Adrianus Dammam verò Gandauus primo loco ponit *Augustinenses*: secundo *Prædicatores*: tertio *Carmelitas*: quarto *Franciscanos*. Polydorus Vergilius Libro septimo capite tertio & quarto, de rerum inuentione, dicit *Augustinensem* familiam primam esse ex Mendicantibus: secundam *Carmelitarum*: tertiam *Prædicatorum*, & quartam *Minorum*. Et hunc ordinem nos quoque obseruabimus in hac tractatione nostra.

Prædicatores cur præponãtur Minoritis. Quæri autem posset cur ab omnibus *Dominicani* præponantur *Minoritis*, cum *Minoritæ* ante *Dominicanos* sint confirmati à Pontifice Romano? Hoc enim certum est, Innocentium Tertium somnio admonitum Ordinem Prædicatorum confirmare voluisse, sed dum scriptioni Regulæ suæ Dominicus occuparetur, Pontifex rebus humanis excedit. Honorius igitur, qui ei in cathedra & superstitionum officina successerat, eorum institutum demum comprobat, anno 1216. juxta Vinc. spec. hist. lib. 30. cap. 67. Franciscus autem Romam profectus Innocentij III, se subiicit judicio. Pontifici non modo vitæ genus & norma agendorum probatur, sed & facultatem vbiuis locorum prædicandi concessit. Vincent. lib. 29. cap. 98. & 99. Respondet Antoninus tit. 24. cap. 7. Quantum ad quandam concessionem simplicem habitûs, & modo illius viuendi, & quasi permissionem, fuisse prius institutum Ordinem Minorum per Innocent. Tertium quantum verò ad solennem approbationem per Bullas Apostolicas authenticè, fuisse prius Ordinem Prædicatorum confirmatum ab Honorio: hocque probare conatur ex literis Honorij Minoritis datis. Continent autem illæ non confirmationem, sed defensionem tantum contra hostes Ordinis Minoritarum.

CAPVT II.

Ordo AVGVSTINENSIVM Eremitarum, *eorúmque origo: vbi & de* WILHELMITIS.

1. DE primo Auctore & origine Augustinensium, quos Eremitas vocant, magna est discrepantia. Fratres hujus Ordinis, vt suum institutum commendarent hominibus, ad D. Augustinum referunt, quem aiunt eatenus in Eremo habitasse, quoad Manichæis in Africa sæuientibus, Hipponensi Diœcesi Præfectus fuerit, Fratribusque in Eremo commorantibus secum peculiarem vestitum & certam viuendi Regulam præscripsisse: quod verum non est, quemadmodum supra lib. 3. cap. 5. demonstraui, & Sabellicus ipse testatur Enne. 7. lib. 9. hanc sententiam in dubium venire. *De origine Augustinẽsiũ varia sententia.*

2. Alij igitur aliam hujus Collegij ferunt originem. *Multi enim*, aiunt, *mortales Augustini adhuc vivi sanctitatem singularemq. doctrinam sequuti, omnibus neglectis quæ possederant, in Eremum concessere: vnde est Eremitarum nomen deductum, quos tamen Vandalorum arma, quæ totam Africam peruagata sunt, atroci insectatione ad vnum ferè omnes exstinxerunt*, vt Sabellicus eodem loco refert, & Polydorus lib. 7. cap. 3.

3. Antoninus tit. 24. capit. 14. ex relatione cujusdam Monachi, cujus tamen nomen non exprimit, de origine Eremitarum Sancti Augustini, reuelationem quandam cõmemorat, quæ facta sit Abbati Ioachim, quamq; ipse in expositione Apocalyp. Ioan. his verbis annotet: *Surget Ordo, qui videtur nouus & non est, indutus nigris vestibus & desuper zonâ. Hi crescent, & fama eorum diuulgabitur & prædicabunt fidem, quam & defendent vsque ad mundi consummationem in spiritu Heliæ Prophetæ: qui Ordo est Eremitarum æmulantium vitam Angelorum, quorum vita erit quasi ignis ardens in amore & zelo Dei ad comburendũ tribulos & spinas, hoc est ad consummandum perniciosam vitam prauorum* &c.

Ex hac

Et hac revelatione inquit Antoninus, *duo colligit dictus Monachus. Primùm est, quòd Ordo Fratrum Eremitarum S. Augustini sit cæteris Ordinibus antiquior institutione, eò quòd dicatur, Insurget Ordo, qui videtur nouus, & non est. Alterum, quòd hic Ordo sit antiquior Mendicantiū Ordinibus. Nam in Chronico seu Registro Pontificum indicari, quòd incarnationis Domini anno 215. sumpserit initium Ordo Eremitarum S. Augustini, à Paulo primo Eremita. Præterea Augustinum, à quo Fratres Eremitani Regulam normamq; viuendi sumpserint floruisse circa annos Domini 400. Item, Minores & Prædicatores approbatos esse ab Honorio III. demum, & exortos circa annum Christi 1200.* Sed ineptus & indoctus Monachus iste censendus est, quicunque fuerit, qui ita ex superioribus concludit. Vnde etiam ipse Antoninus eum erroris conuincit. Nam inquit: *Si Ordo Eremitarum & in Eremo viuentium à Paulo Eremita Originem sumpsit, talis modus viuendi non esset Augustini, nec viuerent secundum regulam Augustini, qui Pauli tempore nondum natus fuit, sed diu post. Præterea, nusquam legitur quod aliquam communem Regulam Eremitæ ante Augustinum habuerint: nec tunc aliquis Ordo vel Religio erat ab Ecclesia approbata.* Denique illi ipsi Eremitæ, qui circa & post Augustini tempora vixerunt, non habuerunt eum ordinem, Regulam & modum viuendi, quem Augustinenses Eremitæ hodie habent.

Volateranus igitur & alij eum sequuti, omnium rectissimè mihi sentire videntur, qui Ordinis hujus initia ad *Guilhelmum* referūt: quē alij alium tradunt: apud plures verò Aquitaniæ Dux fuit, & Pictauiēsis Comes, D. Bernhardi Discipulus. Is enim, quòd liberis careret, abjectis secularibus armis Monasticen profiteri cœpit, anno ferè Domini 1150. sub Eugenio III. Ac primùm relictis omnibus Romam venit: idemque tollerantiæ gratiâ loricam ferream super nuda carne cum triplici catena indutus Hierosolymam petiit. Deinde Sancti Iacobi oraculum in Hispania consuluit: rursusq; Hierosolymā petens, à Saracenis captus, pauloque post dimissus ac reuertens, in Insulam Hetruriæ proximam applicuit, in qua in loco deserto aliquandiu substitit, Eremitarum modo in saltibus proximis durissimè victitando. Post hæc Romam repetiit, inde Centumcellas venit, inde etiam Ariminum, postremò in patriam reuertens multa cōstruxit Cœnobia, in quæ collegit cōgregauitq; hinc inde dispersos Eremitas, & in solitudinib⁹ agētes homines. Tanti enim Viri hypocrysi multi secularium & religiosorū fascinati, suâ posthabitâ vocatione, ipsi se conjunxerunt, ac Eremiticum vitæ genus, quod jam penè ob Monachorū luxū esse desierat, cum eo amplexi sunt. Tantâ autē superstitione hoc vitæ genus excoluit, vt ejus Fratres ac Sectatores *Guilhelmitæ* vulgò dicerentur *non Augustiniani:* introduxitq; atricolorē vestitū. *Vestitum atricolor Augustinianorum unde.* Anastasij verò & Adriani ejus successoris, qui circa annum salutis 1150, ad clauum Romanæ Ecclesiæ sederunt, jussu, relictâ item Eremo, Vrbes incolere cœpit Guilelmus ille Eremiticæ vitæ instaurator, ac Parisiis sub mendicitatis prætextu prima Cœnobij cujusdam fundamenta jecit.

Verùm cùm temporis injuriâ pene interiisset hoc institutum, denuò restauratū fuit per *Ioannem* quendam *Bonum* Mantuanum, ejusdem Ordinis virum. Sabellico teste Enneade nona libro quinto. *Ordinis instauratio.* Is nobili ortus stemmate, affluens diuitiis, & sodalium improbitate, quibus familiariter vtebatur, corruptus, juvenis adhuc voluptatibus sese totū dedidit. Ob eam causam Mater ejus in luctu & mœrore ingenti versabatur. *Ioannes Bonus quis.* Filius tandem graui corripitur morbo, vt de vita etiam periclitaretur. Vouit igitur, si sanitati restitueretur, se in Monachorum Religione Deo deseruiturum. Conualescens itaque, post Matris obitum facultates vendit & pecuniam inter pauperes distribuit: Inde in Flaminia non procul Cesenâ vrbe speluncam habitationem eligit, in eaque se supra modum affligit. Cùm aliquando libidinis stimulos persentisceret, hoc vsus remedio dicitur. Arundinem in minutissimas conscidit partes, easque præacutas sub digitorum vnguibus ad summum vsque infixit, vt ex nimio dolore corrueret, & tanquā mortuus toto penè triduo jaceret. Cùm itaque ob vitæ rigorem apud omnes esset in admiratione, multos etiam ex secularibus adipiscitur sectatores, quorum omnium Pater & Doctor ipse constitutus est. His per Flaminiam & Vmbriam Monasteria construxit, & ab eo *Fratres Ioannis Boni*, seu corrupto vocabulo *Zambonitæ* appellati sunt. *Fratres Ioannis Boni.* Ad extremum cùm totis annis 50. in promouendo superstitioso Eremitarum vitæ genere plurimùm desudasset, Mantuum reuertitur, ibiq; in paruo monasterio, ipsi à Mantuanis exstructo animam exhalat anno Domini 1222. vt refert Bergomen. lib. 12. & Schedelius Ætate. 6.

Secutus est Innocentius Tertius de quo Antoninus refert titul. 24. cap. 14. §. 2. & 3. quòd primus fuerit, qui circa Ordinem hunc aliquid speciale constituerit. Confirmauit namque locum S. Antonij in Ardigneta, qui est in prouincia Senensi. Post hūc Honorius III. Papa loca aliqua Ordinis hujus sub protectionem sedis Apostolicæ suscepit. Postea Innocentius IV. intelligens Eremitas

Eremitas hoc sibi solis in Eremis ac solitudinibus tantùm prodesse, cœpit cogitare, qua ratione & ipsi Ecclesiæ (Antichristo) vsui esse possent. Erant autem tunc adhuc temporis in diuersis mundi Regionibus, & præcipuè in Thuscia, diuersi alij Eremitæ, sub diuersis titulis diuersimodè viuentes: eos omnes dictus Innocentius in animo habebat reducere ad vnum ouile sub vno Pastore, scilicet Priore generale ac mandare, vt omnes sub vna Regula Augustini, vno itē sub habitu, vno officio & ijsdem constitutionibus vterentur, munireque eos pluribus Priuilegijs & gratijs. Vt etiā Ordo eò efficaciùs surgeret, dare is voluit Cardinalē Prouisorem Ordinis & protectorem: sed præuētus morte, ea quę proposuit, non perfecit.

Fingunt igitur beatum Augustinum, cupientem Ordinem aliquem sui nominis in terra florere, successori Innocentij, Alexandro videlicet IV, in visione aparuisse, grandē quidem capite, sed membris exilem: Quâ visione Papa commonitus, vnionem per Innocen. IV, inchoatam, ipse consummârit. Nam Fratribus Eremitis diuersorum Ordinum, quorum quidam *S. Guilelmi: alij Fratris Ioannis Boni: alij de Fabali: alij de Brittinis cēsebantur: alij quoq; apud homines ambiguis nominibus insigniti, nec non & Fratres de Pœnitentia Iesu Christi, qui & Saccitæ,* vocabantur; His inquam, omnibus & singulis hæc nomina ademit, in vnum redegit, ac Ordinis Eremitarum *S. Augustini* nomine deinceps appellari tātùm voluit: mandauitq; vt sub vnius Prioris Generalis obediētia, secundùm Regulam B. Augustini omnes vnanimiter militarent, & vt in eorum conuersatione nulla deformitas appareret: dispensans insuper cum eis super diuersarum professionum & obseruantiarum ligamine, quibus anteà in suo quisq; Ordine astricti tenebantur. Ordinem ipsum, relictis Eremis, Vrbes petere & incolere præcepit atq; coëgit: iussitq; vt oppidatìm populum docerent, & confessiones audirent. Multa insuper alia Priuilegia, exēptiones & indulgentias illis concessit. Fecit hoc eam ob causam, quod idoneos videret Monachos istos ad Antichristi regnum stabiliendum & ad emungendum argento homines, quo eo neruo Christianos Principes faciliùs apprimere, regnisque suis exuere posset. Honorius denique IV, hunc Ordinem Parisijs impugnatum à plurima, roborauit etiam, & multis priuilegijs communiuit circa annos Domini 1290. Referunt hæc quæ hucusque recensuimus Antoninus Florentinus Archiepiscopus, Sabellicus, Volaterranus, Polydorus Vergilius, Stella, Platina, Schædelius, Sebastianus Frank. Balęus Centuriâ quartâ de Script. Brit. capite vigesimo sexto in Appendice Nauclerus Generat. 41. Trithemius in Chronico Hirsaugiensi, Bergomensis libro duo decimo & Chronicon Coloniense.

Augustinensium tonsura, vestitus.

Monachi huius Ordinis eâdem tonsurâ quâ reliqui, vtuntur. Nigrâ tunicâ amiciuntur: concolor tegmen à scapulis ad caput inducunt, subter candida tunicula cum candida lista: scortea cinguntur zona, bubulo cornu fibulata: calceatus nihil à communi diuersus. Tali vestitu superstitioso vsus non fuit D. Augustinus, licet impudentissimus quidam blattero eum in Baptismo statìm nigro ornet cucullo. Testatur enim Possidonius in Vita eius, quòd vestes, calceamenta & lectualia sancti viri ex moderato & competenti habitu fuerint, nec nitida nimiùm, nec abiecta plurimùm, sed medium tenuisse. Verùm vt Antoninus & Sebastianus Frank testantur, talem habitum Alexander IV eis attribuit: vt non iniuria quidam Poëta totum hoc Augustinensium Monachorum institutum non ad S. Augustinum referendum esse, sed ad longè posteriora tempora, hoc carmine docuerit.

Mendici Fratris induti vestibus atris.
Augustinus ego nomen habere nego:

Vt Calæus refert Centuriâ septimâ cap. 89, in Appendice.

Augustinenses in Angliam quandò venerunt.

In Angliam primum ex Italia anno Domini 1252 venerunt, antequàm essent ab Alexandro IV post sui Augustini apparitionem ecstaticam admissi: quo tempore simul incœpit Londini pestilentia ingens, & per totum Regnum, à festo Michaëlis vsq; ad festum Petri ad vincula durauit: Balæo teste Centuriâ 4, cap. 17. Quo ipso significare voluit Deus, pestilentissima Augustinensium doctrina innumerabilem hominum multitudinem perituram. Rursus tamen ob Thomæ Penketi in regem perfidiam ijdem Monachi omnem suam authoritatem & existimationem amiserunt in Anglia circa annos Domini 1485, vt sub Miluertono Carmelitę: eodem teste Centuriâ octauâ, cap. 48. Pro conculcanda enim Regis Eduuardi progenie, iste Thomas & cæteri Augustinenses Monachi, seditiosissimis suis concionibus, quantùm in ipsis fuerat, moliti sunt, vt Richardus III regni inuasor, contrà ius fasq; eius Regni solio potiretur.

Propagatio Augustinensis ordinis.

Post Innocentij IV, autem, & præsertim Alexandri IV, approbationem per omnes Christiani orbis Regiones volarunt locustæ illæ, & vbiq; ibi sedes compararunt. Anno Domini 1265 patriam meam hoc est Tigurum primo intrârunt, vbi simplicitate ciuium mirificè abutentes, Cœ-

nobium amplissimum mox exstruxerunt, maximosq; redditus acquisiuerunt, ex quibus hodie ingens numerus pauperum quotidiè alitur Breuissimo temporis spatio ita creuerunt, vt Sabellici ætate, sicut ex Aloisij Commentarijs demonstrat, Eremitani Ordinis conuentus, quorum ratio quidem iniri potuit, circiter 2000, initiatorũ 30000, Virginum loca 300, numero fuerint. Idem auctor eodem loco indicat suo tempore in Italiam peregrè delatos esse Eremitanæ huius obseruationis quosdam ex ea Æthiopia, quæ est supra Ægyptum: hos Romanum longo commercio sermonem adeptos, dixisse, magnum initiatorum numerum nominis huius esse in ea terra vnde profecti essent, conuentusque plurimos, quorum certus iniri possit numerus in tanta terrarum vastitate.

De origine Augustinianorum qui scripserint. Scripserunt de Origine sui Ordinis Petrus de Vena Tolossanus 22, Magister Augustinianorum generalis, qui vixit circa annos Domini 1370. Item Vlricus de Vrinaria & ipse Augustinianus. Petrus Pateshul autem eiusdem Ordinis Frater librum vnum de flagitijs Augustinianorum scripsit: qui etiam Pontificis Romani authoritatem, ritus idololatricos, ambitiones, auaritias ac tyrannides damnauit publicè circa annos Domini 1390. Eorum quoque imposturas & nequitias subolens Nicolaus Gallus, qui floruit circa annos 1250, sub sagittæ titulo aculeatum librum aduersus illos argutè scripsit, Balæus Centuriâ quatâ in Appendice secundo capite tertio.

Fingunt hi Monachi Sanctum Augustinum tres Regulas sui Ordinis Monachis præscripsisse, quas adjicere placuit, & ad finem earum, quid de ijs sentiendum iudicandumue, sit demonstrare.

Regula prima, Quam Diuus Pater AVRELIVS AVGVSTINVS Fratribus seu Monachis, qui simul & communiter viuere spopondissent, præscripsisse dicitur.

CAPVT I.

COmmuni diffinitione decreuimus apud nos quòd nunquam postmodùm ab aliquo poterit infringi. Residentibus in monasterio in nomine Domini nostri Iesu Christi, omnibus placuit, secundùm Apostolicam traditionem, vnum sentire in Domino, & communiter possidere, sicut scriptum est: Vnum sentite in Domino, Et nemo quidem proprium vendicet quicquam, sed sicut scriptum est in Actibus Apostolorum: Habentes omnia communia, nemo quicquam esse suum dicebat, quod à nobis scriptum est. In nomi neergò iure obseruationis nos teneamus, quoniam in lege scriptum est: Qui perseuerauerit vsque ad finem, hic saluus erit. (Act. 2. & 3.; Matth. 10. & 24.)

CAPVT II.

Si quis autem venire desiderat ad congregationem Fratrum, qui vnum esse videntur: vnum esse videntur: non ignoret Euangelicum dictum, quod dixit: Vendat omnia sua, & eroget egenis & pauperibus: Et iterùm: Abneget semetipsum sibi, & tollat crucem suam & sequatur me. Et ne tractet in corde suo de victu aut vestitu, & cæteris quæ necessaria sunt corpori, ipso Domino præmonente in Euangelio, & dicente: Nolite cogitare dicentes, quid edetis aut quid vestiemini? hoc enim gentes cogitant. Scit Pater vester, quia horum omnium indigetis. Quærite primùm regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia apponentur vobis. (Matth. 19. Luc. 9. Matth. 6.)

CAPVT III.

Veruntamen antequàm statuat esse in monasterio, probet propositum Fratrum, atque exemplum, & ipsi probentur in omni conseruatione ab illo, qui Prior est, & cæteris consentientibus propter illud, quod scriptura docet & admonet, dicens: Amicum noli citò comprobare.

CAPVT IV

Sed si contigerit vt aliquis ex qualibet causa necessitatis, à monasterio fuerit abstractus: ne vel mente concipiat, secum aliquid ferre de his omnibus, quæ in monasterio fuerunt: siue etiam quæ secum aliquando attulerat, siue ea quæ cum Fratribus acquisierat: quia certum est, Fratres nihil habere, possidere, dare vel accipere debere, sine superioris licentia. Quòd si propinquus vel amicus, vel quilibet Fratrum aliquid offerre voluerit, quidem Priori insinuetur, & sic suscipiatur: si ipse mandauerit: de quo tamen nihil fiat aliud, nisi quod Priori placuerit vel permiserit: quoniam valdè verendum est, ne sibi eueniat quod scriptum est: vir mutabilis in lingua, incidit in mala. Et istum, vt nullum de Fratribus secum prouocet: ne magis destructor quàm ædificator monasterij videatur, propter id quod scriptum est, Qui non est mecum: contrà me est: & qui mecum non congregat dispergit. Et quicunque prouocatus ab aliquo, de monasterio voluerit abscedere, aut indicet Præposito: cui vtiq; de his, quæ in communi decreuimus, nihil esse (Prou. 13. Matth. 12. Eccl. 9.)

censeo

censeo subtrahendum: quia scriptum est, Pacifici sint tibi multi: sed vnus ex mille, sit tibi consiliarius.

Capvt V.

Igitur hæc quæ scripta sunt, cum summa diligentia obseruanda sunt à Præposito vsque ad omnes Fratres. Et si quis ab aliquo doctrinam audiuerit, præterquàm in monasterio consecutus est ab eo, cui se credidit: hanc autem suscipiat, & eam non subtrahat Doctori quia scriptum est, Omne quod manifestat, lux est. Si enim bona fuerit, collaudanda est: si verò praua reprobanda.

Capvt VI.

De his autem Fratribus qui in vnitate consistunt: si quis subitò aduersus Præpositum altercatus fuerit, non solùm semel, sed secundò & tertiò, vt Euangelium docet, licet exorare. Si autem noluerit se emendare, ille cui iniuria irrogata est post pœnitentiam vel secundam correctionem, quæ non reuocauerit, contumacem denunciet & illud Præposito: ne per taciturnitatem ille & Frater suus periclitetur, sicut Salomon ait: Qui occultat inimicitiam, instruit dolum.

Capvt VII.

Si verò vt fieri solet, incursio repentina superuenerit, aut hostilitas: vt impossibile sit, Fratribus in vnum fugam petere propter insecutionem inimicorum, & postmodùm Deo fauente euaserint, & potuerint peruenire, vbi Præpositum
1. Ioan. 4. *esse cognouerant, velut filij ad Patrem festinare debebunt. Nec vllo modo poterunt separari, quos diuina charitas sociauit, quia scriptum est: Perfecta dilectio foras mittit timorem.*

Capvt VIII.

Rom. 12. *Si quis autem quod superiùs diximus, causâ necessitatis detinet id, quod à monasterio secum portauit, necesse habebit, vbi Præpositus suus est, illud proferre: quia non poterit sibi retinere, quod per pactum ad omnes pertinet, & Deo vtique est consecratum. Sed si cogitauerit de his aliquid retinere, contra dictum Apostoli agere videtur, qui ait: Nemini quicquàm debeatis, nisi vt inuicem diligatis vos.*

Capvt IX.

Omnia quæ in isto libro continentur, omnes Fratres obseruent, atq; se subscribant, qui boni esse desiderant. Verùm propter illos hæc sunt cauta, id est, scripta, qui in omnibus stabiles esse noscuntur

D. Patris Avrelii Avgvstini Regula secunda, *Confratres* & *Monachos* de modo ac tempore orandi, psallendi, legendi, viuendi & conseruandi; instruens.

Capvt I.

Antè omnia, Fratres charissimi diligatur Deus: deinde proximus. Qualiter autem oporteat nos orare, describimus: Id est, In matutinis dicantur Psalmi octuaginta octo cum debitis antiphonis, versibus, & responsorijs. Ad primam & tertiam dicantur sui Psalmi, antiphonæ duæ, lectiones duæ. Simili modo ad sextam & nonam dicantur sui Psalmi, cum debitis responsorijs & antiphonis. Hic idem in vesperis & completorio seruetur. Ad lucernarium autem Psalmus vnus, responsorium vnum, tres antiphonæ, lectiones tres. Et oportuno post lucernarium, omnibus sedentibus, legantur lectiones. Nocturnæ autem lectionis mense Nouembri, Decembri Ianuario & Februario antiphonæ duodecim, Psalmi sex, lectiones tres: Maio, Iunio, Iulio, & Augusto; antiphonæ octo, Psalmi quatuor, lectiones duæ.

Capvt II.

Operentur à manè vsque sextam, & à sexta vsq; ad nonam vacent lectioni: & ad nonam reddant codices. Et postquàm refecerint, siue in horto, siue vbicunq; fuerint, faciant opus vsq; ad horam lucernarij. Nemo sibi aliquid vendicet proprium, siue in vestimento, siue in quacunque re, Apostolica enim vitâ optamus viuere: Nemo cum murmure aliquid faciat, vt non simili iudicio murmuratorum pereat. Fideliter obediant: hi patrem suum post Deum honorauerunt: Præposito suo deferant, sicut decet Sanctos. Sedentes ad mensam taceant, audientes lectiones: Si autem aliquid opus fuerit, Præpositus eorum solicitus sit Sabbato & Dominicâ sicut consuetudo est, qui volunt vinum accipiant.

Capvt III.

Si opus fuerit ad aliquam necessitatem mitti, duo eant. Nemo extra monasterium sine præcepto manducet, neque bibat. Non enim hoc ad disciplinam pertinet monasterij. Si opera monasterij mittantur Fratres vendere solicitè caueant. ne quid faciant contra præceptum, scientes, quoniam exacerbant Dominum in sanctis suis. Si aliquid emant ad necessitatem monasterij, solicitè & fideliter, vt serui Dei, agant.

CAPVT IV.

Ociosum verbum apud illos non sit. Manè ad opera sua sedeant: post orationem tertiæ eant ad opera sua. non stantes fabulas contexant, nisi fortè aliquid sit pro vtilitate animæ: sedētes ad opera taceant nisi necessitas operum exigeret, vt loquatur quis.

CAPVT V.

Si quis autem non omni virtute, adiuuante misericordiâ Dei, hæc conatus fuerit implere, sed contumaci animo despexerit: semel atque iterum commonitus, si non emendauerit, sciat se subiacere disciplinæ monasterij sicut oportet. Si autem talis fuerit ætas ipsius, vapulabit. Hæc in nomine Christi fideliter & piè obseruantes, & vos proficietis, & nobis non parua lætitia erit de vestra salute. Hæc sunt, quæ vt obseruetis, præcepimus in monasterio cōstituti.

D. Patris AVRELII AVGVSTINI Regula tertia, in quâ latiùs tradidit ea, quæ ad communem Clericorum vitam pertinent: quæ & à nonnullis inter sermones de communi vita Clericorum enumeratur.

Antè omnia, Fratres Charissimi, diligatur Deus: deinde proximus, quia ista præcepta sunt principaliter nobis data. Hæc igitur sunt, quæ vt obseruetis, præcipimus in monasterio constituti. Matth. 22.

CAPVT I.

Primùm propter quod in vnum estis congregati, vt vnanimes habitetis in domo, & sit vobis anima vna & cor vnum in Deo. Et non dicatis aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia. 12. q. 1.

CAPVT II.

Et distribuatur vnicuique vestrum à Præposito vestro victus & tegumentum: non æqualiter omnibus, quia non æqualiter valetis omnes: sed potiùs vnicuique, sicut cuique opus fuerit. Sic enim legitis in Actibus Apostolorum. Quia erant illis omnia communia, & distribuatur vnicuique, sicut cuique opus erat.

CAPVT III.

Qui aliquid habebant in seculo, quando ingressi sunt monasterium, libenter velint illud esse commune. Quia autem non habebant, non ea quærant in monasterio, quæ nec foris habere potuerunt.

CAPVT IV

Sed tamen eorum infirmitati, quod opus est, tribuatur: etsi paupertas eorum, quando foris erat, nec ipsa necessaria, poterat inuenire. Tamen non ideò se reputent esse felices, quia inuenerunt victum & tegumentum, quale foris inuenire non poterant: nec erigant ceruicem, qui sociantur eis, ad quos foris accedere non audebant, sed sursum cor habeant, & terrena vana non quærant: nec incipiant esse monasteria diuitibus vtilia, non pauperibus: si diuites illic humiliantur, & pauperes illic inflantur.

CAPVT. V.

Rursus etiam illi, qui aliquid esse videbantur in seculo, non habeant fastidio Fratres suos, qui ad illam sanctam societatem ex paupertate venerunt. Magìs autem studeant non de parentum diuitum dignitate sed de pauperum Fratrum societate gloriari. Nec extollantur, si communi vitæ aliquid de suis facultatibus contulerunt: nec de suis diuitijs magìs superbiant, quia eas in monasterio partiuntur, quàm si eis in seculo fruerentur. Alia quippe quæcunque iniquitas in malis operibus exercetur, vt fiant: superbia verò etiam bonis operibus insidiatur, vt pereant. Et quid prodest dispergere dando pauperibus & pauperem fieri cùm anima misera superbior efficitur diuitias contemnendo, quàm fuerat possidendo.

CAPVT VI.

Omnes ergo vnanimiter & concorditer viuite, & honorate in vobis Deum inuicem, cuius Templa facti estis.

CAPVT VII.

Orationibus instate horis & temporibus constitutis.

CAPVT VIII.

In oratorio nemo aliquid agat, nisi ad quod factum est, vnde & nomen accepit: vt si fortè aliqui etiam præter horas constitutas, si eis vacat orare voluerint, non eis sint impedimento, qui ibi aliquid agendum putauerint.

CAPVT IX.

Psalmis & hymnis cùm oratis Deum, hoc versetur in corde, quod profertur in voce.

CAPVT

CAPVT X.

Et nolite cantare, nisi quod legistis esse cantandum. Quod autem non ita scriptum est vt cantetur, non cantetur.

CAPVT XI.

Carnem vestram domate ieiunijs & abstinentiâ escæ, quantùm valetudo permittit.

CAPVT XII.

Quando autem aliquis non potest ieiunare, non tamen extrà horam prandij aliquid alimentorum sumat, nisi cum ægrotat.

CAPVT XIII.

Cum acceditis ad mensam, donec inde surgatis, quod vobis secundum consuetudinem legitur, sine tumultu & contentionibus audite: ne sola vobis fauces sumant cibum, sed & aures esuriant Dei verbum.

CAPVT XIV.

Qui infirmi sunt ex pristina consuetudine, si aliter tractantur in victu, non debet alijs molestum esse, nec iniustum videri, quos fecit aliqua consuetudo fortiores. Nec illos fæliciores putent, quia sumunt quod non sumunt ipsi sed sibi potiùs gratulentur, quia valent, quod non valent illi.

CAPVT XV.

Et si eis, qui venerunt ex moribus delicatoribus ad monasterium, aliquid alimentorum, vestimentorum, operimentorum datur, quod alijs fortioribus, & ideò feliciorebus, non datur: cogitare debent quibus non datur, quantùm de suâ seculari vita illi ad istam descenderint, quamuis vsque ad aliorum, qui sunt corpore firmiores, frugalitatem peruenire nequiuerint, nec debent velle omnes, quod paucos vident ampliùs, non quia honorantur, sed quia tolerantur, accipere: ne contingat detestanda peruersitas, vt in monasterio, vbi quantùm possunt, fiunt diuites laboriosi, fiant pauperes delicati.

CAPVT XVI.

Sanè quemadmodum ægrotantes necesse habent minus accipere, ne grauentur: ita post ægritudinem sic tranctandi sunt, vt citiùs recreentur, etiamsi de humillima seculi paupertate venerunt, tanquàm hoc illis contulerit recentior ægritudo, quod diuitibus anterior consuetudo.

CAPVT XVII.

Sed cùm vires pristinas reparauerint, redeant ad feliciorem consuetudinem suam, quæ famulos Dei tantò ampliùs decet, quantò minùs indigent: ne cibi eos teneat voluptas iam vegetatos, quos necessitas leuârat infirmos. Illos existimet ditiores, qui in sustinenda parcitate fuerint fortiores. Meliùs est enim, minùs egere, quàm plùs habere.

CAPVT XVIII.

Non sit notabilis habitus vester, nec affectetis vestibus placere, sed moribus.

CAPVT XIX.

Quando proceditis, simul ambulate: cùm veneritis, quò itis, simul state.

CAPVT XX.

In incessu, statu, & in omnibus motibus vestris nihil fiat, quod cuiusquam offendat adspectum, sed quod vestram deceat sanctitatem.

CAPVT XXI.

Oculi vestri etsi iaciuntur in aliquam fæminarum, non figantur in illa. Neque enim quando proceditis fæminas videre prohibemini: sed appetere, aut ab ipsis appeti velle criminosum est. Nec solo tacito affectu quoque & adspectu appetitur, & appetit concupiscentia fæminarum. Nec dicatis vos habere animos pudicos, si habeatis oculos impudicos: quia impudicus oculus, impudici cordis est nuncius. Et cùm se inuicem sibimet, etiam tacente linguâ, conspectu mutuo corda nunciant impudica, & secundùm concupiscentiam carnis alterutro delectantur amore; etiam intactis ab immunda violatione corporibus fugit castitas ipsa de moribus. Nec putare debet, qui in fæmina oculos figit, & illius in se diligit fixum, ab alijs se non videri, cùm hoc fecerit. Videtur omninò, & à quibus se videri non arbitratur. Sed ecce lateat, & à nemine hominum videatur: quid faciet desuper inspectore, quem latere nihil potest? An ideò non putandus est non videre, quia tantò videt patientiùs, quantò sapientiùs? Illi ergò vir sanctus timeat displicere, ne velit fæmina malè placere. Illum cogitet omnia videre, nec velit Fæminam malè videre. Illius nanque & in hac causa commendatus est timor, vbi scriptum est: Abominatio est Domino defigens oculum.

Ottho Bambergensis Episcopus vnum & viginti exstruxisse Cœnobia & oratoria Monachorum, in Bambergensi historia scribitur, cujus hæc sunt verba. In Episcopatu Herbipolensi duo Cœnobia eleganti quidem & magnifica structurâ fundauit, quorum vni nomen est *Vrangia*, sub patrocinio Laurentij Martyris: alteri *Vra*, in honorem Petri Apostoli constructo: quibus agros & Prædia, vnde Monachi ociosè viuerent, addidit. In Bambergi Episcopatu tertium Michelsfeld. Et hæc quidem tria sub professione Cluniacensi. Quartum, Lanthein appellatum, sub Ordine Cisterciensi. Horum autem monasteriorum duo, videlicet Vrangia, & Michelsfeld, in patrimoniali fundo sita sunt. Lantheim verò & Vra in aduentitio. Porrò in Ratisbonensi Episcopatu sex monasteriorum fuit egregius Fundator. Quinque de Ordine & Professione Cluniacensi: quorum vnum Einsdorff nuncupatum, in honorem Iacobi Apostoli. Secundum Prunlingen, sub Patrocinio Georgij Martyris. Ambo hæc in aduentitio. Tertium est Cœnobium cognomento *Monasterium*, quod cum adiacenti Parochia ejusdem nominis ab Henrico Bauarorum Duce & Dipoldo Mantuano emit deinde cum plena proprietate Ecclesiæ Bambergensi contulit, eamque rem regali priuilegio Lotharij Imperatoris communiri procurauit. Quartum Biburg, sub patrocinio beatæ Mariæ Virginis. Quintum Madelhardesdorff, in honorem Ioannis Euangelistæ. Et hæc quoque duo in aduentitio collocauit. Sextum in eodem Episcopatu Ratisbonensi sub Professione Clericorum regularium instituit, quos Nobertinos vocant, ipsum in fundo aduentitio collocauit. Windenburg nuncupatum. In Halberstadensi Episcopatu, sub professione Cluniacensi vndecimam instituit Monachorum congregationem, sub patrocinio Ioannis Baptistæ, vbi Abbatia erat Witenburg appellata: nunc autem loco & nomine mutatis, Regensdorff nuncupatur. Hunc autem locũ munificentiâ & liberalitate Henrici Imperatoris junioris consecutum, ac Regio prius Priuilegio firmatum, Ecclesię suæ Bambergensi subiecit. Auxit hoc monasteriũ reditu duplicato. Nam cùm illi tũ essent subjecti sexaginta mãsi, totidem ipse addi curauit. In Episcopatu Batauiensi tertiam decimam instituit congregationem in Aldersbach, ac quartam decimam sub Ordine Cluniacensi *& patrocinio Andreæ* Apostoli juxta fluuium Anisum. Vltimam hanc à Liutboldo Marchione condonata consequutus est: de suo autem quinquaginta marcas impendit, & viginti mansos addidit. In patriarchatu Aquileiensi arx erat Arnoldestein vocata, quę annuis quinque & quadraginta mansis ad se spectantibus ab Ecclesia Babenbergensi fuerat ab alienata: quę cùm ipse locum multo labore ac magnis impensis recuperasset, demolitâ prius molitione in Abbatiam solennem redegit, addiditq; mansos sexaginta. Insuper quinque Monachorum oratoria condidit: primũ in *Asbarch* Ratisbonensis Diœcesis, in honorem *Matthæi Apostoli & Euangelistæ*. Secundum Bantbergæ sub patrocinio *Fidei Virginis*, quod primum Monialibus inhabitandum concessit: sed paulò post mutato consilio, septẽ eò collocauit Monachos. Tertium *Rotha* Herbipolensis Diœceseos in S. Georgij honorem. Quartum *Vetzera* sub professione Nortbertinorum in eadem Diœcesi. Quæ duo oratoria progressu temporis ob vicinitatem in vnum coiere, Vetzera præualente. Quintum verò in pago *Tullefeld* instituit in eodem Episcopatu. Denique aliud quoddam *in Tuckelhusen*, ab aliis quidem cœptum, sed ob sumptuum inopiam imperfectum relictum, Ottho Episcopus monasticæ superstitioni deditissimus absoluit. Hist. Bamberg.

Vrãgia. *Vra.* Michelsfeld. Lantheim. Einsdorff. Prunlingen. *Monasterium.* Biburg. Madelhardesdorff. Windeburg. Regensdorff.

Scotis Embrico Herbipolensis Episcopus in suo suburbio ędificandi monasterium dat potestatem, Trithemio teste in Chronico Hirsaugien.

Bruno Treuirensis Episcopus, ejusque Frater Poppo Comites de Bretheim, Monachorum Cœnobium condiderunt in Odenheim, Spirensis, Diœcesis, anno 1123.

Lotharij Imp. jussu ad radices montis, quo arx Sigenberg exstructa est, fundatur Cœnobium anno 1133. Holsatiense Chronicon.

In Rinkaugia Ruthardus Moguntinus præposituram, in monte, qui ab Episcopo nomẽ habet, condidit, quã successor ejus in Abbatiam mutauit, anno 1130. Trithemius.

Hassiæ monasterium in Breitenow à Vuernhero Comite fundatur anno 1117. & ex Hirsaugia Monachis repletur.

Padalirone in agro Mantuano Benedictinis Cœnobium condidit Vuelpho secundus Boiorum Dux. Auentinus lib. 6. Annalium.

Ad Aquas Saluias Innocentius Romanus monasterium condidit, in honorem Anastasij Martyris: Vincentius & Erdfordiensis.

Ad Bellum montem anno 1130. à Roberto Condensi Cœnobium ædificatur: Vincent. libro 27. cap. 6.

Vrsicampi Simon Nouiomensis Præsul monasterium erexit anno 1129.

D. Victo-

D. Victoris. *D. Victoris Cœnobium* in ſuburbio Pariſino Ludouicus Groſſus fundauit, ſub quo etiam Cluniacenſium Ordo magna incrementa ſumpſit. Idem & Caroli locum pro Ciſtercienſibus in Syluanectenſi agro, & Cœnobium Puteolanum in agro Vaſtinienſi condidit. Gaguinus lib. 6. de Francis.

Ibracēſe *Ibracenſe* Malachias Armachanus condidit monaſterium: teſte Balæo:

Henricus Anglorum Rex in oppido Regundio Benedictinis cellas exſtruxit.

Vuarinus Salapiæ Comes duo Benedictinorum poſuit Cœnobia: alteruum in ſuburbio Salapiæ, alterum ad pagum Vuenelochum: hoc D. Milburgæ, illud verò Petri & Pauli demandauit tutelæ. Polydorus Vergil. lib. 11.

Gloceſtriæ, ejuſdem profeſſionis Cœnobitis domicilium condidit Vigornienſis Epiſcopus Aldredas: Idem lib. 12.

Malthildis Henrici Anglorum Regis Mater, in Calatenſi Pago Cœnobium erexit. Sigeberti Continuator.

Suleo-nienſe. *Suleonienſe* in Diœceſi Gneſnenſi, in Ruſtai Comitis villa Caſimirus Polonorum Dux fundauit: item *Copriunicenſe* pro Ciſtercienſibus.

Vuācho-ſcenſe. Oliuēſe. *Vanchoſcenſe Cœnobium* Gedeon Cracouiæ Epiſcopus: & *Oliuenſe* Dantiſco vicinum Samborius Satrapa Ciſtercienſibus condiderunt, ſub eiuſdem Caſmiri regimine. His Vitus Plocenſis *Buſcenſe* in Cracouiana Diœceſi: *Vitouienſe & Plocenſe* partim pro viris, partim pro puellis, Præmonſtratenſis inſtituti, adiecit: Cromerus lib. 6. de rebus Polon. *Buſcēſe. Vitouiēſe. Plocēſe.*

In villa Saba ſub Bernhardi Regula viuentium Monachorum Cœnobium exſtruitur à Carolo Suetiæ Rege: Ioan. Magnus lib. 19. Gothicæ hiſt. cap. 7.

Alnaſtara apud Oſtrogotos, & *Vuernhen* apud Vueſtgotos Cœnobia Suercherus Gothorum Rex in ſenectute ſua fundauit, quorum vtrunque Monachis ex clareualle accitis repleuit: Ioan. Magnus lib. 18. cap. 19. *Alnaſtara.*

Iaxa Gryhius Polonus, Monialium Cœnobium, Præmonſtratenſis Ordinis, in ſuburbio Cracouienſi inſtituit: Cromerus libro ſexto.

Buggo Vormacienſis Epiſcopus Virginum Cœnobium circa annos 1135. inſtituit in Kirſchow: Trithem, in Chron. Hirſaug.

Cœnobium apud fontem Ebrandi magnificum & pulcherrimum Monialium, Rothbertus de Arbreiſel conſtruxit: Malmeſburienſis lib. 5. cap. 51. de geſtis Anglorum.

In Heimerſleuen Monialium Cœnobium Saxoniæ inſtituitur à Reinhardo Halberſtadiano Epiſcopo Chron. Saxoniæ.

Vualkenredenſe in Gloſſarienſi agro, & aliud intra Vrbis mœnia quod à nouis ſtructuris nomen habet conduntur etiam circa hæc tempora. *Vualkēredenſe.*

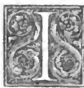
In villa Vreta non procul à Lincopia, Ciſtercienſibus Monialibus Carolus Suetiæ Rex monaſterium fundauit: Ioan. Magnus lib. 19. cap. 7. Gothicæ hiſt.

In Boiaria quoque, præter ea quæ ſuperius poſuimus monaſteria, exſtructa ſunt *Schaumheubten, Monachomonaſterium, Piburgium*, Walderbach/ Windenberg/ Enſdorff/ Beiharting/ *Vinaria, Chiminum, &c.* Auentinus lib. 6. Annalium. *Schaumheubten Monachomonaſteriū Piburgiū &c.*

D. Bernhardus denique Author fuiſſe dicitur in Vita ſua 160. Monaſteriorum.

DE ORI-

DE ORIGINE
ET
PROGRESSV MONACHATVS APVD CHRISTIANOS.
LIBER VI.

N hoc Sexto & Vltimo libro de Monachatu facilè principatum obtinent MENDICANTES, *uti vocant Monachi: quorum originem referunt ad Friderici Barbarossæ Imp. strenuissimi piissimique postremos imperij annos, quibus ex infernali puteo cateruatim in mundum prodiisse dicuntur. Aderat enim jam illud fatale tempus, quo, quæ exigua erga verbum Dei reuerentiæ restabant adhuc vestigia, ab his Monachis exstingui & ex hominum animis deleri: philosophia autem humana in ipsa adyta Ecclesiæ intromitti, & in ejus supremo controuersarum quæstionum dijudicandarum ac decidendarum gradu & Throno, ceu Regina quadam, collocari debuit, quo facilius suis subtilitatibus, argutiis, distinctionibus, oppositionibus & sophismatis horrenda, blasphema & impia quæque dogmata propugnarent: & Antichristus Romanus, ipsorum Abadon, suâ ambitione, auaritiâ, fastu, dolis, imposturis, fraudibus, idolatriâ & immani tyrannide orbi Christiano in his densissimis, ac plus quàm Cimmeriis tenebris validissimè imperitare posset, & tantùm non pro Deo coleretur.*

CLASSIS QVARTA.
COENOBITARVM
VEL
MONACHORVM.

CAPVT I.

De Ordinum MENDICANTIVM *numero.*

Mendicantiũ Ordines in infinitum crescũt. FVERVNT Mendicantium Monachorum initia valdè exigua, & Ordines pauci numero, sed progressu temporis ita creuerunt, vt in infinitum penè procederent, dum ignauissimus quisque, pro naturæ humanæ ingenio, noui aliquid invenire, ac nouæ sectæ nomen suum posteris relinquere studeret. *Mendicantiũ numerus limitatus* Gregorius Decimus igitur Papa anno 1273. vel secundum Flores temporum anno 1274. Concilium maximum Lugdunum conuocauit, cui interfuerunt, vt Martinus Capellanus & Lucensis indicant, Episcopi 500. Abbates 60. & Prælati 1000. ex Germania Gallia, Anglia, Hispania, Sicilia, Vngaria, Dacia, Bohemia, Polonia, &c. Nominatim autem euocauerat eò Pontifex omnium Mendicantium, quorum jam tum multa & varia genera erant, Primores ex omnibus nationibus: qui omnes tamen, viginti tribus eorum Ordinibus damnatis ac abolitis, in *Quatuor* duntaxat eo in Concilio redacti sunt. Edictum simul etiam fuit, *ne quisquam noui aliquid incipere deinceps tentaret, ne populo noua Religionis titulo imponenies, alienis viuant otiosi laboribus.* Verba Concilij hęc sunt: *Religionum diuersitatem nimiam, ne confusionem induceret, generale Concilium consultâ prohibitione vetuit. Sed quia non solùm importuna petentium inhabitatio illarum postmodum multiplicationem extorsit, verùm etiam aliquorum præsumptuosa temeritas diuersorum Ordinum, præcipuè Mendicantium, quorum nondum approbationis meruere principium, effrenatam quasi multitudinem adinuenit: repetitâ Constitutione districtiùs inhibentes, ne aliquis de cætero nouum Ordinem aut Religionem adinueniat: vel habitum nouæ Religionis assumat. cunctas affatim Religiones & Ordines Mendicantes post dictum Concilium adinuentos, qui nullam confirmationẽ sedis Apostolicæ meruerũt, perpetuæ prohibitioni subiicimus, & quatenus processerant reuocamus. Confirmatos autem per sedem eandem, post idem tamen Concilium institutos, quibus ad congruam sustentationem redditus aut possessiones habere professio siue Regula qualibet interdicunt, sed per quæstum publicum tribuere victum solet incerta mendacitas, modò decernimus subsistere infra scripto: vt videlicet Professoribus eorundem Ordinum ita liceat in illis remanere, si velint, quòd nullum deinceps ad eorum professionem admittant, nec de nouo domum vel aliquem locum acquirant, nec domos seu loca quæ habent, alienare valeant sine sede eiusdem licentia speciali. Nos enim ea dispositioni sedis Apostolicæ reseruamus in terræ sanctæ subsidium, vel pauperum, vel alios pios vsus per locorum ordinarios, vel eos quibus sedes ipsa commiserit, conuertenda. Si verò secus præsumptum fuerit, nec personarum receptio, nec domorum vel bonorum acquisitio, aut ipsorum, cæterorumq; bonorum alienatio*

natio valeat, & nihilominus contrarium facientes sententiam excommunicationis incurrant. Personis quoque ipsorum Ordinum omnino interdicimus, quoad extraneos, prædicationis & audiendæ confessionis officium, aut etiam sepulturam. Sanè ad Prædicatorum & Minorum Ordines (quos euidens ex eis vtilitas Ecclesiæ vniversali proueniens perhibet approbatos) præsentem non patimur constitutionem extendi. Cæterum Eremitarum Sancti Augustini, & Carmelitarum Ordines, quorum institutio dictum Concilium generale præcessit, in solido statu volumus permanere. Adhac personis Ordinum (ad quos constitutio præsens extenditur) transeundi ad reliquos Ordines approbatos licentiam concedimus generalem, ita quod nullus Ordo ad alium, vel conuentus ad conuentum se ac loca sua totaliter transferat, sedis ejusdem super hoc permissione specialiter non obtenta.

Ordo Mendicantiũ religionum.

Approbati autem hi Ordines Mendicantium Monachorum non similiter ab authoribus enumerantur. Volaterranus Libro 21. Antrop. & Alphonsus Aluarez in suo Thesauro hoc ordine commemorant, vt primum locum dicant tenere *Prædicatores* seu *Dominicanos*: secundum *Minoritas* seu *Franciscanos*: tertium *Augustinenses*, & quartum *Carmelitas*. Adrianus Dammam verò Gandauus primo loco ponit *Augustinenses*: secundo *Prædicatores*: tertio *Carmelitas*: quarto *Franciscanos*. Polydorus Vergilius Libro septimo capite tertio & quarto, de rerum inuentione, dicit *Augustinensem* familiam primam esse ex Mendicantibus: secundam *Carmelitarum*: tertiam *Prædicatorum*, & quartam *Minorum*. Et hunc ordinem nos quoque obseruabimus in hac tractatione nostra.

Prædicatores cur præponãtur Minoritis.

Quæri autem posset cur ab omnibus *Dominicani* præponantur *Minoritis*, cum *Minoritæ* ante *Dominicanos* sint confirmati à Pontifice Romano? Hoc enim certum est, Innocentium Tertium somnio admonitum Ordinem Prædicatorum confirmare voluisse, sed dum scriptioni Regulæ suæ Dominicus occuparetur, Pontifex rebus humanis excedit. Honorius igitur, qui ei in cathedra & superstitionum officina successerat, eorum institutum demum comprobat, anno 1216. juxta Vinc. spec. hist. lib. 30. cap. 67. Franciscus autem Romam profectus Innocentij III, se subiicit judicio. Pontifici non modo vitæ genus & norma agendorum probatur, sed & facultatem vbiuis locorum prædicandi concessit. Vincent. lib. 29. cap. 98. & 99. Respondet Antoninus tit. 24. cap. 7. Quantum ad quandam concessionem simplicem habitûs, & modo illius viuendi, & quasi permissionem, fuisse prius institutum Ordinem Minorum per Innocent. Tertium quantum verò ad solennem approbationem per Bullas Apostolicas authenticè, fuisse prius Ordinem Prædicatorum confirmatum ab Honorio: hocque probare conatur ex literis Honorij Minoritis datis. Continent autem illæ non confirmationem, sed defensionem tantum contra hostes Ordinis Minoritarum.

CAPVT II.

Ordo AVGVSTINENSIVM Eremitarum, *corúmque origo: vbi & de* WILHELMITIS.

1. DE primo Auctore & origine Augustinensium, quos Eremitas vocant, magna est discrepantia. Fratres hujus Ordinis, vt suum institutum commendarent hominibus, ad D. Augustinum referunt, quem aiunt eatenus in Eremo habitasse, quoad Manichæis in Africa sæuientibus, Hipponensi Diœcesi Præfectus fuerit, Fratribusque in Eremo commorantibus secum peculiarem vestitum & certam viuendi Regulam præscripsisse: quod verum non est, quemadmodum supra lib. 3. cap. 5. demonstraui, & Sabellicus ipse testatur Enne. 7. lib. 9. hanc sententiam in dubium venire.

De origine Augustinẽsiũ varia sententia.

2. Alij igitur aliam hujus Collegij ferunt originem. *Multi enim*, aiunt, *mortales Augustini adhuc vivi sanctitatem singularemq. doctrinam sequuti, omnibus neglectis quæ possiderant, in Eremum concessere: vnde est Eremitarum nomen deductum, quos tamen Vandalorum arma, quæ totam Africam peruagata sunt, atroci insectatione ad vnum ferè omnes exstinxerunt*, vt Sabellicus eodem loco refert, & Polydorus lib. 7. cap. 3.

3. Antoninus tit. 24. capit. 14. ex relatione cujusdam Monachi, cujus tamen nomen non exprimit, de origine Eremitarum Sancti Augustini, reuelationem quandam cõmemorat, quæ facta sit Abbati Ioachim, quamq; ipse in expositione Apocalyp. Ioan. his verbis annotet: *Surget Ordo, qui videtur nouus & non est, indutus nigris vestibus & desuper zonâ. Hi crescent, & fama eorum diuulgabitur & prædicabunt fidem, quam & defendent vsque ad mundi consummationem in spiritu Heliæ Prophetæ: qui Ordo est Eremitarum æmulantium vitam Angelorum, quorum vita erit quasi ignis ardens in amore & zelo Dei ad comburendũ tribulos & spinas, hoc est ad consummandum perniciosam vitam prauorum* &c.

Ex hac

Et hac revelatione inquit Antoninus, *duo colligit dictus Monachus. Primùm est, quòd Ordo Fratrum Eremitarum S. Augustini sit cæteris Ordinibus antiquior institutione, eò quòd dicatur, Insurget Ordo, qui videtur nouus, & non est. Alterum, quòd hic Ordo sit antiquior Mendicantiũ Ordinibus. Nam in Chronico seu Registro Pontificum indicari, quòd incarnationis Domini anno 215. sumpserit initium Ordo Eremitarum S. Augustini, à Paulo primo Eremita. Præterea Augustinum, à quo Fratres Eremitani Regulam normamq; viuendi sumpserint floruisse circa annos Domini* 400. *Item, Minores & Prædicatores approbatos esse ab Honorio III. demum, & exortos circa annum Christi* 1200. Sed ineptus & indoctus Monachus iste censendus est, quicunque fuerit, qui ita ex superioribus concludit. Vnde etiam ipse Antoninus eum erroris conuincit. Nam inquit: *Si Ordo Eremitarum & in Eremo viuentium à Paulo Eremita Originem sumpsit, talis modus viuendi non esset Augustini, nec viuerent secundum regulam Augustini, qui Pauli tempore nondum natus fuit, sed diu post. Præterea, nusquam legitur quod aliquam communem Regulam Eremitæ ante Augustinum habuerint: nec tunc aliquis Ordo vel Religio erat ab Ecclesia approbata.* Denique illi ipsi Eremitæ, qui circa & post Augustini tempora vixerunt, non habuerunt eum ordinem, Regulam & modum viuendi, quem Augustinenses Eremitæ hodie habent.

Volaterranus igitur & alij eum sequuti, omnium rectissimè mihi sentire vidétur, qui Ordinis hujus initia ad *Guilhelmum* referũt: quẽ alij alium tradunt: apud plures verò Aquitaniæ Dux fuit, & Pictauiẽsis Comes, D. Bernhardi Discipulus. Is enim, quòd liberis careret, abjectis secularibus armis Monasticen profiteri cœpit, anno ferè Domini 1150. sub Eugenio III. Ac primùm relictis omnibus Romam venit: idemque tollerantiæ gratiâ loricam ferream super nuda carne cum triplici catena indutus Hierosolymam petiit. Deinde Sancti Iacobi oraculum in Hispania consuluit: rursusq; Hierosolymã petens, à Saracenis captus, pauloque post dimissus ac reuertens, in Insulam Hetruriæ proximam applicuit, in qua in loco deserto aliquandiu substitit, Eremitarum modo in saltibus proximis durissimè victitando. Post hæc Romam repetiit, inde Centumcellas venit, inde etiam Ariminum, postremò in patriam reuertens multa cõstruxit Cœnobia, in quæ collegit cõgregauitq; hinc inde dispersos Eremitas, & in solitudinib⁹ agẽtes homines. Tanti enim Viri hypocrysi multi secularium & religiosorũ fascinati, suâ posthabitâ vocatione, ipsi se conjunxerunt, ac Eremiticum vitæ genus, quod jam penè ob Monachorũ luxũ esse desierat, cum eo amplexi sunt. Tantâ autẽ superstitione hoc vitæ genus excoluit, vt ejus Fratres ac Sectatores *Guilhelmitæ* vulgò dicerentur *non Augustiniani:* introduxitq; atricolorẽ vestitũ. Anastasij verò & Adriani ejus successoris, qui circa annum salutis 1150, ad clauum Romanæ Ecclesiæ sederunt, jussu, relictâ item Eremo, Vrbes incolere cœpit Guilelmus ille Eremiticæ vitæ instaurator, ac Parisiis sub mendicitatis prætextu prima Cœnobij cujusdam fundamenta jecit.

Vestitus atricolor Augustiniãnis unde.

Verùm cùm temporis injuriâ pene interiisset hoc institutum, denuò restauratũ fuit per *Ioannem* quendam *Bonum* Mantuanum, ejusdem Ordinis virum. Sabellico teste Enneade nona libro quinto. Is nobili ortus stemmate, affluens diuitiis, & sodalium improbitate, quibus familiariter vtebatur, corruptus, juvenis adhuc voluptatibus sese totũ dedidit, Ob eam causam Mater ejus in luctu & mœrore ingenti versabatur. Filius tandem graui corripitur morbo, vt de vita etiam periclitaretur. Vouit igitur, si sanitati restitueretur, se in Monachorum Religione Deo deseruiturum. Conualescens itaque, post Matris obitum facultates vendit & pecuniam inter pauperes distribuit: Inde in Flaminia non procul Cesenâ vrbe speluncam habitationem eligit, in eaque se supra modum affligit. Cùm aliquando libidinis stimulos persentisceret, hoc vsus remedio dicitur. Arundinem in minutissimas conscidit partes, easque præacutas sub digitorum vnguibus ad summum vsque infixit, vt ex nimio dolore corrueret, & tanquã mortuus toto penè triduo jaceret. Cùm itaque ob vitæ rigorem apud omnes esset in admiratione, multos etiam ex secularibus adipiscitur sectatores, quorum omnium Pater & Doctor ipse constitutus est. His per Flaminiam & Vmbriam Monasteria construxit, & ab eo *Fratres Ioannis Boni*, seu corrupto vocabulo *Zambonitæ* appellati sunt, Ad extremum cùm totis annis 50. in promouendo superstitioso Eremitarum vitæ genere plurimùm desudasset, Mantuum reuertitur, ibiq; in paruo monasterio, ipsi à Mantuanis exstructo animam exhalat anno Domini 1222. vt refert Bergomen. lib. 12. & Schedelius Ætate. 6.

Ordinis instauratio.

Ioannes Bonus quis.

Fratres Ioannis Boni.

Secutus est Innocentius Tertius de quo Antoninus refert titul. 24. cap. 14. §. 2. & 3. quòd primus fuerit, qui circa Ordinem hunc aliquid speciale constituerit. Confirmauit namque locum S. Antonij in Ardigneta, qui est in prouincia Senensi. Post hũc Honorius III. Papa loca aliqua Ordinis hujus sub protectionem sedis Apostolicæ suscepit. Postea Innocentius IV. intelligens

Eremitas

Eremitas hoc sibi solis in Eremis ac solitudinibus tantùm prodesse, cœpit cogitare, qua ratione & ipsi Ecclesiæ (Antichristo) vsui esse possent. Erant autem tunc adhuc temporis in diuersis mundi Regionibus, & præcipuè in Thuscia, diuersi alij Eremitæ, sub diuersis titulis diuersimodè viuentes: eos omnes dictus Innocentius in animo habebat reducere ad vnum ouile sub vno Pastore, scilicet Priore generale ac mandare, vt omnes sub vna Regula Augustini, vno itē sub habitu, vno officio & ijsdem constitutionibus vterentur, munireque eos pluribus Priuilegijs & gratijs. Vt etiā Ordo eò efficaciùs surgeret, dare is voluit Cardinalē Prouisorem Ordinis & protectorem: sed præuētus morte, ea quę proposuit, non perfecit.

Fingunt igitur beatum Augustinum, cupientem Ordinem aliquem sui nominis in terra florere, successori Innocentij, Alexandro videlicet IV, in visione aparuisse, grandē quidem capite, sed membris exilem: Quâ visione Papa commonitus, vnionem per Innocen. IV, inchoatam, ipse consummârit. Nam Fratribus Eremitis diuersorum Ordinum, quorum quidam *S. Guilelmi: alij Fratris Ioannis Boni: alij de Fabali: alij de Brittinis cēsebantur: alij quoq; apud homines ambiguis nominibus insigniti, nec non & Fratres de Pœnitentia Iesu Christi, qui & Saccitæ*, vocabantur; His inquam, omnibus & singulis hæc nomina ademit, in vnum redegit, ac Ordinis Eremitarum *S. Augustini* nomine deinceps appellari tātùm voluit: mandauitq; vt sub vnius Prioris Generalis obediētia, secundùm Regulam B. Augustini omnes vnanimiter militarent, & vt in eorum conuersatione nulla deformitas appareret: dispensans insuper cum eis super diuersarum professionum & obseruantiarum ligamine, quibus anteà in suo quisq; Ordine astricti tenebantur. Ordinem ipsum, relictis Eremis, Vrbes petere & incolere præcepit atq; coëgit: iussitq; vt oppidatim populum docerent, & confessiones audirent. Multa insuper alia Priuilegia, excēptiones & indulgentias illis concessit. Fecit hoc eam ob causam, quod idoneos videret Monachos istos ad Antichristi regnum stabiliendum & ad emungendum argento homines, quo eo neruo Christianos Principes faciliùs apprimere, regnisque suis exuere posset. Honorius denique IV, hunc Ordinem Parisijs impugnatum à plurima, roborauit etiam, & multis priuilegijs communiuit circa annos Domini 1290. Referunt hæc quæ hucusque recensuimus Antoninus Florentinus Archiepiscopus, Sabellicus, Volaterranus, Polydorus Vergilius, Stella, Platina, Schædelius, Sebastianus Frank. Baleus Centuriâ quartâ de Scripr. Brit. capite vigesimo sexto in Appendice Nauclerus Generat. 41. Trithemius in Chronico Hirsaugiensi, Bergomensis libro duo decimo & Chronicon Coloniense.

Augustinensium tonsura. vestitus. Monachi huius Ordinis eâdem tonsurâ quâ reliqui, vtuntur. Nigrâ tunicâ amiciuntur: concolor tegmen à scapulis ad caput inducunt, subter candida tunicula cum candidā lista: scortea cinguntur zona, bubulo cornu fibulata: calceatus nihil à communi diuersus. Tali vestitu superstitioso vsus non fuit D. Augustinus, licet impudentissimus quidam blattero eum in Baptismo statim nigro ornet cucullo. Testatur enim Possidonius in Vita eius, quòd vestes, calceamenta & lectualia sancti viri ex moderato & competenti habitu fuerint, nec nitida nimiùm, nec abiecta plurimùm, sed medium tenuisse. Verùm vt Antoninus & Sebastianus Frank testantur, talem habitum Alexander IV eis attribuit: vt non iniuria quidam Poëta totum hoc Augustinensium Monachorum institutum non ad S. Augustinum referendum esse, sed ad longè posteriora tempora, hoc carmine docuerit.

Mendici Fratris induti vestibus atris.
Augustinus ego nomen habere nego:

Vt Calæus refert Centuriâ septimâ cap. 89, in Appendice.

Augustinenses in Angliam quando venerint. In Angliam primum ex Italia anno Domini 1252 venerunt, antequàm essent ab Alexandro IV post sui Augustini apparitionem eestaticam admissi: quo tempore simul incœpit Londini pestilentia ingens, & per totum Regnum, à festo Michaëlis vsq; ad festum Petri ad vincula durauit: Balæo teste Centuriâ 4, cap. 17. Quo ipso significare voluit Deus, pestilentissima Augustinensium doctrina innumerabilem hominum multitudinem perituram. Rursus tamen ob Thomæ Penketi in regem perfidiam ijdem Monachi omnem suam authoritatem & existimationem amiserunt in Anglia circa annos Domini 1485, vt sub Miluertono Carmelitę: eodem teste Centuriâ octauâ, cap. 48. Pro conculcanda enim Regis Eduuardi progenie, iste Thomas & cæteri Augustinenses Monachi, seditiosissimis suis concionibus, quantùm in ipsis fuerat, moliti sunt, vt Richardus III regni inuasor, contrà ius fasq; eius Regni solio potiretur.

Propagatio Augustinensis ordinis. Post Innocentij IV, autem, & præsertim Alexandri IV, approbationem per omnes Christiani orbis Regiones volarunt locustæ illæ, & vbiq; ibi sedes compararunt. Anno Domini 1265 patriam meam hoc est Tigurum primo intrârunt, vbi simplicitate ciuium mirificè abutentes, Cœ-

nobium amplissimum mox exstruxerunt, maximosq; redditus acquisiuerunt, ex quibus hodie ingens numerus pauperum quotidiè alitur Breuissimo temporis spatio ita creuerunt, vt Sabellici ætate, sicut ex Aloisij Commentarijs demonstrat, Eremitani Ordinis conuentus, quorum ratio quidem iniri potuit, circiter 2000, initiatorũ 30000, Virginum loca 300, numero fuerint. Idem auctor eodem loco indicat suo tempore in Italiam peregrè delatos esse Eremitanæ huius obseruationis quosdam ex ea Æthiopia, quæ est supra Ægyptum: hos Romanum longo commercio sermonem adeptos, dixisse, magnum initiatorum numerum nominis huius esse in ea terra vnde profecti essent, conuentusque plurimos, quorum certus iniri possit numerus in tanta terrarum vastitate.

De origine Augustinĕsiumqui scripserint. Scripserunt de Origine sui Ordinis Petrus de Vena Tolossanus 22, Magister Augustinianorum generalis, qui vixit circa annos Domini 1370. Item Vlricus de Vrinaria & ipse Augustinianus. Petrus Pateshul autem eiusdem Ordinis Frater librum vnum de flagitijs Augustinianorum scripsit: qui etiam Pontificis Romani authoritatem, ritus idololatricos, ambitiones, auaritias ac tyrannides damnauit publicè circa annos Domini 1390. Eorum quoque imposturas & nequitias subolens Nicolaus Gallus, qui floruit circa annos 1250, sub sagittæ titulo aculeatum librum aduersus illos argutè scripsit, Balæus Centuriâ quatâ in Appendice secundo capite tertio.

Fingunt hi Monachi Sanctum Augustinum tres Regulas sui Ordinis Monachis præscripsisse, quas adjicere placuit, & ad finem earum, quid de ijs sentiendum iudicandumue, sit demonstrare.

Regula prima, Quam Diuus Pater AVRELIVS AVGVSTINVS Fratribus seu Monachis, qui simul & communiter viuere spopondissent, præscripsisse dicitur.

CAPVT I.

COmmuni diffinitione decreuimus apud nos quòd nunquam postmodùm ab aliquo poterit infringi. Residentibus in monasterio in nomine Domini nostri Iesu Christi, omnibus placuit, secundùm Apostolicam traditionem, vnum sentire in Domino, & communiter possidere, sicut scriptum est: Vnum sentite in Domino, Et nemo quidem proprium vendicet quicquam, sed sicut scriptum est in Actibus Apostolorum: Habentes omnia communia, nemo quicquam esse suum dicebat, quod à nobis scriptum est. In nomi neergò iure obseruationis nos teneamus, quoniam in lege scriptum est: Qui perseuerauerit vsque ad finem, hic saluus erit. *Act. 2. & 3.* *Matth. 10. & 24.*

CAPVT II.

Si quis autem venire desiderat ad congregationem Fratrum, qui vnum esse videntur: vnum esse videntur: non ignores Euangelicum dictum, quod dixit: Vendat omnia sua, & eroget egenis & pauperibus: Et iterùm: Abneget semetipsum sibi, & tollat crucem suam & sequatur me. Et ne tractet in corde suo de victu aut vestitu, & cæteris quæ necessaria sunt corpori, ipso Domino præmonente in Euangelio, & dicente: Nolite cogitare dicentes, quid edetis aut quid vestiemini? hoc enim gentes cogitant. Scit Pater vester, quia horum omnium indigetis. Quærite primùm regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia apponentur vobis. *Matth. 19. Luc. 9. Matth. 6.*

CAPVT III.

Veruntamen antequàm statuat esse in monasterio, probet propositum Fratrum, atque exemplum, & ipsi probentur in omni conseruatione ab illo, qui Prior est, & cæteris consentientibus propter illud, quod scriptura docet & admonet, dicens: Amicum noli citò comprobare.

CAPVT IV

Sed si contigerit vt aliquis ex qualibet causa necessitatis, à monasterio fuerit abstractus: ne vel mente concipiat, secum aliquid ferre de his omnibus, quæ in monasterio fuerunt: siue etiam quæ secum aliquando attulerat, siue ea quæ cum Fratribus acquisierat: quia certum est, Fratres nihil habere, possidere, dare vel accipere debere, sine superioris licentia. Quòd si propinquus vel amicus, vel quilibet Fratrum aliquid offerre voluerit, quidem Priori insinuetur, & sic suscipiatur: si ipse mandauerit: de quo tamen nihil fiat aliud, nisi quod Priori placuerit vel permiserit: quoniam valdè verendum est, ne sibi eueniat quod scriptum est: vir mutabilis in lingua, incidit in mala. Et istum, vt nullum de Fratribus secum prouocet: ne magis destructor quàm ædificator monasterij videatur, propter id quod scriptum est, Qui non est mecum: contrà me est: & qui mecum non congregat dispergit. Et quicunque prouocatus ab aliquo, de monasterio voluerit abscedere, aut indicet Præposito: cui vtiq; de his, quæ in communi decreuimus, nihil esse *Prou. 15.* *Matth. 12.* *Eccl. 9.*

censeo

censeo subtrahendum: quia scriptum est, Pacifici sint tibi multi: sed vnus ex mille, sit tibi consiliarius.

Capvt V.

Igitur hæc quæ scripta sunt, cum summa diligentia obseruanda sunt à Præposito vsque ad omnes Fratres. Et si quis ab aliquo doctrinam audiuerit, præterquàm in monasterio consecutus est ab eo, cui se credidit: hanc autem suscipiat, & eam non subtrahat Doctori quia scriptum est, Omne quod manifestat, lux est. Si enim bona fuerit, collaudanda est: si verò praua reprobanda.

Capvt VI.

De his autem Fratribus qui in vnitate consistunt: si quis subitò aduersus Præpositum altercatus fuerit, non solùm semel, sed secundò & tertiò, vt Euangelium docet, licet exorare Si autem noluerit se emendare, ille cui iniuria irrogata est post pœnitentiam vel secundam correctionem, quæ non reuocauerit, contumacem denunciet & illud Præposito: ne per taciturnitatem ille & Frater suus periclitetur, sicut Salomon ait: Qui occultat inimicitiam, instruit dolum.

Capvt VII.

Si verò vt fieri solet, incursio repentina superuenerit, aut hostilitas: vt impossibile sit, Fratribus in vnum fugam petere propter insecutionem inimicorum, & postmodùm Deo fauente euaserint, & potuerint peruenire, vbi Præpositum
1. Ioan. 4. *esse cognouerant, velut filij ad Patrem festinare debebunt. Nec vllo modo poterunt separari, quoo diuina charitas sociauit, quia scriptum est: Perfecta dilectio foras mittit timorem.*

Capvt VIII.

Rom. 12. *Si quis autem quod superiùs diximus, causâ necessitatis detinet id, quod à monasterio secum portauit, necesse habebit, vbi Præpositus suus est, illud proferre: quia non poterit sibi retinere, quod per pactum ad omnes pertinet, & Deo vtique est consecratum. Sed si cogitauerit de his aliquid retinere, contra dictum Apostoli agere videtur, qui ait: Nemini quicquàm debeatis, nisi vt inuicem diligatis vos.*

Capvt IX.

Omnia quæ in isto libro continentur, omnes Fratres obseruent, atq; se subscribant, qui boni esse desiderant. Verùm propter illos hæc sunt cauta, id est, scripta, qui in omnibus stabiles esse noscuntur

D. Patris Avrelii Avgvstini Regula secunda, *Confratres & Monachos* de modo ac tempore orandi, psallendi, legendi, viuendi & conseruandi instruens.

Capvt I.

Antè omnia, Fratres charissimi diligatur Deus: deinde proximus. Qualiter autem oporteat nos orare, describimus: Id est, In matutinis dicantur Psalmi octuaginta octo cum debitis antiphonis, versibus, & responsorijs. Ad primam & tertiam dicantur sui Psalmi, antiphonæ duæ, lectiones duæ. Simili modo ad sextam & nonam dicantur sui Psalmi, cum debitis responsorijs & antiphonis. Hic idem in vesperis & completorio seruetur. Ad lucernarium autem Psalmus vnus, responsorium vnum, tres antiphonæ, lectiones tres. Et oportuno post lucernarium, omnibus sedentibus, legantur lectiones. Nocturnæ autem lectionis mense Nouembri, Decembri Ianuario & Februario antiphonæ duodecim, Psalmi sex, lectiones tres: Maio, Iunio, Iulio, & Augusto, antiphonæ octo, Psalmi quatuor, lectiones duæ.

Capvt II.

Operentur à manè vsque sextam, & à sexta vsq; ad nonam vacent lectioni: & ad nonam reddant codices. Et postquàm refecerint, siue in horto, siue vbicunq; fuerint, faciant opus vsq; ad horam lucernarij. Nemo sibi aliquid vendicet proprium, siue in vestimento, siue in quacunque re, Apostolica enim vitâ optamus viuere: Nemo cum murmure aliquid faciat, vt non simili iudicio murmuratorum pereat. Fideliter obediant: hi patrem suum post Deum honorauerunt: Præposito suo deferant, sicut decet Sanctos Sedentes ad mensam taceant, audientes lectiones: Si autem aliquid opus fuerit, Præpositus eorum solicitus sit Sabbato & Dominicâ sicut consuetudo est, qui volunt vinum accipiant.

Capvt III.

Si opus fuerit ad aliquam necessitatem mitti, duo eant. Nemo extra monasterium sine præcepto manducet, neque bibat. Non enim hoc ad disciplinam pertinet monasterij. Si opera monasterij mittantur Fratres vendere solicitè caueant. ne quid faciant contra præceptum, scientes, quoniam exacerbant Dominum in sanctis suis. Si aliquid emant ad necessitatem monasterij, solicitè & fideliter, vt serui Dei, agant.

CAPVT IV.

Ociosum verbum apud illos non sit. Manè ad opera sua sedeant: post orationem tertiæ eant ad opera sua. non stantes fabulas contexant, nisi fortè aliquid sit pro vtilitate animæ: sedētes ad opera taceant nisi necessitas operum exigeret, vt loquatur quis.

CAPVT V.

Si quis autem non omni virtute, adiuuante misericordiâ Dei, hæc conatus fuerit implere, sed contumaci animo despexerit: semel atque iterum commonitus, si non emendauerit, sciat se subiacere disciplinæ monasterij sicut oportet. Si autem talis fuerit ætas ipsius, vapulabit. Hæc in nomine Christi fideliter & piè obseruantes, & vos proficietis, & nobis non parua lætitia erit de vestra salute. Hæc sunt, quæ vt obseruetis, præcepimus in monasterio cōstituti.

D. Patris AVRELII AVGVSTINI Regula tertia, in quâ latiùs tradidit ea, quæ ad communem Clericorum vitam pertinent: quæ & à nonnullis inter sermones de communi vita Clericorum enumeratur.

Antè omnia, Fratres Charissimi, diligatur Deus: deinde proximus, quia ista præcepta sunt
Matth. 22. *principaliter nobis data. Hæc igitur sunt, quæ vt obseruetis, præcipimus in monasterio constituti.*

CAPVT I.

Primùm propter quod in vnum estis congregati, vt vnanimes habitetis in domo, & sit vobis anima vna & cor vnum in Deo. Et non dicatis aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia. 12. q. 2.

CAPVT II.

Et distribuatur vnicuique vestrum à Præposito vestro victus & tegumentum: non æqualiter omnibus, quia non æqualiter valetis omnes: sed potiùs vnicuique, sicut cuique opus fuerit. Sic enim legitis in Actibus Apostolorum. Quia erant illis omnia communia, & distribuatur vnicuique, sicut cuique opus erat.

CAPVT III.

Qui aliquid habebant in seculo, quando ingressi sunt monasterium, libenter velint illud esse commune. Quia autem non habebant, non ea quærant in monasterio, quæ nec foris habere potuerunt.

CAPVT IV

Sed tamen eorum infirmitati, quod opus est, tribuatur: etsi paupertas eorum, quando foris erat, nec ipsa necessaria, poterat inuenire. Tamen non ideò se reputent esse felices, quia inuenerunt victum & tegumentum, quale foris inuenire non poterant: nec erigant ceruicem, qui sociantur eis, ad quos foris accedere non audebant, sed sursum cor habeant, & terrena vana non quærant: nec incipiant esse monasteria diuitibus vtilia, non pauperibus: si diuites illic humilian-tur, & pauperes illic inflantur.

CAPVT. V.

Rursus etiam illi, qui aliquid esse videbantur in seculo, non habeant fastidio Fratres suos, qui ad illam sanctam societatem ex paupertate venerunt. Magis autem studeant non de parentum diuitum dignitate sed de pauperum Fratrum societate gloriari. Nec extollantur, si communi vitæ aliquid de suis facultatibus contulerunt: nec de suis diuitijs magis superbiant, quia eas in monasterio partiuntur, quàm si eis in seculo fruerentur. Alia quippe quæcunque iniquitas in malis operibus exercetur, vt fiant: superbia verò etiam bonis operibus insidiatur, vt pereant. Et quid prodest dispergere dando pauperibus & pauperem fieri cùm anima misera superbior efficitur diuitias contemnendo, quàm fuerat possidendo.

CAPVT VI.

Omnes ergo vnanimiter & concorditer venite, & honorate in vobis Deum inuicem, cuius Templa facti estis.

CAPVT VII.

Orationibus instate horis & temporibus constitutis.

CAPVT VIII.

In oratorio nemo aliquid agat, nisi ad quod factum est, vnde & nomen accepit: vt si fortè aliqui etiam præter horas constitutas, si eis vacat orare voluerint, non eis sint impedimento, qui ibi aliquid agendum putauerint.

CAPVT IX.

Psalmis & hymnis cùm oratis Deum, hoc versetur in corde, quod profertur in voce.

CAPVT

CAPVT X.

Et nolite cantare, nisi quod legistis esse cantandum. Quod autem non ita scriptum est vt cantetur, non cantetur.

CAPVT XI.

Carnem vestram domate ieiuniis & abstinentiâ escæ, quantùm valetudo permittit.

CAPVT XII.

Quando autem aliquis non potest ieiunare, non tamen extrà horam prandij aliquid alimentorum sumat, nisi cum ægrotat.

CAPVT XIII.

Cum acceditis ad mensam, donec inde surgatis, quod vobis secundum consuetudinem legitur, sine tumultu & contentionibus audite: ne sola vobis fauces sumant cibum, sed & aures esuriant Dei verbum.

CAPVT XIV.

Qui infirmi sunt ex pristina consuetudine, si aliter tractantur in victu, non debet alijs molestum esse, nec iniustum videri, quos fecit aliqua consuetudo fortiores. Nec illos fœliciores putent, quia sumunt quod non sumunt ipsi sed sibi potiùs gratulentur, quia valent, quod non valent illi.

CAPVT XV.

Et si eis, qui venerunt ex moribus delicatoribus ad monasterium, aliquid alimentorum, vestimentorum, operimentorum datur, quod alijs fortioribus, & ideò feliciorebus, non datur: cogitare debent quibus non datur, quantùm de suâ seculari vita illi ad istam descenderint, quamuis vsque ad aliorum, qui sunt corpore firmiores, frugalitatem peruenire nequiuerint, nec debent velle omnes, quod paucos vident ampliùs, non quia honorantur, sed quia tolerantur, accipere: ne contingat detestanda peruersitas, vt in monasterio, vbi quantùm possunt, fiunt diuites laboriosi, fiant pauperes delicati.

CAPVT XVI.

Sanè quemadmodum ægrotantes necesse habent minus accipere, ne grauentur: ita post ægritudinem sic tranctandi sunt, vt citiùs recreentur, etiamsi de humillima seculi paupertate venerunt, tanquàm hoc illis contulerit recentior ægritudo, quod diuitibus anterior consuetudo.

CAPVT XVII.

Sed cùm vires pristinas reparauerint, redeant ad feliciorem consuetudinem suam, quæ famulos Dei tantò ampliùs decet, quantò minùs indigent: ne cibi eos teneat voluptas iam vegetatos, quos necessitas leuârat infirmos. Illos existimet ditiores, qui in sustinenda parcitate fuerint fortiores. Meliùs est enim, minùs egere, quàm plùs habere.

CAPVT XVIII.

Non sit notabilis habitus vester, nec affectetis vestibus placere, sed moribus.

CAPVT XIX.

Quando proceditis, simul ambulate: cùm veneritis, quò itis, simul state.

CAPVT XX.

In incessu, statu, & in omnibus motibus vestris nihil fiat, quod cuiusquam offendat adspectum, sed quod vestram deceat sanctitatem.

CAPVT XXI.

Oculi vestri etsi iaciuntur in aliquam fœminarum, non figantur in illa. Neque enim quando proceditis fœminas videre prohibemini: sed appetere, aut ab ipsis appeti velle criminosum est. Nec solo tacito affectu quoque & adspectu appetitur, & appetit concupiscentia fœminarum. Nec dicatis vos habere animos pudicos, si habeatis oculos impudicos: quia impudicus oculus, impudici cordis est nuncius. Et cùm se inuicem sibimet, etiam tacente linguâ, conspectu mutuò corda nunciant impudica, & secundùm concupiscentiam carnis alterutro delectantur amore; etiam intactis ab immunda violatione corporibus fugit castitas ipsa de moribus. Nec putare debet, qui in fœmina oculos figit, & illius in se diligit fixum, ab alijs se non videri, cùm hoc fecerit. Videtur omninò, & à quibus se videri non arbitratur. Sed ecce lateat, & à nemine hominum videatur: quid faciet desuper inspectore, quem latere nihil potest? An ideò non putandus est non videre, quia tantò videt patientiùs, quantò sapientiùs? Illi ergò vir sanctus timeat displicere, ne velit fœminæ malè placere. Illum cogitet omnia videre, nec velit Fœminam malè videre. Illius nanque & in hac causa commendatus est timor, vbi scriptum est: Abominatio est Domino defigens oculum.

CAPVT XXII.

Quando ergo simul estis in Ecclesia & vbicunque vbi Fœminæ sunt, inuicem vestram pudicitiam custodite. Deus enim qui habitat in vobis, etiam isto modo custodiet vos ex vobis.

CAPVT XXIII.

Et si hanc, de qua loquor, oculi petulantiam in aliquo vestrum aduerteritis, statim admonete, ne cœpta progrediantur, sed de proximo corrigantur. Si autem & post admonitionem iterum vel alio quocunque die id ipsum eum facere videritis, iam velut vulneratum, sanandum procedat, quicunque hoc potuerit inuenire. Priùs tamen & alteri vel tertiò demonstrandum, vt duorum vel trium possit ore conuinci, & competenti seueritate coercere. Nec vos iudicetis esse maleuolos, quando hoc indicatis. Magis quippe innocentes non estis, si Fratres vestros, quos indicando corrigere potestis, tacendo perire permittitis. Si enim Frater tuus vulnus habet in corpore, quod velit occultari, cùm timeret secari: nonne crudeliter abs te sileretur, & misericorditer indicaretur? Quantò ergò potiùs debes manifestare ne deteriùs putrescat in corde? Sed antequam alijs demonstretur, per quos conuincendus est, si negauerit: priùs Præposito ostendi debet, si admonitus neglexerit corrigi: ne fortè possit, secretiùs correctus non innotescere cæteris. Si autem negauerit, tunc neganti adhibendi sunt alij, vt iam coram omnibus possit non ab vno teste argui, sed à duobus uel tribus conuinci. Conuictus verò, secundùm Præpositi, vel etiam Presbyteri, ad cuius dispensationem pertinet, arbitrium debet emendatoriam subire vindictam. Quam si ferre recusauerit, etiam si ipse non abscesserit, de vestra societate projiciatur. Non enim & hoc fit crudeliter, sed misericorditer, ne contagione pestiferâ plurimos perdat.

CAPVT XXIV.

Et hoc quod dixi de oculo nonfingendo, & in cæteris inueniendis, prohibendis, indicandis, conuincendis vindicandisque peccatis, diligenter & fideliter obseruetur cum dilectione hominum & odio vitiorum.

CAPVT XXV.

Quicunq; autem in tantùm progressus fuerit malum, vt occultè ab aliquo literas vel quolibet munus accipiat, si hoc vltro confitetur, parcatur illi, & oretur pro illo. Si autem deprehenditur, atq; conuincitur: secundùm arbitrium Presbyteri vel Præpositi grauiùs emẽdetur.

CAPVT XXVI.

Vestes vestras in vnum habeatis sub vno custode vel duobus, vel quot sufficere potuerint ad eas excutiendas, ne à tinea lædantur. Et sicut pascimini ex vno cellario, sic induamini ex vno vestiario. Et si fieri potest, non ad vos pertineat. quod vobis indumentum, pro temporis congruentia, proferatur, vtrum recipiat hoc vnusquisq; quod deposuerat, an alind quod alter habuerat: dum tamen vnicuique, pro vt opus est, non negetur. Si autem hinc inter vos contentiones & murmura oriuntur, cùm queritur aliquis deteriùs se accepisse, quàm priùs habuerat, & indignum se esse, quod non ita vestiatur, sicut alius Frater eius vestitur: hinc vos probate, quantùm vobis desit in illo interiore sancto habitu cordis, qui pro habitu corporis litigatis. Tamen si vestra toleratur infirmitas, vt hoc recipiatis, quod posueritis: in vno tamen loco, sub communibus custodibus habete, quod ponitis.

CAPVT XXVII.

Ita sanè, vt nullus sibi aliquid operetur: sed omnia opera vestra in vnum fiant maiori studio & frequentiori alacritate, quàm si vobis singulis feceritis propria. Charitas enim, de qua scriptum est, quòd non quærit quæ sua sunt, sic 1. Cor. 13.
intelligitur, quia communia proprijs non propria communibus, anteponit. Et ideò quantò ampliùs rem communem, quàm propria vestra, curaueritis, tantò vos ampliùs proficere noueritis: vt in omnibus, quibus vtitur transitura necessitas, supereminEat, quæ permanet charitas,

CAPVT XXVIII.

Consequens ergò est, vt etiam qui suis filijs, aut necessitudine aliqua ad se pertinentibus, in monasterio constitutis: aliquam contulerit vestem, siue quodlibet aliud inter necessaria deputandum, non occultè accipiatur, sed sit in potestate Præpositi, vt in rem communem redactum, cui necessarium fuerit, præbeatur.

CAPVT XXIX.

Quòd si aliquis rem sibi collatam celauerit, furti iudicio condemnetur.

CAPVT XXX.

Indumenta vestra, secundùm arbitrium Præpositi, lauentur, siue à vobis, siue à fullonibus, nec interiores animæ sordes contrahat mundæ vestis nimius appetitus.

CAPVT

CAPVT XXXI.

Lauacrum etiam corpori, cùm infirmitatis necessitas cogit, minimè denegetur. Fiat sine murmure de consilio medicinæ, ita, vt etiam si nolit, iubente Præposito faciat, quod faciendum est pro salute. Si autem velit, & fortè non expedit, suæ cupiditati non obediatur. Aliquando enim, etiam si noceat, prodesse creditur quod delectat. Denique si latens est dolor in corpore, famulo Dei dicenti, quid sibi doleat, sine dubitatione credatur. Sed tamen, vtrùm sanando illi dolori, quod delectat expediat: si non est certum, Medicus consulatur.

CAPVT XXXII.

Nec eant ad balnea, siue quocunque ire necesse fuerit, minus quàm duo vel tres. Et ille, qui habet aliquo eundi necessitatem, cum quibus Præpositus iusserit, ire debebit.

CAPVT XXXIII.

Ægrotantium cura, siue post ægritudinem reficiendorum, siue aliquâ imbecillitate, siue etiam febribus laborantium, vni alicui debet iniungi, vt ipse de cellario petat, quod cuique opus esse prospexerit.

CAPVT XXXIV.

Siue autem qui cellario, siue qui vestibus, siue qui codicibus præponuntur, sine murmure seruiant Fratribus suis.

CAPVT XXXV.

Codices certâ horâ singulis diebus petantur: extra horam qui petierit, non accipiet.

CAPVT XXXVI.

Vestimenta verò & calceamenta quando indigentibus fuerint necessaria dare non differant, sub quorum custodia sunt, quæ poscuntur.

CAPVT XXXVII.

Lites autem nullas habeatis, aut quàm celerrimè finiatis: ne ira crescat in odium, & trabem faciet de festuca, & animam faciat homicidam. Sic enim legitis: Qui odit Fratrem suum, homicida est. 1. Ioan 3.

CAPVT XXXVIII.

Quicunque conuicio, vel maledicto, vel etiam criminis obiectu aliquem læsit: meminerit satisfactione quàm citius curare quod fecit: & ille qui læsus est, sine disceptatione dimittere. Si autem inuicem se læserint, inuicem sibi debita relaxare debebunt propter orationes vestras: quas vtique quanto crebriores habetis, tanto saniores habere debetis. Melior est autem, qui quamuis sæpè teneatur, tamen impetrare festinat, vt sibi dimittat, cui se fecisse agnoscit iniuriam: quam qui tardius irascitur, & ad veniam petendam tardius inclinatur. Qui autem nunquam vult petere veniam, aut non ex animo petit, sine causa est in monasterio, etiam si inde non projiciatur.

CAPVT XXXIX.

Proinde vobis à verbis durioribus parcite: quæ si emissa fuerint ex ore vestro, non pigeat ex ipso ore proferre medicamenta, vnde facta sunt vulnera.

CAPVT XL.

Quando autem necessitas disciplinæ in moribus coercendis dicere vos verba dura compellit, si etiam ipsi vos modum excessisse sentitis: non à vobis exigitur, vt à vestris subditis veniam postuletis: ne apud eos, quos oportet esse subiectos, dum nimium seruatur humilitas, regendi frangatur authoritas. Sed tamen petenda est venia ab omnium Domino, qui nouit etiam eos, quos plus iusto fortè corripitis, quantâ beneuolentiâ diligitis. Non autem carnalis, sed spiritualis inter vos debet esse dilectio.

CAPVT XLI.

Præposito tanquam patri obediatur: multò magis Presbytero, qui omnium vestrûm curam gerit.

CAPVT XLII.

Vt ergo cuncta ista seruentur, & si quid seruatum minus fuerit, non negligenter prætereatur, sed vt emendandum corrigendumque curetur: ad præpositum præcipuè pertinebit, vt ad presbyterum, cuius est apud vos maior authoritas, referat quod modum vel vires eius excedit.

CAPVT XLIII.

Ipse verò, qui vobis præest, non se existemet potestate dominante, sed charitate seruiente felicem. Honore coram vobis prælatus sit, vobis timore coram Deo substratus sit pedibus vestris. Circa omnes seipsum bonorum operum præbeat exemplum, corripiat inquietos, consoletur pusillanimes, suscipiat infirmos, patiens sit ad omnes. Disciplinam libens habeat: metu endus imponat, & quamuis vtrumq; sit necessarium,

rium, tamen plus à vobis amari appetat, quam timeri, semper cogitans Deo se pro vobis redditurum esse rationem. Vnde vos magis obediendo, non solum vestri, sed etiam ipsius miseremini, qui inter vos quanto in loco superiore, tanto in periculo maiore versatur.

CAPVT XLIV.

Monet Dominus, vt obseruetis hæc omnia, tanquam spiritualis pulchritudinis amatores, & bono Christi odore de bona conuersatione fragrantes, non sicut serui sub lege, sed sicut liberi, sub gratia constituti.

CAPVT XLV.

Vt autem vos in hoc libello, tanquam in speculo possitis inspicere; ne per obliuionem aliquid negligatis, semel in septimana vobis legatur. Et vbi vos inueneritis ea, quæ scripta sunt, facientes: agite gratias Domino, bonorum omnium largitori. Vbi autem sibi quicunque vestrum videt aliquid deesse, doleat de præterito, caueat de futuro: orans, vt debitum dimittatur, & in tentationem non inducatur, Amen.

Forma *secundùm quam* B. AVGVSTINVS communem societatem dedit eis, qui suo Fratrumque suorum consortijs coniungi optabant.

Omnes quiuis per gratiam baptismi Fratres sumus in Christo, & vnum Patrem habemus in cœlo, si eius præceptis, prout possumus, obsequimur, procul dubio tunc maximè vnimur, quando orationibus & beneficijs inuicem nosmetipsos copulamus, quemadmodum & in primitiua Ecclesia, quibus cor vnum erat, & anima vna. Quorum amore plures accensi mente, possessiones, & facultates rerum vendentes, congregatis cum Matre Iesu Christi in vnum pretia deferebant gaudentes. Sicque iste nihilominus, Deo inspirante, eorum exemplo commonitus, nostris optat coniungi consortijs, idcirco damus ei communem societatem viuendi nobiscum: quantum autem à Domino promereri possumus, & nostrum est largiri, quatenus cum electis à remuneratione omnium bonorum præmia repromissa percipere. Per eundem Christum Dominum nostrum, Amen.

ERASMI *Iudicium de his* Regulis AVGVSTINI.

EX ijs verò quæ superius lib. 3. cap. 5. diximus, apparet, S. Augustinum hanc Regulam non scripsisse. Adhæc Augustinensium Monachatus, quem hac Regulâ informari gloriantur, nihil habet prorsus commune, cum eo vitæ genere quod D. Augustinus cum doctis & studiosis hominibus ante Episcopatum Hipponensem in loco, à turbis & frequentia hominum remoto paululum egit. Quo circa Erasmus, magni judicij Vir, ausus est dicere de prima Regula, *nihil eos habere frontis ac mentis, qui tales nenias adscribant tali tantoq; viro.* De secunda scribit, *eiusdem farinæ eam esse cum superiore.* Tertiam ait, *& sententijs & dictionis figurâ referre quidem Augustinum, quin & piâ ciuilitate humanitateque præferre authorem suum: attamen probabile esse eam non Clericis, sed fœminis esse scriptam, quæ in vnum collectæ sub moderatione Sororis Augustini vixerint. Eam enim præpositam vocat, sed omnium summa potestas erat penes Presbyterum. Nonnullis autem immutatis accomodauerunt eam viris, velut vbi de modestia cultûs præcipit Fœminis, Non sit notabilis habitus vester, nec affectetis vestibus placere, sed moribus: ne sint vobis tam tenuia capitum tegmina, vt retiola subter appareant*, sic enim arbitratur Erasmus legendum. *Capillos ex nulla parte nudos habeatis, nec foris vel spargat negligentia, vel componat industria*, quod viris accommodari non poterat, omiserunt. Item, *In omnibus motibus nihil fiat quod cuiusquam illiciat libidinem*: sic mutatum est, *quod cuiusquam offendat aspectum.* Rursus quod præcipit de non aspiciendis Fœminis, item de hoc, vt bini aut terni procedant, de lauandis proprijs vestibus, de operando in commune, aliaque permulta parùm congruunt in Clericos eius temporis, quorum tum erat maior & libertas & dignitas. In calce alludens ad formæ studium, speculum & odores, quibus fœmineum genus peculiariter delectatur, quæ dicit: *Donec Dominus vt obseruetis hæc omnia tanquam spiritualis pulchritudinis amatrices, & bono Christi odore, de bona conuersatione fragrantes*: &, *vos autem in hoc libello tanquam in speculo possitis inspicere, &c.* non perinde quadrant in viros. Sunt & alia quædam, verùm hæc exempli causâ proposuisse sufficit. Postremo vt nihil sit, quod non possit ad Clericos detorqueri, certè nihil est hic quod illis cum Fœminis non sit commune. At quàm multa erant præscribenda de Presbyterorum, hypodiaconorum ac Diaconorum officijs, si illis Regulam præscribendam iudicâsset. Et tamen hæc regula fundamentorum est multorum Ordinum, quam Fœminis traditam

tam vtinam bene seruent viri. Habetur verò in Epistola centesima nona. Ineptum est autem de huius viri titulo contendere: magis ad rem pertinet pietatis & eruditionis illius æmulatione decernere, vt hi jure optimo dicantur Augustinenses, qui virtutem Augustini proximè referunt. Ex Polydori quoque libro septimo cap. 3. colligi potest, ne ipsi quoque visum, has & similes Regulas ab Augustino, Hieronymo & alijs conscriptas.

Iudicium Erasmi *de* S. Avgvstini *Monachatu*, eiusque Sermonibus ad *Eremitas Fratres.*

Quidam rabula indoctus, inquit Erasmus, *& impudens Augustini titulo conatus est Sermones aliquot nobis obtrudere. Res autem ipsa loquitur fuisse ex eorum grege, quos hodie vulgus appellat* Augustinenses. *Hoc fuco studuit suum sodalitium orbi commendare, si persuasisset tantum virum eius instituti fuisse authorem, ipsumque ab Ambrosio cucullam nigram, ac balteum coriaceum accepisse, apud hos filiolos diu vixisse, ad hos vehementer adamatos Eremitas scripsisse regulam, hos vt Religionis columina frequenter inuisisse, apud hos toties fuisse concionatum. Ad hos scripsisse morientem. Illud debebant affingere, quoniam apud idiotas Eremitas loquebatur, illum nec doctè, nec Latinè voluisse loqui, quemadmodum in alijs homilijs loquitur apud ciues. Quanquam in quodam sermone loquitur in hunc modum*: ô Fratres mei, licet grossi sitis, & subtilia non capiatis *&c. Vbi sic solœcissat Augustinus, vt* grossos *appellet crassos? Sed arbitror eos ideo fuisse grossos, quia bibebant ceruisiam. Nam in his sermonibus ceruisiæ quoque meminit Flandricus, vt suspicor, Augustinus, qui quosdam sermones sic oditur*: Scire namque debetis Fratres dilectissimi. *Et*, legimus enim Fratres charissimi; *existimauit, namque etenim coniunctiones esse expletiuas, quæ quouis loco possent inseri ornatus gratia. Ibidem Augustinus* modernos *dicit pro huius ætatis hominibus. Et*, bene scio, *pro facile intelligo*, saporosum *pro suaui. Sed ineptus sum qui hic soloecismos quæram, hoc est in mari aquam. Omnia miram barbariem crepant, exceptis ijs, quæ ex alijs scriptoribus assuta sunt. Etenim vt quædam argumenta artifex ille sumpsit è vita Augustini, ita materiam è varijs diuersorum authorum locis attexuit, licet indoctè & impudenter omnia.*

Vide autem quot fucis studuerit hoc quod destinauit persuadere. Primum conficta est oratio D. Ambrosij, qui tradiderit nouo militi nigram cucullam & baltheum coriaceum eiusdem coloris, illud etiam addiuinans, ex eo multas Religiones exorituras. Tum pro vna Regula quam Fœminis scripsit, treis fecerunt ad viros. His succedunt venerandi sermones, adeo flagrantes, vt appareat Augustinum impotenti amore istorum ægrotâsse. Sic enim orditur Fratres mei & lætitia cordis mei, corona mea & gaudium meum quod estis vos. *Et mox se facit Matrem Fratrum suorum, quos iterum parturit, quum modo tantopere laudarit, Paulum imitatus, scilicet. Ac ne quis esset reliquus dubitandi locus, sic orditur sermonem quendam.* Vt bene nostris, Fratres charissimi tria monasteria apud Hipponam Dei gratia merui laudabiliter ad honorem sanctæ Trinitatis construere. Quorum primum hoc est, in quo iam annis multis modico pabulo contenti hilariter commoramini, bestijs associati, auibus ministrati. *Ac mox*: & ideo ego non miser, sed vos sæpe Angelorum assueti estis colloquijs. Aliud quoque monasterium in horto, quem sanctus noster Pater Valerius mihi dedit, ædificatum est. Et quoniam Presbyter Episcopus factus sum, nec semper hic vobiscum habitare potui, nec cum Fratribus, qui in prædicto monasterio positi sunt; propterea infra domum Episcopi mecum habere volui monasterium Clericorum &c. *Hæc ibi. An non insigniter videtur Augustinus mutasse linguam suam apud illos Grossos Fratres. Concederem vitio scribarum Hipponam dictam pro Hippone, & infra domum, pro intra domũ, nisi reliquus sermo totius eiusdem esset veneris. Veluti quod dicit, eos auibus ministratos*, quos sentit auium ministerio pastos, alludens ad Paulum, *quem faciunt Eremitarum Principem. Sed vbi est illa vasta solitudo apud Hipponem, in qua ob hominum inopiam auium ministerio fuit opus? & quis nouit illam mirificam sodalitatem, quæ frequenter confabulabatur cum Angelis, quum idem misero Augustino esset negatum? Præterea qui factum est, vt Augustinus nec in libris Confessionum, nec aliâs vsquam commemoret hæc tria monasteria in honorem Trinitatis constructa. Possidonius scribit illum plura sodalitia instituisse, non Monachorum, sed Christo concorditer seruientium: verùm ea vocat diuersoria.*

Est alius sermo numerò XXI. *in quo citatur sanctus Pater Hieronymus, qui scripserit tria fuisse Monachorum genera, quorum duo probarit, Eremitarum & Cœnobitarum, tertium improbauit, quo duo tresue sine Patre viuebant in commune. Ac primum genus Hieronymus non vocat Eremitas, sed Anachoretas. Nam Cœnobitæ non minus viuebant in*

in deserto, quàm Anachoretæ, nisi quod plures sub communi Patre, ac Decanis viuebant. Verùm isti ex Anachoretis fecerunt Eremitas, vt titulum quem adoptarunt redderent honorabiliorem. Et ab his sanctis Monachis Augustinus fuit ad pietatem illuminatus. Tam insulsi sermones inter tractatus Augustini Principem obtinebant locum, cum operoso indice, marginarijs annotamentis diligenter illustrati, ex his quædam citantur in Pontificum decretis.

Accedunt huc mendaces picturæ, in quibus Augustinus barba ad pubem vsque demissa cuculla & veste nigra, coriaceo cingulo treis digitos lato, tenet librum dextra, cuius initium, Ante omnia Fratres charissimi dirigatur Deus: circum pedes chorus est Augustinensium simili panoplia. Non insector Monachi vocabulum, quod apud bonos omnes gratiosum esset, nisi plurimorum mores fecissent illud inuidiosum: tum facile patiar, quod Monachorum sodalitia confictis exordijs commendant institutum suum, alij Helisæum authorem iactantibus, alijs Brigittam, alijs Augustinum, alijs Brunonem, modò æmulentur illorum pietatem. quorum titulis gloriantur Sed nimis multa sint, quæ similibus præstigijs irrepserunt in christianismum.

Perniciosa verò fuit, siue ciuilitas, siue negligentia, eorum, qui primum ad ista conniuebant: His enim debemus, quòd præcipuos Ecclesiæ Doctores habemus mutilos, deprauatos, confusos, & indoctis nugamentis contaminatos, tum Græcos, tum Latinos. Nec intra hos tamen constitit ista temeritas. Ad ipsos vsque libros diuinos processit impunita audacia. Nec his impostoribus quisquam indignatur, nos calumnijs proscindimur, si quid rectè monemus. Sed longius rapior. Vt ad compendium redeam, Augustinus licet aliquando secesserit, quod eruditi plerique solent studij gratia, nunquam fuit Monachus Eremita. Tametsi finxerunt illum in quodam sermone id profitentem, nec ipse vllum certum vestitus genus præscripsit alijs. Tantum mulierculas, quæ viuebant sub cura sororis, monet, ne se notabiles præbeant in cultu, qui vitio genus hoc affine est. Et addit, nec affectis vestibus placere, sed moribus: nec ipse sibi quicquam nouauit in habitu Episcoporum, nisi quod pileum pyrrhon, hoc est rubrum modestiæ causa gestare noluit, quemadmodum ipse testatur in quadam apud Populum oratione. Decet, inquit, Episcopum, at non decet Monachum. Quin etiam ex ipsis Augustini monumentis perspicuum est, eam regulam quam sibi vendicant pleraque Monachorum sodalitia, quæ nec Benedicti, nec Francisci regulam profitentur, non fuisse scriptam neque Clericis neque Eremitis, ac ne Viris quidem, sed Mulierculis, quæ, vt dixi, sub cura sororis Deo seruiebant. Hanc aliquot verbis immutatis ad viros accommodarunt. Eas verò Mulieres non fuisse Monachas, vel illud arguit, quod liberum erat illis ab eo contubernio discedere, & si qua esset inemendabilis cogebatur migrare. Nec omnes erant Virgines, quædam habebant Liberos. Nec has vsquam Monachas, nec Clericos suos Monachos appellat, quibus antea permisisse videtur, vt extra domum Episcopi Deo seruirent. Malui, *inquit,* habere cæcos, vel claudos, quam plangere mortuos. *At qui nunc recedit à votis monasticis, non debilis est, sed plusquam mortuus est, & reuera mortuus est, qui non necessitatis causa, sed amore mundi recedit. Postea Clericos deprehensos habere proprium ibi non passus est esse Clericos, vbi ipse esset Episcopus: sub alijs tamen Episcopis pro Clericis recipiebantur. Porro monasterium olim dicebatur omnis locus, siue in agris, siue in vrbibus, à populi frequentia semotus. Sed vt ad rem, Qui confinxit eos sermones Augustini titulo, non solum in medio vociferatur, O, O, O, sed frequenter sic exorditur,* O fratres charissimi, O si sciretis quantum vobis in solitudine demorantibus necessaria sit obedientia. O fratres charissimi, gaudium meum & corona in Domino. *Exstant tot orationes hujus ad populum habitæ, quando vnquam sic orsus est Vir ille & sanus & sedati ingenij. Imò vbi sic temere exclamat, vel in medio sermone? Satyricis fortaßis istud convenit, &c.*

De Ordinibus *sub hac* AVGVSTINI *Regula* Militantibus.

D. Augustini Regulam subierunt, & eam se profiteri, quamuis falsò, dicunt, non tantum.

1 *Canonici Regulares omnes, &*
2 *Eremitani Augustinenses*, sed etiam alij *Ordinis*, *Mendicantes* maximè, præter *Minores*: & sunt hi:
3 *Dominicani* seu *Prædicatores.*
4 *Serui B. Mariæ,*
5 *Brigidiani.*

6 *Iesuati*

6 *Iesuati.*
7 *Canonici Regulares S. Georgij.*
8 *Montoliuetenses.*
9 *Hieronymitani Eremitæ*: qui & *Eremitæ S. Onophrij.*
10 *Hieronymitæ simpliciter.*
11 *Cruciferi.*
12 *Scopetini.*
13 *Antonij, seu Hospitalarij S. Antonij*
14 *Trinitatis.*
15 *Seruitæ.*
16 *Ferueríj.*
17 *B. Ioannis Hierosolymitani*, qui vulgò *Ferieri* nuncupantur.
18 *Cruciferi cum Stella.*
19 *Fratres Sancti Petri Confessoris de Magella.*
20 *Sepulchritæ, seu Fratres Dominici sepulchri.*
21 *Fratres Vallischolariorum.*
22 *Victoriani.*
23 *Gilbertini.*
24 *Eremitæ S. Pauli*, quos alij *Augustinensibus* annumerant.
25 *Fratres de Pœnitentia.*
26 *Coronati.*
27 *Hospitalarij.*
28 *Milites Domini Iacobi de Spata.*

Et alij permulti: qui omnes tamen vestitu, exercitijs & vitæ præceptis inter se differunt, vt indicat *Alfonsus Aluares Guerrera.* Nos suo loco, de quibus apud authores quædam recipere potuimus, aliqua dicemus.

CAPVT III.

Ordo CARMELITARVM.

De Carmelitarum origine Sabellicus & Polydorus.

DE *Carmelitarum* origine Polydorus Vergilius lib.7.c.3.& Sabellicus Enne. 9. lib. 5. iisdem propè verbis in hunc scribunt modum. In hæc tempora, salutis nimirum annum circiter 1160. conferunt quidam Carmelitanæ sectæ ortum: Res haud dubiè à Carmelo monte Syriæ est, quod & nomen ipsum arguit. Est Carmelus cùm aliorum quorumdam Prophetarum, tum Heliæ & Helisæi incolatu in Syria nobilis: id, credo, Anachoretarum non pauci numero sequuti, locum tenuêre, qui demùm Almerici Antiocheni Antistitis,& Apostolicæ sedis trans mare legati operâ in vnum coiuêre, cùm antea sparsim circa montem agitarent: tum primũ igitur & honesta præcipiendo, & parendo humiliter, sub vno aliquo agere cœperunt. Fuit fortè iuxta fontem, qui Heliæ dictus est, vetustius Deiparæ phanum in eo monte, vbi illi prima Cœnobij fundaméta iecerunt, vnde fortassis sunt Carmelitanæ Virginis Fratres nuncupati.Bibliotheca Gessneri ex Cyrillo Grãmatico ad Eusebium refert,Almericũ hunc cùm audierit, in Carmelo monte, Eremitas Latinos Græcas literas ignorare,è Græco in Latinum transtulisse Ioannis Hierosolymitani Episcopi volumen de Institutione primorum Monachorum. Eundem quoq; primum monasteriũ eis construxisse anno 1121. constitutio ibi Latino Præside Bertholdo Aquitano: nam prius in antris & cauernis habitâsse. Panuinius in Chronic. dicit, Ordinem Carmelitarum circa annos Domini 1141. restitutum & reformatum esse ab hoc Almerico Malofayda Lemouicen. Patriarcha Antiocheno. Incidit prima hæc institutio Alexandri III. tẽpora, qui sedere cœpit circa annum salutis 1170. Polyd. lib.7.cap.3.

Verùm quia neque vitæ instituto, neque cultu, neq; certis ceremonijs vllis nitebatur ille nouus cœtus, abortus quidam, non res legitima instituta visa est à principio. Veram itaque originem arbitrati sunt quidam, quę anno post circiter quadragesimo secuta est, sedẽte Innoc. III. quando ab Alberto Patriarcha Hierosolymitano & Apost. sedis Legato in Europam circa annum 1216. introductus est hic Ordo, cùm prius in Eremo agentibus certam obseruationis formam dedisset, ex Basilij instituto quibusdam mutuatis. Polyd. Vergil. ibid.

De Carmelit. origine Balæi.

Huius Ordinis initia Balæus, qui cæteris eum sibi notum esse profitetur, hæc ferè, sed in eandem sententiam commemorat Cent. 2. cap.66. in Appendice, de Scriptor. Britan. *Anno*, inquit *Domini* 1121. *ex quibusdam superstitiosis Eremicultoribus, post solutum de suo carcere Satanam, monasterialis Carmelitarum Ordo creatus primùm fuit hoc modo. Ioannes Hierosolymorum Antistes, Diuo Hieronymo coætaneus, in opere suo de Institut. primorum Monachorum ad Caprasium,*

Caprasium, & Iosephus Antiochenus in Speculo militiæ primitiuæ Ecclesiæ capite duodecimo, solitarios quosdam viros, Carmelum Syriæ Palestinæ montem, ob loci amœnitatem & famam, incoluisse commemorant. Primus vsque ab Helia Thesbite, Prophetâ magno: alter ab Apostolorum in Palæstina prædicatione eorum deducit originem. Ab eo enim tempore, quodcunque id fuerit, suo semper arbitratu viuebant liberè, nullis adstricti ceremonijs aut votis, vt ad Eusebium Cyrillus Presbyter scribit: donec post mille annos à Seruatoris natiuitate, de abysso sit Satan solutus. tunc enim corruptis prioribus eorum vijs, paulatim inceperunt ab illius retibus capi. Nam circa annum Domini 1090. *Hierosolymitano Episcopi in Patriarcharum eleuato, cœperunt peregrinationes Religionis ergo Hierosolymam fieri, sacra frequentari loca, ad demùm superstitionibus pollui. Ad hos postea solitarios, intra sexennium, venit famigeratus ille Petrus Eremita, qui illis preculas eas, quarum ille primus inuentor fuit, dedit, & Mariæ Psalterium docuit. Quùm verò hac ratione essent ex aduentantium donarijs aliquando pinguiores effecti, ac Heliæ sanctitatem cum Deiparæ patronatu, ex quibusdam fictis visionibus fortiter iactitassent, anno Domini* 1121. *illuc accessit Almericus Antiochenus Patriarcha: qui vndique per montem illum dispersos collegit, in ordinemque disposuit, Cœnobium ingens, ac phanum ad fontem, qui Heliæ dicitur, in montis cacumine condidit, ordinationes fecit, & vni qui honesta præciperet humiliter parere jussit, sine tamen certo instituto, sine peculiari cultu, sine ceremonijs tunc adhuc temporis: præfati Ioannis librum, quem Græcè scriptum illuc vsque seruauerant, in Latinum sermonem transtulit, vt deinceps esset ex Hebræis, Latinis & Græcis Latina Religio. Generalem præsidem primum Bertholdum Aquitanum suum nepotem eis dedit, & illos sub eius obedientia colligauit. Super Candelabrum Romanæ Ecclesiæ (inquit Ioannes Paleonydorus, eorum chronographus) eos hic posuit, vt per vniuersam Europam lucerent. Mox igitur curritur à speluncis ad cellas, & à cauernis petrarum ad claustra phalerata. Ita sunt à fide ad fabulas translati, & ab interno Dei amore ad meras nugas deducti. Prius erant ex ea fide soli Deo noti, nunc fiunt ex fucatis Ceremonijs mundo cogniti. Quos suos tunc Deus ex cordibus cognoscebat, nunc per cucullas pro suis mundus agnoscit. Prius in spiritus humilitate, fide & Dei verbo, Christo parebant: nunc vestibus, ceremonijs, hominum placitis, atque externis operibus mundo ac ventri inseruiunt. Sed ante Satanæ solutionem tales Ordo Carmelitæ non erant.* Hactenus Balæus.

Carmelitæ superstitionibus alligati. Idem auctor Centuria tertia capite quadragesimo primo in Appendice, cùm verbis Polydori Vergelij ab initio hunc Ordinem tanquam abortum quendam, repudiatum, indicasset, hæc verba subiungit: *Brocardus igitur Hierosolymitanus, secundus eorum præsens, anno Domini* 1171. *composuit eis regulam, ex Basilij dogmate quædam mutuatus, vt seposito Euangelio, secundum illam viuerent. Hanc anno Domini* 1199. *Albertus Patriarcha Hierosolymitanus abbreuiauit, confirmauit, atque obseruandam ipsis tradidit. Sequebatur in silentio ieiunium simulatum, cum horis Canonicis, atque alijs fucatis obseruantijs: vt ita contra Pauli doctrinam dierum ac temporum obseruatores fierent. Fratres verò laici, Patri Eremitæ calculis seu preculis vterentur, Mariaque Psalterio. Nullis tamen hucusque votis astricti fuerunt, excepto vnico obedientiæ voto, ad vniuersalem eorum Præsidem. Et hanc clausulam in regula relictam habeant, vt de solo Saluatore salutem sperarent, & ambularent iuxta Dei verbum in cæteris eorum factis. Hæc Cyrillus presbyter ad Eusebium.* Adhuc ergo non sunt totaliter Papæ creaturæ, vt eos postea fieri videbis.

Idem Balæus Cent. 3. c. 82. in Appendice, ait, *In quodam Calendario historico se reperisse, quòd anno Domini* 1220. *Carmelitæ per Europam celebrari primùm cœperint, postquam Angelus Hierosolymitanus, Iudæus genere, eiusdem Ordinis Eremita Romæ prædixisset, Christianorum Rempublicam breui affligendam esse.*

Radulphus Fresburne Carmelitano sodalitio in Anglia prima fundamenta posuit anno demum Domini 1240. vt testatur etiam Mantuanus libro 8. Fastorum. *In Angliam quando venerit Carmelita.* Hos futuros Antichristi milites, nondum tamen rasos & vnctos, neque per uotum Cœlibatûs ac mendicitatem ociosam eius creaturas factos, in Anglia per 14. annos, Cœnobijs constructis, Radulphus omnium primus gubernauit: Balæus Centuriâ 4. cap. 1. Et Hunfridus Nekton, patriâ Sudouolgius, primus ex Carmelitis fuit, qui in publico Cantabrigiæ gymnasio Theologiam scholasticè prælegeret, ex omni etiam sua factione primus fuit, qui anno Domini 1259. sub eius Gymnasij rectore Gilhelmo Ludhamo, Eligensi postea Episcopo, Theologicus Doctor sit effectus: Balęus Cent. 4. cap. 24. *Primus scholastica Theologia in Anglia professor Carmelita.*

Miluertono autem, Carmelitarum in Anglia prouinciali, à Paulo II. incarcerato, doctrina in Carmelitis Scholastica defecit in Anglia circa annos D. 1460. & simul æstimatio quoq; quam tunc præ cęteris Mendicantibus habebât, surreptis studiorum auxilijs. Manifestauitq, in illis Dominicus ruinâ illam, quam Ierem. 47. Palęstinis minatur ob eorum insignes blasphemias. Nam & hi ex Palęstina venerunt Balęus Cent. 8. cap. 44.

In Li-

In Lituania Carmelitæ quando venerint.

In Lituania verò Thomas Vualdenus non solùm Antichristi doctrinâ, sed etiam Carmeliticam sectam omnium primus plantauit circa onnos demùm Christi 1427.

Carmelitarum vestitus.

Dùm adhuc in Syria agerent, attributum est illis pallium versicolor, ex albo & Canusino, id est, rutilo circulatum, quali dicitur Helias Propheta olim vsus, Polyd. Lib. 7, cap. 3, Antoninus tit. 20, cap. 5, dicit *Vestitum ipsorum fuisse, capam circulatam largis virgis albis & griseis*: Sed Heliam Prophetam tali habitu vsum, nec in sacra nec in authentica scriptura reperiri, idem testatur. Hunc verò habitum virgulatum & versicolorem ademit ipsis Honorius III, vel iuxta alios IV tanquam Religioni parùm conuenientem, eiusque loco albus est illis datus, ita vt sub eo canusinati essent: sicque vterque color retentus. Antoninus, vt suprà, dicit, *Honorium IV, mandâsse, eos ferre desuper capas ex toto albas, & tunicas subtus griseas cum scapularibus.* Et Nicolaus IV, Papa vsum albi pallij per plumbeam tabulam Carmelitis confirmauit: Balæus in vita Nicolai. Quandiù priore vestitu vsi sunt in magnâ gratiâ apud Melechsaitem Sulthanum Ægypti fuerunt, qui eos eleemosynis liberaliter fouit. Cùm primùm verò altero illo, quem eis Romanus Pontifex attribuit, vti cœperunt, tantâ irâ exarsit, vt congregatis copijs Cœnobium eorum inuaderet: Expulsisque omnibus & Cœnobium & Phanum incendio destrueret, ac tandem eos totâ Ægypto emigrare iuberet, vt Sebast. Frank. in Chronico testatur, Pantaleon & Antoninus tit. vigesimo cap. 5.

Carmelitarum immunitas.

Cranzius lib. 1, cap. 1, Metrop. de eodem Honorio IV refert idem, & hoc addit, *quòd is Carmelitas cæteris Mendicantibus aquârit.* Addit Balæus Cent. 4, cap. 54, *quòd Honorius Carmelitis concesserit ab omni Prrncipum & Episcoporum iurisdictione immunitatem.*

Carmelitis nomen mutatur.

Idem Honorius cùm vestitum Carmelitis mutaret, aliud quoque eis nomen dedit, *Beatæ Virginis Mariæ Fratres* eos appellans: Volater lib. 21, Polyd. lib. 7. cap. 3. Balæus ibid. Ad eundem modùm Curetes apud Ethnicos se magnæ Matris Deum, hoc est, Cybeles Fratres nominârunt. Auentino teste lib. 1, Annal. fol. 31, in German. editione. κουρῆτες, teste Strabone lib 10 ἀπὸ τῆς κουρᾶς, id est, à tonsura, anteriorem enim capitis partem (sicut Carmelitæ reliquique Monachi) superiorem detonsam gestabant, ne hostes eos cæsarie apprehenderent. Alij Curetas dictos putant ἀπὸ τῆς κουροτροφίας: eò quòd Iouem aluisse dicantur. Auctor est idem Strabo loco iam citato, Curetas ex Ida monte in Græciam (sicut Carmelitæ ex Carmelo Monte Syriæ in Europam) traiecisse tandemq; consedisse trans Acheloum fluuium, ibiq; quòd intonsa seruarent capita, Acarnanas vocari cœpisse. Alio nomine Corybantes dicuntur, quòd sacro correpti furore cymbala pulsarent (ne Saturnus Iouem vagientem audiret) capitaq; saltando iactarent, hoc est, κορύβαντες ἀπὸ τοῦ κορύπτοντας βαίνειν: hinc qui capita iactant, & furijs ac numine agitantur, κορυβαντίζειν dicuntur. Dicti etiam sunt Dactyli idq; quòd Idam Phrygiæ montem primùm tenuisse dicuntur, sicut illi Carmelum.

Curetes qui.

Regula Carmelitarum in remissione peccatorum obseruanda.

Honorius III, vel iuxta alios IV, non solùm Regulam Carmelitarum confirmauit, sed eam quoq; in remissionem peccatorum obseruandam tradidit, Vincentius lib. 21, capite 123, Spec. hist.

Ritus & instituta Carmelitarŭ.

Successor Honorij eandem Regulam approbauit, & insuper ne possessiones vel redditus reciperent, districtè eis prohibuit, Vincentius ibidem. Gregorius IX. Carmelitarum approbans Regulam, ipsis præter asinos masculos, & aliquot animalium & volucrum nutrimenta, lac scilicet & oua concessit; cætera, vt ostiatim peterent, præcepit, Balæus.

Et Innocentius IV, anno Domini 1245, sub Pauli protectione Carmelitas suscepit denuò per Bullam, Balæus Cent. 4, cap. 3, in Appendice ex Fasciculo tripartito Ioan. Paleonidori. Idem Balæus in Vita Innocentij IV. *Innocentius*, inquit, *Carmelitarum Regulam, ab Alberto Hierosolymorum Patriarcha prius eis traditam, per Dominicanos correxit, mitigauit, declarauit, ac tùm demùm cum Apostolicâ benedictione confirmauit, vt non de solo Seruatore salutem sperarent. Permisit eos cum cæteris Mendicantibus Ordinibus, Diuinum Dei verbum adulterantes, prædicare, disputare, & confessiones audire. Vnde Ioannes Maria, Polutianus, in Mari magno, Anno Domini, inquit, 1245. Eremitæ montis Carmeli, mendicitatem primò in Europa post Dominicanos & Minoritas profitebantur. Inde permissi sunt prædicare, & confessiones audire. Nam multi ex eis tunc erant in Theologiæ facultate instructi. Sed vix vnum in quolibet Cœnobio, vbi tamen multi Fratres erant, Sacerdotem habebant: tàm rari apud illos fuere tunc sacrifici*: Idem Balæus eadem de re Centuriâ quartâ capite octauo, in Appendice secundo ex Philippo Ribotto & Siberto de Bekea hæc refert: *Anno Domini* 1248, *Carmelitæ Fratres, paupertatis & castitatis votis irretiri primùm cœperunt, vt inde haberent virtutem Draconis, & ad plenum essent Papisticus Ordo. Præcepit enim Innocentius IV, Hugoni Diui Sabinæ Cardinali . & Guilel-*

KK *mo*

mo Anteradensi Episcopo Dominicanis, vt eorum Regulam ipsius authoritate decernerent, corrigerent, atque ad suas nequitias aptarent, vt plenè tandem eius creaturæ essent. Qui vt sibi in Papismo conformes fierent, & suarum fœditatum participes essent in Regno Antichristi hanc & consimiles impostrices clausulas obedientiæ eorum voto addiderunt; scilicet cum castitate & abdicatione proprietatis, &c. vt eiusdem cum eis Sodomæ iurati ciues essent. Et ita adorantes bestiam illam magnam atque habentes characterem & numerum nominis eius, poterant sub ea emere ac vendere, Apocal. 13, poterant & Vrbes intrare, mendacia seminare, confessiones audire, nundinas exercere, exorcismos facere, Missas murmurare, panes incantare, nouos Deos, & colendos alios Deos exhibere: Nonnas, Pinzocheras ac Beghinas constuprare, & alia Miracula edere. Inde Parisijs Londini, Coloniæ, Florentiæ, Venetijs, Tolosæ, Perpiniani & in alijs Ciuitatibus, fixerunt suos nidos.

Alexander IV, anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo octauo Carmelitis concessit carceres pro puniendis eorum apostatis: nam plures eo tempore ab illis discesserant, contemptis Papæ characteribus ac votis, præter id quod latet: Balæus Cent. 4, cap. 26, in Append. Idem Pontifex sedecim bullas Carmelitis concessit, Balęo teste in vita Alexandri Centuriâ quartâ, Scriptor. Britan. ex Paleonydoro.

Ioannes XXIII, Papa Carmelitas assumpsit in ius & proprietatem Sancti Petri, ab omni ordinariorum dominio, vt soli sanctissimo subiiciantur, tanquam filij dilectissimi: pluresque eorum Episcopos fecit. Nam mirabilem ante Papatum (authore diabolo) visionem habebat, vt testatur in Bulla: *quòd nimirùm Maria Virgo, in magna Cardinalium Contentione, ab aduersarijs illum liberarit, ac Papam fecerit: hac tamen seruatâ pactione, vt hos suos Fratres (Carmelitas) à purgatorio seruaret immunes, Vidi, dixit Ioanni Papæ Maria, tuam ad me deuotionem. Veluti ergo ego te ab aduersario tuo liberabo, & ad altissimum promouebo gradum, sic videas vt similem, Fratribus meis, Heliæ filijs, vicem rependas. Regulam ab Innocentio confirmatam solidè approbabis. Insuper me & filio meo iubentibus priuilegium hoc dabis, vt quicunque Ordinem meum intrauerit, à culpa & pæna liberatus in æternum saluus fiat.* Balæus in vita Ioan. 23. Hęc Apparitio Mariæ cùm inauditis indulgentijs, & animarum è purgatorio liberationibus, in quolibet eius festo, & in Sabbatorum Missis. in quadam Bulla exstat. Quæ etiam Romæ anno 15[illegible], sub Clemente VII, renouata fuit, Nicolai Audeti eorum Magistri generalis procuratione pecuniariâ. Vide eundem Balęum, Cent. 5, cap. 24: in Appendice.

Certamen inter Carmelitas & Dominicanos de nomine Fr. B. Mariæ.

Cùm Ioannes Stokes Dominicaster & Ioannes Horneby circa annos Domini 1370 inter se digladiarentur de Carmelitarum antiquitate, confirmatione & nomine, quòd scilicet Deiparę Virginis Fratres dicerentur, quo nomine, etiam Dominicani gaudebant appellari: Carmelitæ post quatuor annos ab Vrbano VI Rom. Pontifice pecunijs obtinuerunt, vt quicunq; eos nominarent aut dicerent esse Mariæ Fratres, pro qualibet vice habuerunt trium annorum Indulgentias, ac totidem quadragenas: cùm tamen nusquàm legatur, illos fuisse B. Virgini vel consanguinitate vel affinitate iunctos. In contemptum igitur huius priuilegij, quidam statim asseruerunt, eos esse Ægyptiacæ meretricis Mariæ Fratres, de qua Paulus quidam Diaconus Neapolitanus in Vitis Patrum: sed pro hæreticis sunt damnati. Idem Vrbanus primo Pontificatûs anno 6, Cal. Oct. eisdem côcessit, quòd possent cômutare vota (obserua quæso, votum mendicitatis mutare possũt) iniustaq; bona & incerta restitutionis loco recipere. Sic Pater filios nutriebat ad furta, vt huius dicti participes esset, Psal. 49. *Videbas furem, currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas*: Balæus Cent. 6, ca. 50, Append. ex lib. 3, cap. 13, Ioannis Paleonydori.

Mitigatio ac Carniũ esus Carmelitis data.

Eugenius IV, Regulę mitigationem in carnium esu Carmelitis concessit, in resartionem eius quod Thomam Rhedonensem Carmelitam post varios cruciatus incendio sustulissent, eò quòd abominationes Romę fieri, atque Ecclesiam magnâ reformatione egere dixisset. Balæus in Vita Eugenij.

Carmelitarum propagatio & fraudes.

Introducti autem ad hunc modum in Europam, & ibi recepti approbatiq; à summis Pontificibus, mirificè sese apud quoscunque insinuârunt, & se suumq; institutum artibus miris, dolis atq; imposturis hominibus commendare studuerunt, proque Antichristi regno, in quo valdè exaltati erant, promouendo, totis viribus laborârunt.

Carmelitæ nouam Apocalypsin accipiunt.

Ac primò anno Dom. 1192, Cyrillus Gręcus tertius Carmelitarum Præses generalis, tam Mosis quàm Ioannis Euangelistæ exemplo, nouam Apocalypsim è cœlis accepisse dicitur, Dei ipsius digito in argenteis tabulis Græcè scriptam, de futuro Ecclesiæ statu. Et per hanc nitebantur impostores priorem illã Ioannis aufferre, vel potiùs delere & in nihilum redigere in ea seculi cæcitate. Quoniam erant tunc in Italia, Germania, Francia & Anglia multi, qui Romam credebant

bant Babylonem esse ac meretricem illam magnam, & Papam esse Antichristum ex Priori Apocalypsi. Cuius opinionis, D. Petri Veronensis Patruum fuisse, ipsius Legenda ac Fasciculus temporũ probant. Oportebat igitur huiusmodi columnis labentem Lateranum, vt in visione Innocẽtij III, indicatur, his temporibus callidè fulciri, Conabantur etiam tunc Principes temporalia ab Ecclesijs auferre, & panis in Missa Trãssubstantiationem contemnere, atq; alia quædam facere, quæ ventribus & culinis non congruebant.

Diuersitas Apocalypseos Christi & Carmelitarum.

Sed vide quàm sint ab inuicem diuersa hęc Cyrilli & Ioann. Apostoli oracula. Primùm tradebatur à Deo, dum adhuc fuisset Ecclesia in purissimo statu sub Apostolis: alterum verò ab Angelo nescio quo, dum esset Ecclesia in statu corruptissimo sub Apostatis & Antichristo. Primùm in persecutione dura ac Pathmi exilio, sub calamitate & cruce: alterum in placida mollicie ac iucũda Carmeli solitudine, sub felicitate atq; otio suaui. Primùm erat mundum, lucidum, rectum ac Dei scripturis & promissionibus consonum: alterum spurcũ, tenebrosum, obliquum, atq; ab omni diuinæ veritatis vsu alienum. Primùm in luce Euangelij, alterum in tenebris Papismi, Ioannes diuinitùs afflatus, in fide & spiritu Oraculum suscepit: Cyrillus Aaroniceis vestibus indutus, in argenteis tabulis suum excepit. Ioann. in contemplatione rerum cœlestium & in die Dominico: Cyrillus in Missa Papistica atq; in Hilarionis festo. Ille in agro, iste in templo manufacto. Ille versus cœlum, iste versus altare lapideum. Ioannes pauidus ac penè mortuus cecidit ad Christi pedes: Cyrillus erecto vultu ad altare stetit imperterritus. Ioannis reuelatio nobis attulit Enangelium æternum, ad Dei summam gloriam: Cyrilli reuelatio, calicem & thuribulum adfert, pro obseruando Dei cultu ad idololatria fulcienda. Ioannes dicit, quòd in sexta ætate Ecclesiæ, in qua nos sumus, Sol factus sit niger vt saccus cilicinus, Apoc. 6, Cyrillus verò fatetur orriturum tunc esse solem intra muros periurij: quod ex diametro cum altero pugnare videtur, cum Sol ibi Christum significet. Ioannis Prophetia Paracletum interpretem habet: Cyrilli vaticinium com mentatores Monachos, Ioachimum Abbatem, Gilbertum Cistercicnsem, & Ioannem de Rupe scissa: Balæus de Script. Brittan. Cent. 3, cap. 93. in Appenpice.

Contra Carmelitas Nicolaus Gallus.

Deinde, vt ad omne genus nequitiarum expeditiores essent, licentiam, à Pontificibus Romanis impetrarunt, ex eremis prorepere, & Vrbes, contrà primũ eorum institutum, inhabitare. Subolens autem eorum imposturas Nicolaus Gallus, patriâ Narbonensis, Carmelitarum Migister generalis 7, sub Sagittæ igneæ titulo aculeatum librum aduersus illos argutè scripsit, in quo deformatum sui Ordinis statum pijs lachrymis deplorat, quòd à pristina morum probitate ac sanctis studijs sui Fratres tunc essent in omnium vitiorum labyrinthum prolapsi: priùs enim dum Eremos incoluerint, orationi, lectioni & manuum labori iugiter incubuisse: nunc autem in Vrbibus commorantes, sub hypocrisi matre, omnia in ocium, desidiam, inertiam, libidinem & luxum conuertisse. Et postquàm priuignos, reprobos, cauteriatos, errones, fabulatores, garrulos, inutiles consiliarios, malignos discursores, Sodomæ ciues, optimi Testamenti contemptores, præsentium & futurorum seductores, Draconis caudam tertiam stellarum partem de cœlo trahentem & in terram mittentem, Apoc. 12, & his similia vocâsset eos, in hæc verba tandem cap. 5, prorupit: *Dicite, inquit, quæ & qualis est ista Religio noua, in ciuitatibus adinuenta? Per plateas ciuitatum, de manè vsque ad vesperam bini & bini discurrentes, vagis gressibus circuitis, ipsum habentes pædagogum, qui rugiendo circuit quærens quem deuoret. Et sic in vobis prophetia, In circuitu impij ambulant, ad vestræ confusionis cumulum, veraciter est impleta. Est enim causa discursuum huiusmodi principalis ac præcipua, vt visitetis non pupillos, sed puellas non viduas in tribulatione existentes, sed fatuas iuuenculas, Beghinas, Moniales ac dominas: vbi, alter in alterius iactantes lumina vultus, verba, quæ naturam Adamantis in se habent, & quæ bonos mores destruunt atque corrumpunt, alternatim, emittitis, cordium allectiua, &c. Non est hæc Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem, in qua oportet quemlibet immaculatam ab hoc seculo vtique custodiri: heù me Fratres charissimi, dum luto seculi estis inuoluti, cur vos creditis minimè maculari:* hæc & plura alia Nicolaus, ut Balæus Cent. 4. c. 42. in Append. 2 refert. Sed quum intelligeret se nihil proficere, post 5 sui regiminis annos, laboris inutiliter expensi tędio, officio suo cessit, & ad Eremi quietẽ, illis relictis; est reuersus in mõtẽ Eupatrof anno Domini 1270.

Carmelitæ sorores abijciunt, sed mox recipiũt.

Tertiò, anno Domini 1260, Carmelitæ Fratres, visis populorum odijs ac scandalis aduersus Prędicatores & Minores, ob inquisitionis & executionis causarum tyrãnidem, & Monialiũ societates, ea omnia à suo Ordine amouerunt. Quę etiam causa fuit, quod pauciores semper erant Cardinales ex his & Augustinianis, quàm ex Aliorum Mendicantium sectis; quod Balæus refert Centuriâ 4, cap. 30, in Appendice, se in quadam ordinaria quæstione Ioannis Chelnest[?] ...

apud Nordouicum legisse. Vtrunque tamen progressu temporis receperunt denuò. Nam Thomas Vualdenus Carmelitarum Prouincialis 23, in Anglia Præses, non solùm inquisitor fuit hæreticæ prauitatis, vt vocant, truculentissimus, & Regem Anglorum Henricum V, pro suggestu publicè admonuit socordiæ in puniendis hæreticis, sic enim fideles & oues Christi vocare solent: sed etiam suæ sectæ hominibus anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo primo Martino V, Pontifice Romano concedente sorores reddidit in Anglia sub Monachorum titulo. De quibus rythmorum eius ætatis scriptor dicebat:

Puto verò quod prodesset,
Si in mudo nullus esset,
Monachus vel Monialis,
Sine secta Beghinalis, &c.

Vnde & de Monachis Adilon:

Non malè sunt Monachi grata indita nomina Patrum,
Cùm numerent natos hic & vbique suos.

Sequutus est mox Nicolaus V, qui Carmelitis, solicitante Soretho, Sorores Virgines vbique concessit, easque bullis confirmauit: Balæo teste in vita eius, & Centuriâ septimâ capite vigesimo sexto in Appendice.

Carmelitis B. Maria dicauit. Quartò, vt mendacio aliquo suam mendicitatem palliarent, finxerunt, Mariam Christi Matrem etiam mendicâsse, vt Balæus refert Centuriâ quartâ in Appendice secundo, capite tertio ex Guilelmi de Sancto Amore Defensorio Ecclesiæ libro secundo.

Carmelita Indulgentias ubi dunt pro cultu Mariæ. Quintò, quùm Minoritæ multas & amplas Indulgentias promitterent omnibus, qui Diui Francisci, Dei sui festum quotannis magna cum deuotione celebrarent, eoque die ad Conciones in Cœnobia eorum cum oblationibus opimis concurrerent: Carmelitæ plures & largiores Indulgentias ijs pollicebantur, qui non quotannis semel, hoc enim esse nimis longum tempus, aiebant, sed hebdomadatim omni sabbato Concionibus suis in Mariæ Virginis honorem interessent. Quâ fraude effecerunt, vt plurimi, deserto Francisco Carmelitis se se adiungerent, vt apud eos singulis sabbatis remissionem peccatorum impetrarent.

Carmelita in suis claustris Baptista imaginē habent. Sextò, in multis Carmelitarum claustris solennis imago D. Ioannis Baptistæ spectantibus exhibita fuit, in eorum habitu sculpta ac depicta. Occasionem cœpere factores, ex hoc Christi dicto, *Ioannes ipse est Helias*, Matth. 11. Et ex his Angeli verbis, *pracedet illum in spiritu & virtute Helia*, Luc, 1, vt hoc pacto sibi totique Ordini maiorem gratiam & authoritatem apud simplices conciliarent. Quidam verò Monachus eâ temeritate offensus, carmina quæ sequuntur edidit, & statuę pedibus affixit, quasi sanctum ipsum alloquens:

Christi Baptista, vestis te non decet ista.
Qui te vestiuit Fratrem, maledictus abiuit.
Nunquam Meßias (Monachus) *fuerat nec Helias.*
Non stat plebs læta, dum sit pro Fratre propheta.
Si Fratrem Ionam fingis, Giezi tibi ponam,
Ac Iebusæum, ne iungas his Elisæum.

Huic verò barbaris his versibus mox respondebat eius loci Carmelita in persona Diui Ioannis:

Elingam mentiris, metris fatuis quoque miris.
Atque ea quæ nescis, sic astruis vt ea quæ scis,
Nam Deus est testis, decet hæc me candida vestis:
Plus quàm te pulla vestis, siue nigra cuculla.
Sum Carmelita meritò, sed tu Giezita.
Ac Frater fictus Benedictini, non benedictus, &c.

In hunc modum in spiritu liuoris ac superbiæ, hypocritæ sese mordebant inuicem. Neque pax impijs certa aut firma vnquam erat, nisi cum conuenirent aduersus Dominum & sanctos eius: Balæus ex Thoma Scropo Cent. 7, ca. 89, in Append.

Creuit igitur ob has & similes causas in Europa breui hęc familia, *ita vt pudeat locorum & initiatorum Religionis huius immensum numerum referre, quem in Commentarijs Carmelitani cuiusdam inuenit* Sabellicus: *nisi fortè sit in numero error, pro mendacio haud dubiè refelli poßit, vt 7050 sint hodiè Cœnobiorum Carmelitani nominis: in quibus sacris operantur centum octoginta & ampliùs initiatorum millia. Quod si omnium Monachorum cœtus in vnum cōferas, vix, vt arbitror, tam ingens expleatur numerus. Sed tantùm abest vt fidem meam in eo obstringam, vt ne relatum quidem in hoc videri velim tanquam dignum duxerim cui fides habeatur*: Verba sunt Sabellici Enneus libro 5. *Carmelitarum immensa.*

Cùm verò numero & opibus, suprà quā credi poßit, creuissent, ac propereà, vt fit, regulari *Carmelita in duas familias scinduntur.*

lari disciplinâ abiectâ, voluptatibus corporis indulgere ac luxu diffluere illorum nonnulli cœpissent, in duas veluti familias Obseruantium & non obseruantium totus Ordo discessit, de quarum controuersijs Baptista Mantuanus Æglogam 10, fecit, in qua Batrachus de Obseruantia Frater alteros accusat, quòd prima huius Ordinis instituta, ritùs ac leges sine ratione decreuissent, inquiens:

Pastores alij quotquot per iura vagantur
Omnia sunt riui nostris à fontibus orti,
Nos dedimus leges, pascendi ostendimus artem:
Quo magìs hi peccant, qui cum sint ordine primi,
Primatum amittunt: studia inconsulta sequendo.
Nos radix, alij rami: sed nos quoque rami
A veteri radice patrum iam ætate caduci.
Tradidit Helias certam pastoribus artem,
Qua curare greges, qua noxia pabula fas est
Discere, & occultos imbres, ventosque latentes,
Quiue salutaris foret, & qui pestifer annus,
Signa dedit, nihil omisit quod ouilia tangat.
Sed fons ille fluens Carmeli è montibus altis
Tam nitidus quondam, tam dulci limpidus vndâ
Tramite mutato (patet id) modò currit in austrum,
Sed priùs (exstat adhuc vetus alueus) ibat ad ortum.
Hi cursus fecere nouos, liquere priores.
Quos dederat riuos veterum prudentia Patrum.

Deinde reprehendit in illis, quòd à Patribus traditum vestitum abiecerint, aliumque, saltem quod ad colorem attinet, induerint, dicens:

Dic mihi, dic Myrmix priscum cur lana colorem
Perdidit? hæc gregibus quidnam noua vellera fecit?
Cur pecus est nigrum, quod erat melioribus annis
Clarum? immutarunt mutati vellera mores.

Ad quæ verba Ascensius annotat, loqui hic poëtam, non de chlamyde, sed de tunica subter eâ, quâ, vt ex aulæis comprobârint Obseruantes, prisci picei seu grisei coloris vsi sint, non Obseruantes autem in nigrum commutârint, quem etiamnum hodie de Obseruatione Italica respuant, putantes natiuum & sine fuco factum colorem Religioni magìs esse congruum. Tertiò ostendit, quæ & quanta mala nata sint atque, prouenerint in lacuna illa non obseruantium, quam fons ille perennis, hoc est obseruantium institutum fecerit, inquiens:

Alueus excelsa saliens de rupe lacunam
Foderat: & clausis ripas æquauerat vndis.
Gurges erat textu syluarum vmbrosus opaco,
Densaque sepierant tristem spineta lacunam.
Mille venenorum species in gurgite vidi.
Mille secus ripas in opaco margine: mille
Per nemus ad lymphas sinuoso serpere gressu,
Obstupui: rapido rediens ad ouilia cursu,
Incipio paleas furcâ versare tricorni.
Ecce caput tollit coluber, linguaque trisulcâ
Sibilat: inflantur fauces: Nepa liuida tendit
Brachia: ventrosus profert vestigia buffo.
Vipera per stipulam gradiens strepit, ô loca dixi
Non pecori tantùm, verùm & pastoribus ipsis
Noxia: mox grege diuiso de sedibus istis
Pascua quæsitum tristis meliora recessi.
Perque iter antiquum fontis noua flumina duxi
In campos: vbi prima suos aurora colores
Explicat: & croceos Phœbi redeuntis ad ortus.
Hîc mihi fœcunda pecudes: hîc pascua læta.
Et sine labe liquor: dulces sine crimine lymphæ.
Hæc loca primaui sunt quæ coluere parentes, &c.

Qui ex professo scripserint de CARMELITARVM Ordine.

Bernardus Olerius Hispanus, Carmelitarum Magister, scripsit ad Vrbanum VI, de antiquitate Ordinis sui libri 1, Gesneri Bibliotheca.

Ioannes Gluel, Garmanus Carmelita, scripsit volumen de origine & profectu Ordinis sui, quod vocat speculum Carmelitarum, ibidem.

Philippus Riboti Cathalanus natione, Carmelita, scripsit de Ordinis sui prima institutione dilatione & cōfirmatione, quod vocauit de gestis Carmelitarū pericularibus, lib. 10, de illustribus viris Carmelitarum lib. 1, ib.

Thomas Scrope Anglus Carmelita scripsit de Carmelitarum Ordinis primordijs & dignitatibus lib. 1. De eodem Ordine ad Eugenium Pontificem lib. 1, ibid. Catalogum Sanctorum eiusdem, Balæus in Cent. 8, cap. 54.

Richardus Maydescon Carmelita scripsit de fundatione Ordinis sui libro primo.

Cyrillus Carmelita circa annum 1200, scripsit de processu Ordinis sui libro primo, ibidem.

Nicolaus Simonis Hollandus Carmelita, scripsit historiam Ordinis sui: obijt Harlemi anno millesimo quingentesimo vndecimo, Trithem.

Carolus Pharnandus scripsit lib. 1, de laudibus Carmelitarum.

Guillemus Conuentre Anglus Carmelita scripsit de laude Religionis suæ lib. 2, Scutum Carmelitarum lib. 3. De Regula & Confirmatione lib. 1.

Robertus Ormeskircus Carmelita scripsit propugnaculum sui Ordinis circa annum millesimum trecentesimum octuagesimum. Balæus.

Ioannes Stokes Anglus Dominicanus, contra Carmelitas è magistrali cathedra contemptuosè scripsit circa annum Christi millesimum trecentesimum septuagesimum eorum confirmationem & titulum diris morsibus vellicans. Offendebatur potissimùm, quod se esse iactitarent Deiparæ Fratres: quo titulo etiam Dominicani tunc gloriabantur: vnde arrepto etiam calamo scripsit Determinationes contra Carmelitas: Balæus Centuriâ sextâ capite quadragesimo nono. Contra hunc verò scripsit Ioann. Horneby Carmelita, & victoria potiùs est, idem capite 50.

CAPVT IV.

Ordo PRÆDICATORVM seu DOMINICANORVM.

EX Humiliatorum secta, de qua suprà diximus, alij, quos *Dominicanos*, vel *Prædicatores* vocant, enati sunt anno 1205, iuxta Onuphrium Panuinium in Chron. hac occasione. Humiliati habitâ nullâ ratione authoritatis aut licentiæ Prælatorum, mittentes falcem in messem alienam, populis prędicabant, & vitam eorum plerunque regere satagebant, confessiones audire, & ministerijs Sacerdotum derogare. Quę volens corrigere Innocent. III, Ordinem Prędicatorum in animo habuit instituere & confirmare. Illi quippe rudes & illiterati cùm essent, operibus manuum instabant & prędicabant, accipientes necessaria à suis affectis. Hi verò studio & lectioni Sacræ Scripturę iugiter insistentes, tantùm in scribendo libros opus faciebant, & eos diligentissimè à Magistris suis audiebant. Sedi Apostolicæ in omnibus obediunt, à qua authoritatem præcipuam trahunt. Vrspergensis. *Prædicatorum Ordinis origo.*

Dominicum (vnde etiam *Dominicani*, rectiùs *Dæmoniaci* vocantur) Prædicatorum Ordinis inuentorem esse, vno ore omnes tradunt. Natus is est in Hispanię villa Calagora, Palmerius Calaguram vocat, Exoniensis Diœcesis, Patre Felice & Matre Ioanna, anno Dominicæ incarnationis 1170, Mater antequam ipsum concepisset, in somnis videre visa est, se catulum (alij lupum habent) ardentem facem ore gestantem portare, quâ totus mundus accenderetur: Antoninus tit. 23, cap. 1. § 2. Vincent. lib. 29, cap. 94. Sebast. Frank. in Chron. fol. 471, & Theodoricus de Appoldia in Vita Dominici apud Surium de Vitis Sanctorum. Antoninus dicit, hoc significare voluisse Deum, nasciturum ex ea Prædicatorem eximium, qui faciem igniti eloquij portaret, quo frigescentem in multorum cordibus charitatem vehementius inflammaret, & sedulæ prædicationis latratibus lupos arceret à gregibus: dormientes quoque in peccatis animas ad virtutum vigilantiam excitaret. Verùm si de similibus idem sit iudicandum, dico, signum hoc fuisse cruentissimæ illius lanienæ & maximarum turbarum, quas non solùm Dominicus in Gallia, sed eius discipuli in toto orbe excitârūt, quem etiam pestiferâ suâ doctrinâ infecerunt. Referunt enim *Ordinis Prædicatorum autor.* *Dominici natiuitas.*

Hecubam

Hecubam prægnantem facem ardentem sibi parere visam, tandemque Paridem enixam esse, qui fax illa fuit Asiæ & Europæ infausta, & Troiæ patriæ suæ exitialis. Ioannes Iustinianus Dominicum in vtero Matris in morem canis latrâsse asseuerat, in Sermone de S. Nicolao.

Dominici educatio.

In lucem autem editus, qùum sagacis ingenij inditia multa dedisset, Palentiam Hispaniæ Academiam à parentibus studiorum causâ mittitur: vbi breui tempore condiscipulos suos omnes superauit. Postea ad Theologiæ studium se contulit, in quo totum quadriennium consumpsit: ibi cùm Theologiam mediocriter percepisset, Didacus Exoniensis Diœcesis Antistes, eum accersitum fecit Canonicum in eo loco Regularem. Tempore eodem Albinensium secta exoritur: cuius sectæ capita & fundamenta optandum esset à scriptoribus accuratè consignata esse. Multa enim sunt, quæ suspicionem mouent, longè aliter ipsos docuisse, quàm aduersarij ipsorum annotârunt. Innocentius III. igitur Pontifex Rom. ad istam sectam exstirpandam, anno Domini 1207. duodecim Abbates Cisterciensis Ordinis ad Albingenses mittit: estque his etiam additus Didacus Exoniensis Episcopus, qui secum habuit Dominicum. Hic concionibus suis & inuectiuis adeò hominum animos aduersus totam sectam concitauit, vt arma cœperint Principes, & plus quàm centum millia ex Albigensibus occisi fuerint: vt Balæus Cent. III. Scrip. Brit. cap. 67. in Appendice ex Bernardo Lutzenburgo, Christiano Massæo & alijs, annotat. Quod exemplum præceptoris postea Discipuli eius egregiè imitati sunt. Anno D. 1236. Robertus de Brugis Dominicanus, multa millia Paterinorum, Bulgarorum & aliorum, characterem Bestiæ recipere nolentium, conflagrari auxilio regio fecit: vt Balæus testatur Cent. 3. cap. 97. in Appendice. Et circa annos Christi 1258. in Cameracensi Diœcesi Dominicani plurimos, si di Romanæ obtemperare nolentes, combusserunt: idem Cent. 4. cap. 46. in Appendice.

Albigēses Dominicus author cruenta Albigēsium lāiena.

Dominicani sanguinolenti.

Dominicus sui Ordinis confirmationē petit. Innoc. III. visio.

Post hæc ascitis duodecim socijs Prædicationis Ordinem instituit, & cum Fulcone Tholosano Episc. Romam ad Concilium Lateran. maximum proficiscitur, Pontificemque Innoc. III. adit, atque Ordinem suum, qui prædicatorū & dicetur & esset, & confirmari sibi suisq; discipulis petit. Cùm verò se primùm Pontifex difficilem præbuisset, per somnum admonitum eum fuisse vt assentiretur, Vincentius lib. 30. cap. 65. Antonius tit. 23. cap. 4. §. 3. alijque nugantur. Vidit enim sequenti nocte Lateranensem Ecclesiam suis quasi resolutam cōpagibus, ingentem minitari ruinam, quam subiectis humeris Dominicus sustentaret. Hoc felicis esse rem ominis arbitratus, quasi ipse cum suis assectis Romanam Ecclesiam aliquando fulturus esset, Dominicum accersit, eique hortator est, vt quàm primùm ad suos, qui in Tholosana vrbe consistebant, rediret, comportataque communi consilio suæ professionis normâ, sedem Apostolicam pro confirmatione eius denuò accederet. Dominicus suorum discipulorum, quorum 16. tunc erant, cœtu coacto, Pontificis Max. sententiam ipsis aperit. Illi gaudio perfusi, mox vno ore non modò S. Augustini Prædicatoris Regulam amplectuntur, sed etiam re ac nomine fore se *Prædicatores* spondent. Sed dum illi scriptione Regulæ occupantur, Innocentius rebus humanis excedit. Honorius III. igitur, qui in cathedra & superstitionum officina successerat Innocentio, eorum Ordinem, Regulam & instituta sine mora comprobat.

Dominicanorum Regula. Prædicatorum Ordo cōfirmatur.

CAPVT V.

Instituta, Ritus & Consuetudines PRÆDICATORVM Monachorum.

ETsi verò D. Augustini Regulam sequendam sibi proposuerint noui hi Monachi, nihilominus adiunxerunt ei quasdam arctioris vitæ constitutiones, quarum aliquas recensere placuit.

Primò Arcam suæ Religionis Dominicus tricameratam fecit: Fratres vnà secum ad contemplanda cœlestia, & prædicanda ad salutem necessaria in vno collocans. Antoninus. Moniales reclusas ad contemplationem assumens, in secunda, ibid. Tertiò, vtruisque sexûs homines ad actiuam applicans, qui dicerentur *de pœnitentia Fratres & Sorores Beati Dominici. seu militia Iesu Christi*, in tertia mansione, ibid. Antoninus: qui etiam de hac tertia classe in hunc modum scribit. *Cùm partes Tholosana & Lombardiæ plenæ essent hæreticis, Dominicus prædicans contra illos, dicitur conuertisse ex illis* 100000. *& in adiutorium sumpsit quosdam deuotas personas, quæ corporaliter illos hæreticos gladio materiali expugnarent, quos ipse gladio verbi Dei amputare non posset: quibus & tradidit tertium modum viuendi spiritualem, vltra communem morem laicalem, & citra statum completæ religionis: & dicebantur tunc* Fratres de militia beati Dominici. *Exstirpatis demum hæreticis in partibus illis, cùm non oporteret amplius gladio pugnare, remanserunt in illo modo partim religioso cum vxoribus suis, quæ mortuis viris continenter viuebant, & alij vtriusque sexûs Viduæ, & Virgines, & coniugati illis adhæserunt: vocati*

1. Dominici Ordo in 3. partes scinditur

sunt postea Fratres seu Sorores de pœnitentia beati Dominici, *quorum Regulam approbauit Innoc. VI. circa annos Christi* 1360. *Et Iohan. XXII. declarauit illos & illas non esse intelligendas de numero eorum, qui dicuntur in Clement. Ad nostram deberet. Beghardi & Beghinæ. Et Honorius concessit, quod tempore interdicti possint interesse diuinis officijs in Ecclesijs Prædicatarum. Hic Ordo neminem astringit ad paupertatem & obedientiam totaliter.*

2. *Prædicatorũ paupertas.* Dominicus ordinauit non solùm in particulari nihil habere proprium, quod est cõmune omni Religioni: sed nec etiam in cõmune voluit immobilia retineri, ne anxietas quotidiani questûs studium prædicationis impediret: Antonius tit. 23. ca. 2. §. 1. Hac de re Theodoricus de Apoldia Dominicanus apud Surium tom. 4. de Vitis Sanct. ita scribit: Iniunxit Fratribus, vt nunquam in itinere apud se pecuniam ferrent, sed vbiq; victitarent eleemosynis. Possessionibus, reditibusque suum institutũ obscurari omnino noluit. Hocque in sua Regula scribi mandauit, *Scribit vir prudens spinas semen in ipsas coniectum suffocare.* Itaque ne pungens diuitiarum solicitudo, & anxius rerum labentiũ amor institutum eius impediret, paupertatem Euangelicã, quæ reiectâ solicitudine, de crastino non cogitat, amplexus est, mandavitque Fratribus amplectendam. Nec rarò ostiatim petiuit eleemosynam, nec recusabat porrectum sibi panem instar mẽdici accipere. Confirmatum hoc fuit approbatumque ab omnibus Fratribus anno Dominicæ incarnationis 1220. à cõfirmatione instituti Dominicani 4. in Generali Capitulo Bononiæ habito, in quo alia quoque huius Ordinis vel instituti posita sunt fundamẽta. Statutum etiam fuit, vt quotãnis Generale capitulum celebretur: creati insuper sunt *Definitores*, qui haberent potestatem de Rectore & toto Capitulo statuendi & ordinandi,

3. *Capitulum generale quotãnis celebrãdum à Prædicatoribus.* durante eiusmodi conuentu, saluâ tamen manente Magistro generali ipsius reuerentiâ, Theodorico de Appoldia auctore. Cùm iam mortis horam Dominicus sibi instare cerneret, rursus seuerissimè mandauit Fratribus, vt possessiones temporales auersentur, nec quisquam in suum Ordinem introduceret, vsque adeò præcepit, vt non solùm Dei, sed suam quoque maledictionem tali interminaretur: Antonius tit. 23. ca. 4. §. 13.

4. *Prædicatorũ ieiunia.* Ordinauit etiam ad castiganda corpora prolixa Ieiunia septem mensium continuorum: nimirũ à festo Crucis Septembrino vsque ad Dominicã resurrectionẽ: & alio tẽpore sextis ferijs, cum quibusdã alijs diebus.

5. *Prædicatoribus carnis esus prohibitus in vniuersum.* Esum prohibuit carnium, nisi in infirmitate: non quia hoc fit malum per se, sed quòd talis abstinentia congruit religiosis, vt dicitur de Consec. dist. 5. Carnem. Refert autem Manlius tom. 3. locorum commun. fol. 31. Heydelbergæ fuisse monasterium in suburbio, in quo fuerunt Dominicastri, qui non comederint carnem in suburbio, sed in oppido: quasi esset alius Deus & alius cultus extra vrbem, quàm in vrbe.

6. *Prædicatorum lectisternia.* Lineis quoque vti ad carnem vel in lectis non permisit: sed tantum laneis, nec etiam culcitris.

7. *Prædicatoribus mulierum familiaritas prohibita.* Summopere vitandam familiaritatem & frequentiam mulierem mandauit.

8. *Prædicatoribus silentiũ mandatum.* Silentium porrò seruari certis locis & horis strictè mandauit sub non leui pœnitentia. Anton. tit. 23. cap. 2. §. 1. Et Iordanes Theologus Parisiensis factus Generalis inter Prædicatores, silentium mense suis primus instituit, circa annos Christi 1226. Volateranus lib. 21. Idem etiam introduxit cõsuetudinem de cantando *Salue Regina*, post Completorium: Anton. tit. 23. c. 9. §. 1.

9. *Prædicatorum vestitus.* Ab initio quoque nulla Dominico solicitudo & cura fuit Vestitûs sui, sed indumenta eius fuisse vilia referunt, neque erubuisse etiam in vili habitu ad magnos ire viros. Nam breui quodam & abiecto scapulari, vti vocant, vsus est, noluitque cucullo se tegere: hyeme & æstate solam tunicam sibi sufficere voluit, vt Theodoricus de Appoldia in vita eius testatur. Postea decreuerunt Fratres vti Canonicorum regularium habitu: quem tamen etiam progressu temporis mutârunt. Nam Appoldia, Antoninus tit. 23. cap. 1. §. 2. alijsque nugantur, Mariam Virginem colorẽ & habitum huic Ordini gestandum ostendisse Rheginaldo cuidam, ægrotanti & vigilanti, nimirum candidam tunicam, nigro pallio superiniecto, & ab humeris ad caput scapulare tegmen.. Meminit etiam Bergomensis lib. 13. & Sabellicus Enne. 9. lib. 6.

Controuersia de vestitu inter Augustinens & Prædicatores. Schismatis & controuersiæ inter Augustinenses & Dominicanos exortæ anno Domini 1290. circa Scapularia, vti vocant, quòd nullum esset eorum nec in colore, nec in forma discrimen, obiter tantum, quòd esset de lana caprina aut vmbra asini contentio, mentionem facit Balæus Cent. 4. capite 58.

10. *Prædicatorũ monasteria sint humilia. Notate monachi.* Ædificia quoque suorum Monachorum volit esse humilia, Religioni & paupertati congrua. Vnde cùm semel Bononiã veniens inuenisset cellulas Fratrum aliquantulũ in ædificio sublevatas plus quàm prius erant, vocavit procuratorem, & cum lachrymis ei dixit: *Quàm cito vultis palatia eligere? Non decet pauperes religiosos de elemosynis viuentes sumptuosa ædificia habere.* Quid diceret si nunc attenderet ad Ecclesiam, & domos, & cellas Fratrum ampliatas, testudinatas, in

cœlum

cœlum eleuatas, in sculpturis & picturis curiosissimè exornatas: in pauimentis aureis & purpureis copiosas supra cathedrales Ecclesias? Verba sunt Anton. tit. 23. ca. 4. §. 13.

11. *Prædicatores Mariæ fratres dicti.* Ad hæc, quòd præ cæteris deuoti eximiè erga Mariam Virginem videri vellent à principio *Fratres Virginis Mariæ* tantum dicebantur: sed placuit postea Rom. Pontifici *Fratres Prædicatores* eos appellari, vt Antoninus indicat, tit. 23. cap. 1. §. 2. Habent etiam ob eandem causam in cellulis suis imaginem Virginis Mariæ gestantis filium in vlnis, itemque saluatoris à cruce pendentis, Theodorico de Appoldia teste in vita Dominici: refert etiam Antoninus tit. 23. cap. 10.

12. *Prædicatores omni sabbato officiū Mariæ celebrant.* Statuit præterea Ordo Dominici omni sabbato, nisi festum vel Quadragesima fuerit, officium fieri totum de B. Virgine cum Missa solenni, cumque sequentijs in laudem eius. Quod nec curia Romana, nec Religio alia habet in officio suo: Antoninus tit. 23. cap. 2. §. 1.

13. *Prædicatorū officium.* Quia verò re & nomine *Prædicatores* censeri suos volebat Dominicus, idcirco post confirmationem sui Ordinis Tholosam rediens, vbi iam Fratres in Ecclesia S. Romani, quam eis Fulco Tholosanus Episcopus concesserat, claustrum construxerant, & in eo cellas studijs accommodatas, satisque aptum dormitorium, conuocatis omnibus duxit, *hoc suum esse propositum, vt Fratres omnes, licet paucos, per diversas mundi disppergeret Regiones, neque velle vt in posterum simul habitarent. Vtque abijcerent à se omnes terrenas possessiones, ne prædicationis per eas officium impediretur*: quod postea etiam in primo capitulo generali Ordinis Bononiæ anno 1210. celebrato per constitutionem perpetuam fuit sancitum. Antonio teste tit. 23. cap. 4. §. 3.

14. *Prædicatores Magistrum generalē eligunt.* Voluit etiam vt sibi aliquem ex Fratribus eligerent in Abbatem, cuius arbitrio cæteri regerentur: ita tamen, vt tam super ipsum Abbatem, quàm super cæteros Fratres penes se resideret auctoritas corrigendi. Electus est igitur communi consensu Fr. Matthæus Gallus: qui tamen primus & nouissimus Abbas in Ordine fuit. Placuit namque postmodum Fratribus, vt qui toti præesse Ordini *Magister* Ordinis diceretur: cæteri verò inferiores Prælati, non Abbates, sed *Priores* & *Superiores*, communi Religiosorum vocabulo censerentur. Vincentius lib. 30. c. 67. & Anton. tit. 23. c. 4. §. 3.

Dominicus autem, instituti huius noui author, primus electus est in Generalem totius Ordinis Magistrum anno Domini 1220. à Confirmatione anno 4. in generali Capitulo Bononiæ habito: moritur anno Christi 1221. 8. Id. Aug.

Secundus fuit Fr. Iordanes Saxo, Theologus Parisiensis: qui, vt diximus, silentium mensę instituit: perijtque in mari, dum sepulchrum Domini petit. Sub eo Fratres huius Ordinis licentiam nacti sunt Parisijs puplicè profitendi artes & Theologiam.

III. Reimundus de Pennaforti, Barcinonensis, iuris vtriusque professor Bononiæ, qui iussu Gregorij IX. Decretales, quæ huc usque sparsæ fuerant, in vnum volumen congessit. Electus autem in Generalem huius Ordinis in Capitulo Bononiæ, anno Christi 1238. biennio duntaxat eo officio functus est. Et in Synodo prima generali, sub eo celebrata, quæ decima noua fuit, anno Domini 1239. legem edidit, vt Magister summus Ordinis huius, posset officio renunciare coram Patribus, quos Deffinitores vocant, & isti obligarentur renunciationem approbare. Id quod ipse tunc facere conatus fuit, sed non potuit, eò quòd Patres in id consentire nollent. Sequenti verò anno 1240. in Synodo 20. Bononiæ celebrata, cessionem petijt, corporis valetudinem allegans, tandemque voti compos factus est. Animaduertentes autem Patres ingentem perturbationem, quæ facilè oriri posset in Ordine, si pro voluntate Magistri generales Ordinis sic officio renunciare possent, lege tum simul sancitum fuit, ne in posterum eorum cessio approbaretur, nisi ob perpetuum impedimentum. Constitutiones etiam Ordinis hic Magister redegit ad vnum volumen.

IV. Fr. Ioannes Friburgo Brisgauiæ oriundus eligitur ex Priore Prouinciali Lombardiæ anno Domini 1242. in Capitulo generali Parisijs: quod tamen officium ægrè, ac Gregorio VIII. impellente vix tamen subijt, quum paulò ante Episcopus Bosnensis fuisset, ac vt quietius viueret eâ dignitate se abdicâsset.

V. Fr. Humbertus de Romanis, Diœcesis Viennensis propè Valentiam, ex Priore Thusciæ, & postea Franciæ, Generalis Magister Ordinis creatur anno Christi 1254. in Capitulo in Hungaria celebrato: Vrstisius in Chronico Basiliensi dicit, factum hoc in quodam Capiulo Lugdunensi: sed prior sententia, quæ Antonini est tit. 23. cap. 12. magis placet, fuit enim, Vrstisio ipso teste, conuentualis Budæ in Hungaria. Horarum modum, seu officium ecclesiasticum, quo adhuc Ordo hic vtitur, ipse composuit. Postquam nouem annis præfuisset Ordini, cessit magisterio, cum licentiam à Deffinitoribus impetrâsset in Capitulo generali in Anglia celebrato. Eius tempore

tempore magna dissensio exorta est inter Professores Parisiensis Academiæ & Prædicatores: renuebant enim hi Vnuiuersitatis subesse legibus & præualuerunt sanè ob multimoda eorum obsequia.

VI. Fr. Ioan. de Vercellis Lombardus, Iuris Canonici Parisijs Doctor, eligitur anno 1264. Parisijs. Transtulit corpus Dominici in arcam marmoream, & pedes totum Ordinem visitauit.

VII. Fr. Munio Hispanus, cùm esset Prouincialis in Hispania, creatur Generalis Bononiæ in Capitulo anno 1285. Cùm annis 6. præfuisset, Nicolaus IV. Papa conatur eum effusio deponere: sed quùm posset, demum absolutus fuit ab eodem, & ad Episcopatum Palentinum in Hispania assumptus: à quo tamen etiam à Bonifacio VIII. absolutus & ad Curiam euocatus fuit.

VIII. Fr. Stephanus Vesontinus eligitur Romæ anno 1292. cùm antea fuisset Prior prouincialis Franciæ.

IX. Fr. Nicalaus Taruisinus, Opilionis filius, & prouincialis Lombardiæ, creatur Argentinæ in Capitulo anno 1296. Postea à Bonifacio VIII. fit Cardinalis Tituli S. Sabinæ, mox Hostiensis: tandem cathedram summi Pontificatûs ascendit, & Benedictus II. vocatus fuit. Da war es disem Orden gerathen.

X. Fr. Albertus Ianuensis, & Baccalaureus Parisiensis, eligitur anno 1300. Massibiæ.

XI. Fr. Bernardus de Vizio summum Magistratum Ordinis Prædicatorum adipiscitur anno 1301. Coloniæ.

XII. Fr. Aimericus Placentinus, eligitur in Capitulo Tolosano: sed anno 7. regiminis absolutus fuit per Dessinitores in Capitulo Neapolitano.

XIII. Berengarius creatur anno 1312. sed anno 1317. fit Archiepiscopus Compostellanus à Ioanne XXII.

XIV. Fr. Henricus eligitur Lugduni anno 1318. ex prouinciali Franciæ.

XV. Fr. Barnabas, vel, secundum Antoninum, Bernardus Vercellensis creatus est Generalis anno 1324.

XVI. Fr. Hugo Gallus elligitur anno 1333.

XVII. Fr. Gerardus Moguntinus, vel, iuxta Antonium, Tolosanus, adipiscitur Magisterium anno 1343.

XVIII. Fr. Petrus de Palma Parisijs creatum anno 1343.

XIX. Fr. Garinus fit Magister anno 1346.

XX. Fr. Ioannes de Molendinis eligitur anno 1349.

XXI. Fr. Simon Lingonensis creatur anno 1352. per Vrbanum V. factus est postea Episcopus Nannetensis.

XXII. Fr. Helias Tolosanus fis Generalis Auenioni anno 1367. Sub hoc translatum est corpus Thomæ Aquinatis de Fundensi ciuitate in confinibus regni Apuliæ & Campaniæ, ad Conuentum Ordinis Tolosanum, mandante Pontifice Romano. Hic fuit Confessor Catharinæ Senensis, & Lugendæ eius auctor.

XXIII. Fr. Reymundus Capuanus anno 1380. Bononiæ eligitur.

XXIV. Fr. Thomas de Firmo ex Lombardia inferiori, eligitur anno 1401.

XXV. Leonardus Statij Florentinus, creatur in patria anno 1414. Interfuit Constantiensi Concilio: cumque ibi sublatum esset schisma, mansit etiam ille vnicus totius totius Ordinis Magister, nam prius diuisus erat in duos generales.

XXVI. Fr. Bartholomeus Texerij eligitur anno 1426. Bononiæ. Impetrauit hic à Martino V. Papa, vt posset dispensare cum conuentibus super retentione possessionum & reddituum annualium pro sustentione Fratrum: ex quo tempore eleemosinæ cessebant. *NOTA. In Dominicanorũ Ordine, eleemosinæ cessant.*

XXVII. Fr. Petrus Rochim creatur anno 1441.

XXVIII. Fr. Guido Flammuchetti iuxta Antoninum, vel iuxta alios Flachometi eligitur in Capitulo Romæ Celebrato anno 1451.

XXIX. Fr. Martialis Auribelli Auinionensis, creatur anno 1453. Nanneti: sed deponitur à Pio II. Papa.

XXX. Fr. Conradus de Ast eligitur Senis, & post tres annos renunciat officio anno 1465.

XXXI. Fr. Martialis Auribelli eodem anno rursus creatur Generalis mortuo Pio Pontifice.

XXXII. Fr. Leonhardus de Mansuetis eligitur.

XXXIII. Fr. Saluius Cassetus Siculus creatur Romę anno 1481.

XXXIV. Fr. Bartholomæus de Commatijs Bononiensis fit Generalis anno millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto.

XXXV. Fr. Barnabas Saxonis Neapolitanus, eligitur Venetijs anno 1486.

XXXVI. Fr. Ioachimus Turrianus Venetus in patria eligitur anno 1487.

XXXVII. Fr. Vincentius Brandelli de Castro nouo fit Generalis anno millesimo quingentesime primo.

XXXVIII.

XXXVIII. Ioannes Clerc Gallorum regis Pœnitentiarius.

XXXIX. Thomas de Vio, Caietanus dictus, Romæ eligitur anno 1508. Fit Cardinalis Tit. S. Sixti à Leone X. anno 1517. Hucusque Catalogum Generalium Magistrorum Ordinis Prædicatorum reperi.

Dominicani infidelibus nolūt prædicare.

Etsi verò, vt diximus, Ordo hic in hunc finem precipuè à Dominico institutus esset, vt non solùm Christianis hominibus, sed infidelibus maximè verbum Dei prædicarent, si fortè hac ratione eos ad fidem Christianā adducere possent: tamen diuitiis affluentibus instituti huius penitus obliti sunt. Nam anno Domini 1302. in Natiuitate B. Virginis cum Prouinciale Capitulum fuisset Basileæ celebratum à Prædicatoribus 570. ibique lectæ essent Magistri Ordinis literæ, in quibus hortatus fuerat eos suppliciter vt irent ad Barbaros, ne vnus quidem inter tot iuuentus fuit, qui hoc vellet facere, vt testantur Annales Dominicanorum Colmariensium ab Vrstisio in lucem editi.

15. *Dominicani vt promittant Regulā.*

Adhæc Prædicatores non promittunt seruare Regulam suam, nec secundum regulam viuere: nam supra indicauimus hæc in idem recidere, adeoque secundum Pontificios, qui sic promittunt, mortaliter peccare, si regulam non strictè seruent in omnibus: sed obedire secundum regulam: existimantes talium, qui sic promittunt, transgressiones vel omissiones, non obligare ad culpam nec mortalem, nec venialem, sed solùm ad pœnam constitutam sustinendam, vt Cardinalis de Turre cremata indicat in suis ad Benedicti Regulam Annotationibus folio 52. col. 1.

16. *Prædicatoribus cessit S. Palatium Romæ.*

Habet & hoc peculiare Ordo hic, quòd Magisterium sacri Palatij Romę regulariter cessit Prędicatoribus, quòd Dominicus ab Honorio III post deletos Albigenses, primus huius Palatij Magister creatus esset: licet aliquando alij quoque ad id officium sint promoti: Volateranus lib. 21. & Antoninus tit. 23. cap. 11.

17. *Prædicatores cur sinistra manu communicent.*

Et quia Henricum VII. Imperatorem Optimum per administrationem Bernardi cuiusdam Ordinis huius Fratrem, Confessoris & Capellani sui, communicantem, in hostia consecrata intoxicatum tradunt: idcirco omnes Prędicatores à Papa hac pœnâ notatos aiunt; vt vsque in hunc diem ac deinceps, communicantes in altari, eorum sacerdotes sinistrâ manu communicent: Trithemius in Chron. Hirsaug. fol. 273. & Cranzius lib. 9. cap. 7. Saxoniæ, ex Ptolemço Lucensi.

CAPVT VI.

De Propagatione Ordinis PRÆDICATORVM.

Prædicatorū dispersio.

CVm Dominicus post confirmationem sui Ordinis Romæ adhuc moraretur & pro conseruatione ac propagatione Ordinis Deum oraret, Petrus & Paulus Apostoli, sicut Antoninus & alij nugantur, apparuerunt ei: & Petrus quidem baculum, Paulus verò librum ei dederunt, dicentes: *Vade, prædica, quoniam ad hoc ministerium electus es.* Re itaque vt superius diximus, Tolosæ in Claustro suo ibi constructo, cum suis discipulis communicatà, dispersi sunt in varias orbis Regiones. Hispaniam sunt peruagati quatuor Fratres Gnomenicius, Petrus, Michael & Dominicus alius ab institutore Ordinis. Matthæus Abbas electus & Bernardus quidam cum literis summi Pontificis Lutetiam sunt missi; vt Prædicatorum institutum confirmatum palam annunciarent. Adiuncti sunt eis alij duo studij causâ, Fr. Laurentius & Fr. Ioannes; quibus multa de Cœnobiorum habitatione & situ denique multorum Fratrum receptione per sathanicas visiones reuelata esse fabulantur. Seorsim autem missi sunt & alij tres, Manes germanus Dominici Frater, itemque Michael Hispanus, & Otherius cōuersus. Hi omnes Parisijs congregati, conduxerunt domum è regione ædiū Episcopi, in qua primùm habitârunt. Anno sequente, rogante id Pont. Max. Honorio III. data est eis domus S. Iacobi à magistro Ioan. Decano S. Quintini, & ab Vniuersitate Parisiensi anno 1218. 8. Id. Augu. eodem etiam tempore nonnulli Bononiam incolere cœperunt, docendique munus peragere magnâ hominū cum admiratione, vt referunt Vincentius lib. 30. cap. 65. & 67. itemque Rudimentum nouitiorum. In Scotiam quoque Dominicū suos discipulos misisse Hector Boetius testatur lib. 13. Poloniam & Russiam eosdem recepisse Cromerus indicat. Dominicus ipse Romam profectus est, tanquam ad superstitionem errorumque tum temporis matrē seu officinam, vbi longè lateq; non solùm in vrbe, sed in reliqua Italia sua somnia disseminauit ac propagauit: adfuerunt ei Tancredus, Otto, Greg. Henric. & Albert. socij primarij. Anno etiam 1221. post natū Saluatorē ex Capitulo generali 2. Bononiæ celebrato, missi sunt Fratres, qui pro monasterio sufficerent, in Angliam, quibus fuit Præfectus Giselbertus quidam: itemque in Pannoniam secundam, quam Hungariam vocant.

Dani

Dominicus Romæ Moniales instituit sui Ordinis.

Dum Romæ esset Dominicus cum socijs, consentientibus Cardinalibus, constituerat Honorius Pontifex, omnes Sanctimoniales, per diversa vrbis Romæ loca dispersas, in vnum redigere, vt & facilius possent regi, & cautius custodiri: Decreuerat que illas sic adunatas apud S. Sixtum propter antiqui loci reuerentiam & opportunitatem collocare: quod opus Dominico committendum censuit. Paruit ille Pontificis monitis. Licèt autem valdè reluctarentur Moniales conatui eius, tamen impetrauit tandem ab eis, vt ad Ecclesiam S. Sixti, vbi Fratres Dominicani habitauerant hucusque commigrarent, traditâ ipsis & concessâ S. Sabinæ Ecclesiâ, vbi hodieque Pontificum beneuolentiâ perseuerant. Erat autem inter Sanctimoniales vna, annos nata septendecim: ea in ipso portæ ingressu prima ante omnes habitum Ordinis Prædicatorum induit, & Dominico in manus tertiò obedientiam promisit. Post eam Abbatissa cæteræque sorores, quarum erant numero 44. eundem habitum simpliciter suscepere, & professionem, fecere, Appoldiâ referente apud Surium. Primum est hoc Cœnobium Sanctimonialiũ Dominici Romæ institutum, Antonin. tit. 23. cap. 4. §. 11.

Primum cœnobiũ Monialium Dominici Romæ.

Dominicus incrementa sui Ordinis in ecstasi vidit.

Talia autem incrementa largissima sumpturum Ordinem hunc, Mariam in visione quadam Dominico reuelâsse, impostor Appoldia Dominicanus nugatur in vita Dominici. *In ecstasi enim*, inquit, *Dominicus vidit sedentem Dominum, & à dextris ei assidentẽ Matrem eius, indutam pallio coloris sapphirini. Circumspiciens verò vidit ex omni natione spiritualium Patrum, qui sacris instituendis Religionibus siue monasticis institutis Christo filios & filias spirituales genuerant, maximam copiam. Nullum autem ibi suorum filiorum cernens pudore suffusus & dolore compunctus fleuit, eminusque stetit, non ausus vultui Dei & Virginis excellentiæ appropinquare. Innuit autem ei Mater Domini, vt ad ipsum veniret: at ille tremens accessit corde compunctus, & ad filij Matrisque pedes sese proiecit. Dixit autem Dominus Iesus ad eum, Surge: cumque staret coram eo ait ad illum: Quid ita tristis es, & luges? Ille respondit. Quòd coram te omnium Monasterium Ordinum homines adesse conspicio, de meis verò ne vnum quidem. Et ait Christus ad eum, Vis videre filios tuos? Respondit ille: Id vel maximè velim. Tunc Christus manum suam ponens super humerum Matris, dixit ad eum: Institutum siue Ordinem tuum ego commisi Matri meæ: moxque mater Domini pallium, quo induta erat, expandit coram lachrymabundo Dominico, quod tanta amplitudinis erat, vt totam cœlestem Hierusalem circumplecti videretur. Atque sub hoc vidit Fratrum Ordinis sui innumeram multitudinem*: si credere fas est.

Prædicatorum Ordinis Monasteria quot, & vbi.

Quemadmodum autem in aruis, quæ vel negligenter, vel planè non coluntur, mox zizania longè lateque sese diffundũt, donec omnia occupent: ita in agro Domini postquam Prædicatorum nouus Ordo semel radices egisset, & in existimationem aliquam venisset, neque ab oratoribus & Doctoribus Ecclesiarum euulsus, sed potius vt bonum semen propagatus esset, adeo sese extendit, vt exiguo tempore propemodum omnem agrum Domini occupârit. Nam Antoninus Florentinus, qui circa annos Domini 1458. suam historiam absoluit, testatur tit. 23. c. 13. §. 1. & 2. quòd ab anno Domini 1220. vsq; ad sua tempora, hoc est annis ferè 270. hic Ordo nactus sit in Italiæ prouincijs Monasteria seu Conuentus 145. In Tolosana prouincia Conuentus 25. In prouincia Prouinciæ, sic enim nominat ille, Conuentus 27. In prouincia Franciæ Conuentus 29. In Hispania Conuentus 29. In arrogania 14. In Teutoniæ prouincia Conuentus 48. In Saxonia Conuentus 46. In Anglia & Vuallia Conuentus 44. In Hibernia Conuentus 24. In Scotia Conuentus 13. In Polonia Monasteria & Conuentus 32. In Boemia Conuentus 22. In Hungaria, quæ comprehendit Pannoniam, Sclauoniam & Dalmatiam Monasteria & Conuentus 35. In Dacia, quæ comprehendit Regnum Daciæ, Suetiæ & Noruuegiæ Conuentus & Monasteria 26. In Græcia Conuentus 4. Et in Terra Sancta Conuentus 5. Faciunt 568.

Multa quoque Monasteria Monialium hoc temporis spatio sub habitu & Cura Ordinis huius instituta sunt passim. In prouincia Tolosana 3. In prouincia Prouinciæ etiam 3. In Hispaniæ regnis 8. in Franciæ prouincia 10. In vniuersa Italia 46. In Hungaria 4. In Polonia 3. In Boemia 6. In regno Daciæ 2. In diuersis Regionibus & ciuitatibus Teutonicæ Monasteria 60. Et in Saxonia 10. Faciunt 155.

Sabellici de incrementis Prædicatorũ.

Sabellici autem ætate, hoc est circa annos 1494. censebantur vna & viginti Prouinciæ Ordinis Prædicatorum. Conuentus siue Cœnobia 4143. & in his initiati 26460. quorũ circiter 1500. erant Theologiæ Magistri. Multæ prętereа eodẽ tempore fuerunt huius Ordinis familiæ in Armenia & Æthiopia quę est supra Ægyptum, hodie Indiam vocant: peregrinantium adhęc congregationes circa Byzantium, quorum numerus iniri non potuit, Ennead. 9. lib. 6.

Dederũt prętereа ex hoc suo Ordine duos Pont. Max. Innocent. V. Petrum de Tarantasia

Ex Prædicatorum Ordine quot Pontifices Max.

rantasia antea vocatum: qui etiam primus fuit ex fraterculorum Mendicantium numero Pontifex. Sedit autem anno vno & mensibus paucis: Itemque Benedictum II, Nicolaum de Taruisino prius appellatum: qui quum regnâsset mensibus 8 migrauit ad suos patres. Antoninus tit.23, cap.11.

Cardinales &c. ex Prædicatorum Ordine.

Habuit denique Ordo hic Prædicatorum à suo initio vsque ad annos Christi 1458 Cardinales 23, quorum fuit Hugo de Sancto Caro, quem aliqui primum Postillatorem Bibliorum faciunt, Itemque Patriarchas, Primates multos, Archiepiscopos plures Episcopos autem plurimos, vt est videre apud Antoninum titulo vigesimo tertio, capite vndecimo, paragrapho 1.

CAPVT VII.

Doli, Imposturæ, Fraudes & Mendacia de DOMINICO *ad propagandum* Ordinem eius *sparsa.*

NE verò cui mirum videatur, qui fieri potuerit, vt Ordo hic tam breui temporis spatio in omnes Christiani orbis partes dilataretur, sciendum est, eos infinitis atque inauditis fraudibus, dolis, imposturis ac mendacijs pudetissimis, tum etiam, apertâ vi ac authoritate Romanorum Pontificum ad id vsos fuisse, quibus vel parum refragari piaculum erat.

Dominici hypocrisis.

Primò enim Dominicus ipse dum adhuc viueret egregium simulatorem egit, & hypocriticis artibus mirificè sese insinuare apud quoscunq; potuit. Nam, si alicubi diuertisset, à cibis appositis abstinebat, contentus modico pane & aquâ. Lectos quoq; paratos neglexit: in tabulis aut nudâ terrâ noctu quiescere contentus cum socio. Insuper petere solebat, vt cilicium sibi quęrerent: & ne fraudem subesse suspicarentur, clam id ab ipsis haberi voluit. Suos etiam discipulos ac sectatores admonere solebat, vt apud seculares ieiunarent, vigilarent, orarent, reliquaq; eius generis exercerent, Vincent. lib.29, c. 105. Ferebat etiam semper catenam ferreâ ad lumbos cinctam, vt Antoninus refert tit. 23, cap.4. §, 14. Et Vincentius dicit, quòd ferreâ catenâ ter singulis noctibus seipsum ceciderit, tum suijpsius causâ, tum pro peccatoribus in mundo versantibus, tum etiam pro animabus quæ in Purgatorio excruciãtur, lib.30, cap.112. Dedit etiam operam, vt madidos semper oculos haberent, quò videretur pereuntium saltem lachrymis expetere à Deo, vt perditissimum mundi statim deplorare, Bis quoq; se vendendum pro alijs redimendis obtulit. Vincent. lib.29, cap. 104. Si quid superesset, quod sibi suisq; detrahere posset, alijs dabat, ibid. cap.105. In templis per noctã uit plerunq; vbi preculis recitandis vacauit, si quando somnus ibi obreperet, caput ad lapidem reclinabat, & aliquantisper sic dormiebat: mox verò excitatus ad preculas redibat, Vincent. lib. 30. cap. 112.

Visiones Dominici & sociorum ficta.

Deinde verò visiones quasdam habuerunt Dominicus eiusq; gregales, quas vel ipse vel alij, ad commendandum & plantandum Ordinem suum pręcipuè verò ad demonstrãdum Mariam Virginem eum instituisse, eiusq; Protectricem perpetuam esse, nefariè confinxerunt. Ex earum genere ea est quam superius commemorauimus, quâ sub pallio Mariæ Virginis vidit Fratrum Ordinis sui innumerabilem multitudinem, singularis cuiusdam protectionis curâ & peculiaris amoris, brachijs beatæ Mariæ circumplexam.

Eodem pertinet etiam alia visio eiusdem pretij, quæ habetur apud Antoninum titulo 23, cap.3. *Dominicus* inquit, *Romæ nocte quadam orationi incumbens vidit ad patris dexteram exurgere filium in ira sua. vt interficeret omnes peccatores terræ, & disperderet omnes operantes iniquitatem. Stabat autem in æthere, aspectu terribili, & contra mundum in maligno positum lanceas tres vibrabat, quarum primo superborum ceruices erectas transfigeret: altera cupidorum viscera effunderet: tertia concupiscentijs carnis deditos perforaret. Cuius iræ dum nemo posset resistere, occurrit propitia Virgo Mater: & pedes amplectens eius, rogauit, vt parceret eis quos redemerat, & iustitiam misericordiâ temperaret. Ad quam filius: Nonne vides, inquit, quanta mihi irrogentùr iniuriæ? Tunc Mater: Tu scis, ait, qui omnia nosti, quia hæc est via per quam eos ad te reduces. Habeo seruum fidelem, quem mittes in mundum, vt verba tua annunciet eis, & conuertentur ad te omnium Saluatorem. Alium quoq; habeo seruum, quem dabo ei adiutorem, vt similiter operetur. Filius dixit, Ecce placatus suscepi faciem tuam: veruntamen ostende mihi quos velis ad tantum officium destinare. Tunc Domina Mater obtulit B. Dominicum Iesu Christo: & ait Dominus Matri Benè & studiosè faciet quod dixisti. Obtulit quoque S. Franciscum, quem similiter Dominus laudauit. Sanctus ergo Dominicus in visione considerans socium diligenter, quem prius non nouerat, in crastinum eum in Ecclesia, ex eis quæ in nocte viderat, recognouit & in oscula sancta ruens, & sinceros amplexus, dixit. Tu es socius meus: tu curres pariter mecum.*

Ali⁹ quidã vidit Dei genitricẽ flexis genib⁹

LL &

& iunctis manibus filium deprecantem pro humano genere, cui erat iratus, vt expectaret pœnitentiam. Cum sępius repulsam passa fuisset à filio, qui commemorauit beneficia collata mundo missione Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum & Martyrum, promisit illa se demum missurum Prædicatores, ad quorum doctrinam si non resipiscerer, puniret eum, ibid.

Quidam alius ex mortuis resurgens retulit de B. Maria deprecante filium turbatum pro humano genere, & deinde placatum promittendo mittere Prædicatores: ibid.

Cùm Romæ apud S. Sabinam in Ecclesia pernoctâsset Dominicus orando, noctis medio cùm quietem tenerent Fratres ingressus dormitoriũ, in vna eius parte constitit orans, eleuatisq, oculis, in partem alteram respiciens, vidit tres virgines admirandæ pulchritudinis, quarum media præ alijs incomparabili decoris specie rutilabat. Vna ex his, quæ erant altrinsecus à latere, portabat situlam, vas splendidum & ornatum. Altera verò gradienti Reginæ in medio aspersoriũ porrigebat. Transiens autem Regina cum virginibus per dormitorium, singulos Fratres suis quiescentes in lectulis aspergebat, benedicensque eos crucis signaculo consignabat. Vni autem ex quiescentibus hanc gratiam aspersionis & benedictionis penitus denegauit. Dominicus autem surgens ab oratione, processit Reginæ obuiam, vsque ad medium vbi lampas dormitorij pendebat, & se prosternens ante pedes eius suppliciter orauit, dicens: Obsecro mi Domina indica seruo tuo quæ sis. Hoc licet diceret, tamen eam in spiritu cognoscebat. Eo tempore autem antiphona, Salue Regina, *in conuentu Fratrum & sororum tantum genibus flexis dicebatur. Respondit igitur illa seruo suo dicens: Ego sum illa misericordiæ Regina quam quotidie ad vesperam deuotis mentibus inuocatis. Et cum dicitis: Eia ergo Aduocata nostra: prosterno me coram Filio meo, deprecans eum pro miseratione Ordinis istius. Tunc sumptâ Dominicus fiduciâ quæsiuit, O Domina, quæ sunt quæ comitantur te Virgines istæ pulcherrimæ? Respondens illa dixit, sunt Cæcilia & Catharina. Iterum ille: Cur transeundo illum Fratrem præterijsti? Cui dixit, Quod non habuit se decenter.* Antoninus vt supra. Vbi etiam hanc scenam fabulæ his verbis concludit: *Quantâ à Prædicatoribus veneratione colenda est? quantâ Virgo excellentissima genitrix Christi dignissima Mater nostra benignissima Mater nostra benignissima charitatis laude prosequenda est, cui à maiestate committimur, sub cuius radijs protegimur: cuius manu benedicimur, cuius gratiæ rore perfundimur, cuius interuentu dilatamur consolamur & saluamur? Hæc est quæ patrem nostrum B. Dominicum tanquam suum fidelissimum filio obtulit, &c.*

In hunc finem nugatur quoque Leander Albertus Bononiensis in Vita Iordanis Saxonis Ordinis Prædicatorum Magistri II. generalis, Mariam Virginem cuidam Prædicatori apparentem dixisse, *se apprimè Ordinem eius diligere, quòd omnia officia, quæ Deo per ipsos reddantur à laudibus suis incipiant in ijsque terminent: eamque ob causam obtinuisse à filio Iesu, vt nullus in Ordine Prædicatorum diù cum mortalis labe criminis commorari possit, quin illum aut citò pœniteât, aut extra projiciatur.* Iac. Mosander Carthus. tom. 7. de probatis Sanctorum historijs.

Dominici viuentis Miracula. Dominici Miracula maiora quam Christi.

Adhæc vt Ordini Dominici maior accederet authoritas non solùm Prophetam eum finxerunt esse, vt qui futura prædixerit, sed etiam Miracula multa excogitârunt, quæ Dominicum adhuc viuum ædidisse affirmarunt. Enumerat eorum aliquot Antoninus tit. 23, cap. 1, § 3, eaque cum Christi Miraculis confert, & longè maiora & excellentiora esse putat homuncionis istius Miracula quã Christi filij Dei. Quasi enim nihil vel parum esset quod Christus fecit, *Resuscitauit*, inquit, *Dominus tres mortuos, filiam scilicet Archisynagogi in domo: filium adolescentem viduæ vnicum cum efferebatur in feretro: Lazarum quatriduanum ex sepulchro vitæ restituit & saluti. Dominicus verò tres in vrbe Roma resuscitauit, filium viduæ, quod Pontifici notum publicari voluit: sed præ humilitate omninò Dominicus recusauit. Architectum à Fratribus conductum, & à muro super eum diruto conquassatum, & Neapoleonem Cardinalem de fossa noua nepotem, ex equo lapsum, & totum dilaceratum. Satis credo & alios Dominum suscitâsse, propter quod dicit in plurali, Matth. 11. Mortui resurgent, scilicet per me: cùm tamen adhuc non nisi filiam Archisynagogi rediuiuã fecisse habeatur secundũ Euãgelia. Sic & beatus Dominicus alios mortuos, & si non ita notorios, viuificâsse inuenitur. Quid enim illos XL, peregrinos, qui in flumine magno iuxta Tholossam nauigio ferebantur, cum naui submersa sub aquis diu stetissent, sacra oratione à B. Dominico ex aquis exierunt sospites: nisi vitæ redditos existimemus, vel in aquis vt pisces conseruatos? 2, Deus bis famelicos pane multiplicato satiauit, aquamq; conuertit in vinum. Dominicus bis panes diuinitus Fratribus procurauit, Romæ & Bononiæ: deferentibus Angelis à pane cœlesti: vnde & suauissimos. Vegetem vacuam vino redundare fecit, & vice alterâ lympham in vinum suaue conuertit. 3, Christus febricitantem Simonis socrum febri perfectè sanauit, & languidos multos. Dominicus mulierem quartanariam ex toto liberam reddidit. 4, Exibant Dæmonia à multis clamantia & dicentia: Quia tu es filius Dei. Dominicus à Dæmonibus vexatos in anima & corpore plurimos liberatos effecit 5, Christus immortalis effectus bis ianuis clausis ad discipulos*

pulos intrauit: Dominicus verò adhuc mortalis (quod mirabilius est) in Ecclesiã clausã noctu ingressus est, ne Fratres excitaret. 6, Dominus postquam transiuit ex hoc mundo, innumerabiles homines ad viam veritatis attraxit. Dominus quãuis millia hæreticorum ab erroribus reuocâsset, tamen post transitum eius multò plures. O spem miram quam dedisti (canit Ecclesia de B. Dominico) mortis horâ te flentibus, dum post mortem promisisti, te pro futurum Fratribus. 7, Et vt perueniamus ad calcẽ, Dominus ait, Data est mihi potestas in cœlo & in terra. Hæc potestas non parum est communicata Dominico, cœlestium, terrestrium & inferorum. Nam Angelos sanctos in sui ministerium habebat: sed & ipsi Angeli accedentes in humana specie ad Fratres panes ad escam miniministrabant eis. Si de elementis loquimur, vim virtutis suæ oblitus est ignis, quando ter libellus eius doctrinæ in flammas traditus, ter exiuit illæsus penitus, libris aduersantium hæreticorum subitò combustis. Signo crucis obedit pluuia ex aëre copiosè descendens, dum nec gutta vna eum itinerantem tangit, tota regione illa imbre inundata. Aqua fluminis, in quod libri eius per ipsum transeuntis ceciderant, nec humectare valuit, sed post dies à piscatorib⁹ loco piscis de aquis extracti illæsi & sicci, ac si in capsa fuissent ei sunt restituti. Terra quoq; metalla continet in pecunia sibi necessaria non defecit. Nam cùm flumine quodam transito per nauiculam nauclerus naulum postularet à Beato Dominico, illeq; vt pauper se pecuniam non habere asseueraret, importuniusq; nauclerus ille per cappam tenens naulum peteret, B. Dominicus oratione factа, in terram aspiciens, vidit pecuniã sibi necessariam ibi iacentem quã illi oblatâ se liberauit: sed & (quod maius est cùm quidam clericus continere non posset, osculata manu B. Dominici à Missa redeuntis cum odore suaui, tanta castitatis vigor in mentem eius diffusus est, vt posteà facilè contineret. Quid de infernalibus dicã? Certè ad nutum eius dæmones contremiscebant, nec imperium eius recusare valebant. Quod patet quando apparentem ipsum in forma Fratris secum duxit per conuentus officinæ, scilicet dormitorij, chori, refectorij, locuterii & posteà capituli, & interrogauit de singulis locis, quid cum Fratrib⁹ ibi lucraretur: quæ omnia coact⁹ est explicare.

Nota blasphemiam. Moriturus, vt obiter hoc moneam, adstantibus suis Fratribus ad imitationem Christi, blasphemè fertur dixisse: *Nolite plorare charissimi: nec vos mei corporalis turbet discessio In loco ad quem vado vtilior ero vobis, quàm hic fuerim. Et post mortem aduocatum potiorem habebitis, quàm in hac vita habere possitis.* Antoninus tit. 23, cap. 4, paragrapho 14.

Dominici mortui miracula. Vincentius lib. 30, c. 116, 117, nugatur de Dominico, quòd post mortem quoq; inuocatus sex mortuos resuscitârit. Et cap. 118, indicat, cæcum quendam per totos 18, annos, & alioquin malè habentem cum suo parocho ad eius reliquias peregrinatum, sanitate & visu restitutum. Ibidem refert. Saudur iuuenem vexatum à spiritibus malis Dominicum inuocâsse, eumque mox adfuisse indutum veste monasticâ, quâ spiritus abegerit.

Idem author est libro eodem cap. 115. quod in eleuatione Domicici, cùm capsa, in qua corpus eius positum erat, aperiretur, exierit odor ex ossibus eius inexistimabilis fragrãtiæ: qui res etiam circumpositas occupârit, & vsq; adeò firmiter inhæserit, vt alio ad lõginquas Regiones deportatę eundem spirarint: manibus etiam Prædicatorum Monachorum, quibus eius exuuias contractauerint, diebus pluribus odorem illum adhæsisse, vt ablui vix potuerit. Recitat alia etiam Antoninus tit. 23, cap. 4. § 16. Hæc si maximè vera sunt, de quibus tamen meritò dubitari potest, quùm à Vincentio nugatore egregio, vtpote Monacho, referantur, fieri tamen ea passus est iusto suo iudicio Deus, vt multa alia huius generis inter Ethnicos quoq; ad inducendũ validè mũdum, verbo Dei credere nolẽtẽ, in tenebras & errores horribiles. *Iudiciũ de miraculis Dominici.*

Neq; his contenti fuerunt, quantùmuis horribilibus & prodigiosis blasphemijs, sed insuper Dominicum suum Deo Christo cõpararunt, imò in aliquibus prætulerunt, & tantùm non pro vero Deo colẽdum proposuerunt. Has autem blasphemias dum in gratiam Lectoris adscribo, Deum misericordię patrem ex animo precor vt mihi ignoscat. Antoninus igitur tit. 23, cap. 1. § 1, dicit, *paucissimos reperiri sanctos, quorum vita & conuersatio tam similis sit Christo, ac Dominici.* Addit: *Dominicus dicitur, quasi à Domino custoditus, scilicet à corruptione peccati.* Subjicit: *Dominicus dicitur, quasi totus Domini: vt Christus Dominus sit absolutè & auctoritatiuè: Dominicus verò possessiuè. Ipse habuit multas visiones diuinas: semel vidit Christum volentem mundum iudicare, & finire: sed Virgo Maria rogauit quòd expectaret: & mitteret Prædicatores Dominicum & Franciscum: & iterum cùm vidit cælum apertum, & de omni genere religionum Fratres in gloria: & suos Dominicanos non vidit, sed à filio Dei fuit dictum quod erant sub chlamyde Virginis Mariæ, quos ibi vidit: & dicit quidam Magister Ordinis Minorum, qui composuit librum magnum de Beato Dominico valde magistralem, quòd in dicta visione posset dici, quòd tunc viderit Dominicus Deum per essentiam, sicut Paulus in raptu. Apparebit autem magna similitudo eius ad Christum, & discursu vitæ & operum eius. Itaque quia Domino nostro similis, aptissimè denominatus est Dominicus. Dominus ait, Ego sum lux mundi: Ecclesia de Dominico canit, Vos estis lux mundi. Domino Propheta omnes testi-* *Dominicus Christo comparatur.*

monium perhibent. Acto.10. De Dominico & ordine suo Zacharias cap. 11, dixit in persona Dei, Assumpsi mihi duas virgas, vnam appellaui Decorē, aliam Funiculum. Decor est Ordo Prædicatorū Funiculus, Ordo Minorum: quia funiculo manifesto cingūtur. Antequā Dominicus nasceretur in mundo, imagines duorum depictæ cernebantur Venetijs, in Ecclesia S. Marci: quarum vna erat admodum religiosi, in habitu Ordinis Prædicatorum, cum lilio in manu. Altera similitudinem habebat Apostoli Pauli, prout pingi consueuit: super quem scriptum erat AGIOS PAVLVS, *sub figura verò ad pedes, sic,* PER ISTVM ITVR AD CHRISTVM *sub figura altera scriptum erat* AGIOS DOMINICVS, *sub ipso verò,* FACILIVS ITVR PER ISTVM. *Ne mireris de scriptura huiusmodi, quia doctrina Pauli, sicut & cæterorum Apostolorum, erat doctrina inducens ad fidem. Doctrina Dominici ad obseruationem consiliorum, & ideò faciliùs per ipsum itur ad Christum. 2. Dominus nascitur super terram nudam, sed ne nimis lædatur à frigore, à matre virgine in præsepio collocatur. Dominicus natus infantulus, sub nutricis custodia positus egressus è lectulo, quasi iam carnis delitias abhorreret, super nudam terram iacere sæpiùs est repertus. 3, Domino nato sydus coruscans emicuit, quod magos ad ipsum perduxit, per eum mundum vniuersum illuminandum insinuans, Dominicus oritur, & super baptizandum mater spiritualis stellam aspexit in fronte, nouum iubar præmonstrans seculi. 4, Dominus duodennis à parentibus in templum adductus in eo permansit puer solus. Dominicus à propinquis in puerilibus annis ad Ecclesiam fertur diuino imbuendus officio in ea relictus. 5, Ab inde vsque ad iuuenilem ætatem de Domino authenticè nihil reperimus, nisi quia proficiebat ætate vt verus homo, sapientiā & gratiā apud Deum & homines: sed hoc apparenter. Dominicus autem non solùm corpore crescebat, sed & mente virtualiter. 6, Dominus cum à Ioanne baptizaretur in Iordane, descendit Spiritus Sanctus in columba super eum, ad designandam plenitudinem gratiæ, desertumque petijt. Dominicus fame inualescente in vniuersis Hispaniæ partibus cùm videret egentes plurimos, neminemque consolatorem, in feruore spiritûs, venditis libris, & suppellectili pretium pauperibus dispersit & dedit, & Spiritu Sancto quasi nouiter & apparenter repletus, statim Regulam sub Didaco Episcopo apprehendit, vt alterum baptismum & spirituale desertum à delitiis & mundalibus sequestratum. 7, Dominus post discipulos congregat paucos, & in breui multiplicat, mittens eos binos ad prædicandum regnum Dei. Dominicus ex modicis ad vitam religiosam secum assumptis, ad multitudinem promouebitur copiosam, quos ad euangelizandum destinauit & sanandum infirmos. 8, Dominus elegit paupertatem in se & Apostolis: sed habebat loculos à fidelibus oblata conseruans, eosque Iudas deferebat: sed Dominicus verus, erat paupertatis amator, Fratres suos ad ipsam exhortans. 9, Dominus quando ducebat discipulos ita famelicos, vt per sata transeuntes, spicas vellentes manibus confricarent ad edendum: & cùm iam esset meridies fatigatus ex itinere misit eos in Sichar ad emendum cibos: & inde forte præ fame non lotis manibus manducabant aliquando. De qualitate ciborum satis creditur non comedisse carnes, nisi agnum Paschalem propter obseruantiam legis. Dominicus Patriarcha, qui aliquando totam quadragesimam, non quidem sine cibo, sed pane & aqua peregit, hanc asperitatem suis moderauit, vinum & lacticinia concedens. 10, Fortè aliquis dicet à similitudine discrepare, quòd Dominus discipulis suis dixerit: Neq; calceamenta habebitis in pedibus: cùm tamen Dominicus cum suis calceati procedant in publicum. Sed sciendum quòd mandatum illud temporale exstitit, super quo dispensauit in vltima cœna: nam & Dominum calceatum videre possumus in eo quod ait Baptista. Cuius non sum dignus soluere corrigiam calceamentorum eius, Petro quoq; in Actis dictum fuit ab Angelo: Accipe caligas tuas: nisi quis dicat caligatum fuisse, sed non calceatum: quod non est consuetum. Et Marcus optimus eius imitator calceamentum eius fractum cerdoni obtulit ad resarciendum. Sic igitur Dominus & discipuli aliquando calceati, aliquando discalceati incesserunt. Et sic Dominicus in vrbibus calceatus, extra, in itinere frequenter discalceatus habebat. 11, Dominum natum non alia persona quàm Mater sua Virgo Maria pānis inuoluit: & iam adulto tunicam suā inconsutilem, & alias vestes Mater ipsa consilio manuum suarum texuit: cuius autē coloris fuerit nō inuenitur: ne videlicet eo noto falsi Prophetæ induti minus agnoscerentur esse lupi rapaces. Dominico & Ordini suo Beatissima Virgo Maria habitū gestandū ostendit ac etiam colorem. Nā beato Reginaldo grauiter infirmanti apparuit & sanauit, habitū ostendens quo Dominicus cū filijs suis esset induendus: Cappā videlicet magnā & tunicā cum scapulari, albis. 12, Dominus & Dominicus virgo vterque mente & corpore, & humilis valdè, vt scriptura conclamant: sic Dominicus virgo purissimus & humilis multum. 13, Dominicus cum Christo proprium non possidebat lectulum, post lachrymarum fluuium vix humi dans corpusculum. 14, Domini oratio semper fuit exaudita, cùm voluit: vnde & Patri dixit: Ego sciebam, quia semper me audis. Nā etsi in horto cùm orauit calicē à se transferri, non fuerit exauditus, hoc ideo, quia secundum sensualitatem postulans, secundum rationem exaudiri nolebat. Dominicus autem cuidam religioso viro sibi familiari in Dominica locutione insinuauit, nunquam se à Deo aliquid postulâsse,*

postulâsse, quod ad uotum non obtinuerit. 15, *Dominus Apostolos sui exemplo ad vitam mixtam, id est, contemplatiuam & actiuam prædicando dedicauit: Matrem eius Virginem & Magdalenam ad contemplatiuam. Maria enim stabat secundùm pedes Domini, & audiebat verbum eius, Luc.*10, *Martham verò & alias mulieres ad actiuam Sic Patriarcha Dominicus, vt alter Noë, arcam suæ Religionis ex lignis bitumine charitatis conglutinatis tricameratam fecit. Fratres vnà secum ad contemplanda cœlestia & prædicanda salutis proficua in vna collocans: Moniales reclusas ad contemplationem assumens, in secunda vtriusque sexus homines ad actiuam applicans, qui dicerentur de pœnitentia Fratres & Sorores, seu militia Iesu Christi in terra mansione.* 16, *Discipuli Christi scilicet* 72, *semel scandalizati ex Doctrina Christi, non intelligebant, recesserunt ab eo. Quibus recedentibus Christus remanentibus secum ait: Numquid & vos vultis abire? At Petrus pro omnibus respondit, Domine, ad quem ibimus? Et B. Dominicus, cùm secum haberet aliquos discipulos vnà die tentati recesserunt ab eo: tantùm remanentibus tribus quibus Dominicus ait: Numquid & vos vultis recedere? Cui vnus respondit, Absit pater vt relicto capite pedes sequamur. Demùm sicut & discipuli Christi, qui recesserant ad eum redierunt, ita & discipuli Dominici oratione eius reuersi sunt.* 17, *Dominus multas derisiones, detrectationes & persecutiones vsque ad mortem fortiter tolerauerit, quærentium eum in verbo capere, aliquando lapidare, aliquando præcipitare. Dominicus contumelias, subsannationes & oblocutiones non curauit: ita vt quidam paleas à tergo ei pro derisu alligarent: alij lutum, & alia in eum vilia iacerent.* 18, *Dom. dilexit nos & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Dominicus verò charitatis perfectione non vacuus, noctem impendebat Deo, meditationi & orationi vacans. Triuam disciplinam quasi quotidiè de manu propriâ, non cordulâ, sed catenâ ferreâ vsque ad sanguinis effusionem capiebat: pro suis culpis vnam quæ minima erant: pro in Purgatorio existentibus aliam: tertiam pro ijs qui versantur in mundo.* 19, *Dominus cùm iter faceret versus Hierusalem, videns ciuitatem, fleuit super eam, multaque prædixit occulta cordium, & euentus futurorum, propter quod in laudem eius dicebatur, Propheta magnus surrexit in nobis. Dominicus cùm ciuitatibus propinquaret, cernens mente, amare flebat, propter peccata eorum, multaq; vt verus Propheta occulta & futura reuelauit, sicut mortem Regis Arragonum in bello: conuersionem hæretici Adju futuram, quem propterea liberari iussit ab incendio.*

Pueros ante probationis annos receperunt Dominicani.

Præterea, vt Ordo hic ampliùs cresceret, pueris & infantibus sæpè blandis verbis persuaserunt vt ingressi fuerint Ordinem eorũ, quos etiam continuò, contrà morem & consuetudinem superioribus seculis in omnibus monasterijs obseruatam, antè annos probationis, receperunt & voto Ordini suo subiecerunt, quibus posteà, si maximè eos facti pœnituisset, nequaquam exire ad suos licuit. Damnauit autem grauiter hanc fraudem illorum Innocentius IV literis ad Magistrum & Fratres Ordinis huius datis, in quibus inter alia sic scribit: *Non solùm in fauorem conuersi, sed etiam Monasterij, probationis tempus à sanctis Patribus est indultum, vt ille asperitatis illius & istud mores illius valeat experiri. In Regula quoq; B. Benedicti præcipitur, vt ad conuersionem nouiter venientibus non facilis tribuatur ingressus, sed sicut docet Apostolus, an sit ex Deo spiritus comprobetur, & dura & aspera, per quæ itur ad Dominum, exponantur. Posteà in eadem Regula subiungitur, vt dicatur: Ecce lex sub qua militare desideras: si eam obseruare potes ingredere: alioquin, liber venisti, liber discedas. Insuper, fœlicis recordationis Gregorius Papa, prædecessor noster, statuit, vt positi in probatione nouitij, ante susceptum Religionis habitum, qui dari profitentibus consueuit, seu antè professionem emissam, ad statum pristinum redirè possint liberè infrà annum. Et ad omnem ambiguitatem penitùs amouendam cùm in quibusdam locis religiosis Nouitiorum habitus non distinguantur ab habitu professorum, professionis tempore benedicantur vestes, quæ profitentibus conceduntur, vt Nouitiorum ac Professorum habitus discernantur. Licet igitur Zelum animarum habentes, eas lucrari Domino solicitè cupiatis, quia tamen decet, & expedit, vt conscientiæ puritati non desit iudicium rationis, ne vnde spiritualis profectus quæritur, indè salutis dispendium subsequatur, vobis de Fratrum nostrorum consilio in virtute obedientiæ sub pœna excommunicationis, auctoritate præsentium districtiùs inhibemus, ne antè annum probationis elapsum, qui est maximè in subsidium frugalitatis humanæ regulariter institutus, quenquam ad professionem vestri Ordinis seu renunciationem sæculi faciendum, recipere præsumatis, nec constitutum in probatione Nouitiũ aliquatenus impedire, quo minùs infrà eundẽ annũ probationis, ad aliã Religionem, quam maluerit, transeat sicut de sua processerit libera volũtate, non obstante statuto cõtracto. Si quid à nobis est editum, quod irritum decernimus & inane, vel aliquibus literis à sede Apost. impetratis, seu etiam impetrandis, quæ de præmissis expressam non fecerint mentionem Quòd si fortè contrà huiusmodi inhibitionem quemcunque recipere præsumpseritis, decernimus eũ, qui taliter recept⁹ fuerit, nullatenus vestro esse Ordini alligatũ, vosq; à receptione quorũlibet ad professionẽ eiusdẽ Ordinis fore ipso facto suspẽsos, & insuper pœnæ subijciẽdos, quæ Fratribus ipsius Ordinis pro culpis infligi grauioribus cõsueuit. Nulli ergò, &c. Datũ apud ciuitatẽ Castel.* 15. *Cal. Iul. Pontif. nostro ann.* 1.

Rom. Pontifices propagarunt Prædicatorum Ordinem Dominicus Deificatur.

Accessit his omnibus authoritas Romanorum Pontificum, qui cùm viderent Prædicatorum operam plurimùm conducere ad stabiliendum & confirmandum regnum suum, vt aliquam saltem gratiam referrent, Ordinem eorum quibuscunque potuerunt rationibus commendârunt, promouerunt & propagârunt. Primò enim Prædicatorum Patriarcham Dominicũ in numerum Deorum suorum retulerunt: quod Gregorius IX fecit anno Christi 1233, decreuit que vt Non Augusti festum eius celebraretur, concedens pœnentibus & confessis, item visitantibus festiuitatem hanc singulis annis cum deuotione, vnum annum de iniuncta sibi pœnitentia: Antoninus tit. 23, ca. 4, § 17.

Prædicatoribus amplissima priuilegia dantur.

Deinde hunc Ordinem, sicut & Franciscanorum, amplissimis priuilegijs, exemptionibus & immunitatibus donârunt & exaltârunt. Cùm enim, vt Matth. Parisien. in sua hist. scribit, obliti Pristinæ humilitatis, iam venerari & timeri à Prælatis Ecclesiasticis affectarent, & non ampliùs Prædicatores tantùm, sed etiam Confessores esse contenderent, atq; officium Ordinariorum sibi arrogarent, eosq; in summum contemptũ adducerent, quasi ad docendum populum minùs idoneos, acriter sese eis opposuerunt Ordinarij Ecclesiastici, vt qui Ordinem vniuersalis Eccl. per sanctos Apostolos aliosq; Ecclesiæ Doctores institutum & traditum, enormiter perturbarent. Gregorius IX autem Pontifex Rom. qui eximiè eos fouebat, aduersus Ordinarios inaudito, vt M. Parisiẽsis loquitur, ipsos muniuit priuilegio, quod de verbo ad verbum sic habet: *Gregorius Episc. seruus, &c. venerabilibus Fratribus: Archiepscopiis, Episcopis & dilectis filijs, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, & alijs Ecclesiarum Prælatis, ad quos literæ istæ peruenerint, salutem, & Apostolorum benedictionem. Quoniam abundauit iniquitas, & refriguit charitas plurimorum, ecce Ordinem dilectorum filiorum Fratrum Prædicatorum Dominus suscitauit, qui non quæ sua, sed quæ sunt Christi, quærentes, tàm contrà profligandas hæreses, quàm contrà pestes mortiferas extirpandas, sed dedicauerunt euangelizationi verbi Dei, in abiectione voluntariæ paupertatis. Nos igitur eorum sanctum propositum, & necessarium ministerium fauore beneuolo prosequentes, vniversitati vestræ ipsos affectuosè duximus commendandos, charitatem vestram rogantes & exorantes in Domino, ac per Apostolicos vobis scripta mandantes, quatenus dilectos filios Fratres Ordinis memorati, pro reuerentia diuina, ad officium prædicandi, ad quod deputati sunt, recipiatis benignè, ac populos vobis commissos, vt ex ore ipsorum verbi Dei semen deuotè suscipiant, & confiteantur eisdem, cùm ipsis auctoritate nostrâ liceat confessiones audire, ac pœnitentias iniungere, sedulò admonentes, pro nostra & Apostolicæ sedis reuerentia, in suis eis necessitatibus liberaliter assistatis, quatenus ad prædicta suscipienda vestris exhortationibus populi præparati, tanquàm bona & fructifera terra, pro viciorum tribulis, incipiant segetem germinare virtutum & dicti* Fratres: *per cooperationem vestram, suscepti ministerij cursum fœlicius consumando: optatum reportent sui laboris fructum & finem salutem videlicet animarum. Quia verò sæpè vicia sub specie virtutum occultè subintrant, & Angelus Sathanæ in Angelum lucis se plerunque simulatè transformat, præsentium vobis auctoritate mandamus, quatenus si quid de Prædicatorum Fratrum Ordine se dicentes, in vestris partibus prædicauerint, ad quæstum se pecuniarum conuertendo, per quod Religionem eorum, qui paupertatum professi sunt, contingeret infamari, vos tanquam falsarios capiatis & condemnetis. Datum Anagniæ 5, Calend. Octob. Pontificatûs nostri anno primo.*

His igitur lætificati (verba sunt Matthæi Parisiensis) *& magnificati Prædicatores, varios Ecclesiarum Prælatos, Episcopos, Archidiaconos in Synodis suis præsidentes vbi multi & magni viri, videlicet Decani, Presbyteri & Vicarij, nec non & Ecclesiarum Rectores, cum Clericis conuenerant, procaciter alloquentes, indulta sibi talia priuilegia in propatulo demonstrarunt, erecta ceruice ea exigentes recitari, & in eorum Ecclesijs veneranter recipi & commendari, & ad prædicandum populo, sine aliqua contradictione, vel in Synodis, vel in Ecclesijs parochianis, quasi Legatos, vel etiam Dei Angelos admitti: & se ingerentes nimis impudenter, rogitabant singulos etiam sæpè viros religiosos. Es ne confessus? quibus si responsum fuisset: etiam: à quo? à sacerdote meo, Et quis ille idiota? nunquam Theologiam audiuit, nunquam in Decretis vigilauit, nunquam vnam quæstionem didicit enodare. Cæci sunt, & duces cæcorum: ad nos accedite, qui nouimus lepram à lepra distinguere: quibus ardua, quibus difficilia quibus Dei secreta patuerunt. Nobis confitemini imperterriti, quibus tanta, vt iam videtis & auditis, concessa est potestas. Multi igitur præcipuè Nobiles & nobilium Vxores, spretis proprijs Sacerdotibus prælatis, Prædicatoribus confitebantur. Sæpè etiam Ordinarijs suggestum ascendere volentibus, noui isti Doctores, de cœlo lapsi, silentium imperabant, & ipsi ascendebant populumque docebunt. Vnde non mediocriter voluit Ordinariorum dignitas & conditio.*

Nõdũ tamẽ propriũ aliquid possidere, & oblationes seu qualicũq; dona pro mercede à populo accipere eis licebat Gregorij IX adhuc ętate, quòd ex priuilegio eius prędicatoribus

ribus dato manifestè intelligitur, vbi inter alia mandat Prælatis Ecclesiasticis, *si prædicatores propter quæstum conciones ad populum habeant: confessiones audiant & sacramenta ministrent, vt eos tanquam falsarios capiant atque condemnent.* A sequentibus verò Pontificibus hanc quoque licentiam consequuti sunt, quemadmodum infra, cum agetur de Mendicantium mendicitate & paupertate, pluribus indicabitur

Prædicatores amplioribus priuilegijs muniũtur. Has verò aliasque ob causas cùm in odiũ Ecclesiasticorum omnium incurrissent Prędicatores, amplioribus priuilegijs muniti & vallati fuerunt, quæ licèt non sint in corpore iuris, tamen ijs tanquam armis, aduersus Ordinarios sese defenderunt. Ex priuilegijs enim istis habent, vt Antoninus indicat tit. 23. c. 5. §. 1. *quòd omnes sunt exempti ab Ordinarijs, nec possunt eos conuenire, vel punire ratione delicti, vel domicilij vel contractus, vel rei de qua agitur: nec in eos sententias fulminare excommunicacionis, suspensionis & interdicti. Nec constitutionibus eorum sunt subjecti, nec collectis, nec charitatiuis subsidijs, sed sub protectione Apostolicæ sedis præcisè sunt constituti. Insuper & Prælati eorum Generalis Magister, Prouinciales, Priores, Conuentuales, Guardiani & horum vicarij per priuilegia sua possunt subditos suos absoluere ab omnibus censuris Ecclesiasticis, nisi sint Apostolicæ sedi reseruata: ac etiam super irregularitatibus dispensare, si quas incurrissent, & præcipuè in celebrando diuina, cùm essent excommunicati vel suspensi.* Nec solùm Prædicatoribus sed etiam reliquis tribus Mendicantium Monachorum Ordinibus hæc priuilegia data sunt.

Ad exaltandum etiam Ordinem Prędicatorum Innocentius IV. priuilegium eis dedit, ne liceat alicui Fratrum ab eorum Ordine ad alium transmigrare, nec alicui Abbati vel Priori talem suscipere, quum tamẽ ipsis liceat transfugas quoscunq; Monachorum suscipere. *Quod videtur* (inquit Matthæus Parisiensis) *dissonum rationi, & Regulæ S. Benedicti contrarium, nec non & Legi naturali: Quod tibi non vis fieri alteri ne feceris:* Cùm etiam multi moribus, scientia & genere pollentes, ad eorum Ordinem è seculo conuolarent, postea verò eam formam Religionis, quam se inuenturos sperabant, non reperirent, sed pro claustra totius mundi latitudinem, pro paupertate & sobrietate diuitias immodicas & luxum: cœperunt quidam dolere, attamen non licuit eis ad alium Ordinem transire, nedum monasticam vitam in vniuersum deserere. Inde verò desperationes, atheismus & alia mala exorta sunt: Parisiensis.

Hoc igitur pacto hisque rationibus non tantum creuerunt numero, sed in eam authoritatem atque potentiam euecti & exaltati fuerunt, vt ipsi quoq; Romanæ Sedi, totique Clero formidabiles tandem euaserint, sicut etiam testatur M. Alber. Argentinensis in suis annalibus nuper ab Vrstisio primùm editis: adeoque anguem in sinu fouerunt, seu murem in peram immiserunt.

CAPVT VIII.

Ordo FRANCISCANORVM seu MINORVM.

INitium huius Ordinis in manuscripto quodam Chronico Minoritarum refertur ad annum Christi 1198. Martinus Polonus in suo Chronico refert ad annum 1206. Panuinius & alij ad annum 1209. Guido Bonatus ponit in annum 1211. *Minorũ quandò exorti.*

Fundator seu author Minorum fuit quidam *Franciscus*, patre natus Bernardiore Assisij, quæ vallis Spoletanæ ciuitas est, vt Bonauentura in vita eius indicat cap. 6. Vincent. lib. 30. cap. 101. Petrum de Berdone vocat. Martinus Capellanus refert, Iohannem fuisse dictũ, antequam monasticæ vitæ se tradidisset Franciscus. Volateran. lib. 21. vnam, Iacobus autem de Voragine in Legenda aurea septem causas recitat, ob quas priori nomine abjecto Franciscus appellari voluerit. Literis operam dedit in Ecclesia S. Georgij Assisijs: ibi cùm mediocriter in literis profecisset, animum mercaturæ adiecit, tanquam vitæ genus quæstuosum. Affluentibus verò opibus, adeoque insolentior factus, profanam, luxuriosam & carnis mundique voluptatibus deditam prorsus vitam egit. Quamvis autem morbo grauissimo propterea correptus à Deo videbatur, nihilominus sanitati pristinæ restitutus, ad priorem vomitum redijt, vsque ad annum ætatis suæ 25. Vincent. lib. 29. cap. 97. Antoninus tit. 24. cap. 4. Cùm igitur toto hoc temporis spatio in omni vitiorum ac scelerum genere vixisset, tandem ad Monachi institutum animum adiecit, hac occasione, si fabulis credere voluerimus. Nocte quadam in Apuliam, negociationis causâ proficiscens, visus est in somnis videre palatium omnis generis militaribus armis refertum, quæ omnia signaculo crucis insignita erant. Quæsiuit ille, cuius ea essent, & responsum tulit, Ipsius eiusque militum. Hoc ita accipit, quasi in militia futurus esset felix, & recta ad quendam Apuliæ Comitem militiæ causâ proficiscitur. Tum *Francisci vita Minorũ autor.*

noctu vocem audiuit dicentem: *Francisce quis potest melius facere tibi? Dominus ne an seruus? diues an pauper?* Ille respondit: *Dominum & diuitem. Cur igitur,* inquit spiritus iste, *pro seruo Dominum, pro paupere hominem Deum relinquis Francisce?* Cui Franciscus: *Quid me vis Domine facere?* Rursum audit: *Reuertere domum: Visio enim quam vidisti, non militiam secularem, sed spiritualem significat.* Assisium igitur rediens, non procul ab vrbe, in leprosum incidit, qui stipem porrectâ dexterâ precabatur. Etsi verò ab ijs antehac totus abhorruerit, iudicauit tamen necessarium, esse seipsum vt vinceret, descendensque de equo & stipem & osculum simul ei præbuit: Bonauent. cap. 1.

Ingressus paulò post S. Damiani Templum ruinosum ad orandum, prosternitur ad Crucis imaginem. Ibi denuo audit. *Francisce vade & repara domum meam, quæ penè tota destruitur, vt vides.* Protinus igitur Fulginum iter faciens, pannos, quos venales asportauerat, vendidit, eamque pecuniam quam patri suffuratus fuerat, dedit Templi Damiani sacerdoti, vt inde sarta tecta ædium sacrarum reparari curaret, vtque cum eo sibi aliquandiu viuere liceret orauit. Concessit id quidem Sacerdos, sed pecuniam, furto ablatam, accipere noluit, veritus ne parentes eius id ægrè essent laturi. Id verò vbi pater resciuisset, quærit Franciscum, qui se in fouea occultârat. Tandem relictâ eâ, Assisium ingreditur: quem cùm ciues cernerent facie squalidum, & mente mutatum, cœno & lapidibus eum impetebant. Pater etiam inter alios accurrens, eum domum per tractum primò verbis, deinde verberibus, tertiò vinculis castigat. Sic dignam furto mercedem reportauit: quam tamen Bonauentura falsò, vt persecutionem propter iustitiam interpretatur: cap. 2. Ex vinculis verò non multo post matris beneficio liberatur, patre peregrè profecto. Reuersus autem tumultuatur pater maiorem in modum, & in primis ablatam pecuniam reposcit. Cumque recepisset, etiamsi mitior factus esset, tamen de eo exhæredando cogitauit. Ideoque ad tribunal Assisiense eum sistebat, vt ibi renunciaret paternæ hæreditati. Franciscus promptum se esse aiebat, & quidem ad duriora perferenda: & non solùm patrimonio renunciat, sed simul vestibus se exuit, easque patri reddit. Neque id solum, sed femoralia quoque abijcit, vt planè esset à paternis bonis alienus. His omnibus depositis, aiebat: Hactenus te vocaui patrem in terris, in posterum verò dicturus sum: Pater noster qui es in cœlis (Quasi verò non simul Deo seruire, & parentes honorare potuerit.) Episcopus ista cernens, quam primum surrexit solio, & amplexum proprio pallio operuit, præcipiens suis qui aderant, vt aliquid ipsi darent, quo nuda corporis membra tegeret. Illi rusticam vestem ex leuidensi filo tradunt ei, quam lætus accepit, atque crucis signum cæmento in ea format, sicque induitur. Bonauent. 2.

Nihilominus tamen de reparando Damiani Templo cogitat: ideoque mendicando sumptum omnem acquisiuit, ipseque humeris suis lapides gestauit. Postea ad Sancti Petri ædem restaurandam animum adijcit, quæ Assisio paulò longius quàm illa Damiani, aberat, opusque breui perficit. Postremò ad D. virginis Mariæ de portiuncula Templum, prorsus desertum atque neglectum, reparandum plenis fertur velis, ibique sedem suam figere decreuit, quòd antiquitus illud delubrum, Sancta Maria de Angelis dictum fuisset. Atque hic ille locus est, in quo primùm cœperunt Minoritæ: Bonauentura cap. 2. Vincent. & Antoninus, qui etiam refert tit. 24. cap. 7. §. 4. Franciscum anno Christi 1223. obtinuisse à Deo, intercedente B. Maria Virgine, eiusque vicario Honorio III. Indulgentiam plenariam peccatorum omnium, annis singulis accedentibus ad hanc Ecclesiam S. Mariæ, primâ die Augusti, & vt duraret per diem naturalem, incipiendo à secundis vesperis illius diei vsque ad vesperas diei sequentis includendo noctem. quo die Ecclesia hæc à septem Episcopis de mandato Papæ solenniter consecrata, & dicta indulgentia publicata fuit.

In hoc Templo D. Virginis anno reparatæ salutis 1209. dum in Missa de Apostolis audiuisset illa ex Euangelio verba, *Ne aurum, argentum, peram, duas tunicas, calceamenta, baculum habeant,* hoc est, exclamat, quod quæro & totis præcordijs concupisco: abiectoque protinus pastorali habitu, quo hactenus vsus fuerat, calceis videlicet, baculo, perâ & tunicâ, vilissimam abiectissimamque, sed natiui coloris assumpsit tuniculam, reiectaque corrigiâ funiculo eam cinxit, stolidissimè existimans huic Christi mandato se omnino hoc pacto satisfecisse.

Eius verò hypocriticâ sanctitate permoti aliquot viri, sese ei socios adiungunt, habitumque eius assumunt: quos inter primus fuit Frater Bernardus Assisij ciuis, & nobili prosapiâ genitus, qui cuncta sua bona relinquens, Franciscum accessit, cupiens, *Francisco socij sese adiungunt.*

ex

ex illo scire, quo modo perfectè posset mundum relinquere. Primum igitur Templum D. Nicolai manè adeunt, vt in Bibliorum textu id ipsius ostenderetur. Finitâ oratione apertoque libro, primò se hic locus offert eis: *Si vis esse perfectus vade, vende omnia que habes & da pauperibus.* Secundò iterum aperiunt, & in hunc locum incidunt: *Nihil tuleritis in via.* Tertiâ vice id reiterant, & obuenit illis textus: *Qui vult venire post me, abneget seipsum & tollat crucem suam & sequatur me.* Tum ait Franciscus, Hæc esto Regula nostra, omniumque eorum qui aliquid in posterum nobiscum volunt habere commune. Bonaventura cap. 3. in maiore Legenda. Secundus eius Discipulus fuit Petrus Cathanij Canonicus P. Ruffini Assisij: tertius Egidius quidam: 4. Frater Sabatinus: 5. Frater Moriehus: 6. Frater Ioannes de Capella, qui mox, vt fucatam hypocrisim vidit. Ordinem reliquit: 7. Fr. Philippus: 8. Frater Ioannes de S. Constantio: 9. Fr: Barbatus: 10. Frater Bernardus: 11. Frater Angelus.

Cùm igitur videret numerum discipulorum suorum mediocriter creuisse, & spes esset quotidie plures accessuros, Regulam conscripsit, secundum quas eis viuendum esset, quæ etiam de verbo ad verbum sic habet.

CAPVT IX.

Regula FRANCISCANORVM.

CAPVT I.

Regula & vita Minorum Fratrum, hæc est: videlicet Domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare, viuendo in obedientia SINE PROPRIO, *&* IN CASTITATE. *Frater Franciscus promittit obedientiam & reuerentiam Domino Papa Honorio & successoribus eius Canonicè intrantibus & Ecclesia Romana: debent verò alij Fratres Francisco & eius successoribus obedire.*

CAPVT II.

De his qui volunt vitam istam accipere, & qualiter recipi debeant.

Si qui voluerint hanc vitam accipere, & venerint ad Fratres vestros, mittant eos ad suos Ministros Prouinciales, quibus solummodo, & non alijs recipiendi Fratres licentia conceditur. Ministri verò diligenter examinent eos de fide Catholica & Ecclesiasticis Sacramentis, & si hæc omnia credant, & ea fideliter confiteri, & vsquè in finem fideliter obseruare: & vxores non habeant, vel si habent, & iam monasterium intrauerunt vxores, vel licentiam eis dederint authoritate diœcesani Episcopi voto continentiæ iam emisso, & illius sunt ætatis vxores, quòd non possit de eis oriri suspicio, dicant illis verbum Euangelij, quòd vadant & vendant sua omnia, & ea studeant pauperibus erogare: quod si facere non potuerint, sufficit eis bona voluntas.

Et caueant Fratres & eorum Ministri, ne soliciti sint de rebus suis temporalibus, vt liberè faciant de rebus suis, quicquid Dominus inspirauerit eis.

Si tamen consilium requiratur, licentiam habeant Ministri mittendi eos ad aliquos Dominum timentes, quorum consilio bona sua pauperibus erogent.

Postea concedant eis pannos probationis, videlicet binas tunicas sine caputio, & cingulum & bracas, & caparonem vsque ad cingulum, nisi Ministris aliud aliquando videatur. Finito anno probationis, recipiantur ad obedientiam promittentes vitam istam semper & regulam obseruare: & nullo modo licebit eis de ista Religione exire, iuxta mandatum Domini Papæ: qui secundum Euangelium sanctum, nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retrò, aptus est regno Dei. Et illi qui iam promiserunt obedientiam, habeant vnam tunicam cum caputio, qui voluerint habere. Et qui necessitate coguntur, possunt portare calceamenta: & Fratres omnes vestimentis vilibus induantur: & possunt ea repeciare de saccis & alijs pecijs, cum benedictione Dei. Quos moneo & exhortor, ne despiciant, neque iudicent homines, quos vident mollibus vestibus & coloratis indutos: vti cibis & potibus delicatis: sed magis vnusquisque iudicet & despiciat seipsum.

CAPVT III.

De diuino Officio & Ieiunio; & qualiter FRATRES debeant ire per mundum.

Clerici faciant diuinum officium secundum ordinem Romanæ Ecclesiæ. Laici verò dicant 24. Pater noster pro matutinis: pro laudibus quique: pro prima, tertia, sexta & nona, pro qualibet istarum septem: pro vesperis autem duodecim: pro completorio septem, & orent pro defunctis, & ieiunent à festo Omnium Sanctorum vsque ad Natiuitatem Domini. Sanctam verò Quadragesimam, quæ incipit ab Epiphania vsque ad continues quadraginta dies, quam Dominus

minus suo sancto ieiunio consecrauit, qui voluntariè eam ieiunant, benedicti sunt à Domino: & qui nolunt, non sunt adstricti, sed aliam vsque ad resurrectionem Domini ieiunent. Alijs autem temporibus, non teneantur Fratres, nisi sextâ feriâ, ieiunare. Tempore verò manifestæ necessitatis non teneantur Fratres ieiunio corporali. Consulo verò, moneo & exhortor Fratres meos in Domino Iesu Christo, vt quando vadunt per mundum, non litigent, non contendant verbis, nec alios iudicent: sed sint mites, pacifici & modesti, mansueti & humiles, honestè loquentes omnibus, sicut decet. Et non debent equitare, nisi manifestâ necessitate, vel infirmitate cogantur. In quamcunque domum intrauerint, primùm dicant, Pax huic domui. Et secundum sanctum Euangelium de omnibus cibis, qui apponuntur, licet manducare.

CAPVT IV.

Quod FRATRES non recipiant Pecuniam.

Præcipio firmiter Fratribus vniuersis, vt nullo modo denarios vel pecuniam recipiant per se, vel personam interpositam: tamen pro necessitatibus infirmorum, & alijs Fratribus induendis per amicos spirituales Ministri tantum & custodes solicitam curam gerant secundum loca & tempora & frigidas regiones, sicut necessitate viderint expedire, eo semper saluo, vt, sicut dictum est, denarios & pecuniam non accipiant.

CAPVT V.

De modo Laborandi.

Fratres ij, quibus gratiam dedit laborandi, laborent, fideliter & deuotè, ita quòd excluso otio animæ inimico, sanctæ orationis & deuotionis spiritum non exstinguant, cui debent cætera temporalia deseruire. De mercede verò laboris pro se & suis Fratribus corporis necessaria recipiant, præter denarios vel pecuniam, & hoc humiliter, sicut decet seruos Dei & paupertatis sanctimoniæ sectatores.

CAPVT VI.

Quòd FRATRES nihil sibi approprient & de Eleemosyna petenda, & de Fratribus *infirmis*.

Fratres sibi nihil approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: sed sicut peregrini & aduenæ in hoc seculo, in paupertate & humilitate famulantes Domino, vadant pro eleemosina confidenter: nec oporteat eos verecundari, quia Dominus pro nobis se fecit pauperem in hoc mundo. Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis, quæ vos charissimos meos Fratres, hæredes & Reges regni cælorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimauit. Hæc est portio vestra, quæ producit in terram viuentium, cui dilectissimi Fratres totaliter inhærentes, nihil aliud pro nomine Domini nostri Iesu Christi in perpetuum sub cælo habere velitis. Et vbicunque sint, si inuenerint Fratres, ostendant se domesticos inuicem inter se, & securè manifestet vnus alteri necessitatem suam: quia si Mater nutrit & diligit filium suum carnalem, quando diligentius debet diligere quis & nutrire Fratrem suum spiritualem. Et si quis eorum infirmitatem ceciderit, alij Fratres ei seruire, sicut vellent, sibi fieri, debent.

CAPVT VII.

De Pœnitentia FRATRIBVS *peccantibus* imponenda.

Si quis Fratrum instigante inimico mortaliter peccauerit, pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit inter Fratres, vt recurratur ad suos Ministros Prouinciales, teneantur prædicti Fratres ad eos recurrere, quanto citius potuerint, sine omni mora. Ipsi verò Ministri, si Presbyteri sint, cum misericordia illis iniungant pœnitentiam. Si verò Presbyteri non sint, iniungi faciant per alios Sacerdotes huius Ordinis sicut eis, secundum Dominum melius videbitur expedire. Et cauere debent, ne irascantur & conturbentur propter peccatum alicuius: quia ira & perturbatio in se & in alijs hominibus impediunt charitatem.

CAPVT VIII.

De Electione *generalis Ministri* huius ORDINIS, & de *Capitulo Pentecostes*.

Vniuersi Fratres vnum de Fratribus istius Religionis teneantur semper habere generalem Ministrum, & seruum totius fraternitatis, & ei teneantur obedire. Quo discedente, electio successoris fiat à Ministris Prouincialibus & Custodibus, in Capitulo Pentecostes, in quo Prouinciales Ministri teneantur semper simul conuenire, vbicunque à generali Ministro fuerit constitutum, & hoc semel in tribus annis, vel ad alium terminum, maiorem vel minorem, sicut à prædicto Ministro fuerit ordinatum. Et si aliquo tēpore videretur vniuersitati Ministrorum Prouincialium & custodum, prædictum Ministrum non esse sufficientem ad seruitium & communem vtilitatem Fratrum, teneantur prædicti Fratres,

tres, quibus electio data est, in nomine Domini alium sibi eligere in custodem. Post capitulum verò Pentecostes. Ministri & custodes possint singuli, si voluerint, & eis expedire videbitur eo anno in suis custodijs semel fratres suos ad Capitulum conuocare.

CAPVT IX.

De PRÆDICATORIBVS.

Fratres non prædicent in Episcopatu alicujus Episcopi, cùm ab eo illis fuerit contradictum. Et nullus Fratrum populo penitus audeat prædicare, nisi Ministro generali huius Fraternitatis fuerit examinatus & probatus, & ab eo sibi officium prædicationis concessum. Moneo quoque & exhortor eosdem Fratres, vt in prædicatione, quam faciunt, sint examinata & casta eorum eloquia, ad vtilitatem & ædificationem populi, annunciando eis vitia & virtutes, pœnam & gloriam, cum breuitate sermonis: quia verbum abbreuiatum fecit Dominus super terram.

CAPVT X.

De Admonitione & Correctione FRATRVM.

Fratres qui sunt Ministri & serui aliorum Fratrum, visitent & moneant alios Fratres suos humiliter, & charitate corrigant eos, non præcipientes eis aliquid, quod sit contra animum suum, & regulam vestram. Fratres verò qui sunt subditi, recordentur quòd propter Dominum abnegauerint proprias voluntates. Vnde firmiter præcipio eis, vt obediant suis Ministris in omnibus quæ promiserunt Domino obseruare, & non sunt contraria animæ suæ & regulæ vestræ. Et vbicunque Fratres sint, qui scirent & cognoscerent, se non posse Regulam spiritualiter obseruare, ad suos Ministros debeant & possint recurrere. Ministri verò charitatiuè & benignè eos recipiant, & tantam familiaritatem habebunt circa eos, vt eis dicere possint, eos facere sicut Domini serui. Nam ita debet esse, quod Ministri sint serui omnium Fratrum. Moneo verò & exhortor in Domino Iesu Christo, vt caueant Fratres ab omni superbia, vanagloria, inuidia, auaritia cura & solicitudine huius seculi, detrectatione & murmuratione, & non curent nescientes literas, literas discere: sed attendant, quòd super omnia desiderare debent, habere spiritum Domini & sanctam eius operationem, orare semper ad Dominum puro corde, & habere humilitatem & patientiam in persecutione & in infirmitate, & diligere eos qui vos persequuntur & reprehendunt & arguunt. Quia dicit Dominus: Diligite inimicos vestros, &c.

CAPVT XI.

Quòd Fratres non ingrediantur Monasteria Monacharum.

Præcipio firmiter Fratribus vniuersis, ne habeant consortia vel consilia mulierum, & ne ingrediantur monasteria Monacharum, præter illos quibus à sede Apostolica concessa est licentia specialiter: nec fiant Compatres virorum vel mulierum, ne hac occasione inter Fratres vel de Fratribus scandalum oriatur.

CAPVT XII.

De euntibus ad *Saracenos* & alios *Infideles.*

Quicunque Fratrum diuinâ inspiratione voluerint ire inter Saracenos & alios infideles, petant inde licentiam à suis Ministris Prouincialibus. Ministri vero nullis licentiam eundi tribuant, nisi eis quos viderint esse idoneos ad mittendum. Adhac per obedientiam iniungo Ministris, vt petant à Domino Papa N. vnum de S. Rom. Ecclesiæ Cardinalibus, qui sit gubernator, protector & corrector istius fraternitatis, vt semper subditi & subiecti pedibus eiusdem sanctæ Ecclesiæ, stabiles in fide Catholica, paupertatem & humilitatem, & secundum Euangelium Domini Iesu Christi, quod firmiter promisimus, obseruemus.

Nulli ergo hominum omnino liceat hanc paginam infringere, vel ei ausu temerario contradicere. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum.

Forma faciendi professionem in Ordine MINORITARVM.

EGo Frater N. voueo & promitto Deo omnipotenti, B. Mariæ Virgini, B. Francisco & omnibus sanctis, & tibi Patri, toto tempore vitæ meæ seruare Regulam Fratrum Minorum, per Dominum Papam Honorium confirmatam, viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate.

Forma

Forma recipiendi ad dictam professionem.

ET *Tego* (dicat subsequenter recipiens) *Si hæc obseruaueris, promitto tibi vitam æternam. Respondet: Amen.* Cùm verò in tota Regula sua nihil præcipiat Franciscus de vera fide in Filium Dei, cui soli verbum Dei salutem hominum & vitam æternam ascribit, apparet, iurantes in eius Regulam Minoritas aliâ viâ ad regnum cœlorum tendere, quàm Deus in verbo suo monstrat. Quicunque autem per aliud ostium quàm Christum introierit, fur & latro est, Ioan. 10.

TESTAMENTVM FRANCISCI.

DOminus dedit mihi Fratri Frãcisco ita incipere facere pœnitentiam. Quia cùm essem in peccatis, nimis mihi videbatur amarum, videre leprosos. Sed ipse Dominus conduxit me inter illos & feci misericordiam cum illis. Et recedente me ab ipsis, id quod videbatur mihi amarum, conuersum fuit mihi in dulcedinem animæ & corporis Et postea parum steti, & exiui de sæculo. Et Dominus talem fidem dedit mihi in Ecclesijs, vt ita adorarem, & dicerem: Adoramus te sanctissime Domine Iesu Christe & hîc, & ad omnes Ecclesias tuas, quæ sunt in toto mundo, & benedicimus tibi: quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum: postea dedit mihi Dominus, & dat fidem in sacerdotibus tantam, qui viuunt secundum ordinem S. Rom. Eccles. propter ordinẽ ipsorum: quod si facerent mihi persecutionem, volo recurrere ad ipsos. Et si haberem tantam sapientiam quantam Salomon habuit, & inuenirem pauperculos sacerdotes huius seculi in Ecclesijs in quibus morantur, nolo prædicare contra voluntatem ipsorum. Et ipsos & alios omnes volo timere, amare, & honorare, sicut meos Dominos: & nolo in ipsis considerare peccatum, quia filium Dei discerno in eis, & Domini mei sunt. Et propter hoc facio, quia nihil video corporaliter in hoc seculo de ipso altissimo filio Dei, nisi sacratissimum corpus eius, & sanguinem suum, quem ipsi conficiunt, & ipsi soli alijs administrant. Et hæc sanctissima Mysteria super omnia volo honorare, & venerari, & in locis preciosis collocare. Sanctissima nomina & verba eius inscripta, vbicunque inuenero in locis illicitis, volo colligere: & rogo quod colligantur, & in loco honesto collocentur. Et omnes Theologos, & qui in ministrant sanctissima verba diuina debemus honorare & venerari, sicut qui ministrant nobis spiritum & vitam. Et postquam Dominus dedit mihi de Fratribus nemo ostendebat, mihi, quid facere deberem: sed ipse altissimus reuelauit mihi, quod deberem viuere secundum formam Euangelij, & ego paucis verbis, & simplicibus, feci scribi: & Dominus Papa confirmauit mihi. Et illi qui veniebant ad recipiendum vitam istam, omnia quæ habere poterant, pauperibus erogabant. Et erant contenti tunicâ vnâ intus & foris repeciatâ cum cingulo & brachis. Et nolebamus plus habere. Officium dicebamus nos Clerici, secundum alios Clericos. Laici dicebant, Pater noster. Et satis libenter manebamus in Ecclesijs, & eramus idiotæ, & subditi omnibus. Et ego manibus meis laborabam, & volo laborare. Et omnes alij fratres firmiter volo quod laborent de laboritio, quod pertinet ad honestatem. Et qui nesciunt, discant: non propter cupiditatem recipiendi precium laboris, sed propter bonum exemplum, & ad repellendam ociositatem. Et quando non daretur nobis precium laboris, recurramus ad mensam Domini, petendo eleemosynam ostiatim. Salutationem mihi Dominus reuelauit, vt diceremus: Dominus dedit tibi pacem. Caueant sibi Fratres, vt habeant Ecclesias, & habitacula paupercula: & omnia alia, quæ, pro ipsis construuntur, penitus non recipiant, nisi fuerint sicut decet sanctam paupertatem, quam in regula promisimus: semper ibi hospitantes, vt aduenæ & peregrini. Præcipio firmiter per obedientiam fratribus vniuersis, quod vbicunq; sunt, non audeãt petere aliquã literã in curia Romana per se, neq; per interpositam pesonã: neq; pro Ecclesia: neq; pro aliquo loco, neque sub specie prædicationis, neque pro persecutione suorum corporum. Sed vbicunque non fuerint recepti, fugiant in alienam terram, ad faciendam ibi pœnitentiam cum benedictione Dei. Et firmiter volo obedire generali Ministro, & alteri Guardiano, quem sibi placuerit mihi dare. Et ita volo esse captus in manibus suis. vt non possim ire vel facere vltra obedientiam & voluntatem suam, quia Dominus meus est. Et quamuis sim simplex & infirmus, tamen semper volo habere Clericum, qui mihi faciat officium, sicut in Regula continetur. Et omnes alij Fratres ita firmiter teneantur obedire Guardianis suis, & facere officium secundum Regulam. Et quicunque inuenti essent, quòd non facerent officium secundum Regulam, & vellent alio modo variare, aut non essent Catholici: omnes Fratres, vbicunque sunt, per obedientiam teneantur, quod vbicunque inuenerint aliquem ipsorum, proximiori custodi illius loci, vbi ipsum inuenerint, debeant præsentare. Et custos teneatur ipsum fortiter custodire sicut hominem in vinculis die noctuque, ita quod non possit eripi de manibus suis, donec suâ propriâ personâ ipsum repræsentent in manibus sui Ministri: & Minister teneatur firmiter per obedientiam mittere ipsum per tales Fratres, qui die noctuque custodiant ipsum, sicut hominem in vinculis, donec repræsentent ipsum coram Domino Hostiensi, qui est Dominus protector istius Fraternitatis. Et non dicunt Fratres:

hæc

hac est alia regula: quia hac est recordatio admonitionis & exhortatio, & meum testamentum, quod ego Frater Franciscus vester paruulus, facio vobis Fratribus meis benedictis: propter hoc, vt Regulam, quàm Domino promisimus, melius catholicè obseruemus. Et generalis Minister & omnes alij Ministri & Custodes per obedientiam teneantur in istis verbis non addere vel minuere. Et semper hoc scriptum habeant secum juxta Regulam. Et in omnibus capitulis quæ faciunt quando legunt Regulam, legant & ista verba. Et omnibus Fratribus meis Clericis & Laicis præcipio firmiter per obedientiam, vt non mittant glossas in Regula, nec in istis verbis dicendo, ita vult intelligi. Sed sicut Dominus dedit mihi pure & simpliciter, dicere & scribere Regulam & ista verba, ita simpliciter & sine glossa intelligatis, & cum sancta operatione vsque in finem obseruetis. Et quicunque hæc obseruauerit, in cælo repleatur benedictione altissimi Patris cælestis, & in terra repleatur benedictione dilecti filij sui cum sanctissimo spiritu Paraclyto, & omnibus virtutibus cælorum. Et ego Frater Franciscus paruulus, & vester servus, quantumcunque possum, confirmo vobis intus & foris istam sanctissimam benedictionem. Amen.

CAPVT X.

De confirmatione Regulæ FRANCISCI.

HAc Regulâ consutâ Romam cum suis Discipulis pro confirmatione & approbatione ejus proficisci statuit ad Innocentium III. Pontificem Max. Fecit hoc tāto majori spiritu & confidentiâ Franciscus, quòd in somnis vidisset arborem summæ altitudinis, sub qua stabat: cumq; non sine admiratione eam intueretur, subito visus sibi fuit virtute diuinâ leuari in altum, ita vt cacumen attingeret, atque ad terram sine negotio curuaret. Eodem etiam tempore Syluestro Sacerdoti cuidam Assisiano tale quid videre contigit. Ciuitatem nimirum Assisium, à quodam magno dracone circumdari, ita quidem vt præ ejus magnitudine, tota Regio videretur exterminio subjacere. Deinde auream Crucem ex ore Francisci procedere videbat, cujus cacumē ad cœlum, brachia ad mundi fines vsq; extendebantur: ad cujus aspectum draconem territum & fugatum esse. Hoc somnium ubi Francisco narrasset, non secus quàm approbationem sui instituti factam diuinitus interpretatus est: Bonauentura cap. 3. His igitur somniis seu illusionibus potius satanicis factus animosior, Innocentium Pontificem adit: sed primo die repellitur. Noctu verò proxime sequenti Papa videtur videre palmam inter suos pedes paulatim succrescere in proceram arborem: additâ simul interpretatione, Hanc arborem significare illum homuncionem, qui hesterno die repulsam passus fuerit. Mane igitur facto illum passim quæri jubet, & quid velit interrogat. Franciscus Regulam illi suam offert, ejusq; confirmationem petit. Eâ verò perlectâ, res in Cardinalium Senatu diu multumq; disceptatur, nonnulliq; purpuratorum reluctātur grauiter: si quidem Ordo nouus, & supra humanas vires positus videbatur. His autem sese opponit Ioannes de S. Paulo Episcopus, & blasphemiam in Christum esse dicebat, Euangelium Christi accusare, quasi nouum quid, aut irrationabile, vel etiam seruatu impossibile in se contineat, cujus obseruantiam inprimis Regula flagitaret. Res igitur in posterum diem differtur. Pontifex proximâ nocte videt Lateranensem basilicam ruinam minitare, & à quodam homuncione dorso subjecto sustentari. Hoc ad Franciscum accommodauit, quasi is ille esset, qui Ecclesiam Romam corruentem fulturus esset: proindeque sine mora sequenti die petitioni ejus satisfecit, Regulamque confirmauit: jussitq; pœnitentiam prædicare, & ne laici, qui eum comitabantur, signo destituerentur, coronas paruulas illis fecit, vt prædicare liberè non vererentur. Bonauentura c. 3. Legendæ Francisci: de quibus suum cuique liberum fit judicium.

De confirmatione regulæ Bonauentura

Hæc verò paulo aliter recitat Matthæus Parisiensis S. Albani in Anglia Monachus: *Papa*, inquit, *in Fratre Francisco habitū deformem, vultum despicabilem, barbam prolixā, capillos incultos, supercilia pendentia & nigra, diligenter considerans, cùm petitionem eius tam arduam, & executione impossibilem recitari fecisset, despexit eum & dixit: Vade, Frater, & quære porcos, quibus potius debes quàm hominibus comparari, & inuolue te cum eis in volutabro, & Regulam illis à te commentatam tradens, officium tuæ prædicationis impende. Quod audiens Franciscus, inclinato capite exiuit continuò, & porcis tandem inuentis, in luto se cum eis tandiu inuoluit, quousque à planta pedis vsq; ad verticem corpus suum totum cum ipso habitu polluisset. Sicque ad Consistorium reuertens, Papæ se iterum præsentauit, dicens: Domine feci sicut præcepisti, exaudi nunc obsecro, petitionem meam. Quod factum cum Papa admirans conspexisset contristatus est valde, quòd illum despexisset: atque in se reuersus præcepit, vt bene lotus rediret. Quod cum factum esset, reuersus est festinanter. Commotus itaque Papa super eo, petitionem ejus admisit, & per priuilegium Romanæ Ecclesiæ officium prædicationis simul cum Ordine confirmauit, eumq; cum benedictione dimisit.* Hæc M. Parisiensis.

De confirmatione regulæ Francisci aliter Parisiensis

MM Nico-

Nicolaus de Lyra ob confirmationem hanc Ordinum Minorum& Prædicatorum per Innocentium factam, dicit eum fuisse Angelum illum habentem clauem abyssi, Apoc.20.*vidi Angelum*,inquit,*id est Innocentium III.descendentē de cœlo id est de apice Pontificali.condescendentē sanctis Francisco & Dominico:habentem clauem abyssi,id est,potestatem approbandi dictos Ordines* (vbi rectè intelligit per abyssum Ordines Mendicantium)*ad reprimendam potestatem Diaboli,& catenam magnam, id est, Fratrum vtriusque Ordinis multiplicitatem.* In tales absurdissimas interpretationes Tyrannis Papistica impulit plurimos,Balæus Cent.5.cap.12.in Appendice.

Regula denuò approbatur ab Honorio. Mortuo verò Innocentio,Franciscus Honorio III.eandem Regulam denuò approbandam exhibet.Hoc autem vt denuò tentaret, tale quid ei reuelatum esse nugantur. Videbatur sibi micas panis subtilissimas de terra collegisse, vt circumstantibus multis Fratribus Famelicis eas impertiret. Cumq; vereretur id facere, eo quod nimis essent tenues,&periculum esset,ne manibus exciderét,vocem audiuit: Francisce, vnā de micis omnibus hostiam facito, & manducare volentibus tribue. Id cùm faceret, omnes leprâ correpti sunt,quotquot oblatū respuebant donum.Mane facto,solicitus cogitauit hoc quid esset.Ideoq; paulo post, cùm in oratione persisteret, vocem aliam audiuit: Francisce micę præteritę noctis, verba sunt Evangelica hostia Regula, lepra iniquitas. Antoninus tit.24. cap.7.§.4. Hoc pacto,admonitus, & in suo proposito confirmatus, assumptâ Regulâ Honorium accedit. Antequam autem Pōtifex consensum illi præberet,conuersationē & Regulam Minorum certis terminis limitauit, ne fortè aliis Religiosis aliquando in supplantationē & nocumentum essent: videlicet,vt Ciuitates& Castella,in pręparationemEuangelij accincti,ad informationē morum circuirent,plus gestûs maturitate& habitûs vtilitate docētes, quàm acri verborum correptione vel increpatione:nec contemnendo comedentes,nec mollibus vestitos aspernādo, quum soli Deo corda pateant vniuersorum, & paupertatem manifestā,quam professi sunt, euidenter prosequerentur: nimiam enim humilitatem, in verba prorumpentem ampullosa,inditium latitātis superbiæ esse manifestum. Nec etiam aliquem prædicando tangerent corripientes, nec confessiones alicujus, si eas audire contingeret quoquo modo detegerent, licet ad remota trāsmigrantes loca, ne scandalum alicui oriatur vel fama denigretur,nec pax Ecclesię, quæ à Sanctis Apostolis & magnis ac sanctis Patribus ac Doctoribus supra firmam petram stabilita est & ordinata:vel in temporalibus jacturam incurrat, vel quocunque modo perturbetur.Peccata autem cautè inquirāt, ne ignotas & inauditas, qui simplices sunt, discant enormitates. Nullum in abyssum terroribus aut minis satyricè objurgantes demergant, sed potius in spem erigant spiritualem.Fratres omnes Minores de seipsis postremò aliis exempla humilitatis relinquéres,viros alterius Religionis,Regulā vel statuta,sibi vel suis statutis non postponant: omni extremitate,vilitate & paupertate pro Christo contenti,non extollātur, vt meliores aliis videātur: nec ad Priuilegia vel Dignitates, in præjudicium vel detrimentum aliquorum, aspirent, nec sine fauorabili assensu vel petitione prædicent, vel alicui consulant.sese ingerentes. Hęc cùm omnia Franciscus Papę pro se & suis discipulis sanctè promisisset, Pontifex Regulam approbauit: annotauit & confirmauit,tali bulla: *Honorius Episcopus, seruus seruorum Dei, dilectis Filiis,Fratri Francisco & aliis Fratribus de Ordine Fratrum Minorum, salutem & Apostolicam benedictionem. Solet annuere sedes Apostolica piis votis, & honestis petentium desideriis fauorem beneuolum impertiri. Ea propter, dilecti in Domino Filij, vestris piis precibus inclinati, Ordinis vestri Regulam, à bona memoria Innocentio Papa prædecessore nostro approbatam, annotatam; præsentibus authoritate vobis Apostolicâ confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.*

Hinc jam error Antonini deprehēditur, qui tit.19.c.3.affirmat, Franciscanis quidem Innoc.III. de Regula confirmanda consensum dedisse, & de pœnitentia prædicanda mandatum,cùm primò illum accessisset: vtrum autem Innocentius tunc confirmauerit, vel tantum promiserit, quod postea Honorius compleuerit, certum non esse. *Antonini error.*

Polydorus etiam lib.7.cap.4. Confirmationem Ordinis & Regulæ huius tribuit Honorio III. cui astipulatur Trithemius in Chronico Hirsaugiensi,& Sebast.Frank fol 472.Et Antoninus tit.24. cap.7.§.4. *Regula* ait, *Franciscanorum anno 1223. per Honorium III. fuit approbata, Pontificatus ejus anno 8. ab inceptione Ordinis, ex quo cœpit habere Fratres,* 15.Hæc quidem, si de secundaria confirmatione dicuntur ab ipsis,vera sunt: sin autem loquuntur de prima approbatione & confirmatione falsa erunt.

Hanc Regulam Minoritarum Nicolaus III. circa annos Christi 1180. mandauit prelegi publicè in Scholis, excommunicans omnes eos, qui eam impugnarent, vt Magdeburgenses Centuriatores ex Chronico Æditui referunt. Sed quā fide id faciant, ipsi viderint. Hoc constat, Nicolaum *Regula Minorū prælegenda in scholis.*

colaum III. Decretalem suam, de verborum significat. cap. Exiit qui seminat, in qua nonnulla ambigua in Francisci Regula declarat, in Scholis legi voluisse. Ita enim inquit ibi inter alia: *Cùm itaque Regula (Francisci) ipsa licita, sancta, perfecta & obseruabilis, nec vlli patens discrimini euidenter appareat: illa & omnia supra scripta per nos statuta, ordinata, concessa, disposita, decreta, declarata etiam & suppleta, de Apostolicæ potestatis plenitudine approbamus, confirmamus, & volumus existere perpetuæ firmitatis. In virtute obedientiæ districtè præcipientes, quòd hæc constitutio, sicut cæteræ constitutiones vel Decretales epistolæ, legatur in Scholis.*

In Regulas Francisci qui scripserint. Richardus de Medauilla Anglus & Minorita scripsit in hanc Francisci Regulam libro primo circa annos Domini 1290. Balæus.

Rupertus de Rusii, Minorita, scripsit etiam ad Haymonem Anglum Ordinis sui Magistrum generalem Declarationem Regulæ Francisci libro primo Biblioth. Gesneri.

CAPVT XI.

Animaduersiones in Regulam FRANCISCI.

Regula Francisci nil addendum nec detrahendum FRanciscus in Testamento suo firmiter præcepit, ne quis Fratrum aut alius, suæ Regulæ vel addat vel detrahat aliquid, *Generalis*, inquit, *Minister, & omnes alij Ministri, & Custodes per inobedientiam teneantur in istis verbis non addere vel minuere.* Item: *Omnibus Fratribus meis Clericis & Laicis præcipio firmiter per obedientiam, vt non mittant Glossas in Regula, nec in istis verbis dicendo, ita vult intelligi, Sed sicut Dominus dedit mihi purè & simpliciter dicere & scribere Regulam & ista verba, ita simpliciter & sine Glossa intelligatis, & cum sancta operatione vsque in finem obseruetis.* *In Regula Francisci dispensatur* Refert etiam Antoninus tit. 24. cap. 7. § 4. *Vocem esse in aere auditam Christi dicentis, Se velle vt Regula hæc ab omnibus Fratribus ad literam seruaretur, cum omnia quæ ibi sint, à sua procederent voluntate.*

Luserunt autem in hac Regula variè cùm alij multi, tum verò maximè Nicolaus III. qui juxta aliquos est IV. & Clemens V. Pontifices Rom. qui, vt dispensare in Regula possent, & de rigore ejus aliquid remittere, eam in præcepta & his æquipollentia, in consilia, vota, admonitiones & libertates distinxerunt: deinde disputarunt, an Fratres hujus Ordinis tā ad cōsilia, quàm ad præcepta sint obligati. Verba autem Nicolai hæc sunt, De verborū significatione, cap. 3. Exiit qui seminat, *Hæsitatur ab aliquibus, an Fratres hujus Ordinis tam ad consilia, quàm ad præcepta Euangelij teneātur: tùm quod in Regulæ principio habetur, Regula & vita Minorū Fratrū hæc est, Domini nostri Iesu Christi sanctum Euangeliū obseruare, vivēdo in obedientia sine proprio, & in castitate: tum quòd in eadem Regula continetur sic: Finito anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittens vitam istam semper & Regulam obseruare: tum deniq. quòd in fine Regulæ continentur hæc verba, paupertatē & humilitatem ac sanctum Euangelium Domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promisimus obseruemus: Nos ergo dicimus, quòd cùm in principio Regulæ, non absolutè, sed cum quadam modificatione seu specificatione ponatur, Regula & vita Minorū Fratrum hæc est, scilicet Domini nostri Iesu Christi, sanctū Euangeliū obseruare, viuendo in obedientia sine proprio, & in castitate: quæ tria eadem Regula multum arctè prosequitur, & nihilominus alia nonnulla subnectit, præcipiendo, prohibendo, consulendo, monēdo, hortando, & sub aliis verbis ad aliquem modorum reducibilibus prædictorum de intentione Regulæ liquere valet apertius: vt illud, quod in professione quasi absolutè subnecti videtur, promittentes vitam istam semper & Regulā obseruare: & quod in fine subjungitur, secundum Euangelium Domini nostri Iesu Christi quod firmiter promisimus, obseruemus: totum ad ipsius Regulæ modificatū, vel determinatum, seu specificatum principium reducatur, videlicet ad obseruantiam Euangelij per ipsam Regulam in illis tribus modificatam vel determinatam seu specificatam. Cùm non sit verisimile ipsum Sanctum verbum ab ipso semel cum quadam modificatione, vel determinatione, seu specificatione prolatum, licet quasi succinctoriè repetitum voluisse in sui repetitione datā sibi per eum modificatione seu specificatione sine certa causa carere. Et vtriusque juris argumenta nos doceant ea quæ in principio ad medium & ad finem: illa verò quæ in medio ad finem atq. principium: & ea quæ in fine ad vtrumque vel eorum alterum referri sæpè.*

Et dato quòd absolutè diceretur ōnino, Promitto sanctū Euangeliū obseruare non professor hujusmodi intenderet se ad omnē consiliorū obseruantiā obligare, quod vix aut nunquam posset ad literam obseruare: propter quod talis promissio illaqueare profitentis animum videretur. Clarè videtur promissionem huiusmodi ad aliū intellectum absque intentione promittentis non debere perstringi, nisi vt obseruantia Euāgelij sicut tradita reperitur à Christo: videlicet, quod præcepta vt præcepta, & consilia vt consilia à promittentibus obseruentur. Quem intellectum etiam in eisdem verbis habuisse idem B. Franciscus in serie sui processus in Regula patenter ostendit, cùm aliqua Euangelica consilia indicat vt consilia sub verbis monitionis exhortationis & consilij: nonnulla verò sub prohibitione

MM 2 *ac verbo*

ac verbo præcepti: per quod patet, quod non fuit loquẽtis intentio, quòd Fratres ex professione hujusmodi Regulæ ad omnia cõsilia, sicut ad præcepta Eũãgelica tenerentur, sed solùm ad illa consilia quæ in eadem Regula præceptoriè, vel inhibitoriè seu sub verbis æquipollentibus sunt expressa. Vnde nos, ad Fratrũ ejusdem Ordinis conscientias plenariè seruandas, declaramus, quod ex professione ejusdem Regulæ Fratres ipsi ad ea tantum Euãgelica obseruãda consilia sunt astricti quæ in ipsa Regula sunt præceptoriè, vel inhibitoriè, seu sub verbis æquipollentibus expressa. Ad nõnulla vero alia per Euangeliũ data consilia eo magis secundũ exigentiã sui status tenẽtur plus quã cæteri Christiani, quod per statũ perfectionis, quã per professionẽ hujusmodi assumpserũt se obtulerũt Domino holocaustũ medullatũ per contemptũ omnium mundanorum. Ad omnia autẽ quæ in ipsa Regula continẽtur tam præcepta, quàm consilia, quàm cætera ex voto professionis hujusmodi nõ aliter tenentur, quàm eo modo quo in Regula ipsa tradũtur, vt scilicet teneãtur ad eorũ obseruantiã quæ in eadẽ Regula sub verbis obligatoriis inducũtur. Cæterorum vero obseruantiam quæ sub verbis monitoriis, exhortatoriis, informatoriis & instructoriis seu quibuscunq; aliis continentur, eatenus magis condecet de bono & æquo eos prosequi, quo imitatores tanti Patris effecti Christi semitas elegerunt, Hucusque Nicolaus Papa.

In eadẽ ferè sententiã Clem. V. in Clem. de verborũ signific. tit. 11. c. 1. Exiui de Paradiso. *Declaramus*, inquit, *& dicimus quod Fratres nõ solùm ad illa tria vota, nude & absolutè accepta, ex professione sua Regulæ obligantur: sed etiam tenentur ad ea omnia implẽda, quæ sunt pertinentia ad hæc tria prædicta quæ Regula ipsa ponit. Nam si ad hæc tria prædicta tantùm præcise & nude promittẽtes se seruare Regulã viuẽdo in obedientia, castitate, & sine proprio, & non etiam ad omnia contẽta in Regula, quæ hæc tria modificant, arctarẽtur: pro nihilo & vane proferrẽtur hæc verba, promitto semper hanc Regulam obseruare: ex quo ex his verbis nulla obligatio nasceretur. Nec tamen putandũ est, quod beatus Frãciscus Professores hujus Regulæ, quantum ad omnia contenta in regula modificanti tria vota, seu ad alia in ipsa expressa intenderit æqualiter esse obligatos: quin potius aperte discreuit, quod quo ad quædam ipsorum ex vi verbi transgressio est mortalis, & quo ad quædam alia non: Cùm ad quædam ipsorũ verbũ apponat præcepti, vel æquipollendis eidem: & quo ad aliqua verbis aliis sit contentus. Item quia præter ea quæ expresse verbo præcepti ac exhortationis, seu monitionis ponuntur in Regula, nonnulla verbo modi imperatiui negatiuè vel affirmatiuè apposito inserũtur, hactenus exstitit dubitatum, an tenerentur ad ista, vt ad habẽtia vim præcepti. Et quia (vt intelleximus) non minuitur hoc dubium, sed augetur ex eo, quod felicis recordationis Nicolaus Papa IV. prædecessor noster noscitur declarasse, quod Fratres ipsi ex professione sua regulæ sunt adstricti ad ea consilia Euangelica, quæ in ipsa regula præceptoriè vel inhibitoriè, seu sub verbis æquipollentibus exprimũtur: & nihilominus ad eorũ omniũ obseruantiã, quæ ipsis in eadẽ regula sub verbis obligatoriis indicũtur: supplicauerũt prædicti Fratres, vt ad ipsorũ conscientias seruãdas declarare, quæ horum censeri debeant præceptis æquipollentia ac obligatoria, dignaremur. Nos itaq; qui in synceris horũ cõscientiis delectamur, attendentes, quod in iis quæ animæ salutẽ respiciũt, ad vitãdos graues remorsus conscientiæ, pars securior est tenenda: dicimus, quod licet Fratres non ad omnium quæ sub verbis imperatiui modi ponũtur in Regula sicut ad præceptorũ seu præceptis æquipollentiũ obseruantiã teneantur: expedit tamẽ ipsis Fratribus ad obseruandã puritatẽ Regulæ & rigorẽ, quod ad ea sicut ad æquipollentia præceptis se nouerint obligatos, quæ hic inferius annotantur. Vt autẽ hæc quæ videri possunt æquipollentia præceptis, ex vi verbi, vel saltẽ ratione materiæ de qua agitur, seu ex vtroq; cõpendio habeãtur: declaramus, quod illud quod ponitur in Regula de nõ habẽdo plures tunicas quàm vnam cum caputio & aliã sine caputio. Item de non portãdis calceamentis, & de nõ equitãdo extra cursum necessitatis. Itẽ quod Fratres vilibus induãtur. Itẽ quod jejunare à festo omnium Sanctorum vsq; ad natale Domini & in sextis feriis, teneantur. Itẽ quod Clerici faciãt diuinũ officiũ secundum ordinẽ S. Rom. Ecclesiæ. Item quod Ministri & Custodes pro necessitatibus infirmorũ & Fratribus induendis soliciiã curam gerant. Itẽ quod si quis Fratrũ in infirmitatẽ occiderit, alij Fratres debent ei seruire. Item, quod Fratres nõ prædicent in Episcopatu alicujus Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictũ. Item quod nullus audeat penitus populo prædicare, nisi à generali Ministro vel aliis, quibus secundum declarationem prædictam competit, fuerit examinatus, approbatus, & ad hoc institutus. Item quod Fratres, qui cognoscerent se non posse præmissam Regulam spiritualiter obseruare, debeant & possint ad suos Ministros recurrere. Item quod omnia quæ ponuntur in Regula ad formam habitus, tam Nouitiorum quàm etiam Professorum nec non ad receptionis modum ac professionẽ spectãtia, nisi recipientibus quo ad habitum Nouitiorum (sicut dixit Regula) secundnm Deum aliter videatur. Hæc inquam, omnia sunt à Fratribus tanquam obligatoria obseruanda. Item Ordo communiter sentit, tenet & tenuit ab antiquo, quod vbicunque ponitur in Regula hoc vocabulum*, teneantur, *obtinet vim præcepti: & obseruari debet à Fratribus sicut tale.*

Ita quidẽ illi interpretãtur & declarãt Regulã hãc, sed cõtra mentẽ ac voluntatẽ Frãcisci, qui glossas & declarationes omnes Regulæ abiicit & disertè dãnat, eamq; simpli- *Refutãtur glossa in Francisci Regulam.*

plici-

pliciter intelligi ac seruari vult, prout verba sonant. Et sanè hoc ab ipsis fundamento sic posito, eam deinde quisq; pro suo arbitrio interpretatus est, ex præceptis consilia, & ex consiliis præcepta faciens, prout cujusq; libidini allubuit. Adhæc, si Nicolai & Clemētis glossæ, interpretationes & distinctiones recipiendæ sint, Euangeliū Iesu Christi nihil nisi Admonitio, Constitutiones autē hominum præcepta & mandata erunt. Nam his verbis quæ in principio Regulæ habentur: *Domini nostri Iesu Christi sanctū Euangeliū obseruare*, nec teneantur, nec verbum aliud Imperatiui modum additum est, quasi nihil omnino ad eos pertineret: quum tamen plerisq; humanis figmentis vel præceptum, vel præcepto æquipollens, aut vim præcepti habens adjunctum sit; vt sunt hæc: *Fratres teneantur Fratri Francisco & ejus successoribus obedire*, cap. 1. Postea concedunt eis vestes probationis, videlicet tunicas duas sine caputio, cingulum, & brachas, & caparonem vsque ad cingulum. Finito verò anno probationis, *recipiantur ad obedientiam*, *promittentes vitam istam semper & Regulam obseruare. Et nullo modo licebit eis de ista Religione exire, juxta mandatum Domini Papæ. Et illi qui jam promiserunt obedientiam*, habeant *vnam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio*: cap. 2. *Clerici* faciant *diuinum officium*, *secundum ordinem sanctæ Rom. Ecclesiæ. Et* jeiunent, *à festo Omnium sanctorum*, &c. cap. 3, & similia, quæ sparsim per Regulam inuenies: his inquam humanis constitutionibus verba Modi Imperatiui addita sunt, adeoq; pro præceptis obtrusa: de verbo autem Dei simpliciter dicitur, *Regula & vita Minorum hæc est, Domini nostri Iesu Christi Euangelium obseruare:* relinquentes scilicet cuique liberum ea quæ in Evangelio traduntur obseruare & facere, vel non. Similiter aliis diuinis necessariisq; præceptis tantum admonitiones siue exhortationes in Regula sunt præfixæ, nihil autem quod vim mandati habeat.

Aut igitur Regulæ fabricatori Francisco injuriam faciunt Glossatores isti suis distinctionibus, qui voluit simpliciter, omnia quæ in Regula continentur, pro præceptis & mandatis strictè haberi: etsi enim istorum quibusdam exhortandi verbum adiunctum sit, sicut cap. 2. *Moneo & exhortor (Fratres Ordinis mei) ne dispiciant, neque judicent homines*, &c. non tamen admonitiones sunt: si enim quis pro suggestu dicat, Moneo vos & exhortor, vt præcepta Dei seruetis, non ideò præcepta admonitiones facit, vel simpliciter consulit auditoribus vt præcepta Dei seruent, quòd verbum admonentis adjunxit, sed potius omnibus modis mandat ac præcipit illis vt hoc faciant. Aut si mens ea Francisco fuit, quemadmodum volunt isti, quæro quis ei hanc potestatem dederit de diuinis mandatis seu præceptis admonitiones & consilia, atq; è contra de consiliis & admonitionibus Dei præcepta facere? Et hæc quidem in genere de Francisci Regula dicta sint, de qua jam in specie agemus.

ANIMADVERSIO II.

IN principio Regulæ Francisci scribitur, *Regula & vita Minorum hæc est, Domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare.* Et in fine: *Sanctum Euangelium Domini nostri Iesu Christi*, *quod firmiter promisimus obseruemus.* Et in Testamento suo dicit, *altissimum reuelasse sibi, quòd debeat viuere secundum formam Euangelij.* Quòd si verò Regulam Francisci, & Franciscanorum ritus, leges, instituta, totam deniq; viuendi rationem diligenter examinauerimus, ea cum Euangelij doctrina per omnia pugnare intelligemus. S. Euangelium salutem & vitam æternam in sola fide, quâ Christū apprehēdimus mōstrat: Franciscanorum autem doctrina in operū nostrorum meritis. Euangelium filij Dei nullam peculiarem sectam instituit, præter eum Ordinem in quo omnes Christo subiicimur, & in quem in Baptismo recipimur, quique vnumquenq; in sua vocatione viuere permittit, modò veræ fidei, charitati pietatiq; studeat: Franciscus autem Ordinem nouum & à Christi quidem alienissimum fundauit, in quem qui recipiuntur, eos peculiarem, & colorum varietate notabilem vestitum induere oportet, & Monasteria ingredi, officinas, superstitionū, murmurum, vlulatuū, ceremoniarū, hypocriseos, omniū deniq; scelerum & nequitiarum. Sed & votum ipsum, quod Franciscani edere solent in professione Ordinis cum Euangelij doctrina non cōuenit, de quo tamen ita Frāciscus loquitur, ac si Euangelicæ doctrinæ sūma in eo consistat: dicit enim, *Regula & vita Minorum hæc est*: *scilicet*, *Domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare*, *viuēdo in Obedientia, sine proprio, & in castitate.* Hæc si intelligeret Franciscus de Obedientia quam debemus Deo, parentibus, & iis qui vice parentum sunt, præstare: de non fiducia collocanda in diuitias & opes: deq; castitate seu puritate mentis, congruerent sanè cū Christi Euangelio: sed longè aliter accipiūtur ab illo. Nam quod ad Obedientiā attinet, promittit illam non Deo, neq; Seruatori nostro Iesu Christo sed Papæ: dicit enim, *Frater Franciscus promittit Obedientiam & reuerentiam Dom. Papæ Honorio*, *ac successoribus eius canonicè intrantibus*, *& Ecclesiæ Rom.* Euangelium autem docet Ecclesiam

Regula Francisci pugnat cū Euangelio Christi.

MM 3 Rom.

Rom. quæ hodie est, magnam illam meretricem esse Babylonicam, & Papam verum Antichristum, hoc est, aduersarium seu hostem Christi, eiq; in omnibus contrarium. Deinde vult Franciscus, vt sibi suisque successoribus omnes Fratres obediant.

Qui ergo recipiuntur in hunc Ordinem sub tali obedientia, non est Christi, sed Antichristi mancipium, nec potest obseruare simul Euangelium Christi & instituta Fráncisci, quum, Christo teste, nemo possit duobus Dominis seruire. Deinde verò paupertatem talem exigit, quâ abjectis omnibus bonis & facultatibus, nihil quis possideat omnino, sed ex mendicitate & beneficẽtia piorum in monasterio viuat. Hanc paupertatem Christus nullo loco requirit ab vllis hominibus, sed potius, ne fiduciam collocemus in terrenis opibus, néue nobis nostrisq; viribus in salutis negotio quicquam tribuamus, sed omnis boni penuriam ita in nobis ipsis agnoscamus, vt sub Dei manu sponte humiliati nos totos ipsius misericordiæ gratuitæ commendemus. Vult denique Fráciscus Discipulos suos ita castitati seu virginitati & cœlibatui studere, vt à matrimonio per totam suam vitam summè abhorreant. Hanc verò doctrinam nullus affirmabit esse Euangelicam, cùm Euangelio minimè consentiat. Christus enim virginitatem, quam Franciscus tanquam rem necessariã ad salutem requirit, liberam reliquit, *Qui potest*, inquit, *capere, capiat.* Et Paulus 1. Cor. 7. ait: *De Virginibus præceptum Domini non habeo.* Quod igitur Franciscus dicit. *Minorum Regulam esse, Iesu Christi Euangelium obseruare*, fucus est ad decipiendos simplices excogitatus. Nec paruit mandato Domini, si maximè verum sit quod in Testamento suo nugatur, qui præcepit ei viuere secundum formam Euangelij.

Animadversio III.

Neminẽ ab vxore sua posse ob religionem seiungi.

SEcundo Regulæ capite, in quo de Nouitiorum receptione agit, dicit Franciscus *posse aliquem ob Religionis ingressum, ab Vxore, cum illius consensu, & Diœcesani Episcopi authoritate seiungi*, Aliud autem Seruator noster docet in sua Regula. Nam Matt. 19. & Mar. 10. dicit: *Quod Deus coniunxit homo non separet.* Et Matth. 5. *Omnis qui dimiserit Vxorem suam, exceptâ fornicationis causâ, facit eam mœchari: & qui dimissam duxerit, adulterium committit*, Paulus quoq; 1. Cor. 7. *Nolite*, inquit, *fraudare inuicem , nisi fortè ex consensu* AD TEMPVS, *vt vacetis orationi.* Et iterum: *Reuertimini in id ipsum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam vestram.* Cùm dicit, *Ad tempus*, satis docet non in perpetuum hoc fieri debere. Quod autem senectutem in quibusdam allegant, nihil est: nam & senes plurimi non se continent. Quod si aliquibus videatur se in posterum continentes viuere posse, sciant, quòd facillimè repetunt proprios quæque recursus.

Animadversio IV.

Licere post votum nũcupatũ monaste rio exire

EOdem capite Franciscus dicit, *post probationis annos & votum emissum seu nuncupatum, nulli amplius licere de Religione ista exire.* Attendant ergo parentes quam grauiter peccent, si liberos suos monasteriis tradant, imò in illa quantumuis refragantes intrudant: licet enim postea vrantur, & carnis titillationes ęstusq; vehementes sentiãt, tamen exire è Sodoma illis non licet. Quęro autem Franciscum ejusque Discipulos, quare illis exire inde non liceat, & matrimonium honestum contrahere. Respondet in Regula Franciscus dupliciter. Primò, *propter mandatum Domini Papæ:* quasi diceret, non quidem hoc non licere secundũ mandatum Dei, sed Papæ. Iuxta mandatum igitur Dei licet exire, saltem juxta Papæ mandatum non licet. Quis est autem Papa, nisi homo peccati? nisi Antichristus? Iudicet nunc vnusquique Deóne magis, an hominibus obedire oporteat. Deinde verò ad Papistici mandati confirmationem adducit Franciscus Christi dictum, Luc. 9. *Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retrò aptus est regno Dei.* Hoc verò Christus de abnegatoribus fidei loquitur, deq; his qui cunctatores aut negligentes sunt in iis, quę peculiari mandato Deus nobis iniunxit. Ex quorum numero quum Monastica vita non sit, ineptè huc verba hęc detorquentur. Exeant ergo de Sodoma liberè quicunque in ea tenẽtur, ne cum Sodomis pereant. Quod si (vt solent) eos Apostatas dixerint, in memoriam reuocent verba Christi: *Beati estis cùm maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos, mentientes propter me.* Mentiuntur enim. Apostatare siquidem, non est sejungi à malignantium turba, sed à Domino. Nam Eccles. 10. dicitur. *Initium superbiæ hominis, apostatare à Deo, quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor eius.* Et Ezech. 2. ait Dominus: *Mitto ego te ad filios Israël, ad gentes apostatrices quæ recesserunt à me.* Ergo Apostata est, qui à Deo ejusque verbo recedit, non pharisaicum Monachismum deserit.

Explicatio loci Luc. 9.

Apostata quis.

Animadversio V.

Diuinũ officium quod.

AB initio capitis tertij de Diuino officio agit Franciscus. Intelligit autem per Diuinum officium, vociferationem, seu vlulatum & boatum in Choro: precularum, item Psalmorum, respon-

responsoriorū, lectionum, versiculorum & reliquorum id genus, distincto certoq; numero submittit mutationem. Dicit, *Clerici faciant diuinum officium secundum ordinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, excepto psalterio: ex quo habere poterunt Breuiaria. Laici verò dicant* 24. *Pater noster pro matutino, pro laudibus*, 5. *pro prima, tertia, sexta, nona, pro qualibet istarum*, 7. *pro Vesperis*, 12. *pro Completorio*, 7. Est autem omne opus pro diuino officio habendum, quod in nomine Domini fit, quodque non à nobis, sed à Deo in nobis operante proficiscitur. Hinc sancta Ecclesia Dei, eas laudes & orationes pro diuino officio sacrisq; laudibus computat, quas Christi spiritus in credentibus operatur, nimirum vt & spiritu & mente Deo psallant, illumq; inuocent. Sequitur ergo ritum hunc, quem tradit hoc capite Franciscus, pro diuino officio non habendum esse, quòd à Deo non proficiscatur. Primò enim adnumerant in eo suas preces Deo, quasi ipsis cum sordido, aut obliuioso vel etiam malæ fidei creditore res sit. Deinde preces suas ferè ex multitudine æstimant, & easdem non absque superstitione certo numero adstringunt, quem vt compleant, mirâ & incondita linguę celeritate verba profundunt. Damnat autem vtrunq; errorem Christus, quando Matt. 6. inquit: *Precantes ne sitis loquaces, vt Ethnici: putant enim fore, ut in sua illa loquacitate exaudiantur.* Quod si insuper sub prætextu longæ precationis suæ domus viduarum atque orphanorum deuorent (quod in Iudæorum sacerdotibus atque pharisæis Dominus grauiter reprehendit) tam abest vt pro diuino officio haberi debeat, vt potius immane sacrilegium censendum sit. De eo nihil dicam, quod hoc suum officium, hasque suas preces in lingua peregrina demurmurant plerunque, quàm interdum ipsi sacrificuli non intelligunt, nedum indocti Monachi, Moniales & Laici. Pugnat etiam hoc cum Apostoli doctrina, qui olim, quando linguarum donum vulgarius erat, quàm hodie fit, in Ecclesia vulgarem cujusque gentis linguam in vsu esse voluit. Quin apertè dicit: *In ecclesia malim quinque verba ex intellignetia mea loqui, vt & alios instituam, quàm decem millia verborum linguâ.*

Ritus à Fräcisco traditi nō hēbēdi pro diuino officio.

Animadversio VI.

Tempus jeiunij praescriptum à Francisco, at non à Deo.

EOdem Capite Franciscus suis Discipulis certa tempora Iejuniorum definit: *Ieiunent*, inquit, *à festo Omnium Sanctorum, vsque ad Natiuitatem Domini. Sanctam verò Quadragesimam, quæ incipit ab Epiphania vsque ad continuos quadraginta dies, quam Dominus suo sancto jeiunio consecrauit: qui voluntariè eam jeiunant, benedicti sunt à Domino: & qui nolunt, non sint adstricti. Sed aliam vsque ad Resurrectionem Domini jeiunabunt. Aliis autem temporibus non teneantur, nisi sextâ feriâ jejunare.* Vbi magnâ curiositas Francisci notanda venit. Nam de *Tempore*, quo Christiano homini jeiunandum sit, vel non, Deus ille sapientissimus in suo verbo nullum prorsus mandatum dedit, testante, hoc D. Augustino epist. 86. ad Cassulanum, dicens: *Quibus diebus non oporteat jejunare, & quibus oporteat præcepto Domini vel Apostolorum non jejunio definitum.* Et Origenes, qui circa annum à nato Christo 214. floruit, & si homiliâ 10. in Leuiticum, referat, quæ tempora jam tum aliquibus in locis essent jejuniis destinata: simul tamen fatetur, esse Christiano liberam potestatem per omne tempus jejunandi, *non obseruantia superstitione, sed virtute continentiæ.* Clarius id in libro de Iejunio aduersus Physicos exprimit Tertullianus, dicens: *De cætero indifferenter jejunandum ex arbitrio, non ex imperio nouæ disciplinæ pro temporibus & causis vniuscuiusq;* Consentiunt autem in eo omnes, Aerium hæreticum circa annos Domini 190. primum omnium jejuniis leges imposuisse. At scribit Euseb. lib. 5. cap. 18. eum ob id grauiter ab Apollonio reprehensum fuisse: quod vtique indicio est, displicuisse priscis Christianis eas Ieiuniorum leges, quæ & premerent libertatem, & superstitiones inueherent.

Animadversio VII.

Franciscanis pecunias nō licet attrectare.

CApite 4. Franciscus Fratribus suis vniuersis firmiter præcipit, *ne denarios aut pecuniam recipiant, vel per se, vel per interpositam personam.* Graue certè peccatum, quod à nemine obseruari possit. Christus ipse oblatâ à fidelibus accepit: idem etiam fecerūt Apostoli. Nec exstat mandatum vllum in verbo Dei de non accipiēda aut attrectanda pecunia. Nec etiam vllus vnquam Minoritarum hoc præceptum obseruauit. Imò pro pecuniis sæpe litigarunt acerrimè, & processiones innumeras celebrarunt. Defunctorum legata mediis omnibus exegerunt: peccatum grande dixerunt esse ea subtrahere, & legantium animas graues propterea Purgatorij cruciatus perpessuras affirmarunt. Mercaturâ suâ Missarum magnos cumulos pecuniarum corraserunt. Exituri in Prouincias, Bursarium aliquem secum habent. Defunctorum tumulos aquâ adspergentibus pecunia numeranda est. Si quis aureos aliquot eis dederit, spondent se eos in benefactorum catalogo descripturos, & eorum nomina in Capitulis recitaturos: Facetias & nugas ridiculas suis

concionibus permiscent, quo mulierculę ad largiora munera contribuenda pelliceantur, &c. Et tamen interea pecunias se non posse, aut recipere aut tangere dicunt. Nec obstat quod aliqui eorum pecunias non accipiunt in manus & tangunt: nihilominus enim ab aliis id fieri patiuntur, & sic per interpositam personam etiam ipsi eas accipiunt, quod Franciscus vetat fieri perinde ac illud alterum.

ANIMADVERSIO VIII.

Franciscani manibus laborare tenentur.

QVinto capite præcipit Franciscus, *vt quibus dederit Dominus gratiam laborandi, fideliter & deuotè id faciant.* Et in suo Testamento ait: *Ego manibus laboraui meis, & volo laborare, & omnes alij Fratres, firmiter volo quod laborent, de laboritio, quod pertinet ad honestatem. Et qui nesciunt, discant, non propter cupiditatem lucri, sed propter bonum exemplum, & ad repellendam ociositatem.* Quæ quidem rectè præcipiuntur à Francisco.

Argumenta, quibus probatur Monachos ad laborem manuū obligari

I. Nam *primò*, Apostolus Paulus quoque laborem præcipit omnibus Christianis & fidelibus, Ephes. 4. 1. Thess. 4. 2. Thess. 3.

II. *Secundò*, Augustinus lib. de Opere Monachorum docet, Monachos teneri ad hæc Apostoli pręcepta implenda, nec excusari occupationibus spiritualibus. Sic enim cap. 17. *Quid*, inquit, *agant, qui operari corporaliter nolunt, cui rei vacent, scire desidero. Orationibus inquiunt, & Psalmis, & lectioni, & verbo Dei. Sancta plane vita & in Christi suauitate laudabilis: sed si ab his auocandi non sumus, nec manducandum est, nec ipsa esca quotidie præparanda, vt possint apponi & assumi. Si autem ad istas vacare seruus Dei certis interuallis tẽporis ipsius infirmitatis humanæ necessitas cogit, cur non & Apostolicis præceptis obseruandis aliquas partes temporum deputamus? citius enim exauditur vna obedientis oratio, quàm decem millia contemptoris.*

III. *Tertiò*, hæc fuit cõsuetudo omnium antiquissimorum Monachorum. Epiphanius hęres. 80. de iisdem verba faciens, *In singulis*, inquit, *monasteriis, tum in Ægyptiorum Regione, tum in aliis omnibus laborant*, &c. Item, *Serui Dei propriis manibus tenues suas operationes operantur, juxta vniuscujusque artem.* Rursus, *Propriis manibus operantur, vnà cum spirituali operatione, vt ne egentes fiant*, Idem videre licet apud Basilium Interrog. 42. & in Epistola ad Clerum Neocæsariensem. Sozomenus lib. 6. ca. 28. de Ægyptio Serapione sic scribit: *Serapion circa Arsenoiten degens, habet sub se Manachorum circiter* 10000. *quos omnes sic instituit, vt proprijs laboribus necessaria conquirerent, & aliis quoque egenis illa suppeditarent. Messis tempore pro mercede mittentes sufficiens sibiipsis frumentum reponebant, & reliquis quoque Monachis tradebant.* Euagrius de Palæstinæ Monachis scribens, inquit, *Ieiuniis & laboribus vsque adeo se attriuisse, vt sine sepulchris mortui sint habiti in terra.* In Athanasij Exhortatione ad Monachos hæc inter alia leguntur: *Sit necessarius è domo & rarus egressus, quem aut Religionis ratio exegerit, aut ad substantiam victus gratia exercendi operis ordinarit.* Hieronymus ad Rusticum, *Si Apostoli*, inquit, *habentes potestatem de Euangelio viuere, laborabant manibus suis, ne quenquam grauarent, & aliis tribuebant refrigeria quorum pro spiritualibus metere carnalia, cur tu in vsus tuos successura non prapares? Vel fiscellam texe junco, vel canistrum lentis plecte viminibus: seratur humus: areolæ æquo limite diuidantur, in quibus quum olerum jacta fuerint semina, vel plantæ per ordinem positæ, aquæ ducantur irriguæ, &c. Inserantur fructuosæ arbores vel gemmis, vel surculis, vt paruo post tempore laboris tui dulcia poma decerpas. Apum fabricæ aluearia ad quos te mittunt Salomonis prouerbia. Monasteriorum ordinem ac regiam disciplinam in paruis disce corporibus. Texantur & lina capiendis piscibus. Scribantur & libri, vt & manus operatur cibos, & anima saturetur lectione. In desideriis autem est omnis ociosus. Ægyptiorum monasteria hunc morem tenent, vt nullum absque opere & labore suscipiant, non tam propter victus necessaria, quam propter animæ salutem, ne vagentur perniciosis cogitationibus.* Augustinus de opere Monachorum, *Nemo*, inquit, *quicquam possidet proprium: nemo cuiquam onerosus es. Operantur manibus ea, quibus, & corpus pasci possit, & mens à Deo impediri non possit. Opus autem suum tradunt eis, quos Decanos vocant.* De Institutis Monachorum vtriusque sexus Romæ commorantium, *Ne ipsi quidem*, inquit, *cuiquam onerosi sint, sed Orientis more, & Pauli Apostoli authoritate manibus suis se transigunt.* Et mox: *Neque hoc in viris tantum, sed etiam in fœminis: quibus item multis viris & Virginibus simul habitantibus, & lana ac tela victum quæritantibus, præsunt singulæ*, &c. Idem docet Cassianus libro 2. cap. 3. & lib. 3. cap. 2.

Hoc autem præceptum verbi Dei, ipsiusque Francisci, morem item & consuetudinem verorum Monachorum non sequuntur Franciscani & Mendicantes omnes. Nam si eos in officinis aut ruri laborantes quærere velis, lumine tibi in media luce opus esset, vt philosopho illi Ethnico homines quærenti, & tamen ne vnum quidem inuenires.

Nihilominus

Nihilominus Bellarminus, quâ est audacia, lib. 2. c. 42. de Monachis, defendere conatur, Non teneri Monachos ad laborẽ manuũ. Hic est titulus cap. 42. In ipso vero capite mutat aliquomodo statum quæstionis, & probandum sumit, Monachos ad victum manib⁹ quærendũ non magis teneri, quàm seculares. Hoc verò non quæritur: sed, an teneantur etiam laborare, & labore manuũ victum sibi comparare? Hoc nos affirmam⁹, & dicimus, juxta Apostolum, omnes homines teneri ad laborem manuũ, ac proinde etiam Monachos. Et si maximè diceremus, Monachos magis ad id teneri, quàm seculares, non procul à vero aberrauerimus.

1. *Monachi magis debẽt in manibus laborare, quam reliqui Christiani.* Nam *primò*, Ex legibus & institutis primorũ Monachorũ, atq; etiam Regula Francisci, ad id pręcisè tenentur, vt paulò ante demonstratũ est. Et, Bellarmino ipso teste, qui sese peculiariter obligat ad rem aliquã, magis tenetur eam præstare, quàm qui sese ad eam non obstrinxit. Franciscani autem & alij ad hoc se peculiariter, juxta Regulam suã obstringunt: Ergo magis tenentur corporaliter laborare, quàm reliqui Christiani.

2. *Secundò*, qui sunt pauperes & õnibus mundanis opibus ac facultatibus destituti, magis debent laborare manibus vt victum & alia ad vitæ sustentationem necessaria sibiipsis comparẽt, quàm diuites, qui non modo necessaria omnia, sed etiam superflua habent. Monachis autem, præsertim Mendicantib⁹ abdicatio omniũ bonorũ ac opum seculariũ, adeoq; summa paupertas in Regulis suis pręcipitur. Ergo Monachi magis tenentur manib⁹ laborare, quam reliqui Christiani.

3. *Tertiò*, Monachis omnis politica & Ecclesiastica administratio ex vitæ suæ genere interdicta est. Nã vt patet ex Can. *Monachi à Monasterio*, 16. q 1. non possunt Monachi judices esse, non forẽsia negotia, nõ mercatoria exercere, & in vniuersum nullũ politicũ aut seculare munus gerere. Similiter etiam non possunt & debẽt ex primo suæ vitæ instituto Ecclesiastica munia obire. *Monachus enim solum lugentis, non docentis habet officium.* vt Hieronymus testatur ad Riparium & Desiderium, ac habetur etiam Can. Monach⁹ 16. q. 1. Iuxta Chalcedonẽsis quoq; Cõcilij tenorẽ, *Monachis, quamuis Religiosis, intra Claustra morari* præcipitur: *Vicos, Castella & Ciuitates peragrare* prohibetur: *à populorum etiam prædicatione omnino cessare* jubentur: Et reperitur ab Alexandro II. ca: Iuxta 16. q. 1. Calixtus II. etiam interdixit Abbatibus & Monachis *publicas pœnitentias dare, vnctiones facere, & Missas publicas cantare.* C. Interdicimus 16. q. 1. Leo I. etiam epistola 61. ad Theodoritũ Episcopũ Cypri scripsit, se hoc specialiter statuere, *vt præter Domini Sacerdotes nullus audeat prædicare, siue Monachus, siue Laicus sit, qui cujuslibet scientiæ nomine glorietur:* C. Adiicimus, 16. q. 1. Imò ne in populari quidem frequentia versari possunt: C. Si cupis, ibid. Nec impedit, quod Syricius Papa circa ãnos Dom. 390. singulari priuilegio Monachis doctis concessit; vt Clerici fieri possẽt ex Abbatis sui cõsensu, & populo aliquo id postulante. Nam Canonistæ hic distinguunt, & dicunt, dum Clericatus Ordo Monachis à Syricio cõcedatur, officij potestatẽ solã illis dari, nõ autẽ officij illius executionẽ illis permitti. Deinde illud Syricij priuilegiũ Monachis datũ, postea à Leone I. Papa reuocatum est, itemq; à Calixto II. & Alex. II. vt paulo ãte indicatũ est. Illa insuper reuocatio renouata & repetita fuit in Cõcilio Toletano 6. c. 5. circa ãnos Chr. 635. in Cõcilo quoq; Coloniẽsi ãno 1549. & Mogũtino c. 35. Deniq; hęc Indulgẽtia à Syricio Doctorib⁹ tantũ & probis inter Monach. data fuit, vt ex Ambrosij verbis intelligitur ca. Doctos, 16. q. 1. Ex his igitur õnib⁹ colligo, Monachos & pręsertim Frãciscanos, magis laborare manib⁹ debere, quã reliquos Christian.

Ad hanc autem nostrorũ primã rationem respõdet Bellar. *Apostolũ Paulum dictis locis nõ Monachis, sed secularibus scribere, vel ex nostra cõfessione, qui doceamus, nullos adhuc eo tempore Monachos fuisse.* Respondeo, scripsisse hæc Apostolũ, vt reliqua omnia, non tantum iis Christianis, qui suo tẽpore vixerũt, sed õnibus iis qui futuri erant vsq; ad finem mundi. Secundo dicit, *Apostolum in illis locis nunquã præcipere operari absolutè, sed solum ad euitandum furtum, vel scandalum, vel ocium, &c.* Respondeo, Apostolum hoc etiam præcipere ad constitutionem alicujus boni & honesti, quod Iesuita astutè dissimulat. Sic Paulus Ephes. 4. Operando manibus suis quod bonum est, vt habeat quod impertiat ei cui opus fuerit: vide etiam 1. Thess. 4. c. &c. Falsa est ergo hæc Pauli restrictio. I. *Responsiones Bellarmini ad nostrorũ argumẽta, earũque refutatio.*

Ad alterum argumentũ ex August. dicit Bellarm. *Patrẽ illum solum obligare ad operandum manibus illos, qui antequã Religiosi fierent, ex labore manuum viuebant, & nunc idem facere possint sine impedimento maioris boni, & tamen ex ocio & pigritia nolint.* Respondeo, etiam hanc exceptionem Iesuitam Augustino affingere: nihil enim tale ibi dicit, sed agit de Monachis omnibus quatenus Monachi sunt. Nam qui Euangelistæ, Ministri altaris & Sacramentorum erant, ii jam supra conditionem Monachorum trãscenderant, qui tum temporis studiosi solùm censebantur, donec ad functionem aliquam Ecclesiasticam vocarẽtur, vt Basilius, Hieronymus, Augustinus & inprimis Epiphanius in Epistola ad Ioannem Hierosolymitanum II.

mitanum

mi anum indicant. Et ipse Iesuita col. 1749. I. C. testatur, Monachos fuisse laicos, non Clericos.

Instat Iesuita & dicit, *Operari manibus est operari corporaliter, siue id fiat manibus, siue pedibus, siue lingua, siue alio modo. Cùm ergo Monachi canunt in choro, concionantur, docent, confessiones audiunt, manibus laborare dici possunt.* Respondeo ex Augustino, qui lib. 17. de Opere Monach dicit, *Monachos non debere excusari ab opere manuum per psalmodiam, lectionem, orationem & Verbum Dei.*

III. Ad tertium nostrorum argumentum, de consuetudine antiquorum Monasteriorum, respondet Iesuita, *Monachos illos fuisse obligatos operari manibus ex propriis Regulis suis.* Respondeo, hoc ipsum est de quo controuertitur. Affirmamus enim nos, Franciscanos & cæteros Mendicantes Monachos laborare & operari manibus teneri, quòd ad id ex propriis Regulis teneantur. Hoc Bellarminus his verbis concedit, toto autem capite 42. negat & oppugnat.

Rationes Bellarmini quibus probare vult ad manuũ laborem non obligari.

Rationes autem duas potissimùm Bellarminus affert, quibus probare conatur, Monachos ad laborem manuum non obligari. *Prima est, Laborare manibus est præceptum, vel consilium. Si primum, omnes obligat, tam seculares, quam Religiosos: præcepta enim omnibus dantur.* Respondetur, Omnes obligat, non tamen æqualiter. Est enim hæc præceptorum affirmantium & jubentium natura, vt neque æqualiter, neque semper obligent. Omnibus præcipitur, *Dilige proximum tuum:* At Christus ipse Ioannem plus dilexit, quàm reliquos Apostolos. Ita quidem omnes laborare tenentur: alij autem plus, vt pauperes & Monachi, qui paupertatem vouerunt; alij minus, vt diuites, *&c.* Similiter si est consilium, ii inprimis tenentur laborare manibus, qui sponte se ad hujus consilij obseruationem obligauerint, quod inprimis Franciscani & reliqui mendicantes Monachi faciunt.

Secunda ratio est, *Præceptum de laborando corporaliter, neque naturale, neque est positiuum, ideoque neminem obligat.* Negatur antecedens. Est enim naturale, quia Deus dixit, *In sudore vultus tui comedes panem tuum.* Est etiam positiuum, quia in omni benè constituta Republica mendici validi & non laborantes, non tollerantur. Vide in Codice tit. 25. libro 11. De validis mendicantibus expellendis.

ANIMADVERSIO IX.

Franciscani si precium de labore manuũ negetur mendicare demum licet.

EX eo verò quod in Testamento suo addit Franciscus, *Quando non dabitur nobis precium laboris, recurramus ad mensam* Domini petendo eleemosinam ostiatim: intelligitur rursus, Minores ex manuum suarum laboris precio viuere debuisse: quod si verò precium nullum datum fuerit eis, tum demum licuisse ipsis mendicare, prius verò nequaquam.

ANIMADVERSIO X.

Franciscanis nil proprij possidere iubere.

CApite 6. Regulæ suæ Franciscus jubet, *vt Fratres sui Ordinis nihil proprij possideant, nec domum, nec locum, nec vllam aliam rem sub cælo, sed altißimam paupertatem profiteantur, adeoque vel labore manuum, vel mendicitate victum & amictum, aliaque necessaria acquirant.*

Votum Franciscanorũ de non possidendo proprio est contrarium facto. Ad Nepot.

Est autem PRIMO preceptum hoc Francisci, adeoque professio & votum tale omnium Mendicantium Monachorum contrarium facto. Omnes enim magnifica & splendida possident Palatia, Regum ac Principum arces æquantia, & maxima ex sua mendicitate, imposturis & confessionibus vectigalia percipiunt. *Sunt ditiores Monachi*, inquit Hieronymus, *quàm fuerint seculares, Possident opes sub Christo paupere, quas sub locuplete Diabolo non habuerunt. Suspirat eos Ecclesia diuites, quos tenuit mundus ante mendicos.* Hæc de Monachis sui seculi Hieronymus: quid dicturum putas eum fuisse, si tempore Mendicantium Monachorum vixisset, præ quibus illi fuerunt mendicissimi.

Pugnat votũ Minorũ de voluntaria paupertate cũ exemplo Christi & Apostolorũ.

SECVNDO, neque Christus, neque Apostoli tale vitæ genus instituerunt, aut probarunt. Imò Christus loculos habuit & pecunias ad res emendas necessarias. Et Apostoli, licet sua reliquissent, vt Christum annunciarent, tamen dominium rerum suarum retinuerunt.

Cum verbo Dei.

TERTIO, verbum Dei & S. Patres primitiuæ Ecclesiæ *Mendicitatem* reiiciunt & prohibent, Deut. 15. *Omnino indigens & mendicus non erit inter vos*, Psal. 36. testatur David, *Se non vidisse justum derelictum, aut semen ejus quærere panem.* Hinc colligo, mendicantes Monachos non semen esse justorum, Act. 20. inquit Paulus, *Satius est dare, quàm accipere.* Monachi contra, omnia accipiendo, nihil dando, summas diuitias assequuti sunt.

Cum Patribus.

Ambr. Serm. 8. in Ps. 118. *Hæc, inquit, tentamenta duo maxima Sanctus Salomon oratione propriâ declarauit & rogauit, vt posset excludere, dicẽs, diuitias & paupertatẽ ne dederis mihi.*

Hiero-

Hieronymus etiam in Prouerb. 30. c. dicit, *Salomonē obsecrare, ne copia vel inopia transeūtium rerum in obliuionem decidat æternorum.*

Cum legibus Imperatorum.

His addenda etiam sunt QVARTO decreta Imperatorum, qui grauissimis pœnis mendicantes validos coercuerunt: Cod. de mend. valid. lib. 11. l. vni

Bellarmini rationes ex scripturis quod voluntaria paupertas & mendacitas rectè voueatur & suscipiatur, earūque refutatio. Explicatio loci Matth. 5

Bellarminus de Monachis cap. 20. voluntariam paupertatem, non solùm rectè suscipi, sed etiam rectè Deo voueri probat PRIMO ex Scripturis. & quidem verbis Christi Matth. 5. *Beati pauperes spiritu, quoniā ipsorum est regnum cælorum.* Respondeo, incertum ac dubiū esse hoc argumentū, nam ejus quintuplex est interpretatio, vel ipso Bellarmino eodem loco teste. Est igitur petitio principij, nam Patrū interpretationes reiicit, & suā solam canonizat, quâ hæc verba Christi de voluntaria & actuali paupertate exponit, hoc est, de iis qui propter Deum voluntariè eligunt ac vouent paupertatem. Et vt simplicioribus fucum faciat, dicit, Sic exponere hunc locum Ambrosium in cap. 6. Lucæ, Gregoriū Nysseum, Hieronymū, Leonē I. *&c.* sed insignem illis facit iniuriam, sicut indicabitur, ideò astutè etiam illorum testimonia & verba non adducit. Pauper est vel corpore, vel spiritu, seu corde & animo. De priore interpretatur Iesuita Christi verba, nimirum de paupertate externa corporis, quæ voluntariè eligitur, sed contra mentem & intentionem Domini, qui non de corporali, sed cordis paupertate loquitur, quod verbo *Spiritûs* satis declarat. Eos igitur intelligit, qui nihil in semetipsis vel virium vel præsidij inueniunt, cujus fiduciâ spiritus altiores concipere, aut sibiipsis quicquā arrogare possint, & hanc omnis boni penuriā ita in semetipsis agnoscūt, vt sub Dei manu spōte humiliati sese totos gratuitæ ejus misericordiæ committant: Hæc paupertas cū patientia fidei obedientiam conjunctā habet, & animos suâ sorte contentos parit. Potest etiam inter diuitias & thesauros maximos locum habere. Abrahamus enim sic pauper fuit, vt Augustinus docet Serm. 110. Nam licet ditissimus esset, vt qui auro, argento, armentis, gregibus & seruis abundaret, tamē coram Deo se nihil quam terram & cinerē adeoq; peccatorē esse nouerat. Et Augustinus in Psal. 71. dicit, *Hac paupertate etiam Iobum pauperē fuisse, etiam antequam maximas terrenas opes amisisset.* Sic exponit Ambrosius: *Beatus*, inquit, *pauper qui clamauit, & Dominus exaudiuit illum: pauper à crimine, pauper à vitiis, pauper in quo mundi princeps nihil inuenit: pauper illius æmulus pauperis, qui cùm diues esset, propter nos pauper factus est: vnde plenè Matthæus aperuit, dicens, Beati pauperes spiritu: pauper enim spiritu non inflatur, non extollitur mente carnis suæ.* Nyssenus etiam apertissimè & simplicissimè de illa spirituali paupertate explicat copiosè, & declarat exemplo humilitatis Christi. Sub finem autem ostendit, non propterea damnari voluntariam paupertatem in rebus temporalibus propter Christum, sed hujus loci esse nusquam dicit. Hieronymi verba hęc sunt: *Beati pauperes spiritu: hoc est, quod alibi legimus, & humiles spiritu saluabit:* Psalm. 34. *Ne quis autem putaret paupertatem quæ nonunquam necessitate portatur, à Domino prædicari, adjunxit Spiritu, qui propter Spiritum sanctum voluntate sunt pauperes: vnde & super hujuscemodi pauperibus & Saluator per Isaiam loquitur: Deus vnxit me propter quod Euangelizare pauperibus misit me.* Ab Hieronymo non dissentit Beda, Leo Serm. de eo quod scriptum est, *Videns Iesus turbas, Cùm dicit pauperes spiritu*, inquit, *ostendit eis Regnum cælorum tribuendum, quos humilitas commendat animorum magis quàm indigentia facultatum.* Quæ verba Bellarmini sententiam prorsus euertunt. Et ne de Monachis eorumque voluntaria paupertate Christum loquutum putemus, dicit apertissimè, *Omni generi atque Ordini hominum in hac virtute dari consortium.* Chromatius vtramque expositionem adfert, & vtramque Lectori permittit. Anselmus conjungit, licet primario conjungi nequeant. Basilius non exponit de paupertate voluntaria & actuali simpliciter, sed de paupertate voluntaria animi propter verbum Dei, atque etiam actuali, si opus est, obeunda non propter superstitionem animi, sed propter Religionem illius verbi salutaris. Verba ejus hęc sunt, quęst. 205. *Quinam sunt illi pauperes Spiritu? Domino dicente, modò, verba quæ ego sum loquutus vobis, spiritus sunt & vita sunt, modò verò Spiritus sanctus vos docebit omnia, & reuocabit in memoriam quæ dixero vobis: non enim loquetur*, inquit, *à seipso, sed quæcunque à me audiuerit, ea loquetur*: id est, quum illa Dominus dixerit, *ij sunt pauperes spiritu, qui non propter vllam aliam causam pauperes facti sunt, sed propter doctrinam Domini illius qui dixit, Abi, vende omnia quæ habes, & da pauperibus:* Hęc interpretatio est quidem longius petita, non tamen pro Iesuita facit, qui de paupertate voluntaria & actuali exponit simplicitér; quum tamen de paupertate Sanctus Basilius agat tum materia animi, tum externa, vt vocat, actuali, non propter superstitionem opinione meriti, sed propter verbum Dei, nō simpliciter, sed determinatâ causâ illius. Sic etiam contra Iesuitam exponit hunc locum Augustinus de Sermone Domini in monte libro 1.

Rectè

Rectè, inquit, *hic intelliguntur pauperes spiritu, humiles & timentes Deum, id est, non habentes inflantem spiritum.* Et paulo post: *Timor Domini*, inquit, *congruit humilibus, de quibus hic dicitur, Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est Regnum cœlorum, id est, non inflati, non superbi, de quibus Apostolus dicit, Nolite altum sapere, sed time: id est, noli extolli.* In libro de Virginitate comparat humiles spiritu cum Centurione qui dixit: *Domine non sum dignus vt sub tectum meum intres*: Item, cum muliere Cananæa. Nec aliter Bernhardus interpretatus est, licet monasticæ paupertati plus satis tribuerit. *Hos*, inquit, *discernit quod dictum est, spiritu, id est, spirituali voluntate. Beati verò pauperes spiritu, spirituali scilicet intentione, desiderio spirituali propter solum beneplacitum Dei, & animarum salutem.* Quod ad Liranum, Abulensem, Caietanum, Iansenium & alios attinet, quos Iesuita citat, illorum interpretationem non moramur.

Rom. 11.

Qualē paupertatem inter suos instituerit Franciscus.

Hanc paupertatem inter suos non instituit Franciscus, sed infelicissimam potius opulétiæ spiritûs persuasionem. Dicit enim in Regula: *Hac est illa celsitudo altissima paupertatis, quæ vos charissimos Fratres meos, hæredes & Reges Regni cælorum instituit. Hæc sit portio vestra, quæ perducit in terram viuentium.* Quid hoc aliud est, quàm hortari eos, vt in summa egestate & rerum penuria sibi ipsis placeant, quasi propter hanc Deo magis accepti sint, vel eâ etiam Regnum Dei promereantur? Nihil verò profuerit, quoad hujus seculi opes, pauperem esse, corde autem superbire, & Pharisæum agendo seipsum & virtutes suas jactare.

Instat Bellarminus & dicit, *verbum Græcum, Πτωχὸς, mendicum propriè significare, vt etiam Latina vox Pauper, non humilem propriè, sed egenum significare soleat.* Respondeo, Ignorátne Iesuita propriam verborum significationem non euertere figuratam, vt è contra nec figuratam propriam? Figuratè autem hoc loco nomen accipi, *Spiritus* vocabulum satis probat, vt & Patrum interpretatio.

Pergit, *Præmium illud* (Quoniam ipsorum est Regnum cœlorum) *propriissimè respondet veræ paupertati.* Negatur. Vera enim paupertas neminem per se vel beatum facit, vel damnat. Vnde etiam Hieronymus in cap. 25. Matth. ad verba Christi, *Quodcunque fecistis vni de his Fratribus meis minimis, mihi fecistis*, hæc annotat: *Non mihi videtur dixisse hoc generaliter de pauperibus: sed de his qui pauperes spiritu sunt, ad quos tendens manum, dixerat: Fratres mei & Mater mea hi sunt, qui faciunt voluntatem Patris mei.* Idem, vt supra quoque annotauimus, dicit: *Ne quis putaret paupertatem, quæ nonnunquam necessitate portatur, à Domino prædicari, adjunxit spiritu*, &c. In eandem quoque sententiam Augustinus in Psal. 85. sic scribit: *Numquid verè ille pauper* (Lazarus) *merito illius inopiæ ablatus est ab Angelis? In illo paupere humilitas intelligitur honorificata*, &c.

Non ergo paupertas vera à Domino causa ponitur Regni cœlorum: sed à signo in oculos incurrente describuntur hi ad quos ex aliis causis, nempe ex Dei gratia, Christique merito verâ fide apprehenso, Regnum cœlorum spectat.

Pergit Iesuita & dicit: Lucæ 6. Pauperes, qui beati esse dicuntur, non superbis, sed diuitibus opponuntur, sic enim paulò post subiungit Dominus: *Væ vobis Diuitibus.* Respondeo ex Augustino, vt pauperes sunt spiritu, ita etiam diuites sunt spiritu, inflati nimirum & superbi fiduciâ meritorum suorum: Sic diues fuit Pharisæus Luc. 8.

Explicatio loci Luc 6.

Addit, *Christus pauper fuit, & docuit absque dubio quod ipse fecit.* Argumentum tale est. Quod Christus fecit id nobis sequendum est. At Christus pauper fuit, Ergo. Major vniuersaliter falsa est: vt etiam assumptio, nam superstitiosam paupertatem monasticam non coluit Christus.

Vt autem Christus maximè voluntate pauperes ex Iesuitæ sententia intellexerit, non tamen inde sequitur, vt vult probare Iesuita, paupertatem vouendam esse, quum nec aliæ beatitudines, quas recenset Dominus, vouendæ sint, & voueantur à Monachis.

Ex his sic argumentor contra Bellarminum. Id omne non rectè vouetur Deo quod caret testimonio verbi Dei. Sed paupertas monastica caret testimonio verbi Dei. Ergo non rectè vouetur.

Secundò citat verba Christi ex Matth. 19. cap. *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo.* Et quod paulò post sequitur: *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te; quid ergo erit nobis?* Respondeo *primò*, Præceptum hoc quod his verbis Seruator adolescenti huic præscripsit speciale & personale esse, quod non attineat ad reliquos Christianos, quodq; tam non liceat in exéplum trahere, aut inde Regulam vniuersalé exstruere, quam nec ex mádato, quod olim Dominus Abrahamo de immolatione filij Isaaci præscripsit. Habuitq; Dominus speciales causas quibus motus tale mandatum adolescenti hypocriticâ præsumptione & opinione sanctitatis propriæ exsultanti præscripsit, ut videlicet experimento manifestè

Explicatio loci Matth. 19.

festo illum edoceret, inanem atque futilem jactantiam esse ejus, quâ de legis impletione antea gloriatus fuerat.

Secundò, nullum est in his verbis Christi vestigium voti paupertatis.

At, inquit Iesuita, *parum prodesset relinquere res suas, & iterum ad lucra & opes comparandas redire*. Respondeo, etiamsi propter Christum omnia nostra relinquere debeamus, non tamen prohiberi nos vel ad vxorem, vel ad liberos, vel in patriam & possessiones nostras redire, si licet, persequutione cessante. Sic enim Apostoli quoque sua reliquerunt, vt tamen interdum ad ea redierint.

Tertiò, nec Patres existimârunt paupertatem quenquam perfectum facere, neque eam ita commendarunt, vt votum de ea susceperint. Augustinus epistolâ 8. de Lazaro & diuite epulone loquens, *Si pauperi*, inquit, *meritum esset inopia non justitia, non vtiq; ab Angelis, in Abrahæ gremium, qui diues hic fuerat, tolleretur. Sed vt nobis ostenderetur, nec in isto paupertatem per seipsam diuinitus honoratam, nec in isto diuitias fuisse damnatas, sed in illo pietatem, in illo impietatem suos exitus habuisse, sic suscepit diuitem impium cruciatûs ignis, vt tamen pium pauperem susciperet sinus diuitis.*

Obiicit, *Augustinum epistolâ 89. & in Psal. 103. Serm. 3. hæc verba Christi referre ad professionem monasticam.* Negatur: Sed explicat de vera Christiana & religiosa vita: & tantum abest vt Iesuiticam hanc interpretationem probet, vt potius omni studio & conatu eorum opinionem refutet, qui monasticæ vitę dignitatem aliquam aut meritum tribuunt: Inspiciat Lector locum, & nos vera dicere affirmabit. In Psalmum 103. verò laxius quidem effunditur in hoc argumentum, sed tamen de quibusdam solùm hominibus agit Christiano zelo Christum sequentibus, non de Monachatu simpliciter, aut omnibus Monachis. Bernardi testimonium non magni in hac controuersia facimus, quòd Monachatus & omnis generis superstitiosi cultus ejus tempore quàm maximè inualuerint.

Explicatio loci Act. 4. *Tertiò*, profert locum ex Act 4. c. vbi hęc leguntur: *Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna, nec quisquam eorum quæ possidebat aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.* Respondeo, si vera est Iesuitæ sententia, omnes Christiani in prima illa Ecclesia paupertatem vouerunt, quòd falsum est: loquitur enim Lucas de tota Ecclesia illa prima & omnibus in ea fidelibus, non de peculiari hominũ cœtu, aut certo quodam vitę genere. Deinde inter primos illos Christianos nemo pauper & egenus fuit: nihil igitur exemplum eorum ad Monachos pertinet, qui mendici & mendicantos Fratres nominari volunt.

Ait, inquit Iesuita, *quòd ex voto ita viuerent primi illi Christiani in Hierusalem, docet Augustinus Serm. 2. de communi vita Clericorum*, vbi dicit, *idipsum se cum suis facere voluisse, quod primos Christianos fecisse Act. Apostolorum testentur: & tamen ibidem repetit sæpius, nemini licere in tali vita habere proprium*, &c. Respondeo, acquiesceremus hisce, si vel D. Lucas, vel verus Augustinus hęc dicerét. Lucas autem de voto ne verbum quidem habet: In omnibus autem quæ S. Augustino falsò adscripta sunt, nihil impudentius aut insulsius est Sermonibus hisce, quos citat Iesuita, in quibus nec verba, nec sententiæ, nec pectus, nec omninò quidquam ex Augustino dignum, vt multis ostendit Erasmus in Ecclesiastico lib. 3. Deinde si maximè Augustinus cum suis primos illos Christianos imitatus fuisset, non tamen votum emisisset, nec bonis suis, si quæ habuisset, renuntiasset, nihil enim tale quid de primis illis Christianis Lucas refert. Nam Ananias si maximè communem vitam professus est, non cogebatur vendere agrum, & venditũ in sua potestate habere potuit. Dicit enim illi Petrus; *Nonne poteras retinere agrum, vel etiam pretium, quod ex venditione accepisti, liberè in potestate tua habere?* Si potuit Ananias retinere agrum, non ergo voto promisit illum Ecclesiæ: Si etiam pretium, quod ex venditione agri accepit, in potestate sua liberè habuit, vt dare vel non dare potuerit, ergo nulla promissione & nullo voto tenebatur id dare. Deniq; ne hic quidem fictus Augustinus votorum monasticorum hoc loco meminit. Ex pacto quidem bona sua conferebant Clerici Regulares, ad quos hęc scribuntur, nullum autem est voti vestigium in regula eorum.

Quartò, adducit locum ex cap. 5. Act. de Anania & Saphira, *qui*, inquit, *quum vitam communem profiteri velle viderentur, & tamen aliquid proprij sibi clam retinuissent, pœnas dederunt.* Respondeo cum Petro Martyre, nullum hic votum apparere, peccatum enim Ananię & Saphirę fuit mendacium, ambitio, auaritia, & hypocrisis, non autẽ voti violatio. Prędium suum in commune Ecclesiæ non promiserant voto, sed ex facto donauerant: postea verò de pretio rei non suæ, sed à se donatæ interuerterunt in rem suam: hoc furtum fuit rei donatæ, non votæ. Docent hoc non obscurè verba Lucæ Act. 4. *Quotquot erant*, inquit, *possessores agrorum aut domorum, vendentes adferebant pretia eorum, quæ vendita fuerant & deponebant ad pedes Apostolorum.* Ananias verò vendidit Explicatio loci Act. 5.

possessionem, & interuertit aliquid ex pretio, consciâ etiam vxore suâ, allatamque partem aliquam ad pedes Apostolorum deposuit. Dixit autem Petrus, *Anania, cur impleuit Satanas cor tuum, vt mentireris in Spiritum sanctum, & interuerteres ex pretio istius prædij? Nonne si seruâsses* (prædium, id est, si non donauisses) *manebat tibi, & venundatum in tua erat potestate?* Hic voti ne vno quidem verbo fit mentio.

Sed instat Iesuita & dicit, *Ananias dicitur fraudasse de pretio agri.* Respondeo, facere hoc potuit sine omni voto, retinendo nimirum partem ejus, quod se integrum attulisse dixerat, & mentiendo se totum attulisse.

Ait rursus: *Quòd rem non præceptam vouerint, patet ex his verbis; Nonne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat potestate?* Respondeo, jam antea ostendimus, eos omninò non vouisse. Neque enim qui voto bona sua aliis promittunt, ea amplius possidere possunt, aut jus aliquod habent in rebus suis. Si igitur bona sua Ecclesiæ vouit Ananias, non rectè Petrus dixit, *Nonne poteras retinere agrum tuum, vel etiam pretium, quod ex venditione accepisti, liberè in potestate tua habere?*

Pergit, *Quod votum illud Deo factum esset, testantur verba illa, Cur tentauit Satanas cor tuum mentiri te Spiritui sancto, & fraudare de pretio agri?* Respondeo, Imò votum nullum factum fuisse hæc ipsa verba testantur. Qui enim votum violant, non mentiuntur, sed minus faciunt quàm promiserant, licet nihil falsi dicant. Negatur igitur consequentia: Fraudauit Ananias de pretio agri, sacrilegium fecit & mentitus est Spiritui sancto, ergo votum emisit. Sed dato, non autem concesso, Ananiam votum fecisse, non tamen Lucas dicit, eum omnia sua bona vouisse, sed agrum tantum: non dicit, eum vouisse vitam monasticam, non etiam conjugalis vinculi solutionem, quæ omnia Monachi vouent.

Ad testimonia Patrum quod attinet, quibus probare vult eos communiter existimasse, Ananiam & Saphiram ob voti violationem pœnas dedisse; respondeo primò in genere, voces voti & vouendi in Patrum testimoniis à Iesuita citatis, tropicè & figuratè accipi, pro dono quod destinarint in commune dare ad sustentationem pauperum.

Secundò respondeo ad illa ex doctissimo Sutliuio in specie *Chrysostomus*, inquit, cap. 21. in libro de Monachorum institutis, *si modò ipsius sunt homiliæ in Acta, dicit, Ananiam promisisse pretium agri & sacrum fecisse.* Sed aliud est rem singularem promittere, aliud paupertatem vouere. Præterea potuit pretium agri promittere, etsi non vouisset communem vitam & paupertatem. Nihil denique habet vnde suspicemur ob votum Ananiam & Saphiram morte percussos fuisse.

Hieronymus in epistola ad Demetriadem per votum intelligit propositum vitæ communis, & non vota monastica continentiæ & paupertatis: pœnasque dedisse ait Ananiam & Saphiram, quia partem sibi alienæ substantiæ reseruauerant.

Augustinus Serm. 27. de verbis Apostoli, ne verbo quidem meminit vel voti, vel pœnæ propter votum violatum: Imò dicit, *Ananiam condemnatum fuisse sacrilegij & fraudis, quia partem ex eo quod promiserat, subtraxisset.* At promittunt eleemosynam multi qui non ingrediuntur monasteria. Præterea dicit, *plebem Christianam à Fratribus repulisse paupertatem:* tantum abest vt putet Ananiam vouisse paupertatem: Sermo 10. de diuersis, in editione Louaniensi falso, vt multi alij, adscribitur Augustino, Nihil tamen aliud dicit, *quàm Deo displicuisse, quòd Ananias & Saphira de pecunia subtraxissent, quam vouerant Deo.* Vnde intelligimus, eum existimasse, eos sponsionem Deo fecisse de re singulari. At Bellarminus probandum susceperat, eos vouisse paupertatem & vitam communem, de qua nihil loquitur ille subdititius author.

Fulgentius exemplo Ananiæ & Saphiræ ostendit, de Bono conjug. cap. 18. *eos puniri qui ex rebus quas Deo vouerunt, aliquid rapiunt aut retinent.* Sed quid hoc ad votum paupertatis, aut vitæ monasticæ?

Gregorius libro primo epist. 33. ad Venantium, & Arator libro primo in Acta Apostolorum asserunt, *Ananiam Deo vouisse pecunias.* Sed intelligunt propositum donandi pretium agri venditi: non autem votum paupertatis, aut vitæ monasticæ Imò significat Gregorius, eum pœnas dedisse, non quòd se, sed quòd pecunias post votum subtraxisset.

Oecumenius in Act. cap. 5. vocat peccatum Ananiæ *sacrilegium.* Sed aliud est sacrilegium, & aliud votum violatum: cum Monachi sæpè sacrilegium committant, etiamsi in monasteriis permaneant.

Beda dicit in cap. quinto Act. *Sarabaitas Monachos exemplo Ananiæ aliquid proprij retinere.* Sed hoc contra Bellarminum facit. Nam Sarabaitæ isti votum paupertatis non solebant emittere.

Atque

Atque hac, inquit Bellarminus, *de Scripturis pro voto paupertatis.* Astutè igitur præterit Iesuita duos alios Scripturæ locos, quibus multi Caput sextum Francisci Regulæ confirmare conati sunt, videlicet, *ne Fratres sui aliquid proprij possideant, nec domum, nec locum, nec vllam aliam rem sub cælo, sed altissimam paupertatem profiteantur*, quia nimirum intellexit ipse nihil præsidij in locis illis Mendicantes Monachos habere. Prior locus exstat Lucæ 14. cap. vbi Seruator dicit: *Quisquis non valedicit omnibus bonis suis non potest meus esse discipulus.* Id enim non simpliciter intelligendum est, alioquin nemo in toto Mundo Christi Discipulus esset. Docet autem ibi Christus, vt supra se ædificemur, & aduersus hostem Diabolum perpetuò pugnemus: neque inde nos absterreri patiamur etiamsi cum fortunis omnibus parentes quoque, Vxorem, Liberos, Fratres, & Sorores non relinquere oporteat; aliter enim non posse nos salutem vel retinere, vel consequi. Alter locus exstat Matthæi 10. vbi Discipulis suis Christus dicit, *Ne comparate aurum, neque argentum, neque æs in zonis vestris, neque peram ad iter, neque binas tunicas, neque soleas, neque virgam.* Sed hæc verba non etiam secundum literam accipienda sunt, alioquin & Christus & Apostoli contra illa peccassent. Ille quidem, quòd pecunias & loculos habuit, quorum cura Iudæ commissa fuit: hi verò, quòd & calceis vsi sunt, vt de Petro in Actis scribitur, quem angelus sandalia subligare iussit; & Ecclesiæ pecunias dispensarunt. Præ aliis autem accusandus foret Paulus, qui penulam habuit Troade relictam, qui Romæ in suo conducto vixit, quique se ad omnia initiatum esse dicit, vt satur esse & esurire, abundare & egere norit. Quia verò neque Christum leges ab se latas violauisse, neque Apostolos illas temerè neglexisse absq; blasphemia intolerabili dici potest, fatendum omninò præcepta hæc partim symbolica esse, partim temporaria, vt quæ in præsenti tantum legatione ab Apostolis obseruari debuerint, ad quam propter infelicis populi dispersionem Christus illos extrusit, & quæ paucis diebus peracta fuit. Nihil aliud igitur præcipere eis voluit his verbis, quàm vt sine cunctatione iter ingrediantur, & sese totos curæ ac prouidentiæ Dei cōmittant, adeò, vt neque de viatico aut commeatu parando, neque vestibus mutandis, aut aliis secum deferendis, neque etiam de sui defensione sint soliciti. Et hunc esse sensum verborum istorum, inde haud obscurè colligitur, quòd ipse postea, quum secundę legationis in orbem vniuersum tempus instaret, his mandatis quasi abrogatis, alia substituit, in vltima Cœna dicens: *Quando misi vos absque sacculo, & pera, & soleis, num quid defuit vobis?* Ipsis autem respondentibus; *Nihil*, ille ait, *Sed nunc qui habet sacculum tollat: similiter & peram: & qui non habet, vendat pallium suum, & emat gladium.*

Explicatio loci Luc 14.

Explicatur locus Matt. 10

SECVNDO paupertatis votum Bellarminus Traditione Patrum probare conatur. Respondeo rursus ante omnia in genere. Profert quidem hic & alibi sæpe Patrum traditiones, quum illi inseruiunt: constat autem ne ipsos quidem Papistas Patrum traditiones semper & vbique retinere & seruare.

Bellarminus paupertatis & mendicitatis votum Traditione Patrum probat.

Deinde in specie, quæ ex Vrbani I. Papæ Decretali citat, non habent vim testimonij. Nam variis argumentis probarunt alij, Decretales omnes, quæ primis Episcopis Rom. adscribuntur suppositias & adulterinas esse. Et quæ Vrbanus in hac epistola scribit, non omnia conueniunt illis temporibus, quibus Episcopatum Roman. tenuit.

Ejusdem pretij sunt Basilij Constitutiones. Nam primò, in nonnullis codicibus, plures, in aliis pauciores reperiuntur. Secundò, non referunt stilum reliquorum scriptorum Basilij. Tertiò, non meminit earum Nazianzenus in vita Basilij, in qua genuina ejus scripta diligenter recenset. Quartò, qui eas scripsit, subinde seipsum prodit quòd fuerit Monachus: Basilius autem Episcopus, nunquam Monachus fuit. Sed demus, non autem concedamus has Constitutiones Basilij esse, nulla tamen in iis votorum fit mentio. Denique, vt Monachi illi nihil proprij possideant, quod præcepisse Basilius dicitur, non tamen sunt pauperes quorum Collegia opes & diuitias possident.

Hieronymus ad Eustachium refert quidem, Monachos olim nihil proprij possedisse, & narrat historiam de Monachi pœna aliquot solidos possidentis: non autem meminit voti paupertatis: Nam illo adhuc tempore votorum laqueis nondum ligati tenebantur Monachi. Et Monachos illo tempore nondum vouisse paupertatem, illud satis declarat, quòd Hieronymus in eadem epistola scribit, vt refert Bellarminus quoque, *sic Præpositorum diligentiam vigilasse, vt nulli necessarium aliquid deesset*: nam pauperibus necessaria plurima desunt.

Augustinus refert in Psalm. 25. *aliquos vouere, se omnia relicturos, & ituros in communem vitam*: & de Ciuitate Dei libro 17. cap. 4. *Apostolos vouisse quoq; se omnia relicturos.* Respōdeo, Augustinus verbum vouendi communiore & latiore significatione, quàm

Bellarminus & Monachi, vſurpauit, nimirum de certa animi deliberatione & propoſito omnia propter Chriſtum relinquendi cujus generis votorum multa exempla in Scriptura exſtant. His autem cum Bellarmino de ſolenni voto contenditur. Adhæc poſſunt multi certò ſtatuere, ſe omnia propter Chriſtum relicturos, abſque paupertatis voto: poſſunt enim, vt ſupra quoque diximus, quando licet, & datur occaſio, ſuis rebus vti, & accipere ab aliis non modò neceſſaria, ſed etiam ſuperflua.

Idem etiam ad Caſſiani locum reſponderi poteſt: nempe, quod non intelligat votum ſolenne, ſe firmum potius animi propoſitum. Deinde, concedamus vouiſſe illos jam Caſſiani tempore, circa annos 430. id eſt, promiſiſſe obſeruationem nonnullarum rerum: eam autem ipſe Caſſianus vtroque in loco, quem citat Bellarminus, non Chriſto aut ejus mandato, ſed inſtitutione Regulæ Monachorum, ſeu communitatis eorum expreſsè tribuit. Humanæ igitur authoritatis, non diuinæ fuit, quod illi vouiſſe dicuntur.

Ad Aurelianenſem 1. Synodum quod attinet, dicit quidem Ieſuita, *grauiter eam juſſiſſe punire eos, qui proprij aliquid poßidere voluerint*. Reſpondeo, vocem *Grauiter*, Ieſuitam de ſuo addidiſſe. Verba enim Canonis ſunt, *Omnia quæ acquiſierit, ab Abbatibus auferantur ſecundum Regulam, monaſterio profutura.*

Ioannis 22. Papæ iudicium de paupertate Mēdicantiū Monachorū

Sed quid multis opus eſt? quum ipſe Pontifex Rom. Ioannes XXII. hanc Franciſci & Mendicantium Monachorum doctrinam tanquam erroneam & hæreticam damnarit Auenioni anno 1322. vt patet ex eius Extrauaganti, *Cum inter*, &c. Et, Quia quorundam, de verborum ſignificatione 14 & Franciſcanos impietatis, peſtiferi erroris arguerit, excommunicarit, Fraterculos nuncuparit, & multos igne concremarit, Auentino teſte libro 7. Annal. Imò ipſi Franciſcani aliique mendicantes Monachi jugum hoc paupertatis, tanquam verbo Dei & rationi contrarium, mox ceruicibus ſuis ita excuſſerunt, vt diuitiis & theſauris hodie cum Regibus & potentiſſimis Principibus certarent: viuunt etiam in abundantia rerum omnium, quæ homini ad lautam ſuſtentationem ſunt neceſſariæ. Eſt igitur Mendicantium Monachorum ſpontanea iſta paupertas votumq; ejus nihil aliud quàm irriſio Dei & hominum. Deinde hac ſua fictâ & ſimulata paupertate, cùm ſibi tum aliis vitam æternam promereri ſe poſſe gloriantur, quàm ſolus Chriſtus ſuâ paupertate nobis acquiſiuit, juxta illud 2. Cor 8. *Noſtis beneficentiam Domini noſtri Ieſu Chriſti, quòd propter vos pauper factus ſit, quum eſſet diues, vt vos illius paupertate diteſceretis.*

Mendicantes votum paupertatis fregerūt

ANIMADVERSIO XI.

Minoritæ non ſoli Deo, ſed etiā creaturis vouēt ſeruare regulam ſuam. Refutatur hic error.

IN forma Profeſſionis Minoritarum Recipiendi *vouent non ſolum Deo, ſed etiam B. Mariæ Virgin. B. Franciſco & Abbati toto tempore vitæ ſuæ ſeruare Regulam Minorum in obedientia ſine proprio, & in caſtitate.* Prædicatores idem promittunt, & vouent quoque *omnibus Sanctis*. Hoc voto autem idololatriam ab ipſis committi multis rationibus probari poteſt.

1. Nam *primò* Verbum Dei nos docet, Vota non creaturis, ſed ſoli Deo nuncupanda eſſe, Deut. 23. *Si votum voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere, &c.* Pſal. *Vouete, & reddite Domino Deo veſtro*: Pſalm. 166. *Vota mea Domino reddam.* Iſa 19. *Vota vouebunt Domino & ſoluent.* Eccleſ. 5. *Si quid vouiſti Deo, ne moreris reddere.*

2. *Secundò*, Patres primitiuæ Eccleſiæ idem nos docent. Ambroſius inquit cap. 8. de Abele & Cain: *Votum eſt poſtulatio bonorum à Deo cum ſoluendi muneris promißione.* Olympiodorus in c. 5, Eccleſiaſt. *Votum eſt*, inquit, *quum quid Deo pollicemur nos reddituros. Vouemus autem Deo & pollicemur non pecunias modo, ſed abſtinentiam victus, & caſtitatem, & quæ ſunt generis ejuſdem.* Origenes aliquot votorum genera commemorat homil. 24. in Numer. ſed omnia Deo reddi dicit. Bellarminus ipſe de Monachis lib. 2. cap. 14. col. 1613. in definitione Voti hoc ipſum fatetur: dicit enim. *Votum eſſe religioſam promißionem alicujus excellentioris boni, Deo factam, liberâ voluntate.* Ita etiam Magiſter Sententiarum lib. 4. diſt. 38. *Votum eſt*, inquit, *teſtificatio quædam promißionis ſpontaneæ, quæ Deo, & de his quæ Dei ſunt propriè fieri debet.* Idem Bellarminus de Cultu Sanctorum col. 2232. *Ratio*, inquit, *ob quam Vota Sanctis fieri non debeant, eſſe poteſt, quia Votum eſt actus Religionis ſoli Deo debitus, qualis eſt etiam juramentum & ſacrificium: vt patet ex diuinis literis, vbi perpetuò vota dicuntur fieri Deo.*

3. *Tertiò*, Vota nuncupantur Sanctis ex κακοζηλίᾳ Ethnicorum, qui idolis, ſtatuis, ventis, & Dæmonibus quoque vota nuncupauerunt. Ac ita ferax fuit illa ratio, vt ſingulæ profeſſiones haberent propria numina quibus vouerēt: Agricolæ Opi pro fertilitate, & Syluano pro incolumitate boum: Nautæ Polluci & Caſtori: Iuuenes Horæ: Paſtores Pani viatores Herculi: Fures Mercurio & Lauernæ: Amatores

res Veneri & Cupidini: Calabri Iapygi vento Athenienses Scirani: Thurij Boreæ: Græci ventis omnibus, quòd Xerxis classem dissipassent: Imperatores Rom. diuersis Numinibus in bellis difficilibus vota nuncuparunt.

Bellarminus defendit errorem hunc ex Eusebio.

Bellarminus, quia hanc idololatriam ex verbo Dei defendere non potest, saltem ex Patribus falsò citatis id facere conatur col. 2233. & seq. *Eusebius*, inquit, *de Præpar. Euang. lib.13. c. 7. dicit, Nos veræ pietatis milites, vt Dei amicos honorantes ad Martyrum monumenta accedimus, votáque illis facimus tanquam viris sanctis, quorum intercessione ad Deum non parum juuari profitemur.* Respondeo, Bellarminum hic crimen falsi committere: non enim hoc dicit Eusebius, sed, *Vota Deo apud Martyrum monumenta fieri, & beatas eorum animas à Christianis honorari*: Et hoc ex Platone colligit. Verba ejus Græca hæc sunt: Ἐπὶ τὰς θήκας αὐτῶν ἔθος ἡμῖν παριέναι, καὶ τὰς εὐχὰς παρὰ ταύταις ποιεῖσθαι: τιμᾶν τὰς μακαρίας αὐτῶν ψυχὰς, ὡς, εὐλόγως καὶ τούτων ὑφ' ἡμῶν γιγνομένων. Ἀλλὰ ἡμεῖς μὲν ταῦτα ἐκ τῶν Πλάτωνος ἀνελεξάμεθα.

Ex Theodoreto.

Secundò citat Bellarminus Theodoretum: *Is*, inquit, *vbi libro 8. ad Græcos dixerat varia à Martyribus peti, hæc subdit: piè fideliterque precatos ea maximè consequi quæ desiderant, testantur illa, quæ votorum rei persoluunt: nam alij quidem oculorum, alij verò pedum, alij manuum simulachra suspendunt ex argento, auróue confecta, &c.* Respondeo, non dicit Theodoretus, vota Martyribus fieri, sed Deo, qui, vt ille fortasse credidit, propter Martyres precantibus sanitatem contulit.

Ex Palladio.

Tertiò, De Philoromo etiam ex Palladio falsum narrat Bellarminus. Ait enim, Palladium dicere, *Philoromum ex voto Apostolis nuncupato Romam venisse ad limina Apostolorum, & deinde Alexandriam ad S. Marcum.* Respondeo, Palladius nihil aliud scribit, quàm Philoromum venisse Romam ad orādum in Martyrio SS. Petri & Pauli, deinde venisse etiam Alexandriam cùm vouisset in Martyrium S. Marci. Ad hæc historia ista Lausiaca Palladij vanitatis argumentis quàm plurimis personarum, rerum, temporum, locorum, vocum, &c. conuinci potest.

Ex Prudentio.

Quartò, Prudentius, quem Bellarminus etiam adducit, nihil aliud quàm, *frequentari arenas illitas cruore Martyrum, & ibi incolas obsecrare voce, votis, munere,*

Quintò mentionem quidem votorum facit, quæ Felici reddiderit: non autem intellexit vota propriè sic dicta, sed more Poetarum preces ei oblatas.

Ex Augustino.

Sextò Faustus Manichæus dicit quidem apud Augustinum lib. 20. c. 3. *Christianos idola vertisse in Martyres, eosque votis coli.* Sed dicit quoque ibidem c. 1. *eos Solem colere, & paganos esse.* Negat autem Augustinus *Christianos latria cultum Sanctis mortuis exhibere, sed eos coli tantum cultu dilectionis & societatis, quo & in hac vita coluntur sancti Dei homines.* Sanctis autem in hac vita nemo vota nuncupat.

Ex Gregor. Turonensi.

Septimo, Bellarminus profert Gregorij Turonensis testimonium, qui lib. 2. historiæ Francorum cap. 37. mentionem facit voti, *quod nomine Clodonei Regis S. Martino fecerunt Ministri ejus.* Sed ex particulari facto nihil vniuersaliter colligere licet. Deinde omnibus constat, Gregorium ipsum fabulosissimum scriptorem esse.

Responsiones Bellarmini ad nostrorū argumēta eorūque refutatio.

Porrò ad argumentum paulò ante à nobis allatum, quòd vota sint actus Religionis soli Deo debitus, vt ex sacris literis constat, in quibus perpetuò vota dicantur fieri Deo, Respondet Bellarminus primò ex Thoma in 22. quæst. 88. artic. 5. videlicet, *Vota quæ fiunt Sanctis, vel Prælatis, includere duas promissiones: vnam quæ fit Sanctis, & illam non esse formaliter votum, sed materiam voti: alteram quæ fit Deo, & illam esse formaliter votum, Vt cùm quis dicit, Voueo B. Mariæ me ad ejus domum peregrinaturum, promittit virgini hanc peregrinationem, sed hæc promissio non est votum: & simul promittit Deo, se impletúrum promissionem Virgini factam, & hæc secunda promissio verè est votum.* Bellarminus autem reiicit hanc responsionem Thomæ, & dicit. *Ista rectè se habere in votis quæ includant promissionem homini mortali factam: nam qui voueat obedientiam Prælato, licet ipsi Prælato obedientiam promittat, reverâ tamen non Prælato, sed Deo uotum facere: quod illo voto non Prælatum, sed Deum colere & honorare intendat.* Facilè autem ostendi posset Bellarminum non assequutum esse sui Thomæ sententiam, adeoque illi injuriam ab eo fieri.

Secundò igitur respondet cum Cajetano, qui dicit, *vota fieri Sanctis, non vt sunt creaturæ quædam rationis participes, sed vt in eis Deus habitat per gloriam, ita vt vota, quæ fieri dicuntur Sanctis, fiant Deo in Sanctis.* Eodem verò modo Pontificij negare possent, se non idololatras esse, quia non colunt Angelos & creaturas, vt sint creaturæ, sed vt Deus in eis habitet. Hoc esset insufficimum: nam qui hoc modo creaturas colunt idololatræ sunt. Adhæc certissimum est, Papistas Sanctis, vt sunt creaturæ, vota facere, quod argumento certissimo & est eos idololatras esse.

Tertiò itaq; respōdet, *Votū verè Deo & Sanctis fieri, & tamen qui id faciant non esse idolo-*

latras: non enim eâdem ratione fieri votum Deo & Sanctis, & solum votum quod fiat Deo esse cultum latriæ. Respondeo, in votis Monachorum pariter Deum & creaturas conjungi: vnum item esse votum, eandemque verborum formulam, quâ se Deo obstringunt & consecrant. Sunt igitur idololatræ.

Quartò dicit, *inter omnes Catholicos conuenire, aliter promitti munus Deo, aliter Sanctis: nam Deo promittitur in signum gratitudinis erga primum principium omnium bonorum, & hæc est promissio cultus latriæ. At Sanctis promittitur aliquid in signum gratitudinis erga mediatores & intercessores, per quos à Deo beneficia accipimus: & hæc promissio non est cultus latriæ, sed duliæ.* Respondeo, esse petitionem principij. Conuenit quidem hoc inter omnes Papistas, sed non inter Papistas & reformatas Ecclesias. Possumus quidem Deo promittere aliquid, tanquam primo principio & vnico, à quo omne bonum accipimus: non autem Sanctis, tanquam illorum mediatione & intercessione aliquid adipiscamur: nihil enim tale nos verbum Dei docet.

His addit, *hoc solùm dubium esse, An votum sit nomen generale, quòd analogicè dicatur de promissione Deo facta & Sanctis, vt est oratio & cultus, vel non? Et putat ille, generale nomen esse propter Ecclesiæ Rom. vsum, & quia* εὐχὴ *& oratio idem significent, & quia oratio denotet orationem communiter Deo & Sanctis factam.* Respondeo, Meminisse debuit Iesuita quod ante dixit, *Votum esse religiosam promissionem Deo factam*; Scripturam item & Patres *Vota Deo tantum nuncupanda esse* docere. Deinde non tantum de nomine lis est, vt Iesuita putat, sed etiam de re ipsa. Nam si votum est cultus latriæ, & ille Sanctis præstatur à Pontificiis, tum sunt idololatræ. Adhæc Iesuita pro confesso sumit, quod à nostris strenuè negatur. Ille enim preces rectè Sanctis fieri posse putat, quod nostri non concedunt.

Ad id verò quod obiicitur, *Si promissio facta Sanctis mortuis possit dici votum, cur non etiam promissio facta Sanctis adhuc viuentibus nobiscum?* Respondet Bellarminus primò, *quia promissio facta Sanctis cum Christo regnantibus, sit similior promissioni quæ fit Deo, quàm sit promissio, quæ fit homini mortali. Nam quemadmodum id, quod promittimus Deo, non est illi vtile, sed nobis, & solùm fit in signum honoris & gratitudinis, ita etiam quod promittimus Sanctis in cœlo regnantibus, non est illis vtile, sed nobis, neque enim illi nostris rebus indigent, cum sint beati: & solum ista promittimus illis & offerimus, in signum memoriæ, honoris & gratitudinis. At quæ hominibus hic viuentibus promittimus, illis vtilia sunt, vel certè esse possunt, cum ipsi multis rebus egeant.* Respondet secundò, *quia votum non conuenit Sanctis nisi quatenus sunt Dij per participationem: at Sanctos cum Christo regnantes certò scimus esse tales, de viuentibus nobiscum non scimus certò, sed suspicamur tantum.* Tertiò, *quia Sancti in cœlo jam sunt reipsâ beati & filij Dei, ac Dij quidam per participationem, quia sunt confirmati in illo statu, neque excidere possunt, at Sancti, qui viuunt nobiscum, modo sunt Sancti, modò non sunt, & magis in spe, quàm in re beati sunt. Rectè igitur quæ mortalibus promittuntur, non dicuntur vota, vt illa quæ Sanctis in cœlo promittuntur.* Sed hæc sunt mera χρυσοφύγετα, quin nugamenta, si votum sit cultus latriæ, & soli Deo conueniat, vt supra probauimus. Deinde blasphemia est dicere, creaturas per participationem Deos esse. Deus enim gloriam suam alteri non dat. Multi etiam viri illustres dum viuunt non indigent rebus nostris, & tamen illis supplicamus: & Magistratus non minus Dij dicuntur quàm homines defuncti: nec magis certi sumus de gratia alicujus Sancti defuncti, quam de ejus gratia & sanctitate, qui jam viuit, & se ex operibus justum esse declarat. Nec obstant canonizationes quæ fiunt à Rom. Pontificibus: constat enim multos torqueri in inferno, qui coluntur in terra.

Denique non prætereundum est, quòd Iesuita col. 2235. dicit, *Nihil obstare, quòd in Scripturis nomen voti semper accipiatur pro promissione facta Deo: nam cum scriberentur sancta Scriptura nondum cœperat vsus vouendi Sanctis.* Argumentum sic formari potest: Quicquid in vsu non fuit cum scriberetur verbum Dei non est reiiciendum, licet id aliter doceat. Vsus autem vouendi Sanctis nondum cœperat cùm scriberentur sacræ Scripturæ. Ergo non obstat, etiamsi votum in S. Scriptura tantum accipiatur pro promissione Deo facta, & votorum quæ fiunt Sanctis nulla fiat in ea mentio. Major si concedatur Iesuitis, vicerunt, & idololatricum suum cultum omnem approbârunt: Sed est falsissima: & nos libenter accipimus, quòd fatetur Bellarminus, votorum, quæ fiunt Sanctis, in verbo Dei nullum vestigium exstare.

CAPVT XII.

De Reliquis FRANCISCANORVM *Institutis, Ritibus, Legibus, & Consuetudinibus.*

De Nominibus FRANCISCANORVM.

ORdinis hujus milites *Franciscani* interdum appellantur, à Franciscano ejus fun-

fundatore: sicut & Dominicani, Bernhardini, Benedictini, *&c.* a Dominico, Bernhardo & Benedicto denominantur etiam. Franciscus autem eos quos sui instituti ab initio socios adoptauit, non Franciscanos, sed in humilitatis argumentum *Minores* appellauit, & Prælatos sui Ordinis non Magistros, sed *Ministros*: vt ex ipso nomine discerent Discipuli ejus, quòd ad discendam humilitatem, ad Scholas humilis Christi venissent: Et in hoc egregiè se obedire Christi præcepto existimauit, qui, vt informaret Discipulos ad humilitatem perfectam, dixit eis: *Quicunque voluerit inter vos major fieri, sit vester Minister: & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus* Bonauentura in Vita Francisci cap. 6. & Polyd. lib. 7. cap. 4. Germanicè vulgò dicuntur Bar ü r / quòd nudis pedibus incedere soleant. Appellantur & *Chordigeri* seu *Funigeri* à chordis vel funibus quibus cinguntur.

De Classibus MINORITARVM Ordinis.

IN tres autem Classes Franciscus ille superstitionum Magister distribuit suos asseclas & Discipulos. *Prima* erat *Fratrum Minorum*, quibus & ipse accenseri voluit. Horum vita debebat esse omnium rigidissima & strictissima: non licuit enim ab initio eis habere granaria, nec duas tunicas: vt in Clement. de sententia excom. tit. 10. ad caput, Cùm ex eo. glossa testatur. *Secunda Dominarum & Virginum pauperum*, quæ aliàs *Clarissæ* à S. Clara vocantur. Hæ possunt aliquid habere in communi, & propterea earum Ordo non est adeò arctus aut strictus, vt prior: Ibidem. *Tertia Pænitentium*, instituta propter eos, qui matrimonio juncti facere pœnitentiam flagitant. Hi possunt habere etiam in singulari aliquid. Instituitur à Francisco anno Domini 1221. Primusque in hoc Ordine fuit quidam *Lucius* dictus. Actiuè deseruiunt tantum: sicut primæ Classis Religiosi contemplationi & actioni prædicationis simul vacant: secundæ verò Classis fœminæ contemplationi solùm sunt deditæ. De hoc tertio Ordine Minoritarum Antoninus tit. 24. cap. 2. ita ferè scribit: *Tertij*, inquit, *Ordinis Viri & Fœminæ, non dicuntur Religiosi, sed habent quendam modum viuendi religiosum: qui tamen non est completa Religio, obligans ad essentialia Religionis: & propterea non est verus Ordo. Nam & proprium habent & possunt habere, & vxorati manere, Et quamuis licitè non possint contrahere in tali statu, si tamen contraherent matrimonium firmum ratumque esset, quod non sunt in completa Religione. Obedire tenentur Magistro suo in his præcisè quæ pertinent ad Regulam suam, quæ etiam approbata est à sede Apostolica. Et licet quidam Viri & Fœminæ sub tali habitu tertio & Regula viuant in aliquibus congregationibus arctius, quam contineat Regula eorum, abrenunciantes propriis, non tamen propterea mutant statum illum, vt possit dici Completa Religio. Reputantur quidem pro personis Ecclesiasticis, sed vtrum gaudeant Priuilegiis personalibus & realibus, vt Clerici & Religiosi variæ sunt opiniones.* Refert etiam Sabellicus Ennead. lib. 6. Polyd. lib. 7. cap 4. Confirmatur tertius hic Ordo à Nicolao IV. petente id Reymundo quodam Ordinis Generali, Volat. lib. 21.

Minores · *Virgines pauperes seu Clarissæ.* · *Pænitentes.*

Viri hujus tertij Ordinis vocantur *Fratres de pœnitentia Iesu Christi*, alio nomine *Saccij* appellabantur, à saccis quibus erant induti: vt colligitur ex Vrstisij Chronico Basiliensi. Vocantur & *Continentes*, non quòd promittant Continentiam, viuunt enim in conjugio, vt diximus: sed quòd certis diebus singulis septimanis abstineant ab opere carnali: vt in Clementinis de sententia excommunic. tit. 10. ad cap. Cum ex eo glossa refert. Antoninus vocat eos *Pinzocgoros* Mulieres dicuntur, *Sorores de pœnitentia*. *Fratres de pœnitentia Iesu Christi.*

Clemens V. de Sententia excom. tit. 10. cap. Cùm ex eo prohibet, ne Fratres Minores de primo Ordine tempore interdicti aliquem de tertio Ordine, siue Vir sit siue Fœmina, in Ecclesias recipiant aut intromittant, ad vitandum scandalum: inobedientes excommunicationi subiicit, à qua absolui non possint nisi per summum Pontificem.

Damnatur verò hic Ordo in Anglia anno 1307. sed rursum approbatur à Petro Teukesbury. Minoritarum in Anglia Ministro, & in Capitulo Londinensi valde commendatur. Balçus in Appendice 2. cap. 82. Cent. 4. ex Thoma Eckleston. *Tertius hic Ordo damnatus.*

Progressu temporis plures familiæ in Ordine Minorum ortæ sunt, nimirum: *Plures familiæ ortæ progressu temporis in Minorum Ordine.*

Obseruantes, vel de Obseruantia Fratres.
Conuentuales.
Minimi.
Capucini.
Collectanei, qui pecunias colligunt.
Amadeani.
Reformati.
De Euangelio.
Chiacini cum barba.
De Portiuncula.

Paulini.
Bosiaini.
Gaudentes.
De Augustinù cum perforatis calceis.
Seruientes.

De quorum nonnullis in sequentibus plura dicentur.

De Vestitu MINORVM.

Vestitus Fràcisci qualis.

FRanciscus, vt supra diximus, abjectis seculi hujus vestibus, pastoralem primò induit habitum: postea & illo rejecto vilissimam curtissimamq; induit tuniculam, natiui tamen coloris, abjectoque cingulo ejusq; corrigiâ: fune eam cinxit: sed & calceos proiecit, nudisq; pedibus incessit. De hoc vero aliòue habitu à Fratribus sui Ordinis assumendo nihil prorsus vel in Regulâ, vel aliàs pręcepisse legitur: sed tantum vt vilibus induantur cap.2. Regulę simpliciter mandauit: *Mei Ordinis*, inquit, *Monachis vilibus & exigui pretij vestimentis induantur: neque plus vnâ Tunicâ cum Caputio, seu Cuculla, & alterâ sine Caputio, habeant: neque calceamenta, portent nisi necessitate coacti: neque in equo iter faciant.* Quia verò nihil hîc definiisset de colore, mensura & forma vestium, ideo interpretatio hujus capitis magnas & diuturnas contentiones per quinquaginta annos inter suos Discipulos peperit. Itaque in generali Capitulo congregati hoc certamen finire conati sunt, & omnes ad vnam eandemque vestis formam reuocare. Alij enim hoc colore, alij alio delectabantur: hi breuiores vestes, illi longiores ferebant, prorsus vt diuersi Ordinis esse viderentur. Itaque hoc capite in disceptationē vocato, de posterioribus membris duobus in eo Capitulo breue certamen fuit. Nam cùm equitare prohiberentur, decreuerunt aut pedibus itinera facere, aut Mulis, Asinis etiam, vti. Neque enim Asino Iumentum vllum vllius, aut minoris impensæ esse. De calceis ita statuerunt, se maximâ integumenti parte resectâ, lora duntaxat quędam relicturos, quibus soleæ pedibus innecti & aptari possent. Ita fenestratis solerter calceis, se non verè calceos, sed soleas tantum laturos. Grauissimum certamen fuit de Caputio & Tunica. Nam tres hîc quęstiones à Franciscanis acutis commotæ sunt. Prima de colore, altera de Mensura, tertia de Forma.

Lites orta circa vestitum Minorū

Certamen de Colore tunica Minorū.

In colore deligendo sententiis quoque certabatur: cùm Franciscus de Colore nihil nominatim cauisset, sed tantum statuisset, vt sui vestimenta tenuis pretij ferrent. Hic ergo spectandum erat, quis colorum vilissimus esset. Nonnulli viridem colorem vilissimum esse censebant: ideoque tenuis fortunę homines (vt aurigas, nauicularios & ejus classis cæteros) plerunque eo vti, eoque, vt vilissimo, vestimenta duplicari. Adhæc nullam parabiliorem materiam esse, quàm eam ex qua exprimitur viridis color: herbis, foliis, baccis, pannum aut linteum eo fuco infici posse. Alij Fuliginosum, siue Fumeum colorem anteponebant, quippe candidam lanam ad fumum suspensam eum colorem sponte trahere. Tertia opinio (& ea quidem maximè omnium probabilis (eorum erat, qui censebant, nullum esse viliorem, nec qui magis suum Ordinem deceret, quàm eum qui velleri suâ sponte proueniret. Velleribus autem natura albis aut nigris animalia ipsa tegi, eamque fuisse Francisci mentem, vt ipsius pecudis colorem natiuum gestarent, quo patientiæ & humilitatis seu modestię admonerentur. Deinde in aliis coloribus sumptu & labore opus esse: hîc prorsus nullo. Itaque sibi videri Franciscanos colore albo vel nigro commodè vestiri posse.

Labantem ordinem & his rationibus commotum, retinebant ij qui priores sententiam dixerant. Quippe aiebant eorum sententiam qui natiuum pecudis colorem prætulerant, pecuinum & crassum aliquid sapere (quod tamen ipsorum & Capituli bonâ veniâ dictum vellent) cùm ipsorum incerta & anceps esset conclusio, dum inter album & nigrum ambigerent. Deinde secum ipsam perspicuè pugnare, quando res adeò contrarias, id est, album cum nigro, in vnum confunderent. Præterea non posse se sine suspicione superbiæ natiuis ouium coloribus indui: Superbiam peccatorum mortalium esse grauissimum, quo Lucifer è Cœlis ad Inferos pręceps actus sit. Posse etiam dici de se, quòd veniant in vestimentis ouium, intus autem sint lupi rapaces: & haberi pro Pseudoprophetis. Adhęc a cęteris Mendicantium ordinibus occupatos jam esse hos colores: quippe Dominicanos exteriores vestes nigras, interiores albas gestare: Carmelitas contra: & in vniuersum Monachos omnes qui Regulas Augustini, Bernhardi aut Benedicti obseruant, albis aut nigris vti. Postremò, si nigrum coloren Franciscani eligant, multas esse Regiones in quibus nullę aut paucæ oues futuræ sint, vt apud Bituriges, Lemouicos, Narbonenses. Itaque in iis prouinciis coactum iri Fratres carò nigri coloris pános emere, & id quidem non

modò

modò contra Franciscanæ Regulæ leges, quæ jubent eos vilissimi pretij vestimentis vti, sed etiam aduersum sua jura & priuilegia, quibus cauetur, vt quàm minimum pro mercibus pretij pendant: quoniam argentum illis tractare nefas est. Sin ipsi albo vestiri malint, esse vicissim Regiones in quibus nullæ aut raræ oues albæ sunt, vt in Hetruria & aliis locis: ergo eadem secutura incommoda. Quamobrem se in sententia permanere, vt viridis aut Fulginei coloris vestibus à cæteris discernerentur. Hac oratione cùm ii qui ipsius pecudis colorem probarant, perstringi sese sentirent, ita responderunt, vt dicerent, nihil eâ opinione esse absurdius. *Nam* (aiebant) *viridis color, nunquid stultorum color est? Scilicet qui alios ad sapientiam hortantur, moriones amictu referent? Deinde in Regionibus in quibus vellera tantùm furua proueniunt, quomodo furuum viridi aut fumoso tinges?* Ita incalescebat certamen inter Fratres, & apparebat rem ad pugnos venturam, nisi aliquot Patres seniores Fratribus silentium indixissent. Itaque diremerunt illi certamen, & dixerunt quæstionum esse arduam & quæ à se dissolui non posset: ac proinde ad Papam reiiciendam videri. Papæ nomine audito, omnes protinus continuerunt.

Certamen de mẽsura vestitus Minorũ

Secundum hæc, Patrum natu maximus alteram quæstionem de tribus ad Capitulũ retulit, nempe de Mensura vestium, Longæne an breues, fusæ an arctæ esse deberẽt. Multi ex primis subselliis sententiam rogati, censebant strictas & breues magis decere. *Nam* (inquiebant) *ejusmodi vestes fusis & longis viliores sunt: & vilibus vti leges nostra præscribunt. Praeterea gloriosus S. Franciscus autor & fundator hujus Ordinis, jussit nos eleemosynis viuere. Neque expectandum vt stipes vltrò nobis huc stertentibus congerantur nisi esurire velis quarendæ sunt: & quidem procul nonnunquam. Itaque quacunque anni tempestate, seu serenâ, seu fœda, peregrè nobis eundem est, præsertim Quadragesima & Aduentûs tempore ad concionandum Peregrinantes autem parca & expedita vestes, nonne multò magis quàm longa & fluxa juvant?* Hanc sententiam posteriores sibi absurdam & ridiculam videri dixerunt: *quippe fratres, si arte vestirentur, mollioribus quàm Monachis similiores fore atque adeo eos Fratres qui tali formâ vestium vti jam instituissent, ad omnium ludibria expositos, Franciscanos* Curtos *vocari. Sed sibi longè honestiores esse vestes longas & fusas: atque id intellexisse Franciscum quum in eo Regula articulo vsus esset Tunicæ vocabulo. Eo enim longam vestem significari. Praterea Religiosos viros decere longum vestimentum, breue Laicos, ac Monachis talem cultum plus venerationis & authoritatis apud homines conciliare Quid causa esse quare à cateris Monachorum Ordinibus vestium mensurâ differant? Egregium scilicet spectaculum, aiebant, si molitorum aut militum instar vestiti suggestum conscenderemus.* Sed qui priores sententiam dixerant, contra niti & propositum defendere. *Se à Francisco humilitatem & animi demissionem didicisse: nec propterea vsurpandas longas vestes, vt ab hominibus venerationem & honorem captarent. Cæterum Tunicæ vocabulo non vestem vsque ad talos demissam, sed sagum aut ephestridem significari, neque ex Dictionario Fratris Ambrosij Calepini (qui Franciscanus fuit) probari posse Tunicã pro longo vestimento vsurpari: id enim Togam dici. Itaque pro se ipsius Regulæ verba facere. Nam quod cæteri Monachi longiori veste vtantur, eò se rectius breui vsuros, vt ab aliis internoscantur. Cuculla verò* (aiebant) *nos à Laicis & vulgo distinguet. Nam ne quidem ipsa vestium longitudo satis eximere nos potest à communi & populari vsu, quando in Laicis, Procuratores, Aduocatos, Consiliarios, Medicos atque ipsos etiam Mercatores in suis tabernis, togatos & stolatos cernimus, Nos ignoramus id vestus genus primo aspectu nouum & peregrinum visum iri, sed quæ prius noua erant, vsu & tempore inueterata in consuetudinem vertunt. Ergo Patres cum perpetuis certaminibus extrahi diem viderent, & alia ex aliis nasci, Fratres, vt primò, silentium agere jubent, & tam difficilem controuersiam Papæ finiendam relinquere: Cæterum conandum esse, vt postremam saltem quæstionem de vestium forma in hoc Capitulo expediant:* Huic primariæ quæstioni multa suberant, nempe:

- Vtrum vestes simplices fieri an duplicari deberent? *Forma vestitus Minorũ*
- Vtrum Collaria & manicas habere, an secus?
- Vtrum pendulis & fluentibs manicis, nec ne?

Vtrum Cucullam acutam, vt Carthusiani gerunt, an rotundam, vt cæteri esse oporteret? Ac de his omnibus multum atque acriter in eo Capitulo disceptatum est. Nonnullis videbatur, manicas demissas ac pendentes indecoras: latas tamen ac patentes, nec inhonestas nec incommodas fore: quippe ad condendas stipes vsum peræ aut sacci præbituras. *Nam cùm bonus parens noster S. Franciscus* (inquiebant) *jusserit nos mendicato pane viuere, alio vero Regulæ capite vetuerit, ne saccum aut peram gestemus, facilè intelligi potest, ejus hanc fuisse mentem, vt grandes manicas ferremus. Nam vbi extra manicas emendicatas stipes conderemus?* Alij contra sentiebant, *latas,*

cariores

cariores esse strictis, ac proinde suæ Regulæ repugnantes. Cæterum circumduci posse à Fratribus seruulum, qui in sacco aut pera collectas eleemosynas condat, imò etiam pecunias, si quis largiretur. Multa alia acutè admodum & subtiliter in hoc argumento disputata sunt. Ac videbatur nonnullis forma Cucullæ Carthusianæ decora, arguta ac digna quam vsurparēt: quippe eam allegoricè significaturam ipsos esse acuto ingenio: ita breui, partâ subtilitatis & acuminis famâ suas conciones celebres & frequentes fore. Sed Seniores, cùm nihil in eo Capitulo deffinire posse intelligerent, & Papam de tribus istis simul quæstionibus adeundum & consulendum esse decreuissent, conuentum dimittunt.

Controuersia de vesti tu defer tur ad Nicolaū III. Aliquanto post delecti nonnulli communi consilio Ordinis Romam profecti, Nicolaum III. Pontificem anno 1280. adeunt, eiq; exponunt omnem grauem illam controuersiam, & eam vt suâ authoritate aliquādo finiat obsecrant. Papa cum Cardinaliū Collegio, super intellecta & obseruantia Regulæ Ordinis Fratrum Minorum, non minus hęsit quàm in suo illo Capitulo Fratres cordigeri. Ex sententia tamen Cardinalium constitutionem ad declarationem ipsius Regulæ illis concessit, quâ sanxit, *vt quod ad ambiguitates illas omnes attinet, id strictè in posterum obseruaretur: quod inter ipsos Fratres in generali vel in prouincialibus Capitulis statutum esset. Eâ tamen lege, vt semper in eis & in eorum actibus paupertas sancta relaceret, prout ipsis ex eorum Regula inuenitur indicta.* Sed hoc erat in altiora certamina eos demergere quàm antea. Itaque cùm ex decreto Papæ multa Capitula ejus rei causâ conuocassent, nihilo facilius quàm antea communi consensu aliquid certi statuere potuerūt. Quamobrem multis frustra colloquiis habitis, & diu altercandi fessi, Papam rursus consulere statuunt.

Controuersia de Minorum vestitu Clementis 5. subiicitur arbitrio Ergo 31. anno post primam illam generalem disceptationem delectos quosdam ex suo corpore ad Clementem V. mittunt (qui tum, anno videlicet 1311 Viennæ Concilium habebat) eiq; exponunt, *se ex mandato & decreto Nicolai Papæ ejus prædecessoris nihil non tentasse, vt se ex tot ac tantis difficultatibus expedirent: nec potuisse quidquam ad exitum perducere, emergentibus subinde nouis aliis super alias quæstionibus in Fratrum animis. Itaque se ad eum confugere, velut oraculum veritatis, qui sciret ac posset soluere omnes difficultatum nodos & plures alios.* Papa re ad Cardinalium, Prælatorum, Doctorum & cæterorum qui Concilio intererant, Collegium relatâ, non minorem omnibus in quæstione tam ardua dubitationem iniecit, quàm Nicolai & Cardinalium ante fuerat. Ne tamen Fratres cordigeri inanes & sine oraculi responso abirent, oraculum verè illis editum est, id est obscurum, anceps & ambiguum responsum, quo Papa ex Concilij sententia hujusmodi vilitatis, formæ, coloris, quantitatis vestium judicium eorum Ministris & Custodibus, seu Guardianis, cōmittebat (cùm non posset determinat⁹ vnus modus quoad Regiones omnes in talibus assignari) & eorum super hoc conscientias onerabat, ita tamen ut seruarent vbique vilitatem in vestibus. Quamobrem omissis in posterū omnibus ambagibus & tot Labyrinthis argutiarum, suorum Ministrorū, Custodum, Guardianorum judiciis obedienter starent: vt est videre in Clementinis, De verborum signific. C. Exiui de Paradiso. Vbi hæc verba leguntur: *Cùm dicatur in Regula, quòd illi qui jam promiserunt obedientiam, habeant vnam tunicam cum Caputio, & aliam sine Caputio, qui habere voluerint. Item, quòd Fratres vestimentis vilibus induantur: Nosque prædicta verba declarauimus æquipollere præceptis: volentes hæc determinari plenius, dicimus (quantum ad numerum tunicarum) quòd pluribus vti non licet nisi in necessitatibus, quæ haberi possunt ex Regula, secundum quod hunc passum memoratus prædecessor noster plenius declarauit. Vilitatem autem vestium tam habitûs quàm interiorum Tunicarum, illam intelligi debere dicimus, quæ secundum consuetudinem vel conditionem patriæ debeat, quantum ad colorem panni & precium, vilitas reputari. Non enim quo ad Regiones omnes potest determinatus vnus modus in talibus assignari. Huiusmodi etiam vilitatis judicium Ministris & Custodibus seu Guardianis duximus committendum, eorum super hoc conscientias onerantes: ita tamen, quod seruent in vestibus vilitatem. Quorum etiam Ministrorum Custodum & Guardianorum judicio eodem modo relinquimus, pro qua necessitate possint ipsi Fratres calceamenta portare.* Delecti ergo bullam illam secum domum referunt: sed ne illius quidem authoritate controuersias suas finire, & vestimentis certam legem statuere potuerunt. Hærebat enim semper aliquis scrupulus in sententiis & judiciis Guardianorum, de quo Fratres litem mouerent: imò dicebant audacter, *illos mentem legislatoris non tenere, neq; satis attentè Benedicti & S. Francisci regulam legisse, & esse pecudes.* In eo Fratrum aduersus Guardianos & Generales suos Ministros altercantium jurgio, re tam integrâ quàm initio fuerat, multi anni consumpti sunt.

Tandem anno 1323. Guardiani & Prælati Ordinis Ioannem XXII. Papam accedunt, conquerentes suis super hac re determinationibus & judiciis (declaratione & bullâ Clementis Papæ sibi *Controuersia de Minorum vestitu decidi da Ioanni 22.*

com-

commissis (multos, plus quàm oporteat sapere volẽtes, non obtẽperare. Itaq; ejus sanctitatẽ se rogare, vt ei malo mederi vellet. Papa vt eam causam rite & ordine tractaret, eis repugnantes Fratres audire voluit. Itaq; ad istos qui Guardianorũ & Superiorũ sui Ordinis sentẽtiis stare nollẽt, scribit, vt suas rationes expositum veniant, aut descriptas mittant. Miserunt. Papa cum Cardinalium Collegio eas in Conclaui coram se legi jubet. Quid multa? vniuerso Consistorio ita subtiles & acutæ visæ sunt, vt quid in re tam perplexa decernerent, non inuenirẽt. Papa tamen, vt aliquâ ratione scrupulosam istam caliginem detegeret, respondere aliquid statuit. Itaq; bullã & declarationẽ edit, quâ declarationes decessorũ suorum Nicolai & Clementis summopere laudat, ac mirari se dicit, quomodo eorũ determinationes solidæ, lucidæ & multâ maturitate digestæ nõ nullis non sufficerent. Deinde declarat & decernit, vt vilitas vestium ad consuetudinem vel conditionem patriæ exigatur, & hujus vilitatis judicium Ministris & Guardianis relinquit. Eorundẽ judicio cõmittit determinare, arbitrari & præcipere, cujus longitudinis & latitudinis, grossiciei & subtilitatis, formæ siue figuræ, atq; similiũ accidentium esse debeant tam habitus ipsorũq; Caputia, quàm interiores Tunicæ, quibus Fratres omnes Minores induuntur: & super his eorundem Ministrorum, Custodum & Guardianorum conscientias onerat. Postremò statuit & districtè præcipiendo mandat, vt in prædictis & eis similibus eorum arbitrium, determinationem siue judicium, præcisis omnibus argutiarum & objectionum an Fractibus, Fratres omnes & singuli sequi & per omnia illis parere teneantur.

Verba Ioannis Papæ hæc sunt. *Cùm dicatur in Regula, quòd illi, qui promiserunt obedientiã habeant vnam Tunicam cum Caputio, & aliam sine Caputio, qui habere voluerint: Item, quòd Fratres omnes vestimentis vilibus induantur: & super prædictorum verborum sensu à prædecessoribus nostris Nicolao & Clemente declarationes limpidæ emanarunt, dictusq; Clemens hujus vilitatis judicium Ministris, Custodibus, seu Guardianis Ordinis prædicti duxerit committendum: eorum super hoc conscientias onerando: nec ob hoc in quibusdam ex Fratribus antedicti Ordinis volentibus plus sapere quàm oportet sapere, nouarum adinuentiones ambiguitatum cessauere quàm plurima: vel non omnino non vetustarum explicatio quæstionum, tam videlicet super longitudine & latitudine, quàm grossitie & subtilitate formâ & figurâ vestimentorum ipsorũ. Quin imò adeò huiusmodi adinuentiones & quæstiones propriâ excreuere licentia, vt ex eisdem Fratribus aliqui habitus propterea curtos, strictos, inusitatos & squalidos, nouitate plenos ac dissidij non ignaros, cùm à communitate Ordinis discreparent, assumerent, nec eos ad Ministrorum, Custodum, Guardianorum eorundem mandatum requisiti deponerent: nec alios, prout ejusdem Ordinis communitas deferebat, habitus, juxta eorundem Ministrorum, Custodum, & Guardianorum arbitrium ducerent resumendos. Dicentes, in hoc eorundem prælatorum suorum non parendum fore arbitrio, cùm & suum sic despectum regularem & cruciformem assererent: cæterorum verò superfluum habitum irregularemq; censerent. Nec huic eorum opinioni præfati Clementis declarationem sæpius repetitam obesse. Nam licet, Ministris, Custodibus, & Guardianis præfatis vestium vilitatis detur in illa judicium, tamen inibi consequenter adjungitur: ita tamen quod vilitatem in vestibus seruent, præsertim cùm & in declaratione prædicti Nicolai dicatur, quòd semper in iisdem Fratribus, & eorum actibus paupertas sancta reluceat, prout ipsis ex eorum Regula inuenitur indicta: ac constitutionibus ejusdem Ordinis generalibus caueatur (vt asserunt) quòd in omnibus, quæ ad habitum Fratrum spectant, reluceat semper asperitas, vtilitas & paupertas. Vnde cùm nec paupertatis, vel vtilitatis oblatæ per Ministros, Custodes, & Guardianos vestes existerent, nec ipsorum superiorum Ordinis sui in deponendo vestes quas gererent, nec in re assumendo quas darent sequi judicium vllatenus tenebantur generali Ministro & cæteris Fratribus, qui pro communitate ejusdem Ordinis aderant, suis rationibus contrarium asserentibus ex aduerso, prout hæc & alia hinc inde coram nobis & iisdem Fratribus nostris scripto lecta, verbóque fuere proposita.*

Quocirca nos rationibus prædictis auditis, & aliis illisque plenius intellectis, volentes perpetuum præfato finem dare negotio, de prædictorum Fratrum nostrorum consilio, declaramus & dicimus: Quòd cùm dicatur in Regula, quòd Fratres omnes vestimentis vilibus induantur: & cùm vilitatem hujusmodi vestium, tam habitûs, quàm interiorum Tunicarum illam præfatus Clemens intelligi debere decreuerit, quæ secundum consuetudinem vel conditionem patriæ debeat quantum ad colorem panni & precium vilitas merito reputari, atque consequenter hujus vilitatis judicium Ministris, Custodibus, seu Guardianis prædictis (ipsorum super hoc conscientias onerando) duxerit committendum, prout in ejusdem Clementis literis super hoc confectis plenius continetur, in eorundem Ministrorum, Custodum seu Guardianorum eodem modo judicio est relictum. Nosq; nihilominus præfatorum Ministrorum, Custodum & Guardianorum judicio præsentium auctoritate committimus determinare videlicet, arbitrari, atque præcipere

cipere cujus longitudinis & latitudinis, grossitiei & subtilitatis forma siue figura, atque similium accidentium esse debeant tam habitus ipsorumque Caputia, quàm interiores Tunica, quibus Fratres omnes Minores dicti Ordinis induuntur: ac insuper cujus quantaque vilitatis indui eos ipsis vestimentis oporteat: & an in vestimentis hujusmodi secundum Regulam & declarationes eorundem pradecessorum nostrorum, & prafatas Ordinis constitutiones, reluceat asperitas, vtilitas, & paupertas: vtrumne quantum ad colorem, vilitatem, paupertatem quoque ac catera accidentia supra dicta, Fratres vestimentis induantur, vt debent, super quibus eorundem Ministrorum, Custodum & Guardianorum conscientias oneramus. Statuentes & districtè pracipiendo mandantes, quod in pradictis & his similibus eorum arbitrium, determinationem siue judicium, Generalis quidem in totius Ordinis, Prouincialium vero in prouinciarum Ministrorum, Custodum, & Guardianorum administrationibus, Custodis ac Guardianis, siue consimilibus Ordinis memorati commissis iisdem Fratres omnes & singuli sequi omnimodè illisq; parere per omnia teneantur. Ac insuper, quod illorum sequendo arbitrium, determinationem siue judicium, illisque parendo, nec sint, nec dici possint vel debeant, nec ipsi seipsos autument sua regula, vel constitutionem sui Ordinis transgressores, &c. Exstat in Extrauagante Ioannis 22. de verborum significat. cap. Quorundam. Inde verò apparet nihil à Ioanne 22. aut à Consistorio Pontificio certi super ea re constitutum esse, nullaque præscriptâ legis formulâ finitam fuisse hanc de lana caprina litem.

Vestitus Minorū hodiernus. Vtuntur enim hodie omnes ferè qui propriè *Minores* dicuntur, vno eodemque vestitûs genere & habitu, nimirum demissis ad talos vestibus, & grandibus Cucullis, grisei coloris, qui ex albo & nigro quodammodo compositus est. Cincti sunt omnes funibus, & nudis pedibus incedunt. Adeoq; in cæteris omnibus cõueniunt, præterquam in manticis, quas alij patulas, alij substrictas gestant.

Bonauētura an vestitū hodiernū Minoritis dederit. Quâ ratione autem ad hanc concordiam redierint progressu temporis, non facilè dictu est. Volateranus quidem libro 21. Anthropologiæ refert, *Bonauenturam, in Ordinis hujus Ministrum Generalem anno* 1256. *electum, vestitum & habitum, quo nunc Minores vtantur, instituisse*: sed quùm post hæc tempora, anno scilicet 1278. sub Nicolao III. itemque sub Clemente V. & Ioanne XXII. hæc lis & controuersia sub judice adhuc fuerit, nescio sanè quantum huic testimonio Volaterani tribuendum sit.

Vestitus Minorū sanctitas. Huic vestitui progressu temporis tantam sanctitatem & vim diuinam adscripserunt superstiosissimi homines, vt eum ad æternam salutem non parùm conferre existimarint, idoque non modò mediocres, sed magni etiam Viri, Optimates ac Principes in eo sepeliri voluerint, existimantes se hoc pacto à Diabolo tutissimos fore. Sic enim legimus de Mantuæ Marchione Francisco II. quòd testamento cauerit, vt in Seraphici veste sepeliretur. Fecit enim Albertus Pius, Carporum Princeps Lutetiæ. Christophorus item Longolius Belga, Patauij sepultus, Vir cum primis eruditus: & Robertus Rex Siciliæ, vt Antoninus indicat tit. 24. cap. 9. §. 16 & Sleidanus libro 22. Comment. suorum. Miror autem quis author fuerit superstitionis hujus: nam ad Franciscum eam referre non possunt, qui moriturus exuit suas vestes, & nudum se humi prostrauit, vt in illo etiam Christo conformis esset, qui nudus pependit in ligno.

In illum verò habitum Minorum quidam tali carmine lusit:

Cordula nodosa, pes nudus, capa dolosa.
Hac tria nudipede ducunt ad Tartara Fratres.

Balæus de Scriptor. Britan. Centur. 3. cap. 57. in Appendice. Et de cingulo seu canabino fune, quo cinguntur Fratres isti, Buchananus poeta ad Pantalabum ita lusit:

Ioci de Minorū vestitu.

En Turicam fluxam nodosâ cannabe cingis,
Cùm melius fauces stringeret illa tuas.

Manlius tom. 3. commun. fol. 21. de fune, quo se Minores præcingunt, talem jocum, sed tragicum planè, recenset: *Parisiis, ait, diues mercator, & quidem Papista, joco dixerat ad Franciscanos: Vos geritis funem circa corpus, quia cùm Franciscus suspendendus esset, Papa redemit eum eâ lege, vt per omnem vitam funem gereret. Franciscani Parisien. comprehenderunt eum, & in carcerem coniecerunt, judicatúmque est, vt suspenderetur. Ille verò periculum mortis euadere cupiens, cecinit palinodiam, ac dixit, Lutherus est hareticus, & ex Diaboli instinctu docet. Monachi audientes hac, rectè inquis, dicunt, & si in hac sententia manseris, saluus fies. Igitur jubent pergere & properare lictores ad patibulum, dum esset in confessione vera, ne iterum deficeret.* Sicque suspensus est, quod per iocum dixerat, cur Franciscani funem gererent.

Catalogus Ministrorum Generalium Minorum, eorumq; instituta seu decreta.

In reli-

IN reliquis Ordinibus Generales *Magistros* crearunt, ad quos summa rerum pertineret: Franciscus verò in suo Ordine, in signû humilitatis, hos non *Magistros*, sed, vt suprà quoq; indicauimus *Ministros* appellari voluit. Cùm autem in Regulæ cap. 8. dicatur, *vt, decedente Generali Ministro à prouincialibus Ministris & Custodibus in Capitulo Pentecostes fiat electio successoris*: dubitandum fuit, an omniû Custodum multitudinem oporteat ad electionem talem in Generali Capitulo conuenire, aut (vt omnia cum maiori tranquillitate tractentur) sufficere possit, vt saltem aliqui ex singulis Prouincijs, qui tamen vocem habeant aliorum, intersint. Respondit igitur Nicolaus III, in Decretali, Exijt qui seminat, *vt in singulis Prouincijs Custodes vnû ex se constituant, quem cum suo prouinciali Ministro ad Capitulum dirigant, voces aut vices suas committentes eidem, & quod hi constituerint firmum ratumque habeatur.* Hoc etiam Gregorius IX respondisse ibidem dicitur.

An custodes omnes oporteat conuenire ad electionẽ generalis Ministri.

Primus autem Generalis Minister fuit *Franciscus ipse*, Ordinis fundator & author. Quamuis autem biennium ante mortem renuntiâsset huic officio, non tamen ausi sût alium ei viuenti substituere. Rogatus aliquando à Fratribus, vt eos orare doceret, simpliciter illis huiusmodi formam tradidit, dicens: *Cùm orabitis, dicite, Pater noster*, &c. *Adoramus te Domine Iesu Christe, & omnes Ecclesias tuas, quæ sunt in toto mundo, & benedicimus tibi, quia per sanctam Crucem tuam redemisti mundum* Quod ipsi Fratres simpliciter exequentes, & verbum simplex pro mâdato obedientiæ reputantes, sed etiam ad Ecclesias, quas è longinquo prospicere poterant, inclinabant, & proni in terram, prout instructi fuerant, adorabant: Vincentius lib. 30, cap. 99, & Bonauentura. Idem Franciscus voluit *nullum suorum Fratrum ad Ecclesiasticas dignitates & prælaturas promouendum seu admittendum esse* Cùm enim interrogaret eum Hostiensis, Ordinis Minorum protector & promotor præcipuus, qui posteà ad Pontificatûs apicem euectus, Gregorius IX appellatus est, *an sibi placeret, vt Fratres sui promouerentur ad Ecclesiasticas dignitates*? Respôdit: *Domine, Minores ideò vocati sunt Fratres mei, vt maiores fieri non præsumant. Si vultis*, ait, *vt faciant fructum in Ecclesia Dei, tenete illos, & conseruate in statu vocationis eorum, & ad prælaturas Ecclesiasticas nullatenus ascendere permittatis*: Bonauentura in Vita Francisci cap. 6. Verùm hæc lex boni Francisci mox prodigiosè violata est, promotis Minoribus non solùm ad Episcopatus, Archiepiscopatus & Patriarchatus, sed etiam ad Cardinalatum, imò ad summi Pontificatûs fastigium vsque.

Catalogus Ministrorum generalium. Forma orationis qua vti docuit Franciscus suos discipulos.

Minorita ad nullas Ecclesiasticas dignitates promouẽdi.

Post mortem verò Francisci eligitur in Generalem *Fr. Ioannes* Florentinus in Capitulo apud Portiunculam Assisij celebrato & repulsam patitur. Fr. Helias, qui hactenus Francisci Vicarius fuerat Hic generalis Ordinem hac occasione assumpserat. Cùm esset Iuris peritus, & in Castellana ciuitate iudex, respiciens aliquando per fenestram, vidit porcorum pastorem porcos, includere eós non valentem, his verbis incantare: *Porci, porci intrate in stabulum vestrum, sicut iudices & Iurisperiti intrant in infernum.* Quo dicto statim porci intrant stabulum suum. Meruẽs ergo Ioannes ne & ipse intraret infernum cum Iurisperitorum & iudicum turba, contemptis omnibus cum filio, Minorem Ordinem intrauit. In Generalatu suo maiorem partem Ordinis nudis visitauit pedibus. Instituit, *vt nullus Ordinis sui vocaretur Magister vel Dominus, sed Frater* solum: & *vt nullus Confessiones audiret, nisi de licentia Ministri Prouincialis*, vt Antoninus refert tit. 24, capite nono.

Notate Iurisperiti & Iudices. Minoritanullus debet vocari Dominus vel Magister. audire cõfessiones.

Non diù post autem congregatis in Capitulo quodam Fratribus, *Helias* æmulus Ioannis centuriatus adest, clausas portas effringit, & vi Generalis Minister à sua factione creatur, atque à Gregorio IX, approbatur: vt Antoninus tit. 24, cap. 9, §. 1, & Volateranus referunt. Instituit hic *Prouinciales Ministros, Custodes & Guardianos Ordinis*: quâuis hoc quidam Bonauenturæ adscribant. Priuilegia impetrauit, *quod possent Fratres pecuniam accipere per interpositam personam.* Procuratores misit per prouincias, *vt colligerent pecunias ad fabricam Ecclesiæ Assisinatis*: *cœpit thesaurizare & equo vti*: contra Regulam. Eosq; qui propter hæc eum arguebant persequebatur. Antoninus vt supra. Cùm adhuc Vicarius Francisci esset in Generalatu constituit, *vt nullus Frater de cætero carnes manducaret.* Sed quodam Diabolo in specie iuuenis ad portam Fratrum pulsante, & Heliæ quæstionem huiusmodi proponere: *vtrum obseruatoribus Sancti Euangelij liceat de omnibus quæ apponuntur, prout Christus tradidit, manducare? & vtrum alicui liceat obseruatoribus Euangelij contraria imponere Euangelicæ libertati*? Franciscus hoc cognito, Heliæ constitutionem reuocauit & abrogauit: Antoninus titulo vigesimo quarto, capite septimo, paragrapho quarto.

Prouincialium Ministrorum. Custodum. Guardianorum institutio. Carniũ ejus Minoritis prohibetur.

Quartus Minister Generalis fuit *Fr. Albertus* de Pisis, Minister Angliæ Prouincialis anteà Romæ in quodam Capitulo creatus, & à Gregorio IX confirmatus. Sed tantum sex menses hoc Magistratu functus est. Sub eo multi conuersi sunt instituti in Germania circa annos 1239. Antoninus vt supra paragrapho 2.

Quintus Minister generalis Minorum fuit *Fr. Haymo* Anglus, electus in Capitulo generali anno Domini 1239, præsente Gregorio IX, & vota eligentium recipiente: quem & ipse electum confirmauit in eodem Capitulo Custodes prouinciarum amiserunt potestatem constituendi & destituendi Guardianos. Petijt enim Generalis, *vt tam sua, quàm prouincialium Ministrorum & Custodum potestas limitaretur per Capitulum generale*. Idem Generalis ad officia Ordinis inhabilitauit Laicos, id est, conuersos, qui prius vt Clerici exercebant officia: Antoninus tit. 24, cap. 9, paragrapho 3.

Ministrorum generalium & Custodum potestas limitatur.

Sextus fuit *Crescentius de Esejo*, electus anno 1245, in Capitulo generali: in quo mandauit Fratribus, *vt scripto comprehensum sibi darent, quicquid de vita & Miraculis Francisci scire possent*. Posteà Fr. Thomas de Caperano ex mandato eiusdem Generalis & Capituli, primum tractatum Legendæ de vita & factis Francisci, & intentione eius circa ea, quæ pertinent ad Regulam, composuit: quæ dicitur *Legenda Antiqua*: & incipit, *Placuit sanctæ vniuersitati*. Quam Legendam Fr. Bernardus de Bessa in Compêdium redegit, & incipit: *Plenam virtutibus*. Et posteà Bonauentura stylo elegantiori & breuiori eandem exornauit. Idem summus Minister in visitatione quadam, inuenit sectam in Ordine nonnullorum, qui instituta Ordinis contemnentes se alijs meliores æstimabant: ad libitum viuebant, & omnia spiritui attribuebant: portantes pallia breuissima, vix ad nates pertingentia: hos ille extirpauit. Sub eius regimine Innocentius IV, anno 3 Pontificatûs sui, quædam dubia in Regula Minorum declarauit, & concessit, *quòd Ministri prouinciales committere possent receptionem Fratrum ad Ordinem suis Vicarijs & alijs idoneis personis, quod prius prohibitum fuerat eis per Gregorium IX*. Idem etiam *vsum bonorum aliquem concessit Fratribus, sed ius & proprietatem Ecclesiæ Romanæ adiudicauit*: Antoninus vt suprà paragrapho 4.

Legenda Frãcisci author.

Septimus fuit *Fr. Ioannes Parmensis.*

Octauus Generalis Ordinis *Fr. Bonauentura de Balneo regio*, electus Romæ in præsentia Alexandri IV. Hic in Capitulo generali, quod primum Narbonæ celebrauit, constitutionibus Ordinis formam & ordinem dedit, hoc est, *Regulam reformauit & exposuit: & Breuiario aliquas rubricas addidit*, sub Vrbano IV. Congregato etiam Capitulo generali Pisis Bonauentura authore institutum est, *vt in Minoritarum Ordine,*

Constitutiones Bonauenturæ.

Gloria tibi Domine,

Qui natus es de Virgine, &c.

vsque ad Epiphaniam continuaretur eodem modo quo intra Octauam Natiuitatis Dominicæ cantatur. Idem etiam instituit, *vt Fratres populum hortarentur ad salutandam Mariam Virginem, signo Campanæ audito, quod post Completorium datur*, quòd creditum sit, eandem eâ horâ ab Angelo salutatam, vt refert Laur. Surius tom. 4, de Vitis Sanctorum ex Oratione ab Octauiano de Martinis Suessano coram Sixto IV, Pontifice habita. Rexit Ordinem annis 18, & inde assumptus est ad Cardinalatum. Antoninus paragrapho 6.

Nonus fuit *Fr. Hieronymus de Esculo* pro Marchiæ, electus Lugduni anno Domini 1274. Hunc rogauit Ioannes Caietanus Protector Ordinis & Cardinalis, *vt Fratres non quidem ex debito, sed sui amore obsequijs insisterent suorum S. Claræ*: quod etiam fecerunt. Rexit Ordinem annis 5, & fit Cardinalis: Antoninus tit. 24, cap. 9, paragrapho 7.

Decimus Generalis Minister fuit, *Fr. Bona Gratia* Bononiensis. Sub hoc *Regulam Francisci exposuerunt & glossis declarârunt*, contra mentem authoris, *Nicolaus III, & Bonifacius VIII*. Antoninus paragrapho 8.

Vndecimus fuit *Fr. Atholtus de Prato*, qui vnum solummodo annum Ordini præfuit: idem paragrapho 9.

Duodecimus fuit *Fr. Matthæus de Aqua Sporta*, electus in Capitulo generali in Monte Pesulano celebrato, anno Domini 1287. Fecit Postillam in Epist. ad Romanos, & Tabulam per Alphabetum super textum sententiarum: idem paragrapho 10, A Nicolao IV, ad Cardinalatûs dignitatem assumitur.

Decimus tertius fuit *Fr. Reimundus*, creatus in Capitulo Reate celebrato, præsente Nicolao IV, anno Domini 1289, idem paragrapho 11.

Decimus quartus Minister generalis fuit *Fr. Ioannes de Murro*, electus in Capitulo Anagniæ coacto, præsente Bonifacio VIII. Cumque præfuisset Ordini annis 7 factus est Cardinalis per eundem: Antoninus ibid. paragrapho 12.

Decimus quintus Generalis creatur *Fr. Gondisaluus* Hispanus in Capitulo Assisij celebrato anno Christi millesimo trecentesimo quarto. Sub hoc ortum est in Ordine schisma Fratrum de obseruantia, anno millesimo trecentesimo decimo de quo infra plura dicentur. Hic Generalis *magnifica & sumptuosa Minoritarum ædificia destrui curauit: vestes quoque preciosas & excessiuas Fratribus abstulit, vnà cum eleemosynis perpetuis & redditibus annuis cuiuscunque essent generis*. Adeoque, vt Antoninus loquitur titulo vigesimo quarto cap. nono, parag. decimo tertio, *totum Ordinem*

Ædificia & vestes sũptuosa Minoritarũ damnãtur cum redditibus eorum.

dinem expropriauit in vita sua: sentẽtias excõmunicationis ferens contra omnes sui Ordinis Fratres & Prælatos, *nisi infrà tempus illis à quibus habebãt redditus, vel eorum hæredibus resignarent*. Quod etiam factum fuit: sed malam apud Fratres gratiam iniit. Rexit annis 9, Ordinem, & à Clemente V in Cardinalium numerum assumitur: Antoninus ibid. paragrapho 13

Schisma inter Minores.

Decimus sextus Generalis fuit *Alexander de Alexandria* Genuensis, electus in Capitulo Barchione habito: sed præfuit Ordini vnum tãtùm cum dimidio annum. Post eius mortem Ordo caruit Generali Ministro per menses ferè 17. Cumq; eodem tempore sedes Romana post Clementis V, mortem annis propè duobus vacaret etiam, nonnulli in Prouincia Narbonensi iterum ab Ordinis vnitate & obedientia defecerunt: monasteria in ea Prouincia eiectis inde obedientibus Fratribus, occupârunt, sibique pro libito Ministros, Custodes & Guardianos præfecerunt: abiectoq; habitu communi Ordinis, tanquam prophano & illicito, habitus breues & deformes, contra suorum superiorum præcepta & arbitrium, assumpserunt: quibus se alij etiam ex alijs Prouincijs coniunxerunt, anno Domini 1315 & 1316, & obedientes in carceres coniecerunt, varijsque modis afflixerunt, & excommunicationis sententias contra se latas fecerunt: Antoninus vt supra paragrapho 14.

Minorita proclamãtur hæretici à Papa. Papa hæreticus proclamatur.

Decimus septimus fuit *Fr. Michaël de Cesena* Banoniensis, creatus in Neapolitano Capitulo anno 1316. Sub quo Minoritæ à Ioanne XXII Papa, tanquam hæretici & male sentiẽtes de Christo sunt damnati. Eodem tempore exorti sunt etiam *Fratricelli*, qui asseruerunt, Papam Ioannem XXII, hæreticum esse, quòd statuerit de consilio Prælatorum Ecclesiæ, Christum cum discipulis aliqua mobilia in communi habuisse, quorũ Iudas portârit loculos. quorum sententiam secutus est etiam hic Michaël Cesenas à Generalatu depositus: Antoninus ibid. paragrapho 15.

Decimus octauus Generalis fuit *Fr. Geraldus Oddonis*, creatus Parisijs in Capitulo generali: Antoninus paragrapho 16.

Decimus nonus fuit *Fr. Fortanerius*, creatus in Capitulo Massiliensi anno 1346. In quo Capitulo fuit decretum, *vt in posterum seruentur constitutiones Bonauenturæ, cum aliquibus addendis, tanquam Ordinis fundamẽta: alijs statutorum compilationibus reuocatis*: Præfuit Ordini 5 annis: & posteà factus est à Clemente VI Papa Archiepiscopus Rauannatensis: & mox Patriarcha Gradensis: Antoninus tit. 24, cap. 9, paragrapho 17.

Schisma inter Minores maximum.

Vicesimus Generalis Minister Ordinis Minoritarum fuit *Fr. Gulielmus Farmerij*, in Capitulo Veronensi creatus. Hoc clauum Ordinis tenente, quidam Gentilis nomine de Spoleto & alij anno Christi 1352. sese totos communitati Ordinis opponentes, Ordinẽ magno schismate diuidere moliti sunt. Suppliciter enim petierant à Pontifice, intercedentibus aliquot magnis viris, vt sibi aliqua loca Ordinis concederentur, in quibus possent Regulam secundum literam obseruare. Dicebant enim, Ordinem totum obseruare eam vt glossatam & declaratam à summis Pontificibus, non vt à Francisco tradita esset. Ipsi ergo eam seruare cupiebãt ad literam sine glossa. Tandem impetrauerunt quatuor loca ita quidem, vt in singulis locis possent habere 12, Fratres, vel de Fratribus Ordinis, vel de secularibus quibuscũque. Statimq; fecerunt habitus paruos, à reliquorum Fratrum in mensura & figura differentes: receperunt apostatas, obedientiam & disciplinam Ordinis fugientes, ac libertatem quærentes. Sed anno Domini 1355 in carcerem conjicitur Gentilis, operâ Egidij Hispani Presbyteri Cardinalis, cum duobus socijs, & priuilegium eis datum reuocatur ab Innocentio VI, à quo & Generalis hic Minister Presbyter Cardinalis factus, quùm præfuisset Ordini 9 annis: Antoninus vt supra paragrapho 18.

Vicesimus primus fuit *Ioannes de Bucco*, electus in Capitulo Barcinonensi anno Domini 1357. Rexit Ordinem vnum solùm annum: Antoninus ibidem paragrapho 19.

Vicesimus secundus fuit *Fr. Marcus de Viterbio*, creatus in Capitulo Genuensi anno reparatæ salutis 1359, & paulo post fit Presbyter Cardinalis per Vrbanum VI Antoninus ibid. §. 20.

Vicesimus tertius fuit *Fr. Thomas Bononiensis* electus in Capitulo generali Assisij: Antoninus ibidem paragrapho 21.

Protectorum Ordinis Minorũ potestas limitatur.

Vicesimus quartus Generalis fuit *Fr. Leonardus de Gifono*, creatus in Tholosano Capitulo anno Domini 1373. Sub hoc Generali Gregorius XI, priuilegium Ordini dedit, *vt nullus protector Ordinis gubernare aut corrigere tentaret Ordinem, nisi in tribus causis in Regula expressis, videlicet, Si Ordo ab obedientia Papæ & S. Romanæ Ecclesiæ deficeret: Si in fide vacillaret: Si Regulam non seruaret*. Præcepit etiam *ne aliquis Frater à Protectore Ordinis aliquam promotionem peteret, vel datam acciperet, sub pœna excommunicationis, quam ipso facto incurreret*. Dedit & illud priuilegium continens, *ne Generalis Ordinis vicarium aliquem eligeret suum, nisi subditum, ac multa inconuenientia vitanda*. Antoninus ibid. paragrapho 22.

Post hunc exortum est schisma in summo Pontificatu duobus Papis electis. Quorum Vrbanus VI, Romæ: Clemens verò Auenioni residebat. Scinditur ergo & Minoritarum Ordo in duas factiones, quod etiam in alijs Regionibus factum. Nam Minores in Gallia, Hispania & Anglia Clementi adhærentes Generalem sibi elegerunt. Italici autem, Germanici & Vngarici alium sibi creârunt. Sublato autem schismate sub Martino V electus fuit Generalis Minister Ordinis Minorum *Fr. Antonius de Massa.* Qui post aliquot annos, quòd Ordinis Fratres nimis dissolutè sub eo viuerent, in Capitulo Assisij, præsente Apostolicæ sedis Commissario, honesto modo fuit priuatus, & ex Generalatu ad Episcopatum assumptus. In eius locum electus est *Fr. Gulielmus de Casali.* Eo verò defuncto creatur. *Fr. Antonius de Russonibus* Lombardus. Post annos paucos eo decedente eligitur *Fr Angelus de Perusio*: qui tamen vix triennium præfuit Ordini. Hucusque Antoninus catalogum Ministrorum Generalium Minoritarum contexuit.

Schisma inter Minores & alios Ordines.

De reliquis MINORVM Legibus, Institutis, *&c.*

HOnorius III Pontifex Rom. anno 1211, decreuit, *vt nullus post professionem factam hunc Ordinem exire præsumeret: exeuntem nullus retinere auderet: & quod nullus sub habitu Ordinis euagari posset*: Antoninus tit. 24, cap. 7, paragr. 4.

Nulli post factam professionem ordinem exire licet.

Splendida ædificia Templorum & Monasteriorum Franciscanorum non solùm author Ordinis prohibuit, sed Clemens V, etiam in declaratione Regulæ, vbi ita inquit: *Cùm vir sanctus Fratres suos in paupertate summa ac humilitate fundare voluerit, quod affectum pariter & effectum sicut ferè Regula tota clamat, conuenit ipsis, quod nullo modo deinceps fieri faciant, vel fieri sustineant Ecclesias, vel alia quæcunque ædificia, quæ considerato Fratrum inhabitantium numero excessiua in multitudine & magnitudine debeant reputari. Ideoque volumus vt vbique in suo Ordine deinceps temperatis humilibus ædificijs sint contenti, ne huic tantæ paupertati promissæ quod patet oculis contrarium foris clamet.*

Splendida Minorum ædificia prohibentur.

Idem deinde de vasis sacris: *Quamuis etiam* ait, *paramenta & vasa Ecclesiastica ad honorem diuini nominis ordinentur, propter quem omnia fecit ipse Deus, tamen qui absconditorum est cognitor, ad animum sibi ministrantium respicit principaliter non ad manum, nec per illas sibi vult seruiri, quæ suorum seruitorum conditioni & statui dissonarent. Propter quod sufficere debent eis vasa & paramenta Ecclesiastica decentia in numero & in magnitudine sufficientia cõpetenter. Superfluitas autẽ aut nimia pretiositas, vel quæcunque curiositas in his seu alijs quibuscunque non potest ipsorum professioni vel statui conuenire. Cùm enim hæc sapiant thesaurizationem seu copiam, paupertati tantæ, quoad humanum iudicium, derogant manifestè. Quapropter præmissa seruari à Fratribus volumus & mandamus.* Verùm ô bone Clemens, pater almificè, non habuisti in hoc obsequentes filios.

Vasa sacra pretiosa Minoritis prohibentur.

Anno 1279, indultum est Fratribus Minoribus *in Ecclesijs in serico ministrare à Nicolao III*, vt Annales Dominicanorum Colmariensium testantur. Pugnat autem hoc cum altissima, quam simulant hypocriticè, paupertate sua, vt plurima alia.

Minoritis conceditur ministrare in serico.

Scholas etiam aperuerunt Minoritæ, & artes cum Thologia docuerunt. Ac refert Surius tom. 2, de vitis Sanctorum Antonium Vlyssbonensem, de Padua vulgò dictum, Franciscanorum primum fuisse Prælectorem in ordine siue instituto suo, consentiente Francisco, institutumq; Bononię, vt præesset suis in Theologica facultate.

Minoritæ Scholas instituunt.

Et Alexander de Ales Minorita hanc victoriam aduersus Parisiensem vniuersitatem obtinuit. *vt in cunctis Mendicantium Ordinibus possent creari sine quocunq; conscientiæ scrupulo Magistri in Theologia*: quorum omnium ipse primus fuit. Pendet hæc res gesta versibus descripta super eius sepulturam in Ecclesia Conuentûs Minoritarum Parisijs, vt Petrus de Cruce in Antiminoritica sua fol. 32, b. testatur. Aduersatur autem hoc Ioannis Florentini Generalis Ministri 2, Ordinis huius institutioni, quâ decreuit, *vt nullus in hoc Ordine Magister vocaretur*, sicut etiam supra monuimus.

Minoritæ magistros Theologiæ creare possũt.

Nicolaus IV Minorita cum se ex hac vita migraturum intelligeret, conuocauit in vnum Cardinales omnes, & ratione temporum suorum coram eis redditâ, omnes de plenitudine potestatis, dignitate quâ præditi fuerant, absoluit, & in reliquum priuatim viuere iussit. Tum Cardinales obstupuêre primùm, deinde quasi moti capitis hominem reliquerunt. Ille verò totidem sui Ordinis Fratres ad se vocauit, illos titulis Cardinalium insigniuit, iureiurando, ne quem se moriente, nisi ex suo numero Pontificem crearent, neue vllum in suum adoptari sinerent collegium, nisi sui Ordinis Fratrem, adegit. Exinde vsq; ad tempora Sixti IV, occultus in Fratribus Minorum

In Minoritarum Ordine sẽper occultus Papa.

Minorum Papa semper fuit, qui in persona Sixti defecit, quod ille Minorita esset, & in manifestum Pontificem electus fuisset. Refert Cranzius in Saxonia lib.8.cap.35.

CAPVT XIII.

De propagatione Ordinis MINORVM.

Franciscus discipulos in orbem dimittit.

LOngè autem latèque propagatus est hic Ordo vt ferè nullus alius maiora & largiora senserit incrementa: Quod, quâ ratione & quibus ex causis factum sit, paulò fusius demonstrandum arbitror. Primò, cùm Regula eorum ab Innocentio & Honorio confirmata approbataque esset, Franciscus in diuersas mundi Regiones suos discipulos binos & binos misit, vt nouam Religionem ac prioribus seculis incognitam plantarent, eiusq; semina in omnes terras spargerent. Misit enim sex Fratres in Morochiorum Regnum, vt Mahometanis illic suas superstitiones instillarent. In Prouinciam Prouinciæ misit Ioannem Bonellum Florentinum. In Aquitaniam directus est Frater Christophorus quidam. In Angliam destinatus fuit Frater Agnellus Pisanus, qui Conuentum Pisanum fundauerat: ibique non multos post annos prouincialis Minister creatus fuit: & Oxonij scholom sui Ordinis instituit, cui Robertum quendam Oxoniensem Magistrum præfecit.

Franciscus cum socys in Syriam trajicit.

Ipse verò Franciscus in Syriam cum duodecim Fratribus traiecit. De quo Iacobus de Vitriaco Cardinalis in Hierosolymitana historia sic scribit: *Vidimus*, inquit, *primum Ordinis Minorum fundatorem Franciscum nomine, virum simplicem & illiteratum, dilectum Deo & hominibus, ad tantum ebrietatis diuini amoris excessum & feruoris spiritum raptum fuisse, quòd cùm ad exercitum Christianorum antè Damiatam in terra Ægypti deuenisset, ad Soldani Ægyptij castra intrepidus accessit. Quem cùm in via captum tenuissent Sarraceni, Ego, ait, Christianus sum, ducite me ad Dominum vestrum. Hunc adductum coram eo cernens bestia illa crudelis, aspectu eius in mansuetudinem conuersa est, perque dies aliquot ipsum sibi & suis Christum prædicantem attentissimè audiuit. Tandem metuens, ne aliqui de exercitu suo verborum eius efficaciâ ad Christum conuersi, ad Christianorum exercitum transirent, cum omni reuerentia & securitate ad nostrorum castra adduci præcepit, dicens ei: Orà pro me, vt Deus illam fidem & legem, quæ sibi magis placet, inspirare dignetur. Sarraceni autem Fratres Minores tàm diu de fide Christi & Doctrina Euangelica prædicantes libenter audierũt, quousq; Mahometo tanquam mendaci & perfido manifestè contradixerunt: nam ab eo tempore eos verberantes & penè trucidantes, de suis ciuitatibus expulerunt.* Post quæ Franciscus in Christianorum terram rediens vbiq; prædicauit: ann. Domini 1227, 4. Non. 6. Oct. annò ætatis suæ 45, à prima sua conuersione annò 20, ab institutione Religionis seu Ordinis 18, post diuturnam infirmitatem & grauissimos dolores, quibus vsq; adeò exhaustus fuit, vt sola cutis ossa contegere videretur, descẽdit Patres suos: Antoninus tit. 24, cap. 7, §. 6.

Post eius mortem Germaniam intrârunt Minores circa annos Domini 1239, vbi mox conuentus multi ab ipsis sint instituti. Missi etiam sunt circa annos Christi 1256. Minoritæ ad Tartaros; itemq; anno 1346, ad Bulgaros, apud quos, vt Antoninus tit. 24, cap. 9, § 20. ex Marci Viterbiensis Generalis 22, Ordinis huius literis indicat, octo Fratres intra 50, dies vltrà 200 millia hominum baptizârunt.

Minores Germaniã intrant.

Miracula confictã ad propagandum Ordinem.

Ne cui verò mirum videatur, quî tam citò vbiuis locorum recipi, & Conuentus Minorum institui potuerint, secundo loco sciendum, eos Miracula suo Francisco, visiones item, raptus in cœlum & nescio quæ alia huius generis affinxisse, tum etiam mendacia portentosa de eo sparsisse, & tantùm non Deum fecisse, vt hoc suum institutum, tanquam Dei ipsius esset, ab omnibus reciperetur citiùs & approbaretur faciliùs. Ac magnum quidem chaos Miraculorum aliarumque nugarum recenset Bonauentura in maiori Legenda, quæ antè, imprimis autem post suam mortem edidisse dicitur: vt de cæcis, surdis, mutis, claudis, hydropicis, dæmoniacis & leprosis sanatis, deliberatis captiuis & puerperis, de illis quos in mari seruauit, de mortuis resuscitatis & similibus, quæ aut ociosorum Monachorum, quibus eiusmodi nugis orbem replere libuit, commenta sunt: aut certè diabolicæ præstigiæ, diuinâ permissione factæ, vt efficaciùs error hominum animos occuparet fascinaretque, siquidem veritatem verbi Dei amplecti nolebant. Sed ea omnia vt nullius momenti, in specie recensere nolo, ne Lectori his nugis oneri sim, iisque annotandis vel bonum tempus perdam, vel bonas chartas commaculem.

De stygmatibus Frãcisci cõmentis.

Hoc verò nequaquam silentio prætereundum est, quod in libro Conformitatum Franciscanarum exstat, & ab Ecclesia Romana receptum approbatumque est: Franciscum nimirum in exstasi cum Christo commissum atque compositum totidem plagis ac stigmatibus, iisdemque à Christo

Post hunc exortum est schisma in summo Pontificatu duobus Papis electis. Quorum Vrbanus VI, Romæ: Clemens verò Aueníoni residebat. Scinditur ergo & Minoritarum Ordo in duas factiones, quod etiam in alijs Regionibus factum. Nam Minores in Gallia, Hispania & Anglia Clementi adhærentes Generalem sibi elegerunt. Italici autem, Germanici & Vngarici alium sibi creârunt. Sublato autem schismate sub Martino V electus fuit Generalis Minister Ordinis Minorum *Fr. Antonius de Massa.* Qui post aliquot annos, quòd Ordinis Fratres nimis dissolutè sub eo viuerent, in Capitulo Assisij, præsente Apostolicæ sedis Commissario, honesto modo fuit priuatus, & ex Generalatu ad Episcoparum assumptus. In eius locum electus est *Fr. Gulielmus de Casali.* Eo verò defuncto creatur. *Fr. Antonius de Russonibus* Lombardus. Post annos paucos eo decedente eligitur *Fr Angelus de Perusio*: qui tamen vix triennium præfuit Ordini. Hucusque Antoninus catalogum Ministrorum Generalium Minoritarum contexuit.

Schisma inter Minores & alios Ordines

De reliquis MINORVM Legibus, Institutis, *&c.*

HOnorius III Pontifex Rom. anno 1211, decreuit, *vt nullus post professionem factam hunc Ordinem exire præsumeret: exeuntem nullus retinere auderet: & quòd nullus sub habitu Ordinis euagari posset*: Antoninus tit. 24, cap. 7, paragr. 4.

Nulli post factam professionem ordinem exire licet.

Splendida ædificia Templorum & Monasteriorum Franciscanorum non solùm author Ordinis prohibuit, sed Clemens V, etiam in declaratione Regulæ, vbi ita inquit: *Cùm vir sanctus Fratres suos in paupertate summa ac humilitate fundare voluerit, quod affectum pariter & effectum sicut ferè Regula tota clamat, conuenit ipsis, quod nullo modo deinceps fieri faciant, vel fieri sustineant Ecclesias, vel alia quæcunque ædificia, quæ considerato Fratrum inhabitantium numero excessiua in multitudine & magnitudine debeant reputari. Ideoque volumus vt vbique in suo Ordine deinceps temperatis humilibus ædificijs sint contenti, ne huic tantæ paupertati promissæ quod patet oculis contrarium foris clamet.*

Splendida Minorum ædificia prohibentur.

Idem deinde de vasis sacris: *Quamuis etiam* ait, *paramenta & vasa Ecclesiastica ad honorem diuini nominis ordinentur, propter quem omnia fecit ipse Deus, tamen qui absconditorum est cognitor, ad animum sibi ministrantium respicit principaliter non ad manum, nec per illas sibi vult seruiri, quæ suorum seruitorum conditioni & statui dissonarent. Propter quod sufficere debent eis vasa & paramenta Ecclesiastica decentia in numero & in magnitudine sufficientia cõpetenter. Superfluitas autẽ aut nimia pretiositas, vel quæcunque curiositas in his seu alijs quibuscunque non potest ipsorum professioni vel statui conuenire. Cùm enim hæc sapiant thesaurizationem seu copiam, paupertati tantæ, quoad humanum iudicium, derogant manifestè. Quapropter præmissa seruari à Fratribus volumus & mandamus.* Verùm ô bone Clemens, pater almificè, non habuisti in hoc obsequentes filios.

Vasa sacra pretiosa Minoritis prohibentur.

Anno 1279, indultum est Fratribus Minoribus *in Ecclesijs in serico ministrare à Nicolao III*, vt Annales Dominicanorum Colmariensium testantur. Pugnat autem hoc cum altissima, quam simulant hypocriticè, paupertate sua, vt plurima alia.

Minoritis conceditur ministrare in sericis.

Scholas etiam aperuerunt Minoritæ, & artes cum Thologia docuerunt. Ac refert Surius tom. 2, de vitis Sanctorum Antonium Vlyssbonensem, de Padua vulgò dictum, Franciscanorum primum fuisse Prælectorem in ordine siue instituto suo, consentiente Francisco, institutumq; Bononię, vt præesset suis in Theologica facultate.

Minoritæ Scholas instituunt.

Et Alexander de Ales Minorita hanc victoriam aduersus Parisiensem vniuersitatem obtinuit. *vt in cunctis Mendicantium Ordinibus possent creari sine quocunq; conscientiæ scrupulo Magistri in Theologia*: quorum omnium ipse primus fuit. Pendet hæc res gesta versibus descripta super eius sepulturam in Ecclesia Conuentûs Minoritarum Parisijs, vt Petrus de Cruce in Antiminorica sua fol. 32, b. testatur. Aduersatur autem hoc Ioannis Florentini Generalis Ministri 2, Ordinis huius institutioni, quâ decreuit, *vt nullus in hoc Ordine Magister vocaretur*, sicut etiam supra monuimus.

Minoritæ magistri Theologiæ creari possunt.

Nicolaus IV Minorita cum se ex hac vita migraturum intelligeret, conuocauit in vnum Cardinales omnes, & ratione temporum suorum coram eis redditâ, omnes de plenitudine potestatis, dignitate quâ præditi fuerant, absoluit, & in reliquum priuatim viuere iussit. Tum Cardinales obstupuêre primùm, deinde quasi moti capitis hominem reliquerunt. Ille verò totidem sui Ordinis Fratres ad se vocauit, illos titulis Cardinalium insigniuit, iureiurando, ne quem se moriente, nisi ex suo numero Pontificem crearent, neue vllum in suum adoptari finerent collegium, nisi sui Ordinis Fratrem, adegit. Exinde vsq; ad tempora Sixti IV, occultus in Fratribus Minorum

In Minoritarum Ordine sæper occultus Papa.

Minorum Papa ſemper fuit, qui in perſona Sixti defecit, quod ille Minorita eſſet, & in manifeſtum Pontificem electus fuiſſet. Refert Cranzius in Saxonia lib. 8. cap. 35.

CAPVT XIII.

De propagatione Ordinis MINORVM.

Franciſcus diſcipulos in orbem dimittit.

LOngè autem latèque propagatus eſt hic Ordo vt ferè nullus alius maiora & largiora ſenſerit incrementa: Quod, quâ ratione & quibus ex cauſis factum ſit, paulò fuſius demonſtrandum arbitror. Primò, cùm Regula eorum ab Innocentio & Honorio confirmata approbataque eſſet, Franciſcus in diuerſas mundi Regiones ſuos diſcipulos binos & binos miſit, vt nouam Religionem ac prioribus ſeculis incognitam plantarent, eiuſq; ſemina in omnes terras ſpargerent. Miſit enim ſex Fratres in Morochiorum Regnum, vt Mahometanis illic ſuas ſuperſtitiones inſtillarent. In Prouinciam Prouinciæ miſit Ioannem Bonellum Florentinum. In Aquitaniam directus eſt Frater Chriſtophorus quidam. In Angliam deſtinatus fuit Frater Agnellus Piſanus, qui Conuentum Piſanum fundauerat: ibique non multos poſt annos prouincialis Miniſter creatus fuit: & Oxonij ſcholom ſui Ordinis inſtituit, cui Robertum quendam Oxonienſem Magiſtrum præfecit.

Franciſcus cum ſocijs in Syriam trajicit.

Ipſe verò Franciſcus in Syriam cum duodecim Fratribus traiecit. De quo Iacobus de Vitriaco Cardinalis in Hieroſolymitana hiſtoria ſic ſcribit: *Vidimus*, inquit, *primum Ordinis Minorum fundatorem Franciſcum nomine, virum ſimplicem & illiteratum, dilectum Deo & hominibus, ad tantum ebrietatis diuini amoris exceſſum & feruoris ſpiritum raptum fuiſſe, quòd cùm ad exercitum Chriſtianorum antè Damiatam in terra Ægypti deueniſſet, ad Soldani Ægyptij caſtra intrepidus acceſſit. Quem cùm in via captum tenuiſſent Sarraceni, Ego, ait, Chriſtianus ſum, ducite me ad Dominum veſtrum. Hunc adductum coram eo cernens beſtia illa crudelis, aſpectu eius in manſuetudinem conuerſa eſt, perque dies aliquot ipſum ſibi & ſuis Chriſtum prædicantem attentiſſimè audiuit. Tandem metuens, ne aliqui de exercitu ſuo verborum eius efficaciâ ad Chriſtum conuerſi, ad Chriſtianorum exercitum tranſirent, cum omni reuerentia & ſecuritate ad noſtrorum caſtra adduci præcepit, dicens ei: Ora pro me, vt Deus illam fidem & legem, quæ ſibi magis placet, inſpirare dignetur. Sarraceni autem Fratres Minores tàm diu de fide Chriſti & Doctrina Euangelica prædicantes libenter audierũt, quouſq; Mahometo tanquam mendaci & perfido manifeſtè contradixerunt: nam ab eo tempore eos verberantes & penè trucidantes, de ſuis ciuitatibus expulerunt.* Poſt quæ Franciſcus in Chriſtianorum terram rediens vbiq; prædicauit: ann. Domini 1227, 4. Non. 6. Oct. anno ætatis ſuæ 45, à prima ſua conuerſione anno 20, ab inſtitutione Religionis ſeu Ordinis 18, poſt diuturnam infirmitatem & grauiſſimos dolores, quibus vſq; adeò exhauſtus fuit, vt ſola cutis oſſa contegere videretur, deſcẽdit Patres ſuos: Antoninus tit. 24, cap. 7, §. 6.

Poſt eius mortem Germaniam intrârunt Minores circa annos Domini 1239, vbi mox conuentus multi ab ipſis ſint inſtituti. Miſſi etiam ſunt circa annos Chriſti 1256. Minoritæ ad Tartaros, itemq; anno 1346, ad Bulgaros, apud quos, vt Antoninus tit. 24, cap. 9, § 20. ex Marci Viterbienſis Generalis 22, Ordinis huius literis indicat, octo Fratres intra 50, dies vltrà 200 millia hominum baptizârunt.

Minores Germaniã intrãnt.

Ne cui verò mirum videatur, quî tam citò vbiuis locorum recipi, & Conuentus Minorum inſtitui potuerint, ſecundo loco ſciendum, eos Miracula ſuo Franciſco, viſiones item, raptus in cœlum & neſcio quæ alia huius generis affinxiſſe, tum etiam mendacia portentoſa de eo ſparſiſſe, & tantùm non Deum feciſſe, vt hoc ſuum inſtitutum, tanquam Dei ipſius eſſet, ab omnibus reciperetur citiùs & approbaretur faciliùs. Ac magnum quidem chaos Miraculorum aliarumque nugarum recenſet Bonauentura in maiori Legenda, quæ antè, imprimis autem poſt ſuam mortem edidiſſe dicitur: vt de cæcis, ſurdis, mutis, claudis, hydropicis, dæmoniacis & leproſis ſanatis, deliberatis captiuis & puerperis, de illis quos in mari ſeruauit, de mortuis reſuſcitatis & ſimilibus, quæ aut ocioſorum Monachorum, quibus eiuſmodi nugis orbem replere libuit, commenta ſunt: aut certè diabolicæ præſtigiæ, diuinâ permiſſione factæ, vt efficaciùs error hominum animos occuparet faſcinaretque, ſiquidem veritatem verbi Dei amplecti nolebant. Sed ea omnia vt nullius momenti, in ſpecie recenſere nolo, ne Lectori his nugis oneri ſim, iiſque annotandis vel bonum tempus perdam, vel bonas chartas commaculem.

Miracula confictã ad propagandum Ordinem.

Hoc verò nequaquam ſilentio prætereundum eſt, quod in libro Conformitatum Franciſcanarum exſtat, & ab Eccleſia Romana receptum approbatumque eſt: Franciſcum nimirum in exſtaſi cum Chriſto commiſſum atque compoſitum totidem plagis ac ſtigmatibus, iiſdemque à Chri-

De ſtygmatibus Frãciſci commẽtũ.

sto compunctum fuisse, quod Christus in cruce pédens affectus fuerat, ob eamq; caussam eum appellari *Iesum typicum*, hoc est, *quasi Iesu crucifixi antitypum*: Vt quemadmodum character in cera signum imprimit, ita Christus sua in Francisci corpore vulnera impresserit: quemadmodum Iesus Christus est imago Patris, ita Franciscus fit imago Christi: deniq; vt Christus in Francisci corpore tanquã imago in speculo appareat. Vndè illud nefarium atque abominandum carmen eiusdem libri fronti præfixerunt:

Francisce Iesu typice, dux normaque Minorum,
Sedes nobis perpetuè da regni cœlorum.

Vt autem quiuis intelligat cuiusmodi stigmatisatio illa fuerit, quam Ecclesia Romana credidi ab omnibus fidelibus statuit, integram fabulam adscribam: Biennio antequàm diem suum clauderet extremum Frãciscus, vbi passim prædicâsset, vt quiesceret aliquandiù, & totus cõtẽplationi vacaret, Montem Aluernæ excelsum, vno adhibito socio, conscendit. Suo more in honorem Michaëlis Archangeli diebus quadraginta cœpit ieiunare, & diligenter scrutari, quo nã pacto maximè Deo inseruire posset: quò certo minimè opus fuisset, si sacrã scripturã diligenter legisset, in qua abũdè inuenisset, quo pacto Deo seruiendũ esset. Tũ per oraculum, sicut nugantur, accepit, fore, vt ibi librum, qui historiam Euangelij continebat, aperiret, ipsi reuelaretur, quid Deo in ipso & de ipso maximè foret acceptum. Precibus igitur præmissis, in nomine S. Trinitatis librum Euangeliorum ter per socium aperiri voluit, & toties in historiã Passionis Domini nostri Iesu Christi incidit. Hinc collegit, hoc maximè fore gratum Deo, si Passionis Christi doloribus, conformaretur, antequã huic seculo valediceret. Non multò post igitur, cùm manè circa festum Exaltationis crucis more solito in Montis latere oraret, vidit Seraph vnum cœlitus descendere ad locum in quo flexis genibus precabatur. Inter alas hominis crucifixi effigies apparebat, ita vt duæ capiti eminerent, duę verò corpus totum regerent, reliquæ duæ libero volatui inseruirent. Eam vbi esset aliquandiu intuitus, disparuit iterum. Atque ab eo tempore stigmata illi impressa esse fabulantur: hoc nimirùm pacto, vt author libri Conformitatum fol. 228 tradit: *non solùm*, inquit, *manus & pedes fuerunt perforati, sed conclauati: ita quòd claui in eis apparuerunt. Deinde clauorum capita erant nigra, cùm tamen carni vel neruis similes esse deberent, ex quibus facti erant. Tertiò, capita clauorum erant oblonga & repercussa, cum tamen nec martellus, nec ictus affuerit. Quartò, in loco offoso & molli stigmata sunt impressa. Quintò, licet claui essent carnei vel neruei, ad instar tamen nerui erant duri, fortes & solidi. Sextò, ipsi claui non erant breues, solùm acumina habentes seu capita, sed erant longi ad partem aliam resultantes. Septimò, claui non stabant ex parte alia longi, sed recuruati, sic vt digitus intra recuruationem arcualem ipsorum immitti valeret. Octauò, cùm claui essent facti ex carne vel neruis, & ex vtraque parte pedum & manuum resultarent & excederent, profectò non erant nec pedes nec manus deformatæ, vel contractæ. Nono, claui erant circunquaque à carne alia separati, vt pecia circumcirca ponerentur, propter sanguinis restrictionem. Decimo, claui mouebantur, & tamen à manibus nec à pedibus remoueri poterant cum B. Clara & alij hoc facere attentâssent. Vndecimo, cicatrices clauorum & lateris per tantum tempus non sunt putrefactæ scilicet per duos annos & vltrà. Duodecimo, vulnus laterale erat ad instar vulneris lateris Christi. Insuper miraculum erat, quomodo B. Franciscus, cùm maximum haberet dolorem ex apertione corporis in quinque locis, videlicet manibus, pedibus, & latere, & sanguinis iugiter à locis prædictis emanaret, potuerit per tantum tempus viuere, scilicet post biennium quod superuixit à stigmatum susceptione.*

Sed audiamus vnde huic fabulæ auctoritatem concilient. Nam paucis post verbis ita loquitur idem nugator: *Diabolus dixit, quod Christus videns Franciscum sibi datum pro signifero tanti Ordinis, ipsi suorum vulnerum stigmata impressit, & clauos in manibus & pedibus, & in latere dextro, vulnus. Hæc Diabolus & quare sit factum, Diabolus adiuratus à quodam Sacerdote de veritate dicenda, post plura, per os mulieris apud Rauennam morantis nomine Zantese, sic inquit: In cœlo tantùm sunt duo signati, scilicet Christus & stomachosus Franciscus, Sciens igitur Christus se daturum illi stomachoso bullam suorum stigmatum, non permisit illi accipere à Papa bullam, manu hominis fabricatam, Hæc Diabolus.* Verba hæc sunt totidem literis ex scripta ex eodem Conformitatum libro fol. 230, col. 4, & fol. 131, col. 1. Ex quibus intelligis Lector quantum auctoritatis istis oraculis, & huic præclaro illorum testimonio à Satanã prolato tribuendum à nobis sit: cum neq; Christus, neq; Apostoli ferre potuerint, vt nullum sibi testimonium præberet.

Verùm ex aduerso decreta summorum Pontificum, Christi vicariorum prostant, quibus seuerissimè interdicunt, ne quis de fabulæ huius fide vel tantillum dubitare audeat: sanciuntq;, vt in Ecclesia catholica Rom. recipiantur: si quis secus senserit, tum is pro hæretico & schismatico habeatur. Nam in eiusdem libri fol. 234 col. 3, sic scriptum est: *Papa Gregorius IX, de sanctitate*

B. Fran-

B. Francisci, & de eius stigmatibus plures bullas fecit, in quibus asserit B. Franciscum stigmata D. Iesu veraciter in suo corpore impressa à Christo habuisse: ET HOC TENENDVM MANDAT FIDELIBVS, *& credendum, & sub nota hæresis puniendum, oppositum sapientem: Dominus Alexander V. qui stigmata vidit proprijs oculis B. Francisci, ipso B. Francisco adhuc viuente, qui in bulla sic loquitur: Stigmata in eiusdem sancti corpore, dum adhuc vitali spiritu foueretur, viderunt oculi fideliter intuentes, & certissimi contrectantium digiti palpauerunt. Tertio, D. Papa Nicolaus III. dedit similem bullam. Quarto, D. Papa Benedictus XII Et cùm S. Romana Ecclesiæ determinatio sit verissima (ipsa enim Romana Ecclesia tanquam Magistra sequenda est in omnibus distinct. 11. in fin. distinct. 12. ca. 1. & sequent. & distinct. 22. cap. reputatum dist. 22. cap. omnes, in fine, & qui contra eam loquitur, hæreticus reputatur, distinct. 22. cap. omnes, quod ipsa nunquam à tramite Apostolicæ traditionis errauit 24. quæst. 1. ad quam in dubijs & arduis est recurrendum. distinct. 11. cap. palam destinct. 12. præceptis 24. quæst. 1 cap. quoties ipsaque valet omnes iudicare, de ipsa judicare nulli permittitur. 11. quæstione 3. Episcopo §. Sola 17 quæst. 4. nemini) & ipsa Ecclesia Romana declarauit B. Franciscum stigmatissimum à Christo, vt patet ex bullis præfatis. Quare hoc est firmissimè, tanquam verum, tenendum, & oppositum tenentem vt* HÆRETICVM *ab omnibus despiciendum: & præsertim cùm dicti duo summi Pontifices Gregorius & Alexander non solùm oculis proprijs viderint, sed fide dignis testibus hoc esse attestatum dicant expressè.* Et mox col. 3. *Sexto, B. Francisci stimatizatio authenticatur etiam testimonio malignorum spirituum*, de quibus supra dictum est. Imò Papa Benedictus festum de stigmatibus colendum concessit Ordini, vt in eiusdem libri exordio folio tertio indicatur.

Quinetiam, nequis à solo isto nugatore hæc tradi existimet, Antoninus Episcopus Florentinus in sua historia titulo 24. §. 10. ita loquitur: *Papa Alexander IV. anno 1254. Montem Aluerniæ propter impressionem sacrorum stigmatum ibi factam in corpore S. Francisci in specialem protectionem assumens immediatè, Romanæ Ecclesiæ ipsum subijciens, B. Franciscum multis laudibus extollendo, montem illum sacrum à Fratribus nunquam relinqui præcepto efficaci mandauit. Eodem anno Anagniæ existens, misit vnum seruum Christi fidelibus literas deferentem, iuxta seriem literarum Gregorij IX. de sacris stigmatibus B. Francisci, in quibus innuit se illa proprijs oculis vidisse. Item alias literas misit Archiepiscopo Genuensi, præcipiendo vt illos, qui de imagine S. Francisci Ecclesiæ S. Mariæ & ministerio S. Xysti malitiosè deleuerant stigmata, citaret personaliter coram ipso, pro meritis recepturos vltionem, inhibendo sub interminatione anathematis ne quis de cætero similia attentaret. Nicolaus III. Papa circa annum 1280. misit literas vniuersis Christi fidelibus de sacris Francisci stigmatibus certum testimonium continentes.* Hæc Antoninus.

Vt autem maior fides portentosæ huic fabulæ accederet, Miraculis & visionibus de ea dubitantibus, comprobata fuit. Qua de re Bonauenturæ verba ex cap. 15. vitæ Francisci adscribam, ne quis me fingere aliquid existimet: *Gregorius IX.* inquit, *antequam Crucis signiferum Catalogo sanctorum adscriberet, scrupulum quendam dubitationis in corde gerebat de vulnere laterali. Nocte verò quadam (sicut ipse felix Antistes referebat cum lachrymis) beatus ei Franciscus quadam faciei prætensâ duritie, in somnis apparuit, & hæsitationē cordis ipsius redarguens, eleuauit brachium dextrum, detexit vulnus, phialamque poposcit ab ipso, vt scaturientem reciperet sanguinem, qui ex latere defluebat. Obtulit in visione summus Pontifex phialam postulatam, quæ vsque ad summum, sanguine profluente de latere, videbatur impleri. Ex tunc ad illud sacrum Miraculum tantâ cœpit deuotione, afficit, & æmulatione feruere, vt nullo modo pati posset, quod aliquis præfulgentia sacra illa signa, superbâ præsumeret impugnatione fuscare, quin eum seuerâ increpatione feriret.* Comprobatur fabula hæc miraculis & visionibus.

Frater quidam ex Ordine Minorum, officio prædicator, virtutis & famæ prærogatiuâ præpollens, cui firmiter erat de sanctis stigmatibus persuasum, dum humano sensu Miraculi hujus apud se rationem perquireret, dubitationis cœpit cuiusdam scrupulo titillari. Cùm igitur per dies plurimos sensualitate sumente vigorem, luctamen huiusmodi pateretur, nocte dormienti S. Franciscus pedibus lutulentus apparuit, humiliter durus & patienter iratus. Et quæ sunt, ait, ista in te conflictationum certamina? quæ dubitationum sordes? Vide manus meas, & pedes meos. Cumq; ille videret manus confixas, lutulentorum pedum stigmata non videbat. Remoue, inquit, lutum à pedibus meis, & cognosce loca clauorum. Quos cùm ille apprehendisset deuotè, lutum sibi videbatur abstergere, locaque clauorum manibus contrectare. Continuo vt euigilat, lachrymis irrigatur, & priores affectus quodammodo lutulentos, tam lachrymarum profluuio, quàm publicâ confessione detersit.

In vrbe Roma, Matrona quadam morum claritate ac parentum gloriâ nobilis, Sanctum Franciscum in suum elegerat aduocatum, ipsius habens depictam imaginem in secreto cubiculo, vbi patrem in abscondito exorabat. Die verò quodam cùm orationi vacaret, considerans imaginem sancti, sacra illa signa stigmatum non habentem, dolere cœpit non modicum & mirari. Sed non mirum, si in pictura non erat,

quod pictor omiserat. Cumq; perplures dies quid causæ foret defectus huiusmodi. mente solicitâ pertractaret, ecce subitò die quadam apparuerunt signa illa mirifica in pictura, sicut in alijs ipsius sancti imaginibus pingi solent. Tremefactâ illâ, filiam suam Deo deuotam aduocauit protinus, requirens si absque stigmatibus vsque tunc imago fuisset? Affirmat illa & iurat, olim sine illis stigmatibus exstitisse, & nunc verè cum stigmatibus apparere. Verùm quia mens humana semetipsam frequenter impellit vt cadat, & in dubium reuocat veritatem, subintrat iterum cor mulieris dubitatio noxia, ne fortè sic fuisset imago à principio consignata. At Dei virtus, ne primum contemneret Miraculum, addidit & secundum. Continuò nanque disparentibus signis illis, nudata priuilegio imago remansit, vt per sequens signum fieret probatio præcedentis.

Idem Bonauentura eodem loco, *Rogerius*, inquit, *clericus Potentia in Apulia, & Ecclesia ibi maioris Canonicus, cùm die quadam Ecclesiam oraturus intrasset, in quo erat imago B. Francisci depicta, gloriosa stigmata repræsentans, cœpit de illius sublimitate Miraculi, tanquam de re omnino insolita & impossibili, dubitare. Subito igitur dum mente plagatus interius, cogitaret inania, in palma sinistra manus sub chirotheca grauiter se sensit esse percussum, sonitum audiens percussura, velut cùm spiculum prosilit de balista: moxque tam vulnere sauciatus, quàm sonitu stupefactus, chirotecam de manu traxit, vt visu dignosceret. quod tactu perceperat & auditu. Cumque nulla fuisset prius in palma percussio, conspexit in medio manus plagam, quasi sagittæ percussione inflictam, ex qua tanta vis procedebat ardoris, vt videretur ex illo deficere. Mirabile dictu. Nullum in chiroteca vestigium apparebat, vt latenti plagæ cordis, latenter inflicti pœna vulneris responderet. Clamat exinde per duos dies & rugit, dolore grauissimo stimulatus, & increduli cordis velamen explicat vniuersis. Credere se veraciter sacra stigmata in sancto fuisse Francisco fatetur & iurat, contestans omnis dubitationis abscessisse phantasmata. Orat suppliciter sanctum Dei per sacra sibi stigmata subuenire, & multas cordis preces multo impinguat profluuio lachrymarum. Mirum certè. Incredulitate proiectâ, sanationem mentis sanatio sequitur corporalis: Omnis quiescit dolor, frigescit ardor, nullum remanet vestigium percussuræ. Sicque factum est, vt latens mentis infirmitas, per patens carnis cauterium supernâ prouidente clementiâ, curaretur, menteque sanata, & ipsa caro pariter sanaretur. Fit homo humilis Deo, deuotus sancto, & Fratrum Ordini perpetuâ familiaritate subiectus.*

Author Scalæ Dei refert, *in quodam Prædicatorum Ordinis Cœnobio Francisci imaginem cum stigmatibus pictam fuisse. Ea verò res Dominicanum malè habuit: ideoque nocte quadam Fratribus dormientibus imaginem istam carbonibus denigrauit, at mane facto nitidior quàm antea fuit. Sequenti igitur nocte cultello stigmata abradens, ex vulnere sinistri lateris subito magna vis sanguinis prorupit, & Frater tanquam fulmine tactus concidit. Monachi Mane facto vulnus adhuc sanguinem emittens obstruere conantur, sed frustra. Vocatis igitur ad se Francisci Fratribus vnà à Deo & Francisco veniam petunt ac continuo vulnus sanatur & frater iste reuiuiscit.*

Discrepantia auctorũ de Stigmatibus Frãcisci. Vbi nequaquam silentio prætereundum est, quòd Bonauentura eodem capite indicat, post mortem Francisci stigmata sacra in corpore eius veraciter à quàm plurimis visa esse: admissos etiam fuisse Assisinates ciues multos ad stigmata illa contemplanda oculis, & labijs osculanda: præceteris verò militem quendam, Hieronymum nomine, de veritate stigmatum nonnihil dubitantem, diligentissimè mouisse clauos in corpore Francisci eiusque manus, pedes & latus manibus proprijs cõtrectâsse: testatur id etiam Antoninus tit. 24. c. 2. § 9. Matthæus autem Parisiensis Monachatus Albanensis in Anglia, qui floruit circa annos 1240. & proinde antiquior fuit Bonauenturâ, qui circa annos 1285. claruit, propiusque ad tempora Fracisci accessit, in sua historia refert, *Francisco defuncto, nulla stigmatum seu vulnerum in latere, pedibus & manibus remansisse amplius vestigia: id quod futurum ipse, in agone mortis constitutus, prædixerit Fratribus circumstantibus, inquiens: vt omni ambiguitate remotâ, in hac fidei constantia vsque in finem perseueretis, hhc vulnera, quæ in me ita videtis aperta, & sanguine cruentata, statim cum defunctus fuero, adeo sana erunt & cohærentia, vt carni cæteræ similia videantur:* fol. 456. Londinensis editionis. Hæc si quis conciliare potest, maius in eo, quàm in stigmatibus Francisci Miraculum agnoscam.

Franciscus Christũ in vlnis habuit. Eodem etiam pertinet quod in Conformitatũ lib. fol. 2. de Francisco hæc leguntur: *B. Franciscus repræsentationem faciens Natiuitatis, Christum in vlnis habuit: & dum oraret Virginem, vt sibi consolationem de Iesu paruulo faceret, Virgo ipsa pulcherrima astitit, & in brachijs B. Francisci à principio noctis vsque ad diem, tenendum & osculandum præbuit & concessit.*

Franciscus maior Ioanne Baptista. Magis verò detestanda & execranda fol. 18. hæc scripta sunt: *Franciscus plus fuit quàm Ioannes Baptista, quia Ioannes Baptista tantum fuit pœnitentiæ prædicator: Franciscus fuit prædicator & Ordinis pœnitentiæ institutor Ille fuit præcursor Christi: hic prædicator & signifer Christi, qua in re Ioannem ipsum excedit. Item, Ioannem Franciscus præcedit, quia plures ad Dominum conuertit, & pluribus*

bus in locis, videlicet in toto Mundo, Ioannes duos annos & parum plus prædicauit: Franciscus 18. annos. Ioannes verbum de pœnitentia accepit à Domino: Franciscus à Domino & à Papa: quod plus est. Ioannes Baptista qualis esset futurus, per Angelum patri, per Spiritum sanctum, & prophetas fuit declaratus. S. Franciscus verò à prophetis, à D. Iesu Christo, item per Angelum matri & famulis in specie peregrini declaratus. S. Ioannes in vtero & extra prophetauit: B. Franciscus in vtero, id est, in carcere apud Perusium captus, cum gaudio se magnum futurum prædixit. S. Ioannes amicus sponsi: B. Franciscus similis Domino Iesu Christo. Ioannes mundo singularissimus fuit sanctitate: Franciscus excellentissimus fuit ad Christum præ alijs stigmatisationis conformitate. S. Ioannes in Ordine Seraphico sublimatus: B. Franciscus in ipso Ordine in sede Luciferi collocatus.

Franciscus melior Apostolis.

In eodem illo blasphemiarum promptuario alius propè detestabilior locus exstat. Nam paginâ 39. *Franciscus*, inquit, *est melior Apostolis: quia illi nauem tantùm & alia reliquerunt, non tamen vestimentum, quod in dorso habebant. B. verò Franciscus non solùm omnium terrenorum facultati abrenunciauit, sed etiam pannos & fæmaralia reiecit, atque mundum corpore & mente se obtulit brachijs crucifixi: quod de nullo alio sancto legimus. Vnde bene poterat Christo dicere, Reliqui omnia, & secutus sum te.*

Franciscus inter orandũ eleuatus

Folio autem 231. eiusdem mendaciorum Legendæ hæc exstant: *Franciscus in Monte sacro Aluerniæ corporaliter eleuatus est, vt Frater Leo socius eum vidit. Aliquando enim inuenit eum in aëre, per tantum spacium eleuatum, quòd vix poterat tangere pedes eius, & tunc ipsos amplexabatur cum lachrymis. Aliquando inuenit eum vsque ad medios fagos eleuatum à terra. Aliquando inuenit eum in tanta altitudine eleuatum, quòd vix eum videre poterat. Et sæpe inuenit eum Frater Leo cum Christo loquentem.*

Francisci mansio in cælis sub brachio Christi.

Folio 66. *Quidam ciuis*, inquit, *dormiuit, & raptus in cœlum vidit Christum, B. Mariam, & alios sanctos, qui processionaliter ibant omnes, Christi & matri reuerentiam exhibentes. Sed cùm B. Franciscum non viderent, Angelo ipsum ducenti dixit, Vbi est B. Franciscus, cum suis in isto loco? Angelus respondit, Exspecta & videbis B. Franciscum & quem statum habet: & vidit; & ecce Christus eleuauit brachium dextrum, & de ipsius vulnere laterali exiuit B. Franciscus cum vexillo crucis explicito in manibus, & post ipsum maxima multitudo Fratrum, & aliorum. Tunc ciuis ille bona sua dedit Fratribus, & factus est Frater Minor.*

Bone Iesu, quis est, qui, cùm ista portenta verborum audit, non toto corpore & animo perhorrescat? Nam quid aliud est hæc docere, quàm Franciscum Deum corporalem facere, eumque Christiano populo adorandum proponere? Vnde & blasphemum illud elogium Blæsis, nobili Galliæ vrbe, de Fráciscopalàm pro templi foribus inscriptũ exstat: QVERETVR PECCATVM ILLIVS: ET NON INVENIETVR. Et similia infinita ad stabiliendum & dilatandum Ordinem suum confinxerunt mendaciorum artifices, eaque etiam literis mandârunt, quorum tamen plærosque hodiè tantæ stultitiæ non modò piget, sed etiam pudet. Neque verisimile cuiquam hoc tempore videri posset, tantam humani generis quondam vanitaté fuisse, tantamq; Religionis caliginem, vt reperti fuerint homines, qui huius generis fabulis, nugis & mendacijs prodigiosis aliquam saltem fidem adhiberent, ni etiamnum hodie in tanta luce Euangelij idem fieri cerneremus. Apud Romanos quidem & alias profanas gentes figmenta etiam Religionum fuisse absurdissima, nemo inficiatur: sed miseri morales per ea tempora in tetris ac tenebricosis nubibus, & quasi nocte illuni, hoc est, sine scripturæ sacræ luce versabantur. Illud verò supra modum mirandum, quando scripturæ libri exstant, & Christus tanquam Solis iubar generi humano illuxit, tamen Satanam & Pontifices Romanos tantum per suos emissarios, Monachos & sacrificulos puta, potuisse vt in tanta luce hominum oculos quasi fascijs perstringerent. Verùm hoc idipsum est, quod Paulus apertè prædixit, *Antichristum venturum cum efficacia Satanæ, cum omni potentia, & signis & prodigijs mendacibus: & cum omni fraude iniustitiæ, in ijs qui pereunt, pro eo quòd amorem veritatis non receperunt vt salui fierent. Propterea igitur mittet illis Deus efficaciam deceptionis, vt credant mendacio: vt omnes qui non crediderunt veritati, damnentur.* *Locus 2. Thess. 2.*

Roman. Pontif. priuilegijs exaltauit Minoritas.

Accessit his omnibus Roman. Pontif. authoritas, à qua ne latum quidem vnguem recedere licere persuasum erat illis seculis hominibus. Ii verò ordinem hunc, quem intelligebant sibi ad corroborandam Tyrannidem & stabiliendum Regnum suum vtilissimum fore, maximis Priuilegiis ornârunt, imò ad cœlum vsque tanquam institutum sanctius in orbe nunquam fuisset, laudibus & præconijs suis extulerunt.

Minoritæ suis visionibus exaltant suũ Ordinẽ.

Ipsi denique Monachi, genus hominum astutissimum vaferrimumque ad commendandum propagandumque suum Ordinem, & deterrendo aduersarios suos, multas visiones in vulgus sparserunt vanissimas. Quarum vnam & alteram ex Antonino describam, qui tit. 24. c. 7. §. 2. *Fratres*, inquit, *Minores nonnulli versus Oxoniam, Angliæ vrbem, iter facientes, venerunt ad Monasterium in*

vastissimo

vastissimo nemore situm. Propter pluuias verò vlterius procedere non valentes, timentes autem famem & frigus, à Monachis ibi existentibus hospitium humiliter postulârunt Iunio verò quidam Monachus videns eos facie squalidos & deformes habitu, nec suæ lingua, ioculatores eos existimans, indicauit Priori. Introducti igitur, & à cunctis pro ioculatoribus habiti, responderunt, se non esse ioculatores, sed Religiosos vitæ Apostolicæ Professores. A Priore autem & alijs tanquam falsi quæstores abiecti, extra portam expelluntur, Iunior verò iste Monachus eis compatiens, rogauit ianitorem, vt postquam Prior dormitum iuisset, illos in domum fœnariam introducere. Introductis igitur Fratribus ad dormiendum super fœnum Monachus ille panem & ceruisiam eis attulit, seque orationibus eorum commendauit: & postea ipse quoque lectum suum intrauit. Qui requiescens in somnis vidit Christũ in throno mirabili residentem, & omnes ad iudicium conuocantem. Et terribili vultu ait: Vocentur huius loci patroni. Cumque fuissent omnes Monasterij huius, venit ab alia parte quidam pauperculus & despectus in habitu Fratrum Minorum, & cum clamore conquastus est dicens Iustissimè iudex clamat ad te sanguis Fratrum, qui est istâ nocte per hos Monachos, quantum in eis fuit, periclitatus, dum eis in tanto periculo cibum & hospitium denegârunt, cùm tamen isti Fratres omnia pro amore tuo reliquerint, & huc venerint ad quærendum animas, quas tu morte tuâ redemisti. Et negauerunt seruis tuis, quæ ioculatoribus non negâssent. Tunc Christus terribili vultu Priori dixit: De quo Ordine es tu? Qui respondit, de Ordine Sancti Benedicti. Et conuersus Christus ad Sanctum Benedictum, dixit: Est ne verum quod iste dicit? Quid respondit: Domine destructor est mea Religionis ipse & socij eius: Nam ego præcepi in Regula, vt mensa Abbatis semper sit cum hospitibus: & nunc iste necessaria hospitibus negârunt. Tunc præcepit Christus, vt in vlmo quæ ibi erat in claustro statim suspenderentur. (Bone Iesu quantum mutatus es ab illo qui quondam eras?)

Post hæc conuertit se Christus ad illum Monachum, qui fecerat misericordiam in Minores, interrogans eum cuius Ordinis esset? Considerans autem ille quàm malè Monachi Benedictini fuissent tractati, totus tremebundus dixit Domino: Ego sum de Ordine huius pauperis. Tunc Christus illi pauperi dixit: Est ne verum Francisce quod iste sit de Ordine tuo? Respondit Franciscus: Domine meus est, & ex nunc recipio eum. Cumque ipsum fortiter amplexaretur, fuit à somno excitatus, & stupens ad hanc visionem, maximè verò quò nomen Francisci audierat, cucurrit ad Priorem, vt hæc omnia nunciaret ei: quem reperit in sua camera deformem & penitus suffocatum. Qui territus clamauit, & currens ad alios Monachos, inuenit eos simili modo strangulatos. Cumque vellet ad Fratres Minores confugere, reperit eos recessisse. Accedens igitur ad Abbatem, omnia ei ordine narrauit. Hæc quum hinc inde diuulgarentur, ab omnibus vbique etiam ab ipso rege Henrico benignè sunt suscepti. Intelligit nimirum Lector, in quem finem hæc & similia à Minoritis excogitata sint: vt ubique amicè recipiantur, Oppida, Vici & Claustra, etiam ædes priuatæ eis benignè aperiantur, nec à Benedictinis Monachis aut alijs vllo modo impediantur.

Idem Antoninus eodem tit. c.9.§.1. Radulpho quodam in Anglia Episcopo narrat, quòd Ordinem Minorum ingressus sit ex hac visione. *Cùm aliquando oraret, raptus est in cœlum, ad intuendum mansiones ciuium supernorum. Nullumque ibi videns inter sanctos diuersarum Religionum ex Ordine Minorum, ad quem tamen mediocriter erat affectus, valdè mirabatur. Tunc apparens ei Dei genitrix Maria, quid animo volueret inquisiuit? Cui cùm respondisset, super eo stupere, quòd nullum inter sanctos aliarum Religionum videret Ordinis Minorum, quem tamen Ecclesia Dei in tanta reuerentia haberet, & tantum fructum salutis animarum afferret? Respondit ei Maria: Veni mecum, ego tibi, vbi maneant, indicabo. Et ostendit Fratres Minores Christo familiariter adhærentes, & dixit: Ecce sub alis iudicis sunt: salua cum istis animam tuam. Quam visionem in se reuersus attendens, Ordinem Minorum intrauit annuente Gregorio IX.*

Hypocriticâ etiam fictâ & fucatâ sanctitate, mirisque alijs quàm plurimis modis insinuârunt sese non solùm apud imperitam & rudem plebem, sed apud ipsos quoque Reges ac Principes, qui eos præpostero zelo receperunt atque fouerunt. Refert Thomas Eckelstonus in libro de aduentu Minorum in Angliam, *quosdam Franciscanos, post primum eorum introitum, virilia sibi amputâsse*, non propter Regnum celeste (qui longè alius castrandi modus est) sed *vt in hoc mundo sanctiores haberentur, & ob vitæ castimoniam in admiratione essent.* Ac primum eorum illic ponit Guilielmum quendam Etonum. Qua in re Hierophantas Atheniensium sacerdotes imitati sunt. Propterea verò Guilielmus de Sancto Amore de illis ita loquitur, in Libro suo De periculis nouissimorum temporum: *Qui prius viuebant in simplicitate cordis, post ingressum sectæ suæ, sunt astuti hypocritæ*: Balæus Cent. 4. de Script. Brit. in Appendice 2. c. 42.

Minoritæ hypocritica sanctitate suum propagant Ordinem.

His igitur alijsque de causis factum est, vt nullus omnino Monachorum Ordo maiora senseri t

Minorũ Ordinis incrementa manifesta.

senserit incrementa: totum enim terrarum orbem vna hæc impleuit familia. Refert Bonauentura c. 4. in Legenda maiore, post institutum Ordinem Franciscũ adhuc 20. ann. vixisse quibus numerus sui Ordinis in tantũ creuerit, vt vno die vltra quinque millia ad templum S. Mariæ de Portiuncula eo præsente in Capitulo conuenirent. Refert etiã Antonin. tit. 24. cap. 9. §. 13. sub Condisaluo Hispano Generali 15. Minoritarum, Tholosæ celebratum esse circa annum Dom. 1306. Ordinis Capitulum, cui interfuerint 990. Fratres, & 8. Magistri in Theologia.

Ab anno Domini 1211. vsque ad annum 1380. spatio nimirum 179. annorum, per orbem Christianum Cœnobia huius sodalitatis plus 1500. sunt instituta: 40. enim Prouincijs Minoritarum nomen insertum: eæ Prouinciæ in Custodias diuiduntur. Custodiæ, quæ multæ sunt numero, in Conuentus & Loca Franciscus Antracinus, in ijs Cõmentarijs quos ad Sabellicũ dedit, testatur, *difficile sibi videri locorum numerum posse ab vllo inueniri: sed multo difficilius initiatorum, qui tunc temporis fuerint ad 60. millia num.* Sabellicus autem testatur, *suâ ætate Minoritarũ 90. millia fuisse.* Sæpe & hoc fando auditum, Magistrum vniuersi Ordinis, polliceri quandoque ausum Pio Pontifici expeditionem in Turcas paranti, ex Minoritarum familia 3000. bellatorum, qui bellica munera gnauiter obire possent, nihil sacrorum cultu interpellato. Sabellicus Enne. 6. lib. 9. & Enne. 9. lib. 6. Vrstisius in Chron. Basil. lib. 2. ca. 17. ex Barthol. de Pisis. Brutum fulmen.

Ex Minoritis qui creati Pont. Max.

In tanta etiam existimatione Ordo hic progressu temporis haberi cœpit, vt ex eo nonnulli ad supremam in terris, iuxta illorum sententiam, dignitatem, hoc est ad summum Pont. Rom. Eccles. assumpti fuerint: nimirum Frater Hieronymus, natione Picentinus, patriâ Esculanus, sacræ Theologię professor, Ordinis Generalis Minister, & Cardinalis Presbyter apud S. Sabinam, Nicol. IV. appellatus. Deinde Alexander V. natione Cretensis, & prius Archiepis. Mediolanensis, communi omnium Cardinalium, qui tum in Concilio Pisano erant consensu creatus. Tertiò, Sixtus IV. Genuensis, Franciscus Ruerins antea dictus, Franciscanorum Generalis, & ad S. Sixtum Cardinalis Presbyter. Quartò, Sixtus V. tenuis conditionis homo, natus in pago tenui, proximo Ciuitati Formanæ: cui nomen est Montalto, anno Domini 1521. Petrusque Peretus dictus: fuit primò opilio & inter hircos educatus: deinde adolescentulus in Franciscanorum gregem ascitus est: quorũ sacris initiatus, & iam grandior factus, ad extremum ab Inquisitoribus Romanæ fidei in ipsorum collegium cooptatus est: quo magisterio cùm aliquot ab hinc annis gnauiter fungeretur, Franciscanorum Archicucullus factus est: paucisque post annis etiam in Cardinalium Ordinem à Pio V. cooptatus fuit: & postremò ad summi pontificatûs culmen euectus est, anno Domini 1585. qui adhuc Romanæ Ecclesiæ dominatur.

Ex Minoritis Cardinales, & c plurimi.

Cardinalium, Archiepiscoporum, Episcoporum & id genus hominum ingentem turbam Ordo Minorũ habuit: quem etiam intrauit Ludouicus Regis Galliç Frater: deinde illustrissima domina Sancia de Majoricis, Siciliæ & Hierusalẽ Regina, Roberti Regis relicta vidua. Præterea Petrus Arragonum Regis filius, alijq, multi magni viri.

Clarissarum incremẽta & pœnitentium.

In D. Claræ etiam Ordine, qui plurimùm muliebri sexu constat, tanta initiatorum vis est, vt hic etiam numerus latè omnibus terris diffusus iniri nullo modo possit. In pœnitentium quoque Classe innumeri mortales existunt: vt Sabellicus Enneus 9. lib. 6. annotat.

Qui de FRANCISCO & MINORITARVM Ordine *ex professo scripserint.*

Bonauentura Minorita scripsit Legendam Francisci, tot superstitiosis, monasticis, ridiculis, stultis & portentosis fabulis ac nugis refertam, vt pigeat ijs has chartas commaculare.

Alexander de Ales scripsit Declarationẽ suæ Regulæ. Balæus Cent. 3. cap. 91.

Ioannes de Capistrano scripsit Defensorium tertij Ordinis Franciscanorum. Bibliotheca Gesneri.

Alexander de Aristois Minorita, scripsit Minoricam elucidatiuam, rationabilis separationis Fratrum Minorum, ab alijs fratribus eiusdem Ordinis, ibidem.

Marcus Lisibonen. scripsit Chronica Ordinis Franciscanorum: de vita, morte Miraculis S. Francisci, eiusque discipulorum & societatis, linguâ Porthugalicâ: quòd opus Dieghus Nauarrus in Hispanicum, & Horatius Diola Bononien. in Italicum sermonem transtulere, ibidem.

Thomas Ecklestou Franciscanus scripsit de Origine, incrementis, & successibus sui Ordinis, præcipuè autem eorum qui in Anglia sedes posuerunt. Quæ historia plena est mendacijs ac blasphemijs. Tractat enim de Francisci tunica, corda, vulneribus, & braccis, de Fratrum abstinentijs, ieiunijs, cilicijs, vigilijs, castrationibus, ædificijs, precibus horarijs, visionibus, portentis, prodigijs, studijs, doctrinis & lecturis. Vide Balæum Cent. 5. c. 58. Script. Britan.

CAPVT

CAPVT XIV.

De nefarijs facinorebus MENDICANTIVM Monachorum.

ETsi Mendicantes Fraterculi ouinâ pelle induti incederent, & præ se eximiam sanctitatem ferrent, intus tamen erant lupi rapaces, eorumque sanctitatis nihil quàm hyprocrisis fuit. Hoc licet ex superioribus non obscurè colligi possit, ijs tamen alia nonnulla adjicienda videntur, ex quibus eos, tanquam leonem ex vnguibus, quod dici solet, melius cognoscere possis. Scripsit autem circa annos Christi 1390. Petrus Pateshull Augustinianus Monachus de Nequitijs suorum Fratrum & præsertim Dominicanorum, libros duos, in quibus sine dubio fucatam laruam ita detraxit his Monachis, vt si hodie exstarent, totus Mundus eorum fraudes, dolos, scelera, nequitias, tyrannidem, ambitionem, auaritiam, & atrocissima facinora, egregiè conspiceret: sed quia libri illi suppressi sunt, vt opinor, ea saltem referemus quæ obiter in lectione authorum obseruauimus.

Historia Dominicanorũ Bernensium. Temperare autem mihi non possum, quin primo loco recitem memorabilem illam historiam de quatuor Monachis Prædicatorij Ordinis, quæ Bernæ Helueticorũ anno reparatæ salutis 1506. & tribus sequentibus accidit. Descripsit illam copiosè Ioann. Stumpfius lib. 13. capitibus 33. 34. & 35. Annal. Heluetic. ex libellis Latinâ & Germanicâ linguâ eo tempore ab ipsis Pontificijs editis: vnde nos quoq; eam huc adscribemus. *Magna erat concertatio, multis iam annis agitata, ab anno scilicet Christi 1370. quo orta fuit, inter Monachos Ordinis Prædicatorum & Minorum seu Franciscanorum, de Conceptione Mariæ Virginis. Prædicatores asserebant B. Mariam, vt & alios homines, in peccato originali conceptam esse. Franciscani id negabant & pernegabant. Tandem eousque progressa est contentio, vt Prædicatores ad solita arma confugerent, & falsis Miraculis suam opinionem stabilire ac confirmare statuerent. Conueniunt igitur in Capitulo Vuimpfenij oppido Germaniæ habito, vbique deliberant, vbi commodus & opportunus locus ad hanc rem inueniri posset. Cunctis Berna Heluetiorum placet, quòd gens simplex, sed bellicosa, & propterea suæ opinioni vel armis & vi defendendæ idonea, si res postularet, in ijs regionibus esset. Quatuor igitur primarij Ordinis in monasterio Prædicatorum Bernæ telam ordiebantur: & quoniam Supperior, vnus ex his quatuor, artis magicæ peritus erat, adiurabat cacodæmonem, vt vnà cum ipsis consilium iniret, quo pacto rem commodè possent conficere. Is specie Æthyopis apparens, omnem suam illis operam hac conditione promittebat, si sese illi dederent: id quod non grauatè fecerunt, datis ei chirographis proprio sanguine conscriptis. Opportunè autem accidit, vt illis ipsis diebus Ioannes Iezerus homo simplex, artificio sarctor in ordinem ipsorum cooptaretur, qui proposito ipsorum commodus videbatur. Tentabant ipsum iacentes lapides in eius cubiculum, nocturno tempore, excitantes strepitum, simulantesque se spiritus esse.*

Res ab initio non malè eis cessura videbatur. Die quodam Veneris Supperior inuoluens se linteo vna cum alijs spiritibus, quos ad hoc magicis artibus euocauerat, irrumpebat in cellam Fraterculi illius, magno impetu & fragore, simulans se opem ab eo multis cum lachrymis petere. Aquam verò lustralem & reliquias sanctorum illi iam ante in cellam illius reposuerant. Frater ille exterritus, negabat se opem illi posse ferre, commendans ipsum seruatori Christo & matri ipsius. Spiritus respondit in ipsius & Fratrum facultate positum esse, vt his malis liberetur, si per octiduum singulis diebus ad sanguinem vsque seipsum flagellaret, & octo Missas in sacello D. Ioannis celebrari in ipsius gratiam curaret, & interea dum celebrarentur, brachijs extentis humi iaceret. Significabat illi, quòd sequente die Veneris vel feriâ sextâ ante intempestam noctem maximo impetu rediturus esset, monens ipsum ne consternaretur: Diabolos enim ipsi quippe sancto viro, nihil posse obesse. Stolidus ille postero die ipsis coryphæis rem omnẽ detexit, obsecrans vt sibi adessent, quò misera illa animalia posset liberari.

Res statim per totum oppidum diuulgata est. Publicè pro suggestu illis de rebus sermones à Monachis habiti sunt: laudabant sanctitatem sui, quæ vel ex hoc perspici posset, quod spiritus ille ab ipsis, non ab impijs & temulentis Franciscanis opem expeteret. Tempore constituto redijt spiritus ille comitatus alijs malis spiritibus, magno tumultu in Fratris cellam, qui adiurans ipsum de quibusdam rebus interrogabat. Spiritus narrabat quisnam esset, & quas ob causas tam miserè vexaretur. Gratias agebat cùm ipsi, tum Fratribus ipsius, quòd curâ tangerentur, adijciens: Si adhuc Missas 30. & 4. vigilias celebrarent, & ipse adhuc semel ad sanguinem vsque virgis seipsum castigaret, se ex maximis cruciatibus, quos annis 160. iam continuatos pertulisset, prorsus liberandum esse. De rebus quoque alijs mirandis cum eo conferebat, quas nihil attinet hoc loco referre. Postea spiritus ille iterum Fratri, apparuit, & ordinem Prædicatorum alijs omnibus antetulit, significans multos ex illis qui huic Ordini aduersati fuissent, in purgatorio atroces pœnas luere, Bernæ quoque funditus euertendam nisi Franciscanos ejiceret, & ab annis, pensionibus quas

quas à Rege Galliæ accipiebant, sibi deinceps cauerent. Quædam etiam commorabat quæ Fratri euenissent: quæ omnia ab ipso per Confessionem auricularem expiscati fuerant. Gratias simul agebat Fratri, pro beneficio liberationis, significans ei, quod si in septimum Angelorum Chorum receptus esset, se ibi Missas celebraturum pro benefactoribus suis.

Posteà aliâ quadam nocte, alius habitu muliebri veniens dicebat se Barbaram esse, cuius cultui addictus fuisset, & significabat apparituram ei diuam Virginem, atq; ad quæstiones illas responsuram, quas vnus ex Monachis ei in scheda quadam conscripserat. Hæc Barbara promittebat se Mariæ Virgini daturam schedam illam, quam mox postea mirabiliter signatam in loco quodam sacro reperturi essent. Frater suis patribus rem omnem detexit, confiteri volens peccata sua, vt apparitione diuæ Virginis dignus efficeretur. Iubebat eos schedam in loco sacro quærere: tandem inuenerunt eam in ciborio, vt vocant, vbi eam antea reposuerant. Ferebant eam in summum altare, dicentes signatam esse Christi sanguine, & lucernas suâ sponte accensas fuisse. Matutino tempore apparebat Maria Fratri, multa referens quomodo filius eius Iesus eam iussisset illi recitare: nempe IulumPapam sanctum illum virum esse qui duos Ordines inter se conciliare & festum pollutæ conceptionis Mariæ instituere deberet. Se enim Papæ illi, crucem quatuor guttis sanguinis filij sui signatam missuram, in testimonium, quòd in peccato originali concepta sit: aliam crucem quinque guttis sanguinis signatam reperiendam in ciborio quam Romam mittere debeant. Pontificem enim largis indulgentijs eam confirmaturum, & Bernam remissurum: & alia huius generis, de quibus multa vltro citroque dicebantur & scribebantur.

Maria illa in testimonium prædictarum rerum clauum ferreum adegit per manum Fratris, dicens: Hoc vulnus, die quo filius meus crucifixus est, & in festo corporis filij mei renouabitur. Deinde encausticam aquam magicis artibus pararunt, quâ sensum illi admentes, vulnera alia quatuor ei impresserunt: posteà quum sibi restitueretur, dicebant circa ipsum nescio quid sancti apparuisse. Quumque multi confluerent, vt nouum illum Christum viderent: instruebant ipsum (agrestibus enim erat moribus) quo pacto se gerere deberet. Quumque potionem illi dedissent, quæ eum sensu spoliabat, & efficiebat vt spumaret, dicebant ipsum luctari cum morte, sicut Christus in monte Oliueti. Postea apparebat alius ei multa referens, sed Frater agnitâ eius voce, omnia suspecta habere cœpit, illumque à se repulit. Sequente nocte apparebat ei Prior, dicens se Mariam esse, de qua antea dubitâsset, & ad omnem suspicionem depellendam, se hostiam corporis filij ipsi offerre (offerebat autem ei hostiam tinctam veneno) ne deinceps putaret se spiritum malum: videre dicebat etiam se offerre vitreum vasculum plenum sanguinê filij sui, quo & ipsum & monasterium donaret. Frater qui hanc quoque apparitionem suspectam habebat: respondit: Si non es malus spiritus recita mecum orationem Dominicam & salutationem Angelicam. Prior recitabat orationem Dominicam, postea dicebat loco Mariæ, Salutata ego sum Maria, gratia plena, Dominus mecum, &c. Frater cognita voce Prioris, arrepto cultro vulnus ei inflixit, quumque ille se defenderet, Frater fortiter illum repulit.

His peractis superior sperans se illa quæ illi duo perdidissent, restituere posse, apparebat Fratri, seq; dicebat Catharinã Senensem esse: obiurgabat eum, quòd tam humaniter diuam Virginem tractasset, adjiciens: Iussus sum tibi indicare, quòd vera vulnera Christi in corpore tuo habeas, quæ neq; ego neq; Franciscus habemus, idq; multis verbis. Cæterum Frater ita eum excipiebat, vt statim fuga salutem quæreret. Quoniam verò Frater nolebat amplius ludibrio ab eis haberi, anxij & perturbati habito consilio, dicebant ei, se quidem liberè fateri, quòd aliquot apparitiones mentiti fuissent, non alio consilio, quàm vt in Religione permaneret, summam tamen negotij veram esse, neq; debere eum dubitare, quin vulnera Christi in corpore suo gereret. Et quandoquidẽ res iã diuulgata esset, rogabãt ne tergiuersaretur, alioqui ignominia afficiendũ Ordinẽ, & vnà cum ipsis magnum periculũ incursurũ: sin verò constãs esset, hoc sibi & ipsis vtilissimum forè: verbisq; blandis ipsi persuadebãt, vt deinceps se eis obtemperaturũ promitteret.

Post longam itaq; institutionẽ, imponebãt eum altari diuæ Mariæ genibus flexis, in sacello quodam ante simulachrum sacræ Virginis. Vnus ex Monachis stabat post velũ, & loquebatur per cannam, ac si Christus esset ad Mariã: Mater cur lachrymaris? an non promisi quicquid volueris id futurum esse? Respondebat simulachrum: Ideò lachrymor, quòd huic negotio non imponitur finis. Addebat simulachrum Christi: Mihi crede, manifestabitur. Posteà Monachus clam egressus sacellum clausit.

Hæc quum ab aliquot aniculis per totum oppidũ disseminarentur, statim magnus factus est hominum concursus. Quatuor Monachi statim accurrebant, simulantes se nescire quid ageretur, mandabant aperire sacellum, interrogabãt Fratrem quomodo illuc venisset. Is respondebat se raptum esse à spiritu. Referebat etiã quid simulachrum dixisset, quodq; nõ ante loco se mouere posset, quam venirent ad se quatuor primarij viri Ordinis Senatorij, quibus quædam indicanda haberet: adhæc sacramentum Eucharistiæ sibi dari postulabat. Senatores illi pauca dicebãt. Monachi statim hostiam veneno illitam illi afferebant: quam quum accipere recusaret, aliam ei afferebant, quam sumebat, simulq; cum pompa in chorum (ita vocant templi partem) ducebatur. Frater & quatuor Monachi vocabantur in Senatum, vt res illas ita

se habere asseuerarent. Quatuor verò illi, metuentes ne Frater, qui suspectos eos habebat, aliquid effutiret: struebant ei insidias cibis veneno infectis, adigebantq; eum, vt hostiam veneno tinctam deglutiret, quam per vomitum reiecit: miserum varijs modis ita excarnificabant, vt ex ipsorum collegio effugeret, multisque rem detegeret. Intereà duo legati à Monachis Romam mittuntur, qui confirmatione rerum illorum à Pontifice impetrarent, cui posteà contradicere nefas fuisset. Cumque illi redirent, & sperarent rem esse (vt vulgò dici solet) in portu, ampliss. Senatus quatuor Monachos custodia mãdauit. Anteà enim ex Fratre quem in vincula coniecerant, rem omnem cognouerant. Senatus neq; laboribus neq; sumptibus parcens, & ipse legationem Romam misit, vt quid in hoc negotio agendum esset, liquidò constaret. Tandem quatuor Monachi & Frater tormentis subiecti rem omnem detexerunt. Cumq; conuicti essent tot fraudem & scelerum, permittente Papâ, sacris fuerunt exauthorati, (vulgò degradationem vocant) *& exusti anno Domini* 1509, *vltimâ Maij* Ex quo tempore Monachi suam in Heluetijs authoritatem amiserunt, & hominibus etiam cuncta illa suspecta esse cœperunt, quibus ceu columnis Papatus nititur. Nulli enim vel pauci admodum, credere amplius voluerunt animas defunctorum opem & auxilium expetere: cereos suâ sponte accendi: imagines loqui, lachrymare, ab vno loco in alterum moueri: cruces sanguine Christi conspergi. Item, quòd hic vel alius in ecstasin incidens, res mirandas in cœlo, purgatorio aut inferno viderit. Adhæc dubitare cœperunt de trãssubstantiatione panis in verum corpus Christi: de indulgentijs, purgatorio, aqua lustrali, satisfactionibus similibusq; nugis. Ac licet confirmationem summorum Pontificum super his rebus impetrârint, multi tamen credere noluerunt rem ita se haberet. Die pauren fiengend an die sachen mercken. Ac fuit sanè hæc impostura Monachorum non minima causa reformationis Ecclesiarum Heluecticarum.

Quidam etiam Ordinis Prædicatorum Frater Bernardus Sexagenarius, à Florentinis & Rogerio Siciliæ Rege persuasus, in festo quodam B. Mariæ Virginis panem & calicem infectum & venenatum pro Eucharistia Henrico Luxenburgẽsi Imper. præbuit, qui statim ægrotare cœpit & mortuus est.

Minorum facinora. Venio nunc ad Minores. Anno itaq; Domini 1257, in Angliam venerunt nonnulli Minoritæ, qui, mediante pecuniâ, absoluebant authoritate Pontificiâ falsidicos, periuros, votorum transgressores, adulteros, homicidas, proditores, veneficos, Sodomitas & similes. Eodemq; anno in vrbe Buriensi Minoritæ impetum fecerunt in Monachos, pro construendo illic Cœnobio, vt Balæus Cent. 4, cap. 25, in Appendice testatur.

Idem Cent. 4. c. 50, in Appendice ex Cornelio Agrippa: *Sunt ex Minoritis*, inquit, *quibus pecuniam tetigisse piaculum est. At nihil interim illos mouent verba Pauli dicentis: Bonum est mulierem non tangere, quas illi non rarò impudicis non contrectant manibus. Et clanculum confluunt ad lupanaria, stuprant Sacras Virgines, vitiant Virgines, & hospitum suorum adulterantes Vxores, nonnunquam etiam (quod ego scio & vidi) Ilaci prædonis instar abducunt & Platonicâ lege cum popularibus suis communes prostituunt. Et quarum animas lucrari deberent Deo, illarum corpora sacrificant Diabolo, aliaque his multo sceleстiora, & quæ nefas est eloqui, insanâ libidine perpetrant. Interim castitatis voto abundè satisfaciẽtes, si libidinem, si luxuriam, si fornicationem, si adulteria, si incestum verbis acerrimè incessent detestenturq; & de virtute locuti, clunes agitent. Sed flagitiosissimi lenones, scelestissimaque lena, sæpe sub illis Religionis pellibus delitescunt. Tales habent aulicæ Dominæ plæranque sacrorum suorum mystas, & aulicarum, nuptiarum scortationumque consultores.* Verba sunt Agrippæ.

Anno Domini 1299, Fratres Minores ex sua mendicitate diuites facti, infinitam pecuniam Papæ obtulerunt, vt illis permitteret annuos redditus aut prouentus: sed meritò sunt suis frustrati desiderijs: ex Matthæo Vuestmonasteriensi Bal. in Cent. 4. cap. 70, Append. 2.

Anno Christi 1231, Richardus Cantuariensis Archiepiscopus obijt. Quo sepulto, fures noctu eius aperientes sepulbhrum, vt annulum & alia episcopalia furarentur, à Minoritis, mundi & pecuniarum contemptoribus, præuenti fuerunt: Balęo teste Cent. 3, cap. 95, in Append. ex Matth. Parisiens.

Richardus Ridder in Lachryma Ecclesiæ testatur, Vrbani VI tempore, Minoritam quendam in Germania pro suggestu, in explicatione verborum Domini, *Mulier ecce filius tuus, &c.* affirmâsse, *Ioannem Euangelistam Mariæ naturalem magis filium fuisse quàm Iesum*: refert Balæus Cent. 6, c. 50, in Appen. 2.

Anno Domini 1401 Rogerus, Claringtonus, eques auratus, & octo Franciscani Ordinis Monachi, cum alijs tribus, proditionis insimulati, suspendio necantur, quod versiculos ac rythmos maledictis plenos, in Henrici noui Regis Anglorum probum diuulgâssent: Balæus Cent. 7, cap. 38. in Append. ex Chronicis Polyd. ac Lilij.

Anno etiã Domini 1534, sub Paulo III Põtifice Rom. Franciscani ijdem cruentum & funestum ediderunt ludum in Galijs Aureliç. Res sic se habet, vt à Sleidano libro nono Commen- *Funestus ludus Minoritarum Aureliæ.*

Commentariorum describitur: *Prætoris Vxor eius vrbis, Testamento cauerat, vt sine pōpa sepeliretur ac strepitu. Cum enim è vita quis excessit in Gallijs, præcones funebres, ad hoc conducti, per vrbis loca frequentiora circumeunt, & cymbalis excitato sono multitudinem conuocant; Deinde nomen eius qui decessit atque titulos edunt, & hortati populum, & pro mortuo Deum precentur, quando sit & vbi sepeliendus pronuntiant. Cùm autem funus defertur, adhiberi solent plerunque Monachi Mendicantes, & multa præferuntur luminaria, certatim ista fiunt, & æmulatione quadam, & quo magnificentior est apparatus, eò maior est populi concursus & admiratio: Sed ea, quam dixi, fœmina, nihil earum rerum sibi fieri voluit. Maritus ergo, qui coniugis memoriam diligeret, morem ei gessit & Franciscanis, quorum in Templo sepulta fuit iuxta patrem & auum, muneris loco dabat sex tantùm aureos, cùm illi multò sperâssent maiorem prædam. Et cum deinde syluam cæderet atque diuenderet, petentibus illis ligna sibi dari gratis, denegabat. Tulerunt hoc valde grauiter, & cùm anteà minùs illum probarent vlciscendi rationem hanc excogitabant, vt dicerent ipsius vxorem in sempiternum esse damnatam.*

Architecti erant huius Tragœdiæ Colimanus & Stephanus Atrebatensis, ambo Theologiæ Doctores, & ille quidem erat Exorcista, totumque suum apparatum, in eiusmodi rebus adhiberi solitum, habebat in promptu: rem verò sic administrant. Nouitium quendam adolescentem supra testudinem Templi collocant, is intempestâ nocte cùm ad demurmurandas preces illi more consueto venirent, magnum excitat strepitum: adhibentur adiurationes & exorcismi: sed nihil ille proloquitur: iussus edere signum, quo declaret, num sit mutus spiritus, denuò tumultuatur & perstrepit: id erat loco signi Eo iacto fundamento, Ciues aliquot & celebres quidem ac ipsorum studiosos adeunt: narrant sibi triste quiddam accidisse domi, neq; tamen quid rei sit, exponunt, sed rogant, ne grauentur adesse nocturnis precibus. Cùm hi venissent, & precationum esset factum initium, ille de superiori loco turbam excitat, rogatus quid vellet, & quis esset, significat non sibi licere loqui. Iubetur ergo per signa respondere ad interrogata: foramen autem erat factum per quod, admotis auribus, exorcistæ vocem haurire poterat & intelligere: deinde tabulam habebat ad manum quam interrogatus feriebat, sic vt infra posset exaudiri. Primum itaque rogatur num sit ex eorum numero, qui sint ibi sepulti? posteà multis ordine recitatis nominatim, quorum ibi erant corpora condita, venitur tandem ad vxorem Prætoris: ibi dato signo, se spiritum eius demonstrat. An sit damnatus, & quo nam suo merito seu delicto? num propter auaritiam, aut libidinem, aut superbiam, aut non præstitam charitatem, an verò propter nuper natam hæresim & Lutheranismum? deinde, quid sibi velit ille strepitu & inquietudine? num vt corpus, loco sacro sepultum effodiatur, alioque transportetur? Adhæc omnia, sic vt iussus erat, per signa respondet, quibus aliquid vel affirmabat, vel negabat, prout bis aut ter tabulam feriret.

Cùm autem & suæ damnationis causam esse Lutheranam hæresim & effodiendum esse corpus significaret Monachi petunt à Ciuibus quos adhibuerant, vt ijs, quæ coram vidissent, dent testimonium, & actis, quæ iam erant confecta superioribus diebus, subscribant. Hi, re deliberatâ, ne Prætorem offenderent, aut molestiam sibi crearent, id facere recusant: illi nihilominus panem azymum, quem vocant hostiam & corpus Domini, cum reliquijs omnibus diuorum alio transferunt, & Missas ibi suas peragunt. Quod lege Pontificiâ fieri solet, cùm locus aliquis propter infamiam & prophanationem est expiandus. Nam certa quædam eius rei capita sunt ipsorum comprehensa libris. Episcopi autem Vicarius Iudex, Officialem vocāt, eâ re cognitâ: vt propius omnia cognosceret, eò venit, comitatus honestis aliquot viris, & exorcismos fieri se præsente iubet, ac deligi nonnullos petit, qui supra testitudinem ascendant, & videāt num spectrum aliquod appareat. Ibi Stephanus Atrebatensis admodum repugnat, & valdè dehortatus ne fieret, aiebat non esse turbandum spiritū: Et quanquam Vicarius multum instabat vt adiurationes fierent, tamen impetrare non potuit.

Intereà Prætor, vbi reliquos iudices vrbanos, quid fieri vellet, docuisset, ad Regem profectus, rem omnem commemorat. Et quia suis legibus & immunitatibus freti iudicium Monachi declinabant, Rex è Senatu Parisino deligit, qui de causâ cognoscant, illisq; plenam potestatem attribuit. facit idem Cancellarius, Antonius Pratensis, Cardinalis & legatus Pontificius per Galliam. Itaq cum nullam haberent exceptionem rei traducti Lutetiam coacti sunt respondere: sed nulla potuit ab eis exprimi confessio. Positæ singulis erant custodiæ separatim & nouitius quidem tenebatur in ædibus Fumai Senatoris, ac sæpè solicitatus nihil voluit fateri, metuens, ne post interficeretur ab illis, ob inustam ordini maculam, & factam ignominiam: sed quum Iudices & impunitatem ei promitterent, & fore dicerent, vt in ipsorum potestatem minimè rediret, totam actionem ordine recēset, & adductus ad illos, idem affirmat. Illi quanquam erant conuicti, & in ipso propè maleficio deprehensi, recusabāt tamen Iudices ac Priuilegia sua iactabant, verùm id frustrà fuit: & de cōmuni consilio latâ sententiâ damnati sunt, vt Aureliam reducti & in carcerem conditi, publicè denique producerentur ad primarium Templum, & ad eum vrbis locum. vbi supplicia sumuntur de maleficis, atque ibi suum scelus profiterentur.

Sed his ipsis ferè diebus incidit in Lutheranos persecutio : quæ res in causa fuit quo minus ea sententia, licet admodum lenis pro tanto flagitio, veniret in executionem. Nam quia Lutheranorum nomen erat odiosissimum, metus erat, ne si quid grauius feret, non tam illis debita persoluta pœna, quàm Ordini facta putaretur iniuria : & quicquid eis accideret, Lutheranis id iucundissimũ fore spectaculũ pleriq; iudicabant. Franciscanorum autem Ordo magnam habet ad vulgus opinionem sanctimoniæ : & quum illi iam damnati Lutetiâ deportarentur Aureliam, Fœmina quædam, impulsa misericordiâ, multis cum lachrymis atque suspirijs, ad portam eos vsque sequebantur. Vbi venissent Aureliam, in singulos carceres abducti, rursus immunitatem atq; Priuilegia sua iactabant, & tandem post diuturnam custodiam, nullâ grauiore pœnâ mulctati, ac soluti Vinculis euaserunt. Dum essent captiui nihil eis deerat, & tam ad victum, quàm ad comparandum patrocinium atque gratiam, abundè subministrandum eis fuit, à Fœminis præsertim. Nisi persecutiones illæ, quas attigimus, & incendia rem impediuissent, constituerat Rex (vt quidem ferebatur) ædificiam illorum omne diruere & solo æquare : Hucvsq; Sleidanus. In hos impostores, Vulteius Remensis hoc edidit Carmen.

Cùm clamat laruas, furiosa caterua leonum
Infestare suam nocte dieque domum,
Res vera est: falsi, laruati denique Fratres,
Quos vestis sanctos prodigiosa facit:
Sunt lemures, laruæ, furiæ, vulpesque lupique
Qui infestant vitijs seque suamque domum

Monachi imposturas suas didicerunt ab Ethnicorum Sacrificijs Historia Mundi & Paulina Rom.

Didicerunt Monachi has & similes fraudes, dolos imposturas & nefãda facinora ab Ethnicis, & Ethnicorum sacrificijs. Iosephus historicus lib.18, Antiquitatum cap.4. tetrum facinus recitat, quod tempore Tiberij Cæsaris Romæ sub prætextu sacrorum Isidis accidit. Recitabo historiam ex interpretatione Gelenij Viri doctissimi. *Erat Romæ Paulina mulier, non minus probitate morum quam natalium claritate illustris, ad hæc opulenta & formosa, vt quæ esset in ipso ætatis flore, sed in primis ornata pudicitiâ. Nupta autem erat Saturnino viro, tali cõiuge dignissimo Huius amore captus est Decius Mundus, iuuenis non obscurus in equestri Ordine : & quoniam maior erat Fœmina, quàm quæ posset corrumpi muneribus, eò magis accendebatur amantis insaniâ, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia (Drachma Attica & denarius Romanus vulgò putantur idem esse: & octo cruciatis Budæus æstimat : faceret igitur hæc summa circiter 2600 florenos secundum eius æstimationem) ac ne sic quidem valens eam flectere, non ferens amoris impotentiam, decreuit vitam simul & amorem finire inediâ. Hoc eius propositũ nõ fefellit. Idem libertam Mundi paternam, varijs instructam, sed non probatis artibus, quæ indignè ferens obstinationem iuuenis, blandâ oratione connentum animare conata est, spem faciens effecturam se, vt potiatur Paulinæ complexibus. Cumque ille preces eius libenter acciperet, ait sibi opus quinquaginta tantùm drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene, & acceptâ quantam petierat pecuniâ nouam doli viam ingressa est videns Paulinam non capi pecunijs.*

Sciens porrò eam vehementer addictam Isidis cultui, tale quiddam comminiscitur. Conuentis aliquot ex eius sacerdotibus, accepta fide silentij, & quod efficacissimum est, ostentato præmio, in præsens viginti quoque millibus : & alteris totidem post nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis rogans, vt omnibus modis annitorentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè sunt polliciti ; quorum natu maximus prosperè se ad Paulinam consulit, & admissus impetratoque absque arbitris colloquio, venire se ait missum ab Anubide (Anubis canino capite vnà cùm Iside colebatur) capto ipsius formâ, & iubente vt ad se veniat. Illa libenti animo accepit nuntium : moxque iactabat se apud familiariter notas mulieres, quod dignata sit amore Anubidis: Marito quoque indicat, condictam sibi cœnam & cubile Anubidis : (per puluinaria apud Scriptores quidam intelligunt lectulos qui sternabantur in Templis in honorem Deorum.) Ideò facilius concessum est, quod cognita & probata viro esset coniugis pudicitia. Itaque in Templum proficiscitur, & post cœnam instante somni tempore, inclusa per Sacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit : totamque eam noctem obsequuta est iuueni, Deo se gratificari existimans. Eo deinde abeunte, priusquam Sacerdotes doli conscij surgerent, Paulina manè ad maritum reuersa, congressum cum Anubide prædicat, & idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat, Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant, ob insignem mulieris pudicitiam.

Die deinde post rem patratam tertiâ, Mundus adamatæ fortè fortuna obuius : ô factum bene Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti, nihil enim mea refert, quòd Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optatâ voluptate expletus sum : atque his dictis abiit. At mulier tùm primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re totâ ad maritum delata, obsecrat ne tam insigne ludibrium

impunitum

impunitum sinat. Maritus porrò Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissimâ inquisitione didicit omnia, sacrificos illos impostores in crucem egit, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutoque Templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim. Mundum autem mitiore pœnâ exilij castigâsse contentùs est, crimen eius in cupidinis impotentiam referens.

Ex hac historia promptum est colligere, quomodo Satá gẽtiles fascinârit: & quomodo sacrificij ipsorum persuaserint illis, quòd Dij apparentes, hæc vel illa dixerint, quę tamen facillima fuerunt: sub cultûs Deorum prætextu, rebus pessimis vacârint. Quoties enim putabimus eos turpissima peccâsse, quamuis res non fuerit in apertum producta? Quod si illi effecerunt vt Mundus optatis amoribus potiri posset, non est dubitandum, quin sæpissimè ipsi quoq; sub prætextu sacrorum, aliorum Filias & vxores constuprârint: alioqui hic dolus non tam statim eis in mentem venisset. Hæc matrona non tam bene fuisset contenta, nisi idem ante cum alijs matronis factum fuisset neq; maritus ipsius permisisset eam in Templo pernoctare. Quis opus erat deos lectisternia in Templis habere, quum certum sit eos in illis non iacuisse.

Tyranni Sacerdotis historia.

Huc facit historia quam Ruffinus Presbyter Aquiliensis in Eccl. histor. libro 11, ca. 25, descrit: *Sacerdos erat apud Alexandrinos* (in Ægypto) *Saturni, Tyrannus nomine. Hic quasi ex responso Numinis, adorantibus in Templo Nobilibus quibusq; & Primarijs Viris, quorum sibi Matronæ ad libidinem placuissent, dicebat Saturnum præcepisse, vt Vxor sua pernoctaret in Templo. Tum is qui audierat, gaudens quòd vxor sua, dignatione Numinis vocaretur exornatam comptius insuper & donarijs onustam (ne vacua scilicet repudiaretur) Coniugem mittebat ad Tẽplum. In conspectu omnium conclusa intrinsecus Matronæ, Tyrannus clausis ianuis & traditis clauibus discedebat. Deinde facto silẽtio per occultos & subterraneos aditus, intra ipsum Saturni simulachrum patulis erepebat cauernis. Erat autem simulachrum illud à tergo exesum, & parieti diligenter annexum. Ardentibusq; intra ædem luminibus, intentæ supplicantiq; Mulieri vocem subitò per simulachrum æris concaui proferebat, ita vt pauore & gaudio infelix Mulier trepidaret, quòd dignam se tanti Numinis alloquio putaret. Postquam verò quæ libitum fuerat, vel ad consternationem maiorem, vel ad libidinis incitamentum disseruisset Numen impurum arte quadam linteolis obductis, repente lumina extinguebantur vniuersa. Tum descendens obstupefactæ & consternatæ mulierculæ adulterij fucum prophanis commentationibus inferebat. Hæc cùm per omnes miserorum Matronas multò iam tempore gererentur accidit quandam pudicæ mentis fœminam horruisse facinus, & attentius designantem cognouisse vocem Tyranni ac domum regressam, viro de fraude sceleris indicâsse. Ille de iniuria Coniugis, imò potius sua ardentiùs inflammatus, inscriptum Tyrannum ad tormenta deducit. Quo conuicto atque confesso, cæterisque fraudibus reuelatis pudor omnis & dedecus Paganorum peruaserat domos, adulteris Matribus, incestis Patribus, Liberis spurijs deprehensis. Quibus diuulgatis & proditis, raptim cum simulachris & ædibus excidebantur & crimina.*

De Numa Pompilio legitur, quòd simulârit congressus cum Ægeria Nympha, vt suis legibus authoritatem conciliaret.

Sed ad Prædicatores & Minores reuertamur, de quibus Ludouicus Seruinus in suis vindicijs pag. 18 indicat, eos regnante in Gallia D. Ludouico circiter annum 1232 in Franciam venisse, ab eoque vt etiam ab eius successoribus receptos, & in Pontificum Romanum fauore approbatos fuisse, qui vt Romanæ sedi authoritatem & potestatem ampliorem quàm quæ anteà illi competebat per illos Ministros quærerent, malá pro hoc beneficio Galliæ Regibus gratiam retulerint; & cruce signatos in terram sanctam mittentes, nouæ sorti Regionem Præfectos destinârint, quorum nihil aliud fuerit Pręfectura quàm præda, & qui Regni opes non modò spoliârint, sed etiam dignitatem Regiam Principibus detraxerint, ita vt interposita Religione Prouincias deposuerint, quemadmodum ex rebus in Francia gestis facile perspici possit.

De ijsdem Matthæus Vuestmonasterius in Floribus historiarum libro 2, refert eos circa annum Domini 1241 pecuniâ mediante, cruce signatos in Christianorum perniciem absoluisse, seu voto leuâsse, ad eoque pessimè per orbem audiuisse, Balæus Cent. 4, cap. 3, in Appendice.

Circa annum 1251 Dominicani ac Minoritæ, Tolosæ per Pontificem hæreseos Inquisitores facti, magnam in Christianos Tyrannidem exercuerunt: Balæus ex Antonino. Idem Vuormatiæ fecerunt Conradus Dorso & Ioannes eius discipulus, etiam Dominicani, multos pios Viros flammis adiudicantes, qui tamen & ipsi ob id tandem miserabiliter perierunt, Petrus Veronensis in eodem officio tyrannizans anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo prope Mediolanum occiditur. Balæus Cent. 4, ca. 14, in Append.

Matthæus Parisiensis ad annum 1243, imposturas & auaritiam eorum annotans: *Morituris*, inquit, *Magnatibus & Diuitibus quos norunt pecunijs abundare, diligenter insistunt, non sine Ordinariorum*

quod pictor omiserat. Cumq; per plures dies quid causa foret defectus huiusmodi. mente solicitâ pertractaret, ecce subitò die quadam apparuerunt signa illa mirifica in pictura, sicut in alijs ipsius sancti imaginibus pingi solent. Tremefacta illâ, filiam suam Deo deuotam aduocauit protinus, requirens si absque stigmatibus vsque tunc imago fuisset? Affirmat illa & iurat, olim sine illis stigmatibus exstitisse, & nunc verè cum stigmatibus apparere. Verùm quia mens humana semetipsam frequenter impellit vt cadat, & in dubium reuocat veritatem, subintrat iterum cor mulieris dubitatio noxia, ne fortè sic fuisset imago à principio consignata. At Dei virtus, ne primum contemneret Miraculum, addidit & secundum. Continuò nanque disparentibus signis illis, nudata priuilegio imago remansit, vt per sequens signum fieret probatio praecedentis.

Idem Bonauentura eodem loco, *Rogegerius*, inquit, *clericus Potentiae in Apulia, & Ecclesiae ibi maioris Canonicus, cùm die quadam Ecclesiam oraturus intrasset, in quo erat imago B. Francisci depicta, gloriosa stigmata repraesentans, coepit de illius sublimitate Miraculi, tanquam de re omnino insolita & impossibili, dubitare. Subito igitur dum mente plagatus interius, cogitaret inania, in palma sinistra manus sub chirotheca grauiter se sensit esse percussum, sonitum audiens percussurae, velut cùm spiculum prosilit de balista: moxque tam vulnere sauciatus, quàm sonitu stupefactus, chirotecam de manu traxit, vt visu dignosceret, quod tactu perceperat & auditu. Cumque nulla fuisset prius in palma percussio, conspexit in medio manus plagam, quasi sagittae percussione inflictam, ex qua tanta vis procedebat ardoris, vt videretur ex illo deficere. Mirabile dictu. Nullum in chiroteca vestigium apparebat, vt latenti plagae cordis, latenter inflicti poena vulneris responderet. Clamat exinde per duos dies & rugit, dolore grauissimo stimulatus, & increduli cordis velamen explicat vniuersis. Credere se veraciter sacra stigmata in sancto fuisse Francisco fatetur & iurat, contestans omnis dubitationis abscessisse phantasmata. Orat suppliciter sanctum Dei per sacra sibi stigmata subuenire, & multas cordis preces multo impinguat profluuio lachrymarum. Mirum certè. Incredulitate proiectâ, sanationem mentis sanatio sequitur corporalis: Omnis quiescit dolor, frigescit ardor, nullum remanet vestigium percussurae. Sicque factum est, vt latens mentis infirmitas, per patens carnis cauterium supernâ prouidente clementiâ, curaretur, menteque sanata, & ipsa caro pariter sanaretur. Fit homo humilis Deo, deuotus sancto, & Fratrum Ordini perpetuâ familiaritate subiectus.*

Author Scalae Dei refert, *in quodam Praedicatorum Ordinis Coenobio Francisci imaginem cum stigmatibus pictam fuisse. Ea verò res Dominicanum malè habuit: ideoque nocte quadam Fratribus dormientibus imaginem istam carbonibus denigrauit, at mane facto nitidior quàm antea fuit. Sequenti igitur nocte cultello stigmata abradens, ex vulnere sinistri lateris subito magna vis sanguinis prorupit, & Frater tanquam fulmine tactus concidit. Monachi Mane facto vulnus adhuc sanguinem emittens obstruere conantur, sed frustra. Vocatis igitur ad se Francisci Fratribus vnà à Deo & Francisco veniam petunt ac continuo vulnus sanatur & frater iste reuiuiscit.*

Vbi nequaquam silentio praetereundum est, quòd Bonauentura eodem capite indicat, post mortem Francisci stigmata sacra in corpore eius veraciter à quàm plurimis visa esse: admissos etiam fuisse Assisinates ciues multos ad stigmata illa contemplanda oculis, & labijs osculanda: praeceteris verò militem quendam, Hieronymum nomine, de veritate stigmatum nonnihil dubitantem, diligentissimè mouisse clauos in corpore Francisci eiusque manus, pedes & latus manibus proprijs cõtrectâsse: testatur id etiam Antoninus tit. 24. c. 2. § 9. Matthaeus autem Parisiensis Monachatus Albanensis in Anglia, qui floruit circa annos 1240. & proinde antiquior fuit Bonauenturâ, qui circa annos 1285. claruit, propiusque ad tempora Fráncisci accessit, in sua historia refert, *Francisco defuncto, nulla stigmatum seu vulnerum in latere, pedibus & manibus remansisse amplius vestigia: id quod futurum ipse, in agone mortis constitutus, praedixerit Fratribus circumstantibus, inquiens: vt omni ambiguitate remotâ, in hac fidei constantia vsque in finem perseueretis, hhc vulnera, quae in me ita videtis aperta, & sanguine cruentata, statim cum defunctus fuero, adeo sana erunt & cohaerentia, vt carni caetera similia videantur:* fol. 456. Londinensis editionis. Haec si quis conciliare potest, maius in eo, quàm in stigmatibus Francisci Miraculum agnoscam. *Discrepantia auctorũ de Stigmatibus Fráncisci.*

Eodem etiam pertinet quod in Conformitatũ lib. fol. 2. de Francisco haec leguntur: *B. Franciscus repraesentationem faciens Natiuitatis, Christum in vlnis habuit: & dum oraret Virginem, vt sibi consolationem de Iesu paruulo faceret, Virgo ipsa pulcherrima astitit, & in brachijs B. Francisci à principio noctis vsque ad diem, tenendum & osculandum praebuit & concessit.* *Franciscus Christũ in vlnis habuit.*

Magis verò detestanda & execranda fol. 18. haec scripta sunt: *Franciscus plus fuit, quàm Ioannes Baptista, quia Ioannes Baptista tantum fuit poenitentiae praedicator: Franciscus fuit praedicator & Ordinis poenitentiae institutor. Ille fuit praecursor Christi: hic praedicator & signifer Christi, qua in re Ioannem ipsum excedit. Item, Ioannem Franciscus praecedit, quia plures ad Dominum conuertit, & pluribus* *Franciscus maior Ioanne Baptista.*

bus in locis, videlicet in toto Mundo, Ioannes duos annos & parum plus prædicauit: Franciscus 18. annos. Ioannes verbum de pænitentia accepit à Domino: Franciscus à Domino & à Papa: quod plus est. Ioannes Baptista qualis esset futurus, per Angelum patri, per Spiritum sanctum, & prophetas fuit declaratus. S. Franciscus verò à prophetis, à D. Iesu Christo, item per Angelum matri & famulis in specie peregrini declaratus. S. Ioannes in vtero & extra prophetauit: B. Franciscus in vtero, id est, in carcere apud Perusium captus, cum gaudio se magnum futurum prædixit. S. Ioannes amicus sponsi: B. Franciscus similis Domino Iesu Christo. Ioannes mundo singularissimus fuit sanctitate: Franciscus excellentissimus fuit ad Christum præ alijs stigmatisationis conformitate. S. Ioannes in Ordine Seraphico sublimatus: B. Franciscus in ipso Ordine in sede Luciferi collocatus.

Franciscus melior Apostolis.

In eodem illo blasphemiarum promptuario alius propè detest biliorl ocus exstat. Nam paginâ 39. *Franciscus*, inquit, *est melior Apostolis: quia illi nauem tantùm & alia reliquerunt, non tamen vestimentum, quod in dorso habebant. B. verò Franciscus non solùm omnium terrenorum facultati abrenunciauit, sed etiam pannos & fæmaralia reiecit, atque mundum corpore & mente se obtulit brachijs crucifixi: quod de nullo alio sancto legimus. Vnde bene poterat Christo dicere, Reliqui omnia, & secutus sum te.*

Franciscus inter orandū eleuatus.

Folio autem 231. eiusdem mendaciorum Legendæ hæc exstant: *Franciscus in Monte sacro Aluerniæ corporaliter eleuatus est, vt Frater Leo socius eum vidit. Aliquando enim inuenit eum in aëre, per tantum spacium eleuatum, quòd vix poterat tangere pedes eius, & tunc ipsos amplexabatur cum lachrymis. Aliquando inuenit eum vsque ad medios fagos eleuatum à terra. Aliquando inuenit eum in tanta altitudine eleuatum, quòd vix eum videre poterat. Et sæpe inuenit eum Frater Leo cum Christo loquentem.*

Francisci mansio in cœlis sub brachio Christi.

Folio 66. *Quidam eius*, inquit, *dormiuit, & raptus in cœlum vidit Christum, B. Mariam, & alios sanctos, qui processionaliter ibant omnes, Christi & matri reuerentiam exhibentes. Sed cùm B. Franciscum non viderent, Angelo ipsum ducenti dixit, Vbi est B. Franciscus, cum suis in isto loco? Angelus respondit, Exspecta & videbis B. Franciscum & quem statum habet: & vidit; & ecce Christus eleuauit brachium dextrum, & de ipsius vulnere laterali exiuit B. Franciscus cum vexillo crucis explicito in manibus, & post ipsum maxima multitudo Fratrum, & aliorum. Tunc ciuis ille bona sua dedit Fratribus, & factus est Frater Minor.*

Bone Iesu, quis est, qui, cùm ista portenta verborum audit, non toto corpore & animo perhorrescat? Nam quid aliud est hæc docere, quàm Franciscum Deum corporalem facere, eumque Christiano populo adorandum proponere? Vnde & blasphemum illud elogium Blæsis, nobili Galliæ vrbe, de Fräciscopalàm pro templi foribus inscriptū exstat: QVERETVR PECCATVM ILLIVS: ET NON INVENIETVR. Et similia infinita ad stabiliendum & dilatandum Ordinem suum confinxerunt mendaciorum artifices; eaque etiam literis mandârunt, quorum tamen plærosque hodiè tantæ stultitiæ non modò piget, sed etiam pudet. Neque verisimile cuiquam hoc tempore videri posset, tantam humani generis quondam vanitatē fuisse, tantamq; Religionis caliginem, vt reperti fuerint homines, qui huius generis fabulis, nugis & mendacijs prodigiosis aliquam saltem fidem adhiberent, ni etiamnum hodie in tanta luce Euangelij idem fieri cerneremus. Apud Romanos quidem & alias profanas gentes figmenta etiam Religionum fuisse absurdissima, nemo inficiatur: sed miseri morales per ea tempora in tetris ac tenebricosis nubibus, & quasi nocte illuni, hoc est, sine scripturæ sacræ luce versabantur. Illud verò supra modum mirandum, quando scripturæ libri exstant, & Christus tanquam Solis iubar generi humano illuxit, tamen Satanam & Pontifices Romanos tantum per suos emissarios, Monachos & sacrificulos puta, potuisse vt in tanta luce hominum oculos quasi fascijs perstringerent. Verùm hoc idipsum est, quod Paulus apertè prædixit, *Antichristum venturum cum efficacia Satanæ, cum omni potentia, & signis & prodigijs mendacibus: & cum omni fraude iniustitiæ, in ijs qui pereunt, pro eo quòd amorem veritatis non receperunt vt salui fierent. Propterea igitur mittet illis Deus efficaciam deceptionis, vt credant mendacio: vt omnes qui non crediderunt veritati, damnentur.* Locus 2. Thes. 2.

Roman. Pontif. priuilegijs exaltauit Minoritas.

Accessit his omnibus Roman. Pontif. authoritas, à qua ne latum quidem vnguem recedere licere persuasum erat illis seculis hominibus. Ii verò ordinem hunc, quem intelligebant sibi ad corroborandam Tyrannidem & stabiliendum Regnum suum vtilissimum fore, maximis Priuilegiis ornârunt, imò ad cœlum vsque tanquam institutum sanctius in orbe nunquam fuisset, laudibus & præconijs suis extulerunt.

Minoritæ suis visionibus exaltant suū Ordinē.

Ipsi denique Monachi, genus hominum astutissimum vaferrimumque ad commendandum propagandumque suum Ordinem, & deterrendo aduersarios suos, multas visiones in vulgus sparserunt vanissimas. Quarum vnam & alteram ex Antonino sdscribam, qui tit. 24. c. 7. §. 2. *Fratres*, inquit, *Minores nonnulli versus Oxoniam, Angliæ vrbem, iter facientes, venerunt ad Monasterium in vastissimo*

vastissimo nemore situm. Propter pluuias verò vlterius procedere non valentes, timentes autem famem & frigus, à Monachis ibi existentibus hospitium humiliter postulârunt Iunio verò quidam Monachus videns eos facie squalidos & deformes habitu, nec sua lingua, ioculatores eos existimans, indicauit Priori. Introducti igitur, & à cunctis pro ioculatoribus habiti, responderunt, se non esse ioculatores, sed Religiosos vitæ Apostolicæ Professores. A Priore autem & alij tanquam falsi quæstores abiecti, extra portam expelluntur, Iunior verò iste Monachus eis compatiens, rogauit ianitorem, vt postquam Prior dormitum iuisset, illos in domum fœnariam introducere. Introductis igitur Fratribus ad dormiendum super fœnum Monachus ille panem & ceruisiam eis attulit, seque orationibus eorum commendauit: & postea ipse quoque lectum suum intrauit. Qui requiescens in somnis vidit Christū in throno mirabili residentem, & omnes ad iudicium conuocantem. Et terribili vultu ait: Vocentur huius loci patroni. Cumque fuissent omnes Monasterij huius, venit ab alia parte quidam pauperculus & despectus in habitu Fratrum Minorum, & cum clamore conquæstus est dicens Iustissimè iudex clamat ad te sanguis Fratrum, qui est istâ nocte per hos Monachos, quantum in eis fuit, periclitatus, dum eis in tanto periculo cibum & hospitium denegârunt, cùm tamen isti Fratres omnia pro amore tuo reliquerint, & huc venerint ad quærendum animas, quas tu morte tuâ redemisti. Et negauerunt seruis tuis, quæ ioculatoribus non negâssent. Tunc Christus terribili vultu Priori dixit: De quo Ordine es tu? Qui respondit, de Ordine Sancti Benedicti. Et conuersus Christus ad Sanctum Benedictum, dixit: Est ne verum quod iste dicit? Quid respondit: Domine destructor est meæ Religionis ipse & socij eius: Nam ego præcepi in Regula, vt mensa Abbatis semper sit cum hospitibus: & nunc iste necessaria hospitibus negârunt. Tunc præcepit Christus, vt in vlmo quæ ibi erat in claustro statim suspenderentur. (Bone Iesu quantum mutatus es ab illo qui quondam eras?)

Post hæc conuertit se Christus ad illum Monachum, qui fecerat misericordiam in Minores, interrogans eum cuius Ordinis esset? Considerans autem ille quàm malè Monachi Benedictini fuissent tractati, totus tremebundus dixit Domino: Ego sum de Ordine huius pauperis. Tunc Christus illi pauperi dixit: Est ne verum Francisce quod iste sit de Ordine tuo? Respondit Franciscus: Domine meus est, & ex nunc recipio eum. Cumque ipsum fortiter amplexaretur, fuit à somno excitatus, & stupens ad hanc visionem, maximè verò quò nomen Francisci audierat, cucurrit ad Priorem, vt hæc omnia nunciaret ei: quem reperit in sua camera deformem & penitus suffocatum. Qui territus clamauit, & currens ad alios Monachos, inuenit eos simili modo strangulatos. Cumque vellet ad Fratres Minores confugere, reperit eos recessisse. Accedens igitur ad Abbatem, omnia ei ordine narrauit. Hæc quum hinc inde diuulgarentur, ab omnibus vbique etiam ab ipso rege Henrico benignè sunt suscepti. Intelligit nimirum Lector, in quem finem hæc & similia à Minoritis excogitata sint: vt ubique amicè recipiantur, Oppida, Vici & Claustra, etiam ædes priuatæ eis benignè aperiantur, nec à Benedictinis Monachis aut alijs vllo modo impediantur.

Idem Antoninus eodem tit. c.9. §.1. Radulpho quodam in Anglia Episcopo narrat, quòd Ordinem Minorum ingressus sit ex hac visione. *Cùm aliquando oraret, raptus est in cælum, ad intuendum mansiones ciuium supernorum. Nullumque ibi videns inter sanctos diuersarum Religionum ex Ordine Minorum, ad quem tamen mediocriter erat affectus, valdè mirabatur. Tunc apparens ei Dei genitrix Maria, quid animo volueret inquisiuit? Cui cùm respondisset, super eo stupere, quòd nullum inter sanctos aliarum Religionum videret Ordinis Minorum, quem tamen Ecclesia Dei in tanta reuerentia haberet, & tantum fructum salutis animarum afferret? Respondit ei Maria: Veni mecum, ego tibi, vbi maneant, indicabo. Et ostendit Fratres Minores Christo familiariter adhærentes, & dixit: Ecce sub alis iudicis sunt: salua cum istis animam tuam. Quam visionem in se reuersus attendens, Ordinem Minorum intrauit annuente Gregorio IX.*

Hypocriticâ etiam suâ & fucatâ sanctitate, mirisque alijs quàm plurimis modis insinuârunt sese non solùm apud imperitam & rudem plebem, sed apud ipsos quoque Reges ac Principes, qui eos præpostero zelo receperunt atque fouerunt. *Minoritæ hypocriticâ sanctitate suum propagant Ordinem.* Refert Thomas Eckelstonus in libro de aduentu Minorum in Angliam, *quosdam Franciscanos, post primum eorum introitum, virilia sibi amputâsse*, non propter Regnum celeste (qui longè alius castrandi modus est) *sed vt in hoc mundo sanctiores haberentur, & ob vitæ castimoniam in admiratione essent.* Ac primum eorum illic ponit Guilielmum quendam Etonum. Qua in re Hierophantas Atheniensium sacerdotes imitati sunt. Propterea verò Guilielmus de Sancto Amore de illis ita loquitur, in Libro suo De periculis nouissimorum temporum: *Qui prius viuebant in simplicitate cordis, post ingressum sectæ suæ, sunt astuti hypocritæ*: Balæus Cent. 4. de Script. Brit. in Appendice 2. c. 42.

Minorū Ordinis incrementa maxima. His igitur alijsque de caussis factum est, vt nullus omnino Monachorum Ordo maiora senserit

senserit incrementa: totum enim terrarum orbem vna hæc impleuit familia. Refert Bonauentura c. 4. in Legenda maiore, post institutum Ordinem Franciscū adhuc 20. ann. vixisse quibus numerus sui Ordinis in tantū creuerit, vt vno die vltra quinque millia ad templum S. Mariæ de Portiuncula eo præsente in Capitulo conuenirent. Refert etiā Antonin. tit. 24. cap. 9 §. 13. sub Condisaluo Hispano Generali 15. Minoritarum, Tholosæ celebratum esse circa annum Dom. 1306. Ordinis Capitulum, cui interfuerint 990. Fratres, & 8. Magistri in Theologia.

Ab anno Domini 1211. vsque ad annum 1380. spatio nimirum 179. annorum, per orbem Christianum Cœnobia huius sodalitatis plus 1500. sunt instituta: 40. enim Prouincijs Minoritarum nomen insertum: eæ Prouinciæ in Custodias diuiduntur. Custodiæ, quæ multæ sunt numero, in Conuentus & Loca Franciscus Antracinus, in ijs Cōmentarijs quos ad Sabellicū dedit, testatur, *difficile sibi videri locorum numerum posse ab vllo inueniri: sed multo difficilius initiatorum, qui tunc temporis fuerint ad 60. millia num.* Sabellicus autem testatur, *suâ ætate Minoritarū 90. millia fuisse.* Sæpe & hoc fando auditum, Magistrum vniuersi Ordinis, polliceri quandoque ausum Pio Pontifici expeditionem in Turcas paranti, ex Minoritarum familia 3000. bellatorum, qui bellica numera gnauiter obire possent, nihil sacrorum cultu interpellato. Sabellicus Enne. 6. lib 9. & Enne. 9. lib. 6. Vrstisius in Chron. Basil. lib. 2. ca. 17. ex Barthol de Pisis. Brutum fulmen.

Ex Minoritis qui creati Pont. Max. In tanta etiam existimatione Ordo hic progressu temporis haberi cœpit, vt ex eo nonnulli ad supremam in terris, iuxta illorum senteriam, dignitatem, hoc est ad summum Pont. Rom. Eccles. assumpti fuerint: nimirum Frater Hieronymus, natione Picentinus, patriâ Esculanus, sacræ Theologię professor, Ordinis Generalis Minister, & Cardinalis Presbyter apud S. Sabinam, Nicol. IV. appellatus. Deinde Alexander V. natione Cretensis, & prius Archiepis. Mediolanensis, communi omnium Cardinalium, qui tum in Concilio Pisano erant consensu creatus. Tertiò, Sixtus IV. Genuensis, Franciscus Ruerins antea dictus, Franciscanorum Generalis, & ad S. Sixtum Cardinalis Presbyter. Quartò, Sixtus V. tenuis conditionis homo, natus in pago tenui, proximo Ciuitati Formanæ: cui nomen est Montalto, anno Domini 1521. Petrusque Peretus dictus: fuit primò opilio & inter hircos educatus: deinde adolescentulus in Franciscanorum gregem ascitus est: quorū sacris initiatus, & iam grandior factus, ad extremum ab Inquisitoribus Romanæ fidei in ipsorum collegium cooptatus est: quo magisterio cùm aliquot ab hinc annis gnauiter fungeretur, Franciscanorum Archicucullus factus est: paucisque post annis etiam in Cardinalium Ordinem à Pio V. cooptatus fuit: & postremò ad summi pontificatûs culmen euectus est, anno Domini 1585. qui adhuc Romanæ Ecclesiæ dominatur.

Cardinalium, Archiepiscoporum, Episcoporum & id genus hominum ingentem turbam Ordo Minorū habuit: quem etiam intrauit Ludouicus Regis Galliç Frater: deinde illustrissima domina Sancia de Majoricis, Siciliæ & Hierusalē Regina, Roberti Regis relicta vidua. Præterea Petrus Arragonum Regis filius, alijq, multi magni viri. *Ex Minoritis Cardinales, &c plurimi.*

In D. Claræ etiam Ordine, qui plurimùm muliebri sexu constat, tanta initiatorum vis est, vt hic etiam numerus latè omnibus terris diffusus iniri nullo modo possit. In pœnitentium quoque Classe innumeri mortales existunt: vt Sabellicus Enneus 9. lib. 6. annotat. *Clarissarum incremēta & pœnitentium.*

Qui de FRANCISCO & MINORITARVM Ordine *ex professo scripserint.*

Bonauentura Minorita scripsit Legendam Francisci, tot superstitiosis, monasticis, ridiculis, stultis & portentosis fabulis ac nugis refertam, vt pigeat ijs has chartas commaculare.

Alexander de Ales scripsit Declarationē suæ Regulæ. Balæus Cent. 3. cap. 91.

Ioannes de Capistrano scripsit Defensorium tertij Ordinis Franciscanorum. Bibliotheca Gesneri.

Alexander de Aristois Minorita, scripsit Minoricam elucidatiuam, rationabilis separationis Fratrum Minorum, ab alijs fratribus eiusdem Ordinis, ibidem.

Marcus Lisibonen. scripsit Chronica Ordinis Franciscanorum: de vita, morte Miraculis S. Francisci, eiusque discipulorum & societatis, linguâ Porthugalicâ: quòd opus Dieghus Nauarrus in Hispanicum, & Horatius Diola Bononien. in Italicum sermonem transtulere, ibidem.

Thomas Eckleston Franciscanus scripsit de Origine, incrementis, & successibus sui Ordinis, præcipuè autem eorum qui in Anglia sedes posuerunt. Quæ historia plena est mendacijs ac blasphemijs. Tractat enim de Francisci tunica, corda, vulneribus, & braccis, de Fratrum abstinentijs, ieiunijs, cilicijs, vigilijs, castrationibus, ædificijs, precibus horarijs, visionibus, portentis, prodigijs, studijs, doctrinis & lecturis. Vide Balæum Cent. 5. c. 58. Script. Britan.

CAPVT XIV.

De nefarijs facinorebus MENDICANTIVM Monachorum.

ETsi Mendicantes Fraterculi ouinâ pelle induti incederent, & præ se eximiam sanctitatem ferrent, intus tamen erant lupi rapaces, eorumque sanctitatis nihil quàm hyprocrisis fuit. Hoc licet ex superioribus non obscurè colligi possit, ijs tamen alia nonnulla adjicienda videntur, ex quibus eos, tanquam leonem ex vnguibus, quod dici solet, melius cognoscere possis. Scripsit autem circa annos Christi 1390, Petrus Pateshull Augustinianus Monachus de Nequitijs suorum Fratrum & præsertim Dominicanorum, libros duos, in quibus sine dubio fucatam laruam ita detraxit his Monachis, vt si hodie exstarent, totus Mundus eorum fraudes, dolos, scelera, nequitias, tyrannidem, ambitionem, auaritiam, & atrocissima facinora, egregiè conspiceret: sed quia libri illi suppressi sunt, vt opinor, ea saltem referemus quæ obiter in lectione authorum obseruauimus.

Historia Dominicanorū Bernensium. Temperare autem mihi non possum, quin primo loco recitem memorabilem illam historiam de quatuor Monachis Prædicatorij Ordinis, quæ Bernæ Helueticorū anno reparatæ salutis 1506. & tribus sequentibus accidit. Descripsit illam copiosè Ioann. Stumpfius lib. 13. capitibus 33. 34. & 35. Annal. Heluetic. ex libellis Latinâ & Germanicâ linguâ eo tempore ab ipsis Pontificijs editis: vnde nos quoq; eam huc adscribemus. *Magna erat concertatio, multis iam annis agitata, ab anno scilicet Christi 1370. quo orta fuit, inter Monachos Ordinis Prædicatorum & Minorum seu Franciscanorum, de Conceptione Mariæ Virginis. Prædicatores asserebant B. Mariam, vt & alios homines, in peccato originali conceptam esse. Franciscani id negabant & pernegabant. Tandem eousque progressa est contentio, vt Prædicatores ad solita arma confugerent, & falsis Miraculis suam opinionem stabilire ac confirmare statuerent. Conueniunt igitur in Capitulo Vuimpfenij oppido Germaniæ habito, vbique deliberant, vbi commodus & opportunus locus ad hanc rem inueniri posset. Cunctis Bernæ Heluetiorum placet, quòd gens simplex, sed bellicosa, & propterea suæ opinioni vel armis & vi defendendæ idonea, si res postularet, in ijs regionibus esset. Quatuor igitur primarij Ordinis in monasterio Prædicatorum Bernæ telam ordiebantur: & quoniam Supperior, vnus ex his quatuor, artis magicæ peritus erat, adiurabat cacodæmonem, vt vnà cum ipsis consilium iniret, quo pacto rem commodè possent conficere. Is specie Æthyopis apparens, omnem suam illis operam hac conditione promittebat, si sese illi dederent: id quod non grauatè fecerunt, datis ei chirographis proprio sanguine conscriptis. Opportunè autem accidit, vt illis ipsis diebus Ioannes Iezerus homo simplex, artificio sarctor in ordinem ipsorum cooptaretur, qui proposito ipsorum commodus videbatur. Tentabant ipsum iacentes lapides in eius cubiculum, nocturno tempore, excitantes strepitum, simulantesque se spiritus esse.*

Res ab initio non malè eis cessura videbatur. Die quodam Veneris Supperior inuoluens se linteo vna cum alijs spiritibus, quos ad hoc magicis artibus euocauerat, irrumpebat in cellam Fraterculi illius, magno impetu & fragore, simulans se opem ab eo multis cum lachrymis petere. Aquam verò lustralem & reliquias sanctorum illi iam ante in cellam illius reposuerant. Frater ille exterritus, negabat se opem illi posse ferre, commendans ipsum seruatori Christo & matri ipsius. Spiritus respondit in ipsius & Fratrum facultate positum esse, vt his malis liberetur, si per octiduum singulis diebus ad sanguinem vsque seipsum flagellaret, & octo Missas in sacello D. Ioannis celebrari in ipsius gratiam curaret, & interea dum celebrarentur, brachijs extentis humi iaceret. Significabat illi, quòd sequente die Veneris vel feriâ sextâ ante intempestam noctem maximo impetu rediturus esset, monens ipsum ne consternaretur: Diabolos enim ipsi quippe sancto viro, nihil posse obesse. Stolidus ille postero die ipsis coryphæis rem omnē detexit, obsecrans vt sibi adessent, quò misera illa animalia posset liberari.

Res statim per totum oppidum diuulgata est. Publicè pro suggestu illis de rebus sermones à Monachis habiti sunt: laudabant sanctitatem sui, qua vel ex hoc perspici posset, quod spiritus ille ab ipsis, non ab impijs & temulentis Franciscanis opem expeteret. Tempore constituto redijt spiritus ille comitatus alijs malis spiritibus, magno tumultu in Fratris cellam, qui adiurans ipsum de quibusdam rebus interrogabat. Spiritus narrabat quisnam esset, & quas ob causas tam miserè vexaretur. Gratias agebat cùm ipsi, tum Fratribus ipsius, quòd curâ tangerentur, adijciens: Si adhuc Missas 30. & 4. vigilias celebrarent, & ipse adhuc semel ad sanguinem vsque virgis seipsum castigaret, se ex maximis cruciatibus, quos annis 160. iam continuatos pertulisset, prorsus liberandum esse. De rebus quoque alijs mirandis cum eo conferebat, quas nihil attinet hoc loco referre. Postea spiritus ille iterum Fratri, apparuit, & ordinem Prædicatorum alijs omnibus antetulit, significans multos ex illis qui huic Ordini aduersati fuissent, in purgatorio atroces pœnas luere, Bernæ quoque funditus euertendam nisi Franciscanos ejiceret, & ab annis, pensionibus

quas à Rege Galliæ accipiebant, sibi deinceps cauerent. Quædam etiam commorabat quæ Fratri euenissent: quæ omnia ab ipso per Confessionem auricularem expiscati fuerant. Gratias simul agebat Fratri, pro beneficio liberationis, significans ei, quod si in septimum Angelorum Chorum receptus esset, se ibi Missas celebraturum pro benefactoribus suis.

Posteà aliâ quadam nocte, alius habitu muliebri veniens dicebat se Barbaram esse, cuius cultui addictus fuisset, & significabat apparituram ei diuam Virginem, atq; ad quæstiones illas responsuram, quas vnus ex Monachis ei in scheda quadam conscripserat. Hæc Barbara promittebat se Mariæ Virgini daturam schedam illam, quam mox postea mirabiliter signatam in loco quodam sacro reperturi essent. Frater suis patribus rem omnem detexit, confiteri volens peccata sua, vt apparitione diuæ Virginis dignus efficeretur. Iubebat eos schedam in loco sacro quærere: tandem inuenerunt eam in ciborio, vt vocant, vbi eam antea reposuerant. Ferebant eam in summum altare, dicentes signatam esse Christi sanguine, & lucernas suâ sponte accensas fuisse. Matutino tempore apparebat Maria Fratri, multa referens quomodo filius eius Iesus eam iussisset illi recitare: nempe Iulium Papam sanctum illum virum esse qui duos Ordines inter se conciliare & festum pollutæ conceptionis Mariæ instituere deberet. Se enim Papæ illi, crucem quatuor guttis sanguinis filij sui signatam missuram, in testimonium, quòd in peccato originali concepta sit: aliam crucem quinque guttis sanguinis signatam reperiendam in ciborio quam Romam mittere debeant. Pontificem enim largis indulgentijs eam confirmaturum, & Bernam remissurum: & alia huius generis, de quibus multa vltro citroque dicebantur & scribebantur.

Maria illa in testimonium prædictarum rerum clauum ferreum adegit per manum Fratris, dicens: Hoc vulnus, die quo filius meus crucifixus est, & in festo corporis filij mei renouabitur. Deinde encausticam aquam magicis artibus parârunt, quâ sensum illi adimentes, vulnera alia quatuor ei impresserunt: posteà quum sibi restitueretur, dicebant circa ipsum nescio quid sancti apparuisse. Quumque multi confluerent, vt nouum illum Christum viderent: instruebant ipsum (agrestibus enim erat moribus) quo pacto se gerere deberet. Quumque potionem illi dedissent, quæ eum sensu spoliabat, & efficiebat vt spumaret, dicebant ipsum luctari cum morte, sicut Christus in monte Oliueti. Postea apparebat alius ei multa referens, sed Frater agnitâ eius voce, omnia suspecta habere cœpit, illumque à se repulit. Sequente nocte apparebat ei Prior, dicens se Mariam esse, de qua antea dubitâsset, & ad omnem suspicionem depellendam, se hostiam corporis filij ipsi offerre (offerebat autem ei hostiam tinctam veneno) ne deinceps putaret se spiritum malum: videre dicebat etiam se offerre vitreum vasculum plenum sanguine filij sui, quo & ipsum & monasterium donaret. Frater qui hanc quoque apparitionem suspectam habebat: respondit: Si non es malus spiritus recita mecum orationem Dominicam & salutationem Angelicam. Prior recitabat orationem Dominicam, postea dicebat loco Maria, Salutata ego sum Maria, gratia plena, Dominus mecum, &c. Frater cognita voce Prioris, arrepto cultro vulnus ei inflixit, quumque ille se defenderet, Frater fortiter illum repulit.

His peractis superior sperans se illa quæ illi duo perdidissent, restituere posse, apparebat Fratri, seq; dicebat Catharinã Senensem esse: obiurgabat eum, quòd tam humaniter diuam Virginem tractasset, adjiciens: Iussus sum tibi indicare, quòd vera vulnera Christi in corpore tuo habeas, quæ neq; ego neq; Franciscus habemus, idq; multis verbis. Cæterum Frater ita eum excipiebat, vt statim fuga salutem quæreret. Quoniam verò Frater nolebat amplius ludibrio ab eis haberi, anxij & perturbati habito consilio, dicebant ei, se quidem liberè fateri, quòd aliquot apparitiones mentiti fuissent, non alio consilio, quàm vt in Religione permaneret, summam tamen negotij veram esse, neq; debere eum dubitare, quin vulnera Christi in corpore suo gereret. Et quandoquidẽ res tã diuulgata esset, rogabãt ne tergiuersaretur, alioqui ignominia afficiendũ Ordinẽ, & vnà cum ipsis magnum periculũ incursurũ: sin verò constãs esset, hoc sibi & ipsis vtilissimum forè: verbisq; blandis ipsi persuadebãt, vt deinceps se eis obtemperaturũ promitteret.

Post longam itaq; institutionẽ, imponebãt eum altari diuæ Mariæ genibus flexis, in sacello quodam ante simulachrum sacræ Virginis. Vnus ex Monachis stabat post velũ, & loquebatur per cannam, ac si Christus esset ad Mariã: Mater cur lachrymaris? an non promisi quicquid volueris id futurum esse? Respondebat simulachrum. Ideò lachrymor, quòd huic negotio non imponitur finis. Addebat simulachrum Christi: Mihi crede, manifestabitur. Posteà Monachus clam egressus sacellum clausit.

Hæc quum ab aliquot aniculis per totum oppidũ disseminarentur, statim magnus factus est hominum concursus. Quatuor Monachi statim accurrebant, simulantes se nescire quid ageretur, mandabant aperire sacellum, interrogabãt Fratrem quomodo illuc venisset. Is respondebat se raptum esse à spiritu. Referebat etiã quid simulachrum dixisset, quodq; nõ ante loco se mouere posset, quam venirent ad se quatuor primarij viri Ordinis Senatorij, quibus quædam indicanda haberet: adhæc sacramentum Eucharistiæ sibi dari postulabat. Senatores illi pauca dicebãt. Monachi statim hostiam veneno illitam illi afferebant: quam quum accipere recusaret, aliam ei afferebant, quam sumebat, simulq; cum pompa in chorum (ita vocant templi partem) ducebatur. Frater & quatuor Monachi vocabantur in Senatum, vt res illas ita

se habere asseuerarent. Quatuor verò illi, metuentes ne Frater, qui suspectos eos habebat, aliquid effutiret: struebant ei insidias cibis veneno infectis, adigebantq; eum, vt hostiam veneno tinctam deglutiret, quam per vomitum reiecit: miserum varijs modis ita excarnificabant, vt ex ipsorum collegio effugeret, multisque rem detegeret. Intereà duo legati à Monachis Romam mittuntur, qui confirmatione rerum illorum à Pontifice impetrarent, cui posteà contradicere nefas fuisset. Quumque illi redirent, & sperarent rem esse (vt vulgò dici solet) in portu, ampliss. Senatus quatuor Monachos custodia mādauit. Anteà enim ex Fratre quem in vincula coniecerant, rem omnem cognouerant. Senatus neq; laboribus neq; sumptibus parcens, & ipse legationem Romam misit, vt quid in hoc negotio agendum esset, liquidò constaret. Tandem quatuor Monachi & Frater tormentis subiecti rem omnem detexerunt. Quumq; conuicti essent tot fraudem & scelerum, permittente Papá, sacris fuerunt exauthorati, (vulgò degradationem vocant) *& exusti anno Domini* 1509, *vltimâ Maij.* Ex quo tempore Monachi suam in Heluetijs authoritatem amiserunt, & hominibus etiam cuncta illa suspecta esse cœperunt, quibus ceu columnis Papatus nititur. Nulli enim vel pauci admodum, credere amplius voluerunt animas defunctorum opem & auxilium expetere: cereos suâ sponte accendi: imagines loqui, lachrymare, ab vno loco in alterum moueri: cruces sanguine Christi conspergi. Item, quòd hic vel alius in ecstasin incidens, res mirandas in cœlo, purgatorio aut inferno viderit. Adhæc dubitare cœperunt de trāssubstantiatione panis in verum corpus Christi: de indulgentijs, pargatorio, aqua lustrali, satisfactionibus similibusq; nugis. Ac licet confirmationem summorum Pontificum super his rebus impetrārint, multi tamen credere noluerunt rem ita se haberet. Die pauren fiengend an die sachen mercken. Ac fuit sanè hæc impostura Monachorum non minima causa reformationis Ecclesiarum Heluecticarum.

Quidam etiam Ordinis Prædicatorum Frater Bernardus Sexagenarius, à Florentinis & Rogerio Siciliæ Rege persuasus, in festo quodam B. Mariȩ Virginis panem & calicem infectum & venenatum pro Eucharistia Henrico Luxenburgēsi Imper. præbuit, qui statim ægrotare cœpit & mortuus est.

Minorum facinora. Venio nunc ad Minores. Anno itaq; Domini 1257, in Angliam venerunt nonnulli Minoritæ, qui, mediante pecuniâ, absoluebant authoritate Pontificiâ falsidicos, periuros, votorum transgressores, adulteros, homicidas, proditores, veneficos, Sodomitas & similes. Eodemq; anno in vrbe Buriensi Minoritæ impetum fecerunt in Monachos, pro construendo illic Cœnobio, vt Balæus Cent. 4, cap. 25, in Appendice testatur.

Idem Cent. 4. c. 50, in Appendice ex Cornelio Agrippa: *Sunt ex Minoritis*, inquit, *quibus pecuniam tetigisse piaculum est. At nihil interim illos monent verba Pauli dicentis: Bonum est mulierem non tangere, quas illi non rarò impudicis non contrectant manibus. Et clanculum confluunt ad lupanaria, stuprant Sacras Virgines, vitiant Virgines, & hospitum suorum adulterantes Vxores, nonnunquam etiam (quod ego scio & vidi) Iliaci prædonis instar abducunt & Platonicâ lege cum popularibus suis communes prostituunt. Et quarum animas lucrari deberent Deo, illarum corpora sacrificant Diabolo, aliaque his multo sceleſtiora, & quæ nefas est eloqui, insanâ libidine perpetrant. Interim castitatis voto abundè satisfaciētes, si libidinem, si luxuriam, si fornicationem, si adulteria, si incestum verbis acerrimè incessent detestenturq; & de virtute locuti, clunes agitent. Sed flagitiosissimi lenones, scelestissimaque lenæ, sæpe sub illis Religionis pellibus delitescunt. Tales habent aulicæ Dominæ pleranque sacrorum suorum mystas, & aulicarum, nuptiarum scortationumque consultores.* Verba sunt Agrippæ.

Anno Domini 1299, Fratres Minores ex sūa mendicitate diuites facti, infinitam pecuniam Papæ obtulerunt, vt illis permitteret annuos redditus aut prouentus: sed meritò sunt suis frustrati desiderijs: ex Matthæo Vuestmonasteriensi Bal. in Cent. 4. cap. 70, Append. 2.

Anno Christi 1231, Richardus Cantuariensis Archiepiscopus obijt. Quo sepulto, fures noctu eius aperientes sepulbhrum, vt annulum & alia episcopalia furarentur, à Minoritis, mundi & pecuniarum contemptoribus, præuenti fuerunt: Balȩo teste Cent. 3, cap. 95, in Append. ex Matth. Parisiens.

Richardus Ridder in Lachryma Ecclesiæ testatur, Vrbani VI tempore, Minoritam quendam in Germania pro suggestu, in explicatione verborum Domini, *Mulier ecce filius tuus, &c.* affirmâsse, *Ioannem Euangelistam Mariæ naturalem magis filium fuisse quàm Iesum*: refert Balæus Cent. 6, c. 50, in Appen. 2.

Anno Domini 1401 Rogerus, Claringtonus, eques auratus, & octo Franciscani Ordinis Monachi, cum alijs tribus, proditionis insimulati, suspendio necantur, quod versiculos ac rythmos maledictis plenos, in Henrici noui Regis Anglorum probum diuulgâssent: Balæus Cent. 7, cap. 38. in Append. ex Chronicis Polyd. ac Lilij.

Anno etiā Domini 1534, sub Paulo III Pōtifice Rom. Franciscani ijdem cruentum & funestum ediderunt ludum in Galijs Aureliȩ. Res sic se habet, vt à Sleidano libro nono *Funestus ludus Minoritarum Aureliæ.*

Commen-

Commentariorum describitur: *Pratoris Vxor eius vrbis, Testamento cauerat, vt sine põpa sepeliretur ac strepitu. Cum enim è vita quis excessit in Gallijs, pracones funebres, ad hoc conducti, per vrbis loca frequentiora circumeunt, & cymbalis excitato sono multitudinem conuocant; Deinde nomen eius qui decessit atque titulos edunt, & hortati populum, & pro mortuo Deum precentur, quando sit & vbi sepeliendus pronuntiant. Cùm autem funus defertur, adhiberi solent plerunque Monachi Mendicantes, & multa preferuntur luminaria, certatim ista fiunt, & amulatione quadam, & quo magnificentior est apparatus, eò maior est populi concursus & admiratio: Sed ea, quam dixi, fœmina, nihil earum rerum sibi fieri voluit. Maritus ergo, qui coniugis memoriam diligeret, morem ei gessit & Franciscanis, quorum in Templo sepulta fuit iuxta patrem & auum, muneris loco dabat sex tantùm aureos, cùm illi multò sperâssent maiorem pradam. Et cum deinde sylnam caderet atque diuenderet, petentibus illis ligna sibi dari gratis, denegabat. Tulerunt hoc valde grauiter, & cùm anteà minùs illum probarent vlciscendi rationem hanc excogitabant, vt dicerent ipsius vxorem in sempiternum esse damnatam.*

Architecti erant huius Tragœdia Colimanus & Stephanus Atrebatensis, ambo Theologia Doctores, & ille quidem erat Exorcista, totumque suum apparatum, in eiusmodi rebus adhiberi solitum, habebat in promptu: rem verò sic administrant. Nouitium quendam adolescentem supra testudinem Templi collocant, is intempestâ nocte eum ad demurmurandas preces illi more consueto venirent, magnum excitat strepitum: adhibentur adiurationes & exorcismi: sed nihil ille proloquitur: iussus edere signum, quo declaret, num sit mutus spiritus, denuò tumultuatur & perstrepit: id erat loco signi Eo iacto fundamento, Ciues aliquot & celebres quidem ac ipsorum studiosos adeunt: narrant sibi triste quiddam accidisse domi, neq; tamen quid rei sit, exponunt, sed rogant, ne grauentur adesse nocturnis precibus. Cùm hi venissent, & precationum esset factum initium, ille de superiori loco turbam excitat, rogatus quid vellet, & quis esset, significat non sibi licere loqui. Iubetur ergo per signa respondere ad interrogata: foramen autem erat factum per quod, admotis auribus, exorcista vocem haurire poterat & intelligere: deinde tabulam habebat ad manum quam interrogatus feriebat, sic vt infra posset exaudiri. Primum itaque rogatur num sit ex eorum numero, qui sint ibi sepulti? posteà multis ordine recitatis nominatim, quorum ibi erant corpora condita, venitur tandem ad vxorem Pratoris: ibi dato signo, se spiritum eius demonstrat. An sit damnatus, & quo nam suo merito seu delicto? num propter auaritiam, aut libidinem, aut superbiam, aut non prastitam charitatem, an verò propter nuper natam haresim & Lutheranismum? deinde, quid sibi velit illo strepitu & inquietudine? num vt corpus, loco sacro sepultum effodiatur, alioque transportetur? Adhac omnia, sic vt iussus erat, per signa respondet, quibus aliquid vel affirmabat, vel negabat, prout bis aut ter tabulam feriret.

Cùm autem & sua damnationis causam esse Lutheranam haresim & effodiendum esse corpus significaret Monachi petunt à Ciuibus quos adhibuerant, vt ijs, qua coram vidissent, dent testimonium, & actis, qua iam erant confecta superioribus diebus, subscribant. Hi, re deliberatâ, ne Pratorem offenderent, aut molestiam sibi crearent, id facere recusant: illi nihilominus panem azymum, quem vocant hostiam & corpus Domini, cum reliquijs omnibus diuorum alio transferunt, & Missas ibi suas peragunt. Quod lege Pontificiâ fieri solet, cùm locus aliquis propter infamiam & prophanationem est expiandus. Nam certa quadam eius rei capita sunt ipsorum comprehensa libris. Episcopi autem Vicarius Iudex, Officialem vocãt, eâ re cognitâ: vt propius omnia cognosceret, eò venit, comitatus honestis aliquot viris, & exorcismos fieri se prasente iubet, ac deligi nonnullos petit, qui supra testitudinem ascendant, & videãt num spectrum aliquod appareat. Ibi Stephanus Atrebatensis admodum repugnat, & valdè debortatus ne fieret, aiebat non esse turbandum spiritũ: Et quanquam Vicarius multum instabat vt adiurationes fierent, tamen impetrare non potuit.

Intereà Prator, vbi reliquos iudices vrbanos, quid fieri vellet, docuisset, ad Regem profectus, rem omnem commemorat. Et quia suis legibus & immunitatibus freti iudicium Monachi declinabant, Rex è Senatu Parisino deligit, qui de causâ cognoscant, illisq; plenam potestatem attribuit. facit idem Cancellarius, Antonius Pratensis, Cardinalis & legatus Pontificius per Galliam. itaq cum nullam haberent exceptionem rei traducti Lutetiam coacti sunt respondere: sed nulla potuit ab eis exprimi confessio. Posita singulis erant custodia separatim & nouitius quidem tenebatur in adibus Fumai Senatoris, ac sapè solicitatus nihil voluit fateri, metuens, ne post interficeretur ab illis, ob iniustam ordini maculam, & factam ignominiam: sed quum Iudices & impunitatem ei promitterent, & fore dicerent, vt in ipsorum potestatem minimè rediret, totam actionem ordine recẽset, & adductus ad illos, idem affirmat. Illi quanquam erant conuicti, & in ipso propè maleficio deprehensi, recusabãt tamen Iudices ac Priuilegia sua iactabant, verùm id frustrà fuit: & de cõmuni consilio latâ sententiâ damnati sunt, vt Aureliam reducti & in carcerem conditi, publicè denique producerentur ad primarium Templum, & ad eum vrbis locum. vbi supplicia sumuntur de maleficis, atque ibi suum scelus profiterentur.

Sed his ipsis ferè diebus incidit in Lutheranos persecutio: quæ res in causa fuit quo minus ea sententia, licet admodum lenis pro tanto flagitio, veniret in executionem. Nam quia Lutheranorum nomen erat odiosissimum, metus erat, ne si quid grauius ferret, non tam illis debita persoluta pœna, quàm Ordini facta putaretur iniuria: & quicquid eis accideret, Lutheranis id iucundissimũ fore spectaculũ pleriq; iudicabant. Franciscanorum autem Ordo magnam habet ad vulgus opinionem sanctimoniæ: & quum illi iam damnati Lutetiâ deportarentur Aureliam, Fœminæ quædam, impulsæ misericordiâ, multis cum lachrymis atque suspirijs, ad portam eos vsque sequebantur. Vbi venissent Aureliam, in singulos carceres abducti, rursus immunitatem atq; Priuilegia sua iactabant, & tandem post diuturnam custodiam, nullâ grauiore pœnâ mulctati, ac soluti Vinculis euaserunt. Dum essent captiui nihil eis deerat, & tam ad victum, quàm ad comparandum patrocinium atque gratiam, abundè subministrandum eis fuit, à Fœminis præsertim. Nisi persecutiones illæ, quas attigimus, & incendia rem impediuissent, constituerat Rex (vt quidem ferebatur) ædificium illorum omne diruere & solo æquare: Hucvsq; Sleidanus. In hos impostores, Vulteius Remensis hoc edidit Carmen.

Cùm clamat laruas, furiosa caterua leonum
Infestare suam nocte dieque domum,
Res vera est: falsi, laruati denique Fratres,
Quos vestis sanctos prodigiosa facit:
Sunt lemures, laruæ, furiæ, vulpesque lupique
Qui infestant vitijs seque suamque domum

Monachi imposturas suas didicerunt ab Ethnicorum Sacrificijs Historia Mundi & Paulinæ Rom.

Didicerunt Monachi has & similes fraudes, dolos imposturas & nefãda facinora ab Ethnicis, & Ethnicorum sacrificijs. Iosephus historicus lib. 18, Antiquitatum cap. 4. tetrum facinus recitat, quod tempore Tiberij Cæsaris Romæ sub prætextu sacrorum Isidis accidit. Recitabo historiam ex interpretatione Gelenij Viri doctissimi. *Erat Romæ Paulina mulier, non minus probitate morum quam natalium claritate illustris, ad hæc opulenta & formosa, vt quæ esset in ipso ætatis flore, sed in primis ornata pudicitiâ. Nupta autem erat Saturnino viro, tali cõiuge dignissimo Huius amore captus est Decius Mundus, iuuenis non obscurus in equestri Ordine: & quoniam maior erat Fœmina, quàm quæ posset corrumpi muneribus, eò magis accendebatur amantis insaniâ, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia (Drachma Attica & denarius Romanus vulgò putantur idem esse: & octo cruciatis Budæus æstimat: faceret igitur hæc summa circiter 2600 florenos secundum eius æstimationem) ac ne sic quidem valens eam flectere, non ferens amoris impotentiam, decreuit vitam simul & amorem finire inediâ. Hoc eius propositũ nõ fefellit. Idem libertam Mundi paternam, varijs instructam, sed non probatis artibus, quæ indignè ferens obstinationem iuuenis, blandâ oratione conuentum animare conata est, spem faciens effecturam se, vt potiatur Paulinæ complexibus. Cumque ille preces eius libenter acciperet, ait sibi opus quinquaginta tantùm drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene, & acceptâ quantam petierat pecuniâ nouam doli viam ingressa est videns Paulinam non capi pecunijs.*

Sciens porrò eam vehementer addictam Isidis cultui, tale quiddam comminiscitur. Conuentis aliquot ex eius sacerdotibus, accepta fide silentij, & quod efficacissimum est, ostentato præmio, in præsens viginti quoque millibus: & alteris totidem post nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis rogans, vt omnibus modis annitorentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè sunt polliciti: quorum natu maximus prosperè se ad Paulinam contulit, & admissus impetratoque absque arbitris colloquio, venire se ait missum ab Anubide (Anubis canino capite vnà cùm Iside colebatur) capto ipsius formâ, & iubente vt ad se veniat. Illa libenti animo accepit nuntium: moxque iactabat se apud familiariter notas mulieres, quod dignata sit amore Anubidis: Marito quoque indicat, condictam sibi cœnam & cubile Anubidis: (per puluinaria apud Scriptores quidam intelligunt lectulos qui sternabantur in Templis in honorem Deorum.) Ideò facilius concessum est, quod cognita & probata viro esset coniugis pudicitia. Itaque in Templum proficiscitur, & post cœnam instante somni tempore, inclusa per Sacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totamque eam noctem obsequuta est iuueni, Deo se gratificari existimans. Eo deinde abeunte, priusquam Sacerdotes doli conscij surgerent, Paulina manè ad maritum reuersa, congressum cum Anubide prædicat, & idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant, ob insignem mulieris pudicitiam.

Die deinde post rem patratam tertiâ, Mundus adamatæ forte fortuna obuius: ô factum bene Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti, nihil enim mea refert, quòd Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optatâ voluptate expletus sum: atque his dictis abiit. At mulier tùm primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re totâ ad maritum delata, obsecrat ne tam insigne ludibrium

impunitum sinat. Maritus porrò Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissimâ inquisitione didicit omnia, sacrificos illos impostores in crucem egit, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutoque Templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim. Mundum autẽm mitiore pœnâ exilij castigâsse contentùs est, crimen eius in cupidinis impotentiam referens.

Ex hac historia promptum est colligere, quomodo Satá gẽtiles fascinârit: & quomodo sacrificij ipsorum persuaserint illis, quòd Dij apparentes, hæc vel illa dixerint, quę tamen facillima fuerunt: sub cultûs Deorum prætextu, rebus pessimis vacârint. Quoties enim putabimus eos turpissima peccâsse, quamuis res non fuerit in apertum producta? Quod si illi effecerunt vt Mundus optatis amoribus potiri posset, non est dubitandum, quin sæpissimè ipsi quoq; sub prætextu sacrorum, aliorum Filias & vxores constuprârint: alioqui hic dolus non tam statim eis in mentem venisset. Hæc matrona non tam bene fuisset contenta, nisi idem anto cum alijs matronis factum fuisset neq; maritus ipsius permisisset eam in Templo pernoctare. Quis opus erat deos lectisternia in Templis habere, quum certum sit eos in illis non iacuisse.

Tyranni Sacerdotis historia. Huc facit historia quam Ruffinus Presbyter Aquiliensis in Eccl. histor. libro 11, ca. 25, descrit: *Sacerdos erat apud Alexandrinos* (in Ægypto) *Saturni, Tyrannus nomine. Hic quasi ex responso Numinis, adorantibus in Templo Nobilibus quibusq; & Primarijs Viris, quorum sibi Matronæ ad libidinem placuissent, dicebat Saturnum præcepisse, vt Vxor sua pernoctaret in Templo. Tum is qui audierat, gaudens quòd vxor sua, dignatione Numinis vocaretur exornatam comptius insuper & donarijs onustam (ne vacua scilicet repudiaretur) Coniugem mittebat ad Tẽplum. In conspectu omnium conclusa intrinsecus Matrone, Tyrannus clausis ianuis & traditis clauibus discedebat. Deinde facto silẽtio per occultos & subterraneos aditus, intra ipsum Saturni simulachrum patulis erepebat cauernis. Erat autem simulachrum illud à tergo exesum, & parieti diligenter annexum. Ardentibusq; intra ædem luminibus: intentæ supplicantiq; Mulieri vocem subitò per simulachrum æris concaui proferebat, ita vt pauore & gaudio infelix Mulier trepidaret, quòd dignam se tanti Numinis alloquio putaret. Postquam verò quæ libitum fuerat, vel ad consternationem maiorem, vel ad libidinis incitamentum disseruisset Numen impurum, arte quadam linteolis obductis, repente lumina extinguebantur vniuersa. Tum descendens obstupefactæ & consternatæ mulierculæ adulterij fucum prophanis commentationibus inferebat. Hæc cùm per omnes miserorum Matronas multò iam tempore gererentur accidit quandam pudicæ mentis fœminam horruisse facinus, & attentius designantem cognouisse vocem Tyranni ac domum regressam, viro de fraude sceleris indicâsse. Ille de iniuria Coniugis, imò potius sua ardentiùs inflammatus, inscriptum Tyrannum ad tormenta deducit. Quo conuicto atque confesso, cæterisque fraudibus reuelatis pudor omnis & dedecus Paganorum peruaserat domos, adulteris Matribus, incestis Patribus, Liberis spurijs deprehensis. Quibus diuulgatis & proditis, raptim cum simulachris & ædibus excidebantur & crimina.*

De Numa Pompilio legitur, quòd simulârit congressus cum Ægeria Nympha, vt suis legibus authoritatem conciliaret.

Sed ad Prædicatores & Minores reuertamur, de quibus Ludouicus Seruinus in suis vindicijs pag. 18 indicat, eos regnante in Gallia D. Ludouico circiter annum 1232 in Franciam venisse, ab eoque vt etiam ab eius successoribus receptos, & in Pontificum Romanum fauore approbatos fuisse; qui vt Romanæ sedi authoritatem & potestatem ampliorem quàm quæ anteà illi competebat per illos Ministros quærerent, malá pro hoc beneficio Galliæ Regibus gratiam retulerint; & cruce signatos in terram sanctam mittentes, nouæ forti Regionem Præfectos destinârint, quorum nihil aliud fuerit Pręfectura quàm præda, & qui Regni opes non modò spoliârint, sed etiam dignitatem Regiam Principibus detraxerint, ita vt interposita Religione Prouincias deposuerint, quemadmodum ex rebus in Francia gestis facile perspici possit.

De ijsdem Matthæus Vuestmonasterius in Floribus historiarum libro 2, refert eos circa annum Domini 1241 pecuniâ mediante, cruce signatos in Christianorum perniciem absoluisse, seu voto leuâsse, adeoque pessimè per orbem audiuisse, Balæus Cent. 4, cap. 3, in Appendice.

Circa annum 1251 Dominicani ac Minoritæ, Tolosæ per Pontificem hæreseos Inquisitores facti, magnam in Christianos Tyrannidem exercuerunt: Balæus ex Antonino. Idem Vuormatiæ fecerunt Conradus Dorso & Ioannes eius discipulus, etiam Dominicani, multos pios Viros flammis adiudicantes, qui tamen & ipsi ob id tandem miserabiliter perierunt, Petrus Veronensis in eodem officio tyrannizans anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo prope Mediolanum occiditur. Balæus Cent. 4, ca. 14, in Append.

Matthæus Parisiensis ad annum 1243, imposturas & auaritiam eorum annotans: *Morituris*, inquit, *Magnatibus & Diuitibus quos norunt pecunijs abundare, diligenter insistunt, non sine Ordinariorum*

riorum iniurijs & iacturis, vt emolumentis inhiēt, confessiones extorquēt, & occulta testamēta, se suumq; Ordinem solum cōmendantes, & omnibus alijs praeponentes. Vnde nullus fidelis, nisi praedicatorum & Minorum rogatur consilio iam credit saluari. In acquirendis Priuilegijs soliciti, in curijs Regum & Potentium Consiliarij, & Cubicularij, & Thesaurarij Paranymphi & nuptiarū praeloquutores, Papalium extorsionū executores, in praedicationib⁹ suis vel adulatores, vel mordacissimi reprehēsores, vel confessionū detectores vel incauti redargutores Ordines quoq; authenticos, & à sanctis Patribus cōstitutos, videlicet à sanctis Benedictino & Augustino, & eorum Professores contemnentes, suum Ordinem alijs praeponunt. Rudes reputant, simplices & semilaicos, vel potius rusticos, Cistercienses Monachos: Nigros verò, superbos & Epicuros.

De nouo Praedicatorū & Minorum Euangelio. Circa annos Christi 1250, per Predicatores & Minoritas tanta orta est à Christo defectio qualis non fuit à prima plantatae per Apostolos Ecclesiae origine: id quod futurum praedixerat Ioachimus Abbas in Commentario super Hieremiā: in quo indicat, *periculosum tempus fore ab anno Domini* 1200, *vsq; ad vltimos dies. In quibus apparebit*, inquit, *lex libertatis Euangelium regni Christi tunc praedicabitur, & Ecclesia purgabitur, vt à palea & Zizanijs triticum, &c.* Quibus verbis se suamque doctrinam tanquam sorex prodidit. Nam mox hunc Vatem Praedicatores & Minoritae insecuti, videntes se non posse sui Regis Abadonis auaritias, pompas ac libidines, Daemoniorum doctrinas defendere, contra Vualdenses seu Pauperes, de Lugduno, atq; Albigenses, nisi sepultum atque extinctum fuisset prius Euangelium Christi: ex praefati Ioachimi doctrinis & Cyrilli visionibus, Euangelium nouum fucatae suae sanctitati cōmodum conflârunt illi Monachi, & illud vocârunt *Euangelium spiritûs sancti, deinceps duraturum & Euangelium aeternum.* De quo Guilelmus de S. Amore, in Libro suo de periculis nouissimorum temporum ca. 8. *Vndecima*, inquit, *hora iam praeterierunt* 1254 *anni. Sunt etiam nunc transacti* 55 *anni, quod aliqui laborabant ad mutandum Euangelium Christi in aliud Euangelium, quod dicunt perfectius melius ac dignius, quod appellant Euangelium spiritus sancti seu Euangelium aeternum. Quo adueniente euacuabitur Euangelum Christi vt parati sumus ostendere Euangelio alio illo maledicto.* Et mox: *Doctrina quae praedicabitur Antichristi tempore videlicet Euangelium aeternum, Parisijs, vbi viget Sacrae Scripturae studium, à suis proposita fuit, vt publicè explanaretur anno Domini* 1255. *Vnde certum est, qoòd iam praedicaretur, nisi aliquid esset quod eam detineret.* Item, *Maledictum illud Euangelium, tam in Ecclesia propalatum est, propterea timendum est de subuersione eiusdem Ecclesiae. Quod comparatum*, inquiunt, *Euangelium Christi tanto plus perfectionis ac dignitatis habet quantum sol ad lunam comparatus, & ad nucleum testa, &c. Quo tendis Sathan? Vbi statuisti ponere sedem? Blasphemia enim haec est plus quàm diabolica.* *Prô blasphemia.* Et in sermone 2 eiusdem Guilelmi: *De istis periculis*, inquit, *iam quaedam habemus Parisijs, in libro qui vocatur Euangelium aeternum In eo docetur, quòd Christus non sit Deus, quòd sacramentum eius nihil sit* (Missam in eius locum tunc sumpserant) *& quòd Euangelium eius non sit verum Euangelium. Neq; sunt haec penitus noua; imo sunt* 55 *anni, quòd primo fuerint inchoata. Et ideo dicitur, quòd illi per quos haec pericula venient, dabunt aliam legem viuendi, & aliter disponant Ecclesiam: quod est valdè execrabile & abominabile dictu &c* Haec Guil. de S. Amore. Balaeus Cent. 4, cap. 20, in Appendice.

Non immeritò ergo Parisijs, vbi publicè hoc Euangelium nouū praelegebant, populus eis eleemosynas consuetas subtraxit, vocās eos hypocritas, Antichristi successores, pseudopraedicatores, Regum deceptores, Principum adulatores, falsos Cōsiliarios, ordinariorum contemptores & eorundē supplātatores, thalamorum regalium subintratores, confessionum praeuaricatores, & qui ignotas Prouincias peruagando, peccati audaciam subministrarent. Hanc ob causam etiam Vniuersitas Parisien. celeberrimos Philosophos, & Theologos contra Praedicatores Romam ad Papā misit. Auditis igitur hinc inde querelis, Papa praecepit, *vt nouus ille liber, quem Euangelium aeternum nominant, secretò, ne Monachorum Ordines eâ ratione simul damnarentur, aut certè vilescerēt, combureretur, vnà cū alijs quae de Ioachimi istius scriptis emanâsse dicebantur.* Ex Matthaeo Parisio Balaeus Cent. 4, cap. 22, in Append. 2. Simul tamen quoq; combustus est liber Parisiensis scholę, De nouissimorum temporum periculis, & contra Euangeliū illud nouum Dominicanorum scriptus: Balaeus Cent. 4, ca. 30, vt sub eo colore periret vtriusq; memoria, ibid.

Quamuis autem Euangelium illud diabolicum, fuerit quorundam Fratrum astutiâ, ac Rom. Pontificis arcano pręcepto deletū: mansit tamen eadem in Deum blasphemia, ac summa, à recta fide in Christum, vnicum humani generis seruatorem, defectio, ad nostra vsq; tempora in Papistarum meritis de condigno & congruo, in sanctorum suffragijs, Papę largionibus atq, indulgentijs, in bonis operib⁹, oblationib⁹, donis, votis, solutionibus, Coenobiorū erectionibus, Ieiunijs, Vigilijs, Somnijs, Silētijs, Horis, Organis, Sequētijs, Hymnis, Cātilenis, Cāpanis, Altarib⁹ Simulachris, Purgatorijs, Missis, Murmurationibus, Mitris, Delubris, Tēplis, synagogis, sacrificijs, *Deleto Euangelio nouo mansit eius blasphemia.*

Sacrificijs, Sectis. Breuiarijs, Bullis, Lustralibus, Aquis, Rasuris, Vnctionibus, Cœmeterijs, Cineribus, Palmis. Calculis precatorijs, Calicibus, Crucibus, Cathedris, Cappis, Candelabris, Cereis, Thuribulis, Pompis, ritibus Babylonicis, Ægypriacis Cultibus, Spectaculis, Reliquijs, Regulis, Monachis, mendicabulis, Cordis, Codicibus, Ocreis Bracchis, Pseudo doctrinis, Sentētijs, sūmis, Decretis, Luminibus, Picturis, Ceremonijs, Idololatrijs, Incantationibus, Exorcismis, Sputis, Legendis, vitis, fabulis, otijs, ineptijs atq; alijs innumeris abominationibus & imposturis. Pro quibus etiam per Dæmoniorū doctrinas firmandis, ac per disceptationes sophisticas perpetuādas Robertus Ludouici Francorum Regis Frater eodē tempore Parisiorū Sorbonā instituit. Et alter eius Frater Alphonsus, Pictauensium Comes, minis ac terroribus pios Doctores per Dominicanos fugabat. Philosophiam quoque, quâ deinceps in scholis vtebantur Magistri nostri, Erasmus dicit in quadam epistola, iisdem diebus esse natam. *Degenerebant istis temporibus* (inquit Lelandus) *à sua puritate artes, vna cum Latinæ linguæ elegantia: perstrepebatque, in scholis nescio quæ sophistica garrulitas.* Balæus Cent. 4. c. 34. in Append.

Sorbonæ initium.

Iacobus Clemens Dominicanus Henricum III. Galliæ Regem interficit

Anno 1589. in Gallia *Iacobus Clemens*, natus in pago cui nomen Sorbonna, qui quatuor circiter millibus passuum à Senrio, vulgo *Sens* abest, & in Dominicanorum familia educatus, eiusdemque post Ordinis Monachus factus, cùm animaduertisset simultates & suspiciones, quas Rex Guisios conceperat, & perpenderet quantum Romanæ Religionis interesset, Guisios viuere & florere: tantoperè illi salus Romanæ Religionis cordi erat, vt Regem quoquo modo interficere & è medio tollere in animum induceret: ideoq; etiam præter multas præculas crebrò ieiunauit, peregrinationes Religionis ergò suscepit, in Processionibus nudis pedibus, lineâ tantum veste indutus incessit, imò mediâ hyeme, & in Ianuario visus est lineo tantùm vestimento tectus, nudis pedibus obambulare pro felici huius facinoris euentu. In hac deuotione constitutus, Angelum quendam ad eum venisse fama est, & dixisse: *Frater Iacobe surge & prapara te, vt coronam Martirij consequaris: Tu, tu Catholicam Religionē in Francia contra omnes persecutiones defendes, atque adeo Regem ipsum, qui eam perdere conatur, interficies.* Hac visione & his dictis Iacobus obstupefactus, doctos Theologos consuluit, quid sibi in hac re faciendum esset. Hi diligenter re ponderatâ, aiunt, non omni spiritui credendum: posse fieri, vt spiritus hic fuerit bonus; posse quoq; vt si malus. Prohibitum lege homicidium; exempla tamen in sacris literis inueniri, vt Phinees, Iudæ Machabæi & Iudithæ, qui ob homicidia laudantur, eò quòd ad diuinum cultum ab impijs vindicandum pertinebant. Cum itaque res tam dubia sit, certi se nihil statuere posse dicūt; sed eum ad propriam mittere conscientiam, suadentque vt eius habeant rationem, diligenterq; discutiat zelum quo feratur, & obseruet inspirationes, quas deinceps Deus immitteret, nec in negotio præceps nimium festinaret. Paruit eorum consilijs aliquandiu Iacobus. Interea sæpè Fratribus suis dicebat, *Henricum Valesium nullius manu, quàm suâ interiturum: se illum interfecturum.* Quod dictum illius alij Monachi vt stolidum explodebant, eumque delirare existimabant.

Postea cùm bellum incrudesceret, & Cōfœderati aliquoties de Politicis & Regijs triumpharent, de hoc suo zelo Iacobus aliquantulum remisit, sperans fore, vt sine sua ope Regis conatibus obsisterent, Regemque in ordinem redigerent. Cæterùm clade Siluanectensi, seu Senlisianâ, pristinus ille zelus exarsit, maximè cùm diuulgatū est, Nauarræum Regi reconciliatum, & fœdus inter vtrumque pactum. Obseruabat diligenter an Rex Pontifici pareret, capitiuos dimitteret, pœnitentiā ageret. Tēpus à Pontif. constitutum iam erat elapsum, mandata, minasque Pontif. Rex aspernabatur. Augebāt hæc omnia Iacobi institutum, ita vt palam diceret; *Se velle Catholicis opitulari, Regem à nemine quàm à se occidendum, quod nisi fiat, Religionē in Gallia periclitari.* Pergit in inceptis & consuetis orationibus, vigilijs & ieiunijs: orat Deum vt ipsum confortet, ipsi occasionem tribuat, vt quod decreuerit perficiat. His cogitationibus occupatus Iacobus, cultum ancipitē acutissimum sibi fieri iubet, atque tricesimo Iulii Lutetiam venit. Erat is dies Dominicus. Cùm celebrâsset, confratribus suis valedicens, ait; *Fratres mei Aureliam proficiscor, omnino tamen mihi persuadeo, me facies vestras non visurum denuo. Orate igitur pro me, vt mihi iter hoc felix faustumque sit.* Valete. Non Aureliam, sed rectâ ad pontem S. Claudij seu Clodouæi, vbi Rex in obsidione adhuc hærebat, profectus est: habebat enim litteras publicæ fidei à Comite Briennæo, qui Lutetiæ capitiuus detinebatur. In castra veniens ductus est ad Procuratorē generalem Questę nominatum, cui dixit; *Se habere varias litteras, inter alias etiam Harlæi præsidis Parlamenti, ad Regem deferendas, aliaque arcana quædam, quæ litteris credi non potuerint, quæ sciat tamen Regis vel maximè interesse dicenda.* Erat autem Harlæus hic Regi & fidelis & amicus, ideoque Lutetiæ captiuus. Procurator hæc ad Regem defert.

Rex procuratori mandat, vt eâ nocte Monachum in suo hospitio excipiat, & humaniter habeat vsque in posterum. Postridie Rex Iacobum ad se vocat, in conclaue, remotis alijs, ducit. Hic Iacobus profert varias literas quas Rex cùm auide legisset, interrogat, habeat ne plures? habere se plures ait, & fingens se eas quærere, cultrum promit, & capulo tenus in ventrem Regis adegit, ad actumque in vulnere reliquit. Rex vulnus sentiens, cultrum confestim dilatando vulnus eduxit, & Iacobum circa guttur grauissimè vulnerauit, vimque sibi inferri clamauit. Accurrunt domestici, atque inter alios Nobilis quidam Bastidæus, qui & ante septem menses cum alijs 44. Guisium interfecisse dicitur. Hic educto gladio Iacobo Lethale vulnus inflixit: accurrit alius, & bipenne aliud superaddidit. Moriens tandem Iacobus Deo summas egit gratias, quòd tam mite & facile genus mortis sibi destinâsset: se multo atrocius & grauius exspectâsse. Mortuum fenestrâ eijciunt, & haud multò post carnifici quatuor equis dirumpendum, ac igni comburendum committunt.

Paulò post tamen edita fuit Oratio sub Sixti 5. Rom. Pontif. nomine, in qua author eius dicere ausus fuit, Monachum istum à Deo missum fuisse vt Parisios liberaret. In eadem Oratione parricidium hoc Mysterio incarnationis D. N. Iesu Christi eiusdemq; Resurrectionis comparatur: simile quoq; id esse dicitur ijs quæ à Iuditha facta leguntur.

CAPUT XV.

De statu eorum temporum quibus MENDICANTES *extorsi sunt.*

Aduentus Mendicantium prodigijs significatus.

HÆc, quę hucusque commemorauimus, quum ita sint, vt inficiari non possunt, mirum certè videri nemini debet, aduentum Mendicantium Monachorum horrendis prodigijs significatum fuisse à Deo hominibus. Nam circa annum Domini 1150. quando Augustinenses extorti sunt, fames maxima vniuersam Europam afflixit, cuius etiam Platina in vita Anastasij IV. meminit. Eclipses etiam fuerunt tam Solis quàm Lunæ, Massæo teste, quas secuta sunt Fulgura, Tonitrua & Pluuiæ, Tempestasque horrida Cœlum commouit & vndas: Balæo auctore Cent. 12. de Script. Brit. cap. 64. in Append. de Rom. Pont. Significare autem solet Deus duorum illorum mundi luminũ, Solis & Lunæ, defectu, nostra delicta, quibus Deum eiusque legem & verbum derelinquimus, quibus à Deo ad Satanam, à luce ad tenebras, à vero eius cultu ad superstitiones & varias idolomanias deficimus, gloriam diuinam obscuramus & sanguinem Iesu Christi pedibus conculcamus. Et sanè Funccius in Chron. refert anno Christi 1154. Cal. Octob. Solem per integrum diem obscuratum fuisse. Terra quoque ijsdem temporibus sæpius contremuit. Anno 1156. Cal. Iunij grandinis vehementia & tempestatum vis adeò inualuit, vt non modò segetes perderet, arboresque deijceret, sed ędificia quoque & munitiones plurimas humi sterneret, & Campanas aliquot Turribus deturbatas confringeret, vt Vrspergensis indicat. Signum etiam crucis in Luna apparuit: Vincentio & Ranulpho lib. 7. c. 22. in Polychronico testibus: quod absque dubio crucem, afflictiones & pericula Ecclesiæ à Mendicantibus Monachis imminentia significauit. Anno 1157. Non. Septemb. vt Erdfordiensis habet, Cœlo serenissimo tres Soles, & paucis post diebus totidem Lunæ conspectæ sunt, & in Luna medium locũ occupáte crux maximi candoris apparuit. Astrologi vaticinati sunt hinc, discordiam inter Cardinales de creando Pontif. Max. ac inter Electores in Imperatore eligendo. Sed dubio procul portendit etiam semina discordiarum quæ Monachi isti in Ecclesia longè lateq; sparserunt. Anno 1162. quando Carmelitę in Europa increbescere cœperunt, tanta maris exundatio oborta est, quanta à diebus antiquis non est audita, in qua multa millia hominum & iumentorum perierunt: Helmoldo auctore lib. 2. c. 1. de Sclauis. Nec multo post Oceanus limites suos egressus per 12. milliaria, multa hominum millia vtriusque sexus, & diuersæ ætatis, maximè verò circa Visurgim, absorpsit, vt Trithemius in Chron. Hirsaugien. testatur. Lupi quoque incredibili ferociâ paruulos ab vberibus maternis raptos, crudeliter deuorârunt: Vincentius lib. 29. c. 16.

Anno reparatæ salutis 1204. quo nati sunt primùm Dominicani, sanguinolentum Monachorum genus, & Albigensium, vitiorum cleri insectatorum, hostes acerrimi, Cal. April. tantus rubor in cœlo apparuit, vt ignis ab omnibus crederetur: Balæo teste Cent. 3. c. 57. in Append. ex Matt. Parisio. Eodem anno Lutetiæ, quò non diu post Prædicatores penetrârunt, turbo repente extortus est, vt Mundi machinam corruituram existimarent: Sebastiano Frank authore lib. 3. de hæreticis.

Anno 1207. quando Franciscus sub Euangelij fuco Minoritas generauit, ventus repentinus domos & arbores prostrauit, vt prodidit Ioannes Euersdenus Monachus. Sequenti anno cœlum in Anglia igne rubescére micans, horis sex continuis visum est:

Polydorus

Polyd.lib.5. Flumina etiam passim maiorem in modum exundarunt: Epitome Mundi. Eodem anno tanta aquarum inundatio fuit in Gallijs, vt id seculum maiorem non viderit. Anno 1209. tonitrua horrenda, imbres impetuosæ exstiterunt: hyems asperrima & diuturna sequuta est: hinc fames & rerum necessariarum penuria inaudita: Chron. Hirsaug. & Nauclerus Generat. 41. anno. 1213. pestilentissima lues maiorem in modum sæuijt Romæ vt decimus quisque vix remaneret superstes: Chron. Ful.

Anno 1224, quo Dominicani Fratres ex Italia in Angliam primò venerunt, multæ pluuiæ & tonitrua fuerunt, & grandines ceciderunt instar lapidum quadrangulariū, ad ouorum quantitatem, quibus arbores, vineç & segetes sunt destructę, atq; homines contriti. Aues etiam per aëra volitantes, carbones ignitos rostris deferre & domos incendere videbātur. Bal. Cent.3.c.84. in Append. ex Londinensi Chronico. Idem ibidem ex Matthæo Parisiensi hæc refert: *Mirabiles in Anglia fuere tempestates & horrenda tonitrua, ventus furibundus, & segetum suffocatio, quæ ædificia diruerunt, Ecclesias & arbores prostrauerunt, & naues submerserunt.* Idem cap.91. eiusdem Cent. in Append. inquit: *Anno Do. 1226. quo Franciscani Fratres ex Italia in Angliam venerunt, superuenit ventus à Septentrione, quatiens Domos & Pomeria: Nemora & Turres Ecclesiarum. visique sunt Dracones ignei, & maligni spiritus in turbine volitare, hos Minores sine dubio prænotantes*: ex Londinensi Chron. Anno 1227. in montibus Saluijs terra vsque adeò mota est. vt ex ædificiorum ruinis ad hominum quinq; millia perierint. Ex Montium lateribus magnæ moles auulsæ, in subiectas valles tum hominum tum pecudum detrimento prouolutæ sunt: Platina in vita Honorij III. Sabellicus Enne. 9. l. 6. Anno 1228. tantę tenebrę ex Solis delinquio obortæ sunt 6. Iun. vt noctem esse crederent, & stellæ in Cœlo apparerent: Schædelius ætate 6. Eâ hyeme Cœlum flammis coruscauit, Turres & Templa fulmine tacta fuerunt: Polyd.lib.19. Ann. in die Cōuersionis Pauli. dum Episcopus Londini ad altare staret, subitò obscuritas venit. Auditur fragor tonitrus. Fœtor intollerabilis Templum interius replet. Flamma per horæ dimidium columnas & muros lambebat, tanquam velū vento agitatum: Balæus Cent.3.c. 93. ex Matt. Parisiens. Ann. 1234. fames in Gallia, maximè in Aquitania, tanta exstitit, vt homines herbis, boum instar, vescerentur: Vincent. lib.30.c.137. Anno 1236. variæ hominum formæ in aere visæ sunt: Polyd. lib. 16. Anno 1238. stella immensę magnitudinis apparuit per aliquot dies ante Solis ortum, quæ per longum Cœli tractum veloci crebroque cursu ferebatur, modò ignem præ se ferens, modò fumum post se relinquens: ibidem. Anno 1239. tanta fames fuit, vt Matres ex se natis vescerentur: Chronicon manuscriptum. Anno 1240. quo Carmelitæ Fratres in Angliam primò venerunt, hominum & animalium lues, ac totis mensibus tribus siccitas, reliquis sequentibus densi & continui imbres exstiterunt, quos summa rerum omniū penuria subsecuta est. Belluę marinæ littore Anglico inter se visæ sunt pugnare: Balæus Cent.4. in Appendice ex Parisiensi. Anno 1241 tanta Solis eclipsis facta est pridie Non. Oct. vt ipso die stellæ in Cœlo conspicerentur, iuxta Flores temporum. Anno 1242. stellæ magno numero de Cœlo cadere visæ sunt: Balæus Cent 4.c.3. in Appendice ex Matth. Vuestmonasterio. Sed tempus me deficeret si omnia ostenta, Prodigia, Miracula, bella, famem & similia quę circa exortum & propagationem Mendicantium Monachorum acciderunt, commemorare vellem. Impletum est ergo id quod futurum prædixit Dominus in Ioannis Apocalypsi c.6. si abiecto & conculcato verbo suo fabulis hominum credere Mundus voluerit. Vide locum.

Prodigiā quæ sub aduentū Mendicantium facta sūt obseruarunt multi.

Obseruârunt tristissima hæc tempora istis quoque diebus multi boni & pij Viri. Vnde quidam laïcus Iordanem, generalem Prædicatorij Ordinis Magistrum primum post Dominicum, interrogauit, *quid causæ sit, quod post aduentum Prædicatorum & Minorum, nulla amplius fuerit bona tempestas, nec terra produxerit fructus tantâ copiâ, vt antea?* Sed ei respondit Magister: *Hoc iusto Dei indicio fit. Postquā enim nos venimus in Mundum, docuimus Mundū fugere peccata, & cognoscere quæ ante nō cognoscebāt: sed ab illis nolūt cauere: sūt vnde illis grauiora, quod peccatum scienter commissum, grauius est. Propter peccata vero hominum Deus immitit sterilitatem, iuxta Prophetam: Posuit terram fructiferam salsuginem à malitia inhabitantium in ea. Et dico vobis, nisi corrigatis vos, ex quo scitis quid facere debeatis, grauius puniet vos: ille etenim qui non mentitur dicit in Euangelio, Seruus sciens voluntatem Domini sui, & non faciens, plagis vapulabit multis*: vt Antoninus refert titul. 23. cap. 9. §. 5. Argutè quidem: verùm cur idem responsum non hodie à nobis quoque recipiunt, qui subinde nobis intonant bella, cædes, lites, discordias, famem, caritatem, tempestates & similia, quibus Deus, post Euangelij sui reuelationem, ingratum Mundum, & verbum eius recipere nolentem, sed igne & ferro id persequentem, iustissimo suo judicio grauissimè punit.

Capvt

CAPVT XVI.

Monachi Augustinenses, Carmelitę, Prędicatores *&* Minores *cur* MENDICANTES *dicantur: vbi & de Mendicante*, seu *Paupertate eorum historia.*

MOnachi, de quibus hucusque ab initio quartæ huius Classis egimus, Mendicantes dicuntur, quod in Regionis ingressu voto promittant, se nihil proprij omnino vel habere vel possidere, sed in summa paupertate ex eleemosynis, seu piorum & fidelium hominũ beneficentia & liberalitate in diem, instar mendicorum viuere velle & in hoc suo instituto profectionem Euangelicam, adeoqne salutem & vitam æternam constituunt, contra verbi Dei doctrinam.

Paupertas res media. Paupertas enim res media & ex sese nec laude nec vituperio digna est, sed ex circumstantijs ęstimanda. Eam enim si Christianus homo patienter tolerat: si eam non tantum æquo fert animo, sed etiam grato amplectitur, contentoque eâ sorte quam Deus attribuerit eâ functione ad quam vocauerit: si eam integritas, modestia & sinceritas animi comitentur & subleuent, eam paupertatem summis virtutibus ęquari posse iudicio. Inopiam enim constanter ferre posse, à recto & honesto non declinantem, haud vulgaris & exiguę virtutis, sed vel maximi & difficillimi operis est. Itaque Ethnici quopue ipsi Aristidem, Phocionem, Lysandrum, Valerium Puplicolam, Fabricium, Curium, Q. Cincinnatum, Meneniũ Agrippam, Paulum Æmilium & similes Viros mirati sunt, qnos in censu perexiguo magno & constanti animo tolerata paupertas nunquã à recto virtutis cursu detorsit. Cæterum tantum abest vt Christiana doctrina Mendicantem approbet, vel, quod Mendicantes Monachi faciunt, eam hominibus imperet, & sine causa aliquem ad eam cogat, vt mendicos etiam tolerari vetet. Imò scriptura testatur, viros iustos eorumque liberos eò ferè non redigi, vt mendicando panem cogantur quærere: A Deo enim illis facultates & vitę instrumenta suppeditari, Psal. 37. legimus Quare Monachi (quos vulgò Mendicantes appellant) in laudanda & extollenda paupertate modum egressi sunt, quũ à recta eius interpretatione, quæ ex Dei verbo petenda erat, longius aberrâssent.

Mendicantes paupertatis professæ pænituit. Sed iam inde ab ipsis initijs tam altè in huius paupertatis vsum possessionemque sese immersisse breui eos pœnituit, & in eam sępius reluctando & calcitrando conflicti, nullâ tamen ratione efficere potuerunt, vt eam excuterent: verùm ad eam obtinendam ac seruandam à Pontificibus & Parlementis coacti sunt: quùm in eius vsu summa eorum Ordinum perfectio constituta esset.

Historia Mendicantium cōtrouersia aduersus paupertatem. Vbi paulò altius exponere libet, quàm graue Mendicantes Fratres contra suum votum, & nominis professionem peræ & egestati bellũ indixerint, & vt semper causa & iure inferiores victique discesserint. Mendicantes igitur Monachi vbi primùm orti sunt, vt celebre nomen suum facerent, statuerunt, sicut diximus, perfectionis statum amplecti, vnde & ipsi meritis suis æternam vitam essequi, & eò alios quoq; introducere suâ gratiâ & authoritate possent. *Paupertas triplex inter Mendicātes.* Paupertatem igitur triplicem fecerunt: *Altissimam*, *Mediam* & *Infimam*, vt habetur in Extrauagan. Ioan. 22. ca. Quia quorumdam. paragrapho nec obstat. de verborum significatione. Altissima Paupertas, quam sibi Franciscani vendicârunt, ea est, quæ nihil habet in hoc Mundo, nec in proprio, nec in communi: id est, nec agros, nec Domum, nec fundum, nec reditum, nec pensionem, nec pecora, nec supellectilem, nec vestimenta, nec libros, nec fructus, nec rei familiaris quicquam. Hæc profectò summa vel extrema & purissima paupertas est, in qua nihil desiderari aut redargui potest, quando nihil prorsus habet. Altera species, quam Dominicani sibi sumpserunt, Media est, quę nihil quidem proprium, sed quædam tamen in communi, possidet, vt libros, vestimenta & quotidianum victum. Tertia verò & vltima species, quam Carmelitæ, & Augustiniani occupârunt, ea est, quam Infimam vocant, cui aliqua & communia & propria, sed ea tantũ quæ ad victum & cultum naturalis necessitas exigit, habere licitum est: vt vestimenta, libros, stipendia, fundos & agros aliquot, & cętera quę ad vitam tuendã necessaria sunt. Qua in re boni illi Fratres Carmelitæ & Augustiniani singularẽ modestiâ præstiterunt, quùm infimâ egestate contenti ad altissimã eniti non conati sunt, indignos scilicet se rati qui in tam eminentẽ & supremũ gradum ascenderent.

Paupertatis altissima theoria incũda. Itaque postquam semel Mendicantes solenni voto (quod Ordinem ingressuri concipiunt) sese Paupertati obstrinxerunt, tam arcto vinculo ei se consociârunt & agglutinarunt, vt ab ea ratione nullâ seiungere aut auellere se vnquã deinde potuerint, quacunque diligentiâ aut labore id assequi contenderint. Quod non medioc i dolore illos affecit: etsi enim theorica Paupertatis speculatio pulchra sit, vsum tamẽ, & praxin illius duriorem & difficiliorem esse experti sunt.

Theorices

Theorices quidem illius (altissimæ præsertim & summæ Paupertatis) præstantiam si introspexeris, nescio an quicquam excellentius aut mirabilius in vita reperiri possit. Qui enim eam profitentur, ad naturam angelicam quodammodo videntur accedere: quæ terrenarum & caducarum huius mundi rerum vsu non egens, nulli curæ, præterquam in diuinis & spiritualibus rebus, affixa est. Præterea isti vel in eo diuitibus & locupletibus superiores sunt, quòd tot malis, ærumnis & curis, quæ bona & fortunas istas caducas comitantur, vacui & liberi sunt: nulla arandi, colendi, stercorandi, serendi, messis, vindemiæ, putandi, eruncandi, secandi, plantandi, ædificandi, vendendi, emendi, contrahendi, & similium quæ ad huius vitæ vsus & negotia pertinent, curâ & labore fatigantur. Nullâ eiuscemodi miseriâ, nullo opere rustico vel vrbano, nullo impedimento à rerum diuinarũ menditatione abstrahuntur, quo minus summam sapientiam & mox Cherubicã naturam perfectionemque assequantur: similes Angelis, qui nihil aliud agendo occupantur, quàm contemplandâ & extollẽdâ Diuinitate. Verùm si alterà parte consideres quàm difficilis sit istius tam artæ Paupertatis vsus, rem penitus tristem & iniucundam esse comperies. Quippe non magis apud Mendicantes quàm apud cæteros Monachos, imò omnes etiam homines, pro indubitato receptum est Axioma: *vnicuique vt viuat vitam tuendam esse.* Contemplationibus autem & meditationibus vita haud satis commodè retineri potest: neque tali cibo venter acquiescit: sed panem cæterumquę victum flagitat, quem agri terræq; suppeditant. Itaque fundos ad vitam sustinendã necessarios esse apparet: aut certè emendũ & sumendum esse victum ab ijs qui agros & prædia possident.

Paupertatis altissimæ praxis grauissima. Paupertatis professio, præsertim altissimæ, his omnibus repugnat: nam eius lex aut regula nec possessiones habere, nec fruges emere, nec vinum aliamue annonam parare, permittit, earum enim rerum acquisitio (quocunque titulo, venditionis, permutationis, aut similis commercij nomine fiat) acquisitorem, proprietarium & Dominum rei acquisitæ constituit. Quod altissimam Paupertatem profitentibus non licet, quibus proprium aliquid possidere, seu mobilium sit, seu immobilium bonorum, vestimenta, victum & similia concessum non est. Quare egestatis istius praxis molestissima & grauissima est. Nam Theoricâ ipsâ (vt vocant) nihil facilius, nihil iucundius est: nihil quod minus hominem terrenis negotijs & curarum spinis inuoluat: nihil quod dignius & magis æquis auribus pronisue audientium animis laudari possit, præsertim inter epulas & lauta conuiuia: iuxta vulgare prouerbium:

Qui satur est, pleno laudat Ieiunia ventre.

Vt verò istius Paupertatis praxeos difficultatibus sese liberarent Mendicantes, crebris quæstionum & conscientiæ ambagibus diu se & alios fatigauere: quas quum Pontifices quàm expeditissimè fieri posset euoluere nisi essent, nunquam tamen istis Fratribus satisfecerunt. Inter cæteros plurimũ laborârunt Fratres Minores in explicanda sententia cuiusdam articuli eius Regulę quę ipsis à beato Francisco tradita est, vbi disertè edicitur, *Ne fratres quicquam proprium habeant, sed ad eleemosynas quærendas vadant confidenter.* Hoc enim nonnulli existimabant posse intelligi de nuda & simplici proprietate, non de vsufructu, vel simplici vsufacti, vt vocant. Itaque rerum concessarũ & possessionem necessarium vsumfructum sibi retinerent, abdicatâ proprietate, non existimabant se vllam Regulæ partem violare. Sed qui Regulæ hanc interpretationem affingebant, eam edere in lucem non audebant, ne aduersus vltimum beati Francisci sui mandatum seu Testamentum peccarent: quo diserte vetuerat, ne verba ipsius Regulæ glossarentur, & (vt verbis eiusdem vtamur) quod sic vel sic intelligi debeat non diceretur: neque Fratres vllo modo literas aliquas ab Apostolica sede peterent illius amplificandę aut declarandæ gratiã. Quare quùm vno capite prohiberentur nouas interpretationes & glossas Regulæ assuere: cæteris tam artę constringerentur, vt nihil habere aut acquirere auderent, animum ancipiti curâ distractum huc & illuc versabant. *Paupertatis altissimæ praxi Mendicantes se liberare conatur. Certamen de proprietate rerũ non habendarũ à Francisco Minoritis mãdatã.*

Adhæc ipsis nonnulli ex aduersarijs eorum furti & latrocinij crimen obiectabant, & hoc argumento certabant: *Quisquis possidet aut consumit alienum, ad quod nullum ius habet, aut haberet, potest, fur est. Mendicantes, & potissimùm Fratres Minores, vestimenta, libros, supellectilem, cubicula, stipes, asinos & cætera mobilia bona, possident, pane & obsonijs vescuntur, ad quæ bona ius proprietatis, aut ius vtendi nullum habere possunt. Ergo sunt fures.* Huic equidem argumento quid responderent non habebant. Nam si dixissent, se ius vtendi ijs bonis habere, absque proprietate, prę terquàm quòd huic Canoni glossam addidissent, contra quàm à suo conditore disertè Testamento interdictum erat: poterat illis rursus objici, si ius vtendi ijs bonis sibi vendicarent, sequi, ipsos ius hoc sibi in proprietate habere. Ergo, quùm iuris illius proprietatem *Mendicãtes & præcipuè Minoritæ fures.*

proprietatem haberent, violare vtique Regulam, quæ prohiberet ne quid proprium haberent, seu possessiones, seu quælibet iura vel bona. Hîc dicere omitto, quàm hæc argumenta Franciscanorum animis molesta acciderint, quibus tanquam fures ex alieno raptoque viuentes, ceu vulturij & carniuoræ aues, euidentius quàm vt negare possent, arguebantur. Sed omnium grauissimè vulnerabat eorũ animos, quòd summa illa paupertas (per quam ad perfectionis Euangelicæ fastigium ascensuros se sperârũt) ijs probris ac contumelijs causam materiamque præbebat. Queri tamen apertè atque hiscere non audebant, &, non sine molesto conscientiæ scrupulo (quum plærique ipsorum cogitarent, neque cibos quibus vescerentur, nec vestes quas gererent, suas esse: neque sibi in ea, vel proprietatis, vel vsusfructûs, vel vsus simplicis ius vllum esse) patientes ac dimissi, secum ipsi in sinu iram & dolorem concoquebant. Ægritudinem tamen animi ita premere non poterant, quin multis indicijs erumperet, ac sæpe numero cibos quoque ipsos, quos mœsto animo scilicet ac reluctante conscientiâ in ventrẽ inferserant, eructare atque euomere cogeret.

Minoritæ vt liberẽtur ab altissima paupertate, Nicolaũ III. adeunt.

Tandem aliquando, postquam diu tot animi & conscientiæ difficultatibus conflictati essent, aliqua spes affulsit: & fortè accidit, vt Pontifex crearetur Nicolaus III. cui prima ætas in Francisci familia acta erat. Ergo Fratres Cordigeri talem Papam, qui & Franciscanus fuisset, & expertus esset quam difficilis sit vsus altissimæ Paupertatis, ab se alienum non fore rati, Capitulum generale conuocant: & communi consilio statuunt, mittendos ad Papam Legatos, oratum, vt Franciscanis quondam suis benignè opem ferre, & tot difficultates tollere vellet. Legati illi anno 1267. Papæ sanctitatem adeunt, ei exponunt mandatu Capituli generalis, magnas & insolubiles difficultates quæstionesque inter ipsos ortas de interpretatione Regulæ beati Francisci, & obseruatione eorum, quę Testamento instituisset, & in vniuersum de vsu & praxi extremæ paupertatis: postremo suppliciter orant eius paternitatem, vt se ex tot salebris pro sua sapientia atque authoritate expediat. Interea tamen, vt preces suas consilio adiuuarent, reuerenter exponunt, sibi videri, beati Fràcisci eam non fuisse mentem, vt se omnibus prorsum bonis eorumque vsu abstinere iuberet. Sanxisse enim eo Canone, vt Euangelij doctrinam obseruarent, & Christi vestigio sequerentur. Arqui Christum (aiebant) pecuniam & loculos habuisse legimus in Euangelio, Itaque & idem nobis licere fas est. Præterea dicebant, se, si ea bona repudiarent quæ à pijs & Christianis hominibus testamẽto sibi legarentur, fore sui homicidas & Dei tentatores: quando rebus ad vitam tuendam necessarijs semetipsos vltro priuarent. Adhæc artam istam bonorum omniũ abdicationẽ, viam esse quæ ad beluinum & ferinum statum deducat, neminem enim scientiam esse qui posse sine possessione aut vsu librorum. Pręter hæc, vt illis non liceat quiquam in speciali possidere, minimè tamen esse inde colligendum, nefas esse ipsis aliquid habere in communi. Itaq; id sibi à Sanctissimo patre posse concedi, vt bona aliqua nomine Conuentus possideant. Cæterum beatũ Frãciscum, cùm in Regula sui Ordinis præcipit vt confidenter & absq; pudore emendicando victum quęrant, simul pręcipere, vt quicquid ipsius propter Deum offertur, conceditur vel donatur, id accipiant, siue mobilium rerum sit, siue immobilium, argentum, pannum seu quiduis aliud, vt eo tanquã suo vtantur. Insuper ingruẽtibus morbis & alijs necessitatibus Fratrum pro tẽpore occurẽtibus, & cessantibus eleemosynis, necesse esse vt pecunias mutuas aliunde sumant: neque eas ab se reponi posse, nisi habeant aliquid rei, vnde eam pecuniam cogant. Quare aliquid sibi acquirere & ipsis ne cessariò concedi debere, in quo mutuum persoluere possint & fidem suam tueri.

Nicolai III responsum.

Adhæc postulata, Nicolaus Papa conuocato Cardinalium collegio, & omnibus Regulæ articulis & circumstantijs diligenter examinatis, ex eorum sententia statuit, *Fratribus* Minoribus non licere, vt quidquam vel sibi in speciali approprient, vel Ordini in communi: propterea quòd in eiusmodi arta proprietatis omnium rerum abdicatione, nullo sibi in eas iure seruato, propter Deum, meritoria & sancta, Ordinis perfectio consisteret. Reliquit tamen illis simplicem facti, non iuris vsum (id est, qui vtentibus nihil iuris in res vtendas præbet) seu vsum fructum rerum quæ sibi vel monasterio legata, aut alia quouis modo liberaliter oblata essent: proprietatem verò & dominium in se & Romanam Ecclesiam transtulit. Quin etiam ne omnium quidem, sed tãtum necessarium rerum tam ad vitæ sustentationem, quàm ad officiorum sui statûs executionem moderatum & artum vsum ipsis concessit: vt in omnibus appareret in Fratribus quoad dominium omnimoda abdicatio, & in vsu necessitas, semperque in eis & eorum actibus paupertas sancta elu-ceret ex Regulæ præscripto.

Obiectiones Minorũ diluuntur.

Cæterùm vt eorũ obiectiones solueret, respõdit: Christũ sic in suis actionibus viã perfectionis

fectionis exercuisse, vt interdum infirmorũ imperfectionibus cõdescenderet: ita, vt infirmorum personam susciperet, loculos nonnunquam habuisse, sed nihilominus loculos & pecuniam habere, infirmitatis humanæ & imperfectionis esse. Et quod dicerent, omnium rerum proprietatis abdicationem, homicidium sui & Dei tentationem secum trahere, ita respondit, veram esse perfectionis viam, vt se totos Dei prouidentiæ committerent: in quam tamen viuendo ita recumberent, vt viam non contemnerẽt prouisionis humanæ: quin vel de ijs quæ offeruntur liberaliter, vel de ijs quæ mendicantur humiliter, vel de ijs quæ labore quæruntur, sustentarentur: qui triplex viuendi modus in Regula expressè prouideretur. Adhoc non multo victu eis opus esse, vt ad Canonem illum suum obseruandum sint expeditiores, & eum præsertim articulum, quo ieiunare à festo Omnium Sanctorum vsq; ad Natale Domini, in vigilijs & in sextis ferijs tenentur: quod tempus dimidij propè anni spacium æquat. Et quemadmodum artissima sit illorum, Paupertas, ita artissimum debere esse victum & maximè sobriam mensam: summæ enim egestati sũmum ieiunium cõuenire. Quod postularent vt sibi liceret aliqua bona habere in communi: respondit, id concedi non posse: quippe Regula ipsos obstringi ad propriationem omnium temporalium bonorum: itaq; ab omni eo quod dictæ expropriationi esset vel posset videri cõtrarium, ipsis abstinendum esse. Habere autem aliquid in cõmuni, repugnare ipsorum voto & Regulę: quum quod commune est multis, iure proprium omnibus in genere, & in singulis in specie dici possit. Postremò quod Fratres dicerent, sese in casu necessitatis, eleemosynis cessãtibus, mutuas pecunias cogi sumere: itaq; sibi licere peterent aliquid acquirere vnde creditorib9 satisfacerẽt. Hic Nicolaus disertè iubet, vt Fratres à mutuis cõtrahendis abstineant, quum eis (ipsorum statu considerato) mutuum contrahere non liceat: quia in ea specie cõtractûs trãsfertur rei proprietas ob eo qui mutuũ dat ad eũ qui accipit. Et quemadmodum Iurisconsulti loquuntur, *Mutuum est quum de meo fit tuũ*: quod Pronomen Fratri Minori nõ conuenit. Itaq; ad hunc scopulum euitandum dat eis cõsilium acutum & ingeniosè excitatum. *Eo casu* (inquit) *procuretur à Fratribus, vt ille qui dabit eleemosynam, per se vel per alium non nominandum ipsis si fieri poterit, sed ab eo potius iuxta suum beneplacitum assumendum, huiusmodi satisfactionem faciat in totũ vel in partem prout ei Dominus inspirabit. Si tamen ille hoc nollet facere, vel non posset in nullo Regulæ puritas infringitur, si Fratres ipsi alicuius vel aliquorum sibi curent dari notitiam, vel aliquos seu aliquem nominare, aut etiã præsentare: cui vel quibus si eleemosynam facienti placuit, cõmitti possit executio prædictorum: ita tamen, vt penes ipsum datiẽ, dominio, proprietate ac possessione ipsius pecuniæ, cum liberâ potestate reuocandi sibi pecuniã ipsam semper vsq; ad conuersionẽ ipsius in rem deputatã, plenè, liberè ac integrè, remanẽtibus, in ipsa pecunia nihil omninò Fratres iuris habeãt, & ab eiusdẽ administratione seu dispẽsatione abstineãt*, &c.

Hæc in summa ratio est, qua Nicolaus Papa Mendicantium quæstiones soluit de vsu extremæ paupertatis Nam rerum omnium concessarum, oblatarum & donatarum Fratribus vsũ Ordini & ipsis permisit: proprietatem verò & dominium in se & Romanam Ecclesiam recepit, dimisso ipsis Fratribus tantum modo vsu facti simplicis. Concessit prętereà, vt legata testamẽtis relicta per interpositas personas acciperent. Qua in re se amicum Ordinis & memorem loci in quo iuuentutẽ egisset, esse ostendit. Veruntamen in bulla & sanctione illa scrupulum reliquit, de quo non minores quam ante lites & cõtrouersiæ motæ sunt. Permissionem enim suam vel indulgentiam conditione circumscripsit, quum addidit: *Ista tamen sic faciant, vt semper in eis & in eorum actibus paupertas sancta reluceat.* Quę conditio illos artis vinculis constrinxit, sicuti posteà videbimus. *Summà responsi Nicol. 3. quo usũ rerum donatarum eis permittit, proprietatẽ nequaquam. Minoritis conceduntur legata testamentis.*

Mendicantes tamen, cùm bullæ Apostolicæ Nicolai Papæ authoritatem tantum permitti sibi viderent, & patere viam ad legata & reditus obtinẽdos: omni ope ad ea quęrenda niti & contendere instituunt. Ac quum ad pietatem Populi inflammandam & studium eius in se conciliandum nihil aptius concionibus esse existimarent, id vnum agere aggrediuntur. Igitur labor illis & res simul procedere. Nam ea tempestate Episcopi, Curati & Parochiarũ Rectores (sicuti etiam hodiè ferè omnes) adeò indocti erãt, vt nec benè nec malè cõcionari possẽt: nec eorum doctissimi ferè quidquam, nisi Missam legere scirent. Itaq; quum Mendicãtium cõcionum celebres & gratiosæ ad populum essent, breui legata, stipendia, reditus annui vndiq; ad eos affluunt: quippe in exordijs vel perorationibus concionum nunquã sui obliuiscerentur, sed copiosè & summa eloquentia, expositis suis necessitatibus, opera charitatis in Conuẽtũ commendabãt, & simpliciũ hominũ animis facilè persuadebãt, si monasteria sua opibus augerẽt, fore vt eos cũ suis in Cœlum rectà ducerent. Eadẽ opera Cõfessiorũ & sepulturarũ ius & questum in se trahunt. Cùm enim omnes certatim ad Mendicantes confessum irent, pœnitentiã ferè eam confitẽtibus imponebant, vt aliquid Conuentibus suis erogarent. In extremo *Mendicantes legatis & reditibus inhiant. Notã artes Mendicantiũ.*

Mit bätlen wirt niemand arm/ aber vnwerd.

tremo vitæ articulo ægros moribundos hortabũtur, in suis Monasterijs sepulturę locum eligerent, & sibi legata opima & eleemosynas Testamento relinquerent. Deniq; ita sedulò eam incudem diu noctuq; versabant, vt legatis & emolumentis alijs super alia affluentibus, breui mirum in modum crescerent, magno Curatorum damno, qui rem suam frigescere, & quęstus suos, suffragia, veteresq; & assiduas oblationes, dilabi ante oculos nõ sine ingẽti animi dolore cernebãt.

Clerici de subtractis sibi legatis. &c. à Mendicantibus queruntur apud Bonif. 8.

Quamobrem circiter annum 1302 Curati (Episcoporum gratiâ & præsidio fulti) de ea iniuria apud Bonifacium VIII, grauiter conquesti sunt, vt apparet ex ca. 2, de sepult. in Extrauag. quum dicerent, se antiquâ & certâ concionum habendarum, Confessionum audiendarum & sepeliendarum corporum possessione à Mẽdicantibus depelli. Æquum esse eos qui curam animarum gererent, defunctorum quoq; corpora tumulto inferendi, & quibus sacramenta ministrarent, eorum confessiones audiendi, ius ac potestatem habere. Prætereà dicebant, à Mẽdicantib⁹ multa noua & inusitata excogitari & inuehi: quum in Conuentibus, eâdem horâ prædicârent, quâ Curati Missas parochiales & conciones haberent: & extra Conuentus quoq; non petita à Prælatis aut Curatis Ecclesiarum licentiâ, concionantes. Curatis & Sacerdotibus parochialium suos reditus & emolumenta eriperent. Itaque se orare Sanctissimum Patrem vt hos abusus tollere vellet, & se restituere in veterem suam possessionem vnde pulsi essent.

Bonifacij 8. responsum, in quo partẽ quartam legatorum Mendicantes Curatis soluere iubet. Initium & origo quartæ partis decimarum der Quarten.

Bonifacius auditâ querelâ Curatorum (pro quibus intercedebant Episcopi & Prælati) hortatus est eos, ne se difficile & asperos, sed potius propitios & benignos exhiberent dictis Fratribus Prædicatoribus, & eos, tanquã cooperatores suos in prædicationis & confessionum officio prompto affectu admitterent: quippe liberum esse debere omnibus concionem audire, confiteri & sepulturam eligere, vbicunque libuerit. Verùm ne Parochiales Ecclesiæ & ipsarum Curati siue Rectores, quibus iure competit prædicare seu proponere Verbum Dei & confessiones audire, debitis ac necessarijs beneficijs defraudarentur, authoritate Apostolicâ constituit, vt dictorum Ordinum Fratres de obuentionibus omnibus tam funeralibus quàm quibuscunq; & quomodocunq; relictis, quartã partẽ Parochialibus Sacerdotibus & Ecclesiarum Curatis largiri integrè tenerentur. In monasterijs autem suis eâ horâ quâ Missæ Parochiales peragerentur, aut quâ horâ Episcopi vel eorũ Vicarij prædicarent, ne Fratres concionarentur, neue extra suos Conuentus auderent prædicare, nisi à Parochialibus Sacerdotibus inuitati vel vocati: vel nisi peritâ & obtentâ ab Episcopo vel loci Curato licentiâ. Cæterum inter se, tum Ecclesiarum Rectores, tum Fratres Prædicatores, in posterũ ita vnanimes & concordes viuerent, vt pacis æmulum zizaniæ satorem Satanam tam familiari consuetudine versari secum non sinerent.

Ex Bonifacij 8 responso maiores rixæ oriũtur.

Hac constitutione & ordinatione factâ à Bonifacio, ad reconciliandũ inter Curatos & Mendicantes concordiam, paulò post acriores rixæ inter ipsos de integro coortæ sunt. Quum enim Curati Cœnobia Mendicantium ingressi quartam suam Tabellianicam de obuentionibus & lucellis Mendicantium peterent, Monachos ex omnibus claustri partibus aggregari cerneres, & vno agmine Curatos exibilare, asinos & indoctos vocare, exprobrare, quod ne Missam legere, neq; nomen declinare possent. Insuper vt verecundiam injicerent, minuta & Grãmatica interrogata Latinè facere. *Quid? belua* (aiebant) *an putas nos cibum parasse, vt tibi mansum in os ingeramus? Tuumne est, asine, metere quod non seuisti? Abi, abi, & lege Breuiarium tuum si legere potes, nec in Cœnobium nostrum quidquam emendicatum venias, nisi vapulare vis. Apage, & disce Despauterium, & Amo quæ pars, neue huic inquinatum accedas sacræ Theologiæ fontes, in qua tu nihil intelligis.* Ferociores alij etiam clamabant, *Adesdum, adestum, ingredere nostrum Refectorium, & nos ibi tuam Trebellianicã imponemus humeris tuis.* Curati, quum viderent Mendicantes pugnos suos ponderãtes & demissis retrorsum Cucullis, pleno gradu, ad se venientes, natura abhorrentes ab ictibus malè metuentes, sensim extra Cœnobia se eripere & pedem efferre cœperunt.

Clerici & Mendicantes Benedictum II arbitrũ adeunt.

Sed quum sua Trebellianica potiri alia ratione non posse sperarent, à Bonifacio sibi attributa, Benedictum XI adeunt, & apud eum de iniuria sibi facta queruntur, circiter annum 1304, Mendicantes altera parte pro suo iure obtinendo nauiter tendunt, & docent, quemadmodum ex legatis pijs non detraheretur Falcidia, ita ex suis laboribus & obuentionibus Canonicam portionem non debere præstari, quum pijs de causis in se collocatæ essent.

Benedictus abrogat Bonifacij decretum de soluenda à Mendicantibus quarta parte legatorum Curatis.

Benedictus XI re diu deliberata & examinata Cardinalium communi & quorundam seniorum Iurisconsultorum consilio intellexit, Mendicantes nullo iure teneri ad quartam illam partem Curatis soluendam. Nam etsi probabilem aliquam speciem haberet, quod Curati dicebant, Canonicam illã portionẽ sibi deberi, propterea quod nomen & titulũ Curatorum haberent: quẽadmodum

modum hæc res quartam Trebellianicā liberam & integram obtinere debet, quia hęredis nomen & titulum gerit: latere tamen fallaciam in ea Regula aiebāt senes illi Doctores Legata enim ob causas pias à quartę pręstatione immunia esse: eiusmodi erant ea quæ Mendicantes à pijs Christianis acciperent. Et confirmandæ suæ opinioni proferebant Godofredum in summa, Azonem, Hugolynum de Fontana Guilliermum de Cuneo, Reynerium de Foroliuio, Hubertū de Bobio, Petrum de Bellapertica, Oldradū de Ponte, & multas alias authoritates veterum Doctorum Iuris. Producebant quoq; quasdam columnas Bartholi & Baldi, quibus suā sententiam niti dicerent. Quare tot eorum testimonijs & æquitate permotus Benedictus, cōstitutionem Bonifacij & quartæ solutionem simul abrogauit. Vt tamen aliquid datum Curatis videretur, constituit, *vt media pars funeralium eorum qui in Mendicantiū Templis sepelirentur, Curatis cederet. Funeralia* autem hoc casu intelligi volebat, quæ cum funere deferuntur, cereos, pannum feretro impositum & si quid aliud: quæ parua erant præ legatis fundationibus Missarum & precum pro mortuis & similium obuentionum, Curatis tum huic sanctioni acquiescere necesse fuit.

Ex Benedicti II responso atrocior lis orta inter Mendicantes & Curatos O dictū verè. Curati Clementis ; auxilium implorant. Clemēs 5, Bonifacij 8 legem approbāt & Benedicti II abrogat.

Verùm inde multo atrocior lis rixaq; inter Mendicantes & Curatos commota est. Nam Curati absq; dissimulatione palàm ferebant sibi à Benedicto iniuriam esse factā, Canonicā portione ereptā, nouos istos mēdicos omnia ad se rapere, & Ecclesiarum legitimos Rectores suis reditibus & bonis spoliare velle, ac verbo Mendicantes & tēporalium bonorum contemptores esse: reipsa hypocritas rapaces, qui vndiq; per æqua & iniqua opes accumularent.

Itaq; tandem assiduis clamoribus & querimonijs Curati effecerunt, vt anno Domini 1311 causam obtinerent apud Clementem V, in Concilio Viennensi, vbi Papa Benedicti XI constitutionem antiquauit, & approbante Concilio eam quæ à Bonifacio prius edita erat in vsum reuocauit: vt est videre c. de Sepult. in Clement.

In eodem præterea Concilio relata sunt & examini subiecta, quę fieri dicebantur in Ordine, & videbantur Mendicantium voto & puritati Ordinis repugnare, ex quibus liqueret, quātum abusi essent Nicolai III, permissione, qui tamen exceperat, vt in eis eorumq; actibus sancta & insignis paupertas semper reluceret, vt habetur, cap. 1 de verb. signif. in Clemen. Sed Mendicantes eò iam creuisse, vt nullam speciem paupertatis gererent. Eos enim institui se hæredes non solùm sustinere, sed etiam procurare: reditus annuos & legata ingentia accipere: sumptuosissimos hortos & magnas vineas habere, non templa, sed palatia extruere: equos & arma & cætera in funeralibus oblata indistinctè accipere. Itaq; in eis non insignē & spectabilem illam paupertatem, quam Regula exigeret, sed magnifices opes splendere. Hæc vbi ad Papam relata essent, ipse ex Concilij sententia declarando edixit, *Mendicantes* (quanquam & ipse eiusdem Ordinis fuisset) *successionum huiuscemodi, cōsideratā voti sui puritate, nullatenus esse capaces. Imò nec possessiones neque reditus vel eorum vsum recipere vel habere illis licere, neq; hortos, neq; vineas, nec granaria, nec cellas vinarias (nisi duris admodum temporibus) nec magnifica ædificia, nec paramenta aut vasa Ecclesiastica pretiosa & paupertati promissæ repugnantia.* Deniq; hic Papa *eos promissa seruare* cogit, *& ad pristinum vsum paupertatis alia, altioris & altissima* reuocauit, non mediocriter indignantes, atq; tam artis vinculis paupertati alligauit, vt ab ea in posterum auellere sese non possent. Reliquit tamen illis vsum aliquem facti, id est, necessariarum rerum, tam ad vitę sustentationem quàm ad officiorum sui statûs exequutionem, moderatum vsum: ita vt nec ieiunia in Regula præscripta omitterent, nec à paupertate vnquam discederent, & vsum necessarium rerum tantum haberent.

Mendicantes coercentur à Clemēte 5.

Sed anno 1324, Papa Ioannes XXII, etiam istum vsum facti illis abstulit, & planè ad peram ac mendicitatem relegauit. Dicebat enim ille, *vsum illum facti Mendicantibus concessum proprietatem in rebus aliquam illis attribuere, quum actus ipse vtendi ad vtentem pertineat. Quare quum ius vtendi separari à proprietate seu dominio in rebus quæ vsu consumuntur nequeat*: constitui, *eum qui actum suum ius vtendi habet, habere aliquid sibi proprium: quod repugnat Regulæ ac professioni paupertatis.* Itaque bullâ editâ concludit, *reseruationem illam dominij, quâ bonorum dicti Ordinis proprietas ad Ecclesiam Romanam transferatur, vsu eorum Mendicantibus concesso, à Papa Nicolao subtiliter excogitatam, quantum ad statum perfectionis nequaquam Fratribus profuisse, imò meram simulationem esse & laruam quâ Fratres sese tegere conati sint, vt sensim & pedetentim sanctissimæ illius promissæ paupertatis votum & professionem desererent, in qua statum perfectionis Euangelicæ collocâssent.* Quamobrem illos eò reuocat, vt patet ex cap. Cond. de Verb. signif. Extrauag. Ioannis 22.

Mendicantes à Ioanne 22. planè ad perā & mendicitatem relegantur.

Quum Mendicantes fortunas suas retrolabi, & se altius in paupertatem demersos quàm ante viderunt: quanquam dolori vix pares, consilio tamen à patientia sumpto per multos annos in-

Mendicantes non Pauperes sed diuites.

Mendicantes opem Alexādri 5 implorans.

tam iniquo statu propè perditas res suas vtcunq; potuerunt sustentârunt. Septuaginta sex circiter annos, authore Monstrelet lib. 1, c. 56, ab hoc Ioan. XXII, decreto (anno videlicet 1409) Papalẽ dignitatem obtinuit Alexander V, Cretensis, qui in adolescẽtia Frãciscanus fuerat. Ad eum certos ex suo numero delectos mittunt, & docent, se vero Curatos & Pastores populi esse, qui ius & potestatẽ haberent à sede Apostolica cõfessionũ audiendarũ & inhumandorum corporũ: & eos quibus auditis beneficiũ absolutionis impertiuissent, haberi pro bene confessis: quos sepelijssent pro benè & ritè sepultis, vt necesse non esset in eo rursus Curatorũ operam adhibere. Insuper se quoq; ius concionandi & ad populum Missarum celebrandũ obtinuisse, quas populus etiam studiosus & religiosus quam Curatorum Missas, vt sanctiores, frequentaret. Adhæc in suis Monasterijs nullâ non horâ Missas peragi, magno omnium commodo. Pro ientatoribus & cõmessatoribus matutinis, aut peregrè ituris, Missam matutinam tertiâ vel quartâ horâ præsto esse. Pro pigris & tardis (pręsertim pro vetulis pijs & deuotis) Missas etiã nonâ decimâ & vndecima hora, vsq; ad prandiũ non deesse. Prætereà Sanctissimo Patri affirmant, Curatos istos ferè esse asinos togatos & inertia pecora, qui minima totius anni prædicatione defungi non possint, nec in curis & beneficijs suis resideant: sed eorum functionem delegent Vicarijs quibusdam non minus indoctis, qui de fructu tantum Ecclesiarum percipiendo & ouibus tondendis solliciti, nec earum officijs deseruiant, nec gregi cibum spiritualem præbeant, Se verò tum Missis celebrandis, tum frequenti prædicatione, epulas illas salutares populo affluenter & copiosè apponere. Itaq; inde (aiebant) euidenter sequitur, nos esse veros & legitimos Curatos & Pastores Populi, qui re ipsa & actu omnia Curatorum munia exequimur, quæ sine nomine & titulo Curatorum obiri nequeunt. Isti verò qui hoc nomen vsurpant, Curatorum tantum & Pastorum speciem & vmbram gerunt: indigni hoc titulo, indigni qui fruantur fructibus, decimis, oblationibus, obuentionibus & cęteris reditibus & emolumentis, quæ ex ipsis beneficijs pendent. Quamobrem se ipsius Sanctitatem orare, vt se vellet constituere solos & veros Curatos, & in ipsorum beneficiorum realem & certam possessionem collocare: inhibitione facta istis qui se Curatos nominant, ne ipsos turbare, molestia afficere, aut vllo modo impedire audeant, nec per se, nec per interpositas personas: graui pœna constituta, indignationis beatorũ Petri & Pauli & dãnationis perpetuę, sine vlla spe gratię & venię.

Alexãder V. quicquid petant Mẽdicantes Bullis confirmat.

Adhæc postulata rationibus tanti momenti nixa, Papa Alexander rem ad Collegium retulit, & ex Cardinalium sententia, Mendicantibus Fratribus quicquid peterent, amplis ac luculentis bullis scriptis concessit. Mendicantes ijs bullis instructi Roma Parisios recta contendunt, vt eas in Parlamenti curia recipiendas & comprobandas curarent. Priusquam tamen eas Curiæ exhiberent, Populum sibi conciliare & fauentẽ habere, optimum ducunt. Itaque per totum Quadragesimæ tempus Lutetiæ in suis Cœnobijs bullæ sententiam promulgare atque exponere: se veros Curatos & animarum Pastores publicè testari: id ita decretum esse authoritate Papæ legati Dei in terris: ergo se in posterum pro legitimis Ecclesiæ Rectoribus agnosceret Populus, ni vltro vellet incurrere in pœnas à Papa aduersus contra nitentes constitutas. Inter hæc quoq; inuehi in ignorantiam & impudentiam Curatorum, qui Ministerij sui functione neglecta beneficiorum tantum fructus & reditus colligerent.

Mendicantes Bullas suas exponunt.

Sed hîc aliquantum opinionis errore decepti sunt: nam fortè ita incidit, vt Lutetiæ multa Curiata sacerdotia à Theologicæ facultatis Doctoribus Sorbonicis occuparentur. Ergo bullæ istius vim atq; periculum ad se quoq; pertinere rati, suggestum conscendunt, bullam & eos qui eam impetrârant, suggillant. Docent intrepidè, ab omni æuo Curatos in reali & legitima possessione esse Decimarum accipiendarum, oblationum, obuentionum cæterorumque fructuum ex beneficijs pendentium: Mendicantes contrà sua confessione & professione perspicua mendicitatis, palàm in possessione summæ, mediæ & infimæ Paupertatis esse, nemine prohibente aut impediente. Itaq; debere vtrisq; suam possessionem liberam & quietam seruari: Curatis videlicet usum & dominiũ fructuum & redituum ex Ecclesijs: Mendicantibus verò possessionem Paupertatis & peræ, nec quidquã innouari oportere. Cui sententiæ confirmandæ multa argumenta adferebant: quippe scriptum esse, *Reddenda esse Cæsari, quæ sunt Cæsaris, & quæ sunt Dei Deo*, id est, suum vnicuique reddendum: Curatis decimas & oblationes, Mendicantibus mendicitatem & eleemosynas. Adhæc decere, vt rei nomen ipsum conueniret. Ergo Franciscanos, Iacobitas, Carmelitas & Eremitas S. Augustini, cum Mendicantium nomen sumpsissent, reipsa & facto debere esse Mendicantes, non Curatos. Longum esset omnes rationes, testimonia, argumenta enumerare, quæ Curati in Mendicantes, Mendicãtes in Curatos iaciebãt.

Mendicantiũ Bullæ impugnãtur.

Neutri

Neutri enim vnquam cōciones diligentius elucubratas & meditatas attulere quàm ad id certamen. Curati longâ possessione & canonibus veteribus & nouis nitebantur, qui illis animarum curam assignát, & eos Leuitis conferunt, tū in cæteris rebus, tum in accipiendis decimis. Proferebant quoq; illud ex Mose: *Non alligabis os boni trituranti*, &c. Et *Dignus est operarius mercede suâ*: & multos alios locos scripturæ, quos ad vnguem tenebant. Mendicantes verò nuper velut è terra natos, cui vsui esse, nisi vt quieta moueant? Nam priusquam Mendicantium vlla métio esset, non minus homines Christianâ doctrinâ fuisse eruditos, non minus ritè Missas cōfessiones & cætera quæ ad Dei cultum pertinent, fuisse peracta, quàm ex quo exorti essent. Illis nihil esse præter inanem verborum pompam & argutas præstigias, quibus homines fascinent, & doctrinæ famam opinionemq; colligant, cùm re ipsa ignorantiæ fastum & hypocrisim, opum cumulandarum cupidini externam professionem paupertaris prætexant. Insuper dicebant, eos qui Mendicantibus aliquid largirentur, præter aliquas stipes & eleemosynas, mortali peccato sese obstringere. Quem enim illis vel pecunias, vel possessiones, vel reditus legare posse, quin eos votum paupertatis abrumpere, peierare ac proinde æternam mortem subire cogeret? Eum autem qui alteri peccati perpetrandi author & causa sit, nihilominus reum esse quàm eum qui perpetrat.

Mendicantiū responsum.

Alterâ parte Fratres Médicantes Apostolicas bullas proferebant, & potestatem Papæ. Annon intollerandam esse hæresin bullis pontificijs authoritatem & fidem derogare? Quid aliud esse reuocare in dubiū sublimem & immensam potestatē summi Dei ipsius Vicarij? Deinde dictos etiam locos, *Non alligabis*: &c. *Dignus mercenarius est*, &c. ad se trahebant, & pro se facere contendebant. Quippe se veros esse boues qui triturent, & veros operarios qui diuino ministerio incūbant. In vno Cœnobio plures Missas in vnico mése peragi, quàm in toto anno in omnibus Curis Parisiensibus: se centuplo plures cōfessiones audire & plures inhumare quàm Curati solent. Itaq; Curatos hos locos citantes suo sibi gladio iugulū incidere. Conciones verò suas non auderent cum Mendicantium prædicationibus conferre? Quid enim istos auditu dignum ad populū eloqui posse? Quid nisi breues quosdam & exiles Sermunculos velut à Magistro dictatos, referre, ad oblationes captandas? Itaq; eorū ignorantiam cum pari turpitudine cōiunctam meritò omnibus ludibrio esse: nec fabulam vllam publicè probari, quin Curato suæ partes attribuantur. Quales verò sint nostræ conciones (aiebant ipsi ad populum) vosmetipsi testes estis. Neq; magis cum ijs illorum procemia posse conferri, quàm asinū cum vitulo. Cæterum Latinè loquendi peritiâ, vellent ne isti nobiscum cōtendere? Vel minimi Cœnobij infimus Nouitius Curatorum etiam doctissimis os occluserit, si modò os illi habent. Denique totum illud Quadragesimæ spatium contrarijs Mendicantium & Curatorum concionibus consumptum est, cùm hi & illi vtrinque popularem auram & gratiam captarent.

Mendicantes de causa sua decidunt.

Postquam illud tempus abijt, vtrinq; in ius ventum est. Mendicantes petere cœperunt à Curia Parisiensi, vt bullam Pontificiam admittere & comprobare suâ anthoritate vellet. Curati Parisienses intercesserunt. Ita grauissima lis exoritur: summâ contentione ab vtraq; parte res agitur: crebris intentionibus & depulsionibus omnes eæ rationes & plures in iure sitæ, allatæ & consumptæ sunt. Sed tandem calamitas in Mendicantes vertit. Quum enim victoriam iam propè sibi desponderent, ecce Alexander V moritur. Tum Curati velut redintegratis viribus, objicere illis, suas bullas nullius momenti esse, nisi à Papa Ioanne XXIV, qui Alexandro successerat, de integro confirmarentur. Mendicantes tam improuiso casu icti, bullarum confirmationem obtinere conati sūt: sed præuenti elusiq; à Curatis, quum præter tot irritos labores etiam spem sibi ereptam cernerent tantæ rei obtinendæ, actionem omnem deponere statuunt. Primi omnium Iacobitæ liti ac foro renunciant, & cæteri deinceps. Quamobrem supremâ Parlamenti sententiâ Curatis adiudicata est possessio & fruitio curarum ac redituum inde pendentium: Mendicantibus possessio peræ ac mendicitatis, cum expressis inhibitionibus (ex consensu Curatorum factis) ne quis illis ea in possessione molestiam vllam facesseret, & impensis litis vtrinque compensatis.

Mendicantes priuilegia de possessione proprij adipisci conantur, sed frustra.

Mendicantes arctioribus & grauioribus, quàm vnquā, compedibus affixi, quàm patiétissimè fieri potuit infortunium suum tulêre: necessitas enim cogebat. Exstitere tamē inter eos nonnulli, qui quum super insitam animis industriam gratiâ quoq; pollerent, effecere vt sibi impetrarét prouisiones & priuilegia à Papa in quasdam Curas & alia beneficia, adiunctâ dispensatione & licentiâ eâ tenendi & possidendi, non obstantè voto Paupertatis. Hic Curati Galliæ, exemplū veriti, apud Carolū VI, queruntur. Rex ex cōsilij sui sétentia, anno 1413, constitutionem in eā rem edit: quâ regulas ab authoribus & fūdatoribus Ordinum Mendicātium factas multis verbis laudat: præsertim quòd illis statutum est, vt in tali Paupertate viuant, vt nihil illis

Carolus VI Galliarum rex contra Mēdicantes pronunciat.

illis neq; in communi neq; in speciali possidere liceat. Quippe salutarem esse hunc Canonem & Mendicátium professioni ita annexam esse Paupertatem, vt ne Papæ quidé alteram ab altera diuellere liceat. Quibus consideratis, seuerissimè vetat prouisionum aut priuilegiorum, quæ Mendicantes in Curas aut alia beneficia obtinuerint à Papa, rationé vllam haberi: imò si quis eorum in alicuius sacerdotij possessionem se miserit, inde expelli iubet, atq; quenquam eo deinceps admitti. Tum edicit omnibus Præfectis, Bailliuis, Senechallis, alijsq; Regni Officiarijs ac Ministris, ne rem tam perniciosam, imò superstitiosam, permittant, sed in delinquentes seuerè animaduertant, non obstantibus quibusuis bullis, prouisionibus, dispensationibusue Pótificijs, huic suo edicto cótrarijs. Quamobrem hoc edicto Regio Mendicantes profundius quàm anteà in altissimam Paupertatem & Mendicitatem demersi sunt, tum cómuniter, tum priuatim ac propriè singuli. Idque Authoribus & machinatoribus Curatis aduersarijs eorum.

Mendicantes Sixti IV opem implorant.

Sed quis tam peruicacibus ingenijs persuasisset, vt litium finem facere vellent? Mendicantes igitur haud satis æquo animo edictú pati, & toruis oculis Curatos aspicere: neutris modestiæ cura in suggestu: alij in alios mutuis conuicijs debachabantur. Inter hæc Sixtus IV, qui Fratrum Minorum Ordinis fuerat, Papa creatur anno 1472. Ibi Mendicantes cristas erigere in Curatos, nec dubitare quin apud eum nó minus gratiâ quàm causâ valerent. Curati Mendicantium contumelias & intolerandam arrogantiam pertæsi, Pontificem querelis fatigant. Ille reconciliandæ inter eos concordiæ viá quęrere sui officij ducens, quatuor Cardinalibus (Hostiensi videlicet, Prænestino, S. Petri ad Vincula, & S. Sixti) negotium dat, vt de tota Mendicantium & Curatorum causa & lite cognoscant, eamq; quàm mollissimâ viâ consequi possint componant. Isti ergo arbitri, auditis vtriusq; partis hinc inde propositis & argumentis, partes ipsas cómuni earúdem consensu ad concordiam perduxerún. Quæ vt firmâ & perpetuâ pace interdictas partes fáciretur, authoritate Papę anno 1478 approbata & confirmata est, & his capitibus comprehensa, vt patet ex C. 2. de Treuga & pace: In Extrauag. Videlicet, *ne ipsi Parochiam sacerdotes in posterum dicerent à Mendicantibus hæreses processisse quum in veritate fides sit illuminata, & Ecclesia exaltata, per eosdem, & præsertim per Ordines Prædicatorum & Minorum.* Deinde viciſsim *ne Fratres Mendicátes prædicarent, Populos parochianos non teneri audire Missam in eorum Parochijs diebus festis & dominicis: quum iure sit cautum illis diebus parochia-*

Mendicantes & Curati Cóciliantur

nos teneri audire Missam in eorum parochiali Ecclesia. Præterea *ne Fratres aut Curati inducerent aliquomodo Laicos ad eligendum sepulturam apud eos, & benè cauerent propter pœnas quas imponunt Canones, quum sit libera.* Insuper etiam *desisterent Mendicantes prædicare, quod parochiani nó sint obligati, saltem in Paschate, proprio confiteri Sacerdoti. Per hoc tamen ipsi Fratres Mendicantes non censerentur exclusi quo minus secundum iuris communis & priuilegiorum eisdé concessorum dispositionem, confessiones audire & pœnitentias iniungere valerent. Item de cætero inter ipsos Fratres Meddicantes & curatos, quoad effectum prædicandi, horas cantandi, & campanas pulsandi, antiqua consuetudo seruaretur: nec fieret commutatio temporis vel horæ in ipsis prædicationibus faciendis, nisi de consensu partium. Quodq; etiam ipsi Fratres in sermonibus suis non detraherent Prælatis & Rectoribus parochialium Ecclesiarum: neq; etiam populos à suarum Ecclesiarum parochialium frequentia & accessu abstraherent, siue retraherent quoquomodo. Et vice versa ipsi Rectores & Prælati nullo modo detraherét Mendicantibus, sed illum fauorem quem possent eis & in omnibus & per omnia præstaret, vt vera vnitas inter eos ostenderetur.* Hæc in summa sunt capita paucis seu concordiæ inter Curatos & Mendicantes conciliatæ & sententię ab arbitris pronunciatæ, quam Sixtus Papa vehementer approbat, hortaturq; omnes ad vnitatem: velut illius vices gerens in terris qui Apostolis suis dixit, *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.* Sed ex ijsdem articulis liquido apparet, quàm acerbè (vt diximus) mutuis conuitijs & probris alij alios publicè lacerârint. Neque id adeò vlla ex re fiebat, quàm ex nimio zelo quo vtriq; flagrabant: minimè inflammandi quidem ad pietatem Populi, sed trahendarum in se oblationum, quas rudibus illis seculis à multitudine imperita quantas maximas & vberrimas vellent habebant. Quum enim isti omnibus, sed potissimùm ægrotis, Purgatorij & inferorum pœnas comminarentur, nisi gratiam pretio redimerent, eo metu subacti homines fortunis semetipsi exuebant, vt Cœnobia & Ecclesias ditarent. Ex hac tota narratione, quam ex Auctore Commentariorum aduersus Machiauellum desumpsimus, apparet, quæ nam fuerit Mendicantium sanctitas (cuius fama & opinione tamdiu fascinatus est Mundus) qui iam inde ab originis suæ primordijs tot certamina & lites pro ventre aduersus Curatos mouerint.

His igitur dispensationibus Pontificum Romanorum circa possessionem rerum temporalium, à Mendicantibus Monachis magna cum importunitate extortis, factum est, vt paulatim tantas

Mendicantes contra votum suum ditiores facti.

tas

tas diuitias & cumulos auri atque argenti congregarint, vt etiam cum Principibus tandem certare potuerint. Pugnat autem hoc cum nominis eorum professione. Nam qui dici possunt mendici, quum in rerum omnium copia & abundantia saginentur, & inter aceruos pecuniarum dormiant? Pugnat etiam cum prima institutione Prædicatorum Ordinis: nam Dominicus ordinauit, *non solùm in particulari nihil habere proprium, sed nec etiam in commune voluit immobilia retineri:* deinde Fratres eius, auctore Dominico, in Capitulo Bononiæ celebrato, *decreuerunt à se in perpetuum omnes terras possessiones abijcere*, Antonino teste tit. 23. c. 4. §. 3. Pugnat denique cum Francisci mandatis, qui c. 4. Regulæ prohibuit, *ne vel pecunias per se aut per interpositam personam accipiant*: & c. 6. *ne Fratres sui aliquid sibi approprient, vel domum, vel locum, vel aliquam rem: sed tanquam peregrini & aduenæ petant eleemosynas*. Referunt etiam de eo, quòd non libenter viderit formicas, hanc solùm ob causam, quòd contra paupertatem Euangelicam de congesta sibi annona viuerent: voluitque vt de labore manuum viuerent Fratres Ordinis sui.

Iesuitæ Mendicantiũ patroni. Iesuitæ quidem multis probare conantur, *Non teneri Monachos ad laborem manuũ*: Item *Licere Monachis viuere ex bonis patrimonialibus in communi.* Quæro autem, an non hæc expresse pugnent cum Regulis & Voto Mendicantium Monachorum? Non negabunt opinor. Obijcient autem dispensationem Pontificum summorum. Nos verò eam non recipimus: nam Innoc. III. & ipse Pontifex Max. cap. cùm ad monasterium, negat *vel penes ipsum Romanum Episcopum esse potestatem dispensandi cum voto continentiæ, obedientiæ & paupertatis.* Ipse quoq; Franciscus, vt etiam supra indicauimus, *in sua Regula omnino dispensari noluit.* Et mirum sanè, cùm in duobus substantialibus, vti vocant, votorum, dispensationem & relaxationem Pontificij libenter admittant, in tertio tamen, cœlibatu nimirum seu continentia prorsus respuant, quum tamen verbum Dei cœlibatum omnibus liberum relinquat, & ad eum neminem adstringat vel cogat.

CAPVT XVII.

Mendicantibvs Monachis *in ipso quoque Papatu multi pij & docti Viri sese opposuerunt, & eorum* Fraudes, Dolos Hypocrisim, Impietatem, Scelera *atque omnis generis* Nequitias *detexerunt.*

Hildegardis de Mendi. Ob has igitur ennumeratas Mendicantium Monachorum auaritias, fraudes, dolos, imposturas, hypocrisim, scelera & nequitias, in ipso quoque Papatu, multi boni & pij viri, Clerici etiam, Prælati, quin reliquorum Ordinum Monachi acriter sese opposuerunt: vt Antoninus testatur titulo 23. capite quinto paragrapho primo. *cantibus vaticinium in Alphab. Sylu. locor. communiũ Henrici Token.*

Hildegardis Monachæ, & multorum iudicio Prophetissæ, quæ in magna olim apud Pontificios existimatione fuit, floruitque circa annos Christi 1160. prophetia seu vaticinium exstat, in quo egregiè prædicit, qui & quales isti homines futuri sint: *In diebus*, inquit, *illis exsurget gens insensata, pomposa, cupida, perfida & dolosa, quæ peccata populi comedet, ordinem quorumdam timentium deuotariorum sub dissimulata Mendicantium specie tenentes, seque cæteris fictâ deuotione, inflatâ scientiâ ac prætensâ sanctitate preferentes, sine rubore ac Dei timore ambulantes, multa noua mala adinuenientes, fortes & validi, à sapientibus & Christi fidelibus ordo ille maledicetur: à laboribus cessabunt, & ocio vacabunt, assumentes potius ordinem adulantium quàm Mendicantium. Studebunt insuper omnes nimium qualiter Doctoribus veritatis peruersè resistant, & eodem cum potentibus interficiant, & potentes seducant & decipiant, propter necessitatem vitæ, & delectationem Mundi Diabolus namque in eis quatuor vitia radicabit, videlicet adulationem, inuidiam, hypocrisin & detractionem: adulationem, vt eis largè detur: inuidiam, & quando alijs dabitur, & non ipsis: hypocrisim, vt per falsam simulationem hominibus complaceant: detractionem, vt seipsos commendent, extollant, & alios vituperent, propter laudem hominum, & seductionem simplicium, ac sine deuotione & exemplo Martyrum prædicabunt instanter, detrahent Principibus secularibus, Ecclesiarum sacramenta veris Pastoribus subtrahentes, recipientesque eleemosynas pauperum, infirmorum & miserorum, nec non se in multitudinem populi trahentes, familiaritatem cum mulieribus habentes, easque instruentes, qualiter maritos & amicos suos blandè & per verba dolosa decipiant: ne: non res proprias eisdem furtiuè subtrahant, & ipsis tribuant. Tollent namque res furtiuas, & malè acquisitas, & dicent: Date nobis, & nos orabimus pro vobis: sic, vt aliorum vitia curiosius tegant, & suorum penitus obliuiscantur. Heu etiam tollent res miseras à raptoribus, prædonibus, spoliatoribus, furibus, latronibus, aut sacrilegis, ab vsurarijs, fœneratoribus, adulteris, hæreticis, schismaticis, apostatis, mulieribus, luxuriosis, lenis & lenonibus, à potentibus, periuris mercatoribus, falsis iudicibus, militibus, tyrannis: & à prin-*

à principibus contra legem viuentibus, & à multis peruersis persuasionem Diaboli, & dulcedinem peccati ac vitam delicatam, transitoriam & breuem, nec non satietatem in condemnationẽ ternam sectantes. Hæc autem omnia in eis aperta, & manifesta erunt populis vniuersis. Ipsi verò de die in diem duriores & nequiores efficiuntur, & cum seductiones & iniquitates eorum exploratæ fuerint, tunc cessabitur eis dari: & tunc ibũt circa domos famelici, & vt canes rabidi, submissis in terram oculis contrahentes ceruices suas, velut turtures, vt pane satientur. Tunc clamabit populus super eos: Væ vobis miseri, filii mœroris: vos Mundus seduxit, Diabolus ora vestra infrenauit: caro vestra lubrica, & corda vestra sine sapore: mens vestra vaga fuit, & oculi vestri delectabantur in vanitatibus, & in insanijs multis Venter vester delicatus dulcia fercula appetit, pedes vestri veloces ad currendum in malum. Mementote, cùm eratis apparenter beati æmulatores, pauperes diuites, & simplices potentes, deuoti adulatores, perfidi traditores, peruersi detractores, sancti hypocritæ, veritatis subuersores, nimis directi, superbi, effrontes, Doctores instabiles, Martyres delicati, Confessores lucri, mites, calumniatores, Religiosi auari humiles elati, pijduri, mendaces, dulces pacifici, persecutores, simplicium oppressores, malarum sectarum per vos de nouo excogitatarum adinuentores, misericordes nequã, amatores mundi, venditores indulgentiarum spoliatores beneficiorum, oratores incommodi, conspiratores seditiosi, suspiratores crapulosi, desideratores bonorum, zelatores criminum, mundi raptores, insatiabiles prædicatores, applausores hominum, seductores Fœminarum, seminatores discordiarum. Benè etenim de vobis gloriosus Propheta Moyses in Cantico suo cecinit: Gens absque consilio & sine prudentia, vtinam saperent & intelligerent ac nouissima prouiderent. Ædificatores in altum, & dum altius ascendere non poteratis, tunc cecidistis: sicut Simon magus, quem Deus contriuit, & plagâ crudeli percussit: sic & vos per seductionem, nequitias, mendacia, detractiones & iniquitates vestras corruistis. Et Populus dicet illis: Ite Doctores peruersitatis, subuersores veritatis Fratres Sunamitis, Patres hæreticæ prauitatis, pseudoapostoli: quia simulâstis vos vitam seruare Apostolorum, nec tamen in minimo vitam illorum impleuistis. Filij iniquitatis, scientias viarum vestrarum nolumus. Nam præsumptio elata vos decepit, & insatiabilis concupiscentia subuertit erroneum cor vestrum. Et cùm in altum vltra quàm decet ascendere voluistis iusto Dei iudicio deorsum in opprobrium sempiternum cecidistis. Catalogus testium veritatis fol. 391. Hæc autem in Mendicantibus Monachis impleta esse nemo negare poterit qui vitam & mores eorum diligenter inspexerit.

Prophetia CYRILLI Presbyteri & Anachoretæ Montis Carmeli *contra* Monachos MENDICANTES.

EXstat etiam Cyrilli Presbyteri & Anachoretæ Montis Carmeli prophetia sanè festiua aduersus Monachos Mendicantes præcipuè, quam quoniam Abbas Ioachim, laudum Franciscanæ sectæ summus Præco, de ipso Francisco interpretatur, Bartholomæus de Pisis in suam Conformitatum cloacam inconsultè coniecit, quòd ad idoli sui ornamentum non parùm facere arbitraretur. Cùm verò illam detegendis vitijs Monachorum Mendicantium appositam viderem, silentio prætereundam non censui, vt ex illius lectione iudicium Lector faciat, quàm Cyrillus iste, qui vixit circa annos Domini 1192, verus illorum Propheta fuerit. Addam etiam sub finem Ioachim istius aliquot scholia, quæ ad huius prophetiæ intelligentiam multum iuuant.

Dicit Deus reuelando Cyrillo, Væ [a] *mulieribus excisis de petra durissima* [b] *vallis Virginis, & puellis de mente vmbroso & bestijs de monte Libani: à* [c] *tempore suæ iuuentutis vsque in senium earum nouissimum, multiplex væ eis incumbit. In infantia suæ primordio vsque in tempora pubertatis margaritis multiplicibus parentum sanguine rutilantibus renitebunt, sed pedetentim muscarum stercoribus, & viarum pulueribus fuscabuntur. Væ vnum, væ iterum hos præstolatur nugaces, quos* [d] *gladius bices confodiet. Hi desertores, cateruas proprietas relinquentes, vagari per compita eligent, alienorum* [e] *foraminum inuasores. Hi filij Esau, bestiarum simplicium venatores, in speculis alienis, & quas incautas leuesque repererint, gaudentes excoriabunt, scelesti gloriabuntur: glorianter narrabunt complicibus, quum prædas fecerint ampliores. Quapropter bestiæ cauebunt sibi in istos incidere, quum opera eorum didicerint.* [f] *Iniqui iactabuntur in Ecclesia, quam deijcient asciâ. Simulatione* [g] *& insigni penuria enigrescent, vt capiant, decipiant & denudent lepusculos: sed dissimulatis paliatisque copijs effulgescent, vt latenter degant splendidius. Hi sunt telis Presbyteri ab vltore Angelo perimendi: oblata vorantes in abditis florebunt in altum vt cedri: sanguine & haustu elati, id est, sanguine & scientiâ literarum, vsque ad pinnam Sion sublimissimam. Tamen* [h] *teredo ligni medullam corrodet, & pertundet intrinsecus, vt tandem optima quæque dehiscant: & frondes eius arescent, & decident flores in limum. Super hoc lupi rapaces adinuicem corrodentur, & alter alterum suauiter manducabit donec fœtor sanguinis occisorum ascendat ad nares iudicis*

dicis impregnati. Fallaces, ingeniosi,[i] *medijs linguis fantes, viduis exponētes sacrificia mercaturæ* (vbi glossa interlinearis hęc addit: id est, tot Missas facias decantari: da tantam pecuniā, & culpa, pœna aut pestis non erit: offer sacrificium, præbe testimonium, & plaga vltra non erit) Hoc suggerent filij nequam, seductores astuti, vt augent stercora. (Glossa, id est, splendidè viuant, & saltem cacumina.) *Febres sanabunt eos.*[k] *Mors vita istorum. Ad querulas voces*[l] *tibicinum salient latabundi, vt agni in pascuis. Sagacißimi deceptores mentientur*[m] *se potißimè mortuos suscitare, vt spolient virgines* (glossa, id est, Ecclesias seculares:) *vt dilatent tentoria*: glossa, id est, ædificia.) *O perditi*[n] *quid vbera materna spreuistis, quæ Deus benedixit à seculo, & vbera nouella*[o] *virginea elegistis: fortaßis quia ista improuidè perdidistis, & his liberiora nescitis, quæ perditorum remedio rapuistis. Attamen & vos exspectate paulisper: quoniam quidem ignis prosiliet de altari, & consumet iterum Nadab & Abiud sacerdotes. Giezi quoque leprâ inficientur, vt*[p] *à planta ad cranium sola vlcera turgentia videantur. Hi patroni prædiuites, confidentes in*[q] *vaccis pinguibus dormitantibus dormiin*[r] *risu virginis, in robore montium, in cornibus eleuatis, baculis arundineis Fœminarum quos se irrigâsse iactabunt. Veruntamen spiritus vehemens latens in cornibus repentè perflabit, &*[s] *quadros abscindet de montibus, quos præcipitans mactabit: Primò filios Petræ vallis, & multos de monte vmbroso, vt nunquam resurgant: deinde bestias de monte Libano. Si flagitiosi contulissent virgini aureas murenulas & inaures, anulos & teristra, & armillas, & specula, dextrocheria, & coronas prout eam decebat, quum eius operibus sint ditati eunuchi virginis, vtique detulissent eisdem. Stultus præstat baculum quo ipse percutiatur: & qui non auferet, stultior est censendus. Hi pinnis montium, id est, altitudinibus dignitatum: in aciebus, id est, in mentis superbia: lumborum, id est, in luxurijs: densuatibus, &c. id est, terrenis prouentibus, miserabiliter confundentur. Sextarios sexaginta ex area se collecturos spectabunt: de quibus si decem in horreis reposuerint, satis debebunt contentari. Caueant miseri, ne quicquid seuerint vrens spiritus vertat in stipulam. Nempe si ad petram fortem & firmam, quadram & latam, politam & albam, mundam & sanctam, deuotè & fideliter & perfectè spectâssent, & eius efficacias & virtutes prout ab infantia incœperunt, & super petram descriptas viderunt, viriliter insequuti fuissent, nedum sexaginta, sed etiam centum sextanos in apothecis egregiè collocâssent. Felix quæ mundè* (glossa, scilicet coniugatus vel simplex). *collegerit sextarios triginta arca hic non inuidebit superbis cornutis à tergo* (glossa, id est Religiosis, qui capuciorum cornua portant post tergum.) Hæc Cyrillus: ex quibus patet, quomodo Deus ipsi Cyrillo, qualis futurus esset Frācìscanorum & reliquorū Mendicantium Monachorum status, declarâuit.

Schola Ioachimi Abbatis *in* Cyrilli *Prophetiam.*

[a] Id est, Religiosis, mollibus, delicatis, & curiosis vt fœminis.

[b] Ecclesiæ.

[c] Hic insinuat quòd iusti sint futuri vsque in tempora pubertatis, sed postea inquieti erunt quoad discurrendum, & importuni quoad petendum.

[d] Id est, perditio vitæ præsētis & futuræ.

[e] Mendicantes: foraminum, id est, prouentuum vel eleemosynarum: quia quod nudis, pauperibus, puellis, infirmis, verecundis & senibus destitutis debuerat tribui, hi omnia ad se trahent, dicentes, se cunctos egentes excellere.

[f] Istud præcipuè ad Ordinem Minorum pertinet. Id est, Hi mentientur se delectari in paupertate, quam deijcient ascia, instrumento ferreo, quòd profundè lignum incidit: per quod intelligitur, quæ totis viribus deijcient paupertatem occultam, & delicijs inhærebunt.

[g] Hi perfidi pauperes insignes se dicent, quasi iuxta formam Apostolorum viuentes egentes: quia nec in communi, nec in speciali se possidere mentientur.

[h] Superbia vel auaritia quæ omnes virtutes destruunt.

[i] Medijs linguis: more infantium erubescentium confiteri quod pomum velint eorum aspectibus præsentatum Sic isti, quum viduas opulētas vel simplices voluerint spoliare, medijs linguis loquuntur, quasi ostendentes se nolle tanta accipere, ne hoc deroget summæ ac altissimæ paupertati istorū; quorum centuplum lætanter acciperent.

[k] Hoc, verbum, inquit Ioachim, non intelligo: nisi quis fortè diceret, quod ad ægros accedent & eorum vltimis voluntatibus assistentes, procurabunt aliqua ab eisdem sibi relinqui.

[l] Tibicines erant antiquitus quædam lamentatrices, quæ ad defunctorum corpora vocabantur, vt vocibus querulis lamentarentur plāgerentur que defunctos. Adhuc in aliquibus partibus obseruatur. Ad has voces lamentabiles, salient Monachi lætabūdi ob lucrum, sicut saliunt agni in pascuis vberrimis.

[m] Potissimè dicturi sunt malitiosi isti ad populum, Eligite apud nos sepulturam, non apud Ecclesias seculares: quia pluribus sacrificijs abundamus, quibus animæ defunctorum

ctorum purgantur, & in eis gloriosior resurrectio apparebit, quia nostris societatibus adiungentur.

[n] Id est, terrenos fructus ex terræ visceribus prodeuntes.

[o] Id est, delicias & vbertates secularium Clericorum, quas ad se rapere quodam plangore seu quadam sonoritate sacramentorum ac multa hypocrisi nitentur pro posse.

[p] Sic isti exponent sacrificia mercaturæ, vt à planta, id est, ab ipsa simplici confessione fidei, quam & Dæmones credunt & contremiscunt, vsque ad cranium, in summam virtutem, nil aliud quàm lucrum cernetur in ipsis. Omnes enim quæ sua sunt quærent, non quæ Iesu Christi: honori & commodo & auaritiæ inhiantes.

[q] Id est, in grossis summisque Prælatis Rom. Ecclesię: vtpote Cardinalibus, Patriarchis & Primatibus, vt sic non paueant inferiorum clericorum calumniam parui pendere.

[r] His ostendit, quòd morati Prælati applaudent eisdem, ob suum honnrem calumnias hominum formidantes: ne diceret populus, quod vaccæ illæ pingues dormitantes, non patiuntur hos humiles pauperes saltem vilissimis laicorum eleemosynis nutriri.

[s] Quadri dicuntur quidam morcelli saxei, qui abscinduntur de saxis, & in quibusdam modulis in vsus hominum formantur. Per hoc intelligit, quòd Cardinales ad inuicem diuidentur super istorum distinctione: sententia verò volentium prævalebit.

Godefridus de Fotanis scripsit librum contra Mendicantes.

Godefridus de Fontanis, videns imposturas, hypocrisin & alia quæ Hildegardis, & Cyrillus iste de Monachis Mendicantibus vaticinati fuerant, circa annos Domini 1240. etiam scripsit librum contra Mendicantes, in quo id maximè reprehendit, *quòd cùm vitam solitariam profiteantur, velint tamen esse Gubernatores seu Rectores & Pastores Ecclesiarum, omniaque vbiq; in omnibus.* Et ab initio eius libri indicat, *Episcopum Ambianensem in Conuentu quodam Ecclesiarum Prælatorum, & Professorum Parisiensis scholæ, multis authoritatibus Theologiæ, canonum, & legum, & euidentibus factis comprobasse Monachos istos non habere veritatem vitæ, quòd de hypocrisi arguantur manifestè: nec veritatem doctrinæ, quia corde fel gererent, & ore dulcia prædicarent: nec veritatem iustitiæ, quòd in alienam messem temerè falcem mitterent, & aliorum sibi officia vsurparent:* vt in Catalogo testium veritatis fol. 450. & 451. habetur.

Vuilhelmus de S. Amore contra Mendicantes.

Vuilhelmus autem de S. Amore Doctor Parisiensis eruditissimus, & Beluacensis Ecclesiæ Canonicus circa annos Christi 1250. palàm professus est, *Mendicantium Monachorum statum esse reprobatum, nec posse homines in eo saluari: Mendicitatem quoque otiosorum Minoritarum & Dominicanorum, fucatamque eorum paupertatem publicè damnauit:* Antoninus tit. 23. cap. 5. §. 1. Quinquaginta signis probauit, *Mendicantes esse pseudoapostolos.* Rectè quoque dictum Christi, *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ possides, & sequere me*, exposuit: *mandatam* nimirum *esse ibi paupertatem habitualem, non actualem:* id est: flagitare Christum à nobis, non vt iam omnia abijciamus, quæ habemus: sed vt cùm confessio diuini nominis & gloria Christi postulauerit, tum propter eum omnia deserere parati simus: sicut &, cùm odium Patris & Matris, & propriæ animæ à sectatoribus suis Christus requirit, non iubet simpliciter, vt non honorent parentes, multò minus vt eos odio habeant, sed vt re ita postulante, omnia propter Christum negligere parati sint.

Explicatio loci Matth. 19.

Schola Parisina contra Mendicantes.

Exstat etiam liber Basileę anno 1555. typis excusus, titulo, *De periculis Mundi:* quem alij tribuunt huic Vuihelmo: sed Matthæus Parisiensis, in magno suo volumine contra Antichristum, cui totum hunc librum inseruit, eum toti Parisiensi scholæ adscribit: & certè apparet ex ipso initio libri, non vnius, sed plurium nomine scriptum esse: verùm Papistæ eum non sine causa vni Vuilhelmo adscribere maluerunt, quàm tantæ scholę, quo scilicet minus eius authoritate præmęretur. In eo magnâ curâ, & industriâ, grauiter & neruosè causæ indicantur, cur effrenes Médicantium conatus sint impij, perniciosi, scandalosi, & omnibus modis coercendi. Vt autem Lector aliquem saltem gestum istius negotij percipiat, rationes aliquot adscribemus, quæ nudè sub finem libri eius habētur.

1 *Quòd prædicant non missi, vel non canonicè missi.*

2 *Quod prædicant contra vel præter veritatem diuinæ scripturæ: vel tacent in dolo, quod esse decendum.*

3 *Quòd penetrant domos, id est, rimantur proprietates cuiusque videlicet ingerendo se ad audiendum confessiones plebium non suarum, vt eos in suam redigant potestatem.*

4 *Quòd prædicant viritatem in dolo ad seducendum subditos alienos, vt eos sibi alliciant, & à Prælatis eorum auertant.*

5 *Quòd vt domari valeant subditis alienis, vendicant nomini suo auctoritatem, vocantes Prædicatores vel opitulatores Ecclesiæ generales.*

6 Quòd

6 *Quòd excedunt mensuram potestatis, si eis potestas aliqua committatur.*

7 *Quòd libentius prædicant fidelibus iam conuersis, quàm infidelibus conuertendis, eò quòd ab illis lætantius admittuntur, & splendidius procurantur.*

8 *Quòd non vadunt in suam legationem, sed in alienam, videlicet ingerentes se ad Christianos habentes suos Rectores.*

9 *Quòd quærunt vanam gloriam huius mundi.*

10 *Quòd commendant seipsos, & ostentant bona opera sua.*

11 *Quòd præferunt se alijs hominibus etiam Religiosis,*

12 *Quòd faciunt nouas & superstitiosas traditiones, vt sanctiores alijs videantur.*

13 *Quòd plus amant propriam gloriam, quàm legem Dei.*

14 *Quòd ostentant eloquentiam suam.*

15 *Quòd ostentant philosophiam suam.*

16 *Quòd amant primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi.*

17 *Quòd iactant se fructum facere in Ecclesia Dei.*

18 *Quòd iactant se de Miraculis suis vel suorum.*

19 *Quòd arrogant sibi quæ non faciunt.*

20 *Quòd per simulatam humilitatem erigunt se ad honores in hoc Mundo.*

21 *Quòd ingerunt se curijs, vel amant fieri curiales.*

22 *Quòd quærunt fauorem humanum.*

23 *Quòd vacant amicitijs huius seculi acquirendis.*

24 *Quòd simulant se habere maiorem zelum animarum, quàm habeant prælati Ecclesiarum.*

25 *Quòd vt placeant, hominibus adulantur.*

26 *Quòd licet sint pauperes, tamen facilè inueniunt hospitia, quod veracibus prædicatoribus & pauperibus non facilè contingit.*

27 *Quòd in tribulationibus sunt impatientes.*

28 *Quòd odiunt illos qui volunt eos probare, vtrum sint veri Apostoli vel Pseudoapostoli.*

29 *Quòd immodestè arguunt, sed non sustinent correctionem.*

30 *Quòd illud quòd contra peruersos generaliter dicitur. contra se dici specialiter suspiciantur.*

31 *Quòd super priuatis iniurijs iudicia & lites assumunt, contra doctrinam Apostoli & etiam Christi.*

32 *Quòd non amant veritatem sibi asperam.*

33 *Quod nolentes eos recipere compellunt, vel compelli faciunt ad recipiendum se, contra doctrinam Domini.*

34 *Quòd contra aduersarios suos prouocant fautores suos, contra exempla verorum Apostolorum.*

35 *Quòd amant carnaliter contra doctrinam Euangelij.*

36 *Quòd odiunt illos, quos criminatores suos suspicantur.*

37 *Quòd libenter visitant domos parentum, quas reliquerunt, contra eandem doctrinam.*

38 *Quòd in principio lætanter recipiuntur, sed postea respuuntur: cuius contrarium contingit in veris Apostolis.*

39 *Quòd amant curare negotia aliena, vt suauius viuant.*

40 *Quòd prædicant propter quæstum.*

41 *Quòd importunè petunt & differenter recipiunt, non solùm ad necessitates, sed etiam ad ocium & voluptates.*

42 *Quòd egestate coacti euangelisant contra præceptum Apostoli.*

43 *Quòd contra doctrinam Domini & præceptum Apostolorum circumueniunt homines fraudulenter, vt res eorum blandè extorqueant.*

44 *Quòd ad alienam mensam frequenter conueniunt, non vocati.*

45 *Quòd non sunt contenti oblatis cibo & potu, sed quærunt cibaria lautiora.*

46 *Quòd cursitant de domo in domum, quærentes hospitia meliora.*

47 *Quòd contra doctrinam Apostoli recipiunt bona illorum, qui nondum emendati, in peccatis suis persistunt.*

48 *Quòd contra doctrinam Apostoli recipiunt eleemosynas illorum, qui dant propter pudorem aut propter importunitatem magis, quàm propter Deum.*

49 *Quòd non habent oculos ante & retro: quia dicunt se ignorare pericula futura per pseudoprædicatores & penetrantes domos.*

50 *Quòd procurant se per maiorum epistolas commendari, contra doctrinam & exemplum Apostoli.*

Sed

Mendicantes victoria potiuntur Antichristi auxilio. Sed cùm Parisiensis Academia, tùm Vuilhelmus de Sancto Amore lateram lauant, quòd Antichristus non audiebat, sicut nec hodie audit rationes, sed ad solita arma confugit. Nam Vuilhelmus hæreticus proclamatur: Scholæ Parisiensis liber *De Mundi periculis*, cum omnibus Vuilhelmi eiusdem argumenti scriptis, damnantur & comburuntur, iussu Alexandri IV in Minorum gratiam: Platina in vita eius: Titius in Chronico: Balæus Cent. 4. c. 30. in Append. Sabellicus Enne. 9. lib. 6. Ptolomeus Cucensis ætate 6.

Desid. Longobardus mendicantium statum improbauit. Desiderius Longobardus tempore Alexandri IV. statum etiam damnauit eorum, qui relictis omnibus, sponte suâ paupertatem professi sunt, & mendicitate suâ alijs oneri esse voluerunt, & docuit in libro ea de re edito, *debere eos de manuum suarum labore viuere.* Sed Thomam Aquinatum sic eo offendit, vt ab eo hæresiarcha proclamatus sit: quod adhud hodie facere solent, si quis vitia & mores sceleratos atque doctrinam erroneam istorum hominum vel leuiter notet & perstringat: Ex Bernardo Luzelburgo Bal. Cent. 4. cap. 30. in Append. vbi etiam indicat, *Philippum scholæ Parisiensis Cancellarium & Doctorem Theologum, contra eosdem Mendicantes Fratres prædicâsse.*

Ioh. de Poliaco impugnat mendicantes. Anno Domini 1320. Ioannes de Poliaco, Theologus Parisiensis, docuit, *Mendicantibus Monachis non esse confitendum de peccatis, nec Papam posse dare eis ius audiendi confessiones cui velit: sed vnumquenque in sua parochia ministros adire debere:* atque ita resistere voluit turbationibus Ministerij, quæ passim in Ecclesijs per cucullatos istos circulatores & mendicos diuites Bullis Antichristi instructos oriebantur. Verùm à Monachis & Ioãne XXII. Papa oppressus fuit: Damnatio eius exstat in Extrauagantibus communibus: referunt etiam Paulus Æmilius & Balæus Cent 4. c. 94. in Appendice.

Iohan. Treuisa. Ioannes Treuisa Cornubiensis Sacerdos circa annos Christi 1390. rigidum interdum sese etiam in Monachos ostendit, eorum fastum, luxum atque hypocrisin acriter taxans. *Legimus* (inquit alicubi) *Christum Apostolos & Presbyteros instituisse: at Monachos aut Mendicantes Fratres fecisse, nusquam inuenimus:* cum similibus sententijs: Balæus Cent. 7. cap. 18.

Vualdenses. Et Vualdenses docuisse testantur Æneas Syluius cap. 35. de Origine Boemorum, Balæus Cent. 3. c. 71. in Appendice, *Mendicantium Religiones malorum Dæmonum fuisse inuentionem.*

Armachanen. episc. lib. edito refutat mendicantes. Richardus Armachanẽsis in Hybernia primus & Episcopus, Iuris & Theologiæ egregiè doctus, aduersus Mendicantium Religionem librum edidit, & Innocent. VI. Pont. Max. circa annum Domini 1357. dedicauit: in quo testimonijs sacræ scripturæ comprobat, *Religionem Mendicantem, propter Christum susceptam, veluti culturam falsorum Deorum, aduersam esse pietati & veritati Christianæ. Christum eiusque comites non solùm non mendicâsse stipem ostiatim, victumque mendicando quæsiuisse, sed prohibuisse etiam, nec cuiquam Christianorum licere suâ sponte profiteri mendicantem. Esse etiam mendicantem non tantum contra ius diuinum, verùm etiam contra ius naturæ, & contra ius positiuum. Confessiones audire esse contra statum Mendicantium, nec priuilegijs ad hoc datis posse eos vti sine animæ suæ detrimento Confessos etiam Mendicantibus; vigore priuilegij Apostolici, teneri nihilominus de necessitate semel in anno Curato confiteri:* Antonin. tit. 24. c. 9 § 19. Auent. lib. 7. Annal.

Balæus Cent. 5. Scrip. Brit. c. 94. de eodem Richardo hæc refert: *Richardus Fizrauf,* ait, *quem alij Anglum, alij Hibernum esse dicunt, circa annos Dom.* 1340. *in publicis suis prælectionibus, quas Oxonij habuit, in nouas Mendicantium sectas, non vsque adeo necessarias, subinde lusit.* Hanc autem iniuriam ipsi ad tempus, vulpium instar, tacitè deuorabant. Richardo autem Archiepiscopatum Armachanum promoto, ægrè id tulerunt Mendicantes, qui occasionem lædendi sedulò quærebant, atque adeò, si fieri posset, è medio tollendi hominem. Timebant enim Fratres, ne fame, si eius authoritas locum haberet, perirent. Demùm verò Armachanus non modò apertè suggillauit Mendicantes in concionibus suis: verùm, quòd maius erat, editis libris sectas illas tantùm non explodendas affirmauit: & illi vicissim Armachanum apud Clem. VI. & Innoc. eius successorem hæreseos accusârunt: qui tanquam hæreticus tandem excommunicatur. De hoc Armachano vide plura apud Balæum eodem c. in Append.

Anglus quidam scripsit contra Mendicantes. Anno Dom. 1360. Iuuenis quidam Anglus scripsit contra Mendicitatem Fratrum, librum aculeatum, accerrimè impugnans eandem, non solum scripturis & rationibus, sed etiam in fine per prophetias Hildegardis, Ioachimi Abbatis ac Cyrilli Presbyteri. Balæus Cent. 5. ca. 100. in Append. ex Bibliotheca Londinensi.

Gerardus Ridder. Iisdem diebus Gerardus Ridder ex superiore Germania, duos libros edidit, de Fratribus Mendicantibus: quod opus vocabat, *Lachrymam Ecclesiæ.* Balæus Cent. 6. c. 37. Append. In his libris grauiter disputat contra Monachos, presertim Mendicantes. Ac probat, *eorum vitæ genus non*

esse

esse perfectionem Christianam: quia sit contra charitatem, ex alieno, cùm laborare possis, viuere: eos esse hypocritas, libidinosos, alijsque multis nequitijs ac sceleribus contaminatos dicit Item, *eos humani fauoris, atq; adeò turpis lucri gratiâ; miscere Theologiæ fabulas apocryphas & vaniloquas.* Ait, *defecisse sanctos, & diminutam esse veritatem.* Dixit præterea, *Monachos hos prætextu prolixarum precularum deuorare domos viduarum, & alioquin multipliciter deturbare Ecclesiam suis concionibus, confessionibus & sepulturis.* Suadet deniq; Prælatis, *vt licentiam & abusus, quos inuexerint Monachi, coerceant:* Catatalogus testium veritatis fol. 519.

Gregorius XII, Papa, *Omnis*, inquit, *Religio, & obseruantia Ordinum & Dei timor abscessit, libido & corruptio carnis inter ipsos mares & Moniales, necnon alia multa mala, excessus & vitia, quæ pudor est effari succreuerunt.* Item *Fornicantur plures huiusmodi Monialium cum suis Prælatis & Monachis.*

Nicol. Clemāgis grauiter insectatur Mēdicanus. Contra Mendicantes etiam Monachos eorumq; hypocrisin, fraudes, dolos & nequitias ita scribit Nicolaus Clemangis, qui floruit circa annos Christi 1415, & Archidiaconus Baiocensis fuit in lib. de Corrupto Ecclesiæ statu. *De Monachis* (inquit) *& Monasterijs latè pateret ad loquēdum materia nec iam me tæderet dudum in tot tantarumq; abominationum enumeratione demorari: ne tamen sicco pede intacti abeant, paululum aliquid dicere necesse est. Quid autem commendabile de ipsis dicere possumus, qui quanto magis inter cæteros Ecclesiæ filios ex votis suæ Religionis perfecti esse debebant, tanto magis abstracti curâ secularium quibus abrenunciauerunt in sola cælestium contemplatione suspensi: & quanto magis continentes, magis obedientes, minus vagabundi & à Claustrorum septis rarius egredientes in publicum, tanto ab his omnibus rebus licet eos videre magis alienos, magis videlicet tenaces, magis auaros, magis seculari rei (versis retrorsū animis) immixtos, magis insuper lubricos indisciplinatos, dissolutos, inquietos, magis per loca publica & inhonesta (si modo frena laxentur) discursantes, ita vt nihil illis æquè odiosum sit, quam cella & Claustrum, lectio & oratio, Regula & Religio: quocirca Monachi quidem sunt exteriori habitu, sed vitâ, sed operibus, sed internè conscientiæ spurcitiâ à perfectione (quam habitus ille demonstrat) longissimè disiuncti. Fallit autem eos nimium sua opinio. Nam quanto sua professione reiectâ terrenis magis adipiscendis inhiant, tanto pauciora habent, tantoq; dotes & reditus ipsorum magis semper in nihilum fluunt. Ecce omnium Cænobiorum vberrimos olim fructus ita hodiè attenuatos cernimus, vt vnde centum homines viuere solebant, vix decem nunc ægerrimè viuant: Videmus omnia labi omniaque solo æquari, non suppetente copiâ quâ saltem antiqua ædificia à ruina defendantur iniuria, quod quidem merito illis euenit. Quandiu enim iustè, sobriè, castè, innocenter viuendo secundum Regulæ suæ instituta, Regnum Cælorum & non hæc temporalia quærere studuerunt, tamdiu eis omnia illa satis superque fuerunt adiecta. Vbi verò à vita innocentia, & à quærendo Regno Dei per nefaria opera destiterunt, rectè ab eis illa abducta sunt, quæ veris iustitiæ cultoribus Regniq; quæsitoribus fuerunt promissa Regnum (inquit historicus) facilè ijsdem artibus retinetur, quibus initiò partum est. Verum vbi pro labore, desidia, pro continentia & equitate, libidò atq; superbia inuasere, fortuna simul cum moribus commutantur: & quod de Regno dictum audis, de opibus & honoribus cæterisque fugacibus bonis dictum intellige.*

Idem eodem in libro, *Mendicantes*, inquit, *ex professione arctissimæ paupertatis, veros se Christi Discipulos, verosq; imitatores esse iactant atq; gloriantur, &c. Libet autem ab eis quærere, si hunc gradum supremæ perfectionis Christoq; propinquissimæ attigerunt, quid est quòd suis eam verbis ita magnificant, quòd insolenter adeò se iactant, quòd alios omnes sui statûs comparatione ab omni perfectione euacuant. Decebat enim vt alieno ore & non proprio suo, illa æthereæ & angelica in terris perfectio laudaretur: si modo solidam laudem, non vnam, suspectam, odiosam cupiebant. Nonne hæc est perfectorum vera iustitia, vt nunquam arbitrentur se perfectos, imò verò quo iustiores fuerint, eò magis in humilitate de se sentientes longè à se iustitia abesse existiment. Nam dum de eo, quod habere se præsumunt inaniter super se efferuntur, & idipsum quod habebant (si quid tamen virtutis habebant) euanescit. Nonne humilis Publicanus sua Deo peccata confessus iustificatus à Templo redire meruit, & quam orabat veniam impetrare. Superbè autem Pharisæus sua merita prædicans & pauperculum respiciens deprobus abscessit & inexauditus: quoniam Deus superbis resistit, & humilibus dat gratiam.*

Videtur autem hæc Parabola contra hos quæstuarios verbi Dei adulatores congruentissimè inducta: quia sicut Synagoga suos Pharisæos habuit, aduersus quos in Euangelio acerrimè Christus semper inuehit, ita nimirum hi noui & subintroducti Apostoli, Ecclesiæ Pharisæi censendi sunt, quibus omnia Christi de Pharisæis dicta & forte alia plurima nescio an deteriora conueniunt, ac quorum sacrilega impietate, quia non multum ob breuitatis studium dicere licet, paucas Christi saltem sententias, per quas ab eorum insidiosa versutia nos cauere admonet, audiamus. Ait itaque de eis Saluator (ipsorum fontem patefaciens nequitiæ) Attendite à fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis. Et rursum: Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Annon lupi rapa-

tes sunt velamina ouium gestantes? qui omnia quæ huius Mundi sunt, verbo suo se deseruisse asseuerant, facto tamen ipso temporalia incredibili ardore concupiscentiæ, insidijs, fraudibus atq; mendacijs vndiq; exquirunt? Annon lupi rapaces sunt ouicularum vellere amicti qui vitæ austeritatem, castitatem, humilitatem, sanctam simplicitatem exteriori specie simulant, intus vero exquisitissimis delitijs & variarum copiâ voluptatum vltra omnem mundanorum luxuriam exuberant? Annon lupi rapaces sunt sub ouili imagine latitantes, qui more Sacerdotum Belis in suis penetralibus oblata deuorant, mero se ac latis epulis cum non suis vxoribus licet sæpè cum suis paruulis, auidè saciantes cunctaq; libidinibus, quarum torrentur ardore polluentes? Annon lupi rapaces sunt foris ouem mentientes, qui ea quæ facienda sunt dicunt & non faciunt. & cum alijs prædicauerint, sua ipsa prædicatione reprobi efficiuntur? Annon lupi rapaces sunt ouium similitudinem falsò prætendentes, qui cum Angeli lucis primo aspectu appareant, non satanæ tamen (vt Pauli verba sunt) non Christo Domino, sed suo ventri seruiunt, & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium? Sed audi quid adhuc de illis ad propositum Saluator dicat: Væ vobis ô Scribæ & Pharisæi hypocritæ, qui mundatis quod deforis est calicis & paropsidis, intus autem pleni estis rapinâ & immunditiâ, qui similes estis sepulchris dealbatis, quæ à foris apparent hominibus speciosa, intus verò plena sunt ossibus mortuorum & omni spurcitiâ. Quid de eis verius dici potest? quid aptius? quid lucidius quàm quod cælesti ore dictum audis?

Sed & Paulus & gentium Doctor prænoscens in spiritu talium circa extrema tempora subucrsorum ingressum, & Ecclesiam per eos multa tandem vulnera sensuram, ad Timotheum suum scribens illos summo studio declinandos hortatur. Nam postquam dixerat: Hoc autem scito, quod in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi & multa quæ his addit, ab his seductoribus non abhorrentia, tandem quod eis est proprium subtexuit, Habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem abnegantes, & hos de vita Ex his enim sunt qui penetrant domos, & captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quæ ducuntur varijs desiderijs, semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes, homines corrupti mente, reprobi circa fidem, Rursus quoque idem Apostolus ad eundem suum Discipulum loquens, Spiritus, inquit, manifestè dicit, quia in nouissimis discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris & doctrinis Dæmoniorum in hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam: quæ nemo ambigere debet de his nouis Pharisæis esse scripta. Multa quoque alia de istorum pseudoprophetarum aperta iniquitate, qua Domum Dei perfœdiunt & polluunt, sacra in pluribus locis scripturæ commemorat: satis sic eorum perfidiam quantum ad nostram pertinet breuitatem detegere videtur: de qua si quæ libeat ampliora cognoscere, Cyrillum videat, & illic mira de illis inueniet ad fidelium instructionem longè antequam orientur, spiritu sancto reuelante, prædicta. Quanquam nec aliquot alij scriptores etiam defuerunt qui de his subdolis illusoribus multa valdè vtilia & præclara post eorum introitum ad Ecclesiæ præmunitionem & præmonitionem prodiderunt. Hæc omnia Nicol. Clemangis.

Idem de impudica vita & conuersatione Monialium eodem in lib. ita scribit: *De Monialibus multa dicere verecundia prohibet, ne nō de cætu Virginum Deodicatarum, sed magis de lupanaribus, de dolis & procacia meretricum, de stupris & incestuosis operibus sermonem prolixè trahamus. Namquid obsecro aliud sunt hoc tempore puellarum monasteria, nisi quædam non dico Dei sanctuaria, sed Veneris execranda prostibula: sed lasciuorum & impudicorum iuuenum ad libidines explendas receptacula: vt idem hodie sit puellam velare, quod & publicè ad scortandum exponere.* *Clemangis contra Moniales.*

Petrus etiam de Aliaco Cardinalis Cameracen. celeberrimus Pontificiorum scriptor, qui floruit circa annos Christi 1414 in Libro de Reformatione Ecclesiæ quem obtulit Constantiensi Concilio, valdè conqueritur de multitudine Mendicantium Monachorum. *Primo*, inquit, *videtur, quod tanta Religiosorum numerositas & varietas non expediat: quæ inducit ad varietatem morum, & quandoque ad contrarietatem & repugnantiam obseruationum, & sæpè ad singularitatem, & ad superbiam, & vanam extollentiam vnius status super alium. Et maximè videtur necessarium, quòd diminuerentur Religiones Ordinum Mendicantium, quia tot sunt & in numero Conuentuum, in numero suppositorum, vt eorum status sit onerosus hominibus, damnosus leprosorijs & hospitalibus, ac alijs verè pauperibus, miserabilibus indigentibus, quibus conuenit ius & verus titulus mendicandi ipsis quoque Curatis parochialibus: & si benè consideretur, etiam præiudicialis omnibus Ecclesiæ statibus, & specialiter huiusmodi Religiosis intollerabilis, eorum professioni contrarius.* Claustra quoque Monialium vltra quàm dicere ausus esset, dehonestata fuisse liberè dicit. *Petrus de Aliaco contra Mendicantes.*

In Basiliensi concilio cùm Iulianus, Pontificeis legatus affirmaret, se præter quatuor illos articulos, in quibus à Romana Ecclesia dissentirent Boemi, etiam alia de illis accepisse, quòd nimirum *Religiones Mendicantium inuentum diabolicum esse prædicarent*, &c. Ibi tum assurgens Procopius *Boemi quid statuerint de Mendicantibus.*

pius ductor exercitûs Thaboritarum. *Neque hoc falsum est*, inquit: *Nam si nec Moses, neque ante eum Patriarcha, neque post eum Propheta, neque in noua lege Christus, neque Apostoli instituere Mendicantes, quis non intelligit Diaboli tenebrarumque opus esse.* Quæ Procopij vox ingenti auditorum cachinno exceptatum fuit. Respondit autem illi Cardinalis S. Angeli, *non solùm his credendum quæ sint in Noui aut Veteris Testamenti libris comprehensa, sed Ecclesiæ etiam institutiones de Nouo Testamento censendas esse, & quicquid statuerit aut approbarit non minus indubitatæ fidei esse oportere quàm alia quæ in noui Testamenti libris sint scripta.* Vrspergen Paralipom. Mutius lib. 27, fol. 317.

Fasciculus speculi hierarchiæ Ecclesiasticæ contra Mēdicātes scriptus. Circa eadem tempora excusus est liber non admodum prolixus, titulo, *Defensorium Ecclesiæ*, seu *speculi hierarchiæ Ecclesiasticæ fasciculus*, contra Mendicantes Monachos scriptus, suppressos authoris nomine, ob immanem Paparum Tyrannidem. Disputat vero præcipuè hæc contra eos: *Non licere cuiquam Monacho vsquam concionari, sine ordinarij Episcopi permissione: mendicitatem nullo modo esse perfectionis opus, imò nec pium quidem, sed sacris & prophanis legibus prohibitum. Quare pauperibus Monachis omninò laborandum esse, vt de opere manuum suarum viuant.* Prolixè id multisque testimonijs tum sacrarum literarum, tum Patrum confirmat. Negat quoq; *rectè Papam facere: qui tanta priuilegia det Monachis.* Citat inter alia ipsius Francisci Regulam, c. 5. qui affirmat, *eam esse sanctissimam paupertatem, si suis manibus Monachi operentur, ac inde viuant.* Citat Petrum *reprehendentem matrem quòd mendicabat.* Item Antonium heremitam, *damnantem mendicitatem.* Item veterum Ægyptiorum patrum sententiam, qui soliti sunt dicere, *Monachum operantem, ab vno Dæmone vexari, ociosum ab innumeris.* Objicit quoque Monachis in tertia distinctione, *quòd varias superstitiones ex hypocrisi inuenerint, quodque frustra colant Deum hominum mandatis: omnia enim ipsorum esse commenta, & traditiones hominum, &c.* Quicunque demum eius scripti author fuit, omninò multos Monachorum abusus vidit, & grauiter taxauit. Apparet autem ante eum annos 160; vel plures vixisse.

Ioan. Gerson. Ioannes Gerson Cancellarius Parisiensis scripsit contra Bullam Mendicantium.

Petrus de Alliaco. Petrus de Alliaco Conuentuales Monachos tollendos censuit, vtpote leprosarijs & Xenodochijs, vereq; pauperibus graues.

Felix Malleolus. Et Felix Malleolus Canonicus Tigurinus circa annos 1438, liberum contra istos validos Mendicantes scripsit, in quo docet nullas eis dandas eleemosynas.

Abbas Vrspergensis. Abbas Vrspergensis etiam exclamat, *Claustrales* (Mendicantes Monachos intelligit) *fictam inchoâsse Religionem*: sicut etiam refert Balæus Centuriâ tertiâ, capite septuagesimo primo in Appendice de Scriptoribus Britanniæ.

Vuicleuus de Mendicantibus. Vuicleuus in lib. de Hypocrisi ita de Mendicantibus Monachis scribit. *Tanta erat hac ætate* (quo Vuicleuus floruit) *morum corruptio & peccandi licentia, vt Monachi præter violatas Virorum Coniuges & Moniales, Virgines quasd m occiderent, concubitum eis denegantes.* Et sequitur: *Fœminis persuadebant eorum plures, multo leuius esse peccatum, cum illis coire quàm cum Laicis præter eorum Sodomiam, quæ omnem mensuram excessit, interim sese iactantes, eas absoluere posse, & pro earum peccatis responsuras esse semper, in maximis sceleribus eas nutriebant. Spoliatis etiam in hæredibus veris suos nothos & spurios mirum in modum ditabant. Mulierum complexiones & secreta disquirebant ex libris: docentes, cum illis concumbere in absentijs Maritorum, maximè esse contra varias ægritudines salubre.* Item, *Mendicantium Ordinum Fratres, ex auditis confessionibus, dum Viri nobiles essent in bellis occupati, negotiatores in negotijs, mercatores in mercibus, ac rustici in agris, illorum Vxoribus abutebantur, neque à iuuenibus in Cœnobijs abstinebant. Sub cappis, cucullis & vestibus suis iuuenculas traducebant, aliquando etiam capitibus earum rasis.* Tantum ille.

Nicolaus Quodus. Nicolaus Quodus scripsit Epistolam miranda nunciantem, de quodam nouo opere, breui Romæ emersuro, cui titulus, *de mirabilibus Prædicatorum & Carmelitarum.* Vbi illorum scelera atque flagitia graphicè depinguntur. Missa est ex vrbe ad Hermannum Comitem de noua aquila: Impressa est in Germania, vt habet Catalogus Basileensis officinæ Heruagij.

Pontanus quoque vir doctissimus testatur, dictum suo tempore tritum fuisse, *Genuino, Germanoque Christiano fugiendam esse familiaritatem sacerdotum & Monachorum.*

Præclarè etiam de Monachis huius Classis Palingenius hæc scripsit:

Falsa sub imagine recti
Decipiunt stolidos, ac Religionis in vmbra
Mille actus vetitos, & mille piacula condunt
Luxuria atque gula famuli, &c.

Miraturque quòd tam impuros homines ferre possint.

Cùm sint lasciui nimiùm, nimiùmq; superbi

Et spernant omnes, & turpia multa licenter
Committam: senis exemplo qui præsidet illis.
Proh pudor: hos tolerare potest Ecclesia porcos,
Duntaxat ventri, Veneri, somnoque vacantes?

Laurentius Agricola. Post hæc etiam tempora Laurentius Agricola contra Mendicantes & vniuersum Monachorum gregem ita cecinit.

Qui velit immundum in Mundo cognoscere mundum.
Exploret rasos, vestales atque cucullos.
Bis tres immensis abigunt clamoribus horas,
Quod superest ventri temporis omne datur.
Quæris quid agant? Stertunt, potantque, cacantque:
Ventris in his munus vertitur omne tribus.

Ludouicus Viues. Ludouicus viues in locum Diui Augustini lib. 7, de Ciuitate Dei cap. 26, vbi dicit de Consecratis magnæ matris Deûm, quod Madidis capillis, facie dealbatâ fluentibus membris, incessu fœmineo per plateas vicosque Carthaginis, etiam à Populis vnde turpiter viuerent, stipem exegerint: contra Mendicantes Monachos idem perpetrantes sic scribit: *Gallis*, inquit, *matris Deûm licebat stipem à populo poscere lege à Metello latâ Causam Ouidius annotat his verbis.*

Contulit æs populus, de quo delubra Metellus
Fecit, ait, dandæ mos stipis inde manet.

Cicero in seuerissimis illis suis & sanctissimis, vt illis temporibus, legibus sic iubet: Præter Idææ matris famulos, eosque iustis diebus, ne quis stipem cogito. Rationem addens, inquit: Stipem sustulimus, nisi eam quam ad paucos dies Idææ matris propriam excepimus. Implet enim superstitione animos, & exhaurit domos. *Quod si nunc viderent Augustinus & Cicero ditissima & amplissima sodalitia ab iis poscere stipem, quibus deceret potius sua impartiri, quibus redundant & affluunt? Quum interea qui dedit siccum arrodat & cibarium panem, oleribus mensam instruens, & fictilibus vasis aqua duntaxat plenis, liberis circumseptus, pro quibus noctes & dies sollicitus operi intentus agit: qui verò accepit opulens mendicus candido & siligino pane perdicibus capisqꝫ generoso ac leni vino se obruat.* Hactenus Viues.

Albertus Cranzius. Improbauit etiam Albertus Cranzius lib. cap. 42. Metrop. Ordines Mendicantium, cum, inquit: *Possent sine illis Pastores Ecclesiarum Dei Populum gubernare: nunc verò priuilegijs suis quæ præferunt, mirabile faciunt Ecclesijs detrimentum, non contenti mendicitate, quam sponte subierant, in qua habentes nihil omnia possident, magnis Ecclesiæ Prælatis non absimiles & impares. Hoc illis præstant Christi Sacramenta & præsertim pœnitentiæ, quæ sunt illis aurifodinæ,*

Polydorus Vergilius. Et Polydorus Vergilius lib. 7, cap. 3, de Inuent. rerum: *Haud scio*, inquit, *quâ ratione isti Monachi debeant in mendicando semper hærere, quando satis constat, Christum non mendicâsse, & Apostolos non expectâsse ab alijs victum otiosos, scribente Paulo ad Corinthios. Et laboramus operantes proprijs manibus: ac primos Monachos in Ægypto, teste Chrysostomo exercuisse se manibus laborando. Item D. Franciscus cuius secta longe frequentissima est, voluit suos Monachos victum quærere manuum laboribus, ac non prius ad mendicandum aggredi, quàm laboris pretium esse negatum. Igitur hinc videre licet omnes æquè debere Apostoli institutum sequi.*

Rursus eodem libro cap. 7, *viget hodiè*, inquit, *omnis generis fraudulentorum hominum secta, qui simul industria, simul laboris fugientes, pro plus sanctitatis præ se ferunt, hoc intrinsecus dissolutiores, ipsos Deæ Syriæ Sacerdotes gnauiter æmulantur quippe qui per insidiosam pietatem tanquam diuorum omnium Ministratores dolis apprimè instructi, hic pro Templi ædificatione, alter pro vestimentis coemendis, alius redemptione captiuorum, nonnulli pro educandis expositijs circumeuntes Castella, Pagos, Villas, ab hoc credulo rustico blandulè poscunt & cupidissimè accipiunt ouem, lanam, agnum, hædum: ab illa gallinam & oua, ab alio porcellum vel pernas, ab alio caseum & linum, ab alio superstitiosè attonito tritici sextarium, aut cadum vini, vel olei lecythum. Adhæc aut aut Sanctorum reliquias, vel Apostolicas tabellas, seu quorundam Antistitum Chirographa vetustate assiduóque vsu passim obliterata, è pyxidè depromunt, illaque magna cum veneratione offerentibus osculanda porrigunt, promittentes pro datis munusculis vitam cunctis cœlestem. Sic eiusmodi donis rusticanis onusti prædam vendunt, in argenti laminam conflant, atque mox domum redeunt, gaudentes quod simplicia rusticæ plebis corda, ne pias mulierculorum mentes illuserint, ludificârint, fefellerint gnauiter, &c.*

Eundẽ Sisipheum lapidẽ voluerunt & alij propemodũ infiniti homines, præserim autem

tem Pastores Ecclesiarum & vniuersus Clerus in Papatu vt ex multis bullis propterea à Monachis impetratis, & ex ijs quæ suprà c.16 huius Classis commemorata sunt, intelligitur: vt appareat, non hoc primùm tẽpore mundum Mendicantibus Monachis cõtradixisse, eorumq; superstitiones & hypocrisin damnâsse, sed mox sub principium crescẽti nouæ isti Monachatus pesti repugnare plurimos Viros pios & præstantes conatos fuisse: verùm frustrà, tuente quippe eos Antichristo Romano. Vtile si quidem is indicauit esse, habere istos quasi satellites per orbem terrarum spatsos, sibiq; ob tam multa priuilegia deuinctos, per quos & Ecclesijs & Episcopis & Regibus, & Imperatoribus ipsis vbiq; molestus timendusq; esse posset, dum illi in eius lucem in tenebras & contra, pro concione mutare non verentur, plebemq; in Papæ sententiam pertrahunt. Vnus tamen Alexand. VI, eos non magni fecisse videtur, quem dixisse ferunt, *cum potentissimo Rege aut Principe male sibi bellum esse quàm cum vno ex Fratrum Mendicantium Ordinibus: omnia enim haberes eos qui nihil habeant, ac inexpugnabile id esse genus hominum, quacunque certandi via adoriaris.*

Non hodie primo contradicitur Mendicãtibus.

Alexãd. IV dictum de Mendicantib. Monachis.

In Grauaminibus Germaniæ hæc conqueruntur Germanici Imperij status de Mendicantibus Monachis Grauam. 7. *Quæstuarij,* inquiunt, *ac stationarij Prædicatores sanguinem vorant & medullam.* Et mox: *A Religiosis grauantur pauperes quibus res est angusta domi: & mendicitas Ordinum Mendicantium, nihil in vrbe, nihil in rure sinit non peragratum.*

Imò illi ipsi Mendicantes, quod ferè exciderat mordacibus scriptis, picturis, declamationibus & concionibus sese mutuò impugnarunt & lacerarunt. Prædicatores accusabant Minores hypocriseos, quòd pecuniæ tactum lege vetuissent, quum essent pecuniarum cupidissimi: & ne Christũ in suas partes pertrahere possent Franciscani curarunt Dominicani sculpi, pingi, atque parati per templa passim imaginem crucifixi Christi (quarum aliquot nostra adhuc ætate multis in locis visuntur vetustate propemodum abolitę atq; erosæ) non dudum quidem Domini corpus cruci affixum, neque caput eius spinea circundatum coronâ, vt Franciscani eum pingebant, sed ornatum in capite coronâ regiâ & aureâ, indutum verò prætextâ, id est togâ, vel purpurâ ad talos vsq; demissâ & limbis aureis prætexatâ, cinctum insuper zonâ, aureis pretiosâ bullis: sed & imaginis pedibus calceos induxerunt auratos vel bracteatos. Quin in nonnullis Prædicatorũ monasterijs & Ecclesijs, pictæ vel sculptæ sunt, in Franciscanorum contemptum & odium, crucifixi imagines, alterâ quidem manu cruci affixa, altera verè immissa in crumenulam, quæ ex zona pendebat, veluti inde pecuniam, in vsus necessarios & pauperum, prolatura: vt à Ioanne Vitodurano Minorita in manuscripto Chronico indicatur. Quo figmento rudi populo significare voluerunt, Christum in terris diuitem, non ita pauperem fuisse, vt à Franciscanis prædicaretur.

Mendicantes seipsos mutuò lacerãt. Prædicatores accusant Minores hypocriseos.

Matthæus quoq; Parisiensis testatur fol. 823, historiæ suæ, sub Henrico III magnam controuersiam inter has duas familias exortam esse de Ordinis dignitate & præstantia. *Asserentibus enim,* inquit, *Prædicatoribus se fuisse priores, & in hoc ipso digniores, habitu quoque honestiores, à prædicatione meritò nomen & officium se sortiri, & Apostolicâ dignitate verius insigniri, respondebant Minores se arctiorem vitam & humiliorem pro Deo elegisse, & idcirco digniorem, quia sanctiorem, & ab Ordine Prædicatorum ad Ordinem eorum Fratres posse, & licenter debere quasi ab inferiori ad Ordinem arctiorem & superiorem transmigrare. His verò contradicebant in faciem Prædicatores, asserentes, quòd licet Minores nudi pede & viriliter tunicati cunctique funiculis incedant, non tamen eis esum carnium, etiam in publico denegari, ideoq; non licere Prædicatoribus ad Minorum Ordinem, quasi arctiorem & digniorem, auolare, sed potius è conuerso, &c.*

Controuersia inter Prædicatores & Minores de Ordinis dignitate.

Deniq; quæ Iulius Cæsar lib. 6, Commẽt. de Druidibus Galloruũ Sacerdotibus refert: *quòd immani magnitudine simulachra habeant, quorum contexta viminibus membra viuis hominibus compleant, quibus succensis circumuenti flammâ exanimentur homines*: de ijsdem quoque ante aliquot annos Dominicani Franciscanos, & hi vicissim illos simulârunt, resq; diu fuit agitata sub Alexandro VI & Iulio II, vt Auent. testatur lib. 1, Annal. fol. 31, in German. editione.

Fuerunt tamen subinde qui has concertationes, lites & simultates sopire ac tollere studuerũt, sed frustrà. Nã Clemens IV, per bullã statuit, *vt de Ordine Prædicatorum nullus posset transire ad Ordinem Minorum, & conuerso: nec inquisitor vnius Ordinis istorum posset procedere cõtra Fratres alterius Ordinis de crimine hæresis*: Antõ. tit. 24, c. 9, Post à Generalis 9. Minorum, Ioan. de Æsculo, circa annos Christi 1274, cum nonnullis Prædicatorij Ordinis Fratribus, decreuit Parisijs, *vt vtrinq; à mutuis detractationibus & contentionibus abstinerẽt: vt vbiq; se inuicem honore præuenirent, & mutuò se hospitaliter reciperent sicut Fratres. Et si inter personas vel conuentus orta fuerint aliqua dubia vel quæstiones, vt per prouinciales resecentur, & offendentes alter alterum grauiter punirentur.* Quæ conuentiones scriptæ, per omnes conuentus vtriusque Ordinis missæ sunt, vt habet Antoninus sicut suprà paragrapho 7.

Prædicat. & Minores conciliantur.

CAPVT XVIII.

Scholas pietatis veræ & ſanam doctrinam Verbi Dei ſub MENDICANTIBVS Monachis *interijſſe.*

MOnaſteria ſeu Cœnobia & Collegia Eccleſiarum, vt in ſecũda etiam Claſſe aunotauimus, ab initio in hunc finem conſtituta erant, vt eſſent Scholæ:& mos fuit in Collegijs adoleſcentiam in omni genere literarum, præſertim autem Chriſtianis & bonis moribus vſque ad onnos maturioris ætatis fideliter inſtituere. Ideoq; cùm inſtitutum hoc videretur eſſe vtile pietati& moribus publicis, veteres pio ſtudio ea locupletârunt, ne vnquam deeſſent ſumptus neceſſarij diſcentibus. Poſteà cum pietati ſuperſtitio ſucceſſit,& pro verbi Dei doctrina receptæ eſſent leges Pontificum, Cœnobia & Collegia, quæ fuerant hactenus conuentus ſtudioſorum, paulatim ad Sacrificos tranſlata, opes verò Cœnobiorum & Collegiorum in luxum Romanæ ſuperbiæ atque otioſorum hominum voluptates profuſæ ſunt, Scholis abolitis. Docendi verò prouincia delegata eſt familijs Monachorum, non Chriſti, ſed Benedicti & Bernardi nomen profitentium & ſectantium, vt iactitant, præcepta. Sed Collegiorum exemplum hi quoq; ſequuti, cum ſuperſtitionem quæſtuoſiorem docendi laboribus experirentur, literas vnà cum docendi munere deſeruerunt, nouam viuendi formam commenti. Redactæ ſunt ergo ſcholaſticæ operæ, ſtudijs penè vbiq; ſepultis, poſt Sueuorum imperium ad nouos Regni Pontificij fœtus, ſcilicet ad Mendicantium Monachorum agmina, qui fœcundiſſimo prouentu his poſtremis annis trecẽtis ſeptuaginta, vbique locorum & gentium matre ſuperſtitione, patre Pontificum Tyrannide editi, ſed diuerſitate ac diſſimilitudine profeſſionis penè infinita, commentis ſuis compleuerunt orbem terrarum.

Schola redacta ad Mendicantiũ Ordines.

Nam cum iam antea animos teneret profunda ſuperſtitio & Pontificũ Rom. Tyrannis inualuiſſet, mox hæ familię conuerſæ ad ſtudium defendendi ac ſtabiliendi præſentem ſtatum, adeò cumulauerũt priora nouis errorum ſuperſtitionum cõmentis, vt quod adhuc reliquum fuit lucis in dogmatibus prorſus obruerint atque extinxerint. Aliud enim prorſus, vt doctiſſimus Peucerus & ſyncerioris Religionis Cõfeſſor conſtantiſſimus in Chronicis indicat, & nouum fabricarunt doctrinæ genus quod Scholaſticum appellarũt, in quo Philoſophia humana, imprimiſq; Ariſtotelica, in ipſa adyta Eccleſiæ intromiſſa, & in ſupremo Theologicarum controuerſiarum quæſtionum dijucicandarum ac decidendarum gradu & Throno ceu Regina quędam collocata fuit: de quo plura diximus lib. 36. 5 Patris primæ Originis errorum de TEMPLIS. Aliud inſtituerunt operum genus, vtrunq; philoſophię potius quàm fidei analogon, & præſenti Monarchiæ Põtificum Rom. quàm Regno Chriſti accommodatius. Sed hypocriſi fucatũ vtrũq;. Corruperunt doctrinam de peccato: de caligine in mente: de vitijs in voluntate nihil dixerunt: morbũ, qui relinquus eſt in renatis, finxerunt non eſſe malum pugnans cum lege Dei: concupiſcentiam de ſenſibus & appetitione naturali intellexerunt, quam debeant intelligere ἀταξίας appetitionũ, & ſimul cõplecti caliginem mentis & vitia voluntatis Legem Dei omnino transformârunt in philoſophiam, quæ tantum de ciuili diſciplina loquitur, & dixerunt, legi Dei ſatis fieri per hanc diſciplinam ciuilem ſeu philoſophicã, id eſt, per externa opera & qualemcunq; conatum voluntatis, etiamſi in mente dubitationes, in voluntate & corde multæ prauæ inclinationes maneant. Has ipſas etiam dubitationes, in voluntate & corde multę prauæ inclinationes maneant. Has ipſas etiam dubitationes & prauas inclinationes docuerunt non eſſe peccata. Inde detexuerũt alia commenta, quibus deleuerunt Euangelij promiſſionem & totum beneficium filij Dei, quod finxerunt homines iuſtos eſſe coram Deo, id eſt Deo acceptos propter opera, non fide gratia propter Mediatorẽm Chriſtum, quæ eſt vnanimis & perpetua doctrina Prophetarum & Apoſtolorum.

Mendicantes nouum doctrinæ genus fabricant.

Adhæc diſcrimen Legis & Euangelij prorſus ſuſtulerunt. Tradiderunt enim Legem eſſe triplicem, Naturalem, Moſaïcam & Euangelicam. Et quia ſtatuerunt hominem Legi Dei ſatisfacere, excogitârunt priuatâ audaciâ alia opera & alios cultus, quos & prætulerunt longè operibus præceptis in legitimo mercede ac precio applicârunt alijs. Abſurdiſſima commenti ſunt de perfectione: mendicitatem ſuam, quam vocârunt diſceſſionem ſpontaneam à facultatibus, impurum cœlibatum ac ſimilia monaſtica ad cœlum extulerunt laudibus. Denique impudenter vitæ monaſticæ genus inſtitutum eſſe prædicârunt ad promerendam remiſſionem peccatorum & iuſtificationem: atque finxerunt eſſe ſtatum perfectionis, & longè euexerunt ſupra alia vitæ genera à Deo ordinata. Ita n. Fr. Petrus à Soto, *Docet*, inquit, *ſana & catholica fides virginitatem & cœlibatum cultum eſſe Deo gratiſſimum, ampliſſimas habentem Dei promiſſiones eius maximè, quæ futura eſt, vita æterna. Quare sũt ſatisfactio maxima peccatorũ, & meritũ vitæ æternæ* Henr. Kune Minorita blaſphemè finxit, *ingreſſum*

Religionis

Religionis & cuculla induitionem parem vim habere & gratiam cum Baptismo: ita vt quoties pœniteat Cœnobitam professionis factæ, si concipiat nouum propositum, par esse primo ingressui, & nouum Baptismum. Bernhardus in Rosario Thomam allegans, *Religiosus*, ait, *per professionem Deo talem exhibet cultum, vt per hanc cõsequatur perfectam remissionem & indulgentiã omnium suorum peccatorum à pœna & culpa.*

Induxerunt etiam stultas imitationes politiæ Mosaicæ, volueruntque in Christianissimo simile sacerdotium, similes ceremonias, talia sacrificia institui oportere, cuiusmodi Mosaica fuerunt, quæ omnia nata sunt ex inscitia discriminis inter Legem & Euangelium.

Doctrinæ de Pœnitentia disputationibus inextricabilibus densissimas nebulas & tenebras offuderunt, quæ fuerunt horribiles conscientiarum carnificinæ. Onerârunt cõscientias mandato confessionis, & laqueis implicârunt numeratione peccatorum. Absolutioni detraxerunt efficaciam omnem, cùm negârunt prodesse sine meritis præcedentibus, & docuerunt, manendum esse in perpetua dubitatione. Præterea imposuerunt certorum operum necessitatem confessis, & indixerũt humanâ authoritate expiationes peccatorum, quas satisfactiones vocârunt pro peccatis ad promerendam liberationem à pœnis ęternis, quæ pepererũt & auxerunt alias nouas, opiniones, plenissimas mendaciis, impietate & blasphemiis in Deum, de votis Monachorum, de applicatione Missæ pro viuis & mortuis, de peregrinationibus ad loca sanctorum, de indulgentiis, de Purgatorio, & similes alias supestitiosas obseruationes commentitiorum & inanium operum, discriminis ciborũ, dierum, vestium, imaginum, supplicationum, ieiuniorum & aliarum traditionum humanarum, quæ quanto pondere trepidas conscientias prę̃sserint, quanto pauore complexuerint, quibus constrinxerint laqueis, Monachis & carnificum munia obeuntibus, & noua tormentorum genera subinde cudentibus, nemo est qui ignoret.

Omitto commemorationem idololatrię, quæ fuit in cultu sanctorum, adoratione consecrati panis, Missarum venditione & applicatione pro aliis ex opere operato, in Ethnicis pompis processionum, & similium penè infinitorum.

Nolentes quoque in vulgari & despectu vitæ officio subsidere, quasi parum quiddam esse in illa pietate, quam communem omnibus sacræ Scripturæ commendant ac præcipiunt, viuere, sublimius quiddam & eminentius in Regulis suis sibi promiserunt. In primis in Monachali habitu & Regularum suarum obseruatione totius sanctitatis & iustitiæ summam conclusam esse docuerunt; & dementissima superstitione, passim ac seriò, quicquid de Mundo, hoc est de mũdana vita in Scriptura dicitur, id ad communem Christianorum vitam detorserunt; quod de sequendo Christum, id ad Monachorum vitam traxerunt: huic Religionis cognomen ceu proprium affinxerunt; & reliquum genus hominum, ceu profanum, de suorum meritorum redundantia subleuandum putarent. Quasi nempe expeditiorem ad cœlum viam monstrarint & tradiderint in Regulis suis Franciscus & Dominicus, quàm in Epistolis suis Paulus & Petrus: quasi feliciores illi, quòd Patres fuerint Monachorum, quàm isti, quòd Doctores fuerint Christianorum: quasi minus perfecti fuerint fideles & sancti Fratres exemplo Patriarcharum, & Apostolico instituto in coniugio, & rerum ciuilium commercio vitam agentes, quam Gyrouagi & Circumcelliones illi Mendicãtes Monachi & otiosi, quòd cœlibes agant, & ex instituto suo vesano quotidiana certorum rituum pensa persoluant; quasi de voluntariis & superfluis operibus perfectionem acquirant, quum necessario germanæ pietatis officio satisfacere nequeant.

Mendicantes etiam Monachi primi ferè excogitârunt discrimen inter præcepta & consilia Euangelica, cuius tamen nullum fundamentum imò ne vestigium quidem exstat in tota sacra Scriptura, nisi in Pauli dicto 1. Cor. 7. malè intellecto, vbi consilium de virginitate nominatur. Ac præcepta quidem dixerunt ad omnes homines pertinere, cuiuscunque sint status & conditionis, vt qui ad ea seruanda simpliciter obligentur. Consilia verò ad eos tantum referri voluerunt, qui perfectiores cæteris esse, & de sua perfectione aliis quoq; communicare cupiant. Horum autem consiliorum duodecim ab illis potissimùm numerata sunt & ad ea stabilienda allegarunt quidem verba Christi, sed in alienum sensum prorsus detorta. Sunt autem hæc: *Cõsiliorum Euangelicorum origo & causa.*

I. Paupertas spontanea & abdicatio facultatum, iuxta illud Matth. 19. *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia.*

II. Abnegatio sui Matth. 16. *Si quis vult me sequi, abneget semetipsum.* *Consilia Euangelica quot & quæ.*

III. Castitas Matth. 19. *Sunt Eunuchi qui castrauerunt seipsos propter Regnum Cœlorum.*

IV. Non reddere malum pro malo Matth. 5. *Benefacite iis qui oderunt vos.*

V. Patientia Matth. 5. *Si quis te percusserit in maxillam, obuerte illi & sinistram.*

VI. Supererogatio operum misericordiæ Luc. 6. *Omni petenti da.*

VII. Non præstare Iuramentum Matth. 5. *Nolite omninò iurare.*

VIII. Vitare occasionẽ peccandi Matth. 18. *Si te oculus tuus offenderit, erue eum.*

IX. Fugere hypocrisin Matth. 6. *Cauete ne eleemosynam vestram faciatis coram hominibus.*

X. Congruentia vitæ & doctrinæ Matth. 23. *Dicunt & non faciunt.*

XI. Non angi de victu Matth. 6. *Ne sitis solliciti de cibo.*

XII. Admonitio proximi Matth. *Si peccauerit in te Frater tuus, corripe eum inter te & ipsum.*

Hæc autem dicta Christi pleraque omnia non ad perfectionem Euangelicam, sed ad explicationem Decalogi, neque etiam ad vnum aliquem Ordinem, sed ad omnes pertinent. Nisi quod cœlibatus & virginitas, quam sub castitatis nomine intelligunt, ad eos tantum spectat, qui donum continentiæ habent, & quòd venditio facultatum earumq; inter pauperes distributio certæ vocationi congruit. De priore enim Christus ipse dicit, *Non omnes capaces sunt dicti huius, sed ij quibus datum est. Qui potest capere capiat.* Nullam autem his ipsis, qui capiunt, perfectionem tribuit. De posteriore non suadet, sed mandata ac præcipit Christus adolescenti, vt omnia diuendat ac deserat. Est autem speciale ac personale mandatum, quod tam non licet in exemplum trahere, aut inde Regulam perfectionis cudere, quàm nec ex mandato, quod olim Deus Abrahamo de immolando Isaaco dedit.

Principalia consilia quæ. Quem finem statuant Iesuitæ Consiliorum Euangelicorum.

Principalia tamen tria, vt plurimum numerant Consilia, videlicet Paupertatem, Cœlibatum & Obedientiam.

De his autem Consilijs docuerunt vt adhuc hodiè quoque Iesuitæ, quòd sint incitamenta & subsidia quædam commoda valdè, quæ infirmis aduersus mundi carnisque illecebras arma præbeant: quæ bonorum conatus in cursu veræ pietatis ad meliora prouehant: quæ spiritum ad præstanda Religionis, diuinique cultus officia expeditiorem reddant: & quæ insuper ad æternæ vitæ mercedem ac gloriam in cœlo pleniorem consequendam conferant. Sunt verba Catecheseos Iesuiticæ Austriacæ.

De præceptis & Consilijs Christi Sententia.

De præceptis autem omnibus Dei, adeoque etiam de Consilijs, vt à Iesuitis vocantur, clarè pronunciauit Christus: *Cùm omnia feceritis, dicite, Serui inutiles sumus, quia quod debuimus fecimus.* Nullá igitur perfectionem absolutam vel sanctissimi homines in hac vita consequi possunt: via autem ad consequendam in æterna vita perfectionem, & in hac inchoandam, non sunt Vota monastica, sed vera fides & bona conscientia.

Impium est Monasticæ vitæ perfectio nõ tribuere.

Deinde cùm verbo Dei Monastica vita destituatur, impium est Monachorum Ordinibus perfectionem aliquam arrogare: præsertim cùm in communi vita hominum plures occasiones offerátur fidelibus edendæ confessionis, propagandæ doctrinæ verbi Dei, exercendæ fidei, inuocationis Dei, patientiæ, dilectionis, quàm in Monachorum lustris, plenis superstitionibus & impietate.

Ex consilijs Monachi faciũt præcepta & contra.

Præterea, quod Paulo Consilium est, 1. Cor. 7. c. id Monachis est præceptum, vnde etiam illud omnibus obtrudunt, qui monasticam vitam ingrediuntur, & pro Religiosis haberi volunt. Atque ita pro libidine ex Consilio præceptum, & ex præcepto consilium: ex Voluntario Necessarium, & ex Spontaneo coactum faciunt.

Consiliorum obseruationi blasphemè meritũ tribuitur.

Denique magna cum blasphemia his Consilijs eorumque obseruationi, & Monasticæ vitæ meritum affinxerunt, ac si Consilia ista eorumque obseruatio ad æternæ vitæ mercedem ac gloriam in Cœlo pleniorem consequendam plurimùm faciat: imò inpudentissimè aliqui ex ijs affirmârunt, & adhuc hodie affirmant, *Consiliorum illorum obseruationem esse pro peccatis satisfactionem, & meritum remissionis peccatorum, gratiæ Dei, salutis ac vitæ æternæ.* Sic enim forma absolutionis Monasticæ habet. *Rigor Religionis & meritum cedant tibi in remissionem peccatorum, & in meritum vitæ æternæ.* Cum etiam solenniter vouetur Paupertas, Obedientia & Continentia, Episcopus respondet: *Et ego tibi promitto Regnum Cœlorum, & vitam æternam, si hæc seruaueritis.* Et in Rosario legitur hæc Thomæ sententia, *Religiosus tantùm facit donum Deo in sua professione, quod per id consequitur indulgentiam pleniorem omnium suorum peccatorum à pœna & culpa.* In vitis Patrum legitur, *Eandem gratiam consequi Religionem intrantes, quam consequantur beati.* Hæc & similia multa ab ipsis dicuntur, non sine insigni blasphemia in Christum eiusque meritum. Si enim Paulus rectè dixit, *Si ex lege iustitia, Christus frustra mortuus est*: rectius dici potest, Si ex votis Monasticis, quibus Consilia Euangelica, vt vocant, seruaturos se promittunt, satisfactionem pro peccatis, vitamque æternam consequuntur, frustra ergo Christus mortuus est.

Bellarm. hunc errorẽ defendit.

Hanc tamen blasphemam doctrinam de Consilijs & Votis Monasticis, Bellarminum non pudet propugnare & defendere. Tom. 1. suarum Disputationum lib. 2. de

Monachis

Monachis per multa capita: ad quæ tamen clatissimi & doctissimi Viri Franciscus Iunius, Lambertus Danæus, Christophorus Pezelius solidissimè responderunt, imprimisque Matthæus Sutliuius, in libro de Monachorum institutis contra Bellarminum docet.

Cap. 10. Consilium illud, quòd à Bellarmino perfectionis vocatur, non rectè consilium perfectionis dici.

Cap. 11. Consilium non esse opus bonum.

Cap. 12. Consilia monastica non fuisse à Christo vel commendata, vel demonstrata, vel introducta.

Cap. 13. refellit omnia Bellermini argumenta, quibus ille Consilia Monastica probare conatur.

Cap. 14. docet, Quæ dicuntur Consilia, rectius præcepta dici.

Cap. 15. Consilia monastica præceptis non præstare.

Mendicantes bonas artes corruperunt. Quemadmodum autem doctrinam verbi Dei adulterârunt, ita & bonas artes corruperunt, nec ipsas artes bona fide, sed obscurissimâ quandé artium vmbram tradiderunt, imò labyrinthos inextricabiles proposuerunt, quos ne Doctores quidam ipsi intellexerunt, licèt totam suam vitam in ijs consumpserint. Eoque loci redactæ fuerunt res in Scholis, vt Doctores illa ætate, nihil putarent acutè & doctè posse dici, nisi esset horrida atque inculta barbarie conditum, & sophismatum ineptissimis differtum tricis. Refert Ludouicus Viues, de Pseudo dialecticis alicubi disserens, fuisse quendam, qui, cùm fama & sermone hominum accepisset D. Augustinum magnum fuisse dialecticum incidissetque in manus eius libellus quidam illius, auidus legerit, vt aliquem inde casum, aliquam instantiam arriperet. Miratum autem dicit ipsum in homine tam logico, ne verbum quidem vllum esse de instantijs, de casibus, de reduplicatiuis, de exclusiuis, & de aliqua ex ijs rebus, quæ traduntur in parum seu paruis logicalibus, Quin quòd homo subtilissimus acerque disputator, quum de Trinitate dissereret, nullam fecerit mentionem de distributione completa, de suppositis mediatis & immediatis, quibus syllogismi illi diuini fiunt, quis sine iam olim hæretici totam nostram de Trinitate sanctissimâ fidem fuissent demoliti. Tum & illud pariter miratum, quòd quum de Baptismo tractaret, nō disputarit de illis enunciationibus, Aqua requiritur ad Baptisandum. & ad Baptisandum requiritur aqua. An detur minima aqua, quæ exigitur, minima, quæ non exigitur, maxima quæ requiritur, maxima quæ non requiritur, maxima quæ sufficit, non requiritur, maxima quæ nec sufficit, nec requiritur, minima'quę sufficit, nec requiritur, minima quæ nec sufficit, nec requiritur. Quibus sanè prodigiosis subtilitatibus & labyrinthis Logicam magis obscurarunt, quàm explicuerunt.

Et hic quidem fuit docendi modus in Scholis Mendicantium, quas Academias seu Vniuersitates appellant. Ab ipsis autem Monasterijs doctrina & eruditio omnis longè latéque profligata erat: eoque res tandem deuenit, vt nullus in ijs inuentus fuerit, qui vel à limine sacras literas salutarit. Imò si quis fuit, qui Bibliorum lectioni intendit, inque vsum transferre nel saltem cogitauit, hunc statim hęreticum, schismaticum, inobedientem & apostatam proclamarunt, conuitijs mille prosciderunt, verberibus ac carceribus ad impietatem & ignauiam, seu (vt ipsi vocant) obedientiam coegerunt: Authores bonos exusserunt: Monachos rudiores compulerunt, vt loco sacrorum Bibliorum *Dormi securé, Discipulos* & alios obscuros sermonistas, qui nihil præter nugas continent, legant. *Eruditio omnis à Monasterijs profligata.* Linguarum verò & artium liberalium adeò nullam in Cœnobijs notitiam habuerunt Monachi, vt multi reperti fuerint, qui in his lupanaribus multos egerint annos ac planè consenuerint, & tamen Latina lingua vix legere potuerint. Nec puduit Epicuri de grege porcos, tenellis Monachorum pectoribus inculcare, ipsos plus satis doctos esse, si modò sciant preces consuetas demurmurare, Missas & alias idololatricas cantiones fortiter boare: atque ita egregiè eorum inscitiam & ignauiam, ad aliàs naturâ, plus quàm satis propensum est hoc genus hominum, confirmarunt. Quæ quidem Monachorum stupiditas plus quàm asinina locum etiam dedit prouerbio, *Monacho indoctior:* quod dici solet in homines & illiteratos & stupidos, ac veluti sensu communi destitutos. Vnde non immeritò Ioannes Tissyngtonus Franciscanus & ipse, atque Anglus, liber fassus est in libro contra Vuicleui Confessionem, ***maiorem esse Theologorum cæcitatem & inscitiam post exortos Mendicantes Monachos, quàm prius vnquam fuerit***, Balæo auctore Cent. 7. cap. 13.

Sed non potest Oratione vlla explicari in quantam barbariem, squalorem ac fœditatem Christianus orbis à Mendicantibus Monachis adductus sit: vt non immeritò videantur à S. Ioanne Apoc. 9. *locustarum* nomine pręsignari esse: nam vt locustæ olim in Ægypto vniuersam terrę superficiem operientes, *deuorârunt herbam terræ & quicquid pomorum in arboribus fuit, quæ grando*

do dimiserat, ita vt nihil omnino virens relictum esset in lignis & in herbis terræ in cuncta Ægypto, Exod. 10. Sic per locustas istas in hac Ægypto spirituali vastata sunt omnia, & consumptum est quidquid viride de superiore plagarum grandine & antecedentibus Ecclesiæ populationibus & ruinis relictum fuit.

Atque hæc quidem de quatuor Mendicantibus Ordinibus dicta sufficiant: superest, vt reliquos quartæ & vltimæ huius Classis Monachorum Ordines persequamur. Ac primùm de Militaribus Ordinibus agemus, qui ijsdem temporibus orti feruntur.

CAPVT XIX.

Ordo Militum SEPVLCHRI DOMINICI.

Sepulchriani nõ à Iacobo Alphæ instituti. QVi huius sunt Ordinis, à Iacobo Alphæi fratre Domini originem sese habere gloriantur, vt sic antiquitatis argumento se hominibus commendent. Mirum est autem huius rei, præsertim tanti momenti, vel à Clemente Alexandrino, vel Egesippo & Iosepho, vel alijs probatis historicis veteribus; nullam prorsus fieri mentionem. Dominus autem Discipulis suis non sepulchri sui custodiam, sed verbi Dei & Euangelij prædicationem commendauit. Et sanè Iacobus aut alij Apostoli non probè suo officio functi fuissent, qui relictâ Hierosolymorum vrbe Pellam concesserunt, & Apostolici veri permiserunt fieri, vt Sepulchrum Domini lapidibus obrueretur, & Templum spurcissimæ Veneris ibi ædificaretur, Socrate auctore lib. 1. cap. 17. Balæus igitur Cent. 4. Script. Britan. c. 100. in Append. refert, Ioannem XXII. vel iuxta alios XXIII. Ordinem hunc militarem instituisse. *Sepulchrianos non instituit Ioannes 23.* Sed hæc sententia, à quocunque habeat, recipi non potest. Ioannes enim hic Papa Pontificatum Rom. tenuit circa annos Domini 1320. Ioannitæ autem Templarij reliquique Christiani omnes, præsertim qui ob militiam erant celebres, circa annum Christi 1300 totâ Syriâ à Soldano excedere iussi sunt. Probabilior ergo eorum videtur opinio, qui putant, cœpisse hos milites post captam demum à Christianis Hierosolymam Gottefrido Bulioneo duce, *Sepulchritarũ origo.* cùm paulò ante Ioannitæ etiam emersissent. Quanquam ne huic quidem sententiæ absolutè subscripserim, cùm nulli authorum his temporibus aliquam saltem, quod equidem sciam, mentionem eorum faciant.

Ratio viuendi & vestitus Sepulchritarum. Qui tamen in hac postrema sunt sententia indicant, hunc ordinem Patriarchæ Hierosolymitano subiectum fuisse, atque normam viuendi illi datam, quam Canonicam appellent: amplis prædijs dotatum à Gottefrido alijsque Regibus: rubram & geminam crucem holosericam togis adfuisse. Pantaleon.

Pelluntur è Syria Sepulchritæ. E Syria autem pulsi, Ordinis totius caput Perusium constituerunt, sed tandem ab Innocentio VIII. circa annos Christi 1485. militiæ Rhodiorum Equitum agglutinati, sui iuris esse desierunt: idem. *Sepulchri Dominici custodia Franciscanis tradita.* Hierosolymis verò, eiectis inde Militibus sacris, Sepulchri Dominici custodia, Soldani assensu & iussu, Franciscanæ familiæ Monachis tradita & commissa fuit: res Europæ in primis funesta & perniciosa: Asiaticis autem, Saracenis & Turcis quæstuosissima. Et quidem anno 1336. Pontificis Romani veniâ, octo Monachis Franciscanis sepulchrum hoc commendatum fuit, qui ei in hodiernum vsque diem præsunt. Nam etsi post Rhodi expugnationem Ioannitæ alijque totâ Asiâ excessissent & in Europam traiecissent, ac Solymannus Turca edictio cauisset, vt omnes Christiani Latini nominis suis Prouincijs, Syria præsertim & Hierosolyma, excederent, concessit tamen, vt soli Armeni, Syriani, Georgiani, Græci & Franciscani hi ibidem habitarent. Hisce ab antiquo nobilis Eques Christianus coniunctus est, qui virtute & authoritate etiam apud Barbaros conspicuus sit.

Inauguratio seu *Consecratio* Militis SEPVLCHRI DOMINICI.

NObilis hic Christianus & eques, quem *Guardianum* vulgò vocant, cum suis Franciscanis, Hierosolymam peregrinationis causa venientes Christianos, Equites auratos constituunt atque literis publicis eorum virtutes prædicant, & dignitatem traditam confirmant. Etsi verò non ante multos annos tales Equites constituerint, Militum autem sepulchri Domini hodie Ordo sit abolitus & abrogatus penitus, ac proinde non eadem dignitas sit, quia tamen credibile est eos formâ eadem ijsdemq; ritibus & ceremonijs olim vsos in creando huius Ordinis milite quibus hodie in creãdo Equite vtantur, non grauabor totam actionem adscribere ex Iodoco à

Meg-

Meggen Petritio Lucernate Heluetio, qui anno 1542. nouis Septem. Hierosolymæ apud Sepulchrum Domini, quo peregrinationem susceperat, eam dignitatem consequutus, totamque peregrinationem libello complexus est: in quo capite duodecimo hæc de verbo ad verbum scribit. *Ante omnia*, inquit, *ordinandus Miles præparet se ad deuotionem, vt valeat percipere gratiam sacræ militiæ, ac præmissa confessione, auditaq; Missa, & præcepta dominica communione, intromittatur in atrium sanctissimi sepulchri, & tunc incipiantur iuxta modum qui sequitur.*

Primò congregatis omnibus intra sanctissimum Sepulchrum, cantetur hymnus, scilicet: Veni creator spiritus, &c. & Domine exaudi, &c. Oremus, *Deus qui corda fidelium sancti Spiritus, &c.*

Deinde interrogari debet à Patre Guardiano, Quid quæris? Respondet flexis genibus: Quæro effici Miles sanctissimi Sepulchri Domini nostri Iesu Christi.

Tum rursus interrogatur: Cuius conditionis es? Respondetur: Nobilis genere, & parentibus generosis natus.

Interrogatur: Habet vnde honestè conseruare possit statum, & militarem dignitatem, absque mercibus & arte mechanica? Respondetur: Habeo Dei gratia bonorum sufficientem copiam.

Iuramẽta militibus præstanda. *Rursus interrogatur, Es ne paratus corde & ore iurare pro virili militaria sacramenta, eaque seruare quæ sequuntur? Primò, Miles*
1. *sanctissimi Sepulchri omni die opportunitate*
2. *habita Missam audire debet. Secundò, cùm necesse fuerit, bona temporalia & vitam exponere debebit, scilicet quando est bellum vniuersale contra infideles, & venire in propria persona vel mittere idoneum. Tertiò, est obli-*
3. *gatus sanctam Dei Ecclesiam & eius fideles Ministros, ab eorum persecutoribus defendere, & pro viribus liberare. Quartò, debet iniu-*
4. *sta bella, turpia stipendia & lucra, hastiludia, duellum & huiusmodi (nisi causa militaris exercitationis) omnino vitare. Quintò, debet pa-*
5. *cem & concordiam inter Christi fideles procurare, Rempublicam exornare & augere. viduas & orphanos protegere, iuramenta execrabilia, periuria, blasphemias, rapinas, vsurias, sacrilegia, homicidia, ebrietatem, loca suspecta & personas infames, atque vitia carnis vitare, & tanquam pestem cauere, & se apud Deum hominesque irreprehensibilem, exhibere, ac etiam verbo & facto se dignum tanto honore demonstrare, Ecclesias frequendo, & cultum diuinum argumentando. Quæratur ergo, si per papatus corde & ore hæc omnia protestari, iurare & facere? Tunc respondet Ordinandus: Ergo N. N. profiteor & promitto Deo Iesu Christo, & Beatæ Virgini Mariæ hæc omnia pro virili me obseruaturum,*

His peractis benedicatur ensis à Guardiano secundum formam inferius positam, si non est alias benedictus: sed si benedictus est, vel post benedictionem, vacato vno ordinandorum, & genuflexo ante sanctissimum Sepulchrum, Guardianus ponat manus super caput eius, & dicat, Et tu N. esto fidelis, strenuus bonus, & robustus miles Domini nostri Iesu Christi, & sanctissimi eiusdem Sepulchri, qui te cum electis suis in gloria sua collocare dignetur, Amen.

Hoc finito, Guardianus porrigit Militi calcaria inaurata, quæ suis pedibus accommodabit in terra existens. Postea dat ensem nudum Christi militi, dicens: Accipe, N. sanctum gladium in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti, Amen: (ter signum crucis exprimens) & vtaris eo ad defensionem tuam & Sanctæ Dei Ecclesiæ, & ad confusionem inimicorum crucis Christi ac fidei Christianæ, & quantum humanâ imbecillitate poteris, eo neminem iniustè lædas: quod ipse præstare dignetur qui cum Patre & Spiritu sancto signat Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen. Ensis. Calcaria inaurata.

Deinde ensis in vaginam reponitur, & à Guardiano prædicto ense cingitur, dicendo: Accingere N. gladio tuo super femur tuum potentissime, in nomine Domini nostri Iesu Christi, & attende quòd sancti non gladio, sed per fidem vicerunt regna. Ense accinctus Miles surgit, & genibus nixis, inclinatoque capite supra sanctum supulchrum à Guardiano ordinatur, percutiendo ter ense prædicto scapulas Militis, & dicendo ter, videlicet: Ego constituo & ordino te N. Militem sanctissimi sepulchri Domini nostri Iesu Christi, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen: faciens ter signum crucis. Deinde osculetur eundem, ponens more maiorum torquem aureum cum cruce pendente, in collo eius, & ordinatus deosculetur sanctum sepulchrum, postea discedat & restituat omnia: & vocato alio, ijsdem ceremonijs in numerum Militum sancti sepulchri cooptatur: ordinatus interim in atrio sanctissimi sepulchri maneat quousque omnes ad hunc honorem promouendi, sint promoti. Post quorum vel cuius ordinationem, Te Deum laudamus, &c. à Monachis decantatur, & ad Sacellum Fratrum Minorum itur, vel ibidem statur, prout voluerit vel ordinauerit Guardianus. Deinde dicuntur hæc in singulari, si vnus est: Sponsus præ filijs hominum accingere N. &c. Gladio tuo super femur tuum potentissime, &c. Et si sunt plures, dicitur in plurali. Sequitur versus: Domine exaudi, &c. Respondetur: Et clamor meus ad te veniat. Dominus vobiscum & cum Spiritu tuo.

Oremus:

Oremus: Da Ecclesiæ tuæ misericors Deus, vt sancto Spiritu congregata, hostili nullatenus incursione turbetur. Omnipotens sempiterne Deus super hunc N. vel hos, famulum tuum, qui eminenti mucrone circumcingi desiderat gratiam tuæ benedictionis infunde, eundemque dexteræ tuæ virtute munitum fac contra cuncta aduersantia cœlestibus armari præsidijs, quibus nullis in hoc sæculo tempestatibus bellorum turbetur per Dominum nostrum, &c. Ad extremum amplectitur illum Guardianus & alij si qui volent.

Benedictio Ensis Militis SEPVLCHRI DOMINICI.

IS *qui benedicit, teneat ensem nudum ante se, & dicat: Adiutorium nostrum in nomine Domini, &c: Oremus. Exaudi quæsumus Domine preces nostras, & hunc ensem, quo se famulus tuus hic cingi desiderat, maiestatis tuæ dextrâ dignare benedicere, quatenus possit esse defensor Ecclesiarum, viduarum, orphanorum, omniumque Deo seruientium contra sæuitiam paganorum alijsque sibi insidiantibus sit terror & formido, præstans ei æquè persequutionis, & & iustæ defensionis effectum, per Christum Dominum nostrum, Amen.*

Oremus: Benedic Domine sancte Pater Omnipotens æterne Deus per inuocationem nominis tui, & per aduentum Christi filij tui Domini nostri, & per donum Spiritus sancti hunc ensem, vt hic famulus tuus, qui hodiernâ die, tuâ concedente pietate præcingitur, visibiles & inuisibiles inimicos prosternat & conculcet, victoriaque potitus, maneat semper illæsus, per Christum Dominum nostrum, Amen. Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum, Misericordia mea, & refugium meum: susceptor meus, & liberator meus, protector meus in ipso speraui, qui subdit populum meum sub me. Gloria Patri & Filio, &c. Saluum fac seruum tuum Domine: Deus meus sperantem in te. Esto ei Domine turris fortitudinis: à facie inimici. Domine exaudi orationem meam. Dominus vobiscum, &c.

Oremus: Domine sancte, Pater Omnipotens, æterne Deus, qui cuncta solus ordinas, & rectè disponis, qui ad coercendam malitiam & improbitatem malorum, & tuendam iustitiam, vsum gladij in terris hominibus tuâ salubri dispositione permisisti, & Militarem Ordinem ad populi protectionem institui voluisti, quique per beatum Ioannem militibus ad se in deserto venientibus, vt neminem concuterent, sed proprijs contenti essent stipendijs, dici fecisti, clementiam tuam suppliciter exoramus, vt sicut Dauid puero tuo Goliad superandi largitus es facultatem, & Iudam Machabæum de feritate gentium, nomen tuum non inuocantium triumphare fecisti: ita & huic famulo tuo N. qui nouiter iugo militiæ colla supponit, pietate cœlesti vires ac robur ad fidei & iustitiæ defensionem tribuas, præstesque ei fidei spei & charitatis augmentum, & tui timorem pariter & amorem, humilitatem, perseuerantiam, obedientiam, & patientiam, cunctaque in eo rectè disponas, vt neminem cum gladio isto vel alio iniustè lædat, & omnia cum eo iusta & recta defendat, & sicuti ipse de minori gradu ad nouum militarem prouehitur honorem, ita veterem hominem deponens cum actibus suis nouum inducat hominem, vt te timeat, & rectè colat, perfidorum consortia vitet, & suam in proximum charitatem extendat, Præposito suo in omnibus rectè obediat, & suum in cunctis iustè officium exequatur: per Christum Dominum nostrum, Amen.

CAPVT XX.

Ordo GLADIATORVM, seu GLADIFERORVM.

EOdem ferè tempore, quo Teutonicum Hierosolymis Ordinem exortum scripsimus, *Gladiatorum* Ordo (Cranzius lib. 7. cap. 14. Sax. *Crucegladiatores* vocat, quòd gladios duos rubros transversum in modum crucis in pallio gerant) apud Liuonienses initium habuit. Funkius initium huius Ordinis ponit in annum 1204. *Gladiatorũ origo & nomen.*

Inchoauit hunc Ordinem primus Albertus Rigensis Episcopus, tertiamque partem reditum Ecclesiæ Rigen. huic Ordini attribuit. Cromerus lib. 7. de rebus Polon. Funk. lib. 10. Com. in Chron.

Franciscus Modius verò aliter de fundatore seu authore Ordinis huius scribit: *Anno*: inquit, M. C. XXCVI. *Meinradus vir pius & Religiosus, per Liuoniam Euangelium Christi docebat, & Riga (quæ Metropolis est eius Regionis) Episcopatum constituit. Post aliquandiu eo loci commoratus, ob linguæ imperitiam, numerum aliquem sociorum collegit ex hominibus, qui Eremitanorum habitu peregrinabantur. His auxilijs paratus, anno* 1200. *Liuoniam ad Christianorum Religionem cogere nititur. Qui militabant, omnes erant viri strenui & rei militaris peritissimi: veste candidâ religiosè induti, in qua gladios binos sanguineo colore in crucis formam præfixos gerebant: quod signum esse volebant &* *De origine Gladiatorũ aliter.* *Vestitus Gladiatorum.*

bant & tesseram suæ militiæ in paganos pro Christianorum Regione. Ac gladijs quidem admonebantur sibi pro focis atque aris pugnandum esse. Perpetuum ipsis cum Lituanis, Liuoniam crebris irruptionibus molestantibus bellum fuit. Regula eis cum Templarijs communis erat. Priuilegio Innocentij Papæ omnes quas in Liuonia & circa terras subigerent, possidebant. Hòrum virtute magna pars Liuoniæ subacta. Cùm autem experti essent Teutonicorum militum fortitudinem in Prussia, de Consilio Romanorum Pontificum Cruciferi Fratres & Gladiatores, depositâ suâ Regulâ illis se adiunxerunt, factumque est vtriusque sectæ vnum apud Liuonienses ouile. Chronicon Ordinis Teut. Funkius libro decimo. Nauclerus Generat. 42, Munsterus in Cosmographia. Cranzius libro septimo cap. decimo quarto Saxoniæ

Gladiatores coalescunt cum Teutonicis.

CAPVT XXI.

Ordo SANCTÆ TRINITATIS *siue* EQVITVM *de Redemptione Captiuorum.*

ANno Domini 1211 *Trinitatis Ordo* accepit exordium, Ioanne Marensi (Polydorus Ioannem Mattam vocat) & Felice anachoretâ authoribus: qui cùm aliquandiu ad frigidum Ceruum Feldensis agri (Polydorus Meldensem vocat) vitam solitariam egissent, per quietem admoniti ambo Romanum Pontificem Innocentium III adiuerunt, ab eoque certum viuendi modum petiere. Ille haud multò post etiam Oraculo, vt aiunt, admonitus benignè eos accepit, & albo pallio ab eo sunt ambo amicti, cæruleâ & rubenti cruce insignito, quali habitu infernalis nuncius Pontifici sacra operanti astitisse fertur, duos in manibus captiuos habens: quod visum Innocentius sequutus, *Almæ Trinitatis Fratres* eos, & qui deinde futuri essent, *de Captiuorum redemptione* appellari iussit, vt Christianos ab infidelibus captos, pretio redimendos curarent. Consueuerunt igitur postea eleemosynas quæritare, quibus captiuos redimerent. Quod tamen officium ferè nusquam hodie præstatur. Sabellicus Enne. 9, libro quinto. Polydorus libro septimo, capite quarto. Hector Boethius libro decimo tertio. Volateranus libro vigesimo primo. Gaguinus libro sexto Trithemij Chron. Hirsaugien.

Origo & author Ordinis Trinitatis.

Vestitus

Nomen & officium.

Panuinius in Chron. ponit initium huius Ordinis in annum 1208.

Franciscus Modius eorum originem refert ad annum 1197, & de ijs sic canit:

A Triade est nobis, quæ continet omnia, nomen:
Nomine quo nullum gratius esse potest.
Hispanus certè longè notissimum in oris,
Quaque suam Betis, quà viam Iberus habet.
Stipem vbi dum, redimi quæ possent Turcica collo
Gestantes sanctam ob, Mauráne vincla fidem,
Cogimus, in certam spem surgimus & forè quondam
Nostra etiam à Stygio colla iugo.

Balæus in Appendice secundo, capite octuagesimo secundo, Centuriâ quartâ refert, hunc Ordinem in Angliam primùm venisse anno Domini 1357, & vocari etiam *Ordinem de Ingham.*

Ordo Trinitatis quando in Angliam venerit.

REGVLA MONACHORVM SANCTÆ TRINITATIS,

Eiusque Approbatio ab Innocentio III Pontifice Romano *facta.*

IN nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Fratres domus Sanctæ Trinitatis sub obedientia Prælati domus suæ qui Minister vocabitur in castitate, & sine proprio viuunt. Omnes res vndecunque licitè veniant, in tres partes diuidant æquales, & in quantum duæ partes sufficiant, exequantur ex illis opera misericordiæ, cum sui ipsorum & eis necessario famulantium moderatata sustentatione. Tertia verò pars reseruetur ad redemptionem captiuorum, qui sunt incarcerati pro fide Christi à Paganis: vel dato precio rationabili pro redemptione ipsorum, vel pro redemptione paganorum captiuorum: vt posteà commutatione, & bona fide redimatur Christianus pro pagano secundum merita, & statum personarum. Cùm verò pecunia data fuerit, vel aliquid aliud licet specialiter, & propriè detur ad aliquid semper de consensu illius, qui dederit, tertia pars separetur, & aliter non recipiatur, exceptis terris, pratis, vineis, nemoribus, ædificijs, nutrituris, & huiusmodi. Fructus enim inde exeuntes, deductis expensis in tres partes diuidentur æquales: sed quæ paucas, vel nullas recipiant expensas, omnibus diuidantur. Cùm verò panni, vel calceamenta, vel minuta huiusmodi, quibus

Res donata huic Ordini vt diuidenda.

necesse sit vtique, quæ vendi, vel conseruari non expedit, data fuerint, vel à seipsis habuerint non diuidantur, nisi Ministro domus & Fratribus visum fuerit expedire. De quibus singulis Dominicis diebus, si fieri potest, in Capitulo deliberetur. Si tamen prædicta, vt panni, terra, nutritura, siue minuta venderentur, precium inconueniens in tres partes vt supra diuidatur.

Ecclesiæ huius Ordinis cuius nomine erigenda. *Omnes Ecclesiæ istius Ordinis intitulentur nomine Sanctæ Trinitatis, & sint plani operis.*

De Ministro Ordinis. *Fratres possunt esse in vna cohabitatione, tres Clerici, & tres Laici, & præterea vnus qui Procurator sit: qui non Procurator, sed Minister (vt dictum est) nominetur, vt Frater N. N. Minister domus Sanctæ Trinitatis: cui Fratres repromittere, ac impendere obedientiam teneantur. Omnibus Fratribus suis, sicut sibimet Minister fideliter administret.*

Vestitus Ordinis huius. *Vestimenta sint lanea, & alba: & liceat eis habere pelliceas singulis singulas & bracas, quas iacentes non deponant.*

Lectisternia. *Iaceant in laneis. ita quòd plumea fulcra, vel culcitras nisi in ægritudine laborantes in domibus proprijs minimè habeant. Ceruical verò ad sustentationem captis permittantur habere.*

In cappis Fratrum imponantur signa.

Equis non vtendum Ordini. *Equos non ascendant, nec etiam habeant: sed asinos tantum liceat ascendere datos, vel accommodatos, vel proprijs nutrituris susceptos.*

Vinum sumendum à Fratribus taliter temperetur: vt sobriè sumi valeat.

Potus Ordinis. Ieiunia. *Ieiunent ab Idibus Septembris secunda, quarta, & sexta feria, & sabbato, nisi solennis festiuitas interuenerit vsque ad Pascha, exceptis dominicis diebus in cibo quadragesimali ieiunent, & alia similiter ieiunia, quæ consueuit Ecclesia celebrare. Potest tamen quandoque ieiunium Minister cum discretione relaxare propter ætatem, vel viam, & aliam iustam causam, vel facultate inspecta etiam argumentare.*

Cibus. *Carnibus datis ab his, qui foris sunt, vel sumptis de proprijs nutrituris vesci liceat tantum in dominicis diebus à Pascha vsque ad Aduentum Domini, & à Natali vsque ad Septuagesimam: & in Natiuitate, & Epiphania Domini, & in Ascensione Domini, & Assumptione, & Purificatione beatæ Mariæ, & in festiuitate Omnium Sanctorum. Nihil emant ad victum præter panem, & pulmentum, scilicet fabas, & ipsa, & eiusmodi legumina, olora, oua, lac, caseos, & fructus: sed neque carnes, neque pisces, siue vinum liceat emere nisi ad necessitatem infirmorum, vel minutorum, vel pauperum, aut in magnis solennitatibus. Liceat tamen nutrituras emere, & nutrire. Cùm verò in itinere siue peregrinatione fuerint, liceat eis, sed parce vinum emere, & pisces in quadragesima si necesse fuerit: & si quid eis datum fuerit inde viuant, & residuum in tres partes diuidant. Tamen si fuerint in via profecti ad redimendum captiuos, quicquid eis datum fuerit, totum debent ponere in redemptionem captiuorum præter expensas.*

In ciuitatibus, in villis, siue castellis, in quibus proprias domos habuerint, nihil omnino extra domos illas, nisi in domo religionis, etiamsi à quouis rogentur, comedant, vel bibant, nisi fortè aquam in domibus honestis: nec pernoctare præsumant extra huiusmodi locis inhonestis habitent, comedant, vel bibant. Qui autem hoc præsumpserit, iuxta arbitrium Ministri graui vindictæ subiaceat. *In suis domibus edant, non extra Fratres huius Ordinis.*

Talis sit charitas inter Fratres, Clericos & Laicos, vt eodem victu, vestitu, dormitorio refectorio, & eadem mensa vtantur. *Charitati studeant Ordinis huius Fratres.*

Infirmi seorsum dormiant, & comedant: ad quarum curam habendam conuersus aliquis Laicus, siue Clericus deputetur: qui ea, quæ necessaria fuerint, inquirat, & ministret sicut fuerit ministrandum. Moneantur tamen infirmi, vt lautæ, siue nimium sumptuosa cibaria non requirant, commoda potius, & salubri moderatione contenti. Ad lauta quidem, & sumptuosa cibaria non oportet quenquam admitti. Quæcunque tamen præsentanda sunt cum hilaritate præsententur: & nulli maledictum pro maledicto reddatur. *Infirmorum huius Ordinis cura.*

Si quis & maximè Religiosus ad hospitandum aduenerit, benignè suscipiatur & charitate iuxta posse domus illi subministretur. Auena tamen, vel aliud in loco auenæ hospitibus non detur, si fuerint in ciuitate, vel oppido, vel vbi venalis inueniatur: nisi fortè Religiosi sint hospites, vel tales qui ad manum non habeant, & non emere possint. Si autem hospites venalem non inuenerint, & in domo qua suscepti fuerint, inueniatur, congruenter eis præbeatur. *Hospitum receptio.*

Nullus Frater Laicus vel Clericus sit, si fieri potest, sine proprio officio. Si quis verò laborare voluerit, & potuerit, locum ipsum deserere compellatur: cùm Apostolus dicat, qui non laborat non manducet. *Trinitarij Monachi laborent.*

Silentium obseruent semper In Ecclesia sua, semper in refectorio, semper in dormitorio. De necessarijs tamen liceat loqui in alijs temporibus aptis, & remissa voce, & honestè, & extra prædicta loca vbique sermo eorum sit honestus, & sine scandalo: similiter & eorum omnis status, gestus, vita, actio & omnia alia honesta eis reperiantur. *Silentium obseruent vbique.*

Capitu-

Capitulum habeant. *Capitulum si fieri potest singulis diebus dominicis in singulis domibus Minister cum Fratribus suis teneat: & de negotijs domus, & domui siue Fratribus datis, vt ad redemptionem captiuorum tertia pars deputetur, Fratres Ministro & Minister Fratribus rationem fideliter reddat. Non solùm Fratribus, sed & familiæ domus pro capacitate sua similiter singulis dominicis diebus, si fieri possit, exhortatio fiat: & quod credere, aut agere debeant, simpliciter moneantur, De omnibus rebus, & clamoribus in Capitulo Fratres iudicentur.*

Nullus Fratrē suum publicè accuset. *Nullus Fratrum Fratrem suum in publico accuset, nisi bene possit probare. Qui autem hoc fecerit, pœnam subeat, quam reus subiret, si conuinci potuisset, nisi Minister ex causa, cum eo dispensare voluerit.*

Correptio delinquentis. *Si qui scandalum, vel aliquid huiusmodi fecerint (quod absit) se inuicem percusserint, iuxta arbitrium Ministri maiori, vel minori vindictæ subiaceant. Si quis Frater in Fratrem peccauerit, id est, contra Fratrem, id est eo solo sciente, qui iniuriam passus est, sustineat patienter, licet sit innocens: & cùm quieuerit commotio animorum benignè, & fraterne commoneat, & corripiat eum vsque ter inter se, & ipsum solùm & pœnitentiam agere de comisso, & à similibus in posterum abstinere: quod si audierit, dicat Ministro, & ille corripiat eum secretò, secundùm quod viderit saluti eius expedire. Qui verò scandalum mouit, & per se emendare voluerit, totum ante pedes scandalizati petens veniam se extendat: & si semel non sufficit vsque ter illud idem faciat. Si verò hoc in publicum venerit, quæcunque secuta fuerit pœnitentia hæc sit prior, scilicet ante pedes Ministri petendo veniam totius corporis extensio, & posteà secundum eius arbitrium emendetur.*

Capitulum generale quando celebrãdum. *Generale Capitulum semel in anno celebretur: quod fieri debet in octauis Pentecostes.*

Si pro necessitate domus debitum fuerit aliquod contrahendum, prius in Capitulo Fratribus proponatur, & cum eorum fiat consilio & assensu: vt sic, & suspiciones, & murmura euitentur.

Si quisquam de substantia domus violentiam fecerit, & ad iudicem oportuerit referri, non ante hoc fiat, quum charitatiuè ille à Fratribus primò, post ab alijs vicinis similiter moneatur.

Ministri huius Ordinis electio. *Electio Ministri per commune Fratrum consilium fiat: nec eligatur secundum dignitatem generis, secundum vitæ meritum, & sapientiæ doctrinam. Ille verò qui eligitur, sacerdos sit, vel Clericus ordinibus aptus. Minister verò siue maior, siue minor sacerdos sit.*

Ministrorum officium. *Maior Minister confessiones Fratrum omnium congregationum Ordinis audire potest. Minor verò Minister omnium Fratrum suæ domus audiat confessiones, dummodo verecundia repetiti excessus occasionem minimè præbeat tardius prælatis suis, vel minus purè quàm deceat confitendi. Solicitè verò Minister prouideat, vt præcepta Regulæ, sicut cæteri Fratres per omnia teneat. Postquàm verò electus fuerit, si ex culpa deponi meruerit, per maiorem Ministrum conuocatis tribus, vel quatuor Ministris minoribus deponatur, & alius qui dignus sit loco eius subrogetur. Si verò pro remotione terrarum, vel alia causa rationabili maior Minister hoc facere non poterit, Ministris minoribus magis religiosis committat: & quod illi fecerint authoritate maioris, ratum habeatur. Maior verò Minister, si processibus, corrigendus, vel deponendus sit, per quatuor, aut quinque Ministros eiusdem Ordinis magis religiosos hoc fiat: qui tunc authoritate generalis Capituli ad hoc eligi debent.*

Si quis huius Ordinis Frater esse voluerit, primò per annum cum expensis suis, præter victum, habitu suo, & omnibus suis retentis, Ordine pro Deo seruiat: & post annum si bonum, & conueniens videatur Ministro domus & Fratribus, & illi, & locus vacauerit, recipiatur: dum tale sit, de quo non videatur Ecclesiæ litigium imminere. Si verò de cuiusque moribus visum fuerit dubitandum, prolixior de eo probatio habeatur. Si ante receptionem aliquis se intemperanter habuerit, & impatiens disciplinæ, & ad arbitrium Ministri non emendauerit mores suos, tribuatur ei modestè licentia cum omnibus quæ attulit recedendi. In Ordine verò aliquis non recipiatur, antequam annum videatur vigesimum compleuisse: Professio vero in arbitrio Ministri relinquatur. *Receptio Nouitij.*

Pignora non accipiant, nisi decimas cum licentia Episcopi sui de manu Laici, iuramenta non faciant, nisi magna necessitate cum licentia Ministri, uel iussi ab Episcopo suo, vel ab alio vices Apostolicas gerente, & hoc pro honesta, & iusta causa.

Si quod vitium in re, quæ venditur notum fuerit iudicetur emptori, depositum auri, vel argenti, vel pecuniæ non liceat eis suscipere. Ipsa die, qua infirmus venerit, vel apportatus fuerit, de peccatis suis confiteatur & communicet.

Omni secunda feria præterquam in Octauis Paschæ, & Pentecostes, & Natiuitatis Domini, Circumcisionis, & Epiphaniæ, & præterquam in festiuitatibus, quæ ad colendum pronunciatur, finita Missa pro fidelibus fiat absolutio fidelium defunctorum in cæmiterio. Singulis quoque noctibus ad minus in hospitali coram pauperibus pro statu, & pace Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & totius Christianitatis, & pro benefactoribus, & pro his, pro quibus generalis Ecclesia consueuit orare, & communis fiat oratio:

SS 2 *In*

In Regularibus horis morem beati Victoris obseruent, nisi fortè pausationes, vel aliæ prolixitates, vel vigiliæ, occasione laboris & paucitatis seruientium de consilio piorum, & Religiosorum virorum fuerint remittendæ, propter paucitatem etenim suam tantas pausationes in psallendo facere non tenebuntur, nec ita tempestiuè surgere

Rasura Trinitariorũ. *In rasura similiter ordinem Sancti Victoris sequantur Clerici. Laici verò barbas non radant eas crescere modestè permittant. Nulli ergò, &c. nostræ concessionis, & constitutionis, &c.*

Caput XXII.

Ordo Militiæ Sanctæ Mariæ.

Ordinis origo Auctor. Vestitus. ORdo Militiæ Sanctæ Mariæ de Mercede, aliâs de Redemptione captiuorum, quibus scilicet cura esset de redimendis captiuis, instituitur à Iacobo Rege Arragonum, qui Baleares insulas subegit, anno Domini 1212, & à Gregorio IX approbatur. Amictu albo & nigrâ cruce insigniuntur. Religionis caput est Barcinone. Volateranus lib. 21. Antrop. & Polydorus lib. 7, cap. 5, de Inuent. rerum. Pannuinius in Chron. refert initium huius Ordinis ad annum Christi 1232.

Caput XXIII.

Ordo Militiæ Montesiæ.

ORdinem Militum Montesiæ (qui locus est in Regno Valentiæ) idem Iacobus, eodemque fere tempore quo superiorem instituit, anno scilicet millesimo ducentesimo decimo quarto, atque etiam à Gregorio IX, confirmatur. Volateranus Libro vigesimo primo. Milites huius Ordinis rubenti cruce insigniuntur: ibidem.

Vterque Ordo est Cistercìensis, & sub Magistro ac Militia de Calatraue militat. Volateran. ibidem.

Caput XXIV.

Ordo Sanctæ Claræ.

CLara Assisij nata est patre Milite, & matre Ortulana nomine, muliere superstitiosissima, vt quę peregrinationes susceperit ad sepulchrum dominicum, ad limina Petri & Pauli, & ad S. Michaelem Archangelum, Antonino teste tit. 24, c. 6. In infantia statim vsa est sub vestibus mollibus ac pretiosis cilicio, cumq; ad pubertatis annos venisset, nuptias aliquoties auersata est. Audiens verò de Francisco conciue suo, familiaritatem nimis magnam cum eo contraxit, eiusq; iussu parentes suos sine causa deserens, & clàm noctu ad S. Mariam de Portiunculat, vt Antonin. habet, fugiens, Fratres eam cum luminibus exceperunt: ibi manu Fratrum crines deponens, ornatus priores omnes abiecit Sed inde ad S. Pauli Templũ à Francisco deducitur. Parentes autem, eius fugâ cognitâ, ad eum locum aduolant, vt illam auulsuri inde. At illa pannos apprehendens altaris, caput attonsum denudat, affirmans se à Christi seruitio non amplius auelli posse. Videntes igitur eius constantiam in proposito, conquiescunt. Tùm verò ad S. Damiani Templum de Francisci consilio commigrauit, ibiq; *pauperum Dominarum* Ordinem, qui & à loco *S. Damiani*, à fundatrice autem *Clarissarum* Ordo dicitur, inchoauit circa annos Christi 1225, vt Nauclerus Generat. 21, in fine habet. Subjicitur tamen Minoritis, vt iucundior sit societas: & constat vt plurimùm ex muliebri sexu: Polydorus lib. 7, cap. 4. *Origo & author. Ordinis.*

Per annos 42, arcto tuguriolo reclusa apud S. Damiani Tẽplum, seipsam inediâ, vigilijs alijsq; carnificinis mirum in modum afflixit: Antoninus tit. 24, c, 6. Procurauit enim sibi fieri vestem de corio porci, quam versa ad carnem hispidâ tonsurâ pilorũ secretò sub tunica deferebat. Vtebatur interdum durissimo concilio de pilis equorum nodosè cõtexto: nonnunquam vinearum sarmenta ei pro lectulo erant: lignum durũ pręstabat sub capite officium puluinaris: calceamẽtorũq; vsum penitus ignorabat progressu temporis scorium debilitato corpori substrauit, & capiti modicam paleam indulsit: tandem, iubente Francisco, propter infirmitates incredibiles sacco paleis pleno vsa est. Sanitatis tẽpore maiorem Quadragesimam, & Quadragesimam S. Martini in pane & aqua ieiunans solis diebus Dominicis, sic habebat vinum gustabat. Secundâ, quartâ & sextâ feriâ nihil in his. Quadragenis cibi sumebat: quod tamẽ ieiuniũ Episcopus Assisij & Fráciscus *Clara afflictiones.*

scus prohibuerunt ei, mandantes, vt nullum sinat transire diem, in qua ad minus vnciam cum dimidia panis in cibum sumeret: si vera sunt, quæ Antoninus titulo vigesimo quarto, capite sexto, paragrapho secundo, & alij referunt, de quibus tamen meritò dubitari potest, cùm Clara ferè triginta annis post Franciscum obierit, & tamen hæc ita proponuntur, ac si Franciscus superuixerit eam. Cùm verò Gregorius IX, lege cauisset, ne quis ex Minoribus ad Monasterium eins accederet, id Clara adeò ægrè tulit, vt Pontifex decretum hoc reuocârit: eodem Antonino teste paragrapho quarto.

Confirmatio Ordinis. Volens autem Religionem suam summę Paupertatis titulo exornare, ab Innocentio III, seu vt volunt alij, ab Honorio III Paupertatis suæ priuilegium postulauit. Pontifex tanto Virginis fauori congratulans, singulare dicit esse propositum, quòd nunquam tale priuilegium à sede Apostolicâ fuerit postulatum. Vt autem insolitæ petitioni satisfaceret, Pontifex ipse petiti priuilegij primam notulam sua manu conscripsit. Cùmque Gregorius IX ei euaderet, vt propter euentus temporum, & pericula seculorum aliquas saltem possessiones retineret, quas & ipse liberaliter offerebat, restitit tamen, & nullatenus acquieuit. Pontifici autem dicenti, *Si votum formidas, nos te à voto absoluimus,* dixit illa: *Sancte Pater, nequaquam à Christi sequela in perpetuum absolui desidero:* vt refertur in eius vita apud Laurentium Surium tomo quarto de Vitis Sanctorum, & Antoninum titulo vigesimo quarto, capite sexto, paragrapho primo. Paucis diebus antequam moreretur, Ostiensem Cardinalem de Perusio obsecrat denuò, vt denuò, vt priuilegium paupertatis à Papa & Cardinalibus sibi impetret confirmari: quod & promisit ille & impetrauit: Antoninus paragrapho 5.

Palæus Centuriâ quartâ, capite octauo in Appendice refert, Innocentium IV, Regulam Clarissis, composuisse & dedisse.

Diuiduntur in *Obseruantes*, *Reformatas* ac *Vrbanissas*.

Incrementa Ordinis. Ob eximiam igitur sanctitatis opinionem fama Claræ longè latèque sparsa, mirandum in modum Ordo eius crescere cœpit: vnde illud,

Clausa manens Clara, toto clarescere mundò
Incipit, & laudum titulis præclara refulget.

Nam, vt author vitæ eius apud Surium, & Antoninus titulo vigesimo quarto, capite sexto, referût, festinant virgines eius exemplo seruare virginitatem: maritatæ castius agere satagunt: nobiles & illustres Fœminæ amplis contemptis palatijs arcta sibi monasteria construunt, atque in cilicio & cinere viuere magnam gloriam ducunt: mater filiam, filia matrem inuitat: soror sorores allicit, & amita neptem. Replet fama superstitionum eius cameras dominarum illustrium: attingit Ducissarum palatia: ipsarum quoque penetrat Reginarum penetralia: flectuntur nobiles ad eius sectanda vestigia: ornantur eius monasterijs inumeræ Ciuitates, ipsa quoque campestria & montana.

CAPVT XXV.

Ordo VALLIS SCHOLARIVM.

Origo & fundator. GVillermus Richardus Scholaris Parisiensis cum Eduuardo & Manasse Theologiæ Professoribus, in Eremum in Campania commigrans, nouum vitæ genus auspicatus est. Vitæ quidem norma Augustini Regula ipsis fuit: attamen & aliorum Ordinum, Romanâ authoritate comprobatorum, statuta sectati sunt. Nam *Vita Regula.* ex Cistercicensium lacunis hæc mutuati sunt, vt Prior illius domûs & successores omnibus Ecclesijs sui Ordinis, visitandi matrem facultatem habeant, & quòd Priores forinseci semel in anno apud Ecclesiam præfatam statuto tempore conuenientes celebrent Capitulum generale. Scapularia deferant Fratres laborantes: camisias lineas non habeant, nec in dormitorio culcitras: sani carnibus non vescantur, nisi debiles & ægroti. *Vestitus.* Locus vbi initio sedem fixerunt, *Vallis Shcolarium* *Nomen.* dictus fuit. Horum institutum Honorius III, anno tertio Pontificatûs sui, Papali authoritate confirmauit. Vincentij Speculum hist. libro trigesimo primo, capite centesimo vigesimo tertio, Epitome mun- *Confirmatio.* di. Genebrardi Chron. Panuinius in Chron. dicit, Parisijs hunc Ordinem confirmatum, anno Domini millesimo ducentesimo decimo septimo.

CAPVT XXVI.

Ordo EREMITARVM S. PAVLI.

ORdo Fratrum Eremitarum S. Pauli in primi Eremitæ Vngaria sub Diui Augustini instituitur circa annum Christi millesimum ducentesimum decimũ quintum ab Eusebio Strigoniensi, & confirmatur anno millesimo trecentesimo octauo à Gentile Cardinale legato Clementis V. Papæ. Panuinius in Chronico Frank in Chronico folio 468.

In Angliam hi primùm venerunt anno Domini millesimo trecentesimo decimo & Colcestriæ locati sunt, vt indicat ex Chronico Caleten. Balæus in Appendice secundo, Centuriâ quartâ, capite octuagesimo secundo.

CAPVT XXVII.

Ordo CANONICORVM Regularium Sancti Martini.

ORdo, siue Congregatio Canonicorum Regularium Sancti Marci Mantuæ incipit anno millesimo ducentesimo trigesimo primo, Panuinius in Chronico.

CAPVT XXVIII.

Ordo BETHLEHEMITARVM.

EXoritur quoque Ordo Bethlehemitarum, cui Cantabrigæ anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo septimo mansi concedebatur. Prædicatorum more vestiti, stellam rubeam in pectore, quinque radijs crinitam habent, in cuius medio rotunditas erat aërij coloris, propter stellam quæ nato Domini apparuit in Bethlehem. Balæus Centuriâ quartâ, capite vigesimo quinto in Appendice. Catalogus testium veritatis fol. 375.

Tot Ordines circa hæc tempora in Anglia exorti sunt, vt Ordinum Confusio videretur: vt hi hos, & è conuerso supplantarent, nec sufficeret populus eos eleemosynis sustentare: ibidem.

CAPVT XXIX.

Ordo BONORVM HOMINVM seu VIRORVM.

EDmundus Richardi Angli Coruualiæ Comitis, qui Romanum imperium tenuit, filius, Cœnobium quoddam in syluestri colle, qui parum suprà Berchanstedum eminet, exstruit, & amplis possessionibus ditatum, nouæ Religionis viris, nunquam anteà in Anglia visis, qui *Boni homines seu Boni viri* dicuntur, inhabitandum dedit anno millesimo ducentesimo quinquagesimo octauo iuxta Balæum Centuriâ quartâ, capite vigesimo sexto in Appendice. Hi Diui Augustini Regulam profitentur & obseruant. Vestimentum cœrulæi coloris induunt, eadem penè forma factum atque habentes Fratres, quos vocant Eremitanos. Polydorus lib. decimo sexto de Anglis. Vide eundem Polyd. libro septimo capite quarto de Inuent. rerum.

CAPVT XXX.

Ordo FLAGELLANTIVM.

FLagellantium Ordo, quem alij *Sanguinariam pænitentiam*, vocant, primò exortus est circa annos Christi 1260 Perusiæ in Thuscia, quando orbis terrarum fame maxima laborauit. Nobiles atque mercatores primùm frequentes coibant. Deinde vulgus promiscuum, ciues, coloni, pueri & Sacerdotes attoniti, fanaticique prouolant. Templatim atque oppidatim bini more Sacerdotum procedebant. Vbi in conspectu Templum oppidumuè erat præeunte duce multitudinis, diuina carmina concinebant, hymnos cantabant, cœlites placabant, vestibulsque se exeuntes supernè vmbelico tenus nudi, cætera linteo talari tecti, capiteque, ne agnoscerentur, operto, scutica nodosa humeros atque pectus secabant, & crudeliter se verberabant. Inter verba hos tres versus Germanica lingua recitabant. *Flagellantiũ origo.* *Ritus & superstitiones.*

Ihr

Ihr schlacht euch sehre /
In Christus ehre /
Durch Gott / so laßt die sünd mehre.

Quibus se adhortabantur, vt posthac resipiscerent, pietatem colerent, qui se tam duriter pietatis ergò cæderent. Modò procumbebant, modò palmas ad sydera tendebant, & pectora pugnis contundebant. Nec vlla iniuria Cœli viçque præpediuit, quo minus hæc sacra cruenta ritè perpetrarent, atque cœptum carperent iter. Itaque imperia dira in seipsos, ne somno quidem quieto irrogando quisque per 33. dies atq; semissem perdurabant. Tum se expiatos sceleribus Deoque reconciliatos existimabant, atque demùm domos repetebant.

De Flagellantibus Monachus S. Iustina Paduana.

De hoc genere hominum, & mirabili modo pœnitentiæ, qui initium in Italia habuit, & postea per diversas Europæ prouincias diffusus est, hæc refert quidam Monachus S. Iustinæ Paduanæ in suo Chron. anno 1585. à Cl. V. D. Vrstisio Basiliensi luce donato, de rebus in Insubria & vicinis locis gestis. *Sub anno*, inquit, 1260. *cùm tota Italia multis esset flagitijs & sceleribus inquinata, quadam subitanea compositio & à seculo inaudita, inuasit primitus Perusinos, Romanos postmodum deinde ferè Italiæ populos vniuersos. In tantum itaque timor Christi irruit super eos, quòd nobiles pariter & ignobiles, senes & iuuenes, infantes etiam quinque annorum, nudi per plateas ciuitatum, opertis tantundem pudendis, deposita verecundia, bini & bini processionaliter incedebant: singuli flagellum manibus de corrigijs continentes, & cum gemitu & ploratu se acriter super scapulis vsque ad effusionem sanguinis verberantes, & effusis fontibus lacrymarum, ac si corporalibus oculis ipsam Saluatoris cernerent passionem, misericordiam Dei & genitricis eius auxilium implorabant: suppliciter deprecantes, vt qui innumeris pœnitentibus est placatus, & ipsis, iniquitates proprias cognoscentibus, parcere dignaretur. Non solùm itaque in die, verumetiam in nocte cum cereis accensis, in hyeme asperrima, centeni, milleni, decem millia quoque per ciuitates & Ecclesias currebant, & se ante altaria humiliter prosternebant, præcedentibus eos sacerdotibus cum crucibus & vexillis. Similiter in villis & oppidis faciebant: ita quòd à vocibus clamantium ad Dominum, resonare videbantur simul campestria & montana.*

Siluerunt tunc temporis omnia Musica instrumenta & amatoria cantilenæ. Sola cantio pœnitentium lugubris audiebatur vbique, tam in ciuitatibus quàm in villis: ad cuius flebilem modulationem corda saxea mouebātur, & obstinatorum oculi se à lacrimis non poterant continere. Mulieres quoque tantæ deuotionis fuerunt minimè expertes, sed in cubiculis suis tantùm populares, sed etiam matronæ nobiles & virgines delicatæ cum omni honestate hac eadem faciebant. Tunc ferè omnes discordes ad concordiam redierunt: vsurarij & raptores malè ablata restituere festinabant, cæterique diuersis criminibus inuoluti, peccata sua humiliter confitentes, se à suis vanitatibus corrigebant. Aperiebantur carceres, dimittebantur captiui, & exules redire ad propria sunt permissi. Tanta enim opera sanctitatis & misericordiæ tam Viri quàm Fœminæ ostendebant, ac si timerent quòd diuina potentia ipsos vellet igne cœlesti consumere, vel iactura terræ subitò absorbere aut concutere vehementissimo terræmotu seu alij plagis, quibus diuina iustitia se vlcisci de peccatoribus consueuit. Super ista verò pœnitentia repentina, quæ vltra etiam fines Italiæ per diuersas Prouincias est diffusa, non solùm viri mediocres, sed & sapientes non irrationabiliter mirabantur: cogitantes, vnde tantus feruoris impetus perueniret: maximè cùm iste modus pœnitentiæ inauditus non fuisset à summo Pontifice institutus, qui tunc Anagniæ residebat: nec ab alicuius prædicatoris vel auctorizabilis personæ industria vel facundia persuasus, sed à simplicibus sumpsit initium; quorum vestigia docti pariter & indocti subito sunt sequuti.

Plerique bonos, alij, Monachi maximè pessimos prædicabant, hæreseos notam inurebant, & superstitionem flagitiosam, immodicam, diraque sacra interpretabantur. Vnde multi Principes, inprimis Manfredus Siciliæ & Apuliæ Dominus, itemque Palauicinus Marchio Cremonæ, Brixię & Mediolani eos vltra in suis Regnis progredi prohibuerunt: nonnulli etiam, veluti profanos, ne suos omninò fines ingrederentur, publicis edictis coercuerunt, vt Auentinus refert lib. 7. Annalium fol. 702.

Flagellantium institutũ repressũ, rursus emergit.

Ad tempus igitur repressa atque sopita fuit eorum superstitio fanatica. Sed increbruēre rursum circa annos Domini 1349. per vniuersum ferè orbem Christianum eiusmodi greges Virorum pariter & Mulierum: sed quo authore, incertum est: vnde & *Acephali* dicti. Quingenti nonnunquam, aliquando mille Viri & Mulieres conuolârunt, oppidatim bini processerunt, seque flagellârunt tot dies, quotquot quisque annos natu erat: inde, quasi expiato omni crimine domum redibant: Auentinus lib. 7. Annalium fol. 791. Ac refert Sigifridus Presbyter Misnensis in Epitome historię libro 2. anno Domini 1261. multa millia Flagellatorum prodiisse in mundum, dicentes, *hominem ab omnibus peccatis absolui, si in tali secta per vnum mensem versaretur.*

Alber Argent. de Flagellatorũ origine & ceremonijs.

De his Naucletus Generat. 45. nonnulla refert, sed quia videtur ea transcripsisse ex M. Alberto Argentinensi, qui hisce temporibus vixit, & cuius Chronicon. clarissimus vir D. Christianus Vrstisius anno 1585. luce donauit, integra huius authoris verba adscribere placuit. Pestilentia (inquit) *paulatim incipiente anno Domini 1349. in Alemannia cœperunt se populi flagellare, transeuntes per terram, & venerunt 200. de Sueuia Spiram anno prædicto in medio Iunij, habentes inter se vnum Principalem, & duos alios Magistros, quorum mandatis omnino parebant. Et cùm horâ primâ Rhenum transissent, accurrente populo, fecerunt Circulum in ciuitate Spira ante monasterium latum valdè, in cuius medio se exeuntes, depositis vestibus & calceamentis, habentes in modũ braccæ camisias à fœmore ad talos pratensas, circumiuerunt, vnusquisque post alium in circulo in modum crucifixi prostrauit: quilibetque eorum super quoslibet transeuntes passibus, & leniter prostratos flagellis tangentes, vltimi qui se primò strauerunt, primò surgentes se flagellauerunt, flagellis habentibus nodos cum quatuor aculeis ferreis, transeuntes cum cantu vulgari inuocationis Dominicæ, habente multas inuocationes: & steterunt tres in medio circuli sonori valde, præcinentes, flagellando se, & post quos alij canebant: in quo diu immorantes, ad vnum pratentum omnes genuflexi, in modum crucifixi in facies suas corruerunt, cum singultantes, & transierunt iuxta circulum Magistri momentis eos vt orarẽt ad Dominum pro clemẽtia super populũ, itẽ super omnes eorum benefactores, & malefactores & omnes peccatores, & in purgatorio existẽtes, & pluribus alijs. Post hæc se leuantes, extensis manibus in cœlum, genuflexi canebant: & iterum surgentes diu se flagellabant, euntes vt prius, quibus se induentibus alia pars eorum, quæ indumenta & substantiam suam custodierat, se exuens, idem fecit. Post hæc resurrexit vnus sonorus, legens literam quia aliqui fuerant inter eos sacerdotes & literati, nobiles & ignobiles, mulieres & pueri, cuius literæ tenor similis in sententia esse dicebatur in Ecclesia S. Petri in Hierusalem per angelum præsentata, in qua narrat Angelus: Christum ostensum contra mundi prauitates plurima exprimens crimina, violationem diei Dominicæ, & quòd non ieiunetur feriâ sextâ, blasphemias, vsuras, adulteria: Christumque rogatum per beatam Virginem & Angelos pro misericordia, respondisse: quemlibet per 34. dies se debere exulando flagellare, vt misericordiam Dei consequantur.*

Tantus erat Spirensium affectus ad eos, quòd citò omnibus inuitatis, non inueniebatur qui inuitari posset non enim recipiebant cuiusuis eleemosynam in specie, sed in genere, pro parandis cõtortis cereis & vexillis. Habebant enim pretiosissima vexilla de serico & purpura, & ornatè depicta, cum quibus processionibus transibant: sed inuitati de Magistrorum suorum licentia ibant vocati, nec audebant inuitare per ditiores vocati. Hocque faciebant bis in die, aut in ciuitate, vel in campis, & quilibet clam semel in nocte: non loquebantur mulieribus, nec super plumis iacebant: omnes gestabant cruces, ante & retrò in veste & pileo, habentes flagella vestibus appensa, nec in vna Porochia vltra vnam noctem manserunt. Ingressi sunt fraternitatem eorum humillimè centum & plures de ciuitate Spirensi: circa mille Argentinensium, promittentes per prædictum tempus obedientiam prædictis Magistris. Nullus recipiebatur, nisi promitteret seruare prædicta, per prædictos dies, & nisi haberet expendere in die ad minus quatuor denarios, ne mendicet, & nisi promitteret se esse confessum & contritum, & remisisse omnem iniuriam inimicis, & habere Vxoris suæ assensum. Diuiseruntque se Argentinæ, pars enim descendit, pars altera ascendit, Magistros inter eos similiter diuidentes. Magistri quoque Argentinis repentinam castigationem nimiam prohibebant. Tantaque ad omnes confluebant multitudines, ascendentium, descendentium & transuersalium, quòd nemo poterat numerare. Post hæc in ciuitate Spira penè ducenti pueri, duodecim annorum ætate, colligationem fecerunt, & se flagellauerunt.

De Flagellatorum origine & ritibus Crantzius.

De iisdem Albertus Crantz lib. 8. c. 28. Wandaliæ, ita scribit: *Secta Flagellantium circa annum Domini 1349. vehementer increuit per prouincias, incertum quo authore primùm instituta. Homines rudes, qui per Germaniã agros flagellis se attriuerant, Cruces in veste præferebant, ad vrbes gregatim ibant, processione disciplinatâ, capitum operimentis ad oculos demissis, luminibus in terram fixis, tristes & mœsti semper cernebantur. Flagella tribus restibus erant trinodia: nodi ferrum in crucis formam eminens habebant, liuentes ex crebris ictibus ac vulneribus scapulas & dorsa pratulere. Ecclesiam ingressi per cœmeteria nudi sternebantur, alij proni in faciem, alij in latus, nonnulli in dorsum: quidam extentis in altum palmis, pœnitentiæ formam ad singula peccatorum genera in gestu significabant. Progressus ex omni numero vnus, singulos tangebat, dicens: Det tibi Deus remissionem tuorum peccatorum, Surge. Inde in Ordines digesti, præcinentibus duobus, versum chorus iterabat: vbi Dominicæ passionis in cantu quodam incidebat mentio, mox vnâ proruunt in terram, non, vt solemus, primò geniculantes, sed vno impetu, veluti præcipitata ligna vel saxa, ruebant, quem quisque stans locum fortè habuit.* Eadem de illis refert idem author lib. 9. cap. 44. Metrop. Funccius in Chron. lib. 10. Ac lib. 10. cap. 46. Metrop. testatur, *quod circa annum Domini 1398. renouatus fuerit rursus hic Ordo in Italia, iterumque*

que transierit per Germaniam & cateras nationes.

De Origine Flagellātiū Trithemius. Trithemius in Chron. Hirsaugiensi fol. 292. indicat, hanc sectam in Vngaria sumpsisse originem, non solùm ob ingentem pestilentiæ vim, quæ in Vngaria, sicut in omni reliqua Europa de sæuierit: sed etiam ob horribilem terræmotum atque hiatum, quo vrbes 26. & innumeri mortales absorpti fuerint in regno illo: ideoque nonnullos flagellationem talem instituisse, vt irati Dei gratiam promererentur, & pro suis ac totius mundi peccatis satis fecerent.

Vrstisius in Chronico Basiliensi lib. 3. c. 12. indicat, eos, cùm primùm intrârint vrbes aut vicos, huiusmodi cantu vsos esse. *Flagellantium ritus ex Vrstisio.*

Nun ist hie die Bätte fart
Da Herr Christus gen Jerusalem fart/
Er fürt ein creütz in seiner hand/
Nun helffe vns der Heyland.
Nun ist hie die Bätte fart so gut/
Hilff vns Herr durch dein blut/
Das du am creütz vergossen/
Vnd vns im ellend gelassen.
Nun ist hie die Straaß also bereit.
Die vns zu vnser Frauwen treit/
In unser lieben Frauwen land/
Nun helffe vns der Heyland.
Wir wöllen die Buß annemmen/
Das wir Gott desto baß gezimmen/
Dört in unsers Vatters reich/
Da bitten wir dich alle gleich/
So bitten wir den heyligen Christ/
Der aller welt genädig ist.

Venientes verò ad templa ita canebant:

Jesus ward gelabet mit gallen/
Deß sollen wir allen ein creütz fallen.

Simulque in modum crucifixi sese prosternentes, præcentor eorum ita canebat:

Nun hebet auff euwere hände.
Das Gott den grossen Sterben von vns wende.

Dogmata verò Flagellantium Sebastianus Franck in Chronico suo sequentibus 44. capitibus complexus est. *Flagellantium doctrina*

1 *Ordinem suum ante annos 40. institutum esse, occasione literarum quarundam, quas Angelus Romæ in B. Petri Basilica altari imposuerit.*
2 *Post suum aduentum Romanum Episcopum esse depositum, omnemque potestatem ipsis traditam.*
3 *Christum, vt Veteris, sic & Noui Testamenti sacerdotium obrogâsse, propter sacerdotum scelera & nequitias.*
4 *Nullam post hac rationem haberi debere Templorum, salis, scramentorum, baptismi, olei, cineris, chrismatis aut aliarum rerum consecratarum: sacerdotibus enim omnem ademptam esse potestatem.*
5 *Post suum aduentum templa nihil aliud esse, quàm aceruum lapidum, speluncam latronum & peccatorum.*
6 *Sacerdotes suâ doctrinâ & Sacramentorum administratione, seipsos & populum seducere & occidere.*
7 *Aspergillum in aquam lustricam tinctum infernalibus guttis refertum esse.*
8 *Boatum seu cantum sacerdotum eorumque officia in Templis, non pluris æstimanda quàm latratus canum.*
9 *Post suum aduentum Baptismum aquæ cessauisse, & sanguinis Baptismum incæpisse.*
10 *Eo Miraculo. quo Christus in nuptijs aquam in vinum rubrum conuerterit, significare voluisse, quòd sub finem mundi aquæ Baptismus cessare, sanguinis verò Baptismus incipere debeat.*
11 *Vt vinum hoc optimum & præstantissimum fuerit in nuptijs, & aqua Baptismus.*
12 *Nullum posse saluari, qui non in Flagellantium Ordinem cooptetur, & in suo ipsius sanguine baptizetur.*
13 *Vnctionem Chrismatis figmentum esse humanum.*
14 *Omnes Monachorum Ordines, vnà cum Clero vniuerso Pontificio esse reprobatos à Deo.*
15 *Verum corpus Christi non esse realiter & substantialiter in pane, alioquin iampridem deuorassent homines Christum, etiamsi altissimo monte maior exstitisset.*

Si Christus

16 *Si Christus veraciter sit in Sacramento, sacrificulos peiores esse Iudâ, qui triginta donarijs Christum vendiderit, isti verò tribus obolis.*

17 *Panem consecratum tam exiguo pretio vendere sacrificos, quo tamen Mundum totum comparârint.*

18 *Sacramentum altaris nihil aliud esse quàm cuculum sacerdotum.*

19 *Auricularem confessionem ad remissionem peccatorum inutilem.*

20 *Qui sacerdoti confitetur, non est mundior eo qui se in sterquilinio seu lacuna aliqua lauat.*

21 *Peccata quantumuis atrocia spontaneam flagellationem carnis tollere.*

22 *Indulgentias aucupium esse sacerdotum.*

23 *Confirmationem matrimonij quæ fiat à sacerdotibus id polluere: dicente Domino: cuicunque benedixerint, ergo maledicam.*

24 *Flagellationes plus moribundis prodesse, quàm si centum libris olei perungantur.*

25 *Vestem nuptialem, quæ nos Christo dignos efficiat, esse laceratam cutem & mortificatam carnem.*

26 *Supremam obtestationem per morale peccatum fieri.*

27 *Sibi nouam legem à Deo reuelatam & traditam esse.*

28 *Loco septem Sacramentorum voluntariam mortificationem carnis institutam esse in memoriam dominicæ passionis.*

29 *Neminem Deo gratum & acceptum esse, nisi sit de grege illorum.*

30 *Leuitam & sacerdotem, qui apud Hiericho semimortuum & vulneratum præterierint, sacerdotes Pontificios esse, qui Christo ingrati sint, nec eius crucem ferant.*

31 *Se esse Samaritanum, qui vulneribus confectum iumento suo imposuerit.*

32 *Antichristum esse Episcopos, Sacerdotes aliosque Prælatos, qui Flagellantes obsequelam Christi persequantur.*

33 *Antichristum logo tempore imperitâsse. Heliam & Enochum venisse, & propterea extremum iudicium præ foribus esse.*

34 *Heliam occisum esse ante annos 48. Erdfordiæ, & Begardum appellatum.*

35 *Enochum fuisse Conradum Sinet, qui in Thuringia Euangelium prædicârit, & propterea occisus sit.*

36 *Deum ab initio omnes animas creâsse, & in Paradiso collocâsse.*

37 *Quam primum corpus in vtero materno formatum sit, animam ei ab Angelis inspirari.*

38 *Begardo & Conrado suo Angelos Heliæ & Enochi animas inspirâsse.*

39 *In nouissimo iudicio non solum Christum, sed & suum Begardum & Conradum Mundum iudicaturos,*

40 *Omne iusiurandum mortale peccatum esse.*

41 *Purgatorium nullum esse, proindeque viuentium preces & supplicationes pro mortuis inutiles.*

42 *Vigilias & exequias ad nihil prodesse, quàm vt sacerdotes ijs tempus fallant, & loculos impleant.*

43 *Crucem Christi non adorandam, ne quis idololatra fiat.*

44 *Nulla iciunia à sacerdotibus indicta seu instituta seruanda esse.* Sic quidem Sebastianus Franck.

Flagellantes cũ sua doctrina dãnati.

Contra hæc & similia Flagellantium Dogmata eorumque superstitiones scripsit Ioannes Hagen aliâs de Indagine lib. vnum circa annos Christi 1406. Damnati etiam sunt & Germaniâ excedere iussi Flagellantes in vniuersum à Carolo IV. Imp. Auenionem igitur, vbi curia Pontificis erat, profecti sunt, cumque ibi in Diui Petri Ecclesia sese flagellâssent, Clemens V. in carcerẽ eos conijcere voluit, sed quidam Cardinales intercesserunt: tunc Papa sub pœna execrationis latæ sententiæ, ipsis & omnibus Christi fidelibus prohibuit, ne de cætero publicis flagellationibus vterentur, sed pœnitens clam, si vellet, se flagellaret. Nihilominus etiam tam Auenioni, quàm alijs per Italiam Pontificiæ ditioni subiectis vrbibus flagellationes eiusmodi publicæ, ad pœnitentiam vehementius testandam, retentæ sunt. Et ijs locis hominum turbę albis, pullis, cinericijsque vestibus insignes, capite obuoluto, nudis pedibus, humerisq; nudis quos scuticis ære argentôue acuminatis, vt potentior sit ictus, diuerberant, sanguinemque eliciunt, amburbias habent supplicationes, & ad diuorum puluinaria adeunt, hâc ceremoniâ rati se peccatorum remissionem mereri. His se vapulantium factionibus (sic enim vocantur) opulenti & nobiles Viri complures, quin Reges magniq; Principes sese adiungunt, Religionis testandæ gratiâ. Sic enim anno 1574. post horrendum & inauditum illud patratum latricinium per totam Galliam, Henricus III. tunc Galliarum Rex, vni factioni sese adiunxit, & ad illius exemplum vniuersa penè aula.

Flagellationes publicæ à Papa prohibitæ, sed nihilominus à Pontificijs retẽtæ.

Flagellatio Italica & Hispanica.

Carolus

Carolus verò Lotharenus Cardinalis ipse cumprimis, qui pro more & instituto patrij illius ritûs pedibus humerisque nudis obiuit hyberno tempore supplicationem: sed quàmuis domum redux cubili incaluisset, deterius tamen se solito habere cœpit, vt se quidem scelerum suorum ita pœnituisse maximè pœniteret: nam paucis post diebus exstinctus est inter furiosas vociferationes: vt historia de Bellis ciuilibus Galliæ testatur. In Hispania quoque tritum est hodiè flagellationibus talibus suam pœnitentiam declarare non solum promiscuâ plebem, sed cumprimis nobiles magnosq; Viros, quibus ardentes faces mediâ etiam luce præferuntur.

De Origine Disciplinæ *seu* Flagellationis *sui ipsius.*

ORiginem superstitiosæ huius flagellationis ipsi quoque Pontificij ad *Dominicum Toricatum* referunt, qui vixit circa annos Christi 1050. Is enim, vt supra sub titulo de *Abusibus & erroribus eremitica vita*, pag. 20.b. & 21. indicauimus pluribus, quo etiam Lectorem remittimus, vtraque manu corpus suum scopis crudelissimè afflixit. Ac paucis ante obitum annis, quasi nouum supplicij genus inueniens, virgarum scopas in corrigiarum scuticas vertit: hocque flagellum, si quo iret, portabat in sinu, vt vbicunque iaceret à verberibus non cessaret, Hinc Baronius 11. pag. 234. hæc refert: *Circa annos Christi* 1056. *etsi non quidem auctore Petro Damiano Eremita, tamen certo propagatore, adque aduersus impugnantes propugnatore, introductus est in Ecclesia vsus ille, vt pænitentiæ causâ homines verberibus seipsos afficerent, flagellis ad hoc paratis idoneis exemplo Dominici Loricati sibi subditi Eremitæ. Testatur id quidem ipse Petrus Damianus in Epistola ad Blancam Comitissam* 4. c. 14. *Tom.* 3. *Biblioth. Sanct. vbi hæc inter alia: Huius senis exemplo facienda disciplinæ mos in nostris partibus inoleuit, vt non modò viri, sed & nobiles mulieres hoc purgatorij genus inhianter arriperent. Nam & relicta Thetbaldi sublimis vtique generis, & non infimæ dignitatis mihi aliquando retulit, per prætensam huius disciplinæ Regulam centum annorum pænitentiam se peregisse.* Idem verò Petrus testatur, *tria scoparum millena, vnum annum conficere.*

Idem verò Baronius eodem Tomo pag. 226. & seq. hoc flagellationis genus ad altiorem Originem referens, sic scribit: *Hic opportunè se ingerit, & quasi necessitas exigit, vt Petri Damiani verba illa explicantes, quibus ait: Non ignoras quia cùm à pænitentibus terras accipimus, iuxta mensuram muneris eius de quantitate pænitentiæ relaxamus, &c. de eiusmodi redemptione pænitentiæ (vt Ecclesiæ ritus plenius innotescat) agamus. Quos enim Patres siue ex Concilijs, siue ex decretis Romanorum Pontificum statuerunt canones, quibus delinquentibus pæna, seu (vt dici solitum) pænitentia irrogari consueuit, ob idque pænitentiales nominatos, ad coercendos homines, ne absque disciplina, atque timore supplicij prolaberentur ad mala: eosdem vniuersa Ecclesia, Romana præsertim, retinere consueuit in sui vigore & obseruantia venerandos. Sed & cùm temporum iniuria eorum seuera censura prætermissa videri posset: eos iterum in vsum pristinum reuocare studuit, vt hoc sæculo factum videmus, quo tandem post tot naufragia Ecclesiarum, exul censura postliminio reuocata vigere cœpit: atque adeò, vt neque per Religionis ingressum qui eo debito solueretur. Nam audi quæ idem Petrus Damiani scribat in libro de perfectione Monachorum* 6. *cap. cùm quæritur, quod illi, qui reus teneretur implendæ penitentiæ septuaginta annorum, Abbas eam remisisset in eius Religionis ingressu ob commodum Monasterij, ad quem hæc ipse: Quid dicam? Fateor mihi res valde displicuit, despexi, horrui, & hominem deceptum esse clamaui, Quod diceret Abbas scilicet, sufficere post peractam confessionem ad pænitentiam ipsam à sæculo conuersionem: quæ in exemplum voluimus adduxisse, ad significandum, quàm tenax his temporibus esset Ecclesiastica censura in obseruantia pænitentialium Canonum.*

Quoniam verò contingeret ob iterata frequenter peccata mortalia, quorum causa plurium annorum pænitentia inferretur, desperare homines tot annorum curriculis, & aliquando sua ætate integra sub eodem pænitentiæ fasce gemere, immò interdum nec hominis ætatem sufficere ad expianda per pænitentiam præscriptam canonibus commissa peccata: aperta est in Ecclesia ianua pænitentiæ redemptionis, ne quis ex hac uita Ecclesiæ debitor præuentus morte decederet, factumque, est, vt breuiori compendio temporis satisfaceret, quæ plurimorum annorum termino persoluere teneretur. Quæ quidem redemptio multiplici via, quò vnicuique hominum statuti prospectum esset, vt fieri posset, consultùm optimè fuit: nimirum vt qui diuitijs affluerent, erogando eas in vsum pauperum, pro quantitâte persoluti pretij tot redimeret eis annos, quot lex Eccles. concessit hoc est igitur quod Petrus ait: Non ignorans, quia cùm à pænitentibus terras, possessiones agrorum videlicet accipimus iuxta mensuram muneris eis de quantitate pænitentiæ relaxamus. Quibus planè ostendit, bona ecclesiastica eiusmodi fieri solita redemptione acta creuisse.

Rursus autem ne diuitibus tantum redemptionis huius ianua aperta videretur, aliæ ab Ecclesia excogitatæ sunt corporeæ afflictiones, quibus pauperes & alij qui vellent, redimere breui tempore

necesse sit utique, quæ vendi, vel conseruari non expedit, data fuerint, vel à seipsis habuerint non diuidantur, nisi Ministro domus & Fratribus visum fuerit expedire. De quibus singulis Dominicis diebus, si fieri potest, in Capitulo deliberetur. Si tamen prædicta, vt panni, terræ, nutritura, siue minuta venderentur, precium inconueniens in tres partes vt supra diuidatur.

Ecclesia huius Ordinis cuius nomine erigenda.

Omnes Ecclesiæ istius Ordinis intitulentur nomine Sanctæ Trinitatis, & sint plani operis.

De Ministro Ordinis.

Fratres possunt esse in vna cohabitatione, tres Clerici, & tres Laici, & prætereà vnus qui Procurator sit: qui non Procurator, sed Minister (vt dictum est) nominetur, vt Frater N. N. Minister domus Sanctæ Trinitatis: cui Fratres repromittere, ac impendere obedientiam teneantur. Omnibus Fratribus suis, sicut sibimet Minister fideliter administret.

Vestitus Ordinis huius.

Vestimenta sint lanea, & alba: & liceat eis habere pelliceas singulis singulas & bracas, quas iacentes non deponant.

Lectisternia.

Iaceant in laneis. ita quòd plumea fulcra, vel culcitras nisi in ægritudine laborantes in domibus proprijs minimè habeant. Ceruical verò ad sustentationem capitis permittantur habere.

In cappis Fratrum imponantur signa.

Equis non vtendum Ordini.

Equos non ascendant, nec etiam habeant: sed asinos tantum liceat ascendere datos, vel accommodatos, vel proprijs nutrituris susceptos.

Potus Ordinis.

Vinum sumendum à Fratribus taliter temperetur: vt sobriè sumi valeat.

Ieiunia.

Ieiunent ab Idibus Septembris secunda, quarta, & sexta feria, & sabbato, nisi solennis festiuitas interuenerit vsque ad Pascha, exceptis dominicis diebus in cibo quadragesimali ieiunent, & alia similiter ieiunia, quæ consueuit Ecclesia celebrare. Potest tamen quandoque ieiunium Minister cum discretione relaxare propter ætatem, vel viam, & aliam iustam causam, vel facultate inspecta etiam argumentare.

Cibus.

Carnibus datis ab his, qui foris sunt, vel sumptis de proprijs nutrituris vesci liceat tantum in dominicis diebus à Pascha vsque ad Aduentum Domini, & à Natali vsque ad Septuagesimam: & in Natiuitate, & Epiphania Domini, & in Ascensione Domini, & Assumptione, & Purificatione beatæ Mariæ, & in festiuitate Omnium Sanctorum. Nihil emant ad victum præter panem, & pulmentum, scilicet fabas, & ipsa, & eiusmodi legumina, olora, oua, lac, caseos, & fructus: sed neque carnes, neque pisces, siue vinum liceat emere nisi ad necessitatem infirmorum, vel minutorum, vel pauperum, aut in magnis solennitatibus. Liceat tamen nutrituras emere, & nutrire. Cùm verò in itinere siue peregrinatione fuerint, liceat eis, sed parce vinum emere, & pisces in quadragesima si necesse fuerit: & si quid eis datum fuerit inde viuant, & residuum in tres partes diuidant. Tamen si fuerint in via profecti ad redimendum captiuos, quicquid eis datum fuerit, totum debent ponere in redemptionem captiuorum præter expensas.

In suis domibus edant, non extra Fratres huius Ordinis.

In ciuitatibus, in villis, siue castellis, in quibus proprias domos habuerint, nihil omnino extra domos illas, nisi in domo religionis, etiamsi à quouis rogentur, comedant, vel bibant, nisi fortè aquam in domibus honestis: nec pernoctare præsumant extra huiusmodi locis inhonestis habitent, comedant, vel bibant. Qui autem hoc præsumpserit, iuxta arbitrium Ministri graui vindictæ subiaceat.

Charitati studeant Ordinis huius Fratres.

Talis sit charitas inter Fratres, Clericos & Laicos, vt eodem victu, vestitu, dormitorio refectorio, & eadem mensa vtantur.

Infirmorum huius Ordinis cura.

Infirmi seorsum dormiant, & comedant: ad quarum curam habendam conuersus aliquis Laicus, siue Clericus deputetur: qui ea, quæ necessaria fuerint, inquirat, & ministret sicut fuerit ministrandum. Moneantur tamen infirmi, vt lautæ, siue nimium sumptuosa cibaria non requirant, commoda potius, & salubri moderatione contenti. Ad lauta quidem, & sumptuosa cibaria non oportet quenquam admitti. Quæcunque tamen præsentanda sunt cum hilaritate præsententur: & nulli maledictum pro maledicto reddatur.

Hospitum receptio.

Si quis & maximè Religiosus ad hospitandum aduenerit, benignè suscipiatur & charitate iuxta posse domus illi subministretur. Auena tamen, vel aliud in loco auenæ hospitibus non detur, si fuerint in ciuitate, vel oppido, vel vbi venalis inueniatur: nisi fortè Religiosi sint hospites, vel tales qui ad manum non habeant, & non emere possint. Si autem hospites venalem non inuenerint, & in domo qua suscepti fuerint, inueniatur, congruenter eis præbeatur.

Trinitarij Monachi laborent.

Nullus Frater Laicus vel Clericus sit, si fieri potest, sine proprio officio. Si quis verò laborare voluerit, & potuerit, locum ipsum deserere compellatur: cùm Apostolus dicat, qui non laborat non manducet.

Silentium obseruent vbique.

Silentium obseruent semper In Ecclesia sua, semper in refectorio, semper in dormitorio. De necessarijs tamen liceat loqui in alijs temporibus aptis, & remissa voce, & honestè, & extra prædicta loca vbique sermo eorum sit honestus, & sine scandalo: similiter & eorum omnis status, gestus, vita, actio & omnia alia honesta eis reperiantur.

Capitu-

Capitulum habeant. Capitulum si fieri potest singulis diebus dominicis in singulis domibus Minister cum Fratribus suis teneat: & de negotijs domus, & domui siue Fratribus datis, vt ad redemptionem captiuorum tertia pars deputetur, Fratres Ministro & Minister Fratribus rationem fideliter reddat. Non solùm Fratribus, sed & familia domus pro capacitate sua similiter singulis dominicis diebus, si fieri possit, exhortatio fiat: & quod credere, aut agere debeant, simpliciter moneantur. De omnibus rebus, & clamoribus in Capitulo Fratres iudicentur.

Nullus Fratrē suum publicè accuset. Nullus Fratrum Fratrem suum in publico accuset, nisi bene possit probare. Qui autem hoc fecerit, pœnam subeat, quam reus subiret, si conuinci potuisset, nisi Minister ex causa, cum eo dispensare voluerit.

Correptio delinquentis. Si qui scandalum, vel aliquid huiusmodi fecerint (quod absit) se inuicem percusserint, iuxta arbitrium Ministri maiori, vel minori vindictæ subiaceant. Si quis Frater in Fratrem peccauerit, id est, contra Fratrem, id est eo solo sciente, qui iniuriam passus est, sustineat patienter, licet sit innocens: & cùm quieuerit commotio animorum benignè, & fraternè commoneat, & corripiat eum vsque ter inter se, & ipsum solùm & pœnitentiam agere de commisso, & à similibus in posterum abstinere: quod si audierit, dicat Ministro, & ille corripiat eum secretò, secundùm quod viderit saluti eius expedire. Qui verò scandalum mouit, & per se emendare voluerit, totum ante pedes scandalizati petens veniam se extendat: & si semel non sufficit vsque ter illud idem faciat. Si verò hoc in publicum venerit, quæcunque secuta fuerit pœnitentia hæc sit prior, scilicet ante pedes Ministri petendo veniam totius corporis extensio, & posteá secundum eius arbitrium emendetur.

Capitulum generale quando celebrādum. Generale Capitulum semel in anno celebretur: quod fieri debet in octauis Pentecostes.

Si pro necessitate domus debitum fuerit aliquod contrahendum, prius in Capitulo Fratribus proponatur, & cum eorum fiat consilio & assensu: vt sic, & suspiciones, & murmura euitentur.

Si quisquam de substantia domus violentiam fecerit, & ad iudicem oportuerit referri, non ante hoc fiat, quum charitatiuè ille à Fratribus primò, post ab alijs vicinis similiter moneatur.

Ministri huius Ordinis electio. Electio Ministri per commune Fratrum consilium fiat: nec eligatur secundum dignitatem generis, secundum vitæ meritum, & sapientiæ doctrinam. Ille verò qui eligitur, sacerdos sit, vel Clericus ordinibus aptus. Minister verò siue maior, siue minor sacerdos sit.

Ministrorum officium. Maior Minister confessiones Fratrum omnium congregationum Ordinis audire potest. Minor verò Minister omnium Fratrum suæ domus audiat confessiones, dummodo verecundia repetiti excessus occasionem minimè præbeat tardius prælatis suis, vel minus purè quàm deceat confitendi. Solicitè verò Minister prouideat, vt præcepta Regulæ, sicut cæteri Fratres per omnia teneat. Postquàm verò electus fuerit, si ex culpa deponi meruerit, per maiorem Ministrum conuocatis tribus, vel quatuor Ministris minoribus deponatur, & alius qui dignus sit loco eius subrogetur. Si verò pro remotione terrarum, vel alia causa rationabili maior Minister hoc facere non poterit, Ministris minoribus magis religiosis committat: & quod illi fecerint authoritate maioris, ratum habeatur. Maior verò Minister, si processibus, corrigendus, vel deponendus sit, per quatuor, aut quinque Ministros eiusdem Ordinis magis religiosos hoc fiat: qui tunc authoritate generalis Capituli ad hoc eligi debent.

Receptio Nouitij. Si quis huius Ordinis Frater esse voluerit, primò per annum cum expensis suis, præter victum, habitu suo, & omnibus suis retentis, Ordine pro Deo seruiat: & post annum si bonum, & conueniens videatur Ministro domus & Fratribus, & illi, & locus vacauerit, recipiatur: dum tale sit, de quo non videatur Ecclesiæ litigium imminere. Si verò de cuiusque moribus visum fuerit dubitandum, prolixior de eo probatio habeatur. Si ante receptionem aliquis se intemperanter habuerit, & impatiens disciplinæ, & ad arbitrium Ministri non emendauerit mores suos, tribuatur ei modestè licentia cum omnibus quæ attulit recedendi. In Ordine verò aliquis non recipiatur, antequam annum videatur vigesimum compleuisse: Professio verò in arbitrio Ministri relinquatur.

Pignora non accipiant, nisi decimas cum licentia Episcopi sui de manu Laici, iuramenta non faciant, nisi magna necessitate cum licentia Ministri, uel iussi ab Episcopo suo, vel ab alio vices Apostolicas gerente, & hoc pro honesta, & iusta causa.

Si quod vitium in re, quæ venditur notum fuerit iudicetur emptori, depositum auri, vel argenti, vel pecuniæ non liceat eis suscipere. Ipsa die, qua infirmus venerit, vel apportatus fuerit, de peccatis suis confiteatur & communicet.

Omni secunda feria præterquam in Octauis Paschæ, & Pentecostes, & Natiuitatis Domini, Circumcisionis, & Epiphaniæ, & præterquam in festiuitatibus, quæ ad colendum pronunciatur, finita Missa pro fidelibus fiat absolutio fidelium defunctorum in cœmiterio. Singulis quoque noctibus ad minus in hospitali coram pauperibus pro statu, & pace Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & totius Christianitatis, & pro benefactoribus, & pro his, pro quibus generalis Ecclesia consueuit orare, & communis fiat oratio.

In Regularibus horis morem beati Victoris obseruent, nisi fortè pausationes, vel aliæ prolixitates, vel vigiliæ, occasione laboris & paucitatis seruientium de consilio piorum, & Religiosorum virorum fuerint remittendæ, propter paucitatem etenim suam tantas pausationes in psallendo facere non tenebuntur, nec ita tempestiuè surgere

Rasura Trinitariorū. *In rasura similiter ordinem Sancti Victoris sequantur Clerici. Laici verò barbas non radant eas crescere modestè permittant. Nulli ergò, &c. nostræ concessionis, & constitutionis, &c.*

CAPVT XXII.

Ordo MILITIÆ SANCTÆ MARIÆ.

Ordinis origo Auctor. Vestitus. ORdo Militiæ Sanctæ Mariæ de Mercede, aliâs de Redemptione captiuorum, quibus scilicet cura esset de redimendis captiuis, instituitur à Iacobo Rege Arragonum, qui Baleares insulas subegit, anno Domini 1212, & à Gregorio IX approbatur. Amictu albo & nigrâ cruce insigniuntur. Religionis caput est Barcinone. Volateranus lib. 21. Antrop. & Polydorus lib. 7, cap. 5, de Inuent. rerum. Pannuinius in Chron. refert initium huius Ordinis ad annum Christi 1232.

CAPVT XXIII.

Ordo MILITIÆ MONTESIÆ.

ORdinem Militum Montesiæ (qui locus est in Regno Valentiæ) idem Iacobus, eodemque fere tempore quo superiorem instituit, anno scilicet millesimo ducentesimo decimo quarto, atque etiam à Gregorio IX, confirmatur. Volateranus libro vigesimo primo. Milites huius Ordinis rubenti cruce insigniuntur: ibidem.

Vterque Ordo est Cistercienfis, & sub Magistro ac Militia de Calatraue militat. Volateran. ibidem.

CAPVT XXIV.

Ordo SANCTÆ CLARÆ.

CLara Assisij nata est patre Milite, & matre Ortulana nomine, muliere superstitiosissima, vt quę peregrinationes susceperit ad sepulchrum dominicum, ad limina Petri & Pauli, & ad S. Michaelem Archangelum, Antonino teste tit. 24, c. 6. In infantia statim vsa est sub vestibus mollibus ac pretiosis cilicio, cumq; ad pubertatis annos venisset, nuptias aliquoties auersata est. Audiens verò de Francisco conciue suo, familiaritatem nimis magnam cum eo contraxit, eiusq; iussu parentes suos sine causa deserens, & clam noctu ad S. Mariam de Portiunculat, vt Antonin. habet, fugiens, Fratres eam cum luminibus exceperunt: ibi manu Fratrum crines deponens, ornatus priores omnes abiecit Sed inde ad S. Pauli Templū à Francisco deducitur. Parentes autem, eius fugâ cognitâ, ad eum locum aduolant, vt illam auulsuri inde. At illa pannos apprehendens altaris, caput attonsum denudat, affirmans se à Christi seruitio non amplius auelli posse. Videntes igitur eius constantiam in proposito, conquiescunt. Tùm verò ad S. Damiani Templum de Francisci consilio commigrauit, ibiq; *pauperum Dominarum* Ordinem, qui & à loco *S. Damiani*, à fundatrice autem *Clarissarum* Ordo dicitur, inchoauit circa annos Christi 1225, vt Nauclerus Generat. 21, in fine habet. Subjicitur tamen Minoritis, vt iucundior sit societas: & constat vt plurimùm ex muliebri sexu: Polydorus lib. 7, cap. 4. *Origo & author. Ordinis.*

Per annos 42, arcto tuguriolo reclusa apud S. Damiani Tēplum, seipsam inediâ, vigilijs alijsq; carnificinis mirum in modum afflixit: Antoninus tit. 24, c, 6. Procurauit enim sibi fieri vestem de corio porci, quam versa ad carnem hispidâ consuiâ pilorū secretò sub tunica deferebat. Vtebatur interdum durissimo concilio de pilis equorum nodosè cōtexto: nonnunquam vinearum sarmenta ei pro lectulo erant: lignum durū pręstabat sub capite officium puluinaris: calceamētorūq; vsum penitus ignorabat progressu temporis scorium debilitato corpori substrauit, & capiti modicam paleam indulsit: tandem, iubente Francisco, propter infirmitates incredibiles sacco paleis pleno vsa est. Sanitatis tēpore maiorem Quadragesimam, & Quadragesimam S. Martini in pane & aqua ieiunans solis diebus Dominicis, sic habebat vinum gustabat. Secundâ, quartâ & sextâ feriâ nihil in his. Quadragenis cibi sumebat: quod tamē ieiuniū Episcopus Assisij & Fráciscus *Claræ afflictiones.*

ſcus prohibuerunt ei, mandantes, vt nullum ſinat tranſire diem, in qua ad minus vnciam cum dimidia panis in cibum ſumeret: ſi vera ſunt, quæ Antoninus titulo vigeſimo quarto, capite ſexto, paragrapho ſecundo, & alij referunt, de quibus tamen meritò dubitari poteſt, cùm Clara ferè triginta annis poſt Franciſcum obierit, & tamen hæc ita proponuntur, ac ſi Franciſcus ſuperuixerit eam. Cùm verò Gregorius IX, lege cauiſſet, ne quis ex Minoribus ad Monaſterium eius accederet, id Clara adeò ægrè tulit, vt Pontifex decretum hoc reuocârit: eodem Antonino teſte paragrapho quarto.

Confirmatio Ordinis. Volens autem Religionem ſuam ſummę Paupertatis titulo exornare, ab Innocentio III, ſeu vt volunt alij, ab Honorio III Paupertatis ſuæ priuilegium poſtulauit. Pontifex tanto Virginis fauori congratulans, ſingulare dicit eſſe propoſitum, quòd nunquam tale priuilegium à ſede Apoſtolicâ fuerit poſtulatum. Vt autem inſolitæ petitioni ſatisfaceret, Pontifex ipſe petiti priuilegij primam notulam ſua manu conſcripſit. Cùmque Gregorius IX ei ſuaderet, vt propter euentus temporum, & pericula ſeculorum aliquas ſaltem poſſeſſiones retineret, quas & ipſe liberaliter offerebat, reſtitit tamen, & nullatenus acquieuit. Pontifici autem dicenti, *Si votum formidas, nos te à voto abſoluimus*, dixit illa: *Sancte Pater, nequaquam à Chriſti ſequela in perpetuum abſolui deſidero*: vt refertur in eius vita apud Laurentium Surium tomo quarto de Vitis Sanctorum, & Antoninum titulo vigeſimo quarto, capite ſexto, paragrapho primo. Paucis diebus antequam moreretur, Oſtienſem Cardinalem de Peruſio obſecrat denuò, vt denuò, vt priuilegium paupertatis à Papa & Cardinalibus ſibi impetret confirmari: quod & promiſit ille & impetrauit: Antoninus paragrapho 5.

Palæus Centuriâ quartâ, capite octauo in Appendice refert, Innocentium IV, Regulam Clariſſis, compoſuiſſe & dediſſe.

Diuiduntur in *Obſeruantes*, *Reformatas* ac *Vrbaniſſas*.

Incrementa Ordinis. Ob eximiam igitur ſanctitatis opinionem fama Claræ longè latèque ſparſa, mirandum in modum Ordo eius creſcere cœpit: vnde illud,

Clauſa manens Clara, toto clareſcere mundo
Incipit, & laudum titulis præclara refulget.

Nam, vt author vitæ eius apud Surium, & Antoninus titulo vigeſimo quarto, capite ſexto, referũt, feſtinant virgines eius exemplo ſeruare virginitatem: maritatæ caſtius agere ſatagunt: nobiles & illuſtres Fœminæ amplis contemptis palatijs arcta ſibi monaſteria conſtruunt, atque in cilicio & cinere viuere magnam gloriam ducunt: mater filiam, filia matrem inuitat: ſoror ſorores allicit, & amita neptem. Replet fama ſuperſtitionum eius cameras dominarum illuſtrium: attingit Duciſſarum palatia: ipſarum quoque penetrat Reginarum penetralia: flectuntur nobiles ad eius ſectanda veſtigia: ornantur eius monaſterijs inumeræ Ciuitates, ipſa quoque campeſtria & montana.

CAPVT XXV.

Ordo VALLIS SCHOLARIVM.

GVillermus Richardus Scholaris Pariſienſis cum Eduuardo & Manaſſe Theologiæ Profeſſoribus, in Eremum in Campania commigrans, nouum vitæ genus auſpicatus eſt. *Origo & fundator.* Vitæ quidem norma Auguſtini Regula ipſis fuit: attamen & aliorum Ordinum, Romanâ authoritate comprobatorum, ſtatuta ſectati ſunt. Nam ex Ciſtercienſium lacunis hæc mutuati ſunt, vt Prior illius domûs & ſucceſſores omnibus Eccleſijs ſui Ordinis, viſitandi matrem facultatem habeant, & quòd Priores forinſeci ſemel in anno apud Eccleſiam præfatam ſtatuto tempore conuenientes celebrent Capitulum generale. *Vita Regula.* Scapularia deferant Fratres laborantes: camiſias lineas non habeant, nec in dormitorio culcitras: ſani carnibus non veſcantur, niſi debiles & ægroti. *Veſtitus.* Locus vbi initio ſedem fixerunt, *Vallis Shcolarium* dictus fuit. *Nomen.* Horum inſtitutum Honorius III, anno tertio Pontificatûs ſui, Papali authoritate confirmauit. Vincentij Speculum hiſt. libro trigeſimo primo, capite centeſimo vigeſimo tertio, Epitome mundi. *Confirmatio.* Genebrardi Chron. Panuinius in Chron. dicit, Pariſijs hunc Ordinem confirmatum, anno Domini milleſimo ducenteſimo decimo ſeptimo.

CAPVT XXVI.

Ordo EREMITARVM S. PAVLI.

ORdo Fratrum Eremitarum S. Pauli in primi Eremitæ Vngaria sub Diui Augustini instituitur circa annum Christi millesimum ducentesimum decimũ quintum ab Eusebio Strigoniensi, & confirmatur anno millesimo trecentesimo octauo à Gentile Cardinale legato Clementis V. Papæ. Panuinius in Chronico Frank in Chronico folio 468.

In Angliam hi primùm venerunt anno Domini millesimo trecentesimo decimo & Colcestriæ locati sunt, vt indicat ex Chronico Caleten. Balæus in Appendice secundo, Centuriâ quartâ, capite octuagesimo secundo.

CAPVT XXVII.

Ordo CANONICORVM Regularium Sancti Martini.

ORdo, siue Congregatio Canonicorum Regularium Sancti Marci Mantuæ incipit anno millesimo ducentesimo trigesimo primo, Panuinius in Chronico.

CAPVT XXVIII.

Ordo BETHLEHEMITARVM.

EXoritur quoque Ordo Bethlehemitarum, cui Cantabrigæ anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo septimo mansi concedebatur. Prædicatorum more vestiti, stellam rubeam in pectore, quinque radijs crinitam habent, in cuius medio rotunditas erat aerij coloris, propter stellam quæ nato Domini apparuit in Bethlehem. Balæus Centuriâ quartâ, capite vigesimo quinto in Appendice. Catalogus testium veritatis fol. 375.

Tot Ordines circa hæc tempora in Anglia exorti sunt, vt Ordinum Confusio videretur: vt hi hos, & è conuerso supplantarent, nec sufficeret populus eos eleemosynis sustentare: ibidem.

CAPVT XXIX.

Ordo BONORVM HOMINVM seu VIRORVM.

EDmundus Richardi Angli Coruualiæ Comitis, qui Romanum imperium tenuit, filius, Cœnobium quoddam in sylvestri colle, qui parum suprà Berchanstedum eminet, exstruit, & amplis possessionibus ditatum, nouæ Religionis viris, nunquam anteà in Anglia visis, qui *Boni homines seu Boni viri* dicuntur, inhabitandum dedit anno millesimo ducentesimo quinquagesimo octauo iuxta Balæum Centuriâ quartâ, capite vigesimo sexto in Appendice. Hi Diui Augustini Regulam profitentur & obseruant. Vestimentum cœrulæi coloris induunt, eadem penè forma factum atque habentes Fratres, quos vocant Eremitanos. Polydorus lib. decimo sexto de Anglis. Vide eundem Polyd. libro septimo capite quarto de Inuent. rerum.

CAPVT XXX.

Ordo FLAGELLANTIVM.

FLagellantium Ordo, quem alij *Sanguinariam pænitentiam*, vocant, primò exortus est circa annos Christi 1260 Perusiæ in Thuscia, quando orbis terrarum fame maxima laborauit. Nobiles atque mercatores primùm frequentes coibant. Deinde vulgus promiscuum, ciues, coloni, pueri & Sacerdotes attoniti, fanaticique prouolant. Templatim atque oppidatim bini more Sacerdotum procedebant. Vbi in conspectu Templum oppidumuè erat præeunte duce multitudinis, diuina carmina concinebant, hymnos cantabant, cœlites placabant, vestibulsque se exeuntes supernè vmbelico tenus nudi, cætera linteo talari tecti, capiteque, ne agnoscerentur, operto, scutica nodosa humeros atque pectus secabant, & crudeliter se verberabant. Inter verba hos tres versus Germanica lingua recitabant.

Flagellantiũ origo.

Ritus & superstitiones.

Ihr

Ihr schlacht euch sehre /
In Christus ehre /
Durch Gott / so laßt die sünd mehre.

Quibus se adhortabantur, vt posthac resipiscerent, pietatem colerent, qui se tam duriter pietatis ergò cæderent. Modò procumbebant, modò palmas ad sydera tendebant, & pectora pugnis contundebant. Nec vlla iniuria Cœli vlleque præpediuit, quo minus hæc sacra cruenta ritè perpetrarent, atque cœptum carperent iter. Itaque imperia dira in seipsos, ne somno quidem quieto irrogando quisque per 33. dies atq; semissem perdurabant. Tum se expiatos sceleribus Deoque reconciliatos existimabant, atque demùm domos repetebant.

De Flagellantibus Monachus S. Iustinæ Paduanæ. De hoc genere hominum, & mirabili modo pœnitentiæ, qui initium in Italia habuit, & postea per diversas Europæ prouincias diffusus est, hæc refert quidam Monachus S. Iustinæ Paduanæ in suo Chron. anno 1585. à Cl. V. D. Vrstisio Basiliensi luce donato, de rebus in Insubria & vicinis locis gestis. *Sub anno*, inquit, 1260. *cùm tota Italia multis esset flagitijs & sceleribus inquinata, quædam subitanea compositio & à seculo inaudita, inuasit primitus Perusinos, Romanos postmodum deinde ferè Italiæ populos vniuersos. In tantum itaque timor Christi irruit super eos, quòd nobiles pariter & ignobiles, senes & iuuenes, infantes etiam quinque annorum, nudi per plateas ciuitatum, opertis tantundem pudendis, deposita verecundia, bini & bini processionaliter incedebant: singuli flagellum manibus de corrigijs continentes, & cum gemitu & ploratu se acriter super scapulis vsque ad effusionem sanguinis verberantes, & effusis fontibus lacrymarum, ac si corporalibus oculis ipsam Saluatoris cernerent passionem, misericordiam Dei & genitricis eius auxilium implorabant: suppliciter deprecantes, vt qui innumeris pœnitentibus est placatus, & ipsis, iniquitates proprias cognoscentibus, parcere dignaretur. Non solùm itaque in die, verumetiam in nocte cum cereis accensis, in hyeme asperrima, centeni, milleni, decem millia quoque per ciuitates & Ecclesias currebant, & se ante altaria humiliter prosternebant, præcedentibus eos sacerdotibus cum crucibus & vexillis. Similiter in villis & oppidis faciebant: ita quòd à vocibus clamantium ad Dominum, resonare videbantur simul campestria & montana.*

Siluerunt tunc tempora omnia Musica instrumenta & amatoria cantilenæ. Sola cantio pœnitentium lugubris audiebatur vbique, tam in ciuitatibus quàm in villis: ad cuius flebilem modulationem corda saxea mouebãtur, & obstinatorum oculi se à lacrimis non poterant continere. Mulieres quoque tantæ deuotionis fuerunt minimè expertes, sed in cubiculis suis tantùm populares, sed etiam matronæ nobiles & virgines delicatæ cum omni honestate hac eadem faciebant. Tunc ferè omnes discordes ad concordiam redierunt: vsurarij & raptores malè ablata restituere festinabant, cæterique diuersis criminibus inuoluti, peccata sua humiliter confitentes, se à suis vanitatibus corrigebant. Aperiebantur carceres, dimittebantur captiui, & exules redire ad propria sunt permissi. Tanta enim opera sanctitatis & misericordiæ tam Viri quàm Fœminæ ostendebant, ac si timerent quòd diuina potentia ipsos vellet igne cœlesti consumere, vel iactura terræ subitò absorbere aut concutere vehementissimo terræmotu seu alijs plagis, quibus diuina iustitia se vlcisci de peccatoribus consueuit. Super ista verò pœnitentia repentina, quæ vltra etiam fines Italiæ per diuersas Prouincias est diffusa, non solùm viri mediocres, sed & sapientes non irrationabiliter mirabantur: cogitantes, vnde tantus feruoris impetus perueniret: maximè cùm iste modus pœnitentiæ inauditus non fuisset à summo Pontifice institutus, qui tunc Anagniæ residebat: nec ab alicuius prædicatoris vel auctorizabilis personæ industria vel facundia persuasus, sed à simplicibus sumpsit initium; quorum vestigia docti pariter & indocti subito sunt sequuti.

Plerique bonos, alij, Monachi maximè pessimos prædicabant, hæreseos notam inurebant, & superstitionem flagitiosam, immodicam, diraque sacra interpretabantur. Vnde multi Principes, inprimis Manfredus Siciliæ & Apuliæ Dominus, itemque Palauicinus Marchio Cremonæ, Brixię & Mediolani eos vltra in suis Regnis progredi prohibuerunt: nonnulli etiam, veluti profanos, ne suos omninò fines ingrederentur, publicis edictis coercuerunt, vt Auentinus refert lib. 7. Annalium fol. 702.

Ad tempus igitur repressa atque sopita fuit eorum superstitio fanatica. Sed increbruêre rursum circa annos Domini 1349. per vniuersum ferè orbem Christianum eiusmodi greges Virorum pariter & Mulierum: sed quo authore, incertum est: vnde & *Acephali* dicti. Quingenti nonnunquam, aliquando mille Viri & Mulieres conuolârunt, oppidatim bini processerunt, seque flagellârunt tot dies, quotquot quisque annos natu erat: inde, quasi expiato omni crimine domum redibant: Auentinus lib. 7. Annalium fol. 791. Ac refert Sigifridus Presbyter Misnensis in Epitome historię libro 2. anno Domini 1261. multa millia Flagellatorum prodiisse in mundum, dicentes, *hominem ab omnibus peccatis absolui, si in tali secta per vnum mensem versaretur.* *Flagellantium institutũ repressũ, rursus emergit.*

Alber Argent. de Flagellatorũ origine & ceremonijs.

De his Nauclerus Generat. 45. nonnulla refert, sed quia videtur ea transcripsisse ex M. Alberto Argentinensi, qui hisce temporibus vixit, & cuius Chronicon. clarissimus vir D. Christianus Vrstisius anno 1585. luce donauit, integra huius authoris verba adscribere placuit. Pestilentia (inquit) *paulatim incipiente anno Domini 1349. in Alemannia cœperunt se populi flagellare, transeuntes per terram, & venerunt 200. de Sueuia Spiram anno prædicto in medio Iunij, habentes inter se vnum Principalem, & duos alios Magistros, quorum mandatis omnino parebant. Et cùm horâ primâ Rhenum transissent, accurrente populo, fecerunt Circulum in ciuitate Spira ante monasterium latum valdè, in cuius medio se exeuntes, depositis vestibus & calceamentis, habentes in modũ braccæ camisias à fœmore ad talos pratensas, circumiuerunt, vnusquisque post alium in circulo in modum crucifixi prostrauit: quilibetque eorum super quoslibet transeuntes passibus, & leniter prostratos flagellis tangentes, vltimi qui se primò strauerunt, primò surgentes se flagellauerunt, flagellis habentibus nodos cum quatuor aculeis ferreis, transeuntes cum cantu vulgari inuocationis Dominicæ, habente multas inuocationes: & steterunt tres in medio circuli sonori valde, pracinentes, flagellando se, & post quos alij canebant: in quo diu immorantes, ad vnum pratentum omnes genuflexi, in modum crucifixi in facies suas corruerunt, cum singultantes, & transierunt iuxta circulum Magistri momentis eos vt orarẽt ad Dominum pro clemẽtia super populũ, itẽ super omnes eorum benefactores, & malefactores & omnes peccatores, & in purgatorio existẽtes, & pluribus alijs. Post hæc se leuantes, extensis manibus in cœlum, genuflexi canebant: & iterum surgentes diu se flagellabant, euntes vt prius, quibus se induentibus alia pars eorum, quæ indumenta & substantiam suam custodierat, se exuens, idem fecit. Post hæc resurrexit vnus sonorus, legens literam quia aliqui fuerant inter eos sacerdotes & literati, nobiles & ignobiles, mulieres & pueri, cuius litera tenor similis in sententia esse dicebatur in Ecclesia S. Petri in Hierusalem per angelum præsentata, in qua narrat Angelus: Christum ostensum contra mundi prauitates plurima exprimens crimina, violationem diei Dominica, & quòd non ieiunetur feriâ sextâ, blasphemias, vsuras, adulteria: Christumque rogatum per beatam Virginem & Angelos pro misericordia, respondisse: quemlibet per 34. dies se debere exulando flagellare, vt misericordiam Dei consequantur.*

Tantus erat Spirensium affectus ad eos, quòd citò omnibus inuitatis, non inueniebatur qui inuitari posset non enim recipiebant cuiusuis eleemosynam in specie, sed in genere, pro parandis cõtortis cereis & vexillis. Habebant enim pretiosissima vexilla de serico & purpura, & ornatè depicta, cum quibus processionibus transibant: sed inuitati de Magistrorum suorum licentia ibant vocati, nec audebant inuitare per ditiores vocati. Hocque faciebant bis in die, aut in ciuitate, vel in campis, & quilibet clam semel in nocte: non loquebantur mulieribus, nec super plumis iacebant: omnes gestabant cruces, ante & retrò in veste & pileo, habentes flagella vestibus appensa, nec in vna Parochia vltra vnam noctem manserunt. Ingressi sunt fraternitatem eorum humillimè centum & plures de ciuitate Spirensi: circa mille Argentinensium, premittentes per prædictum tempus obedientiam prædictis Magistris. Nullus recipiebatur, nisi promitteret seruare prædicta, per prædictos dies, & nisi haberet expendere in die ad minus quatuor denarios, ne mendicet, & nisi promitteret se esse confessum & contritum, & remisisse omnem iniuriam inimicis, & habere Vxoris suæ assensum. Diuiseruntque se Argentinæ, pars enim descendit, pars altera ascendit, Magistros inter eos similiter diuidentes. Magistri quoque Argentinis repentinam castigationem nimiam prohibebant. Tantaque ad omnes confluebant multitudines, ascendentium, descendentium & transuersalium, quòd nemo poterat numerare. Post hæc in ciuitate Spira penè ducenti pueri, duodecim annorum ætate, colligationem fecerunt, & se flagellauerunt.

De ijsdem Albertus Crantz lib. 8. c. 28. Wandaliæ, ita scribit: *Secta Flagellantium circa annum Domini 1349. vehementer increuit per prouincias, incertum quo authore primùm instituta. Homines rudes, qui per Germaniæ agros flagellis se attriuerant, Cruces in veste præferebant, ad vrbes gregatim ibant, processione disciplinatâ, capitum operimentis ad oculos demissis, luminibus in terram fixis, tristes & mœsti semper cernebantur. Flagella tribus restibus erant trinodia: nodi ferrum in crucis formam eminens habebant, liuentes ex crebris ictibus ac vulneribus scapulas & dorsa prætulere. Ecclesiam ingressi per cœmeteria nudi sternebantur, alij proni in faciem, alij in latus, nonnulli in dorsum: quidam extentis in altum palmis, pœnitentiæ formam ad singula peccatorum genera in gestu significabant. Progressus ex omni numero vnus, singulos tangebat, dicens: Det tibi Deus remissionem tuorum peccatorum, Surge. Inde in Ordines digesti, præcinentibus duobus, versum chorus iterebat: vbi Dominicæ passionis in cantu quodam incidebat mentio, mox vnâ proruunt in terram, non, vt solemus, primò geniculantes, sed vno impetu, veluti præcipitata ligna vel saxa, ruebant, quem quisque stans locum fortè habuit.* Eadem de illis refert idem author lib. 9. cap. 44. Metrop. Funccius in Chron. lib. 10. Ac lib. 10. cap. 46. Metrop. testatur, quod circa annum *Domini* 1398. *renouatus fuerit rursus hic Ordo in Italia, iterumque*

De Flagellatorum origine & ritibus Crantzius.

que transferit per Germaniam & cæteras nationes.

De Origine Flagellātiū Trithemius.

Trithemius in Chron. Hirsaugiensi fol. 292. indicat, hanc sectam in Vngaria sumpsisse originem, non solùm ob ingentem pestilentiæ vim, quæ in Vngaria, sicut in omni reliqua Europa desæuierit: sed etiam ob horribilem terræmotum atque hiatum, quo vrbes 26. & innumeri mortales absorpti fuerint in regno illo: ideoque nonnullos flagellationem talem instituisse, vt irati Dei gratiam promererentur, & pro suis ac totius mundi peccatis satis fecerent.

Vrstisius in Chronico Basiliensi lib.3.c.12. indicat, eos, cùm primùm intrârint vrbes aut vicos, huiusmodi cantu vsos esse. *Flagellantium ritus ex Vrstisio.*

Nun ist hie die Bätte fart
Da Her: Christus gen Jerusalem fart/
Er fürt ein creütz in seiner hand/
Nun helffe vns der Heyland.
Nun ist hie die Bätte fart so gut/
Hilff vns Her: durch dein blut/
Das du am creütz vergossen/
Vnd vns im ellend gelassen.
Nun ist hie die Straaß also bereit.
Die vns zu vnser Frauwen treit/
In unser lieben Frauwen land/
Nun helffe vns der Heyland.
Wir wöllen die Buß annemmen/
Das wir Gott desto baß gezimmen/
Dört in unsers Vatters reich/
Da bitten wir dich alle gleich/
So bitten wir den heyligen Christ/
Der aller welt genädig ist.

Venientes verò ad templa ita canebant:

Jesus ward gelabet mit gallen/
Deß sollen wir allen ein creütz fallen.

Simulque in modum crucifixi sese prosternentes, præcentor eorum ita canebat:

Nun hebet auff euwere hände.
Das Gott den grossen Sterben von vns wende.

Flagellantium doctrina

Dogmata verò Flagellantium Sebastianus Franck in Chronico suo sequentibus 44. capitibus complexus est.

1 *Ordinem suum ante annos 40. institutum esse, occasione literarum quarundam, quas Angelus Romæ in B. Petri Basilica altari imposuerit.*
2 *Post suum aduentum Romanum Episcopum esse depositum, omnemque potestatem ipsis traditam.*
3 *Christum, vt Veteris, sic & Noui Testamenti sacerdotium obrogâsse, propter sacerdotum scelera & nequitias.*
4 *Nullam post hac rationem haberi debere Templorum, salis, scramentorum, baptismi, olei, cineris, chrismatis aut aliarum rerum consecratarum: sacerdotibus enim omnem ademptam esse potestatem.*
5 *Post suum aduentum templa nihil aliud esse, quàm aceruum lapidum, speluncam latronum & peccatorum.*
6 *Sacerdotes suâ doctrinâ & Sacramentorum administratione, seipsos & populum seducere & occidere.*
7 *Aspergillum in aquam lustricam tinctum infernalibus guttis refertum esse.*
8 *Boatum seu cantum sacerdotum eorumque officia in Templis, non pluris æstimanda quàm latratus canum.*
9 *Post suum aduentum Baptismum aquæ cessauisse, & sanguinis Baptismum incæpisse.*
10 *Eo Miraculo. quo Christus in nuptijs aquam in vinum rubrum conuerterit, significare voluissé, quòd sub finem mundi aquæ Baptismus cessare, sanguinis verò Baptismus incipere debeat.*
11 *Vt vinum hoc optimum & præstantissimum fuerit in nuptijs, & aquæ Baptismus.*
12 *Nullum posse saluari, qui non in Flagellantium Ordinem cooptetur, & in suo ipsius sanguine baptizetur.*
13 *Vnctionem Chrismatis figmentum esse humanum.*
14 *Omnes Monachorum Ordines, vnà cum Clero vniuerso Pontificio esse reprobatos à Deo.*
15 *Verum corpus Christi non esse realiter & substantialiter in pane, alioquin iampridem deuorassent homines Christum, etiamsi altissimo monte maior exstitisset.*

Si Christus

16 *Si Christus veraciter sit in Sacramento, sacrificulos peiores esse Iudâ, qui triginta donarijs Christum vendiderit, isti verò tribus obolis.*

17 *Panem consecratum tam exiguo pretio vendere sacrificos, quo tamen Mundum totum comparârint.*

18 *Sacramentum altaris nihil aliud esse quàm cuculum sacerdotum.*

19 *Auricularem confessionem ad remissionem peccatorum inutilem.*

20 *Qui sacerdoti confitetur, non est mundior eo qui se in sterquilinio seu lacuna aliqua lauat.*

21 *Peccata quantumuis atrocia spontaneam flagellationem carnis tollere.*

22 *Indulgentias aucupium esse sacerdotum.*

23 *Confirmationem matrimonij quæ fiat à sacerdotibus id polluere: dicente Domino: cuicunque benedixerint, ergo maledicam.*

24 *Flagellationes plus moribundis prodesse, quàm si centum libris olei perungantur.*

25 *Vestem nuptialem, quæ nos Christo dignos efficiat, esse laceratam cutem & mortificatam carnem.*

26 *Supremam obtestationem per morale peccatum fieri.*

27 *Sibi nouam legem à Deo reuelatam & traditam esse.*

28 *Loco septem Sacramentorum voluntariam mortificationem carnis institutam esse in memoriam dominicæ passionis.*

29 *Neminem Deo gratum & acceptum esse, nisi sit de grege illorum.*

30 *Leuitam & sacerdotem, qui apud Hiericho semimortuum & vulneratum præterierint, sacerdotes Pontificios esse, qui Christo ingrati sint, nec eius crucem ferant.*

31 *Se esse Samaritanum, qui vulneribus confectum iumento suo imposuerit.*

32 *Antichristum esse Episcopos, Sacerdotes aliosque Prælatos, qui Flagellantes obsequelam Christi persequantur.*

33 *Antichristum logo tempore imperitâsse. Heliam & Enochum venisse, & propterea extremum iudicium præ foribus esse.*

34 *Heliam occisum esse ante annos 48. Erdfordiæ, & Begardum appellatum.*

35 *Enochum fuisse Conradum Sinet, qui in Thuringia Euangelium prædicârit, & propterea occisus sit.*

36 *Deum ab initio omnes animas creâsse, & in Paradiso collocâsse.*

37 *Quam primum corpus in vtero materno formatum sit, animam ei ab Angelis inspirari.*

38 *Begardo & Conrado suo Angelos Heliæ & Enochi animas inspirâsse.*

39 *In nouissimo iudicio non solum Christum, sed & suum Begardum & Conradum Mundum iudicaturos,*

40 *Omne iusiurandum mortale peccatum esse.*

41 *Purgatorium nullum esse, proindeque viuentium preces & supplicationes pro mortuis inutiles.*

42 *Vigilias & exequias ad nihil prodesse, quàm vt sacerdotes ijs tempus fallant, & loculos impleant.*

43 *Crucem Christi non adorandam, ne quis idololatra fiat.*

44 *Nulla ieiunia à sacerdotibus indicta seu instituta seruanda esse.* Sic quidem Sebastianus Franck.

Flagellantes cũ sua doctrina dãnati.

Contra hæc & similia Flagellantium Dogmata eorumque superstitiones scripsit Ioannes Hagen aliâs de Indagine lib. vnum circa annos Christi 1406. Damnati etiam sunt & Germaniâ excedere iussi Flagellantes in vniuersum à Carolo IV. Imp. Auenionem igitur, vbi curia Pontificis erat, profecti sunt, cumque ibi in Diui Petri Ecclesia sese flagellâssent, Clemens V. in carcerẽ eos conijcere voluit, sed quidam Cardinales intercesserunt: tunc Papa sub pœna excrationis latæ sententiæ, ipsis & omnibus Christi fidelibus prohibuit, ne de cætero publicis flagellationibus vterentur, sed pœnitens clam, si vellet, se flagellaret. Nihilominus etiam tam Auenioni, quàm alijs per Italiam Pontificiæ ditioni subiectis vrbibus flagellationes eiusmodi publicæ, ad pœnitentiam vehementius testandam, retentæ sunt. Et ijs locis hominum turbę albis, pullis, cinericijsque vestibus insignes, capite obuoluto, nudis pedibus, humerisq, nudis quos scuticis ære argentôue acuminatis, vt potentior sit ictus, diuerberant, sanguinemque eliciunt, amburbias habent supplicationes, & ad diuorum puluinaria adeunt, hâc ceremoniâ rati se peccatorum remissionem mereri. His se vapulantium factionibus (sic enim vocantur) opulenti & nobiles Viri complures, quin Reges magniq; Principes sese adiungunt, Religionis testandæ gratiâ. Sic enim anno 1574. post horrendum & inauditum illud patratum latrocinium per totam Galliam, Henricus III. tunc Galliarum Rex, vni factioni sese adiunxit, & ad illius exemplum vniuersa penè aula.

Flagellationes publicæ à Papa prohibitæ, sed nihilominus à Pontificijs retẽtæ.

Flagellatio Italica & Hispanica.

Carolus

Carolus verò Lotharenus Cardinalis ipse cumprimis, qui pro more & instituto patrij illius ritûs pedibus humerisque nudis obiuit hyperno tempore supplicationem: sed quàmuis domum redux cubili incaluisset, deterius tamen se solito habere cœpit, vt se quidem scelerum suorum ita pœnituisse maximè pœniteret: nam paucis post diebus exstinctus est inter furiosas vociferationes: vt historia de Bellis ciuilibus Galliæ testatur. In Hispania quoque tritum est hodiè flagellationibus talibus suam pœnitentiam declarare non solum promiscuá plebem, sed cumprimis nobiles magnosq; Viros, quibus ardentes faces mediâ etiam luce præferuntur.

De Origine Disciplinæ *seu* Flagellationis *sui ipsius.*

ORiginem superstitiosæ huius flagellationis ipsi quoque Pontificij ad *Dominicum Toricatum* referunt, qui vixit circa annos Christi 1050. Is enim, vt supra sub titulo de *Abusibus & erroribus eremitica vitæ*, pag. 20.b. & 21. indicauimus pluribus, quo etiam Lectorem remittimus, vtraque manu corpus suum scopis crudelissimè afflixit. Ac paucis ante obitum annis, quasi nouum supplicij genus inueniens, virgarum scopas in corrigiarum scuticas vertit: hocque flagellum, si quo iret, portabat in sinu, vt vbicunque iaceret à verberibus non cessaret, Hinc Baronius 11. pag. 234. hæc refert: *Circa annos Christi* 1056. *etsi non quidem auctore Petro Damiano Eremita, tamen certo propagatore, adque aduersus impugnantes propugnatore, introductus est in Ecclesia vsus ille, vt pœnitentiæ causâ homines verberibus seipsos afficerent, flagellis ad hoc paratis idoneis exemplo Dominici Loricati sibi subditi Eremitæ. Testatur id quidem ipse Petrus Damianus in Epistola ad Blancam Comitissam 4. c. 14. Tom. 3. Biblioth. Sanct. vbi hæc inter alia: Huius senis exemplo faciendæ disciplinæ mos in nostris partibus inoleuit, vt non modò viri, sed & nobiles mulieres hoc purgatorij genus inhianter arriperent. Nam & relicta Thetbaldi sublimis vtique generis, & non infimæ dignitatis mihi aliquando retulit, per prætensam huius disciplinæ Regulam centum annorum pœnitentiam se peregisse.* Idem verò Petrus testatur, *tria scoparum millena, vnum annum conficere*,

Idem verò Baronius eodem Tomo pag. 226. & seq. hoc flagellationis genus ad altiorem Originem referens, sic scribit: *Hic opportunè se ingerit, & quasi necessitas exigit, vt Petri Damiani verba illa explicantes, quibus ait: Non ignoras quia cùm à pœnitentibus terras accipimus, iuxta mensuram muneris eius de quantitate pœnitentiæ relaxamus, &c. de eiusmodi redemptione pœnitentiæ (vt Ecclesiæ ritus pleniùs innotescat) agamus. Quos enim Patres siue ex Concilijs, siue ex decretis Romanorum Pontificum statuerunt canones, quibus delinquentibus pœna, seu (vt dici solitum) pœnitenti irrogari consueuit, ob idque pœnitentiales nominatos, ad coercendos homines, ne absque disciplina, atque timore supplicij prolaberentur ad mala: eosdem vniuersa Ecclesia, Romana præsertim, retinere consueuit in sui vigore & obseruantia venerandos. Sed & cùm temporum iniuria eorum seuera censura prætermissa videri posset: eos iterum in vsum pristinum reuocare studuit, vt hoc sæculo factum videmus, quo tandem post tot naufragia Ecclesiarum, exul censura postliminio reuocata vigere cœpit: atque adeò, vt neque per Religionis ingressum qui eo debito solueretur. Nam audi quæ idem Petrus Damiani scribat in libro de perfectione Monachorum 6. cap. cùm quæritur, quod illi, qui reus teneretur implendæ penitentiæ septuaginta annorum, Abbas eam remisisset in eius Religionis ingressu ob commodum Monasterij, ad quem hæc ipse: Quid dicam? Fateor mihi res valde displicuit, despexi, horrui, & hominem deceptum esse clamaui, Quod diceret Abbas scilicet, sufficere post peractam confessionem ad pœnitentiam ipsam à sæculo conuersionem: quæ in exemplum voluimus adduxisse, ad significandum, quàm tenax his temporibus esset Ecclesiastica censura in obseruantia pœnitentialium Canonum.*

Quoniam verò contingeret ob iterata frequenter peccata mortalia, quorum causa plurium annorum pœnitentia inferretur, desperare homines tot annorum curriculis, & aliquando sua ætate integra sub eodem pœnitentiæ fasce gemere, immò interdum nec hominis ætatem sufficere ad expianda per pœnitentiam præscriptam canonibus commissa peccata: aperta est in Ecclesia ianua pœnitentiæ redemptionis, ne quis ex hac uita Ecclesiæ debitor præuentus morte decederet, factumque, est, vt breuiori compendio temporis satisfaceret, quæ plurimorum annorum termino persoluere teneretur. Quæ quidem redemptio multiplici via, quò vnicuique hominum statuti prospectum esset, vt fieri posset, consultùm optimè fuit: nimirum vt qui diuitijs affluerent, erogando eas in vsum pauperum, pro quantitate persoluti pretij tot redimeret eis annos, quot lex Eccles. concessit hoc est igitur quod Petrus ait: Non ignorans, quia cùm à pœnitentibus terras, possessiones agrorum videlicet accipimus iuxta mensuram muneris eis de quantitate pœnitentiæ relaxamus. Quibus planè ostendit, bona ecclesiastica eiusmodi fieri solita redemptione acta creuisse.

Rursus autem ne diuitibus tantum redemptionis huius ianua aperta videretur. aliæ ab Ecclesia excogitatæ sunt corporeæ afflictiones, quibus pauperes & alij qui vellent, redimere breui tempore

pore multiplices annos possent: de istiusmodi remedijs apud Burckhardũ tractatio prolixior est. Scripsit enim librum Decretorum pœnitentiæ, qui in sua Collectione ordine numeri ponitur decicimus nonus: à cuius capite 12. de pœnitentia redemptione agere sic incipit: Pro vno die, quem in pane & aqua ieiunare debet, quinquaginta Psalmos in Ecclesia, si fieri potest, decantet: sin autem, in loco conuenienti eadem faciat, & vnum pauperem pascat, & eo die, excepto vino & carne & sanguine quidquid velit, comedat. & de alijs similibus vsque ad cap. 25. inclusiuè. Inter alia autem redemptionis remedia palmata annumerantur, nimirum vt ferula palma manus pœnitentis verberaretur (vt sub austero Orbilio in scholis pueri accipere consueuere (vt dies vnus pœnitentiæ palmatis viginti redimi posset Hæcque omnia & alia ipse, qui ex Romano Pœnitentiali ea recitare profitetur. Aliud erat genus verberum, quod per scopas inferebatur, ita instrumentum illud nominabant, quo pœnitens sibi ipsi verbera infligebat: de quo redemptionis genere est frequens mentio apud eundem Petrum Damiani huius temporis scriptorem qui scribens ad Alexandrum Papam, hæc de scopis habet: Vt tria scoparum millia vnum pœnitentiæ annum explerent cum modulatione Psalmorum: decem Psalmorum modulatio mille scopas admittit: cumque Psalterium constet ex centum & quinquaginta Psalmis, in quoque Psalterio quinque annorum pœnitintia expletur: sicque viginti Psalteria cum disciplina cantata centum annorum pœnitentiam explent. Hæc ad Alexandrum Petrus, intelligens per disciplinæ vocem, verberationem ipsam, cùm videlicet quis psallendo scopis verbera sibi ipsi infligeret: quod nomen cum actione ipsa ad posteros transijt, vt disciplinam agere sit, Seipsum flagellis cædere. Sed illud accidit, vt quæ in redemptionem pœnitentiæ scoparum verberatio est introducta; eadem frequentiori vsu sit recepta inter omnes etiam Christianos nihil debentes eiusmodi canonum exactori pœnitentiario presbytero, imitatores Apostoli dicentis: Liuidam facio carnem meam, & in seruitutem redigo, ne cùm alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar, sponte se eiusmodi verberibus cruciantes. Quod & his Petri Damiani temporibus cœpit, vt supra diximus.

Hi verò ritus agendi pœnitentiam neque in verbo Dei sunt hominibus mandati, neque à veteri Ecclesia instituti; sed posterioribus demùm seculis, vt ex ijs quæ diximus apparet, superstitione magistrâ introducti, quæ homines tantum circa externa occupatos detinet, de internis verisque pietatis officijs non multum solicita.

Flagellationes suas Christiani ab Ethnicis mutuati sunt.

De huiusmodi religiosa quadam flagellatione apud Ethnicos vsitata, in lib. ad Martyres hoc modo scribit Tertullianus: *Apud Lacedæmones, hodie solennitas maxima est Diamastygiosis, id est, flagellatio. In quo sacro, ante aram nobiles quinque adolescentes flagellis affliguntur, adstantibus parentibus & propinquis, & vti perseuerent adhortantibus: Cuius rei idem author etiam in Appologetico mentionem facit.* Meminit etiam Polydorus Vergil. lib. 7. c. 6. huiusmodi flagellationis Ethnicis visitatæ. *Romani*, inquit, *Lupercalia ludicra celebrantes nudi per vrbem incedebant, ac laruati flagellis obuios cædebant. Quod si longius liceat huiusce verberationis originem quærere, ergo ab Ægyptijs sumptum dixerim. Siquidē illi dæmoni maximo vaccam multis ceremonijs, teste Herodoto, immolare solebant, quod sacrificium dum ardebat omnes verberabantur.*

CAPVT XXXI.

Ordo SERVORVM B. MARIÆ.

Author huius Ordinis.

ORdo *Seruorum B. Mariæ*, authore Philippo Tuderto Florentino Medico incipit. Schædelius ætate 6. Cranzius lib. 8. cap. 47. Metrop. Panthal. Chron. De hoc Ordine in hunc modum scribit Sabellicus Enne. 9. lib. 7. *Martini IV. Pontificatu (minus enim rectè quidam Henricum IV. ponunt) Philippus Thuscus genere, Florentinæ ortus, nouæ fuit sectæ author, institutorque familiæ, quam Deiparæ vocant Virginis, qui primo initiati,* Serui *nuncupari cœperunt, tenentque hodiè eam appellationem. Fuit Philippus Medicæ artis professor: Anachoriticam inde vitam secutus, oraculo diuinitus monitus nouum Religioni adiecit Dogma, paululum ab Eremitano diuersum: Militant siquidem sub D. Augustini Regula, paucis quibusdam in ea mutatis: & è vestigio Philippi iussu ædem Nunciatæ Religionis caput exstruxerunt. Nigra tunica ac succincta, nigrum superinijciunt pallium, circa humeros in rugas complicatum, scapulari amictu ab humeris reiecto, indifferens calceatus. Nec res magno admodum est fauore à primordio recepta. Cæterùm cùm nouum institutum sua sponte glisceret, augereturque indies initiatorum numerus, Benedictus XI. septemque deinceps Pontifices sequuti, non modo ad pium institutum cōniuere visi sunt sed probârunt etiam suo assensu, probatū ceremoniā & priuilegio excoluêre. Datum præterea, vt sacculum gestarent, mendicandi facultate concessâ Viri in familia sanctitate & eruditione clari 23. in beatorum numerum relati, mulieribus sexus 9. nam ei in his quoq; est tertius quidem Ordo. Sunt horum Cōuentus hodiè in Italia 48. & in his 1500. & amplius initiati.*

Regula & vestitus.

Propagatio.

Incidit

Origo. Incidit primùm rei huius exordium in eum annum salutis qui fuit 1282. Sabellicus. Vincentij Continuator. & Polydorus lib. 7, cap. 4, initium huius Ordinis referunt ad annum 1285. Sebast. Frank. verò ad annum 1304, folio 475, b.

CAPVT XXXII.

Ordo COELESTINORVM.

Cœlestini, qui ante Pōtificatū petrus Moroneus dicebatur. Vita. PEtrus Moroneus, qui posteà in Pontificatu maximo Cœlestinus eius nominis quintus appellatus est, in Pelignis apud Eserniam natus, duobus à Sulmone, quæ Ouidij poëtæ olim patria fuit, passuum millibus Angelerium & Mariam parentes habuit, ac filiorum, qui illis erant, vndecimus. Vbi adolescens factus est, rerum humanarū contemptu, eremiticā vitam ingredi, cupiēs reperit in mōte non procul à patria distante saxum magnum, sub quo fodit paruam, quā tegeretur, foueam, quæ vix ei erigendo & extendendo sufficeret, ibiq; trium annorum spatium in magna vitæ austeritate peregit. His annis peractis, suadebant ei nonnulli familiares, vt Ordinem susciperet Sacerdotalem. Cuius rei causâ Romam pergit, ibiq; Sacerdos efficitur. Deinde ad montem Mutonis accadit, ibi quandam cryptam inueniens, in ea habitare statuit, & quinquennium permansit. Quia autem locus ille ab hominibus excoli & habitari cœpit, maiorem solitudinem appetens, inde ad montem Magellæ altissimum & niuosum syluisque densissimum se contulit, & ibi sub quadam crypta habitare decreuit. In hanc verò Eremum certatim plurimi properârunt Mundum relinquere volentes, quos ad consortium eremiticæ Vitæ recepit. Tandem tanta ad eum multitudo Fratrum suo subdenda magisterio & exemplo docenda confluxit, vt ad eorum conuenientem habitationem varia oportuerit loca construere.

Institutio Ordinis Cœlestinorum. Cùm autem audisset, omnes Ordines per Apostolicam sedem non approbatos cassari debere, in generali Lugdunensi Concilio sub Gregorio X tunc celebrando, ipse pedibus eundo, assumptis secum duobus solùm Fratribus, ád Concilium perrexit. Ibi à Pontifice Max. priuilegium confirmationis *Ordinis in montibus* sub Benedicti Regula impetrauit. Reuersus autem ad Eremum suam, & congregatis vndiq; Fratribus suis, in monasterio S. Spiritûs de Magellis generale Capitulum celebrat: vbi multa cum eis de obseruatione suæ Regulæ pertractans, plurima statuta ad reformationem monasticæ disciplinæ ordinauit. Multa etiam loca & monasteria, quæ Benedictinorum fuerant suo Ordini mancipauit. Creuitq; adeò eius Religio, vt breui triginta sex loca consecrârit, in quibus ferè sexcenti Fratres ei oblati sunt. Surius in Cœlestino tomo 3, de Vitis Sanctorum. *Propagatio.*

Sebastianus Frank in Chronic. fol. 472. refert, Petrum hunc dedisse Ordini suo habitum in vniuersum cœruleum absq; cucullo. *Vestitus.*

Quia verò multi deuoti seculares, habitū istum Religionis assumere non valentes, societatem autem & participationem Ordinis habere summopere optarent, idcirco Confraternitatem etiam instituit, in qua sub certis obseruantijs, in pluribus ciuitatibus & locis innumera vtriusque sexûs multitudo ei exhibebat obsequia. *Fraternitas Cœlestinorum.*

Fama verò eius longè lateq; diuulgata, in eam existimationem venit, vt Pont. Max. absens, nec tale quid cogitans electus sit, 3. Non. Iul. anno 1294, post insanas collegij Cardinalium dissensiones, nomenq; Cœlestini ei impositum. *In primo autem consistorio* (inquit Christianus Massæus) *dum strictè reformare vellet Romanam Ecclesiam, vt alijs esset in exemplum clerus illius, tantum incurrit indignationis, vt eum delirum ac fatuum dicerēt. Quorum vnus non re, sed nomine Benedictus Caietanus appellatus apposuit quendam cubicalo Papæ, qui facto foramine per fistulam multis noctibus insonabat, ac si esset Angelus quispiā: Cælestine, Cælestine: cede: negotium enim supra vires est. Perdiu quoq; suadebant quidem alij, vt cedendo saluti suæ consuleret. Cumq; requiem non haberet abdicauit se Magistratu in vigilia S. Luciæ & ad Eremum redire festinabat.* Tantum Massæus. Iubente verò Benedicto impostore isto, qui successerat ei in Pontificatu, & Bonifacius VIII, dictus fuerat, retractus ab Eremo in Fumonis arcem Anagniæ vicinam coniectus est, metuens, ne populus se contempto, illum sequeretur. Is verò sexagenario maior, diu in carcere illo non potuit viuere, sed miserè ibi anno 1295, die 9, Maij, post vnum annum annum & quinque menses initi Pontificatûs, exstinctus est. *Pet. Moroneus fit Pontifex.*

Post mortem verò eius, propter crebra Miracula quę ad sepulchrum eius ædebantur, Ordo hic maiora sumpsit incrementa, quem etiā multi nobiles & clari viri intrârunt, Continuator Vincentij: Sabellicus Enne. 9, lib. 7. Nauclerus Gen. 44. Polyd. Verg. lib. 7, c. 2. *Propagatio maior Ordinis.*

Fortè igitur, postquam renunciâsset Pontificatui, Cœlestinorum Ordo demùm dictus fuit, à nomine quod in Pontificatu adeptus est. Potest etiam fieri, vt iam anteà sic appellatus, sit Ordo *Cœlestini quādo sic dicti.*

TT hic,

hic, à cœruleo colore, quo vtebatur, & propterea quoque hoc nomen in Pontificatu posteà assumpserit.

Cœlestini in Angliã venięt. Venerunt hi Monachi primùm in Angliam anno Christi millesimo quadringētesimo decimo quarto, vt refert ex Thomæ Walsingami & Georgij Lilij Chronicis Balæus Centuriâ septimâ, capite quinquagesimo in Appendice tertio.

CAPVT XXXII.

Ordo FRATRICELLORVM, BEGHARDORVM, BEGHINARVM, seu BEGVTTARVM, ALBORVM, SPIRITVVM, &c.

Nomina Fratrũ huius CIrca annum reparatę salutis 1298, exorti sunt quidam, qui volebant haberi de tertio Ordine Francisci: quorum viri *Fratricelli* à cellis quas inhabitabant, siue *Fraterculi* ab opinione, *Fratres de paupere vita* seu *Beghardi, Bisochi*, Germanicè Noll siue Collbruder: fœminæ verò *Beghina*, *Begutta*, & alijs nominibus appellabantur. Vide Chronicon paruum manuscriptum Georgij Mangoldi Patritij Constantiensis, & quondam Præmonstratensis Ordinis Monachi, post agnitam autem veritatem Christi serui, & nunc ciuis Olympi, in quo refert, Beghinas à Beggha Pipini filia sic appellari, sed rationem nullam addit.

Ordinis Author. Author huius sectæ fuit *Hermannus* quidam Italus. Vrspergensis autem Paralipomena annotat, à *Dulcino* quodam & *Margarita* eius concubina eiusmodi sectam esse inchoatam apud Vrbem Lombardiæ Nouariam. Balæus verò Centur. 4, Script. Britan. in Append. cap. 3, affirmat, authorem sectæ huius penitus esse incognitum.

Ritus Beghardorum. Incedebant capite demisso faciem semper cooperiebāt: lautè bibant & comedebant: conuiuia quęrebant: consortia mulierum non respuebant: in Ecclesia sedebant in terra, vultu verso ad parietem: oculos ad cœlum non eleuabant. Multis in locis nocturnos agebant conuentus in locis abditis, vbi Sacerdos eorum primùm quædam ad laudem Dei canebat, deinde de sua Religione disserebat. His peractis, faciebant cuilibet copiam ruendi in amplexus promiscuos Virginum & Fœminarum, prout erant obuiæ, extinctis ad eam confusionem luminibus. Infans autem ex eo fœdo concubitu natus, in speluncam delatus, tam diu violentis manibus trahebatur, donec animam ageret. In cuius autem manibus expiraret, is Pontifex Max. inter eos creabatur, vt quidem refert Bernardus Luzelburgensis ex lib. 8, Saxoniæ. Tam erant impudentes, vt affirmarent, Margaritam concubinam Dulcini Principis eorum, grauidam ab eo factam, concepisse de Spiritu Sancto: Mater historiarum: Supplementum Chronicorum: Extrauagan: Sancta Rom. de Religiosis domibus, & Platina. Capti aliqui Argentinæ, confessi sunt, in huius Ordinis ædibus omnia esse communia, mater, vxor, filia: Chronicon, Hirsaugiense. Sabellicus Enne. 9, lib. 7, hæc addidit: *Cremabant*, inquit, *Sacerdotes vnum aliquem ex infantibus ita procreatis, cineres in cadum conjiciebant, vino superinfuso, quo nouitij initiabantur*: quæ ceremoniæ ratio videtur mihi non multum diuersa ab ea fuisse, quæ à Bachantibus vsurpata est olim.

Ad vitæ licentiam pleraque illorom dogmata pertinuisse Clemens V, Clement. Ad nostrum testatur his verbis. *Primò docent, quòd homo in vita præsenti tantum & talem perfectionis gradum possit acquirere, vt reddatur penitus impeccabilis, & amplius in gratia proficere non valeat. Nam dicunt, si quis semper posset aliquis Christo perfectior inueniri.* *Doctrina capita Beghardorum.*

Secundò, quòd ieiunare non oporteat hominem, nec orare, postquam gradum perfectionis huiusmodi fuerit assecutus: quia tunc sensualitas est ita perfectè spiritui subiecta, quòd homo potest libere concedere quicquid placet.

Tertiò, quòd illi qui sunt in prædicto gradu perfectionis & spiritu libertatis, non sunt humana subiecti obedientia, nec ad aliqua præcepta Ecclesiæ obligantur: quia asserunt, vbi spiritus Domini sit, & libertatem esse.

Quartò, quòd homo potest ita finalem beatitudinem secundùm omnem gradum perfectionis in præsenti assequi, sicut eam in vita obtinebit beata.

Quintò, quòd qualibet intellectualis natura, in seipsa naturaliter est beata: quodque anima non indiget lumine gloriæ ipsam eleuante ad Deum videndum, & eo beatè fruendum.

Sextò quòd se in actibus exercere virtutum, est hominis imperfecti, & perfecta anima licentiat à se virtutes.

Septimò, quòd mulieris osculum, cùm ad hoc natura non inclinet, est mortale peccatum. Actus autem carnalis, cùm ad hoc natura inclinet peccatum non est, maximè cum tentatur exercens.

Octauò, quòd in eleuatione corporis Iesu Christi non debent assurgere, nec eidem reuerentiam exhibere, asserentes, est imperfectionis eisdem, si à puritate & altitudine sua contemplationis tantum descenderent

derent, quòd circa Ministerium, seu Sacramentum Eucharistiæ, aut circa passionem humanitatis aliqua cogitarent.

Multa de Bergardis consilia. Bernardus Luzelburgensis quoque affirmat, docuisse eos, visionem animarum sanctarum differri vsque ad nouissimum diem.

Credibile autem hæc & similia ab eorum hostibus conficta, vt æquior eorum damnatio videretur. Hoc enim est ingenium istorum hominum adhuc hodie, vt etiã de Euangelij Christi veris professoribus multa nefaria fingant & in vulgus spargãt, quo facilius odium hominum incurrant, & cruentissimę illorum persecutiones iustiores habeantur. Multi enim viri singulari eruditione multaq; Religione prædití, huic Ordini fauerũt, & Hermannus eius fundator Ferrariæ diu in multa magnaq; veneratione fuit. Quod vtique factũ minimè fuisset si tales extitissẽt. Matthæus autem Palmerius testatur & Luzelburgensis, Begardos docuisse publicè multa contra Papam eiusque fastum & Tyrannidẽ: nec veritos esse profiteri, Romanã Ecclesiam non esse veram & catholicam Ecclesiam: Bonifacium VIII, & Ioannem XXII non esse legitimè creatos Pontifices, Cæsarem Romano Pontifici non esse subiectum, nisi tantum in spiritualibus: multaque Romanæ Ecclesiæ statuta damnâsse.

Bergardi damnantur à Bonifacio VIII. Clem. V. Hoc tam malè habuit Bonifacium VIII, hominem arrogantissimum, vt Begardos & Beguttas damnârit, excommunicârit & vbique persecutus sit. Fecit id quoq; Clemens V, qui in Viennensi Consilio sectam hanc cum præmissis erroribus damnauit & reprobauit omninò, præcipiens insuper, *ne quis de cætero eis sectatores teneat, approbet vel defẽdat: sin minus, puniatur*: vt est videre in Clement. tit.13, cap.3. Ad nostrum, itemq; tit.11, cap.1. Cùm de quibusdam, vbi rejicit primò statum seu Ordinem hunc, & excommunicat eos, qui vel in posterum sectantur, aut de nouo assumũt illum, vel etiam dant circa id consilium, auxilium & fauorem aliquem: deinde excipit mulieres deuotas & pœnitentes, quæ in domibus paternis diuisæ, à nuptijs abstinent, nullasque Regulas profitentur, & nulli modo viuendi sese astringunt: quę tamen etiam alicubi Bisochę dicuntur.

Sequutus est Ioannes XXII, qui itidem excommunicauit perseuerantes in hoc Ordine, aut assumentes eum de nouo, vel etiam ritum & habitum eis concedentes. Sed quia decretum Ioannis Papæ nonnulla continet, quæ ad præsentem tractationem pertinent, non grauabor adscribere.

Sacris, inquit, *Canonibus est interdictum, ne aliquis nouum Ordinem aut Religionem inueniat, vel habitum nouæ Religionis assumat, sed quicũque ad Religionem venire voluerit, ingrediatur, vnam de Religionibus approbatis: nonnulli tamen prophanæ multitudinis viri, qui vulgariter* Fratricelli *seu Fratres de paupere vita* Bisochi, *siue* Beghini, *vel alijs nominibus nuncupantur, in partibus Italiæ, nec non in Sicilia comitatu prouincia Narbon. & Tholosan. ciuitatibus & prouincijs, alijsq; diuersis cismarinis & vltramarinis partibus contra dictos canones habitum nouæ Religionis assumere, congregationes & conuenticula facere, & superiores sibi ipsis eligere, quos Ministros seu Custodes vel Quardianos, aut nominibus alijs appellant, plurimos ad eorum sectam recipere, & loca de nouo construere, seu constructa recipere, in quibus habitant in communi publicè mendicare temeritate damnabili præsumpserunt, & præsumunt etiam incessanter. Et vt eorum error veritas, & impietas Religio reputetur, plurimi eorum Regulam seu Ordinem Fratrum Minorum, quem Franciscus instituit, se profiteri ad literam confingunt, quanquam in obedientia Generalis, vel prouincialium Ministrorum Ordinis non morentur, prætendentes se à sanctæ Memoriæ Cælestino V Papa prædecessore nostro huius status seu vitæ priuilegium habuisse, quod tamen etsi ostenderent, non valeret, cum Bonifac. VIII, prædecessor noster ex causis rationabilis omnia ab ipso Cælestino concessa, quæ per ipsum Bonifacium non contingeret approbari, viribus penitus vacuauerit, dictumq; vitæ priuilegium non inueniatur per eundem Bonifacium approbatum. Quidam autem eorum dictum habitum, & viuendi ritum à quibusdam Episcopis seu eorum superioribus, vel alijs Ecclesiarum prælatis habuisse prefitentur, quos nec eis concedere licuit contra formam Concilij generalis. Nonnulli etiam ex ipsis asserentes, se esse de tertio Ordine Francisci Pœnitentium vocato prædictum statum & ritum eorum sub velamine talis nominis satagunt palliare, cùm tamen in Regula ipsius tertij Ordinis talis viuendi ritus nullatenus sit concessus. Et quòd in errorum baratrum faciliter ruunt, qui conceptus proprios Patrum definitionibus anteponunt ipsorum quàm plurimi à veritate catholicæ fidei deuiãtes. Ecclesiastica Sacramẽta despiciũt, ac errores alios studẽt multipliciter seminare.*

Cùm itaque talium damnanda temeritas in eiusdem fidei detrimentum, fidelium scandalum, Minorum & aliorum Ordinum opprobrium, & etiam suarum & aliarum animarum perniciem redundare noscatur, sectam, ritum & statum huiusmodi, non obstantibus præmissis eorum excusationibus, quas friuolas reputamus: & quicquid per eos communiter vel diuisum, sub Religionis conuentus, collegij seu congregationis nomine vel colore attentatum exstiuit vel existit, de Fratrum ipsorum consilio, auctoritate Apostolicâ

stolicâ nullius fuisse & esse decernimus firmitatis: & quatenus de facto processerunt de consilio & auctoritate præmissis reuocamus omnino, ac perpetuæ prohibitioni subijcimus, & ob Ecclesia Dei penitus abolemus: eisdem personis & alijs quibuscunque sub pœna excommunicationis, quam eas (si secus fecerint) incurrere volumus ipso facto: iniungentes expressè, ne statum siue sectam & ritum huiusmodi ab ipsis assumptum sectentur vlterius, vel ipso de nouo assumere quoquomodo præsumant. Episcopus quoque eorum superiores, & etiam alios Prælatos quoscunque qui prædictis personis vel alijs ritum viuendi & habitum supradictos, præter specialem Apostolicæ sedis auctoritatem deinceps concesserint, prædictæ excommunicationi penè ipso iure decernimus subiacere, &c. Dat. Auenion. 3. Cal. Ian. anno 2.

Scripsere multi contra Begardes Hos ipsum tamen tota Monachorũ cohors facit.

Scripsere etiam contra hunc Ordinem Richardus Leimham Carmelita: Richardus Madescô, & Rogerus de S. Iuone Angli, Balæo teste. Itemq; Felix Malleolus Canonicus Tigurinus circa annos Domini 1493, qui dicit, *quòd in se confidunt tanquam iusti, & suas opiniones falsas præponant scripturis sacris, aspernenturque cæteros inter quos viuant. Vestitu quoque & habitu se segregent ab ijsdem, noua Religionis nouum habitum assumentes, qui quidem habitus eis, si essent maximè de tertia Regula Francisci, minimè liceret, quòd Franciscus nec talem habitum, nec scapulare eisdem vnquam indixerit.* Affirmat etiã, *in tota Alemannia superiori omnes hæreses esse introductas per Beghardos & Beghinas, multosque latrones & Sodomitas sub eorum habitu deprehensos fuisse.*

Refert Cranzius lib. 8, cap. 54, Metrop. ex Liuij Dec. 3, genus quoddam Fratricellorum etiam ante Christum Romæ fuisse deprehensum & punitum.

Begardi defenduntur à Gregorio IX.

Cùm igitur ab his Pontificibus alijsque sic excommunicati & damnati essent, adeoque hinc inde ex Oppidis vicisq; ejicerentur & nusquam tuti essent, afflictissimis illorum rebus succurrit Gregorius XI, qui patrocinium eorum suscepit, & Bulla eos aduersus hostes eorum muniuit, circa annos Domini 1378, quàm cùm nec in Decreto Pontificio, nec alibi fere exstet, in Lectoris gratiam adscribam. *Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus Fratribus Coloniensi, Treuirensi, Moguntinẽsi alijsq; Archiepiscopis, & tam eorum suffraganeis, quàm alijs Episcopis vniuersis per Alemaniam, Brabantiam & Flandriam constitutis, &c. Ad audientiam nostram peruenit, quòd in vestris Ciuitatibus & Diœcesibus sint nonnulli pauperes vtriusque sexus, qui humiliter & honestè in fidei puritate & honestis vestibus aut habitibus, aut in paupertate aut castitate viuunt, & Ecclesias deuotè frequentant, & quòd, licet huiusmodi pauperes nobis & Romanæ Ecclesiæ, ac eorum Prælatis & Curatis reuerenter obediant, nullis erroribus se inuoluendo, sed intima charitatis amore Deo & propter ipsum proximis seruiendo: tamen nonnulli à vobis seu per vos ordinariá, & etiam aliqui inquisitores hæreticæ prauitatis in illis partibus Apostolicâ deputati, huiusmodi pauperes occasione vestium indebitè & iniustè perturbant, ipsorum vestes simplices & honestas decurtari, transformari & quandoq; trãsmutari faciendi, nec non occasione huiusmodi vestium sacramenta Ecclesiastica inhibendo, & alia grauamina inferendo eisdem in detrimentum & damnum ipsorum pauperum & scandalum plurimorũ. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus quilibet vestrum in Diœcesi sua pauperes ipsos occasione huiusmodi eorum simplicium & honestarum vestium nullatenus molestet, nec ab alijs molestari quantum in vobis fuerit, dum tamen fideles & catholici reperiantur, permittatis. Et si quos eorum occasione prædicta excommunicatos, vel dictis Sacramentis priuatos, vel aliâ indebitè punitos reperietis, Apostolicâ authoritate prædictâ vigore præsentium absoluatis, & ad Sacramenta prædicta restituatis eosdem in forma Ecclesiæ consueta. Contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione remotâ compescendo: nõ obstante, si aliquibus communiter vel diuisim à sede Apostolica indultum existat, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possit per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum indulto huiusmodi mentionem, &c. Datum Romæ apud S. Petrum 4, Non. Decemb. Pontificatus nostri anno 7.*

Begardos etiã approbat Eugenius IV.

Eosdem quoq; editâ bullâ fortissimè defendit Eugenius IV, ad Coloniensem, Treuirensem & Moguntinensem Archiepiscopos aliosq; Prælatos sic scribens: *Eugenius Episcopus, Seruus seruorum Dei venerabilibus Fratribus, &c. Quanquam dilecti filij de Cellis, seu Voluntariæ paupertatis Pauperes communiter nuncupati per se simul, & Mulieres seorsim in suis distinctis domibus absque mutua eorum conuersatione commorantes, in paupertate & continentia, in humiliatis spiritu Ecclesias deuotè frequentent: & Rom. Ecclesia ac eorum ordinarijs Prælatis, Plebanis, Rectoribus & Curatis in omnibus reuerenter obediant, nullisq; erroribus seu ritibus, qui salutaribus præceptis, & fidei orthodoxæ repugnent: se inuoluant: sed liberaliter diuini nominis intuitu miserabiles, ac alias honestas personas ad eorum loca declinantes gratiâ hospitalitatis recipiunt, ac requisitã infirmorum curam gerunt: decedentium fidelium corpora etiam tempore pestis in terris quas habitant, ad sepulturam Ecclesiasticam deferendo, ac alia pietatis & charitatis opera exercendo: etiam de his quæ manibus proprijs & mendicatis acquirunt*

runt suffragijs egenis erogando, viuentes in communi, adeò quod Christi fideles populi Zelo synceritatis, fauoris & dilectionis ipsos plurimùm complectuntur. De quibus omnibus Curatorum suorum, Plebanorum & Magistratuum, Præsidentium & Regentium ciuitatum & locorum vbi ipsi commorantur nonnullæ testimoniales literæ authenticæ coram bonæ memoriæ Angelo tituli sanctorum Petri & Marcelli Presbytero Cardinali, iudice & commissario, auctoritate sacri Constantiensis Concilij generalis specialiter deputato, in certa causa in contradictorio iudicio intenta producta, nemine opponente, seruatis, seruandis recognita & transumpta reputentur, prout indicti Cardinalis Commissarij etiam authenticis literis transsumpta huiusmodi continentibus suo sigillo munitis plenius continetur.

Veruntamen idem pauperes, vt fide dignâ relatione percepimus, à quibusdam hæreticæ prauitatis inquisitoribus, ac diuersis, maximè Religiosis Ordinum Mendicantium, ac alijs eorum æmulis, in ipsorum bono proposito indebitè & iniustè inquietantur & perturbantur: ac prætextu præmissorum, captatis exinde quibusdam occasionibus & fictis coloribus, eis diuersa grauamina inferuntur pariter & iactura in animarum molestantium periculum, & pauperum huiusmodi Læsionem & scandalum. Quare pro parte dictorum Fratrum pauperum nobis fuit humiliter supplicatum vt eorum quieto statui & idemnitati in præmissis paterno affecte prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos itaque, qui cunctorum fidelium, & præsertim Domino sedulò famulantium tranquillitatem affectamus, attendentes quoque, quòd nostra interest, super præmissis opportunè prouidere huiusmodi supplicationibus inclinati, vt pauperes prædicti Viri & Mulieres seorsum & distinctim, sine mutua conuersatione, viuere & habitare, ac vestes, prout hactenus consueuerunt gestare, opera præfata exercere nec non victum & amictum huiusmodi, vt præfertur, requirere liberè & licitè possint & valeant, auctoritate eadem Apostolicâ, tenore præsentium indulgemus ipsis vtriusque sexûs, ne per quemuis, super præmissis molestari queant vel turbari: cùm omnibus & singulis eorum domibus, possessionibus, locis, rebus & bonis, quæ nunc obtinent, & in futurum iustè poterunt adipisci, ab inquisitorum & Fratrum prædictorum ac aliorum quorumque, cuiusuis status vel præeminentiæ inquisitione, iurisdictione, potestate & superioritate, eâdem auctoritate harum serie perpetuè, eximentes penitus & liberantes: ita quòd ipsi inquisitores Fratres & quiuis alij, nullam inquisitionis, visitationis, iurisdictionis, superioritatis potestatem vel officium in eosdem eorumque domos valeant exercere: nec in ipsos excommunicationis seù alias sententias vel pœnas promulgare. Decernentes ex nunc irritos & inanes omnes & singulos processus excommunicationis, suspensionis & interdicti sententias siuè pœnas, quos vel quas forsan contra exemptionem & liberationem prædictas quoquomodo contigerit promulgari vel haberi.

Nolumus tamen vobis propter hoc iurisdictioni vestræ ordinariæ in aliquo derogare, sed potius pauperes ipsos in omnibus & per omnia vestræ iurisdictioni, tanquam Prælatis & Plebanis, Curatis & Rectoribus eorum subesse, obedire & intendere. Cæterum si qui vtriusque sexûs paupertatis & habitûs huiusmodi velamine oberrantes, extra congregationem dictorum pauperum sine manifesta & legitima causa in ciuitatibus & Diœcesibus vestris reperti fuerint, vobis iniungimus per præsentes, vt eosdem per prædictas censuras & alias pœnas temporales & spirituales, de Ciuitatibus, Diœcesibus, locis & territorijs vobis subditis ejiciendo, protinus expellatis aut aliàs eosdem oberrantes compellatis dictum habitum deponere, vel ipsos stare & commorari in congregatione communi pauperum præfatorum: etiam cum inuocatione, si expedit, auxilij brachij secularis: vt etiam ipsos & quoscunque alios prædictos pauperes gubernatori, prouisori vel procuratori eorum, quem inter se duxerint eligendum, iuxta canonicas sanctiones, prouinciales & synodales constitutiones, & vestrorum ordinariorum & obseruantias & honorabiles ritus eorum, inter ipsos ab antiquò approbatos, in licitis & honestis, vt congruit eorum statui & conditioni parere & intendere faciatis. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta committimus & mandamus, vt his pauperibus auxilio assistatis, &c. Datum Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ 1431, 4. Id Ma. Pontificatûs nostri anno primo.

Scripsit etiam Guilielmus Occam cum Petro Corbario pro Fratricellis aduersus Ioannem XXII Papam. Balæo teste Cent. 4, cap.100, in Appendice 2. *Defenderunt & alij Begardos.*

Referunt nonnulli vestitu griseo eos vsos fuisse. Sabellicus autem Enne. 9, lib.7, testatur, quo habitu his sacris vsi fuerint incertum esse. De hoc Franciscus Modius sic canit: *Vestitus Begardorum.*

Nos quoque Bogardi vel summo iure vocamur:
Sit modò cum venia, candida turba, tua
A qua quod pullo, sic distinguamur amictu,
Ignoscas, non est omnibus vnus amor.
Nec quam veste alij credunt se ornarier alba,
In pullo est animi fortè colore minus.

Propagatio Begardorum. In Italia verò orti, Picenum, Vmbriam & Flaminiam maximè infestârunt, Bergomensi auctore. Inde transierunt in Germaniam, vbi breui temporis spatio mirandum in modum creuerunt. Capti enim ex eis quidam Argentinæ, eorum omni populo & Clero confessi sunt publicè quòd tantus eorum esset numerus vbique, vt si quis ex eis Colonia ire Mediolanum statueret, omni nocte hospitem sectæ suæ inueniret. Coloniæ aliquot millia inuenti sunt. Habebant signa paruula circa ianuas domorum, aut supra tecta, per quæ habitationes complicum suorum inuenire potuerunt. Trithemius in Chron. Hirsaug. & Balæus Centuriâ quartâ in Appendice capite tertio ex Vuestmonasteriensi. Turbas, quæ ob hoc genus hominum Basileæ exortæ sunt anno reparatæ Salutis 1400, & per integrum decennium durârunt, describit Vrstisius libro quarto, capite nono, decimo, vndecimo, duodecimo, & præsertim decimo quarto, Chronici.

CAPVT XXXIV.

Ab anno Incarnationis Dominicæ, trecentesimo supra millesimum vsque an annos Christi 1400, sequentes ORDINES *varijs in locis instituti.*

Ordo MILITVM IESV CHRISTI.

Ordinis origo. Confirmatio. ORdo Militum Iesu Christi exortus est primùm in Lusitania Rege Dionysio authore, iuxta Panuinium in Chronic. anno Domini millesimo trecentesimo vigesimo sexto à Benedicto vndecimo confirmatur.

Alij referunt, Ordinem hunc instituisse Ioannem XXII Papam, in Regno Portugalliæ & Algarbij, anno millesimo trecentesimo decimo nono, vt in Mariani Scoti Appendice legitur, ad resistendum ibi Sarracenis, ex Bœthica Prouincia multas in Lusitaniam excursiones facientibus, excursiones facientibus, pro defensione fidei Christianæ: & constituit eis principalem domum in Castro Maurino, Syluensis Diœcesis: concessis eis ibidem omnibus bonis olim Ordinis Templi, annuente Dionysio Rege Portugalliæ, quo libentius militiæ Christi vacarent. Huius Ordinis sedes est in Tomario Syluensis Diœcesis. Censor verò & moderator est Abbas Alcohasiani monasterij Cisterciensis Ordinis Vlyxibonensiis, quem & ipsi profitentur: ac habet is Abbas: conscribendi & exauctorandi milites facultatem: Platina & Balæus in vita Ioannis Papæ: Sabellicus Enne. 9, lib 8. Nauclerus Gen. 44. Seb. Frank. in Chron. fol. 476. Cranzius lib. 9, cap. 24. Metrop. Polyd. lib. 7, cap. 5, qui etiam dicit, *eos crucem rubram in nigro affigere pallio. Principi eorum annuus prouentus centum aureorum millia.* Volateranus libro vigesimo primo. *Vestitus.*

CAPVT XXXV.

Ordo ALCANTHARE MILITVM.

SVperiori Ordini subiiciuntur *Alcanthare Milites*; differunt tamen à prioribus cruce viridi, quâ insigniuntur: quorum caput in Regno Castellæ apud Alcantharam Oppidum, à quo nomen est ipsis inditum, iuxta Tagum Cœnobium amplissimum conspicitur. Volater. libro vigesimo primo Antroph. Polydor. libro septimo capite quinto dicit sibi de Ordine hoc parùm constare. *Origo & insigne.*

CAPVT XXXVI.

Ordo EQVITVM STELLÆ.

DE origine & authore Ordinis *Equitum Stellæ* Bernardus Girardus Dominus de Hallam in historia sua Franciæ lib. 15. fol. 217, hæc refert, *Ioannes I, Gallorum Rex, anno Regni secundo, qui fuit annus Domini* 1351 *mense Octobri instituit in suo Regio Palatio S. Oueni ad Lutetiam (aliàs dicto Palatium à Clichy) Ordinem Equitum Stellæ ad imitationem suorum antecessorum, qui eousque suos fideliores ministros & duces belli fortiores honorauerunt annulis, à temporibus Hugonis Capetti. Erant autem olim annuli verum & vnicum equestris Ordinis insigne. Et errant qui suspicantur ad imitationem Anglorum Ordinum hunc ab Rege hoc institutum.* *Ordinis origo.*

Voluit autem Rex hic *Stellam* Equites fœderis huius gestare in toga capitio locòue conspicabiliori, in memoriam stellæ illius quæ apparuit tribus Magis, qui ad eius ostentum seu apparitionem profecti sunt in Bethlehem ad adorandum recens natum Mundi Saluatorem: quo etiam referri posse videntur versus illi, aliqui à Vergilio Pollionis filio dedicati (imò Iulio Cæsari, ob Cometam qui post eius mortem apparuit.) *Stellæ symbolū cur datum his equitibus.*

Ecce Dionei processit Cæsaris astrum:
Astrum quo segetes gauderent frugibus & quo
Duceret apricis in collibus vua colorem.

Horum

Horum equitum Collegio Rex omnes futuras in Regno confiscationes destinauit.

Ordo hic cur institutus. Erat autem intentio Regis honorare magnos tantum, excellentes & fortitudine conspicuos viros:sed tandem hic honor cõtemni & vilipendi cœptus est, quòd vilissimus & abiectissimus quisque sua merita, tẽpore tumultuum Gallicanorũ paulò post Regis captiuitatem ex orientium, Regi & Regno præstita hoc beneficio compensari

Ordo hic vilescit. peteret. Carolus Delphinus autem Ioannis Regis filius, quòd aliter non posset omnes & singulos remunerare, quàm omnibus promiscuè Stellæ hunc Ordinem dando, facilè eum à se inpetrari passus est, & nemini ferè denegauit. Videns autem magnos viros ægrè molesteque ferre, habere se Fratres atque collegas in hoc Ordine, homines nec magnæ authoritatis neque excellentis virtutis, abolere prorsus hunc Ordinem, & alium penitus nouum instituere decreuit. Die igitur tribus Regibus festo, solenne celebrauit festum in Palatio S. Oueni Lutetiç, vbi hic Ordo primulum cœperat: & ibi dictus Delphinus primus deposuit Stellam de suo vestimento, eumque dedit gestandam custodiæ suæ præfecto: ita vt hodie adhuc videmus Lutetiæ Vigiliarum tribunos eam gestare in sagis suis.

Tessera Ordinis erat, *Monstrant Regibus astra viam*: vt Claudius Paradinus & Gabriel Simeon in Symbolis heroicis: Genebrardus in Chron. & Balæus Cent. 5.c.100. in Append. referunt.

CAPVT XXXVII.

Ordo CARTERIORVM EQVITVM.

Ordinis origo. BErnardus Girardus in historia sua lib. 15. fol. 185. de origine Ordinis D. Georgio consecrati, *Charteriorum Equitum*, quem etiam *Caligulæ* & *Periscelij ordinem* vocant, hæc narrat: *Angliæ Rex* (inquit) *Eduardus III. instituit Ordinem Charteriorum coloris Cyanei (qui est mixtus ex liuido, candido & leuiter nigro, Gallis Bleu dicitur, & nonnulli simpliciter cœruleum vocant) ob causam sequentem. Deperibat Rex Comitissam Adelheidem de Salisberi, & in illius gratiam Troianos ludos indixit publicos & communes omnibus aduenis, in quibus ipse insignis loco gestauit fasciam cruralem cyaneam amicæ suæ. Posteaquam autem illius castitatem singularem modis omnibus tentasset, nec tamen expugnare eam vllo modo potuisset, amorem suum conuertit tandem in honestam amicitiam. Et cogitans reædificare castellum Vuindelisorium, olim à Magno Arthuro exstructum, ibidem etiam innouare voluit amatorias pugnas & victorias, nouo equestri Ordine, illius veteris, Tabulæ rotundæ seu Mensæ orbicularis æmulo, in cuius Collegium fortissimos quosque totius Regni sui adsciuit. Fuit igitur occasio noui huius instituti & caasa Comitissa Salisberi, eiusque cruralis fascia. Id quod insigne Ordinis satis testatur, in quo adhuc hodie acu pictum legitur tale lemma, literis aureis ijsque Gallicis: Honni soit, qui mal y pense:* hoc est, Vituperetur, qui aliquid mali cogitat, *Quo dicto Rex omnibus testatum esse voluit, quod quantacunque amoris signa ille Comitissæ demonstret, tamen iocos esse honestos tantum, & sine vlla illius infamia.*

Idem tamen Girardus eadem historia ab alijs paulo aliter hæc narrari testatur: Scilicet, *cùm dictus Rex Eduardus dictæ Comitissæ amasius, tempore quodam in conclaui cum illa confabularetur, in præsentia multorum virorum & fæminarum Nobilium, fortuna fasciam cruralem Comitissæ cyaneam seu cæruleam de pede altero decidisse*: Referunt nonnulli, inter saltandum hoc accidisse. *Regem autem subitò inclinatum ad tollendum eam, dum fasciam tolleret, simul etiam casu Comitissæ tunicam sustulisse, ita vt eius genu nudum, qui præsentes aderant, conspexerint. Nobiles autem ridere occepisse, & ideo Comitissam ita pudefactam atque turbatam, vti erubuerit, & iratior Regi exprobrarit, quod nimia hac, qua vsus sit licentia, pudore affecta sit, & materia facta risus ob suam fasciam. Adhæc sermone Gallico Regem respondisse, Vituperetur qui malè cogitat: & confirmasse ei, fieri posse, vti nunc illa rideatur ab aliquibus, qui paulo post magno sibi honori sint ducturi, gestantes isthanc suam fasciam pro insigni honoris. Et paulo post quidem hunc Ordinẽ instituisse, in arce Vuindelisora, vbi templo arma D. Georgij asseruantur suspensa, & collegium sacerdotum instituisse Regem, voluisseque vt deinceps celebretur quotannis ad diem 23. Aprilis Diuo Georgio sacrum, vtque sese finitis sacris, lautissimis epulis & prandio recrearent. Ordinasse quoque, vt constet Collegium hoc ex 40. Equitibus* (alij tamen habent 25. alij 26.) *qui se nominent Equites Carterij Blauij ad imitationem & exemplum Equitum Tabulæ rotundæ, quam Rex Artus multò ante instituit in dicto loco.* *De Origine Ordinis aliter.*

Adsciscuntur autem ij tantum, qui præter virtutem insitam, iam inde à proauis nobilitatem generis comprobare possint. Habent certas leges, quibus præcipuè ad auxilia mutua obligantur, & alius alium in necessitate deserere pugnamúe pro eo detractare, aut se in turpem fugam conferre, sub pœna infamiæ & ornamentorum omniũ priuatione, prohibentur. Habent insu-

per Feciales seu Apparitores, Ministros, quos *Haraldos* dicunt, quorum præfectus *amorum Rex vocatur.* Hi belli & pacis nuncij, Ducibus, Comitibusque à Rege declaratis insignia & arma offerunt & aptant, ac eorum funera curant.

Fridericus Dux Vuirtenbergensis in Ordinem Carteriorũ recipitur.

Cùm anno Dom. 1592. ignoto habitu & vultu cum nobilibus aliquot sibi coniunctis Fridericus Dux Wirtenbergicus in Angliã iter fecisset, Serenissimam Elisabetham Reginam conuenit, & familiariter ab ea acceptus, clementissimeq; in Carteriorum Ordinem equestrem receptus fuit. Post mortem autem Elisabethæ, cùm Serenissimus & potentissimus Scotorum Rex Iacobus VI. ab ordinibus Angliæ in locum eius ascitus, 25. Iulij in Regem coronaretur, ipse quidem quod ab Elisabetha inchoatum fuerat, perficiendum & confirmandum ratus, non solùm dictum modo WirtenbergicumPrincipem, Ordinis huius, qui Regem ipsum caput agnoscit equitem, post filium suum natu maiorem, Principem Wallesium, Reges item Galliæ & Daniæ, serenissimos potentissimosque, publicè declarauit; sed & missa Stutgardiam insigni legatione, quam mense Nouembri substinebat Robertus Spencer, Eques & Baro in Spencer & Wormeleiton, ornamenta & insignia huius Ordidinis ei clementissimè obtulit.

Quibus ceremonijs Charteriorum Ordo Equestris Duci Vuirtenbergico collocatus sit.

Cæterum quibus ceremonijs collatio hæc peracta fuerit paucis, hic iã annotare operæ precium putaui, vbi primo quidem ad ea quæ in aula vel palatio equestri, ante concionem, deinde ad ea quæ in Templo sub & finita concione, & tandem ad ea quæ in prandio facta sunt, attendendum Lectori fuerit. Cùm igitur legatus Sturgardiam aduenions, causam lagationis suæ, Principi aperuisset, Princeps sequenti statim die, præcepit, vt omnes qui tum ibi aderant, Comites, Equites, Nobiles & Consiliarij reliqui, ad palatium equestre seu conclaue Principis, congregati, aduentum suum præstolarentur, quo adueniente, omnes simul palatium ingressi ad latus alterum concesserunt, postea Legatus Regius cum Feciali & alijs quos secum habebat, ingressus de clementissima Regis sui erga Principem affectione & voluntate, orationem instituit, traditisque ei, qui Principi à secretis est, literis legationis suæ partes publica lectione, omnibus notas facere curauit.

Hoc facto, prolatum huius Ordinis habitum, tunicam nimirum ex holoserico violaceo satis longam & panno attalico albo suffultam, Principi induit, vsus ad hanc rem opera Nobilium aliquot Principis cubiculariorum. Principe sic vestito, omnes ad Templum progressi sũt, tali quidẽ ordine: Principio doudecim tubicines trini & trini, æneatorem præcedebant, hos sequebatur Præfectus Satellicum, satellites numero duodecim vno ordine ducens, post eos Mareschallus baculum argenteum gestans, Atrij Magister, Præfectus ærarij, Equorum Magister, & Tribunus armamentarij progrediebantur. Hos secuti, Equestris ordinis Nobiles aliquot trini & trini, & post eos Legato adiuncti Nobiles Angli incedebant. Sequebãtur porrò Comites & Proceres alij cum cubicularijs nobilibus, & Ioanne Friderico, Ludouico Friderico, Iulio Friderico, Achille Friderico & Magno, Principis Wirtembergici filijs. His ita præmissis, Fecialis solus, focale, fasciam cruralem & librum Ordinis huius leges atque statuta continentem, puluinari ex holoserico rubro constante imposita Principi præferebat, postea Illustrissimus Princeps iuxta Legatum Regiũ incedebat, tunica prædicta talari indutus, quæ cum longo syrmate decora esset, ei subleuando Ludouicus Comes Locuensteinius destinatus erat. Hunc deinde iudicio prouinciali præfectus, Magister libellorum, Nobiles & Consiliarij alij cum vniuersa turba aulica secuti sunt.

Hoc modo Templum ingressi, quòd Musica suauissima personabat, quilibet ad locum suum sese contulerunt, inclinato prius capite sedi, quæ ibi exstructa cernebatur, honorem in transitu exhibentes. Deinde cùm Princeps etiam sedem suam occupasset, Legatus cum Feciali progressus, librum in quo leges & statuta Ordinis perscripta erant, ei porrexit, quem cùm Princeps per Secretarium suum accepisset, & obtemperaturum sese illis per eũdem affirmasset, apprehensam cruralem fasciam, auro & gemmis preciosissimè contextam, ei circumdedit, & focale aureum à collo eius suspendit. Hoc peracto, cùm inclinato versus sedem regiam capite, Regi quasi præsenti honorem suum exhibuissent, loca sua quilibet occuparunt, concioni, quæ ex Psal. 68. v. 13. habebatur, & precibus vacantes. Finitis precibus, cùm Musica rursus audiretur, Fecialis, stola serica rubra, & taffeto albo intus obducta ornatus, post præstitum Regi & Principi honorem, eum ad altare deduxit, cui cùm aureos aliquot Hungaricos inter pauperes domesticos distribuendos imposuisset, & Regi honorem suum nutu & gestu admodum decoro Princeps exhibuisset, ordine omnes quo venerant, Templo egressi sunt, ad Palatium equestre, Principem rursus deducentes, vnde Legatus quidem & reliqui omnes digressi, ad locum quisque suum concesserunt, horam prandio destinatam expectantes.

Cæte-

Cæterùm in palatio Principis prædicto sex mensæ paratæ cernebantur, prima, oblongua, paululum vno orbiculo & opposita sella, Regi destinata erat, cui, apponendis & prægustandis, ferculis, fundenda aqua, deosculandis manibus & genibus inflectendis æquè ac si præsens ipsemet adfuisset, honorificè admodũ more Anglico, ministrabatur. Altera oblonga itidé, sed priore tamen paulò minor pro principe parata erat, qui cùm nemo huius Ordinis adesset Eques alius, solus ei assidebat, & consueto sibi more ministrari curabat. Tertia mensa itidem oblonga pro Legato instructa erat, qui itidem ei solus assidebat. Quarta assidentem sibi Fecialem solum habebat. Ad quintam vxor Principis cum iunioribus Principibus, filijs nimirum supra dictis quinque, & totidem filiabus accumbere videbantur. Sextam tandẽ gynæceum occupabat. At pro Comitibus, Proceribus Nobilibusq; & Consiliarijs alijs, cœnacula parata erant alia. Peracto prandio Princeps salutato Legato, in conclaue suum se recepit, & inde ad Choreas progressus est, quibus finitis cum habitum mutasset, ad cœnam in palatio consueto comparuit, quæ quidem dispositis priori modo tabulis, pari quo prandium hilaritate peracta est.

Nomina Charteriorum equitum nostrorum tempore. Cæterum cùm vltra 25. vel 26. Equites Ordo hic non admittat, placet eorum qui hodiè hac dignitate gaudẽt nomina, quemadmodum à Rege ipso Iacobo post coronationem suam publicè pronunciata sunt, hic assignare. Primus igitur est Rex ipsemet: secundus, Princeps Wallesius, Regis filius natu maximus: Tertium locum obtinet Rex Galliæ: Quartum, Rex Daniæ: Quintum, Dux Wittenbergicus. Reliqui sunt, Comes à Nortinghan, Comes ab Ormondt, Comes à Schrasbery, Comes à Northumerland: Dn. Schicfeldius, Dn. Hunsdomus, Dn. Heinricus Lea: Comes à Derby: Princeps à Lenox: Comes à Max: Dn. Buckhostius: Comes à Comberland: Comes de Worcester: Comes à Suffolck: Comes à Vonshere: Dn. Montioy: Comes à Susex: Dn. Stropius. Dn. Burghleyus: Comes à Southampton: & Comes à Pembrok.

Charterij cur dicti. Dicuntur autem Charterij Equites à fascia illa. Significat enim *Charter* Anglica lingua periscelidem seu fasciam & lorum: quo fabulato, gemmis item & auro nec non rosa alba & rubra, cum effigie D. Gregorij appensa, ornato crus sinistrum infra genu cingunt Equites hi: eique inscribunt Gallicis verbis, *Honni soit, qui mal y pense.* Habent item scutum album, crucem rubeam & retro in Chlamyde candida. Horum Princeps Eques semper est Angliæ Rex vt diximus: Secũdus verò Filius eius natu maximus est, quem Principem Wallesium vocant, dummodo aliquis adsit. Hos sequuntur deinde Reges, Principes Proceresque alij tam interni quàm externi. Refert etiam Polyd. lib. 19. Anglicæ historiæ: Genebrardus in Chron. Balæus Cent. 5. cap. 100. in Append. pendice. Facta sunt hæc omnia anno 1351.

CAPVT XXXVIII.

Ordo de OBSERVANTIA MINORVM PRÆDICATORVM.

ETsi Minoritarum ab initio vnum ouile & vnicus fuerit Ordo, ne tamen soli beati viderentur, inter se progressu temporis diuortium fecerunt. Nam alij cum alijs de sanctitate certantes, alterius vitæ quiddam ordiri cœperunt, qui se velut Regulæ & instituti Francisci obseruatiores, *De Obseruantia* vulgò appellarunt, ex Constantiensis Concilij decreto, quod infra commemorabimus, cùm reliqui *Conuentuales* dicerentur. Polyd. lib. 7. cap. 4. *Diuortium fit in Minorum Ordine.*

Incipit hoc schisma aliquo modo sub Crescentio de Esyo Generali 6. Minoritarum, circa annos 1250. quando reperti sunt, qui se obseruantiores Regulæ, & propterea meliores alij profiterentur, sed mox à dicto Generali repressi sunt. Repullularunt autem circa annos Christi 1316. & 1317. primò in Prouincia Narbonensi, deinde quoque in alijs Prouincijs: omnium verò maximè circa annos Domini 1352. tunc enim petierunt plurimi ex Minorum secta suppliciter à Pontifice Max. intercedentibus multis magnis viris, vt, quoniam Regula ipsorum glossata & declarata à summis Pontificibus, contra mentem ac voluntatem sui Francisci, obseruaretur à toto Ordine, sibi loca aliqua concederentur, in quibus Regulam sine glossa, secundum literam, obseruare liceret. Et data quidem sunt eis quatuor loca, ita tamen, vt in singulis locis 12. tantum Fratres manere possent. Sed hoc priuilegium mox reuocatum est ab Innocentio VI. *Origo Fratrũ de Obseruantia.*

Non tamen Fratrum de Obseruantia institutum idcirco interijt, sed mãserunt hinc inde reliquiæ aliquæ in Prouincijs. Quia verò à Conuentualibus eorumq; Ministris tã Generalibus quàm Prouincialibus, Guardianis & Custodibus, magnis iniuriis afficiebantur ac contumelijs infinitis proscindebantur, humiliter supplicarunt Constantiensi Concilio, anno Christi 1414. habito petentes sui instituti defensionem seu protectionem, vtque sibi concederentur loca exercendi *Confirmatio.*

exercendi Obseruantiam strictam Regulæ suæ, & loco Generalis Ministri, nec non & Prouincialium, Guardianorum & Custodum darentur sibi Vicarij: in quibus omnibus Concilium libenter assensit illis, & de his alijsque quæ petierant Fratres de Obseruantia tale decretum edidit Sessione 19.

Decretũ Constãtiensis Concilij pro Fratribus de Obseruantia.

Dilectis Ecclesiæ filijs Generali & Prouincialibus Ministris, Custodibus, cæterisque Ordinis Minorum professoribus salutem & omnipotentis Dei benedictionem. Supplicationibus personarum, quæ voto Religionis sunt adstrictæ, illis præsertim libenter annuimus, quas ad finem tendere conspicimus, per quem personæ ipsæ sub pacata trãquillitate iuxta suam professionem quiescant, ac sedulum & tranquillum in humilitatis spiritu Domino reddere valeant famulatum. Nuper siquidem supplicatio pro parte Religiosorum Virorum Guardianorum & Fratrum vestri Ordinis conuentuum, videlicet Sagiensis, de sancto Audomaro Morinensis Diœcesis, de Varennis Rhemensis, de Dola Bisuntinensis, de la Valle Cenomanensis, de Elicio Nannetensis, de Ambasia Turonensis, de S. Ioanne Angeliacensis, Xantonensis de Bercorio, de Toleto & de Fontiniaco communitatis Maleacensis Diœcesis, infra Prouincias Franciæ, Burgundiæ & Turonensem, iuxta modum dicti Ordinis existentium, nobis humiliter præsentata continebat, quod diuina cooperante clementia, temporibus his nouissimis regularis obseruantia vestri iam dicti Ordinis in præfatis conuentibus inceperat vigere, sed varijs obstantibus impedimentis, per Ministros & custodes illarum Prouinciarum eis præstitis, in ipsa stricta obseruantia non mediocriter impediebantur, quorum impedimentorum occasione scandala multa pullulabant: humiliter & deuote supplicantes, quatenus eis de remedio opportune prouidere dignaremur.

Nos igitur eorum supplicationibus tanquam iustis, benignè annuentes, cupientesque multa scandala vestri Ordinis tollere, atque vnitate in eo conseruata Fratres in pacis dulcedine conseruare, statuimus & decernimus eisdem supplicationibus fore prouidendum, & de facto, tenore præsentium eis prouidemus iuxta formam, per reuerendissimos Patres Dominos, videlicet, Iordanum Episcopum Albanensem de Vrsinis, ipsius Ordinis protectorem, & Petrum S. Chrysogoni presbyterum Cardinalem, Cameracensem vulgariter nuncupatos, sanctæ Rom. Eccles. Cardinales, & alios ex parte huius sacri Concilij super hoc deputatos, specialiter auisatã, ordinatam & traditam, atque per Religiosum Virum Fratrem Ioan. Rhotani in sacra pagina professorem, & vicarium Ministri Generalis, antedicti, vnâ cum alijs pluribus Magistris & discretis Patribus ipsius Ordinis ex vna parte, & Fratres prænominatos conuentus repræsentantes ex alia concordatam, videlicet, quod Fratres conuentuum prædictorum de cætero, & quousque aliud super hoc per sacrum Consiliũ generale fuerit ordinatum, possint & valeant, quilibet in sua prouincia, eligere de sua stricta obseruãtia vnum Fratrem idoneũ, quem in scriptis Ministro illius Prouinciæ pręsentatũ, ipsum dictus Minister infra triduum post huiusmodi pręsentationem suum Vicarium constituere debeat, ad ipsos regendum in solidũ loco & vice eius, & eis prouidendum in omnibus quibuscunque, & ipsis modis quibus ipse Minister Prouincialis etiam prouidere posset, ita quòd de ipsorum Fratrũ regimine, in nullo possint se intromittere dicti Prouinciales vel Custodes, sed ad ipsos Vicarios cura & correctio eorũ omnino pertineat, excepto quòd ad suæ superioritatis cognitionẽ Minister Prouincialis ipsos possit, si voluerit, visitare in propria persona, & tunc punire de cõsensu maiorum & discretorum conuentûs, in quo fiet hæc visitatio, quicquid punitione dignum repererit: quẽ si constituere tenuerit modo prædicto, ex tunc constitutio eiusdem præsentati, ad Vicarium Ministri Generalis inferius annotatum, deuoluatur & pertineat absolutè. Qui quidem Vicarij huiusmodi triumProuincialium, possint & debeant vnà cum Fratribus discretis sibi subditis, forma solita in electionibus Ordinis seruata, insimul eligere inter se vnum alium Fratrem ad hoc sufficientem & idoneum pro eorundem Vicariorum correctione & totius strictæ huius obseruantiæ in prædictis Prouincijs meliori regimine, quem per eos in scriptis Ministro generali Ordinis qui erit pro tempore, humiliter præsentatum, ipsum Minister super illos suum Vicarium constituere infra triduum post illam præsentationem benignè debeat & charitatiuè: alioquin ipso triduo transacto, sit & habeatur Vicarius ipsius generalis, authoritate ipsius sacri Consilij Qui quidem Vicarius generalis in sua congregatione vel aliâs solus debeat & possit Vicarios prætactos (quoties opus erit) punire, & ipsis ac Fratribus alijs sibi subditis prouidere in omnibus quibuscunque casibus, quibus Minister generalis eis potuisset prouidere, ne ipsos, vt sæpius contingit, quoties generali Ministro indigent, longius oporteat euagari. Et pro hac vice primaria constituimus in Præfatum generalis Ministri Vicarium, Fratrem Nicolaum Rudolphi apud nos de hac obseruantia laudabili prouidentia ac diligentia solerti multipliciter commendatũ, quem volumus posse deponi, quoties Vicarijs & alijs Fratribus discretis sæpe dictis

dictis videbitur expedire. *Possit tamen generalis Minister qui est & qui erit pro tempore, ipsos Fratres & conuentus in sua persona, quoties voluerit, visitare, prælibato Vicario non obstante, & punire, si quid in dicta visitatione puniendum repererit, sicut moris est in Ordine, & alias facere consueuit.*

Veruntamen non intendimus, quòd prædicti Vicarij propter mortem, depositionem seu mutationem illorum quorum vice funguntur, possint à suis officijs remoueri, vel in eis impediri, nisi super hoc assensus maiorum & discretorum sibi subditorum prius interuenerit, ad quos semper eos deponere, & alios eligere, antedictis generali prouincialibusque Ministris præsentare modo & forma præmissis (quoties fuerit opportunum) volumus & decernimus pertinere. Insuper possit & debeat ipse generalis Vicarius & sui successores, conuentus sibi pro tempore subditos, ad statum dictæ strictæ Obseruantiæ consonum, iuxta declarationes & statuta sedis Apostolicæ & Ordinis reducere, tollendo quascunque superfluitates, siue sint in rebus mobilibus siue immobilibus, quantum fieri poterit bono modo, habito semper consilio maiorum & discretorum sibi obedientium, eligendo (si opus fuerit) aliquos fideles, qui ipsas superfluitates authoritate huius sacri Consilij vendant, commutent, aut aliàs in pijs operibus conuertant.

Insuper statuimus, quod omnes & singuli conuentus prædictarum prouinciarum, quoties maiori vel saniori parti Fratrum in eis existentium placuerit, ad hanc strictam Obseruantiam se reducere, & Vicarijs antedictis se subdere, hoc liberè facere possint. Et etiam singuli Fratres cuiuslibet conuentus dicti Ordinis, contradictione cuiuscunque non obstante, à quorum Vicariorum obedientia & subiectione nullus exire possit sine speciali licentia Vicarij generalis antedicti. Non tamen per hoc intendimus, quin Fratres & conuentus, qui voluerint, possint secundum hanc strictam obseruantiam viuere, manendo etiam immediatè sub cura Ministrorum prouincialium, exceptis tantum prænominatis conuentibus & cōuentu de Mirabello Pictauiensis Diœcesis, quem volumus expressè & ordinamus, curæ & regimini prædictorum Vicariorum subesse, & ex causa, vt sicuti in eo hæc stricta Obseruantia regularis in partibus illis sumpsit exordium, ita in illo tanquam in aliorum specula semper elucescat.

Cæterum cùm iuxta sententiam Sapientis, volatilia ad sibi similia libenter conueniant, statuimus quòd quando Fratres huiusmodi Obseruantiæ, peregrinationis studio vel aliâ per Mundum proficiscuntur ad loca conuentus cōmunitatis ordinis declinent si voluerint: ad alia verò loca Fratrum in Obseruantia, sibi similium semper declinare teneantur, iuxta quod in statutis Ordinis continetur.

Insuper quilibet Prouincialis Minister prouinciarū præmissarum, Vicario generali sæpe dicto pro præsenti duos conuentus in sua Prouincia fideliter assignet, aptos ad manendum, munitos libris & alijs rebus pro cultu diuino, quoties ab eodem Vicario, per literas aut aliàs in suo prouinciali Capitulo fuerit requisitus, eligendos per ipsum Prouincialem, ita quòd propter hanc assignationem mobilia quæcunque dictis conuentibus pertinentia, quomodocunque sit, non debeant abigi seu segregari secundum dispositionem Protectoris vestri Ordinis. Et si contigerit, quòd Ministri prouinciales & Custodes, vel alij expulerint vel eiecerint Fratres huiusmodi Obseruantiæ ab aliquo seu aliquibus conuentum prænominatorum à quindecim mensibus circa violenter, & alios loco eorum ibidem collocauerint, vel mobilia ad ipsos conuentus seu aliquem ipsorum spectantia deportauerint: volumus & mandamus districtè, prædictos Fratres indilatè recedere & exire à dicto conuentu; mandantes tenore præsentium prælibato Vicario generali, quatenus authoritate nostra omnibus modis quibus fieri poterit honestè & licitè ipsos exire, & prædicta bona restituere compellat per censuras ecclesiasticas & alios Fratres & subditos suos de nouo ibidem collocando, omnibus quibuscunque districtè prohibentes, ne quis eum super hoc impedire præsumat sub excommunicationis pœna, sed magis ei præbeat vnusquisque super hoc requisitus per ipsum potius auxilium & iuuamen.

Statuentes vlterius, ne deinceps Fratres huiusmodi strictæ Obseruantiæ, fiant Capellani honoris, vel maneant continuò in domibus secularium causa confessionis vel alia, citra tamen aliorum Fratrum vestri Ordinis præiudicium, ne forsan freno obedientiæ laxato, vel prophana conuersatione feruor deuotionis eorum tepescat. Præcipimus insuper & mandamus districtè in virtute sanctæ obedientiæ omnibus & singulis Fratribus conuentuum prædictorum, & alijs in futurum sub cura & regimine prætactorum Vicariorum constitutis, quatenus ipsis firmiter obedientiam & pareant cum effectu in omnibus, in quibus Fratres illius Ordinis suis Generalibus & Prouincialibus Ministris obedire debent, aut tenentur.

Cæterum cùm prædicta sint de voluntate partium (sicut præfertur) per nos statuta & ordinata, districtius inhibemus omnibus & singulis Ministris & Custodibus qui sunt & erunt in futurum, & alijs Fratribus vestri Ordinis, ne occasione controuersiæ prius super his motæ, aut prosecutionis in præsenti Concilio factæ, aut alia quauis causa Fratres de hac Obseruantia præsentes vel futuros inquietent, molestent vel affligant, seu eorum Vicarios vel de secta noua vel reprobata quomodolibet vocent. Nec etiam Fratres dictæ Obseruantiæ alios Fratres vestri Ordinis aut eleemosinas aut oblationes

tiones sibi dandas impedire præsumant. Quod si de cætero alij alijs facto circa præmissa aut eorum aliquid hinc inde iniuriati fuerint, manus violentas in eis ponendo, eos incarcerando, arrestando, libris spoliando aut aliàs maculam hæresis falsò imponendo, sententiam excommunicationis ipso facto incurrant iniuriatores, à qua non possint articulo mortis excepto, absolui, nisi per eundem Cardinalem, qui pro tempore huius Ordinis erit protector. De cæteris verò leuioribus iniurijs verbalibus, omnes quicunque fuerint in hoc culpabiles deprehensi, per eorum Prælatos puniantur, circa præmissa sententiarum fulminationibus aut appellationibus interpositis, & literis felicis recordationis Alexandri Papæ V. & earum confirmatione non obstante, quas tenore præsentium reuocamus, cassamus & annullamus an nullius roboris vel momenti declaramus, & alijs quibuscunque statutis Apostolicis vel huiusmodi Ordinis in contrarium editis non obstantibus. Nulli ergò &c. Datum Constantiæ 9. Calend. Octob. Anno à Natiuitate Domini 1415. *Apostolica sede vacante.*

De Obseruãtia Fratribus coniunxit se Bernardinus Senensis. Volaterani & Sabellici error. Post hæc tempora circa annos reparatæ Salutis 1420. sese his coniunxit Bernhardinus Senensis, qui cum aliquot Fratribus extra vrbem Senarum in loco solitario habitare decreuit, & Minoritanæ Obseruationis institutum sequi instituit. Vbi Volaterani, Sabellici & aliorum error notandus videtur, qui hunc Bernardinum primum authorem Fratrum de Obseruantia faciunt, quùm iam antea, vt ex superioribus intelligitur horum institutum & inchoatum & approbatum esset. Sed vt in maiore authoritate esset, sui instituti hunc authorem & fundatorem fingunt: fuit enim, vt ipsi quidem de eo referunt, vir sanctissimæ conuersationis, & clarus multis Miraculis.

Generalis defectio in Ordine Minorũ. Paulo post accidit Eugenij IV. temporibus, anno 1431. vt vacante Generalatu in Minoritarum Ordine, quidam Albertus de Sartiano, totius Ordinis Francisci Vicarius generalis à dicto Pontifice constitutus, ad Ministerium generale Ordinis aspiraret, multùm annitente etiam Eugenio VI. imò adhortante Capitulum Ordinis Paduæ celebratum, vt hunc sibi præficerent Cùm verò Capitulum, Pontificis authoritate contemptâ, alium eligeret, nimirum Antonium de Russonibus, Albertus iste ad Fratres de Obseruantia defecit: à quibus etiam Generalis eorum Vicarius, cum potestate tamen Generalis Ministri, approbante & consentiente Eugenio IV. electus est. *Obseruãtes cõtumelijs proscindunt cõuentuales.* Quò demùm tempore generale schisma, seu vniuersalis defectio in Ordine hoc cœpit: vt Petrus de Cruce in Antiminorica sua testatur: crearunt enim ex sua factione non solùm Generales Ministros, sed etiam Prouinciales, Guardianos & Custodes, spretis Conuentualium Prælatis. Imò Conuentuales in vniuersum damnantes, vocarunt eos iniustos, destructores Regulæ Francisci, profanos, impios, notarios peccatores & similibus titulis ornarunt: se autem obseruatores Regulæ strictissimos & solos iustos existimauerunt, per omnia Deo & Francisco suo obedientes.

Ritus Fratrũ de Obseruantia. Pecunias ipsi quidem nolunt attrectare, sed tamen per interpositas personas auidissimè accipiunt. Carnibus prorsus abstinent, & crudis omnibus vescuntur, ligneasque solas pedibus inducunt, & Conuentuales, communibus & cibo, & calceis vtentes, propterea damnant. Vnde Franciscus Modius sub persona eorum sic canit.

Nos reliquo auctoris discernit ab Ordine nostri
Non tam vestitus, quàm ratio ipsa cibi.
Nam reliquì certis cupiant cum posse diebus
Carne vti, & pingui de petasone vorent:
Elixisque nec abstineant, assisque ferinis,
Et quacunque caro cocta placere potest.
Nos solis ventrem latrantem pascimus herbis,
Crudum & delitias sæpè vocamus olus.

Obseruãtes in suo instituto non diu perseuerant. Non diu tamen in suo hoc austero vitæ genere perseuerarunt, sed mox perinde ac reliquos lautis conuiuijs & epulis incrassatos, dilatos & impinguatos vidisses eos Iesum crucifixum, pauperem & esurientem fartis suis prædicare corporibus, & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas tumentiaque ora proferre.

Obseruãtium Ordo confirmatur. Confirmarunt hunc ordinem in Minoritarum familia non solùm Constantiensis Consilij Patres & Eugenius IV. sed etiam Pius II. Paulus III. Innoc. VIII. & Sixtus IV. Alexander VI. vt ex Antiminorica Petri de Cruce apparet.

Obseruãtiũ incrementa. Ob singularis autem sanctitatis opinionem, quàm quidem à principio sustinebat, mox vsque adeò magna incrementa acceperunt, vt viginti monasteria, in quibus tota Italia solùm plus minus centum viginti Fratres morabantur, sub finem vitæ Bernardini Senensis in tantum aucta fuerint, vt trecẽta numerarẽtur Cœnobia, & in ijs Fratres amplius quinquies mille. Ex Italia verò

propa-

propagata est hæc familia in omnes ferè gentes, non solùm Christianas, sed etiam Barbaras, à quibus plurima monasteria pro Fratribus obseruantibus ædificata sunt, in quibus copiosissimus harum locustarum fuit numerus. In Angliam Eduardus IV Rex primus hos Fratres induxit, ac paulò post ab Henrico VII magnopere fuerunt adaucti vt nostrâ memoriâ sex longè celeberrima in eo regno habuerint Cœnobia: Balæo teste, & Polydoro libro septimo, capite quarto.

Prophetia de schismate in Ordine Minoritarum. Hoc pacto impleta fuit prophetia cuiusdam Guidonis, quam finxit à Christo sibi reuelatam fuisse: & extat parte secunda in Conformitatibus: percutiens namque is Guido Franciscum quendam suum Discipulum baculo ac plorans, dixisse fertur: *Causa mei ploratus est ista: Deus mihi reuelauit, quòd hinc ad paucos annos insurget quædam secta in Ordine, & sub prætextu obseruantiæ Regulæ diuidetur ab aliis Fratribus: qui multa impiè agent, erunt Deo per omnia odiosi Quare fili cùm hoc videris non iunges te eis: sed fuge eos sicut Dei hostes, & suæ Regulæ transgressores: ideoque te baculo percussi, vt hac impreßius haberes in memoria:* refert etiam Petrus de Cruce folio 21, Antiminoricæ.

Obseruantes impugnantur à Conuentualibus. Impugnârunt eos vehementissimè studioque maximo Conuentuales eiusdem Ordinis apostatas, pseudodoctores, hypocritas & similibus nominibus eos appellantes. At scripsit contra illos Petrus de Cruce Hispanus Minorita Conuentualis librum quem *Antiminoricam* appellat, & Venetiis typis euulgatum anno 1505, in quo grauiter eos refutat, docens, sine causa, sine ratione defecisse eos, & hypocrisin illorum egregiè depingit. Inter alia scribit fol. 39, *in insulis da. Madera fuisse in vno Obseruantium Cœnobio tredecim Fratres, quorum caput finxerit, se Christum esse, & mox post suam mortem resuscitandum.*

In reliquis etiam Ordinibus Obseruantes exoriuntur. Ad Minoritarum verò exemplum in reliquis etiam Ordinibus talia schismata exorta fuerunt. Scripsit enim Baptista Mantuanus aduersus Carmelitarum obseruantes Æglogam 10. Prædicatorum autem Fratres de Obseruantia, perinde ac Minoritarum, solis cæpis, rapis omnique olerum genere, & ouis, lacte, ac raphanis victitant: Conuentuales verò communes aliis cibos non aspernantur, Francisco Medio teste.

CAPVT XXXIX.

Ordo SANCTÆ BRIGIDÆ, *aliàs* SALVATORIS.

SAncta Brigida (altera à Scotica illa, quæ vixit circa annos Domini 530. Benedicti Monachi temporibus) Regina quondam Suetiæ Neritiæ, veniens Auenionem (alij habent Romam) voti causa, ab Vrbano V, Confirmationem Regulæ Ordinis à se instituti impetrauit, Volateranus annotat annum 1360. Polydorus eum quo Vrbanus V ex hac vita migrauit. Trithemius in Chron. Balæus in vita Vrbani. Crantzius in Sax. lib. 10, cap. 13. *Ordinis author.* *Confirmatio.*

De Origine instituti huius Ordinis Nauclerus Gener. 46, ita scribit. *Per idem tempus* (nimirum Vrbano V Pontificatum tenente) *Brigida Vidua germana Suetiæ Principis ad Vrbanum Pontificem venit pro confirmatione nouæ Religionis, quam instituit, mulierum atq; Virorum. Venit autem cum Religioso ac honestißimo apparatu ad Vrbanum, à quo est benignißimè suscepta ob eius sanctitatem atque prophetiam, Regulamque eius confirmauit Huiusmodi tamen Religionis primum authorem Basilium dicunt, quam Religionem Brigida hoc modo instaurârit, vt scilicet virorum ædificia connexa haberentur, habitationes tamen ita seiuncta, vt de vna ad aliam, nisi vrgente neceßitate transiri non poßit, earum tamen Basilicam censet communem esse debere, ita vt Fratres in inferiori parte, sorores seorsum in superiori officium exoluerent. Quorum monasteriorum principalem curam Abbatissa esse voluit: Fratribus diuina monasterij aßignauit, quorum vnus esset Confessor, & prior appellaretur. Ea monasteria poßeßiones & prouentus habere instituit: omnium verò victum & vestitum ad Abbatissam spectare decreuit, nec huiusmodi Fratres aut Sorores monasterium egredi debere. Hi autem Religiosi tam Fœminæ quàm mares gryseis vti vestimentis iubentur: scilicet tunica chlamyde grysea & rubea cruce desuper in chlamyde, cum quodam rotundo albo in medio eius: Carnibus vtantur.* Hæc Naucler. Polyd. Crantzius libro 9, cap. 52, Metrop. Antoni. tit. 22, cap. 3, Sebast. Frank in Chron. fol. 476.b. *De origine Ordinis huius Nauclerus.* *Brigidensium ritus.* *Vestitus*

Antoninus tit. 24, c. 21, §. 4, hæc superioribus addit: *poßeßiones* (inquit) *habent* & *redditus, & ex quibus sustententur, non mendicantes, sed sorores exercitia lucratiua continuant; pro communi vtilitate. Certus numerus tam Fratrum, quàm Sororum debet esse, non vltrà.*

Sed placet ipsam Regulam adnotare quam ab ipso Domino nostro Iesu Christo Brigidæ dictam esse iactitant, ex qua hæc & plura alia superstitiosa plenius & melius cognoscentur. Quia verò Germanicum saltem non Latinum exemplar ad munus erat, ex interpretatione eam adscribam.

Regula SANCTÆ BRIGIDÆ ab ipso Suluatore nostro Iesu Christo ex ore suo dictata ad honorem sanctissimæ Virginis Mariæ, genetricis ipsius.

Caput I. *INitium sacri & salutiferi Ordinis huius est vera humilitas, munda castitas, voluntaria paupertas. Itaque nihil proprium debent, imò ne obolum quidem, nec verò tangere vel aurum vel argentum illis conceditur, nisi in opere textorio in casu necessitatis, atque id ex permissu & consilio Abbatissæ. Omnia enim necessaria ab Abbatissa sunt expectanda: quæ verò Regula non admittit non sunt habenda.*

Caput II. *Ordinaria verò lectisterina sint ex stramine, super quæ inducant tegmina duo ex panno burellino absque culcitris. Puluillum capitis & cervical sint materia linea vestita.*

Caput III. *Vestes Sororum sunto duo indusia ex burello albo, vnum ad vsum quotidianum, alterum si lauetur. Stola vnica sit ex griseo burello: & chlamys siue cuculla, cuius manicæ non protendantur longius quàm ad medium digitum protensi brachij. Cum autem laborant ac operis aliquid faciunt, manicæ nodo constringendæ sunt ad brachium. Pallium etiam habendum ex gryseo burello sicut stola & cuculla, nec verò extrinsecus sit plicis aut vllo ornatus genere insigne, sed simplex potius & quàm maximè potest strictum, ita vt vsui sit, non vanitati seruiat. Tempore æstiuo sit simplex, hyberno vero subductum pellibus non raris aut pretiosis, sed ouillis aut hædinis. Etiam stola pellicea hyberno tempore haberi potest ex eodem genere pellium ad talos vsque sit protensum, sic vt ad mensuram spitamæ distet à solo, nodo vero ligneo antrorsum constringatur ad pectus. Quod ad calceamenti genus attinet, æstiuo tempore habento calceos viles, & humiles, & soccos vsque ad genua: sed hyberno tempore habento calceos altiores siue cothurnos, eosque ex superiore parte subductos panno burellino vsque ad genua ex inferiore dimidiatis socculis illigatos. Capitis vero ornatus erit peplum, quo præcingantur frons & malæ cum genis, ita vt facies bona ex parte cooperiatur & contegatur: extremum fimbriæ coniungatur per aciculam infixam ad crucem retrorsum. Superimponatur peplo velum lineum siue linteum nigrum quod tribus aciculis affigatur, vna ad frontem, duabus tenus auribus, ne decidat. Velo superinducatur corona siue corolla ex lino albo, illique frustrula panni rubei superfigantur, quæ repræsentent guttas sanguinis. Prima particula sit versus frontem, altera versus occiput, tertia & quarta secundum aures, quinta in medio, ita vt formam crucis repræsentet. Acus vero ad verticẽ, medietatem ipsam coronam capiti superfigat quam gestabunt tam Viduæ, quàm Virgines ad denotandum mundiciam cordis & castitatem.*

Caput IV. *Sorores omnes quotidie in honorem & reuerentiam Matris meæ Virginis Mariæ, diurna officia trium lectionum cantu tam profestis quàm festis diebus celebrent, quotidie item ad signum vesperæ conueniant, & primum quidem chorus dextræ partis Aue Maria legat, alterique choro demissè se inclinans dicat: Remittite nobis propter Deum & gratiosissimam Matrem Mariam, si qua in re verbis vel factis, signis vel nutu vos offendimus, quoniam nos quoque si quod in vobis sit peccatum contra nos indulgenter vobis remittimus. Idem si chorus alter fecerit, ac legendo se inclinauerit veniamq; petierit, tunc vesperam inchoabunt. Completo vero tempore eo, sub finem Antiphonam, Aue Maria cantabunt, cum collecta, hac forma: Omnipotens æterne Deus, qui ex castissima Virgine nasci voluisti, oramus, vt efficias quod tibi casto corpore seruire valeamus, & humiliato corde tibi placeamus. Deinde ad Virginem, Oramus te quoque gratiosissima & benignissima virgo Maria, Regina Mundi & Angelorum, vt ijs quos ignis purgatorius mundat, refrigerium impetres, peccatoribus remissionem, iustis in bono perseuerantiam, nosque debiles à præsentibus malis defendas per Iesum Christum Dominum nostrum. Omnibus item diebus festis ac profestis cantabitur per has sorores Missa de Matre mea, & singulis diebus sabbathi post Missam cantabunt Matri meæ carmen, Salue Regina, &c.*

Caput V. *Ad seruandam taciturnitatem, quotidiè à mane vsque post Missam de Matre mea, nulli fas sit aliquid loqui. Sed finita Missa, ipsis, diurno tempore, quoad mensa consecratur, in debitis locis de sacris rebus obseruatione Ordinis, deque omnibus rebus vt veris sic necessarijs loqui permittitur. Sed flagitiosa & otiosa verba quouis loco & tempore prohibentur. Postquam gratiarum actionem perlegerunt in Templo,*

inter

inter se colloqui sorores possunt, vsque dum vesperam inchoabunt, ac tunc quidem silentium non minus diligenter est præstandum donec Gratias finita cœna in Templo egerunt: quod verò spatiolum temporis intercedit vsque ad collationem, permittitur ipsis liberum ad loquendum. Sed collatione inchoata, omni cura & diligentia silentium præstetur, tamdiu, quoad sequenti die Missa de reuerendissima Matre mea ad finem cantatur. Sciendumque est præscriptum silentium omnibus & singulis sororibus iniunctum esse & omnes obligari, præter eas quæ ad eiusmodi officia destinatæ sunt, vt sine sermone transigi nequeant. Omnia enim sapienter fieri debent, vt vitetur occasio & causa mali.

Caput VI. *Vtque omnes occasiones ac prætetus mali tollantur, nullus omnino secularis homo, tum mas tum fœmina, nec vllus vir religiosus aut Sacerdos alius intret in occlusam Cœnobij habitationem Monialium. Omnibus item interdicitur sermonem cum ipsis conferre, nisi debitis temporibus.*

Caput VII. *Tempora verò colloquendi cum secularibus hæc conceduntur sororibus: nempe à Nona vsque ad vesperam, idque duntaxat diebus Dominicis & festis maioribus Sanctorum: Nec tamen permittitur, vt colloquendi causa exeant, sed ad fenestram sedendo: nulli enim fas est, postquam introierit, occluso semel Cœnobio, inde exire. Si tamen à parentibus vel honestis agnatis aliquibus, eam videre cupientibus, inuisatur, fenestram aperire poterit. Sin verò non aperuerit, tantò plus mercedis in futuro seculo ei promittitur.*

Caput VIII. *In Aduentu Domini ei ieiunabunt in debitis cibis vsque ad Natalem. Die verò Veneris proxima ante Dominicam quinquagesimæ ieiunabunt in cibis communibus vsque ad Pascha. Sed proxima die Veneris post Ascensionem ieiunabunt in piscibus & lacticinijs. Item à festo Exaltationis sanctæ Crucis vsque ad diem Michaelis ieiunabunt comedendo pisces & lacticinia. Idem facient à festo Omnium Sanctorum ad Aduentum, nempe cum lactarijs & piscibus. His verò sequentibus diebus ieiunabunt in pane solo & aqua, nempe ante festos dies Virginis Matris meæ Mariæ: in festo Purificationis, Annunciationis, Ascensionis, & Natiuitatis. In vespera duodecim Apostolorum, excepto cum duo Apostoli concurrunt eadem die, vt est Petri & Pauli, Philippi & Iacobi, Simonis & Iudæ, tunc ieiunium idem pro duobus simul præstabitur: Ante festum Ioannis ante portam Latinam, ante festum Ioannis Baptistæ, S. Michaelis Archangeli, Omnium Sanctorum ante diem Veneris magnam qua Christus crucifixus est, & ante festum sanctissimi corporis mei, his inquam diebus omnibus ieiunabunt in pane solo & aqua. Sciendum verò est in omnibus ieiunijs excipiendas esse ægrotas & senio confectas: idem indulgentius tractandæ sunt quæ ieiunijs debilitantur supra quam officium suum obire queant. Cæteris verò diebus omnibus totius anni possunt singulis septimanis quater vesci carnibus, nempe die Solis, Lunæ, Martis, Iouis. Sed vesperi comedent istis diebus pisces cum lacticinijs. Die verò Mercurij abstinebunt à carnibus tam manè quàm vesperi, vescentur verò piscibus & lacte. Diebus Veneris totius anni ieiunabunt in cibus communiter ieiunio destinatis, diebus verò Sabbathi vtentur piscibus & ex lacte confectis cibis. Cæteris verò omnibus ieiuniorum diebus ieiunabunt iuxta ordinationem Ecclesiæ.*

Caput IX. *Si qua recipi in Ordinem hunc sacrum postulat, ante lapsum integrum annum recipi non debet, sed dicendum est ei, post tres menses ad nos redi, ac intereà temporis de te considerabimus. Quod si statuto tempore redierit, exquirere debet Abbatissa, qua intentione & motu moueatur ad expetendum Ordinem, aut quibus vinculis huius seculi sit deuincta: & percepta intentione & motu eius, dicatur ei, Filia quandoque sub bona specie & prætextu latet abstrusus falsitatis laqueus, incogitantia futurorum multas deijcit: Itaque post menses aliquot ad nos redi, & mentem tuam nobis manifesta, an in bono sis perseueratura. Quod si redierit humiliata vt anteà, tunc proponi ei debent quæ sunt dura & aspera in Ordinis Regula, Contemptio mundi, obliuio Patris & Matris: quod si hæc omnia & similia promiserit se facturam, tunc sub finem anni tota congregatio consentiet in eius petitionem. Quod si persona tamen eiusmodi sit, de cuius vita nihil sit dubij, tunc initio petitionis suæ consentire & suffragari ei possunt: non tamen professionem faciat ac Ordinem intret, aut habitum Religionis induat ante finitum annum ex quo petierit.*

Postquam verò gratiam introitus sic habuerit, accersendus erit Episcopus, qui eam introductam consecret & repræsentet. Primùm igitur ad ianuam seu portam Templi consistat Episcopus, eamque, quæ Ordinem ingredi postulat, ante portam interrogabit hunc in modum: Liberáne & omni Ecclesiæ vinculo ac ligamine soluta es? nempe à matrimonio? à voto ab Anathematis excommunicatione? quæ si responderit, Verè libera sum: interrogabitur rursus ab Episcopo, An aliquis pudor vel dolor humanæ miseriæ te cogit ad petitionem Ordinis? an fortè magnitudo non persoluti debiti tui? Quod si responderit, Nequaquam, vllus vel pudor, vel dolor me hùc adigit, sed solus amor feruentissimus Domini nostri Iesu Christi: mea verò debita ac peccata pro meo posse persolui: tunc vlterius petet Episcopus, an desideras ingressum huius Ordinis nomine Iesu Christi? & ad honorem sanctissimæ Deiparæ Virginis? Quod si annuerit, tunc introducet eam Episcopus in Ecclesiam dicendo: Ecce dignè hæc ingreditur & suscipit

suscipit Ordinem: & quando ingredietur Ecclesiã, vexillum rubeum ei præferri debet in cuius vna parte imago crucifixi corporis mei, in altera effigie sanctissimæ Matris meæ depicta sit, vt noua sponsa cum signum noui sponsi in cruce passi intuita erit, discat patientiam & paupertatem, & cum S. Virginem Matrem viderit, discat castitatem & humilitatem. Vbi verò introducta fuerit, sistetur ad ianuam Templi, & Episcopo in alteram partem parum declinante, annulum nouæ sponsæ consecrabit. Cùm verò duæ faces accensæ fuerint, quæ ante vexillum præferuntur ardentes, & dum Missa celebratur ardere debent, tunc Episcopus precationem hanc recitabit: Omnipotens æterne Deus, qui nouam sponsam tibi in misericordia & benignitate despondisti, sanctifica & consecra hũc annulum, quem serua tua extrinsecus gerat in digito in signum nouæ sponsæ, vt sic intrinsecus tuam fidem & charitatem mereatur portare, in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, Amen.

Caput X.

Deinde post consecrationem annuli, Episcopus appropinquabit ancillæ Domini, eiq; dicet. Tu quidem Deo & mihi propter Deum pollicebere, te Præpositis tuis parituram & obedientiam exhibituram esse, hancque Regulam iuxta vires tuas seruaturam vsq; ad finem vitæ: quod si promiserit, Episcopus porrò dicet ei, omnino nihil tam charum tibi esse patiare quàm Deum tuum, & ex toto desiderio cordis tui Voluntas tua in ipsum conferenda est. Tunc respondebit, ex toto corde & ex toto animo, trado me Deo meo, & offero me in omni synceritate & simplicitate cordis mei. Tunc Episcopus sic excipiet: Ego verò in nomine omnipotentis Dei & vnigeniti filij eius Domini nostri Iesu Christi consentio in receptionem & consecrationem tuam, & leget precationem hanc: Omnipotens Deus Iesus Christus, verus Deus atq; homo, qui in vterum sanctæ Virginis sustinuit confirmetur in anima tua & tu in ipso in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, Amen. Deinde applicato ad digitum manus dextræ annulo, Te consecro dicat, in sponsam Dei & perpetuum eius peculium in nomine Patris, &c. quibus peractis Episcopus se ad altare confert, incipietque Missam de sancta Trinitate: ancilla autem Dei infra stabit, & cum offertorium inchoatur ad altare accedet, atque offert, deinde in locum suum redibit. Dicto autem offertorio vestimenta eius in Regula præscripta conuentus proferet ad altare, quibus Episcopus benedicet, hæc verba legens: Domine Iesu Christe, qui non vis mortem peccatoris, sed pœnitentiam requiris, oramus clementissimam misericordiam tuam, vt vestimenta hæc, quæ à serua tua gestabuntur in signum humilitatis & pœnitentiæ, velis benedicere, vt dimissa vanitate mundana & per veram humilitatem mereatur te induere in nomine Patris, &c. Consecratis hoc modo vestimentis, tum famula Dei citabitur à Sacerdote quopiam ad altare & ad Episcopũ ac nudis pedibus accedet, suisq; vestimentis exterioribus coram altari sese exuet, vt cõsecratas vestes induat.

Tunc Regulari tunica ab Episcopo induatur, qui sic precetur: Deus omnipotens tibi largiatur in conscientia tua in pœnitentiam veram & in corde perfectam resipiscentiam, in nomine Patris, &c. Deinde verò calceos induet, Episcopo hanc precatiunculam subiungente, Dominus Noster Iesus Christus tuis pedibus rectas orbitas faciat, & det tibi facultatem sic in via salutis ambulandi, vt nulli peccato porrò consentias, & à cõmissis peccatis det tibi veram conuersionem, & à futuris præseruationem in nomine Patris, &c. Cùm verò toga siue cuculla induitur, Episcopus has addet preces. Dom. Iesus Christus spes omniũ Christianorum, det tibi in animo tuo spem & fiduciam, vt de misericordia diuina sic speres, ne iustitiæ eius obliuiscaris, & rigorem eius sic metuas, ne bonitatem & benignitatem eius negligas, in nomine Patris &c. Deinde pallio siue epitogio superinducto has preces habebit, Deus, omnipotens Dominus, qui principium est & vera fidei corroboret & confirmet animam tuam in vera fide, & ea tibi det vt credas, quæ sunt credenda, & in bono perseuerantiam vsq; ad finem vitæ in nomine Patris, &c. Posteà pallium nodo ligneo constringatur, & dicat Episcopus, Dominus noster Iesus Christus, qui ex abundanti charitate, qua dilexit nos, ligno crucis affixus est, & amarissimo mortis genere affectus est, ille transfodiat & transuerberet animam tuam cum passionis ipsius memoria, vt charitas tua ad solum Deum accendatur, & ignis diuinæ charitatis te circundans, det tibi refrigerium in benedicto brachio suo, in quo omnes Sancti acquiescunt, in nomine Patris, &c. Porrò ipsa velabit caput peplo, cui Episcopus aciculam infigat, dicens: Dominus noster Iesus Christus sit vmbraculum & refrigerium animæ tuæ, ne qua vis noxia tibi nocere possit in nomine Patris, &c. Superimposito verò post peplum velo dicet Episcopus, Dominus Iesus Christus infundat lucem spiritualem & sapientiam intellectui tuo, vt omnia terrena & quæ animæ tuæ, noxia sunt, coram oculis tuis sint mortua, & via quæ ducit ad cœlestia illustretur coram anima tua, vt eum qui te elegit, cognoscere possis, in nomine Patris, &c.

His perfectis famula Dei ad locum in quo antea fuit, reuertetur, & Episcopus Missam perficiet. Quod si ad eam Missæ partem peruenerit, in qua Sacerdos solet se in nuptiali Missa conuertere, & sponso ac sponsæ benedicere, se Episcopus conuertet, & velo seruæ Dei Sacerdotem accita imponet coronam ac dicet, Dominus noster Iesus Christus signum suum confirmet in te, quod quod signum impono capiti tuo, & inclinet bonam voluntatem tuam ad ea omnia quæ iam promisisti, vt firma ac solida perma-

permaneas, efficiatq; vt corona gaudij coroneris secundum bonam eius voluntatem, vt anima tua ei qui trinus & vnus est, indiuisibiliter coniugatur in nomine Patris, &c. Simul autem his peractis aciculam in coronam defiget Episcopus, dicetque Iesus Christus charitate sua coniugat animam tuam cordi tuo ne vllam ærumnam aut tentationis angustiam pertimescas in nomine Patris, &c. Hisce finitis in suum locum redibit famula Dei, donec Missa ad finem fuerit perducta.

Deinceps sacerdotum aliquis eam ad altare vocabit, his verbis, Tu quæ Christi es sponsa accede huc ad altare Christi Itaq; accedens super faciem suam se humiliabit ad gratiam & absolutionem accipiendam, & Episcopus inflexis genubus cum suis sacerdotibus Litaniam leget, omnes Sanctos pro hac Dei famula orans & interpellans. Absoluta verò Litania surgat in pedes Episcopus, & ad procumbentem seruam Dei accedat legatq; super eam absolutionem peccatorum: qua accepta, surgat ipsa ad participandum sanctissimum corpus meum, deinde quatuor sorores per reseratam portam, per quam famula Dei introibit, illicò exibunt & pheretrum (quod initio Missæ eo loco collocari debuit, insparsa terra super illud) deferent in Cœnobium.

De hinc Episcopus appropinquans portæ illi, per quam intrabit sponsa Christi duabus prælatis faculis stipata sacerdotibus cantantibus Hymnum. Veni Creator Spiritus, eamq. sequentibus ipsam Abbatissa & conuentui ad portam commorantibus commendabit his verbis: Ecce coram Deo & omnibus sanctis, & in conspectu sanctæ Ecclesiæ, animam huius sponsæ Dei commendo in protectionem manumque tuam, quæ si negligentia tua culpa ceciderit, ipsam à te sponsus eius Iesus Christus requiret. Itaque thesaurum tunc Domini sic custodies & conseruabis, vt cum repetetur à te ratio, eam sanctiorem reddere possis, quàm sanctam accepisti. Tunc respondebit Abbatissa, Dilectissime pater, Thesaurus hic magnus est, & opus graue, meæq; ad ista vires sunt impares, tamen freta ope Dei, & intercessione precum tuarum, quod iubes faciam Atq; sic introducta ipsa famula Dei quàm primum ostium occludetur, ipsaque in Capitulum deduceeur. Primis autem octo diebus nulla disciplina coercebitur, sed in ima chori parte astabit. Absoluto verò octiduo ad obseruantiam Ordinis obligabitur. & in choro atq; mensa secundum vltimam sedebit.

Caput XI.

Numerus sororum erit LX, nec maior. Habebunt autem ordinatos sibi sacerdotes qui iuxta Cathedralium Ecclesiarum consuetudinem cuiuslibet Religionis Missas & officia sua cantando implebunt, ita tamen, vt à Cœnobio Sororum penitus excludantur. Pro se habebunt aulam in qua habitabunt, ex aula introitum ac aditum in Templum, tenebuntq; inferiorem chorum. Sororum verò chorus in superiori parte erit sub tecto, ita tamen vt sacramenta videre & officium audire possint. Erunt autem sacerdotes numero tredecim, iuxta numerum tredecim Apostolorum, quorum decimus tertius est D Paulus, qui non minimas laborum partes sustinuit. Deinde erunt quatuor Euangelistæ, qui sacerdotes (si volent) esse possunt, ijq; figuram repræsentant quatuor primorum doctorum, Ambrosij, Augustini, Gregorij & Hieronymi. Denique octo Laici erunt, qui opera sua sacerdotibus necessarias res expediant. Itaque si computetur numerus LX, Sororum, tredecim Sacerdotum, quatuor. Euangelistarum siue Euangelij concionatorum, cum octo ipsorum seruis inuenitur numerus qui æquet tredecim Apostolos, & LXXII discipulos.

Caput XII.

Omnes & singuli sacerdotes possunt habere duas stolas albas ex Burello, & tunicam ex burello gryseo, & cucullum gryseum ex eodem genere panni ad quem capitium sit adiunctum. Super cucullum autem pallium habeant burelli gryséi: habeat item pelliceam vestem & subductum sit pallium pellibus agninis & ouillis, cùm opus fuerit. Istique tredecim sacerdotes in honorem passionis meæ gestabunt in pallij sinistra parte crucem ex panno rubeo superpositam & in medietate crucis paulum panni albi propter mysterium mei corporis ab ipsis quotidie sacrificati. Sed Euangelistæ quatuor gestabant in pallijs suis circulum album propter incomprehensibilem sapientiam quatuor Doctorum, quorum figuram repræsentant. Istis autem circulis immitentur panniculi quatuor rubri frustra in morem linguæ secta, quoniam spiritus sanctus impleuit ipsos incomparabili profunditate de Diuinitate, de mysterio Natiuitatis meæ, de contemptu & vanitate Mundi, de præmijs bonorum & præmijs malorum. Sed Fratres Laici gestabunt in suis pallijs crucem albam propter innocentiam, qua in cruce pependi: 5. frustra panni rubri erunt ad honorem 5. plagarum mearum Sacerdotes & Fratres habebunt calceos vsque ad talos & caligas tempore æstiuo Hyberno autem calceos altos gestabunt, subdititio burello suffultos, vna caligis. Nec plures numero Fratres in Cœnobio vnquam esse possunt quàm XXV qui omnes eadem forma & loco, ijsdemque ceremonijs ab Episcopo suscipiendi sunt, & benedicendi sicut Sorores, excepto quòd pro annulo Episcopus manus sacerdotum apprehendet, addens benedictionem, quam adhibet in applicando Sororibus annulo: Et pro velo imponet Episcopus sacerdotibus manus, eadem benedictione addita, quæ adiungitur impositioni veli in Monialibus. Pro corona autem signum crucis fiet adiuncta benedictione in coronæ impositione adhiberi solita. In gyrum autem Fratres attondent comam, vt in reliquis Cœnobijs. Post Missam autem comitabitur Episcopus Fratres vsque in aulam. à qua non recedent nec exibunt, nisi in Templum.

Caput XIII. *Abbatissa cum consilio Episcopi eligetur à conuentu, quæ in honorem sanctissimæ Virginis Matris meæ (cui hic Ordo consecratus est) caput & Domina erit. Nam Virgo Maria Mater mea, cuius vicem gerit in terris ipsa Abbatissa, post ascensionem meam in cœlos, caput & Regina meorum Apostolorum & discipulorum fuit. Similiter ipsa Abbatissa vnum ex numero XIII Sacerdotum, in quem communi totius conuentus tum Fratrum, atque Sororum voluntate consenserit, in Confessorem eliget, quem Episcopus inaugurabit, & confirmabit. Et quia ipsi ab Episcopo omnis potestas ligandi & soluendi, castigandi & reformandi plenariè data est, idcirco omnes Sacerdotes & Fratres (sicut Sorores Abbatissæ) Confessori omnibus in rebus obedient, & præter mandatum eius nihil omnino quamuis minimum, facient. Attamen Confessor ipse nihil sine iudicio Fratrum, & contra præscripta statuta Ordinis, & sine consilio Abbatissæ aget, quandoquidem Abbatissa cùm caput sit Cœnobij, de negotijs & bonis Cœnobij ante omnia consulenda est.*

Caput XIV. *Tredecim verò Sacerdotes hi diuino solùm officio docendi & orandi vacabant, nec vllus alijs negotijs aut officijs se immiscebunt: singulis verò diebus dominicis omnibus auditoribus explicabunt Euangelium Dominicale in lingua vernacula & nota, & omnibus maioribus festis diebus siue solennitatibus vesperam ante ieiunabunt in pane & aqua, omnibusque cæteris festis vigiliam publica concione celebrabunt.*

Caput XV. *Conscientiæ omnium Sororum, Sacerdotum, & Fratrum ter ad minimum in anno patefieri Confessori debent per Confessionem ordinariam: & quia vtile est sæpius repurgare conscientias, idcirco licitum erit Confessori alios sibi adiungere & substituere ex 12 Sacerdotibus qui singulis diebus parati sint ad audiendam confessionem.*

Caput XVI. *Omnibus maioribus festis ac solennitatibus vespera præcedente ieiunabunt in pane & aqua: in Cœna mea, ad Pascha, Ascensionem, Petecosten, Natalem meum, omnes ad mensam meam accedent. Cæteræ verò Moniales Sorores, quibus Dominus plus deuotionis inspirabit, si ex ardenti charitate orabunt, poterunt cum consilio Cõfessoris singulis diebus sabbati excommunicare.*

Caput XVII. *Omnibus diebus Iouis Capitulum habebitur, si qua in re Soror quæpiam deliquerit ac peccauerit, vt castigetur. Soror si ægrotauerit, & fateatur se proprij aliquid possidere, à Confessore absoluetur: sed si sanitas ei restituta fuerit, debitam pœnitentiam aget, & pœnam feret. Sed si quæ sana deprehensa fuerit aliquid proprij possidere, nec sponte id fatetur si tribus conuicta testibus fuerit, tenebitur ad pauimentum desidere, & prima die capituli, nempe die Iouis præbendam accipiet vt reliquæ Sorores, sequenti verò die Veneris, pane & aqua viuet. His etiam duobus diebus Templum non intrabit. & quo tempore cultus diuinus peragetur in cœmiterio manebit, nec vllum verbum ad vllam Sororem faciet & exeuntibus ex Templo Sororibus singulis ad pedes se prosternet. Finita vespera die Veneris & conuentu debito Ordine exeunte. Abbatissa sequens conuentum ipsam humi iacentem & prostratam eriget, manumque ei porriget & ad altare in chorum Sororum eam adducet. Conuentusq; precibus intercedet pro ea atq; ibi accepta absolutione Ordinem denuò intrabit.*

Quod si verò quæpiam proprij aliquid possidens moritur, nec id confessa fuerit, tunc post ablutionem eius corporis imposito eo super pheretrum, & ad portam Templi perlato, Abbatissa ad totum conuentum ibidem præsentem & omnia audientem hæc verba faciet: Ista ex diaboli instinctu & deceptione grauiter contra Deum & Ordinem peccauit: itaque pro ipsa rogandus est nobis Dominus, vt remittat ei peccata, quandoquidem misericors est. Dicto verò ab omnibus Aue Maria super ipsa, absoluetur & cadauer ipsius statim in medium chori deferetur, & post finitam Missam à Sororibus gestabitur vsq; ad portam Templi, quà postquam aperta fuerit accedent Fratres, ipsamque auferent ac more soluto humabunt. Caput XVIII.

Quod si quæ munera à parentibus & agnatis alicui ex Sororibus mittantur, propter votum Ordinis & professionis sanctitatem ea recipi non debent. Et si Abbatissa fortè à parentibus interpellatur, cuiuscunque dignitatis fuerint, ad possidendum aliquid proprij nullam veniam aut indulgentiam concedet. Nam sicut ex scintilla ignis oritur, ita ex damnosa possessione proprij laudabilis Cœnobiorum vnitas, & communis æqualitas soluitur. Itaq; diligenter sibi cauebit ne si proprio arbitrio vtatur, in oblectatione peccati versetur, aut in vestitu cæteras longè antecedat. Nam quantum cæteris præstat officio, tantum quoque diligentiæ & cura plus adhibebit ad statuta Regulæ obseruanda. Caput IX.

Primò ædificandum est Templum & monasterium Sororibus, & domus pro Sacerdotibus in locis suis pronominatis. His absolutis Conuentus introducendus erit. Quod si verò ædificia commodè absolui nequeunt, cauendum est, ne Conuentus introducatur, donec ædificia ad peccatè & tranquillè habitandum, absoluantur. Nec pauciores numero Sorores recipiantur, quàm quæ officium diuinum facere possint. Nec autem Sacerdotes pauciores sint, quàm qui quotidiè officium diuinum cantare valeant: his peractis ininaugurentur in Cœnobio: posteà verò tot Sorores & Fratres recipiendi sunt, vt numerus constitutus impleatur. Caput XX.

Singulæ, quæ post primam fundationem in Monasterium ingrediuntur, tot annuos redditus habeant eosque potestati Abbatissæ tradant, vt in singulos tam steriles quàm fertiles annos pro alimento sufficiant.

De

De pecunijs autem, quas populares voluntariè contribuunt Abbatissa emat Sororibus res ad sustentationem vitæ necessarias, amictum denique & commodas domos.

Postquam numerus Cœnobitarum post primam fundationem impletus fuerit, & singulæ præbendas cibi ac potus annuatim habuerint: quæ in posterum Ordinem ingrediuntur, nec pecunias nec fundos Cœnobio dare tenentur. Si autem ex receptarum aliqua obierit, alia in defunctæ locum recipiatur.

Vestimenta verò & præbenda defunctæ pro singulis diebus, egenis cedant, donec alia in eius locum electa fuerit.

Quotannis ante festum omnium expensarum in victum, amictum ac res necessarias sequentis anni. Et si quid vel pecuniarum, vel victus præsentis anni superfuerit, proximâ post Omnium Sanctorum festum, hoc est, in ferijs Omnium Animarum, egenis largiantur: eamque ob causam Cœnobia huius Ordinis hospitibus excipiendis ne grauentur. Sciendum præterea, si contigerit vt in futurum annui prouentus necessarium vsum non suffecerint, ex præsenti anno, quod super est, sumatur, & futuri anni inopiæ prospiciatur quantum satis est, nec vltra, si Abbatissa animæ suæ saluti consulere velit: & si qua etiam ex his superfuerint, egenis erroganda sunt.

Quoties nouis vestibus induuntur, antiquæ egenis dandæ sunt. Quod si Abbatissa plures ædes quàm necessitas postulauerit, aut splendidiores ædificauerit, tam graue committit peccatum, ac si egenis meis victum & amictum vi abstulisset.

Prætereà, si quispiam filiam aut filium sacro Ordini obtulerit, simul etiam Cœnobio eleemosynam aliquam offerre debet, non tamen census aliquos annos, aut prædia, quia iam ante ex dotatis prædijs singulæ præbendam cibi ac potus sufficienter habent. Ne autem inanibus manibus quis in conspectu Dei appareat, æquum est, vt aliquid offeratur. Oblatio autem hæc non sit à conuentu extorta, vel expressâ conditione requisita, sed ex libera voluntate dantis profecta. Atque illud ipsum, quod potest & vult dare, cum gratiarum actione accipiatur. Extremè pauperes gratis excipiantur.

Omnes autem huiusmodi oblationes non sunt conuertendæ in priuatos vsus Cœnobij, sed egenis & pauperibus Ecclesijs expendendæ sunt. Excipitur tamen casus necessitatis.

Dona itaque quæ hac ratione Conuentui offeruntur, non sunt recipienda. Exceptis personalibus oblationibus eorum, qui post primam fundationem Cœnobium intrauerunt, illis, inanibus manibus non licet ingredi. Quod si verò Conuentus ineuitabilis necessitate grauatus, huiusmodi dona recipere coactus fuerit, hîc cautè & prouidè agendum & inquirendum est, an hæc dona sint ex malè partis opibus. Dicat ergò Abbatissa offerenti: Nobis mandatum est vt non nisi à iustè & honestè partis opibus dona recipiamus: Oro ergo vt constituto die, quem ei nominauerit, redeas, interim munus tuum diligenter examinato, & ita redi & offer illud cum testimonio, Deo tuo. Quod si cum testimonio redierit, recipiatur munus, & conuentus oret pro illo, & inter benefactores numeretur. Quod si autem dubitatur an munus sit de benè vel malè partis opibus, & super his variant sententiæ, recipiendum non est: propter bonam tamen erga Conuentum voluntatem, oretur pro illo. Quod si verò quispiam ex intimatione cordis aliquid offerre vult, nec conuentus his opus habeat, dicatur ei: Gratum est nobis munus tuum, & in nostram te charitatem recipimus, at quia pro nostris personis hoc opus non habemus, consulimus, tibi, & oramus te humiliter, vt hæc tua dona nostro nomine, & propter nos, egenis aut Ecclesijs, quas tibi nominabimus, expendas. Quod si verò promittet & præstabit, satisfiat petitioni eius.

Sciendum quoque in singulis Templis esse debere tredecim altaria, & vnicuique altari sufficiat vnicus calix. At summum altare duos habebat calices, & duo paria sacrarum ampullarum, totidem candelabra, crucem vnicam, thuribula tria, vnum in quotidianum vsum, reliqua duo ad maiora festa, Eucharistiale, quod ciborium vocant, ad condendum corpus meum. Dein caueant diligenter ne aurum & argentum in Cœnobio possideant. Non enim aurum & argentum, nec gemmas, sed gratiam Dei summâ diligentiâ, deuotis precibus diuinis laudibus comparatam, in thesaurum sibi colligant. Caput XXI.

Ossa sanctorum & illorum reliquiæ auro & argento, parce tamen & sine omni superfluitate, includenda & conseruandæ sunt.

Tot libros ad diuinum officium habebant, quot illarum numero sunt, neque plures. Attamen libros ad discendas bonas artes habeant quantum libuerit.

Singula altaria duo habeant linteamina seu pallas pro festis & pro profestis diebus. Hunc numerum ne excedant.

Sorores ante decimum octauum ætatis annum non sunt recipiendæ in hunc Ordinem Neque ante inaugurationis aut probationis annum ingrediantur Monasterium. Sacerdoti & Fratri ante 25 ætatis annum profiteri non licet. Caput XXII.

Quemadmodum Mater mea omne tempus in tres partes distribuit: In vna ore laudauit Deum, in altera manibus ei seruiuit, tertiam partem humanæ fragilitati attribuit. Ita ego præscribo Sororibus huius Caput. XXIII.

ius Ordinis, vt extra illud tempus quod in audiendo officio Missæ vel in legendo occupantur, etiam manibus laborent (si tempus laboribus commodum fuerit) quemadmodum ore & reliquis mēbris mihi seruiunt. Et fructus laboris huius nō insumatur in vanitates huius mūdi, aut in priuatum lucrū, sed exēplo Matris meæ in honorem Dei, & Ecclesiæ ad vtilitatem pauperum conuertatur.

Cum licentia tamen Abbatissæ laborent & omnia officia faciant. Egóne Deus & creator rerum omnium sine labore fui? Nónne ego inter eundem precandum, patiendum laboraui? An Apostoli mei (quibus tamen omnia affatim suppeditare potuissem) à laboribus cessauerunt? Imò omnibus suis membris mihi, Deo suo, seruierunt, vt externis laboribus ad spirituales labores aptiores redderentur.

Caput XXIV. Sancti Dei non in eum finem corpus suum castigārunt, quasi illud odio habeant, sed vt ad cultum Dei sui, ad quem conditum est, aptius redderent: Neque etiam eâ intentione, quòd crederent, se castigando corpus suum sine gratia & misericordia mea, ad regnum meum aptos fore. Quod si enim homo centies castigando corpus suum occideret, nō tamen dignus foret (si iure cum illo agere vellem) qui meritis suis apud me Regnum meum adipisci posset? Mihi ergo placet, gratumque est, vt homo corporis sui, tanquam infirmi animalis, rationem habeat, quo mihi commodius seruire possit: Quod non ita accipiendum est, quasi liceat libidini indulgere, aut voluptatibus diffluere, sed vt necessitati cum mediocritate satis fiat, quantum natura infirma requirit. Cùm autem omnes difficulter huc perduci possint, vt modum mensuramq; seruent, ergo vt eam seruandi maiorem occasionem habeant volo vt omnibus ac singulis Nobilibus ac ignobilibus, egenis & ditioribus eadem mensura in cibo & potu seruanda præscribatur.

Caput XXV. Sorores ad cancellatas fenestras confiteri debent, ita vt audiri quidem, at non videri possint. Sacrum autem sacramentum per fenestras sumant, ad quas videri simul & audiri possint. Quod si vero cum Confessore, Sacerdote aut Fratre alijs de rebus ad animam & corpus pertinentibus loqui cupiant, ad eam fenestram sedeant, vbi audiri quidem, non autem videri queant. Eò etiam loci constructa sit rota, cuius beneficio res necessariæ dentur & recipiantur. Illic tamen sororibus nil audire nec loqui, nihil autem dare nec accipere licet sine consensu & voluntate Abbatissæ. Soli etiam non licet, quocunq; locorum sit (præter ad Confessionis fenestram) sine testibus cum quoquam loqui. Similiter autem illis qui à Confessionibus sunt, reliquisq; Fratribus Cœnobia earum intrandi omnis potestas adempta sit, nisi cùm sacramento in extremo mortis agone porrigenda sunt, tum datur ei, non tamen soli, sed vno aut altero adhibito comite, ingrediendi potestas. Si autem Sororem mori contigerit, omnes Sacerdotes & Fratres cum Confessore ingrediantur, & defunctam cum cantu & precibus ad sepulturam & solitas exequias comitentur.

Episcopus in cuius Diœcesi Cœnobium situm est, Pater & visitator omnium Sororum ac Fratrum, & Iudex in omnibus causis & casibus illis contingentibus. Sit etiam fidelis & diligens inspector, an Regula in omnibus capitibus & constitutionibus obseruetur, ne salutares illæ constitutiones temerè à Fratribus & Sororibus violentur. Caput XXVI.

Princeps in cuius territorio Cœnobium situm est, Protector & Aduocatus erit in rebus necessarijs. Papa autem (super vtrunque Episcopum nimirum & Principem constitutus) erit fidelis tutor, si illius auxilium in casu necessitatis inuocauerint.

Cœnobium huius Ordinis sine consensu & voluntate Papæ construere non licet.

Confirmata est Regula authoritate Papæ, rogandi sunt deuoti quidam Fratres ex Ordine Benedicti aut Bernardi, qui hanc Regulam scripturi sunt, vt addant quomodo transgressores Regulæ sunt puniendi, & mortui sepeliendi. Item, quomodo Episcopus visitare debeat, & quibus in casibus ei monasterium ingredi fas sit. Reliqua verò res necessariæ quæ his verbis non comprehenduntur, ad pleniorem confirmationem, ex prænominatis duabus Regulis petendæ sunt.

In monasterio habeatur commodo in loco fouea, in modum sepulchri, ea perpetuo aperta maneat. At festis & profestis diebus eam Sorores accedant, & quoties Abbatissa, pauxillum terræ quantum duobus digitis complecti potest, ex illa sumpserit, recitent Psal. Ex profundis clamaui, &c. cum huiusmodi collecta: Domine Sancte Pater, qui corpus illud, quod Filio tuo ex sancta Maria sumpsisti, in sepulchro absque corruptione conseruasti, & sine interitu resocillâsti, oramus te, conserua corpora nostra pura & incontaminata in hoc tuo sanctissimo cultu, ac ita dirige viam nostram in hac vita, vt cùm aduenerit magnus ille & tremendus dies iudicij, cum electis tuis refocillemur, & animæ nostræ tecū æterno gaudio frui possint, & nos commereamur Electis tuis associari, in nomine patris & filij & spiritûs sancti, Amen. Caput XXVII.

Loculum cum pauxillo terræ semper situm sit ad introitum Templi, vt introeuntes illud videre, & mortis memoriā animo recolere possint, & in corde suo legant illud, Terra es & in terram redibis.

Peruastatas vineas, de quibus aliâs tecum loquutus sum, intelligo Regulas quæ hodie seruantur, quas tamen amici mei ex instinctu spiritus veritatis olim composuerunt. Sed per crapulam & voluptatis huius mundi, à vero tramite Discipuli eorum deuiārunt. Amici autem illi mei postquam defectionem Fratrum suorum intellexerunt, nec tamen ipsi ea delicta emendare & delinquentes punire possent: Ideò ad me dies Caput XXIIX

dies noctesq; ex intimo cordis affectu & lachrimis clamant, petentes vt ego emendare nolentes eijciam, & emendabiles ad omne opus bonum aptos & fertiles reddam. Ego igitur, qui scrutor omniũ corda, & audio omnium verba, si inquam aliquos inuenero (qui Cœnobiorum suorum delicta emendare tentabunt, & Regulam in singulis præceptis seruare cupiunt, nimirum in vili & solito vestitu, debitâ castigatione abdicatione proprij, castitate & verâ humilitate, & in omnibus bonis constitutionibus) eos inquam adiuuabo, & circumdabo charitate mea, quemadmodum vinea muro circumuallatur. Gratiam quoq; dabo eis, vt contenti sint rebus ad vitæ sustentationem sufficientibus, vt superfluitatem contemnant: & hoc medio talpam illam radices arrodens interficiam, hoc est, exstinguam diabolicas instinctiones, quæ cum malis cupiditatibus conantur bonas intentiones suffocare. Custodes excitabuntur, hoc est, conscientia illorum, quæ hactenus animæ salutem non curauit, excitabitur, vt se ipsam contueatur. Pingues eos reddam dulcedine spiritus mei, & fortes faciam, vt mihi seruiant ad quod conditi & pretioso meo sanguine redempti sunt.

Caput XXIX. Deus creator rerum omnium benedicto suo ore omnia verba huius Regulæ tam miro modo, & tam breui temporis spatio, indignæ mihi dictauit, vt non sufficiens sim ea hominibus pro dignitate narrare. Impossibile est sine externa aliqua similitudine, mente concipere, quomodo fieri potuerit, vt in tam breuißima horæ parte tot tantaq; verba dici & excipi potuerint. Exemplo ergo res declarabitur. Si vas rerum pretiosarum plenum fuerit, & quis illud effuderit, tum conspiciens in ictu oculi res illas omnes distincte videret, & tandiu in conspectu eius manerent, vt colligere singulas in sinum posset. Pari ratione statim ac Christus Iesus (qui mihi apparuit) sacratißima sua labia & loqui incepit, erant quasi in minuto temporis omnia ac singula capita huius Regulæ totidem, vt habentur verbis comprehensa coram me, non quasi literis fuerint in charta consignata. Quâ ratione autem illud factum sit illa intellexit, quæ verba illa mirabili ratione audiuit, & mirabili vi & efficaciâ singulas sigillatim cognoscere valuit. Tamdiu autẽ in illa visione permansi, donec res omnes in sinum memoriæ meæ collegi, per cooperantem gratiam Christi. Post illam visionem cor meum ardenti amore & gaudio vsq; adeò repletum fuit, vt nihil amplius capere voluerit toto vitæ meæ curriculo, sed gaudio ruptum sit, non secus vesica nimio vento repletâ. Ad eum modum cor meum affectum fuit ad aliquot tempus, donec omnia Regulæ huius & singula verba spirituali quodam viro & amico Dei nuntiaui, qui quàm citißimè fieri potuit illa literis consignauit. His plenè perscriptis, cor corpusque meum pristinas vires recuperârunt. Laus & gloria sit omnipotenti Deo, Amen.

Multis post annis, vbi illa ipsa vigilans vires suas ferè omnes recollegit, & singulari consolatione confortata fuit, rapta est in visione statimq; vocem dicentis audiuit. Ego sum filius Dei viuentis. Capui XXX. Hæc quam audiuisti Regula confirmari debet, à Papa vicario meo in terris: habet enim nomine meo ligandi & soluendi potestatem, & rationem mihi reddet in præsentia omnium cœlitum. Ego sum is, qui, vt habent S. Literæ Moysi de nomine meo roganti, Respondi, Sum qui sum. Constituto verò tempore, cùm mihi visum erat, corpus humanum ex Virgine Maria, assumpsi. Quemadmodum autem humano ore in his terris loquutus sum, dicens: Non veni vt soluerem legem, sed veni vt adimplerem: Ita nunc quoq; dico, Regulam hanc non esse humanum inuentum: in spiritu enim audiuisti confirmandam esse, quemadmodum & omnes priores Regulæ confirmatæ sunt. Confirmatâ eâ, Papa incipientibus hanc Regulam profiteri, potestatem faciat, alias personas ex reliquis Ordinibus, in hunc recipiendi, qui prius Regulas sui Ordinis cum diuino amore seruauerunt, & ad vitæ finem in hoc Ordine se permansuros polliceantur. Nec plures quàm ipsis placuerit, recipere teneantur. Nec alias quàm quæ ipsarum conuentui associari cupiant, assumant. Præterea, Papa copiam faciat ædificando Cœnobium in illo loco, in quo primo hanc Regulam audiuisti. Illic enim Regulâ hæc incipienda est. Similiter quoq; potestatem det sororibus cantandi horas Matris meæ, quæ ab eodem, quo & Regula hæc, spiritu profectæ sunt. Hæc postquam audieram, Respõdi, ô incorporea potestas: ô quàm magna est tua humiliatio: ô operatrix omnium virtutum, ipsima virtus omnipotens Deus in tribus personis. Credo omnia quæ Ecclesia credenda præcepit. Certo etiam scio, neminem tam indignum esse, cui non remissura sit tua misericordia, si modo verâ humilitate & plenâ voluntate commissa peccata emendandi à te misericordiam petierit. Habeo itaq; ex tua gratia voluntatem implendi tuam voluntatem, quo ad vixero, super hoc te testem appello, ô Domine Deus, qui me creâsti & sanguine tuo pretioso redemisti, si animaduertis, mihi in his tribus fide, spe & charitate aliquid deesse, eâ gratiâ tuâ implere digneris. Tu habitas in intimo cordis mei sanguine, in intima anima mea. Et quamuis pro mea personâ indigna sim, visitatione & consolatione benedicti tui spiritûs, tamen me commendo in protectionem omnipotentiæ tuæ, & mecum agas quod tibi visum fuerit. Et quoniam tibi omnium hominum cogitationes notæ sunt, ideò loquitur ad te lingua mea ex mandato cordis mei. O dignißime Dominè Iesu Christe, Ego indigna persona sum inter tuas fideles famulas, quasi formica inter Camelos fortes, qui grauia onera ferunt ad honorem & vtilitatem Dominorum suorum. Et qui potest Papâ credere te Deum & Dominum omnium rerum, hæc

hæc mihi formica exili commendâsse, & quomodo Regula hæc apparebit coram facie eius.

Post hæc vox illa prior respondebat, dicens: Ego principio & fine careo, & res omnes pro voluntate mea constitui, & omnia prout placuit, creaui. Quare si quis rogauerit, cur prius Cœlum ac Terram & dum demum res omnes quæ in illis sunt, creauerim? Responderem. Quia ita mihi placuit. Rursum: Cur non ante creationem Mundi Regulam hanc dederim, & confirmari curârim? Responderem iterum, Quia ita mihi placuit. Quare si Papa cor hâc ratione affectum fuerit, cum audierit in præsentia sua Regulam hanc prælegi, facilè intelliget à quo profecta sit. Verè enim multi amici mei Sacerdotes & Laici firmiter & sine omni hæsitatione credunt eam profectam esse, & agnoscunt vera illa esse, quæ tecum tractaui: ego inquam, qui omnia creaui & hominem ex inferno liberaui. Quod si verò quædam Papæ incredibilia visa fuerint, tum veniant tres testes ex illo Regno, in quo tu nata es, qui te norunt, & certò sciunt, quid tibi euenerit, nimirum Episcopus Monachus & Sacerdos, quos tu nosti qui sint. Ego ipse qui dixi, Ego sum Pastor bonus, ego inquam ipse omnes illos qui ingressuri sunt Ordinem hunc tuebor à spiritualibus & carnalibus hostibus. Similiter etiam Regna, Regiones & Ciuitates, in quibus Cœnobium aliquod huius Ordinis exstructum fuerit cum licentia Vicarij mei, eodem iure fruentur. Postquam primum Cœnobium, quod ego fundaui, absolutum fuerit, pax & vnitas Regni illius multiplicabitur. Tu, cui Regula hæc data est, dabis operam, vt Papæ offeratur. Is ego sum qui fui, quum Discipulis meis mandaui, vt irent in castellum, & asinum adducerent, cum omni potentiâ meâ facile efficere potuissem, vt sine illorum opera præsto esset: ita etiam efficere possem vt in puncto temporis ad Papam perferretur, & ab eo confirmaretur, sed hæc est iustitia, vt propter corporis maioris labores spirituales, anima maius præmium accipiat. *Aptissima similitudo.*

Hanc eam maximè ob causam adscripsi Regulam, vt Rector inde magnam Mundi cæcitatem & densissimas horum temporum tenebras cognoscat, quibus validissimè S. Pauli vaticinium impletum est, dicentis in 2 Tim. 4, *Erit tempus cùm à veritate aures auertent, ad fabulas verò conuertentur.* Longè aliam Regulam dictauit nobis in Euangelio Seruator noster. Sed piget bonum tempus his blasphemis & prodigiosis nugis confutandis inutiliter perdere.

Ordo hic pauca monasteria habet. Pauca hic Brigidensium Ordo monasteria habet: sed in Suetia, vnde Brigida oriunda fuit, sunt multa & opibus liberalissimè locupletata: Anton. tit. 24, cap. 21, § 4.

In Angliam venit hic Ordo. In Angliam primò venerunt anno 1414, & Richemondiæ sedes posuerunt, vt ex Thoma, Vualsingami & Georgij Lilij Chronicis Balæus Cent. 7, cap. 50, in Append. 3, refert.

CAPVT XL.

Ordo IESVVATORVM.

ORdo monasticus *Iesuuatorum*, qui & *Iniesuuati* dicuntur, Senis initium habuit, institutoribus Ioanne Columbano & Francisco Vincentio Senensibus, anno Domini 1365. iuxta Franckum fol. 476. vel iuxta Sabellicum Enne. 9, lib. 9, anno 1366 iuxta Polydorum autem lib. 7. ca. 4, Volateran. lib. 21, & Cranzium lib. 9, cap. 52, anno 1368, iuxta alios denique anno 1389. Colligebantur ab initio domesticatim, nec eleemosynis vel liberalitate piorum viuebant, sed sibi victum labore & pera manuum suarum quæritabant: vnde Franciscus Modius ita de ijs cecinit. *Ordinis origo.* *Ratio vitæ.*

Templa domus nobis sunt tectaque nostra, labore
Victitat & dextræ, quod pote, quisque sui.
Néue graues cuiquam sint nostri, hic sarcit, at ille
Assiduâ ferrum mollit, & æra manu.
Alter sexus (neque enim non fœmina nostri est
Ordinis) artifici lintea pingit acu.
Nempe hæc vita fuit priscis, qui luce docebant
Et faciendo operi tempora nocte dabant.

Dicebantur autem *Iesuati*, quod Iesu nomen frequens esset in eorum ore. Attribuunt eis tegumentum capitis, quale est Mulierum Francarum, & vestitum simplicem quidem, sed partim candidatum, partim castaneum seu ceruinum, nec Missam sibi celebrare licere affirmant. *Nomen. Vestitus.*

Hos Vrbanus V, qui iam suspecti, vt maleficâ aliquâ superstitione imbuti, haberi incipiebant, ad se Romam vocatos, de ceremonijs & vitæ instituto interrogauit, cognouitque rem totam & probauit: deditque, vt albâ tunicâ vterentur, tegumento capitis albo, cum lacinia quadrata à ceruice ad humeros deiecta. Cinguntur adhęc scorteâ zonâ, nudos alioqui pedes ligneis soleis in inferiori parte muniunt. Polydorus. *Confirmatio.* *Vestitus à Papa datus.*

Loco Præpositi seu Abbatis dedit eis idem Pontifex hominem sibi familiarem, qui ob eximiæ sanctitatis opinionem in magna existimatione fuit. Is progressu temporis constituit, *vt canusinum pallium superiniectum tunicæ ferent.* Franck. in Chron.

Apostolici

Nomen mutatum. *Apostolici*tum *viri* nuncupari cœperunt, ex Pontificis eiusdem permissu: sacris tamen nondum initiati, tantum precibus vocârunt.

De hoc Ordine (quod sciam) nostro seculo nihil constat, qui an paulatim defecerit, in dubio est. Affirmant tamen aliqui, Iesuitas, qui Paulo III Pontifice emerserunt, nomen suum ab his mutuatos esse vel instaurâsse potius veterem Iesuitarum Ordinem jam collapsum.

Capvt XLI.

Ordo Sanctæ Catharinæ.

Catharina vita. Institutio eius Ordinis. Catharina, à qua Ordo hic suam originem habet & nomen, Senis in Thuscia nata est patre Iacobo pannorum tinctore & Lapâ matre. Cùm autem in infantia statim votum virginitatis nuncupâsset Deo, post aliquot annos vidit in somnis multos sanctos Patres fundatores diuersarum Religionum, & inter eos B. Dominicum cum lilio in manu, vt vulgò pingitur. Et cùm omnes illi sancti eam monerent, vt aliquam ex illis Religionem assumeret, vt gratiorem Domino redderet famulatum: illa versus Dominicum direxit suos gressus. Dominicus autem in altera manu habens tertij sui Ordinis, qui de pœnitentia dicitur, habitum, occurrit ei, sicque alloquutus est eam: *Forti esto animo filia dilectissima: nec verearis quodcunque impedimentum, quod certissimè isto habitu sicut desideras indueris.* Tali visione mota, Ordinem hunc ingreditur non multum reluctante patre, matre verò hoc filiæ propositum vehementer improbante. Antoninus tit. 23, cap. 14, paragrapho 1 & 2, ex Legenda Reimundi Capuani, generalis Prædicatorum Magistri, in qua Catharinæ huius vitam descripsit.

Post habitûs assumptionem carnium esum ita detestata est, vt nec illarum odorem absque corporis passione aliqua, ferre posset. Vinum ita diluere aquâ cœpit, vt saporem simul cum odore perderet, colorem tantum rubedinis retineret. Decimo quinto autem ætatis suæ anno à vino quoq; prorsus abstinuit, & potu aquæ frigidæ tantum vtebatur. Coctum quodcunq; etiam reiecit paulatim, præter panem. Et intra breue temporis spatium ad victum solùm pane ac crudis herbis vsa est. Quâ modicâ abstinentiâ humidũ radicale in ea totum cõsumptum ast, nec stomachus eius officio suo amplius functus. An verò hoc non est suijpsius esse homicidã.

De ligneis tabulis sibi fieri fecerat stratum, in quo sedens meditabatur, vel stabat in oratione prostrata, & certo tempore nullis detractis vestibus corpusculum dormiẽs reclinabat vestibus laneis intus & extra vtebatur. Quandam catenam ferream (vt loquitur Antoninus) sua latera sine medio circũdantem seu cingentem, tenebat tam fortiter, vt ferè intrinsecatam carni cutẽ reddiderit. Vigilijs noctes extendebat vsq; ad horam matutinam. Intra duos dies dimidiam tantum horam dormiebat. Ad imitationem etiã Dominici tres sibi quotidie catenâ ferreâ disciplinas inferebat: vnam pro se aliam pro defunctis tertiam pro his qui versantur in Mundo. Sed posteà propter infirmitates, quas sibi his afflictionibus spontaneis acquisiuit, hoc continuare non potuit: pro qualibet autem disciplina vnam horam cum dimidia occupabat, & sæpè sanguinis guttæ ex scapulis ad pedes decidebant.

Nota sponsalia. Nugatur etiam Anton. ex eadem Legenda, Dom. Iesum sæpe ad eam venisse, & duxisse secum aliquando gloriosissimam genitricem, aliquando Dominicum: quandoq; Mariam Magdalenam: vel Ioannem Euangelistam: vel Paulum Apostolum, vel alios, & cum ea familiarissimè confabulatos esse, tit. 23, c. 14, §. 6. Addit ibidem. *Christum apparuisse quodam tempore deuotè huic, & visibiliter sibi eam desponsâsse, in præsentia Mariæ Virginis, Ioãnis Euangelistæ, Pauli Apostoli, & B. Dominici, nec non Dauidis Psalterium in manu gestantis, ac suauissima modulantis. Et Dei genitricem quidem manum extendisse ad filium, ac postulâsse vt Catharinam sibi desponsare dignaretur. Iesum matri assensum esse, & protulisse annulum aureum, habentem in circuitu quatuor margaritas, ac adamantem in summitate. Hunc annulari digito dexteræ Virginis dexterâ suâ imposuisse ac dixisse, Ecce desponso te mihi creatori & saluatori tuo. Licet autem disparuerit visio, mansisse tamen annulum in digito.* Christus frepet / Dauid machet ein tanz / an seiner hochzeyt.

Cùm semel feruentius Dominum exorasset, vt aufferret ei proprium cor & propriam voluntatem, daretq; cor & voluntatem secundum ipsum, visa est sibi, quòd adueniens Dominus latus eius sinistrum aperiret, & cor eius absciinderet atq; aufferret, sicque corde maneret. Accidit igitur aliquando, cùm esset Senis in Ecclesia Prædicatorum in Cappella Sororum de Pœnitentia, circumfulsit eam lux de Cœlo, & in luce apparuit Dominus habens in manibus cor rubicundum & lucidum: ad eius verò aspectum illa in Terram cecidit: Appropinquans autem Dominus aperuit latus eius sinistrum, intromisitque cor illud dicens: *Ecce filia sicut postulâsti pridie, abstuli tibi cor tuum, & dedi tibi cor meum, quo semper viuas, clausitque latus, & discessit: mansit tamen cicatrix in latere.* Antonin. ibid. §10. Vnd wer hub die pfann vnder?

Vidit

Vidit etiam, vt ibidem narratur, Christum crucifixum super se magno cum lumine descendere, & ex quinque vulnerum eius cicatricibus in se radios sanguineos descendere, qui ad manus, ad pedes & cor suum suum pertingebant. Ibidem.

Apparuit aliquando ei Christus, & pro veste quam pridie cuidam pauperi dederat Catharina, suis manibus de cicatrice lateris suis traxit aliam vestem coloris sanguinei vndique radios emittentem, eaque induit proprijs manibus sponsam suam dilectam. Ex quo tempore nullum frigus in corpore, media etiam eaque inclementissima hyeme, amplius sensit.

Tandem post incredibiles dolores corporis, quos merito perpessa est, quòd nulla vrgente necessitate, superstitione magistrâ, ne quid grauius dicam, vltrò sibi eos sibi acquisiuit, moritur & ad Sorores suas descendit.

Catharina Ordinis origo. His autem & infinitis alijs nugis ac fabulis blasphemis Ordinem superstitiosissimæ Mulieris commendare & propagare voluerunt, qui institutus est iuxta aliquos, sub annum millesimum trecentesimum septuagesimum secundnm, vel vt volunt alij millesimum quadringentesimum quinquagesimum quintum, sub Nicolao V Pontifice. Quam dissonantiam ita conciliari posse existimo, vt dicamus, Catharinam tertium Ordinem Prædicatorum ingressam iuxta priorem sententiam anno 1370, vel paulo ante. Quia verò constabat Ordo ille ex Coniugatis quoque & ijs qui non adeò strictè viuerent vt cæteri Religiosi: Catharinæ autem rigidissima & durissima vita iam longè latéque sparsa esset credibile est, Moniales hanc imitari cupientes, abiecto tertij Ordinis Prædicatorum nomine & ritibus, peculiarem formam viuendi sibi præscribi curauisse, quæ aliquo pacto Catharinæ vitam refert, eiusque nomen etiam assumpsisse, circa annos Christi 1455. Sed hæc mea tantum coniectura est: si qui meliorem attulerit, libenter eam amplectar.

Vestitus. Vestem interiorem albam gerunt, eique velum atricoloris superinduunt, cum capitis tegumento concolore, vt refert Franciscus Modius. Vide etiam Chron. Franki. fol. 481.

CAPVT XLII.

Ordo SANCTI HIERONYMI, *aliàs* EREMITARVM seu MENDICANTIVM *Hieronymianorum.*

Ordinis origo. ORdo Monachorum in Hispania Sancti Hieronymi sub Regula S. Augustini instituitur circa annos Christi 1366. Panuinius in Chronico. Hic Ordo circa annos Dom. 1380, ipsi quoque Italiæ innotuit, ibiq; non simpliciter *Hieronymiani*, sed *Eremitæ S. Hieronymi* appellari voluerunt: Ibid. De hoc Ordine Sabellicus Enne. 9, lib. 9, & Polyd. Vergilius lib. 7, hæc referunt: *Orta est in Italia Vrbini antiquissimâ & percelebri Vmbriæ vrbe, sub Gregorio XI, noua Eremitarum congregatio, nihil ferè habitu differens à S. Hieronymi familia,* de qua supra, *Calceatus ferè communis, & cætera quæ reliquis Hieronymianis. Petrus quidam Gambacita homo Hetruscus ac Pisis natus, cuius corpus Venetijs contegitur, noui huiusce instituti author fuit, qui ciuium opibus adiutus Cœnobium inibi exstruxit, quod hodie tam Eremitanorum numero & vita sanctimoniâ, quàm populi in eos pietate, princeps omnium aliorum habetur, quæ 20, numero esse perhibentur in Italia duntaxat,* vt Polyd. indicat. Sabellicus autem testatur, *quinque & viginti Conuentus eorum esse: & circiter 400, initiatorum.* Neque enim hoc institutum adhuc suo tempore Italiæ limites supergressum. *(margin: Vestitus. Propagatio. Confirmatio.)*

Aliqui hos vocant *Eremitas S. Onophrij cōstituti apud Vrbinum.* Aluarez in Thesauro c. 57.

Instauratur hic Ordo. Monachi hi vsq; ad annos Domini 1407, sub Augustini Regula vixerunt: hoc verò tempore authore Rhedone quodam Montisgranelli Comite apud Fesulas, vel Carolo Florentino, nam hoc inter authores non constat, à Lupo de Oliueto Hispalensi eorum Generali ex scriptis D. Hieronymi Regula illis consarcinata & conscripta, & & Tomo 1 Operum Hieronymi inserta, approbataque est à Gregorio XII, iuxta Volateranum lib. 21, Genebrardum in Chron. & Panuinium, sed verius à Martino V.

Vestitus. Vtuntur fulgineis vestibus, & pallio super tunicam rugato, atque superiore parte à summo ad imum scisso, & scorteâ zonâ tunicâ succingunt, soleisque ligneis pedes muniunt, Francisco Modio referente.

Confirmatio Regulæ. Approbationem Regulæ Ordinis huius, à Martino V, factam in Lectoris gratiam integram adscribam, vt à quo & quam ob causam interpolatus hoc modo & restitutus sit Ordo hic inde perspicuè intelligat. Sic igitur de verbo ad verbum habet Tomo 1 Operum Hieronymi.

Martinus Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Et si pro cunctorum Christi fidelium sequitur quibus curam Apostolatus officij gerimus, statu salubriter dirigendo & ampliando diligenter adhibeamus sollicitudinis nostræ partes: Illos tamen affectuosiori prosequimur charitate, qui mundanis abiectis illecebris, in humiliatis spiritu sedulò virtutum domino famulantur. Vnde ea quæ pro illorum

rum sub vera Religionis obseruantia stabiliendo proposito prouide emanasse comperimus: vt firma illibitaq; permaneant, libenter Apostolico munimine roboramus. Nuper siquidem pro parte dilecti filij Lupi de Olineto, Ordinis Monachorum Eremitarum sancti Hieronymi generalis Praepositi, nobis exposito, quod dudum ipse & plarique alij Professores Ordinis ejusdem sancti Hieronymi: sub Regula sancti Augustini, tunc viuentes, zelo. deuotionis accensi, ob frugem vitae melioris, arctius & perfectius quàm Regula distaret hujusmodi, & in vero statu Monachali: quem ipse sanctus Hieronymus cum suis Monachis & Fratribus professus fuisse: & in communi obseruasse perhibetur viuere & vt nomen gerebat ejusdem sancti, sic ejus vitam, Regulam & operam desiderabant imitari. Idcirco ad hujusmodi Ordinis stabile potius fundamentum pro institutione Regulae Monachorum Eremitarum Ordinis S. Hieronymi ex diuersis epistolis & tractatibus per dictum S. Hieronymum editis: & per Ecclesiam approbatis: nonnullamq; veram Religionis doctrinam vitamq; Monachalem: quam idem sanctus cum suis Monachis & Fratribus in ejus vita in communi quo ad ea quae principalia sunt status & vitae Monachalis per multa, & vsque sui tempora oblitus obseruauit: & aliquos alios obseruare mouit continentia: Lupus ipse contraxerat, compilauerat: & velut in vnum corpus, sub certis titulis reduxerat: sub quibus ipse & plarique alij Monachi & Fratres dicti Ordinis ex tunc in antea degere & permanere, ac illa in Regulam suscipere proponebant & affectabant.

Nos tunc hujusmodi propositum condignum & rationi consonum recensentes, hujusmodi regularem & Monachalem obseruantiam ipsum S. Hieronymum in vita ejus obseruandam meritò laudantes & approbantes: illamq; in Dei Ecclesia in Ordinem Monachalem attolli, & obseruari intensis desideriis affectantes, eidem Lupo doctrinam & instituta Monachalia ejusdem S. Hieronymi ex eisdem epistolis & tractatibus, prout per ipsum Lupum extracta, compilata & reducta fuerant: loco Regulae S. Augustini in Regulam Monachalem Ordinis Monachorum Eremitarum dicti S. Hieronymi, & ejusdem sancti vitam praefatam in Ordinem hujusmodi suscipiendam: ac ipsam Regulam dicti sancti, prioribus, Monachis, Fratribus & personis praedictis sub ea viuere cupientibus, quos etiam ac ipsum Lupum postquam secundum eandem Regulam vota sua principalia emisissent, à Regulae dicti S. Augustini obseruantia extunc penitus absolutos esse volumus: & decreuimus obseruandam tradendi, & publicandi plenam & liberam per alias nostras literas: quas & earum tenores praesentibus haberi volumus pro expressis concessimus facultatem: ac per easdem literas voluimus: quòd postquam idem Lupus Regulam hujusmodi tradidisset & publicasset, vt praefertur, extunc ipse, ac priores, Monachi, Fratres, & personae praedicti secundum illam vota sua principalia Religionis hujuscemodi, emittere, profiteri, & viuere tenerentur. Ipsaq; Regula sic tradita & publicata, robur obtineret perpetuae firmitatis.

Cùm autem sicut exhibita nobis nuper pro parte ejusdem Lupi petitio: licet ipse postmodum ad salutarem dicti Ordinis Monachalis institutionem, ejusq; soliditatem incrementum prouidè intendens: praefatam vitam dicti S. Hieronymi Monachalem in ordine hujuscemodi ejusq; doctrinam & instituta Monachalia: prout ex epistolis & tractatibus praedictis per ipsum Lupum exacta, compilata & redacta fuerunt: vt praefertur dictarum literarum vigore loco dictae Regulae S. Augustini in Regulam Ordinis Monachorum Eremitarum hujuscemodi assumpserit & erexerit atq; susceperit: ipsamq; Regulam, prioribus, Monachis, Fratribus, & personis hujusmodi Ordinis sub ea viuere cupientibus, juxta illius continentiam inuiolabiliter obseruandam tradiderit, publicauerit, ac obseruari decreuerit: Ipsiq; priores, Monachi & Fratres vota sua principalia secundum Regulam hujuscemodi in manibus dicti Lupi professi fuerint: Illaq; de caetero vtentes secundum eam regantur & gubernentur: ac ipsam in Regulam eorum tanquam veram doctrinam Monachalem sancti Hieronymi laudantes & approbantes acceptarunt: & secundum eam etiam monasteria ejusdem Ordinis Monachorum regunt atque gubernant: idem tamen Lupus assumptionem, erectionem, susceptionem, traditionem publicationem, & decretum aliaquè praemissa ex certis causis dubitat viribus non subsistere: pro parte dicti Lupi nobis fuit humiliter supplicatum, vt assumptioni, erectioni, susceptioni & publicationi, ac talis praemissis pro illorum subsistentia firmiori, robur Apostolicae confirmationis adiicere de benignitate Apostolica dignaremur.

Nos igitur qui Religionis propagationem, & diuini cultus augmentum nostris vigere temporibus intensis desideriis affectamus: huiuscemodi supplicationibus inclinati, assumptionem, erectionem, susceptionem, & publicationem, & alia praemissa, ipsamque Regulam ac omnia & singula in ea contenta, ac inde secuta, rata habentes & grata ea authoritate Apostolicâ ex nostra certa scientia confirmamus: & praesentis scripti patrocinio communimus: supplentes omnes defectus si qui forsitan interuenerint in eisdem. Statuentes nihilominus harum serie: & etiam ordinantes, quod de caetero Lupus ipse ejusque successores, praepositi generales, Priores, Monachi Fratres & Professores, ac Conuentus & Monasteria dicti Ordinis Monachorum Eremitarum S. Hieronymi: quae nunc sunt & erunt in posterum, profiteantur vota sua tria principalia Religionis: ac etiam regantur & gubernentur per dictum Lupum ejusque successores praepositos: ac viuere teneantur secundum Regulam hujusmodi ejusque conti-

continentiam & effectum : ac ipsius susceptionem, traditionem & publicationem præfatas, aliaque instituta Ordinis hujusmodi regularia.

Volumus insuper atque concedimus ad seruandas conscientias Professorum hujus Ordinis, & pro ipsorum majori quiete animorum: quòd si qui Professorum huiusmodi dictam Regulam, seu aliqua de contentis in ea humana fragilitate, aut infirmitate causante, seu aliàs tam exactè prout traditur in eisdem non obseruauerint: non propterea mortalis peccati vinculo sint ligati: sed per suos superiores pro eorum excessu & transgressione ac modo culpæ iniungi valeat pœnitentia salutaris: quam suscipere & adimplere teneantur: non obstantibus constitutionibus Apostolicis: ac prædicti & aliorum quorumcunque ordinum statutis & consuetudinibus etiam juramento, confirmatione Apostolicâ, vel quacunque firmitate aliâ roboratis cæterisque contrariis quibuscunque, &c.

CAPVT XLIII.

Ordo S. SALVATORIS *seu* SCOPETINORVM.

Ordinis nomen. ORdo *Canonicorum Saluatoris*, qui & *Escoppettinus*, seu vt Polydoro placet *Scoppettinus*, vel etiam *Quioppettinus*, à loco nimirum, appellatur, ad exemplum Augustinensium institutus fuit in Italia propè Sonas in Scopetto per quendam Franciscum *Origo.* Bononiensem anno Dom. 1366. Vrbano V. Pontifice Max. Stephanus & Iacobus Fratres Senenses, Viri sanctitate Papisticâ illustres, eandem Senis instaurarunt anno Domini 1408. juxta Panuinium in *Restauratio. Confirmatio.* Chronic. Confirmatus fuit à Gregorio XI. successore Vrbani V. anno 1370. Vtuntur albo pallio cum cuculla alba super linea alba toga. Vide Seb. Franck in Chronic. fol. 476.

CAPVT XLIV.

Ordo ALBATORVM.

Ordinis author origo. ANno Domini 1399. Bonifacio IX. Pontifice, ex Alpibus descendit in Italiam Presbyter cum magna hominum multitudine. Is albo indutus panno tantam modestiam vultu ac verbis præ se ferebat, vt ab omnibus sanctus haberetur: gestabat crucem: deplorabat rerum humanarum statum: deplorabat temporum calamitatem: deplorabat hominum peccata: petebat rectà vrbem Romam, sperans futurum, vt eo loci malum sanaretur, vbi Religioni inustum putabat: magnamque breui tempore Virorum ac Mulierum multitudinem in suam sententiam deduxit. Primi in Italia Lucenses fuere: Ex Cisalpinis deinde Flaminiam, Hetruriam, Picentes, auctâ opinione sanctitatis, non plebem modo rudem ac credulam, sed & Principes & Episcopos ciuitatum facilè sibi adjunxit. Linteis albis vnde *Albati* dicti sunt, circumuoluti omnes sine discrimine mares an fœminæ, rustici an ciues, serui an liberi essent passim veluti pecora, vbi nox oppressisset, dormiebant, publicè in vicis epulabantur perlatis vndique quasi ad sacra epulis. Crucifixum Sacerdos ipse præ se ferebat, quem lachrymari ob hominum errata dictitabant: id quoties accidisset, succlamabant omnes, veniam à Deo petentes, laudes beatæ Virginis canebant euntes & stantes, hymnis ad id compositis, puta:

Stabat mater Domini dolorosa.
Iuxta crucem lachrymosa
Dum pendebat filius, &c.

Ex hoc confluxu, inquit Antoninus, *diuina clementia quandam præparationem hominibus præparauit: multi enim & magni & obdurati peccatores conuersi sunt ad pœnitentiam. Dum hac Religio tenuit animos, nihil de belli periculis cogitabantur.* Substitit autem hic Sacerdos Viterbii cum magna multitudine labore itineris fessus, Romam, ad visenda loca sancta sanctorumque venturus. Sed Bonifacius IX. fraudem veritus, quòd diceret, hominem superstitiosum Pontificatum appetere, adjuuante illâ multitudine, milites aliquot præmittit, qui hominem comprehensum ad se perducant. Sunt qui scribunt hujus fraudem quæstione detectam fuisse, hominemque in tanto facinore deprehensum exustum esse. Sunt contra qui dicunt, nihil fraudis subfuisse, sed id fictum à Pontifice abolendo rumori, quo hominem per inuidiam captum & necatum affirmabant. Fuit is annus humanæ salutis 1400. Quibus ego quoque adstipulor, de eo enim Cranzius in Metropoli sic scribit: *Romanis Bonifacius, non vt Episcopus, sed vt rigidus Imperator dominabatur: multosque ex illis de perfidia suspectos, occidi per justiciarios fecit. Nec fuit ante eum Pontifex, qui talem in Romanos potestatem exerceret.* Vide etiam Balæum in vita Bonifacij noni & Vrspergensis Paralipomena folio 393.

Sacerdote

Ordo hic abo-letur. Sacerdote suo exstincto, cœtus ille hominum confestim solutus est, cunctis pedem domum referentibus: & res paulatim abolita fuit. Platina in Bonifacio IX. Antoninus titulo 22. capite tertio §. 31. Sabellicus Enne 9. lib. 9. Cranzius lib. 10. cap. 46. Metrop. Polydorus Vergilius libro nono capite quinto.

CAPVT XLV.

Ordo TVRLVPINORVM.

HOc seculo *Turlupini* etiam exorti sunt, qui cognomen sibi adsumpserant *Paupertatis Societatem*. Superstitio illorum, cum habitu & scriptis libris damnati, exusti atque deleti sunt anno salutis 1372. *Authore* Ioanne Tillio in Chronicis de Regibus Francorum.

CAPVT XLVI.

Sequuntur ORDINES *anno Domini millesimo quadringentesimo ad annum millesimum quingentesimum vsque instituti.*

Ordo MONTOLIVETENSIVM.

Ordinis origo & author. MONTOLIVETENSES, siue Montis Oliueti Monachi, eo anno, qui fuit 1407. salutis, esse cœperunt, quo trium Pontificum pestilens discordia orta est. Hi Senenses primùm fuere, quorum Princeps Bernhardus è Ptolomæorum familia, qui schisma hoc & temporum perturbationes perosi, in proximum Senis collem egressi sunt, eumque ex nomine illius Hierosolymitani, Dominicis frequentati vestigiis, appellantes, sub *Regula, vestitus & confirmatio* Ordine Benedicti, sese candido induerunt amictu, Gregorio XII. probante. Balæus in vita Gregorij. Genebrardus Confirmationem hujus Ordinis tribuit Ioanni 23. Idem Author, sicut etiam Panuinius, Institutionem & Confirmationem Ordinis refert ad annum 1370. quo Vrbanus Pontificatum tenuit. Vide Franckum fol. 477.

Fuerunt & alij ejusdem nominis diu ante hos, sed quos Bonifacius VIII. circa annum 1295. vel 1300. stirpitùs deleri curauit, institutore eorum Viterbij è medio sublato: qui solo linteamine tectus, sine tibialibus & sine pileo incedebat.

CAPVT XLVII.

Ordo Canonicorum S. GEORGII-in-ALGA.

ORdo *Canonicorum Secularium* qui *Regulares* nunc dicuntur, interdum *Ordinis origo & author.* etiam *Apostolici*, authore Laurentio Iustiniano, Venetorum Patriarchâ, quem in beatorum numero habuit posteritas, instituitur, circa annum 1407. Confirmatur à Ioanne XXII. Genebrardus & Panuinius in Chronicis. Item Polydor. libro septimo capite tertio. Balæus Confirmationem hujus Ordinis Gregorio XII. *Confirmatio. Vestitus* sicut & Seb. Franck in Chron. fol. 477. Intimis vestibus lineum indusium superinduunt cum Cucullione atri coloris. Extra monasterium atri coloris chlamydem assumunt cum galero concolore.

Est & alius Ordo ejusdem nominis & familiæ candidus planè.

Est idem tertius cœruleus: Franciscus Modius. Sabellicus autem Enne. 9. libro nono haè de re ita scribit: *Cucullâ distinctâ, exterius amiciuntur, laxioribus manicis, & in humeros paulum rejectis, subter tunica alba: scorteâ zonâ cinguntur, tegmen capitis concolor Cucullæ: calceatus à prophano indifferens.*

Nullus his carnium vsus, nisi fortè ægrotare cœperint, nec professionis vinculo se adstringunt: cùm libitum est, diuersum libet sequi vitæ institutum. Idem.

CAPVT XLVIII.

Ordo S. SPIRITVS.

SAncti Spiritus societas instituta est propè Venetias à Gabriele de Spoleto anno reparatæ salutis 1407. inceditque habitu Regularium Canonicorum: Franciscus Modius.

CAPVT XLIX.

Ordo CANONICORVM LATERANENSIVM.

Ordinis origo & author.

ORdo *Canonicus Lateranensis congregationis Frisonariæ* restitutus est à Leone de Carate Mediolanensi in Diœcesi Lucensi. Panuin. in Chron. De hoc autem Ordine ita Sabellicus Enne. 9. libro nono. *In hac* (inquit) *tempora, quibus scilicet schisma ingens erat inter Benedictum XIII. Gregorium XII. & Alexandrum V. reponit Canonicorum regularium ortum Philippus Eremitanus apud Frisonariam Lucensis agri oppidum. Sed hujus fidem eleuat inueterata contentio de Eremitana & Canonica familia ortu, vtraque suam ad Aurelium Augustinum referens originem. Potuit igitur instauratio esse veriùs quàm origo.* Platina in vita Pauli 2. hæc refert: *Paulus* (inquit) *à Calixto quondam pulsos è S. Ioanne Laterano Canonicos regulares, quos eodem in loco Eugenius Pontifex ante collocauerat, expulsis secularibus* (vt idem author in Eugenio IV. indicat) *reuocauit, vt seorsum à Canonicis secularibus diuina officia celebrarent. Præterea verò Canonicorum secularium eo in loco nomen aboliturus, si quis moriebatur in demortui locum neminem sufficiebat: aut si quod beneficium vacabat, coactos se Canonicatibus illis abdicare, ad alias Ecclesias transferebat, vt tandem beneficia illa in vnum corpus redacta, Canonicis regularibus satisfacerent sine vllo suo dispendio, cùm eos tum pascere ob inopiam oporteret.* Hæc ille.

Paulus Langus Monachus in historia Episcoporum Citicensis Ecclesiæ de hoc sic scribit: *Circa annum Domini* 1422. *Ordo nouus Canonicorum regularium apud Etruriam cœpit in Lucensi agro, monasterio Frisonariæ à loco Frisonaria dicto. Deinde ab Eugenio aucta Lateranensis appellata est, vt dicit Hartmannus, & speciali priuilegio Canonicis regularibus B. Augustini aggregauit.*

Vestitus

Amiciuntur pallio, scapulari & pileo atro: Franckus in Chronic. fol. 468. b.

Confirmatio.

Balæus in vita Ioannis XXIV. refert, quòd ille Ordinem de Camisea seu Frisonariorum in agro Lucensi confirmârit.

CAPVT L.

Ordo SANCTÆ IVSTINÆ.

Ordinis auctor & origo

CONGREGATIO *S. Iustinæ Patauinæ*, quæ postea *Casinas* vel *Cassinensis* dicta est, à Ludouico Barbo Veneto instituitur anno Christi 1409. Panuin. in Chron. Polydorus Virgilius libro septimo capite secundo de hoc Ordine hæc refert: *Congregatio D. Iustinæ, postremò ad pristinam Benedicti dogmatis disciplinam instaurata, hodie vt Religionis caput, supereminet omnes. Ejus rei auctor fuit Ludouicus Barbus Venetus, Patauij in Cœnobio D. Iustinæ, vnde & nominata est: hanc Eugenius IV. plurimum auxit, & Ioannes XXIV. confirmauit* Balæus in ejus vita. Sebast. Franck in Chron. fol. 468. b.

Paulus Langus Monachus de hoc scribit: *Circa annos* 1422. *Congregatio noua, siue reformatio Ordinis S. Benedicti, quæ S. Iustinæ nuncupatur in Italia apud vrbem Patauinam in monast. S. Iustinæ cœpit.*

Confirmatio. Ritus.

Ordo hic summè obseruat inter cætera, quod Benedictus cap. 51. Regulæ suæ præcepit, *vt Monachi ejus non comedant extra monasterium, maximè cum secularibus.* Seruat etiam diligenter morem lauandi pedes hospitibus, sicut jussit idem pater cap. 53. Regulæ.

Constitutiones hujus Ordinis prima partis.

Constitutiones hujus Ordinis seu Congregationis in duas diuisæ sunt partes. Primæ partis Caput primum est, de Capitulo generali celebrando. Cap. 2. De iis qui venire debeant ad Capitulum. Cap. 3. Quando & quomodo fieri debeat electio Conuentualis. Cap. 4. De iis qui faciunt practicas ex Bulla Leonis X. Cap. 5. De iis quæ pertinent ad Conuentuales. Cap. 6. De modo scribendi Capitulo generali. Cap. 7. Quæ per Prælatos ad Capitulum deferenda sint. Cap. 8. In quibus personis Capitulum constet. Cap. 9. De electione Scrutatorum. Cap. 10. De absolutione Præsidentis & aliorum. Cap. 11. De Præsidentis & aliorum electione. Cap. 12. De Diffinitorum authoritate. Cap. 13. Quòd nullus Diffinitor procaciter defendere debeat suam sanctitatem. Cap. 14. De officio Conseruatorum. Cap. 15. De electione Scribæ. Cap. 16. De Vicario Monasterij. Cap. 17. De auditoribus causarum. Cap. 18. De Depositario Capituli. Cap. 19. De Monasteriorum examinatione. Cap. 20. De modo quo Diffinitores expediant. Cap. 21. De calculo expensarum. Cap. 22. De Præsidentis Regiminis electione. Cap. 23. De Prælatorum electione. Cap. 24. De Conuentuũ reformatione. Cap. 25. De Visitatoris & Procuratoris electione. Cap. 26. De epistolis dirigendis, & loco Capituli eligendo. Cap. 27. De publicatione & absolutione Capituli. Cap. 28. De pecuniarũ distributione.

Secundæ

Secūdæ partis Cōstitutiones. Secundæ partis caput primum est, De potestate Præsidentis, & Visitatum. Cap. 2. Qualiter & quando fieri debeant Visitationes. Cap. 3. De amotione & electione Præsidentis. Cap. 4. De mutationibus Fratrum. Cap. 5. De expensis in mutationibus. Cap. 6. De Fratribus mittendis Romam ad S. Paulum. Cap. 7. De Monasteriis nouiter acceptandis. Cap. 8. De anniuersariis celebrandis.

Cōstitutiones pro Monialibus. His adjectæ sunt Constitutiones pro regimine Monialium huic congregationi commendatarum. Earum primum caput est, Quòd Monasteria Monialium à dicta Congregatione vltrà non acceptari debeãt. Cap. 2. De Prælato & Conuentu monasterij cui subest cura Monialium. Cap. 3. De Visitatoribus Monialium. Cap. 4. De Confessore Monialium. Cap. 5. De electione Abbatissæ. Cap. 6. De acceptandis Monialibus. Cap. 7. De Monialibus in genere. Cap. 8. De ingressu personarum laicarum. Cap. 9. De literis, & munusculis.

Indulgentiæ & gratiæ à Pontificibus Romanis Congregationi S. IVSTINÆ *datæ.*

Eugenij II Indulgentiæ. EVgenius IV. anno primo sui Pontificatus huic Congregationi concessit, quòd possint Præsides, Visitatores, Abbates, seu Priores Monasteriorum, siue locorum dictæ Congregationis præsentium & futurorum, omnibus & singulis Monachis Conuersis, Commissis & Nouitiis, qui nunc sunt & pro tempore erunt confiteri volentibus pro commissis singulis (etiamsi talia fuerint propter quæ Sedes Apostolica consulenda esset) in fauorem Religionis, absolutionis beneficium impendere, ac pœnitentiam salutarem injungere, illosq; à quibuscunq; suspēsionum, & interdicti sententiis, aliisq; ecclesiasticis censuris & pœnis quas à iure, vel ab homine, etiam per Legatorum, Delegatorum Sedis Apostolicæ sententias promulgatas incurrisse, quomodolibet censebuntur: etiamsi propterea ad Sedem Apostolicam, vel quemlibet alium specialiter habēdus esset recursus, debita satisfactione, si qua propter hujusmodi censuras esset fienda, præmissa, vel de ea facienda loco & tempore debitis præstita promissione, & alias pœnitentias, & satisfactione injunctis absoluere possint, ac cum eis super irregularitatibus, si quas propter hujusmodi sententias, vel aliter quomodocunq; præterquam in homicidii propria manu commissi, aut bigamiæ casibus, etiamsi Missas, & Diuina officia, non tamen in contemptum clauiū, post hujusmodi censuras celebrauerint, aut se immiscuerint, dispensare & eos absoluere possint, abolendo etiam omnem inhabilitatem & infamiæ notam, ita vt ad omnes Sacros Ordines valeant promoueri.

Abbates quoque & Priores Congregationis hujus, ab ipsius Congregationis Præsidente & Visitatoribus in præmissis absolui possint, & secum dispensari.

Præsidens vero quocunque à Visitatore: Visitatores ab ipsis inuicem, & à Præsidente absolui, & cum eis dispensare valeant in omnibus, vt præmittitur.

Quodq; deputati ad audiendum confessiones per Monasteria, seu loca hujus Congregationis, possint audire ad se venientes, absque alia superiorum suorum licentia, & eos absoluere ab omnibus peccatis ac in omnibus casibus cum eis dispensare, præter ea peccata, & illos casus, de quibus ipsis confessoribus videbuntur eorum Episcopis deferenda, aut de quibus esset Sedes Apostolica meritò consulenda, & eis ministrare Eucharistiæ Sacramentum.

Insuper, quòd pœnitentia jeiuniorum, quæ imposita est Monachis & personis hujus Congregationis ratione plenariæ Indulgentiæ in mortis articulo, per priuilegium Apostolicum concessæ, possit per Prælatos seu Visitatores hujus Congregationis modificari, alterari, variari, augeri, & minui, dictorum Prælatorum arbitrio. Et quod hujusmodi gratia plenariæ indulgentiæ amplectatur etiam Nouitios, licet de eis in Apostolicis literis non caueatur.

Idem Pontifex Eugenius, concessit cuilibet de Cōgregatione hac indulgentia Stationum Ecclesiarum vrbis, visitando quinque altaria sui lòci, aut pauciora si tot non habuerint, semelque Psalmum miserere, ad quodlibet altare, pro fœlici statu matris Ecclesiæ dicendo. *Indulgentia Stationum.*

Si verò contingat exire propria Monasteria, visitando in quacunque Ecclesia altaria, vt præmittitur, eandem Indulgentiam consequantur.

Nescientes aut Psalmum miserere, loco ejus, dicant ter Pater noster, & Aue Maria, pro quolibet altari.

Concessa fuit hæc gratia Anno Domini 1436. Pridie Calend. Iulij.

Paulus quoq; Secundus concessit, quòd infirmi, qui ad Ecclesiā accedere non possunt si in camera in qua habitant dicant quinquies Psalmum miserere, eandem gratiam Stationum consequantur, 1469. Anno. *Pauli II. Indulgentia.*

Sixtus IV. concessit eandem Stationum Indulgentiam diebus singulis, quibus generale Capitulum celebratur omnibus Congregationis hujus Fratribus visitantibus altaria, & facientibus prout aliis diebus Stationum fieri consueuit: Anno 1473. Pontificatus sui Anno Secundo. *Sixti IV*

Idem concessit, quod si Congregationis hujus Fratres aliqua essent necessitate vel infirmitate præpediti, vel in itinere constituti, ita quod ad Ecclesias pro consequendis Indulgentiis, & aliis gratiis huic Congregationi concessis adire non possint, illas nihilominus consequantur, dicendo duntaxat illud quod in Ecclesia dicturi erant.

Leonis X. Leo Papa V. concessit, quod quilibet ex Fratribus hujus Congregationis, possit consequi Indulgentiam Stationum, dicendo quinquies Psalmum: Miserere: ante vnum altare tantum in Ecclesia, vel in choro, vel vbicunq; vbi altare fuerit in locis Congregationis.

De gratia Indulgentiarum Vrbis & Orbis Innocētij VIII. Innocentius VIII. concessit omnibus Congregationis Fratribus, etiam Oblatis, vt visitando Ecclesias Monasteriorum & aliorum locorum Congregationis hujus, siue principales, siue annexas, & subjectas, semel genibus flexis dicendo Psalmum: Miserere: qui verò nesciunt, dicant orationem Dominicam, & salutationem Angelicam quinquies, vltra Indulgentias Stationum almæ Vrbis, omnes alias & singulas Indulgentias Ecclesiarum omnium dictæ Vrbis tàm intus quàm extra, & propè, quæ hactenus per sedem Apostolicam concessæ sunt, & conceduntur in futurum, siue plenariæ fuerint, siue temporales, in omnibus, & per omnia, ac si dictas Ecclesias visitarent, & omnia illa facerent, quæ ad consecutionem hujusmodi essent opportuna.

Item, idem declarauit ad instantiam nonnullorum Patrum Congregationis hujus, quòd Indulgentiam Vrbis Congregationi concessam, itinerantes assequatur, dicentes Psalmum: Miserere, tam in aliis locis, quàm in locis Congregationis hujus. Quam etiam Indulgentiam assequuntur infirmi dicendo Psalmum: Miserere, prout possunt: & declarauit, intelligi debere non solùm Indulgentias Ecclesiarum quæ sunt intra vrbem, sed etiam extra, & propè.

Idem Pontifex Anno 1492. Ampliando prædictam gratiam, viuæ vocis oraculo indulsit omnibus præfatis, etiam Oblatis in Monasteriis commorantibus, quod addendo ad dictum Psalmum: Miserere, vel ad quinque Pater noster, &c. orationem: Deus omnium fidelium Pastor, &c. pro fœlicitate vitæ suæ dum vixerit: Et post mortem in remedium animæ suæ, orationem: Deus qui inter Apostolicos sacerdotes, famulum tuum Innocentium, &c. consequantur Indulgentiam omnium Ecclesiarum non solum Romæ, & propè existentium, verum etiam in toto terrarum orbe constitutarum.

Volens insuper legitimo impedimento detentis ad easdem consequendas Indulgentias satis esse, si semel tantum Dominicam orationem, cum Angelica Salutatione dixerint, aut si nihil omnino dicere nequiuerint, solam intentionem sufficere.

Iulij II. Iulius II. confirmauit dictam Indulgentiam omnium Ecclesiarum Mundi, quam olim concesserat Congregationi huic dictus Innocentius: hac conditione, quòd fiat pro sua Sanctitate idem, quod pro se fieri statuit idem Innocētius: sicut etiam fecerat prædecessor suus Alexander VI. in sua ejusdem confirmatione. Vnde post Psalmum: Miserere, dicenda est oratio infra scripta: Deus qui inter Apostolicos Sacerdotes, famulos tuos Innocentium, Alexandrum & Iulium, *&c.*

De Indulgentiis Plenariis Eugenij IV. Eugenius IV. concessit omnibus de Congregatione verè pœnitentibus & confessis, in articulo mortis plenariam Indulgentiam omnium peccatorum: quæ tamen ex confidentia concessionis hujusmodi non commiserint, si tamen Septem Psalmos Pœnitentiales, cum Litaniis & Orationibus cōsuetis, qualibet hebdomada per integrum annum dixerint.

Commissis verò qui præfatos Psalmos dicere non potuerint, si quinquagies Pater noster, & Aue Maria dixerint.

Ipse quoque concessit, quod dicta Indulgentia possit per Prælatos seu Visitatores Congregationis modificari, alterari, variari, augeri, & minui ipsorum arbitrio. Et quod hujusmodi gratia amplectatur etiam Nouitios, licet de eis in Apostolicis literis non caueatur.

Qui summus Pont. postea declarauit, quod si quis ante peractam pœnitentiam, Septem Psalmorum moreretur, nihilominus Plenariè vt supra, absolui possit.

Pij II. Pius II. concessit, quod pro consequenda Indulgentia Plenaria in mortis articulo, respectu Priuilegij dicti Eugenij in quo continetur, quòd per annum semel in hebdomada Septem Psalmi Pœnitentiales dicantur, possit tempus abbreuiari, & sic satisfactum priuilegio, si toties prędicti Psalmi dicantur, quod sunt in anno hebdomadæ.

Concessit etiam, quòd si Frater in articulo mortis constitutus reperiretur in loco, vbi Sacerdos de Congregatione haberi non possit, quilibet alius Sacerdos, possit sibi dare prædictam Indulgentiam.

Concessit insuper, quod qui præfatā pœnitentiam pro Indulgentia mortis articulo consequenda compleuerint, extunc ipsam gratiam ab hac luce decedentes assequantur, etiam si Sacerdotis copia in suo vitæ termino caruerint, dummodò in ipsis Congregationis gremio esse reperiantur.

Iulius

Iulii II. Iulius II. concessit, quòd qui cœperint dicere septem Psalmos, ut supra, & non continuauerint, siue perfecerint transacta vna hebdomada, seu pluribus, prosequi possint jam cœptam pœnitentiam, donec perficiant, diuersis etiam temporum interuallis, ita ut non sit necesse iterum à principio repetere.

Cooncessit etiam, quòd si Frater constitutus in mortis articulo non dixit, aut non recolit se dixisse, aut certè non impleuit debitum, ac præfixum septem Psalmorum numerum, possint Fratres illius Conuentus, cùm vnum corpus, cor vnum & anima vna sint, supplere ante & post mortem, in toto vel in parte defectum Fratris, ita quòd sit capax prædictæ indulgentiæ.

Declarauit etiam quòd mortis articulus intelligatur de vero & non præsumpto, id est, quòd non sortiatur effectum ipsa gratia nisi in vero mortis articulo, etiam si semel vel pluries alicui in mortis articulo data fuerit.

Sixti IV Sixtus IV. concessit omnibus de Congregatione Indulgentiam plenariam in mortis articulo.

Innocẽt. VIII. Innocentius VIII. concessit etiam omnibus, vt supra, Indulgentiam plenariam in mortis articulo, etiam cum absolutione in omnibus casibus, cum omnimoda authoritate Apostolica: ac si Confessor in illo actu esset summus Pontifex. Et hoc de Anno 1492. 29. Apr. viuæ vocis oraculo.

Indulgẽtia in festo Patris Benedicti Pii II. Pius II. per Bullam sub. dat. &c. concessit omnibus de Congregatione Indulgentiam Plenariam, in die Patris Benedicti, per viginti sequentes annos duraturam.

Sixti IV Sixtus IV. eandem indulgentiam Anno 1473. prorogauit, vsque ad alios viginti annos, à fine prædictorum incipiendos.

Alexãd VI. Alexander VI. eandem Indulgentiam per alios viginti annos prorogauit incipiendo ab Anno 1501.

Eugenii IV. Eugenius IV. Fratribus Commissis concessit omnes Indulgentias Congregationis, sicut aliis Monachis.

Calixti III. Calistus III. concessit, vt Oblati Congregationis gauderent omnibus gratiis spiritualibus, sicut & Monachi.

Innocẽt. VIII. Innocentius etiam concessit, quòd Capellani Monasteriorum Congregationis hujus, qui pro tempore fuerint, sint participes earundem gratiarum spiritualium, seruatis seruandis.

Pauli II Paulus II. concessit Anno Domini 1468. Die 18. Nouemb. quòd habentes votum Religionis, assumentes statum commissorum, & perseuerantes in eo voto, satisfecisse intelligantur.

Sixti IV &c. Sixtus IV. concessit Congregationi huic Indulgentiam plenariam in die Coronationis suæ, dicentibus ante altare maius ter Psalmum: Miserere, aut duodecies Pater noster, & Aue Maria.

Hanc gratiam renouarunt, Innocentius VIII. Alexander VI. Iulius II. in die Coronationis eorum, facientibus, vt supra.

Leo quoque X. eandem gratiam Congregationi concessit in die Coronationis suæ, quæ fuit Anno Domini 1513. die decima nona Martij.

Sixtus IV. concessit Anno Domini 1476. quod Fratres Congregationis hujus, qui diuersis occupationibus impediti, diuinis Officiis, in Festo corporis Christi, & Visitationis Beatæ Virginis, atque eorum octauis interesse non possunt, earundem Indulgentiarum gratiam, ac si personaliter interessent, consequantur.

Eugenius IV. concessit, quod Sacerdotes Congregationis hujus in itinere constituti, aut alia ad hoc causa subsistente, ante diem & vsque ad Nonam inclusiuè celebrare valeant. Habetur in Priuilegio quarto, sub. Dat. Pridie Kalend. Iulij, 1456. *Eugenii IV.*

Iulius II. concessit viuâ voce, quòd Prælati Congregationis possint habere in via altare portatile, erigere etiam seu transferre altare, irrequisito Conuentu. *Iulii II.*

Innocentius VIII. concessit quòd Prælati Congregationis, tam Abbates, quàm Priores, principale Regimen habentes, possint & valeant benedicere corporalia vestimenta, cæteraque ornamenta Ecclesiæ, & ad cultum diuinum pertinentia, & tam suæ Ecclesiæ, quàm etiam vndecunque delata, & tam à Congregatione hac, quàm ab aliis, & hoc viuâ voce 1487. *Innocẽt. VIII.*

Sixtus IV. concessit omnibus de Congregatione hac equitantibus, in aduentu, & Quadragesima, & aliis vigiliis de præcepto, quod in mane possint accipere quatuor aut quinque bolos vel circa, cum potu, & in sero comedere 1476. *Sixti IV*

Innocentius VIII. concessit, quòd Superiores Congregationis, in Quadragesima & aliis jejuniis de præcepto possint anticipare horam comestionis ante horam Nonam, vt eis expedire videbitur. *Innocẽt. VIII.*

Pius II. 1464. viuâ voce concessit Patribus Præsidenti, & Diffinitoribus Capituli *Pii II.*

Generalis, quod Fratribus incorrigibilibus licentiam impertiri possent transeundi ad Religionem ejusdem Regulæ etiam laxiorem, & in qua etiam minus regulariter viueretur.

Sixti IV Sixtus quoque IV. concessit, vt quos Patres judicauerint incorrigibiles, siue pro Congregatione non facere, ab obedientia sua licentiare, ac etiam expellere de Congregatione, juxta Regulam valeant: & si ipsi discesserint, eos requirere non teneantur: non obstante jure aliquo, nec in contrarium facientibus quibuscunque.

Innocēt. VIII. Innocentius VIII. 1485. Decima Decembris, per Breue Apostolicum concessit Patribus Congregationis, quòd de cætero perpetuis futuris temporibus liceat Monachos fugitiuos, vel quouis modo, etiam authoritate Apostolica à corpore Congregationis huius separatos, etiam si in aliquo Monasterio, vel Religione stabilitatem suam firmauerint, & habitum Congregationis non dimiserint, quoties eos cum habitu Congregationis repererint, trinâ præmissâ canonicâ monitione, sub pœna excommunicationis denunciare, & cogere, vt habitum hujusmodi dimittant, atque spoliare eos præfato habitu, inuocato etiam ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachij secularis, non obstantibus quibusuis prouisionibus vel priuilegiis, forsan eis sub quibusuis verborum formis, pro tempore concessis, cæterisque, *&c.*

Idem concessit viua voce seu declarauit, quòd Prælati Congregationis, correctionis gratiâ non solum per seipsos, sed etiam per alium Monachum verberare valeant. 1490.

Innocēt. VIII. Innocentius VIII. per signaturam ad supplicationem Patrum Cōgregationis omnia & singula Confessionalia Monachis hujus Congregationis in specie concessa, & quæ forsitan in futurum sine licentia suorum Superiorum concedi contigerit reuocauit & annullauit: ac eis in aliquo suffragati non debere, sed gratia speciali decreuit: non obstantibus quibuscunque in contrarium facientibus.

Alexādri VI. Alexander VI. reuocauit etiam ad instantiam Patrum Congregationis omnia Confessionalia tam sancti Spiritus de Roma, quàm cuiuslibet indulti, per quoslibet summos Pontifices tam concessa quàm concedenda, quoad Monachos hujus Congregationis, & alias ejusdem personas.

Sixti IV Sixtus IV. concessit, quòd obligatis ad Diuinum Officium sufficiat attentio ad Antiphonas & Responsaria & alia hujusmodi, quæ dicuntur per vnum in Choro.

Idem declarauit, quòd quibuscunque verbis vtantur legantes vel testantes, seu alij imponentes & acceptantes Missas, intelligantur ij tales ad participationem tantum admissi, & non ad totum Missæ effectum.

Pius II. concessit Patribus hujus Congregationis, quòd per omnia Monasteria Congregationis hujus hospitibus, peregrinis & famulis possint à Monachis Congregationis conferri Ecclesiastica Sacramenta, quoties fuerit, si quos illorum contigerit infirmari. *Pij II.*

Innocentius VIII. concessit viua voce seu declarauit, vt non solùm Sacerdotibus ad audiēdas confessiones deputatis, sed etiam aliis dictæ Congregationis Sacerdotibus de Mandaro aut licentia dictorum Confessorum, aut aliorum suorum Superiorum, liceat sic confessis Eucharistiæ Sacramentum ministrare, ac si etiam de illis in præfato indulto fuisset expressum. *Innocen. VIII.*

Iulius II. concessit, quòd Prælati, & Conventus Congregationis sine aliquo scrupulo conscientię possint renunciare hæreditatibus non additis. *Iulij II.*

Gregorius XIII. Pontificatus sui Anno 8. viuâ voce omnibus Casinensis Congregationis Abbatibus, Pręlatis, Prioribus, Decanis, Monachis, Conuersis, Commissis, Oblatis, Nouitiis, & Monialib⁹ sub ejusdem Cōgregationis cura constitutis tam præsentibus, quàm futuris, qui ad altare majus, siue ad aliquod aliud suarum aut alienarum, si in itinere fuerint constituti, vel etiam infirmitate seu aliis necessariis negotiis & occupationibus præpediti, & præpeditæ, ad particulare sui Cubiculi Oratorium debita cum deuotione, ac cordis contritione, semel Psalmum Miserere mei Deus, &c. cum Orationibus: Deus omnium fidelium pastor, & rector, &c. Deus qui inter Apostolicos Sacerdotes, &c. aut si prædictum Psalmum, & Orationes nesciuerint, quinquies Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam recitauerint, singulis diebus quibus prædicta fuerint plenariam omnium peccatorum suorum remissionem & indulgentiam in Domino concessit. *Gregorij XIII.*

Innocentius VIII. concessit, quòd omnia Monasteria Monialium subjecta Congregationi huic, vel particularibus Monasteriis per visitationem aut aliter, habeant omnes gratias spirituales Congregationi huic concessas præsentes & futuras: quæ gratiæ extendantur ad Professas, Nouitias, Conuersas, Commissas, Oblatas, Capellanos, & eorum Factores tam præsentes quàm futuros: ea facientes quæ pro consecutione dictarum gratiarum Congregationis hujus Monachi faciunt. *De gratiis per Innocentiū VIII Monialibus cōcessis.*

CAPVT

CAPVT LI.

Ordo S. AMBROSII-AD-NEMVS.

Institutio & vestitus ordinis. ORdo fratrum S. Ambrosij-ad-Nemus Mediolani institutus, confirmatur anno 1433. sub Regula D. Augustini. Panuin. in Chron. Fulgineis vestibus amiciuntur: Sebast. Franck fol. 467.

Est & aliud *Ambrosianorum* genus, quod candido vestitu vtitur, de quo Franci. Modius sic cecinit:

Veste nec in nostra quod carpas jure videbis,
Sis Momo linguâ liberiore licet.
Albam nam quod nos illam præponimus atræ.
Quis non hoc fieri cum ratione putet?
Auctor qui nobis primùm exstitit Ordinis, vti
Albo præ pullo jure colore jubet:
Candidus omen habet quod faustum, triste quod ater,
Quod magis hic nocti conuenit, ille die.

CAPVT LII.

Ordo MINORVM IESV-MARIÆ.

Ordinis auctor & origo CVm jam ignauissimum quemq; nouę Religionis introducendę libido incessisset, Franciscus quidam de Paula homo Siculus, qui annos 91. vixit, & mortuus est anno 1507. tres Regulas Fratrum scilicet & Sororum, ac vtriusque sexus fidelium, *Tertiariorum* nuncupatorum, instituit anno Domini 1471. Et vt Fratres sui Ordinis humilitatem sequi doceret, eos MINIMOS: & Sorores MINIMAS vocari debere, ordinauit: *Ritus.* injunxitq; illis, vt decem mandata diuina & Ecclesiæ præcepta salutaria vigilanter obseruantes, Romano Pontifici, pro tempore existenti, fideliter obedirent, ac sub obedientiæ, castitatis & paupertatis, quadragesimalisque vitæ sacris votis perseueranter viuere profiterentur, nonnullis ad Regularum Fratrum ac Sororum hujusmodi, tam circa personarum ipsarum directionem & informationem, quàm diuini cultûs augmentum, debitam obseruationem & institutionem, opportunis adjectis capitulis, per eum institutas Iulius Papa II. eidem Francisco per suas primo, & deinde Leo X. per alias literas approbârunt & confirmârunt, diuersisque priuilegiis, gratiis & indultis Ordinem ipsum communierunt: quod etiam fecerunt Innocentius VIII. Sixtus IV. & Alexander VI. Leone X. teste in Bulla Canonizationis Francisci de Paula, quæ exstat apud Laur. Surium tom. 2. de Vitis Sanctorum: referunt etiam Genebrardus & Panuinius in Chronicis. *Confirmatio.*

A Carnibus coctisque prorsus abstinent cibariis, Polydorus libro septimo capite quinto. *Cibus.*

Crasso lino tecti corpora tantùm, aperto capite ac pedibus nudis vagabantur, *Hinc cognoscere licet, quàm conducibile esset, hasce hominum faces tanquam membra Christianæ Religionis agnata conterere, abscindere, cremare, ne suis sordibus cultus diuini nitorem & munditiam diutius conspurcarent:* verba sunt Polydori. *Vestitus.*

Cùm in agrum Turonensem venisset, ibi sex jugera terræ emit: Discipuli autem ejus peculio Magistri non contenti miris artibus intra viginti annos plurima nouæ suæ sectæ monasteria amplè dotata in Galliis ædificarunt. Ita si noua aliqua Monachorum secta ad nouum vnum conuentum exigendum admissa fuerit, mox per tota Regna serpit, non solùm sumptu & onere Populi, sed etiam Ecclesiarum detrimento & grauamine luculento. *Incrementũ.*

CAPVT LIII.

Ordo EREMITARVM S. FRANCISCI.

ROBERTVS quidam nomine duodecim annorum adolescens, speluncam in Calabriæ finibus subiit, & in ea commoratus fuit ad quadragesimum tertium gratis annum, quo tempore Carolus VIII. Gallorum Rex eum ad se vocauit, per quendam è nobilitate, cui comitem se adjunxit Princeps Tarentinus, Neapolitani Regis filius. Nisi enim Pontificis Rom. & sui Principis mandatum atque consensus interueniret, non erat profecturus. Posteaquam ad illud vitæ genus accesserat, abstinuit ab omni ferè cibo, quo plerunq; vescimur omnes. Erat illiteratus, nec eruditionis vllam partẽ vnquam attigerat, & tamen prudẽter admodũ ac san- *Author ordinis*

ac sanctè, supra quàm credi posset, de rebus omnibus loquebatur. Quum Neapoli iter faceret, maximo fuit à Rege & ipsius liberis affectus honore, ac de plerisque rebus ita disserebat, quasi per omnem vitam in Principum familiis fuisset educatus. Quum Neapoli Romam venisset, inuisebant eum Cardinales omnes, ac ter cum Pontifice, per interualla diu multumque loquebatur, assidens in sella propius illum, splendidè exornata. Cujuscunque rei mentio incidisset, ad eam ita respondebat, vt omnes pariter obstupescerent. Ejus autem colloquio sic afficiebatur Pontifex, vt ei permitteret instituere nouum Ordinem eorum qui dicuntur *Eremitæ D. Francisci.* In Galliam vbi venissent, Rex non minus quàm Pontificem ipsum Romanum honorabat. Philippus Cominæus libro nono Comment.

CAPVT LIV.

Ordo PŒNITENTIVM MVLIERVM *seu* MERETRICVM.

Ordinis auctor & cõfirmatio.

ORdo *pœnitentium Mulierum ex prostitutis* cœpit Parisiis ex prædicatione Ioannis Tisserani Minoritæ anno 1499. eumque Nicolaus IV. probauit. Genebrardus in Chronico, & Ioannes Multiuallis, in Appendice ad Eusebij Chron. referunt ad annum 1494.

CAPVT LV.

Ordo EQVESTRIS ANNVNCIATIONIS B. VIRGINIS MARIÆ.

Ordinis auctor & origo.

AMatus, qui & *Amedus* quintus Sabaudiæ Comes, quem Pontus Heuterus libro quarto Burgundicarum rerum, primum Sabaudiæ Ducem nominat, Sodalitium equestre, siue (vt vocant) Ordinem militarem instituit, anno reparatæ Salutis 1420. ad *Euangelici nuntij* siue *Annunciationis diuinæ Mariæ* Virgini factæ memoriam, & victoriam naualem ab Amedeo anno 1104. reportatam, quùm *fortitudo ejus Rhodum tenuit.* Ordinem hunc insigniri voluit aureo torque: nodis (quos ab amoribus vocant, Germanicè zwenfelstrick) subtilibus & arte implexis, quatuorque literariis characteribus, nimirum F. E. R. T. æquè distanter insertis, adpensaque imagine & historiá Annunciationis ab Angelo Virgini Mariæ factæ: Characteres autem tesseram simul Ordinis designant, quæ est: *Fortitudo Ejus Rhodum Tenuit:* & magnitudinem gloriæ Amata primo Comiti partæ, ac cæteris ordine deinceps Successoribus Sabaudiæ. Dum enim classe Rhodum peteret, suppetias aduersus Christiani nominis hostes laturus, de Rhodo & Equestri Religione bene meritus est. Designatus etiam ejus Ordinis & præsidiorum Imperator, administrationem Rhodianæ militiæ suscepit, & in posteros hæredes transmisit: arcem Ætensem obsidione liberauit, ac sublato periculi & Tyrannidis metu, Rhodiis alacritatem & libertatem peperit, à quibus ob gratitudinem insignia familiæ Sabaudiæ crucem albam in campo rubro meruit. Igitur & auctor ipse Comes in eum Equestrem catalogum se primum nuncupans, alios quatuordecim commemorauit, quos ejusmodi torque aureo nobilitaret, vt Claudius Paradinus & Gabriel Simeon in suis Symbolis testantur: itemque Pontus Heuterus libr. 4. Burgund. rerum, & Philib. Pingonius in Arbore gentilitia Principum Sabaudiæ.

Ordinis insigne.

CAPVT LVI.

Ordo MAVRITIANORVM EQVITVM.

Sodalitij Euãgelici restauratio.

AMedeus septimus, Amedei rubri filius, primus Sabaudiæ Dux, antequam in Basileensi Concilio Pontifex Maximus creatus esset, Equestrem Ordinem, siue Sodalitium *Euangelicum*, id est, *Boni nuntij*, multis additis pietatis legibus restaurauit anno 1409.

Ordinis auctor & ortus.

Rerum autem humanarum pertæsus in Eremum condere statuit. Sed prius Mauritianos Equites primus instituit, primus cum deinde Ripaliam contemplationis ergo senex, secessit: traditis Ludouico filio sceptris ducalibus anno Domini 1438. teste Philiberto Pingonio in Arbore gentilitia Principum Sabaudiæ. Institutum est hoc Equestre Sodalitium absque dubio in honorem D. Mauritij Thæbei: cujus annulum Agaunensium Præsul Petro Sabaudiæ Comiti dono dederat, vt per manus, tanquam supremi principatûs arrha, ad Successores Sabaudos transferretur: eiusq; ratio ad hæc vsque tempora diligenter habita, religioseq; obseruata est: idem ibidem.

Institutionis causa.

CAPVT

CAPVT LVII.

Ordo EQVITVM AVREI-VELLERIS.

Ordinis auctor & origo. PHilippus cognomento Bonus, Burgundiæ Dux, & pater Caroli Burgundi ab Heluetiis ingenti prælio victi & cæsi anno 1477. ad Nanseium, instituit primo die nuptiarum, quas cum Isabella Portugalliæ Regis filia celebrauit, cùm antea diu super ea cogitasset, Ordinem Equestrem anno à nato in carne Filio Dei 1429. à donatione Velleris aurei magnificum nomen sortitum. Germani hunc Ordinem vocant Das Gulden flüs à Latino nomine Vellus, ex quo si per Syncopem eiiciatur litera e, fit Vllus: corruptè ergo à nobis & scribitur, & pronunciatur.

Ordo non institutus propter vellus Gedeonis. Putant aliqui institutum hunc Ordinem ab eo fuisse, ad imitationem Gedeonis, qui, auspicio & læto omine velleris, cum trecentis selectissimis viris maximum agmen Madianitarum adoriri ausus fuit. Sed falluntur isti, quicunque sint ex diplomate, ab ipsomet fundatore de hoc Ordine euulgato, facilè colligitur: quod quia rationem totius Ordinis complectitur, de verbo ad verbum adscribam.

Diploma de institutione Ordinis Philippus *Dei gratia, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Limburgi, Comes Flandriæ, Artesiæ, Burgundiæ, Namurci Palatinus, Marchio Sacri Imperij, Dominus Salinarum ac Mechliniæ: Certiores facimus omnes qui hoc nostrum diplôma nunc aut olim sunt lecturi, nos singulari amoris affectu, quo erga Nobilium fortiumque Equitum Ordinem ducimur, cuiusque dignitatis, existimationis incrementum supra quàm dici possit desideramus, quòd eorum operâ, ductu ac consilio sanctissimæ Matris nostræ Ecclesiæ Catholicæ status, tranquillitas, prosperitasque, ac populus Christianus defendi, juuari ac protegi possit, diuini Numinis Saluatorisque nostri honorandi causâ, ad laudem verò honorandæ Virginis Matrisque ejus, gloriamq; sanctissimi Apostoli ac Martyris beati Andreæ, quo & hac ratione Religionis Christianæ, Matrisque nostræ Ecclesiæ Catholicæ augeatur limites, ac in Equitum animis jus, fas, virtutesque generosæ crescant, tertio Idus Ianuarij, anno à redemptione humani generis 1429 à festo Paschatis numerando (qui dies nuptiarum mihi charissimaque vxori Elisabethæ Brugis fuit) instituisse ordinasse, ac orsos fuisse, quemadmodum per præsens diploma, instituimus, ordinamus, ac ordimur certi numeri Ordinem generosorum Equitum ac intimorum amicorum, quem ab aureo Argonautæ Iasonis Vellere appellari volumus, atque modo, conditionibus instituis ac articulis sequentibus. Primùm volumus Ordinem aurei Velleris constare triginta & vno Equitibus, è nominis nobilique insignium vetustate sine aliqua controuersia notis, quorum ego, dum vixero, Princeps caputque ero, ac post mortem meam successores mei Burgundiæ Duces. Actum vrbe nostra Insulensi 4. Calend. Decemb. anno Domini* 1431.

Cuspinianus lib. 1. Com. genealogiæ Austriacæ de origine hujus Ordinis scribit, Ioannem Philippi Audacis filium, circa annum salutis 1415. victis ad Nicopolim Christianis, captum ab Amurathe Turcarū Imp. & in eam Ponti Euxini oram abductum, cui & vulgata Phryxei velleris fabula celebro nomen fecit, & D. Andræas prima Euangelij semina tradidit, Astoigandi cujusdam Turcici Astrologi vaticinio motum, qui ex Ioannis stirpe euersorem Turcici imperij proditurum constanter affirmabat, ignem in pectore gestantem: sacri Ordinis formulam animo concepisse, quam post domum reuersus maximè instituerit, ac torquem aureum ex pectore fulgentem, D. Andreæ cruce & ferro excussorio cum silice contextum, aureo vellere apppenso, insigno Ordinis esse voluisse. Carolus ejus nepos duos adjunxit stipites cum hoc symbolo, *Ante ferit quàm flamma micet.* Hinc iocus Renati Lotharingi, cæso ad Nanceium Carolo gelidissimâ brumâ, cùm vexillum hoc insignitum symbolo vidisset: Nimirum *hodierno die, cùm maximè opus*, inquit, *ignem habuit, non habuit tempus.* Volunt igitur principem hujus Ordinis fuisse Ioannem Ducem Burgundiæ, post Philippum ejus filium, Carolum nepotem, & ex Austriacis, hæreditariâ successione pronepotem ejus Carolum V. Imperat. quem dicere solitum aiunt, *Duces & Marchiones creandi potestatem sibi esse, Equites velleris aurei nominandi tantum, creandi autem penes collegas, qui soli de virtute cujusque judicare possent.*

Capita conditionum quibus dicti Ordinis Equites obligantur, sunt numero 94. quę, quia in Germanica editione Historię Belgicę à Guicciardino diligentissimè descripta habentur, studio omisi, ne prolixitate rei non necessarię Lector obtunderetur, quemadmodum & nomina primorum cæterorumque Equitum in Ordinem assumptorum vsque ad annum Christi 1559. quæ ibidem exstant.

Sunt tamen alia nonnulla de hoc Ordine scitu digna, & propterea non omittenda. Primùm, Ordinis prima dignitatum nomina, quę Gallicâ appellatione hæc quatuor fuere: *Cancellarius, Thesaurarius, Secretarius, & Rex armorum*: Heutero auctore libro quarto Rerum Burgundicarum. *Nomina dignitatū Ordinis*

Alterum,

Numerus Equitum. Alterum, quòd Equitum numerus, qui ab initio 25. excedere non debuit, postea anno 1433. in Conuentu eorum Diuionensi ad XXXI. & rursus anno 1556. in quodam alio ad L I. vsque auctus fuit à Carolo V. Imp.

Vestitus Tertium, vestitus seu habitus horum Equitum, qui talis esse debet, vt in Germanica editione Guicciardini historię legitur: Jeder sol ein lange Schauben von Scharlach antragen / die zů den seyten offen sey / biß auff die erd hinab. Die schlitz vnd saum zů ring vmb sollen gestickt sein / mit einem präme / vnd fewrstein vnd eysen / wie dann die ketten mit dem Lämblin entzwůschen. Die Schauben sol innwendig mit schönen veh gefüteret seyn / vnd sollen ein lappenzipffel tragen von Scharlach auff dem haupt. Ein guldketten mit der flüß / damit sie verehret werden / sollen sie alle zeyt an dem halß tragen / welliche dan deß Ordens zeichen ist. Die bekleidung aber diß Ordens hat Hertzog Carle anno 1468. geenderet vnd geordinet das Schauben nun gemacht werden von Carmesin attlaß / mit weyssem taffet vnderfüteret / vnd das die kap vnd der leybrock auch also seyn sölle ohn alle präm. Quæ sic Latinè reddi possunt: Equites hujus Sodalitij vestiantur togâ longâ, ad talos vsque pendulâ: (Colobium vulgo vocatur:) quæ à summo vsque ad imum in vtroque latere dissecta, coccina sit. Limbus omnis vndique fimbriâ integatur, cum adpictis igniariis & silicibus, quæ etiam in torque toto multiplicata cernuntur. Toga suffulta osto tota mustelinis pellibus alpinis albis. Epomide seu cucullo coccino caput obtegant. Nunquam sine torque aureo, cum appenso vellere in publicum prodeant: quod Ordinis insigne, cùm in hoc Collegium adoptantur, dono accipiunt. Vestitum hunc Carolus Burgundus anno 1468. mutauit nonnihil, nam togas has talares Equitum fieri voluit ex purpureo serico pretiosissimo subductas subserico candido: Eodem modo etiam tunicas & epomides fieri voluit, sed sine fimbriis.

Aureũ vellus, quid. Quæri autem posset quid aureum illud vellus fuerit, quod Iason cum sociis in Colchidẽ nauigans abstulerit, in cujus rei memoriã hic Ordo institutus est? Suidas itaq; putat, librum fuisse in membranis scriptum, qui docuerit, quomodo per artem fundendi, quàm Chymiam dicunt, aurum esset faciendum: meritóque id vellus aureum appellatum, propter artem quæ in eo tradita sit. Alij verum vellus arietis fuisse affirmant, de quo talem seu fabulam seu historiam narrant. Phryxus Athamantis ex Nephele filius, quum nouercales insidias ferre non posset, unà cum Helle sorore profugit, acceptòque à patre ariete, cui vellus erat aureum, eoque conscenso, quum in Asiam traiicere vellent, Hella puellari timore exterrita, decidit in mare, à qua & Hellespontus exinde appellatum fuit. Phryxus verò incolumis in Colchidem peruenit ad regem Aeeten, vbi arietem suum Ioui, vel, vt aliis placet, Marti immolauit, vellusque illud aureum in templo suspendit, cui à Deo peruigil Draco additus fuit, à quo custodiretur ne inde auferri à quoquam posset. Missus autem Iason à Pelide patruo in Colchidem ad auferendum hoc vellus, licèt hæc res primò impossibilis ei videretur, tamen præparatâ Argo naui cum manu selectissimorum fortissimorumque Iuuenum Colchos profectus est. Inter nauigandum cùm ad Phineum Regem peruenisset, ab eo muneris loco edoctus fuit, quomodo per Cyaneas petras inter se concurrentes ad Colchos vsque tutò nauigare posset. Quo cùm appulisset, Medea Colchorum Regis filia formâ ejus capta, à certissimo eum eripuit exitio: ostensâ ratione quâ & æripides tauros perdomare, & peruigilem draconem sopire posset. Ejus itaque consilia secutus Iason, aureum vellus sustulit, & cum Medea sociisque saluus in patriam rediit. In memoriam itaque Iasonis fortissimi ducis, & sociorum ejus præstantissimorum heroum hoc Equestre Sodalitium Philippus Burgundus instituit, vt eorum exemplo ad similem virtutem excitarentur, quotquot Ordinis membra esse cuperent. Ideoque nulli ferè in hoc collegium recipiuntur, quàm Imperatores, Reges, Principes, Comites & Barones: inque rei symbolum datur vnicuique cùm adoptatur, torques aureus, in quo ostenduntur igniarij multiplicati in toto torque & silices, vellusque aureum, hoc est, figura velleris arietini aurea, torqui appendens, & in pectus excurrens cum pileo ducali. Hunc torquem, si moritur Eques Sodalitij hujus, cognati ejus Principi Ordinis restituere tenentur, quem ille alteri, qui in locum demortui eligitur, tradit.

Hodie Princeps hujus Ordinis est, seu Magister & Caput Philippus Hispaniarum Rex, primogenitus & maximus Austriorum gentis. *Princeps hujus Ordinis qui hodie.*

Capvt LVIII.

Ordo Eqvitvm Lvnæ.

Reinervs

Ordinis auctor & origo

REINERVS Angium Dux, quum Regno Siciliæ potius esset, anno Domini 1464. Ordinem instituit, cujus Equitibus figuram Lunæ crescentis argenteam, in brachio gestandam, tribuit: Ponto Heutero lib. 4. Burgundicarum rerum auctore. *Ordinis leges.* Hi Equites obligati erant alter alteri socij esse omnium fortunarum & periculorum, amici fideles, mutuo sibi auxiliantes, vbicunque opus esset: quibus & nefas erat inter se pugnare vel belligerare: Ioannes Tilius in Franciæ historia ex Ioanne Iouiano.

CAPVT LIX.

Ordo EQVITVM S. GEORGII.

MVnsterus libro tertio Chronic. cap. 406. indicat, Fridericum III. Imp. Ordinem equestrem Sancti Georgij instituisse, multisque priuilegiis, vrbibus & ditionibus exornâsse: verùm nihil præterea addit.

CAPVT LX.

Ordo EQVITVM SANCTI MICHAELIS.

Ordinis author & ortus.

LVdouicus XI. Galliarum Rex Ordinem equitum S. Michaelis Archangeli instituit anno reparatæ salutis humanæ 1469. Ac symboli loco Equites hos insigniuit torqui aureo cochleis inter se & duplici nodo connexo, catenulis seu orbicellis aureis hærente, ejus deinde in medio tuberculo quasi promontoriolo prominente, aurea imagine S. Michaelis draconem infernalem prosternentis, pectus insigniente cum hoc dicto, *Immensi tremor Oceani.* Et postremum quidem hoc adjecit prouocatus exemplo patris sui Caroli VII. Regis, qui vsus fuit ea imagine pro insigni bellico, primitias potissimùm suæ inaugurationis Rothomagi faciens Sumptum id, adeoq; deinceps sancitum in singulos Reges ab illustri (vt aiunt) Miraculo seu viso D. Michaelis in prælio ad pontem Aurelianæ Ciuitatis, hostes Anglos, Vrbemque à dira eorum oppugnatione arcentis ac propulsantis, ductu Ioannæ Pulicellæ. Sunt qui authoritatis causa è Danielis cap. 10. qui ferè mos est aulicis theologastris, hûc dictum detorqueant, *Ecce Michael vnus è Principibus auxiliaturus aduenit. Nullus auxiliator alius, quàm Michael Princeps noster.*

Aurei torquis huius Ordinis cuius rei symbolū

Torques igitur Regij hujus Ordinis symbolum est & comprobatio virtutis, concordiæ fœderisq; perpetui. Item pignus & corona præclarè actorum partæque victoriæ. Ex auro auriue puri pretio voluit intelligi magnanimitatem summosq; honores. Per cochlearum similitudinem, vnanimem eorum æqualitatem, seu communem fortunarum æstimationem, ad imitationem Romanorum Senatorum, quibus in lacertis turgentes cochleæ prominebant. Nexu autem inter se duplici conjunctas voluit indicare indissolubile sociorum fœdus. Postremò dæmonis à Michaele prostrati effigiem victoriam & triumphum de hoste potentissimo. Hujus autem tam singularis symboli ratio ad Regni dominationem fortunasque, tum etiam ad incutiendum hosti terrorem ac desperationem multum pertinet.

Numerus equitum. Insigne.

Quot verò in nobilem sociorum catalogum admittendos author ipse Rex censuit, numero præfiniuit: puta triginta sex, quasi Regni patronos, inter quos ipse Primas adnumerari voluit. Eodemque quod id ipsum celebrandum statuit momento, is quindecim horas pronunciauit, vt refert Claudius Paradinus in Symbolis heroicis.

Aureum hoc insigne, quòd Franciscus Dux Britanniæ recusasset, Ludouicus exercitum misit contra Britones, teste Genebrardo in Chron. ex lib. 10. Gaguini.

Leges Ordinis.

Ordinis hujus leges & statuta impressa habentur: & quòd inter alias lex est, vt quiuis Eques quotidie Missam audiat: idcirco Saxoniæ quidam dux Augustanæ confessionis cum sibi vltrò oblatum suscipere noluit, sed constanter respuit: Ioannes Tilius in Francica historia. Et hujus Principis excusatio tum quidem laudem meruit. At nescio me hercule quanti hodie, Epicuro vbique dominante, fieret.

CAPVT LXI.

Ordo BANDATORVM.

Origo & author ordinis eiusque vestitus

ALfonsus Hispaniæ Rex Ferdinandi F. Brugis, circa eadem tempora, Ordinem Equitum instituit, quem à *Banda*, hoc est, *Mantica rubra*, trium latitudine digitorum, quæ dextræ alæ annexa, sinistro iniiciebatur humero, BANDATORVM vocant. Id collegium ad ornandos aulicos suos à Rege institutum fuit, eaque propter ii tantum adlegebantur, qui virtute & natalibus illustres, re familiari tenuiore essent, & annos ad minus

minus decem in aula operam suam Regi comprobâssent, vel certè contra Mauros virtutem suam testatam fecissent. Nullo certo numero collegæ comprehendebantur: nec nisi contra Mauros pugnandum esset, mantica in castris gestare poterant.

CAPVT LXII.

Ordo REBATTINORVM MILITVM.

HIs annumerandi etiam videntur in fine hujus seculi, Christiani Equites, qui ex reliquiis veterum expeditionum in Africa remanserunt, ob virtutem in honore habiti vxores duxerunt, & nihil intereunte sobole & disciplina, extra meridianam portam in oppidulo Rebatto, à quo ipsi *Rebattini* dicti, Templa & domos & familias habent. Iouio authore lib. 33. historiarum.

CAPVT LXIII.

Ordo MILITVM SANCTI STEPHANI.

Ordinis auctor origo & confirmatio. NOuum S. Stephani Militum Ordinem, Cosmo Florentiæ Duce, auctore, confirmauit Pius IV. Anno Domini 1561. Panuinius in Appendice ad Platinam. Instituit hunc Ordinem Cosmus ad Melitensis militiæ exemplum. Differt autem in eo ab Ioannitis, *In quo differat à Ioannitis.* quòd pro candida rubram Crucem gestant auro circumscriptam. Deinde, quòd Milites ipsi semel esse mariti possunt, quòd Ioannitis permissum non est Elba, quæ Latinis Ilua Ligustici maris insula, eorum propria sedes est. *Sedes.* Verum dum in ea Cosmopolis vrbs noua condebatur, Pisis habitârunt. Ordinis Magister idem est qui & author. *Magister. Nomen.* Nomen illud non à Stephano Protomartyre habent, sed à Stephano Florentinę vrbis Pontifice patrono, in Diuorum numerum relato. Panthaleon lib. de Ordine Ioannitarum, Panuinius autem in Appendice ad Platinam affirmat, eos nomen habere hoc à Stephano Papa: sed prior sententia vero similior est.

CAPVT LXIV.

Ordo EQVITVM S. SPIRITVS.

A Peruigilio cœptus Ordo *Equitum S. Spiritus* Anno 1579. Decemb. I. instituitur ab Henrico III. Franciæ Rege. Genebrardus in Chronologia.

CAPVT LXV.

POst *annum quingentesimum supra millesimum alij quidam noui Ordines, iique hactenus incogniti emerserunt & florescere cœperunt per orbem Christianum, Indianorum, peregrinorum pauperum, Theatinorum, Iesuitarum, Capucinorum & Societatis beatæ Virginis Mariæ. Et quando erit finis multiplicandarum Religionum, in vno magno Ecclesiæ Monasterio sub Abbate Christo? Ejus Regulam per Euangelia digestam si strenuè obseruaremus, nihil esset opus repertitiis illis & nouis Religionibus. Sed sistendus est stylus: quia si exaudierint, multi consurgent in prælium, paratiores contendere, quàm animum ad obseruantiam diuinæ legis intendere.* Verba sunt Cranzij lib. 8. cap. 47. Metrop.

CAPVT LXVI.

Ordo PEREGRINORVM PAVPERVM.

ANno 1500. viri quidam ex Italia in Germaniam venere, tunicis nonnulli lineis, alij griseis laneis induti, nudis pedibus atque capitibus discoopertis incedentes, atque ligneam in manibus crucem singuli portantes, neque saculum neque peram habebant, neque baculum, neque pecuniam, juxta Saluatoris nostri exemplum (vt ipsi arbitrabantur) & Euangelicam doctrinam: vinum & ceruisiam non bibebant, atque omnibus diebus præter Dominicam jejunabant, olera, brassicam & mentam, herbarumque radices, cum sale insperso manducantes, absque cuiusuis pinguedinis appositione, carnes, pisces, oua, butyrum, caseum aut lac nunquam in cibum admittebant. *Ordinis origo.* *Ritus & leges.* In sacris quoque Templis brachia ad modum crucis protendentes, humo se jactabant prolixius orantes, non amplius 24. horis in vno loco vel hospitio manentes, nisi quem corporis valetudo mala detinuisset. Nam per Ciuitates, Oppida & Villas bini simul aut terni circumeuntes, cibum ostiatim, vbi esuries compulisset, mendicabant. Denique his ex Clericorum Ordine plurimi Sacerdotes, Diaconi & Subdiaconi conjungebantur, nihil præter tunicam, zonam, ligneam crucem, & orationale secum deferentes. Coloniam Agrippinam & Aquisgranum omnes visitabant.

Erat illis voluntaria hæc assumpta pœnitentia, quam quisque pro voto suo peragebat, alius quidem tribus, alius quinque, septem alius annis juxta voti qualitatem, quo se sua sponte obligabat: finito autem termino quisque in sua reuersus, ab ea dum voluit institutione cessare poterat. Verùm hoc per

septen-

septennium ferè totum durauit peregrinationis institutum: quare nunc plures, nunc verò pauciores per Germaniam viri circumire videbantur, quoniam præter Monachos & Mulieres nullum à peregrinationis suæ consortio excludebant. Nauclerus Generat. 51.

CAPVT LXVII.

Ordo INDIANORVM.

Ordinis origo. INdorum seu *Indianorum* Ordo institutus est anno reparatæ salutis 1506. sub Iulio II. Pontifice Romano & Maximiliano I. Imperatore: estque extra atricolor, interior albatus, vtpote Carmelitarum propago: *Vestitus.* Francisco Modio auctore, qui in hunc modum de iis canit:

Arbitrium Augustæ Romæ alter Iulus habebat,
Imperij & Princeps Æmilianus erat,
Tempore quo nobis extremis inditum ab Indis
Nomen nunc etiam quod fuit ante, manet.
Nimirum inuentis nouiter tot gentibus, & quæ
Vndique sunt vasta oppida cincta mari.
Debuit accessis fieri ad sacraria nostrûm,
Qui tegimus pura pallia pulla toga.

CAPVT LXVIII.

Ordo SODALITATIS DIVINI AMORIS, siue THEATINORVM.

Ordinis origo. CLemente VII. Pontifice quidam superstitiosi viri, in separatum quendam, & à vulgi consuetudine sub hortulorum colle, secretum locum vnà conuenire frequenter solebant, vt precationibus, sacramentorum frequentationi, aliisque pietatis officiis (ut ipsi arbitrabantur) sedulò vacarent. Quæ ideo *Diuini amoris Sodalitas* dicebatur. Quorum exemplo Ioannes Petrus Carrafa, cui postea in Pontificatu Maximo Paulo IV. nomen fuit, excitatus, eorum se numero aggregauit, apud quos assiduè intentus literis religiosissimè aliquot exegit annos, tantâ propositi constantia, vt à Carolo V. Cæsare per ea fortè tempora Brundusinum Episcopatum delatum, non solum recusaret, sed & Theatinum, quem jam dudum à Iulio II. Pontifice acceperat vltrò deponeret.

Cùm verò se aliquandiu in illorum operibus exercuisset, ex illis quatuor viri Ioannes Petrus scilicet Carrafa, Caietanus nobilis Vicentinus Protonotarius Apostolicus, Bonifacius nobilis Pedemontanus domo Alexandriâ, & Paulus quidam Romanus commoti, quod Clericorum Ordo à primæuâ synceritate & puritate tam turpiter degeneràsset, ac magno Ecclesiæ cum detrimento obsolesceret, rationem inierunt, quâ illius antiquum splendorem aliquâ ex parte reuocare ac conseruare possent. Igitur omnium bonis in communem vsum sepositis, vt pro cujusque necessitate in singulos dispertirentur, rerumque omnium (vt sibi persuaserant) curis abjectis, se totos diurnis laudibus concinendis, rerumq; meditationi tradiderunt, illamq; in rebus omnibus viuendi rationem sunt ingressi, quam antiquæ puritati simillimam esse judicârunt. Quare *presbyteri regulares* appellati sunt. At quoniam Ioannes Petrus Carrafa relicto tunc Episcopatu Theatino, hanc viuendi rationem cum magna omnium admiratione suscepisset, vulgò *Theatini* omnes dicti sunt. *Nomen.* Is tamen inter, sicut episcopali dignitate, ita authoritate plurimùm semper excelluit, estque vitæ istud institutum ejus operâ auctum & amplificatum. Bobadilla Iesuita refert hos sub Iesuitarum Generali Lainetz, Ordinem Iesuitarum ingredi voluisse: quia autem fuerint immorigeri, & vt Hoffæus Iesuita dixit, suffeni & superbi, repulsam passos fuisse. *Theatini non iidem cum Iesuitis.* Quia autem eodem, quo Iesuitæ vtuntur habitu, nimirum pallio episcopali nigro, ac pileis quadratis, similesq; se Iesuitis in ceremoniis ac Templis gerunt vulgus *Theatinos Iesuitas* quoque appellare solet. Alioquin Theatinorum viuendi genus, vt est Societate Iesu antiquius, ita in viuendi ratione valdè ab eo differt. Illi enim sacrarum (vt ipsi aiunt) æternarumque rerum meditationi atque psalmodiæ potissimùm vacant: hi verò docent plebem & sacramenta administrant. Illi Italiæ finibus nondum excesserunt: hi verò vltimas orbis oras lustrârunt: Dieghò Payua Iesuita lib. 1. orthodoxarum explicationum.

Hunc Carrafam Paulus III. in senatum Cardinalium legit, quam dignitatem, à Pontificatu Maximo supremam, contemptor ille Episcopatuum & rerum mundanarum omnium lubenti ac hilari animo accepit. *Carrafæ mira hypocrisis.* In vrbem reuersus, accepto demùm etiam, quo antea spõte se abdicarat

Archiepiscopatu, varia sui fama fruebatur, alij sanctissimum virum, relicto quietioris vitæ instituto ad Reip. fructus sese vocari passum, summis laudibus extollentibus: aliis contra grauiter accusantibus, qui eum callidè ambitiosum vulpino astu latibula prius quæsiisse dictitarent, & minores honores spreuisse, vt Religionis simulata sanctimonia primùm Senator, mox Pontifex crearetur. Pauli IV. appellatione. Panuinius. In Pontificatu summo, egregius hic diuini amoris socius, Mundi contemptor & splendoris antiqui Clericorum Ordinis restaurator, tantum pecuniis accumulandis studuit, totusq; belli quàm pacis amantior, arma, cædes & incendia meditatus est per omnem Europam in Christi Ecclesiam.

CAPVT LXIX.

Ordo PAVLINORVM GASTALIANORVM.

Ordinis author & origo

ORdo *Paulinorum* seu *Gastalianorum* anno 1537. instituitur à Comitissa, Gastalia appellata, Mantuæ, de consilio Fr. Baptistæ Cremonensis, Prædicatorij Ordinis.

Ritus.

Hujus sectæ Fratres & Sorores carnẽ suam hoc modo solent domare, propriis suis viribus, vt loquuntur. In vno lecto concumbunt tam juuenis, quàm puella, & inter vtrunque Crux ponitur, ne coire vnà possint. Tali concubitu tam diu vtuntur, quoad nullas amplius carnis titillationes sentiunt, vt refert author Aluearij pag. 27. Quod Piramus & Thysbe apud Ouidium ad parietem intermedium

Inuide, dicebant, paries quid amantibus obstas?
Quantum erat vt sineres toto nos corpore jungi?
Aut si hoc nimiùm est vel ad oscula danda pateres?

id rectius Nouitij isti Cruci huic dicerent. Sed quia interdum Crux hæc parum obstitit, quo minus optatis frui potuerint amoribus hypocritæ isti, idcirco breui etiam ex omnibus Italiæ vrbibus, ob impudicam & flagitiosam vitam, ejecti sunt.

CAPVT LXX.

Catalogus Ordinum MONASTICORVM, *de quibus certò sciri non potest, vel à quo, aut quando sint instituti, vel quo habitu & vestitûs genere vtantur.*

PRæter hos, quos huc vsque commemorauimus, Monachorum Ordines, sunt adhuc alii nonnulli, de quibus tamen certò non constat vel quo authore & tempore sint instituti, vel quo habitu seu vestitus genere vtantur: propterea verò eos non omittendos, sed hoc capite juxta Ordinem alphabeticum enumerandos putaui. Sunt autem hi ferè:

Ambrosiani qui super tunicis albis, rubeas chlamydes superinduunt: alij à superioribus.

De Armenia Fratres, quorum meminit Balæus Cent. 4. de Script. Britan. cap. 26. in Appendice: in Angliam eos primò venisse ibi indicat anno Christi 1258.

De Auis Ordo Equestris.

Batutini Monachi, quorum mentio fit in Bruto fulmine.

Bona voluntatis, seu *de Communi vita Fratres*,

Bursfeldenses sunt de Reformatis Ordinis Benedictini.

Canonici regulares alij à superioribus, qui præter scapulare album, tegmentorum colore pro arbitrio vtuntur.

Capellanorum Ordo vtitur vestitu partim atro, partim cœruleo, partim pullo: cucullionem gestat qualem rusticis vsui esse in Germania videmus. Franciscus modius sic de iis canit:

Ordo Capellanus pullùmque atrùmque colorem
Cæruleo miscens, membra tegenda tegat.
Quo sibi quid sacra turba velit si nosse laboras,
Vilis, ait, color est, vilia membra sumus.
Conueniens ergo est habitus spernentibus omnem
Ornatus, blandis aptaque deliciis, &c.

Asserunt aliqui exortum hunc Ordinem anno Christi 1283. Vide Seb. Frank fol. 480.

Chalomeriani, in quorum palliis albis item alba signata est.

Cellarij, ita vocati à cellulis, in quibus ægris operam dant. Dicuntur etiam *Visitationis*, seu *Charitatis*, siue etiam *Misericordiæ Fratres* vel *sodales*, quòd morbis affectos visere, mortuosq; efferre soleant. Interius linteam vestem atri coloris, exterius fulgineam gestant. Hos originem suam falsò ad Apostolica referentes tempora, sed sæpe ad nihilum propè redactos, alij subinde atq; alij restaurârunt: Franc. Modio auctore, qui etiam hunc in modum de iis canit:

Capi-

Cœpimus in cellis nomen, quia semper in illis
Nostra ægris gnaue cura, laborque vacant.
Quos ideò haud timidè nostri est accedere amoris,
Vt neque mors telis non fuget ipsa suis.
Illa licèt regnet per rura, per oppida victrix,
Sternat & infami corpora cuncta lue.
Nos tamen intrepidi morientum claudimus ipsa
Lumina, & hic facili contumulamus humo.

Clauigeri, qui originem suam referunt ad D. Petrum: gerunt in nigro cucullione geminas claues, quâ tesserâ significare volunt, se potestatem habere claudendi & aperiendi regnum Cœlorum: Sebast. Frank in Chron. fol. 480. b. Incertum est quando & à quo institutus sit hic Ordo, nihil enim de eo, quod equidem sciam, in Sigisberto, Volaterano, Sabellico, Polydoro, Vergilio aliisque historiarum auctoribus reperitur.

Constantinopolitani Milites, sic dicti à loco in quo Ordo eorum originem sumpsit: vtuntur veste viridi, & rubrâ chlamyde, gestantq; in pectore duarum crucium imagines, quarum vna alteri implicita est, quasque flaui alij, alij cœrulei coloris prædicant. Eadem incertitudo de habitu est illorum: sunt enim, qui, contra quàm modò diximus, chlamydem hanc familiam viridem, interiorem vestitum rubricolorem habuisse afferant, vt Franciscus Modius testatur.

Cruciferi alij à superioribus: incedunt incurui aperto, ac demisso capite, nudis pedibus, induti chlamyde albâ, fune accinctâ, & gestant in manibus paruam ligneam crucem: nunquam aut rarò loquuntur: Seb. Frank in Chron. fol. 479.b. Franciscus Modius ita de iis canit:

Lintea tota pedes vestis nos cingit ad imos,
Quam vili mediam stringere reste iuuat.
Terra torus nobis semper, nec nota voluptas.
Est pluma, molles efficit illa viros.
Sed neque, quam lectum, curâ potiore culinam
Instruimus: nimiam & fons leuat vsq; sitim.
Delitias alij mediâ sectentur in aula,
Nobis rura inter sobria vita placet.

Crucis fratres: nigro amiciuntur pallio sine cucullo, & crucem ante pectus gestant.

Crucis stellatores: hi nigrâ togâ & cucullo concolore vtuntur, cui est assuta crux stellata. Cruce significant, se carnem suam crucifixisse: stella verò, se cum Christo sepultos esse: Frank libro quarto Chronici.

Forficenses seu *Forficiferi*, Scherbrüder: vtuntur pallio & cucullo albo: & pallio quidem forfex affixa est: quo insigni videntur indicare velle, se tentationes & affectus prauos carnis quasi forfice resecâsse. Sartores, qui forfice vtuntur maximè, hunc Ordinem instituisse videntur: Sebast. Frank lib. 4 Chron.

Genetta Ordo Equestris institutus à Carolo Martello: Pontus Heuterus lib. 4. Burgundicarum rerum.

S. Gertrudis Moniales, quæ vtuntur vestitu atro, & carbaso concolore.

Helenæ Fratres: hi gloriantur se ab Helena Constantini M. matre post inuentionem Dominicæ crucis institutos sub Syluestro I. Rom. Pontifice: donatiq; sunt veste albâ, & in ea cruce crocei coloris. Sebast. Frank lib. 4. Chron.

Hierosolymitanorum vel *sepulchralium* ordo pullo vtitur vestitu: de eo sic canit Franciscus Modius:

Nos quoque pullo habitu ex Solyma descendimus vrbe,
Quæ fuit in cunctis vrbibus vna caput.
Nunc etiam sancti lætatur honore sepulchri
Quo triduo jacuit virgine natus homo.
Cujus ne quandoque parùm meminisse putemur,
Admonet hac rubeis crux sui vbique notis.
Dextraque cum terram signet manus, altera librum
Fert, qui mandata carmina legis habet.

De Hispania Fratres: cucullam habent omnibus ferè Monachis dissimilem.

Histricis Ordo Equestris, sic dictus ab insigni quo ornabantur ejus Equites: instituitur à Ludouico Duce Aurelianensi, Fratre Regis Galliæ Caroli VI.

Hospitalarij, Spittalherren, dicunt se ab Higino Pontifice institutos, qui primus certis ceremoniis hospitia hinc inde, siue ægris, siue peregrinis, siue denique vtrisque exstructa, dedicari voluit, præfecto cuique vno, qui ejus *Herus* seu *Magister* diceretur, & habitu nigro amiciretur: Franciscus Modius, Seb. Frank fol. 481.

D. Iacobi Fratres, S. Jacobsbrüder, pullo vel griseo vstitu vtuntur, cum appensa cochlea. Frank lib. 4. fol. 478. indicat in Anglia ad D. Iacob. hunc Ordinem incœpisse, vnde Modius sic de iis canit:

Nos reliquo misit diuisa Britannia ab ore
Vndique quà Oceano conditur illa suo.
Vtque ortum dedit hæc, sic inuenti ordinis olim
Laudem nescio quis jure Iacobus habet.
Extima litoreas imitatur vestis harenas
Flaua quidem, sed non flaua ea tota tamen.
Vtque magis posses scire in Regionibus ortos
Æquoreis, pectus cuncta marina legit.

Ignorantiæ Ordo cujus Monachi nihil omninò scire summum hominis bonum esse putent, & hic est omnium vetustissimus maximusque.

Ioannitæ de Ciuitate Rubeo vestitu per totum vtuntur, & in eo ante pectus calicem habent pictum. Sebast. Frank. fol. 479.

De his ita cecinit Franciscus Modius:

Vestis rubra notat fusi nos, Christe, cruoris
Esse omni memores tempore velle tui.
Intextumque ideò calicem gestamus in illa
Crimina eodem quòd sanguine nostra lauas.
Sed neque & hoc ratione caret, quòd dextra libellum
Fert, seu nox sit, seu lux eat alma, manus:
Nimirum tua testatur promissa die ipso,
Testatur lapso commeditanda die.

Iosaphati vallis Ordo, à Moniali quadam institutus est, sed incertum quando. Vtitur veste rubeâ, nisi quòd Cucullionem Benedictino similium gerit. Hic Ordo Iudices constituit in causis matrimonialibus, ad quos confugere solent illæ, quas pudicitiæ ipsarum expugnatores vxores ducere recusant: Francisco Modio teste, qui etiam de iis ita canit:

Purpureo quaquà membra induruntur amictu:
Qui solis nobis penè tributus honor.
Cumque aliis Monachis vetitum sit vestibus vti,
Commendat rubeus, quas tyriúsue color.
Quod vetitum est aliis Monachis, nobis licet vnis:
Gratia quæ tanti signa fauoris habet:
Soli etiam erepto vt dicamus jura pudori,
Litiget & nostro fœmina læsa foro.

Iosephi Ordo, in honorem Iosephi putatiui patris Christi institutus est. Vtitur veste in cinericio, & Cucullione candido: sed quando cœperit non magis habeo dicere, quàm quo authore cœperit. Sebast. Frank. lib. 4. Chronici, & Franciscus Modius.

De Labanda Milites.

Lazari seu *Magdalenæ Ordo:* quo anno aut institutore cœperit, vt ignoro, ita illud palàm est, duo in genera eum diuidi, quorum alij vocentur Contemplatiui, incedantq; interius atri, exterius candidi, & vtantur communi cibo. Alij Actiui, Betico colore gaudentes, & solis bulbis, oleribus aliisq; terrestribus & inemptis victitantes. Franciscus Modius. Stumpfius in Chronicis testatur, insigne Ordinis hujus esse viridem crucem in atro pallio, cum cucullione seu velo capitis. Pauca sunt hujus Ordinis monasteria. Felix Schmid in suo Itinerario Hierosolymitano testatur, se in itinere illo longissimo vnicum tantum monasterium hujus Ordinis inuenisse. Fuit etiam aliud non procul à patria mea vrbe Tigurinâ, quod vocarunt das Gfänn.

Linonchlenij, de quibus præter nomen nihil aliud inuenire potui.

S. Mariæ Monialium Ordo de decem virtutibus, exortus est nostra memoria, & mira colorum varietate insanit. Habent enim velum nigrum, tunicam albam, scapulare rubeum, cinericeam chlamydem, capelletum, quod vocant, decies tantùmmodo repetitæ salutationis angelicæ.

Ordo

Ordo S. Mariæ alius, cujus asseclæ, *Noui Virginis Mariæ Fratres* appellantur, tunicam gestant albam, & pallium atri coloris instar Carmelitæ, instituitur anno 1304. Vide Frank fol. 479. Chronic.

Mariæ conceptionis Ordo.

S. Mariæ quartus Ordo eorum est, qui Montoleretani vocantur, quos instituit Bernardus Tolena Senensis, cui se socios multi nobiles adjunxerunt: iique toti candidi sunt habitu.

Maturini, quorum fit mentio in Bruto fulmine.

Martyrum Fratres. Hi tertio anno administrationis Petri Teukesbury, Minoritarum in Anglia Prouincialis Ministri, in Angliam venerunt. Author eorum fuit Martinus quidam, qui Parisiis quasi fatuus nobilium Germanorum fuit ibi literis operam nauantium. Refert ex Thoma Eckleftono Balæus in Append. 2. Centuriæ 4. cap. 82. Script. Britan.

Mensæ orbicularis versatilisque seu de *Rotunda tabula* Equestris Ordo institutus est ab Arthusio Britanno eorum Rege. Adhunc Ordinem nemo nisi nobilitate generis & virtute bellicâ excellentissimus admittebatur. Et quia virtute pares essent, ne loci disparitas inæqualitatem videretur inuehere, circularem mensam adhibuit, à qua & Ordini nomen indutum, in qua nulla loci præeminentia esset: quam etiamnum hodie in Anglia apud Vincestrios extare dicunt. Pont. Heuterus lib. 4. Burgundicarum rerum.

Montis Oliueti Ordo Albatus à Francisco Modio refertur ad annum 1300.

Pauperes voluntarij: de quibus vide Frankum fol. 479. b. De illorum institutis ac genere vitæ Franciscus Modius ita canit:

Non vlli studio scelerata pecunia tanto
Quæritur, & census diuitioris opes:
Quanto omnes gazas, irritamenta malorum,
Nostra nec immerito, prouida cura fugit.
Ingens thesaurus nimirum vltronea nobis
Paupertas & opes maximæ, habere nihil.
De reliquo magna est nudo per rura voluptas
Ire pede, & sancta huic oscula ferre cruci.

S. Petri de Corbulo Ordo.

S. Petri in Schünbach propè Tubingam Ordo: de quo Seb. Frank in Chron. fol. 480.

Purgatorialium Ordo non ita vetus dicitur, sed nuper adeò exortus, gestatque in pectorali crucem rubeam. De iis idem Franc. Modius in hunc modum canit:

Candida sint aliis: sint pullaue pallia nobis
Qui medius color est inter vtrunque placet.
Intertexta cui clamat crux rubra colori,
Este, homines, memores tempus in omne mei
Hacque adeò causa ipsa fuit purgantibus vltrò
A flammis quòd nos nomen habere iuuat.
Purgati ritè hic, vt non subeamus in æuum
Tartareo ardentes sulphure & igne lacus.

Reclusorum siue *Inclusorum Ordo*, sic dictus, quòd ejus asseclæ tam Viri, quàm mulieres sese in angustissimas cellulas includant, nec inde per totam reliquam vitam egrediantur, sic pœnitentiam de peccatis commissis agentes.

S. Ruffi Ordo institutus per Galliam, Germaniam & Italiam anno 1100. à quodam Ruffo: hujus Fratres vt Canonici Regulares, linteo indusio scapulare superinduunt, & cucullionem atri coloris.

Monacha vel *Sacerdos libera*, quæ suo de sumptu viuit, habetque potestatem nubendi si velit.

Scala Dei Ordo: scripsit ad hos ante annos 300. Arnoldus de Noua villa de Mysterio Cymbalorum Ecclesiæ.

Sclauoniani: de quorum Ordine Franciscus Modius sic cecinit:

Nos quoque quòd paucis fas est vestimur amictu
Sanguineo, & rubri purpureique sumus.
Sclauorum & nomen nobis aptauimus, illis
Pandere quod Christi cœpimus ore fidem, &c.

Ex Scotia Fratres viridi amictu per totum vtuntur: cujus habitûs Franciscus Modius rationem reddens ita canit:

Si viridem in nobis qui demirare colorem,
Hic, reputa, gratus quàm sit vbique color.
Gramine vestiri campos viridante videmus,
Arboribus virides verè redire comas.
Nos etiam memores ergo nos graminis instar
Florere, & paruâ posse perire morâ.
Excidat vt ne vnquam hoc nobis fortasse, virorem
In vestitu ipso semper habere iuuat.

Seruientium ægrotis mercede fœmineus Ordo atratâ veste vtitur.

S. Sophiæ, siue *Gratiæ Ordo* albatus, magnâ cruce rubeâ signat pectus.

Speculariorum Ordo, sic à speculo, quod gestare solenne habet, dictus: interiore vestitu ater est, exteriore candidus, cruce item, sed nigrâ, pectus muniens: quo tempore & à quo inuentus incertum est. Franciscus Modius de habitu eorum sic canit:

A speculis nomen trahimus, gerimusque per vrbes
Pallia quæ sunt quàm lilia pura magis.
Nupera nec res nos, vt se multi esse fatentur,
Sed potius priscis annumeranda sumus.
Signat crux stomachum nigra, & nos protegit omnes
Aduersus stygij Principis insidias.
Circulus ejusdem & nos admonet vsque coloris,
In se sic longa cuncta redire die.

Exorti sunt hi Monachi primùm in Italia, Vide Seb. Franck in Chron. fol. 481.

S. Spiritûs D.D.D. Valentini, Quirini & Antonij.

Stellatorum Ordo est duplex: alij enim habent togam nigram cum cucullione concolore: alij pallio sine cucullione vel atro vel rubeo indifferenter vtuntur: vtrique tamen suis vestibus stellas affixas gestant. Vide Franckum fol. 478. a. & b.

De hoc Francisc. Modius sic cecinit:

Nos quoque fulgentem stellam, quà Phœbus ab Horis
Iunctos mane viam carpere cogit equos,
Prægressamque Magos Solymam, gestamus ad vrbem,
Insigne, vnde etiam nomen habere iuuat.
Insigne, vnde etiam nomen habere iuuat.
Idem de reliquo color est in vestibus, est qui
Stellatorum aliis, quos toga sola tegit.
Inter & hoc solum est Monachos quod veste professos
Viuere stricta etiam nos mage lege decet.

S. Thomæ milites.

Vespillonum Ordo, tunicâ lineâ vtitur, cucullione & pallio atri coloris, mortuos effert.

De viridi valle Fratres: eorum meminit Balæus in Appendice Centuriæ 4. cap. 26. vbi etiam dicit, eos primò in Angliam venisse anno Domini 1258.

Valetudinario seruientium Ordo fœmineus: atro vestitu vtuntur.

Vngaricus Eques: de quo Francisc. Modius ita canit:

Sanguineo tunica est, rubro chlamys inde colore,
Quas gerere Vngarico ex Ordine gaudet eques.
Insigne est, viridis, quam malunt candidam & atrum,
Crux alij, in læua vt parte videre potes, &c.

Vuenceslaitarum Ordo, quando & à quo initium habuerit, ab historicis in incerto relinquitur: illudque de illis solummodo reperitur, albo eos vestitu incedere: cucullione ferè ad eam formam, quâ sunt tegumenta capitis, quibus Francicis mulieribus nobilibus vti mos est, Francisco Modio teste, qui sic canit:

Hoc habitu princeps voluit nos Ordinis vti
Nostri, albæ mentis qui foret indicium.
Idem ingens posuit, centum & sublime columnis
Templum: præcipuæ quod fuit artis opus.

Zupfnonnæ in Concilio generali Lugdunensi anno 1273. habito abrogantur. Fuit genus sacratarum fœminarum. Inde forsassis nomen hoc habuerunt, quòd non, vt reliquæ Moniales, comam seu capillos vnd die zupffen detonderent, sed juxta morem aliarum retinerent. Meminit earum Auentinus lib. 7. Annalium.

CAPVT

Caput LXXI.

De Monasteriis *in hac quarta & vltima Classe exstructis.*

Numerus Monasteriorũ Mendicantiũ tantum intra trecentos annos extructorum.

IN proximè præcedentibus secunda & tertia Monachorum Classibus Catalogũ Monasteriorũ iis temporibus exstructorum recensuimus: hoc verò in Classe hac vltima ob infinitam Cœnobiorum multitudinem à nobis præstari non potest: Summam tantum, quæ etiam supra à nobis est indicata, rursus hic adnotabo. Sabellici igitur ætate, hoc est, circa annos Christi 1494. Augustinensium Eremitanorum Ordinis Cœnobia, quorum quidem ratio iniri potuit, circiter 2000. Virginum autem 300. fuerunt. Carmelitarum Monasteria 7050. Prædicatorum 4143. Ab anno etiam Domini 1211. vsque ad annum 1380. spacio tantum 179. annorum, per orbem Christianum pro Franciscanis seu Minoritis exstructa sunt Cœnobia 1500. Summa igitur Cœnobiorum intra annos trecentos Mendicantibus tantum Monachis ædificatorum est 14993. nullâ ratione eorum habitâ, quæ pro Monachis aliorum Ordinum, quos huc usq; in Classe hac quarta recensuimus, exstructa fuerunt, quorum absque dubio major est numerus. Rectè autem dixit Laurentius Iustinianus Venetus Patriarcha, *cùm augeretur numerus Cœnobiorum & Monachorum, rigiditatem vitæ, atque monasticum vigorem diutius non posse consistere; Raram enim esse perfectionem*: vt refert Bernardus Iustinianus in ejus vita apud Laurent. Surium Tomo. 1. de vitis Sanctorum.

Caput LXXII.

De Benedictione *seu* Consecratione Abbatis *non* Monachi *neque professi, vbi simul etiam* Consecratio Monachi *describitur ex* Pontificali Alberti Castellani.

Apparatus ad consecrationem Abbatis

BEnedictio seu Consecratio Abbatis electi, non Monachi neque professi fit hoc modo & ordine: In primis benedicendus prouideat de mandato Cameræ, si sit in Curia, vel si extra, de literis Apostolicis, benedictionem sibi impendendam Pontifici committentibus. Deinde statutâ die benedictionis, quæ debet esse Dominica vel festiua, tam ipse Pontifex quàm electus confiteantur, & die præcedenti jejunent. Summo mane, in Ecclesia vbi benedictio fiet, ornantur duæ Capellæ: major pro Pontifice celebraturo: minor pro Abbate electo. In majori quidem, super altari parato, vt est moris, erit crux in medio, & ad minus quatuor candelabra. In terra ad gradus altaris erunt tapetes strati. Poterunt & alia ornamenta circumcirca adhiberi, pro qualitate & facultate loci & personarum. Paratur etiam in loco congruo Credentia pro Pontifice: id est, mensa competentis longitudinis, latitudinis & altitudinis: super quã erit mappa munda: duo candelabra, vasa ad abluendum manus, cum suis mantilibus: Vrceolus cum aqua benedicta & aspersorio: thuribulum cum nauicella, cochleari & incenso: ampullæ pro vino & aqua pro sacrificio: calix cum rebus suis opportunis: hostiaria cum hostiis pro credentia, Pontifice & electo: item paramenta omnia Pontificalia, tempori & Missæ dicendæ conuenientia, videlicet scandalia, amictus, alba, cingulum, manipulus, crux pectoralis, stola, tunicella, dalmatica, chirotecæ, planeta, mitra aurifrisiata: annulus Põtificalis: baculus pastoralis. Ex his, si Pontifex paratur propè altare, ponũtur super illud, amict⁹, alba, cingulũ, manipul⁹, crux, stola, tunicella, dalmatica, planeta. Reliqua manẽt super Credẽtiã.

Item paratur Faldistorium ornatum pro Pontifice, & tria scabella siue sedes pro electo & duobus Abbatibus assistentibus: Missale & Pontificale. Pontifex habeat tres Capellanos ad minus cum superpelliciis, & duos scutiferos ad Credentiam.

In Capella verò minori pro electo, quæ à majori debet esse distincta, paratur altare cum cruce, & duobus candelabris ad minus & super illud Pontificale & Missale, ac paramenta omnia Pontificalia albi coloris, pro Pontifice posita. Et hoc si Abbas benedicẽdus sit de mitra. Si verò non sit de mitra, parantur tantùm paramenta sacerdotalia, vel vltra illa pluuiale album. Propè altare paratur Credentia, cum mappa munda & vasis ad abluendum manus. Parantur etiam quinque mappulæ æqualis mensuræ, factæ ex vna canna cum dimidia panni linei subtilis, & candelæ octo vnius libræ quælibet, quarum quatuor super altare Põtificis, duæ super ejus credentiam, & duo super altare electi ponuntur. Annulus cum gemma benedicendus, & electo tradẽdus. Vestes monasticæ seu regulares: & pro Offertorio intortitia duo quatuor librarum pro quolibet: duo panes magni, & duo barilia vini optimi. Panes & barilia ornentur cum auripello, duo videlicet videantur argentea & duo aurea: Barilia hinc & inde arma Pontificis & electi habentia. Sint etiam in Capella electi

electi aliqua sedilia & ornamenta conuenientia. Adsint duo Abbates assistentes si benedictio fit in Curia: quod tamen extra curiam in aliquibus locis non seruatur, vbi solus Pontifex id peragit. Abbates ipsi sint induti superpellicio, stolâ pluuiali & mitrâ simplici albâ. Horâ igitur competenti Pontifex, electus, assistentes & alij qui benedictioni interesse debeant, ad Ecclesiam conueniunt, & Pontifex factâ oratione in altari ascendit ad faldistorium in Capella sua, ad sinistrum cornu altaris videlicet Epistolæ præparatum, vt mos est, & ibi ex more paratur. Interim etiam Abbates assistentes sua paramenta prædicta capiunt.

Abbas nouus ducitur ad Episcop. Quibus sic paratis, Pontifex sedet cum Mitra supra faldistoriũ, ante medium altaris sibi paratum. Electus verò in habitu suo quotidiano, medius inter Abbates assistentes paratos & mitratos. Vel si extra curiam fit, & sine assistentia Abbatum, per Monachos sui monasterij vel Ordinis Pontifici præsentatur, ac eidem mandatum Apostolicum traditur. Quo de mandato Pontifici per eius notariũ publicè lecto, electus genu flectit ante Pontificem: qui surgit depositâ mitra, & super eũ dicit aliquot Orationes.

Abbas induitur vestibus sacris. Deinde benedicũtur vestes quæ nouæ afferuntur, & tenentur ab vno ex ministris electi coram Pontifice, qui stans sine Mitra inter benedicendum aspergit vestes cum aqua benedicta. Post hæc Pontifex sedet cum Mitra, & exuit electum veste seculari, dicens: *Exuat te Dominus veterem hominem cum actibus suis*: & mox induit illum habitu monastico seu regulari, dicens: *Induat te Dominus nouum hominem qui secundum Deum creatus est, in justitia & sanctitate veritatis.*

Abbas professioné emittit. Tunc depositâ Mitrâ surgit Pontifex, & dicit orationẽ. Quâ finitâ, sedet cum Mitra, & electus Monachus factus, professionẽ emissurus, junctis ante pectus manibus, corã eo genu flexus dicit: *Suscipe me Domine secũdum eloquium tuum & viuam: & ne confundas me ab exspectatione mea:* Circumstantibus, vel Monachis, si fit in suo monasterio, respondentibus, *Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio templi tui, &c.* Et hoc tertio tam per electum, quàm per circumstantes repetitur. Deinde electus ante altare & Pontificem se prosternit in terram, & dicuntur aliquot Psalmi per Pontificem sedentem cum Mitra: quibus finitis, surgit Episcopus & orat super electum depositâ Mitrâ. Tum rursus sedet acceptâ Mitrâ, & coram eo genu flexus electus Monachus factus, emittens professionẽ in charta scriptam, quam in manibus tenet, illam legit & dicit: *Ego N. N. offerens trado meipsum monasterio tali, & promitto ejusdem monasterio prælato suisque successoribus canonicè intrantibus, obedientiam & reuerentiam debitam, secundum Regulam canonicam talis sancti vel Ordinis. Promitto etiam ei & Conuentui ejusdem monasterij præsenti & futuro, me perpetuam seruaturum continentiam, quantum humana fragilitas permiserit, atque stabilitatem in loco, & morum emendationem & renuntio propriis.* Quibus lectis ponit chartam ipsam supra altare, & iterum vt prius genu flectit coram Pontifice cantare incipiente. Quo finito Pontifex adhuc cum Mitra sedens, accipit eum in congregationem & societatem aliorum Monachorum sui Ordinis, dicens hanc exhortationem Sancti Augustini, *Omnes quamuis per gratiam Baptismi Fratres simus in Christo, & vnum Patrem habeamus in Cælo, &c.* Vide supra fol. 217. b. Quâ dictâ, Pontifex & omnes Monachi præsentes recipiunt eum ad osculum pacis.

Deinde electus Abbas vadit ad Capellam suam in qua paratur amictu, albâ, cingulo, manipulo & stolâ in modum presbyteri: ac pluuiali: & associatus medius inter duos Abbates, si fit in Romana Curia, indutos superpellicio, stolâ, pluuiali & Mitrâ simplici, si benedicendus sit de Mitra: vel si extra Romanam curiam, in Abbatum absentia inter priorem & seniorem, aut duos seniores Religiosos sui, si adsunt, aut alterius monasterij, indutos superpelliciis & pluuialibus, ducitur ad Pontificem, in faldistorio ante altare sedentem, cui deposito birreto se humiliter inclinans, facit reuerentiam assistentes etiam detectis capitibus illa aliquantulum inclinantes Pontificem venerantur. *Abbas præsentatur Episcopo* Tum sedent omnes eo Ordine quo in consecratione Episcopi. Et postquã parũ quieuerint, surgunt omnes capitibus detectis, & senior Abbatũ assistentiũ, vel si nullus intersit Abbas, Prior Monachorum stans detecto capite ad Episcopum dicit: *Adest reuerende Pater electus monasterij N. quem ad vestri Pontificatus celsitudinem ex parte Conuentus ejusdem monasterij duximus præsentandum, humiliter postulantes à vobis, vt ipsum in Abbatem dicti monasterij auctoritate Apostolicâ vobis commissâ dedignemini ordinare.* Quando autem quis fit Monachus, aut professionem emittit antequam in Abbatem eligitur: vel etiam postquam electus fuerit, non tamẽ eâ die quâ fit benedicendus, sed seruantur ceremoniæ & Ordo, prout in Regula, quam intendit profiteri, continetur. Benedicendus verò Abbas si ante suam benedictionẽ fuerit Monachus professus, omnia supradicta de Monacho faciẽdo & professionẽ emittẽdo omittuntur. Sed eo & assistentibus paratis vt supra, & coram Pontifice cõstitutis incipitur petitio benedictionis per vnum Abbatẽ assistentium

ſiſtentiam dicentem: *Adeſt reuerende* Pater, &c. vt ſupra. Tum Pontifex interrogat eos dicens: *Habetis mandatũ Apoſtolicum?* Reſpõdet ille: *Habemus.* Pontifex dicit, *Negatur.* Tunc Notarius Pontificis accipiẽs mandatũ à præſentante illud legit à principio ad finem. Interim omnes ſedent. Quo totaliter perlecto, Pontifex dicit: *Deo gratias.* Vel ſi benedictio fit vigore literarum Apoſtolicarum, per quas etiam juramenti receptio cõmittitur, literis lectis, antequã Pontifex aliquid dicat, electus Abbas de ſcabello ſiue ſede ſua veniens, coram Pontifice genu flectit, & legit juramentũ de verbo ad verbũ juxta tenorem commiſſionis prædictæ præſtandum. Quo per eum lecto, Pontifex ſuper gremium ſuum librum Euangeliorum apertum tenens, inferiori parte libri electo versâ, ab eo præſtationem hujuſmodi juramenti recipit, electo dicente, *Sic me Deus adjuuet, & hæc ſancta Dei Euangelia*: & textum Euangeliorum ambabus manibus tangente: tum, non prius, dicit Pontifex, *Deo gratias.*

Abbas examinatur. Deinde proſequitur examen ad hunc modum: *Antiqua ſanctorũ patrũ inſtitutio docet & præcipit, vt is qui ad regimen animarũ eligitur, examinari & interrogari debeat de diuerſis cauſis & moribus, qui huic regimini congruũt & neceſſarij ſunt. Eâdem igitur authoritate te frater chariſſime interrogamus: Vis tuum ſanctũ propoſitum, & ſancti N. Regulam obſeruare, tibiq; ſubjectos, vt idipſum diligenter faciant inſtruere?* Reſpondet electus, *Volo:* aliquantulũ aſſurgens detecto capite ad iſtam & omnes alias reſponſiones ſequentes. Interrog. *Vis mores tuos ab omni malo tẽperare, &, quantum adjuuante Domino poteris, ad omne bonum commutare?* Reſp. *Volo.* Inter. *Vis caſtitatem, ſobrietatẽ, humilitatem & patientiam cum Dei adjutorio in teipſo cuſtodire ſubditoſque tuos in hoc docere?* Reſpon. *Volo.* Inter. *Vis res monaſterij tibi commiſſi fideliter cuſtodire, & in vſus Eccleſiæ, Fratrum, pauperum & peregrinorum diſtribuere?* Reſp. *Volo.* Inter. *Vis ſanctæ matri Eccleſiæ Romanæ, ac ſanctiſſimo Domino N. ſummo Pontifici ejuſque ſucceſſoribus fidem, ſubjectionem, obedientiam & reuerentiam deuotè & fideliter perpetuò exhibere?* Reſp. *Volo.*

Si verò benedicendus exemptus non eſt, neque authoritate Apoſtolicâ, ſed ab ordinario ſuo pontifice benedicitur.

Poſt prædictas omnes interrogationes ſubjungitur etiam ſequẽs, quæ aliàs omittitur, quando benedicendus eſt ab ordinaria juriſdictione exemptus. Inter. *Vis ſanctæ Eccleſiæ N.* nominando Eccleſiam Patriarchalem, Metropolitanam ſeu Cathedralem, cujus Prælati juriſdictioni electus Abbas ſeu ejus monaſteriũ ſubjecti exiſtunt: *mihi ejuſdem patriarchæ, aut Archiepiſcopo vel Epiſcopo meiſque ſucceſſoribus fidem, ſubjectionem, obedientiam & reuerentiam deuotè & fideliter perpetuò exhibere?* Reſpon. *Volo.*

Si autem benedicendus Abbas non exẽptus authoritate Apoſtolicâ, ab alio quàm ordinario ſuo põtifice benedicitur, pontifex benedictionẽ ei impẽſurus loco interrogationis proximæ poſitæ, & illa omiſſa ſequẽtem ſubjungit, dicens: *Vis ſanctæ Eccleſiæ N.* nominando Eccleſiã Patriarchalẽ, Metropolitanã ſeu Cathedralẽ, cujus Pontificis juriſdictioni electus ſeu ejus monaſteriũ exiſtunt ſubjecti, *illiuſq; Patriarchæ aut Archiepiſcopo, vel Epiſcopo ac ſuis ſucceſſoribus, fidem, ſubjectionẽ obedientiã & reuerentiam deuotè & fideliter perpetuò exhibere?* Reſp. *Volo.* Subjũgit Pontifex. *Hæc omnia & cætera dona tribuat tibi Dominus, & cuſtodiat te atq; corroboret in omni bonitate: Amen.* Tunc electus ante Pontificem genu flexus oſculatur ejus manũ. Deinde detracta Mitra ſurgit Pontifex, & ſtans verſus altare, facit Confeſſionem, electo à ſiniſtris ſibi aſtante. Qua finita, Pontifex aſcendit ad altare, oſculatur illud & Euangelium in Miſſa dicendum. Et ſi Miſſa cantatur, altare ipſum etiam incenſat. Quo incenſato, vel ſi Miſſa legitur eo oſculato & libro, deſcendit ad ſedem, & ibi procedit in Miſſa vſq; ad Alleluia, ſi dicitur: vel vſq; ad vltimum verſum Tractûs excluſiuè.

Electus verò vadit cum aſſiſtentibus ad Capellã ſuam, vbi depoſito pluuiali, accipit ſandalia, dicens Pſalmos cõſuetos. Tum accipit crucem pectoralem, aptatur ei ſtola, vt ab humeris dependeat: deinde tunicellam, dalmaticam & planetam. Et hoc ſi ex priuilegio Mitra vti poſſit: quâ ſi vti ſibi licet, prius ſit profeſſus, ac Miſſa legatur, poteſt accipere ſandalia, & dicere Pſalmum *Quàm dilecta*, &c. paramenta omnia ſacerdotalia capere, dempta planeta, cujus loco accipit pluuiale ante inchoationẽ officij, eo tẽpore quo Põtifex eum benedicturus Põtificialia ornamenta recipit. Si verò non ſit de Mitra accipit ſolùm paramenta ſacerdotalia, & planetam, & proſequitur Miſſam vſque ad Tractum. Tunc Epiſcopus aliquot orationes recitat. Quibus finitis, reſidet Pontifex cum Mitra in faldiſtorio ſuo ante altare, & ante eum reducitur electus per aſſiſtentes, & facta Pontifici reuerentia, vt prius, ſurgit Pontifex, & genuflexus cum Mitra procũbit in faldiſtorio ſuo, aſſiſtentes genuflectunt ante ſua ſcabella. Electus verò ad ſiniſtram Pontificis proſternitur, & ad ejus ſiniſtram ponitur baculus paſtoralis ſibi tempore ſuo tradendus. Tunc cantores incipiunt choro reſpondente: vel ſi non ſint cantores & chorus, dicit Pontifex cæteris ſibi reſpondentibus Antiphonam.

Poſt

Abbas consecratur. Post hæc surgit ab accubitu Pontifex, & in manum sinistram accipit baculum pastoralem,& conuersus ad electum dicit, *Vt hunc præsentem electum benedicere digneris te rogamus exaudi nos.* Deinde dicit. *vt hunc præsentem electum benedicere & sanctificare digneris te rogamus exaudi nos:* producendo singulis vicibus super electum manu dexterâ signum crucis: & mox redit ad accubitű. Paulò post Pontifex depositâ Mitrâ surgit, & stans versus ad electum prostratum manentem dicit: *Pater noster*,&c. Sequuntur versus: *Saluum me fac seruum tuum Domine.* Respon. *Deus meus sperantem in te.* Versus: *Mitte ei Domine auxilium de sancto.* Respon. *Et de Sion tuere eum.* Versus: *Hic accipiat benedictionem à Domino.* Respon. *Et misericordiam à Deo salutari suo.* Versus: *Memor esto congregationis tuæ.* Respon. *Quam creasti ab initio.* Versus: *Dominus custodiat introitum & exitum tuum.* Respon. *Ex hoc nunc & vsque in seculum.* Versus: *Dominus custodiat te ab omni malo*, Respon. *Custodiat animam tuam Dominus.* Versus: *Domine Deus virtutum conuerte nos.* Respon. *Et ostende faciem tuam & salui erimus.* Versus: *Domine exaudi orationem meam.* Respon. *Et clamor meus ad te veniat.* Versus: *Dominus vobiscum.* Respon. *Et cum spiritu tuo.* Oremus. *Concede quæsumus omnipotens Deus affectui nostro tuæ miserationis effectum, & hunc famulum tuum, quem ad regimen animarum eligimus, gratia tuo dono prosequere, vt te largiente cum ipsa tibi nostra electione placeamus, per Christum Dominum nostrum, Amen.* Tum surgit electus & ante Pontificem genu flectit, & Pontifex extensis manibus ante pectus incipit præfationem. Quâ finitâ Pontifex imponit ambas manus extensas, digitis tamen disiunctis, super caput electi, adjunctâ precatiunculâ super eum. Postea sedens Pontifex acceptâ Mitrâ, dat ei ambabus manibus tangenti & recipienti Regulam dicens: *Accipe Regulam à sanctis patribus traditam, ad regendum custodiendumq; gregem tibi à Deo traditũ, quantũ Deus ipse te cõfortauerit, & fragilitas humana permiserit. Accipe gregis dominici paternam prouidentiam, & animarum procurationem, & per diuinæ legis incedendo præcepta, sis ei dux ad cœlestis hæreditatis pascua, adjuuante Domino nostro* IESV CHRISTO. *Abbati traditur Regula.*

Baculus pastoralis benedicitur & traditur Abbati. Deinde deposita Mitra surgit Pontifex, & stans benedicit baculum pastoralẽ, quem aliquis Ministrorum coram eo teneat, dicens, *Oremus: Sustentor imbecillitatis humanæ Deus, benedic baculum istum, & quod in eo exterius designatur, interius in manibus hujus famuli tui, tuæ propitiationis clementia operetur, per Christum Dominum, Amen.* Post aspergit illum aqua benedicta. Tunc sedens accipit Mitram, & tradit baculum Abbati coram se genu flexo ambabus manibus illum capienti, dicens: *Accipe baculum pastoralis officij, quem præferas cateruæ tibi commissæ, vt sis in corrigendis vitiis piè sæuiens, & cum iratus fueris, misericordiæ memor eris.*

Annulus consecratur & traditur Abbati. Deinde deposita Mitra, surgit Pontifex, & benedicit annulum, quem aliquis Ministrorum coram eo tenet, dicens: *Oremus: Creator & conseruator humani generis, dator gratiæ spiritualis, largitor æternæ salutis, tu Domine emitte tuam benedictionem super hunc annulum, vt quicunque hoc sacro sanctæ fidei signo insignitus incesserit, in virtute cœlestis defensionis ad æternam sibi proficiat salutem, per Christum Dominum nostrum*, Amen. Post hæc aspergit annulum aqua benedicta, & sedens cum Mitra, infigit eum digito annulari dextræ manûs Abbatis benedicti, dicens: *Accipe annulum fidei scilicet signaculum, quatenus sponsam Dei, sanctam videlicet Ecclesiam intemeratâ fide ornatus, illibatè custodias.* Tum deposita Mitra surgit Pontifex, & stans versus ad illum coram se genu flexum, dicit: *Oremus, Te omnipotens & piissime Domine deprecamur, hunc famulum tuum propitius intuere, vt gratiâ tuâ auxiliante, sic in sua subjectorumq; conuersatione, præcepta sanctæ Regulæ efficaciter studeat adimplere, vt transcurso villicationis suæ tempore, vnà cum commisso sibi grege perpetuâ potiatur beatitudine, per*, &c. Amen.

Abbas offert Episcopo. His peractis Episcopus & assistentes recipiunt Abbatẽ benedictum ad osculũ pacis. Postea Abbas cum assistentibus redit ad Capellam suam: indeq; veniens medius inter assistentes, offert Episcopo sedenti, ex institutione Miltiadis Papæ, duos cereos accẽsos, duos panes & duo barilia vino plena, & Pontificis prædicta recipientis manum reuerenter osculatur. Deinde surgit benedictus Abbas, Pontifex lauat manus, & accedit ad altare, ac prosequitur Missam vsque ad communionem. Tum Episcopus dat pacem Abbati ad se venienti, & ipse assistentibus. Postea Episcopus vbi se communicauit de corpore & sanguine Domini, communicat etiam Abbatem, & dat benedictionem solennem.

Mitra consecratur & traditur Abbati. Data benedictione per Pontificẽ, si Abbas benedictus est de Mitra, reponitur faldistorium ante medium altaris, & Pontifex cum Mitra in eo sedet. Benedictus verò Abbas birretum in capite tenens coram eo genu flectit. Tum Pontifex deposita Mitra surgit, & benedicit Mitram per Acholutum sibi oblatam, dicens, *Oremus, Domine Deus pater omnipotens, cujus præclara bonitas est & virtus immensa, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum totiusq; decoris ornamentum, benedicere & sanctificare dignare hanc Mitram hujus famuli tui capiti imponendam per Christũ*, &c. Et

&c. Et mox eam aspergit aqua benedicta. Deinde sedens cum Mitra imponit eam capiti benedicti Abbatis, dicens: *Imponimus Domine capiti hujus famuli tui galeam munitionis & salutis quatenus decorata facie & armato capite, cornibus vtriusque Testamenti terribilis appareat aduersariis veritatis, & te ei largiente gratiam, impugnator eorum robustus existat*, &c. *Per Christum Dominum*, Amen.

Chirothecæ benedicuntur & traduntur Abbati. Deinde si chirotecæ non sint benedictæ, surgit Pontifex, Mitrâ prius depositâ, & eis benedicit: tum aspergit aquâ benedictâ, deinde acceptâ mitrâ sedet, & imponit illas manibus Abbatis: similiter etiam annulum Pontificalem mox ei imponit. Tum ducit eum Mitram in capite tenentem ad chorum. & statuit eum cum oratiuncula in sede prædecessoris sui, si sit in monasterio suo: si verò benedictio fit in Curia vel alibi extra monasterium, collocat eum in faldistorio, quo ipse vsus est ante medium altaris posito. His & aliis quibusdam sic peractis, benedicitur ab Abbate populo præsenti, & gratiæ aguntur Pontifici ac assistentibus, omnesque vadunt in pace.

CAPVT LXXIII.

Ritus benedicendi ABBATEM *electum authoritate ordinariâ, non Papæ.*

Apparatus pro benedictione Abbatis BEnedicendus Abbas, si non sit prouisus à sede Apostolica, sed per Ordinarium suum, aut ejus authoritate, benedicitur statuto die. Pro ejus benedictione agenda, ordinantur omnia quæ supra in benedictione Abbatis authoritate Apostolicâ posita sunt. Deinde Episcopus accipit omnia pontificalia ornamenta, & sedet cum Mitra in faldistorio ante medium altaris præparato. *Abbas præsentatur Episcopo.* Electus verò Abbas in Capella sua indutus ducitur medius inter assistentes, & prosternit se ante medium altaris. Pontifex autem surgens sine mitra incipit Psalmum 67. *Exsurgat Deus.* Eo finito exsurgit electus, & vnus ex assistentibus præsentat eum Pontifici, eo, quo supra quoque diximus, modo. Tum Pontifex interrogat eos dicens: *Scitis illum dignum esse ad Abbatiatus officium?* Respon. *Scimus & testificamur ipsum esse idoneum atque dignum.* Inter. *Fuit ejus electio canonicè & concorditer celebrata?* Resp. *Fuit.* Pontifex dicit: *Deo gratias.* *Abbatis iuramentum.* Quo dicto, sedent omnes in suis sedilibus, & Pontifex prosequitur examen, vt supra. Finito examine & manu Pontificis per electum osculatâ, ante Pontificem genu flexus coram se tenens literas scriptas, & suo sigillo obsignatas, promittit obedientiam & jurat fidelitatem, in hunc modum: *Ego N. N. monasterij N. ordinandus Abbas promitto coram Deo & sanctis ejus, & hac solenni Fratrum congregatione fidelitatem dignamq; subjectionem, obedientiam & reuerentiam Matri meæ Ecclesiæ* (simulque nominat Ecclesiam cujus jurisdictioni ordinariæ subjectus est) *tibiq; Domino meo ejusdem Ecclesiæ Patriarchæ, vel Archiepiscopo aut Episcopo & successoribus tuis secundum sacrorum Canonum instituta, & prout præcipit inuiolabilis authoritas Pontificum Romanorum.* Deinde librum Euangeliorum, quem Pontifex super genua sua siue in gremio suo tenet apertum, inferiori parte ejusdem libri electo Abbati versâ, quem ipse electus ambabus manibus supra scripturam positis tangit dicens, *Sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia.* Tum à Pontifice precatiunculis quibusdam benedicitur.

CAPVT LXXIV.

De Consecratione ABBATISSÆ.

ELecta in Abbatissam & confirmata, benedicitur die dominico vel festiuo, quo Pontifex paratus Pontificalibus procedit in Missa vsque ad Alleluia, vel vltimum versum Tractûs: manente interim electa in veste sua religiosa, quâ prius vsa est, genuflexa in aliquo loco ex quo altare videre possit. Dicto verò vltimo versu Tractûs, Episcopus sedet cum Mitra ante medium altaris & electa ei præsentatur: quæ flexis genubus, ad eum prorsus modum quo Abbas, fidelitatis juramentum præstat. Quo peracto, electa se totam ad pedes Pontificis prosternit, à quo etiam multis precatiunculis consecratur: surgentiq; tradit in manus Regulam Ordinis sui. Quod si ante electionem non fuisset velata, tum Pontifex stans sine Mitra benedicit velo, eoq; asperso aquâ benedictâ, ponit, sedens cum Mitra, super caput electæ, additis nonnullis precatiunculis. His finitis, surgunt omnes, & Pontifex procedit in Missa: Abbatissa verò reuertitur in locum illum in quo prius Missam audiuit, manetque ibi vsque ad Offertorium. Tum enim Episcopus sedet ante altare, & Abbatissa, præcedentibus eam duobus seruis, accedit ad eum & offert ei duos accensos cereos, manusq; accipientis osculatur. Episcopus post hæc surgens Abbatissam cõmuniecat, & Missam prosequitur. Eâ finitâ, Abbatissam collocat in sua sede si sit in proprio Monasterio, dicens: *Accipe plenam & liberam potestatem regendi hoc Monasterium & congregationem ejus & omnia quæ ad illius regimen interius & exterius, spiritualiter & temporaliter pertinere noscuntur.* Si verò benedictio

sit extra monasterium suum, Pontifex colloeat eam in faldistorio, quo ipse vsus est ante medium altaris: & incipit cum schola hymnum: is dum cantatur, Moniales omnes veniunt, & faciunt reuerentiam Abbatissæ, à qua benignè recipiuntur ad osculum. Tandem Pontifex assumptâ Mitrâ, accedit ad medium altaris, & benedicit solenniter populo. Abbatissa in sede sua, si in proprio monasterio est; alioquin ante altare in plano presbyterij genua flectit, & õnes discedunt.

CAPVT LXXV.

De Benedictione & Consecratione SANCTIMONIALIVM.

Virgines quando consecrentur. BEnedictio & Consecratio Virginum fieri debet in Epiphania Domini, vel in Albis Paschalibus, aut in Natalitiis Apostolorũ, seu etiam in Dominicis diebus. Potest etiam fieri omni tẽpore, si periculũ immineret, vt non consecratæ decederent. Die verò præcedente hora vespertina, vel etiam mane antequã Pontifex ad Missam se parat, præsentatur & Virgines benedicendæ, qui de earum ætate & proposito singulariter singulas, videlicet an annũ 25. compleuerint: an voluntatẽ & propositum seruandæ virginitatis habeant, diligenter inquirit. Quo facto, parantur super altare ad cornu Epistolæ, vestes, annuli, coronæ benedicendæ & tradendæ Virginibus: constituuntur Paranymphæ quæ Virgines præcedũt, & in presbyterio collocant, atq; ad Pontificẽ ducunt & reducunt. Ordinatur etiam in Ecclesia papilio, aut alius locus conueniens, in quo Virgines vestes benedictas induunt. Post hæc hora definita Pontifex paratus omnib⁹ Pontificalibus Missam inchoat, & progreditur usque ad Alleluia, vel ad vltimũ versum Tractus. Tum sedet cum Mitra ante mediũ altaris, & Archipresbyter cum superpellicio & pluuiali accedit ad papilionem vel locũ in quo sunt Virgines inclusæ, & cantat: prudentes Virgines aptate vestras lampades, ecce sponsus venit, exite obuiam ei. Virgines accendentes cereos suos exeunt binæ & binæ sine velis & cucullis atque ab Archipresbytero extra chorum ducuntur, & Põtifici præsentãtur. Tunc cum cantu ter à Pontifice vocantur intra chorum: ac si ad eũ vsq; venerint, per Paranymphas collocãtur in modum coronæ ante Põtificem, promittuntq; singulæ in manus ejus virginitatem. Post hæc Pontifex ante altare super faldistorium procumbit, & Virgines post eum super tapeta in modum coronæ se prosternunt, & cantatur Litania, & post eam dicitur hymnus, Veni creator Spiritus. Pontifice genuflexo ante altare illum inchoante. Quibus finitis, Virgines ad locum papilionis redeunt, & Episcopus earum vestes consecrat, quæ dein Virginibus afferuntur, vt eas induant abjectis quibus hactenus in seculo vsæ fuerant. Inde benedicit vela, annulos & torques seu coronas. Virgines vestibus sacris indutæ rursum ad Pontificem ducũtur, à quo singulę singillatim velo, annulo & corona, adhibitis oratiunculis quibusdã, exornantur: anathema quoq; publicè pronunciat in eos, qui ausi fuerint eas ab hoc suo proposito auocare. Denique Virginum vnaquęq; offert Episcopo candelam ardentem, tum communicat, & ab Episcopo accipit potestatem legendi officium & incipiendi horas in Ecclesia: commendatæque Abbatissæ claustrum ingrediuntur: & Pontifex, sacris vestibus depositis, cum omnibus qui præsentes aderant discedit.

CAPVT LXXVI.

ABBATVM, MONACHORVM, & NONNARVM *consecrationes luxuriosæ & intemperantes.*

TOtus autem hic dies, quo Abbates, Monachi & Nonnæ initiantur & consecrantur, quem etiam *Nuptialem* vocant, helluando, potando atque tripudiando cõtra professionis votum consumitur. Profitẽtur enim monasticum illud vitæ genus ineundo, se velle Mundo, ejus pompæ, delitiis ac voluptatibus omnibus valedicere, seque totos Deo, ejusq; cultui consecrare. Illud autem nouum suum vitę genus auspicantur à Mundo, hoc est, ab impuris & immundis helluationibus. Quod si quis verbis præ se ferret atq; jactaret se velle corpus suum ab omnibus sordibus purum conseruare, ac mox se in volutabrum cœnosum aliquod ac lutulentum totum ad mentum vsq; immergeret, nónne is mendaciJ haud immerito argueretur? Quid igitur de illis dicemus, qui in ingressu Religionis atque etiam tẽpore consecrationis vel initiationis suæ, sanctè religioseq; pollicentur, se velle corpus animumq; suum ab omnibus vitiorum & peccatorum sordibus, quantum quidem humana fragilitas patiatur, per omne vitæ suæ tempus purum conseruare, mox autem sese eo ipso die, quo hæc professi sunt, ac postea etiam, fœdissimè polluunt?

Et hoc ad imitationem Ethnicorũ Apud Romanos enim magnificentissima splendidissimaq; olim fuerunt conuiuia Pontificalia & Auguralia. Ac Pontificalis quidẽ Cœnæ ve-

næ vetutissimę, omnique lautitiarum genere instructissimæ descriptionem habes apud Macrob. lib. 3. Satur. cap. 13. hujuscemodi: *Accipite*, inquit, *inter grauissimas personas non defuisse luxuriam. Refero enim Pontificis vetustissimam cœnam, quæ scripta est in Indice quarto Metelli illius Pontificis maximi in hæc verba: Ante diem nonam Cal. Sept. quo die Lentulus flamen martialis inauguratus est, domus ornata fuit. Triclinia lectis eburneis strata fuerunt. Duobus Triclineis Pontifices cubuerunt. Quint. Catul. M. Æmilius Lepidus, D. Syllanus, C. Cæsar, Rex sacrorum, P. Scæuola Sextus, Quint. Cornelius, P. Volumnius, P. Albinouanus, & L. Iulius Cæsar augur, qui eum inaugurauit. In tertio triclinio Popilia, Perpennia, Licinia, Aruncia vestales virgines, & ipsius vxor Publicia flaminica, & Sempronia socrus ejus. Cœna hæc fuit. Ante cœnam echinos, ostreas crudas quantum vellent, peloridas, sphondylos, turdum, asparagos, subtus gallinam altilem, patinam ostrearum, peloridum, balanos nigros, balanos albos. Item sphondylos, glycomaridas, vrticas, ficedulas, lumbos capragines, aprugnos, altilia ex farinâ inuoluta, ficedulas, murices & purpuras, In cœna, sumina, sinciput aprugnum, patinam piscium, platinam suminis, anates, querquedulas elixas, lepores; altilia assa, amylum, panes picentes. Vbi luxuria tunc accusaretur, quando tot rebus farta fuit cœna Pontificum?*

Cœnam Pontificalem bis in anno dari solitam fuisse legimus, nimirum nono Calend. Augusti & 13. Cal. Nou. teste Lazio. Cœnæ quoque auguralis, quam Q. Hortensius parauit, magnificæ seu potius luxuriosæ crebra fit à scriptoribus mentio, quam Plin. lib. 10. cap. 10. *cœnam dapalem* (nonnulli legunt æditialem) Sacerdotij appellat, quam dabant capescentes sacerdotium. Varro *auguralem dapalem cœnam* appellat, in qua Hortensium primum pauones (id quod antea factum non est) posuisse Varro & Plinius testantur. *Hoc*, inquit, *Euangelus* apud Macrobium, *potius factum tum luxuriosè, quàm seuerè boni viri laudabant. Quem citò secuti multi extulerunt eorum pretia, vt oua eorum denariis veneant quinis, ipsi facilè quinquagenis*, &c. Vide ibidem plura de monstrosa Oratoris istius luxuria. Hujus Cœnæ Cicero meminit lib. 7. Epist. ad Gallum: *In eos cum incidissem in cœna augurali apud Lentulum.* Plura de hac re scribit Varro lib. 3. de re rustica. Hæ Pontificales auguralesque cœnæ quoniam valdè sumptuosæ luxuriosæque fuerunt, hinc factum est, vt prouerbii loco pro quibusuis luxuriosis magnificisque cœnis synecdochicè crebro apud auctores vsurpentur. Horatius Od. 14.

CAPVT LXXVII.

Hodiernum MONACHATVM *à Veteri illo plurimùm distare.*

DE primo, medio & vltimo seu hodierno Monachatu, & Monachorum tum veterum quàm recentiorum doctrina, vitæ genere, exercitiis, institutis, moribus & aliis similibus multis huc vsque sex libris prolixè egimus. Quod si jam illa omnia in vnum compendium vel summam colligas, & inter se diligenter conferas, mox intelliges, hodiernum Monachatum à veteri illo plurimùm distare, adeoque Monachos, præsertim Mendicantes nostrorum temporum, à Monachorum priscorum vestigiis longissimè discessisse, & ob eam causam, horum exemplum illis minimè patrocinari, nec veterum laudes, quæ apud Doctores primitiuæ Ecclesiæ exstant recentioribus conuenire, aut ad illos quicquam pertinere.

Nam PRIMO nomina veterum ac primorum illorum recentioribus minimè cōueniunt. Appellabantur illi vel Eremitę, vel Anachoretæ, vel Monachi, vel etiam Cœnobitæ, quòd in Eremis seu desertis, & vastis solitudinibus, procul remoti à cæteris hominibus, qui hoc institutum illorum non sequebantur, vel soli, vel gregatim viuerēt. At nostri Monachi in vrbibus & frequentia hominum habitabant, aulas Regum ac Principum, imò gynæcea quoq; perreptant & inter acies militum quoque circumuolitant. Hieronymus autem ad Paulinum tales suo nomini nequaquam respondere scribit. Inquit enim: *Si cupis esse quod diceris Monachus, id est, solus, quid facis in vrbibus, quæ vtiq; non sunt solorum habitacula, sed multorum.* Ad Heliodorum quoque, *Interpretare*, inquit, *vocabulum Monachi, id est tuum, quid facis in vrbibus qui solus es?* Et ad Rusticum. *Quid desideramus vrbium frequentiam, qui de singularitate censemur?*

Nomina veterum Monachorum recentioribus nō conueniunt. Vide supra pag. 1. & 2.

SECVNDO, in primordiis Christianæ Religionis pij quidam homines, partim non ferentes Ethnicorum in Christum & Christianam Religionem blasphemias, partim crudeliter afflicti ab hostibus Christianæ fidei & Tyrannis truculentissimis, profugerūt in deserta loca & vastas solitudines ab hominum conuersatione remotissimas, atque ibi vitæ suæ reliquum tempus transegerunt liberè & sponte suâ, non coactè. Sic Sozomenus lib. 1. c. 13. *Memorant*, inquit, *persecutionum procellas, quibus Religio Christiana variis jactabatur tēporibus, ad hoc vitæ genus suscipiē-*

Non eadē causa primi & recentiorum Monachatus. Vide supra pag. 17. b.

dum impulisse homines. Otto Frisingensis lib.4. c.5. refert, Paulum Thebæum Decij Imp. persecutionem fugientem, ac in desertis latitare cupientem, necessitatem vertisse in voluntatem. Idem testatur Nicephorus lib 8.c.39. Cassiodorus in hist. trip. lib.1. c.11. Hieronymus in vita Pauli. Vincentius in Speculo hist. tit.16.c.1. & 2. Sabellicus lib. 2. c. 2. Recentiores autem Monachi, nullis persecutionibus adacti, sed vel ob turpe otium, vel ob gulam & ventrem, vel ob perfectionis studium simulatū, vel ob superstitiones & electitios cultus inanes, vel denique ob hæc simul omnia hoc vitæ genus suscipiunt.

Bellarminus quidem de Monachis ca. 5. dicit, *Cænobytas āte omnes persequutiones fuisse*, vnde colligere conatur, persequutiones Eremiticæ vitæ non fuisse causam. At nos supra pag.17.b. & pag. 26. & 27. contrarium probauimus.

Primi Monachi sua bona pauperibus distribuerunt, quod hodie non fit.

TERTIO, primi illi Monachi bona sua pauperibus distribuerunt. De Antonio hoc certum est, qui omnia quæ habebat vendidit, partemq; sorori concessit, reliqua pauperibus distribuit, & ipse in Eremum abiit. Hieronymus in Epistola ad Heliodorum, Non licet tibi, inquit, quicquam habere de rebus tuis. Et Cassianus de Institut. Monac. lib.4.c.4. indicat, Ne vsibus quidem Cœnobij profuturas pecunias à quoquā accepisse primos Monachos. Hodiè verò qui nihil attulerit haud facilè in Monasteriū recipitur.

Contrà vero Bellarminus cap.43. de Monachis inquit: *Vnusquisq; afferebat pretia suarum rerum Apostolis*, Act.4. Et Augustinus Epist.109. iubet bona Sanctimonialium, quæ habebant in seculo, communia esse. Et Serm.2. de Vita communi Clericorum, eos aliquid attulisse indicat. Respondeo ad primum, probandum fuisse Bellarmino Apostolos & primos illos Christianos Monachos fuisse. Nos contrarium supra probauimus. Ad Epistolam 109. itemq; Sermonem 12. de Communi Clericorum vita dico, non esse Augustini. Deinde vt maximè Augustini sit, non tamen de Monachis, sed Clericis loquitur, qui in societate communi non coacti, sed spontè viuebant simul.

Primi Monachi labore manuū suarum se sustentarunt, quod hodie non fit.

QVARTO, antiquissimorum Monachorum consuetudo fuit labore manuum suarum victum & alia necessaria sibi comparare, ne cui oneri essent. Probauimus hoc supra pag.208. Ex Epiphanio hæres.80. Basilio Interrog.42. & epistola ad Clerum Neocæsariensem, Sozomeno lib.6.ca.28 Euagrio, Athanasio, Hieronymo ad Rusticum, Augustino de Opere Monachorum, &c. vbi & Bellarmini argumenta contrarium asserentia refutauimus. Recentiores autem Monachi non operantur manibus, sed otio somnoque nec non gulæ & crapulę sunt dediti, alienaq; bona, vel labore manuū, vel hæreditate acquisita, ad se dolis & fraudibus rapiunt & consumunt.

Primi Monachi humilia habuerunt domicilia, nec fundos, &c. vt hodie

QVINTO, primi Monachi angustas habuerunt cellulas, humiliaq; Cœnobia ac domicilia, non penum & horrea, non fundos, non redditus, non vectigalia, non decimas, non seruos & mācipia, &c. Hodie verò Monachi hęc omnia habēt: imò diuitiis & Cœnobiorum structuris cum Regum ac Principum opibus & palatiis certant. In Anglia hoc locustarum genus tertiam ferè partē regni deuorauit. Minores quoq; in Anglia Romano Pontifici magnum auri pondus obtulerunt, vt sibi potestatem bona stabilia possidendi concederet: Matth. Paris. in Henrico III. Germani etiam in suis grauaminib. conqueruntur, ita amplitet ditata esse monasteria, vt laici vix tertiam aut quartā partē possideant. Et Iesuitæ, qui septuaginta annis proximis emerserunt, hodiè quatuor aut quinq; Ducatorū aureorum myriades quotannis ex suis redditibus percipere dicūtur, Romæ quoque iidem amplissimū, splendidissimū & magnificentissimū Collegiū exstruxerunt, ad cuius ædificationem auri tōnas 25. Gregorius XIII. eis donauit. Tegersee Cœnobiū in Bauaria fossā, mœnibus, tormentis bellicis, & aliis huiusmodi instructum munitumq; fuit, Et vt summatim dicam, insanas substructiones, Templaq; & Palatia splendidissima faciunt: Lautissimè viuunt: supellectilem pretiosam habent, nec desunt illis equi generosi & famularum turmæ, Hęc scilicet paupertas illa quam hodiè vouent Monachi.

Primi Monachi castissimè vixerunt, hodie secus fit.

SEXTO, prisci illi Monachi castissimè vixerunt, & ab omni suspicione vagarum libidinum alienissimi fuerunt. Turpissimam autem, inquinatissimam, & libidinosissimā vitam Monachorum, qui his proximè elapsis quinque, vel sex, aut pluribus seculis fuerunt, multi pij viri grauiter insectati sunt & deplorarunt vehementissimè. Hinc tot leges & decreta Synodorum contra mutua Monachorum & Monialium commercia, Carthaginensis sub Grato Cap. 3, Ancyranæ can.19. Agathensis Ca.28. Toletanæ 1. ca.6. Leges autem, nisi de iis quæ plerunque accidere solent, non fiebant. Decreta autem illa Benedictini & Mendicantes nihili fecerunt: sororibus enim illis suis carere noluerunt, & adhuc hodiè nolunt Iesuitæ, nimis enim frequens est eis ad mulieres commeatus. In Anglia proceres, non aliunde, quàm ex monasteriis habere volebant pellices, vt scribit Bonifacius Mogūtinus epistola ad Ethelbaldūm in vita Ebbæ.

Quæ-

Quæritur etiam Humbertus in Epistola ad Rabanũ, fornicationis ludibrio non solum Laicas, sed etiam Ecclesiasticas diffamari personas, inprimis verò in illis locis, vbi sanctimonialiũ Fœminarũ casta debuit esse conuersatio: tam spurca enim ibidẽ fieri libidinis inquinamenta, vt incestûs crimen pro nihilo ducatur. Nicolaus Clemangis de corrupto Ecclesiæ statu, Monachorũ Claustra, nihil aliud esse dicit, quàm Veneris execranda prostibula: & Virginẽ velare, non aliud sonare, quàm eam ad scortandũ prostituere. Petrus de Alliaco in libro de reformatione Ecclesiarum, Monialium claustra vltra quàm dicere ausus esset, dehonestatas scribit, licet Monachorum fautor esset. Virginum denique septa Iohannes Picus Mirandulanus, in meretricios fornices & obscœna latibula conuersa esse scribit, in Oratione ad Leonem decimum. Temporibus Henrici octaui, Regis in Anglia, nullum ferè per totum regnum repertum est monasterium, vbi non adulteriorum, stuprorum, incestarum libidinum, Sodomiæ, nefandorumq; flagitiorum plurima reperirentur vestigia, eaque & testibus comprobata. Tantum Monachi posteriores à priscis illis degenerarunt.

Veteres Monachi ex claustris suis rarissimè prodierunt, quod hodie non fit.

SEPTIMO, primi Monachi ex habitaculis, cellis & claustris suis rarissimè egrediebãtur. Hinc Eugenius Papa in Cõcilio quodam decreuit, *Vt nullus Monachorum pro lucro terreno de monasterio, exire nefandissimo ausu præsumat: sed sit claustro suo contentus, quia sicut piscis sine aqua caret vita, ita sine monasterio Monachus Sedeat itaq; solitarius & taceat, quia Mundo mortuus est. Agnoscat nomen suum: Monos enim Græcè, Latinè est vnus: achos Græcè, Latinè tristis sonat: Inde dicitur Monachus, id est, vnus tristis. Sedeat ergo tristis & officio suo vacet:* vt habetur 16. q. 1. c. 8. Et Alexãder II. Papa juxta Chalcedonensis Concilij tenorem præcipit Monachis, quamuis Religiosis, ad normam Benedicti *intra claustrum morari: & vicos, castella, ciuitatesq; peragrare prohibuit:* ibidem cap. 11. Ac de Paulo Thebæo referũt Hieronymus in ejus vita, Antoninus tit. 16. c. 1. Marul. & Sabellicus, quod ab eo tempore, quo Eremum ingressus fuit, vsque ad vitæ finem, nusquã inde discesserit, hominem etiam nunquã viderit, præterquàm in supremo vitæ die Antonium. De Antonio Nicephorus & Sozomenus referunt, quòd dicere solitus fuerit, *lethalem esse piscibus extra undas conuersationem: neque minus Monachum in periculum cælestis vitæ, & professionis sanctioris amittendæ venire, si moras in vrbibus trahat.* Hodiè verò Monachi Vicos, Castella, Ciuitates, Regna & Prouincias omnes peragrant, quin etiam in ipsa Regum ac Principum palatia penetrant.

Monachi ab initio Laici erant hodie sunt Clerici.

OCTAVO, Monachi ante Syricij tẽpora plerique omnes Laici erant, nec licebat illis ecclesiastica negotia tractare. Dionysius, qui vulgo Areopagita vocatur, Episcopos Presbyteris, Presbyteros Diaconis, & hos Monachis anteponit. *Monachum etiam ecclesiastica officia attingentem, hostem dolosum, illusorem, & lupum ouinâ pelle tectum* appellat. Siluester in quadam Synodo decreuisse dicitur, *Vt Abbates monasteriorum, Ostiariis*, qui infimus inter omnes Ordines Ecclesiasticos habetur, *subditi sint.* Hieronymus ad Riparium & Desiderium, *Monachus*, inquit, *non docentis, sed plangentis habet officium.* Et ad Heliodorũ, *Alia*, ait, *est causa monachi, alia Clerici: Clerici oues pascunt, ego pascor.* Chalcedonense Concilium ca. 4. decreuit, *Ne Monachi ecclesiasticũ officium attingerent.* Leo I. etiam Epistola 61. ad Theodoretũ Cyri Episcopũ post Chalcedonense Concilium, *Specialiter statuimus*, inquit, *vt præter Domini sacerdotes nullus audeat prædicare siue Monachus ille sit siue Laicus.* Et Gregorius I. libro 4. epist. 1. *Nemo*, inquit, *potest ecclesiasticis officiis deseruire, & in monastica regula ordinatè persistere.* Calixtus II. quoque interdixit Abbatibus & Monachis, *publicas pœnitentias dare infirmos visitare, vnctiones facere & Missas celebrare:* 10. q. 1. c. 10. Gratianus denique ibidem ca. 39. §. Monachos affirmat, *Monachos vsque ad tempora Eusebij, Zosimi & Siricij simpliciter Monachos fuisse, & non Clericos, hocque ex ecclesiastica historia constare* dicit. Ibidem indicat, Hieronymum referre, *Monachos Scythiæ conuenisse in vnum, vt sacerdotem sibi inuenirent, qui eis Missarum solennia celebraret.* Hodie verò Monachi, Mendicantes inprimis, & Iesuitæ cum Capucinis, verbum Dei prædicant, sacramenta administrant, confessiones audiunt, Episcopi & Cardinales fiunt, quin etiam sellam Pontificatûs maximi occupant, & omnia confundunt.

Primi Monachi secularia non tractabant ut hodie

NONO, Prisci Monachi secularia negotia tractare prohibebantur. Chalcedonensis enim Synodus ca. 4. vetuit, *Ne Monachi vel ecclesiasticas, vel seculares attrectarent actiones.* Et Hieronymus ad Rusticum, rei familiaris quoque curam à Monachis alienam esse voluit. In Moguntina quadam Synodo sub Vunefrido ejus loci Episcopo. Pipini Francorum Regis temporibus sancitum fuit, *Vt Monachi nulli rei, nisi jejunio lectioni & orationi, in his locis quibus seculo renunciauerunt, intenti sint: & nec ecclesiasticis, nec secularibus sese negotiis miscere audeant.* Et in alia Moguntina Synodo anno 813. Caroli Magni jussu habita, decretum fuit cap. 12. & 14. *Ne Monachi judicia secularia tractent, nec canes vel accipitres ad venandum habeant.* Quid enim ne-

gotij Monachis renunciantibus seculo, cum rebus secularibus?

Hodie verò contrarium planè fit. Nam Vrbes, Castella, Arces, Territoria, Vicos & Villas regunt, consiliis Principum intersunt, belli pacisq; negotia tractant, nihilque, nisi quod illi soli consulunt, dicunt & faciunt, rectum putant. Notauit hoc vitium acriter D. Bernardus in Monachis sui temporis, homil. super *Missus est: Qui antea*, inquit, *in oppido suo vel vico vix cogniti fuerunt, modò circumeuntes Prouincias, curias frequentantes, Regum notitias & Principum familiaritates assequuti sunt*. Matthæus Parisiensis in Wilhelmo III. *Facti sunt eo tempore*, inquit, *Prædicatores & Minores Regum Consiliarij & Nuntij speciales, & sicut quondam mollibus induti in domibus Regum erant, ita nunc qui vilibus vestiebantur in domibus, cameris & palatiis sunt Principum*. Dunstanus in Anglia Glastoniensis Cœnobii Monachus Regis Edgardi tempore totius regni negotia procurauit. Petrus Eremita dux militum Hierosolymitanorũ creatus est, vt & Abbates Fuldenses Principes Imperij, & Romanæ Imperatricis Archicancellarij. Sed hæc quæ olim ab ipsis facta sunt ludum jocumq; dixeris præ iis quæ hodie fiunt.

Antiquissimi Monachi nullam certam Regulam habuerunt vt hodie.

DECIMO, Antiquissimi Monachi nullam certam habuerunt Regulam, ad cujus præscriptum viuere eos oportuerit. Balæus Cētur. I. ca. 39. Scriptorum Britan. de Antonio refert, cùm nonnulli ex discipulis ejus piæ vitæ Regulam ab eo peterent, quòd Euangeliorum Codicem illis obtulerit, ac dixerit, illum omnia ad salutem necessaria continere. Nec possunt Monachi antiquiorem Regulam proferre, quàm Basilij, quæ tamen ejus non esse videtur, vt supra indicauimus pag. 53. Hodie verò nullus est Monachorum Ordo, qui non propriam & peculiarem Regulam habeat, & quidem ab Euangeliorum Codice, seu verbo Dei diuersissimam; vide supra pag. 207. de Regula Francisci.

Prisci Monachi nullum certum habitum ut hodie habuerunt.

VNDECIMO, Prisci illi Monachi nullum certum habitum, & vestimentorum genus, formam & colorem habuerunt. De Paulo Thebæo supra pag. 18. ex Hieronymo indicauimus, quòd vsus sit indumento de palmarum foliis contexto, eoq; nuditatem operuerit. Hilarioni Monacho saccus vestitus fuit. Erat insuper ei ex pellibus consuta tunica, quam ab Antonio dono acceperat, vt Hieronymus in ejus vita refert. Reliqui Monachi cucullis ab initio passim vsi sunt, more sumpto ab Ægyptiorum Monachis, Cassiano auctore: Melotis item, id est, ouilibus vestimentis & vilibus pannis: Colobiis lineis ad imum vsque cubiti partem pertingentibus: succinctoriis etiam siue subligaculis & pelliceis, quę lineo Colobio operiebantur, vnde & superpellicia dicta: non superstitione aliqua, vel vt vanitatis & elationis semina fouerent, sed necessitatis gratia tantum, vt corpus tegerent, nuditatis verecundiam operirent, frigoris injuriam arcerent, & expeditiores ad operandum manus haberent. Damnauit etiam peculiarem & hypocriticum in Monachis vestitum Gangrensis Synodus Canone 12. & Hieronymus in Epistola ad Eustochium & Saluianam. Ex Epistola prima quoque Basilij ad Gregorium Theologum apparet, Monachos in eodem Cœnobio, varij coloris & generis vestitus ab initio vsos esse. Et Benedictus Nursinus voluit, vt Monachi sui Ordinis vtantur simpliciter Cucullâ, Tunicâ & Scapulari: de forma & colore nihil certi præscripsit: sed dixit simpliciter, de colore ne causentur Monachi. Monachi verò nostris temporibus varij generis seu formæ, & coloris vtuntur vestibus: solùm qui ejusdem sunt Ordinis & Regulæ vniformiter vestiuntur. Benedictini qui propriè dicuntur, nigro hodie amiciuntur colore, tunica laxiore, ac discincta, & ad pedes vsque demissa, amictu capitis, quem Cucullam vocant, in humeros & scapulas breuius rejecto, quàm cæteris: subter candida tunicula, & quidem lanea, cum cilicio, ocreati incedunt. Augustinenses nigra quoque tunica vestiuntur: concolor tegmen à scapulis ad caput inducunt, subter candida tunicula, cum candida lista: scortea cinguntur zona, bubulo cornu fibulata. Carmelitæ desuper capas ex toto albas, & tunicas subtus griseas cum scapularibus gestant. Dominicani ferunt candidam tunicam, nigro pallio superiniecto, & ab humeris ad caput scapulare tegmen. Minoritæ vtuntur hodie demissis ad talos vestibus, & grandibus cucullis grisei coloris, qui ex albo & nigro quodammodo compositus est. Cinguntur omnes funibus nodosis, & nudis pedibus incedũt, vnde & nomen eis Barfüsser apud Germanos inditum est. Deinde progressu temporis, à Mendicantibus, maximè, Religio tota in omne genus præstigiarum & illusionum trãsformata, & neglecta syncera cordis pietate, ac prædicatione Euangelij seu institutione Christianorum, res tota ad superstitiosas obseruationes vestiũ ita deducta fuit, vt cucullis suis sanctitatem eximiam & diuinam quandam vim seu virtutem adscriberent: Eamq; ob causam parturiẽtibus mulierculis suas istas cucullas, perforatos item calceos, chordas & braccas contrectandas & exosculandas deuotissimè exhiberent. Imò eo vsque progressa est superstitio & effrenis audacia,

audacia, vt eandem cucullis suis vim ac virtutem tribuere ausi sint, quam sacræ literæ morti Christi ejusq; merito adscribunt. Docent enim, mortuos, cucullâ monastica indutos, in eaque sepultos, à malignis spiritibus tutissimos esse, & tales rectà in cœlos auolare. Et in Breuiario rogatur Deus, vestem istam ita benedicat, vt sint arma fortia ad regendum peccata, *&c.* De quo plura vide pag. 78. b. & 79. quæ primis Monachis ne quidem in mentem vnquam venerunt.

Veteres Monachi à vino, carnibus & delicatioribus cibis abstinuerũt quod recentiores non faciunt.

DVODECIMO, Prisci Monachi pleriq; omnes à vino, carnibus & cibis delicatioribus abstinuerunt. Intelligitur hoc ex Cassiani lib. 5. c. 23. de Monachorum institutis, & Benedicti Regula, in qua præcepit, *ne à Monachis expetantur cibi preciosi, nec rari siue insoliti & inusitati, aut etiam studiosè præparati: sed contentos esse jubet duobus pulmentariis coctis, & ad summum tertio die leguminibus crudis aqua infusis.* At carnibus abstinere suos Monachos protsus voluit, propter reprimendas carnis concupiscentias, quæ esu carnium excitari & foueri creduntur. Prohibuit autem non solum quadrupedum, sed etiam volatilium carnes, vt quæ delicatiores & pretiosiores sunt reliquis. Vini vsum modicum vix, ac ne vix quidem concessit: dicit enim, *Legimus vinum omninò Monachorum non esse: sed quia nostris temporibus id Monachis persuaderi non potest, saltem vel hoc consentimus, vt non vsque ad satietatem bibant, sed parcius,* &c.

Recentiores verò Monachi hanc legem prodigiosè violârunt, cùm passim exquisitissimos lautissimosq; cibos & generosissima vina magno studio & precio comparent hodie iisque sese ingurgitent vsque ad vomitum: qua de re Hugo de sancto Victore ca. 19. de Institut. Nouit & Bernhardus ad Guilelmum Abbatem jam suis temporibus grauiter conquesti sunt, vt est videre supra pag. 114. & Syluester Gyraldus Cambrensis lib. 2. Specul. c. 3. narrat, *Monachos suo tempore*, hoc est circa annos 1200. *vix sedecim ferculis contentos fuisse.*

Primi Monachi ieiuniis vigiliis &c. carnem suã castigârunt, recentiores flagellationib. &c.

DECIMOTERTIO, Primi Monachi jejuniis, vigiliis & contritione corpora sua castigârunt, vt Cassianus Collat. 5. c. 4. testatur. Progressu verò temporis flagellationibus immodicis id perficere cœperunt. Testatur P. Æmilius lib. 2. de Gestis Francarum post annos Christi 700. nonnullos sibi lacerâsse verberibus terga, eaque cilicio texisse. Ribadeneira lib. 1. de Vita Ignatij Loyolæ c. 6. refert, eum ternis verberationibus singulis diebus vsum esse.

Primi Monachi neminem

DECIMOQVARTO, Prisci Monachi bonos & pios viros conuitiis, mendaciis & calumniis minimè exagitârũt & insectati sunt, quod posteriores strenuè fecerũt, præsertim Mendicantes & Iesuitæ hodiè. Certè cõuiciis & mendaciis eorũ Pontifices Romani Imperatores Henricos, Fridericos, Ludouicum 4. & alios sibi contradicẽtes, oppresserunt: Calumniis etiam & conuitiis Elizabetham Reginam Angliæ, Henricum tertium & quartum Reges Galliæ, Condæum Principem & Admirallum, aliosq; viros optimos plurimos fœdè lacerârunt ac omnium odio exposuerunt. Neque ex alio fonte profecta sunt quæ in Waldenses, Albigenses, Vuiclefum, Hussum ejusq; Discipulos, *&c.* euomuerunt. Præterea frequenter illi Episcopis, Abbatibus & Prælatis, reformare & in Ordinem eos redigere conantibus, detrahere soliti sunt, vt ex actionibus Monachorum contra Episcopos Cantuarienses, Dunelmenses, aliosq; Prælatos, ex Mattheo Parisio de gestis Philip. Imp. colligere licet: Hæc & similia multa Hildegardis prophetico spiritu preuidens, eos detracturos Principibus dixit.

mendaciis onerârunt quod hodie faciunt.

Antiquissima monasteria officinæ fuerũt pietatis, hodierna sunt exiliorum loca.

DECIMOQVINTO, prima & vetustissima Monasteria officinæ fuerunt jejunii, vigiliarum, precum, beneficentiæ, charitatis, laboris & similium virtutum. Progressu verò temporis facta sunt carceres & exiliorum loca, in quæ relegabantur & detrudebantur facinorosi & seditiosi, vel opinione saltem tales: vide supra pag. 146. b.

Apud primos Monachos omnia erant libera, hodie nequaquã

DECIMOSEXTO, Apud primos Monachos omnia erant libera, adeò vt nec ciborum, nec jeiuniorum certa tempora indicta essent, sed quantum vellent ederent ac jeiunarent. Sic in scripto quod Pachomio cælitùs datum fuisse dicitur, expositum fuit, *permitti debere vnicuique, vt pro arbitrio suo jeiunaret aut non jeiunaret*, Nicephoro teste lib. 9. c. 14. Et Augustinus testatur Epistola 86. ad Cassulanum, *Quibus diebus non oporteat jejunare, & quibus oporteat, præcepto Domini vel Apostolorum se non inuenire definitum.* Et Tertullianus in libro de Ieiunio aduersus Psychicos docet, *indifferenter jeiunandum ex arbitrio, non ex imperio noua disciplina, pro temporibus & causis vniuscuiusque.*

Frãciscus autẽ cap. 3. Regulæ, aliiq; in suis, certa tempora jeiuniorum definierunt.

Virginitatis professio olim libera, hodie nequaquã

DECIMOSEPTIMO, Monachâtûs & Virginitatis professio ab initio libera fuit, nec votis vllis ad hoc vitæ genus quisquam obligabatur. De votis illis tribus certè, quę vocant solennia, apud Hieronymum, eximiũ alioquin admiratorem Monachatûs, ne verbum quidem vllum exstat. Nihil etiam Antonius, & Pachomius de uotis habent. Regulæ quoque Basilij author votorum non meminit. Hinc etiam à primordio cœnobialis vitæ, fuit cuique Monachorum

commigrandi remigrandique potestas libera quò vellet, & si quem fortè sui instituti pœnituisset, tota demùm pœna fuit inconstantiæ nota, sicut Erasmus ex Hieronymo refert, idque etiam testatur Polydorus Vergil. de Inuent. rerum lib. 7. c. 1. Nam quum Heliodorum, qui aliquandiu cum Hieronymo in Syriæ desertis commoratus fuit, ejus vitæ pœnitere cœpisset, reuersus est ad suos: quem tamen tam abest vt durius increpârit Hieronymus, vel ab Ecclesiæ, fideliumq; consortio eliminâtit, vt etiam suspicionem inconstantiæ depulerit ab amico. Et Marcellus Papa ante Siricium constituit, *Traditos monasteriis non esse retinendos inuitos, sed vt liceat eis egredi ad suos: ita tamen, ne si postea ad monasterium redire voluerint, recipiantur:* 20. q. 1. Illud autem.

Progressu temporis Vota sunt excogitata, quibus Monachos & Moniales ad paupertatem, continentiam & obedientiam arctissimè obligârunt. Et in genere vota Monastica semel facta, firma ac rata esse debere, nec vllo modo rescindenda volunt: de quo vide supra pag. 91. Vnde post votum etiam editū non licet amplius Monasterio exire. Prohibet hoc disertè Franciscus cap. 2. Regulæ suæ, *& quidem propter mandatum Domini Papæ:* quasi diceret, Non quidem hoc non licere secundum mandatum Dei, sed potius Papæ. Imò in Cabillonensi Synodo præcipitur c. 7. *licet quidam ab Abbatibus & Monachis auaritia & turpi lucro inhiantibus, vanis promissionibus illecti monasticen profiteri cœperint, nihilominus tamen iis Monachatui valedicere & Cœnobium relinquere, fraude quoque cōperta, nullo modo licere, sed in eo quod cœperint, vt perseuerent cogendos esse.* Quin etiam si parentes suos liberos, quantùmuis inuitos, & refragantes monasteriis mancipiant, & ante annos discretionis in ea intrudunt, inde postmodum, voto & professione facta, si ad annos pubertatis veniunt, illis tamen, maximè id expetentibus, non amplius exire licet, sed in Religionis habitu cultuque VELINT NOLINT permanere coguntur.

Leo autem Papa sanciuit, *puellas, quæ non parentum coactæ imperio, sed spontaneo judicio virginitatis propositum atque habitum susceperint, si postea nuptias elegerint, præuaricari,* &c. vnde colligitur, Papam hunc sensisse, si coactæ habitum Virginitatis sumpserint, eas sine præuaricatione ipsum deserere posse.

Olim Virgines non velabātur ut hodie ante annos 40.

DECIMO OCTAVO Olim Virgines velatæ non sunt ante annos quadraginta ex decreto Cæsaraugustanæ, Agathensis & Chalcedonensis Synodi. Et Carolus M. cauit in Constitutionibus Aquisgrani, vt infantulæ ætatis puellæ non velentur, antequam illæ eligere sciant quid velint. Hoc autem tempus, tanquam nimis longum, restrictum postea fuit ad annos 25. Sed & hoc tempus imminutum fuit progressu temporis, & constitutum, vt statim post annos pubertatis, hoc est, post duodecimum ætatis annum Virgines velari & consecrari possent. Imò Triburiensis Synodus annò 895. ca. 24. decreuit, *Si virgo etiā ante annū duodecimum sponte ac propria voluntate velamen sacrum sibi imposuerit, vt velata maneat, licet patronus ejus eam repetere velit.*

Hanc etiam impositionem veli superstitiosam progressu temporis Baptismo equarunt, deq; ea ita loqui cœperunt, ac si quam jacturam salutis faceret virgo, si sine illa ex hac vita migraret: de quo vide supra pag. 97. & 98.

Moniales non tondebantur olim vt hodie.

DECIMONONO Licet in veteri Ecclesia Tonsura Clericis, & Monachis mandata fuerit, à fœminis tamen, quas hodie Moniales vocant, nunquam requisita fuit, quòd in iis nullo modo ferenda sit, quippe quæ non solùm cum verbo Dei, sed etiam cum ipsa natura pugnet. Vnde Apostolus Paulus tonsuram tam non requirit in Christiana fœmina, vt palam etiam turpem esse dicat 1. Corinth. 11. c. Damnata quoque hæc Fœminarum tonsura fuit in Gangrensi Synodo capit. 17. Eundem errorem repræhendit etiam D. Hieronymus in Epistola ad Eustochium Virginem sacram & Deo dicatam, tanquam opus Diaboli. Et Augustinus Epistola 109. præcipit Monachabus, *Vt capillos ex nulla parte nudos habeant, nec foris spargat vel negligentia, vel componat industria:* vnde intelligitur eo tempore tonsas non fuisse. Hodie verò sic dementantur, vt nisi tondeantur, Religiosas se esse non posse putent. Vide plura supra pag. 76. b.

Veteres Monachi preces non vendiderunt vt hodie.

VIGESIMO, Progressu etiam temporis preces suas vendere Monachi cœperunt, & docuerunt, alios precationum suarum reddi participes, qui ipsis aliquid æris vel beneficij contulissent. Hoc verò à principio Monachatûs non factum fuit.

Vetustissimi Monachi retinuerunt doctrinā verbi Dei recentiores eam reiecerunt

VIGESIMO PRIMO, Vetustissimi Monachi retinuerunt simplicem doctrinam verbi Dei: progressu verò temporis longissimè ab ea recesserunt. Nouum enim fabricârunt doctrinæ genus, quod *Scholasticum* nominârunt, in quo Philosophia humana in ipsa adyta Ecclesiæ intromissa, & in supremo Theologicarum controuersiarum quæstionum dijudicandarum ac decidendarum gradu & Throno, ceu Regina quædam collocata fuit. Aliud instituerunt operum genus, vtrunque philosophiæ potius, quàm fidei analogon, & Monarchiæ Pontificiæ, quàm Regno Christi accommodatius. Corruperunt doctrinam de peccato, de caligine

ligine in mente,& de vitiis in voluntate nihil dixerunt: morbum, qui in renatis reliquus est, malum non esse pugnans cum lege Dei finxerunt. Legē Dei omninò transformârunt in philosophiam, quæ tantum de ciuili obedientia & disciplina loquitur, & docuerunt, Legi Dei satisfieri per externa opera & qualemcunque conatum voluntatis, licet in mente dubitationes, in voluntate & corde multæ prauæ inclinationes maneant. Has ipsas etiam dubitationes & prauas inclinationes non esse peccata docuerunt. Inde detexuerunt alia commenta, quibus deleuerunt Euangelij promissionem, & totum beneficium Filij Dei, quòd finxerunt homines coram Deo iustos esse propter opera, non fide gratis propter Mediatorem Christum, quæ est vnanimis & perpetua doctrina Prophetarum & Apostolorum: De quo vide plura supra Cap. 18. pagina centesima trigesima septima b.

Fingere cœperunt etiam in Euangelio tradi consilia perfectioribus: & quicunque ea obseruent, eos esse in statu perfectionis, & habere opera supererogationis. Hoc ipso verò extenuatur lex Dei, & mendicitas, similiaq; opera non mandata, maioribus titulis ornantur, quàm opera legis Dei. Vota etiam sua, itemq; delectum ciborum, lectionum, cantionum, vestitûs, calceorum, cingulorum, *&c.* Monachi hodie fingunt ac publicè docent cultum Dei, esse merita remissionis peccatorum & vitæ æternæ, esse denique perfectionem Christianam.

Vetus Monachatus cum hodierno nihil commune habet adeoque abrogādus.

Ex quibus omnibus intelligit Lector, veterem Monachatum cum hodierno nihil commune habere, & propterea nostri temporis Monachos nihil præsidij in illorum institutis ac vitæ genere inuenire: proindeque Christianos Principes rectè fecisse, qui pseudomonachatum ex regnis suis exturbârunt & verum cultum Dei in ejus locum substituerunt. In hac sententia fuit quoque Petrus de Alliaco in libro de Reformatione Ecclesiæ. *Primò,* inquit, *videtur, quòd tanta Religiosorum numerositas & varietas non expediat, quæ inducit ad varietatem morum, & quandoque ad varietatem & repugnantiam obseruationum, & sæpe ad singularitatem, & ad superbiā, & vanā extollentiā vnius status super alium. Et valdè videtur necessarium, quod diminuentur Religiones Mendicantium, quia tot sunt & numero Conuentuum, & in numero suppositorum, vt eorum status sit onerosus hominibus, damnosus leprosariis & hospitalibus, & aliis verè pauperibus & miserabilibus, indigentibus, & si benè consideretur præiudicialis etiam omnibus Ecclesiæ statibus.*

Cardinales quoque à Paulo III. Papa delecti ad ineundam deliberationem reformationis Ecclesiæ sic ad eum scripserunt: *Alius in Ordinibus Religiosorum est, quòd adeò multis deformati sunt, vt magno sint scandalo secularibus, exemploque plurimùm noceant, Conuentuales Ordines abolendos esse putamus omnes.*

Similiter Polydorus Vergilius libro 7. de Inuent. cap. 5. inquit, *Conducibile esset hasce hominum feces, tanquam membra Christianæ Religionis agnata conterere, abscindere, cremare, ne suis sordibus cultus diuini nitorem & mundiciam diutius conspurcarent.*

Præterea licuit Innocentio III. in Concilio Generali Lateranensi anno 1215. omnes deinceps Ordines Monachorum seu Religiosorum prohibere, hoc Canone: *Ne nimia Religiosorum diuersitas, grauem in Ecclesiam Dei confusionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam Religionem inueniat: sed quicunque ad Religionem conuerti voluerit, vnam de approbatis assumat. Similiter, qui voluerit religiosam domum de nouo fundare, Regulam & institutionem accipiat de approbatis:* vt habetur in Decretal. Gregorij IX. lib. 3. tit. 36. capit. 9. Si etiam licuit Clementi V. Templariorum, & Pio V. Humiliatorum Ordines in vniuersum abrogare: Vrbano denique propter insignes fraudes Franciscanorum statuere, totum Ordinem tollere: Cur non æquè liceat hodie Christianis Principibus & Magistratibus pseudomonachatum omninò abrogare, & in meliores vsus eorum bona ac reditus conuertere?

FINIS.

IN SECVN-

IN SECVNDO-GENITVM

DE MONACHIS

OPVS ABSOLVTISSIMVM

CLARISSIMI VIRI,

RODOLPHI HOSPINIANI,

Antistitis Ecclesiæ TIGVRINÆ meritissimi, &c.

AMPLA vni Patriæ laus est prodesse: sed illa
Amplior est, populus quum fusis vndique toto
Orbe suis quisquam prosit Virtutibus, Almæ
Sic Patriæ quando arte tuâ, vigilique labore,
Percitus ignito veræ pietatis amore,
Prodes, Christiadas pascendo fideliter alto
Eloquio IOVÆ, *carpendo crimina eorum*
Saluifico Zelo, solando corpora fractos,
Prostratosq; animos: excelsæ laudis honores
Certè immortales, magne HOSPINIANE, *mereris,*
Præmia ceu seros inter mansura nepotes.
Sed tua laus est longè maior & amplior, vnâ
Quòd Patriæ, atque aliis prosis Regionibus Orbis.
Vnde Anglus, Flander, Germanus, Sarmata, Gallus,
Pannoniusque, tui tot tot monumenta videre
Ingenij possint, acri summóque labore
Condita, de priscis Annalibus, eruta, luci
Reddita, de TEMPLIS, FESTIS, *de* SACRAMENTIS.
His his Ingenij Virtutibus, Arte, Labore
Præsens nunc prodit monumentum in luminis auras
Magnæ molis opus, magnæ fœcundaq; laudis
Materies, complexa sinu memorabile quicquid
De MONACHIS *passim monumenta recentia tradunt*
Priscaque, siue ortum spectes Sectæ, atque progressum,
Isthæc quo lato tam circumfunditur Orbe.
Hoc successu Orbem Patriámque ornare studeto
Sæcula. Laus etenim viget, æternúmque vigebit
Sic tua, laus sublimis: & haud depulsa recedet
Fama loco, dum sancta fides, dum pectora tanget.
Laudis amor, studiis dum præmia digna manebunt.

CASP. WASERVS, F.